THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN X

PARS PRIOR

SECTIO I

P–PERIMELIDES

MCMLXXXII–MCMXCVII

DE GRUYTER

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

© Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin/New York

Verlag: BSB B. G. Teubner, Leipzig (p. 1–800)
B. G. Teubner, Stuttgart und Leipzig (p. 801–1472)

Lektorat: Dr. phil. Elisabeth Schuhmann

Satz und Druck: VEB Druckerei „Gottfried Wilhelm Leibniz“, Gräfenhainichen (p. 1–480)
Interdruck, Leipzig (p. 481–1472)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

EDITORES

ACADEMIA BRITANNICA (The British Academy)
ACADEMIA IAPONICA (The Japan Academy)
ACADEMIA INSCRIPTIONVM ET LITTERARVM HVMANIORVM (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres)
ACADEMIA LITTERARVM BAVARICA (Bayerische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM BEROLINENSIS ET BRANDENBVRGENSIS (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM GOTTINGENSIS (Akademie der Wissenschaften in Göttingen)
ACADEMIA LITTERARVM HEIDELBERGENSIS (Heidelberger Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM SAXONICA LIPSIENSIS (Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig)
ACADEMIA LYNCEORVM IN NATIONE ITALICA (Accademia Nazionale dei Lincei)
ACADEMIA POLONA SCIENTIARVM ET LITTERARVM (Polska Akademia Umiejętności)
ACADEMIA SCIENTIARVM AVSTRIACA (Österreichische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA SCIENTIARVM ESTONIAE (Eesti Teaduste Akadeemia)
ACADEMIA SCIENTIARVM ET ARTIVM CROATICA (Hrvatska Akademija Znanosti i Umjetnosti)
ACADEMIA SCIENTIARVM ET LITTERARVM MOGVNTINA (Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Mainz)
ACADEMIA SCIENTIARVM ET LITTERARVM NORVEGICA (Det Norske Videnskaps-Akademi)
ACADEMIA SCIENTIARVM HAMBVRGENSIS (Akademie der Wissenschaften in Hamburg)
ACADEMIA SCIENTIARVM HVNGARICA (Magyar Tudományos Akadémia)
ACADEMIA SCIENTIARVM REI PVBLICAE BOHEMICAE (Akademie věd České republiky)
ACADEMIA SCIENTIARVM RHENANO-GVESTFALICA (Nordrhein-Westfälische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA SLOVENICA SCIENTIARVM ET ARTIVM (Slovenska Akademija Znanosti in Umetnosti)
ACADEMIAE REGIAE BELGII SCIENTIIS ET ARTIBVS FOVENDIS (The Royal Academies for Science and the Arts of Belgium)
CONSILIVM AB ACADEMIIS SCIENTIARVM ET LITTERARVM FENNICIS DELECTVM (Suomen Tiedeakatemiain Valtuuskunta)
FOEDERATIO COMMVNIS SOCIETATVM STVDIORVM CLASSICORVM (Fédération Internationale des Associations d'Études Classiques)
PONTIFICIA ACADEMIA ROMANA ARCHAEOLOGIAE (Pontificia Accademia Romana di Archeologia)
REGIA ACADEMIA HIBERNICA (Royal Irish Academy)
REGIA ACADEMIA HISPANICA (Real Academia Española)
REGIA ACADEMIA LITTERARVM HVMANIORVM SVECANA (Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien)
REGIA ACADEMIA SCIENTIARVM DANICA (Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab)
SOCIETAS CLASSICA BATAVORVM (Nederlands Klassiek Verbond)
SOCIETAS PHILOLOGICA AMERICANA (The American Philological Association)
SOCIETAS STVDIORVM ANTIQVORVM HELVETICA (Schweizerische Vereinigung für Altertumswissenschaft)

ACCESSERANT QVONDAM HI:

ACADEMIA SCIENTIARVM REI PVBLICAE GERMANICAE DEMOCRATICAE (Akademie der Wissenschaften der DDR)
SOCIETAS PHILOLOGORVM HELVETIORVM (Schweizerischer Altphilologenverband)
ACADEMIA SCIENTIARVM POLONA (Polska Akademia Nauk)
SOCIETAS STVDIORVM LATINORVM (Société des Études Latines)

ADIVTORES

RES PVBLICAE GERMANICA ET BAVARICA SECVNDVM PROGRAMMA AB ACADEMIIS CVRATVM
(Bundesrepublik Deutschland und Freistaat Bayern im Rahmen des Akademienprogramms)
MINISTERIVM SCIENTIARVM REI PVBLICAE AVSTRIACAE (Republik Österreich, Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung)
FVNDATIO NEDERLANDICA SCIENTIIS PROVEHENDIS (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek NWO)
FVNDATIO STVDIORVM PROVEHENDORVM HELVETICA (Schweizerischer Nationalfonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung)
FVNDATIO STVDIORVM HVMANIORVM AMERICANA (National Endowment for the Humanities)
FVNDATIONES QVAE VOCANTVR CARLSBERGFONDET ET RASK ØRSTEDFONDET
FVNDATIO MVELLERIANA (J. u. K. Müller-Thesaurus-Fonds)
FVNDATIO WOELFFLINIANA (Eduard-Wölfflin-Thesaurus-Stiftung in Basel)

ACCESSERANT QVONDAM HI:

SOCIETAS STVDIORVM PROVEHENDORVM GERMANICA (Deutsche Forschungsgemeinschaft)
MINISTERIVM SCIENTIARVM RHENANIAE-GVESTFALIAE (Ministerium für Wissenschaft und Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen)
VNITARVM NATIONVM EDVCATIONIS SCIENTIAE CVLTVRAE ORDO (U.N.E.S.C.O.)
VNIVERSARVM NATIONVM CONSILIVM PHILOSOPHIAE ET SCIENTIARVM HVMANARVM
(Conseil International de la Philosophie et des Sciences humaines)
CONSILIVM STVDIORVM PROVEHENDORVM IN NATIONE ITALICA (Consiglio Nazionale delle Ricerche)
FVNDATIO PACKARDIANA (The David and Lucile Packard Foundation)
FVNDATIO QVAE VOCATVR CANON FOVNDATION
PETRVS (†) ET SILVIA FLVRY
FRITZ SCHAEFER SVEVOFORTENSIS

DABAM MONACHII KALENDIS MART. A. MMX

ERNESTVS VOGT
CONSILII EDITORVM PRAESES

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Voluminis decimi priore parte feliciter absoluta eos enumerare decet, qui per sex fere lustra multiplicem Thesauro dederunt operam.

Vocabula singula tractaverunt Neil Adkin, María del Carmen Arias Abellán, Eva Baer, Hans Balling, David S. Banta, Yelena Baraz, Alfred Baumgartner, Hugo Beikircher, John Blundell, Heinrich Breimeier, Niels W. Bruun, Angels Calderó Cabré, Wichert Johan Claassen, Silvia Clavadetscher, Lloyd Peter Cohee, Joshua Davies, Norbert Delhey, Uwe Dubielzig, Gerard Duursma, Jennifer Ebbeler, Myriam Erwin, Martin Fiedler, Peter Flury (†), Antoine Foucher, Franz Michael Fröhlke, Paolo Gatti, Peter Grossardt, István Hajdú, Gustaf C. Hansen, Gregory B. Hays, Frances V. Hickson, Michael Hillen, Flavia Hodges, Manfred Hoffmann, Nigel Holmes, Luisa Jiménez-Villarejo, William A. Johnson, Hans von Kamptz (†), Ursula Keudel (†), Wytse H. Keulen, Marion Kooreman, Jan Cornelis Korteweg, Dietfried Krömer (†), Klaus-Henrich Kruse, Barbora Krylová, Gerhard Kuhlmann (†), Cornelis G. van Leijenhorst, Christine Ley-Hutton, Matthew McGowan, Simon Malloch, Gerald Malsbary, Roberta Marchionni, Johanna A. H. Mensink, Alfredo Morelli, Hans-Friedrich Mueller, Robert Joseph Newman, Oleg Nikitinski, Hans Joachim Oesterle, Yoshihiro Oshiba, Marijke Ottink, Marianne Pade, Grant Parker, Teresa Paśkiewicz, Alessandra Peri, Paolo Pieroni, Johann Ramminger, Ilse Reineke, Christina Röck, Michał Rzepiela, Martin Sauer-Gaertner, Samantha Schad, Christine Schmitz, Josine Schrickx, Bianca-Jeanette Schröder, Johannes Schwind, Patrick Sinclair, Mario Somazzi, Friedrich Spoth, Francesco Stella, Roberta Lynn Stewart, Stefan Stirnemann, Barbara Suter, Peter Terkelsen, Renate Tessmer, Gabriele Thome (†), Torben Vestergaard, Christian Wenaweser, Shirley Werner, Hans Wieland, Marianne Wild, Dominik Wirth, Cornelia Zäch, Anna-Clara Zoppi.

Originem vocabulorum multorum explicavit prior Meinrad Scheller (*Sch.*, †), quod munus inde a quaternione sexagesimo primo excepit Bernhard Forssman Erlangensis (*Fo.*). Vestigia vocabulorum quorundam in linguis romanicis q. d. servata indagavit illustravitque Arnulf Stefenelli (*St.*, †) usque ad quaternionem centesimum undequadragesimum, deinde Christian Schmitt Bonnensis (*C. S.*).

In plagulis corrigendis liberaliter nos adiuverunt imprimis James Noel Adams Oxoniensis, Jacques André (†), Antoon Bastiaensen (†), Alfons Bürge Monacensis, Josef Delz (†), Wilhelm Ehlers (†), Klaus-Dietrich Fischer Mogontiacensis, Philippe Fleury Cadomensis, Rudolf Haensch Monacensis, Heinz Haffter (†), Eberhard Heck Tubingensis, Rolf Heine Gottingensis, Henry David Jocelyn (†), Bengt Löfstedt (†), Aldo Lunelli Patavinus, Italo Mariotti Bononiensis, Scevola Mariotti (†), Matteo Massaro Barinus, Otto Prinz (†), Cesare Questa Urbinas, Heikki Solin Helsinkiensis, Sebastiano Timpanaro (†), Roland Wittmann Francofurtensis (ad Viadrum).

Redigendi munere functus est usque ad quaternionem quinquagesimum Hans Wieland (*W.*), deinde usque ad centesimum et vicesimum Peter Flury (*Fl.*), redactor tunc Thesauri generalis, quem morte praematura nobis ereptum vehementer lugemus; cui accessimus, tum successimus redactores prioris huius partis John Blundell (*Bl.*) a quaternione quinquagesimo primo usque ad sexagesimum secundum, iterum inde a centesimo tricesimo primo, Michael Hillen (*M. H.*) inde ab octogesimo primo, Nigel Holmes (*N. H.*) inde a centesimo primo. Fasciculi singuli ut prospere absolverentur, nos adiuverunt cum alii tum Hugo Beikircher (*Bk.*), Silvia Clavadetscher, quae post eum anno MMIX suscepit officium redactoris Thesauri generalis, Gerard Duursma redactorum minister.

His ceterisque omnibus, qui per tot annos Thesauro studium navare non destiterunt, libentissime et iustas et debitas agimus gratias.

Idibus Mart. a. MMX

Bl. – M.H. – N.H.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

VOLVMEN X 1

P

***p.** *littera decima quinta (quarta).* *de genere v. l. 3 sqq.*

I *de rationibus litterae significandae:* **A** p *solum ponitur:* **1** *exempla genus indicantia:* **a** *fem.:* Scavr. gramm. VII 14, 3 b cum p et m consentit, quoniam origo earum . . . respondet. 21, 7 in ceteris casibus (*sc. vocis q. e.* hiems) nusquam p nec b propinqua eius respondet, sine quarum altera *eqs.* Diom. gramm. I 423, 17 si p praeposita fuerit *eqs.* (*ibid.* 18). **b** *neutr.:* Avson. 348, 16 p. 166 P. Ausonium, . . . Latium. Cassiod. gramm. VII 162, 13 (*ex Papiriano*) duo p (Gloss. V 584, 1 per duo pp . . .; per unum p).

2 *exempla declinationis:* **a** *pro solis casibus: acc.:* Qvint. inst. 1, 7, 7 aures . . . audiunt p (*nisi suppl.* litteram). Mart. Cap. 3, 245 Claudius p adiecit *s litterae.* Prisc. gramm. II 11, 7 *digamma* significabat p cum aspiratione. 49, 28 ponentes. Cassiod. gramm. VII 161, 17 (*ex Papiriano*) 'hiems' . . . p habere . . . non debet. *al.* *nom.:* Scavr. gramm. VII 21, 6 respondet (Cassiod. gramm. VII 161, 17 [*ex Papiriano*]. *v. et l. 5*). Ter. Mavr. 186 b littera vel p . . . videntur iunguntque (*nisi* littera *subauditur*). Mart. Cap. 3, 254 p . . . convenit . . . vocalibus . . ., terminat nihil (Prisc. gramm. II 49, 28). *al.* *dat.:* Ter. Mavr. 818 c . . . aut p copulare subditam t. *abl.:* Mar. Victorin. gramm. VI 6, 4 f (*subi.*) . . . p et eadem aspiratione (*sc.* h) compleretur (*cf. app. crit. et Mariotti ad l. p. 147*).

b *cum praepos.:* per (*v. et l. 9*): Vel. gramm. VII 61, 7 ea . . . per p . . . scribenda (73, 18 Caper gramm. VII 95, 4 Scavr. gramm. VII 27, 5 Sacerd. gramm. VI 451, 12. *al.*). Grom. p. 315, 23 L. casa per P nomen habens (*item* p. 329, 3). *aliis* (*v. etiam l. 4*): Vel. gramm. VII 64, 10 ψ . . . constare dicunt ex p et s. Mart. Cap. 3, 248 b . . . transit . . . in p (Prisc. gramm. II 507, 20 *mutare* b in p. Cassiod. gramm. VII 157, 15 [*ex Curtio Valeriano*] commutatum). Martyr. gramm. VII 175, 1 vocales inter v et p conlocatas. Prisc. gramm. II 11, 10 pro p et h f scribi.

B *accedunt adminicula:* **1** littera (*postponitur excepto primo loco*): Vitr. 9, 7, 5 litterae O et P. Fest. p. 326 *v. sub IV B.* Scavr. gramm. VII 21, 1. 6 Prob. inst. gramm. IV 125,26. 126, 1. *al.* Mar. Victorin. gramm. VI 33, 16 b et p litterae (*sim.* Isid. orig. 1, 27, 4). Dosith. gramm. VII 385, 10 p l. consonans. Char. gramm. p. 7, 19 B. Mart. Cap. 3, 245 Cassiod. gramm. VII 161, 19 (*ex Papiriano*). **2** consonans (*cf.* Dosith. *sub 1*): Mar. Victorin. gramm. VI 7, 27 p c. muta spiritalis (Diom. gramm. I 425, 14. *cf.* Gramm. suppl. p. 304, 28 p c. est et m.).

C *nominatur* pē: *per scripturam plenam:* Priap. 7, 2 (*luditur cum verbo q. e.* pedicare) cum loquor, una mihi peccatur littera; nam te pe dico (T. P. dico *cod. unus*) semper. Avson. 348, 16 p. 166 P. Ausonium si Pe scribas (*quae seq. v. sub III*). Prob. inst. gramm. IV 50, 8 per se hae *mutae* non proferuntur, siquidem vocalibus litteris subiectis sic nomina sua definiunt, ut puta be ce . . . pe. *concludendum ex versibus vel descriptione:* Ter. Mavr. 186 b littera vel p quasi syllabae videntur iunguntque sonos de gemina sede profectos: nam muta iubet portio comprimi labella, vocalis at intus locus exitum ministrat (Mar. Victorin. gramm. VI 33, 16 b et p litterae coniunctione vocalium q. s., nam muta portio penitus latet *eqs.*). 818 c . . . aut p copulare. 845 p et h simul (*per hiatum: 'pe et ha'*). Avson. 348, 17 p. 166 P. in Latium P.

II *de ratione phonetica et orthographica:* **A** *de pronuntiatione* (*sc. quomodo fingatur in ore*): Scavr. gramm. VII 14, 3 b cum p et m consentit, quoniam origo earum non sine labore coniuncto ore (*Keil,* coniunctione *codd.,* labiorum coniunctione *quidam in exemplari nostro*) respondet. Ter. Mavr. 186 sqq. compressio . . . est in utraque (*sc. b et p littera*) dissonora: nam prima per oras etiam labella figit, velut intus agatur sonus; ast altera contra pellit sonitum de mediis foras labellis (*de eadem re:* Mar. Victorin. gramm. VI 33, 15 sqq. dispari inter se oris officio exprimuntur; nam prima exploso e mediis labiis sono, sequens compresso ore velut introrsum attracto vocis ictu explicatur [*'Terentiani praecepta . . . ipse Victorinus perturbavisse videtur' Keil*]. *cf.* Mart. Cap. 3, 261 labris spiritus erumpit). Mar. Victorin. gramm. VI 18, 15 consonantes . . . quae simili figuratione oris dicuntur, ut est b f . . . m p.

B *de cognatione cum littera* b (*cf. et sub A, C1 et vol. II 1647, 3 sqq.*): Qvint. inst. 1, 7, 7 cum dico 'optinuit' (secundam enim b litteram ratio poscit, aures magis audiunt p) *eqs.* Scavr. gramm. VII 27, 14 (*ex Varrone*) non carent quaestione . . . plebs et urbs et Pelops, quae Varro ita distinguit, ut per b et s ea nominativo casu putet esse scribenda, quae eandem litteram genetivo . . . reddant, . . . ea vero per p et s, quae . . . genetivo . . . in pis excurrant (*sim.* Prob. inst. gramm. IV 125, 24. 126, 1. 6. *al.*). Mart. Cap. 3, 248 b . . . transit . . . in p, ut 'supponit'. Agroec. gramm. VII 115, 7 (nubo nupsi) cum consonans *sequitur,* p *esse debet.* Prisc. gramm. II 507, 20 nulla . . . alia causa est mutandae b in p ante s vel t in principio syllabae nisi euphonia. Cassiod. gramm. VII 158, 4 (*ex Curtio Valeriano*) supter per p scribendum, non per b. Isid. orig. 1, 27, 4 b et p litteris quaedam cognatio est, nam pro 'Burro' dicimus 'Pyrrhum'.

C *de copulatione cum variis litteris:* **1** s (*cf. et sub B*): Vel. gramm. VII 61, 7 ea quae apud nos ψ litteram sonant putant plerique per p et s scribenda; . . . sed qui originem verborum propriam respiciunt, per b scribunt (73, 18 Scavr. gramm. VII 27, 5 Mar. Victorin. gramm. VI 20, 11. 21, 8 Prisc. gramm. II 33, 13 plerisque videtur loco ψ ps debere scribi. 507, 24. Cassiod. gramm. VII 156, 24 [*ex Curtio Valeriano*]). 64, 10 constare dicunt ex p et s *litteram* ψ. Diom. gramm. I 423, 18 p et s simul positae ψ graecam adserunt litteram. Mart. Cap. 3, 245 *s littera* utrimque p litterae copulatur, ut spado, psittacus. *ibid. s litterae* Claudius p adiecit . . . propter ψ. Prisc. gramm II 33, 3 huic (*sc. s*) proponitur p et loco ψ graecae fungitur. **2** h (*sc.* ph, *cf. p. 1, 21 et vol. VI 1, 1, 31 sqq. 46 sqq., VI 3, 2391, 14 sqq.; ordine inverso* hp *v. vol. VII 2, 1474, 51*): Caper gramm. VII 95, 4 graeca nomina ut Phryne et phalanx . . . per p et h scribenda. Ter. Mavr. 845 si quando graecum φ necesse est exprimi, p et h simul solemus . . . ponere. Mar. Victorin. gramm. VI 7, 9 vocantur spiritales tres c p t, quia his h littera subiecta inserit spiritum, ut . . . Philon (*cf. p. 1, 39*). 34, 6 ipsi (*sc. h litterae*) . . . consonantes tantum quattuor praeponi, quotiens graecis nominibus latina forma est, persuaserunt *grammatici,* id est c p r t, ut chori, Phyllis *eqs.* (*sim. al., cf. Ter. Maur. 221. 788*). Diom. gramm. I 423, 17 si p praeposita fuerit *aspirationi h,* φ significat. Prisc. gramm. II 11, 7 sqq. eum . . . prope sonum, quem nunc habet *digamma,* significabat p cum aspiratione, . . . nunc quoque in graecis nominibus antiquam scripturam servamus pro φ p et h ponentes, ut Orpheus, Phaethon; postea vero in latinis verbis placuit pro p et h f scribi. *al.* **3** t (*cf. sub 4*): Ter. Mavr. 818 c modo aut p copulare subditam t . . . solent (*e. g.* aptus, nactus *sim.*). **4** r *et* l: Dosith. gramm. VII 385, 10 p littera consonans (tam praeponitur vocalibus) quam subiungitur, ut in his ponit opponit; praeponitur et consonantibus, ut plaudit prandit (*sim.* Char. gramm. p. 7, 19 B. Diom. gramm. I 425, 14. Mart. Cap. 3, 254 *ubi additur* t [*Ptolemaeus*], s [*psittacus*], n [*Sipnus*]).

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

D *de* p *littera supervacua* (*cf. Leumann, Gramm. 1977, 212. 215. 222*): SCAVR. gramm. VII 21, 1 interdum et p littera supervacuo adicitur, ut cum scribimus sumptus . . . emptus, cum alioqui ceteris declinationibus verborum non adsit. *ibid.* 6 similiter hiems carere p littera debet, quia in ceteris casibus nusquam p . . . respondet (*cf. de iuxta positis* ms *et* mt *littera* p *omissa Mar. Victorin. gramm. VI 21, 12 sqq.*). CASSIOD. gramm. VII 161, 17 (*ex Papiriano*) hiems ut Caesellio videtur, p habere post m litteram non debet; *ibid.* 19 sumpsi . . . quaeritur an possit sine p littera sonare . . ., sed quod et in alia declinatione p respondet . . ., necessario per p scribi debet.

E *de positione in vocibus vel syllabis*: MART. CAP. 3, 254 p . . . terminat nihil (PRISC. gramm. II 49, 28 p nullam t. syllabam nisi sequente quoque ab ea incipiente, ut 'lippus', 'apparet', 'Hippocoon').

III *de forma litterae* (*de formis cursivis in tit. Pompeianis v.* CIL IV tab. I): AVSON. 348, 16 p. 166 P. hostilis quae forma iugi est' hanc efficiet *Π*, Ausonium si Pe scribas, ero Cecropium *P* (*sc. figura' non sono*), et Rho quod Graeco, mutabitur in Latium P. GRAMM' suppl. 304, 28 significatur duabus virgulis et duo testamenta significat, vetus et novum, alia recta et alia obliqua. ISID. orig. 1, 23, 1 scribebatur (*sc. in notis iuridicis*) . . . per P secundum naturam 'pupillus', per q verso capite 'pupilla' (*e. g.* LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 4.5). *litt. vetust.* Γ *in titulis priscis, e. g.* CIL I^2 375. 486. 2342. 2400. app. 72. *in monogrammate cum* M *coniunctum*: INSCR. Notiz. Scavi 1922 p. 222 e.

IV *de usu*: A *adhibetur ad locum denotandum*: *in figura geometrica*: VITR. 9, 7, 5 ubi erunt litterae o et P. *fundorum*: GROM. p. 315, 23L. casa per P nomen habens (*sim.* p. 329, 3).

B *adhibetur ad partem operis Verrii indicandam*: FEST. p. 326 Verrius in lib. V (*sc. eorum verborum*), quorum prima est P littera.

C *in explicatione allegorica* (*v. etiam l. 19*): GRAMM. suppl. 306, 35 p vis euangelica de spiritu sancto valida (*seq. lacuna*).

D *adhibetur pro compendio*: 1 *numerorum* (*ad rem cf. Lejay, Dict. d'Arch. Chrét. et de Lit. I 1260 sqq.*): NOT. laterc. gramm. IV 330 GROM. p. 309, 20 L.

2 *vocum et nom. propr.*: a *testantur auctores* (*de ambiguitate compendii cf.* CIC. de orat. 2, 280): PROB. litt. sing. gramm. IV 271 sqq. (*enumerantur compendia varia ut* NOT. laterc. gramm. IV 279 sqq.). CARM. de alphab. 43 sqq. me sine nulla potest hominum concordia cerni (*de compendio pro 'pax', cf. expositionem ad l.*); nota potentis (pontificis *var. l.*) eram plebis perscripta columnis (*pertinetne ad formulam* S. P. Q. R.*?*), sic quoque nota fui patrum, bis scripta, piorum (priorum *var. l.*).

b *compendia selecta* (*de singulis v. indices* CIL *et* PROB. litt. sing., NOT. laterc. *locis supra citatis*): α *adiunctis aliis litteris*: patres conscripti (*cf.* CHAR. gramm. p. 7, 24 B.), plebi scitum, pontifex maximus, populus Romanus (*cf.* CHAR. gramm. p. 7, 23 ISID. orig. 1, 23, 1), res publica (*cf.* CHAR. gramm. p. 7, 24. ISID. *l. c.*), nobilissimo puero. *al.* p *littera geminatur*: pater patriae (*vel* patrum), pecunia publica, perpetuus, praefectus praetorio, pro pietate, propositus, proprius, propter. *al.* β *per solam* p: pars, passus, pius, placere, pondo, posse, possessor, potestas, praeesse, pridie. *al.* *nom. propr.*: Publius *passim. ceterum e. g.*: Palatina (*sc. tribu, v.* CIL XIV 4307), Pannonia (*v.* CIL III 4121. 4168 *a. 228. al.*), Papiria (*sc. lege, v.* CIL I^2 app. 249. *al.*), Parmensi*?* (*sc. populo, v.* CIL I^2 629 *a. 146 a. Chr.*), Parthica (*sc. legio, v.* CIL VI 3408), Pedius (*cf.* PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 32), Petronia (*sc. lege, v.* CIL X 5405 *a. 69/70*), Pomponius (*v.* CIL III 4234).

pa. 1 *indecl., per apocopen pro* parte (*cf.* 1. gau). CARM. Sal. (Fest. p. 205) 4 pa pro parte (*cod.,* patre *Valckenaer, Huschke*) et po pro potissimum positum est in Saliari carmine. 2 *compendium dub. in amphora Pompeiana* CIL IV 9323 Pa def(ritum *?*).

pabillus, -ī *m.* *a* pabo *demin.* *de scriptura v. infra.* *i. q. parvus pabo*: LAMPR. Heliog. 29, 2 iunxit et quaternas mulieres pulcherrimas et binas ad -um (pamp-, pimp- *trad.; de effigie sculpta cf. Babelon, Catalogue des Camées antiques et mod. de la Biblioth. Nation., Paris 1897, n. 304*).

pabo, -ōnis *m.* [*vox peregrina? Sch.*] *scribitur* pav- *praeter l. 69. 72. 73. 77.* GLOSS. V 585, 15 -bo genus ve⟨h⟩iculi cum una rota, quod nomen multi corrupte -em legunt, sub eo scilicet nomi⟨ne⟩ quo et avis (*i.* pavo) censetur: nam illud habet u, istud b (*cf.* 606, 45 -bo vehiculum unius rotae cum b). GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) p. 264, 38 -bo, -bonis genus vehiculi. GLOSS.^{L} Corp. I 467 in -e: in feretro eius prop⟨r⟩io.

genus vehiculi (*sed 'feretrum' explicat* GLOSS. *l. 74*): PS. AMBR. act. Seb. 23, 89 levans eum *Sebastianum mortuum* posuit in -e (papilione, pagone *var. ll.*) suo (PASS. Alex. Baccan. [BHL 273] 17 quem levans in -em). ACTA Marcelli (BHL 5235) 5, 21 condivit corpora sanctorum cum aromatibus et linteaminibus et imposuit noctu in -e cum eunuchis suis ([*nisi recentioris aetatis*]. PASS. Restitut. [BHL 7197] 5 *corpus martyris* i. in -e suo, ut perduceret in praedio suo).

deriv.: pabillus.

[pabu *v.* pabulum (*abbrev.*) *et* pubes.] *Teßmer.*

? **pābula,** -ae *f. v. p. 5, 49.*

[pābulāmentum: φοινικίς GLOSS.^{L} II Philox. PA 10; *falso trad. pro* paludamentum.]

pābulāris, -e. *a* pabulum. *i. q. ad pabulum idoneus*: vicia -is: COLVM. 2, 13, 1. 11, 2, 75 (*opp.* seminalis). MENOL. Colot. Mai. (CIL I^2 p. 280. *item* Vall. *ibid.*). PALLAD. 1, 6, 14. *neutr. plur.*: PLIN. nat. 18, 142 farrago ex recrementis farris praedensa seritur, admixta aliquando et vicia. eadem in Africa fit ex hordeo. omnia haec -ia (*inde subst.*: 1, 18, 37–43).

[pābulārius *legebatur in titulis spuriis, v.* CIL IX 575*. 576*.]

pābulātio, -ōnis *f.* *a* pabulari. [*restituendum putavit* pab- *ex* pop- *Lipsius* FLOR. epit. 4, 2, 28.] 1 *i. q. actio pabulandi* (*in re militari praeter* SOL.; *cf.* GLOSS. -o: χορτολογία): CAES. Gall. 1, 15, 4 hostem rapinis, -bus populationibusque prohibere ([*sic trad., sed unus e tribus abl. delendus*]. 7, 14, 2 -e et commeatu [HIRT. Gall. 8, 7, 7. *cf.* CAES. civ. 3, 43, 3 *antea*: commeatum]. 7, 36, 5 aquae magna parte et -e libera [*sim.* civ. 1, 78, 1 *iuxta* aquabantur; prohib- *ex* premeb- *restituit Paul*]. 7, 64, 2 frumentationibus -busque [HIRT. Gall. 8, 7, 7]. civ. 3, 58, 1). 7, 16, 3 omnes nostras -es frumentationesque observabat *Vercingetorix* (7, 64, 2 *supra*). 7, 20, 9 servos, quos in -e . . . exceperat (HIRT. Gall. 8, 16, 4 detrimenta Romanis in -bus inferebant *hostes*). 7, 44, 4 circumvallati atque omni exitu et -e interclusi. HIRT. Gall. 8, 10, 3 cotidianis. 8, 11, 2 equites . . . praesidio -bus mittit. VEG. mil. 3, 8 p. 85, 15 ut animalium pascua, subvectio frumenti . . ., aquatio, lignatio, -o secura ab hostium reddatur incursu (*cf.* CAES. Gall. 7, 36, 5 *supra*). *de pastionibus Nomadum*: SOL. 26, 1 *Numidae* quamdiu errarunt -bus vagabundis, Nomades dicti sunt (*Plin. nat. 5, 22* a permutandis pabulis). 2 *i. q. facultas vel locus pabulandi*: VARRO rust. 3, 16, 21 si *apes* e bono loco transtuleris eo, ubi idonea -o non si[n]t, fugitivae fiunt. COLVM. 7, 9, 14 *porcus quamvis* in -e spurce versetur, mundissimum tamen cubile desiderat (*var. l.* -em *probat Lundström, ut spectet ad actionem vescendi*). 9, 4, 1 apibus destinari debent -es eaeque sint secretissimae (*huc spectat* 11 *capp.* 9, *ubi iuxta pos.* situs pastionum). 9, 8, 1 de -bus domiciliisque et sedibus *apium* eligendis (popul-, pap- *var. ll.*).

? 3 *i. q. pabulum*: VEG. mil. 3, 3 p. 69, 7 saepius . . . penuria quam pugna consumit exercitum . . .; -o et annona in necessitate remedium non habent, nisi ante condantur (*an 'cura pabuli' intellegendum ut ad 2 ?*). 3, 8 p. 82, 15 cavendum . . ., ne per aestatem . . . aqua sit longius, hieme, ne -o desit aut lignum (*an intellegas facultatem pabulandi?*).

pābulātor, -ōris *m.* *a* pabulari. 1 *in re militari i. qui pabulatur* (*ad rem v. Lambertz, RE XVIII 2, 2054 sqq.*): CAES. Gall. 5, 17, 2 ex omnibus partibus ad -es advolaverunt *hostes.* civ. 1, 40, 3 egressae -bus praesidio . . . legiones (HIRT. Gall. 8, 17, 2). 1, 55, 1 inopinantes -es et sine ullo dissipatos timore adgressi *sunt equites.* 1, 80, 4 -es equitesque revocari iubet. HIRT. Gall. 8, 10, 3 *ut* dispersi -es (-is, -iis *var. ll.*) circumvenirentur (LIV. 10, 26, 12). LIV. 10, 33, 7. 22, 42, 11. 27, 43, 2 vagis per agros -bus. 29, 2, 3 cum in -es Romanos impetus . . . factus esset (*sim.* 34, 41, 9). 38, 25, 9 -es lignatoresque (41, 1, 7 *legio* quae -es et l. tueretur. EPIST. Alex. l. 240 H.). 38, 25, 13 statio -orum. 38, 25, 15 et ex agris concurrebant -es et undique obvius hostis Gallis erat. 39, 30, 2 inter -es pugna orta est. FRONTIN. strat. 2, 5, 31 *bis.* AMM. 24, 5, 5. OROS. hist. 4, 1, 17 (*Goetz et Lindsay huc referunt l. 57 interpretamento adversante*). 2 *i. qui pecora pascit* (*non nisi in explicatione glossarum; cf. p. 5, 34*): GLOSS.^{L} III Abstr. PA 1 pastor qui praebet pabula (*inde* V Abba PA 25 I Ansil. PA 5 GLOSS. IV 547, 16 V 128, 10. 318, 34. 606, 48. 607, 29). GLOSS. V 378, 53 -es: nutritores (= GLOSS.^{L} Corp. P 20). *huc fortasse* GLOSS.^{L} II Philox. PA 128 pastor et pavor (*legasne* -r *?*): νομεύς, ποιμήν, βοσκός, ἐπίσκοπος.

cf. pabulatorius.

pābulātōrius, -a, -um. *a* pabulari (*nisi a* pabulator). *i. q. ad pabulandum aptus*: COLVM. 6, 3, 5 frondis aridae corbis -us (pabulatoribus, paleatoribus *var. ll.*) modiorum viginti (*item* 11, 2, 99).

pābulor, -ātus sum, -ārī. *a* pabulum (PRISC. gramm. II 433, 20). *transitive vel active v. sub 3; de vi passiva v. sub 2.* *de notione*: CHAR. gramm. p. 402, 28. 30B. pascentia et -antia. pascentia sunt quae ex se pascuntur, ut prata, et pascentia mancipia quae pascunt; ideo etiam pastores vocantur: -antia vero quae pascuntur, ut iumenta. SYNON. Cic. p. 447, 13 vescitur. pascitur. depascitur. -atur. alitur. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 4 -antes [labantes]: pascentes greges. [*falso trad. pro* paludatis *cod. Vind.* LIV. 41, 10, 5. *loco corrupto* CHIRON 261 hic erit semper habens (amens *Bücheler,* hebes *temptat Heraeus*) -ans (pabulam *Oder*).]

1 *i. q. pabulum acquirere*: a *hominibus piscando* (*ludere videtur cum b*): PLAVT. Rud. 295 ex urbe ad mare huc prodimus -tum.

b *animalibus, sc. technice in re militari* (*cf.* GELL. 17, 2, 9 ⟨'copiantur'⟩ verbum castrense est, . . . ex eademque figura est, qua 'lignantur' et '-antur' et 'aquantur'): α *gerund.* -andi causa (per causam *l. 82,* gratia BELL. Afr.): CAES. Gall. 5, 17, 2 cum Caesar -andi c. tres legiones . . . misisset. 7, 14, 5. civ. 1, 48, 7 qui erant -andi aut frumentandi c. progressi (LIV. frg. 22 l. 58). 1, 80, 3. 3, 76, 1 equitatum per causam -i emissum. 3, 76, 3 lignandi -andique c. longius progrediebantur (BELL. Afr. 31, 1 extra munitiones processerant . . . -andi l. que aut etiam muniendi g.). BELL. Afr. 24, 2

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-andi atque aquandi g. extra vallum progressi. *β supin.* -tum (*cf.* PLAVT. *sub a*): CAES. Gall. 7, 18, 1 quo nostros ... -tum venturos arbitraretur *Vercingetorix.* civ. 1, 40, 1 mittebat (LIV. 6, 30, 4. 33, 7, 8. *cf.* CAES. civ. 1, 81, 5 emittitur [*var. l.* mittitur. *antea*: aquandi causa]. FRONTIN. strat. 2, 13, 6 dimisisset). 1, 48, 4 longius progressi erant (*item* LIV. 28, 7, 6. *cf.* 10, 3, 6 egressus). HIRT. Gall. 8, 10, 1 cum -tum frumentatumque longius esset proficiscendum. LIV. 10, 19, 14 ierat. *iuxta pos.* lignatum: LIV. 25, 34, 4 *ut* procul .. l. -tumque progressos exciperet. 25, 39, 8 -tum l.que et praedatum quidam dilapsi fuerant (35, 51, 3). 40, 25, 4 irent (40, 30, 9). FRONTIN. strat. 2, 1, 6 procederet. *γ formae ceterae* (*cf. p. 4, 78*): CAES. civ. 1, 59, 2 angustius -bantur (*recc.*, -antur *ceteri*). 1, 59, 3 noctu constituerant -ari (*item inf.*: 3, 37, 5 consueverant. 3, 65, 3 libere [fabulari *var. l.*]. BELL. Alex. 61, 6 si -ari frumentarique Marcellum non pateretur [LIV. 10, 33, 7 per agros]). 3, 44, 3. VAL. MAX. 5, 6 ext. 1 *Codrus* -antium hostium globo se obiecit (*item part. praes.*: TAC. ann. 12, 38, 3 -antis nostros). FRONTIN. strat. 1, 1, 7 latius et usque ad adplicitas hosti valles -tus *Mithridates.*

2 *i. q.* pasci, *sc. de animalibus vescentibus* (*huc spectant etiam p. 4, 69 sqq.; vis passiva non omnino negari potest*): VARRO rust. 2, 10, 3 greges ... armenticios ac caprinos, quibus rupes ac silvae ad -andum cordi. COLVM. 7, 6, 9 *capra* placide ac lente -etur (*item formae finitae*: 8, 15, 6 per quem *canaliculum* ... mixti cum aqua cibi decurrant: sic enim -atur id genus avium [*var. ll.* ambulatur, depabulatur. *cf. Varro rust. 3, 11, 2* cibum capiunt]. CET. FAV. 13 p. 298 ut securi equi -entur). 9, 5, 1 vacuae cum prodeunt -tum apes. THEOD. PRISC. phys. 2 sus ... campo -tus. *part. praes. pro subst.*: CHAR. *p. 4, 66.*

3 *transitive i. q.* pascere, alere: *arbores stercorando* (*cf.* pabulum *IB2a*): COLVM. 5, 9, 13 fimo -andae sunt oleae (bab- A^1. *cf. Pallad. 11, 8, 2* stercoranda). *homines*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 34 invenimus monasterium puellarum ... in loco heremi, quas Christiani -bant (pap- *R*, populabant *Br ut rec. B*). *animalia*: GLOSS. II 258, 52 βόσκω: -o, pasco.

deriv.: pabulatio, pabulator, pabulatorius.

pābulōsus, -a, -um. *a* pabulum. *i. q.* pabuli fecundus: SOL. 22, 2 Hibernia ... ita -a, ut *eqs.* (*sec. Melam 3, 53* luxuriosa herbis).

***pābulum,** -ī *n.* [*a* pāsco, pā-vī. *Sch.*] *de formatione: inter nomina in* 'bulum' PRISC. gramm. II 124, 12 pasco -um. *scribitur*: pavul- ITALA psalm. (cod. 136 Cas.) *sexies* (*at* 89, 5 paulum *ut in var. ll.* COLVM. 6, 24, 4 AMM. 24, 8, 2 CYPR. GALL. gen. 748) *et in var. ll. e. g.* PLIN. nat. 18, 363 APVL. met. 8, 21, 2; pap- *in var. ll.* VARRO rust. 2, 5, 15. 2, 7, 6 CVRT. 7, 8, 15 COLVM. 7, 7, 1 (*S*). *al.*; bab- QVADRIG. hist. 36 (*L^1 Nonii*). PLIN. nat. 32, 18 (*B*). VVLG. iud. 19, 19 (*var. l.*). *litteris graecis* EDICT. imp. Diocl. 17, 8. *abbreviatur contextu parum certo* CIL IV 6897, 5 pabu. NOT. Tir. 104, 17. 130, 75. *ut exemplum neutrius generis affert* VARRO ling. 8, 51; *?fem.* GLOSS. IV 547, 16 pastor qui praebet -am (*sed* pabula IV 135, 10. *al.*), *var. l.* PRISC. gramm. II 433, 20, *coni. dub. v. p. 4, 73.* *de notione*: EXC. Bob. gramm. I 554, 20 -um: πόα, νομή (GLOSS.). SYNON. Cic. p. 427, 9 herba: -um. germen. gramen. cespes. faenum. pastio. muscus. GLOSS. -um: χόρτασμα. βοσκή. βόσκησις. nutrimentum. -a: cibaria. *al. v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, QVADRIG., CIC. *per totam latinitatem, sc. apud rerum scriptores praevalentibus formis sing.; plur. in -a imprimis apud dactylicos inde a* LVCR., VERG., PROP., *plur. in oratione soluta inde a* CATONE, SEN. nat., COLVM., MELA, PLIN. nat., TERT.; *praevalet usus plur. collectivi, sed formas plur. genera -orum complura designantes invenies e. g.* CATO agr. 30 *p. 6, 48.* COLVM. 1, 6, 9. 2, 7, 1. 2, 10, 24 genera -orum (2, 16, 1. 9, 4, 7). 2, 10, 31 *p. 6, 21.* PLIN. nat. 18, 148. *simili ratione adhibetur sing. pro singulis -is e. g.* COLVM. 5, 12, 1 *p. 6, 28,* 6, 14, 2 *p. 6, 18,* PLIN. nat. 17, 198 *p. 6, 32.* [*it. vet.* pabbio *et var. it. sept.; raet. centr.* pávol, *occ.* pával, péval; *francog. vet.* pevle (*perraro*); *cat.* pábol; *arag.* paul; *port.* poulo. *cf. M.-L. 6131. Battisti-Alessio IV 2713. Wartburg VII 454. Machado² III 1863. St.*] [*confunditur maxime in var. ll. cum* parv- PLIN. nat. 11, 242 DRAC. laud. die 1, 270 CASSIOD. Ios. antiq. 2, 88. 90; parab- HEGES. 5, 46, 1 p. 398, 8 CASSIOD. Ios. antiq. 1, 106; pop- SOL. 32, 9 PS. VICT. VIT. pass. 14; fab- STAT. Theb. 12, 566; tab- ARNOB. nat. 5, 6 p. 255, 4 M.; gramina LVCAN. 6, 81. *e coni. incerta* VOPISC. Prob. 4, 6.]

i. quo quis (quid) pascitur: **I** *notione instrumentali mera fere i. q.* cibus, alimentum *sim.*: **A** *strictius; aluntur*: **1** *animalia* (*maxime domestica; cf.* SEN. *sub 2a*): **a** *corporibus humanis eorumque partibus* (*sc. in contextu, quo illustratur crudelitas, foeditas facti*): PLAVT. Rud. 513 piscibus in alto ... praebent -um *puellae* (LVCR. 5, 991 -a viva feris *homo*). 770 te ... obiciam ... avibus -um. OV. Pont. 1, 2, 122 *Diomedes Thracius* suis homines -a fecit equis (*de eodem*: SEN. Herc. f. 227 BOETH. cons. 4 carm. 7, 21). SEN. Herc. O. 1463 *cadaver* -um accipiant ferae. Phoen. 255 *Laius Oedipoda* in alta nemora -um misit feris avibusque saevis. Thy. 12 -um monstro iacet *Tityos* (1032 LACT. mort. pers. 4, 3). 751 avibus epulandos ... ferisque triste -um (*cf.* LVCAN. 7, 825 funesta ad -a belli Bistonii venere lupi. STAT. Theb. 9, 300 crudelia. 12, 566 dira). dial. 6, 11, 3 *homo* cuiuslibet ferae -um. STAT. Theb. 11, 15 crescunt in -a *volucrum* fibrae *Tityi* (*cf. p. 5, 82*). PLIN. nat. 2, 156 ne in profundo *aquae* quaesita morte sepultura -o fieret *piscibus.* FLOR. epit. 4, 7, 7 adsuetae cadaverum -o volucres. APVL. met. 5, 27, 3 laceratis visceribus ... alitibus bestiisque obvium ferens -um interiit *soror Psyches.* 6, 26, 2 vulturiis gratissimum -um futurum *asinum* (*i. Lucium ut*: 10, 17, 5 opimum). TERT. nat. 1, 2, 10 quaerere -um ferinum ... ab humano genere praeclusit *natura* (*respicitur infanticidium ut* apol. 9, 9 *sub 2a*). RVFIN. hist. 5, 1, 41 Blandina ... bestiis -um praeparatur (*gr.* βορά). CASSIOD. in psalm. 129, 1 venter ille ferinus reddidit -um (*i. Ionam*) illaesum (*antea*: escam).

b *alimentis terra natis* (*praevalente respectu cibi e. g. l. 17. 19. 30, p. 7, 11, herbae e. g. l. 32. 35. 37. 40. 41sq. 44. 47 nec non l. 80 sqq.; ceterum respicitur -um viride et nondum desectum e. g. l. 55. p. 7, 19. 21. 26. 27, desectum e. g. l. 18. 19. 23. p. 7, 15*): *α usu magis definito*: Ⓘ *laudantur certae -i species*: Ⓐ *singulatim*: CATO agr. 5, 8 frondem ... -um ovibus (COLVM. 6, 14, 2 ervum ... viridemque f. vel aliud molle -um [*antea*: cibos]. *sim.* 5, 6, 5 *ulmus* iucundissimum -um bubus affert. PLIN. nat. 18, 266 -o folia eius *ulmi* stringis aut deputas). VARRO rust. 1, 31, 5 *farrago* (PAVL. FEST. p. 91. *cf.* COLVM. 2, 10, 31 cum alia -a defecerunt, ea bubus ... praebetur). 1, 56 faenisiciae conduntur ... sub tecto ..., quod ita fit iucundius -um. COLVM. 2, 10, 28 *medicam* iumentis praebeas ... inter initia parcius ..., ne novitas -i noceat ([*sim.* PALLAD. 5, 1, 3]. PLIN. nat. 18, 147). 2, 10, 29 (*inde* PALLAD. 10, 8; *cf.* 2, 6) *viciam* -i causa ... serimus (11, 2, 50 v. in -um secare [PLIN. nat. 18, 257]. 11, 2, 71 in -um ... conseruntur). 2, 10, 33 faenum Graecum ... cum -i causa seritur (PALLAD. 7, 3, 1. 10, 8). 5, 12, 1 viridi eo -o *cytiso* uti et ... arido (PLIN. nat. 13, 130 *bis.* 18, 148). 6, 38, 3 herba, quam veratrum vocant rustici, imp -o cedit. 7, 9, 8 (*de glande ut*: PLIN. nat. 16, 24 APVL. met. 11, 2, 1). PLIN. nat. 15, 94 suum -o gignuntur *castaneae.* 17, 198 ocinum ... appellabant -um umbrae patiens (18, 143 *bis*). *al.* Ⓑ *in enumerationibus*: CATO agr. 27 sementim facito, ocinum, viciam, faenum Graecum, fabam, ervum, -um bubus; alteram et tertiam -i sationem facito. 54, 1 bubus -um hoc modo parari ... oportet *eqs.* (*afferuntur varia genera -orum*). 60 -um cum seres, multas sationes facito (*antea afferuntur lupinum, glans, faenum, faba, vicia*). VARRO rust. 1, 23, 1 alia ... loca adposita sunt ad faenum, alia ad frumentum, alia ad vinum, alia ad oleum, sic ad -um quae pertinent, in quo est ocinum, farrago, vicia, medica, cytisum, lupinum *eqs.* 1, 31, 4 omne -um, primum ocinum, farraginem, viciam, novissime faenum, secari. 3, 11, 3 -um iis *anatibus* datur triticum, hordeum, vinacei. COLVM. 1, 6, 9 frumenta, faenum, frondes, paleae ceteraque -a. 2, 7, 1 -orum optima sunt medica et faenum Graecum, nec minus vicia. 2, 10, 24. *al.* PLIN. nat. 18, 50. *al.*

Ⓘⓘ *distinguuntur vel excluduntur species supra l. 17 sqq. allatae*: CATO agr. 5, 8 post imbrem autumnum rapinam, -um lupinumque serito. 30 *ovibus dato* frondem usque ad -a matura (VARRO rust. 2, 9, 13 LVCR. 2, 596. 875 COLVM. 11, 2, 48. 100). 137 partiario faenum et -um, quod bubus satis siet, *dato* (VARRO rust. 1, 23, 1 *l. 38 sqq.* COLVM. 2, 10, 32 *avena* caeditur in f. vel -um. 2, 12, 9. 2, 16, 1 non solum ... genera -orum ..., verum etiam copiam f. 2, 16, 2 *cum pratum* in -o non minus redderet quam in f. [*sim.* PLIN. nat. 18, 263]. SCAEV. dig. 32, 93, 4 f., -um, palea). CIC. har. resp. 5 (*in imagine*) -o ... et glande. SEN. nat. 3, 27, 5 nec gramina aut -a laeta. PLIN. nat. 18. 117 lomentum appellatur farina ⟨ex⟩ ea *faba*, adgravaturque pondus illa et omni legumine, iam vero et -o (-a *var. l.*) in pane venali (*dubium*). 18, 314 serere viciam, passiolos, -um. *affertur inter alia genera herbarum* (*huc fortasse quaedam supra allata*): PLIN. nat. 18, 198 viciae ..., ciceris ..., lupini ..., lentis ..., ervi ..., siliciae..., passiolorum ..., -i *eqs.* EDICT. imp. Diocl. 17, 8 (Journ. Rom. Stud. 63, 1973 p. 104, 24. *in capite* de -is, *gr.* περὶ χόρτου) viciae librae duo. faeni sive palearum librae quattuor. -i librae sex (*gr.* παβούλον. *editores mixturam quandam variarum specierum intellegendam esse suspicantur*).

Ⓘⓘⓘ *indiculus determinationum, quae respiciunt genus vel statum -i*: CATO agr. 30 matura (PLIN. nat. 11, 98 aut ... desecta). *ibid.* aridum (COLVM. 5, 12, 1 arb. 28, 1. *cf.* VARRO rust. 1, 6, 5 -um..., quod in campis aret). 149, 1 hibernum (SEN. benef. 6, 12, 2 et aestivum [*item* COLVM. 9, 14, 18]. PLIN. nat. 10, 72. *cf.* COLVM. 6, 24, 2 verni. 7, 3, 11 autumni -o satiatus agnus). VARRO rust. 2, 5, 16 viridi (COLVM. 5, 12, 1. 6, 3, 2. 6. *al.* PLIN. nat. 28, 230 QVINT. inst. 2, 10, 6. *al.*). 3, 10, 5 -um serunt, quod aliquem ferat fructum. VERG. georg. 3, 321 victumque feres et virgea ... -a, nec tota claudes faenilia bruma. DIRAE 92 mollia (COLVM. 6, 14, 2. *sim.* 6, 23, 2 teneriora). COLVM. 7, 9, 7 terrenum (*sim.* 8, 13, 1 non tantum terrestria, sed aquatilia quoque). 8, 10, 6 agrestia. CALP. ecl. 5, 44 silvae (*var. l.* pascua). PLIN. nat. 11, 236 pingue (*cf. p. 7, 36*). CASSIOD. in psalm. 130 praef. iumentis ... frondea -a ramorum desectationibus subministrat *agricola.*

Ⓘⓥ *respicitur quodammodo pars herbae* (*selegimus quaedam probabiliora*): COLVM. 2, 13, 2 si radices eius *lupini* desecto -o ... inaruerunt. PLIN. nat. 17, 43 ut fruges tantum alant *argillae variae* aut eaedem et -um (17, 44 valet et frugum et -i ubertate). *inde fortasse de certo quodam statu graminis sim. crescentis*: EVSTATH.

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Basil. hex. 5, 1, 2 (*ad* gen. 1, 11 herbam -i) *terrae* praeceptum est, germinare prius herbam, deinde -um (*gr.* βοτάνην . . . ξύλον). 5, 1, 3 primum est in generatione nascentium germinatio, deinde, cum paulisper emerserit, herba fit et, cum creverit, -um habetur ([*gr.* βοτάνη . . . χόρτος, *Ambr. hex.* 3, 6, 26 herba . . . ubi paululum processerit, fit faenum]. *sim.* 5, 2, 1 [*gr.* χόρτου]). 5, 1, 5 herbis et -is (*gr.* χόρτον καὶ βοτάνης, *antea: terrae* fructibus; *5, 1, 7* bubus et equis . . . pastum; . . . illorum nutrimenta; *Ambr. hex.* 3, 6, 27 herbis . . . faeno).

β usu minus definito: (I) *generatim* (*exempla selecta*): Cato agr. 2, 5 rationes putare argentariam, frumentariam, -i causa quae parata sunt (*sim. distinguitur frumentum* [*cf. etiam p.* 6, 40]: Varro rust. 1, 42 cum -um et f. seritur. 2 praef. 4 Cvrt. 7, 4, 26. *cf.* Sall. Iug. 90, 1 -o pecoris magis quam arvo *studere* [*sim.* Colvm. 2, 11, 7]). 4 -um boves non eicient *e praesepibus*. 5, 5. 29 *bis*. 103 -um, quod dabis, amurca spargito ([*antea*: cibum]. Lvcr. 2, 1159 *v. infra*. 5, 869. *sim.* Val. Max. 1, 5, 5 obiceretur. Sen. benef. 4, 6, 5 praestat). Varro rust. 2, 2, 15 *dum agni* -o se saturent (*cf.* Colvm. 2, 3, 2 satiari [7, 3, 9]). 2, 4, 7 -o abundat terra (*sim.* Cvrt. 5, 4, 20 solum . . . -i fertile. Plin. nat. 6, 86 Mela 1, 116). Lvcr. 2, 317 tondentes -a laeta *pecudes* ([*319* herbae]. Val. Fl. 2, 9. *cf.* Ov. am. 3, 5, 27sq. carpentes [met. 4, 217 fast. 4, 750 Sen. Herc. f. 140 Val. Fl. 4, 379]. CE 417, 12 [*saec. I*] seca(ntes) *locustae*). 2, 1159 *tellus* fruges vinetaque . . . creavit, ipsa dedit dulcis fetus (*i. arbores*) et -a laeta (Sall. hist. frg. 2, 83 Paneg. in Mess. 162 Plin. nat. 17, 46). 4, 685 nidor . . . ad sua quemque -a ducit et a taetro resilire veneno cogit. Verg. Aen. 1, 473 priusquam -a gustassent *equi* (*?inde* Gloss. IV 456, 38 pascua. Gloss.[L] I Ansil. pa 6 escam [herbam *suspicatur ed.*]). Sen. Phaedr. 20 nocturna petunt -a fetae (Plin. nat. 8, 113. 11, 103). nat. 3, 21, 2 -i sapor apparet in lacte. Colvm. 6 praef. 2 -um e fundo plerumque domesticis pecudibus magis quam alienis depascere ex usu est (*sed v.* Varro rust. 2 praef. 5 *sub IIA1b*). 6, 2, 12 aquae . . . -i . . . caeli mutatione. 7, 10, 5 potione et -o. Mela 2, 6 *Borysthenes* alit . . . -a magnosque pisces (*Herod.* 4, 53 νομάς . . . κτήνεσι παρέχεται). Plin. nat. 8, 138 in hiemes aliis *animalibus* provisum -um, aliis pro cibo somnus. Sil. 7, 365 urunt ad pinguia -a saltus (*cf.* Coll. Mos. 12, 7, 6 [*ex Vlp.*] *ignis* -i gratia factus). *al.*

(II) *speciatim, sc. in re militari* (*cursu publico* Cod. Theod. *praeter* 10, 1, 17. *huc spectat etiam* Liv. *l.* 65): Qvadrig. hist. 36 loca . . . res omnes habere, quae militibus opus sunt, ligna, aquam, -um (Caes. civ. 1, 84, 1 Ivs Ivr. milit. Gell. 16, 4, 2 *ex Cincio*. Liv. 22, 12, 8 *v. infra*. 27, 27, 3. 35, 28, 6. *al.* Tac. ann. 1, 35, 1 -i materiae lignorum adgestus. *al.*). Caes. Gall. 1, 16, 2 -i . . . copia (*opp.* frumenta *ut*: 7, 74, 2 civ. 1, 49, 1. 1, 61, 2. *al.* Hirt. Gall. 8, 3, 2. 8, 17, 1 Sall. Iug. 55, 4. *al.*; *cf.* Nep. Eum. 8, 7 -um, praeterea cibaria cocta. *sim. al.*). 7, 14, 4 -um secari non posse; necessario . . . hostes ex aedificiis petere (*sim.* Hirt. Gall. 8, 10, 3 *cum* ex aedificiis -um conquireretur). civ. 1, 84, 1 (*iuxta pon.* aqua *ut*: Qvadrig. *supra*. Bell. Alex. 1, 5 ut a. -oque abundaret. Tac. ann. 4, 49, 2 eriperet. *al.*; *cf.* Sall. Iug. 55, 8 aquarum fontis. *v. etiam* Lvcan. 3, 385 *infra*). *al.* Liv. 22, 12, 8 -um et ligna . . . petebant (44, 40, 2 Cvrt. 7, 6, 1 Frontin. strat. 2, 5, 31). 23, 48, 1 altae in segetibus herbae -um praebere poterant. *al.* Lvcan. 3, 385 *Caesar in obsidione Massiliae* fontesque et -a campi amplexus fossa (*cf.* 6, 43 non desunt campi, non desunt -a *Pompeio vallo incluso. an utrumque locum ad IIA1b?*). 4, 90. Sil. 9, 10 ad -a . . . raptanda. Frontin. strat. 2, 5, 31 *bis*. Tac. ann. 15, 16, 1 Parthos inopes copiarum et -o attrito relicturos oppugnationem (*an ad IIA1b?*). Cod. Theod. 8, 5, 60 pr. *et* 1. 8, 5, 64 pr. 10, 1, 17 in -is vel sumptu . . . ministrando. 11, 1, 9. *al.*

(III) *transit in vim meram herbae, graminis* (*cf. etiam 2b; per pleonasmum quendam l.* 67): Ov. met. 2, 212 -a canescunt, cum frondibus uritur arbor. 7, 284 vernat humus, floresque et mollia -a surgunt. 14, 408 sparsa . . . sanguineis maduerunt -a guttis. fast. 5, 208 arbor habet frondes, -a semper humus. Ib. 137 robora dum montes, dum mollia -a campi *habent*. Liv. 21, 37, 4 nuda . . . fere *Alpium* cacumina sunt et, si quid est -i, obruunt nives. Plin. nat. 2, 221 frondes . . . ac -a . . . sentire *mutationem lunae*. Itala gen. 1, 11 (Hil. in psalm. 118 iod 4. *al.*) germinet terra herbam -i ([*gr.* βοτάνην χόρτου, Victor. pasch. add. II chron. I p. 740, 3 herbam -um, *Vulg.* herbam virentem]. 1, 12 [Ambr. Noe 20, 74. *al.*; *gr. et Vulg. ut supra*]). 1, 29 (Aug. gen. ad litt. 3, 19, *cf.* Ps. Mar. Victorin. verb. script. 7) dedi vobis omne -um seminale (*gr.* χόρτον, *Vulg.* herbam). 2, 5 (Aug. gen. c. Manich. 2, 1, 1) *fecit deus* omne -um agri ([*gr.* χόρτον, *Vulg.* herbam, *Aug. gen. ad litt.* 5, 4 *p.* 142, 4 fenum]. *al.*). psalm. 22, 2 (cod. 136 Cas.) in loco -i ibi me constituit (*gr.* χλόης, *Vulg.* pascuae, *Hier. psalt. sec. Hebr.* in pascuis herbarum). 101, 5 (cod. 136 Cas.) l(a)esum est ut -um et aruit cor meum (*gr.* χόρτος, *aliae vers.* faenum). *al.*

(IV) *nomen herbae* -um murinum *v. sub* palolucupinula.

c *cibis quibuslibet*: *α usu vario*: Varro rust. 3, 11, 3 -um iis *anatibus* datur triticum . . ., non numquam etiam ex aqua gammari et quaedam eius modi aquatilia (*huc* Colvm. 8, 13, 1 *p.* 6, 75). Verg. Aen. 12, 475 hirundo -a parva legens nidisque . . . escas. Prop. 4, 8, 7 (*11* escas) -a poscit annua (*serpens ut*: Val. Fl. 8, 63). Sen. nat. 4, 2, 12 *Nilus* ingentia animalia et -o sufficienti et ad vagandum loco continet. Cvrt. 7, 8, 15 leo . . . aliquando . . . avium -um fuit. Colvm. 8, 17, 13 *piscibus iacentibus* salsurae -a . . . dantur (*antea*: cibi, *9* cibaria, *14* escam). Plin. nat. 8, 90 -i sui (*i. avis*) gratia. 9, 65. 9, 131 *purpurarum* genera plura -o et solo discreta: lutense putri limo et algense enutritum algā. 10, 40 percussi corticis sono -um subesse intellegunt *pici*. 11, 279 subus serpentes in -o sunt. *al.* Val. Fl. 4, 525 Harpyiae numquam nova -a quaerent, donec *eqs.* *al.* *de alimentis Phoenicis*: Clavd. carm. min. 27, 15 purior illum *Phoenicem* solis fervor alit ventosaque -a potat Thetyos, innocui carpens alimenta vaporis. *β de pastu apium* (*cf. etiam* Varro rust. 3, 16, 28 *sub IIB. respiciuntur flores herbaeque sim. l.* 12. 13. 14, *pollen vel nectar l.* 14. 16, *mel l.* 24. *al.*): Varro rust. 3, 16, 12 loca . . . ubi -um sit frequens et aqua pura. 3, 16, 13 si -um naturale non est *eqs.* Verg. georg. 2, 436 salices . . . sufficiunt . . . -a melli. 4, 9 -a venti ferre domum prohibent. 4, 280 *amelli* radices incoque Baccho -aque in foribus plenis adpone canistris. Colvm. 9, 2, 3 -a munere dei sortitas *apes*. 9, 4, 7 situm pastionum atque etiam genera -orum exposui (*2–6 afferuntur species herbarum arborum florum, quae* praebent plurimum mellis). 9, 14, 18 hiberna atque . . . aestiva (*19* vernis pastionibus). 9, 15, 9 ubertate -i (*8* pastionibus). Plin. nat. 11, 31 *liquor melleus* e fronde ac -is potus. 11, 49 si quis . . . capita demat *apibus* . . ., pro gratissimo sunt -o matribus. 21, 73 -o . . . deficiente (*antea*: alimentis). *al.* *accedit praepos.* ad: Verg. georg. 4, 244 immunis . . . sedens . . . ad -a fucus. 4, 266 *apes* fessas ad -a nota vocantem (*antea*: mella . . . inferre). Plin. nat. 11, 19 consumptis in proximo floribus speculatores ad -a ulteriora mittunt. Pallad. 5, 7, 4. 7, 7, 2.

2 *homines* (*cuncta animantia* Lvcr., *homo animali conferendus* Sen., *cyclops* Val. Fl., *daemones* Tert. apol. 22, 6. 23, 14 Scap. 2, 8, *angeli* Tert. carn.; *de eucharistia v.* Firm. err. 18, 2 *sub B3; adiecimus herbas magicas, v. sub b*): a *in universum*: Lvcr. 1, 229 tellus . . . generatim -a praebens (2, 996. *al.*). 5, 851 *inter condiciones vivendi*. Sall. Iug. 18, 1 *Gaetulis* cibus erat caro ferina atque humi -um uti pecoribus. Ov. met. 8, 876 dederat . . . nova -a (pocula *M*) morbo *Erysicthon* (*de sensu ancipiti v. Bömer ad l.*). Sen. epist. 92, 7 *gulosus est* animal -o laetum. Val. Fl. 4, 106 sicubi . . . advectet ratis . . . tibi -a dira et miseras, Polypheme, dapes (*sim. iuxta pos.* ferculum Tert. apol. 9, 9 *infra*. cibus Lact. opif. 10, 18 Petr. Chrys. serm. 148 p. 597[C]). 4, 450 (*loq. Phineus*) Harpyiae semper mea -a servant (*an ad IIB?*). Tert. apol. 9, 9 de sanguinis -o et eiusmodi tragicis ferculis legite ([*respicitur infanticidium, cf. eundem sub 1a et IIB*]. 22, 6 nidoris et s. *daemoniorum*). carn. 6 l. 76 terrenis -is pasta *caro angelorum* (l. 77 [*postea*: caelestibus, *cf. l.* 53]. Max. Tavr. serm. 51, 2 M. *qui* Christi verbo pascitur, t. -um non requirit [*postea*: saeculi panem]). ieiun. 4 p. 278, 8 (*affertur gen.* 1, 29) in primordio . . . herbidum . . . et arboreum homini -um addixerat *deus* (*antea*: victus). 6 p. 280, 4 -um et potum ([*l.* 17 victus]. p. 281, 13. *al.*; *cf.* resurr. 4 p. 30, 22 -a atque potacula. Ps. Rvfin. in Os. 11, 4 pocula). *et saepe*. Itala act. 7, 11 (cod. g) non inveniebant -a parentes nostri (*gr.* χορτάσματα, *codd. ep* frumentum, *Vulg.* cibos). Rom. 14, 20 (Tert. ieiun. 15 p. 293, 22) ne propter -um solveritis opus dei ([*l.* 12 cibis abstinere]. *gr.* βρώματος, *Vulg.* escam). Pelag. in Rom. prol. p. 6, 9 caeleste -um *manna* ministravit *deus* (Petr. Chrys. serm. 148 p. 597[C]. Cassiod. Ios. antiq. 8, 323 [*gr.* διατροφήν]. Caes. Arel. serm. 31, 2. *cf.* Val. Cem. hom. 6, 2 p. 710[A] subministret). Cassiod. Ios. antiq. 1, 106 opportuniora (*gr.* τροφάς). 2, 106 (*gr.* σῖτον). *al.* *accedunt praepos.*: Tert. anim. 33, 3 *ut homicida in pecus conversus* in -um proponatur (adv. Iud. 14, 9 *hircus* in -um datus [= adv. Marc. 3, 7 p. 388, 7. *respicitur lev.* 16, 7*sqq.*]. Novell. Iust. 131, 13 pr. in . . . egentium -a *impensas facere* [*gr.* ἀποτροφάς]). Cassiod. Ios. antiq. 2, 88 *frumenti* quantum ad -um sufficeret *hominum* ([*gr. aliter*]. 2, 90 frumentum . . . sufficiens ad semen et -um [*var. l.* parvulum, *gr.* διατροφήν]). b *de herbis in arte magica usitatis* (*fere pro philtro*): Ov. epist. 6, 84 dira . . . cantata -a falce metit. rem. 249 si quis mala -a terrae et magicas artes posse iuvare putat. met. 13, 943 decerpsi (*942* herba). 14, 43 horrendis infamia -a sucis conterit.

B *laxius, sc. per comparationem; aluntur*: 1 *inferi* (*sc. mortuis; per similitudinem ferarum*): Plavt. Cas. 157 faciam uti proinde ut est dignus vitam colat, Acheruntis -um, . . . stabulum nequitiae. Cassiod. in psalm. 103, 27 quem pro malis suis abicit *deus*, fit diaboli -um (*antea*: draco spiritalis, cuius esca hominum deceptio est; *postea*: in escam inimici. *v. etiam p.* 9, 16*sqq.*).

2 *variae res corporeae*: a *arbores, terra, sc. stercore sim.* (*addit* velut, quasi Colvm. *praeter* 10, 84): Cato agr. 7, 3 stercus ad radicem addere oportet, uti -um (fabulum *cod.*) malorum fia[n]t. Verg. georg. 1, 86 *prodest* stipulam . . . urere flammis: . . . occultas vires et -a terrae pinguia concipiunt (*aliter p.* 7, 36). Colvm. 2, 1, 5 *terra* frondibus et herbis . . . velut saginata largioribus -is. 2, 5, 1 terram . . . stercorare conveniet: nam eo quasi -o gliscit. 2, 13, 3 ut stercore adiuves *terram* et absumptas vires hoc velut -o refoveas. 10, 84 -a nec pudeat fisso praebere novali, inmundis quaecunque vomit latrina cloacis. b *ignes, stellae sim.*: Aetna 453 -a et ardendi causam lapidem esse molarem. Sen. nat. 1, 14, 5 sunt in sublimi sicca, calida, terrena, inter quae *fulmen* oritur et -um suum

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

subsequens defluit. 7, 21, 2 qua illum *cometam* vena -i sui duxit (*antea*: ignium modo alimentum suum sequitur). LVCAN. 7, 5 *Titan* attraxit nubes, non -a flammis, sed ne ... purus luceret (*item de sole*: MAR. VICTOR aleth. 1, 72 ne desint -a flammis. *sim. de stellis*: MART. CAP. 9, 912 [vers.] lambere -a). SIL. 17, 94 se per pinguia magno -a ferre sono (*ignes ut*: ITALA lev. 3, 11 [Hesych. *ad l.* p. 816C = VVLG.] *de hostia* [*cf. gr.* κάρπωμα. *ibid.* 3, 14 pastum, 3, 16 alimoniam]. ZENO 2, 71 [1, 22, 1 L.] fornacis [*ad Dan.* 3, 19]. HEGES. 5, 1, 4. CYPR. GALL. gen. 748 sarmenta ..., flammarum -a [MAR. VICTOR aleth. 3, 749]. *al.*). STAT. Theb. 4, 706 Eoae liquentia -a brumae (9, 448. *huc* GLOSS. L I Ansil. PA 3 pabila b.: nives). 6, 361 quae -a ventis *sint*. 8, 358 -a caeli Nilus ... bibit (*sim.* SOL. 32, 9 quantum -i ad liquorem *Nili* nubila subministraverint. PANEG. 10, 12, 6 fluvius ... diu pluviarum -o carens). LACT. inst. 7, 21, 5 divinus ignis ... sibi ipse aeternum -um sumministrabit (3 fomite, 4 alimentis. *item de igni gehennae sim.*: HIL. in Matth. 4, 17 aeterni ignis ... -um. ORIENT. comm. 1, 312 PS. EVSEB. GALLIC. hom. 27, 6 G. APON. 12 p. 218). HIL. in psalm. 140, 9 oleum ... luminis -um est (*item de oleo*: RVFIN. Orig. in lev. 13, 1 p. 468, 19 CASSIOD. in psalm. 140, 5). AVIEN. ora 655 *solem* animare terras, alere lucis -o convexa cuncta *mundi* (*an terrae?*). SYMM. epist. 7, 18, 3 *balineum* cui torris unus ad iusti caloris -um *satisfacit*. CLAVD. carm. min. 29, 17 ferri ... rigore vescitur *magnes*; hoc dulces epulas, hoc -a novit (19 alimenta).

c *vulva*: ENNOD. carm. 2, 97, 2 algidus in vivo moritur dum corpore sanguis, annorum glacies cum siccat -a vulvae, ... marcida cur iuveni sociaris, Galla, marito? (*intellegasne corporis humores, qui vulvam fertilem reddunt, an alimenta, quae feto subministrantur?*).

3 *animus, cogitationes sim.* (*cum particulis comparationis* CIC. [*at cf. Tusc.* 5, 66 pastus animorum], QVINT., PS. APVL., HIL., AMM., AVG.): LVCR. 4, 1063 amoris (*cf.* SYMM. epist. 8, 20, 2 -a ... et nutrimenta mutuae adfectionis *epistulae*. ENNOD. epist. 5, 24, 1 p. 144, 23 *ut* amori -a praestarentur. 6, 24, 1 p. 163, 7 caritatis). CIC. ac. 2, 127 est ... animorum ingeniorumque naturale quoddam quasi -um consideratio contemplatioque naturae (PS. APVL. Ascl. 40 velut a. -is. *cf.* CIC. Cato 49 *animus* habet aliquod tamquam -um studii atque doctrinae. AMM. 16, 5, 6 quasi -a ... animo ... conquirens). PROP. 3, 7, 3 tu, *pecunia*, vitiis hominum crudelia -a praebes (LACT. inst. 6, 23, 5). QVINT. inst. 10, 5, 14 *declamationibus* alitur ... velut -o laetiore facundia. TERT. orat. 25 p. 198, 5 spiritus. praescr. 27 l. 12 (*ad I Cor.* 3, 2 lac vobis potum dedi, non escam) nondum idonei ad -um. LACT. inst. 1, 1, 19 ad caeleste -um convocamus ([20 animo cibus]. FIRM. err. 18, 5). 4, 25, 7 peccatum ... -um mortis est (PAVL. NOL. carm. 10, 135). 5, 1, 12 animae (HIER. epist. 5, 2, 3). IVVENC. 1, 459 (*ad Matth.* 5, 6 qui esuriunt ... iustitiam) -a iustitiae qui nunc potusque requirunt. FIRM. err. 18, 2 Christi panem, Christi poculum quaere, ut ... substantia hominis inmortali -o saginetur (*sublucet imago eucharistiae; antea*: cibus qui salutem largitur). HIL. in psalm. 118 zain 2 (*de eloquiis dei*) tamquam -um aliquod vitae (CAES. AREL. serm. 1, 15 p. 14, 2). SYMM. epist. 3, 47 sermonis. 5, 78 lectionis. RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 9, 3 gregem *Christianorum* ... viridantis et vivi verbi dei reficiens -is (GREG. M. moral. 10, 51 p. 949B. 13, 17 p. 1025C). AVG. in Rom. imperf. 2, 4 temporalium promissionum tamquam terreno -o (*antea*: cibo ... veritatis). CHROMAT. in Matth. 43, 5 E.-L. erroris et infidelitatis ... -a (*var. l.* -um). MART. CAP. 2, 173 quae *Philologia* ... -um multis praebuerit disciplinis. *al.*

II *per metonymiam* (*certiora tantum. cetera v. sub IA*): A *respicitur potius locus, ubi -um capitur* (*opp.* stabulum PLAVT., CVLEX): 1 *de pratis sim.*: a *accedunt praepos. (quaedam numeri sing. dubites an ad B trahas)*: *cum abl.*: PLAVT. Mil. 304 (*in imag.*) quam mox ... ad stabulum iuvenix recipiat se ⟨a⟩ -o (⟨e⟩ *alii*). VARRO rust. 1, 13, 3 e -o cum redierunt anseres (*antea*: ex arvo ... reducti *boves*). 2, 7, 6 cum gregalibus in -o contendit in currendo *equus*. PLIN. nat. 18, 363 graculi sero a -o (-is, pavul-, fab- *var. ll.*) recedentes. *cum acc.*: VARRO rust. 2, 2, 12 *greges* propellunt in -um et pascunt diem totum (2, 2, 15 exeant [*sed antea*: pastum prodeunt]. 2, 7, 11 prodigendum. LIV. 21, 37, 6 iumenta in -um missa. COLVM. 7, 3, 24 [ad *var. l.*]. PROB. Verg. georg. 1, 9). LVCR. 1, 257 pecudes ... per -a laeta corpora deponunt (2, 364 derivare. MANIL. 3, 654 *pecus* per -a laeta ... ruit. AMM. 18, 6, 13. *cf.* LVCR. *sub b*). CVLEX 45 propulit e stabulis ad -a laeta capellas pastor (OV. met. 10, 121 ducebas [PETRON. 100, 1]. PLIN. nat. 8, 33 *elephanti* iter ad -a. 8, 35 [*aquatilium ut*: 9, 49. 175]. 8, 117 procedunt. PANEG. 10, 2, 1). b *sine praepos.*: CATO agr. 149, 1 qua lege -um hibernum vēnire oporteat (*inde* capp. 158 lex -o locando. *cf.* VARRO rust. 1, 21 -o vendito [2 praef. 5 -um in fundo conpascere quam vendere plerumque magis expedit. *sed v. p.* 7, 31]. *item respicitur pratum locandum*: CATO agr. 149, 1 -um frui. *ibid.* prato inriguo ... tum decedito ...; cetero -o Kal. Martiis cedito. *ad rem v. Kaufmann, Die altrömische Miete, 1964, 309sqq.*). LVCR. 1, 15 pecudes persultant -a laeta. VERG. georg. 3, 385 aspera silva *absit* ..., fuge -a laeta. 3, 548 nec mutari -a refert (COLVM. 7, 5, 2 -a [-um *M*] ... et aquationes [*sim.* PALLAD. vet. med. 29, 1. *paulo aliter p.* 7, 33]. CLAVD. 18, 248 silvis. *cf.* PLIN. nat. 5, 22 *p.* 4, 27). COLVM. 1, 5, 1 sit ... intra villam ... fons ..., lignatio -umque vicinum. PLIN. nat. 3, 94 Phoenicusa *insula* -o proximarum *relicta*. TAC. ann. 6, 34, 1 adequitare castris, infensare -a. DRAC. laud. dei 1, 270 -a (parv- *var. l.*) mundus erat, sed non, qui pasceret herbas, adfuit.

2 *ad reddendum gr.* χηροτροφεῖον: CASSIOD. hist. 6, 27, 2 viduarum -a et ... virginum monasteria constituerat (*Sozom.* 5, 15, 5).

B *respicitur potius actio cibi sumendi* (*huc fortasse quaedam sub A1 et p.* 8, 57 *sqq. inserta*): VARRO rust. 3, 13, 1 certo tempore apros et capreas convenire ad -um, cum ex superiore loco e palaestra apris effunderetur glas, capreis vicia *eqs.* (*nisi de loco; item dubites de* 3, 16, 28 offas apponunt ibi, quo foras hieme in -um procedere tamen possint *apes*). COLVM. 2, 10, 34 quos *boves* -o suo cerebrosos reddat *ervum certo tempore satum* (*Pallad.* 3, 7 pastu suo). PLIN. nat. 10, 116 *avis* herbae -o adventu eorum *equorum* pulsa (*fortasse de loco; item dubites de* 17, 32 *campi Rosiae* non nisi ad -um probantur). VAL. FL. 4, 68 e scopulis media inter -a diri vulturis ipse *Prometheus* etiam gemitu ... fatigat ... Iovem. 4, 586 (*loq. Phineus*) mea ... saevae redeunt ad -a Dirae. TERT. apol. 7, 1 dicimur sceleratissimi de sacramento infanticidii et -o inde (*nisi ad IA2a*). HEGES. 5, 36, 1 si quis bellatorum equum -o (*dat. fin.*) laxaverat (*Ios. bell. Iud.* 6, 153 ἀνίεσαν βόσκεσθαι τοὺς ἵππους ἀποχαλινοῦντες). GLOSS. med. ed. Heiberg p. 23, 21 cuius *dictamni* -o etiam fer(a)e vulnerat(a)e spicula inherentia eiciunt.

appendix structurarum: 1 *pendet gen. indicans* (*exempla sub IB3 allata non iteravimus*): a *id, quod -o nutritur*: PLAVT. Cas. 157 Acheruntis. CATO agr. 7, 3 mālorum. SALL. Iug. 90, 1 pecoris (MELA 2, 11 PLIN. nat. 19, 39. *cf.* PLIN. nat. 13, 130 omnium *pecorum*). CVRT. 7, 4, 26 armentorum (IORD. Get. 37). 7, 8, 15 avium. COLVM. 2, 11, 7 pecudum. PLIN. nat. 1, 21, 42 apium. 15, 94 suum (17, 50 boum s.que). 18, 99 iumentorum (AMM. 22, 4, 9). 25, 3 quadripedum. TERT. apol. 23, 14 eorum *daemonum* (*cf.* Scap. 2, 8 daemoniorum). ITALA lev. 3, 11 (Hesych. *ad l.* p. 816C = VVLG.) ignis et oblationis domini. ARNOB. nat. 5, 6 p. 255, 4M. deum. PALLAD. 7, 7, 2 examinis *apium*. HIL. in Matth. 4, 17 aeterni ignis (*cf.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 27, 6G. concremantis incendii). in psalm. 140, 9 luminis (CASSIOD. in psalm. 140, 5). SYMM. epist. 7, 18, 3 caloris. CYPR. GALL. gen. 748 flammarum (MAR. VICTOR aleth. 3, 749. *al.*). ENNOD. carm. 2, 97, 2 vulvae. CASSIOD. hist. 6, 27, 2 viduarum. in psalm. 103, 27 diaboli. NOVELL. Iust. 131, 13 pr. egentium. b *originem -i*: CIC. har. resp. 5 inimicorum. SALL. Iug. 18, 1 humi (*cf.* campi LVCAN. 3, 385; agri ITALA gen. 2, 5 [Aug. gen. c. Manich. 2, 1, 1]. 3, 18 [Cypr. patient. 11. *al.*]. psalm. 36, 2 [cod. 136 Cas.]; arvi 101, 12 [cod. 136 Cas.]). COLVM. 9, 1, 6 silvae (CALP. ecl. 5, 44). LVCAN. 7, 825 belli. STAT. Theb. 4, 706 brumae (9, 448). 8, 358 caeli. *in geographia*: VERG. Aen. 1, 473 Troiae. PLIN. nat. 8, 35 Arabiae. 17, 26 Germaniae. c *materiam vel naturam -i*: COLVM. 8, 17, 13 salsurae. PLIN. nat. 10, 116 herbae (*cf.* holerum ITALA gen. 9, 3 [Ps. Cypr. adv. Iud. 2. *al.*]). 13, 131 cytisi. FLOR. epit. 4, 7, 7 cadaverum. APVL. met. 10, 29, 3 graminis. 11, 2, 1 glandis (PALLAD. 3, 26, 3). TERT. apol. 22, 6 nidoris et sanguinis. ieiun. 9 p. 248, 18 leguminum. PANEG. 10, 12, 6 pluviarum. PALLAD. vet. med. 7, 2 lentisci myrtique. AVIEN. ora 655 lucis. HIER. hom. Orig. in cant. 2, 11 p. 57, 2 eorum *serpentum*. GLOSS. med. ed. Heiberg p. 23, 21 cuius *dictamni*.

2 *pendet dat.* (*artius in appos., laxius in locut. praedicativa*): CATO agr. 5, 8 *frondem* non peraridam, -um ovibus. 27 bubus (agr. capp. 63). OV. Pont. 1, 2, 122 homines -a fecit equis. SEN. Phoen. 255 in ... nemora -um misit feris avibusque *Laius Oedipoda*. Thy. 12 -um monstro iacet *Tityos* (1032 alitibus. LACT. mort. pers. 4, 3 feris ac volucribus). 751 avibus epulandos ... ferisque triste -um ... trahat *Atreus defunctos*. LVCAN. 7, 5 *sol* attraxit nubes, non -a flammis, sed *eqs.* STAT. Theb. 9, 300 ibitis aequoreis crudelia -a monstris. APVL. met. 10, 17, 5 *ne* me obtruncatum vulturiis ... -um redderent.

3 *gen. -i pendet ex*: a *subst.*: CATO agr. 2, 5 causa (VARRO rust. 1, 31, 5 LIV. 27, 27, 3 PAVL. FEST. p. 91 COLVM. 2, 10, 29. 33 PLIN. nat. 18, 228. *al.*; *cf.* gratia PLIN. nat. 8, 90 VEG. mil. 3, 10 p. 91, 18 COLL. Mos. 12, 7, 6). CIC. div. 2, 30 genus (COLVM. 2, 10, 24. 6, 3, 1. *al.* PLIN. nat. 18, 143). VARRO rust. 1, 20, 4 facultas. CAES. Gall. 1, 16, 2 copia (2, 2, 2 civ. 1, 49, 1 HIRT. Gall. 8, 3, 2. 8, 17, 1 LIV. 27, 12, 7. 35, 28, 6 COLVM. 6, 27, 1. *al.*). 7, 20, 3 inopia (civ. 1, 81, 7. 3, 58, 3 BELL. Afr. 24, 3 TAC. ann. 15, 5, 3. *al.*). SALL. Iug. 44, 4 egestas (TAC. ann. 4, 49, 3). VITR. 1, 4, 9 vitio. SEN. nat. 3, 21, 2 sapor. 7, 21, 2 vena. COLVM. 7, 7, 1 ubertate (7, 9, 5. 9, 15, 9 PLIN. nat. 17, 44. 37, 201. *al.*). 8, 11, 1 partem (PLIN. nat. 18, 50). *al.* PLIN. nat. 18, 143 e -i segete. TAC. ann. 1, 35, 1 adgestus. *al.* b *adi.* (*pron.* SOL.): SALL. hist. frg. 2, 83 -i ... laetus ager. CVRT. 5, 4, 20 solum ... -i fertile (PLIN. nat. 6, 86. 17, 46). MELA 3, 17 terra ... -i ferax. SOL. 32, 9 quantum ... -i.

4 *accedunt praepos.* (*selecta*): a ad: *v. p.* 8, 23. 61. 9, 71 *nec non l.* 10. 19 *adde*: TERT. praescr. 27 l. 12 nondum idonei ad -um. LACT. inst. 1, 1, 19 ad ... -um convocamus. PALLAD. 5, 7, 4 ad commune -um pergens. b in: *cum acc.*: *v. l.* 12, *p.* 8, 58. 9, 66. *adde*: COLVM. 2, 10, 32 *avena* caeditur in -um. 11, 2, 50 in -um secare (PLIN. nat. 18, 257). 11, 2, 71 in -um *conserere*. STAT. Theb.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11, 15 crescunt in -a *volucrum* fibrae *Tityi*. ITALA lev. 3, 11 (Hesych. *ad l.* p. 816^C = VVLG.) *sacerdos hostiam* adolebit ... in -um ignis. *cum abl.*: COLVM. 2, 16, 2 (*e Catone*) *pratum* in -o non minus *reddit quam eqs.* (PLIN. nat. 18, 263 in ... -o non minus emolumenti est quam *eqs.*). PLIN. nat. 11, 279 subus serpentes in -o *sunt* (24, 2 ferulae asinis). 18, 148 cytiso ... principatus datur in -is.

5 *accedunt adi.* (*selecta; v. etiam p. 6, 65sqq.*): VARRO rust. 3, 16, 13 naturale (TERT. anim. 24, 5). LVCR. 1, 15 laeta (*al., v. vol. VII 2, 884, 36sqq.; cf.* PLIN. nat. 17, 26 luxuriosa). 5, 869 larga (COLVM. 2, 1, 5. 2, 3, 2 CONSVLT. Zacch. 3, 1). VERG. georg. 1, 86 pinguia (PLIN. nat. 11, 236 SIL. 7, 365. 17, 94). LYDIA 33 nova (OV. met. 8, 876. 10, 121). PROP. 3, 7, 3 crudelia (STAT. Theb. 9, 300). OV. rem. 249 mala. met. 4, 217 caelestia (LACT. inst. 1, 1, 19 FIRM. err. 18, 5 PELAG. in Rom. prol. p. 6, 9). 7, 284 mollia (Ib. 137). SEN. Phaedr. 20 nocturna. Thy. 751 triste. LVCAN. 7, 825 funesta. VAL. FL. 4, 106 dira (STAT. Theb. 12, 566). APVL. met. 10, 17, 5 opimum. 11, 2, 1 ferinum (TERT. nat. 1, 2, 10). TERT. carn. 6 l. 76 terrenis (MAX. TAVR. serm. 51, 2M.). ieiun. 4 p. 278, 8 herbidum ... et arboreum. ITALA gen. 1, 29 (Aug. gen. ad litt. 3, 11) seminale. LACT. inst. 7, 21, 5 aeternum. FIRM. math. 6, 29, 6 vitale. err. 18, 2 inmortali. 25, 2 pestiferum. CLAVD. carm. min. 27, 15 ventosa. PS. VICT. VIT. pass. 14 nutrientibus.

deriv.: pabularis, pabulor, pabulosus. *Kruse.*

pācālis, -e. *a* pax. **1** *de variis rebus i. q. ad pacem pertinens*: OV. met. 6, 101 *Minerva texendo* circuit extremas oleis -bus (bac- *var. l.*) oras. 15, 591 -i (plac- *var. l.*) cornua lauro velat *Cipus*. fast. 1, 719 tura, sacerdotes, -bus (pace-, plac-, placatis *var. ll.*) addite flammis *in ara Pacis*. **2** *de regionibus i. q. pace praeditus*: CONC.^S IV 2 p. 136, 20 (= GREG. M. epist. 1, 16^b; *imp. Mauric.*) quousque providentia dei et partes Italiae -es (paceales *cod.*, pacc- *Harduinus*, pace aliter *Baronius*, paccaliter *Ewald-Hartmann*) constituantur et ceteri episcopi ... ad pristinum ordinem redigantur.

[*adv.* **pācāliter** *e coni. v. l. 31.*]

pācānus *v.* paganus. **pācātē** *v.* 2. paco.

pācātio, -ōnis *f.* *a* pacare. *i. q. restitutio pacis*: FRONTIN. strat. 1 praef. 2 quae ad proelium et confectam -em (pagationem, pactionem *var. ll.*) pertineant. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 231, 6 quod -i videbatur officere (*Migne gr. 77, 328^C* συμβάσει). APON. 6 p. 117 *mortificationem carnis* fructum pacatissimum parere ..., quod beata anima -is munus suo offert creatori.

***pācātor,** -ōris *m.* *a* pacare. *de abbrev.* pac (*si huc trahendum*) *et* pacat *v.* INSCR. numm. Mattingly-Sydenham V 1 p. 244 n. 58. GLOSS. εἰρηνάρχης.

i. qui pacat (*de populo* SEN. benef. 5, 15, 6, *de somno* TERT.; *cum gen. obi. praeter l. 50 et 65*): **1** *exempla varia*: SEN. Herc. O. 1990 *Hercules*, domitor magne ferarum orbisque simul -r (benef. 1, 13, 3 malorum hostis, bonorum vindex, terrarum marisque -r [vacator *var. l.*]. SIL. 2, 483 Nemeae. PANEG. 10, 11, 6 terrarum). benef. 5, 15, 6 ille victor -rque gentium populus. SIL. 16, 221 -r mediusque Syphax. 16, 245 *Scipio* terrae -r Hiberae. TERT. anim. 43, 7 somnum ... recreatorem corporum, redintegratorem virium ..., -em operum. CLAVD. 24, 13 *Stilicho* felix bellator ubique, defensor Libyae, Rheni -r (calcator *var. l.*) et Histri. ENNOD. opusc. 3, 176 p. 376, 24 Alexander, quem -em orbis vocavit vana laudatio. **2** *in titulis et nummis (v. Berlinger, Beitr. zur inoff. Tit. der Röm. Kaiser, 1935, 53sqq. Enßlin, Sitz. Ber. Münch. Ak. 1943, 6, 41): de imperatoribus*: CIL XIV 3449 (*a. 192*) -i orbis (VIII 21613 *a. 198.* II 1669 *et* 1670 *a. 200.* 1671 *a. 212. al.* INSCR. numm. Mattingly-Sydenham IV 1 p. 235 n. 163 *a. 206–210.* V 1 p. 55 n. 218 *post a. 253. et saepius*). INSCR. Tun. Merlin 719, 7 (*a. 282*) -es orbis, *gentium* nationumque omnium (INSCR. numm. Sutherland-Carson VI p. 171 n. 65–68 *a. 295–305*). INSCR. numm. Mattingly-Sydenham V 1 p. 290 n. 231 (*a. 270–275*) orientis. *de Marte*: INSCR. numm. Mattingly-Sydenham IV 1 p. 243 n. 222 (*a. 210–213*). V 1 p. 244 n. 58 (*a. 270*). *al.*

pāc[ā]tōrium *v.* pactorium.

pācātōrius, -a, -um. *a* pacare, *cf.* pacator. *i. q.* εἰρηνικός (*gr. resp.*): ITALA Zach. 8, 16 (Tert. adv. Marc. 4, 29 p. 524, 5) iustum iudicium et -um iudicate (*Hier. ad l.* pacificum, *Vulg.* iudicium pacis).

pācātus, -a, -um *v.* 2. paco. *Fröhlke.*

[**pāccāliter** (*coni.*) *v. l. 31*] **pacceolus** *v.* pasceolus.

pacciolus *v.* petiolus.

[**pāceālis** *trad. pro* paccalis *v. sub voce* pacalis.]

?**paceo** FEST. p. 250 (paco *vel* pacto *Antonius Augustinus*); *v. sub* pango.

†**pacevo** *corrupt.* Nov. Atell. tit. Non. p. 552, 15 (*Lindsay temptat* paedio, *v.* paedium).

pachychymus, -a, -um, παχύχυμος (*resp. in gr.*). *scribitur* pacicim-, pacicym- (-chim-, -com-); bacicin- ORIBAS. eup. 1, 11, 5 La. *de cibis sim., qui humores pingues generant*: PHILAGR. med. 3 p. 169, 15 *alicam* ... aut alias -as (pachymeras *var. l.*) escas (ORIBAS. syn. 4, 2, 2 Aa [*cf.* La] semula et a.). ORIBAS. syn. 4, 2, 1 Aa (*cf.* La) panes *sine fermento confecti* ... -i *sunt*, id est spissos humores generant. 4, 2, 3 Aa (*sim.* La) bulbi. 4, 2, 4 Aa pisces (La *iungit cum sequentibus ut gr.*). 4, 12, 15 Aa omnia ... quae -a sunt (*La* pinguia). eup. 1, 11, 5 La vinum. 1, 17, 3 La quae sunt -a, id est qui pingues nutriunt humores.

pachymerēs, παχυμερής (*resp. in gr.*). *legitur forma* pacymerae ORIBAS. syn., *ubi* pacimeri(s) *var. l.*, *quae forma legitur in* eup. *v. etiam var. lect.* *de cibis sim., quae humores pingues generant*: ORIBAS. syn. 2, 23 tit. Aa p. 105 Mø. que sunt -ae, id est pinguiores vel spissiores reddunt humores. eup. 2, 1 B 2 Aa (*de balaustio*) desiccativa ... est virtute et -is (*La* parte pinguis). 2, 1 L 3 *libanotus*.

pachys (-us): grassus, pinguis GLOSS. V 555, 35; *i.* παχύς. *cf.* DIOSC. 5, 100 p. 205, 9 pacia (*gr. 5, 78, 1* παχεῖα. *v. vol. VII 2, 1174, 47*). [*de deriv. in it. mer. cf. M.-L. 6134. St.*]

paciēns, paciencia *sim. v.* pat-. *W.*

***pācifer,** -a, -um. *a* pax *et* ferre. *notatur* pac (*cf. p. 11, 42*) INSCR. numm. Mattingly-Sydenham III p. 255 n. 510 (*a. 163/4*). *al.*, pacif *ibid.* IV 1 p. 48 n. 30 (*a. 195–197*). *al.* [*var. l. pro* pacificus LVCAN. 3, 305 RVT. NAM. 1, 80 CLAVD. rapt. Pros. 2, 229. *cf. l. 31.*]

i. q. pacem ferens (*iuxta* pacificus *l. 40*, *opp.* belliger *l. 39*): **1** *de signis pacis* (*sc. oliva, lauro*): VERG. Aen. 8, 116 -ae ... manu ramum praetendit *olivae* (AVSON. 294, 3 p. 149P. -ae ... arbor o. HIL. gen. 192 ALC. AVIT. carm. 4, 581. *huc spectat etiam* VAL. FL. 4, 139 -ae ... insignia virgae). PLIN. nat. 15, 133 ipsa *laurus* -a, ut quam praetendi etiam inter armatos hostes quietis sit indicium (15, 134 STAT. Theb. 12, 65).

2 *de deis, hominibus* (*pede l. 31, sensu l. 41*): **a** *epitheton deorum*: OV. met. 14, 291 -r huic *Vlixi* dederat florem (*i. moly*) Cyllenius. INSCR. numm. Mattingly-Sydenham III p. 255 n. 510 (*a. 163/4*) *de Hercule* (V 2 p. 57 n. 373 *et* p. 58 n. 374sqq. [*a. 276–282*]. *et saepius*. CIL X 5385, 9 [*sed gr. ibid. 2* θαλλοφόρῳ]. *cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2 prol. 10 Alcides ... Thracia -o [pacifico *S*] contigit arva pede). III p. 438 n. 635 (*a. 192*) *de Minerva* (IV 1 p. 48 n. 30 *a. 195–197.* p. 52 n. 54 *a. 194/5. al.*). IV 1 p. 104 n. 113 (*a. 197/8*) *Marti* -o (p. 107 n. 133^A *a. 198–200.* p. 192 n. 741 *a. 197/8.* IV 2 p. 83 n. 159 *et* 160 *a. 222–228. et saepe.* CIL VII 219 IX 5060). CIL VI 37 Apollini -o. INSCR. Riv. Arch. Crist. 57, 1981, 18 (*a. 242*) Fortunae reduci -ae. **b** *apud Christianos*: TERT. adv. Marc. 3, 21 p. 414, 7 Christum non bellipotentem, sed -um. PRVD. psych. 805 regni ... -r heres belligeri ... *Salomon* (EPIPHAN. in cant. p. 4 S. -r vel pacificus interpretatur [*cf. Migne gr. 40, 32^A* εἰρηνευόμενος ... ἢ εἰρηνεύων]). CARM. cod. Petav. 21, 10 hos pietas, ... -r hos sensus fecit ... bonos.

cf. pacifero, pacilucifer.

εἰρήνην ἄγω: **pācifero** GLOSS. II 286, 30. *iuxta* pacifer *formatum ut* belligero *iuxta* belliger.

[**pācificālem** animum (*Morin cum duobus codd.*, pacificum *complures codd. cum Q vetustissimo*) *iuxta* inimicalem *errore ortum esse videtur* HIER. tract. in psalm. I p. 232, 10.]

pācificātio, -ōnis *f.* *a* pacificare. *i. q. actio pacificandi*: CIC. Att. 7, 8, 4 quod quaeris, ecquae spes -is sit, quantum ... perspexi, ne voluntas quidem est. 9, 11, 2 quin et opem et gratiam meam ille *Caesar* ad -em quaereret. fam. 10, 27, 2 sapientius ... facies, si te in istam -em non interpones. GELL. 6, 3, 3 conixi ... sunt Rodienses ... id bellum inter eos componere; sed ubi ista -o perpetrari nequivit, *eqs.* CHROMAT. beat. 7 (*ad Matth. 5, 9* beati pacifici) bona quidem et haec -o, quae fit inter fratres. *ibid.* potior ergo et sublimior -o intelligenda est a nobis ..., qua homines gentiles, qui inimici sunt dei, per instantiam doctrinae adducentur ad pacem. AVELL. p. 740, 17 -is datum est indicium (*antea*: discordantium luctamina disiciat, ... dissidentium corda compescat).

pācificātor, -ōris *m.* *a* pacificare. SYNON. Cic. p. 429, 21 intercessor. -r. auctor concordiae (*item* GLOSS.^L I Ansil. PA 28). GLOSS.^L I Ansil. PA 27 gratiae conciliator. [*in scholio, quod add. pars codd.* QVINT. inst. 11, 3, 119 habitus qui esse in statuis -tor(um) solet.]

i. qui pacem facit, paci servit (*apud* CIC. *non sine contemptu*): **1** *cum gen.*: CIC. Att. 1, 13, 2 praepositum ... esse nobis -em Allobrogum. OPT. PORF. carm. 15, 4 nationum ... effrenatarum ... -r. IVST. 18, 2, 4 -r Karthaginiensium. **2** *absolute*: CIC. Att. 10, 1, 2 illum emptum -em. 15, 7 Servius ... -r cum librariolo suo videtur obisse legationem et omnis captiunculas pertimescere. LIV. 27, 30, 4 adhibitus ab Aetolis ... -r Amynander. GELL. 14, 2, 15 an ... conveniat iudici ... communis amicitiae et quasi -is partes recipere.

deriv.: pacificatorius.

pācificātōrius, -a, -um. *a* pacificator. *i. q. ad pacificatoris munus pertinens*: CIC. Phil. 12, 3 nos -a legatione implicatos putant.

***pācifico,** -āvī, -ātum, -āre. *a* pacem facere. NOT. Tir. 44, 6 -atur. *inter verba, quae* ancipiti terminatione in una eademque significatione protulerunt antiqui, *affert* PRISC. gramm. II 396, 15. *formae perf. breviores non leguntur nisi* -asset CATVLL. 68, 76 GREG. TVR. Franc. 4, 50 p. 187, 15. GLOSS. -o: εἰρηνοποιῶ.

legitur mediopass. inde a PLAVTO, POMP. TROGO, ITALA, IVST.; *formae verbi activi usu transitivo inde a* CATVLLO, SEN., SIL., ITALA,

[*Fröhlke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

intransitivo et absoluto inde a Sall., Liv., Ps. Cypr., Ivst. [*cat.* apaybagar; *hisp.* apaciguar. *cf. M.-L. 6136. Corominas III 703. St.*] [*ex supplemento dubio*: R. Gest. div. Aug. 26 (*Wölfflin*); *contextu vix sano*: Potam. subst. 28 Migne suppl. 1, 213.]

I *mediopassive* -ari *i. q. se pacifice gerere ve pace frui* (*v. etiam IIIA, dep. non agnovimus, obi. nusquam accedente*): A *de eis, qui pacem ineunt, gratiam reconciliant cum aliquo*: Plavt. Stich. 517 satin ego tecum -tus sum ...? :: quando ita rem gessistis ..., pax commersque est vobis mecum (Pomp. Trog. prol. 3. 10 Ivst. 17, 2, 15. 23, 1, 1 Greg. Tvr. Franc. 6, 11 p. 280, 24. 8, 42 p. 408, 13. 10, 5 p. 488, 2). Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 170, 32 si non adquiesceremus -ari (*vix ad II*). Conc.[S] IV 2 p. 181, 1 Cyrillo (*dat.*). Cassiod. hist. 2, 17, 2 cuncti -ti sumus nequaquam sequentes heresem (*Socrat. 1, 14 ὅλοι ἐγενόμεθα τῆς εἰρήνης*). 3, 6, 8 et nos et sancta ecclesia ad invicem -ti (*Sozom. 2, 27, 10 μετ' ἀλλήλων εἰρηνεύοντες*). Greg. Tvr. Franc. 4, 49 p. 186, 13 ut hi sine bello -rentur (*postea*: pacem fecerunt). B *de eis potius, qui pacem agunt, in pace vivunt*: Itala II par. 14, 6 (Complut. *al.*) -ta est terra et non erat illi *regi* bellum ..., quoniam requiem dedit illi dominus (*gr. 14, 5 εἰρήνευσεν, Vulg.* quietus erat et nulla ... bella surrexerant pacem domino largiente). 20, 30 (Complut. *al.*) -tum est regnum Iosafat et requiem dedit illi deus (*gr. εἰρήνευσεν, Vulg.* quievit). Iob 15, 21 (Ps. Aug. spec. 34 p. 460, 9) cum videbuntur -ari, eveniet illis eversio (*gr. εἰρηνεύειν* [*var. l. εἰρηνεύεσθαι*], *Vulg.* cum pax sit, *Hier. interpr. Iob* esse ... in pace). Conc.[S] II 3, 2 p. 176, 17 -atur orbis terrarum (*gr. II 1, 2 p. 156, 7 εἰρηνεύει ἡ οἰκουμένη, cf. II 3, 2 p. 175, 21* ubique pax est. *p. 177, 29* propter vos pax). *part. perf. solum fere i. q. pacificus*: Epiphan. in cant. p. 4 quia ... Salomon pacifer vel pacificus interpretatur, propterea haec cantica ... omni -to ... praescripta noscuntur. *ibid.* qui ... omnia spiritaliter suscipiens -tus vere constiterit. Greg. Tvr. Franc. 4, 50 p. 187, 3 -ti (*i. pace promissa sociati*) persequamur *inimicum*. Vita Marcell. Ebred. (BHL 5227) prol. p. 751 ut ... in os nostrum -tus introeat *Marcellus* (*sc. in descriptione vitae*).

II *transitive* (*refl. l. 74. p. 14, 10*) *i. q. pace iungere, pacificum reddere* (*reconciliando, pacando, placando; obi. sunt maxime homines et res ad eos pertinentes; deus l. 41. 68. 70. 73. 78* ferae *l. 71, aliae res l. 47. 63. 66. 80. 82*): A *accedit determinatio rei vel personae, quae reconciliando intercedit* (*cf. etiam l. 63. 64. 65*): 1 *exempla varia*: Catvll. 68, 76 nondum cum sanguine sacro hostia caelestes -asset eros. Clavd. 4, 20 *fertur Mars* oblitus sui ... Pieriis aures -are modis. Leo M. epist. 69, 1 Conc.[S] II 4 p. 181, 1 -to per unam fidem mundo. Greg. Tvr. Franc. 3, 33 p. 129, 5 cum ... haec (*i. lites sim.*) per regem -ta fuissent. Ps. Ignat. Trall. tit. ecclesiae ... -tae in carne et spiritu Iesu Christi (*gr. εἰρηνευούσῃ*). 2 *reconciliantur omnia in Christo*: Itala Col. 1, 20 (codd. de *al.* = Vvlg.) per eum *Christum* reconciliare omnia in ipsum -ans per sanguinem crucis eius, sive quae in terra sive quae in caelis sunt (*gr. εἰρηνοποιήσας, Tert. adv. Marc. 5, 19 p. 644, 11* pacem faciens, *qui ut multi interpretes graeci usum absolutum suggerit*). *loci pendentes* (*potiores tantum; v. quae collegerunt editores Beuronenses et cf. l. 63sq. 67. 82*): Hil. in psalm. 56, 9 cum ... -ta ... omnia per eum ... sint. 119, 23 in semet. Ambr. patr. 11, 54 qui ... per sanguinem crucis suae -vit omnia (*item saepius; cf.* Cassian. Nest. 5, 7, 6 p. 312, 30 per verbi aut spiritus sanguinem). Ambr.(?) sacr. 5, 4, 23 sanguine Christi (*inde* Ps. Avg. serm. 84, 2. *item solo abl.*: Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 56 p. 926[C]). Leo M. serm. 55, 5 in sanguine suo (*item* Arnob. in psalm. 68 p. 422[B]. *cf.* Fvlg. Rvsp. epist. 17, 51 redemptus sanguine Christi, in quo deus -vit *eqs.*).

B *indicatur, quocum*: 1 *per dat.*: Sen. Ag. 225 comprime adfectus truces mentemque tibimet ... -a (*cf.* Avg. in euang. Ioh. 34, 10 a rixa interiore clama ad deum, ut tibi -et te). Hil. in psalm. 68, 31 quia omnia in caelis et in terra -ta et reconciliata per eam *Sion* deo sint (Ambrosiast. in Rom. 5, 1 per ipsum *Christum*. Chromat. in Matth. 17, 7, 5 E.-L. ut -ret nos d. per sanguinem *filius dei*). Avg. civ. 19, 12 p. 376, 21D. leges *creatoris* congrua congruis -antes (*cf. l. 15* pax universitatis). enchir. 16, 63 (*ad* Col. 1, 20, *v. A2*) pax ista praecellit ... omnem intellectum ...; quomodo enim -antur caelestia, nisi nobis, id est concordando nobiscum? Apon. 12 p. 236 deum ... humanae naturae. 2 *per praepos.* cum: Evagr. vita Anton. 51 feras ... secum -bat (*gr. intrans. εἰρηνεύειν, Vita Anton.* pacificae erant bestiae cum ipso, *sec. Iob 5, 23, cf. Hier. interpr. Iob* pacatae). Avg. enchir. 16, 62 -antur caelestia cum terrestribus (*cf.* 16, 63 *sub 1*). Greg. Tvr. Andr. 23 cum Calisto. *reflexive*: Greg. Tvr. Franc. 4, 50 p. 187, 15 quod se Gunthchramnus cum Sigybertho -asset.

C *cum solo obi.*: Sil. 15, 421 festa coronatis agitabat gaudia signis, -ans divos *Hasdrubal* (*cf. 434* pacem superum poscebat ad aras). Itala II Macc. 13, 26 (rec. M) *Lysias* concionatus est congruenter et -ans omnia abiit (*gr. κατεπράυνεν, εὐμενεῖς ἐποίησεν, rec. L* sedavit et placavit, *sim. rec. X et Vulg.; rec. B* persuasit mansuete agere). Hil. in psalm. 54, 15 *Christus* -vit ... omnia in caelo et in terra (*ad* Col. 1, 20 [*v. A2*] *ut*: 67, 32 Rvfin. Orig. in cant. prol. p. 84, 27 [*explicatur nomen Salomonis ut*: Op. imperf. in Matth. 1 p. 621]. Pavl. Nol. epist. 5, 16 Evseb. Emes. serm. 26, 21. 22 Apon. 5 p. 99 Mvtian. Chrysost. hom. 12 p. 317/8). Hier. in Mal. 2, 5/7 l. 207 'in pace ... ambulavit mecum', ut et ipse in se pacem habeat et ceteros -et. in Zach. 8, 16/17 l. 470 (*ad Matth. 5, 9* beati pacifici) -are discordes (Ferrand. epist. 7, 5. *cf.* Doctr. apost. 4, 3 litigantes [*gr. εἰρηνεύσεις, cf. Severin. doctr. p. 128* concorda]. Avg. bon. viduit. 18, 22 repugnantes. Sidon. epist. 6, 2, 4 certantes). Avg. serm. Migne suppl. 2, 830 *in vita aeterna* nemo -bitur, quia nemo rixabitur. de serm. dom. 1, 3, 10 sapientia ... -ans totum hominem (*cf.* vera relig. 54, 106 qui ... bene utitur ... cognitione ad -andam naturam suam). *al.* *reflexive*: Caes. Arel. serm. Migne suppl. 4, 522 *qui* inimicitiam tenet, reconciliare vel -are se ... festinet.

III *intransitive et absolute i. q. de pace agere, pacem facere, in pace vivere*: A *part. praes., gerund., supin.* (*sc. hae formae etiam ad mediopass. pertinere possunt; cf. etiam p. 13, 49*): Sall. Iug. 66, 2 Iugurtha -ante (*part. praes. ut*: Liv. 44, 35, 6 -antium Rhodiorum auctoritas. Ps. Cypr. singul. cler. 19 p. 195, 21 male ... pacati sunt, qui ad bella -ante diabolo perducuntur. Vvlg. Sirach 44, 6 *gr. εἰρηνεύοντες*). Liv. 5, 23, 12 inter haec -tum legati ... venerunt. 7, 40, 14 nunc ad -andum bene atque honeste inter primos stabis (Avg. bapt. 7, 1, 1 p. 342, 22). Paneg. 4, 12, 1 voluntas -andi. Epit. Alex. 36 legatos ... -andum miserunt (-tum *vel* ad -andum *Wagner, sed v. Hofmann-Szantyr 379*). Ivst. 6, 1, 2 -andum cum altero statuit. Ps. Hil. prat. Migne suppl. 1, 286 venit concordia -ando, abscedit discordia (*abl. gerund. ut*: Avg. civ. 19, 12 p. 372, 24D. omnis ... homo etiam belligerando pacem requirit; nemo autem bellum -ando). B *aliae formae* (*sc. non ambiguae*): Ferreol. reg. 39 p. 976[A] quibus post longum scandalum -are in occulto non liceat. Mart. Brac. sent. patr. 19 *de litigantibus fratribus* dicit ... Poemen: fratres sunt, iterum -ant (se *add. pars codd. ut ibid. iterum; gr. Cotelier p. 633*[B] *πάλιν εἰρηνεύουσιν*). Ps. Ignat. Philad. 10, 1 annuntiatum est mihi -are ecclesiam (*gr. εἰρηνεύειν*). *pass. impers.*: Cassiod. hist. 3, 7, 11 ubique -atur (*Socrat. 1, 34 τὰ πανταχοῦ εἰρηνεύεται. de distinctione sententiarum v. Bulhart, Arch. Lat. Med. Aevi 24, 1954, 10sq.*).

deriv.: pacificatio, pacificator; *cf.* pacificus.

***pācificus**, -a, -um. *a* pax *et* facere, *nisi retrograde a* pacificare. *compar. et superl. desunt.* Not. Tir. 44, 7. Gloss. εἰρηναῖος. εἰρηνοποιός. Gloss.[L] III Abstr. pa 2 pacatus factus (*inde* I Ansil. pa 30). I Ansil. pa 29 pacem amans. *legitur singulis locis apud* Cic. Att., Ov., *binis apud* Lvcan., Stat., Mart., *saepius inde ab* Itala, Tert. [*tusc. vet.* pacefico. *cf. Faré, Postille ad M.-L. 6136a. St.*] [*confunditur cum* pacifer, *v. p. 12, 17. in versu interpolato* Prvd. psych. 729.]

i. q. pacem facere studens et inde pacis particeps, pacis plenus (*ad pacem pertinens; artiorem conexum notionum illustrant e. g.* Hier. in Matth. 5, 9 'beati -i' qui primum in corde suo, deinde inter fratres dissidentes pacem faciunt. Avg. serm. coll. Morin p. 633, 1 te ipsum pacificare debes intus *eqs.* de serm. dom. 1, 2, 9 -i ... in semet ipsis *eqs. cf. p. 15, 39; in graecis resp. εἰρηνικός, nisi aliud adnotavimus*). *opposita*: Cic. Att. 8, 12, 4 bellatore (Itala I par. 12, 38 [Aug. correpţ. 14, 45]. Hier. epist. 52, 3, 1. *cf.* Iren. 4, 34, 4 [4, 56, 4 H.] bellatorias. Hier. psalt. sec. Hebr. 120, 7 bellantia. Orig. in Matth. ser. 102 p. 221, 28 bellicum. p. 222, 1 belli concitatores). Tert. patient. 11 p. 17, 27 impatientes pacis. Optat. 6, 8 p. 155, 24 litigantes (*cf.* Ambr. epist. 1, 22 F. litigiosus). Ambr. Abr. 2, 6, 26 discordibus (Greg. M. moral. 19, 25 past. 3, 1. *cf.* Avg. serm. coll. Morin p. 633, 1 discordantes). Ambrosiast. in Gal. 3, 20, 1 inimici. Hier. epist. 82, 4, 1 mordacissimis. *iuxta posita*: Iren. 4, 20, 10 (4, 34, 9 H.) tranquilla (Lact. inst. 7, 2, 1 quietum, t., -um. Ambr. epist. 2, 2 Orig. in Matth. ser. 36 p. 69, 12). Cypr. domin. orat. 23 concordes (unit. eccl. 24). Hil. in psalm. 67, 8 -us unanimisque (Ps. Philo antiq. 5, 2). Ambr. Abr. 2, 6, 26 quietis (Ps. Orig. tract. 8, 26 B. Lib. iubil. 36, 22). Conc. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149 A) 1, 18 l. 10 -a atque pacata (*sed disting.*: Greg. M. moral. 6, 51 *sub IA3*). *al.* *accedunt structurae: dat. personae*: Itala gen. 34, 21 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 53, 27). Iob 5, 23 (Clem. ad Cor. 56, 12). Ambrosiast. in II Cor. 5, 21, 1. *al.* Ps. Hier. epist. 12, 7 p. 158[C] Vvlg. Sirach 6, 6. *al.* cum: Itala gen. 34, 21 (cod. 101). psalm. 119, 6 (Veron. = Vvlg.). Herm. Pal. vis. 3, 6, 3 Vita Anton. 51 p. 61, 11 Ambrosiast. in Tit. 1, 4 Pelag. in Rom. 16, 16 p. 124, 7. *al.* inter: Rvfin. hist. 5, 24, 13 Avg. conf. 9, 9, 21 serm. coll. Morin p. 633, 1 Vita Fulg. p. 15 L. invicem: Iren. 5, 33, 3 *sub IA3* (*cf.* Caes. Arel. serm. 166, 4 sibi i.).

I *de animantibus*: A *adi.*: 1 *de deo, hominibus ipsis*: a *vario usu*: Cic. Att. 8, 12, 4 ecquae -a persona desideretur an in bellatore sint omnia. Ov. fast. 4, 408 perpetuam pacem -umque (perpetuumque *var. l.*) ducem (Amm. 21, 12, 19. *cf.* CIL III 12330, 1 [*a. 341–344*] *principi*. Greg. M. epist. 1, 16 tit. imperator. *de Constantino fortasse* Opt. Porf. carm. 12, 16, *v. Polara ad l.*). Stat. Theb. 12, 683 *Phegeus* quidem ramis insontis olivae -us, sed bella ciet *dictis*. Mart. 8, 66, 11 Ianus. 12, 62, 8 Numae. Itala gen. 34, 21 (cod. 101, *cf.* Vvlg. *et* Hier. quaest. hebr. in gen. p. 53, 27) homines (viri *Vulg., Hier.*) isti -i sunt nobiscum (nobis *Hier., qui*

[*Fröhlke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

explicat: LXX interpretes -os transtulerunt, Aquila interpretatus est ἀπηρτισμένους, id est consummatos vel perfectos, pro quo in hebreo legitur 'salamin'. psalm. 36, 37 [Veron. *al.*= VVLG.] sunt reliquiae homini -o [hominum -o Paul. Nol. epist. 45, 3; *explicat* CASSIOD. *ad l.* qui . . . inter discordantes pacem facit]). 42, 31 (cod. 101, *cf.* VVLG.; *fratres ad Ioseph*) -i sumus, non sumus exploratores (*huc spectant* 42, 33 [*ibid.*] *et* VVLG. 42, 11). IV Esdr. 13, 12 Weber multitudinem (*47* collectam cum pace, *opp. 11* paratum . . . pugnare. *adde* 13, 39. *cf.* HIL. coll. antiar. p. 56, 1 ecclesias. AMBR. Abr. 2, 6, 30 dei populum. CYPR. GALL. num. 514 acies. CHROMAT. serm. 30, 3 L. gentes). *al.* TERT. bapt. 14 p. 213, 19 apostolus. HERM. Pal. vis. 3, 6, 3 non erant secum -i (*gr.* εἰρηνεύοντες, *Vulg.* habent pacem). CYPR. epist. 45, 1 sacerdotibus iustis et -is. *al.* AMBR. epist. 1, 22 F. *al.* *epitheton vel explicatio nominum hebr.* (*cf. p. 16, 30. 17, 47*): AMBR. epist. 12, 15 F. (*ad Irenaeum*) Sunamitis (*i.* Sul-), quod -am significat et, ut tuo nomine utar, irenicen (*de eadem*: Isaac 8, 66 obit. Valent. 65. *cf. de Salumith*: HIER. nom. hebr. p. 15, 12). inst. virg. 16, 97 caritas Salomonis -i (HIER. epist. 28, 4, 1 S. -us dicitur. 52, 3, 1. 65, 3, 1 adv. Iovin. 1, 30 nom. hebr. p. 63, 5. 71, 5. *al.* VVLG. I par. 22, 9 *S.* -us vocabitur. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 84, 3. *et saepius*). HIER. in Ier. 32, 6/7 Sellum . . . in linguam nostram vertitur pax sive -us (*de eodem*: nom. hebr. p. 55, 16 Salom). nom. hebr. p. 11, 4 Salama vestimentum vel -a (*ad gen. 36, 36* Semla *vel* Salma). p. 33, 24 Salma sentiens vel perfecta sive -a (*ad I par. 2, 11?*). p. 63, 26 Salome -a (ORIG. in Matth. ser. 141 p. 294, 30 *gr.* εἰρήνη, *ubi* εἰρηνική *temptat Klostermann*). **b** *magis secundum praecepta christiana* (*selecta quaedam*): TERT. pudic. 2 p. 222, 13 filios dei misericordes et -os esse oportebit, donantes invicem *eqs.* (CYPR. unit. eccl. 24 -os . . ., corde mites, sermone simplices *eqs.* zel. 18. RVFIN. Orig. princ. 1, 8, 4 qui omnem pugnam superantes et -i effecti, . . . f. d. fiunt. AVG. c. Adim. 27 de serm. dom. 1, 2, 9 CHROMAT. beat. 10 PETR. CHRYS. serm. 53, 1). CLEM. ad Cor. 15, 1 *disting.* simulatores . . . pacis. CYPR. domin. orat. 23 -os . . . et concordes . . . esse in domo sua deus praecepit (*cf.* CAES. AREL. serm. 199, 7 etiam cum inimicis -i . . . ad altare domini accedentes). HIL. trin. 9, 30 ut -i . . . manerent (*opp.* dissiderent. *item in disceptatione fidei*: OPTAT. 7, 5 p. 178, 3. 11. 14 CHROMAT. in Matth. 17, 7, 1E.-L. CONC.S I 5 p. 333, 18 [*Migne gr. 26, 1069A* εἰρήνευσαν]. *al.*). AMBR. in Luc. 5, 58 a te . . . pacem incipe, ut, cum fueris ipse -us, pacem aliis feras (*similiter* AVG. serm. coll. Morin p. 633, 1 CAES. AREL. serm. 166, 4). AMBROSIAST. in Eph. 2, 16 Christus prius populos inter se reconciliavit, deinde deo patri -os fecit (*cf.* in Tit. 1, 4 -i fiant cum deo patre . . . et Christo Iesu. CAES. AREL. serm. 166, 4 ut cum deo -i simus). HIER. hom. Orig. in Luc. 38 p. 213, 14 quis alius ita -us ut dominus meus Iesus, qui est pax nostra *eqs.* (*de eodem*: RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 118, 29 [*nisi subst.*]. p. 119, 14. *al.* APON. 5 p. 99. *al.*). RVFIN. Orig. in Ios. 24, 1 p. 448, 9 -i *sunt* . . ., qui . . . concupiscentiis superatis pacem animae gerunt (*cf.* AVG. de serm. dom. 1, 2, 9 -i . . . in semet ipsis sunt, qui omnes animi sui motus componentes *eqs.*). *et saepius.*

2 *de rebus ad homines pertinentibus*: ITALA I par. 12, 38 (Hier. tract. in psalm. I p. 232, 11) egressi sunt . . . filii Israel ad pugnandum mente -a ([*Vulg.* corde perfecto, *alia vers.* Aug. corrept. 14, 45 corde -o; *pendet* HIER. epist. 112, 2, 4]. AMBR. Abr. 2, 8, 60 CASSIAN. conl. 21, 16, 2 POMER. 3, 13). LACT. inst. 6, 20, 33 pectora . . . sedata et -a (PAVL. NOL. epist. 32, 12 vers.). HIL. in Matth. 18, 9 voluntatibus. trin. 1, 32 intellegentiam (PRISCILL. tract. 6, 95). AMBR. epist. 12, 15F. anima (Isaac 4, 19 mitis atque -a. CAES. AREL. serm. 166, 4 cum deo). Iac. 2, 7, 30 qui cor . . . ab omni simultate mundaverat et -um affectum gerebat. HIER. tract. in psalm. I p. 232, 10 illi habent inimicalem animum, nos vero habeamus -um (pacificalem *var. l.*, *Morin*) animum (TRACT. Pelag. 3 p. 34 *opp.* iracundo. CHROMAT. in Matth. 21, 3, 6 E.-L. LEO M. epist. 164, 1 [Conc.S II 4 p. 110, 34] *opp.* rebellis). CYPR. GALL. exod. 173 aures. *de corpore humando* (*spectat ad pacem sepultorum, nisi per meram enallagen intellegendum*): INSCR. Iugosl. I Hoffiller-Saria 16, 2 (*saec. VI; ad terram*) accipe -um corpus . . . v(ati)s innocui.

3 *de bestiis* (*de hostiis v. IIA1c*): ITALA Iob 5, 23 (Clem. ad Cor. 56, 12= VVLG.) bestiae . . . silvestrae -ae tibi (*gr.* εἰρηνεύσουσιν. *inde* VITA Anton. 51 p. 61, 11. GREG. M. moral. 6, 51 non ait pacatae, sed -ae b. . . ., quia pacem faciunt. *ibid. iterum.* 6, 52 *bis*). IREN. 5, 33, 3 omnia animalia iis cibis utentia, quae a terra accipiuntur, -a et consentanea invicem fieri.

B *m. pro subst.* (*plur. praeter l. 81. 82. 83, cf. l. 4*): ITALA Matth. 5, 9 (codd. a, aur. *al.*= VVLG.) beati -i, quoniam filii dei vocabuntur (*gr.* εἰρηνοποιοί. *inde* IVVENC. 1, 465. *pendent vel explicant* TERT. patient. 11 p. 17, 27 OPTAT. 7, 5 p. 177, 17. 21. HIL. *et* HIER. *ad l.* HIER. tract. in psalm. I p. 232, 17. 18 AVG. serm. coll. Morin p. 632, 29 de serm. dom. 1, 2, 9. *al.*). OPTAT. 6, 8 p. 155, 24 ex ovibus . . . facti sunt vulpes, . . . ex -is litigantes. AMBR. Abr. 2, 6, 26 quietis et -is. Nab. 14, 62 -i atque mansueti. AMBROSIAST. in Rom. 14, 17. VVLG. cant. 8, 11 (*bis sing.; vertitur hebr.* Salomon, *quod interpr. gr. et Italae codd. 169. 170 al.; cf. l. 18 sqq. et* ARATOR act. 1, 700 -um laudare suum, *nisi ad p. 16, 1 trahas*). AVG. c. Parm. 2, 1, 3 nullius -i patientiam. serm. 211, 6, 5. *al.* *notione sec. hebr. deflexa i. q.*

amicus (*tamquam homo pacis*): ITALA psalm. 54, 21 (cod. 136 Cas.) extendit manum suam in -is (*gr. et Vulg. aliter; an ad res referendum? cf.* HIER. psalt. sec. Hebr.: ad -a sua). VVLG. Sirach 6, 6 multi -i sint tibi (*gr.* οἱ εἰρηνεύοντες). Ier. 20, 10 viris, qui erant -i mei (*cf.* [*pro adi.?*] 38, 22 viri -i tui. HIER. psalt. sec. Hebr. 41, 10 homo -us meus [*ubi Vulg., Veron. al.* homo pacis meae]).

II *de rebus* (*v. etiam sub IA2*): **A** *pro adi.*: **1** *de corporeis*: **a** *variis*: LVCAN. 7, 64 cuius *Ciceronis* sub iure togaque -as saevus tremuit Catilina secures (*cf.* STAT. silv. 5, 3, 189 fora -is emendant fascibus [*antea officia militaria laudat*]). IREN. 4, 34, 4 (4, 56, 4 H.; *sec. Is. 2, 4*) ut gladios et lanceas bellatorias in aratra . . . et in falces . . ., in organa -a, demutaverint. CLAVD. DON. Aen. 6, 775 p. 607, 9 *quercum* civilem dixit festam, -am, ut est laurus et oliva ([*coronam civicam intellegit Serv. ad l.*]. *cf.* 8, 115 p. 131, 33 ad indicandam securitatem ramum ostendisse -ae frondis *i. olivae*). PRVD. cath. 5, 156 chrismatis (*i. olei, sc. ex oliva, arbore pacis, orti; item* PAVL. PETRIC. Mart. 5, 127 liquorem). CLAVD. rapt. Pros. 2, 229 -as (-feras *F*) . . . fulminis alas (*Burmannus confert Verg. Aen. 12, 200 Iuppiter* foedera fulmine sancit). RVT. NAM. 1, 80 -o (-fero *var. l.*) . . . gerit libera colla iugo *peregrinus Romae subditus* (*cf. Mart. 12, 9, 2* placido fruitur pax peregrina iugo). EPIPHAN. Avell. p. 746, 11 *sardachatem* (*spectat ad vim lapidis*). ORIG. in Matth. ser. 102 p. 221, 28 gladium (*opp.* bellicum). **b** *de locis*: CYPR. epist. 60, 3 quos videmus de -a et divina domo furore discordiae recessisse (*cf.* patient. 16 ut domicilium -um perseveret in corde, ubi deum pacis delectet habitare. PAVL. NOL. epist. 26, 1 p. 235, 4 mansionem). PS. PHILO antiq. 5, 2 habitaverunt unanimes et erat terra -a (EVOD. fid. 5. *cf.* SCHOL. Stat. Theb. 1, 385 civitatis. AVG. nat. bon. 42 regna [EVOD. fid. 5. *aliter* ITALA *sub 2b*]). MAXIMIN. c. Ambr. 90 locus. *in explicandis nom. hebr.*: HIER. quaest. hebr. in gen. p. 53, 21 *Salem* illam, quae postea Hierusalem dicta est, -am nostro sermone transferri (*inde* ISID. orig. 15, 1, 5). RVFIN. Orig. in Ios. 24, 1 p. 448, 6 in Salamin, quod interpretatur -i. **c** *de hostiis, sacrificiis sim.* (*in sacr. script. et locis inde pendentibus; vertitur hebr.* zæbăḥ šᵉlamîm; *cf. B2*): hostia: ITALA lev. 7, 18 (Lugd.; *gr. codd. aliquot* εἰρηνικῶν, *om. plerique*, VVLG. *v. sub B2*). VVLG. exod. 32, 6 lev. 7, 34. 9, 18. 17, 5 num. 6, 14. *al.* CASSIOD. Ios. antiq. 3, 61 *gr.* τὴν τῶν ἐπινικίων ἑορτήν (*spectat ad* exod. 18, 12, *ubi Vulg.* hostias *tantum exhibet*). 4, 101 *gr.* χαριστήρια. 7, 86 (*spectat ad* II reg. 6, 17, *ubi* VVLG. -a *n. plur.*). *explicat* EVCHER. instr. 1 p. 88, 8 quibus vesci populus solebat (*sim.* GLOSS. V 365, 8). *alia*: ITALA prov. 7, 14 (Didasc. apost. 5, 14) sacrificium ([*Vulg.* pro salute, *cod. 32* pacis]. PS. PHILO antiq. 21, 8 [*sec.* Ios. 8, 31, *ubi* VVLG. -as victimas]. 49, 8). VVLG. exod. 24, 5 victimas (29, 28 num. 10, 10. 15, 8 Ios. 8, 31. 22, 23 iud. 20, 26. *al.*). *per ellipsin vocis* hostiae (victimae): CASSIOD. Ios. antiq. 3, 245 holocausta facere et sacrificare deo et -as offerre (*gr.* χαριστήρια).

2 *de incorporeis*: **a** *de verbis, scriptis sim.*: LVCAN. 3, 305 duram . . . viri (*i. Caesaris*) deflectere mentem -o (-fero *pars codd.*) sermone parant (HEGES. 2, 11, 3 EVAGR. vita Anton. 91 p. 971. *cf. p. 17, 35*). ITALA num. 21, 21 (Lugd.) misit . . . Moyses legationem . . . verbis -is ([*Vulg. om.*]. deut. 2, 26 [Lugd.= VVLG.]. Esth. 15, 11 p. 52, 17 Motzo rogabat eam v. -is [*Vulg.* his v. blandiebatur]. *et saepius*). CYPR. domin. orat. 8 oratio. 23 fratri reconciliari . . ., ut -is precibus et deus possit esse pacatus (AMM. 30, 5, 1 legatio . . . orabat -a p.). ARNOB. nat. 1, 6 decretis *Christi*. PRISCILL. tract. 2, 53 ecclesiarum nostrarum testimonia -is epistulis scripta (HIER. epist. 82, 4, 1 in suis e., ut ipse vult, -is, ut ego sentio, mordacissimis litteris. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 212, 7. CONC.S IV 2 p. 181, 7 -a et coadunante. *cf.* AVG. c. Gaud. 1, 1, 1 litteras. *aliter infra*). *al.* *speciatim de epistulis clericorum commendaticiis* (*quae vox apponitur l. 63. 65, sed distinguitur l. 69; de gr. cf. l. 70*): CANON. Turner II 2 p. 255 recc. IV/V nullus peregrinorum sine -is, id est commendaticiis, suscipiatur epistulis (*ibid.* p. 256 rec. II [*disting.* canonicas; *cf.* rec. IV -as, id est congenerales, e., *ubi* rec. V generales]). *ibid.* de -is peregrinorum, id est commendaticiis, litteris (CONC.S II 2, 2 p. 36, 12 pauperes . . . oportet -is ecclesiasticis tantum l. prosequi et non synodochiis [*i.* xenodochiis], *quae honestioribus conveniant* [*aliae vers. exhibent* -is *n. plur. potius*: p. 57, 6 epistoliis vel ecclesiasticis -is . . . et non commendaticiis litteris. p. 89, 27 sive -is, quae dicunt εἰρηνικά. p. 100, 38. 107, 42 II 3, 3 p. 95, 16]). **b** *de tempore sim.*: ITALA II par. 14, 5 (Complut. *al.*) -um fuit ei regnum (*gr.* εἰρήνευσεν, *Vulg.* regnavit in pace. *cf.* CASSIOD. hist. 3, 6, 8 pro -o pioque imperio. *vi locali v. l. 28*). IREN. 4, 20, 10 (4, 34, 9 H.) tranquilla et -a regni eius . . . tempora (VICTORIN. POETOV. in apoc. 12, 6 [*Hier.* pacis]. LACT. inst. 4, 12, 21 aureum saeculum . . ., id est iustum ac -um t. [*de ipso saeculo*: 7, 2, 1]. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 210, 18. *al.*). ARNOB. nat. 6, 25 vitam . . . -am degere (CYPR. GALL. exod. 264 ORIG. in Matth. ser. 36 p. 69, 12. CE 1377, 4 *a. 535*). RVFIN. Basil. hom. 1, 3 p. 1727C finem (*vitae ut*: ORIG. in Matth. ser. 35 p. 68, 16. 38 p. 72, 5 ISID. Goth. 56 chron. II p. 290, 19; *negotii*: RVSTIC. Conc.S I 4 p. 66, 8). SALV. gub. 6, 63 dies (PALLAD. hist. mon. II 2 p. 347B). **c** *de variis rebus*: ITALA Zach. 8, 16 (Iren. 4, 17, 3 = 4, 29, 4 H.) iudicium (*Vulg.* pacis). Hebr. 12, 11 (Aug. in psalm. 118 serm. 17, 2 *al.*; *cf.* Hier. in Soph. 1, 12 l. 566) fructum

[*Fröhlke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um . . . reddit iustitiae *disciplina* (*Vulg.* pacatissimum. *inde* Hier. in Ier. 31, 18 f. affert -os *correptio*). Iac. 3, 17 (cod. s *al.*=Vvlg.) quae . . . desursum est sapientia, . . . pudica est, . . . -a, modesta *eqs.* Tert. adv. Iud. 3, 10 (*ad Is. 2, 4* concident gladios suos in aratra) belli pristinam . . . exsecutionem in -os actus arandae . . . terrae reformabat *nova lex* (*cf.* Pavl. Nol. epist. 32, 24 operatione). Iren. 4, 20, 10 (4, 34, 9 H.) mitis et -a requietio (*cf.* Ambr. obit. Valent. 68 tranquillitate. Avg. in psalm. 67, 17 quiete [Fvlg. Rvsp. epist. 3, 36]. Ps. Orig. tract. 8, 26B. sabbatum . . ., in quo omnia sancta, pia, -a, quieta . . . erunt). Cypr. epist. 54, 2 regressione et caritate (Avg. c. Parm. 3, 2, 10 p. 111, 26. *cf.* Cypr. epist. 67, 7 concordia. Ambr. obit. Valent. 78 germanitas. Max. Tavr. serm. 17, 1M. fraternitas [*opp.* inimica]). patient. 10 muneribus. Ivl. Val. 3, 10 -um iter agere ([*cf. Hist. Alex. M. I p. 104, 19 Kr.* εἰρηνικῶς . . . πορεύεται. *antea opp.* proeliaturus]. *cf.* Vvlg. I reg. 16, 4sq. dixerunt . . .: '-us ingressus tuus?' et ait: '-us'. prov. 3, 17 semitae. Comm. apol. 970 ducatum). Ps. Damas. epigr. 82, 5 ⟨triumphis⟩ *martyris* (*suppl. Rossi coll. 42, 4* triumphans). Fvlg. aet. mund. p. 145, 17 osculum (*cf.* Ambr. hex. 3, 5, 21 velut -is ambit . . . amplexibus *mare terram* [*item* Evstath. Basil. hex. 4, 6, 2 complexibus]). Clavd. 24, 154 huius *Romae* -is debemus moribus omnes, quod veluti patriis regionibus utitur hospes (*cf. Verg. Aen. 6, 852* paci . . . imponere morem). *et saepe.*

B *n. pro subst.* (*plur. praeter l. 26. 33; fem. per ellipsin v. sub A1c*): 1 *pendet ex verbis loquendi* (*de epistulis v. p. 16, 68*): Itala gen. 37, 4 (Cassian. conl. 18, 16, 11, *cf.* Vvlg.) non poterant ei *Ioseph* loqui quicquam -um *fratres* ([*Itala Caes. Arel. serm. 90, 1* pacifice]. Iudith 7, 24 [Corb. *al.*] -a [*Complut. al. et Vulg. 7, 13* pacifice]. psalm. 34, 20 [Veron. *al.; Vulg.* pacifice, *Hier. psalt. sec. Hebr.* pacem]. Ier. 9, 8 [Lucif. Athan. 2, 1; *Vulg.* pacem]. *al.*). deut. 20, 11 (Lugd. *al.*) siquidem -a responderint ([*Vulg.* receperit *sc.* *pacem*]. Vvlg. Sirach 4, 8). 23, 6 (Lugd.) non offeres -a eis (*gr.* *προσαγορεύσεις εἰρηνικά*, *Vulg.* facies . . . pacem, *Lucif. non conv. 2* salutabitis . . . pacifice. *cf.* Heges. 5, 14, 4 nihil a Iudaeis -um deferebatur [*Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 6, 11 p. 791* pacatum]). Heges. 3, 22, 1 qui -a suaderet (Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 3, 16 p. 729 sermone -o). 2 *de hostiis, sacrificiis sim.* (*cf. A1c*): Itala iud. 20, 26 (Lugd.) holocausta et -a (*gr.* *ὁλοκαυτώματα σωτηρίου*). II par. 29, 35 (cod. 91, *cf.* Vvlg.) in adipibus -orum ([*gr.* *σωτηρίου*, *Complut.* sacrificii salutaris]. Vvlg. lev. 6, 12 [*explicat* Greg. M. moral. 25, 16 caritatis impinguatio pacem . . . faciens]. III reg. 8, 64 *bis*). Ps. Philo antiq. 26, 7 accipiens sacrificium (sacrarium *pars codd.*) -orum (Vvlg. num. 6, 18. 7, 17. 23. 29). Vvlg. exod. 20, 24. lev. 3, 1 hostia -orum (3, 3. 6. 9. 4, 10. *et saepius*). 4, 26 in victimis -orum (4, 31. 7, 18. 29. 37. 22, 21. *al.*). 4, 35. 7, 13. 9, 4. 22. *al.* Ezech. 46, 2 (Hier. *ad loc.* l. 436 -a, sive quae ad salutem pertinent). 46, 12 spontaneum holocaustum aut -a voluntaria (Hier. *ad l.* pro -is, quae hebraice dicuntur 'selamim', Septuaginta 'salutaria' interpretantur: ut ipsa reconciliatio -orum salus sit offerentis).

adv. ˣ**pācificē.** *compar. et superl. desunt.* *inde ab* Itala, Cypr., Hil. (*praeter* Daretem *l. 68 apud auctores christ.*).

i. q. modo pacifico (*gr. resp.* εἰρηνικῶς, *quod non adnotavimus*): 1 *cum verbis loquendi, sentiendi sim.*: Itala gen. 37, 4 (*v. supra l. 26sqq.*) loqui (Greg. M. moral. 8, 3). I Macc. 7, 29 (recc. LB=Vvlg.) salutaverunt se invicem -e (Hil. in Matth. 10, 6 Vvlg. I reg. 25, 5. 30, 21). II Macc. 10, 12 (rec. P) explicare (Vvlg. agere cum eis [Avg. c. Faust. 19, 26], *aliae vers.* pacate agere *vel* habere . . . pacem). Cypr. epist. 44, 3 -e sibi ac fideliter consuluisse. Avg. civ. 21, 17 p. 521, 9D. disputandum (*cf.* Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 74, 28 cum caritate fraterna et -e . . . discuti). epist. 33, 6 omnia -e conferendo (105, 4, 13. *sim.* Epist. imp. Constant. Aug. epist. 88, 10 Reg. eccl. Carth. [Corp. Christ. 149] p. 211 l. 1014). 108, 4, 13 cognoverunt (Greg. Tvr. Franc. 10, 2 p. 483, 1 arma deponite . . ., ut cognoscamus -e *eqs.*). serm. 358, 5 fraterne et -e dicite (Iord. Get. 231). *al.* Avell. p. 524, 4 rogati. Cassiod. hist. 7, 33, 4 -e et nimis gratanter ait *eqs.* (*subest falsa var. l. graeca, v. Lundström, Übersetzungstechn. Unters., 1955, 27*). *al.* 2 *cum verbis eundi, movendi sim.*: Itala I Macc. 5, 25 (rec. B, *cf.* Vvlg.) obvii fuerunt camelariis -e (*rec. L* pacate). Dares 17 ut -e discedant (Greg. Tvr. Franc. 6, 31 p. 300, 19). Vvlg. gen. 26, 31 dimisit . . . eos Isaac -e. I reg. 25, 35 vade. II reg. 19, 30 reversus est (II par. 19, 1, *ubi Itala Complut.* in pace). III reg. 2, 6 deduces. I par. 12, 17 venistis ad me. Rvfin. Orig. in num. 12, 4 p. 106, 26 -e transire per mundum (*cf. p. 106, 16sq.* fines . . . cum pace transire). Epist. imp. Constant. Aug. epist. 88, 7 conveniremini. Regvla mag. 83, 19 non -e, sed . . . per scandalum exire e *monasterio.* 3 *vario usu*: Optat. serm. 10 Migne suppl. 1, 293 qui -e cum fratribus vixit (Avg. c. Cresc. 2, 35, 44 recte ac -e. serm. 302, 21). Avg. bapt. 1, 10, 14 p. 160, 9 qui . . . -e diligunt legitimam patris sui coniugem (*cf. l. 1sq.* ad ipsam ecclesiam . . . per pacis . . . vinculum pertinerent). civ. 18, 42 p. 320, 20D. cum regnum . . . non -e inter se possessuri divisissent *comites Alexandri*, sed potius dissipassent bellis omnia vastaturi. Conc.^{S} I 2 p. 81, 3 (=I 3 vers. Tur. p. 106, 22) -e ea, quae canonum sunt, facere vult . . . synodus (*cf.* Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 37, 4 ut secundum canones . . . synodus -e fieret). Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 71 p. 944^{B} *Iob* contrivit -e bellatorem et sine ferro peremit latronem (*i. vicit diabolum*). Iord. Rom. 349 regnum . . . prudenter et -e . . . continuit. *al.*

compos.: impacificus. *Fröhlke.*

pācilūcifer, -a, -um. *e* pacifer *et* lucifer, *cf. compositum copulativum ex incerti poetae palliata*: scytalosagittipelliger (*sc. Hercules*). *i. q. pacem et lucem ferens*: Inscr. lat. Corinth. West 15 ⟨Dianae⟩ pacilucife⟨rae aug⟩ustae sacrum.

pacimeris *v.* pachymeres. *Baer.*

paciōnem antiqui dicebant, quam nunc pactionem dicimus Fest. p. 250. [*a* pacere (*v.* pangere) *vel* pacisci. *Sch.*]

pacior *v.* patior.

ˣ**pacīscor,** pactus sum, pacīscī (*formas activas v. infra*). [*iam in lingua originaria duas huius radicis formas fere eiusdem sensus, sc. et* păg- *et* păk-, *exstitisse viris doctis persuasum est; cf. gr.* πήγνυμι *et* πάσσαλος (-kj-). *etsi quaestiunculae quaedam adhuc pendent, tamen apparet inde duo verba orta esse, sc.* pacisci (*nec non* pacere) *a forma* pac- *et* pangere (pepigi) *a forma* pag-, *quibus partic. commune fuit* pactum. *Sch.*] *formae activae*: Naev. carm. frg. 49 -it. 50 -unt (-untur *var. l.*). Plavt. Bacch. 866 -e (*imp.*, -ere *trad. ut*: 870. 871 [-e B^{1}]; *sed* 865 *inf.* -i, *ubi dubitat Langen, Beiträge 64*). Itala *l. 80.* Gloss. *v. infra.* *de vi passiva: dub.*: Cod. Iust. 2, 3, 30, 4 aliquid fieri vel -i . . . patitur (*nisi structura pass. et act. mixta*). *cf. gerundivum e. g.* Liv. 29, 12, 1. 42, 44, 4. *part. perf.* -tus *vi pass. adhibitum sub verbo q. e.* pangere *afferre maluimus, ubi invenies et primitivum q. e.* pacĕre (pag-) *et perf.* pepigi; *de huius cum nostro verbo confusione cf.* Qvint. inst. 1, 6, 10 reprehenderant, quod hoc verbo usus essem 'pepigi': nam id quidem dixisse summos auctores confitebantur, rationem tamen negabant permittere, quia prima positio '-or' . . . faceret tempore praeterito 'pactus sum' (*deinde derivat perf.* 'pepigi' *a* 'pago' *ut* 'cecidi' *a* 'cado'). Serv. Aen. 8, 144 'temptamenta pepigi' experimenta pactus sum; nam geminus est hic praeteritus (*sc.* χρόνος *?*) ab eo quod est paciscor: facit enim et 'pepigi' et 'pactus sum' (*sim.* 11, 133). *huc fortasse iam spectat* Porph. Hor. sat. 1, 5, 12 pepigerat, id est -tus fuerat. *ceterum perf.* pepigi *iuxta* -or *e. g.* Plavt. Bacch. 865 *sqq.* (*879*). Ov. am. 1, 10, 47 (*49*). Liv. 22, 58, 5. 38, 9, 9 (*8*). Not. Tir. 43, 33 -itur. Gloss. -or: *συμφωνῶ. συντίθημι ἐπὶ τοῦ συναινῶ ἤτοι συμφωνῶ.* -itur: pactum pacis facit. -ctus est: pepegit (*cf.* Serv. *supra*). -o: *συμφωνῶ.* -it: pactum facit. -ere: gratiam redintegrare.

legitur inde a Naev. (*bis, praes. act.*), Plavto, Enn. (*semel*, -ctus est). *comparatis formis verborum* pangendi (*sc. perf.* pepigi *et perf. pass.* pactus sum) *et* -endi (*sc. praes.* -or *et perf. dep.* -ctus sum) *notabiliora hoc collegimus conspectu* (*cf. quae supra diximus de distinctione et confusione verborum*):

	-or *stirpis praes.*	-ctus *dep.*	pepigi	pactus *pass.*
Plavt.	5	–	1	6
Rhet. Her.	–	–	1	–
Cic.	1	4	3	9
Varro	–	1	–	–
Catvll.	–	–	1	–
Lvcr.	–	–	2	2
Caes.	–	–	–	1
Sall.	1	–	1	1
Verg.	2	–	3	5
Hor.	1	–	–	1
Prop.	–	–	–	1
Ov.	4	4	3	16
Liv.	16	32	18	17
Sen. *rhet.*	9	10	–	1
Val. Max.	2	4	–	1
Sen. *trag., philos.*	4	–	1	3
Lvcan.	1	2	–	–
Val. Fl.	–	1	2	3
Sil.	–	2	2	2
Stat.	1	1	1	3
Mart.	–	1	–	–
Qvint. inst.	–	1	1	1
decl.	6	6	–	1
Tac.	–	4	7	10

utrumque verbum omnino deest apud Ter. *et* Tib.

[*confunditur in codd. cum* fateri (fassum) Ov. fast. 1, 146, irasci Sen. contr. 1, 7, 14, pasci Ov. met. 9, 425 Qvint. decl. 298 p. 178, 17. *versione mala sec. hebr.* šāl^{e}mî *ortum videtur* Itala psalm. 60, 9 (cod. 136 Cas.) -ere vota, *ubi gr.* ἀποδοῦναι, *Vulg.* reddam (*v. Rev. Bénéd. 89, 1979, 167 sqq.*).]

I *transitive i. q. conveniendo cum aliquo constituere* (*fere de altera parte agentium, sive praebentis sive postulantis; rarius de utraque parte, e. g. p. 19, 18. 24, cf. relationem mutuam p. 19, 17. 50;*

[*Fröhlke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

de subiecto parum liquet l. 18. 22; subi. est res concilians l. 25; convenitur cum dis e. g. l. 71. 74. 75. 76, cf. etiam cum fato *p. 20, 22*): A *cum obi. acc.*: 1 *ex parte praebentis* (*utriusque l. 24; accedit* cum IVST. 2, 15, 14, pro *l. 14 sqq. et 18,* inter se LIV. 34, 57, 7, *abl. instr.* QVINT. decl. 255 p. 46, 26, *dat. commodi* CASSIOD. Ios. antiq. 2, 66): a *vario usu*: α *pro obi. sunt res quaelibet*: NAEV. carm. frg. 50 id ... -unt: moenia sint *eqs.* (*sc. per pron. praepar.; alia pron. neutr.*: PLAVT. Pseud. 226 ea -i modo scis, sed, quod -cta es, non scis solvere. CIC. de orat. 2, 352 se dimidium eius ..., quod -ctus esset, ... daturum. OV. epist. 16 [17], 117 hoc. LIV. 34, 59, 3 quicquam. SEN. contr. 1, 7, 4 nihil [*antea*: promittam]. *al.*). ALF. dig. 40, 1, 6 pecuniam ([IAVOL. dig. 45, 1, 104]. *cf.* LIV. 22, 59, 6 pretium. 42, 62, 10 quantum *vectigalis*). VERG. Aen. 5, 230 vitam ... pro laude -i (PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 8 p. 717 pro laude [*gr. 3, 204* ἀντικαταλλαξάμενον]. PAVL. NOL. carm. 19, 5 pro quo *deo*. 28, 71. *cf.* VERG. Aen. 12, 49 letum ... pro laude. LVCAN. 4, 556 mutua -cti fata. STAT. Theb. 1, 319 hac aevum ... pro luce). SEN. contr. 9, 3, 4 omnia pro filio. SEN. Ag. 268 mutuam veniam. epist. 101, 15 peiora. QVINT. decl. 255 p. 46, 26 redimere proditorem et scelus pecunia -i. TAC. hist. 3, 48, 2 -ctus Aniceti exitium. *al.*

β *obi. est ipsa conventio sim.*: LIV. 9, 43, 6 indutias ... -cti sunt (TAC. ann. 12, 45, 4). 29, 12, 1 ad petendam et -endam ... pacem (40, 25, 3. *cf. et l. 60*). 34, 57, 7 tria genera foederum, quibus inter se -rentur amicitias civitates regesque (42, 44, 4. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 66 *vinum* fidem hominibus a. quo -itur [*gr.* ὁμηρεύει]). 35, 46, 13 ne societatem quidem ullam -i nisi ex auctoritate Romanorum (OROS. hist. 3, 12, 8).

𝔟 *spectat ad nuptias* (*de viro praeter l. 34; vix ad 2*): LIV. 44, 30, 4 *regis* filiam ... -cto fratri (*item obi. femina*: MANIL. 5, 578 maritam [maritum *codd. praeter* L^2]. STAT. Theb. 8, 554 Ismenen. COD. Theod. 3, 5, 4 puellam suis nuptiis). QVINT. decl. 343 p. 356, 1 nuptias filiae tuae -ctus sum (TAC. ann. 13, 44, 1 suum matrimonium promittens ac n. eius *mulieris* -ctus. IVST. 2, 15, 14 *Pausanias* cum Xerxe n. filiae eius -itur. IVST. 7, 4, 7 *Eurydice* n. generi -cta).

2 *ex parte postulantis*: a *accedunt additamenta quaedam*: CIC. Sest. 55 Gabinio pro illa sua Cilicia, quam sibi ... -ctus erat, Syria daretur (LIV. 8, 25, 11 quicquam [25, 28, 4]. SEN. suas. 1, 7 salutem. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 45 praecipuum mercedis. IVST. 18, 5, 1 sibi posterisque honorem sacerdotii. *item aliis*: VELL. 2, 77, 2 omnibus proscriptis ... reditum salutemque. *cf. dat. rei*: FRONTIN. strat. 1 praef. huic labori ... veniam). BELL. Alex. 55, 5 HS LX cum Calpurnio -itur (LIV. 24, 47, 8). SALL. Iug. 26, 1 ab eo vitam (FEST. p. 363 a Sabinis. SEN. contr. exc. 4, 8 a me. VAL. MAX. 5, 4 ext. 3 XII ... milia nummum ... a Paciaecis. 9, 4, 2 ab illo. PLIN. nat. 35, 99 in singulos ... a tyranno). OV. am. 1, 10, 47 pretium pro nocte (met. 11, 204 pro moenibus aurum. LIV. 26, 50, 7 mercedem ... pro ... munere. *cf.* ORIG. in Matth. ser. 78 p. 187, 3 *Iudas* de traditione Christi -ctus est pretium). VAL. MAX. 3, 8, 1 Capuam ... regnum ... defectione -i persuasam (*item abl. rei, pro qua quid petitur*: SEN. clem. 1, 19, 5 securitas securitate mutua -enda est. LVCAN. 2, 515 nihil hac venia ... -or. DON. Ter. Eun. 996 vel indigno matrimonio filii vitam -i. *aliter* VAL. MAX. 9, 6, 1 mercedis nomine. *abl. instr. v. l. 56*). 𝔟 *sine additamentis*: FAST. ann. Iul. Praen. (Inscr. Ital. XIII 2 p. 131) Apr. 23 Mezentius ... -batur, si subsidio venissit, omnium annorum vini fructum. OV. met. 5, 28 *praemium* quod et meritis et voce est -ctus (SVET. Otho 2, 2 ingens). 7, 306 pretium (LIV. 37, 10, 5 p. tanti meriti nullum aliud -i quam reditum). Ib. 627 equos -cto *Doloni* ([equis pactis *var. l.*]. VAL. FL. 6, 560). LIV. 9, 11, 9 ut ... tu, quod petisti per pactionem, habeas ..., ego pacem, quam ... -ctus sum, non habeam. 10, 10, 8 *mercedem* (44, 25, 6). 42, 8, 1 dediderunt sese, nihil ... -cti. 44, 26, 4 denos ... aureos *eqs.* (*cf.* MART. 8, 17, 1 duo milia. COD. Iust. 12, 37, 16, 1a [*imp. Anast.*] minus ... uno tremisse. 1b amplius ... quam unum tremissem). SEN. contr. 9, 6, 19 praevaricationem. contr. exc. 8, 2 Phidian. CVRT. 3, 1, 8 indutias. LVCAN. 9, 666 Pallas ... -cta caput monstri (*i. Medusae*). QVINT. decl. 334 p. 315, 7 quam *pecuniam* -ctus erat. *al.* *explicatur obi. oratione recta*: PLIN. epist. 8, 4, 6 illud ... -or: ... mittito.

B *cum enunt.*: 1 *finali* (*per* ut *vel* ne; uti ne ENN.; *coni. nudus* PLIN. epist., *cf. l. 7. p. 20, 6; exempla selecta*): NAEV. carm. frg. 49 -it, obsides ut reddant. ENN. frg. var. 69 -ctus est cum Saturno, uti, si ..., ne quid *eqs.* (LIV. 8, 36, 11. 31, 7, 4 per legatos. *al.* VAL. MAX. 6, 1, 10 QVINT. decl. 336 p. 321, 28. PLIN. paneg. 67, 7 cum dis. GAIVS inst. 4, 116. *al.*). HOR. carm. 3, 29, 59 ad ... preces decurrere et votis -i, ne *eqs.* PRIAP. 82, 3 (*ad Priapum*) pro quibus officiis ... -or, ... ut *eqs.* OV. met. 4, 703 fast. 4, 613. LIV. 10, 37, 5 vestimentis ... frumentoque -cti cum consule, ut *eqs.* (*item cum abl. rei quasi pretio datae*: 10, 46, 10 pecunia grandi. 25, 33, 3 magna mercede. 38, 24, 4 certo auri pondere. CVRT. 4, 5, 22 urbe tradita. *al.*). 32, 25, 9 a Philocle. PROC. dig. 46, 3, 82 ut inter se vir et Seia -rentur, ut *eqs.* (IVST. 1, 10, 4 INST. Iust. 3, 25, 1). PLIN. epist. 3, 12, 1 -or, sit expedita, sit parca *cena*. VLP. dig. (*ex Pompon.*) 23, 4, 6. *et saepe.* 2 *interrog.*: PLAVT. Bacch. 866 quid tibi lubet (*cf.* 871 quid vis). AVG. serm. 278, 9, 9 quemadmodum duceres *uxorem*.

C *cum (acc. c.) inf.* (*per confusionem structurarum* CALP.): LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 115 queive ... cum eis -ctus est erit se soldum solvere non posse *eqs.* OV. met. 9, 425 *Venus* Anchisae renovare -itur annos (*item cum inf. solo*: LIV. 21, 41, 9 SIL. 14, 100. TERT. anim. 35, 3 renuntiare *diabolo*. paenit. 2, 3 spect. 24 p. 24, 24. ITALA Luc. 22, 5 [cod. c *al.* = VVLG.] dare [*gr.* συνέθεντο, cod. ff² darent, *codd. de cum Vulg. Matth. 26, 15* constituerunt]. AVG. loc. hept. 1, 97 p. 521, 24. *inf. pass.*: PLIN. nat. 8, 18 dimitti). LIV. 34, 23, 7 Aetolos ... -ctos in foedere suas urbes agrosque fore. CALP. ecl. 6, 46 hunc *cervum* ... pignus ... -or perdere (*structura non plane dilucida; estne* pignus *appos. infinitivi an pronominis* hunc*? an inf. modo epexegetico additur?*). PAPIN. dig. 2, 14, 40, 1 -ctus est ... se satisfacturum. IVLIAN. in Os. 2, 18–20 l. 428 sic ... -or *eqs.* CONC.^{S} I 5 p. 369, 37 CONSVLT. 9, 11. COD. Iust. 7, 63, 5, 6 *si* partes inter se scriptura interveniente -endum esse crediderint *eqs.* PALLAD. hist. mon. I 6 p. 274^D ut cum sacramento mecum -retur *eqs.* (*gr. p. 54, 13B.* συνέθετο).

II *intransitive vel absolute i. q. (de obligatione quadam) cum aliquo convenire*: A *accedunt determinationes*: 1 *determinatur altera pars vel pretium sim.* (*pactum fit cum re e. g.* SEN. nat., MELA): PLAVT. Bacch. 865 -i cum illo paulula pecunia potes (CIC. Verr. II 3, 36 cum decumano. SEN. contr. 1, 8, 14 cum patre. 2, 5, 5 tecum. SEN. nat. 4, 7, 1 cum grandine. MELA 2, 20 cum fato. *et saepius*). LIV. 21, 61, 11 viginti argenti talentis (*item cum abl. rei quasi pretio datae*: 36, 32, 1 pecunia. 38, 15, 11 quinquaginta talentis *eqs.* SEN. contr. 1, 2, 12 osculo [*nisi sensu instr. mero*]. TERT. paenit. 6, 5 quo *nummo*. *al.; cf.* PLAVT. *supra et gen. pretii*: PS. QVINT. decl. 10, 19 quantilibet). SEN. contr. 7, 2, 1 pro Cicerone (9, 3, 1 suas. 7, 3). MARCIAN. dig. 20, 6, 8, 1 heredi. 2 *determinatur res, de qua agitur, vel modus agendi*: CIC. Verr. II 3, 37 (*quae praecedunt v. sub B*) haec magna vis est ad inique -endum (*item cum adv.*: VARRO rust. 2, 10, 5 ita. SEN. contr. 9, 3, 10 sic. VLP. dig. 3, 6, 3, 2 turpiter). LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 110 quei furtei ... condemnatus -ctusve est (EDICT. praet. perpet. Iulian. dig. 3, 2, 1 f., vi bonorum raptorum, iniuriarum [*inde* GAIVS inst. 4, 182 VL.. dig. 3, 2, 4, 5]. *cf. l. 38*). LIV. 24, 37, 5 de proditione (*item praepos.* de: SEN. contr. 1, 7, 5 de redemptione. SVET. gramm. 7, 1 de mercedibus. SCAEV. dig. 42, 8, 21 de finibus ... fundi. GELL. 20, 1, 34 de talione redimenda. APVL. apol. 75, 3 de uxoris noctibus. VLP. dig. 2, 14, 7, 14 de furto. *et saepius*). GAIVS dig. 2, 14, 28, 2 in rem (PAVL. dig. 2, 14, 21, 1. 2, 14, 27 pr. 44, 1, 7, 1). inst. 4, 126 in contrarium. PAVL. sent. 1, 1, 4 neque contra leges neque c. bonos mores (4, 1, 13 c. voluntatem testatoris).

B *non additur determinatio* (*selecta quaedam*): CIC. Verr. II 3, 37 (*ex edicto Verrino*) ne tollat ex area, nisi erit -ctus (*cf. ibid.* nisi -ctus eris, non commovebis). parad. 43 si cotidie fraudas, decipis, poscis, -eris *eqs.* LIV. 22, 58, 5 condicionem -endi (*item gerund.*: 42, 62, 6. PAVL. FEST. p. 84 [*explicatur vox q. e.* foedus]. SCAEV. dig. 15, 17, 73, 4 nec -endo nec legem dicendo nec stipulando. GELL. 20, 1, 36 facultatem -endi. *al.*). SEN. contr. 9, 3, 5 vel -enti vel neganti (*item part. praes.*: 9, 3, 9 a -ente. VLP. dig. 2, 14, 7, 13 non ... stipulantium ..., sed tantum -entium. COD. Iust. 5, 12, 6 [*a. 236*] patris et matris -entium. ITIN. Alex. 39 legationibus obsequentium aut -entium). 9, 3, 9 non aliter ... quam si -ctus essem. suas. 7, 11 Antonium non -i, sed inludere; non esse illam condicionem, sed contumeliam. MELA 2, 12 ne foedera quidem incruenta sunt; sauciant se, qui -untur, ...; id putant mansurae fidei pignus certissimum. QVINT. inst. 9, 2, 90 decl. 323 p. 275, 7 IAVOL. dig. 23, 4, 1pr. POMPON. dig. 23, 4, 7. *et saepius.*

part. praes. pro subst. v. l. 49 sqq.

deriv.: cf. sub pango.

compos.: ? appiciscor, compaciscor, depeciscor; *v. etiam* (dispeciscor). *Fröhlke.*

pācissimus, -a, -um. *superl. adi. a* pax (*cf.* oculissimus *ab* oculus), *nisi per haplographiam pro* pacatissimus. *i. q. pacificus, pacatus*: ITALA Hebr. 12, 11 (cod. d) postea ... fructum -um exercitatis per eam *disciplinam* (*gr.* εἰρηνικόν, *Vulg.* pacatissimum; *cf. Hier. in Soph. 1, 12 l. 566* pacificum). CANON. Turner II 2 p. 228, 1 rec. II sancta et -a synodus ([*gr. Mansi 2, 1305* εἰρηνικωτάτη, *cf. rec. III* pacata]. p. 230, 31 rec. II [*gr. et rec. III aliter*]). *Baer.*

1. paco, -ere *v.* pango.

2. *pāco, -āvī, -ātum, -āre. *a* pax. *scribitur* pak-, *si recte huc refertur,* INSCR. Dueni (CIL I^2 4), *praeterea* OPT. PORF. (*versuum necessitate*); pag- LEX Sal. Merov. capp. 89 (A 17). caus. 8, 7. NOT. Tir. 44, 5 -tus. *stirp. perf. brev.* BELL. Alex. 26, 3 -arat (-verat *inde a* CAES. Gall. 7, 65, 4), -arit VERG. Aen. 6, 803 (-verint CAES. civ. 1, 7, 6). *adduntur apices* R. GEST. div. Aug. 25 pacávi. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 25 pácátó. *legitur maxime forma* -tus (sum) *sive vi verbali sive pro adi. vel subst.* (*v. infra p. 22, 38 sqq.*) *inde a* PLAVTO Men. 1005, CIC. (*32ies*), VARRONE, CATVLLO, LVCR., CAES. (*novies*), *frequentat* LIV. (*87ies*); *ceterae formae dub. in* INSCR. Dueni (*p. 21, 12*), *certae inde a* CIC. (*bis*), CAES. (*quinquies*), BELL. Alex. 26, 3 VERG. Aen. 6, 803, HOR. (*bis*), OV. (*bis*), LIV. (*ter*), R. GEST. div. Aug. 25. [*val. vet.* păca; *francog. vet.* paier; *prov. vet.* pagar; *hisp. vet.* pagar; *ad pecuniam solvendam*

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spectant: dalm. pakur; *it.* pagare; *sard.* pakare, pagare; *raet. or.* payá, *centr.* payé, *occ.* pię, payer; *francog.* payer; *prov. vet.* pagar, *var. dial. francoprov., prov., vasc.; cat.* pagar; *hisp.* pagar; *port.* pagar. *cf. M.-L. 6132. Battisti-Alessio IV 2720. Wagner II 201. Wartburg VII 454 sqq. Corominas III 608 sq. Machado² III 1730. St.*] [*confunditur in codd. cum* depacare TAC. dial. 38, 2 (*v. Mus. Helv. 36, 1979, 116 sqq.*), *cum* placare *saepius, e. g.* PLAVT. Merc. 965 (*leg.* plac-). CIC. Cluent. 94 VERG. Aen. 6, 803 (*restituitur* CIC. carm. frg. 33, 38 B. = Tusc. 2, 22 LVCR. *p. 23, 56*), *cum* peccare *e. g.* PVBLIL. O 13 (*trad.* pac-). HOR. ars 197 (*v. Brink ad l.*). *contextu parum sano*: CIL VIII 25965 (= 15253, *ubi proponitur* propagavit). XII 106. *de* INSCR. Dueni (CIL I² 4) *v. Prat, Rev. Et. Lat. 53, 1975, 324* (*tractatus recentiorum v. ibid. p. 316, 1*).]

i. q. εἰρηνεύειν, *pacificare* (*'de pace agere' v. IB*): **I** *efficitur status quietus populorum, terrarum sim.* (*accedit abl. instr. saepius inde a* CIC. Catil. 2, 11 CAES. civ. 3, 73, 3, *cf.* per AVG. civ. 18, 22 p. 284, 7D. 18, 46 p. 328, 12; *praepos.* ab *vi separ.* LIV. 34, 24, 4 R. GEST. div. Aug. 25, *item* de ADNOT. Lucan. 8, 810): **A** *pro persona agente intellegenda est ipsa pars, quae pacem condit vel tuetur*: **1** *arcetur bellum* (*auctores pacis sunt fere Romani; alii raro, e. g. l. 46. 51*): **a** *quod finitur* (*subiguntur fere populi, seditiosi, terrae; depugnantur piratae sim. l. 41 sqq., finitur persecutio* INSCR. christ. Diehl 1827 *saec. VI; de usu q. d. euphemistico v. Wölfflin, Arch. Lat. Lex. 5, 1888, 581 et paulo aliter Fuchs, Aug. und der ant. Friedensgedanke, 1926, 201 cum adn. 2; disting.* domare CIC. prov. 31, *sed iuxta pos.* perdomitus LIV. 39, 29, 5; *exempla attulimus selecta*): CIC. Verr. II 1, 78 civitates non modo -tae, verum etiam sociorum atque amicorum ad vim atque ad arma confugient (Catil. 3, 22 homines Galli ex c. male -ta. CAES. Gall. 7, 65, 4 eas c., quas ... -verat *Caesar*). II 4, 26 in Mamertinorum solo foederato atque -to. Catil. 2, 11 omnia sunt externa unius virtute terra marique -ta (LIV. 9, 13, 6 AVR. VICT. Caes. 33, 15). Flacc. 69 -tis ... Iudaeis. prov. 31 nulla gens est, quae non aut ita sublata sit, ut vix exstet, aut ita domita, ut quiescat, aut ita -ta, ut victoria nostra imperioque laetetur (LIV. 40, 34, 13 FLOR. epit. 4, 12, 61). Att. 5, 20, 5 agri male -ti (VARRO ling. 5, 33 LIV. 2, 59, 9 frg. 22 l. 66). fam. 15, 4, 8 -are Amanum et perpetuum hostem ex eo monte tollere. 15, 4, 10 in vicis aut captis aut male -tis. CAES. Gall. 1, 6, 2 Allobrogum, qui nuper -ti erant. 2, 1, 2 omni -ta Gallia (2, 35, 1. 3, 7, 1. *al.* AMM. 21, 1, 6 IORD. Rom. 312). HOR. carm. 4, 5, 19 -tum volitant per mare navitae (LIV. 24, 8, 15. R. GEST. div. Aug. 25 m. -vi a praedonibus [*gr.* εἰρήνευσα]. SEN. epist. 94, 64 LACT. inst. 1, 11, 32. *al.; cf. p. 22, 79*). CIL VI 31267, 7 (*aet. Aug.*) provincia -ta est (LIV. 23, 44, 12. 39, 29, 5 perdomitam -tamque. *al.*). OV. fast. 2, 18 -ando ... hoste (LIV. 42, 8, 6). *et saepe.* *obi. est flumen* (*sc. pro regione*): STAT. Theb. 9, 441 -atur Hydaspes. AMM. 16, 1, 5 -tis ... Rheni meatibus (*cf.* CLAVD. carm. min. 25, 91 -atur milite Rhenus). CE 895, 4 (*aet. Iuliani?*) Hister -tis lenior ibit aquis. SIDON. carm. 2, 93 ubi ... gurgite -to famulum spectaret Orontem *Procopius*. **b** *quod vitatur*: BELL. Alex. 26, 3 omnes ... regiones ... auctoritate ... -arat (plac- *var. l.*) atque in amicitiam Caesaris redegerat *Mithridates*. LIV. 3, 2, 3 famam nominis sui -turam Aequos. 21, 26, 6 ceteris metu aut pretio -tis. VAL. MAX. 6, 5 ext. 4 seditiosas contiones civium -verat lege. MARCELL. chron. II p. 92, 483 Theodoricus ... Zenonis Augusti munificentiis paene -tus.

2 *tuta vel innoxia redduntur loca* (*fere interimendo feras, monstra sim.* [*aliter* HOR. *et* INSCR.], *ferae domantur per cantum* CLAVD. *sub b*): **a** *de Hercule* (*comparantur imperatores l. 61; v. sub voce q. e.* pacator): CIC. carm. frg. 33, 38 B. (Tusc. 2, 22) haec dextra Lernam ... -vit (plac- *trad.*). VERG. Aen. 6, 803 licet ... Erymanthi -arit (plac -*var. l.*) nemora (*Herculi comparatur Augustus; item Maximianus*: PANEG. 11, 3, 6; *paulo aliter Stilicho*: CLAVD. 24, 284 -et muneribus montes [*i. feris captis in usum ludorum pax montibus redditur*]). PROP. 3, 11, 19 qui -to statuisset in orbe columnas (OV. epist. 9, 13 vindicibus -tum viribus o.). SEN. Herc. f. 442 -tum manu, quodcumque Titan ortus et labens videt. 890 -tis ... inferis. Herc. O. 794 -ta tellus ... et caelum et freta. **b** *de aliis* (*v. etiam* CLAVD. *sub a*): HOR. epist. 1, 2, 45 incultae -antur vomere silvae. OV. met. 7, 405 Theseus ... virtute sua bimarem -verat Isthmon. MANIL. 4, 182 -are metu silvas (*v. Housman ad l.*). GERM. 652 Chion (*de Orione*). STAT. Theb. 4, 250 saltus ... remotos (*de Atalanta; inde* SCHOL.). CLAVD. carm. min. 18, 19 si voce feras -verit *Orpheus*. *huc pertinet, si recte suppletur*: INSCR. Année Epigr. 1960 n. 158 (*cf.* CIL II 4911, 10; *a. 383–388*) viam ... conplanavi sol opaca(to et) perdomito.

B *persona agens est internuntius* (*sc. absol. vel intrans. fere i.q. de pace agere*): LEX Sal. Merov. caus. 8, 7 andrustione, qui inter duos reges -verit (*scrib.* pag-).

II *efficitur quilibet status quietus, inoffensus* (*sive singulorum hominum sive animi sive elementorum; sc. in se vel inter se; huc fortasse referenda* INSCR. Dueni *supra l. 12 et* HOR. ars 197 [*v. Brink ad l.*]; *accedit abl. instr.* SEN., NEMES., CLAVD. *al., cf.* per PS. HIL., HIER., in *c. abl.* AVG. civ. 19, 12 p. 375, 22D. in euang. Ioh. 20, 7; *dat. pers., cum qua pax fit, p. 22, 14. 33; indicatur status effectus per* in *c. acc.* AVG. c. epist. fund. 30 p. 231, 13, *cf. adi. prolept.* CLAVD.): **A** *usu communi*: **1** *sedatur commotio quaedam vel discordia*: SEN. epist. 65, 15 illa ago ac tracto, quibus -atur (plac- *var. l.*) animus. NEMES. ecl. 1, 53 discernere lites assueras, varias -ans (patiens, paciens *trad.*) mulcendo querellas. PANEG. 11, 3, 5 tumultuantia elementorum officia -vit *Iuppiter* (*cui comparatur Diocletianus; item elementa naturae*: CLAVD. carm. min. 31, 60 mitibus Euris aequora -ari [plac- *var. l.*] prosperiora. RVT. NAM. 1, 155 gemino -tum [plac- *var. l.*] Castore pontum. *de mari cf. p. 21, 40*). AVG. civ. 19, 12 p. 374, 13D. suam mortalitatem adversum se ... rebellantem. p. 375, 22 quod ... perversum est, etiam hoc necesse est, ut in aliqua et ex aliqua et cum aliqua rerum parte -tum sit, in quibus est vel ex quibus constat (*item de pace partium*: c. epist. fund. 30 p. 231, 13 partium similitudinem, qua in unam formantur -anturque qualitatem. p. 231, 19 sibi ... corpora membrorum parilitate -ta. 33 p. 237, 10 sibi). doctr. christ. 1, 6, 6 quae pugna verborum (*sc.* 'non est ineffabile, quod vel ineffabile dici potest') silentio cavenda potius quam voce -anda est (*item contraria*: mus. 3, 5, 12; *antea*: pugnare). **2** *componitur lis de furto orta, sc. in locutione* -are furtum (*cf.* pacisci de furto *p. 20, 38*): LEX Sal. Merov. capp. 89 (A 17) si quis ... f. sine iudice -verit (*scrib.* pag-; *ad rem v. 89* si quis ... de rem sibi furatam ... compositionem acceperit).

B *cum colore magis christiano* (*spectat vel ad concordiam credentium vel ad reconciliationem cum deo factam*): PS. CYPR. singul. cler. 19 p. 195, 21 male ... -ti sunt, qui ad bella pacificante diabolo perducuntur (*agit de clericis amore seductis*). PS. HIL. libell. 6 p. 77, 15 per hunc *filium dei* ... deletis nostris chirographis peccatorum ad deum ... -ti ... accedere (*item per Christum -antur homines*: AVG. in euang. Ioh. 20, 7 [*sec. Eph. 2, 14 sqq.*] in Christo. serm. 337, 1, 1 huic *Christo* adhaerendo -amur. *cf.* PROSP. carm. de ingrat. 943 [*sec. Col. 1, 20* reconciliare omnia ... pacificans] *Christus* summa atque ultima -ans). HIER. in Matth. 5, 9 ('beati pacifici') quid ... prodest alios per te -ari, cum in tuo animo sint bella vitiorum? PELAG. in Rom. 3, 17 ('viam pacis') doctrinam, qua deus hominibus -retur; quia simile omne pacificum est *eqs.* (*inde sim.* PS. PRIMAS. *ad l.* p. 430B, *ubi seq.* quia pax nostra Christus est). AVG. serm. 50, 5, 7 -antur litigiosi (*inter opera misericordiae ut*: 362, 27, 28. *cf.* CAES. AREL. serm. 232, 3 litigantes). *al.*

p. p. p. ***pācātus**, -a, -um *pro adi. vel subst.* (*exempla, quibus vis verbalis potius servatur, supra attulimus*). NOT. Tir. 44, 5. *compar.* -ior *inde a* CIC. Brut. 121 OV. Pont. 1, 2, 109 LIV. 38, 47, 6 (*iuxta positivum vocis q. e.* pacificus AVG. c. Cresc. 4, 3, 3 p. 500, 10), *superl.* -issimus CIC. dom. 23. 60 Sest. 93 Lig. 4 CAES. Gall. 5, 24, 7 SEN. dial. 3, 5, 3. *al.* SYNON. Cic. p. 432, 21 lenis. placidus. mansuetus. mitis. quietus. misericors. -us. affabilis *eqs.* GLOSS. -us: εἰρηνικός. pacem tenens. -issimi: quieti. GLOSS.^L I Ansil. PA 14 propitius vel mitis. 15 placatus, lenis vel mitis. *legitur inde a* PLAVTO, CIC., CATVLLO; *v. p. 20, 78.* [*confunditur cum* pactus CIC. fam. 15, 4, 10 POMP. TROG. Iust. 38, 4, 11. *al.* (*restituitur* pactum CAES. Gall. 7, 50, 2). *cetera v. p. 21, 5. dub.*: CAES. Gall. 7, 6, 4 (-i β, quieti α).]

i. q. pace praeditus, pacificus, quietus sim. (*cum a Romanis creatum non sit adi. a* pax *derivatum notionis q. e. 'ad pacem pertinens', eius vice saepius nostra vox adhibita videtur*). *iuxta pos.* tranquillus CIC. Cluent. 94 de orat. 1, 30 AVG. epist. 15, 2, quietus CIC. Sest. 57 prov. 5 CAES. Gall. 5, 24, 7. *al.*, placidus LVCR. 5, 1154 ARNOB. nat. 2, 39 (*cf.* hilaris SEN. epist. 66, 24, mitis STAT. silv. 3, 1, 39), compositus SEN. contr. 2 praef. 2; *opp.* pugnacior CIC. Brut. 121, hostis CIC. rep. 2, 6 LIV. 36, 35, 9 (*cf.* hosticus LIV. 8, 34, 9. 29, 2, 2, hostilis 25, 10, 10 SEN. nat. 6, 7, 1 PAVL. FEST. p. 79, infestus MANIL. 2, 692), armatus LIV. 3, 2, 3 SCHOL. Iuv. 8, 244, bellans LIV. 3, 19, 12 LAVS Pis. 158. *per oxymoron de bello sim. p. 23, 33 sqq.*

I *pro adi.*: **A** *sine determinatione*: **1** *de locis, civitatibus, populis sim.* (*cf.* omnia *sub 2a; quae potius actionem belli finiendi significare videntur, attulimus p. 21, 21 sqq.*): PLAVT. Men. 1005 erum ... hic in -o oppido ... deripier (CIC. Verr. II 1, 56 sociorum atque amicorum). CIC. Manil. 67 ecquam putatis civitatem -am fuisse, quae locuples sit ...? (de orat. 1, 30 [*de pace eloquentiam fovente ut*: 2, 33]. LIV. 43, 17, 8 -ae et sociae). leg. agr. 1, 2 urbes. dom. 23 bellum ⟨cum⟩ -issimis gentibus (60. Sest. 93 [*coni. Sydow, Rhein. Mus. 89, 1940, 158*]. MELA 2, 77. *al.*). Lig. 4 in provincia -issima (LIV. 41, 6, 6. VLP. dig. 1, 18, 13 pr. -a atque quieta). CATVLL. 68, 104 ne Paris ... otia -o degeret in thalamo. CAES. Gall. 5, 24, 7 partem. VERG. ecl. 4, 17 orbem (OPT. PORF. carm. 10, 35. *cf.* GERM. 103 mundi). OV. Pont. 1, 2, 109 si moriar, subeam -ius arvum (*sc. quam Scythicum*). LIV. 1, 19, 2 populos. 22, 21, 3 in agrum -um sociorum Romanorum (28, 24, 8. 28, 42, 6. 34, 21, 1). 24, 41, 4 loca (31, 40, 6. *al.*). 28, 44, 13 Africam. *al.* VAL. MAX. 5, 9, 4 -iores ... penatibus silvas (*quia pater et filius loco deserto reconciliati sunt*). *et saepius.* *addas mare sim.* (*sc. significatur et 'liberum a praedonibus' et 'quietum a tempestate'; cf. l. 7 et p. 21, 40*): OV. epist. 10, 65 ut rate felici -a per aequora labar. met. 13, 440 dum mare -um, dum ventus amicior esset (LIV. 28, 42, 3. 37, 60, 2 SEN. benef. 7, 15, 1). SIL. 14, 318 portus muris -as applicat undas (CLAVD. carm. min. 2, 3).

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *de variis rebus*: **a** *de tempore, actione, statu sim.*: CIC. Cluent. 94 tempus hoc tranquillum atque -um (VITR. 10, 9, 7 -is et sine metu t. CYPR. epist. 15, 2 ACT. Achat. 1, 3. *cf.* OBSEQ. 23 annus). Flacc. 29 tuta omnia et -a (*item et de statu et de loco*: LIV. 36, 43, 7. 38, 47, 6. *al.*). orat. 141 urbanis -isque rebus (*de condicione publica ut*: LIV. 10, 6, 1 satis -ae foris res fuere. *al.; de munere quodam*: SEN. epist. 66, 24 ne rem quidem magis adpetes ... hilarem ac -am quam distractam et operosam). LVCR. 5, 1154 placidam ac -am degere vitam (AMM. 23, 6, 68). LIV. 2, 14, 1 profectioni (*cf.* 8, 14, 10 tuta -aque ... via. 21, 44, 8 itinera [38, 41, 10. APVL. met. 7, 4, 3 *v. Westendorp Boerma, Mnemosyne 30, 1977, 432 sq.*]). 36, 30, 1 consilia (*cf.* SIL. 7, 560 consulta). VAL. MAX. 9, 3, 2 -o iuris civilis studio. LAVS Pis. 25 laude (*cf.* AVG. civ. 22, 24 p. 616, 24D. virtute). CHALC. transl. p. 19[E] cuius modi esse debeant officia -a et item in bellis fides (p. 25[D] -is o. militaribusque). *al.* **b** *de oratione sim.*: CIC. Brut. 121 huius *Demosthenis* oratio in philosophiam tralata pugnacior, ut ita dicam, videtur et illorum *philosophorum* in iudicia -ior. LIV. 2, 26, 5 responsum. ITALA I Macc. 10, 47 (rec. L) princeps sermonum -orum (*gr.* εἰρηνικῶν, *Vulg.* sermonum pacis, *cf. rec. B* pacem confirmavit). 11, 2 (rec. L) verbis ([*gr.* εἰρηνικοῖς, *Vulg. et rec. B* pacificis]. AVG. in psalm. 139, 5 -a audis v., sed belli constitutio a cordibus non discedit). AMM. 20, 6, 3 -iore conloquio flectere defensores. **c** *de motibus animi sim.* (*bestiae* AVG.; *de aëre, quo constat animus*, LVCR.): LVCR. 3, 292 -i status aëris *in animo* (*syn. 302* placido). CIC. Phil. 5, 24 ille, cuius ne -am quidem nequitiam quisquam ferre posset, bellum intulit *eqs.* PLIN. nat. 6, 208 inermium et -ā audaciā fortunam provocantium hominum. APVL. Plat. 1, 18 cupidine. AVG. civ. 19, 12 p. 374, 32D. tigris ... filiis suis ... -a feritate blanditur. **d** *significantius de pace, bello sim.*: MART. 9, 79, 6 quies (GREG. M. moral. 19, 48 -issimam fidei q.). ARNOB. nat. 2, 39 in -a et placida tranquillitate. AVG. civ. 22, 30 p. 632, 8D. concordiae (*comparatur civitas corpori; cf. ibid. l.* 11 totius corporis -a compago). serm. 64, 3, 4 (Rev. Bénéd. 51, 1939, 14 l. 94) quodam modo -a contentio est *columbarum* (*de isdem ibid.* l. 96 ipsa rixa -a est [i. inter eas -a est r. *C*, inter se *D*]). DRAC. Orest. 295 luctamen (*sc. inter amicos in palaestra*). CASSIOD. var. 7, 8, 1 ut contra domesticos grassatores bellum -um gereres. **e** *de rebus quibusdam corporeis* (*sc. sive paciferis sive in pace usitatis*): OV. Pont. 1, 1, 31 adiuvat in bello -ae ramus olivae. MANIL. 2, 692 -a infestis signa discernere (*agit de amicitiis astrorum*). GERM. frg. 4, 92 lenis omnia -o (pecc- *var. l.*) ... sidere temperat aer (*cf. 89* pacem mundus habet *sub sidere cancri*). SIL. 3, 337 *equus belli insuetus* molli -a ... rapit esseda collo. MEROB. poet. 31 tranquilla togae recipit dum praemia ductor -amque iubet lituos nescire curulem.

3 *de hominibus, deis*: **a** *ipsis* (*de populis v. sub 1*): CIC. Sest. 51 quos -os esse patiamur *exstinctis bellis*. 57 erat rex *Ptolomaeus*, si nondum socius, at non hostis; -us, quietus ... regali otio perfruebatur. PROP. 3, 13, 25 iuventus (*sc. priscae aetatis*). 3, 17, 2 da mihi -o vela secunda, *Bacche* (*alii praeferunt coni.* pacatus, *v. Shackleton Bailey ad l.*). LIV. 3, 19, 12 magis bellantes quam -i propitios habemus deos. 8, 21, 7. 28, 34, 7. *al.* LAVS Pis. 158 hunc fora -um (pecc- *var. l.*), bellantem castra decebunt. SIL. 6, 369 *Regulus* fert lumina contra -us frontem (*i. hostibus spectantibus aequo animo obtulit vultum*). STAT. silv. 3, 1, 39 -us mitisque veni nec turbidus ira, *Hercules*. *al.* *superl.* -issimus *epitheton imperatorum* (*Domitii Aureliani et Taciti*): CIL VIII 22096. 22103. 22113. 22175. 22177. **b** *de eorum partibus*: LVCR. 5, 1203 -a (plac- *trad., quod def. Smith, v. Timpanaro, Contributi di filol., 1978, 190 sqq.*) posse omnia mente tueri (PHILO quaest. in gen. 4, 195 add. 3 caret ... timore -issima m. BOETH. mus. 1, 1 p. 185, 9 furentis animum ... ad statum m. -issimae temperavit). OV. fast. 1, 3 excipe -o, Caesar ..., voltu hoc opus (PETRON. 120 vers. 94 Fors, muta -um in proelia v.). LIV. 3, 2, 3 bellum adferre eādem dexterā armatā, quam -am illis *Aequis* antea dederat. SEN. contr. 2 praef. 2 compositus et -us animus. SEN. dial. 3, 5, 3 pectori. AVG. epist. 129, 2 oculus. *al.*

B *accedunt determinationes*: CIC. prov. 4 multis victoriis erat iam diu ... -a *Macedonia* (*item abl. instr.*: LIV. 41, 11, 9 Histria tota trium oppidorum excidio et morte regis -a est. CYPR. domin. orat. 23 ut pacificis precibus ... deus possit esse -us. AVG. civ. 19, 14 p. 380, 26D. pace [22, 29 p. 623, 24 *deus*]). 5 -am ipsam per se et quietam *Macedoniam*. Phil. 7, 24 tali viro (*item dat.*: SEN. dial. 6, 9, 1 aliis -ius ... iter. AVG. civ. 4, 5 p. 151, 11D. rebus humanis. 19, 12 p. 375, 29 anima corpori. *al.*). LIV. 40, 53, 5 sub imperio. ITALA Marc. 9, 50 (cod. k) -i estote in invicem (*gr.* εἰρηνεύετε, *Vulg.* pacem habete). HERM. vulg. vis. 3, 9, 10 (*sec. I Thess. 5, 13*) -i ... estote inter vos ([*gr.* εἰρηνεύετε, *Pal.* pacem habete]. inter se: AVG. civ. 17, 21 p. 252, 9D. serm. 1, 4. *cf. p. 23, 34*). PS. CYPR. singul. cler. 18 cum diabolo (LVCIF. Athan. 1, 29 p. 116, 22 tecum. AVG. c. Gaud. 2, 8, 9 cum collegis diversa sentientibus). AVG. in euang. Ioh. 6, 12 *columba* -a in osculis, non saeva in unguibus.

II *pro subst.*: **A** *masc.*: **1** *sing.*: CIC. Manil. 39 cuiquam -o nocuisse. rep. 2, 6 -us an hostis. **2** *plur.*: CIC. Pis. 85 -i atque socii. SALL. Iug. 32, 3 ex -is praedas agebant. LIV. 21, 34, 4 inter -os (27, 28, 12. 28, 24, 7. 35, 4, 3). 36, 35, 9 hostium an -orum ... numero. 42, 21, 3. MANIL. 4, 141 -is (-i *var. l.*) ... labor veniet (*sc. taurus colonis causa laboris erit*). CYPR. unit. eccl. 12 p. 221, 5 cum simplicibus ... adque -is. AMM. 18, 2, 7 -orum terras (18, 2, 9). AMBR. in Luc. 6, 80 benedictio -orum (*ad Matth. 5, 9* beati pacifici).

B *neutr.*: **1** *sing.*: LIV. 21, 20, 7 nec hospitale quicquam -umve (CVRT. 10, 9, 14). 28, 3, 5 nihil -i respondebatur (*item gen.*: 31, 17, 4. *al. apud eundem; cf.* n. -um: SEN. epist. 59, 8. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 11 p. 791 [*gr. 5, 356* εἰρηνικόν]. n. -ius: AVG. epist. 36, 11, 26 in euang. Ioh. 34, 10). -um *i. q. -a terra* (*cf. sub 2*): LIV. 8, 34, 9 in -o, in hostico (*idem opp.*: 29, 2, 2, *nisi abl. abs. intellegendum*). HYG. mun. castr. 52 si in -o (*sc. castra constituuntur*). **2** *plur.*: *de terris* (*cf. sub 1*): LIV. 10, 32, 4 egredi ... in -a sociorumque fines. SEN. nat. 6, 7, 1 medius inter -a et hostilia fluit *Danuvius*. PAVL. FEST. p. 79 speculator hostilia silentio perspicit, explorator -a clamore cognoscit. *alia*: AMM. 26, 7, 1 qui ... coetu militarium nexi ad -iora ... vitae discesserant. VAL. CEM. hom. 5, 1 bene composita dissipat aut diu -a conturbat *lingua malitiosa*.

C *fem.* (*plur.; non nisi in lusu verborum cum nom. propr.* Pacatula): HIER. epist. 128, 4, 1 multarum ... male mihi -arum.

adv. **pācātē.** *posit.* -e *non nisi* ITALA, *compar.* -ius *inde a* PETRON., *superl.* -issime AVG. bapt., c. Parm., soliloq. *i. q. pacifice*, εἰρηνικῶς (*resp. in sacr. script.*): PETRON. 10, 3 ex turpissima lite in risum diffusi -ius ad reliqua secessimus. ITALA I Macc. 5, 25 (rec. L) occurrerunt ascensoribus et obviaverunt eis -e (*rec. B cum Vulg.* pacifice). 7, 33 (codd. XG) exierunt ... salutare eum -e (*cod. L et rec. B* pacifice, *Vulg.* in pace). AVG. bapt. 5, 17, 23 p. 282, 2 -issime requirebat (*p. 281, 1* mansuete et pacifice. *cf.* epist. 148, 5, 17 -ius et diligentius inquiramus. soliloq. 2, 7, 14 -issime ... et commodissime ... verum quaerere). c. Parm. 3, 4, 25 inter avaros collegas -issime vixit. CONC. Carth. a. 419 (Corp. Christ. 149) p. 157 l. 20 quod videret -ius terminatum (*cf. p. 156 l. 14 sq.* quae ... concordiā terminata sunt). a. 525 *ibid.* p. 258 l. 170 a quo *deo* cuncta, quae videntur adversa, possunt -ius explanari. PS. VIGIL. THAPS. c. Arian. 1, 1 p. 155[C] *ut* ad dedicationem Hierosolymitanae ecclesiae -ius pergeretur.

deriv.: pacatio, pacator, pacatorius.

compos.: depaco (*v. p. 21, 6*), perpaco.

cf. Onom. (Pacatus, -a).

†paconantēs: plantantes GLOSS.[L] I Ansil. PA 41. *obscurum; corr. fortasse* pangentes *coll. 291* pangit: plantat (*v. etiam* pactorium).

pactārium *v.* pactorium.

pactīcius, -a, -um. *a* pangere (pactum). *i. q. pactione statutus*: GELL. 1, 25, 8 (*de indutiis*) Graeci ... cessationem istam pugnae -am ἐκεχειρίαν dixerunt. *n. plur. pro subst.* (*in designando munere, cf. p. 26, 20*): INSCR. Forma Italiae reg. I vol. XV (Bovillae) p. 48 lib(erto) a -is (*hinc suppl.*: CIL VI 33785, 8, *ubi ed.* a pact(ionibus)). *adde in sermone graeco*: INSCR. Année Epigr. 1933 n. 273, 12 (*Pergami*) ἐπίτρ[ο]πον πακτεικίων.

pactilis, -e. *a* pangere. *abl.* -e ACT. Arv. a. 105 II 20. a. 120 l. 42. *i. q. pangendo factus, non nisi* corona -is: *apud Salios*: PLIN. nat. 21, 11 summa ... auctoritas -i c., ut in Saliorum sacris invenimus (*inde* 1, 21, 8). *apud fratres Arvales*: ACT. Arv. a. 87 II 35 *magister* soleatus cum c. -i rosacia. a. 90 l. 56. a. 105 II 20. a. 120 l. 42. a. 130 (*?140*; Notiz. Scavi 1919, 103; *ex suppl.*) I 4. a. 155 l. 43. a. 218 b 6 (tacillem *lapis*). a. 219 l. 10.

?pactimōnium, -ī *n.* *a* pangere (pactum). *i. q. consensus e pactione quadam (fidei) ortus*: AVG. epist. 61, 2 sic eos *Donatistas* me suscepturum, ut non solum baptismum Christi ... ipsum habeant, sed etiam honorem -i et continentiam (sanctimonii *Maurini*, patrimonii *proponit Du Cange. antea affertur I Cor. 13, 3* in vinculo pacis).

***pactio,** -ōnis *f.* *a* pangere, *cf.* pactum, pacio(nem). *huc referunt vulgo abbrev.* pact CIL VI 8452, 2. 33785, 8. NOT. Tir. 43, 31. *de notione* (*cf. l. 76; v. et sub IA*): SYNON. Cic. p. 412, 22 leges. condiciones. -es. exceptiones, conventiones. transactiones. p. 433, 8 leges. -es. accessiones. GLOSS. -o: συμφωνία. σύμφωνον ἤτοι συνθήκη. coniventia. convenientia. conventio. -es: condiciones. GLOSS.[L] V Aa A 135 absque foedere: absque amicitia vel sine -e. *legitur dub. in lege XII tab. (p. 25, 36), semel apud* PLAVTVM, *postea in prosa oratione saepius apud* CIC. *et iurisconsultos, singulis vel paucis locis inde a* CAEL. Cic. fam., CAES., BELL. Alex., SALL. (*septies; bis plur., cf. l. 79*), ? SINN. (*v. p. 25, 31*), LIV. (*decies, non nisi sing., semel extra I*[am] *dec.*). [*var. l.* fact- CIC. har. resp. 3 QVINT. inst. 9, 2, 67, *falsa var. l. pro* fact- CAES. civ. 1, 22, 5; *dub.* CYPR. epist. 55, 13 p. 633, 8 domum totam periculi sui -e protexit (*var. ll.* fact-, pass-; peract- *suspicatur Hartel; sed defendi potest ex Verg. Aen. 5, 230* vitam ... pro laude pacisci).]

i. q. pactum, conventio sim. *dicitur et de actione conveniendi et de eis, quae conventione comprehenduntur (plur. de singulis argumentis* SALL. *p. 25, 82); definitur*: VLP. dig. 2, 14, 1, 2 pactum ... a -e dicitur – inde etiam nomen pacis appellata est – et est -o duorum pluriumve in idem placitum et consensus; *cf. de effectu*: 2, 14, 7, 4 nuda -o obligationem non parit, sed parit exceptionem; *v. etiam syn. sub IA et terminationes sub IB; hic illic cum respectu alterutrius partis, aut postulantis* (*e. g.* CIC. parad. 46 SEN. suas. 7, 1) *aut praebentis*

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*maxime* SVET. Aug. 10, 2); *non agnoscimus notionem pecuniae, sc. paciscendo concessae vel exactae, ne* COD. Iust. 6, 6, 3 (*a. 223*) *quidem, quamquam Bas. vertunt* χρήματα (RVFIN. hist. 5, 28, 10 *indicatio summae non ad* '-e', *sed ad* 'salario' *referenda*); *vergit hic illic ad notionem condicionis* (*cf. l. 15. 18. 82. p. 24, 64. 66, distinguitur p. 25, 30*), *item et foederis* (*cf. l. 13 sqq. 22 sqq. p. 24, 67. 26, 31; huc etiam zeugma p. 26, 4*).

I *exempla selecta notionem illustrantia* (*sc. praeter ea, quae supra monuimus*): A *iuxta voces affines* (*plus minusve distinctas*): CIC. inv. 1, 43 ecqua de ea re aut eius rei sit lex, consuetudo, -o, iudicium, scientia, artificium (*sim.* 2, 42). Caecin. 51 quae lex, quod senatus consultum, quod magistratus edictum, quod foedus aut -o, quod, ut ad privatas res redeam, testamentum, quae iudicii aut stipulationis aut pacti et conventi formula *eqs.* Balb. 15 in foederibus, -bus, condicionibus populorum. 29 societate, amicitia, sponsione, -e, foedere est coniuncta *civitas.* de orat. 1, 159 iura sociorum, foedera, -es. off. 1, 21 lege, -e, condicione, sorte. 3, 108 condiciones -esque bellicas et hostiles. PLIN. epist. 5, 13, 8 in causis agendis ... -e dono munere *abstinere.* GAIVS dig. 7, 1, 3 pr. -bus et stipulationibus (inst. 2, 31. *cf.* VLP. dig. 2, 14, 7, 12 non tantum -is loco ..., sed etiam stipulationis). PAVL. dig. 46, 2, 19 contractibus et -bus. *sim. al.* *cf.* -o foederis (*adde p. 26, 46*): CIC. Verr. II 5, 49. SEN. contr. 2, 2, 6 (*ad thema*: iuraverunt). AMPEL. 46, 7 CLAVD. DON. Aen. 12, 105 p. 565, 21. 12, 285 p. 587, 22 OROS. hist. 3, 13, 5. 7, 33, 10. *iungitur (vel opponitur) quodammodo in contextu vocabulum q. e.* pax (*v. etiam l. 82*): CIC. Phil. 12, 9 pacis ... nomen non -e, sed victoria concupiverunt (*cf.* fam. 10, 6, 1 victoria pax, non -e parienda est). 12, 14 cum eis facta pax non erit pax, sed -o servitutis. 13, 2 in quo *bello* -o pacis lex sit servitutis. NEP. Dion 5, 6 talibus -bus pacem ... facere. FEST. p. 230 pacem a -e condicionum putat dictam Sinnius Capito (frg. 10 F.; *sim.* VLP. dig. 2, 14, 1, 2 *p. 24, 79*). CONC.^S I 3 Rustic. p. 195, 26 -is modum sive pacis (*gr. I 1, 4 p. 21, 20* συμβάσεως, *vers. Tur.* amicitiarum). IORD. Get. 264 pacem ... amica -e postulaverunt. B *terminatur ratio pactionum, quae iuri publico contrariae sunt*: GAIVS dig. 47, 22, 4 *sodalibus* potestatem facit lex *XII tab.* -em, quam velint, sibi ferre, dum ne quid ex publica lege corrumpant (*affert Solonem* διαθῶνται). POMPON. dig. 50, 17, 27 actionum modus vel lege vel per praetorem inductus privatorum -bus non infirmatur. SCAEV. dig. 2, 15, 3 pr. (*ex rescripto Antonini et Veri*) privatis -bus ... non laedi ius ceterorum. VLP. dig. 2, 14, 7, 15 (*ex Pompon.*) contra iuris formam factam. 39, 1, 1, 10 ne -o privatorum iussui praetoris anteposita videatur. PAVL. dig. 23, 4, 5 pr. ne publica coercitio privata -e tollatur (*antea*: convenire). MARCIAN. dig. 20, 5, 7, 2 an -o nulla sit talis, quasi contra ius sit posita. COD. Theod. 12, 1, 36 ne commoda publica cum (sub *var. l.*) umbratili suffragiorum -e lacerentur. C *scribi dicuntur -es* (*sed distingui vid.* chirographum MACER dig. 48, 16, 15 pr.; *-o fit verbis voce prolatis p. 26, 37*): CIC. Q. Rosc. 25 si non habes *tabulas*, quem ad modum -o est? Verr. II 3, 102 recitationes et -es ex litteris publicis (Att. 4, 17, 2). 112 singula ... nomina aratorum et cum singulis -es decumanorum litteris persequi. Att. 4, 17, 2 haec -o non verbis, sed nominibus et perscriptionibus, multorum tabulis ... facta. 6, 1, 16 usuras ..., quas -bus adscripserant. COD. Iust. 5, 3, 7 (*a. 282–284*) conscripta. AVG. serm. 278, 9, 9 scriptura -is. CONSVLT. 1, 1 -em ... subscripsisse. GREG. TVR. Franc. 7, 6 p. 293, 27 -em scripsistis.

II *exempla secundum rationes paciscendi digesta*: A *in universum* (*sc. conveniunt quilibet de qualibet re; selecta quaedam*): PLAVT. Aul. 202 hic eam rem volt, scio, mecum adire ad -em ('eam rem' *obi. pendens aut e iunctura* 'adire ad -em' *aut e* 'volt', *ut* 'adire' *sit appos. explicativa*). CIC. Q. Rosc. 26 -em fecisse, ut absolveretur (*sc. de corruptione testis*). Verr. II 1, 17 -is suspicionem non vitasse *accusatores quosdam.* Sest. 64 cesseram ..., si vis suberat, armis; si societas magistratuum, -i. Pis. 87 reorum. top. 82 a naturane ius profectum sit an ab aliqua quasi condicione hominum et -e. rep. 3, 23 quasi -o fit inter populum et potentis. SEN. contr. 9, 3, 8 non est vis, ubi aliquid expediendae rei causa patiendum est, sed -o (*in titulo et 9, 3, 7* pactum). suas. 7, 2 (*loq. Cic. secum*) ad -em vocaris (*deliberat, assentiatne Antonio*). SEN. epist. 97, 2 dati iudicibus nummi sunt, et quod hac ... -e turpius est *eqs.* 101, 13 timoris dementissimi -o (*cf. 15* peiora adhuc pacisci parati sunt). TAC. hist. 1, 66, 3 itinerum spatia et stativorum mutationes venditante duce, foedis -bus adversus possessores agrorum et magistratus civitatum. PLIN. epist. 5, 9, 6 reprimit foedissimas -es *praetor edicto* (*spectat ad 4* nihil se ob advocationem cuiquam dedisse, promisisse, cavisse). *et saepius.*

B *specialia*: 1 *conveniunt populi, duces, milites sim.* (*maxime de bello finiendo sim.; huc spectant l. 13 sqq. 25 sqq.; dedimus pauca selecta*): CIC. inv. 2, 73 omnes perituri milites essent, nisi ad hanc -em venissent. Att. 9, 10, 5 res ad -em venit. CAES. civ. 3, 19, 1 neque ullum ... telum per -es loquentium *militum Caesaris et Pompei* traiciebatur. SALL. Iug. 29, 3 *Iugurtha* in maxumam spem adductus recuperandae pacis statuit cum eis de omnibus -bus praesens agere (*de singulis argumentis conventionis?*). 38, 2 spe -is. NEP. Ages. 2, 4 in qua -e summa fide mansit (*antea*: iuravit ... se ... indutias conservaturum). LIV. 6, 3, 3 per -em urbe hostibus tradita (9, 11, 4 arma, quae per -em tradiderunt). 23, 19, 15 qui nullam antea -em auribus admiserat, tum demum agi secum est passus de redemptione liberorum capitum. *et saepius.* *per zeugma quoddam iuxta statum consentientium etiam status dissentientium significatur*: IVLIAN. in Os. 4, 15–16 l. 309 (si fornicaris tu, Israhel, non delinquat saltem Iuda) o tu Israhel, ... si non generis, vel criminis tui -em tuere et, qui noluisti ... servare concordiam, ... discissionem teneto (*sic fere explicandum: si non ea servare vis, quae ex genere per consensum poscuntur, serva ea saltem, quae ex crimine per dissensum poscuntur, nolique Iudam corrumpere*).

2 *conventio fit de vectigalibus* (*fere in provincia statuendis; adiecimus vicesimam libertatis*): CIC. Verr. II 3, 37 vim adhibebat -i, non voluntatem (*cf.* II 3, 38 quae res cum ad -es iniquissimas magnam vim habuit. II 3, 143 iniquas -es vi et metu expressas). II 3, 102. 107 privatis aratorum -bus ac litteris. II 3, 131 cum decumani aratoribus ad -es faciendas non suam vim, sed tuum scelus ac nomen opponerent. prov. 10 -es sine ulla iniuria factas. Att. 5, 13, 1 in nostra provincia confectae sunt -es. 5, 14, 1 publicanorum. 6, 1, 16. *al. apud eundem.* *ad vicesimam libertatis referuntur* (*si recte suppl., v. Mommsen ad l. c. et Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsbeamten, 1905, 107, 1*): CIL VI 8452, 2 $\overline{\text{XX}}$ libert(atis) veterum pact(ionum). 33785, 8 Aelius Aug. lib. Salvius a pact(ionibus).

3 *spectat ad nuptias* (*concubinatum* PS. AVR. VICT.; *cf.* IVLIAN. *sub 4b*): LIV. 4, 4, 8 -em nuptialem. PAVL. dig. 23, 4, 20 pr. (*spectat ad dotem ut*: COD. Iust. 5, 3, 7 [*a. 282–284*] si ... huiusmodi conscripta -o est, ut *eqs.*). IVST. 38, 1, 4 Laodice per -em se Nicomedi in matrimonium tradiderat. PS. AVR. VICT. epit. 33, 1 concubinae, quam per -em ... a patre ... matrimonii specie susceperat. CLAVD. DON. Aen. 4, 335 p. 403, 23 quale ... matrimonium est, ubi nullus testis interfuit, ... nulla -o, ... nulla ipsius foederis consecratio? AMBR. inst. virg. 6, 41 non ... defloratio virginitatis facit coniugium, sed -o coniugalis. AVG. serm. 278, 9, 9 convincunt te tabulae, quae scribuntur in matrimonio; pactus es, quemadmodum duceres *uxorem*; sonat tibi scriptura -is 'liberorum procreandorum causa'.

4 *conventio facta a deis (deo) vel cum deis* (*deo*): a *usu pagano*: CIC. Q. Rosc. 46 (*agit de periuro*) non ... ex -e verborum, quibus ius iurandum comprehenditur, sed ex perfidia *di irascuntur* (*cf.* LACT. inst. 1, 14, 9 contra -em iusque iurandum [*sec. Enn. frg. var. 69* pactus est cum Saturno *Titan*]). ARNOB. nat. 5, 29 p. 287, 7 M. quas Liber induxerit suis cum amatoribus. 7, 21 p. 367, 18 transactionis alicuius -e convenit, ut *eqs.* (*sc. inter deos*). 7, 31 p. 382, 19 o deorum sublimitas ..., cui legem venerator imponit, quam cum -bus adorat et formulis. b *usu christiano*: TERT. pudic. 9 p. 238, 5 anulum ..., quo fidei -em interrogatus obsignat *baptizatus.* PS. CYPR. laud. mart. 10 velut quadam te *martyrem* foederis -e constrictum. IVLIAN. in Os. 3, 1–5 l. 33 quae *Synagoga* eam ... -em nec copiis invitata servaverit (*de conventione, quae fit inter deum et Israhel; alludit ad foedus matrimonii*). QVODV. prom. 1, 16, 23 l. 10 per quandam -em ... *Abraham deum de Sodoma et Gomorra* irascentem mitigavit (*cf.* grat. 1, 13, 6 hac -e ... ab indignatione revocans deum *Moses*). VAL. CEM. hom. 4, 4 p. 704^A obligatus legitima debiti est ... -e, qui convincitur domino aliquid promisisse.

5 *conventio fit inter res* (*metaphorice*): LACT. ira 10, 31 quo ... consilio, qua -e de confuso acervo se atomi congregaverunt, ut ... terra conglobaretur ...?

III *iuncturae et structurae notabiliores*: A *iuncturae verbales*: 1 *per casus solos*: a *acc.* (*nom. in pass.*): α -em facere: CIC. Q. Rosc. 26 mecum (*seq.* ne). 34 de sua parte *eqs.* 40 de tota lite. Verr. II 3, 131. *al.* SALL. Iug. 40, 1 de pace aut bello cum hostibus. LIV. 4, 4, 8 ASCON. Corn. p. 51, 8. SVET. Iul. 30, 1 de re publica. *et saepius.* β *alia* (*selecta*): CIC. Verr. II 3, 143 vi ... expressas. dom. 23 mutasti. prov. 9 nihil aliud ... actum est nisi -es (GRILL. rhet. p. 6, 12 M.). har. resp. 42 conflavit. Att. 5, 13, 1 confectae (5, 14, 1 fam. 13, 65, 1). BELL. Alex. 71, 1 interponere (VAL. MAX. 4, 8, 1 FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 25 MACER dig. 48, 16, 15 pr. *al.*). SEN. contr. 2, 2, 6 solvi. suas. 7, 3 ferret. ASCON. Corn. p. 51, 24 ⟨servata⟩ est (VLP. dig. 2, 14, 7, 15 IVLIAN. in Os. 3, 1–5 l. 33). POMPON. dig. 13, 7, 8, 4 concipienda. *al.* b *abl.* (*vix de condicione vel etiam de modo* SEN. suas., SCAEV., *sed v.* PLIN.): CIC. Verr. II 3, 107 te ... publicis tenebo ... -bus (*cf.* Pis.). p. red. ad Quir. 13 consules empti -e provinciarum. Balb. 29 *civitas* nobiscum ... -e, foedere est coniuncta (*cf.* Att. 4, 15, 7 iunxerunt). Pis. 30 obstricti -e tenebamini (*cf.* PAVL. dig. 47, 2, 67 pr. obligaverat [VAL. CEM. hom. 4, 4 p. 704^A]. sent. 4, 5, 8 -bus adstringi. PS. CYPR. laud. mart. 10 constrictum [QVODV. prom. 2, 16, 30 l. 23 ACT. Achat. 3, 1]). SALL. hist. frg. inc. 5 -e amisso (*i. dimisso*) ... legato. LIV. 5, 48, 7 dedi vel redimi se, quacumque -e possent (SCAEV. dig. 48, 5, 15 pr. pecunia aliave -e). SEN. suas. 7, 14 quae ... dixero, nulla -e delebo (PAVL. dig. 2, 14, 27, 3 n. -e effici). PLIN. epist. 6, 14, 1 veniam ea condicione, ne ...; qua -e ... mihi caveo. POMPON. dig. 18, 1, 6, 2 immutari (*cf.* VLP. dig. 2, 14, 7, 6 mutari). GAIVS dig. 7, 1, 3 pr. -bus et stipulationibus id efficere (inst. 2, 31 CLAVD. DON. Aen. 10, 625 p. 373, 17. *v. etiam l. 80*). *al.* c *nom.* (*sc.* -o rata est, valet

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim.): Liv. 5, 49, 2 eam -em ratam esse (Gaivs dig. 2, 14, 28, 2 *bis.* Pavl. dig. 13, 6, 17 pr. *cf.* Pompon. dig. 24, 1, 31, 4 irrita). Pompon. dig. 18, 5, 1 non valere -em (Gaivs dig. 2, 14, 30 pr. Vlp. dig. 2, 14, 7, 6 [*ex Iuliano*]. 2, 14, 7, 14. 15. *al.*). Gaivs dig. 2, 14, 30 pr. nocitura (Vlp. dig. 2, 14, 10 pr. *cf.* 2, 14, 7, 19 obest). Vlp. dig. 2, 14, 7, 6 locum habet (2, 14, 50). 13, 7, 11, 5 proficiat. 19, 5, 15 intercessit. *al.*

2 *per praepos.*: ad: Plavt. Aul. 202 adire. Cic. inv. 2, 73 venissent (2, 76. *sed aliter* Att. 9, 10, 5 res ad -em venit). Verr. II 3, 69 ad eius condiciones -esque accedere. Cael. Cic. fam. 8, 11, 1 descendimus. Sen. suas. 7, 2 vocaris. Val. Max. 7, 4, 3 compulerunt. *al.* ex: Cic. Att. 6, 1, 16 (*verbo suppl.*). Pompon. dig. 13, 7, 8, 5 pignus ex -e venire potest. 18, 5, 1 agatur. Gaivs dig. 12, 2, 1 vel ex -e litigatorum vel ex auctoritate iudicis. inst. 1, 84 ex -e libera manere *poterat.* per (*vi instr.; ? temp.* Caes.): Caes. civ. 3, 19, 1 neque ullum interim telum per -es loquentium traiciebatur. Liv. 6, 3, 3 per -em urbe hostibus tradita (9, 11, 4 arma, quae per -em tradiderunt). 9, 11, 9 petisti. Tryph. dig. 2, 14, 46 remissa ... satisdatio. Ivst. 38, 1, 4 Ps. Avr. Vict. epit. 33, 1. *al.* sine (*v. etiam* Liv. *sub B3*): Sall. Iug. 62, 3 s. ulla -e sese ... tradere. Liv. 10, 36, 19 quod captivos s. -e sub iugum misisset. Sen. suas. 7, 1 ut viveres s. ulla -e (actione *var. l.*). Svet. Aug. 10, 2. Gloss.[L] V Aa A 135. sub: Sen. suas. 7, 4 quid ... tibi sub ista -e promittitur? Symm. epist. 3, 81, 1 sub hac -e ..., ut *eqs.* Prosp. vocat. gent. 1, 17 p. 670[B] sub -e denarii (*ad Matth. 20, 2* conventione). Lex Visig. 8, 5, 1 sub -e decimarum. Lex Burg. Rom. 9, 2 nec ... liceat de hoc crimine cum raptore sub qualibet -e componere. Pallad. hist. mon. I 1 p. 253[D] pecuniam ei sub hac -e promittens, ut *eqs.* (*gr. p. 18, 20B.* ὑποθέμενος *tantum*). contra (adversus): Pompon. dig. 13, 7, 5 c. -em (Gaivs inst. 4, 119 Pavl. dig. 17, 2, 17 pr. Lact. inst. 1, 14, 9). Gaivs inst. 3, 94 adversus -em (Interpr. cod. Theod. 2, 9, 3).

B *pendent structurae, sc. indicatur, de qua re conventio fiat*: **1** *per gen. obi.* (*gen. alii p. 25, 22. 26, 7. 37. 45*): Cic. Verr. II 5, 120 sepulturae. p. red. ad Quir. 13 provinciarum (*ibid. iterum.* Sest. 69 Pis. 28 Sall. Catil. 26, 4). prov. 9 pecuniarum (*cf.* Val. Max. 4, 8, 1 nummorum). har. resp. 42 scelerum (*gen. pro adi. potius* Pis. 57). Phil. 12, 14 servitutis. 13, 2 pacis. parad. 46 mercedum (Svet. Aug. 10, 2). Liv. 4, 15, 3 recipiendorum ... regum (*item cum gerund.*: Val. Max. 7, 4, 3 omittendae obsidionis). Fest. p. 230 condicionum. Ivlian. dig. 41, 4, 9 libertatis (Gaivs dig. 16, 1, 13 pr. Pavl. dig. 41, 4, 2, 14). Tryph. dig. 38, 2, 50, 2 hereditatis. Pavl. dig. 4, 4, 48, 2 dotis. *al.* **2** *per praepos.*: Cic. inv. 1, 43 ecqua de ea re aut eius rei sit lex, consuetudo, -o *eqs.* (*cf.* -em facere de *aliqua re p. 26, 59sqq.*). Vlp. dig. 4, 3, 7, 8 -is pro libertate reum. **3** *per enunt. cum* ut (ne): Cic. Q. Rosc. 26 -em fecisse, ut *eqs.* (*cf. etiam p. 26, 59*). Pis. 57 cum ... haec -o exstiterit, ut *eqs.* Liv. 3, 30, 5 non sine -e ..., ut *eqs.* Pavl. dig. 13, 6, 17 pr. haec -o, ne *eqs.* Cod. Iust. 4, 32, 14 (*a. 234*) ea -e ..., ut *eqs.* 5, 3, 7 *sub IIB3.* Symm. epist. 3, 81, 1 sub hac -e ..., ut *eqs.* (*item* Pallad. hist. mon. I 1 p. 253[D]). Act. Achat. 3, 1 hac.

deriv.: pactiuncula.

pactiuncula, (-ae) *f.* Not. Tir. 43, 32. *a* pactio *demin.*

συντίθημι ... ἤτοι συμφωνῶ: **pacto,** paciscor *eqs.* Gloss. II 448, 22 (*addas fortasse* II 443, 28 συμφωνῶ: consono pacto *eqs.*, *nisi* pacto *dat., ut intellexisse vid. Stephanus* Gloss. III 458, 72 p.: συμφώνῳ, *unde tamen Loiselius* III 486, 67 -o: συμφονῶ). *a* pangere (pactum).

pactor, -ōris *m.* *a* pangere. *i. q. qui pangit* (*sc. pactione condenda*): Cic. Verr. II 5, 55 foederum interpretes, societatis -es (pactiones *var. l.*, pactionis *Nohl*), religionis auctores.

pāctōrium: planta[to]rium Gloss.[L] III Abstr. PA 6 (*huc referunt*: I Ansil. PA 13 pacat-. V Abba PA 137. Gloss. IV 547, 51 pacturio. V 509, 9. 608, 21 pactario: plantario. *v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 10, 1898, 516*). *a* pangere.

pactum, -ī *n. v. sub* pango.

pactuor, -ātus sum, -ārī. *a* pactum (*ad* pactu- *cf.* 2. pactus, -ū). *i. q.* (*paciscendo*) *promittere*: Anon. Vales. 11, 49 *Zenoni* Theodericus -tus est, ut ... loco eius ... praeregnaret. Gloss.[L] V Abba PE 84 pepigit: -tus est (*sim.* Aa P 330).

pactūrium *v.* pactorium.

1. pactus, -a, -um (*pass.*) *v.* pango (*dep. v. sub* paciscor).

2. pactus, *abl.* -ū (-ō) *m.* *a* pangere (pactum). *i. q. pactum*: **1** nullo -u (*pro* nullo pacto): Vita Melaniae (BHL 5885) 38 p. 22, 16 cum n. -u ... recipere ... voluisset. **2** *de conventione* (*non nisi in tit. libr.*): Lex Sal. Merov. prol. tit. p. 2 E. (*ed. 1962*) incipit -us legis Salicae (*cf.* cod. C5 p. 4). tit. capp. p. 4 capitula in -o legis Salicae (*huc potius per abl. heterocliticum quam ad neutr.* pactum). tit. *ante* 79 p. 250 -us pro tenore pacis. *Fröhlke.*

? **pacule:** eloquentiae Gloss.[L] I Ansil. PA 55; fac- *suspicatur Lindsay; fortasse sic supplendum*: faculae ⟨: lucernae. facundiae⟩: eloquentiae.

paculum (-us) *v.* pasceolus.

[**pācus** *adi. quidam nimis acute postulant ex superl.* pacissimus, *q. v.*]

pada, -ae *f.* *conferendum esse port.* pada (*i. frustum panis*) *parum probabiliter suspicatur Huemer, Die Epitomae des Gramm. Virg., 1882, 47 coll. Diez, Etym. Wörterbuch IIb, sub voce* pada (*de qua v. nunc Machado*[2] *III 1729*). *i. q. pars*: Virg. gramm. epit. 1 p. 3, 14 in hac ... -a. 8 p. 67, 17 edicto de principalibus partibus ... tractatu, nunc per reliquas orationis -as ... epitomam sumus expostturi.

padon pro super Virg. gramm. epist. 7 p. 173, 16.

padul- *v.* palud-.

padus, -ī. *neque de prosodia neque de genere constat; fortasse est vox gallica* (*v. infra et cf. Holder, Alt-celt. Sprachschatz s. v.* padi); *alii conferunt gr.* πάδος, πηδός. *i. q. picea*: Plin. nat. 3, 122 (*in explicanda voce q. e.* Padus *secundum Metrodorum Scepsium*) quoniam circa fontem *Padi* arbor multa sit picea, quales Gallice vocentur -i. *cf. Onom.*

˟paeān, -ānis *et* **˟paeōn,** -ōnis *m.*, παιάν, παιών (*forma dorica* paean [*v.* Serv. Aen. 7, 769] *occurrit ubique sub I; sub II apud* Cic. *et* Qvint. *tantum; apud gramm. non invenimus nisi* Rvfin. gramm. VI 565, 15. 22. 567, 17. 577, 3sq. [*e Cic.*] *et l. 27sqq.*). *inter nomina graeca masc. in* -an: Char. gramm. p. 25, 16B. Phoc. gramm. V 425, 5 Gramm. suppl. 112, 26. *de origine vocis graecae agit* Macr. Sat. 1, 17, 16sq. *scribitur*: pe- *saepius in codd. recc.*; pena Gloss. V 382, 41; pane Gloss.[L] III Abol. PA 13. Not. Tir. 106, 22 (*nisi nomen dei*). *formae notabiliores*: *acc. sing.*: -em *testatur* Char. gramm. p. 25, 27B., *exstat* Cic. de orat. 1, 251 Mar. Victorin. gramm. VI 93, 12 Mart. Cap. 5, 519 Rvfin. gramm. VI 565, 22 Gramm. VI 642, 20 *et saepius ibid.*; -a *passim inde a* Cic. orat. 191. 192. 193. 218 Verg. Aen. 6, 657. 10, 738 (*cf.* Phoc. *infra*). *plur.*: Plin. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 183, 28B. nec -as accusativo... recte dicimus (*cf.* Char. gramm. p. 25, 18B. -as ... dixerunt plerique, qui errant. p. 26, 4 ergo hos -es. *contra* Phoc. gramm. V 425, 7 accusativum ... secundum Graecos proferemus, ut hunc ... -a, hos ... -as). *scriptores non nisi* -as *praebent* (*inde a* Qvint.). *abl. plur.* -is Itala II Macc. 15, 25 (rec. P). Gloss. IV 457, 29. *nom.* -ēs *metro prob.* Stat. Theb. 8, 224. *legitur inde a* Cic., Verg.

I *fere i. q. hymnus compositus in honorem Apollinis* (*sc. Paeanis, v. Onom.*) *vel aliorum deorum heroum* (*e. g. l. 66; ad rem cf. v. Blumenthal, RE XVIII 2, 2340, 25 sqq.*). *pro mera exclamatione exsultantium, triumphantium sim. adhibitus videtur*: Ov. ars 2, 1 dicite 'io -n!' et 'io' bis dicite '-n!' met. 14, 720 molire triumphos et -a voca. Colvm. 10, 224 Bacchea voce frementem *vatem*, Delie te -n, et te Euhie Euhie -n. Clavd. 2, 11 *Pythone victo* omnis 'io -n!' regio sonat (*cf. Callim. hymn. 2, 103* ἰὴ ἰὴ παιῆον). ἰὴ παιάν *ut exemplum brevis coli post stropham collocati affert* Mar. Victorin. gramm. VI 59, 26; *invocationem* ἰὴ *vel* ἴε παιάν *explicat* Macr. Sat. 1, 17, 17. *ceterum cf.* Gloss. IV 457, 29 -is: exclamationibus (*an spectat ad Verg. Aen. 7, 769?*).

A *testimonia gramm. de notione sim.*: Fronto p. 139, 16 v. d. H. Apollo -um auctor. Porph. Hor. epist. 2, 1, 134 carmina quibus dii placantur, hoc est: -as, dithyrambos, hymnos, prosodia (*in serie simili*: Schol. Hor. sat. 2, 1, 1 *eclogae* si ad Apollinem aut Dianam aut Latonam -es). Serv. Aen. 6, 657 '-a': proprie Apollinis laudes ..., abusive omnium deorum (*sim.* 10, 738, *ubi sequitur*: unde Pindarus opus suum, quod et hominum et deorum continet laudes, -as vocavit. *cf.* Schol. Stat. Theb. 4, 157. 8, 224 [*iungitur cum* ἐπαινεῖν]. Gloss. laus vel carmen. carmen vel laus P⟨ae⟩anis vel Apollinis. Gloss.[L] III Abol. PA 13 pane: laus vel claritas). Serv. auct. Aen. 10, 738 -a carmen esse victoriae Aeschylus docet, quod ideo Apollini dicatum est, quia malorum avertendorum potens est. Schol. Hor. carm. 4, 2, 13 'deos ... canit': deos dixit propter -as Pindari. Gramm. suppl. 112, 26 -n, hoc est canticum.

B *exempla auctorum*: **1** *canitur variis in condicionibus*: Cic. de orat. 1, 251 *si Graecorum more vocem exerceamus*, ante condemnentur *rei* ..., quam totiens, quotiens praescribitur, -em .. citarimus. Verg. Aen. 6, 657 *in Elysio* conspicit ... alios ... vescentis laetumque choro -a canentis ([*cf. Homer. A 473* καλὸν ἀείδοντες παιήονα]. Sil. 12, 341 *supplicationibus factis* -a c. Stat. Theb. 4, 157 Herculeum -a *Tirynthii exeuntes.* 10, 306 *noctem* traxerat insomnis... Sidonium -a.). Homer. 880 resonant castae -a puellae dantque choros ([*Homer. Σ 593* ὠρχεῦντ' *tantum*]. Stat. Theb. 8, 224 *in conviviis victorum* superos atque omne ... numen ubique sacri resonant -es). **2** *in bellis, pugnis sim.* (*certiora, cetera v. sub 1*): Verg. Aen. 10, 738 super abiectum posito pede nixus *Mezentius* et hasta '... viri, iacet altus Orodes'; conclamant socii laetum -a secuti (*cf. Homer. X 391*). Arbon. carm. frg. 1 ite agite, ⟨o⟩ Danai, magnum a- canentes, ite triumphantes; belli mora concidit Hector ([*cf. Homer. X 391 et* Verg. *supra et sub 1*]. Prop. 3, 15, 42 victor ... c. -a Amphion). Val. Fl. 6, 512 victores patrium ... -a Geloni congeminant. Itala II Macc. 15, 25 (rec. P) qui erant cum Nichanore cum -is et tubis promovebant (*gr.* [*rec. Luc.*] μετὰ παιάνων καὶ σαλπίγγων. *cett. ordine inverso, cf. recc. LX et Vulg.* cum tubis et canticis, *recc. BM* cum tubis et timpanis Apollonis).

II *t. t. metricus* (*ad rem cf. v. Blumenthal, loc. cit. 2361 sq.; de nomine* Sacerd. gramm. VI 499, 21 a Paeone poeta nomen inditum. Isid. orig. 1, 17, 18 ab inventore): **A** *de quadam forma speciali pedis* (numeri *p. 29, 29*) *cretici, qui ex una longa et tribus brevibus*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

constat (de variis generibus v. sub 2; fusius tractat Aristot. rhet. III 8, 1409 a 2sqq.). cretici similis est Cic. de orat. 3, 183. 193 orat. 215 (*iuxtapos.* creticus *e. g.* Cic. de orat. 3, 191 Mar. Victorin. gramm. VI 97, 31 Diom. gramm. I 506, 10. *ex cretico nascens* Mar. Victorin. gramm. VI 96, 10). *opp. vel iuxtapos.*: epitritus (*v. vol. V 2, 694, 2. 7. 36sqq.; de confusione ibid. 41 sqq.*), hippius (*v. vol. VI 3, 2814, 55; de confusione ibid. 82sqq.*).

1 *loci generales de usu, forma, natura sim.* (*maxime in prosa oratione, in versibus l. 33. 37; de usu singulorum generum v. sub 2*): Cic. de orat. 3, 191 neque vos -n aut herous ille conturbet; ipsi occurrent orationi. orat. 188 aequalis dactylus, duplex iambus, sesqui⟨plex⟩ -n (*agitur de partibus pedum earumque proportionibus, cf.* Mar. Victorin. gramm. VI 41, 9 ratione sescupli et -es continebuntur. Diom. gramm. I 480, 12. Cledon. gramm. V 31, 12 -es quina *tempora faciunt* ideoque ... divisio ... sescupla esse potest). 191 Ephorus ... orator ... -a sequitur aut dactylum (*sim.* Qvint. inst. 9, 4, 87, *qui addit* inventum a Thrasymacho, probatum ab Aristotele). *ibid.* quod ... -n habeat tres breves, ... labi putat verba. 192 qui -a praetereunt, non vident mollissimum a sese numerum eundemque amplissimum praeteriri. 193 -a probat *Aristoteles* eoque ait uti omnes, sed ipsos non sentire cum utantur (194 quae sunt apud A., eadem a Theophrasto Theodecteque de -e dicuntur. *al.* [*v. etiam sub 2a*]. Qvint. inst. 9, 4, 87 *supra.* 9, 4, 89 -e suo, quem, quia versum raro facit, maxime laudant *A., Theophrastus Theodectesque*). 194 minime est aptus ad versum, quo libentius eum recepit *oratio* (*cf. l. 23*). 196 sit ... -e maxime ... temperata *oratio.* 197 iambus ... frequentissimus est in iis, quae demisso ... sermone dicuntur, -n ... in amplioribus (*cf.* Qvint. inst. 9, 4, 136 *argumenta sublimia* amant amplitudinem ... -is). 218 numerus a quibusdam, non pes habetur. Qvint. inst. 9, 4, 48. 9, 4, 79 quamquam ille *Cicero* -e dochmioque, quorum prior in quattuor *syllabas* ... excurrit, utatur. 9, 4, 106. Mar. Victorin. gramm. VI 97, 31 hexametrum ... Aristophanes composuit tale, ut sint -es primi tres et insequantur totidem cretici (*sim.* 124, 13). Mart. Cap. 9, 975 compositi *pedes* ..., ut sunt -es vel eorum pares epitriti. Sidon. epist. 4, 3, 8 (*ad Claud. Mam. de hymno eius*) *potes* minutis trochaeis ... non solum molossicas ... ternarias, sed epitritorum etiam -umque quaternates supervenire iuncturas.

2 *de generibus*: **a** *apud rhetores, distinguuntur duo genera* (*sec. Aristot. loc. cit. 1409 a 11 sqq.*): Cic. de orat. 3, 183 probatur ... ab eodem illo maxime -n qui est duplex (orat. 215); nam aut a longa oritur, quam tres breves consequuntur aut a brevibus ... tribus, extrema producta ...; atque illi philosopho ordiri placet a superiore -e, posteriore finire; est autem -n hic posterior non syllabarum numero, sed aurium mensura ... par fere cretico. 3, 191 ut ... verborum iunctio nascatur a proceris numeris ac liberis, maxime heroo aut -e priore aut cretico. 3, 193 in ... posteriore, quem Aristoteles probat. orat. 218 *orationi cadenti* -a ... aptiorem, in quo esset longa postrema (*i. posterior; sim.* Qvint. inst. 9, 4, 107). Qvint. inst. 9, 4, 96 -n, qui est ex choreo et pyrrichio, quem aptum initiis putant, vel contra, qui est e tribus brevibus et longa, cui clausulam adsignant: de quibus fere duobus scriptores huius artis locuntur; alii omnes, ut quo[cum]que sint ⌊loco longae⌋ (*Radermacher*, quoque *trad.*), temporum quod ad rationem pertineat, -as appellant. 101. 110.

b *apud gramm., distinguuntur quattuor genera* (*cf.* Qvint. *l. 52*): α *nomina -um*: Mar. Victorin. gramm. VI 208, 1 (*inter pedes duplices sive tetrasyllabos ut* Avdax gramm. VII 335, 17) -n primus, -n secundus, -n tertius, -n quartus (*haec nomina saepe leguntur, graece* Fortvn. gramm. VI 280, 22sqq. πρῶτος ... δεύτερος κτλ.). Diom. gramm. I 472, 2 primus et novissimus. 506, 10 priore -e (*i. primo, opp.* quartum). Rvfin. gramm. VI 566, 1 supremus. Gramm. VI 646, 18 sequens (*i. secundus*). β *descriptiones sim.*: Bass. gramm. VI 264, 19 ex eo -e, qui constat longa syllaba et tribus brevibus (*sim. al., e. g.* Don. gramm. IV 370, 16sqq. -n primus ex prima longa et tribus [duabus *per errorem* Mar. Victorin. gramm. VI 208, 14] brevibus ...; -n secundus ex secunda longa et tribus brevibus ...; -n tertius *eqs.*). Ps. Bass. gramm. VI 308, 19sqq. -n primus, qui fit ex trochaeo et pyrrichio ...; -n secundus, qui fit ex iambo et p. ...; -n tertius, qui fit ex p. et trochaeo ...; -n quartus, qui fit ex p. et iambo (*sim.* Fortvn. gramm. VI 280, 22sqq. Mar. Victorin. gramm. 48, 5sqq. *al.*). γ *exempla varia*: Sacerd. gramm. VI 494, 21sqq. (*inter* structuras ... delectabiles) anapaestus et -n tertius 'fieri potuisset' ...; chorius et -n tertius facient illam structuram Tullio peculiarem 'esse videatur' (*sim. in clausulis iunguntur cum aliis pedibus*: 495, 3sqq. 17sqq. Diom. gramm. I 471, 33sqq. si paenultimus fuerit pyrrichius, optime succedit -n primus *eqs.* Prob. cath. gramm. IV 42, 4sqq. Frg. Bob. gramm. VI 627,6sqq. *al.*). Diom. gramm. I 520, 34 (*dividitur Hor. carm. 1, 9, 4*) choriambus, -n tertius, ⟨spondeus⟩. Serv. georg. 1, 18 'Tegeaee' -n tertius. Mart. Cap. 5, 519 modo -em primum probat *Cicero* incipientibus, modo finientibus quartum (*sim.* Rvfin. gramm. VI 577, 3). Gramm. VI 645, 18sqq. (*de divisione singulorum -um*). *al.*

B *de forma communi pedis cretici, qui ex longa, brevi, longa constat*: Ps. Cens. frg. 14, 10 -n duodenarius: (*affert Trag. inc. 97*) ... circuitus magis quam versus est; huic suberunt denarius *eqs.* Mart. Cap. 9, 989 in ... genere *paeonico* ..., incompositi duo rhythmi esse dicentur; quorum alius -n διάγυιος (*Meibom, v. app. crit.*) appellatur ex longa positione ⟨ac brevi,⟩ et longa elatione; alter vero ἐπιβατός. 9, 990 ut sit dochmiacum metrum ex iambo et -e, qui διάγυιος vocatur, hunc διάγυιον posteriores creticum cognominarunt; secunda est species, quae ex iambo, dactylo et -e constare monstratur.

C *singulariter de fine choliambi*: Ter. Mavr. 2405 quia iugatos scandimus pedes istos, -a fieri perspicis pedem in fine.

cf. paeonicus. *v. Onom.*

paeānītis, *nom. pl.* -ides *f. et* paeānītēs, *acc. sg.* -em *vel* -ēn *m.*(?), παιανῖτις, παιανίτης (*quae apud auctores graecos non exstant*). *codd. praebent etiam* pe(e)anit-, poeanit-, panit-, penit-, paenianit-, p(h)eanti- *al.* *nomen gemmae* (*ad rem v. Hopfner, RE XIII 756, 3sqq.*): Plin. nat. 37, 180 (*cf.* 1, 37, 66) -ides, quas quidam gaeanidas vocant, praegnantes fieri et parere dicuntur mederique parturientibus; natalis iis in Macedonia ..., species aquae glaciatae (*pendent*: Sol. 9, 22 quem *lapidem* -em vocant [Isid. orig. 14, 4, 13]. Prisc. perieg. 440 concipit et parit hic [*sc. in Thessalia*] ... gemma, quam -en perhibent).

paeda, -ae *f.* *vox peregrina, v. infra.* *genus vestimenti, fere i. q.* χιτών: Mart. 1, 92, 8 dimidias ... nates Gallica -a tegit (peda β, praeda α, palla γ; -a *sec. got.* paida *restituit Lindsay, Arch. Lat. Lex. 13, 1904, 279; coniecturam Heinsii q. e.* braca *praetulerunt edd. vett., v. vol. II 2154, 49*).

paedagōga *v. sub* paedagogus *p. 34, 42.*

paedagōgātus, -ūs *m.* *a* paedagogus (*cf.* discipulatus). *i. q. munus paedagogi, officium instruendi*: Tert. adv. Val. 13 continet hic ... ordo ... Sophiae ... casum, Hori ... auxilium, Enthymeseos ... expiatum, Christi et Spiritus Sancti -um, Aeonum ... reformatum *eqs.* (*cf. Iren. 1, 1, 4* τὸν μὲν γὰρ Χριστὸν διδάξαι ..., τὸ δὲ ἓν Πνεῦμα τὸ ἅγιον ... ἐδίδαξε).

paedagōgiānus, -a, -um. *a* paedagogium (*cf.* consistorianus, praetorianus *sim.*). *scribitur* ped- *cod. T (saec. V/VI)* Cod. Theod. 8, 7, 5, 1. *i. q. ad paedagogium pertinens*: **1** *adi.*: Amm. 26, 6, 15 *Procopius* indutus ... in -i pueri speciem, purpureis opertus tegminibus pedum *eqs.* **2** *m. pro subst. de pueris in paedagogio imperatoris institutis* (*ad rem v. Enßlin, RE XVIII 2, 2204, 6 sqq.; Mohler, Transact. Amer. Phil. Assoc. 71, 1940, 268 sq.; cf. vocem q. e.* compaedagogita): Amm. 29, 3, 3 adultus ... ex his, quos -os appellant, ad observandam venaticiam praedam ... canem retinere dispositus. Cod. Theod. 8, 7, 5, 1 omnes ... perseverent ⟨i⟩n militia, ii dumtaxat qui ministeriales et -i et silentiarii et decuriones existunt, ita ut post quindecim annos minime ab aliquo inquietentur.

paedagōgiārium Not. Tir. 6, 35 (ped- *trad.*). *fort. i. q. paedagogium; quam vocem graeco-lat., in laterculo notarum antecedentem, suffixo latino ornatam esse suspicatur Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 70.*

paedagōgium (-ī-?), -ī *n.*, παιδαγωγεῖον. *scribitur* ped- Inscr. Väänänen Graff. Palat. I 13. 52. 61. 66. 70. 78. (*contra* paed- I 34 CIL VI 4353 *al.*) *et hic illic in codd. medii aevi.* -cog- Inscr. Väänänen Graff. Palat. I 9. 13. 52 (-cocio). Not. Tir. 6, 34. *de formis*: -iu Inscr. Väänänen Graff. Palat. I 78 *post praepos.* de. *gen. sg.* -gi, *dat. abl. pl.* -gis *hic illic in codd. medii aevi.* Gloss. *v. sub 2.* *legitur in titulis inde ab aetate Claudii, fort. iam Tiberii, ceterum inde a* Sen. *phil.,* Plin. nat., Svet.

i. q. παιδαγωγεῖον (*respicitur fere schola servorum puerilium in familia nobilium vel imperatorum instituta; laxius l. 75 et sub 3. ad rem v. Enßlin et Mohler sub voce* paedagogianus *laudatos, ceterum e. g. Riemann, RE XVIII 2, 2205sqq. 4, 2483*): **1** *de universa institutione vel de hominibus ad eam pertinentibus* (*potius de eorum collegio sub a, potius de singulis paedagogianis sub b*):

a *sing.*: α *in titulis* (*ubique pendet e praepos., ut hic illic notio loci subluceat, maxime l. 66 sqq.*): de: CIL VI 4353, 3 Philonicus Ti. Caesaris Germ. de -o vixit ann. xiix (8967. 33104). Inscr. Väänänen Graff. Palat. I 9 Eutyches exi⟨t de pae⟩dacogio (*muro aedificii q. d. -um Palatini graphio inscriptum ut*: I 13 Corinthus [52. 70]. 30[?]. 34 Narbonen(sis). 61 verna. 66. 78 Marinus Afer. *subaud. vel supplendum fort. I 37. 41. 43. ad rem v. Solin in: Väänänen Graff. Palat. I p. 72 sqq.; Riemann l. l. 2210, 3 sqq.*). ex: CIL VI 8965, 2 Halotus ex -o Caesaris (*ibid.* l. 4). 8966, 4 Aug. vernae ex -o. β *apud scriptores*: Sen. dial. 7, 17, 2 (*inter exempla luxuriae*) -um pretiosa veste succingitur. 9, 1, 8 praestringit animum apparatus alicuius -i, diligentius ... vestita ... mancipia et agmen servorum nitentium. *laxius transferri videtur ad quamlibet scholam*: Tert. adv. Val. 8 p. 186, 18 in tricenario *numero* fecunditas *Aeonum* tota deficit, ... quasi non et numerorum tanta adhuc coagula superessent et nulla alia de -o nomina.

b *plur.*: Sen. epist. 123, 7 omnium -a oblita facie vehuntur, ne sol ... teneram cutem laedat. Plin. nat. 33, 40 honestius viri -is id (*sc. periscelides aureas*) damus. 33, 152 *cum* -a in transitu virilitatis custodiantur argento (*i. fibula argentea*). Vlp. dig. 33, 7, 12, 32 si instructum fundum legasset, ea -a, quae ibi habebat, ut ... praesto essent in triclinio, legato continentur. Tert. apol. 13, 9 cum de -is

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aulicis nescio quem (*sc. Antinoum*) synodi deum facitis. NOT. dign. or. 17, 3 sub dispositione viri spectabilis castrensis: -a, ministeriales dominici, curae palatiorum (*sim.* occ. 15, 4).

2 *de loco, aedificio ubi paedagogiani instituuntur* (*cf.* GLOSS. -um: eruditorium puerorum. ubi pueri erudiuntur. *ambigua v. sub 1a*): PLIN. epist. 7, 27, 13 puer in -o mixtus pluribus dormiebat.

3 *de actione erudiendi, instituendi*: a *cum acumine dictum de corruptione puerorum* (*fortasse sec. veriloquium vocis graecae; sed cf. etiam Hyper. Ath. 2* παιδαγωγηθῆναι *i. q. ludificari*): SVET. Nero 28, 1 super ingenuorum -a et nuptarum concubinatus Vestali virgini ... vim intulit. b *apud Christianos* (*an huc etiam p. 34, 45?*): AVG. c. Faust. 15, 6 p. 428, 19 *ecclesia* iam non sub -o legis, sed sub magisterio gratiae ... vivit ex fide. HIL. AREL. vita Honorat. 5 l. 8 ut prorsus divino quodam -o (praesagio *var. l.*) educatum putes, eruditur sine aliqua suorum instantia. EPIST. Migne suppl. 1, 1704 respiciamus ad actus animae nostrae, quae in hac vita -um servandae honestatis accipit: ipsa sibi testis sit, ipsa se iudicet.

deriv.: paedagogianus, paedagogiarium.

paedagōgo, -āre. *a* paedagogus, *cf. gr.* παιδαγωγεῖν. *i. q. educare, nutrire*: PACVV. trag. 191 *Polydorum* depulsum mammā -andum accipit ⌊repotialis Liber⌋ (*'lac novercae' intellegit Ribbeck*). *part. praes. f. pro subst. fere i. q. paedagoga, nutrix*: FVLG. Virg. cont. p. 104, 3 (*allegorice ad Verg. Aen. 7, 2*) -antis (pida- *vel* pede- *var. ll.*) suspectione sepulta ad desideratam ... pervenitur Ausoniam (*cf. p. 103, 14 sq.* Caieta nutrice sepulta, id est magistriani timoris proiecta gravidine).

***paedagōgus**, -ī *m.* (*de vi adi. vide p. 34, 32*), παιδαγωγός (*cf. infra l. 73 et* GLOSS.L I Ansil. PE 82 -us Graecum est). *ad compositionem vocis gr. alludunt*: AMBR. epist. 74, 2 -us ..., sicut etiam interpretatio latina habet, doctor est pueri (ductor *nonnulli codd., fort. recte*). HIER. in Gal. 3, 24 p. 368B nomen -i ... est compositum ab eo quod pueros agat, id est, ductet (*inde* ISID. orig. 10, 206). AVG. gest. Pelag. 1, 3 -us *est* ad puerum ducendum. *al., v. etiam* GLOSS. *infra*. *scribitur*: pe- *in titulis* CIL II 1482, 2 III 2111, 6 VI 6630(?). 8982,5. 9742(?). 9746 *et saepius in codd. recc., cf. l. 39.* *cum apice* -dág- CIL VI 9753, 3. -góg- CIL VI 2210, 5. *notatur*: paed CIL VI 4459, 2. 9748, 2. 37812, 1. *al.*, paedag CIL VI 8969, 2. 9749, 2. 9753, 3. *al.* paedago CIL VI 9746. INSCR. Notiz. Scavi 1894 p. 179 (*e Paelignis*). NOT. Tir. 6, 33. *corripitur prima syllaba* pĕd- *in dactylis* MAXIM. eleg. 3, 17. GLOSS. -us: παιδαγωγός. qui publicos mores docet infantem. eruditor puerorum. GLOSS.L I Ansil. PE 83 pedisequus pueros agens, id est ductans. II Abav. PE 11 -us, qui sequitur studentes, id est papas (*sim. al., cf.* GLOSS. IV 456, 48 [*ordine inverso, ad Iuv. 6, 633*] papas -us, qui sequitur studenter. *fort. pendent ex* GLOSS. V 472, 45 -us, qui sequitur studenter domino suo, idest pedisequus. *cf. Goetz apud Friedländer, Iuv. p. 112*). *legitur in versibus apud* PLAVT., TER., MART., MAXIM. (*v. supra; addas fem. apud* PAVL. NOL.), *in prosa oratione inde a* RHET. Her., CIC., VARRONE.

[*e coni. dub. pro* medagogus INSCR. Année Epigr. 1913 n. 148, *v. vol. VIII 517, 27 sqq.*]

i. q. παιδαγωγός (*quod graece resp. nisi aliud adnotatur*):

I *proprie*: A *usu sollemni de educatore puerorum*: 1 *in universum de custode, monitore, praeceptore sim. quorumlibet puerorum* (*puellarum e. g. p. 32, 52. 71; ad rem cf. Schuppe, RE XVIII 2, 2375, 17 sqq.; Bonner, Education in Ancient Rome, 1977, 34 sqq. et passim*): a *generalia quaedam, illustrantia*: α *rationem intercedentem inter -um et voces magis minusve affines* (*ad rem fusius Boulogne, De Plaats van de Paedagogus in de Romeinse Cultuur, Diss. Groningen 1951*), *quae indicant*: (I) *munus simile*: magister (*cf. p. 32, 63. 34, 53 et sub II passim; var. l.* magister SVET. Nero 22, 1): PLAVT. Bacch. 423 nego tibi hoc annis viginti fuisse primis copiae, digitum longe a -o pedem ut efferres aedibus (*de eodem 427 et 432* m.). 441 extemplo puer -o tabula disrumpit caput (*439* m.). 444 provocatur -us: 'eho senex minimi preti, ne attigas puerum ...'; it magister *eqs.* VARRO frg. Non. p. 448, 1 educat nutrix, instituit -us, docet (hoc e(s)t *trad.*) m. (*distingui videtur ut*: SEN. epist. 94, 9 haec [*sc. quomodo incedat, cenet sim.*] -us puero ... praecipit et irascendum non esse m. ... disputat. HIER. in Gal. 3, 24 p. 368A non ... -us m. et pater est. RVFIN. Orig. in exod. 12, 2 p. 263, 25 *filio erudiendo praebes* -os, m., libros *eqs.* [*sim. iuxta pos.* AVG. civ. 22, 22 p. 604, 29 D.]. *cf. et p. 33, 3. 34, 21. 40*). MART. 10, 62, 10 ferulae ... tristes, sceptra -orum, cessent (*10, 62, 1* ludi m.). DON. Ter. Andr. 54 'm.': -us. Phorm. 72 'm.': sic Latini, quem Graeci -um. *alia*: PLAVT. Merc. 91 servom una mittit, qui ... -us fuerat, quasi ut mihi foret custos (QVINT. inst. 1, 3, 15 neglegentia -orum [*postea 17* custodum et praeceptorum moribus]. SCHOL. Iuv. 7, 218 'discipuli c(ustos)': eunuchus -us. *v. etiam p. 33, 58. 34, 1. 23 nec non vol. IV 1575, 17 sqq.*). SEN. dial. 4, 21, 9 pertinebit ad rem praeceptores -osque pueris placidos dari (QVINT. inst. 1, 2, 10 *p.* minores ... officio fungi ... -orum non indignantur. PLIN. epist. 5, 16, 3 ut nutrices, ut -os, ut p. pro suo quemque officio diligebat. *v. etiam l. 76*). SEN. epist. 94, 9 monitorem ..., qui dicat: sic incede ...; haec -us puero ... praecipit (*cf. vol. VIII 1420, 74 sqq., adde* SCHOL. Hor. ars 163 ('monitoribus asper *iuvenis*'): contemptor -orum). SVET. Nero 35, 2 Anicetum -um suum (*de eodem Tac. ann. 14, 3, 3* pueritiae Neronis educator. *iuxta pos. v. l. 4*). 36, 2 *damnatorum liberos* cum -is et capsaris ... pariter necatos (VLP. dig. 40, 2, 13 si collactaneus, si educator, si -us ipsius, si nutrix ... vel c. ... manumittatur [*sim.* INST. Iust. 1, 6, 5]). VLP. dig. 47, 10, 15, 16 inter comites utique et -i erunt. (II) *alios homines pueros curantes*: CIC. Brut. 210 magni interest ..., quemadmodum patres, -i, matres ... loquantur (SEN. dial. 4, 21, 6 cuius lacrimas ... m. abstersit, cui de -o satisfactum est. epist. 60, 1 nutrix tua aut -us aut m. GAIVS inst. 1, 39 si quis patrem aut m. aut -um aut conlactaneum manumittat [*sim.* epit. 1, 1, 7]. *cf.* QVINT. inst. 1, 2, 25 exhortationem docentium, -orum custodiam, vota parentium. *addas p. 31, 69. 33, 53*). Lael. 74 nutrices et -i iure vetustatis plurimum benivolentiae postulabunt (SEN. dial. 4, 21, 9 TERT. nat. 1, 16, 16. *cf.* SEN. contr. exc. 4, 6, 3 a nutrice, a -o [*sim. iuxta pos.* QVINT. inst. 1, 1, 11 n., pueros, -os. PLIN. epist. 5, 16, 3 *v. p. 31, 81. al., addas p. 31, 66*]. SEN. epist. 60, 1 *supra*).

β *-i mores, habitus, munera sim.* (*potiora selecta; cf. p. 34, 20*): VARRO frg. Non. p. 448, 1 *v. p. 31, 65.* QVINT. inst. 1, 1, 8 *-i* aut sint eruditi plane ... aut se non esse eruditos sciant *eqs.* AMBR. epist. 74, 2 -us cuius est, maturioris an adolescentis? utique aut adolescentis aut pueri, hoc est, aetatis infirmae. *ibid.* qui utique imperfectae aetati non potest perfecta adhibere praecepta, quae sustinere non queat. HIER. in Gal. 3, 24 p. 368A -us parvulis assignatur, ut lasciviens refrenetur áetas et prona in vitia corda teneantur, dum tenera studiis eruditur infantia, et ad maiores philosophiae ac regendae reipublicae disciplinas, metu poenae coercita praeparatur *eqs.* (*inde* ISID. orig. 10, 206). adv. Iovin. 2, 10 nisi vitia adulescentis et pueri prudentia -i (-a *var. l.*) rexerit, omnis conatus eius ... ad lasciviam properant. RVFIN. Orig. in num. 20, 3 p. 194, 20 cum -o traditur puer, si forte minus dignis ... imbutus appareat disciplinis, continuo culpa ad -um refertur nec ita puer a patre ut -us arguitur, nisi si ... -i monita spreverit. AVG. gest. Pelag. 1, 3 sine -is posse pueros pergere in scholam, quamvis ad hoc non sint inutilia -orum adiumenta. THEOD. MOPS. in Gal. 3, 24 p. 55, 6 -i utiles quidem sunt puerulis ...; non sunt autem necessarii, quando puer ... ad perfectam profecerit doctrinam. GLOSS. III 225, 4–10 processi de cubiculo cum -o et cum nutrice salutare patrem et matrem (*loq. puer Romanus ut* 380, 47–54 processi ... sequente me -o recte per porticum, quae ducebat ad scholam).

b *exempla*: α *apud auctores* (*varia selecta*): PLAVT. Bacch. 138 non -um iam me, sed Lydum vocat. 142 non par videtur ..., praesentibus illis *convivis* -us una ut siet. RHET. Her. 4, 10, 14 cui *adulescenti* etiam nunc -i lites ad oriculas versarentur. CIC. Att. 12, 33, 2 (*de Atticae -o*) -i probitas. VAL. MAX. 1, 8, 12 auxilium ... -i sui ... invocavit *Acilius Aviola*. 3, 1, 2 -um suum (*sc. Catonis*) nomine Sarpedonem (*sim. iuxta nom. propr.*: PLIN. nat. 12, 62 -us Leonides [*de eodem* QVINT. inst. 1, 1, 9 Leonides Alexandri -us]. SVET. Nero 35, 2 Anicetum -um suum. AVSON. 128 tit. p. 344P. ad Eunum ligurritorem -um [*cf. 126, 3 p. 343* Eune magister; *fort. ludit cum usu sub IIA1a descripto*]. *al.*). *ibid.* -us ... ad Sullam ... adduxit *Catonem puerum*. 6, 1, 3 filiae suae virginitatem a -o proditam Fannio Saturnino. SEN. epist. 27, 5 quos tam bene noverat quam -os nostros novimus. MART. 8, 44, 2 sub -o coeperis licet *vivere*, serum est (SVET. Claud. 2, 2 diu ... s. -o fuit, quem barbarum et olim superiumentarium ... sibi appositum *eqs.* Nero 6, 3 nutritus est s. duobus -is saltatore atque tonsore. *cf. p. 34, 17. opp.* MART. 9, 27, 11 iam -o liberatus *draucus*). QVINT. inst. 1, 9, 5 cum indoctum puerum vidisset, -um eius percussit. 6, 1, 41 a -o se vellicari respondit *puer* (*cf.* TERT. adv. Marc. 1, 8 a vetere -o ... vapulabunt *pueri inflati*). SVET. Nero 37, 1 *obiectum est* Paeto Thraseae tristior et -i vultus. VOPISC. quatt. tyr. 14, 1 *Bonosus*, ut ipse dicebat, rhetoris filius, ut ab aliis comperi, -i litterarii (*cf. Vopisc. Tac. 6, 5* magistri litterarii). SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 81 ut luxurientur scolastici, donis solent suos corrumpere -os. AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 34, 2 considera aliquem excedentem ex ephebis ... -o suo honorificentiam reservantem. *al.*

β *in titulis* (*inde a saec. I ineunte*): (I) *urbis Romae: accedit gen. discipuli* (*vel pron.* suus): CIL VI 2210, 5 Claudia Ti. f. Quinta C. Iulio Hymeto aedituo Dianae Plancianae, -o suo καὶ καθηγητῇ, item tutori a pupillatu ob redditam sibi ab eo fidelissime tutelam. 3998, 2 Hymnus -us ⟨I⟩uliae Germanici filiae. 3999 Malchio Drusi -us. 6327, 2 Gemellus Messallinae Tauri f. -us. 6330, 3 T. Statilius Zabda -(us) Statiliae. 8012, 3 C. Gargilius Haemon, Proculi, Philagri divi Aug. l. Agrippiani f(ili), -us idem l(ibertus), pius et sanctus (9755 -us eius p.). 9742, 3 Aemilio Diadumeno -o Fausti sui. 9754, 5 C. Sulpicius C. l. Venustus Sulpicia C. l. Ammia Sulpiciae C. f. Galbillae -is suis (*'videntur -o et -ae sorores duae Sulpiciae Galbillae monumentum posuisse' Mommsen ad l.; sim. explices p. 33, 31*). 32098 d (*distribuuntur loca in amphitheatro Flavio*) ⟨-is p⟩uero⟨um⟩ (*si recte suppletur secundum* SVET. Aug. 44, 2 *assignavit* praetextatis cuneum suum, et proximum -is). *al.* *alia*: TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 51 Eros vestiarius ... ⟨paeda⟩gogus ratione reddita, Pho⟨ebus ... liberi sunto⟩. CIL VI 4718, 3 Fulvinius M. l. Alexander -us. 6329, 2 Philocalus -us. 8613, 7 fecit Artemisius -us et lib(ertus)

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

puero rarissimo. *et saepius.* (ii) *alibi inventis* (*accedit gen. discipuli l. 6 et 9*): EDICT. imp. Diocl. 7, 65 L. -o in singulis pueris menstruos *denarios L* (*antea*: ceromatitae; *postea* magistro institutor(i) litterarum, calculatori, notario, librario, ⟨g⟩rammatico). CIL II 1482 (H)istoricus l(ibertus) -us. 1981 III 2111, 6 C. Agrius Plocamus C. Agrio Claro -o. 14731 V 3157. 5144 P. Rubrius Theophilus -us Rubriae. VIII 3322, 3 Ael. Agnito Canopo -o pientissimo (*cf.* 12649, 3 Fortunatus Caes. n. ser. -us pius. 12650, 2 Optatus Aug. lib. -us pius). X 1943 Calpurnius Phaedon Calpurnior(um) -us. 1944, 1. 6561, 4 XI 5440. *al.*

2 *fere technice de praeceptore qui servos nobilium vel principis in paedagogio educat, docet* (*occurrit in similibus tit.* praeceptor *e. g.* CIL VI 8977. 8978; *cf.* suppaedagogus. *rem tractant fusius Enßlin, RE XVIII 2, 2204, 29 sqq.; Mohler, Transact. Am. Phil. Ass. 71, 1940, 262 sqq. Forbes ibid. 86, 1955, 321 sqq.*): a *in titulis* (*inde a saec. I ineunte; exempla certiora, cetera v. sub 1bβ*): α -us puerorum (*cf. l. 37. p. 32, 79.* glabrorum *l. 27*): CIL VI 1052, 7 (*a. 198*) -i p. a capite Africae (*sequuntur 24 nomina libertorum* [*sexies addita voce* ver(na)]. *al. ad idem paedagogium in vico quodam urbano situm spectantia v. vol. I 1263, 36sqq.; sine gen.* puerorum *ibid. l. 38sqq.*). 7290, 5 Primigenius L. Volusi Saturnini ser(vus) ab hospitis et -(us) p. Charidi cont(ubernali). 7767, 6 Philetaerus Aug. lib. -us p. C(aesaris) n(ostri) (8970, 2. 8974, 1. *cf.* 8971, 3 imp(eratoris) Titi Caesaris. 8972, 2 Aug. lib. Narcissus ... natione Parthus -us ⟨puero⟩rum imp(eratoris) et papas Galeriae). 8973a, 3 Onesati Caes. n. ser(vo) -o p. 8968, 3 T. Aelio Aug. lib. Peregrino -o p. 8969, 2. 9740, 6. *al. cf.* 33426, 2 Apollonius Antoni -us glabrorum. β *cetera exempla* (*adde l. 20*): CIL VI 8980, 5 C. Iulius Epaphra divi Augusti l. vixit ann. LX carus alumno suo regis -us. 8989, 2 Philarguro -o suo Euenus Ti. Caesaris Augusti ... servos (*cf.* XII 3832, 6 *Porciae et Optato* Epafra conlibert(us), Syntyche, Anatole ser(vae) -is piissimis). 9753, 3 P. Statio P. l. Bioni decanus -(orum) domini. *fort. huc spectat* INSCR. Année Epigr. 1946 n. 99 (*Romae*) Philius scrib(a) cubiclariorum item decurio Neronis Aug(usti) procurator a -is.

b *apud auctores*: MART. 3, 58, 30 -o non iubente (*cf. Friedländer ad l.*). 12, 49, 1 crinitae Line -e turbae (*cf. eundem ad 2, 57, 5*). SPART. Hadr. 2, 7 -os puerorum, quos Traianus impensius diligebat. COD. Iust. 12, 59, 10, 5 *probatoriae* memorialium omniumque -orum, cellariorum, mensorum *eqs.*

B *peculiariter de custode, ductore fatuae*: SEN. epist. 50, 2 *Harpaste fatua nesciens se subito caecam factam* -um suum rogat ut migret (*i. secum exeat*); ait domum tenebricosam esse (*fortasse nana fuit itaque a -o custodiebatur, v. Préchac-Noblot ad l.*).

II *per comparationem vel imaginem transfertur ad*: A *quemlibet hominem*: 1 *alios docentem, instruentem*: a *in malam partem vel sane cum despectu quodam* (*cf.* PETRON. *sub 2 et* TERT. *sub B; accedit* ad HESYCH.): PLAVT. Pseud. 447 meus est hic quidem servos Pseudolus; hic mihi corrumpit filium, scelerum caput; hic dux, hic illist -us. SEN. epist. 123, 11 (*luxuriosi contra severos*) istos tristes et superciliosos alienae vitae censores, suae *vitae* hostes, publicos -os assis ne feceris. ITALA I Cor. 4, 15 (cod. d *al.* = VVLG.) non ut confundam vos, haec scribo, sed ut filios meos carissimos moneo; si enim decem milia -orum habeatis in Christo, sed non multos patres. HESYCH. in lev. 19, 29 p. 1037^{B} eos *patres turpiter viventes*, qui eruditores esse debuerunt, ad malum pueri -os habent.

b *in bonam vel neutram partem*: α *de philosophis sim.* (*notiones separandas censet Ariston l. 62*): SEN. epist. 11, 9 custodem nobis et -um dedit *Epicurus* (*antea*: aliquis vir bonus nobis diligendus est ac semper ante oculos habendus). 25, 6 cum iam profeceris ..., licebit dimittas -um (*cf. 25, 5* sic fac ... omnia, tamquam spectet Epicurus). 89, 13 eum locum *philosophiae*, qui monitiones continet, sustulit *Ariston Chius* et -i esse dixit, non philosophi, tamquam quidquam aliud sit sapiens quam generis humani -us. β *de variis hominibus* (*accedit* quasi COLVM., velut AMBROSIAST.; *gen. rei, quam docet -us* COLVM., VIGIL. TRID.): COLVM. 1, 1, 13 nec postremo quasi -i eius *agricolationis* meminisse dedignemur Iuli Hygini (*postea*: Magonem rusticationis parentem). VOPISC. Aurelian. 37, 3 senatus mortem eius graviter tulit, gravius tamen p. R., qui vulgo dicebat Aurelianum -um esse senatorum. VIGIL. TRID. ad Simplic. 2 p. 551^{B} *lector Martyrius* attentus operibus iugiter spiritalibus ..., lectionis suae -us, *eqs.* (*antea*: divinae laudis canticum auribus primus surdae regionis intonuit). AMBROSIAST. in Rom. 13, 4 rectores ordinavit *deus*, ut ... hominibus velut -i sint, erudientes illos *eqs.* HIER. epist. 117, 10, 1 egone *te corripiens* malivolus ... an tu neglegens ... ? optimum re vera -um, qui te moneat, qui asperitate frontis exterreat. RVFIN. Orig. in num. 1, 3 p. 7, 28 -o utentes Moyse ... tendamus ad perfectionem Christi (ORIG. in Matth. ser. 51 p. 114, 31 post M. -um et procuratorem. *cf. exempla sub C1 allata*).

2 *alios assidue sectantem, comitantem* (*cf. daemonium Socratis sub B; fere per ironiam vel cum despectu quodam, cf. 1a*): TER. Phorm. 144 quid -us ille, qui citharistriam? (*explicat* DON. *ad l.* 2 quia dixit [*v. 86*] 'sectari, in ludum ducere et reducere' et quia 'puellulam' [*v. 81*] dixit ab aetate, '-us ille' ait [*sim.* EVGRAPH.]. *ibid.* 3 quia neque abscedit a custodia puellae neque illam ipse contingit). PETRON. 94, 2 ego -us et custos etiam quo non iusseris sequar (*Eumolpus ad Gitona; antea*: amatorem invenisti). SVET. Galba 14, 2 regebatur trium arbitrio, quos una et intra Palatium habitantis nec umquam non adhaerentis -os vulgo vocabant (*inde de iisdem Galbae amicis* PS. AVR. VICT. epit. 6, 2 vulgo -i dicerentur).

B *deum, potestatem divinam sim.*: SEN. epist. 110, 1 *quidam dicunt* unicuique nostrum -um dari deum, non quidem ordinarium, sed *inferiorem*. TERT. anim. 1, 4 daemonium illi *Socrati* a puero adhaesisse, pessimum revera -um. HIER. epist. 70, 4, 3 Clemens, Alexandrinae ecclesiae presbyter, ... scripsit ... '-i' ... tria volumina (*sim.* RVFIN. hist. 6, 13, 3 alius liber *Clementis*, qui dicitur '-us').

C *rem*: 1 *sec. Gal. 3, 24 de lege Hebraeorum sim.* (*accedit* quasi *vel* tamquam *l. 21 sqq.; apponitur substantivo l. 27; res docenda indicatur per gen.* AVG. serm., PETR. CHRYS.; *praepos.* ad MAR. VICTORIN., HESYCH. [*cf. p. 33, 55*]): ITALA Gal. 3, 24 sq. (cod. e *al.; sim.* VVLG.) lex -us noster fuit in Christum Iesum, ut ex fide iustificemur; veniente autem fide, iam non sub -o sumus. *alludunt saepe ecclesiastici, e.g.*: IREN. 4, 2, 7 (4, 4, 2 H.) legem -um nostrum ... dixit. MAR. VICTORIN. *ad l.* p. 1172^{C} quomodo ... qui pueros docent, monent, viam ... vivendi ostendunt, non tamen ipsi magistri sunt pleni vitae, sic et lex quasi -us fuit, sed non sibi profuturus neque plenus -us ad vitam docendam (AMBROSIAST. in Rom. 13, 1. AVG. serm. 161, 8, 8 est ... quidam custos timor q. -us legis. *al.; cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 34, 2 legi tamquam -o utili gratiam reservabat [AVG. c. Adim. 17 p. 166, 27. in Gal. 17, 1 *ubi var. l.* -am. 30, 1. in psalm. 118 serm. 25, 7 timor legis. *al.*]. HIER. in Gal. 3, 24 p. 368^{B} ad instar -i severioris. THEOD. MOPS. in Gal. 3, 24 p. 54, 24 -i locum implens *lex*). TYCON. reg. 3 p. 17, 30 legem -um passi sumus. AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 34, 1 lex ... -us est parvulorum (AVG. doctr. christ. 3, 6, 10). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 111, 15 laetificatae institutione ... -i *animae* (*postea l. 24* legis ... institutionibus). 2 p. 157, 7 cum -o lege (*ibid.* sub ... -o lege). AVG. perf. iust. 5, 11 p. 11, 7 lex terrendo ad Christum ... -i perducat officio. util. cred. 3, 9 p. 13, 1 ille ... -um dedit hominibus, quem timerent, qui magistrum (*i. Christum*) postea, quem diligerent. PETR. CHRYS. serm. 92 p. 459^{B} *lex* -us religionis infantiae. HESYCH. in lev. 16, 2 p. 983^{D} -us noster ad Christum lex esse ... dicitur. *al.* 2 *de variis rebus*: HIER. adv. Iovin. 2, 10 alia ... comparatio animae et corporis a philosophis ponitur: corpus puerum, animam -um (-am *var. l.*) esse. CASSIOD. var. 11, 37, 3 labores, ..., violenti magistri, solliciti -i, per quos cautior quis efficitur.

f. **paedagōga**, -ae (*subst., vergit in vim adi. l. 61 sqq.; cf. supra l. 32*). [*loco vix sano* HESYCH. in lev. 27, 11/13 p. 1166^{A} sic (*sc. mente, sapientia sensibus addita*) ... semetipsum gubernare et non necesse habere alterius -a poterit (paedagogia *Bulhart in schedis nostris*).]

i. q. educatrix, custos, magistra: 1 *proprie de mulieribus officio educandi fungentibus*: *in titulis*: CIL VI 6331, 2 (*saec. I?*) ⟨St⟩atilia T(iti) l(iberta) Tyranis -a Statiliaes. 9758, 2 Vrbana -a. VIII 1506, 3 Cornelia Fortunata -a p(ia) v(ixit) a(nnos) *tot. dat. plur. simul de viro et muliere*: CIL VI 9754 *et* XII 3832, *v. p. 32, 77. 33, 31. dub.*: CIL VI 4459. 9756. IX 6325. *in libris*: HIER. epist. 128, 4, 4 sit ei *puellae* magistra comes, -a custos non multo vino dedita, non ... otiosa atque verbosa, sed sobria, gravis *eqs.*

2 *in imagine vel translate de rebus* (*accedit* velut *sub b; cf. var. ll. supra l. 25. 39 et p. 32, 29*): a *de lege Hebraeorum sim.* (*cum gen. rei, quam -a docet l. 61*): ITALA Gal. 3, 24 (Hil. in psalm. 91, 1) lex -a nostra facta est in Christo (*postea*: sub paedagogo; *alias vers. et* VVLG *v. l. 16*). *alludunt*: HIL. in psalm. 118 lamed 11 legem esse -am. *ibid.* quia legis iustificatio euangelicae iustificationis fideique -a sit. mem 10. HIER. in Gal. 3, 24 p. 368^{C} -a lex appetitur (*item apponitur*: 4, 1 p. 370^{C} -a Moysi lex ... disserta est. in Is. 41, 8/16 l. 53 servitutem -ae legis. 64, 6 l. 48 -ae legis ... caeremonias. *ordine inverso*: PAVL. NOL. carm. 24, 682 *puerum* lex -a nutriat). b *de scriptis didascalicis*: ENNOD. opusc. 6, 26 p. 410, 8 ecce habetis gratiae meae obsidem paginam, quam velut -am sectamini (*respondet 6, 1 p. 401, 17* pagina ... concinnationis didascalicae).

deriv.: paedagogatus, paedagogo.
compos.: suppaedagogus.

?**p(a)edatum** (-ā-?) carcerem GLOSS.^{L} III Abstr. PE 10 (*inde* I Ansil. PE 86 II Abav. PE 12 V Aa P 253. Corp. P 347 -um carcer(em) [*item* GLOSS. V 320, 27. 385, 2]). *adi. a* p(a)edor *derivatum notionis q. e. paedore plenus intellegit Loewe, Gloss. nom. 1876, 155sq., qui glossam interpretamento carere suspicatur* (*ad iuncturam cf. p. 36, 29. 34*).

paedātūra *v.* pedatura. *Baer.*

paederastēs, *nom. pl.* -ī, παιδεραστής. *i. q. amator puerorum*: PS. TIT. epist. l. 409 (*ex apoc. Heliae*) *in gehenna* paciuntur aliqui pendentes natura[e], alii autem linguis ...; per ... supplicia ostenditur ... actus: naturalium dolor (*sc. qui naturalibus dolent*) utique adulteri sunt et pederasti (*man. pr. ut vid.*, perditi *man. sec.*).

paederōs, -ōtis *m.*, παιδέρως. *in codd. scribitur saepe* pe-, *ceterum hic illic* -dor-. NOT. Tir. 98, 49. *formae notabiliores: nom. sing.* -us ISID. orig. 16, 10, 2 (*var. l.*). NOT. Tir.; -ota ISID. orig.

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

14, 3, 15 (*nisi subest acc. gr. ut* Diosc. 3, 17 p. 383, 15 [*v. infra sub 1b*]); -otus Gloss. III 573, 11. *acc. sing.* -ota Plin. nat. 22, 76. 37, 84. *al.*; -otem Sol. 33, 22; -otam Diosc. 4, 69 p. 39, 16 (*var. l.*); -o(n) Ps. Apvl. herb. interpol. Ps. Diosc. herb. fem. Gloss. III 573, 37 (*vix nom. neutr.*); petereton Ps. Apvl. rem. sal. *acc. plur.* -otas Plin. nat. 37, 123 (pederos *var. l.*).

1 *nomen herbae* (*v. André, Lex. des termes de botan. sub v.*): **a** *i. q. caerefolium*: Plin. nat. 19, 170 (*inde* Ps. Apvl. rem. sal. p. 282, 10) caerefolium, quod -a Graeci vocant, *aequinoctio autumni seritur.* Ps. Apvl. herb. interpol. 105 adn. Gloss. III 573, 11. **b** *genus acanthi*: Plin. nat. 22, 76 *acanthi genus* alterum leve, quod aliqui -a vocant, alii melamphyllum (Diosc. 3, 17 p. 383, 15 acanto aut m. aut -a nascitur in paradissis [*gr. 3, 17, 1 παιδέρωτα καλοῦσιν. φύεται κτλ.*]. Ps. Diosc. herb. fem. 3 l. 1). Diosc. 4, 69 p. 39, 16 (*loco in versione decurtato*). Gloss. III 573, 37.

2 *nomen lapidis, gemmae*: **a** *genus opali* (*ad rem v. Blümner, Technologie III 246*): Plin. nat. 37, 84 hanc gemmam propter eximiam gratiam plerique appellavere -a; . . . nasci dicitur in Aegypto et in Arabia *eqs.* (*cf.* Sol. 33, 22 -em . . . inde sumimus [*sc. ex Arabia ut* Isid. orig. 14, 3, 15 -a ibi invenitur]). 37, 129 *gemmarum* candidarum dux est -os (*inde* 1, 37, 46 -os sive sangenon sive syenites). Isid. orig. 16, 10, 2 secunda post margaritum candidarum gemmarum. **b** *genus amethysti*: Plin. nat. 37, 123 (*de quinto genere amethysti; cf.* 1, 37, 40) tales aliqui malunt -as vocare, alii anterotas, multi Veneris genam. Epiphan. Avell. p. 755, 16 Beryllium lapis . . . -is habens speciem.

paederōtinus, -a, -um, *παιδερώτινος*. *i. q. ad paederota pertinens*: Not. Tir. 98, 50 (*antea*: pederus) pederotinum (*fortasse de vestimento* [*sc. colorem gemmae praebente? cf.* oxypaederotinus]).

paedeuta (-tēs ?), (-ae) *m.*, *παιδευτής*. *nom. pl.* -e, *dat. pl.* -aes (*sec. gr.*). *i. q. praeceptor*: CIL III 14195[9], 3 *et* 12 (*a. 104*) Dianae Ephesiae et pueriis Ephesiorum . . . et paedonomis et -aes (*gr. l. 15 παιδονόμοις καὶ παιδευταῖς*) C. Vibius . . . imaginem . . . Minervae Pammusae . . . fecit et constituit pecuniam ut ex usuris paedonomi et -e omnib(us) ann(is) convintic(ium) accipiant.

paedīa, *acc.* -ān *f.*, *παιδεία*. paed- *in codd. B* Qvint., *ceterum trad.* ped-. *i. q. eruditio, institutio*: Qvint. inst. 1, 10, 1 orbis ille doctrinae, quem Graeci encyclion -an vocant. Gloss.[L] I Ansil. pe 112 -an: Gr(a)ece, quod Latine disciplina dicitur. *per prosopopoeiam* (*v. Aly, RE XVIII 2, 2385, 16*): Mart. Cap. 6, 578 illa *Philosophiae germana* . . . -a vocitatur. 7, 728.

paedīcātor *et* **1. 2. paedico** *v.* ped-.

paedicus, (-a, -um; *non nisi neutr. gr.* -on), *παιδικός*. *scribitur* ped-. *i. q. ad pueros pertinens, pueris conveniens*: Cass. Fel. 29 p. 55, 9 *ad trachomata* collyrio . . . uteris, quod appellant -on, id est puerile, siquidem et infantibus conveniat. Alex. Trall. 1, 62 (*de epilepsia*) contingit . . . haec passio infantibus . . ., propter quod -on eam aliqui vocant (*gr. I 537 P. παιδικόν sc. πάθος. cf. Cael. Aur. chron. 1, 4, 60* puerilis passio). *Kruse.*

paedidus, -a, -um. *iuxta* paedor; *cf.* foetor: foetidus. *scribitur in codd. etiam* ped-. Pavl. Fest. p. 222 -os sordidos significat atque obsoletos; tractum vocabulum a Graeco, quia *παῖδες* . . . talis sint aetatis, ut a sordibus nesciant abstinere. Gloss. II 252, 12 *αὐχμηρός*: squalis (squalidus *var. l.*), -us. 428, 65 *ῥυπαρός*: sordidus, -us. [*de coni. variis v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 596, qui ipse restituit* Apvl. met. 5, 10, 2 *pro* sordidus.]

paedium, (-ī) *n.*, *παιδίον*. *scripturas v. infra; litteris et formis graecis l. 65. 67. 69.* [*sic.* baggiu, *abrut.* bagge; *vix it.* paggio, *francog.* page. *cf. M.-L. 6150 (et Faré, Postille). Wartburg VII 474sq. Corominas III 614. St.*]

i. q. παιδίον: **1** *in titulis fabularum Turpilii Noviique (sec. tit. graecos comoediarum Menandri al.) et Menippearum Varronis*: Non. p. 85, 19 Turpilius Pedio. p. 455, 12 Novius Pedio (*addas fort.* p. 552, 15, *ubi* pacevo *trad.*). p. 344, 3 Varro *τοῦ πατρὸς τὸ παιδίον, περὶ παιδοποιίας* (*locut. proverb. testatur* Tert. nat. 2, 13, 15 ut huic *Iovi* pri(mum illud dic)tum putem: *τοῦ πατρὸς τὸ παιδίον* [*restit. Gothofredus,* topodion *A*]). **2** *in alio exemplo*: Avg. quaest. hept. 1, 108 p. 54, 22 cum . . . *Iacob* infantes filios suos esse significet, quae graece dicuntur *παιδία* (*παῖδες ed. princ.*, pedia *pars codd.*; *cf. LXX gen. 33, 5 τὰ παιδία*).

paedonomus, -ī *m.*, *παιδονόμος*. *nomen officialis cuiusdam, qui educationem puerorum procurat, administrat* (*de re cf. Schultheß, RE XVIII 2, 2387, 33sqq.*): CIL III 14195[9], 3 *et* 12 (*v. supra sub* paedeuta).

p(a)edor, -ōris *m.* (*n. v. l. 82*). [*quoniam neque scriptura plane constat neque linguae cognatae vocem utrivis formae congruentem praebent, veriloquium quaerentes omnino haerent. Sch.*] *scribitur in codd. antiq. tam* pae- (Avg. civ. 14, 24 p. 51, 11 D. *V saec. VI*) *quam* pe- (Sedvl. carm. pasch. 1, 42 *T saec. VII*), *item variant recc.; invenitur etiam* phed-, fed-, foed- (*v. e. g. Vulg. Ezech. ed. comm. pontif., Orthogr. p. 294*) *nec non* perd- *vel* pr(a)ed- (Gloss.). *de genere*: Gloss.[L] IV Plac. p 6 (*sim.* Gloss. V 91, 14. 130, 33) -r genere masculino dicitur hic -r et hi -es, non -a, ut Lucanus (*affert 2, 73, sc. ut exemplum generis masc.?*). *exstat n. plur.* -a *nonnisi in* Gloss. (*v. infra sub IB et cf. Loewe, Gloss. nom. 1876, 156*). *inde fortasse retrograde n. sing.* -um Gloss. V 381, 5 pedo(r) vel pedorum: fetor (paturum *trad., restituit Loewe l. l.; an latet anglosax.* feotor *i. pedica?*). *e formis sing. deest dat., frequentatur abl.; plur. non nisi nom. acc.* -es *vel* -a Cic. Tusc. 3, 62 Gild. Brit. 72 chron. III p. 67, 8 Gloss. *v. supra, abl.* -bus Vita Amator. (bhl 356) p. 59[D].

de notione: Gloss. -r: *ῥύπος. ῥυπαρία. ὀσμὴ σαπρά.* sordes. squalor. -e: foetore. sordium inundatione. sordium infestatione. sordium infectione. Gloss.[L] I Ansil. pe 150 -r: squalor, pallor. II Abav. sq 2 squalor: sordor (*i.* sordes), inquinatio, pe[r]dor. V Abba pe 53 -r: odor gravis, unde et p(a)edere (*'?' Lindsay*) vel sordes aut squalores. *al. v. infra.* *legitur in poesi inde ab* Acc., Trag. inc., Lvcr., Sen. *trag., in prosa oratione singulis locis apud* Cic. *et* Tac., *paulo saepius inde a* Tert. [*confunditur in codd. cum* foetor, pudor (-r *restituere vult Souter* Arnob. nat. 2, 12 p. 79, 16 M.), putor; *v. infra ad singulos locos.*]

I *i. q. squalor, sordes, illuvies* (*syn. vel iuxta pos.* squalor *saepius, e. g. l. 32. 36. 42,* sordes Tert. patient. 13, illuvies Trag. inc. 191 Lvcr. 6, 1269 Tac. ann. 6, 44, 1. *al.*): **A** *generatim de qualibet spurcitia, quae afficit*: **1** *corpora animantium* (*inquinantur vel rebus sordidis vel neglegentia quadam cultus corporis*): **a** *captivorum, in carcere morantium* (*fere hominum; bestiarum* Amm.; *accedit gen.* carceris *l. 35,* custodiae Const. Sirmond.; *cf.* Cassiod. *sub IIA*): Acc. trag. 111 (*de Andromeda exposita*) misera obvalla saxo, senio, -e alguque et fame. Sen. Ag. 991 (*loq. Aegisthus*) abstrusa caeco carcere et saxo exigat aevum *Electra*, . . ., inops egens inclusa, -e obruta, *eqs.* Herc. O. 392 *Iolae servae* cessere cultus penitus et -r sedet (*opp.* decus; decor). Lvcan. 2, 73 mox vincula ferri exedere senem *Marium* longusque in carcere -r (fetor *codd. dett. et Schol. Stat. Theb. 2, 677. cf.* Comment.: inluvies. Adnot.: odor corporum -r dicitur. Schol.: -r est proprie foetor pedum). Tert. resurr. 8 p. 37, 13 cum in carceribus maceratur *caro* . . . squalore, -e, contumelia victus. Amm. 19, 6, 4 dentatae in caveis bestiae taetro -e acerbius efferatae. Hier. epist. 1, 3, 3 sordidas -e (fetore *var. l.*) carceris manus (Rvfin. hist. 5, 1, 34 [squalore *P² in margine*; pondere *var. l.; gr. aliter. cf.* Gloss.[L] Corp. p 269 -e: scualore]. Gild. Brit. 72 chron. III p. 67, 8 squalores -esque carcerum [fetoresque *A; huc spectat* Gloss.[L] Corp. p 275 -r reorum]. Ennod. dict. 21, 4 p. 484, 10. Vita Amator. [bhl 356] p. 59[D] c. -bus ac vinculis. *aliter* Zeno *sub 2*). Rvfin. hist. 5, 1, 28 qui -is (foetoris *var. l.*) horrore et conclusionis tenebris necabantur (*27* adflictatione carceris et poenali squalore; *gr. aliter*). Const. Sirmond. 8 inpexos tenebrosae -e custodiae crines. **b** *lugentium, maerentium sim.*: Trag. inc. 191 (*loq. Aeetes*) barba -e horrida atque intonsa infuscat pectus inluvie scabrum (*affert Cic. Tusc. 3, 26, adiungens*: sed maeres . . . regni desiderio, non filiae). Cic. Tusc. 3, 62 illa varia et detestabilia genera lugendi: -es, muliebres lacerationes genarum, pectoris feminum capitis percussiones. Sen. Herc. f. 628 (*Hercules ad Amphitryonem*) unde iste . . . squalor et lugubribus amicta coniunx? unde tam foedo obsiti -e nati? Tert. patient. 13 p. 20, 16 (*ad Dan. 4, 30 sqq.*) *Nabuchodonosor* offenso domino . . . squalore et -e septenni ab humana forma *exulavit* (*antea*: sordes; cineri et sacco). **c** *aegrotorum vel morientium sim.* (*accedit gen. explic. l. 58*): Lvcr. 6, 1269 (*in descriptione pestilentiae*) membra videres horrida -e et pannis cooperta perire corporis inluvie. Stat. Theb. 4, 616 *Oedipus* iacet . . . in funere longo . . ., obsitus . . . -e et sanguine vultus. Hier. epist. 77, 6, 2 morbo regio et -e (fetore *var. l.*) confectos (hom. Orig. in Ezech. 9, 4 p. 413, 2 Lazarum vulnerum tabe et vermium -e [put- *var. l.*] confectum). in Is. 14, 18/19 p. 223[B] *Nabuchodonosor* proiectus est . . . quasi sanies, quae Hebraice dicitur neser, quam Aquila *ἰχῶρα* interpretatus est, tabem videlicet et -em (put- *var. l.*). in Zach. 14, 12 l. 481 *persecutorum ecclesiae* lingua in -em (fetorem *var. l.*) et saniem dissoluta. Vvlg. Ezech. 32, 6 implebo colles tuos sanie tua (*sc. Pharaonis*) et inrigabo terram -e (*var. l.* fetore, *cf. Hier. ad l.* 'foetore sanguinis tui' *sive* 'stercoribus tuis' [*sc. sec. gr. προχωρημάτων σου*]). **d** *aliorum*: Tac. ann. 6, 44, 1 neque exuerat -em *Artabanus misericordiam captans* (*cf. 43, 2* inluvie obsitus). Tert. cult. fem. 2, 5 l. 3 nec de bono ⌊squaloris et -is⌋ (*A*, corporis squalorem sed de pudoris *cett.*) suademus, sed de . . . iustitia corporis excolendi. Hier. epist. 45, 4, 1 in sacco et cinere formonsae *Paula et Melanium* volunt videri et in gehennae ignis cum ieiuniis et -e descendere (pudore, foetore *var. ll.; contextum sanum non esse putat Labourt ad l.*).

2 *mentem vel animam* (*in imagine captivitatis* Zeno, Ivlian.): Zeno 2, 39 (2, 10, 1 L.) beatus esse non potest . . ., qui -em sui secum carceris portat (*spectat ad statum animae ante baptismum*). Hier. epist. 96, 12, 5 (*ex epist. Theophili*) contra deum mente pugnans unguento caelestium doctrinarum saniem quandam et -em sui fetoris inmiscuit (*nisi pleonastice dictum et ad IIB trahendum*). Ivlian. in Os. 14, 5–8 omni -e (pud- *P²*) deposito innovationis ornamenta percipias (*sc. Israhel captivitate liberatus*).

? **B** *speciatim i. q. aurium sordes*: Gloss.[L] III Abstr. pe 16 -a: aurium sordes ([*item* Gloss. V 130, 30. 319, 57]. *inde* Gloss.[L] I Ansil. pe 125. V Aa p 257 *nec non* II Abav. pe 16 -r: aurium sordor. *adde* Gloss. V 385, 7 -r: aurium sordes).

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *i. q. odor malus, foetor* (*subestne confusio cum hac voce?* [*v. sub IA passim*]. GLOSS.[L] I Ansil. PE 122 -r: t⟨a⟩eter odor, malus o. id est putor, fetor. Corp. P 352 -r: odor gravis. *addas p. 36, 7. 14, 31. syn. vel iuxtapos.* foetor CAEL. AVR., VEN. FORT., SEDVL.): **A** *proprie*: AVG. civ. 14, 24 p. 51, 11D. nonnulli ab imo sine -e (pud-, put- *var. ll.*) ullo ita numerosos ... sonitus edunt, ut ex illa etiam parte cantare videantur. CAEL. AVR. chron. 3, 3, 46 oris -r, ... gingivarum putredo (*cf. 52* oris foetor ... cum gingivarum putrefactione). CASSIOD. var. 11, 40, 4 primum -r ille collega catenarum ... discruciat (*sc. odoratum, nisi fallimur; seq.* auditum; gustum; tactum; lumina). VEN. FORT. Mart. 2, 349 cellam -e cruminans ... sua per vestigia sordens et foetore sibi comitante satellite fugit *diabolus* (*cf. Sulp. Sev. Mart. 24, 8* foetore conplevit). **B** *in imagine de falsa quadam doctrina* (*cf.* HIER. *sub IA2*): SEDVL. carm. pasch. 1, 42 sectantes ... vitam spirantis odorem legis Athenaei -em linquite pagi (f⟨o⟩et-, pud- *sim. var. ll.; sed cf.* op. pasch. 1, 1 p. 178, 1 ut cum ... divinae legis spiramenta flagrantis odorem gratiae ... hauriatis Athenaei -is ingluviem [illuviem *? v. vol. VII 1, 1557, 14*] sensu deinceps puriore linquatis).

cf. paedatum, paedidus.

p(a)egniārius, -ī *m.* *a* παίγνιον (paegnium?); *ad formationem cf.* pammacharius, petauristarius *sim.* *scribitur* paeg- CIL VI 631, 5 (*a. 177*), peg- CIL VI 10168, 2. 10182. *notatur* paegniar CIL VI 631, 5 (*a. 177*). *i. q. genus gladiatorum, qui non letaliter pugnant, sed potius ludi causa pugnas simulant* (*ad rem cf. Schneider, RE Suppl. III 777, 36; Drexel apud Friedländer, Sittengesch.*[9] *IV 267*): SVET. Cal. 26, 5 remoto ... ordinario apparatu *gladiatorii muneris* tabidas feras, vilissimos ... gladiatores, proque -īs (quoque *trad., emend. Bücheler.* -iis S^2, peg- *aliquot codd.*, pegmares, praemares *alii*) patres familiarum notos ..., sed insignis debilitate aliqua corporis subiciebat. CIL VI 631, 5 (*a. 177; inter alios gladiatores*) Aprilis paegniar(ius). 10168, 2 d. m. Secundo -o ⌊in culice⌋ ludi magn⟨i⟩ bene merenti *eqs.* (⌊⌋ *postea insertum; dub. an significentur ludi, in quibus S. prodiit*). 10182 -o.

paegnium (-ius), -ī *n.* (*m.*), παίγνιον (-ος). GLOSS. V 320, 24 pegnium g(raece): locus luxoriosus (*i.* lusorius? *cf.* 385, 27 pegnius: locus lusorius. GLOSS.[L] Corp. P 332 pegnius: lucus lusorius ['iocus?' *Lindsay coll. Gloss.*[L] *II Philox.* IO *6* iocus: παίγνιον. *sed v. etiam supra vol. VII 2, 1868, 75sqq.*]).

cf. paegniarius. *v. etiam Onom.* *Baer.*

***paelex**, -icis *f.* (*?m. v. IIC*). [*coniungitur nimirum cum gr.* παλλακή, -ίς *fere eiusdem sensus, sed quomodo forma explicanda sit non liquet. Sch.*] *de origine*: GELL. 4, 3, 3 -x ... quasi πάλλαξ, id est quasi παλλακίς. ... hoc quoque vocabulum de Graeco flexum est (*sim.* NON. p. 6, 18). *iungitur cum* pellicere COMMENT. Lucan. 3, 23 *p. 39, 64.* EVGRAPH. Ter. Phorm. 68 (*pars codd.*). GLOSS.[L] III Abstr. PE 19 -x: sollicitatrix anima (*lege* thalami?) maritalium; a pelicando dicta. *cf. scripturam* pell- *infra.* *scribitur* pael- PRVD. perist. 10, 184 (*B saec. VI, sed* c. Symm. 1, 71 pel- *ibid.*) *et saepius in recc.*; pel- PRVD. *v. supra.* OROS. hist. 6, 5, 5 (*L saec. VI*) *et saepe in recc.*; pell- CE 1546, 2. PAVL. dig. 50, 16, 144 *F.* NOT. Tir. 35, 70. *al.*; pall- NON. p. 6, 19 (*secundum gr.* παλλακίς). GLOSS.[L] I Ansil. PA 166. GLOSS. *insuper praebent* peles, pelix, pelica, pelops. *genus fem. testatur* PRISC. gramm. II 164, 20. *gen. plur. in* -um *exire docet* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 159, 4B. (*exstat* HOR. epod. 5, 70. *al.*). *de notione*: PAVL. FEST. p. 222 -es nunc quidem appellantur alienis succumbentes non solum feminae, sed etiam mares; antiqui proprie eam -em nominabant, quae uxorem habenti nubebat (*affert* LEGEM reg. *ut* GELL. 4, 3, 3 -em ... appellatam probrosamque habitam, quae iuncta consuetaque esset cum eo, in cuius manu mancipioque alia matrimonii causa foret, hac antiquissima lege ostenditur). PAVL. dig. 50, 16, 144 Masurius scribit -em apud antiquos eam habitam, quae, cum uxor non esset, cum aliquo tamen vivebat, quam nunc vero nomine amicam, paulo honestiore concubinam appellari; Granius Flaccus ... scribit -em nunc volgo vocari, quae cum eo, cui uxor sit, corpus misceat, quosdam (quondam?) eam, quae uxoris loco sine nuptiis in domo sit, quam παλλακήν Graeci vocant. ISID. orig. 10, 228 *v. sub* paelicator. 10, 229 -x apud Graecos proprie dicitur, a Latinis concuba. GLOSS. ζήλη (-άς), ζηλότυπος, παλλακή (-ίς), ἀντεράστρια, ἀντίπαλος, ἑταίρα, πόρνη. concubina, rivalis, succuba. pellex *vel* peleps: sine filiis (*an latet* caelebs?). GLOSS.[L] I Ansil. PE 204 adultera uxori legitim⟨a⟩e in consortium superducta. III Abstr. PE 19 *v. supra.* V Abba PE 10 succuba, quae in locum alterius nubet (-it). Aa P 280 -es: duae mulieres unum habentes virum. *legitur in prosa oratione in* LEGE reg. *et paucis locis apud* CIC., SALL.(?) in Tull., LIV., SEN. *rhet.*, SEN. *phil.*, *al.*, *saepius apud* CVRT. (*15 locis, maxime p. 38, 63 sqq.*; concubina *deest*) *et* TAC. ann. (*novies*; concubina *bis in* hist.), *bis tantum apud iuris consultos* (*affert* PAVL., *v. supra*), *omnino deest* VVLG. *neque ex inscr. ullum exemplum nobis praesto est praeter p. 38, 2. 39, 83* (*contra vox technica* concubina *frequentatur in sermone iuris, in titulis, apud Christianos* [VVLG. *33 locis*]). *in poesi invenitur inde a* NAEV., PLAVT. (*ter*), CAECIL., PACVV., PVBLIL., HOR. (*quinquies*), PROP., *adamant* OV. (*44 locis*) *et* SEN. *trag.* (*24; contra* concubina *non nisi* PLAVT. [*17*] *et* MART. [*semel*]). [*titulo lectionis incertae*: CIL IV 6825 (= Engström, carm. epigr. 280) quo bibet pelexs, ossa ⟨c⟩inisque tegunt.]

I *proprie de muliere, quae extra coniugium legitimum cum viro consuetudinem habet* (*opp.* coniunx, nupta, uxor *passim; vergit in notionem aemulae, rivalis, maxime ubi indicatur uxor legitima per gen. vel pron. poss., v. A1aβ et sub B passim; sim. sub II p. 39, 62. 71. 83. 40, 6. 9; eodem modo indicatur vir l. 58. 74. 76. p. 39, 4 sq.*): **A** *inter homines; -x consuetudinem habet*: **1** *cum viro, cui altera mulier stabili coniugio vel foedere amoris iuncta est*: **a** *apud Romanos et Graecos*: *α exempla varia*: LEX reg. Paul. Fest. p. 222 (*cf.* Gell. 4, 3, 3) -x aram Iunonis ne tangito! (*huc inseruimus cum* GELL. *et* PAVL. FEST. *ad l.*). NAEV. com. tit. fab. -x (*nisi ad 2*). PLAVT. Rud. 1047 *uxor mea* me -es adduxe dicet ante oculos suos. CAECIL. com. 156 (*loq. uxor*) ego anus modo effeci, -e ut meum privarem virum (*affert* GELL. 2, 23, 10, *qui explicat* 2, 23, 8 ancillam ... suspectam uxori quasi -em). PVBLIL. O 10 obsequium (-io *edd.*) nuptae cito fit odium -is. HOR. epod. 5, 70 (*Canidia venefica de amatore*) indormit unctis omnium cubilibus oblivione -um (*perperam* PORPH.: -es ... Canidia pro se sola dixit, *ut spectet ad 2*). carm. 3, 10, 15 vir Pieria -e saucius. OV. am. 1, 14, 39 non te cantatae laeserunt -is herbae. ars 1, 365 -e laesa dolebit *domina*. 3, 677 dolor de -e fictus (*cf.* IVV. 6, 272 *nupta* ficta -e plorat). 3, 684 nec sis audita -e mentis inops! SEN. contr. 7, 6, 17 *mariti subiecti et obsequentis uxor* non petulantiam timebit ..., non -em. SEN. Ag. 258 ultimum est *nuptae malum* palam mariti possidens -x domum (Herc. O. 447 leve esse credis -em [*Gronov*, -is *trad.*] n. m.). Herc. O. 234 o quam cruentus feminas stimulat furor, cum patuit una -i et nuptae domus! epist. 94, 26 scis ut illi *uxori* nil cum adultero, sic tibi nil esse debere cum -e. 95, 37 in uxore gravissimum esse genus iniuriae -em. OCTAVIA 125 adice his *malis meis* superbam -em! 186 respiciet ipse coniugem *princeps*.: -x vetat. PLIN. nat. 29, 73 *feminae* insidiantes -um formae. PS. QVINT. decl. 10, 9 *mulier infelix* nec -is quidem dolore compellitur *ad iudicem*. IVV. 2, 57 horrida ... residens in codice -x *a domina punita*. TAC. ann. 4, 3, 5 pellit domo Seianus uxorem ..., ne -i suspectaretur. 11, 29, 3 duas -es, quarum is *Claudius* corpori maxime insueverat (*de eisdem* AVR. VICT. Caes. 4, 11). 11, 30, 1. 13, 46, 2 Neronem -e ancilla et adsuetudine Actes devinctum. 14, 60, 2 *Poppaea* diu -x et adulteri Neronis, mox mariti potens. SVET. Aug. 69, 1 dimissam Scriboniam, quia liberius doluisset nimiam potentiam -is. DON. Ter. Phorm. 1016 ('mulierculam eam compressit') a diminutione contemptuque -is. CLAVD. DON. Aen. 12, 145 p. 569, 5. HIER. epist. 22, 2, 1 (*inter molestias nuptiarum*) quomodo ... cruciet -x. CLAVD. 19, 24 iuvenis nutante fide veterique reducta -e defletam linquit amica domum. *β accedit gen. vel pron. poss. indicans uxorem, cuius aemula est -x* (*eius lecti* OV., *cf. p. 39, 20. 40, 4*): PLAVT. Cist. 37 (*loq. meretrix*) *matronae* nos ... suas -es esse aiunt. CIC. Cluent. 199 (*inde* orat. 107) *Cluentii mater est* uxor generi, noverca filii, *filiae* -x (SEN. contr. exc. 6, 6, 1 DON. Ter. Hec. 720). SALL.(?) in Tull. 2 filia *matris* -x, tibi iucundior atque obsequentior quam parenti par est (IVST. 38, 8, 11 cum uxore, m. -e ... proficiscitur *Ptolemaeus*. *cf. p. 39, 43*). OV. ars 2, 377 *nihil tam saevum est* femina quam socii deprensa -e lecti.

b *apud principes populorum orientis, Macedonum*: HOR. carm. 3, 27, 66 (*Europa ad se ipsam*) *morere*, nisi erile mavis carpere pensum, regius sanguis, dominaeque tradi barbarae -x. LIV. 39, 53, 3 hunc *Demetrium* iusta matre familiae, illum *Perseum* -e ortum esse (*de eodem* 40, 9, 2 subditum et -e genitum. *ceterum cf.* CVRT. 9, 8, 22 -e eius *Philippi* ortum *Ptolemaeum*. TAC. ann. 12, 44, 2 Vologaeses ... materna origine ex -e Graeca. IVST. 36, 4, 6 non iusto matrimonio, sed ex -e ... genitus. 39, 5, 2 ex -e susceptus. *cf. et p. 39, 35. 37 sq*). SEN. Ag. 253 (*Agamemnon rediens tamquam tyrannus orientis describitur*) effusa circa -um quanto venit turba apparatu! CVRT. 3, 3, 24 *in agmine Persarum* regiae -es trecentae et sexaginta ⟨quinque⟩ vehebantur (TAC. ann. 12, 46, 2. IVST. 1, 10, 15 inter r. -es. 12, 3, 10 -um r. greges. *ad rem cf.* CVRT. 6, 6, 8 -es CCC et LXV ... regiam implebant). 4, 7, 21 coniuges eorum *tyrannorum oraculi Hammonis* cum liberis et -bus. 5, 1, 6 (*verba Darei*) supellectilem -esque et spadonum agmina nihil aliud fuisse quam onera. 8, 6, 3 -es introducebantur *ad Alexandrum*. 8, 9, 28 maximus labor est ... animalia inter vota cantusque -um figere (*apud regem Indorum ut* 8, 9, 29 -um longus ordo. 8, 9, 30). TAC. ann. 6, 43, 1 castellum, in quod ... -es Artabanus contulerat. IVST. 10, 1, 1 Artaxerxi ... ex -bus centum quindecim filii fuere (*opp.* iusto matrimonio suscepti). 10, 2, 2 Aspasian, -em eius *Cyri*, rex Artaxerxes in matrimonium receperat. AMM. 23, 6, 76 *Persae* aegre ... contenti multitudine -um. OROS. hist. 6, 5, 5 *Mithridates* descendens ad uxores, -es ac filias suas.

2 *cum quolibet viro* (*non interest utrum maritus sit necne; notionem q. e. concubina temporibus antiquis tribuunt iuris consulti p. 37, 62 sqq.; hic illic vergit in notionem meretricis*): CVRT. 5, 7, 2 *Persepoli facta* convivia, quibus feminae intererant, non quidem quas violari nefas esset, quippe -es licentius, quam decebat, cum armato vivere adsuetae (*de eisdem* 5, 7, 5. *cf.* 5, 7, 4 scorto). 6, 2, 2 insana dulcedo ludique et greges -um *vicerunt Alexandrum*. 8, 3, 5 *Spitamenes* noctes agere *inter* -es coepit (MARCELL. chron. II p. 99, 514, 3

[Baumgartner]

magistrum militum Cyrillum ... i. duas -es Vitalianus repperit dormientem). 10, 1, 5 *Cleander* nobilem virginem constupratam servo suo -em dederat. 10, 2, 27 (*loq. Alexander*) bonis ... militibus cariturus sum, -um suarum concubinis. TAC. ann. 15, 59, 2 Tigellino cum -bus suis comitante *Neronem*. PORPH. Hor. epod. 5, 69 sq. *v. p. 38, 19.* AMM. 29, 2, 7 ad largiendum -bus. EPIST. pontif. 314 Migne 20, 604^C si non concubam, non -em noverint *laici*. ARNOB. ad Greg. 1 p. 385, 5 *christianissimus vir*, apud quem nulla -um macula ... poterat praevalere. APON. 12 p. 224 nec si dederit omnem censum domus suae -i, sentit. *ibid.* turpissimus amor -is. PASS. Petr. 5 Agrippa -um amore ... inflammatus (*de eisdem 2 et Act. Petr. 33* concubinae, *gr.* παλλακίδες).

B *in fabulis de heroidibus dearum vel aliarum heroidum aemulis* (*cf. IIA, IIB1b nec non* PRVD. *et* MACR. *sub IIC1; per comparationem iocosam de hominibus* PLAVT.): PLAVT. Merc. 690 (*anus ad dominam*) ut videas ... tuam Alcumenam -em, Iuno mea (*de eadem*: SEN. Herc. O. 1676 -is gaudet *Iuno* suae spectare lacrimas. 1794 [*loq. A.*] -x supersum). PACVV. trag. 216 -i superstitiosae cum vecordi coniuge (*de Cassandra ut*: SEN. Ag. 1002 [*loq. Clytaemestra*] captiva coniunx, regii -x tori. QVINT. inst. 3, 11, 6 captivam -em). HOR. epod. 3, 13 *Medea* ulta donis -em ... fugit (*item de Creusa*: 5, 63 superbam fugit ulta -em [PORPH.: de -e sua Glauce ulta est]. OV. epist. 12, 175 [*loq. Medea ut* SEN. Med. 920]. PLIN. nat. 2, 235. VAL. FL. 5, 446 turbata ... -e coniunx. *al.*). PROP. 3, 22, 35 *in terra Romana* cornua nec valuit curvare in -e Iuno (*de Io ut*: OV. epist. 14, 95 Iovis magni -x metuenda sorori. met. 1, 726 -is Argolicae. *al.* VAL. FL. 4, 357 Inachiae -x subit ora iuvencae. AVIEN. orb. terr. 205 *Iunonis* pectus canduit ira -is. MACR. Sat. 1, 19, 12 deae -em). OV. epist. 5, 60 pro dira -e blanda fui (*Oenone de Helena, cf.* rem. 458 Oebalia -e laesa). 6, 81 nocuit mihi barbara -x (*Hypsipyle de Medea ut* 6, 149). 9, 121 ante meos oculos adducitur advena -x (*Deianira de Iole ut*: 9, 132 forsitan ... nomine deposito -is uxor erit. met. 9, 144. 151. SEN. Herc. O. 237 -is captae decus [*cf.* 334 captiva]. 290 invisa -x [528. *cf. l. 75*]. 293 -i felix fui. 436 -is ... meae. *al.*). met. 2, 469 Arcas ... fuerat de -e natus (*de Callisto ut*: 2, 508. *al.* HYG. astr. 2, 1 cui *Iunoni* C. succubuerit ut -x). met. 3, 258 *Iunonis odium* a Tyria conlectum -e (*sc. Europa*). 4, 422 de -e natus *Bacchus* (*item de Semele*: 4, 547. fast. 6, 487 *Bacchum* -e natum. STAT. Theb. 4, 676. 7, 160 nec -is arte rogatus *Iuppiter*. 10, 67 Cadmeae -is). 6, 537 -x ego *Philomela* facta sororis (6, 606 -x sibi visa s. Ib. 537 -x invita s. trist. 2, 389 fecit amor subitas volucres cum -e regem). 7, 524 dictas a -e (*sc. Aegina*) terras. 10, 347 (*de Myrrha*) tune eris et matris -x et adultera patris? trist. 2, 292 -bus multis ... doluisse *Iunonem* (*item de -bus Iunonis*: SEN. Herc. f. 4 sq. locum ... caelo pulsa *Iuno* -bus dedi; ... -es caelum tenent. ARNOB. nat. 4, 34 *Iuppiter* nescius, quas amiculas coniugi, quas uxori anteposuerit -es. *al.*). *al.* SEN. Ag. 185 neve desertus foret a -e umquam barbara caelebs torus *Agamemnonis*. Phaedr. 243 (*loq. Phaedra*) -is careo metu. VAL. FL. 2, 153. MART. 6, 21, 7 nulla me *Venerem* -e laesit *Mars* (*cf.* TERT. coron. 12 l. 11 *de Ilia, Veneris -e, ut videtur* [*vix recte ad Venerem ipsam refert Fontaine, 1966 ad l.*]). LACT. inst. 1, 17, 7 *Cybele* adulescentem ... cum -e deprehensum ... semivirum reddidit. CLAVD. rapt. Pros. 3, 327 (*de Cerere*) exstincta satietur -e Iuno. *al.*

II *transfertur*: **A** *ad animalia*: *de vaccis Pasiphaes aemulis*: OV. ars 1, 320 sq. *Pasiphae* tenuit laeta -is exta manu; -bus ... placavit numina caesis. *in circumscriptione lusciniae* (*subest fabula Philomelae*): SEN. Herc. f. 149 pennas ... novo tradere soli gestit ... Thracia -x. MART. 10, 51, 4 Ismarium -x Attica plorat Ityn.

B *ad quaslibet mulieres*: **1** *cum contemptu quodam de ipsa uxore*: **a** *quam praecedit vel sequitur altera uxor*: SEN. contr. 7, 6, 8 soror mea *servo manu misso uxor data* ancillulae -x est. LVCAN. 3, 23 (*Iulia mortua ad Pompeium*) innupsit tepido -x Cornelia busto (ADNOT.: non uxor. COMMENT.: -x proprie est, quae in locum dimissae nubit, non defunctae, eo quod in se alterius mariti animos perliciat). 8, 104 (*Cornelia ad Iuliam*) placata ... -e caesa Magno parce tuo (ADNOT.: ad satisfactionem Iuliae hoc posuit, quod se negat uxorem fuisse, sed -em. COMMENT.: vindica te de pelicatu). IVV. 6, 627 oderunt natos de -e *uxores* (*si recte huc trahit* SCHOL.: de priore uxore aut certe de amica). **b** *cui praefertur aemula*: SEN. Herc. O. 1499 vivit Alcides tibi *Alcumenae*: virtute nostra -em feci tuam credi novercam (*item Iuno est -x Alcumenae*: CLAVD. carm. min. app. 2, 47 superbae -is insidias. *Semeles*: NEMES. cyn. 17. *sed ratione inversa l. 16. 37*). Med. 462 cruentis -em poenis premat regalis ira *Creontis* (*Medea de semetipsa ut* 495 -em invisam amoves). **c** *quae cum concubina una voce comprehenditur* (*cf. p. 37, 74*): PS. AVR. VICT. epit. 33, 1 Gallienus ... amori diverso -um deditus Saloninae coniugis et concubinae *Pipae* (*Aur. Vict. Caes. 33, 6* expositus S. coniugi atque amori flagitioso *Pipae*).

2 *usu singulari sine contemptu in titulo sepulcr. de filia, quacum mater favorem patris divisit*: CE 1546, 2 hoc pat(er) infelix posuit pie nate merent(i) et mater similem lachrimis titulum sue pellici iunxit (*vox fortasse in sermone familiari ut blandimentum iocosum adhibita est; Bücheler: 'luditur in pelliciendi et paelicis vocabulis'*).

C *ad mares*: **1** *exempla auctorum* (*respiciuntur pueri delicati, cinaedi; cautius addit* quasi MART., *contumeliose dictum* PS. CIC., SVET.): PS. CIC. in Sall. 21 tu, *Sallusti*, ... omnium cubiculorum in aetate -x et idem postea adulter. MART. 12, 96, 3 (*ad matronam, cuius maritus pueros amat*) quid quasi -bus torqueris inepta ministris? SVET. Iul. 49, 1 *Caesarem* Dolabella '-em reginae' *dicit*. PRVD. c. Symm. 1, 71 *Iuppiter* adficiens catamitum -e iam puero magis indignante sorore (*item de Ganymede*: MACR. Sat. 5, 16, 10 *Homerus* Ganymedem non ut Iunonis -em a Iove raptum ... refert). CLAVD. 18, 62 *Ptolemaeus Eutropium eunuchum* longo lassatus -is usu donat Arinthaeo. **2** *testimonia glossarum*: GLOSS. -x: qui p(raet)er uxorem fruitur amicas. peles: concubina vel bigamus. pelops: qui habet uxorem et amicam. GLOSS.^L I Ansil. PA 166 -x: adulter (*cf.* PE 203).

D *ad res*: **1** *ad manum masturbantem*: MART. 9, 41, 1 numquam futuis, sed -e laeva uteris et Veneri servit amica manus. **2** *ad culcitam matellae vice fungentem*: MART. 14, 119, 2 (*loq. matella*) dum poscor ... et verna moratur, o quotiens -x culcita facta mea est!

deriv.: paelicatio, 1. paelicatus, paelico; *cf.* paelicator, 2. paelicatus.

paelicātio, -ōnis *f.* *a* paelex (*cf.* **1.** paelicatus). *traditur* pel-. GLOSS. II 322, 14 ζῆλος: pelicatus, haec -o, haec emulatio, zelus (322, 16 ζηλοτυπία: p., -o). 495, 22 -o: ζῆλος (519, 62. 589, 30 zelus, inquinatio). *de confusione cum* pellicatio *v. sub illa voce.*

paelicātor, -ōris *m.* *cum* paelex, paelico *coniung., sed fort. veriloquii causa fictum pro* pellicator (*cf. p. 37, 45*). *traditur* pel-. ISID. orig. 10, 228 peccator a pelice, id est meretrice, vocatus, quasi -r. GLOSS. II 322, 15 ζηλότυπος: -r, pelix. GLOSS.^L V Aa P 279 -r: zelotypus.

1. paelicātus, -ūs *m.* *a* paelex (*cf.* concubinatus). *scribitur* pael- *in cod. A* CIC. Scaur. 9 *et in codd. recc., ubi saepius* pel- *vel* pell- *invenitur.* *de notione*: CHAR. gramm. p. 452, 18 B. -us ζηλοτυπία. GLOSS. ζῆλος, ζηλοτυπία, zelotypus. GLOSS.^L II Abav. PE 20 -um: concubium. V Aa P 278 -um: concubinatum. *v. etiam sub* paelicatio. *legitur inde a* CIC. *non nisi in prosa oratione; plur.* TERT.

significatur consuetudo, quam habet mulier (*puer* MACR.) *cum viro, cui uxor legitima est* (*cum contemptu quodam de ipso coniugio p. 39, 68*): **1** *cum gen.* (*pron. poss.* APVL.) *indicante*: **a** *mulierem, quae est paelex*: CIC. Cluent. 13 filia, quae ... nefarium matris -um ferre non posset (*de eadem 199* filiae paelex. *de Eurydice regina nuptias generi pacta* IVST. 7, 4, 7 ni filia -um m. ... prodidisset). DICT. 6, 12 neque -um captivae *Andromachae* patiens *Hermiona*. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 2, 5 -u eius *Callistonis* accensa *Iuno* ... in ursam eam transfiguravit. MACR. Sat. 5, 16, 11 *Iunonem* propter Catamiti -um totam gentem eius vexasse commemorat (*antea*: Iunonis paelicem). **b** *ipsam uxorem paelice laesam*: APVL. met. 5, 30, 2 (*Venus increpat Amorem*) *Marti* in angorem mei -us puellas propinare consuesti (*timet Venus puellas tamquam paelices suas; contra de consuetudine Veneris et Martis intellegit Vallette, 1940 ad l., qui confert* CHAR. *l. 33; sunt qui* mei *tantum cum* angorem *iungant et* -us puellas *pro 'meretrices' accipiant*). VVLG. lev. 18, 18 sororem uxoris tuae in -um illius non accipies (*huc spectant* GLOSS. in -um: in domo [*vel* domum] concubinarum).

2 *nude ponitur*: CIC. Scaur. 9 Arinis uxorem -us dolore concitatam (APVL. met. 8, 22, 3 d. -us uxor eius instricta. CHALC. comm. 183 *Medeae* immoderatus d. -us. *cf.* VAL. MAX. 9, 13 ext. 3 Alexandrum *Pheraeum* ... Thebe -us ira mota interemit. APVL. met. 10, 24, 5 -us indignatione). off. 2, 25 *Alexander Pheraeus* ab ea *uxore* est ... propter -us suspicionem interfectus (AMBR. Abr. 1, 4, 24 ut discant mulieres diligere viros nec agitari vana s. -us). TERT. pudic. 5 p. 227, 13 (*loq. homicidium*) sciunt hodie venenarii, sciunt magi, quot -us ulciscar. DON. Ter. Hec. 710 *uxores* non facile ferunt -um. 757 (*respicitur coniunctio Bacchidis cum Pamphilo marito ut* 793 conscientia communis viri et -us).

2. paelicātus, -a, -um. *a* paelex, *cf.* sceleratus *sim.; sed fortasse subest forma vocis antecedentis male intellecta.* GLOSS.^L I Ansil. PE 218 -um: luxoriosum; a concubinis.

paelico, -āre. *a* paelex (*cf.* **1.** paelicatus; *vix huc* **2.** paelicatus; *distinximus* pellico, *q. v.*). GLOSS. II 322, 12 ζηλεύω: -o, emulor. 322, 17 ζηλοτυπῶ: pelico, aemulo. *cf.* paelicator.

paeminōsus *v.* peminosus. *Baumgartner.*

paen- *v. etiam* pen- *et* poen-.

paene *adv.* [*orig. inc.; cf. sub* paenitet. *Sch.*] *derivantur* paenitet GELL. 17, 1, 9 (*v. sub hac voce*) *et* penitus CLEDON. gramm. V 63, 20. *inter adverbia referunt* PROB. app. gramm. IV 199, 31 PRISC. gramm. II 99, 16 ISID. diff. 1, 477, *inter coniunctiones* ISID. orig. 1, 27, 19. *scribitur* pae- *e. g.* CE 55, 9 (*saec. I a. Chr.*). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 43 *et semper in cod. A* PLAVTI *et cod. P* CIC. rep. pe- *non in tit. nisi* CIL VIII 11185 (*iuxta* seculi), *sed saepe in codd.* (*vetusti sunt* LIV. 45, 43, 1 *cod. V saec. V/VI.* ITALA psalm. 72, 2 *cod. Veron. saec. VI*); *poscit* pe- ISID. orig. 1, 27, 19. poe- *non nisi in codd. medii aevi.* NOT. Tir. 20, 103. 22, 26. 22, 27b non

[*Thome*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e. e *terminationis correptam testantur* MAX. VICTORIN. gramm. VI 224, 22 PRISC. gramm. II 67, 7. GLOSS. μικροῦ δεῖν, ὀλίγου δεῖν, παρ' ὀλίγον, σχεδόν. prope, iuxta, secus. prope, circa vel iuxta. GLOSS. II 450, 1 σχεδόν: fere, ferme, -e, propemodum. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER., LVCIL., QVADRIG. *per totam latinitatem; adamat* CIC. (*ca. 300 loci, hoc est fere sexta pars totius materiae*); *deest e. g. apud* TIB., PERS., VAL. FL. [*confunditur in codd. cum* bene LIV. 2, 14, 4 SEN. contr. 1, 5, 2 (b. *ex* pene *olim Ribbeck* AFRAN. com. 264, *restituitur* -e MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 3 p. 255/6 *v. p. 44, 56*), *cum* plane *e. g.* CIC. rep. 3, 40 (*coni.* pl., *fere frustra*, *e. g.* CIC. Brut. 131 Att. 7, 23, 1 BELL. Afr. 22, 3. VELL. 2, 39, 1 pl. *vel* plene. CELS. 3, 5, 8 PETRON. 100, 4); *trad.* poena ITALA II Macc. 8, 20 cod. P (*cf. trad.* paena SEN. dial. 10, 8, 1; poena *ex* paenae *ed. Kießling* SEN. contr. 9, 6, 1; poenam *ex* poene *temptat Magie* VOPISC. quatt. tyr. 11, 1); *var. l.* saepe LIV. 36, 25, 4 OP. imperf. in Matth. 3 p. 655.]

I *vi restrictiva i. q.* ὀλίγου δεῖν, παρ' ὀλίγον, σχεδόν, *fere, prope* (*pro subst.* illud '-e' CIC. Phil. 2, 101, hoc '-e' OV. epist. 17[18], 180; *cf. versionem* in eo quod -e *sec. gr.* ἐν τῷ [*vel* διὰ τὸ] παρὰ μικρόν BOETH. anal. pr. Arist. lat. 47b 38 elench. soph. Arist. lat. 169b 11. 15); *rem tractaverunt e. g. Hand, Tursellinus IV 416 sqq.; Janssen, L'expressivité chez Salv., 1937, 134 sqq.*

A *pertinet potius ad totum enuntiatum* (*vel ad partem orationis, quae enuntiati vice fungitur*; -e *verbo fere anteponitur*): **1** *agitur de re non facta, non eveniente sim.* (*sc. in forma praedicandi q. d. irreali; inde saepius ante vel post enunt. cum* ni, nisi *e. g.* PLAVT. Persa 594 CIC. Att. 15, 26, 4 CAEL. Cic. fam. 8, 4, 1 SALL. Iug. 53, 7 LIV. 2, 10, 2; *per ellipsin verbi* TER. Ad. 275 tam ob parvolam rem -e e patria [DON.: deest 'fugere']): **a** *cum temporibus praeteriti* (*praes. pro praeterito v. p. 42, 28*): α *per indicativum*: Ⓘ *perf.*: Ⓐ *vario usu* (*pauca selecta*): PLAVT. Amph. 521 nequiter -e expedivit ... parasitatio. Cas. 853 -e exposivit cubito. Persa 594 (*proverb.*) -e in foveam decidi, ni hic adesses (*cf.* TER. Andr. 782 incidi). TER. Phorm. 870 -e hercle exclamavi. QVADRIG. hist. 58 -e factum est, quin *eqs.* (*sed seq.* ut HYG. astr. 2, 34 *sub* γ). CIC. Flacc. 102 quae *nox* -e aeternas huic urbi tenebras attulisti. Cael. 14 -e ... decepit (PLANC. Cic. fam. 10, 23, 1 [*perperam Georges:* '*gänzlich*']). Att. 1, 16, 10 quid ago? -e orationem in epistolam inclusi. 15, 26, 4 quod -e fecit, nisi tua malitia affuisset. ad Q. fr. 2, 4, 6 -e damnatus est. fam. 15, 2, 8 quae -e acciderunt. HOR. carm. 2, 13, 21 quam -e ... regna Proserpinae ... vidimus (SEN. Phoen. 535. MART. 6, 58, 3 [*imitatur* HOR.] o quam -e ... Elysiae vidi nubila fusca plagae. *cf.* SEN. Phoen. 531 aspexi). PRIAP. 63, 15 -e nomen adieci (*in parenthesi ut*: OV. Pont. 3, 6, 1 posuit nomen quam -e. *cf.* trist. 4, 5, 10 excidit, heu, nomen quam mihi -e tuum). OV. met. 2, 439 -e est oblita (4, 677. *cf. schema l. 76 sqq.*). fast. 4, 252 est ... -e secuta (STAT. Theb. 3, 465). Pont. 2, 1, 44 -e ... quot satis ... fuit (*cf.* VAL. MAX. 9, 2, 2 -e tanti ... non fuerunt [*gen. pretii ut*: MART. epigr. 33, 2]). LIV. 2, 10, 2 pons ... iter -e hostibus dedit, ni unus vir fuisset. SEN. contr. 2, 2, 4 (*ter*). *et saepe.* *usurpatur oratio irrealis de re facta, ut mitigetur dictio spurcior*: PLAVT. Pseud. 1279 dum enitor, prox, iam -e inquinavi pallium (*Ussing ad l.*: '*litotes*'; *rem factam esse docet v. 1281* commuto ... pallium). *addendus locus interpretatione et explicatione insignis*: ITALA psalm. 72, 2 (Veron. *al.*, *cf.* VVLG.) mei ... -e commoti sunt pedes, -e effusi sunt gressus mei (*gr.* παρὰ μικρὸν ... παρ' ὀλίγον, Sangerm. *al.* paulo minus ... -e, Ambr. Iob 3, 3, 5 *al.* -e ... paulo minus; *explicat* AVG. *ad l.* quod dixit '-e', hoc dixit: 'paulo minus' [*ibid. opp.* omnino]. *sim.* serm. 48, 3, 3. *cf.* CASSIOD. *ad l.* cum dicit '-e', cito se ... rediisse commemorat). Ⓑ *ante verba delendi, pereundi* (*sequitur l. 64. 68. 69. 74; attulimus selecta*): PLAVT. Amph. 1026 -e effregisti ... cardines (Bacch. 586. *cf.* Most. 453 confregi. PETRON. 29, 1 dum ... stupeo, -e resupinatus crura mea fregi). Bacch. 950 *Vlixes* -e inventus interiit (NEP. Dat. 2, 3). Epid. 200 -e in cursu concidi (CIC. Planc. 65 c. -e. OV. am. 3, 2, 15. *cf.* CIC. ad Q. fr. 2, 9, 2 corrui [VITAE patr. Iurens. 34 M.]. AVG. civ. 10, 25 p. 440, 23D. conlapsus est). Mil. 408 ne tu edepol ... nos -e perdidisti (TER. Haut. 814 quam -e. AFRAN. com. 264 [peristi *trad.*]. HYG. astr. 2, 14 p. 50, 6. *cf. p. 50, 24*). 409 absumptu's -e. Stich. 216 -e sum fame emortuos. Trin. 165 pessum dedit. Truc. 518 me interfecisti -e vita. TER. Andr. 822 -e inlusi vitam filiae. Hec. 818 periit (OV. fast. 3, 871 -e simul p. IVV. 6, 563 TERT. pudic. 10 p. 239, 17). LVCIL. 607 imperium regis -e imminuimus. CIC. Sull. 82 quibus *periculis* -e oppressa est res publica (VELL. 2, 79, 4 PORPH. Hor. carm. 2, 13, 1. *cf.* OV. fast. 6, 194 -e est ... obruta [6, 438 est ... o. -e]). p. red. in sen. 4 delerunt (HOR. carm. 3, 6, 13 AMM. 25, 8, 5). Mil. 37 confecit (CELS. 2, 10, 8). *al.* Ⓒ *per schema quoddam, quo argumenta sim. in sermonem, orationem sim. inseruntur* (*cf.* QVINT. inst. 4, 5, 4 *gratiora sunt, quae* inter dicendum ex re ipsa nata videantur, unde illa non iniucunda schemata '-e excidit mihi' et 'fugerat me' et 'recte admones'. *v. etiam p. 42, 21*): PLAVT. Poen. 40 hoc quoque ..., quod -e oblitus fui (Pseud. 171 est, quod ... dicere -e fui o. HIER. epist. 24, 3, 2 -e o. sum, quod in principio debui dicere. *aliter* OV. *l. 11*). CIC. Verr. II 2, 87 etiam, quod -e praeterii (Cluent. 138 est ... reliqua ... auctoritas, quam ego turpiter -e p. *al.* PLIN. epist. 1, 7, 6 -e p., quod minime praetereundum fuit. APVL. met. 3, 23, 5 AVSON. Symm. epist. 1, 32, 5. *ad vocem solam spectat p. 49, 24, vix huc pertinet p. 47, 50*). Att. 5, 20, 6 dixi (SEN. contr. 9, 6, 1 [*dub.; v. Kießling in app. crit.*]. *dub. an huc pertineat*: EPIST. Sapph. 204 d. quam modo -e *eqs.*; *aliam formulam v. p. 43, 71*). VAL. MAX. 8, 14 ext. 1 -e adieci (SEN. epist. 82, 12). PLIN. epist. 3, 9, 36 -e omisi (VITA Marcell. Ebred. [BHL 5227]6[in.] quem superius pro quadam oblivione mentis -e omisimus [*contaminavit duas sententias: 'supra omisi' et '-e non commemoravi'*]).

Ⓘ *plusquamperf.* (*cave addas* PETRON. 88, 5, *ubi* -e *non ad verbum, sed ad subst.* animas *pertinet*): OV. met. 14, 85 quas ... rates Iris ... -e cremarat. VAL. MAX. 2, 7, 4 -e castra erant capta. PORPH. Hor. epod. 16, 6 -e legati ... illis consenserant (CAPITOL. Maximin. 22, 1 Gord. 30, 7). SYMM. epist. 1, 15, 1 -e evenerat, ut *eqs.* AMM. 29, 1, 4 perierat (30, 7, 7). 30, 7, 8 redierant. HEGES. 5, 11, 1 -e admissum erat facinus ..., nisi *eqs.* PELAG. in Rom. 7, 8 -e ... in oblivionem ierat. AVG. civ. 2, 22 p. 84, 26D. -e in superstitionem ... deciderat. SIDON. epist. 3, 12, 1 FAVST. REI. epist. 6 p. 196, 13 BOETH. cons. 1 carm. 1, 18. CASSIOD. hist. 5, 28, 2 peremerat (*Sozom. 4, 10, 10* μικροῦ. *item* 7, 2, 29, *ubi Socrat. 3, 23* μικροῦ). 6, 1, 3 -e ... sustinuerant, nisi *eqs.* (*Socrat. 3, 1* μικροῦ δεῖν). *per schema quoddam* (*simile ac p. 41, 76*): APVL. met. 2, 22, 6 quod -e praeterieram (AMBR. off. 2, 11, 59. *cf.* SIDON. epist. 6, 9, 3 omiseram. 7, 9, 21 transieram). HIER. tract. p. 384, 2 quod -e obliti fueramus dicere.

Ⓘ *imperf.*: CVRT. 4, 8, 3 *Memnonis* regia cognoscendae vetustatis avidum trahebat -e extra terminos solis; sed *eqs.* DON. Ter. Andr. 752, 3 -e ... Mysis universa narrabat.

Ⓘ *praes. pro praeterito* (*in periodo irreali*): APVL. met. 1, 19, 10 corpus ... in flumen -e cernuat, nisi ... adtraxi.

β *per coniunctivum*: Ⓘ *in enunt. secund.*: CIC. Verr. II 1, 85 ut ... -e incenderere (*in enunt. consecut. ut*: ASCON. Mil. p. 41, 12 confecerit. PLIN. epist. 3, 14, 7 concideret. IREN. 2, 19, 4 [2, 30 H.] uti -e suffocaretur et paulo minus corrumperetur, nisi *eqs.* SPART. Sept. Sev. 11, 2 diligeretur [*pro* del-]. SVLP. SEV. Mart. 13, 8 prostraverit). Catil. 2, 12 cum ... -e interfectus essem. 4, 19 quanta deorum benignitate auctas ... fortunas una nox -e delerit (*item in enunt. interrog.*: OV. am. 2, 11, 50 -e sit ut ... obruta navis. VELL. 2, 99, 3 quam -e ... iniecerit. QVINT. decl. 302 p. 190, 26 qua de causa -e gladiator factus sit). LIV. 6, 17, 4 noctis illius, quae -e ultima ... fuerit. PLIN. nat. 7, 74 quia ... -e sit interemptus. Ⓘ *in enunt. prim.* (*sc. coni. plusquamperf.*): *in periodo condicionali* (*fortasse protasi suppl.* AMM. 17, 4, 4, *v. de Jonge ad l.*): CAEL. Cic. fam. 8, 4, 1 nisi nostri equites acutius vidissent, -e ... superasset. AMM. 16, 2, 10 hostes ... legiones ... -e delessent, ni *eqs.* (29, 6, 14). AVG. epist. 105, 2, 3 illum ... -e occidissent, nisi *eqs.* *in periodo temporali*: PS. HIER. indic. de haer. 19 quod cum ingressum esset, -e periisset *saeculum tricesimum* (*in doctrina Valentinianorum*).

γ *per formas infinitas*: Ⓘ *inf. perf.*: TER. Ad. 272 -e in eum locum redisse. CIC. Att. 1, 17, 8 equites -e a senatu esse disiunctos. HOR. carm. 3, 7, 17 narrat -e datum Pelea Tartaro (*suppl.* esse *ut*: VELL. 2, 68, 4 -e ... expertos. HYG. astr. 2, 20 p. 60, 15 vim sibi -e allatam. TERT. apol. 14, 3 Martem ... -e consumptum). HYG. astr. 2, 34 p. 73, 13 Oriona ... esse dilectum et -e factum, ut *eqs.* PS. TERT. haer. 4 p. 220, 11 *tricesimum aeona* -e dissolutum esse, nisi *eqs.* LACT. inst. 1, 5, 28 veritatem ... -e tenuisse, nisi *eqs.* 1, 21, 21 *Isidem* mortalem mulierem fuisse ac -e orbam, nisi *eqs.* AVG. civ. 10, 25 p. 439, 26D. (*ad* psalm. 72, 2, *v. p. 41, 54*) pedes ... -e fuisse commotos (*sim.* serm. 15A, 2 l. 30L.). *addas inf. praes. hist.* (*per periphrasin*): SALL. Iug. 59, 3 ita ... hostis -e victos dare (*pro* 'vicerunt'). Ⓘ *part. perf.* (*sunt, quae fortasse ad p. 43, 18 pertineant; pro verbo finito* VERG.; *cf. supra l. 50*): CIC. har. resp. 6 *urbem* obsessam, oppugnatam, ... -e captam. VERG. ecl. 9, 18 heu, tua nobis -e simul tecum solacia rapta, Menalca? (*cave ad* simul *referas*). LVCAN. 8, 753 fluctu -e relatus. MART. 7, 47, 4 gustata Lethes -e ... aqua. SVET. Iul. 17, 2 in contione -e discerptum (Cal. 2). TERT. nat. 1, 10, 39 eadem Iovem -e perpessum (*ad* eadem *referre dissuadet apol. 14, 3*). apol. 14, 2 Aeneam -e interfectum. IREN. 1, 3, 1 (1, 1, 5H.) Aeonis ... -e perditi (*gr.* μετὰ μικρόν). PORPH. Hor. carm. 3, 8, 1 arbore infracta -e elisus. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 203, 19 -e ... periclitatam (*Rustic.* paulo minus, *gr. I 1, 4 p. 30, 20* μικροῦ).

b *cum tempore praesentis* (*praes. pro praeterito v. sub a, cf. etiam inf. praes. hist. l. 58*): *formae infinitae*: CIC. Mil. 37 vidi hunc ... -e interfici. STAT. Theb. 4, 324 te ... vidi ... -e ruentem (*item part.*: AVG. c. acad. 1, 1, 1 p. 4, 10 -e mergentem. civ. 22, 8 p. 569, 24 D. gemitibus ... -e intercludentibus spiritum). *formae finitae* (*indicat.*): TERT. adv. Prax. 8 p. 238, 5 -e devoratur. CYPR. eleem. 22 p. 390, 15 nisi editio *munerum* honesta successerit, ... -e lapidantur *munerarii* (patient. 10 p. 404, 13 Moyses ... -e lapidatur). epist. 59, 16 p. 686, 19 -e ipse delinquo (*vix ad B*). FIRM. math. 1, 4, 13 in primis vestigiis -e deficimus.

2 *agitur de re eveniente* (*sc. in forma praedicandi q. d. reali*): **a** *de actione propemodum finita vel eventu iamiam instante* (*exempla selecta*; -e *verbo fere anteponitur*): α *cum formis verbi finitis*:

[*Thome*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TRAG. inc. 166 postquam pater adpropinquat iamque -e, ut comprehendatur *puer*, parat (*per abundantiam quandam, quod* parat *per se finem instantem indicat*). CIC. Verr. II 3, 77 aratores funditus evertebantur et eo magis, quod iam superioribus annis afflicti erant et -e perditi. II 4, 87 cum iam -e obriguisset, vix vivus aufertur. Sest. 60 ut . . . -e iam . . . paeniteret. Brut. 323 cum iam -e evanuisset. ac. 2, 10 etsi . . . id, quod quaerebatur, -e explicatum est, ut tota fere quaestio tractata videatur. Tusc. 5, 15 -e ad exitum adducta quaestio est. Att. 4, 3, 2 reficiebatur et ad tectum -e pervenerat *porticus* (*cf.* 4, 16, 8 basilicam iam -e texerat [texit *vel* texerit *codd.*]). fam. 15, 21, 2 risus omnis -e consumitur ([*nisi ad* omnis]. IVST. 28, 3, 7 bellis -e consumpti sunt. VVLG. Ios. 9, 13 calciamenta . . . trita sunt et -e consumpta. AVG. civ. 5, 22 p. 234, 16D. bellum . . . vires extenuavit et -e consumpsit). CAES. civ. 1, 41, 1 pons . . . -e erat refectus. VELL. 2, 64, 3 proscriptio . . . -e finita *est*. COLVM. 12, 49, 6 iam -e amphoram impleverunt (*cf.* CYPR. Fort. praef. 2 p. 317, 22 complentur [FILASTR. 107, 3. 8]). 12, 52, 2 -e duplicat. *et saepius.*

β cum formis verbi infinitis: Ⓘ *part.*: Ⓐ *vario usu*: CIC. Verr. II 4, 34 *reus* opinione hominum -e damnatus (II 5, 76. *aliter p. 41, 39*). dom. 15 iam -e belli depulso metu. 24 rei . . . -e iam desperatae. fam. 12, 30, 2 *bello* -e sublato. CASS. Cic. fam. 12, 13, 1 -e victam rem publicam (FLOR. epit. 1, 10, 2 -e victis [*pro subst.*]. AVG. c. acad. 2, 8, 21 Trygetii victi -e [*sunt qui* -e *ad sequens verbum referant*]). LVCR. 2, 959 -e amissos accendere sensus. CAES. Gall. 6, 36, 2 -e deletis hostibus. civ. 1, 30, 5 rebus -e perfectis (*cf.* 1, 61, 2 *fossis* -e effectis). BELL. Afr. 22, 2 -e (plane *Wölfflin*) oppressam funditus⟨que⟩ deletam Italiam. OV. rem. 731 -e exstinctum cinerem. met. 1, 443 exhausta -e pharetra (HOMER. 929 e. -e salute. *cf.* LIV. 22, 2, 5 hausti -e limo). LIV. 10, 5, 8 prope serum auxilium iam -e circumventis. *al.* *part. praes.*: STAT. silv. 1 praef. qui . . . vindicat a situ litteras iam -e fugientes. Ⓑ *part. ponitur pro praedicativo iuxta* videre, videri (*nisi suppleto* 'esse' [*acc. c.*] *inf. intellegas*): CIC. prov. 11 videtis . . . -e adflictos iam atque eversos publicanos. 19 bellum adfectum videmus et, vere ut dicam, -e confectum. CAES. Gall. 7, 20, 12 exercitum . . . fame -e (*om. a*) consumptum. 7, 44, 4 quin -e circumvallati . . . viderentur (*item pass. et dub. an* -e *cum verbo* videri *iungendum*: civ. 1, 53, 1. 2, 16, 2 CELS. 8, 10, 1H. *haec iunctura et alibi subauditur, v. e. g. l. 56. p. 46, 83. 48, 9. 11; cf. fortasse* sentire *p. 48, 15*).

(II) *inf. perf. pass.*: CIC. Brut. 161 iam ad summum -e esse perductam *maturitatem*. Att. 7, 23, 1 nos omnis -e iam captos esse (plane *Wesenberg coll. quod seq.*: capti plane). fam. 5, 12, 2.

b *de statu potius, ad quem pervenire nondum contigit* (-e *verbo anteponitur*): CIC. leg. agr. 2, 87 (*de Isthmo*) ut terra . . . maria . . . diversa -e coniungeret, cum pertenui discrimine separentur (BELL. Alex. 72, 2 *collis* -e coniunctus oppido. HYG. astr. 3, 7 p. 84, 3. 3, 34 p. 95, 22). rep. 1, 31 cur in una re publica duo senatus et duo -e iam populi sint (*ad totam sententiam referendum esse noscas exemplis plane distinctis p. 47, 5*). div. 2, 91 *luna* terram -e contingens (*item part. praes.*: HYG. astr. 4, 3 p. 102, 18. 4, 6 p. 105, 5 AMM. 18, 8, 5. 28, 1, 38. *alia*: CIC. Tim. 37 [*nil resp. in gr.*]. CAES. Gall. 7, 24, 2 COLVM. 4, 24, 20. *cf.* MELA 3, 34 adtingat). OV. epist. 17(18), 179 -e manu, quod amo — tanta est vicinia — tango (MART. 2, 11, 4. HYG. astr. 3, 2 p. 81, 18 ut -e . . . tangere videatur. 3, 39 p. 97, 17). rem. 610 *iuvenis* in . . . portu -e salutis erat. trist. 4, 8, 35 -e tenere videbar. Pont. 2, 5, 5 res intermortua -e. *al.*

c *peculiaria*: *α de eis, quae quin adhuc fiant, non multum abest*: CORN. SEV. carm. frg. 13, 1 ora . . . spirantia -e virorum *interfectorum*. SEN. nat. 4, 13, 10 ardentes boletos . . . demittunt -e fumantes. PLIN. epist. 9, 13, 20 -e adhuc stantem (CYPR. laps. 15 p. 248, 7 a. -e ructantes. *accedit ad inf.*: PORPH. Hor. carm. 2, 1, 5 ['arma nondum expiatis . . . cruoribus'] -e a. in manibus esse arma civilia [*Schol. om.* -e]). HIER. epist. 58, 9, 1 parvulos et -e lactantes. *β de eis, quae vixdum finita sunt*: SVET. Tib. 44, 2 -e vixdum re divina peracta (*cf.* ALC. AVIT. carm. 4, 9 rebus vix -e creatis). COD. Theod. 7, 18, 14, 1 qui necdum -e auspicati militiam fugerunt (12, 5, 3 n. -e initiati). *γ de eis, quae fere semper fiunt* (*cf.* fere *vol. VI 1, 499, 3 sqq.*): POMP. gramm. V 232, 31 -e Vergilius hanc rationem secutus est. COD. Iust. 8, 17, 12, 2 cum -e mulieribus tota substantia in dote constituta est (*vix ad* tota *referendum*).

3 *in formula* -e dicam *sim.* (*sc. per formam praedicandi q. d. potentiali; addidimus pauca similia; cf.* -e dixi *p. 42, 3*): -e dicam: CIC. S. Rosc. 68 -e d., . . . videant oportet, si . . . credituri sunt. Q. Rosc. 16 iudicia summae existimationis et -e d. capitis. Cluent. 193 nemo erat illorum, -e dicam, quin *eqs.* -e dixerim: TAC. dial. 32, 4 sine honore, -e d. sine ingenuitate. *al. v. vol. V 1, 976, 55 sqq., ubi addas*: CYPR. laps. 5 CASSIAN. conl. 23, 8, 1. *?* -e diceres: FRONTO p. 188, 12 v. d. H. non aequo animo, sed prompto etiam et -e ⌊diceres⌋ ⟨. . .⟩ (⌊ ⌋ *non legunt edd. priores; secuta esse videtur vox, qua climax* 'aequo . . . prompto' *perducitur, cf. usum p. 48, 47 descriptum*). *alia*: QVINT. inst. 1, 6, 43 fuerit -e ridiculum malle *eqs.* SALV. gub. 6, 88 in qua *urbe* nescias -e, cuius sit sors peior . . ., interfectorum an viventium.

B *pertinet potius ad unam vocem vel locutionem* (*saepe modo rhetorico, ut vis totius sententiae augeatur, dum vis unius vocis, magis minusve fortis, minuitur*): **1** *usu sollemni* (*exempla selecta; de collocatione notandum* -e *saepius anteponi quam postponi voci, ad quam pertinet*): **a** *pertinet ad adi., adv. (praepos., coniunct.), pron.*: *α rationem vel modum significantia*: Ⓘ *varia* (*potiora*): Ⓐ *adi., adv.*: PLAVT. Capt. 61 hoc -e iniquomst *eqs.* CIC. S. Rosc. 68 -e manifestum parricidium. 120 homines -e operarios. Verr. II 5, 110 nudus -e est destitutus (orat. 183 n. -e . . . oratio. GREG. M. dial. 3, 14 p. 167, 3M. -e n. [*in vers. gr. nil resp.*]). Sest. 19 purpura plebeia ac -e fusca (*cf.* PLIN. nat. 24, 130 -e purpureo [25, 35. 31, 113. 32, 87]. 34, 103 -e caerulea). har. resp. 23 dies illi pro festis -e funesti. 49 scelerata et -e deletrix . . . sica (*an ad 2a?*). Phil. 3, 29 vis quaedam -e fatalis. de orat. 2, 58 rhetorico -e more (*cf.* QVINT. inst. 8, 3, 80 -e poetico spiritu). 2, 109 -e puerilem (QVINT. inst. 9, 4, 66. *cf.* CIC. Tusc. 1, 93 -e aniles [nat. deor. 2, 70]). 3, 30 *res* tragicas -e comice *tractare* (*item cum adv.*: PLIN. nat. 10, 147 -e contextim. SVET. Aug. 59 oppidatim. Tib. 9, 3 iunctim. AVR. Fronto p. 10, 17 v. d. H. -e moleste ferre. AVG. ord. 2, 17, 54 -e divine. *al.*). Brut. 167 -e Attico stilo (*cf.* OV. Pont. 4, 13, 18 -e poeta Getes. QVINT. inst. 11, 1, 12 illo -e Socratico genere. AVR. Fronto p. 30, 23 v. d. H. -e me Opicum animantem). CAES. civ. 3, 86, 2 -e incredibilem rem (DECL. in Catil. 3 OROS. hist. 2, 6, 6. *cum aliis privativis*: LIV. 36, 25, 4 -e impenetrabilis [*var. l.* saepe]. VELL. 2, 115, 4 inexpugnabiles [CELS. 3, 20, 1 i. -e]. STAT. Theb. 6, 384 inviolabile. VLP. dig. 10, 2, 54 impossibilis. PORPH. Hor. carm. 3, 24, 36 -e iam inhabitabiles [*Schol.* nec i. *tantum*]. *cf.* VOPISC. quatt. tyr. 11, 1 Probo -e nolente [poene volens *P*, poenam *Magie; cf. 3* invito]). *et saepe.* *addas adi. vacuitatis* (*cf. negationes sub δ*): CIC. Verr. II 5, 125 navem . . . -e inanem (NEP. Alc. 8, 6). VAL. MAX. 6, 3, 1c *area* diu -e (*L*, diis penatibus *A marg. et Paris, alii alia*) vacua (FLOR. epit. 4, 2, 21 urbem. SIDON. carm. 2, 154 pharetra).

Ⓑ *pron.* (*cuius formis* -e *saepius innititur, quamquam ad totam sententiam pertinet, e. g. p. 42, 80, cf.* OV. Ib. 258 IVL. VICT. rhet. 24 p. 442, 22): ① ipse (*dedimus pauca certiora; aliter usurpatur l. 78*): -e ipse: CIC. Pis. 26 -e i. consul. Tusc. 2, 3 -e ab i. foro. CAES. Gall. 6, 42, 2 -e ab i. vallo. 7, 77, 8 -e in i. cadaveribus. civ. 1, 5, 3 -e in ipso urbis incendio. VAL. MAX. 5, 7, 1 -e ipso per se dumtaxat animo sine corpore militaturus. TAC. Agr. 33, 2 -e adversus ipsam rerum naturam. *al.* ipse -e: CIC. Planc. 96 i. -e insula. fam. 6, 4, 4 iam natura i. -e. OV. epist. 13, 54 nomina . . . ipso -e timenda sono. LIV. 6, 17, 4 i. -e Iove erepto. VAL. MAX. 6, 2, 3 ab i. -e porta. 8, 9, 1 in i. -e ortu. PHAEDR. 3 prol. 20 in i. -e . . . schola (*v. app. crit.*). SEN. epist. 122, 6 in ipso -e balinei limine. MART. 5, 14, 4 inter ipsas -e tertius sellas . . . consedit (*an ad* tertius *?*). *al.* ② *pron. poss.*: CIC. Phil. 14, 33 suis -e manibus (OV. epist. 15[16], 315 -e s. *cf.* LVCAN. 5, 253 gladio . . . -e suo). Cato 78 incolas -e nostros (VELL. 2, 53, 4 AVG. civ. 4, 29 p. 182, 34 D.). OV. epist. 18(19), 22 verbis . . . -e tuis. ③ *pron. demonstr.* (*addidimus ellipsin pron., v. l. 58; maxime de verbis allatis*): hic: CIC. fin. 1, 68 his -e verbis (APVL. apol. 53, 4). VAL. MAX. 1, 8, 5 in hunc -e modum. QVINT. decl. 270 p. 102, 10 divisio -e (poenae *trad.*) hoc proprium habet. PRISC. gramm. II 85, 3 localia sunt haec adverbia sive praepositiones, ex quibus comparativa nascuntur nomina, et -e haec: '. . .'. CONC.S II 3, 3 p. 120, 27 *Ioannes addit* 'et habitavit in nobis' (*1, 14*) hoc -e dicens: '. . .' (*gr. II 1, 3 p. 115, 9* μόνον οὐχὶ λέγων. *idem gr. vertit* MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 3 p. 255/6 quomodo? h. -e d. *eqs.* [*v. Wilhelmsson, Stud. 43, quae trad.* bene *corr. in* -e; *cum ellipsi pronominis*: 6, 3 p. 281/2. 20, 2 p. 363/4]). PRIMAS. in apoc. p. 823D ex hac -e regula. *alia* (*dub.* CIC. fam. 2, 9, 2 -e sum factus ille): CIC. leg. 3, 12 magistratuum discriptio, sed ea -e nostrae civitatis. SEV. MINOR. p. 733B diebus -e istis, quibus *eqs.* EVCHER. instr. 1 p. 110, 13 illam -e horam . . ., qua *eqs.*

(II) *accedit ad voces (dis)similitudinis vel relationis*: Ⓐ *quaslibet*: CIC. Verr. II 2, 48 -e alterum filium (orat. 226 a. -e Demosthenem. fin. 2, 92 -e a. Epicurus. Tusc. 5, 56 -e a. Laelio. VELL. 2, 46, 1 a. -e . . . orbem. *al.*). Mil. 78 -e aequaliter (OP. imperf. in Matth. 53 p. 934 -e ae. remuneravit [*ad Matth. 25, 14sqq., ubi parem esse mercedem laudant interpretes; sed differentiam efficit fortasse talentum postea additum*]. *cf.* VELL. 2, 110, 2 -e aequali . . . intervallo). orat. 44 -e communia (fam. 15, 1, 1 QVINT. inst. 4, 1, 33. VEG. mil. 3, 22 p. 114, 12 -e utrique parti . . . c. occasio). SEN. Herc. O. 1690 -e iam similis (nat. 6, 9, 1 s. -e ex causa. QVINT. inst. 9, 4, 6 s. -e licentia. APVL. flor. 4, 3 -e s. purpura. COD. Iust. 8, 37, 13, 2 -e s. omnium natura). PLIN. nat. 18, 127 -e ad alium proventum (*sim.* 19, 74. *ceterum*: APVL. met. 1, 6, 1 -e alius . . . ad miseram maciem deformatus. COD. Theod. 16, 6, 6, 1 alium -e dei filium . . . venerantur). AVG. civ. 3, 5 p. 101, 21D. -e talis quaestio (5, 18 p. 227, 28 -e t. aliquid). serm. 291, 5 -e ipsa verba (*i.* '*eadem*', *aliter v. l. 34*). idem: -e idem: CIC. p. red. in sen. 33 -e i. ducibus. VARRO ling. 10, 4 facie . . . -e e. BELL. Alex. 28, 1 -e sub i. tempus (31, 3 -e e. tempore. *cf.* VAL. MAX. 3, 2, 2 tempestate). OV. trist. 4, 4, 62 -e sub eiusdem sideris axe. VELL. 2, 39, 1 -e (plane *vel* plene *Burmann*) i., quod . . . orbis, . . . conferunt stipendium (*cf.* 2, 39, 2 -e idem . . ., quantum pater . . ., contulit). PLIN. nat. 31, 109 -e e. modo (AVG.

[*Thome*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in psalm. 87, 10 l. 28). *al.* idem -e: CIC. fin. 5, 33 e. -e natura. Att. 16, 15, 5 i. -e verbis (*cf.* CLAVD. MAM. anim. 3, 14 p. 181, 21 uno propemodum momento atque eodem -e verbo). VAL. MAX. 1, 6, 3 e. -e tempore (POMPON. dig. 1, 2, 2, 6; *antea syn.* e. t. fere). CELS. 7, 26, 2^{L} e. -e momento (OPTAT. 2, 17 p. 51, 5; *cf. l. 7* uno tempore). *al.* par (-e *postponitur* CIC. de orat., PLIN. nat.): CIC. Lig. 19 principum dignitas erat -e par. de orat. 3, 27 par -e laus in dissimili scribendi genere (*cf.* QVINT. inst. 10, 1, 73 diversa virtus laudem -e est parem consecuta). ad Q. fr. 3, 1, 18. VAL. MAX. 9, 15, 1 studio. MELA 3, 53 -e par spatio (*cf.* FRONTIN. strat. 1, 8, 11 -e iam par numero). PLIN. nat. 9, 124 p. -e ... pretia. *al.* -e pariter: PLIN. epist. 2, 3, 2.

(B) *adi., adv., praepos. correlativa (comparativa) sim.*: CIC. Mur. 11 -e simul cum patre (de orat. 3, 149 una c. *eqs.* rep. 2, 8 simul c. *eqs.* Tusc. 3, 2 -e c. lacte nutricis. QVINT. decl. 347 p. 368, 19 TERT. anim. 5, 2 AVG. c. acad. 2, 2, 3. *cf.* OV. met. 5, 395 -e simul [VERVS Fronto p. 130, 21 v. d. H.]. *cf. p. 41, 70*). Planc. 53 -e totidem (de orat. 3, 34 t. -e. SEN. epist. 100, 9 -e t. PLIN. nat. 14, 20 t. -e. QVINT. inst. 12, 10, 10 t. -e. *cf.* PLIN. nat. 36, 101 totiens -e. PAVLA Hier. epist. 46, 10, 3 tot -e [MART. CAP. 5, 561 -e t. GREG. M. dial. 3, 26 p. 196, 2M. -e t.]). CAES. civ. 1, 84, 4 (*de obsessis*) -e ut feras (HOR. sat. 1, 2, 101 Cois tibi -e videre est ut nudam *libertinam* [*vix ad* videre]. MELA 1, 16. PLIN. nat. 16, 139 ut -e *eqs. cf.* VOPISC. Aurelian. 41, 10 veluti praesentem -e ... deum. LACT. opif. 5, 5 velut in circulum -e). VAL. MAX. 4, 1, 6 -e tantum (4, 7 ext. 1. 8, 7 ext. 7 SALV. eccl. 1, 3. CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 107, 19 tanto -e minor ..., quanto *eqs.*). COLVM. 2, 11, 7 -e tam plenum ... quam *eqs.* (12, 44, 4. EVCHER. laud. her. 36 p. 190, 2 vis illa ... quam abscondita cunctis -e tam nota est [*vix ad* cunctis]). MELA 2, 123 ut fecunda, ita -e pestilens. 3, 16 tantundem -e (3, 31. PLIN. nat. 4, 9 [*inde* MART. CAP. 6, 652]).

β *gradum, ordinem, mensuram significantia*: (I) *gradu positivo*: (A) *vario usu*: PLAVT. Persa 114 nimis -e (Rud. 1204 PACVV. trag. 260. *cf.* CIC. Phil. 10, 23 nimium -e). CIC. de orat. 1, 10 -e infinitam vim et materiem (orat. 127. div. 2, 92 ex i. -e intervallo. COLVM. 2, 2, 4. 12, 59, 5. LACT. inst. 1, 1, 20 infiniti ... -e operis et immensi). 1, 214 immensis -e (CVRT. 4, 14, 12 -e i. planities. COLVM. 11, 1, 10 -e i. scientiam). VELL. 2, 115, 4 -e funditus. MELA 1, 94 -e a media nocte (1, 104. PLIN. nat. 9, 20 m. -e in ventre. QVINT. inst. 6, 2, 17. AVG. c. acad. 3, 4, 7 p. 50, 16 de m. -e prandio). *al.* *accedit ad praepos.*: CIC. Scaur. 35 -e praeter ceteros (*cf.* OP. imperf. in Matth. 37 p. 834 prae ceteris -e). VELL. 2, 6, 2 -e usque Alpis (CELS. 4, 8, 4 -e u. ad lassitudinem. SEN. vita patr. 32 PACIAN. [?] sim. carn. p. 107, 4. *addas fortasse* AMM. 20, 11, 11. 22, 3, 12). 2, 88, 2 -e ultra feminam *mollis* (PLIN. epist. 7, 31, 1 -e u. modum). (B) *cum notionibus temporis* (*cf. l. 39. 40*): TER. Ad. 272 dolet nos -e sero scisse (CIC. Lael. 11 ante tempus ... suo tempore ... -e s. AVSON. 302, 39 p. 175 P. *cf.* EDICT. imp. Diocl. praef. 8 L. -e sera prospectio est). CIC. Q. Rosc. 8 menstruas -e rationes. VARRO rust. 1, 2, 4 -e sempiternae hiemes. 3, 16, 2 -e cotidie (CAES. civ. 3, 61, 2. QVINT. inst. 2, 5, 14 c. -e. APVL. apol. 53, 8. *cf.* DECL. in Catil. 6 assiduitate -e quotidiana [AVG. ord. 1, 10, 29 p. 141, 17 fletibus. 2, 20, 54 p. 185, 3 laudibus]). CELS. 1, 3, 1 haec ... -e perpetua sunt (CVRT. 7, 3, 11 p. -e rigore. COD. Iust. 1, 2, 23, 3 -e p. vindicatio). SEN. nat. 3, 6, 2 -e semper (PLIN. nat. 30, 8 QVINT. inst. 4, 1, 50 AVG. civ. 5, 6 p. 198, 12D. 10, 1 p. 402, 14 aut semper aut tam frequenter ut -e s. SVLP. SEV. dial. 3, 11, 11. *relatione dubia*: SCHOL. Cic. Gron. B p. 335, 12 semper ad bonam -e partem pertinent). *al.* *accedit ad praepos.*: VLP. dig. 1, 13, 1 origo quaestoribus creandis antiquissima est et -e ante omnes magistratus (OROS. comm. 3 p. 155, 8 adhuc -e ante *eqs. v. etiam l. 73 sq.*). TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 589, 5 ante saecula ... intra saecula ... -e post saecula. *accedit ad coniunctionem*: OP. imperf. in Matth. 3 p. 655 semel ... -e dum vivimus (poenae *trad.*, saepe *edd. vet. in marg.*).

(II) *gradu comparativo*: TER. Phorm. 797 -e plus quam sat erat (CIC. Phil. 6, 18 p. -e. fam. 2, 6, 5 -e p. LIV. 9, 31, 5 p. -e. 30, 42, 17 p. -e. VAL. MAX. 8, 10, 2 -e p. *al.; aliae formae*: CIC. Planc. 3 plura -e. LIV. 7, 32, 8 -e plures. 21, 40, 7. *al.; fortasse per relationem mutatam*: CIC. rep. 2, 40 in una centuria *proletariorum* ... plures censebantur quam -e in prima classe tota). CIC. Marcell. 4 non minor -e (OV. Pont. 1, 3, 66 -e minus nullo Smyrna petenda loco [*nisi potius ad* nullo *referendum*]. PAVL. FEST. p. 222 PLIN. nat. 29, 9. *al.*). de orat. 1, 66 -e ... melius. Tusc. 2, 44 ante -e quam *eqs.* (div. 1, 120. SEN. dial. 12[11], 10, 3 -e antequam. *al.; cf.* LIV. 1, 14, 9 prius -e quam *eqs.* [*al. apud eundem.* QVINT. inst. 12, 8, 3. *al.; cf.* NEMES. cyn. 71 ipso -e prior]). fam. 5, 20, 2 *honorem* maiorem tibi habui quam -e ipsi mihi (*si relatione mutata ut l. 69; ceterum* LIV. 6, 22, 2 VAL. MAX. 1, 1, 15. *al.*). ANTON. Cic. Att. 10, 8a, 1 -e carior. HOR. carm. 4, 11, 18 sanctior ... -e. OV. trist. 3, 6, 6 -e magis quam *eqs.* (LIV. 4, 10, 9 VELL. 1, 16, 1. 2, 33, 1 INST. Iust. 4, 8, 7). *al.*

(III) *gradu superlativo*: CIC. de orat. 1, 96 in ... disputationem -e intumam (2, 319 -e ex i. defensione deprompta [*nisi ad verbum referendum*]. SEN. Herc. O. 248). 1, 128 verba prope poetarum ..., vox tragoedorum, gestus -e summorum actorum (SEN. Herc. O. 502 iam -e summis ... silvis). 3, 14 sermonem ... reliquum et -e postremum (*cf.* TER. MAVR. 1870 -e supremam [*sc. syllabam, cf. 1868* paenultima]). Brut. 131 hominis -e infimi (parad. 37 locum). OV. trist. 3, 6, 20 pars ... maxima -e (*cf. adv.* SEN. suas. 6, 23 quod -e maxime tolerabile est [-e *del. Müller*, per se *Bornecque*]). 3, 13, 27 pars -e novissima (FIRM. err. 25, 3 ebdomade). CELS. 3, 5, 8 -e (plane *edd. vet.*) plurimum interest *eqs.* (ITALA II Macc. 8, 20 [rec. P] commoda consecuti sunt -e plurima [consecutis poena *trad.; gr.* πολλὴν *tantum, Vulg. om.* -e; *restrictionem, quae per* plurima *iam satis illustratur, per* -e *augere voluit interpres; correctius* rec. B -e universam multitudinem, *sim.* rec. M]). *al.* -e extremus: CIC. Cael. 70 temporibus (fam. 10, 12, 1. GREG. M. dial. 3, 14 p. 165, 15M. usque ad e. -e ... t.). har. resp. 18 e. -e discrimen (Phil. 7, 1). LABER. mim. 100 -e sensibus (*loquitur de fine vitae*). TAC. dial. 17, 6 -e ad e. *principatum Augusti* (*item* -e ad e.: SVET. vita Lucani p. 51, 13 ad extremum -e. APVL. met. 1, 6, 3 captivitatem [*i. caecitatem*]. 8, 30, 2 mortem. OROS. hist. 5, 17, 1 usque ad extremum -e. *cf. l. 13*). COD. Theod. 4, 8, 6, 2 iam -e e. relegit libertatem. -e ultimus (*de notione q. e. 'secundus ab ultimo' v.* paenultimus; *cave huc trahas p. 42, 39*): OV. fast. 5, 388 iussa ... u. -e (*de laboribus Herculis*). trist. 4, 4, 83 regio. VELL. 2, 35, 3 -e inter ultimos (*item apposita praepos.*: 2, 125, 2 -e in ultimum [*v. app. crit.*]. CVRT. 9, 2, 9 in u. -e ... terminum. 9, 3, 8 -e in ultimo mundi fine. AMM. 19, 11, 13 ad u. -e ... exitium. SALV. gub. 7, 52 -e ab ultimis terrae finibus). QVINT. inst. 9, 4, 16 -e ultimam oratoribus artem compositionis ... contigisse. FLOR. epit. 2, 6, 15 quartum, id est -e u. volnus imperii Cannae (*cf.* HIER. epist. 41, 3, 2 in tertium, id est -e u. gradum episcopi). AVSON. 420, 1 p. 377, 7P. *Iliadis* tempus Troiano bello non totum, sed -e u. fuit. IORD. Rom. 369 -e ultimus militum.

(IV) *huc referimus etiam numeralia quaedam distributiva, ordinalia, multiplicativa* (*cf. p. 44, 44*): LIV. 8, 30, 13 alternis -e verbis. COLVM. 3, 2, 30 -e singulae partes (QVINT. inst. 8 praef. 31 s. -e syllabis. 11, 3, 47 s. -e distinctiones. AMM. 22, 12, 6 dies [RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 49, 22 -e per s. d., *cf. gr. I 1, 5 p. 132, 31* καθ' ἑκάστην ὡς εἰπεῖν τὴν ἡμέραν]. HIER. epist. 49, 12, 1 per s. -e ... milia). PLIN. nat. 14, 150 -e duplici numero (*cf.* AVSON. 394, 6 p. 252P. -e duplum). 37, 204 -e vicensimum. MART. 1, 15, 3 bis iam -e ... consul tricesimus. AMM. 24, 1, 3 decimo -e lapide. *al.*

γ *quantitatem quandam significantia* (tot, tantum *sim. v. p. 45, 17sqq.*): (I) *quae spectant ad universitatem, plenitudinem*: totus (*pauca selecta*): CIC. Verr. II 5, 75 Sicilia -e t. (*item de terris*: BELL. Alex. 67, 1 Gallograeciae. VELL. 2, 3, 2 Italiae. *sim. al.*). fin. 1, 26 t. Epicurum -e. CAES. Gall. 1, 38, 4 oppidum. HIRT. Gall. 8, 40, 2 t. -e montem. OV. trist. 5, 2, 13 -e decem totis ... annis (*nisi ad numerum; cf.* SEN. contr. 2, 5, 14 t. -e quinquennio. COLVM. 7, 9, 6 -e t. anno [11, 3, 27. PLIN. nat. 2, 98 t. -e a.]). VELL. 2, 31, 3 -e totus terrarum orbis (COLVM. 3, 8, 5. *al.*). TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 589, 3 -e iam t. saeculis (*i. omnibus*). *et saepius.* omnis (*exempla notabiliora, cf. p. 48, 70*): -e omnis: CIC. p. red. in sen. 5 tribunorum ... -e o. 22 collegis. Marcell. 6 id -e omne (*item sing.*: CAES. civ. 1, 45, 1 acie. 1, 48, 5 frumentum. BELL. Alex. 29, 5 multitudine. *al.*). de orat. 3, 145 a conspectu -e omnium (*item m. plur. pro subst.*: fam. 14, 3, 2 CAES. civ. 3, 13, 2. *al.*). CAES. civ. 3, 79, 4 copiis. OV. Pont. 3, 5, 47 momentis. COLVM. 3, 7, 2 agricolarum. *et saepe.* omnis -e (*duplici fortasse relatione* PS. VARRO sent. 93 omnia omnibus vel -e adimas): CIC. Vatin. 1 ab omnibus -e. rep. 1, 12 eos ... septem ... o. -e. ac. 1, 44 o. -e veteres. BELL. Alex. 36, 4 omnesque -e ... equites. LIV. 22, 55, 3 domos. COLVM. 3, 1, 3 regione. QVINT. decl. 261 p. 70, 10 omnes -e dies. *et saepe.* cunctus: CIC. p. red. in sen. 38 senatum c. -e (*item sing.*: de orat. 3, 127 Graecia). HOR. epist. 2, 1, 81 c. -e patres. OV. Pont. 3, 9, 34 c. -e *scriptis*. VAL. MAX. 1, 6 ext. 2 c. -e regum. 8, 3, 1 -e c. sententiis. *al.* varia: VAL. MAX. 5, 9, 1 -e universo senatu (*item* SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 25. *ceterum*: TERT. nat. 2, 17, 18 u. -e dominatio. AMM. 27, 11, 1 *orbem Romanum* u. -e. VVLG. act. 13, 44 *gr.* σχεδόν. *al.*). MELA 2, 80 -e undique (*cf.* AVG. in psalm. 30, 2 serm. 2, 9 l. 29 -e ubique). QVINT. inst. 9, 3, 1 -e iam quidquid *eqs.* *cf.* -e semper *p. 45, 55*.

(II) *quae spectant ad numerum*: (A) *ad numerum infinitum* (*de mensura infinita v. p. 45, 35sqq.*): CIC. de orat. 1, 7 duces ... -e innumerabiles (1, 34. 3, 25 voluptates. 3, 34 formae. MELA 1, 56 vias. PLIN. nat. 14, 98 i. -e genera. *al.; cf.* CIC. de orat. 3, 201 -e innumerabiliter [div. 1, 25]). PLIN. nat. 22, 138 innumeras -e ... medicinas. (B) *ad unitatem*: unus: CIC. de orat. 1, 46 u. -e voce. rep. 2, 69 huic ... uni -e *officio*. Lael. 81 ut efficiat -e unum ex duobus (*sim.* CAES. civ. 3, 89, 1). CAES. Gall. 2, 19, 7 -e u. tempore (SEN. dial. 12[11], 14, 5 u. -e eodemque). LIV. 2, 65, 6 -e agmine u. CELS. 8, 12, 3 -e u. momento. CVRT. 4, 14, 6 unum -e se praedae communis exsortem. ITALA psalm. 13, 3 (Salv. eccl. 3, 57 *et* gub. 5, 19) non est, qui faciat bonum, non est -e usque ad unum (-e *om. Vulg. et aliae vers. cum gr.; sunt, qui putent ipsum Salv.* -e *inseruisse ut p. 49, 47, sed explicat* SALV. gub.: ideo dixit '-e usque ad u.', quia tanta est raritas bonorum, ut -e unus esse videatur; *perperam ad II trahit Janssen, op. sub II cit.*). *al.* solus: CIC. de orat. 3, 29 ut latine

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

loqui -e solus videatur. Brut. 16 -e solis *nobis*. 125 istum de superioribus -e solum lego. fam. 7, 1, 1 cum esses . . . -e s. relictus. Ov. Pont. 1, 10, 30 s. -e . . . aquae. VELL. 2, 66, 5 ille -e s. Romanorum. PLIN. nat. 36, 50 solumque -e hoc marmor *eqs. al.* singularis: PLIN. nat. 23, 123 -e s. remedium. ⓒ *ad quemlibet numerum* (*sc. cardinalem; alia v. p. 46, 31; maxime cum notionibus temporis, cf. p. 45, 46. 46, 45*): CALP. ecl. 3, 3 iam -e duas . . . horas (PLIN. epist. 2, 11, 14 h. -e quinque. ORIBAS. eup. 4, 1, 11 -e h. quattuor). SVET. Iul. 35, 1 per quattuor -e menses (IOH. MAXENT. Conc.[S] IV 2 p. 51, 9 quattuordecim). TERT. apol. 19, 3 quadringentis -e annis, nam et septem minus ([*cf. in argumento simili anim. 28, 1* nongentis circiter a.]. anim. 44, 2 quinquaginta -e a. FILASTR. 112, 1 -e sescenti. *al.*). AMM. 29, 5, 47 viginti -e milia. *al.*

δ *negationem indicantia* (*cf. privativa p. 44, 21. 46, 71 sqq. et adiectiva vacuitatis p. 44, 28*): ① *pronomina*: nullus (*pauca selecta*): PLAVT. Truc. 196 ita -e nulla tibi fuit Phronesium (*nisi potius ad totum enuntiatum referendum*). Q. CIC. pet. 11 n. re -e. VELL. 2, 47, 1 -e nullius nisi dei. VAL. MAX. 8, 1 absol. 2 -e n. triste suffragium. CELS. 2, 10, 1 n. -e . . . morbum. PLIN. nat. 31, 32 nullo -e momento ponderis. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 10 -e n. erit accusatio *eqs.* APVL. met. 4, 14, 2 -e ad n. redivere numerum. TERT. anim. 57, 4 n. -e hominem. *al.* *alia*: CIC. Pis. 55 -e neminem (SEN. contr. 9, 2, 16 n. -e). Tusc. 5, 93 *cupiditates* satiari . . . -e nihilo (MANIL. 1, 130 -e ex n. summa est *mundi* [summum, sumptum *var. ll.*]. POMPON. dig. 40, 7, 29pr. n. -e differunt). CELS. 2, 7, 35 -e nihil (MELA 2, 36 -e n. ignobile. PLIN. nat. 25, 8 n. -e aliud. 36, 200 n. -e non igni perfici. PLIN. epist. 10, 70, 2 iam -e n. ex ea *domo* nisi solum superest. VLP. dig. 28, 5, 9, 8. SERV. georg. 1, 186 [*e Varrone*] -e n. est nisi *eqs.* [*inde* ISID. orig. 12, 8, 17 -e n. est aliud nisi *eqs.*]. *al.*). *cf.* nec ullus *sim.*: PLIN. nat. 31, 94 nec liquor u. -e *eqs.* (INST. Iust. 1, 12, 10 neque . . . u. -e modo *eqs. cf. l. 34*). FIRM. math. 2 praef. 2 nec aliquis -e. HIER. epist. 1, 10, 1 non . . . -e unusquisque. ② *praepos.* sine: CAES. civ. 3, 86, 4 -e s. vulnere bellum conficiemus (HIRT. Gall. 8, 37, 1 s. ullo -e militis v.). PLIN. nat. 16, 39 *arbores pinastro similes* -e s. resina. 19, 107 getium -e s. capite est. 37, 170 -e s. pondere *lapis*. PS. HIER. epist. 19, 14 p. 202[B] in hoc mundo -e s. mundo est *Ioannes baptista*. ③ *particulas negativas* (*cf. l. 30 sqq.*): non: SEN. dial. 4, 29, 4 qui dicere tibi nisi clam non vult, -e non dicit. PLIN. nat. 7, 7 -e non . . . hominis. 16, 206 non alio -e quam *eqs.* 29, 9 -e non minore. 37, 125 ut -e non attingat. QVINT. inst. 12, 3, 1 -e non dissimilis. 12, 10, 29 -e non humana voce vel omnino non voce. APVL. met. 2, 25, 6 sic inanimis . . . -e ibi non eram. 10, 3, 6 quod nemo novit, -e non fit. *al.* nec: HIER. epist. 6, 1, 2 ut . . . nec mei -e memor fuerim. SALV. eccl. 3, 58 nec interest -e iam *eqs.* *adde* vix: VEN. FORT. vita Germ. 7, 23 -e vix valeo *eqs.*

b *pertinet ad subst.* (*exempla notabiliora; locutiones ex subst. et verbo compositas v. sub c; de voce* paeninsula *sim. v. vol. VII 1, 2034, 47 sqq., inter quae exempla eximas fortasse* PLIN. nat. 6, 7 *et* OROS. hist. 1, 2, 69, *cum ibi* -e *potius ad enunt. referendum sit*): ENN. frg. var. 40 quid scarum praeterii, cerebrum Iovis -e supremi? (*Vahlen iungit cum* praeterii; *excusari videtur dictio audacior*). CIC. Verr. II 2, 190 hunc tuum -e gentilem. Caecin. 57 quasi quidam -e dominus, hoc est alieni iuris vicarius. dom. 145 in illo -e fato rei publicae (*paulo aliter*: Sest. 93 duo illa rei publicae -e fata, Gabinium et Pisonem). har. resp. 2 in curiae -e limine. 63 haec -e oratio (*cf.* Phil. 2, 17 voce -e litterarum [nat. deor. 3, 91 culpae -e v.]). Brut. 118 architecti -e verborum *Stoici*. orat. 57 epilogus -e canticum (*inde* QVINT. inst. 11, 3, 58 -e cantare in epilogis). rep. 6, 11 venis -e miles. Att. 1, 13, 2 auctoritatem -e principis (CAES. anal. frg. Cic. Brut. 253). ad Q. fr. 2, 11 (12), 4 *Philistus* -e pusillus Thucydides (*cf. p. 44, 64*). VARRO ling. 8, 41 -e . . . geminos (*cf.* HOR. epist. 1, 10, 3 hac in re . . . dissimiles, at cetera -e gemelli. AVG. civ. 15, 16 p. 93,12D. -e germani). CAES. Gall. 6, 13, 1 -e servorum . . . loco (SVET. Vesp. 3 uxoris. PAVL. dig. 41, 1, 48pr. domini. *cf.* SEN. contr. 2, 1, 26 -e cantantis modo [PLIN. nat. 21, 33 -e in capillamenti modum]. VELL. 2, 97, 4 in formam -e *eqs.* [2, 109, 1 -e ad . . . f.]. PLIN. nat. 10, 1 -e bestiarum generis). Ov. epist. 15(16), 359 *et* 361 -e puer (met. 9, 398. *al.* VELL. 2, 43, 1. PLIN. epist. 4, 1, 4 me -e adhuc p. *al.*, *cf. p. 49, 20. 27. 36*). Pont. 4, 8, 11 tibi quae coniunx, eadem mihi filia -e est (*cf.* AVSON. 172, 12 p. 38P. germane carnis lege . . ., amore -e filius). 4, 8, 90 pro socero -e (*sc. per similitudinem affinitatis; aliter, sc. eventu prope facto*: STAT. Theb. 4, 290. *cf.* LVCAN. 6, 364 -e gener [*eventu; similitudine*: AVSON. 183, 6 p. 45 P.]). LIV. 26, 41, 9 -e orbitas. MANIL. 5, 347 -e deos. SEN. suas. 2, 16 -e . . . victor (FRONTIN. strat. 2, 4, 5 *Galli* iam -e v. PORPH. Hor. carm. 4, 6, 3 'Troiae prope v. altae' id est: -e v.). *et saepius.* *ad notiones quasdam mensurae*: PLIN. nat. 21, 114 -e unciarum latitudinem (*nisi ad enunt. referendum*). HIER. epist. 45, 2, 2 -e certe triennio (*item de tempore*: CIL VIII 11185 -e seculi). MART. CAP. 6, 614 -e dimidio minor. *huc addas fortasse*: PLIN. nat. 32, 142 mensura -e ipsius mundi. SVLP. SEV. chron. 2, 45, 5 permensus est orbem -e terrarum.

c *pertinet ad verba vel ad iuncturas locutionesve ex verbis et subst. formatas* (*non satis perspicue distinguas A2; hic attulimus fere ea notabiliora, quibus potius ipsa dictio quodam modo restringitur vel excusatur*): α *ad iuncturas, locutiones potius*: CIC. Catil. 3, 18 ut eos -e oculis videre possimus (*similia*: de orat. 3, 161 -e . . . in conspectu [Tusc. 4, 2 CAES. Gall. 1, 11, 3 FLOR. epit. 3, 11, 10]. part. 20 quae *oratio* rem constituat -e ante oculos. LIV. 34, 32, 11 -e in oculis meis. *al.*). p. red. in sen. 25 -e ex Acheronte excitatos. 39 cum me . . . Italia cuncta -e suis umeris reportarit (*cf.* de orat. 1, 228 *quod* pupillum . . . ipse -e in umeros suos extulisset). Phil. 6, 9 ut -e corpore suo Gallia prohiberet Antonium. nat. deor. 1, 4 *ut dei* ad usum hominum fabricati -e videantur. CE 55, 9 (*sacc. I a. Chr.*) docta, erodita -e Musarum manu. VERG. epist. Macr. Sat. 1, 24, 11 ut -e vitio mentis tantum opus ingressus mihi videar. LIV. 38, 46, 3 pedibus -e hostium aciem subiecit (PETRON. 115, 11). RVT. LVP. 1, 16 *tantam caedem* dumtaxat arguere, -e maleficii largitionem est facere. *sim. saepius.* β *ad verba potius sola* (*huc rettulit Merguet* CIC. p. red. ad Quir. 17 classem adtemptatam . . . -e sensit; *ratione tamen parum dilucida*): CIC. Scaur. 25 *Leontinus* campus . . . ipse me causam -e docuit. Phil. 10, 4 quos . . . -e venerari debemus. de orat. 3, 93 cum . . . dedisceret -e (Brut. 51 ut . . . loqui -e d.). rep. 3, 40 vult -e *eqs.* (plane *cod. unus*). leg. 1, 61 *cum animus ipsum deum* -e prenderit. fin. 1, 71 si infantes . . ., mutae etiam bestiae -e loquuntur *eqs.* (Ov. epist. 16[17], 84 supercilio -e loquente). fam. 5, 2, 10 -e minitanti. 15, 1, 4 rebus, quas vos audistis, ego -e cerno *eqs.* Ov. fast. 6, 70 -e rogantis (AVSON. 469, 10 p. 4 P.). LIV. 31, 1, 5 crescere -e (*sc. non minui*). SEN. suas. 3, 4 -e repugnante materia. PLIN. nat. 8, 54 rationem *capiendi leones* . . . pudendam -e talis ferae nomine. STAT. Theb. 1, 547 (*de imagine*) ora -e movet. *al.* *cf.* -e est, ut *eqs.* (*fortasse sec.* prope est, ut *eqs.*): TER. MAVR. 1697 ex praedictis -e est, ut regula . . . versum comprobet. COD. Iust. 11, 50(49), 2 pr. (*ca. a. 400*). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 38, 2 l. 47 G. (*addas fortasse* 39, 2 l. 39, *quamquam ed. cum tribus cod. vet.* -e necesse sit, *ut exhibet*). VITA Hil. Arel. 3 l. 30 ALC. AVIT. hom. 20 p. 133, 20 CAES. AREL. serm. 18, 1.

2 *in enumeratione vocum affinium vel in oratione bipartita restringit vel corrigit gradationem quandam, quae ultimis vel posterioribus membris significatur*: **a** *iunguntur membra coniunctionibus*: α *copulativis* (*attulimus significantiora*): ① et: CIC. Verr. II 5, 153 furoris cuiusdam et immanitatis et inauditae crudelitatis et -e novae proscriptionis. Mur. 6 verbis et -e imperio. p. red. in sen. 25 incredibilis multitudo . . . et -e Italia ipsa. p. red. ad Quir. 2 incredibili quadam et -e divina . . . voluptate (rep. 1, 45 magni . . . et d. -e [AVG. ord. 2, 10, 28]. div. 1, 53 singulari . . . et -e d. Lael. 64 maxime raro . . . et -e d. *cf.* ad Brut. 5, 2W. res . . . memorabilis et -e caelestis). prov. 6 et ad insignem memoriam turpitudinis et -e ad iustum odium (*item* et . . . et: AVSON. Mos. 296 et voces et -e manus [*ex* STAT. *infra*]. AVG. civ. 22, 8 p. 571, 10D. et admonendam et -e obiurgandam). Scaur. 26 non . . . audire . . ., sed . . . cernere et -e tangere. rep. 2, 21 non solum ortum . . ., sed adultum iam et -e puberem (*cf.* LIV. 28, 43, 8 non eorum modo . . ., sed rei publicae et -e omnis generis humani). LIV. 28, 44, 11 concusso iam et -e fracto. VAL. MAX. 5, 6, 5 inclinatam et -e iam prostratam (CYPR. epist. 46, 1 perculsi et -e p. [*vim auctivam vix recte intellexerunt Schrijnen-Mohrmann l. cit. p. 49, 84*]). SEN. epist. 91, 1 tam inopinatum malum et -e inauditum. 114, 18 crebra . . . et -e continua. CVRT. 8, 14, 18 tardum et -e inmobile. COLVM. 10 praef. 4 tenuem admodum et -e viduatam corpore materiam. PLIN. nat. 10, 198 minimo et -e nullo (AVG. in psalm. 52, 2 l. 11 in paucis et raris et -e in nullis). STAT. silv. 1, 3, 31 transmittere visūs et voces et -e manūs (*inde* AVSON. *supra*). *al.* *gradatione minus perspicua*: EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 1 circumventi et -e decepti et ab ecclesia alienati (decepti *fortasse pro simpl.* capti *ponitur*). ② atque, ac: *v. vol. II 1054, 20 sqq., ubi ex multis addas e. g.* CIC. Scaur. 1 hoc . . . meminimus ac -e vidimus (*cf.* IVST. 12, 15, 6 illud scire vaticinarique . . . ac -e oculis videre. AVG. ord. 1, 7, 17 quod video ac -e teneo). ad Brut. 17, 2W. non solum exercitus tui, sed omnium civium ac -e gentium (*cf.* LIV. 40, 12, 18 non Romanorum gratiam solum, sed Macedonum iudicia ac -e omnium deorum hominumque consensum). HOR. ars 245 velut innati triviis ac -e forenses. VAL. MAX. 6, 9 ext. 6 Syracusanorum ac -e totius Siciliae. COLVM. 2, 2, 17 diversos ac -e innumerabiles. PLIN. nat. 34, 1 ante argentum ac -e etiam ante aurum. TAC. dial. 31, 8 plurimae . . . ac -e omnes (AVG. civ. 18, 13 p. 273, 17D. 22, 22 p. 606, 27. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 11, 35 p. 411, 29 multis . . . ac -e o. [AVG. c. acad. 2, 1, 2 civ. 20, 2 p. 408, 28D. 21, 25 p. 538, 3]). ③ -que: CIC. de orat. 3, 202 inlustris explanatio rerumque . . . sub aspectum -e subiectio. CELS. 1, 2, 1 magna pars urbanorum omnesque -e.

β *adversativis*: ① sed (verum CIC. fam. 13, 78, 1): *quae opponuntur negationi*: CIC. dom. 30 neque me . . . desertum puto, sed -e deditum. Mil. 64 non delata solum, sed -e credita (Marcell. 9 nat. deor. 3, 69 CAES. Gall. 1, 20, 3. 6, 11, 2 non s. in omnibus civitatibus . . ., sed -e etiam in singulis domibus. civ. 3, 32, 3. VAL. MAX. 3, 7, 5 non s. fortem, sed -e etiam temerariam. *al.*). nat. deor. 1, 20 non modo natum mundum . . ., sed etiam manu -e factum (*v. vol. VIII 1316, 18 sq.; hic afferimus addenda quaedam*: CIC. fam. 13, 78, 1 verum -e. CAES. Gall. 5, 43, 4 non m. . . ., sed -e ne . . . quidem.

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

QVINT. decl. 248 p. 18, 20 EDICT. imp. Diocl. praef. 6L. *al.*). CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3 non revocans me ipse, sed -e refugiens. LIV. 23, 5, 7. 42, 13, 5 SEN. contr. 1 praef. 17 SEN. epist. 86, 11. PLIN. nat. 33, 147 nec copia argenti tantum ..., sed valdius -e manipretiis (FRONTO p. 175, 8 v. d. H. ut non t. mi⟨hi⟩ carissimus sis, sed etia⟨m⟩ -e solus. TERT. orat. 1 p. 181, 17. *al.*). QVINT. inst. 4, 1, 7. 11, 1, 68. *al.* *quae opponuntur partibus orationis affirmativis*: SEN. nat. 3, 25, 5 *res pondere par aquae* natabit quidem, sed -e mersa ac nulla eminens parte (PLIN. nat. 16, 123 *fabae graecae* fructus, silvestris q., sed cerasorum -e natura. APVL. Socr. 5 p. 129 istam caelestem q., sed -e inhumanam ... sententiam). SVET. Dom. 21 convivabatur frequenter ac large, sed -e raptim. (ii) immo (quinimmo): SEN. dial. 10, 8, 1 vilissime aestimatur, i. -e nullum eius pretium est. PAVL. dig. 40, 7, 4, 1 tam difficilem, i. -e impossibilem. ARNOB. nat. 1, 33 *quis est*, cui non sit ingenitum, non adfixum, i. ipsis -e in genitalibus matris non impressum ... ? 2, 69 nuper, quinimmo -e paulo ante. FIRM. math. 1, 10, 12 plurimos ..., i. -e omnes (*item* BASIL. hom. Rev. Bénéd. 57, 1947, 65, 4 [*Migne gr. 31, 225*[A] *πάντες tantum*]). PACIAN.(?) sim. carn. p. 108, 9 *litteris* lectis, i. per lacrimas -e deletis. HIER. epist. 52, 1, 1 adulescens, i. -e puer. *al.*

γ *disiunctivis*: (i) *in gradatione membrorum*: CIC. Phil. 2, 100 quemadmodum illinc abieris vel potius -e non abieris (*inde* 101 ut aliquando illud '-e' tollatur). de orat. 3, 52 percucurri vel potius -e praeterii. Brut. 131 doctus ... Graecis ... vel potius -e Graecus (*quidam coni.* plane *coll. fin. 1, 8*). OROS. hist. 4, 5, 10 raro aut -e nullo *anno*. SIDON. epist. 9, 14, 9 adulescentem vel ... -e adhuc puerum. (ii) *in iteratione vocis*: GAIVS inst. 2, 254 aut totam ... aut -e t. (AVG. civ. 20, 18 p. 447, 23 D.). AVG. civ. 2, 26 p. 92, 4D. omnis vel -e o. (8, 14 p. 342, 28 in psalm. 1, 1 l. 13 SALV. gub. 6, 3 o. enim ... aut certe, ut aliquid dicam lenius, -e o. 6, 6 DIONYS. EXIG. Conc.[S] IV 2 p. 197, 15). 9, 4 p. 373, 22 aut nihil aut -e n. in psalm. 89, 17 l. 31 sola vel -e s.

b *in serie asyndetica*: α *in gradatione membrorum*: CIC. Cael. 46 ludus, iocus, convivium, sermo -e est (est -e *var. l.*) familiarium deserendus. Mil. 54 paenula inretitus, raeda impeditus, uxore -e constrictus. Phil. 3, 3 C. Caesar adulescens, -e potius puer. fam. 1, 4, 1 acerbum ... Curionem, Bibulum multo iustiorem, -e etiam amicum (STAT. Theb. 7, 58 vacui currus protritaque curribus ora, -e e. gemitus. PLIN. epist. 4, 9, 12 multis precibus, -e e. lacrimis. SALV. gub. 7, 107 novam, ... incredibilem, ... -e e. inauditam. *accedente copula p. 48, 69*). SEN. contr. 1, 7, 15 senem, orbum, iam -e egentem. QVINT. inst. 12, 11, 24 quam multa, -e omnia. CYPR. epist. 16, 3 ante exstinctum ... metum, ante reditum nostrum, ante ipsum -e ... excessum. SALV. gub. 2, 23 superstes prioris status, a se ipso exulans, -e iam post se vivens. β *in iteratione vocis* (*cf. supra l. 27*): SALV. eccl. 1, 2 omnes, inquam, o. -e hoc sunt (3, 57, *ubi vertit psalm. 13, 3 ipse ex suo iterans* o. *et addens* -e; *aliter intelleximus p. 46, 80*).

C *appendix* (*ad A et B*): 1 *accedunt particulae quodammodo auctivae* (*afferimus notabiliora fere artius coniuncta*): PLAVT. Pseud. 1279 iam -e (*v. vol. VII 1, 116, 59 sqq.*). Truc. 196 ita -e. TER. Haut. 814 quam -e (HOR. carm. 2, 13, 21 OV. am. 3, 2, 15 ars 3, 193. trist. 4, 5, 10 heu ... q.... -e. Pont. 3, 6, 1. EPIST. Sapph. 204 q. modo -e. SEN. contr. 1, 5, 2. 2, 3, 6 SEN. Phoen. 531 dial. 2, 15, 4 SIL. 13, 712. MART. 1, 12, 6 heu q. -e. 6, 58, 3 o q. -e. *al.; in enunt. secund.* VELL. 2, 99, 3). CIC. Phil. 2, 100 potius -e (*supra l. 22 sqq. et adde l. 36*). nat. deor. 1, 20 sed etiam ... -e (*item, sed iunctim*: FRONTO p. 175, 8 v. d. H. SALV. gub. 5, 22. sed -e e.: CAES. Gall. 6, 11, 2 VAL. MAX. 3, 7, 5. ac -e e.: PLIN. nat. 34, 1 PLIN. epist. 2, 3, 8. 9, 7, 4. -e e.: *v. l. 5 sqq. et adde* OV. Pont. 1, 2, 98). COLVM. 3, 3, 1 est ... -e adhuc supervacuum *eqs.* (PLIN. epist. 4, 1, 4. SIDON. epist. 9, 14, 9. *v. et p. 43, 60*). PLIN. nat. 17, 34 -e vestigiis quoque. Ps. QVINT. decl. 3, 17 p. 55, 17 -e vix ([*textu dub., v. Helm, Götting. gel. Anz. 173, 1911, 388*]. AVSON. 290, 63 p. 148P. vix -e. *v. et p. 43, 64. 47, 45*). 2 *de collocatione quod in universum iudicare difficilius est, ea quae apud* CIC. *inveniuntur exempla perscrutati sumus; unde putamus distingui posse hos fere collocandi modos*: -e *plerumque verbo vel nomini, ad quod referendum est, iunctim anteponitur (ca. 210 ex ca. 300 locis); disiungitur antepositum ca. 20 locis, ita tamen ut ante verba artius conexa ponatur (e. g.* Cluent. 136 -e ad manus revocasset. Catil. 3, 1 -e ex faucibus fati ereptam. Att. 1, 16, 10 -e orationem ... inclusi; *notabiliora* de orat. 1, 66 -e hic melius. Phil. 3, 3 -e potius puer [*alibi* potius -e, *supra l. 22 sqq.*]; *dubites de* p. red. in sen. 25 -e Italia ipsa). *postponitur iunctim ca. 60 locis, separatim rarissime (separatur ab adi. vel pron.* or. frg. A IX 16 ornamentis omnibus vinctum -e. fin. 1, 26 totum Epicurum -e; *a verbo non disiungitur nisi* fam. 7, 1, 3 dirupi me -e). *inseritur inter nomina artius conexa* de orat. 3, 202 sub aspectum -e subiectio. Brut. 118 architecti -e verborum. orat. 226 alterum -e Demosthenem. rep. 1, 45 divini -e est viri; *inter nomen et verbum* nat. deor. 1, 20 manu -e factum; *notabilius* Tusc. 2, 44 ante -e quam (div. 1, 120 ante ... -e q.]. *cf. relationem mutatam p. 45. 69. 77.*

? II *vim auctivam (q. e. prorsus, penitus, plane) statuerunt docti quidam (v. Bulhart, Tert.-Studien, 1957, 41sq. Schrijnen-Mohrmann, Stud. zur Synt. der Briefe des hl. Cypr., I 1936, 148. Janssen, L'expressivité chez Salv., 1937, 134—169) restrictioni ipsi minimae vim quandam augendi inhaerere intellegentes; sed nos exempla ab eis allata alia ratione potius explicanda putavimus (e. g. per pleonasmum, per contaminationem quandam, sim.); v. e. g. p. 41, 36. 44, 68. 46, 6. 8. 83. 48, 51. 59.* *praeterea et alia afferuntur et haec*: ASCON. Mil. p. 41, 13 nusquam -e inveni (-e *del. Baiter, v. eius app. crit.; fortasse tamen affirmationem duriorem [sc. id nusquam inveniri] mitigare voluit*). TERT. fug. 9, 4 omnes -e ad martyrium exhortantur (*v. Bulhart ad l., sed Tert. posuit -e fortasse memor non omnes martyrio dignos esse*). CYPR. epist. 13, 6 novi et -e mutati (*gradationis exemplum putamus, cf. p. 48, 51*). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 222, 5 *diabolus laqueis* -e omnes involverat (*non de peccato originali, ut Bulhart contendit*). OP. imperf. in Matth. 37 p. 834 *v. p. 45, 42.*

superl. **paenissimē** (-sume PLAVT., -simus *adi. l. 20*). CHAR. gramm. p. 246, 4 sq. B. in his (*i. adverbiis collativis*) extra consuetudinem communem frequenter perfectis uti solet Plautus (*affert* Aul. 668 *et* Most.; *praeterea Cist. 63* penitissimo *et Curc. 121* oculissime). PRISC. gramm. II 99, 17 a 'paene' ... adverbio superlativum in 'simus' protulit Plautus (*affert* Most.). III 67, 7sq. 'paene' — ex quo etiam aliud derivavit Plautus (*affert* Most.). *'-e significat ... rem, de qua agitur, quamquam non perfecta sit, minimum tamen abfuisse, quin perfecta esset'* (*Hildebrand ad* APVL. met.): PLAVT. Aul. 466 med ... perdidit -e (pe- *D*, penussime *B*). 668 sublevit os mihi -e (pe- *codd.*, plen- *cod. N Charisii*). Most. 656 mea consilia perturbat -e (plen- *P*, pe- *in A ex spatio restituendum videtur*, paenissime *Char. et Prisc.*). APVL. apol. 99, 3 quod -e oblitus sum. met. 8, 6, 6 -e ... reddidit animam. flor. 16, 19 *recitationem* in propinquum diem ... protuli, et quidem Philemonis exemplo -e (*Ph. lectione prolata mortuus esse dicitur*).

compos.: paenemodum, paeninsula, paenultimus.

paenemodum *adv.* *a* paene *et* modus *sec.* propemodum. GLOSS.[L] V Aa F 239 fere: -um (-o *var. l.*) vel forte, quasi (*v. Theander, Eranos 23, 1925, 170 sq.*).

paenīnsula *v. vol. VII 1, 2034, 47 sqq.*

[paenior, -īrī *postulant quidam ex part. perf.* paenisus; *quod invenies sub* paenitet (paeniteor).**]**

paenissimē, (-us) *v. l. 15.* *Thome.*

paenīsus *v.* paenitet (paeniteor).

paenitendus, paenitēns, paenitenter *v.* paenitet.

***paenitentia,** -ae *f.* *a* paenitet (paenitens; *cf.* PRISC. gramm. II 561, 4 paenitens, unde -a. *aliter, sc. a* poena, *derivare videntur* RVRIC. epist. 2, 15 p. 397, 11 -a ..., quae ex qualitate operis possidet laboriosa vocabulum. ISID. orig. 6, 19, 71 -a appellata quasi punitentia eo quod ipse homo in se poenitendo puniat, quod male admisit. *cf. lusum verborum p. 51, 56. 71*). *scribitur* paen- *e.g.* ITALA Matth. 3, 2. 8 (codd. a, b *al.*). CIL XII 590, 3 (*saec. V/VI*) *et passim in codd. recc.*; pen- *in titulis e.g.* CIL V 7415, 4 (*a. 481*). XII 2193, 4 (*a. 527*), *in codd. e.g.* LIV. 44, 10, 2 (*V*). INTERPR. Gai 46. 50 *et passim in recc.*; poen- *praeter* VVLG. Matth. 3, 2. 8 (*cod. J, saec. VI/VII*) *non nisi in codd. medii aevi* (*sed cf. l. 42*); -net- CIL XII 2193, 4 (*a. 527*). XIII 2373, 3 (*a. 508*). 2377, 3 (*a. 520*). INSCR. christ. Leblant II 708, 3 penetensia. *ibid.* 9 penetensiae. *formas plur. habent* TERT. pudic. 5 p. 228, 2 VISIO Pauli 43 rec. Sang. p. 146, 12 S.

formae gen. -ae *primam et ultimam syllabam corripit* CARM. de resurr. 276. *legitur in poesi non nisi apud* PVBLIL., PHAEDR., CARM. de resurr. 276, INSCR. christ. Leblant II 708, 3. 9; *in prosa oratione inde a* LIV., *exstat in sermone iuris, sed praecipue apud auctores christ. inde a* TERT., ITALA. [*a sermone docto non alienum: francog. vet. et med.* peneance, penance; *prov. vet.* penedensa; *cat.* penedensa; *hisp. vet.* penedencia; *port. vet.* pendência. *fortasse etiam hisp.* pendencia *'lis, rixa'. cf. M.-L. 6629. Wartburg IX 119sq. Corominas III 730. Machado*[2] *III 1787. St.*] [*confunditur maxime cum* patientia (*in falsa var. l.* ITALA Luc. 18, 7 cod. r; *e coni. dubia* TERT. patient. 12 p. 19, 4) *vel* potentia (*restituitur* PLIN. nat. 17, 94). *restituitur loco dubio* TERT. pudic. *p. 53, 23.*]

fere i. q. affectus paenitendi (*sc. sec. usum vocis* paenitet *illic sub II descriptum*). *accedit et interdum praevalet notio actionis (v. p. 51, 45. 54, 50) vel facultatis (v. e.g. p. 53, 46 sqq. 56, 62); interpretatione dubia significatur ipsa culpa, sc. cuius paenitet, p. 51, 40. 63. 78.* GLOSS. μετάνοια. μεταμέλεια, *quarum vocum responsionem non semper adnotavimus (cf.* TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 369, 20 in graeco sono -ae nomen non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compositum est. *v. etiam p. 51, 57. 55, 62); sed* GLOSS. II 145, 14 -a: *μετάνοια, ἐνδ⟨ε⟩ια potius explices cum Laistner*: GLOSS.[L] II Philox. PE 68 -a: μ. *68a* ⟨penuria⟩: ἔ.

I *usu communi*: A *respicitur quod per culpam nostram, nobis agentibus fit (-am sentiunt fere homines; animalia p. 51, 14. 68, adde* PLIN. nat. 10, 67; *fortuna p. 51, 32*): 1 *errores, inconsiderate vel immoderate facta sim.* (*ad hunc usum cf. e.g.* TERT. paenit. 1, 1 -am ... natura tenus norunt *pagani* passionem animi quandam esse, quae obveniat de offensa sententiae prioris. 1, 4 cum illam -am etiam in bonis factis suis adhibent *pagani*: paenitet fidei, amoris, simplicitatis *eqs.*): PVBLIL. V 35 velox consilium sequitur

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a (*cf. A 32* ad paenitendum properat, cito qui iudicat). Liv. 31, 32, 2 celerem . . . -am, sed eandem seram atque inutilem sequi, cum praecipitata raptim consilia . . . revocari . . . non possint. 44, 10, 2 Andronicus Thessalonicam missus (*sc. ut navalia incenderet*), traxerat tempus . . ., -ae relinquens locum. Sen. contr. 2, 4, 10. 7, 8, 1 si qua iteratio *condemnationis* recipi potest, in -am mortis (*i. capitis poenae*) recipienda est (*in eadem causa* Qvint. decl. 309 p. 218, 5 quae ista ad crudelitatem -a est?). suas. 7, 10 *dixit Cestius* -am illum *Ciceronem* acturum tam care spiritus (*i. vitae*) empti. contr. exc. 8, 6, 4. Val. Max. 1, 5 ext. 2 ne Apolloniatae quidem -am egerunt, quod . . . *id* responderunt. 7, 2 ext. 11 *Aristoteles voluptates* fessis . . . -aeque plenis animis nostris subicit, quo minus cupide repetantur (*de eadem re*: Sen. dial. 8, 7, 3 *Epicurum* recessurum a voluptate . . ., si . . . voluptati inminebit -a. epist. 27, 2. 74, 15 [*de animalibus*] pudoris aut -ae metu. 90, 34. Boeth. cons. 3, 7, 1W. satietas *voluptatum* . . . -ae *plena est. spectat ad amorem libidinosum*: Apvl. Plat. 2, 13 satietate ac -a. *cf. etiam l. 25. 26. 35*). *al.* Phaedr. 1, 13, 2 qui se laudari gaudet verbis subdolis, fere dat poenas turpi -a. Sen. benef. 4, 34, 4 non mutat sapiens consilium . . .; ideo numquam illum -a subit (*sim. de sapiente*: Avg. civ. 14, 8 p. 19, 27D.; *sed aliter* Qvint. decl. 327 p. 285, 25 in ipsis etiam, qui prudentia sapientiaque gloriari solent, habet locum -a). dial. 4, 6, 2 in hanc *tristitiam* omnis ira vel post -am vel post repulsam revolvitur. 5, 7, 2 faciet . . . te asperum -a operis infecti. 7, 7, 4 *summum bonum* nescit exire, nec satietatem habet, nec -am (*opp. ibid.* voluptas). epist. 68, 14 *senectus* se multis experimentis, longa ac frequenti rerum -a edomuit, . . . ad salutaria mitigatis adfectibus venit. *al.* Cvrt. 10, 7, 12 paenitebat . . . modo consilii, modo -ae ipsius (*sim.* Plin. epist. 7, 10, 3 ne rursus provinciae, quod damnasse dicitur, placeat agatque -am -ae suae. Tert. paenit. 5, 9 Ambr. paenit. 2, 9, 86). Petron. 109, 1 utitur -ae (*sc. pugnantium*) occasione dux *belli* Eumolpos. 132, 12. 141, 1 fortuna (*sc. quae prosperiora promiserat*) . . . coepit redire ad -am suam (*i. solitam*). Plin. nat. 9, 140 (*de colorum mixtura*) -a hoc . . . debet invenisse, artifice mutante, quod damnabat. 10, 171 homini tantum primi coitus -a, augurium scilicet vitae a paenitenda origine. *al.* Qvint. inst. 5, 7, 13 ne -ā propositum mutaverint *testes*. decl. 260 p. 68, 12 speravi . . . aliquam impetus vestri -am. 267 p. 88, 23 -a iuvenilis temeritatis. *al.* Ps. Qvint. decl. 9, 2 (*filius abdicatus ad patrem*) si ulla emendatio -ae est (*i. emendatio ex -a orta; vix cum vol. V 2, 454, 60 -a pro culpa; an pro 'paenitenti'?*). 17, 3 ne pudorem -amque fateamini. *al.* Tac. Agr. 13, 2 agitasse Gaium Caesarem de intranda Britannia satis constat, ni velox ingenio mobili -ae *fuisset* (ingenii mobilis *var. l.*). hist. 2, 45, 2 *eis*, qui ferociores fuerant *in repugnanda deditione*, ad -am inclinantibus. *et saepius, etiam apud auctores christianos.* *accedente notione actionis indicatur fere ipsa erroris compensatio, correctio sim.*: Plin. nat. 29, 23 mille . . . -ae modis (*i. quibus medici menda curationis corrigant*). Ps. Qvint. decl. 1, 16 filius scriptus (*sc. heres*) non timet -am testamenti (*nisi gen. obi.*). Svet. Aug. 27, 2 in cuius . . . pertinaciae (*sc. proscribendi*) -am postea T. Vinium, quod patronum suum proscriptum celasse olim diceretur, equestri dignitate honoravit. Vlp. dig. 24, 1, 32, 3 ait oratio *Antonini*: fas esse eum . . . qui donavit paenitere . . .; -am accipere debemus supremam (*sc. qua revocatio donationis revocatur*). *deae specie induitur* (*v. Kroll, RE XV 1325, 14sqq.*): Avson. 12 tit. p. 323 P. in simulacrum Occasionis et -ae (*cf. infra v. 11* sum dea, quae factique et non facti exigo poenas, nempe ut paeniteat; sic Metanoea vocor).

2 *scelera, maleficia sim.* (*ad hunc usum cf.* Tert. paenit. 1, 5 -ae malorum levius incubant *pagani*): Liv. 40, 54, 2 anxius . . . -a crudelitatis suae. Sen. suas. 6, 11 *dixit* Aegyptum . . . agere perfidiae -am. Val. Max. 5, 3, 2a hunc ingrate lapsae mentis errorem (*sc. caedem Romuli*) consentanea civitatis nostrae -a sequitur; . . . *Camillus* in exilium missus est (*interpretes intellegunt 'facinus paenitendum'; sed vide ne per breviloquium affectus, sc. de exilio Camilli, significetur*). 5, 9, 4 (*filius ad patrem, cui insidias paraverat; antea*: recta cogitatio pectus iuvenis occupavit) ne meus erga te amor eo sit tibi vilior, quod a -a oritur. Phaedr. 4, 13, 9 *leo pristinam iniquitatem deposuit*; postquam labare coepit -a (*aliter* Romvl. fab. 70, 4 rec. gall. [*cf.* rec. W] postea, ut habere coepit de hac re [*sc. aequitate*] -am). Sen. clem. 1, 11, 2 clementia vera . . ., quae non saevitiae -a coepit. dial. 5, 26, 2 *nemo* gravius adficitur, quam qui ad supplicium -ae traditur. *al.* Cvrt. 5, 10, 8 -am secessionis simulare decreverant. 8, 2, 3 *Clito occiso* vigiles attoniti . . . procul stabant liberioremque *Alexandri* -am solitudo eliciebat. *al.* Petron. 91, 2 (*Giton ad Encolpium quem deseruit*) qualibet saevitia -am iudicis tui puni (sententiam *codd. praeter L; iudicem paenitentem intellegas*). 91, 7 (*Encolpius ad Gitonem*) nihil iam memini, si bona fide -am emendas (*i. firmiorem facis? cf. Gronovium in ed. Burmanni, 1743 ad* 91, 2; *vix pro culpa, sc. cuius paenitet; varie emend. varii*). 107, 4 si quando -a fugitivos *servos* reduxit. Plin. nat. 34, 140 Aristonidas artifex, cum exprimere vellet Athamantis furorem Learcho filio praecipitato residentem -a, aes ferrumque miscuit, ut robigine eius . . . exprimeretur verecundiae rubor (*cf. de caede per insaniam facta*: 35, 141 Herculem tristem insaniae -a). Qvint. inst. 12, 1, 7 sollicitudine, -a, poenarum omnium expectatione torquetur *mala mens*. decl. 255 p. 45, 26 facilius est in istis *transfugis* scelus deprehendere quam -am. *al.* Frontin. strat. 1, 9, 4. 2, 7, 9 pudor transfugis attulit -am et consilium suum . . . mutaverunt. Tac. Agr. 16, 3 missus . . . Turpilianus, tamquam . . . delictis hostium novus eoque -ae mitior. hist. 3, 51, 2 acrior apud maiores, sicut virtutibus gloria, ita flagitiis -a fuit. 5, 25, 3 (*verba Batavorum seditiosorum*) ventum ad extrema, ni resipiscere incipiant et noxii capitis poena -am fateantur. *et saepe, etiam apud auctores christianos.*

B *respicitur quod potius sine culpa nostra, nobis invitis fit* (*cf.* paenitet *sub IIA*): **1** *quod displicet, incommodat sim.* (*cf. in explanatione gramm.* Prisc. gramm. III 233, 2 paenitet me tui: -a me habet tui): Sen. dial. 6, 20, 4 *Pompeius victus*, etiam si incolumis fuisset, -am salutis acturus. epist. 56, 9 (*de se ipso*) saepe videmur taedio rerum civilium et infelicis atque ingratae stationis -a secessisse. 71, 29 illic *malum verum est* . . ., si ista (*i. affectūs*) animum detrahunt, si ad confessionem servitutis adducunt, si illi -am sui faciunt (Paneg. 2, 14. 4; *dub. an ad A ut*: Ps. Sen. epist. Paul. 6). Cvrt. 5, 5, 24 (*milites ex captivitate mutilati redeunt*) *Alexander* non fortunae solum eorum, sed etiam -ae miseretur (*cf. 10* supplicia . . ., quorum nos pudeat magis an paeniteat, incertum est). Plin. nat. 5, 73 *gentem Essenorum* frequentantibus, quos vitā fessos ad mores eorum fortuna . . . agit . . .; tam fecunda illis aliorum vitae -a est.
2 *quod amissum est, desideratur* (*dub. an huc etiam trahas* Iren. 1, 30, 12 [1, 28, 6 H.] *Prunicum* contristatam invocasse . . . matrem; mater autem eius . . . miserata est super -a filiae; *vix ad p. 55, 17*): Pavl. Nol. epist. 13, 5 p. 88, 25 meritorum illius *uxoris defunctae* reputatio . . . acerbum imperat maerorem superstiti *marito*, quia iustus defunctus relinquet -am (*cf. l. 16* desiderium).

II *in sermone Christianorum* (*in tit. librorum* Tert. paenit., Ps. Cypr. exhort. paen., Pacian. paraen., Ambr. paenit., Ps. Ambr. paenit., Hier. epist. 147, Avg. serm. 351. 352, Ps. Avg. serm. ed. Mai 97, Gild. paen., Verec. satisfact., Lavrent. paen., Caes. Arel. serm. 67. 143. *cf.* Decret. Gelas. 5, 6 l. 297D. liber qui appellatur -a Adae [*sim.* l. 301 -a Origenis. l. 302 -a sancti Cypriani. l. 303 -a Iamne et Mambre]. Dionys. Exig. paenit. Thaisis praef. [Corp. Christ. 85] p. 75, 2 Thaisiae . . . -am. *psalmos -ae v. infra l. 72, libellum -ae p. 54, 11*): **A** *de -a hominum*: **1** *in universum respiciuntur peccata* (*sc. contra deum, legem ecclesiasticam, disciplinam monasticam sim. facta; in hypothesi agitur -a apud deos paganos* Avg. civ. *sub a*): **a** *generaliter* (*exempla selecta; paucissima notabiliora post* Hier.): Tert. ieiun. 7 p. 282, 18 satis . . . -a scelerum commendaverat *Niniven* ieiunium triduo functa (-am *vel* functam *edd.; sed cf. Thörnell, Studia Tert. I, 1918, 37*). adv. Marc. 3, 23 p. 417, 17 cum . . . tempus medium a Tiberio usque ad Vespasianum non -am intellexissent *Iudaei* (⟨in⟩ -am [*sc. esse*] *Kroymann, sed fortasse conferas exempla p. 56, 28 allata*). paenit. 2, 4 *gratiae* praeire intinctionem -ae iussit *deus*, ut quos per gratiam vocaret ad promissionem . . . per -ae subsignationem ante componeret. 12, 7 diu . . . -am domino immolarat *rex Babylonius* septenni squalore exomologesin operatus (*cf.* 12, 8 -am . . . et ministerium eius exomologesin. *cf. etiam* Pacian. *infra et e. g. p. 53, 16*). pudic. 10 p. 239, 7 contendunt *aliqui* . . . illic . . . -ae constare rationem, ubi conscientia et voluntate delinquitur. Itala sap. 5, 3 (Cypr. Demetr. 24 p. 369, 4) *oppressores iustorum* -am habentes et . . . gementes: . . . erravimus a via veritatis *eqs.* (*gr.* μετανοοῦντες, Vvlg. -am agentes [habentes *var. l.*]). Rom. 2, 5 (cod. d, *sim.* cod. 89) secundum . . . duritiam tuam et sine -am cor (*gr.* ἀμετανόητον, impaenitens *cod. e al. et Vulg.*). Herm. Pal. vis. 2, 2, 5 (*cf.* vulg.) -a . . . iustorum habet finem; completi sunt dies -ae omnibus sanctis; nam et gentibus -a est usque ad novissimum diem. Iren. 1, 31, 3 (1, 29 H.) si qui forte ex iis *Valentinianis* -am agentes et convertentes ad unum solum . . . deum *eqs.* (*sim.* 4, 40, 1 [4, 65 H.]). Cypr. laps. 29 p. 258, 20 -am criminis veris doloribus exprimentes. Lact. inst. 6, 13, 2 agere . . . -am nihil aliut est quam profiteri et adfirmare se ulterius non peccaturum. Hil. in Matth. 21, 6 dato . . . -ae spatium, eo videlicet tempore quod inter passionem et reditum claritatis est medium. Zeno 2, 17 (1, 34, 9 L.) remedium salutare deposcunt *Ninivitae* . . . sicque legitime celebrata -a deum sibi propitium reddiderunt. Pacian. epist. 3, 17 p. 80 -a malum non est, cum David dicat (*psalm. 91, 2*): bonum est exomologesin facere. Ambr. apol. David I 4, 15 peccavit David . . ., sed -am gessit, flevit, ingemuit *eqs.* Hier. epist. 36, 9, 1 quinquagesimum psalmum -ae (*cf.* Possid. vita Aug. 31 psalmos Davidicos, qui sunt paucissimi de -a. *v. etiam p. 65, 45. 68, 34*). 61, 4, 3 age -am et in sacco versare et cinere (*cf.* 65, 1, 2 sacci -am. Avg. serm. 326, 1 saccus -ae). Avg. civ. 1, 19 p. 32, 27D. (*de morte voluntaria Lucretiae*) ne sic quidem se occidere debuit, si fructuosam posset apud deos falsos agere -am. Vitae patr. 7, 10, 2 ex profundo cordis tui, cum dolore age -am apud eum *fratrem quem contristaveris* (*an significatur prostratio?*). Greg. M. epist. 8, 36 iactavit se *Maximus* tensus intra civitatem in media silice clamans et dicens: peccavi deo et beatissimo papae Gregorio; et acta -a per tribus horis *eqs.* (*ibid.* coepit ampliorem -am coram eis agere). Assvmpt. Moys. 1, 18 ut invocetur nomen illius *dei* usque in diem -ae (*cf. ibid.* in consummatione exitus dierum). *et saepe.*

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *rite in ecclesia, sc. -a peccatoribus imponitur antequam reconciliantur* (*de conversione Iudaeorum* GREG. M. *infra l. 54. ad rem cf. e.g. Poschmann, RAC II 805sqq.; Jungmann, Lex. für Theol. u. Kirche II 823sqq.*): α *varia notabiliora selecta: in sacra scriptura* (*sc. loci ad originem usus ecclesiastici pertinentes*): ITALA II Cor. 12, 21 (codd. d, e *al.* = VVLG.) ne ... lugeam multos ex his, qui ante peccaverunt et non egerunt -am (*gr.* μὴ μετανοησάντων. *cf. e.g. quae commentatus est* TERT. *l. 26*). Hebr. 6, 6 (cod. d; *sim.* e *et* VVLG.) difficile est ... lapsos eos *fideles* iterum renovare in -am (*gr.* ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν. *cf. ad locum e.g.* TERT. pudic. 20 p. 267, 5 hoc qui ab apostolis didicit ..., numquam moecho et fornicatori secundam -am promissam ab apostolis norat). *apud ecclesiasticos*: TERT. paenit. 7, 10 deus clausam licet ignoscentiae ianuam et intinctionis sera obstructam aliquid adhuc permisit patere: conlocavit in vestibulo -am secundam *eqs.* (9, 1 *-a s.* aliquo etiam actu administretur; is actus ... exomologesis est. *al. apud eundem. aliter* REGVLA mag. 14, 68). praescr. 30 l. 10 *Marcion ex ecclesia amotus est*; postmodum ... -am confessus, cum condicioni datae sibi occurrit, ... morte praeventus est (HIER. epist. 77, 4, 1 [*cf. ibid.* ut ... errorem publice fateretur]. *cf.* LEO M. epist. 167, 10 professi [*al.; v. etiam* CONC. Paris. *sub* β]. ALC. AVIT. epist. 17 p. 49, 15 publica -ae professione). pudic. 1 p. 220, 5 (*edictum pontificis maximi*) ego et moechiae et fornicationis ⌊delicta -a functis⌋ dimitto (*sic deficientibus codd. ed. Gelenii,* funes *ed. princ., quod probat Kroymann, Quaest. Tert., 1894, 78sq.; cf.* 9 p. 238, 21 ut moechiam et fornicationem -a donent). 15 p. 252, 4sq. (*praecedit* II Cor. 12, 21) non utique recipiendos *peccatores* constituit *apostolus,* si -am inissent ..., sed lugendos et ... eiciendos, ut -am perderent. CYPR. epist. 4, 4 p. 476, 6 si ... de eis *virginibus* aliqua corrupta fuerit, agat -am plenam ... et ... aestimato iusto tempore postea exomologesi facta ad ecclesiam redeat (55, 18 p. 636, 14 p. et iustam. 57, 1 p. 650, 19 diu. laps. 16 p. 249, 14 longa et p. *al. apud eundem*). 15, 1 p. 514, 9sqq. ante actam -am, ante exomologesim ... factam, ante manum ab episcopo et clero in -am inpositam (-a *vel* -ae *var. ll.; item* in -am: 18, 1 p. 524, 6. 19, 2 p. 525, 19. *al.*; in -a: 20, 3 p. 528, 20. 71, 2 p. 772, 23 [-am *var. l.*]. *cf.* sent. episc. 8 p. 441, 14 per manus inpositionem in -a [-am *var. l. apud* AVG. bapt. 6, 15, 24 p. 314, 5]). 55, 6 p. 627, 22 *statuimus* ut ... traheretur diu -a *lapsorum* (57, 2 p. 651, 21 tempore longiore. *cf.* CONC. Arel. a. 442—506 [Corp. Christ. 148] l. 202 cuius -ae communio multo tempore differatur). 55, 15 p. 634, 9 quorum *lapsorum* si -am respuamus *eqs.* (PS. CYPR. ad Novat. 1, 1. *cf. de -a deneganda*: CYPR. epist. 55, 19 p. 637, 20 pertinaces ad eorum -am retundendam. EPIST. pontif. 369 Migne 50, 431^B morientibus denegari [ARNOB. ad Greg. 8 p. 398, 6. ALC. AVIT. epist. 4 p. 30, 21 negetur. CONC. Arel. a. 442—506 (Corp. Christ. 148) l. 201]. *al.*). 55, 20 p. 638, 8 quod lapsis laxata sit -a (*ibid.* p. 638, 16. *cf. de -a concedenda*: 55, 22 p. 639, 9 dandam [AMBR. paenit. 1, 3, 10 CONC. Valent. a. 374 (Corp. Christ. 148) l. 33 LEO M. epist. 108, 2 actionem -ae. 167, 2 per manus impositionem. *al.*]. ARNOB. ad Greg. 8 p. 398, 5 tradidit [GREG. TVR. vit. patr. 8, 11 p. 701, 17]. *al.*). OPTAT. 2, 24 p. 61, 16 de -a sauciastis *pueros,* ne aliqui ordinari patuissent. 2, 26 p. 65, 23 indixistis -am plebibus (AMBR. paenit. 1, 1, 4 GREG. M. dial. 2, 8 p. 93, 8 M. epist. 2, 45. 8, 1 aliquantorum dierum. 8, 23 *Iudaeis se convertentibus* quadraginta diebus. *cf.* CONC. Epaon. a. 517 p. 25, 12 quibus ... -am biennii ... imponimus [CAES. AREL. epist. ad virg. 3, 4 p. 50, 28 M.]). *ibid.* p. 66, 4 alter anno toto, alter mense, alter vix tota die ... -am gessit (*sim. cum indicatione temporis*: CONC. Valent. a. 374 [Corp. Christ. 148] l. 41 usque in diem mortis. FERRAND. canon. 151 septem annis. GREG. M. epist. 11, 27 in triennium. *al.*). EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1145^A sicut -am agere cuiquam non conceditur clericorum, ita et post paenitudinem ... nulli umquam laico liceat honorem clericatus adipisci (*sim. iudicant* EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 2 CONC. Epaon. a. 517 p. 20, 1. *al., cf. supra l. 51; aliter* CONC. Araus. a. 441 [Corp. Christ. 148] l. 18). AMBR. epist. 20, 26 erat ... dies, quo sese dominus pro nobis tradidit, quo in ecclesia -a relaxatur (paenit. 1, 1, 4. 1, 9, 40. 2, 6, 45). in Luc. 7, 221 scio quosdam dicere, quod ad mortem sibi lavacri gratiam vel -am servent (*cf.* paenit. 2, 11, 99 qui -am differunt. CAES. AREL. serm. 60, 3 si aliquis ... in exitu vitae se reservet ad -am. *cf. etiam p. 54, 8*). obit. Theod. 34 quod privati erubescunt, non erubuit imperator *Theodosius,* publicam (-ce *var. l.*) agere -am (CASSIAN. inst. 2, 15, 2. 4, 16, 1. 4, 20 LEO M. epist. 167, 9 EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 2. *al.; cf.* AMBR. paenit. 2, 10, 95 publice agitur). paenit. 2, 9, 86 plerique ... -am petunt et, cum acceperint, publicae supplicationis revocantur pudore (LEO M. epist. 167, 2 publicam [*cf.* CAES. AREL. serm. 67, 1 p. 272, 8 publice. *item ibid.* p. 272, 10. 273, 3]. CONC. Agath. a. 506 [Corp. Christ. 148] l. 170 SACR. Gelas. 1657. *al.; cf.* AMBR. paenit. 2, 9, 87 poscunt [ALC. AVIT. epist. 4 p. 30, 21]. LEO M. epist. 168, 2 postulatur [LIB. pontif. p. 117, 2 sub satisfactione libelli. *al.*]. *sim. al.*). CONC. Don. Bagai. (Aug. c. Cresc. 4, 4, 5 p. 505, 2) manebit ... post praestitutum diem redeuntibus fixa -a. AVG. c. Cresc. 3, 60, 66 p. 472, 77 nulla -ae gravioris humiliatione vel expiati vel degradati (*cf.* 4, 37, 44 p. 543, 14 per -am degradati). CASSIAN. inst. 2, 16 nullus cum eo *fratre* ... orandi habet licentiam antequam summissa in terram -a reconciliatio eius ... publice fuerit ab abbate concessa (3, 7, 1). LEO M. epist. 167, 7 de his qui in aegritudine -am accipiunt (167, 8. EPIST. pontif. Thiel Gelas. frg. 37 ab excommunicatore. CAES. AREL. serm. 60, 3 p. 253, 31. *al., adde* AMBR. *p. 53, 74*). FAVST. REI. epist. 5 p. 184, 4 utrum incumbentibus extremae necessitatis angustiis momentanea -a capitales consumere possit offensas (ALC. AVIT. epist. 4 p. 30, 5 CAES. AREL. serm. 64, 1. *cf.* 60, 1 subitaneam [60, 2 ut ad illam s. -am se reservet. *al.*]). STAT. eccl. ant. (Corp. Christ. 148, 169) l. 50sq. ut sacerdos -am imploranti absque personae acceptione -ae leges iniungat (l. 66. *cf.* l. 61 statutis). CASSIOD. hist. 4, 33, 4 libellum -ae Iulio *papae* offerentes (LIB. pontif. p. 114, 21. *cf. p. 53, 80*). LIB. pontif. p. 99, 10 ministerium ad baptismum vel -ae ex argento. EPIST. pontif. Arel. 35 p. 53, 7 qui *clericus* invitus ad -am agendam in monasterio mittitur (*cf.* GREG. M. epist. 1, 18 p. 24, 3 Marcellum ... in monasterio sancti Hadriani in -am deputatum. 1, 42 p. 67, 10 in eisdem monasteriis ad -am lapsos trade. *al.; sim. sine indicatione loci*: 1, 42 p. 67, 13 qui in -am dati fuerint [*ibid.* p. 67, 15. 6, 24 p. 259, 13]. *al.*).

β *exempla in quibus -a initium esse videtur vitae fere religiosae* (*inde de ipsa vita l. 41 sqq.; dedimus certiora*): LEO M. epist. 167, 12 contrarium est omnino ecclesiasticis regulis, post -ae actionem redire ad militiam saecularem (*cf. l. 33*). CONC. Arel. a. 442—506 (Corp. Christ. 148) l. 78 -am coniugatis nonnisi ex consensu dandam (-a ... danda *var. l.*). Andeg. a. 453 (Corp. Christ. 148) l. 29 quod *constitutum* etiam de his *diaconis,* qui accepta -a resilierint, ... servabitur (GREG. TVR. Franc. 9, 33 p. 388, 16. 19 erat ... in veste religiosa, adserens se accepisse -am. vit. patr. 10, 2 p. 707, 6 heremum petiit *Friardus* ...; ipse quoque et abba Sabaudus ... -am accipientes Vindonitensim ... sunt adgressi). Aurel. a. 511 p. 5, 14 de his, qui suscepta -a religionem suae professionis obliti ad saecularia relabuntur (*sim.* Epaon. a. 517 p. 24, 11. Aurel. a. 538 p. 81, 16 si quis -ae benedictione suscepta ad saeculare habitum miliciamque reverti praesumserit). Epaon. a. 517 p. 24, 7 veduarum consecrationem, quas diaconas vocitant, ... abrogamus, sola eis -ae benedictione, si converti ambiunt, inponenda (Aurel. a. 538 p. 81, 14 de paenetentum conversione; ut ne quis b. -ae iuvenibus personis credere praesumat. *cf. l. 32*). Paris. a. 556—573 p. 144, 10 quae *feminae* vestium commutatione, tam viduae quam puellae, religionem, -am aut virginitatem publica fuerint declaratione professae. INSCR. christ. Diehl 1693 (*a. 481*) ⟨vixit in s⟩ecolo ⟨anno⟩s ... LXV et -am eg(i)t ani XXII (*sim.* CIL XIII 2377, 3 [*a. 520*] Carusa reliciosa qui egit -am annus vigenti et duos). INSCR. christ. Leblant II 708, 3 septem supra beata complevit in secula per -a vita (*sc. uxor post mortem coniugis; ibid.* 9 quos *liberos* ... sulo -ae castetates munere notret. *cf. comm. Leblant ad l.*). LEX Visig. 3, 5, 2 nullus sub religionis abitum consistentem, sive viduitatis continentiam profitentem seu agentem -am, ... accipiat coniugem.

2 *usu deflexo, sc. respectu peccati evanescente vel evanido, indicantur variae actiones*: a *prostratio ex reverentia facta* (*sec. gr.* μετάνοιαν βάλλειν *sim.; cf. prostrationes paenitentium p. 52, 78. 82. v. et l. 1*): VITAE patr. 3, 94 (*sim.* 7, 10, 1) coepit ... -am apud eum agere. 6, 2, 13 tulit *pater* eum *filium mortuum* ad illum senem et procidit cum filio suo tanquam -am faciens, ut benediceretur ab eodem sene (*cf. locum geminum 3, 120* ut est moris postulantium benedictionem). *ibid.* senex putans, quia -am ageret ante pedes ipsius puer ille (*cf. 3, 120* quem cum ... orandi causa iacere speraret). 6, 3, 2 *abbate Macario cognito* -am agentes dixerunt *eqs.* (*cf. 3, 195* provoluti pedibus eius). MART. BRAC. sent. patr. 61 mittens -am ante ipsum rogavit *eqs.* (mittens se ante pedes eius *cod. M,* id est iactans se ad pedes eius *add. codd. LT, sim. V*). b *ieiunium quod deo deprecando suscipitur*: VITAE patr. Iurens. 102 M. *comperit Lupicinus Agrippinum in carcere inclusum esse*: imponit ergo sibimet ... cum oratione continuata -am indefessam, et praeter *cibos viles atque incoctos* ... nihil omnino aliud ... potitus est, donec illum cerneret absolutum.

B *de -a dei* (*angeli infra l. 82*): 1 *loci sacrae scripturae* (*cf. p. 61, 31*): ITALA I reg. 15, 29 (Tert. adv. Marc. 2, 24) discidit dominus regnum Israhelis de manu tua (*i. Saulis*) ... et non convertetur neque -am aget (*gr.* μετανοήσει, *Vulg.* paenitudine non flectetur), quia non sicut homo est ad paenitendum (*gr.* τοῦ μετανοῆσαι, VVLG. ut agat -am). I par. 21, 15 (Ambr. in psalm. 37, 15) habuit *deus* -am super malitiam (*sc. pestilentiam in Israhel missam. gr.* μετεμελήθη, *Vulg.* misertus est). Ier. 18, 8 (Ps. Ambr. paenit. 27, *cf.* VVLG.) -am agam pro malis, quae cogitabam *eqs.* (18, 10 [*ibid.*] pro bonis [*gr. utrobique* μετανοήσω]). Os. 11, 8 (cod. 176) conversum est cor meum ..., conturbata est -a mea: non faciam secundum iracundiam indignationis meae (*Vulg.* paenitudo). Rom. 11, 29 (cod. d *al.* = VVLG.) sine -a ... sunt dona et vocatio dei (*gr.* ἀμεταμέλητα). VVLG. Iob 42, 10 dominus ... conversus est ad -am Iob. 2 *ceteri loci*: TERT. carn. 8 l. 11 angelum quendam inclitum nominant *Apelleiaci,* qui mundum hunc instituerit et instituto eo -am admiserit (*i. egerit? admiscuerit Latinius probante Mahé coll.* PS. TERT. haer. 6 p. 223, 18 cui mundo [mundi *codd.*] permiscuisse -am *angelum dicit*

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Apelles. cf. autem Tert. carn. 8 l. 14 dignum aliquid -a fecerit, l. 15 teste ... -a institutoris). adv. Marc. 2, 24 p. 367, 20 (*respicitur I reg. 15, 11* paenitet me) malum factum Saulis ... onerabat *deus* -ae suae professione, quam vacante delicto ... consequens est invidiosam potius intellegi, non criminosam (*cf. in eadem re* Optat. 2, 23 p. 60, 13 -am suam professus est). p. 368, 29 (*respicitur Ion. 3, 10* misertus est) ergo, dices, ... culpandus est *deus*, qui iustitiae utique non paenitendae -am gessit. p. 369, 17 nihil ... aliud intellegetur *esse -a divina* quam simplex conversio sententiae prioris (*sim. definiunt* Avg. serm. 22, 6 Evcher. instr. 1 p. 82, 21). 2, 28 p. 375, 8 -am dissimulationis pristinae fecit *deus vester*, debitam malo facto (*item in eadem causa* p. 375, 10). *al.* Iren. 1, 3, 1 (1, 1, 5 H.). 2, 5, 4 (2, 4, 4 H.) magis deificum erat, ut in principio initium excideret *deus* ... necessitatis, quam postea, quasi de -a, conaretur ... eradicare (*sim.* 2, 17, 11 [2, 22, 5 H.] velut ex -a). Hil. in psalm. 2, 40 (*respicitur* Ier. 18, 8 *sub a*) -am ... suam deus memorat ad poenam. *al.*

C *de -a diaboli* (*in hypothesi de -a quam agunt daemones apud deos paganos* Avg.; *vix huc* Iren. *p. 52, 26*): Hier. epist. 61, 2, 1 erravit *Origenes* ... de diaboli -a (in Is. 30, 30—33 l. 39). Avg. civ. 8, 19 p. 350, 14D. an et ipsi daemones, ut possint paenitentibus mereri indulgentiam *apud deos paganos*, priores agunt, quod eos deceperint, -am?

III *appendix locutionum selectarum* (*locutiones ad usum sub IIA1b et 2 illustratum specialiter pertinentes illic collegimus*):
A *iuncturae verbales*: 1 *nom.*: **a** *de ipsius -ae motione, statu sim.*: Pvblil. V 35 velox consilium sequitur -a (Liv. 31, 32, 2 Val. Max. 5, 3, 2a Sen. benef. 6, 4, 6. *al.; cf.* Cvrt. 8, 8, 23 consecuta est). Phaedr. 4, 13, 9 labare (*nisi abl.*). Sen. benef. 4, 34, 4 numquam illum -a subit (Cvrt. 3, 2, 19 Plin. nat. 10, 67. *al.*). 6, 29, 1 numquam illi sit ... datorum *beneficiorum* -a (epist. 27, 2 Plin. nat. 10, 171 Vvlg. I Esdr. 10, 2 super hoc *peccatum. aliter, sc. de facultate paenitendi alicui data*: Herm. Pal. vis. 2, 2, 5 [*cf.* vulg.]. sim. 9, 19, 1 [*cf.* vulg.] ipsis non -a, sed mors est). dial. 8, 7, 3 si ... voluptati inminebit -a. 9, 2, 8 illos ... -a ... tenet (*cf.* Prisc. gramm. III 233, 2 habet). Qvint. decl. 327 p. 285, 25 in ipsis ... habet locum -a (Herm. Pal. mand. 4, 1, 10). **b** *de eo quod a -a efficitur*: Sen. dial. 5, 7, 2 faciet ... te asperum -a (*cf.* Lact. inst. 6, 24, 8 cautum ac diligentem facit). Petron. 107, 4 si ... -a fugitivos reduxit. Qvint. inst. 7, 1, 53 licet te ... -a ... ad hoc ... adduxerit. Frontin. strat. 1, 9, 4 *illos* -a coegit satisfacere (*cf.* Cypr. epist. 55, 23 p. 641, 23 rogare ... compellit). Tert. paenit. 2, 6 uti ... -a ... mundam pectoris domum ... spiritui sancto paret. Arnob. nat. 2, 5 ne ... *hoc* inrevocabilis -a castiget. Lact. inst. 4, 30, 13 -a, quae peccata et vulnera ... curat. *al.*

2 *dat.*: -ae *locum, veniam dare sim.* (*exempla, in quibus tam dat. quam gen. intellegi potest, pro dat. accepimus; ceterum v. p. 57, 68*): Liv. 44, 10, 2 -ae relinquens locum (Tac. ann. 13, 27, 2 -ae aut novo beneficio. Plin. epist. 1, 24, 4). Qvint. decl. 267 p. 91, 25 detis locum -ae (Hier. in Ier. 8, 4. Vvlg. sap. 12, 10 [*gr.* τόπον μετανοίας]. 12, 19 [*gr.* μετάνοιαν]. *al.*). Tac. hist. 1, 32, 2 daret malorum -ae, daret bonorum consensui spatium (Hil. in Matth. 21, 6). Plin. epist. 10, 96, 2 haesitavi ... deturne -ae venia (Ps. Cypr. adv. Iud. 8 p. 142, 1). 10, 96, 10 si sit -ae locus (Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 369, 6 Inst. Iust. 3, 23 pr. *cf.* Hil. in Matth. 27, 5 tempus). Cypr. epist. 55, 22 p. 639, 17 -ae tempus datur (*cf.* Pacian. paraen. 6 p. 112 -ae tempus indulget *deus*. Lib. pontif. p. 112, 22 ut -ae reservaret tempus). *? -ae esse* (*loco coniecturis vexato*): Tac. ann. 5, 4, 1 posse ⟨domus⟩ Germanici exitium -ae ⟨esse⟩ seni.

3 *acc.*: **a** *pro subi. est qui -am sentit*: α -am *agere, habere sim.* (*quae iuncturae saepe ad verbum q.e.* paenitet *circumscribendum positae esse videntur; cf. e.g. versionem vulg. novi test., quae reddit gr.* μετανοεῖν *per* 'paenitet' *vel* 'paeniteo' *singulis locis,* 'paeniteor' *ter,* '-am agere' *24ies*): (i) *cuius rei paeniteat, non indicatur*: Val. Max. 7, 2 ext. 1 acturum -am (Ivlian. dig. 4, 4, 41 Gaivs dig. 17, 1, 27, 1 Vlp. dig. 29, 2, 25, 14. 47, 12, 3, 10 Pavl. dig. 19, 2, 24, 4 Tert. pudic. 18 p. 261, 2 Itala I reg. 15, 29 [Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 369, 11]. *et saepe*). Itala sap. 5, 3 (Cypr. Demetr. 24 p. 369, 4) -am habentes ([Vvlg. agentes; habentes *var. l.*]. Luc. 13, 5 [codd. a, aur., f]. 15, 7 [codd. a, b *al.*]. 17, 3 [codd. b, c *al.*]). Luc. 11, 32 (cod. e) -am gesserunt ([egerunt cod. a *al. et* Vvlg.; paenituit eos *cod.* c]. Herm. Pal. mand. 4, 1, 7 [vulg.: egerit]. Optat. 2, 26 p. 65, 19 gerere didicerunt. Ambr. apol. Dav. I 4, 15. *al.*). Herm. Pal. vis. 3, 5, 5 -am facere (vulg.: agere). *al.* (ii) *indicatur cuius rei paeniteat*: *per gen.*: Sen. suas. 6, 11 agere perfidiae -am (7, 10 tam care spiritus empti. Val. Max. 7, 2 ext. 11 Sen. dial. 6, 20, 4. *al.*). Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 29 iustitiae ... -am gessit (Herm. Pal. sim. 6, 5, 7 admissorum [vulg.: egerint]. Lvcif. Athan. 2, 33 p. 205, 22. *al.*). 2, 28 p. 375, 8 -am dissimulationis ... fecit (Iren. 3, 23, 5 [3, 35, 1 H.]). *al.* *per enunt. secund.* (*acc. c. inf.* Ps. Avg.): Val. Max. 1, 5 ext. 2 -am egerunt, quod ... dixissent (3, 4, 2. Itala Matth. 21, 32 [codd. a, b *al.*]. Porph. Hor. carm. 1, 34, 1 Avg. civ. 8, 19 p. 350, 14 D.). Hier. epist. 51, 3, 4 (*Epiphan.*) -am agere, quare vobis communicaverimus. Ps. Avg. quaest. test. I 114, 31 -am agentes, tarde se cognovisse quod verum est. *per locut. praepos.*: Itala I par. 21, 15 (Ambr. in psalm. 37, 15) habuit -am super malitiam ([*gr.* ἐπί]. II Cor. 12, 21 [cod. r = Vvlg.] non egerunt -am s. inmunditia [*aliae vers.* in immunditiam, Pacian. epist. 1, 5 ex his *eqs.*, *gr.* ἐπί]. Hier. hom. Orig. in Ezech. 7, 9 p. 398, 13 agens s. *al.*). Ier. 8, 6 (Ps. Cypr. exhort. paenit. p. 18) homo -am agens a malitia sua ([Vvlg. super, *gr.* ἀπό]. act. 8, 22 [cod. 57 = Vvlg.] -am ... age ab hac nequitia tua [cod. e *al.* habe, *gr.* ἀπό]. apoc. 2, 22 [Cypr. epist. 55, 22 p. 640, 2] gesserint [cod. g *et* Vvlg. egerint, *gr.* ἐκ]. *al.*). apoc. 2, 21 (cod. g) non vult -am agere de fornicatione sua ([*Vulg.* paeniteri a, *gr.* ἐκ]. 9, 20 [cod. g = Vvlg., *gr.* ἐκ]. Herm. Pal. mand. 10, 2, 4 Avg. epist. 265, 7. Romvl. fab. 70, 4 [rec. gall.] habere. *al.*). *sim. al.* *? per acc. graec.* (*nisi acc. est obi. totius iuncturae*): Itala apoc. 9, 20 (Cypr. testim. 3, 59 p. 163, 16) nec -am egerunt opera factorum manuum suarum (cod. g *et* Vvlg. de operibus, *gr.* ἐκ).

β *alia*: -am *ostendere, confiteri, simulare sim.*: Cvrt. 5, 10, 8 -am ... simulare decreverant (Svet. Cal. 39, 2 Hier. epist. 134, 1, 3. *cf.* Heges. 1, 42, 2 praetendebant. Avg. epist. 153, 20 fingitur). Qvint. inst. 11, 3, 86 *an non manibus* -am ... ostendimus (Iren. 3, 23, 5 [3, 35, 1 H.] per succinctorium. *cf.* Itala Sirach 20, 4 [Monac. = Vvlg.] manifestare. Cypr. laps. 29 p. 258, 20 veris doloribus experimentes). decl. 267 p. 90, 19 si confiterer ... -am (*cf.* Ps. Qvint. decl. 17, 3 fateamini [Tac. hist. 5, 25, 3]. Physiogn. 40 p. 57, 11 profiteri). -am *inire, suscipere sim.*: Tert. bapt. 10 p. 209, 13 -am inire (patient. 12 p. 19, 11 pudic. 15 p. 252, 4. Itala Matth. 3, 2 [Tert. paenit. 2, 5]. *cf.* Tert. paenit. 2, 14 invadit [4, 2]). paenit. 5, 1 -am ... susceptam (Rvfin. Greg. Naz. orat. 3, 18, 2 Bachiar. fid. l. 209. *al.; cf.* Tert. paenit. 6, 1 capessendam [Orig. in Matth. ser. 117 p. 246, 34]. *ibid.* adsumunt). -am *discere sim.* (*huc etiam* Tert. *p. 52, 46?*): Tert. paenit. 2, 8 quam *-am* cognito domino discimus (Optat. 6, 8 p. 156, 11). 5, 1 -am ... cognitam. -am *tenere, exigere sim.*: Tert. paenit. 4, 2 -am amplexare (6, 17). 6, 1 -am ... perpetuo continendam. 6, 4 -am adimplere (*cf.* 6, 23 implere). Herm. Pal. sim. 8, 3, 5 -am ... suam custodierunt (*vulg.* servaverunt eam). Lampr. Comm. 6, 5 -am ... ultra triginta dies tenere non potuit (Pass. Thom. 30 Z.). Ambr. in psalm. 37, 59 exigenda -a est (*cf.* Greg. M. epist. 3, 40 peragat [3, 42]). -am *immolare, deferre sim.*: Tert. paenit. 12, 7 diu ... -am domino immolarat (pudic. 10 p. 239, 10). Zeno 2, 17 (1, 34, 9 L.) legitime celebrata -a. Ambr. epist. 51, 11 -am deferentibus.

b *pro subi. sunt alii homines, deus vel res*: -am *expectare, invenire sim.*: Sen. contr. 2, 4, 10 tuam expectabam -am (Tert. adv. Marc. 2, 17 p. 358, 13 patient. 12 p. 18, 21. *al.; cf.* Tac. ann. 13, 13, 1 opperiri. Hier. epist. 63, 3 praestolaris). Qvint. decl. 255 p. 45, 26 deprehendere ... -am (*cf.* Cypr. epist. 55, 18 si -am ... peccatoris invenerit dominus [Ivst. 11, 3, 6 Filastr. 132, 5]). 260 p. 68, 12 speravi ... aliquam impetus vestri -am (*cf.* Tert. patient. 12 p. 18, 21 exoptat ... exorat). *al.* -am *facere (sc. alicui) sim.* (*addas fortasse p. 54, 77*): Sen. epist. 71, 29 si illi -am sui faciunt *affectus*. Cvrt. 8, 2, 3 -am solitudo eliciebat (excipie- *codd.*). Frontin. strat. 2, 7, 9 attulit -am. Tac. hist. 4, 58, 6 *vos deos* precor ..., ut ... militibus Romanis aut innocentiam detis aut ... -am (Itala II Tim. 2, 25 [codd. d g, *sim.* Vvlg.] ne forte det eis deus -am. Vvlg. Sirach 44, 16. *al.*). ann. 1, 18, 3 -am adcelerabo (*cf.* Cypr. epist. 48, 4 p. 608, 12 fovendam). Itala II Cor. 7, 10 (codd. d g, *sim.* Vvlg.) tristitia -am ... operatur. Oros. hist. 2, 19, 12 *tempora* quae incutiunt ... de neglecta religione -am. -am *ostendere, indicere sim.*: Tert. paenit. 5, 1 quae *-a* per dei gratiam ostensa et indicta nobis *eqs.* pudic. 1 p. 220, 9 illic ... -a promulganda est, ubi *eqs.* Itala Luc. 24, 47 (codd. a, b *al.* = Vvlg.) praedicari ... -am (Cypr. Fort. 12 p. 343, 21. *al.; cf.* Iren. 3, 9, 1 -am ... annuntiantem *Iohannem*. *ibid.* praeconabat [3, 10, 1 = 3, 11, 1 H.]. *al.*). *al.* -am (*i. facultatem paenitendi*) *dare sim.*: Itala act. 5, 31 (cod. d *al.*, *sim.* Vvlg.) hunc *Iesum* deus ... exaltavit ... dare -am Istrahel. 11, 18 [cod. d *al.*, *sim.* Vvlg.]. Herm. Pal. sim. 9, 19, 2 [*item* vulg.]. *al.*). Herm. Pal. sim. 8, 6, 2 (*cf.* vulg.) ipsis tribuit *deus* -am (Hier. epist. 21, 35, 3). 9, 19, 2 istis -a posita est (Vvlg. or. Man. 8 [*cf.* 7 promisisti]).

4 *cum praepos.* ad, in: Val. Max. 9, 1 praef. ut ... ad -am impelli possit *luxuria* (*sim.* Cypr. epist. 55, 17 p. 636, 9 compelli. *cf. etiam* Tert. pudic. 19 p. 262, 15 urgebat. Itala Rom. 2, 4 [codd. d, e = Vvlg.] adducit [Ambr. paenit. 2, 11, 100]. *al.*). Petron. 141, 1 fortuna ... coepit redire ad -am suam (Hier. hom. Orig. in Ezech. 10, 1 p. 416, 9). Tac. hist. 2, 45, 2 *militibus Othonis* ad -am inclinantibus. 2, 63, 1 in -am versus (Svet. Cal. 9 ad -am. Ivst. 12, 6, 7. *al.; cf.* Svet. Claud. 13, 2 in -am ... conversis [Cypr. epist. 66, 1 p. 726, 10 ad -am. 67, 6 p. 740, 16 ad agendam -am. *al.*]). 4, 37, 2 mutati in -am (ann. 6, 36, 4 ad -am. 11, 33). Svet. Nero 43, 2 revocatis ... ad -am (Itala Hebr. 6, 6 [Tert. pudic. 20 p. 266, 28] in -am. Cypr. patient. 4 p. 399, 27. *al.; cf.* Itala Matth. 9, 13 [cod. g^1 = Vvlg.] vocare ... ad -am [Ambrosiast. in I Cor. 1, 8]. Hier. epist. 21, 2, 6 ad -am provocabat [21, 28, 1. *al.*]). *al.*

5 *abl., sc.* -a fungi (*huc etiam locus dubius* Tert. *p. 53, 23*): Tert. adv. Marc. 2, 17 p. 358, 16 Babylonis tyranno -a functo. paenit. 5, 2 -a functus (-am *var. l.*). 6, 22.

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *locutiones causales vel instrumentales*: 1 *abl.*: *varia*: Liv. 40, 54, 2 anxius . . . -a. Phaedr. 1, 13, 2 dat poenas . . . -a. Sen. clem. 1, 11, 2 clementia vera . . ., quae non saevitiae -a coepit. epist. 56, 9 videmur taedio . . . et . . . -a secessisse. 68, 14. 90, 34 mixtas -a voluptates. Plin. nat. 34, 140 furorem . . . residentem -a. 35, 141 tristem . . . -a. Qvint. inst. 4, 1, 45 emendari . . . -a. 5, 7, 13 ne -a propositum mutaverint. 7, 4, 18. *al.* -a *vinci*, *torqueri sim.*: Cvrt. 6, 8, 7 etiamsi . . . -a . . . victus quiescere volet. Qvint. inst. 12, 1, 7 -a . . . torquetur *mala mens.* Tac. ann. 1, 45, 2 -a conversi. Gaivs inst. 2, 168 -a actus (Vlp. reg. 22, 30 Interpr. Gai 46 Vvlg. sap. 19, 2 Max. Tavr. serm. 59, 1 M.). Itala Matth. 21, 29 (codd. a, b *al.* = Vvlg.) -a motus (cod. d *al.* ductus). 27, 3 (codd. a, b *al.*) -a ductus ([motus *var. l.* Vvlg.]. Ivst. 10, 2, 4 Vvlg. iud. 21, 6. *al.*). Heges. 4, 30, 1 compuncti sunt . . . -a. 2 *praepos.*: Sen. contr. exc. 8, 6, 4 fundebamus lacrimas ex -a (Sen. nat. 3 praef. 3 ad honesta ex -a transitus. Traian. Plin. epist. 10, 97, 2 ut . . . veniam ex -a impetret. Svet. Otho 1, 2 Tert. pudic. 2 p. 223, 3. *al.*). Qvint. inst. 11, 1, 56 ius mortis . . . ob aliquam . . . -am petunt (Svet. Claud. 25, 3). 11, 3, 104 manum in -a . . . pectori admovemus (Ambr. paenit. 1, 16, 91 in -a sulcasse vultum lacrimis. Orig. in Matth. ser. 114 p. 241, 10 examaricans *Petrus* in -a fletum suum). Tert. adv. Marc. 2, 28 p. 375, 10 neglegentia . . . per -am emendata (Herm. Pal. sim. 6, 2, 3 [*cf.* vulg.]. Iren. 4, 9, 3 [4, 19, 2 H.] conversus [Firmil. Cypr. epist. 75, 15 p. 820, 23. *al.*]. *al.*). pudic. 22 p. 273, 19 cum -a (Cypr. epist. 59, 15 p. 685, 19. *al.*). *al.*

C *accedunt determinationes*: 1 *adi.* (*notabiliora*): Liv. 31, 32, 2 celerem (Herm. Pal. sim. 8, 8, 3). *ibid.* seram (Val. Max. 7, 2 ext. 11 Sen. dial. 9, 5, 2. *al.*). *ibid.* inutilem (*cf.* Tert. paenit. 2, 2 vana [pudic. 3 p. 225, 12 Ps. Cypr. ad Novat. 13 p. 63, 20]. Avg. civ. 21, 9 p. 509, 13 D. sterili. in psalm. 32 serm. 1, 10 infructuosa [serm. 352, 3, 9. *al.*]). Tert. paenit. 3, 1 iusta (Pavl. dig. 48, 10, 19pr. Cypr. epist. 55, 18 p. 636, 14. *al.*). 6, 22 vera (Cypr. epist. 25 p. 538, 7 Hier. epist. 21, 19. *al.*). Pelag. in II Cor. 7, 10 permanentem (*sec.* Vvlg. stabilem). Avg. civ. 1, 17 p. 29, 3D. salubris (1, 25 p. 40, 28. 15, 7 p. 69, 32. *cf.* 1, 19 p. 32, 27 fructuosam [21, 24 p. 530, 26 Caes. Arel. serm. 60, 2. *al.*]). serm. 351, 3, 4 quotidianam (*ibid.* 5). 2 *subst.*: *gen. obiectivus*: Liv. 40, 54, 2 crudelitatis. Sen. contr. exc. 8, 6, 4 discidii. Val. Max. 6, 2, 4 dicti (Qvint. inst. 9, 2, 60). Sen. benef. 5, 16, 1 sceleris (Tert. ieiun. 7 p. 282, 18 Lampr. Comm. 6, 5. *al.*). 6, 29, 1 datorum *beneficiorum.* dial. 3, 19, 5 facti (Cypr. epist. 60, 2 p. 693, 15. *al.*). *al.* *gen. finem vel modum indicans*: Cypr. epist. 55, 28 p. 646, 10 hortari ad satisfactionis -am (Rvfin. Orig. in lev. 12, 3 p. 460, 5 plenissimae s.). Hier. epist. 65, 1, 2 ad sacci -am provocantem. Vvlg. or. Man. 7 promisisti -am remissionis peccatorum (*gr.* μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν). *cum praepos.*: Qvint. decl. 309 p. 218, 5 quae ista ad crudelitatem -a est? Itala act. 20, 21 (cod. g, *sim.* Vvlg.) testificans . . . in deum -am (*gr.* τὴν εἰς θεὸν μετάνοιαν). Hil. in psalm. 2, 40 -am . . . suam deus memorat ad poenam (*respicitur* Vvlg. Ier. 18, 8 agam . . . -am super malo). Avell. p. 104, 19 similis -a de abdicatione sacerdotii (*spectat ad l. 16 se* propria cessione damnavit).

D *pendet ex subst.*: 1 *gen. explicativus*: Val. Max. 6, 9, 7 beneficio -ae. Sen. dial. 5, 26, 2 supplicium -ae. Qvint. decl. 270 p. 102, 5 adfectum -ae (Ambr. Nab. 17, 71 Dionys. Exig. paenit. Thaisis praef.). Ps. Qvint. decl. 9, 2 emendatio -ae. Tert. paenit. 3, 7 -ae medella (*cf.* medicina: Lact. inst. 6, 24, 9 Pacian. epist. 3, 9 p. 63 Ambr. paenit. 2, 6, 48 Hier. in eccles. 7, 18. *al.* remedia: Pacian. epist. 3, 23 p. 91 Ambr. paenit. 2, 6, 45 Leo M. epist. 168, 5 [Conc.[S] II 4 p. 112, 35]. *sim. al.*). pudic. 2 p. 223, 24 -ae subsidium (*ibid.* p. 223, 26. 5 p. 227, 9. *cf.* 19 p. 261, 30 auxilium. Leo M. epist. 108, 4 praesidium). *al.* 2 *gen. subiectivus vel obiectivus*: *post subst. verbale*: Cvrt. 5, 10, 13 lacrimas . . . -ae indices. 9, 7, 26 -ae testem. Qvint. inst. 11, 1, 76 -ae confessio (Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 10 Rvfin. Orig. in iud. 3, 2 p. 482, 14. *al.*; *cf.* Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 20 professione [Ps. Evseb. Gallic. hom. 8, 6 G. *al.*]. Cod. Iust. 4, 38, 12, 1 contestatio). Tert. adv. Marc. 4, 11 p. 450, 2 denuntiationem et laudationem -ae (pudic. 10 p. 239, 4). *al.* -ae *occasio, locus sim.*: Petron. 109, 1 -ae occasione. Decl. in Catil. 109 -ae locum (Itala [= Vvlg.] IV Esdr. 9, 12 Weber. Herm. Pal. sim. 8, 8, 2 [= vulg.]. Vlp. dig. 40, 7, 3, 13. *al.*). Tert. paenit. 6, 8 tempus -ae (Cypr. epist. 55, 20 p. 638, 11 Hil. in Matth. 12, 10. *al.*). pudic. 6 p. 228, 5 ianuam -ae (*cf.* Herm. Pal. sim. 8, 6, 2 ingressum [vulg.: ad -am regressum]. Pacian. epist. 3, 5 p. 56 aditus. *al.*). Hil. in Matth. 32, 5 -ae facultatem. Hier. epist. 21, 2, 3 venia -ae.

deriv.: paenitentialis. *Korteweg.*

paenitentiālis, -e. *a* paenitentia. pen- Paenit. hibern. [*per errorem in lexica irrepsit Cassiod. hist. 9, 35, ubi agitur de* '*presbyteris super paenitentes positis*'.]

i. q. ad paenitentiam pertinens: 1 *de homine*, *fortasse eodem sensu quo* paenitens *p. 65, 46* (*solvendum fortasse p. 65, 55*): CIL XI 308 (*a. 523*) hic requiescit in p(a)ce Gerontius v(ir) c(larissimus) pa⟨e⟩nitentialis, qui vixi⟨t⟩ cqs. (*sunt, qui ad presbyteros supra dictos referant*). 2 *de libro ordines paenitentiae continente*: Paenit. hibern. p. 74 Bieler (*in titulo quem praebet cod. S saec. IX*) -s Vinniani.

? **paenitentiārius** *fortasse solvendum p. 65, 55.*

***paenitet** (pēn-, poen-), -uit, -ēre. *verb. impers.*; *inde* paeniteo *et* paeniteor *p. 63, 16.* [*cum* paene *et* paenuria *coniungere student viri docti (iam* Gell. 17, 1, 9 *infra) et suadet usus infra sub I descriptus; sed nec de radice nec de formatione satis constat, quamvis coniugationem in -ē- cadentem per analogiam verborum* piget, pudet, taedet *sim. explicare possis. sunt qui intercessisse putent adi.* *paenitus (*cf.* paeniturum *l. 24 et* paenitudo). *Sch.*] *de origine*: Gell. 17, 1, 9 (*quae praecedunt v. p. 61, 23*) antiquiores . . . -et ab eo quod est 'paene' et 'paenuria' dixerunt. *scribitur* paen- Orat. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 23. 24. 29. CE 1857 (*a. 468*). Plavt. *cod. A et* Liv. *cod. V v. infra sub* pen-. Itala Ion. 3, 9 sq. *et* 4, 2 (cod. 175). pen- CIL V 5420 (*a. 463*). 7412 (*si recte solvitur; a. 520*). XII 2085 (*a. 557*). *et in aliis titulis.* Plavt. Pseud. 305 *cod. A* (*sed* paen- *ceteris locis*). Liv. 42, 13, 3 *cod. V* (*ibidem* 44, 38, 4. 45, 39, 18, *sed* paen- 45, 10, 11). Itala act. 26, 20 (cod. h), *et in aliis codd. saec. VI; syllaba correpta trad.* paen- *vel* poen- Pavl. Pell. 306. 468, *unde* pen- *coni. Brandes.* poen- *non ante codd. medii aevi, ubi passim.* -net- CIL V 5420 (*a. 463*). XII 2085 (*a. 557*). Inscr. Année Epigr. 1964 n. 141 (*post 443*). Conc. Aurel. a. 538 p. 81, 13 *cod. C* (*saec. VI/VII*). *notatur* (*si recte solvitur*) pent CIL V 4084 (*a. 540*). pen CIL V 7412 (*a. 520*). p CIL V 7793 (*a. 568*). Not. Tir. 22, 27 -et (*26* paene). 27[a] penituit. 28 non -et. 29 non -uit. *de formis*: *gerundium v. p. 62, 83.* *gerundivum v. p. 66, 84.* *part. fut.* -turum *impers.* Acc. trag. 313 (*vix pers.*), *pers.* Sall. hist. frg. inc. 35; -nsurus *pers. v. p. 66, 66* (*a forma* penisus *derivandum ad depon. potius trahendum; cf. l. 65. p. 59, 7*). *ad part. praes. v. p. 66, 79.* *ad ceteras formas usus pers. activas v. p. 63, 22 sqq. 63, 67; depon. v. p. 66, 16 sqq., part. perf.* -nisus (-nitus) *v. p. 66, 62.* *de structuris* (*exempla notabiliora*): Arvs. gramm. VII 501, 18 sq. -et me facti (*affert* Verg. ecl. 10, 16) . . .; -et me hoc fecisse (*affert* Verg. ecl. 2, 34). Mart. Cap. 4, 390 -et *verbum impersonale* cum dicitur, plena sententia est, si accusativum adiungas. Prisc. gramm. III 148, 14 transitive, ut miseret . . ., pudet . . ., -et illum sui; . . . genetivos hic intellegimus primitivorum, qui iidem et possessivorum sunt genetivi (*item testatur vel explicat acc. et gen. personae*: 232, 25 -et taedet miseret accusativo quidem significat personam, in qua fit passio, genetivo vero illam, ex qua fit. 233, 2 -et me tui: paenitentia me habet tui. *al.*). *usum personalem veterum testantur grammatici p. 63, 23 sqq. 63, 37 sqq.* *de notione* (*v.* Prisc. gramm. III 233, 2 *supra*): Lact. inst. 6, 24, 6 quem . . . facti sui -et, errorem suum pristinum intellegit, ideoque Graeci melius et significantius μετάνοιαν dicunt. Gloss. -et: μεταμέλει. μετανοεῖ καὶ μετανοῶ. -et me: μεταμέλομαι. μετανοῶ. -et me huius muneris: μετανοῶ ἐπὶ τῷ δώρῳ. -ere: mutare. -at: tristis sit. Gloss.[L] I Ansil. PE 359 pudeat (Verg. Aen. 1, 549 ?). 362 t⟨a⟩edeat. *cetera v. infra suis locis.* *legitur verbum impers. in poesi inde a* Plavto (*14 locis*), Ter. (*4*), Acc. (*1 et 1* -turum), Catvllo (*2*), Pvblil. (*6 et 2 formis ambiguis*), Verg. (ecl. *3*, Aen. *1*), Hor. (*4*), Tib. (*1*, Svlpicia *1*), Prop. (*1*), Ov. (*28*), *in prosa oratione inde a* Cic. (*107 locis, maxime in oratt. et epist.; 3 ambiguis*), Caes. (*3*), Sall. (*6*), Nep. (*2*), Liv. (*58 et 3 ambiguis*) *per totam latinitatem, quamvis minus frequenter apud Christianos inde a* Cypr., *qui praeferunt usum pers.*; *verbum pers.* (*ambigua v. supra*) *forma activa apud* Pacvv. (*1*, *forma finita*), Cic. (*1*, *part. praes.*), Sall. (*2*, *part. praes. et fut.*), Liv. (*1*, *infin.*), *ceterum non ante* Svet., Gell., Min. Fel., Tert., Italam (*v. etiam quae adnotavimus p. 63, 23 sqq. 63, 50 sq. 67 sqq. 66, 17*), *passive p. 66, 15*, *depon. inde ab* Itala, Tert., Ps. Cypr. [*val.* părăta '*dolere*'; *it.* pentirsi (*fortasse sermoni docto tribuendum*); *francog. vet.* penteiet *impers.*, pentir (*perraro*); *prov. vet.* pentir, *var. dial. prov., vasc.*; *cat.* penedirse. *cf. M.-L. 6630. Battisti-Alessio IV 2840. Wartburg IX 118 sqq. St.*] [*in interpolatione* Plavt. Stich. 51, *v. p. 62, 57.* *falso tradi videtur* Plin. nat. 32, 13 (renitendo *Vollmer ad Ov. hal. 39*). *e coni.* Mvtian. Chrysost. hom. 21 p. 369/70 -turi sumus (*pro* poenis arsuri *sec. gr. p. 152* μετανοήσομεν *Wilhelmsson, Stud. zu Mutianus, 1944, 65; an potius* pensuri *?*).]

i. q. paenuriae cuiusdam conscientia afficit aliquem dolore. indicatur is, qui afficitur, per acc. passim, per dat. Hermog. dig. 33, 22 pr. Caes. Arel. serm. 156, 5 Victorin. leg. dom. 197; *ubi non indicatur, ubique subaudiri videtur persona sive certa sive incerta, e. g. p. 59, 19. 24* (-et sapientiam *hominis* Cic. Tusc. 5, 54, rem publicam Cic. ad Brut. 26, 4 W., *animalia* Verg. ecl. 10, 16, *deum v. p. 61, 31*). *indicantur (nisi subaudiuntur) moventia, sc. dolorem paenuriae efficientia, per gen. vel structuras varias infra allatas, per nom. non nisi usu quodam modo novato (sec.* dolet *sim.) p. 60, 84. 62, 42, plur. p. 62, 62.*

I *potius cum respectu quantitatis non satisfacientis, sc. quae parum, non satis habentem reddit* (*syn. vel iuxta pos.* parum est *sim. e. g.* Plavt. Stich. 551 Don. Ter. Eun. 1013 Phorm. 172, *opp.* satis est *sim. e. g.* Plavt. Bacch. 1182 Poen. 283; *saepius negatum [cf.* Not. Tir. *supra l. 23] in figura q. d. litotes fere i. q. valde sufficit*): A *moventia indicantur per*: 1 *gen.*: Plavt. Stich. 551 duas *puellas* dabo . . ., una si parumst; et si duarum -bit, . . . addentur duae. 713 nimis vellem aliquid pulpamenti.:: si horum, quae adsunt, -et, nihil est. Truc. 431 ut cuius *muneris* me non -at,

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mitta⟨tur⟩ mihi (*sc. munus satis magnum, cf. 425 sq.* munusculum? :: lucrum). TER. Hec. 775 quod si perficio, non -et me famae, solam fecisse id quod aliae meretrices facere fugitant (DON.: λιτότης . . ., pro eo quod est 'magnam famam cupide acquisierim'. *cf.* ACC. trag. 313 quod si procedit, neque te neque quemquam arbitror tuae -turum laudis [*cf. p. 63, 52; in* GLOSS. *ad l.* V 646, 2 -turum: permisurum *forma* paenisurum *latere videtur*]). Eun. 1013 an -bat flagiti, te auctore quod fecisset adulescens, ni miserum insuper etiam patri indicares? (DON.: parum videbatur [*affert* Haut. 72 *et* PLAVT. Truc. 533]. *sequitur condicio ut*: LIV. 28, 41, 3 -bit te, P. Corneli *Scipio*, gloriae tuae, si [nisi *vel* ni *var. ll.*] hostem cum *i. Hannibalem* . . . tu consul Italia expuleris?). Phorm. 172 ita plerique ingenio sumus omnes: nostri nosmet -et (*sc. eius, quod habemus, cf. 167* inopia . . . copia. DON.: -et eum, qui parum putat. *add. pars codd.*: ergo 'ipsi nos' inquit 'nostra contemnimus'. *fortasse huc spectat* CIC. Tusc. 5, 54 *p. 60, 21*). ACC. trag. 491 quod superest, socium mittis leto? an lucti -et? CIC. rep. 6, 16 iam . . . ipsa terra ita mihi parva visa est, ut me imperii nostri, quo quasi punctum eius attingimus, -ret. LIV. 1, 8, 7 cum iam virium haud -ret, consilium deinde viribus parat *Romulus*; centum creat senatores (8, 23, 5 minime -ere se v. suarum, si bellum placeat). 4, 58, 10 nullum annum esse, quo non acie dimicetur; et tamquam -at laboris, novum bellum . . . parari. TAC. hist. 2, 19, 2 obsequium et parendi amor, quod solum illis partibus defuit, cum virtutis haud -ret.

2 *enunt. secund.*: **a** *interrog.*: PLAVT. Bacch. 1182 satis, satis iam vostrist convivi: me nil -et, ut sim acceptus (Poen. 283 -et, exornatae ut simus.:: . . . pro erili et nostro quaestu satis bene ornatae sumus [*cf. 288* satiust, satis . . . sat]). Mil. 740 nil me -et iam, quanto sumptu⟨i⟩ fuerim tibi (Pseud. 305 an -et te, *leno*, q. hic *amator* fuerit usui? TER. Haut. 72 quantum hic operis fiat, -et [SCHOL. Ter. Bemb.: parum videtur]. CIC. orat. 130. off. 1, 2 tam diu . . . *discere* velle debebis, quoad te, quantum proficias, non -bit [*item* Att. 12, 28, 2 q. profecerim]. Att. 1, 20, 3 a senatu quanti fiam, minime me -et. DON. Ter. Andr. 692 ['si hic non insanit satis'] si -et te, quantum sua sponte insanit). Trin. 320 is probus est, quem -et, quam probus sit et frugi bonae; qui ipsus sibi satis placet, nec probus est nec frugi bonae. Truc. 533 -etne te, quot (quod *trad.*) ancillas alam, quin etiam m⟨i⟩ insuper adducas? **b** *cum* quod: PLAVT. Rud. 578 an te -et, in mari q. elavi, ni hic in terra iterum eluam? (LIV. 9, 34, 18 -et . . ., q. antiquissimum sollemne . . . ad servorum ministerium religiosus censor deduxisti . . ., nisi universam rem publicam eo nefario obstrinxeris, quod *eqs.*). CAES. civ. 2, 32, 12 (*Curio ad milites*) an -et vos, q. salvum atque incolumem exercitum . . . traduxerim? q. classem hostium . . . profligaverim? *eqs.* (*'non satis est' intellegunt Kraner-Hofmann-Meusel ad l.*). **c** *condic.* (*quod accedit ad alias indicationes supra* TER. Eun. 1013 *et* LIV. 28, 41, 3 *sub 1*, PLAVT. Truc. 533 *sub a*, PLAVT. Rud. 578 *et* LIV. 9, 34, 18 *sub b*): PLAVT. Amph. 1124 eum . . . filium suum esse . . ., alterum tuum esse dixit *Iuppiter* puerum.:: pol me haud -et, si licet boni dimidium mihi dividere cum Iove. Cist. 47 (*loq. lena*) ecastor haud me -et, si ut dicis ita futura es; nam si quidem ita eris ut volo, . . . mihi lucro . . . eris (*cf. 42* satius fuerat).

B *moventia subaudiuntur*: PLAVT. Aul. 434 utinam mea mihi modo auferam . . . salva: me haud -et, tua ne expetam (*vix cum* ne *iungendum, quod idem ac 'nedum' intellegas*). Stich. 307 spatium hoc . . . brevest curriculo; quam me -et! (*sc. 'quam me dolet hoc spatium curriculo meo non sufficere!'*).

II *potius cum respectu qualitatis non satisfacientis, sc. quae reddit non contentum, indignantem, aegre ferentem sim.*: **A** *-et alicuius rei vel hominis displicentis, de quo non ratio est reddenda* (*nonnulla exempla inter A et B esse ambigua non nescimus, e. g. p. 60, 23*). *accedit respectus pudendi, sc. alicuius indigni, inferioris, e. g.* VERG. ecl. 2, 34. 10, 16sq. HOR. sat. 1, 6, 89 OV. Pont. 3, 2, 47 LIV. 45, 39, 18, *syn. vel iuxta pos.* pudet *saepius* (*sed discernitur* CVRT. 5, 5, 10), piget SALL.(?) rep. 1, 8, 9, taedet CIC. Att. 2, 22, 6; *opp.* libet PLIN. epist. 6, 10, 2. *saepius negatum in figura q. d. litotes fere i. q. placet.*

1 *moventia indicantur per*: **a** *structuras huius verbi proprias*: α *gen.*: Ⓘ *rerum* (*inde a* LIV. *exempla pauca selecta*): CIC. inv. 2, 9 quodsi ea, quae in his libris exponuntur, tanto opere eligenda fuerunt, quanto studio electa sunt, profecto neque nos neque alios industriae nostrae -bit. div. in Caec. 69 cuius consuetudinis atque instituti (*i. sociorum querimoniae delatae ad defensorem bonum*) patres maioresque nostros non -bat tum, cum *eqs.* Sest. 60 ut illum . . . paene iam provinciae *suae* -ret (*sc. potius modi, quo eam acceperat; aliter*: LIV. 9, 42, 5 Volumnium p. haud -uit; multa secunda proelia fecit, *eqs.*). Planc. 82 me . . . vehementer vitae meae -ret, si in mea familiaritate locus esset nemini nisi litigioso aut nocenti (Att. 3, 7, 2 ut me non nostri consili v.que -at. FRONTO frg. 3 p. 240, 4 v. d. H. male me . . . praeteritae v. meae -et [*nisi ad B*]. AVG. civ. 2, 2 p. 55, 8D. ne -at eas *feminas* v., quas non est unde possit -ere nequitiae [*opponitur respectus sub B illustratus*]. CE 1857 [*a. 468, contextu manco*] -uit v. [*an pers.? cf. p. 65, 84*]). *al.* HOR. epod. 11, 8 heu me, per urbem, nam pudet tanti mali, fabula quanta fui, conviviorum et -et, in quis *eqs.* (SCHOL.: non conviviorum -et, sed quod fabula fuerit conviviorum . . .; -et ad factum, pudet ad verecundiam pertinet). OV. met. 15, 278 capitisque sui ripaeque prioris -uisse ferunt, alia nunc ire Caicum. Pont. 3, 2, 47 patriae nec -et (APVL. apol. 24, 7 [*24, 2* pudendum]). LIV. 45, 39, 18 nec magis me eius *tumoris* quam cicatricum harum pudet -etque (*cf.* CVRT. 5, 5, 10 quorum *suppliciorum nostrorum* [*sc. corporis mutilati*] nos pudeat magis an -at, incertum est [*huc spectat 5, 5, 24* paenitentia *omisso pudore*]). PLIN. epist. 6, 19, 6 si -et te Italicorum praediorum, hoc vendendi tempus. SVET. Aug. 28, 2 nisus omni modo, ne quem novi status -ret. *al.* *gen. cum part. perf. pass.*: LIV. 30, 30, 30 quemadmodum, quia a me bellum coeptum est, ne quem eius -ret, . . . praestiti, ita adnitar, ne quem pacis per me partae -at. VELL. 2, 12, 5 ne eius *Marii* nati rem publicam -ret (*cf. Cic. Phil. 1, 35* ut natum esse te cives tui gaudeant).

Ⓘ *hominum* (*animalium* VERG.): me mei *sim.* (*cf. p. 58, 34 sqq.; aliter p. 61, 59*): CIC. de orat. 3, 32 *cum* ego . . ., quamquam memet mei -et, cum hoc *Antonio* maxime tamen in comparatione coniungar. Tusc. 5, 54 ut stultitia . . . numquam se . . . satis consecutam putat, sic sapientia semper eo contenta est, quod adest, neque eam umquam sui -et (*an eius quod possidet? sed cf.* SEN. epist. 115, 18 hoc tibi philosophia praestabit . . .: numquam te -bit tui). Att. 12, 21, 3 si quid nos fefellerit, illius *Terentiae* malo me quam mei -ere (*fortasse simul ad B spectat*). PLIN. paneg. 27, 2. GELL. 20, 6, 7 (*in exemplo usus genetivi*). *al.* *aliorum* (*v.* CIC. Att. 12, 21, 3 *supra*): CIC. ac. 2, 69 quid? eum Mnesarchi -bat? quid? Dardani? Att. 8, 1, 3 comitum *molestorum*. VERG. ecl. 10, 16sq. stant et oves circum; nostri nec -et illas nec te -at pecoris, *Galle* (SERV. auct.: alii -et 'pudet' accipiunt). HOR. sat. 1, 6, 89 nil me -at sanum patris huius (SCHOL.: non me -et, quia patrem habui operarium et libertum, quia vir bonus fuit). LIV. 1, 50, 6 *si* suos eius *Tarquinii Superbi* -at, quippe qui alii super alios trucidentur, *eqs.* 4, 3, 13 -at nunc vos plebei consulis, cum maiores nostri advenas reges non fastidierint? (7, 25, 1). *al.* PLIN. nat. 35, 157 effigies deorum *fictiles* erant lautissimae, nec -et nos illorum, qui tales eos coluere. TAC. Agr. 33, 2 neque me militum neque vos ducis -uit. *al.*

β *inf.*: ① *solum* (*subaudiendum* CIC. Att. 3, 3): Ⓐ *praes.* (*omnes inf. praes. huc pertinere putavimus praeter p. 62, 2 sq., ubi praes. quodam modo spectat ad tempus praecedens*): CIC. Cluent. 80 neque me -et hoc potius tempore quam illo causam A. Cluenti defendere. Mur. 66 quem *Scipionem* non -bat facere idem quod tu: *eqs.* Rab. Post. 32 neque me . . . -et . . . sempiternas amicitias habere. orat. 164 sic loqui. Att. 3, 3 diem . . ., cum tibi agam gratias, quod me vivere coegisti; adhuc quidem valde me -et (3, 4 me . . . valde -et v.). PLANC. Cic. fam. 10, 23, 1 numquam . . . me -bit maxima pericula pro patria subire. OV. Pont. 2, 3, 14 ipse decor recte facti, si praemia desint, non movet et gratis -et esse probum. LIV. 1, 8, 3 me haud -et eorum sententiae esse, quibus . . . placet *eqs.* ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 24 tot . . . insignes iuvenes, quot intueor, non magis sunt paenitendi senatores, quam -et Persicum . . ., amicum meum, inter imagines maiorum suorum Allobrogici nomen legere. 2, 29 ex Luguduno habere nos nostri ordinis viros non -et (*an cum acc. c. inf.?*). SIL. 5, 652 nec vos -at, populares, fortibus umbris hoc mactare caput. QVINT. inst. 11, 1, 55 neque . . . me -et ad hoc . . . opus meum . . . respicere. *al.* Ⓑ *perf.* (*exempla certiora, cetera v. p. 61, 77*): CIC. Cael. 6 ut eum -at non deformem esse natum (*de quo loco disputatur* GELL. 17, 1, 6 sqq., *v. p. 61, 23 sqq.*). Cato 84 non libet . . . mihi deplorare vitam, . . . neque me vixisse -et, quoniam ita vixi, ut non frustra me natum existimem. SALL.(?)rep. 1, 8, 9 quibus *reprehensoribus* me subiectum haud -et, magis reticuisse pigeret. VERG. ecl. 2, 34 nec te -at calamo trivisse labellum (SERV.: non tibi parum videatur [*affert* TER. Haut. 72]. *eadem ad*: VERG. Aen. 1, 549 [*Ilioneus Didoni*] officio *sc. beneficiis* nec te certasse priorem -at). TIB. 1, 4, 47 nec te -at duros subiisse labores *eqs.* PROP. 4, 2, 3 nec -et inter proelia Volsinios deseruisse focos (*6* Romanum satis est posse videre forum). STAT. silv. 2, 3, 23 *Pana nympham sequentem* -uit vidisse deam *Dianam* (PLIN. epist. 6, 10, 2 libuit . . . monimentum eius videre et v. -uit). DRAC. Romul. 4, 9 (*loq. Hercules*) -et, alme parens, vestra de stirpe creatum Alcidem. GREG. M. moral. 15, 7 *in somnio divites factos* evigilasse -et. *al.*

Ⓘ *acc. c. inf.* (*fortasse etiam supra l. 52*): CIC. ad Brut. 26, 4 W. nec . . . -ere potest rem publicam me pro eo spopondisse. LIV. 10, 40, 1 -et *milites* in posterum diem dilatum certamen. 28, 40, 7 dum ne (me *vel* me non *var. l.*) -at adhuc aliorum speciosiora primo adspectu consilia semper visa, mea usu meliora. TAC. ann. 11, 24, 3 num -et (*sc. nos*) Balbos ex Hispania . . . transivisse?

γ *enunt. cum* quod, ut, quia (si *non nisi conexu laxiore* CIC. Att. 13, 28, 2 *sub b*, Phil. 13, 32 *sub 2*): TAC. ann. 2, 46, 2 neque -ere, quod ipsorum in manu sit, . . . bellum an pacem . . . malint (*vix intellegendum* -ere *se eius rei, quia eqs.* GELL. 17, 1, 7 FIRM. math. 8, 7, 3 -bit eos, q. viri nati sint. *cf. p. 67, 4*). AVSON. 193, 10 p. 51P. mitis amice, bonus frater, fidissime coniunx, nate pius, genitor: -et, ut fueris. SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 89 quia *eqs.* (*v. supra l. 30*).

b *substituitur subi. rei* (*sec.* dolet *sim.; subi. est pron. neutr.*):

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIC. Att. 13, 28, 2 *reprehenduntur quae scripsi in epistula ad Caesarem*, quod me minime -et; si enim pervenissent istae litterae *ad eum*, mihi crede, nos -ret. *in enunt. relat.*: TRACT. Pelag. 1, 2 p. 8 non ... aegre ferat dilectio tua me ad peregrina profectum ...; non vos -at, quod mihi optabile est, nec meum gaudium vestra debet esse tristitia.

2 *moventia subaudiuntur* (*pauca certiora non nisi apud* CIC., *cetera v. sub B2*): CIC. Flacc. 76 apud P. Globulum, meum necessarium, fuisti gratiosior *quam apud P. Orbium*: utinam neque ipsum neque me -ret! Phil. 13, 32 si omnibus suis copiis excellentem virum res publica armasset, quem tandem bonum -ret? Att. 2, 22, 6 mutationis ... spes nulla *in re publica*; sed ... taedet ipsum Pompeium vehementerque -et. 6, 2, 7 numerabantur nummi: noluit Scaptius; ... audio omnino Scaptium -ere. 13, 27, 1 (*de epistula ad Caesarem ab amicis non probata et Ciceroni non iam placente*) valde me -bat.

B *-et alicuius facti non iam placentis vel peccati, sc. de quo est ratio reddenda* (*sive sibi ipsi sive aliis, sc. sec. leges, mores, utilitatem sim.; spectat magis minusve ad mutationem animi vel sententiae, cf. syn. vel iuxta pos.* mutare sententiam *sim.* CIC. Mur. 61 SEN. benef. 4, 34, 3. GELL. 17, 1, 6 *infra*. PROSP. in psalm. 109, 4, *opp.* semper ita sentiet CIC. Flacc. 104, maneo in sententia CIC. Att. 9, 10, 8; *apud iudices vel in testamento l. 66. 69. p. 62, 79*). *hunc usum solum probat* GELL. 17, 1, 6sqq. (*reprehenditur* CIC. Cael. 6, *v. p. 60, 56*) -ere ... tum dicere solemus, cum, quae ipsi fecimus aut quae de nostra voluntate nostroque consilio facta sunt, ea nobis post incipiunt displicere sententiamque in iis nostram demutamus; ... (9) -ere nisi in voluntariis rebus non probe dicitur *eqs.* *-et non modo male factorum (sive sibi ipsi sive aliis nocentium), sed etiam bene factorum, qui autem usus reprehenditur a Christianis inde a* TERT. paenit. 1, 4 *infra l. 64, revocatur tamen ab eis ad explicandam paenitentiam dei ut mutatam tantum sententiam (v. locos sacr. script. infra allatos* ITALA *vel* VVLG. gen. 6, 6 I reg. 15, 11. 29 Ier. 18, 8. 10 Ion. 3, 9 sq. 4, 2 *nec non* psalm. 109, 4 *p. 62, 76, quos cf. etiam s. v.* paeniteo, paeniteor *et* paenitentia *p. 54, 67); sed accedit respectus conscientiae malae iam inde a* CIC. (*e. g.* div. 1, 63 HOR. carm. 3, 24, 50 OV. trist. 4, 9, 4).

1 *moventia indicantur per*: **a** *structuras huius verbi proprias*: *α gen.*: (I) *solum* (*exempla post* CAES. *selecta*): CIC. Verr. II 3, 3 se nullius rei tam -ere ... quam quod C. Carbonem umquam in iudicium vocavisset. Catil. 4, 20 me ... meorum factorum atque consiliorum numquam ... -bit (fam. 7, 3, 2 MAT. Cic. fam. 11, 28, 4 CATVLL. 30, 12. PVBLIL. G 3 gravis animi poena est, quem post facti -et [*cf.* I 41 *infra*]. NEP. Cim. 3, 2 OV. epist. 16[17], 34 SEN. Med. 989. benef. 4, 34, 3 numquam sapientem facti sui -ere nec umquam emendare, quod fecerit, nec mutare consilium. *al.*). Mur. 61 sapientem nihil opinari, nullius rei -ere, nulla in re falli, sententiam mutare numquam (*cf.* SEN. *supra*). Phil. 14, 30 eos numquam oportebit consili sui -ere (Catil. 4, 20 *v. supra*. Att. 3, 7, 2 *v. p. 59, 79*. 9, 10, 8 non -ere me c. de tua mansione [*postea*: maneo in sententia et gaudeo te mansisse]. *al. v. vol. IV 449, 25*). *al.* div. 1, 63 eos ..., qui secus quam decuit vixerunt, peccatorum suorum tum, *i. morte instante*, maxime -et (PVBLIL. I 41 imprudens peccat, quem peccati [facti *trad.*] -et. OV. Pont. 1, 1, 58 LIV. 3, 67, 5 AVG. in psalm. 147, 24. *al. apud eundem*). *al.* PVBLIL. M 58 male vincit quem ... -et victoriae. S 18 admissi. CAES. civ. 2, 32, 14 vos me imperatoris nomine appellavistis; cuius si vos -et, vestrum vobis beneficium remitto. HOR. carm. 3, 24, 50 scelerum si bene -et ([PORPH.: *bene* pro valde positum]. OV. epist. 14, 15 IVVENC. 3, 711 CLAVD. 20, 507). OV. trist. 4, 9, 4 fac ... te pateat -uisse tui (*sc. facinoris tui; aliter p. 60, 16 sqq.*). LIV. 35, 25, 8 praetorem decreta eorum ... *se* exsecuturum adnisurumque, ut ... nec pacis eos -ret nec belli. SEN. benef. 1, 1, 4 leves *sumus* et quos paulo post muneris sui -at. IVV. 1, 170 galeatum sero duelli -et. TERT. paenit. 1, 4 *paenitentiam* etiam in bonis factis suis adhibent *ignorantes deum* (*sc. irrationabiliter*); -et fidei amoris simplicitatis liberalitatis patientiae misericordiae. VLP. dig. 11, 1, 11, 12 Celsus scribit licere responsi -ere *sc. heredem*, si nulla captio ex eius paenitentia sit actoris. *al.* *cum dat. pro acc.*: HERMOG. dig. 32, 22pr. si specialiter dixerit *in testamento* prioris voluntatis sibi -uisse et voluisse, ut *eqs.* (II) *cum part. perf. pass.*: CIC. phil. frg. 5, 60 ut calculum reducas, si te alicuius dati -et. OV. am. 3, 7, 46 muneris oblati. LIV. 2, 49, 12 pacem supplices petunt; cuius impetratae ... ante deductum Cremera Romanum praesidium -uit. 9, 11, 3. 23, 10, 10. 23, 12, 6 *Hannonem* belli suscepti adversus Romanos (*recipitur* 23, 12, 9). SEN. benef. 6, 42, 2 -et accepti beneficii, quem nondum redditi piget. CVRT. 5, 10, 15 cogitati sceleris. *al.*

β inf.: (I) *solum*: (A) *perf.*: CIC. Flacc. 104 L. Flaccum ... numquam ... prospexisse vestrae saluti ... -bit, semper ita sentiet, talem se animum ... patriae debuisse; vos ne -at tali civi non pepercisse, ... providete. Rab. Post. 5 Mil. 82 Phil. 12, 7 de orat. 1, 209. 2, 77 Tusc. 4, 49. *al.* PVBLIL. C 40 cito culpam effugiat, quem incurrisse -et ([*versum vario modo tradunt codd. varii, v. app. crit.*]. *cf.* SEN. Ag. 243 quem -et peccasse, paene est innocens). OV. epist. 2, 58 turpiter hospitium lecto cumulasse iugali -et et lateri conseruisse latus (2, 55 nec moveor, quod *eqs.*). *al.* LIV. 3, 36, 8. 30, 28, 10. *et saepius.* (B) *praes.* (*cf. p. 60, 37*): CIC. prov. 15 *consulum* alter non audet nos certiores facere ..., alterum ... necesse est paucis diebus -at audere (*sc. -bit quod nunc audet*). FIRM. err. 28, 12 adhuc indignationem suam ... deus ... suspendit, ne vos forsitan peccare -at.

(II) *acc. c. inf.* (*sc. perf.; acc. est pron. reflexivum*): CIC. Sest. 95 ut eum tali virtute ... se in rem publicam fuisse -at. fam. 5, 20, 2 tribui tibi tantum, quantum me tribuisse numquam me -bit.

γ enunt. cum quod (*cf. infra l. 39*; quare CAES. AREL.): CIC. Verr. II 3, 3 *v. p. 61, 39*. Att. 2, 4, 2 neque mihi umquam veniet in mentem ... -ere, quod a me ipso non desciverim. 11, 13, 2 se -ere, q. animum tuum offenderit, sed se iure fecisse. SVLPICIA Tib. 3, 18, 4 si quicquam ... commisi ..., cuius me fatear -uisse magis, hesterna quam te solum q. nocte reliqui. OV. fast. 6, 45 q. non foveo (*i. desii fovere; cf.* 41 *et* 47 *cum inf. perf.*). LIV. 34, 54, 8 Africanum, q. consul auctor eius rei fuisset, -uisse. SEN. contr. 2, 3, 6 ASCON. Corn. p. 56, 10 QVINT. decl. 335 p. 319, 24 PS. QVINT. decl. 7, 13 APVL. apol. 94, 2. ITALA I reg. 15, 11 (Tert. adv. Marc. 2, 24) -uit, q. regem fecerim Saul (*gr.* παρακέκλημαι ὅτι, VVLG. -et me q.). VVLG. gen. 6, 6 -uit eum *deum* q. hominem fecisset in terra. *al.* quare: CAES. AREL. serm. 156, 5 ut ita senioribus suis ... respondeant, ut ipsis senioribus -at, q. eos ... ammonere ... voluerint.

δ praepos. (*sec. usum personalem, q. v.*): in (*dub.*): TERT. adv. Marc. 2, 28 p. 375, 6 -uit in aliquo (mali quo *vel* mali in aliquo *var. ll.*) deum nostrum, sed et vestrum. de: ITALA Ier. 18, 10 (Rufin. Orig. in num. 16, 4) -bit me de omnibus bonis, quae locutus fueram ut facerem iis (*sed ibid.* 18, 8 -bo de, *cf. gr. et Vulg. p. 64, 13*). Ion. 3, 10 (Tert. adv. Marc. 2, 24) -uit dominum de malitia (*cf. l. 33 cum gr. et Vulg.*). HERM. Pal. mand. 10, 2, 3 *cum* eum de iniquitate ... -uerit (*gr.* μετανοεῖ, *antea autem*: λυπεῖται ἐπί). AVG. in psalm. 109, 17 l. 39. 45sq. MVTIAN. Chrysost. hom. 23 p. 383/84 (*gr. p. 166* μεταμελήσει σοι ἐπί). super: ITALA Ion. 3, 10 (cod. 175) -uit deum s. mala (*gr.* μετενόησεν ... ἐπὶ τῇ κακίᾳ, *Vulg.* misertus est ... super, *sed cod. Amiat.* -uit et misertus est). HIER. in Ier. 4, 28 nec -uerit eum *deum* s. his, quae cogitaverit. pro: ARNOB. ad Greg. 19 p. 427, 20 mala pro quibus illos nunc -et.

ε abl. (*cf. p. 66, 56. 76*): PELAG. in II Cor. 7, 9 si me (*om. pars codd.*) -uisset eo quod vos durius corripuerim.

ζ inde: COMM. instr. 1, 25, 7 modo mete; quodsi non, te -et inde (i. *ad sententiam sequentem trahere voluerunt quidam, vix recte*).

b *substituitur subi. rei* (*sec.* dolet *sim.*): *α pron. neutr.*: *ipsum*: CIC. inv. 2, 43 id facinus ..., quod -ere fuerit necesse, quod spem celandi non haberet (Tusc. 5, 81 sapientis est ... proprium, nihil q. -ere possit facere, nihil invitum. ad Q. fr. 1, 2, 7 nihil ..., q. nos -ret. PVBLIL. C 26 cave quicquam incipias, q. -at postea [post -at *trad.*]). Tusc. 5, 53 (*v.* 5, 81 *supra*) ut nihil -at, nihil desit, nihil obstet. APVL. met. 11, 30, 2 nec ... laborum me sumptuumque quidquam ... -uit. AMBR. paenit. 2, 9, 86 eos, qui paenitentiam agunt, hoc solum -ere non debet, ne ipsius paenitentiae agant paenitentiam. AVG. pecc. mer. 1, 19, 25 numquid tantillos *pueros* potest aliquid -ere? (in psalm. 109, 4 l. 42). *in enunt. relat.*: CIC. Tusc. 4, 79 quo modo ..., si naturalis esset ira, ... quemquam -ret, quod fecisset per iram? (CATVLL. 63, 73 [*loq. Attis*] iam iam dolet q. egi, iam iamque -et. PLIN. nat. 18, 26 DRAC. laud. dei 3, 644).

β subst. (*in versibus interpolatis* [*desunt in A*]: PLAVT. Stich. 51 me quidem haec condicio *nuptiarum factarum* nunc non -et [*cf. Petersmann ad l.*]): SEDVL. op. pasch. 4, 7 (*quae praecedunt v. p. 64, 55*) si nos antiquae lubricum -at iam ruinae (carm. pasch. 4, 72 si nos -at veterem quaesisse ruinam). CASSIOD. var. 10, 26, 3 ut tali facto eam *Ranildam* non -ret mutata religio (religione *var. l.*). CORIPP. Ioh. 2, 364 -ant si bella (*sed* 4, 206 -uit bellasse). 4, 210 modo -et ista *virtus ad bellum incitans*. 6, 90 didicerunt corda dolores impia -uitque malum.

2 *moventia subaudiuntur*: **a** *exempla varia* (*post* LIV. *selecta pauca*): CIC. Lig. 30 erravi, temere feci, -et. Tusc. 5, 104 nescimus, ante quam -ere coepit, contemnere *honores populi*. Att. 7, 12, 5. 8, 5, 1. epist. frg. IV 3 W. (*contextu manco*). MET. CEL. Cic. fam. 5, 1, 1. SALL. Iug. 31, 10 neque eos, qui ea fecere, pudet aut -et, sed incedunt ... magnifici. 104, 5 Boccho, quoniam -et, delicti gratiam facit *senatus*. HOR. sat. 1, 2, 77 ne -at te, desine matronas sectarier. OV. epist. 14, 13 ut dicant morientia '-et' ora (*8 et 14* piget). fast. 4, 176. 6, 51 Pont. 1, 1, 59sq. LIV. 3, 2, 5. *al.* TERT. paenit. 8, 8 si -at ex animo (-as *cod. O, Borleffs 1957, cf. p. 63, 69*). ITALA psalm. 109, 4 (Cypr. testim. 1, 17. *al.; sim.* VVLG., PSALT. Rom., HIER. psalt. sec. Hebr.) iuravit dominus nec -bit eum (*gr.* μεταμεληθήσεται. AVG. *ad l.* 17 l. 37 sqq. numquid -et deum, sicut hominem *eqs.*? PROSP. *ad l.* non mutabit consilium, non aliud faciet, nec umquam ei haec sententia displicebit). VLP. dig. 24, 1, 32, 2 sq. *v. p. 51, 52*. PRVD. cath. 2, 26 sol ecce surgit igneus: piget, pudescit, -et, nec teste quisquam lumine peccare constanter potest. *al.* *cum dat. pro acc.*: VICTORIN. leg. dom. 197 nisi -uisset iniquis (*sec.* CARM. adv. Marc. 3, 182, *ubi* iniquos). **b** *gerundium* (*fortasse hic illic ad usum personalem spectans*): CIC. fin. 2, 106 voluptas corporis ...

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

saepius ... relinquit causam -endi quam recordandi. ac. frg. 16 corrigere errorem -endo. Tusc. 4, 79 *Alexander* cum interemisset Clitum ..., vix a se manus abstinuit; tanta vis fuit -endi. PVBLIL. A 32 ad -endum properat, cito qui iudicat. LIV. 24, 26, 15 *quod non* locus -endi aut regressus ab ira relictus esset (FRONTO p. 197, 19 v. d. H. locum -endi reliquit. *al.*). 42, 13, 3 receptum ad -endum. PHAEDR. 5, 5, 3 ad -endum ... agi. TAC. ann. 3, 51, 2 non senatui libertas ad -endum erat. 4, 11, 1 nullo ad -endum regressu. PS. APVL. herm. p. 265 *orationis* variae species ... ut ... obiurgandi, -endi, deplorandi. TERT. paenit. 2, 1 modum ... -endi. 7, 2 ne retractantes de residuo auxilio -endi spatium adhuc delinquendi demonstrare videamur. 7, 3 quia patet ad -endum. ITALA I reg. 15, 29 (Tert. adv. Marc. 2, 24 p. 369, 11) *deus* non convertetur neque paenitentiam aget, quia non sicut homo est ad -endum (*gr.* τοῦ μετανοῆσαι, *Vulg.* ut agat paenitentiam). CYPR. epist. 55, 29 abscidere ... -endi viam. *al.*

inde pers. ˣ**paeniteo,** -uī, -ēre *et depon.* ˣ**paeniteor,** -nīsus (-nitus) sum, -ērī. *formas part. perf.* -nisus (*sec.* nitor, nisus sum ?) *vel* -nitus *et fut.* -nsurus *vel* -niturus *v. p. 66, 62sqq. nec non l. 52.*

i. q. paenitentiam sentio (*subi. est is qui paenitentia afficitur, sc. homo vel deus, animal p. 64, 76,* dei sententia *p. 64, 54; aliter, sc. cum subi. rei paenitentiam evocantis p. 60, 84. 62, 42*): I *forma activa*: A *exempla singularia aetatis prioris et ambigua quaedam. usum antiquissimum testatur* CAPER (*l. 28*) *et* PRISC. gramm. II 432, 12 antiquissimorum consuetudine a -o paenitet, a taedeo taedet, pigeo piget *eqs.* 561, 3 impersonalia deficiunt in ... supinis et participiis ...; sed ... invenitur -ens, unde paenitentia ...; sciendum tamen, quod haec omnia inveniuntur perfectorum declinationem habentia in usu veterum teste Capro: pigeo, taedeo, pudeo, -o, *eqs.* III 486, 6 paenitet taedet piget pudet licet libet positiva sunt ...; antiquissimi tamen et -o et pudeo et pigeo et misereo dicebant.

1 *forma finita*: PACVV. trag. 31 nunc -bunt [libunt] liberi grato ex loco (*affert* NON. p. 475, 18sq. *s. v.* -bant [-bunt *corr. Quicherat*] *inter alia exempla* 'de contrariis generibus verborum').

2 *formae infinitae* (*cf. gerundium fortasse nonnumquam huc spectans, v. p. 62, 83, gerundivum v. p. 66, 84*): **a** *part. praes., fut.*: α *testimonia grammaticorum* (*cf.* QVINT. *sub* β): SACERD. gramm. VI 431, 27 *impersonalis* species verborum duo recipit participia, praesentis temporis taedens pudens -ens, et futuri ... taedendus pudendus paenitendus. DOSITH. gramm. VII 408, 18 impersonalium verborum omnino participia non esse, quamvis visum fuerit Salustio dicere '-entem Lepidum'; et pudens. DIOM. gramm. I 363, 20. CLEDON. gramm. V 71, 30 ab inpersonali verbo participia nisi usurpata non veniunt: pudens -ens quaeritur, utrum faciat ab inpersonali verbo. POMP. gramm. V 261, 19. PRISC. gramm. II 561, 3 *v. supra l. 26.* β *exempla: praes.* (*pro subst. et praedicative*): CIC. Phil. 12, 7 optimus est portus -enti mutatio consili. SALL. hist. frg. 1, 68 Lepidum -entem consili (*affert* CHAR. gramm. p. 331, 14B. paenitet me ...; quamvis Sallustius dixerit *eqs. v. etiam* DOSITH. *supra*). *ceterum non ante* SVET. Vit. 15, 3 *infra l. 78 et* MIN. FEL., TERT. *aliosque Christianos, qui usum frequentant, v. maxime p. 65, 9.* *fut.* (*usus impers. defendi potest* ACC. trag. 313 *p. 59, 5; a depon. potius derivandum p. 66, 66*): SALL. hist. frg. inc. 35 non -turum (*affert* QVINT. inst. 9, 3, 12 *brevitatem petendo* eo usque processum est, ut 'non -turum' pro non acturo paenitentiam ... dixerit).

b *infin.* (*exempla certius ad usum impers. spectantia illic invenies inde a* CIC. Mur. 61 *p. 61, 46.* Att. 2, 4, 2 *p. 62, 12.* 6, 2, 7 *p. 61, 14.* Ov. met. 15, 278 *p. 60, 4*): α *aetatis prioris* (*fortasse etiam* LIV. 3, 2, 4, *ubi tamen sequitur verbum impers.*): LIV. 36, 22, 3 Aetolos ..., si -ere possint (possit *nonnullae edd. vet.*), posse et incolumes esse. β *ambigua aetatis posterioris* (*certa non ante* APVL. met. 5, 6, 3 *p. 64, 61*): GELL. 1, 8, 6 (*Demosthenes Laidi meretrici*) -ere tanti non emo (*gr.* μεταμέλειαν. *eadem verba eiusdem* ANTH. 892, 4. *cf. gr. Macr. Sat. 2, 2, 11* μετανοῆσαι). TERT. paenit. 4, 7 bonum est -ere an non? 7, 13 pigeat sane peccare rursus, sed rursus -ere non pigeat. *al.*

B *usu pleno aetatis posterioris* (*formis finitis: iuxta formas similes* GELL. 5, 1, 3 *p. 64, 59, usu transitivo apud* MIN. FEL. *et* TERT. [*v. sub 2; vix agnoscendum* TERT. paenit. 8, 8 *p. 62, 74*], *ceterum non ante* ITALAM *et* CYPR. *sec.* μετανοέω [*de* VVLG. *v. p. 55, 61*]): 1 *intransitive* (*sc. structuris a verbo impers. ductis*): **a** *alicuius facti vel peccati* (*cf. usum impers. sub II B*). *exprimitur vel declaratur paenitentia peccatoris saepius apud Christianos, maxime sub β*; deo -ere CASSIOD. in psalm. 50 concl. l. 677 (*cf.* in *deum p. 66, 41*), ante *aliquem* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 44(46). *ad paenitentiam dei cf. usum impers. (v. p. 61, 31) et s. v.* paenitentia *p. 54, 67.*

α *generatim*: ① *indicatur cuius rei per*: Ⓐ *gen.* (sui *l. 84sqq., cf. p. 60, 16*): SVET. Vit. 15, 3 Flavianos ... *in Capitolio* oppressit ...; non multo post -ens facti ... iuravit *eqs.* (SVLP. APOLL. perioch. Ter. Haut. 3 animi ... sese angebat f. -ens. RVFIN. Orig. in psalm. 37 hom. 1, 3). ITALA Ion. 4, 2 (Tert. adv. Marc. 2, 24) *deum* -entem malitiarum (*cf. p. 64, 18 cum gr. et Vulg.*). TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 24 (*sec. Ezech. 33, 11*) *deus* malit paenitentiam peccatoris quam mortem ..., nolit peccatores sui iam non -entes (PORPH. Hor. sat. 2, 3, 254 ['mutatus Polemon'] *Xenocrates* coegi. Polemonem -ere sui *sc. vitae luxuriosae* et coronas abicere. CASSIOD. Ios. antiq. 18, 299 paululum sui -ens [*sc. promissi dati; gr.* μεταμέλῳ χρώμενος]). CYPR. epist. 19, 2 p. 526, 16 si commissi vere et firmiter -ent *lapsi* (-et *edd. vet.*). IVST. 31, 6, 6 -ere neglecti consilii coepit. RVFIN. hist. 2, 3, 2 vetusti -entes erroris (*gr. non resp.*). PRVD. psych. praef. 49 cachinni -ens *Sarra.* PAVL. NOL. carm. 24, 30 fit navigandi -ens. CONC.^{S} II 2, 2 p. 88, 33 eius rei (*gr. II 1, 2 p. 159, 32* μεταμελομένους). *al.*

Ⓑ *praepos.*: de: SVET. Claud. 43 sub exitu vitae signa quaedam ... -entis de matrimonio Agrippinae deque Neronis adoptione dederat. ITALA Ier. 18, 8 (Ps. Cypr. exhort. paen. p. 16. *al.*) -bo de malis, quae cogitavi facere illis (*gr.* μετανοήσω ἐπί, *Vulg.* agam ... paenitentiam super. *eadem respondent* 18, 10 [*ibid.*] -bo de bonis). Ps. AMBR. paenit. 23 de tuis sceleribus. CONC.^{S} I 4 p. 236, 18 quod -uerimus de his quae contra Nestorium scripsimus (*gr. I 1, 6 p. 157, 13* μετέγνωμεν ἐπί). *et saepius.* in: ITALA Ion. 4, 2 (cod. 175 *al.*) tu ... -ens in malignitatibus (*gr.* μετανοῶν ἐπί, *Vulg.* ignoscens super). HIL. in psalm. 2, 40 si in his *vitiis suis* -rent, id est, si ab his desinerent. EVAGR. vita Anton. 20 (*de uxore Loth*) respicere ... retrorsum nihil aliud est quam in eo -ere quod coeperis (*Migne gr. 26, 872^C* μεταμεληθῆναι, VITA Anton.: converti ... retro nihil aliud est nisi ut -at tantum quemquam). *al.* ab: ITALA apoc. 2, 21 *v. p. 66, 50.* 9, 21 (Tycon. *ad l.*) non -uerunt ab homicidiis suis (*gr.* μετενόησαν ἐκ, *Vulg.* egerunt paenitentiam ab). DIDASC. apost. 45, 28 a perversione. MVTIAN. Chrysost. hom. 9 p. 299/300 -ere ab operibus mortuis (*gr. p. 77* μετανοῆσαι ἀπό). *al.* super: HIL. in psalm. 2, 26 p. 57, 8 ut ... s. contumelia inlusae humilitatis corporeae -rent. Ps. PHILO antiq. 6, 6 s. consiliis suis pessimis. VVLG. or. Man. 7 tu es ... -ens s. malitias (*i. miserias*) hominum (*gr.* μετανοῶν ἐπί). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 38, 4G. tum sera (se sera *codd. nonnulli*) paenitentia s. ruinas suas -et ac deflet. *al.* pro: LVCIF. Athan. 2, 1 p. 147, 3 si -ueris pro homicidiis proque sacrilegio tuo. RVFIN. Adamant. 2, 6 (*sec.* gen. 6, 6) -uit *deus* pro eo, quod malos creaverat *homines* (*gr.* μετενόησεν ... δημιουργήσας). apol. adv. Hier. 1, 44(46) qui ante te pro his *dictis* -uit. hist. 4, 18, 7. CONC.^{S} II 3, 2 p. 97, 3 cum oportuisset eum pro his -ere (*gr. II 1, 3 p. 117, 18* ἐπὶ τούτοις μετανοῆσαι). *al.*

Ⓒ *enunt. cum*: quod: TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 28 (*per ironiam dictum*) Christo -ente iam, q. apostolos praemisisse properasset sine praesidio Marcionis. adv. Prax. 16 p. 257, 9 -ens *deus*, q. hominem fecisset. ITALA I Macc. 11, 10 (rec. B) -o ..., q. dederim ei filiam meam (*gr.* μεταμέλημαι ... δούς, *rec. L* paenitet ... me q., *Vulg.* paenituit ... me q.). RVFIN. hist. 4, 15, 14 *ut* -rent, q. tam honestum virum ... rapere iuberentur ad poenam (*gr.* μετανοεῖν ἐπὶ τῷ ... μέλλειν). *al.* quia (*in structura ambigua iam* HIL. in psalm. 149, 3): OP. imperf. in Matth. 12 p. 699 compunctus corde -et, q. te ... percussit.

Ⓓ (*acc. c.*) *inf.*: Ps. AVG. quaest. test. I 126, 14 -ant non se vixisse, sed mortuos esse Christianos (*acc. est pron. refl. ut*: VVLG. Iudith 5, 19 quotienscumque ... -uerunt se recessisse a cultura dei sui, *eqs.* CASSIOD. in psalm. 24, 8 humiliat *deus* superbos ..., ut tandem aliquando sapiant et se errasse -ant. *al.*). SEDVL. op. pasch. 4, 7 dei sententia, ⌊qu(a)e⌋ cadentibus manum dare non -et (quem *vulgo sec.* carm. pasch. 4, 72 quem ferre manum non -et. *quae seq. v. p. 62, 59*).

② *cuius rei, subauditur* (*absolute* GELL.?): Ⓐ *exempla varia*: GELL. 5, 1, 3 qui audit ..., inter ipsam philosophi orationem et perhorrescat necesse est et pudeat tacitus et -at et gaudeat et admiretur. APVL. met. 5, 6, 3 memineris meae seriae monitionis, cum coeperis sero -ere (IVST. 11, 3, 3 Athenienses ... -ere coeperunt. VEN. FORT. vita Germ. 32, 95. *cf. supra l. 5*). MIN. FEL. 28, 1 quam ... iniquum sit incognitis ... iudicare ..., nobis ipsis -entibus credite. TERT. adv. Marc. 4, 40 p. 559, 18 pretii postea Iuda -ente revocati. paenit. 8, 2 non comminaretur *deus* ... non -enti, si ignosceret -enti. *al.* ITALA Ion. 3, 9 (Iren. 3, 20, 1 = 3, 21, 1 H.) si -bit deus (*cf. p. 66, 24 cum gr. et Vulg.*). Luc. 15, 7 (Praedest. 1, 48 p. 605^B) siquidem etiam angelis in caelo gaudium maius faciat unus -ens quam nonaginta novem qui non peccaverunt (*gr.* ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, *Vulg.* peccatore paenitentiam habente). *al.* AVG. serm. 29, 6 omnis ... -ens et peccata sua -endo confitens irascitur sibi et quodam modo -endo vindicat in se, quod displicet sibi. Ps. AVG. serm. 117, 2 paenitentiam certam non facit nisi odium peccati ..., quando sic -es, ut tibi amarum sapiat in anima quod ante dulce fuit in vita. CASSIOD. in psalm. 50 concl. l. 677 felix ... civitas, ubi ... saeculi dominus deo -ere meruit. *al.* *-et lupa eremitae alumna*: SVLP. SEV. dial. 1, 14, 5 ut facile cerneres verecundiam -entis, non ausa *lupa* propius accedere.

Ⓑ *transit ad significandum actum paenitentiae vel conversionis* (*sc. extra ecclesiam, in ecclesia v. sub β. fortasse etiam nonnullis exemplis supra allatis inde ab* ITALA Luc. 15, 7. *iuxta* converti LVCIF., conversio GAVDENT. serm. 3, 16 G., *cf. syn. supra l. 22,* reverti *p. 66, 40*): ITALA Matth. 11, 21 (cod. k) in sacco et cinere -rent *incolae Tyri et Sidonis* ([*gr.* μετενόησαν, *Vulg.* paenitentiam egissent].

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

APON. 8 p. 149 nisi in s. et c. -entes revertamini ad me [*in additamento ad Is. 1, 15*]. *cf.* VVLG. Luc. 10, 13 *p. 66, 29*). HERM. Pal. sim. 9, 23, 2 paenitentiam egerunt ex his *incolis montis sexti* multi, et caeteri -bunt, quando audierint mea mandata (*gr.* μετανοήσουσιν. *cf. 9, 22, 1 incolae montis quinti* fideles quidem, sed difficile discentes). LVCIF. Athan. 1, 24 p. 108, 22 ⟨ni⟩si temet correxeris ..., nisi conversus -ueris. GAVDENT. serm. 3, 14G. si -uissent Israhelitae. 3, 16 pertinaciam mali damnat *deus*, conversionem -entis amplectitur. *al.*

β *speciatim de agendo rite paenitentiam in ecclesia christiana* (*ad rem cf. p. 53, 1*): Ⓘ *part. praes.*: Ⓐ *pro subst., respicitur paenitentia ante baptismum vel post lapsum agenda* (*transit in t. t. status vel ordinis ecclesiastici*): CYPR. epist. 20, 3 p. 528, 27 ut his, qui post lapsum infirmitate adprehensi essent et -entes communicationem desiderarent, subveniretur. 55, 22 p. 639, 9 quosdam sic obstinatos esse, ut dandam non putent lapsis paenitentiam aut -entibus existiment veniam denegandam. *al.* GAVDENT. serm. 1, 21 G. fidelibus ..., catecumenis, ... -entibus (PRISCILL. tract. 4, 77 AVG. praed. sanct. 14, 27. *al.; cf.* PELAG. in I Cor. 7, 5 *oratio* in eo utique minor est communioni, quo c. et -ens orant, qui communicare non possunt). *al.* PACIAN. epist. 3, 14 p. 73 de -entium curatione. *al. in eadem epistula.* AMBR. paenit. 2, 7, 54 in quo reorum statu est, in quo -entium ordine? (*si quidem de certo statu ecclesiastico dictum, quod constat* LEO M. epist. 108, 1 quid de -entium statu ecclesiastica habet regula. SIDON. epist. 4, 24, 4 tribus ... ordinibus, monachum ..., clericum -entemve. *cf.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 8, 5 G. *infra*). HIER. epist. 44, 3 aptum est ... in sacco iacere -entibus. GENNAD. vir. ill. 32 Paulus episcopus scripsit 'de paenitentia' libellum, in quo dat legem -entibus ita dolere debere pro peccatis, ne *eqs.* (*cf.* 78 Victor Cartennae ... scripsit et 'de paenitentia publica' librum unum [*i.* PS. AMBR. paenit.], in quo et regulam vivendi -entibus iuxta scripturarum auctoritatem statuit). AVG. fid. et op. 26, 48 p. 94, 21 ea humilitate paenitentiae ..., qualis in ecclesia datur eis, qui proprie -entes vocantur. c. Petil. 3, 37, 43 p. 197, 11 quem apud vos -entem fuisse commemorat. COMM. instr. 2, 8 tit. -entibus (*item in titulo capitulorum*: SACR. Gelas. 78M. 349 Greg. 209 PS. EVSEB. GALLIC. hom. 58 G. CONC. Aurel. a. 538 p. 81, 13. *al.*). EPIST. pontif. Thiel Gelas. frg. 49 (*de catechumenis et -entibus*) -entes hi dicuntur in canone, qui de criminibus, de maioribus culpis agunt publice paenitentiam. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 8, 5 G. turba -entium, qui secundus ordo est neophytorum. CONC. Epaon. a. 517 p. 25, 14 (*de lapsis redituris*) in -entum loco standi, *sc. in ecclesia*, et orandi humilitatem ... observandam (CASSIOD. hist. 9, 35, 3 sqq. *Romae* l. certus est -entium; stant enim rei *eqs.* [*seq. ordo paenitentiae agendae. Sozom. 7, 16, 5* ὁ τόπος τῶν ἐν μετανοίᾳ ὄντων]). CASSIOD. in psalm. 6, 1 hic -entium primus est psalmus, sequitur tricesimus primus *eqs.* (*cf. p. 52, 72. 68, 34*). *al.* Ⓑ *pro adi.* (?) *vel subst., respici videtur paenitentia acta usque ad mortem ut species quaedam vitae religiosae* (*cf. s. v.* paenitentia *p. 54, 41; fortasse fere i. q. religiosus, humilis sim.*): CIL V 5420 (*a. 463*) hic requiescit Aurora spectabilis et -ens f(emina) (*huc fortasse* 7793 [*a. 568*] clarissima et p(enitens) f. *cf.* INSCR. Année Epigr. 1964 n. 141 [*Gall. Narb., post 443*] -ens Erualde temens deum femena). 7412 (*a. 520*) Perseverandus v(ir) r(eligiosus) pen(itens) qui vixet *eqs.* (*sim. abbreviatur* 4084 [=INSCR. christ. Diehl 673; *a. 540*] Thomas v(ir) h(onestissimus) negotiator pent. [*Diehl* '*est* paenitentiarius *vel* paenitentialis *vel* paenitens']). XII 2085 (a. 557; *contextu manco*). INSCR. christ. Diehl 1554 (*a. 578*) Saturninus, -ens famulus dei ..., accepta penitentia requievit in pace (3880 [*a. 627*]).

Ⓘ *alia exempla* (*certiora selecta*): CYPR. epist. 55, 29 qui ex toto corde -uerint et rogaverint, in ecclesiam debent ... suscipi (CANON. Turner I 1, 2 p. 128 rec. I si ... ex c. -ant, triennio inter audientes sint, qui lapsi fuerint baptizati. *al.*). PACIAN. epist. 3, 8 p. 61 Iudaei..., qui ante baptismum -uerunt, post baptismum -ere non possunt ...; quis suasit, ut qui ante -uerit, postea -ere non debeat? (*postea: paenitentiam* persolverint). *al. in eadem epistula.* AVG. adv. Don. 20, 28 p. 127, 3 *non* a populo dei separamus, quos vel degradando vel excommunicando ad humiliorem -endi locum redigimus. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 49, 14 -ant competenter (*gr. I 1, 5 p. 132, 22* μεταμεληθῶσι γνησίως). PAENIT. hibern. p. 74, 12 Bieler dimedium annum -at cum pane et aqua per mensura (*eadem formula vel aliis saepius, cf. ibid.* '*formulas paenitentiales*' *in indice p. 354*). p. 74, 20 ebdomadam -at dierum (*item indicato temporis spatio saepius ibid. [v. l. 69] et*: VITAE patr. 5, 10, 40 [*frater abbati*] feci peccatum grande et volo triennio -ere; ... :: multum est; ... :: iubes annum unum? *eqs. al.*). VITAE patr. 3, 165 dimitte hodie, et cras -bis; ... :: non ita, sed hodie debemus -ere (*sed loco gemino 5, 11, 14* paenitentiam ago [*cf. Salonius, Krit. Unters., 1920, 258*]). BENED. reg. 43, 6 *si quis tarde ad opus dei occurrerit*, ultimus omnium stet ..., usque dum completo opere dei publica satisfactione -at. *al.*

b *alicuius rei displicentis* (*sc. de qua non est ratio reddenda, cf. usum impers. sub IIA; fortasse huc trahendum* RVFIN. hist. 4, 15, 14 *p. 64, 44*): IVST. 13, 1, 5 mater ... Darii regis, ⌊quae⌋ amisso filio a fastigio tantae maiestatis in captivitatem ⌊redacta⌋ indulgentia victoris in eam diem vitae non -uerat (⌊ ⌋ quam ... redactam *coni. quidam. cf. p. 59, 78*). IORD. Get. 225 quasi otii -ens *Attila* graviterque ferens a bello cessare.

2 *transitive* (*sec.* dolere *sim.? vix etiam* PAVL. NOL. carm. 20, 236. *gerundivum v. infra l. 84*): MIN. FEL. 28, 2 ut Christianus reus ... unum solummodo, quod non ante fuerit *Christianus*, -ret. TERT. patient. 10 p. 16, 15 quantos ... casus huiusmodi impatientia (*sc. ultionis libido*) incursare consuevit! quotiens -uit defensionem! FILASTR. 107, 12 -entes delicta veniam ... impetrabunt. HIER. adv. Iovin. 2, 8 quaerimus ... facere, quod cum fecerimus, iterum -amus. tract. in psalm. II p. 42, 9 heri imprudens eram, hodie prudens, -o errorem (-et erroris *var. l., fortasse recta*). PAVL. NOL. carm. 6, 263 vitae commissa prioris. PS. AVG. serm. ed. Mai 27 scelus. ARNOB. in psalm. 37 p. 378B praeterita. *al.* *passive*: OP. imperf. in Matth. 11 p. 692 omne ... peccatum, quomodo committitur, eo modo et -etur.

II *depon.* (*vix recte trad.* LIV. 45, 10, 11 -retur [-ret *ed. pr.*]; *saepius in* ITALA, *in* VVLG. *non nisi* Marc. 1, 15 act. 3, 19 [*v. infra*] *et in var. l.* Iudith 8, 14 Sirach 19, 6. 32, 24 apoc. 2, 21. *ad imperat. cf. Bergh, Passive Imperatives, 1975, 31 sqq.*): **A** *variis formis*: **1** *non indicatur, de qua re*: ITALA psalm. 109, 4 (cod. 136 Cas.) iuravit dominus et non -etur (*gr.* μεταμεληθήσεται, *v. alias vers. et explicationes p. 62, 76*). Is. 46, 8 (Ps. Cypr. exhort. paen. p. 14) -emini, qui seducti estis (*gr.* μετανοήσατε, *Vulg.* redite, *Hier. ad l. sec. LXX* agite paenitentiam). Ion. 3, 9 (cod. 175) si -bitur deus (*gr.* μετανοήσει, *Vulg.* convertatur). Matth. 3, 2 (cod. k *al.*) *et* 4, 17 (cod. d) -emini, atpropinquavit enim regnum caelorum (*gr.* μετανοεῖτε, *Vulg.* paenitentiam agite. *item imperat. plur.*: Marc. 1, 15 [cod. c *al.*=VVLG.]. act. 3, 19 [cod. e=VVLG.]. *adde* Is. 46, 8 *supra*). Luc. 10, 13 (cod. l) in cinere et cilicio sedentes -rentur (*gr.* μετενόησαν, VVLG. -rent). *al. in novo test.* HERM. Pal. sim. 9, 23, 2 cito -buntur (*gr.* μετανοήσουσιν). vis. 3, 7, 2sq. IREN. 4, 36, 8 (4, 58, 10 H.) postea -etur. PS. CYPR. adv. Iud. 8 si ... possis -eri (-ere *var. l.*). ad Novat. 13 in cinere -retur. SORT. Sangall. 5, 2 ne forte -aris (*al. sim. ibid., sed e. g.* 12, 1 ne te paeniteat). LVCIF. non parc. 4 p. 215, 29 -ere, imperator, corrige vias tuas. PS. AVG. quaest. test. I 102, 19 quid est ... -eri nisi dolere praeterita et de cetero temperare ab his quae admiserat? VVLG. Sirach 19, 6 -bitur (-bit *var. l.*). 32, 24 -beris (-bis *var. l.*). *al.* *respectu convertendi praevalente* (*cf. p. 64, 82*): TERT. paenit. 4, 1 (*sec. Ezech. 18, 32*) -ere, et salvum faciam te (*gr.* ἐπιστρέψατε καὶ ζήσατε, *Vulg.* revertimini et vivite). IREN. 3, 12, 9 (3, 12, 11 H.) praecipit hominibus omnibus ubique -eri in ipsum (*sec. act. 17, 30, ubi gr.* μετανοεῖν *tantum, Vulg.* paenitentiam agant; in ipsum *addidit interpres fortasse sec.* reverti *sim., cf.* ITALA act. 26, 20 [cod. h] -eri et reverti ⟨ad deum⟩).

2 *indicatur de qua re per*: **a** *praepos.*: in: ITALA Ier. 18, 8 (Quodv. temp. barb. 2, 11, 5 *al.*) ego -ar in malis quae disposueram (*item* 18, 10 [*ibid.* 2, 11, 6] -ar ... in bonis (*gr. et Vulg. v. p. 64, 13*). PS. PHILO antiq. 33, 2 ARNOB. in psalm. 129 p. 531D ACT. Petr. 8. ab: ITALA apoc. 2, 21 (Cypr. epist. 55, 22, *sim.* VVLG.) -eri (-ere *var. l.*) non vult a fornicatione sua (*gr.* μετανοῆσαι ἐκ, *cod. g* paenitentiam agere de). de (*v. etiam* PASS. Ignat. 13, 3, *sub B*): PS. PHILO antiq. 52, 4 -emini de via vestra iniqua. FVLG. myth. 3, 1 p. 61, 15 DIDASC. apost. 12, 20. *al.* ex: QVODV. prom. 1, 30, 42 -entur (-ent *var. l.*) ... ex his quae gesserant. pro: FVLG. RVSP. psalm. abeced. 277 pro sua iniquitate. *v. etiam* CASSIOD. Ios. antiq. 5, 166 *sub B.* **b** *abl.*: HIL. ad Const. 2, 5, 4 annuas ... fides decernimus, decretis -emur (-emus *var. l.*), -entes defendimus. **c** *enunt.*: LVCIF. non parc. 26 p. 266, 21 -or, quia vobiscum ... cucurrerim (ARNOB. in psalm. 105 p. 486D). VITAE patr. 5, 7, 29 Abraham -batur ..., cur non amplius fuerit in laboribus decertatus (*gr. Nau 1908 p. 277 n. 197* μετανοῆσαι ..., διότι).

B *part. perf. et inde part. fut.*: PS. AVG. serm. Bibl. Cas. 1, 171a penitum latronem *illum in cruce pendentem*, qui solus per unam confessionem meruit paradisum introire. CASSIOD. compl. in act. 2, 29 qua praedicatione compunctos tria milia virorum penisos et baptizatos esse. Ios. antiq. 4, 313 eos ... frustra esse pensuros (-ituros *var. l.; gr.* μετανοήσειν). 5, 166 Israhelitae pro calamitate Beniamitarum paeniti sunt (penisi *vel* puniti *var. l.; gr.* μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει). PASS. Ignat. 6, 1 (penitus *vel* protinus *trad.*). 11, 1 paenisus fueris (penitus fueris *vel* penitueris *var. ll.*). 13, 3 paenisus (penitens *vel* penituit *var. ll.*) de his.

III *reflexive* (*vix etiam* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 38,4 G. *p. 64, 32. cf. p. 58, 58*): SORT. Sangall. 2, 10 ubi vades, -bis te. CASSIOD. Ios. antiq. 14, 390 Malachum se -ere de his, quae in Herodem commiserat (*gr.* Μάλχος ... μετανοεῖ). GREG. TVR. Franc. 10, 10 multum se ex hoc ... rex -ens. REGVLA mag. 92, 64 proprio se -at *abbas* facto. VVLG. I reg. capit. app. 15, 11 p. 61 (*saec. VI/VII*) ubi dominus -uit se.

part. praes. **paenitēns** *v. supra p. 63, 36, pro adi.? p. 65, 46, pro subst. p. 63, 46. 65, 11 sqq. 64, 65. 68. al.*

adv. **paenitenter.** *i. q. cum eventu paenitendo* (*ad eventum refertur per analogiam vocis iuxta pos.* feliciter): MIN. FEL. 26, 1 *auspicia et auguria Romana* -r omissa et observata feliciter.

gerundivum ***paenitendus**, -a, -um. *usum testatur* SACERD. [*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 63, 39. *i. q. cuius paenitere debet aliquem (vel aliquis sec. usum pers.; respicitur qualitas non satisfaciens)*: **1** *coniug. periphrast.* -endum est (*alicui*): CIC. Att. 7, 3, 6 ut valde ego ipsi, quod de sua sententia decesserit, -endum putem. fam. 9, 5, 2 consilii nostri ... nobis -endum putarem. SALL. Iug. 85, 28 reputate, num eorum -endum sit. TERT. paenit. 10, 9 ubi -endum est, deserit miserum, quia factum est salutare (*an pro subst. ut* miserum *et* salutare?).

2 *pro adi.* (*attributive aut praedicative positum*): PVBLIL. H 10 heu quam multa -enda incurrunt vivendo diu (*an pro subst.?*). LIV. 1, 35, 5 sub haud -endo magistro ... Romana se iura ... didicisse (*item de homine*: 40, 56, 3 neque pudendum aut -endum eum regem Macedonibus ... fore. ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 2, 23 -endi senatores. APVL. apol. 92, 5 MAR. VICTORIN. gramm. VI 83, 27 AVSON. 419, 36 p. 362 P.). SEN. suas. 5, 3 ⟨ex⟩ -enda acie in melioris eventus fiduciam surgere. VAL. MAX. 5, 1 ext. 6 non -endas ... exequias. SEN. Oed. 837 sanguinis *maiorum*. dial. 10, 10, 2 epist. 23, 6. 92, 29 COLVM. 2, 2, 7 PLIN. nat. 10, 171 TAC. ann. 6, 48, 1 SVET. Vesp. 1, 1 Tit. 10, 1 FRONTO p. 47, 10 v. d. H. GELL. 1, 3, 2. APVL. met. 6, 13, 1 (⟨im⟩paenitendo *quidam [v. vol. VII 1, 515, 76], vix necessario, cf. Augello, Stud. Apul., 1977, 149*). Plat. 2, 14. TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 29 culpandus est *deus*, qui iustitiae utique non -endae paenitentiam gessit. CYPR. ad Donat. 8 p. 9, 15 diversi spectaculi non minus -enda contagia (*postea*: quod tibi et dolori sit et pudori). *al.* **3** *n. plur. pro subst.* (*vix iam* PVBLIL. *sub 2*): GELL. 1, 26, 8 neque pudenda dico aut -enda. HIL. in psalm. 125, 8 deo faciente gratiam -endorum et novorum bonorum initia reddente. 149, 3 quia peccassent et *agerent* -enda (GAVDENT. serm. 13, 20 G.). AVSON. 419, 71 p. 371 P. tu numquam -enda fecisti (*antea*: pigenda). *al.*

deriv.: paenitentia, paenitudo.

compos.: impaenitens, impaenitendus, impaenitibilis; suppaenitet.

***paenitūdo**, -inis *f.* [*per haplologiam q. d. pro* *paenititudo *explicavit Skutsch. Sch.*] *scribitur* pen- *vel* poen- *passim in codd. medii aevi.* *corripitur* pĕn- ANTH. 21, 235. GLOSS. μεταμέλεια. μετάνοια. paenitentia. GLOSS.[L] V Aa P 310 penitu⟨d⟩o: in quo paenitet. *legitur apud* PACVV. (*semel*), *tum inde a* IVL. VAL., SACERD., ITIN. Alex., CHALC., DON., *apud Christianos non ante saec. IV ex., sc. inde ab* EPIST. pontif. 255 (*Siricii*), FILASTR. (*octies, v. p. 68, 14 sqq.*; paenitentia *passim*), GAVDENT. (*v. p. 68, 7*), HIER. (*saepius, item* paenitentia), VVLG. (*quater,* paenitentia *93 locis*), RVFIN.; *non habemus exempla apud* AMBR., *non apud* AVG. *nisi duo.* [*confunditur in codd. cum* plenitudo *saepius, e. g.* DON. Ter. Hec. 90 NICET. virg. laps. 33 p. 123, 4 B.]

I *significatur affectus sentiendi paenuriam quandam cum dolore* (*iuxta* desiderium; *cf.* paenitet *sub I*): PACVV. trag. 313 (*Telamon Hesionae?*) quae desiderio alumnum, -e squales scabresque (squale scabreque *Ribbeck*) inculta vastitudine (*cf. voces Pacuvianas similiter formatas* orbitudo, vanitudo, prolixitudo *al., v. I. Mariotti, Introd. a Pacuvio, 1960, 66*).

II *i. q. paenitentia* (*vix ad vocem q. e.* poena [*sc. cum respectu ulciscendi*] *referendum infra l. 83; plur.* -es RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 138, 33). *affectum moventia indicantur per gen. saepius inde a* SACERD. gramm. VI 470,1 FILASTR. 115, 7. 132, 7 HIER. epist. 123, 13, 2, *per praepos.* super VVLG. iud. 21, 15, *de inde a* RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 29(23). hist. 4, 15, 18 EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 18, *pro inde a* CHRYSOST. repar. laps. p. 396 RVFIN. Basil. hom. 2, 5 ORIG. in num. 10, 1 p. 71, 7 CASSIAN. conl. 20, 5, 1, *per enunt. cum* quod *et* quia PS. AMBR. act. Seb. 9, 29.

A *usu pagano*: IVL. VAL. 2, 29 p. 98, 28 *Xerxes victus* (*add.* ob *?*) tot ... illa militantium milia adtrita pariter amissaque ⟨...⟩ ad -em vertit (*sc. se*). SACERD. gramm. VI 470, 1 metanoea ... est dictio continens -em rei aut factae, quae fieri non debuit ..., aut non factae, quae fieri debuisset. ITIN. Alex. 40 in id recidit -is, ut *eqs.* (*cf. de eadem re Curt. 8, 2, 3* paenitentiam). CHALC. comm. 130 homines ... animo ... pleno -is ob inconstantiam commotionum suarum ..., stellas vero ... ob aeternam actuum suorum constantiam nulli -i obnoxias (*cf. Plat. Epinom. 982[d]* οὐ μεταβουλευόμενον). 198 rationabilis ... consilii correctio, quae -o est. DON. Ter. Hec. 90 ('consilium contempsisse') -e esse possessam (*Stephanus*, -em *cod. Chig.*, plenitudinem *cett.*). AVSON. 305, 21 p. 178 P. (*loq. Thales*) ut probem praedes vadesque -is reos (*'obnoxios esse paenitentiae' interpretatur Souchay*). CLAVD. DON. Aen. 4, 690 p. 420, 19 facti -em gerere. INTERPR. Gai 25 *de hereditate* recedere postea ex -e *non* possunt (*sed 46* paenitentia actus redire ad hereditatem. *de sententia mutata in re iudic. ut*: COD. Theod. 11, 30, 56 [*sim.* Iust. 7, 62, 28] intra triduum post oblationem legitimam ... appellatorem habere licentiam arbitrium commutandi, ne iusta -is humanitas amputetur). MAXIM.(?) Aug. epist. 16, 1 instinctu tui sermonis ... paria rehibere non destiti, ne silentium meum -em appellasses (*sc. sententiam mutatam; sed fortasse respicitur conversio ad fidem christianam*). COD. Theod. 9, 38, 11 quos inter incendia tyrannidis adsumptae fidelis -o revocavit (*sc. ad nos*), ordinem et fructum militiae non amittant. *al.* *vix vi poenae dandae vel ultionis*: CAEL. AVR. chron. 1, 5, 177 ferunt Graecorum commenta ... *Medeam* saevo -is dolore commotam sua manu suos extinxisse successus (*spectare videtur potius ad paenitentiam amoris a Iasone destituti; sed cf. e. g. Sen. Med. 897 sqq. 925* pro paternis sceleribus poenas date).

B *in sermone Christianorum*: **1** *-em sentiunt homines* (*per imag. apes* EVSTATH. Basil. hex. 8, 4, 5): **a** *bene factorum vel bonorum*: GAVDENT. serm. praef. 25 G. incumbebat *mulier*, ut benefacti -e fructum perderet *Iob* pietatis (*alludit ad Iob 2, 9; vocem q. e.* paenitentia *sc. peccatorum habet Gaudent. sexies*). RVFIN. hist. 4, 15, 23 proconsul dixit: bestias habeo paratas ..., nisi cito paenitueris. at ille respondit: adhibeantur, nobis enim inmobilis stat sententia nec possumus de bono ad malum per -em conmutari (*gr.* μετάνοια).

b *male factorum vel peccatorum*: **α** *generatim*: FILASTR. 107, 12 *gerentes* -em qui *Iudaei* fuerint reliqui, omnes ad Christi fidem domini pervolabunt ac paenitentes delicta veniam ab ipso ... impetrabunt (115, 7 mali tanti suggestionis -em [*antea et postea*: paenitentiam]. 115, 9. 132, 7 malorum suorum. PS. AMBR. act. Seb. 9, 29 quod ..., et quia *eqs.* CHRYSOST. repar. laps. p. 396 pro male gestis. p. 405 conmissi. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 29[33] de hoc [*antea*: paenitentiam]. *al.* BASIL. ad fil. p. 61, 2 malorum meorum. SECVNDIN. epist. p. 894, 16 [*inde in responso* AVG. c. Secundin. 8]. *al.*). 115, 8 *Adam persuasus a diabolo ut manducaret* egit ... statim -em (HIER. in Eph. 4, 17 sqq. sero. in Ier. 29, 20 [poenitentia *edd. vet.*]. VVLG. iud. 21, 15 super [penitentiam *cod. tres*, poenitentiam *edd. vet.*]). *al.* HIER. epist. 55, 2, 4 omne ... peccatum ... post factum -em *habet* (*seq.* mordet conscientia. *habet homo*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 18 de factis). 123, 13, 2 libido transacta semper sui relinquit -em. in Os. 14, 1 l. 28 (*syn.* paenitentia). *al.* RVFIN. hist. 9, 11, 1 *Maximino defuncto* inimicis fidei -o ultima ... crudelitatis suae fiebat (*gr.* αἰσχύνης ἐσχάτης). PAVL. NOL. epist. 44, 7 -e praeteritae vanitatis. AVG. serm. 22, 6 sit fructuosus dolor, non sit sterilis -o. LEO M. epist. 93, 1 (Conc.[S] II 4 p. 52, 2). *al.* MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 54, 33 (*gr. I 1, 1 p. 112, 6* μετάγνωσις). RVRIC. epist. 2, 13 p. 392, 23 quinquagesimus psalmus, qui -i datur pariter et remissioni (*antea*: paenitentia. *cf. p. 52, 72. 65, 45*). *al.* *per imaginem -em sentiunt apes*: EVSTATH. Basil. hex. 8, 4, 5 apes, si secutae non fuerint instituta regnantium, propria -e castigantur; nam ... dimittunt animam cum aculeo simul in vulnere (*vix de paenitentiae effectu; gr.* μεταμέλει, *cf. Ambr. hex. 5, 21, 68* paenitenti condemnatione se multant).

β *speciatim de paenitentia rite agenda in ecclesia*: EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1137[C]. 1145[A] ut sicut paenitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita et post -em ac reconciliationem nulli umquam laico liceat honorem clericatus adipisci. CASSIAN. conl. 20 capp. 12 in quo temporaliter sit agenda -o et in quo finem habere non possit. 20, 12, 1 ab istis *criminibus* minutis ... numquam deerit -o. 22, 5, 4 per -is emendationem. *al.* LEO M. epist. 159, 6 tempora -is ... tuo constituente iudicio (*antea*: per paenitentiae remedium). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 132, 6 qui hac -e usus sit. CONC.[S] II 2, 1 p. 4, 24 (*32* paenitentiam) gerere -em (*gr. II 1, 1 p. 126, 1* εἰς μετάνοιαν ἐλθεῖν). SACR. Gelas. 354 M. -is actionem (*antea*: paenitentiae suffragium). PRIMAS. in apoc. p. 819[D] tribus modis legatur peccatorum remissio celebrari, baptismate, -e atque martyrio. *al.*

2 *-em sentit deus* (*sc. de proposito vel facto suo; plerumque negatur deo -em esse*): HIER. in Is. 65, 6 sq. furorem ..., oblivionem, iram, -em ita in deo debemus accipere quomodo pedes, manus *eqs.* VVLG. I reg. 15, 29 -e non flectetur, neque enim homo est ut agat paenitentiam. Os. 11, 8 conversum est in me cor meum, pariter conturbata est -o mea. RVFIN. Orig. in Rom. 8, 12 p. 1199[A] servat sine dubio deus dona ...; nec -o incurrit in deum. AVG. quaest. hept. 2, 124 nulla dei -o (*spectat ad psalm. 109, 4*). *al.*

1. paenitus (*part. perf. dep.*) *v.* paenitet (paeniteor).

2. paenitus (*adv.*) *v.* penitus. *Keudel.*

paenula -ae *f.* [*proxime accedit forma dor.* φαινόλα *f., qua utitur Rhinthon Syracusanus. Romanos vocem temporibus antiquis mutuatos esse probatur eo, quod aspiratione caret forma latina. Sch.*] *scribitur in tit. semper* paen-; pen- *e. g.* EVCHER. (*sub IA1*) *et saepius in codd. rec., ubi inveniuntur etiam* penn-, pin(n)-, poen-, -nol-. *in contextu graeco* EDICT. imp. Diocl. 19, 63 L. φαίνουλα (*sic exemplar Megal.*, πένουλα *Megar.*). 19, 64 παίνουλα. NOT. Tir. 97, 13. *acc. plur. neutr.* -a CIL II 462 (*si recte legitur*); *? masc. p. 70, 26.* *de notione* (*v. etiam IA1*): CHAR. gramm. p. 454, 54B. ὁ φελόνης. GLOSS. φαινόλης (*vel* -λον-, φεν-, πεν-). lacerna, stola. caverna (*'cogitavitne de* latebra*?' Goetz in indice*). planeta. GLOSS. II 469, 40 haec -a: φαινόλης τὸ καλούμενον φελόνιον. III 272, 56 ἐφεστρίς, ἐξαπτίς, φελώνη. -a, lacerna. *legitur maxime in sermone cotidiano; in poesi singulis vel paucis locis inde a* PLAVTO (*p. 69, 73*), LVCIL., POMPON. Atell.; *in prosa oratione inde a* CIC. (*oratt., epist.*), VITR., SEN. *philos.* [*confunditur in codd. cum* pendula NON. p. 148, 25. *falso traditum esse videtur pro* perula CIC. facet. dict. 11.]

I *proprie* (*in imagine et iocose p. 69, 73. 70, 9. 23*) *significatur genus vestis, lacernae vel cuculli simile* (*vulgo frigoris aut pluviae arcendae causa adhibetur, praecipue in itineribus* [*cf.* LAMPR. Alex. 27, 4 *sub A1*], *sed etiam in comitiis, ludis sim., qua de causa -a paulatim*

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vel in togae locum successisse videtur; ad rem cf. Kreis-v. Schaewen, RE XVIII 2, 2279 sqq. et Kolb, Röm. Mitt. 80, 1973, 69 sqq.). *materiam testantur*: PLIN. nat. 8, 190 (*-as ex ovium lana factas docet; cf. Pap. Giess. 12, 4*). MART. 14, 130 tit. scortea. 145 tit. gausapina. CIL II 462 lintea; *colorem*: PAP. Corp. 207, 9 coccinam. SVET. Nero 48, 1 obsoleti coloris (*cf.* LAMPR. Diad. 2, 8 c. russei). VEN. FORT. Mart. 1, 34 flammea. GLOSS. albam -am (*an* albam, -am *?*): λευκὴν φαινόλην.

A *exempla significantiora*: 1 *definitiones sim.* (*v. etiam supra 'de notione'*): PAVL. FEST. p. 368 vestis generaliter dicitur, ut stragula, forensis, muliebris; vestimentum pars aliqua, ut pallium, tunica, -a (*cf.* VLP. dig. *sub 2 et* CELS. dig. 33, 10, 7, 2). LAMPR. Alex. 27, 4 -is intra urbem frigoris causa ut senes uterentur, permisit, cum id vestimenti genus semper itinerarium aut pluviale fuisset (*quae seq., v. sub 2*). NON. p. 537, 5 -a est vestis, quam supra tunicam accipimus (*affert* POMPON., LVCIL. *sub B1 et* VARRONEM *infra sub 3a allatos*). EVCHER. instr. 2 p. 156, 19 '-a' in apostolo (*v. sub B2*) Latinum est; est autem quasi lacerna descendentibus (discind- *S*) clavis (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PE 405 stola cum clavis quasi lacerna). PS. PRIMAS. in II Tim. p. 679^{B} -a vestis erat consularis antiquorum Romanorum. ISID. orig. 19, 24, 14 -a est pallium cum fimbriis longis (*postea*: lacernae ... *non* ita laxis *fimbriis* ut sunt -arum). GLOSS. II 440, 27 συγκλητικὸς βίρ⟨ρ⟩ος ἔχων πορφύραν. V 320, 58 cocula (*i.* cuculla) sine cappa (*cf.* GLOSS.^{L} Corp. P 246 lacerna in modum cucullae). V 322, 32 byrrum lectoris (*?* lict-) consulis.

2 *exempla genus et ordinem paenulatorum illustrantia* (*nisi quae iam sub 1 attulimus*): CIC. Sest. 82 mulionicam -am arripuit, cum qua primum Romam ad comitia venerat. SEN. benef. 5, 24, 1 meministi ... quendam ex commilitonibus -am suam *tibi* substravisse? (*item militum*: SVET. Nero 49, 4 ad vulnus adposita. Galba 6, 2 sollemni ... spectaculo plaudentes inhibuit data tessera, ut manus -a[s] continerent. TERT. coron. 1 l. 15 gravissimas). TAC. dial. 39, 1 -as istas, quibus astricti et velut inclusi cum iudicibus fabulamur. SVET. Cal. 52 saepe depictas gemmatasque indutus -as ... in publicum processit (*item principum*: CAPITOL. Gord. 21, 4 quot -as quotve chlamydes *habuerit*. Pert. 8, 2 tunicas, -as, ... lacernas. LAMPR. Alex. 4, 2 usus est ... -is togisque communibus. *v. etiam p. 70, 17. sed contra*: SPART. Hadr. 3, 5 omen sibi factum ..., quod -as amiserit, quibus uti tribuni plebis pluviae tempore solebant, imperatores autem numquam; unde hodieque imperatores sine -is a togatis videntur). VLP. dig. 34, 2, 23, 2 muliebria *vestimenta* ... veluti stolae, pallia, tunicae, capitia, zonae, ... plagulae, -ae (*cf.* TREB. trig. tyr. 14, 4 tunicae et limbi et -ae matronales ..., quae Alexandri effigiem ... monstrent. *sed distincte*: LAMPR. Alex. 27, 4 matronas ... intra urbem -is uti vetuit, itinere permisit). *ibid. iterum* (*affertur inter* communia *et inter* familiarica *vestimenta*). COD. Theod. 14, 10, 1 pr. *intra moenia* nullus senatorum habitum sibi vindicet militarem, sed chlamydis terrore deposito quieta coloborum ac -arum induat vestimenta. 14, 10, 1, 1 officiales quoque ... uti ... -is iubemus. SIDON. epist. 1, 5, 11 iam togam senator honoratus, iam -am deponit inglorius (*cf.* GREG. TVR. vit. patr. 4, 5 -am pauperis, ... togam incliti senatoris. *sed v. supra l. 23*). CASSIOD. var. 6, 20, 2 ornatus -a *consularis* (*cf.* PS. PRIMAS. *sub 1*).

3 *exempla utendi tempus et occasionem illustrantia*: a *adhibetur in imbri vel grandine* (*v. etiam* LAMPR. Alex. *sub 1*, SPART. Hadr. *sub 2*): VARRO Men. 571 non quaerenda est homini, qui habet virtutem, -a in imbri? SEN. nat. 4, 6, 2 ut homines ad -as discurrerent aut ad scorteas *imminente grandine*. MART. 14, 130 tit. -a scortea (*cf. v. 2* ad subitas numquam scortea desit aquas). QVINT. inst. 6, 3, 64 Gabba -am roganti: 'non possum commodare, domi maneo', cum cenaculum eius perplueret (*sim.* 6, 3, 66). IVV. 5, 79 cum ... multo stillaret -a nimbo. b *adhibetur tempore frigido* (*facete praeter exspectationem* HOR. *et* MART.): HOR. epist. 1, 11, 18 incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit, quod -a solstitio, campestre nivalibus auris (PORPH.: diverso tempore supervacua pro illis tunc moribus). MART. 14, 145 tit. (*postea loquitur -a*: ut me vel media sumere messe velis). TERT. apol. 6, 3 ne vel hieme voluptas impudica frigeret, primi Lacedaemonii -am (*rec. prior* odium -ae) ludis excogitaverunt (-am *'tectum' et* ōdīum *ᾠδεῖον intellegit Frassinetti ad l.; in spectaculis, comitiis sim. etiam* CIC. *et* SVET. Galba *sub 2, cf. supra l. 23*).

B *cetera exempla*: 1 *apud varios scriptores*: PLAVT. Most. 991 libertas -ast tergo tuo: mihi ... nihil est, qui tergum tegam. LVCIL. 515 -a, ... cantherius, servus, segestre utilior mihi quam sapiens. POMPON. Atell. 94 -am in caput induce, ne te noscat (*spectat fortasse ad cucullum ut*: PLIN. nat. 24, 138 *folia* ad similitudinem capitis -arum. *cf.* SVET. Nero 48, 1 ut erat ... tunicatus, -am obsoleti coloris superinduit adopertoque capite ... equum inscendit). CIC. Mil. 29 cum ... de raeda reiecta -a desiluisset (*se defensurus ut* PHAEDR. 5, 2, 5. *cf. ante orationem*: MART. CAP. 3, 229 -a a dextera ... relevata). 54 quid minus promptum ad pugnam, cum -a inretitus, raeda impeditus, uxore paene constrictus esset? (*ad -am impedientem cf.* SVET. Galba *et* TAC. *sub A2*). Att. 13, 33^{a}, 1 (*proverbialiter, v. Kolb, loc. cit. 82*) *Varro* venit ... ad me ... id temporis, ut retinendus esset; sed ego ita egi, ut non scinderem -am (*pertinet ad auxilium exuenti praestitum, ut ibid.* vix attigi -am). SEN. epist. 87, 2 ex duabus -is altera stragulum, altera opertorium facta est (*item pro stragulo* SEN. *sub A2*). PLIN. nat. 8, 190 *oves* Apulae breves villo nec nisi -is celebres. 34, 18 -is indutae *statuae*. CIL IV 8204 -am, palliolum. PAP. Corp. 207, 9 (*saec. I*) -am coccinam (*inter alias res ad dotem pertinentes*). MART. 1, 103, 5 *diviti tibi nunc* sordidior ... toga, -a peior. 14, 84, 1 ne toga barbatos (*i. attritu villosos*) faciat vel -a libros. 14, 128, 2 cercopithecorum -a nuper erat *bardocucullus*. SVET. Nero 48, 4 divolsa sentibus -a. MARCIAN. dig. 19, 5, 25 si -as dedisset, ut tunicas acciperet. EDICT. imp. Diocl. 19, 63 L. -*a* Λαδικηνὴ καλλίστη. 19, 64 -*a* Βαλυσείνη. LAMPR. Diad. 2, 8 paraverat ... -as populo coloris russei dare Macrinus imperator in honorem Antonini filii sui, quae vocarentur Antoninianae, ut caracallae Bassiani dictae sunt, adserens melius filium suum Paenuleum vel P⟨a⟩enularium dicendum, quam Caracallus esset dictus Bassianus. TREB. Claud. 17, 6 *misi ad Claudium* chlamydem Dardanicam ..., -am Illyricianam ..., bardocucullum *eqs.* NON. p. 148, 25 *v. sub* paenularium. VEN. FORT. Mart. 1, 34 praetexta ... toga, -a ... flammea. CIL II 462 (*in enumeratione rerum raptarum*). VI 12 649, 6 (*inter res ad funus pertinentes*). GLOSS. III 225, 4 (*cf.* 646 n. 2) supra induo -am (*sc. supra tunicam et pallam et superariam; gr.* φαινόλην, φελόνην). *iocose significatur cibariorum involucrum*: MART. 13, 1, 1 ne toga cordylis et -a desit olivis.

2 *in sacra scriptura et locis inde pendentibus* (*cf.* EVCHER. *et* PS. PRIMAS. *sub A1; v. etiam IID*): ITALA II Tim. 4, 13 (cod. d *al.* = VVLG.) -am, quam (quem *cod. 78*) reliqui Troade apud Carpum, veniens adfers et libros *eqs.* (*gr.* τὸν φελόνην, ὃν κτλ.). *interpretantur commentarii*: AMBROSIAST. *ad l.* (*explicat -am ut vestem civium Romanorum*). PELAG. *ad l.* ANON. in II Tim. (ed. Frede) 3^{A} pelonem Ebraee, Latine comitem; et non -am dixit (*explicat Frede, Ein neuer Paulustext I 1973, 212 sqq.*). *ceterum huc spectant*: TERT. coron. 8 l. 17. orat. 15 p. 189, 21 expositis (positis *Gelenius*) -is orationem facere. p. 189, 24 Paulum -am suam in oratione penes Carpum reliquisse. HIER. adv. Pelag. 3, 4 lacernam sive -am.

II *per similitudinem vel per comparationem* (*arcuimus iocos l. 23. p. 69, 73*): A *de tegumento pedis*: VARRO Men. 267 cum corrigia disrupta sonat (disruptas tonat *codd.*) aridum, relicum pede⟨m⟩ -a scortea pertegere (*explicat* NON. p. 448, 21 -am abusive ad omne, quidquid tegit, nobilissimi veteres transtulerunt). B *de parte Ctesibiae machinae* (*sc. tecto catini*): VITR. 10, 7, 2 supra catinum -a ut infundibulum inversum est attemperata *eqs.* 10, 7, 3 extrudent ... nares aquam in catinum, e quo recipiens -a spiritu (-us *pars codd.*) exprimit per fistulam in altitudinem. C *in architectura* (*de re non satis constat; cf. Promis, Vocaboli lat. di architettura, 1876, 354 sq.; v. etiam p. 69, 69*): CIL IX 4213 -am, column., pondera. XII 2391 (*a. 176*) tectum porticus cum suis columnis et paenul(is) duabus et opere(e) tector(io) (*item* 2392). D *de libro vel involucro libri* (*in interpretatione falsa loci sacrae script. sub IB2 allati, sec. interpr. graecam, cf. Chrysost. ad eundem locum [v.* ANON. *supra l. 30, ubi* comitem *pro libro intellegas]; attamen, quod pertinet ad sermonem Latinum, notio involucri intellegitur a Birt, Buchwesen, 1882, 65. Buchrolle, 1907, passim*): HIER. epist. 36, 13, 1 volumen Hebraicum ..., quod Paulus -am (phenolen, pe-, poe-, -lem *var. ll.*, φαινόλην *edd.*) iuxta quosdam vocat. THEOD. MOPS. in II Tim. 4, 13 risui vero dignum est de illis, qui hoc in loco -am apostolum non indumentum significasse existimaverunt, sed speciem quandam libri (*gr.* φαιλόνην).

deriv.: paenularium, paenularius, paenulatus.

compos.: suppaenulare.

v. Onom.

paenularium (*vix* -lār-, *si recte senarii leguntur*), -ī *n.* *scribitur etiam* pe-, poe-, pend-. NOVIVS Atell. 35 non multo post sonar⟨i⟩um (*ζωνάριον intellegit Ribbeck*) accepit, abscidit (absedet *trad.*); consequitur -um, cilotrum petit (*affert* NON. p. 148, 25 *explicans* -um: quasi theca et vagina paenulae. *sed a correpta potius indicat formationem iocosam sec.* sonarium, *ut sit quasi* *φαινολάριον [*i. parva paenula*]; *minus probabiliter* 'paenularius *qui paenulas vendit*' *Mueller ad* NON.).

paenulārius, -ī *m.* *a* paenula. *nonnisi in titulis* (*sed cf.* paenularium). *is, cuius negotium ad paenulas pertinet*: CIL VI 4000 (*e monumento Liviae*). IX 3444 paenu⟨larius⟩. X 1945 -o (*alii legunt* paenuiario, paenu parto, penulato). XIII 6366 neg(otiator) paenul(arius).

v. Onom. (*cf. l. 15*).

paenulātus, -a, (-um). *a* paenula, *cf.* chlamydatus, togatus *sim.* *affert inter nomina quae videntur* sine verbis formam habere participiorum PRISC. gramm. II 441, 15 (*sim.* 562, 16. *cf.* MART. CAP. *sub* paenulo). *scribitur* pe- *e. g.* SEN. benef. 3, 28, 5. *i. q. paenula indutus* (*m. plur. pro subst.* SEN., MART., TERT.): CIC. Mil. 28 *cum Milo* veheretur in raeda, -us *eqs.* (*opp.* expeditus; *de eadem re similiter* 54 [*postea syn.* paenula inretitus], *quem locum ut exemplum 'deformationis' afferunt* AQVILA rhet. 13 p. 26, 8 MART. CAP. 5, 524). SEN. benef. 3, 28, 5 -i ... in militum ... cultum subornati *geruli lecticae*. MART. 2, 57, 4 quem non lacernis Publius ... vincit, non ipse Cordus alpha -orum, quem grex togatus sequitur

[*Thome*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*inde* 5, 26, 1). GELL. 13, 22, 1 cinctos saltem esse et -os *discipulos vult Castricius* (*mavult* togatos, *reprehendit* lacernis indutos). TERT. orat. 15 p. 190, 1 deus . . . non audiat -os, qui tres sanctos in fornace Babylonii regis orantes cum sarabaris . . . exaudivit (*cf. ibid. p. 189, 21* expositis paenulis orationem facere). LAMPR. Comm. 16, 6 -os iussit spectatores, non togatos ad munus convenire, quod funeribus solebat (*Cass. Dio 72, 21, 3 ἐν ταῖς μανδύαις*). AMBROSIAST. in II Tim. 4, 13 in quam *curiam* more Romanorum -i conveniant *Tarsenses* (*cf. p. 70, 28*). AVG. conf. 1, 16, 25 quis . . . -orum magistrorum *eqs.*? MART. CAP. 3, 223 ritu Romuleo . . . senatum deum ingressa est -a *Grammatica* (*antea opp.* palliatam. *de eadem* 3, 228 inconsentaneum . . . videbatur incedere medicam -am). SIDON. epist. 8, 6, 5 turmae censualium -orum.

paenulo, -āre. MART. CAP. 3, 325 cum calciatus, armatus, togatus, paenulatus paria videantur, quare calceo et armo dicimus, togo et -o (pen- *trad.*) non admittitur?

***paenultimus,** -a, -um. *coaluit ex* paene *et* ultimus. *scribitur* pen- *e. g.* CLEDON. gramm. V 32, 4 (*cod. saec. VI/VII*). *al. ibid. et saepe in codd. rec.* (*rarius* poen-); *saepe* p(a)eneult-, *e. g.* SACERD. gramm. VI 492, 16 (*cod. saec. VII/VIII; sed in eodem cod.* paenult- 493, 5 *al.*); *rarius* poeneult- *e. g.* SERV. Aen. 1, 251 *cod. K*; peniult- *apud* PRISC. gramm. *cod. L, e. g.* II 53, 22; *disiunctim* paene ult- *e. g.* AVSON. 348, 27 p. 167 P. (paenult- 381, 13 p. 101; *interposita praepos.* TER. MAVR. 1440; *de locis, quos hinc secrevimus, v. l. 32sqq*). GLOSS. II 396, 39 -a: *παρατέλευτος*. *legitur pro t. t. gramm. et rhet. inde a* GELL., TER. MAVR., SACERD. (*vix iam Varroni usum vocis tribues, v. p. 72, 76*); *praeter hunc usum raro inde ab* AVSON.

i. q. ultimo proximus, secundus a fine (*non de compluribus simul locum ante extremum tenentibus nisi p. 72, 61. 73, 20*). *attulimus etiam ea exempla scripturae seiunctae* (*v. supra*), *quae hanc notionem servant; sed cetera, quae notionem q. e. 'prope ultimus, quasi ultimus' exhibent, ad vocabula* paene *et* ultimus *relegavimus* (*v. p. 46, 19sqq.*), *e. g. Vell. 2, 125, 2. Quint. inst. 9, 4, 16* paene ultimam oratoribus artem compositionis . . . contigisse. *Flor. epit. 2, 6, 15* quartum, id est paene ultimum volnus imperii Cannae (*Hier. epist. 41, 3, 2* in tertium, id e. paene ultimum gradum episcopi devolvuntur); *dubia fortasse p. 72, 3. 73, 9. 19; notiones secundarias v. p. 72, 31. 56. 74.*

I *t. t. gramm. et rhet.* (*exempla selecta*): **A** *spectat ad positionem syllabae* (*circumscriptiones priores invenies e. g. Bass. gramm. VI 257, 4* proxima ultimae syllaba. *Quint. inst. 1, 5, 30 acuta syllaba* proxima extremae . . .; trium . . . media *eqs.* [*cf.* MART. CAP. 3, 269 in trisyllabis . . . media, quam -am dicimus]. *Ps. Cens. frg. 15* syllabam . . ., quae est ante extremam. *cf. etiam Prob. inst. gramm. IV 106, 27* proultima [*sec. cod. B*, prope ult. *R*]): **1** *f.* -a *pro subst.* (*sc. syllaba; v. quae ad 2 monuimus*): GELL. 4, 7, 2 *Valerius Probus grammaticus* 'Hannibalem' et 'Hasdrubalem' et 'Hamilcarem' ita pronuntiabat, ut -am circumflecteret (PRISC. gramm. III 468, 14 antiqui . . . -am circumflectentes. *al.* BOETH. c. Eut. 3, 10. *cf.* PRISC. gramm. III 83, 12 'ubi', quod interrogativum -am acuit, . . . relativum gravatur [83, 18. *al. apud eundem*]). TER. MAVR. 1921 pro longa brevis ut -a fiat (*cf. infra l. 76*). 2402 -am . . . pro brevi trahit longam (*sc. versus Hipponacteus, ad quem cf. Bass. supra, Mar. Victorin. gramm. VI 136, 14* secunda ab ultima . . . syllaba). SERV. Aen. 1, 41 cum -a corripitur ([*antea*: media . . . syllaba]. PRISC. gramm. II 465, 25). 1, 100 'Sarpedon': et in ultima possumus accentum ponere et in -a (*ibid.* 'Sarpedonis' . . . antepaenultima habet a., 'Sarpedontis' -a. 1, 451. 3, 286). 1, 251 produxit -am (MART. CAP. 3, 314 PRISC. gramm. II 325, 13. 486, 7 [*inde* SCHOL. Ter. p. 60, 12]. *et saepius*). MACR. exc. gramm. V 608, 24. AVG. epist. 3, 5 (*de part. ut* fugitum) quae . . . utrum -a longa et inflexa aut gravi brevique pronuntianda sint, . . . nescio. PRISC. gramm. II 40, 13 cum 'ei' apud Graecos sit pura -a. 326, 6 -am genetivi (326, 10. 14. *al.; item pendet gen.*: 465, 17 -ae vel antepaenultimae praesentis. 477, 16 -as praeteriti [498, 6]). MARTYR. gramm. VII 183, 4 EVTYCH. gramm. V 463, 19. *et saepius. rarius plur.*: PRISC. gramm. II 77, 7 exponere rationem -arum. III 493, 36 PS. PRISC. gramm. III 522, 15. 524, 18. *adde l. 65.*

2 syllaba -a (*huc inseruimus exempla, in quibus vox q. e.* syllaba *e contextu facilius supplenda videtur; dub. an de littera et ad p. 72, 68 trahendum* PRISC. gramm. II 53, 20): **a** *vario usu*: TER. MAVR. 1868 quae nunc brevis est *s.*, fiat -a longa ([*sed ibid. 1870* paene supremam]. SACERD. gramm. VI 529, 10 cum -a s. debens b. esse l. sit. 529, 26 -a s. l. pro brevi [*item* 535, 24]. MAR. VICTORIN. gramm. VI 127, 11. *v. etiam p. 72, 16sq.*). 1990 hoc refert sane, brevis *s.* ut -a fiat (*sed subst. supra l. 53*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 81, 6 -a versus s. (*item accedit gen.*: VLT. SYLL. gramm. IV 227, 21 comparativi sive superlativi. *v. et l. 80. p. 72, 4*). SERV. auct. Aen. 1, 611 'Ilionea': -am huius nominis s. natura brevem produxit (3, 122 VLT. SYLL. gramm. IV 237, 18. 238, 17. 19 PHOC. gramm. V 432, 19. *al.*). 3, 286 '*Abantis*' in -a s. habet accentum (SERV. *l. 58 pro subst. adhibet, quod* SERV. auct. *vitare videtur*). VLT. SYLL. gramm. IV 237, 20 tertia . . . correpta coniugatione -a *s.* . . . corripitur (238, 11 *opp.* producitur. 238, 15. *saepius ibid.*). PRISC. gramm. III 27, 12 si -am *s.* acuamus, *eqs.* (52, 21. *al.*). *et saepius. rarius plur.*: VLT. SYLL. gramm. IV 235, 36 (*nisi tertiis a fine syllabis comprehensis, cf. infra l. 32sqq.*) de ultimis s. dicam -isque verborum. 241, 3 -as ultimasque s. POMP. gramm. V 129, 9 naturaliter longas. PS. PRISC. gramm. III 526, 19. ALC. AVIT. epist. 57 p. 86, 12 productis naturaliter. FRG. Bob. gramm. VI 625, 13 manentibus longis. **b** *generalia quaedam de accentibus praecepta* (*testimonia veterum grammaticorum collegit Schoell, Acta soc. phil. Lips. 6, 1876; ad rem v. etiam sub B1c*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 192, 19sqq. acutus cum apud Graecos tria loca teneat, ultimam et -am et ei proximam s., apud nos tantum duobus locis poni potest . . ., aut in -a s. . . . aut in ea, quae a fine tertia sit (*item* DOSITH. gramm. VII 377, 12sq. [*gr.* τὴν παρατέλευτον . . . συλλάβην]. *sim. distinguunt* MACR. exc. gramm. V 601, 29. 602, 13. 16 CLEDON. gramm. V 32, 4. *al.*). 193, 7sqq. quid in trisyllabis aut quae plures syllabas habebunt? si -a brevis fuerit, . . . quae eam praecedit, acuetur . . .; quid . . ., si -a positione longa fuerit? ipsa acutum habebit accentum, praecedentem autem gravem faciet, ut Càtúllus . . .; quid, si -a naturaliter producta fuerit, ita ut ultima brevis sit? -am circumflectemus, ut Cethêgus . . .; quid autem, si longa erit ultima? -ae acutum dabimus accentum, ut Athénae (*sim.* DOSITH. gramm. VII 378, 9sqq.; *de eadem re* DON. gramm. IV 371, 15sqq. DIOM. gramm. I 431, 16 secunda ab ultima *s.* . . . si natura longa fuerit, inflectitur . . .; si . . . eadem -a positione longa fuerit, acuetur *eqs.* [*cf.* 432 *passim de accentuum ratione, quae pertinet ad pedes trisyllabos; sim.* CLEDON. gramm. V 32 *et* 33 *saepius*]. *al.*). MART. CAP. 3, 269 (*variandi causa syn.* syllaba . . ., quae praecedit ultimam, *et postea*: in trisyllabis . . . media). POMP. gramm. V 127, 27 tres *syllabas* diximus a fine habere accentus: ergo tres regulae erunt; una erit regula de ultima, una de -a, una de tertia a fine. *et passim in hoc capite.*

3 *transfertur ad litteram vel accentum syllabae -ae, ut transeat in notionem q. e. 'ad syllabam -am pertinens'*: MACR. exc. gramm. V 615, 14 ω . . . -um (*sc. in* -ωμαι. *item accedit ad nomina litterarum*: PRISC. gramm. II 135, 21 'i' . . . tam -a quam antepaenultima correpta, ut . . . advecticius. 498, 15 *composita*, quae . . . 'a' -am simplicis supini in 'i' convertunt, ut . . . datum . . . redditum. PS. PRISC. gramm. III 522, 4. EVTYCH. gramm. V 463, 31 'i' -am puram). PRISC. gramm. II 592, 7 accentu -o acuto (III 488, 30. 33. 511, 24. *cf.* 27, 9 -o acuto [491, 24]. 491, 22 circumflexo). *dubium an ad hanc notionem secundariam spectent*: PRISC. gramm. II 465, 6 si vocalis sit -a ante 'o' in praesenti, *eqs.* (*an de littera et* vocalis *praedicative intellegendum ut l. 73?*). 465, 26 vocalem -am ante alteram vocalem (*an ad B1b?*).

B *spectat ad positionem quarumlibet rerum*: **1** *pro adi.*: **a** *de verbis, pedibus* (*non nisi de rhythmo orationis prosae [ad quem cf.* FRG. Bob. *sub c et* TER. MAVR. *sub 2]; circumscriptiones priores habes e. g. Cic. orat. 216* hos cum in clausulis pedes nomino, non loquor de uno pede extremo; adiungo . . . proximum superiorem, saepe etiam tertium. *217 dactylus* proximus a postremo. *Quint. inst. 9, 4, 94* ⟨claude⟩ntem *pedem* quis antecedat): SACERD. gramm. VI 493, 5 in verbis duobus, novissimo et -o (494, 5 PROB. cath. gramm. IV 43, 9. MART. CAP. 5, 515 inter -um ultimumque v.). FRG. Bob. gramm. VI 628, 19 quosvis alios *pedes* in elocutione, qui quidem non quaeruntur, si longi sunt aut breves; hoc etenim tantum requiretur, -us et ultimus, non antepaenultimus et superiores. *transfertur ad speciem pedum* (*sc. forma* 'trochaeus -us' *pro 'tr., qui est -us pes periodi'*): MART. CAP. 5, 521 dissyllaba . . . iambico numero non iure clauduntur, vel si -us spondeus, mox iambus aptetur. 5, 522 ut trochaeo praecedente -o molossus subsequatur (*ibid. quinquies*). **b** *de litteris*: SACERD. gramm. VI 492, 16. 18 pereuntibus duabus litteris -is (*sc.* 'ti' *in* 'nectis'; *de pluribus cf. p. 73, 22*). OPT. PORF. schol. carm. 3 a secunda littera usque ad -am *acrostichidis* (*item postea in telestichide. cf.* 12 -am eiusdem versus [*ibid. iterum. 21 bis*]). DIOM. gramm. I 347, 27 ante 'o' 'e' -am correptam litteram (*sc. in* 'eo, queo'. *item additur nomen litterae*: 370, 26 -am 'v' litteram. MACR. exc. gramm. V 641, 16 'n' littera post 'a' vel 'e' *litteram* -am interposita. MARTYR. gramm. VII 168, 10. *cf. praedicative* MART. CAP. 3, 283 si -a littera 'a' vel 'e' fuerit. *cum solo nomine litterae*: DIOM. gramm. I 371, 12 'v' -am). AVSON. 348, 27 p. 167 P. (*loq. littera*) furca tricornigera specie -a sum Ψ (*item in serie alphabeti*: HIER. in Ier. 25, 26ᶜ p. 312, 1 *Hebraeorum* extremam litteram 'thau', cui -a est 'sin'). MART. CAP. 3, 314 *verba*, quae indicativo modo tempore praesenti prima persona -am *litteram* vocalem habent. *transfertur ad speciem litterarum, i.* vocalis -a (*sc. pro 'v., quae est -a littera'; vix etiam* MART. CAP. 3, 314 *supra*): DIOM. gramm. I 428, 25 (*rem tractat sec. Varronem*) v. longam extremam . . . aut -am. CONSENT. gramm. V 364, 25 (*antea*: ultima littera). 364, 29 cum -ae v. tempus inmutatur (*e. g.* rhetor . . . ῥήτωρ). **c** -us locus (*v. fortasse etiam sub 2*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 192, 23 (*vix ad A3*) circumflexus . . . non nisi -um l. poterit invenire ([*inde* DOSITH. gramm. VII 378, 2, *ubi gr.* παρατέλευτον]. DON. gramm. IV 371, 6 DIOM. gramm. I 431, 15. *al.*). DON. gramm. IV 371, 4 (*bis; vix ad A3*) acutus cum in Graecis dictionibus tria loca teneat, ultimum, -um et antepaenultimum, apud Latinos -um et antepaenultimum tenet,

[*Thome*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ultimum numquam (*sim.* DIOM. gramm. I 431, 10. 12. *al.*). DIOM. gramm. I 505, 2 in ultimo trisyllabos hoc metrum *anapaesticum* admittere, cum in -o l. spondeum habet. SERV. gramm. IV 427, 5 quotiens . . . *syllaba* -o l. longa est. VLT. SYLL. gramm. IV 239, 36 MACR. exc. gramm. V 608, 21. 24. FRG. Bob. gramm. VI 628, 5 (*de clausulis*) quotiens trochaeus -um l. tenet. PS. PRISC. gramm. III 525, 28.

2 *n. pro subst., sc.* in -o (*nisi* loco *supplendum, sed cf.* in extremo, in ultimo *sim.; fortasse iam* TER. MAVR. 1440 paene in ultimo, *sc. in clausulis*): PS. PRISC. gramm. III 523, 3 'i' terminatum unum invenitur trisyllabum indeclinabile, quod in -o breviatur, ut . . . nihili (*sim.* 523, 5 liquescit. 523, 12 corripitur). 523, 6 'al' syllaba finita . . . in -o *genitivi* producenda sunt, ut vectigal, vectigalis (*sim.* 523, 26. *cf.* 523, 10 corripiuntur). 528, 20.

II *cetera exempla* (*fere cum var. l. scripturae divisae*): AVSON. 381, 13 p. 101 P. -a meta November (*item de mense* SERV. georg. 3, 304 ['extremoque inrorat Aquarius anno'] mense Ianuario, qui est -us; nam . . . a Martio mense inchoabat annus apud maiores). HIER. epist. 58, 8, 1 (*nisi mavis intellegere 'prope ultimus', sed cf. de pluribus loco ultimum antecedente positis p. 72, 61*) praecipue mihi in eo *libro tuo* subdivisio placuit, cumque in primis partibus vincas alienos, in -is te ipsum superas (126, 2, 3 et in -is prophetae p. . . . et in extremis. *cf.* EVGIPP. epist. ad Prob. p. 3, 27 -us [pene primus *var. l.*] numeri titulus ordinem nutriendae, ultimus enutritae laudem continet caritatis). in Ier. 23, 1 p. 272, 7 de Iechonia, -o rege Iudaeae. in Matth. 24, 36 l. 607 si novissimum diem temporum ignorat, ignorat et -um et retrorsum omnes; non enim potest fieri, ut qui primum ignorat, sciat, quid secundum sit. 27, 9 l. 1522 in Zacharia . . ., qui -us duodecim prophetarum est. MACR. somn. 2, 4, 4 -us orbis (*sc. in serie orbium caelestium*). MART. CAP. 9, 943 *παρανήτη chorda* . . ., quam latine -am perhibemus, post quam ultima sociatur.

compos.: antepaenultimus. *Thome.*

***p(a)enūria**, -ae *f.* [*orig. inc., v. sub* paenitet. *ad formationem cf. fortasse vocem notionis oppositae* luxuria. *Sch.*] *de scriptura: lapidum*: pae- EDICT. imp. Diocl. praef. 19 L.; *in* R. GEST. div. Aug. *initium vocis periit. codd. antiquiss.*: pae- VERG. Aen. 7, 113 *PR.* LIV. 28, 35, 2 *P.* FRONTO p. 102, 5 v. d. H. *A.* VVLG. Phil. 4, 11sq. *F. al.*; pe- VERG. *l. l. M.* ITALA Marc. 12, 44 (codd. b d q; *cf.* VVLG.). AVX. Maximin. c. Ambr. 57 RVF. podagr. 1. *al.*; *variant etiam singuli codd., e. g. A* VVLG. (*v. ed. comm. pontif. vol. IV 455*). pae- *testari videntur* PAVL. FEST. p. 222 (*ordine verborum, non scriptura codd.*) *et* GELL. *infra*. NOT. Tir. 40, 51. *plur. non nisi p. 75, 57.* *de orig. et notione*: PAVL. FEST. p. 222 -a est id quod pene minus sit quam necesse est (*cf.* GELL. 17, 1, 9 *antiquiores* 'paenitet' ab eo, quod est 'paene' et '-a' dixerunt. DIFF. ed. Beck p. 54, 2 *v. vol. VII 1, 1742, 78 sqq.*). SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 442 ⟨significat inopia⟩m; proprie autem dicta est ⟨inopia in penu, id⟩ e(st) cellario. SYNON. Cic. p. 429, 5 inopia. fames. egestas. inedia. -a. paupertas. GLOSS. *σπάνις, λεῖψις, ἔνδεια. ἀπορία.* egestas, necessitudo. fames aut inopia aut necessitas. cuius (alicuius?) rei necessitas vel inopia. inopia, paupertas, stabilitas (?). summa inopia. *legitur in poesi singulis locis apud* TER., PACVV., VERG., HOR., CLAVD., *binis apud* LVCR.; *in oratione prosa inde a* CIC., VARRONE, BELL. Afr., SALL., LIV., *sed ubique excepto* COLVM. *saepius occurrit* inopia (*qua voce a dactylis aliena in versibus non nisi scaenici veteres,* PORC. LIC., PVBLIL., PHAEDR. *utuntur*).

I *notione originaria de inopia, quae evenit, accidit alicui aut rebus inhaeret; -a significat parum vel prorsus nihil adesse alicuius rei.* *syn. vel iuxta pos. potiora*: egestas HIER. epist. 21, 10, 2 AVG. conf. 2, 4, 9 (*cf.* VITAE patr. *sub IIA*), fames *v. p. 74, 75* (*addas* AVX. Maximin. c. Ambr. 57 HIER. epist. 21, 10, 2. *al.*), inopia BELL. Afr. 79, 1 TAC. hist. 1, 86, 2 LAMPR. Comm. 14, 3 (*distincte* MARCELL. chron. II p. 102, 524). *opp.*: abundantia COLVM. 2, 16, 5 VVLG. Mal. 3, 9. *al.*, copia CIC. inv. 2, 115 fam. 3, 11, 3 LVCR. 5, 1007 COLVM. 12, 20, 8. *al.*, divitiae LVCR. 5, 1119 BOETH. cons. 3, 9, 17 W., laetitia COLVM. 6, 24, 4. *epitheta fere indicant gradum, sc.* extrema AMM. 16, 5, 14. 29, 5, 50. 31, 16, 3, grandis HIER. epist. 134, 2, 3 VITA Caes. Arel. serm. 1, 32, magna TER. Ad. 442 CIC. Brut. 2 Lael. 62. VAL. MAX. 7, 3 ext. 5 (*superl. ut* HYG. astr. 2, 20 p. 61, 4). *al.*, nimia SERM. Caspari p. 218, summa LIV. 40, 22, 8 SVET. Iul. 34, 2 *al.*, *v. p. 74, 48,* tanta CIC. Verr. II 5, 25 fam. 3, 11, 3 VAL. MAX. 7, 6, 6. *al.*, ultima VAL. MAX. 7, 6 ext. 1. *iunctura* -a est: TER. Ad. 442 CIC. inv. 2, 115 Verr. II 3, 127. *al.* LVCR. 5, 1119. SALL. Iug. 17, 5 (*sine copula*). 55, 8. *et saepe, fere cum gen.* *id quod deest indicatur genetivo obi. passim inde a* TER. (*gen. gerundivi p. 74, 6. 38. 46 [nisi est gerundium], gerundii p. 75, 25. cf. adi. 74, 50 sq., praepos.* de *p. 75, 72*); *raro indicatur id vel is cui aliquid deest genetivo rerum inde a* COLVM. (*e. g. p. 74, 70 sqq. 75, 27*), *hominum inde ab* HIER. (*p. 74, 76. 75, 58 sq.*); *gen. inhaerentiae v. p. 74, 77. 75, 60 sq.*

A *desunt animantia*: 1 *homines* (*indicantur genetivo obi.*): **a** *cives, magistratus, incolae sim. desunt civitati*: TER. Ad. 442 illius modi iam nobis magna civium -a est ([EVGRAPH. inopia]. CIC. Brut. 2 sapientium c. bonorumque. *gen. subaud.*: CIC. fam. 3, 11, 3 etiam in summa bonorum . . . c. copia . . ., nunc vero eo magis, quod tanta -a est in omni . . . gradu). CIC. Verr. II 5, 2 imperatorum. 5, 25 in tanta -a virorum fortium (rep. 5, 2). Lael. 62 stabiles et constantes . . .; cuius generis est magna -a. LIV. 1, 9, 1 -a mulierum hominis aetatem duratura magnitudo *Romae* erat. 6, 30, 9 *Setinis* querentibus -am hominum novi coloni adscripti (VLP. dig. 50, 6, 2, 1). PLIN. nat. 7, 149 servitiorum dilectus iuventutis -ā (*cf.* COD. Theod. 7, 13, 10 iuniorum . . . praebendorum). TAC. ann. 13, 27, 1 ingenuorum. MOD. dig. 50, 4, 11, 2 eorum qui magistratum suscipiunt (*cf.* COD. Theod. 12, 1, 105 municipum). IVST. 29, 1, 7 seniorum. AMM. 18, 4, 2 meliorum. **b** *cetera exempla*: PACVV. trag. 162 -am stirpis (*cf.* SALL. Iug. 22, 2 liberorum). CIC. Verr. II 3, 126 (*verba epistulae Marcelli praetoris, quae iterantur ibid. et* 127) ut temporis difficultas aratorumque -a tulit (*cf.* PLIN. epist. 3, 19, 7 colonorum). COLVM. 4, 6, 3 hoc si operarum -a facere prohibebit. VLP. dig. 40, 12, 27, 1 -a adversarii ingenuitatem *non* solet tribuere. CYPR. epist. 59, 11 malorum. ZENO 1, 1, 3 (2, 3, 7 L.) ne populi -a laborarent *fides novellae*, venales esse propositas. HIER. epist. 134, 2, 3 grandem . . . notariorum patimur -am (hom. Orig. in Ezech. praef. p. 318, 5). in Ier. 14, 5/6 magistrorum. vir. ill. 80 discipulorum. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 190, 35 tempore . . . -ae sacerdotum.

2 *animalia* (*desunt fere regionibus; hominibus* AMM.): VARRO rust. 3, 9, 18 *gallinae Africanae* veneunt propter -am magno. COLVM. 9, 8, 7 si paucae *apes* . . . circumvolant *fontes* . . ., intellegenda est earum -a *in his silvis*. PLIN. nat. 9, 51 *thynnorum* omnis captura Byzantii est, magnā Chalcedonis -ā. 11, 95 amnis quidam -am earum *cicadarum* et copiam dirimit. PLIN. epist. 9, 10, 1 aprorum tanta -a est, ut *eqs.* GELL. 11, 1, 2 pro copia . . . boum proque ovium -a *in Italia*. AMM. 25, 9, 6 *suppellectilem* reliquerunt -a iumentorum.

B *desunt res*: 1 *certae quaedam, quae aut genetivo obi. indicantur aut e contextu intelleguntur*: **a** *variae corporeae*: CIC. inv. 2, 115 utrum copiane sit agri, vectigalium, pecuniae, an -a, consideratur (VAL. MAX. 7, 3 ext. 5). LIV. 23, 21, 6 propter -am argenti triumviri mensarii . . . facti. TAC. ann. 4, 56, 2 ob . . . -am vestis. DECL. in Catil. 12 rei familiaris (PORPH. Hor. epist. 2, 2, 1). TERT. resurr. 8 p. 37, 13 mundi (*i. ornatus, hinc restituit Ursinus* patient. 13 p. 21, 2, *ubi* patientia *trad.*, absentia *Borleffs*). CAPITOL. Pert. 7, 6 cum tantam -am aerarii haberet (RVF. FEST. 13). HIER. epist. 7, 2, 2 chartae (*cf.* 11, 1 scriptionis). CLAVD. 5, 273 (*milites ad Stilichonem*) quamquam non adeo robur defecerit omne tantave gestandi fuerit -a ferri, *sc. ut sineremus nos barbaris tradi (v. Levy, comm. 1971 ad l.)*.

b *ad cibum vel potum pertinentes*: *α cum gen. obi.* (*adi.* SYMM.): ① *variorum ciborum*: LVCR. 5, 1007 -a . . . cibi languentia leto membra dabat ([*opp.* rerum copia]. COLVM. 6, 3, 1 ne -a c. macrescat pecus. 7, 9, 5. 8, 5, 23 CHIRON 405). SALL. Iug. 55, 8 pabulum et aquarum fontis, quorum -a erat *ibi* (*cf.* COLVM. 6, 24, 4 ubi pabuli sit laetitia . . .; at ubi -a est [APVL. apol. 21, 2 SIDON. epist. 3, 2, 3]). VERG. Aen. 7, 113 edendi (*i. cibi ut*: DECL. in Catil. 40 AMM. 26, 6, 4). HOR. sat. 1, 1, 98 victus (CVRT. 7, 3, 1). LIV. 4, 25, 6 frumenti (23, 17, 12. R. GEST. div. Aug. 5 in s⟨umma f⟩rum⟨enti pa⟩enuria [*gr. σπάνει*]. HIER. epist. 54, 16, 2. *cf.* SVET. Iul. 34, 2 frumentariae rei [SPART. Sept. Sev. 8, 7]. SYMM. epist. 6, 22, 3 frumentariae -ae mala). VAL. MAX. 7, 6, 6 commeatus (CVRT. 6, 6, 19 AMM. 14, 7, 6). CVRT. 7, 4, 24 in quarum *frugum* -a (SOL. 1, 50 omnium [*cf. Plin. nat. 7, 33* famem]. ARNOB. nat. 1, 3 p. 5, 9 M. et angustiae frumentariae). COLVM. 12, 17, 1 in quibus *regionibus* vini ideoque etiam aceti -a est (CAPITOL. Pius 8, 11 v., olei et tritici). TAC. hist. 1, 86, 2 fames in volgus inopia quaestus et -a alimentorum (AMM. 29, 5, 12). ⓘⓘ -a aquae: BELL. Afr. 79, 1 castra ponere propter a. -am *non posse* (*syn.* aquarum inopia). SALL. Iug. 48, 4 planities deserta -a a. TAC. hist. 2, 39, 2 -ā *fatigari* (AVR. VICT. Caes. 28. 1. *cf.* PORPH. Hor. sat. 1, 5, 97/98 laborare). ann. 14, 24, 1. HYG. astr. 2, 20 p. 61, 4 maxima. *al.* aquarum: SALL. Iug. 17, 5 *in Africa* caelo terraque -a a. (*inde* CVRT. 4, 7, 6). 55, 8 *v. l. 44.* CVRT. 7, 5, 2. COLVM. 2, 16, 5 a. abundantia atque -a graminibus aeque est exitio (RVFIN. hist. mon. 1 *Nili*). MELA 2, 86 ob -am a. effeta *Hispania*. TAC. hist. 4, 26, 2 *Rheni*. *al.*

β alia (*certiora; cetera v. sub 2b*): LIV. 40, 22, 8 in castris . . ., ubi summa -a erat. VAL. MAX. 7, 6 ext. 1 *obsessi* ad ultimam -am conpulsi . . . urina sitim . . . sustentarunt. COLVM. 7, 1, 2 -ae tolerantissimus *asellus*. 7, 3, 9 si sensit -am *grex* (*opp.* cum pabulo satiatur). 7, 3, 21 -ae hiemis succurritur obiectis . . . cibis (9, 1, 7 per h. -am. *cf.* 9, 14, 17 *apes liquoribus immissis* -am temporum sustinere [*sim. Pallad. 11, 13* hiemis inopia]). 9, 6, 3 sterilitate et -a locorum vexatas *apes*. PLIN. nat. 17, 1 (*de fructibus arborum*) -ā pro indiviso possessa feris (*i. tempore prisco, cf. 16, 1 arbores* nutrices inopis ac ferae sortis). SVET. Aug. 70, 2 summa tunc in civitate -a ac fames (CYPR. eleem. 17 p. 386, 23 in -a et f. HIER. in Am. 7, 14—17 l. 406 pastorum f. ac -am. *cf. imag. p. 75, 21. 30 et* IORD. Get. 134 -a famis [Rom. 21]. *variis modis iuxta ponuntur, variant vel respondent*: CONST. Sirmond. 5 SEDVL. op. pasch. 3, 23 [*cf. carm. 3, 260*]. CASSIOD. var. 12, 28, 5 sq. VITAE patr. Iurens. 68 M.). LAMPR. Comm. 14, 3 (*antea*: inopia). AVSON. 456, 3 p. 398 P. VEG. mil. 4, 7 p. 133, 13 ne -a opprimeret armatos. VVLG. deut. 8, 3. 9. *al.*

c *naturales variae* (*inserui umores corporis sim. p. 75, 2 sqq. 13*): *α cum gen. obi.*: COLVM. 7, 9, 7 ubi -a est arborum *pabulo*. 12, 20, 8 [*Röck*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lignorum -a est (VEREC. in cant. 3, 4 D. aquae lignique). PLIN. nat. 8, 207 -am lactis praepingues *sues* sentiunt (*cf.* PS. SORAN. quaest. med. p. 363, 1 abundantia sucum [*i.* sucorum] et -a. PHYSIOGN. 14 p. 22, 10 sanguinis. *contra* RVF. podagr. 1 humoris superfluitas habens caloris et siccitatis -am). AMM. 22, 16, 7 calcis. CLAVD. DON. Aen. 8, 360 p. 166, 17 ut per locorum -am non esset discretio inter homines et boves. *β cetera exempla*: COLVM. 4, 29, 11 propter -am (*sc. surculorum*) et calvitium loci (*nisi gen.* loci *ἀπὸ κοινοῦ ponitur*). PLIN. nat. 8, 7 ossa etiam in laminas secari coepere -a (*sc. eboris*). 18, 130 *raporum* taxatio in libras sesterti singuli et in -a bini. 32, 23 (*de corallio*) nunc tanta -a est vendibili merce. 33, 51 *non* -a mundi id evenisse, *si Romani gentibus argentum, non aurum imperarent.* PS. SORAN. quaest. med. 51 -a aliqua, id est alicuius humoris defectus (*opp.* pletura). PRISC. Anast. 208 caeli -a . . ., si desint imbres.

d *incorporeae*: *α cum gen. obi.*: VAL. MAX. 7, 3 ext. 5 in maxima pariter et pecuniae et defensionis -a. PLIN. nat. 8, 17 *elephantos interfectos* -a consilii, quoniam neque ali placuisset neque *eqs.* GELL. 14, 2, 1 vocis . . . vivae -a erat. APVL. apol. 1, 1 accusationem . . . -a criminum solis conviciis impleturum. 69, 3 matrimonii. flor. 9, 31 laudis. AVX. Maximin. c. Ambr. 57 in fame et -a predicationis. HIER. epist. 21, 13, 4 in fame veri, in virtutum -a perseverant. in Ier. 21, 8–10 doctrinae. RVFIN. Orig. in Rom. 4, 5 p. 979^{C} sensus. AVG. conf. 2, 4, 9 *furta feci* -a et fastidio iustitiae et sagina iniquitatis. CLAVD. MAM. anim. 1, 11 p. 51, 22 testimoniorum . . . -a coactus. ALC. AVIT. c. Ar. 30 p. 13, 20 pro -a respondendi *in disputatione.* *β cetera exempla*: APVL. met. 4, 28, 2 *Psyches pulchritudo* ne sufficienter quidem laudari sermonis humani -a poterat (Socr. 3 p. 124 non posse . . . conprehendi *deum* [*inde* AVG. civ. 9, 16 p. 389, 27 D.]). HIER. epist. 21, 10, 2 omnis locus, quem patre incolimus absente, famis, -ae, egestatis est. CASSIOD. in psalm. 32, 19 o fames illa (*sc. desiderium rerum caelestium*) . . . sine -a probabiliter semper avida. FACVND. defens. 3, 6, 23 quasi tanta sit scripturae divinae -a . . ., ut tale testimonium invenisse non posset.

2 *minus definitae* (*sc. fere res variae ad vitam necessariae*): **a** *cum gen. obi.*: LVCR. 5, 1119 *parce viventi non* est umquam -a parvi. SALL. Iug. 23, 2 -a rerum necessariarum bellum trahi non posse (LIV. 9, 13, 8 omnium [28, 35, 2 QVEROL. p. 31, 2 R. HIER. in Hab. 2, 5–8 l. 222. *al.*]. APVL. apol. 20, 9 quarum *r. extrariarum* neque laus in copia neque culpa in -a consistit. LACT. inst. 2, 13, 9). FIRM. math. 5, 3, 5 necessariorum (AMM. 31, 3, 8). VVLG. deut. 28, 48 omnium. iud. 18, 10 *ibi* nullius rei est -a. **b** *alia* (*vergit in notionem q. e. paupertas, egestas*): FRONTO p. 197, 14 v. d. H. in -a subita ramis nonnumquam et frondibus proprie ⟨pro⟩ supellectile usus est *Verus.* APVL. apol. 18, 11 ob similem -am (*antea:* ob paupertatem; ob tenuis opes). TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 5 secundum -am et copiam (*sc. regionum*) expeditionem suorum disposuit *deus.* VLP. dig. 13, 7, 25 -a coactum derelinquere *pignus.* ITALA Marc. 12, 44 (cod. b *al.* = VVLG.) de -a sua omnia . . . misit *vidua* (*cod. a* egentia, *k* inopia, *gr. ὑστερήσεως*). Phil. 4, 11 sq. (Mar. Victorin. *ad l.*) non propter -am dico . . . ; . . . institutus sum . . . et abundare et egere (*gr. καθ' ὑστέρησιν . . . ὑστερεῖσθαι*, VVLG. propter -am . . . -am pati. *cf.* MAR. VICTORIN. *ad l.* propter inopiam aut propter -am). PORPH. Hor. epist. 1, 15, 1 qui ⟨in⟩ -a[m] philosophantur. CYPR. eleem. 9 p. 380, 9 ne . . . patrimonio . . . finito ad -am . . . redigaris. epist. 2, 2 -am . . . et necessitatem paupertatis *obtendere.* EDICT. imp. Diocl. praef. 19 L. poena . . . inferentis -am. FIRM. math. 3, 4, 22 *Mars* faciet -as, angustias, aestus *eqs.* (*item plur.*: HIER. in Matth. 15, 4 -as parentum *considerare.* LEX Visig. 2, 1, 30 miserorum). AMM. 29, 5, 50 Iesalenses . . . ad -am vastavit extremam (*sim.* 31, 16, 3). QVODV. prom. 2, 39, 89 -am paupertatis *formidare* (*cf.* VAL. CEM. hom. 6, 8 -am mendicitatis evasit. GREG. TVR. glor. mart. 9 p. 494, 32 prae -a aegestatis). *al.*

II *notione deflexa de indigentia, quam quis sua sponte suscipit*: **A** *de paupertate voluntaria*: VITA Cypr. 6, 3 non illum superbia saecularis inflaverat nec tamen prorsus adfectata -a sordidarat. VITAE patr. 3, 169 requisitus . . ., si perfectum bonum esset egestas, respondit: magna res est -a. **B** *de abstinentia ciborum, potionum* (*nisi mavis intellegere defectum alimentorum, qui accidit corpori ieiunantium; gr. resp. ἔνδεια*): ORIBAS. eup. 1, 4, 1 Li p. 408 solvit . . . copodem passionem -a cibi (*Ab* enaediam). syn. 1, 6, 10 La p. 41, 24 Mø. *circa coitum* custodienda est . . . et aebrietas et -a (*Aa* inedia). 5, 53, 26 p. 93 *iuvat* -a de pocionibus consuetis (*La* distemperantia). 6, 24, 2 p. 111 et -a et superflua ciborum accepcio (*cf. ibid. infra:* ciborum superfluetas et -a).

paeōn *v.* paean. *Röck.*

paeōnia, -ae *f.*, *παιωνία* (*a deorum medico q. e. Παιών, cf.* PLIN. nat. 25, 29 vetustissima inventu -a est [*cf. Hom. E 401*] nomenque auctoris retinet [*inde* PS. APVL. herb. 65 l. 11 ISID. orig. 17, 9, 48]. *v. et* SERV. Aen. 7, 769 *p. 76, 84*). *scribitur* paev- CIL IV 8544, pe- PS. APVL. herb., DIOSC., ORIBAS. (*fere rec.* Aa), pi- ORIBAS. (*fere rec.* La), GLOSS. (*cf.* pii- ORIBAS. eup. 2 G 24 Ab, py- GLOSS. III 573, 24); *ceterum* pecini-, spicini-, piomoi ORIBAS. *v. infra. acc. graec.* -an DIOSC. *sub 1b.* GLOSS. -a: pentorobos. glycyside. aglaophotis. hastula, quae nocte lucet (*cf.* GLOSS. med. ed. Heiberg p. 57, 16 hasta rubra [GLOSS. III 541, 61]). inguinalis. GLOSS. III 572, 15 (*interpr. dubio, πολιὸν ὄσπριον temptat Bücheler*). *v. etiam sub 2.* *legitur inde a* SCRIB. LARG., PLIN. nat., *inscr. Pomp.*

i. q. nomen herbae (*de radice herbae v. sub 1b*): **1** *de herba q. e. glycyside* (*ad rem cf. André, Lex. des termes de botan. sub voce; Gossen, RE XVIII 2, 2409, 12 sqq.; de natura, generibus, usu medico fusius:* PLIN. nat. 25, 29. 27, 84 sqq. PS. APVL. herb. 65 DIOSC. 3, 152 p. 438, 20 sqq.): **a** *de ipsa herba*: SCRIB. LARG. 166 glycysidae . . ., quam -am Graecorum quidam appellant (*in explicatione simili*: ORIBAS. eup. 2, 1 G 7 Aa [= G 9 La; *gr. Γ 24 γλυκυσίδης . . . τῆς καὶ παιωνίας*]. syn. 2, 40 La p. 113, 4 Mø.). PLIN. nat. 25, 29 (*cf.* 1, 25, 10) quam *-am* quidam pentorobon appellant, alii glycysiden (27, 84, *unde* 1, 27, 60. PS. APVL. herb. 65 l. 10 a Graecis dicitur p., alii gliciside, alii aglaofotis, Itali -a. ISID. orig. 17, 9, 48 glycysiden . . . vel pentorobinam). CIL IV 8544 Pompeianis -am *praebete.* CASS. FEL. 77 p. 188, 20 recipit . . . -ae *unciam.* ORIBAS. syn. 2, 39, 3 La p. 112, 25 Mø. educit . . . -a (piomoi *Li*, *gr. γλυκυσίδη*). 8, 2, 5 La p. 206, 2 subvenit . . . eis -ae radix et semen (*Aa* -ae semen [peciniae *Ab*, spiciniae *cod. G*]; *gr. ὁ τῆς παιωνίας καρπός*). herba -a (*vix adi. ut* VERG. *l. 83*): PLIN. nat. 26, 131 h. -ae semen (26, 151). SERV. Aen. 7, 769 (*v. p. 77, 1*). PS. APVL. herb. 65 l. 1. 3. 6 h. -ae radicem. *?* **b** *de radice herbae*: DIOSC. 3, 152 p. 438, 21 glicisiden aut pentorobon . . . et radice eius -an[t] vocant (*gr. 3, 140, 1 τὴν δὲ ῥίζαν παιωνίαν καλοῦσιν*). ORIBAS. syn. 8, 4, 20 La p. 210 glicisides radicem qui et -a dicitur (*Aa* glycisidis radice, id est -ae, *gr. tantum τῆς ῥίζης τῆς γλυκυσίδης*).

2 *de herba q. e. chelidonia*: PS. APVL. herb. 74 l. 25 (*cod. Ca*) *chelidonia* a Graecis dicitur -a, grater (*i. crataea, cf. Ps. Diosc. Vind. 2, 180 p. 250, 13 οἱ δὲ παιονία, οἱ δὲ κραταιά. hinc corrigas etiam* GLOSS. med. ed. Heiberg p. 57, 15 pioniagrager. GLOSS. III 541, 45 pioniagrestes. 572, 18 pioniugrat. 573, 24 pyoniagrates, *ubi Goetz in indice dubitanter* -a agrestis).

***paeōnicus,** -a, -um, *παιωνικός* (*cf.* FORTVN. gramm. VI 290, 28 -on metron ex ipso pede suo [*i. paeone*] nomen accepit). *scribitur* pe-, poe- *hic illic in codd. rec.* *sec. graec.* -on: FORTVN. *supra.* GRAMM. VI 274, 19. -ōn- *mensuratur apud* TER. MAVR. (*cf. l. 76 sq.*). *legitur inde a* BASSO, QVINT., *sc. apud grammaticos.*

i. q. pertinens ad t. t. metricum q. e. paeon (*cf.* paean, paeon *sub II*): **1** *cum subst.* (*hic illic e contextu suppl.*): **a** *variis*: BASS. gramm. VI 264, 18 -us versus quadratus ab Aristophane comico compositus est ex eo paeone, qui constat longa syllaba et tribus brevibus (MAR. VICTORIN. gramm. VI 124, 13 v. aristophanius -us. *cf.* PS. BASS. gramm. VI 312, 6 nonum *genus versuum* -um dicitur [*sim.* GRAMM. VI 274, 19]). QVINT. inst. 9, 4, 47 rhythmos est aut par . . . aut sescuplex, ut -us *eqs.* ([paea- *Halm*]. MAR. VICTORIN. gramm. VI 42, 26 tertius . . . rh., qui -us a musicis dicitur, hemiolia ⟨ratione⟩ subsistit, quae est sescupli ratio. 104, 30. *cf.* MART. CAP. 9, 977 rhythmica genera . . ., quae alias dactylica, iambica, -a nominantur). TER. MAVR. 1532 -i nominis ambo (*i. paeon et epitritus*) sunt quaterni. MAR. VICTORIN. gramm. VI 47, 30 pedes. DON. gramm. IV 370, 34 prima *divisio* dactylica, secunda iambica, tertia -a nominatur (*sim.* DIOM. gramm. I 480, 6. *al.*). DIOM. gramm. I 501, 19 -a *forma.* MART. CAP. 9, 989 in eo . . . genere, quod -um nominatur (*ibid. postea*: -i generis numeri. *cf. l. 43. 48*). *al.* **b** -um metrum *sim.* (*cf. et l. 34. in tit. capitulorum* de -o m.: BASS. gramm. VI 264, 17 SACERD. gramm. VI 542, 17 MAR. VICTORIN. gramm. VI 96, 9; *cf.* de -o: FORTVN. gramm. VI 290, 27 DIOM. gramm. I 506, 8): SACERD. gramm. VI 500, 13 ex paeonibus -um *m.* (*cf.* DIOM. gramm. I 506, 9 -um m. . . . constat priore paeone, admittit vero et quartum et creticum *eqs.*). 542, 18 -um m. multi creticum nuncupaverunt (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 96, 10 -um m. sive creti⟨c⟩um). 542, 21 Cratinus . . . intulit -um m. 542, 28 -um m. acatalectum. FORTVN. gramm. VI 283, 18 his *metris principalibus* quidam adiciunt proceleumaticum et -um. MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 8 -i tetrametri catalecti (*exemplo illustrat ut*: 146, 12 ex -o trimetro catalectico et ithyphallico. 146, 14 ex -o dimetro et choriambico dimetro catalectico). *al.*

? **2** *m. plur. pro subst.* (*cf. sing. l. 57 sq., ubi neutr.?*): TER. MAVR. 1546 sqq. et *ἐπίτριτος* aeque genus est -orum, totidem pedibus quia varius tempore differt: septena etenim tempora singuli tenebunt, cum -i possideant quina priores (MAR. VICTORIN. gramm. VI 48, 13 *epitriti* velut g. -orum). 1575 impar numerus -is utrisque coget aptare duobus tria *tempora* vel quaterna ternis.

paeonius (*et* -ōn- *?*), -a, -um, *παιώνιος, παιόνιος* (*ad deum q. e.* Paean, Paeon *refert* SERV. *l. 84. p. 77, 8*). *scribitur* pae- *in codd. MPR* VERG., pe-, poe(o)n- *saepius in codd. rec.* *mensuratur* -ŏ- *semper apud poetas* (*vix legas* -ōnĭs VERG. Aen. 7, 769 *cum cod. M, v. Lachmann ad Lucr. 5, 85*). GLOSS. -um: salubre medicamentum. medicamen. *legitur inde a* VERG., OV., *fere in poesi.*

i. q. pertinens ad Paeonem deum (*ad herbam q. e.* paeonia *v.* SERV. *p. 77, 1*), *fere i. q. medicinalis, salutaris sim.* (*saepe ambiguum inter nom. propr. et appellativum*): **1** *de herbis, aquis*: VERG. Aen. 7, 769 *Hippolytum, sc. arte novercae occisum,* -is revocatum herbis et amore Dianae ([SERV.: aut medicinalibus, a Paeone

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

medico deorum, . . . , aut re vera herbam paeoniam dicit, cuius Creta ferax est. CLAVD. DON.: remedio h. -ae]. HOMER. 351 -is curat . . . Podalirius h. *Menelaum* [*cf. Hom. Δ 218* ἤπια φάρμακα]. HIER. in Is. 26, 19 l. 24 ros . . . domini . . . vincens omnes h. -as. CLAVD. 20, 12. *aliter p. 76, 19*). SIL. 14, 27 -os arcano sulphure fontes *Siciliae* (*cf.* CLAVD. carm. min. 26, 67 -ae . . . undae *Aponi*). 2 *de variis*: VERG. Aen. 12, 401 *Iapyx* retorto -um in morem . . . succinctus amictu ([SERV.: medicinalem, a Paeone. CLAVD. DON.: medicorum]. *cf.* STAT. silv. 1, 4, 108 ritu se cingit . . . -o). OV. met. 15, 535 fortibus herbis atque ope -a . . . recepi *vitam* ([*antea*: Apollineae . . . medicamine prolis]. *cf.* CLAVD. 26, 121 ulcera -ae tractat sollertia curae). EPIGR. Bob. 1, 4 alma Salus . . . et qui -a pollet in a r t e deus (RVT. NAM. 1, 75). CLAVD. 24, 173 insula -um texit Tiberina draconem. AVIAN. fab. 6, 7 nec se -o iactat cessisse magistro (*cf. Babr. 120* Παιήων). CARM. de pond. 1 pondera -is veterum memorata libellis nosse iuvat.

cf. Onom.

paes *v.* pais.

paetulus, -a, -um. *a* paetus *deminutive; ad vim quasi restrictivam cf.* lentulus, rabiosulus *sim.* *i. q. aliquantulum paetus*: CIC. nat. deor. 1, 80 ecquos *deos* si non tam strabones, at -os esse arbitramur (*antea*: perversissimis oculis).

compos.: suppaetulus.

paetuōsus (pet- *trad.*): μύωψ GLOSS.[L] II Philox. PE 343 (*cf.* GLOSS. *sub voce* paetus *l. 27*). *a* paetus.

paetus, -a, um. [*orig. inc. Sch.*] *scribitur* pet- *e. g.* VARRO, poet- MART. CAP. GLOSS. -us: μύωψ τοῖς ὄμμασι. modice strabus. ho⟨mo⟩ strabis oculis. homo strambos oculos habens. homo mixtum habens vultum.

i. q. aliquantulum strabus (*distinguitur* strabus *l. 36. 43*): 1 *respicitur vitium oculorum* (*cf.* PLIN. nat. 11, 150 uni animalium homini depravantur *oculi*, unde cognomina Strabonum et -orum. *talibus, quae simul cognomina sunt, ludit* HOR.): PLAVT. Sitell. frg. 2 insignitos pueros pariat . . . ; aut varum aut valgum aut compernem aut -um (pec-, pot- *pars codd. Fest. p. 375*) aut brocchum filium. HOR. sat. 1, 3, 45 strabonem appellat -um pater, et pullum, male parvos sicui filius est (PORPH.: 'strabo', detortis qui est oculis, dicitur, '-us' leniter [leviter *var. l.*] declinatis. SCHOL.: '-i' dicuntur proprie, quorum oculi huc atque illuc cum omni velocitate volvuntur). OV. ars 2, 659 si -a est (*ed. Ald.*, laeta *A²*, *de ceteris v. app. crit.*) *puella*, Veneri similis *vocetur*, si rava, Minervae (*cf.* PRIAP. *sub 2*). 2 *respicitur modus spectandi Veneris proprius* (*sc. cum libidine, desiderio sim.*): VARRO Men. 344 non haec res de Venere -a (pet-, pec- *codd. Prisc.*) strabam facit. PRIAP. 36, 4 Minerva ravo lumine ⟨est⟩, Venus -o (*cf.* OV. *sub 1*). MART. CAP. 7, 727 marcidulis decenter -a (pet-, poet- *codd.*) luminibus Maiugenam conspicatur et quodam aspectu promittentis inlexit *Venus*.

deriv.: paetulus, paetuosus.

v. Onom. *Baer.*

pāgānālia, -ium *n.* *a* paganus. *nomen diei festi* (*ad rem v. Rohde, RE XVIII 1, 2, 2293 sqq.*): VARRO ling. 6, 24 *Septimontium* feriae non populi sed montanorum modo, ut ⌊-bus, qui⌋ sunt alicuius pagi (-ia quae *Aldus*, -i⟨a omni⟩bus qui *Spengel, alii alia*). DIONYS. ant. 4, 15, 3 *Tullius* βωμοὺς ἐκέλευσεν . . . ἱδρύσασθαι θεῶν ἐπισκόπων . . . τοῦ πάγου, οὓς ἔταξε . . . γεραίρειν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἅμα συνερχομένους, ἑορτήν τινα . . . καταστησάμενος, τὰ καλούμενα -ια κτλ. (*inde fusius de re, antea de Compitalibus*). MACR. Sat. 1, 16, 6 *feriae* conceptivae . . . , ut sunt Latinae, Sementivae, -ia, Compitalia.

pāgānicēnsis, -e. *a* paganicum (-us). *i. q. ad paganicum pertinens*: CIL VIII 8828, 4 (*a. 233–35*) Severus Alexander . . . muros -es Serteitanis . . . fecit. *pro nom. proprio*: PAP. Tjäder 17, 9 (*saec. VII in.?*) massa, q(uae) a(ppellatur) -e (*item* l. 29, *ubi trad.* -ē).

pāgānic(i)us, -a, -um. *a* paganus. -ius *non nisi* GLOSS. *transit in gr.* παγανικός, *v. Preisigke, Wörterb. et Daris, Less. Lat. nel Greco d'Egitto, 1971.* [*e coni. p. 79, 31, lect. inc. p. 80, 66.*]

i. q. ad paganum, pagum pertinens: 1 *usu communi*: **a** *spectat ad notionem originariam vocis q. e. paganus* (*v. illic sub IA*): α *adi.* (*in notionem q. e. agrestis, rusticus vergit apud* CALP., MART., AVSON., GLOSS.): VARRO ling. 6, 26 *feriae* -ae . . . agriculturae causa susceptae, ut haberent in agris ⌊omnes † pagus⌋, unde -ae dictae (omnis p. *Ald.; ad rem v.* paganalia). CALP. ecl. 4, 125 ut . . . plaudat -a (-ida *vel* placanda *trad.*) turba magistro. MART. 14, 45 tit. (*v. sub β*). AVSON. 393, 21 p. 245 P. -a lumina, taedas. Mos. 177 -a numina, Faunos. CIL V 4148, 5 aras septe(m) posuerunt -(as) (-um *solvit Villefosse*) pagi Farratic(anorum). IX 5565, 1 tesseram -am (*cf. p. 95, 9*). XI 5375, 1 Iovi -o sacr(um). GLOSS.[L] III Abstr. PA 10 -ius: ut (*i. fere* '*exempli gratia*') cultus (*inde* GLOSS.[L] Corp. PA 33 [*v. Lindsay p. 192*]. GLOSS. IV 547, 54 -ius ut occultus [*item* V 607, 32]. V 318, 29). β *subst.*: paganica, -ae *f. i. q. genus pilae*: MART. 7, 32, 7 non pila, non follis, non te -a thermis praeparat. 14, 45, 1 (tit. pila -a) quae difficili turget -a pluma, folle minus laxa est et minus arta pila. paganicum, -ī *n. i. q. genus aedificii*: CIL VIII 16367, 2 genio coloniae . . . ⟨qui⟩ Aubuzza consistunt -um . . . a solo ⟨resti⟩tuer(unt). 16368, 7 (*act. Anton. Pii*) -u(m) et portic(um) et caldar(ium) et chorte . . . fec(it). 23326 cultores Iovis . . . -um . . . fecerunt.

b *spectat ad notionem secundariam vocis q. e. paganus* (*v. illic sub IB*): *subst.* paganicum, -ī *n., sc. peculium, patrimonium*: COD. Iust. 6, 21, 1 (*a. 212*) bonis quae in -o habebat *miles* (*opp.* in castris. *cf.* castrense *vol. III 545, 18 sqq.*). *adi.*: *non nisi graeca exempla nobis praesto sunt, v. Preisigke l. c. et Theophil. inst. Iust. 2, 11 pr. 2, 12 pr.*

2 *usu christiano, fere i. q. gentilis* (*iuxta* paganus, *cf.* Ἕλλην: Ἑλληνικός *nec non* ethnicus, Iudaicus): PS. AVG. serm. ed. Mai 49, 1 (= serm. ed. Caillau 2, 70) *Iohannis Baptistae natalis* dies . . . -a credulitate (*edd.*, crudel- *codd.*) vana polluitur (*cf.* SALV. gub. 1, 1 incredulitatis). SALV. eccl. 1, 23 impia et -a ⟨vanitate⟩ (*suppl. Pauly*, mente *Halm*). 3, 31 -ae . . . inreligiositatis error. gub. 3, 5 impiae ac -ae infidelitatis. 4, 53 -a ac prodigiosa *peccata* (*sc. blasphemiae*). 4, 76 barbariem. CONC.[S] I 5 p. 205, 3 *ne* oppleant mentes . . . -ae impietatis (*gr. ibid. p. 224, 23* Ἑλληνικῆς. *antea*: incredulitatis Iudaicae). II 5 p. 151, 19 *Arrius* in multorum deorum -am inruit opinionem. IV 1 p. 67, 20 -is f a b u l i s (l. 21 de Iove. l. 23 ex idolatriae -is f. l. 24 p. 68, 19. *cf. p. 67, 31* paganorum fabularum scientiam). p. 67, 34 -a scientia esse eruditus. PS. IGNAT. Antioch. 1, 2 Iudaicum atque -um errorem (*gr.* Ἑλληνικήν. *var. l.* Iudaeorum aut paganorum).

deriv.: paganicensis.

cf. Onom.

pāgānismus, -ī *m.* *a* paganus *sec.* Christianismus, Iudaismus. [*legebatur olim* MAR. MERC. Migne 48, 885[B], *quem locum v. infra l. 56.*] *i. q. paganitas*: MAR. VICTORIN. in Gal. 4, 9 p. 1180[B] *Paulus* reprehendit illos etiam ad -um esse conversos (*antea*: ad Iudaismum). VITA Anton. 78 a Christianismo **ad** -um . . . venire (*Migne gr. 26, 952[B]* εἰς Ἑλληνισμόν). AVG. divers. quaest. 83 ut -us fornicationi deputetur. FAVST. Aug. c. Faust. 16, 1 p. 440, 26 *Moysi legem* nihil . . . a -o distare (*inde* AVG. c. Faust. 16, 10 p. 448, 9). 31, 2 p. 757, 24 (*iuxta* Iudaismo). CANON. Turner II 1 p. 20[b] escam -⟨mi⟩ necessitate acceperunt (*dubitanter suppl. Turner*; cum paganis *var. l.*). p. 21[a] qui multifariae -um egerunt (aegerunt paganis *var. l.*; pagani ritus *rec. V p. 65[a]. v. etiam* paganizo). MART. BRAC. canon. 73 omnis haec observatio -i est (*var. l.* -issimi *vel* -issima). *addas locum fort. spurium*: PASS. Victor. Maur. 6 (AASS Mai. II p. 288[C]) iuravi per -um eorum (*cf. p. 290[C]* per deos suos).

cf. paganizo.

? **pāgānīta,** -ae *m.* *a* paganus *suffixo graeco formatum* (*cf. nomina haereticorum, e. g.* Ofitae, Puteoritae); *sed fortasse leg.* paganista (*v. infra*), *sc. a* paganizo *sec.* Ἑλληνιστής. *i. q. paganus*: CONC.[S] II 2, 2 p. 14, 12 *converti* volentibus . . . ex -arum (-istarum *corr. cod. unius*; paganorum *var. l.*) aut Iudaicae aut haereticae . . . sectae (*gr. II 1, 2 p. 130, 8* ἐξ Ἑλληνισμοῦ, *aliae vers. p. 8, 39* ex ritu pagano. *p. 65, 23* ex gentilibus. *p. 86, 11* ex gentibus. *II 3, 2 p. 156, 25* ex gentilitate. *v. etiam l. 55*).

***pāgānitās,** -ātis *f.* *a* paganus. *deest plur.* *i. q. fides, religio vel status, condicio paganorum, paganismus* (*syn.* gentilitas SALV., *cf. l. 57; gr. resp.* Ἑλληνισμός): FILASTR. 57, 2 I u d a i s m o potius et -i parere nefandae quam christianae veritati adquiescere (129, 4 tribus malis, -e, I. et omni heresi, contemptis. CONC.[S] I 3 p. 83, 30 converti ad notitiam veritatis vel ex -e vel ex I. vel ex haerese [*aliae vers.*: I 5 p. 104, 21 ex -e; *I 3 p. 133, 14 et II 3, 1 p. 221, 27* ex gentilitate]). 109, 1. 122, 1. 124, 2 -is et vanitatis filosoforum quam C h r i s t i a n i t a t i s videtur habere consortium (PS. AVG. quaest. test. I 114, 30 sic potest et -s anteponi Christianitati. CANON. Turner I 2, 1 p. 357, 97). 142, 9 -is mendacia. AMBROSIAST. in Eph. 2, 14, 1 gentilis fidus de praeputio, id est de -e. AVG. civ. 7, 18 tit. e r r o r -is (COD. Theod. 15, 5, 5 stolidae. VEREC. in cant. 2, 4 D.). PS. AVG. quaest. test. I 114, 8 praesente signo crucis obmutescit -s. serm. ed. Mai 47, 3 qui -is vitia (otio *cod.*) sectatur. LEO M. epist. 15 praef. tenebris . . . -is. serm. 27, 4 *solem adorant* partim ignorantiae vitio, partim -is spiritu. PETR. CHRYS. serm. 5, 2 -is stultitia. SALV. gub. 8, 9 professa . . . plurimorum -s fuit *in Africa* (*postea*: gentilitas). AVELL. p. 462, 15 -is superstitio. EPIST. pontif. 761 Schwartz p. 154, 18 *fidem catholicam* in sede . . . Petri veniens ex -e suscepi. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 30, 5G. diffusae per omnem mundum -is. SCHOL. Prud. apoth. 149 superstitio: -s. FVLG. RVSP. c. Arian. 7 l. 577 (*verba obiectionis*) -is professores. CASSIOD. hist. 1, 8, 2 in -e conversus est *Licinius* (*cf.* 5, 44, 2 ne . . . declinarent ad -em. 6, 4, 3 in -em esse mutatos). 6, 5, 2 ad -em colendam. 6, 29, 1 *Iulianus* studens -em . . . dilatari. *al. ibid.* inst. 1, 16, 3. in psalm. 146, 5 culturas dementissimae -is. PASS. Ignat. 10, 2. VITAE patr. Iurens. 120 M. vico cui vetusta -s . . . indidit nomen.

pāgānizo, -āvī, -āre. *a* paganus; *cf.* paganismus. *i. q. more paganorum agere*: CANON. Turner II 1 p. 20[b] rec. II (*cf.* p. 18[a]) qui . . . per vim -verunt (*p. 59 rec. V/VI* pagani ritus aliquid pertulerunt). p. 22[a] (*cf.* p. 18[b]) qui timori -verunt (*ibid. iterum. p. 71 rec. V/VI* ritus gentilium pertulerunt).

***pāgānus,** -a, -um. *a* 1. pagus. *de orig.*: PAVL. FEST. p. 221 -i a pagis dicti (*cf.* GLOSS. -us ab eo quod pagum colat). SERV.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

georg. 2, 382 *v. p. 92, 50. al. v. infra sub IIA1a.* *scribitur* pac- CIL X 7112, 3 (= Année Epigr. 1959 n. 23, *saec. IV in.*), pacnus Inscr. Année Epigr. 1952 n. 223 (*Thessalonicae*), *?* paq- CIL VI 30463. *cum apice* pagáni CIL XII 594, 1. *notatur* pag CIL IX 1503, 6. 1559, 6 (*a. 265*). X 1028 (*Pompeis*), p *fortasse* XIII 5474, 9. Not. Tir. 38, 2. *compar. deest, superl.* (*non nisi usu christ.*): Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1 app. 6, 3 Vita Eugen. rec. vet. ed. Mombr. p. 391, 43. 395, 52 Cassiod. in psalm. 51, 7 l. 127. *al., cf.* praecipue -us Cassiod. hist. 6, 12, 13. *legitur saepe in titulis inde a* Lege pag. Herculan., *ex auctoribus praebent singulis locis* Cic., Bell. Afr., Prop., Ov., Plin. nat. Frontin., Ivv., *paulo saepius* (Pavl.) Fest. (*quater*), Tac. (*octies*). *al.; de usu Christianorum v. infra sub IIA2; transit in gr., ubi frequentatur usu sub IB descripto, v. praeter lexica Grégoire, Mélanges G. Smets, 1952, 367 sqq.* [*trident.* bakam; *vix hisp.* pagano; *i. q. infidelis: val.* păgân; *it.* pagano; *raet. occ.* payaun; *francog.* paien; *prov. vet.* pagan, paian, *var. dial. prov., vasc.; cat.* pagá; *hisp.* pagano; *port.* pagão. *cf. M.-L. 6141. Battisti-Alessio IV 2720. Wartburg VII 466 sq. Corominas III 610. Machado^2 III 1730. St.*]

I *usu communi*: A *notione originaria i. q. ad pagum pertinens*: 1 *adi.; ponitur cum respectu*: **a** *certi cuiusdam pagi*: Lex pag. Herculan. (CIL I^2 682) 3 sq. utei in porticum -am reficiendam pequniam consumerent ex lege -a (*cf. etiam l. 28. 62*). CIL V 762 (*descr.*) bonae deae -ae (pagaiae *pars testium*). XI 1947, 2 tessera -a (*cf. p. 95, 9*). **b** *cuiuslibet pagi; vergit in notionem q. e. rusticus, agrestis* (*cf. 2b*): Prop. 4, 4, 76 annua pastorum convivia, lusus in urbe, cum -a madent fercula divitiis. Ov. fast. 1, 670 date -is annua liba focis. Plin. nat. 28, 28 -a lege in plerisque Italiae praediis cavetur, ne mulieres per itinera ambulantes torqueant fusos (*nisi ad a*). Avson. 297, 9 p. 151 P. usque in Teutosagos -aque (paganica *Tollius*) nomina Belcas, totum Narbo fuit. Prvd. cath. 11, 87 *Christum natum adorat* -a gens et quadrupes . . ., negat patrum prosapia (*de pastoribus, nisi de animalibus per allegoriam gentiles significantibus, ut spectet simul ad II; v. Herzog, Alleg. Dichtkunst des Prud., 1966, 141*). Sidon. epist. 8, 16, 3 stilo, cui non urbanus lepos inest, sed -a simplicitas.

2 *m. pro subst. fere i. q. incola pagi* (Gloss. φυλέτης. *opp.* oppidani Bell. Alex. *sub aγ*): **a** *certi cuiusdam sive e contextu intellegendi sive nomine determinati. quae determinatio fit vel incolarum nomine eodem casu apposito* (*e. g.* CIL XIV 2105, 5 *v. l. 49.* V 2035, 10 *v. sub γ. nomen antecedit* XII 1114, 7 [*saec. I*] Vordenses -i) *vel pagi nomine genetivo adiuncto* (*e. g.* CIL X 1027, 2 *v. l. 54.* II 2322 *v. sub γ*); *per abl. orig. fortasse* Avson. *sub γ*.

α *Romae*: Cic. dom. 74 nullum est in hac urbe collegium, nulli -i aut montani — quoniam plebei quoque urbanae m⟨ai⟩ores nostri conventicula et quasi concilia quaedam esse voluerunt —, qui non . . . decreverint (Fest. p. 340 [*e lege rivalicia*]. *v. vol. VIII 1457, 54 sqq.*). CIL XIV 2105, 5 (*aet. Augusti*) mag(ister) colleg(ii) . . . -or(um) Aventin(ensium). β *in Italia*: CIL X 8093, 4 (*a. 43 a. Chr.*) porticus de peq(unia) -(orum) faciund(as) (*cf.* IX 2828, 5 [*a. 139*] lacum purgatum operis -orum n(ostrorum)). IV 2445 (*contextu mutilo*). X 944, 4 (*Pompeis*) Holconio . . . -i (*item -us vel -i offerunt aliquid*: X 1028 [*ibid.*]. IX 1559, 6 [*a. 265*] Gallieno. 4206, 14 patrono dignissimo -i. *al.*). 1027, 2 (*ibid.*) Heleno -o pag(i) Aug(usti) (*item -o vel -is offertur aliquid*: X 1030, 2 [*ibid.*] Aug(ustali) et -o. IX 1503, 6 [*a. 167*] pag(i) Veiani curat(or) patronus . . . -is epulum dedit. 1618, 3 -is communib(us) . . . porticum . . . fecerunt. *al.*). Tab. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 6, 90 (*indicatur situs fundi*) *affinibus* -is pagi Ambitrebi. Porph. Hor. epist. 1, 18, 105 'bibit pagus' . . .; hoc est: -i bibunt. Inscr. Année Epigr. 1937 n. 121, 3 (*Amiterni, a. 335*) cum universi -i seu vicani Forulani . . . frequentes obvenissent. 1947 n. 45 (*e reg. Patavina*) lex -is capturae. γ *extra Italiam vel loco non definito*: *exempla librorum*: Bell. Alex. 36, 4 Pharnaces . . . iussit -os . . . et oppidanos in his locis obversari. Apvl. met. 4, 3, 6 (*4, 1, 1* in pago quodam . . . devertimus) cuncti . . . -i . . . conclamant canes. 8, 23, 1 (*8, 22, 1* pagum quendam accedimus) -os . . . relinquentes rursum pergimus. 9, 10, 4. Nemes. ecl. 4, 62 me -i mater Amyntae . . . lustravit. Avson. 393, 2 p. 245 P. -um Medulis iubeo salvere Theonem ('*degentem in pago Medulorum*' *Souchay; fortasse ludit cum notione sub B1 descripta, cf. 81* militantes scribimus). Grom. p. 309, 12 L. *terminus quidam* super se . . . sacra -orum ostendit in trifinio (p. 329, 1 [p. 14, 3 Josephson] s. -orum appellatur *lapis quidam* [*inde* p. 317, 20. 323, 27. *v. etiam* p. 317, 5 in monte . . . s. -orum . . . constituta sunt). *exempla titulorum*: CIL V 2035, 10 (*aet. Neronis*) horilogium cum sedibus -is Laebactibus dederunt (*item -is offertur aliquid*: 2090, 4 colende sepulture . . . -is Misquilen(sibus) *sestertios tot.* 6587). II 2322, 5 (*a. 74*) Vespasiano . . . -i pagi Corbulensis (*item -i offerunt aliquid*: V 3249, 5 I(ovi) [4148, 6]. VIII 885, 11 [*saec. III in.*] ex decreto -or(um) pagi Mercurialis veteranorum Medelitanor(um) [*cf.* Inscr. Dessau 9400 (*a. 206?*) cives Romani -i veter(ani) pagi Fortunalis]. XII 2 deo Marti. 1114, 7 [*saec. I*] pa⟨tro⟩no. XIII 384. *al.*). VIII 20834 *et* 20835 (*tit. gemelli, a. 167?*) veterani et -i consistentes aput Rapidum murum . . . exstruxerunt . . . sumtu . . . suo id est veteranorum et -orum intra eundem murum inhabitantium (*cf. p. 79, 79 sq.; an ad B1a?*). III 12478, 2 Aur(elius) Hermes -us vixit annis *tot* (*sim. in tit. sepulcr.*: Inscr. Année Epigr. 1976 n. 633 [*e Moesia; saec. III vel IV*]. *an uterque pertinet ad B1a?*). 14969^2, 4 (*in lege quadam aquarum*).

b *cuiuslibet* (*hic illic vergit in notionem q. e. rusticus, agrestis, cf. 1b; sed distinguere videntur* Serv. *et* Macr.; *l. 8 sq. 12 fortasse sermoni medii aevi tribuenda et ad II referenda*): Pavl. Fest. p. 76 Empanda -orum dea. p. 123 *Minervam* -i pro sapientia ponebant (*cf.* Gloss.^{L} I Ansil. CE 432 Ceres: frumenti dea a -is dicitur [*sim.* 434 DE 3]). Serv. auct. georg. 2, 383 (*ex Trebatio*) 'compita' . . . locus . . ., ubi -i agrestes . . . solent certa inire concilia. Schol. Stat. Theb. 1, 105 -i magicis artibus credebant lunam posse mutari. Macr. Sat. 1, 16, 6 nundinae sunt -orum itemque rusticorum *feriae*. *graece fortasse* Pap. Chester Beatty ed. Skeat 1, 182 (*a. 298*).

B *notione secundaria fere i. q. munere, officio quodam carens, praecipuae condicionis expers* (*cf.* Gloss.^{L} V Abba PA 112 pagus: possessio est ampla sed sine aliquo iure; unde et -os dicimus alienos a iure vel sacris constitutis. Gloss. II 330, 48 *ἰδιώτης ὁ μὴ ἄρχων ἢ στρατευόμενος*: privatus, -us, plebeius. IV 456, 42 qui sine aliquo iure est); *determinatur per oppositionem*: **1** *militis* (*huc spectare videtur* Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^A *-ός· ὁ ἐκτὸς μόνου στρατιώτου* [extra munus militis *subesse suspicatur Wieland*]. *saepius cum colore contemptus, maxime l. 33. 34*): **a** *m. pro subst.* (*per appositionem intellegimus l. 43. 57; sing. generalis* Tert. coron., Veg.; *opp.* miles *passim*, armatus Ivv. 16, 33 [*cf.* Plin. *sub b*], classici Tac. hist. 2, 14, 2, legionarii *ibid.* 4, 20, 2, equites Svet. Galba 19, 2 [*cf. l. 44*]; *de incolis oppidi* Tac. hist. 3, 77, 2, *cf. l. 40*): α *exempla varia*: Frontin. strat. 2, 5, 28 Iapydes . . . proconsuli pag⟨an⟩os quoque . . . obtulerunt (*si recte suppletur*). Tac. hist. 1, 53, 3 inter -os corruptior miles. 2, 14, 2 pars classicorum mixtis -is (*cf.* 3, 77, 2 permixtis). 2, 14, 3 -orum manus, qui sparsi inter milites *eqs.* (4, 20, 2 -orum lixarumque ignava). 2, 88, 1. 3, 24, 3 (*dux ad praetorianos*) vos . . ., nisi vincitis, -i (*cf.* Comment. Lucan. 5, 334 'iam plebs Romana . . .': iam -i, non milites). 3, 43, 1. Plin. epist. 10, 86, 2 et milites et -i. Svet. Aug. 27, 3 admissa turba -orum (Galba 19, 2). Pap. Corp. 118, 20 (*a. 156; pridianum cohortis*) *centurio* factus ex -o. Epist. imp. Comm. (CIL III 13750) 47. Tert. coron. 11 l. 42 sq. *apud Christum* tam miles est -us fidelis, quam -us est miles fidelis (*v. Bickel, Rhein. Mus. 97, 1954, 15 sq.*). pall. 4, 8 -os in militaribus (*sc. vestibus*). Ivst. 22, 6, 5 obvius ei *Agathocli* fuit cum XXX milibus -orum Hanno (*cf. Diod. 20, 10, 5 τοὺς πολιτικοὺς ἐξήγαγον*). Veg. mil. 2, 23 p. 59, 8 si doctrina cesset armorum, nihil -us distat a milite. CIL III 14349^5 patri paga⟨no⟩ (*postea*: Gaius mil(es)). VI 3183, 7 *equiti singulari sepulcrum fecit* frater eius -us (*sim.* 3236, 9). 32824, 5 T. Aurelio . . . -o (*sc. inter milites sepulto*). Inscr. Année Epigr. 1952 n. 223, 4 (*Thessalonicae*). *graece e. g.* Pap. Berol. 344 I 16. 27. 28. 41 (*saec. II/III*). soc. Ital. I 29, 18 (*saec. IV ?*). Ps. Mavric. strat. 1, 6, 3. β *in sermone iuris*: Ivv. 16, 33 producere testem contra -um. Pompon. dig. 50, 17, 7 ius nostrum non patitur eundem in -is et testato et intestato decessisse. Satvrn. dig. 48, 19, 16 pr. libro . . . de poenis -orum (*item in titulo libri*: Pavl. dig. 47, 2, 90 *al.; ceterum cf.* Macer dig. 48, 19, 14 quaedam delicta -o . . . leviorem poenam irrogant, militi vero graviorem). Gaivs dig. 29, 1, 17, 2 in -orum testamento (Maecian. dig. 29, 1, 14 Pavl. dig. 40, 4, 52. *al.*). Maecian. dig. 40, 5, 42 a -o . . . hereditatem . . . acceperant. Scaev. dig. 35, 2, 96 miles si, dum -us erat, fecerit testamentum (*sim.* Vlp. dig. 29, 1, 9, 1 Pavl. dig. 29, 1, 38, 1). Tryph. dig. 49, 17, 19, 2 filius familias -us de peculio castrensi fecit testamentum. Vlp. dig. 11, 4, 1, 2 (*loco priore, v. sub 3*). Pavl. dig. 28, 2, 26 filius familias si militet, ut -us nominatim . . . exheredari debet. Mod. dig. 19, 2, 50 militi quasi -o *locare aliquid*. Cod. Iust. 4, 65, 35, 1 ex militibus -i, ex decoratis infames constituti. *al.* *graece*: Theophil. inst. Iust. 2, 11, 3. *al.*

b *adi., fere i. q. civilis*: Pap. Corp. 106 V 14 (*a. 90—96; indicantur officia militum*) M. Antoni⟨u⟩s Cri⟨sp⟩u⟨s⟩ . . . -o cultu (*ad vestitum referunt plerique, sed neque de re neque de verbis satis constat* [*an leg.* paganic⟨o⟩ *? cf. p. 77, 78 et Fink, Rom. Milit. Records, 1971, 113*]. *in imag.*: Plin. epist. 7, 25, 6 sunt . . . ut in castris sic etiam in litteris nostris plures c. -o, quos cinctos et armatos . . . invenies [*fort. notio rustici sublucet, cf. antea*: seductos et quasi rusticos]). Tert. coron. 11 l. 36 *militi* perpetiendum pro deo, quod aeque fides -a condixit. Cod. Iust. 3, 28, 37, 1 vel . . . -um est peculium vel castrense.

2 *gladiatoris* (*v. Keil, Anz. Wien. Ak. 79, 1942, 84 sqq.*): **a** *m. pro subst.*: CIL VI 631, 11 (*a. 177; antecedunt nomina multorum gladiatorum*) Zoilus -(us). *ibid.* l. 14 Diodorus -(us). *graece*: Inscr. Rev. Arch. 30, 1929, 39 (*Edessae; sepulcrum gladiatoris*) *ἐγὼ Μείλησις ἐκλήθην, -ὸς δὲ Μεστριανός.* **b** *adi.*: Inscr. Année Epigr. 1934 n. 284 (*Salonae*) homini -o Thelonico quendam (*i.* quondam) retiario qui . . . rude liberatus est. *graece*: Inscr. Année Epigr. 1947 n. 187, 2 (*sepulcrum gladiatoris, in Bithynia; saec. II?*) *<οὔ>νομά μοι -ὸν Ἀπολλώ<νι>ς ἐκλήθην.*

3 *variarum condicionum sim.* (*m. pro subst.*): Vlp. dig. 11, 4, 1, 2 senatus consultum aditum . . . dedit militi vel -o . . . in praedia senatorum vel -orum (*sim.* 11, 4, 3 *ex oratione Marci Aurelii*). Cod. Theod. 7, 21, 2 si quis de -is vel decurionibus ambierit ad honores

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*ad 1 traxit Gothofredus*). *varia exempla et subst. et adi. exstant in sermone graeco rec., ubi transfertur etiam ad res; v. Grégoire l. l. 370 sqq.*

II *usu christiano i. q. infidelis, gentilis:* **A** *generalia praemonenda, sc. usum et notionem adumbrantia:* **1** *de notionis origine:* **a** *doctrinae veterum (addas p. 80, 17):* FILASTR. 111, 2 -i ... sive a pago, id est loco, sive provincia una dicti sunt sive Pagano rege (*i.* Ἕλλην. *cf.* 111, 4 a P. r., ut ait Hesiodus ..., -i sunt appellati). *ibid.* si autem de idolis (*sc. dicti sunt*), quod ea colentes sculptilia ita nominabantur -i, id est gentiles (*cf.* ISID. orig. 8, 10, 1 -i ex pagis Atheniensium dicti, ubi exorti sunt; ibi enim in locis agrestibus et pagis gentiles lucos idolaque statuerunt *eqs.*). OROS. hist. 1 prol. 9 qui alieni a civitate dei ex locorum agrestium compitis et pagis -i vocantur sive gentiles (*cf. l. 6. 10*). **b** *explicationes virorum doctorum: inde a saec. XVI plerique hanc notionem ex usu originario (v. IA) fluxisse putant, sc. eo quod Christianitate initio in urbibus vigente infideles ruri tantum remanserint (v. e. g. Zeiller, Paganus, 1917; idem Comptes rendus Acad. Inscr. 1940, 526 sqq.); alii sec. usum sub IB1 descriptum explicant, sc. per oppositionem 'militis christiani' (v. post alios Altaner, Zeitschr. Kirchengesch. 58, 1939, 130 sqq.). quoniam opinioni illorum exempla antiquissima (v. 2b), horum usus vulgaris (v. sub 2) obstare videtur, aliae rationes quaerebantur; v. maxime Mohrmann, Vigil. Christ. 6, 1952, 109 sqq., quae omnem usum sub IB illustratum (sc. notionem q. e. praecipuae condicionis expers,* ἰδιώτης*) subesse et infideles ut alienos a civitate dei -os appellatos esse existimat (cf. iam* GLOSS. *ad IB allatas; sim. Grégoire, l. l. 395 sq.). aliter e. g. Bickel, Rhein. Mus. 97, 1954, 2 sqq. Boscherini, Lingua nostra 17, 1956, 101 sqq. O'Donnell, Classical Folia 31, 1977, 163 sqq.*

2 *de genere sermonis et frequentia vocis:* **a** *testimonia veterum:* MAR. VICTORIN. homous. 1 Graeci, quos Ἕλληνας vel -os vocant (*sim.* VITA Anton. 20 p. 35, 15 Graeci, quos diximus -os [AVG. op. monach. 11, 12 p. 550, 21 gentiles, quos -os dicimus]). COD. Theod. 16, 5, 46 gentiles, quos vulgo -os appellant (*cf.* AVG. epist. 184 A, 5 infidelium, quos vel gentiles vel iam vulgo usitato vocabulo -os appellare consuevimus. retract. 2, 43, 1 quos usitato nomine -os vocamus). AVG. civ. 9, 19 p. 394, 24 D. qui -i appellantur. **b** *ex observationibus virorum doctorum schedisque nostris nec non Thesauri linguae Augustinianae haec fere apparent: vox -us vel saltem eius usus infra descriptus deest sacris script. et auctoribus saec. II, III, IV ineuntis, qui praebent* gentilis (gentes) *vel* ethnicus (TERT. *eum prorsus non novisse exemplo p. 80, 38 allato probari videtur*). *primum occurrit in titulis* CIL VI 30463 X 7112 (*vulgo saec. IV ineunti tribuuntur*); *in constitutionibus imperatoris exstat inde a* COD. Theod. 16, 2, 18 (*a. 370*), *in actis ecclesiae inde a* CONC. Rom. a. 381 Migne 13, 580A CANON. Turner I 2, 1 p. 292 l. 131 (gentilis *var. l. ut* p. 293 l. 153); *apud auctores legitur post saec. IV med.* (*cf.* paganismus, paganitas), *sc. inde a* MAR. VICTORINO, OPTATO (*saepius*), AMBROSIAST. (*et* PS. AVG. quaest. test., *saepe*), VITA Anton., PACIANO, FILASTR. (*saepe*), AVG. (*saepissime, maxime in sermonibus, ubi multo rarius invenitur* gentilis, *quae vox in ceteris operibus praevalere videtur*). *horum plerique nec non auctores saec. V et VI etiam voce* gentilis *saepe utuntur, quae quidem rarescit in* COD. Theod. (*quater hac notione/-us 15ies*) *et omnino deest* COD. Iust. (-us *decies*) *et* INST. Iust. (-us *quater*). *contra vocis -us nullum exemplum nobis praesto est ex* AMBR., HIER., *ceterum e. g. ex* CHROMAT., DIDASC. apost., SACR. Leon., FAVST. REI. (epist. 1 p. 162, 18 *spurium videtur*); *in versibus non invenimus nisi apud* PRVD. *et* PAVL. NOL. (?) carm. 32, 19. 204. *apud Graecos perraro hac notione adhibetur, v. Grégoire, l. l. 373 sqq.*

3 *de notione et coloribus:* **a** *voce utuntur: auctores christiani maxime ad appellandos infideles fere aequales, rarius cum respectu temporis praeteriti de eis qui religionis Iudaicae expertes erant (v. p. 82, 48 sqq. 54; adde* MVTIAN. Chrysost. hom. 23 p. 377/8 *de patre Abraham.* GREG. M. epist. 8, 35 *de Ephron [gen. 23, 10]*), *de antichristo* CASSIOD. in psalm. 51, 7 l. 127 homo -issimus. *haeretici ad vituperandos catholicos:* OPTAT. 3, 11 p. 98, 17 sqq. CONC. Rom. a. 381 Migne 13, 580A qui *Donatista* ... -os fuisse ... dicat episcopos. QVODV. haer. 7, 38 *Sabellianus* Christianum vocat -um, baptizato ingerit baptismum. AVELL. p. 643, 5 RVSTIC. Conc.S I 4 p. 116, 25. *infidelis se ipsum -um vocat:* LONGIN. Aug. epist. 234, 1 *rebus divinis* explicandis per meae opinionis sententiam, id est a -o homine. *cf. in ore infidelium apud auctores christ.:* PASS. Max. Secund. Donat. (BHL 5809) 1 Christiani estis an -i? (*interrogantur martyres ut ibid.* 3; *usum potius neglegentiae auctoris quam sermoni ipsius proconsulis tribuas*). FVLG. Virg. cont. p. 103, 9 (*loq. Vergilius*) si ... aliquid etiam Epicureum non desipissem, -us non essem. **b** *notionem rusticitatis voci fere deesse probari videtur his locis:* AVG. civ. 4, 11 tit. doctiores -orum (*cf.* 6, 8 tit. doctores -i. 9, 19 p. 394, 24 D. ut eorum ..., qui -i appellantur ..., nullus fere sit tam litteratus et doctus, quai *eqs.*). 22, 3 p. 557, 13 D. nobilissimo philosopho -orum (*cf. p. 83, 76 sqq.*). c. Faust. 20, 21 p. 561, 23 vulgarem atque poeticam -orum opinionem (*cf.* OROS. hist. 7, 35, 21 *p. 83, 7*). QVODV. prom. 3, 38, 41 Symmachus ille mirabili eloquio et scientia praeditus, tamen -us (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 42 p. 327C nobilem virum, -um tamen. *v. etiam p. 83, 70 sqq.*). SALV. gub. 1, 1 *v. sub c.* *contra hoc nomen e moribus rusticis ortum esse putant* OROS., ISID. (*v. sub 1a*) *et aevo cadente syn. est* rusticus GREG. TVR. vit. patr. 17, 5 p. 732, 29. **c** *epitheta: vituperantia:* FILASTR. 94, 4 vanissimi (AVG. fid. invis. 8, 11 vani). 122, 2 furacibus. PRVD. perist. 10, 1009 miserrime. AVG. in psalm. 39, 16 l. 4 amaros. 59, 13 l. 10 saevientes. 130, 6 l. 48 ignaris. serm. 15, 6 l. 157 calumniosum. OROS. hist. 7, 35, 21 pervicacissimus (*cf.* 7, 41, 9 obdurato). 7, 37, 9 barbarus. COD. Theod. 16, 8, 26 abominandorum. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 64, 5 G. imprudentium. *alia:* AVG. in psalm. 44, 2 residui (OROS. hist. 7, 37, 10. *cf.* AVG. serm. 62, 6, 9 reliquos). 48 serm. 2, 1 l. 29 apertus. SALV. gub. 1, 1 electorum atque sapientium.

4 *de ratione, quae intercedit inter -us et alias voces:* **a** *synonyma potiora:* ethnicus: *v. vol. V 2, 923, 54 sq.* gentilis: *v. vol. VI 2, 1869, 41 sqq. et p. 81, 32 sqq. 39 sqq.; copulantur l. 36 et* AVG. serm. 47, 28 l. 904 gentiles -i qui remanserunt (*ad Ezech. 34, 29* gentium). *alternant in contextu:* GAVDENT. serm. 1, 5 G. FILASTR. 75, 1 FAVST. Aug. c. Faust. 13, 1 p. 378, 12. AVG. c. Gaud. 1, 38, 51 p. 250, 16 (*cf. p. 251, 1*). PS. AVG. quaest. test. I 115, 14. *al., in variis versionibus sim.:* CANON. Turner I 2, 1 p. 292 l. 131 (g. *var. l. ut ibid.* p. 293 l. 153). OROS. hist. 7, 28, 8 -orum templa claudi (*sec. Hier. chron. a. Abr. 2347, ubi* gentilium). CONC.S IV 1 p. 153, 18 secundum -os (RVSTIC. c. aceph. p. 1245A circa -os vel g.). *al.* gentes: AMBROSIAST. in Rom. 3, 19 rec. β -i (*rec.* α gentibus. *cf.* CASSIAN. c. Nest. 3, 9, 1 -is stultitia ... fuit [*sim.* 3, 10, 1 *et* CONC.S I 3 p. 154, 3, *sc. sec. I Cor. 1, 23, ubi* gentibus]). FAVST. Aug. c. Faust. 20, 1 estis -i et gentium schisma. 20, 3 schisma ... -orum (*antea:* sch. gentium). Graecus: MAR. VICTORIN. in Gal. 2, 3 *Titus* G. erat, id est -us (*sacr. script. praebent* gentilis *vel* Graecus. 4, 3/4 p. 1175A. *ratione inversa* FILASTR. 113, 2 -os, id est G.). *cf.* MAR. VICTORIN. *et* VITA Anton. *sub 2a.* idololatra: AVG. in euang. Ioh. 5, 12 l. 29 malus, ... -us, ... i. OROS. hist. 7, 37, 10 -i et i. (MVTIAN. Chrysost. hom. 23 p. 377/8). impius: FILASTR. 129, 4 'impiorum' (*psalm. 1, 1*), id est -orum. *distingui videtur:* AVG. serm. 26, 4 -i ... et omnes i. (46, 8. 233, 1, 1 et -i et i. et Iudaei. PROSP. in psalm. 136, 3). infidelis: PELAG. in I Cor. 15, 2 (*alternat in contextu*). AVG. epist. 184 A, 5 *v. sub 2a. distinguitur:* PS. AVG. serm. ed. Mai 117, 3 natio i., Iudaeorum, gentilium, -orum atque Manichaeorum. CONC.S II 3, 3 p. 43, 14.

b *distincte iuxtaposita vel opposita notabiliora:* α *Christiani sim.:* CIL VI 30463 fidelis (X 7112, 3 COD. Theod. 16, 7, 2 pr. Christianis ac f. LIB. pontif. p. 46, 5). OPTAT. 2, 15 p. 50, 15 christianos populos (3, 11 p. 99, 5 PACIAN. epist. 2, 5. COD. Theod. 16, 7, 2 pr. *supra.* RVFIN. hist. mon. 5 nullus ... invenitur aut haereticus aut -us, sed omnes cives ch., omnes catholici. AVG. catech. rud. 25, 14 epist. 102, 18 serm. 26, 6, 7. *et saepe; v. etiam infra l. 53 sqq.*). 5, 7 p. 135, 18 catechumenum (*uterque opp. baptizato:* PASS. Rogat. 2 -um vel c.). AVELL. p. 463, 10 nullus baptizatus, nullus Christianus hoc celebret et soli hoc -i ... exsequantur. β *Iudaei sim.* (*v. etiam sub γ et p. 84, 2*): MAR. VICTORIN. in Gal. 4, 3/4 apud Iudaeos ... apud -os (*sim., sc. neglecto fere respectu Christianorum:* FILASTR. 105, 1. 4. 111, 1 cum ab Adam ... usque ad Iudam ... non -i fuerint neque I. appellati. AMBROSIAST. in Rom. 1, 23, 4. AVG. op. monach. 11, 12 p. 551, 6 *ut Paulus* subveniret ... I. vel -o. *al.*). homous. 1 Graeci, quos Ἕλληνας vel -os vocant ..., Iudaei vel Hebraei ..., nos (*sim iuxtaponuntur hae tres religiones:* OPTAT. 5, 3 p. 123, 8. FILASTR. 110, 1 Christianos ... posteriores I. et -is fuisse creatos. 110, 5 christianitas ... ante I. et -os ... erat manifestata. PELAG. in Gal. 6, 10 I. et -is et ... Ch. AVG. epist. 93, 26 in psalm. 70 serm. 1, 6 l. 24 serm. 220 *et saepe.* COD. Theod. 16, 10, 24, 1. *sim. passim*). *al.* γ *varia:* FILASTR. 128, 5 omnium -orum, Iudaeorum, haereticorum divitumque animae ac peccantium. 129, 4 -orum ... Iudaeorum ... haereticorum (*eadem trina:* CANON. Turner I 2, 1 p. 293 l. 153 RVFIN. Orig. in iud. 8, 1 AVG. agon. 12, 13 in Gal. 22, 3. *et saepe*). PELAG. in Col. 4, 6 aliter -is, aliter Iudaeis, aliter haereticis et ceteris contradicentibus veritati. RVFIN. Orig. princ. 3 praef. vel -orum philosophorum vel haereticorum (*eadem bina:* COD. Theod. 16, 10, 13 pr. AVG. in euang. Ioh. 100, 3 l. 29 c. Parm. 1, 9, 15 p. 35, 25. *al.*). AVG. in Rom. imperf. 22, 1 nec -is nec Hebraeis nec haereticis aut scismaticis (*sim.* FVLG. RVSP. fid. 81). QVODV. haer. 1, 7–11 -i ...; Iudaei ...; ... Manichaei ...; Sabelliani ...; Arriani. NOVELL. Theod. 3, 1, 1 Iudaeos Samaritas -os et cetera haereticorum genera portentorum. PROSP. epist. 2, 4 -orum et Manichaeorum (*item* COD. Iust. 1, 5, 19, 4. 1, 5, 21, 1. *cf. supra l. 36. 68 et iam* FILASTR. 61, 3 ut -i invocantes *deos Manichaei. contra Manichaei -i appellantur* PS. AVG. serm. ed. Caillau 1 app. 6, 2. 3). *sim. al.*

c *graece respondet* Ἕλλην *passim inde a* MAR. VICTORINO (*v. sub. 2a et cf.* GLOSS. II 295, 29 Ἕλλην τὴν θρησκίαν: -us), *voces inde derivatae apud* CASSIOD. hist., *sc. maxime* Ἑλληνικός 1, 9, 5. 1, 9, 6 -orum templa (*Sozom. 1, 8, 5* Ἑλληνικὰς ναούς. *sim. adiectivo gr. respondet gen. subst.* 6, 9, 1. 6, 28, 1. *al.*), Ἑλληνιστής 6, 12, 7. 6, 27, 1. *al.* ἐθνικός RVFIN. hist. 5, 1, 14 hist. mon. 5.

B *exempla usum illustrantia:* **1** *m. vel f. pro subst.:* **a** *sing.:* α *de certis quibusdam hominibus:* CIL VI 30463 (*saec. IV in.?*) filia mea inter fedeles fidelis fuit, inter al(ie)nos -a fuit (OPTAT. 3, 11 adhuc -us es aut -a? PASS. Max. Secund. Donat. [BHL 5809] 3 Christiana es an -a? *al.; deest copula:* OPTAT. 5, 3 p.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

123, 8). X 7112 (*saec. IV in.*) puella -a nata . . . fidelis facta. PRVD. perist. 10, 1009 (*Romanus ad praefectum*) miserrime -e. QVODV. prom. 3, 38, 41 Eutropius . . . praepotens patricius, anima et mente -us (*item iuxta nom. propr.: ibid.* Symmachus. MARCELL. chron. II p. 68, 406, 2 Radagaisus -us et Scytha. p. 88, 462 Iacobus natione Achivus religione -us. *al., addas p. 82, 26*). OROS. hist. 7, 35, 21 poeta quidem eximius, sed -us pervicacissimus (*sc. Claudianus*). 7, 37, 9 *Gothorum rex* unus Christianus . . ., alius -us barbarus. *al.*

β potius usu generali vel collectivo (selecta): OPTAT. 3, 11 p. 98, 19 eum, qui ad deum se conversum esse professus est, -um vocas . . .? (p. 98, 21. 99, 1. 3 QVODV. haer. 7, 38 *Sabellianus* Christianum vocat -um). GAVDENT. serm. 1, 5 G. *ut* -us hunc *mensem* . . . Martium nuncuparet (*antea*: gentiles). RVFIN. hist. mon. 5 nullus . . . ibi (*sc. Oxyrynchi*) invenitur . . . -us (COD. Iust. 1, 3, 54, 8. *cf.* AVG. in psalm. 54, 13 ille . . . si Christianus esset, nemo remaneret -us. serm. 361, 4, 4 neminem hic -um nunc esse arbitror). PAVL. NOL. (?) carm. 32, 19 *Iudaico populo* par quoque -us. 32, 204. AVG. epist. 185, 41 non stabit -us adversus Christianum *eqs.* (*sim.* c. Gaud. 1, 38, 51 p. 250, 16, *ubi plur.*). in psalm. 101 serm. 2, 7 l. 16 *Christum esse* mortuum et -us credit. serm. 15, 6 l. 140 tolera -um. 215, 6 *resurrectionem Christi* nec -us nec Iudaeus admittit. *saepius.* Ps. AVG. serm. ed. Caillau 1 app. 6, 3 (*in Manichaeos*) si igitur corruptionem, -issime, . . . formidasti (*item vocativus*: QVODV. haer. 3, 1 quid dicis, -e? 3, 13. *al.*). CAES. AREL. serm. 1, 8 donat laicus, donat -us *eqs.* *al.*

b *plur.*: *α exempla varia selecta*: MAR. VICTORIN. in Gal. 4, 9 *elementa* singula . . . -os deos dicere (*sim.* homous. 1. GAVDENT. serm. 6, 6 G. deos putant *daemones*. AMBROSIAST. in I Cor. 8, 5 a -is . . . et sol et luna . . . dii . . . dicuntur. AVG. civ. 4, 20 tit. *Virtutem et Fidem* -i templis et sacris honoraverunt. FAVST. Aug. c. Faust. 20, 3. *et saepe*). OPTAT. 2, 15 p. 50, 15 *Constantini* tempore . . . -is *non* licebat exercere sacrilegia. FILASTR. 94, 4 et -i vanissimi unum caelum . . . profitentur interdum. AMBROSIAST. in Rom. 1, 23, 4 Coracina sacra habent -i. RVFIN. symb. 3 l. 32 quia -i nobis obicere solent quod religio nostra . . . in sola credendi persuasione consistat. 9 l. 3 -i solent ridere nos (*cf.* 38 l. 6. AVG. epist. 102, 36 adhuc cachinnent -i. serm. 361, 4, 4 -i . . . et irrisores resurrectionis. *al.*). AVG. c. Cresc. 3, 63, 70 p. 476, 18 -orum, qui adversus eam *ecclesiam* paucissimi remanserunt (*cf.* COD. Theod. 16, 10, 22 -os qui supersunt. CONC.^{S} I 4 p. 116, 33 -is . . . minuentibus. GREG. M. epist. 4, 29 quosdam illic [*sc. in Sardinia*] -os remanere). in psalm. 56, 14 l. 33 -i persecuti sunt martyres. 64, 6 l. 9 puer natus inter -os (serm. 26, 4 de -is. Ps. AVG. quaest. test. I 81 tit. de -is -i nascuntur. *al.*). serm. 26, 6 per Iesum Christum facti sunt et -i *eqs.* 215, 6 quia mortuus et sepultus est *Christus*, et -i . . . credunt. *et saepissime.* *in titulo librorum sim.*: RVFIN. hist. 4, 11, 11 Iustinus scribit etiam contra -os volumen (AVG. civ. tit. *al.*). 4, 18, 3 *Iustini* liber est adversum -os (AVG. epist. 31, 8 a. -os te *Paulinum* scribere didici [*sim.* 45, 2]. Ps. AVG. quaest. test. I 114 tit. *al.*). COD. Theod. 16, 10 rubr. de -is, sacrificiis et templis (NOVELL. Theod. 3 rubr.). *β gen.* -orum *pendet e subst. (selecta)*: COD. Theod. 2, 8, 22 -orum superstitionis (AVG. serm. 24, 6 l. 159. *al.*). 16, 2, 18 -orum animi . . . excitati (*cf.* 16, 8, 26 spiritum audaciamque). 16, 10, 19, 1 ritum (AVG. epist. 102, 18 CASSIOD. hist. 6, 27, 4. *al.*). CANON. Turner I 2, 1 p. 292 l. 131 perfidia (NOVELL. Theod. 3, 8). FILASTR. 103, 1 vanitatem. 108, 7 mendacia (AVG. civ. 18, 54 tit. *cf.* QVODV. grat. 1, 8, 1 falsa commenta). AMBROSIAST. in I Cor. 5, 7, 2 errores (LEO M. epist. 15, 11. *al.*). 10, 13, 1 dii (AVG. civ. 2, 6 tit. c. Cresc. 2, 27, 33 p. 394, 8. *al.; cf.* civ. 21, 6 p. 498, 17 D. numina [22, 3 p. 557, 12]. serm. 220 idola. MAX. TAVR. serm. 48, 4 M. Iuppiter). AVG. c. Adim. 13 p. 144, 24 benevolentiam (*cf.* OROS. hist. 7, 38, 6 favorem). catech. rud. 25, 14 dies sollemnes (*cf.* epist. 91, 8 festo. gen. ad. litt. 12, 22 p. 413, 15 sollemnitatem). civ. 7, 3 tit. doctrina. 8, 26 tit. religio (CASSIOD. hist. 6, 29, 2). 8, 26 p. 363, 28 D. litteris. epist. 93, 10 sacrificia (serm. 81, 9. *al.*). serm. 24, 6 l. 176 fremente impetu. 34, 6 insania. OROS. hist. 7, 27, 14 templa (7, 28, 28 CASSIOD. hist. 1, 9, 6. *al.*). LEO M. serm. 8 caecitas. 38, 1 crudelitas. CONC.^{S} I 3 p. 16, 4 -orum . . . filii (*i. pagani ut* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 78, 27 [*altera versio I 5 p. 380, 28* gentilium pueros]. *al., cf.* p. 78, 41 -orum . . . pueri [I 5 p. 380, 41 -i *tantum*]. *gr. ubique* Ἑλλήνων παῖδες). *al.*

2 *adi.*: **a** *de animantibus*: OPTAT. 7, 6 p. 180, 6 iudices -i (PALLAD. hist. mon. I 53 p. 336^A). PACIAN. epist. 2, 5 principes (CASSIOD. hist. 6, 4, 7 in psalm. 45, 4. *cf.* AVG. c. Faust. 12, 13 p. 342, 8 regibus. OROS. hist. 7, 37, 2 barbaro et -o duci. VITA Eugen. rec. vet. ed. Mombr. p. 395, 52 imperatores -issimi [*aliter rec. post. 17*]. Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 56, 4 G. Caesaris). FILASTR. 75, 1 -i Liberipatriani. RVFIN. hist. 5, 1, 14 servos (GREG. M. epist. 6, 29. *cf.* 6, 30 mancipia). Orig. princ. 3 praef. philosophorum (CLAVD. MAM. anim. 2, 8 tit. CASSIOD. hist. 6, 37, 6. *cf.* AVG. civ. 6, 8 tit. doctores. serm. 178, 7, 8 grammaticus. CASSIOD. hist. 6, 1, 6 sophistam). PRVD. c. Symm. 1 praef. 6 gens (*sc. Athenienses. aliter p. 79, 32*). AVG. c. Petil. 2, 58, 132 p. 93, 26 proconsules (*opp.* christiani imperatores). serm. 105, 10, 13 homo (LONGIN. Aug. epist. 234, 1. SALV. gub. 8, 10 sicut vita ita etiam professione ac vocabulo. CASSIOD. in psalm. 51, 7 -issimus *i. antichristus*). 361, 4, 4 carnalibus fratribus nostris et prope -is. OROS. hist. 7, 37, 11 -i blasphemantesque Romani. CASSIOD. hist. 6, 12, 13 praefectus praecipue -us. GREG. M. epist. 4, 26 rusticum. *al.* **b** *de rebus*: FILASTR. 50, 3 impietatis . . . -ae et caecitatis Iudaicae consortes (68, 2. 112, 6. 125, 3. 155, 2). 111, 1 vanitatem. 129, 9 mendacia. COD. Theod. 16, 7, 2 pr. -os ritus cultusque (16, 10, 21 CASSIOD. hist. 6, 4, 2. 6, 42, 8. VITA Caes. Arel. 1, 55 kalendarum . . . -issimos r.). 16, 10, 20 pr. superstitionis (COD. Iust. 1, 5, 21, 1. 1, 11, 8 pr. [*a. 472?*]). 16, 10, 25 sceleratae mentis -ae. AVG. divers. quaest. 83 coniugium (*ibid. iterum*). serm. 196, 4, 4 de sollemnitate superstitiosa -a (-issima *var. l.*). NOVELL. Theod. 3, 8 dementia. Valent. 18 pr. temporibus (CASSIOD. inst. 1, 17, 1 christianorum t. -orumque). LEO M. serm. 3, 3 nec haeretica . . . pravitas nec -a . . . perfidia. CASSIOD. hist. 6, 27, 1 templorum. *al.*

deriv.: paganalia, paganic(i)us, paganismus, ?paganita, paganitas, paganizo.

compos.: com-, semipaganus.

cf. Onom.

pāgarchia, -ae *f.*, παγαρχία. *i. q. munus praepositi pagi vel regio cui is praeest: loco lacunoso* CHART. Lat. antiq. 292, 7 (*saec. IV in.*). *in pap. graecis*: PAP. Oxyrh. 2110, 4 (*a. 370*) εἰς τὰς -ας καὶ κονδουκτορίας. *saepe inde a saec. VI, v. Preisigke, Wörterb. III 139; Daris, Less. Lat. nel Greco d'Egitto, 1971.*

cf. p. 96, 41.

pāgātim *adv.* *a* 1. pagus, *cf.* vicatim. *i. q. per singulos pagos*: LIV. 31, 26, 10 -m sacrata habebant *templa Athenienses* (*de eisdem*: 31, 30, 6 quondam -m habitantes [*opp.* in unam urbem . . . contributi]. *cf. Val. Max. 5, 3 ext. 3* vicatim dispersos). CIL XIII 5110, 7 (*saec. I*) civitas Helvet(iorum) qua -m qua publice statuas decrevit (*cf. in re simili Plin. nat. 33, 132* vicatim).

? **pāgēius,** -a, -um. LEX pag. Herculan. (CIL I^2 682) 6 magistrei pageiei (*adi. a* 1. pagus *sec.* plebeius *formatum agnovit Leumann, Gramm. 1977, 289; vulgo intellegitur iunctura sollemnis* magistri pagi [*v. p.* 94, 49] *et geminatio* -eiei *errori lapicidae ut ibid. infra* sei sei *tribuitur*). *Flury.*

pāgella, -ae *f.* *a* pagina *deminutive, cf.* patella *sim.* -gill- HIER. epist. 60, 19, 3 (*duo cod.*). VIRG. gramm. (*bis*). [*mensura areae: francog. vet.* paiele *et var. dial.; prov. vet.* pagela, *var. dial. prov., vasc. cf. M.-L. 6144. Wartburg VII 467 sq. St.*]

i. q. (parva) pagina: **1** *de columna q. d. scripturae (inde de materia, in qua scribitur, vel de ipso libello)*: CIC. fam. 2, 13, 3 extrema -a pupugit me tuo chirographo (HIER. epist. 73, 1, 3 cum epistulam legerem et invenissem in e. -a . . . me . . . adiuratum *eqs.*). 11, 25, 2 non imitor λακωνισμόν tuum: altera iam -a procedit. VVLG. Ier. 36, 23 cum . . . legisset Iudi tres -as (pla- *var. l.*) vel quattuor, scidit illud scalpello scribae et proiecit in ignem . . ., donec consumeretur omne volumen igni. VIRG. gramm. epit. 5 p. 34, 4 *magister syllabas, pedes sim.* ita punctis interpositis informabat, ut primo pede -is (-a *Mai et Huemer, sed cf. Stangl, Virgiliana, 1891, 128 n. 16 de plur. pro sing.*) inpresso unum punctum inprimeret. 15 p. 91, 14 quem cum interrogassem, . . . assumens -am . . . poeticos confecit versus *eqs.* *potius de ipso libello*: HIER. epist. 60, 19, 3 illum nostra -a decantet, illum cunctae litterae sonent. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 3 -ae praesentis mentione (*in initio libri secundi de ipso suo tractatu*). **2** *de segmentis materiae ad emplastra aptae*: DIOSC. 2, 43 p. 195, 4 *araneae* tritae et impositae in -a . . . fronti (*gr. 2, 63* ὀθόνιον). ORIBAS. syn. 9, 15 add. Ab p. 301 *medicamentum* super (si- *trad.*) -as spargis . . . et ponis in ventrem et renibus. *Thome.*

pāgēnsis, -e. *a* 1. pagus, *cf.* castrensis. *scrib.* -ges- INSCR., -gins- GREG. TVR. vit. patr. 13, 3 *et in var. l.* Franc. 8, 18. 10, 9. [*prov. vet.* pagés, *var. dial. prov., vasc.; cat.* pagés; *i. q. pagus, rus: it.* paese; *raet. occ.* pajais; *francog.* pays; *prov. vet.* paes *et var. dial. cf. M.-L. 6145. Battisti-Alessio IV 2719. Wartburg VII 468 sqq. St.*]

non nisi m. plur. pro subst.: qui pertinent ad pagum, incolae pagi: INSCR. Année Epigr. 1967 n. 560 (*Thigillavae in Numidia*) Neptuno . . . -es sua p(ecunia) f(ecerunt). GREG. TVR. Franc. 7, 47 p. 366, 8 dum . . . solemnia apud . . . vicum cum Austrighyselo reliquosque -es caelebraret. 8, 18 p. 384, 22 Wintrio dux a -bus suis depulsus. 10, 9 p. 417, 8 episcopus cum clericis et -bus urbis suae. glor. conf. 56 quidam e -bus. vit. patr. 8, 11 p. 700, 24 unus ex his -bus. 13, 3 p. 717, 10 fugatis -bus (*antea*: populus pagi). *Flury.*

pager *v.* phager (*i.* φάγρος).

pāgēs, -is *f.* *vocem veriloquii causa e* com-, propages *finxisse videtur* NON. p. 64, 30 propages est series . . .; -s enim compactio, unde compages et propagare *eqs.* *Baer.*

***pāgina,** -ae *f.* [*a radice verbi q. e.* pangere, *cf.* sarcina *iuxta* sarcire, *sim. Sch.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 221 -ae dictae, quod in libris suam quaeque optineant regionem, ut pagi (*obloquitur* PRISC. gramm. II 80, 17 nec -a a pago. *cf.* 120, 21 *inter* non derivata), vel a pangendo (pag- *var. l.*), quod in illis versus panguntur (pag- *var. l.*), id est figuntur. ISID. orig. 6, 14, 6 partes *libri* -ae dicuntur, eo quod sibi invicem compingantur (-iung- *K*, -pagin- *Reifferscheid*). *scribitur* pagena PAP. Corp. 156 in cera 18 *a. 148*, pagyna ALC. AVIT. carm. 5, 710 *cod. R*, pagna CONST. veteran. (CIL XVI) 13 extr. 17 *a. 71.* *notatur hic illic* pag, *e. g.* CONST. veteran. (CIL XVI) 5 int. 5 (*a. 64*); *cetera v. p. 86, 49 sqq.* NOT. Tir. 76, 23. *formae* [*Thome*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

heteroclíticae (*cf.* compago *iuxta* compagina): -es GLOSS. III 415, 3 (*sec.* σελίδες*?*), -ibus REGVLA mag. 11, 1 (*cf. var. l.* GREG. M. epist. 3, 29 p. 187, 22); *cave addas* VITAE patr. Iurens. 9 M. (= 1, 1 p. 132, 31 Kr.; pagi Nemausatis *corr. M.*). -i- *correptam testatur* PRISC. gramm. II 80, 17. GLOSS. -a: σελίς. -is: libris. *legitur, praeter locum Varronianum p. 87, 40, post* CIC. (*9, maxime in* epist.) *singulis vel paucis locis apud* VERG., *in* CVLICE, CIRI, *apud* PROP. (*5*), OV. (*6*), LIV., VITR., PAVL. FEST., VAL. MAX., SEN. epist., PERS., PETRON. (*2 in vers.*), *in* LAVDE Pis. (*2*), *apud* CALP. ecl. (*2*), PLIN. nat. (*5*), STAT. silv., QVINT. inst., IVV. (*2*), PLIN. *min.* (*2*), SVET. Iul. (*1, in frg. inc. 2*), *frequenter apud* MART. (*28*); *ceterum non saepius ante saec. IV; haud raro etiam in tit. et pap.* (*maxime saec. I/II*). [*var. l.* paganis RVFIN. hist. 11, 7 p. 1012, 24 *N*, AVG. conf. 4, 3, 5 *S. al.*]

significat spatium quoddam, fere ab aliis sui generis aequali ratione determinatum (maxime quadrangulum) ideoque speciem tabularum vel columnarum praebens: **I** *spatium perscribendum vel iam perscriptum* (*sc. de eo, quod in charta, membrana aliave materia scriptoria patet; inde et de ipsa materia et de scripto, libello sim.; ad rem v. Aly, RE XVIII 2, 2310 sqq.; Lehmann, Erforschung des Mittelalters III, 1960, 1 sqq.*). *vocabula affinia notabiliora:* charta CIC. Att. 5, 4, 4. CIRIS 41 (*39*). SVET. Iul. 56, 6 (*disting.*). *al., cf.* GREG. M. epist. 9, 227 cartae -a. columnella RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 36 (40). membrana RVRIC. epist. 2, 26 p. 411, 16 (*per variationem ut*: VEN. FORT. vita Marcell. 2, 9). schida PLIN. nat. 13, 80 (*disting.*). MART. 4, 89, 6 (*per variationem ut*: CONC. Carth. a. 411 [Corp. Christ. 149 A] 2, 39). tabella AVSON. 418, 34 p. 286 P. (*disting.; aliter* CYPR. GALL. exod. 1199). SCHOL. Iuv. 7, 23 (*explic.*). PRVD. perist. 9, 50 (*47; variando ut*: ENNOD. epist. 5, 22, 1 p. 143, 13); *aliter* PALLAD. 6, 11, 3 (*v. sub IIA*). tabula HIL. in Matth. 27, 3 (*variando ut*: EVCHER. instr. 1 p. 77, 2 PS. PROSP. vocat. gent. 2, 4 p. 690D); *disting. p. 86, 49 sqq.; aliter sub IIA. accedit gen. libri vel scribentis saepius; argumenti* LIV. *p. 86, 78 (?)*, IVV. *p. 87, 35, apud posteriores e. g. p. 87, 64. 89, 66 sqq.*

A *pertinet potius ad notionem spatii:* **1** *sensu strictiore* (*praecipue de eo spatio, quod nos dicimus columnam, sed quod non satis distinguitur a latere recto versove folii vel a toto folio*): **a** *illustratur species externa:* α *agitur de scriptura* (*eiusque partibus*): (I) *de ipsa forma -ae:* Ⓐ *litterarum formatione -a constituitur:* CIC. Att. 5, 4, 4 meam in eo (*i. sumptu chartae*) parsimoniam huius -ae contractio significat (*loquitur et de litteris artius positis et de charta breviore*). OPT. PORF. schol. carm. 2 in hac -a omnes versus tricenarum quinarum litterarum sunt (*describit formas carminum figuratorum etiam* 3. 6. 20 in hac -a organi species est XXVI versibus depicta. 26 haec -a . . . arae imaginem fecit. *al.*). Ⓑ *scriptura disponitur modo columnarum* (*de singulis spatiis descriptionis* BOETH.): PLIN. nat. 13, 80 unius schidae revulsione plures infestante -as (*item ad dispositionem voluminis spectare videtur*: SVET. Iul. 56, 6 quas *epistulas Caesar* primum videtur ad -as et formam memorialis libelli convertisse, cum antea consules et duces non nisi transversa charta mitterent [*cf. Butler-Cary ad l.*]). HIL. in Matth. 27, 3 duplex -a (*antea*: decem verba duobus tabulis conscripta). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 36 (40) in propriis -is vel columnellis editiones eorum *Iudaeorum* singulas quasque descripsit *Origenes* (*de eadem re, sed -a significante totum spatium in columnas divisum*: GLOSS. V 619, 19 *Origenes sex* ordinibus diversas interpretum editiones in una -a constituit. *similiter*: DIONYS. EXIG. praef. 4, 2 [Corp. Christ. 85, 51] ut . . . in unaquaque -a aequo divisa tramite utraque [*i. graeca et latina*] e regione subnectam). *de spatio lineis in descriptione determinato* (*cf. paginula sub 1*): BOETH. mus. 4, 17 p. 344, 7 quod . . . tertiae atque . . . quartae -ae notam non paginula dividit, sed versus (*i. linea*) recto ordine deductus (*de eadem re*: p. 344, 16. 17. p. 346, 8. 17).

(II) *de partibus scripturae, quae -a continentur* (*cf. p. 86, 49. 51. 88, 82*): CIC. fin. 4, 53 utrum . . . litteram . . . an totas -as . . .? (*cf.* TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 6 si syllabas subtrahit, cum -as totas . . . subducit). OV. am. 1, 1, 17 bene surrexit versu nova -a primo (QVINT. inst. 11, 2, 32 non -as modo, sed v. prope ipsos [*antea*: ceris]. PLIN. epist. 4, 11, 16 non -as tantum, sed v. etiam syllabasque. CAPER gramm. VII 97, 15 TER. MAVR. 1003. OPT. PORF. carm. 7, 11 [*v. Polara ad l.*]. *al.; cf.* schol. carm. 13a acrostichide . . . telestichide). VITR. 9 praef. 5 in ima -a (*i. in ima parte -ae, cf.* OPT. PORF. schol. carm. 12 superiore). TERT. adv. Val. 6 p. 183, 1 -arum limites (*i. margines, cf.* HIER. epist. 57, 2, 2 ex latere in -a . . . adnotans. *sed margo -ae opp.*: SERV. auct. Aen. 3, 204 *versus interpolati* inventi . . . extra -am in mundo). FORTVN. gramm. VI 282, 12 -am metra habere decem (*i. versus*). ARATOR ad Parth. 2 in tergo -a lecta (*cf. p. 90, 58*). ISID. orig. 6, 14, 3 (= SVET. frg. p. 135, 2) verba -is infiguntur. *cf. de carminum in -is dispositione*: MART. 2, 77, 6 Marsi doctique Pedonis saepe duplex unum -a tractat opus. 10, 1, 4 (*loq. liber ipse*) terque quaterque mihi finitur carmine parvo -a *eqs.* 10, 59, 1 consumpta est uno si lemmate -a, transis *eqs.*

β *agitur de materia scribendi* (*cf. p. 87, 8 sqq. et 35*): IVV. 7, 100 millensima -a (*explicat* GLOSS. V 653, 2 magna scriptura) surgit . . . et crescit multa damnosa papyro (*per aenigma de papyro*: AVSON. 393, 75 p. 248 P. Melonis albam -am. *cf.* 396, 51 p. 252 aridulae . . . -ae. *v. etiam l. 16*). EPIGR. Bob. 57, 1 si Pergamenis digna canimus -is (*i. membranis sumptuosis firmisque, opp.* texto . . . scirpeo Niloticae ripae papyri). AVSON. 146, 11 p. 13 P. (in notarium in scribendo velocissimum; *antea 3* bipatens pugillar expedi) nec occupatur -a et mota parce dextera volat per aequor cereum (*ad tabellas ceratas spectant etiam*: PRVD. perist. 9, 50; *antea*: tabellas, buxa . . . cerata. BOETH. cons. 5 carm. 4, 7 aequore -ae . . . pressas figere litteras [*v. Scheible ad l.*]. *cf. l. 22 sqq. p. 85, 66. 88, 28*). SCHOL. Iuv. 7, 23, 2 'croceae membrana tabellae' id est -ae inunctae (*aliae rec.*: -am, in qua scribebantur carmina). PRVD. tituli 10 scripta decem verbis saxorum -a Moysi traditur (PAVL. NOL. carm. 6, 215 sacri quas *leges* servat -a saxi. *cf. p. 90, 56*). AVG. c. Faust. 13, 18 p. 400, 16 *et* 21 (*loquitur de codicibus Manichaeorum, cf. l. 17* corio, *l. 19* membranarum). CASSIOD. var. 11, 38, 4 talis -a (*de antiquorum materia scribendi, i. cortice et libro; antea*: tabulis impolitis et . . . veternosis ramalibus). COD. Iust. 1, 23, 6 pr. (*a. 470*) in quacumque parte -arum (*postea*: in chartis sive membranis).

b *illustratur locus -ae attributus:* α *-a cum ceteris coniungitur:* (I) *distinguitur certa -a in serie* (*plur. l. 30 et 41*): Ⓐ *a proximis* (*inter duas* CIC.): CIC. Att. 6, 2, 1 *et* 3 respondebo primum postremae tuae -ae, quae mihi magnae molestiae fuit; . . . quoniam respondi postremae tuae -ae prima mea, nunc ad primam revertar tuam (*si recte ad tabulas ceratas refertur ut*: 15, 9, 2 prior -a [*cf. Lehmann l. c. 5*]. fam. 16, 4, 1 varie sum adfectus tuis litteris; valde priore -a perturbatus, paulum altera recreatus). TER. MAVR. 804 ut satis sumus locuti iam priore -a (LEX Burg. praef. 14 p. 34, 5. *v. iam l. 23. 25*). VEG. mulom. 1, 17, 6 potiones . . ., quarum partem superior iam -a comprehendit ([superiori iam -a comprehendimus *var. l.; spectat ad 16, 4 sq.*]. BOETH. mus. 4, 17 p. 345, 20. REGVLA mag. 3, 95 textum s. -ae. 11, 1 s. huius regulae -ibus. *aliter p. 85, 71*). MARCELL. med. de mens. p. 10, 23 N.-L. sequenti (REGVLA mag. 13, 65).

Ⓑ *ab ordine omnium:* ① *vario usu:* CIC. orat. 41 est . . . quasi in extrema -a Phaedri his ipsis verbis loquens Socrates: '*eqs.*' (GAIVS epit. 2, 4, 2 testamenti [*inst. 2, 181* inferioribus tabulis]). OV. trist. 2, 304 -a prima *artis amatoriae* (MART. 2 praef. 14 ad p. -am *epigrammaton* non lassi *praefatione* pervenient [*ex quo intellegas praefationem inclusam non esse in ordine -arum; cf. l. 41*]. 4, 89, 6 *opp.* summa . . . in schida. *libelli initium fini opponitur etiam* 2, 6, 2 lectis vix tibi -is duabus spectas eschatocollion). MART. 9 praef. 2 epigramma, quod extra ordinem -arum est (*i. ante primam -am*). AVG. epist. 40, 2 liminari -a *codicis* (*v. vol. VII 2, 1417, 37. spectat ad inscriptionem ut fortasse etiam* SVLP. SEV. Mart. prooem. 6 suppresso . . . nomine libellus edatur; . . . titulum frontis erade, ut muta sit -a et, quod sufficit, loquatur materiam, non . . . auctorem [*ad librum refert Fontaine coll. prooem. 1* scheda]). ② *-ae numerus attribuitur* (*frustra quidam putant de certo numero intellegendum* IVV. *sub aβ. aliter* prima -a *l. 36*): *in tabulis publice propositis*: CONST. veteran. (CIL XVI) 5 int. 5 (*a. 64*) pag(ina) II kap(ite) XVI (*postea*: descript(um) et recognit(um) ex tabula aenea *eqs.*). 9 extr. 13 (*a. 68*) tab(ula) II pag(ina) V loc(o) XVIII (10 int. 21 *a. 70.* 11 int. 17 *a. 70.* 13 extr. 17 *a. 71.* 14 int. 19 *a. 71.* 16 int. 22 *a. 71.* PAP. Corp. 153 in ligno 8 [*a. 145; suppl. Sanders*]). PAP. Corp. 150, 15 (*a. 109*) professiones liberorum acceptae citra causarum cognitionem tabu(la) I item -a II (*antea*: descriptum et recognitum ex tabula albi professionum *eqs. ad easdem professiones spectant*: 151 pag. 3, 1 *et* 3 [*a. 128*]. 152, 14 [*a. 144*]. 156 in cera 18 [*a. 148*]. *al.*). *in libro commentariorum municipii*: DECRET. decur. Caeret. (CIL XI 3614) 9 inde -a XXVI kapite VI (*sim.* 15. 18). *in codice* (*Vat. saec. IV/V, qui quia numeris -arum caret, intellegas his numeris lectorem ad locum tot -is distantem revocari*): SCHOL. Frg. Vat. 282 idem supra -a VIII et infra -a XV et XXIII (*sim.* 294).

(II) *spectat ad seriem contextam* (*numerum* VAL. MAX., *per sing. collect.* VINCENT.): VAL. MAX. 6, 3 pr. poenarum genera . . . minime in . . . -arum numero reponenda. SYMM. epist. 6, 23 plura narrabit, quam posset -arum textus amplecti. VINCENT. Aug. anim. 2, 16, 22 contextam -ae seriem . . . discerpe. *attexitur alia charta* (*cf. Birt, Kritik u. Hermen., 1913, 269*): MART. CAP. 2, 219 (vers.) adhuc iugata compararet -a quocumque ducta largiorem circulum (*nisi mavis intellegere aliam columnam scripturae*). SIDON. epist. 8, 9, 4 in -a, quam supter attexui.

β *-a spatio maiori supponitur, comparatur:* (I) *scriptis complures -as continentibus ut libellis, libris sim.* (*epistulae v. l. 21 sqq.*): OV. trist. 5, 9 (10), 4 in . . . libellis crevisset sine te -a nulla meis (MART. 1, 53, 2 una est in nostris . . . l. -a . . ., quae *eqs.* PALLAD. hist. mon. 1, 13, 7 p. 291A vitas hominum -is l. huius inserui mus [*gr. p. 80, 17 B.* βιβλιδαρίῳ *tantum*]. *cf. l. 44. p. 87, 38. 66. 71*). LIV. 9, 18, 12 -as in annalibus magistratuumque fastis (*Walters-Conway*, magistratuum fastisque *codd.*) percurrere . . . consulum dictatorumque. MART. 11, 17, 1 non omnis nostri nocturna est -a libri (PRVD. apoth. 107 divini -a l. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 608 caelestis -a l. 5, 712 historici . . . -a l. *cf.* CLAVD. 1, 197 *matrem* talem nulla refert antiquis -a libris. *v. etiam p. 87, 69. 90, 22*). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 7 si una operis eius -a est, quae *eqs.* Orig. in cant. 3 p. 205, 2 revol-

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vens singulas propheticae lectionis -as (Avg. in euang. Ioh. 22, 2. *cf. etiam l. 7. 42*). Mart. Cap. 2, 138 in aliis *voluminibus* quippe distinctae ad tonum ac deductae -ae, in aliis circuli lineaeque *eqs.* Cod. Theod. 13, 5, 16, 1 series *constitutionum* orationis -is antelata (*i. petitioni praefixa*). Favst. Rei. grat. 1, 13 per sanctarum -as scripturarum. Cassiod. inst. 1, 16, 4 *codex* in numerosas progressus est -as lectionum (*item in codice*: 1, 26, 1. Greg. M. epist. 3, 29 p. 187, 25 codicum. *v. etiam p. 86, 42*). (II) *cuilibet materiae ad scribendum paratae (cf. etiam IIA)*: Calp. ecl. 1, 20 quaenam sacra depicta est -a fago, quam modo nescio quis properanti falce notavit? (*nisi de carmine ipso ut v. 25* cortice descriptos ... versus *sec. Verg. ecl. 5, 13 sq.* quae cortice fagi carmina descripsi). Qverol. p. 57, 15 R. (*de partibus cuiusdam urnae, in quibus titulus inscriptus fuit*) fragmentorum -as. Pavl. Petric. carm. praef. 2 p. 161, 4 versus ... emisi, quos -a in pariete reserata susciperet. Greg. M. epist. 9, 227 in cartae -a (*de epistula, cf. p. 89, 22*). *de cruce titulo instructa*: Alc. Avit. hom. 11, 2 p. 121, 23 crux ... triplicis linguae -a fuit.

c *cetera exempla*: α *varia selecta*: Cic. ad Q. fr. 1, 2, 10 cum hanc -am texerem (*Boot*, tenerem *codd.*). Att. 13, 34 complere -am (*cf.* Rvfin. apol. adv. Hier. 2, 19 [22] quid superfluis reples -as? Svlp. Sev. epist. 2, 18 iam -a inpleta. *addas* Mart. 11, 24, 14 vix peracta). Sen. epist. 114, 17 hoc *verbum Sallustii* Arruntius amare coepit; posuit illud omnibus -is. Plin. nat. 2, 22 huic *Fortunae* omnia expensa, huic feruntur accepta, et in tota ratione mortalium sola utramque -am facit (*fortasse proverbialiter; ad rem cf. Rees, Class. Rev. 72, 1958, 213 sqq.*). Mart. 1 praef. si quis ... tam ambitiose tristis est, ut apud illum in nulla -a latine loqui fas sit ([*fortasse proverbialiter*]. 3, 69, 4 mea luxuria -a n. vacat. Hier. epist. 39, 8, 1. *v. etiam l. 55 et p. 86, 74*). 2 praef. in quacumque -a visum est, epistulam faciunt *epigrammata* (10, 78, 13 piscosi calamo Tagi notata. Avg. serm. coll. Morin p. 292, 7 q. aperitur. 294, 2 q. dominica -a legeretur). 4, 10, 2 -a dum tangi non bene sicca timet (*sc. nova; cf.* Sidon. epist. 9, 16, 2 insiccabilis gelu -a et calamo durior gutta). 8, 44, 11 -ae kalendarum (*item genus -ae determinatur per gen.*: Ivv. 10, 58 longa atque insignis honorum -a [*explicat* Schol.: aenea -a, quae ante imaginem eorum gradus honorum inscriptos continet; quam nunc dicunt tabulam patronatus]. Avson. 419, 27 p. 360, 181 P. fastorum [CIL VI 1679, 7]. 419, 50 p. 366, 324 libellorum [*de singulis exemplaribus edicti*]). Plin. paneg. 92, 2 (*in fastis*). Don. Ter. Hec. praef. 3, 6 (*ex Varrone*) quod actus impares scaenarum -arumque sint numero (*similiter distinguitur materia ab argumento*: Regvla mag. 44, 11 textum lectionis vel -ae. Bened. reg. 73, 3 *-a* aut ... sermo). Qverol. p. 33, 21 R. fata levibus volvunt -is *scriptores*. Symm. epist. 1, 14, 1 multiiugis (1, 45, 1). *et saepius.* β *-a personae specie inducitur (fere in poesi; saepe quasi officio poetae fungens, v. etiam sub B1a)*: Prop. 3, 1, 18 opus hoc de monte sororum detulit ... -a nostra. Petron. 5 vers. 17 det -a cursum (*sc. scribendi; an legendi?*). Lavs Pis. 165 Aonium facilis deducit -a carmen. Mart. 1, 53, 12 (*iocose ad furem versuum*) stat contra dicitque tibi tua -a: 'fur es'. Opt. Porf. carm. 3, 33 quae *vota* ... -a sola ... complebit (*ibid. in versu intexto*: vincere Apelleas audebit -a ceras). 4, 2 -a flexoso (-uosa *trad.*) tramite vota notat. 9, 13 stirpes gratas, texens quas -a versu voveat (*cf.* Avson. 418, 33 p. 286 P. longinquos ut texat -a versus). *al.* Avson. 163, 1 p. 31 P. officiosa pium ne desere, -a, munus (*cf.* 418, 3 p. 285 officium set nulla pium mihi -a reddit fausta salutigeris adscribens orsa libellis). Clavd. 18, 232 -a lites ... meminit. 22, 244 (*de fastis*) cur -a ... nescit adhuc nomen ...? Ven. Fort. carm. 7, 17, 2 carmina plura tibi -a nostra daret.

2 *sensu laxiore spectat ad spatium, quod argumento determinatur (sive de parte sive de toto spatio libri)*: a *exempla varia (probabiliora)*: Ov. fast. 3, 791 itur ad Argeos – qui sint, sua -a dicet (*i. 5, 621 sqq.; item de certa quadam parte vel capite libri sim.*: Plin. nat. 8, 209 censoriarum legum -ae [*i. de cibis vetitis*]. Mart. Cap. 3, 289 [vers.] syllabarum [*i. de syllabis*]. Oros. hist. 2, 18, 4 parvissima -a verbisque paucissimis ... explicui *eqs.* Salv. eccl. 3, 6 principalis libelli -a [*i. caput primum*]). Pacian. epist. 2, 8 p. 43, 7 multis ... capitulis exemplorum tractatus ipsius -am refercisti (Consvlt. 8, 1). Favst. Rei. epist. 5 p. 183, 13 tuarum -a litterarum. p. 193, 10 sicut -a continet. Pavl. Petric. Mart. 4, 349 transcursi ... -a libri (5, 480. *cf.* orant. 17 in sanctis quidquid signavit -a libris). Greg. M. epist. 6, 62 p. 438, 18 libelli (Pallad. hist. mon. 28, 4 p. 314[C] *gr. p. 128, 2 B. βιβλίῳ tantum*). *huc fortasse adiungas exempla ad stilum pertinentia*: Pacian. epist. 2, 7 p. 37, 7 videbis, spiculisne an floribus -am conseramus. Phoc. carm. de Verg. 10 fucatis variare dictis -as (Ennod. epist. 1, 10, 2 p. 20, 6 -am f. colorare blanditiis). Mart. Cap. 3, 221 (vers.) *Camena* -am venustans multo illitam colore. Greg. Tvr. Mart. 1 praef. p. 586, 17 non potest -am sermo incultus ornare. *sim. al.* b *in contextu, quo agitur de re quadam chartae mandanda vel litteris comprehensa*: Vigil. Trid. ad Simplic. 1, 1 p. 549[D] linguam -ae non negavi. Symm. epist. 4, 24, 1 litterae, quas ... ad verbum mandandas -is puto (*cf.* Sidon. epist. 8, 11, 14 cum -is ista committerem). 6, 35, 2 haec ... contulimus in -am (7, 18, 2 in -as). Rvfin. Clement. 1, 47, 3 legem in -is condidit *Moyses* (*cf.* Greg. Tvr. Mart. 1, 16 p. 598, 7 recondantur). Avg. in euang. Ioh. 49, 12 numquid hoc de -is (paganis *var. l.*) discitur et non in natura ipsa ... legitur? (*cf.* Alc. Avit. c. Eutych. 1 p. 20, 16 non causis putat rerum magnitudinem constare, sed -is). in psalm. 119, 6 l. 36 quod ... nobis per -as scriptum est (*antea*: litteris). Oros. apol. 17, 2 aliter sensus tuus clamat in -is (*var. l.* paganis. *opp.* in verbis; *cf.* Greg. Tvr. Mart. 1, 16 p. 598, 7 nec ... in verbis nec ... in -is). Ennod. epist. 3, 29, 1 p. 92; 18 quasi in ... speculo ita in -is sermo sibi ... fingit effigiem. Greg. Tvr. Franc. praef. 1 p. 1, 10 gesta ... promulgare ... in -is. Mart. 3, 45 p. 643, 17 nomina ... in -is praenotata. *al.*

3 *in imagine vel comparatione*: Anian. Chrysost. hom. 1, 1 ut ... scribenda spiritui sancto corda pro -is praeberemus (*Migne gr. 57, 14 βιβλίων*). Rvfin. hist. 11, 7 p. 1012, 24 ut non tam audisse, quae lecta fuerant, quam descripsisse mentis suae -is videretur *Didymus Caecus* (Favst. Rei. grat. 2, 9 p. 82, 18 doctrinam -is m. inscriptam. Ps. Evseb. Gallic. hom. 9, 1 l. 30 G. maxima ... mentium -ā inscribenda). Evcher. instr. 1 p. 77, 2 *legem dominus* -is cordis insculpserat (Prosp. carm. de ingrat. 517 scripti ... -a cordis. Ps. Evseb. Gallic. hom. 56, 4 l. 104 G. Rvric. epist. 2, 26 p. 411, 16 Pavl. Petric. Mart. 4, 6. *sim.*: Prosp. vocat. gent. 1, 8 p. 656[B] in animae -is. Favst. Rei. epist. 10 p. 216, 7 secreta pectoris sui -a). Leo M. serm. 18, 2 l. 49 per ipsa elementa mundi tamquam per publicas -as significationem divinae voluntatis accepimus (*sim.*: Prosp. vocat. gent. 2, 4 p. 690[D] mundi pulchritudine ... quaedam aeternae legis tabulae praebebantur, ut in -is elementorum ac voluminibus temporum ... divinae institutionis doctrina legeretur). Mart. Cap. 5, 538 sicut id, quod conscribitur, cera continetur et litteris, sic quod memoriae mandatur, in locis tamquam in cera -aque signatur.

B *pertinet potius ad argumentum (sc. de scriptis varii generis; distinctione ab A hic illic difficiliore)*: 1 *de scriptis arte compositis (dubii generis* Clavd. 17, 255): a *de carminibus vel libris poeticis (saepe per prosopopoeiam; fere apud ipsos poetas de carmine suo; cf. p. 86, 74. 87, 45 sqq.)*: Verg. ecl. 6, 12 nec Phoebo gratior ullast quam sibi quae Vari praescripsit -a nomen. Ciris 41 nomen nostra tuum senibus loqueretur -a saeclis (*cf. 39* chartis). Cvlex 26 tibi ... canit non -a bellum triste Iovis ([*cf. 24* chartis, *32* volumine, *35* carmina]. Prop. 2, 34, 89 haec ... confessa est -a Calvi, cum caneret *eqs.* 3, 24, 37 diras. *al.*). Prop. 2, 21, 1 quantum de me Panthi tibi -a finxit (*an potius ad 2?*). 3, 3, 21 cur tua praescriptos evecta est -a gyros? Ov. fast. 1, 19 -a iudicium docti subitura ... principis (*cf.* Calp. ecl. 4, 52 vis, hodierna tua subigatur -a lima?). Pont. 3, 1, 57 nec te nesciri patitur mea -a (*ibid. 61* laudaris carmine nostro). Pers. 5, 20 pullatis ut mihi nugis -a turgescat. Lavs Pis. 214 quod si digna tua minus est mea -a laude (*syn.* carmina). Stat. silv. 3, 2, 143 *narrabo*, quae ... laboratas claudat mihi -a Thebas (*i. Thebaidem*). Mart. 1, 4, 8 lasciva est nobis -a, vita proba (*huc spectat* Avson. 360, 2 p. 218 P. contentus esto ... l. ... -a. *cf.* Mart. 11, 16, 3 lascivit -a). 7, 12, 3 mea nec, iuste quos odit, -a laesit. *al.* Avson. 9, 4 p. 320 P. (commendatio codicis) non unus vitae color est nec carminis unus lector; habet tempus -a quaeque suum (*item spectat ad varia genera*: Mart. Cap. 1, 3 epica ... lyricaque -a). Pavl. Nol. carm. 10, 8 numerosa triplex -a carmen erat. carm. app. 2, 1 lux festa sacris vult litari -is, remove profanos codices; hymno sacranda *eqs.* Sidon. epist. 8, 11, 3 huic *Lampridio* quodam tempore Burdigalam invisens metatoriam -am quasi cum Musa praevia misi (*cf. vol. VIII 879, 57 sqq.*). *al.* *de libello fabulae scaenicae*: Petron. 80, 9 vers. 7 ridendas inclusit -a partes (*mimo finito liber convolutus fabulam includit*). b *de libellis, libris, opusculis sim. prosa oratione conscriptis (de pluribus per sing.* Avien.): Mart. 9, 77, 2 (*per prosopopoeiam*) quod optimum sit disputat convivium facunda Prisci -a. Lampr. Heliog. 35, 5 te ... multis -is isdemque disertioribus illi prosequentur (*sc. scriptores meliores*). Avien. Arat. 1365 non ego ... redeuntia sidera ... memore⟨m⟩ ... : habet ista priorum -a. Veg. mulom. 1, 64, 2 (*de ordine libri secundi*) ne indigesta ac ... consequentiae repugnans -a quaerentem confundat. Prvd. perist. 5, 181 latentes -as librosque opertos (*de scriptis christ., cf. 186/7* mysticis ... litteris). Clavd. 17, 255 similes agnoscit -a mores *Mallii Theodori*. Pavl. Nol. carm. 6, 178 mortalia dicat -a mortalis, dominum divina loquantur (*cf.* Avg. anim. 4, 3, 4 p. 384, 4 non divinas et humanas -as perscrutando, sed in te advertendo). Sidon. epist. 8, 5, 1 ibis et tu in -as nostras (*sc. memoratus; postea*: chartulis). Clavd. Mam. anim. 1, 2 p. 24, 18 talis ... -ae stilum (*inde* p. 26, 1 quod ista -a propalatur [*de eodem scripto 1, 1 p. 24, 3* chartulam, *p. 24, 10* opusculi]). 3, 17 p. 188, 5 adversum brevem -am. Favst. Rei. epist. 8 p. 208, 16 doctissima -a. *al.*

2 *de epistulis (syn. vel iuxta pos. e. g. p. 89, 6. 13. 23. 27; item* litterae *e. g. l. 80 [sing.]. p. 89, 1. 2. 23; huc fortasse* Prop. *l. 39, vix iam* Cic. *p. 85, 40. 86, 21)*: a *exempla varia (inde a* Symm. *selecta; sing. unam epistulam, plur. plures significat; sing. collect.* Mart.): Mart. 7, 45, 4 quem frequenti felix littera -ā salutat (*plur.*: Symm. epist. 4, 22. 4, 58, 1 Ennod. epist. 8, 28, 1 p. 217, 27). Epist. pontif. 255 Migne 13, 1133[A] prima ... -ae tuae fronte (*item de partibus*: Symm. epist. 1, 74 reliqua pars -ae. Sidon. epist. 7, 14, 9 consequa -ae parte). Symm. epist. 1, 23, 1 brevis ... -a recens

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

([*antea*: litteras]. 7, 129. *cf.* ALC. AVIT. epist. 36 p. 66, 13 perbrevem). 1, 91 -am melle eruditissimi oris obleveras (*antea*: litteras). 2, 35, 2 familiares (8, 26 ENNOD. epist. 1, 10, 1 p. 19, 26. *cf.* SIDON. *sub b*). 2, 51 decursa oculis -a (*cf.* 6, 2 decursa -ae lectione). 3, 1 artare -am limite parciore (ENNOD. epist. 4, 24, 1 p. 115, 21. 7, 12, 2 p. 180, 25). 8, 23, 1 epistulas breves esse non pateris; quae igitur ὑπόθεσις erit -ae longioris? HIER. epist. 60, 11, 2 dulcis -a (*i. epist. 52; antea*: libello). PAVL. NOL. epist. 8, 3 vers. 103 feret olim -a vitam (*item epistula agere dicitur: ibid.* 104 testis erit. ENNOD. epist. 9, 1, 4 p. 229, 3 quid cum animo tuo -a mea egerit. VEN. FORT. carm. 7, 20, 10 pandat. carm. app. 1, 80 loquens [25, 2]. 1, 157 currat. 1, 169 cernat [*syn.* littera]. *sim. al.*; MART. *v. supra*). DAR. Aug. epist. 230, 4 epistularis (LEO M. epist. 35, 1 [Conc.^{S} II 4 p. 6, 13; *syn.* epistulis]. AVELL. p. 703, 17 SIDON. epist. 1, 2, 1). MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 49, 21 ut -ae finem faciam (*gr. I 1, 1 p. 32, 15* ἵνα συνελὼν ἐπιστείλω, *alia vers. I 2 p. 43, 25* ut compendiose dicam. *cf.* SIDON. epist. 1, 9, 8 -am glorioso ... fine concludere). LEO M. epist. 35, 1 (Conc.^{S} II 4 p. 6, 13) hanc -am, quae illis epistulis consonaret, adiecimus. EPISC. Gall. Leo M. epist. 68, 1 illa specialis doctrinae vestrae -a (*item circumscribitur auctor*: SIGIST. epist. disertitudinis tuae. CASSIOD. var. 10, 25, 1 vestrae serenitatis. MART. BRAC. trin. mers. 1 vestri apostolatus). AVELL. p. 648, 9 -a litterarum (*item per pleonasmum*: GREG. M. epist. 8, 24). SIDON. epist. 9, 11, 5 *antea syn.* litteras, epistulae. ENNOD. epist. 2, 1, 1 p. 38, 4 consolatoriam. 2, 16, 1 p. 57, 22 adiutricem (4, 22, 1 p. 114, 9). *et saepe.* *in versione vocis gr. q. e.* στήλη (*sc. comparatur epistula Leonis cum columna*): CONC.^{S} II 2, 2 p. 85, 23 epistulam ... Leonis ..., quae ... Petri confessioni concordat, et communem quandam -am ... subiunxit *synodus* (*similiter duas epistulas intellegit versio* IV 1 p. 177, 1 [*dub. in contextu parum dilucido* II 2, 2 p. 13, 11]; *rectius II 2, 2 p. 8, 12* velut monumentum ... statuae *eqs. et ibid. p. 64, 28* quandam columnam; *gr. v. II 1, 2 p. 129, 15*).

b *plur. de una sola epistula* (*sec. plurale tantum, e. g.* litterae; *vix de compluribus partibus unius libelli sim.; attulimus probabiliora*): PROSP. c. coll. 21, 3 p. 272^{C} ad ... Xystum *papam* ... emissae -ae recurrantur (*pertinet ad Aug. epist. 194, cf. antea de epist. 186* epistula retractetur; *epistulae longitudine vix differunt*). EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 65, 24 requirantur illa ..., quae ad ... Timotheum ... episcopum serenitatis tuae -ae sint locutae. AVELL. p. 510, 22 quia mansuetudo vestra futuram synodum scriptis sacratissimis indicavit, cui nos interesse debere isdem -is ... commonuit *eqs.* p. 535, 8. p. 587, 22 episcopi ... *nos* docuerunt ... litteras tuae sanctitati offerendas confecisse ac ... postularunt nostras etiam epistolares -as ... ad eam emanare. SIDON. epist. 5, 6, 2 recursu familiarium -arum. ENNOD. epist. 1, 7, 6 p. 17, 6 si istis negotiis -as non negetis. 1, 25, 1 p. 36, 12 desiderio -arum vestrarum. 4, 7, 2 p. 102, 13 linguae idonei et laude locupletes -as destinastis magni more fluminis. 5, 5, 1 p. 128, 1 negotiosas -as. *al.* CONC. Rom. a. 501 p. 427, 7. *et saepius.*

c *locutiones notabiliores ad officium epistulare pertinentes*: α *accedit gen. vel part.*: SYMM. epist. 7, 103 haec officii mei -a (SEDAT. ad Ruric. epist. 5 ALC. AVIT. epist. 11 p. 45, 3. 85 p. 95, 11 [*postea*: litterarum famulatio]. *cf.* CONC. Carth. a. 525 [Corp. Christ. 149] p. 277 l. 205 officiositatis meae -am). ALC. AVIT. epist. 12 p. 45, 28 offerre ... -am debiti famulatus (41 p. 69, 27. 52 p. 81, 8. *cf.* 20 p. 53, 26 -a famulante [38 p. 67, 16 studio -ae f. 64 p. 88, 17 salutationis officia -a f. persolvens. *et saepius*]). β *pendet gen. ex subst.* (*v. etiam l. 55*): SIGISM. Alc. Avit. epist. 29 p. 59, 16 -ae praesentis obsequium (94 p. 101, 11 quod ... augustae compellationis affatus debitae vobis -ae praevenit o. ENNOD. epist. 1, 21, 1 p. 33, 12 -arum obsequia. 1, 26, 1 p. 37, 15. *cf. ibid.* p. 36, 24 -a, quae ... praestat o.). ALC. AVIT. epist. 30 p. 60, 8 praesentis -ae famulatu. 92 p. 99, 25 servitio. ENNOD. epist. 2, 16, 1 p. 57, 19 ministerium -ae (*opp.* vivi sermonis officia). 6, 29, 1 p. 166, 4 -arum officia.

3 *de tabulis, libellis quasi instrumentis, sive publicis sive privatis* (*cf. p. 86, 48. 91, 14*), *quae continent*: **a** *varia* (*dub. l. 75 sqq.; plur. l. 76. 79*): COD. Iust. 9, 1, 3 pr. (*a. 222*) inscriptionum -a (*item de libello accusationis*: 4, 21, 21, 1 i. -a apud competentem iudicem deposita). LEO M. epist. 145, 1 (Conc.^{S} II 4 p. 95, 30) supplicationis (*cf.* GREG. M. epist. 9, 86 p. 100, 18 petitionis [*syn.* petitio 9, 143 p. 140, 8]). EPIST. pontif. 931 Sitz. Ber. Münch. Ak. 1940, 2 p. 3, 3 hactenus -am ipsius damnationis proferre noluimus (*de eodem scripto*: p. 9, 30 per eam -am, quam adhuc ... publice proferre distulimus). GREG. M. epist. 8, 12 p. 15, 8 transactionis. 9, 23 p. 57, 4 ratihabitionis. 9, 66 p. 87, 10 pactorum inter vos nunc habitorum -a (*item* 9, 82 p. 97, 34). *huc fortasse pertinent etiam*: SYMM. epist. 4, 5, 2 lectis ... Honorii Augusti litteris atque sententiis decursisque omnibus -is, quae Gildonis crimina continebant (*de criminum testimoniis cf. etiam* CLAVD. 22, 302 profana -a, *i. epistula turpia facta narrans*). ALC. AVIT. epist. 41 p. 70, 1 si reversa legatio in -is evidentibus, quod simplex legeretur, exhibuit.

b *rationes, indices, acta sim.* (*v. etiam p. 87, 25. 34*): α *humana*: AVSON. 147, 8 p. 194 P. mea digessit -a praeteritos *annos* (*item de fastis*: AMM. 22, 7, 1 cum ... nomina consulum suscepissent -ae consulares [*sing.* CASSIOD. var. 9, 22, 4 vos ... completis -am c.]. *v. etiam p. 86, 78. 87, 38. 57*). COD. Theod. 11, 3, 5 censualibus -is nomen ... adnotari (*Interpr.*: publicis libris). CONC. Hippon. a. 427 (Corp. Christ. 149) p. 250 l. 19 *statuta praeterita* praesentis concilii -is inserenda (*ad concilii acta pertinet etiam l. 62*). CASSIOD. var. 2, 9, 2 quotiens expensarum -ae his titulis onerantur (*antea*: publicis ... rationibus). GREG. M. epist. 3, 49 p. 206, 4 de quibus *rebus depositis* secundum rerum inventarii -am desusceptum te facere volumus (*cf.* 9, 72 p. 91, 18 subditam de suscepto ... -am. 9, 121 p. 124, 6 sub desuscepti ... -a [9, 143 p. 140, 11 sub d. -am]). *discernuntur -ae a codicibus actorum*: CONC. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149 A) 2, 39 acta adhuc digesta non esse in -as (*antea syn.*: in scedis gesta describi, *opp.* in codicibus *sc. exceptorum*). 2, 43 notas non novimus ...; in codicibus legere non possumus; nisi edita fuerint gesta in -is, *eqs.* 2, 46 si subscribendum est -ae, edatur -a, ut subscribi possit.

β *divina* (*ad rem v. Koep, Das himmlische Buch in Ant. u. Christ., 1952; sing. praeter l. 27*): *apud Christianos* (*de libro vitae q. d.*): PRVD. perist. 10, 1119 inscripta Christo -a immortalis est nec obsolescit ullus in caelis apex (*cf. 1131* hic in regestis est liber caelestibus, ... relegendus olim ... iudici). PAVL. NOL. epist. 13, 20 his te -a sancta nominibus adscribet (*cf. 13, 19* in libro vitae). CYPR. GALL. exod. 1236 nomen *tamquam peccatoris* ... caelesti ex -a dele (*sec. exod. 32, 32* de libro tuo; *sim. in responso*: 1240 sancti -a libri. *cf. in remissione delicti*: GREG. TVR. Mart. 4, 7 p. 651, 25 nec ante ..., quam flumen oculorum huius -am delecti [*i.* -lict-] deleret). SEDVL. op. pasch. 1, 30 p. 195, 11 inter beati ordinis cives albo vitalis -ae ... adscribi (*carm. pasch. 1, 347* albo *tantum*). ACT. Achat. 5 p. 119, 25 nomina eorum caelesti libro et divinis -is sunt annotata. *apud paganos*: MART. CAP. 1, 89 ad eorum *Fatorum* libros et pugillarem -am (*de Parcis librariis deorum v. 1, 65*).

c *testamenta, donationes, constitutiones sim.* (*v. etiam p. 86, 35. 87, 63*): NOVELL. Valent. 21, 2 pr. indicem iudicii sui -am (*postea*: chartam fidei suae creditam). 21, 2, 5 si testes ... -ae ... coram testatore subscripserint. INTERPR. novell. Theod. 16 l. 97 quid in testamenti -a continetur (Valent. 26 l. 54 LIB. pontif. p. 88, 12 INTERPR. Paul. sent. 3, 2, 4. INSCR. christ. Diehl 3778b, 4 [*a. 577; solvas fortasse*: ex t(esta)m(enti) -(a) m(ei)]. GREG. M. epist. 9, 89 p. 102, 15. 9, 137 p. 135, 16). PAP. Tjäder 10–11, 1, 4 -am donationis regiae prae manibus gerimus (*ibid.* 1, 7. 20, 37 inrevocabilem d. meae -am. GREG. M. epist. app. p. 438, 15). *ibid.* 1, 9 -a regiae largitatis (13, 13 per huius meae -am l. GREG. M. epist. app. p. 438, 18). GREG. M. epist. 1, 54 praesentis praeceptionis nostrae -am ... dirigendam (app. p. 469, 6). 3, 61 p. 222, 5 suggestionis. 6, 12 p. 391, 15 manumissionis (p. 391, 26 hanc ... m. -am Paterio notario scribendam dictavimus). 9, 138 p. 137, 5 decreti -a, ... addita testificationis epistola (13, 11 p. 378, 7 praecepti d.que). *sim. al. apud eundem.*

4 *de sacra scriptura* (*eiusque partibus; de quibus v. etiam supra, e. g. p. 86, 11. 81. 87, 1. 31. 42. 70* [*de singulis columnis potius* RVFIN. symb. 27 l. 42 omnis paene sacra ... -a]. *rem tractat de Ghellinck, Mélanges A. Pelzer, 1947, 23 sqq.*): **a** *per sing.*: α *cum epitheto*: HIER. epist. 22, 17, 2 -a sancta ([*antea*: codicem]. PS. AVG. hypomn. 6, 4, 5 testatur. VICTRIC. 29 commemorat *exempla*. DRAC. satisf. 152 ut canit ... -a s. dei. *aliter v. l. 19*). AVG. in psalm. 45, 7 liber tibi sit -a divina ...; in istis codicibus *eqs.* (serm. 45, 3 non tacet omnis -a d. loqui. *ibid.* loquitur. AVG.[?] un. eccl. 8, 22 p. 256, 27. EPIST. pontif. 385 Conc.^{S} I 2 p. 98, 21 secundum d. -am). CASSIAN. conl. 10, 10, 8 sacram (*cf.* RVFIN. *supra*). *de decalogo in tabula scripto* (*cf. p. 85, 50. 86, 11*): CYPR. GALL. exod. 1199 conscriptas ... tabellas *legis* introrsus extraque simul, nam -a sancta et tergo commissa fuit. β *per se positum*: REGVLA patr. I rec. E 2, 42 (Rev. Bénéd. 77, 1967, 81) qui *sermo divinus* ex -a profertur *in lectione* (*cod. unus add.* sacra, rec. *II* ex divinis -is).

b *per plur.*: RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 139, 22 ut ... tempus et hora visionis scripturae -is mandaretur. in iud. 8, 2 p. 509, 13 si possumus in tam difficilibus locis scripturae dignum aliquem in his sensum divinis -is invenire (AVG. in euang. Ioh. 6, 24 omnes -ae d., omnis prophetia, totum euangelium, omnes apostolicae litterae. in psalm. 44, 8 *antea*: sanctis scripturarum libris. EPIST. pontif. 322 Aug. epist. 182, 4. *al.; aliter supra l. 27*). PRVD. cath. 9, 26 prophetarum fideles -ae. PAVL. NOL. epist. 13, 18 -arum ... perennium auctoritate (*antea*: sacris litteris). AVG. epist. 193, 1 sanctarum testimoniis -arum (238, 6 scriptum in s. -is *invenire* [*postea*: libris; *ordine mutato cod. R*]. c. Iulian. op. imperf. 2, 21 infamare s. -as, quarum monumentis *eqs.* serm. coll. Morin p. 292, 13 in -is s. *quaerere*. CAPREOL. epist. 2, 13 p. 858^{B} -arum s. documenta. FAVST. REI. spir. 2, 2 p. 135, 7 VITA Hil. Arel. 11 l. 4). c. Parm. 3, 2, 9 p. 110, 15 proposita hominibus oracula caelestium -arum. *al.* CYPR. GALL. Ios. 568 (*cf. Vulg. Ios. 24, 26* volumine legis dei). LEO M. epist. 28, 1 (Conc.^{S} IV 1 p. 167, 23) novi et veteris testamenti (*gr. II 1, 1 p. 11, 12* βίβλων. *cf.* serm. 51, 4 utriusque foederis. SACR. Gelas. 437 M. [= Greg. 84, 3] utriusque testamenti. GREG. M. in Ezech. 1, 6, 17 testamenti veteris). 28, 2 (*ibid.* p. 168, 14) propheticas (*gr. ut supra*). serm. 9, 1 euangelicis (34, 4 e. et apostolicas. PROSP. resp. ad Gen. 7 p. 196^{A}). *al.* FAVST. REI. grat. 1, 11 p. 38, 25 sacris (spir. 1, 1 p. 102, 8. 1, 10 p. 117, 24 GREG. M. epist. 3, 29 p. 187, 21 moral. praef. 5 p. 519^{A}). *al.*

[Thome]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *quodlibet spatium*: A *in architectura sim.* (*sc. de tabulis; cf. p. 87, 8; sunt qui huc referant* Ivv. 10, 58, *v. p. 87, 35*): Plin. nat. 16, 225 *abies* valvarum -is et ad quaecumque libeat intestina opera aptissima. Pallad. 6, 11, 3 tessellas ... vel tabellas ... marmoreas aut -as imprimemus (*in pavimento; Schneider confert 1, 9, 5* scutulas). Pavl. Nol. carm. 21, 588 -a quaedam marmoris adfixo argenti vestita metallo (*in sepulcro martyris; 590* ista superficies tabulae. *item in sepulcro*: Sidon. epist. 3, 12, 4 levigata -a [*cf. 5* ut tabulae ... indatur *carmen*]). Sidon. epist. 2, 2, 7 nihil illis -is impressum (*cf. 5* interior parietum facies *balinei* solo levigati caementi candore contenta est). B *in agricultura* (*parum liquet, utrum de forma an de mensura*): Plin. nat. 17, 169 ut quinto quoque palo singulae iugo -ae includantur *in vinea disponenda*. Grom. p. 313, 3 L. contra duas -as fundorum (*indices intellegit Rudorff ad l. II 407 coll.* compagina). C *varia*: Nectar. Aug. epist. 103, 1 *Cicero ex oratore philosophus factus, qui* togam ... rugarum -is resolutis palliorum imitatus speciem retorqueret (*sc. rugae columnarum speciem praebent*). Sidon. epist. 2, 2, 18 *in lacu* pingues ulvarum -ae natant (*i. quasi tabulae*). Serm. Migne suppl. 3, 1418 patuit ... sancto ... spiritu veniente tota -a caeli (*i. regio, plaga; ad hanc notionem cf. usum aetatis recentioris, e. g. Ionas Bob. Columb. 1, 27 p. 215, 5* omnem -am loci illius).

deriv.: pagella, paginalis, 1. pagino, paginula. *cf.* compagina.

***pāginālis,** -e. *a* pagina. *i. q. ad paginas pertinens, paginis factus, e paginis constans*: 1 *respicitur sermo epistularis* (*cui opponitur sermo poeticus* Ennod. epist. 9, 29, 1 p. 250, 12 si poetarum spiritus disciplina -is admitteret): Ennod. epist. 2, 13, 3 p. 53, 15 -is stili cura et adsiduitate. 2, 26, 1 p. 68, 8 -is commercii libamenta. 3, 14, 1 p. 82, 3 cui frequens denegatur copia ... -is alloquii (4, 7, 6 p. 103, 13 redeo ad officia -is a. Epist. pontif. 885 Conc.^{S} IV 2 p. 206, 5). 4, 9, 4 p. 105, 11 obsequium. 4, 10, 1 p. 105, 23 non temeritas me ad -e duxit officium (4, 33, 1 p. 120, 20 a -bus o. temperarem. *cf. l. 30*). 5, 23, 3 p. 144, 11 prolixitate. 9, 12, 1 p. 237, 18 non est molesta -is intermissio, si *eqs.* (*antea*: vestrarum abstinentiam litterarum). 9, 19, 3 p. 242, 20 responsum. *al.* Avell. p. 550, 5 adhortatione. p. 616, 6 adsertione. p. 664, 12 colloquia. Greg. M. epist. 11, 6 quantus nos de obitu ... Constantii maeror afficiat, -i explere locutione non possumus. Mart. Brac. trin. mers. 5 l. 82 B. haec ... -i brevitate perstrinxi (pagina libri brevitate prestrinxi *trad.*). 2 *transfertur ad quodlibet scriptum*: Ps. Val. Cem. hom. Migne suppl. 3, 185 taceat ... libellus (*sc. describens virtutes martyris*) et loquatur adspectus; involvatur charta et rerum facies pro teste -i fateatur.

1. pāgino, -āre. *a* pagina. *i. q. paginis mandare* (*nisi mavis intellegere notionem vocis q. e.* compaginare *vol. III 2001, 50 sqq. allatam*): Ambr. epist. 28, 16 F. hoc munusculum ... transmisi, quia vis me aliquid de veterum scriptorum interpretationibus -are.

2. pāgino, -ātum, -āre. *tamquam simplex ex* compaginare *exsolutum.* [*notione parandi, instituendi: langob. alp.* painá; *raet. occ.* piner. *cf. M.-L. 6147 (et Faré, Postille ad M.-L.). St.*] -tus *i. q. compaginatus* (*v. etiam l. 45*): Pavl. Nol. carm. 24, 353 solido ... navem -tam robore ad pervehendum praeparat.

compos.: repagino.

? **3. pagino,** -āre. *obscurum.* Gloss. IV 266, 22 (= Gloss.^{L} V Abba pa 113) pagmat: desiderat. 266, 25 (= *ibid.* 114) pagmentes: desiderantes (*item* V 509, 10). -at *vel* -antes *cum cod. d Goetz in indice ratione dubia; vide ne lateat* p(h)ag(ed)inat (-antes), *i. laborat morbo phagedaenae (q. e. nimia appetentia cibi); cf. Gloss. III 601, 9* fagedinicus: orexis.

pāginula, -ae *f.* *a* pagina *deminutive.* *scribitur* -ol- Boeth. mus. 4, 17 p. 347, 3 (*cod. g*). Cassiod. (*cod. S*). Comment. in Don., Leander. Not. Tir. 76, 24.

i. q. (parva) pagina: 1 *spectat potius ad spatium* (*sive perscriptum sive perscribendum; de spatio lineis in descriptione determinato* Boeth.): Cic. Att. 4, 8^{a}, 2 non minus longas ... in codicillorum fastis futurorum consulum -as ... quam factorum. Boeth. mus. 4, 17 p. 343, 20 *et* 344, 4 hae -ae, quas inter se rectus linearum ordo distinguet, aliae quidem habent notulas musicas, aliae vero minime veluti in eo modo hypermixolydio ... prima quidem -a ·ω·, tertia ·Φ· litteris adnotatur, secunda notulis vacat (*sim.* p. 344, 7 *v. p. 85, 58.* p. 347, 3 ordo, qui rectus lydii continet mesen, ... non -a, sed versu disiungitur). Cassiod. Ios. antiq. 3, 138 in hac ... arca duas tabulas recondidit *Moyses*, in quibus decem fuerant verba conscripta; quina quidem per singulas tabulas, bina semis autem per unamquamque -am (*gr.* μέτωπον. *aut de fronte et tergo tabulae aut de columnis*). Comment. in Don. gramm. V 325, 7 (*agit de loco praefationis*) in eius *opusculi* liminari -a. *paulo laxius de parte libelli, quae argumento determinatur*: Chrysost. hom. I 859^{B} *trium puerorum* infantiam ... gloriosam decursa libri -a (*i. narratione Danielis 3, 13 sqq.*) paucis exponam. Leander reg. 31 Migne suppl. 4, 1434 ecce quot intulimus ... in libro hoc -as (*de singulis capitibus loqui videtur*). 2 *de scripto, libello* (*epistula praeter* Constant.): Epist. pontif. 304 Migne 20, 539^{A} hanc ... -am nostram. 306 Migne 20, 543^{A} hanc amicitiarum nostrarum -am. Rvric. epist. 1, 4 p. 357, 1 -ae meae non laudi aptae *eqs.* Constant. vita Germ. epist. p. 249, 4 (*de opusculo suo*) ut -a ... me auctore procederet. *Thome.*

de **pagita** (*i.* παγίδα) *v. Heraeus, Kl. Schr. 224, 2, unde corrigas vol. III 183, 51 sq.*

pagmat (pagmentes) *v.* 3. pagino.

pagmentum, -ī *n.* (*?* pagmenta, -ae *f.*). *a* pangere, *cf.* antepagmentum (*ubi addas Vitr. 4, 6, 5* secundum antepagmentum; *sic recte edd.*, ante s. -um *trad.*). *i. q. compactio, conexio*: Itin. Alex. 34 (*describuntur rates ad transmissionem fluminis confectae*) connexa utrimquesecus pellium -a (*Volkmann sec. Forcellini,* pragmenta *trad., Müller*) usum ratium integraverat (integraverant *Müller*) sibi pecorique.

? **1. pāgo,** -inis *f.* *si recte legitur, a* compago *retrograde.* *i. q. compago*: Ivlian. epit. in psalm. 117, 22 qui *reprobatus a fabris lapis* ... in -em (compaginem *var. l.*) anguli profecerit.

2. pāgo, -inis *v.* pagina. **3. pago,** -ere *v.* pango. **4. pāgo,** -āre *v.* paco. **5. pago,** -ōnis *v.* pabo (Ps. Ambr.). **6. pago(n)** *v.* phago.

pagos *v.* 2. pagus. **pagrōmaton** *v.* panchromaton.

pagrus *v.* phager (phagrus).

pāgula, -ōrum *n.* *retrograde formatum videtur a* repagula (*ad notionem cf. Gloss.^{L} I Ansil.* r *1118* repagula: retinacula *et Gloss. III 144, 61* ἡνία: retinacula). Gloss. IV 548, 50 -a (pac- *a*): frena (V 317, 28 [paguga *trad.*]. 384, 17. 607, 41. Gloss.^{L} Corp. p 138 [pugula *trad.*]). Gloss.^{L} Corp. b 4 -a (bag-): bridels (*sim.* Gloss. V 347, 10. *v. etiam Wright-Wülcker, Anglo-Saxon ... Vocab. I, 1884, 116, 33. Stevenson, Early scholastic colloquies, 1929, 5, 2. 23, 17*).

[pagur *olim perperam pro* phager Ov. hal. 108.**]**

pagūrus, -ī *m.*, πάγουρος (*resp. gr.*). *scribitur etiam* pac- Plin., pab- *vel* -go- *var. recc.* Oribas. [*fortasse it.* pagro, *sic.* pagaru. *cf. M.-L. 6149. Battisti-Alessio IV 2723. St.*]

1 *nomen cancri* (*ad rem v. Gossen-Steier, RE XI 1675 n. 15; Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 188*): Plin. nat. 9, 97 cancrorum genera carabi, astaci, maeae, -i (*edd. ex Arist. hist. anim. 4, 2 p. 525 b 5,* pac- *trad.*). Pallad. 1, 35, 7 (*describitur remedium arborum*) si fluviales cancros ... vel marinos, quos Graeci -os nominant, ... in aqua missos tegas *eqs.* Pol. Silv. nom. anim. chron. I p. 544, 14 (*inter nomina natantium;* -us *sub trad.* vaguris *latere putat Schuchardt, Zeitschr. Rom. Phil. 30, 1906, 732*). Oribas. syn. 4, 12, 3 astaci, -i, gambari et alia queque talia, que a Grecis malacia vocantur ... minus nutriunt (*in sim. serie*: 4, 17, 7 Aa 4, 27, 2 Aa. Rvf. podagr. 10 *in cap.* de piscibus). *?* 2 *nomen serpentis*: Pol. Silv. nom. anim. chron. I p. 543, 33 (*non sine offensa inter nomina colubrarum refertur, cum etiam suo loco afferri videatur; v. supra*). *Baer.*

1. *pāgus, -ī *m.* [*a radice verbi q. e.* pangere (pacere, pagere), *cf.* pāx *nec non* compāgo. *Sch.*] *de orig.*: Pavl. Fest. p. 221 -i dicti a fontibus, quod eadem aqua uterentur; aquae enim lingua Dorica παγαί appellantur (*cf.* Serv. georg. 2, 382 *villae* -i ἀπὸ τῶν πηγῶν [*παγ- A*] appellantur, id est a fontibus, circa quos villae consueverant condi; unde et pagani dicti sunt, quasi ex uno fonte potantes). *cum gr.* πάγος *iungunt e. g.* Dionys. ant. 4, 15, 2 Isid. Pelvs. epist. 2, 91 (Migne gr. 78, 536); *cf. p. 96, 44 sq.* *scribitur*: paac- S. C. de pago Mont. (CIL I^2 591) 7, paag- Inscr. lib. rei p. Degrassi 1271 c, pac- CIL XI 1947, 6 XII 1377. *cum apice* pág- CIL XII 594, 1 (*aet. Anton. Pii*). *notatur*: p CIL I^2 1711 (*in iunctura* magister -i *ut*: VIII 6268. 6287. *al.*). 1797. V 4874 (*?*). XIII 4636, pag CIL I^2 984. 1000, 2. 1993. *et saepe.* Not. Tir. 38, 1 -us. 38, 1^{a} in -o. *de notione*: Pavl. Fest. p. 72 demoe apud Atticos sunt, ut apud nos -i (*cf.* Gloss.^{L} II Philox. pa 26 -os: δήμους). Diom. gramm. I 488, 6 κῶμαι ... appellantur -i, id est conventicula rusticorum (*cf.* Cassiod. var. 4, 51, 7 comus ... -us vocatur *eqs.*). Isid. orig. 15, 2, 7 civitates ... aut coloniae aut municipia aut vici aut castella aut -i appellantur (*sed* 15, 2, 11 vici et castella et -i hi sunt, qui nulla dignitate civitatis ornantur, sed ... maioribus civitatibus adtribuuntur). 15, 2, 14 -i sunt apta aedificiis loca inter agros habitantibus (*cf.* Gloss. V 128, 16). Synon. Cic. p. 425, 34 fundus. praedium ... villa. vicus. -us. conciliabulum. Gloss.^{L} II Philox. pa 27 τοπαρχ[ε]ία, χώρα τις, νόμος. 28 τοπαρχεῖον, ὡς ἐπίν(ε)ιον (ἐπὶ νομῶν *Heraeus*). Gloss. διῃρημένος κατὰ χώραν τόπος. κλίμα. ὁροθεσία. provincia modica vel vicus. Gloss.^{L} V Aa p 21 -o: villa[m]. 22 -um: locum paganorum vel rusticorum. *v. etiam l. 78 sqq. p. 80, 17. 81, 6.*

legitur saepe in titulis inde a CIL I^2 382 (*adde vas Ariminense saec. III a. Chr., quod edetur in suppl.* CIL I^2 2897), *in libris inde a* Plavto (*semel*), Cinc. (*e formula iuris iurandi*), Q. Cic. (*semel*), Cic. (*semel*), Caes. (*undecies*), Varrone (*ter*), Verg. (*semel*), Hor. (*quater*), Ov. (*bis*), Liv. (*ter*); *transit in gr.* πάγος (*v. etiam p. 96, 41*). [*cat. vet.* pau, pavo; *hisp.* pago; *port.* pago. *cf. Corominas III 609 sq. Machado^{2} III 1731. St.*]. [*vix recte trad.*: Gloss. III 429, 43 ('de floribus') παράφυλλον: -us (propago *Heraeus in exemplari suo; cf. Gloss.* παραφυάς: propago). V 128, 18 -us: fluvius (*lege* Padus). *e coni.*: Bvc. Eins. 2, 15 ut attrito diffusus caespite -us annua vota ferat (*Bährens,* cortice fagus *cod., v. Schmid, Bonner Jahrb. 153, 1953, 73 sqq.*).]

I *notione communi significat partem quandam civitatis, rei publicae*: A *usu sollemni de regione fere rurali eiusve incolis.*

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad rem v. maxime Schulten, Philologus 53, 1894, 629 sqq.; Kornemann, RE XVIII 2, 2318 sqq.; ceterum e. g. de -is Africanis Picard, Karthago 15, 1969, 3 sqq., de -is Aegyptiis Lallemand, L'administration civile de l'Egypte, 1964, 97 sqq. 131 sqq. *vergit in notionem vici e. g.* TAC. ann. 4, 45, 2 APVL. met. 4, 1, 1. 8, 22, 1. 8, 29, 6. 9, 4, 4. 9, 33, 1 DON. *p. 96, 16; sublucet color rusticitatis e. g.* PLAVT. Rud. 425 CIC. fin. 2, 12 VERG. georg. 2, 382 HOR. epist. 1, 1, 49 CALP. ecl. 4, 13 COD. Theod. *p. 94, 4.* *voces affines potiores* (*v. etiam p. 92, 58 sqq.*): vicus: CIL I² 1804 mag(istri) -i de v(ici) s(ententia) *fecerunt.* CINC. frg. Gell. 16, 4, 4 *v. infra.* PAVL. FEST. p. 126 -orum, societatum, v., collegiorum. p. 371. TAC. Germ. 12, 3 -os v.que (ann. 1, 56, 3). *adde p. 94, 57. 64. 95, 23. 27 et cf.* PAP. Thead. 16, 3 (*post a. 307*) κώμης Θεαδελφίας η΄ πάγου Ἀρσινοίτου νομοῦ (*sim. saepius*). civitas: CAES. Gall. 1, 12, 4 (-us *pars civitatis est ut*: 6, 11, 2 LIV. perioch. 65 VLP. dig. 50, 15, 4 pr. CONC. Aurel. a. 538 p. 75, 1 in -is civitatum. *contra c. pars -i est p. 95, 8, cf. p. 95, 15*). TAC. hist. 2, 61 (*-is Aeduorum opponitur* gravissima c., *sc. oppidum Augustodunum*). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 556 (*a. 138*) -us et c. (CIL VIII 1548, 18 *et saepius, v. ibid. p. 2615*). LEX Burg. praef. 5 c. aut -orum. *varia selecta* (*ager v. p. 95, 18*): CINC. frg. Gell. 16, 4, 4 -um, vicum oppidumve (*item distinguitur*: PLIN. nat. 4, 24. 6, 138. 37, 156 ISID. orig. 15, 2, 6). Q. CIC. pet. 30 collegiorum ..., -orum, vicinitatum. CAES. Gall. 6, 23, 5 regionum atque -orum (-us *est pars regionis*: ARNOB. nat. 5, 25 p. 280, 9 M. 5, 35 p. 294, 11 CIL XIV 4012). VERG. georg. 2, 382 -os et compita (HOR. epist. 1, 1, 49. *cf.* RVT. NAM. 1, 373 compita ... -i). LIV. 25, 5, 6 in -is forisque et conciliabulis (ISID. orig. 15, 2, 14 et c. dicta). AMM. 23, 6, 15 per populos -osque (OROS. hist. 6, 9, 1 -os et p. CIL IX 3173, 7 populo, -eis). GREG. TVR. Franc. 6, 12 p. 283, 2 -i ... urbis Toronicae (8, 18 p. 385, 18 VITA Genov. 35. *opp.* urbs APVL. met. 9, 4, 4).

1 *exempla notionem illustrantia* (*ex auctoribus omnia afferimus usque ad* TAC. *exceptis paucis* FESTI *locis; e titulis pauca, plura v. sub 2 et 3*): **a** *praevalente respectu loci, regionis*: α *in Italia* (*generalia et indefinita v. sub* γ): CIL I² 382 (*incertae lectionis et interpret., fort. ad b*). INSCR. lib. rei p. Degrassi 1271c ⟨I⟩ovei Victorei decem -orum. VARRO ling. 5, 48 -us Succusanus *dicitur*, quod succurrit Carinis. 6, 24 qui sunt alicuius -i. HOR. carm. 2, 13, 4 *arborem* posuit ... in ... opprobrium ... -i. LIV. 25, 5, 6 qui ... in -is forisque et conciliabulis omnem copiam ingenuorum inspicerent. DIONYS. ant. 2, 76, 1 (*inde fortasse* PLVT. Num. 16) *Numa* διεῖλε τὴν χώραν ... εἰς τοὺς καλουμένους -ους κτλ. (*sim. de Servio Tullio* 4, 15, 1 *et* PAP. Corp. 41, 11—14 [*textum lacunosum alii aliter suppleverunt*]). PLIN. nat. 17, 250 in Sulmonense ... agro, -o Fabiano. 23, 47. IVV. 14, 154 me toto laudet vicinia -o. *al.* β *apud Gallos vel Germanos*: CAES. Gall. 6, 23, 5 principes regionum atque -orum inter suos ius dicunt (*cf.* TAC. Germ. 12, 3 principes, qui iura per -os vicosque reddunt. LEX Sal. Merov. decr. Child. 2, 2 in cuiuslibet iudicis -o). PLIN. nat. 4, 106 Morini ora Marsacis iuncti -o, qui Gesoriacus (Cersiacus *trad.*) vocatur. 11, 240 laus caseo ... e provinciis Nemausensi praecipua, Lesurae Gabalicoque -is. TAC. Germ. 39, 3 centum -is habitant[ur] *Semnones.* hist. 2, 61 proximos Aeduorum -os trahebat (*cf.* ann. 3, 45, 1 vastat Sequanorum -os [AMM. 29, 4, 7. 30, 3, 1 Alamanniae. 30, 5, 13]. GREG. TVR. Franc. 6, 12 p. 283, 2 devastati). ann. 1, 56, 3 omissis -is vicisque in silvas disperguntur. PANEG. 5, 6, 4 -us Arebrignus ..., cuius ... vitium cultura perspicua est. AVSON. Mos. 478 veteres -orum gloria luci. AMM. 14, 10, 11 barbaricos -os adventans. 18, 2, 8 *regis cuiusdam* -i Rheni ripis ... adhaerebant. SVLP. SEV. dial. 3, 7, 1 -um quendam ... grando vexabat. GREG. TVR. Franc. 8, 18 p. 385, 18 dum -um urbis ... circuiret (VITA Genov. 35. *cf.* CONC. Aurel. a. 538 p. 75, 1 in -is civitatum). *al.* γ *qualibet regione*: CIC. fin. 2, 12 vos de -is (plagis *vel* pelagis *trad.*) omnibus colligitis bonos ... quidem viros, sed certe non pereruditos. VERG. georg. 2, 382 praemia ... -os et compita circum Thesidae posuere (*item in Attica*: VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 -is [paucis *vel* pacis *codd., em. Lipsius*] ... dividua tuguria. PLIN. nat. 4, 24 Rhamnus -us. 36, 17 Rhamnunte -o Atticae. ARNOB. nat. 5, 25 p. 280, 9. 18 M. 5, 35 p. 294, 11). HOR. epist. 1, 1, 49 circum -os et circum compita pugnax. OV. fast. 1, 669 -um lustrate coloni (*v. vol. VII 2, 1873, 11 sqq.*). LIV. 1, 1, 3. FEST. p. 245 publica sacra, quae ... fiunt ... pro montibus, -is, curis, sacellis. PLIN. nat. 6, 138 *oppidum* Alexandriam appellari iusserat -umque Pellaeum. 37, 156 in Aeolide nunc Atarneo -o, quondam oppido. TAC. ann. 3, 74, 2 ne Cirtensium -i impune traherentur. 4, 45, 2 ducto ... per proximos -os equo. SIC. FLACC. grom. p. 129, 11 sqq. et -i saepe significanter finiuntur: de quibus non puto quaestionem futuram, quorum territorium ipsi -i sint, sed quatenus territoria. APVL. met. 4, 1, 1 in -o quodam ... devertimus (9, 4, 4 ad). 8, 22, 1 -um quendam accedimus. FILASTR. 111, 2 a -o, id est loco *dicti pagani.* AMM. 23, 6, 17 in his -is hiatus ... conspicitur terrae. VVLG. I reg. 27, 8 hii ... -i habitabantur. *al.*

b *praevalente respectu incolarum* (*cf.* GLOSS.^L I Ansil. PA 73 -i: pagani in -is habitantes. *exempla certiora, ambigua v. supra; adde iuncturas* -i decretum, scitum *sim. sub 2aβ*): α *qualibet regione*: PLAVT. Rud. 425 (*loq. meretrix*) non ego sum pollucta -o (*i. vulgo contrectanda; cf. Marx ad l.*). CALP. ecl. 4, 13 *carmen* nostro tantum memorabile -o. PLIN. nat. 12, 52 Atramitae, -us Sabaeorum. 12, 54 Minaei, -us alius. SIC. FLACC. grom. p. 110, 8 *viae* vicinales ... muniuntur per -os, id est per magistros -orum. p. 129, 24 qualiter -i[s] sacra faciant. COD. Theod. 8, 5, 16pr. rustica plebs, id est -i. PRVD. c. Symm. 1, 449 sint haec barbaricis gentilia numina -is (*v. Schmid, Rhein. Mus. 96, 1953, 164 sq.*). INSCR. Année Epigr. 1947 n. 142 (*e Syria*) -us Augustus fecit et dedicavit. *al.* β *in Italia*: S. C. de pago Mont. (CIL I² 591) 7 loca ab -o Montano ⟨redempta⟩. LEX pag. Herculan. (CIL I² 682) 1 -us Herculaneus scivit *eqs.* CINC. frg. Gell. 16, 4, 4 qui eum -um, vicum, oppidumve delegerit. Q. CIC. pet. 30 habeto rationem urbis totius, collegiorum omnium, -orum, vicinitatum. VARRO ling. 6, 26. HOR. carm. 3, 18, 12 festus in pratis vacat otioso cum bove -us. epist. 1, 18, 105 rivus, quem Mandela bibit, rugosus frigore -us. OV. fast. 1, 669 -us agat festum. CIL IX 3173 utei pequniam populo, -eis retrib(uerent). RVT. NAM. 1, 373 per compita rustica -i (fagi *trad.*) mulcebant sacris pectora fessa iocis. CIL XI 1947, 6 donavit -o Paetiniano. *al.* γ *apud Gallos vel Germanos*: CAES. Gall. 1, 12, 4 is -us appellabatur Tigurinus; nam omnis civitas Helvetia in quattuor ⌊partes vel⌋ (*om.* α) -os divisa est (*de eodem*: 1, 12, 5 hic -us ..., cum domo exisset *eqs.* 1, 13, 5 unum -um adortus. LIV. perioch. 65). 1, 27, 4 milia sex eius -i *eqs.* 1, 37, 3 -os centum Sueborum ... consedisse (*de eisdem*: 4, 1, 4. OROS. hist. 6, 9, 1 c. -os et populos). 4, 22, 5 exercitum ... in Menapios atque in eos -os Morinorum, a quibus ... legati non venerant, ducendum. 6, 11, 2 in omnibus civitatibus atque in omnibus -is partibusque. 7, 64, 6 Gabalos proximosque -os Arvernorum in Helvios ... mittit. LIV. 5, 34, 9 Insubribus, -o Haeduorum. CIL XII 512, 5 *Neroni* sacr(um) -us Iuvenalis. PLIN. nat. 3, 124 ex Vertamacoris, Vocontiorum ... -o. 4, 96 *Scatinaviam* Hillevionum gente quingentis incolente -is. TAC. Germ. 6, 3 centeni ex singulis -is sunt *pedites electi.* CIL VII 1072, 2 (*saec. III, titulus votivus*) -us Vellaus milit(ans) coh(orte) II (*sim.* 1073, 2). AMM. 18, 2, 1 Alamannorum -os ... esse ... hostiles. CIL V 7356 actum -o Farraticano. *al.* δ *in Africa*: INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 559 (*a. 54?*) -o dedit itemque dedicavit (*cf.* 521 [=CIL VIII 26524; *aet. Anton. Pii*] porticus ... -o patriae ded.). CIL VIII 1494, 10 (=26609, 10; *aet. M. Aurelii*) -us et ci(vitas) Thugg(ensis) (*in dedicatione ut*: 14445, 3. 26179, 5 [*a. 198*]. 26276, 4 cum -us ob merita eius *patroni* statuam decrevisset. 26526, 8 [*aet. Anton. Pii*]. *et saepius*). 26121, 4 (*a. 170*) cum ... templum ... patriae suae -o et civitati Numlulitanae promisisset. *al.*

? **c** *-us numen est* (*cf. p. 95, 5 et prosopopoeiam nomorum Aegyptiorum, de qua v. Stending apud Roscher, Lex. griech. röm. Myth. II 2, 2105 sqq.*): INSCR. Année Epigr. 1948 n. 143 (*apud Accho*) -o vicinal(i). *vix huc l. 34 sq. neque* CIL XIII 3450, 2 num(ini) Aug(usti) deo Apollini -o Vennecti proscaenium ... dono ... dedit (*sim.* INSCR. Année Epigr. 1978 n. 501 [*saec. II/III, e Belgica*]).

2 *iuncturae et locutiones quaedam*: **a** *institutiones -orum illustrantes; gen.* -i (*locut. praepos. l. 57*) *pendet e subst., quae indicant*: α *magistratus, officia sim.*: (I) magister -i (*gen. fere sequitur, antecedit* CE 260, 1 [*saec. III?*] -ique m. [*item* CIL VIII 5683, 7]. CIL X 6490, 3): *in titulis*: LEX pag. Herculan. (*?, v. sub* pageius). CIL I² 1000, 2. 1001. 1711. *al.* III 7847. VI 251, 7 (*a. 27*). VIII 5705, 3. *et saepe.* X 924, 5 (*a. 7 a. Chr.*). *al.* XI 3040, 6 (*a. 4/3 a. Chr.*). XII 5370, 6. XIII 1670, 4 (*saec. II*). *et passim.* *in libris*: FEST. p. 371 quotannis fiunt. PAVL. FEST. p. 126 -orum (*item plur.*: SIC. FLACC. grom. p. 110, 9. 129, 14 GROM. p. 348, 23 L.). *addas locut. praepos.* CIL I² 1002 mag(istri) de duobus -eis et vicei Sulpicei. *cf.* magistra: INSCR. Année Epigr. 1900 n. 94 (*Savigliani*). *iuxta* magistrum: CIL XI 3196 (*a. 18*). magisterium: CIL V 4148, 8. (II) *alia exempla*: CAES. Gall. 6, 23, 5 principes ... -orum (VVLG. II Esdr. 3, 15. *cf. p. 93, 46. 96, 33*). CIL X 924, 5 (*a. 7 a. Chr.*) ministri -i. XII 2395 (*saec. I in.*) praef(ectus) -i (1307. 1708, 2. 2346, 3 [*saec. II*]. III 1407, 5. IX 5146 [*?*]. *al.* COD. Iust. 8, 16, 7, 1 [*a. 315*] -i vel vici [*Cod. Theod. 2, 30, 1* pacis]. *cf.* CIL XII 1376, 6 [*saec. I/II*] praef(ecti) vigintivirorum -i). VIII 26518, 4 (*aet. Tiberii*) patronus -i (26517, 6 [*a. 48/9*]. 26519 [*a. 42*]. IX 1503 [*a. 167, v. infra*]. XIII 1684a, 1 [*saec. II*]. *al.*). VIII 1548, 18 (*aet. Anton. Pii*) decurionibus -i et civitat(is). IX 1503, 3 (*a. 167*) -i Veiani curat(or) patronus (*dub.* VIII 27374, 5 Septimi Severi ... ⟨conse⟩rvatoris -i [⟨c⟩uratores *legit Townsend, Class. Phil. 45, 1950, 248 sq.*]). XIII 2949, 3 (*a. 250*) actor(i) p(ublico) -i. PAP. Rylands 653, 19 (*a. 321*) praepositus -i (COD. Theod. 7, 4, 1 procuratores seu susceptores vel p. -orum et horreorum. *saepe in pap. graecis saec. IV, e. g.* PAP. Oxyrh. 2124, 2 [*a. 316*] πραιπο(σίτῳ) η΄ πάγου. *cf.* COD. Theod. 12, 6, 8 praeposituram ... -orum). LEX Burg. praef. 5 civitatum aut -orum (*var. l.* paganorum) comites. CIL V 3928, 3 flamin(icae) pa⟨gi⟩. VIII 17218, 2 ordo -i (XIII 4636. *cf.* VIII 21452 trib(uno) ab o. ⟨e⟩lecto -i Sa⟨lu⟩taris). XII 1377 aed(ilis) (1711).

β *varia*: CIL I² 686 (*a. 71 a. Chr.*) ex -ei scitu (V 4148, 6). 984 (*a. 58 a. Chr.?*) suffragio -i. 1000, 4 de -i sentent⟨ia⟩ (1001 IX 3523). 1793, 9 -i decreto (*item nudo abl.*: VI 9635. XIII 1670, 8 [*saec. II*]. *al.*; ex -i d.: I² 1794. 1797. 1801, 7. XIII 2608, 7 [*saec. I*]. *al.; cf.* VIII 885, 11 [*saec. III in.*] ex d. paganor(um) -i. XIII 4636 ex d. o(rdinis) -i). 2513 stipendiariei -orum Muxsi Gususi Zeugei. II

[*Fröhlke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1041, 5 (*aet. Vesp.*) incolae -i. 2322, 5 (*a. 74*) pagani -i Carbulensis (IX 1618, 3 p. communib⟨us⟩ -i. X 1027, 2 [*Pompeis*]. XII 594, 1 [*aet. Anton. Pii*]. INSCR. Dessau 9400 [*a. 206*] cives Romani p. veter⟨ani⟩ -i Fortunalis. *al.; ratione inversa*: CIL V 4148, 6 ex scitu -i paganorum Farraticanorum). XIII 5076 (*saec. I*) genio -i (*al., v. vol. VI 2, 1833, 21 sqq. et cf.* INSCR. Année Epigr. 1969/70 n. 405a [*a. 135; Condate Riedonum*] numinibus). Ps. QVINT. decl. 13, 2 -or⟨um⟩ sacra. INSCR. Année Epigr. 1963 n. 96 (*a. 113*) civitates LXIIII -i Thuscae. CIL VIII 25423, 1 tessera (*cf. p. 77, 76. 79, 25*). XIII 2920 r(es) p(ublica). 4143, 2 finis -i Carucum (*cf.* INSCR. Année Epigr. 1934 n. 264 [*Carnunti*] loca). INSCR. Année Epigr. 1950 n. 44 (*e Dalmatia*) veterani -i Scunastic(i) (*cf. l. 59*).

b *originem hominum vel situm fundorum indicantes* (*cf. l. 1 sqq.*): *α abl. nudo: respectus*: IVS hosp. Gurz. I (CIL VIII 68) 3 senatus populusque civitatium stipendiariorum -o Gurzenses hospitium fecerunt. *loci vel originis* (*sim. in origine rerum indicanda* PLIN. nat. 11, 240. 37, 156): PLIN. nat. 17, 250 in Sulmonense . . . agro, -o Fabiano (*sim.* FORMVLA Baet. [CIL II 5406] 2. *cf.* TAB. aliment. Baeb. [CIL IX 1455] 2, 6 pertica Benevent(ana), -o Aequano in Ligustino. 2, 9 in Beneventano, -o Ligustino. *sim. passim ibid., v. indicem p. 129, et in* TAB. aliment. Vel. [CIL XI 1147, *v. p. 225*]). PAVL. dig. 33, 1, 12 praedia diversis -is . . . legavit. CIL VI 3297, 5 natus ad aquas Balizas -o Iovista vic(o) eqs. (*sim.* 37213, 3). XIII 5475 clientes . . . -(o) Andomo co⟨n⟩sistentes. *β abl. cum praepos.*: SVET. Aug. 2, 3 restionem e -o Thurino (APVL. met. 9, 33, 1 quidam e -o proximo. MIRAC. Theclae 9 mulier . . . ex -o Versigeno. CIL V 7923, 1 ex -o Ligirro vico Navelis). APVL. met. 8, 29, 6 de -o proximo complures iuvenes. VLP. dig. 50, 15, 4pr. et in qua civitate et in quo -o sit *fundus, forma censuali indicetur* (AVSON. 417, 95 p. 280P. mea in Novaro . . . praedia -o. DON. vita Verg. l. 7 Br. *v. sub 3cβ. sim. al.*). *addas* AMM. 21, 3, 1 Alamannos a -o Vadomari exorsos (*nisi praepos. cum partic. iungenda*).

3 *de nominibus -orum (notabiliora selecta; v. etiam indices CIL, maxime vol. IX p. 129, XI p. 225 nec non Dessau vol. III p. 660 sqq.); nomen indicatur per*: **a** *adi.* (*plerumque sequuntur; antecedunt* PLIN. nat. 11, 240. 23, 47. 37, 156 ARNOB. nat. 5, 25 p. 280, 18 M. *al.*): *α quae pertinent ad nomina locorum*: Amentinus minor: CIL VI 251, 7 (*a. 27*). Atarneus: PLIN. nat. 37, 156. Carbulensis: CIL II 2322, 5 (*a. 74*). Eleusinius: ARNOB. nat. 5, 25 p. 280, 18M. 5, 35 p. 294, 11. Farraticanus: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 3, 48. CIL V 7356 (*cf. p. 96, 5*). Ianicol(ensis): CIL I² 1000, 2. 1001, 1. Isiodorensis ac Berravensis: GREG. TVR. Franc. 6, 12 p. 283, 2. Montanus: S. C. de pago Mont. (CIL I² 591) 7. Olbensis: FORMVLA Baet. (CIL II 5406) 2. Pellaeus: PLIN. nat. 6, 138. Succusanus: VARRO ling. 5, 48 FEST. p. 302. 309. Thuggensis: CIL VIII 26519 (*a. 42. item perscribitur*: 26526, 8 [*aet. Anton. Pii*]. *al.; notatur* Thugg: 26528 b, 8 [*a. 168*]. 26604, 11 [*aet. Anton. Pii*]. *al.; cf. p. 96, 8*). Thurinus: SVET. Aug. 2, 3. Veronensis: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 2, 84. *sim. saepius. β quae pertinent ad nomina deorum*: Apollinaris: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 5, 96. Cerialis: *ibid.* 6, 82. Dianius: *ibid.* 4, 55. 5, 1. 6, 24; *cf.* CIL XII 2558, 6. 2561, 6. Fortunalis: INSCR. Dessau 9400 (*a. 206*); *cf.* Fortunensis: CIL V 5112. Herculaneus: LEX pag. Hercul. (CIL I² 682) 1. TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 2, 23. 56. Vel. (CIL XI 1147) 3, 46. *al., cf. l. 82.* Iunonius: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 1, 7. 26. *al.* Martialis: TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 1, 51. 3, 2. *al.* SIDON. epist. 2, 14, 1; *cf.* Martius: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 4, 86 CIL VI 37213, 3. Mercurialis: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 5, 82. 84. CIL VIII 885, 11 (*saec. III in.*) paganor(um) -i M. veteranorum Medelitanor(um). Minervius: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 3, 33. 76. 5, 90 CIL VIII 25423, 1 XII 1243. Salutaris: TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 2, 66. 70. *al.* CIL VIII 21452 S. Silonen(si)s. *al.* *γ quae pertinent ad nomina hominum (sive singulorum sive gentium sim.)*: Alamannicus: AMM. 15, 4, 1. Aug(ustus) felix suburbanus: CIL X 814 (*Pompeis ut*: 853. 924, 5 [*a. 7 a. Chr.*]. *al.*); Aug(ustus) *tantum*: CIL II 2194, 1. X 1027, 2 (*Pompeis*). INSCR. Année Epigr. 1947 n. 142 (*e Syria; perscriptum*). Carnutenus: CIL XIII 3150 (*aet. Anton.*). Fabianus: PLIN. nat. 17, 250. Gabalicus: PLIN. nat. 11, 240. Iulius: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 5, 93. CIL V 4911 (*?*). Livius: CIL V 4909. Romanus: TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 2, 12. 35. *al.* Sextanmanduus: CIL XIII 3149 (*aet. Anton.*). Tigurinus: CAES. Gall. 1, 12, 4. CIL XIII 5076 (*saec. I*). Valerius: TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 2, 20. 25; *cf.* Valer CIL XII 2346, 3 (*saec. II*). Verbigenus: CAES. Gall. 1, 27, 4. *al.* *δ varia*: felix suburbanus: INSCR. Dessau 6377 (*Pompeis; idem postea nomine Augusti auctus esse videtur, cf. l. 64*). m(aior): CIL XIII 2920 (*nisi aliter solvendum; cf. l. 37*). suburbanus: CIL II 1041, 6 (*aet. Vesp.*). X 814 (*Pompeis ut* 853. 924, 5. *al.*). translucanus: CIL II 1041, 5 (*aet. Vesp.*). vicinalis: *v. sub 1c.* (urb)anus: CIL IX 2984.

b *gen. substantivi*: *α sing.* (*huc etiam l. 8 supra, nisi ad c*): Ermenrichi *regis*: AMM. 31, 3, 1. Fasciae: TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 3, 30 (*sed* 3, 24 *more solito* Fascianus). Herculani: *ibid.* 3, 34 (*cf. l. 53*). Iovis: TAB. Peut. 7, 3 ITIN. Burdig. p. 565, 2. Lesurae: PLIN. nat. 11, 240. Mefani: TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 2, 63 (*sed* 2, 38 *al.* Mefanus). Mic(iae): CIL III 7847, 1 (Miciensii *solvit* Dessau 7151). patriae: CIL VIII 26524 (*aet. Anton. Pii*). INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 516. Vadomarii *regis*: AMM. 21, 3, 1. *β plur.*: Albensium Fucentium: CIL IX 5146. Arusnatium: CIL V 3915, 2. 3928, 3. Carucum: CIL XIII 4143, 2. Farratic(anorum): CIL V 4148, 5 (*ibid.* l. 6 paganorum Farraticanorum. *cf. p. 95, 40*). Phue(nsium) (*si recte solvitur*): CIL VIII 6267. *cf.* 19258. 19268. 19277. Thuggensium: CIL VIII 26594, 2 (*aet. M. Aurelii. cf. p. 95, 45*). veteranorum: *v. 95, 59.*

c *appositionem sim.*: *α in titulis* (*certiora*): CIL I² 2513 -orum Muxsi Gususi Zeugei. VIII 26625 -us et civitas Aurelia Thugga (*item* INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 517). XIII 1670, 2 (*saec. II*) -i Condate (*cf. ibid.* l. 8 [*ubi* Cond(atium) *solvit* Dessau 7036] *et* 1684a, 1). *β in libris*: HOR. epist. 1, 18, 105 *v. sub. 1bβ.* PLIN. nat. 4, 24 Rhamnus -us (*cf.* 36, 17 Rhamnunte -o Atticae). DON. vita Verg. l. 7 Br. natus est . . . in -o, qui Andes dicitur (*inde* HIER. chron. a. Abr. 1948. *cf. Prob. Verg. ecl. praef. p. 323, 4* vico Andico). VVLG. II Esdr. 3, 15 -i Maspha.

d *numerum* (*hic illic transit in nomen propr.*): INSCR. lib. rei p. Degrassi 1271c decem -orum (AMM. 16, 2, 9 per d. -os. TAB. Peut. 3, 2 ad d. -os). PLIN. nat. 3, 52 novem -i. CIL XIII 2920 pag II. 11252 II vir pag(i) I. *ceterum saepius in pap. Aeg.*

B *usu peculiari in* ITALA *ad reddendam vocem πατριά, fere i. q. familia, pars tribus*: num. 1, 20 (Lugd.) fuerunt fili Ruben . . . per cognationes suas, per plebes et domos et -os *capita tot* (*gr. κατ' οἴκους πατριῶν. quae verba in eodem cod. vertuntur locutione* per domos -orum [num. 1, 22. 24 *et saepe in hoc libro*]. *rarius invenitur* per d. paternas [*1, 2. 2, 32. al.*], *in Complut.* per d. familiarum [*II par. 25, 5. al.*]. *in Vulg. saepe respondet* d. cognationum, *ceterum e. g.* d. patrum [*num. 4, 29. al.*]). 26, 55 (*ibid.*) secundum tribu -orum eorum (*gr. κατὰ φυλὰς πατριῶν ut* 33, 54. *cf.* III Esdr. 1, 4. 2, 8. 5, 4 Weber. *ratione minus perspicua*: num. 1, 47 [Lugd.] Levitae . . . ex tribu -i sui [*in Vulg. ubique resp.* familia]). 32, 28 (*ibid.*) principes -orum (36, 1 III Esdr. 5, 1 Weber. *al.*). *al. in vet. test.*

II *sensu christiano, sc. sec.* paganus *novato apud poetas, fere i. q. gentilitas, paganismus*: PRVD. perist. 10, 296 non erubescis, stulte, -o dedite (*Romanus ad praefectum, quem appellat postea 1009* miserrime pagane). c. Symm. 1, 619 -o inplicitos . . . viros (*syn. 617* sacricolis). SEDVL. carm. pasch. 1, 42 Athenaei paedorem linquite -i.

deriv.: paganus, pagatim, *?*pageius, pagensis.

compos.: compagus. *cf. gr.* παγαρχέω, *-άρχης, -αρχία, -αρχος al. nec non* ὁμόπαγος.

cf. Onom.

2. pagus, -ī *m.*, πάγος. **1** *i. q. collis: non nisi in nomine loci q. e.* Ἄρειος πάγος, *v. vol. II 506, 68 sqq.; sed cum* 1. pagus *iungebant fortasse* AVG. civ. 18, 10 p. 268, 1D. quasi Martis -um. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 502 in Martio -o (*cf. p. 95, 57*). *ceterum huc spectare videtur* GLOSS.^L III Abstr. PA 8 ⟨Areo⟩pagus: collegium curiae ⟨Martis⟩.

? **2** *i. q. tumulus*: GLOSS.^L III Abol. PA 5 page: memoriae sine idolis (*var. l.* sive. *inde* II Abav. PA 6 [*ubi* -i *ut* Corp. P 162]. GLOSS. V 606, 50 -ae. *'Gräber ohne Bilder' Bücheler.* nemora *pro* memoriae *suspicantur alii coll.* ISID. orig. 8, 10, 1 *vel* 17, 6, 6, *ut spectet ad* 1. pagus). **3** *i. q. frigus, rigor*: PRISC. LYD. solut. 7 p. 84, 31B. ut in boreis locis et gelida zona propter eminentiam -i neque imbres sint neque venti (*vix ad 1*). *Fröhlke.*

paidion (παιδίον) *v.* paedium.

paiment- *v.* paviment-.

quira **painton** CIL VIII 14191 (= INSCR. christ. Diehl 4947 A; *in sepulcro iudaico*). *dubium; Heraeus in exemplari suo suspicatur* cura parentum.

paiōn *v.* paean.

pais, -dos *m.*, παῖς. *scribitur* pae- RVFIN. *acc. pl. gr.* -as RVFIN. GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) p. 265, 81 ecphebus et -s: puer ⟨i⟩nberbis. *i. q. puer*: RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 4, 2 p. 1353^D inter -as vincunt, inter agonios vincunt, inter andras vincunt *athletae.* p. 1354^A inter -as, id est inter pueros.

auru(m) **paiu** XX CIL X 8071, 1 (*armilla aurea Pomp.*). *obscurum; agi videtur de pondere vel de colore, cf. Mommsen, Hermes 16, 1881, 317 sq.*

pākārī (INSCR. Dueni [CIL I² 4]) *v.* 2. paco. *Baer.*

1. pāla, -ae *f.* [*de orig. non constat. Sch.*] *litteris graecis* EDICT. imp. Diocl. 15, 49 G. *de origine et notione*: VARRO ling. 5, 134 -a a pangendo, GL (L GL *Ellis et alii*) quod fuit. ISID. orig. 11, 1, 94 -ae sunt dorsi ⌊dextra laevaque eminentia⌋ membra, dicta quod in luctando eas premimus; quod Graeci πάλην dicunt (⌊⌋ *etiam* Ps. SORAN. quaest. med. p. 368, 3). 20, 14, 10 -a, quae ventilabrum vulgo dicitur, a ventilandis paleis nominata. GLOSS. -a πτύον. GLOSS. III 263, 7 θρῖναξ· vannulus vel -a. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, CIC., VARRONE, *in versibus* COLVM., IVVENC. [*it.* pala; *sard. centr.* pala; *raet. or.* pale, *occ.* pala, pela; *francog.* pelle; *prov. vet.* pala, *var. dial. francoprov., prov., vasc.; cat.* pala; *hisp.* pala; *port.* pá. *cf. M.-L. 6154. Battisti-Alessio IV 2724. Wagner II 205. Wartburg VII 476 sqq. Corominas III 615 sq. Machado² III 1727. St.*]

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*confunditur in codd. cum* palea CYPR. epist. 55, 25 HIER. adv. Pelag. 2, 13 (*v. etiam p. 115, 58 sqq.*); *e coni. dub. pro* pila COLVM. 5, 9, 8 *et* 9. *fortasse huc pertinet* GLOSS. II 523, 56 palenia: πτύον.]

i. q. instrumentum rusticum vel domesticum: **1** *de ipso instrumento (ferreo vel ligneo, cf. ad rem Schuppe, RE XVIII 2, 2441 sqq.)*: **a** *quo terra foditur (vix ad b* PLAVT., CATO agr. 11, 5. 12, *vix ad c* 11, 4): PLAVT. Poen. 1018 -as vendundas sibi ait et mergas datas. CATO agr. 10, 3 *oleti* ferramenta: ferreas VIII, sarcula VIII, -as IIII, rutra V, rastros quadridentes II (*inde* VARRO rust. 1, 22, 3. *item inter ferramenta* 11, 4 [*unde* VARRO rust. 1, 22, 5]). 11, 5 -as ligneas XL (12). 135, 1 (*bis*). LIV. 3, 26, 9 *Cincinnatus* fossam fodiens -ae (paleae *vel* palo *trad.*) innixus. COLVM. 10, 45 ferrato versetur robore -ae dulcis humus. PLIN. nat. 17, 167 sulco latitudo -ae satis est. 18, 46 iuncosus ager verti -a debet. 18, 172 cuspis *vomeris cuiusdam* effigiem -ae habet. EDICT. imp. Diocl. 15, 49 G. -a (*πᾶλα exemplar Megal. Aid., μάκ⟨ελλαν⟩ Geronth.; vix ad b trahendum quamvis antea*: velabra, *gr.* πτύον). VEG. mil. 2, 25 *habet legio* ad fossarum opera facienda bidentes ligones -as rutra *eqs.* **b** *quo frumenta in area ventilantur*: ITALA Matth. 3, 12 (Iren. 4, 4, 3 = 4, 7 H. *al.*) -am habens in manu eius ad emundandam aream suam (*gr.* πτύον, *cod. a al. et Vulg.* ventilabrum). *inde pendent*: TERT. fug. 1, 4 haec *persecutio* -a illa, quae et nunc dominicam aream purgat, ecclesiam scilicet. CYPR. epist. 54, 3 ad aream ventilandam et purgandam -am iam ferre (55, 25 PACIAN. epist. 2, 7 p. 41 AVG. in psalm. 92, 5). IVVENC. 1, 342 ruralis -a. HIER. adv. Pelag. 2, 13 -a dominica futuro iudicio reservatur. AVG. epist. 108, 11 p. 623, 20 -am et ventilabrum. ARNOB. in Matth. 4 -a ... crucem demonstrat. EPIPHAN. in euang. 11 p. 7, 29 baptizabit ... habens ventilabrum, quod est -am, unde paleae a tritico vento baiulante separantur. **c** *quo panis in furnum immittitur*: GREG. TVR. Mart. 3, 56 *mulier panem forno locans* -am quam tenebat abiecit (*postea*: lignum).

2 *de rebus ei instrumento similibus (fere t. t.)*: ? **a** *de parte anuli, qua gemma includitur*: *v. p. 115, 58 sqq.* **b** *de dorsi osse lato, scapula (vix de vertebra, ut quidam intellegunt)*: **α** *animalis*: CHIRON 521 de -a. 573 si quod iumentum -am eiecerit (*572* scapulae dissolutae). 984 si quod iumentum -as vertebla doluerit. **β** *hominis*: VINDIC. epit. alt. 34 scapulas vel -as ossa duo (CAEL. AVR. chron. 3, 2, 22 inter sc. sive -as. *cf.* VICT. VIT. *infra*). CAEL. AVR. acut. 2, 14, 91 dolor ... usque ad iugulum et -am perveniens (chron. 3, 4, 51 diaet. pass. 21. CASS. FEL. 66 p. 159, 14 [spalā *sim. trad.*]). 2, 35, 185 dolorem fieri ... inter -as (3, 16, 129 a tergo i. utrasque -as, quod Graeci metaphrenum vocant [*cf. infra*]. chron. 3, 2, 16. 3, 2, 17. 3, 2, 22 *v. supra*). 3, 3, 23 occipitio et -is et interscapulae, quod Graeci metaphrenon vocant. chron. 2, 1, 21 humeris vel eorum summitatibus atque -is. VICT. VIT. 3, 31 nimio suspendio -is (spatulis *var. l.*) evulsis caput ... in medio scapularum fuisse demersum.

deriv.: bipalium, ? 3. palo.

2. pala, -ae *f.* [*peregrinum videtur. Sch.*] *nomen arboris Indicae*: PLIN. nat. 12, 24 arbori nomen -ae, pomo arierae ([ariene *var. l.*]. *inde* 1, 12, 12).

pālābundus, -a, -um. *a* palari, *cf.* errabundus. *plur. praeter l. 65, cf.* GLOSS. -i errantes. *i. q. palans, oberrans*: **1** *corporaliter (respicitur locus)*: TERT. apol. 21, 5 dispersi, -i et soli et caeli sui extorres vagantur *Iudaei* per orbem (? *inde* CYPR. idol. 10. PS. ORIG. tract. 3, 21 B. -i omnes per orbem dispersi [palam in mundo *sim. trad.*; *cf. Jordan, Arch. Lat. Lex. 13, 1904, 284*]). ITIN. Alex. 22 *conspectis* eminus e ... speculis equitibus -is. **2** *incorporaliter (respicitur condicio animi)*: CYPR. epist. 45, 3 (*in imagine haereticorum*) ut ... -as et errantes oves ... in ecclesia colligamus (*vix agnoscas var. l.* bal- *vol. II 1689, 23. ad Cornelium, qui respondet* EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 2 *schismaticos* errantes et -os). RVFIN. Basil. hom. 2, 4 qui erroribus decepti nequitiae, feri ac -i per aspera quaeque peccatorum et devia pervagantur. 5, 17 *anima tua* velut navis sine gubernaculis -a semper et oberrans peccatorum scopulis illidetur (*Migne gr. 31, 421 B* περιφερόμενος). *Adkin.*

palaca *v.* palaga. **palacalon** *v.* pallachana.

palacra *v.* palaga. **palacrana** *v.* palacurna *l. 74.*

palacurna, -ae *f.* [*vox hispanica ut* palaga (palaca); *cf.* balux, baluca *et fortasse Strabo 3, 2, 8* ἡμιλιτραίους βώλους, ἃς καλοῦσι πάλας. *Sch.*] *i. q. massa, gleba auri (ad rem cf. Blümner, Technologie IV 119)*: PLIN. nat. 33, 77 inveniuntur *in Hispania* ... massae *auri* ... denas excedentes libras; palagas (palac- *r*, palacr- *edd. vet.*), alii -as (psal- *V¹R*, -cranas *h, edd. vet.*), iidem, quod minutum est, balucem vocant (*cf. Strabo supra*). *Baer.*

palaesma, -tis *n.*, πάλαισμα. -les- RVFIN., -lis- GLOSS. *i. q. palaestrae peritia (locus* GLOSS.): RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 2, 1 sicut ... in athletico certamine fieri solet, ubi luctae conludio non tam ad palmam tenditur quam ostentatio -is et artis spectantium ad se rapit favorem (*Migne gr. 36, 13 A* τῶν παλαισμάτων, *sed sententia paulo aliter nexa*). *pendent* GLOSS. IV 548, 2 -is: locus luctae (*delendum* locus? *item* V 317, 34. *sim.* V 384, 19 -tae. GLOSS.^L Corp. P 140 -te).

palaesta (-ē) *v.* 2. palaestes.

1. palaestēs, -ae *m.*, παλαιστής. GLOSS. V 424, 6 *et* GLOSS.^L I Ansil. PA 158 *v. sub* palaestra. *i. q. palaestrita*: LAMPR. Alex. 27, 9 lyra, tibia, organo cecinit ...; -es primus fuit; in armis magnus *eqs.* AMBR. in psalm. 36, 55 alii sunt, qui ... legitimo genere luctantur et ... verberare non norunt, qui -ae (-str- *var. l.* -stritae *edd. vet.*) vocantur (*opp.* pammacharios). 38, 19 (*explicat* 'palaestas dies', *v. sub* 2. palaestes) -ae luctatores in agone dicuntur.

2. palaestēs, *gen. gr.* -οῦ *m. et* palaestē, -ēs (? palaesta, -ae) *f.*, παλαιστής, παλα(ι)στή. -list- *vel* -lest- *in var. ll.* HIER. *iuxta litt. graec.* *formae ambiguae l. 13. 16. 22, fem. l. 18, masc. l. 23 et* HIER. *in explic.*

mensura spatii, i. q. sexta pars cubiti: ITALA psalm. 38, 6 (Ambr. *ad loc.*) -as posuisti dies meos (*antea alia versio* veteres, *gr.* παλαιστάς *vel* παλαιάς, *Vulg.* mensurabiles, *Hier. psalt. sec. Hebr.* breves. *explicat* AMBR. *per* 1. palaestes [*v. supra*] *et pergit*: quia et architectorum mensurae -ae dici feruntur *eqs.*; *postea*: Symmachus σπιθαμάς posuit). Ezech. 40, 5 (Hier. *ad loc.* l. 219) calamus mensurae sex cubitorum et -es (*gen.*, *cf. gr.* παλαιστῆς, *cod. 176 et Wirc.* palmus, *Vulg.* palmo. *explicat* HIER. l. 301 qui *palmus* rectius graece dicitur -es, et est sexta pars cubiti. l. 303 *disting.* palma, σπιθαμή. *inde etiam* 42, 15/20 l. 410 -ῇ uno. l. 425. 45, 1/8 l. 1953). 43, 13 (Hier. *ad loc.* l. 741; *insertum in textum Vulgatae*) cubitum et palmum — sive -en (*gr. gen.* παλαιστῆς, *alia versio* l. 757 cubitus et -ῆς. *cf.* HIER. *in explic.* l. 785 palmus id est -ῆς. l. 802 palmi ... sive -οῦ).

×palaestra, -ae *f.* (*n. plur. v. infra*), παλαίστρα. *de orig. (graeca)*: SERV. georg. 2, 531 vel ἀπὸ τῆς πάλης ... vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν (*inde* ISID. orig. 18, 24). SERV. auct. Aen. 8, 138 *sec. nomen Palaestrae, a Mercurio amatae.* SCHOL. Ter. p. 103, 15 palaio graece 'luctor', unde -a 'luctatio'. *scribitur saepius* -lest-, *e. g. in rec. Palatina Plauti et in codd. vet.* VERG. georg. 2, 531 *MR*. Aen. 3, 281 *P*, *tituli exhibent* -laest- (*sed in nom. propr. etiam* -lest-, *e. g.* CIL VI 25473). NOT. Tir. 107, 90. *forma* -a *neutr. plur.*: ENNOD. dict. 9, 6 p. 451, 24 epist. 1, 9, 1 p. 18, 12. 2, 6, 4 p. 45, 12 GLOSS.^L I Ansil. PA 162. GLOSS.^L Corp. P 91 -a: luctatoria (*cf.* palaestrium). 157 agmina (?): -a (*item* GLOSS. V 384, 34). *de prosodia*: CE 100, 2 pāl- *Bücheler*, pălēst- *Stowasser, Wien. Stud. 30, 1909, 293.* *de notione*: SERV. auct. Aen. 8, 138 luctamen, quod corpore conficitur. ISID. orig. 18, 24 locus ... luctationis. GLOSS. -a: παλαίστρα. athletica congressio. luctatorium. lucta. luctatus, ubi athletae se exercent (*sim.* exercitatio, ubi *eqs.*). locus ubi luctam meditantur aut exercent pancratiarii. locus agonum *eqs.* V 424, 6 -arum: luctantium (*ex* GREG. M. past. 3, 37 -arum more *explicat Hessels; sim.* GLOSS.^L I Ansil. PA 158 -as: luctatores graece, *ubi* palaestas *vel* palaestritas *potius legendum; vix referas ad p. 99, 54*). *ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., TRAG. inc., LVCIL., RHET. Her., CIC., VARRONE, CATVLLO, NEP., VERG., HOR., PROP., OV., LIV.; *in hexametris semper versum claudit.*

i. q. locus vel actio se exercendi (de notione palaestritae vix probanda v. l. 42 sqq.). *syn. vel iuxta pos.* gymnasium *e. g. l. 58. 60. p. 99, 2. 4. 15. 73. 100, 1; hic illic epitheta per enallagen quandam -ae adiunguntur, quamquam palaestritis magis conveniunt, e. g.* liquida *p. 99, 34. 54*, magnanima *p. 99, 44*, nitida *p. 99, 16. 33. 35*, nuda *p. 99, 51*, pinguis *p. 99, 45.*

I *usu originario*: **A** *spectat potius ad locum*: **1** *usu vario (fere de -is publicis)*: PLAVT. Amph. 1012 (*inter varias partes urbis*) in -a atque in foro (*cf.* CATVLL. 63, 60 foro, -a, stadio et gyminasiis. OV. epist. 18 [19], 11 aut fora ... aut unctae dona -ae). Bacch. 424 nisi in -am veneras (*425* gymnasi, *cf.* CATVLL. *supra et* CIC. de orat. 2, 21 -am ... exercitationis ... causa, non disputationis invenisse [*postea*: gymnasia]. MANIL. 4, 721 gymnasium ... fortesque -as). 431 de hippodromo et -a. CIL I² 715, 2 (*saec. I a. Chr. in., Deli*) -ae dedit (*item aliquid datur -ae*: CIC. Verr. II 2, 36 *hereditatem* -ae commissam. II 2, 45 -ae Syracusanorum ... possessio traditur. ITALA II Macc. 4, 14 [rec. L] compartiri -ae contributionis [*sim. aliae rec. et* VVLG., *gr.* τῆς ἐν παλαίστρῃ ... χορηγίας, *rec. M* sumptus palaestricis deferebant). 1635, 3 (*aet. Sull.*) porticus et -(am) reficiunda (*v. Schneider, RE XVIII 2, 2496, 51 sqq.*). CIC. inv. 2, 2 *Zeuxin* deduxerunt in -am. Verr. II 2, 36 statuas in -a ... ponere. II 3, 61 cum Apronius e -a redisset. leg. 2, 6 tantum ..., quod satis sit modicae -ae, loci. NEP. Epam. 5, 4 castris ..., non -a. VERG. Aen. 6, 642 (*narrat de sedibus beatis*) in gramineis exercent membra -is (*vix recte* SERV.: luctationibus. CLAVD. DON.: -a imaginem ... certaminis fingit). VITR. 5, 11, 1 tametsi non sint Italicae consuetudinis, -arum aedificationes ... explicare *eqs.* (*seq. descriptio*). 10, 2, 12. STAT. Theb. 10, 498 -is omnibus (*499* Nemeaeo in pulvere). MART. 4, 55, 7 libidinosae Ledaeas Lacedaemonos -as (*cf.* PRVD. ham. 365 Lacedaemonicas). 7, 67, 7 putri lutulenta *Philaenis* de -a. 7, 82, 5 ludit media populo spectante -a. FRONTO p. 215, 6 v. d. H. -am ingressus. APVL. flor. 16, 19 in -a ... talum inverti. FIRM. math. 7, 26, 3 aut -ae aut athletarum magistri (8, 20, 4). *al.* *-a est locus disputandi (cf.* CIC. de orat. *sub 2*): BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 202, 20 (*in exemplo*) Socrates in -a disputaturus est (*negatur ibid. l.* 21). **2** *-am privatam quandam significare videtur*: CIC. Verr. II 5, 185 in domo et in privata aliqua -a. de orat. 1, 98 huic -ae et [*Hodges*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Tusculano tuo (*item de -a Crassi, ubi colloquium fieri fingitur*: 2, 20). Att. 1, 10, 3 quae tibi -ae gymnasiique videbuntur esse (*item in praediis Ciceronum*: 2, 4, 7 -ae Palatinae. fam. 7, 23, 2 quae *signa* ad similitudinem gymnasiorum exornent mihi in -a locum. ad Q. fr. 3, 1, 3. 3, 9 [7], 7). VITR. 6, 5, 3 porticus ... spectantes ad -as et ambulationes. PLIN. nat. 35, 5 -as athletarum imaginibus et ceromata sua exornant. VLP. dig. 7, 1, 15, 1 *si mancipium* de -a stercorandis latrinis praeponat *dominus usu fructu abutens*.

B *spectat potius ad actionem (i. sive de exercitatione, arte sive de variis ludis, certaminibus sim.; de certo quodam luctamine l. 42. 56; quaedam etiam ambigua inter A et B e. g. l. 17. 25. 32. 37. 54. 58)*:
1 *sing.*: TER. Eun. 477 fac periclum in litteris, fac in -a, in musicis (EVGRAPH.: corporis ... scientia est. SCHOL.: luctatione *eqs.*). TRAG. inc. 207 Lacaenas virgines, quibus ... -a, ... labor, militia in studio est (*de isdem*: PROP. 3, 14, 1; *postea*: virginei ... gymnasii. OV. epist. 15 [16], 151 more tuae gentis nitida dum nuda -a ludis, *Helena*). RHET. Her. 4, 46, 59 in -a, qui taedas ... accipit, celerior est ... quam ille, qui tradit. CIC. de orat. 1, 73 qui pila ludunt, non utuntur in ipsa lusione artificio proprio -ae, sed indicat ipse motus, didicerintne -am an nesciant (3, 83 QVINT. inst. 5, 10, 121. *cf.* 2, 8, 3 -ae peritus. IREN. 5, 13, 2 in [*om. A*] -a insueti [*gr.* ἀπάλαιστροι]. CE 100, 2 doctus -ae puer). 3, 200 qui utuntur armis aut -a (3, 220 non ab scaena et histrionibus, sed ab a. aut etiam a -a *gestus fiat oratoris*. QVINT. inst. 9, 4, 8 in certamine armorum atque in omni -a. FIRM. math. 3, 11, 19 alios amatores -ae ..., alios armorum [*sim.* 4, 14, 13]. *cf. l. 38 et* QVINT. inst. 5, 12, 21 vel militiae vel -ae). orat. 14 ut sic adiuvet *philosophia eloquentem* ut -a histrionem. NEP. Epam. 2, 4 -ae dare operam (LIV. 29, 19, 12 libellis ... -aeque. LAMPR. Alex. 30, 4 -ae aut sfaeristerio aut cursui aut luctaminibus mollioribus). VERG. georg. 2, 531 *corpora* agresti nudant ... -ae (-a *var. l.*; SERV.: rustica luctatione *eqs.*). HOR. carm. 1, 10, 4 decorae more -ae (PORPH.: Mercurium inventorem ... -ae. *item ad Mercurium spectant*: OV. fast. 5, 667 nitida ... laete -a. LVCAN. 9, 661 [*interpol.?*] auctoris citharae liquidaeque -ae. SERV. Aen. 4, 559 SERV. auct. Aen. 8, 138 CE 1528 A, 2 *et* B, 2). OV. met. 6, 241 opus nitidae iuvenale -ae (CE 1110, 7. *cf. l. 16. 33*). SEN. Herc. f. 1124 Argivā membra -ā flectere. LVCAN. 4, 614 Olympiacae servato more -ae. 7, 271 Grais delecta iuventus gymnasiis ... studioque ignava -ae et vix arma ferens (*v.* ADNOT. *et* COMMENT. *ad l.*; *cf.* PLIN. nat. 35, 167 debellanda corpora -ae studiis. *aliter* TERT. pall. 4, 1 studia -ae male senescentia et cassum laborantia [*i. inveterata et inutilia*]). MART. 5, 65, 3 castigatum *ab Hercule* Libycae ceroma (*i. luctator, sc. Antaeus*) -ae. *al.* **2** *plur.*: VERG. Aen. 3, 281 exercent patrias oleo labente -as (*280* Iliacis ... ludis). MANIL. 3, 630 in varias ... -as. VAL. FL. 4, 328 magnanimis. STAT. Theb. 6, 585 *illi* tenuem pingues florem induxere -ae (SCHOL.: *cito* genae barbae lanugine vestiuntur ex calore -ae et exercitatio ipsa urget corpora). 6, 742 *Alcidamantem* sacras inter crevisse -as. 6, 833 felices ... deo monstrante -as (SCHOL.: Mercurio intellegimus; ipse enim huius artis inventor est. *cf.* SCHOL. Stat. Theb. 4, 227 *Mercurius* -arum numen). silv. 2, 1, 110 catenatis curvatus membra -is. 3, 1, 146 nudas. 3, 1, 157 Libycas nodare -as (*cf. l. 42*). 4, 8, 28 maternis (*i. Ledaeis, cf. p. 98, 76*). MART. 4, 8, 5 nitidis. CAPITOL. Ver. 2, 10 venatus, -as et omnia exercitia iuventutis. FIRM. math. 3, 11, 15 amatores ... -arum. CLAVD. 17, 288 liquidas (*plerique notionem palaestritarum intellegunt, praeter necessitatem*). carm. min. 30, 171 Herculeas vidit *Acheloo* fluvio luctante -as *Calydon*. THEOD. PRISC. log. 87 gestationes et exercitia vel -as. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 45 exercitationibus variis -arum. INSCR. Hisp. Mariner Bigorra p. 216 n. 4, 2 assiduis durare membra -is.

II *comparationes et translationes*: **A** *per metaphoram, spectat ad*: **1** *luctam amatoriam*: PLAVT. Bacch. 66 in -am, ubi damnis desudascitur? (*sc. domum lenonis ut*: TER. Phorm. 484 [DON.: lenonis domum, a quo est exercitus amator assidue. *aliter* SCHOL.: luctatione, nomen palaestrizandi pro contentione posuit]). LVCIL. 1267 podicis (pud- *trad.*) ... est ad eam rem nata -a. MART. 10, 55, 4 post opus et suas -as. AVR. VICT. Caes. 11, 6 (*antea et Suet. Dom. 22*: clinopalen). **2** *eruditionem (sc. de scholis vel studiis rhet., philos. sim.; notione loci plus minus dilucida apud* CIC. *et* QVINT.; *de disputationibus in -a habitis v. p. 98, 81. 84)*: CIC. de orat. 1, 81 nitidum quoddam genus ... verborum et laetum et -ae magis et olei quam huius civilis turbae ac fori (*sim. describuntur genera dicendi*: Brut. 37 *Demetrius Phalereus* non tam armis institutus quam -a. orat. 42 *genus epidicticum* pompae quam pugnae aptius, gymnasiis et -ae dicatum. QVINT. inst. 10, 1, 79 Isocrates in diverso genere dicendi nitidus et comptus et -ae quam pugnae magis accommodatus). IVLIAN. Aug. c. Iulian. 6, 18, 56 (*verba citata suis intexit Aug.*) quid ... dicere voluisti, quasi claudens, ut loqueris, Aristotelis -am, ut inde ad sacras litteras revertaris? (*item de secta*: SIDON. epist. 3, 6, 2 Platonicorum. *cf. fortasse*: EPIST. pontif. 398 Conc.[S] I 2 p. 92, 25 priorum -a doctorum [*gr. I 1, 7 p. 131, 40* παλαίστρᾳ]). FVLG. myth. 2 praef. p. 35, 23 arenam nostri studii, ubi tui exerceas -am ingenii (BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 12, 14 cum sese ... *animus* exercuerit -a i. quasi quodammodo ... luctatus). ENNOD. dict. 9, 6 p. 451, 24 inter -a tua (epist. 2, 6, 4 p. 45, 12 i. studiorum suorum -a). epist. 1, 9, 1 p. 18, 12 exercita litterarum gymnasiis -a. **3** *agonem spiritualem (sc. sensu christ.)*: TERT. mart. 3, 5 (*martyrium certamen interpretans sec. I Cor. 9, 25*) carcerem nobis pro -a interpretamur (*item de loco poenae*: PRVD. perist. 5, 213 ventum ad -am gloriae; ... luctamen anceps conserunt *martyr et carnifex*). POTAM. tract. 2 p. 1415[C] in tanto caelesti -ae miraculo (*loquitur de martyrio Isaiae*). AMBR. epist. 29, 5 F. diurna virtutis -a (in psalm. 118 serm. 12, 33 virtutum; *antea*: exercitio). in psalm. 40, 13, 3 spiritali (PELAG. epist. ad Demetr. 23 veluti spiritualis quodam -ae exerceri gymnasio. ALC. AVIT. epist. 53 p. 82, 22 certamen huius sp. -ae [*postea*: gymnasio]). in psalm. 118 serm. 12, 28, 3 exercitii usus in quadam caelestium scripturarum -a (*antea*: ungamus ... oleo lectionis ... mentis lacertos). EPIST. pontif. 375 Conc.[S] I 2 p. 18, 19 christianas animas rerum -a semper exercet (*gr. I 1, 1 p. 87, 11* ἡ τῶν πραγμάτων παλαίστρα. *cf.* 385 *ibid.* p. 99, 4 bonorum hunc actuum -a semper exercuit [*gr. I 1, 7 p. 126, 29* τῶν πράξεων ἡ παλαίστρα]). VITA Hil. Arel. 26 l. 44 quotidiani exercitii -am (*antea*: certaminis). AVELL. p. 626, 3 christiani -a certaminis.

B *per synecdochen transit in notiones secundarias*: **1** *experientiae, sollertiae (sc. exercitatione ortae)*: CIC. Att. 5, 13, 1 (*a. 51*) utemur ea -a, quam a te didicimus. orat. 186 *numerus* quasi quandam -am et extrema liniamenta orationi adtulit (*cf. 185* expolitio). 228 in quo non motus hic *athletarum, gladiatorum* habeat -am quandam. leg. 1, 6 *Coelius rerum scriptor* habuit ... vires agrestis ..., sine nitore ac -a. *plur. de apparatu artificioso*: IVL. VICT. rhet. 26 p. 446, 18 omnes rhetoricas -as ..., quae ut addunt orationi auctoritatem *eqs.* **2** *contentionis, rixae*: TERT. anim. 2, 6 quot varietates sententiarum, quot -ae opinionum. HIER. c. Lucif. 10 argumentorum tuorum -a (*i. sibi invicem repugnantium*). CONC.[S] I 5 p. 307, 12 iudicet -as (*gr. I 1, 4 p. 11, 22* παλαίσματα. *antea*: certamina; *loquitur et de disputationibus et de certaminibus puerorum*). **3** *exercitationis sim.*: AMBR. off. 1, 10, 33 *parvuli* prius sonis meditantur loquendi, ut loqui discant; itaque sonus exercitatio quaedam et -a vocis est. HIER. epist. 31, 2, 1 *ne* a praescripto -ae nostrae longius evagemur (*i. ab ea re, qua se exercet*). NOT. urb. Const. praef. urbis ... Constantinopolitanae, in qua vivendi -a est (*aliter Fuchs, Mus. Helv. 26, 1969, 59 sq.*). *huc fortasse pertinet*: PAVL. NOL. epist. 23, 5 p. 162, 14 pietatis magis -a quam corporis (*agit de unctione*).

deriv.: *?* palaestrium, palaestrizo, palaestro. *cf. Onom.*

palaestricōs (*adv.*) *v.* palaestricus.

palaestricōsibilitās (*e coni.*) *v. l. 44.*

palaestricōsus, -a, -um (*e coni.*). *a* palaestricus. *i. q. palaestricus*: PHILO quaest. in gen. 4, 200 pelorii corporis ... cum nimietate fortitudinis, quae et omnem -am possibilitatem superat (*Petit*, palaestritossib- *vel* palaestre poss- *trad.*, -icosibilitatem *Sichard*).

palaestricus, -a, -um, παλαιστρικός. *scribitur* -lest- *e. g. in codd.* PLAVTI (*A deest*); -laest- *e. g. in inscr. l. 72 atque apud* FRONTONEM. GLOSS. V 645, 51 -us: de palaestra. *cf.?* palaestrium. *inde a* PLAVTO, AFRAN. (*? adv.* -ōs, *v. infra*), CIC., ORAT. imp. Claud., QVINT.

i. q. ad palaestram pertinens: **1** *adi.*: **a** *de rebus*: **α** *quae in palaestra agi solent*: PLAVT. Rud. 296 exercitu (*i. exercitio*) gymnastico et -o (*cf.* DON. Ter. Ad. 117, 1 exercitationis -ae). TER. MAVR. 50 sudor dum solitus cadat nulla mole (*i. labore*) -a. FIRM. math. 8, 21, 7 athletarum exercitatores, -is ... obsequiis deputati. COMMENT. Lucan. 4, 621 -is coepit artibus uti *Hercules* (HIER. chron. a. Abr. 772 -ae artis certaminum. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 72, 22 a. -am vel cursus exercitia. CASSIOD. var. 4, 25, 1. *de ellipsi vocis artis v. l. 83 sqq*). SCHOL. Stat. Theb. 6, 869 (894) certamine. RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 4, 2 p. 1353[C] agonis. MART. CAP. 2, 100 unctionem. GLOSS.[L] I Ansil. GI 19 gymnasia: ludi -i, id est athletarum (*cf.* III Abol. GI 1 [*om.* ludi, *sed vix pro subst.*]). **β** *quae palaestritis propriae sunt*: CIC. off. 1, 130 -i motus ... et histrionum ... gestus (*vix gen. sing. subst.*). APVL. apol. 63, 7 facies eius *Mercurii* decora et suci -i plena. MART. CAP. 4, 369 -um corpus duobus modis dicimus: et id, quod palaestra compositum est, et id, quod natura ita formatum, ut huic arti accommodatum sit ...; illud tamen a palaestra recte dicitur -um, quod ipsius artis habet effectum *eqs.* (*ibid. bis iterum*).

b *de hominibus*: CIC. Verr. II 2, 54 praetorem tam -um (*per ironiam de Verre hereditate ad palaestram translata quasi ipse unctus*). ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 15 odi illud -um prodigium (*i. Valerium Asiaticum; ad sensum peiorativum cf. fortasse* PRVD. *infra*). QVINT. inst. 2, 8, 7 discernet haec dicendi magister, quomodo -us ille (*sc. magister*) cursorem faciet *eqs.* (*vix subst.*). 12, 2, 12 doctores. FIRM. math. 3, 7, 7 -orum hominum duces. PRVD. perist. 10, 188 -i corrupta ephebi *Hyacinthi* fama, quem vester deus *Apollo* effeminavit gymnadis licentia.

2 *subst.*: **a** *neutr. plur.*: QVINT. inst. 1, 11, 15 qui ... -is vacaverunt (*vix masc.*). ITALA II Macc. 4, 14 (rec. M) qui obsonia et copias ... -is deferebant (*neutr. commendat gr.* παλαίστρῃ *et aliae vers.* palaestrae *vel* in palaestra, *quamquam rec. B masc. exhibet*: his, qui in palaestra). **b** *fem. sing. (sc. 'ars' vel 'disciplina')*: QVINT. inst. 2, 21, 11 nec medicina ideo non erit ars, quia unctio et exercitatio

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum -a, ciborum vero qualitas ... cum coquorum ei sit arte communis. FRONTO p. 40, 8 v. d. H. si armis vel -a ludas (*postea*: ludicras exercitationes). TERT. apol. 35, 9 -am exercent (FIRM. math. 4, 7, 1). spect. 18 p. 20, 7 -a diaboli negotium est. HIER. chron. a. Abr. 785 *ut Minotaurus* a Theseo in -a vinceretur. BOETH. categ. Arist. lat. 10 b 4 pugillatoria ... disciplina dicitur et -a (*gr.* παλαιστρική).
c *masc.* (*sing. et plur.; vix addas p. 100, 61. 63. 75. 79. 81*): FIRM. math. 3, 7, 9 -is praepositos. PHILO quaest. in gen. 4, 200 *anima* habet ... -um suum (*item per allegoriam de Iacob: ibid. iterum.* 4, 203. 4, 240 -um perfectum). BOETH. categ. Arist. lat. 10 b 3 pugillatores vel -i (*gr.* παλαιστρικοί). categ. 3 p. 253^C a cursu cursores, a palaestra -i *eqs. ibid.* cur -us *dicitur?*

? adv. **palaestricōs,** παλαιστρικῶς. NON. p. 154, 7 (*ad l. infra cit.*) -os: quasi ex usu palaestrae. *i. q. more palaestrae*: AFRAN. com. 154 depellis mihi manum ... -os (*varia trad. varie corr., v. Ribbeck ad l.*).
deriv.: palaestricosus.

palaestrīta, -ae *m.* (-ēs NOT. Tir.), παλαιστρίτης. *de orig. v.* GLOSS. -lestr- AMM. 28, 1, 8 *et* NOT. Tir. *notatur* palaestr CIL VI 10152, palaestrit CIL VI 7613. NOT. Tir. 107, 91 -es (*Kopp ex var. lect. trad.* -strilis, -stretis, -strides). *nom. sing.* -a MART. 3, 58, 25. 14, 201 tit. AMM. 28, 1, 8 CIL VI 5813 GLOSS. GLOSS. II p. XII -st⟨r⟩ita: qui palam stat; id est luctator *eqs. inde a* CIC. [-ae *edd. vet.* AMBR. in psalm. 36, 55, *v.* 1. palaestes.]
i. qui palaestrae operam dat, luctator, athleta sim. (*non bene quidam inter magistros et ministros distinguunt, cum idem et docere et ministrare possit; ad robur spectat* APVL. met.): CIC. Verr. II 2, 36 ut -ae ... petant hereditatem, quod eam palaestrae commissam esse dicant (*agi vid. de eis, qui palaestram administrant; ad eandem rem narratam spectant*: II 2, 38. 46. 54. 140 II 4, 139 PS. ASCON. div. in Caec. p. 190, 30). opt. gen. 8 (*distinguit -as exercitatione contentos ab athletis summa petentibus; alia distinctio*: QVINT. inst. 9, 4, 56 *opp.* ἀπάλαιστροι). PERS. 4, 39 quinque -ae licet haec plantaria, *sc. inguina*, vellant. PETRON. 21, 4 intraverunt -ae complures et nos ... perfusos oleo refecerunt (*cf.* MART. 3, 58, 25 nec perdit oleum lubricus -a). CIL VI 7613 (*aet. Claudii vel Neronis*) Conops -strit(a) Appi Silani (*item nomine apposito*: MART. 6, 39, 9 AMM. 28, 1, 8. CIL VI 5813 Heracla Caesaris -a. 10152). MART. 3, 82, 20 *dominus cenae* partitur apri glandulas -is. 14, 201 tit. APVL. apol. 48, 2 -am, non magum, accusatum venistis: ita omnis, qui me accessere, dicitis cecidisse. met. 1, 15, 3 nudum nec a decem -is despoliari posse. PS. AVR. VICT. epit. 17, 6 ab immisso -a compressis faucibus exspiravit *Commodus* (*Aur. Vict. Caes. 17, 9* per ministrum ungendi. *cf. Lampr. Comm. 17, 2* per athletam, cum quo exerceri solebat). AMM. 15, 3, 4 ut in colluctationibus callere nimis quidam solent artifices -ae. HIER. vita Hilar. 18 p. 36^A mihi meum -am dimittite (*iocose de daemoniaco Hilarionem aggresso*). CAEL. AVR. chron. 5, 2, 38 manipulos ..., quos -ae alteres (*i.* ἁλτῆρας) appellant. SIDON. epist. 2, 2, 6 lubrici tortuosique pugilatu et nexibus -ae.

palaestrītēs *v.* palaestrita.

? **palaestrium,** -ī *n.* *si recte legitur, a* palaestra (*an demin. gr.* *παλαίστριον*?*). GLOSS. V 318, 4 -a: luctatoria latine (palaestrica *dubitanter Goetz in indice; sed conferas potius p. 98, 34 et vol. VII 2, 1729, 15 sqq.*).

palaestrizo, -āre (*an* -or, -ārī *?*). *a* palaestra, *cf.* agonizare (-ari). *legitur non nisi gerundium.* *i. q. artem palaestrae exercere*: SCHOL. Ter. p. 133, 21 (*ad Phorm. 484, v. p. 99, 62*) palaestra: luctatione; nomen -andi pro contentione posuit. BOETH. categ. 3 p. 253^C potentia pugillandi vel potentia -andi.

palaestro, -āre (*part.* -āns). *a* palaestra. -lestr- FVLG. -ans *i. q. artem palaestrae exercens* (*in imag.* FVLG.): CHAR. gramm. p. 402, 13 B. (*de differentia q. e. inter* rixam et pugnam) aut ... -ans exhibet virtutem aut armis per summa vitae pericula dimicat. FVLG. myth. 1 praef. p. 12, 7 sudor hic opus est -antis ingenii (*antea*: mysticis ... rebus ... pertractandis).

palaestrum (*plur.* -a) *v.* palaestra. *Hodges.*

pal(a)eus *v.* palaios.

palaga, -ae *f.* *vox hispanica, cf.* palacurna. *scribitur etiam* palaca, *in edd. vet.* palacra. *i. q. massa, gleba auri*: PLIN. nat. 33, 77 *v. sub voce* palacurna.

palagra *v.* pellagra.

palaios, (-a), -on, παλαιός. *scribitur* -le- ORIBAS. *et* GLOSS. III 582, 11. GLOSS. V 585, 11 -os (palos *trad.*): vetus; unde est illud: παλαιὸς μωρὸς νέον φρόνιμον οὐ ποιεῖ, id est: vetus stultus novum sapientem non facit (*graec. corr. sec.* V 606, 44 [*litt. graec.*]. GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie [Musée Belge 26, 1922] p. 266, 105 [palaim⟨oros⟩ *trad.*]). *i. q. vetus*: ORIBAS. eup. 2, 1 D 3 Aa (*bis*) dermata -a corius veteris dicitur (*gr. 2, 1 Δ 6* δέρματα παλαιά, La d. -a cattemata [*i.* καττύματα], *unde explicandum* GLOSS. III 582, 11 dormata i. -a catertinatae).

palalia (*nomen cyclaminis Aegyptiacum; an* pat-*?*) PS. APVL. herb. 17 l. 16 (*cf.* GLOSS. III 573, 30). *Baer.*

***palam** *adv. et praepos.* [*similiter formatum ac* clam, coram, *ratione tamen formationis atque radice parum perspicua. Sch.*]

scribitur -ā ITALA gen. 16, 13 exod. 33, 11. deut. 9, 17 (Lugd.). Luc. 8, 17 (cod. ff²). Ioh. 11, 54 (cod. b). *al.*; -a DECRET. centon. Ostr. (CIL XI 5750) 7 ITALA I Ioh. 1, 2 (cod. 65 *man. sec.*) *bis.* GLOSS.^L V Abba PA 29 (*cod. Sangall. 912*). *cf. etiam p. 109, 21.* NOT. Tir. 54, 30. 35 -m passim. *in comparationibus et relationibus*: tam -m: CIC. div. in Caec. 22 Catil. 3, 17 SEN. contr. 2, 3, 16 contr. exc. 6, 1, 2. 6, 4, 1 SEN. benef. 4, 31, 5 nat. 4b, 7, 3. *al.*; ita -m: CIC. Verr. II 1, 131 IVST. 9, 7, 14 CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 23, 6; quam -m: CIC. Verr. II 2, 46. 5, 41; sic -m: CIC. Verr. II 5, 62. pa- *producitur metri causa* MART. CAP. 1, 91 PROSP. carm. de ingrat. 151. *de notione* (*v. etiam p. 105, 64 sqq. 108, 24. 69*): GLOSS. παρρησίᾳ. σαφῶς. φανερῶς. GLOSS.^L I Ansil. PA 91 praesens. 92 publice. 96 nihil aliud est quam aperte. III Abol. PA 18 evidenter, coram omnibus, factum omnibus notum. 24 aperte sive publice. *al. de diff. cum* coram *cf. vol. IV 942, 75 sqq., ubi addas*: DON. Ter. Ad. 608 DIFF. gramm. suppl. 277, 22 ISID. diff. app. 16 (*sed* coram ... id est -m: CHAR. gramm. p. 245, 15B. DIOM. gramm. I 407, 23).
legitur adv. inde a PLAVTO *per totam latinitatem, praepos. inde ab* HOR., OV., LIV. [*cors.* 'n pala (*cf.* in palam *p. 108, 68*) '*aperte*' *et derivata it., raet., francoprov., prov., cat. cf. M.-L. 6155. Battisti-Alessio IV 2730. Wartburg VII 485 sq. St.*] [*falso trad. pro* propalam PLAVT. Aul. 283, pallam AFRAN. com. 412, falsam TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 546, 9. *vix recte restituitur* ORAT. imp. Claud. (Pap. Corp. 236) 3, 10 (*v. Stroux, Sitz. Ber. Münch. Ak. 1929, 8, 17 et 18*). TERT. praescr. 25 l. 17. *vix recte editum* PS. ORIG. tract. 3, 21 B. *Agar* oberrans -m in mundo (pala *F*, perlata *F²*, palata *suspicatur Bulhart in app. crit.*).]

I *adverbium i. q. coram, in conspectu sim.* (*maxime cum verbis; hic illic in ellipsi verbi, e. g.* CIC. Att. 10, 10, 4. 10, 15, 2 VARRO ling. 5, 131 TAC. ann. 2, 72, 1. 3, 8, 2. 4, 1, 3. 12, 7, 3). *pertinet imprimis ad omnes vel plures, sed nonnumquam ad certas personas (e. g. p. 103, 15 sqq. 105, 17. 67. 107, 50) et ad ipsum subi. (p. 107, 61).*
iuxtaposita et opposita (*notabiliora*): aperte *sim.* PLAVT. Bacch. 302 CIC. Verr. I 18. II 3, 146 leg. agr. 2, 44 Catil. 2, 4 Mil. 25 orat. 38 VARRO rust. 1, 50, 3 LIV. 24, 25, 4. *al.* clam PLAVT. Cist. 34 Merc. 1023 *et saepe, v. vol. III 1248, 27 sqq.* obscure *sim.* CIC. Pis. 5 Mil. 26. 42 ac. 2, 13 OV. trist. 1, 1, 109 TAC. hist. 4, 24, 2. *al.* occulte *sim.* TER. Ad. 328 CIC. Verr. II 1, 39. 2, 81. 4, 49 dom. 138 SALL. or. Phil. 13 LIV. 45, 5, 10 SEN. dial. 5, 1, 1. *al.* secreto *sim.* CIC. Verr. II 5, 27 CAEL. Cic. fam. 8, 1, 4 LIV. 44, 34, 2 SEN. contr. 1, 6, 9 SEN. clem. 1, 13, 5 benef. 2, 9, 1. *al.*

A *usu adverbiali sollemni*: **1** *generaliter*: **a** *strictius*: **α** *usu vario*: ① *pertinet ad ea, quae fiunt coram hominibus*: Ⓐ *coram omnibus vel pluribus* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Amph. 779 (*loq. Alcmena*) *Amphitryonem* ego iam hic convincam -m. Asin. 798 *ne Philaenium* quoiquam savium faciat -m (ENN. ann. 242 multa volup ⟨faceret sibi⟩ clamque -mque [*sic Timpanaro, Contributi di filologia ..., 1978, 644*]. SEN. benef. 2, 1, 4 [*cf.* PS. SEN. mon. 179]. *al.*). Bacch. 302 postridie auferimus aurum omne illis praesentibus, -m atque aperte (ARATOR act. 2, 631 ablata -m sudaria fusa per artus [*nihil resp. Vulg. act. 19, 12*]). Cist. 34 *matronae* nostro ordini (*sc. meretricibus*) -m blandiuntur, clam, si occasio ... est, aquam frigidam subdole suffundunt. Pseud. 924 ita ille faxit Iuppiter, ut ille -m ibidem adsiet. ENN. scaen. 331 -m muttire plebeio piaculum est. CATO mil. frg. 1 scio ego, quae scripta sunt si -m proferantur, multos fore qui vitilitigent (CIC. Flacc. 68 quaesitum et prolatum -m). TER. Phorm. 169 habes ... uxorem sine mala fama -m (CIC. de orat. 2, 154 *Africanus, Laelius, Furius* secum eruditissimos homines ex Graecia -m semper habuerunt. HOR. sat. 1, 2, 85. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 101, 7 mysteriorum formas obtectas esse ... et non -m atque in propatulo haberi). Ad. 328 ab lenone ... eripuit -m. CIC. S. Rosc. 110 ut provideat, ne -m res agatur (PLIN. epist. 5, 1, 3 aliud -m, aliud agere secreto. VEREC. in cant. 7, 1D. -m ... agere ... paenitentiam). Verr. II 5, 65 quam libenter eum *ducem praedonum* -m ante oculos omnium esse patiatur (Att. 11, 7, 2 Catonem et L. Metellum in Italiam venisse, Romae ut essent -m. OV. met. 9, 638 -m est demens. PS. QVINT. decl. 6, 14 non sumus parentes, nisi -m). Sest. 9 cum illa coniuratio ex latebris atque ex tenebris erupisset -mque armata volitaret. Mil. 42 non modo quae reprendi -m, sed etiam obscure quae cogitari possunt. Deiot. 18 si -m te interemisset, ... ; si veneno, *eqs.* de orat. 2, 153 -m audire eos *Graecos* non auderes (TAC. hist. 1, 83, 3 nuntios). Att. 10, 4, 10 non modo tuto, verum etiam -m navigaremus (*cf.* FRONTIN. strat. 2, 5, 42 transnavigare). 10, 10, 4 Ocellam cuperem (*sc. mecum habere*), si possem -m. 10, 15, 2 suades, ut -m (*sc. id fiat*). CAEL. Cic. fam. 8, 1, 4 neque haec incerta ... vulgo iactantur, sed inter paucos ... -m secreto narrantur (*haec iunctura intellegi potest* '*specie secreto, re vera palam*', *cf. Shackleton Bailey comm. ad locum; v. etiam Att. 1, 14, 4* aperto tecte). CATVLL. 61, 203 -m, quod cupis, cupis et ... non abscondis amorem. CAES. civ. 3, 21, 4 *Caelius* -m se proficisci ... simulavit, clam *eqs.* (BELL. Alex. 7, 2 se fidelem ... esse). 3, 30, 3 exercitum educunt, Pompeius clam et noctu, Caesar -m atque interdiu. VARRO ling. 5, 26 palus paululum aquae in altitudinem, et -m latius diffusae. 5, 131 foris ac -m *induitur* palla (*opp.* intus). 7, 96

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

turpe ideo obscaenum, quod nisi in scaena -m dici non debet. HOR. ars 186 (*in scaena*) ne pueros coram populo Medea trucidet aut humana -m coquat exta nefarius Atreus. LIV. 45, 5, 10 nihil -m abnuere Euander, sed ... occulte fugam parabat. SEN. clem. 1, 13, 5 eadem de illo *bono principe* homines secreto locuntur, quae -m (MIN. FEL. 10, 2). MELA 1, 57 cibos -m et extra tecta sua capiunt. TAC. hist. 2, 23, 5 miscere cuncta, modo -m turbidis vocibus, modo occultis ad Othonem litteris. ann. 2, 72, 1 haec -m et alia secreto *dixit* (*cf.* 3, 8, 2 haec -m et vitato omni secreto). 4, 1, 3 *Seiano erat* -m compositus pudor, intus summa apiscendi libido. 12, 7, 3 -m severitas ac saepius superbia; nihil domi impudicum. SVET. Cal. 16, 2 -m adempto equo *equitibus*. MIN. FEL. 10, 4 unum et ipsi *Iudaei* deum, sed -m ... coluerunt (AVG. civ. 4, 1 p. 146, 8 D. vel -m ... vel occulte). TERT. paenit. 10, 8 an melius est damnatum latere quam -m absolvi? *al.* Ⓑ *coram certa persona* (*e. g. aliquis praesens cum aliquo conloquitur*): SEN. Herc. O. 1261 (*verba Herculis*) concede saltem scire, quo peream malo; quaecumque pestis sive quaecumque es fera, -m timere! (*opp. 1249 sq.* lates, occulto). 1516sq. nulla pestis fudit Alciden -m omnemque pestem vicit Alcides -m. CALP. ecl. 6, 82 te teste -m sua crimina pallidus audit (*nisi ad IIA*). ITALA gen. 16, 13 (Lugd. *al.*) -m vidi visum mihi (*gr.* ἐνώπιον εἶδον). deut. 4, 10 (Lugd.) -m stetistis ante dominum deum. CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 107, 13 o si mihi de his loqui tecum comminus -mque proveniret, liberaliter videlicet agerem *eqs.* (VITAE patr. Iurens. 97M. nisi is, qui clancule accusaverat, ... -m veniret in c.). SCHOL. Ter. p. 161, 12 -m (*in institutione scaenica, opp.* secum).

Ⓘ *pertinet ad ea, quae fiunt coram animalibus*: VARRO rust. 3, 16, 34 *exemptionem favorum* neque universam neque -m facere oportet, ne *apes* deficiant animum.

β in publicis rebus: Ⓘ *agitur coram publico* (*exempla selecta*): CIC. Quinct. 65 M. Brutus intercessurum se dixit -m. 69 aude id dicere, non -m, *sc. in tribunali*, sed ipsis quos advocasti. Verr. I 18 non tanto in conventu tam aperte -mque dixisset, quae tamen a me pedetemptim cauteque dicentur (II 3, 132 -m Syracusis, te audiente, maximo c. L. Rubrius Q. Apronium sponsione lacessivit. II 5, 139 in c. -m supplicia ... in civis Romanos exprimere. *al.*). II 2, 81 quae in foro -m Syracusis in ore atque in oculis provinciae gesta sunt (Cluent. 23 in f. -m multis audientibus. QVINT. decl. 252 p. 34, 12 non clam neque secreto ..., sed -m apud magistratus in medio f. *cf.* CIC. Verr. II 4, 56 *Piso* aurificem iussit vocari in forum ad sellam Cordubae et ei -m appendit aurum ... omnibus praesentibus). Cluent. 55 quaesivit ..., clam an -m de se sententiam ferri vellet (72. 75. *cf.* leg. 3, 33 suffragia). dom. 13 in senatu -m nominati (fam. 1, 1, 2 egit causam. 1, 9, 25 LIV. 28, 45, 2. *al.*). Sest. 60 qui in contione -m dixerint (POLLIO or. frg. Sen. suas. 6, 15 -m pro c. recitare pollicebatur. LIV. 5, 6, 14 -m in c. audiuntur. *al.*). prov. 9 -m ... imperator instructo exercitu (LIV. 25, 18, 9 -m, duobus e. audientibus. EPIST. Alex. l. 84H. vocato e.). rep. 1, 23 -m in castris. CAES. civ. 1, 76, 4 productos -m in praetorio interficiunt. 1, 84, 2 conloqui. SALL. or. Phil. 13 antea malum publicum occulte, auxilia -m instruebantur ...; nunc pax et concordia disturbantur -m, defenduntur occulte. LIV. 45, 15, 5 ut ex quattuor urbanis tribubus unam -m in atrio Libertatis sortirentur. VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 *Solon tyrannidem* armis opprimi debere -m dictitare est ausus. TAC. hist. 2, 57, 2 mobilitate ingenii, quod -m (*sc. in contione exercitus*) abnuerat, inter secreta convivii largitur. ann. 4, 30, 2 ni ... contra ... morem suum -m pro accusatoribus Caesar inritas leges ... conquestus esset. *al.* *indicat non modum agendi, sed quo pertineat actio verbi*: TAC. hist. 1, 10, 2 *Mucianum* -m (*i. in rebus publicis*) laudares, secreta male audiebant (*vulgo explicant* -m *pro obi. positum i. q.* '-m *facta*', *cf. e. g. Heubner ad l.*). Ⓘ *agitur nomine rei publicae, publico iure sim.* (*exempla selecta; in ecclesia p. 104, 13*): CIC. Verr. II 2, 94 -m de sella ac tribunali pronuntiat (dom. 54 in t. Aurelio conscribebas -m. p.red.ad Quir. 13 AVR. Fronto p. 25, 15 v. d. H. [*in imagine*] praeco pronuntiet -m pro tuo t. victoriam. *al.*). II 2, 102 -m de loco superiore dixerat (II 4, 49 non occulte ... sed -m de l. s. ageret pro imperio et potestate. II 4, 85 agebantur in conventu, -m, de sella ac de l. s.). II 2, 137 hoc impudentissime: -m ... singulis censoribus denarii treceni ad statuam praetoris imperati sunt (II 4, 50. SALL. Iug. 29, 4 Calpurnius -m legatis imperaverat. *cf. etiam* CIC. Verr. II 4, 54 iubet [TAC. ann. 13, 15, 3]). *ibid.* pecuniam illam ... contra leges clam dederunt; haec ... -m salvis legibus contulerunt in statuam *praetoris*. II 3, 40 si -m praeco iussu tuo praedicasset non decumas frumenti, sed dimidias venire partis. II 3, 73 quae tu, *Verres*, -m egisti, in conventu imperasti, omnibus inspectantibus coegisti (II 3, 149 -m res gesta est, maximo c., Syracusis). II 3, 195 -m facere ... in magistratu (dom. 138 ex rebus -m per magistratus actis). Sest. 38 meam causam senatus -m, equester ordo acerrime, cuncta Italia publice ... susceperant. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 37 locationem -m in foro per quaestorem urbanum ... facito. LIV. 1, 24, 7 -m ... ex ... tabulis cerave recitata sunt sine dolo malo. 1, 51, 2 pro imperio -m interfici non poterat (*cf.* TAC. ann. 2, 40, 3 nec Tiberius poenam eius -m ausus, in secreta Palatii parte interfici iussit). 5, 20, 4 edici -m (ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 26 in contione -m ediximus [*restituit editor*]). LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) II 10 hanc aram ... his legibus hisque regionibus dabo dedicaboque, quas hic hodie -m dixero (*item* LEX arae Iovis Salon. [CIL III 1933] 6). SEN. contr. exc. 6, 5 (thema) iudices ... -m absolutorias tulerunt sententias (6, 5, 2. TAC. ann. 1, 74, 4 *Tiberium* laturum sententiam -m et iuratum). TAC. hist. 2, 78, 1 *Vespasianus* mathematicum ... et praescium -m habuerit. GRAN. LIC. p. 15, 3 pro collegio *decemvirorum*, quid in libris fatalibus scriptum esset, -m recitare. TERT. apol. 5, 6 *Marcus Aurelius* sicut non -m ab eiusmodi hominibus *Christianis* poenam dimovit, ita alio modo -m dispersit, adiecta etiam accusatorum damnatione. SVLP. SEV. chron. 2, 29, 3 datis legibus religio vetabatur -mque edictis propositis Christianum esse non licebat. *al.* *in rebus ecclesiasticis*: SVLP. SEV. dial. 3, 12, 1 eos *episcopos* solus *Theognitus* -m lata sententia condemnaverat.

b *laxius; sc. accedunt notiones secundariae (exempla potiora), quae sunt*: *α quasi perspicue, evidenter sim.*: Ⓘ *cum verbis variis* (*hic illic cum adiectivis*): PLAVT. Rud. 1404 (*Gripus ad Labracem seorsum loquentem*) -m age, nolo ego murmurillum neque susurrum fieri (SEN. contr. exc. 6, 1, 2 hoc ... tam -m egimus, ut pater sciret). CIC. Verr. II 1, 39 eum, qui -m est adversarius, facile cavendo vitare possis (SEN. contr. 2, 3, 16 esse tam -m furiosum. QVINT. inst. 5, 13, 15 erit -m falsum. *al.*). Catil. 3, 17 ut nullum in privata domo furtum umquam sit tam -m inventum, quam haec tanta in re publica coniuratio manifesto inventa ... est. ac. 2, 13 P. Crassum et P. Scaevolam aiunt Tib. Graccho legum auctores fuisse, alterum quidem ut videmus -m, alterum ut suspicantur obscurius. Att. 10, 7, 1 hac in contentione neutrum tibi -m sentiendum ... est. SEN. suas. 3, 7 *Ovidius verba Vergilii recepit* non subripiendi causa, sed -m mutuandi, ... ut vellet agnosci. SEN. benef. 4, 31, 5 hominem tam -m obscenum. 6, 42, 2 debebis, sed -m debebis, sed libenter debebis. epist. 124, 7 quid ... sit, -m et protinus apparet (ITALA Is. 65, 1 [Hil. trin. 5, 31. *al.; gr.* ἐμφανὴς ἐγενόμην, *Vulg. aliter*]. COMM. apol. 343). CVRT. 6, 11, 39 -m sontes. QVINT. inst. 5, 13, 16 -m ... contraria et supervacua et stulta. decl. 255 p. 46, 26 videntes -m, immo gaudentes etiam accepimus intra viscera hostem, *sc. proditores* (VVLG. num. 12, 8 -m, non per enigmata et figuras dominum videt. *al.*). TAC. ann. 15, 55, 3 cetera -m vana. PLIN. epist. 4, 30, 3 cernitur id -m. ARGVM. Plaut. Pseud. 1, 8 res -m cognoscitur (ORIG. in Matth. ser. 70 p. 165, 14 nec ipsi, qui videntur cognoscere, -m eum cognoscunt). APVL. apol. 74, 6 -m notus (CONC.^S I 5 p. 262, 35 -m novit omne futurum [*gr.* σαφῶς. *cf. p. 151, 1* plane scit]. *al.*). TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 588, 14 creator ... tam ipse notus *est* quam et sacramenta eius, -m scilicet decurrentia apud Israhel. ITALA psalm. 49, 3 (Filastr. 92, 3 *al.*) deus -m veniet (*gr.* ἐμφανῶς, *aliae vers. et Vulg.* manifeste). FILASTR. praef. 2 -m ... oculis intuentes. HIER. epist. 54, 8, 2 quidam tam libere et -m peccant, ut, postquam eos videris, statim intellegas peccatores. *al.* Ⓘ *cum verbis dicendi, docendi, scribendi, ostendendi sim.*: CIC. Quinct. 56 haec ille, si verbis non audet, re quidem vera -m loquitur. 85 proficiscenti tibi in possessionem praetor ipse, *sc. edictum*, Sex. Naevi, -m dicit: ita possideto *eqs.* (Verr. II 3, 223 -m ... non dicet Hortensius, tamen ita dicet, ut vos id suspicari ... possitis. SEN. contr. 7, 1, 20 non ... -m dicerent, sed per suspiciones et figuras. QVINT. inst. 4, 1, 11. 6, 2, 7. *et saepe; resp. gr.* ἐναργῶς CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 65, 20 [*I 1, 2 p. 36, 24*], φανερῶς *ibid.* p. 86, 22 [*I 1, 3 p. 4, 29*], σαφῶς *ibid.* p. 148, 20 [*I 1, 2 p. 94, 7*]. *al.*, διαρρήδην CONC.^S I 5 p. 287, 10 [*I 1, 7 p. 65, 6*]). S. Rosc. 84 te -m adversarium esse profiteris (ASCON. Mil. p. 43, 13 sectam illam, *sc. Clodi*, sequi se -m profitebatur. QVINT. decl. 252 p. 32, 21. *al.*). Tim. 40 *dii* -m ... se ostendunt ([*cf. gr. 41ᵃ* φανερῶς, *aliter coniunctum*]. QVINT. inst. 6, 3, 2 decl. 280 p. 143, 28. APVL. apol. 28, 7 -m et dilucide. *al.*). Att. 8, 11ᵈ, 7 haec non ego prius sum suspicatus, quam mihi -m denuntiata sunt (VAL. MAX. 1, 7, 6 atrocitas -m atque aperte per quietem d. est). LVCR. 1, 803 manifesta -m res indicat (QVINT. decl. 349 p. 373, 10). 2, 565 -m fieri manifesta docet res ([*nisi cum* fieri *iungendum, sed cf. l. 64*]. TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 550, 10 -m non docebat. ORIG. in Matth. ser. 100 p. 218, 5). VERG. Aen. 7, 428 ipsa -m fari omnipotens Saturnia iussit. SEN. rem. fort. 1, 3 -m mortem minetur. QVINT. inst. 1, 10, 10 quibus *verbis* certe -m confirmat *eqs.* 2, 21, 4 *Plato* in Phaedro -m ... demonstrat. decl. 265 p. 82, 4 lex ... -m scripta est (325 p. 279, 9 elogium, *sc. testamentum*, scriptum est -m, certe et manifeste). TERT. praescr. 26 l. 5 edixit. ITALA (= VVLG.) IV Esdr. 2, 36 Weber ego testor -m salvatorem meum. RVFIN. hist. 5, 8, 6 evidenter et -m ... praedicari ([*gr.* ἀναφανδόν]. SVLP. SEV. chron. 2, 37, 6. *al.*). CLAVD. 26, 545 non somnia nobis nec volucres, sed clara -m vox edita luco. *al.*

β quasi impudenter, proterve sim. (*in vituperandis actionibus*): PLAVT. Epid. 521 (*verba senis decepti*) seic data esse verba praesenti, -m. Truc. 191 mentiuntur. CIC. S. Rosc. 23 *T. Roscius* multa *bona Sex. Rosci* -m domum suam auferebat, plura clam de medio removebat (Verr. II 4, 128 ex aede Liberi simulacrum Aristaei non tuo imperio -m ablatum est?). div. in Caec. 22 ecquis umquam tam -m de honore, tam vehementer de salute sua contendit quam ille *Verres* ...? (CAES. civ. 3, 82, 3 inter se -m de praemiis ac de

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sacerdotiis contendebant). Verr. I 8 ut hoc -m dictitet, ... se cupidum pecuniae fuisse (II 5, 176. Mil. 26 dictitabat -m consulatum Miloni eripi non posse, vitam posse. *al.*). II 1, 53 omnia ex fanis, ex locis publicis, -m, spectantibus omnibus, plaustris evecta exportata que esse. II 2, 46 quam impudenter, quam -m, quam acerbe ... illa bona direpta sunt. II 3, 146 aperte -mque esse praedatum. II 4, 134 clam subripiat aut eripiat -m. II 5, 28 (*antecedit*: delecta ad libidinem mulier) nonnullae ... in convivium adhibebantur -m. Cluent. 14 mater -m exsultare laetitia ... coepit, victrix filiae, non libidinis (Sest. 133 *Clodius* discessu meo, luctu vestro -m exsultavit). Mil. 87 *Clodius* pecunia se a iudicibus -m redemerat. part. 134 cum -m contra *legem* fecerit. *al.* CAES. Gall. 5, 25, 3 inimici -m multis ex civitate auctoribus interfecerunt *Tasgetium*. BELL. Alex. 55, 5 *Cassius Longinus* -m HS LX ... paciscitur. Ov. am. 3, 14, 8 quis furor est, quae nocte latent, in luce fateri et, quae clam facias, facta referre -m? SEN. contr. exc. 6, 4, 1 nemo umquam tam -m uxori venenum dedit (PLIN. epist. 2, 14, 4 in media basilica tam -m sportulae quam in triclinio dantur). SEN. Ag. 258 -m mariti possidens paelex domum. benef. 5, 21, 3 ingratos -m ac pertinaciter. CVRT. 10, 2, 15 (*verba Alexandri ad milites*) -m certe rupistis imperium et precario rex sum. ASCON. Mil. p. 30, 8 consulatum petierunt ... largitione -m profusa. PETRON. 55, 6 vers. 16 aequum est induere nuptam ventum textilem, -m prostare nudam in nebula linea? (*v. etiam l. 73 sqq.*). SIL. 11, 5 *Italici* adiungere dextras certavere -m rumpenti foedera Poeno. TAC. ann. 4, 71, 4 *Augusta* privignos cum per occultum subvertisset, misericordiam erga adflictos -m ostentabat. 6, 26, 3 *Plancina* -m laeta morte Germanici. 15, 38, 7 (*de incendio Romae*) alii -m faces iaciebant (*cf.* SVET. Nero 38, 1 incendit urbem tam -m). SVET. Nero 27, 1 ad maiora *vitia* -m erupit. TERT. nat. 1, 16, 3 -m misceatis incesta toto conscio caelo. apol. 9, 2 infantes ... Saturno immolabantur -m. *al.*

γ *quasi prompte, sine ambagibus vel sine mora*: PLAVT. Merc. 1023 siquis prohibuerit *filium, quin scortum ducat*, plus perdet clam quasi praehibuerit -m. CATO or. frg. 1, 14 (33 M.) ita dicunt -m necessum esse *eqs.* (CIC. Quinct. 46. Verr. II 5, 41 quam -m principes *senatus* dixerint contra. *al.* Ov. trist. 4, 5, 12 'ille ego sum' cuperes dicere posse -m. *al.*). CIC. Verr. II 3, 45 ut *Verres* absens accusaretur ... -m (SEN. contr. 10, 1, 13. QVINT. inst. 6, 3, 28 accusare ... -m et caput ... petere). II 3, 130 loquebantur ... decumani -m *contra Verrem* (II 5, 46 sermonem esse omnium, -m ut loquerentur *eqs. al.* CAES. civ. 2, 36, 2 de deditione omnes iam -m loquebantur. ITALA Marc. 8, 31 [cod. a *al.* = VVLG., *gr.* παρρησίᾳ, *cod. k* cum fiducia]. *al.*). II 5, 94 quaerebant ex isto -m ..., ubi fuisset (*petendo*: VVLG. Sirach 51, 18 [13] quaesivi sapientiam -m in oratione mea [*gr.* προφανῶς, *Symm.* προθύμως]). Catil. 2, 1 -m iam cum hoste nullo impediente bellum iustum geremus (Att. 16, 9 rem. LIV. 1, 27, 2). 2, 4 ut tum -m pugnare possetis, cum hostem aperte videretis (or. frg. A VII 34 Sch. [= 33 M.]. GRAN. LIC. p. 18, 6 nec Pompeius a Sertorii bello abstinuit, sed -m pugnavit. HIL. c. Const. 4). Att. 2, 18, 1 unus loquitur et -m adversatur (CVRT. 6, 6, 9 Philippi milites ... -m adversabantur). Ov. trist. 3, 14, 18 cetera fac curae sit tibi turba -m (*sc. turba librorum praeter Artem*). LIV. 5, 29, 8 -m sceleris plebem arguere. 30, 20, 2 iam non perplexe ... sed -m revocant. SEN. dial. 7, 10, 1 clare ... ac -m testor. ASCON. Mil. p. 35, 11 armis, quae -m in Milonem sumpta erant (*auferendo*: ITALA I Macc. 4, 18 [rec. L] spolia [*gr.* μετὰ παρρησίας, *alii* securi, *om. Vulg. praeter unum, rec. B* confidenter]). STAT. Theb. 6, 515 te Thebe fraterque -m ... plangeret. silv. 3, 5, 10 (*ad uxorem*) *procos fugares* sine fraude -m. QVINT. inst. 9, 2, 72 nec pudor videtur, quod non -m obicias, sed diffidentia. TERT. praescr. 38 l. 28 Marcion ... exerte et -m machaera, non stilo usus est. PANEG. 11, 11, 4 clamare omnis prae gaudio, iam sine metu vestri et -m manu demonstrare *imperatores*. *al.*

2 *specialiter*: a *secundum definitionem iuris* (*cf. p. 106, 79; explicat*: VLP. dig. 14, 3, 11, 3 proscribere -m sic accipimus claris litteris, unde de plano recte legi possit, ante tabernam scilicet vel ante eum locum, in quo negotiatio exercetur, non in loco remoto, sed in evidenti. 28, 1, 21 pr. quid est -m? non utique in publicum, sed ut exaudiri possit: exaudiri autem non ab omnibus, sed a testibus. 50, 16, 33 -m est coram pluribus): PLAVT. Curc. 34 nemo hinc prohibet nec vetat, quin quod -m est venale, si argentum est, emas. Rud. 974 in foro -m omnis *pisces* vendo (TER. Haut. 640 anui illi prodita abs te filiast ... uti veniret -m. CIC. Verr. II 4, 13 -m libereque. *al.; cf.* Phil. 2, 97 venditent). CATO or. frg. 57, 1 (212 M.) qui -m corpore pecuniam quaereret (*cf.* LEX Iul. de vi [Call. dig. 22, 5, 3, 5 *al.*] -m quaestum faciet [*pendent* MARCELL. dig. 23, 2, 41 pr. vulgo ..., etiamsi non -m. VLP. dig. 23, 2, 43 pr. *et* 2 corpore]. *fortasse et* VAL. MAX. 6, 1, 10 -m atque aperte corpore). LEX repetund. (CIL I² 583) 23 iouret -m apud se *praetorem* coram ⟨arvorsario⟩. 38 proscripta propositaque -m apud for⟨um habeto⟩ ([*suppl. edit.*]. 65 prodeixerit ... a. f. -m. 66). 51 in manu -m dato (CALL. dig. 49, 14, 3 pr. PAVL. dig. 49, 14, 40 pr.). 52. LEX Tarent. repetund. 18 (Epigraphica 9, 1947, 11; *contextu manco*). 23 hanc legem trinum nundinum contenuo -m prodixerit. CIC. Mil. 48 testamentum ... -m fecerat. Att. 7, 2, 3 fecit -m *heredem*. CIL I² 2677 a, 5 -m recitetur (*si recte restit.* Stroux). TAB. cer. Herculan. 76 (Parola del pass. 10, 1955, 449) *arbiter* -m coram utroque praesenti sententiam ... dicat (*sim.* 85 [*ibid.* 467]). SVET. Cal. 38, 2 cum ... -m heres nuncuparetur (vita Hor. p. 48, 6 VLP. dig. 28, 1, 21 pr. *al.; cf.* GAIVS inst. 2, 104 nuncupare est ... -m nominare). COD. Iust. 10, 11, 1 (*a. 223*) qui -m relictum capere non possunt. 2, 21, 1 (*a. 223*). MOD. frg. 2 *bona* deportatum non sequuntur, nisi -m ei fuerint concessa. COD. Iust. 2, 42, 3, 3 (*a. 293*) nisi -m et evidenter ex instrumentorum prolatione, non per testium depositiones ... ostenderis. 4, 38, 5 (*a. 293*) comparare -m et bona fide. MART. CAP. 1, 91 -m ... iungere. COD. Theod. 8, 15, 6, 1 seu -m vi adhibita seu clam et latenter inposita. *al.* NOVELL. Valent. 18, 3 interdicimus. COD. Iust. 6, 22, 8 pr. (*a. 521*) edicat. 11, 43, 10, 1 (*imp. Zenone*) si quis clam vel -m auctoritate confisus ... aquam transduxerit. *al., cf. Voc. iurispr. Rom. IV 475 sq.; v. et l. 22. p. 108, 15 et sub B.*

b *in arte rhetorica (in divisione eius circumstantiae, quae vocatur modus)*: CIC. inv. 1, 41 *modi* partes sunt prudentia et inprudentia; prudentiae ... ratio quaeritur ex iis, quae clam, -m, vi, persuasione fecerit (*hinc artius pendent*: MAR. VICTORIN. rhet. 1, 27 p. 225, 20 RHET. min. p. 309, 11. 595, 14). QVINT. inst. 5, 10, 52 (*in exemplo*) bona mente factum, ideo -m *eqs.* FORTVN. rhet. 2, 3 p. 104, 23 *modus omnis est* bipertitus, clam aut -m *eqs.* AVG. rhet. 8 p. 142, 9.

3 *in locutione* luci -m (*sim.*): *v. sub voce* lux *vol. VII 2, 1906, 10 sqq.* (l. -m). *25 (disiunctim). 44 sqq.* (luce -m). *47* (luce et -m, luce ac -m). *74* (luce -mque).

B *usu praedicativo* -m esse, fieri, facere *sim.* (*aliter p. 104, 20*), *i. q. perspicuum, cognitum, manifestum, evidens sim. esse, fieri, facere sim.* (SYNON. Cic. p. 422, 27 docet, exponit, ... aperit, ostendit, -m facit, patefacit *eqs.* p. 443, 9 sedet animo, persuasum est mihi, liquet mihi, -m est mihi, dubium mihi non est *eqs.* p. 447, 32 ut apparet, ut ostenditur, ut -m est, ut declaratur, ut satis liquet. GLOSS.[L] I Ansil. PA 98 -m factum: notum omnibus factum. 99—102 -m fert: praedicat, ostentat, narrat, refert [*inspeximus cod. Monac. lat. 14429; sim.* PR 333 praedicat: praefert ... -m fert]): 1 *quid -m sit, indicatur*: a *per subst. vel pron.* (*pron. praeparativum inseruimus sub β et γ*): α *pertinet ad subi.* (*e. g.* res -m est):

① *cum formis verbi q. e.* esse (*subintellegendum l. 40. 44. 48 [abl. abs. l. 45. 49 cf. fortasse p. 108, 11]; inde a* LIV. *selecta*): PLAVT. Aul. 421 -m id ... est: res ipsa testist. 728 -mst res, scit peperisse ... filiam suam (Capt. 525 omnis. Cist. 627. *al.* DICT. 3, 26. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 791 scilicet: scire licet, r. omnis -m). Mil. 307 hoc. LIV. 40, 14, 8 (*verba Demetrii*) hoc ... videri vis, non illud, quod fatentur et -m est. PAP. Corp. 186 A 3 (*a. 77; in emptione equi*) quod -m corpore esset (*intellegimus*: '*quod in corpore conspici posset*'; *sim. ibid.* B 3 *contextu suppl.*). TAC. ann. 1, 49, 1 clamor vulnera sanguis -m, causa in occulto. DICT. 2, 41 nostri nullo -m hoste digressi ad naves munia ... disponunt. *al.* *raro plur.* (*cf. l. 44*): PLAVT. Cas. 941 -m sunt probra. CIC. Pis. 11 haec commemoro, quae sunt -m (facta *add. Halm*). STAT. Theb. 10, 244 tunc arma -m, tunc ibimus omnes. TAC. ann. 16, 5, 2 multis -m et pluribus occultis, ut nomina ac voltus ... scrutarentur. VVLG. Laod. 6 nunc -m sunt vincula mea, quae patior in Christo (*Phil. 1, 13* manifesta). 14 omnes sint petitiones vestrae -m apud (ante *var. l.*) deum (*Phil. 4, 6* innotescant apud deum). PELAG. in Rom. 1, 20 p. 14, 13 virtutes eius occultae ex his, quae -m sunt, aestimantur. ⓘⓘ *cum aliis verbis*: PLAVT. Amph. 876 faciam, res fiat -m (Aul. 276 probrum atque partitudo prope adest ut fiat -m. TER. Hec. 105 ut ne id fiat -m. Ad. 624 nequid de fratre ... dicerem ac fieret -m. VARRO ling. 7, 37 paludatus dicitur proficisci; quae, propter quod conspiciuntur, qui ea habent, ac fiunt -m, paludamenta dicta. NEP. Hann. 7, 7 hac re -m facta. LIV. 6, 14, 11. *et saepe*). Capt. 221 neu permanet -m haec nostra fallacia. 223 doli non doli sunt ..., sed malum maxumum, si id -m provenit.

β *pertinet ad obi.* (*e. g.* rem -m facio): ① -m facere (*selecta inde a* LIV.): PLAVT. Asin. 821 -m hanc rem facere. Aul. 471 si id -m fecisset. Capt. 754 hoc. *al.* TER. Haut. 721. LIV. 34, 61, 1 ne ... interceptae *litterae* -m facerent conata. SOL. 24, 12 fidem ararum inscriptio -m facit. PRISCILL. can. praef. p. 112, 8 continentiam scripturarum -m faciens. VVLG. Sirach 38, 38 (33) -m facient disciplinam (*gr.* διανοηθήσονται. *item* 39, 11 [8], *gr.* ἐκφανεῖ). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 18, 25 eam *chartam* -m faciat (*gr. I 1, 1 p. 101, 5* φανερόν). p. 199, 33 -m rectae fidei confessionem facientes (*gr. I 1, 4 p. 26, 12* σαφῶς. *cf. Dionys. Exig. Conc.*[S] *I 5 p. 303, 20* manifeste qui rectae fidei confessionem depromit). I 5 p. 276, 23 -m faciens inpietates eorum (*gr. I 1, 5 p. 24, 23* ἐμφανῆ). II 3, 1 p. 92, 6 suam ... intentionem ostendere et -m omnibus facere (*gr. II 1, 1 p. 112, 21* σαφῶς, *altera versio II 2, 1 p. 52, 9* intentionem suam manifestare et clare ... facere). PASS. Matth. p. 219, 18 erat -m faciens verbum ... Iesu Christi. *al.* *interpr. dubia*: CYPR. GALL. exod. 809 permissa sibi ... indumenta -m faciet (*Mayor, Lat. Heptateuch, 1889, 102 intellegit* '*exhibebit, praestabit*'; *sed fortasse e notione p. 105, 63 sqq. allata explicandum, sc.* '*permissionem vestimenti sec. ius ratam faciet*').

ⓘⓘ *cum aliis verbis*: LVCR. 3, 355 quid sit enim corpus sentire quis adferet umquam si non ipsa -m quod res dedit ac docuit nos? SEN. epist. 87, 5 nondum audeo frugalitatem -m ferre.

b *per (acc., nom. cum) inf.* (*acc. hic illic supplendo*): α cum

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

formis verbi q. e. esse (*inde a* Lvcano *selecta*): Plavt. Mil. 475 id quidem -m est eam esse. Lvcr. 2, 568 esse . . . primordia rerum infinita. Liv. 31, 14, 8 per errorem ingressos *esse.* Sen. nat. 4b, 7, 3 quorum nihil posse fieri tam -m est. 6, 16, 1 epist. 80, 6 Lvcan. 6, 416. Qvint. inst. 4, 2, 87 -m est . . . praecessisse (*sc. quod prius est; vix nom. cum inf.*). Gaivs dig. 41, 1, 7, 6 *agrum* -m est eiusdem esse (*cf.* Inst. Iust. 2, 1, 24 -m est eum fundum eius manere). Vlp. dig. 17, 2, 53 non oportere conferri. Cod. Iust. 2, 9, 3 (*a. 294*) te . . . contradixisse. Rvfin. Orig. in cant. prol. p. 88, 2 illud . . . -m est multa . . . exempla esse prolata. *al.* *nom. cum inf.* (*vix huc iam* Qvint. *supra*): Decret. centon. Ostr. (cil xi 5750) 7 quanto amore . . . numerum nostrum Carenus Vibianus ornasse pala est. -m est intellegere *sim. i. q. 'aperta est perceptio'* (*nisi inf. quasi explicative apponitur*): Gaivs inst. 3, 18 quod ius quemadmodum strictum fuerit, -m est intellegere (Inst. Iust. 3, 6, 7). Physiogn. 50 p. 69, 9 -m est . . . pervidere tristem vultum et laetum, item liberalem atque obscurum . . . discernere (*cf. gr. I 380, 3* εὖ μάλα φαίνεται). *β cum aliis verbis*: Plavt. Merc. 764 -m istaec fiunt, te me odisse (Cic. p. red. in sen. 18 nondum -m factum erat occidisse rem publicam. Liv. 29, 5, 6 adiutum ab sese Poenum. Plin. nat. 2, 52 *sole* superari magnitudinem terrae. 30, 12. *al.*). Liv. 22, 29, 6 -m ferente Hannibale ab se Minucium, se ab Fabio victum (24, 32, 1 haud vani . . . homines -m ferre perbene detectam in Leontinis esse avaritiam et crudelitatem Romanorum). Sen. epist. 90, 34 *sapiens* -m fecit felicissimum esse cui felicitate non opus est (Lvcan. 7, 526 civilia bella non bene barbaricis . . . commissa *esse* catervis. Plin. nat. 14, 65 sua quibusque terris tempora esse. Qvint. inst. 12, 11, 29 non aliunde maiores opes . . . contigisse. *al.*).

c *per enunt. secund.*: *α enunt. relat. et interrog.* (*v. etiam l. 14 sq.*): Plavt. Poen. 127 quod restat, restant alii qui faciant -m (Trin. 143 q. meae concreditumst taciturnitati clam . . . , ne enuntiarem quoiquam neu facerem -m). Stich. 86 ut animus meus erit, faciam -m (Tert. nat. 2, 4, 2 -m est, ut vocabulum istud sit aliunde desumptum). Varro ling. 5, 140 (*de plaustro*) ex omni parte -m est, quae in eo vehuntur (Itala apoc. 1, 1 [cod. g = Vvlg.] -m facere servis, . . . q. oportet fieri [*gr.* δεῖξαι, *Victorin. Poetov. ad l. rec. Hier.* ostendere]. Boeth. anal. pr. Arist. lat. 44b 38 [rec. Flor. et Carn.; *gr.* δῆλον . . . ὅτι]). Nep. Hann. 11, 1 ut -m faceret suis, quo loco Eumenes esset. Liv. 29, 32, 13 -m . . . , quis esset, ferens. Lvcan. 6, 784 quid fata pararent, hi fecere -m (Tert. carn. 20 l. 51 q. fuerit novitatis. Rvfin. hist. 5, 1, 49 q. animi gereret [*gr.* φανερὸς ἦν]). Plin. nat. 2, 245 quantum . . . vapor abstulerit. Qvint. inst. 2, 1, 9 ex quo -m est, quam turpiter deserat *eqs.* (Tert. adv. Hermog. 25, 3 q. autem transierit *eqs.*). Tac. ann. 3, 53, 2 quibus flagitiis impares essemus. Tert. nat. 1, 10, 5 -m subiacet (*sc. in promptu est*), quanta a maioribus mutaveritis. Favstin. trin. praef. l. 42 *si* liquido -m facerem, quomodo *Ariani* credant et quomodo *eqs.* (Boeth. elench. soph. Arist. lat. 178a2 q. autem solvendum, -m [*gr.* ὡς δὴ λυτέον, δῆλον]). Vvlg. deut. 13, 3 ut -m fiat, utrum diligatis eum an non. *β cetera*: Plavt. Bacch. 383 (*verba paedagogi*) seni faciam -m, ut eum ex lutulento caeno propere hinc eliciat foras. Gaivs inst. 2, 78 illud -m est, quod . . . conpetit mihi furti actio (Ter. Mavr. 2840 q. sit pes anapaestus. Sol. 32, 16 iam illud -m est q. . . . *Nilus* nullas expiret auras. Physiogn. 55 p. 76, 7 [*cf. gr. I 369, 19* δηλοῖ]. Cod. Iust. 6, 20, 19, 1). Itala I Ioh. 2, 19 (cod. h *al.*) ut -m fiat, quoniam non sunt omnes *antichristi* ex nobis ([*gr.* φανερωθῶσιν, Cassiod. *ad l.* quia, *Vulg.* manifesti sint]. Boeth. anal. pr. Arist. lat. 26b28 [rec. Flor., *cf.* rec. Carn.; *gr.* δῆλον . . . ὅτι *ut*: 32a12 *ibid.* hoc -m, q. *eqs.* elench. soph. Arist. lat. 165a23. *al.*]. Cassiod. Didym. in Iudam 4/5 p. 89, 10 -m faciens [*gr.* δηλώσας]). Chiron 349 inde . . . intelligis et -m tibi facies, quia . . . tenetur ([*Hippiatr. gr. II 16, 13* εὐγνωστοι]. Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 13, 5 [*gr. I 1, 1 p. 20, 8* πρόδηλον]. p. 47, 23 [*gr. I 1, 1 p. 73, 11* δῆλον]. Rvstic. *ibid.* p. 11, 29 [*gr. I 1, 1 p. 18, 34* ἐναργοῦς]. *al.* Assvmpt. Moys. 1, 15 -m facio tibi, quia *eqs.*; *v. etiam l. 57. p. 109, 2*).

d *per praepos.* de (*cf. etiam p. 106, 56. 109, 23*): Nep. Dion 10, 2 huius de morte . . . -m factum est (*cf. de hominibus mortuis*: Svet. Nero 8 de Claudio. Dict. 6, 13 de Pyrrho. *huc fortasse spectat*: Sen. dial. 9, 16, 1 *cogitur Cato* incumbens gladio simul de se ac de re publica -m facere [actum esse *ante* -m *inseruit v. d. Vliet*]). Tert. nat. 2, 10, 1. 2, 13, 17. Dict. 6, 10 de intercepta praeda Memnonis -m ei factum est.

2 *quid -m sit subintellegendum*: Plavt. Aul. 188 anus . . . huic indicium fecit de auro, perspicue -m est (Ter. Hec. 713 nunc. Eun. 104 continuo. Plin. nat. 9, 75 ut -m est [*item in parenthesi*: 12, 83. 21, 2. 31, 77. 35, 15 Dict. 4, 11]. *al.*). 548 anus fecit -m (Pavl. Fest. p. 228 'pro' ponitur etiam pro . . . -m faciendo, ut prodi *eqs.* Tert. adv. Hermog. 38, 4 debuerat . . . deus ut exemplarium antiquitatis . . . -m fecisse, *sc. hoc.* Serm. de conf. diab. 111[v] parentibus suis). Cic. Att. 13, 21, 3 credo . . . -m factum esse (Liv. 1, 41, 6 tum demum -m factum est comploratione in regia orta. 22, 55, 3 nondum -m facto [*abl. abs.*]. Sen. benef. 7, 30, 1 nunc -m factum est. Plin. nat. 11, 38. Itala Rom. 10, 20 [Pelag. in Rom. 10, 20] -m factus sum non quaerentibus me [*gr.* εὑρέθην, cod. d *al.* -m apparui, cod. g -m in manifesto factus sum, *Vulg.* inventus sum]. *al.*). Sen. benef. 2, 23, 3 verentur -m ferre, *sc. beneficium*, ut sua potius virtute quam alieno adiutorio consecuti dicantur. Ps. Basil. ad fil. p. 60, 7 cum . . . intra sinum suum serpentem portaverunt, attacti morsu eius intumescunt et -m omnibus veniunt, quia nihil sit occultum, quod non revelabitur (*cf. Vulg. Matth. 10, 26*).

C *usu attributivo, fere pro adi. q. s. clarus, evidens, manifestus sim.* (*exempla probabiliora; cum subst. actionis l. 11, agentis l. 13*): Stat. Theb. 10, 582 voce -m claroque tumulto. Tac. ann. 1, 3, 3 *Tiberius* collega imperii . . . ostentatur, non obscuris, ut antea, matris artibus, sed -m hortatu. 11, 22, 1 nullis -m neque cognitis mox causis (*nisi abl. abs. ut*: 14, 32, 1 nulla -m c. delapsum *est* . . . simulacrum Victoriae. 15, 7, 2). 16, 28, 2 nisi . . . proditorem -m et hostem Thrasea induisset (*nisi cum verbo iungendum*). Cod. Iust. 5, 51, 2 (*a. 213*) si -m dolo tutoris vel manifesta neglegentia cessatur *tutela.*

II *praepositio, i. q.* coram (*graece resp.* ἐναντίον, ἐνώπιον, ἔναντι, *quae non adnotavimus; similiter ac* coram *fere cum animantibus, cum re* Itala *l. 50 tantum*). *afferunt inter praepos. cum abl.*: Sacerd. gramm. VI 429, 11. Char. gramm. p. 299, 6 B. (*ex Cominiano*). p. 309, 10 (*ex Romano*). Prisc. gramm. III 52, 1 coram . . . et -m apud Graecos adverbia sunt, . . . nostri etiam inter praepositiones assumpserunt. Ps. Asper gramm. suppl. 58, 27. *de notione agit*: Caper gramm. VII 97, 10 'coram illo' dicendum, non '-m illo'; nam -m ad multos refertur: '-m factum est' de multis habet significationem, etiamsi hoc veteres variaverint (*simili sensu*: Serv. auct. Aen. 1, 595 Avdax gramm. VII 354, 18 sq.).

A *cum abl.* (-m *postponitur apud poetas et* Ps. Qvint., *fortasse etiam* Calp. ecl. 6, 82 *p. 103, 20; vix praepos.* Itala deut. 4, 26 Lugd.): Hor. epod. 11, 19 haec . . . te -m laudaveram (Ps. Qvint. decl. 2, 13 te -m). Ov. ars 2, 549 mene -m nostrae det quisquam signa puellae? (trist. 5, 10, 39 meque -m . . . loquuntur). 2, 569 Marte -m simul est Vulcanum imitata. Liv. 6, 14, 5 rem creditori -m populo solvit (Epiced. Drusi 442 flevit p. Caesar utrumque -m. Itala exod. 34, 10 [Wirc. *al.*] pono tibi testamentum -m omni p. [*Aug. quaest. hept. 2, 156* coram, *Vulg.* videntibus cunctis]). Petron. 49, 8 -m nobis illum *porcum* exintera. Flor. epit. 3, 16, 1 occiso -m comitiis (*an adv.?*). Ps. Cic. in Sall. 16 -m (*om. E*) vobis audientibus (Itala deut. 4, 8 [Lugd.; *Vulg.* ante oculos]. *ibid.* 9, 17 [*Vulg.* in conspectu]). *ibid.* -m universis recitarem (Act. Petr. 28 -m istis u. *cf. ibid.* 22 -m istis omnibus). Itala exod. 5, 21 (Aug. loc. hept. 2, 24) execrabilem fecistis odorem nostrum -m Pharaone (*var. l.* Pharaonem) et -m servis eius (*Vulg.* coram, *Lugd.* in conspectu; *item* 7, 9 [Aug. quaest. hept. 2, 19 *al.*; Lugd.: -m Pharaonem, *Vulg.* coram]. Avg. quaest. hept. 2, 20). 8, 26 (Aug. quaest. hept. 2, 28) si . . . immolaverimus . . . -m ipsis (*Vulg.* coram). 15, 26 (Rufin. Orig. in exod. 7, 2) -m illo feceris (*Vulg.* coram). 16, 33 (Monac.) repone illud, *sc. urceum aureum*, -m domino ([*Vulg.* coram, *Ottob.* ante deum]. deut. 1, 41 [Lugd.] peccavimus -m d. nostro. 6, 25 [Lugd.] d. deo [*item ibid.* 12, 7. 12, 18]. *cf.* exod. 18, 12 [Monac.] -m deo [*Vulg.* coram, *Aug. quaest. hept. 2, 66* ante deum]). 16, 34 (Monac.) reposuit Aron -m testimonio (*Vulg.* in, *Ottob.* ante). 17, 6 (Ottob. *al.*) fecit . . . Moyses -m filiis Israhel (*Vulg.* coram *ut*: deut. 4, 44 [Lugd.] haec lex est quam adposuit Moyses -m f. I.). Avr. Vict. Caes. 5, 5 -m senatu (Ps. Avr. Vict. epit. 5, 5 -m convocato s.). **B** *cum acc.* (*cf. et l. 41. 43*): Itala deut. 1, 42 (Lugd.) ne contribulemini -m inimicos vestros (*Vulg.* coram). 6, 22 (Lugd.) dedit dominus signa et prodigia . . . in Pharaonem et domum eius -m nos (*Vulg.* in conspectu). 11, 6 (Lugd.) devoravit . . . substantiam quam habebant in medio -m omnem Istrahel (*gr.* ἐν μέσῳ παντὸς Ἰσραήλ, *Vulg.* in medio Israhelis). Assvmpt. Moys. 1, 15 -m omnem plebem. **C** *cum gen.* (*sec. gr. ut p. 109, 15*): Itala deut. 4, 6 (Lugd.) haec est prudentia vestra et sensus -m omnium gentium (*gr.* ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν, *Vulg.* coram populis).

in iunctura **ad palam** (*vel* adpalam). *i. q. palam*: Synod. Hil. coll. antiar. p. 59, 6 quae adpalam fieri magnopere pertimescebant. Op. imperf. in Matth. 49 p. 917 (*ad 24, 26* nolite exire) praemonet . . . eos, ne . . . procedant ad -m *eqs.*

in iunctura **in palam.** *scribitur* inpalam Itala Matth. 6, 4 (cod. g[1]); in pala *v. sub 3.* Gloss. V 602, 35 in -m: aperte.

i. q. palam: 1 *usu communi*: Itala exod. 33, 11 (Lucif. non conv. 1 p. 4, 5) locutus est dominus ad Moysen -m in -m ([Lugd.: -m in pala, *gr.* ἐνώπιος ἐνωπίῳ, *Vulg.* facie ad faciem]. Ioh. 7, 13 [cod. b] nemo tamen in -m loquebatur [*gr.* παρρησίᾳ, *aliae vers.* -m, constanter, fiducialiter, audenter]. 7, 26 [*ibid.*; in *om.* cod. a *al. et* Vvlg.; *similiter* 16, 29 cod. d. 18, 20 cod. q]. Damig. lapid. auct. 65 absconsum aut in -m). Matth. 6, 4 (cod. a *al.*) ut sit elemosyna tua in absconso, et pater tuus, qui videt in absconso, reddet tibi in -m (cod. b in pala, *gr. et Vulg. non resp.*; *item* 6, 6 [*ibid.*; *sim.* 6, 18]. *huc spectant*: Rvfin. hist. mon. 7 p. 419[C] Ps. Orig. hom. Migne suppl. 4, 866). Marc. 4, 22 (cod. b *al.* = Vvlg.) nec factum est occultum, sed ut in -m veniat ([*gr.* εἰς φανερόν]. Luc. 8, 17 [cod. d *al.*, *cf.* Vvlg.] non est enim absconsum, quod non in -m venit, nec occultum, nisi sciatur et in -m veniet [*cod. e* in medium]). Ioh. 7, 4 (cod. a *al.*, *sim.* Vvlg.) nemo . . . in occulto aliquid facit et quaerit ipse in -m

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

esse ([*cod. b* propalam, *gr.* ἐν παρρησίᾳ]. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 103 in -m vero est ex praedictis annis tempore computato, quia *eqs.* [*gr.* δῆλον δέ ἐστιν . . . ὅτι]). 7, 10 (cod. e) ascendit . . . in -m, sed latenter (*gr.* φανερῶς, *Vulg.* manifeste, *aliae vers.* -m). 11, 54 (cod. b *al.*=VVLG.) Iesus . . . non in -m ambulabat apud Iudaeos (*gr.* παρρησίᾳ, *aliae vers. om.* in). ITALA (=VVLG.) IV Esdr. 14, 6 Weber haec in -m facies verba et haec abscondes. 14, 45 quae scripsisti, in -m pone, et legant digni et indigni. VVLG. sap. 14, 17 quos in -m honorare non poterant (*gr.* ἐν ὄψει, *codd.* Σ in facie). AVG. serm. 277, 6, 6 qui iam nihil in -m patiebatur, in occulto coronabatur. MAX. TAVR. serm. 1, 1M. quidquid intrinsecus clausum tenetur, in -m rationabili manifestatione producitur (RVRIC. epist. 2, 30 p. 413, 24 nostram in -m producimus noxam). Ps. THOM. apoc. l. 4 dicam tibi, quae in -m nunc fiunt hominibus. ACT. Petr. 11 ostende te in -m omnibus adstantibus. 2 *usu praepositionali* (*cum gen. sec. gr., cf.* in conspectu *sim.*): ITALA deut. 11, 26 (Lugd.) ego do vobis in -m vestri hodie benedictiones et maledictiones (*gr.* ἐνώπιον ὑμῶν, *Lucif. Athan. 1, 6 p. 74, 22* ante conspectum vestrum, *Vulg.* in conspectu vestro). 12, 12 (Lugd.) epulabitis in -m domini dei vestri (*gr.* ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, *Vulg.* coram domino deo vestro).

? 3 in pala (*nisi* -am *legendum, sc.* -ā; *cf. etiam p. 108, 72. 78*): ITALA Ioh. 16, 25 (cod. d) venit hora, cum iam non in proverbiis loquar vobis, sed in -a de patre manifestabo vobis (*gr.* παρρησίᾳ, VVLG. -m, *aliae vers.* aperte, evidenter). ACT. Petr. 17 quae . . . .illi astutia sua et malitia sepe abripuerunt, in -a adprobantur.

deriv.: depalo, dispalesco. *compos.*: propalam.

palamis *v.* pelamys. **palang-** *v.* phalang-.

palanter *v.* palor.

? **palantus:** ⟨h⟩amo interfectus GLOSS. V 379, 39 (*item* GLOSS.[L] Corp. P 26). Pallante . . . interfecto *temptavit Heraeus coll. Verg. Aen. 10, 533* (*v. indicem Goetzii*), impalatus *dubitanter Lindsay*.

palārae *v.* phalerae. **palārica** *v.* fal-.

pālāris, -e. *a* 1. palus. *i. q. ad palos pertinens*: STAT. silv. 4 praef. 9 sphaeromachias spectamus et -is (pil- *edd. vet.*) lusio admittit *spectatores* (*spectat ad exercitium infra allatum*). VLP. dig. 7, 1, 9, 7 silvae -is . . . usus fructus (*i. unde pali solent sumi*).

n. plur. pro subst. **pālāria,** -ium. *genus militaris et gladiatorii exercitii* (*ad rem cf. Veg. mil. 1, 11; v. etiam l. 35*): CHAR. gramm. p. 37, 11 B. (*inter* neutralia semper pluralia) haec -ia, cum milites ad palos exercentur (*item* EXC. Bob. gramm. I 550, 11 GLOSS. V 574, 47). GLOSS. I p. 248 (*sine interpr.*). II 388, 38 ὅταν οἱ στρατιῶται μεθ' ὅπλων γυμνάζωνται: haec -ia; singularia non habet.

p(a)lasea, (-ae) *f.* *orig. inc.* *i. q. cauda bovis in sacrificio mactati*: ARNOB. nat. 7, 24 p. 371, 13 sq. M. quid palasea sive, ut quidam cognominant, plasea (-ss- *trad.*)? *ibid.* p. 371, 16 bovis cauda est plasea siligine et sanguine delibuta. 7, 25 p. 373, 22 cauda et plasea. GLOSS. I p. 248 plasea: bovis cauda. *Gatti.*

palat(h)a, -ae *f.*, παλάθη. *in codd. saepius* palata, παλατ- HIER. in Os. *plur.* -i *l. 62 sq.* [*de* VVLG. Iudith 10, 5 *v.* lapatis *supra vol. VII 2, 941, 9 sqq., ubi addatur* ITALA Complut. lapateis, Corb. lapaces; *dub.* GLOSS. V 505, 34 lapates: Caricas (*cf. l. 64 et Onom. vol. II 188, 63*).] *i. q. massa, placenta ficorum, Caricarum*: HIER. nom. hebr. p. 51, 9 Debelaim -ae ([*spectat ad Os. 1, 3 ut*: HIER. in Os. 1, 3/4 l. 178, *ubi res explicatur.* EVCHER. instr. 2 p. 147, 6 D. in Osea propheta -as dicunt]. *item* p. 54, 5. 57, 16. *cf.* epist. 78, 41, 1 *Almon-Deblathain* vertitur in 'contemptum -arum'). VVLG. II reg. 16, 1 sq. *asini* onerati erant ducentis panibus et centum alligaturis uvae passae et centum massis -arum . . . ; (2) panes et -ae ad vescendum pueris (*huc spectat* EVCHER. instr. 2 p. 147, 4 -ae in regnorum massae, quae de recentibus ficis conpingi solent [*inde fortasse depravatum*: GLOSS.[L] Corp. P 54 -i: massa de recentibus uvis. GLOSS. V 380, 2 -i: de crescentibus uvis]). I par. 12, 40 afferebant . . . farinam, -as, uvam passam *eqs.* GLOSS. -ae: massae Caricarum. -as: Caricas.

[**palathium,** παλάθιον, *e coni. sec. Salmasium* MART. 13, 27 tit., *v. sub* petalium.]

palātīnus *v. Onom.*

pālātio, -ōnis *f.* *a* 2. palare. [*ad* palatium *spectare videtur* NOT. Tir. 59, 87 prior -o (*antea*: in palatio, *postea*: prior actio. *v. Schmitz ad l.*).] *i. q. actio palandi, defixio palorum vel ipsi pali defixi*: VITR. 2, 9, 10 *alnus* in palustribus locis infra fundamenta aedificiorum -bus crebre fixa . . . permanet inmortalis *eqs.* (*inde* CET. FAV. 12 p. 297 -es spisse defixae structuram supra se factam . . . servant).

palātium *v. Onom.* (*de re et de notione v. Ziegler, RE XVIII 3, 6 sqq.*).

***palātum** (palātus), -ī *n.* (*m.*). [*orig. inc. Sch.*] *de orig.*: ISID. orig. 11, 1, 55 -um nostrum sicut caelum est positum, et inde -um a polo per derivationem (*cf.* GLOSS. V 509, 18); sed et Graeci similiter -um οὐρανὸν appellant *eqs.* NOT. Tir. 58, 37. *de genere et formis*: -us CIC. fin. 2, 24. SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 38 (*var. l.*). CASSIOD. in psalm. 16, 1 l. 37. VITA Caes. Arel. 2, 32 (-um *cod. unus*). GLOSS. III 175, 29 (*nom.* -um: VARRO rust. 1, 66. 3, 3, 7 LVCR. 4, 615. *al.*). *cf. acc.* eundem -um CHIRON 12. *plur. non nisi* POMPON. Atell. 187/8 (*pro sing.; contra sing. cum respectu plurium e. g. l. 74. 82*). COLVM. 6, 37, 7. 8, 16, 4. *de notione*: CHAR. gramm. p. 458, 19 B. οὐρανίσκος (*item* EXC. Bob. gramm. I 554, 2 GLOSS.). *adde* AVG. *infra sub I et* ISID. *supra.* *legitur inde ab* ENN., POMPON., VARRONE, CIC.; *gr.* τὸ παλάτιν *Hippiatr. gr. II p. 293, 17.* [*it.* palato; *sard. mer.* paláu; *prov.* (*Nice*) palat, *vasc.* palat; *palatium: *francog.* palais. *cf. M.-L. 6160. Battisti-Alessio IV 2728. Wagner II 207. Wartburg VII 490 sq. Corominas III 617. St.*] [*loco vix sano*: SER. SAMM. 123 sugit . . . sinapi -oque agitat (agit et *fere codd.*) pariter retinensque vomensque (*offendit mensura* pāl-; *ceterum* -um *in dactylis apud* SER. SAMM. *et alibi semper versum claudit*; atque -o agitat *vel* pollutum ore agitat *edd. vet.*; *ad rem cf. p. 111, 61 et Plin. nat. 20, 236* gargarizatur cum aqua mulsa).]

I *usu peculiari de orbe caeli concavo* (*ex usu sub II illustrato sec. gr.* οὐρανός, οὐρανίσκος, *quae voces etiam notionem palati accipiunt*): ENN. frg. inc. 16 caeli -um (*affert* CIC. *l. 76. ceterum huc spectat*: AVG. civ. 7, 8 p. 284, 2 D. quod hiatus noster, cum os aperimus, mundo similis videatur; unde et -um Graeci οὐρανὸν appellant, et nonnulli, inquit *Varro* [*frg. 169 F.*], poetae Latini caelum vocaverunt -um *eqs. cf.* ISID. *supra*).

II *usu sollemni de parte oris superiore concava eiusve muneribus* (*hic illic vergit in notionem totius oris, e. g. l. 35. 38. p. 111, 12. 19*): A *proprie*: 1 *respicitur munus edendi, gustandi sim.*: a *mera vi instrumenti hominis, rarius animalis*: α *manducantis, haurientis sim.*: POMPON. Atell. 187/8 neque malis molui neque -is pinsui (pilatim *Bothe*, pistillis *Munk*). NOVIVS Atell. 16 artivit linguam in -um, coepit labia sugere (*sc. cibum exspectans? an spectat ad basiationem?* [*cf. p. 111, 64*]). CIC. nat. deor. 2, 135 *stomachus* -o extremo atque intimo terminatur. PROP. 4, 9, 21 sicco torquet sitis ora -o (*sim. de sitiente*: VVLG. thren. 4, 4 adhaesit lingua lactantis ad -um. PRVD. ham. 861 sitientibus . . . digitum *umidum* insertare -o [*sec. Luc. 16, 24* refrigeret linguam *ut* DRAC. laud. dei 3, 66 rogans ardente -o *eqs.*]). OV. met. 15, 141 boum dabitis caesorum membra -o (*cf.* CLAVD. 20, 329 tradunt . . . -o *pavones*). fast. 4, 533 oblito fertur *Ceres* gustasse -o *papaver* (trist. 4, 1, 31 Dulichio lotos gustata -o. *cf.* CASSIOD. *sub β*). trist. 1, 8, 43 tenero . . . ducenda -o . . . ubera *nutricis*. LACT. opif. 10, 17 *bestiae aquam* conprehensam linguae sinu . . . ad -um . . . conplodunt; haec itaque -i concavo tamquam testudine tegitur. PRVD. cath. 7, 120 *Ionas balaenae* os omne transit et -um praeterit. DRAC. Romul. 8, 412 molli . . . -o exultant *agni* potare cibos atque edere potus (*i. lac*). *in imag. vel comparatione*: PRVD. apoth. 980 obmutesce, furor . . . , canis improbe, . . . lacero consumens verba -o. perist. 13, 12 ut liquor ambrosius . . . inbuit -um . . . , sic deus interius sentitur. β *gustantis*: LVCR. 4, 615 qui sentimus sucum, lingua atque -um (SEN. epist. 109, 7 aptatus l. -oque est ad . . . gustum. *cf.* PLIN. nat. 11, 171 in gustatu linguae vice carnosum aquatilibus -um. 11, 174 intellectus saporum ceteris in prima lingua, homini et in -o. LACT. opif. 10, 20 [*gustatus linguae, non -o tribuitur*]. CLAVD. MAM. anim. 1, 8 p. 68, 3 per l. atque, ut volunt alii, per -um sapores sentit *anima*). 4, 620 *cibi sucus* per caulas . . . -i diditur. 4, 627 voluptas est . . . fine -i. 4, 651. CIC. fin. 2, 29 quae *voluptas* -o percipiatur, quae auribus. PLIN. nat. 8, 132 *murum Ponticorum* -um in gustu sagacissimum. ARNOB. nat. 2, 7 p. 73, 6 M. utrum sapor in rebus sit an -i contagionibus fiat. 4, 6 p. 209, 8 ut ad sensum -i . . . veniant rerum . . . sapores. PRVD. ham. 300 auribus atque oculis, tum naribus atque -o quaeritur . . . usus. AVG. gen. ad litt. 7, 13 ad sensus . . . fistulae deducuntur . . . , ad -um propter . . . gustandum. QVODV. de IV. fer. 1, 9 sapor ipse faucibus atque -o iudicante discernitur (*cf.* MACR. Sat. 7, 9, 21 -um . . . , quo de gustatibus iudicatur). CASSIOD. in psalm. 16, 1 quidquid . . . -us gustat (*cf. l. 36*). *al.*

b *accedit notio sensus, affectus* (*spectat maxime ad gustatum; ad voluptatem edendi sim. e. g. l. 65 sq. p. 111, 1. 8*): VARRO Men. 549 nec multinummus piscis . . . neque ostrea . . . quivit -um suscitare (*cf.* OV. Pont. 1, 10, 13 non . . . exacuet torpens sapor ille -um. SEN. benef. 4, 6, 3 -um . . . saporibus exquisitis ultra satietatem lacessentia. dial. 7, 11, 4 -um suum delectantes. 11 [12], 10, 5 -um . . . excitatur). rust. 1, 66 *oleas quasdam* propter amaritudinem respuit -um (*cf.* SER. SAMM. 476 non detractante -o). 3, 3, 7 quae *aviaria* -um suave domini paravit . . . , in quibus stabulentur turdi ac pavones. CIC. fin. 2, 24 ut cui cor sapiat, ei non sapiat -us. 2, 91 hoc est non modo cor non habere, sed ne -um quidem (FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 superiorem partem avium . . . qui edint, eos -um ⟨non⟩ habere [parum delicatum *suppl. Hertz*; eis -um hebere *Gronov*]). nat. deor. 2, 49 dum -o quid sit optimum iudicat *Epicurus*, 'caeli -um', ut ait Ennius, non suspexit (*cf.* SEN. epist. 92, 7 bene esse homini, si -o bene est). MORET. 53 neu sola -o sit non grata Ceres. HOR. sat. 2, 2, 24 *pavone* potius quam gallina tergere -um. 2, 4, 18. 46 *piscium natura* ante meum nulli patuit quaesita -um. 2, 8, 38 fervida . . . subtile exsurdant vina -um. epist. 2, 2, 62 (*in imag.*) convivae . . . poscentes vario multum diversa -o. SEN. epist. 47, 8 *obsonatoribus* dominici -i notitia subtilis est. 78, 23 ne quid -o iam calloso parum ferveat. COLVM. 8, 16, 4 docta . . . et erudita -a fastidire docuit

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fluvialem lupum. 10, 110 torpenti grata -o intiba (IVV. 10, 203. *adde* OV. *supra*). PETRON. 55, 6 vers. 2 tuo -o clausus pavo pascitur. 93, 3 vers. 2 Afrae volucres placent -o. PLIN. nat. 9, 122 ut experiretur in gloria⟨m⟩ -i, quidnam saperent margaritae. 14, 72 iudiciorum ac -i peritissimum e libertis. 15, 8 -um delicatiore sententia. 15, 18 *olei* medicatio alia . . . , -i gratia, nulla est. MART. 14, 220 servire -um *coqui* nolo (*syn.* gulam). QVINT. inst. 1, 2, 7. IVV. 11, 11 quibus in solo vivendi causa -o est. *al.* *in comparatione*: QVINT. inst. 6, 3, 19 orationis condimentum, quod sentitur latente iudicio velut -o.

2 *respicitur munus loquendi* (*animalium* OV., APVL.): CATVLL. 55, 21 obseres -um (*sc. tacendo, cf. 55, 18* linguam clauso tenes in ore). CIC. Tusc. 1, 37 loqui . . . , quod fieri nec sine lingua nec sine -o nec sine faucium, laterum, pulmonum vi . . . potest. nat. deor. 1, 92 (*iuxta* linguam, dentes, fauces). NIGID. Gell. 19, 14, 7 si ea *N* littera esset, lingua -um tangeret. HOR. sat. 2, 3, 274 balba feris annoso verba -o (*cf.* PERS. 1, 35 tenero subplantat verba -o). OV. am. 2, 6, 47 *non* stupuerunt verba -o *psittaci morientis*; clamavit moriens lingua *eqs.* EPIST. Sapph. 111 deerant . . . verba -o. APVL. flor. 12, 6 eo facilius verba hominis articulant *psittaci* patentiore plectro (*i. lingua*) et -o (*cf.* PRVD. perist. 10, 6 plectrum -i et faucium . . . tibi tortor revulsit). LACT. opif. 10, 13 nisi acumen suum -o inliserit *lingua*. VVLG. Ezech. 3, 26 linguam tuam adhaerescere faciam -o tuo et eris mutus (*cf.* HIER. *ad l.* -o vel gutturi). MART. CAP. 3, 261 *facit* G spiritus cum -o; . . . K faucibus -oque formatur; L lingua -oque dulcescit; . . . Q appulsu -i ore restricto. SIDON. epist. 8, 9, 1 per musicum -i concavum tinnientes *versus*. *al.* *cum attributo, quod spectat potius ad facultatem loquendi*: DRAC. Romul. 8, 13 mollia blandifluo delimas verba -o, *o Homere*.

3 *vario respectu*: **a** *de membro animalium*: VERG. georg. 3, 388 *arietem*, nigra subest udo . . . cui lingua -o, reice (*in eadem re*: COLVM. 6, 37, 7 in linguis et -is maculae. 7, 3, 1 si -um atque lingua concolor lanae est). OV. met. 3, 85 venenifero . . . -o *anguis* (*cf. 3, 74* pestiferos . . . rictus *et* DRAC. laud. dei 1, 462 *serpens* venenum . . . parans spumante -o). COLVM. 6, 2, 7 *bovi domando* totum . . . os et -um sale defricato. 6, 14, 2 tumor -i cibos respuit. *ibid.* ferro -um ⟨prodest⟩ sauciare (*inde* VEG. mulom. 4, 14). 7, 5, 22 (*bis*). PLIN. nat. 1, 11, 65. 11, 162 *piscibus* multis et in -o *dentes*. 11, 165 musculus marinus . . . habet . . . saetis intus os hirtum et linguam etiam ac -um. 28, 100 *hyaenae* -o . . . arefacto . . . ulcera oris emendari. PELAGON. 37 *equo* febrienti sanguinem . . . de -o . . . detrahe (*sim.* 65. 308 CHIRON 11. 547. *al.*). 120 *equi* -um fricato (*Hippiatr. gr. I p. 160, 3 τὸν οὐρανίσκον*). CHIRON 138 epiforam . . . in -o vel faucibus. *ibid.* in -o vel tussillis. *al.* VEG. mulom. 3, 2, 1. *al.* **b** *de membro hominum*: OV. met. 6, 306 duro lingua *Niobes* -o congelat. 12, 253 disiectis . . . ossibus oris acta retro naris medioque est fixa -o (*in pugna ut*: SIL. 7, 651 harundo . . . umenti ferrum admovit . . . -o. PRVD. psych. 422 *ut saxum* recavo misceret labra -o). trist. 3, 3, 21 suppressa . . . lingua -o (*indicium defectionis ut*: HIER. psalt. sec. Hebr. 22, 16 lingua mea adhaesit -o meo [*Vulg.* faucibus]. *cf. l. 23. p. 110, 31*). CELS. 4, 1, 2 quae in ore sunt non lingua tantummodo -oque terminantur. 4, 7, 3 -um unguere. *ibid.* incidere . . . in -o citra uvam. 5, 27, 3^{C} ne quod in gingivis -ove aliave parte oris ulcus habeat (*cf.* 6, 11, 3 ulcera a gingivis incipiunt; deinde -um totumque os occupant, tum ad uvam faucesque descendunt. MARCELL. med. 11 tit. -i exulcerationi remedia). 8, 1, 4 per medium -um una *sutura* procedit *eqs.* LVCAN. 4, 328 rescisso . . . nocent suspiria dura -o *sitientium* (*cf.* 9, 744 pestis . . . in sicco linguam torrere -o coepit). PLIN. nat. 11, 167 est exemplum dentis homini et in -o geniti. 11 175, ultimo dependet -o *uva*. TAC. ann. 14, 51, 1 inlitum -um eius *Burri* noxio medicamine. SER. SAMM. 279 *acetum* clauso versatum agitare -o (*cf. p. 110, 10 et Plin. med. 1, 17, 2* acetum . . . gargarizatur). LACT. opif. 11, 9 fistula spiritalis . . . interpatet in extremis -i regionibus. DRAC. Romul. 6, 48 ut lambens lingua -um tergat *osculando*. ORIBAS. eup. 4, 16, 2 p. 541 mel cottidie -um tangere (*gr. τὸ φαρύγγεθρον*). *al.*

B *in imagine de organo interioris hominis, quo percipiuntur res, quae gustatum excedunt* (*accedit gen. gerund. l. 75; alias imag. et comparationes v. l. 8. p. 110, 43*): AVG. in epist. Ioh. prol. *epistula dulcis* omnibus, quibus sanum est -um cordis, ubi sapiat panis dei (in psalm. 30, 2 serm. 3, 6. 61, 1 video vos . . . audire et gaudeo -o c. vestri. GREG. M. in euang. 36, 1 p. 1266^{B} cibum vitae ex -o c. tangite [*sec. psalm. 33, 9* gustate . . . quoniam suavis est dominus]. *cf.* AVG. in euang. Ioh. 7, 2 si quis habet -um sanum in corde. 26, 5 ut sanum sit intus -um vera iudicandi). in euang. Ioh. 43, 10 ('mortem gustabit') quo -o, quibus faucibus mors gustatur . . . ? (*cf.* serm. 37, 10 ubi est -um, quo gustatur hoc? [*sc. bonum esse operari, prov. 31, 18*]). in psalm. 30, 2 serm. 3, 6 (*ad impium*) -um de febre iniquitatis perdidisti (*cf.* VITA Caes. Arel. 2, 32 -us cuiusque cum verbum dei fastidit, anima eius febrit). 51, 18 da mihi -um cui iucundum est *nomen tuum*. 96, 1 si . . . adsit -um fidei, cui sapiat mel dei. ARATOR act. 1, 582 animi pleno gustare -o interior festinet homo *panem poli (i. Christum)*.

palātus *v.* palatum. **palculus** *v.* pauculus.

palē, *acc.* -ēn *f.*, πάλη. [*videtur confundi cum* Pales *p. 112, 3.*] *i. q. ars palaestrae, luctandi* (GLOSS.^{L} I Ansil. PA 127 -e: lucta graece): STAT. Theb. 6, 830 *Tydei* corde (cura *Garrod*) labores ante alios erat uncta -e[s] (SCHOL.: 'uncta -es': palaestrae studium). Ach. 2, 155 liquidam nodare -en (*cf. silv. 3, 1, 157* nodare palaestras). SIDON. carm. 9, 188 *iuvenes* doctos . . . -en Therapnis. *-en exercent mimi sim.*: SIDON. carm. 23, 302 mimos, schoenobatas . . . iocos, -en, rudentem . . . explicare. epist. 9, 13, 5 vers. 69 thymelen -enque doctas . . . citharistrias.

1. *palea, -ae *f.* [*formationis parum perspicuae; voces plus minusve similes eadem fere notione praeditae in linguis cognatis inveniuntur. Sch.*] *de origine*: VARRO rust. 1, 50, 3 (*inde* capp.) *in area stramentum* discedit in aperto loco palam, a quo potest nominata esse -a. ISID. orig. 17, 3, 19 -a a quibusdam vocari dicitur, quod pala ventiletur . . .; gentiles autem -am a quadam Pale frugum inventrice nominaverunt *eqs.* *scrib.* pall- *hic illic in codd.*, palia GREG. TVR. Franc. 7, 14 p. 336, 16 (*var. l.*). *de numero*: PROB. app. gramm. IV 195, 30 *inter pluralia tantum*. SERV. georg. 1, 192 notandum -am dictam numero singulari contra artem (*sim.* FRG. Bob. gramm. VII 544, 21). *exstat plur. inde a* CATONE (*sexies*), LVCIL. (*semel*), *sing. inde a* CIC. (*3/plur. 2*), VARRONE (*8/4*), VERG. (*2/1*); *praevalet plur. maxime apud* COLVM. (*3/46*), PALLAD. (*4/23*), VVLG. (*—/19*), *sing. praeferunt imprimis* VARRO (*v. supra*), PLIN. nat. (*21/11*), CHIRON (*4/2, apud* VEG. mulom. *resp. plur.*), AVG. (*uterque numerus persaepe, sed sing. longe praevalere vid.*). *in versionibus saepe plur. pro sing. graeco ponitur, e. g.* Matth. 3, 12 = Luc. 3, 17 triticum . . . -as (*omnes codd. excepto* d Luc. 3, 17 -am; *gr.* σῖτον . . . ἄχυρον). EDICT. imp. Diocl. 17, 7. *variant sing. et plur. e. g.* CIC. fin. 4, 76 (*cf. etiam* parad. 20). VARRO rust. 1, 50, 2 (*cf.* capp.). COLVM. 2, 10, 14. PLIN. nat. 33, 60 *et* 94. *adhibetur sing. fere collective (nota* AVG. in epist. Ioh. 3, 10 qui -a erant. *sim.* serm. 4, 34. *al., plur. p. 115, 48), cum respectu certarum plantarum e. g.* PLIN. nat. 18, 79. 298. 304. 22, 121, *de tegmine unius grani fortasse p. 114, 54 sq. 68.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 187 -is, quas Graeci ἄχυρα vocant (*cf.* EXC. Bob. gramm. I 553, 25 -a: ἄχυρον. GLOSS. -a: ἄχυρον. ἄχυρα. -ae: ἄχυρα). *legitur inde a* CATONE, LVCIL., CIC., VARRONE, *frequentant* COLVM., PLIN. nat., PALLAD., AVG. [*fere i. q. acus: raet. or.* pajola, *centr.* paya, *occ.* pała; *francog. vet. et med.* paille; *i. q. stramentum: val.* paie; *it.* paglia; *sard. centr.* padza, *mer.* palla; *raet. or.* paye; *francog.* paille; *prov. vet.* palha, *var. dial. francoprov., prov., vasc.*; *cat.* palla; *hisp.* paja; *port.* palha. *cf. M.-L. 6161. Battisti-Alessio IV 2721. Wagner II 237. Wartburg VII 491 sqq. Corominas III 613. Machado^{2} III 1737. St.*] [*confunditur cum* pala CHIRON 250 OROS. hist. 7, 39, 14, *v. etiam infra sub IIA.*]

I *usu sollemni respicitur pars herbarum, plantarum*: **A** *proprie significantur tamtegmenta granorum (v. maxime p. 114, 45 sqq. 52. 54 sqq. 65.68. 116, 48) quam omnis superior pars culmi exceptis granis, quas notiones distinguere saepe nequimus. plerumque enim cum respectu triturae, ventilationis dicitur de reliquiis minutis spicarum vel culmorum (v. l. 68. p. 113, 19 et cf.* GLOSS.^{L} V Aa P 38 -a: tritura frumenti. *accedit adi.* minuta: PAVL. FEST. p. 10 PLIN. nat. 18, 299 PALLAD. 12, 7, 22 AMM. 23, 4, 5); *culmi longi respiciuntur maxime p. 113, 48. 74; spicis exceptis p. 114, 63. gr. respondet fere* ἄχυρον. *de usu et notione egit Labhardt in: Sache, Ort und Wort, Festschr. J. Jud, 1943, 222 sqq.* *iuxta ponuntur* (*fere distincte*): acus: CATO agr. 37, 2. 54, 2. VARRO rust. 1, 52, 2 a. ac -a. PLIN. nat. 18, 99; *cf.* PAVL. FEST. p. 9 -ae etiam quaedam de frumento acus dicuntur. *ceterum cf. p. 113, 72. 114, 2.* furfur: COLVM. 8, 6, 1 *et p. 113, 8 sqq.* stramentum: CATO agr. 37, 2. VARRO rust. 1, 13, 4 s. ac -a. COLVM. 1, 6, 22 s. aut -is (PELAGON. 363). PLIN. nat. 10, 94 -a et s. 15, 59 s. solidis -isve. 18, 79. 297 e stramento -am quaerunt. PALLAD. 3, 25, 17. 4, 10, 18 in . . . s. minutis vel in -is. *variat ut syn.* SVLP. SEV. epist. 1, 11 (*cf. iam* COLVM. 8, 5, 3). *distinguuntur*: arista: PLIN. nat. 18, 298 RVFIN. Orig. in lev. 16, 5 p. 499, 17. AVG. in psalm. 47, 11 (a. *pars est* -ae, *ut fortasse etiam* CONSVLT. Zacch. 1, 23 p. 29, 18. *ratione inversa fortasse p. 115, 12*). ANON. in I Cor. (ed. Frede) 81^{A} culmos, aristas et -as. culmus: VERG. georg. 1, 192 PLIN. nat. 18, 300 ANON. *supra*. stipula: PLIN. nat. 18, 80. 298 CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 74, 10. *stipulae minuuntur in -as* HIER. in Is. 25, 9—12 l. 26 in Ier. 23, 28/29 p. 287, 13. *distinctione incerta* RVFIN. Basil. hom. 2, 4 p. 1738^{B} VEREC. in cant. 1, 8 D. *opponuntur*: frumentum: COLVM. 2, 20, 5 IREN. 4, 4, 3 (4, 7 H.). 5, 28, 4 ZENO 2, 45 (1, 33, 3 L.). *al.*, granum: CIC. Verr. II 3, 114 COLVM. 2, 9, 15 PLIN. nat. 18, 80 AVG. in epist. Ioh. 3, 10. *al.*, triticum: ITALA *p. 114, 79. 83.* CYPR. unit. eccl. 9 HIL. in psalm. 131, 11. *et saepe.* *pertinet maxime ad frumentum, hordeum sim., sed etiam ad fabam aliaque legumina; genus determinatur per adi.* CATO agr. 54, 2 triticeas et hordeaceas, *gen.* COLVM. 7, 4, 2 leguminum. 11, 2, 50 eius *fabae* (PALLAD. 4, 8, 1). PLIN. nat. 22, 121 tritici vel hordei (PALLAD. 12, 7, 22. *al.*), *praepos.* ex COLVM. 6, 3, 3 ex milio . . . ex hordeo . . . ex tritico. 7, 3, 22 ex leguminibus. 11, 2, 100 ex ervo.

1 *exempla usus -arum illustrantia*: **a** *-a alimentum, nutrimentum est*: **α** *plantarum*: CATO agr. 33, 3 in vinea vetere . . . circum capita addito stercus, -as *eqs.* 37, 2 stercus unde facias: stramenta, lupinum, -as, fabalia, acus, frondem. COLVM. 1, 6, 22. 11, 3, 62

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rapae semina Hyginus putat . . . -is inspargi debere (*in eadem re*: PLIN. nat. 18, 131 PALLAD. 9, 5, 2). arb. 10, 5 stercore vel -a conspargito solum. PLIN. nat. 19, 83 *raphanus* fimum odit, -a contentus. 19, 84 *si terrae* caverna -ā insternatur. PALLAD. 1, 36, 2 radicibus virgultorum prosunt laetamen et -ae. 4, 8, 1 -as fabae . . . adfundunt *oleis*. *β animalium*: CATO agr. 54, 2 ('bubus pabulum') -as triticeas et hordeaceas. VARRO rust. 2, 2, 19 *ovibus* -a, vinacea, furfures obiciuntur (CIL IV 4000 *v. infra*. PALLAD. vet. med. 39, 1 cretam -am cum f. triticeis. PELAGON. 442 CHIRON 250. *al.*). 2, 5, 12 tauros . . . herba et -a ac faeno facio pleniores (2, 8, 2 -is, f., hordeo. COLVM. 1, 6, 9 frumenta, f., frondes, -ae ceteraque pabula. 11, 2, 100. PLIN. nat. 18, 297. 18, 299 -a plures gentium pro faeno utuntur. CIL IV 4000 [*in laterculo*] -a *tot*, f. *tot*, . . . furfure *tot. al.*). COLVM. 2, 10, 35 *cicera* mixta -is succretis (6, 3, 4 *ervum. ibid.* vinacia . . . cum -is. *cf.* 5, 12, 4 *cytisum* -is permisceto [6, 3, 8 *ervum.* arb. 28, 4]. 11, 2, 83 glans . . . -is immiscenda est [*sim.* 11, 2, 101]). 6, 3, 3 minus commode tuemur armenta -is *eqs.* 7, 1, 1 -is . . . gliscit *asellus. al.* PLIN. nat. 18, 99 acus vocatur, cum per se pisitur spica tantum . . ., si vero in area teritur cum stipula, -a, in maiore terrarum parte ad pabula iumentorum. 18, 300. APVL. met. 9, 13, 2 circa praesepium capita demersi *asini* contruncabant moles -arum. TERT. anim. 32, 6. ITALA Is. 11, 7 (Iren. 5, 33, 4, *cf.* VVLG.) et leo et bos manducabunt -as (*sim.* 65, 25 [*ibid.*]. *explicat* PS. AMBR. serm. Sess. 3, 10 p. 138[B] id est aridas escas. *ceterum cf. e. g.* HIER. *ad l.* RVFIN. Orig. in gen. 2, 5 p. 36, 10). NEMES. cyn. 293 hordea . . . -asque leves praebere *equis* (CAPITOL. Gord. 28, 2. HIER. vita Hilar. 5 [*ad corpus libidinosum*] aselle, faciam ut non calcitres: nec te hordeo alam, sed -is. ITIN. Anton. Plac. rec. A 40). *al.* *γ hominum* (*v. et l. 60. p. 114, 53*): HEGES. 5, 39, 2 p. 381, 24 vetustae quoque -ae . . . requirebantur *ab esurientibus* (*gr. Ios. bell. Iud. 6, 198* χόρτον . . . σπαράγματα). 5, 40, 1 p. 382, 7 asperiora -arum vel coriorum dura.

b *-a ad aedificandum adhibetur*: *α ratione varia*: CATO agr. 14, 3 *ad villam aedificandam* dominus praebebit . . . -as, terram unde lutum fiat. 92 *ad granarium oblinendum* lutum de amurca facito, -arum paulum addito (*item adhibetur ad parietes linendos, tectoria sim.*: 128 *terrae* amurcam infundito, -as indito. VITR. 2, 4, 3 calx -a commixta. COLVM. 1, 6, 14 [*inde* PALLAD. 1, 19, 2]. 2, 19, 1 area . . . permixtis -is cum amurga *paratur* [*in eadem re ibidem iterum et* PALLAD. 7, 1]. PETRON. 135, 8 vers. 8 paries . . . -a satiatus inani. VVLG. Ezech. 13, 10 luto absque -is [*cf.* HIER. *ad l.*]). VITR. 2, 1, 5 sine tegulis, subacta cum -is terra, tecta. 7, 1, 2 *in ruderatione* coaxationibus factis, si erit, filix, si non, -a substernatur, *ne lignum calce corrumpatur* (*inde* CET. FAV. 19. *in eadem re*: PLIN. nat. 36, 187 PALLAD. 1, 9, 3. 6, 11, 1). PLIN. nat. 10, 94 -a et stramento rostrum eius *insulae* firmantes *hirundines* (*item de avibus*: EVSTATH. Basil. hex. 8, 5, 11 in fabricando nido -as . . . conportat *hirundo* [*gr. p. 176*[D] τὰ . . . κάρφη, *Ambr. hex. 5, 17, 56* festucas]). VITAE patr. Iurens. 57 M. *rivi alveus inaltatur* implexis viminibus, -arum quoque ac lapidum admixtione permixta (*postea*: stramenta). *β in lateribus conficiendis*: LVCIL. 325 latere⟨m⟩ qui ducit, habet nihil amplius . . . quam commune lutum a -is cenoque aceratum (cenumque aceroso *trad.*, ac -as caenumque aceratum *editores plerique. cf.* PAVL. FEST. p. 20 aceratum lutum cum -is mixtum [*item* p. 187 *et* NON. p. 445, 20 *qui pergit* ut laterariis usus est]). VITR. 2, 3, 1 -ae . . . in his (*sc. lateribus harenosis sim.*) non cohaerescunt. ITALA exod. 5, 7–18 (Lugd., *cf.* VVLG.) iam non adponetis dare -am populo in latere . . .; ipsi . . . colligant sibi -as (stipulam *Vulg.*) . . .; (12) colligere stipulam ad -as *eqs.* (VVLG. ad colligendas -as. *huc spectant*: HIER. epist. 18 A, 2, 2 ex luti et lateris -arumque opere. 22, 24, 3 -as et lateres Aegypti. PRVD. ham. 465 limo et -is servire. *al.*, *de victu* vili . . . et -is simili *intellegit* RVFIN. Orig. in exod. 3, 3 p. 169, 2). PALLAD. 6, 12 terra creta diligenter et . . . purgata mixta cum -is diu macerabitur *eqs.*

c *-a stramento vel tegmento est*: *α substernitur animantibus* (*maxime animalibus*): VARRO rust. 1, 13, 4 cohors . . . crebro operta stramentis ac -a occulcata pedibus pecudum. 3, 10, 3 *anserum haras* substernendum -a (COLVM. 6, 30, 1 -ae . . . equis . . . substernendae. 8, 5, 11. 8, 7, 2 substernantur . . . mundissimae -ae. VEG. mulom. 2, 9, 4). 3, 10, 4 *anseres* molle habeant substramen e -a (*inde* COLVM. 8, 14, 9). HOR. sat. 2, 6, 88 (*mus in fabula*) pater ipse domus -a porrectus in horna. COLVM. 6, 30, 2 *in stabulis* emundata . . . humus et -ae superiactae. 8, 5, 3 mundissimis -is constrata cubilia *avium* (*sec. Varronem rust. 3, 9, 8* acus substernendum). PETRON. 33, 4. PELAGON. 363 ut -is aut straminibus stabula consternantur. SVLP. SEV. epist. 1, 11 (*bis de cubili hominis* [*syn.* stramentum]. *item*: VEN. FORT. Mart. 3, 277 [*276* stramina lecti]. VITAE patr. Iurens. 127 M. -is . . . lectuli . . . vili . . . sagello constrictis). *β ad res conservandas adhibetur* (*cf. supra l. 42*): VARRO rust. 1, 57, 2 *granariorum* solum -is substernunt (*in eadem re*: PLIN. nat. 18, 306 -a substernantur *scrobes*). 1, 59, 1 *poma* supra -as posita servari (*in eadem re*: 1, 59, 3 substrata -a vel etiam floccis [PLIN. nat. 15, 59 stramentis solidis -isve. PALLAD. 3, 25, 17]. AVG. *infra*). SEN. nat. 4, 13, 9 -is, quibus custodiunt *glaciem transportandam* (*cf.* AVG. civ. 21, 4 p. 492, 15 D. quis -ae dedit vel tam frigidam vim, ut obrutas nives servet, vel tam fervidam, ut poma inmatura maturet? [*sim.* 21, 7 p. 502, 16]). COLVM. 8, 6, 1 si -is obruas *ova* ([*ad rem cf. l. 6. 7 et Varro rust. 3, 9, 12* condunt in . . . acus]. *ibid.* -is ac furfuribus. 12, 44, 1 labra -is siccis. PALLAD. 2, 15, 19 *nuces* vel -is . . . vel harena vel foliis. *al.; cf.* 3, 25, 9 pira obruta inter -as *servare*). 12, 44, 1 *ad uvas custodiendas* labellum . . . inpleto -is quam siccissimis cribratis. PLIN. nat. 10, 154 ut ova . . . inposita -is igne modico foverentur. 10, 167 *ova* servari . . . hieme in -is (19, 106 *cepas.* 23, 11 *uvas.* PALLAD. 4, 10, 18 *citrea* in . . . straminibus minutis vel in -is tecta. *abl. nudo, si recte trad.*: PLIN. nat. 19, 115 alium -a servari). PALLAD. 3, 25, 26 *cydonea* -is separata demergunt. 12, 6 -is condita alia.

d *varia*: VITR. 10, 14, 3 coriis . . . consutis fartis alga aut -is in aceto maceratis circa tegatur machina (*in re simili*: AMM. 23, 4, 5 cilicium -is confertum minutis. HEGES. 3, 11, 2 saccos -is repletos. *ad saccos -ae cf.* FRONTIN. strat. 3, 2, 8 iumenta saccis frumentariis -a refertis onusta. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 277[C] *latrones* correptos . . . velut saccum . . . -arum impositos dorso suo [*cf.* II 14 p. 368[D] zabernam de -is]). COLVM. arb. 13 -arum acervos . . . verno tempore . . . habeto in vinea[m] (*sc. ut comburantur frigore; in re simili*: PLIN. nat. 18, 293 PALLAD. 1, 35, 1). PLIN. nat. 22, 121 (*cf.* 1, 22, 57) -am . . . tritici vel hordei calidam inponi ramicum incommodis (*item adhibetur in medicina*: PALLAD. vet. med. 43, 1 ad tussim boum: -arum mollia purgata. CHIRON 489 crassamina -arum . . . infunde. MARCELL. med. 8, 193 varum . . . -a ures). 33, 60 *aurum* prunae . . . indomitum -a citissime ardescere (*in eadem re*: 33, 94 funditur . . . -is aurum [*sed 18, 99* acus]. MACR. Sat. 7, 16, 23. *in allegoriis christ.*: IREN. 5, 29, 1 infideles in tantum utiles . . . iustis, quantum utilitatis praestat . . . -a . . . in ustionem, ad operationem auri. AVG. in psalm. 61, 11 fornax ista [*sc. tribulatio sim.*] . . .; in fornace ardet -a et purgatur aurum. serm. 62, 7, 12. *al.* GREG. M. moral. 2, 88. *al.*). PALLAD. 1, 35, 10 *fumus -ae talpas fugat*. *al.*

2 *exempla ad trituram, ventilationem spectantia* (*v. et sub B et C*): VARRO rust. 1, 52, 2 ut quod levissimum est in eo atque appellatur acus ⌊ac -a⌋ (*om. codd., praebet Non. p. 19, 29*) evannatur foras extra aream (*aliter* COLVM. 2, 10, 14 ex eo *acervo fabarum* ventilabris per longius spatium iactetur; quo pacto -a . . . citra decidet; faba *eqs.*). VERG. georg. 1, 192 nequiquam pinguis -ā teret area culmos. 3, 134 ad Zephyrum -ae iactantur inanes. COLVM. 2, 20, 5 vento separantur *-ae et frumenta*. 11, 3, 9 ne . . . per trituram venti possint -as . . . in eum *hortum* perferre (*inde* PALLAD. 1, 34, 1). 11, 3, 62 post trituram iacentibus adhuc in area -is. PLIN. nat. 18, 99 *v. sub 1aβ*. CHALC. comm. 353 quae messa erunt secernuntur, grana quidem seorsum motu et agitatione, -ae vero aliorsum ex iactatione. HIER. in Is. 25, 9–12 l. 26 carpenta ferrata . . ., quae stipulam conterunt et comminuunt in -as. AVG. divers. quaest. 27 tribula et -as concidit et frumenta -is exuit. vera relig. 6, 10 quibus *-is* in area frumenta tutiora sunt, donec talibus tegminibus exuantur (*cf.* PRIMAS. in apoc. p. 912[C] triturā exuta -is frumenta). APON. 8 p. 158 *cribro* frumenta in area a -is expurgantur. COD. Iust. 3, 34, 14, 1. *al.*

3 *exempla varia* (*selecta inde a* PLIN.): CIC. Verr. II 3, 114 *cum aratoribus* multis . . . non modo granum nullum, sed ne -ae quidem . . . relinquerentur. VERG. georg. 1, 368 (*inter signa pluviae*) videbis . . . levem -am . . . volitare. OV. medic. 54 hordea . . . exue de -a tegminibusque suis. PAVL. FEST. p. 187 et frumentum et panis non sine -is acerosus dicitur. COLVM. 2, 9, 15 nulla vestitum -a granum *hordei* (*de eodem*: PLIN. nat. 18, 80 fragili . . . stipula et tenuissima -a granum continetur. 18, 304 tenuior hordeo -a, exilis et legumini). 2, 10, 9 exiguas -as nec multam siliquam facit *faba trimestris*. 11, 2, 50 -as eius *fabae* diligenter recondere (*ibid.* -as . . . omnis. *cf.* PALLAD. 1, 32 -arum . . . repositiones). PLIN. nat. 18, 298 far, quia difficulter excutitur, convenit cum -a sua condi. 37, 37 quia folia -asque et vestium fimbrias rapiat *sucinum* (*sim.* 37, 48 [*inde* SOL. 20, 13]. 37, 103 [*de gemma quadam. inde* SOL. 52, 58 -arum cassa]. PRISC. perihеg. 284). PALLAD. 7, 2, 4 *messe machina facta* omnis spica in carpentum . . . cumulatur abruptis ac relictis -is. AVG. in psalm. 25 serm. 2, 5 grana . . . inter -as iam se non tangunt *eqs.* (*sim.* serm. 5, 3). CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 74, 10 (*describitur triticum*) calamos stipularum, spicarum hispida, levia -arum, pinguia frugum. OP. imperf. in Matth. 3 p. 655 granum tritici, inclusum in -a. *al.*

B *tropice, in comparatione vel similitudine sim.* (*sc. -a est exemplum rei levis, vilis, inutilis, inflammabilis sim.; v. etiam l. 25. p. 113, 27*): CIC. parad. 20 auri navem evertat gubernator an -ae, . . . in gubernatoris inscitia nihil interest (*in eodem exemplo*: fin. 4, 76 [*ter*]. *ceterum opp.* aurum *sim.*: RVFIN. Basil. hom. 2, 4 p. 1738[B] ne stipulam vel -as, sed argentum et aurum et lapides strue pretiosos. AVG. bon. coniug. 4, 4 p. 192, 5. civ. 1, 8 p. 13, 28 D. sub uno igne aurum rutilat, -a fumat. serm. 15, 5 auri mica in magna -a. MVTIAN. Chrysost. hom. 27 p. 405/6. *cf. l. 28 sq. nec non 80*). ITALA Iob 21, 18 (Ambr. Iob 2, 5, 18, *sim.* VVLG.) erunt sicut -ae a vento. Ier. 23, 28 (Cypr. epist. 63, 18, *sim.* VVLG.) quid est -is ad triticum? Dan. 2, 35 (Cypr. testim. 2, 17. *al.*) aeramentum et argentum et aurum facta sunt minuta quasi -a aut pulvis in area (*Vulg.* favillam. *sim.* VVLG. Iob 41, 18). Matth. 3, 12 = Luc. 3, 17 (cod. b *al.*, *sim.* VVLG.) congregabit triticum in horreo suo, -as autem comburet (*inde e. g.* IREN. 1, 3, 5 [1, 1, 6 H.]. CYPR. epist. 59, 7 p. 675, 1 quos videmus non frumenti

[*Hodges*]

stabilitate solidari, sed tamquam -as dissipantis inimici spiritu ventilari. IVVENC. 1, 345 AMBR. Iob 2, 5, 18. AVG. doctr. christ. 3, 37, 55 donec . . . a frumento -a ventilabro ultimo separetur. *et saepe, v. etiam sub C1*). CYPR. mortal. 12 ventos grana fortia . . . contemnunt, inanes -ae flatu portante rapiuntur (*sim.* unit. eccl. 9). HIL. c. Const. 20 o fallax blandimentum tuum! -is enim aquas tegis et foveas caespitibus occultas *eqs.* AMBR. in psalm. 43, 41, 2 *Petrus Christum negans* quaedam locutus est quasi plena -arum (*cf. l. 44 nec non 56*). HIER. in Ier. 23, 28 p. 287, 12 doctrina perversa -is conparatur. VVLG. Is. 25, 10 triturabitur Moab . . . sicuti teruntur -ae in plaustro. RVFIN. Orig. in gen. 12, 5 p. 111, 25 littera legis velut -a hordei eius *secernitur* (*cf.* GREG. M. moral. 16, 66 tegmen litterae quasi aristarum -as subtrahimus). Orig. in lev. 16, 5 p. 499, 17 si quid . . . inane et superfluum, si quid -ae simile fuerit aut aristis. AVG. epist. 53, 3, 6 malis Christianis tamquam -ae suae vel zizaniis permixti sunt *boni.* serm. 5, 1 haereses et . . . schismata, quae . . . comparantur . . . -is *eqs.* EVAGR. sent. mon. 10 (Leclercq, Scriptorium V 2, 1951 p. 205) qui obligat memoriam malitiae in anima sua similis est abscondenti ignem in -is. *et saepius.*

C *translate de hominibus vel rebus incorp. levibus, vilibus, improbis sim.*: 1 *usu christiano* (*pleraque pendent ex p. 114, 79. 83*): **a** *accedit gen.* (*adi. l. 28. 29. 36*): α *explicat.*: TERT. fug. 1, 4 pala illa . . . discernens frumentum martyrum et -as negatorum. praescr. 3 l. 24 avolent -ae levis fidei adflatu temptationum. ZENO 2, 45 (1, 33, 3 L.) peccatorum -is limpidatus *populus* (HIER. in Ier. 23, 28 p. 288, 1 GREG. M. moral. 19, 16). HIER. in Ier. 23, 28 p. 287, 7 quid sibi volunt hereticorum -ae ad triticum ecclesiae? (p. 287, 24. *cf.* AVG. c. Cresc. 3, 67, 77 in -is haereticis). AVG. serm. 271 a carnali -a corda mundabat *spiritus sanctus.* PETR. CHRYS. serm. 103 p. 489[A] depositis in morte vetustatis -is. GREG. M. moral. 3, 59 vitiorum (*opp.* virtutum grana). LAVRENT. paen. p. 93[B] peccata . . ., quasi pestilentiae -as. β *possess.*: AVG. catech. rud. 7, 2 areae dominicae -as, *sc. Christianos improbos* (in psalm. 21 serm. 2, 1 tota -a a. ipsius irridet *Christum*). 27, 9 ipsius ecclesiae -as (c. Cresc. 3, 35, 39 p. 447, 5 zizania vel -a). epist. 53, 3, 6 messis dominicae. util. ieiun. 8, 10 quidquid fecit *hostis,* de -a dominica fecit.

b *cetera exempla* (*notabiliora selecta*): IREN. 4, 4, 3 (4, 7 H.) homo . . . ipse sibi causa est ut aliquando quidem frumentum, aliquando autem -a fiat. 5, 28, 4 -is . . . abiectis, quae sunt apostasia. CYPR. epist. 66, 8 p. 732, 16 solae possint -ae de ecclesia separari. HIL. in Matth. 2, 4 -as . . ., inutilium atque infructuosorum hominum inanitatem. AMBR. in psalm. 43, 41, 1 homo nisi temptationibus fuerit ventilatus, fragilia quaeque vel (veluti *var. l.*) -as a se non potest separare. 43, 41, 2 *Petrus* flevit et -as suas lavit (*cf. l. 8*). HIER. hom. Orig. in Luc. 26 p. 155, 12 non tentatio te vertit in -as, sed cum esses -a, levis videlicet et incredulus *eqs.* AVG. in epist. Ioh. 3, 9 si amas . . . peccata tua, . . . -a es. 3, 10 qui -a erant, audiant, et grana fiant (*cf.* serm. 223, 2 audite me, grana; . . . audite me, -ae; quamvis, si auditis, -ae non eritis). in euang. Ioh. 28, 11 quemadmodum blasphemetur *Christus* a -a. in Matth. 11, 1 qui in eadem fide mali sunt, -a potius quam zizania deputentur *eqs.* serm. 4, 34 qui . . . amant honores suos in ecclesia, . . . -a sunt. *ibid.* grana . . . tolerant -am. EVCHER. form. 3 p. 16, 1 -ae: peccatores. *al., maxime apud* AVG.

2 *usu vario*: PS. VARRO sent. 20 amici divitum -ae sunt circa grana. ENNOD. opusc. 2, 118 p. 323, 22 elocutio ventosa . . ., quae in -arum abundantia nihil est horreis inlatura de tritico *eqs.* (*cf. l. 8*).

II *per similitudinem transfertur ad alias res corporeas:* ? **A** *de parte anuli, i. q.* σφενδόνη (*vulgo editur et intellegitur* pala, *sed nobis hic usus facilius e voce q. e.* -a [*sc. ex imagine rei includentis, v. p. 112, 45*] *explicari posse videtur; tamen concedendum est sermonis fabrorum proprietates non semper perspicuas esse, ceterum variatio codd. confusionem quandam harum vocum testatur*): CIC. off. 3, 38 cum -am eius anuli ad palmam converterat *Gyges* (palam *codd. plerique*; -am *praebent duo e recc. et testantur* SERV. auct. georg. 3, 53 ea pars anuli, quae gemmam cohibet, propter similitudinem -a dicitur [*affertur* CIC.; *sim.* GLOSS.[L] I Ansil. PA 149] *nec non* AMBR. off. 3, 5, 30. *cf. Plato rep. 359*[e] τὴν σφενδόνην). APVL. flor. 9, 21 *Hippias* eius anuli et orbiculum circulaverat et -am (paliē *fere trad.*) clauserat et gemmam insculpserat. pala *fortasse intellexit* (*sec. codd. Cic.?*): GRAMM. suppl. 186, 5 anuli pala pars est illa, qua prae latitudine sui sigillum solet inprimi vel sigilli gemma seu lapis inseri vel indi. *ceterum fortasse huc referendum* GLOSS.[L] II Philox. PA 44 (*sim.* 61) pale[t]a: σφενδόνη δακτυλίου. **B** *de ramentis quibusdam, quae fiunt in aere coquendo*: PLIN. nat. 34, 134 in aerariis officinis et smegma fit iam liquato aere ac percocto additis etiamnum carbonibus . . ., ac repente vehementiore flatu exspuitur aeris -a quaedam.

deriv.: palealis, palearis, 1. palearium, palearius, paleaster, paleatus.

compos.: *cf.* saccupale (*cf. p. 114, 13 sq. 116, 53 et André, Lex. des termes de botan. s. v.*).

2. palea, -ae *f.* [*sunt qui idem esse ac* 1. palea *putent; non desunt in linguis cognatis voces, quae partes quasdam membranaceas significent. Sch.*] *de notione*: SERV. georg. 3, 53 'palearia' autem sunt pelles dependentes ex gutture (*addit* SERV. auct.: unde et -ae, quae collum amplectuntur. *sim.* GLOSS.[L] I Ansil. PA 149). *i. q. cutis, pellis quaedam dependens e gutture*: 1 *galli*: VARRO rust. 3, 9, 5 si sunt *galli* . . . -a rubra subalbicanti (*inde* COLVM. 8, 2, 9 -ae ex rutilo albicantes, quae velut incanae barbae dependent). 2 *bovis*: VARRO rust. 2, 5, 8 *pecudes sint* a collo ⌊-a demissa, corpore bene costato⌋ *eqs.* (⌊⌋ corpore apoleo d. b. costatos *fere trad., em. Keil*; palearibus demissis *Iucundus ex Colum. l. 35*).

deriv.: palear(ia).

paleālis, -e. *a* 1. palea, *cf.* palearis. [*e coni.* PLIN. nat. 26, 56 epithymum . . . tenue, similitudine -i (*sic Fournier, Rev. Phil. 27, 1953, 128*; pallioli *trad.*).] *i. q. ad paleam pertinens*: CAEL. AVR. acut. 2, 37, 209 -es uvas vel pensiles (3, 21, 204 recentium u. -ium. *ad rem v. p. 114, 5*).

1. palear *v.* palearia. **2. paleār(e)** *v.* 1. palearium.

paleāria, -ium *et inde* palear (SEN.), palearium (GLOSS.) *n.* *a* 2. palea. *de origine*: ISID. orig. 12, 1, 30 *bovis* latitudo pellium a mento ad crura -a dicuntur a pelle ipsa, quasi pellearia; quod est generositatis in bove signum. *scribitur* pall- HIER. (*var. l.*), pelta- *sim.* GLOSS. *sing. non exstat nisi* SEN. Phaedr. 1044 GLOSS. II 268, 26. 457, 47. *de notione*: ISID. *v. supra.* (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 132. 149). GLOSS. II 268, 26 δέρμα τὸ ὑποκάτω τῶν τραχήλων τῶν βοῶν: -um (*sim.* 457, 47). IV 552, 39 -a pellis, quae a mento bovis pendet (*sim.* V 318, 48. 319, 39 GLOSS.[L] I Ansil. PA 130. 131 GLOSS.[L] Corp. P 276). GLOSS.[L] I Ansil. PA 133 guttura pendentia boum. II Philox. PA 54 θλάσμα(?), ἐπιδορατὶς τοῦ τραχήλου βοός (ἐπιδερματὶς *suspicatur Heraeus in exemplari suo*). [*suffixo mutato: aemil.* payól, *sic.* payula. *cf. M.-L. 6162. St.*] [GLOSS.[L] Corp. P 36 -bus *v. sub* pallare.]

i. q. pelles dependentes e gutture (*per synecdochen fere de toto collo l. 38*): 1 *bovis* (*saepe in descriptione*): VERG. georg. 3, 53 optuma . . . forma bovis, cui . . . crurum tenus a mento -a pendent ([*sec. Varronem supra l. 5. explicant* SERV. *p. 115, 83 et* GLOSS. *supra*]. Ov. met. 2, 854 *tauro Europae* armis -a pendent. *cf.* 7, 117 pendula). SEN. Phaedr. 1044 musco . . . pectus ac -r viret *tauro e mari emergenti.* COLVM. 6, 1, 3 parandi sunt boves . . . -bus amplis et paene ad genua promissis (*inde* PALLAD. 4, 11, 2 largis). 6, 21, 1 vaccae . . . probantur . . . -bus . . . amplissimis (*inde* PALLAD. 4, 11, 5 maximis). CALP. ecl. 3, 17 *ruminans* taurus . . . matutinas revocat -bus herbas. 7, 63 *in arena* vidimus et tauros, quibus . . . rigent -a saetis. PLIN. nat. 8, 179 *bubus* Syriacis non sunt -a. VAL. FL. 4, 406 summā -a sustinet undā *Io mare ingrediens.* STAT. Theb. 3, 332 taurus bellator . . ., cui colla . . . sanguine proscissisque natant -bus armi. 2 *hominis* (*iocose*): HIER. epist. 52, 1, 2 (*de se ipso senescente*) arata fronte, ad instar boum pendentibus a mento -bus.

paleāris, -e. *a* 1. palea, *cf.* palealis. *scribitur* pal(l)i- ORIBAS. *infra.* *i. q. ad paleam pertinens, e palea confectus*: 1 *de rebus variis*: AVG. divers. quaest. 61, 1 hordeum areae tritura illo -i tegmine *non* exuitur (*antea*: hordei . . . medulla tenacissima palea tegitur). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 7, 9 lector post tanti . . . magistri (*sc. Augustini*) tubam nostram etiam -em fistulam non aspernatus adsumere. VEN. FORT. Mart. 3, 284 immanem . . . hostem (*sc. daemonem*) -is arista *e stramento Martini* removit (*antea*: fistuca; *Sulp. Sev. dial. 2, 8, 9* partem straminis). 2 saccus -is *in nomine herbae*: ORIBAS. eup. 2, 1 P 1 Aa paliurus, alii saccu -em (pallirem *Ab*, palia *La*), alii cicer domnicu vocant (*sim.* syn. 2, 51 La p. 117, 21 Mø., *ubi* pal(l)iaris, paliuris *codd.*; *gr. utrobique brevius*).

1. paleārium, -ī (palear(e) GLOSS.) *n.* *a* 1. palea. *scribitur* pali- GLOSS. III 200, 24. *cf.* PROB. app. gramm. IV 198, 7 palearium non paliarium. *forma* -e GLOSS.[L] II Philox. PA 53 -e: ἀχυρών (*cf.* GLOSS. II 519, 54 paleara: chyreon). [paleare *vel* palearium: *it.* pagliaio; *fortasse sard. centr.* padzardzu; *raet. or.* payar; *francog.* pailler; *prov. vet.* palhar, *var. dial. francoprov., prov., vasc.*; *cat.* paller; *hisp.* pajar; *port.* palheiro. *cf. M.-L. 6163. Battisti-Alessio IV 2721. Wagner II 237. Wartburg VII 502 sq. Corominas III 613. Machado[2] III 1737. St.*]

i. q. palearum repositio: COLVM. 1, 6, 9 *villae* pars . . . fructuaria dividitur in . . . faenilia -aque et apothecas et horrea. PALLAD. 1, 32 tit. de fenili, -o, lignario. GLOSS. -um: ἀχυρ(ε)ών. ubi cumula(n)tur paleae (*addas fortasse* GLOSS. III 506, 19 ἀχυρεών: palear(i)um).

2. paleārium *v.* palearia.

paleārius, -ī *m.* *a* 1. palea. *fortasse i. q. venditor paleae*: CIL V suppl. ital. 515 L. Saufeio . . . Parato -o. VIII 421 C. Remmius . . . Felix -us ('*nescio utrum componendus sit cum faenario an signum sit a vocabulo quod est palear derivandum*' *ed.*).

paleaster, -stra, -strum. *a* 1. palea. *i. q. speciem paleae praebens*: GALEN. alfab. ('de spondylio') cod. Paris. f. 25[r] *semen spondylii* candidum et latius et velut -um (*cod. Lucc. f. 104*[v] palidastrum, *ed. Iunt.* piliastrum, *Diosc. 3, 84 p. 412 add. ad l. 10 ex rec. alphab.* paleosum, *Diosc. gr. 3, 76, 1* ἀχυρωδέστερον).

paleātus, -a, -um. *a* 1. palea. [*dub. an huc* GLOSS. V 548, 42 palleata: quod est aperta ('operta?' *Goetz in indice, ut spectet fortasse ad usum similem ac* palealis *l. 12*). *falso traditur pro* pullatus GLOSS.[L] I Ansil. PA 135.] *i. q. palea commixtus*: **1** *adi. in iunctura* lutum -um: COLVM. 5, 6, 13 *arboris praecisae* plagam l.

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o contegi (*sim. plagae teguntur vel surculi ligantur l. -o*: 5, 11, 6 -o l. bene subacto oblinito [*item* arb. 8, 2. 26, 5. *cf. Cato agr. 40, 4* luto depsto]. PLIN. nat. 17, 112 PALLAD. 4, 1, 2. 4, 8, 2. 12, 7, 5 argilla vel -o l.). 12, 21, 2 *urceus* totus oblinitur l. -o (*sc. musti conservandi causa; similiter*: 12, 44, 1 *labellum* circumlinito l. -o [12, 46, 4 operculum. 12, 44, 7 vasa . . . l. -o multo adoperiri. 12, 46, 2 vascula . . . inlita [PLIN. nat. 15, 65]. *ibid.* crasse linunt *mala conservanda* [12, 47, 6 opercula]). 2 *n. sing. pro subst. de pabulo*: CHIRON 994 vide, ut -um manducet *iumentum elefantiote laborans.* *Hodges.*

palembachus *v.* palimbacchus. **palembolē** *v.* par-.

palēs *cf. Onom. et v. sub* phiale (-a).

palēstr- *v.* palaestr-, **palestrēs** *v.* paluster.

paleta *v. p. 115, 73.* **palēus** *v.* palaios.

palfebr- *v.* palpebr-.

paliambicus, -a, -um. *a* palin *et* iambicus (*cf.* palimbacchius, palintrochaicus). [*falsa var. l. pro* palimbacchium SACERD. gramm. VI 534, 10.] *genus trimetri iambici*: SACERD. gramm. VI 522, 8 de -o (palimbachio *var. l.*) comico trimetro acatalecto: -um (palimbicum *var. l.*, palimbacchicum *Putschius*) comicum trimetrum acatalectum fit hoc modo, primo pede anapaesto, secundo iambo, tertio dactylo, tribus iambis; sed novissima syllaba indifferens.

paliārium *v.* 1. palearium.

[palificātus (*i.* palam factus) *lectio mediaevalis pro* patefactus *in uno cod. saec. XI* GREG. TVR. Franc. 2, 3 p. 43, 4.]

palilīcius *v. Onom.* (Pales).

palillogia, -ae *f.*, παλιλλογία. *scrib. in edd. graecis litteris, quamquam plerique cod. latinas exhibent*; palinl- AQVILA, MART. CAP., EVGRAPH., -ιλο- PS. IVL. RVF. *t. t. rhet. et gramm. i. q. iteratio*: AQVILA rhet. 29 p. 31, 12 -a, iteratio: haec figura, repetito eodem verbo aut nomine, non diversa vult intellegi, sed id quod significatur efficere vehementius . . .; nec solum nomen aut verbum, sed omnis pars orationis iterari ad eundem usum potest (*inde sim.* MART. CAP. 5, 533). EVGRAPH. Ter. Andr. 642 rec. *a* per palinlogiam repetendo (*ex Don. ad 643* repetere). *de certa quadam specie iterationis* (*v. Lausberg, Handb. der lit. Rhet., 1960, 314*): PS. IVL. RVF. schem. lex. 7 p. 50, 1 -*a* est, cum verbum, quod in prima sententia est ultimum, in sequente ⟨est⟩ primum.

palim *v.* palin.

[palimbacchicus *vix recte Putschius pro* paliambicus SACERD. gramm. VI 522, 8, *v. l. 19.*]

***palimbacchīus,** -ī *m.*, παλιμβάκχειος. *scribitur*: palin- PS. CENS. frg. 13, 5 VLT. SYLL. gramm. IV 234, 16. 21. 27. *al.*; -baci- PS. CENS. frg. 14, 11; -bach- PS. CENS. frg. 15 *al.* *t. t. metr., i. q. antibacchius* (— — ◡, *sed cf. l. 48 sqq.*): QVINT. inst. 9, 4, 82 *duabus* longis brevem praecedentibus -us erit (*similiter definitur*: PS. BASS. gramm. VI 307, 13 temporum quinque. MAR. VICTORIN. gramm. VI 207, 25 DIOM. gramm. I 465, 20. *al.*; *definitione inversa*: PS. CENS. frg. 13, 5 ex brevi et duabus longis [*item* DIOM. gramm. I 509, 1]. *confunditur cum bacchio*: PS. IVLIAN. TOL. gramm. V 323, 32 bacchius, qui et -us dictus [*opp.* antibacchius]). SACERD. gramm. VI 499, 7 -us dicitur, quod bacchio contraponitur (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 45, 26 *bacchio* mutato temporum ordine, mensura autem permanente, -us contrarius dabitur sive pompicus. DIOM. gramm. I 479, 20 *bacchio* contrarius est -us, Latius, qui et Saturnius, ultimibrevis, quem quidam propompicon . . . vocant. ISID. orig. 1, 17, 12 antibacchius vel -us dictus, quia iteratus a bacchio est. *sim. al.*). PROB. cath. gramm. IV 43, 20 sq. (*interpolatum*) quarta *compositio* ex -o et spondeo, *eqs.* (*Probus ipse antea*: bacchius a brevi *et* b. a longa. *item de clausulis*: DIOM. gramm. I 469, 33. 470, 12 FRG. Bob. gramm. VI 627, 5. 8. 19). FORTVN. gramm. VI 292, 28 de anapaestico nasci logaoedicum metrum videmus, si metrum anapaesticum -o concluseris. MAR. VICTORIN. gramm. VI 207, 18 -us sive antibacchius sive pompicus (CLEDON. gramm. V 30, 29. 32, 32. *sed opp. l. 50; de pompico v. etiam l. 53. 55*). DIOM. gramm. I 432, 20 -us . . . in paenultima circumflexum *habet* (*item de accento*: I 432, 22. 24 CLEDON. gramm. V 32, 32. 33, 5). SERV. gramm. IV 462, 12 archebulium constat dimetro acatalecto et -o. *al.*

deriv.: palimbacchus.

palimbacchus, -ī *m.* *a* palimbacchius *sec.* antibacchus *formatum.* NOT. Tir. 114, 62 palembachus. [*in var. l. pro* -bacchio SERV. gramm. IV 462, 12.] *i. q. palimbacchius*: CARM. gramm. VI 646, 9 -um tenet . . . 'natura' notatum (-bachium *trad.*, *metro invito*).

palimpissa, -ae *f.*, παλίμπισσα. *i. q. pix iterum decocta*: PLIN. nat. 24, 40 *liquidam picem oleumque* quidam iterum decocunt et vocant -am (*cf.* 1, 24, 24; *gr. Diosc. 1, 72, 5*).

palimpsēstus, -ī *m.*, παλίμψηστος. *charta vel membrana iterum inscripta*: CIC. fam. 7, 18, 2 (*in sententia iocosa*) quod in -o *scripsisti*, laudo equidem parsimoniam *tuam.* CATVLL. 22, 5 *decem milia versuum* perscripta, nec . . . in -on (palmisepto *trad.*) relata; cartae regiae *eqs.*

palin *adv.*, πάλιν. *scribitur* -m CIL, *graecis litteris ed.* DIOM. *de notione*: DIOM. gramm. I 479, 23 apud Graecos . . . *ν* contrarium significat. GLOSS. V 381, 13 -n: iteratum (*item* GLOSS.^L Corp. P 72. 111). *i. q. iterum*: CIL IV 4603 Romanus olim -m aurum pro ferrum dedicat (*cf. Väänänen, Latin vulg. inscr. Pomp.*³ *1966, 108;* -m *numeros excedere monet Engström, Carm. lat. epigr. 10, senarium agnoscens*).

compos.: paliambicus, palintrochaicus.

palinbacchius *v.* palim-.

palindicion (*fort.* -ia, -ian, *i. gr.* παλινδικία): iteratum iudicium GLOSS.^L Corp. P 151 (*trad.* palen-).

palindromos *adi.*, παλίνδρομος. *in arte medica, i. q. inaequalis, sc. de pulsu intercapedinato*: PS. SORAN. quaest. med. 184 quid est -os (palindronus *cod.*) pulsus? qui paulatim quidem intantum deducitur, ut intotum non appareat, et post hoc ad directionem suam percurrit, ut ad pristinum statum initii sui perveniat (*inde suppletur* puls. p. 279, 7).

palingenesean: edscaeft (*anglosax.*) GLOSS.^L Corp. P 71 (*sim.* GLOSS. V 381, 12 -eon); *i. gr.* παλιγγενεσία. *ut voce graeca utuntur* CIC. Att. 6, 6, 4. SERV. Aen. 3, 68 (*pars codd. litt. lat.*). SCHOL. Pers. 6, 10 AVG. civ. 22, 28 p. 622, 13 D.

palinlogia *v.* palillogia.

palinōdia, -ae *f.*, παλινῳδία (*quod resp. apud* IREN. *et* CHRYSOST.). *graece* CIC. Att. 2, 9, 1. 4, 5, 1. 7, 7, 1; *etiam ceteri non raro graecis litteris, si edd. fide dignae.* GLOSS.^L Corp. P 112 palenothian: iteratum carmen. [GLOSS. V 574, 57 pantochia -a *duo lemmata sine interpretamentis* (*cf.* pandochium).] *i. q.* παλινῳδία *quae fit*: 1 *retractatione*: IREN. 1, 23, 2 (1, 16, 2 H.) *dicunt Stesichorum, quod Helenam vituperavit, orbatum oculis* post deinde paenitentem et scribentem eas, quae vocantur -as, in quibus hymnizavit eam, rursus vidisse (*ad rem v. etiam l. 31. 34. 36*). PORPH. Hor. carm. 1, 16 hac ode -*av* repromittit ei, in quam probrosum carmen scripserat (*cf.* TITVLVS Hor. carm. 1, 16 rec. *Ψ* -a Gratidiae vel Tyndaridi[s]). epod. 17, 42 *Stesichorum* -am fecisse, id est contrario carmine eam laudasse. AMBR. in Luc. 3, 37 quasi -am (*var. l.* psalmodiam) . . . canendam (HIER. epist. 102, 1, 1 -*av* . . . canam et imiter Stesichorum. AVG. epist. 40, 7 -*av*, ut dicitur, cane. MACR. Sat. 7, 5, 4 CHRYSOST. hom. V 750^D; *v. Otto, Sprichw. n. 1323. cf.* HIER. adv. Rufin. 1, 10 -am Stesichori more cantato). HIER. epist. 105, 4, 2 *si* ad -*av* provoces et oculos mihi reddas. 2 *cantione saepe iterata* (*cf. l. 23*): AMM. 18, 5, 4 Palatina cohors -am in exitium concinens nostrum.

palintrochaicus, -a, -um. *a* palin *et* trochaicus (*cf.* paliambicus, palimbacchius). *genus trimetri trochaici*: SACERD. gramm. VI 530, 2 sq. de trimetro brachycatalecto coluro chorio -o: trimetrum brachycatalectum colurum chorium -um (par- *cod. B*) fit, cum quinque pedes trochaici metri ponantur.

? **1. paliōris,** *gr.* παλιουρίς (*vox alibi non inventa*). *nomen herbae*: GLOSS. III 594, 23 -is: ruta (paliurus: zura *suspicatur André in plagulis, cf. l. 71*).

2. paliōris *v.* paliurus.

? **paliotracia:** aristolochia longa GLOSS. III 572, 41 (III 542, 10 *scrib.* panodracia [pancratia *suspicatur André, Lex. des termes de botan. 234*]). *nomen herbae* (*orig. inc.*).

†palisi *in loco desperato* FEST. p. 213 (*agit de s pro r posita*; Papisi *coni. Ant. Augustinus, coll. Paul. Fest. p. 23*).

? **pālitor,** -āri. *a* palari. *i. q. vagari* (*part. praes.*): PLAVT. Bacch. 1123 pastor harum *ovium* dormit, quom haec eunt a pecu -antes (*Camerarius, Ernout, Lodge, cf. 1136;* bal- *trad., Leo, Lindsay, Questa, v. etiam vol. II 1699, 28*).

paliūreus, -a, -um. *a* paliurus. *i. q. paliuris ornatus*: FVLG. myth. 1 praef. p. 6, 15 *dum* -a prata incedenti premerem planta.

***paliūrus,** -ī *f.* (*m.*), παλίουρος. *scribitur* pall- VVLG. Is. SEDVL. carm. pasch. ISID. *al.*, pul- ORIBAS. syn. 9, 24, 3 Aa, -lur- SEDVL. carm. pasch. *al.*, -lior- SEDVL. carm. pasch. ORIBAS. eup. 4, 53 (4, 52, 5) Ab *al.*, -linor- ORIBAS. syn. 2, 51 La p. 117, 20 Mø.; *similia* GLOSS. *fem. praebet* PLIN. nat. 13, 111, *masc.* SEDVL. op. pasch. 1, 27 (*? neutr.* -um ORIBAS. eup. 2, 1 P 10 La). *nom.* -oris GLOSS. III 594, 24. *al.*, *acc.* -on COLVM. 10, 22, *abl.* -u DIOSC. 1, 102 p. 51, 25 M.; *plur.* IVLIAN. *et* ENNOD. dict. 10, 9 p. 457, 19. *de notione* (*et synonymis*): PLIN. nat. 24, 115 -us . . . spinae genus est; semen eius Afri zuram vocant (*cf.* DIOSC. 1, 102 p. 51, 25 M. de -u id est zura. GLOSS. III 192, 7 zira). SERV. ecl. 5, 39 -us herba asperrima et spinosa ([*item* ISID. orig. 17, 9, 56. *al.*]. *add.* auct.: vel . . . spina alba). ORIBAS. eup. 2, 1 P 1 Aa -us alii saccu palearem (P 10 La sacum palia. *al.*), alii cicer domnicu vocant (GLOSS. III 548, 40. 572, 1. *al.*). GLOSS.^L II Abav. PA 15 cardus, ⟨genus⟩ herbae vel spinae (*item* V Abba PA 18. *al.*). GLOSS. V 128, 29 herba spinosa altero adunco, altero mucrone erecto. GLOSS.^L Corp. P 130 sinfulle (*anglosax.*). *al.* *legitur inde a* VERG.; *attulimus omnia exempla praeter* ORIBAS. *et* GLOSS. [*val.* (*maced.*) palur. *cf. M.-L. 6165. St.*] [*confunditur cum* Palinurus VERG. ecl. 5, 39 (*cod. P*); *cf. l. 64.*]

genus plantarum (*cf. André, Lex. des termes de botan. 234; resp. gr.* παλίουρος DIOSC. *et* ORIBAS., *item* GLOSS. III 264, 58): 1 -*us australis q. d.* (*de ipso semine v. l. 70. 74; in imagine* IVLIAN., ENNOD.): VERG. ecl. 5, 39 pro purpureo narcisso carduos et spinis

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

surgit -us acutis ([SERV. *v. supra*]. *item* COLVM. 10, 22 CYPR. GALL. gen. 121. SEDVL. carm. pasch. 1, 279 [*cf.* op. pasch. 1, 27 spinosis armatus aculeis -us exsurgat]). COLVM. 7, 9, 6 nemora . . . vestiuntur . . . pomiferis . . . silvestribus, ut sunt . . . -us. 11, 3, 4. PLIN. nat. 1, 24, 71 (*sec. p. 118, 69*). VVLG. Is. 34, 13 orientur in domibus eius spinae et urticae et -us in munitionibus eius (*inde* HIER. *ad l.*). Mich. 7, 4 qui optimus in eis *hominibus* est quasi -us. IVLIAN. in Os. 14, 9 de -is (palmis *edd. vet.*) aut rubis in abietes et cupressos profecisse videantur. DIOSC. 1, 102 p. 51, 25M. -i semen bibitum tussim conpescit *eqs.* (ORIBAS. syn. 9, 24, 3 Aa). ENNOD. dict. 8, 5 p. 447, 16 triticeam messem -us superabit et lolium (10, 9 p. 457, 19 de eius pectore . . . -os et l. submovisti). ORIBAS. eup. 4, 53 (4, 52, 5) Aa ligna -i et sucus. syn. 2, 50 Aa p. 117, 1 Mø. folia (9, 16 [9, 15, 12] Aa). GREG. M. moral. 33, 10 -us quippe tanta spinarum circumdatione densescit, ut prae asperitate tangi vix possit. 2 *ziziphus spina Christi q. d.* (*exempla certiora, cetera v. supra*): PLIN. nat. 13, 111 Cyrenaica regio loton suae postponit -o (*inde* 1, 13, 33). 16, 98 cetera *germinant* vere coepturo, aquifolium, terebinthus, -us *eqs.* 16, 121 *arbores* fruticosi generis, ut -us, myrtus, item nux abellana. GLOSS.[L] III Abstr. PA 15 genus fructeti (*inde* I Ansil. PA 183).

deriv.: paliureus. *Gatti.*

1. *palla, -ae *f.* [*coniung. cum* pallium; *de orig. non constat. Sch.*] *de origine*: VARRO frg. Serv. Aen. 1, 648 -a dicta est ab inrugatione et mobilitate, . . . ἀπὸ τοῦ πάλλειν (*sim.* ISID. orig. 19, 25, 2). ling. 5, 131 unum *genus* quod foris ac palam, -a; alterum quod intus, a quo intusium. NOT. Tir. 97, 22. *de notione*: NON. p. 537, 32 -a est honestae mulieris vestimentum, hoc est tunicopallium. SERV. Aen. 11, 576 -a proprie est muliebris vestis deducta usque ad vestigia (ISID. orig. 19, 25, 2 -a est quadrum pallium muliebris vestis d. u. a. v. *eqs. cf.* GLOSS. V 555, 39 muliebris vestis u. a. v.). GLOSS. -a: παραπέτασμα. ἔνδυμα, πέπλος, πάλλιον. περίβλημα. laena. amictus muliebris. palleum. vestimentum militare. vestis superior aut clamidis. -am: ἀναβόλαιον. -as: sindones vel coopertorium altaris. GLOSS.[L] I Ansil. PA 85 velamentum muliebre. II Philox. PA 55 μίτρα(?), πέπλος, παραπέτασμα. Corp. P 126 rift (*anglosax.*). *ad singulos locos v. infra. legitur inde a* NAEV., PLAVTO, *primum maxime in poesi, in prosa paucis locis inde a* RHET. Her., VARRONE, CIC., LIV., *paulo saepius apud Christianos.*

i. q. vestis, velamen, opertorium: I *pertinet ad vestitum* (*significatur inprimis vestis longa [succincta l. 59. 82] vel talis, qualis gr.* σύρμα *dicitur; de vestitu capitis v. p. 120, 40; fortasse metonymice de nuptiis* PROP. *sub A1, quocum vix conferendum l. 52 sq.*):

A *muliebre* (*v. etiam p. 120, 29; ambigua p. 120, 1*): 1 *dearum, heroidum sim.* (*Tragoediae* Ov. am.): NAEV. trag. 43 (*de vestibus maenadum*) -is, patagiis, crocotis, *eqs.* VERG. Aen. 1, 648 -am signis auroque rigentem (*de eadem veste*: 711). 6, 555 Tisiphone . . . -a succincta cruenta (*de eadem*: Ov. met. 4, 483. STAT. Theb. 1, 110 [SCHOL.: amictum]). 8, 702 scissa . . . vadit Discordia -a (*de eadem*: PRVD. psych. 685. *cf.* PETRON. 124 vers. 253 lacera Concordia -a). 11, 576 pro longae tegmine -ae tigridis exuviae (SERV. *v. supra*; CLAVD. DON.: pallio). CIRIS 151 uti ne . . . aureolam (*Housman*, aurea iam *trad.*) gracili solvisset corpore -am. HOR. epod. 5, 65 -a, tabo munus *Medeae* imbutum, novam incendio nuptam abstulit (*de eadem veste*: SEN. Med. 570 VAL. FL. 5, 447). TIB. 3, 12, 13 purpureā . . . perlucida -ā (*Iuno ut*: SIL. 7, 77. STAT. Theb. 12, 469 obtenta submittere lumina -a). PROP. 4, 4, 60 -a foedus inite mea (*i. Tarpeiae; fortasse metonymice de nuptiis*). Ov. am. 3, 1, 12 -a iacebat humi *Tragoediae*. met. 2, 672 longae pars maxima -ae cauda fit. 3, 167 depositae subiecit bracchia -ae *Dianae* (*cf.* VAL. FL. 3, 525 omnibus *Nymphis* . . . summo -a genu). 14, 262 -am . . . induta *Circe* nitentem insuper aurato circumvelatur amictu. GERM. 204 (*de astro Andromedae*) ignea substricta lucet qua zonula -a. SEN. Tro. 92 *Hecuba Troades alloquens*: cingat tunicas -a solutas. VAL. Fl. 1, 132 *Thetis* sedet deiecta in lumina -a (8, 204 STAT. Theb. 11, 495. *cf. l. 55. p. 120, 23*). 2, 106 virginibus Stygiis nigram . . . simillima *Venus* -am. SIL. 15, 31 niveae fulgebat *Virtus* stamine -ae. STAT. Theb. 12, 537 pectora *Hippolytae* -a tota latent. IVV. 10, 262 scissa . . . Polyxena -a. APVL. met. 11, 3, 5. 11, 4, 1. CE 1237, 4 (*de Thalia; opp.* curta veste). SERV. Aen. 1, 480 (*de peplo Minervae, unde* auct. 1, 479. *cf. l. 31, 35. p. 121, 4*). *al.* 2 *quarumlibet*: PLAVT. Asin. 885 ut non domo uxori meae subripiam in deliciis -am quam habet. Aul. 168 dotes, . . . -as, purpuram nil moror, quae in servitutem . . . redigunt viros. Men. 166 odorare hanc . . . -am (*167* vestimentum muliebre; *cf.* 660 *ubi vestimento virili i. chlamydi et pallio opponitur*). 197 salta sic cum -a. 610 -a pallorem incutit. 803 ille suppilat mihi aurum et -as ex arcis (Most. 282). *al., in* Men. *passim.* TITIN. com. 77 pilatricem -ae (paliae *trad.*). LVCIL. 505 spiram, -as, redimicula promit *mulier se ornatura*. VARRO frg. Non. p. 549, 32 funere . . . pullis -is amictae. LVCR. 4, 1130 -am atque Alidensia Ciaque (*agit de sumptibus amantium; antea*: anademata, mitrae). HOR. sat. 1, 2, 99 ad talos stola demissa et circumdata -a (SCHOL.: -a pro peripodio posuit, quod dicunt tunicopallium). 1, 8, 23 nigra succinctam . . . -a Canidiam *magam*. TIB. 3, 8, 11 Tyria voluit procedere -a *Sulpicia*. Ov. am. 3, 13, 26 tegit auratos -a superba pedes. LIV. 27, 4, 10 dona tulere . . . reginae *Cleopatrae* -am pictam cum amiculo purpureo. *addimus ambigua*: VARRO frg. Non. p. 537, 16 clamides, -ae. AVSON. 37, 2 p. 332 P. (*de versibus in veste contextis*) molle aurum -is, Graecia, texe tuis.

B *virile* (*ambigua v. supra*): 1 *cantorum, scaenicorum, vatum sim.* (*cf. de Tragoedia p. 119, 57*): RHET. Her. 4, 47, 60 citharoedus . . . -a (palam *vel* -am *var. l.*) inaurata indutus. CIC. Phil. 3, 16 cum -a et cothurnis (Ov. am. 2, 18, 15 risit Amor -amque meam pictosque c. VAL. FL. 1, 385 *de Mopso*). HOR. ars 278 -ae . . . repertor honestae Aeschylus (SCHOL.: quoniam -a non nisi honestis personis datur). Ov. fast. 2, 107 *Arion* induerat Tyrio bis tinctam murice -am. SEN. Oed. 553 lugubris imos -a perfundit pedes. STAT. Theb. 7, 659 fibula . . . Taenariam . . . mordebat . . . -am. SVET. Cal. 54, 2 tibiarum et scabellorum crepitu cum -a tunicaque talari prosiluit *Caligula*. EVANTH. de com. 2, 2 personae, -ae, coturni, socci et ceteri ornatus . . . scaenicorum. 2 *deorum et heroum* (*addidimus Herculem et Achillem more muliebri indutos*): TIB. 1, 7, 46 (*describitur Osiris-Bacchus*) fusa . . . ad teneros lutea -a pedes (*de Baccho*: PLIN. nat. 36, 29 STAT. Ach. 1, 262). LYGD. 4, 35 ima videbatur talis inludere -a *Apollinis* (Ov. am. 1, 8, 59 met. 11, 166). Ov. epist. 20 (21), 164 trahitur multo splendida -a croco (*Hymenaei ut*: 170 qui . . . erat in -a, transit in ora rubor). met. 6, 705 pulveream . . . trahens . . . -am *Boreas*. SEN. Herc. O. 716 -a . . . tabe Nessea inlita (*de eadem veste*: 726. *al.*). VAL. FL. 3, 718 optenta mulcebat lumina -a *Iason*. STAT. Theb. 7, 39 crepat aurea grandine multa -a *Mercurii*. 9, 690 bis Oebalio saturatam murice -am *Parthenopaei*. 11, 400 nec -a vulgare nitens *Polyneices* (*de eodem*: 12, 312). CLAVD. 1, 224 -a graves umeros *Tiberis* velat (*de eodem*: SIDON. carm. 5, 28). 28, 165 -a tegit latos umeros *Phaethontis*. SIDON. carm. 15, 127 textrino prima Minervae -a Iovis rutilat. *more muliebri*: PROP. 4, 9, 47 Sidonia feci (*sc. Hercules*) servilia -a (*sim.* SEN. Phaedr. 330). STAT. Ach. 2, 5 punicea nudatum *Achillen* pectora -a. 3 *quorumlibet* (*pueri* GLOSS.): CVRT. 3, 3, 17 -am *Darei* auro distinctam aurei accipitres . . . adornabant. ITALA Marc. 14, 51 (cod. k) iuvenculus . . . circumamictus -am (*gr.* σινδόνα, *aliae vers. et Vulg.* sindone *ut*: 14, 52 [*ibid.*] relicta -a). SYMM. epist. 1, 1, 3 (vers.) Attica -a tegit socerum, toga picta parentem. VEN. FORT. Mart. 3, 49 induitur sancto *Martino* hirsuta bigerrica -a (*Sulp. Sev. dial. 1, 27, 8* vestem). GLOSS. III p. 645 n. 2 (*ex* p. 121, 3) accepi tunicam ad corpus . . ., feci circa collum -am (*gr.* ἀναβόλαιον), indui me superariam . . ., supra induo paenulam. *de vestitu capitis Maurorum* (*v. Riedmüller, Die Ioh. des Coripp. als Quelle lib. Ethnol., Augsburg 1919, 49*): CORIPP. Ioh. 2, 136 lintea taetrum -a caput stringit nodo suffulta (*eodem spectant*: 5, 112. 8, 192).

II *pertinet ad quemlibet modum velandi*: A *in universum* (*huc fortasse referas* PACVV. trag. 46 *et* AFRAN. com. 412, *ubi de lecti velamentis agi videtur*): CELS. 4, 31, 4 super . . . *pedes* -am dare et vestimento tegere. SEN. dial. 5, 22, 2 cum inter dicentes et audientem *Antigonum* -a *tabernaculi* interesset. ITALA Marc. 15, 46 (cod. k) empta -a deposuit eum *Christum mortuum* et involvit in -a (*gr.* σινδόνα, *Vulg.* sindonem. *cf.* CE 1178, 37 velantur -a corpora funerea). MART. CAP. 1, 66 insidebat *Iuppiter* . . . ex pavonum pennis intertextae oculataeque -ae. PAVL. PETRIC. MART. 5, 223 niveae ampullam texit velamine -ae (*Sulp. Sev. dial. 3, 3, 5 sq.* linteum; *cf. fortasse cum usu sub B illustrato*). *dubium* (*contextu corrupto*): AMPEL. 8, 5 *in templo Sicyonio* -a pendet; quam si quis halitu afflaverit, tota patefit. B *usu christiano de coopertorio altaris vel aliarum rerum sacrarum* (cf. *Braun, Der christl. Altar, 1924, II 24 sq.*): OPTAT. 6, 5 p. 153, 3 extorsistis cum codicibus -as. Ps. AVG. serm. 117, 4 sunt multi qui vovent, alius -am, alius oleum vel ceram. MIRAC. Steph. 1, 3 -am super reliquias positam (*item de tegmento sepulcrorum sanctorum*: GREG. TVR. glor. conf. 27. 54. 78 glor. mart. 71 Mart. 2, 10. 2, 54). LIB. pontif. p. 16, 4 nullus monachus -am sacratam contingeret (*idem vetatur mulier*: p. 93, 3 CONC. Aut. a. 561–605 [Corp. Christ. 148 A] l. 102). LVP. EVPHRON. epist. (Corp. Christ. 148, 141) l. 40 porrigunt -as diacono *subdiaconi*. GREG. TVR. Franc. 7, 22 p. 342, 18 altaris ([*antea*: palleum]. BENED. reg. 59, 2). Mart. 2, 25 p. 618, 15 misterium . . . corporis ac sanguinis Christi -a ex more coopertum. IVDICIVM Pictav. Greg. Tur. Franc. 10, 16 p. 505, 16 de -a olosirica (AVRELIAN. reg. mon. 27). p. 506, 19 ad ornatum altaris -am. CONC. Arv. a. 535 (Corp. Christ. 148 A) l. 31 ne -is . . . defunctorum corpuscula obvolvantur (*idem vetat* CONC. Aut. a. 561–605 [*ibid.*] l. 41). Aut. a. 561–605 (*ibid.*) l. 42 non licet diacono de vela vel -as scapulas suas involvi. VEN. FORT. carm. 2, 3, 14 dum -as cuperet signa gerendo crucis (*v. 17* pallia, *v. 22* vela). vita Radeg. 9, 21 pro -a ponebatur divinum *vestimentum* super altare. *al.*

III *tropice per similitudinem sive velamenti sive vestis*: A *in comparatione poetica*: STAT. Theb. 2, 527 coeperat umenti Phoebum subtexere -a nox ([SCHOL.: roscido velamine]. IVVENC. 2, 2 furvam . . . n. caerula -am sidereis pictam flammis . . . trahebat. DRAC. Orest. 805). CE 443, 4 sanguinea -a quae *fata* texit . . . Clotho (*cf. Anth. Pal. 7, 604* μοῖρα . . . σε καλύπτει). PRVD. ham. 86 fusca polum *solis* suffudit -a serenum (*sim. de defectu solis*: SEDVL. op. pasch. 5, 19 p. 290, 12 [*carm. pasch. 5, 235* amictu]. DRAC. laud. dei 2, 531). SEDVL. op. pasch. 1, 2 p. 180, 18 prima florum -a (pallida

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

var. l.) tellus adoperta. B *translatione audaciore de membrana quadam viva*: AVIEN. carm. ad Flav. 16 multiplicem ... trahunt per mutua vellera -am *grana mali punici*. PRVD. ham. 868 involvit *oculos* vitreo ... lucida -a obice (SCHOL.: -a est vestis, qua sacrificabatur Palladi, sed ponitur pro omni veste; sed hic pro pellicula, quae tegit pupillam. *de qua Cels. 7, 7, 13A* tunica).

appendix: epitheta notabiliora: alba: VAL. FL. 1, 385. Attica: SYMM. epist. 1, 1, 3. aurea: OV. am. 1, 8, 59 STAT. Theb. 7, 39 (*cf.* aureola: CIRIS 151. aurata: STAT. Ach. 1, 262. inaurata: RHET. Her. 4, 47, 60). bigerrica: VEN. FORT. Mart. 3, 49. candida: PRVD. psych. 560. carbasea: PRVD. psych. 187. collecta: PRVD. psych. 187. cruenta: VERG. Aen. 6, 555. deposita: OV. met. 3 167. fulgens: CLAVD. rapt. Pros. 2, 26. funerea: CE 1178, 37. furva: IVVENC. 2, 2. fusca: PRVD. ham. 86. hirsuta: VEN. FORT. Mart. 3, 49. honesta: HOR. ars 278. intertexta: MART. CAP. 1, 66. longa: VERG. Aen. 11, 576 OV. met. 2, 672. lugubris: SEN. Oed. 553. lurida: DRAC. laud. dei praef. 3. lutea: TIB. 1, 7, 46. nigra: HOR. sat. 1, 8, 23 VAL. FL. 2, 106 APVL. met. 11, 3, 5. nitens: OV. met. 14, 262. nivea: SIL. 15, 31 PAVL. PETRIC. Mart. 5, 223. picta: LIV. 27, 4, 10 IVVENC. 2, 2. pulla: VARRO frg. Non. p. 549, 32. punicea: STAT. Ach. 2, 5. purpurea: TIB. 3, 12, 13. rubens: OV. met. 4, 483. sanguinea: CE 443, 4. Sidonia: PROP. 4, 9, 47. splendida: OV. epist. 20 (21), 164 (*cf.* splendens: APVL. met. 11, 3, 5). Taenaria: STAT. Theb. 7, 659. tenuis: SEN. Phaedr. 330. Tyria: TIB. 3, 8, 11 (*cf.* Tyrio stamine: SEN. Phaedr. 330).

deriv.: ? pallare, pallula. *cf. Onom.*

? **2. palla**, -ae *f.* *orig. inc.* *nomen herbae*: GLOSS. III 542, 12 -a id est genesta alba (572, 42). *Zäch.*

pallaca, -ae *f.*, παλλακή. *i. q.* paelex: PLIN. nat. 35, 86 *Alexander*, cum dilectam sibi e -is suis praecipue ... nudam pingi ... ab Apelle iussisset, *eqs.* (*de eadem Aelian. var. hist. 12, 34 παλλακῆς*). SVET. Vesp. 21 *Vespasianus* quieti vacabat accubante aliqua -arum.

pallachana, -ae *f.* (pallachanon GLOSS.), παλλάχανον (*genere ad vocem q. e.* cepa *assimilato; vix adi.*). -laca- *in var. l.* NOT. Tir. 104, 43 palachina. GLOSS. III 573, 15 -on (palacalon *trad., corr. Baer*) i. ⟨a⟩scalonia. *genus ceparum*: PLIN. nat. 19, 105 duo ... genera *ceparum*: unum condimentariae, quam illi getion, nostri -am vocant. APIC. 4, 2, 25 cepas -as purgas (9, 1, 1 indura c. -am concisam).

palladium *v. Onom.* (Pallas, -dis).

? **pallāre**, -is *n.* *a* 1. palla, *cf.* lumbare, mammillare *sim. et* subpaenulare (*Not. Tir. 97, 14*). *de specie quadam vestis* (*si recte interpr. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 72*): NOT. Tir. 97, 23 (*alii alia temptant*). *addendum videtur*: GLOSS.L Corp. P 36 -bus (*suspicantur edd.*, palearibus *trad.*): deadraegelum (*anglosax.*; *licetne conferre pallas sepulcris christ. inditas p. 120, 60? an* palliaribus *a* pallium?).

pallātus *v.* pull-.

1. pallax *v.* pellax.

2. pallax (-lex *trad. et Lindsay*): adulescens graece GLOSS.L I Ansil. PA 165 (*item* GLOSS. V 128, 25, *ubi* -len *trad.*), *gr.* πάλλαξ.

palleātus *v.* paleatus *et* palliatus.

†**palledixit**: intellexit GLOSS.L I Ansil. PA 136 ([*item* GLOSS. V 128, 27]. callet scit intellexit *Schoell*, pellexit inlexit *dub. Goetz*). *Gatti.*

pallēfactus sum *ut perf. verbi q. e.* pallescere *affert* DIOM. gramm. I 343, 31 (*v. sub* pallesco). *a* pallere *et* facere.

***palleo**, -uī, -ēre. [*voces e radice* *pal-, pel- *ortae colorem lividum sim. significantes in plurimis linguis cognatis invenias, rationibus formationis tamen non semper dilucidis; de orig. geminatae* l *latinae non constat* (lv? ln? *an vi expressiva q. d.?*). *Sch.*] NOT. Tir. 70, 31 -et. *de formis: part. praes., quamquam fere totiens legitur quotiens ceterae formae, non ab aliis formis separavimus nisi p. 123, 46. 124, 26. 59. 77* (*compar. non nisi* PAVL. NOL. [?] carm. 33, 66); *formas stirpis perf., quia notio ingressiva a durativa vix distingui potest* (*explicatur* -ere *per* pallescere SCHOL. Pers. 4, 47; *perf.* -uit *iuxta* pallescunt OV. ars 3, 703), *sub hac voce attulimus* (*cf.* CHAR. gramm. p. 330, 5 B. quidam solent in declinatione inchoativorum, *quae non habent perfectum*, ... nihilo minus inchoativi verbi perfecto uti, velut ... pallesco pallui ex eo quod est -eo -ui). *inter verba neutralia, quibus deest passivum, affert* PS. ASPER gramm. suppl. 50, 23 (*cf.* -endum est *impers.* QVINT. inst. 7, 10, 14). *de notione et differentiis*: PORPH. Hor. epod. 17, 21 (fugit ... verecundus color) verecundum ... colorem ... pro rubore dixit, ex quo significat se -ere. epist. 1, 19, 17 sq. (-erem) pallidus ... essem (*distinguunt*: AVG. c. Iulian. 6, 18, 54 affectio est timere, affectionalis qualitas timidum esse, ... sicut aliud est -ens, aliud pallidus. MART. CAP. 4, 368 secundum quas *passiones* pallidus quisque vel ruber dicitur, non tamen ita, ut quis aliqua repentina causa vel -et vel rubet; ... non ... sequitur, ut qui -et sit pallidus [*sec. Arist. categ. 8 p. 9 b 31 sq.* ὠχριῶν ... ὠχρίας]). CLAVD. DON. Aen. 11, 40 p. 412, 8 (*de Pallante mortuo*) non -bat ille, sed niveus fuit, quae res augebat dolorem (*de alia ratione epitheti v. Serv. ad l.*). CHAR. gramm. p. 317, 4 B. -o -es -ui ὠχριῶ. GLOSS. -o: ὠχριῶ. *ad singulos locos v. infra.* *leguntur formae stirpis praes. finitae inde a* PLAVTO, *part. praes. inde a* LVCR. (*fortasse sec. Ennium v. p. 124, 78*), *stirpis perf. inde a* VERG.(?), HOR., PROP.; *maxime in hexametris, raro in prosa oratione inde a* RHET. Her., CIC. Phil., VARRONE, VAL. MAX., CELSO (8), SEN. *philos.*, PLIN. nat., QVINT. [*confunditur cum* pallescere VAL. MAX. 5, 7 ext. 1, palari *e. g.* VERG. Aen. 10, 674 -entis *cod. M.* STAT. Theb. 11, 21, spoliare PETRON. 5 vers. 3, fallere OV. ars 3, 487. *e coni. dub.*: VITR. 2, 7, 1 -entes *pro* Pallenses (*sc. lapidicinae*) *Choisy.* VARRO ling. 6, 48 -et *Spengel vix recte.*]

i. q. ὠχριᾶν, *qua voce significatur vim sive lucis sive coloris aut minui aut minutam esse.* *ratio et gradus coloris vix definiri potest* (*v. etiam sub* pallidus *et* pallor); *de usu praefanda putavimus haec: saepe opponitur color* ruber *sim., e. g.* VARRO frg. Isid. nat. 38, 5 si sol ... rubeat ..., si -eat. OV. met. 8, 465. MANIL. 5, 257 -entes violas et purpureos hyacinthos. SEN. dial. 5, 4, 1 STAT. Ach. 1, 309 MART. 5, 78, 10. CLAVD. rapt. Pros. 3, 88 -et rubor (DRAC. Romul. 7, 46. 8, 499); *rarius alii colores, e. g.* caeruleus SEN. nat. 3, 18, 5 GREG. M. past. 3, 28, candidus PRVD. cath. 9, 78, livere CELS. 5, 26, 31D (*sed pro voce affini*: AMM. 23, 6, 75 livido colore -entes), niger VERG. ecl. 6, 54, niveus CLAVD. DON. Aen. 11, 40 p. 412, 8, virere *vel* viridis COLVM. 10, 183 MART. 13, 17, 1 (*minoris differentiae* PLIN. nat. 37, 110 e viridi -ens); *affinitatis cuiusdam esse videtur color* albus MART. 3, 58, 24 BOETH. cons. 2 carm. 3, 3, luridus LVCAN. 5, 549, *color* auri OV. met. 11, 110. 145 (*ex quo fortasse* SIL. 16, 560 MART. 9, 61, 3 CLAVD. 24, 228). *accedunt adv. auctiva*: male PLAVT. Cas. 982 (*notione peiorativa* STAT. Theb. 4, 424), magis PROP. 1, 1, 22 CELS. 3, 2, 3, deterius PERS. 3, 96 (*adv. iudicantis potius*: abiectius AMM. 30, 8, 11).

I *respicitur potius color (fere faciei humanae) passione quadam amissus*: A *affectibus magis animi*: 1 *variis* (*huc addidimus ambigua et minus definita; cf. etiam p. 125, 13. 26; de defectu pudoris* MART. *l. 64*): a *de animantibus*: PLAVT. Merc. 373 ergo edepol -es (*sc. e nausea vel insomnia, sed vera causa est amor*) CIC. Phil. 2, 84 *Antonium* apparet esse commotum: sudat, -et. VERG. (?) catal. 13, 17 quid -uisti, femina? (*eadem interrog.*: APVL. apol. 69, 7 quid -uisti? nam erubescere tu quidem non potes). HOR. sat. 2, 3, 78 quisquis ambitione mala aut argenti -et amore (*cf.* PERS. 4, 47 viso ... -es ... nummo [SCHOL. *in explic.*: pallescis]. PANEG. 2, 26, 1 *Maximus* nutus *librae in auro ponderando* ... -ens ... exigebat). OV. ars 2, 446 *puella* -eat indicio criminis (*sc. adulterii*) ... tui (*450* color ... fugit. *cf.* 3, 703 *Procris nomen aemulae audiens* -uit, ut serae ... pallescunt frondes. met. 9, 581 -es audita, Bybli, repulsa). met. 15, 764 *Venus* -uit *videns caedem Caesaris parari.* fast, 5, 514 *nomine Iovis* audito -uit ille. SEN. dial. 5, 4, 1 (*de homine irato*) nunc subducto retrorsus sanguine ... -entem, nunc ... subrubicundum. SIL. 3, 435 *Hercules* -uit invento dilectae virginis ore (*sc. a feris laceratae*). HOMER. 842 -uit infelix *Achilles videns Patroclum mortuum.* STAT. Theb. 4, 318 *Parthenopaeus* ad humum -ens (*vel 'spectat' vel 'desilit'*). MART. 6, 61, 3 rubet quidam, -et, stupet *legendo Martialem* (*cf. seriem similem*: PRVD. perist. 5, 202 -et, rubescit, aestuat. CORIPP. Ioh. 6, 163 -et, rubet, aestuat). IVV. 1, 43 *amator vetulae* sic -eat, ut nudis pressit qui calcibus anguem (*interpr. ambigua, cf.* SCHOL.: nimia ... libidine ...; aut exspectatione hereditatis; aut metu adulterii). PORPH. Hor. epod. 7, 15 conscientia sceleris -uerint. HIER. epist. 23, 1, 2 te -uisse conspexi *nuntiato obitu Leae.* PAVL. NOL. carm. 31, 107 -uit invidia serpens (*cf. 112* lividus. *item de diabolo*: PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 17, 1 inimici -entis astutia. *v. etiam* HIL. *sub c*). PAVL. NOL. (?) carm. 33, 66 pendet in exanimum -entior ipsa *uxor* maritum. MART. CAP. 9, 888 -ens contrahit ora *Amor indignatus.* *al.* *cum acc.* (*quo indicatur modus, causa; cf. l. 35. 36*): PROP. 1, 15, 39 quis te cogebat multos -ere colores? PERS. 3, 43 si ... intus -eat infelix, quod ... nesciat uxor (*nisi intellegendum*: '*uxor nescit eum -ere*'). *cum acumine dictum de defectu pudoris*: MART. 1, 77, 6 cunnum ... lingit et tamen -et (*i. non erubescit; in hoc poemate eadem clausula sexies repetita luditur cum colore aegroti et colore cutis naturali*). b *de partibus corporis*: PROP. 4, 8, 54 -uerant ... labra *Propertii deprehensi.* GRATT. 446 manu ramum -ente sacerdos ... quatiens. STAT. Theb. 2, 545 -entia ... ira ora ferens (SIDON. epist. 1, 11, 15). CORIPP. Ioh. 4, 253 dolor atque pudor ... corda fatigat; ... *genae* -entque rubentque. c *de aliis rebus, quae pro animantibus ponuntur*: OV. trist. 3, 1, 55 aspicis exsangui chartam -ere colore (*de carmine Ovidii, quo veniam a Caesare petit*). PHOC. carm. de Verg. 16 te, *Clio*, notante crimina -ent. HIL. euang. 13 dies *Christi natalis diabolum* aegrum vidit -ente (-ere *var. l.*) veneno.

2 *timore* (*ambigua v. sub 1*): a *formae variae*: α *de animantibus*: ① *absolute*: PLAVT. Cas. 982 times ecastor, ... nam -es male. OV. met. 2, 180 *Phaethon* -uit et subito genua intremuere timore. 7, 136 *Medea* extimuit, ... -uit. trist. 5, 2, 1 ecquid ... -es? ... pone metum. SEN. Med. 346 -uit audax Tiphys (*de eodem*: STAT. Theb. 5, 413). SIL. 7, 703 tremiscens -uit infelix subducto sanguine Maurus. STAT. Theb. 4, 15 nullis ... secundus in extis -et ... sacerdos (SCHOL.: metu futuri mali). 10, 566 subit formido ...: poscunt fata senes, ardet -etque iuventus. IVV. 11, 48

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

conducta pecunia ... consumitur; ... -et faenoris auctor. PLIN. epist. 7, 17, 13 timor est ... emendator asperrimus; ... quod -emus, horrescimus *ante habendam orationem* ..., emendat. GELL. 19, 1, 8 quid hoc est ..., o philosophe, quod *in periculo* ... timuisti tu et -uisti? ego neque timui neque -ui (*inde* AVG. civ. 9, 4 p. 372, 21 D.). HIER. epist. 1, 8, 1 *condemnata* non timet mortem ..., carnifex -et. *al.* (ii) *indicatur causa:* *per abl.* (*v. etiam sub β et b*): AETNA 275 subito -ere (callere *var. l.*) sono *montis*. OV. fast. 2, 468 illa *Dione* timore -et. LVCAN. 1, 616 -uit attonitus sacris feralibus Arruns (*nisi abl. cum* attonitus *iungas; cf. in simili re*: IVV. 6, 392 apertā -uit agnā *femina exta consulens*). STAT. Theb. 8, 137 inspecto ... miser -bat *Palaemon* hiatu. silv. 5, 2, 100 cum ... sodales ... falso -rent crimine (sodalis ... -ret *alii*). CLAVD. 24, 100 rectores Libyae populo ... iudice -ent. rapt. Pros. 2, 191 audito -uit Atlas hinnitu (*Titan an mons?*). *per praepos.* ad (*ambigue*: PROP. 4, 8, 9 talia demissae -ent ad sacra puellae): IVV. 13, 223 hi sunt, qui trepidant et ad omnia fulgura -ent. *per praepos.* sub (*cf.* PETR. CHRYS. *sub b*): PERS. 5, 80 Marco sub iudice -es? VICTRIC. 29 martyr sub tortore non -uit. (iii) *accedunt structurae verbis timendi propriae: acc.* (*cf. l. 68. p. 122, 35. 60. 124, 48*): HOR. carm. 3, 27, 28 Europe ... pontum mediasque fraudes -uit audax (PORPH.: ad ludum audax, non nunc cum -uit. SCHOL.: vehementer timuit; id, quod efficitur, posuit pro efficiente). PERS. 1, 124 iratum Eupolidem (SCHOL.: legendo ... Eupolidem; *itaque alii pallorem pervigilii esse dicunt, ut pertineat ad B4*). 5, 184 sabbata. PETRON. 122 vers. 125 *Dis* pavitans fraternos (*i. Iovis*) -uit ictus. SIL. 1, 101 non ille *Hannibal* ... Massylae -uit iras *eqs.* *dat. et praepos.* pro: HOR. epist. 1, 7, 7 pueris ... matercula -et. STAT. Theb. 10, 920 *dei* dubio pro fulmine *Iovis pugnantis* -ent (pendent *var. l., quod explicat Schol.*: solliciti sunt; id est timent *eqs.*). CLAVD. 22, 120 pro rure paterno vel laribus (pendet *var. l.*). SIDON. carm. 15, 173 pro ... marito. *enunt. cum* ne: MART. 12, 60, 7 natali *die* -ere suo, ne calda *aqua* Sabello desit. AVG. civ. 9, 4 p. 374, 10 D. dum ..., ne his *bonis* privetur, ... pavescat et -eat.

β de rebus, quae pro animantibus ponuntur (*de monte fortasse l. 14*): OV. met. 8, 465 metu sceleris -bant ora *Althaeae* futuri. STAT. Theb. 1, 620 *monstro occiso* etiamnum gaudia *iuvenum* -ent (SCHOL.: pallor, qui ex luctu et timore inerat omnibus *eqs.*). 4, 506 *Medeae carmine* trepido -bunt Tartara motu (*de pallore inferis proprio v. IIA*). Ach. 1, 872 (*Vlixes Achillem alloquens*) perfida -eat Ide. CLAVD. 15, 342 -bit regia Bocchi. 18, 504 fremitum, quo -uit Hebrus (Haemus [*ex* emus] *var. l.*). 20, 115 infelix etiamnum -et Orontes (*sc. terrore belli*). *transfertur ad ipsum timorem*: CLAVD. carm. min. 17, 12 per ... omne metallum *statuae* fusus in attonito -uit aere tremor.

b *part. praes.*: *α de hominibus*: OV. met. 6, 522 *Tereus* -entem trepidamque *Philomelam* ... includit. 9, 111 -entem ... metu *Deianeiram* (13, 74). VAL. FL. 1, 824 visa -entem morte parentum. STAT. Theb. 9, 864 *Parthenopaeus mortem praesentiens* arma tamen ... molitur -ens. 11, 21 vaga -entes (palantes *var. l.*) campo fuga volvit Achivos. 11, 534 spectat pugnas *suum* ... venator -ens. 12, 676 absumpto -entem Gnosida filo. AMM. 30, 8, 11 *Valentinianus* aliquotiens abiectius -ens et ... ima mente formidans. AMBR. Tob. 4, 14 stant -entes rei. PRVD. ham. 934 iudice te *Christo* -ens trepido. CLAVD. 15, 178 incerta ... pocula -ens haurit (*sc. timore veneni*). AVELL. p. 17, 14 iudex ... -ens ut reus timebat iudicari. PETR. CHRYS. serm. 6, 2 sub daemonibus -ens *homo*. SIDON. carm. 2, 495 -entes ... procos *Atalantae* (*cf. de Hippomene*: 14, 14). VITA Caes. Arel. 2, 9 *aliqui* -entes ... metuebant. *β de rebus ad homines pertinentibus*: OV. epist. 11, 79 mea vibrari -entia membra videres. VAL. FL. 4, 490 *advenientibus Harpyiis* -entia ... ora senis (7, 79). 4, 701 *Hercules et Theseus ex Orco regressi* -entia iungunt oscula. SIL. 9, 51 quam subitus linquat -entia corpora sanguis (*sc. metu Hannibalis*). STAT. Theb. 6, 393 spesque audaxque una metus et fiducia -ens. PRVD. cath. 7, 145 -ens iuventus *Ninivitarum*. c. Symm. 2 praef. 17 -ens turba periculis. CLAVD. 17, 300 populo -ente. 20, 462 -entem ... terroribus aulam. SIDON. carm. 5, 429 *Pyrrhi* vires Oenotria -ens.

3 *amore* (*cf. iam* PLAVT. *sub 1a et B1*): PROP. 1, 1, 22 *magae*, facite illa *puella* ... meo -eat (placeat *var. l.*) ore magis. 1, 9, 17 necdum etiam -es (*sc. nondum amore captus es*). OV. ars 1, 729 -eat omnis amans. met. 4, 203 nec, tibi *Soli* quod lunae terris propioris imago obstiterit, -es: facit hunc amor iste colorem (*ludit cum notione solis deficientis, v. II B1*). STAT. silv. 1, 2, 86 nec sic ... -bat *Hippomenes*. Ach. 1, 309 variis manifesta notis — -etque rubetque *Achilles* — flamma repens (*vix* flamma *pro subi.*). DRAC. Romul. 8, 499 sq. *Helena* venit -ente rubore, nam flammis perfusa genas -entibus ibat; fusus uterque decor manifestum vulgat amorem.

B *affectionibus magis corporis*: **1** *morbo, debilitate sim.* (*cf. p. 124, 76 et lusum sensuum p. 122, 65*): **a** *de animantibus rebusque ad eos pertinentibus* (*de tabo v. p. 126, 8*): PLAVT. Persa 24 satin tu usque valuisti?:: hau probe.:: ergo edepol -es (*vera causa est amor*). RHET. Her. 2, 25, 39 (*agit de vitiosa confirmatione*) necesse est, quoniam -et (parit *var. l.*), aegrotasse. TIB. 3, 10, 5 ne macies -entes occupet artus. LYGD. 5, 25 -bunt ora senecta. CELS. 4, 7, 1 (*signum anginae*) facies -et (HIER. epist. 39, 1, 3). 5, 26, 31[D] (*agit de ulceribus*) *locus cutis*, qui -et aut livet (5, 28, 2[A]). 7, 7, 7[A] ubi intentae venae ... sunt, color -et. SEN. nat. 4, 13, 10 quosdam -entes et aegros. epist. 122, 4 suspectior illis (*sc. qui noctu vivunt*) quam morbo -entibus color est, languidi ... albent. LVCAN. 9, 768 cutis -entia ... ossa retexit (*morsus serpentis causa ut* 9, 933. *cf.* IVV. *sub A1a*). PERS. 3, 94 tu -es (3, 96 *in responso*: at tu deterius -es; *cf. 95* lutea pellis, *ubi Schol.*: color ... subcroceus). PLIN. nat. 27, 6 torpescunt scorpiones aconiti tactu stupentque -entes. VAL. FL. 3, 192 -entem vulnere Cydrum (STAT. Theb. 12, 141). MART. 3, 38, 12 -et ... turba fame (*cf.* PRVD. c. Symm. 2, 916 mortales -ere inopes ac panis egenos). CLAVD. carm. min. 30, 176 saucia ... -bant flumina (*i. Achelous* (*175* decolor; *fortasse ad A2*). MAX. TAVR. serm. 101, 3 M. hominis substantiam ... imbecillitate -entem (*nisi ad II*).

b *de herbis sim.* (*aliter* TIB. *l. 65 et IIC1*): OV. fast. 1, 688 nec vitio caeli -eat aegra (usta, ulla *var. ll.*) seges (PS. QVINT. decl. 12, 4). 4, 918 *Ceres* -et adusta gelu. STAT. silv. 3, 3, 128 -entes declinant lilia culmos. CLAVD. rapt. Pros. 3, 240 ligustra (*adveniente Plutone*). RVT. NAM. 1, 480 herbae (*tempore Sirii*). OP. imperf. in Matth. 38 p. 839 arborem -entibus foliis marcidam. *afficitur arbor vi magica*: OV. met. 14, 407 ingemuit ... solum vicinaque -uit arbor. *affectio fit opinione tantum* (*sc. mens amore aegra videt colorem ademptum*): NEMES. ecl. 2, 45 te sine ... lilia nigra videntur -entesque rosae.

2 *morte* (*sive instante sive peracta*): **a** *part. praes.* (*pro subst.* PS. QVINT.): VERG. Aen. 8, 709 *Cleopatram* -entem morte futura (*sc. in clipeo a Vulcano facto*). 10, 822 *morientis* ora modis ... -entia miris (*fortasse ex Enn. ut* LVCR. *l. 78*). OV. met. 7, 345 *Pelias ictus* -entia bracchia tendens. 10, 381 *Myrrha se necatura* aptabat -enti vincula collo. trist. 3, 9, 30 -entes ... manus *fratris a Medea occisi*. VAL. FL. 3, 287 -entes ... genas *mortui*. HOMER. 945 -entem *Hectorem*, ... quem iam summa dies ... premebat. PS. QVINT. decl. 10, 3 ora -entis (*i. mortui*). AVSON. 75, 4 p. 312 P. -entem et multa mortis in effigie (*de quodam paene mortuo*). AMM. 19, 2, 14 -ente exspirantium facie. **b** *aliae formae*: CELS. 2, 6, 3 in propinquo mors est; ... venulae -ent (2, 6, 4 palpebrae. 3, 2, 3 *corpus* magis -et). 7, 2, 6 cutis -et (*sc. emortua est*). STAT. Theb. 7, 341 *Narcissus* Thespiacis iam -et in agris. TERT. apol. 42, 4 frigere et -ere ... mortuus possum. *de mullo moriente*: SEN. nat. 3, 18, 5 -et et in unum colorem componitur (*cf.* 1. pallor *et Plin. p. 126, 69*).

3 *vita luxuriosa sim.*: SEN. benef. 4, 13, 1 corpora ignavia -entia. dial. 10, 2, 4 multi continuis voluptatibus -ent. MART. 3, 58, 24 non segnis albo -et otio caupo. IVV. 2, 50 Hispo subit iuvenes et morbo -et utroque. *cf. p. 122, 53.* *transfertur ad saginationem*: MART. 9, 54, 1 Picena turdus -ret oliva.

4 *studiis et pervigiliis* (*maxime scribentium vel legentium; cf. p. 123, 24*): PERS. 3, 85 hoc (*sc. sententia philosopha*) est quod -es? QVINT. inst. 7, 10, 14 *discipulo artis oratoriae* vigilandum, ... enitendum, -endum est. IVV. 7, 97 (*de aetate poetis favente*) tunc utile multis -ere. PLIN. epist. 6, 2, 2 *M. Regulus* habebat studiis honorem, timebat, -bat, scribebat (*sunt qui ad trepidationem referant coll. p. 123, 2*). SCHOL. Pers. prol. 4 pallidam *Pirenem* ideo, quod poetae -eant scribendi lassitudine. 1, 26 ('pallor') -ent poetae cogitando. MART. CAP. 4, 327 (vers.) -ens ... Aristoteles. *spectat ad exercitia pietatis*: HIER. epist. 22, 7, 2 -bant ora ieiuniis. 22, 13, 3 *puellam* tristem atque -entem ... monacham ... vocant. OP. imperf. in Matth. 15 p. 717 qui ... per imposturas ... -entes apparent.

C *appendix ad A et B: transfertur epith.* -ens *ad res pallorem efficientes* (*notionem causativam vix concedes*): VERG. Aen. 6, 275 in faucibus Orci ... -entes ... habitant Morbi ([*affert* QVINT. inst. 8, 6, 27 illud ... et poetis et oratoribus frequens, quo id, quod efficit, ex eo, quod efficitur, ostendimus. *inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 143 eo quod pallidos faciunt]. CYPR. GALL. lev. 276). TIB. 1, 8, 17 num te carminibus, num te -entibus (pollentibus *codd. recc.*) herbis devovit ... anus? OV. ars 2, 105 nec ... profuerint -entia philtra. met. 5, 537 sumpta *a Proserpina* ... -enti septem de cortice *Punicei pomi* grana (*nisi ad IIA*). PERS. 5, 15 *poetae est* -entis radere mores (*i. luxuriosos*). 5, 55 -entis grana cumini (SER. SAMM. 221). STAT. silv. 2, 1, 217 imbrifero -ens autumnus hiatu. MART. 11, 6, 6 curae. TAC. dial. 13, 5 famam (palantem *var. l.*). PRVD. ham. 405 idololatrix religio ... -ens. perist. 4, 139 mors (*sec. Hor. carm. 1, 4, 13* pallida mors). CYPR. GALL. Ios. 331 formidine. LEO M. serm. 11, 1 *dives* in -enti trementium *pauperum* nuditate se credat algere. CAES. AREL. serm. 213, 5 conscientia.

II *respicitur color aliis potius causis inditus* (*imprimis nativus, naturalis; quasi morbo, affectu ortus hic illic sub B1*): **A** *de inferis eorumque sede sim.* (*part.* -ens *praeter p. 125, 11 sq.; aliter de morientibus et mortuis v. sub I B2*): LVCR. 1, 123 (*fortasse sec. Enn.*) esse Acherusia templa Ennius ... exponit, ... quo ... permaneant ... quaedam simulacra modis -entia miris (VERG. georg. 1, 477 *inter prodigia caedis Caesaris* [SCHOL. Bern.: -entia, ut Lucretius ait pallidum Homerum ad Ennium venisse *eqs.*]. *aliter supra l. 29*). VERG. Aen. 4, 26 -entis umbras Erebo (STAT. Theb. 2, 48. *al.*). 4, 243 animas ille *Mercurius* evocat Orco -entis. 6, 480 Adrasti -entis imago (SERV.:

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aut epitheton . . . umbrae aut illud respexit, quia . . . aufugit; fugae autem comes . . . est pallor). CVLEX 333 -entes . . . lacus et squalida Tartara (*cf.* LYGD. 5, 21 undas [umbras *var. l.*]. SIL. 9, 250 unda). AETNA 78 Ditis -entia regna (SIL. 3, 483. 13, 408). OV. epist. 13, 109 tua . . . -ens . . . imago (*item de mortuo somnianti apparente*: met. 11, 691. *cf.* CLAVD. *infra*). SEN. Ag. 762 -entes genae *Furiarum* (VAL. FL. 2, 205 *Irarum*). Herc. O. 1012 -ens dira Tisiphone. Oed. 584 deos (*vergit in nomen proprium*: Ps. ALEX. c. Dind. coll. p. 182, 14). LVCAN. 6, 646 marcentes . . . tenebrae -ensque sub antris . . . situs. 6, 714 Orci. 6, 737 Hecate, -enti tabida forma. 6, 800 sedes. VAL. FL. 5, 347 *Medea* qualis . . . Proserpina . . ., priusquam -uit (*sc. a Platone rapta. cf.* CLAVD. rapt. Pros. 3, 88 gelu -et rubor *Proserpinae matri in somnio apparentis*). STAT. Theb. 11, 446 *Dis regna inferna sortitus* -uit (*an indignatione?*). *al.* *transfertur ad colorem Orci similem*: VAL. FL. 1, 775 multa -ens ferrugine taurus (*v. Langen ad l.*). SIL. 6, 146 Stygium -entibus umbris . . . nemus (12, 131 infernis pressas nebulis -ente sub u. Cimmerias . . . domos).

B *de caelestibus*: 1 *de sole, luna sim.*: VARRO frg. Isid. nat. 38, 5 si sol . . . rubeat . . .; si -eat, tempestates significat (*cf.* AETNA 237 [*de prognosticis*] scire . . . quo rubeat Phoebe, quo frater -eat igni. AVIEN. Arat. 1613 *sol* ora laboranti similis languentia -et [*gr. 862* ἠελίοιο μαραινομένῃσιν ὁμοῖαι . . . ἀκτῖνες]. NEMES. cyn. 206 Phoebus). TIB. 2, 5, 76 solem defectum lumine vidit iungere -entes nubilus annus equos (*inter prodigia; cf. l. 28 et cf.* LVCAN. 7, 178 mirantur . . . -ere diem *ante proelium Pharsalicum*). OV. met. 13, 582 ille color, quo matutina rubescunt tempora, -uerat (*Aurorae lugentis ut*: SEN. Tro. 240 vultu. *cf.* STAT. Theb. 6, 26 deae). SEN. Oed. 45 (*signum pestis*) mundus nubilo -et die (CYPR. GALL. iud. 582 occiduus dubio -bat lumine mundus [*Vulg. iud. 14, 18* ante solis occubitum]). nat. 7, 27, 1 *luna* quare modo rubeat, modo -eat (LVCAN. 5, 549 rubuit, tum lurida -ens ora tulit. HIER. epist. 69, 6, 1 [*de chao*] necdum sole rutilante nec luna -ente nec astris micantibus. *cf.* CLAVD. 17, 131 Phoeben . . . -entem. BOETH. cons. 4 carm. 5, 7 cornua lunae). STAT. Theb. 4, 424 exclusae -et male (mala *var. l.*) lucis imago *in luco, ubi Manibus sacra fiunt*. 12, 406 iam sidera -ent vicino turbata die (SCHOL. Stat. Theb. 2, 120 PRVD. cath. 9, 78 CORIPP. Iust. 2, 291. *cf.* BOETH. cons. 1 carm. 5, 13 lucifer. 2 carm. 3, 3 stella). *-ent vi magica*: OV. met. 7, 209 currus *solis* . . . carmine nostro (*sc. Medeae*) -et . . ., -et nostris Aurora venenis. LVCAN. 6, 502 Phoebe . . . diris verborum obsessa venenis -uit. 2 *de tenebris vel umbris* (*aliter l. 16. p. 124, 83*): VERG. georg. 3, 357 *apud Scythiae gentes* sol -entes haut umquam discutit umbras ([SERV.: -entes u. sunt non ex nocte, sed ex nubibus factae. *inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 144 pallidas tenebras]. ANTH. 83, 48). STAT. Theb. 10, 383 exhaustas . . . -ere tenebras (SCHOL.: lucis adventu noctem finiri). *pressius de via caeci*: SEN. Oed. 1047 pavitante gressu sequere -entes (fallaces *var. l.*) vias.

C *vario usu*: 1 *de floribus, herbis sim.* (*aliter v. IB1b; fere part.* -ens): VERG. ecl. 2, 47 -entis violas (MANIL. 5, 257 -entes v. et purpureos hyacinthos. COLVM. 10, 101. DRAC. Romul. 10, 116). 3, 39 vitis diffusos hedera vestit -ente corymbos (georg. 4, 124 STAT. Theb. 7, 653. *cf.* CVLEX 405 hederae . . . nitor -ente corymbo [CALP. ecl. 7, 9]). 5, 16 -enti . . . olivae (CIRIS 148). 6, 54 *taurus* -entis ruminat herbas (ARNOB. nat. 5, 23). PRIAP. 86 (Verg. 3), 13 -entes cucurbitae. MACER carm. frg. 13 -entes . . . crocos (STAT. Theb. 6, 210). OV. medic. 69 -entes . . . lupinos. COLVM. 10, 183 *lactuca* -et. 10, 326 -entia robora betae. CALP. ecl. 2, 32 mihi Flora comas -enti (parienti *codd.*) gramine pingit. MART. 5, 78, 10 -ens faba (SVLP. SEV. epist. app. 3). 13, 17, 1 -entes . . . caules. CYPR. GALL. exod. 401 -entis gramen hysopi. ISID. reg. monach. 9, 4 -entia . . . legumina (*fortasse eodem spectat Bened. reg. 39, 3* nascentia leguminum). *transfertur ad locum*: OV. met. 1, 374 *templi* fastigia . . . -bant musco. VAL. FL. 5, 105 -entem . . . Cytoron (*sc. buxo undantem*). CLAVD. 1, 212 herbis -entes thalamos (*i. alvum Tiberis*). CORIPP. Ioh. 6, 352 densis . . . -uit herbis campus. 2 *de colore cutis* (*hominum praeter l. 68; cf. etiam p. 122, 65*): HOR. epist. 1, 19, 18 quodsi -rem casu, biberent exsangue cuminum *imitatores*. STAT. Theb. 2, 421 refugo -entes sole Gelonos (*cf.* FLOR. Verg. 2, 3 M. populos aquilone -entes). 2, 506 -entis . . . genas *Sphingis*. PLIN. epist. 1, 5, 13 expalluit notabiliter, quamvis -eat semper. AMM. 23, 6, 75 *homines Persidis sunt* subnigri vel livido colore -entes. CLAVD. MAM. anim. p. 69, 21 -et ille vel niger est. *de metalli fossoribus* (*sc. diu a luce remotis*): CLAVD. 17, 41 quidquid . . . -entis fodit sollertia Bessi (*cf. Simon ad l.*). 3 *de metallis rebusque metalli colore affectis*: OV. epist. 20 (21), 222 argenti color . . ., quod tactum gelidae frigore -et aquae. met. 11, 110 saxum *a Mida tactum* . . . -uit auro. 11, 145 arva rigent auro madidis -entia glaebis (*sc. flumine aurifero inundatis; cf.* SIL. 16, 560 Tagus auriferis -et turbatus harenis. CLAVD. 24, 228 -uit Hermus). SIL. 1, 229 electri gemino -ent de semine venae (*cf.* STAT. Theb. 4, 270 corytos . . . electro -ens. PRVD. psych. 339 electri -entis [ALC. AVIT. epist. 87 p. 96, 30]. GREG. M. in Ezech. 1, 2, 14 [*agit de electro*] quasi aurum nobis -uit per argentum). MART. 8, 44, 10 arca -eat nummis. 9, 61, 3 vellera nativo -ent . . . flava metallo (*sc. ubi Baetis fluit*). 4 *aliis de rebus*: AETNA 202 (*agitur de eruptione Aetnae*) fusca -ent incendia mixta ruina. PROP. 4, 7, 82 -et ebur (*i. flavescit*). PLIN. nat. 9, 107 *fetum conchae* -ere caelo minante conceptum. 37, 22 *in vasis myrrhinis* tralucere quicquam aut -ere vitium est. 37, 110 callaina *gemma* e viridi -ens (*Diosc. 5, 142 W.* καλλαΐνῳ χρώματι. *pendet* ISID. orig. 16, 7, 10 colore viridi, sed -ens. *cf. Sol. 21, 14* viret pallidum). MART. 1, 41, 4 -entia sulphurata. 9, 57, 8 -ens toga mortui. 10, 13, 4 *cum* Thetis (*i. mare*) unguento -eat uncta tuo (*i. hominis natantis*). IVV. 3, 175 *in theatro* personae -entis hiatum . . . formidat rusticus infans. CYPR. GALL. lev. 53 *lepra* -enti perfundit viscera tabo. LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 p. 96, 9 *vasculum* -entis vini (*i. vilis*). DRAC. Romul. 7, 46 *corona* purpuret et niteat gemmae -ente rubore. MEROB. poet. 88 (*incitatio ad bellum gerendum*) nullus in aris . . . -eat ignis. GREG. M. past. 3, 28 (*de lapidibus*) caerulei coloris hyacinthus praefertur -enti carbunculo.

deriv.: pallesco, pallidus, pallo, pallor.

compos.: expalleo, pallefactus sum.

palleol- *v.* palliol-.

pallēsco, -ere. *a* pallere. -lisc- GREG. M. dial. 4, 40 p. 294, 7 M. NOT. Tir. 70, 34 -it. *formas stirpis perf. v. sub* palleo; *qua de re*: CHAR. gramm. p. 330, 5 B. verba inchoativa non habent praeteritum perfectum; . . . nihilo minus quidam solent . . . perfecto uti, velut . . . -o -ui ex eo, quod est palleo pallui. DIOM. gramm. I 343, 30 sq. (*agit de inchoativa verborum specie*) nec . . . pallescui horrescui dicimus; per aliam . . . transfigurationem haec verba quidam declinare consuerunt, ut -o pallefactus sum. CHAR. gramm. p. 468, 22 B. verba, quae voce tantum activa proferuntur latine, apud Graecos autem passivam significationem habent: . . . -o. *legitur inde ab* HOR., PROP. (ACC. *dub. v. l. 30*). [*hinc orta videntur francog.* pâlir; *prov. vet.* pallezir *et var. dial. prov.; hisp. vet.* palecer. *cf. M.-L. 6166. Wartburg VII 505 sq. St.*] [*coni. dub.* ACC. trag. 693 *Bücheler*, patefit *trad.; falso trad.* CAEL. AVR. chron. 5, 11, 139 -unt *vel* flaccescunt *edd. vet. pro* pannescunt.]

i. q. pallidum fieri (*notio incohativa augetur per* incipere *sim.* PROP. 1, 13, 7 OV. met. 8, 759): **I** *respicitur pallor passione quadam effectus* (*fere de animantibus; -ere dicitur dies metu* PHAEDR. *sub A2; indicatur causa per abl. saepius, per praepos.* HOR. ars, Ps. QVINT., SCHOL. Pers. *sub A1*, MARCELL., GREG. M. *sub B2*): **A** *affectibus magis animi ortus*: 1 *variis*: HOR. epist. 1, 1, 61 nulla -ere culpa. ars 429 *auditor* -et super his *versibus* (*sunt qui aliter distinguant.* SCHOL.: pallidus fiet). PROP. 1, 13, 7 tardis -ere curis incipis *amoris* (*cf.* VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 ad introitum *feminae* . . . rubore perfundi . . . eaque egrediente -ere [pallere *var. l.*]. DRAC. Romul. 2, 112 *nymphae amore* [*opp.* rubor inficit ora]). Ps. QVINT. decl. 9, 16 ad omnium sanguinem. SCHOL. Pers. 4, 47 ('palles') si cupidus es et ad conspectum pecuniae -is. NICET. virg. laps. 35 p. 124, 7 B. -at facies *paenitentis*, quae quondam erubuit (irrubuit *vel* viruit *var. l.*) impudice. Ps. AVG. categ. 12 (120 M.-P.) ut . . . nigrescat aliquis, corporis passio est, ut -at vel rubescat, animae. 2 *timore* (*transit in notionem expavescendi; cf.* SEN. *sub IIA*): PHAEDR. app. 6, 5 tremunt . . . lauri et ipse -it dies *apparente numine*. SEN. dial. 1, 4, 7 ad suspicionem vulneris tiro -it. VAL. FL. 2, 526 rursus -ere virgo (*sc. Hesione beluam audiens*). GELL. 19, 1, 17 sapientis quoque animum paulisper moveri . . . et -ere necessum est. 19, 4, 4 *timor efficit*, ut, qui timent, sanguine ex ore decedente -ant (*cf.* MACR. Sat. 7, 11, 7 sq. qui metuunt, qua ratione -unt? [*seq. explicatio*]). SERV. georg. 1, 277 iurantes trepidatione -unt. CLAVD. 7, 203 video . . . famulis Gangen (*pro Indis*) -ere ripis. 8, 359 -at nostro . . . barbarus arcu. 22, 344 sollicitae . . . -unt gaudia matris (*i. mater et sollicita et gaudens -it; nisi* gaudia matris *infantem natum significant*). carm. min. 53, 9 -unt . . . stellae *Titanibus territae*. AVG. serm. 161, 4, 4 contremiscis, conturbaris, -is. IVLIAN. in Ioel 2, 4—11 l. 91 assimiles ollae, quam fumus infecerit, non solum -ent, sed etiam penitus atrabuntur *populi timore* (*Itala ibid.* vultus mutabuntur in ollam [*sim. Vulg.*], *Hier. ad l.* vultus sicut adustio [*gr.* πρόσκαυμα] ollae. *eandem imaginem ex Nah. 2, 10* [*Vulg.* sicut nigredo ollae; *explicat Hier. ad l.*: *facies* exustae, tabidae, pallore deformes] *mutat* CASSIOD. Ios. antiq. 9, 240 vultus . . . terrore -ent [*gr.* μέλαιναι . . . γενήσονται]). GREG. M. dial. 4, 40 p. 294, 7 M. *improbus homo moriens* coepit tremere, -ere, sudare.

B *affectionibus magis corporis effectus*: 1 *morte*: PLIN. nat. 9, 66 rubentium squamarum multiplici mutatione -entem *mullum morientem*. STAT. Theb. 1, 547 (*de Gorgone a Perseo occisa in patera caelata*) vivo . . . etiam -it in auro (SCHOL.: quod pallidus mortui habet colorem). AMM. 25, 1, 2 -entem morte propinqua Machameum. 2 *variis causis*: QVINT. inst. 1, 2, 18 neque illa solitaria et velut umbratica (umbratili *var. l.*) vita -ere *decet hominem fori* (*antea opp.*: in media rei publicae luce vivendum). MARCELL. med. 15, 28 *lingua* de hoc morbo -it. HIL. AREL. vita Honorat. 8 l. 9 -it ieiunio . . . facies (*cf.* Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 38, 1 G. ora ieiuniis. GREG. M. moral. 8, 9 vultus . . . ex abstinentia -it). VEN. FORT. vita Albin. 11, 29 dum -ret *Albinus labore orandi* . . ., animae vivacitas rubescebat in corpore *mortui*.

II *respicitur pallor quilibet* (*sc. qualibet causa alicui vel alicui rei inditus; accedit abl. e. g.* VAL. FL., *praepos.* sub PLIN. nat., ab CORIPP. Ioh. 5, 52, *sed a separativum* GREG. M. in Ezech.): **A** *de frondibus, arboribus sim.* (*vergit fere ad IB*): OV. ars 3, 704

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-unt frondes *vitis*, quas nova laesit hiems (*comparantur etiam* matura Cydonia *et* corna *immatura*). met. 8, 759 -ere glandes coepere *quercus vulneratae*. SEN. Thy. 110 -it omnis arbor *horrescens umbram Tantali* (*alludit ad pallorem Orci*). PLIN. nat. 19, 176 ocimum sub canis ortu (*sc. calore magno*) -it. PLIN. VAL. 2, 30 coques . . ., dum ruta -at.
B *de caelestibus* (*cf.* PHAEDR. *sub IA2*): SCHOL. Stat. Theb. 2, 333 ('pallorem') primo . . . aurora cum Luciferi candore -it, deinde fulgore rosei solis afflatur. PRVD. cath. 2, 12 (*in imag.*) nostra . . . obscuritas . . . regnante -et deo (*item lucescendo*: CLAVD. carm. min. 27, 6 rubet ventura dies, . . . nox . . . -it). CLAVD. carm. min. 29, 3 quae causa iubet -ere solem (*cf.* CORIPP. Ioh. 2, 253 solis -it honor. 5, 52 densis . . . iubar -it ab hastis). ANTH. 389, 55 sol, cui . . . -unt sidera.
C *variis de rebus vel animantibus*: VAL. FL. 7, 586 viso -it flamma, *qua taurus spirat*, veneno, *quo Iason illitus est*. QVINT. inst. 12, 10, 76 (*metaphorice*) si . . . iudicium his corruptis *verbis orationis* acrius adhibeas, ut fucinis sulphura, . . . quadam vix enarrabili foeditate -ant. CLAVD. rapt. Pros. 2, 114 lacus *apud Hennam* . . . vicinis -it (clarescit *var. l.*) aquis (*sc. obumbratus, fortasse Acherontis quoque effectu*). SIDON. carm. 2, 410 interpellata nec ullis frigoribus -it humus, sed flore perenni picta . . . arva *eqs.* CASSIOD. or. frg. p. 480, 16 -ite lychnitae, albescite hyacinthi, fuscamini margaritae. GREG. M. in Ezech. 1, 2, 14 in electro . . . argentum ad claritatem crescit, aurum vero a suo fulgore -it; illud ad claritatem proficit, hoc a claritate temperatur. past. 2, 7 p. 40^C^ cum quilibet post sanctitatis habitum terrenis se actibus inserit, quasi colore permutato . . . eius reverentia despecta -it (*ad thren. 4, 1* obscuratum est aurum). *de Plutone*: MART. CAP. 1, 78 lucifuga inumbratione -ens.

compos.: ex-, im-, oppallesco.

palleum *v.* pallium.

pallex *vox ficta sec. gr.* παλλακίς, *in derivatione vocis q. e.* paelex NON. p. 6, 19 (*sec. Gell. 4, 3, 3*). v. etiam 2. pallax.

? **palliāria** *v.* pallare. **palliāris** *v.* palearis.

palliastrum, -ī *n.* *a* pallium. *i. q. pallium vile*: APVL. met. 1, 6, 1 humi sedebat scissili -o semiamictus. flor. 14, 6 ni Zeus procinctu -i (-eastri *cod.*) . . . secreta defendisset. *huc trahit glossam codicis Regin. 215* pitutus palastris fochra (*hibern.*) *Stokes, Zeitschr. vergl. Sprachf. 35, 1899, 151* (*referendo ad Ios. 9, 5* veteribus vestimentis).

***palliātus,** -a, -um *et inde* **pallio,** -āre (*v. l. 48 et sub IIB*). *a* pallium. *de origine*: PRISC. gramm. II 441, 25 a pallio -us (*cf.* 139, 7). *scribitur saepius* palleatus, *e. g.* SVET. Claud. 15, 2 APVL. flor. 9, 9; palluati CIC. Phil. 5, 14 *cod. V*; palati PLIN. nat. 35, 129 *nonnulli cod.* *de prosodia*: palliāt- MART. CAP. 4, 424 (vers.). *de notione*: PRISC. gramm. II 441, 16 si qua . . . videantur sine verbis formam habere participiorum, nomina sunt dicenda et carent temporali significatione: paenulatus, togatus, . . . -us. GLOSS. -eatus: στιχολόγος. -eata: quod est aperta (*fortasse* operta). GLOSS. V 593, 27 clanculare: occultare, -are, subacellare (subasc- *Heraeus*, subcel- *Goetz*). *legitur inde a* PLAVTO, VARRONE, CIC. [*confunditur cum* pallenti SVET. gramm. 9, 6, palpati PLIN. nat. 35, 129, pilleatus CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 25; *vix recte traditur pro* vallatus VAL. MAX. 3, 8 ext. 2.]

i. q. pallio indutus (*alia veste p. 128, 7. 9; saepissime togato opponitur; non dicitur de feminis nisi* MART. CAP. 3, 223 *de Grammatica et* 4, 424 *dub., cf. l. 69; m. plur. pro subst. inde a* CIC. ad Q. fr. 3, 1, 5 SEN. epist. 113, 1 PLIN. nat. 35, 129. 136 SVET. Iul. 48 GELL. 9, 2, 1; *m. sing.* SVET. gramm. 9, 6; *f. sing. de fabula* DON. Ter. Eun. 57. 257. 783 Phorm. 125; *nihil omisimus praeter quaedam ad IB pertinentia*):
I *proprie* (*sc. cum respectu vestis*): **A** *generatim* (*de Graecis, graecissantibus, Christianis*): **1** *de hominibus* (*de deo* AVG. *sub a, de Grammatica v. sub b, de sermone* TERT. *sub c*): **a** *variis*: PLAVT. Curc. 288 isti Graeci -i, capite operto qui ambulant. CIC. Phil. 5, 14 qui quaestioni praeerit Graeculi iudicis modo -i, modo togati. SVET. Iul. 48 duobus tricliniis, uno quo sagati -ive, altero quo togati . . . discumberent. Claud. 15, 2 orta . . . contentione, togatumne an -um dicere causam oporteret. TERT. pall. 3, 8 *Cato* umerum exertus haud minus -o (*alii iungunt* -o habitu). AVG. ord. 2, 11, 34 si pinnatam Venerem faciat *histrio saltans* et Cupidinem -um (*pro Cupidine pinnato et Venere -a*). *de Romanis quibusdam nobilibus*: CIC. Rab. Post. 25 saepe -um *Rabirium* fuisse. SPART. Sept. Sev. 1, 7 cum . . . ad cenam imperatoriam -us venisset, qui togatus venire debuerat. SYMM. or. 1, 16 Africanus . . . diu in Sicilia -us erravit. AMM. 15, 8, 1 Iulianum . . . ab Achaico tractu accitum etiamtum -um in societatem imperii adsciscere cogitabat *Constantius*. **b** *de philosophis artiumve cultoribus*: VAL. MAX. 2, 6, 10 Pythagoras. SEN. epist. 113, 1 quae deceant phaecasiatum -umque. GELL. 9, 2, 1 -us quispiam et crinitus (*3* philosophum sese esse dicit). APVL. flor. 9, 9 quaedam . . . -a mendicabula obambulant. AVSON. 300, 3 p. 170 P. septem sapientes . . . -i prodeunt. AVG. civ. 13, 16 p. 576, 20 D. (*agit de Platonicis*) -orum tanto magis inflatam, quanto magis exiguam paucitatem. c. acad. 3, 8, 17 p. 58, 26 illorum -orum (*i. ceterorum philosophorum*) clavis et fustibus proicietur *Academicus*. MART. CAP. 2, 213 -orum populus (4, 333 *dialecticam* -orum p. *sequebatur*. 4, 424 [vers.] p. Cecropidarum . . . -arum [*suspicionem movet fem.; legendum* -orum*?*]. *cf.* 5, 430 Athenarum populus ac -a agmina). CASSIOD. var. 1, 45, 3 -orum choris miscuisti togam (*de Boethio*). *de Grammatica*: MART. CAP. 3, 223 quae femina licet in Attica . . . se assereret incedere -am, tamen ritu Romuleo . . . ingressa est paenulata.
c *de Christianis*: TERT. pall. 5, 7 sermo -us (*i. hominis -i; an sec. fabula -a?*). PAVL. NOL. epist. 22, 2 p. 155, 13 conservuli et conpallidi nostri . . . nec chlamyde curtalini, sed sagulis -i (*item in lusu verb. cum* pallidus: SVLP. SEV. epist. 3, 19 p. turbas, agmina -a. SALV. gub. 8, 21). AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A 4 V. -um alba stola (*rec. B* in vestitu candido, amictum pallio). EPIST. pontif. 369 Migne 50, 435^B^ non sit vana gloriatio -is. ASTER. ad Renat. l. 327 nostri -i.

2 *de statuis, picturis*: CIC. ad Q. fr. 3, 1, 5 ut . . . illi -i topiariam facere videantur et hederam vendere. PLIN. nat. 34, 54 duo signa . . . -a et alterum colossicon nudum. 35, 129 nobilis . . . tabula Ephesi est: . . . -i cogitantes. 35, 136 -i (palp- *var. l.*), quos dicturos pinxit. SVET. gramm. 9, 6 statua eius *Orbilii* . . . ostenditur . . . habitu sedentis ac -i. VOPISC. Tac. 16, 2 imago eius posita est . . . in una tabula quinquiplex, in qua semel togatus, semel chlamydatus, semel armatus, semel -us, semel venatorio habitu.

B *speciatim spectat ad comoediam*: VARRO frg. Diom. gramm. I 489, 18 togatae fabulae dicuntur, quae scriptae sunt secundum ritus et habitum hominum togatorum, id est Romanorum . . ., sicut graecas fabulas ab habitu aeque -as Varro ait nominari (DIOM. gramm. I 489, 23 [= SVET. frg. p. 13, 20] *opp.* togatarum. DON. Ter. Phorm. 844 *opp.* togata. *al.* PS. ASCON. div. in Caec. p. 200, 13). DON. de com. 6, 1 comoedia . . . multas species habet: aut . . . -a est aut togata aut *eqs.* (6, 5. SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 57 graecae -ae dicebantur. ars 288 [*inter sex genera ut*: SCHOL. Ter. p. 76, 12 secundum Porphyrionem]. *al.; cf. in graecis* LYD. mag. 1, 40). Ter. Eun. 57 concessum est in -a poetis comicis *eqs.* (*opp.* in togata. *item per ellipsin pro subst.*: 257, 6 Phorm. 125, 1). *? de actoribus* (*huc fortasse pertinet*: GLOSS.^L^ II Philox. PA 47 -lleatus: στιχολόγος): DIOM. gramm. I 490, 10 (= SVET. frg. p. 15, 5) siquas . . . ex soccis fabulas fecerant, -i pronuntiabant.

II *translate cum respectu eorum, qui speciem quandam (falsam) prae se ferunt* (*de rebus et animantibus*): **A** -us *i. q. praetextus, velatus sim.*: (in) nomine: AVG. conf. 10, 35, 54 cupiditas n. cognitionis et scientiae -a (epist. 118, 1, 1 umbrā honestatis et liberalium studiorum n. velatae atque -ae). divers. quaest. 69, 1 l. 8 error . . . -us n. christiano. serm. 292, 4, 6 haeretici . . . in n. Christi -i (PRIMAS. in apoc. p. 861^A^ Chr. n.). REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 195 l. 446 haereticorum . . . audacia veritatis n. -a. POMER. 2, 4, 2 religionis imaginariae n. -i *simulatores quidam*. *alia*: AVG. bapt. 7, 53, 101 p. 373, 15 ille . . . non simulatione -us, sed religione mutatus est. GREG. M. moral. 3, 65 vitia virtutum specie -a. *sine abl.*: CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 25 absque furaci meditatione mutus eloquentiae -us incedit (*i. aliena eloquentia ornatus*). **B** *formae verbi, sc.* -are *i. q. praetexere, velare sim.* (*occultantur mala praeter l. 62; fere passive vel reflex.; accedit abl. vel* sub): AVG. in psalm. 48 serm. 2, 1 primo . . . apertus paganus erat, postea -atur nomine christiano (serm. 9, 20 l. 703 -are se . . . n. pietatis. GREG. M. moral. 29, 14 malitiam fidei n. -ant. past. 2, 9 saepe sub parsimoniae n. se tenacia -at). PS. AVG. or. trin. (Corp. Christ. 50^A^) p. 553 l. 40 duritiam simulatione patientiae -are. GREG. M. in Ezech. 1, 5, 3 impetus carnis se sub velamine spiritalis impetus -at (moral. 20, 28 infirmitatis v. ante discretionis oculos excusatio nostra se -at. 26, 41 si non . . . aliquo v. -etur *tumor cordis*). 1, 9, 13 timor sub humilitate se -at. moral. 5, 43 *diabolus* sub virtutis specie -atur. 25, 26 ante humanos oculos professione sancta verbo tenus -antur (*sc. confitendo se fideles*). 33, 60 ne sub virtute se vitium occultet et, quod prava intentione agitur, recti visione -etur. *singulariter*: GREG. M. in I reg. 3, 15 ut bona . . . pura simplicitate et nullo malorum velamine -entur (*per zeugma quoddam intellegendum videtur: ne malis obscurentur, sed simplicitate ornentur*).

pallidaster, -stra, -strum. *a* pallidus. [*falso pro* paleastrum *v. sub* paleaster.] *i. q. suppallidus*: DAMIG. lapid. auct. 73 phrygius lapis . . ., cuius melior est qui est -r (GALEN. alfab. cod. Lucc. fol. 95^v^ [pallidior *ed. Iunt.; cf. Diosc. 5, 149* colore viride habens, *gr. 5, 123* ὠχρός, *Isid. orig. 16, 4, 9* colore pallidus]). 76 morothos lapis . . . est -r ([*Plin. nat. 37, 173* colore porracea, *gr. Aetius 2,16* ὑπόχλωρος]. GALEN. alfab. cod. Lucc. fol. 95^v^ [*lemmate omisso*; pallidior *ed. Iunt.*]). GALEN. alfab. ('de visco') cod. Lucc. fol. 106^r^ (*sim.* cod. Paris. fol. 27^v^) fructum . . . in speciem acini uvae et -um (*ed. Iunt.* f. rotundum in specie uvae, pallidiusculum).

palliditās, -ātis *f.* *a* pallidus. GLOSS. II 477, 35 χλωρότης: -s. 483, 10 ὠχρότης: -ta(s).

? **pallidiusculus,** -a, -um. *a* pallidus. *i. q. pallidaster; non nisi l. 74, fortasse ab ipso editore formatum.*

pallido, -āre. *a* pallidus. *i. q. pallidum facere* (*in imagine*): SIDON. carm. 23, 166 quid *nuncupo*, quos duplicibus iugata taedis Argentaria -at poetas? (Polla dat *vulg., v. Nisbet, Journ. Rom. Stud. 68, 1978, 7*). MVTIAN. Chrysost. hom. 28 p. 419/20 *pulchritudo animae* non sollicitudinibus aut maeroribus -atur (*gr. p. 201* οὐκ ἀθυμίας φροντὶς ἐλυμήνατο).

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pallidulus, -a, -um. *a* pallidus *demin.* *i. q.* *paulum pallidior* (*demin. affectus exprimendi causa vel per ironiam*): CATVLL. 65, 6 lethaeo gurgite fratris *mortui* -um manans alluit unda pedem. IVV. 10, 82 -us mi (pallidus mihi *var. l.*) Bruttidius meus . . . fuit obvius (*casu Seiani territus*). LVX. anth. 302, 1 te -um (*qui non medici, sed lenonis labore pallere dicitur*). *? de locis* (*infernis*): HADR. carm. frg. 3, 4 animula . . ., quo nunc abibis? in loca -a, rigida, nudula (*sic legit et distinguit I. Mariotti in: Studia Florentina A. Ronconi oblata, 1970, 242,* quo . . . loco *vel* quae . . . loca *trad.; sunt qui* -a *cum* animula *iungant omissa distinctione, v. Mariotti l. c.*).

×pallidus, -a, -um. *a* pallere. *scribitur* ball- STAT. Theb. 11, 589 ISID. nat. 38, 5, palid- VARRO rust. 1, 67, pallad- STAT. Theb. 11, 589. NOT. Tir. 70, 33. *compar.* -ior *inde a* VARRONE, CATVLLO, *cf.* magis -us MART. 12, 32, 8; *superl.* -issimus CELS. 5, 26, 8 PLIN. nat. 2, 89, *cf.* valde -us PORPH. *sub. IA2.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 120 luridi supra modum -i (ISID. orig. 10, 162 l., quod sit -us). SYNON. Cic. p. 439, 32 -us lividus. exsanguis (*fortasse ex commentariis, e. g.* PORPH. Hor. epist. 1, 19, 18). adflictus morbo. semianimis. semivivus. seminecatus. p. 443, 17 segnis. GLOSS. -us: viridus. χλωρός. ὠχρός. semivivus. GLOSS.L I Ansil. PA 171 -a: lurida et pallore deformia. *legitur in poesi inde a* PLAVTO, ENN., CATVLLO, VERG., HOR., TIB., PROP., OV., *rarius in prosa inde a* VARRONE, NIGID., CELSO (*24*), SEN. *philos.*, COLVM., SCRIB. LARGO, PETRON., PLIN. nat. (*32*), PS. QVINT., MIN. FEL. [*quae in linguis romanicis respondent, a sermone docto vix aliena sunt. cf. M.-L. 6167. Wartburg VII 505 sq. St.*] [*confunditur cum* callidus PRIAP. 83 (Tib. 2), 16 (*restituitur* MART. 9, 48, 8), calidus CELS. 6, 6, 1D, pallia PROP. 4, 5, 72. 4, 7, 36 (*cf. var. l.* pallea DRAC. Orest. 524), squa(l)lidus VERG. Aen. 8, 197 PRIAP. 83 (Tib. 2), 16.]

i. q. pallore affectus vel praeditus (*cf. e. g. André, Etude sur les termes de couleur . . ., 1949, 139 sqq.; sed cave ne inconsideratius veterum de coloribus opiniones rationibus aetatis nostrae adaeques*). *de ratione inter varios colores intercedente notabiliora quaedam praemonere liceat* (*v. etiam sub* palleo *et* pallor): *significantius in serie colorum*: CHALC. comm. 333 PHYSIOGN. 88 BOETH. herm. pr. 1, 7 p. 89, 14; *maxime distat et saepe opponitur color* niger, *e. g.* NIGID. Isid. nat. 38, 5 Ov. ars 3, 269 CELS. 2, 6, 12 SEN. nat. 2, 40, 6 (*iuxta*: caeruleus). PLIN. nat. 12, 127 (*iuxta*: candidus); *sic etiam* ruber *sim.*, *e. g.* MART. 8, 33, 4. 13, 7, 1, rufus PLIN. nat. 12, 48, purpureus Ov. ars 3, 269, roseum CASSIOD. in psalm. 52 concl. (*iuxta*: prasinum, venetum); lividus, *v. vol. VII 2, 1545, 47 sq.*; candidus, *e. g.* CALP. ecl. 6, 12 COLVM. 11, 3, 26 PLIN. nat. 10, 144. 12, 48 (*sec. gr.* -iores candido 37, 97); albus *partim opponitur* CELS. 2, 8, 22 BOETH. herm. pr. 1, 7 p. 89, 14, *partim affinitatis cuiusdam esse videtur* MART. 10, 12, 10 (*syn. ut*: PHYSIOGN. 88. *cf.* PRVD. cath. 10, 97 albidus). PORPH. Hor. sat. 2, 2, 21 (-us *interpretamentum ut*: carm. 2, 2, 15 SCHOL. Pers. 1, 16); *similiter* viridis *vel distinguitur* LYDIA 39 PLIN. nat. 13, 17 (*iuxta*: niger, candidus) *vel affinitatis esse videtur* PLIN. nat. 21, 158 -um e viridi (SOL. 20, 14 viret -um. ISID. orig. 15, 7, 6 -a . . . viriditas). 37, 76, *cf. vocem ambiguam gr.* χλωρός *versam* -us ITALA apoc. 6, 8 (Primas. *ad l., cf.* VVLG., *sed Tert. pudic. 20 p. 268, 10* viridi). *interpretamentum* viridus GLOSS. I p. 82, 46; *apud poetas etiam color flavus vel aureus affinis esse videtur, e. g.* DIRAE 16 -a flavescant . . . prata. STAT. silv. 4, 7, 15 -us fossor . . . concolor auro (*v.* CATVLL. *infra*); *similiter fortasse color croci* VERG. georg. 1, 446 MART. 8, 33, 4; *cf. etiam locutiones comparativas*: CATVLL. 81, 4 inauratā -ior statuā. PRIAP. 32, 2 buxo -ior novāque cerā (*v. vol. II 2264, 4 sqq.*). Ov. Pont. 1, 10, 28 cerā (*v.* PRIAP. *supra*).

I *respicitur potius color (imprimis faciei humanae) passione quadam amissus (mutatus)*: **A** *affectibus magis animi* (*transfertur ad avem l. 75, ad astra l. 81*): **1** *amore*: PLAVT. Cist. 56 (*meretrix alteram alloquens*) neque munda adaeque es, ut soles . . . et -a es (*cf. 68* amat haec mulier). PROP. 3, 8, 28 in . . . *puella* -us esse (Ov. am. 3, 6, 25 in Melie. ars 1, 731. 732). Ov. epist. 20 (21), 18 *Cydippen* -a vix cubito membra levare putas. CALP. ecl. 3, 45 has tibi, Phylli, preces iam -us . . . dat Lycidas. NEMES. ecl. 2, 41 -ior buxo . . . erro *a puella amata desertus*. PHYSIOGN. 111 oculos habere . . . prope -os. MAXIM. eleg. 3, 6 -us et tristis captus amore tuo. **2** *curis vel timore* (*sine respectu coloris de ave timida* VAL. FL.): PROP. 4, 3, 41 curis . . . -a nutrix. Ov. epist. 1, 14 *Penelope Vlixi timens*: nomine in Hectoreo -a semper eram. 12, 99 *Medea* ego, quae dederam medicamina *Iasonem servatura*, -a sedi. met. 4, 135 *Thisbe* ora . . . buxo -iora gerens exhorruit (*trist.* 3, 5, 12 os. EPICED. Drusi 86). 9, 215 pavet . . . *Lichas* -us et timide . . . dicit. SEN. Thy. 563 *bello civili* -ae natos tenuere matres (*cf.* VAL. FL. 7, 375 -a fetus mater *avis* . . . produxit). PETRON. 16, 2 *strepitu audito* cum . . . -i rogaremus. CALP. ecl. 6, 82 Lycidam . . . trementem, dum . . . sua crimina -us audit. STAT. Theb. 3, 394 -a coniunx. 4, 322 (*loq. Atalante*) nuper te *filium venantem* -a vidi. 5, 590 *Hypsipyle angue occiso* -a . . . prospicit. 6, 450 *cursu equestri* nec lora regit nec verbera -us audet Labdacides. 11, 589 si *Charon* . . . exeat ad superos . . . et -a turbet astra. silv. 2, 7, 118 -um . . . Neronem *apud inferos punitum* (*vix ad IIA2*). MART. 1, 49, 35 reus (*cf.* 2, 24, 2 squalidus . . . -iorque reo). 11, 55, 6 -ior . . . pariente. *al.* PS. QVINT. decl. 10, 3 *mater filii morientis* -ior ad metus, ad vota pronior. MIN. FEL. 12, 6 (*de Christianis, qui vita non fruuntur*) -i, trepidi, misericordia digni. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 129 (*de adultera deprehensa*: vaepallida) ut significet 'valde -a'. ARNOB. nat. 5, 23 *Iuppiter* -as nationes fragore perterret. *al.* **3** *affectibus variis* (*vel minus definitis; v. etiam p. 131, 29; de avaritia* ANTH.): Ov. rem. 602 *Phyllis se suspensura* spectat zonam -a facta suam (met. 14, 734 *Iphis* -a bracchia tollens). STAT. Theb. 11, 204 volat aequore aperto -us *Polynices pugnaturus* instantemque deae *Dirae* circumspicit umbram. IVV. 7, 115 surgis tu -us Aiax dicturus *in controversia causidicorum*. 10, 189 hoc . . . -us optas (*opp.* recto vultu. SCHOL.: tristis). LVX. anth. 333, 4 irato -us ore fremit. ANTH. 649, 28 avaritia (*an ad C?*). SVLP. SEV. epist. 3, 19 -as turbas, *quae in funus Martini convenerant.* *fortasse huc pertinet*: ARATOR act. 2, 1004 o -a cordis imago (*i. quae odio, culpa, duritia sim. obscuratur; cf. etiam p. 131, 54*).

B *affectionibus magis corporis*: **1** *variis*: PLAVT. Truc. 576 -a est, ut peperit puerum. VERG. Aen. 3, 217 -a semper ora *fame* (MART. 12, 32, 8 frigore et f. siccus et non recenti -us magis buxo . . . sequebaris. PS. QVINT. decl. 12, 2. 12, 7). 8, 197 ora *mortuorum* virum tristi pendebant -a *tabo* (Ov. met. 15, 627 -a . . . exsangui squalebant corpora t. [morbo *var. l.*]. PRVD. cath. 10, 97 -a t. color albidus inficit ora). PRIAP. 26, 8 confectus . . . macerque -usque, qui quondam ruber et valens *eqs.* (*item de Priapo* 83 [Tib. 2], 16 iacebis inter arva -us situ [*nisi alludit ad colorem mucoris, v. sub* pallor] *cf. de mentula*: MAXIM. eleg. 5, 100). Ov. Pont. 1, 10, 28 membra . . . sunt cera -iora nova (*causa indicatur 35 sq.*: unda locusque *exilii* nocent et . . . anxietas animi). CELS. 1, 9, 4 frigus . . . cutem facit -am (*cf.* MART. *supra*). SEN. apocol. 12, 2 *post mortem Claudii* iurisconsulti e tenebris procedebant -i, graciles, vix animam habentes. epist. 27, 8 hominem aegrum, -um, gracilem. 48, 7 quod tristes docemus et -i (*sim. cum respectu studiorum*: MART. CAP. 4, 328 introgressa est *Dialectica* . . . -ior paululum femina. DRAC. Romul. 10, 21 -a Melpomene. *cf.* palleo *IB4*). STAT. Theb. 3, 614 non . . . expectare queam, dum -a virgo (*i. Pythia*) tremendas nuntiet ambages. *al.* **2** *morbo, senectute, morte (sive obita sive instante) sim.* (*herbas languentes v. sub IIB*): CATVLL. 81, 4 hospes inaurata -ior statua (*sc. fame moribundus?*). VERG. Aen. 4, 644 *Dido* -a morte futura (SERV.: aut -ior, quam solent homines esse post mortem, aut -a omine mortis futurae. *add.* auct.: aut -a conscientia mortis futurae. CLAVD. DON.: ante futuram mortem iam -a. *cf. fort. l. 6*). TIB. 3, 10, 6 neu notet informis -a membra color. CELS. 2, 6, 5 ulcus . . . aut -um aut lividum factum est (*cf. gr. Hippocr. progn. 3* χλωρόν [ὠχρόν *var. l.*], *ubi lat.* viride). 2, 6, 6 mortis indicia sunt: ungues digitique -i (*Hippocr. progn. 9* πελιδνοί, *ubi lat.* lividi). 2, 6, 12 *urina* vel nigra vel -a (*Hippocr. progn. 11 p. 207, 4A.* πελιδνά, *ubi lat.* livida). 5, 26, 8 color -issimus (SCRIB. LARG. 125. *umorum narium*: CHIRON 344 [*Hippiatr. gr. I p. 14, 1* μήλινοι]). *al.* SEN. benef. 7, 27, 3 aegros deformes, senes -os. epist. 66, 21 vir bonus pauper aut exul ac -us. LVCAN. 6, 542 siccae -a rodit *Erictho* excrementa manus *mortuorum*. IVV. 10, 229 -a labra *senis*. TAB. devot. Audollent 250B, 4 (*saec. III*) faciatis -um mextum (*i.* maestum) *inimicum*. ARNOB. nat. 5, 23 *Iovem* -um saucium simulantem doloris cruces. FIRM. math. 4, 19, 5 modici, -i, languidi. **3** *voluptate*: HOR. sat. 2, 2, 76 vides, ut -us omnis cena desurgat? (*sc. stomachi causa ut*: MART. 9, 48, 8 ructat adhuc aprum -a [callida *codd.*] Roma meum). PORPH. Hor. sat. 2, 2, 21 (*explicat* vitiis album). *transfertur ad voluptatem ipsam* (*nisi ad C pertinet*): SEN. dial. 7, 7, 3 virtutem . . . convenies . . . coloratam . . ., voluptatem . . . -am aut fucatam.

C *transfertur ad res pallorem efficientes* (*fortasse et* LVCAN. *sub IIB; v. etiam l. 77. 80. p. 131, 41*): HOR. carm. 1, 4, 13 mors ([SCHOL.: epitheton mortis, eo quod -os faciat]. SEN. Herc. f. 555 SERV. Aen. 1, 202. 2, 221. 2, 374 HIER. in Os. lib. 2 praef. l. 199). PROP. 4, 7, 36 cum insidiis -a vina bibi. LVCAN. 4, 96 lucri -a tabes (*agit de hominibus, qui in fame frumentum vendunt*). PERS. prol. 4 Pirenen (SCHOL.: ideo dicit, quod poetae palleant scribendi lassitudine). MART. 14, 162, 2 cura. SERV. Aen. 6, 715 morbos -os dicimus, quod -os faciunt. CE 1367, 1 (*a. 513*) perpetuae non te sors -a (*i. mors*) vitae sustulit.

II *respicitur color aliis potius causis inditus*: **A** *de inferis*: **1** *de loco*: ENN. scaen. 109 -a leti nubila tenebris loca. VERG. Aen. 8, 245 regna (LVCAN. 1, 456 SIL. 11, 472 ARATOR act. 1, 179). LYGD. 1, 28 -a Ditis aqua. SEN. Phaedr. 1201 -i fauces Averni. LVCAN. 6, 643 -a . . . silva *prope Ditis cavernas sita*. HIL. hymn. 2, 19 kandens frigescit stagnum -ae Stygis (-a est ignis *trad.*) CLAVD. rapt. Pros. 2, 326 regio. **2** *de deis aliisque Orci habitatoribus*: VERG. georg. 1, 277 -us Orcus (Horcus *var. l., cf. Hesiod. erga 804* Ὅρκον) Eumenidesque satae ([SERV.: -us Orcus, quia -os facit. auct.: Celsus *putat*, ut iuris iurandi deum, -um dictum, quia iurantes trepidatione pallescunt]. STAT. Theb. 12, 433). 3, 552 Tisiphone (Aen. 10, 761 [CLAVD. DON.: -am dixit, quod -os faciat . . . aut ipsam vere -am]. PETRON. 121 vers. 120). TIB. 1, 10, 38 errat ad obscuros -a turba lacus. STAT. Theb. 8, 18 umbriferae . . . sulcator -us undae *Charon*. CLAVD. 3, 128 simulacra coloni -a defunctasque vident migrare figuras. DRAC. laud. dei 3, 414 -a gens Erebi. Romul.

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 442 per -a colla *Furiarum*. CE 1301, 3 Persephone. *de mortuis vel simulacris in somnio apparentibus* (*hinc pendet l. 60*): VERG. Aen. 1, 354 *Sychaeus* ora modis attollens -a miris ([*cf. Lucr. sub* palleo *IIA*]. DRAC. Orest. 524). VAL. FL. 3, 59 somnia dira ... simulacraque -a.

B *de herbis sim.* (*inseruimus etiam languentes; dub.* GALEN. alfab. ['de agarico'] ed. Iunt. p. 80^E; *cod. Lucc. et Paris.* fragile): VARRO rust. 1, 67 vetustate ficus fit -ior. DIRAE 16 -a flavescant aestu sitientia prata. SEN. Phaedr. 768 languescunt folio ut lilia -o (COLVM. 11, 3, 26 *lactuca Cappadocia* viret. PLIN. nat. 21, 158 e viridi. 26, 30 subalbida a terra, superne -a. *cf.* Ps. QVINT. decl. 12, 7 frondes). COLVM. 10, 241 -a *cinara inter alia genera*. LVCAN. 4, 322 -a ... aconita (*nisi ad IC*). PLIN. nat. 12, 27 *piperis semen* est ... -um. 12, 48 secunda bonitas -o *amomo* (*cf. Diosc. 1, 15, 1 W.* ὑπόχλωρος). 13, 54 *fructus terebinthi* -us cum vite maturescit. 21, 20 rosarum unum genus inseritur -ae, spinosae (ANTH. 646, 34 modo quae ... rutilaverat ..., -a conlapsis deseritur foliis). 27, 133 cortex ... foris niger, intus -us. *al.* SIL. 12, 373 -a ... arva coquit nimium *tellus Ichnusae*. MART. 8, 14, 1 -a ne Cilicum timeant pomaria brumam. 13, 7, 1 si spumet rubrā conchis (*i. faba*) tibi -a testā. IVV. 5, 87 -us ... caulis (SCHOL.: male coctus). CYPR. Demetr. 7 si vix ieiunas et -as herbas sterilis glaeba producat. CYPR. GALL. gen. 1276 *ut tellus per septem annos arens* -a pulvereo consumat gramina sulco. CORIPP. Iust. 4, 40 buxus.

C *de rebus caelestibus* (*aliter p. 129, 81; de frigore l. 41 sq.*): NIGID. Isid. nat. 38, 5 si -us ... sol ... occidat, aquilonem ventum significare (*de eodem*: PLIN. nat. 18, 342 oriens. AVIEN. Arat. 1611 -us ora cadens *eqs.* [*gr. 851* ὠχρήσῃ]. VEG. mil. 4, 41 ANTH. 772, 17. *solem alloquitur*: SEN. Herc. O. 1529 -us maestas speculare terras [*nisi ad IA3*]). VERG. georg. 1, 446 ubi -a surget ... croceum linquens Aurora cubile. LYDIA 39 sidera per viridem redeunt cum -a mundum *sive mane sive vesperi* (STAT. Theb. 2, 120 iam -a turbant s. lucis equi [SCHOL.: pallentia]). OV. rem. 256 subito Phoebi -us orbis erit (*sc. a magis cantatus*). SEN. Ag. 818 -a (candida *var. l.*) Phoebe (*cf.* Med. 793 tristem -a lucem funde per auras, *Trivia* [*antea*: lurida, *opp.* lucida]. BOETH. cons. 1 carm. 5, 8 ut nunc pleno lucida cornu ... condat stellas luna ..., nunc obscuro -a cornu ... lumina perdat). PLIN. nat. 2, 89 *de genere cometarum*, quae sunt omnium -issimae et quodam gladii nitore (*hinc Lyd. ostent. 10 a p. 31, 10* ὠχρός). STAT. Theb. 1, 660 -us ... qui desuper imminet Argis, ... globum (*i. nubem mortiferam*). 7, 286 cum -a cedit bruma (*ad IC refert Vollmer; item* silv. 5, 1, 128 -a Rheni frigora). SCHOL. Hor. carm. 1, 2, 1–4 *fulmina* -a coruscatione esse dicuntur. RVT. NAM. 1, 184 nocturnis spatium laxaverat horis Phoebus ... -iore polo (*i. caelo*). SEDVL. op. pasch. 3, 19 vesper (*cf. carm. pasch. 3, 220* pallor ... noctis).

D *de animantibus et de rebus, quae pro animantibus ponuntur* (*spectat ad colorem cutis; alia v. sub E*): **1** *de hominibus*: PRIAP. 32, 2 puella ... buxo -ior novaque cera (*quod pro deformitate habetur; sim.* OV. ars 3, 269 -a *nigriori opposita*). CALP. ecl. 6, 12 *puerorum* -us alter venit ..., candidus alter erat. MART. 10, 12, 10 -a turba *eorum, qui malo caelo Romae manent*. PORPH. Hor. carm. 2, 2, 15 sq. album ... corpus pro -o dictum est. CLAVD. 18, 121 cum -a nudis ossibus horrorem ... praeberet imago *Eutropii* decolor et macies ... laederet omnes (*cf. p. 130, 14*). 18, 261 (*per ironiam de Eutropio, qui labores belli subisse simulat*) solibus ora -ior. DIOSC. 3, 64 p. 405, 8 colorem -is ... restituet *cuminum* (*gr. 3, 59, 2* τρέπει ... χρῶτα ἐπὶ τὸ ὠχρότερον). CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 107, 4 homo (*gr. I 1, 3 p. 23, 18* ὕπωχρος). SIDON. epist. 3, 13, 7 est misero facies ita -a, veluti ... umbris maestificata larvalibus. *de metalli fossoribus* (*v.* palleo *IIC2*): LVCAN. 4, 298 scrutator -us auri. STAT. silv. 4, 7, 15 (*v. Vollmer ad l.*). CLAVD. carm. min. 30, 75.
2 *de bestiis* (*aliter de ave p. 129, 75*): ITALA apoc. 6, 8 (Primas. *ad l.*, *cf.* cod. g *et* VVLG.) vidi equum -um, et qui sedebat super eum, nomen ei erat mors (*post equum album, rufum, nigrum; gr.* χλωρός. *inde Tert. pudic. 20 p. 268, 10* viridi). AVIAN. fab. 6, 12 -a caeruleus cui *ranae* notat ora color (*ludit cum pallore aegroti, cf. IB2*). CASSIOD. in psalm. 52 concl. cameleontem ... modo prasinum, modo venetum, modo roseum, modo -um humani oculi contuentur.

E *variis de rebus*: **1** *colore praeditis*: PROP. 4, 5, 72 inmundo -a mitra situ *puellae, cuius exsequiae in visione describuntur*. SEN. nat. 2, 40, 6 *ictu fulminis* coloratur id, cuius alia fit quam fuit facies, tamquam caerulea vel nigra vel -a. LVCAN. 1, 618 -a taetris viscera tincta notis. PLIN. nat. 10, 144 *ova* alia sunt candida ..., alia -a (*Arist. hist. anim. 6, 2 p. 559 a 21* ὠχρά). 12, 127 laudatur candor eius *suci* ...; sequens -o statera; niger colos improbatur. 13, 17 *unguentum* fit ... murra -um. 18, 357 *ignes* -i ... tempestatum nuntii (*cf.* MART. 3, 65, 6 -us ... ture quod ignis olet). 34, 125 *chalcanthon facticium* -ius ... quantum colore, tantum bonitate deterius. 34, 178 quod *arrhenicum* optimum, coloris ... in auro excellentis, quod vero -ius ... est, deterius iudicatur (*cf. Diosc. 5, 104, 1 W.* ὠχροειδές, *ubi lat.* fuscu). 37, 76 chrysoberylli paulo -iores, sed in aureum colorem exeunte fulgore (*inde Sol. 52, 61* languidius micantes. *cf. de eodem*: ISID. orig. 16, 7, 6 dictus eo quod -a eius viriditas in aureum colorem resplendeat). 37, 97 Corinthios *carbunculos* ... -iores candido (*Saint-Denis affert Theophr. lap. 33* τὸ λευκὸν χλωροειδέστερον). *al.* MART. 8, 33, 4 -a (*i. flava?*) ... rubri ... unda croci, *qua utuntur in theatro*. 9, 26, 2 audet facundo qui carmina mittere Nervae, -a donabit glaucina ... tibi *claro unguentario*. SOL. 52, 55 -ior ac magis ad argenti colorem renitens *lapis* (*Plin. nat. 37, 56* pallor). ITALA lev. 14, 37 (Lugd.) depressiones -as aut rubicundas (*gr.* χλωριζούσας, *Vulg.* pallore ... deformes, *Monac.* albicantes). ZENO 1, 6, 2 (1, 4, 5 L.) *mare irascens* extremorum -o ex recursu voluminum ... in se frangitur (*spectat ad spumam?*). MARCELL. med. 13, 8 nigros vel -os dentes. PHYSIOGN. 27 guttulae ... -ae in nigris pupillis. 29 oculi ... si etiam -i fuerint, immites, homicidas faciunt. MAX. TAVR. serm. 101, 3 M. aqua ... vilis, -a et frigida in vinum versa, scilicet praetiosum, rubeum vel ignitum. *al.* **2** *de ipso colore* (*cf. p. 130, 45*): color -us: PLIN. nat. 10, 99 -o intus c. pinnarum superne cyaneo (*Arist. hist. anim. 9, 13 p. 615 b 28* ὠχρόν). MARCELL. med. 22, 16 PHILAGR. med. 3 p. 158, 17. PHYSIOGN. 88 c. frigidus albus est, medius inter nigrum et -um, quem Graeci μελάγχλωρον vocant. BOETH. herm. pr. 1, 7 p. 89, 14 rubri c. esse et -i et fusci, ... etiam nigri. mus. 5, 5 a rubro discedit ad -um (*vix neutr.; antea*: colores sibimet ... proximi). *neutr. sing.* (*subst. praeter* CHALC.): CHALC. comm. 333 candido ... minimum distat, quod dicitur -um. PS. AVG. categ. 18 (154 M.-P.) album et nigrum, inter quae ... nasci potest -um vel fuscum. EVGRAPH. Ter. Andr. 971 rec. α vigilare repugnat somniare sicut nigrum -o. BOETH. categ. Arist. lat. 10 b 16 rubeo ... et -o (*gr.* τῷ ... ὠχρῷ). 12 a 18 venetum vel -um (*gr.* τὸ ὠχρόν *ut*: 12 a 21). *cf. neutr. sing. quasi pro adverbio*: SOL. 20, 14 *gallaica* viret -um (*Plin. nat. 37, 110* e viridi pallens).

structurae notabiliores: indicatur causa palloris: per abl. saepius; per in *cum abl. quasi pro* obi. *sive amandi* (PROP. 3, 8, 28 OV. am. 3, 6, 25 ars 1, 731. 732) *sive timendi* (OV. epist. 1, 14); *? per praepos.* ad PS. QVINT. decl. 10, 3. *indicatur pars -a per acc. graec.* AVIEN. Arat. 1611.

pro subst.: *m. vel. f.*: OV. ars 3, 269 PS. QVINT. decl. 12, 2 DIOSC. 3, 64 p. 405, 8, *n. sing.*: *v. l. 21 sqq.*

deriv.: pallidaster, palliditas, *?* pallidiusculus, pallido, pallidulus.

compos.: com-, per-, semi-, sub-, vepallidus; *cf.* expallidus.

pallio, -āre *v.* palliatus.

palliolātim *adv.* *a* palliolum *vel a* palliolatus. -eol- FRONTO. [*e coni. vix probab. Ribbeck* CAECIL. com. 133.] *i. q. pallii ope vel modo palliatorum* (*sc. de modo saltationis quodam*): PLAVT. Pseud. 1275 -m amictus ... incessi ludibundus. FRONTO p. 150, 16 v. d. H. ut histriones, quom -m (-eol- *trad.*, *v. p. XXXIX*) saltant, caudam cycni, capillum Veneris ... eodem pallio demonstrant *eqs.*

palliolātus, -a, -um. *a* palliolum. *i. q. palliolo indutus vel praeditus*: MART. 9, 32, 1 hanc volo, quae facilis, quae -a vagatur. SVET. Claud. 2, 2 ob ... valitudinem (*sc. infirmam*) ... gladiatorio munere ... -us novo more praesedit. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5^a, 59 Pighi ⟨puer⟩i praetex⟨tati ... et puel⟩lae -ae cum discriminalibus. tunica -a (*sc. cui palliolum adiunctum est*): VOPISC. quatt. tyr. 15, 8 tunicas -as ianthinas (iacintinas *var. l.*) subsericas.

cf. palliolatim.

palliolum, -ī *n.* *a* pallium *deminutive*. *scribitur* pali- GLOSS. III 21, 30, pale- GREG. TVR. glor. conf. 29, palle- HIER. epist. 64, 15, 3 (*var. l.*). GREG. TVR. glor. mart. 65 GLOSS. V 131, 16. *notatur* palliol PAP. Corp. 208, 15 (*dub.* 209, 8). NOT. Tir. 97, 21. GLOSS. III 21, 30 ('de veste') πάλλι‹ο›ν (*corr. sec.* 92, 63). V 131, 16 peniculum (paenula *suspicatur Goetz; sed cf. fortasse Caecil. com. 133* peniculamentum ex pallio, *de quo Non. p. 149, 27* pars vestis). *legitur inde a* PLAVTO, CAECIL., VARRONE, OV., RVT. LVPO; *abiit in graecum* παλλίολον (*v. Liddell-Scott-Jones, Suppl. et Daris, Less. Lat. nel Greco d'Egitto, 1971*). [*val.* păĭoară *de velamine lugentium et de eo genere texturae q. d. francog.* 'crêpe'. *cf. M.-L. 6167a. Corominas III 648 sq. St.*] [*legebatur olim pro* paululum APVL. met. 1, 19, 8, *pro* pallio HIER. adv. Iovin. 2, 14 p. 418, 14 B.]

i. q. vestimentum, velamentum pallii simile (*vi deminutiva parum manifesta*): **I** *proprie de textilibus variis*: **A** *de vestimentis* (*de forma et specie parum constat, etiam eius, quo caput velatur, velut l. 77. p. 133, 13; enumeratur inter vestimenta iuxta* pallium *p. 133, 20. 26*): **1** *virorum* (VLP. dig. 34, 2, 23, 2 *inter vestimenta virilia; inter puerilia et muliebria* pallia *afferuntur*): PLAVT. Cas. 246 vide, -um ut rugat. 934 ubi est -um tuom? Epid. 194 -um in collum conice (*apud Gell. 4, 17, 4* pallium *traditur*). Mil. 1179 -um habeas ferrugineum ..., id conexum in umero laevo (*v. 1181* adsimulato quasi gubernator sies). OV. ars 1, 734 nec turpe putaris -um (pill- *var. l.*) nitidis imposuisse comis. RVT. LVP. 2, 7 sine pallio, soleatus, praeligato (prae lectulo *codd.*) -o frigus a capite defendens. SEN. nat. 4, 13, 10 quosdam graciles et -o focalique circumdatos (*sim. de aegrotis*: QVINT. inst. 11, 3, 144. *de monachis aegrotis*: HIER. reg. Pachom. 42 p. 23, 15 B. 105 p. 42, 3 [pallio *var. l.*]). PETRON. 98, 7 -o suo laceratam mutavit vestem *alterius*. PAP. Corp. 251, 7 (*saec. II in.; inter res filio a patre missas*). HIER. epist. 64, 15, 3 (*de ephod*,

[Zach]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vestimento quodam pontificis Hebraeorum). adv. Iovin. 2, 14 *Antisthenes* nihil sibi amplius quam -um reservavit. Orsies. doctr. 21 superfluum (*item inter praecepta ad vestitum monachorum pertinentia*: 22 lineum [*cf. reg. Pachom. praef. 4 B.* amictu]. 39 [*reg. Pachom. 81 p. 37, 3 B.* pallium]. reg. Pachom. 61 p. 32, 8. 9 B. 102 p. 41, 7). vita Hilar. 44 tunicam sacceam, cucullam et -um (*sim. monachorum [cf. l. 3. p. 133, 81]: ibid.* 46 [*antea*: sago]. RVFIN. hist. mon. 5 [*gr. 5, 6 πάλλια*]. CASSIAN. inst. 1, 6 SIDON. epist. 4, 9, 3. VITAE patr. 5, 5, 37 *syn.* mafortes. VEN. FORT. vita Leob. 21, 69). *-um deo dono datur*: VOPISC. Aurelian. 4, 5 -o purpureo, quod Soli ... imperator obtulerat. **2** *feminarum*: VARRO frg. Non. p. 548, 34 caltula est -um praecinctui, quo nudae infra papillas praecinguntur. FEST. p. 276 ricae et riculae vocantur parva ricinia ut -a ad usum capitis facta (*cf.* p. 288 [*suppl. ex Paulo*] rica est vestimentum quadratum, fimbriatum, purpureum, quo Flaminicae pro -o ... utebantur. NON. p. 542, 1 ricinium, quod nunc mafurtium dicitur, -um femineum breve). MART. 11, 27, 8 sucida -o vellera quinque petit. IVV. 3, 95 Dorida (*nomen ancillae in comoedia usitatum*) nullo cultam -o (SCHOL.: habitu quasi veram mulierem). PAP. Corp. 208, 11 (*saec. II in.*) palliol(um) et pallium (*in tabula nuptiali ut*: 208, 15. 209, 8). SCAEV. dig. 34, 2, 38, 1 (*quater*) Semproniae ... tunicas tres cum -is ... dari volo. HIER. epist. 117, 7, 3 -um interdum cadit, ut candidos nudet umeros. PAVL. NOL. carm. 25, 110 superobducto praedita *Rebecca* -o, quo pudibunda suum texit velamine vultum (*Vulg. gen. 24, 65* pallium). *-um deae dono datur*: CIL XIV 2215, 22 *inter res fanis Isidis (?) traditas*: -um, vestem, altera alba tunica, stola, zona et pallium. INSCR. Dessau 3495 bone deae tunicas duas et -um *eqs.* **3** *exempla minus definita et ambigua* (*in comparatione* PLIN.): CAECIL. com. 266 saepe est etiam sub -o sordido sapientia. PLIN. nat. 26, 56 similitudine -i *epithymum* (paleali *Fournier, Rev. Phil. 27, 1953, 128*). CIL IV 8204 paenulam, -um. HIER. epist. 58, 2, 2 possessionum reditibus abundare et vile iactare -um (*sim.* in Ezech. lib. 8 praef. l. 16). GILD. Brit. 1 chron. III p. 25, 16 -um aurique parum de anathemate praesumptum (*sec. Vulg. Ios. 7, 21* pallium).

B *de quibuslibet velaminibus* (*in comparatione* PRVD. perist. 3, 180): PRVD. perist. 3, 180 membra tegit *nix* ... -i vice linteoli. 11, 141 -is ... bibulae siccantur harenae. GREG. TVR. glor. conf. 29 iussit tumulum *sancti* ... -is nitentibus obvelari. glor. mart. 65 *furtim ex oratorio* ablatis -is. Mart. 1, 13 ex ... -is, quae pendent de parietibus *oratorii*.

II *metonymice et metaphorice*: HIER. in Ier. 7, 11 ecclesia dei vertitur in speluncam latronum, quando ... regum quondam opes vile aut certe non vile -um possidet (*i. -o indutus*). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 37 (41) si ... levi -o rescripti tui contexisses opprobrium nostrum (*sec. gen. 9, 23* pallium). MART. CAP. 8, 812 -o[s] tegendam *Astronomiam* potius quam divulgandam (*contextu parum certo*).

deriv.: palliolatim(?), palliolatus. *cf. gr.* παλλιόλιον.

[palliotunicae *suspicatur Mommsen* VLP. dig. 34, 2, 23, 2 *pro* pallia, tunicae *praeter necessitatem.*]

***pallium**, -ī *n.* [*v. sub* 1. palla. *Sch.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 133 hinc quod facta duo simplicia paria, ⟨-a⟩ (*v. Collart ad l.*) parilia primo dicta. ISID. orig. 19, 24, 1 dictum ... -um a pellibus, quia prius super indumenta pellicia veteres utebantur, quasi pellea; sive a palla per derivationem. *scribitur* -eum INSCR. Brit. Collingwood-Wright I 323 *et saepissime in codd.* (*e. g.* ITALA Matth. 5, 40 cod. δ. Luc. 6, 29 cod. e. *cetera infra non adnotamus*), *qua de re* CHAR. gramm. p. 89, 9 sqq. B. -ium, scrinium ...; sic enim dici debent, non aleum per e ... et -eum. *raro* palium (*e. g.* ITALA gen. 24, 65 cod. 94). *notatur* pal CIL IV 1393. 2007. NOT. Tir. 97, 20. *gen. sing. formam* -ii *postulant* VEL. gramm. VII 57, 8 CHAR. gramm. p. 89, 14 B. *neutr. postulat* DVB. NOM. gramm. V 588, 8, *masc. acc. plur.* -os AVELL. p. 645, 14 REGVLA mag. 81, 5 (-os *pro* -us *poni videtur* ITALA psalm. 103, 6 cod. 325), *cf.* -um ..., qui *eqs.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 44. *de notione*: VLP. dig. 50, 16, 45 neque ... dubium est, quin stragula vestis sit omne -um, περίστρωμα. GLOSS.: *πάλλιον. πέπλος. περιβόλαιον. βῆλον* (*i. velum*). *ἔνδυμα. ἁπλο<ῑ>διον. φᾶρος.* *legitur sing. inde a* NAEV., PLAVTO, CAECIL., TER., *plur. inde a* VARRONE, CIC., PROP., OV. (*de veste unius e. g.* am. 1, 4, 41. 50 ars 1, 153); *fluxit etiam in sermonem graecum.* [*voces, quae in linguis romanicis inveniuntur, a viris doctis restitutae sunt. cf. M.-L. 6168. Wartburg VII 506 sq. St.*]

i. q. pannus vel vestimentum, quod describit TERT. pall. 1, 1 extrinsecus habitus, et ipse quadrangulis, ab utroque laterum regestus et cervicibus circumstrictus in fibulae morsu, humeris acquiescebat. *de re agit Kreis- v. Schaewen, RE XVIII 3, 249 sqq.; nota priscis temporibus solos viros -o usos (cf.* PLAVT. Men. 658, *ubi* -um *vestimentum virile,* palla *muliebre*); *opponuntur vel in enumeratione vestimentorum iunguntur e. g.* amiculum PLAVT. Curc. 355 CIC. nat. deor. 3, 83 (*syn.* div. 2, 143), chlamys PLAVT. Men. 658 Merc. 911. 922, paenula FEST. p. 368 VLP. dig. 34, 2, 23, 2 COD. Theod. 14, 10, 1, 1, toga VARRO ling. 9, 48 CIC. Rab. Post. 26 SEN. contr. 9, 3, 13 *et saepe*, tunica PLAVT. Epid. 725 *al.* VARRO Men. 469 ling. 9, 48 CIC. Verr. II 4, 54 *et saepe; sub nomine -i varia vestimenta, sc. quae superinduuntur, comprehendit* ISID. orig. 19, 24, 1 de -is virorum *et* 19, 25, 1 de -is feminarum.

I *de vestimento, quo homines (item dei, statuae) induuntur*:
A *adhibetur pro veste mera* (*de qua* TERT. pall. *passim*): **1** *generalia quaedam* (*selecta*): NAEV. com. 110 eum ... pater cum -o uno ab amica abduxit (*ad Scipionem refert Gell. 7, 8, 5*). CIC. rep. 6, 2 ut ... in forum mille hominum cum -is conchylio tinctis descenderent (*contextu manco*). nat. deor. 3, 83 *statuae Iovis* laneum -um iniecit *Dionysius* (*inde* VAL. MAX. 1, 1 ext. 3. *item deorum*: TERT. test. anim. 2, 7 p. 137, 13 VOPISC. Aurelian. 29, 1 MART. CAP. 1, 29). CATVLL. 25, 6 remitte -um ..., quod involasti (*cf.* PETRON. 12, 2 raptum latrocinio. MART. 8, 59, 9 subducere -a. *v. etiam l. 31*). 32, 11 pransus iaceo et satur supinus pertundo tunicamque -umque (*lecti operimentum intellegi dissuadet iuxtapositum et* MART. 11, 16, 5 rigida pulsabis -a vena). RVT. LVP. 2, 7 tunicatus sine -o. PHAEDR. 5, 5, 18 *porcellum* subesse -o *scurrae*. PETRON. 32, 2 *Trimalchio* -o ... coccineo adrasum excluserat caput. 80, 2 intorto circa bracchium -o composui ad proeliandum gradum. CIL IV 1393 (*inter res lavandas; sim.* 2007). MART. 14, 138 calfaciunt villi *laenae superindutae* -a. APVL. apol. 44, 8 puro (*pueri ut*: SVLP. SEV. dial. 1, 10, 3. *cf.* VLP. dig. 34, 2, 23, 2 *inter vestimenta puerilia*). TERT. pall. 1, 3 -i iam teretis (*de toga dici vid., cf.* SCHOL. Pers. 5, 14 *toga* est ... -um forma rotunda *eqs. sim.* ISID. orig. 19, 24, 3). 5, 1 a toga ad -um (*fortasse proverbialiter; item* 6, 3). 5, 3 -o nihil expeditius. ITALA gen. 49, 11 (Iren. 4, 10, 2 = 4, 20, 2 H.; *cf.* VVLG.) *antea*: stolam (*gr.* περιβολήν, *aliae vers.* amictum, anabol[ad]ium, opertorium, indumentum). Matth. 5, 40 (aur. *al.* = VVLG.) qui vult ... tunicam tuam tollere, remitte ei et -um (*gr.* ἱμάτιον, *aliae vers.* vestimentum. *idem ordine inverso* Luc. 6, 29 cod. c, *ubi gr. item, Vulg.* vestimentum. *pendet* IVVENC. 1, 554; *spectant huc e. g.* TERT. fug. 13, 2 HIL. in psalm. 137, 16. *cf.* VVLG. Mich. 2, 8 desuper tunica -um sustulistis [*v.* HIER. *ad l.*]). LACT. inst. 4, 18, 8 sortiti sunt ... de tunica et -o *Christi* (*sec. Matth. 27, 35, ubi* vestimenta). VVLG. gen. 39, 12 relicto ... -o fugit *Ioseph* (*hinc* HIER. epist. 64, 4, 2). *et saepe.* *via -is tegitur* (*cf. Matth. 21, 8* straverunt vestimenta sua in via): GREG. M. dial. 2, 37 p. 132, 19 M. strata -is ... via ... ab eius *Benedicti* cella in caelum usque tendebatur.

2 *illustratur per genera palliatorum*: **a** *graeci moris fuisse -um* (*cf.* SVET. Aug. 98, 3 inter varia munuscula togas ... ac -a distribuit lege proposita, ut Romani graeco, Graeci romano habitu ... uterentur. TERT. pall. 3, 7 -um, etsi graecum magis, sed lingua iam penes Latium est): **α** *exempla fabulae palliatae* (*in qualibet com.* FRONTO, *in mimo v. p. 135, 9; non nisi de veste virili;* NAEV. com. *v. sub 1*): PLAVT. Amph. 294 volt -um detexere (*i. verberare; huc spectare vid. Serv. Aen. 10, 424* sic Plautus: ego hunc hominem hodie texam -o). Aul. 646 quid abstulisti hinc? ... excutedum -um; ... ne inter tunicas habeas. Bacch. 71 *apud meretricem* pro lorica malacum capiam -um. Capt. 779 *parasitus ad currendum paratus*: eodem pacto, ut comici servi solent, coniciam in collum -um (*de eodem*: 789 collecto ... est -o. *cf.* frg. inc. 56, 2 appende in umeris -um [*explicat* ISID. orig. 19, 24, 1]. TER. Phorm. 844 umerum hunc onero -o atque hominem propero invenire). Cas. 237 cesso caput -o detergere. 636 face ventum ... -o. 975 mi vir, ... quid fecisti scipione aut quod habuisti -um? Curc. 355 provocat me in aleam, ... pono -um; ille suom amiculum opposivit. Epid. 1 me reprehendit -o (Mil. 59 Trin. 624 TER. Phorm. 863). 725 soccos, tunicam, -um tibi dabo. Men. 658 (*uxor ad maritum*) tuam nec chlamydem do foras nec -um cuiquam utendum. Merc. 911 (*adulescens vestem mutans*) -um mi ecferte, ... cape chlamydem (922 *vice versa*). Mil. 687 eme, mi vir, lanam, unde tibi -um malacum et calidum conficiatur tunicaeque hibernae. Rud. 550 redactus sum usque ad unam hanc tuniculam et ad hoc misellum -um. Trin. 1154 (*proverbialiter*) tunica propior -o est (*inde fortasse* GREG. M. in euang. 20, 11 tunica plus est necessaria usui nostro quam -um). frg. inc. 26 hoc rugat -um, amictus non sum commode. *al.* CAECIL. com. 133 volat ..., peniculamentum ⌊e[t] -o datur⌋ (tenet palliolatim *Ribbeck*). TER. Eun. 769 attolle -um (DON.: vel quia simplex est vel quia ebrius, trahit -um). IVVENT. com. 5 -um ... ut splendeat. FRONTO p. 150, 17 v. d. H. histriones, quom palliolatim saltant, caudam cycni, capillum Veneris, Furiae flagellum eodem -o demonstrant. DON. de com. 8, 6 parasiti cum intortis -is veniunt. *ibid.* leno -o colore vario utitur. **β** *exempla Graecos -o usos testantia* (*cf. p. 137, 2; philosophos v. infra*): VARRO Men. 311 quod tum erant in Graecia coma promissa, rasa barba, -a (palla *var. l.*) trahentes. OV. epist. 19 (20), 210 ut ... deciderint umero -a lapsa meo (*i. Acontii*). SEN. contr. 9, 3, 13 *oratores* toga posita sumpto -o quasi persona mutata rediebant et graece declamabant (*cf.* MART. CAP. 5, 429 *Demosthenes* erat -o circumactus ... *et Cicero* trabeatus). VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 bracchium intra -um reduxit *Polemo* (*de eodem*: AVG. c. Iulian. 1, 7, 35 manum -o subdidit. *item de gestu modestiae*: QVINT. inst. 12, 10, 21 *oratores Attici* semper manum intra -um continentes). PLIN. nat. 35, 62 aureis litteris in -orum tesseris intextum nomen *Zeuxidis*. QVINT. inst. 11, 3, 143 togam veteres ad calceos usque dimittebant, ut Graeci -um. PALLAD. hist. mon. I 24 p. 306C *Athenienses* quoscumque -is,

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quoscumque ... birris esse vestitos (*cf. gr. p. 111, 4 B.* τριβωνοφόροι). γ *exempla Romanos quosdam morem graecum secutos testantia*: CIC. Verr. II 5, 137 tu praetor in provincia cum tunica -oque purpureo visus es. *al.* Rab. Post. 26 -um sumendum Alexandriae, ut ei *Rabirio* Romae togato esse liceret. 27 *Rutilius* consularis homo soccos habuit et -um. LIV. 29, 19, 12 imperatoris *Scipionis* non romanus ... *nec* militaris ... cultus ...: cum -o crepidisque inambulare in gymnasio (*inde* VAL. MAX. 3, 6, 1. *cf.* NAEV. *sub 1*). SEN. epist. 114, 6 *Maecenas* ⟨in⟩ tribunali ... sic apparuit, ut -o velaretur caput exclusis utrimque auribus, non aliter quam in mimo fugitivi divitis solent. PLIN. epist. 4, 11, 3 graeco -o amictus *Licinianus* ...; carent enim togae iure, quibus aqua et igni interdictum est. SVET. Tib. 13, 1 *Tiberius in Rhodo* redegit ... se deposito patrio habitu ad -um et crepidas. FLOR. epit. 4, 2, 45 (*inter prodigia*) *Pompeius* cum pullo -o, nefas, ... conspectus est. SPART. Hadr. 22, 4 *Hadrianus in convivio* aut -o tectus discubuit aut toga summissa.

b *-um signum fuisse sapientiae, humilitatis sim.*: α *apud philosophos* (*v. etiam* TERT., HIER. *sub β et* NECTAR. *sub IIIA*): VARRO Men. 314 Cynicis involucrum et -um luteum non est. 469 Diogenem ... -um solum habuisse (*eiusdem*: PORPH. Hor. epist. 1, 17, 32 Aristippum Diogeni subducto -o chlamidem subposuisse purpuream. HIER. adv. Iovin. 2, 14 p. 418, 14 B. -o duplici [*Diog. Laert. 6, 22* τρίβωνα]). CIC. de orat. 3, 127 *Hippias* gloriatus est ... -um, quo amictus *esset*, ... sua manu confecisse (*idem narrant*: APVL. flor. 9, 20 HIER. epist. 60, 12, 4). SEN. benef. 7, 24, 1 *Socrates* 'emissem' inquit '-um, si nummos haberem' (7, 24, 2 *iterum*). FRONTO p. 133, 13 v. d. H. *Epictetus* ne -um quidem sordibus obsitum candido et pure lauto praetulisset (*contextu antea manco*). p. 138, 20 tibi *Aurelio* purpureum -um erit sumendum, non -um *philosophorum* soloci lana (*cf.* CAPITOL. Aur. 2, 6 cum studeret *Aurelius* in -o et humi cubaret). GELL. 7, 10, 4 Euclides ... -o versicolore amictus. 9, 2, 4 video ... barbam et -um, philosophum nondum video (13, 8, 5 LACT. inst. 3, 25, 6). APVL. met. 11, 8, 3 nec ille deerat, ... qui -o baculoque ... philosophum fingeret (flor. 14, 3 SIDON. epist. 9, 9, 14. *cf.* AVG. civ. 14, 20 p. 44, 8 D. *Cynici* non solum amiciuntur -o, verum etiam clavam ferunt). *al.* LACT. inst. 5, 2, 3 vitia sua capillis et -o ... praetegebat. AMM. 25, 4, 4 victus eius *Iuliani* mensarumque tenuitas erat ... admiranda velut ad -um mox reversuri. CASSIOD. hist. 7, 4, 2 induti ... -is ipsa -a reponebant (*gr. Socrat. 3, 24* τριβωνοφόροι τοὺς τρίβωνας ἀπέϑεντο). *al.* *de ipsa Dialectica*: MART. CAP. 4, 328 cui ... -um Athenarumque vestitus. β *apud Christianos* (*insigne dignitatis v. sub B2*): TERT. pall. 4, 10 cum hanc primum sapientiam (*i. Christianitatem*) vestit ..., tunc ... -um super omnes exuvias et peplos augusta vestis. 6, 4 gaude, -um, ... melior iam te philosophia dignata est, ex quo Christianum vestire coepisti. HIER. epist. 33, 3 si quis de philosophis vel de Christianis, qui vere philosophi sunt, trito -o et sordida tunica lectioni vacaverit. SVLP. SEV. dial. 2, 3, 2 Martinum in veste hispida nigro et pendulo -o circumtectum (*aliis de sanctis*: HIL. AREL. vita Honorat. 8 l. 7. 35 l. 7 *ubi agitur de mortuo.* CASSIOD. hist. 8, 4, 2 vilissimo -o [*gr. Theodoret. 4, 26, 1* σισύραν]. VITA Fulg. 15 p. 81 L.). SALV. eccl. 4, 24 licet sanctitatem -o mentiaris. CONC. Aurel. a. 511 p. 7, 12 monachus si in monasterio conversus vel -um comprobatus fuerit accepisse (*de -o monachorum cf.* REGVLA mag. 81, 3. 5). *al.*

c *etiam feminas usum -i recepisse* (*cf.* VLP. dig. 34, 2, 23, 2 *inter vestimenta muliebria.* ISID. orig. 19, 25, 1 de -is feminarum. *comparat vestes viriles et muliebres* VARRO ling. 8, 28. 9, 48. *de feminis regiis v. sub B1*, -um nutricis *sub IIA*): VARRO Men. 538 de muliebri ricinio -um ... ⌊demittere⌋ (*add. Oltramare; sed v. de his Vahlen, Coniectanea ..., 1858, 156*). CIC. div. 2, 143 amica corpus eius *Alcibiadis* texit suo -o (*eadem narrat*: VAL. MAX. 1, 7 ext. 9). PROP. 4, 7, 20 -a nostra (*i. Cynthiae et Propertii*; pectora *var. l.*). OV. am. 1, 4, 41 quae bene -a celant. 1, 4, 50 conscia de tergo -a deme tuo. 3, 2, 25 nimium demissa iacent tibi -a terra (*sim.* ars 1, 153). epist. 20 (21), 172 torrentur febribus artus et gravius iusto -a pondus habent (*cf.* HIER. in Ezech. 16, 13 l. 1342 gravi -orum onere). PETRON. 17, 3 retexit superbum -o (*del. Fuchs*) caput *Quartilla*. 135, 4 incincta quadrato -o. MART. 11, 104, 7 te tunicae ... obscuraque -a celant. TERT. virg. vel. 12, 4. ITALA gen. 24, 65 (cod. 91 *al.*, *cf.* VVLG.) *Rebecca* tulit aestivale -um et operuit se (*gr.* ϑέριστρον [*quod explicat* HIER. in Is. 3, 23 quaest. hebr. in gen. 38, 21]. *pendent* PS. CYPR. cena 30 BACHIAR. repar. laps. 20. *al.*; *idem gr. vertitur* ITALA gen. 38, 14 [Cypr. testim. 3, 36]. cant. 5, 7 [Ambr. virginit. 8, 48 *al.*= VVLG.]). apoc. 17, 4 (Cypr. testim. 3, 36) mulier illa amicta erat -um purpureum et coccineum (*gr.* κόκκινον, *Vulg.* coccino). CYPR. eleem. 6 p. 378, 3 -a et tunicas et omnia illa ... indumenta *viduarum* (*sec. act. 9, 39* tunicas et vestes). VOPISC. Car. 20, 4 aviae -o aurato atque purpureo. CLAVD. DON. Aen. 11, 575 p. 504, 29 pro ... -o tigridis pellis (*Verg.* pro ... tegmine pallae). VVLG. Is. 3, 22 mutatoria et -a (palliola *var. l.*) et linteamina (HIER. *ad l.* mutatoria et -a, quae significantius Symmachus transtulit ἀναβόλαια, ornamenta sunt vestium muliebrium, quibus humeri et pectora proteguntur). *al.* *de veste dearum*: APVL. met. 10, 31, 1 tenui -o bombycino inumbrabat *Venus* spectabilem pubem. MART. CAP. 1, 76 *Iunonis* -um coccineum, sed auro plurimo rutilatum. CIL XIV 2215, 14. 16. 23 (*inter res fanis Isidis [?] traditas*).

B *adhibetur pro insigni alicuius dignitatis, muneris*: **1** *regum, imperatorum sim.*: FRONTO p. 138, 19 v. d. H. (*v. p. 135, 29*) purpureum (VOPISC. Prob. 10, 5. VVLG. Esth. 8, 15 serico atque p.). ITALA gen. 41, 42 (cod. 101) *Pharao* induit eum *Iosephum* -um byssinum (*gr.* στολήν, *Vulg.* stola). CAPITOL. Alb. 2, 5 (*ex epistula Commodi*) ut tibi insigne aliquod imperialis maiestatis accedat, habebis utendi coccini -i facultatem (6, 4). LAMPR. Alex. 41, 1 (*dictum Alexandri*) matronas ... regias contentas esse debere ... unico (tunico *var. l.*, *fortasse* tunicopallio) -o auro sparso (*sim.* VOPISC. Aurelian. 45, 5). VOPISC. Aurelian. 13, 3 proconsularia. AMM. 22, 9, 11 purpureum sibi ... indumentum ex serico -o parat (*quo laesae maiestatis arguitur*; *cf.* COD. Theod. 10, 21, 3 nec -a ... domi quis serica contexat ... tincta conchylio *eqs.*). HIER. in Ezech. 16, 13 l. 1385 indumenta -aque pulcherrima *reginae*. COD. Theod. 14, 10, 1, 1 *officiales* discoloribus ... -is pectora contegentes (*ad clavum refert Kreis-v. Schaewen l. c.*, *v. etiam Gothofredum ad l.*). CONC.[S] I 5 p. 375, 7 ut excuteret -um *rex* (*gr. I 1, 7 p. 77, 25* πορφυρίδα, *cf. I 4 p. 65, 19* chlamyda). **2** *sacerdotum, episcoporum sim.* (*Hebraeorum* HIER.; *ad rem v. Leclercq, Dict. d'Arch. Chrét. et de Lit. sub v.*): HIER. epist. 29, 4, 6 ἐπένδυμα ... id est ἐπωμίς, quod hebraice dicitur ephod, superius -um significet. 29, 5, 1 si ephod sacerdotale sit -um. LIB. pontif. p. 50, 2 dalmaticas ... et -a linostema (*diaconi ut*: p. 91, 4. *cf. sacerdotis*: ITIN. Anton. Plac. rec. A 38). p. 73, 4 ut episcopus ... -um uteretur (*sic saepius conceditur -o uti, e. g.* EPIST. pontif. Arel. 26 p. 40, 3. 39 p. 59, 6 GREG. M. epist. 1, 27 p. 41, 3. 4, 1 p. 233, 9 VITA Caes. Arel. 1, 42). CONC. Matisc. a. 583 p. 157, 3 ut episcopus sine -o missas dicere non praesumat. VEN. FORT. carm. 2, 3, 17 -a ... meruit *Gregorius*. GREG. M. epist. 2, 22 p. 119, 27 amisso -o. 5, 15 p. 295, 19 de usu -i extra ecclesiam. *al.* REGVLA mag. 93, 27 tradat ei -um suum (*abbati ut*: VITAE patr. Iurens. 135 M.). *al.*

II *de quibuslibet operimentis, pannis, velis sim., quae adhibentur*: **A** *ad varios usus*: PLAVT. Bacch. 434 fieret corium tam maculosum quam est nutricis -um (*ad I referri solet; intelleximus pannum tersui aptum*; *pendet* FRONTO p. 154, 19 v. d. H. *verba* maculosiora quam n. -um). PETRON. 28, 2 Trimalchio ... tergebatur non linteis, sed -is ex lana mollissima factis. VVLG. exod. 12, 34 *farinam* ligans in -is posuit super umeros (*nisi ad I, cf. gr.* ἱματίοις, *Itala Monac.* vestimentis). iud. 8, 25 expandentes ... super terram -um proiecerunt in eo inaures. ITIN. Anton. Plac. rec. A 44 -um lineum, in quo est effigies salvatoris. **B** *ad operiendum lectum, cubantem* (*lecticam* EVTR.): PLAVT. Truc. 479 face ut accumbam ..., -um inice in me. CIC. rep. 4, 4 conplexus ... concubitusque permittunt -is interiectis. VARRO ling. 5, 167 quibus operibantur, operimenta et -a opercula dixerunt (-a *delenda proposuit Spengel*). PROP. 4, 3, 31 in toto non sidere -a lecto (OV. am. 1, 2, 2 sedent). 4, 8, 87 mutato per singula -a lecto. MART. 1, 109, 11 *catellae* gutta -a non fefellit ulla. IVV. 6, 236 onerosa ... -a iactat. SVET. Nero 48, 4 lectum modica culcita, vetere -o strato, instructum. ITALA deut. 22, 17 (Aug. quaest. hept. 5, 33) replicabunt -um (*gr.* ἱμάτιον, *Vulg.* vestimentum). EVTR. 9, 18, 2 diductis lecticulae -is. VVLG. iud. 4, 18 opertus ... -o (*interpretationis non satis certae*; *cf. Itala Aug. loc. hept. 7, 20* pelle, *gr.* δέρρει *vel* ἐπιβολαίῳ). Is. 28, 20 -um breve utrumque operire non potest. HIER. epist. 60, 13, 2 proicere -um. MAXIM. eleg. 1, 254 *seni* parva ... magnum -a pondus habent (*pendet ex p. 135, 66*). *teguntur mortui*: APVL. met. 3, 9, 7 abrepto -o retexi corpora. flor. 4, 4 -o cadavera operiri et philosophos amiciri. EPIT. Alex. 113 alveum ... -o purpureo et insuper babylonico cooperuerunt. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 296[B] *super cathedras* velatas -is suis sedentes quiescant (*gr. p. 89, 8 B.* στρώματα). **C** *pro vexillis sim.*: VOPISC. Aurelian. 5, 3 -um purpureum, quod in honore eius [s]pansum. PRVD. perist. 1, 35 pro ... ventosis draconum ... -is praeferunt *milites* insigne lignum *crucis*. c. Symm. 2, 728 quae festis suspendam -a portis. VICT. VIT. 2, 18 ecclesiam ... cereis ... fulgentibus -isque velaminum ac lampadibus rutilantem (*nisi ad D*). **D** *ad res sacras operiendas*: VVLG. exod. 36, 18 *ut* unum -um ex omnibus sagis fieret *ad tabernaculum tegendum*. num. 4, 6 -um hyacinthinum (*involvuntur arca, mensa, vasa ut*: 7. 8. 9. 12; *variando iuxta pos.* velamine, operimentum, vestimento). I reg. 21, 9 gladius ... est involutus -o post ephod (*an ad I?*). EVSEB. EMES. serm. 19, 20 libros *prophetarum* ... purpureis -is honoratis (*eodem spectat*: 19, 23). DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII[a] 5 (*inter dona ecclesiae oblata ut ibid. saepius. item* GREG. M. epist. 1, 66 p. 87, 6. 7, 37 p. 486, 18). VICT. VIT. 1, 39 de -is altaris ... camisias sibi ... faciebant (GREG. TVR. Franc. 7, 22 p. 342, 6 [*quo spectant etiam* l. 3. 12. 13; *de eadem re l. 18* pallas]. *cf.* AVELL. p. 645, 14 [*Iustiniani*] -os holosericos ad ornamentum altaris direximus. VEN. FORT. virt. Hil. 12, 34 inter ignem *cerae* et -um [*de eodem* 12, 35]). GREG. TVR. Franc. 6, 10 p. 280, 1 *fures* auferentes ... multum ... -orum olosericorum (*de isdem* p. 280, 6). glor. conf. 20 p. 759, 22 pignora (*i. reliquiae martyris*) -is ... exornata (*cf.* Mart. 2, 60 p. 630, 19 -o, quo ille *Martinus* tegitur [*l. 6* palla, quae ... tegit sepulchrum]).

[Züch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

III *imagines et comparationes*: A *exempla varia*: VAL. MAX. 2, 2, 2 -um togae subici debere (*i. Graeci Romanis; cf. -um philosophi opp. togae forensi*: NECTAR. Aug. epist. 103, 1 *qui Cicero* togam ... rugarum paginis resolutis -orum imitatus speciem retorqueret). ITALA psalm. 103, 2 (Iren. 2, 30, 1 = 2, 46, 1 H.) induitur lumine quemadmodum -um (*gr.* ἱμάτιον, *Vulg.* vestimento). 103, 6 (Sangerm.) abyssus sicut -um amictus eius *terrae* (*gr. et Vulg. ut supra*). 108, 29 (Veron.) circumamiciantur sicut -um duplex confusionem suam (*gr.* διπλοΐδα, *Vulg.* deploide, *Hier. psalt. sec. Hebr.* indumento, *cf.* AVG. *ad l.* diplois duplex -um est. *spectat huc* CASSIOD. in psalm. 43, 16 quodam -o confusionis vultum suum dicit coopertum). Is. 59, 17 (Hier. *ad l.*) circumdatus est vestimento vindictae et -o quasi retribuens ultionem (*gr.* περιβόλαιον, VVLG. -o zeli). SCHOL. Iuv. 3, 115 (*explicat locutionem proverbialem* 'maioris abollae') quasi -i ...; ergo 'abollae' per ironiam dixit quasi: sanctioris philosophi. HIER. psalt. sec. Hebr. 108, 19 *maledictio* quasi -um, quo circumdatur (*gr.* ἱμάτιον, *Vulg.* vestimentum, *cod. 136 Cas.* tunica). AVG. in psalm. 119, 3 l. 16 videtur habere -um consulentis et habet venenum perimentis. CASSIOD. in psalm. **118, 153** ut hanc humilitatem purpureo quodam -o vestiamus. B *cum gen. explic.*: VVLG. Is. 59, 17 zeli (*v. l. 13*). 61, 3 -um laudis pro spiritu maeroris *reddetur lugentibus* (*gr.* καταστολὴν δόξης, *Hier. ad l. vertit* habitum gloriae, *explicat* stolam). AVG. c. Faust. 11, 3 p. 316, 13 exuimini ... -o fallaciae. c. Iulian. 1, 7, 35 stilum ... contumeliosum non tamquam -o pudoris absconderes. PS. AVG. serm. ed. Mai 97, 1 paenitentiae (*de Ninevitis*). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 35, 6 G. pietatis et gratiae. 45, 7 ubi malus maculosae conscientiae tenebris, bonus vero -o immortalitatis et beatitudinis vestietur. APON. 8 p. 151 baptismatis. CASSIOD. in psalm. 43, 16 confusionis (*v. l. 11*). VEN. FORT. carm. 3, 9, 64 tetrae noctis -a crassa cadunt.

appendix epitheta notabiliora continens, quibus significatur: 1 *color*: album: PASS. Barth. 2 VITAE patr. Iurens. 135 M. auratum: VOPISC. Car. 20, 4 (*cf.* auroclavum: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII^a 6). blatteum: VOPISC. Aurelian. 45, 5 VEN. FORT. carm. 2, 3, 17. candidum: FRONTO p. 133, 13 v. d. H. APVL. flor. 9, 20. coccin(e)um: PETRON. 32, 2 ITALA apoc. 17, 4 (Cypr. testim. 3, 36). VVLG. num. 4, 8 Ios. 7, 21 MART. CAP. 1, 76. discolor: COD. Theod. 14, 10, 1, 1. hyacinthinum: VVLG. num. 4, 6. 7. 9. 12. luteum: VARRO Men. 314 DON. de com. 8, 6. nigrum: HIER. epist. 22, 28, 1 SVLP. SEV. dial. 2, 3, 2. pullum: FLOR. epit. 4, 2, 45. purpureum: CIC. Verr. II 5, 31. 86. 137 FRONTO p. 138, 19 v. d. H. *al.* (*cf.* conchylio tinctum: CIC. rep. 6, 2 COD. Theod. 10, 21, 3). rutilans: MART. CAP. 1, 29 (*cf.* auro rutilatum: 1, 76). versicolor: GELL. 7, 10, 4. 2 *materia*: bombycinum: APVL. met. 10, 31, 1. byssinum: ITALA gen. 41, 42 (cod. 101). holosericum: *v. vol. VI 3, 2860, 75 sq.* holoverum: *v. vol. VI 3, 2861, 38.* laneum: CIC. nat. deor. 3, 83 VAL. MAX. 1, 1 ext. 3 (*cf.* ex lana factum PETRON. 28, 2, lanestre VOPISC. Aurelian. 29, 1). lineum: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII^a 11. 12 ITIN. Anton. Plac. rec. A 38. 44 ISID. orig. 19, 25, 2. linostemum: LIB. pontif. p. 50, 2. 91, 4 REGVLA mag. 81, 5. sericum: AMM. 22, 9, 11 VVLG. Esth. 8, 15 COD. Theod. 10, 21, 3. stamineum: REGVLA mag. 81, 3. 3 *forma*: breve: VOPISC. Aurelian. 29, 1 VVLG. Is. 28, 20. duplex: TERT. pall. 5, 3 ITALA psalm. 108, 29 (Veron.). HIER. adv. Iovin. 2, 14 p. 418, 14 B. *al.* fibulatum: VOPISC. Prob. 4, 5. fimbriatum: ISID. orig. 19, 24, 14. maius: SCHOL. Iuv. 3, 115 GREG. M. epist. 1, 66 p. 87, 6. minus: GREG. M. epist. 1, 66 p. 87, 6. 7, 37 p. 486, 18. parvum: MAXIM. eleg. 1, 254. pendulum: SVLP. SEV. dial. 2, 3, 2. quadratum: PETRON. 135, 4 (*cf.* quadrum: ISID. orig. 19, 25, 2). rotundum: ISID. orig. 19, 24, 10. simplex: VARRO Men. 538. teres: TERT. pall. 1, 3. 4 *alia qualitatis vel speciei indicia*: bonum: VVLG. Ios. 7, 21. calidum: PLAVT. Mil. 687. crassum: VEN. FORT. carm. 3, 9, 64. insigne: ISID. orig. 19, 24, 9. maculosum: PLAVT. Bacch. 434. malacum: PLAVT. Bacch. 71 Mil. 687. misellum: PLAVT. Rud. 550. novum: VVLG. III reg. 11, 29. 30. onerosum: IVV. 6, 236. pulchrum: HIER. in Ezech. 16, 13 l. 1385. purum: APVL. apol. 44, 8 ISID. orig. 19, 24, 3. sordens: MART. CAP. 6, 578 (*cf.* sordibus obsitum: FRONTO p. 133, 13 v. d. H., sordidatum: MACR. Sat. 7, 18, 18). tenue: APVL. met. 10, 31, 1. vetus: SVET. Nero 48, 4. vile: CASSIOD. hist. 8, 4, 2.

deriv.: palliastrum, palliatus (pallio), palliolum.

compos.: expallium (?), tunicopallium; *cf. gr.* ἐπενδυτοπάλλιον, σουβρικοπάλλιον.

pallo, -āre. *a* pallere, *sc. ut* albare *iuxta* albere. -ari *i. q. pallidum fieri*: GLOSS. II 242, 40 -or: ἀποχλωριῶ. [*falso trad.* -at *pro* pellat LVCR. 2, 278. *de* PETRON. 46, 2 dispare -vit *v. sub* palor.]

*pallor, -ōris *m.* *a* pallere. *scribitur in codd. etiam* pal-, pol(l)-. NOT. Tir. 70, 32. *de formis*: *inter* singularia semper CHAR. gramm. p. 39, 14 B. (*contra*: EXC. Bob. gramm. I 551, 1 -es dicitur). *exstat plur. his locis*: LVCR. 4, 336 (311). VITR. 8, 6, 11 TAC. Agr. 45, 2 LEO M. serm. 34, 5 VEREC. satisfact. 104 CIL VI 33899, 9. *de notione*: CHAR. gramm. p. 39, 14 B. -r ὠχρίασις (*item* GLOSS. *cf.* HIER. in Am. 4, 9 ὠχρίασιν, quae -em significat). SYNON. Cic. p. 444, 7 sordes. squalor. inluvies. tabes. -r. macies. *ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, LVCIL., CIC., LVCR., VERG., HOR. [*it. sept.* (*crem., bonon.*) palour; *galic.* balor; *port.* bolor. *cf. M.-L. 6169. Battisti-Alessio IV 2733. Machado^2 I 446. St.*] [*in codd. confunditur cum* fallor LVCIL. 995, pavor OV. trist. 1, 4, 11 LIV. 39, 12, 5, pallere PLIN. nat. 14, 142, terror CLAVD. 5, 131. *vix recte trad.* PS. AVG. serm. ed. Mai 151, 1 (*cf. alteram rec.* ed. Caillau II app. 78).]

i. q. color pallidus (*metonymias per singula capita distribuimus, v. p. 138, 52. 139, 66. 140, 40. 141, 16, ceterum notio coloris evanescit p. 139, 46. 76*). *de ratione et gradu coloris haec praefanda putavimus* (*v. etiam sub* pallidus *et* palleo): *opp.* rubor CIC. top. 52 Tusc. 4, 19 OV. met. 4, 267 CELS. 3, 6, 7 *et passim, distinguitur* livor CELS. 5, 26, 31^D (*cf.* OV. met. 2, 775). *quodammodo affinis est color albus e. g. l. 81. p. 139. 28. 37, cf.* -r albus HOR. epod. 7, 15 CYPR. GALL. num. 391 PHYSIOGN. 91, albescens LACT. ira 5, 3, subalbidus CAEL. AVR. chron. 4, 3, 21. *ceterum iungitur cum his adi. colorem indicantibus*: aureus ITALA psalm. 67, 14 (cod. 136 Cas.), buxeus APVL. met. 1, 19, 1 FVLG. RVSP. epist. 3, 19 (*cf.* buxans APVL. met. 8, 21, 3, simillimus buxo OV. met. 11, 418), croceus PAVL. PETRIC. Mart. 3, 199, exsanguis APVL. met. 9, 27, 3 AMBR. Hel. 12, 43, lividus FIRM. math. 5, 2, 4, luridus OV. met. 4, 267 CYPR. GALL. deut. 240, luteus HOR. epod. 10, 16, viridis CVLEX 144 CIRIS 225. *iuxtaponitur* macies *saepe, v. vol. VIII 17, 74 sqq.*, tremor CIC. Flacc. 10 part. 114 ac. 2, 48 OV. met. 8, 790 SEN. Ag. 710 epist. 95, 16. *al.* *indicatur causa -is per praepos.* ab STAT. Theb. 5, 264, ex CLAVD. DON. Aen. 3, 215 p. 296, 6 HIER. epist. 54, 6, 2; *per gen. fortasse* PS. QVINT. decl. 18, 9.

I *respicitur potius color passione quadam amissus* (*fere de facie vel corpore hominum; animalium p. 139, 52 sq., plantarum l. 45. p. 139, 63, cf. l. 72, rei l. 44*): A *affectibus magis animi*: 1 *timore, curis, mala conscientia* (*v. etiam p. 139, 4*): PLAVT. Men. 610 quid paves? ... palla -em incutit. CIC. inv. 1, 48 (*enumerantur signa in reo*) cruor, fuga, -r, pulvis (*sim.* part. 114. top. 52 -r, rubor, titubatio). Tusc. 4, 19 fit ut pudorem rubor, terrorem -r ... consequatur. LVCR. 3, 154 videmus sudoresque ... -emque existere toto corpore (HOR. epod. 10, 16 instat navitis s. tuis tibique -r luteus. VAL. FL. 3, 576 -r et amens cum piceo s. rigor). VERG. Aen. 4, 499 -r ... occupat ora *Didonis* (SERV.: ex conscientia cogitatae mortis). 12, 221 iuvenali in corpore *Turni* -r (CLAVD. DON.: qui in iuvene esse non debuit, si deesset et metus). HOR. epod. 7, 15 tacent et albus ora -r inficit (SCHOL.: velut qui conscientiam peccati monstraret). sat. 2, 8, 35 vertere -r tum parochi faciem nil sic metuentis ut acris potores. OV. met. 4, 487 *Tisiphone appropinquante* postes tremuisse feruntur Aeolii, -rque fores infecit acernas (eburnas *var. l.*), solque locum fugit (*luditur cum usu sub IIB3 descripto*). 8, 760 -em ducere rami *quercus caedem timentis.* fast. 6, 19 horrueram tacitoque animum -e fatebar. trist. 1, 4, 11 confessus gelidum -e timorem (*cf.* STAT. Theb. 12, 168 vultus -e gelati. Ach. 1, 158 figit gelidus Nereida -r). 3, 9, 18 -r in attonitae virginis *Medeae* ore fuit. SEN. Herc. O. 1722 quid sedet -r genis? SIL. 4, 456 subito ... trementem corripuit -r. 7, 427 ora repente pervasit -r. STAT. Theb. 3, 564 hinc -r et irae, hinc scelus *eqs.* (*vergit in notionem q. e. timor ut*: 12, 736 in terga reducit -r Agenoridas. silv. 5, 1, 70 quantus pro coniuge -r. PS. QVINT. decl. 4, 3 praesagum ... -em. AVG. civ. 4, 23 p. 173, 27 D.). 7, 803. IVV. 4, 75 in quorum *procerum* facie miserae magnaeque sedebat -r amicitiae *Domitiani* (*cf. de hospitibus eiusdem* TAC. Agr. 45, 2 cum denotandis tot hominum -bus sufficeret saevus ille vultus et rubor). DECL. in Catil. 62 *Catilinam* ingredientem demisso vultu, -e terribili. APVL. met. 8, 21, 3 buxanti -e trepidus. 9, 27, 3 exsangui -e trepidantem. 10, 10, 1 in vicem humani coloris succedit -r infernus *in ore verberonis accusati.* AMM. **14, 11, 22** *Constantius* Adrasteo -e perfusus (*sec. p. 124, 84*). VVLG. **Esth. 15, 10** in -em colore mutato. Iudith 6, 5 -r qui faciem tuam obtinuit. PS. AVG. categ. 12 (120 M.-P.) -r ... animae passione constat, cum perculsa metu nimio ad cordis ulteriora confugit eamque sanguis insequitur adeo, ut ... corpus albescat. DRAC. Orest. 127 permixtus candore rubor *gaudentis* -e fugato. BOETH. in top. Cic. p. 294 saepe timori -r assistit, non tamen semper. *al.* 2 *amore* (*v. etiam p. 140, 30*): CIRIS 225 viridis per viscera -r aegrotas tenui suffundit sanguine venas. HOR. carm. 3, 10, 14 tinctus viola -r amantium. PROP. 1, 5, 21 nec iam -em ... mirabere nostrum. OV. met. 4, 267 (*Clytie Solem amans in heliotropium mutatur*) partem ... coloris luridus exsangues -r convertit in herbas; est in parte rubor, violaeque simillimus ora flos tegit. PS. QVINT. decl. 14, 11 fuerat sane -r in facie. APVL. met. 5, 25, 5 si recte coniecto ... de ... nimio -e corporis ..., amore nimio laboras. 10, 2, 6 salutis vultusque detrimenta et aegris et amantibus examussim convenire nemo qui nesciat: -r deformis, marcentes oculi *eqs.* CARM. de aegr. Perd. 250 languentes -r perfuderat artus. DRAC. Romul. 10, 229 *Medea* permixto -e rubens. MAXIM. eleg. 4, 29. 5, 11. 3 *variis* (*huc inseruimus ambigua et minus definita*): CIC. Flacc. 10 quo tremore et -e dixit *testis quidam.* ac. 2, 48 si qui tremerent et exalbescerent vel ipsi per se motu mentis aliquo vel obiecta terribili re extrinsecus, nihil ut esset qui distingueretur tremor ille et -r. PROP. 2, 5, 30 hic tibi -i, Cynthia, versus erit. OV. met. 11, 418 buxo ...

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

simillimus ora *Alcyones* -r obit. SEN. Ag. 237 trementes circuit -r genas *Clytaemestrae* (*de eadem* DRAC. Orest. 154). 710 -r genas *Cassandrae* . . . possidet (*sim. de vate a deo incitato*: LVCAN. 5, 216 nec, qui solet esse timenti, terribilis sed -r inest *Pythiae* [*cf.* ADNOT. *ad l.*]. VAL. FL. 1, 229 Idmon non -e . . . terribilis. STAT. Ach. 1, 515 intrantem . . . deum primo -e fatetur *Calchas*. CORIPP. Ioh. 6, 158). Herc. O. 252 *Deianirae furenti* -r ruborem pellit (*cf.* Med. 859 -r fugat ruborem). dial. 4, 3, 2 si quis -em et lacrimas . . . indicium adfectus animique signum putat, fallitur nec intellegit corporis hos esse pulsus (*sim. de ratione inter corpus et animum intercedente agunt*: PLIN. nat. 11, 224 QVINT. inst. 11, 3, 78 TERT. anim. 5, 5 SERV. Aen. 3, 30. *al.*). OCTAVIA 711 quid -r iste *fert*? LVCAN. 8, 56 deformem -e *Pompeium* (COMMENT.: dolore scilicet et metu). STAT. Theb. 1, 537 *pudore* pariter -rque ruborque purpureas hausere genas (11, 336). 5, 264 ab ira -r (*cf.* LACT. ira 5, 3 *ut irati* vultum maculet nunc suffusus rubor nunc -r albescens). 7, 360. 10, 693 truculentus in ore -r. QVINT. inst. 6, 2, 36 -r et veri similis dolor *oratoris*. APVL. met. 5, 22, 3 marcido -e defecta *Psyche*. CYPR. zel. 8 -r in facie (*de invido ut* ANTH. 636, 10. *cf. p. 140, 72*). EPIGR. Bob. 36, 15 verecundo . . . -e *Penelopes* (*interpr. incerta*). ARNOB. ad Greg. 4 p. 390, 4 te -r animi indignatione corripuit. *al.*

B *affectionibus magis corporis*: 1 *morbo, debilitate, veneficio sim.* (*v. etiam p. 138, 76. 140, 20*): OV. met. 7, 290 *Aesonem* pulsa fugit macies, abeunt -rque situsque (*cf.* MAXIM. eleg. 1, 134 inficit ora *senescentis* -r). VITR. 8, 6, 11 *artifices plumbarii* -bus occupatos habent corporis colores (*inde* CET. FAV. 6 p. 294 exsucati sanguine foedo -e mutantur). CELS. 3, 24, 2 *morbo regio* corpus cum -e quodam inalbescit. *al.* SEN. dial. 2, 18, 1 tanta illi *Caligulae* -is insaniam testantis foeditas erat. 5, 26, 4 quid illius -em, illius maciem notas? pestilentia est (*cf.* SIL. 14, 637 malus . . . -r *militum pestilentia affectorum*). CVRT. 3, 5, 3 *Alexandro in flumen desilienti* artus rigere coeperunt, -r deinde suffusus est. PLIN. nat. 20, 219 tamquam *atriplex* faceret hydropicos morbosque regios et -em (*inter ipsos morbos ut*: CIL VI 33899, 9 [*tab. devot., saec. V in.*] patiatur febris, frigus, tortionis, -is, sudores). PS. QVINT. decl. 8, 8 ille anheli pectoris -r. 18, 9 *matres* amplectuntur illum morborum suppliciorumque -em *filiorum*. TAC. ann. 15, 64, 2 *viduae* ore ac membris in . . . -em albentibus. IVVENC. 2, 385* -e virentem *aegrotam* (*respicitur Matth. 9, 20 ut*: PRVD. cath. 9, 41 ora -r deserit). FIRM. math. 4, 19, 28 faciem *sub Mercurio nati* tenuis -r lividet (*cf.* 5, 2, 4 livido -e deformes. *nisi ad IIB1*). VINDIC. med. 1 sustinent post sanguinis detractionem -em, tenuitatem, debilitatem (*sim.* 2); haec etiam peracta venere corpora comitantur. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 21 *ventriculosis* -r subalbidus. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 70 a 22 sequitur parientes -r (*gr.* τὸ ὠχρόν). *al.* *in imag.*: AMBR. in Luc. 5, 27 *Christus* potest sanare vulnera mea, . . . auferre cordis dolorem, -em animae.

2 *morte* (*sive instante sive peracta; cf. p. 138, 37. 141, 6*): OV. met. 14, 755 (*Anaxarete in saxum mutatur*) calidus . . . e corpore sanguis inducto -e fugit. fast. 4, 541 -r abit *a corpore moribundi*. CELS. 2, 6, 4 -r labra et nares decolorat. SEN. Phaedr. 832 ni languido -e canderent (candore pallerent *var. l.*) genae *Thesei ab inferis redeuntis*. nat. 3, 18, 1 rubor primum, deinde -r suffunditur *mullo morienti* (*cf.* PLIN. nat. 8, 122 *chamaeleonti* defuncto -r est). CVRT. 8, 3, 13 (*de capite Spitamenis occisi*) confuderat oris exsanguis notas -r. LVCAN. 6, 759 *mortuo* remanet -rque rigorque. 7, 129 *ante proelium* multorum -r in ore mortis venturae (ADNOT.: ipsum -em venturam mortem dixit). SIL. 7, 632 turpat . . . ora novus -r. STAT. Theb. 2, 98 mansere . . . canities -rque suus (*de mortuo in somnio apparente ut* APVL. met. 8, 8, 6). QVINT. inst. 6, 2, 31 sanguis et -r et gemitus . . . expirantis. APVL. met. 1, 19, 1 -e buxeo deficientem. SERV. Aen. 11, 39 ('nivei . . . Pallantis') referri . . . potest . . . ad -em ex morte venientem. HIER. epist. 60, 13, 2 marcescebat . . . flante austro lilium et purpura violae in -em . . . migrabat (*sec. Is. 40, 6 flos ponitur pro homine*). MART. CAP. 2, 139 exhausto -e confecta *Philologia* (*initiatio morti comparatur, cf. Lenaz, 1975, ad l.*). NOVELL. Valent. 33 letalis pereuntium -r. *al.* *metonymice fere pro homine mortuo*: VEN. FORT. vita Radeg. 34, 79 redit infans de funere et rubens levat (*i. surgit*) de pallio *sanctae* -r vicinus ad tumulum.

3 *fame vel siti* (*cf. p. 140, 72; aliter sub 5b*): OV. met. 14, 578 (*de oppido Ardea in alitem mutato*) et sonus et macies et -r et omnia, captam quae deceant urbem (LIV. 2, 23, 3 SEN. contr. 1, 1, 20 IVV. 15, 101. OROS. hist. 6, 12, 2 *de Gallia*). STAT. Theb. 4, 774 (766) idem omnes -r . . . viros *sitientes* . . . habet. CLAVD. DON. Aen. 3, 215 p. 296, 6 ('pallida semper ora fame *Harpyis*') ex ea *fame* -r succedebat. QVODV. prom. 4, 6, 9 puellam . . . nullo -e seu tabe . . . defectam. CYPR. GALL. deut. 240 -r corpora luridus necabit (*Vulg. 32, 24* consumentur fame). CORIPP. Ioh. 6, 324 infectae -e genae.

4 *vita luxuriosa sim.* (*cf.* PERS. *sub 5a*): SEN. epist. 95, 16 (*de victu voluptate corrupto*) inde -r et nervorum vino madentium tremor. PLIN. nat. 14, 142 hinc -r et genae pendulae (*de eis qui totam noctem bibunt; sim.* AMBR. Hel. 12, 43). VINDIC. med. 1 *v. sub 1.* ORIBAS. syn. 5, 23, 1 Ab -r vita non bona utentibus generatur (*sim.* La, *gr.* ἄχροιαν).

5 *studiis, laboribus sim., quae pertinent*: **a** *ad litteras, artes*: PERS. 1, 26 (*loq. poeta recitans ab auditore interruptus*) 'quo didicisse, nisi hoc fermentum . . . exierit . . .?' en -r seniumque (SCHOL.: -r est anxietas quaedam animi permagnam faciens senectutem. *add. cod. unus* ad hoc palluisti, ut diu meditando laudem consequaris. *fortasse ad usum sub 4 illustratum alludit*). SCHOL. Pers. 1, 16 'albus': . . . cogitandi -e confectus. 3, 85 ('palles') diuturna cogitatio vel lucubratio vel inedia -em corporibus inicit (*cf.* MART. CAP. 1, 37 lucubrationum perennium . . . -em [NOVELL. Theod. 1 pr.]). **b** *ad exercitia pietatis, ieiunium* (*aliter sub 3*): AMBR. Hel. 10, 35 vultus casto micat -e reverendus. PS. AMBR. mans. 12 p. 22^B abstinentiae -e (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 51, 10 G.). HIER. epist. 45, 5, 2 me macies delectat et -r. 54, 6, 2 -r ex ieiuniis. SVLP. SEV. dial. 3, 11, 5 ut quis -e potius aut veste quam fide haereticus aestimaretur. LEO M. serm. 34, 5 *Manichaei* neminem fallant . . . vultuum . . . -bus. OP. imperf. in Matth. 15 p. 717 venalem -em, quasi ieiunii signum (*cf.* POMER. 2, 4, 2 ieiunant, ut vultus sui -em . . . laudibus vendant). *al.*

6 *variis*: PLIN. nat. 20, 159 *cuminum* -em gignit bibentibus (*sim. de eodem* GALEN. alfab. [de cumino] *et* PLIN. nat. 20, 164 *de ami. cf. Diosc. 3, 59, 2 et 3, 62, 2 W.* τὸ χλωρότερον). 28, 148 *quidam* traditur caprinum *sanguinem* bibisse, cum -e et invidia veneni sibi dati insimulare . . . inimicum vellet. CLAVD. DON. Aen. 12, 65 p. 560, 18 frigus facit . . . -em. ORIBAS. syn. 1, 3, 7 Aa p. 36, 2 Mø. priusquam . . . color ex robore (*i.* rub-) in -e mutetur, *sc. in corpore exercendo*.

C *per prosopopoeiam*: 1 *in sermone poetarum*: OV. met. 8, 790 *in Scythia* habitant -rque Tremorque et ieiuna Fames. SIL. 13, 582 *in Orci faucibus* Luctus edax Maciesque . . . et Maeror . . . et sine sanguine -r *eqs.* PRVD. psych. 464 (*inter comites avaritiae*) Anxietas, Periuria, -r *eqs.* CLAVD. 10, 81 hic habitat . . . gratus amantum -r. 28, 322 comitatur euntem *Alaricum* -r et atra Fames *eqs.* 2 *in religione* (*sed vix credas deo -i cultum institutum esse, v. Wissowa, Rel. u. Kult.*[2] *149*): LIV. 1, 27, 7 Tullus in re trepida duodecim vovit Salios fanaque -i ac Pavori (*cf. Serv. auct. Aen. 8, 285* duo sunt genera Saliorum, . . . ab Hostilio . . . pavorii et pallorii instituti). *ad hanc rem alludunt superstitionem Romanorum vituperantes*: SEN. frg. 33 MIN. FEL. 25, 8 LACT. inst. 1, 20, 11 AVG. civ. 4, 15 p. 165, 7 D. *al.*

II *respicitur color aliis potius causis inditus*: **A** *qui quadam mutatione, affectione rerum efficitur*: 1 *situ, mucore sim.; adhibetur fere metonymice de ipso mucore*: LVCIL. 995 lana, opus omne perit; -r, tiniae omnia caedunt (NON. p. 462, 23 *ad l.* -em vetustatem et neglegentiam Lucilius . . . voluit dici posse). VITR. 6, 4, 1 (*de bibliothecis*) venti umidi . . . -e volumina corrumpunt (*inde* CET. FAV. 14). COLVM. 12, 42, 3 *medicamentum* alte suspenditur, ne -em trahat. 12, 52, 16 ne -em aut malum odorem capiant *dolia*. LVCAN. 3, 414 (*agit de barbaris simulacris deorum*) ipse situs putrique facit iam robore -r attonitos. VVLG. lev. 14, 37 in parietibus illius *domus* quasi valliculas -e sive rubore deformes (*Itala Lugd.* depraessiones pallidas aut rubicundas, *Monac.* cavationes albicantes aut flavescentes, *gr.* κοιλάδας χλωριζούσας ἢ πυρριζούσας). 2 *mutatione rerum caelestium*: LVCAN. 7, 200 (*interpol.?*) numen in aethere maestum solis in obscuro pugnam *Pharsalicam* -e notavit. PLIN. nat. 2, 79 tinguit . . . adpropinquantes *stellas errantes* utralibet alieni meatus circulus, frigidior in -em, ardentior in ruborem. 2, 98 occiso . . . Caesare . . . totius paene anni -e continuo *solis defectus fuit* (*cf. Plut. Caes. 69, 5* ὠχρὸς . . . ὁ κύκλος). STAT. Theb. 2, 334 primo . . . Aurorae -e (SCHOL.: -em dixit colorem croceum). SEDVL. carm. pasch. 3, 220 cum -r adesset noctis (*op. pasch. 3, 19* vesper pallidus). DRAC. laud. dei 1, 78 (*inter prodigia*) caeruleum -e diem roseumve colore. *in imag.*: GREG. M. moral. 8, 21 *temptatio vesperi comparanda* lumen iustitiae abscondit, sed non interimit; quasi ad -em trepidationis pertrahit. 3 *variis modis colorandi, pingendi*: LVCR. 4, 336 (311) multa . . . sunt oculis in eorum *arquatorum* . . ., quae contage sua -bus omnia pingunt. PLIN. nat. 9, 138 (*de veste conchyliata*) sic gignitur laudatus ille -r saturitate fraudata tantoque dilutior, quanto *eqs.* 33, 91 ne paraetonii candor -em chrysocollae adferat.

B *qui animantibus vel rebus fere inhaeret, proprius est*: 1 *corpori humano eiusve partibus*: HOR. sat. 1, 8, 25 -r *magas* . . . fecerat horrendas adspectu. PRIAP. 32, 12 affert -em maciemque larvalem *puella quaedam* (*de eadem 32, 2* buxo pallidior). OV. met. 2, 775 -r in ore *Invidiae* sedet (8, 801 *de Fame*). PLIN. paneg. 48, 4 femineus -r in corpore *Domitiani*. CALP. decl. 2 *innatus* corpori -r excedit *paulatim*. PHYSIOGN. 6 *corporis feminini* color candidus vel cum -e nigrior, quem Graeci μελάγχλωρον vocant (*quod vertitur* 79 fuscior color -i permixtus). 22 -e oculorum (*cf.* 39 tremore et -e permixti *oculi* [*gr. I p. 339, 6* ὠχρότης]). *al.* 2 *herbis, arboribus* (*cf.* OV. *sub IA2; aliter* HIER. *sub IB2*): CVLEX 144 *hederae* pingunt . . . aureolos viridi -e corymbos. COLVM. 12, 57, 1 amaritudinem eius *sinapis* et -em. PLIN. nat. 16, 70 *buxus* duritie ac -e commendabilis (*de eadem* CORIPP. Iust. 4, 41). DRAC. laud. dei 1, 67 (*inter prodigia*) viola est mentita rosam -e fugato (*de eadem*: 2, 452 violae -e decenti. Romul. 6, 8). 3 *inferis rebusque eis comparandis* (*cf. l. 27. p. 138, 45. 60. 139, 51*): OV. met. 4, 436 (*describitur Orcus*) -r hiemsque

[Züch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tenent ... loca. LVCAN. 5, 628 (*de tempestate*) obsitus aer infernae -e domus. 6, 517 Stygio facies *Ericthus* -e gravatur. CORIPP. Ioh. 6, 136 extendant Tartara fauces et nigrae -e domus. 4 *rebus variis*: PLIN. nat. 33, 100 *argentum vivum sublitum in aere inaurato* -e detegit ... praetenues bratteas *auri*. 35, 175 *sulphuris* exardescentis repercussu -em dirum velut defunctorum effundente. 37, 56 *adamantibus* ceteris -r argenti (*inde Sol. 52, 55* pallidior ac magis ad argenti colorem renitens). ITALA psalm. 67, 14 (cod. 400 = VVLG.) pinnae columbae deargentatae et posteriora dorsi eius in -e auri (cod. 136 Cas. in -e aureo, *Veron. al.* in specie auri, *Hier. psalt. sec. Hebr.* in virore auri, *gr.* ἐν χλωρότητι χρυσίου. *explicat* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 234, 5 auri ... viriditatis speciem gerit fides virtutibus florens). GALEN. alfab. (de alumine) *alumen rotundum* est subalbidum et aliquo -e (*cf. Diosc. 5, 131 p. 224, 17* paulo subviridis, *gr. 5, 106, 3* ὠχρότητος). VEN. FORT. vita Marcell. 7, 26 ex aqua fiebant vina ... et undarum -r ... in rubore conversus est. *ponitur fere pro re pallida*: AVG. serm. 19, 5 (*inter bona terrena*) aurum -em terrae, argentum livorem terrae.

lusus verborum sim.: *cum* palla, pallium PLAVT. Men. 610 VEN. FORT. vita Radeg. 34, 79, pallesco OV. met. 8, 760, pavor *v. IC2. deriv.*: pallorii.

pallōrii, -ōrum *m. v. p. 140, 34.* *a* pallor (*interpretatione falsa e Liv. 1, 27, 7 ficti videntur, v. Wissowa, Rel. u. Kult.^{2} 149, 1*). Zäch.

[pallūcidum NAEV. com. 93^c *coniecit Klussmann pro trad.* pacui dum (*Varro ling. 7, 108*), *quod aut* 'πᾶν lucidum' (*Klussmann*) *aut* '*pallidum simul et lucidum*' (*Ribbeck*) *intellegitur; alii* pellucidum *vel* perl- *fort. recte* (*cf. Barchiesi, La Tarentilla rivisitata, 1978, 150 sqq.*).]

pallula, -ae *f.* *a* 1. palla *deminutive.* -llol- *pars codd.* GREG. TVR. Franc. *i. q.* (*parva*) *palla*: 1 *de veste muliebri*: PLAVT. Truc. 52 conscissa -a est. 271 tibi ... infecisti ... -am. 536 attuli eccam -am ex Phrygia tibi. 2 *de velo, operimento*: SVET. Tit. 10, 1 cum ... lecticā transferretur *Titus aegrotus*, suspexisse dicitur dimotis -is caelum. GREG. TVR. Franc. 7, 12 -ae, quae super altarium fuerant positae. glor. mart. 5 p. 491, 34 -am holosiricam ... exhibuit, dicens ab hac Hierusolymis crucem domini involutam fuisse. 46 p. 519, 16 lenteamina vel -ae sive vela ecclesiastica. Mart. 2, 50 -am ..., quae (qui *plerique cod.*) ... de pariete dependit (*sc. in sepulchro Martini*). Gatti.

***palma**, -ae *f.* [*cf. gr.* παλάμη '*pars lata et plana manus*', *anglosax.* folm, *theod. vet.* folma. *Sch.*] *de origine*: *de arbore sive eius ramis*: VARRO ling. 5, 62 -am quod ex utraque parte natura vincta habet paria folia. CASSIOD. in psalm. 91, 13 -a ... dicta est quasi pacis alma. *de flagello vitis*: VARRO rust. 1, 31, 4 posterior *vitis* ... dicta primo videtur a pariendo parilema: exin mutatis litteris ... dici coepta -a. *significatio 'manus' ab arbore derivatur*: ISID. orig. 11, 1, 69 -a est manus expansis digitis ..., *dicta* ab expansis -ae ramis (*inversa ratione*: 17, 7, 1 quia manus victricis ornatus est, vel quod oppansis est ramis in modum -ae hominis). *in apocope*: palm(is) ENN. (?) scaen. 208 (*affertur apud Cic. orat. 153 inter exempla pronuntiationis abbreviatae*; palm' crinibus *Ribbeck trag. inc. 213*). *notatur* p *v. p. 144, 65.* pal CE 1905, 1 CIL VI 10063, 5. INSCR. Année Epigr. 1962 n. 49 (*Cordubae*). palm TAB. triumph. Barberin. II (CIL I^2 p. 77). NOT. Tir. 107, 92. *forma et litteris graecis*: PAP. Oxyrh. 519 b 18 παλμῶν. *de notione*: POMP. gramm. V 146, 14 (*inter homonyma*) -a dicitur et arbor et quod datur victoribus; -a dicitur et manus. HIER. in Ezech. 8, 17 -arum, quas graeco sermone βαΐα vocant. EVCHER. form. 3 p. 18, 22 -a: perfectio vel victoria. ISID. diff. 2, 62 -a manus est dispansis digitis sicut et arbor dispansis ramis; item, sicut contractis digitis, pugnus (*similiter de manu*: orig. 1, 17, 8. 11, 1, 69). *distinguitur a voce q. e.* palmus: CAPER gramm. VII 110, 18 palmus in mensura, -a in manu (*sim.* ISID. diff. app. 159. *v. tamen infra l. 68 et* AMBR. in psalm. 38, 21, 1 -a ... vel palmus portio manus est metientis et aliquid comprehendentis. HIER. in Ezech. 40, 5 l. 302 sq. alioquin palmus σπιθαμὴν sonat, quam nonnulli pro distinctione -a, porro palaesten palmum appellare consuerunt). GLOSS. -a: χεὶρ καὶ βαΐς καὶ φοῖνιξ καὶ παλάμη. νίκη. βραβεῖον. genus victoriae. palmus, -a: παλαιστής, σπιθαμή, δοχμή. -ae: φοίνικες. ἀδελφίδες. -as: victorias. manus. -a cum dactulis: φοῖνιξ. -a nucaria: φοῖνιξ καρυη<ρ>ά. GLOSS.^{L} II Abav. PA 17 -a vaticae(?): divinationis. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE, TER., LVCIL. [palma *manus*: *val.* palmă; *it.* palma; *sard. centr. et med.* pramma, palma; *raet. occ.* palma; *francog.* paume; *prov. vet.* palma *et var. francoprov., prov., vasc.*; *cat.* palma; *hisp.* palma; *port.* palma; *a masc.* palmus: *de mensura*: *it.* palmo; *sard. centr. et med.* prammu, palmu; *prov. vet.* palm; *cat.* palm; *hisp.* palmo; *port.* palmo; *de plana parte interiore*: *tusc.* palmo, *var. it. sept., prov., vasc.* palma *arbor*: *it.* palma; *sard. centr. et mer.* pramma, palma; *francog. vet. et med.* paume; *prov. vet.* palma, *prov.* palmo; *cat.* palma; *hisp.* palma; *port.* palma. *cf. M.-L. 6170 sq. Battisti-Alessio IV 2733–2735. Wagner II 208. Wartburg VII 507 sqq. Corominas III 624 sq. Machado^2 III 1738 sq. St.*] [*confunditur in codd. cum* fama PROP. 3, 9, 8 (flamma *codd. plerique, versu non sano*). MART. 12, 94, 10 (*in falsa var. l.* OV. ars 1, 727), *cum* parma PROP. 4, 10, 40 (*restituitur* VITR. 10, 3, 6); *restituitur pro* prima CIC. Arat. 83 AVIEN. Arat. 1219; *falso trad. pro* palla VAL. FL. 2, 106, palmula LABER. mim. 53, pausa VITR. 3, 1, 2.]

I *i. q.* παλάμη, *de manu humana* (*rerum personatarum l. 54 sqq. et* SEN. Oed. 408 SIL. 4, 409. 6, 302. 17, 635. *vis originaria manifesta est sub B, sed etiam sub A et C saepe praevalet respectus partis planae interioris*): **A** *de tota manu* (*maxime apud poetas*): **1** *in feriendo*: **a** *feritur homo*: α *alius hostili modo* (*cf. p. 143, 4; fortasse quaedam ad C pertinent*): PLAVT. Cas. 405 compressan -a an porrecta ferio? (*postea*: pugnis caedor). LVCIL. 1245 -is ... misellam depuviit me. PETRON. 95, 4 os hominis -a excussissima pulsat *Eumolpius*. PLIN. epist. 3, 14, 7 Macedonem tam graviter -a (palam *var. l.*) percussit, ut paene concideret (*antea*: manu leviter admonitus). APVL. met. 2, 26, 7 -is infestis ... latera suffodere. CAPITOL. Maximin. 6, 7 -a in pectus percussum. PASS. Thom. 9 Z. qui -a sua faciem apostoli percussit (*cf. p. 143, 51*). *al.* β *lamentando sim. feritur pectus, facies sim.*: CATVLL. 64, 351 putrida ... infirmis variabunt pectora -is. VERG. Aen. 1, 481 tunsae pectora -is *Iliades*. 7, 503 -is percussa lacertos *Silvia*. OV. epist. 10, 15 adductis sonuerunt pectora -is. ars 1, 535 tundens ... pectora -is. met. 2, 341 caesae pectora -is *Heliades*. 4, 545 Cadmeida -is deplanxere domum *Inus comites*. *al.* SEN. Herc. f. 1101 Herculeis percussa sonent pectora -is. *al.* OCTAVIA 745. SIL. 12, 100 motis ad pectora -is. IVV. 13, 128 plana faciem contundere -a. APVL. met. 4, 25, 1 -is infestis. CE 541, 6 (*saec. III*). ARNOB. nat. 5, 16 DRAC. laud. dei 3, 388. Romul. 8, 569 quatiunt omnes -is ... frontes. γ *exempla varia*: OV. met. 4, 352 *Hermaphroditus* cavis velox applauso corpore -is desilit in latices. MART. CAP. 8, 804 -ae verbere percrepantis adploso. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 105 (*de ascite*) ad concussum -ae resonus *est in ventre.* 4, 7, 93. **b** *feritur tympanum*: CATVLL. 64, 261 plangebant ... proceris tympana -is. LVCR. 2, 618 tympana tenta tonant -is. OV. met. 4, 29 inpulsa ... tympana -is. BVC. Eins. 2, 17 resonant cava tympana -is. DRAC. laud. dei 2, 803 -is tympana pulsant. Romul. 7, 29 tympana rauca puellae percutiant -is.

2 *in orando, supplicando* (*fere plur.*): ENN. ann. 350 passis late -is (LVCR. 5, 1200 nec pietas ullast ... pandere -as ante deum delubra. CAES. civ. 3, 98, 2 VERG. Aen. 3, 263 GERM. 68 CARM. adv. Marc. 3, 212). VERG. georg. 4, 498 (*loq. Eurydice*) invalidas ... tibi, *Orpheu*, tendens ... -as (*amato ut*: LVCAN. 8, 583. *deis*: VERG. Aen. 1, 93 duplicis t. ad sidera -as *Aeneas* [SERV. auct.: manus explicitas]. 2, 688 caelo -as cum voce tetendit [*inde* CARM. de resurr. 366]. 5, 233 utrasque. 5, 256. *al.* OV. met. 8, 849. 13, 411. VAL. FL. 1, 80 pias. 8, 140 ambas. SIL. 4, 409. 6, 302. 12, 590. *al.*). Aen. 2, 153 sustulit exutas vinclis ad sidera -as *Sinon* (9, 16 duplicis. OV. met. 6, 368. 9, 175 fast. 4, 315 trist. 1, 11, 21. VAL. FL. 4, 473 geminas. *al.*). PROP. 4, 8, 71 supplicibus -is tum demum ad foedera veni (SEN. Oed. 408 *vota* tibi nobiles Thebae, Bacche, tuae -is s. ferunt). SIL. 1, 673 summissi -as ... affigunt proni squalentia corpora terrae *legati Saguntini*. *al.* STAT. Theb. 11, 557 levavit ad caelum -as *Polynices*. HIER. psalt. sec. Hebr. 88, 10 expandi ad te -as meas (*Vulg.* manus). VVLG. exod. 9, 29 extendam -as meas ad dominum. *al.*

3 *vario usu* (*inde a* VERG. *pauca selecta*): ENN. (?) scaen. 208 palm et crinibus (*ad Eurip. Hec. 837* καὶ χερσὶ καὶ κόμαισι *spectare videtur*). CIC. Arat. 52 dextram Cephei dextro pede pellere -am gestit *Cygnus* (*item de manu siderum velut hominum* [*apud Arat. ubique* χείρ]: 83 [prima *trad.*]. 415. 417 frg. 15, 1 nat. deor. 2, 111). LVCR. 5, 996 tremulas super ulcera tetra tenentes -as *primi homines*. VARRO AT. carm. frg. 3, 2 geminis capiens *Anchiale* tellurem Oeaxida -is. VERG. Aen. 8, 69 cavis undam de flumine -is sustinet *Aeneas* (PROP. 4, 9, 36 c. succepto flumine -a. OV. met. 9, 35 c. hausto spargit me pulvere -is. *item in hauriendo*: PROP. 1, 20, 43 haurire parat demissis flumina -is *Hylas*. OV. fast. 2, 294 nectar erat -is hausta duabus aqua. NEMES. ecl. 3, 49 concavat ille *Satyrus* manus -asque in pocula vertit. VEN. FORT. vita Marcell. 6, 22 [*in lusu verborum; v. p. 153, 4*]. MORET. 47 -is ... suum dilatat in orbem *panem*. PROP. 2, 26, 11 vix primas extollens gurgite -as (VAL. FL. 8, 44 primis supplex dedit *Iason* oscula -is *Medeae*. *item cum respectu digitorum* [*cf.* APVL. apol. 89, 7 *infra, fortasse etiam supra l. 30*]: OV. ars 3, 327 disce ... duplici genialia nablia -a verrere). OV. fast. 2, 803 (*de raptu Lucretiae*) positis urguentur pectora -is. LVCAN. 3, 734 distentis toto riguit ... corpore -is *pater Argi mortui*. SIL. 6, 38 -is languentibus aequat harenas *Bruttius signifer*. APVL. apol. 33, 7 interfeminium tegat ... -ae velamento. 89, 7 quadraginta ... porrecta -a significantur. flor. 15, 8 chlamyde velat *iuvenis sculptus* utrumque bracchium ad usque articulos -arum. ITALA psalm. 127, 2 (cod. 136 Cas.) sumptum -arum suarum cum manducaveris (*Vulg.* manuum). II Macc. 14, 33 (rec. X) extendens -am ... iuravit (*gr.* δεξιάν, *Vulg.* manum). *al.* *per comparationem*: CAES. Gall. 6, 26, 2 ab eius *cornus bovis alicuius* summo sicut -ae ramique late diffunduntur (*v. Meusel ad l.; cf. p. 143, 29*). COLVM. 3, 10, 11 pampinos elicuit *viti natura* velut -as.

B *de parte lata et plana manus* (*sc. strictius et usu originario, opp. manus nonnumquam, non comprehenditur pollex p. 143, 39* [*cf. supra l. 73*]; *fortasse quaedam sub A allata huc spectant*): **1** *exempla varia*: CIC. Sest. 117 voces ... et -arum intentus ... profuderunt

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

minando (*antea*: manibus passis. *vix ad A3*). orat. 113 cum ... *digitos* deduxerat et manum dilataverat *Zeno*, -ae illius similem eloquentiam esse dicebat. off. 3, 38 cum paleam eius anuli ad -am converterat *Gyges*. Labeo Gell. 20, 1, 13 os hominis liberi **manus** suae -a verberare (Fest. p. 370 -a m. vola dicitur. Plin. nat. 29, 91 Svet. Dom. 19. Hier. in Os. 11, 3/4 l. 160. Vvlg. iud. 8, 6 [*item per hebraismum*: I reg. 5, 4]. Dynam. vita Max. 11 l. 287 G. *cf. infra l. 37*). Cels. 5, 28, 14^{B} *thymia ulcera* nascuntur vel in -is vel inferioribus pedum partibus. 8, 1, 21 in manu ... prima -ae pars ex multis minutisque ossibus constat. 8, 1, 27 *in pede* planta -ae *respondet*. *al.* Sen. nat. 2, 16 solemus duabus manibus inter se iunctis aquam concipere et compressa utrimque -a in modum siponis exprimere. 2, 28, 1 -a cum -a collata plausum facit; et plurimum interest, utrum cavae concutiantur an planae et extentae. Plin. nat. 11, 246 sunt ... ut manus praelongae *pedes simiarum*, sed vestigium -ae simile faciunt. 28, 57 -am alterna manu scalpere. Qvint. inst. 11, 3, 99 *digiti* extremi -am circa ima pollicis premunt. 11, 3, 114 dextrae se frequenter accommodat *manus sinistra*, sive in digitos argumenta digerimus sive aversis in sinistrum -is abominamur sive *eqs.* Itala Is. 40, 12 (Hil. trin. 1, 6) qui tenet caelum -a et terram pugillo (*gr.* σπιθαμῇ, *Vulg.* palmo. *inde*: Iren. 4, 19, 2 [4, 33, 1 H.] audistis mensos esse caelos in -a. Hil. trin. 1, 6 universitas caeli -a dei tenetur. *ibid. ter; item de manu dei*: Prvd. apoth. 861 numquid et ungues *sunt* claudere flexibiles patulam seu tendere -am?). Marcell. med. 16, 33 salis quantum intra -am tenere potest. Itin. Anton. Plac. rec. A 22 *Christi* manus ambas apparent et digiti et -ae in ipsa petra. *al.* *inde de planta pedum anserum*: Plin. nat. 10, 52 Messalinus Cotta ... -as (plantas *cod. unus*) pedum ex his *anseribus* torrere ... repperit. *in imag.*: Plin. nat. 11, 123 aliorum *animalium cornua* fudit in -as *natura* digitosque emisit ex iis (*cf. de cornibus p. 142, 79*). **2** *in mensura* (*sc. longitudinis vel latitudinis, v. p. 141, 61 sqq. et cf. l. 20 sqq.; quantitatis v. l. 25 necnon p. 141, 64*): Varro rust. 3, 7, 4 intus ternarum -arum (-orum *Iucundus*) ex omnibus partibus *columbaria esse oportet*. Plin. nat. 7, 28 Onesicritus, quibus locis Indiae umbrae non sint, corpora hominum cubitorum quinum et binarum -arum (-orum *Mayhoff*) exsistere *refert*. Vvlg. iud. 3, 16 gladium ... habentem ... capulum longitudinis -ae manus (*Itala Lugd.* palmum). thren. 2, 20 parvulos ad mensuram -ae. *ad vocem q. e.* palmus *trahere possis*: Avson. Mos. 132 gobio, non geminis maior sine pollice -is.

C *transit plus minusve in actionem -a feriendi vel alapam datam* (*fortasse quaedam ad p. 142, 8 trahere mavis; vix huc iam* Manil. 5, 164, *v. vol. VIII 1166, 55 sqq.*): Itala Is. 50, 6 (Tert. adv. Marc. 3, 5. *al.*) dorsum meum posui in flagella, maxillas autem meas in -as (*gr.* δέδωκα ... εἰς ῥαπίσματα, *Vulg.* vellentibus, *Hier. ad l.* alapas. *inde* Iren. 4, 33, 12 [4, 55, 3 H.] ad -as [*al.*]. Comm. apol. 355 maxillas ... meas -is feriendas iniquis praebui). III Esdr. 4, 30 Weber (= Vvlg.) -is caedebat *concubina* regem de sinistra manu. Matth. 26, 67 (cod. q, *sim. al. et* Vvlg.) -as in faciem ei dederunt (*gr.* ἐράπισαν. *sim.* Ioh. 18, 22 *et* 19, 3 [cod. a *al.; cod. f et Vulg.* alapam, *gr.* ῥάπισμα]. Op. imperf. in Matth. 28 p. 779 siquis ... propter disciplinam -am alicui dederit. Pass. Thom. 8 Z. [*seq.* plaga, *sed cf.* 9 *p. 142, 16*]. Pass. Firm. 7. CE 629, 9 mater ... cottidie fletus dat et in pectore -as). Cypr. patient. 7 (*in lusu verborum*) ut ... -is in faciem verberaretur, qui -as veras vincentibus tribuit (*spectat ad* Matth. 26, 67 *vel* Ioh. 18, 22 *supra ut*: Hil. in Matth. 32, 3 in -is ... atque sputis ... universa in eum contumeliarum genera exercebantur. Orig. in Matth. ser. 113 p. 235, 24 usque ad -as *humiliavit se Christus*. *al.*). Hil. in psalm. 143, 16 iniqua dextera est, cum -is caedit *eqs.* Rvfin. Adamant. 1, 15 propter exiguam -ae unius iniuriam. *al.*

II *fere i. q.* φοῖνιξ, *de arbore eiusque partibus* (*dictum esse videtur ad imaginem manus humanae, quae subest formae sive rami sive ipsius arboris; resp. gr.* φοῖνιξ, *nisi alia adnotantur; ad rem v. Steier, RE s. v. Phoinix*): **A** *de ramo arboris*: **1** *ramus est signum victoriae sim.* (*ad metonymias v. sub b*). *syn. vel iuxta pos.*: corona Varro ling. 5, 62 Verg. Aen. 5, 111 Vitr. 9 praef. 1. 3 Sen. epist. 78, 16 Plin. nat. 8, 161. *et saepius*, praemium Verg. Aen. 5, 346 Sen. epist. 78, 16 Sil. 16, 517 Stat. Theb. 6, 810 Mart. 11, 33, 1. *al.*, honor Ov. met. 7, 543 Symm. epist. 1, 96 Ps. Avg. serm. ed. Mai 55, 1. *al.*, triumphus Ov. hal. 67 Cypr. zel. 16 Opt. Porf. carm. 9, 21 Prvd. perist. 4, 77. *al.*, tropaeum Gratt. 249 Apvl. met. 10, 25, 2 Opt. Porf. carm. 9, 1. *al.*, gloria Sen. contr. 10 praef. 13 Plin. nat. 9, 122. 14, 148. 15, 8 Prosp. epigr. 30, 8. *al.*, victoria Plin. nat. 10, 47 Sil. 7, 456 Ivv. 8, 58 Firm. math. 8, 7, 5 Avson. 366, 10 p. 107 P. *al.* *locutione* 'hoc mihi -a est' *sim.*: Prop. 2, 9, 40 Plin. nat. 31, 41 Avson. 12, 2 p. 323 P. CE 906, 10 Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 1, 9 p. 613. 1, 13 p. 623 Clavd. 15, 238 CIL XII 949. *al.*, *cum inf.* '-a mihi est hoc facere' *sim.*: Ov. am. 3, 14, 47 Cypr. zel. 15. 16 Hier. epist. 22, 23, 3. *al.*

a *proprie et imagine perspicua* (*quae saepius discerni non possunt, e. g. l. 82 sqq.*): **α** *in certaminibus, ludis sim.* (*v. Steier l. c. p. 401, 17 sqq.*): Ⓘ *ludis scaenicis*: Plavt. Amph. 69 (*versu non sano*) sive qui ambissent -am histrionibus sive cuiquam *artifici eqs.* (Poen. 37 ne -a detur quoiquam a. iniuria). Ter. Phorm. 17 in medio omnibus -am esse positam, qui artem tractent musicam (Schol. p. 127, 17 victoriam laudis). Cic. Phil. 1, 36 nisi forte Accio tum plaudi et sexagesimo post anno -am dari, non Bruto putabatis. Att. 4, 15, 6 -am tulit *Antipho actor*. Hor. epist. 2, 1, 181 valeat res ludicra, si me -a negata macrum, donata reducit opimum. Ov. fast. 5, 189 clamata ... -a theatris. trist. 2, 506 plauditur et magno -a favore datur. *in imag.*: Plavt. Trin. 706 facile -am habes, ... vicit tua comoedia; hic agit magis ex argumento et versus melioris facit. Ⓘⓘ *ludis gladiatoriis*: *in imag.*: Cic. S. Rosc. 17 plurimarum -arum vetus ac nobilis gladiator habetur *T. Roscius Capito* (*item per ironiam*: 84 alias quoque suas -as cognoscet [Schol. Cic. Gron. p. 311, 16 -as ... dicimus victorias gladiatorum]. 100 multas esse infames eius -as, hanc primam esse tamen lemniscatam, quae Roma ei deferatur. *fortasse huc pertinet*: Apvl. met. 10, 25, 2 multarum -arum spectatus proeliis *medicus*). Phil. 11, 11 quinquiens absolutus est *Iulius Caesar Strabo*: sexta -a urbana etiam in gladiatore difficilis. *proprie*: Mart. epigr. 29, 9 misit utrique rudes et -as Caesar utrique. Svet. Cal. 32, 2 more victorum cum -a discucurrit *Caligula murmillone caeso*. Lampr. Comm. 12, 11 tantum -arum gladiatoriarum confecisse *Commodum* ..., ut mille contingeret. Firm. math. 8, 7, 5 post multas -as innumerabilesque victorias. CIL II 1739, 2 opl(omachus) -aru⟨m⟩ XX (*item gen. accedente numero*: Inscr. Année Epigr. 1962 n. 49 [*Cordubae Hispan.*]. *v. etiam* Cic. S. Rosc. 17 *et* Apvl. *supra*). Ⓘⓘⓘ *curriculis equorum sim.* (*selecta post* Ov.): Lvcr. 4, 989 quasi de -a summas contendere viris *equos somniantes*. Cic. Brut. 173 cum -am iam primus acceperit *auriga*. Verg. georg. 1, 59 Eliadum -as Epiros equarum *mittit*. 3, 49 *Olympiacae* miratus praemia -ae (Sol. 9, 14 Pythias et O. -as). 3, 102 gloria -ae. Hor. carm. 1, 1, 5. 4, 2, 18 quos *Elea* domum reducit -a caelestis pugilemve equumve (Sen. Ag. 919 Stat. Theb. 10, 234). Prop. 3, 9, 17 est quibus Eleae concurrit -a quadrigae. Ov. met. 7, 543 *equus* degenerat -as (*cf.* trist. 4, 8, 19 inhonestet). fast. 4, 392 prima ... ventosis -a petetur equis. *al.* Sen. Thy. 410 -am paterno non semel curru tuli. *al.* Petron. 70, 13 (*in aposiopesi*) si prasinus proximis circensibus primam -am. Act. Arv. a. 87 II 37 *magister* victores -is et coronis argenteis honoravit. *al.* Mart. 11, 33, 1 saepius ad -am prasinus ... pervenit. *al.* Svet. Nero 5, 2 ut ... in praetura mercede -arum aurigarios fraudaverit *Neronis pater*. 22, 2 -arum numerum ampliari. CIL VI 10047^{c}, 3 mille -as *complevi* in factione prasina equis his (10053, 21 sibi). 33946, 4 Gigas agit(ator) factionis prasinae *vicit* -as in biga ⟨...⟩ XXVI, maiores II (10049^{a}, 3. 10049^{b}, 4. 10063, 5. Tab. devot. Audollent 272 A 12 [*al.*]. *cf. l. 52*). *al.* *in imag.*: Ambr. Isaac 8, 65 (*respicitur Phil. 3, 14*) festinantes equos (*i. animas humanas*), qui priores perveniant ad bravium Christi, quo prius inponatur -a cervicibus. Ⓘⓥ *ludis variis* (*v. etiam* Hor. *supra l. 29; selecta inde a* Sen.): Verg. Aen. 5, 70 cuncti adsint meritaeque expectent praemia -ae. 5, 111 sacri tripodes viridesque coronae et -ae pretium victoribus. 5, 346 subiit -ae *Diores*. *al.* Hor. epist. 1, 1, 51 cui sit condicio dulcis sine pulvere -ae? Liv. 10, 47, 3 -ae ... tum primum translato e Graeco more victoribus datae. Vitr. 9 praef. 1 uti ... cum -a et corona ferant laudes *athletae*. Val. Max. 8, 15, 4. 9, 12, 9. CIL VI 33950, 4 (*a. 35*) Fuscus, cursor prasini, ... una -a rev(ocatus) bis eandem vicit (*cf. supra l. 40*). Sen. benef. 5, 2, 2 meliorem -a declarat (*cf.* Cassiod. var. 2, 28, 1 athletam populis -a designat esse victorem). Gell. 3, 6, 3 (*citat Plutarchum*) in certaminibus -am signum esse placuit victoriae, quoniam ingenium ligni eiusmodi est, ut urgentibus opprimentibusque non cedat. *al.* *in imag.*: Hor. carm. 3, 20, 12 arbiter pugnae (*sc. inter amatores*) posuisse nudo sub pede -am fertur. Prop. 2, 9, 40 *Amores, tela* figite certantes atque hanc mihi solvite vitam: sanguis erit vobis maxima -a meus. Ov. ars 2, 3 laetus amans donat viridi mea carmina -a (lauro *vel* myrto *var. ll.*), praelata Ascraeo Maeonioque seni. *al.* *in certo loco tabulae lusoriae*: Inscr. Année Epigr. 1949 n. 81 (*Romae, saec. III/IV*) vi(c)tor -a (*sc. vox ponitur pro effigie rami locum victoriae significans. cf. monogramma* $\frac{P}{F}$ Inscr. Ann. Ist. Arch. Rom. 49, 1877, 58 *sqq. al., si solvendum* p(alma) f(eliciter); *v. Lamer, RE XIII 2005, 47sqq.*).

β *in religione, pompa sim.*: Ⓘ *apud paganos, Iudaeos*: Ⓐ *-a dedicatur deis variis*: *ab imperatore triumphante*: Tab. triumph. Barberin. I (CIL I^{2} p. 77) ⟨M.⟩ Aemilius Lepi(d)us it(e)rum ex Hispania prid. K. Ian. triumphavit, -am de⟨dit⟩ (*ibid.* 23^{ies}). *a variis*: Tib. 1, 9, 82 Veneri ... merenti fixa notet casus aurea -a (parma *Scaliger, v. sub illa voce*) meos (CIL X 1598, 6 [*pertinet ad deam incertam*]. *cf. p. 145, 3 et 53*). Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 256, 7 Saturno -a(m) arg(enteam) *fecit Diopanthus* (*item Saturno*: Inscr. lat. Tun. ed. Merlin 709, 9. *Aesculapio et Pantheo*: 868^{b}, 3 posuit. *cf.* Inscr. Dessau 5471^{b} genio munic⟨ipi⟩ C. I. Nertobrigae -am ex argenti ⟨p.⟩). Ⓑ *pertinet ad deam Victoriam*: Varro ling. 5, 62 cum corona et -a *est Victoria* (*item de deae imaginibus*: Spart. Sept. Sev. 22, 3 die circensium cum tres Victoriolae more solito essent locatae gypseae cum -is [*ibid. iterum*]. CIL VIII 6981 Iovis Victor ... ferens in manu dextra ... Victoria(m) -am ferentem). Mat. carm. frg. 3 dum dat vincendi praepes Victoria -am. Mart. 10, 50, 1 frangat Idumaeas tristis Victoria -as *morte Scorpi aurigae*. Clavd. 24, 205 -a viridi gaudens *Victoria*. CE 1905, 1 (*saec.*

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

IV vel V) ales, homo, nume(n), virtus et gloria pal(mae) (sed de victore in certamine pedestri cogitat Lommatzsch ad l.). ⓒ vario usu: APVL. met. 11, 10, 4 Isidis antistes ibat tertius attollens -am auro subtiliter foliatam. 11, 11, 1 Anubis ... dextera -am virentem quatiens. PAP. Oxyrh. 519 b, 18 (saec. II; in κωμασίᾳ) παλμῶν. ITALA II Macc. 10, 7 (rec. L, sim. VVLG.; de festivitate tabernaculorum) tyrsos et ramos virides et -as habentes deo. 14, 4 (rec. L, sim. VVLG.) venit ad regem Demetrium sacerdos summus Alchimus ... offerre ei auream coronam et -am et ... tallos. EVAGR. vita Anton. 82 paganorum opificum praesidia adversus Christum comparata cum assumptione -arum: quod idololatriae apud Alexandriam insigne est. DRAC. Romul. 7, 58 tot bona proveniant sponsis, quot dextra parentum iungit amoriferas per festa iugalia -as. CORIPP. Ioh. 6, 173 lauros current -asque ferentes huius ductoris adventu.

(ii) apud Christianos: Ⓐ -am tenet martyr sim.: ITALA apoc. 7, 9 (cod. g al., sim. VVLG.) turba multa, ... stantes ... ante agnum, amictos stolas albas, et -ae in manibus eorum (cf. TERT. scorp. 12 p. 174, 2 albati et -is victoriae insignes revelantur martyres, scilicet de Antichristo triumphantes). PRVD. cath. 12, 132 -a et coronis luditis parvuli ab Herode occisi. MAX. TAVR. serm. 68, 2 M. per -am dextera martyris honoratur. VEN. FORT. carm. 10, 7, 20 fulget ... in reliquis (sc. in senatu caelesti) -a corona fides. SACR. Greg. 73 (cod. O) in futuro cum -a victorie ... tibi valeant apparere Christiani (antea: -arum ... ramos). PASS. Mar. Iac. 11 in manu dextera -am viridissimam praeferens puer martyr. in lusu significationis: POTAM. subst. 14 Migne suppl. 1, 207 -a dicitur crux e ligno -ae facta, quam Christus caelos repetens ... triumphato hoste portaret. Ⓑ -am tenent salutantes: PEREGR. Aeth. 31, 2 infantes cum ramis vel -is occurrerunt domino (ibid. ramos -arum. item respicitur Matth. 21, 9: HIER. epist. 22, 41, 3 -as victoriae sublevantes parvuli. MAX. TAVR. serm. 68, 3 M. significans ... oblatis -is ipsum Christum mundi esse victorem [ibid. eriguntur ... tollantur]). ITIN. Anton. Plac. rec. A 40 occurrentes mulieres ... -as in manibus portantes. in nomine festivitatis: Ps. AMBR. serm. 31, 1 p. 667^C ut ... eandem festivitatem -arum sive olivarum vocitemus (antea: ramos -arum). SACR. Gelas. 329 M. tit. dominica in -as (cf. SACR. Greg. 73 tit. die dominico in -as [-is cod. O]). ISID. eccl. off. 1, 28, 1 dies -arum (orig. 6, 18, 13 d. -arum ideo dicitur eqs.).

γ in rebus variis: ① -am accipiunt qui bello vicerunt: Ⓐ imperator triumphans (cf. p. 144, 68. 145, 18. 26 supra): in imag.: VERG. georg. 3, 12 primus Idumaeas referam tibi, Mantua, -as Aonio vertice rediens. Aen. 7, 655 insignem -a ... currum victoresque ostentat Aventinus equos (CLAVD. DON.: vehebatur curru cum signo -ae more scilicet triumphantis). proprie: OPT. PORF. carm. 9, 10 (de Constantino) Camenae mittite conpositas in tempora mitia -as (v. Polara ad l.; formam -ae imitatur carmen, cf. schol. carm. 9). 9, 21 si velit Musa meritum iustis tot reddere nobile -as. AVSON. 4, 7 p. 323 P. Augusto dabitur ... proxima -a Valenti. SIDON. carm. 5, 5 post -am palmata venit Maioriano. DRAC. Romul. 5, 319 (inter insignia) hederae, lauri, quercus et -a triumphi. inde in nomine loci (v. Scherling, RE s. v. Palma Aurea): ANON. Vales. 12, 66 ingressus urbem venit Theodericus ad senatum et ad -am populo adlocutus eqs. (item de Theoderico: VITA Fulg. p. 55 L. in loco qui -a Aurea dicitur). PASS. Restitut. 4 (BHL 7197) iactaverunt eum Restitutum decollatum iuxta arcum triumphi (sc. Septimii Severi) ad -am. Ⓑ victores varii: SEN. Phoen. 638 victor ... licet fratris spolia deiecti geras: frangenda -a est (imagine eadem: CVRT. 9, 2, 29 ne infregeritis in manibus meis -am, qua Herculem Liberumque patrem ... aequabo). Ps. QVINT. decl. exc. Monac. 4 p. 360, 6 pugnans pro patria vicit iuvenis et cum -a receptus est in patriam. IVST. 14, 4, 17 tot bellorum -as laureasque una secum victori tradentes Alexandri milites. RVFIN. Orig. in Ios. 8, 7 p. 345, 6 quid ... aliud est 'sanctificare bellum' nisi ... pro -a victoriae virtutis merito coronari a Christo. Ps. AVG. serm. ed. Mai 55, 1 si ... vicerit miles, -is victricibus et honoribus decoratur. al.

(ii) -am accipit causidicus (cf. p. 147, 1): LAVS Pis. 31 alta ... victrices intexunt limina (sc. Pisonis advocati) -ae. MART. 7, 28, 6 excolat ... geminas plurima -a fores. IVV. 7, 118 ut tibi lasso figantur virides, scalarum gloria, -ae.

b de rebus incorporeis, sc. magis magisque transit in notiones secundarias (imagine certaminis saepius sublucente; metonymias per varias partes distribuimus, e. g. p. 146, 53 sqq. 147, 44 sqq.): α fere i. q. praemium vel primus locus, summus gradus sim. (de gradibus proximis v. p. 146, 1. 17. 46. 147, 39. 43 et dub. p. 146, 55; opp. secundum ac tertium locum QVINT. inst. 11, 3, 6; gen. obi., ubi accedit, significat vel ea, pro quibus praemium datur [e. g. p. 146, 8. 66 sq. cf. p. 147, 31 sq.], vel ea, in quibus primus locus tenetur [e. g. p. 146, 12. 15 sqq. et 27 sqq.]. paulo aliter de aliquo RVF. FEST. 30 sub γ): ① in universum (post SEN. pauca selecta): PLAVT. Most. 32 quo nemo ... antehac est habitus ... magis continens, is nunc in aliam partem (sc. in malam) -am possidet. TER. Haut. 709 huic ... consilio -am do (SCHOL. p. 122, 7 victoriam. item -am accipit res: VARRO rust. 3, 16, 14 Siculum mel fert -am. PROP. 4, 1, 102 libris est data -a meis. BVC. Eins. 1, 16 huic semper debetur -a labori [sc. Caesaris laudibus]. PLIN. nat. 14, 64 ad tertiam -am varie venere Albana vina. al. QVINT. inst. 11, 3, 6 Demosthenes, quid esset in toto dicendi opere primum, interrogatus, pronuntiationi -am dedit eidemque secundum ac tertium locum. al.). VOLCAC. carm. frg. 1, 2 multos incertos certare hanc rem vidimus, -am poetae comico cui deferant (item -am accipiunt poetae vel oratores: 1, 5 Caecilio -am Statio do. VARRO Men. 399 in argumentis Caecilius poscit -am. CIC. de orat. 2, 227 admiror te ... non huius rei [i. facetiarum] quoque -am ut ceterarum Crasso detulisse. 3, 143 docto oratori -a dandast. SEN. contr. 10 praef. 13 suas. 2, 16 MART. 4, 23, 4 QVINT. inst. 10, 1, 52. IVV. 11, 181 dubiam [cf. AVSON. 191, 16 p. 49 P. ancipitem]. al.). VARRO rust. 2, 1, 11 Scrofae haec aetas defert rerum rusticarum omnium -am. 3, 6, 2 pavoni natura formae e volucribus dedit -am (item -am accipit animal: LVCAN. 9, 787 Cinyphias inter pestes tibi sepi -a nocendi est. PLIN. nat. 32, 59 cum -a mensarum ... tribuatur ostreis [cf. 32, 153 Helopi -am saporis inter pisces multi dedere. AVSON. 398, 22 p. 227 P. ostrea Burdigalensia inter cunctas -am meruere priorem. MACR. Sat. 3, 16, 12 Varro pisci Tiberino -am tribuit]. al.). SEN. epist. 83, 24 cum penes te -a fuerit (item in bibendo: PLIN. nat. 14, 148 M. Antonius avidissime adprehenderat hanc -am). PLIN. nat. 35, 67 in liniis extremis -am adeptus Parrhasius pictor (cf. QVINT. inst. 12, 10, 7 Polyclito a plerisque tribuitur -a). CIL II 6260, 5 (sculptum in lapide anuli cum imagine -ae) -a tua est. al.

(ii) in meritis, virtutibus: Ⓐ varia: ITALA Phil. 3, 14 (Tert. resurr. 23. al.) persequor ad -am incriminationis (gr. βραβεῖον, Ps. Cypr. singul. cler. 11. al. -am supernae vocationis, Vulg. bravium). OPT. PORF. carm. 9, 1 domino virtutum tradite -am (IVST. 15, 3, 16 -am virtutis inter ceteros tulit Lysimachus. VICTRIC. 5 in disparili sorte parilis -a v. est. PROSP. epigr. 23, 5. 60, 6. al.). ZENO 2, 45 (1, 33, 3 L.) sponsionis suae -am fortiter retinens fidelis populus. GAVDENT. serm. praef. 38 G. ut -am patientiae auferat diabolus fortissimo bellatori sc. Iob. AMBR. exc. Sat. 1, 24 ut ... -am efficaciae reportares. in psalm. 118 serm. 16, 14, 1 -am castimoniae ... usque ad angelorum conversationem ... evehere. HIER. epist. 39, 7, 2 unam -am castitatis accepimus Blesilla et Anna. c. Lucif. 22 nemo potest Christi -am sibi assumere. VVLG. deut. 25, 1 quem iustum esse perspexerint iudices, illi iustitiae -am dabunt. RVFIN. Orig. princ. 3, 2, 5 p. 254, 14 ut ... perfectionis ... -a vincentem perducat ad deum. AVG. anim. 2, 10, 14 ut ... baptizatus ad -am perducatur, quae est parata per gratiam. CONC.^S II 3, 2 p. 90, 15 Flaviano -am et sanctae vitae et mortis tribuit gloriosae synodus Chalcedonensis (gr. II 1, 3 p. 121, 36 βραβεῖον). al. Ⓑ in martyrio: TERT. spect. 29 p. 28, 4 in his virtutibus christianis tibi circenses ludos interpretare ..., ad martyrii -as gloriare (RVFIN. Basil. hom. praef. quamvis ... beatus Cyprianus primam m. -am felici cruore mercatus sit, haud segnius ... Basilius secundam -am confessionis indeptus est. SACR. Leon. 1291 VAL. CEM. hom. 15, 5 p. 741^A. al.). CYPR. epist. 10, 4 -am quam meruit accepit Mappalicus. 39, 3 martyres spiritales dei milites ... -as domini et coronas inlustri passione meruerunt. Ps. DAMAS. epigr. 79, 9 Gordianus, Christi quem -a coronat. PRVD. perist. 2, 32 dies praedicta -am praestitit Laurentio. 5, 539 tu solus, Vincenti, ... bravii duplicis -am tulisti. al.

(iii) fere metonymice respicitur: Ⓐ successus, consummatio felix, labor feliciter confectus: AVSON. 12, 2 p. 323 P. (loq. statua) qui signum Pallados ... fecit, eius tertia -a ego sum. RVFIN. Orig. princ. 3, 5, 7 p. 278, 15 subiectio Christi ad patrem ... suscepti ab eo operis -am declarat. AVG. civ. 22, 8 p. 568, 31 D. -am tanti laboris (COD. Theod. 6, 28, 3 post -am l. emeriti. v. l. 65). LEO M. epist. 111, 3 (CONC.^S II 4 p. 64, 9) deus vobis praeter regiam coronam etiam sacerdotalem conferat -am. CASSIOD. var. 11, 31 decet -ae praemia consequi, qui sacramentis militaribus videntur esse perfuncti. 11, 35, 2 tales milites bene meritos ... tardare piaculum est, quia post -am nemo dilatus est (v. COD. Theod. supra). Ⓑ merces: RVFIN. hist. 4, 16, 1 victoriae suae -am martyrium percepit a domino Iustinus. Orig. in cant. 1 p. 108, 17 quasi laboris sui consecuta sponsa iam -am (MAX. TAVR. serm. 73, 4 M. l. quaedam -a sit soporis oblivio. CORIPP. Ioh. 1, 524 o Romana manus ..., nostri -a l. v. l. 57 et cf. CASSIOD. var. 9, 8, 1 propositi nostri est honestos labores -a remunerationis ornare). CLAVD. 15, 238 Gildonisne salus tanti sit -a furoris? ENNOD. dict. 7, 1 p. 443, 10 ubi orationis -a, si hic in auditoriis gratia taciturnitati? CE 708, 4 (a. 539) tu coniunx mortua ... cottidiae expectabas vidire proxima(m) -a(m), sc. vitam meliorem.

β fere i. q. victoria (exempla notabiliora): ① in universum: RHET. Her. 4, 39, 51 inimici ... sanguinulentam -am crudelissima victoria potiti (an ad αγ? cf. OV. am. 2, 5, 12 ferreus est ..., cui petitur victa -a cruenta rea). CATVLL. 62, 11 non facilis nobis, aequalis, -a parata est. PROP. 4, 1, 140 tibi victrices, quascumque labore parasti, eludet -as una puella tuas. al. OV. am. 3, 14, 47 prona tibi vinci cupientem vincere -a est. epist. 15 (16), 140 in dubium Veneris -a futura fuit (item de iudicio Paridis: STAT. Ach. 1, 69 sic Phrygiae pensamus gaudia -ae? TIBERIAN. carm. 2, 17). met. 6, 50 stolidae ... cupidine -ae in sua fata ruit Arachne. LIV. 38, 53, 3 ut vos, Quirites, de P. Africano -am peteretis (peti feretis Madvig). GRATT. 249 haec ultima (i. summa) -a tropaei ... tibi divum concessa

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

favore. VAL. MAX. 8, 1 absol. 8 -am non ex alio ferre, sed de se dare merebatur *Valerius Valentinus accusator.* SEN. Thy. 1097 (*Atreus de Thyestis liberis immolatis*) nunc parta vera est -a. IREN. 5, 21, 1 quemadmodum accepit -am mors per hominem (*i. Adam*) adversus nos, sic *eqs.* QVEROL. p. 61, 19 R. multarum -arum hic *parasitus* est. VEG. mil. 3, 5 (*inter signa vocalia militaria*) sicut in vigiliis vel in proelio pro signo dicitur, ut puta 'victoria', '-a', 'virtus' *eqs.* HIER. c. Lucif. 19 coeperunt ... Valens et Vrsacius ... -as suas iactitare. EPIST. pontif. 391 Conc.^{S} I 2 p. 107, 27 adfuit -ae qui contentioni non defuit *Petrus synodo in spiritu praesidens. al.*

(ii) *in meritis, virtutibus*: (A) *varia*: CYPR. zel. 15 quae iustitiae -a est, quae corona, esse te talem *eqs.* 16 libidinem subegisse continentiae -a est (*postea*: corona patientiae). PAVL. NOL. carm. 16, 255 nunc aliam confessoris cognoscite -am: vicit avaritiam (*item de Felice*: 23, 314 ingentes cui contulit *deus* olim nobilibus titulis benedicto nomine -as, quas ... continuat ... clementia Christi. 27, 203 quia nostra tuae sunt gaudia -ae). AVG. gen. ad litt. 11, 6 p. 339, 16 an quia ... est -a gloriosior non consensisse temtatum quam non potuisse temtari? CIL XII 949, 3 Hilarius, cui -a obitus et vivere Christus. *al.* (B) *in martyrio*: AVG. civ. 8, 27 p. 366, 22 D. ut ... nos ad imitationem talium coronarum atque -arum ... adhortemur. SACR. Leon. 3 quos *dies* insignes confessorum tuorum et martyrum -ae ... sacraverunt. 107 nos beatorum martyrum -as ... venerantes. *al.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 32, 1 G. hodie ... sacras septem martyrum *Macchabaeorum* -as ... fides catholica concelebrat (*cf. infra l. 50*). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 171 inquirit *Martinus* ..., quonam tam clarae stemmata -ae tempore ... promeruisset *martyr.* CASSIOD. in psalm. 118, 157 inde ... numerosa -a venit ecclesiae. *al.*

γ *fere i. q. gloria, fama sim.*: CIC. Cato 19 quam -am utinam di inmortales, Scipio, tibi reservent, ut avi reliquias persequare! LIV. 28, 41, 8 egregiam istam -am belli Punici patrati petis? MART. 12, 94, 10 epigrammata fingere coepi: hinc etiam petitur iam mea -a tibi. QVINT. inst. 1, 2, 24 ea nobis *pueris* ingens -a (*sc. in classe declamatoria praecedere*). RVF. FEST. 30 ut ad hanc ingentem de Gothis etiam Babyloniae tibi *Valenti* -a pacis accedat. AVSON. 192, 7 p. 50 P. -ae forensis ... decus *Alcimus.* AMM. 17, 13, 21 variae ... -ae victoriarum accessit eorum *Limigantum* quoque supplicatio. VEG. mulom. 3, 6, 4 curribus Cappadocum gloriosa nobilitas, Hispanorum par vel proxima in circo creditur -a. PAVL. NOL. epist. 5, 5 (*ad Sulpicium Severum*) tu ... facundi nominis -am tenens. RVT. NAM. 1, 505 plus -ae est illos inter voluisse placere *eqs.* (*opp.* pudor). SACR. Leon. 1104 ad obscurandam perfectae continentiae -am. VEN. FORT. carm. 1, 15, 10 (*de Leontio*) militiae crevit -a secunda tuae. *al.*

c *transfertur ad homines* (*rem corpoream* PLIN. nat.): α *ad eum qui -am meretur*: VERG. Aen. 5, 339 tertia -a Diores (*pendent* MANIL. 1, 787 SIL. 16, 503. 16, 573). PLIN. nat. 31, 41 frigoris salubritatisque -a praeconio urbis Marcia *aqua* est. CASSIOD. inst. 1, 22 famosorum -a certaminum *Augustinus.* VEN. FORT. carm. 4, 3, 1 -a sacerdotii ..., Tetrice (*item in appellatione*: 5, 16, 3 meriti pia -a, Gregori). 10, 15, 3 *mater Macchabaeorum* septem -as caelo transmisit ab alvo (*cf. supra l. 25*). carm. app. 1, 270 p. 378 fulgida -a Petrus. 1, 356 p. 380 (*de beata Maria*). β *ad eum qui vincendus est*: SIL. 4, 390 ultima restabat ... -a ... Virbius.

2 *cetera exempla* (*vix huc* PAP. Mich. 449, 2. 10, *v. sub B*): a *proprie*: α *in funibus, tegetibus sim. fabricandis*: VARRO frg. Non. p. 483, 38 ⌊qui e busso aut⌋ (*Muret,* quibus alme *codd.*) lino quid faciunt vel -a (pluma *scribendum suspicatur Lindsay. item sing. generali*: rust. 1, 22, 1 quae fiunt de cannabi, lino, iunco, -a, scirpo, ut funes, restes, tegetes). VITAE patr. 5, 4, 5 faciebat ... plectam de ipsis -is (*gr. Cot. p. 357^A* βαΐων. 5, 7, 1. *cf.* PALLAD. hist. mon. II 17 plectebat -as [*altera versio* I 12 torquentem de -is funes. *gr. p. 78, 6 B.* θαλλούς]). 5, 6, 18 modicas -as habeo quas operor (*gr. Nau 1909 p. 369 n. 263* βαΐα. 5, 7, 9 infudit [*gr. Cot. p. 531^A* θαλλία]). ARATOR act. 1, 741 sporta solens texi iuncis -isque vicissim tegmina dat Saulo (*explicatur allegorice* 1, 743): -a coronis semper inest). β *in pavimento verrendo*: HOR. sat. 2, 4, 83 lapides varios lutulenta radere -a. MART. 14, 82, 1 in pretio scopas testatur -a fuisse. ?b *cum respectu formae transfertur ad manipulum, fasciculum* (*cf. p. 155, 75*): ZENO 2, 45 (1, 33, 1 L.) exsultat aestas ... in frumenti varias moles spiceam feliciter contundens -am (*an respicitur forma spicae ramo -ae similis?*).

B *de fructu arboris* (*metonymice* CATO *cum* COLVM. *et* PLIN.; *in sing. generali*: VARRO Men. 403 IVS colleg. eborar. MARCELL. med. 27, 54; *de genere et varietatibus agit* PLIN. nat. 13, 34. 13, 41 sqq.): CATO agr. 113, 1 suffito *testam* serta et schoeno et -a, quam habent unguentarii (*respici videtur materia ad unguenta facienda adhibita ex dactylis confecta [sed v. Goujard ad l.]; item fortasse* COLVM. 12, 20, 5 adici debent hi odores: ... nardum gallicum, costum, -a, *eqs.* PLIN. nat. 14, 107 *vinum* aromatiten ... factitatum *ex* ... cinnamo, croco, -a, asaro. *cf.* PERS. 6, 39 *infra. potius de parte floris -ae q. d.* σπάθη *cogitat Steier, loc. cit. 400, 64 sqq.*). VARRO Men. 403 -a Aegyptia (*describitur* PLIN. nat. 12, 103 [*inde* SOL. 32, 36]. *item cum nomine loci vel regionis genus indicante*: PLIN. med. 1, 25, 7 Thebaicae [MARCELL. med. 20, 25 *infra*]. CHIRON 841 Suriacas). CIL I^2 2520, 15 polliciarus (*i.* pollicearis) illi *Cerbero* te daturum tres victimas, -as, caricas, porcum nigrum. OV. met. 8, 674 hic mixta est rugosis carica -is (*cf.* fast. 1, 185 quid volt -a sibi rugosaque carica, dixi). SCRIB. LARG. 109 ad stomachi dolorem et inflationem: -arum *aliquantum,* anethi *aliquantum eqs.* 148 -ae cariotae XXX (*inde* MARCELL. med. 26, 6. *cf.* 20, 25 -ae cariotae Thebaicae). PERS. 6, 39 postquam sapere urbi cum pipere et -is venit nostrum hoc maris expers (*an spectat ad unguenta? cf. Jahn ad l.*). PLIN. nat. 6, 161 vinum ... -is exprimere (MARCELL. med. 27, 9 -ae exprimuntur prelo aut coclea. *ut supra in vino faciendo*: PLIN. nat. 14, 102). 13, 34 in Arabia languide dulces traduntur esse -ae. 23, 97 a vitibus oleisque promixa nobilitas -is. *al.* IVS colleg. eborar. (CIL VI 33885) 9. CIL IV 5380, 22. PAP. Mich. 449, 2 *et* 10 (*saec. II, contextu manco; vix de ramis*). SOL. 35, 9 pecuniam nesciunt, -is victitant *Esseni.* EDICT. imp. Diocl. 6, 83 L. ⟨p⟩almas (*ubi exemplum Strat.* palmulas). CHIRON 398 (*item* VEG. mulom. 2, 91, 5. *sed cf. Pelagon. 396* palmulas *ut 370, ubi resp.* VEG. mulom. 3, 28, 30). *al.* MARCELL. med. 27, 9 purgatarum. 27, 28 -ae ex litore. 27, 54 pinguissimam. *al.*

C *de arbore ipsa* (*saepe in sing. generali, e. g.* VARRO rust. 1, 41, 5 VERG. georg. 2, 67 COLVM. 3, 1, 2. *exempla attulimus post* OV. *selecta pauca. de specie, generibus sim. v. André, Lex. des termes de botan. 235 et Steier, RE s. v. Phoinix; de* -a, quae fert myrobalanum PLIN. nat. 23, 98 *v. vol. VIII 1745, 80, de* -a elate PLIN. nat. 1, 23, 53. 12, 134. 23, 99 *v. vol. V 2, 323, 45 sqq; -a fusius describitur* PLIN. nat. 13, 26 *sqq.*): LABER. mim. 133 amor tuus ... tam quam -a firmiter *crescit.* VARRO frg. Serv. Aen. 3, 444 in foliis ... -arum Sibyllam scribere solere (*item inscribuntur*: 6, 74, *v. etiam vol. VI 1, 1012, 69 sqq.; in funibus, sportis fabricandis*: PLIN. nat. 16, 89. 19, 31 HIER. vita Pauli 16. *al. [cf. p. 147, 55 sqq.]. et saepius*). rust. 1, 7, 7 *quaedam* non possunt vivere nisi ... in mari, ut scribit Theophrastus -as et squillas (*hist. plant. 1, 4, 3. item de -a marina*: PLIN. nat. 13, 138. 28, 255). 1, 41, 5 -a ... in crescendo tarda. CIC. Verr. II 5, 87 nautae coacti fame radices -arum agrestium ... colligebant (*item radices cibus sunt*: 5, 99 EVSTATH. Basil. hex. 5, 1, 7. *de genere eodem*: CIC. Verr. II 5, 99 -arum stirpibus [*ibid.* 131]. *cf.* COLVM. 3, 1, 2 campestris). leg. 1, 2 Vlixes Deli se proceram et teneram -am vidisse dixit (AVIEN. orb. terr. 1203 p. fluctu ... -arum. *al.; sim. de altitudine*: VERG. georg. 2, 67 ardua [*cf.* APVL. mund. 36 -arum ardua]. VAL. MAX. 1, 8, 2 excelsae altitudinis [*cf.* PLIN. nat. 8, 29 excelsiores]. PLIN. nat. 16, 125 in longitudinem excrescunt *-a sim.* LACT. Phoen. 69 aerio sublimem vertice -am. *al.*). CAES. civ. 3, 105, 6 Trallibus in templo Victoriae ... -a ... exstitisse ostendebatur (*de eadem*: VAL. MAX. 1, 6, 12 PLIN. nat. 17, 244. *item est omen sim.*: OV. fast. 3, 31. LIV. 24, 10, 6 viridem arsisse. 43, 13, 5. 43, 13, 6. PLIN. nat. 17, 244 Romae in Capitolio in ara Iovis ... enata -a victoriam triumphosque portendit. QVINT. inst. 6, 3, 77. SVET. Aug. 94, 11 arborem -ae repertam conservari ut omen victoriae iussit *Caesar*). VERG. georg. 4, 20 -a ... vestibulum *alvarii* ... inumbret. OV. met. 6, 335. 10, 102 lentae, victoris praemia, -ae (*item de flexibilitate*: PLIN. nat. 16, 223 GELL. 3, 6, 2). 15, 396 tremulae ... *in* cacumine -ae *phoenix nidum construit.* PLIN. nat. 13, 111 -arum magnitudine et suavitate (*cf.* MAX. TAVR. serm. 68, 2 M. suavis ad cibum). 16, 223 -ae arbor (*eadem iunctura*: SVET. *supra l. 46.* HIL. myst. 1, 33, 2 arbores -arum. PS. AMBR. epist. 2, 7 [*aliter rec. altera* PASS. Gerv. Protas. *infra*]. *al., per appositionem*: ITIN. Alex. 21 -is arboribus. PASS. Gerv. Protas. [BHL 3514] 19. *ambigue*: GELL. 2, 26, 9. 3, 6 tit. 3, 6, 2). 17, 60 *arboribus* quibusdam natura ... omnino non degenerandi ... ut ... -ae (*similiter*: MAX. TAVR. serm. 68, 2 M. non marcescit). 17, 65 rami ... -arum (28, 118. *in religione, festivitate sim.* [*cf. p. 144, 67 sqq.*]: ITALA lev. 23, 40 [PS. Philo antiq. 13, 7. VVLG. spatulas]. VVLG. Ioh. 12, 13 CORIPP. Iust. 4, 79. *al.; in comparatione*: VVLG. Sirach 50, 14 [*gr.* στελέχη φοινίκων]). *et passim apud eundem. al.*

III *transfertur ad res alias* (*de planta pedum anserum et de cornibus animalium v. p. 143, 27 sqq., de manipulo p. 147, 68*): A *de vitis flagello, palmite*: VARRO rust. 1, 8, 6 ne vindemia facta denique discat *uva* pendere in -a aut funiculo aut vinctu. 1, 31, 3 *sarmentum vitis non* ex se potest eicere vitem, quam vocant minorem flagellum, maiorem et iam unde uvae nascuntur -am. 1, 31, 4 *v. p. 141, 46.* COLVM. 3, 17, 4 quicquid residui fuit ex vetere -a ... raserunt. 4, 15, 3 bima ... praeciditur *vitis* proxime -am, quae ex arcu summissa est (4, 24, 11 s. novis -is. 4, 24, 12). 4, 21, 3 novellis -is semper vitis renovetur (*cf. supra* 4, 24, 11 novis). 4, 27, 1 si -is incientibus progemmantibusque fossorem immiseris. 4, 27, 4 siquidem evenit, ut quidam oculi trigeminis -is egerminent (*antea*: palmites). *al. apud eundem.*

B *de rebus variis*: 1 *de parte lata et plana remi*: CATVLL. 64, 7 caerula verrentes abiegnis aequora -is. VITR. 10, 3, 6 remi ... extremis progredientibus a centro -is (*Rose c. ed. pr.,* parmis *trad.*) ... inpulsu vehementi protrudunt porrectam navem. 2 *de parte arboris trunci, qua rami in digitorum modum oriuntur*: LIV. 33, 5, 10 ita densos obfigunt inplicantque ramis *vallos,* ut neque ⟨quis cuiusque -ae stipes, neque⟩ quae cuiusque stipitis -a sit, pervideri possit. PLIN. nat. 14, 12 puro ... perductae *vites* dracone in -am eius *arboris rumpotini,* inde sub rectos ramorum digitos flagella dispergunt.

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

17, 202 (*de ulmis*) meridianum solem spectare -ae debent, rami a proiectu digitorum modo subrigi. 3 *de figura impressa in cauterizando*: CHIRON 187. 311 (*de emplectico*) ures eum in cervice, -as dabis. 342 (*de paralitico*) -am dabis usque ad verticem auriculae (*ibid.* semisse, stellam, virgulam. *inde*: VEG. mulom. 2, 105, 3 de cautere accipiet -am *iumentum eqs.*). 604 in ipsos nervos -a (*i.* -am) ustionem urito.

deriv.: palmalis *et* palmaris (*nisi a* palmus); palmarius, palmatianus, palmaticius, palmatim, palmatoria, palmatus (palmo), palmensis, palmesco (*?*), palmetum, palmeus, palmicius, palmidae, palmosus, palmula, palmusculus; *cf.* palmes, palmus.

compos.: de-, expalmo; palmifer, -ger, 1. palmipes.

v. Onom. (Palma. Ad palmam. *cf. p. 145, 50*).

palmālis, -e. *a* palma *vel* palmus, *cf.* palmaris. *i. q. palmae (-i) mensuram exhibens*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 51, 9 metrum cubitale, pedale, -e.

palmāris, -e. *a* palma *vel* palmus. GLOSS.[L] I Ansil. PA 195 -is: magna, pr⟨a⟩ecipua (*spectatne ad l. 35?*).

i. q. ad palmam (-um) pertinens: I *spectat ad palmam arborem vel eius partem*: A *ad ramum arboris (ut signum victoriae)*: 1 *-is est, qui (quod) est palma dignus, praestans, eximius*: a *-es sunt res*: CIC. nat. deor. 1, 20 illa -is *sententia est* (*v. Pease ad l.; item per ironiam*: Phil. 6, 15 illa statua -is *est*, de qua ... non possem sine risu dicere). AMBROSIAST. in II Tim. 2, 18 hoc ... negabant, quod -e (-rium *pars codd.*) est Christianorum, ut credant se ... a mortuis resurgere (*item pro subst.*: AVG. cons. euang. 1, 7, 10 hoc ... solent quasi -e [palmam *codd. aliquot*] suae vanitatis obicere, quod ipsi euangelistae inter se ipsos dissentiant). FAVST. Aug. c. Faust. 7, 1 multae ... sunt causae *non credendi in genealogiam Iesu*, sed -is illa, quia *eqs.* (*inde* AVG. *ibid.* 7, 2). MARCELL. med. 16, 53 -e remedium ad tussem sic *eqs.* (36, 53). ARNOB. confl. 2, 1 p. 273[A] *quaestionem* -em (*cf.* FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 2, 1 quasi -em interrogationem). FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 2, 2 ea sibi quasi -ia et invicta videntur proponere *haeretici*. CONC. Rom. a. 501 p. 426, 5 tit. quarta synodus habita Romae -is (*v. quae disputat Mommsen p. 417*). b *-es sunt homines*: CASSIOD. var. 6, 19, 2 causarum periti -es habentur, cum *eqs.* (*postea*: gloriosius). CIL VI 10140 Pothus psilocithar(ista) -is. 2 *-is dea est Victoria palmam signum habens*: APVL. met. 2, 4, 2 statuas, -is deae facies. 3 *-es sunt ludi, quibus victori datur palma (an quodlibet praemium?)*: CIL IX 1666, 2 ludos -es ... exhibuit.

B *ad ipsam arborem*: AMM. 24, 4, 7 iumenta ..., quae in lucis -bus vescebantur.

II *i. q. mensuram palmi exhibens (v. etiam* palmalis*)*: VARRO rust. 1, 35, 1 con⟨ci⟩ditur *rosa* radicitus in virgulas -es (*Geopon. 11, 18, 2* παλαιστιαῖα). VITR. 10, 16, 5 si ... voluerimus -e facere *foramen* (*antea*: digitale, *postea*: semipedale). COLVM. 8, 3, 9 per spatia -ia modicis forantur cavis *canales* (11, 3, 21). ARNOB. nat. 6, 18 videmus ab artificibus haec signa *deorum* ... -em in minutiem contrahi. PALLAD. 3, 24, 1 -bus scrobibus obrui *particulas rubi virgae* ([*Geopon. 5, 44, 4* παλαιστιαῖον]. 4, 10, 11. 5, 4, 1). LIB. geneal. chron. I p. 188, 503 *Aoth* cultellum -em accepit (*respicitur iud. 3, 16, ubi gr.* σπιθαμῆς τὸ μῆκος, *Vulg.* longitudinis palmae manus).

palmārius, -a, -um. *a* palma. NOT. Tir. 107, 93 -us. *de notione*: PRISC. gramm. II 75, 9 -um, quod in palma est, hoc est in laude. [*dub. interpr.* VEG. mulom. 3, 3 duo nervi in cervice -ii (*v. app. crit.*).]

1 *i. q. palma dignus, praestans, eximius*: TER. Eun. 930 id vero est quod ego mihi puto -um, me repperisse *eqs.* (DON.: -um: palma dignum. EVGRAPH.: quod ego arbitror mihi esse gloriosum, ibi palmam debere summam [rec. *a* idem est -um quod palma]. SCHOL. Ter. p. 111, 1 -um est quod in palma meretur, sicut corollarium, quod in corona meretur. SCHOL. Ter. Bemb. -um: summum). CASSIOD. var. 8, 19, 5 is -ii (-marum *vel* -mari *var. l.*) Eugenetis linguae ubertate suffecit (*ibid.* primarios, ... singulares). INSCR. Hispania Antiqua Epigr. 4—5, 1953—54 n. 670 uxor pia viro -o posu⟨it⟩ (*cf. 664* incomparabili). 2 *pro subst. i. quod pro palma datur, praemium, merces*: VLP. dig. 50, 13, 1, 12 si ... post causam actam cauta est honoraria summa, peti poterit usque ad probabilem quantitatem, etsi nomine -ii cautum sit (*i. mercedis causidico victuro promissae*). GEST. Liber. 3 praesul sancte ... et fortis in -um Christi.

cf. Onom.

palmātiānus, -a, -um. *a* palma (*sed v. l. 75*). *scribitur* -mac- ALEX. TRALL. 2, 53 (*bis*). 1 *nomen vini palmensis (sunt, qui a nomine loci derivent, e. g. Puschmann ad Alex. Trall. II p. 325, cf. André ad Plin. nat. 14, 67)*: CASSIOD. var. 12, 12, 3 vinum ..., quod laudare cupiens -um nominavit antiquitas ...; ita redolet ..., ut merito illi a palma nomen videatur impositum (*fortasse neutr. pro subst. ut certe*: ALEX. TRALL. 2, 53 [*in diaeta cholericae passionis*] panis bonus cum vino ... aut cum onfaco melle aut -o aut seraptino. *ibid.*: in vino dabis aut de -o aut tyro aut serapino [*gr. II p. 325 et 327 P.* Παλματιανόν]). 2 *fem. -a pro subst., sc. vestis, quae est palmae ramis intexta* (*'uva' supplendum putant alii, v. Ewald-Hartmann ad l.*): GREG. M. epist. 1, 64 quoniam non delectamur exeniis, -as, quas tua direxit fraternitas, ... suscepimus, sed eas ... digno fecimus pretio venundari.

palmatiās, -ae *m.*, παλματίας. *genus terrae motus*: APVL. mund. 18 -ae (-mit- *codd. omnes praeter B*) ... appellantur *motus*, quorum pavitatione illa, quae trepidant, sine inclinationis periculo nutabunt *eqs.* (*gr. 396a 10* παλματίαι).

palmātīcius, -a, -um. *a* palma, palmatus, *cf.* granaticius. *nomen vini palmensis*: ALEX. TRALL. 2, 74 (*contra* δυσκρασίαν *frigidam*) panis calidus ... infusus in vino aut tyrio aut birechio aut seraptino aut -o aut cinodino (*2, 53 in serie simili* palmatiano. *gr. II p. 407 P. non resp.*).

palmātim *adv.* *a* palma. *i. q. signo palmae (t. t. in cauterizando, cf. p. 149, 2 sqq.)*: CHIRON 391 alii ... urent eos *orthocolos* decontra in articulis -m (-ati *trad.*; *inde* VEG. mulom. 2, 54, 5 [paulatim *trad.*]). 624 curabis nervos -m (paulatim *trad.*) urere deretro. 640 (*bis*).

tegestra: **palmatio** GLOSS. II 595, 2 (*obscurum; Goetz in indice s. v.* segestrum *confert Paul. Fest. p. 70* pelles nauticas).

ferula **palmātōria** vola⟨to⟩ria GLOSS. V 599, 42. *a* palma, palmatus (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 86, 1*).

∗palmātus, -a, -um *et inde* palmo, -ātum, -āre (*infra p. 151, 27*). *a* palma. *de origine et notione*: FEST. p. 209 tunica ... -a a latitudine clavorum dicebatur, quae nunc a genere picturae appellatur. SERV. Aen. 11, 334 -a dicitur toga, quam merebantur hi qui reportassent de hostibus palmam (*inde* ISID. orig. 19, 24, 5 [*additur*: ipsa vocabatur et toga picta, eo quod victorias cum palmis intextas haberet]). GLOSS. laureatus vel coronatus. toga -a: quae palmas habet. *legitur* -tus *inde a* LIV., FESTO, VAL. MAX., PLIN. nat., *aliae formae inde a* COLVM.

i. q. palma instructus, praeditus sim.: I *spectat ad arboris ramum*: A *i. q. ramis palmae ornatus*: 1 *de vestimentis (sc. effigie palmae ornatis)*: a *adi.*: α *de vestimentis ipsis*: ① tunica -a (*fere iuxta* toga picta): LIV. 10, 7, 9 cui ... indignum videri potest ... eos viros, quos vos sellis curulibus, toga praetexta, t. -a et toga picta et corona triumphali laureaque honoraritis, ... pontificalia atque auguralia insignia adicere? 30, 15, 11 Masinissam ... toga picta et -a t. donat *Scipio* (*datur eidem*: 31, 11, 11 dona ampla data *a senatu* ..., toga purpurea et -a t. ... et toga praetexta *eqs.*). FLOR. epit. 1, 5, 6 *ex Tuscis* quod aureo curru quattuor equis triumphatur, togae pictae t.que -ae. CAPITOL. Gord. 4, 4 -am t. et togam pictam primus Romanorum privatus suam propriam habuit *Gordianus eqs.* TREB. Gall. 8, 5 *imperator Gallienus* medius cum picta toga et t. -a inter patres. VOPISC. Aurelian. 13, 3 cape ... tibi *ut consul* ... togam praetextam, t. -am, togam pictam *eqs.* ② toga -a: MART. 7, 2, 8 (*de Caesaris lorica*) -ae ... ducem, sed cito, redde t. APVL. apol. 22, 6 exprobrares ... triumphantibus quadrigas albas et t. -am? ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5a, 78 Pighi (*a. 204*) (Severus et Anton)in(us togis p)almatis sump⟨t⟩is *eqs.* TERT. coron. 13 l. 5 *coronas* insignes ad deducendas tensas cum -is t. sumunt *magistratus*. SCHOL. Iuv. 10, 37 'tunicam Iovis' t. -am dixit Tyria purpura confectam. ③ *alia nomina*: VAL. MAX. 9, 1, 5 cum -a veste convivia celebrabat *Metellus Pius* (SVET. Claud. 17, 3 *M. Crassus Frugi iterum triumphans*. TERT. apol. 50, 3 [*de martyrio*] hic est habitus victoriae nostrae, haec -a v., tali curru triumphamus. AVSON. 419, 52 p. 366, 334 P. -ae v. meae ornamenta. CASSIOD. var. 6, 1, 1). PRVD. c. Symm. 1, 555 adiectus fastis, -a insignis abolla. VEN. FORT. carm. 9, 2, 125 (*ad regem*) vestibit genitos tunc (*sc. in resurrectione*) stola pulchra tuos aut -a chlamys rutilo contexta sub auro.

β *transfertur*: ① *ad statuam*: TREB. Claud. 3, 5 *divo Claudio* in rostris posita est columna -a statua superfixa. ② *ad homines*: *de consule*: HIER. epist. 23, 3, 1 divitem purpuratum et non -um consulem, sed sacratum (*i. designatum*). *de episcopo* (*cf. infra l. 67*): CONC. Carth. a. 525 (Corp. Christ. 149) p. 261 l. 259 infulatus sacerdos praesides et primus -us inradias (*sc. Bonifatius*).

b *fem. pro subst.*: α *de ipsa veste*: TERT. idol. 18 p. 51, 12 quo more nunc praetextae vel trabeae vel -ae ... sacerdotum provincialium *insignia sunt dignitatis*. PANEG. 2, 9, 6 missas cum curulibus suis per rura -as (*sc. tempore prisco, cum triumphales viri rusticarentur; cf.* SCHOL. Cic. Gron. D p. 308, 20 factus est consul *C. Atilius Serranus*, aratorium pulverem -a tersit [palma abs- *Landgraf, Stangl*]. SIDON. carm. 5, 304 humili dum iuncta camino victoris fumum biberet -a bubulci). VOPISC. Prob. 7, 4 te ... manet pro virtutibus tuis Capitolina -a (*cf. 7, 5 ubi explicatur*: in hanc sententiam omnibus semper consulibus scribebatur). AVSON. 419, 53 p. 366, 341 P. (*verba Gratiani ad consulem*) -am ... tibi misi. SYMM. epist. 6, 40, 1 -a amictus et consulari insignis ornatu. SERV. ecl. 10, 27 *triumphantes* habent omnia Iovis insignia, sceptrum, -am. AMBR. in psalm. 1, 46, 2 quid iuvant consulares praetextae aut nitentes auro triumphales -ae (palmae *var. l.*)? PAVL. NOL. carm. 10, 253 caesareas. *al.* β *fere pro dignitate ipsa (est fere consulatus)*: FIRM. math. 1, 7, 37 post triumphales purpuras, post pictas aureasque -as (4, 21, 5). SIDON. carm. 5, 5 post palmam -a venit *Maioriano*. 7, 155 -a cucurrit per proavos *Aviti*. epist. 8, 8, 2 quid ... dissimulas optare

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-am? ENNOD. epist. 5, 2, 3 p. 125, 17. 8, 1, 5 p. 200, 13 opusc. 1, 15 p. 265, 21 CASSIOD. var. 6, 1, 5. 8, 1, 3.

2 *cetera exempla*: **a** *corporaliter*: *de lapidibus* (*sc. effigie palmae ornatis*): PLIN. nat. 36, 134 *lapides* -i circa Mundam in Hispania ... reperiuntur idque quotiens fregeris (*inde* 1, 36, 29). *de domo quadam* (*fere est nomen*): CASSIOD. var. 4, 30, 2 *Curvae porticus* iuxta domum -am posita. **b** *incorporaliter fere i. q. victoriosus, gloriosus*: POTAM. subst. 14 Migne suppl. 1, 207 (*de cruce Christi ex palma fabricata*) inde regia, quod caelestis, inde -a, quod vicerit. PS. HIER. epist. 5, 6 p. 68C apud nos infirmitas ... mater pro certo -ae virtutis *est*. *m. pro subst. de martyribus*: AVG. c. Cresc. 3, 67, 77 p. 482, 12 *ecclesia* parit multitudinem candidatorum et -orum (*respicit ad apoc. 7, 9* palmae in manibus eorum).

B *i. q. ramis palmae similis* (*fortasse etiam l. 22*): **1** *de ipsis foliis*: POTAM. subst. 14 Migne suppl. 1, 207 tanto celsior fit materies *palmae arboris*, quanto -ae frondes adtolluntur in comam. **2** *per comparationem de fustibus incisis*: VICT. VIT. 1, 33 iubet *rex* in modum serrarum fustes robustos veluti -os cum stirpibus fieri.

II *per comparationem palmae manus i. q. re palmae simili instructus*: ?**A** *de cervis eorumque cornibus*: CAPITOL. Gord. 3, 7 in qua pictura ... continentur cervi -i ducenti. DRAC. laud. dei 1, 275 cervus in arva fugax -is cornibus errat (1, 640, *sed antea*: frontibus arboreis. *fortasse uterque locus ad* ramosa cornua *Vergiliana spectat, cf. vol. IV 965, 43 sqq.*). **B** *de navibus, quae remis ad speciem palmae instructae sunt* (*nisi ramis ut signis victoriae, ut ad IA pertineat*): DRAC. Orest. 111 praeda venit -is puppibus.

inde **palmo,** -ātum, -āre. **1** *i. q. palmas vitis adligare*: COLVM. 11, 2, 96 -are, id est materias adligare, hoc tempore non expedit.

2 *spectat ad palmam manus*: **a** *de vestigio palmae imprimendo*: *obi. est paries cruentandus*: PS. QVINT. decl. 1, 11 (*inde* 1 tit.) -tus sanguine paries inventus sic est: totam manum explicuit, omnes digitos diligenter expressit (*antea*: vestigio manus cruentatus). 1, 12 hinc est paries -tus et illinc? (*ibid. bis*). *obi. est vestigium imprimendum*: PS. QVINT. decl. 1, 12 cum manus ex parte, qua -are vestigium potest, plicetur in capulo. **b** *de alapa infigenda* (*cf.* expalmo): ANON. proph. p. 19, 406 ille Michias qui -tus est ante Achab filium Emath (*sec. III reg. 22, 24, ubi Vulg.* percussit).

deriv.: cf. palmaticius, palmatoria.

v. Onom. (Palmatus).

palmēnsis, -e. *a* palma. *nomen vini*: PLIN. nat. 14, 67 *vina laudantur* quae a palma una forte enata -ia appellavere (*v. André ad l.*).

v. Onom.

ˣ**palmes,** -itis *m.* [*cum* palma *coniungendum videtur; formationis haud plane perspicuae. Sch.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 220 -es vitium sarmenta appellantur, quod in modum palmarum humanarum virgulas quasi digitos edunt (*item a* palma *derivant* SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 299. ISID. orig. 17, 5, 95 -s ... diminutivum nomen est ..., quod a palma derivetur). *nom. sing.* -is: ENNOD. carm. 1, 3, 5. 1, 9, 165. GREG. M. epist. 9, 101 (*bis*). GLOSS.L Corp. P 135. *de genere*: *masc. testantur* EXC. Bob. gramm. I 552, 31 DVB. NOM. gramm. V 588, 16 GLOSS.L I Ansil. PA 201; *fem.*: GLOSS.L I Ansil. PA 203 ut -(s) (-a *cod. L*) fecunda; *non agnoscenda putamus*: CVRT. 4, 3, 10 (quae *sc. arbores*). COLVM. 5, 6, 34 (praecipitata *sc. materia*). CARM. de mens. 2, 37 (ipsa *e codd. praeter E*). REGVLA Tarnat. 8, 14 (*cum Hier. epist. 46, 12, 3 leg.* curva *sc. falce*). *de notione*: EXC. Bob. gramm. I 552, 31 -s βλάστημα. SERV. georg. 2, 367 'stirpibus' solidioribus -bus, id est truncis. SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 299 ante bimatum (flagella), postea -es dic(untur) *vitium sine fructibus summitates*. SCHOL. Hor. epod. 16, 45 termes dicitur extremus olivae ramus, sicut vitium -s. ISID. orig. 17, 5, 9 -s vitis materia mollis, qui per novella brachia emissus fructum adfert: nam ideo rustici partem vitis -em dicunt. GLOSS. -s: κλῆμα τὸ τοὺς βότρυας ἔχον συνεκκοπέντας. ὄσχος. pars vitis est ubi uva nascitur, quasi palma. in vitibus velut principia flagellorum. -s letus: vitis brachiolum quo uvae sunt. -es: ἔρνη. sarmenta. *legitur inde a* VERG., CVLICE, OV., PAVLI FESTO, SEN. *philos.*, CVRT., COLVM., LVCANO, PLIN. nat. ['*spica*': *francog. vet. et var. dial. sept. et or. cf. M.-L. 6172. Wartburg VII 516 sq. St.*] [*confunditur in codd. cum* palma COLVM. 4, 17, 5.]

i. q. flagellum, sarmentum: **I** *in vite* (*saepe sing. collect., maxime in poesi, ubi plur. non exstat nisi* COLVM. 10, 14 PETRON. frg. 27, 9; *de varietatibus*: COLVM. 5, 6, 29 PLIN. nat. 17, 181, *cf. André, Lex. des termes de botan. s. v.; vitem silvestrem significare videtur* COLVM. 10, 14). *syn. vel iuxta pos.* bracchium COLVM. 4, 21, 1. 4, 21, 2. *al.* IREN. 5, 33, 3 AVIEN. orb. terr. 1189 PRVD. cath. 3, 54 c. Symm. 1 praef. 16 ENNOD. carm. 1, 3, 5 dict. 1, 8 p. 425, 8; flagellum COLVM. 3, 6, 3. 3, 10, 1. 3, 10, 22. *al.* PLIN. nat. 17, 208 IREN. 5, 33, 3 AVIEN. orb. terr. 500 SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 299 DRAC. laud. dei 1, 172; palma COLVM. 4, 26, 3. 4, 27, 4; pampinus OV. met. 4, 397 COLVM. 3, 6, 2. 4, 17, 4. *al.* PLIN. nat. 17, 153. 17, 175. *al.* AVSON. Mos. 191 SIDON. carm. 22, 46 DRAC. laud. dei 2, 235 Romul. 3, 8 ENNOD. carm. 1, 3, 5, *cf. quae praefanda erunt s. v.* pampinus; sarmentum COLVM. 3, 6, 2. 3, 6, 3. 3, 10, 1. *al.* PLIN. nat. 17, 174 AVG. serm. Rev. Bénéd. 30, 1913 p. 406, 316.

A *proprie*: **1** *strictius de vitis bracchio* (*sc. eo, quod uvas fert vel ferre potest*): **a** *exempla varia*: VERG. ecl. 7, 48 iam lento (laeto *pars codd.*) turgent in -e gemmae. georg. 2, 364 dum se laetus ad auras -s agit (ecl. 7, 48 *supra, in var. l.* CYPR. GALL. iud. 543. *v.* SIL. 12, 160 *sub 2a*). CVLEX 74 viridi cum -e lucens Tmolia ... coma. OV. met. 4, 397 *Minyadum* pars abit in vites et, quae modo fila fuerunt, -e mutantur. 8, 294 gravidi longo cum -e fetus. fast. 1, 152 nova de gravido -e gemma tumet. *al.* SEN. epist. 41, 7 vitem laudamus, si fructu -es onerat. PETRON. frg. 27, 9 error iussit inanis ... -bus plenis Bacchum vincire (*item est ornamentum vel signum Bacchi*: SIL. 7, 198 vitis, thyrso delapsa virenti *Bacchi*, festas Nysaeo redimivit -e mensas. STAT. Theb. 7, 570 -e maturo *ornantur tigres* [*cf.* NEMES. ecl. 3, 19]. TERT. coron. 7 l. 31 Argi signum *Iunonis* -e redimitum ... insultantem ostentat novercam de exuviis ... privigni. FIRM. math. 1, 2, 9 tu ... frustra devoves vitium -es Libero tuo [*item dedicatur*: SIDON. carm. 23, 47 BOETH. arithm. 1 praef. p. 5, 20]. *al.*). STAT. silv. 2, 2, 102 -e maturo rorantia lumina tersit Nereis. 5, 1, 48 qualiter aequaevo sociatam -e vitem ulmus amat (*cf. infra l. 67 et* CE 1559, 10 [*saec. III/IV*] vitis ... quattuor amplesast ulmos de -e dulci). MART. 6, 49, 9 si vel minimos ... hoc de -e laeseris racemos. 12, 31, 2 haec textilis umbra supini -is. IVV. 8, 78 stratus humi -s viduas desideret ulmos. AVR. Fronto p. 61, 10 v. d. H. decem partibus tuas litteras legere malim quam omnes Marsicos aut Gauranos -es: nam Signini quidem isti nimis raucidos racemos et acidos acinos habent. GELL. 19, 12, 9 uberrimos ... vitium -es decidit *homo agriculturae imperitus*. ITALA gen. 49, 11 (Ambr. Ioseph 3, 13. *al.*) alligans ad vitem pullum et ad -em pullum asinae suae (*gr.* ἕλικι, *Vulg.* vitem, Rufin. patr. 1, 2 S. -em vitis; *ibid. explicatur*: ἕλικα ... dicunt Graeci non tam -em, quomodo habent exemplaria nostra, quam illos quasi uncinulos ... -is *eqs.*). *al.*

b *apud rerum rusticarum scriptores* (*sc. apud* COLVM. *et* PLIN. nat.; *apud* PALLAD. *pauca exempla e* COLVM. *mutuata invenimus*): COLVM. 3, 2, 17 frondibus et -um pare(s) facie *apianae vites.* 3, 3, 6 *vites* ita multis -bus onerant *plerique*, ut posteritati non consulant. 3, 6, 3 malleolus ... novellus est -s, innatus prioris anni flagello (3, 13, 5. 4, 21, 3 PLIN. nat. 17, 181. *cf.* COLVM. 5, 6, 26 novi [PLIN. nat. 17, 193]). 3, 10, 14 -em quamvis frugifera parte enatum, si fructum non adtulerit, ne vim quidem fecunditatis habere (3, 10, 21. 5, 6, 26. *al.*). 4, 15, 4 vere, ... quo gemmare -es incipiunt. 4, 16, 4 -s ... paucorum oculorum. 4, 21, 2 ut una vitis octo serviat -bus. 4, 24, 5 pampinarius -s (5, 6, 31. *subst. subaudiendo*: 5, 6, 29 -um duo genera sunt: alterum, quod ex duro provenit, quod, quia primo anno plerumque frondem sine fructu adfert, pampinarium vocant, alterum, quod ex anniculo -e procreatur, quod quia protinus, fructuarium appellant [*sim. describitur genus* PLIN. nat. 17, 181]. 5, 6, 31. 35). 4, 24, 10 focaneus -s (5, 6, 35). 4, 27, 4 nec orbos tantum detrahere -es verum etiam frugiferos (*cf.* 4, 24, 18 fructuosos [5, 5, 13]. *v. l. 47. opp.* 4, 27, 6 steriles). 4, 29, 11 autumnus ... falcem maturis -bus admovet (*v. vol. VIII 499, 5 sqq. et* PRISCILL. *sub B2*). 5, 6, 23 quo robustiores -es agat *materia* (PLIN. nat. 17, 175 *infra*). 5, 6, 26 ut veteres -es, quibus proximi anni fructus pependit, omnes recidantur (PLIN. nat. 17, 182). 5, 6, 33 praecipites -es dicuntur, qui de annotinis virgis enati in duro adligantur; hi plurimum fructus adferunt (5, 6, 35). *al.* PLIN. nat. 14, 10 vis earum *vitium* omnis evocatur in -es aut deprimitur in propagines. 15, 63 quidam sic cum -e ipso condunt *uvas*, capitibus eius scillae infixis utrimque. 17, 175 tertius vineae annus -em velocem robustumque emittit et quem faciat aetas vitem. 17, 241 invenimus ... vitem et malum punicam stirpe fructum tulisse, non -e aut ramis. 18, 316 vindemiare incipito, cum ad -em pampinus procumbere coeperit. *al. apud eundem.*

2 *laxius potius cum respectu*: **a** *totius plantae* (*fortasse etiam hic illic sub 1a, e. g.* VERG.): VERG. georg. 2, 90 non eadem arboribus pendet vindemia nostris, quam Methymnaeo carpit de -e Lesbos. OV. met. 14, 663 si staret ... caelebs sine -e truncus *ulmi* (*antea*: socia ... cum vite). 15, 710 Surrentino generosos -e colles. fast. 1, 354 -e debueras abstinuisse, caper (*postea*: vite). COLVM. 10, 14 -bus ... feris laetatur *terra*. SIL. 12, 160 frondentia laeto -e ... Nysaea cacumina Gauri. STAT. silv. 3, 1, 147 Icario nemorosus -e Gaurus. 4, 2, 36 vitifero (uvifero *Krohn*) sub -e nudos umbravit colles ... Lyaeus. MART. 1, 88, 5 opacas -is umbras. 8, 40, 1 non horti neque -is beati ..., Priape, custos. AVIEN. ora 501 caespitis fecunditatem, qua pecus, qua -em ... educat solum. orb. terr. 500 coma largi -is illic *in Piceni culminibus* tenditur. AVSON. Mos. 191 -e consitus amnis *videtur*. AMM. 14, 8, 1 Isauria ... uberi -e viret. 23, 6, 41 Persis ... antiqua minutis frugibus dives et -e. 23, 6, 45 *Arabes* -e ... sunt locupletes. CLAVD. 20, 171 Nysaeo -e felix Hermus. *al.* **b** *uvae*: OV. fast. 4, 894 Iuppiter, e Latio -e musta feres. VAL. FL. 3, 5 -e Bacchum Bithyno Phrygiove satum. ARNOB. nat. 1, 21 ex nostris *vinetis* exprimi unum prohibeant *dei* -is (-es *trad.*) rorem. PRVD. c. Symm. 2, 219 purpureum ... gravi fundit *deus* de -e sucum. CLAVD. 22, 263 -e largo vina fluens *Oenotria*. PS. AVG. serm. Wien. Stud. 50, 1932

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 136, 33 quis alius *nisi Christus* per occultas venarum fibras stillatos (stell- *codd. plerique*) -es liquat (laqueat *trad.; item de aqua in vinum mutanda* [*in lusu verborum*]: VEN. FORT. vita Marcell. 6, 22 unde tam nova miracula, ut . . . nasceretur illi -s in palma?). SIDON. carm. 17, 16 vina mihi non sunt, . . . quae . . . Saraptano -e missa bibas.

B *in comparatione, in imag. et translate*: 1 *loci sacrae scripturae et huc relati* (*cf.* EVCHER. form. 3 p. 16, 13 -es: apostoli vel sancti [*affert* Ioh. 15, 5] . . .; et in malam partem [*affert* deut. 32, 32]): ITALA deut. 32, 32 (Rufin. Orig. in cant. 3 p. 186, 4) ex vinea Sodomorum vitis eorum *hostium*, et -s eorum ex Gomorra (*gr.* κληματίς, *Verec. in cant. 2, 33 D.* propago, *Vulg.* uva. *inde* IVLIAN. in Os. 10, 1–3 -em Sodomorum). psalm. 79, 12 (Sangerm., *sim.* VVLG. *et* PSALT. Rom.) vineam ex Aegypto transtulisti . . .; extendit -es suos usque ad mare et usque ad flumen propagines eius (*gr.* κλήματα. *huc spectat* RVFIN. Orig. in exod. 6, 10 p. 202, 8. 12 symb. 21). Ioh. 15, 2 (cod. b, *sim.* VVLG.) omnem -em in me *Christo* non ferentem fructum tollit eum pater (*gr.* κλῆμα, *cod. q* sarmentum *ut*: 15, 5 [cod. b, *sim.* VVLG.] ego sum vitis, vos -es estis. *huc spectant*: OPTAT. 2, 9 p. 45, 3 intellegite . . . vos esse abscisos -es a vite. HIER. hom. Orig. in Ezech. 5, 5 p. 377, 26 ut fiamus in vera vite Christo Iesu fructiferi -es. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 185, 16 vinum, quod attulerunt illi -es, qui in Iesu permanserunt. 4 p. 225, 10 cuius vitis *in anima humana* -es purgat pater caelestis. PAVL. NOL. epist. 24, 10 NICET. appell. 1 p. 3, 4. *al.*). *al.* 2 *exempla varia*: PRISCILL. tract. 7, 117 (*respicitur apoc. 14, 18*) ut . . . virentis intellectus -es proferatis maturos. AVSON. 400, 3 p. 231, 16 P. (*de opusculis publicandis*) iam dudum ego ut -s audacior in hibernas adhuc auras improbum germen egissem. PRVD. c. Symm. 1 praef. 70 dum virgas steriles . . . de fidei -e concremant (PS. AVG. serm. ed. Mai 118, 2 mater Christi se noverat de -e f. magnum produxisse botrum). PAVL. NOL. carm. 24, 697 hunc . . . vestra vite fusum -em (*sc. liberos*). AVG. conf. 1, 17, 27 laudes tuae . . . suspenderent -em cordis mei. ENNOD. dict. 8, 10 p. 448, 21 adstringe . . . artioribus vinculis . . . erratici -is lapsus (*item de oratore iuvene*: 9, 11 p. 453, 11. 22, 1 p. 493, 9 nec erumpentem in lucem laudis -em . . . truncamus). *al.*

II *in arbore qualibet*: CVRT. 4, 3, 10 falcibus -es (palmas *Mützell*) arborum eminentium ad se trahentes; quae ubi secutae erant, *eqs.* LVCAN. 4, 317 *Pompeiani sitientes* rore madentis destringunt ramos et si quos -e crudo arboris aut tenera sucos pressere medulla. PLIN. nat. 13, 30 suis inter ramos -bus racemosum *est palmae pomum*, utraque natura uvae atque pomi (*item in palma*: 13, 31 mas -e [in -e *codd. plerique*] floret [*ibidem iterum*]. AMBR. hex. 3, 13, 55 *cultores* praeiaciunt ramis eius *palmae feminae* dactulorum vel -um semina masculorum). TERT. coron. 7 l. 51 ut . . . nullum caespitem aut -em non alicuius *dei* capiti invenias consecratum. EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 6 in -es ramosque formatur *umor* (*gr. p. 113*^A ἀκρέμονας καὶ κλάδους).

deriv.: palmito; *cf.* palmesco. *v. Onom.*

palmēsco DIOM. gramm. I 344, 5 (*inter incohativa quae primam positionem non habent*). *a* palma, palmes *derivandum videtur* (*cf.* frondesco *sim.*).

palmētum, -ī *n.* *a* palma. *scribitur* -ent- GLOSS. II 472, 39. 472, 42. 500, 60; -it- *in var. l.* SOL. 56, 18 IVVENC. 3, 638 ITIN. Anton. Plac. rec. A 9. 34. *de notione*: SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 184 -um, ubi palmae crescunt, sicut olivetum, ubi olivae. HIER. in Ezech. 47, 18 φοινικῶνος, id est -i. GLOSS. φοινικών.

i. q. locus palmis consitus: 1 *plur.*: HOR. epist. 2, 2, 184 cur alter fratrum cessare . . . praeferat Herodis -is pinguibus (PORPH.: per cuius -a magnas divitias significat). PLIN. nat. 5, 13 *circa Atlantem montem* fama exstare . . . vinearum -orumque reliquias. 5, 70 Hiericuntem -is consitam. 5, 73. 6, 161. 6, 205 -is caryotas ferentibus (*inde* SOL. 56, 18). STAT. silv. 5, 2, 138 an Solymum cinerem -aque capta subibis? TAC. hist. 5, 6, 1 *in Iudaea* -is proceritas et decor. IVVENC. 3, 638 (*respicitur Matth. 21, 8*) proxima . . . spoliant -a virore. HIER. in Ezech. 48, 23. PS. AVG. serm. 170, 1 (*nisi a Vignier confictus*) depictus est ille resurrectionis hortus . . . pinetis cum -is. CASSIOD. Ios. antiq. 18, 31 plurimis consitae fuere -is *Phaselis et Archelais* (*gr.* φοινίκων πλείστη φύτευσις). ITIN. Anton. Plac. rec. A 9 oliveta et -a. 34. 2 *sing.*: IVST. 36, 3, 3 -o et opobalsameto distinguitur *vallis quaedam*. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 13 p. 626 erat in Hierichunte -um in quo balsamum gignitur (*gr. 1, 361* φοινικῶνα).

v. Onom.

palmeus, -a, -um. *a* palma, palmus (*in mensura sub 2a*).

1 *spectat ad palmam arborem, i. q. confectus*: **a** *e ligno palmae*: VITR. 10, 14, 3 *capreoli* tegantur . . . tabulis maxime -is (primis *trad.; emendatur sec. Athen. mechan. p. 17, 14* φοινικίνοις). VITAE patr. 6, 3, 17 surgens . . . mane senex accepit virgam suam -am. **b** *e foliis*: PAVL. FEST. p. 50 *cumerae* fiunt -ae vel sparteae ad usum popularem. COLVM. 5, 5, 15 -is tegetibus vineas adumbrabat (PLIN. nat. 12, 58). 12, 32 tomice -a aut iuncea ligato *fasciculos*. APVL. met. 2, 28, 2 iuvenem . . . pedes . . . -is baxeis inductum. PALLAD. 3, 27 -a sporta colabis *vinum* (11, 15. *cf.* 4, 10, 10 fiscella. APIC. 1, 3[4], 2 sportella). ORIGO Rom. chron. I p. 146, 4 thallos de scopa -a (*item* p. 147, 22). **c** *e fructu*: PLIN. nat. 12, 79 perfusam vino -o accendentes *stobrum arborem* (24, 163. 164. 165. 166. 37, 185. *omissa voce* vinum: 23, 52 [*cf. Diosc. gr. 5, 31, 1* φοινικίτης]).

2 *spectat ad palmam manus*: **a** *in mensura i. q. longitudinem palmae habens*: PLIN. nat. 26, 95 orchis herba sive serapias . . . caule -o (*cf. Diosc. 3, 126, 1 W.* καυλὸν σπιθαμῆς τὸ μῆκος). **b** *de verberibus palma datis* (*respicitur Matth. 26, 67, cf. infra l. 35*): ORIENT. carm. app. 3, 48 -a quem *Christum* caeco violarunt verbera pulsu.

palmīcius, -a -um. *a* palma. *scribitur in var. l.* -it- SVLP. SEV. dial. 1, 11, 4. 1, 14, 2, -ac- DIOSC. 5, 53 p. 188, 10, -cum *ibid.* [*sard. centr.* palmittu. *cf. Wagner II 208. St.*] *i. q. e palmae arboris parte confectus*: 1 *e foliis*: SVLP. SEV. dial. 1, 11, 4 -am sportam (DIOSC. 1, 35 p. 23, 21 M. *cf.* PLIN. VAL. 3, 14 sportellam). 1, 14, 2 casu contigua . . . -a fiscella pendebat. 2 *e fructu*: DIOSC. 5, 53 p. 188, 10 de bino -u: vinu -u conficis sic *eqs.* (*gr. 5, 31, 1* φοινικίτης. *fortasse pro subst.*: 5, 54 p. 189, 2).

αἱ ἀδελφίδες: **palmidae** GLOSS. III 256, 12 (*cf. 185, 9* adelfides palmae). *a* palma (*genus caryotarum*).

palmifer, -a, -um. *a* palma *et* ferre. *i. q. palmam ferens*: 1 *proprie*: **a** *palmas arbores* (*de terra sim., de populo* Ov. met.): PROP. 4, 5, 25 -ae . . . Thebae. OV. am. 2, 13, 8 Pharon. met. 10, 478 -os Arabas. ELEG. in Maecen. 1, 134 -is balsama missa iugis (*sc. Iudaeae*). SIL. 3, 600 Idymen. MART. CAP. 6, 702 *insulae Fortunatae* avibus plenae, nemorosae, -ae. **b** *palmae ramos*: LVX. anth. 320, 13 dum -is (-geris *Baehrens*) post proelia tanta quadrigis . . . victores turba resolvit equos.

2 *translate fere i. q. gloriosus, victoriosus* (*an etiam* LVX. *supra?*): **a** *-ae sunt res*: ZENO 2, 18, 1 (1, 39, 1 L.) illustris martyrii -am trophaeis coronam competenti. PS. HIER. epist. 5, 1 p. 61^C victoriae -um culmen. PS. AVG. serm. 48, 3 cum -a castitate Iudith ad cives . . . festinat. serm. ed. Caillau 2, 85, 1 p. 141 -am contemplat in caelo salutem *Stephanus.* VICT. VIT. 3, 24 cursum -um consummavit *Maioricus martyr.* DRAC. Romul. 5, 274 -is . . . telis. **b** *-r est Christus* (*per ambiguum luditur cum* palma *manus sec. Matth. 26, 67*): PS. AVG. serm. ed. Caillau 1 app. 3, 1 post palmas in faciem quas excepit dominus Christus re vera -r.

palmiger, -a, -um. *a* palma *et* gerere. *i. q. ramum palmae gerens*: PLIN. nat. 35, 27 (*in pictura*) Nemean sedentem supra leonem, -am ipsam. SVLP. SEV. epist. app. 6, 1 -os biiuges ubi e circo recesserint, quietissime stabulari.

palmipedālis, -e. *a* palmus *et* pes, *cf.* sesquipedalis. palmo ped- *habent codd. omnes* VITR. 10, 14, 2, *nonnulli* 10, 15, 5. *i. q. mensuram palmi et pedis habens*: VARRO rust. 2, 4, 14 in haris ostium esse oportet et limen inferius altum -e. VITR. 10, 14, 2 postes . . . crassitudine quoquoversus -es. 10, 15, 2 *tigno* singulo . . . crassitudine -i, latitudine sesquipedali (*cf. Athen. mechan. p. 21, 6* τὸ δὲ πάχος ε̄ παλαιστάς). 10, 15, 5 (*de ariete*) latitudine in imo -i, crassitudine ⟨bi⟩pedali (*cf. Athen. mechan. p. 23, 12* ε̄ παλαιστῶν). 10, 15, 6 funes . . . habentes inter se -ia spatia. COLVM. 3, 19, 1 in clivosis . . . potest -is deponi *malleolus*.

deriv.: 2. palmipes.

1. palmipēs, -pedis *adi.* *a* palma *et* pes. *i. q. pedes ad speciem palmae (sc. remi?) habens*: PLIN. nat. 10, 29 (*inde* 1, 10, 32) aut . . . aduncos ungues habent *volucres* aut digitos, aut -um in genere sunt, uti anseres et aquaticae fere aves (*cf. Arist. hist. anim. 504 a 7* στεγανόποδα). 11, 256 avium aliae digitatae, aliae -es, aliae inter utrumque, divisis digitis adiecta latitudine.

2. palmipēs, -pedis (-mop- *v.* VITR.). *retrograde a* palmipedalis. 1 *subst. i. q. mensura palmi et pedis*: VITR. 5, 6, 3 *spectaculorum* gradus ne minus alti sint -e (palmo pede *var. l.*). 2 *adi. i. q. mensuram palmi et pedis habens*: PLIN. nat. 17, 143 populus alba seritur bipedaneo pastinato, talea sesquipedali biduo siccata, -i intervallo.

[palmiprimum *olim falso* PLIN. nat. 14, 102 *pro* pharnuprium.**]**

palmito, -āre. *a* palmes. *i. q. germinare*: LEX Sal. Merov. 34, 4 si quis per messem alienam iam -antem (*sic cod. A1*, expalm- *sim. ceteri*) . . . transversaverit.

palmo, -ātum, -āre *v. sub.* palmatus.

palmop- *v.* palmip-.

palmos *m.*, παλμός. *i. q. palpitatio*: PS. SORAN. quaest. med. 151 quid est -os? allevatio corporis ex musculis ab spiritu effecta, non ex arteriis, quae semper agitantur pulsibus, nec semper pulsans, sed temporibus aliquibus. GLOSS. med. ed. Heiberg p. 51, 5 -on Greci vocant saltum ventris ex parte palpitantis.

palmōsus, -a, -um. *a* palma. 1 *i. q. palmis arboribus abundans*: VERG. Aen. 3, 705 -a Selinus (SERV.: abundans palmis et apio. CLAVD. DON.: quod palmas copiosissime generet. *cf. Sil. 14, 200* palmā . . . arbusta Selinus). 2 *i. q. palmis victoriae ornatus* (*ex alia interpr. loci Vergiliani*): SERV. auct. Aen. 3, 705 (*post* SERV. *supra cit.*) an -a ab equis nobilibus? (*unde* GLOSS. victoriosus).

***palmula,** -ae *f.* (-a *n. plur. p. 155, 44, nisi audacius sing.* -a *cum plur.* pruna *iungitur*). *a* palma *deminutive.* *scribitur* -mol-

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GLOSS. III 88, 10 V 509, 16, *in var. l.* SVLP. SEV. dial. 1, 13, 8 IORD. Get. 149 GLOSS. IV 266, 36. NOT. Tir. 107, 94 palmola. GLOSS. πλάτη ἐν ᾗ διαπλέομεν. φοῖνιξ, δράξ. τὸ θέναρ, τὸ πλατὺ μέρος τῆς κώπης. extrema pars re⟨mo⟩rum. extrema pars navis. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 206 gubernaculi pars ima. *legitur inde a* LABER. *infra l. 63,* VARRONE, CATVLLO, VERG., EPIST. imp. Aug., CELSO. [*'species hordei': prov. vet.* palmola *et var. prov., vasc.; 'secale': lig. occ.* parmura. *cf. M.-L. 6173 (et Faré, Postille). Wartburg VII 517. St.*] [*confunditur in codd. cum* palma *e. g.* CELS. 6, 6, 5 (*etiam in exemplaribus* EDICT. imp. Diocl. 6, 83 L.), *restituitur* LABER. mim. 53.]

i. q. palma parva: **I** *de palma manus*: **A** *de tota manu*: VARRO Men. 355 valete et me -is producite (*sc. applaudentes*). APVL. met. 2, 7, 3 cibarium vasculum floridis -is rotabat in circulum *Photis*. 2, 17, 2 rosea -a. 3, 1, 2 -is in alternas digitorum vicissitudines super genua conexis. 3, 24, 4 in extimis -is. 8, 9, 2. FVLG. myth. 1 praef. p. 8, 10 Calliope ludibundo -ae tactu meum vaporans pectusculum. *al.* *de corporis parte simili animalium*: PLIN. nat. 9, 94 tranquillo . . . vectorem *nauplium* demissis (dim- *trad.*) -is ferire *mare* ut remis. APVL. flor. 12, 1 color psittaco viridis et intimis plumulis et extimis -is. **B** *de parte lata et plana manus*: APVL. met. 3, 21, 4 unguedine diu . . . -is suis adfricta . . . sese totam . . . perlinit *Pamphile*. 5, 20, 2 novaculam praeacutam adpulsu etiam -ae lenientis exasperatam. 11, 10, 5 *sacerdos* quartus aequitatis ostendebat indicium, deformatam manum sinistram porrecta -a. TERT. apol. 9, 10 sanguis de femore proscisso ⌊in -am⌋ (-a *rec. prima*) exceptus.

II *spectat ad palmam arborem vel eius partem*: **A** *de fructu palmae arboris* (*sing. q. d. generali*: VARRO rust. 1, 67 [*bis; addas* capp. 1 p. 6, 23]. EXPOS. mundi 31 *bis*): VARRO rust. 1, 67 nucem iuglandem et -am et ficum Sabinam quanto citius promas, iucundiore utare, quod vetustate . . . -a cariosior *fit*. EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 76, 1 -as gustavimus. CELS. 1, 2, 9 -as pomaque et similia melius primo cibo adsumit *stomacho parum valens*. 6, 6, 5 nucleos -arum (MARCELL. med. 8, 122 -arum ossa vel n. [*cf.* SVET. Claud. 8 ossibus]). *al.* PELAGON. 370 *in potione hiemali conficienda* adiungis etiam -as *tot* (*Hippiatr. gr. I p. 398, 6* φοίνικας. *Veg. mulom. 3, 28, 30* palmas). *al.* EXPOS. mundi 31 Nicolaum . . . -am in Palaestinae regione, . . . similiter et Damascenam et alteram -am minorem . . . habent *civitates praedictae* (CASS. FEL. 48 p. 125, 21 -arum Nicolaorum carnium. *sed distinguitur* Nicolaus *sc. dactylus a -is*: EDICT. imp. Diocl. 6, 83 L. ISID. orig. 17, 7, 1). MARCELL. med. 20, 26 -is Thebaicis (SORAN. p. 69, 16 CAEL. AVR. acut. 2, 18, 109. 2, 37, 200. *al.; distinguitur* ISID. orig. 17, 7, 1). 22, 38 -as dactylos (*distinguitur* APIC. 7, 13 [11], 1 -as vel d.; -ae *enumerantur inter genera dactylorum* ISID. orig. 17, 7, 1). med. carm. 41 -a nec desint Edymes nec pruna Damasci. SORAN. p. 52, 15 -ae pingues (CAEL. AVR. acut. 1, 11, 90). DIOSC. 1, 118 p. 60, 23 M. mirobalanus a siccis -is stiptior est (*cf.* CAEL. AVR. chron. 2, 7, 105 aridis). CAEL. AVR. acut. 2, 18, 108 -as quas patetos vocant (2, 37, 203 chron. 4, 8, 126 CASS. FEL. 33 p. 70, 2). 2, 37, 200 -ae nucales, quas cariotas appellant (*distinguitur* ISID. orig. 17, 7, 1). *al., maxime apud script. rer. med.* **B** *de ipsa arbore*: VARRO rust. 2, 1, 27 non scitis -as careotas Syrias (syriam *trad.*) parere in Iudaea, in Italia non posse? **C** *de foliis vel ramis*: PETRON. 40, 3 sportellae . . . duae -is textae, altera caryotis, altera Thebaicis repleta. VITAE patr. 5, 7, 27 inveniens paucas -as scidit eas *monachus* (*ibid. sensu eodem* palmae [*gr. Nau 1908 p. 277 n. 195* θαλλία, *sim. locis seq.*]. *item in plectis sim. faciendis*: 5, 11, 51 infundebat -as suas. *ibid.* extendo -as istas. 5, 15, 26).

III *transfertur ad alias res*: **A** *de parte lata et plana remi (fere per synecdochen pro ipso remo)*: *explicationes* (*v. etiam* GLOSS.): PAVL. FEST. p. 220 -ae appellantur remi a similitudine manus humanae. SERV. Aen. 5, 163 extrema pars remi in modum palmae protenta. ISID. orig. 19, 2, 7 -a est extrema latitudo remi, a palma dicta, qua mare inpellitur. *exempla*: LABER. mim. 53 nec -arum (palmarum *trad.*) pulsus nec portisculi. CATVLL. 4, 4 sive -is opus foret volare sive linteo. 4, 17 tuo imbuisse -as in aequore *dicit phasellus*. VERG. Aen. 5, 163 laeva stringat, sine, -a cautes (*item sing. q. d. generali*: COMMENT. Lucan. 3, 609 si . . . dimittunt remos nautae, obliqua -a natant. PRVD. perist. 5, 462 rorante praepes -a. IORD. Get. 149 dehinc Dalmatiam . . . radens -a navigat). MIN. FEL. 29, 8 cum expansis -is labitur *navis*. HIER. epist. 100, 14, 1 -as dilatant *gubernatores*. SIDON. epist. 9, 16, 3 vers. 6 -am ponit manus. **B** *de figura impressa cauterizando*: VEG. mulom. 1, 28, 4 interdum . . . puncta infiguntur, . . . aliquando velut -ae fiunt. **C** *de fasciculo, manipulo palma capto*: MISC. Tir. p. 54, 20 *ad dolorem* intestinorum rosmarinum tritum cum aqua et -as duas rut(a)e et suco bibat (*i. liquorem eius mixturae bibat; Fischer in plagulis* rute *cum* suco *iungendum suspicatur*, -as *ad II A referens*).

deriv.: palmularis, palmularium.

palmulāris, -e. *a* palmula. *i. q. ad palmam manus pertinens*: MART. CAP. 8, 805 vers. 6 frictu . . . -i madidata tergit ora *Silenus*.

φοινίκιον: **palmulārium** GLOSS. II 472, 38 (φοινικών *legendum putat Quicherat, Add. lex. lat. s. v.*). *a* palmula.

palmulārius *v.* parmularius.

palmulum, -ī *n.* (*plur.*) *v. p. 155, 44.* [*falso legebatur olim pro* pullum APIC. 6, 9 (8), 15.]

***palmus**, -ī *m.* [*cf. sub* palma. *Sch.*] *inter genera mensurarum*: VITR. 3, 1, 5 BALB. grom. p. 94, 14 L. *al.* *de notione*: VITR. 3, 1, 8 -us . . . habet quattuor digitos (*item*: BALB. grom. p. 94, 18 L. *al.; aliter* HIER. in Is. *et* ISID. *infra*). AMBR. in psalm. 38, 21, 1 σπιθαμὴ . . . -us est. *ibid.* palma . . . vel -us portio manus est metientis et aliquid comprehendentis. HIER. in Ezech. 40, 5 l. 300 sqq. (*cf.* 43, 13 l. 785) -o qui rectius graece dicitur palaestes (*v. supra* 2. palaestes) et est sexta pars cubiti; alioquin '-us' σπιθαμὴν sonat, quam nonnulli pro distinctione 'palma', porro 'palaesten' '-um' appellare consuerunt. in Is. 40, 12 σπιθαμὴ . . ., hoc est -us (-a *cod. unus*), extentam significat manum a pollice usque ad extremum digitum (*cf.* ISID. diff. app. 159 est . . . haec mensura (*sc. -us*) a primo pollice usque ad minimum digitum). *a voce q. e.* palma *distinguitur* (*v. etiam* AMBR. *et* HIER. *supra*): CAPER gramm. VII 110, 18 -us in mensura, palma in manu (*item* ISID. diff. app. 159). GLOSS. -us: παλάμη. παλαιστής. παλαιστὴς χειρός. σπιθαμή. δοχμή. -um: ψιμύθιν (σπιθαμήν *coni. Vulc., nisi legendum est* plumbum). *legitur inde a* CATONE, VARRONE, VITR., COLVM., PLIN. nat., *sc. in prosa oratione praeter* ANTH. 209, 2. [*confunditur in codd. cum* palma PLIN. nat. 20, 245. HIER. in Is. 40, 12 (*restituitur*: PLIN. nat. 17, 63. 21, 175), psalmus PLIN. nat. 35, 171, *restituitur pro* paulum PLIN. nat. 25, 68; *deletur* VITR. 3, 1, 5.]

i. q. pars lata et plana manus: **1** *in mensura* (*metonymice de homine* ANTH. 209, 2; *ad rem v. supra l. 5 sqq. et RE XVIII 3, 262, 16 sqq.*): **a** *exempla strictius ad altitudinem, longitudinem, latitudinem spectantia*: CATO agr. 43, 1 infimum *sulcum* latum p(edem) I et -um *oportet esse* (*item acc. mensurae*: 135, 6 PLIN. nat. 17, 81. *cf. de latitudine*: VITR. 7, 4, 2 ut ne plus pateant -um *tegulae*. PLIN. nat. 9, 44 *tynni* caudae latitudinem duo cubita et -um *invenimus* [*Arist. hist. anim. 607b 34* σπιθαμῆς]. *v. etiam infra l. 49*). VARRO rust. 3, 5, 15 tabula . . . sit . . . in altitudinem -um. PLIN. nat. 12, 48 frutice . . . -i altitudine (*item ad gen. mensurae accedit abl.*: 12, 89. 24, 153 [*Diosc. 4, 124 W.* παλαιστιαῖος]). 12, 91 praecipua bonitas virgultorum tenuissimis partibus ad longitudinem -i (*Theophr. hist. plant. 9, 5, 1* σπιθαμιαῖον, *item Diosc. 3, 9, 1 W., unde* PS. APVL. herb. 110 l. 23 longitudine . . . -orum IV). 15, 25 frutice . . . non altiore -o (*item abl. compar.*: 21, 44. 25, 144. *al.; acc. mensurae*: 20, 117 ⟨-um⟩ alto [alio *trad.*] frutice recto [*suppletum e Diosc. 3, 65 W.* σπιθαμιαῖος]. 23, 131. 25, 68 [paulum *vel* parum *trad.*]. *al.*). 19, 121 pervenit ad -um altitudinis *ocimum* (*Theophr. hist. plant. 7, 2, 1* σπιθαμιαῖον). 20, 245 ad -um altitudine increscit *serpyllum*. 22, 53 *genera anthemidis* -um non excedentia (24, 133 altitudine). 25, 48 caule -i (*Diosc. 4, 148, 1 W.* παλαιστιαῖον, palmeo *vel* -i altitudine *coni. Mayhoff. item gen. mensurae nudo*: 26, 108 binum -orum *geranion* [*Diosc. 3, 116 W.* δισπίθαμα]. *al.*). 27, 121 polygala -um (-o *trad.*) altitudine inplet. *al.* ITALA exod. 28, 16 (Lugd.) quadratum erit *rationale*, . . . -um longitudinem et -um latitudinem (*gr.* σπιθαμῆς τὸ μῆκος καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. VVLG. mensuram -i habebit tam in longitudine quam in latitudine [*inde*: EPIPHAN. Avell. p. 745, 16 habens . . . -um unum]). iud. 3, 16 (Lugd.) gladium . . . -um longitudinem (*gr.* σπιθαμῆς, *Vulg.* palmae). *al.* *de liquore*: COLVM. 12, 34 *mustum* decoquis ad -um, id est ad quartas. AVG. epist. 167, 12 utrum aquam stadiis multis super se habeat *homo praefocandus* altam an unum -um vel digitum. *de homine*: PLIN. nat. 7, 75 *Augusto* praeside minimus homo duos pedes et -um Conopas nomine in deliciis Iuliae neptis eius fuit. ANTH. 209, 2 (*per ironiam metonymice de ipso homine brevi*) regius est Abcar servus . . . rana nanus strobilus -us zeloceca cylindrus. VVLG. I reg. 17, 4 Goliath . . . altitudinis sex cubitorum et -o.

b *cetera exempla*: CATO agr. 135, 6 orbis medios . . . crassos pedem et -um. VITR. 2, 3, 3 quod est quoquoversus quinque -orum, pentadoron *dicitur* (*de eadem re* PLIN. nat. 35, 171). 3, 1, 7 cubitum . . . ex sex -is constare digitisque XXIIII. *ibid. iterum*. 3, 1, 8 e cubito . . . cum dempti sunt -i duo, relinquitur pes quattuor -orum. COLVM. 1, 6, 17 infra mensuram -i non nascitur curculio. 5, 10, 13 nux a nuce minime -o absit (*item* arb. 22, 2). PLIN. nat. 17, 63 -o inter se distantes *amygdalas*. ITALA II par. 4, 5 (Complut. *al.*) vastitudo eius *maris figurati* -o (*gr.* παλαιστής, VVLG. vastitas eius habebat mensuram -i). PALLAD. 12, 7, 10 nec . . . plus quam -o debet abscondi *semen*. *al.* CHIRON 690 -um vel tres digitos. HIER. epist. 64, 16, 1 pannus . . . habens magnitudinem -i per quadrum. *al.*

2 *vario usu*: VITR. 1, 2, 4 uti in hominis corpore e cubito, pede, -o, digito ceterisque particulis symmetros est eurythmiae qualitas *eqs.* 2, 3, 3 δῶρον . . . Graeci appellant -um (*sim.* PLIN. nat. 35, 171); . . . id semper geritur per manus -um. 3, 1, 5 si . . . in utrisque -is ex articulis ab natura decem sunt perfecti *digiti* (*vix ad* palma *trahendum, cf. antea*: digitum, -um, pedem, cubitum). ITALA Is. 40, 12 (Aug. epist. 120, 14. *al.*) caelum mensus est *deus* -o et terram pugillo (*gr.* σπιθαμῇ, VVLG. caelos -o ponderavit. *inde*: TERT. adv. Hermog. 45, 1. HIER. epist. 21, 7, 1 tenet [59, 5, 2. PS. VIGIL. THAPS. trin. 5, 57 rec. II -o dei teneatur. *ibid.* continetur]. AVG. serm. 53, 13, 14 an ipse deus tantus est in sedendo quantus in -o? . . . nos enim -um angustio-

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rem valde habemus quam partem corporis, qua sedemus; ille autem si tam latus est in -o suo *eqs.*).
deriv.: palmalis *et* palmaris (*nisi a* palma). *cf.* palmeus; *ad* palmusculus *v. l. 6.*
compos.: bipalmis (-us), palmipedalis (palmo-).

palmusculus, -ī *m.* *a* palma *sec.* ramusculus *formatum* (*si recte trad.*). *i. q. ramus palmae arboris*: PALLAD. hist. mon. I 20 *virginem mortuam* cum olearum ramusculis -isque navicula transfretantes (*gr. p. 96, 12 B.* βαΐων).

1. pālo, -āvī, -āre *v.* palor.

2. pālo, -ātum, -āre. *a* 1. palus. *non nisi passivum vel gerundivum.* *i. q. palis fixis instruere*: 1 *in cultura vitium*: COLVM. 4, 30, 2 castanieti iugerum *sufficere posse* totidem -andis *iugeribus vineae.* 11, 2, 11 vineae, quae sunt -tae et ligatae (PALLAD. 3, 20, 1. *cf.* COLVM. 11, 2, 16 partes vinearum). 11, 2, 95 ut vitis -etur (PALLAD. 4, 7, 2. *addas* 3 capp. 20. 4 capp. 7).
2 *in architectura* (*soli firmandi causa*): PALLAD. 12, 15, 2 alnus fabricae inutilis, sed necessaria, si umidus locus ad accipienda fundamenta -andus est (*cf. Vitr. 2, 9, 10* palationibus).
deriv.: palatio. *compos.*: 2. depalo.

? **3. pālo,** -āre. *a* 1. pala. *i. q. pala vertere*: PLIN. nat. 19, 60 octo iugerum operis -ari (par- *var. l.*) iustum est (*cf. Colum. 10, 45* versetur robore palae dulcis humus).

4. palo, -āre. *retrograde fictum videtur e* propalare, *cf.* 1. depalare. *i. q. propalare*: PROVERB. Graec. B 5 (Migne suppl. 4, 1268) de tribus regalibus moribus . . . Graeci in proverbiis -ant: *eqs.* *Adkin.*

[palolucupinula. *nomen herbae corruptum*: PS. DIOSC. Vind. 4, 43 p. 202, 15 φοῖνιξ· οἱ δὲ ῥοῦν, οἱ δὲ ἀγχύνωπα, οἱ δὲ φοινικόπτερος, . . . Ῥωμαῖοι παλολουκουπινουλα (*var. l.* -πινουμ). πάβουλουμ μουρίνουμ *Wellmann fort. recte, cf. supra vol. VIII 1674, 5 sqq.; nomen e* palmula *et* pin(n)ula *sec. gr.* φοινικόπτερος *compositum latere putat Stadler in schedis nostris syllabam* κου *ut dittographiam expungens.*]

[pālopedica *falso legitur pro* paloridica, *q. v.*] *Gatti.*

ˣ**pālor,** -ātus sum, -ārī *et* pālo, -āvī, -āre. [*orig. inc. Sch.*] *scribitur* -ll- *e. g.* PETRON. 46, 2 (*loco non certo*). AVIEN. orb. terr. 282. 1319. *de formarum usu: part. praes. passim inde a* PLAVTO Bacch. 1136, *part. perf.* (*plerumque sine copula*) LIV. 1, 11, 1. 2, 50, 6 *al. apud eundem; formae finitae non nisi* (*praeter gramm. et* GLOSS.) LIV. 5, 44, 5. 27, 47, 9. PETRON. 46, 2 (*loco non certo*). TAC. hist. 3, 17, 2. 4, 18, 3. 4, 70, 4 ann. 4, 48, 3. ITALA num. 32, 13 (Lugd.). AMM. 14, 1, 9. 14, 4, 5. 19, 11, 5. 23, 5, 3. *corripitur syllaba prima* CYPR. GALL. iud. 353. *de notione*: PAVL. FEST. p. 220 -are id est errare. CHAR. gramm. p. 465, 24 B. -or ῥέμβομαι -tus sum. p. 468, 23 -o πλανῶμαι. GLOSS. -antes: sparsi, per diversa fugientes. vagantes, dispersi. errantes. *al.; obscurum*: GLOSS.^{L} III Abstr. PA 18 -antes: gaudentes (*ubi* -antes: vagantes *proponit Thomson,* bacchantes *vel* balantes: g. *Heraeus apud Goetz in indice; ad* ballare *refert Landgraf, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 364*). *legitur inde a* PLAVTO, LVCR., SALL., *frequentat* LIV., *deest* CIC., CAES. [*confunditur in codd. cum* pallere VERG. Aen. 10, 674 OV. met. 15, 150. STAT. Theb. 11, 21 (*legendum videtur* pallentes, *v. Venini ad l.*). *al., restituitur* CORIPP. Ioh. 2, 418; *item restituitur pro* balare PLAVT. Bacch. 1136 PHAEDR. 3, 15, 1, *pro* parare (*v. sub II*); *dub. in lacuna* CE 417, 11; *falsa var. l.* PLIN. paneg. 30, 3.]

I *i. q. huc illuc errare, fere cum notione dissipationis* (*de pluribus praeter* PHAEDR. 3, 15, 1 AMM. 14, 1, 9): **A** *verbum deponens*: 1 *-antur bestiae*: **a** *domesticae*: PLAVT. Bacch. 1136 non vides, ut -antes (bal- *trad., sed cf. 1138 a* balant) ⌊solae liberae⌋ grassentur *oves?* (⌊ ⌋ *secl. Ernout, Questa*). LIV. 22, 17, 4 quosdam boves -tos a suis gregibus (*cf. Plutarch. Fab. 7, 1* σποράδες). PHAEDR. 3, 15, 1 inter capellas agno -anti (bal- *trad.*) canis: 'stulte', inquit, 'erras *eqs.*' AVR. Fronto p. 34, 5 v.d.H. oves consternatae disperguntur; aliae alibi -antes balantesque oberrant. **b** *aliae*: PLIN. nat. 9, 111 *ducibus examinum* captis facile ceteras *conchas* -antes retibus includi. VAL. FL. 4, 506 oculis -antia monstra (*i. Harpyias fugatas*) secuntur *Haemonidae.* CE 417, 11 (*saec. I*) ut forte lucus⟨tae pal⟩a⟨nt⟩es (*sic Bormann, sed post* a *esse* f *aut* e *ait Mommsen*) timidae neque⟨u⟩nt defendere ses⟨e⟩ (*opp.* agminibus iunctis).

2 *-antur homines* (*per enallagen* terga VERG. Aen. 12, 738): **a** *proprie*: α *vario usu*: LVCR. 4, 575 -antes comites . . . montis inter opacos quaerimus (*cf. 576* dispersos). 5, 973 nec plangore diem magno solemque per agros quaerebant pavidi -antes noctis in umbris *homines inculti.* HOR. sat. 2, 3, 49 velut silvis, ubi passim -antes error certo de tramite pellit. APVL. met. 8, 29, 1 ad istum modum -antes *sacerdotes mendici* omnem illam depraedabantur regionem. AVIEN. orb. terr. 1319 multi *Indi,* qua flumina nimbis auget hiems . . . -antes (pall- *trad.*) obeunt beryllum. AMM. 14, 1, 9 vesperi per tabernas -batur et conpita *imperator.* 23, 5, 3 obtruncatis pluribus *civibus,* qui pacis more -bantur effusius. 26, 10, 17 licenter per exiguas undarum reliquias -antibus plurimis, ut pisces manibus colligerent. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 588 -antia . . . agmina (*sc. hominum metuentium daemoniacum; cf. 586* diffugiunt trepidi). *pertinet ad gentes sede carentes*: SALL. Iug. 18, 2 *Gaetuli et Libyes* vagi -antes, quas nox coegerat, sedes habebant (*v. Skard, Enn. u. Sall. 44 sq. et cf.* FRONTO p. 193, 26 v.d.H. vagi -antes, nullo itineris destinato fine). ITIN. Alex. 20 multis circa -antibus vicinisve gentibus. AVIEN. orb. terr. 282 Massylii . . . populi per aperta locorum -antes (pall- *trad.*) agitant (*cf. Prisc. periheg. 178* vagantes). AMM. 14, 4, 5 late (*de Saracenis; cf. 4* vita est illis semper in fuga). 22, 8, 42 -antes per solitudines vastas *Scythas.* 31, 2, 15 -ari . . . per diversa.
β *spectat ad ordines solutos militum*: (I) *populantium, frumentantium sim.*: SALL. Iug. 44, 5 lixae permixti cum militibus . . . vagabantur, et -antes agros vastare *eqs.* LIV. 2, 50, 6 cum . . . -ti . . . passim vaga . . . raperent pecora. 3, 5, 10 -tos praedam agentes. 4, 58, 3 -ti ad praedandum hostes. 7, 17, 8 multos populatores agrorum vagos -antes oppressit (23, 42, 12. 43, 23, 4). 10, 2, 10 prosperum . . . in -tos praedatores proelium fuerat (10, 20, 5 in agris -antes). 22, 24, 2 ut impetus . . . in frumentatores -tos . . . fieret (31, 38, 6 -tos per agros. *cf.* AMM. 24, 5, 5 pabulatoribus paucis licenter -antibus). *al.* (II) *fugientium, cedentium sim.*: VERG. Aen. 5, 265 Demoleos cursu -antis Troas agebat (11, 734. SIL. 4, 571 dispersis . . . signis. 13, 228). 9, 780. 10, 674. 12, 615. 12, 738 terga dabant -antia Teucri (*cf.* SIL. 5, 445 -antum . . . terga. 7, 680 -antis ac versos terga). LIV. 5, 28, 11 ut . . . -ti fugerent (*cf.* 21, 61, 9 diffugere. 22, 52, 4 perfugissent [TAC. hist. 1, 68, 1]). 5, 46, 4 Romanis . . . convenientibus ex agris, qui aut proelio adverso aut clade captae urbis -ti fuerant. 7, 8, 6 agmen . . . fugientium ab Signinis . . . fusum ac per agros trepida fuga -tum est (23, 40, 5 per agros silvasque. SIL. 2, 162 TAC. hist. 3, 17, 2. *cf.* LIV. 8, 24, 10 contrahens . . . suos ex f. -tos [40, 33, 8]. VVLG. iud. 20, 45 in illa . . . f. -antes et in diversa tendentes. *v.* PRVD. *sub 3a*). *al.* VAL. MAX. 3, 7, 4 Gallos ac Ligures ex acie sine ducibus et signis sparsos ac -antes. SIL. 4, 401 toto -antis aequore turmas. 5, 469. 15, 480 -antia . . . agmina. STAT. Theb. 7, 724. TAC. Agr. 38, 1 Britanni -antes . . . trahere vulneratos *eqs.* hist. 4, 18, 3 legionarius miles . . . arma ordinesque retinebat; Vbiorum . . . auxilia foeda fuga dispersa totis campis -antur. 4, 60, 2 pugnacissimus quisque in vestigio, multi -antes occubuere. 4, 70, 4. 4, 77, 2 ann. 3, 39, 2. *al.* *inde in imag.*: CLAVD. MAM. anim. praef. p. 20, 9 tertius *liber* aliquantulum in sui primordio argumentatur, post saucios ex adversa acie -antes insequitur (*sc. auctores dissidentes*). (III) *exempla varia vel ambigua*: SALL. Iug. 54, 9 ignoratus *Iugurtha* Romanos -antis repente adgreditur. 66, 3 milites -antis inermos, quippe in tali die ac sine imperio, adgrediuntur *Numidae.* LIV. 1, 11, 1 raptim et ad hos *Antemnates* Romana legio ducta -tos in agris oppressit. 5, 44, 5 obsidionis taedio victi abscedunt vagique per agros -antur. *al.* CVRT. 5, 13, 11 (*ibid.* exercitum . . . inconpositum inordinatumque procedere). TAC. ann. 1, 30, 3 pars extra castra -antes *seditiosi* (*cf.* 4, 48, 3 cum pars munitionibus adiacerent, plures extra -rentur). 1, 51, 1 sine vulnere milites, qui semisomnos, inermos aut -antis ceciderant. FLOR. epit. 1, 17, 5 inconditos atque -antis. PANEG. 12, 6, 2 nec . . . temere ac passim vagis hostibus, ut facile -antes caederentur, sed acie in cunei modum structa. *al.*

b *translate* (*spectat ad condicionem animi*): α *imagine erroris praevalente*: LVCR. 2, 10 *sapientum templa,* despicere unde queas alios passimque videre errare atque viam -antes quaerere vitae (*cf.* OV. met. 15, 150 -antes . . . homines passim et rationis egentes despectare). PETR. CHRYS. serm. 6, 1 ut vagos populos, -antes (*var. ll.* pall-, bal-) plebes, dispersas longe lateque gentes velut errantes oves in unum pastor misericors (*i. Christus*) congregaret. β *imagine dissipationis praevalente* (*fere i. q. discordare*): SOL. 1, 61 *Iolaus* Sardiniam ingressus, -antes incolarum animos ad concordiam eblanditus, Olbiam . . . extruxit.

3 *-antur res inanimae*: **a** *stellae*: LVCR. 2, 1031 -antia sidera passim. VERG. Aen. 9, 21 -antis . . . polo stellas (SERV.: bene '-antes', quasi in alienum tempus errore venientes. SERV. auct.: epitheton stellarum perpetuum. *inde* CORIPP. Ioh. 2, 418 [pallentes *trad.*]). *a via aberrando*: PRVD. apoth. 623 *Christo nato* -antes (pallentes *var. l.*) Geminos fuga separat. **b** *flammae*: AMM. 17, 7, 8 -antes . . . flammarum ardores (*sc. terrae motu excitati*).

B *verbum activum* (*inter verba activa* CHAR. gramm. p. 468, 23 B. p. 474, 5): PAVL. FEST. p. 220 Palatium . . . mons Romae, appellatus est . . . quod -are, id est errare, ibi pecudes solerent. SVLPICIA sat. 43 veluti turbante Camillo . . . Galli fugere . . ., sic nostri -are senes (*i. philosophi*) dicuntur.

II *i. q. errantem facere*: ITALA num. 32, 13 (Lugd.) iratus in furore dominus super Istrahel factus: et -vit (par- *trad.*) eos in deserto XL annis (*gr.* κατερρόμβευσεν, *Vulg.* circumduxit). *fortasse huc pertinet sensu dissipandi* PETRON. 46, 2 belle erit, etiam si omnia hoc anno tempestas dispare pallavit (*varia temptant edd.; v. vol. V 1, 1392, 48 et Stefenelli, Volksspr. im Werk d. Petron, 98*).

? **III** *i. q. pererrare*: AMM. 19, 11, 5 quam ob rem relictis laribus . . . -rentur varia *Limigantes* (per *supplent edd. plerique coll.* 14, 1, 9. 16, 2, 2. 27, 9, 7. *al.*).

syntactica notabiliora: *accedit praepos.*: per: LIV. 4, 46, 7. 5, 44, 5. 7, 1, 3. *et saepius.* in *cum abl.*: LIV. 1, 11, 1. 4, 55, 4. 10, 20, 5 ITALA num. 32, 13 (Lugd.). a suis gregibus LIV. 22, 17, 4.

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inter capellas PHAEDR. 3, 15, 1. *cum abl. loci*: VERG. Aen. 9, 21 SIL. 4, 401 TAC. hist. 4, 18, 3. *accedit saepe* passim (LVCR. 2, 1031 HOR. sat. 2, 3, 49 OV. met. 15, 150 LIV. 2, 50, 6. *al.*) *vel* vagi (SALL. Iug. 18, 2 LIV. 5, 44, 5. 7, 17, 8. *al.*).

part. praes. et perf. pro adi. v. supra; pro subst.: part. praes.: HOR. sat. 2, 3, 49 LIV. 23, 26, 7 SIL. 5, 469. *al. part. perf.*: LIV. 22, 32, 2. 28, 30, 2. 32, 12, 8 *al.*

part. praes. adv. **pālanter.** GLOSS. ed. Thomas, Sitz.-Ber. Münch. Ak. 1868 II 401 -r: incomposite, disperse (*cf.* GLOSS.^L I Ansil. PA 108—9 *explicatione omissa; cod. Monac. lat. 14429* [-llent-*trad.*] indigeste, inconstanter, incomposite, disperse [*inspexit Gatti*]).

deriv.: palabundus, ?palitor.

compos.: dispalor, impalo, propalor. *Adkin.*

pāloridica, -ae *f.* *a* 1. palus *et* ridica. -red- *lapis. genus pali significari videtur*: EDICT. imp. Diocl. 12, 27sq. -a sine ferro . . . , cum ferro (*in capite* de materiis. *de textu et interpret. v. Crawford-Reynolds, Zeitschr. Pap. Epigr. 26, 1977, 145, qui conferunt 14, 1a* rediges sive pali *et CIL X 114, 38* palum ridicam . . . sufficiens pedaturae vineae).

[**palosticaria** *ut cognomen Iunonis perperam legi videtur* CIL I² 2439, *v.* INSCR. lib. rei p. Degrassi 167 *cum adn.*] *Gatti.*

*****palpābilis,** -e. *a* palpare. *inde ab* ITALA, IREN., *non nisi apud ecclesiasticos.*

i. qui palpari, comprehendi potest (*de sensu activo v. l. 78; fere pro subst. l. 38. 41. 55. gr. respondet* ψηλαφητός, *nisi alia adnotantur; iuxtaponitur* visibilis *saepe*): 1 *corporaliter, sc. respicitur tactus manuum* (*hic illic per negationem*): **a** *de rebus variis naturalibus*: α tenebrae -es (*cf. p. 160, 28*): ITALA exod. 10, 21 (Monac.) fiant t. -es in tota terra Aegypti (*Vulg.* tam densae ut palpari queant). *alludunt*: HIER. in Is. 50, 2/3 l. 17 RVFIN. hist. 9, 8, 15 t. -es et crassae. OROS. hist. 1, 10, 12 crassitudine -es. *al.; tropice, in comparatione vel imag.*: HIER. in Zach. 12, 4 -es eos *daemones sim.* opprimant t., quales fuerunt *eqs.* RVFIN. Orig. in exod. 4, 7 p. 179, 25 in crassas et -es errorum t. (*inde* ISID. in exod. 14, 15 ignorantiae). VIGIL. THAPS. c. Arian. 3, 12 per -es inanium opinionum t. *al.* β *cetera exempla*: TYCON. reg. 1 p. 3, 2 potestas res est inpalpabilis, lapis vero corpus -e. HIER. in Ezech. 16, 10^d 'et indui te subtilibus' . . . ; pro quo Aquila 'florido' sive '-i', Symmachus 'indumento'. Ps. AVG. quaest. test. I 115, 21 numquid potest alicubi repperiri . . . aer, qui -is sit? CHRYSOST. hom. I 294^A 'reliquias' . . . cum audis . . . , nihil -e arbitreris aut crassum (*Migne gr. 55, 575* αἰσθητόν). CASSIOD. anim. 6 H. corpus . . . solidum atque -e *est* (*opp.* superficies).

b *de deo rebusque divinis, naturam superantibus*: α *respicitur Christus incarnatus*: IREN. 1, 6, 1 (1, 1, 11 H.) ut et visibile et -e et passibile fieret *corpus Christi* (1, 9, 3 [1, 1, 20 H.]. RVFIN. Orig. princ. 1 praef. 8 solidum et -e. CONC.^S I 5 p. 259, 27 [*gr. I 1, 5 p. 19, 12* ἁπτόν]. IV 1 p. 75, 6 erat et post resurrectionem -e. GREG. M. in euang. 26, 1 incorruptibile et tamen -e. *al.*). 4, 6, 6 (4, 11, 4 H.) verbum visibilem et -em factum (4, 24, 2 [4, 38, 2 H.]. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 4, 22 [*bis; opp.* incontrectabilis]). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 168, 1 -is ac manu contractabilis . . . dicitur *Christus*. AVG. in epist. Ioh. 1, 4. AVG.(?) un. eccl. 10, 25 p. 260, 26 se ipse visibilem atque -em mortalium sensibus admovebat. LEO M. serm. 30, 6 dividentes . . . -em ab impalpabili. SACR. Leon. 175 visu conspicuus tactuque (tantoque *cod.*) -is. EPIST. pontif. Thiel Symm. 12, 9 alteram esse . . . -em . . . carnis naturam et alteram . . . incomprehensibilem (AVELL. p. 196, 23 [*gr.* ἔπαφον]). *al.* β *cetera exempla*: RVFIN. symb. 7 (*de regno caelorum fermento simili, Matth. 13, 33*) ut . . . substantia illa ita -is sit ac fragilis, ut et acida fieri possit et corrupta. EVOD. fid. 33 mutabilem dicitis esse divinam substantiam . . . et -em carneis manibus. Ps. VIGIL. THAPS. trin. 6, 19 numquid natura dei ut natura hominis -is vel visibilis est? (*cf.* Ps. AMBR. trin. 1 nullus . . . deum . . . corpus aliquod visibile aut -e arbitretur). FAVST. REI. spir. 2, 1 p. 132, 17 cui *deo* conprehensibilis est materia sua (*sc. anima humana*) et factura -is. GREG. M. moral. 14, 72 *in resurrectione* erit corpus nostrum subtile . . . , sed -e (14, 76. 77. *cf.* 14, 73 caro . . . -is [14, 77]).

2 *tropice, sc. respicitur perceptio quae fit mente, animo* (*usus fere excusatur; v. etiam l. 32 sqq.*): RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 6 *cum* evidens et, ut ita dicam, -e et manu adtrectandum nobis Christus dederit suae resurrectionis exemplum (*antea*: se . . . palpandum discipulis praebuit). MIRAC. Steph. 2, 1 praeconia divinae laudis quibusdam contestans -bus documentis *paralyticus sanatus*. CASSIAN. conl. 4, 18 *utilitatem conluctationis* ipsis quodammodo manibus nostris -em factam esse. 13, 18, 2 fide non dubia et ut ita dicam ⌊-i experientia⌋ conprobatur . . . deum . . . omnia in omnibus operari (*'manifesto documento' intellexerim; sensu activo fere i. q.* 'palpans' *accipiunt alii*).

deriv. impalpabilis.

palpābilitās, -ātis *f.* *a* palpare. *i. q. qualitas eius quod palpari, contrectari potest*: OROS. comm. 3 usque ad -em carnis adsumptionis specie crassuisse *corpus Christi*.

palpābunda: blandiens GLOSS. V 636, 21. *a* palpare. [*val.* plăpînd *'tener'. cf. M.-L. 6174. St.*]

palpāmen, -inis *n.* *a* palpare. *i. q. actio palpandi, palpatio*: PRVD. ham. 303 (*agitur de sensibus luxuriantibus*) tactus -n tenerum blandis ex fotibus ambit (POMER. 3, 6, 3 -n t., quod menti iam vitiosae blanditur).

palpāmentum, -ī *n.* *a* palpare. [*falsa var. l. pro* pulpamentum CIC. Tusc. 5, 90.] *fere i. q. blandimentum*: AMM. 27, 12, 6 eunuchus Cylaces aptusque ad muliebria -a.

palpātio, -ōnis *f.* *a* palpare.

A *i. q. actio vel facultas palpandi*: 1 *incorporaliter, sc. cum respectu blandiendi, adulandi*: **a** *in malam partem de blanditiis improbandis*: PLAVT. Men. 607 (*uxor ad maritum*) aufer hinc -es (*sunt qui attrectationes placantes intellegant et ad 2a trahant, sed cf.* palpator). CYPR. epist. 34, 2 (*de coniventia presbyteri erga lapsos*) blanditiis et ⌊-e perniciosa⌋ salutaris veritas impeditur (*plur. var. l.*). AVG. in psalm. 85, 7 quisque intueatur se sine adulatione et sine -e ([*postea*: seipsum . . . palpet atque seducat]. serm. 169, 15, 18 discutite vos . . . sine dolo, sine a., sine -e). *praevalente respectu decipiendi*: Ps. AVG. un. trin. p. 1209 hoc (*sc. deitatem in trinitate consistere*) sine -e credere *nos* manifestum est (*cf. antea*: absque ambiguo). **b** *in bonam partem*: VICTRIC. 3 (*loq. presbyter*) in eorum *infidelium* animas doctrina et -e perveni. CASSIAN. inst. 10, 7, 6 *Paulus Thessalonicenses* in epistula prima molli foverat -e verborum.

2 *corporaliter, respicitur actio manuum*: **a** *de ipsa actione*: HIER. nom. hebr. p. 7, 7 Gesen adpropinquans -i eorum sive vicinitas. p. 70, 7 Mysia adtrectatio vel -o. VVLG. Is. 32, 14 tenebrae et -o factae sunt super speluncas (*cf. Symm.* σκότος καὶ ἐξερεύνησιν. *explicat Hier. ad loc. l. 69* palpabiles tenebrae). Ps. AVG. serm. ed. Mai 42, 1 (= 170 = serm. ed. Caillau 1 app. 4, 3. *Christus ad Thomam*) -o corporalis (corporis *Caillau*) verum corpus agnoscat. CASSIAN. conl. 19, 16, 4 coniunctionem femineam et -em quodammodo teneram atque mollissimam. ORIBAS. eup. 3, 63, 4 p. 522 -e[s] subducendo (*i.* -dum) venenum adprobatur (*gr.* ὑποβιβασθῆναι τὸ δηλητήριον). VITAE patr. Iurens. 81 M. *abbas fratres* lenissima -e deosculans. **b** *de facultate*: ORIG. in Matth. ser. 63 p. 146, 15 visio, auditio, odoratio, gustatio, -o (*item inter alios sensus*: 64 p. 150, 33, *ubi gr.* ἁφῆς).

B *confusione quadam fere i. q. palpitatio*: ISID. orig. 10, 262 sepultus dictus est eo quod sit sine -e (*codd.*, palpitat- *edd. vet. hic et* diff. 1, 522, *ubi tamen codd. vetustiores praebent* -e, *quae vox hac notione etiam apud auctores medii aevi invenitur*).

palpātor, -ōris *m.* *a* palpare. NOT. Tir. 107, 96^a. *i. qui palpat* (*cum gen. obi.* TRACT. Pelag., CASSIAN.): 1 *incorporaliter, sc. animo, verbis, moribus sim.*: **a** *blandiendo, adulando vel indulgendo*: PLAVT. Men. 260 in Epidamnieis voluptarii atque potatores maxumi; tum sycophantae et -es plurumi in urbe hac habitant. Rud. 126 (*describitur leno*) hominem . . . malum, periurum, -em. CYPR. ad Donat. 11 (*de clientibus sim.*) auceps temporum -r. TRACT. Pelag. 4 p. 82 peccatorum . . . -es atque patroni. **b** *leviter tractando, attingendo*: CASSIAN. conl. 10, 13, 1 (*de vaga scripturarum lectione*) per omne scripturarum corpus . . . iactatur *animus* . . . , -r tantummodo spiritalium sensuum ac degustator, non generator nec possessor effectus.

2 *corporaliter, sc. manibus sim.*: ITALA deut. 28, 29 (Monac.) eris palpans medio d⟨ie . . .⟩ si⟨cu⟩t pal⟨p⟩a⟨t⟩or in ten⟨ebris⟩ (*gr.* ὡσεὶ ψηλαφήσαι ὁ τυφλός, *Lugd.* sicut palpat caecus in t., *sim. Vulg.*). HIER. nom. hebr. p. 14, 4 Mosi adtrectator vel -r meus.

palpātus, -ūs *m.* *a* palpare. *deest plur.* *i. q. actus palpandi, palpatio, contrectatio*: PHILO quaest. in gen. 4, 201 (*ad gen. 27, 12* ne forte palpaverit me pater) non de -u, sed de scrutatu partium animae totam planam *invenit deus* (*cf.* 4, 210 post -um dicitur: '. . . manus . . . manus Esau' [*gen. 27, 22, ubi Vulg.* palpato eo]. GREG. M. in Ezech. 1, 1, 6 haedinis pellibus indutus paterno -ui corpus fraternum finxit *Iacob*). MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 32, 2 ipsius -u (-i *cod.*) crucifixi corporis certior ⟨de⟩ resurrectione *Thomas* (*ad Luc. 24, 39* palpate et videte *ut*: p. 32, 4 *non* indagatur deitas isto -u. p. 32, 5. 57, 5 ipso . . . -u [-o *cod.*]. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 4, 22 cum pari visione et -u *ac apostoli* milites quoque qui eum crucifixerunt contrectaverint et viderint). VEREC. in cant. 6, 19 l. 32 D. *poma quaedam in terra Sodomitica* levissimo ipso tactu sic fuisse in aëre cinericio resoluta, ut ipsum mutatione sua praevenissent -um. VITA Roman. rec. (BHL 7306) 6 membra mortui pueri -u dignissimo tangens.

*****palpebra,** -ae *f.* *et* *****palpebrum,** -ī *n.* (*ceteras formas et scripturas v. infra*). [*et* palpebra *et* palpitare a *palpere (*intrans. iuxta trans.* palpare) *derivat Leumann: forma* palpetra *sermonis vulgaris fuisse videtur. Sch.*] *de orig.*: *Varronem vocem a* palpitare *derivasse* (*fortasse sec. scripturam* -petr-, *de qua v. infra*) *testatur* HIER. tract. in psalm. II p. 7, 11 (*cf. etiam* LACT. opif. 10, 2 quibus mobilitas, id est palpitatio, vocabulum tribuit. SERV. Aen. 4, 30. VINDIC. gyn. p. 457 rec. P [palpant *trad.*]. CASSIOD. in psalm. 10, 6. 131, 4. *al.*). *scribitur* palph- *vel* palf- *in codd. vetustissimis e. g.* ITALA psalm. 10, 5 (Veron., Sangall.). 131, 4 (Veron., Sangerm.). PRVD. ham. 309 (*A*), OROS. hist. 4, 40, 1 (*L*), ORIBAS. (Aa *saepius*), *in recentioribus passim, e. g. in FV* CELSI, *A* VVLG.; palb- MARCELL. med. 8, 116 DIOSC. 2, 117 p. 225, 2. *al.* *formam* -petr- *testantur* CAPER gramm. *[Adkin]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VII 110, 9 -trae genae, -brae pili. CHAR. gramm. p. 134, 12 B. '-tras' per t Varro ad Ciceronem XIII dixit; sed Fabianus de animalibus primo '-bras' per b; alii dicunt -tras genas, -bras autem ipsos pilos. *ceterum exstat* CIL I^2 2520, 22 (*tab. III, ceterae lacunosae sunt*). NOT. Tir. 78, 52^a -ae (107, 96^b).

de genere, numero, declinatione: secundum testimonia gramm.: et neutr. et fem. NON. p. 218, 14 sq. -um genere neutro consuetudo dici vult; -ae feminino (*affert* VARRONEM, LVCR., CIC.); *fem. tantum* PROB. app. gramm. IV 194, 17. *al. sec. usum auctorum: fem. plur. passim inde a* CAECIL.; *sing.* -a *saepius apud artium scriptores inde a* CELSO, SCRIB. LARGO (*apud* PLIN. nat. *non nisi* 28, 38), *sc. fere de alterutra -a* (*usu potius generali* CAEL. AVR. acut. 3, 5, 51 chron. 2, 1, 40); *ceterum sing. q. d. generalis praeter gramm. et gloss. exstat his locis*: EPIST. Paul. et Cor. II recc. A *et* B 30. PRVD. ham. 309 perist. 2, 284 AVG. serm. 31, 2. 277, 11, 11 (*in var. ll.*: HIER. interpr. Iob 16, 16 psalt. sec. Hebr. 11, 5). *neutr.: plur.* -a, -orum ITALA psalm. 10, 5 (Veron.). CHIRON 64 (*fortasse etiam* 530. 531). DIOSC. 1, 6 p. 7, 24 M. *al.* (*fem. bis invenimus*). CAEL. AVR. acut. 1, 8, 55. *al.* (*fem. saepius*). DRAC. laud. dei 3, 698 ORIBAS. eup. 2, 1 L 5 Aa (*bis*). syn. 8, 40, 2 La (Aa *fem. ut saepe*). *al.* GLOSS. III 175, 3; *sing.* -um, -i, -o CHIRON 64. 66 (*quaternis locis, sed* 83 *fem.* -a). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 5 (*ter*). 2, 1, 8 (*fem. bis invenimus*). CASS. FEL. 29 p. 55, 5. 11 (p. 55, 1 *et* 59, 4 -arum). GLOSS. III 618, 37. *masc.* -i *plur.* ORIBAS. eup. 4, 25 Ab (Aa -ae); *dub.* CHIRON 74 -um ... inferiorem. *formas tertiae decl. praebet* GREG. TVR. glor. mart. 103 p. 559, 6 -ium. Mart. 3, 38 -bus (*var. l.* -is). 3, 57 -bus (*alibi* -as, -is).

syllaba media in hexametris producitur; corripiunt CAECIL., VARRO. *de notione* (*v. etiam l. 3 et infra l. 78*): VINDIC. gyn. ed. Sudhoff, Archiv f. Gesch. d. Med. 8 p. 418 rec. Li l. 46 *tunicarum oculi* prima est -a que grece bleferon appellatur. CASSIOD. in psalm. 10, 6 sunt ... quaedam luminum thecae et quasi folles oculorum quos claudimus dormientes. ISID. orig. 11, 1, 39 sunt sinus oculorum *eqs.* GLOSS. -a (-o): βλέφαρον. -ae (-a): βλέφαρα. κανθοί. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 170 superciliarum loca. *legitur in prosa oratione inde a* TITIO, TVBERONE, CIC., VAL. MAX., CELSO, *maxime apud artium scriptores* (cilium *fere rarius, omnino deest e. g.* CELSO, SCRIB. LARGO), *in versibus semel apud* CAECIL., VARRONEM, LVCR., DRAC., *bis apud* PRVD., VEREC. [*a forma* palpebra *fortasse sard. centr.* párpala; *francog. vet.* paupievre; *a forma* palfebra: *hisp. occ.* (*galic.*) perfeba; *a forma* palpetra (*hic illic suffixo mutato*) *dalm.* popaile; *var. dial. neap. et it. sept.; raet. or.* paupiere, papele, *occ.* palpeder; *francog.* paupière; *prov. vet.* palpelha, parpella *et var. prov.; cat.* parpella; *hisp.* párpado. *cf. M.-L. 6176. Battisti-Alessio IV 2737. Wagner II 225. Wartburg VII 519 sqq. Corominas III 669 sq. St.*]

I *i. q. tegmen oculorum,* βλέφαρον (*quod gr. resp. nisi aliud adnotatur*). *sunt qui putent -as primo superius tantum cilium significasse et inferius voce* gena *appellatum esse, qui usus haud saepe manifestus est, v. l. 63. 73. 84. p. 162, 13. 42 sqq. et fortasse* CIC. nat. deor. 2, 143. *significari par (vel paria) illustratur et verbis iungendi, separandi, cohaerendi (v. p. 162, 19 sqq.) et epithetis* utra(e)que CHIRON 530 ORIBAS. syn. 8, 42 Aa ISID. orig. 11, 1, 40, duae VEREC. in cant. 2, 11 l. 47 D. *distinguitur alterutra per adi.* superior CELS. 7, 7, 4^B. 7, 7, 8^E. *al.* CHIRON 64. *al.* (*nota plur.*: CELS. 7, 7, 1^A CHIRON 64 PHYSIOGN. 42, *e coni.* PLIN. nat. 28, 38 [*Mayhoff, sing. trad.*]), inferior CELS. *l. l.* CHIRON 74. *al.*, altera CELS. 7, 7, 4^B, alia VEG. mulom. 2, 15, 1. *additur gen.* oculi CHIRON 83 ORIBAS. syn. 8, 42, 1 La (*gr. sine gen.*), oculorum PASS. Macc. 18, 16. VITAE patr. 5, 11, 18 (*gr. omisso gen. ut*: ORIBAS. syn. 6, 31 G). *voces affines* (*v. etiam ad II*): cilia *fere syn. est* LACT. opif. 10, 1 sq. MARCELL. med. 8, 127. PHYSIOGN. 42, *ratione minus perspicua: p. 162, 73 et* MARCELL. med. 8, 126 sub ⌊cilio et -is⌋, id est intra oculos (⌊⌋ *cilium inferius et superius intellegunt Kollesch-Nickel. an ad II? sed dissuadent ceteri loci* MARCELLI, *maxime p. 162, 29*). PHYSIOGN. 37 remissis -is, fronte molli, ciliis ... laxioribus (*gr. I p. 337* βλέφαρα ..., τὰ ἀμφὶ τὰ βλέφαρα). CASS. FEL. 29 sub -o ... sive sub ciliis. *genae distinguuntur* CIC. nat. deor. 2, 143 QVINT. inst. 11, 3, 77, *fere syn.* PAVL. FEST. p. 94 (*sim.* SERV. Aen. 6, 686 VINDIC. gyn. p. 457 rec. P). PLIN. nat. 23, 49 VEG. mulom. 2, 15, 4.

A *vario usu*: **1** *hominum* (*Voluptatis* AMBR.; *fusius de natura et officiis* CIC. nat. deor. 2, 142 sq. LACT. opif. 10, 2. *al.*): CAECIL. com. 193 timidum tremulis -is. TITIVS or. frg. (2M.) Macr. Sat. 3, 16, 16 vix prae vino sustinet -as *iudex*. TVBERO hist. 9 -as ... eius *Reguli*, ne conivere posset, sursum ac deorsum diductas insuebant *Carthaginienses* (*de eodem*: CIC. Pis. 43 resectis -is [VAL. MAX. 9, 2, 1 OROS. hist. 4, 10, 1]. *ceterum cf.* PASS. Macc. 18, 16 sectae oculorum -ae [*paulo aliter gr.* τὰς τῶν ὀμμάτων κόρας ἐπήρωσεν]). CIC. nat. deor. 2, 142 -ae ..., quae sunt tegmenta oculorum, mollissimae tactu ne laederent aciem, aptissime factae *eqs.* (PRVD. ham. 309 pupula molli subdita -ae est). 2, 143 (*inde* ISID. orig. 11, 1, 39) munitae ... sunt -ae tamquam vallo pilorum (*cf. p. 163, 20. 22 et* LACT. opif. 10, 2 -ae ... pilis in ordinem stantibus vallatae saeptum oculis ... praebent. Ps. AVG. serm. ed. Mai 75, 5 *oculi* cautis -is velut armigeris muniuntur). LVCR. 4, 952 (*somni ratio exponitur*) bracchia -aeque cadunt. CIL I^2 2520, 22 (*in tab. devotionis, iuxta* supercilia *et* pupillas). PAVL. FEST. p. 42 coniventibus -is. QVINT. inst. 11, 3, 77 *ad affectus exprimendos* in -is etiam et in genis est quoddam deserviens iis *oculis* ministerium (*nisi ad II, cf. Spalding ad l.; pendet* FORTVN. rhet. 3, 21 -ae ... quemadmodum moveri debeant). FRONTO p. 218, 10 v. d. H. ad pupulas hominum et -as incurrere oportet *Somnum.* APVL. met. 5, 17, 1 lacrimis ... pressura -arum coactis. 9, 12, 4. EPIST. Paul. et Cor. II 30 rec. A (*sim.* B) nihil illius *Ionae* corruptum est, neque capillus neque -a (*simili relatione*: AVG. serm. 31, 2 perit caput, ubi non perit capillus? ubi non perit -a, perit oculus? *an ad II?*). AMBR. Cain et Ab. 1, 4, 14 p. 348, 24 ludentibus iaculans -is retia *Voluptas.* PRVD. perist. 2, 284 *lippos* -a putri. AVG. serm. 277, 11, 11 in -is claudendis et aperiendis. *ibid.* -am levas ... ; -a levata ad supercilium. MACR. Sat. 7, 16, 33 quibus ante -ae nudatae *pilis* fuerant, illic (*sc. in metallo aeris*) convestiuntur. DRAC. laud. dei 3, 698 -a tegunt lucis nudantque fenestras. *al.* **2** *animalium*: AMM. 18, 7, 5 *leonum* -arum libramentis mordicus insidentes *culices.*

B *apud scriptores artium*: **1** *hominum*: **a** *exempla varia*: **α** *de utraque vel qualibet -a*: CELS. 2, 6, 3 per ... somnum -ae non committuntur (*mortis indicium ut*: 2, 6, 4 pallent. 2, 8, 25 *infra*). 2, 8, 25 -ae dormientis non coeunt (PLIN. nat. 23, 49 PHYSIOGN. 37). 6, 6, 27^A versas (7, 7, 6^C. *cf.* SCRIB. LARG. 26 inversa [36. *al.*]. PLIN. phys. Bamb. 20, 5 reversata [ORIBAS. syn. 3, 139 La]. *sim. al.*). 7, 7, 4^B alteram ... -am a ministro deduci oportet, alteram a medico (7, 7, 5 [*bis*]. *ubique var. l.* diducere, *quam praetulerunt edd. ante Marx quamque etiam hic probat* 7, 7, 6^A -ac ... inter se cohaerentes ... diducuntur [7, 7, 6^B. *adde p. 161, 74*]). 7, 7, 8^A pili ..., qui in -is sunt. *al.* SCRIB. LARG. 30 -as perunguere (*cf.* MARCELL. med. 8, 20 inunges [8, 127 cilia superiora et inferiora, id est -as ipsas. PLAC. med. 4, 8 rec. α. *al.*]. *sim. al.*). *al.* PLIN. nat. 28, 97 -is inutiles *pilos* tolli (*sim.* 31, 92. 32, 70. *al.*). *al.* PHYSIOGN. 23 velociter ... moventur (CAEL. AVR. acut. 3, 5, 51. *al., adde l. 5 et cf.* PHYSIOGN. 42 permovent [promovent *var. l.*]). 27 pateant. 30 -as iungunt *oculi* (*cf.* 39 oculi ... coniungentes -as. 42 -as ... coniungunt *homines*). 38 coniveant (*codd. duo et Rose*; conveniant *ceteri. v. etiam supra l. 2*). PLIN. phys. Bamb. 19, 10 clausa -a (ORIBAS. syn. 6, 31 La. *al., adde l. 13 et cf.* CAEL. AVR. chron. 2, 1, 40 -am concludendo ac distinguendo). *et saepius. breviloquentia quadam ponitur pro membro morbis affecto*: PLIN. nat. 28, 65 *puerorum urina prodest* contra oculorum albugines ..., cicatrices, argema, -as (*cf.* 28, 171 *fel* cum melle contra caligines ..., ad -as ... cum suco oleris. ORIBAS. eup. 2, 1 Ω 2 utimur ... ad -as). **β** *de superiore -a* (*notabiliora, sc. determinatione carentia; v. p. 161, 47*): CELS. 7, 7, 8^G si parum -a descendet. 7, 7, 9^A si nimium -ae deest. 7, 7, 9^B si ea *cartilago* incisa est, -a concidit neque attolli postea potest. PHYSIOGN. 36 -as erigi (*cf.* 38 subrectae [*gr. I p. 333, 3 et 338, 5* βλέφαρα ... ὀρθά]).

b *cum adi.*: CELS. 6, 6, 27^A crassas (MARCELL. med. 8, 185. *al.*). *ibid.* duras (CAEL. AVR. acut. 1, 8, 55. *al.*). SCRIB. LARG. 28 asperas (MARCELL. med. 8, 123. 11, 35. *al.*). 230 pilosam. MARCELL. med. 8, 137 scabras ac scabidas (8, 141). 8, 179 exesas et glabras ... decentissimas facies (8, 180). PHYSIOGN. 22 mobiles (91). 42 incertas (*ibid. iterum*). 81 parva. *ibid.* prolixior. *ibid.* tenues. 91 citis (*cf.* 107 celeres). 99 ovatis. 106 sanguinolentis. 107 tardis. DIOSC. 5, 124 p. 220, 5 grossa (ORIBAS. eup. 4, 27 Aa). ORIBAS. eup. 4, 25 tit. Aa ad -as quae malas sunt ut pulchra fiant. *al.*

c *gen. pendet e subst.*: **α** -arum (-orum): CELS. 6, 6, 15 pilos (PLIN. nat. 22, 91 MARCELL. med. 8, 174. *al.; cf.* PHYSIOGN. 43 capilli [DIOSC. 4, 105 p. 54, 12]). SEN. epist. 64, 8 crassitudo. SCRIB. LARG. 26 aspritudinem (26. *al.* MARCELL. med. 8, 120. *al.; cf.* DIOSC. 2, 59 p. 203, 17 aspredinem [2, 140 p. 231, 12]. ORIBAS. eup. 2, 1 L 5 Aa asperitas). 36 callositatem (*inde* MARCELL. med. 8, 119). PLIN. nat. 23, 117 scabiem. 28, 46 psilotrum (32, 76). 28, 168 vitiis (CAEL. AVR. chron. 2, 1, 5). MARCELL. med. 8, 185 duritias (CAEL. AVR. chron. 1, 5, 161). PHYSIOGN. 81 circumcisionem (*i. liniamenta,* περιγραφήν). 95 motus. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 69 distantia (*de catalepticis. cf. de apoplecticis*: 3, 5, 50 suspensio. *sim. al.*). **β** -ae: CELS. 6, 6, 10 in exteriore -ae parte (7, 7, 8^B tertiam. 7, 7, 8^C superiorem). 7, 7, 8^A summa cutis (7, 7, 8^E mediam -ae c. *addas l. 76*).

2 *animalium*: COLVM. 6, 37, 7 (*inde* PALLAD. 4, 14, 3) si discolores pilos asinus in -is aut auribus gerit (*cf.* PLIN. nat. 8, 170 aurium referre in his *mulis* et -arum pilos). CHIRON 64 (*de trichiasi*) ut -a eius *iumenti* superiora ulterius cilia infer⟨iora infes⟩tent (*suppl. Heraeus coll.* VEG. mulom. 2, 15, 1 pili aliam -am urentes. *alii aliter, v. vol. VII 1, 1387, 81*). *ibid.* sub ipsum -um intus scalpello plagam ... das (*inde* VEG. *l. l.* in cute -ae). *al.* VEG. mulom. 2, 15, 4 -a altius elevata.

C *in sacris script. et inde apud ecclesiasticos* (*saepius in enunt. bimembri, ita ut -ae respondeant voci* oculi *et in huius notionem vergant*): **1** *animantium*: ITALA psalm. 10, 5 (Veron. *al., sim.* VVLG.) oculi eius in pauperem respiciunt, -a eius interrogant filios hominum (*explicant e. g.* HIER. tract. in psalm. II p. 7, 9 -is requirit, conivens quodammodo et dissimulans *eqs.* [*sim.* CASSIOD. *ad l.*]. AVG. *ad l.* [*allegorice*]. IVLIAN. *ad l.* [*obtutum intentum intellegit*]). 131, 4 [*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*ibid., sim.* VVLG.) si dedero somnium oculis meis aut -is meis dormitationem (*cf.* HIL. *ad l. et* in psalm. 118 daleth 7 CASSIOD. *ad l.*). prov. 6, 25 (Ps. Ambr. apol. Dav. II 3, 12) neque capiaris oculis *meretricis* neque abripiaris -is (Chromat. in Matth. 23, 1, 4 E.-L. oculis tuis ... -is tuis, *Vulg. brevius*). 30, 13 (Ps. Aug. spec. 21 p. 389, 8) -is ... suis extolletur *malus* (VVLG. -ae eius in alta subrectae). *al.* HIER. interpr. Iob 16, 16 super -as meas umbra mortis (VVLG. Iob 16, 17 -ae meae caligaverunt). VVLG. Ier. 9, 18 -ae nostrae defluant aquis (*cf.* VEREC. satisfact. 6 -is ... cadat dulcis manantibus haustus). GREG. TVR. Franc. 5, 38 p. 244, 3 *persecutrici Christianorum* unum oculum nubs alba contegens lumen ... pepulit a -is. *al.* **2** *transfertur ad rem*: VVLG. Iob 41, 9 oculi eius *Leviathan* ut -ae diluculi (*explicat* GREG. M. moral. 33, 57 -as ... d. extremas noctis horas accipimus, in quibus quasi nox oculos aperit *eqs.*).

II *per synecdochen, plur. i. q.* pili ciliorum (*disting.* cilia DIOSC., SIDON., genae PLIN. nat. 11, 154. 246; *contra sub I* pili *et* -ae *disting. passim, e. g. p. 161, 81. 162, 31. 57, inepte apud gramm. p. 161, 1 sqq.; afferuntur certiora, dub. v. p. 161, 62. 162, 3. 9 sq.*): **A** *hominum*: VARRO Men. 370 *oculos* calliblepharo naturali -ae tinctae vallatos mobili saepto tenent. PLIN. nat. 11, 154 (*cf.* 1, 11, 56) -ae in genis homini utrimque, mulieribus vero (fuco *Mayhoff*) etiam infectae cotidiano ... ; alia de causa hoc natura dederat ceu vallum quoddam visus *eqs.* 24, 36 -as lentiscina *resina* ... replicat (24, 43 [*cf. Diosc. 1, 70, 3 W.* τρίχας ἐν ὀφθαλμοῖς]). 25, 156 *capnos herba* evolsas -as renasci prohibet (*cf. Diosc. 4, 109 W.* τὰς ἐκ τῶν βλεφάρων ἑλκυσθείσας τρίχας, DIOSC. *v. p. 162, 58*). 29, 115 cerebrum cornicis ... -as gignere dicitur (30, 136). DIOSC. 1, 81 p. 45, 7 M. -a ciliis crescere facit *oleum picinum*. SIDON. epist. 1, 2, 2 si ... cilia *Theodorici Visigothi* flectantur, ad malas medias -arum margo prope pervenit. **B** *animalium*: PLIN. nat. 11, 155 struthocamelus alitum sola, ut homo, utrimque -as habet (*cf. Arist. part. anim. 4, 14 p. 697b 18* βλεφαρίδας). 11, 246 -is, quas *simiae* solae quadripedum et in inferiore habent gena (*cf. Arist. hist. anim. 2, 8 p. 502 a 31* βλεφαρίδας).

deriv.: palpebralis, palpebraris, palpebro.

palpebrālis, -e. *a* palpebra. *i. q. ad palpebras pertinens*: PRVD. ham. 872 numne ... -bus (-pheb- *cod. A al.*) extra horrescunt saetis *animarum oculi*?

palpebrāris, -e. *a* palpebra. *i. q. ad palpebras pertinens*: CAEL. AVR. chron. 4, 2, 17 palpebris ... erunt adhibendi sicci pulveres atque collyria, quae Graeci blepharica vocant, nos -ia dicere poterimus.

palpebrātio, -ōnis *f.* *a* palpebrare. *i. q. palpebrarum motus, nictatio*: CAEL. AVR. acut. 1, 3, 36 (*de phreneticis*) fixo visu atque sine ulla -e aut multum mobili et cum iugi -e (*cf.* 2, 10, 59 [*de catalepticis*] oculorum statio sine ulla -e). 3, 14, 116 -e frequentant *hydrophobi* (*cf.* chron. 1, 5, 148 oculorum frequens -o *indicium maniae est*).

compos.: impalpebratio.

palpebro, -āre. *a* palpebra. NOT. Tir. 78, 52c -at. *i. q. palpebras movere, nictare,* βλεφαρίζειν: CHIRON 986 (*de iumento apioso*) oculi non -ant. CAEL. AVR. acut. 1, 2, 32 *phrenetici* visus attentus vel frequenter -ans. 2, 10, 70 si ante oculos eorum *catalepticorum* quisquam digitos circummoveat, ⟨non⟩ -ant aegrotantes.

deriv.: palpebratio.

palpebrum *et* **palpetra** *v.* palpebra.

palpitātio, -ōnis *f.* *a* palpitare. [ISID. diff. 1,522 *v. p. 160, 39. confusionem inversam praebet fortasse cod. A* PS. MATTH. euang. 13,4 dum ... manum suam a -e retraheret (*antea*: palparet).]

1 *i. q. motus rapidus, tremulus* (*accedit notio crebritatis praeter* PLIN. *sub b*): **a** *partis corporis*: SEN. epist. 95,16 (*de luxuriosis*) nervorum ... sine sensu iacentium torpor aut -o ⌊corporum⌋ (*del. edd. praeter Préchac*) sine intermissione vibrantium. PLIN. nat. 11,10 divolsis *insectis* praecipua vivacitas et partium singularum -o. 32,49 *ranae linguam extractam* inponat supra cordis -em mulieri dormienti. 32, 132 in febri, quae sit cum capitis doloribus et oculorum -e (*item oculorum*: LACT. opif. 10, 2 palpebrae, quibus mobilitas id est -o vocabulum tribuit. PS. AMBR. serm. 47, 4 ut apertis oculis absque -e totum aspiciat solem *aquila*). **b** *totius animantis*: PLIN. nat. 9, 181 ne -o ulla *piscis capti* aut sonus ceteros abigat. PS. QVINT. decl. 2, 18 *qui dormiens occiditur,* habet ... -es, habet motus et quicquid totus lectulus sciat.

2 GLOSS. haesitatio, dubitatio. sine -e: procul haesitatione, sine dubio (*cf. p. 164, 78*).

palpitātus, *abl.* -ū *m.* *a* palpitare. *i. q. motus rapidus, tremulus*: PLIN. nat. 9, 90 insidiantur ... polypi apertis *conchis* inpositoque lapillo extra corpus, ne -u eiciatur; ita securi grassantur.

***palpito,** -āvī, -āre. [*v. sub* palpebra. *Sch.*] *de origine*: *v.* GLOSS. *infra.* *scribitur* -pet- *in var. l.* HIER. epist. 22, 30, 3 ENNOD. dict. 9, 15 p. 454, 15, -petr- *in var. l.* VEN. FORT. vita Germ. 11, 36 (*cf. p. 164, 8*). *formae perf. rarius leguntur; invenimus formas breviores* -asse PLIN. nat. 7, 72 TERT. anim. 23, 1, -asti AVG. in euang. Ioh. 18, 11, -arit HIER. in Gal. 4, 19; *plenas* -verit AVG. in euang. Ioh. 36, 5, -verint AVG. gest. Pelag. 6, 18; *ceterum non nisi* -vit AVG. civ. 22, 8 p. 576, 10 D. *al.* NOT. Tir. 107, 96. *de notione*: MACR. exc. gramm. V 655, 9 πάλλω -o vibro ἐπὶ τοῦ κραδαίνω. SCHOL. Prud. cath. 7, 142 -at emoritur. GLOSS. πάλλω. σκαρίζω. σπαίρω. ἐπὶ τοῦ σκαρίζω. tempto. -at: σφύζει. GLOSS.L I Ansil. PA 223 -antia: trementia vel reliquo adhuc spiritu. 225 -at: tremit. an⟨h⟩elat. IV Plac. P 2 -ans est qui animam trahit; nam '-trans' non est latinum, potest tamen a palpetris (*edit. dubitanter,* -bris *trad.*) venire. *legitur singulis locis apud* CIC., OV., *frequentius inde a* SEN. *philos.* [*fortasse francog. vet.* palpiant '*commotus*'; *cf. etiam cors.* palpatoghja '*cor*'. *cf. M.-L. 6176a (Faré, Postille). Wartburg VII 521 sq. St.*] [*confunditur in codd. cum* palpare HIER. epist. 14, 11, 1 PRVD. perist. 10, 844. *al.*]

i. q. rapide, tremule moveri, agitari sim. (*palpebris non nisi l. 49 sqq. 72 sqq. p. 165, 44 sqq.; usu translato accedit adverbium* hinc *l. 77, sc. vi fere abhorrendi, infinitivus l. 58*): **I** *-ant animantes*: **A** *-at pars corporis* (*sc. hominis vel animalis*): **1** *pars interna*: CIC. nat. deor. 2, 24 cum cor animantis alicuius evolsum ita mobiliter -ret, ut imitaretur igneam celeritatem ([*antea*: micare ... quasi quodam igneo motu]. SEN. Herc. f. 1299 ecce quam miserum metu cor -at pectusque sollicitum ferit. dial. 5, 14, 3 *necati* cor sub vulnere -ans. PLIN. nat. 11, 181 -at certe et quasi alterum movetur intra animal. 28, 97. 30, 19. FIRM. math. 8, 10, 2 crebris agitationibus. *al.*). OV. met. 6, 560 ut ... salire solet mutilatae cauda colubrae, -at *lingua Philomelae excisa* (LVCAN. 2, 182 exsecta ... l. -at et muto vacuum ferit aera motu. PLIN. nat. 11, 173 *ranarum. cf. infra l. 62*). SEN. Herc. O. 709 (*loquitur Deianira*) cor attonitum salit pavidumque trepidis -at venis iecur (PRVD. perist. 5, 116 ut per lacunas vulnerum i. retectum *Vincenti* -et). epist. 74, 3 nisi hic *mortis* timor e pectore eiectus est, -antibus praecordiis vivitur. PLIN. nat. 7,72 *Zoroastri infanti* cerebrum ita -asse, ut inpositam repelleret manum (11, 134 uni homini ⟨in⟩ infantia -at. *cf.* 7, 4 quam diu -ans vertex *infantis*). 10, 148 in ovo ... gutta ea *quae cor esse existimatur* salit -atque. ARNOB. nat. 7, 4 (*de bestiis in ludis trucidatis*) tremibundis ... -antes in visceribus venas (PRISCILL. tract. 3, 71 extarum v. animatione terreni spiritus -antes). ENNOD. dict. 2, 5 p. 431, 27 iunicum exta semivivis -antia motibus. *al.*

2 *pars externa*: **a** *quaelibet*: TERT. anim. 25, 3 de quo *fetu* -ent ilia *matris*, micent latera, tota ventris ambitio pulsetur. LACT. inst. 3, 2, 2 *philosophiae* partes ac membra ... quasi disiecta et dissipata -are potius videantur quam vivere (*item in imag.*: FIRM. err. 20, 5 licet ... idololatriae morientia -ent membra. *proprie*: err. 2, 2 *Osiridis lacerati*. CAEL. AVR. diaet. pass. 54 *epileptici*). ZENO 2, 18, 3 (1, 39, 7 L.) nec salientes digiti *Arcadii* futurae mortis exitio -bant. HIER. epist. 1, 12, 2 subito feminae (*sc. quae mortua credebatur*) -at pectus. PRVD. perist. 10, 844 ut ... -antis oris *Romani morientis* exciperet globum *mater*. *al.*

b *oculus, aspectus, mentis acies sim.* (*fere i. q. palpebrare; cf. etiam l. 72 sqq. p. 165, 44 sqq.*): AVG. in psalm. 73, 19 si non -at aspectus tuus. serm. 4, 1 nec vestigia eius nutent, nec oculi eius -ent. util. cred. 2, 4 luminibus vix apertis et adhuc lucem -ando atque aversando ... recusantibus. *in imag. -at mens sim.*: AVG. conf. 4, 15, 24 inruebat in oculos ipsa vis veri et avertebam -antem mentem ab incorporea re *eqs.* serm. 4, 7 -at mentis acies. PS. AVG. serm. 128, 9 (*de dei contemplatione*) -at infirmus aspectus. serm. ed. Mai 107, 1 non possum dicere, quantum splendor animi vestri *me* delectat audire; ... -at sensus mei dicentis. *accedit inf.* (*sec.* trepidare, horrere *sim.*): AVG. vera relig. 35, 65 si haec intueri -at mentis aspectus, quiescite.

B *-at homo* (*vel eius totum corpus, mens, anima sim.*): **1** *-ant varii*: SCRIB. LARG. 194 *toxicum potum* cogit ... exululare et -are lingua similiter decollatorum capitibus (*cf. supra l. 26*). IVV. 3, 134 ut semel aut iterum super illam -et (*item sensu obsceno*: DON. Ter. Eun. 424 *scorta dicuntur* ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, quod graece -are intellegitur, quod illae faciunt saltando assidue vel potius crissando). TERT. anim. 23, 1 hominem ... primo ... opus futtile et invalidum et instabile in terra vermis instar -asse (*cf.* RVFIN. Adamant. 2, 8 volutari figmentum creatoris et -are [*gr.* σκαρίζον]). SOL. 1, 63 *femineus* sexus nonagesimo primum die -at (*Plin. nat. 7, 41* motus. *item infans in utero*: HIER. in Gal. 4, 19 CAEL. AVR. gyn. 1, 56). *al.* *oculis, acie sim.* (*cf. A2b*): AVG. in euang. Ioh. 18, 11 propinquasti, intendisti, -asti, refugisti (*de divinae veritatis contemplatione ut*: gen. ad litt. 12, 31 p. 425, 26 *creatura* cum conatur lumen illud intueri, -at infirmitate. *item in imag.*: PS. AVG. un. trin. p. 1212 ego ne alios hinc haesitare vellem, ita mihi huius manifestationis lumen effulsit; sed magis est ... ista ... credere, neque hinc ullo modo -are [*sed antea p. 1209* sine palpatione, *v. supra p. 160, 19; cf.* palpitatio *sub 2*]). SVLP. SEV. Mart. 7, 3 defunctum ... laxatis in usum videndi -are luminibus.

2 *-ant moribundi sim.* (*fere respectu respirationis*): **a** *signum est vitae redeuntis* (*cf.* SVLP. SEV. *sub 1,* HIER. *sub A2a*): LVCAN. 6, 754 omnis -at artus *mortuus, quem Erictho ad vitam revocaverat* (artus *vix pro nom. sing. intellegendum, cf. p. 165, 16*). **b** *signum*

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est mortis praesentis: HOMER. 383 stratus ... super sua -at arma (*item in bello*: STAT. Theb. 8, 439 iam -at arvis Phaedimus. 9, 757 saevi miser inter funera belli -at *Eurytion*). QVINT. decl. 247 p. 15, 1 non illum *Bestium*, quamvis semianimem atque -antem, invasit carnifex. SVET. Tib. 61, 4 conligatis vulneribus ac semianimes -antesque adhuc in carcerem rapti (VVLG. II reg. 18, 14 BACHIAR. repar. laps. 2. 8). APVL. met. 3, 3, 6 tris ... interemptos ... spirantes (-tibus *coni. cdd. rec.*) adhuc corporibus in multo sanguine -antes. ITALA iud. 5, 27 (Lugd.) -ans cecidit miser (Verec. in cant. 9, 26D. -vit, cecidit. *gr. et Vulg. non resp.*). FIRM. math. 1, 7, 2 alterius *iuvenis* iam -antis laqueum rupit inimicus (VEN. FORT. vita Germ. 11, 36 spiritu deficiente decumbens ... iam -bat exanimis). ZENO 2, 41 (1, 42, 2 L.; *de regeneratione per Christum*) exspirantis non -at corpus. PRVD. perist. 14, 49 (*ibid.* seminecem). psych. 594 vincla ... extorquent animam *Avaritiae*, nullo quae vulnere rapta -at. *al.* *accedit acc.* artus (*sec.* LVCAN. 6, 754 *sub a*): DRAC. Orest. 728 male partitos per vulnera -at artus *Aegisthus*. Romul. 5, 281 moriens tremibundos -at artus. **c** *signum est vitae remanentis*: HIER. epist. 22, 30, 3 vitalis animae calor ... in solo tantum tepente pectusculo -bat. SVLP. SEV. Mart. 16, 2 omni ex parte praemortua vix tenui spiritu -bat *puella* (GREG. TVR. Mart. 1, 11 solo sp. [3, 49 vit. patr. 2, 4]. *cf.* VEN. FORT. vita Germ. 42, 116 parvulum ... ultimo flatu -antem). ALC. AVIT. hom. 7 p. 115, 12 aliquid -antis vitae. GREG. TVR. Mart. 3, 8 -ante tantum spiritu. VEN. FORT. vita Germ. 45, 125 anhelito (-u *codd. aliquot*) -ante.

3 *-ant pavidi* (*maxime in imag.; cf.* APVL. *sub II A*): PETRON. 100, 4 animum -antem percussit *vox*. TERT. spect. 30 p. 29, 6 poetas ... ad inopinati Christi tribunal -antes. POTAM. epist. ad Athan. Rev. Bénéd. 30, 1913 p. 281, 74 quibus *dictis* si iam -as. HIER. epist. 14, 11, 1 potentissimi quondam reges nudo latere -bunt (*sc. in extremo iudicio*). PRVD. cath. 12, 121 -ans ... infans *in strage Bethlemitica* (*seq.* singultat ... halitus). AVG. c. acad. 3, 10, 22 me ... -antem atque cadentem (*sc. in disputando*). soliloq. 2, 6, 9 me -antem in his tenebris *errorum*. PS. AVG. alterc. l. 62 S.-H. tibi *synagogae* quondam et Romanus orbis intremuit et terra gentium -vit. SIDON. epist. 2, 1, 4 -antium civium extrema libertas. *al.*

C *-at animal* (*in morte praeter* PLIN., AVG. *l. 44 sqq.*): SEN. nat. 3, 18, 3 ut gustare non possint *delicati* nisi quem *piscem* in ipso convivio natantem -antemque viderunt (PLIN. nat. 9, 177 pisces qui ad pabula petenda -ent exiguis branchiis. VVLG. Tob. 6, 4 *Tobias* adtraxit eum in sicco et -are coepit ante pedes eius. AVG. civ. 22, 8 p. 574, 12 D. *al.*). CALP. ecl. 2, 62 saepe vaporato mihi caespite -at agnus *immolandus*. VEG. mulom. 2, 130, 5 occisum pullum -antem aperies. *oculis*: AVG. in euang. Ioh. 36, 5 si acie -verit *aquilae pullus* (*de eodem*: gest. Pelag. 6, 18 oculis. *cf. Plin. nat. 10, 10* coniventem).

II *pertinet ad res inanimas*: **A** *corporaliter* (*cf. p. 164, 35*): STAT. Theb. 12, 71 his *inferiis* arduus ignis -at (*cf.* MART. CAP. 2, 219 tenui lucernam -are lumine coegit ... crepusculum). APVL. met. 1, 13, 1 tremore viscera quatior, ut grabattulus etiam succussu meo inquietus ... -ando saltaret. CARM. de Iona 40 -at antemna *in tempestate* (*ibid.* tremit). OROS. hist. 2, 9, 10 campum ... crasso et semigelato sanguine -antem. **B** *incorporaliter*: POTAM. tract. 1 Journ. Theol. Stud. 19, 1918 p. 301, 66 heu luctus pius *Lazari sororum*, precum pulsus tenuante defectu, carmine -ante (*trad.* -anti *vel* -ati. *item de sono*: PRVD. perist. 10, 10 vox ... extingui nequit, nec si recisis -et meatibus. AVG. serm. 208, 2 *oratio* nec offendat aut -et aut ... obmutescat). GREG. M. moral. 6, 52 motus carnis ... per desideria -ant.

deriv.: palpitatio, palpitatus.

1. ×palpo, -āvī, -ātum, -āre *et* **×palpor**, -ātus sum, -ārī. [*cf.* palpus (-um). *Sch.*] *scribitur* parp- PAP. Corp. 250, 17 (*cf. Adams, Zeitschr. Pap. Epigr. 31, 1978, 135 sq.*). *formae perf. breviores* -asse PAVL. NOL. carm. 31, 376 VAL. CEM. hom. 7, 5 VIGIL. THAPS. c. Eutych. 4, 22 *bis*, -asset CASSIOD. Didym. in I Ioh. 1, 1 p. 38, 9; *non invenimus* -avisse(t). *ad verbum deponens v. infra*. NOT. Tir. 78, 52b *et* 107, 95 -at. *de notione*: PAVL. FEST. p. 220 -ari blandiri. DOSITH. gramm. VII 432, 3 -or κροτῶ. GLOSS. ψηλαφῶ. foveo aut blandio aut pertracto. -o equo: κατακροτῶ τοῦ ἵππου. GLOSS.[L] I Ansil. PA 220 blandire vel adtractare. 221 -at: blanditur aut manu contrectat. 226 -o: manu temto. *cetera v. infra suis locis.* *legitur deponens apud* PLAVTVM *bis et singulis locis apud* LVCIL., POLLIONEM Cic. fam., HOR. sat., PAVL. FEST., VLP. (*aetatis posterioris non habemus exempla nisi* PS. AMBR. paenit. 18 VVLG. deut. 28, 29 *in var. l.* ROMVL. fab. 43, 9 rec. gall. (*cod. F*) *nec non testimonia quaedam grammaticorum, e. g.* DOSITH. *l. 68*. CHAR. gramm. p. 479, 29 B., *v. etiam* SCHOL. Hor. *sub II*), *verbum activum* PLAVT. Poen. 357 *in cod. A* (*an et* 343 *p. 166, 8?*), *apud* MANIL. (*1*), IVV. (*2*), INSCR. Année Epigr. 1941 n. 4, PAP. Corp. 250, 17, APVL. met. (*1*), TERT. (*1*) *et saepius inde ab* ITALA, *formis infinitis ambiguis* SEN. dial. 5, 8, 7 APVL. met. 8, 7, 3. *al.* [*it.* palpare; *sard. centr.* (ap)palpare, *mer.* (ap)prappai; *raet. or.* palpá, *occ.* palpar, palper; *prov. vet.* palpar *et var. prov., vasc.; cat.* palpar; *hisp.* popar '*blande contrectare*'; *port.* poupar '*parcere*'. *cf. M.-L. 6175 (et Faré, Postille). Battisti-Alessio IV 2737. Wagner II 209. Wartburg VII 517 sq. Corominas III 628 sq. Machado² III 1863. St.*]

[*confunditur in codd. cum* palpebre (HOR. sat. 2, 1, 20; *restituitur* CHIRON 385), palpitare (HIER. epist. 53, 1, 1 PAVL. NOL. carm. 18, 349, *pro qua voce falso trad.* VINDIC. gyn. p. 457 rec. P), plaudere (OV. met. 2, 867), pulsare (STAT. Theb. 1, 55; pulsans *pro* -ans DRAC. satisf. 313 *coni. Arevalo*); *e coni. vix recta* CIC. Att. 9, 9, 1 (temptabo *Nipperdey*); *loco corrupto* PLAVT. Poen. 343 quando illi apud me mecum ⌊-as et lallas⌋ (*sic A*, caput et corpus copulas *P*, *varia temptaverunt varii*).]

I *absolute vel obi. supplendo i. q. palpo uti* (*sc. contrectando vel blandiendo; usus origine intransitivus abit in transitivum, cf. obi. acc. inde a* MANIL., IVV. *sub III; indicatur qua re*: digitis CHIRON 228 VEG. mulom. 1, 46, 2, manibus GREG. TVR. glor. mart. 37; -are de *aliqua re v. p. 167, 28 sqq.; -ant homines eorumve membra vel actiones*):

A *cum vi blandiendi*: PLAVT. Merc. 169 vapulabis, nisi iam loquere aut hinc abis.:: hoc sis vide, ut -atur; nullust, quando occepit, blandior (*sc.* -ari *per ironiam alludit ad* vapulabis). Poen. 357 peristi, nisi illam mihi tam tranquillam facis quam mare ...:: quid faciam? :: exora, blandire, -a (*A*, exp- *P et Non. p. 104, 8, cf. vol. V 2, 1597, 43 sqq.; sequuntur blanditiae Milphionis 365 sqq.*). LVCIL. 883 hic me ubi videt, subblanditur, -atur, caput scabit, pedes legit. SEN. dial. 5, 8, 7 nihil asperum tetricumque -anti est (*in imag. animalia -antis? comparatur blandienti*). APVL. met. 8, 7, 3 verbis -antibus stimulum doloris *Charites* obtundere (ZENO 1, 5, 4 [2, 7, 5 L.] aciem veritatis). HIER. epist. 53, 1, 1 subdola et -ans (palpit- *var. l.*) adulatio (*cf.* 58, 6, 2 -antes adulatores). *al.*

B *mera vi contrectandi* (*includimus imagines perspicuas*):

1 *-at caecus, in tenebris operans sim.* (*cf. p. 167, 23 sqq. 34. 38. etiam 79*): ITALA deut. 28, 29 (Lugd.) eris -ans meridie sicut -at caecus in tenebris (*gr.* ἔσῃ ψηλαφῶν, VVLG. -es ... sicut -are solet c. in t.). VVLG. Iob 5, 14 quasi in nocte sic -bunt in meridie. 12, 25 (*Hier. interpr. Iob* tractabunt). AVG. mor. Manich. 2, 1, 1 non ut videntes, sed ut -antes (*cf.* nupt. et concup. 1, 5, 6 non cernendo sed -ando). *al.* *accedit* per *aliquid*: APON. 7 p. 125 caeco corde -ando per tenebrosos errorum montes superbiae. GREG. TVR. glor. mart. 37 per obscuritatem noctis -ans manibus.

2 *-ant varii*: **a** *respicitur potius sensus tangendi*: ITALA psalm. 113, 15 (Sangerm. = VVLG.) manus habent et non -bunt (*gr.* οὐ ψηλαφήσουσιν, *Veron.* non contrectabunt). Luc. 24, 39 (Ambr. Ioseph 12, 69 = VVLG.) -ate et videte (*gr.* ψηλαφήσατε). IREN. 5, 3, 2 oculus videns, ... auris audiens, ... manus -ans et operans. PRVD. ham. 327 -andi ... sensus. *al.* **b** *-at medicus: locum aegrum quaerens sim.* (*cf.* CHIRON 89 *sub III A1*): CHIRON 228 a cervice *vesicae* sub ipso [m]anu[m] hippo[cen]taurum versus -bis digitis (*corrigi potest e* VEG. mulom. 1, 46, 2). CASS. FEL. 34 p. 74, 4 si forte aliqua praecordiorum tensio digitis -antibus occurrerit. *sanandi causa* (*cf. infra l. 74 sqq. p. 167, 15 sqq.*): PS. AMBR. paenit. 18 pessime sedulitas medendi -atur, cum non continuo suppurata labes absciditur.

II *cum dativo i. q. palpum inferre* (*dat. testantur* DOSITH. gramm. VII 425, 2 CHAR. gramm. p. 383, 1 B. DIOM. gramm. I 313, 7 -o equo. *subi. sunt homines*): PLAVT. Amph. 507 (*versu non sano*) nimis hic *Iuppiter* scitust sycophanta ...; observatote quam blande mulieri *i. Alcmenae* -bitur (suppalpatur *Serv. Aen. 11, 725*). POLLIO Cic. fam. 10, 33, 2 *Lepido* scribenti ad me eius modi litteras ... -rer (palmarer *vel* palma rerum *trad.*) necesse erat. HOR. sat. 2, 1, 20 cui *Caesari* male si -ere, recalcitrat undique tutus (*sc. ut equus*. PORPH.: metaforicos: cui si adularis, offenditur. -ari [-ere *trad.*] proprie: manu mulcere. SCHOL.: assentari, et hic '-ere' quasi a verbo deponenti dixit, cum sit activum). CHIRON 385 (de podagra) cui *iumento* si -are (palpebre *trad.*) volueris, non patiatur doloris aliquid beneficio huius rationis.

III *cum acc. i. q. palpo tractare* (manu MANIL. [?]. SCHOL. Iuv. 6, 196 PRVD. perist. 11, 91 PAVL. NOL. epist. 18, 7. *al.; pro obi. est interrog. obliqua* AVG. conf. 10, 35, 54; *subi. sunt homines vel res* [*sc. p. 167, 15. 27 et saepius sub B*]; *discernitur a* tractare AVG. epist. 95, 4): **A** *corporaliter* (*huc traximus imagines perspicuas*):

1 *animalia* (*vel partem corporis, sc. blanda manu praeter* CHIRONEM, VEG.; *cf. imaginem* HOR. *sub II*): MANIL. 5, 702 manu vastos ... frenare leones et -are lupos, pantheris ludere captis. VLP. dig. 9, 1, 1, 7 si, cum equum permulsisset quis vel -tus esset, calce eum percusserit, erit actioni locus. TERT. pall. 3, 5 Mercurium ... -ti arietis mollitie delectatum. CHIRON 89 quem tumorem -tum intelliges carnem intus esse (VEG. mulom. 1, 63 recens t. hac ratione -atur: *eqs.* [curatur *ed. princ., quam vocem ad* 2, 60, 1 *coni. Ihm, Rhein. Mus. 46, 1891, 495; sed fortasse* -atur *vergit in notionem tractandi curationis causa, cf.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 9, 3 sicubi forte aegrum pecus, vel revisere oculo vel -ando curare [*gr.* ἐπισκέψασθαι *tantum*]). PRVD. perist. 11, 91 animalia ... non ... blandi ... manu -ta magistri. *al.*

2 *homines, deum* (*vel partem corporis; vi blande tractandi l. 84. p. 167, 18; cognoscendi vel quaerendi p. 167, 6 sqq.* [*acced. interrog. obliqua* gen. 27, 21]): IVV. 10, 206 *senum* iacet exiguus cum ramice nervus et quamvis tota -etur nocte, iacebit (SCHOL.: fricetur, praeputie-

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur. *item obscene*: Arnob. nat. 5, 9 *Iuppiter* -bat [pell- *vel* pall- *trad.*] res intimas *matris deorum*. Schol. Iuv. 6, 196 tamquam si manu -etur). Inscr. Année Epigr. 1941 n. 4 (*Ostiae, saec. II; inter titulos satiricos imaginibus septem sapientium adscriptos*) ut bene cacaret, ventrem -vit Solon (Hil. c. Const. 5 *hostis blandiens* non dorsa caedit, sed v. -at). Itala gen. 27, 12 (Lugd.) ne forte -et me *Iacob* pater meus *Isaac* (*gr.* ψηλαφήσῃ, *Vulg.* adtractaverit. *in eadem re*: 27, 21 [Lugd.] ut -em te, fili, si tu es filius meus Esau aut non [*Vulg.* tangam]. 27, 22 [*ibid.* = Vvlg.]. Hil. myst. 1, 25. *al.*). Iren. 3, 24, 2 (3, 38, 2 H.) nemo ... mensus est eum *deum* nec -vit (*gr.* ἐψηλάφησεν). Hil. trin. 3, 20 *dominus Thomae* -andi corporis et contrectandi vulneris obtulit facultatem (*in eadem re*: Hier. epist. 49, 21, 2 cum -andas manus ... monstraverit *Iesus* [108, 24, 1 *bis*]. Avg. in epist. Ioh. 1, 3. *et saepius*). Hier. in Abd. 12 l. 448 dogmata ... blandientia errori nostro et non curantia vulnus sed -antia (hom. Orig. in Ezech. 3, 3 si blandus inimicus -verit potius quam secaverit v. Avg. serm. 83, 7, 8 si v. -etur, homo perditur. Gild. Brit. 108 chron. III p. 83, 32 manu). Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 3 -anti et leviganti maxillam (*iuxta* levigare *ut*: hist. mon. 1 p. 399^C -are cervicem mollius collumque l.). *al.*

3 *res* (*praeter partes corporis; vergit in notionem -ando quaerendi l. 23 sqq. 38*): Itala iud. 16, 26 (Aug. loc. hept. 7, 64; *loq. Samson caecus*) -bo columnas, super quas domus confirmata est (*gr.* ψηλαφήσω, *Vulg.* tangam). Is. 59, 10 (Ps. Aug. serm. ed. Mai 80, 1, *sim.* Vvlg.) -bunt sicut caeci parietem (Ambr. virginit. 11, 61 *anima* adhuc p. domus suae -at, adhuc ostium quaerit. Greg. M. moral. 6, 38). I Ioh. 1, 1 (frg. Mur. 31) quae ... manus nostrae -verunt (*gr.* ὅ ... ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου, Rufin. Orig. in lev. 3, 7 m. n. -verunt de verbo vitae [*sc. praepos.* de *fortasse cum* -are *iungens, cf.* Orig. in num. 25, 3 in cant. 1 p. 103, 33]; *aliae vers.* scrutatae sunt, tractaverunt, temptaverunt, *Vulg.* contrectaverunt [temptaverunt *var. l.*]; *cf. supra l. 11 sqq.*). Ambrosiast. in Rom. 7, 6, 4 quod ... nec oculis cernitur aut manibus -atur. Vvlg. exod. 10, 21 tenebrae ... tam densae, ut -ari queant (*cf. Itala Monac.* palpabiles). Sirach 30, 1 (*add. cod. nonnulli*) non -et proximorum ostia (*gr. non resp.*). Pavl. Nol. epist. 18, 7 quasi ictus sui locum praecurrente gladium manu -ans *carnifex*. Avg. gen. ad litt. 11, 31 p. 364, 10 *Adam et Eva caeci in paradiso oberrantes* -antes ... fructus prohibitos. Romvl. fab. 43, 9 rec. gall. (*cod. F*) attingere vult *vulpes* escam nec valet -ari. Serm. Rev. Bénéd. 59, 1949 p. 200, 38 organum -are et citharam percutere, tibias inflare. *pro obi. est interrog. obliqua*: Avg. conf. 10, 35, 54 *non* dicimus: ... gusta quam splendeat, aut -a, quam fulgeat: videri enim dicuntur haec omnia.

B *incorporaliter* (*imagines magis perspicuas v. sub A*): **1** *homines* (aures *l. 63; vi maxime blandiendi, accedit vis decipiendi imprimis infra l. 64 sqq.*): **a** *indicatur qua re* (*per ironiam* Pap.): Pap. Corp. 250, 17 (*saec. II init.*) ne tib⟨i⟩ paream a spe amar⟨a⟩ parpa⟨tum⟩ vagari quasi fugitivom (*cf.* Pavl. Nol. *sub b*). Ivv. 1, 35 quem *delatorem* Massa timet, quem munere -at Carus. Cypr. laps. 14 qui peccantem blandimentis adulantibus -at, peccandi fomitem subministrat (*inde* Caes. Arel. serm. 148, 1 verbis adulantibus). Hier. adv. Rufin. 3, 6 subdola praedicatione -ari. Prvd. cath. 8, 8 maior exemplis famulos remisso dogmate -as, *Christe*. Avg. serm. 252, 6, 6 nec -amus eos vanis adulationibus. Sidon. epist. 7, 1, 2 rogationum -amur auxilio. *al.* **b** *non indicatur qua re*: Paneg. 3, 16, 2 nec ... blandiri populo, -are obvios et artes petitorias auderet exercere. Amm. 14, 11, 24 qui eum *Gallum* licet nocentem blandius -antes periuriis ad usque plagas perduxere letales. 28, 4, 9 -antes ... advenam *meretricem* deformitate magna blanditiarum ita extollunt ut *eqs.* (*an etiam de tactu corporali?*). Ambr. epist. 48, 2 scriptorem indecores sermones sui -ant (*antea*: delectant). 63, 87 quid vos -ant divitiae? Hier. epist. 140, 1, 2 plausu ... populari, qui solet inperitorum aures decipere atque -are. in Ezech. 39, 1 l. 1842 -bitur atque lactabitur (*cf. Vulg. Ezech. 39, 2* seducam). Pavl. Nol. epist. 17, 1 spe ... ea nos vel opinione -ante. Avg. serm. 46, 2, 3 sermo divinus neminem -ans. *al.* *? mediopassive*: Hier. in Ezech. 33, 23 l. 1419 qui theatralibus luduntur carminibus ... et ibi cum voluptate -antur (*postea*: se decipiant). *reflexive*: Avg. in epist. Ioh. 3, 6 ne vos -etis, ne vos aduletis, ne vos decipiatis, ne vos illudatis. in euang. Ioh. 6, 12 nec illi se -ent. 12, 13. 49, 8. in psalm. 85, 7 l. 17 atque seducat. *al.* Isid. sent. 2, 32, 3 satis delicate se -at, qui vult sine labore vitia superare.

2 *res* (*indicatur qua re* Avson., Prvd., Cassiod.; *vi potius mitigandi* Apvl., *potius obscurandi, velandi* Avson., Prvd., Caes. Arel.): Apvl. met. 5, 31, 3 *Ceres et Iuno* -are Veneris iram saevientem sic adortae: '*eqs.*' Avson. 419, 56 p. 367 P. eorum dubitationem ... condemnans, qui studium suum interpretationis errore -bant. Pacian. (?) sim. carn. p. 115, 7 *caecitas haereticorum* nolens de integro videre quod verum est, dum maluit ex decurtatione -are quod falsum est (*loquitur de verbis Rom. 8, 3 decurtatis; cf. palpationem caecorum sub I B 1*). Prvd. psych. 234 lenta ut solacia mollem desidiam pigro rerum meditamine -ent. Avg. epist. 95, 4 eloquia domini nonne -antur potius quam tractantur a nobis, dum ... quaerimus potius quid sentiendum sit, quam definitum aliquid fixumque sentimus? Cassian. conl. 16, 15 superbiae suae vitium -ant et nutriunt. Cassiod. var. 3, 47, 1 qui poenam debitam considerata moderatione -verit. Caes. Arel. reg. virg. 65 p. 119, 29 ne, dum unius neglegentia -atur et secundum regulam non corrigitur, aliae ... vitientur. *al.*

part. praes. m. pro subst.: Sen. dial. 5, 8, 7 Avg. mor. Manich. 2, 1, 1. *al.* *p. p. p. n. plur. pro subst.*: Ps. Avg. serm. ed. Mai 42, 1 habemus ... firmitatem -ta credentium. *gerund. n. plur. pro subst.*: Fvlg. myth. 2, 7 *visus* et -anda notat et degustata aspicit.

deriv.: palpabilis, palpabilitas, palpabunda, palpamen, palpamentum, palpatio, palpator, palpatus (-ūs). *cf.* palpo (-ōnis) *nec non nomen iocose fictum* Palponides (*Plaut. Persa 704 cod. A, alii aliter, v. vol. V 2, 1597, 41 et Woytek, 1982, ad l.*).

compos.: com-, ex-, prae-, re-, suppalpo(r).

2. palpo, -ōnis (-inis *l. 21*) *m.* *vox a grammaticis (et in glossis) allata ex abl. vocis q. c.* palpus *per falsam interpretationem orta esse videtur, fortasse ex* Non. p. 163, 10 (*unde* Gloss. V 646, 38) -o quasi a palpando (*affert Plaut. Merc. 153* -o percutit, *ubi Plaut.* percutis, *qui tamen abl. intellexisse potest*); *vix huc Pers. 5, 176, v. sub* palpus.

testimonia: Don. gramm. IV 374, 13 *nomina* alia verbis similia, ut comedo, -o (Cledon. gramm. V 37, 22 sic et ... hic -o, huius -onis. Consent. gramm. V 341, 2 Gramm. suppl. 76, 7. 12 -o, -inis). Explan. in Don. gramm. IV 538, 18 comedo, -o: sic vocitati sunt quidam. Prisc. gramm. II 121, 18 in o masculina ... derivativa, ut ... a palpando -o (Evtych. gramm. V 454, 23). Evtych. gramm. V 459, 34 palpo ... et indago ... verba habent adhaerentia sibi nomina ... -o, indago *eqs.* Gloss. V 509, 11 -em: adolatorem (574, 56). 607, 62 -es: qui ducunt caecos (*ex Osbernio, cf. Loewe, Prodromus 51*).

palpor *v.* 1. palpo.

palpus, -ī *m.* (*an* palpum, -ī *n.? exstat abl.* -o *praeter* Plavt. Pseud. 945). [*eiusdem stirpis videtur ac* palpebra, *q. v. Sch.*]

i. q. palma blande contrectans, palpans (*vergit in sensum translatum blanditiarum*): Plavt. Amph. 526 (*cf. 507* palpabitur) timidam *Alcmenam* -o percutit *Iuppiter* (Merc. 152 [*servus domino*] -o percutis [percutit *Non., v. l. 16; cf. 169* palpatur; nullust ... blandior]). Pseud. 945 (*loquitur Simia sycophanta*) mihi optrudere non potes -um (pulpam *Corbett, Eranos 59, 1961, 86 sqq.*). Pers. 5, 176 ius habet ille sui, -o quem ducit hiantem cretata ambitio (*sic distinxit Bücheler, Rhein. Mus. 42, 1887, 472*; ille ... palpo *intellegebant ed. priores. cf.* Itin. Alex. 41 arcere hominem *Alexandrum* et deducere -o temptabat *Callisthenes*).

cf. palpo(r). *Adkin.*

palteum *in* Gloss. *pro* balteum.

palūda *v.* 1. paludus.

palūdāmentum, -ī *n.* [*sensus artius cohaeret cum* paludatus; *sed de origine nihil constat nec liquet, qua ratione hae duae voces cum* 1. paludus (paluda?), *cuius notio parum intellegitur, iungi possint. Sch.*] *de origine*: Varro ling. 7, 37 propter quod conspiciuntur, qui ea habent, ac fiunt palam, -a dicta (*sim.* Isid. orig. 19, 24, 9 -um ... dictum aliquibus videtur, quod eo indutus palam faceret imperator bellum futurum). Gell. 7, 12, 3 (*negat compositum esse*). Not. Tir. 114, 38. *de notione*: Varro ling. 7, 37 paluda a -is; haec insignia atque ornamenta militaria (Fest. p. 253 omnia ... m. o. -a dici. *cf.* Gloss.^L V Abba pa 7 -a: ornamenta militum. *v. et l. 61*). Non. p. 538, 32 -um vestis, quae nunc clamis dicitur (*inde* Gloss.^L III Abol. pa 34). Isid. orig. 19, 24, 9 -um erat insigne pallium imperatorum cocco purpuraque et auro distinctum (*affert* Sall. *p. 169, 6*) ...; erat ... pallium bellicum. Gloss. -um: φοινικίς. χλαμύδα τὸ μαντίον. vestimentum militare. vestimentum belli ut toga pacis (*v. p. 169, 8*). genus vestimenti bellici, id est haecilae (*anglosax.*). Gloss.^L I Ansil. pa 228 insigne ducum et imperatorum e cocco aut purpora. V Abba pa 6 (*cf.* Aa p 64) ornamentum militiae; id est vestis superior sicut toga aut clamis, pessum seu mantum; unde hi, qui in provincia⟨m⟩ proficiscuntur, paludati vocantur. Aa pa 41 ducatoris (*cf.* Gloss. V 509, 13 ducator; *vix per metonymiam*). Lyd. mag. 2, 4 παλουδαμέντοις· αἱ δέ εἰσι δίπλακες ἀπὸ κόκκου κτλ. *legitur inde a* Varrone (*in prosa tantum oratione; non apud* Cic., *qui, quamquam adi.* paludatus *ei non alienum est, voce q. e.* sagum *uti solet, fere in Phil.*).

i. q. sagum militare, maxime illud insigne ducis exercitus (*Romanorum fere; ex Etruria ortum testatur* Flor. epit. 1, 5, 6; *sensus, quem exhibent interpretes veteres l. 51 sqq., apud auctores nusquam manifestus invenitur; vix de homine l. 64*): **1** *quorumlibet* (*fere militum*): Sall. hist. frg. 3, 106 -a ostentari (*Kritz*, ostari *sim. trad.*; *contextu parum dilucido*). Liv. 1, 26, 2 cognito ... -o sponsi (*sc. inter spolia, quae Horatii de Curiatiis tulerant; eadem narrantur* Vir. ill. 4, 8). Amm. 14, 11, 20 ablatis regiis indumentis Caesarem *Constantium* tunica texit et -o communi. Hier. epist. 79, 2, 4 nihil nocuit militanti -um et balteus et apparitorum catervae (*de centurione religioso sec. act. 10, 1 sq.*). 145, 1 quis ... non diligat eum, qui sub -o et habitu militari agat opera prophetarum ...? *inde de veste nobili* (*cf. p. 169, 5; fortasse per lusum verborum cum* palliolo, *v. l. 56 et Loyen ad l.*): Sidon. epist. 4, 9, 3 novo genere vivendi monachum complet non sub palliolo, sed sub -o *vir illustris inter vitam cultiorem sacrarum script. studiosus*.

[*Hodges*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *imperatorum* (*inde etiam lictoris, v. sub c; de colore v. c. g.* VAL. MAX. 1, 6, 11. 1, 8, 8 PLIN. nat. 22, 3; *cf.* PS. AVG. serm. Migne suppl. 1, 295 non nobis textile -um aut vario stamine picta vestis pendet ex humeris. VICTRIC. 26 si quis saecularium principum nostram nunc viseret civitatem, . . . -i flammas ac Tyrium myricem miraretur): **a** *ducis exercitus*: SALL. hist. frg. 1, 87 togam -o mutavit (*cf.* PLIN. paneg. 56, 4 -o mutare praetextam. ISID. orig. 19, 24, 4 toga . . . Romani in pace utebantur, belli autem tempore -is). LIV. 9, 5, 13 a consulibus abire lictores iussi -aque detracta *victis.* 25, 16, 21 -o circa laevum bracchium intorto . . . in hostis impetum fecit *Gracchus.* VAL. MAX. 1, 6, 11 pullum ei *Crasso* traditum est -um, cum in proelium exeuntibus album aut purpureum dari solet. 1, 8, 8 *Cassius Caesarem mortuum* vidit humano habitu augustiorem, purpureo -o amictum . . . in se impetum facientem. 5, 1, 11 quo . . . honoratius cremaretur, inici ei *Bruto* suum -um iussit *Antonius.* PLIN. nat. 22, 3 coccum imperatoriis dicatum -is. SVET. Iul. 64 nando . . . evasit ad proximam navem . . . -um mordicus trahens, ne spolio poteretur hostis. Aug. 10, 4 *Octavianum* sine -o equoque . . . apparuisse *post fugam.* FLOR. epit. 2, 13, 59 relicto *a Caesare* . . . -o. APVL. apol. 22, 7 hoc Diogeni et Antistheni pera et baculum, quod regibus diadema, quod imperatoribus -um *eqs.* (*vix ad b*). OROS. hist. 6, 18, 32 Lepidus . . . deposito -o assumptaque veste pulla supplex Caesari factus *eqs.* *transfertur ad habitum graecum* (*de Dioscoris in pugna visis v. Pease ad Cic. nat. deor. 2, 6*): IVST. 20, 3, 8 duo iuvenes diverso a ceteris armorum habitu, eximia magnitudine et albis equis et coccineis -is (chlamydibus -is *var. l.*, -is *del. Rühl ut gloss.*) pugnare visi sunt. **b** *principis* (*eius uxoris* PLIN., *filii* TAC. hist.): PLIN. nat. 33, 63 Agrippinam Claudi principis . . . indutam -o aureo textili sine alia materia (*sed cf.* TAC. ann. 12, 56, 3 ipse *Claudius* insigni -o neque procul Agrippina chlamyde aurata praesidere). TAC. hist. 2, 59, 3 *filium Vitellii infantem* -o opertum. PS. AVR. VICT. epit. 3, 9 phalerato equo insignisque aenea corona, quasi triumphans indutus aureo -o, curru biiugo decucurrit *Caligula.* AMM. 21, 5, 12 *supplicem* imperator *Iulianus* -o protexit. 23, 3, 2 *Iulianum* -um purpureum propinquo suo tradidisse Procopio. 26, 6, 15 *Procopius* nusquam reperto -o tunica auro distincta, ut regius minister, indutus. **c** *lictoris* (*de lictoribus paludatis cf. p. 170, 1*): HIER. epist. 1, 7, 3 furens et anhelus lictor, -o in cervicem retorto, dum totas expedit vires, fibulam, quae chlamydis mordebat oras, in humum excussit.

cf. paludatus *et* 1. paludus.

palūdātus, -a, -um. [*v. sub* paludamentum. *Sch.*] *de origine et formatione*: PRISC. gramm. II 441, 25 a paludamento -us. 562, 15 (*nomen, non participium esse contendit*). NOT. Tir. 114, 37. *de notione*: VARRO ling. 7, 37 ad bellum cum exit imperator ac lictores (*cf. p. 170, 1*) mutarunt vestem et signa incinuerunt, -us dicitur proficisci. FEST. p. 253 -i in libris auguralibus significat, ut ait Veranius, armati, ornati. GLOSS. -us: clamidatus (*ad* IVV. 6, 400 *v. sub IB1*). mantuatus. -i: blavati (clavati *suspicatur Heraeus*). -is: mantuatis. *legitur in sermone augurali (v.* FEST. *supra et* SCHOL. Verg. *infra) et inde a* LVCIL.

i. q. paludamento indutus (*de Romanis praeter* AMPEL.):
I *de hominibus*: **A** *de variis militibus* (*et usu inde derivato*): SCHOL. Verg. Veron. Aen. 10, 241 (*verba auspicantis e Sabidio citantur*) equites et pedites nomenque Lati⟨num, contuberna⟩les, cincti, armati, -i. LVCIL. 393 pone -us stabat rorarius velox (veles *Lachmann; sunt qui* -us *in* -um *vel* -os *mutent, ut potius trahatur ad p. 170, 16*).

transfertur ad virgines Salias: FEST. p. 329 Salias virgines Cincius ait esse conducticias, quae ad Salios adhibeantur, cum apicibus -as; quas Aelius Stilo scribsit sacrificium facere in Regia cum pontifice -as cum apicibus in modum Saliorum.

B *de imperatoribus* (*eorumque lictoribus*): **1** *vario usu*: VARRO ling. 7, 37 *v. supra l. 45.* LIV. 2, 49, 3 consul -us egrediens in vestibulo gentem omnem suam instructo agmine videt. IVV. 6, 400 cum . . . -is ducibus (SCHOL.: euntibus ad militiam, chlamydatis scilicet). AMPEL. 16,5 Pseudophilippus in arce regni -us ius dicit.

2 *in libera re publica, de magistratu vel promagistratu ex urbe in provinciam proficiscente* (*lictoribus eius p. 170, 1, cf. l. 46; usus fere technicus voci q.e.* paludamentum *insolitus praeter p. 168, 63*): **a** *in iunctura* -um exire: CIC. Verr. II 5, 34 cum -us exisset votaque pro imperio suo . . . nuncupasset. Sest. 71 malis ominibus atque exsecrationibus. CAEL. Cic. fam. 8, 10, 2 (*verba senatus consulti*). CASS. Cic. fam. 15, 19, 2 Pansam nostrum . . . -um ex urbe exisse. CAES. civ. 1, 6, 6 votis nuncupatis (LIV. 41, 10, 11). FAST. cos. Capitol. a. 44 a. Chr. (Inscr. Ital. XIII 1 p. 59). LIV. 40, 26, 6. **b** *in iunctura* -um proficisci: CIC. prov. 37 proficisceтur -us? Pis. 31 in provincias (LIV. 41, 5, 8). Phil. 5, 24 neque sacrificiis sollemnibus factis neque votis nuncupatis non profectus est, sed profugit -us (LIV. 42, 49, 1. *cf. p. 170, 16*). Att. 4, 13, 2 Crassum . . . aiunt profectum -um. fam. 15, 17, 3. LIV. 37, 4, 2 omnibus . . . paratis. 42, 27, 8 praetor. **c** *alia*: CIC. Phil. 13, 19 egressus est non viis, sed tramitibus -us (LIV. 36, 3, 14. VAL. MAX. 5, 6, 3 portam). fam. 13, 6, 1 cum te *proconsulem* prosequerer -um. epist. frg. IV 25 W. Antonius demens ante lucem -us. LIV. 21, 63, 9 ne . . . -us . . . cum lictoribus in provinciam iret. 31, 14, 1 -is lictoribus profectus ab urbe (41, 10, 5 non -is [pabul- *trad., corr. ed. pr.*] l. *eqs.* 41, 10, 7. 13. 45, 39, 11 consul proficiscens praetorve -is l. in provinciam). 41, 17, 6 *loco lacunoso.* MACR. Sat. 1, 6, 2 nullis hodie officiis publicis occupari fas esset; togatus certe vel trabeatus -usve seu praetextatus hac die videtur nullus.

3 *sub principatu, de principe*: TAC. hist. 2, 89, 1 *Vitellius Romam ingressurus* -us accinctusque (*postea*: sumpta praetexta; *eadem paulo aliter refert* SVET. Vit. 11, 1 urbem . . . introiit -us ferroque succinctus *eqs.*). SVET. Claud. 21, 6 praesedit . . . -us (*cf. p. 169, 34*). Galba 11 deposita legati suscepit Caesaris appellationem, iterque ingressus est -us. CAPITOL. Aur. 14, 1 profecti . . . sunt -i ambo imperatores.

II *transfertur ad aulam* (*sc. principis*): CLAVD. 28, 596 ducibus circumstipata togatis iure -ae iam curia militat aulae.

masc. pro subst. (*cf. p. 169, 57*): CIC. Phil. 3, 24 iter -i (*sc. Antonii proconsulis; de eadem re v. p. 169, 78*). SEN. epist. 95, 31 quae clam commissa capite luerentur (luerent, tum *codd.*), quia -i fecere, laudamus. SIDON. epist. 5, 7, 3 invident tunicatis otia, stipendia -is.

cf. paludamentum *et* 1. paludus.

palūdēnsis, -e. *a* 2. palus. *i. q. paluster*: INSCR. Année Epigr. 1934 n. 40, 10 (*aet. Commodi, Thamugadi*) opus aquae -is conquirendae concludendaeq(ue) inchoari fieriq(ue) curavit. *cf. Onom.*

palūdester, -stris, -stre. *a* 2. palus, *iuxta* paluster (*v. Mørland, Die lat. Oribasiusübers. 1932, 128*). padulestr- GLOSS. med. ed. Heiberg p. 80, 18, *cf.* padulustr- HIPPOCR. aer. 1 (palustr- *var. l.; sc. per confusionem inter* -r *et* paluster). *nom. sing. fem.* -ia *per heteroclisin* HIPPOCR. aer. 18 (-is *corr. Kühlewein*). GLOSS.L I Ansil. PA 237 palustri: -i (*similiter per corr.* PL 212). *inde ab* HIPPOCR. aer.

i. q. paluster: **1** *de rebus*: **a** *de aquis sim.*: HIPPOCR. aer. 1 utrum -bus (padulustr- *cum var. l.* palustr-) utantur *aquis* an *eqs.* ([*gr.* ἑλώδεσι]. 7 stagnosae et -es [*gr.* λιμναῖαι]. 8 [*gr. item*]. 10 -bus et stagnosis [*gr.* ἑλείοισι]. 24 loco stabiles . . . et -es [*gr.* ἑλώδεα]. PHILAGR. med. 4 p. 175, 21. ORIBAS. eup. 1, 14, 12 [*gr.* ἰλυώδη]). CAEL. AVR. salut. praec. 39 lavacra . . . fontana vel imbrilia, fluminalia vel -ia (*sic cod. Aug.*, palustr- *cod. Lond.*). CASSIOD. var. 2, 32, 2 mare. 2, 32, 4 quantum spatii restagnatis incursibus -is illuvies occupavit. **b** *de locis sim.*: HIPPOCR. aer. 15 regio (*gr.* ἑλώδης. 24 *gr.* λειμακώδεα). 18 desertio . . . campestria et -ia (*gr.* λειμακώδεα). ORIBAS. syn. 4, 1, 1 Aa humidis aut -bus locis ([*cf. gr.* τέλμασιν, *La* paludibus]. 6, 24, 3 Ab *gr.* ἑλώδους. 7, 13, 6 Aa aquis et -bus l. [*gr.* ἑλείων, *cf. La* paludibus]. GLOSS. med. ed. Heiberg p. 80, 18). *n. plur. pro subst.*: HIPPOCR. aer. 13 naturae montibus similes . . ., aliae vero stagnosis et -bus (*gr.* ἑλώδεσιν). *addas fortasse* HIPPOCR. aer. 15 (*syntaxi turbata*) victus . . . sunt hominibus -bus (*cf. gr.* ἐν τοῖς ἕλεσιν. est h. -is *emendat Kühlewein*).

2 *de animalibus*: PHILVM. med. 3 p. 142, 3 de avibus . . . ca*danda sunt*, quae non sunt saginata, praeter -ia (-es *var. l.*). PHILAGR. med. 3 p. 171, 17 pisces pelagici et -es (4 p. 175, 21 p. -es omnes et pelagicos. RVF. podagr. 10).

3 dea -is: GLOSS.L V Aa T 438 Tritonia: dea -is dicitur (*cf. Serv. auct. Aen. 2, 171* a Tritonide palude Africae, iuxta quam nata dicitur).

palūdētum, -ī *n.* *a* 2. palus. GLOSS. II 588, 63 -um: paluster locus. *i. q. regio palustris*: SCHOL. Hor. epod. 5, 58 quod subustione -a illic siccata sint, Subura dicitur.

palūdicola, -ae *c.* *a* 2. palus *et* colere, *cf.* limicola. *i. q. paludum incola* (*de civitate l. 63*): CARM. de mens. 2, 6 -am prendere . . . avem. SIDON. epist. 4, 1, 4 ad -as Sygambros. 7, 17, 2 vers. 19 rura -ae . . . populosa Ravennae (*cf. Sil. 8, 601 sub* paludosus).

[palūdifer *ex* ANTH. 762, 42 *affertur vol. II 2260, 18; sed est medii aevi.*]

palūdigenus, -a, -um. *a* 2. palus *et* gignere, *cf.* amni-, limigenus (*Auson.*); *inter exempla vocum per* -gena *formatarum affert André, Rev. Phil. 47, 1973, 12 coll. gr.* ἑλειογενής, *ignorans* EPIGR. Bob. (*neutr.*). *i. q. in palude genitus*: EPIGR. Bob. 48, 3 -is perlucida Virgo (*aqua*) fluentis (*cf. Frontin. aq. 10, 5* concipitur Virgo . . . palustribus locis). ANTH. 94, 1 ('de cereo') lenta -am vestivit cera papyrum.

palūdivagus, -a, -um. *a* 2. palus *et* vagari. *i. qui per paludes vagatur*: AVIEN. orb. terr. 312 Italidum vi maesta -os Germania flevit alumnos.

palūdo, (-inis) *f.* [*si genuinum, a* 2. palus, *cf.* incudo, -inis *iuxta* incus. *Sch.*] GLOSS. II 295, 39 ἕλος: hic palus, haec -o. 498, 57 -o: ἕλος. 589, 7 -o: palus.

palūdōsus, -a, -um. *a* 2. palus. [*fort. val.* păduros '*silvosus*'; *tusc.* paduloso; *francog. med.* palueux; *prov. vet.* paludos. *cf. M.-L. 6179. Wartburg VII 531. St.*] *i. q. paludibus abundans, paluster*: **1** *de incolis*: PROP. 4, 6, 77 ille *poeta* -os memoret servire Sygambros. **2** *de terra, regione sim.*: OV. met. 15, 268 e . . . -a *humo* siccis humus aret harenis. SIL. 8, 601 *qui* lenta

[*Hodges*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ae proscindunt stagna Ravennae. STAT. silv. 3, 2, 108 -i fecunda licentia Nili.

? **1. palūdus,** -a, -um. [*v. sub* paludamentum. *Sch.*] *i. q.* *paludatus* (*nisi subst.* [*nom. propr.?*] paluda, *incertae notionis et originis; epitheton Discordiae; de variis interpretationibus v. e. g. Tiffou, Rev. Ét. Lat. 45, 1967, 242 sqq. et Oostenbroek, Eris-Discordia, 1977, 80 sqq.*): ENN. ann. 521 corpore tartarino prognata -a virago (*sic affert* VARRO ling. 7, 37 *explicans* -a a paludamentis; palude *exhibet Prob. Verg. ecl. 6, 31 assentientibus nonnullis recentioribus*).

? **2. palūdus,** -a, -um. *a* 2. palus. *i. q. paluster*: PS. APVL. herb. 59 l. 21 *herba confirma* nascitur locis -is (*vix gen. vocis q. e.* 2. palus; *potius per corruptelam, e. g. pro* paludosis).

pālum, -i *n. v.* 1. palus.

palumba *v.* palumbes.

palumbācius, -a, -um. *a* palumbus, *sc. more vulgari pro* -aceus. *i. q. similis palumbi, sc. eius colore praeditus*: GROM. p. 351, 24 L. (*l. 22* colores terminorum orientalium) alii marmorei *termini* virides, alii -i, alii prasini.

palumbāris, -e. *a* palumbus. *i. q. ad palumbes pertinens*: *in nomine herbae*: PS. DIOSC. Vind. 4, 59 p. 213, 10 περιστερεὼν (*-στεριον in rec. orig.*) ὀρθός ... οἱ δὲ ἔρβα παλουμβάρις (*quae* columbina *vocatur Ps. Apul. herb. 66 l. 8; cf. Plin. nat. 25, 126* peristereos ... columbis admodum familiaris, unde et nomen. *cf. p. 174, 19*). *?m. vel f. pro subst. de ipso palumbe vel de columba* (*v. André, Les noms d'oiseaux, 1967, 116*): ORIBAS. syn. 4, 1, 7 La p. 3 (*de cibis extenuantibus*) -is per turres commorantes meliores sunt de domesticis (*gr.* τῶν περιστερῶν αἱ ἐκ τῶν πύργων, *quod rectius vertit Aa* columbi de turribus; *sed fortasse ex antecedentibus subintellegas* aves, *ita ut* -is *ad* turres *spectet, cum interpres iam antea a graeco longius abscedere videatur*).

[**palumbārius** *ex glossa recenti affert e. g. Forcellini s. v.*]

*****palumbēs** (palumbis), -is *m., f.,* *****palumbus,** -ī *m.,* palumba, -ae *f.* [*de ratione declinationum parum liquet; formatio partis terminantis confertur cum* columba, *pars radicem servans cum gr.* πέλεια *et pruss. vet.* poalis, *quae eiusdem fere notionis sunt. Sch.*] *de origine*: ISID. orig. 12, 7, 62 (*interpol. ad p. 173, 20; om. codd. BCK*) -es eo quod sint farsae, a pabulo. NOT. Tir. 111, 39 -es (*antecedit* columba). *legitur inde a* PLAVTO (*v. sub IIB1*), CATONE, LVCILIO (*v. sub IIA2*). [*a formis* -us, -a *val.* porumb; *it.* palombo, -a; *sard. centr.* palumbu, -a; *var. dial. francog.; prov. vet.* paloma *et var. prov., vasc.; cat.* paloma; *hisp.* palomo, -a; *port.* pombo. *cf. M.-L. 6181. Battisti-Alessio IV 2736. Wagner II 209. Wartburg VII 523sq. Corominas III 627sq. Machado² III 1849. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* columba FIRM. math. 8, 14, 3 (*falsa var. l.* HOR. carm. 1, 2, 10 CELS. 6, 6, 39ᴮ PERS. 3, 16. *al.*); *vix recte trad.* VARRO rust. 3, 9, 1 (*v. Keil ad l.*); *de CE 50 lectionis et explicationis ambiguae v. vol. VII 2, 1807, 81sqq. et Tjäder, Gnomon 45, 1973, 453.*]

I *de formis et genere*: **A** *doctrinae gramm.*: QVINT. inst. 1, 6, 2 (*vox* -es *fem. genere usurpata* VERG. ecl. 3, 69 *exemplum est auctoritatis, qua* summorum in eloquentia virorum iudicium pro ratione *est; cf.* PRISC. *infra*). NON. p. 219, 3 -es (*ed. princ.;* -i *codd.; an restituas* -is?) feminino Vergilius (*affert* ecl. 1, 57); masculino Lucilius (453. *addit* PLAVT. Bacch. 51 POMPON. Atell. 41. *sim.* CHAR. gramm. p. 136, 10 B., *qui pergit* Varro autem in Scauro '-i' dicit, quod consuetudo quoque usurpavit). PROB. app. gramm. IV 198, 15 -es, non ⌊-us⌋ (*trad. in serie verborum in is exeuntium; tamen vix restituas* -is, *v. Foerster, Wien. Stud. 14, 1892, 293*). CHAR. gramm. p. 177, 21 B. (*e Romano*) -es a quo nominativo veniat quaeri solet. p. 452, 28 (quae apud Latinos masculina, apud Graecos feminina sunt) -us φάσσα (*inde* GLOSS.). SERV. ecl. 1, 57 (*sim.* PHILARG. rec. I *ad l.*) -es ... non dicuntur latine (*immo* -i), sed multorum auctoritas latinum facit (*affert* CIC. carm. frg. 3). MARTYR. gramm. VII 191, 8 (*utrum 'vus' an 'bus' scribendum*) -us promiscue, licet Vergilius feminino genere extulit (*affert* ecl. 1, 57 -es, *pro quo* -ae *posuit* CASSIOD. *ibid.*). PRISC. gramm. II 169, 16 (*exemplis e Capro et Probo sumptis monstrat veteres* confudisse genera nulla significationis differentia ..., sed sola auctoritate *coactos*) hic et haec -es. DVB. NOM. gramm. V 586, 20 -is generis feminini (*affert* VERG. ecl. 3, 69). GRAMM. suppl. 116, 30 feminina...: caedes, strages, ... -es.

B *usus auctorum*: **1** *enumerantur formae declinationis*: **a** *tertiae* (*infra non indicavimus medicos a* PLIN. nat. *pendentes, qui passim substituerunt formas decl. secundae; contra* PLIN. *p. 172, 7sq.*): *α nom. sing.*: -es: CIC. carm. frg. 3 (*si vere sing., v. sub IIA1*). ISID. orig. 12, 7, 62 (*rec. orig.; plur.* -es *in codd. interpol.*). GLOSS. II 470, 23 φάσσα: -us, -es. V 382, 56 GLOSS.ᴸ Corp. P 136 NOT. Tir. 111, 39. *adde* PROB. app., PRISC., GRAMM. suppl. *sub A et cf. falsam var. l.* PLIN. nat. 1, 10, 35 *et* 10, 158. -is: PLIN. nat. 1, 10, 35 (*codd. potiores;* -es *d,* -us *T*). 10, 158 (*bis; priore loco cum var. l.* -es, -us). 30, 60 (-us *dett.*). 30, 144 (*R;* -us *cett., sed antecedit abl.* -e). GLOSS.ᴸ II Philox. PA 49 (-es *sec.* VERG. *suspicatur ed.*). *adde* DVB. NOM. *sub A et cf.* NON. *ibid.*, PLIN. nat. 30, 61 *sub b.* *β casus ceteri*: PLAVT. Bacch. 51 -em (Poen. 676 POMPON. Atell. 41 PLIN. nat. 10, 106. 18, 267 [-um *var. l.*]. SCHOL. Hor. carm. 4, 12, 6). LVCIL. 453 -es (*Non. p. 219, 6;* -os *perperam codd. Char. gramm. p. 136, 15 B. contra contextum. item nom. vel acc. plur.*: VERG. ecl. 1, 57. 3, 69. HOR. sat. 2, 8, 91 [*sed* -is *edidit e. g. Klingner sine nota in app.*]. carm. 3, 4, 12 CALP. ecl. 3, 76 PLIN. nat. 8, 101. 10, 72. 106. 11, 200 NEMES. ecl. 2, 67. SPART. Geta 5, 5 [*sed cf. l. 19*]. ARNOB. nat. 4, 24 p. 229, 12 M. *al.*). PLIN. nat. 1, 29, 39 p. 99, 10 M. -e (1, 30, 8–53 p. 102, 36 M. 30, 144 [-o *d*]). 10, 26 -ium (10, 78. 18, 267 [-bum *E*]. 29, 126 [*sed* CELS. *p. 173, 52* -i]. 30, 67 [*bis*]). 16, 247 -is (*gen. ut* 30, 58. 94).

b *secundae* (*vix huc* LVCIL. 453, *v. sub aβ; cf. falsas var. l.* -is *pro* columbis HOR. carm. 1, 2, 10, -o *pro* columbo PERS. 3, 16): CATO agr. 90 -um. agr. capp. 99 VARRO frg. (81 F.) Char. gramm. p. 136, 16 B. rust. 3, 9, 1 (*sed recte delevisse vid. Keil*). 3, 9, 21 CELS. 2, 30, 2. 5, 5, 1. 5, 8 (-ae *J*). 6, 6, 39ᴬᴮ. COLVM. 8, 8, 1 (-es *recc. pauci*). 8, 9, 2. 11 capp. 8 -is (*vix ad c*). SCRIB. LARG. 16 (*bis*). PETRON. 70, 2. PLIN. nat. 10, 147 -i (*codd. et edd., fortasse parum considerate, cum formae tertiae decl. apud eum tradantur fere vicies; cf.* 30, 61 -us *codd., Saint-Denis,* -is *Mayhoff*). MART. 2, 37, 6. 3, 58, 19. 13, 67 tit. *et* 1. PORPH. Hor. carm. 1, 2, 9 SER. SAMM. 599 EDICT. imp. Diocl. 4, 28 L. LAMPR. Diad. 4, 6. Alex. 41, 7 (*sed cf. l. 5*). FIRM. math. 8, 14, 3. PLIN. med. 2, 18, 4 -orum (*inde* MARCELL. med. 26, 12 -i, *sed* PLIN. nat. 30, 67 -ium). *et saepius.*

c *primae* (*vix huc spectat l. 13 nec* IVVENC. 1, 196 -as [*C et edd. rec.,* -es *fere cett.; scribam potius sec. 1, 188* columbas *errasse putaverimus quam poetam formam vocis Vergilianam neglexisse*]. *cf. falsam var. l.* -ae *l. 13. p. 171, 65 et* CELS. 6, 39ᴮ *pro* columbae): PELAGON. 123 -am (*v. sub IIA2d; gen. masc.* -i *exhibet* 132). ANON. med. ed. Piechotta 170 -a. INSCR. christ. Ferrua 9762. Diehl 1561A DIFF. ed. Beck p. 46, 33 GLOSS. III 257, 60. 435, 42 V 318, 44 GLOSS.ᴸ Corp. P 103.

2 *illustratur genus*: **a** *accedunt adi., part., pron.*: *α masc.*: *ad formas decl. tertiae*: PLAVT. Bacch. 51 unum (POMPON. Atell. 41). Poen. 676 illum (*nisi intellegas 'hominem'*). LVCIL. 453 macros. PLIN. nat. 30, 60 ferus (30, 67. *cf. l. 38*). 30, 144 ter circumlato ... -e (circumlata *vel* -data *trad., sed cf. ibid.* emissus). GLOSS.ᴸ I Ansil. PA 234 -es, qui. *ad formas decl. secundae*: CATO agr. 90 ubi prensus erit. CELS. 2, 30, 2 decoctus. COLVM. 8, 8, 1 -os columbosque ... pinguissimos facere. SCRIB. LARG. 16 masculi. *ibid.* ferorum (PLIN. nat. 30, 61 [*nisi* -is *restituendum*]. SER. SAMM. 599 PLIN. med. 2, 6, 4. 2, 8, 5. 2, 18, 6 MARCELL. med. 27, 60). MART. 13, 67, 1 torquati. LAMPR. Diad. 4, 6 regium parvulum. *al.* *β fem.* (*vix huc* HOR. carm. 3, 4, 12 *sub IIA1*): VERG. ecl. 1, 57 raucae ... -es. 3, 69 aeriae ... -es. PLIN. nat. 10, 106 -es ... aliquas. *ibid.* (*e Nigidio*) nominata⟨m⟩ -em. NEMES. ecl. 2, 67 geminas ... -es (geminos ... -os *codd. interpol. pauci*). SERV. Aen. 1, 474 -es ..., quas. AGROEC. gramm. VII 118, 17 ferae. GLOSS. V 128, 36 -es, quae. **b** *apponuntur subst.*: PLIN. nat. 10, 158 -is ... femina ..., mas. **c** -is *vel* -us *significat feminam*: PLIN. nat. *p. 173, 3sq.* INSCR. christ. *p. 173, 77sqq.* (*ibid. bis* -a *de femina*).

II *de notione*: *significatur avis generis columbini* (*sc. maxime 'columba -es' L. vel etiam 'columba oenas' L., sed genus fere domesticum intellegendum videtur p. 173, 3; ad rem v. Steier, RE IVA 2484, 22sqq. et 2486, 34sqq.*); *distinguuntur* columba *et* turtur *passim, variat cum* columba *p. 173, 12; determinatur species adiectivis* ferus *l. 33. 38. 45,* regius *infra l. 81; gr. respondere scias* φάττα (φάσσα), *nisi alia adnotavimus.* *testimonia notionis*: SERV. ecl. 1, 57 -es columbae, quas vulgus ⌊tetas⌋ vocat (⌊ ⌋tecas, stecos *var. ll.;* t(h)itos *loco interpol.* ISID. orig. 12, 7, 62). Aen. 5, 213 *columbae agrestes* -es vocantur (SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 3, 4, 12). CASS. FEL. 48 p. 122, 21 -us, quem Graeci fassan appellant (GLOSS. φάσσα [*distinguitur saepe* columba: περιστερά]). AGROEC. gramm. VII 118, 17 'columbae' quae mansuefieri possunt ..., '-es' ferae saxis silvisque inhabitantes (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 46, 33 inter columbas [-bos *trad.*] et -as [-os *trad.*]: columbae sunt, quae mansuefieri possunt, -ae sunt silvestres). GLOSS. -es: cuscotae (*vel* cuscutan; *anglosax.*). -us: colu⟨m⟩bus maior. -es: quae (*vel* qui) in arboribus degunt (*affertur* VERG. ecl. 1, 57 PLAVT. Bacch. 51). V 318, 44 -a: columba silvestris grandis (*inde* GLOSS.ᴸ Corp. P 103 -a: columba).

A *propric*: **1** *in universum* (*fere de habitu sim.*): CIC. carm. frg. 3 iam mare Tyrrhenum longe penitusque -es ⌊reliquit⌋ (*fortasse corruptum; de -bus migrantibus cf. l. 84*). VARRO frg. (81 F.) Char. gramm. p. 136, 16 B. (*sine contextu*). VERG. ecl. 1, 57 nec ... raucae, tua cura, -es, nec gemere ... cessabit turtur (*cf.* PLIN. nat. 10, 106 *-ium* cantus ... conficitur ... in clausula gemitu. 18, 267 *v. infra.* SPART. Geta 5, 5 minurriunt. CASSIOD. var. 8, 31, 2 murmurantes. GLOSS. I p. 92 paucitare [*i.* rauc-]. *v. et p. 173, 29*). 3, 69 parta meae Veneri sunt munera; namque notavi ipse locum, aeriae quo congessere -es (*sc. in excelso degentes sim.; aliter* SERV.: aerii coloris). HOR. carm. 3, 4, 12 me fabulosae ... nutricis extra limina ... fronde nova puerum -es texere (*sunt qui* fabulosae *cum* -es *iungant; vix recte, v. vol. VI 1, 38, 2. item in prodigio*: LAMPR. Diad. 4, 6 aquilam ei ... -um regium parvulum attulisse et posuisse in cunis dormienti [*ad avis speciem cf. Capponi, Ornithologia lat., 1979, 375*]). PLIN. nat. 8, 101 -es ... lauri folio annuum fastidium purgant. 10, 72 *hieme* abeunt et -es; quonam ... incertum (*item*

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

respiciuntur -es *migrantes*: 10, 78 in agrum Volaterranum -ium vis e mari quotannis advolat. *cf.* Cic. *supra*). 10, 106 Nigidius putat, cum ova incubet sub tecto, nominata⟨m⟩ -em relinquere nidos (*ad rem v. Capponi l. c. 375 et 377*); pariunt ... post solstitium (10, 147 bis anno. 10, 158 -is et turtur plurimum terna *ova* ... p.). 10, 158 -is incubat femina post meridiana in matutinum, cetero mas (*Arist. hist. anim. 564a18* τῶν ... φαβῶν ἡ μὲν θήλεια). 18, 267 (*loquitur natura ad agricolam*) -ium ... exaudi gemitus; transisse solstitium caveto putes, nisi cum incubantem videris -em. *al. apud eundem.* Porph. Hor. carm. 1, 2, 9 (*sec. falsam var. l. Hor. carm. 1, 2, 10* -is *pro* columbis). Arnob. nat. 4, 24 p. 229, 12 M. ut -es ex [i]ovis esse progenitos quosdam deos. Ivvenc. 1, 196 templo sollemnes ferre -es (*188* columbas. *cf. Luc. 2, 24* duos pullos columbarum. *lectiones codd. v. p. 172, 22*). Serv. Aen. 1, 474 *ut Troilum caperet*, Achillem ... -es ei, quibus ille delectabatur, obiecisse. Schol. Hor. carm. 4, 12, 6 Daulias, quae in -em versa est (*v. Onom. vol. III 63, 11*). Licent. carm. ad Aug. 92 (ἀδύνατον) ante sub Aegaeo aptabunt pia tecta -es. Anon. med. ed. Piechotta 170 nec -a dentes habet (*v. Heim, Incantamenta magica, Jahrb. class. Phil. Suppl. 19, 1893, 493, 101*). Isid. orig. 12, 7, 62 -es ... avis casta ex moribus appellatur, quod comes sit castitatis *eqs.* (*cf. vol. III 1732, 20sqq.*).

2 -bus *utuntur homines* (*potiora; cf. l. 12. 15*) **a** *eos farciunt, nutriunt*: Cato agr. 90 -um recentem, ubi prensus erit, ei fabam coctam tostam primum dato *eqs.* (*ad acc. praecepto praepositum v. e. g. Svennung, Unters. Pallad., 173*). agr. capp. 99 -um recentem sic farcito (Varro rust. 3, 9, 21 ac reddunt pingues. Colvm. 11 capp. 8). Colvm. 8, 8, 1 -os columbosque cellares pinguissimos facere. 8, 9, 2. Mart. 3, 58, 19 *in villa Faustini* sonant ... turres plausibus columbarum, gemit hinc -us, inde turtur. Lampr. Alex. 41, 7 aviaria instituerat ... -orum. Firm. math. 8, 14, 3 aut aves capiet, ... aut -os (columbas *var. l.*) studiose nutriet. **b** *eos pro cibo habent*: Lvcil. 453 macros ... -es (*si recte huc traximus*). Pompon. Atell. 41 quo⟨i⟩ -em unum ex ore tollit (*Bücheler, de parasito cogitans ut Frassinetti, qui restituit* quo -es? unum *eqs.; aliter Ribbeck ad l.*). Hor. sat. 2, 8, 91 merulas poni et sine clune -es, suavis res. Petron. 70, 2 *coquus* de vulva faciet piscem, de lardo -um. Mart. 2, 37, 6 stillantem ... alica sua -um. 13, 67, 1 (tit. -i) inguina torquati tardant ... -i; non edat hanc volucrem, qui cupit esse salax. Edict. imp. Diocl. 4, 28 L. (*inter pretia carnis*) -orum par (*gr.* φασσῶν, *sed in exemplari Megar.* οἰνάδων). Apic. 6, 2 tit. 6, 4 tit. in -is, columbis (*1* in assis. *2* ⟨in⟩ elixis). 6, 4, 4 *ius* mittis super columbum vel -um. **c** *eos amicae dono ferunt* (*sec. Theocrit. 5, 96* δωσῶ ... φάσσαν. *cf. Ov. met. 13, 833* par ... columbarum): Verg. ecl. 3, 69 *v. sub 1.* Calp. ecl. 3, 76 tibi saepe -es, saepe etiam leporem ... misimus in gremium. Nemes. ecl. 2, 67 leporem geminasque -es ... silvarum praemia misi. **d** *iis in medicina et diaetetica utuntur*: Cels. 2, 30, 2 *adstringunt alvum* merula, -us, magisque in posca si decoctus est (Plin. nat. 30, 60. 61 Plin. med. 2, 8, 5. *al.; cf.* Plin. nat. 30, 58 caro -is in aceto decocta ... coeliacis medetur [*inde* Plin. med. 2, 11, 2]. Marcell. med. 27, 60 -um ferum ex passo concoque *eqs.*). 5, 5, 1 purgant aerugo, ... sanguis columbae et -i (6, 6, 39^{A} sanguine vel columbae vel -i vel hirundinis inunguere *oculum* [*in eadem re*: 6, 6, 39^{B} Plin. nat. 29, 126 Plin. med. 1, 9]. Scrib. Larg. 16. Marcell. med. 36, 37 [*Plin. med. 2, 27, 5* columbarum]). 5, 8 adurunt auripigmentum, ... stercus et ... columbae et -i (Pelagon. 132 -i stercore⟨m⟩ scrp. IIII [*Fischer*; palumbini stercoris *Ihm sec. Veg. p. 174, 9*]. *cf.* Ser. Samm. 599 -orum ... fimus [Plin. med. 2, 18, 5. *sed Plin. nat. 30, 67* fimum ... palumbinum]). Scrib. Larg. 16 -i venas ... incidere *ad sanguinem excipiendum*. Plin. nat. 30, 67 lapillos, qui ... in -ium ventriculo inveniantur, conteri et potioni inspergi (*inde* Plin. med. 2, 18, 4 Marcell. med. 26, 12). *ibid.* plumarum cinerem -ium ferorum (30, 94 cinis plumarum aut interaneorum -is. *quibus ex locis pendent* Plin. med. 2, 18, 6. 3, 23, 3). 30, 144 *finitur iumenti* verminatio ter circumlato ⌊mediis⌋ -e; ... -is emissus moritur iumentumque liberatur confestim (⌊⌋ *Mayhoff*, m(a)edis *codd. praeter R* verendis; *sed cf.* Pelagon. 123 -am per ventrem ei et dorsum ter traicito, ita ut eum fasciare videaris; vivum dimittito). *al.*

B *tropice de ipsis hominibus*: 1 *per imaginem aucupii respicitur qui praeda meretricis vel lenonis est* (*cf. Plaut. Asin. 215* noster quaestus aucupi simillimust): Plavt. Bacch. 51 (*ad meretrices*) viscus merus vostrast blanditia.: quid iam?: quia enim intellego, duae unum expetitis -em *eqs.* Poen. 676 nos tibi, *leno*, -em ad aream usque adduximus; nunc te illum meliust capere. 2 *in blanditiis de parvulis, innocentibus, sanctis sim.* (*cf.* palumbulus *infra et* columba *vol. III 1732, 83sqq.*): Inscr. christ. Diehl 1563 (*a. 362*) Secund(a)e ... bene merenti ..., -o sine felle (*masc.* -us *de femina ut* 1563 adn. [*a. 484 vel 507/8*]. *de puerulo*: 1562 [= CE 1839]. *fem.* -a *de muliere*: 1561. 1561A. *ad rem cf.* Isid. *sub A1 nec non vol. III 1731, 82sqq. et VI 1, 422, 59sqq.*). Inscr. christ. Ferrua 20179 -us Titus qui bisit annus II. Schol. Pers. 3, 16 -es (*vel* -os *sec. falsam var. l. Persii in scholiis, quae ed. Kurz;* columbos *cett.*) pueros ..., quos ... blandientes columbos ... vocant *nutrices*.

deriv.: palumbacius, palumbaris, palumbinus, palumbulus.

cf. Onom.

palumbīnus, -a, -um. *a* palumbes. [*dub. an huc spectet it.* palombina, *i. genus quoddam uvae; cf. M.-L. 6180. Battisti-Alessio IV 2736. St.*] [*falsa var. l. pro* columbinus Plin. nat. 29, 143; *e coni. dub.* Pelagon. 132, *v. p. 173, 56.*]

i. q. ad palumbem pertinens, quod palumbis est: 1 *adi.*: Plin. nat. 30, 67 fimum ... -um in faba sumi contra calculos (Marcell. med. 26, 80. *cf. p. 173, 57 nec non* Veg. mulom. 2, 121, 3 -i stercoris [*sec. Pelagon. 132 p. 173, 56.* Plin. phys. Bamb. 8, 20]). 30, 110 in contractione nervorum caro -a in cibis prodest (*in eadem re*: Marcell. med. 35, 10 Ps. Theod. Prisc. add. p. 290, 16, *sed Ser. Samm. 978* caro ... columbae). Lampr. Alex. 13, 1 (*inter omina imperii*) ovum purpurei coloris ... -um. Marcell. med. 8, 161 (*sec. p. 173, 52 sq.*) -us ei *oculo sanguinulento* ... sanguis, aut ... columbinus ... infundatur (Galen. alfab. ['de sanguine'] cod. Lucc. fol. 102^{v} = Paris. fol. 23^{r}). 2 *f. pro subst.*: Gloss. III 563, 40 fassion (*sc.* φάσσιον) i. -a (*André, Les noms d'oiseaux, 1967, 117, cogitat sive de carne* -a *sive de vi deminutiva ut sit i. q.* palumbes parvus; *sed fortasse intellegas potius herbam quandam coll. vocibus* palumbaris *supra et* columbina *vol. III 1734, 73*).

palumbis *v.* palumbes.

palumbulus, -ī *m.* *a* palumbus *deminutive.* *i. q. palumbus parvus, non nisi in blanditiis de amasio vel parvulo*: Apvl. met. 8, 26, 4 (*loquuntur cinaedi*) nobis quoque tuis -is ... inpertias *asinum*. 10, 22, 3 (*matrona ad asinum*) teneo te ..., meum -um, meum passerem. Inscr. christ. Ferrua 18552 (*de puerulo*) -us sine fel (*cf.* palumbes *IIB2*).

palumbus *v.* palumbes.

1. *pālus, -ī *m.* (*n. v. l. 31*). [*e *pakslo- a radice verborum q. s.* pangere, pacisci *iuxta* paxillus *ut* taxillus *iuxta* talus, maxilla *iuxta* mala *sim. Sch.*] *notatur* p CIL VI 10184, 4. *neutr.* -a Varro Men. 179 (*v.* Non. p. 219, 19), -um Lex Sal. Merov. 34, 1 cod. A2 *et* Gloss. *l. 38.* *de notione*: Serv. auct. georg. 1, 264 'vallos': quos aliqui -os, Graeci χάρακας, Homerus σκόλοπας. Isid. orig. 5, 27, 16 fustes sunt, quibus iuvenes pro criminibus feriuntur; appellati, quod praefixi in fossis stent; quos -os rustici vocant (*sim.* 20, 13, 2). Gloss. -us: ἧλος. πάσσαλος. πᾶλος. Gloss. IV 178, 21 (*add. cod. a*) sudes: -um (*cf.* Gloss.L II Abav. SV 41 sudes: -i, titiones [*al. v. adnot.*]). *legitur inde a* Plavto, Catone, Lvcil., Graccho, Cic., Varrone, Sall. (*ex suppl.*), Hor. sat., Tib., Ov., Liv. (*frequentius inter posteriores apud* Colvm., Plin. nat., Pallad.); *abit in sermonem graecum, v. l. 37 et Liddell-Scott-Jones sub* πᾶλος (*cf. etiam sub III*). [*val.* par; *it.* palo; *sard. centr. et mer.* palu; *raet. or.* pal, *occ.* pel; *francog.* pieu; *prov. vet.* pal *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* pal; *hisp.* palo; *port.* pau. *cf. M.-L. 6182. Battisti-Alessio IV 2735. Wagner II 209. Wartburg VII 524sqq. Corominas III 626sq. Machado² III 1776. St.*] [*in locis dubiis*: Afran. com. 227 (paulo *trad.*, -o *Bothe*). Colvm. 5, 9, 3 (talearum *edd.*, -orum *trad. def. Pomoell, Textkrit. stud. till Colum. femte bok, 1931, 47sq.*). Ps. Garg. Mart. p. 210, 15 pala lignea in modum remi formata (*trad.*, -o ligneo ... formato *Rose, nescioqua ratione, nisi sec. Geopon. 20, 46, 3* ῥάβδῳ).]

I *proprie i. q. lignum praeacutum* (-i non acuti CIL IV 6886, *-us non ligneus p. 175, 66. 176, 32; in imagine* Plavt. *sub A1 et p. 175, 71. 74*): **A** *de sudibus, vallis sim.* (*sc. lignis maioribus, quae in terra figuntur; hic illic sing. collect., e.g. p. 175, 17. 21sqq. 33. 38*): 1 *usu vario* (*item non definito*): Plavt. Rud. 1290 quasi -o pectus tundat (*proverbialiter; vix ad B; de subi. aut indefinito aut supplendo [sc. cor] v. Otto, Sprichw. n. 1331 et Marx ad l.*). Lvcil.(?) 1371 prymnesius -us (*explicat* Pavl. Fest. p. 224 ad quem funis nauticus religatur, quem alii tosillam dicunt. *cf.* Fest. p. 356 ⟨tonsillam ait⟩ esse Verrius -um dolatum ⟨in acumen et⟩ cuspide praeferratum [*suppl. ex Paulo, qui pergit*: qui navis religandae causa in litore figitur]. *huc fortasse spectat*: Plin. nat. 9, 160 defixos ... -os *in aqua*). Sall. hist. frg. 3, 96 B 14 ad vigil⟨um speciem⟩ ... ⟨-is ere⟩xerant fulta ... ca⟨davera⟩ (*suppl. sec.* Frontin. strat. 1, 5, 22 -is ... erecta cadavera ... alligavit). Vitr. 2, 9, 11 quod ibi (*i. Ravennae*) omnia opera ... sub fundamentis ... habeant -os (*simili ratione*: 3, 4, 2 *locus paluster* -is alneis aut oleaginis ... configatur ... carbonibusque expleantur intervalla -orum. 5, 12, 6). 10, 2, 3 -i resupinati defodiantur ..., quo funes *machinam tenentes* alligentur (*de isdem ter*: 10, 2, 4). Pavl. Fest. p. 44 caecum vallum dicitur, in quo praeacuti -i terrae adfixi ... occuluntur (*cf. in vallo*: p. 59 vallum crebris suris, id est -is, munitum. *in aliis modis defensionis*: Frontin. strat. 2, 3, 17 ut densos numerososque -os firme in terram defigerent [*ibid.* quadrigae hostium ... -is implicitae. *de eadem ratione*: 2, 3, 18]. Veg. mil. 3, 24 p. 116, 13 tribulus ... est ex quattuor -is confixum propugnaculum *eqs.*). CIL IV 6886 -os acutos ...; qui non acuti *eqs.* (*item usu non definito*: 6887. Edict. imp. Diocl. 14, 1a [Zeitschr. Pap. Epigr. 26, 1977, 136] rediges [*i.* ridicae] sive -i [*gr.* πάλοι]). Tert. nat. 1, 12, 3 quanto distinguitur a crucis stipite Pallas Attica et Ceres Pharia, quae sine forma rudi -o et solo staticulo ligni informis repraesentatur? (*sim.* apol. 16, 6). adv. Iud. 10, 7 (*Christus cum tauro comparatur*) cuius cornua essent crucis extima (*sc. eius antemnae*)

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

..., unicornis autem medio stipite -us (*ad deut. 33, 7; sim.* adv. Marc. 3, 18 p. 406, 26. *cf. p. 176, 42*). *al.*

2 *usu quodammodo speciali*: a *in re rustica* (*cf. p. 174, 36; adhibetur maxime ad vites alligandas*): α *distinguitur* ridica (*cf. p. 174, 80*): CATO agr. 37, 3 r. et -os ... siccos dolato (COLVM. 11, 2, 90). VARRO rust. 1, 8, 4 *pedamentum* robustum, quod ... vocatur r., alterum -us e pertica, *eqs.* COLVM. 4, 12, 1 *primus annus vineae novellae* nondum vehementem -um aut r. desiderat. 4, 26, 1 cui *vineae* stabiliendae melior est r. -o (*item r. pluris aestimatur*: 4, 33, 4. PLIN. nat. 17, 174 pedamenta optuma ... aut r. e robore oleaque, si non sint, -i e iunipero, cupresso, laburno, sabuco). 11, 2, 11 r. vel ... -is conficiendis (11, 2, 12. *cf.* PALLAD. 2, 22 r. vel -i faciendi [12, 5 fieri. 13, 2]). 11, 2, 12 -os ... caedere et ... acuere: r. autem *eqs.* PLIN. nat. 18, 233 praeparare. *al.* β *exempla varia selecta*: VARRO Men. 179 in vineis, quod tria -a habeant, tripales dici. rust. 1, 14, 2 *saeps* fit ... -is statutis crebris *eqs.* (*item in saepe*: PLIN. nat. 8, 31. LEX Sal. Merov. 34, 1 cod. A2 [*sing. collect.*]. LEX Burg. lib. const. 27, 1 LEX Visig. 8, 3, 7). 2, 2, 16 -os offigunt et ad eos alligant *agnos* (*cf.* CHIRON 583 fige ... -um, alliges eum, *sc. iumentum*). TIB. 1, 7, 33 -is adiungere vitem. MENOL. Colot. (Inscr. Ital. XIII 2 p. 287) Ian. 11 -us aquitur (Vall. [*ibid.* p. 293] Ian. 12. INSCR. Année Epigr. 1975 n. 20 [*Romae*] -⟨u⟩m caedentes, aquentes. *cf. l. 13*). *ibid.* (p. 289) Aug. 9 -us paratur (Vall. [*ibid.* p. 295] Aug. 11). COLVM. 4, 13, 1 ne in adliganda materia flexum -i, si forte curvus est, sequendum putet *adligator*. 4, 15, 1 ex ordinaria vite in alterum -um mergus est adtrahendus. 4, 16, 2 prope truncum deponitur -us. 4, 17, 2 vacantibus -is propagines adplicandae. 12, 15, 1 -i ... figuntur et perticis iugantur; ... cannae iugis superponuntur (12, 39, 1). *et saepius.* PLIN. nat. 14, 40 *nec* indiget arbore aut -is, ipsa se sustinens *vitis quaedam*. 17, 57 -o e robore depacto *in fimeto* (*de eadam re Varro rust. 1, 38, 3* robusta ... materia). 17, 123 cum -i defixi radices cepissent (*cf. Theophr. hist. plant. 2, 1, 2 χάρακος*). 17, 151 sabucus ... firmissima ad -um (*cf.* 1, 17, 34 de ceteris ad perticas et -os caeduis). *al.* PALLAD. 4, 7, 2 -us maioribus vitibus solidus, minoribus ponatur exilis. *al.* γ *apud iuris consultos* (*sc. quaerentes, pertineantne -i ad fundum eiusve instrumentum necne*): ALF. dig. 33, 7, 16, 1 Cornelium respondisse ... -os, perticas, rastros, ligones instrumenti vineae esse. VLP. dig. 7, 1, 9, 7 ager, unde -o in fundum ... solebat pater familias uti (*item sing. collect.*: PAVL. dig. 7, 1, 59, 2 caesae harundinis vel -i compendium). 19, 1, 17, 11 -i, qui vineae causa parati sunt. 33, 7, 12, 11 si caesa sint *salicta*, ... contineri *instrumento fundi* ...; idem et in -is erit dicendum. PAVL. dig. 32, 56 -i et perticae in numero materiae redigendi sunt (*item* 50, 16, 168).

b *alligantur puniendi* (*de cruce v. supra l. 1; vix recte ad crucem referunt quidam* CIC. Verr.): GRACCH. or. frg. (48 M.) Gell. 10, 3, 3 -us destitutus est in foro eoque adductus ... M. Marius; ... virgis caesus est. CIC. Verr. II 5, 10 producuntur et ad -um alligantur (5, 11. 71). 5, 72 cives Romani ... ad -um atque ad necem rapiebantur. LIV. 2, 5, 6 stabant deligati ad -um nobilissimi iuvenes (8, 7, 19 i, lictor, deliga ad -um. 26, 13, 15. 26, 15, 8. 26, 16, 2. 28, 29, 11 VAL. MAX. 3, 8, 1 SVET. Claud. 34, 1. *al.; vix etiam* CIC. Verr. II 5, 121, *ubi* ad -um *add. codd. rec.*). VAL. MAX. 5, 8, 1 ad -um religatos. ANTH. 415, 25 (*Senecae attributum*) iussus praebere caput -oque ligatus. *al.*

c *designantur fines*: IVDICIVM Contreb. (Année Epigr. 1979 n. 377; *a. 87 a. Chr.*) l. 7 intra eos -os (*antea*: qua Salluienses novissime publice depalarunt). SENT. Helvidi Prisci (CIL IX 2827) 20 ut primum -um figeret a quercu pedes circa undecim (*in formula compromissi de finibus regundis facti. cf. ibid.* 22. 27. 29. TAB. cer. Herculan. 78, 5 [Parola del pass. 10, 1955, 452] caesos [79, 4, 3 *ibid.* p. 453]. 79, 1, 3. 4. 5 [*ibid.* p. 454]). AGENN. grom. p. 33, 11 adimi fides sacrificalibus -is in totum non debet ([*antea*: terminos sacrificales non in fine ponunt, sed ubi illud sacrificii potius opportunitas suadet]. LIB. col. I p. 218, 5 L. terminos ... ligneos, qui s. -i appellantur. p. 223, 2 ut -i annui s. renovarentur. II p. 252, 17 -is ligneis, siliceis, s. p. 255, 23. 257, 24 GROM. p. 347, 10 L.). SIC. FLACC. grom. p. 102, 18 in quibusdam ... regionibus -os pro terminis observant. HYG. lim. grom. p. 155, 9 actuarios -os (*i. quorum ope limites aguntur*). LIB. col. II p. 222, 17 L. -orum loco postea lapides gregales ... sunt adpositi. GROM. p. 307, 3 L. -os de ilice picitos (p. 346, 9. 349, 15 picatos). *in imagine*: TERT. ieiun. 11 p. 290, 3 -os terminales figitis deo (*i. deum angustis finibus coartatis*).

d *exercitantur milites, gladiatores sim.* (*usum describit* VEG. mil. 1, 11; *in imag.* SEN.): SEN. epist. 18, 8 exerceamur ad -um ([paululum *trad.; cf. marg. cod. p* ita ... milites solebant]. CHAR. gramm. p. 37, 11 B. ad -os [*item* EXC. Bob. gramm. I 550, 11 GLOSS. V 574, 47]. VEG. mil. 1, 11 p. 15, 14. 1, 14 p. 18, 2. 1, 15 p. 18, 11. 2, 23 p. 57, 14. *cf.* 1, 11 p. 15, 20 contra illum -um). IVV. 6, 247 vulnera -i (SCHOL.: de -o pugnantium habitu gladiatorum. *item spectat ad mulieres se gladiatorum more exercentes*: 6, 267 quando ad -um gemat uxor Asyli *gladiatoris*). VEG. mil. 1, 11 p. 15, 14 -orum ... usus non solum militibus, sed etiam gladiatoribus ... prodest. *al. apud eundem.*

B *de clavis, paxillis sim.* (*sc. lignis minoribus ad figendum, findendum, fodiendum aptis*): 1 *usu vario*: PLAVT. Men. 404 *navis* quasi supellex pellionis: -us -o proxumust (*intellegimus de clavis, qui in nave tabulis figendis, apud pellionem pellibus extendendis inseruntur; alii intellegunt sudes, perticas sim.; v. Sedgwick, Mnemosyne 4, 1951, 160*). Mil. 1140 ut figam -um in parietem (VVLG. Sirach 27, 2 in medio compaginis lapidum [*gr.* πάσσαλος]). VARRO rust. 3, 5, 4 *circum ornithonis parietes* multos esse -os, ubi aves adsidere possint (*vix ad A trahendum; in eadem re*: 3, 8, 1 COLVM. 8, 3, 4). OV. fast. 1, 665 rusticus emeritum -o suspendat aratrum (*sc. in clavo, qui posti vel parieti infixus est; ad A referunt vulgo; cf.* AVG. serm. 239, 3, 3 illud oleum in -o pendebat [*de eadem re*: serm. Migne suppl. 2, 795 urceo ... pendenti in -o; *ad interpr. v. serm. 11, 2* in clavo]). ITALA iud. 16, 13 (QVODV. prom. 2, 22, 45) si alligati fuerint ... capilli *Samsonis* ... in -o orsorio (*gr.* πασσάλῳ, *Vulg.* clavum. *item* QVODV. *l. c. in explic.; de eadem re*: ITALA iud. 16, 14 [Lugd.; *gr. et Vulg. ut supra*]). PALLAD. 2, 15, 18 terebratae radici -um de buxo imprimunt vel cuprinum clavum (12, 7, 5 [*antea*: cuneus]. *cf.* 3, 25, 4 radicem terebras et ibi ligneum -um deprimis [*postea*: cuneum]. 4, 8, 2 oleastri -um vel lapidem vel pini vel querci -os radicibus ... infige [*v. Rodgers ad l.; Geopon. 9, 10, 7* πάσσαλον]). APIC. 8, 1, 10 per articulum pernae -um mittes, ita ut cutem a carne separes. VICT. VIT. 1, 6 aliis -orum vectibus ora reserantes (*item in vexando*: 2, 9 -is minoribus dentatis).

2 *usu speciali*: a *de instrumento, quo terra foditur, laxatur sim.*: CATO agr. 45, 2 -o prius locum ne feceris, quo taleam demittas (PALLAD. 3, 25, 28. *cf.* PLIN. nat. 17, 123 -is laxato ... meatu. PALLAD. 3, 18, 1 locum -o ... deprimente). 161, 1 *asparagum serens* -o grana ... demittito et eodem -o cavum terrae operito (*cf.* PLIN. nat. 19, 84 -o adacto caverna paleā insternatur. ITALA deut. 23, 13 [Lugd.] -us erit tibi ... et cooperit *excrementa* [*gr.* πάσσαλος, *Vulg.* paxillum]). MARCELL. med. 25, 14 radix ... eruitur -o acuto (26, 96. *cf.* 28, 40 radicem -o ligneo effodito [PLIN. phys. Bamb. 19, 1]. Ps. APVL. herb. 131 l. 8 de -o eburneo amoves ... terram *in mandragora effodienda*. ORIBAS. syn. 9, 61 add. Aa p. 396 radices ... colligis cum -o roboreo). b *de paxillis tabernaculi* (*in sacr. script. et usu inde pendente*): ITALA exod. 39, 9 (Lugd.) -os tabernaculi *foederis* (*gr.* πασσάλους, *Vulg. 38, 31* paxilli. *eodem spectant isdem respondentibus in gr. et Vulg.*: 39, 21 [Lugd., *item* num. 3, 7. 4, 32]). iud. 4, 21 (Lugd., *sim.* Ps. Philo antiq. 31, 7) sumpsit Iael ... -um tabernaculi ... et fixit -um ad tempus eius *Sisarae* (*gr. bis* πάσσαλον, *Vulg. bis* clavum. *huc spectat* 4, 22 [Lugd.] -us in tempus eius [*gr. et Vulg. ut supra; item et* 5, 26 *ibid.*]. *pendent*: RVFIN. Orig. in iud. 5, 4 p. 495, 5. 5, 5 p. 495, 19 -o ..., id est ligni crucis ... acumine [*simili explicatione*: VEREC. in cant. 9, 25 D.]. p. 495, 20 QVODV. prom. 2, 17, 31 CYPR. GALL. iud. 223). Is. 33, 20 (Tycon. reg. 2 p. 10, 8) neque agitabuntur -i tabernaculi tui (*gr.* πάσσαλοι, *Vulg.* clavi, *Itala Hier. ad l.* paxilli). 54, 2 (Cypr. testim. 1, 20, *cf.* Conc. Carth. a. 411 [Corp. Christ. 149A] 1, 55 l. 57) dilata tabernaculum tuum et aulaeorum tuorum fige -os; ... et -os confirma (*primo loco gr. et Vulg. aliter; secundo gr.* πασσάλους, *Vulg.* clavos, *aliae vers. sim. ac supra, e. g.* Ambr. hex. 3, 1, 5. *pendet*: PACIAN. epist. 3, 27 p. 98 ecclesiam dei dilatantem tabernacula sua et aulaeorum -os ... figentem). VVLG. Sirach 14, 25 *beatus vir, qui* in parietibus illius *sapientiae* figens -um statuet casulam suam ad manus illius (*gr.* πάσσαλον, *spectat ad tabernaculum, quod domui firmae adstruitur*).

II *per similitudinem* (*significatur membrum virile; aliter imagines sub I, v. p. 174, 54*): HOR. sat. 1, 8, 5 (*loquitur Priapus ligneus*) obscaeno ... ruber porrectus ab inguine -us. *addas fortasse*: VVLG. Sirach 26, 15 *mulier lasciva* contra omnem -um sedebit et contra omnem sagittam aperiet pharetram (*gr.* πασσάλου. *nisi mera indicatio loci, sc. 'ubicumque est -us', fortasse tabernaculi*).

? III *titulus gladiatorum* (*gradum vel ordinem significans, referendus aut ad -um exercitandi [v. p. 175, 73] aut ad gladium ligneum aut ad gregem gladiatorum* [*cf.* primus pilus]; *v. Robert, Les gladiateurs dans l'orient grec, 1940, 28sqq., qui etiam inscriptiones graecas affert, quibus* πρῶτος [δεύτερος *sim.*] πᾶλος [*an* πάλος*?*] *exhibetur*): CIL V 5933, 3 secutori primo -o (VI 10189, 4 s. -o primo. *v.* LAMPR. *infra*). VI 10184, 4 retia(rio) ... p(alo) prim(o). X 1926, 6 myrmilloni ... primo -o. *adhibetur ut titulus honorificus*: LAMPR. Comm. 15, 8 appellatus est ... inter cetera triumphalia nomina etiam sescenties vicies -us primus secutorum (*cf. Dio Cass. 72, 22, 3* πρωτόπαλος σεκουτόρων).

deriv.: palaris, 2. palo; *cf.* paxillus *et gr.* παλλίωνες (*Ps. Mauric. strat. 10, 3, 3*).

compos.: tripalis (-pall-).

2. ᵘpalūs, -ūdis *f.* [*confertur cum ind. vet.* palvala- *'stagnum, limus' sim. Sch.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 26 -s paululum aquae in altitudinem et palam latius diffusae. ISID. orig. 15, 13, 18 -es (padul- *var. l.*) dictae a Pale pastorali dea, quod paleam, id est pabula, nutriant iumentorum. *scribitur* padul- PAP. Marini 119, 99. 115. *al.* (*v. Schuchardt, Vocalismus des Vulgärlat. I 29*) *et hic illic in codd., e. g.* ITALA Is. 35, 7 (Ps. Aug. spec. 135 p. 684, 9 *cod. S, qui tamen* 144 p. 699, 9 palud-). VEG. mil. 3, 20 *cod. M* (*idem* 4, 1; *accedentibus aliis* 3, 18). VVLG. exod. 7, 19 *cod. O.* Is. 14, 23 *cod. Legion.*[1] (*v. indicem p. 265*). DIOSC. 4, 15 p. 16, 13 *cod. P.*

[*Hodges*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ISID. orig. (*v. supra*). NOT. Tir. 114, 35. *de genere*: DVB. NOM. gramm. V 586, 22 -s generis feminini (*affert* EPIST. Alex. l. 232 H.; *sim.* GLOSS. V 128, 35); *masc.* GLOSS. II 295, 39 ἕλος: hic -s, haec paludo. *de formis*: *gen. plur.* -um *poscunt* CHAR. gramm. p. 183, 18 B. FRG. Bob. gramm. V 561, 23; *legitur* CAES. Gall. 4, 38, 2 FEST. p. 329 TAC. ann. 1, 17, 3. 61, 1. 65, 5; -ium *legitur* MELA 3, 82 CAPITOL. Maximin. 12, 6 IVST. 44, 1, 10. *al.*; *ambigue trad.* LIV. 21, 54, 7 MELA 3, 29 PLIN. nat. 2, 174 PANEG. 6, 12, 2. *de nom. sing.* -do *v.* paludo. *de prosodia* (*sc. nominativi sing.*): -us *producitur apud poetas inde a* VERG. ecl. 1, 48, *excepto solo* HOR. ars 65 (*suspectum, v. Brink ad l.; solutionem temptat Delz, Mus. Helv. 30, 1973, 51 sq.*); -ūs *testantur* QVINT. inst. 1, 7, 3 (*agit de homonymis*). CHAR. gramm. p. 183, 18 B. SERV. Aen. 2, 69 (*excipit* HOR. *ut*: 6, 107 PRISC. gramm. II 267, 22). GRAMM. suppl. 118, 10. 129, 22; *sed correptum docent* SERV. gramm. IV 452, 32 (*allato* HOR.). PS. PRISC. gramm. III 525, 20 (*contextu non inturbato*); 'indifferenter positum reperitur' *sec.* FIN. METR. gramm. VI 234, 2 add. (*v. adnot.; allato* VERG. ecl. 1, 48). *de notione*: SYNON. Cic. p. 415, 23 stagna. -es. vada. litora. p. 475, 7 lacus. latices. stagna. -es. scatebrae. EXC. Bob. gramm. I 553, 24 -s τὸ ἕλος (*idem gr.*: SERV. Aen. 6, 359 PS. SORAN. quaest. med. 120 GLOSS.). GLOSS. -s: λίμνη. GLOSS. III 433, 38 αιαια (*i.* ἕλεια?): paludes. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 120 (=230) -s: loca aquosa herba⟨s⟩ semper habentes -es dicuntur. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., SISENNA, VARRONE, CIC., GALBA Cic. fam., CATVLLO, LVCR.

[*it. (sept.)* palude; *raet. or.* palut, *occ.* palieu *et var.*; *francog. vet. et med.* palu; *prov. vet.* palut, palus, palun *et var. prov.*; *per metathesin (sc. e forma* padul-): *val.* pădure 'silva'; *it.* padule; *sard. centr.* padule, paúle, *mer.* paúli; *cat.* paul; *hisp. vet.* paul; *port.* paul. *cf. M.-L. 6183. Battisti-Alessio IV 2738. 2719. Wagner II 204. Wartburg VII 530sq. Corominas III 695sq. Machado² III 1776. St.*] [*de* ENN. ann. 521 *v. sub* 1. paludus; *falso trad. pro* baluc- *v. vol. II 1713, 25sq.*]

i. q. ἕλος, λίμνη. *significatur fere locus stagno, limo sim. occupatus (metonymias v. sub IIIA) sive harundinetis, iuncetis vel caeno invius sive navibus aptus* (*e. g.* SISENNA frg. inc. 2 VARRO ling. 5, 43. 156 HOR. ars 65 SEN. nat. 6, 8, 4 PORPH. Hor. sat. 1, 5, 4. 13; *cf.* CAPITOL. Maximin. 12, 4 quasi navale quoddam proelium in -e fecit) *vel etiam natantibus* (CVRT. 9, 1, 18 APVL. met. 2, 29, 3 IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 101 ORIGO Rom. chron. I p. 144, 6). *ponitur iuxta alia nomina aquarum (fere distinguendo; syn. e. g. l. 63sqq.)*: CIC. nat. deor. 1, 97 terra, mari, -bus, fluminibus (CAES. Gall. 7, 15, 5 f. et -e. 7, 17, 1 VERG. georg. 2, 110 Aen. 6, 369 VITR. 8, 2, 2 *v. infra.* SEN. dial. 3, 17, 4 nat. 5, 8, 1. *et saepius; distinctius* SERV. *p. 178, 46*). VARRO At. carm. frg. 22, 1 pelagi ... tardaeque -is (VITR. 8, 2, 2 fontibus et fluminibus et -bus et pelago. EVSTATH. Basil. hex. 3, 7, 6 -es et fluvii pelagusque [*gr.* λίμναι]). LEX Vrson. (CIL I² 594) 79, 39 fluvi, rivi, fontes, lacus, aquae, stagna, -es (FIRM. math. 3, 3, 11 circa fluvium vel mare vel -es. VVLG. exod. 7, 19 fluvios ... et rivos ac -es [*sim.* 8, 5]. CLAVD. rapt. Pros. 2, 296 quod fluvii volvunt, quod nutrivere -es. *al.*). CATVLL. 17, 10 totius ... lacus putidaeque -is (*v. supra.* OV. met. 6, 345 [*343*]. LIV. 1, 13, 5. 22, 6, 6 [*5*]. SEN. nat. 3, 8. 6, 7, 2 l. et stagna ... et ... -es. LVCAN. 4, 118 SIL. 15, 34 [*35*]. *al.; de mari rubro sec. num. 33, 10* HIER. epist. 78, 9, 2. *cf. varias versiones*: HEGES. 3, 26, 1 -is aequore [*gr. 3, 507* λίμνης, *Ps. Rufin.* lacus]). CAES. Gall. 2, 28, 1 aestuaria ac -es. VERG. Aen. 6, 323 Cocyti stagna ... Stygiamque -em (8, 88 OV. Pont. 4, 10, 61. LIV. 33, 29, 6 *syn.* ex st. PAVL. FEST. p. 59 [*in explic.*]. SEN. nat. 3, 30, 4 *aquae* amnes amnibus iungent, -bus st. 6, 7, 2 *v. supra.* COLVM. 8, 15, 1. *al.; cf.* SIL. 13, 573 *Acheron* descendit nigra lentus per st. -e). 7, 702 amnis et ... -s ([SERV.: Caystrum ..., qui cohaeret Asiae -e]. LYGD. 3, 37 VAL. FL. 8, 209. SIL. 17, 600 *v. infra. al.; cf.* STAT. Theb. 9, 391 te [*sc. filium Nymphae*] alta ... imo condidit amne -s). PROP. 4, 11, 15 vos, vada lenta, -es (*cf.* SIL. 17, 600 -em et ... vada et ... amnem. VVLG. Ier. 51, 32). *cf. gen. explic.*: SIL. 3, 322 stagna ... -is (3, 484. *v. p. 179, 26*). MART. 4, 4, 1 siccae ... -s lacunae. AVIEN. orb. terr. 243 Maeotidis alta -is aequora (*Dionys. perieg. 163* ὕδατα λίμνης. *cf.* HEGES. *l. 53 et explicationem* SERV. ecl. 1, 48 -s id est aequor). HIER. psalt. sec. Hebr. 107, 35 -es aquarum (114, 8 VVLG. Is. 14, 23). *sing. et plur. promiscue adhibentur, cum natura -um instabilis fines saepe mutet; cf. sing. et plur. de eodem loco ab eodem scriptore usurpata, e. g.* VARRO ling. 5, 43 *et* 5, 156, CIC. p. red. ad Quir. 20 (*al.*) *et* fin. 2, 105, CAES. Gall. 7, 15, 5 *et* 7, 17, 1 (*sing. var. l.*), PLIN. nat. 2, 168 (*cf.* 10, 23) *et* 27, 2.

I *usu sollemni*: A *exempla notionis* (*v. etiam l. 39 sqq.*): 1 *respicitur vita in -e nascens*: a *herbarum, arborum sim.*: PLAVT. Rud. 122 quin tu in -em is exsicasque harundinem ...? (*cf.* PLIN. nat. 9, 56 harundines ... in -e prognatae). VERG. ecl. 1, 48 quamvis ... limoso ... -s obducat pascua iunco (*cf.* COLVM. 4, 13, 2 -bus desectus iuncus). georg. 2, 110 fluminibus salices crassisque -bus alni nascuntur. OV. ars 1, 554 ut levis in madida canna -e tremit. met. 6, 345 gratam ... -bus ulvam. 11, 363 -s ... densis obsessa salictis. GRATT. 34 optuma Cinyphiae ... -es lina dabunt. PLIN. nat. 12, 129 *malobathrum* in -bus *Indiae* ... gigni (*cf. Diosc. 1, 12, 1W.* τέλμασι). 17, 31 Caecubae vites in Pomtinis -bus madent (*de eadem vite*: MART. 13, 115, 2 in media nata -e). *al.* b *animalium*: SISENNA frg. inc. 2 in eam -em multi piscium salliendorum causa ... commeant (*cf.* PAVL. FEST. p. 59 -em ..., in qua nascuntur pisces. FIRM. math. 3, 3, 11 piscatores et quibus circa ... -es sit subsidium. AMM. 22, 15, 8 quod pisces et herbae et beluae similes *ac in Nilo* per eas -es gignuntur). VARRO Men. 489 anates ... -bus ... sequeris (*cf.* COLVM. 8, 15, 1 anates, querquedulae, boscides ... similesque volucres, quae stagna et -es rimantur). VARRO At. carm. frg. 22, 1 pelagi volucres tardaeque -is. VERG. georg. 1, 363 notas ... -es deserit *ardea*. 3, 432 *anguis*, postquam exusta -s ..., exsilit in siccum (*cf.* MELA 3, 82 *serpentes quosdam* ex limo concretarum -ium emergere. DON. vita Verg. l. 59 *cum* serpens ... prorepereret e -e. AMM. 22, 15, 26 anguium, qui ex Arabicis emergunt -bus). PHAEDR. 1, 2, 10 ranae vagantes liberis -bus (*item de ranis*: 1, 30, 2 COLVM. 10, 11 AVG. serm. 8, 5 l. 136 L. *al.*). *al.*

2 *exempla varia* (*pauca selecta*): CIC. leg. agr. 2, 52 *cum Mithridates* Maeote et illis -bus ... defendatur (*cf.* CAES. Gall. 5, 21, 2 -bus ... munitum [6, 5, 4. 7, 16, 1 HIRT. Gall. 8, 11, 1 CVRT. 9, 1, 14. *al.*]. 7, 15, 5 flumine et -e circumdata *urbs* [HIRT. Gall. 8, 7, 4 in silva c. -e]. *sim. al.*). 2, 71 harenam aliquam aut -es (*item de loco sterili, minimi pretii*: LVCR. 5, 202 SALL. or. Lep. 23. HOR. ars 65 sterilis [*dub., v. p. 177, 10*]. LIV. 5, 53, 9. VAL. MAX. 5, 3, 2b ignobilis ... ac desertae. *al.*). p. red. ad Quir. 20 in -bus demersus *Marius* (*de eodem*: Sest. 50 Pis. 43 fin. 2, 105 SEN. contr. 7, 2, 6 VELL. 2, 19, 2 LVCAN. 2, 71. IVV. 10, 276 [*cf.* SCHOL.]. FIRM. math. 1, 7, 37 SCHOL. Cic. Bob. p. 156, 21). Phil. 5, 7 -es siccare (SEN. nat. 6, 25, 2 PLIN. nat. 26, 19 QVINT. inst. 3, 8, 16 SVET. Iul. 44, 3. *al.*; *cf.* CATVLL. 68, 110 siccare emulsa pingue -e solum. VERG. georg. 1, 113 -is ... umorem bibula deducit harena. COLVM. 2, 16, 5 -s ... sulcis derivanda est. *similiter al.*). GALBA Cic. fam. 10, 30, 2 angustias -is et silvarum transiimus (*cf.* CAES. Gall. 7, 19, 2 -em ... perrumpere. HIRT. Gall. 8, 10, 2 -em ... transibant [8, 13, 2 STAT. silv. 3, 2, 67]. BELL. Afr. 61, 3 -em ... transgressi). CAES. Gall. 6, 34, 2 -s impedita (7, 19, 1 difficilis atque i. HIRT. Gall. 8, 14, 4). 7, 57, 4 -em, quae influeret in Sequanam (*cf.* LIV. 44, 31, 3 *flumen* ex ... -e oriens [MELA 2, 7 PLIN. nat. 6, 188]. *sim. al.*; *vice versa*: SEN. nat. 4, 2, 3 in -es diffusus. MELA 1, 36 ingens -s amnem ... recipit. PLIN. nat. 5, 90 distrahitur in -es. *sim. al.*). SALL. hist. frg. 1, 11 qua -bus invia fuit *Gallia* (*eadem iunctura*: MELA 3, 29 SIL. 4, 750. *cf.* VOPISC. Prob. 12, 3 inviis ... -bus [VEG. mil. 3, 6 p. 80, 1 OROS. hist. 6, 10, 9]). VERG. georg. 4, 48 altae neu crede -i, aut ubi odor caeni gravis aut *eqs.* (*item de loco non salubri*: VITR. 1, 4, 12 SEN. nat. 6, 27, 3. COLVM. 1, 5, 3 *aqua* pestilens, quae in -e semper consistit [*inde* PALLAD. 1, 4, 1 a lacunis aut -e]. 1, 5, 6 quod illa -s caloribus noxium virus eructat *eqs.* PLIN. nat. 18, 33 IVST. 44, 1, 10. *al.*). *et saepe.* *de -bus fluminum* (*cf. l. 33 sqq.*): PLIN. nat. 6, 109 Euphratis -bus (IVST. 42, 3, 9). TAC. hist. 3, 9, 1 -es Tartari fluminis. SERV. Aen. 7, 801 (*de lectione* Asturae *pro* Saturae) -em pro flumine posuit. DIOSC. 4, 15 p. 16, 13 in flumine Tracie ... in Strimona -e (*gr.* Στρυμόνα ποταμόν). *pro nom. propr. a quibusdam explicatur (sed vide ne regionis cuiusdam pars loquentibus notior a genere appelletur nec a nomine proprio, cf.* campus, *sc. Martius; sic certe* -es TAB. Peut. 11, 3 [*loca affinia appellantur* desertum *et* deserta]): VITR. 8, 2, 6 *Agger fluvius* influit in -em quae appellatur (*suspicantur quidam nomen proprium excidisse, v. Callebat ad l.*). MELA 1, 112 inter Pontum -emque (*109 et 111 et 115 loquitur de Maeotide; de eadem*: 2, 3 [*ubi paulo antea*: Maeotide; *item* 2, 4]).

B *exempla appellationis*: 1 *accedit subst.*: a *per gen.*: ENN. frg. var. 21 supra Maeotis -es (PLIN. nat. 27, 2 HEGES. 5, 50. *cf.* AVIEN. orb. terr. 243 Maeotidis [*gr. v. p. 177, 66*. AMM. 22, 8, 11 Maeotidos. HIPPOCR. aer. 13 *gr.* λίμνης. OROS. hist. 1, 2, 52]). CIC. Pis. 43 in Minturnensium -bus (SCHOL. Cic. Bob. p. 156, 21 OROS. hist. 5, 19, 7. *cf.* IVV. 10, 276 Minturnarum). VERG. Aen. 7, 801 Saturae ... -s ([SERV.: Saturam -em]. SIL. 8, 380). PROP. 2, 26, 48 Lernae ... -s. OV. epist. 6, 107 Scythiae ... -bus (trist. 3, 4, 49). fast. 2, 491 Capreae (*cf.* LIV. 1, 16, 1 Caprae. *al., v. Onom. II 171, 28, ubi addas* ORIGO Rom. chron. I p. 144, 6). VELL. 2, 19, 2 -em Maricae. LVCAN. 9, 347 Tritonos (*cf. 354* unda). PLIN. nat. 3, 120 Atrianorum -es, quae Septem Maria appellantur. 4, 21 Phenei. *al.* b *per eundem casum* (-s *fere sequitur*): LIV. 31, 41, 4 Boeben -em. 38, 15, 2 Caralitin -em. 44, 2, 6 Ascuridem (*al., v. vol. II 777, 29*). 44, 31, 2 Labeatide. PAVL. FEST. p. 220 in Pallante -e. CVRT. 4, 7, 9 ad Mareotin -em (4, 8, 1. *cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 37, 14 M. -s esse dicitur *eqs.*). PLIN. nat. 5, 75 e -e Cendebia. 10, 23 ad Maeotim -em (AVIEN. orb. terr. 243 [*Dionys. perieg. 163* λίμνης]. AMM. 22, 8, 30 SCHOL. Cic. Bob. p. 95, 29. *al.*). SIL. 3, 322 stagna ... Tritonidos alta -is (HYG. astr. 2, 12 -em T. AVIEN. orb. terr. 392 [*Dionys. ut supra*]. SERV. auct. Aen. 2, 171). AVIEN. ora 590 Helice ... -s. *al.*

2 *accedit adi.* (Maeotis *sim. v. supra*): VERG. Aen. 7, 702 Asia ... -s (SERV. *ad l., cf. Hom. B 461* λειμῶνι, *ex quo georg. 1, 384* prata). 10, 709 -s Laurentia (SERV. *ad l.; cf.* VELL. 2, 19, 1 Laurentinis). OV. met. 15, 358 Tritoniacam. LIV. 33, 29, 6 Copaidem. GRATT. 48 Cinyphiae ... -es. VITR. 1, 4, 11 Gallicae -es. SEN. contr. 7, 2, 6 Minturnensis -s (FIRM. math. 1, 7, 37 in -bus M.). CVRT. 6, 4, 18 Maeotiam -em (LVCAN. 2, 641 -s ... M. PORPH. Hor. carm. 3, 29, 28 M. -bus. *cf.* PLIN. nat. 2, 168 -is Maeoticae [AMM. 31, 2, 1

[*Hodges*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-es M.]). COLVM. 10, 135 Pompeia -s. LVCAN. 3, 85 Pomptinas . . . -es (PLIN. nat. 17, 31. 26, 19. MART. 10, 74, 10 -es . . . P. *al.; sing.*: PLIN. nat. 3, 59 QVINT. inst. 3, 8, 16 IVV. 3, 307 PORPH. Hor. ars 65). 5, 377 Salapina -s. PLIN. nat. 2, 226 -is Reatinae (*plur.*: 31, 12). *al.*

3 *conexu laxiore* (*cf. p. 178, 67*): CIC. leg. agr. 2, 52 Maeote et illis -bus (MELA 1, 7 -s ipsa M. *vocatur.* HYG. astr. 1, 8 -em, quae M. appellatur). VITR. 1, 4, 12 -es . . ., uti Pomptinae. MELA 1, 36 ingens -s amnem Tritona recipit, ipsa Tritonis (*cf.* PLIN. nat. 5, 28 -s vasta amnem Tritonem nomenque ab eo accipit). 2, 7 *Hypanis* ex grandi -e oritur, quam matrem eius accolae appellant (*sec. Herodot. 4, 52 λίμνης*). 3, 29 -um Suesia, Metia et Melsyagum maximae. PLIN. nat. 36, 190 -em . . ., quae vocatur Cendebia. PS. AVR. VICT. epit. 41, 5 -em Hiulcam nomine (AMM. 15, 11, 16. 23, 6, 59). *sim. al.*

II *de aquis inferni* (*de* ENN. ann. 521 *v. supra sub* 1. paludus): VERG. georg. 4, 479 limus niger et deformis harundo Cocyti tardaque -s inamabilis unda (SERV. auct.: Styx -s apud inferos. *similiter*: Aen. 6, 438). 4, 503. Aen. 6, 107 tenebrosa -s Acheronte refuso (SERV.: -em pro lacu posuit; nam Avernum significat *eqs.; sed de ipso lacu inferni*: VAL. FL. 6, 158 Averna -s). 6, 323 Cocyti stagna alta . . . Stygiamque -em (6, 369 OV. met. 1, 737 SEN. Herc. f. 780. *et saepius*). LYGD. 3, 37 nigram (SEN. Thy. 666 SIL. 13, 573). PROP. 4, 11, 15 vos, vada lenta, -es. OV. met. 2, 46 dis iuranda -s (SIL. 13, 569 divis . . . iurari dignata -s. *cf.* LACT. inst. 1, 11, 12 per Stygiam -em . . . iurat [1, 17, 12 per infernam -em]. CLAVD. rapt. Pros. 1, 112 testor . . . horrendae stagna . . . -is). fast. 2, 610 infernae (LACT. inst. 1, 11, 12 *et l. 25*). SEN. Ag. 768 limosa. SIL. 3, 484 ad manes imos atque atrae stagna -is. *al.*

III *tropice et figurate*: A *per synecdochen*: 1 *ponitur pro aqua palustri*: VERG. Aen. 6, 414 gemuit sub pondere *Aeneae* cumba *Charonis* . . . et multam accepit rimosa -em. OV. Pont. 2, 7, 74 est in aqua dulci non invidiosa voluptas: aequoreo bibitur cum sale mixta -s. STAT. silv. 4, 3, 8 nec . . . montibus . . . caesis inducit Nero sordidas -es (*nisi de ipsa fossa a lacu Averno deducta*). 2 *ponitur pro herbis palustribus* (*sc. harundine sim.*): MART. 11, 32, 2 de bibula sarta -e teges. 14, 38, 2 (fasces calamorum) texantur . . . tecta -e tibi. 14, 160, 1 tomentum concisa -s circense vocatur.

B *in comparatione et metaphorice*: PLIN. nat. 35, 164 exprobravit patinarum -es (*per hyperbolen; praeter magnitudinem respicitur fortasse etiam varietas ciborum, sc. animalium palustrium*). FRONTO p. 171, 4 v. d. H. 'cloacam' dixi de corpore, in quo . . . ita ut in -e corrupta *sint* omnia. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 117 in . . . vitiorum -e. 3, 101 natare te . . . in impietatis tuae et formidinis -e. in psalm. 13, 1^{b} in hebetudinis profunda -e demersum. CAES. AREL. serm. 46, 2 per nimiam ebrietatem ipsa corporis terra velut in -em conversa (*cf. ibid.* ebriosi tales sunt, quales -es esse videntur; *eqs.*).

deriv.: paludensis, paludester, paludetum, paludo, paludosus, ? 2. paludus, paluster; *cf. gr.* παλούδιον (*Ps. Mauric. strat. 4, 3, 2. 3. 11, 4, 38*).

compos.: paludicola, paludigenus, paludivagus.

nom. propr. vix agnoscendum v. p. 178, 48.

paluscus, -a, -um. *originis et notionis obscurae; iungunt quidam cum* 2. palus, *magis opinione quam re ducti.* *de genere quodam fici*: CLOAT. Macr. Sat. 3, 20, 1 (frg. 9 F.) atra -a (*inter alia adi. sive ab appellativis sive a nom. propr. derivata; sed ne de distinctione quidem satis constat*).

¤**palūster** (-stris), -stris, -stre. *a* 2. palus. *scribitur* -lestr-: GROM. p. 315, 16 L. res -lestres. NOT. Tir. 114, 36 -r. *nom. sing. masc.* -r *legitur* LIV. 36, 22, 10 VITR. 3, 4, 2. GLOSS. *l. 67 et sub IA1.* NOT. Tir., *cf. testimonia gramm.* PRISC. gramm. II 127, 15 FRG. Bob. gramm. V 560, 19 GRAMM. suppl. 101, 17. 20; -is *legitur* COLVM. 8, 14, 2 PALLAD. 1, 34, 4, *commendatur* CHAR. gramm. p. 104, 9 B.; *abl. sing. non nisi* -i, *cf.* FRG. Bob. gramm. V 560, 20, *sed v.* CHAR. gramm. p. 158, 33 B. (*ex Romano*) celebre (*abl.*) simile dubiis est . . ., ut salubre, -e *eqs.; de fem. heteroclit. dub.* -ia *v. p. 180, 27.* GLOSS. -r: ἑλώδης. -is: λιμνώδης. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 237 -i: paludestri (*sim. ex corr.* PL 212). *legitur inde a* SISENNA, VARRONE, CAES., BELL. Hisp., VERG., CVLICE, HOR. (sat., epist.), OV., LIV. [*cf. nomen deriv. venet. (trident.)* palustela '*locus -r*'. *cf. M.-L. 6184. St.*] [*de* padulust- *v.* paludester.]

i. q. ad paludem pertinens, paludis proprius sim.: I *relatione potius locali*: A *de ipsis locis* (*sc. sive in palude, iuxta paludem sitis sive qualitate paludis praeditis*): 1 locus: *plur.*: SISENNA hist. 18 VARRO rust. 1, 12, 2. 2, 8, 5 in -bus l. atque uliginosis. CAES. civ. 3, 49, 4 l. sequi demissa ac -ia et puteos fodere. VITR. 2, 9, 10. FEST. p. 330 in -bus l. nascitur *scirpus.* COLVM. 2, 11, 2 *opp.* siccis. 12, 28, 2 FRONTIN. aq. 10, 5. TAC. Germ. 30, 1 effusis ac -bus. *al.* *sing.*: VARRO ling. 5, 149. rust. 3, 11, 1 l. *nessotrophii* . . . eligere . . . -em (*distinguitur*: naturalis aut lacus aut stagnum aut manu facta piscina). CAES. Gall. 7, 20, 4. PRIAP. 86, 1 l. villulamque -em. VITR. 3, 4, 2 sin . . . solidum non invenietur, sed l. erit congesticius ad imum aut -r *eqs.* 5, 3, 3. VLP. dig. 39, 2, 24, 2 -is l. vel harenosi . . . quasi vitiosi. PALLAD. 1, 34, 4. GLOSS.^{L} Corp. P 149 -r l.: ubi sunt paludes. GLOSS. II 588, 63 paludetum: -r l.

2 *iuxta alia locorum vocabula*: BELL. Hisp. 29, 2 -i et voraginoso solo currens *rivus* (PLIN. nat. 36, 95. AVR. VICT. Caes. 37, 4 -i s. hiemalibus aquis corrumpitur *Sirmium.* SIDON. epist. 2, 2, 16 *lacus* s. -i voraginosus). LIV. 22, 9, 4 via (VLP. dig. 43, 8, 2, 3 *opp.* sicca. OROS. hist. 4, 15, 2. *cf.* PLIN. nat. 35, 117 accessu). 36, 22, 10 ager Heracleensis -r omnis (COLVM. 7, 9, 6 [*opp.* sitientibus; *inde* PALLAD. 3, 26, 3 *opp.* siccis]. 8, 14, 2 -is . . ., sed herbidus. CIL VIII 25943, 4, 8 [*aet. Hadr.*] ⟨sil⟩vestres aut -es). VITR. 1, 4, 1 vicinitas. 5, 3, 1 regionibus -bus aut aliis regionibus vitiosis (HIPPOCR. diaet. 2 [cib.] l. 94 M. [*var. l.* -ludest-, *gr. 37* ἑλώδεσι]). 8, 3, 7 lacus . . . -es. PAVL. FEST. p. 87 terram (PANEG. 8, 8, 2). SEN. epist. 51, 10 in molli -ique pascuo (COLVM. 6, 27, 2 spatiosa et -ia nec montana. PALLAD. 12, 13, 3 *sec.* COLVM. 7, 3, 20 *l. 49*). 73, 16 humus sterilis ac -is. COLVM. 12, 21, 4 vineas. PLIN. nat. 14, 61 populetis (*cf.* FLOR. epit. 2, 6, 13 virgultis). 24, 59 campis. *al.* *cum nom. propr.*: HOR. epist. 1, 5, 4 Minturnas. PLIN. nat. 18, 176 Aegyptus. SIL. 8, 530 stagnis . . . -e Liternum. 3 *n. plur. pro subst.* (*in imag.* IVLIAN.): PLIN. nat. 12, 102 quamvis in -bus nascatur *myrobalanus* (13, 71 in -bus Aegypti aut quiescentibus Nili aquis. 20, 231. 21, 98. 24, 152. 27, 126 PLIN. med. 2, 27, 2). 12, 104 lacum, cuius -ia aestate siccantur. 14, 110 Patavinorum in -bus vindemiae. 16, 97 (*postea*: campestria, in silvis). 16, 219. VVLG. Ezech. 47, 11 in litoribus . . . et in -bus. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 82 (*in imag.*) vel ardua asperaque virtutum vel demersa et -ia voluptatum (*cf. p. 179, 43 et infra l. 69*). *nomen civitatis* (*sc. affertur ut alterum nomen Genavae*): NOT. Gall. 11, 2 chron. I p. 600 (*add. cod. 70*) idem et -ia (*nisi fem. heteroclit.; ad rem v. Howald-Meyer, Die röm. Schweiz 132/3 adnot. 2*).

B *de eis, quorum locus palus est*: 1 *de re in palude usitata* (*actione* PLIN.; *cf.* villulam, *sc. in palude sitam* PRIAP. *sub A1*): VARRO Men. 276 navem . . . -em, quam nautici equisones per ulvam ducerent loro (*cf.* PLIN. nat. 6, 99 vadosa navigatio, -i similis).

2 *de paludis incolis sim.*: a *de animalibus*: VARRO rust. 1, 38, 1 volucrium praeter -ium ac nantium (COLVM. 2, 14, 1. *cf.* OV. met. 8, 625 mergis fulicisque. MELA 3, 56 avium [PALLAD. 1, 33, 1. 14, 3, 4]). HOR. sat. 1, 5, 14 ranae (MARCELL. med. 9, 6). VITR. 1, 4, 1 spiritus . . . bestiarum -ium venenatos (1, 4, 11). PALLAD. 1, 35, 14 testudinem. b *de herbis sim.*: α *de harundinibus sim.*: VERG. georg. 3, 175 ulvam (VITR. 2, 1, 5. 5, 12, 5 PALLAD. 12, 7, 22). CVLEX 72 calamo (OV. met. 1, 706). OV. rem. 142 limosā canna -is humo *gaudet* (met. 4, 298 non . . . c. -is nec . . . ulvae nec . . . iunci. 8, 630. Pont. 4, 3, 47 in caeno . . . c.que -i. LVCAN. 5, 517 sterili iunco c.que . . . -i. SIL. 17, 88 levi calamo c.que . . . -i. PALLAD. 1, 13, 2 [*sec. l. 47*]). met. 8, 336 lenta salix ulvaeque leves iuncique -es (11, 366 [*de var. ll. et coni. v. Bömer ad l.*]. PLIN. nat. 8, 101. 16, 4 ulva et -i i.). PLIN. nat. 16, 178 scirpi fragiles -esque. 19, 15 harundine (CET. FAV. 21 p. 303 h. graeca vel -i [*cf. Vitr. 7, 3, 2* de paludibus]). β *de aliis herbis sim.*: LIV. 21, 54, 1 rivus . . . obsitus -bus herbis (SEN. nat. 3, 27, 4. COLVM. 7, 3, 20 -es silvestresque. MARCELL. med. 19, 52 gladiolum h. -em [*v. l. 51*]). PLIN. nat. 18, 318 nec de novella vite aut -i. 21, 111 gladiolum . . ., et ipsum -em. 22, 145 -is lens, per se nascens in aqua non profluenti. 27, 89 gallidragam . . ., -em et spinosam. SER. SAMM. 744 phasganio. PS. APVL. herb. interpol. 68 l. 9 (*v. adnot.*) algam -em, papaver -em. 71 l. 9 (*v. adnot.*) trixaginem -em (*cf.* PS. DIOSC. Vind. 3, 111 p. 122, 14 τριξάγω παλούστρις). *de* adarca (*sc. velut de re ad herbas pertinente*): PLIN. nat. 16, 167. *n. plur. pro subst.*: PLIN. nat. 13, 68. 107.

3 *de paludis materia* (*metaphorice* ANIAN.; *addas fortasse* LIV. *sub II*): OV. met. 14, 103 loca feta -bus undis (ulvis *var. l.*), litora Cumarum (Ib. 225. SIL. 14, 586 patulam Cyanen lateque -bus u. stagnantem). LIV. 36, 18, 14 loca . . . invia -i limo et voraginibus. VITR. 5, 9, 6 aquarum fontes aut . . . -is abundantia. SEN. Med. 213 -bus qua maria dulcescunt aquis (nat. 6, 20, 7 COLVM. 1, 5, 3 PLIN. nat. 11, 116. 31, 50. *al.*). COLVM. 3, 13, 8 scaturigo. 9, 5, 6 odor -is coeni. AMM. 27, 10, 11 per ignota . . . et -es uligines devius (AMBR. hex. 1, 8, 28. HEGES. 3, 26, 1 nec -is uliginis crassum aliquid aut turbidum recipit *lacus Gennesar* [*gr. v. l. 79*]). *metaphorice de anima* (*sc. tamquam re umida; cf. supra l. 25*): ANIAN. Chrysost. hom. 2, 5 sicut ignis . . . ubi humidam corripit . . . materiam . . ., sic etiam concupiscentia . . . quando humentem . . . ac -em succendit animam.

II *relatione potius modali, sc. de statu, specie sim. paludis propriis*: LIV. 22, 2, 11 nocturno umore -ique caelo gravante caput (*nisi ad IB3*). PERS. 5, 60 crassos . . . dies lucemque -em (SCHOL.: obscuram propter nebulam, quae de paludibus nascitur). AMM. 22, 8, 45 septimum *ostium Danuvii* caenosum et -i specie nigrum. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 18 *lacus Gennesar* -i . . . crassitudine tenuiores habet latices (*gr. 3, 507* ἑλώδους, *cf.* HEGES. *sub IB3*). PAVL. NOL. carm. 17, 37 *aer* flatu gravis e -i anguium tetros referens odores. CASSIOD. var. 2, 21, 2 tellus naufraga -i torpore confusa (*antea*: loca . . . caenosis fluentibus . . . occupata). 10, 29, 2 -i statione pigrescens *inundatio.*

palux *v.* balux. *Hodges.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

? **pamaeum:** vestis pastoralis GLOSS. V 607, 66 (poemenicum *coni. Graeve,* pilleum *Heraeus*).

pammachārius, -ī *m.* *a* pammachum, *nisi a πάμμαχος sc. suffixo latino formatum, cf.* symmach(i)arius *a σύμμαχος. codd. praebent etiam* panm-, -macar- *(e. g. cod. Q apud* HIER.). *i. q. pancratiastes:* FIRM. math. 8, 8, 1 Luna cum Marte *facit* pyctas, ⟨pam⟩macharios *(suppl. Wikström, In Firm. Mat. stud. crit., Diss. 1935, 109 sq.; maluerim* p. aut -os *ut postea).* EXPOS. mundi 32 habere eam, *sc. Gazam,* et -os, Ascalon athletas luctatores, Castabala calopectas. AMBR. in psalm. 36, 55 *in sacculari agone sunt* alii qui caedem et pulveris iactum membrorum nisibus miscent omni sibi verberandi iure permisso, quos -os vocant, eo quod omnis litis et pugnae adversum se habeant potestatem. HIER. tract. in psalm. I p. 241, 24 athletarum multa sunt genera: sunt enim alii athletae, alii . . . quasi -i, alii ad discum contendunt, *eqs.*

pammachia, -ae *f., παμμαχία. i. q. lucta, certamen:* SECVNDIN. epist. p. 896, 24 sed forte, post Daretis et Entelli certamen, Iacob et ipsius -am *(trad.* pamma quam) exspectare volueras? *(ad rem cf. Aen. 5, 368 sqq. et gen. 32, 24 sqq.; respondet Aug. c. Secundin. 23 p. 941, 11* luctam Iacob cum angelo irrides).

pammachum (-ium?), -ī *n., πάμμαχον (cf. παμμάχιον). i. q. pancratium vel luctamen quoddam (distinctio quaedam sublucere videtur l. 26 et Pap. Preisigke, Sammelb. 6222, 18 sqq.):* HYG. fab. 273, 5 in quibus *ludis gymnicis* ipse *Hercules* contendit -um (-ium *Barth,* -io *Schmidt*), quod nos pancratium vocamus. CIL VI 10154, 6 *(a. 367/75; lapis periit)* in omni aelhetico certamine . . . victorem -o lucta prancati cestibusq(ue) id est pygme.

cf. pammacharius *et v. Onom.* (Pammachius).

pammixia, (-ae) *f., παμμιξία (quae vox alibi non legi videtur). i. q. mixtura omnium generum:* PS. PHILO antiq. 10, 1 misit . . . deus super eos decem plagas et percussit eos; he autem erant plage, id est sanguis et rane, et -a (panim- *var. l.*) et grando *eqs. (spectat ad Vulg. exod. 8, 21* omne genus muscarum, *gr. κυνόμυια, sed cf. Hier. epist. 106, 86, 2* iuxta Hebraicam intellegentiam per *δίφθογγον* debet scribi *οι,* ut sit *κοινόμυια,* id est 'omne muscarum genus', quod Aquila *πάνμικτον,* id est 'omnimodam muscam', interpretatus est. *post* -a *lacunam suspicatur Baxter, Arch. Lat. Med. Aevi 25, 1955, 130*).

pammūsus, -a, -um, *πάμμουσος. i. q. in omnibus artibus versatus:* **1** *de dea omnium artium patrona:* CIL III 14195[9], 10 *(a. 104)* imaginem arg(enteam) Minervae -ae . . . fecit *(gr. ibid. l. 20 Ἀθηνᾶς παμμούσου).* **2** *de hominibus in omnibus artibus versatis:* INSCR. Dessau 8482a *(Puteolis)* Hilarioni -o, quem di appetiverunt, qui vixit annis XV. CIL VI 10159 d. m. Erotis, alumno dulcissimo et -o gymnico Valentines filies mees; vixit annos XVI.

cf. Onom.

† **pamnu:** virtus Graece est GLOSS.[L] I Ansil. PA 239 (rome, *i. ῥώμη, suspicatur Lindsay*).

pampa, -ae *f. vox peregrina videtur.* PAENIT. hibern. p. 138, 7 Bieler si quis capud alterius percusserit usque ad cerebri -as *(cf. p. 150, 29* sic ut cerebri cutem inspiciat. 'i. squamas' *explicant duo codd. et Du Cange s. v.*).

pampanus *v.* pampinus. *Gatti.*

? **pampināceus,** -a, -um. *a* pampinus, *si recte trad. i. q. e pampinis confectus vel pampinorum similis:* COLVM. 12, 20, 5 ad praedictum . . . modum musti adici debent hi odores: . . . amomi pondo quadrans, croci quincunx, †erispae† -ae libram *(sic SA[2] [ubi scribitur* panp-]; eris *A[1],* cripe, eripe *sim. recc.;* sertae Campanicae *H. Barbarus*).

pampinārius, -a, -um *et* pampinārius (-um), -ī *m. (n.). a* pampinus. *scribitur in codd. etiam* panp-, *e. g.* COLVM. 3, 10, 21 *S. de genere v. infra ad 2. de notione:* COLVM. 5, 6, 29 palmitum duo genera sunt: alterum, quod ex duro provenit, quod, quia primo anno plerumque frondem sine fructu adfert, -um vocant; alterum, quod ex anniculo palmite procreatur, quod . . . fructuarium appellant *(cf.* PLIN. nat. 17, 181 sic duo genera palmitum: quod e duro exit materiamque in proximum annum promittit, -um vocatur *eqs.*).

i. q. solis pampinis praeditus, uva carens (non nisi de sarmentis vitium): **1** *iuxta subst.:* COLVM. 3, 10, 7 ne -am virgam deplantet. 4, 24, 5 -us palmes innatus *trunco vel cruribus* ([*Pallad. 3, 12, 4* circa crus quicquid nascitur]. 5, 6, 31). arb. 3, 1 -a sarmenta deponi non placet, quia sterilia sunt. **2** *solum ponitur, sc. subaudiendis vocibus q. s. palmes, malleolus vel sarmentum sim. (masc. l. 77. 79. p. 182, 2. 3, neutr. l. 76. 83. p. 182, 1, cetera ambigua):* COLVM. 3, 10, 5 ex duro trunco enatum *sarmentum,* quod -um vocant. 3, 10, 15 confiteor -os . . ., cum e duro processerint, tempore anni sequentis adquirere fecunditatem *eqs. (cf.* PLIN. nat. 17, 157 serere e -is sterile est, nec nisi fecundo oportet. PALLAD. 3, 9, 8 -us, qui de duro nascitur, etiam si adtulit, *sc. fructum,* pro frugifero non est ponendus). 3, 10, 21 -um et sagittam velut inutiles ad deponendum prudentissime damnaverunt *maiores (antea:* e duro natam virgam). 4, 11, 3 e duro quae pullulant . . . -a saepissime fructu carent *(inde* PALLAD. 3, 15, 1). 4, 24, 11 *proximae duro materiae* exiguum fructum praebent, simile⟨s⟩ scilicet -is *(cf.* PALLAD. 3, 12, 6 haec *sarmenta circa durum* velut -a minus adferunt). 5, 6, 31 viti novellae -um inmitti non oportet, nisi necessario loco natus est, ut viduum ramum maritet. 5, 6, 35 -us.

pampinātio, -ōnis *f. a* pampinare. *scribitur in codd. etiam* panp-, *e. g.* COLVM. 11, 2, 38 *S.* GLOSS. *βλαστολογία.* pampini collectio.

i. q. actio pampinandi (plur. COLVM. 4, 10, 2. 4, 17, 3; *accedit gen. obi.* COLVM. 5, 5, 19): **1** *strictius, pampinantur vites:* VARRO rust. 1 capp. p. 4, 22 de -e *(item* COLVM. arb. capp. 14). COLVM. 4, 6, 1 ut frequenti -e supervacua detrahamus *malleolis et viviradicibus (cf.* 11 capp. 4 eandem -em malleolis adhibendam). 4, 7, 1 omnis . . . -is ea est tempestivitas, dum adeo teneri palmites sunt, ut levi tactu digiti decutiantur *(inde* 11 capp. 4 PALLAD. 6, 2, 2. *cf.* COLVM. 11, 2, 38 prima -o recte inchoatur, dum prorepentes oculi digito decuti possint). 4, 10, 2 *vitium semina* -ibus adiuvanda, ut robur accipiant. 4, 14, 3. 4, 17, 3 -es . . . saepe adhibendae; neque enim satis est semel aut iterum tota aestate viti detrahere frondem supervacuam. 4, 27, 2 magis -o quam putatio vitibus consulit. 4, 28, 1. 5, 5, 19 de -e talis *(sc. prostratae)* vineae parum inter auctores convenit. PLIN. nat. 17, 165. 17, 190 -o verna. 17, 193 in -e *vitis macrae* non hos detrahere pampinos, qui cum uva sint. **2** *laxius, pampinantur arborum stolones:* PLIN. nat. 17, 7 Stolonum *cognomen fuit* Liciniae genti: ita appellatur in ipsis arboribus fruticatio inutilis; inde et -o inventa primo Stoloni dedit nomen *(ad rem v. Varronem rust. 1, 2, 9).*

pampinātor, -ōris *m. a* pampinare. *i. qui pampinat:* COLVM. 4, 10, 2 autumno vel vere . . . *vitium semina* nepotibus, quos -r (-ione *SA*) in superiore parte omiserat, liberanda censemus. 4, 27, 5 id *(sc. etiam partem uvae decutere)* . . . faciet variis de causis -r industrius. 5, 5, 13 -r . . . supervacuos deterget, fructuosos palmites summittit.

1. pampinātus, -a, -um *v. sub* pampino.

2. pampinātus, -a, -um. *a* pampinus. **1** *i. q. pampini forma praeditus, pampini similis:* PLIN. nat. 16, 225 abies . . . spectabilis ramentorum crinibus, -o semper orbe se volvens ad incitatos runcinae raptus. **2** *i. q. instructus pampinis (sc. caelatis, arte factis):* TREB. Claud. 17, 5 *(enumerantur dona)* discum corymbiatum argenteum . . ., lancem argenteam -am . . ., patenam argenteam hederaciam. SIDON. carm. 24, 71 pomaria prisca regis Indi, *sc. Pori,* . . . aureasque vites electro viridante -as *(cf. epist. Alex. p. 193, 3* in qua *vinea* folia aurea fuerunt).

pampineus, -a, -um. *a* pampinus. *scribitur in codd. etiam* panp-, *e. g.* SEN. Phaedr. 755 *E. de notione:* ISID. diff. 1, 449 *v. sub* pampinosus. *legitur in poesi inde a* VERG. *(vocem ab eo formatam esse existimat Norden ad Aen. 6, 281), in oratione prosa singulis locis apud* PLIN. nat., TAC., FIRM., VICT. VIT. *et gramm.* [*invenitur in textu manco:* CIL X 7134, 5 *(carminis frg. esse iudicat Mommsen). e suppl. dub.* ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5[a], 67 Pighi Bacchum pa⟨mpineis red⟩imitum cor⟨nua sertis⟩ *(suppl. Diehl,* pa⟨trem⟩ *Funaioli*).]

1 *adi.:* **a** *i. q. ad pampinum pertinens:* *α ratione sollemni:* umbra -a: VERG. ecl. 7, 58 aret ager, vitio moriens sitit aeris herba, Liber -as invidit collibus u. *(inde* HIL. gen. 107). PRIAP. 86 (Verg. 3), 14 uva -a rubens educata sub u. (COPA 31 -a fessus requiesce sub u. [*inde* NEMES. ecl. 4, 46]. OV. trist. 3, 10, 71 non hic -a dulcis latet uva sub u. [*cf. p. 183, 12*]). MART. 4, 44, 1 -is viridis modo Vesbius *mons* u. *de rebus e pampino manu confectis (de thyrso v. sub b):* VERG. Aen. 6, 804 -is victor iuga flectit habenis Liber, agens . . . tigris. SEN. Oed. 430 Silenus . . . -is redimitus tempora sertis *(cf.* VAL. FL. 5, 79 *Bacchum* -a nectentem cornua vitta. TAC. ann. 11, 4, 2 -am coronam albentibus foliis. FIRM. err. 6, 7 -is coronarum circulis). *de rebus naturalibus quae constant e pampino (an ex hedera l. 70 sq.?):* CVLEX 75 *pastorem in gramine iacentem* viridi cum palmite lucens Tmolia -o subter coma velat amictu. OV. met. 3, 667 *Bacchus* racemiferis frontem circumdatus uvis -is agitat velatam frondibus hastam. STAT. Theb. 4, 386 *(ad Bacchum)* -um . . . iubes nemus inreptare Lycurgo. CYPR. GALL. gen. 1221 *(describitur vitis)* -os inter flexus tris adfore fundos *(cf. Itala gen. 40, 10* [*cod. 101*] in ea vinea tres fundi erant). DRAC. laud. dei 1, 173 vinea -os subarundinat . . . campos. Romul. 6, 67 Liber -is ornatus fronte corymbis intrat et uviferas vibrat . . . thyrsos (-is c. *fortasse i. q. pampinis, cf. laud. dei 1, 171* torta per obliquos it vitis in orbe corymbos *et vol. IV 1081, 63 sqq.; an de hedera accipiendum?*). *β intercedente respectu vitium, uvarum fere i. q. vineus:* PROP. 2, 33, 30 Icare Cecropiis merito iugulate colonis, -us nosti quam sit amarus odor. SIL. 7, 188 fagina -o spumarunt pocula suco.

b *i. q. pampino ornatus (utrum thyrsus totus e pampino constet necne, non liquet, cf. tamen* SERV. *l. 84 et* OV. *supra l. 65):* *α de rebus variis (de Baccho* SIDON.): VERG. georg. 2, 5 tuis hic omnia plena muneribus, tibi, *Bacche,* -o gravidus autumno *(ὀπώραν intellegit Heyne, cf. supra vol. II 1605, 1 sqq.)* floret ager, spumat plenis vindemia labris (SERV.: '-o' pro pampinoso, ut nemus frondeum [*Aen. 1, 191*] pro frondosum). Aen. 7, 396 *matres Latinae* -as . . . gerunt incinctae pellibus hastas ([SERV.: pampinis tectas]. OV. epist. 13, 33

[*Somazzi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VAL. FL. 2, 269 SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 2, 19, 18. *item de thyrso*: SEN. Phaedr. 755 tu, thyrsigera Liber ab India ..., tigres -a cuspide territans. STAT. Theb. 7, 654 pilo. Ach. 1, 634 thyrsis [CLAVD. 8, 603 ANTH. 941, 34 DRAC. Romul. 10, 275]). PROP. 3, 17, 26 Tyrrhenos ... nautas in vada -a desiluisse rate *Bacchi*. CALP. ecl. 2, 59 inter -as ... ulmos (*cf.* MART. 10, 93, 2 picta ... -is ... arva iugis [*i. vineis iugatis*]). SIL. 17, 648 descendens Liber ab Indis egit -os ... currus (STAT. Theb. 4, 656). SIDON. carm. 7, 29 longo veniunt post ordine divi: -us Liber, Mars trux *eqs.* β *de vitibus earumve partibus* (*aliter p. 182, 62sqq.*): Ov. met. 10, 100 flexipedes hederae ... et ... -ae vites et amictae vitibus ulmi *eqs.* (trist. 2, 143. Pont. 3, 8, 13 non hic -is amicitur v. ulmus. CYPR. GALL. exod. 895 num. 606). Pont. 3, 1, 13 *non* tibi, *Pontica tellus*, -as autumnus porrigit uvas. PRVD. cath. 3, 53 ubi vitea -o bracchia palmite luxuriant. VICT. VIT. 3, 55 non vitis tegebatur aestate -is opacata virgultis.

c *i. q. pampini similis*: PLIN. nat. 37, 150 Botryitis alia nigra est, alia -a, incipienti uvae similis.

2 *neutr. pro subst.*: GLOSS. II 380, 49 οἰνάνθη τὸ ἄνθος τῆς ἀμπέλου: -um. GLOSS.[L] II Philox. PA 69 -um: οἰνάνθινον (*an e falsa interpretatione* PLINII [*v. sub 1c*] *ortum?*).

pampino, -āvī, -ātum, -āre. *a* pampinus. *scribitur in codd. etiam* panp-, *e. g.* VARRO rust. 1, 31, 1 COLVM. 11, 2, 44. 11, 2, 79 *cod. S, in quo saepius.* *de notione*: VARRO rust. 1, 31, 2 -are est e sarmento coles qui nati sunt, de iis, qui plurimum valent, primum ac secundum, non numquam etiam tertium, relinquere, reliquos decerpere, ne relictis colibus sarmentum nequeat ministrare sucum. GLOSS. βλαστολογῶ. φυλλολογῶ.

1 *absolute i. q. vitium germina vel folia supervacua decerpere* (*distinguitur* putare COLVM. 4, 29, 12. *hic illic obi. e contextu suppleri vel subaudiri posse haud negaverimus, e. g.* CATO agr. 33, 4 *bis.* COLVM. 5, 5, 19): CATO agr. 33, 4 (*affertur* Plin. nat. 17, 197) ubi vinea frondere coeperit, -ato. *ibid.* ubi uva varia fieri coeperit, vites subligato, -ato uvasque expellito. COLVM. 4, 7, 3 in malleolo similis ratio est -andi *atque in palmitibus.* 4, 29, 12 *in surculo* -andum non aliter est, quam in novella viviradice. 5, 5, 14 -andi ... modus is erit, ut opacis locis umidisque et frigidis aestate vitis nudetur foliaque palmitibus detrahantur ..., locis autem siccis calidisque et apricis e contrario palmitibus uvae contegantur *eqs.* (*inde* PALLAD. 1, 6, 4. *cf.* 9, 3 *mense Augusto* locis frigidis -atur, locis vero ardentibus ... obumbratur potius uva [*sec. Colum. 11, 2, 61* pampinis vitem spoliant]). 5, 5, 19 alii negant esse nudandam vitem ...; aliis placet parcius -are, ut ... vitis non in totum supervacuis frondibus oneretur *eqs.* 11 capp. 4 arb. 5, 1. 6, 2. PLIN. nat. 17, 190 cum *uva* defloruerit, aliqui -andum putant. PALLAD. 6, 2, 2 *mense Maio* -ari conveniet.

2 *cum obiecto i. q. germinibus supervacuis decerpendo purgare* (*distinguitur* putare VARRO rust. 1, 31, 1 COLVM. arb. 11, deputare *l. 55. 68*): a *strictius, pro obi. sunt vites earumve partes vel vineta*: VARRO rust. 1, 31, 1 *inter vergiliarum exortum et solstitium oportet* vites -ari, sed a sciente (PALLAD. 6 capp. 2. 9 capp. 3. 10, 18 v., cuius fructus umore putrescit, per latera -anda est [*cf. Geopon.* 5, 29, 2 προκαθαίρειν ... ἐκ πλαγίου]). COLVM. 4, 6, 3 quem *malleolum* et ipsum -are censemus. 4, 6, 4 sarmentum ... ab imo usque in tres pedes et semissem -bimus et omnes eius intra id spatium nepotes enatos saepius decerpemus. 4, 6, 5 magis ... conveniet proximo autumno falce deputari superiorem partem *sarmenti* quam aestivo tempore -ari. 4, 29, 11 *truncus* saepius -andus est, cum germinat. 11, 2, 44 omnes vineas identidem -are (11 capp. 4. arb. 11 *bis.* PLIN. nat. 18, 254. 257). *ibid.* puerilis una opera iugerum vineti -bit (PLIN. nat. 18, 254). 11 capp. 4 viviradices. arb. 3, 5 *semina.*

b *laxius, pro obi. sunt aliae plantae earumve partes* (*hic illic vites comprehenduntur; cautius additur* veluti COLVM. 5, 10, 21): COLVM. 4, 31, 2 *perticalis salix non* minus quam vinea -atur. 5, 10, 21 danda est opera, ut *pomorum rami*, dum teneros ramulos habent, veluti -entur et ad unum stilum primo anno semina redigantur (*eadem* arb. 25, 2). 11, 2, 79 seminaria, quae suo tempore -ta non sunt, arbusculaeque ficorum in seminariis putari et ad singulos stilos redigi debent; quae tamen melius, dum tenera sunt, per germinationem -antur. PLIN. nat. 17, 214 -ari ea, *sc. arbusta*, non est moris ...; deputantur cum vite pariter *eqs.*

deriv.: pampinatio, pampinator.

pampinōsus, -a, -um. *a* pampinus. *de notione*: ISID. diff. 1, 449 pampineum est totum de pampinis, -um quod pampinis plenum est. *i. q. pampinis, germinibus abundans*: 1 *proprie, respiciuntur plantae*: COLVM. 5, 5, 14 si parum -a vitis est, advectis frondibus ... fructus muniatur. PLIN. nat. 23, 21 *vitis albae* folia -a ad magnitudinem hederae dividuntur ut vitium. SERV. georg. 2, 5 *v. p. 182, 82.* 2 *translate, respicitur genus scribendi* (*cf.* pampinus *sub IIC*): VEN. FORT. epist. (carm. 5, 1) 6 (*ad Martinum episcopum Galliciae*) quo volueris colae (*i. coli, membri orationis*) -ae diffundis propagines, quod vero libuerit acuti commatis falce succidis.

***pampinus**, -ī *m. et f.* [*vox peregrina. Sch.*] *de origine*: ISID. orig. 17, 5, 10 dictus -us, quod de palmite pendeat. *scribitur in codd. etiam* panp- (*e. g.* COLVM. 3, 2, 13. 3, 10, 13 *cod. S, in quo saepius*), -pan- (*e. g.* HIER. epist. 112, 22, 2 *cod. D.* DIOSC. 1, 62 p. 35, 7 M. *cod. M*), -pen- (*e. g.* PS. ASPER gramm. suppl. 46, 26 *cod. A, in quo semper.* ORIBAS. eup. 3, 7, 5 La p. 520 *cod. G*). NOT. Tir. 105, 50. 105, 51. 130, 87 (*ubique* -um). *de genere et formis*: *doctrinae gramm.*: DON. gramm. IV 375, 33 sunt ... nomina incerti generis inter masculinum et femininum, ut ... -us (*sim.* DIOM. gramm. I 327, 12 SERV. gramm. IV 432, 6. *al.*). SERV. ecl. 7, 58 sane sciendum, Vergilium -os numquam cum genere dicere, sed Varronem uti frequentius feminino (*cf.* SERV. Aen. 5, 380 -i supprimit genus, quia dubitatur [*sed masc. apud Verg. legi putat* POMP. gramm. V 160, 14, *si recte trad., v. Keil ad l.*]. *Varronem adhibere fem. testantur etiam* SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 448 GLOSS.[L] I Ansil. PA 240 GLOSS. V 128, 38). DVB. NOM. gramm. V 588, 2 -us generis feminini *est* (*item* PS. ASPER gramm. suppl. 46, 26, *quartae declinationi tribuens*). *auctorum usus*: *masc. apparet* CATO agr. 33, 4 ACC. trag. 257 COLVM. 3, 6, 2. 3, 10, 11 *et saepe.* *fem.*: LVCIL. 1270 CORN. SEV. carm. frg. 8 CLAVD. 24, 367. carm. min. 25, 5 SIDON. epist. 5, 17, 4. *nota abl. sg.* -a ORIBAS. eup. 3, 7, 5 La p. 520 (*iuxta* myrta, rosa). *nom. pl.* -us PS. ASPER gramm. suppl. 46, 26 (*cf. var. l.* -us *pro* -os COLVM. 6, 9, 1. 11 capp. 4). *neutr. nom. sg.* -um (*nisi latet acc. masc.*) GLOSS. III 300, 72. 427, 61 NOT. Tir., *nom. pl.* -a ARNOB. ad Greg. 20 p. 429, 13 (*iuxta* nemora). *de notione*: ISID. orig. 17, 5, 10 -us est folia, cuius subsidio vitis a frigore vel ardore defenditur atque adversus omnem iniuriam munitur; qui ideo alicubi intercisus est, ut et solem ad maturitatem fructus admittat et umbram faciat. GLOSS. ἀμπελόφυλλον. βλαστός. βλαστὸς ἀμπέλου. ἕλιξ. ἕλιξ ἀμπέλου. οἴναρον. πέταλον. φυλλάμπελον. flosculus vel ubi aperiuntur frutices. folia vitis. initium folii vitis. GLOSS.[L] Corp. PA 69 crous (*anglosax.; item* GLOSS. V 380, 53, *ubi var. l.* cros). *legitur in poesi semel vel bis apud* PLAVT., ENN., LVCIL., ACC., VERG., HOR. carm. *al.*, *ter apud* CLAVD. *et* DRAC.; *in prosa oratione inde a* CATONE, VARRONE, CIC. (*singulis locis*), *frequentatur a* COLVM. *et* PLIN. nat., *sed bis tantum apud* PALLAD. [*it.* pampano, pampino; *sard. centr. et mer.* pámpinu; *raet. or.* pámpul; *francog.* pampre; *var. prov., vasc.; cat.* pámpol; *hisp.* pámpano; *port.* pâmpano. *cf. M.-L. 6185 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 2739sq. Wagner II 210. Wartburg VII 532sqq. Corominas III 632. Machado[3] IV 288. St.*]

i. q. plantarum flexuosum germen, sarmentum fere foliis ornatum: I *proprie*: A *vitium* (*in lapide sculptarum* APVL. met. 2, 4, 6; *in comparatione* AMBR. hex. 3, 14, 60 HIER. in Ion. 4, 6 l. 128 [*inde* epist. 112, 22, 2]): 1 *strictius, de parte vitis. de rationibus quae intercedunt inter* -um *et alia vocabula ramulos vitigineos significantia*: -us *exit e* palmite *e. g.* COLVM. 4, 24, 20 PLIN. nat. 17, 175. 180 (*distinguitur* palmes *e. g.* Ov. met. 4, 397 PLIN. nat. 17, 153. *v. etiam supra p. 151, 82sqq.*), *ex* malleolo COLVM. 4, 7, 3, sarmento COLVM. 4, 24, 20 DRAC. laud. dei 1, 629, virga COLVM. 5, 6, 36; *contra* -i *ornati sunt* capreolis, claviculis, nepotibus *e. g.* COLVM. 4, 6, 1 sq. 4, 14, 1. 4, 29, 11 (*de foliis v. infra*) *nec non fundere possunt* materiam, *v.* COLVM. 4, 22, 4. 5, 6, 32. *ceterum* COLVM. *variationi sermonis studentem voces q. s.* materia, palmes, sarmentum, virga *eadem fere notione permutare apparet e. g.* 3, 6, 2. 4, 17, 4 arb. 5, 1. *iuxta ponitur* folium COLVM. 11, 2, 67 -os ac folia. PLIN. nat. 17, 153 folia, -i. 23, 3 folia ... et -i, *cf.* PLAVT. Cist. 729 -i folio (THEOD. PRISC. eup. faen. 77 -orum folia. VEN. FORT. vita Radeg. 20, 47. *vice versa* COLVM. 4, 22, 4 unius ... folii -us); *ceterum distinguitur* frons VERG. georg. 2, 333 COLVM. 3, 10, 11. 6, 9, 1. *uvis instructus est e. g.* LVCIL. 1270 COLVM. 3, 6, 2. 3, 10, 11. 4, 17, 4. *accedit gen.* vitis (vitium) COLVM. 6, 9, 1 (*cf.* VEG. mulom. 4, 6, 2). PLIN. med. 2, 10, 3 HIER. epist. 60, 12, 4 MARCELL. med. 34, 63. 36, 65 ORIBAS. eup. 3, 7, 5 La p. 520.

a *potius respiciuntur ipsa sarmenta* (*maxime plur.; e sing. certiora tantum huc inseruimus, sc. l. 64. p. 185, 7. 30, cetera ad b relegantes*): α *exempla varia*: PLAVT. Cist. 729 involvolum *bestiam*, quae in -i folio intorta implicat se (*pendent, sed vocem q. e.* folium *omittunt* PAVL. FEST. p. 112 *involvus* se involvit -o. ISID. orig. 12, 5, 9 *eruca* -o involuta [*affert* PLAVT.]). ENN. (?) scaen. 152 (= TRAG. inc. 134) *non intermittunt* vites laetificae -is pubescere. FRONTO p. 147, 24 v. d. H. *vitis gloriatur* -os suos ita pulchros esse, ut necterentur ex eis Libero thyrsi, corona Sileno *eqs.* APVL. met. 2, 4, 6 pone tergum deae saxum insurgit ... foliis et virgulis et sicubi (*trad.*; alicubi *vel* hic ibi *Helm*) -is et arbusculis alibi de lapide florentibus. ISID. diff. 1, 449 *v. sub* pampinosus. β *in doctrina vitium colendarum*: *plur.*: CATO agr. 33, 4 *vineae* -os teneros alligato leviter corrigitoque, uti recte spectent. COLVM. 3, 10, 11 *natura viti* primum radices velut quaedam fundamenta iecit, ut is quasi pedibus insisteret, truncum deinde superposuit velut quandam staturam corporis et habitus, mox ramis diffudit quasi brachiis, tum -os elicuit velut palmas eorumque alios fructu donavit, alios fronde sola vestivit. 4, 6, 1 bini -i summittuntur *eqs.* ([*resp. Pallad. 6, 2, 1* materiae]. 4, 17, 4 oculi ... b. -os emiserunt). 4, 14, 1 quem *cantherium* teneri adhuc -i capreolis suis inligent, ne ventis explantentur. 4, 17, 8 in omnem partem iugum porrigendum est, ut prorepentes undique -i iungantur *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 17, 180 densiores ... citra -i exultant). 4, 27, 2 vinitor ... supervacuos -os deturbet (*cf.* PLIN. nat. 17, 175

[Somazzi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-os . . . detergere. 17, 193 detrahere. 17, 212 recisis . . . -is). 4, 29, 17 enascentis in arcu propaginis -os educare, quos possis . . . vel propagare vel ad fructum relinquere (*cf.* PLIN. nat. 17, 153 palmites, nepotes, uvae, folia, -i gignuntur *e gemmis*). 11, 2, 67 tempestivam esse vindemiam, . . . cum -os ac folia decidere considerassent. *al.* PLIN. nat. 14, 13 (*contextu corrupto*). 18, 254 cum -i quattuor digitos longitudine explleverint. *sing.* (*collective* COLVM. arb. 5, 1 PLIN. nat. 18, 316): COLVM. 3, 6, 2 si per unumquemque -um maior numerus uvarum dependet (*cf.* 3, 17, 3 omnis . . . fecundus -us *eqs.*). 3, 10, 13 cur, quamvis non sit e duro -us sed e tenero natus, si tamen orbus est, . . . quasi sterilis damnatur a nobis? (5, 6, 32 quisquis . . . -us loco n. in exputando vel alligando fractus est). 4, 7, 3 cum *malleolum* ad unum -um iam redegeris et is ipse excesserit pedalem longitudinem (*cf.* arb. 5, 1 simul atque -us instar quattuor digitorum erit). 4, 12, 2 *aliquid* esse, quod . . . prorepens -us statim adprendat (4, 22, 4 unius . . . folii -us prorepsit e duro *eqs.* 5, 5, 8). 4, 22, 3 ut . . . vitis possit . . . ab ea maxime parte, quae vulnerata est, -um fundere ([*resp. Pallad. 12, 3* germen]. *de re cf.* 4, 24, 17 -um . . . elicere). 4, 29, 11 ne vento . . . explantetur tener -us. PLIN. nat. 18, 316 vindemiare incipito, cum ad palmitem -us procumbere coeperit (*ad rem cf. l. 5*). *γ in arte medicinae*: PLIN. nat. 23, 3 (*cf.* 1, 23, 3) folia vitium et -i capitis dolores . . . mitigant. *ibid.* -i triti et inpositi tumorem omnem siccant (*inde* MARCELL. med. 34, 63 *et* 36, 65, *qui praebet tantum* -i vitium [*contra Plin. med. 3, 1, 2 omittit* -os]. *cf. Diosc. gr. 5, 1, 1 τὰ φύλλα καὶ αἱ ἕλικες, lat. 5, 1 p. 166, 12* folia et caprioli). *ibid.* sucus eorum (*sc. -orum*) dysintericis infusus medetur (*inde* PLIN. med. 2, 10, 3). 23, 4 -i sanguinem excreantibus . . . diluti potu prosunt. 23, 14 *contra serpentium ictus* -os quoque eius (*sc. uvae theriacae*) edendos censent inponendosque (*cf. Pallad. 3, 28* sarmentorum cinis). MARCELL. med. 2, 11 -um continuo de vite lectum cum oleo coques atque simul trito diligenter tempora inlines (THEOD. PRISC. eup. faen. 76 -os molles tritos cum alfitis adhibemus. 77 -orum folia molliora trita. *v. etiam l. 22*). VEN. FORT. vita Radeg. 20, 47 offerebat ministra sanctae folium -i, *sc. pustulae imponendum.*

b *potius respiciuntur folia, frons*: *α sing.* (*huc spectat p. 184, 65sq.; fere collective; de singulis foliis e. g.* COLVM. arb. 11 TERT. pall. 3, 3 AMBR. hex. 3, 14, 60): LVCIL. 1270 purpuream . . . uvam . . . albam -um habere (*de colore v. Marx ad l.*). ACC. trag. 257 *Bacchae* pectus glauco -o obnexae obtegunt (obnoxae obtexunt *trad.*). VARRO rust. 1, 48, 2 vitis seritur, non ut -um ferat, sed ut uvam. VERG. georg. 1, 448 male tum mitis defendet -us uvas *a grandine*. PRIAP. 85 (Verg. 2), 8 virente dulcis uva -o. HOR. carm. 3, 25, 20 *Bacchum* (*an poetam?*) cingentem viridi tempora -o (4, 8, 33 ornatus. *cf.* PRIAP. 83 [Tib. 2], 7 revincte -o caput). CORN. SEV. carm. frg. 8 ⌊thelua⌋ purpureis gemmavit -us uvis (⌊ ⌋*Mazzarino, sc. pro* helva, *coll. Varrone rust. 2, 5, 8*; therva *trad.*; *v. Dahlmann, Corn. Sev. 1975, 46sqq.*). OV. met. 4, 397 pars *vestis* abit in vites et, quae modo fila fuerunt, palmite mutantur; de stamine -us exit. COLVM. 3, 2, 12 propter -i densitatem. 3, 2, 13 specie -i et trunci. 4, 26, 4 quae vinea cum accipit -i et uvarum pondus, infringitur. arb. 11 uvas . . . suo sibi -o tegito. SIL. 7, 167 -us umbras nondum uvae viridis . . . texebat. TERT. pall. 3, 3 est sub -o *chamaeleon*. AMBR. hex. 3, 14, 60 scissum atque divisum *-um* (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 3 multifida formatione perfectus est [*gr. τῆς ἀμπέλου τὸ φύλλον*]. ISID. orig. 17, 5, 10 *v. p. 184, 22*). *ibid.* ficulneae quoque folium aeque prope ut -us quadrifida rescinditur divisione *eqs. ibid.* in -o (*opp.* in ficulneae folio). HIER. in Ion. 4, 6 l. 128 lata . . . folia in modum -i (*inde* epist. 112, 22, 2). CLAVD. carm. min. 25, 5 crispatur opaca -us et mites undatim ventilat uvas ([*cod. Cuiacii, def. Schmid, Stud. Ital. 27/28, 1956, 508sqq.; variant ceteri*]. DRAC. Romul. 3, 8 *ut* ventilet . . . matrem gravidam pendentibus uvis -us exultans). DIOSC. 1, 62 p. 35, 7 M. vas, quod (quos *trad.*) -o cooperis (*sed gr. 1, 57 τῶν στεμφύλων, Plin. nat. 15, 29* vinaceis *ut infra l. 79*). DRAC. laud. dei 1, 629 -us uviferae vitis sarmenta revestit. *al.* -us *indicium est autumni recurrentis* CE 1443, 2 (*fort. saec. V*) ter rosa vix fuerat, ter spicae et -us, ex quo tradita Gregorio, Festa, iacet tumulo. *β plur.* (*exempla certiora; ambigua v. sub a*): CIC. Cato 53 *uva* vestita . . . -is nec modico tepore caret et nimios solis defendit ardores (PS. CYPR. laud. mart. 7 erumpentibus -is . . . uva vestitur). COLVM. 4, 24, 20 *palmes* paucis frondescet -is. 6, 9, 1 febricitanti bovi convenit . . . tenerrimam quamque frondem ac -os vitis obici (*inde* VEG. mulom. 4, 6, 2). 11, 2, 61 multi etiam . . . -is vitem spoliant, ut percoqui fructus possint. PALLAD. 11, 22 (*in uvae passae faciendae praecepto*) substernis -os sicco algore frigentes . . . et, ubi vas inpleveris, item -os addis nihilo minus non calentes (*cf. Geopon. 5, 52 φύλλων ἀμπελίνων . . . φύλλα τῆς ἀμπέλου. item ad conservandum adhiberi videntur*: DIOSC. 5, 4 p. 167, 14 de uba, qui in panfinis . . . servantur [*cod. Paris.* paup-. *gr. 5, 3, 1 ἐκ τῶν στεμφύλων, Plin. nat. 23, 11* vinaceis *ut supra l. 64*]). SERV. Aen. 7, 396 'pampineas hastas': -is tectas. SCHOL. Pers. 1, 101 (*addunt inter alia codd. duo*) edera et -is induta *lynx Bacchi*. HIER. epist. 60, 12, 4 arborum comis vitiumque -is.

2 *laxius, cum respectu totius plantae*: **a** *usu vario* (*exempla non carent ambiguitate, sc. ita ut parte virenti, frondenti tota vitis repraesentetur*): VERG. georg. 2, 333 nec metuit surgentis -us austros . . ., sed trudit gemmas et frondes explicat omnis. DIRAE 12 non arbusta novas fruges, non -us uvas *parturiat*. NEMES. ecl. 3, 37 *Baccho adulescente* primum laetas extendit (ostendit *var. l.*) -us uvas. AVSON. Mos. 195 (*de vitium imagine undis repercussa*) tremit absens -us et vitreis vindemia turget in undis. CLAVD. 24, 367 *in nave Bacchi* transtra ligant hederae, malum circumflua vestit -us. rapt. Pros. 2, 111 hic hederae serpunt, hic -us induit ulmos. ARNOB. ad Greg. 20 p. 429, 13 huic, *sc. corpori*, nemora pomis, huic -a uvis . . . procuramus. CORIPP. Ioh. 3, 324 tunc fecunda *erat* Ceres, tunc laetus -us uvis. **b** *singulariter fortasse de vite silvestri*: COLVM. 7, 9, 6 nemora sunt convenientissima, quae vestiuntur . . . pomiferis . . . silvestribus, ut sunt albae spinae, Graecae siliquae, iuniperus, lotus, -us *eqs.* (pinus *edd. vet.*, spinus *temptat Schneider*).

attributa notabiliora: CATO agr. 33, 4 teneros (COLVM. 4, 14, 1. 4, 29, 11. 11, 2, 38 arb. 15 PLIN. nat. 17, 197. *al.*). LVCIL. 1270 albam. ACC. trag. 257 glauco. PRIAP. 85 (Verg. 2), 8 virente (*cf.* HOR. carm. 3, 25, 20 viridi [4, 8, 33]). CORN. SEV. carm. frg. 8 thelua (*sc.* helva). CLAVD. carm. min. 25, 5 opaca. THEOD. PRISC. eup. faen. 76 molles.

B *aliarum plantarum* (*cautius additur* velut PLIN. nat. 27, 93. *in similitudine* HERM. sim. 8, 1, 17. *al.*): PLIN. nat. 16, 153 similis est hederae . . . quam vocant smilacem . . ., folio . . . a pediculo emittente -os (*cf. Theophr. hist. plant. 3, 18, 11 ἴουλος λεπτὸς καὶ ἑλικτός*). 27, 93 adhaerent his *foliis Ideae herbae* velut -i, in quibus flos (*cf. Diosc. gr. 4, 44 ὡς ἕλικες, lat. 4, 41 p. 25, 21* aste [*i.* hastae]). 27, 94 isopyron aliqui phaselion vocant, quoniam folium . . . in passeoli -os torquetur (*cf. Diosc. gr. 4, 120 ἕλικα, lat. 4, 116 p. 57, 8* capriolu). HERM. vulg. (*cf.* Pal.) sim. 8, 1, 17 alii afferebant virgas suas virides et -os habentes (*de sarmentis salicis, ut* 8, 1, 18 ex quibus *virgis* excreverant -i earum, qui -i afferebant quendam fructum. *et saepius ibid.*, *gr. resp. παραφυάς*). PLIN. med. 1, 12, 2 rubi, *in quo mora nascuntur*, teneri -i decoquuntur ex vino ([*Plin. nat. 24, 118* caules]. 1, 13, 5 ruborum . . . -i [*Plin. nat. 24, 119* cauliculorum. *pendent* MARCELL. med. 12, 63 rumicum . . . -i. PLIN. phys. Bamb. 36, 15]).

II *translationes variae, quae fiunt cum respectu*: **A** *formae*: PLIN. nat. 9, 163 polypi . . . pariunt vere ova tortili vibrata -o (*cf. Arist. hist. anim. 544a9 καθάπερ βοστρύχιον. 549b33 ὅμοιον βοστρυχίοις οἰνάνθης*). **B** *vilitatis*, *sc. opposito fructu*: ITALA iud. 8, 2 (Lugd.; *Gideon, vir gentis Abiezer, laudat viros Ephraim*) nonne melior -us Efrem quam vindemia Abiezer? (*gr. ἐπιφυλλίς, Vulg.* racemus). **C** *ubertatis*: VEN. FORT. vita Marcell. 1, 2 inlustrium oratorum ingenia sermonum flore variante distincta et eloquii vernantibus -is obumbrata (*cf.* pampinosus *sub 2*).

deriv.: pampinaceus, pampinarius, 2. pampinatus, pampineus, pampino, pampinosus.

? compos.: dipampinum, epipampinum. *Somazzi.*

1. pān *v.* pas. **[2. pan** *v.* panaces *p. 187, 29.***]**

1. pana *v.* 2. panna. **2. pāna** *v.* panus.

panaca, -ae *f.* *genus vasis potorii*: MART. 14, 100 -a (*var. l.* -ga): si non ignota est docti tibi terra Catulli, potasti testa Raetica vina mea. *orig. incertae; gr. πανάκη subesse suspicatur Frei-Korsunsky, Griech. Wörter aus lat. Überlieferung, Diss. 1969, 80; vocem peregrinam putant alii.*

panacē *v.* panaces.

panacēa, -ae *f.*, *πανάκεια.* *scribitur* panecia PHILVM., panacia PS. DIOSC., ORIBAS. syn. 9, 1 add. Aa p. 268, panalea MISC. Tir. (*?, v. infra l. 78*), punacia GLOSS. V 545, 6. *acc. gr.* -an *restituit Marx* LVCIL. 1367. *de notione*: SERV. Aen. 12, 419 -am genus herbae; sciendum tamen Lucretium (*trad.*, Lucilium *corr. Pius*) -am ubique salem dicere; unde possumus et hoc loco salem intellegere, nam omnem pellit dolorem; sed melius herbam, quia ait 'odoriferam'. *add.* auct. alii -am medicamentum dicunt ex conpluribus herbis conpositum, quod ad omne vulnus facit. GLOSS.[L] I Ansil. PA 249 radix salutaris herbae. GLOSS. V 545, 6 salutaris. *legitur inde a ?* LVCIL., VERG., LVCANO, PLIN. nat.

? 1 de sale: LVCIL. 1367 *cf. l. 59.*

2 *nomen herbarum*: **a** *i. q. panaces*: VERG. Aen. 12, 419 *Venus* spargit . . . salubris ambrosiae sucos et odoriferam -am (panacem *cod. P*, *corr. P*[1]. *cf.* SERV. *supra*). LVCAN. 9, 918 -a potens et Thessala centaurea . . . sonant flammis. LACT. Phoen. 88 addit teneras nardi . . . aristas et sociam myrrae vim, -a, tuam. PELAGON. 400 herbam, quae Heraclea et -a dicitur, teres (*Hippiatr. gr. I p. 399, 21 πανάκειαν*). MARCELL. med. 1, 80 -ae radix in oleo conteritur et deinde capiti instillatur (*Plin. nat. 25, 134 et Plin. med. 1, 1, 4* panacis). med. carm. 52 adde . . . -am. PS. DIOSC. herb. fem. 64 (63) nomen herba panacia . . . eadem folia cum melle mixta cancri dentium . . . sanat (*cf. Diosc. 3, 48, 1 W. πάνακες*). MISC. Tir. p. 65, 20 ad gutta frenitica herba panalea et agrimonia (panacea *intellexit Moore, Arch. Lat. Lex. 10, 1898, 265*). **b** *i. q. cunila bubula*: PLIN. nat. 20, 169 *cunila bubula vescuntur* testudines cum serpentibus pugnaturae; quidamque in hoc usu -am vocant (*cf. Diosc. 3, 29 W.*).

3 *genus medicamenti* (*cf. supra l. 62*): PHILVM. med. 3 p. 143, 10 *qualia emplastra* sunt diaiteas (*i. διὰ ἰτέας*) et panecia et

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(H)icesius et . . . Mnaseus. ORIBAS. syn. 9, 1 add. Aa p. 268 *catapotia quoddam* vocatur -a Galenu (*item* eup. 4, 49 Aa p. 568).

cf. Onom.

ˣ**panaces,** -is, *πάνακες et* ˣ**panax,** -cis, *πάναξ* (*de genere et ceteris formis v. infra*). *scribitur* -nic- ORIBAS. syn. 5, 40, 4 G. GLOSS. III 573, 69. 574, 15. 614, 23. 626, 12. *al.* *de genere: neutr.* PLIN. nat. 20, 168. 25, 30. 25, 32. *al.; fem.* PLIN. nat. 25, 42. 25, 165. 26, 113. *al.* Ps. APVL. herb. 96 l. 11; *masc.* CAEL. AVR. acut. 3, 17, 170. *formae notabiliores: tertiae decl. nom.* -es CELS. *sexies.* PLIN. nat. *saepe.* Ps. APVL. herb. interpol. 123 l. 8. 13 Ps. DIOSC. Vind. 3, 51 p. 64, 18 ISID. orig. 17, 9, 28 (*cf.* -is PLIN. nat. 26, 119 [*codd.*, -es *edd. vet.; sim.* 26, 152]. GLOSS. III 626, 52. *al.*), -x COLVM. 11, 3, 29 PLIN. nat. 19, 187 Ps. APVL. herb. 96 l. 11 DIOSC. 3, 51 p. 401, 9 GALEN. alfab. ('de panace'). *gen.* -os (-is *passim*): GLOSS. III 632, 45 -os rizos (*πάνακος ῥίζα subesse videtur*). *fort. etiam* III 541, 53 patanos id est panatu ('-os id est -u?' *Goetz*). *acc.* -en PLIN. nat. 12, 127 (-em *var. l.; cf.* 20, 168). -e DIOSC. *ter.* *plur. non nisi* LVCR. 4, 124 (-es). *primae et secundae decl.: nom.* panace (*sec. πανάκη?*): MARCELL. med. 28, 14 DIOSC. 3, 50 p. 399, 25 GLOSS. III 552, 38. 39. *al.; inde fort. gen.* -e (*i.* -ae) ORIBAS. syn. 3, 17, 1 GLOSS. III 614, 23. 623, 4 (-is *Goetz*). *al.*, *vel* -es ORIBAS. syn. 3, 17, 2. *nom.* panacus *praebent* GLOSS., *sc. gen. gr.* -os *pro nom. accipientes, v. l. 75. p. 188, 15, adde* III 562, 44 -os. *inde etiam abl.* -o GLOSS. III 593, 25 opopanacus ius (*sc. sucus*) de -o (*item* 615, 13. 627, 14). *de notione*: GALEN. alfab. ('de panace') -x radix est herbae, de qua opopanax conficitur; quae et ipsa etiam, etsi infirmius, eadem praestat, quae opopanax. ISID. orig. 17, 9, 28 -es (-is *var. l.*) herba fragrantis odoris, thyrso ferulae similis, ex quo profluit sucus, qui dicitur opopanax. GLOSS. III 195, 3 apopanacion: pan (*ὀποπανάκιον* -x *dub. Goetz*). *legitur inde a* LVCR., CELSO, COLVM., *maxime apud scriptores rerum naturalium.*

nomen herbarum variarum, quae ad omnes morbos utiles putantur (*cf.* PLIN. nat. 25, 30 -es ipso nomine omnium morborum remedia promittit, numerosum et dis inventoribus adscriptum. *ad rem v. Gossen, RE XVIII 3, 446 sqq.; André, Lex. des termes de botan. 236. saepe invenitur in compositionibus; gr. fere respondet πάνακες, πάναξ. ceterum cf.* panacea): 1 *usu vario*: LVCR. 4, 124 odorem expirant acrem: -es, absinthia taetra habrotonique graves et tristia centaurea. CELS. 3, 21, 7 videntur . . . hanc facultatem habere iris, nardum . . . -es *eqs.* (-is *var. l.*). 5, 4 aperiunt tamquam ora in corporibus . . . -es, iuncus quadratus, *eqs.* 5, 18, 11 cerae . . . *sextans*, -is *selibra eqs.* 5, 19, 3 -is *denarium* (opop- *Linden, item* 5, 19, 15). 5, 25, 3ᴮ -is radicis (COLVM. 6, 5, 2 -is et erungii radices [*inde* PALLAD. vet. med. 5, 3 PELAGON. 21 VEG. mulom. 1, 17, 14, *Hippiatr. gr. I p. 38, 2 πανακείας*]. SCRIB. LARG. 117 -is r. 236 PLIN. nat. 20, 178. 25, 99 -is omnium generum radix [*item* 25, 134. 26, 107. 139; *sed* 26, 75 e -e omnium generum radix]. *al.* PELAGON. 78. *et saepius apud medicos et mulom.* [*cf. Niedermann, Mus. Helv. 1, 1944, 231 sqq., sed v. etiam l. 65*]. *adde* GLOSS.). *al.* COLVM. 10, 103 medica -em lacrima . . . spargite. 11, 3, 17 licet . . . transferre . . . -em ultima parte Martii mensis. 11, 3, 29 -x utroque tempore levi et subacta terra rarissime disseritur. SCRIB. LARG. 5 ad capitis dolorem . . . bene facit haec conpositio: . . . -is *denarium* (*item* MARCELL. med. 1, 5). 260 -is *aliquantum* (*Marcell. med. 21, 14* opop-). *al.* PLIN. nat. 12, 127 (1, 12, 57 de -e) -en et unguentis eadem *Syria* gignit, nascentem et in Psophide Arcadiae circaque Erymanthi fontem et in Africa et in Macedonia, ferula sui generis quinque cubitorum, foliis primo quaternis, mox senis *eqs.* 19, 187 -x piperis saporem reddit. 23, 16 *uvae passae* inlinuntur . . . podagris et unguium mobilibus cum -e (*Diosc. 5, 3, 3 W. μετὰ ὀποπάνακος*). 26, 137 ruptis convulsisque . . . sucus Vettonicae . . ., -es, scordium *eqs.* (*aliter distinxit Mayhoff eumque sequentes Ernout-Pépin, in versione contra Plinii usum* -es *intellegentes 'medicamentum omnia sanans'*). 26, 151 menses ciet -is semen cum absinthio (GLOSS. III 623, 4 dancocretico [*sc. δαῦκος κρητικός*] id est -e [*trad.*, -is *Goetz*] s.). *al.* CHIRON 831. 841. 897. VEG. mulom. 4, 3, 6 -em a seplasiariis comparas. MARCELL. med. 7, 19 umorem -is, id est opopanacem. 30, 42 vinis . . . factis ex . . . -e (*cf.* DIOSC. 5, 83 *sub* panacites). *al.*

2 *manifestius indicatur certa species*: PLIN. nat. 1, 25, 19 Achillea sideritis sive -es Heracleum (GLOSS. III 552, 63 acillea. *cf. Plin. nat. 25, 42*). 19, 165 ligusticum silvestre est in Liguriae suae montibus: . . . -em aliqui vocant ([*cf.* DIOSC. 3, 53 p. 401, 24 sq. cives -e illum vocant inde, quia radix eius alba est . . ., similis -i, cui et virtus una est cum -e]. 20, 168 aliqui -es vocant [-en *var. l.; inde* 1, 20, 60 ligustico sive -e]. Ps. DIOSC. Vind. 3, 51 *λιγουστικόν· οἱ δὲ πανάκειαν καλοῦσι, Ῥωμαῖοι πάνακες.* GLOSS. III 632, 45 -os rizos: libertici radicis [*in eadem glossa* 573, 73 -us rignus. 593, 49 -us regius. *sim. al., sc. forma* -us *pro nom. accepta. addas* 548, 39 panougirius]). 25, 30 (1, 25, 11 -es Asclepion) -es . . . numerosum et dis inventoribus adscriptum: unum quippe Asclepion cognominatur (Ps. APVL. herb. interpol. 123 l. 8 *et* 13 [*de tertia specie origani*]. DIOSC. 3, 51 p. 401, 9 de -e Asclepii. GLOSS. III 552, 38 A. id est -e). 25, 31 id, *sc.* -es, quod e Macedonia adfertur, bucolicon vocant. 25, 32 (1, 25, 12 -es Heraclion) alterum genus -*is* Heracleon vocant et ab Hercule inventum tradunt, alii origanum Heracleoticum aut silvestre (25, 42 aliqui et hanc -em Heracliam, alii sideriten [*cf.* GLOSS. III 577, 11] . . . vocant. 26, 113 -is, quam Heraclion diximus, radice. DIOSC. 3, 30 p. 390, 23 origano agreste aut -e aut heraclia [*sim.* 3, 51 p. 401, 16]. 3, 50 p. 399, 25 GLOSS. III 552, 39. 562, 44. *cf.* DIOSC. 3, 53 p. 402, 3 radix eius *ligustici* alba est, similis -i eracleotico [CAEL. AVR. acut. 3, 4, 42 GLOSS. III 565, 22]. *v. et p. 187, 69*). 25, 32 (1, 25, 13 -es Chironion) tertium -es Chironium cognominatur ab inventore (25, 131 -es, Ch. praecipue. 25, 165 Chironiae [*item fem.*: 26, 139. Ps. APVL. herb. 96 l. 11 *innula campana* a Graecis dicitur -x Cironia, alii centauria -x]. DIOSC. 3, 52 p. 401, 17 GLOSS. III 558, 15. 622, 9). 25, 33 (1, 25, 14 -es Centaurion sive Pharnacion) quartum -es, ab eodem Chirone repertum, Centaurion cognominatur, sed et Pharnaceon (GLOSS. III 573, 69. 574, 15). GLOSS. III 577, 12 scoporegia (*i.* scopa regia) id est -is. 626, 52 meo (*i.* meum) id est erba -is (*cf.* 614, 48 meu id est erba -us vel radix levistici).

deriv.: panacinus.

panacia *v.* panacea.

panacinus, -a, -um. *a* panaces. *ad panacem pertinens, sc. de oleo*: CAEL. AVR. chron. 4, 7, 95 iniciunt . . . etiam rutacium aut anethinum aut -um *oleum* (*in serie simili*: 4, 7, 100 oleo . . . -o. 4, 7, 104 -i olei).

panacītes, *acc.* -ēn, *πανακίτης.* *i. q. panace conditum, sc. de vino*: DIOSC. 5, 83 p. 197, 3 de bino -en: vinu -en conficitur sic: panacis . . . *uncias decem* mittis in uno urceo *eqs.* (*gr. 5, 62 πανακίτης· πάνακος κτλ.*).

? **panacosceras** Ps. APVL. herb. interpol. 65 p. 121 adn., *inter nomina herbae paeoniae; fort. depravatum ex Πανὸς κέρατα, quod praebet Ps. Diosc. Vind. 3, 140 p. 149, 11.*

panacus *v. sub* panaces *p. 187, 21.*

panagorace *v.* panegorace.

panalēa *v.* panacea.

ἀρτοπώλης: ? **pānārārius** GLOSS. III 307, 9 (panarius *Goetz in indice*). *formam a* panis *derivandam collatis ceteris vocibus in* -ararius *pro* -arius *desinentibus (v. Svennung, Kleine Beiträge, 1936, 54 sqq.) agnoscere mallem, nisi in eadem glossa quinquies traderetur* panarius (*v. ibid. sub 2*).

panaretos, *acc.* -on *vel* -um, *adi.*, *πανάρετος* (*cf.* GLOSS. I p. 162 -os conpositum est pan, graece omne, arethis virtus). *scribitur in codd. etiam* par-, -ere-, -thos; *litteris gr.* HIER. praef. Vulg. *i. q. omni virtute plenus* (*sc. epitheton librorum quorundam scripturae sacrae; cf. Lampe, Patristic Gr. Lex. s. v.*): HIER. chron. a. Abr. 1785 (*inde* PROSP. chron. I p. 400, 251) Iesus filius Sirach Sapientiae librum componens, quem vocant -on (*sc. ecclesiasticum; de eodem libro*: praef. Vulg. Salom. p. 4, 9 -*ος* . . . liber. CASSIOD. inst. 1, 5, 6 quem propter excellentiam virtutum suarum -um [-on *var. l.*] appellat *Hieronymus*, id est ⌊virtutum omnium capacem⌋ [*inde* GLOSS. IV 137, 35, *add. in cod.* a]). ISID. praef. test. 40 liber sapientiae, qui vocatur -on (*sic tradi affirmatur Migne 83, 166ᶜ; respicitur liber sapientiae Salomonis*).

cf. Onom.

pānāria *v.* panarius. **panaricium** *v.* paronychium.

pānāriolum, -ī *n.* *a* panarius (panarium). *i. q. parvum panarium, sportula*: MART. 5, 49, 10 tum, cum prandia misit imperator, cum -is tribus redisti.

pānārius, -a, -um. *a* panis. [*notione q. e. 'canistrum, corbis' (v. infra sub 1): a* -um: *it. vet. et dial.* panaro; *francog.* panier; *prov. vet.* panier, *var. francoprov., prov., vasc.; cat.* paner; *hisp.* panero; *a* -a: *sard. centr.* panárdza. *M.-L. 6187. Battisti-Alessio IV 2741 sq. Wagner II 212. Wartburg VII 535 sqq. St.*]

non nisi pro subst.: 1 *i. q. receptaculum panibus et aliis cibariis servandis, portandis aptum* (*sc. neutr.* -um, *sed masc.* -us CIL IX 2854, 3; *fem.* -a *subiacet l. 58; respicitur genus quoddam canistri, velut sportula sim.* [*distinguuntur* SVET. Dom. 4, 5], *sed de genere et de materie parum constat infra* CIL IX, PAP.; *ad rem v. Hug, RE XVIII 3, 456*): **a** *testimonia notionis*: VARRO ling. 5, 105 hinc (*sc. a pane*) -um, ubi id (*sc. panem*) servabant, sicut granarium, ubi granum frumenti condebant. CHAR. gramm. p. 140, 19 B. pomaria . . . ubi servantur *poma*, ut -a (pena-, penu- *trad.*). GLOSS. *ἀρτοθήκη. ἀρτοφόρον. κρεμάστρα. κρεμάθρα.* canistrum panum. excipulum. **b** *exempla cetera*: CIL I² 1206, 5 (*sepulcrum uxoris pistoris ad similitudinem -i aedificatum*) corporis reliquiae quod superant sunt in hoc -o. STAT. silv. 1, 6, 31 -a candidasque mappas subvectant *pueri* (*epulo publico ut*: SVET. Cal. 18, 2 -a cum obsonio viritim divisit. Dom. 4, 5 senatui equitique -is, plebei sportellis cum obsonio distributis). PLIN. epist. 1, 6, 3 cum venabere, licebit . . . ut -um et lagunculam sic etiam pugillares feras. ITALA deut. 26, 2 (Lugd.) *primitias* inmittis in -um (*gr. κάρταλλον, Vulg.* cartallo *ut* 26, 4 [*ibid.*] accipiet sacerdus -um ex manibus tuis). CIL IX 2854, 3 (*contextu mutilo*) -os fabricandos . . . curaverunt *aediles.* PAP. Tjäder 8, 2, 12 -o rupto uno (*dub. an recte alveum pani faciendo adhibitum intellexerit editor*). NOT. Tir. 104, 61. *abiit in sermonem gr. πανάριον, v. Daris, Less. Lat. nel Greco d'Egitto, 1971, et Lampe, Patristic Gr. Lex., s. v.*

2 *i. qui (quae) panem vendit*: *fem.* -a: MIRAC. Steph. 1, 3 mulier quaedam nomine Hilara . . ., civibus nota -a. *masc.* -us:

[Galli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GLOSS. II 246, 17 ἀρτοπώλης: -us (*item* III 459, 2. 487, 7. 489, 40. 509, 2. *de* III 307, 9 *v.* panararius). 588, 67 -us: panum venditor.
deriv.: panariolum.

panathēnaicus *v. Onom.* **panatrion** *v.* pancration.

[**panatros** id est zura GLOSS. III 541, 52 (*corruptum videtur pro* paliurus, *v. supra p. 118, 70 sq.*).]

panatu *v.* panaces *p. 187, 16.*

panax *v.* panaces.

pancarpineus, -a, -um. *derivatum lat. a gr.* πάγκαρπος *iuxta* pancarpius *formatum potius intellegendum videtur quam vox a gr. mutuata.* *i. q. omnibus fructibus commixtus*: VARRO Men. 567 -o cibo coacto (*var. l.* parc-).

pancarpius, -a, -um. *a gr.* πάγκαρπος (*auctum suffixo lat.* -ius *compositionibus apto*). [*restituebatur olim vix recte pro cognomine iocoso Iesus Valentinianorum* Pancapipannirapiam TERT. adv. Val. 12 p. 192, 1, *v. Onom.*] PAVL. FEST. p. 220 -ae dicuntur coronae ex vario genere florum factae (*inde* GLOSS.). *intellegasne potius i. q. fruges omnis generis habens?*

pancarpus, -a, -um, πάγκαρπος. PROB. app. gramm. IV 197, 32 -us non parcarpus (*cf. l. 12 et v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 11, 1900, 308*). *formis graecis*: AVG. c. Secundin. 23 p. 941, 5 -ος (*editor*, -os *cod.*), -on NOVELL. Iust., PS. APVL.; *cf. l. 31.*

1 *adi.*, *i. q. fructibus omnis generis plenus*: AVG. c. Secundin. 23 p. 941, 5 ubi (*sc. infra l. 34*) te ... gratulor congruum posuisse vocabulum: -ος enim omnis est fructūs, quod in ecclesia spiritaliter verum est (*inde* GLOSS. V 525, 18 -us: omnis fructus). *ibid.* p. 941, 9 *deus Manichaeorum* non -us sed plane camparcus (*codd.*; compartus *ed. princ.*) factus est, qui omni feritate discerptus est *a gente tenebrarum.*

2 *neutr. pro subst.* (*vix masc. sub b; cf. tit. libri gr.* GELL. praef. 8 -ον): **a** *genus spectaculi circensis, quo variae bestiae inter se vel cum hominibus pugnantes edebantur* (*fere per imaginem lancis fructuum variorum plenae*): SECVNDIN. epist. p. 897, 1 (*cum ludibrio*) an -um in arca Noe conspicere disposueras? AVG. c. Secundin. 23 p. 940, 27 tanta ... deformitate captivo nomine -i, qui in ludicris muneribus edi solet, propter omnium generum quae inerant bestias exagitas arcam Noe, *figuram ecclesiae* (*quae sequuntur v. sub 1*). CASSIAN. conl. 5, 14, 2 qui ... omnigenis congredi bestiis praemiorum contemplatione consuerunt, quod spectaculi genus vulgo -um nuncupatur (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 254). NOVELL. Iust. 105, 1 multa delectatione complebit populum hoc, quod vocatur -on [Latine silva] (*del. vulgo; gr.* -ov *tantum*) conspectum, et cum bestiis pugnantes homines *eqs.* (*cf.* IVLIAN. epit. novell. 98, 1 quod -um vocant, celebrandum est). **b** *nomen herbae*: PS. APVL. herb. interpol. 110 l. 11 (cardus silvaticus) Graeci ... -on, ... Latini cardus vari⟨an⟩us *eqs.* (pancration *trad.*, *restituitur sec. Ps. Diosc. Vind. 3, 9 p. 16, 16* χαμαιλέων μέλας: οἱ δὲ πάγκαρπος [-ον *var. l.*]).
cf. pancarpineus *et v. Onom.*

pance *v.* panza.

? **panceps:** ἕλκος κτήνους ἐπὶ τραχηλίου GLOSS.[L] II Philox. PA 82. *compos. a* panus *et* capere *agnovit Skutsch, Plautin. und Romanisches, 1892, 41; sed eadem explicatio legitur in eodem glossario PA 157 ad formam plur.* patices; *rem similem significare videtur* pa(n)tex *apud Chironem* (*v. sub* pantex). *corruptumne igitur* panceps *pro* pantex? *de nom.* panceps *a plur.* pantices *formato sec.* forceps: forfices *cogitatur apud Walde-Hofmann II 248 sub v.* panus.

[**pancharis** *v. p. 190, 32.*] **panchratium** *v.* 2. pancr-.

panchrēstārius, -ī *m.* *a* panchrestus. *i. q. confector panchrestorum*: ARNOB. nat. 2, 38 fullones, lanarios, phrygiones, cocos, -os (-chry- *cod.*, -chri- *edd.*), muliones. INSCR. Année Epigr. 1957 n. 111 (*Carnunti*) Vlpius V⟨it⟩alis -us (-cre- *lapis*).

panchrēstus (-os), -a, -um, πάγχρηστος. *scribitur* -cri- ANTIDOT. Brux., ORIBAS., GLOSS. *traduntur formae gr. vel ambiguae praeter* ANTIDOT.; *fem.* -os *sec. gr. l. 69. 71.*

i. q. ad omnia utilis: 1 *adi.*, *non nisi de medicamentis*: CIC. Verr. II 3, 152 (*ironice*) adventu L. Metelli praetoris, cum omnes eius comites iste *Verres* sibi suo illo -o medicamento, *sc. pecunia*, amicos reddidisset (PLIN. nat. 36, 146 medicamentis ..., quae -a appellat). PLIN. nat. 23, 136 (*cf.* 1, 23, 71) -os stomatice. ANTIDOT. Brux. 4 hygra (ygna *cod.*) dicitur quasi solutum collyrium; nam dicitur -um (*cod.*, -on *ed.*; *cf.* ORIBAS. syn. 3, 135 ygra ... -os, mirabilis [*gr.* -ος]). *loco dubio*: GLOSS. III 572, 2 pancrista i. semen rutae (*accepitne glossator pro appellatione quod de utilitate medicamenti dictum erat? cf. e. g. Plin. nat. 20, 131* in praecipuis ... medicaminibus ruta est). 2 *n. plur.* -a *pro subst. indicat dulcia quaedam*: SALV. gub. 6, 92 parvulos contumaces, quos morigeros minae ac ferulae non efficiunt, interdum -a atque blanditiae ad oboedientiam trahunt.
deriv.: panchrestarius.

panchristārius *v.* panchrest-.

panchrōdes *m.*, παγχρώδης (*gr. alibi non legi videtur*). *nomen gemmae q. e. panchrus*: DAMIG. lapid. 37 lapis -es: -es (*restit. Abel; utroque loco* panchrodo *cod.*, panchrodus *Pitra*) lapis habet colorem omnem, ... facit ... ad victoriam, est enim invictus et sacer.

panchrōma *n.*, πάγχρωμα (*gr. alibi non legi videtur*). *nomen herbae* (*cf. André, Notes de lexicogr. botan. grecque, 1958, 47*): PS. APVL. herb. 3 l. 49 a Graecis dicitur hierobotane, ... alii -a (*om. rec.* α) ..., Itali verbenaca (*gr. Ps. Diosc. Vind. 4, 60 p. 214, 11* δίχρωμον). GLOSS. III 573, 61 -a i. verbena.

panchrōmaton *n.*, παγχρώματον (*gr. alibi non legi videtur*). *nomen herbae* (*cf. André, Notes de lexicogr. botan. grecque, 1958, 47*): PS. APVL. herb. 14 l. 10 (herba dracontea) a Graecis dicitur dracontea, ... alii -on (*rec.* β, sanchomaton *cett.*). GLOSS. III 573, 29 pagromaton ho⟨c⟩ dragantea.

panchrūs *m.*, πάγχρους. *nomen gemmae* (*cf.* panchrodes; *sunt qui opalum intellegant*): PLIN. nat. 37, 178 (*cf.* 1, 37, 66) -us fere ex omnibus coloribus constat (-c(h)rum *var. l.*). ISID. orig. 16, 12, 1 (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 257) -us varius ex omnibus pene coloribus constans; unde et nominatus (*scribitur etiam* -gr- *et* -cr-).

panchrȳsos (-on), πάγχρυσος. *i. q. in omnibus aureus* (*non nisi epitheton oppidi cuiusdam, a plerisque ut nomen proprium explicatum, v. vol. II 1924, 47*): PLIN. nat. 6, 170 Berenicen *oppidum* ..., quae -os cognominata est.

[**panclo** *v.* 1. pando *p. 192, 48.*]

pancra: rapina GLOSS. (*scribitur etiam* -chra, -gra, -cras *sim.*). *obscurum; cf.* impancro *vol. VII 1, 516, 61 sqq.*

pancratiārius, -ī *m.* *a* 1. pancratium. *scribitur in* GLOSS. *etiam* prancat-, pacrat- *sim.* [*vix recte coniecit Vallarsi pro* pammacharii HIER. tract. in psalm. I p. 241, 24.] *i. q. pancratiastes*: VITAE patr. 5, 5, 15 sunt enim in saeculo -i, qui cum nimis caesi steterint, et fortes apparuerint, coronas accipiunt (*gr. Nau 1908 p. 54 n. 166* παμμαχάριοι). GLOSS. III 372, 6 -i: παγκρατιάρ⟨ι⟩οι. IV 373, 30 -us: pugil (382, 30 V 379, 44 GLOSS.[L] Corp. P 715. 849). V 383, 16 prancatrius (*var. l.* prancatarius. *sine interpr.*). GLOSS.[L] I Ansil. PA 256 -i flagellis aut tormentis subiecti aequo animo tolerantes coronantur. V Aa P 1684 pugil: -us, ⌊pancharis⌋ (παγκρατιαστής *Theander dubitanter; an* pancratias? [*v. infra*]).

pancratiās, -ae *m.*, παγκρατίας (*gr. alibi non legi videtur*). *i. q. pancratiastes* (*cf. l. 32*): GLOSS. III 302, 49 παγκρατίας (*immo* -ίαι *in serie plur.?*): -ae. *dubium, an recte tradatur* GELL. 13, 28(27), 3 animo prompto semper atque intento, ut sunt athletarum qui -ae vocantur (*codd.* [*scribitur etiam* -grat-], *tuetur Gronov*; pancratiastae *ed. Iuntina et edd. rec. coll. 3, 15, 3, v. sub* pancratiastes).

pancratiastēs, -ae *m.*, παγκρατιαστής. *scribitur in codd. etiam* pranca-, -cras- *sim.* NOT. Tir. 107, 72 -is. *de formis: sing. nom.* -es ENN., FIRM., PLIN. med. (-is NOT. Tir.), *acc.* -en QVINT., GELL., HIER., GLOSS., *abl.* -e PLIN. nat. 34, 59 NON., *plur. nom.* -ae SEN. contr., GLOSS., *acc.* -as SEN. contr. exc., PLIN. nat. 34, 57. *de notione*: GLOSS. -en: luctator. -ae: παγκρατιασταί. οἱ παλαισταί. *cf. etiam l. 60.*

i. q. athleta pancratio certans (*hucine etiam* GELL. 13, 28 [27], 3? [*v. sub* pancratias]): ENN. com. tit. -es (*affert* NON. p. 506, 2 Ennius ... -e [-is *codd.*; *restit.* -e *sec.* p. 513, 12. 517, 12]. *in titulo controversiae*: SEN. contr. exc. 5, 3 fratres -ae). SEN. contr. exc. 5, 3 (thema) quidam duos filios -as instituit. PLIN. nat. 34, 57 *Myro* fecit ... -as (*item de statua*: 34, 59 -e Delphis posito). QVINT. inst. 2, 8, 13 si *quis* docendum -en susceperit. GELL. 3, 15, 3 Diagoras tris filios ... habuit, unum pugilem, alterum -en (-em *var. l.*), tertium luctatorem. FIRM. math. 8, 27, 6 erit -es sine filiis (pancrastes *sim. trad.*). PLIN. med. 3, 30, 11 -es de nobilissimis. HIER. in Tit. 1, 7 p. 567[B] ('episcopum ... esse ... non vinolentum, non percussorem') *non* vetat esse pugilem et -en, quod etiam in ... gentili, si fuerit, reprehenditur, sed *eqs.* (*Vallarsi in margine ed. 1769[2] addit* -ὴν id est athletam, *non indicans unde*).

pancraticē *adv.* *a* παγκράτιον *more graeco-latino formatum* (*v. Frei-Korsunsky, Griech. Wörter aus lat. Überlieferung, Diss. 1969, 31*). *i. q. ut pancratiastes* (*iocose; v. Fraenkel, Plautinisches im Plaut., 195, 1*): PLAVT. Bacch. 248 benene usque valuit?:: -e atque athletice (*cf. Epid. 20* valet pugilice atque athletice).

1. pancratium (-on), -ī *n.*, παγκράτιον. *scribitur* prancati CIL VI 10154, 6; pac(h)ra- PLIN. nat. 20, 74; panatrion *et* pantracion GLOSS. *sub 2 allatae.* NOT. Tir. 107, 71 -um. *forma gr.* -on *traditur in nomine herbae* PLIN. nat. (*iuxta* -um), PS. APVL. herb., *v. sub 2; forma* -u(m) *etiam pro abl. adhibetur* DIOSC. *sub 2.*

1 *genus certaminis, quo lucta cum pugilatu iungebatur* (*ad rem v. Jüthner, RE XVIII 3, 619sqq.*): VARRO Men. 519 (*in imag.*) in charteo stadio ... magis delectatus Stoicorum -o quam athletarum. PROP. 3, 14, 8 *Spartae* femina ... patitur duro vulnera -o. SEN. benef. 5, 3, 1 Lacedaemonii vetant suos -o[s] aut caestu decernere, ubi inferiorem ostendit victi confessio. PLIN. nat. 34, 79 -i (-ti, -tio, -tis *trad.*) victorem. 35, 139 qui -o Olympiae citra pu⟨lv⟩eris iactum, quod vocant ἀκονιτί, vicit. HYG. fab. 273, 5 pammachum, quod nos -um vocamus. VLP. dig. 9, 2, 7, 4 si quis in colluctatione vel in -o, vel pugiles dum inter se exercentur alius, alium occiderit *eqs.* CIL VI 10154, 6 (*a. 367/75; lapis periit*) in omni aclhetico certamine ... victorem pammacho, lucta ⌊prancati⌋ cestibusq(ue), id est pygme [⌊⌋*immo* -i⟨o⟩? *displicet gen.* -i *iungendus cum* lucta, *quod est aliud*

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

genus certaminis; de differentia cum pammachum *v. sub illa voce*). AVG. in psalm. 57, 7 pugilari . . . est -um facere (serm. coll. Morin p. 602, 28 cum aliquo homine. p. 603, 2).

2 *nomen herbarum quarundam* (*earum genera distinxit André, Lex. des termes de botan. 237*): PLIN. nat. 20, 74 (*cf.* 1, 20, 30 *ex* cichorio sive chresto sive -o) *cichorium* propter singularem salubritatem aliqui chreston appellant, alii -on. 27, 118 (*cf.* 1, 27, 92 -on) -um aliqui scillam pusillam appellare malunt (*item* DIOSC. 2, 158 p. 240, 24 de -u: -u multi sc. dicunt [*gr. 2, 172* παγκράτιον]. GLOSS. III 573, 42 pantracion i. squilla). PS. APVL. herb. 42 l. 16 *herba scilla* a Graecis dicitur bulbus scilliticus, . . . alii -on, . . . Itali scilla rubra mascula, alii bulbus scillites ([*cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 26 p. 37, 11* στοιχάς· οἱ δὲ . . . παγκράτιον]. GLOSS. med. ed. Heiberg p. 51, 8 panatrion bulbi scilletici). *falso trad.* PS. APVL. herb. interpol. 110 l. 11 -on *pro* pancarpon, *q. v.*

deriv.: pancratiarius.

2. pancratium, *de metro trochaico quodam, v. Onom.*

pancrēstārius *v.* panchr-. **pancrīstus** (-os) *v.* panchrestus.

pancrūs *v.* panch-.

pānctilis, -e. *a* pangere (panctus). *i. q. pangendo plantatus* (*sc. non silvestris*): SERV. georg. 4, 130 'rarum holus' id est -e (*var. l.* planctatile; *ed. Fabricii 1575* plantatile).

pānctio, -ōnis *f.* *a* pangere. *i. q. actus pangendi, plantatio*: PALLAD. 11, 3 tit. de notanda vitium fertilitate, quam providebimus -i (*var. l.* pac-; *cf. 3, 9, 7* ad pangendum . . . *talis* palmes debet eligi *eqs.*).

pānctus, -a, -um *v.* pango.

pancugirius *v. sub* panaces *p. 187, 77.*

? **pandātilia,** -ium *n.* *formatione et notione parum dilucida; vulgo a* pandare *derivatur* (*cf. Walde-Hofmann et Ernout-Meillet sub* pandus, pando), *fortasse iuxta* aquatilia *formatum. genus morbi iumentorum*: CHIRON 578 (*in capp. libri sept.*) de -bus. 639 si quod iumentum -a fecerit et genua laxavit (pandat ylia *trad.*).

pandātio, -ōnis *f.* *a* pandare. *i. q. actus (se) pandandi* (*respicitur materia lignea*): VITR. 7, 1, 1 contignationibus arescentibus aut -e sidentibus (7, 1, 5 c. umore crescentes . . . seu -bus sidentes).

[pandatitiae GLOSS. I p. 246 (*sine interpr.*). *legendum videtur* Pandatiriae (*cf. Not. Tir. 63, 29* Pandatjriae, *ubi seq. 63, 30* pandium, *ut in* GLOSS. I p. 246), *cf. Onom.* Pandateria.**]**

pandecta *v.* pandectes *l. 56.*

pandectēr, (-ēris) *m.*, πανδέκτηρ (*quae vox gr. alibi non invenitur*). *i. q. pandectes*: APIC. 4 tit. -r (*i. liber, quo de diversis ferculis agitur*). GLOSS.^L I Ansil. PA 259 -r: omnia ferens et veterum et novum testamentum (-es *corr. Lindsay sec. l. 80*).

***pandectēs,** -is *m.* (*de plur. f. v. infra*), πανδέκτης. *litt. graecis* TIRO tit. (*affert* Gell. 13, 9, 3). PLIN. nat. praef. 24 (*inter tit. graecos ut*: GELL. praef. 5). CHAR. gramm. (*ex Romano*) p. 247, 13. 15 B. p. 249, 22. *al.* *de genere: accedit adi. vel pron. masc.* CASSIOD. inst. 1, 5, 2. 1, 12, 3. 1, 14, 4. 1, 15, 11, *adi. fem.* INST. Iust. 1, 10, 11 (*vix* CASSIOD. in psalm. 86, 1, *v. l. 77*). *formae praeter nom. sing.: tertiae decl.: gen.* -is CASSIOD. in psalm. 14, 1, *acc.* -em CASSIOD. inst. 1, 12, 3. *al.* (*sed* -en CHAR. gramm. p. 252, 29 B. [*ex Romano*]. *al.*), *abl.* -e CHAR. gramm. p. 269, 14 B. (*ex Romano*). *al.*, -es *pro nom. plur. intellegit* GLOSS. IV 548, 37 (*v. l. 81*); *formae primae decl.* (*vix gen.* -ae, *v. l. 77*): *plur. gen.* -arum VLP. tit. (*affertur* dig. 12, 1, 24). *al.*, *abl.* -is GELL. 13, 9, 5. *legitur inde a* TIRONE, GELL., VLP., MOD., CHAR. gramm.

i. quod omnia capit: 1 *in titulis librorum, sc. qui varia continent* (*tit. gr. v. l. 47*): TIRO tit. (*affert* Gell. 13, 9, 3 quos *libros* graeco titulo -ας inscripsit, tamquam omne rerum atque doctrinarum genus continentis. *eodem spectant*: GELL. 13, 9, 5 Tiro in -is. CHAR. gramm. p. 269, 14 B. [*ex Romano*] Tiro in -e). VLP. tit. (*affertur* dig. 12, 1, 24 Vlpianus in libro singulari -arum [*item* 40, 12, 34]. *sed sing. graece* DIG. tit. libr. 24, 7). MOD. tit. (*affertur* dig. 1, 5, 23. 1, 6, 11. *et saepius. sed sing. graece* DIG. tit. libr. 31, 2). COD. Iust. 1, 17, 1 (=DIG. de conc. dig.), 12 nostram . . . consummationem . . . digestorum vel -arum nomen habere sancimus *eqs.* (de confirm. dig. 1 nomen . . . libris imposuimus d. seu -arum, quia omnes disputationes et decisiones in se habent legitimas *eqs.* [*gr. sing.* πανδέκτην]. *al.* INST. Iust. de inst. promulg. 4 libros . . . d. seu -arum, in quos omne ius antiquum collatum est. 1, 10, 11 d. seu -arum ex veteri iure collectarum. *al.*). *de sacra scriptura uno volumine comprehensa*: CASSIOD. inst. 1, 5, 2 in -e latino corporis grandioris. 1, 12, 3 hunc . . . -em. 1, 14, 4 graecum -em (*item* 1, 15, 11). in psalm. 14, 1 *tabernaculum* fecimus pingi et in -is maioris capite collocari. 86, 1 in -e nostro corpore grandiore (*v. Halporn, Rev. Bénéd. 90, 1980, 291sqq.*, -ae nostrae *edd.*). CASSIOD.(?)epil. Esth. l. 8 summo studio . . . editiones perquisivi et in unum collexi corpus, et scribens transfudi fecique -em. GLOSS.^L III Abstr. PA 33 -es: omnia ferens, et veterum et novum testamentum (*item* V Abba PA 101. GLOSS. IV 548, 37 -es: omnia ferentes *eqs.*; *cf.* pandecter).

2 *t. t. gramm. Stoicorum de adverbio*: CHAR. gramm. (*ex Romano*) p. 247, 13 *et* 15 B. quod . . . -ης a Stoicis ea pars orationis habeatur . . .; nam cum -ης iure dicatur *eqs.* p. 249, 22 absurdum . . . nec socium isti -η . . ., quod interiectionis propria vis . . . adgnoscat. p. 252, 29 cum adverbium Stoici . . . -en vocent; nam omnia in se capit *eqs.*

pandēmos (-on), πάνδημος. *i. q. generalis, communis* (*de pestilentiis*): AMM. 19, 4, 7 prima species luis -os (*trad.* -us) appellatur, quae efficit in aridioribus locis agentes caloribus crebris interpellari, secunda epidemos . . ., tertia loemodes. ORIBAS. syn. 6, 24, 1 Ab egritudines, quas Grecis -us appellant, id est omnis populus simile vexantur egritudinem (*gr.* πανδήμους).

pandex *v.* -ox.

pandīa, -ae *f.*, *?* πανδία. *nomen gemmae*: CASSIOD. var. 5, 34, 3 quam . . . -ae gemmae dicimus esse consimilem, in qua unus se fulgor non potest continere ('*fortasse legendum* panchriae' *Fridh, coll.* panchrus). *vix conferas* pandium.

cf. Onom.

pandiculāris, -e. [*cf.* pandicularius. *etiamsi propter formam coniunctio utriusque vocis cum* pandiculor *arrideret, tamen differentiae usuum et notionum obstant. Sch.*] *i. q. communicarius, sc. dies*: PAVL. FEST. p. 220 -is dicebatur dies idem et communicarius, in quo omnibus dis communiter sacrificabatur.

pandiculārius, -a, -um. *cf.* pandicularis. GLOSS.^L II Philox. PR 187 -us (pr- *trad.*): ἡ μετὰ μνηστείαν ἡμέρα (νηστ- *edd.*, *ut sit dies, qui post ieiunium stomachum pandit*). [-um *suspicatur Bannier pro* partiarium GLOSS.^L I Ansil. CO 572 (*et* GLOSS. V 596, 18), *cf. supra vol. III 1952, 80.*]

pandiculor, -ārī. [*a* pandere *derivandum videtur, cf. fortasse* gesticulari. *Sch.*] [*abrut.* pandekkiyá. *cf. M.-L. 6191 et Faré, Postille. St.*] *i. q. porrigi sim.* (*in oscitationibus*): PLAVT. Men. 833 ut -ans oscitatur (*explicat*: PAVL. FEST. p. 220 -ari dicuntur, qui toto corpore oscitantes [oscillantes *codd.*] extenduntur, eo quod pandi fiunt).

pandīrium *v.* pandurium.

pandium NOT. Tir. 63, 30 (*item* GLOSS. I p. 246 *sine interpr.*). pansum *cum duobus cod. legendum suspicatur Kopp, Palaeographia critica II, 1817, 286; ex 63, 32* dispandium *exemptum putat Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 65; herbam apud Hedfors, Compos. ting. mus., 1932, 156 memoratam confert dubitanter André in plagulis.*

Gatti.

1. pando, -āvī, -ātum, -āre. *a* pandus. 1. *et* 2. pando *afferuntur tamquam verba diversae coniugationis ad eandem positionem pertinentia*: DON. gramm. IV 383, 15 (*inter* '*verba inaequalia*'). CHAR. gramm. p. 336, 10sq. B. -o, pandis et -as ἐξαπλόω, διαστρέφω, infinitivo pandere, -are. MART. CAP. 3, 324. EXPLAN. in Don. gramm. IV 557, 12 -o facit *perf.* pandi ⟨-avi⟩ (*cf.* CONSENT. gramm. V 384, 25sq. pandi et -avi). *stirps perf. non occurrit extra gramm.* (*v. supra*). *de notione*: CHAR. gramm. *v. supra* (*inde corrigas* GLOSS. I p. 248 panclare: διαστρέφειν). GLOSS. -at: διξᾶται (λοξᾶται *Iunius in marg. ed. Stephani; utraque vox gr. ceterum non legi videtur*). -it (-et *Bücheler*): συνσπᾷ (*si recte huc trahitur*; pangit *dub. coni. ed.* GLOSS.^L II Philox. PA 73). [*legebatur olim* PLIN. nat. 19, 66 *pro* pendere.]

i. q. pandum reddere vel fieri, incurvare, incurvari: 1 *respicitur lignum, quod onere imposito incurvatur* (*vel arescendo se torquet* PLIN. nat. 16, 189, *an et* 16, 219*?*): **a** *intransitive*: VITR. 2, 9, 11 *ulmus etiam fraxinus in operibus* non habent rigorem et celeriter -ant (*syn. 2, 9, 6* flectitur. *hinc l. 66*). 6, 8, 2 limina enim et trabes structuris cum sint oneratae, medio spatio -antes frangunt sub lysi (*v. vol. VII 2, 1952, 16*) structuras. 6, 8, 3 non -bit materies levata onere. **b** (*medio*) *passive*: COLVM. 4, 16, 4 *iuga vitium* ut rigorem habeant nec -entur onere fructuum (-antur *codd.*, *tuentur Hedberg et Richter vix recte; ad ind. et coni. in codd. confusos v. Dahllöf, Tempora och Modi, 1931, 75*). PLIN. nat. 16, 189 robur vere caesum teredinem sentit, brumā autem neque vitiatur neque -atur, alias obnoxium etiam, ut torqueat sese findatque. 16, 219 (*pendet e l. 57*) ulmus et fraxinus lentae, sed facile -antur, flexiles tamen (*16, 218* torquendo sese). 16, 223 palmae arbor valida; in diversum enim curvatur . . .: cetera omnia ⟨in⟩ inferiora -antur, palma ex contrario fornicatim (*Theophr. hist. plant. 5, 6, 1* κάμπτεται . . . εἰς τὰ ἄνω). *ibid.* facile -atur iuglans.

2 *respiciuntur animantes*: PETRON. 102, 15 numquid et labra possumus tumore taeterrimo implere, *ut servi peregrini videamur?* . . . numquid et crura in orbem -are? numquid et talos ad terram deducere? (pandere *trad.*, *corr. Stowasser*; *cf. Arist. probl. 909a 27sqq.* διὰ τί Αἰθίοπες . . . βλαισοί εἰσιν; ἢ διότι ὑπὸ θερμοῦ, ὥσπερ καὶ τὰ ξύλα διαστρέφεται ξηραινόμενα κτλ.). PLIN. nat. 11, 21 *apes*, quae flores comportant . . ., onustae remeant sarcinā -tae. QVINT. inst. 11, 3, 100 manus leviter -ta, qualis voventium est (*item [medio]pass.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 93, 25 *metra quaedam* anaclomena appellant, quod retrorsum inclinentur, ut in quibusdam saltationum gesticulis nostra corpora pone -antur). 11, 3, 122 pectus et venter ne proiciantur observandum *ab oratore*: -ant enim posteriora et est odiosa omnis supinitas (*intrans. potius quam act.*).

deriv.: pandatio; *cf.* pandatilia.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2. *pando, pandī (pandidī), passum (pānsum), -ere. [*cum patēre coniungere student viri docti. Sch.*] *vocem derivant: a* panem dare (*sc. iis, qui asylum petebant in templo Pandae ad id patente*) STILO, *quem affert* VARRO frg. (201 F.) Non. p. 44, 2, *ab* aperire *quidam apud* SERV. auct. 6, 283; *cf.* -ssum *a* pati *p. 200, 84.* *scribitur*: -ire CE 1356, 4 (*Arausione, saec. V exeunte, scriptura deterrima*). NOT. Tir. 63, 27 -it. *de formis (doctrinas gramm.* 1. pando *conferentium v. illic): perf. act.* pandi *testantur*: CHAR. gramm. p. 320, 23 B. CONSENT. gramm. V 384, 26 (*sed formam exstare negat idem* 378, 9). PRISC. gramm. III 504, 16 (*qui fusius de coniugatione agit*). *apud ceteros scriptores non legitur nisi forma aucta* pandiderunt CASSIOD. hist. 5, 43, 6 *et falsa var. l.* pandiderant *pro* perdiderat LEO M. serm. 74, 1 (*formas similes congessit Rönsch, Itala und Vulg., 288*). *p. p. p.* -ssus *et* -nsus: GELL. 15, 15, 1 -ssum veteres dixerunt, non -nsum (*formam* -nsus *plane admittit* CHAR. gramm. p. 322, 24 B., *eandemque damnant*: DIOM. gramm. I 377, 23 SERV. Aen. 1, 480. PRISC. gramm. III 504, 29 [*ut a nomine* Pansa *distingui possit*]. *al.*). *usus auctorum*: -ssus *trad. passim inde a* NAEV. trag. 16 PLAVT. Stich. 369, *v. maxime p. 194, 35sqq. 195, 68sqq.*; -nsus *legitur* VITR. 3, 1, 3 (*bis, sed* span- *H altero loco*). PLIN. nat. 7, 77 -nsis manibus (-ssis, sparsis *var. ll.; sed non nisi* pass- *trad., ubicumque respiciuntur fruges siccandae* 14, 16.41. 18, 35). VOPISC. Aurelian. 5, 3 (span- *et* exspan- *trad.*). AMM. 16, 5, 11. 24, 2, 10. 19. 29, 5, 48 (span- *cod.*). 29, 6, 17 (*sed* 30, 5, 18 -ssis). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 2, 3 (span- *var. l.*). PRVD. cath. 12, 170. AVG. serm. 234, 3 (paucis *var. l.*). HIL. gen. 40 GILD. Brit. 3 chron. III p. 28, 16. *v. etiam p. 200, 37.* *de notione* (*cf. etiam p. 195, 69. 200, 26*): VARRO frg. (201F.) Non. p. 44, 7 (*e Stilone*) -ere, quod est aperire. GELL. 15, 15, 3 'capillo ... -sso' ... quasi porrecto et expanso, et '-ssis manibus' et 'velis -ssis' ..., quod significat diductis atque distentis. NON. p. 370, 9sqq. (*distinguitur* passum: perpessum) -ssum dicitur genus liquoris, quod ex uva -ssa cogitur (*affertur* VERG. georg. 2, 93); -ssum: dispersum, solutum (*afferuntur* VERG. Aen. 1, 480 crinibus Iliades -ssis. TER. Phorm. 106 capillus -ssus. *Caecil. com. 197* flammeum expassum); -ssum: extensum, patens, unde et passus dicimus, quod gressibus mutuis pedes patescunt (*afferuntur* ENN. ann. 349 *et* 350, *v. p. 195, 71, nec non* NAEV. trag. 16, *v. p. 194, 11*). CHAR. gramm. p. 320, 23 B. ἁπλόω (*cf.* p. 336, 10 ἐξαπλόω). SYNON. Cic. p. 439, 22 -it: aperit. ostendit. patefacit. extendit. recludit. diducit. reserat (*sim.* p. 416, 1 aperit *eqs.*). GLOSS. ἀνοίγω, σαφηνίζω. ἀναφέρω. φανερῶ. ἁπλῶ. expono. -ere: aperire. ostendere. *et al.; v. etiam l. 62.* *legitur in poesi inde a* NAEV., PLAVTO, ENN., TER. (*frequentant* VERG., OV., VAL. FL., SIL., STAT.); *in oratione prosa inde a* CATONE, STILONE *supra l. 4*, QVADRIG., CIC., VARRONE (*frequentant* PLIN. nat., AMM., *non habent e.g.* SALL., SEN. *rhet.*, CELS. [*sed v. p. 200, 83*], SVET.) *per totam latinitatem, longe praevalentibus formis temporis praes. et p. p. p., quod praeter usum p. 200, 23sqq. descriptum legitur fere de textis, membris, crinibus, v. p. 194, 10. 35. 195, 67; ceterum occurrit singulis tantum locis inde a* PLIN. nat. 18, 127, *ceterum v. 194, 76. 195, 18. 42. 43. 196, 18. 21. 197, 38. 59. 198, 5. 80.* [*var. langob., venet., raet. or. et centr. cf. M.-L. 6189. St.*] [*confunditur in codd.* -ere *maxime cum* expandere (spandere) *e.g.* CIC. Tusc. 1, 119 CYPR. unit. eccl. 5 (*restituitur* VOPISC. Aurelian. 5, 3), pendere LVCAN. 5, 428 IREN. 2, 28, 7 (2, 43, 2 H.). *al.*, tendere LVCAN. 5, 428 PRISC. perieg. 578. *al.* (*falsa var. l.* VERG. georg. 2, 296 AETNA 244), pangere *e.g.* OPT. PORF. carm. 7, 15 (*falsa var. l.* LVCR. 4, 8 PRVD. perist. 4, 153; *e coni. vix recta* TERT. anim. 30, 3), *p. p. p.* -ssus *cum* sparsus CAES. Gall. 7, 48, 3 OV. am. 3, 2, 45 LIV. 26, 9, 7. *et saepe. dub. var. l.* MART. 14, 106, 1 *p. 203, 55; falsa var. l. pro* pexus TER. Haut. 290; *e coni. dub.* COMM. apol. 301 (*pro* quasso). *vix recte trad.* PETRON. 102, 15 *v. p. 192, 74*, DIOSC. 4, 76 p. 44, 9 (*pro* patitur). *coll. p. 195, 70 restituendum vid.* -ssis GLOSS.L I Ansil. PA 558 parsis: sparsis solutis (*sim.* 559 parsit: solvit exparsit. III Abol. PA pars: solutus vel sparsus. *v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 10, 1898, 516; de verbo quodam vulgari* pargere *pro* spargere *posito cogitaverat Landgraf ibid. 9, 1896, 408*).]

refertur fere ad ea, quae antea complicata, in unum collecta aut clausa, operta erant, ita ut significet i. q. sive extendendo, diducendo sim. sive reserando, detegendo sim. patefacere.

I *transitive* (*reflexive e.g. p. 194, 77. 195, 16. 198, 14, medio-passive e.g. p. 194, 61. 195, 20. 197, 1 [c. acc. relationis, p. 194, 74. p. 195, 69]*). *cum obi. effecto p. 194, 27. 195, 46sqq. 196, 32. 82sqq. et p. 199, 37; ceterum effectus vel etiam modus actionis indicatur abl.* OV. ars 3, 500 curvato ... sinu (RVT. NAM. 1, 278 obliquo ... s.). SIL. 2, 548 vasto ... rictu. AVIEN. orb. terr. 223 tenui ... oris hiatu (*cf.* CLAVD. carm. min. 26, 28 immenso ... ore. *aliter* PLIN. nat. 3, 4); *praepos.* in *c. acc. p. 194, 67. 75 nec non* AVIEN. Arat. 1482 in ... reclinem ... habitum; *cf. adv.* late (*v. p. 195, 23*). laxius AMM. 24, 2, 10, porrectius AMM. 29, 5, 48; *finis actionis indicatur praepos.* in *c. acc.* SIL. 10, 295, ad *c. gerund.* EVSEB. EMES. serm. 29, 23, *dat.* STAT. Theb. 3, 534; *accedit praedicativum* CHALC. *p. 195, 32.* PAVL. NOL. carm. 16, 87 locum, qui ... paventi -itur effugium. CONC.S I 5 p. 278, 14.

A *in universum*: 1 *praevalente notione extendendi, explicandi, spargendi sim. (accedit color dilatandi l. 60 et p. 195, 22; ceterum quaedam a 2 haud facile distingui posse vix mireris [cf. p. 196, 34]). indicatur unde quid extendatur praepos.* ex LIV. 28, 30, 3 CHALC. comm. 220. *al.*, ab PLIN. nat. 3, 6. 6, 1. *al.* (*cf. etiam* VERG. *p. 196, 83*); *adv.* unde COLVM. 4, 24, 11, deinde PLIN. nat. 3, 29 *sim. al.; quo vel qua directione praepos.* ad VERG. georg. 1, 398. 4, 28 PLIN. nat. 3, 6. *al.* (*cf.* SEN. *p. 197, 9*), in *c. acc.* LIV. 22, 4, 4. PLIN. nat. 6, 25 in laeva (AMM. 23, 6, 27). *al.*, *dat.* CARM. adv. Marc. 3, 212 simulacro (*abl. loci intellegas potius* SEN. Med. 318).

a *-untur quae tendi, porrigi possunt*: α *texta, vestes, retia sim.*: (I) *vela*: NAEV. trag. 16 (*v. app. crit.*) -sso velo ..., Aquilo, me ... ⟨in⟩ portum fer (PLAVT. Stich. 369 [*perperam* NON. p. 11, 28 *ad l.*: laxo et rugoso]. PROP. 2, 21, 14 PLIN. nat. 19, 5 VAL. FL. 7, 474 FRONTIN. strat. 2, 5, 45. *al.; in imagine*: CIC. Tusc. 1, 119 *in portum mortis* v. -ssis pervehi. 4, 9 v. orationis [*antea*: v. facere]. OV. ars 3, 500 curvato -ere v. sinu. QVINT. inst. 6, 1, 52 PLIN. epist. 8, 4, 5. FRONTO p. 90, 31 v. d. H. [*antea*: ad eloquentiam velificaris]. *al.*). VERG. Aen. 3, 520 velorum ... alas. SEN. Med. 318 ausus Tiphys -ere vasto carbasa ponto (*321* tendere. *cetera v. vol. III 429, 8sqq.*). LVCAN. 5, 428 sipara velorum (pendens, tendens *var. ll.*). IVV. 1, 150 (*in imag.*) utere velis, totos -e sinus. AVSON. 394, 28 p. 253 P. lintea veli (RVT. NAM. 1, 278 obliquo ... sinu. CORIPP. Ioh. 1, 240 flabris. *cf. etiam var. l. pro* tendant AETNA 244). *part. praes.* -ens *fere pro subst. masc.*: SEN. dial. 9, 9, 3 (*in imagine*) ut non multum procellarum *fortunae* inruat magna armamenta -entibus. (II) *quaelibet*: PLIN. nat. 9, 29 locum ... -endis (-entis *trad.*) retibus habilem. 29, 87 telas muscis in parietibus latissime -it *aranea*. VOPISC. Aurelian. 5, 3 pallium purpureum, quod in honore eius -nsum fuerat (spansum, exspansum *trad.*). LACT. Phoen. 128 cum -it vestes Flora rubente solo. AMM. 16, 5, 11 -nsa chlamyde *aurum accipere*. 16, 12, 39 purpureum signum draconis summitati hastae longioris aptatum velut senectutis -entis (pend- *var. l.*) exuvias. 24, 2, 10 ⟨per⟩ propugnacula ciliciis undique laxius -nsis, quae telorum impetus cohiberent. 29, 5, 48 sago puniceo porrectius -nso.

β *membra corporis* (*saepe p. p. p. fere pro adi.*): *palmas*: ENN. ann. 350 (*v. p. 195, 71*) -ssis late palmis ([NON. p. 370, 23: patentibus et extensis]. *gestus fere supplicantis; item p. p. p.*: CIC. nat. deor. 2, 111 CAES. civ. 3, 98, 2. VERG. Aen. 3, 263 [SERV.: solutis. auct.: apertis]. GERM. 68 ad numina [*Arat. 68* ἀείρονται]). LVCR. 5, 1200 -ere palmas ante deum delubra (*inf. ut* CARM. adv. Marc. 3, 212 simulacro). *manus*: CIC. Sest. 117 manibus -ssis gratias agentes (*item p. p. p.*: CAES. Gall. 1, 51, 3 [*ad supplicandum ut*: 2, 13, 3. 7, 47, 5]. VITR. 3, 1, 3 et pedibus. *ibid. iterum.* PLIN. nat. 7, 77 [sparsis *var. l.*]. *al.*). ITALA psalm. 43, 21 (cod. 136 Cas.) ad deum alienum (*aliae vers.* expandimus, *gr.* διεπετάσαμεν). RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 p. 47, 24 ad sola dei opera -endae *sunt*. PASS. Andr. long. 5 in cruce (*var. l.* pend-, tenderet; *postea*: extensis). *alia*: VERG. georg. 1, 398 ad solem pinnas in litore -unt *alcyones* (OV. am. 3, 2, 45 -ssis ... p. [sparsis *var. l.*]. PS. QVINT. decl. 13, 4 [*pendet e loco seq.*]. *cf.* VERG. georg. 4, 28 alas -ere ad ... solem *apes* [PLIN. nat. 6, 122. *al.; cf. l. 18*]). MANIL. 5, 550 per duras -untur bracchia *Andromedae* cautes (GERM. 205 districta ... -it b. [*fusius gr.*]. PLIN. nat. 11, 88. *al.*). PLIN. nat. 9, 94 *a nauplio* pandi ... buccarum sinus aurae *tamquam vela*. STAT. Theb. 6, 754 *Capaneus* tanta ... -it membrorum spatia *quanta Tityus. al.* *part. praes.* -ens *fere pro subst. masc.*: DRAC. laud. dei 2, 756 suppliciter ... suas -entis fletibus ulnas exaudit *deus*.

γ *loca, regiones, aquae sim.* (*gentes pro regione* AMM. 22, 8, 29; *cf. regnum p. 195, 27; sive mero respectu situs, ut e.g.* VERG., STAT., *sive accedente notione dilatandi, ut l. 65. 68. 76. al.*): (I) *medio-passive*: VERG. georg. 1, 34 qua locus Erigonen inter chelasque ... -itur. LIV. 28, 30, 3 *Carteia* in ora Oceani sita est, ubi primum e faucibus angustis -itur mare. 32, 4, 4 *fauces* transeunti ... repente velut maris vasti sic universa -itur planities (*vergit ad Blaß*). CVRT. 7, 11, 3 *specus* os artum ... est; paulatim deinde ulteriora -untur. PLIN. nat. 3, 4 tam modico ore (*sc. freto Gaditano*) tam inmensa aequorum vastitas -itur. 6, 1 a Bosporo quoque in aliam vastitatem -itur *mare* (*cf.* in latitudinem: PLIN. nat. 6, 38 -i *mare*. APVL. mund. 6 p. 299 [*gr. 393a20* ἐπιπλατυνόμενος ἀναχεῖται]. AMM. 22, 8, 29 -untur in l. Sauromatae. *al.*). VAL. FL. 4, 99 proxima Bebrycii -untur *navigantibus* litora regni (*vergit ad Blaß*). STAT. Theb. 10, 5 -itur inmenso deformis sanguine campus (*aliter* SCHOL.: abscessu militum patefactus est). SOL. 11, 1 qua Aegaeus sinus -itur. AVIEN. ora 152 Ophiussa ... tanta -itur latus, quantam iacere Pelopis audis insulam. 679 *amnis* -itur in decem flexus (vexis *trad.; lacunam statuerunt alii*). AMM. 29, 6, 17 Tiberis ... supra amnis speciem -nsus omnia paene contexit. *al.* (II) *transitive (et reflexive)*: PLIN. nat. 3, 6 Tarraconensis ... ad Gallicum oceanum Hiberico a mari transversa se -ens (*sim.* AVIEN. orb. terr. 631 Ausoniam se -it in oram tellus Trinacria et patulo distenditur agro [*Dionys. perieg. 468* ἐκτέταται, *Prisc. 478* distenditur]). 3, 29 *Hispania citerior* paulatim deinde se -ens, qua contingit ulteriorem Hispaniam. 6, 25 *Armenia maior* transversis iugis inclusa latitudinem in laeva -it ad Cyrum amnem ..., longitudinem vero ad minorem usque Armeniam

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(cf. p. 194, 68). Ivv. 10, 194 -it Thabraca saltus (cf. Avien. orb. terr. 81 Pamphylia glaebam. 145 Illyris in dextris -it regionibus agros [aliter Dionys. periheg. utroque loco]). al. -itur area aedificiorum: Pavl. Nol. carm. 28, 9 vestibula simul astra oculis, ingressibus atria -unt (per zeugma simul pertinet ad p. 198, 22). 28, 55 parte alia patet ... area ... maior; ante sacras aedes ... -it vestibulum, ... quae (sc. area) extructis ... cellis ... castelli speciem meditatur ... (59) conciliisque forum late spatiabile -it (versum 55 notione intrans. [v. sub II] explicavit von Hartel in indice; vix recte).

δ herbae, arbores earumque partes (aliter p. 197, 67; v. etiam l. 33): Verg. Aen. 6, 282 ramos annosaque bracchia -it ulmus (Serv. auct.: '-it' non aperit, sed expandit, id est extendit. cf. var. l. georg. 2, 296 nec non Ps. Apvl. herb. interpol. 75 l. 29 herba solata frutex est ramos plurimos -ens [Diosc. 4, 72, 1 W. κλάδους ἔχων πολλούς]). Colvm. 4, 24, 11 caput vitis pede infra iugum constituto, unde se -ant ... bracchia (item reflexive: 11, 3, 7 virgeam sepem ..., quam super se -ant sentes. Plin. nat. 19, 134 in binos pedes ... se -unt betae [exp- var. l.]). Ser. Samm. 333 caules, si frondet -ssa, sabuci decoctos (i. quae se in ramos explicavit; Plin. nat. 24, 52 foliorum mollissima ... eduntur. item mediopass.: Clavd. 3, 211 hic ... -itur herba).

ε varia: (i) notione communi extendendi, distendendi sim.: late -ere (ceterum v. p. 194, 36. 196, 4. 5. 8. 11. al.): Cic. Tusc. 5, 76 bona corporis iaceant humi ..., bona animi longe lateque se -ant caelumque contingant. Cypr. unit. eccl. 5 (in imagine) ecclesia tamquam fons profluentes largiter rivos latius -it (exp- vel spandit var. ll.; antea: ramos extendit). Amm. 17, 4, 3 inter exordia -entis se l. Carthaginis. Cod. Theod. 8, 5, 5pr. si haec licentia latius -retur. Novell. Valent. 27, 3 via, qua beneficia eius latius -rentur. Cassiod. hist. 6, 1, 8 dum latius -retur fama. vario usu: Verg. Aen. 6, 740 animae post mortem veterum ... malorum supplicia expendunt: aliae -untur ... suspensae ad ventos, aliis sub gurgite ... eluitur scelus. Chalc. comm. 220 (Chrysippo vindicat Waszink ad l.) anima sensus ... velut ramos ex principali parte illa tamquam trabe -it futuros ... nuntios. 236 cum ... delicatior simulacri moles erit, separatur -iturque visus ... et candida tunc, quae sentiuntur, videntur; si corpulentior, confundunt aciem et videntur atra (resp. Plato Tim. 67^d τὰ ... διακρίνοντα αὐτήν, sc. ὄψιν). Avien. Arat. 1482 lunae hanc ubi partem pone supinari conspexeris inque reclinem sponte habitum -i. Amm. 20, 11, 26 iris in nostro -itur mundo. Pavl. Nol. carm. 27, 486 spatium tecti, quod in atria iuncta -itur. Plac. med. 7, 11 rec. α vesica apri cum suo lotio infusa si suspenderis et -ssa fuerit, donec aquaticus humor afluat. Oribas. syn. 3, 200 Aa scilla mittis in -sso fermento et coquis in forno et, cum panis coctus fuerit, tollis (intellexerim massam extentam; gr. ζύμη tantum). (ii) i. q. tendendo, explicando efficere sim. (fere cum obi. effecto. cf. Hor. sub B1aβ): vario usu: Gratt. 276 canis, qui lata -it vestigia planta (Avien. Arat. 567 ingenti ... v. passu ... -it [gr. 253 ἴχνια μηκύνει]. in imagine: Ter. Mavr. 1604 etsi non valebo plurima, attingam vel pauca ...: nam -ere prima prodest frequenter artium v. aliter p. 197, 24. 198, 58). Val. Fl. 2, 502 -ssos ... sinus rapit ardua cervix anguis monstruosi (v. Langen ad l.). technice in arithmetica respiciuntur numeri pertinentes ad figuras geometricas (gr. conferre licet e. g. Nicom. arithm. 2, 7, 3 ἀριθμοῦ ἐφ' ἕτερον διάστημα ἐπιπέδως πλατυνομένου): Boeth. arithm. 2, 4 p. 86, 15 nobis de his numeris sermo futurus est, qui circa figuras geometricas et earum spatia demensionesque versantur, id est de linearibus numeris et de triangularibus vel quadratis ceterisque, quos sola -it plana demensio. 2, 10 p. 95, 9 quadratus ... numerus est, qui ... quidem latitudinem -it, sed non tribus angulis ut superior forma, sed quattuor ipse quoque aequali laterum demensione porrigitur, 2, 14 p. 98, 3 numeri, qui extensi in latitudinem v angulos -unt. 2, 33 p. 129, 29 qui numeri cum superioribus iuncti xvi tetragonum -unt (item 2, 46 p. 151, 6 bis ... bini ter xii -unt).
? (iii) i. q. extendendo imponere: Oribas. syn. 5, 20 La ad membrorum rugas smygma frequenter -ssa (gr. σμῆγμα ... σμηχόμενον, Aa supersparsa. an corruptum putes pro sparsa coll. p. 193, 58?).

b -untur quae diducuntur, sparguntur sim.: α crines soluti, non compti (non nisi p. p. p. -ssus plus minusve pro adi.; cf. Non. p. 193, 33. Gloss. II 359, 23 λελυμένη τοὺς πλοκάμους: -ssa crines. 363, 19 λυσίκομος: -ssis crinibus. IV 138, 2 -sso capillo: soluto crine. addas p. 193, 62): Enn. ann. 349 (trad. una cum 350, v. p. 194, 36, tamquam unum frg.) aegro corde comis ⟨-ssis⟩ (si recte suppl. Vahlen, duo frg. perperam coaluisse contendens; alii aliter; ad iuncturam cf. Ov. met. 2, 238 -ssis ... c. trist. 1, 1, 12 [sparsis var. l., edd.; cf. Diggle, Class. Quart. 74, 1980, 401—403]). Ter. Phorm. 106 capillus -ssus, nudus pes ([Don. ad l. 2 temere dispersus. 3 ad luctum pertinent]. Qvadrig. hist. 19. Caes. Gall. 7, 48, 3 more Gallico [sparsum var. l.]. Hor. sat. 1, 8, 24. Ov. epist. 6, 89 discincta Medea. ars 3, 709 furibunda [met. 8, 107. cf. 4, 521 male sana]. met. 7, 257 bacchantum ritu Medea. al. Sen. Med. 803. al.; cf. falsam var. l. pro pexus Ter. Haut. 290). Verg. Aen. 1, 480 ad templum ... Palladis ibant crinibus Iliades -ssis (2, 403 trahebatur -ssis ... c. a templo Cassandra. Ov. fast. 1, 645 -ssos Germania c. porrigit auspiciis ... tuis [sparsos codd. potiores, sed cf. in eadem re trist. 4, 2, 43]. Liv. 1, 13, 1 c. -ssis scissaque veste. 7, 40, 12. 26, 9, 7 Petron. 54, 2. 111, 2 funus -ssis prosequi c. al.). β multitudo hominum, maxime militum (aliter p. 194, 58): Liv. 2, 31, 2 dum se cornua latius -unt (item reflexive: Amm. 20, 11, 21 latius ... sese -ente exercitu. 27, 10, 13 latius sese -ens exercitus. 29, 6, 8 cum Sarmatis Quadi. 31, 4, 8 gentes -entes ... se in spatia ampla camporum). 22, 4, 4 in patentiorem campum -i agmen coepit (CE 1356, 17 si recte suppletur). 28, 33, 12 latius -ere aciem non poterat (41, 26, 4 ut -ere a. et exaequari cornibus hostium ... possent. Tac. hist. 2, 25, 2 aperiri campum, -i a. iubebat. 4, 33, 1). Sen. dial. 7, 4, 1 exercitus modo latius -itur, modo in angustum coartatur (syn. diffundi ... et exporrigi. cf. Amm. 27, 10, 13 supra). Clavd. 1, 248 niveos iam -ite coetus, Naides, et totum violis praetexite fontem. γ fruges sole siccandae (cf. p. 200, 25): Colvm. 2, 21, 3 mala, pira, ficos -ere, caseum facere eqs. 12, 9, 1 caules lactucae ... expressos in cratibus -ere, dum assiccescant. 12, 39, 1 in sole -ere uvas, et noctibus tegere, ne irrorentur. Plin. nat. 18, 127 rapa durant et in sua terra servata et postea -ssa paene ad alium proventum. δ varia: Laber. mim. 131 arboris decidua folia -it ventus (si recte huc traximus contextu foede corrupto). Apvl. flor. 15, 19 Pherecydes primus versuum nexu repudiato conscribere ausus est -ssis verbis, soluto locutu, libera oratione. Vvlg. Ier. 8, 2 -ent ea ossa e sepulchris eruta ad solem et lunam (span-, expan- var. ll., unde receptum est vol. V 2, 1598, 33. cf. Hier. ad l. patentia soli). Mart. Cap. 7, 725 (vers.) Pallas sic abacum perstare iubet, sic tegmine glauco -ere pulvereum formarum ductibus aequor. Inscr. christ. Rossi II p. 248, 13 (nisi carmen codice saec. X traditum est medii aevi) Hieronymus Hebraeas Latio -it in orbe gazas (lectio ... gratas trad.: trahasne potius ad 2?).

2 praevalente notione aperiendi, recludendi sim., fere ut aditus praebeatur (vi locali et usu inde derivando; evanescit notio patefaciendi p. 197, 39; sine respectu aditus praebendi adhibetur aut de ipsa re patefaciendo effecta [v. l. 79. 82 et p. 197, 27], aut mera vi aperiendi de convolutis sim. explicandis [maxime p. 197, 38. 67. 68. cf. p. 198, 14], ut propius accedat ad 1); a -untur res quaelibet: α fores et res claudentes: (i) ianuae sim. (saepius in imag.): Plavt. Bacch. 368 -ite atque aperite ... ianuam hanc Orci (Prop. 4, 11, 2 -itur ad nullas i. nigra preces. Tert. anim. 53, 4 mors tantam i. -ens. adv. Marc. 4, 16 p. 470, 20 violentiae i. -ere. Firm. math. 1, 8, 5 fatum hominibus vitae i. -it. al.). Pacvv. trag. 360 valvas (Nemes. cyn. 168 aut vexare trabes, laceras aut -ere v. mens erit canibus [def. Verdière, Prolégomènes, 1974, 82; mandere Heinsius et vol. VIII 270, 38]). Varro ling. 7, 108 sera remota fores -untur (Ov. am. 1, 6, 2 Stat. silv. 1, 2, 17. 4, 8, 1). Verg. Aen. 2, 27 -untur portae (v. vol. X 2, 8, 54 sq.). 6, 109 sacra ostia -as inferni (Avg. in euang. Ioh. 120, 2 [ad 19, 34 unus militum lancea latus eius aperuit] ut illic quodammodo vitae ostium -retur. CE 757, 2 ⟨caelor⟩um o. al.; allegorice -untur ipsi apostoli tamquam o.: Greg. M. moral. 28, 38 [Iob 38, 10 posui ... o.] per vos ingrediuntur ad me hi, quibus vosmetipsos -itis; repellentur, quibus obseratis). 6, 525 limina (v. vol. VII 2, 1409, 19). (ii) varia: Catvll. 61, 76 claustra -ite ianuae (Verec. in cant. 1, 6D. abyssi c. [respicitur apoc. 20, 3]). Liv. 21, 37, 3 (Carthaginienses Alpes transcendunt) ardentia ... saxa infuso aceto putrefaciunt; ita torridam incendio rupem ferro -unt. Sil. 2, 241 (ad ianitorem) ut -as ... tua moenia leto. Prvd. tituli 196 Christus qui evolvere librum et septem potuit signacula -ere solus (apoc. 5, 2 solvere, 5, 9 aperire).

β regiones naturales vel fabulosae, urbes, aedificia: Plavt. Curc. 56 (in imag. obscena) qui volt cubare, -it saltum saviis. Verg. Aen. 2, 234 dividimus muros et moenia -imus urbis (v. vol. VIII 1327, 63). 7, 641 (=10, 163) -ite nunc Helicona, deae, cantusque movete (Clavd. 4, 1). 8, 262 -itur ... foribus domus atra revolsis (10, 1 Olympi. Lvcan. 7, 716 templa, domos. al.; potius in imag. de hospitio praebendo: Cod. Iust. 12, 40, 10, 6 [a. 450—455] suas domus hospitibus ... -ant pro tertia portione). Prop. 4, 9, 34 fana viris. Sen. Herc. O. 1711 -e ... Stygios lacus (item de inferis: Octavia 136 Stygios sinus tellure rupta. Petron. 121 vers. 116 regna [Stat. Theb. 8, 46]. Stat. Theb. 4, 520 Elysium chaos [12, 772 Tartareum ch.]). 1725 vocat ... me genitor et -it polos (sim. Apvl. met. 6, 6, 4 caelum filiae [i. Veneri] -itur. CE 1530 B, 2 Iuppiter aethram -it, Feste, tibi). Octavia 405 aetate aurea tellus ... fecundos sinus -bat ultro (Colvm. 10, 157 tellus. Plin. nat. 2, 166 terra s. -ente. Stat. Ach. 1, 101 conubialia -unt antra s. al.; cf. p. 197, 75). Val. Fl. 1, 526 (Sol ad Iovem) flecte ratem ... nec vulnere nostro aequora -e viris (7, 553 Acetes effusis -i iubet a. tauris. in imag. de materia carminis: Clavd. 21, 22). 2, 649 hospita ... tecta. 7, 46 lucos Iasoni. Sil. 1, 367 Poeni ... -unt prolapsam suffossis moenibus urbem. 5, 269 bellator ... -bat campum caede (cf. p. 197, 10). 11, 253 carcer. Stat. silv. 3, 3, 68 (in imag.) Tibereia ... aula tibi ... -itur. al. accedit respectus parandi, efficiendi: Lvcr. 5, 1248 silvis combustis -ere agros pinguis et pascua reddere rura.

γ via, aditus, exitus sim. (sc. sive actio vel facultas adeundi sive ipse trames; saepe per obi. effectum, quod frustra separare temptaveris; passim in imagine; aliter p. 198, 48): viam: Verg. Aen. 6, 97 via prima salutis ... Graia -etur ab urbe. 12, 626 qua prima viam

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

victoria -it. OV. fast. 4, 449 -itur . . . Diti via. LIV. 4, 15, 5 ad dominationem. 10, 5, 11. 10, 41, 9 -untur inter ordines v. (*antea*: ut viam . . . patefaciant). GRATT. 360. LVCAN. 3, 467 lancea . . . -ens perque arma v. perque ossa (*sim.* PRVD. ham. 602 lacerata per ilia *viperae*). VAL. FL. 2, 612 (*navibus ut*: TAC. hist. 2, 4, 1. *cf. l. 11. p. 196, 13*). FLOR. epit. 2, 2, 3. *al.* *iter*: SEN. Herc. f. 667 vorago faucibus vastis patet latumque -it omnibus populis i. (*item ad inferos*: SIL. 12, 127 Acherontis ad undas. 14, 240 ad manis. *cf. l. 1*). Herc. O. 1988 i. ad superos gloria -et. LAVS Pis. 224 si famae mihi -is i. VAL. FL. 4, 197 SIL. 2, 356. 5, 393 ferro . . . latum -it i. *Flaminius* (CLAVD. 28, 478 ense. *cf. p. 196, 77*). MART. 12, 98, 4 navigerum per freta -it i. *Neptunus. al.* *varia*: SEN. Tro. 9 septena Tanain ora -entem (*cf.* VAL. FL. 8, 187 *Hister* septem exit aquis, septem ostia -it). LACT. ira 7, 10 sunt animalia, quae latibulis suis diversos . . . exitus -ant, ut . . . fuga pateat obsessis. IVVENC. 1, 669 (*Matth. 7, 7* pulsate et aperietur vobis) pulsanti . . . aditus foribus -etur apertis (HIL. psalm. instr. 24 *psalmi* a. propria . . . clave -amus [*antea*: aperire]. trin. 10, 51 impiissimae intellegentiae. PAVL. NOL. carm. 28, 38 *ad basilicas*. COD. Theod. 1, 2, 5 a. supplicandi. *al.*). RVFIN. hist. mon. praef. p. 387/8 virtutis iter agere volentibus . . . tramitem -at *doctrina*. CE 1918, 1 (*saec. IV/V*) -itur introitus, sacrata limina Cr⟨isto⟩ (SACR. Gelas. 489 M. ad caeleste regnum [*sim.* 525. *al.*]. BOETH. categ. 3 p. 252^{B} *liber* in altiora philosophiae i. -it). ARATOR act. 1, 525 carcer clausus apostolicis vestigia -it aperta gressibus (*aliter p. 198, 59*). *al.*

δ *varia*: (I) *vigente respectu aperiendi, patefaciendi*: LVCAN. 6, 39 per ardua Caesar ducit opus: -it fossas turritaque . . . disponit castella (ADNOT. aperit, extendit. *item cum obi. effecto*: AMM. 17, 7, 12 Anaximander ait arescentem . . . terram rimas -ere grandiores). VAL. FL. 1, 397 plenas nectare cellas -it *apes dimittens*. STAT. silv. 5, 2, 178 (*in imag.*) si tibi -ret ipse Bellipotens aquilas *legionum* (*cf. 165* aquilas tibi . . . et castra recludit). APVL. mund. 23 p. 341 occidentium numerus nascentibus locum -it. AVSON. Mos. 57 ut . . . almus aperto -itur ⌊intuitu⌋ . . . aer, nec placidi prohibent oculos per inania venti (⌊⌋*dat., v. Tränkle, Mus. Helv. 31, 1974, 159*). COD. IVST. 6, 32, 4 (*a. 379*) testamenta -untur (*sim. aperiuntur libri*: PRVD. apoth. 594 promite secretos fatus, date, -ite librum. CLAVD. 18, 11 -ite pontifices Cumanae carmina vatis. *cf. imag.*: HIL. gen. 40 primum caeli -nsus liber . . . celso suspenditur orbe). (II) *respectu patefaciendi minus perspicuo vergit in notionem q. e. (recludendo) praebere sim.*: STAT. Theb. 4, 849 (841; *ad Langiam fontem*) fessis . . . hospita -as flumina. PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 180, 20 Marti aper caeditur, . . . Mercurio mella -untur (*nisi cogites de melle cellis expromendo*). IVVENC. 1, 573 sicubi iustitiae -etur (-itur *var. l.*) pulchra facultas, devitate oculos hominum (SVLP. SEV. chron. 1, 15, 3 ne . . . redeundi . . . f. -retur). AVIEN. orb. terr. 1303 *Arieni* invenere corallo -ere vivendi commercia (*gr. Dionys. periheg. 1106* βιοτήσιον ὦνον ἔχουσιν). CLAVD. 24, 107 virtutibus . . . materiam -it Stilicho ('*dat materiam exercendi virtutes*' *Burman*). COD. Theod. 14, 3, 11 edicimus nulli omnino ad ecclesias ob declinanda pistrina licentiam -i.

b *-untur animantes eorumque partes vel sinus sim.* (*herbae, res personatae; cf. l. 4. p. 196, 45. 58*): α *proprie*: *-ere partes suas*: ENN. ann. 532 -ite . . . genas et corde relinquite somnum (CVLEX 185). VERG. Aen. 6, 421 *Cerberus* tria guttura -ens (SIL. 2, 548 Mors . . . vasto cava -ens g. rictu. *al.; sim.* SEN. Oed. 165 *Mors* oris hiatus -it [SIL. 5, 136. 10, 295 *tigris moriens* -it h. in vanos morsus. TER. MAVR. 1294. BOETH. cons. 2 carm. 2, 14 rapacitas]. LVCAN. 4, 329 -unt ora *sitientes* [STAT. Theb. 3, 534 caedibus *aquilae. al.*]. SIL. 13, 560 *Mors* rictum. *al.*). NEMES. cyn. 135 lumina -ssa (ARATOR act. 2, 532. *cf.* oculos: CYPR. epist. 58, 8 [sp- *var. lect.*]. HIL. in psalm. 52, 20 o. intellegentiae). *reflexive et mediopass.*: PLIN. nat. 9, 107 *conchas* -entes se quadam oscitatione inpleri roscido conceptu (*cf. Sol. 53, 23* hiant. *item de conchis*: PLIN. nat. 9, 142 -it se pina. EVSTATH. Basil. hex. 7, 3, 8 ostream se . . . sub sole -entem [*opp.* tegimenta concludere. *gr.* τὰς πτύχας . . . διαπλώσαντα, *Ambr. hex. 5, 8, 22* diptychum . . . aperiat et reseret]). 21, 14 *rosa* paulatim rubescens dehiscit ac sese -it (*sim.* CARM. de resurr. 211 rubent, mox ut rosa -itur, arva [pingitur, fronditur *var. ll.*]). *-ere partes alienas*: SER. SAMM. 965 -ere quae *medicamenta* poterunt ulcus patuloque mederi (*963* si conclusum servabit tibia *vulnus*). IVVENC. 3, 394 -antur scissi *piscis* penetralia ventris (*ad Matth. 17, 27*). PRVD. perist. 11, 58 altos -ere secessus et lacerare iecur. CLAVD. 5, 414 hic fracti reserat curvamina dorsi *Rufini*; hic iecur, hic cordis fibras, hic -it anhelas pulmonis latebras. β *in imagine et translate*: VERG. Aen. 8, 712 Nilum -entem . . . sinus et tota veste vocantem . . . in gremium . . . victos (SEN. Phaedr. 1190 o mors . . . confugimus ad te: -e placatos s. TAC. hist. 1, 52, 3 -ret modo sinum et venienti fortunae occurreret *Vitellius. cf. p. 196, 70*). SIL. 9, 57 aures -e deo (IVVENC. 2, 547 dictis . . . vitalibus. 2, 812 cordis . . . a. AVIEN. Arat. 292 sacris. CLAVD. 22, 48 rumoribus. APRING. in apoc. 1, 11 p. 8 [*seq.*: oculi reserantur]. *cf.* SACR. Leon. 629 -as tuae propitiationis auditum). IVV. 14, 327 si nondum implevi gremium, si -itur ultra (*aliter*: PRVD. perist. 11, 229 *ecclesia* maternum -ens g. OROS. hist. 5, 2, 2 ad suscipiendos socios . . . g. -it *Africa*. PETR. CHRYS. serm. 108, 3 distendit membra, dilatat viscera, pectus porrigit, offert sinum, g. -it *deus*). IVVENC. 2, 212 quis vestrum duram poterit mihi -ero mentem? AVIEN. Arat. 1445 praeceptis . . . sitientia pectora -e (POMER. 3, 8, 1 *superbia diabolo* immunitum pectus . . . -it). AVG. serm. 234, 3 dominus paratus est dare: nos -nsis (paucis *var. l.*) cordibus optemus accipere (PETR. CHRYS. serm. 79, 4 aperiunt oculos, c. -unt). *reflexive*: EVSEB. EMES. serm. 29, 23 ut sese -rent ad dandum (*cf. 29, 26 de pecuniis dandis erat ei sermo*, pigebat autem divites aperiri *eqs.*). ENNOD. carm. 2, 145, 1 si te, Messala, studiis mihi -ere velles *eqs.*

c *-untur tempora, initia sim.* (*sc. vi locali ad tempus translata*): Q. CIC. carm. frg. 4 arida . . . aestatis Gemini primordia -unt (*cf.* CLAVD. carm. min. 30, 34 nobilitas cunctis exordia -it laudibus). LVCR. 6, 359 tempora se ⟨ve⟩ris florentia -unt. NEMES. cyn. 105 cum Ianus, temporis auctor, -it inocciduum bis senis mensibus aevum. IVVENC. 2, 292 Christus . . . adventu proprio vitalia saecula -et. MEROB. carm. 4, 1 annus -itur ecce iam secundus.

B *speciatim -untur, quae sensibus vel animo percipienda praebentur* (*sc. tam explicando, porrigendo sim. quam reserando, aperiendo, sed colores frustra separare temptaveris*): 1 *quolibet modo*: a *strictius -untur quae imprimis oculis subiciuntur*: α *sidera, caelum, lux sim.* (*cf. p. 195, 4. 197, 38; gr. non respondet verbum notionis similis nisi l. 36*): CIC. Arat. 320 aestifer est -ens ferventia sidera Cancer. 335 quantus terris consectus pellitur orbis (*sc. zodiacus*), tantundem -ens supera mortalibus edit (*gr. 554* τόσσον . . . φέρεται). 380 exoritur -ens inlustria lumina Virgo (frg. 22. LVCR. 5, 657 *Matuta* auroram differt et l. -it. *cf.* OCTAVIA 232 vidimus caelo . . . cometam -ere infestam facem). 406 secum medium *Nixum* -et Nepa (*gr. 622* οἱ γάρ μιν φορέουσιν). 449 cum cauda . . . omnis iam -itur Hydra (*gr. 660* οὐρανὸς ἀντιφέρει). 452 *Centaurus* simul cum lumine -it . . . feram. SEN. Herc. O. 1708 nube discussa diem -e, ut deorum voltus ardentem Herculem spectet (STAT. Theb. 4, 486 Tisiphone, dux -e diem *Manibus, ut appareant*. APVL. mund. 29 p. 355 sol . . . ortu suo d. -it, occasu noctem reducit. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 51 incipiente . . . iam -i die [*gr.* ὑποφαίνειν]). AVIEN. Arat. 722 celso late se cardine -it *Orion* (*gr. 324* ὑψοῦ πεπτηῶτα, *Cic. Arat. 105* late dispersum). PRVD. perist. 3, 63 prius . . ., quam plaga -at Eoa polum. CYPR. GALL. Ios. 383 roseus cum primum -itur axis.
β *varia*: CATVLL. 6, 13 non tam latera ecfututa -as, nei tu quid facias ineptiarum (*sim. partes corporis*: CIL XI 6721, 14 [*glans Perusina; a. 41/40 a. Chr.*] culum pan⟨dite⟩. PERS. 4, 36 populo marcentis -ere vulvas. HOMER. 831 Apollo mentitos vultus simulati -it Achillis denudatque virum. STAT. silv. 2, 3, 32 niveos ne -ret artus *nympha*. AMM. 27, 10, 15 -bant sequentibus . . . dorsa *fugientes*). HOR. sat. 2, 2, 26 pictā -at spectacula caudā *pavo*. VAL. FL. 5, 203 vos etiam, silvae, . . . -ite, dives ubi pellis micet arbore sacra. STAT. Theb. 4, 815(807) *a nautis* salutatus cum Leucada -it Apollo. 10, 284 Iuno lunarem quatiens exerta lampada dextra -it iter . . . et corpora monstrat (*cf. 12, 266* [*verba Argiae ad Polynicem mortuum*] tu mihi -e vias tuaque ipse ad funera deduc. *aliter sub A2aγ*). HIER. in Ezech. 1, 2 ('aperti sunt caeli et vidi visionem dei') quibus reseratis -untur visiones (*antea*: reserata mysteria). CASS. FEL. 20 p. 30, 14 fistulam ferro nudare et omnem callositatem occultam artificio manus visibus -ere. CASSIOD. hist. 6, 1, 40 *philosophantes*, qui magis habitu quam magisterio -bantur (*Socrat. 3, 1 p. 380*^{A} ἐδείκνυντο). ARATOR act. 2, 1126 velamine noctis aperto -ere visa solum, quod praebuit hospita nautis . . . Melite. *al.*

b *laxius -untur, quae maxime intellegenda praebentur*: VERG. georg. 2, 258 piceae . . . aut hederae -unt vestigia *terrae frigidae* (*Serv.* hederae indicant frigus. *aliter p. 195, 47*). SIL. 15, 626 lux urget -itque fugam *Poenorum Romanis*. APVL. mund. 26 p. 346 *ut* nulli temere notitiam oris sui -ret *Xerxes* (*gr. 398a14* παντὶ ἀόρατος). SOL. 1, 84 *servi duo gemini* viderentur, nisi solus sermo fidem -ret ([*Plin. nat. 7, 56* sermone puerorum detecta fraude]. 53, 1). AMM. 15, 8, 16 *physiognomici libri*, quorum lectio per corporum signa -it animarum interna (*cf.* ENNOD. epist. 4, 20, 1 p. 113, 7 animorum secreta). RVFIN. Orig. in Ios. 23, 3 p. 443, 11 dei iudicium, quod in occulto est, sors -it in publico (-et *var. l.*). MACR. Sat. 3, 5, 1 *etiam* de sacrificiorum usu . . . diligentiam suam -it *Vergilius* (*aliter* ENNOD. epist. *infra*). DIONYS. EXIG. Conc.^{S} I 5 p. 235, 11 desiderium, quod erga vestram paternitatem . . . gero, quo possum studio -ere non desisto (*cf.* ENNOD. epist. 3, 14, 2 p. 82, 4 muta . . . diligentia quo teste -atur?). ENNOD. carm. 2, 111, 16 gramina cultorem praenoscunt, muta locuntur: . . . monstrat cui creverit arbor: fetibus et genio -itur hic dominus. CORIPP. Ioh. 1, 565 cauti fortesque . . . -ite quisque suas belli in discrimine vires (*eadem fere* 4, 440). 6, 558 ite per hostes intrepidi . . .: patrias . . . -ite laudes. PASS. Petr. Paul. long. 14 *ut Simonis* iniquitas manifestata omnibus -retur (*gr.* κατάδηλος γένηται). *al.* ? *neutr. plur. p. p. p.* -ssa *pro subst. i. q. aperta, cognita sim.*: ARNOB. nat. 2, 4 cum imminentia et nondum -ssa nullis possunt rationibus refutari (*sic Reifferscheid in indice sec. Hildebrand, cui minus placet part. perf. verbi q. e. pati passive adhibitum; parum considerate Bulhart, Wien. Stud. 71, 1958, 168*).

2 *dictis, scriptis* (*sive mero respectu eloquendi, proferendi [fere*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

argumenta, e. g. infra l. 11. 22., sed ipsam orationem l. 35. 37], sive cum colore explicandi, illustrandi e. g. l. 6. 28, quem frustra ab illo separare temptaveris; notionem patefaciendi se verbis v. sub aβ):

a c. acc. obi.: α usu communi: ① vario respectu: LVCR. 1, 55 de summa caeli ratione deumque disserere incipiam et rerum primordia -am (SIL. 12, 87 templorum p.). 5, 54 rerum naturam -ere dictis (item c. abl. instr.: PETRON. 89, 1 opus versibus. PLIN. nat. 18, 35 hoc exordio praecepta -ere. STAT. silv. 1, 5, 30 carmine molli domum. al.; cf. MANIL. 1, 12 per carmina caelum). VERG. georg. 4, 284 inventa magistri (v. sub b). Aen. 3, 179 Anchisen facio certum remque ordine -o (HOMER. 132 omnibus [B 55 ἀρτύνετο βουλήν]. cf. STAT. Theb. 5, 244 scelus o. -o, quis dolor, unde animi). 6, 267 -ere res alta terra et caligine mersas (antea: audita loqui). OV. met. 4, 680 (v. infra sub b) nomen (SIL. 13, 724 ora ... docet ... et nomina -it). 14, 221 -e tuos ... casus. GRATT. 107 gentibus artes (item c. dat.: PLIN. nat. 14, 3 praecepta agricolis. SIL. 6, 206 ductori singula. 9, 261 [v. infra]. HOMER. 132 [v. supra]. STAT. Ach. 2, 89. al.; v. iam OV. sub b). MANIL. 3, 157 stellarum effectus. SEN. Herc. f. 647 virtutum ordinem. Thy. 633 effare et istud -e ... malum. VAL. FL. 1, 12 versam ... Idumen (cf. STAT. silv. 1, 4, 92 Arctoas acies ... et ... depositam Dacis pereuntibus urbem -ere. loci vix ad c pertinent). 3, 16 causas infandaque proelia, Clio, -e virum (item -unt Musae sim.: HOMER. 1 iram [gr. A 1 ἄειδε]. STAT. Theb. 4, 34 Fama ... -e viros. NEMES. cyn. 98. al.; cf. infra l. 75 sq.). SIL. 9, 261 culpam deflendaque facta ductori -unt (12, 389 STAT. silv. 5, 3, 235). 10, 503 talia dum -it Cinna Hannibali eqs. al. STAT. Theb. 5, 46. 5, 218. 11, 735 quid crimina gentis -ere, quid casus iuvat ostentare pudendos? silv. 3, 2, 40. 5, 3, 156 -ere doctus carmina Battiadae latebrasque Lycophronis atri Sophronaque implicitum tenuisque arcana Corinnae. HIL. trin. 1, 25 sextus ... liber omnem haereticae assertionis fraudulentiam -it. VEG. mulom. 3, 3 nervorum ... numerus ... ac mensura -enda est (3, 2, 1 exponi. 3, 4 indicandus est numerus). MIRAC. Steph. 1 pr. (ad Tob. 12, 7 opera ... dei revelare et confiteri) ut opera dei ... in aperto -amus. VEN. FORT. carm. 10, 8, 1 praeconia -ere regum. et saepe. ② respiciuntur vaticinia et mysteria religiosa: CATVLL. 64, 325 accipe, quod laeta tibi -unt luce sorores (i. Parcae), veridicum oraclum (in comparatione de dictis imperatoris: CLAVD. 28, 37). VERG. Aen. 3, 252 quae ... mihi Phoebus Apollo praedixit, vobis Furiarum ego maxima -o. 3, 479 Ausoniae pars ..., quam -it Apollo. 6, 723 Anchises ... ordine singula -it: '...' (seq. oratio recta ut: VAL. FL. 1, 740 [in necyomantia] talia libato -bat sanguine Cretheus. al.). LIV. 5, 16, 10 oraculo -untur fata (LVCAN. 6, 590 STAT. Theb. 10, 162. CLAVD. 19, 37 [ironice de Eutropio]). VAL. FL. 4, 559 (vaticinatur Phineus Iasoni) sua -ere terris saecula (SIL. 3, 11 venientia. sim. 3, 630 seriem venturi ... aevi. STAT. Theb. 3, 627 ventura atque omne quod ultra est [625 arcana profari]. 4, 621 venturas ... vices et funera belli. al.). STAT. Theb. 10, 193 nox ... accommoda fraudi -itur augurio divum (dub. an recte huc referatur; fortasse cogites de nocte, quae bono omine intenditur). PS. APVL. Ascl. 19 magna tibi -o et divina nudo mysteria. IVVENC. 2, 555 (sec. Matth. 11, 27 cui voluerit filius revelare) deum patrem videbit, -et cui talia natus. IVVENC.(?) praef. pr. 8 aeternae -ens mysteria vitae Iohannes (HIL. trin. 9, 55. HIER. in Is. 29, 9/12 l. 61 aperire signacula et m. -ere scripturarum. al.; hucine PS. APVL. supra? cf. RVFIN. Orig. in Ios. 20, 6 p. 425, 21 cui revelat secreta et -it arcana deus [APRING. in apoc. 4, 1 syn. reserantur]). HIL. in psalm. 118 phe 4 in euangeliis legis occulta et abscondita prophetica mandata ... -untur. trin. 9, 31 divinitatis nobis gloriam -ens sermo Christi. HIER. epist. 65, 5, 1 spiritu sancto futura Christi sacramenta -ente (in Ezech. 1, 3 CASSIOD. in psalm. praef. l. 60. al.) hom. Orig. in Luc. 38 p. 213, 9 speramus -ente deo aperiri posse quod latitat (cf. RVFIN. hist. 6, 23, 2 cui, quidquid arcanum ... in sacris litteris tectum est, -retur). al.

β -ere se vel mentem suam sim. (notione se patefaciendi sim.): IVVENC. 4, 564 vestram ... -ite mentem (respicitur Matth. 26, 66 quid vobis videtur?). CLAVD. rapt. Pros. 1, 215 Iuppiter ... Veneri mentis penetralia -it (sed var. l. nudat fortasse recte praetulit Hall, ad l., 1969, post alios). AVG. beat. vit. 2, 10 tibi ... verba defuerunt, ut non sicut Tullius te modo -res.

b cum enunt. interrog. (fortasse interrog. recta iuxta imperat. SEN. Herc. f. 1301; cf. VAL. FL. 5, 203 sub 1aβ): VERG. georg. 4, 284 Arcadii ... inventa magistri -ere quoque modo ... apes tulerit cruor boum (IORD. Rom. 2 meo ... eloquio -am [antea: referam]. PS. VIGIL. THAPS. trin. 2, 41). OV. met. 4, 680 -e requirenti nomen terraeque tuumque et cur vincla geras (fast. 4, 193 Musae, -ite ..., c.). 15, 622 -ite nunc Musae ..., unde eqs. (STAT. Theb. 5, 46. 244). fast. 5, 693 Mercuri, mihi pande ..., in Geminos ex quo tempore Phoebus eat. SEN. Ag. 404ᵃsq. Herc. f. 1301 -e, quid fieri iubes? (SIL. 7, 346 SYMM. epist. 5, 43 SCHOL. Stat. Theb. 4, 773. et saepius). STAT. Theb. 1, 671 tu -e, quis Argos advenias (5, 244 silv. 5, 1, 95). CONSVLT. Zacch. 2, 1 p. 49, 20 -e, an sit tertia ... persona eqs. (sc. spiritus sanctus). enunt. supplendum videtur ex antecedentibus: SEN. Phaedr. 860 effare aperte, quis gravet mentem dolor.: haut -it ulli; maesta secretum occulit Phaedra. STAT. Theb. 1, 561 forsitan ..., quae sint ea sacra ..., exquirant animi; ... animos advertite, -am: postquam eqs.

c cum inf. vel acc. c. inf. (vix huc p. 199, 20sq.): ARNOB. nat. 7, 17 p. 363, 3 M. istud non ludere est, non confiteri, non -ere, quid sit deus nescire? HIL. trin. 8, 2 ut ea ipsa ... ridicula esse et inepta -amus (item acc. c. inf.: IVLIAN. in Ioel 2, 26–27 [respic. IV reg. 18, 3–7] quem Ezechiam magno circa cultum dei studio ferbuisse fides -it annalium [gr. ἐδήλου]).

d cum oratione recta (per obi. praeparatam ad a relegavimus, e. g. p. 199, 41): CYPR. GALL. gen. 103 (gen. 3, 13 respondit) Eva sub haec -it: 'serpentis suasa loquellā accepi pomum'.

II intransitive: ?**A** i. q. patere sim. (de PAVL. NOL. carm. 28, 55 v. p. 195, 8): HIL. (?) hymn. de Christo 43 (respic. Matth. 27, 51) vela templi scissa -unt (tuetur Feder; var. ll. pendens, pendunt sim.; pendent Meyer; templum ... -unt Walpole, Early Latin Hymns, ad l. haud inepte). MAR. VICTOR aleth. 3, 390 (ad gen. 13, 8sqq.) nullo nam limite cuiquam discretus -bat ager. **B** i. q. extendi (sc. longiorem sim. fieri; fortasse per usum mediopass. [v. p. 193, 71] explicandum): MAR. VICTOR aleth. 1, 367 quae costa -ens varios mox et digesta per artus accepit formam mulieris, sc. Evae.

part. praes. -ens pro subst. masc. (accedit tamen obi.) p. 194, 24. 56.

p. p. p. ***passus**, -a, -um pro adi. notione originaria i. q. extentus, apertus sim. v. supra, e. g. p. 193, 47; huc relegavimus notionem secundariam q. e. aridus sim. (sc. de iis, quae ad siccandum strata erant, v. p. 196, 14; cf. NON. p. 11, 28 -um est proprie rugosum vel siccum [perperam affertur PLAVT. Stich. 369, v. p. 194, 11]; unde et uva -a dicta est, quod sit rugis implicata [afferuntur PLAVT. Poen. 312 LVCIL. 557]. fere pro syn. exstant infra aridus l. 42, rugosus l. 48. 74, siccus l. 46 [cf. l. 59. 62. 67]): **1** notione communi (sc. proprie praeter LVCIL. sub b): **a** uva -a (ordine inverso -a uva VAL. MAX. 9, 12 ext. 8 COLVM. 12, 59, 5 PLIN. nat. 31, 101. al.; de confectione agunt COLVM. 12, 16, 1sqq. PLIN. nat. 15, 67 PALLAD. 11, 22; explicationes: PLIN. nat. 23, 15 u. -a, quam astaphida vocant [1, 23, 12 GLOSS.]. GLOSS. u. -a: σταφυλή, σταφίς [sim. al.]. desiccata. racemus tortus. huc referam contextu lacunis depravato SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 93 ['passo'] seu quod expandi soleat πάνσα [i. -nsa? sed v. quae monuit Hagen ad l.]): PLAVT. Poen. 312 ausculta mihi modo ac suspende te.: siquidem tu es mecum futurus pro u. -a pensilis. CATO agr. 7, 2 quas uvas suspendas duracinas ..., vel ad fabrum ferrarium pro -is ea⟨e⟩ recte servantur. 143, 3 pira arida, ... u. -as vilica habeat (item syn. aridus: PRIAP. 32, 1 infra. COLVM. 11, 2, 62 tempus est aridis u. ficisque conficiendis, de quibus quemadmodum -ae fiant, suo loco dicemus. 12, 58, 2). VARRO rust. 3, 16, 28 u. -am et ficum cum pisierunt, adfundunt sapam (ad pascendas apes ut: COLVM. 9, 14, 16. PLIN. nat. 21, 82 u. -as siccasve ficos). frg. Diom. gramm. I 486, 9. PRIAP. 32, 1 u. aridior puella -is (item in comparatione: CLAVD. 18, 111 -ā facies rugosior u.). VAL. MAX. 9, 12 ext. 8 -ae u. suco (narratur mors Anacreontis ut PLIN. nat. 7, 44 acino u. -ae). COLVM. 9, 13, 5 grana ... u. -ae cum rore Syriaco ... pinsitae dantur apibus laborantibus (item pro remedio est: SCRIB. LARG. 9 u. -am cum piperis albi granis ... dabimus: ... haec deducunt pituitam. 56 u. -ae sine granis tantum. 233 u. -a enucleata contusa [v. vol. V 2, 615, 42sqq.]. al. PLIN. nat. 20, 162. 23, 15. al. PELAGON. 24, 2. et saepius). 12, 16, 3 quidam u. -am foliis ficulneis involvunt et adsiccant. 12, 44, 4 acina uvae in horreo suspensae paene tam dulcia quam est u. -a (item respicitur dulcedo: PLIN. nat. 15, 17). al. PETRON. 56, 9. 69, 6 turdi ... u. -is ... farsi. PLIN. nat. 15, 67 uvas in sole siccant -asque in aqua calida mergunt. al. AVR. Fronto p. 61, 12 v. d. H. ITALA num. 6, 3 (Lugd.) qui deo consecratus est, u. recentem et -am non manducabit (gr. σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδα, Vulg. u. recentes siccasque. inde HIER. in Am. 2, 12 l. 360 u. -am ac viridem. cf. VVLG. num. 6, 4 omnia, ab u. -a usque ad acinum [aliter Itala]). EDICT. imp. Diocl. 6, 92 L. u. -ae fabriles (cf. l. 40). 6, 93 u. -ae maximae. et al., saepius apud APIC. **b** varia: CATO agr. 125 murtam nigram arfacito in umbra; ubi iam -a erit eqs. (inde Plin. nat. 15, 123 siccata usque in ariditatem). VERG. georg. 4, 269 -os de vite racemos dare apibus aegris (PETRON. 135, 8 vers. 14). FEST. p. 253 ficus. PLIN. nat. 14, 16 a patientia nomen acinis datur -is (14, 41). CARM. de resurr. 364 propheta stupuit ... cineribus creta iacuisse corpora -is (dubitanter huc traximus coll. Vulg. Ezech. 37, 2 sicca ossa. 37, 4 ossa arida. an cogites de cineribus passim sparsis?). iocose transfertur ad senes macie torridos (cf. comparationes l. 47): LVCIL. 557 rugosi -ique senes (sunt qui ad patior referant).

2 notione deflexa: vinum -um, sc. de ipso liquore uva -a confecto (nisi intellegas subst. passum appositione additum; vix huc p. 201, 65): PELAGON. 89, 1 (inde VEG. mulom. 2, 131, 5) pastillos, quos ... in melle, oleo et v. -o ... deicies (sim. ibid. 2; sed in Hippiatr. gr. I p. 113, 9 adn. bis distinguuntur οἶνος et ἕψημα). MARCELL. med. 30, 17 veratrum potum ex v. -o (ibid. postea: potus ex passo). in explicatione glossarum: GLOSS. II 401, 28 πεπανός: maturus, mitis, -us (item III 263, 56 ad πέπανος, πέπειρος).

p. p. p. neutr. ***passum**, -ī pro subst. (aliter, sc. notione participii communi, p. 198, 79). derivatur a pati praeeunte VARRONE
[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*v. l. 33 et cf.* PLIN. nat. *p. 200, 69*): SERV. georg. 2, 93 -um ... dicitur a patiendo; nam decoquitur mustum et inde fit -um (*inde* ISID. orig. 20, 3, 14). *ceterum cf.* PS. CYPR. cena 143 -um bibebat Iesus (*'sc. propter passionem' Strecker ad l.*). *scribitur litt. gr.* POLYB. *sub 1. de formis: abl. sing.* -u CHIRON 506 (-o VEG. mulom. 2, 142). *plur. non exstat praeter formam corr.* GLOSS. III 628, 14 -is id est sapa (*v. etiam l. 12*). *de notione*: VARRO frg. Non. p. 551, 26sq. vino addito loram -um vocare coeperunt; muriolam nominabant quod ex uvis expressum erat -um. NON. p. 370, 9 -um dicitur genus liquoris, quod ex uva passa cogitur (*cf.* ISID. orig. 20, 3, 14 quidquid ex uva passa conpressum effluxerit). GLOSS. ἕψημα (II 321, 39 *add.* pluralia non habet). σταφυλίτης. σταφίς (*in capite 'de potionibus', ne cogites de uva passa*). sapa. defretum. *et sim.; v. etiam l. 33.*

significatur liquor ex uvis passis confectus (*fusius de confectione agunt* COLVM. 12, 39, 1sqq. [*e Magone; cf.* PALLAD. 11, 19] *et* PLIN. nat. 14, 81sq.; *cf. e. g. Blümner, Privataltertümer 202*). *nominantur -i genera haec*: Psithium (*v. l. 35*), Creticum (*v. Onom. vol. II 711, 19, ubi addas* SCRIB. LARG. 65. 74 MARCELL. med. 8, 84. *al.; cf. l. 50*), Myconium SCRIB. LARG. 86 MARCELL. med. 17, 25, Cilicium ... et Africum PLIN. nat. 14, 81, Lycium CIL IV 5594 (*in amphora ut* 9327 Rhod(ium)); *ceterum cf.* mixtum (*sc. aqua*) CELS. 6, 7, 1^C MARCELL. med. 26, 11, secundarium PLIN. nat. 14, 82, protropum MARCELL. med. 20, 26. *distinguuntur saepe* vinum, mulsum, mustum (*e. g. l. 48, sed cf. p. 202, 7*), defrutum *sim.*

1 *in universum* (*non iteravimus l. 16sqq. allata*): PLAVT. Pseud. 741 (*iocose de oratione*) quid, si opus sit, ut dulce promat indidem (*sc. e pectore*), ecquid habet?:: rogas? murrinam, -um, defrutum, mellam *eqs.* POLYB. 6, 11^a, 4 παρὰ Ῥωμαίοις ... ἀπείρηται γυναιξὶ πίνειν οἶνον. τὸ[ν] δὲ καλούμενον πάσσον πίνουσιν. τοῦτο δὲ ποιεῖται μὲν ἐκ τῆς ἀσταφίδος κτλ. (*in eadem re*: VARRO frg. NON. p. 551, 15 GELL. 10, 23, 2). VARRO frg. Non. p. 551, 22 -um nominabant, si in vindemia uvam diutius coctam legerent eamque passi essent in sole aduri. VERG. georg. 2, 93 -o psithia *vitis* utilior (*cf.* PLIN. nat. 14, 80 psithium et melampsithium -i genera sunt suo sapore, non vini. 14, 81. STAT. silv. 4, 9, 38 -um psithiis suis recoctum). CELS. 2, 18, 11 ex potionibus ... mulsum, defrutum, -um ... valentissimi generis est (*item in praeceptis diaeteticae sim.*: 2, 20, 2 *est boni suci.* 2, 22, 1 lenes ... sunt ... lac, defrutum, -um. 2, 25, 1 aliena ... stomacho sunt ... omnia praedulcia ... mulsum, defrutum, -um. 2, 30, 3 *inter ea, quae alvum adstringunt. al.*). 6, 7, 2^C *medicamento cuidam* adicitur acetum ..., donec crassitudo ... -i fiat (*sim.* SCRIB. LARG. 37 spissitudinem -i [MARCELL. med. 8, 120. 9, 58. 61]. 228 temperamentum [MARCELL. med. 34, 76. *cf.* 9, 54 medicamentum tam temperatum, ut simile sit -o]). PROC. dig. 33, 6, 16, 1 mulsum, -um, defrutum et similes potiones *continentur inter 'dulcia' legata.* PLIN. nat. 1, 14, 11 de -i et hepsematum et dulcium generibus XVII. 23, 29 *musta* alia ex quibus vinum fiat, alia ex quibus -um. MART. 13, 106 tit. -um: Gnosia ... genuit vindemia Cretae hoc tibi, quod mulsum pauperis esse solet (*cf.* IVV. 14, 271 pingue ... de litore Cretae -um ... advexisse). VLP. dig. 33, 6, 9 pr. si quis vinum legaverit, ... et -um ... continebitur. ACT. Arv. a. 240 (Inscr. Dessau 9522) II 32 ad aram ... scyfis vini mulsi lactis mellis -i fecer(unt) *sacrificium.* CYPR. GALL. num. 77 *acinus, qui* solibus aret in -um (sparsum *A*) crispo concretus margine rimae.

2 *adhibetur ad cibos conservandos, conficiendos sim.*: CELS. 2, 24, 3 oleae ..., quae in -o defrutove servatae sunt (COLVM. 12, 16, 5 pomum. PLIN. nat. 15, 61 *pira. cf.* PALLAD. 3, 25, 10 in sapa vel -o vel dulci vino mersa custodiunt *pira*). COLVM. 12, 10, 4 *pira in* fidelia componito et aut -o aut defruto completo (*cf.* 12, 48, 1 adiecto -o vel defruto. *sim. al. ibid.*). PLIN. nat. 14, 135 quod supersit *in doliis vino impletis* -o aut defruto perunguendum. PALLAD. 3, 25, 25 si defrito incoquantur aut -o *cydonea.* APIC. 2, 2, 10 ammiscebis uvam passam, caroenum vel -um. 3, 2, 1 suffundes liquamen, -um, ut quaedam dulcedo sit (4, 2, 14 s. liquamen, vinum, -um [*item* 4, 2, 15. 8, 2, 1. *vix ad p. 200, 75; cf. l. 67 et* 4, 5, 2 v. et -um]. *al.*). 4, 2, 4 adicias ... vini cyathum, -i cyathum (4, 2, 8. 4, 3, 8. *al.; cf. l. 61. 69*). 4, 3, 2 *ius* vino et -o temperabis (4, 3, 7. 4, 5, 1 vel vino dulci. 4, 5, 3. *al.*). 8, 4, 1 adicies ... -um ad colorem *iuris* (*in eadem re fortasse etiam* 3, 20, 5 mittes in caccabum oleum, liquamen, piper; -o [*Hummelberg*, -um *trad.*] colorabis et obligas. *ceterum cf.* 8, 7, 11 colorabis defrito. *sim. al.*). *al. apud eundem.*

3 *adhibetur in re medica* (*cf. etiam supra l. 38*): **a** *conficiuntur medicamenta, compositiones*: CELS. 4, 9, 2 nuces Graecae ... cum -o mixtae (6, 7, 1^E MARCELL. med. 20, 74. *al.; cf.* CELS. 5, 25, 4^A cum eo umore -i par[i] mensura miscetur. SCRIB. LARG. 246 *sulphur, opium* -o miscentur). 5, 25, 17 *substantiae quaedam* ex -i tribus sextariis decocuntur (6, 7, 1^C COLVM. 6, 12, 4 PLIN. nat. 25, 153. *al.; cf.* CELS. 6, 6, 22 cum -i tribus heminis. 6, 10, 1 in -o mulsove [PLIN. nat. 31, 116. 117]). 5, 28, 11^F semen ex -o coctum (5, 28, 16^C SCRIB. LARG. 44 MARCELL. med. 1, 18. *al.*). 6, 6, 1^I cum -o conterantur *medicamenti elementa* (6, 7, 1^F contrita -o. PLIN. nat. 30, 48 ex -i cyathis *tot*). 6, 7, 1^D deinde adicitur his -um (6, 7, 2^B -i heminae tres. SCRIB. LARG. 31). 6, 18, 2^D teruntur ex -i tribus cyathis (PLIN. nat. 24, 89 cum -o. SER. SAMM. 648 ex -o. MARCELL. med. 28, 65. *al.*). *al.* SCRIB. LARG. 134 omnia contusa ... macerantur -o et vino (148 in -i sextario. MARCELL. med. 1, 15. *al.*). *al.* **b** *vario usu*: CELS. 4, 27, 1^E cummis ... cum cyatho -i datum (SCRIB. LARG. 189. 195 PLIN. nat. 29, 47. *cf.* CELS. 5, 27, 9 dandus ... murrae et uvae taminiae par modus ex -i hemina [SCRIB. LARG. 109 *pastilli* dantur ... ex Cretico musto, quod est -i genus. 121. *al.* PELAGON. 94. *al.*]). SCRIB. LARG. 180 prodest ... vini cyathus et -i et olei cyathus *contra opium potum* (*item adiuvat contra venena*: 190. 194 PLIN. nat. 23, 15). 186 *cedriam picem* si quis ... sumpserit per se vel ex -i cyathis duobus (PLIN. nat. 20, 105 cum sapa aut -o. PS. APVL. herb. 107 l. 3 ex [cum *var. l.*] -o potui sumpta. *al.*). PLIN. nat. 20, 30 inlitum ... e -o ventri ... prosit *alterum genus pastinacae* (27, 128 ex -o. *verbo supplendo*: 28, 172 ad caligines fel cum -o [*antea*: fimum ex melle inlitum]). 20, 158 *nepetae radix* cum myrti semine in -o tepido gargarizata (30, 32 fimum columbinum cum -o). 20, 210 *porcillaca* pota e -o expresso suco (*item* ex: 23, 143. *al.* MARCELL. med. 30, 17. *al.*; p. cum -o: PLIN. nat. 24, 106. *cf.* bibere in -o: PLIN. nat. 22, 46. 24, 18. 25, 39. *al.*; bibere e -o: PLIN. nat. 23, 150. 30, 66 MARCELL. med. 16, 87. *sim. al.*). *et saepius.*

4 *adhibetur in re rustica*: **a** *ad apes potionandas*: COLVM. 9, 9, 6 *apium discordantium pugna compescitur* aqua mulsea -ove ... respersa. 9, 13, 7 -o ... et defruto vetere fessas sustinere. 9, 14, 15 *hieme apibus* defrutum aut -um praebere. PLIN. nat. 21, 82. **b** *ad semina praeparanda*: PALLAD. 9, 5, 3 *si radicem* dulcem fieri velis, semina ... melle macerabis aut -o.

p. p. p. masc. passus, -ī *pro subst.*: GLOSS. III 585, 25 -us: sapa (*item* 594, 25. 616, 13).

p. p. p. fem. passa, -ae *pro subst.*: GLOSS. II 436, 51 σταφίς: -a. III 574, 41 -a id est uva torta (*cf. p. 200, 36*). 595, 53 sapa: -a. *vix huc p. 200, 40.*

deriv.: pansura, passim, 2. passivus, passor, 3. passus (-ūs); *cf.* pandiculor, pandium, pansa *et v. Onom.* (Panda).

compos.: dis-, ex-, ob-, prae-, pro-, repando. *deleatur* compassum, *quod affertur vol. III 2023, 76, coll.* PLIN. phys. Bamb. 36, 11 consparso. *Kruse.*

pandochīum, -ī *n.*, πανδοχεῖον (*et* πανδοκ-?, *cf. l. 38. 41*). *scribitur*: panthocea PROB. app. gramm. IV 196, 11 (*cf. Foerster, Wien. Stud. 14, 1892, 318; Heraeus, Arch. Lat. Lex. 11, 1900, 69*); pantochia GLOSS. V 574, 57; patochia GLOSS. IV 135, 8 *app. crit.*; pandotium GLOSS. II 588, 64. *de notione*: HIER. *v. infra.* GLOSS. diversorium. ubi generaliter homines hospitantur. V 574, 57 -a palinodia (*duo lemmata sine interpretamentis*). GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) p. 264, 49 -um est omnium receptaculum. *inter nomina pluralia tantum enumerat* PROB. app. gramm. IV 196, 11.

i. q. stabulum, deversorium sim.: HIER. hom. Orig. in Luc. 34 p. 191, 1 -um, id est stabulum, quod universos volentes introire suscipiat, ecclesiam interpretari ([*gr.* πανδοχεῖον]. *cf.* p. 194, 1 inducit in -um, id est in e.). OP. imperf. in Matth. 2 p. 642 *magi viderunt* -um tenebrosum et sordidum, et magis animalibus quam hominibus aptum. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 276 quae de cauponibus et -is (pandocibus *cod. S saec. VIII/IX*) vitam agunt (*gr.* ἐκ καπηλείας καὶ τοῦ πανδοκεύειν).

pandonia *v. Onom.* Pandionia. **pandōr-** *v.* pandur-.

pandotīum *v.* pandochium.

? **pandox,** (-cis) *m.*, πάνδοξ. GLOSS. V 607, 15 -x (*scrib.* -ex) qui semper pandit ora ad potandum (*cf. etiam Du Cange sub voce; sed* pandex *formatione iocosa ortum putat Landgraf, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 372*). [*cf. fortasse var. l.* pandocibus *l. 53.*]

pandūra, -ae *f.*, πανδοῦρα. *scribitur in var. l.* -dor-. [*it. vet.* pandora; *francog.* mandore (>*it.* mandora, mandola, mandolino); *ad* pandurium *referendum: hisp.* bandurria. *cf. M.-L. 6192. Battisti-Alessio IV 2744 sq. (III 2342). Wartburg VII 540 sq. Corominas I 388. Machado*[3] *I 384 sq. St.*]

genus instrumenti musici, i. q. pandurium (*v. infra*): VARRO ling. 8, 61 cur non a cithara et psalterio et -a dicamus citharicen et sic alia (*sc. ut* 'tibicen'). MART. CAP. 9, 906 semidei, quorum hircipedem -a, Silvanum ... fistula ..., rurestris Faunum tibia decuerunt. 9, 924 -am (-um *var. l.*) Aegyptios attemptare permisi.

pandūrium (-us), -ī *n.* (*m.*), πανδούριον. *de origine*: SCHOL. Hor. carm. 4, 12, 10 a quo, *sc. Pane*, -um dicitur inventum (*affert Verg. ecl. 2, 32* calamos; *item* ISID. orig. 3, 21, 8 -us ab inventore vocatus [*describit syringem; inde* GLOSS.^L I Ansil. PA 270]). *scribitur*: -or- LVX., CASSIOD. inst. (*var. ll.* -ur-, -yr-), ISID., GLOSS.; -ir- SCHOL. *supra. genere masc.*: -orius ISID., GLOSS. (*v. supra*). *corripitur* -o- *fort.* LVX. anth. 371, 3 (*nisi* pandōrī *legendum pro tradita forma* pandorii, *quam def. Tandoi loco infra cit.*). [*vocem rom. inde ductam v. sub* pandura.]

genus instrumenti musici, i. q. fides (*v. Reinach apud Daremberg-Saglio III 2, 1450, cf. l. 67; attamen per veriloquium falsum ad calamos transfertur* SCHOL., ISID. *supra et* CASSIOD. inst. *infra, v. etiam l. 69*): LVX. anth. 371, 3 illum *satyrum* -ii solatur voce Cupido (*ad rem cf. Tandoi, Riv. Fil. Class. 92, 1964, 397sqq.*). *[Gatti]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CASSIOD. inst. 2, 5, 6 *instrumenta musica* inflatilia sunt, quae spiritu reflante completa in sonum vocis animantur, ut sunt tubae, calami, organa, -a et cetera huiuscemodi (*item* ISID. orig. 3, 21, 1). in psalm. 146, 1 psalmus ... est ... organum musicum, sicut cithara, -um aliaque, quae vocibus nostris dulcissima modulatione respondent.

pandūrizo, -āvī, -āre, πανδουρίζω (*vox gr. alibi non inventa, v. Leumann, Kl. Schr. 166*). *i. q. pandura canere*: LAMPR. Heliog. 32, 8 ipse cantavit, saltavit, ad tibias dixit, tuba cecinit, -vit, organo modulatus est.

pandus, -a, -um. [*orig. inc. Sch.*] *derivatur a* pandere: PRISC. gramm. II 137, 1 EVTYCH. gramm. V 453, 21. 454, 29. *compar.* LVCIL. 943. *de notione* (SERV. *v. infra sub 2*): PRISC. gramm. III 505, 11 (*interpolatum*) est ... verbale -us -a -um (*affert* OV. met. 3, 674 *et* DON.). SYNON. Cic. p. 424, 18 flexum. curvum. -um. pravum. perversum. sinuosum. GLOSS. -us: σκελλός. λορδός. -um: flexum, curvum. -is: curvis. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 262 -um est quasi recurvum. GLOSS.^{L} Corp. P 85 -is: geapum (*anglosax.*). *legitur inde a* LVCIL. (*dub.*), VERG., OV. (*16^{ies}*), VITR., PAVL. FEST., SEN. *trag.*, SIL., MART., QVINT. [*var. it. mer.; hisp.* pando. *cf. M.-L. 6193 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 2744. Corominas III 637 sq. Machado^{3} IV 291. St.*] [*vix fide dignum* ENN. ann. 573 (*ad rem cf. Timpanaro, Contributi di filol., 1978, 653sq.*). *dubium an ad aetatem vetustiorem pertineat* APVL. met. 10, 21 (*app. crit.*) ipso, *sc. Priapo*, ... -o et repando (*ad rem cf. S. Mariotti, Stud. Ital. 27—28, 1956, 229sqq., et Pennisi, Apuleio e l' 'additamentum' ..., 1970*). *var. l. vix recta*: TIB. 1, 10, 46. CHALC. transl. p. 45^{C} (*item* comm. 247).]

i. q. curvus, flexus sim. (*cf. Wölfflin, Arch. Lat. Lex. 1, 1884, 329sqq. et 576; distinguitur* curvus *l. 45. 46*): 1 *de animantibus et eorum partibus*: LVCIL. 943 nasum deductius quam -ius ⟨si⟩ paulo vellem (*Lucretio tributum in cod. Probi, Lucili esse suspicatur Keil*). OV. ars 1, 543 -o Silenus asello vix sedet (*de eodem*: met. 4, 27 senex ... ebrius ... -o ... haeret a. fast. 1, 399. 3, 749). met. 3, 674 -a ... naris *Lycabae in delphinum mutati*. 10, 271 -is inductae cornibus aurum ... iuvencae (blandis *trad., corr. Gronovius; aliter v. l. 60*). 10, 713 excussit -o venabula rostro (*item suis*: 14, 282. 15, 112). trist. 3, 10, 43 delphines. PAVL. FEST. p. 220 pandiculari dicuntur, qui toto corpore oscitantes extenduntur, eo quod -i fiunt (*item de hominibus*: QVINT. inst. 6, 3, 58 hominem nigrum et macrum et -um. AMM. 31, 2, 2 *Huni* prodigiose deformes et -i). SEN. Ag. 450 *piscis* -o transilit dorso mare. QVEROL. p. 33, 3 R. *cynocephalis sunt* alvi ⟨gran⟩des, -ae manus (a. -ae, curvae m. *var. l.*). PELAGON. 266 orthocylli sunt, quibus pedes priores -i fuerint introrsum contra ventrem ungulis tortis. CHIRON 602 articulos *equi*. SIDON. carm. 2, 54 ebur (*i. dentes elephantorum*). epist. 3, 13, 9 femur. 4, 8, 5 vel ventribus -is ... vel curvis ... capitibus *concharum*. 9, 9, 14 pingantur ... curva cervice Speusippus, Aratus -a. 2 *de rebus*: VERG. georg. 2, 194 lancibus ... -is (*var. l.* patulis) fumantia reddimus exta *dis* (SERV.: aut patulis aut extorum pondere curvatis. SERV. auct.: cavis). 2, 445 -as ... carinas ([SERV.: curvas]. OV. am. 2, 11, 24 epist. 15 [16], 112 ars 2, 430 SIDON. carm. 15, 134. *cf.* epist. 8, 6, 13 myoparones. 8, 12, 5 -i carinarum ventres). OV. am. 1, 13, 16 vocas tardos sub iuga -a boves (epist. 6, 10 ORIENT. comm. 1, 149). met. 14, 660 -os autumni pondere ramos. VITR. 2, 9, 12 *cupressus et pinus* propter umoris satietatem in operibus solent esse -ae (*contradicit Cet. Fav. 12* non ... curvantur). SIL. 3, 277 cateia. MART. 14, 106, 1 ansa (pansa *var. l.*). DON. gramm. IV 372, 1 *accentus* brevis virgula ... iacens, sed -a et contractior ◡ (*item* DIOM. gramm. I 434, 5). AVSON. Mos. 224 umbras (*sc. de formis, quas aquae speculum reddit*). AMM. 21, 10, 4 planities ... resupina et -a. 22, 8, 37 *Scythici arcus* -is et patulis cornibus (*de eadem re*: 24, 2, 13. *aliter supra l. 33*). 22, 16, 9 *naves* per -as oras et patulas ... frangerentur. SIDON. carm. 2, 404 catenas (*quibus calcei ligantur*). 7, 380 aratro. epist. 1, 6, 3 falce. IORD. Get. 16 (*de insula Scandza*) lateribus -is.

deriv.: 1. pando (-are).

compos.: repandus.

pāne *v.* panis. **panecīa** *v.* panacea. **panecis** *v.* pantex. **panēcyris** *v.* panegyris. **pāneficium** *v.* panificium.

GLOSS. med. ed. Heiberg p. 51, 9 **panegorace**: calidam virtutem habet *eqs.* (*sim. in aliis collect. rec., v. Heiberg ad l. et* GARG. MART. med. 39 p. 177, 19 [*excerpta Sangall.*], *ubi* panag-). *nomen herbae ortum ex iunctura* πάνακος ῥίζα, *cf. p. 187, 15. 25. 42 et André, Lex. des termes de botan. 237.*

panēguris *v.* panegyris.

panēgyriculus, -ī *m.* *a* panegyricus. GLOSS. IV 547, 35 panegericulum: laudem.

***panēgyricus,** -a, -um (*subst. v. sub IA*), πανηγυρικός. *litt. graecis* PRISC. gramm. III 319, 14; *scribitur* panygyracus ADNOT. Fronto p. 89, 29 v. d. H. 94, 31. 96, 27; *in codd. medii aevi scribitur etiam* panegi-, panagi-, panage-, panige-, panege-, panigi- *sim.* (*de e pro v Graecorum v. Loewe, Prodromus 425*). *abbreviatur* pan ADNOT. Fronto p. 194, 31 v. d. H. 196, 28. *de notione*: ISID. orig. 6, 8, 7 -um est licentiosum et lasciviosum genus dicendi in laudibus regum, in cuius compositione homines multis mendaciis adulantur (*inde* GLOSS.^{L} I Ansil. PA 302. *al.*). GLOSS. -um: laudem. -is: laudabilibus. ⌊-um eucharistias⌋: laudabilem eruditionem (⌊⌋ *ex* HIER. vir. ill. *l. 20; cf. etiam* GLOSS.^{L} Corp. P 23 *cum adnot., unde fort. corrigendum* gratiarum actionem *pro* eruditionem). GLOSS. I p. 162 -is: in laudibus. GLOSS.^{L} II Abav. PA 27 laus in principe dicta. I Ansil. PA 301 exultatio in laude cuiuslibet. *v. etiam sub II.* *legitur inde a* CIC., QVINT. (*in sermone poetico apud* AVSON. *tantum*).

i. quod (qui) pertinet ad genus orationis laudativae: I *de oratione sim.*: A -us *pro subst.* (*vix neutr.* -um CORIPP. *sub 3* [*suppl. 'carmen'?*], ISID. *supra* [*suppl. 'genus'?*]): 1 *tit. orationis (inde et carminis), i.* πανηγυρικός: a *Isocratis*: CIC. orat. 37 Isocrates fecit -um (*postea*: eius ... generis, quod graece ἐπιδεικτικόν nominatur). QVINT. inst. 3, 8, 9 Isocrates ... in -o. 10, 4, 4 -um Isocratis ... decem annis dicunt elaboratum. PRISC. gramm. III 295, 19. 319, 14. b *aliorum* (*cf. Ziegler, RE XVIII 3, 570sqq.; dub. an omnes tit. genuini; restituit ed.* MEROB. poet. tit., pros. fr. 1A tit.; *tradit pars codd.* OPT. PORF. tit. [*v. Polara in ed. p. VIIIsqq.*]):

PLIN. paneg. 1, 1 C. Plini Caecili Secundi -us Traiano imperatori dictus. PORPH. Hor. epist. 1, 16, 25 qui *versus* sunt notissimo ex -o Augusti (*sc. a Vario conscripto*). PANEG. 2 tit. (*item tit.* 4. 6. *al.*). SYMM. epist. 2, 31. HIER. vir. ill. 65 -um εὐχαριστίας *Theodori*. GENNAD. vir. ill. 49 -um super victoria tyrannorum (*sc. a Paul. Nol. conscriptum*). CLAVD. 1 tit. (*item in aliis tit.*). SIDON. carm. 1 tit. (*item in aliis tit.*). epist. 1, 9, 8 (*respicitur* carm. 2). ENNOD. opusc. 1 tit. CORIPP. Anast. tit.

2 *de qualibet oratione laudativa* (*nonnumquam de malis adulationibus, e. g.* LACT., LAMPR., HIER. epist. 108, 21, 5): QVINT. inst. 2, 10, 11 iis actionibus, quae in aliqua sine dubio veritate versantur, sed sunt ad popularem aptatae delectationem, quales legimus -os totumque hoc demonstrativum genus, permittitur adhibere plus cultus omnemque artem. 3, 4, 14 an quisquam negaverit -os ἐπιδεικτικούς esse? (*cf.* CIC. *supra l. 11*). 3, 8, 7 in -is petatur audientium favor, ubi emolumentum non utilitate aliqua, sed in sola laude consistit. LACT. inst. 1, 15, 13 qui apud reges ... malos -is mendacibus adulantur. SPART. Pesc. 11, 5 cum ... quidam -um recitare vellet. LAMPR. Alex. 35, 1 oratores et poetas non sibi -os dicentes (AVG. c. Iulian. 5, 3, 8 dicere -um satanae et angelis eius. CASSIOD. in psalm. 20 praef. -us de incarnatione ipsius *domini* dicitur). HIER. epist. 65, 11, 2 more ... -i, quo laudatores loquuntur. 108, 21, 5 historiam scribere, non -um (in Gal. lib. 3 praef. me non -um aut controversiam s., sed commentarium). AVG. doctr. christ. 4, 25, 55 qui ... se in -is ... iactant. ADNOT. Fronto p. 89, 29 v. d. H. -us (*al. ibid.*). VEN. FORT. epist. (carm. 3, 4)12 quantum in mea persona -um poetice tangitis.

3 *appendicula structurarum* (*ad 1 et 2*): PORPH. Hor. epist. 1, 16, 25 ex -o Augusti (*item cum gen.*: ADNOT. Fronto p. 194, 31 v. d. H. Vologesi. p. 196, 28 Traiani). GENNAD. vir. ill. 49 super victoria. CLAVD. 6 tit. -us de tertio consulatu Honorii Augusti (8 tit. 27 tit.). CORIPP. Anast. tit. -um in laudem Anastasii quaestoris et magistri.

B *pro adi.* (*sc. de dictis, scriptis*): IVL. VICT. rhet. 24 p. 441, 21 quam maximas vel -as dictiones. 25 p. 446, 6 sermo. AVSON. 191, 13 p. 49 P. libris. RVFIN. hist. praef. p. 952, 6 tractatibus.

II *de oratore*: GLOSS.^{L} V Abba PA 48 -i: laudatores vel adulatores.

deriv.: panegyriculus. *cf. Onom.*

panēgyris, -eōs *f.*, πανήγυρις. *scribitur* -gu- INSCR., -cy- GLOSS. IV 456, 46; *ut voce graeca utitur* CIC. Att. 1, 14, 1 erat ... illo die nundinarum -ις. *i. q. nundinae*: INSCR. Année Epigr. 1969/70 n. 592 (*a. 142, Sinopae*) IIviro III-i (*sc. qui ter duumvir nundinis instituendis factus est*). GLOSS. IV 456, 46 -in: conventiculum. V 318, 51 -is: nundina graece.

cf. Onom.

panēgyrista, -ae *m.*, πανηγυριστής. *variae scripturae in codd.*: -nuger-, -nagir-, -nycir-, -niger-. *i. q. auctor panegyrici, laudator*: SIDON. epist. 4, 1, 2 si quid ... orator declamatorium, historicus verum, satiricus figuratum, grammaticus regulare, -a plausibile, sophista serium ... multifariam condiderunt *eqs.*

panēmos *m.*, πάνημος. *nomen mensis*: POL. SILV. fast. Iul. praef. (= INSCR. Ital. XIII 2, 43) Iulius ... vocatur ... apud Graecos -os (GLOSS. III 210, 37 [*de mensibus Antiochiensium*] -os I.; *sed cf.* III 72, 23 *menses* secundum Graecos: ... -os november). GLOSS.^{L} I Ansil. PA 280 (= GLOSS. V 230, 24) -os Perinthinorum lingua december mensis dicitur. 281 (= GLOSS. V 230, 25) -os Macedonum lingua september mensis dicitur.

cf. Onom.

? **paneos** graece similitudo dicitur GLOSS. I p. 163 (*? παρόμοιον Goetz; fortasse* parison, *i.* πάρισον).

? ad **pānepingere** utere felix INSCR. Dölger, Antike und Christentum I, 1929, 18 (*separatim legendum videtur, i.* panem [*vel* pane] pingere).

panerastos, (-ī) *f.*, πανέραστος (*vox gr. alibi non inventa*). *nomen gemmae q. e. paneros*: PLIN. nat. 37, 178 hanc paneroton ... -on vocant (panebaston *trad., corr. Sillig ex* 1, 37, 66 paneros sive -os).

panerōs, -otis *f.*, πανέρως (*vox gr. alibi non inventa*). *nomen gemmae* (*cf.* panerastos): PLIN. nat. 37, 178 -os qualis sit ...

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carmen Timaridis reginae ... ponit, ex quo intellegitur adiutam fecunditatem; hanc quidam paneraston vocant (*cf.* 1, 37, 66 -os sive panerastos).

cf. Onom.

[*pro* **paneum** ITALA gen. 11, 2 (Chron. Alex. chron. I p. 94, 22) *restituit* planum *ed. Beuron.* (*sec. gr.* πεδίον, *Vulg. et aliae vers.* campum).]

paneuma *v.* pneuma.

? **pangātōriō:** plantorio GLOSS.[L] I Ansil. PA 284 (*fort.* pactorio: plantatorio *vel* plantario, *cf. sub* pactorium).

pangitāre: laudare GLOSS. V 608, 25. *a* pangere (*ad notionem cf. quae attulimus p. 208, 12sqq.*). *Gatti.*

***pango** (pago, paco), pepigī (pēgī, pānxī), păctum (panctum), -ere. [*v. sub* paciscor. *Sch.*] *de scriptura et formis: praes.* pago *et* paco (*de hoc non satis constat, utrum primitivum sit vocis q. e.* paciscor *an -c- pro -g- positum sit; v. l. 20 et e. g. Sommer, Laut- u. Formenl. 503. Lindsay-Nohl, Lat. Spr. 535*): *in* LEGE XII tab. 1, 6 *et* 1, 7 *testatur* pagunt RHET. Her. 2, 13, 20 (*quem affert* PRISC. gramm. II 524, 1; *de var. ll.* pangunt *et* paciscuntur *v. app. crit.*), pacunt SCAVR. gramm. VII 15, 12 (*ubi -g- trad., sed agitur de c littera, quae per g pronuntianda est*), *utrumque exhibent codd.* QVINT. inst. 1, 6, 11; *in* LEGE XII tab. 8, 2 *testatur* pacit FEST. p. 363 (e pacto GELL. 20, 1, 14); *praeterea adde:* QVINT. inst. 1, 6, 11 prima positio, etiamsi vetustate exoleverat, apparebat 'pago' (paco *var. l.*) ..., unde ... -igi. SERV. Aen. 8, 144 pago ..., unde multi volunt venire -igi, nusquam est lectum. PRISC. gramm. II 523, 24 antiqui 'pago' quoque dicebant pro 'paciscor'. ISID. orig. 5, 24, 18 pactum ... ab eo quod est paco, unde et -igi. GLOSS.[L] I Ansil. PA 440 pa[r]cit: pac[a]tum fuerit. IV Ps. Plac. P 15 pacere: pacisci; *vix huc* FEST. p. 250 pacionem ... unde et pacisci ... et paceo (pacto *vel* paco *Antonius Augustinus,* '*vix* paco' *Lindsay in ed. 1930*); *per meram ellipsin litterae n interpretamur* pagat CE 2165, 14 (*coll.* attigo *pro* attingo *sim.*); *item* pagit GLOSS.[L] I Ansil. PA 77. *perf.* pepigi *grammatici ducunt aut a praes.* pango, *e. g.* SCAVR. gramm. VII 15, 14 SACERD. gramm. VI 490, 28, *aut a* paciscor, *v. supra p. 18, 33, aut a* pago (paco), *v. supra; sunt qui perf. defectivum intellegant, e. g.* SACERD. gramm. VI 431, 1 (*iuxta* odi, *ad quod affert part.* osurus, odendus). CHAR. gramm. p. 337, 16 B. (*postea:* nec participia fere habent), *unde explicari potest gerund.* pepigendus MARCELL. chron. II p. 96, 504 (*v. Heraeus, Kl. Schr. 130*); *de usu auctorum v. supra p. 18, 50sqq.; scribitur* pepegi *in var. l. e. g.* AVSON. 419, 13 p. 356, 89 P. HEGES. 1, 41, 7. panxi *testantur* CHAR. gramm. p. 323, 2 B. perfecta duplicia, velut pango ... -igi ... et -xi (*sim.* DIOM. gramm. I 372, 12 PRISC. gramm. II 523, 24); *e coni. dub.* CARM. Cic. Tusc. 1, 34 (= ENN. var. 16; *ubi* pinxit *trad., fort. recte, cf. Timpanaro, Contributi di filol., 1978, 668sq.; adde, quod perf. de cantu insolitum est, de quo v. l. 79*), *certe trad.* COLVM. 11, 2, 42. pegi *testatur* PRISC. gramm. II 523, 17 III 513, 29; *legitur* PACVV. trag. 218 CIC. leg. 1, 56 (*var. ll.* pepigerit, peregerit). *de part. perf.* pactus *propter ambiguitatem radicis* (pac-, pag-; *v. p. 18, 24 et 50sqq.*) *non constat, utrum* păct- *an* pāct- *legendum;* panctus PALLAD. 2, 14, 1 (*var. l.* pactae; *cf. var. l.* pancturus 3, 9, 10); pangitum GLOSS.[L] I Ansil. PA 297. ? *notatur* pa *v. p. 208, 47.* NOT. Tir. 94, 91 -igit.

de notione: FEST. p. 213 -ere figere; unde plantae -i dicuntur, cum in terram demittuntur (*pergit* PAVL.: inde etiam versus -i vel figi in cera dicuntur). PAVL. FEST. p. 108 inpages dicuntur, quae a fabris in tabulis figuntur, quo firmius cohaereant, a -endo, id est figere; unde et poetae -ere versus dicuntur et agricolae -ere plantas. GLOSS. -o: συντίθημι ἐπὶ τοῦ συναινῶ ἤτοι συμφωνῶ. -it: πήσσει πάλον, πηγνύει. aut palum figit aut citharam tangit. carmina coniungit aut fingit in cithara. coniungit vel conligat. carminat vel componit, iungit. -at: cantet sive psallat. -ere: ordinare, a plantando. -igi: συνεθέμην. συνεφώνησα. pactum feci aut spondi. -igit: συνέθετο, συνετάξατο. constituit vel pollicitus est. pactuatus est. GLOSS.[L] I Ansil. PA 286 -ere litteras: figere (fing- *ed., sed cf.* FEST. *supra et* COLVM. *p. 208, 8*), id est scribere. 291 plantat (*cf.* III Abstr. PA 50, *ubi* parg- *trad.*). 292 definit. PE 436 -igi: placui (*cf.* 990 perpegi: pl.). *legitur inde a* LEGE XII tab., ? *lege vetusta* (*v. p. 208, 40*), PLAVTO, ENN., PACVV., AFRAN., VARRONE, RHET. Her., CIC.; *admodum raro in sermone iuris, ubi frequens* paciscor (*praes. et perf.*) *et p. p. p. pro subst.* pactum (*v. p. 209, 17sqq.*). [*confunditur in codd. cum* pandere *e. g.* LVCR. 1, 933 = 4, 8 CALP. ecl. 2, 49; *cum* pingere *e. g.* COLVM. arb. 3, 3 STAT. Theb. 7, 558 (*de* ENN. var. 16 *v. l. 45*); -ctus *cum* factus *e. g.* CIC. off. 1, 33 (*restituitur* -ctus *e. g.* PLAVT. Stich. 566 PHAEDR. 1, 8, 10); -ctum *e coni. pro* pacatum CAES. Gall. 7, 50, 2.]

i. q. figere, statuere sim. (*non sine ratione tempora significationibus iungi videntur; sub I invenies formas perf. act. et pass., praes. non nisi quater v. p. 206, 9. 71. 207, 57. 58, sub II non nisi formas stirpis praes.* [*itaque dubitamus de* ENN. var. 16], *quae etiam sub III praevalent* [*perf. act. non nisi p. 208, 39. 45. 51 bis. 70. perf. pass. et part. fut. p. 208, 74sq.*]): **I** *spectat ad iura, foedera sim. constituenda* (*fere per conventionem sim. inter duos vel plures factam; partes postulantis et praebentis non discrevimus* [*postulatur* ab aliquo *l. 44. 50. p. 207, 39. al.*]; *accedit praepos.* inter *l. 16. 58. p. 207, 30. 42. al.*, cum *passim, e. g. l. 18. 55. 61. p. 207, 58, dat. saepe, e. g. p. 207, 3 sqq.; indicatur pretium sim. l. 10. p. 207, 33. 49sqq. 53. 63; praepos.* de [*sc. re*] *l. 16. p. 207, 46. 59sqq.; conventio fit cum dis e. g. l. 25sqq. 58. 59. 72sqq. p. 207, 10. 67, cum rebus vel a rebus l. 61. p. 207, 40. 59*):

A *accedunt obi.* (*sc. acc. subst., pron.*): **1** *pertinet ad quamlibet conventionem:* **a** *obi. sunt varia:* LEX XII tab. 1, 6 rem ubi pagunt, orato; ni ita pagunt *eqs.* ([*de scriptura -g- vel -c- v. p. 205, 15;* ita *add. Quint.*]. PLAVT. Bacch. 879 ducentis Philippis rem -igi. Poen. 854 habe rem -ctam [1157. Stich. 566, *ubi* fact- *trad.; dub.* Trin. 500, *v. Brix-Niemeyer ad l.*]. COD. Iust. 5, 12, 31, 1 sibi ... omnem rem [*nisi ad b*]). PLAVT. Asin. 735 has *minas* tibi nos -ctis legibus dare iussit (SEN. contr. 9, 3, 2 cum educatore). AFRAN. com. 51 quod vult ... -ctum (*item cum neutro pron.*: RHET. Her. 2, 13, 20 quid inter se. SALL. hist. frg. 1, 26 nihil ... de re publica. VERG. Aen. 12, 12 LIV. 23, 7, 3. *et saepius*). CIC. Catil. 1, 24 -ctam et constitutam cum Manlio diem (VERG. Aen. 11, 133 bis senos -igere d. [SERV.: pacti sunt *eqs.*]. TAC. ann. 13, 38, 4. 15, 28, 3). CAES. Gall. 7, 50, 2 insigne -ctum (pacatum *trad.*). OV. epist. 2, 4 litoribus nostris ancora -cta tuast (*i. promisisti te rediturum*). 6, 5 -cta tibi ... mea regna (STAT. Theb. 7, 558 [pict- *var. l.*]. *cf.* SEN. Phoen. 324 regna repetens ... et -ctas vices *Polynices.* STAT. Theb. 2, 398 -ctae ... aulae). met. 4, 116 ad -ctae ... arboris umbram (*sc. ad quam se venturos promiserant*). trist. 5, 2, 52 ad -cta tibi *Augusto* sidera (*item obi. est res a dis promissa vel destinata:* SEN. dial. 6, 21, 1 in -ctum ... hospitium [*si recte legitur, v. app. crit.*]. SIL. 3, 356 nomen *Viriathi* Romanis -ctum [factum *codd. rec.*] mox nobile damnis. *vice versa:* STAT. Theb. 10, 764 date gaudia Thebis, quae -igi et ... quae sanguine ... emi [*morte sua Menoeceus quasi pactum cum dis iniit*]). LIV. 8, 24, 8 -cto ... reditu *legatorum.* STAT. Theb. 10, 584 -ctum ... annum. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 12 quod plures navi imponat *nauta,* quam -igerat. CLAVD. 28, 305 tunc mihi ... letum -igi (*i. foedere facto mortem mihi paravi*). 28, 452 lucis amor -igit dispendia famae (*i. amore vitae adducti pactum infame inierunt*). CARM. de Sod. 42 -cta libido (*de qua inter se convenerant iuvenes Sodomitarum; nisi corr.* prava *cum Gronovio*). *al.* *mera vi constituendi* (*sc. de eo, qui quasi secum paciscitur, aliter* SERV.): VERG. Aen. 8, 144 non legatos neque prima per artem temptamenta tui -igi; me, me ipse ... obieci (SERV.: cum nullo ante pactus sum *eqs. v. comm. ad l.*).

b *obi. est pretium, summa pecuniae sim.*: PLAVT. Persa 767 cedo parem, quem -igi (*sc. cadum*). CIC. off. 3, 107 -ctum pro capite pretium (VAL. MAX. 4, 3 ext. 3 TAC. ann. 14, 42, 1). ad Q. fr. 3, 3, 2 -ctorum a candidatis praemiorum (PHAEDR. 1, 8, 10, *ubi* factu *trad.*). SALL. hist. frg. 4, 81 sestertium tricies -igit a C. Pisone (SVET. Vit. 15, 2 salutem sibi et milies s.). HOR. carm. 3, 3, 22 mercede -cta (LIV. 5, 50, 7. 10, 10, 8. 44, 26, 7 QVINT. inst. 11, 2, 11. *al.*). OV. am. 1, 10, 49 armillas ... -igisse (*de Tarpeia ut:* LIV. 1, 11, 8). LIV. 8, 2, 4 quod -igerat consul (*sc. stipendium frumentumque ut:* 10, 5, 12). 34, 19, 4 quantum a Turdetanis -igissent. SEN. benef. 6, 17, 1 plus ... debere, quam -igit (MARCELL. dig. 8, 6, 11 pr.). SVET. Vesp. 23, 2 exacta ... pecunia, quantam ... cum suffragatore ... -igerat.

c *obi. est foedus, societas sim.*: *α* foedus: CIC. Sest. 33 -cto iam foedere provinciarum. LVCR. 3, 781. 5, 1443. VERG. georg. 4, 158 *inter populos apium.* Aen. 10, 902 tecum. LIV. 38, 37, 7 cum L. Scipione. SIL. 13, 730 f. bello Phoenicum -igit. AMM. 22, 15, 17. HIER. psalt. sec. Hebr. 83, 6 contra te (*Vulg.* testamentum disposuerunt). VVLG. gen. 9, 16 f. sempiterni, quod -ctum est inter deum et inter omnem animam viventem. 15, 18 -igit dominus cum Abram f. *sim. al.* OROS. hist. 3, 7, 2 (*antea:* ictum ... f.). *al.* *fit foedus cum rebus:* VVLG. Iob 31, 1 -igi f. cum oculis meis *eqs.* *β alia:* CIC. off. 1, 33 quod ... essent -ctae ... indutiae (LIV. 27, 30, 14. 30, 29, 5 TAC. hist. 2, 15, 2 AMM. 28, 5, 4. 29, 1, 4). LIV. 1, 30, 7 -cta cum Romulo indutiarum fides (PHAEDR. 3, 13, 17 *inter fucos et apes.* SEN. Phaedr. 953 redde ... -ctam f. SIL. 14, 82 per aras. PORPH. Hor. sat. 1, 5, 27 AMM. 31, 3, 1). 9, 11, 7 pacem nobiscum -igistis (24, 29, 7 cum Romanis. 31, 29, 13. 16 -ctam et compositam. *al.* TAC. ann. 5, 1, 1 IVST. 3, 7, 1. PS. AVR. VICT. epit. 48, 5 cum Persis. OROS. hist. 3, 23, 46 [*sec. Iust. 15, 4, 21* facta pactione]). 34, 19, 8 communi -cto commercio. 38, 9, 8 qui cum ea gente ... amicitiam -igerat. TERT. apol. 46, 6 gratiam -it apud insectatores veritatis (CASSIOD. var. 10, 2, 1 vobiscum). VVLG. deut. 4, 23 pacti ..., quod -igit tecum *dominus* (9, 9. 29, 25. *al.*). I par. 16, 16 pacti eius, sermonis, ... quem -igit cum Abraham (HIER. in Agg. 2, 2–10 l. 108 *et* 155, *sc. ad* VVLG. Agg. 2, 6 verbum, quod -igi [*ita ed. Clementina,* placui *codd., ed. Weber, cf. p. 205, 67*]. *sim.* HIER. psalt. sec. Hebr. 105, 9 pacti sui, verbi, ... quod -igit [*Vulg.* disposuit, *cod. 136 Cas.* sanxit]). EPIST. pontif. 286 Migne 20, 480[A] ista pollicitatio, quam cum deo -igit *monacha* (*cf. pactionem nuptiarum sub 2b*). *per enallagen quandam explicandum videtur:* PROP. 3, 20, 25 qui -ctas in foedera ruperit aras (*v. Brink, Rhein. Mus. 115, 1972, 31sqq.*).

2 *pertinet ad nuptias* (*ad foedus amantium p. 207, 28. 29*): **a** *obi. sunt homines* (*fere fem.; viri p. 207, 22; femina paciscitur* se *p. 207, 10,* nuptias *p. 207, 32. 33; cf.* NON. p. 439, 8 *virgo promissa*

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-cta vel sponsa dici potest. SERV. Aen. 10, 722 -ctae coniugis hic ordo est: conciliata primo, dein conventa, dein -cta, dein sponsa): PLAVT. Trin. 1183 haec tibi -ctast Callicli . . . filia (CIC. Att. 5, 21, 2 cuius filio. TAC. ann. 1, 55, 3 alii. 2, 43, 2 Neroni. *al.*). VERG. Aen. 10, 722 -ctae coniugis ([SERV. *v. supra*]. OV. met. 14, 451 VAL. FL. 6, 44. 274). PRIAP. 16, 6 -cta puella viro est ([*nisi depon., sc. indicata altera parte per dat. ut p. 20, 28*]. OV. epist. 20 [21], 187. QVINT. decl. 343 p. 355, 10 alii destinatam, alii -ctam. *al.*). OV. epist. 8, 95 nec -cta marito intravi thalamos. 10, 92 tibi -cta fui. 15(16), 35 quam -igit lecto Venus . . . nostro. 19(20), 159 haec mihi se -igit, pater hanc tibi. LIV. 1, 2, 1 cui *Turno* -cta Lavinia . . . fuerat. PLIN. nat. 15, 136 Caesari. VAL. FL. 3, 495 thalamis virgine -cta (CYPR. GALL. gen. 957). HIER. epist. 22, 40, 1 -cta uxore. CLAVD. 10, 22 iungere . . ., quam -igit *socer*. -cta *pro subst.* (*accedit tamen dat. l. 18. 20*): VERG. Aen. 10, 79 abducere -ctas (SERV.: id est sponsas). VELL. 1, 1, 3 -ctae eius, . . . Hermiones. VAL. FL. 5, 240 quemcumque procorum -cta petat *Medea* (*Burman* quicumque *legens* -cta *ad foedera sponsalia refert*). IVV. 6, 200 tibi legitimis -ctam iunctamque tabellis. IVVENC. 1, 139 coniugium nullo cum crimine -ctae. PRVD. c. Symm. 1, 258 haud sterilem certus *sponsus* fore iam sibi -ctam. 1, 471 sponsus foedera -ctae intercepta gemens. ENNOD. opusc. 3, 163 p. 373, 17 (*in imag.*). -ctus *dicitur vir*: VAL. FL. 6, 585 -cti coniugis. STAT. Theb. 3, 172 -ctum Phyllea. **b** *obi. sunt variae res*: CATVLL. 62, 28 conubia . . ., quae -igere viri, -igerunt ante parentes. VERG. Aen. 4, 99 -ctos . . . hymenaeos. 10, 649 thalamos . . . -ctos (*cf. supra l. 12*). PROP. 4, 3, 11 -ctae . . . noctes ([*vel* noctis, *siquidem iure e lect. cod. N correctum; v. app. crit. et comm.*]. OV. rem. 505). OV. epist. 6, 41 ubi -cta fides? ubi conubialia iura . . .? (19[20], 9 fast. 3, 485). ars 3, 462 gaudia -cta. met. 9, 722 -ctae . . . taedae. VAL. FL. 8, 154 nil tecum . . . -igere parentes. TAC. ann. 12, 5, 1 -ctum inter Claudium et Agrippinam matrimonium. HEGES. 1, 41, 7 quod Syllaeo Arabi -igisset nuptias *Salome* ([*gr. 1, 534* γήμασθαι σπουδάζουσα]. OROS. hist. 3, 12, 3 *Eurydice* mariti morte [*sec. Iust. 7, 4, 7* pacta *depon.*]). PRVD. apoth. 603 *Ioseph*, -cti cui cura pudoris.

B *pro obi. accedunt enunt. vel (acc. c.) inf.* (*addas fortasse* CIC. Cael. 61): CIC. off. 3, 92 si quis . . . -igerit . . ., ne . . . uteretur (TAC. hist. 4, 54, 3 ann. 13, 14, 1. IVLIAN. dig. 12, 2, 39 cum debitore . . ., ne . . . pecunia peteretur *eqs.* 46, 3, 34, 11 PAVL. dig. 2, 14, 27, 1 *et* 5. MARCIAN. dig. 20, 5, 7, 2 si -ctum sit a creditore, ne *eqs.*). LVCR. 1, 1023 (=5, 421) nec quos quaeque darent motus, -igere *primordia rerum* (*item cum interrog.*: SVET. rhet. 25, 9 [*e vetere controversia*] -igerunt, bolum *piscium* quanti emerent). LIV. 28, 21, 5 -cto inter se, ut victorem res sequeretur (34, 31, 8 ut . . . mitterem . . ., -igistis. SIL. 13, 264. TAC. hist. 2, 3, 1 ita -ctum, ut *eqs.* ann. 12, 15, 2 [ut *om. M*]. 15, 6, 1. *al.; verbo suppl.*: TERT. adv. Marc. 5, 3 p. 576, 8 de officii distributione -igerunt, ut Paulus in nationes). 43, 21, 3 obsides dare -igerant (*item cum inf.*: TAC. ann. 11, 9, 3 complexi dextras apud altaria deum -igere fraudem . . . ulcisci. 14, 31, 2. APVL. met. 2, 28, 1 mecum . . . grandi praemio [*item indicatur pretium*: AVR. VICT. Caes. 8, 5 ab Sabino . . . sestertium milies -igerat . . . imperio decedere; *de eadem re p. 206, 46*]. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 2 p. 756 [*gr. 4, 382* συνθήκας πεποιημένοι]). GAIVS inst. 4, 147 (=INST. Iust. 4, 15, 3) quas *res* . . . pro mercedibus fundi pignori futuras -igisset (*item acc. c. inf.*: IVVENC. 4, 515 oscula . . . -igit sese contingere Christi *Iudas*).

C *intransitive vel absolute* (*obi. suppl.* VAL. FL.): LEX XII tab. 1, 7 ni ita pagunt (*v. sub A1a.* LIV. 32, 5, 4 -igerant). 8, 2 ni cum eo pacit (*v. p. 205, 22*; CIC. off. 3, 92 ab eo, quicum -igerat. *accedit* de: TERT. apol. 50, 7 cum gladio . . . de laude. VIR. ill. 43, 6 de redemptione . . . cum hostibus. OROS. hist. 3, 1, 7 cum hoste . . . de foederis condicione. 6, 2, 9 cum Sulla de pace [*Liv. perioch. 83* pacem . . . fecit]). CIC. Q. Rosc. 26 dic pactionem fecisse . . .; non -igit. LIV. 22, 58, 5 pretium, quo -igerant dedentes se. 38, 24, 8 tanti (*gen. pretii*). VAL. FL. 7, 652 si . . . terga ingerat ultro, qui -igit (*sc. terga*). VLP. dig. 24, 3, 22 pr. si, cum dotem daret pater . . ., in unum casum -igit (*sim. ibid. iterum*). COD. Iust. 4, 49, 2, 1 (*a. 259*) in bonae fidei contractu. CE 420, 13 (*Puteolis*) non ut votis -igi, me fata tulerunt.

II *spectat ad scribendum, dicendum, canendum* (*ex imagine litterae, quae in cera figitur [cf. p. 208, 8], transfertur ad carmina componenda [cf. l. 78sq.]; spectat ad librum non poeticum l. 76. p. 208, 22. 30, ad cantum ore prolatum p. 208, 2. 22. 36, ad instrumentum musicum sub A3*): **A** *accedit obi., quo significatur*: **1** *forma dicendi, canendi sim.* (*de fretis p. 208, 1; vi scribendi p. 208, 8*): ENN. ann. 299 tibia musarum -it melos (AVSON. 200, 34 p. 60 P. -e . . . flebile, Musa, melum). CIC. Att. 2, 6, 2 ἀνέκδοτα (*i. opus historicum*) . . . Theopompio genere . . . -entur. fam. 16, 18, 3 an -is aliquid Sophocleum? LVCR. 1, 25 quos *versus* ego de rerum natura -ere conor (PAVL. FEST. p. 221 quod in illis *paginis* v. -untur, id est figuntur [*cf. p. 205, 54 sq.*]. GELL. 13, 21, 1 CONSTANT. epist. ad Opt. Porf. 9 ENNOD. carm. 2, 146, 5. *cf.* DIOM. gramm. I 473, 10 [=502, 25] in -enda versificatione). 1, 933 obscura de re tam lucida -o (pando *var. l.*) carmina (*item* 4, 8 [*ubi* pando *var. l.*]. MART. 3, 38, 7 -entur c. TAC. ann. 13, 3, 3 c. -endis. SER. SAMM. 1 salutiferum, quod -imus, . . . c. OPT. PORF. carm. 22, 7. *al.* PRVD. perist. 6, 156 c. freta . . . -ant. ENNOD. carm. 2, 109, 3 -entem c. labris. *al.*). HOR. epist. 1, 18, 40 poemata (ars 416). MART. 11, 3, 7 chartas (tangere *pars codd.*). OPT. PORF. carm. 25, 3 scrupea -entes *Musae* (*in hoc carmine verba miscentur varia et obscura ratione, ita ut* scrupea *etiam ad* carmina *referri possit; v. Polara ad l.*). *al.* SIDON. epist. 9, 13, 4 paria (*nisi ad 2*). 9, 15, 1 vers. 42 stupenda. *al.* *obi. est littera sim.*: COLVM. 10, 252 ceu littera . . . -itur in cera . . . mucrone . . ., sic et humo . . . cuspidis ictu deprimitur *beta* (*cf. p. 205, 55*). PRVD. perist. 9, 77 -ere (pung-, ping- *var. ll.*) puncta libet (*sc. discipulis, qui magistrum graphiis infixis vexaverunt; ad metaphoram scribendi v. Thraede, Stud. zu Spr. und Stil des Prud., 1965, 138*). **2** *res dicendo, canendo prolata, praedicata* (*dub.* CARM. Cic. Tusc. 1, 34 = ENN. var. 16, *v. p. 205, 44*): VAL. MAX. 2, 1, 10 maiores natu in conviviis ad tibias egregia superiorum opera carmine comprehensa -bant (*v. Vahlen, Opusc. acad. II, 1908, 135sqq.*). OPT. PORF. carm. 2, 8 -ere versu ista (9, 17. PAVL. PELL. 18 v. tua dona canentem -ere). 21, 2 nostra -et tua iussa Camena. 21, 14 omnia. PRVD. cath. 9, 3 hunc *Christum*. 9, 7 facta . . . et . . . miracula. 9, 84 -e vexillum (*83* dic tropaeum). perist. 4, 148 senatum (*i. martyras*) -ere psalmis. 4, 153 Publium -at (pand- *var. l.*) chorus. *subi. est res*: MARCELL. med. carm. 6 quod . . . empirica -it, hoc liber iste tenet. VEN. FORT. carm. 2, 2, 1 -e, lingua, gloriosi proelium certaminis. CE 2165, 14 (*Afr.*) nomen vite pagat ho‹nor› (*i. titulus honorificus celebret nomen; vix ad l. 7sqq.*). ? **3** *audacius, obi. est instrumentum canendi* (*cf. p. 205, 60*): AMBR. in psalm. 1, 11 quid igitur psalmus nisi virtutum est organum, quod sancti spiritus plectro -ens propheta . . . caelestis sonitus fecit in terris dulcedinem resultare? (tangens *suspicatur van Leijenhorst coll. Ps. Aug. serm. 180, 1* plectris organum tangens resultat *David*).

B *absolute et obi. suppl.*: CIC. Att. 2, 14, 2 de -endo . . . fieri nihil potest (*spectat eodem ac p. 207, 76*). TAC. ann. 14, 16, 1 quibus aliqua -endi facultas *erat*. AMBR. in psalm. 38, 1, 1 *Idithun* -endi sollertissimus praecinebat *psalmos*. PRVD. apoth. 379 Hebraeus -it (ping- *var. l.*) stilus, Attica copia -it, -it et Ausoniae facundia . . . linguae (*sc. Christum*). perist. 5, 324 *carcerarius martyrem* videt . . . obambulantem -ere (*spectat ad 313* psallentis).

III *spectat ad varios modos figendi, infigendi sim.* (*litteram v. sub IIA1*): **A** *usu vario*: **1** *strictius, sc. notione figendi servata*: **a** *proprie*: PACVV. trag. 218 tosillam pegi . . . in litore. LIV. 7, 3, 5 *praetor maximus* clavum -at (-at *fortasse legis vetustae, quae affertur, proprium, cum antea eadem res voce* figendi *significetur; cf. vol. III 1329, 16sqq.*). PAVL. FEST. p. 108 *v. p. 205, 57.* COLVM. 4, 16, 3 medio interordinio -etur *palus* (4, 22, 2). 4, 33, 2 harundines ab latere castanearum -untur. TERT. nat. 1, 18, 10 si crucem . . . nullus adhuc . . . -igit (*i. in terra fixit*). ? *suppl. obi. rei figendo annexae*: INSCR. Journ. Rom. Stud. 52, 1962, 192 n. 6 (*Brit.*), *si recte suppletur* pa(ngit), *i. affigit, sc. laminam argenteam in pariete templi.* **b** *metaphorice de finibus determinandis* (*quasi palis vel lapidibus infixis; nisi ad I referendum*): CIC. Pis. 37 *finibus provinciae*, quos lex cupiditatis tuae, non quos lex generi tui (*i. Caesaris*) -igerat. leg. 1, 56 terminos, quos Socrates pegerit (pepig-, pereg- *var. ll.; huc refert Kenter ad l.*). **c** *singulariter* oscula -ere (*sec.* oscula figere, *v. vol. VI 1, 710, 77sqq. 711, 15sqq.; nisi ad pactum nuptiale referendum, v. sub IA2*): ANTH. 941, 86 Concordia . . . iungere nunc dextras, nunc o. -ere mandat (*cf. fortasse v. 92* fixum foedus).

2 *laxius, sc. notione (alicubi) ponendi, collocandi*: CIRIS 14 si me . . . -ret arce (*de textu et variis coni. v. app. crit.*). TERT. adv. Val. 20 p. 199, 3 *Paradisum, archangelum quartum*, supra caelum tertium -unt *Valentiniani* (*nisi pro verbo dicendi intellegendum*).

B *cum respectu serendi, plantandi* (*v. etiam p. 205, 54. 58. 62. 66*): **1** *obi. est planta sim.* (*obi. suppl.* VARRO, CIL; *vineam sim. v. sub 2*): **a** *proprie*: VARRO ling. 5, 134 pala a -endo (*inter instrumenta serendi*). rust. 1, 43 item -itur inserendo *cytisum*. FEST. p. 213 plantae -i dicuntur (PAVL. FEST. p. 108 *v. p. 205, 58*). COLVM. 3, 3, 12 vicena milia malleolum . . . inter ordines -imus (3, 5, 3. 3, 16, 2. 3, 17, 3. 3, 18, 6. 11, 2, 18). 3, 18, 1 quo *pastino* semina -untur (5, 10, 14 [repang- *var. l.*]. arb. 3, 3 [ping- *var. l.*]. PALLAD. 5, 3, 3). 4, 30, 4 perticae cacuminum . . . -untur eo usque, dum ad solidum demittantur. 11, 2, 42 eam *taleam* . . . cum panxeris. *al.* PLIN. nat. 17, 156 *surculi* intorti -untur. SVET. Galba 1 ramulum. *ibid.* alias *laureas*. CIL XIII 1623 ('ex auctoritate . . . Hadriani') nemini arandi, serendi -endive ius est intra id spatium agri. PALLAD. 2, 10, 3 sarmenta (3, 9, 5. 3, 9, 9. 3, 9, 10 -cturus est [panct- *var. l.*]). 2, 13, 8 *vites*. 2, 14, 1 quae iam -nctae (pact- *var. l.*) sunt *radices*. 12, 7, 23 nuces iuglandes. *al.* **b** *obi. mutato (per synecdochen)*: TERT. pall. 3, 6 tunicam -ere et serere (t. *ponitur pro herbis, e quibus conficitur*). **c** *per imaginem surculi deferendi*: TERT. apol. 9, 18 filios -ere (*cf. Min. Fel. 31, 4* liberos seritis). pall. 2, 6 ut . . . velut ex surculis . . . populi de populis, urbes de urbibus . . . -rentur. PETR. CHRYS. serm. 164, 4 legem -ere (sparg- *var. l.*), gratiam serere (*comparatur deus cum agricola; aliter p. 206, 14*).

2 *obi. est humus sim.* (*nec non de hortis sim. instituendis*): **a** *proprie*: PROP. 3, 17, 15 seram vites -amque ex ordine colles.

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CALP. ecl. 2, 49 vulsis radicibus arida tellus -itur (pand- *var. l.*). FRONTO p. 214, 13 v. d. H. hortus, qui crebro -itur. TERT. anim. 30, 3 harenae seruntur, saxa -untur (pand- *Wissowa frustra, v. Waszink ad l.*). PALLAD. 2, 13 tit. -endis vineis (IVLIAN. in Am. 9, 14 quod ... -rent v. [*sec. Vulg.* plantabunt]). MAR. VICTOR aleth. 1, 226 paradisus ... -itur (pand- *var. l.; pendet ex gen. 2, 8* plantaverat). **b** *in imagine*: CHALC. transl. 47A quasi quoddam seminarium philosophiae -ens (pand- *var. l.*) *recordatio temporis* (*gr. aliter*).

C *cum respectu conficiendi*: OPT. PORF. carm. 26, 19 (*loquitur ara, cuius imago varia longitudine versuum formatur*) me metra -unt de Camenarum modis. AMM. 24, 7, 4 *naves* profuturas -endis pontibus. CYPR. GALL. deut. 100 qui culmina -it ([*ad deut. 22, 8* aedificaveris domum]. GILD. Brit. 3 chron. III p. 28, 15 murorum, turrium ..., domorum, quarum culmina ... porrecta in edito forti compage -bantur).

p. p. p. f. pro subst. **păcta**, -ae *f. v. p. 207, 14.*

p. p. p. n. pro subst. ***păctum**, -ī. *de origine v.* CASSIOD. *infra.* *notatur* p: PROB. litt. sing. gramm. IV 274, 25 P. C.: ... -um conventum (*in edicto perpet.*). NOT. Tir. 43, 28. *de notione* (*v. etiam IA1 et 3*): EXC. Bob. gramm. I 544, 23 -um συνθήκη (HIER. epist. 106, 50, 6 apud Graecos συνθήκη -um dicitur). EVCHER. form. 9 p. 52, 6 -um: confoederatio gratiae divinae cum homine. CASSIOD. in psalm. 118, 158 -um est inter dissidentes affectu gratiae definita condicio, a pace dictum, quasi pacis actum; unde merito utriusque legis (*i. veteris et novae*) constitutum -um vocatur *eqs.* GLOSS. -um: σύμφωνον ἤτοι συνθήκη. ὁμόλογον, σύμφωνον, διάλυσις. conventum. iudicium (ind- *trad.*), decretum. *legitur vix iam in* LEGE XII tab. (*v. sub IB1*), *loco inter part. et subst. ambiguo apud* PLAVTVM, *ceterum inde a* RHET. Her., CIC., SALL., NEP., PROP., OV., LIV., *saepissime in sermone iuris* (*ubi minus frequenter* pactio); *frequentia insigni etiam in libris vet. testamenti ab Hier. translatis* (*cf. p. 211, 75*); *abiit in sermonem graecum.* [*it.* patto; *raet. or.* pate, *occ.* pach; *hisp. vet.* pecho; *a* pacta (*f. sg. ex n. pl.*): *prov. vet.* pacha, *var. dial. francoprov., prov. or.; cat.* (*mallorc.*) peyta; *fortasse hisp.* pecha *et port.* peita. *cf. M.-L. 6138. Battisti-Alessio IV 2808. Wagner II 236. Wartburg VII 461 sqq. Corominas III 703. Machado² III 1783. St.*] [*confunditur saepius cum* factum, *e. g.* OV. met. 11, 135 fast. 4, 817 IVVENC. 3, 579; *falso trad.* -a *pro* facta ITALA psalm. 27, 4 (cod. 136 Cas.), *ubi postea recte* facta, *gr. bis* ἔργα, *Vulg.* opera (*v. Rev. Bénéd. 89, 1979, 175 sq.*). cum -o *pro* compacto *codd. plerique* CIC. Att. 10, 12, 2.]

i. q. conventio. *sc. de actione, qua duo vel plures inter se consensum quendam constituunt; inde etiam de condicionibus conventionis, maxime* AVG. serm. 211, 1, 1 *sub IA4*, TERT. *sub IB1, pleraque sub IIC2; de consensu communi v. sub IB2; transfertur ad res, de quibus conventum est, e. g. p. 210, 82. 84. 211, 5. 212, 12.*

I *exempla notionis*: **A** *generalia quasi praefanda*:

1 *definitiones, divisiones sim.* (*v. etiam supra l. 20 sqq.; ad rem v. etiam synonyma q. s.* conventum, pactio *et praecipue Vlp. dig. 2, 14, 1, 3* conventionis verbum generale est et ad omnia pertinens, de quibus negotii contrahendi transigendique causa consentiunt, qui inter se agunt *eqs.*): RHET. Her. 2, 13, 19 *ius* constat ... ex his partibus: natura, lege, consuetudine, iudicato, aequo et bono, -o (*eodem spectant*: CIC. inv. 2, 67 -um, par, iudicatum [*sim.* 2, 162]. QVINT. inst. 7, 4, 6 in lege, more, iudicato, -o. IVL. VICT. rhet. 4, 5 p. 390, 19 natura iustum, more iustum, -o iustum). 2, 13, 20 ex -o ius est, si quid inter se pepigerunt. *ibid.* -a sunt, quae legibus observanda sunt (*affert XII tab. p. 206, 9*) ...; sunt item -a, quae sine legibus observantur ex convento, quae iure praestare dicuntur. CIC. inv. 2, 68 -um est, quod, inter quos convenit, ita iustum putatur, ut iure praestare dicatur. 2, 162 -um est, quod inter aliquos convenit. FLORENT. dig. 2, 14, 57, 1 si ex altera parte in rem, ex altera in personam -um conceptum fuerit *eqs.* (VLP. dig. 2, 14, 7, 8 -orum quaedam in r. sunt, quaedam in p.). VLP. dig. 2, 14, 1, 2 (*v. p. 24, 78 et cf.* 46, 4, 8 pr. non esse -um, cum consensum paciscendi non habuerit). 50, 12, 3 pr. -um est duorum consensus atque conventio (*disting.* pollicitatio). PAVL. dig. 2, 14, 27, 2 in stipulationibus ius continetur, in -is factum versatur (*ad rem cf. p. 210, 7*). IVL. VICT. rhet. 4, 5 p. 390, 23 lege vel -o iustum est, in quo consideratur, an non sit prohibitum; nam si scriptum praetenditur, alius erit status *eqs.* ISID. orig. 5, 24, 18 -um dicitur inter partes ex pace conveniens scriptura, legibus ac moribus comprobata. *ibid.* 19 alii dicunt -um esse, quod volens quisque facit (*opp.* placitum).

2 *de iure -orum quaedam potiora* (*ad rem v. Kaser, Röm. Privatr. I² 527; Condanari-Michler, RE XVIII 2, 2127 sqq.*): EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 2, 14, 7, 7 -a conventa, quae neque dolo malo neque adversus leges, plebis scita, senatus consulta, decreta edicta principum ... facta erunt, servabo (*huc spectat* COD. Iust. 2, 3, 29, 1. *cf.* PAVL. dig. 2, 14, 27, 4 -a, quae turpem causam continent, non sunt observanda. sent. 1, 1, 4ᵃ -um contra ius aut constitutiones aut senatus consulta interpositum. *sim.*: COD. Iust. 2, 3, 6 [*a. 213*]. CONSVLT. 4, 8 [*pendet ex Paul. sent. 3, 4B, 2, ubi* -a *om.*]. COD. Iust. 2, 3, 30, 3). GAIVS inst. 4, 119 (*agit de exceptione* 'si ... non convenit, ne ea pecunia peteretur') ne aliter iudex eum condemnet, quam si nullum -um conventum de non petenda pecunia factum fuerit. dig. 2, 14, 28 pr. contra iuris civilis regulas -a conventa rata non habentur. PAPIN. dig. 2, 14, 38 ius publicum privatorum -is mutari non potest (*cf.* 2, 14, 42 -is ... privatorum formam iuris fiscalis convelli non placuit. VLP. dig. 50, 8, 2, 8 ius rei publicae -o mutari non potest). 46, 3, 95, 4 naturalis obligatio ... iusto -o ... ipso iure tollitur. VLP. dig. 2, 14, 7, 5 (*quater*) ne ex -o actio nascatur (PAVL. dig. 2, 14, 6 interdum ex -o a. nascitur vel tollitur, quotiens lege vel senatus consulto adiuvatur. sent. 2, 14, 1 ex nudo ... -o inter cives Romanos a. non nascitur [*inde* COD. Herm. 4, 1]. *al.; cf.* VLP. dig. 19, 5, 15 ex -o actionem non oriri). 2, 14, 5, 7 solent ... ea -a, quae postea interponuntur, parere exceptiones (*cf.* PAVL. dig. 2, 14, 27, 2 prius -um per posterius elidetur. *ibid. postea* posterius -um potest renovare primum contractum. *sim. al.*). PAVL. dig. 2, 14, 17, 1 quaedam actiones per -um ipso iure tolluntur. sent. 1, 1, 3 -o convento Aquiliana stipulatio subici solet (*eodem spectat*: COD. Theod. 2, 9, 2 ubi -um conscriptum est atque Aquilianae stipulationis vinculis firmitas iuris innexa. *cf.* PAVL. sent. 2, 22, 2 omnibus -is stipulatio subici debet, ut ex stipulatu actio nasci possit. *de eadem re* COD. Iust. 2, 3, 7 *a. 213*. 2, 3, 11 *a. 229*. *sim. al.*). COD. Iust. 2, 3, 20 (*a. 293*) *dominia rerum* non nudis -is transferuntur. *al.*

3 *syn. et iuxta pos. notabiliora* (*cf.* pacis -um *p. 213, 60*): CIC. Caecin. 51 -i et conventi formula (*persaepe, v. vol. IV 843, 68 sqq., ubi non disting. inter seriem et formulam bimembrem qua saepe utuntur iurisconsulti; cf.* FEST. p. 372 ex conventione et -o [QVINT. decl. 336 p. 322, 17 c. -orum. POMP. dig. 13, 7, 8, 3 -i c. *al.*]). LIV. 9, 11, 2 *syn.* sponsionis (AVG. serm. 56, 9, 13). SEN. contr. 9, 3, 7 *opp.* testamento (*sed syn.* ITALA Is. 28, 15 [Hier. *ad l.*]. *cf.* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 26, 26 quod, ubicumque in graeco 'testamentum' legimus, ibi hebraeo sermone sit 'foedus' sive '-um' [*sim.* AVG. loc. hept. 1, 68 amat scriptura testamenti nomine -um appellare. *v. etiam p. 211, 27. 61. 62. 75*]). contr. exc. 6, 1 foedus et ... -um (SIL. 2, 274 f.que fidesque *eqs.* 4, 504. 12, 679. *al.; cf.* AMM. 20, 8, 5 foederum -o. RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 p. 48, 16 foederis ... -um). STAT. Theb. 11, 365 -a fidemque (*cf. l. 33. p. 213, 39 et* AVG. serm. 212, 1 -o fidei *inter mercatores* [*de symbolo christ.*: PETR. CHRYS. serm. 59, 1. 2. 60, 18]). GELL. 20, 1, 54 -um atque condictum. VLP. dig. 2, 14, 1, 2 (*explicatur per* placitum, *quod iuxta ponitur* AVG. conf. 8, 8, 19 serm. 56, 9, 13. 58, 6, 7. 211, 1, 1. *al.; cf.* CIC. Verr. *sub B1*).

4 *exempla, quibus -um scriptum illustratur* (*sed*: scriptura non exsistente COD. Iust. 2, 3, 17 *a. 286*): CIC. Caecin. 51 -i et conventi formula ([*postea*: qui scripserunt]. OV. epist. 19 [20], 153 recitetur f. -i). part. 130 (*inter scripta enumeratur. cf.* QVINT. inst. 7, 5, 6 de testamentis, -is, stipulationibus, omni denique scripto). SEN. contr. exc. 6, 1 *syn.* chirografum (*item*: AVG. serm. 58, 6, 7 LEO M. serm. 51, 7). SEN. benef. 3, 15, 1 utinam ... nec -a conventaque impressis signis custodirentur. APVL. apol. 92, 1 (*-um tabulis inscriptum videtur. cf.* VVLG. deut. 9, 9 tabulas -i. AVG. serm. 278, 9, 9 tabulas ... et ... -um). SCAEV. dig. 12, 6, 67, 3 -um, quod ... adscribi solet *eqs.* PAVL. dig. 17, 2, 71 pr. de ea re ... in -o convento ... proscripserunt. COD. Iust. 2, 3, 15 (*a. 259*) -um ... dotali instrumento comprehensum. COD. Theod. 2, 9, 2 -um conscriptum (PS. PROSP. carm. de prov. 944). 2, 9, 3 pr. (*v.* INTERPR.: quae ... scriptura testatur). AVG. serm. 211, 1, 1 -um ... fecimus et condicionem ... subscripsimus. GREG. M. epist. 3, 66ᵃ (= 9, 82) -orum ... pagina. ISID. orig. 5, 24, 18 *v. sub 1.*

B *exempla sec. genera -orum disposita*: **1** *in universum* (*sc. de qualibet conventione; selecta inde a* SEN.; *vix iam* LEX XII tab., *v. p. 205, 23*): PLAVT. Aul. 260 scio, quo vos soleatis pacto perplexarier: -um non -um est, non -um -um est (*ambiguum inter part. et subst.; spectat ad stipulationem v. 256, cf. 258* convenisse). CIC. Verr. I 16 mansit in condicione atque -o (*antea*: redemptio *iudicii*. PS. ASCON. Verr. p. 209, 26 *et* 29 *explicat* placito). Caecin. 51 -i et conventi (*cf.* de orat. 2, 100 -a, conventa, stipulationes [*in serie sim.*: 2, 116 part. 130]. *v. etiam sub A3*). OV. met. 4, 91 -a placent (*locum conveniendi statuerunt Thisbe et Pyramus*). SEN. contr. 9, 3 (thema) -um interpositum est (*agitur de liberis expositis ut*: 9, 3, 2. 9, 3, 7 plures *liberos* in testamento habeo quam in -o). QVINT. decl. 343 p. 354, 4 pactus sum; hoc -um non servatur. FRONTIN. strat. 2, 5, 41 inique ... et contra -um facis (*sc. qui provocatus ad pugnam comitem adducis*). VERVS Fronto p. 124, 16 v. d. H. -o ..., quod inter nos ... intercessit (*sc. non suscensendi. cf.* p. 124, 19 -i memoriam). GELL. 5, 10, 8 petere instituit ex -o mercedem *Protagoras a discipulo* (*de eadem re*: 5, 10, 10. 5, 10, 14 APVL. flor. 18, 27). APVL. apol. 92, 1 repetitionem *pecuniae* filiis Pudentillae -o datam (*v. F. Norden, Apuleius ... und das röm. Privatr., 1912, 183*). TERT. adv. Marc. 4, 6 p. 433, 12 huius -i et huius praescripti (*de condicionibus disputationis quasi litis; hinc fortasse explicandum*: CARM. adv. Marc. 5, 180 haec illi -o celant noluntque fateri admissi factum *Iudaei negantes Christum deum* [*nisi i. q. compacto*]). IVVENC. 3, 579 mercedis portio ... redditur et -i servantur iura (*cf. Matth. 20, 2* conventione). 3, 724 mercedis -a reposcit *is, qui vineam locaverat* (*i. mercedem pactam*). SORT. Sangall. 24, 8 ad -um venies, nam non vinces. AVG. serm. 212, 1 symbolum inter se faciunt mercatores, quo eorum societas -o fidei teneatur

[*Frühke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*item explicat* symbolum: PETR. CHRYS. serm. 62, 3. *v. infra l. 80*). *al.* *per graecismum de tessera militari* (*cf. Rev. Bénéd. 89, 1979, 169 sq.*): ITALA II Macc. 13, 15 (recc. LX) dato suis -o 'dei victoriam' (*gr.* σύνθημα, *Vulg. et aliae vers.* signo). *de regulis grammaticae*: AVG. conf. 1, 18, 29 -a litterarum et syllabarum accepta a prioribus locutoribus (*postea*: sonorum vetera placita).

2 *spectat ad pacem, foedera sim.* (*sc. quae fiunt inter duces, populos sim.; respicitur status internus l. 31; exempla selecta*): SALL. epist. Mithr. 7 -o vitam dederant *victores filio Philippi.* hist. frg. inc. 24 quae -a in conventione non praestitissent (*ad usum bellicum refert Don. Ter. Eun. 467, 2*). PROP. 4, 4, 82 *Tarpeia* convenit hostem, -a ligat -is (*nisi m.*) ipsa futura comes (*de eadem*: LIV. 1, 11, 9 ex -o tradendi). LIV. 1, 27, 3 -o transitionis Albanorum (TAC. hist. 2, 99, 2). 5, 27, 6 nobis cum Faliscis, quae -o fit humano, societas non est. 22, 23, 4 ut occulti alicuius -i ea merces videri posset (*Hannibal agro Fabii pepercit*). 26, 24, 16 -a cum Hannibale ... respicere *Philippum* (*nisi mera vi participiali*). VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 (*inter Carthaginem et Cyrenas*). SEN. Phoen. 280 -i fides (*inter Eteoclem et Polynicem ut*: 462 STAT. Theb. 11, 365). SIL. 1, 5 sacri ... perfida -i *Carthago.* 1, 116 Martem cohibentia -a. 1, 294 libertas populis -o servata. 1, 693 *Hannibal* surdus ... -orum. 2, 274 foedusque fidesque ... iurataque -a parentum. TAC. hist. 3, 70, 1 (*inter Vitellium et Sabinum*). ann. 3, 60, 3 sociorum -a. GELL. 20, 1, 54 -um atque condictum cum rege populi Romani. ITALA gen. 26, 28 (Rufin. Orig. in gen. 14, 3 p. 125, 6) fiat coniuratio inter nos *Philistaeos* et inter te *Isaac* et constituamus tecum -um, ne *eqs.* (*gr.* διαθήκην, *Vulg.* foedus; *cf.* AVG. loc. hept. 1, 97 amant scripturae pro -o ponere testamentum). I Macc. 10, 26 (rec. L = VVLG.) servastis ad nos -um (*gr.* συνθήκας, *rec. B* sponsionem pacis). AMM. 16, 12, 26 *armatorum milia* partim mercede, partim -o vicissitudinis reddendae quaesita. *et saepius.* *respicitur status internus societatis et ecclesiae* (*sc. consensu communi partus*): AVG. civ. 4, 4 p. 150, 22 D. manus ... hominum ... -o societatis astringitur (*cf.* conf. 3, 8, 15 generale ... -um est societatis humanae oboedire regibus suis). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 63, 28 -o vel pace ecclesiastica (*gr. I 1, 3 p. 37, 23* συμβιβασμοῦ, *cf. I 3 p. 177, 4* placito).

3 *spectat ad sponsalia, nuptias* (*et inde ad similes coniunctiones; exclusimus conventiones de dote factas*): OV. epist. 19(20), 153 recitetur formula -i. *ibid.* 157 verba altera -i. VAL. FL. 8, 401 sacri ... -i religio dulcisque ... primordia taedae. STAT. Ach. 2, 69 genialia rumpi -a. IVV. 6, 25 conventum ... et -um et sponsalia ... paras. TAC. ann. 6, 45, 3 iuvenem ... -o ... matrimonii vincire. APVL. met. 4, 26, 5 adulescens ... mihi pigneratus votisque nuptialibus -o iugali ... destinatus. IVVENC. 1, 143 servat sponsalia -a *Ioseph.* AVG. nupt. et concup. 1, 11, 12. serm. 278, 9, 9 contra illas tabulas facies et contra -um (*sc. uxore abutens, cf. supra p. 26, 33 sqq.*). CARM. adv. Marc. 5, 76 debita reddere -o *iussit Paulus* (*I Cor. 7, 3. antea*: nubere). *al.* *transfertur ad similem coniunctionem*: AMM. 14, 4, 4 *Saracenis* uxores ... mercennariae conductae ad tempus ex -o. AVG. bon. coniug. 4, 4 p. 193, 6 -a ac placita adulterina. conf. 4, 2, 2 -um libidinosi amoris. haer. 87 mas ... et femina sub continentiae professione simul habitantes puerum et puellam sibi adoptabant in eiusdem coniunctionis -o successores suos futuros.

4 *fit conventio cum deo, deis*: a *cum deis paganorum*: OV. met. 2, 818 *Aglauros* dixit 'hinc ego me non sum nisi te motura repulso.' 'stemus' ait '-o' velox Cyllenius 'isto!' 11, 135 *Bacchus* -i (facti *trad.*) ... fide ... munera solvit *Midam restituens.* LVCAN. 6, 493 cuius commercia -i obstrictos habuere deos? (*sc. magicis artibus*). ITALA exod. 23, 32 (Aug. loc. hept. 2, 111) non dispones illis et diis eorum -um (*gr.* διαθήκην, *Vulg.* foedus). b *cum deo Hebr. vel Christ.* (*Itala praefert vocem q. e.* testamentum, *cf.* HIER. *sub A3 et* AVG. loc. hept. 6, 13 -um pacis testamentum vocat scriptura more ... suo): ITALA gen. 9, 15 (Respons. Rom. Migne 78, 749^{C}) -i mei recordabor (*sc. deus; gr.* διαθήκης, *Vulg.* foederis, *aliae vers.* testamenti). iud. 2, 20 (Tert. scorp. 3) transgressi sunt gens ista -um meum, quod disposui patribus eorum (*gr.* διαθήκην, VVLG. irritum fecit ... -um meum, quod pepigeram cum p. e., *Aug. quaest. hept. 7, 17, 2* testamentum). psalm. 77, 57 (cod. 400, *cf.* VVLG.) non observaverunt -um (*gr.* ἠσυνθέτησαν, VVLG. serv-, *aliae vers. om.* -um). 118, 158 (Hil. *ad l.* resch 8 *al.*) vidi non servantes -um (*gr.* ἀσυνθετοῦντας, *Vulg.* praevaricantes, *Veron.* insensatos). CONC. Ilib. a. 305 Mansi 2, 8^{A} virgines, quae se deo dicaverint, si -um perdiderint (prod- *var. l.*) virginitatis. VVLG. num. 18, 19 -um salis, *sc. offerendi* (II par. 13, 5). Ier. 31, 32 non secundum -um, quod pepigi cum patribus vestris *eqs.* (HIER. *ad l.* quod ... '-um' pro 'testamento' ponimus, Hebraicae veritatis est *eqs.*; *cf. etiam textum scripturae ab Hier. allatum*). *et saepe.* RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 p. 48, 16 hoc est ... signum fidei, quod inter deum et hominem aeterni foederis continet -um (*explicat circumcisionem*). NICET. symb. 13 p. 51, 24 B. retinete ... -um, quod fecistis cum domino, id est hoc symbolum (*item de symbolo*: PETR. CHRYS. serm. 57, 16 vitae [58, 2]. 59, 1 fidei [59, 2. 60, 18]. 59, 18 spei. FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 36, 1 symbolum, quod graeco eloquio et -um solet et collatio nuncupari). AVG. conf. 8, 8, 19 quod non irem in placitum et -um tecum (*de conversione*). c. Pelag. 1, 14, 28 -o illo cotidianae orationis, ubi dicimus 'dimitte, sicut dimittimus' (*de eadem re*: serm. 56, 9, 13 sponsionem ..., -um et placitum. 58, 6, 7 -um et placitum firmumque chirographum. 58, 7, 8. 83, 4, 4. 211, 1 -um et placitum cum deo fecimus et condicionem solvendi debiti in cautione subscripsimus). *al.* Ps. AVG. serm. ed. Mai 146 cautionem ... et -um in baptismo cum Christo fecimus, ut *eqs.* *al.* *per hebraismum de loco conveniendi* (*sc. dei cum populo, v. Rev. Bénéd. 89, 1979, 170 sqq.*): HIER. psalt. sec. Hebr. 74, 4 in medio -i tui (*cf. formas hexaplares Aq.* συνταγῆς, *Symm.* συναγωγῆς. *item de loco Psalt. Rom.* atrio; *de tempore festo Vulg.* sollemnitatis *sec. gr.* ἑορτῆς). *per imaginem syngraphae* (*sec. Col. 2, 14*): LEO M. serm. 51, 7 qui peccati chirographum et praevaricationis -a disrumpit (55, 3 sanguis ... agni antiquae pr. -a delebat).

5 *fit pax vel conventio cum rebus et cum animali* (*sc. Leviathan*): ITALA Is. 28, 15 (Hier. *ad l.*) fecimus testamentum cum inferno et cum morte -um (*gr.* διαθήκην ... συνθήκας, VVLG. foedus ... -um. *sim.* VVLG. Is. 28, 18). CARM. laud. dom. 66 cuius *Christi* venerabile -um nexum lege pari summumque imumque (*i. elementa sim.*) peraequat. VVLG. Iob 5, 23 cum lapidibus regionum -um tuum (*sc. ne noceant; allegorice explicat* PHILIPP. *ad l.* p. 630^{B} -um solidae charitatis). 40, 23 numquid feriet tecum -um *Leviathan* (*sc. sicut animal domesticum*). Ier. 33, 20 -um meum (*i. dei*) cum die et -um meum cum nocte (*cf.* 33, 25 si -um meum inter diem et noctem et leges caelo et terrae non posui [*Itala Cassiod. in psalm. 32, 11* testamentum]).

6 *fit conventio cum diabolo* (*Leviathan v. sub 5*): a *per renuntiationem*: TERT. anim. 35, 3 fraudatorem, ... -i transgressorem (*antea*: eam inire concordiam *cum diabolo*, quae deputetur ex fidei conventione; pactus es ... renuntiasse ipsi et pompae ... eius *eqs.*). HIER. epist. 130, 7, 14 secundo post baptismum gradu inisti -um cum adversario tuo dicens ei: 'renuntio tibi, diabole, *eqs.*' (*postea*: foedus, quod pepigisti). in Matth. 5, 25 l. 591 in baptismate ... -um inire cum diabolo *eqs.* (*eandem parabolam aliter explicat* hom. Orig. in Luc. 35 p. 201, 26). in psalm. 9 p. 23, 5 (*antea*: quando baptizamur renuntiantes diabolo ..., foedus ... cum eo facimus *eqs.*). b *per nexum peccati* (*aliter* LEO M. *sub 4b*): PS. PROSP. carm. de prov. 944 impia non oberunt cum saevo -a tyranno, captiva conscripta manu.

II *grammatica notabiliora selecta*: A *iuncturae verbales*: 1 *per casus*: a *nom.*: ALF. dig. 23, 4, 19 hoc ... -um ita valet (SEN. Phoen. 462 PROC. dig. 23, 4, 17 SCAEV. dig. 23, 4, 31 PAPIN. dig. 18, 1, 72 pr. *al.*). OV. met. 4, 91 -a placent. PROC. dig. 46, 3, 82 cum -um conventum nullum intercessisset (VERVS Fronto p. 124, 16 v. d. H. -o ..., quod inter nos ... intercessit. SCAEV. dig. 24, 3, 50. 46, 1, 63 VLP. dig. 47, 10, 11, 1. *al.*). IAVOL. dig. 23, 4, 1, 1 ne ... -um non prosit (SCAEV. dig. 22, 2, 5, 1 PAPIN. dig. 45, 2, 9, 1 VLP. dig. 2, 14, 7, 19. *al.*; *cf.* PAVL. dig. 2, 14, 27, 2 proficiet -um ad novum contractum). POMPON. dig. 23, 4, 7 nocebit (VLP. dig. 2, 14, 10, 2. 2, 15, 9, 3 MARCIAN. dig. 20, 6, 8, 2. *cf.* VLP. dig. 2, 14, 14 et prodesse et obesse). AFRIC. dig. 8, 3, 33, 1 -o ... vel stipulatione intervenientibus (SCAEV. dig. 46, 3, 102, 3 PAPIN. dig. 19, 5, 8 VLP. dig. 23, 4, 4. *al.*). VLP. dig. 24, 3, 22, 8 -is ... durantibus. *al.* b *acc.*: CIC. off. 3, 92 -a et promissa ... servanda (SEN. benef. 3, 15, 1 SIL. 17, 78 QVINT. decl. 343 p. 354, 4 EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 2, 14, 7, 7 VLP. dig. 2, 14, 52, 2. *et saepius.* – *cf.* PAVL. dig. 2, 14, 27, 4 observanda [*v. p. 211, 68*]). PROP. 4, 4, 82 -a ligat. SEN. contr. 9, 3 (thema) -a conventa legibus facta (VAL. MAX. 7, 3 ext. 2 fecit. FORMVLA Baet. [CIL II 5406] 6. *et saepius*). *ibid.* interpositum (contr. exc. 8, 2. *al.*, *v. vol. VII 1, 2247, 83 sqq.*). SEN. benef. 3, 15, 1 nec -a ... custodirentur (IVLIAN. dig. 23, 4, 18 HIER. epist. 130, 7, 14 psalt. sec. Hebr. 25, 10 VVLG. gen. 17, 9 exod. 19, 5. *al.*). SIL. 2, 274 iurata (6, 696. *v. etiam l. 63*). 4, 504 reposcant (STAT. Theb. 11, 570. *cf.* 11, 365 poscimus). 4, 788 -a resigna per cunctos iurata deos. 6, 489 ferientis (HIER. psalt. sec. Hebr. 50, 5 VVLG. Iob 40, 23. *al.*). 13, 287 frangere (*cf.* STAT. Ach. 2, 69 rumpi. PAVL. dig. 2, 15, 15 rescisso [ACT. Archel. 34, 8]). IVV. 6, 25 -um ... paras. TAC. hist. 3, 9, 2 firmaret (4, 57, 1 VVLG. lev. 26, 9 AVG. conf. 3, 8, 15. *cf.* DARES 40 confirmato [VVLG. Dan. 9, 27 MARCELL. auct. chron. II p. 105, 538, 1]). 3, 70, 1 turbarentur. 4, 65, 3 sancientur. ann. 6, 43, 1 spatium exuendi -a. PAPIN. dig. 20, 6, 1, 1 solutum esse (VVLG. Ezech. 17, 16 solvit. *cf.* 17, 15 dissolvit). VLP. dig. 24, 3, 22, 8 -is ..., quae ... inita fuerint (*v. vol. VII 1, 1297, 17 sqq.; addas* HIER. epist. 130, 7, 14 in Ier. 31, 31–34 in Matth. 5, 25 l. 591). ITALA gen. 26, 28 (*v. sub IB2*) constituamus (VVLG. gen. 17, 19. *cf.* gen. 9, 9 statuam [9, 11. 17, 7. *al.*]). iud. 2, 20 (*v. sub IB4b*) transgressi sunt (VVLG. deut. 17, 2 Os. 6, 7. *cf.* IV reg. 18, 12 praetergressi). *et saepius.* c *abl.* (*de* APVL. met. 4, 26, 5 *v. Groningen Commentaries, 1977, 194 sq.*): SALL. epist. Mithr. 7 -o vitam dederant. OV. met. 2, 818 stemus ... -o ... isto (fast. 4, 817 [*alii iungunt* ordine pacto; *v. comm. ad l.*]. LIV. 9, 5, 5. 9, 11, 2. 6. VLP. dig. 19, 2, 9, 2 [*nisi dat., quem praebet idem* 13, 7, 11, 2; *ambigue etiam* 33, 4, 1, 1]. PAVL. dig. 18, 5, 7, 1. *al.*). LIV. 5, 27, 6 quae -o fit ..., societas (PROC. dig. 23, 4, 17 meliorem condicionem ... fieri. SCAEV. dig. 45, 1, 122, 5 transactione -o ... facta. *al.*). SIL. 1, 294 libertas ...

[*Fröhlke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o servata. TAC. ann. 3, 73, 2 ut -o in fidem acciperetur. 6, 45, 3 vincire. APVL. apol. 92, 1 repetitionem *pecuniae* . . . -o datam. flor. 18, 27 -o absolvor (*vix abl. separ.*). PAPIN. dig. 2, 14, 38 ius . . . -is mutari (VLP. dig. 50, 8, 2, 8 PAVL. sent. 1, 1, 6). 35, 2, 15 pr. -o debitum remissum est (45, 2, 8, 1 culpa. MOD. dig. 21, 2, 63 pr. denuntiandi necessitas. 39, 5, 23 pr. usuras et remittere et minuere). *al.*

2 *per praepos.*: a ex -o: CIC. Att. 6, 3, 1 ex -o et conventu (-nto *Manutius*) . . . discesserat. NEP. Milt. 2, 4 postulat. LIV. 1, 11, 9 petisse (GELL. 5, 10, 8). 26, 26, 3 praeda . . . cessit. 31, 45, 8 travecti . . . fuerant. LABEO dig. 20, 1, 35 ex -o convento licuit vendere (SCAEV. dig. 44, 3, 14, 5 VLP. dig. 10, 3, 6, 8). FEST. p. 372 ex conventione et -o adpen⟨deretur⟩ *aurum*. SEN. contr. exc. 3, 1 excaecaretur. FRONTIN. strat. 3, 3, 1 promissa ex -o referens. GAIVS inst. 4, 126 replicatio datur. GELL. 5, 10, 10 merces . . . debebitur (5, 10, 14). PAPIN. dig. 23, 5, 15 actionem non habuit. *et saepius.* b *per alias praepos.*: CIC. Verr. I 16 mansit in condicione atque -o (*item cum abl.*: LIV. 23, 27, 9 nec diu in -o [pacato *trad.*] mansit. TRYPH. dig. 49, 15, 12 pr. nihil in -is erat comprehensum. PAVL. dig. 2, 14, 27, 2 in -is factum versatur. INTERPR. cod. Theod. 2, 9, 3 quam *poenam* in -o constituit. *cum acc.*: SEN. suas. 5, 1 in -a non solvitur *ira*. VVLG. I par. 16, 17 constituit illud . . . in -um). SIL. 13, 740 contra omnia -a (FRONTIN. strat. 2, 5, 41 c. -um facis. VLP. dig. 44, 4, 2, 4 AVG. serm. 278, 9, 9 OROS. hist. 6, 18, 20. *al.*; *cf.* COD. Theod. 2, 9, 3 pr. adversum -a vel transactiones. COD. Iust. 2, 3, 29 pr. adversus -a sua). 14, 156 -a ad regia misso *legato* (SORT. Sangall. 24, 8 *v. sub IB1*. DRAC. laud. dei 3, 423 senatum compulit . . . ad inexorabile -um *Regulus*). QVINT. inst. 9, 2, 97 sub -o abolitionis dominationem deposuerat (*sim.* decl. 266 p. 88, 19. 343 p. 353, 21 cum . . . sub -o redemerit. p. 354, 5. SCAEV. dig. 45, 122, 3 PAVL. dig. 18, 1, 56 LIB. de praen. 6 AMM. 20, 4, 4. OP. imperf. in Matth. 34 p. 820 sub incerto -o conduxit *operarios*). GAIVS dig. 20, 1, 4 contrahitur hypotheca per -um conventum (PAVL. dig. 2, 14, 17, 1 actiones per -um . . . tolluntur. 2, 14, 27, 2 deteriorem condicionem . . . fieri per -um). SCAEV. dig. 24, 3, 50 secundum -um (VVLG. Ier. 31, 32. *cf.* VVLG. II par. 34, 32 iuxta -um domini).

B *pendet gen.* -i (-orum) *ex subst.*: CIC. Caecin. 51 -i et conventi formula (OV. epist. 19[20], 153). OV. epist. 19(20), 157 verba (VVLG. deut. 29, 9 Ier. 11, 2. 3. 6. 8). met. 11, 135 fide (SEN. Phoen. 280 TERT. pudic. 19 p. 265, 18 ARNOB. nat. 5, 28. *et saepius*). LIV. 22, 23, 4 merces. LVCAN. 6, 493 commercia. QVINT. decl. 336 p. 322, 17 conventione -orum (*v. sub IA3*). IVLIAN. dig. 45, 1, 56, 4 exceptione -i (GAIVS dig. 20, 6, 7, 2. *al.* SCAEV. dig. 23, 4, 29, 1 PAPIN. dig. 2, 14, 41. 8, 1, 4 pr. *al.*). TERT. anim. 35, 3 transgressorem (*cf.* AVG. serm. 278, 9, 9 violator). Scap. 1, 1 condicione (LEX Burg. Rom. 38, 1). IVVENC. 3, 579 iura. *al.*

C *indicatur res, de qua conventio fit*: 1 *pendet gen. rei paciscendo statutae* (*petitae, promissae*; foederis, fidei *sim. v. sub IA3*): LIV. 1, 11, 9 ex -o tradendi. 1, 27, 3 transitionis (TAC. hist. 2, 99, 2). 32, 36, 9 indutiarum (GELL. 1, 25, 15). QVINT. inst. 9, 2, 97 abolitionis (decl. 266 p. 88, 19). TAC. ann. 6, 45, 3 matrimonii. 12, 20, 1 salutis (AMM. 17, 10, 5 optinendae s. AVG. conf. 1, 18, 29 perpetuae s.). PAPIN. dig. 20, 5, 1 bonorum. 20, 6, 1, 1 pignoris (COD. Iust. 8, 30, 3 *a. 293*). COD. Iust. 2, 4, 31 (*a. 294*) transactionis. CONC. Ilib. a. 305 Mansi 2, 8A virginitatis. IVVENC. 3, 724 mercedis (DICT. 6, 5). VIR. ill. 21, 2 dominationis. AMM. 16, 12, 26 vicissitudinis reddendae. CLAVD. DON. Aen. 10, 900 p. 403, 20 Lausus tecum -um meae mortis induxit. VVLG. num. 25, 13 sacerdotii. PELAG. in I Cor. 6, 20 emptionis. AVG. civ. 4, 4 p. 150, 22 D. societatis. conf. 1, 18, 29 litterarum et syllabarum. 4, 2, 2 amoris. loc. hept. 6, 13 pacis (VITA Fulg. p. 95 L. pacis et concordiae). *al.* 2 *accedit enunt. cum* ut *vel* ne: LIV. 4, 55, 6 certo . . . -o, ne *eqs.* SEN. contr. exc. 8, 2 -o interposito, ut *eqs.* SIL. 14, 97 iungit nova foedera -o, . . . ut *eqs.* GELL. 1, 25, 16 -um . . . fit, ut ante eum diem ne pugnetur. 12, 13, 5 eo . . . -o, ut *eqs.* (*item*: VLP. dig. 4, 8, 11, 2 PAVL. dig. 50, 16, 240 AVG. civ. 19, 13 p. 379, 6 D. *al.*). SCAEV. dig. 24, 3, 50 -um intercessit, ut *eqs.* (*item*: 46, 1, 63). 45, 1, 122, 3 sub hoc -o, ut *eqs.* (PAVL. dig. 18, 1, 56 ne. AMM. 20, 4, 4 ne). MARCIAN. dig. 20, 5, 7 hoc -o, ut *eqs.* (AMM. 17, 8, 5). TERT. Scap. 1, 1 suscepta condicione eius -i . . ., ut *eqs.* (*cf.* COD. Iust. 2, 3, 7 [*a. 213*] ea condicione -oque, ut *eqs.*). ITALA gen. 26, 28 *v. sub IB2*. *al.* 3 *accedunt adi. genus -i indicantia*: SIL. 17, 78 -a hospita. STAT. Ach. 2, 69 genialia. APVL. met. 4, 26, 5 iugali. VLP. dig. 24, 3, 22, 8 dotalibus (*v. vol. V 1, 2055, 57 sq.*). IVVENC. 1, 143 sponsalia. AVG. bon. coniug. 4, 4 p. 193, 6 adulterina.

p. p. p. abl. neutr. sing. *păctō *in locutionibus adverbialibus.* *de notione*: SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 475 nota -um pro genere ac modo. GLOSS. -o: τρόπῳ. nullo -o: οὐδεμιᾷ συνθήκῃ. nulla ratione. quo -o: ποίῳ συμφώνῳ. ποίῳ τρόπῳ. ποίᾳ συνθήκῃ. qua ratione. *legitur inde a* NAEV., *saepius in comoedia, apud* LVCR., HOR. sat. epist., *singulis vel paucis locis apud* PACVV., LVCIL., ACC., VERG. georg., *in* CIRI, *apud* TIB., PROP., PHAEDR., PERS., STAT. *paucosque posteriores; in prosa oratione apud* CATONEM, QVADRIG. hist., *saepius apud* RHET. Her., CIC., *singulis vel paucis locis apud* VARRONEM, CAES., BELL. Alex., LIV., SEN. contr., VAL. MAX., COLVM., PLIN. nat., QVINT., PLIN. epist. *rariusque apud posteriores, inter quos frequentia notabiles* APVL., AVG.; *longe frequentissima est locutio* 'quo -o'; *ad ceteras locutiones v. suis locis.*

i. q. modo, ratione sim. (*quam notionem ortam putamus in interrogatione* 'quo -o' *aut in forma negativa* 'nullo -o', *ubi notio condicionis facile in notionem modi transire potuit; cf. etiam* 'eo -o, ut' *p. 213, 65, praeterea p. 212, 79 et infra l. 20 et lusum notionum p. 210, 59. 215, 34; quasi pro praedicativo, sc. pro* qualis, talis, *iuxta* esse PLAVT. *l. 28. p. 215, 50*): **I** quo -o (qui -o PACVV. trag. 286, *cf. infra l. 81*; quonam PLAVT. Pseud. 236 CIC. Mil. 32 LIV. 9, 16, 4. *al.*; *inseruntur inter* quo *et* -o *breviora quaedam saepius, e. g.* PLAVT. Curc. 650 me. Mil. 1098 id. Pseud. 755 quicque; *rarius longiora, e. g.* PLAVT. Cist. 89 Pseud. 567 LVCIL. 5; *in contextu manco* LVCIL. 5 ACC. trag. 635 POMPON. Atell. 183): **A** *in interrogatione*:

1 *obliqua*: a *usu sollemni* (*exempla selecta*): NAEV. carm. frg. 23 percontat, Aenea quo -o Troiam . . . liquisset (HOR. epist. 1, 8, 13 ut valeat, quo -o rem gerat . . ., ut placeat *eqs.*). trag. 34 dic, quo -o cum potiti, pugna⟨n⟩ an dolis (*nisi ad 2.* PLAVT. Capt. 395 dicito . . ., quo -o . . . convenerit. Cist. 549 Curc. 650. *al.* TER. Phorm. 580. 593 RHET. Her. 4, 56, 69). PLAVT. Amph. 137 memorat, . . . ut fugaverit, quo -o sit . . . donatus (HOR. sat. 1, 8, 40). Aul. 74 neque iam, quo -o celem . . ., queo comminisci. 259 scio, quo vos soleatis -o perplexarier (Bacch. 1178 Pseud. 110. 567 Rud. 964. Truc. 778 commemini . . . scio. CAECIL. com. 206. HOR. epist. 1, 17, 2 quo tandem -o. TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 507, 18). Persa 326 omnes sycophantias instruxi et comparavi, quo -o . . . auferam hoc argentum. Poen. 1404 quantum audivi ingenium et mores eius quo -o sient (Rud. 356 non audivisti . . ., quo -o . . . auferre voluit?). Rud. 1026 repperi (LVCR. 6, 533). TER. Hec. 216 nescire . . ., quo quisque -o . . . exigat (445 quo -o hoc celem. CIC. Verr. II 4, 88 Att. 14, 13, 2. SYMM. 1, 25. AVG. util. cred. 11, 25 p. 33, 10, quo -o possim). 582 narravit (*cf.* Ad. 365 rem . . ., quo -o haberet, enarramus). Haut. 548 quo -o id fieri soleat, calleo. Eun. 585 inerat pictura haec, Iovem quo -o . . . misisse aiunt . . . imbrem aureum. 613 quo -o . . . possim . . ., consilium volo capere (PACVV. trag. 286 qui -o . . . offeras. CIC. Att. 7, 12, 3. APVL. met. 7, 14, 4 [facto *trad.*]). 939 videre . . ., quo -o *eqs.* (AFRAN. com. 168 CIC. inv. 2, 178. de orat. 2, 235 quo -o . . ., quo modo . . ., ut *eqs.* orat. 212 LVCR. 1, 307sq. VAL. MAX. 7, 6, 1). LVCIL. 181 quo me habeam -o, . . . docebo (TIB. 1, 6, 9). CATO agr. 1, 2 quo -o niteant, id animum advertito (*cf.* VAL. MAX. 7, 2, 5 animadvertit, quo -o . . ., quemadmodum . . ., qua ratione *eqs.*). 151, 1 quo modo . . . et quo -o . . . oporteat, . . . monstravit (PHAEDR. 5, 9, 3). RHET. Her. 3, 16, 30 ostendemus (PRVD. perist. 5, 149). CIC. Quinct. 55 quaerant, . . . quem ad modum natus et quo -o educatus sim (Verr. II 1, 12 non solum quem ad modum . . ., verum etiam quo -o *eqs.* Cael. 58 quemadmodum paratum, quo -o, cui . . . traditum. LIV. 9, 16, 4 quonam. AVG. civ. 9, 1 p. 369, 2 D.). LVCR. 3, 258 rationem reddere (4, 573. *cf.* 4, 522 quo -o . . . sentiat, haud quaquam ratio scruposa relicta est. 5, 615 ratio . . . patescit). *al.* VARRO rust. 1, 2, 28 *in libro Catonis* scripta sunt permulta . . ., ut haec, quem ad modum placentam facere oporteat, quo -o libum, qua ratione pernas sallere. *et saepius.* *in sententia interrupta* (*cf. infra l. 77*): TER. Hec. 875 suspicor, ego hunc ab Orco mortuom quo -o — (*alii aliter distinguunt, ut stet* 'quo -o?' *per se*). Phorm. 793. b nescio quo -o *quasi pro adv.* (*aliter v. l. 30*; quonam BOETH.; *seiunguntur* quo *et* -o STAT., GELL., BOETH.; *per unam vocem* nescioquo *scribit pars edd.*): PLAVT. Pseud. 408 (*interpol.?*) verum is n. quo -o praesensit (*item subi. anteposito*: CIC. Mur. 57 qui. de orat. 3, 224 id. Att. 14, 17, 6 ille enim. fam. 5, 15, 2 alii. *cf. obi. antepos.*: Tusc. 2, 53 sed . . . dolorem n. quo -o mitiorem facit). CIC. Verr. II 4, 56 occisus est, n. quo -o. Catil. 1, 31 sed n. quo -o . . . erupit (Flacc. 15 Brut. 157 Tusc. 3, 80 Lael. 100. Att. 1, 20, 6 sed, mihi crede, . . ., n. quo -o retardantur. 12, 37, 2 ad Q. fr. 1, 1, 18. *cf.* Phil. 8, 28 et tamen). Mur. 43 (*nihil anteponitur ut*: FRONTO p. 175, 11 v. d. H. [*suppletur ex indice* p. 163, 39]. GELL. 12, 13, 14 n. quo autem -o). Tusc. 5, 63 in hoc . . . genere n. quo -o . . . pulchrum est. PROP. 2, 25, 32 LIV. 43, 13, 2. STAT. Theb. 8, 629 dum mea n. quo spondentur foedera -o. PLIN. epist. 4, 12, 7 etenim, n. quo -o *eqs.* (*eodem cursu sententiae*: 5, 17, 3). BOETH. in top. Cic. 1 p. 270, 14 apud quam (*i. amicitiam*) n. quonam inter suos -o etiam garrire non dedecet (*nisi de foedere, conventione intellegendum*).

2 *recta* (*cf. supra l. 19. 55*): PLAVT. Amph. 592 quo id, malum, -o potest . . . fieri . . .? Aul. 733 animo bono es. :: quo, obsecro, -o esse possum? Cist. 89 obsecro, quo is homo insinuavit -o se ad te? Merc. 183 qui potuit videre? :: oculis. :: quo -o? :: hiantibus (*item in enunt. non integro*: Rud. 1027. TER. Andr. 804 quo -o hic? RHET. Her. 4, 16, 23. HOR. sat. 2, 7, 22 quo -o, pessime? [PERS. 2, 46 quo, pessime, -o?]. TERT. apol. 42, 1. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 3 p. 239/40 qualiter hoc et quo -o? [*gr.* πῶς καὶ τίνι τρόπῳ;]). Mil. 965 quo (qui *vel* quid *BCD*) -o potis . . .? *al.* TER. Hec. 628 quo -o hoc aperiam? Phorm. 818 quo -o potuit? 952 quo -o aut unde hic haec rescivit? *al.* CIC. Catil. 2, 23 quo autem -o . . . perferent? Mil. 32 quonam igitur -o probari potest . . .? Sest. 75 illi . . . quo se -o gerunt?

[Fröhlke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al. LVCR. 2, 549 unde, ubi, qua vi et quo -o congressa coibunt *corpora genitalia*? VARRO rust. 2, 1, 25 quo -o enim erunt ...? VAL. MAX. 6, 5, 6 quo -o igitur inter amicos viguisse tunc iustitiam credimus? PHAEDR. 4 prol. 5. TERT. anim. 56, 6 quo ergo -o potest ... transigere? PANEG. 10, 12, 2 quo denique -o effugere ... potest? ARNOB. nat. 4, 5 p. 208, 10 M. quanam ratione, quo -o sinistrarum partium dii erunt? SYMM. epist. 1, 101, 1 quo -o istud possum negare? *al.* *in interrogatione exclamativa*: PLAVT. Mil. 26 (*parasitus ad militem*) quo -o ei *elephanto* pugno praefregisti bracchium!

B *in enunt. relat.* (*fere per adiunctionem q. d. relativam; hic illic transit in vim causalem; collocatione liberiore l. 16*): PLAVT. Capt. 413 quo -o emisisti *eqs.* RHET. Her. 4, 29, 39 quo -o vobis videbitur, utamini *me.* LVCR. 1, 84 Aulide quo -o ... aram ... turparunt *eqs.* 1, 912 quo -o verba ... ipsa inter se paulo mutatis sunt elementis (*sc.* ignis *et* lignum). 2, 801 lumine quin ipso mutatur *color* ...; pluma columbarum quo -o in sole videtur *eqs.* 6, 727 quo fit uti pacto liber minus exitus amnis ... fiat *eqs.* 6, 1054 cogitur offensare *magnes* ... fluctu ferrea texta suo; quo -o respuit ab se *eqs.* COLVM. 2, 10, 14 quo -o (*sc. ventilatione*) palea *levior* ... citra decidet *eqs.* TERT. adv. Hermog. 13, 3 utraque species (*i. boni malique*) ... ad materiam pertinebit; quo -o neque gratiam bonorum deo debebimus *eqs.* DARES 19 (*Hector Aiacem consanguineum cognovit*) quo -o Hector ... iussit *eqs.* BOETH. cons. 4, 4, 39 W. (*referas ad rationem antea descriptam*). *in correlatione*: PLAVT. Asin. 507 istoc more moratam ... placere, ... quo -o praecipis. RHET. Her. 3, 14, 24 quo ... -o gestum sit, ita narrare. CIC. inv. 2, 61 ita ..., quo -o oporteat.

C quo *est pron. indefinitum*: RHET. Her. 3, 3, 6 si quo -o poterimus (*item* si: CIC. Att. 1, 12, 2. BELL. Alex. 24, 1 [facto *trad.*]). CIC. inv. 1, 45 ne quo -o ... refelli possit *argumentum* (*item* ne: ZENO 2, 43, 1 [1, 38, 1 L.]).

II *cum variis pron.* (*adi.*): **A** *demonstrativis*: **1** hoc -o *v. vol. VI 3, 2745, 43sqq.* *introducit orationem rectam*: PLAVT. Most. 492 (*ante orat. inseruntur quaedam*). Rud. 957 fero ... ei condicionem hoc -o: '...' (*vix notionem pactionis intellegas, quacum tamen ludi putamus*). RHET. Her. 1, 16, 26 (*affertur exemplum artis rhet. ut saepius apud eundem et* CIC. inv., *e. g.* 1, 17. 45. 47. *post finitum exemplum*: RHET. Her. 4, 31, 42 CIC. inv. 1, 59). *nota pleonasmum*: ARNOB. nat. 3, 32 ita hoc -o. *hic illic inseruntur quaedam, e. g.* PLAVT. Bacch. 447 hocine hic -o *eqs.* LVCR. 6, 121 hoc etiam -o (6, 173). VERG. georg. 2, 248 hoc denique -o. CIRIS 508 hoc demum miserae succurrere -o. **2** *alia*: PLAVT. Bacch. 1169 istoc -o (Cist. 667 Pseud. 83 istocine [TER. Ad. 732]. TER. Haut. 713. *cf.* PLAVT. Pseud. 798 isto -o, ut praedicas [CIC. Catil. 1, 17. HOR. epist. 1, 16, 56 mihi -o lenius i. AVG. c. acad. 3, 20, 44 i. se -o ... vinci. civ. 4, 5 p. 151, 22 D. *aliter p. 211, 56*]). Merc. 623 eo si -o posset *eqs.* (Poen. 457 Trin. 379. TER. Andr. 49 [DON.: -o 'modo', quoniam antecedit pactum, sequitur modus]. Hec. 474 Ad. 844 QVINT. decl. 262 p. 73, 19 SVET. Cal. 60 FRONTO p. 34, 6 v. d. H. APVL. apol. 29, 6. 32, 2 eo quidem -o. IVST. 38, 10, 7. *aliter p. 213, 65*). Rud. 1253 nullus erat illo -o, ut illi iusserant. LVCR. 4, 17 tali -o (atacto *trad.*).

B *indefinitis* (*addidimus* alio -o, *v. sub 2*): **1** ullo -o (*antecedit aut* si *aut particula negativa, cf. D; seiungitur* ENN., LVCR., DECL. in Catil.): u. -o potest (*sim.*): PLAVT. Capt. 131 si u. -o ... conciliari potest (*item* si: CIC. Att. 5, 18, 3 te rogo, si u. -o fieri poterit, ... ut Romae sis. DECL. in Catil. 86 si ... u. te -o posse arbitrarer). Trin. 377 neque commodius u. -o ei poteris auxiliarier (*item* neque: ENN. scaen. 163 neque sanguis u. potis est -o ... consistere. *cf.* nec: CIC. Lael. 20 fam. 5, 17, 3. PHAEDR. 2, 6, 6 posset). CIC. Pis. 65 ne quo modo fieri quidem ... possint, possum u. -o suspicari. LACT. inst. 1, 19, 7 non potuisse u. -o. *al.* *alia verba*: LVCR. 1, 789 facere haud u. debent ... -o (*item*: 2, 750). APVL. met. 5, 8, 4 nec ... praeceptum u. -o temerat. AVG. c. acad. 3, 16, 36 nec mihi u. -o ... adrogaverim. vera relig. 17, 34 cum ... neque u. -o ipsa *ars* mutetur. util. cred. 15, 33 p. 41, 20 nec u. -o sapiens quisquam est, si non *eqs.* **2** *alia* (quo *v. sub IC*): PLAVT. Amph. 979 quovis. Bacch. 556 si non fecero ei male aliquo -o (Rud. 1194 TER. Andr. 884 Haut. 735). Capt. 332 alio -o abire non potes (Mil. 1284 Pseud. 1239 Rud. 1402 TER. Andr. 792 Hec. 479 Eun. 716. Phorm. 301 *v. sub D2.* CIC. inv. 1, 30 LVCR. 3, 110. 5, 1070 STAT. Theb. 6, 197. *al.*). TER. Eun. 1083 quoquo -o (Ad. 342 CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 70, 27 THEOD. PRISC. phys. 6 COD. Theod. 8, 1, 15. 9, 42, 14. *al.*). CIC. nat. deor. 2, 76 quodam. (SYMM. epist. 1, 31, 3). CLAVD. DON. Aen. 2, 100 p. 161, 14 quolibet (COD. Theod. 11, 24, 6, 5 NOVELL. Theod. 9, 4. 25, 2). INSCR. Année Epigr. 1903 n. 108, 15 (*Praeneste, saec. IV*) quocumque (*sensu indefinito*).

C *identitatis*: eodem -o: *v. vol. VII 1, 187, 75sqq. 190, 35. 199, 19.* pari -o: APVL. Plat. 2, 10 (*antea*: hoc -o).

D nullo -o (*cf.* ullo -o *sub B1; inseritur aliquid* TER. Andr. 247 Phorm. 301 LVCR. 1, 1035. 2, 773. 1052): **1** n. -o potest (*sim.*): PLAVT. Bacch. 179 qui abire hinc n. -o possim. 479 nullon -o (*cf.* TER. Andr. 247 nullon ego Chremetis -o *eqs.*). Mil. 1095 Most. 1054 Pseud. 94 CIC. leg. agr. 2, 10. 19. 40 Catil. 4, 6 Mur. 28 Balb. 34 Phil. 7, 23. 13, 8 orat. 128 rep. 2, 69 Tusc. 3, 73. 5, 80 off. 2, 51 Att. 2, 12, 1 epist. frg. II 5W. LVCR. 2, 773 n. possent albescere -o. SCAEV. dig. 42, 8, 24 APVL. met. 6, 17, 4. 7, 3, 4. ZENO 2, 6, 3 (2, 5, 6 L.). AVG. anim. 1, 19, 32 serm. 361, 18, 17. *al.* **2** *alia verba*: TER. Phorm. 301 si n. alio -o, faenore *sumeret argentum.* CIC. Mil. 10 si ... n. -o liceret (*cf.* TERT. paenit. 6, 6 n. -o [*in responsione; sc. licebit*]). Att. 12, 38, 4 probo (ad Brut. 8, 2 W.). LVCR. 1, 1035 quod n. facerent -o, nisi *eqs.* (*cf.* AVG. util. cred. 15, 33 p. 42, 11 quod n. -o fiet). 2, 1052 n. iam -o ... putandum est (*item gerund.*: LIV. 45, 5, 9 iudicium subeundi n. -o. VLP. dig. 38, 5, 1, 15 erit audiendus. AVG. civ. 15, 20 p. 102, 32 D. praetereundum). APVL. apol. 33, 7 reperiens. TERT. pudic. 19 p. 263, 23 n. -o (*in responsione; sc. emundabimur; cf. l. 4*). AVG. c. acad. 1, 4, 11 in quem *errorem* n. -o incidit, qui *eqs. al.* PASS. Paul. 9 quatinus n. -o ... velitis *eqs.*

figura etymologica pangere pactum *p. 206, 72 (cf. p. 210, 60); iungitur cum* pax *p. 206, 66. 211, 35. 213, 60 (cf. p. 209, 71).*

deriv.: pacticius, pactilis, ?pactimonium, pactio, pacto, pactor, pactorium, pactuor, 2. pactus (-ūs), pagmentum, panctilis, panctio, ?pangatorium, pangito. *cf.* pagina, pagus *et gr.* πακτάριος, πακτεύω.

compos.: ap-, com-, de-, im-, op-, re-, suppango (*vel* -pingo); *dub.* transpingo (traspectus); *praeterea* antepagmentum, ossipagina. *cf.* propages, propago, repages, repagulum. *Fröhlke.*

pangōnus, (-ī) *m.*, πάγγωνος (*vox gr. alibi non inventa*). *nomen gemmae*: PLIN. nat. 37, 178 -us non longior digito, ne crystallus videatur, numero plurium angulorum facit (*cf.* 1, 37, 66).

?pangra *vox parum certa.* *nomen medicamenti* (?): PLIN. VAL. 2, 45 *post balneum aegrotum* -a perfricabis, quod conficies sic: *eqs.* (*exspectes abl. neutr. sing.; fortasse corruptum ex* panchresto *vel sim.*).

pangrus *v.* panchrus. *Gatti.*

?pānicellus, -ī *m.* *a* panis *deminutive.* *si recte coni., i. q. parvus panis* (*cum respectu formae*): PLIN. VAL. 1, 6 supermittis -os debuccellatos (*legasne* de buccellato?), quos conficis ita: *eqs.* (pinic- *ed.; secuti sumus Forcellinium, qui* pan- *legit hic et postea*: facies ut dixi -os latos et subtiles, *ubi ed.* pun-; penicillos *quidam in schedis nostris, unde et vol. V 1, 115, 70, nescio qua ratione*).

panicenum *v.* pannuceus.

pānīceus *v. sub* panicius *et sub* 1. panicum.

panicinum *v.* pannuceus. **pānīcium** *v.* 1. panicum.

pānīcius, -a, -um. *a* panis. *i. q. ex pane factus*: SERV. Aen. 1, 736 tangit ritum Romanorum, qui -as sacratasque mensas habebant, in quas libabant *eqs.* (3, 257 [-eas, -ies *var. ll.*]. 7, 111 id est epularum sustentaculum [-tias *var. l.; cf. Verg. Aen. 7, 109sq.* adorea liba ... subiciunt epulis]. *ad rem v. vol. VIII 738, 69sqq.*). *haud scio an hac voce ludat iam* PLAVT. Capt. 162 *parasito* opus est Pistorensibus ...: opus Paniceis est, opus Placentinis quoque.

pānicoctārius, -a, -um. *a* panis *et* coquere; *cf.* coctarius. *i. q. panem coquens*: PETR. CHRYS. serm. 99, 2 *Christus* in hospitio pauperis, in manu -ae (panecoct-, panem coct- *sim. var. ll.*) mulieris regni sui invenit ... exemplum (*ad Luc. 13, 21*).

pānicoqua, -ae *f.* *a* panis *et* coquere. *i. quae panem coquit, efficit*: ITALA I reg. 8, 13 (codd. 91. 94. 95) *rex* filias ... vestras faciet ... focarias et -as (-quoquas *cod. 91. gr.* πεσσούσας, *Vulg.* panificas).

1. *pānicula (pānucula, pānucla *sim.*), -ae *f.* *a* 1. panus *deminutive, sed genus praeter morem mutatum est.* *derivatur a* 1. panus PAVL. FEST. p. 220 (*et al., v. p. 242, 37*), *a* Pan SCHOL. Verg. *infra sub 2, a* pannus ISID. *infra sub 2.* *traduntur codd. formae hae*: panicula: FEST. p. 310 SCRIB. LARG. 82. PLIN. nat. (*omnibus locis, v. infra sub 4*). GARG. MART. med. 8. 49. *et al.; cf.* pannicula POTAM. subst. 9 Migne suppl. 1, 205. Ps. APVL. herb. tit. morb. l. 79 (*cod. Voss. saec. VII; sed* pani- *trad. in ipso opere e. g.* 13 l. 2). ALEX. TRALL. 1, 126; panicola GLOSS. III 93, 4. 369, 33. panucula: PAVL. FEST. p. 220 (-ic- *var. l.*). PLIN. phys. Bamb. exc. 93 (*inde* PLIN. VAL. 2, 27 panniculos). PRISC. gramm. II 115, 15 (*correctum in codd. e* panni-, pannu-, paenun-). DVB. NOM. gramm. V 586, 19 GLOSS.; *cf.* panuculum GLOSS.[L] Corp. P 113 (*neutr. perperam restitutum e forma obliqua?*); pannucula NOT. Tir. 99, 20 (*corr. K ex* -uncula, *quod fere exhibent cett.*). panucla: NON. p. 149, 17 MARCELL. med. 15, 11 ORIBAS. syn. 3 add. 73 La p. 925 GLOSS.; *cf.* penucla GLOSS. III 296, 60; panocla ORIBAS. syn. 3 add. 2 Aa p. 894 (*restituasne eandem formam* SCHOL. Ter. p. 177, 16, *ubi* panodas, fanodas *codd.*, panuclas *ed.?*). panulia: ISID. orig. 19, 29, 7. *vix agnoscas formas masc.* -us *l. 63. p. 217, 76 et neutr.* -um *l. 65 (cf. tamen l. 76 et p. 242, 12).* *de notione v. infra.* *legitur inde a* FESTO, SCRIB. LARGO, PLIN. nat., GARG. MART. (*sc. apud med. et gramm. excepto* POTAM.); *abiit in sermonem gr.* πανίκουλα, πανοῦκλα (πανούκλα *exhibet Lampe, Patristic Gr. Lex.*), πανούκλιον *v. p. 217, 22. 23. 242, 12.* [*a forma* panucula: *it.* pan(n)occhia; *sard. centr.* pannukra, *mer.* pannuga; *raet. or.* panola; *prov. vet.* panolha, *var. francog. mer., francoprov., prov., vasc.; cat.* panolla; *hisp.* panoja. *i. q. tumor sim.: val. maced.* pănuele *'pestilentia'; var. langob., venet.; var. prov., vasc.; cf. M.-L. 6209. Battisti-Alessio IV 2749. Wagner II 214. Wartburg VII 570 sq. Corominas III 639 sq. St.*]

i. q. panus parvus (*evanescente saepe vi deminutiva, maxime sub 3*): **1** *de qualibet parte crassiore, turgida sim.* (*dubium,*

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

utrum recte hanc notionem generalem postulemus, an potius per similitudinem dictum sit secundum unam aliquam ex notionibus infra illustratis): FEST. p. 310 strues genera liborum sunt, digitorum coniunctorum non dissimilia, qui superiecta -a in transversum continentur (*pars massae crassior significari videtur; vix recte quidam de voce a* panis *derivanda cogitant*).

2 *de globo subteminis convoluti et inde de ipso subtemine*: PAVL. FEST. p. 220 *et alios gramm. v. p. 242, 37sqq.* POTAM. subst. 9 Migne suppl. 1, 205 (*contextu vix sano*) -as decurrentes accipiunt (*sc. stamina?*). SCHOL. Verg. Bern. georg. 3, 391 quod lanificii inventor sit *Pan*, unde et -ae dicuntur (*sim., sed contextu lacunis depravato* SCHOL. Verg. Veron. georg. 3, 391). SCHOL. Ter. p. 117, 16 ('subtemen nebat') tramam, -as. DVB. NOM. gramm. V 586, 19 sunt et panuculae in lanificio. ISID. orig. 19, 29, 7 panuliae quod eis (ex eis *var. l.*) panni texantur; ipsae enim discurrunt per telam. GLOSS. -a: *πηνίον*. trama. GLOSS.[L] Corp. P 113 -um (*pro* -a): wefl (*anglosax.*).

3 *de genere abscessus, tumoris (vox substituta est aetate posteriore pro* panus, *q. v.; haud aliter ac ibi distinguuntur etiam hic varia genera tumorum, e. g.* struma SCRIB. LARG. 82, parotis GARG. MART. med. 49 *al.*): *explicationes sim.* (PLIN. med. 3, 5 tit. *et* MARCELL. med. 32, 1 *v. p. 242, 47. 56*): ALEX. TRALL. 1, 126 -as i(d est) glandulas circa inguina induratas vel ascellas (*gr. II 113 P. ἀρχομένας πανικούλας*). GLOSS. -a: *ἀπόστημα*. tumor, duritia in corpore. ⌊*πανούκλι(ο)ν. πανοῦκλα*⌋ (*huc traxi coll.* ALEX. TRALL. *supra; an coll. p. 242, 12 ad 2?*). *ἀπόστημα μηροῦ. φύτειρον* (*in capitibus* de medicina *et* de membris humanis). *exempla varia*: SCRIB. LARG. 82 malagma ad strumas ... et ad -as et ad tubera et cetera, quae subito adnascuntur. GARG. MART. med. 8 *lapathus* -as rumpit (49 *fici* panno inlitae et inpositae -as, parotidas, furunculos rumpunt [*Plin. nat. 23, 122* panos]). MARCELL. med. 7, 20 si fauces ... parotides occupaverint aut inguina -ae temptaverint (32, 8 adversum inguinum -as. Ps. APVL. herb. 13 l. 2 ad -am quae in inguine nascitur. *sim. al.; cf.* ALEX. TRALL. *supra*). 32, 6 -a ne ad sectionem veniat *eqs.* 32, 14 *medicamentum* cohibet -arum tumorem. Ps. APVL. herb. 13 l. 6 inponis *medicamentum* super -am et panno ligabis. ANTIDOT. Brux. 161 ad -am: meum et cedriam cum axungia imponis. *al.*

4 *de floribus vel fructibus*: **a** *harundinum, calamorum*: PLIN. nat. 16, 158 geniculata ... gracilitas *harundinis* ... leni fastigio tenuatur in cacumina, crassiore -ae coma. 19, 15 genus *lini* ... fit e palustri velut harundine, dumtaxat -a eius. 32, 141 *calami Cyprii* -ae flos aures si intravit, exsurdat. 35, 179 *bitumen* harundinum -is colligunt, citissime sic adhaerescens (*inde Sol. 5, 22* h. comis). MARCELL. med. 34, 101 illam lanuginem, quae viridi papyro in summitate est quasi -ae eminentis. *-arum formae comparantur prima cornua cervi*: PLIN. nat. 8, 117 *cornua cervi* teneris increscunt ferulis harundineas in -as molli plumata lanugine. **b** *variarum plantarum* (*cautius additur* modo *l. 48*): PLIN. nat. 16, 49 e ramis *abietis sim.* ... -arum (pini- *pars codd.*) modo nucamenta squamatim compacta dependent; ... piceae ... totis -is, minoribus gracilioribusque, *habent nucleos* minimos ac nigros, propter quod Graeci pthiropoeon eam appellant. 18, 53 panicum a -is dictum (*in eadem herba* 18, 54, *v.* 1. panus *sub 2b*). 21, 18 *rosa graecula* convolutis foliorum -is nec dehiscens nisi manu coacta semperque nascenti similis. PLIN. phys. Bamb. exc. 93 ad fluxum ventris stringendum: -as nucis siccas exures *eqs.* (*inde* PLIN. VAL. 2, 27 panniculos; *cf. Plin. med. 2, 6, 5* flores vel cincinnos de avellana *nuce*).
deriv.: panicularium, ?paniculosus, ?panucella.

[2. pānicula *v. l. 5sq.*]

pāniculārium, -ī *n.* *a* 1. panicula. *i. q. locus (sc. scrinium sim.), ubi paniculae servantur*: GLOSS. II 407, 30 *πηνιστήριον*: panucul⟨ari⟩um (III 322, 1 *π.*: panucharium [*in capite* de superlectile; *iuxta sunt voces variae ad artem textrinam spectantes*]).

?pāniculōsus, -a, -um. *a* 1. panicula. *i. q. panicularum plenus, ulcerosus sim.*: ORIBAS. syn. 3 add. 8 Aa p. 895 emplastrum angelicon faciens ... ad sinus vulnerum et ad -a et multos sinus implicita[s] vulnera (pannoclosa *trad., quod ita explicant viri docti coll. p. 216, 69; sed fortasse cogitare possis de voce* panniculosus *a* panniculus *derivanda notionis q. e. ῥακώδης, si conferas* pannositas *et* pannosus *sub 2a*).

1. pāniculus, -ī *m.* *a* panis *deminutive*. *i. q. panis parvus, sc. cum respectu formae de pastillo* (*cf.* panis *sub IIA et* panicellus, panusculus): Ps. DIOSC. herb. fem. 46(45) l. 8 *papavera* debent ... teri et -i (pan(n)iculis *trad.*) ex his facti ... siccari et reponi (*cf. Diosc. 4, 60 p. 32, 16* terent capitella ... et trociscos faciunt, *gr. 4, 64, 2 τροχίσκους*).

[2. pāniculus, *vox a* 1. panus *derivanda notionis q. e.* panicula, *vix recte restituitur ab edd. plerisque* PLAVT. Mil. 18 *pro* peniculus, *v. Hall, Class. Quart. 17, 1923, 100sqq.*]

3. paniculus *v.* panniculus.

1. pānīcum, -ī *et* **pānīcium, -ī** *n.* (*?m. p. 218, 11*). [*orig. inc. Sch.*] *de origine*: PLIN. nat. 18, 53 -um a paniculis dictum. ISID. orig. 17, 3, 13 -ium dictum, quod multis in regionibus ex eo panis vice homines sustententur, quasi panivicium (panific(i)um, panecibium *var. ll.*). *de scriptura et formis: praevalet* -um *sim.*; -ium *sim. solum traditur*: EDICT. imp. Diocl. 1, 6L. -ii. DIOSC. 2, 80 p. 211, 13 (*bis, sc.* -io *et* -iu). CASSIOD. var. 9, 5, 1 -ii (*sed* -i: 12, 26, 1. 12, 27, 2 *et* 3). NOT. Tir. 68, 33. *inter* -um *et* -ium *variant codd.*: PAVL. FEST. p. 10 CELS. 2, 21. 2, 30, 1. 2, 33, 5 (-ium *sim. fere FV*, -um *sim. J*). COLVM. 2, 7, 1 (-ium *SA ut* 8, 4, 1). 2, 9, 17 (-ium *A*). 2, 9, 19 (-ium *recc. aliquot; ceteris septem locis* -um, -i, -o *tantum traditur*). PLIN. med. 2, 6, 1 DIOM. gramm. I 328, 21 PAVL. NOL. epist. 23, 6. 7 ANTHIM. 71 ISID. orig. 17, 3, 13. -eum *trad.*: CHAR. gramm. p. 38, 20B. EXC. Bob. gramm. I 550, 29. GLOSS. *saepius praebent* -ium (*nec non* -eum, -ctum; *v. etiam sub* paritio), *rarius* -um. *nom. sing.* -us: ORIBAS. syn. 4, 13, 6 Aa p. 12 (La -o). 4, 15, 8 Aa p. 17. 4, 32, 1 Aa p. 35. *plur. deest* (*inter semper singularia affertur* CHAR. gramm. p. 38, 20 B. DIOM. gramm I 328, 21 EXC. Bob. gramm. I 550, 29 GLOSS. II 295, 42). NOT. Tir. 68, 33. *litt.gr.*: Ps. DIOSC. Vind. 2, 98 p. 174, 20 *πάνικουμ*. *de mensura syllabae mediae textus latini nihil indicant, sed i longam testantur linguae romanicae. legitur inde a* CATONE, CAES., VARRONE, *sc. in oratione prosa.* [*val.* parînc; *it.* paníco; *raet. or. vet.* pani; *francog.* panic; *var. francoprov., prov., vasc. a forma* panicium: *var. it. sept.; raet. or.* paniz, *centr.* panits; *francog.* paniz; *prov. vet.* panitz *et var. prov., vasc.; cat.* panís; *hisp.* panizo; *port.* painço. *cf. M.-L. 6196, 6194. Wartburg VII 543, 542. Corominas III 639. Machado³ IV 280. St.*]

nomen herbae, frugis, 'Setaria Italica' P. B. saepius vix discernendum, utrum tota herba an solum granum respiciatur; praevalet illud nimirum sub 1, hoc sub 3. coniungitur passim cum milium. *nisi alia notavimus, gr. respondet μελίνη vel ἔλυμος (v. etiam* FEST. p. 157 CHAR. gramm. p. 38, 20 B. EXC. Bob. gramm. I 550, 29 PS. DIOSC. Vind. 2, 98 p. 174, 20 GLOSS.). *ad rem v. Orth, RE VIII 1950sqq.*

1 *de natura* (*numeratur inter legumina* COLVM. 2, 7, 1. 8, 15, 6, *inter frumenta* COLVM. 2, 9, 17 PLIN. nat. 1, 18, 25 [*aliter* PAVL. FEST. *infra*]): PAVL. FEST. p. 10 apluda est genus minutissimae paleae frumenti sive -i (*sim.* PLIN. nat. 18, 99). COLVM. 2, 13, 3 et milio et -o *ager infestatur*. PLIN. nat. 18, 52 verno tempore fastigantur in stipulam, quae sunt hiberni generis, at milium et -um in culmum geniculatum et concavum. 18, 53 milium et -um tantum pro indiviso et parvis avibus expositum est; indefensa quippe membranis continentur; -um ... cacumine languide nutante, paulatim extenuato culmo *eqs.* 18, 54 sunt et -o genera mammosa, e pano parvis racemata paniculis, et cacumine gemino; quin et colore distinguntur candido, nigro *eqs.* 18, 60 milium et -um ... XL diebus maturantur a flore. 18, 101 milium et -um aquis minime *gaudent*. *in comparatione*: PLIN. nat. 18, 153 nascitur et herba alba, -o similis.

2 *de cultura*: CATO agr. 6, 1 (*inde* VARRO rust. 1, 23, 7 PLIN. nat. 18, 163) ager si nebulosus est, rapa, raphanos, milium, -um ... seri oportet (132, 2. PLIN. nat. 18, 192 in stercorato. PALLAD. 4, 3 tit. 5, 2, 4. 6, 1, 1. *cf.* COLVM. 11, 2, 33 -i haec prima satio est [PLIN. nat. 18, 250]. PLIN. nat. 18, 111 *terra Campaniae* seritur toto anno, -o semel, bis farre. 18, 314 *seri rapa* praecocia cum -o). COLVM. 2, 10, 18 *sesami* tantum ... seminis quantum milium -umque ... in iugerum spargitur (*cf.* 11, 2, 75 [*inde* PLIN. nat. 18, 198]). 2, 12, 4 sextarii quattuor ... -i bubulcorum operas occupant quattuor, occantur operis tribus, sariuntur tribus *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 18, 185 occatur et saritur, non iteratur, non runcatur). 11, 2, 72 hoc tempore demetitur (*inde* PALLAD. 10, 12). PLIN. nat. 18, 49 *frumenta* aestiva ..., ut milium, -um (18, 96. *cf.* 18, 50 aliqui verna milium, -um ... appellant). 18, 61 milium, -um purgari nisi tosta non possunt (*sim.* SERV. auct. georg. 1, 267). 18, 160 pestem a milio atque -o, sturnorum passerumve agmina, scio abigi herba *quadam*. 18, 182 -um miliumque iam excrescens temptavere; postquam respuebat natura, inararunt. 18, 297 -um et milium singillatim pectine manuali legunt Galliae.

3 *de usu*: **a** *cibus est animalium*: CATO agr. 54, 4 *bubus* postea viciam dato, postea -um dato, secundum -um frondem ulmeam dato. COLVM. 8, 4, 1 cibaria gallinis praebentur optima ..., etiam milium aut -um (*cf.* 8, 15, 6 *anatibus* gratissima est esca terrestris leguminis -um. *de avibus feris -um in agro surripientibus v.* PLIN. nat. 18, 53. 160). **b** *cibus est hominum* (*v. etiam sub c et d nec non* ISID. *p. 217, 82*): CAES. civ. 2, 22, 1 -o ... vetere atque hordeo corrupto omnes alebantur *Massilienses obsessi*. COLVM. 2, 9, 19 -um pinsitum et evolutum furfure ... pultem ... praebet. PLIN. nat. 18, 54 panis ... et e milio fit, e -o rarus. 18, 101 -o et Galliae quidem, praecipue Aquitania utitur, sed et circumpadana Italia addita faba (*item admiscetur faba*: 18, 117. PAVL. NOL. epist. 23, 6 fabam intrivit -io, quo citius senatorium poneremus fastidium. 23, 7). *ibid.* Ponticae gentes nullum -o praeferunt cibum. **c** *in medicina vel in praeceptis diaeteticis*: CELS. 2, 21 mali ... suci sunt milium, -ium *eqs.* (*cf.* ORIBAS. syn. 4, 15, 8 Aa p. 17 *inter cacochyma* [*La* niger *sec. gr. μελίνη*]). 2, 30, 1 *adstringit* pulticula ... ex -io vel ex milio *eqs.* 2, 33, 5 calfacit ... ex qualibet farina cataplasma ... sive milii vel -ii *eqs.* (*cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 1, 14 *cataplasma* ex -o ... emollito). PLIN. nat. 20, 241 *additur medicamento* (*inde restit. Rose* PLIN. med. 1, 25, 5, *ubi* pane *trad.*). 22, 131 (*cf.* 1, 22, 63) -um Diocles medicus mel frugum appellavit; effectus habet quos milium; in vino potum prod-

[*Clavadetscher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est dysintericis (*cf.* PLIN. VAL. 5, 27. ALEX. TRALL. 2, 74 [*gr. II p. 407 P.* κέγχρος]. ANTHIM. 71); similiter his, quae vaporanda sunt, excalfactum imponitur; sistit alvum *eqs.* (*inde* PLIN. med. 2, 6, 1. *cf. p. 218, 79 et* HIPPOCR. diaet. 2 [cib.] l. 220 M. DIOSC. 2, 80 p. 211, 13). ORIBAS. syn. 4, 13, 6 Aa (*sim.* La) p. 12 *inter ea*, quae minus nutriunt. 4, 32, 1 Aa p. 35 *inter ea*, quae infrigdant (*La* elismon *e gr.* ἔλυμος).
d *cetera exempla (sc. usu parum definito praeter* PLIN.): PLIN. nat. 18, 297 -i culmo non tegunt *domos.* GELL. 4, 1, 8 etiamne . . . milium et -um et glans et hordeum 'penus' est? EDICT. imp. Diocl. 1, 6 L. -ii k(astrensem) mo(dium) *denarios tot.* CASSIOD. var. 9, 5, 1 dum primo tempore -ii speciem coemptam in propriam recondidere substantiam spectantes caritatem *eqs.* (*vulgo intellegitur opus pistorium, sed v. Mus. Helv. 36, 1979, 124sqq. et cf.* 12, 26, 1 non vini, non tritici, non -i species . . . fuisse procreatas. 12, 27, 2 de horreis . . . -i speciem . . . esurienti populo . . . distrahi). 12, 27, 3 ex supra dicta quantitate -i.

2. pānicum, *sc. metrum, v. Onom.*

pānifex, -icis *m.* *a* panis *et* facere. *i. q. panem faciens, pistor*: VINDIC. med. 4 illud, quod in panificio separant -es, fermento relicto alterius panis confectioni profuturo.

pānifica *v.* panificus. **pānificāns** *v.* panifico.

pānificium, -ī *n.* *a* panis *et* facere (*cf.* VARRO ling. 5, 105 a pane et faciendo -um coeptum dici). *scribitur* panef- NON. *sub 1b*, COD. Theod. *sub 2.* [*falso trad.* GLOSS.[L] I Ansil. ME 512, *v. supra vol. VIII 738, 73. cf. p. 217, 83.*]

1 *i. q. res a panificibus facta, opus pistorium* (*cf.* SYNON. Cic. p. 426, 3 frustum carnis. crustum. -um. pars. portio. GLOSS. ποπανεῖον): **a** *usui profano*: CELS. 2, 18, 2 *scire* oportet . . ., quae . . . ex frumentis -a sunt, generis valentissimi esse (*cf.* 2, 18, 10 cum . . . -a omnia firmissima sint). ITALA III reg. 17, 13 (Aug. serm. Rev. Bénéd. 50, 1938 p. 190, 96) vade, fac -⟨i⟩um et affer mihi (*gr.* ἐγκρυφίαν μικρόν, *Vulg.* subcinericium panem parvulum).
b *usui sacro*: SVET. Vesp. 7, 1 *in templo Serapidis* verbenas coronasque et -a, ut illic assolet, Basilides libertus obtulisse ei visus est. ACT. Arv. a. 240 (Dessau 9522) II 32 corbul(is) cum -a pro tesauris ad aram fecerunt (canificia *legerunt alii, sed v. Dessau ad l. et Ernout, Rev. Phil. 25, 1951, 160*). IVST. 20, 2, 7 *Minervam* deam -is placant *Metapontini.* NON. p. 552, 3 turundam, ut libum, sacrum quoddam ex farre genus -i. PROB. Verg. ecl. praef. p. 325, 8 (*describitur ornatus pastorum in dedicatione templi Dianae laudes canentium*) cum . . . reticulo, quo -a haberent (*antea*: panibus figuras ferarum vel pecorum referentibus). CIL VIII 4585 (*titulus mutilus, in templo repertus*) -is et cetera qua⟨e ad dedicatio⟩nem pertinent.

2 *i. q. actio, officium panis faciendi* (*cf.* GLOSS. ἀρτοποιΐα. *addatur* VARRO *l. 23*): COD. Theod. 14, 3, 3, 1 -i necessitatem suscipere successionis iure coguntur *praedio pistoris donati.* 14, 3, 4 in tantam -i substantiam idoneos de suis subrogare cogantur, quantam ipsi exhibuere pistores *senatores facti.* 14, 3, 22 *qui* fraude pistorem concusserit, . . . perpetuis -i nexibus addicatur. VINDIC. med. 4 *v. sub* panifex. *collective de omnium pistorum actione* (*an de ipso collegio pistorum?*): COD. Theod. 14, 3, 21 *qui coniugio e corpore pistorio transire temptaverit*, sciat se . . . deportatione puniendum facultatesque suas -o sociandas.

? **3** *de loco (sc. furno sim.?), ubi panis conficitur*: GLOSS. II 246, 16 ἀρτοποιεῖον: -um (*cf.* ὀψο-, σιτοποιεῖον *sim. et fortasse l. 79*).

pānifico, -āvī, -ātum, -āre. *a* panis *et* facere. [*francog. med.* pannechier *et var.; hisp. vet. et dial.* (a) paniaguar (paniaguado). *cf. M.-L. 6197. Wartburg VII 543. Corominas III 634. St.*] **1** *act. i. q. panem facere*: CASSIOD. Ios. antiq. 15, 309 his, quantum potuissent per se -are, triticum divisit *Herodes* (*gr.* τὰ περὶ τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν). *part. praes. fere pro adi.*: NOVELL. Iust. 80, 5 pr. praepositis -antium stationum (*gr.* ἀρτοποιητικῶν ἐργαστηρίων).
2 *pass., i. q. panem fieri* (*in allegoria christ. sec. Ioh. 6, 31sqq.*): PS. AVG. serm. ed. Mai 152, 2 (=CHRYSOST. hom. III 859[C]) salutare -batur nobis verbum crystallica prophetiae fermentatione formatum (firmatum CHRYSOST.).

pānificus, -a, -um. *a* panis *et* facere; *cf.* panifex. *scribitur* panef- GLOSS. V 510, 37. 576, 11. [*falsa var. l.* -o *pro* panico PLIN. nat. 18, 153.]

1 *subst. i. q. panem faciens: fem.*: VVLG. I reg. 8, 13 *rex* filias . . . vestras faciet sibi unguentarias et focarias et -as (*v. etiam* panicoqua. *allegorice explicat* GREG. M. in I reg. 4, 22. 4, 58 -ae fiunt, quando electas mentes verbi dei alimento reficiunt; . . . -ae . . . sunt, quando . . . altae scientiae verba proferunt *eqs.*). *masc.* (*v. Bader, Formation des compos. nom., 1962, 185*): GLOSS. II 246, 15 ἀρτοποιός: pistor, -us. V 576, 11 (*item* 510, 37 *manu sec.*) pistor pistrilla -us (*fortasse confusae sunt duae glossae, sc.* pistor: -us *et* pistrilla: panificium). **2** *adi. i. q. panem praebens*: PETR. CHRYS. serm. 166, 4 quadraginta annis populum Iudaeorum -us in eremo pavit imber (*sec. exod. 16, 4*).

NON. p. 114, 11 Laberius in **Panilicis** (*seq.* mim. 66). *vox incertae fidei, originis notionisque. formam vulgarem* aquilici (*pro* aquileges, *v. supra vol. II 374, 48*) *confert Heraeus in exemplari suo; an conferendum cum* coctiliciis*?* Pariliciis *coni. Ribbeck sec.* Compitalicia; *alii alia.*

*?***panios** tramarios vel ubi fila volvuntur in giro GLOSS. V 555, 41. *obscurum, nisi est gr.* πηνίον. *explicationem vix expedit* GLOSS. II p. XXXVII panion: pannus.

*˟***pānis,** -is *m.* [*formam* *pastnis *subesse deminutivo* pastillus *probatur; cetera incerta sunt. Sch.*] *de origine*: VARRO frg. Non. p. 63, 26 pastillos et -es; haec vocabula pastus, quod esse pascere dicebant (*inde* NON. p. 63, 24 GLOSS. V 651, 13). ling. 5, 105 *v. p. 234, 1.* PLVT. quaest. conv. 8, 6, 5 πᾶνεμ δὲ τὸν ἄρτον ὡς ἀνιέντα τὴν πεῖναν. CASSIOD. var. 6, 18, 6 Pan . . . primus consparsas fruges coxisse perhibetur, unde et nomine eius -is est appellatus. ISID. orig. 20, 2, 15 *a gr.* πᾶν *derivat.* *notatur* pan CIL IV 4888 Ivs colleg. eborar. (CIL VI 33885)16. *al.*, pane *v. infra.* NOT. Tir. 104, 60. *de genere: masc. testantur* QVINT. inst. 1, 6, 5 PROB. inst. gramm. IV 97, 9sqq. *al.; neutr. iuxta masc. inveniri affirmant* ARNOB. nat. 1, 59 p. 56, 2sq. M. (*nullo exemplo ut* VIRG. gramm. suppl. 193, 2). NON. p. 218, 10 (*affert* PLAVT., *v. infra*); *genera notione temere distinguuntur* DIFF. Suet. p. 311, 16 Roth. *vestigia neutri invenimus haec: nom. sing.* -e: PLAVT. Curc. 367 (*codd. Nonii et Charisii*, -em *codd. Plaut.; neutr. vituperat* CHAR. gramm. p. 113, 23 B.). LEX colleg. Aesc. et Hyg. (CIL VI 10234) 15 *et* 16 (*bis, nisi est acc.* -e(m) *per perseverationem positus, v. ibid.* l. 13). *acc.* -em *pron. neutr. excipitur* ITALA Marc. 7, 27 (cod. b). *ceterum saepius exstat acc.* -e, *qui pronuntiatione et scriptura neglegentiore explicari potest, e. g.* CIL IV 5380 (*quater decies*). *al.* PAP. Corp. 277, 1 (*saec. IV*). 304, 18 (*saec. I–II, cf.* 303, 13 -em), *in codd.* CATO agr. 157, 9 (*neutr. intellegit Mazzarino*, -em *recc. quidam, edd. plerique*). ITALA Marc. 6, 8 *et* Luc. 9, 3 (cod. e). ARNOB. nat. 5, 45. *al.* *de formis: gen. plur.* -ium *postulat* CAES. anal. frg. (8 F.) Char. gramm. p. 114, 3 = 178, 30 B.; *contra* -um *docent* VERR. FLACC. frg. (19 F.) Char. gramm. p. 114, 3 = 179, 1 B. CHAR. gramm. p. 112, 13 B. EXC. Bob. gramm. I 542, 33. *al.* *exstat* -um: ITALA II par. 13, 11 (Complut.). Matth. 16, 9 (cod. a *al.* = VVLG. [*ubi var. l.* -ium *ut* 16, 10. 12]). *al.* HIL. in Matth. 14, 12. *al.*; -ium: ITALA Matth. 16, 10 (cod. ff[2]; -um cod. a *al. et* VVLG., *v. l. 34*). HIL. trin. 6, 33 (*codd. antiquissimi*, -um *var. l.*). *ceterum gramm. improbant acc.* -im, *abl.* -i (*e. g.* PROB. inst. gramm. IV 97, 9 EXC. Bob. gramm. I 542, 33), *quos invenimus* IVV. 10, 81 (*var. l.*). ORIBAS. eup. 2, 1 A 40 Ab p. 441. syn. 6, 6, 13 Ab p. 102. *praeterea nota nom. sing.* -es ORIBAS. syn. 5, 53, 10 Ab p. 53 (La -e). *acc. plur.* -is *in cod. Lugd.* ITALA exod. 39, 18 lev. 2, 4. 7, 12. *de usu numerorum*: CHAR. gramm. p. 114, 5 B. *non* puto -em plurali numero dici posse . . . nec quisquam veterum nisi singulariter dixit. *apud auctores sing. longe praevalet, sed plur. invenitur inde a* PLAVTO, *v. p. 221, 9sqq., frequentatur in sacr. script. magisque in* ITALA *quam in* VVLG., *cf.* AVG. loc. hept. 2, 81 amat . . . scriptura pluraliter magis -em quam singulariter dicere. pan- *corripitur* CYPR. GALL. gen. 721. *de notione: v. l. 69. p. 221, 41. 222, 2. 10. 13. 16. 83sqq. 228, 27sqq.; addas* GLOSS. ἄρτος. τὸ ψῶμιν. -e: ψωμίῳ. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE; *saepissime in script. sacr., cum antea pauci sint, qui frequentent, sc. praecipue* CELS. *et* PLIN. nat.; *in carminum genere grandiore substituitur vox q. e.* Ceres (*cf.* QVINT. inst. 8, 6, 24 ARNOB. nat. 5, 45 *et v. Onom. vol. II 343, 6sqq.*) *itaque* -is *omnino deest* LVCR., VERG., HOR. carm. (*septies in* sat. *et* epist.), TIB., PROP., MANIL., LVCANO, VAL. FL., SIL.; *semel praebent* CATVLL., MORET., CALP., STAT. silv., *quater* OV. fast., *sexies* MART., *duodecies* IVV. [*val.* pîne; *dalm.* pun; *it.* pane; *sard. centr. et mer.* pane; *ract. or.* pan, *occ.* pęm; *francog.* pain; *prov. vet.* pan *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* pa; *hisp.* pan; *port.* pão. *cf. M.-L. 6198. Battisti-Alessio IV 2745. Wagner II 212. Wartburg VII 543sqq. Corominas III 633sq. Machado[3] IV 295sq. St.*] [*e coni. dub. pro* canis SALL. hist. frg. 2, 106, *pro* penus POMPON. Atell. 42, *pro* paene SVET. Vit. 13, 3; *falso trad. pro* panicum PLIN. med. 1, 25, 5.]

i. q. ἄρτος (*quod gr. fere respondet*).

I *proprie, sc. de cibo animantium corporeo* (*ad rem v. e. g. Blümner, Technol. I[2] 1sqq.; André, L'alimentation, [2]1981, 62sqq.*):
A *exempla notionem vocis illustrantia*: **1** *usu sollemni respicitur ipse cibus*: **a** *strictius de certo genere cibi*: **α** *e frumento confecti* (*cf.* AVG. quaest. hept. 2, 60 *non* -es eos modo dicit, qui fiunt ex frumentis; ipsos enim proprie -es appellare consuevimus):
① *sing.* (*specimina paucissima ad illustrandos colores selecta*):
Ⓐ *potius respiciuntur materiae singulae partes formatae*: PLAVT. Bacch. 580 comesse -em tres pedes latum potes. LVCIL. 502 decumano -e. OV. fast. 6, 311 coronatis -is dependet asellis (*sing. de pluribus partibus ut*: CVRT. 4, 2, 14 cum forte -em quidam militum frangerent. *cf. p. 223, 69*). SEN. benef. 3, 8, 3 beneficium est unus in fame -is (ITALA exod. 29, 23 [Lugd., *sim.* VVLG.]. *al.; cf.* APVL. met. 4, 22, 7 unico vel secundo -e contentus). PLIN. nat. 28, 49 si -is haereat *faucibus.* SVET. Aug. 94, 7 prandenti . . . aquila -em ei e manu rapuit. HIER. vita Pauli 10 dimidii . . . -is fragmentum (SVLP. SEV. dial. 1, 4, 4. REGVLA mag. 26, 3 tertia quadra ipsius d. -is). *al.*
Ⓑ *potius respicitur ipsa materies* (*sc. cuiuslibet quantitatis*): PLAVT. Asin. 142 sordido vitam oblectabas -e. CATO agr. 56 compeditis per hiemem -is p(ondo) IIII *eqs.* LVCIL. 200 deficit alma Ceres nec

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

plebes -e potitur (*cf.* SVET. Cal. 39, 1 *ut* -is Romae saepe deficeret). HOR. epist. 1, 10, 11 liba recuso: -e egeo iam mellitis potiore placentis. CELS. 1, 3, 34 multo -e uti. 2, 18, 4 plus alimenti est in -e. PLIN. nat. 1, 22, 68 -e *tot medicinae conficiuntur.* 19, 53 alio -e procerum, alio volgi *exsistente. al.* *breviloquentia quadam ponitur fere pro commercio ad -em spectante* (*alias breviloquentias v. sub c, e. g. p. 222, 56. 58*): CHAR. dig. 50, 4, 18, 7 episcopi, qui praesunt -i et ceteris venalibus rebus.

(II) *plur.* (*v. etiam p. 220, 41sqq.*): PLAVT. Persa 471 compendi feci binos -es in dies. MET. PIVS ind. cen. Macr. Sat. 3, 13, 12 in cena sumina ..., altilia assa, amulum, -es Picentes. VARRO frg. Non. p. 63, 26 pastillos et -es. CIC. Att. 10, 15, 4 VAL. MAX. 7, 4, 3. *al.*, *sc. fere de partibus materiae formatis. aliter, sc. potius de ipsa materia, haud raro in script. sacris, ceterum e. g.* SER. SAMM. 779 trita cupressus ... Baccho iungetur ... -bus et teneris (*e* PLIN. nat. 24, 15 cum II partibus -is mollis). *cum respectu variorum generum fortasse*: PLIN. nat. 20, 184 cum semen gratissime -es etiam condiat. APVL. met. 10, 13, 3 *v. p. 225, 54.* ARNOB. nat. 7, 8 *dei* -es accipiunt.

β variis rationibus confecti: (I) *de cibis ipsius -is similibus vel similiter confectis* (*in comparatione l. 21*): CAES. civ. 3, 48, 1 *milites genus radicis* ad similitudinem -is efficiebant (*de eisdem*: 3, 48, 2 ex hoc effectos -es. SVET. Iul. 68, 2 genere -is ex herba). PLIN. nat. 7, 30 quos *pisces* ... sole torreant atque ita -em ex iis faciant *Oritae.* 13, 27 ex iis *palmis* vina gentiumque aliquis -is (*cf.* 13, 47 *palma* farinae modo spissatur in -em. *sim.* 16, 15 *de glandibus*). 13, 108 *Aegyptii capita loti* siccata tundunt eoque -e utuntur (*ad rem cf. Herodot. 2, 92, 2 et* PLIN. nat. 22, 56 ex cuius *lotometrae* semine ... fiunt -es [*Diosc. 4, 113 W.* ἀλοῦσι πρὸς ἀρτοποιίαν, *sed* DIOSC. 4, 109 p. 55, 13 -i conmiscunt]). 18, 117 ex qua *faba* temptatus sit etiam -is. 22, 27 *Thraces tribuli* nucleo vivunt -em facientes praedulcem (*cf. Diosc. 4, 15, 2 W.* σιτοποιοῦσι κτλ., DIOSC. 4, 15 p. 16, 14 pro tridico de ipso -e faciunt). *al.*

(II) *de cibis, qui pro -e adhibentur, substituuntur*: (A) *variis: usu pleno* (*nisi sec. b explicandum*): OV. fast. 4, 395 -is erat primis virides mortalibus herbae (*in eadem re am. 3, 10, 10* cibus). VVLG. Is. 65, 25 serpenti pulvis -is eius (ITALA Hier. *ad l.* comedet ... terram quasi -em). *in locutione comparativa e. g.*: SEN. epist. 87, 3 *caricae*, si -em habeo, pro pulmentario sunt, si non habeo, pro -e. PLIN. nat. 15, 82 -is ... et opsonii vicem siccatae *fici* implent.
(B) *de esca Iudaeorum, quae manna vocatur* (*cf.* AVG. loc. hept. 2, 81 [*ad* exod. 16, 4 *infra*] locutio est, qua -is pro alimento ponitur. quaest. hept. 2, 60. *apud eccles. sec.* Ioh. 6, 41. 51 *saepe praefiguratio Christi eiusve verbi vel eucharistiae intellegitur, e. g.* AMBR. myst. 8, 47 AMBROSIAST. in I Cor. 10, 4 AVG. in euang. Ioh. 13, 4): ITALA exod. 16, 4 (Aug. quaest. hept. 2, 58 *al.* = VVLG.) pluam vobis -es de caelo (*cf.* EXPOS. mundi 4 -em ... eis *Camarinis* plui. EVCHER. laud. her. 12 -em pluvium. ARATOR act. 2, 61 inundant nubila -es). psalm. 77, 24 (Veron. *al.* = VVLG.) -em caeli dedit eis (104, 40 [*ibid.*]. QVODV. virtut. carit. 9, 4. *al.*; *cf.* ITALA psalm. 77, 24 [cod. 136 Cas.] celestem [CYPR. epist. 69, 14 LACT. inst. 4, 10, 10. *al.*]). 77, 25 (*ibid.*) -em angelorum manducavit homo (IV Esdr. 1, 19 Weber [= VVLG.]. TERT. adv. Iud. 3, 13 adv. Marc. 2, 18 p. 359, 29 AMBR. in Luc. 4, 15 off. 2, 4, 13. *al.*; *cf.* TERT. ieiun. 5 p. 279, 25 angelici [PRVD. tituli 41 VEREC. in cant. 4, 28 D.]). *al.*

b *laxius et sensu generali est cibus praecipuus, ut hac voce fere omnia alimenta hominis comprehendi vel significari possint* (*cf. l. 41*): *α exempla varia selecta* (*in re difficilius definienda e scriptoribus paganis pauca huc vergentia afferre ausi sumus, ut appareat, quatenus his exemplis usus sacr. script. iam praeparatus sit; ceterum huc trahi possunt nonnulla sub c allata nec non supra l. 34sqq.; in notionem substantiae, rei familiaris vergit fortasse l. 76. 77*): PLAVT. Trin. 253 *ad amatorem* ducitur familia tota *meretricis*: vestiplica, unctor ...: raptores -is et peni. SEN. contr. 1, 7, 18 ('liberi parentes alant') -em, quem cani das, patri non das? (*ex declamatione Albucii; sim. sententiam affert* QVINT. inst. 8, 3, 22 da patri -em). SEN. epist. 95, 51 *ut* cum esuriente -em suum dividat. IVV. 1, 120 *clientibus* hinc toga, calceus hinc est et -is fumusque domi. ITALA gen. 43, 31 (Lugd. *al.* = VVLG.; *Ioseph ad servos*) ponite -es. 47, 15 (Lugd. *al.* = VVLG.; *Aegyptii ad Ioseph*) da nobis -es (*ad 2b trahit* AVG.). 47, 16 (Lugd.) dabo vobis -es (*Vulg.* cibos). psalm. 104, 16 (Veron. *al.* = VVLG.) vocavit famem super terram, omne firmamentum -is contrivit. Matth. 6, 11 (cod. a *al.*) -em nostrum cottidianum da nobis hodie (*huc trahit e. g.* AVG. serm. 57, 7, 7 a parte totum intellegitur; quando -em petimus, ibi omnia accipimus [*sed cf. ibid. sequentia et* 59, 3, 6 de serm. dom. 2, 7, 25, *ceterum e. g. p. 228, 79. 229, 11*]). Luc. 20, 47 (cod. c *al.*) devorant -es viduarum (*cod. a al. et Vulg.* domos *sec. gr.* οἰκίας). *al.* TERT. monog. 7, 7 viduam ... de -e eius *patris* ali (*libere vertit lev. 22, 13, ubi gr.* ἀπὸ τῶν ἄρτων ... φάγεται, *Vulg.* aletur cibis). QVODV. grat. 2, 2, 4 cogitas nummum, -em, tunicam mundam. LEX Burg. lib. const. 6, 9 si ingenuus fugitivo ... -em dederit (LEX Sal. Merov. 55, 4. 56, 6 [*var. l.* paverit]. 98, 2 aut que(m)libet -em aut hospitalem). *al.*

β in iuncturis -em comedere, manducare (*in sacris script. praeter p. 222, 7*): (com)edere: ITALA gen. 39, 6 (Aug. loc. hept. 1, 141sq., *sim.* VVLG.) *Potiphar omnia* nesciebat ... praeter -em, quem ipse edebat (AVG. *ad l.* per -em utique omnia intellegi voluit ad victum eius pertinentia). I reg. 14, 24 (Tert. ieiun. 10, *sim.* VVLG.) maledictus homo, qui ederit -em (*quod votum violat Ionathan mel comedens*). psalm. 40, 10 (Veron. *al.* = VVLG.) qui edebat -es meos (*i. hospes sim., cf.* VVLG. Dan. 11, 26 comedentes -em cum eo). *al.* REGVLA mag. 1, 61 *gyrovagi* alieni laboris quaerunt -es comedere.
manducare: ITALA gen. 43, 16 (Lugd.; *Ioseph ad dispensatorem*) *fratres* mecum ... manducabunt -em ... meridie (*Vulg.* sunt comesuri meridie. *cf.* AVG. loc. hept. 1, 177 numquid -es tantum? sed ab eo, quod excellit, et cetera est complexa locutio). 43, 32 (Aug. loc. hept. 1, 182) non ... poterant Aegyptii manducare cum Hebraeis -es (*Vulg.* comedere *tantum.* AVG. *ad l.* illa locutio frequentatur, ut in -bus omnes escae intellegantur). exod. 34, 28 (Lugd. *al., sim.* VVLG.) -em non manducavit *Moyses ieiunans* (AVG. loc. hept. 2, 143 a parte totum, id est a -e omnem cibum ... significans). Tob. 1, 10 (Sangerm. 4 *al.*) manducabant de -bus gentium (*Vulg. 1, 12* ex cibis). II Thess. 3, 8 (cod. g *al.* = VVLG.) *non* gratis -em manducavimus ab aliquo, sed ... operantes. *et saepius.*

γ in locutionibus quibusdam, quae totam vitae condicionem circumscribunt (*sc. genetivo apposito; usus sacr. script. proprius; imitationes explicationesque ecclesiasticorum saepius transeunt ad IIB*): ITALA deut. 16, 3 (Lugd.) manducabis ... azyma, -em malitiae (VVLG. afflictionis). II par. 18, 26 (Complut.) *in carcere* -em tribulationis edat ([VVLG. date ei -is modicum]. VVLG. III reg. 22, 27. PAVL. NOL. epist. 23, 6 [*de -e ex panicio et faba confecto*] -es illos t. imitatus est. ORIG. in Matth. ser. 28 p. 50, 1). psalm. 79, 6 (Veron. *al., sim.* VVLG.) cibabis nos -em lacrimarum (*fort. in imag. sec.* psalm. 41, 4 [*ibid.*] fuerunt mihi lacrimae meae -is. *ad paenitentiam refert e. g.* AMBR. paenit. 1, 13, 59, *ad alias res tristes e. g.* AVG. in psalm. 79, 7 martyres cibati de -e l. PETR. CHRYS. serm. 27, 5 ut non -em vitae, sed -em l. conficeret, *per quem veniunt scandala*). 126, 2 (*ibid.*) qui manducatis -em doloris (*de variis vers. agit* HIER. epist. 34, 2, 1. *explicant e. g.* HIL. *ad l.* AVG. *ad l.* qui gemunt in ista peregrinatione. serm. 216, 10, 10 [*ubi syn.* -em tristitiae, -em luctus; *opp.* -is laetitiae, -em gaudii]). *sim. al. in vet. test. et apud ecclesiasticos, e. g.* PETR. CHRYS. serm. 99, 5 (*de Eva et Maria*) ut mulier, quae confecerat -em gemitus et sudoris (*v.* gen. 3, 19), -em vitae coqueret et salutis.

c *tropice et in locutionibus proverbialibus* (*notabiliora; nonnulla simul spectant ad b*): PLAVT. Aul. 195 altera manu fert lapidem, -em ostentat altera (*inde* HIER. epist. 49, 13, 1 -em, ut dicitur, ostendere, l. tenere. 81, 1, 4 adv. Rufin. 3, 38. *ceterum cf.* ITALA Matth. 7, 9 [cod. c *al., sim.* VVLG.] a quo petit filius eius -em, numquid l. porriget ei? [*sim.* Luc. 11, 11 *ibid.*] *nec non* SEN. benef. 2, 7, 1 beneficium ... aspere datum -em lapidosum vocabat *Fabius Cunctator*). CATO or. frg. 40, 2 (112 M.) frusto -is conduci potest, vel uti taceat vel uti loquatur (*cf.* PETRON. 69, 3 tace, lingua, dabo -em). VARRO frg. Non. p. 88, 16 *videri* esurienti -em cibarium siligineum (*cf.* SEN. epist. 123, 2 illum -*em malum* tibi tenerum et siligineum fames reddet). HOR. sat. 2, 2, 17 cum sale -is (*i. cibus tenuissimus, cf.* PLIN. nat. 31, 89 s. cum -e esitasse eos *veteres* proverbio apparet. PORPH. Hor. sat. 1, 3, 13–14. *v. etiam p. 223, 24; aliter, sc. de symbolo communicationis*: RVFIN. epist. Clement. 9, 2 ORIG. in Matth. ser. 82 p. 194, 17sq.). PETRON. 37, 3 noluisses de manu illius *Fortunatae* -em accipere. 46, 7 habet haec res -em. 56, 4 boves, quorum beneficio -em manducamus. 62, 13 nec postea cum illo -em gustare potui. MART. 8, 16, 5 (*ad pistorem causidicum factum*) et -em facis et facis farinam (*i. victum paras et parta dissolvis. cf. alias locutiones ad victum parandum spectantes*: IVV. 14, 181 -em quaeramus aratro. APVL. met. 7, 15, 3 -em sibi suisque de meo parabat corio [*postea*: sui cibi]). QVINT. inst. 6, 3, 60 quamvis reus sum, ... et -em item candidum edo. 6, 3, 93 -e et aqua vivo. IVV. 10, 81 duas tantum res ... optat *populus*, -em et circenses (*cf. Fronto p. 200, 1 v. d. H.* annona et spectaculis). ITALA gen. 3, 19 (Cypr. patient. 11 *al., sim.* VVLG.) in sudore vultus tui edes -em tuum (*pendent e. g.* TERT. adv. Marc. 2, 11 p. 350, 18 sudor et labor -is. COMM. instr. 2, 17, 1). deut. 8, 3 (Lugd., *sim.* VVLG.) non solum in -e vivit homo, sed in omni verbo *eqs.* (*pendent e. g.* Matth. 4, 4 [cod. d *al.* = VVLG.]. TERT. bapt. 20 p. 218, 7 resurr. 26 p. 63, 11). *al.*

d *per prosopopoeiam iocosam*: QVEROL. p. 34, 17 R. observant unice -em deum (*luditur cum nomine dei q. e.* Pan, *cf. p. 220, 11 et lusum verborum* VESPA 45 illum praecedunt Panes: facio mihi -es).

2 *notione deflexa* (*v. etiam p. 221, 5. 223, 44*): **a** *magis respicitur forma ciborum* (*hinc transfertur ad alias res, v. IIA*): CATO agr. 75 (*compositio libi*) *omnia* permisceto bene; inde -em facito. MARCELL. med. 27, 63 inde -is formatus in foco coquitur (*sim.* 27, 110). **b** *metonymice de frumento*: VVLG. Iob 28, 5 terra, de qua oriebatur -is (*cf. Iulian. ad l.* frumenta. *aliter* PHILIPP. *ad l.* in qua *Iudaea* -is legis dei ... nascebatur [*sim.* AVG. *ad l.* GREG. M. moral. 18, 51]). Is. 28, 28 *in messe* excutietur ... cyminum in baculo; -is autem comminuetur (ITALA Hier. *ad loc.* cyminum cum -e comeditur. *explicat* HIER. *ad loc.* l. 44 -is ..., id est triticum de quo efficitur -is, rotis ferreis teritur *eqs.*). AVG. loc. hept. 1, 198 (*ad* gen. 47, 15 *quod*

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. p. 221, 69) per -es triticum significat, locutione per id, quod efficitur, id, quod efficit.

B exempla usum -is illustrantia: 1 adhibetur in vita profana: a generatim: α cibus hominum est: (I) exempla varia (pauca selecta): PLAVT. Asin. 200 quom a pistore -em petimus. TER. Eun. 939 quo pacto ex iure hesterno -em atrum vorent meretrices. CIC. Tusc. 5, 97 cum Ptolomaeo esurienti cibarius in casa -is datus esset, nihil visum est illo -e iucundius. Att. 10, 15, 4 -es et cetera in navem parantur (item adhibetur in itinere: HOR. sat. 1, 1, 47 reticulum -is [cf. IVV. 12, 60]. ITALA gen. 21, 14 [Aug. quaest. hept. 1, 53 al., sim. VVLG.] -es et utrem aquae. Iudith 10, 5 [Corb., sim. VVLG.] polenta et lapates et -es et caseum. al.). SALL. Iug. 44, 5 -em in dies mercari (est cibus militum ut: 45, 2 CVRT. 4, 2, 14 SPART. Pesc. 10, 6. COD. Theod. 7, 4, 4 in expeditione biduo expeditionalem annonam, tertio die -em consequantur [cf. 7, 4, 6 buccellatum ac -em]. v. etiam p. 221, 21sq. 226, 61). VAL. MAX. 2, 5, 5 ut frequentior apud eos veteres pultis usus quam -is esset (sim. PLIN. nat. 18, 83). SEN. epist. 83, 6 -is deinde siccus et sine mensa prandium. COLVM. 1, 8, 18 -is potionisque probitatem (est cibus captivorum ut e. g. p. 222, 24 et LVCIAN. Cypr. epist. 22, 2 modicum -is accepimus et aquam ad mensuram). IVV. 10, 277 mendicatus victa Carthagine -is, sc. a Mario exule. TERT. ieiun. 13 p. 291, 18 interdum -e et aqua victitantes (est cibus ieiunantium, sese castigantium ut: VITA Anton. 7 p. 23, 9 -is et sal [HIER. epist. 22, 36, 1. 24, 3, 1 RVFIN. hist. 2, 17, 22. al.]. HIER. epist. 52, 12, 2 fortissimum ieiunium est aqua et -is. CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 102, 18. al.). et passim.

(II) civibus, collegis sim. donatur (venit l. 55. 59): (A) variis occasionibus (pleraque spectant ad sportulas in dedicatione sim. distributas): CIL IV 429 Polybium aed(ilem) ... f(aciatis); -em bonum fert. IVS colleg. eborar. (CIL VI 33885) 11 a curatorib(us) praestari pl⟨a⟩c(uit) ⟨-em et⟩ vin⟨um et⟩ caldam epulatis (item suppletur l. 13. 15). 16 ut sport(ulae) ex arc(a) darentur ... pan(is) et vin(um) et cald(a) (CIL XIV 119 [a. 212]. X 3699 [a. 251]. IX 4215 [a. 338] plebi urbane ad aepulum. XI 3009 decurionibus [5215]. 6033 plebi. 6310. cf. X 5796 [a. 197] dedit denarios tres adiecto -e et vino [XI 4395. 4582. 6358. 6360. 6362]. XI 6014 denarios duos cum -e et vino). LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 2, 15 magistri cenarum ... ponere debeb⟨unt⟩ ... -es a(ssium) II (INSCR. Année Epigr. 1927 n. 124, 15 [Formiis]). LEX colleg. Aesc. et Hyg. (CIL VI 10234) 12 dividerent ... praesentibus ... -em ..., vinum (13. 15. 16). CIL V 7920 praebuit. (B) publice datur civibus urbium Romae vel Constantinopolis (multa spectant ad munus -is gradilis a Constantino institutum, de quo v. Kübler, RE XVIII 3, 606 sqq.; in notionem q. e. ius -is accipiendi vergit l. 55. 62. 65): VOPISC. Aurelian. 35, 1 coronas eum fecisse de -bus (sc. loco aurearum) ... et singulis quibusque donasse eqs. 47, 1 -bus urbis Romae unciam de Aegyptio vectigali auxit. 48, 1 oleum et -is et porcina gratuita praebentur populo Romano (sim. ORIGO Rom. chron. I p. 148, 11). HIL. c. Const. 11 Paulinum relegasti, ne -em ... de horreo tuo sumeret. COD. Theod. 1, 6, 7 pr. ut ex veterum more praefecto urbis per publicum incedente honoris eius et loci gratia expensio -is habeatur. 14, 16, 2 annona in -e cocto domibus exhibenda. 14, 17 rubr. de annonis civicis et -e gradili (al. v. vol. VI 2, 2137, 23 sqq. et cf. PRVD. c. Symm. 1, 582 gradibus dispensus ab altis). 14, 17, 1 nonnullos venditis aedibus -es earum penes se retinere eqs. 14, 17, 5 civis Romanus, qui in viginti -bus sordidis ... quinquaginta uncias comparabat, triginta et sex uncias in bucellis sex mundis sine pretio consequatur, ita ut ius in his ... habeat ... nemo, qui aedificiorum percipiat -em. al. ibid. 14, 19 rubr. de pretio -is Ostiensis (14, 19, 1 -em O. adque fiscalem uno nummo distrahi). CASSIOD. var. 6, 18, 1 ut ... urbi praeparetur annona, ubique redundet -is copia. 6, 18, 2 querela -is. 6, 18, 5. 6, 18, 7. 11, 5, 3. COD. Iust. 5, 12, 31, 5 si quis in dotem ... vel aedes vel -es civiles spopondit (ibid. iterum. 7, 37, 3, 1d qui ... accipiunt ... -es c. NOVELL. Iust. 7, 6 pr. in pignore ... accipere rem immobilem ..., in domibus forsan ... aut c. -bus).

β adhibetur ad varios usus: CAES. civ. 3, 48, 2 ex hoc genere radicis effectos -es ... vulgo in eos Pompeianos iaciebant Caesariani inopia laborantes, ut spem eorum minuerent (in eodem strategemate: LIV. 5, 48, 4 multis locis -is de Capitolio iactatus [item sing. -is: FRONTIN. strat. 3, 15, 1. al.]. VAL. MAX. 7, 4, 3 FLOR. epit. 1, 13, 15). PLIN. nat. 13, 82 ad glutinum conficiendum diligentior cura mollia -is fermentati colat. 22, 139 gravitatem odorum in cubiculis ustus emendat eqs. 23, 57 acetum mitigatur usto -e. SVET. Claud. 18, 2 artiore ... annona ... detentus ... a turba conviciisque et simul fragminibus -is ... infestatus (fere eadem OROS. hist. 7, 6, 17). VLP. dig. 33, 6, 9 pr. zythum in quibusdam provinciis ex tritico vel ex hordeo vel ex -e (panico Cuiacius) conficitur. PALLAD. 1, 35, 9 elleboro ... -em ... permisceas ad mures necandos. AVSON. 86, 2 et 87, 2 p. 317 P. (inter elementa potionis quae vocatur dodra). al.

b in re medica, praeceptis diaeteticis (in veneficio p. 224, 7, in facie curanda p. 242, 23sqq.): α estur, sumitur: CATO agr. 157, 9 aegrotus brassicam edit, si poterit, sine -e; si non, dato -e (-em var. l.) purum ibidem madefaciat (sim. medicamentum -e miscetur: CELS. 2, 12, 1^{A} cuius gutta -i adiecta ... purgat. 3, 18, 20 si in potione non accepit, in -e adiciendum est. SCRIB. LARG. 99. 136. 244 [bis] per se ... vel cum -e. PLIN. nat. 20, 30 et saepius. SER. SAMM. 324. al.). 157, 13 si esse non volet, dato ... -em (item in praeceptis diaeteticis sim.: CELS. 1, 3, 34 multo -e uti. 4, 11, 7 -is ex aqua frigida ... dari potest. 8, 9, 1^{D} -is ... ante septimum diem non adsumendus. al. SCRIB. LARG. 133 PLIN. nat. 20, 134. al.). CIC. Cluent. 169 venenum, quod ei datum sit in -e (de eadem re 173 ter. ceterum in veneficio adhibetur: PLIN. nat. 29, 75). CELS. 2, 18, 4 plus alimenti est in -e quam in ullo alio (agitur de vi vel effectu ut: 2, 25, 1 aliena ... stomacho sunt ... -is fermentatus eqs. 2, 30, 1 astringunt -is ex siligine eqs. al. PLIN. nat. 22, 56 negatur quicquam illo -e salubrius esse [sim. 22, 67]. 22, 138 sq. [fusius]. al. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 136 ANTHIM. 1. al.). al. β imponitur corpori: CELS. 3, 10, 2 febricitantes iuvat etiam -is cum papavere iniectus. 6, 6, 1^{K} superinponere candidi -is interiorem partem ex vino subactam (cf. imponere: 6, 6, 31^{C} -e⟨m⟩ ex vino subactum super oculum. SCRIB. LARG. 227 [bis] super haemorrhoidas. 228. PLIN. nat. 20, 112 apium cum -e ... inpositum [sim. 20, 228 malva cruda cum -e. al.]. 22, 139 oculorum tumori. al.). 7, 7, 2 tuberculum calido -e ... foveri oportet. PLIN. nat. 20, 158 nepeta recens cum tertia parte -is temperata aceto illinitur (22, 138 callo pedum in aceto). 20, 248 -em addunt cataplasmati. 24, 15 cupressi folia cum II partibus -is. 27, 89. 28, 49. IVV. 2, 107 pressum in facie digitis extendere -em (de Othone effeminato ut: SVET. Otho 12, 1 faciem cotidie rasitare ac -e madido linere. SCHOL. Iuv. 2, 99. ceterum cf. IVV. 6, 462 multo -e tumet facies mulieris). PLIN. med. 1, 8, 2 apio ... trito cum -e oculi teguntur (sim. PS. APVL. herb. 119 l. 3, sc. sec. PLIN. nat. 20, 112 supra). al.

c cibus animalium est: VARRO rust. 2, 9, 10 ita -em hordeacium dandum, ut ... eum in lacte des intritum (sc. canibus ut: 2, 9, 11 SEN. contr. 1, 7, 18 PHAEDR. 1, 23, 3. 3, 7, 21. 4, 19, 4 furfuribus ... consparsum. al. SEN. epist. 72, 8 COLVM. 7, 12, 10 PETRON. 64, 6. 8. al.). 3, 7, 9 columbas manducato candido farciunt -e (cf. 3, 9, 21 triticeo -e intrito in aquam ... farciunt gallinas. COLVM. 8, 7, 4. 8, 9, 2). PHAEDR. 3, 2, 6 rustici misēre -em pantherae in fovea periturae (3, 2, 18 dederit). COLVM. 8, 17, 15 sordidi -is offae ... praebentur piscibus. PLIN. nat. 9, 25 fragmentis -is delphinum allicere (cf. 9, 32 intrita -is e vino satiantur delphini operam praebentes). 18, 74 quadripedum ... fere cibus est -is ex hordeo. 32, 17 melanuri in mari -em abiectum rapiunt. al.

2 adhibetur in cultu deorum, religione, ritibus: a apud paganos: CATVLL. 59, 4 devolutum ex igne prosequens -em bustirapa. OV. fast. 6, 311 coronatis -is dependet asellis (cf. 6, 347 asinum tu, diva Vesta, ... de -e monilibus ornas [in eadem re: LACT. inst. 1, 21, 26 -bus coronari asellum]. PAVL. FEST. p. 220 -bus redimibant caput equi immolati [si huc pertinet; v. Scholz, Glotta 43, 1965, 131sq.]). FEST. p. 253 (inter merces pollucendas) far, polenta, vinum, -is fermentatus eqs. CVRT. 8, 4, 27 Alexander iussit adferri patrio more -em — hoc erat apud Macedonas sanctissimum coeuntium pignus —, quem divisum gladio uterque libabat. PLIN. nat. 24, 103 sacro facto ... -e vinoque (cf. MACR. Sat. 3, 11, 10 Cereri faciunt sue praegnante, -bus, mulso). GAIVS inst. 1, 112 in quo sacrificio farreus -is adhibetur, unde etiam confarreatio dicitur (item VLP. reg. 9). ACT. Arv. a. 218 I 7 fratres arvales frug(es) arid(as) et virid(es) contiger(unt) et -es laureatos (sim. a. 240 [Inscr. Dessau 9522] I 29 et 31, ceterum a. 241 l. 12). a. 218 I 30 -es laureat(os) per public(os) partiti sunt. TERT. praescr. 40 l. 8 diabolus in cultu Mithrae celebrat et -is (et -es et A) oblationem. al.

b apud Iudaeos: α -es proponuntur in tabernaculo vel templo: ITALA exod. 25, 30 (Lugd., sim. VVLG.) inpones super mensam -es propositionis (40, 21 [ibid.]. Matth. 12, 4 [cod. a al. = VVLG.]. al. TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 10. RVFIN. Orig. in lev. 13, 3 p. 471, 3 sqq. [allegorice referuntur primum ad duodecim tribus, deinde ad Christum]. ISID. nat. 1, 3. al.). num. 4, 7 (Lugd., sim. VVLG.) -es super eam mensam semper erint (Monac. -es sempiterni). I reg. 21, 4 (Cypr. testim. 3, 32, sim. VVLG.) -is sanctus (opp. -es profani). II par. 13, 11 (Complut.) propositionem -um super mensam ([VVLG. proponuntur -es]. Hebr. 9, 2 [cod. d al. = VVLG.] in tabernaculo erat p. -um). al. IVVENC. 2, 571 (sec. Matth. 12, 4) Davida ... -es sumpsisse sacratos. HIER. epist. 64, 9, 2 duodecim -es duodecim mensuum significant circulum. al. β cetera exempla: ITALA gen. 14, 18 (Cypr. epist. 63, 4 al., sim. VVLG.) Melchisedech ... protulit -em et vinum (sacramentum Christi praefiguratum intellegunt fere veteres, e. g. CYPR. epist. 63, 4 FIRM. err. 18, 3 AMBR.[?] sacr. 4, 3, 10 PAVLA Hier. epist. 46, 2, 4. ceterum pendent e. g. TERT. adv. Iud. 3, 1 PEREGR. Aeth. 13, 4). exod. 29, 2 (Lugd., sim. VVLG.) sumis ... -es sine fermento consparsos oleo ... et inpones ea in canistello ... et offeres ea. lev. 8, 31 (Lugd.; ad sacerdotes consecratos) manducate ... -es, qui sunt in vanno perfectionis (VVLG. -es ... consecrationis edite). et saepius in vet. test.

c apud Christianos (de cibo ieiunantium v. p. 223, 23): α respicitur eucharistia (v. quae ad II B monuimus): (I) in novo test.: ITALA Matth. 26, 26 (cod. c al., sim. VVLG.) accepit Iesus -em et benedixit et fregit et dedit discipulis suis dicens: accipite et manducate, hoc est corpus meum (sim. Marc. 14, 22 Luc. 22, 19 I Cor. 11, 23

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sq., *ceterum cf.* Ioh. 6, 51sq. 59). act. 2, 42 (cod. d *al., sim.* VVLG.) erant perseverantes ... in communicatione fractionis -is et orationibus (*sim.* 2, 46 [*ibid.*]). 20, 7 (cod. g, *sim.* VVLG.) cum venissemus frangere -em. I Cor. 11, 26 (cod. c *al.* = VVLG.) quotienscumque ... manducabitis -em hunc et calicem bibetis *eqs. al.*

Ⓘ *apud ecclesiasticos*: Ⓐ *exempla varia* (*pauca selecta*): TERT. nat. 1, 7, 10 (*inter crimina Christianis obiecta*) tot infantiae trucidatae, tot -es cruentati (*sim.* 1, 7, 20. 1, 7, 23 [*inde* apol. 8, 7]. 1, 7, 31 [*inde* apol. 8, 2]. *ceterum cf.* uxor. 2, 5 l. 18. 21 *nec non* AVG. haer. 26 -em ... inde, *sc. e sanguine pueri*, facientes *haeretici*. Ps. GREG. TVR. Thom. 66 Z. quod in oleo et aqua et -e magica consummet *ille magus, sc. Thomas*). adv. Marc. 1, 14 p. 308, 22 -em, quo ipsum corpus suum repraesentat. 5, 8 p. 597, 21 -is et calicis sacramento. IREN. 4, 18, 4 (4, 31, 3 H.) eum -em, in quo gratiae actae sint, corpus esse domini (*cf.* 4, 18, 5 [4, 31, 4 H.]. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 818, 3 invocatione ... sanctificare ... -em *eqs.* Ps. CYPR. adv. Iud. 10 cibum gratiae, -is qui est a benedictione. AMBR. [?] sacr. 4, 4, 14 ubi accesserit consecratio, de -e fit caro Christi. 5, 4, 24 [*fusius*]. *al.*). ZENO 1, 14, 4 (2, 6, 8 L.) omnibus ... unus -is cum signo datur. FERRAND. canon. 108 ut diaconus -em non eroget. GREG. TVR. Franc. 5, 33 verus de effracto -e sanguis effluxit (*item* 6, 21). *et saepe. apud haereticos*: FILASTR. 74 sunt Artotyritae nomine in Galatia, qui -em et caseum offerunt (*sim.* AVG. haer. 28). Ⓑ *accedit attributum* (*sc. adi. vel gen. subst., cf. IIB1b et C1b*): CYPR. domin. orat. 18 dum ... non communicantes a caelesti -e prohibemur (HIL. in Matth. 9, 3 sacramentum -is c. AVG. in euang. Ioh. 26, 11 -em c. spiritaliter manducate. CHROMAT. in Matth. 28, 5, 3 E.-L. -em illum c. et spiritalem. *al.*). IVVENC. 1, 595 sancti substantia -is (AMBR. [?] sacr. 4, 6, 27 [*verba sacerdotis*] offerimus tibi ... hunc -em s. *al.; cf.* AVG. serm. 227 sanctificatus [QVODV. prom. 2, 2, 4 l. 74]). AMBR. (?) sacr. 5, 4, 24 ille -is vitae aeternae (5, 4, 25 SACR. Greg. 1, 25). HIER. epist. 22, 40, 5 sacramenti. RVFIN. Orig. in lev. 13, 5 p. 477, 7 mysticum (AVG. c. Faust. 20, 13). AVG. serm. 130, 2 altaris. *al.*

β *mittitur pro eulogia* (*ad rem v. vol. V 2, 1048, 34 sqq. et Stuiber, RAC VI 922 sq.*): PAVL. NOL. epist. 3, 6 -em unum sanctitati tuae unitatis gratia misimus, in quo ... trinitatis soliditas continetur; hunc -em eulogiam esse tu facies dignatione sumendi. 4, 5. 5, 21 dignare ... -em in eulogiam vertere. 7, 3 AVG. epist. 31, 9 -is ... benedictio fiet. c. Petil. 3, 16, 19 eulogias -is ... hilariter datas (CAES. AREL. reg. virg. 25 transmittere). GREG. M. dial. 2, 8 p. 91, 16 M. ut servo ... domini infectum veneno -em quasi pro benedictione transmitteret.

C *exempla confectionem et genera -is illustrantia*: 1 *varia selecta*: CATO agr. 74 -em depsticium sic facito (*seq. compositio*). VARRO frg. Non. p. 531, 28 *cocula* coquebant -em, primum sub cinere, postea in forno. MORET. 117 *ancilla* eruit ... -em *e foco* (*confectio describitur v. 16–50*). OV. fast. 6, 315 suppositum cineri -em focus ipse parabat *eqs.* SEN. epist. 90, 23 *fusius describitur.* COLVM. 2, 6, 2 *siliginis* species in -e praecipua. PLIN. nat. 18, 102 pastillos in -e faciendo dilutos cum similagine seminis fervefaciunt atque ita farinae miscent; sic optimum -em fieri arbitrantes. 18, 107 ipsi -em faciebant Quirites, mulierumque id opus maxime erat. 18, 108 cocos tum -em lautioribus coquere solitos. APVL. met. 10, 13, 3 pistor dulciarius, qui -es et mellita concinnabat edulia. ZENO 2, 44, 1 (1, 41, 1 L.) *et* AVG. serm. 227. 229, *quae v. sub IIC3.* PETR. CHRYS. serm. 71, 7 (*in imag.*). GREG. M. dial. 1, 11 *cum* obliti essent crucis signum inprimere, sicut in hac provincia crudi -es ligno signari solent, ut per quadras quattuor partiti videantur *eqs.* (*cf. l. 19 nec non p. 227, 63*). *al.*

2 *manifestius indicantur certa genera* (*maxime epithetis; inter cetera exempla nota praepos.* ex *p. 226, 13. 18. 26. 44. al.,* de *p. 226, 19. 22, gen. qual. p. 226. 17. 28. 30. 45, abl. qual. p. 226, 38. fusius variis de generibus agunt* PLIN. nat. 18, 67–108 ISID. orig. 20, 2, 15 sq.; *ad rem v. Blümner, Technol. I² 74 sqq.*): a *sec. colorem* (*notabiliora*): PLAVT. Asin. 142 sordido (SEN. epist. 18, 7. 110, 12 COLVM. 8, 17, 15 SVET. Nero 48, 4 APVL. met. 6, 19, 5. *al.; cf.* PS. AVG. quaest. test. I 9, 2 inmundus). Cas. 310 rubido (*mire explicat* PAVL. FEST. p. 263 parum coctus, *rectius* ISID. orig. 20, 2, 15 recoctus et rubefactus). TER. Eun. 939 atrum (*cf.* PLIN. nat. 18, 68 nigrum [MART. 11, 56, 8]). VARRO rust. 3, 7, 9 candido (*al. v. vol. III 243, 76 sqq.; cf.* IVV. 5, 67 niveus. RVFIN. hist. mon. 1 p. 401ᴰ miri ... candoris. PS. AVG. vit. christ. praef. nitidos [ANTHIM. 1]. *ibid.* siligine candentes). LAMPR. Alex. 37, 3 mundi (*al. v. vol. VIII 1630, 55 sqq.*).

b *sec. modum conficiendi*: CATO agr. 74 (= capp. 83) depsticium. VARRO frg. Non. p. 62, 11 elixum -em ex farre et aqua frigida fingebant (CAEL. AVR. chron. 2, 13, 159 e. aut non coctum -em [*nisi aliter iungendum*]. *cf.* PLIN. nat. 18, 105 e Parthis invecto, quem aquaticum vocant. ORIBAS. syn. 4, 13, 6 Aa p. 12 lavati [4, 32, 13 Aa p. 36]. 4, 37, 2 Aa p. 40. ISID. orig. 20, 2, 16 spungia -is aqua diutius malaxatus *eqs.*). CELS. 2, 30, 1 si ustus est *-is* (PLIN. nat. 22, 139. 23, 57. *al.; cf.* CELS. 3, 6, 17 -is tostus [SER. SAMM. 324. *al.*]. PLIN. phys. Bamb. 36, 8 conbusti [85, 3]. 75, 1 ustulati. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 205 assus). *ibid.* si bis coquitur (PHILVM. med. 2 p. 115, 24 bis coctus [CAEL. AVR. chron. 4, 6, 90]. *cf. l. 68 et* PLIN. nat. 22, 138 iterum coctus). PLIN. nat. 18, 88 artopticio (18, 105). *ibid.* furnaceis (18, 105. *cf.* ORIBAS. syn. 4, 1, 4 La p. 3 in forno coctis [Aa clybanites]). 18, 105 streptici (*André,* sceptrice *codd.*). *ibid.* in clibanis cocti (*cf. vol. III 1342, 31–42 nec non* clibanicius, clibanites *ibid. l. 15 sq. 19 sq.*). 28, 208 qui cinere coctus sit (*cf. p. 225, 46 et* cinericius: NOVATIAN. trin. 18, 11 D. [*sec.* gen. 18, 6, *ubi gr.* ἐγκρυφίας, ITALA Ps. Orig. tract. 2 p. 18, 6 ingriphios, id est azymos subcinericios. VVLG. subcinericios]. CYPR. eleem. 17. subcinericius: *l. 7 et* VVLG. iud. 7, 13. *al.* GREG. M. dial. 1, 11 ISID. orig. 20, 2, 15). ZENO 2, 44, 1 (1, 41, 1 L.) caccabacei. *al.*

c *sec. substantiam principalem* (*varia genera conferunt e. g.* CELS. 2, 18, 4 PLIN. nat. 18, 86sqq.): VARRO frg. Non. p. 62, 11 elixum -em ex farre et aqua ... fingebant (ARNOB. nat. 2, 21. *cf.* COLVM. 7, 12, 10 farreo [GAIVS inst. 1, 112. *al.*]. SER. SAMM. 488). p. 88, 16 siligineum (SEN. epist. 119, 3. 123, 2 VOPISC. Aurelian. 35, 1. *al.; cf.* CELS. 2, 30, 1 ex siligine [PLIN. nat. 18, 86 e s. lautissimus -is]. ALEX. TRALL. 1, 6 -is siliginis. *cf. p. 225, 72*). rust. 2, 9, 10 hordeacium (*al. v. vol. VI 3, 2965, 48–71 et cf.* CELS. 2, 25, 1 ex hordeo [PLIN. nat. 18, 71. 74]. ORIBAS. syn. 4, 1, 4 Aa *et* La p. 3 de hordeo [*gr.* κριθαί]). 2, 9, 11 triticios (3, 9, 21 COLVM. 7, 12, 10. 8, 7, 4 IVVENC. 1, 377. *al.; cf.* CELS. 2, 28, 1 ex tritico est. ORIBAS. syn. 4, 1, 4 Aa *et* La p. 3 de tritico [RVF. podagr. 12 unifarinus de tritico]). HOR. epist. 2, 1, 123 secundo (SCHOL.: non siligneo, non primo. *v. Brink, 1982, ad l.; cf.* PLIN. nat. 18, 90 secundarii [SVET. Aug. 76, 1]. LAMPR. Alex. 37, 3 sequentis). PAVL. FEST. p. 187 acerosus (NON. p. 445, 14). CELS. 2, 18, 4 ex polline. 2, 25, 1 ex milio (COLVM. 2, 9, 19 conficitur. PLIN. nat. 18, 54 fit). 2, 30, 1 ex simila (*cf.* RVFIN. Orig. in lev. 13, 3 p. 472, 5 ex s. confectus. p. 472, 13. *cf.* ITALA lev. 7, 12 [Lugd.] -is similaginis [Wirc. ex similagine factos, VVLG. absque fermento]. num. 6, 15 [Lugd.] similaginis -es [VVLG. -um azymorum]. VVLG. Sirach 39, 31 similagineus. *sim. al.*). SCRIB. LARG. 227 autopyron (*v. vol. II 1601, 30 sqq.*). PLIN. nat. 18, 54 e panico *fit.* 18, 92 ex arinca dulcissimus -is. 22, 139 sitanius. *sim. al.*

d *sec. varias substantias, quae addi possunt*: FEST. p. 253 fermentatus (*al. v. vol. VI 1, 524, 82 sqq., ubi addatur e. g.* ITALA lev. 7, 13 [Lugd.]. *cf.* ISID. orig. 20, 2, 15 fermentacius). CELS. 2, 24, 1 sine fermento (*al. v. vol. VI 1, 525, 74 sqq.; cf.* TAC. hist. 5, 4, 3 -is Iudaicus nullo fermento). SCRIB. LARG. 133 cum -e azymo (ITALA lev. 2, 4 [Lugd.; VVLG. absque fermento]. *al.; cf.* ISID. orig. 20, 2, 15 azymus non fermentatus ...; acrozymus leviter fermentatus). PLIN. nat. 18, 117 adgravatur ... pondus illa *faba* et omni legumine ... in -e venali. 19, 168 *papaver* -is rustici crustae inspergitur *eqs.* 20, 184 cum semen *herbae q. e. git* gratissime -es etiam condiat. 22, 67 -em ... ex his *bulbis asphodeli* cum farina subactis. 31, 115 in -e salis vice utuntur Chalestraeo *nitro* (*cf.* STAT. silv. 4, 9, 37 -es nitidantis [viridlegunt *alii*] aphronitri). *al.*

e *sec. originem*: MET. PIVS ind. cen. Macr. Sat. 3, 13, 12 -es Picentes (*cf.* PLIN. nat. 18, 106 durat sua Piceno in -is inventione gratia ex alicae materia. MART. 13, 47 tit. Picentini [APIC. 4, 1, 2]). FEST. p. 142 Syriaci. PLIN. nat. 18, 105 Parthicum (*cf. p. 225, 77*). 20, 163 Alexandrinis (PAP. Corp. 251, 20 [*saec. II in.*]. THEOD. PRISC. log. 101 APIC. 4, 1, 3. *al.*). TAC. hist. 5, 4, 3 Iudaicus. COD. Theod. 14, 17, 5 Ardinienses (Sard- *Gothofredus*). PAVL. NOL. epist. 5, 21 Campanum. SVLP. SEV. dial. 1, 11, 5 Aegyptii. THEOD. PRISC. log. 101 Cyprius. *ibid.* Africanus (*var. l.* Afrus. *cf.* GLOSS. III 572, 3 -e Afro i. siligine [*an* siligineo? *v. Apic. 7, 13, 2 sq.*]). PS. THEOD. PRISC. add. p. 328, 3 transmarino.

f *sec. varias rationes* (*cf.* civilis, gradilis *p. 223, 53. 63*): VARRO frg. Non. p. 88, 16 cibarium (*al. v. vol. III 1034, 71–81; addatur* REGVLA mag. 13, 51 -is cibarissimi). SEN. epist. 119, 3 plebeius. PLIN. nat. 18, 67 militari (VOPISC. Aurelian. 9, 6 m. mundos ..., m. castrenses). 18, 105 alias ab opsoniis appellati, ut ostrearii, alias a deliciis, ut artolagani. 19, 168 rustici (PS. AVG. vit. christ. praef. [*bis*]). 22, 138 nauticus (PLIN. med. 2, 6, 2 MARCELL. med. 27, 133). CHIRON 427 empticii (824). PS. APVL. herb. 33 l. 4 domestico (44 l. 3). *al.*

D *appendix ad A–C*: I *iuncturae verbales selectae*: a *-em comedere sim.*: PLAVT. Bacch. 580 comesse -em (EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 76, 2 -is unciam. PLIN. nat. 26, 119 ITALA exod. 16, 3 [Tert. ieiun. 5 = VVLG.]. *et saepius; cf.* edere *vel* esse: PLAVT. Men. 917 CELS. 1, 6, 2. PLIN. nat. 22, 139 [*bis*]. 28, 264 QVINT. inst. 6, 3, 60 APVL. met. 6, 19, 5. *et saepius, v. vol. V 2, 102, 3 sqq.*; esitare: GELL. 11, 7, 3). TER. Eun. 939 vorent (*cf.* devorare: PETRON. 44, 11. ITALA Luc. 20, 47 [*v. p. 221, 76*]. *al.*). EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 76, 1 gustavimus (LIV. perioch. 48 [*loco corr.*]. PETRON. 62, 13 CIL IV 8903 PEREGR. Aeth. 28, 4. *al.; cf.* PS. AVR. VICT. epit. 15, 5 degustans). CELS. 3, 2, 7 -is ... minus ... adsumere (4, 10, 2. 4, 18, 4. 8, 9, 1ᴰ GREG. TVR. Franc. 9, 21. *cf.* sumere: CELS. 4, 5, 8 -is non tam multum. 4, 26, 3 selibram. SVET. Aug. 77 -em. *al.*; absumere: COLVM. 2, 9, 19 SVLP. SEV. dial. 1, 14, 3. 2, 6, 6; consumere: IVV. 14, 128 -is ... frusta). 4, 6, 6 -is mandendus (PS. AVG. vit. christ. praef., *addas fort.* LIV. perioch. 48. *cf.* manducare: PETRON. 56, 4 *et saepe, v. vol. VIII 273, 77 sqq.* [*aliter, sc. notione comminuendi* VARRO rust. 3, 7, 9]). *al.* b *-em facere*

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim. (*obi. supplendo l. 6*): CATO agr. 74 -em ... sic facito (75. VARRO Men. 404 pistor bonum. SEN. epist. 90, 22 COLVM. 12, 30, 2 CIL IV 8972. 8973 PLIN. nat. 1, 18, 27. *et saepe; cf.* efficere: CAES. civ. 3, 48, 2 SER. SAMM. 488. *al.*; conficere: COLVM. 1, 8, 12 diligenter. 2, 9, 19 RVFIN. Orig. in lev. 13, 3 p. 472, 5. *al.*). *ibid.* defingito coquitoque sub testu *-em* ([*si hoc obi. subaudiendum*]. *al. v. vol. IV 926, 2 sqq. et supra p. 225, 83. cf.* percoquere: FEST. p. 142 SEN. epist. 90, 23 PLIN. nat. 23, 9. excoquere: ZENO 2, 44, 1 [1, 41, 1 L.]). VARRO frg. Non. p. 62, 11 fingebant (SEN. epist. 90, 23. IVV. 5, 67 [*v. 70*]. *cf. l. 5*). c *-em dare sim.* (*potiora, sc. ad actionem offerendi, porrigendi spectantia*): CATO agr. 157, 13 dato ... -em *aegroto* (VARRO frg. Non. p. 44, 6 sq. rust. 2, 9, 10. 2, 9, 11 CIC. Tusc. 5, 97. SEN. contr. 1, 7, 18 cani ..., patri. CELS. 3, 6, 17. *al.* PHAEDR. 3, 2, 18. 4, 18 [19], 4 PETRON. 69, 3. *et saepius; cf.* tradere: ITALA Luc. 24, 30 [codd. c, e; cod. a *al. et* VVLG. porrigebat; *sim. variant codd.* Ioh. 13, 26]. CYPR. laps. 25). HOR. sat. 2, 8, 68 ne -is adustus ... adponatur (SVET. Cal. 37, 1 ITALA gen. 24, 33 [Ambr. Abr. 1, 9, 90, *sim.* VVLG.]. PRVD. apoth. 706. *al.; cf.* ponere: LEX colleg. salut. Dian. et Antin. [CIL XIV 2112] 2, 15. INSCR. Année Epigr. 1927 n. 124, 15 [*Formiis*]. ITALA gen. 43, 31 [Lugd. = VVLG.]. *al.*). PHAEDR. 1, 23, 3 -em misisset cani (*item animali*: 2, 3, 2. 3, 2, 6. SEN. epist. 72, 8 frusta -is. ITALA Matth. 15, 26 [cod. c *al.* = VVLG.]. *al.*). 3, 7, 21 affertur ... -is (ITALA gen. 18, 5 [Ps. Aug. serm. 3, 2; VVLG. ponam]. *cf.* circumferre: PETRON. 35, 6; offerre: SVET. Nero 48, 4 TERT. ieiun. 9 p. 285, 7 adv. Iud. 3, 1. *al.*). COLVM. 8, 17, 15 -is offae ... praebentur. PETRON. 64, 8 iactans ... -em (*sc. cani ut* TERT. praescr. 8 l. 31. *cf.* PLIN. nat. 32, 17 -em abiectum rapiunt. SVET. Iul. 48 pistorem alium quam sibi -em convivis subicientem. APVL. met. 6, 11, 2 frusto ... -is ei *Psychae* proiecto). IVV. 5, 67 porrexit (APVL. met. 1, 18, 8 caseum cum -e. *al., adde l. 15*). *al.*

2 *epitheta qualitates generales indicantia* (*selecta; ad certa genera spectantia v. sub C2*; caelestis *sim. v. p. 221, 50. 225, 25 et sub IIB1b et C1b*): CATO agr. 157, 9 purum. VARRO Men. 404 bonum (SEN. epist. 123, 2. PLIN. nat. 18, 102 optimum. CIL IV 429. *al.*). HOR. sat. 1, 5, 89 lapidosus (SEN. benef. 2, 7, 1). CELS. 1, 3, 24 hesterno (PETR. CHRYS. serm. 121, 5). 4, 10, 2 aridus (TERT. ieiun. 9 p. 285, 15 RVFIN. hist. mon. 1 p. 402^{C}. *al.*). 7, 7, 2 calido (ITALA Ios. 9, 12 [Lugd. = VVLG.]. SVLP. SEV. dial. 1, 11, 4. *al.; cf.* PETR. CHRYS. serm. 121, 5 calentes [ANTHIM. 1]). SEN. epist. 18, 7 durus (DON. Ter. Eun. 939, 2 MARCELL. med. 27, 28. *al.*). 83, 6 siccus (PLIN. nat. 22, 139. 26, 119. ITALA Ios. 9, 5 [Lugd., VVLG. duri]. CAPITOL. Pius 13, 2. *al.*). 123, 2 tenerum (IVV. 5, 67 [*v. 70*]. SER. SAMM. 779). PLIN. nat. 18, 92 dulcissimus (AVG. in psalm. 68 serm. 2, 1 l. 37. *al.; cf.* PLIN. nat. 18, 100 praedulcis [22, 27]. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 146 obdulcatum). 22, 112 molli (*v. vol. VIII 1372, 22 et cf.* MARCELL. med. 25, 20 remolliato. CAEL. AVR. chron. 5, 2, 37 emollitus). 22, 138 vetus (PLIN. med. 2, 6, 2 CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 102, 18. *cf.* ZENO 2, 44, 1 [1, 41, 2 L.] vetusti [MARCELL. med. 13, 17. 27, 133]. CAEL. AVR. chron. 5, 11, 136 veteratus). IVV. 14, 128 mucida caerulei -is ... frusta (*cf.* mucidus *vol. VIII 1554, 68 sq.*). ITALA Matth. 6, 11 (cod. b *al.*) cottidianum ([VVLG. supersubstantialem, *sed* Luc. 11, 3 ITALA *et* VVLG. cottidianum]. TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 24. 25 EXPOS. mundi 12. *al.; cf.* QVODV. prom. 1, 39, 56 diurno [SEDVL. carm. pasch. 2, 263]). *al.*

3 *gen.* -is *pendet e subst.* (*addidimus praepos.* de *l. 69; notabiliora, sc. partem vel quantitatem indicantia*): CATO agr. 56 -is p(ondo) IIII (*ibid. iterum.* PLIN. nat. 18, 87. *al.* LAMPR. Alex. 37, 3 [*bis*]. *cf.* EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 76, 2 unciam [MARCELL. med. 30, 5]. CELS. 4, 26, 3 selibram [PLIN. nat. 18, 90]. PLIN. nat. 18, 88 libras [REGVLA mag. 26, 14. *al.*]). or. frg. 40, 2 (112 M.) frusto -is (*al. v. vol. VI 1, 1440, 76 sqq. et cf.* APVL. met. 1, 19, 3 frustulum). LVCIL. 1157 fragmenta (*al. v. vol. VI 1, 1232, 28 sqq. et cf.* fragmen *ibid. 1231, 54 sq.*). SEN. benef. 4, 29, 2 quadram (PORPH. Hor. epist. 1, 17, 49 [*Hor.* quadra *tantum*]. REGVLA mag. 19, 15. *al.; cf.* SCRIB. LARG. 136 quadrante). COLVM. 8, 9, 2 offae (8, 17, 15 SCHOL. Iuv. 16, 11). PETRON. 42, 5 micam (*al. v. vol. VIII 928, 22 sqq. et cf.* REGVLA mag. 1, 20 miculas). 44, 2 buccam (MART. 10, 5, 5. *cf.* VVLG. gen. 18, 5 buccellam [I reg. 28, 22. *al.* APIC. 8, 6, 1. VEREC. in cant. 4, 19 l. 30 D. *ubi antea*: tortulam] *nec non* ANTHIM. 75 de -e ... bucellas). PLIN. nat. 19, 168 crustae (20, 185. 256. 29, 75). *al.*

4 *iuxta ponuntur alia alimenta, potiones* (*pauca notabiliora*; sal *v. p. 222, 51*): PLAVT. Curc. 367 ventris stabilimenta, -e et assa bubula (*cf.* LVCIL. 474 -e et viscere privo. CELS. 1, 3, 34 multo -e uti, carne potius elixa, modice holeribus [3, 6, 17 SEN. epist. 72, 8 FLOR. epit. 3, 3, 13 ITALA iud. 6, 20 Lugd., *sim.* VVLG. *al.*]. APVL. met. 4, 7, 4 pulmenta ..., -is ..., vinum [4, 8, 4. 10, 13, 3. *al.*]). Achar. frg. 2 -em et polentam, vinum (SEN. epist. 18, 10. 45, 10 VVLG. lev. 23, 14. *al.*). CIC. Pis. 67 -is et vinum (NEP. Them. 10, 3 -em ..., v. ..., obsonium. HOR. sat. 1, 1, 74 *infra.* CELS. 3, 6, 17. 4, 6, 6 PLIN. nat. 24, 103 QVINT. inst. 8, 6, 24. *et saepe, addas e.g. l. 76 et p. 224, 72 sqq.*). HOR. sat. 1, 1, 74 -is ematur, holus, vini sextarius (APVL. apol. 29, 5 EPIST. Alex. l. 453 H. HIER. epist. 22, 35, 4. *al.; cf.* HOR. epist. 2, 1, 123 vivit siliquis et -e secundo [*variat* HIER. epist. 21, 42 *vivendum* -bus ... non s.]). 1, 5, 89 venit ... hic aqua, sed -is ... pulcherrimus (SEN. dial. 9, 11, 10. epist. 18, 10. 25, 4 -em et a. natura desiderat. PETRON. 42, 5 QVINT. inst. 6, 3, 93. ITALA deut. 9, 9 [Lugd. *al., sim.* VVLG.]. *et saepe, v. etiam p. 223, 11. 22. 25*). CELS. 6, 6, 1^{G} pulticula ... aut -is ex lacte (*cf.* VVLG. lev. 23, 14 -em et polentam et pultes [AVG. conf. 6, 2, 2. *al., sed v. iam p. 223, 17 nec non lusum verborum* PLAVT. Poen. 729]). *al.*

II *transfertur*: A *ad res corporeas in formam -is redactas* (*cf. IA2a et* 1. paniculus; *omisimus locutionem pleniorem* forma -is [*v.* PAVL. FEST. p. 222 COLVM. 12, 15, 5. *al.*] *et exempla cibi ex auro ficti vel picti* [*v.* SVET. Cal. 37, 1 AVG. civ. 4, 23 p. 176, 9 D.]): COLVM. 12, 30, 2 sumito faecem vini boni et -es facito (*sc. ad substantiam siccandam ut* PALLAD. 11, 21 -es ex eo brevissimos ... facies). PLIN. nat. 34, 107 *squamae* cadunt ..., cum -es aeris aqua refrigerantur (*cf. ibid.* in quos *clavos* -es aerei feruminantur; ... squama excutitur ictu isdem -bus. 34, 109 macerant clavos -esque). MARCELL. med. 11, 18 ex his (*sc. polenta, sale mulsoque*) -es tenues facito eosque ... contritos ... inlinito. 33, 16 ex fimo bubulo -is factus ... testiculis adpositus ... prodest.

B *ad res fere incorporeas, quae animum, mentem nutriunt vel afficiunt* (*sc. fere bonis; malis l. 30. 48. 51. al.*). *non nisi apud Christianos e sacr. script.* (*arcuimus tropum p. 222, 46 et* MART. 10, 59, 6 [*in comparatione legendi et edendi*] *lectorem* volo, non fiat qui sine -e satur). *afferuntur pauca selecta et hic et sub C, quoniam sententiis christianis disertius enarrandis schedarum nostrarum copia vix sufficit. ceterum multa exempla ambigua esse vix est quod moneamus, si conferas usum p. 221, 40. 225, 24 et infra sub 1b, 2b illustratum; variationem explicationum testatur e. g.* GREG. M. moral. 23, 49 (*ad* Iob 33, 20) in scriptura ... sacra -is aliquando ipse dominus; aliquando spiritualis gratia; aliquando divinae doctrinae eruditio; aliquando haereticorum praedicatio; aliquando subsidium vitae praesentis; aliquando iucunditas humanae delectationis accipitur (*quae illustrantur deinde his locis*: Ioh. 6, 51; Is. 33, 15 *et* psalm. 131, 15; Is. 21, 14 *et* 55, 2; prov. 9, 17; gen. 28, 20 *et* Ioh. 6, 26; thren. 1, 11).

1 *usu pleno*: a *exempla varia*: ITALA prov. 9, 5 (Cypr. testim. 2, 2, *sim.* VVLG.; *loq. sapientia*) venite, edite de meis -bus. TERT. orat. 6 p. 184, 27 (*sec.* Ioh. 6, 33) -is est sermo dei vivi (*cf.* RVFIN. Orig. in lev. 13, 3 p. 472, 1 omnis sermo dei -is est, sed est differentia in -bus *eqs.* AVG. in psalm. 32, 2 serm. 2, 1 si -is noster est verbum dei *eqs.* EVCHER. form. 7 p. 39, 12 -is Christus vel sermo domini. *sim. al.*). HIER. hom. Orig. in Luc. 28 p. 166, 23 de hoc tritico *euangelico* debemus -es facere, ita tamen ut non commisceantur veteri fermento habeamusque -em novum de scripturarum tritico farinaque commolitum. 29 p. 169, 1 haereticos dogmatum suorum mendacium pro -e comedere. AVG. in euang. Ioh. 41, 1 veritas -is est. *al.* b *accedit attributum genus cibi indicans* (-is lacrimarum *sim. v. p. 222, 28 sqq.*): ITALA prov. 20, 17 (Cassian. conl. 17, 19, 2 = VVLG.) suavis est homini -is mendacii (*ad cibum corporis spectare videtur eadem iunctura* VVLG. prov. 23, 3). TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 435, 7 doctrinae suae -em prioribus offert Israhelitis (RVFIN. Orig. in lev. 10, 2 p. 444, 25 noli contingere -es furtivos perversae d. AVG. civ. 18, 32 p. 302, 19 D. esurientes -em d.). pudic. 9 p. 238, 2 (*ad parabolam filii prodigi*) *deus prodigum* (*i. paganos*) praefecit porcis ..., ubi nec illi compos esset vitalis esca simulque alios (*i. Christianos*) videret ... abundantes -e caelesti (CYPR. patient. 6 ut, qui in fame sermonis ... fuerant, c. -e saturentur. HIL. in Matth. 22, 4 homines spiritales tamquam c. -e ad evolandum aves pastae. CASSIAN. inst. 5, 21, 3. *al.*). HIER. hom. Orig. in Luc. 29 p. 170, 3 -is sermonis dei (*cf.* AVG. in psalm. 36 serm. 3, 5 -em illum verbi die ac nocte *manducas* [QVODV. temp. barb. 1, 7, 17 PROSP. in psalm. 101, 5]). RVFIN. Orig. in lev. 13, 5 p. 475, 24 -bus fidei orationum vigilantiam ... coniungere. AVG. in psalm. 5, 15 peccatoribus ... -is veritatis amarus est. 85, 24 l. 42 ubi omnes -e iustitiae saginantur (GREG. M. moral. 16, 66). VEREC. in cant. 3, 9 l. 3 D. scripturarum variarumque virtutum (6, 16 l. 45. *cf. p. 222, 80*). GREG. M. moral. 16, 61 ut ... filiis -em erroris parent *haeretici. al.* *cum gen. affectus, qui nutritur*: MAX. TAVR. serm. 42, 3 M. conpellendus avarus est -em suae cupiditatis exponere (*ad Marc. 4, 25* quod habet auferetur).

2 *in explicationibus allegoricis*: HIL. in Matth. 14, 10 sub quinque -bus ⌊id est⌋ (*om. pars codd., ed. Doignon 1978*) quinque libris legis (*sim.* AVG. in euang. Ioh. 24, 5). RVFIN. Orig. in lev. 13, 5 p. 476, 11 -es isti (*sc. propositionis*) verbum dei est (*sim. 13, 6 p. 477, 23*). HESYCH. in lev. 2, 4 p. 807^{B} ('-es ... et lagana') verba ergo apostolorum -es accipe, prophetarum vero lagana. *al.*

C *ad animantia* (*v. quae ad B monuimus*): 1 *ad Christum animum nutrientem*: a *exempla varia*: ITALA Ioh. 6, 41 (cod. b *al.* = VVLG.) ego sum -is, qui de caelo descendi. TERT. orat. 6 p. 184, 25 Christus ... -is noster est, quia vita Christus *eqs.* (*ad* Matth. 6, 11 -em nostrum cottidianum da nobis *ut e. g.* CYPR. domin. orat. 18 p. 280, 24 -em nostrum, id est Christum). GAVDENT. serm. 2, 11 G. -is ..., qui de caelo descendit, ait: '...'. HIER. epist. 58, 6, 1 qui Christum desiderat et illo -e vescitur. AVG. catech. rud. 22, 10 qui spiritaliter -is est esurientium. in euang. Ioh. 62, 4 cum ... -em

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tradendo -is traditorem, *i. Iudam*, ostendisset (*sim.* SEDVL. carm. pasch. 5, **33** sq.). in psalm. 57, 22 -em Christum non videt. *et saepe. inter alia nomina Christi*: NICET. appell. 1 vitis, iustitia, redemptio, -is, lapis ... appellatur. *ibid.* -is dicitur, quia famem scientiae per suum refecit euangelium. ORIENT. carm. app. 2, 7 via, botruo, -is, hostia (*explicatur* 3, 140 -is: in hoc nostrae quod sint alimenta fidei). **b** *accedit attributum*: ITALA Ioh. 6, 32 sq. (cod. c *al.* = VVLG.) pater meus dat vobis -em de caelo verum; -is enim dei est, qui descendit de caelo *eqs.* (SEDVL. carm. pasch. 5, 366 *et* op. pasch. 5, 30). 6, 35 (*ibid.*) ego sum -is vitae (6, 48 [*ibid.*]. CYPR. domin. orat. 18 p. 280, 6 [*ad* Matth. 6, 11] -is v. Christus est. HIL. frg. min. B III p. 231, 5 GAVDENT. serm. 9, 21 G. *al.*). 6, 51 (cod. b *al.* = VVLG.) ego sum -is vivus (PAVL. NOL. epist. 23, 32 v. vivificantemque. AVG. in euang. Ioh. 62, 4 cum dominus -is v. -em mortuo, *sc. Iudae*, tradidisset. *al.*). IREN. 4, 38, 1 (4, 62 H.) qui erat -is perfectus patris. *ibid.* est immortalitatis -is. CYPR. epist. 63, 13 qui est -is caelestis (69, 14 GAVDENT. serm. 9, 17. 9, 21G. HIER. epist. 37, 4, 2 ipso domino c. vescuntur -e. *al.*). SACR. Leon. 1313 nativitate⟨m⟩ -is aeterni (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 17, 7 G.). *al.*

2 *ad totam trinitatem*: AMBR. in Luc. 7, 87 qui sunt isti tres -es nisi mysterii caelestis alimentum? (*ad* Luc. 11, 5 commoda mihi tres -es *ut*: HIER. epist. 30, 13, 2 -es trinitatis accipere [VITAE patr. Iurens. 1 M.]. AVG. in psalm. 102, 10 l. 32. serm. 105, 3, 4 cum ... perveneris ad tres -es, hoc est ad cibum et intelligentiam trinitatis *eqs. al.*). AVG. in Rom. imperf. 13, 6 sq. (*ad* Matth. 15, 26sq.) -em ... appellans dominus id ipsum, quod a muliere petebatur, quid aliud quam trinitati attestatur? namque alio loco (*sc.* Luc. 11, 5, *v. supra*) eandem trinitatem in tribus -bus intelligendam esse ... docet.

3 *ad homines eorumque coetus varia ratione -i conferendos* (*v. etiam p. 224, 62; in comparatione* PASS. Polycarp.): ITALA I Cor. 10, 17 (cod. e *al., sim.* VVLG.) unus -is, unum corpus multi sumus, omnes enim de uno -e ... percipimus (*sim. de tota ecclesia*: CYPR. epist. 69, 5 quando dominus corpus suum -em vocat de multorum granorum adunatione congestum, populum nostrum ... indicat adunatum. *ibid.* si Novatianus huic -i dominico adunatus est). IREN. 5, 28, 4 frumentum sum Christi et per dentes bestiarum molor, ut mundus -is dei inveniar (*verba Ignatii martyris, quae sim. afferuntur*: RVFIN. hist. 3, 36, 12 PS. IGNAT. Rom. 4, 1. *ceterum de martyre*: PASS. Polycarp. 15, 2 *igni circumdatum* corpus ut -is grata decoctio vel ... auri conflatio ... resplendens). ZENO 2, 44 = 1, 41 L. (*confectio -is comparationem neophytorum figurat; sim.* AVG. serm. 227 *ieiunio* quasi molebamini; accessit baptismum et aqua quasi conspersi estis, ut ad formam -is veniretis *eqs.* 229. *ceterum cf.* VEREC. in cant. 4, 19 l. 26 D. me ... commassare digneris et ... fermentare et ... excoquere, ut indignam tortulam -is dignam facias altaribus).

deriv.: panarius, ? panicellus, panicius, 1. paniculus, panosus, panusculus.

compos.: panicoctarius, -coqua, -fex, -ficium, -fico, -ficus; companium. *Clavadetscher.*

paniscum (GLOSS.) *v.* pansa.

***panna,** -ae *f.* [*vox peregrina videtur. Sch.*] *scribitur* pana *l. 60. 64; formam* pa(n)nia *v. sub 1a.* [*cf.* patina. *St.*]

significatur genus quoddam vasis (*ad rem v. Hilgers, Lat. Gefässnamen, 1969, 237*): **1** *fictilis*: **a** *memoratur in testis ad rationes conficiendas adhibitis*: INSCR. Hermet, La Graufesenque 1, 6 -a(s) *tot* (*item* 2, 6. 7. 12, 6). 1, 7 pann (*ceterum notatur* pan 8, 7. 9, 5). 3, 7 pannas (*item* 4, 8. 6, 2. *et passim*). 5, 8 pannias (*forma* panias: 11, 11. 23, 6. 24, 8. *al.; cf. etiam* panni(a)s 7, 8 *et* panni(as) 16, 9). 10, 11 panas. *al. ibid.* **b** *inscriptum est ipsis vasis* (*imaginibus ornatis*): INSCR. Germania 50, 1972, 149 (*Flaviae Solvae*) -a Verecundaes empta viges(is) (*v. Noll ad l., qui ibid. collegit et quattuor alia vasa in Germania superiore et Norico reperta*: pann(am) ... d(ono) d(at). -am. pana communis. -a ⟨pu⟩blica Ioviana). **2** *ferrei*: GLOSS. II 595, 49 trulla: -a, cacha (*i.* cattia), i. ferrum, unde parietes liniunt.

pannārius, -a, -um. *a* 1. pannus. *i. q. ad pannos (mercandos) pertinens*: CIL XIII 6744 (*a.* 225) ⟨ge⟩nio neg(otiatorum) pann⟨ariorum⟩ (*ita suppl. Zangemeister; sed coll. p. 230, 17 intellegas fortasse* pannicularioruin). CVRIOS. (= REG.) urb. p. 73, 13 N. aream -am (pana- *var. l.* REG.).

panneōtericōs *adv.*, πανvεωτερικῶς (*alibi gr. non legi videtur*). *i. q. omnino in modum scriptorum neotericorum* (*vix recte 'nuperrime' intellegunt Liddell-Scott-Jones s. v.*): SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 765 'satur' communis est generis tam masculini quam neutri, quamvis legerimus -s (pane- *cod.*) 'rus satyrum' (*Pers. 1, 71; idem poeta neotericis adnumeratur Serv. Aen. 6, 187*).

pannēsco, -ere. *a* 1. pannus. *i. q. pannosum fieri*: CAEL. AVR. chron. 5, 11, 139 *per phlebotomiam* corpora -unt (pallescunt *ed. Sichardi*, flaccescunt *in marg. ed. Rovillii*), nam Graeci racosin vocant (*cf.* pannositas *et* pannosus *sub 2a*).

panneus, -a, -um. *a* 1. pannus. *i. q. e pannis constans*: PAVL. NOL. carm. 24, 327 si veste ... -a pervaderet ... vicos *mendicans* (*341* panno ... sordens).

pannia *v.* panna.

pannice(n)um *sim. v.* pannuceus. **pannicula** *v.* 1. panicula.

panniculārius, -a, -um. *a* 1. panniculus. *de scriptura*: panucul- CIL XII 5973; *ceterum v. ad* NOT. Tir. NOT. Tir. 95, 67 pannoclarea (e *lincola deleto cod. K*; -unc(u)laria *var. l.*; *f. an n. pro subst.?*).

i. q. ad panniculos pertinens: **1** *de rebus* (*technice in iure respiciuntur vestes et quaecumque vilia capite damnatus secum tulit; abiit in sermonem gr.* πανικουλάριος, *v. Schol. Basil. 60, 52, 6*): EDICT. imp. Hadr. dig. 48, 20, 6 -ae causa quemadmodum intellegi debeat (*f. pro subst. de ipsa re, ratione sim.; cf. n. pro subst. ibid.* non ... omnia bona damnatorum -a significari ..., sed vestem ..., aut nummulos ..., aut leves anulos. VLP. dig. *ibid.* -a sunt ea, quae in custodiam receptus secum attulit: spolia, quibus indutus est, cum quis ad supplicium ducitur). *ibid.* nullo iure illud (*sc. anulus pretiosus, chirographum sim.*) in -a ratione retinebitur. **2** *de mercatore* (*hucine p. 229, 70?*): CIL XII 5973 ⟨mercat⟩ori panucolario. GLOSS.[L] IV Ps. Plac. A 76 arilla⟨tore⟩: coccione -o.

? **panniculōsus** *v.* paniculosus.

1. panniculus, -ī *m.* *a* 1. pannus *deminutive* (*item* PRISC. gramm. II 112, 2 GRAMM. suppl. 70, 20). *scribitur hic illic in codd.* pani- *e. g. V* CELS. 2, 17, 9. ? *neutr.* -um *v. l. 29.*

i. q. pannus parvus: **1** *proprie*: **a** *adhibetur in medicina* (*sc. multo saepius occurrunt voces* fascia, fasciola, linteolum, pannus, *quas v.*): CELS. 2, 17, 9 exstincti titiones involutique -is et sic circumdati *ad fovendum.* 6, 18, 8[B] vinculum ... linteolum aut -us quadratus est (*medicamento imponendo ut*: 6, 18, 9[B] [*inde* ORIBAS. syn. 9, 17, 44 add. Aa p. 307] *medicamentum* superinlitum -o imponendum est [-um *Oribas. et var. l. Cels.*]. 7, 26, 5[E] [5[C] linteolo]. MARCELL. med. 20, 69). 7, 20, 1 cui *fasciae* ... pila adsuta est ex -is facta. 7, 29, 8 super ventrem mulieris duplici -o iniecto (*in partu extrahendo*). ANON. med. ed. Piechotta 90 *herbam effossam* lino ligabis et -um mundum coccinum ligato; utere[t] *eqs.* **b** *pertinet ad vestiendum* (*v. etiam sub 2*): IVV. 6, 260 *mulieres luxuriosas* -us bombycinus urit (*259* tenui sudant in cyclade). AVG. in psalm. 131, 2 l. 20 praecidit ... de veste -um (*respicitur Itala I reg. 24, 5* [*Lucif. Athan. 1, 14*] pinnam chlamidis [*gr.* πτερύγιον, *Vulg.* oram]). PASS. Paul. 14 in -o (*de eadem re: ibid.* pannum, quo caput tegis. *16* de ... maforte; ... stola). *apud* MART. 2, 72, 4 *al. potius nomen actoris a vestimento cognominati intellegendum videtur, non appellatio partis agendae* (*quod voluit Dieterich, Pulcinella, 1897, 145*).

2 *in imagine vel allegoria*: IREN. 2, 14, 2 (2, 18, 2 H.) *haeretici dicta philosophorum congregant* et quasi centonem ex multis et pessimis -is consarcientes finctum superficium ... sibi ... praeparaverunt. CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 22 -os quosdam ex diversorum varia lectione concerpit eosdemque ... adsuit *vestibus.* BOETH. cons. 1, 3, 7 W. (*loq. Philosophia*) *meam* vestem ... disciderunt abreptisque ab ea -is ... abiere *philosophi quidam* (*1, 1, 5* particulas ... abstulerant).

deriv.: pannicularius. *cf. Onom.*

2. panniculus *v.* 1. panicula.

[**panno,** -āre, *verbum a* 1. pannus *derivandum exhibet versio q. d. interlinearis medii aevi* ITALA Luc. 2, 7 (cod. δ); *in vers. antiquis legitur* obvolvit, pannis involvit *sim.*]

pannoclārea *v.* panniculārius. **pannoclōsus** *v.* paniculosus.

pannōsitas, -ātis *f.* *a* pannosus. *i. q. status pannosus* (*v. p. 231, 32*): CAEL. AVR. acut. 1, 11, 86 erit consideranda ... corporis defluxio et cutis veluti ruginosa vel sulcata -s, quam Graeci rhacosin vocant.

***pannōsus,** -a, -um. *a* 1. pannus. *legitur inde a* CIC., SEN. *philos.*, PERS. [*e coni. dub. restitutum est olim* AVSON. 252, 1 p. 84 P. -a per aequora circi (pavosa *cod.*, spatiosa *ed. Lugd. aptius*).]

i. q. pannis plenus vel pannorum similis (*cf.* SCHOL. Pers. 4, 21 [*v. sub* pannuceus]. GLOSS. τριβακός, ῥακώδης. pannis indutus vel ex multis rebus petitus [per- *trad.*, paratus *Heraeus*]. laciniosus [*vel* laniosus *v. vol. VII 2, 835, 27 sq. 933, 4 sq.*]). *iuxta ponuntur* male vestitus SEN. benef. 5, 13, 3, sordidus APVL. met. 4, 9, 6 HIER. adv. Pelag. 1, 29 OP. imperf. in Matth. 41 p. 864, rugosus CAEL. AVR. gyn. 1, 126 *et sim. al.; opponuntur e. g.* holosericatus AVG. in psalm. 85, 3 l. 37, bene vestitus AVG. serm. coll. Morin p. 631, 4, cultus VEN. FORT. vita Radeg. 17, 40. *accedit abl. p. 231, 26.*

1 *usu originario cum respectu vestimentorum* (*sed v. quae sub b monuimus*): **a** *proprie*: **α** *de hominibus, qui pannis induti sunt* (*sc. respiciuntur pauperes, infimi sim.*): CIC. Att. 4, 3, 5 *apud Clodium sunt* pauci -i (*var. l.* -is. *item masc. pro subst.*: SEN. benef. 5, 13, 3 qui male vestitum et -um vidit, nudum vidisse se dicit. CIL IV 4768 tres -i [*obscurum*]. AVG. serm. 14, 7 ille -us. de serm. dom. 1, 9, 23 *putant quidam* -um dici racha [*Matth. 5, 22*], quoniam graece pannus raccos dicitur *eqs.* [*sim.* VEREC. in cant. 4, 27 D.]). IVV. 10, 102 -us ... aedilis *coloniae desertae.* APVL. met. 4, 9, 6 *dives quidam*, -us alioquin ac sordidus, aureos folles incubabat. IVST. 2, 6, 19 *Codrus* permutato regis habitu -us ... castra hostium ingreditur (*cf.* 21, 5, 5 *Dionysius* -us et squalidus incedere [AVG. serm. 37, 18 *de matrona.* ARNOB. ad Greg. 18 p. 419, 25]). SCHOL. Iuv.

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 131 ('homines pertusa ... laena') id est pauperes -i (AVG. in psalm. 68 serm. 2, 15. serm. coll. Morin p. 631, 4 ille *dives* est bene vestitus, iste *p.* -us. CAES. AREL. serm. 48, 3 p. 208, 13. *al.*). HIER. c. Ioh. 39 p. 391^C (*iocose*) iste Hieronymus cum -a turba et sordidatis gregibus (*sc. monachis*). adv. Pelag. 1, 29 (*ironice*) virgines, periclitamini, nisi sordidas vos atque -as vulgus aspexerit (*antea*: tunicam ... mundiorem; ... candida veste). AVG. in psalm. 85, 3 l. 37 resistit deus superbis, et holosericatis et -is (serm. 36, 7 propter s. -os [*syn.* pauperem s.]). *al.* *in comparatione*: AVG. trin. 4, 13, 17 l. 62 *diabolus Christo* per istam corporis mortalis fragilitatem ... infirmo tanto superbior quanto velut ditior et fortior quasi -o et aerumnoso dominabatur. *β de bonis et de statu ad pauperes pertinentibus* (*cf. vestimenta sim. sub b*): APVL. met. 4, 12, 4 paupertinas -asque resculas miserrimae anus. AVG. serm. 14, 4 (*ad pauperem*) si de ista -a et ulcerosa paupertate gloriaris, quia talis fuit *Lazarus*. *de verbis interpolatis* -um aurum PS. AVG. quaest. test. I 75 (Migne 35, 2269) *v. Souter, A Study of Ambrosiast., 1905, 11.*

b *in imagine* (*comparationem v. supra; sublucet color secundarius q. e. miser, vilis sim., maxime l. 21, ubi fere evanescit respectus vestimentorum*): AVG. in psalm. 101 serm. 2, 14 l. 38 nos ad illos *dei* annos cum his -is annis quid sumus? (*respiciuntur anni, qui ad corpus mortale vestimento comparatum pertinent; cf.* 144, 22 l. 14 -am carnem mortalitatis [*opp.* stolam illam gloriae immortalitatis]). serm. 37, 17 *mulier, sc. haeresis,* quasi ... texens viro pallium (*sec. prov. 31, 22*), texens autem -as fabellas. 168, 6, 6 *ut* deposita tunica veteri, peccatis -a, caedibus sanguinea ... *Paulus* acciperet tunicam humilitatis (*cf.* OP. imperf. in Matth. 41 p. 864 [*ad Col. 3, 9 sq.*] vestimenta ... veteris hominis sunt -a et sordida, opera carnis corruptibilia et immunda; vestimenta autem novi hominis sunt fortia et decora [*adi. omnia ad* opera *trahi videntur in editione*]).

2 *per similitudinem transfertur*: **a** *ad formam cutis rugosam, detritam, laceram sim.*: SEN. clem. 2, 6, 3 (*corr. trad., v. app. crit.*) ob crus alicuius aridum aut -am maciem. MART. 3, 72, 3 -ae dependent pectore mammae ([4 sulcos uteri]. CAEL. AVR. gyn. 1, 126 *m.* rugosae vel -ae [*gr. Soran. p. 67, 16 Ilb.* οἱ ῥυσοὶ δὲ καὶ ῥακώδεις, *lat. Soran. p. 32, 5* rugosas *tantum*]). SORAN. p. 74, 3 *matricis* orificium ... -um et solutum fit (*gr. p. 127, 5 Ilb.* ῥακωδέστατον, *Cael. Aur. gyn. 2, 60* rugosum). CAEL. AVR. gyn. 2, 46 cutis laxitate -a (*gr. Soran. p. 119, 6 Ilb.* ῥάκωσις). **b** *ad faecem aceto innatantem, quae formam panniculorum exhibet*: PERS. 4, 32 *avarus* -am faecem morientis sorbet aceti (*per enallagen ad avarum sordidum refert Harvey, 1981 ad l., vix recte*).

deriv.: pannositas.

pannūceātus, -a, -um. *a* pannuceus (*sc. f. pro subst.* pannucea). *i. q. pannucea veste indutus*: POMPON. Atell. tit. -i (*affertur forma* Pomponius -is *octies a* NONIO, *e. g.* p. 18, 17).

pannūceus (-ius), -a, -um. [*a* 1. pannus; *sc. sec. Scholz. Glotta 43, 1965, 119sqq. a stirpe quartae decl.* pannu- (*v. p. 232, 22*) *explicanda est formatio in* -u-ceus *cadens, quae exstat adhuc in suffixo it.* -uccio (*cf. l. 57*). *Sch.*] *scribitur in codd.* -anu- CLOAT. (*var. l.*), -a(n)ni- GLOSS. *forma* -eus *traditur, si editionibus fides habenda, apud* CLOAT., PLIN., MART., GLOSS. (*ubi et* -enum), *tuenda videtur* PERS. 4, 21 (-ea *a*, -ia [*ex* -ucla] *P et al.*), PETRON. 14, 7 (-eam *L*, *v. Bücheler ed. 1862*; -iam *edd.* [*unde?*]); -ius *traditur* SCHOL. Pers. (*sc. Bern., ed. Kurz 1889*), ISID., NOT. Tir. 97, 25 (-tius *K*; pa(n)nunculus *var. l.*), *cf.* -cinum GLOSS. *et var. ll. supra allatas.* [*it.* pannuccio '*pannus*' *et var. dial.; raet. or.* panuz '*pannus infantilis*'; *a* pannucea: *francog. med. et dial.* panosse, *ni fallimur; var. francoprov., prov.; cf. M.-L. 6202. Battisti-Alessio IV 2750. Wartburg VII 554sq. St.*] [*medii aevi est* PAVL. NOL. carm. app. 4, 12.]

1 *i. q. pannorum similis, sc. de cute rugosa, detrita sim.* (*cf.* pannosus *sub 2a*): CLOAT. Macr. Sat. 3, 19, 2 *genus malorum* -um (*cf.* PLIN. nat. 15, 52 celerrime in rugas marcescunt -a *mala*). PERS. 4, 21 -a Baucis (*anus quaedam; opp. Alcibiades* candidus. *explicant alii sec.* SCHOL. -a vulgariter pro pannosa dixit, id est pannis obsita). MART. 11, 46, 3 truditur ... digitis -a mentula lassis nec levat ... caput (*6* mentula ... anus). **2** *i. q. pannis confectus sim., sc. de veste*: *adi. vel f. pro subst.*: PETRON. 14, 7 pro illa parte vindicabant pretiosissimam vestem, pro hac -am ne centonibus quidem bonis dignam (*cf. 14, 6* scissam et sordidam ... tunicam). ISID. orig. 19, 22, 24 (*inde* GLOSS.^L I Ansil. PA 323 -a vestis) -a nuncupata, quod sit diversis pannis obsita (*23* interpola vestis). *neutr.* -um *pro subst.*: GLOSS. -um (*vel* pan(n)ice(n)um, panicinum): genus est vestis. genus vestis.

deriv.: pannuceatus.

pannucula *v.* 1. panicula.

pannulus, -ī *m.* *a* 1. pannus *deminutive.* *scribitur* -nolcod. *O* RVFIN. *infra cit.* [*val.* pănură; *var. langob.; cf. M.-L. 6203. St.*] [*perperam edebatur olim* -os HIER. in Ezech. lib. 7 praef. l. 21, *ubi* pannos *trad.*]

i. q. pannus parvus, vilis sim. (*vi deminutiva non semper perspicua*): APVL. met. 7, 5, 5 *ne* de -is istis virtutes meas aestimetis (*syn.* centunculus, *ut et ceteris eiusdem locis. item usu generali de veste pauperum, sordidorum*: 7, 8, 2 [*7, 9, 1 opp.* vestem ... lautiusculam]. 9, 12, 4 *servi* sic tunicati, ut essent per -os manifesti. RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 14, 3 utinam exuere me possem ... -is, quibus circumdari videor, ut nudus effugerem spinas saeculi [*fortasse sec. p. 233, 3 explicandum; Migne gr. 35, 1245^D* ῥάκια]). AMM. 19, 8, 8 indumenta lintea ... in oblongos discidimus -os *funemque fecimus.* 22, 9, 11 sine viribus maximis quid -i proficient leves (*respiciuntur indumenta purpurea imperatoris ut*: 26, 6, 15 purpureum ... -um laeva manu gestabat). 31, 2, 5 *apud Hunnos* tunica ... non ante deponitur ..., quam ... in -os diffluxerit defrustata. VITA Caes. Arel. 2, 15 sub qua *casula* ipsum -um, *quo Caesarius usus est*, ferebam (*syn.* pannus, tessellus).

pannum *v.* 1. pannus. **pannunc(u)lārius** *v.* panniculárius.

? **pannunculus,** -ī *m.* *a* 1. pannus *deminutive* (*ad formationem vocis confert* centunculus *Hofmann apud Walde-Hofmann s. v.* pannus).

i. q. pannulus: NOT. Tir. 95, 66 (*praecedit* pannus) -us (-uculus *var. l.*; -iculus *Kopp et Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 59; cf. falsam var. lect.* -us *pro* pannucius 97, 25).

1. ^spannus, -ī *m.* (*n.* -um *v. infra*). [*varias voces linguarum cognatarum, quae textilia sim. significant, conferunt viri docti, sed nihil certi affirmari potest. Sch.*] *scribitur in codd. hic illic* panus, *e. g.* SEN. contr. 1, 6, 2 (*A et B*). NOT. Tir. 95, 65 -us. *formae declinationis quartae*: ENN. frg. var. 30 -bus (*formam vituperat* CHAR. gramm. p. 68, 8 B.). POMPON. Atell. 70 -bus (*affert* NON. p. 488, 33 *in capite* de mutatis declinationibus); *de gen.* -us *apud* VARRONEM *v. p. 234, 1sqq.; vix huc pertinent abl.* -u DIOSC. 4, 146 p. 67, 12. ORIBAS. syn. 8, 23 add. Aa p. 238 -u asperu (*intellegas potius acc. pro abl. positum*). *de genere*: NON. p. 218, 26 -us usu generis masculini; neutro NOVIVS (Atell. 86, *v. p. 234, 43*). *ceterum traditur nom. vel acc. neutr.* -um: ITALA Matth. 9, 16 (Ps. Ambr. ad virg. dev. 2) -um vetus. SCHOL. Hor. epist. 1, 11, 18. CHIRON 969 quodcumque -um. ORIBAS. syn. 7, 35, 4 La (*sed masc.* Aa). GLOSS. II 427, 30 (*vix cogites de acc. masc. idque nec* III 21, 20). *vox a stilo grandiore potius aliena* (*cf.* PORPH. *p. 233, 11*) *legitur in versibus locis singulis, nisi alia indicavimus, apud* PLAVT., TER. (*bis*), TITIN., POMPON., NOVIVM, LVCR., HOR. (*quinquies*), OV. Ib., PETRON., MART. (*bis*), IVV. (*quater*) *paucosque posteriores, e. g.* PRVD. (*quater*); *in prosa oratione exhibent primi* ENN., CATO, VARRO, VITR., *frequentant* PLIN. nat. (*18^ies*) *et postea e. g.* MARCELL. med.; *abiit in sermonem gr.* πάννος (*cf.* πανίον *p. 233, 41. 235, 45*). [*it.* panno; *sard. centr. et mer.* pannu; *raet. occ.* pon, pan; *francog.* pan; *prov.* pan; *cat.* pany; *hisp.* paño; *port.* pano. *cf. M.-L. 6204. Battisti-Alessio IV 2749. Wagner II 213 sq. Corominas III 647 sq. Machado³ IV 293. St.*] [*confunditur cum* panus, *v. l. 20. p. 234, 2; falso trad.* ARNOB. nat. 6, 16 p. 328, 14 M.]

i. q. ῥάκος, ῥάκιον (*item* GLOSS.; *quae voces, ubi infra respondent, non adnotantur*).

I *de textili maxime e lana facto* (*cf. p. 236, 12 et* GLOSS. III 369, 38 [*in capite*: de laneis]; *distinguitur* linteum LAMPR. Comm. 9, 6 PALLAD. 1, 10, 1 VITA Caes. Arel. 2, 42 *al.*, linteolum PELAGON. 213 VVLG. Ezech. 30, 21, sericum HIER. epist. 79, 10, 1 LIB. pontif. p. 51, 1, byssus AVG. serm. 14, 3, linteamen CAEL. AVR. chron. 3, 2, 22, sindon ORIBAS. syn. 8, 23 add. Aa p. 238; *sed non desunt* -i linei, *v. p. 235, 83sq.*). *cf.* GLOSS. III 270, 23 ὕφασμα: -us, tela. 604, 8 plagella: -us (*cf. p. 235, 44*). *v. etiam p. 235, 46.* *iuxtaponuntur vel variant in contextu* fascia VAL. MAX. 6, 2, 7 (*sed distinguitur* SCRIB. LARG. 131 FRONTO p. 207, 5 v. d. H.), diadema VAL. MAX. 6, 2, 7 (7, 2 ext. 5. *cf.* mitella OPTAT. 6, 4 p. 150, 19), tunica PLIN. epist. 9, 6, 2 (*3* vilissima t. PAP. Corp. 250, 5. *cf. etiam l. 60*), cilicium IVLIAN. in Am. 8, 10 *et sim. al.*; *opponuntur vestes pretiosae e. g.* TITIN. com. 139 tunica et togula obunctula. VARRO ling. 9, 20 nova vestimenta. HOR. epist. 1, 17, 32 Mileti textam ... chlanidem. AVG. serm. 14, 3 purpura (CASSIOD. in psalm. 101 concl.).

A *de vestimento* (*cf. p. 234, 34*): **1** *proprie* (*synecdochen, metonymian v. p. 233, 3sqq.*): **a** *usu generali de vestibus pauperum, sordidorum* (*fere plur.*; *sing. collect. l. 68sq. 76. p. 233, 8*): PLAVT. Asin. 142 sordido vitam oblectabas pane in -is inopia (VARRO ling. 9, 20. SEN. epist. 20, 9 [*Epicur. frg. 206 Usener*] magnificentior ... sermo tuus in grabato videbitur et in -o [*cf. l. 76*]. IVV. 7, 145 rara in tenui facundia -o. FRONTO p. 207, 5 v. d. H. [*opp.* in fascis]. HIER. epist. 79, 10, 1 et in serico et in -is eadem libido dominatur. *al.*). TER. Eun. 236 -is annisque obsitum *hominem* (*et saepius, v. vol. IX 2, 191, 50sqq.*). TITIN. com. 139 tunica et togula obunctula adimetur, -os possidebit fetidos. LVCR. 6, 1269 *morientium* membra ... horrida paedore et -is cooperta. SEN. contr. 1, 6, 2 tectum -is corpus *captivi*. SEN. epist. 20, 11 leve argumentum est bonae voluntatis grabatus aut -us, nisi apparuit aliquem illa non necessitate pati (*cf. l. 68*). IVV. 14, 300 *avaro naufrago* frigida sufficient velantes inguina -i. ITALA prov. 23, 21 (Ps. Aug. spec. 52, *cf.* VVLG.) ebriosus ... mendicabit et vestitur conscissos -os (*gr.* διερρηγμένα καὶ ῥακώδη). FIRM. math. 4, 8, 3 corpus ... -is male pendentibus nudum (*suppl. sec.* 8, 11, 4). AMM. 15, 12, 2 frustis squalere -orum (CLAVD. DON. Aen. 3, 590 p. 340, 17). HIER. epist. 22, 32, 1 unum exterit vestimentum et plenis arcis -os trahit. IVLIAN. in Am. 8, 10 corpora ... ante tecta ornamentis cilicium -ique convestient. PALLAD. hist.

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mon. I 48 p. 332^A extremis induta -is (*gr. p. 153, 21 B.* ῥακοδυτοῦσα). REGVLA mag. 79, 30 -os suos vel indumenta in alieno opere stricare (*i.* extr-). *al.* *per synecdochen significantur bona pauperis, res familiaris*: PETRON. 44, 15 iam -os meos comedi, et si perseverat haec annona, casulas meas vendam. IVV. 8, 95 praeconem ... tuis circumspice -is *in auctione vendendis.* *metonymice de ipso paupere* (*cf. infra l. 33. p. 235, 12*): ANTH. 470, 6 contemptu (contempnit *cod.*) proelia -us habet.

b *de singulis textilibus*: α *variis*: HOR. carm. 1, 35, 22 te, *Fortuna*, Spes et albo rara Fides colit velata -o (PORPH.: posset videri sordide dixisse -o, nisi vellet ... intellegi a pauperioribus magis coli fidem [*sim.* SCHOL.]. SERV. Aen. 1, 292 ['cana Fides'] quod ei albo -o involuta manu sacrificatur [*affert* HOR.; *paulo aliter* SCHOL. Hor. *ad l.*: albo -o caput velabant]). epist. 1, 17, 25 quem *Diogenen* duplici -o patientia velat (PORPH.: vili veste, quam diploidem veteres dixerunt. SCHOL.: pallio. *de eadem veste*: HOR. epist. 1, 17, 32 *Diogenes* Mileti textam ... vitabit chlanidem [-amyd- *fere trad.*], morietur frigore, si non rettuleris -um). VAL. MAX. 6, 2, 7 exigui -i cavillatione regias ei *Pompeio* vires exprobrans *Favonius* (*antea*: candida fascia ..., diadema. *cf.* 7, 2 ext. 5 *regem quendam* diadema ... diu considerasse ac dixisse: 'o nobilem magis quam felicem -um *eqs.*'). MART. 2, 46, 9 -is *clienti dandis* fraudare duobus ... tineas (*3* lacernis). PAP. Corp. 250, 5 (*saec. II*) *accepisse me* tun⟨ica⟩m et -os braciles. LAMPR. Comm. 15, 3 gladiatoria sumpsit arma, -o purpureo nudos humeros advelans. OPTAT. 6, 4 p. 150, 11 non ... hoc -o potest virginitas adiuvari (*de eadem mitella virginum ibid.* p. 150, 19). SCHOL. Hor. epist. 1, 11, 18 campestre dicitur -um, quo ... iuvenes inguina tegebant. HIER. epist. 64, 16, 1 *rationale sacerdotis* -us est brevis auro ... textus (*de eodem* EVCHER. instr. 2 p. 156, 12 -us exiguus). VITA Caes. Arel. 2, 42 quod ille ... non linteum, sed -os in usum habuerit (*antea*: de drapo sancti Caesarii). PASS. Paul. 14 -um, quo caput tegis (maforam, qua *var. l.*). *al.* β *respicitur tunica agitatoris tincta colore factionis* (*metonymice in vim ipsius factionis vergunt maxime* IVV. *et* CIL): PLIN. nat. 33, 90 harenam circi chrysocolla sterni, cum ipse *Nero* concolori -o aurigaturus esset. IVV. 11, 198 eventum viridis ... -i. PLIN. epist. 9, 6, 2 *spectatores* favent -o, -um amant et si ... hic color illuc, ille huc transferatur, ... favor ... transibit ...; tanta auctoritas in una vilissima tunica *est.* CAPER gramm. VII 104, 13 nec *dicendum* inversis -is agitasse aurigas, sed versis (*explicat Friedländer, Sittengesch. IV⁹ 203sq. coll. Constant. Porph. caer. 1, 69 p. 336* πανία σημεῖα μηνύοντα). SVET. Dom. 7, 1 duas circensibus gregum factiones aurati purpureique -i ad quattuor pristinas addidit. CIL VI 10045, 3 decurionibus et familiae -i russei. 37835, 1 Hyla, agitator -i veneti. GLOSS. III 174, 7 (*in capite*: quae in circo) ῥάκος: -us (*seq. colores*: pra[n]sinus. venetus. roseus [*immo* russeus*?*]. albus). *dubium, an huc pertineat*: CIL VI 10046, 2 familiae quadrigariae ... -i chelidoni (*ed. et vol. III 1004, 44; lapis periit*; P. Anni Chelidoni *legit Smetius fortasse rectius, v. Friedländer apud Marquardt, Staatsverwaltung III² 518, 4*).

2 *in imagine et comparationibus*: **a** *vario respectu*: POMPON. Atell. 70 quin bono animo es? video erepsti (*Bücheler*, eripis *sim. trad.*) primiter de -bus (*nisi pertinet ad B2b*). PETRON. 83, 10 vers. 5 pruinosis horret facundia -is. ITALA Luc. 5, 36 (cod. a; *in parabola per confusionem quandam cum p. 234, 51*) nemo insumentum tunicae rudis adsuit -o veteri (*gr.* ἐπὶ ἱμάτιον, *Vulg.* in vestimentum). HIER. epist. 21, 13, 3 idolatras ... -is, miseria, egestate confectos. AVG. c. Iulian. 5, 1, 1 haec ... omnium vox est haereticorum, ipsa consuetudine iam ... protrita; et tamen necessitate compellitur talibus -is indui ... vestra superbia. ord. 1, 8, 24 *egentes et aegroti se per sapientiam curari non sinunt et* in -os suos recidunt *eqs.* SIDON. epist. 1, 4, 3 adulescentum declamatiunculas -is textilibus comparantes. **b** *respiciuntur hominum peccata, mortalitas sim.*: AVG. in euang. Ioh. 25, 15 de superbo ... mortali, accincto -is carnis ... et obliviscenti, qua pelle vestitus sit. in psalm. 68 serm. 2, 18 *avari* istis compedibus (*i. mortalitati*) -os quaerunt; sed sufficiant -i compedum; ... cum ... superflua quaeris, compedes tuas onerare desideras. serm. 36, 3 abiecimus -os iniquitatis, ut indueremur stola immortalitatis. 299, 9 (*ad II Cor. 5, 4*) -os mortalitatis et corruptionis. CHROMAT. serm. 32, 3 L. *Christus* -is involutus est (*v. p. 235, 4*), ut nos a peccatorum nostrorum -is exueret. QVODV. c. Iud. pag. Ar. 2, 6 turpes ... -os suscepit Adam, quando a diabolo exspoliatus *est* pudicitia; ... ad hos ... turpissimos -os suos posteros obligavit. 4, 1 ne non ... apud eum, *qui baptizatus est*, diabolus suos -os agnoscat. PS. ORIG. tract. 3, 26 B. -is criminum obvolutum *filium Agar* (*gen. 21, 19*). IOH. epist. ad Sen. 6 vetusti erroris -us (*opp.* gloriae ... indumentum *baptismo conlatum*). CAES. AREL. serm. 188, 2 *ne* appareamus vitiorum -is veteribus involuti. *al.* *de ipsis peccatoribus*: CHROMAT. serm. 32, 3 L. dudum quidem -i fuimus, sed nunc iam facti sumus tunica pretiosa Christi.

B *de quibuslibet textilibus* (*personate p. 234, 59, metonymice p. 235, 12, per synecdochen p. 235, 46*): **1** *generatim* (*addidi locos dubios vel contextu deficiente ambiguos; in comparatione p. 234, l. 23 et 26*): ENN. frg. var. 30 -bus. CATO agr. 76, 2 *tracta placentae* -o oleo uncto tangito et circumtergeto unguitoque. VARRO ling. 5, 105 'panis', quod primo figura faciebant, ut mulieres in lanificio, -us (*loco valde dubio*; panus *F*; pannus *cod. G saec. XVI, quod pro gen. sing. accipiens post alios tuetur Collart ad l.; sed nec cum* -us *nec cum* panus *bene congruit, quod* panis *a* pascere *derivare videtur Varro frg. [202 F.] Non. p. 63, 25 et formas secundae decl. exhibet idem p. 232, 66. 243, 13*). HOR. epod. 17, 51 cruore rubros obstetrix -os lavit. OV. Ib. 233 *v. sub 2b.* VITR. 7, 8, 4 cum id in -um infunditur (*ad liquandum ut: ibid.* per -i raritates ... extra labitur *argentum vivum.* DIOSC. 4, 146 p. 67, 12 *cucumeres* acu pungis et -u pressi ex(s)ucantur). FEST. p. 145 (*loco corrupto*) Arici[n]ae genus -i [manici] fieri. PETRON. 102, 12 (*8* ego vos in duas iam pelles coniciam *et* ... pro sarcinis habebo) statuarum ritu patiemur -os et vincla? 135, 4 -um de carnario detulit furca, in quo faba erat ad usum reposita (*pro sacculo sim. est ut*: 135, 5 solvit ... licio -um. PASCHAS. verba patr. 41, 3 F. in altero parvo -o misit ... harenam [*distinguitur* saccum; *Vitae patr. 5, 9, 9* sportella, *Migne gr. 65, 373^D* μαλάκιον, *var. l.* μαλάκιν*)*. PLIN. nat. 22, 94 -i marcor. MART. 10, 5, 12 *moriturus* abigat ... moto noxias aves -o (*cf.* PALLAD. 1, 37, 4 aves ... -is et crepitaculis terreamus). GAIVS inst. 3, 202 hoc veteres scripserunt de eo, qui -o rubro fugavit armentum (*sim.* VLP. dig. 47, 2, 50, 4. *cf.* LEX Burg. Rom. 29, 1 *si quis caballum* per -um rubrum ... turbaverit, ut pereat). PAP. Corp. 315 (*saec. II/III*) -orum (*seq. lacuna*). ITALA Esth. C 27 (Complut.) exsecror illut *vestimentum regale* tanquam -um immunditiae (Corb. fluxuationis muliebris, Aug. in psalm. 51, 6 *et* VVLG. 14, 16 menstruatae. *cf. p. 235, 69sq.* *nec non* AMBR. apol. Dav. I 11, 56 mulieri menstruatae coinquinatus est -us. VVLG. Is. 64, 6 quasi -us menstruatae *sunt* universae iustitiae nostrae). ARNOB. nat. 6, 16 p. 328, 15 M. ⟨p⟩annos, lanuginem, chartulas nidulorum in mollitiem *congerere animalia.* CONC. Rom. subdit. a. 325 Mélanges d'arch. et d'hist. 6, 1886, 6 n. 12 (*respicitur textile in missa celebranda adhibitum, quod vocatur corporale*) nulli ... liceat -um tinctum insuper altare ornare nec consecrare nisi tantum in lineo candido (*inde* LIB. pontif. p. 51, 1 sacrificium altaris non in siricum neque in -um tinctum celebrari *eqs.*). *significatur textum, unde vestes fiunt* (*exempla certiora*): VEN. FORT. vita Radeg. 34, 79 *sanctae Radegundis* saluberrimam vestem ... -i nobilis. GLOSS. III 270, 15 vestis polimita, quae -o tenuium filorum constat, qui multitudinem filorum continet bene textorum ...; sicut linitensilis (*? i.* levidensis, *v. vol. VII 2, 1197, 29*) -us, qui habet pauca fila.

2 *speciatim respiciuntur*: **a** *partes vestimenti adsutae, consutae vel discissae*: α *in imag. et comparationibus illustratur: quod foede additur, inepte iungitur*: NOVIVS Atell. 86 qui habet uxorem sine dote, -um (ei -um *Ribbeck*) positum (obsutum *Bücheler*) in purpura est. HOR. ars 16 inceptis gravibus ... purpureus, late qui splendeat, unus et alter a d s u i t u r -us; ... sed nunc non erat his locus (TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 451, 19 priori euangelio -um haereticae novitatis adsuisti [*respiciuntur euangeliorum loci infra citandi ut*: BACHIAR. repar. laps. 22 qui post sanctos actus turpiter vixerit, veterem -um rudi assuerit vestimento. PRAEDEST. 1, 43 p. 600^C in stragulo coccineo -os albos ... assutos]). ITALA Matth. 9, 16 (cod. a *al.*, *sim.* VVLG.) nemo ... committit commissuram -i rudis in vestimentum vetus (*cf.* Marc. 2, 21 [*ibid.*] insumentum -i rudis. *paulo aliter* Luc. 5, 36 *p. 233, 53. ex his locis pendent l. 46sqq. nec non*: IVVENC. 2, 371 rudibus veteres subtexere -os vestibus. OROS. apol. 25, 2 ACT. Archel. 21, 4. *al.*). HIER. epist. 97, 2, 3 quid maledictorum -os hinc inde consuitis? *schisma ecclesiae*: OPTAT. 3, 9 p. 93, 9 sqq. pendebant ... -i de una vestis origine; ... ut quid se super alterum -um alter -us extollit? ... si dicat contemptus -us: ... 'nonne ... apud lotorem pariter mundati sumus *eqs.*?' AVG. bapt. 2, 11, 16 p. 192, 13 *schismatici* se ipsi in multa schismata diviserunt; ... conati sunt resarcire dedecus -orum suorum. in euang. Ioh. 13, 14 quid ... *schismate* ad -os vis deduci talem divitem (*sc. sponsum ecclesiae*)? agnosce, totum emit et tu dicis: partem hic habeas. PS. AVG. serm. ed. Mai 42, 2 ne quis ... ad schismatum -os ab ... vestis integritate desciscat. β *cetera exempla*: VITR. 7, 8, 4 *cum auro intexta vestis consumpta est*, -i in fictilibus vasis inpositi ... comburuntur. SEN. dial. 5, 19, 4 *Caligula* scindi vestimenta miserorum et in os farciri -os imperavit. AVG. in euang. Ioh. 118, 2 nisi scinderetur *tunica Christi*, ut -os eius inutiliter tollerent *milites.*

b *fasciae sim., quibus infantes involvuntur* (*saepius in imag.*): α *quilibet* (*hucine* POMPON. *sub A2a?*): OV. Ib. 233 *Eumenides* membra ... vinxerunt tinctis ferrugine -is, a male deserto quos rapuere rogo. SEN. epist. 20, 13 *infans* lacte et -o ... contentus. TERT. adv. Iud. 9, 6 (*hyperbolice*) *apud barbaros* infantes in proelia erumpunt ... -is armati et butyro stipendiati (*eadem fere* adv. Marc. 3, 13 p. 396, 20). ITALA Ezech. 16, 4 (cod. 176, *sim.* VVLG.) *cum nata es, Hierusalem,* in aqua non es lota neque sale salita neque -is i n v o l u t a ([*gr.* σπαργάνοις]. AMBR. Aug. c. Iulian. 2, 6, 15 in -is [*tropice explicat* AVG. *ibid.*: in -is, non utique laneis aut lineis ..., sed -is vitiatae originis tanquam hereditariis involutus]. HIER. epist. 24, 2 *Asella* adhuc infantiae i. -is, vix annum decimum aetatis excedens. *al.*). HIER. in Ezech. 16, 4sq. l. 960 *infantes involvuntur* duplicem ob causam: ut et sale siccetur corpus, quod -is ne defluat ... stringitur,

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et membra tenerrima non facile depraventur *eqs.* adv. Pelag. 2, 4 p. 539^C sordes -orum. VVLG. Iob 38, 9 (*loq. deus*) *cum mare* caligine ... quasi -is infantiae obvolverem. *β Christus*: ITALA Luc. 2, 7 (cod. d, *sim.* VVLG.) -is involvit eum et reclinavit eum in praesepio ([*gr.* ἐσπαργάνωσεν]. 2, 12 [*ibid., gr. similiter*]. HIL. trin. 2, 27. AMBR. in Luc. 2, 41 in -is. HIER. epist. 22, 39, 2 PAVLA Hier. epist. 46, 11, 2. AVG. serm. 200, 1, 1 infantilibus [239, 5, 6]. *et saepe. cf.* SALV. gub. 6, 26 involvi se -orum crepundiis voluit). TERT. carn. 2 l. 6 sordidos -os et dura praesepia. 4 l. 12 -is dirigitur. adv. Marc. 4, 21 p. 491, 7 -is iam sepulturae involucrum initiatus *Christus*. PRVD. tituli 111 tectum -is. CHROMAT. serm. 32, 3 L. peccata nostra in se tamquam -os ipse suscepit. *al.* *metonymice* (*cf. p. 233, 6*): PRVD. apoth. 610 Eous ... regalia fercula supplex ... -is puerilibus offert.

c *texta, quae adhibentur in medicina vel in re magica*: *α ad medicamenta imponenda, vulnera liganda, membra fascianda, curanda sim.* (*-i adhibentur minutis particulis* PELAGON. *et* VEG. *l. 35sq. 39. al.*): CELS. 3, 21, 14 *malagma* superimposito triplici -o fascia ... adstringere (PELAGON. 182). 8, 9, 1^D *imponendi* -i (manni(s) *vel* panachi *trad.*) ex vino et rosa et oleo (CHIRON 44 -os ex [et *trad.*] aceto ... per cutem traicies [*corr. sec.* VEG. mulom. 2, 82, 3 -os vel lemniscos ex aceto *eqs.*]. *cf. e. g.* CHIRON 575 -os ex ... oleo saturabis). 8, 9, 1^E *superiacebunt* malagma aut -i, quia potest cataplasma decidere. 8, 10, 1^E *fractum membrum* involvendum duplicibus triplicibusve -is ... oleo tinctis, quos linteos esse commodius est (SIDON. epist. 3, 13, 8 manus unctis cataplasmatum -is ... involutas). 8, 10, 1^F *eminenti ossi* triplex ... -us obiciendus est ... oleo madens (COLVM. 6, 12, 2). SCRIB. LARG. 131 in -o inlitum medicamentum inponitur (PLIN. med. 2, 4, 4. 3, 4, 2. 3, 4, 4 *cybium* ut emplastrum -o inlini debet. PELAGON. 194, 1. 248. *et saepius*). 160 -o spisso inductum (-o *ed. pr.*) medicamentum inponitur (PLIN. med. 3, 30, 2 in -o. PELAGON. 232. 259. *et saepius*). PLIN. nat. 20, 238 *sinapi* inpositum ..., si vehementior ustio timeatur, per duplices -os (MARCELL. med. 4, 38 in -o. 15, 18. *al.*). APVL. met. 5, 10, 2 fomentis ... et -is sordidis et ... cataplasmatibus. PELAGON. 180 (*sim.* VEG. mulom. 2, 66, 2) -is minutis cum oleo ... vulnera purificabis (181 [VEG. mulom. 2, 60, 2 minutissimis]. 182). 199, 1 rubricam ... cum detramine -orum vulneribus inseris. 213 cinerem calidum ... in -o aut in linteolo ... ventri admovere (*sim.* VEG. mulom. 2, 91, 2). 256 -is mollibus carptis cum oleo ... articulum ... alligabis. CHIRON 571 traumatico et -is lineis vulnera ⟨cura⟩bis (*suppl. sec.* VEG. mulom. 2, 43, 2). VVLG. Ezech. 30, 21 (*in imag.*) ut ligaretur *bracchium Pharaonis fractum* -is et farciretur linteolis. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 22 convenit ... multiplicati linteaminis vaporatio sive -orum vel plagellarum, quae Graeci ptygmata vocant. *et saepius* (*cf. deriv. gr.* πανίον *Hippiatr. gr. II p. 174, 7. 280, 1 et* GLOSS. II p. XXXVII panion: -us). *inde per synecdochen de ipso emplastro* (*cf. supra l. 25*): MARCELL. med. 20, 94 descriptio -i rustici facientis ad viscerum curationem sic: olei pondo I ...; haec omnia ... permiscentur et inde -us inducitur. ORIBAS. syn. 9, 7 add. La p. 281 ad pleureticus -um (*seq. compositio*). *β ad paranda vel alliganda phylacteria variaque remedia magica*: SCRIB. LARG. 172 hyaenae corii particulam esse -o inligatam (PLAC. med. 17, 21 rec. *β* in -o corario). PLIN. nat. 21, 166 adligari florem -o russeo et *postea* ... adalligari (PLIN. med. 3, 15, 1 [*Plin. nat. 28, 46* involutum lana]. MARCELL. med. 22, 41 in phoenicio vel -o naturaliter nigro). 24, 170 *herba* collecta in vestis alicuius -um et inligata lino rufo ([PLIN. med. 1, 1, 4 in ... -o. MARCELL. med. 1, 43 *et* 2, 20 in -o rufo ... ligata]. 28, 261 spuma c. russeo -o). 26, 111 (*contra vigilias*) si involutum -o nigro ignorantis pulvino subiciatur *aizoum* (MARCELL. med. 8, 45 croceo linteo vel -o. 27, 87 -o rubro. *al.*). 28, 259 caprinum fimum inquietos infantes adalligatum -o cohibet (29, 64 in russeo -o. 29, 114 lineo -o. 30, 100 -o nigro. 32, 114 in -o leucophaeo. *al.*). 29, 98 menstrua ... canis in -o subdidere calici *hydrophobia laborantis* (*cf. 28, 84* supposita ... calici lacinia tali). 32, 74 *ranae oculi* suspensi e collo nativi coloris -o lippitudines sanant. PALLAD. vet. med. 41, 3 (*contra strophum*) os hyaenae -o circumligant. *al.* *γ ad confectionem medicamenti*: PELAGON. 443 os sepiae conbustum, -um combustum *eqs.* CHIRON 969 ad suffusionem: quodcumque -um menstruatum mulieris lavabis et aquae sextarium dabis (*cf.* MARCELL. med. 35, 30 -um muliebrem, id est menstrualem, oleo madefactum excoque *eqs.*).

II *per similitudinem formae transfertur ad genus lichenis arboribus innascentis* (*ad rem v. Steier, RE XVI 235, 32sqq.*): PLIN. nat. 16, 33 *quercus* quae vocatur aegilops fert -os arentes, muscoso villo canos ... dependentes cubitali magnitudine, odoratos, uti diximus (*sc. 12, 108* cani arborum villi. *cf. Theophr. hist. plant. 3, 8, 6* φάσκον ὅμοιον τοῖς ῥακίοις).

appendicula iuncturarum (*cum quibus verbis iungatur, illustratur supra*): **1** *cum adi.*: **a** *variis*: TITIN. com. 139 fetidos. HOR. epist. 1, 17, 25 duplici (CELS. 8, 10, 1^E PLIN. nat. 20, 238. *al.*; *cf.* triplex: CELS. 3, 21, 14. 8, 10, 1^E.F THEOD. PRISC. log. 5). VAL. MAX. 6, 2, 7 exigui (EVCHER. instr. 2 p. 156, 12. *al.*; *cf.* minutus *supra l. 35*, brevis HIER. epist. 64, 16, 1). CELS. 8, 10, 1^E linteos (*cf.* lineus: PLIN. nat. 29, 114 CHIRON 593 AVG. c. Iulian. 2, 6, 15. *al.*). SCRIB. LARG. 160 spisso (*cf.* densus: MARCELL. med. 23, 24. 27, 140). IVV. 7, 145 tenui (MARCELL. med. 8, 114. 15, 72. *al.*). PAP. Corp. 250, 5 (*saec. II*) braciles (*de hac voce v. Oxf. Lat. Dict.*). APVL. met. 3, 8, 1 horridis (*cf.* sordidus: APVL. met. 5, 10, 2 TERT. carn. 2 l. 6. *al.*; sordens: CAES. AREL. serm. 178, 2. turpis: QVODV. c. Iud. pag. Ar. 2, 6 *bis*). ITALA prov. 23, 21 (Ps. Aug. spec. 52) conscissos (*cf.* discissus: MIRAC. Theclae 1 p. 170, 4. lacer: CYPR. GALL. Ios. 304). Matth. 9, 16 (cod. a *al.* = VVLG.) rudis (Marc. 2, 21 [*ibid.*]. FILASTR. 45, 2 ACT. Archel. 21, 4. *al.*; *cf.* novus: OROS. apol. 25, 2). Luc. 5, 36 (cod. a) veteri (IVVENC. 2, 371 VVLG. Ier. 38, 11. 12 BACHIAR. repar. laps. 22. *al.*). PRVD. apoth. 610 puerilibus (*cf.* infantilis *p. 235, 7*, infantiae *p. 234, 82. 235, 3*). AVG. c. Iulian. 2, 6, 15 laneis. PASS. Paul. 14 optimum (*cf.* 17 pretiosum. VEN. FORT. vita Radeg. 34, 79 nobilis [*aliter p. 233, 21*]). *al.* **b** *coloris*: HOR. epod. 17, 51 rubros (GAIVS inst. 3, 202 VLP. dig. 47, 2, 50, 4 MARCELL. med. 27, 87. *al.*; *cf.* russeus: PLIN. nat. 21, 166. 28, 261. *al.* CIL VI 10045, 3. *al.*; rufus: MARCELL. med. 1, 43. 2, 20). carm. 1, 35, 22 albo (SERV. Aen. 1, 292 PLIN. phys. Bamb. 83, 8 PRAEDEST. 1, 43 p. 600^C. *al.*; *cf.* canus: PLIN. nat. 16, 33). ars 16 purpureus (SVET. Dom. 7, 1 LAMPR. Comm. 15, 3). PLIN. nat. 26, 111 nigro (30, 100 MARCELL. med. 22, 41). *al.* (*v. e. g. p. 233, 33 sqq.*).

2 *cum subst.* (*pauca notabiliora*): PLIN. nat. 24, 170 in vestis alicuius -um (*cf.* VITA Caes. Arel. 2, 13 -um de tessellis. *ratione inversa* vestem -i *v. p. 234, 36*). TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 451, 19 haereticae novitatis (*ceterum accedit gen. rerum incorp. passim sub IA2b*). AMM. 15, 12, 2 frustis ... -orum (CLAVD. DON. Aen. 3, 590 p. 340, 17). AVG. in psalm. 68 serm. 2, 18 -i compedum (*gen. definitionis ut*: SIDON. epist. 3, 13, 8 cataplasmatum -is. *ratione inversa*: SALV. gub. 6, 26 -orum crepundiis).

in lusu verborum: PLAVT. Asin. 142 sordido ... pane in -is (MART. BRAC. corr. 11 aut panis aut -us). TER. Eun. 236 -is annisque obsitum (HIER. epist. 22, 32, 2 in Soph. 1, 15/16 l. 676). PLIN. epist. 9, 6, 2 favent -o, -um amant (*sim. iteratur* OPTAT. 3, 9 p. 93, 12).

deriv.: pannarius, pannesco, panneus, 1. panniculus, pannosus, pannuceus, pannulus, *?* pannunculus.

compos.: depanno; *?* Pancapipannirapia.

2. pannus *v.* 1. panus. **pannusculus** *v.* panusculus. **pannuvellium** *v.* panuvellium. *Hodges.*

pannychismus, -ī *m.*, παννυχισμός. *i. q. vigilatio per totam noctem acta*: ARNOB. nat. 5, 24 *Thesmophoriis mysteriis* gente ab Attica sancta illa pervigilia consecrata sunt et -i graves (*trad.* phanniciismi grave).

pannychius, -a, -um, παννύχιος. *i. q. ad totam noctem pertinens*: AVR. Fronto p. 39, 11 v. d. H. neque fidem in negotio -o neque modestiam in existimatione tua laeseris (πανουργικῷ *dubitanter Haines; sed de colore notionis parum constat*).

cf. Onom.

pānocla *v.* 1. panicula. **panodracia** *v.* paliotracia.

panomphaeus, -a, -um, πανομφαῖος. *epitheton Iovis, i. qui auctor omnis vocis vaticinantis est*: OV. met. 11, 198 ara -o vetus est sacrata Tonanti.

[**panōpicon** *falso pro* Canopicon: DIOSC. 4, 160 p. 79, 2 pytias aut clema aut crabrion aut paralion aut -n dixerunt (*gr. 4, 165* Κανωπικόν).]

panopta (-tēs) *m.*, πανόπτης. GLOSS. II 393, 31 πανόπτης: -a. **1** *epitheton Argi, i. qui cuncta cernit*: SERV. auct. Aen. 7, 790 *Iovi* Iuno Argum, oculatum omnibus membris ..., quem Graeci -en appellant, custodem adposuit (*inde* GLOSS. II 519, 58 -a: παντόπτης). **2** *titulus libri Antiphanis medici, i. qui cuncta perscrutatur* (*vel in quo cuncta reperiuntur; cf.* synopsis): CAEL. AVR. chron. 4, 8, 114 Antiphanes libro, quem -en appellavit, *eqs.*

pānōsus, -a, -um. *a* panis. *i. q. pane factus vel panis similis*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 91 dabimus cibum plurimum atque -um (2, 14, 203 c. quoque sorbilis, calidus et magis -us).

panōtius *v. Onom.*

*?***panpila:** wibl (*anglosax.*) GLOSS.^L Corp. P 110 (*? i. scarabaeus, cf. C 151* cantharus: wibil; *sed Lindsay confert Isid. orig. 19, 29, 7* panuliae [*i.* paniculae]).

[**panpingas** *vox depravata e gr.* σάλπιγγος DIOSC. 4, 5 p. 12, 2.]

pānsa, -ae *m.* [*conferendum cum cognomine* Pansa (*v. l. 78*); *an etiam cum* pandere*? Sch.*] *scribitur* panseus GLOSS.^L V Abba PA 37 (-a est *dub. Heraeus in exemplari suo*); paniseum GLOSS.^L III Abol. PA 10. *masc. testatur* PRISC. gramm. III 504, 29 hic -a. GLOSS. qui ambulat pedibus in diversa tendentibus. qui pedibus apertis ambulat. GLOSS. V 384, 25 scaabfot (*anglosax.; item* GLOSS.^L Corp. P 145). GLOSS.^L V Abba PA 102 -a dicitur, cui tibiae curvae sunt. *i. qui vitio quodam pedum (vix crurum) laborat* (*cf. Plin. nat. 11, 254, qui affert cognomen q. e.* Pansa *inter cogn. e vitiis pedum orta; varie interpretantur* GLOSS. *supra*): PLAVT. Merc. 640 qua forma esse aiebat? ... :: canum, varum, ventriosum, bucculentum, breviculum, ... -am (-um *var. l.*) aliquantulum (*Enk ad l. cum aliis explicat: latipes,* πλατύπους).

cf. Onom.

[**pansebaston** *vix recte edd. vet. pro* paneraston PLIN. nat. 37, 178.]

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

panseus *v.* pansa.

pansūra, -ae *f.* *a* pandere. *i. q. explanatio, explicatio*: VIRG. gramm. epist. 3 p. 137, 13 in suis scriptis . . . verba conserere, quae vitioso consuetu . . . inserta sunt . . . propter difficultatis -am.

pansus, -a, -um *v.* 2. pando, pandium *et Onom.*

?**pantacuos** *adi.* *si recte legitur, παντάκουος, vox veriloquii causa ficta a πάντα et ἀκούω.* SERV. auct. Aen. 3, 689 *Pantagias* implebat sonitu paene totam Siciliam, unde et Pantagias ⌊quasi -os⌋ (graece *Παντακύας Nager, v. Thilo II praef. X*) dictus est, quasi ubique sonans (*παντηχήεις Schoell; v. Vib. Seq. geogr. 121 G. cum adnot.*).

pantagathos (-us), -on, *παντάγαθος, -ον* (*non nisi pro subst. m. et n.*). *scribitur* -thagath- LAMPR., -tagat- *cett.* (-tig- GLOSS.). 1 -us, *genus avium* (*cf. Capponi, Ornithologia Lat., 1979, 380; aliter* GLOSS.): LAMPR. Diad. 4, 6 -i in domo patris eius nidum posuerunt. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 10 -us. GLOSS.[L] Corp. P 183 pantigatum: uuduhona (*anglosax.; fort. 'scolopax rusticola'*). 2 -on, *nomen herbae q. e. puleium*: PS. APVL. herb. interpol. 93 l. 54 adnot. (*herba puleium*) profetae -on *dicunt*.
cf. Onom.

pantaphobus *v.* panto-.

pantapōla (-ēs), -ae *m.*, *παντοπώλης, παντοπώλης.* *scribitur* -top- GLOSS.[L] I Ansil. PA, -tep- *in var. l.* GLOSS. IV 418, 19. *i. qui multa vendit* (*ad rem cf. Waltzing, Etude hist. sur les corporations professionn. 1896, II, 110*): NOVELL. Valent. 5 tit. de -is ad urbem Romam revocandis. 5 pr. Graecos itaque negotiatores, quos -as dicunt. 5, 1 -is ad urbem Romam redeundi negotiandique licentiam restitutam. GLOSS.[L] I Ansil. PA 322 -es: graece negotiator, qui multa venundat, qui latine seplasiarius dicitur (SE 430 -es. GLOSS. IV 418, 19 -e⟨s⟩. V 607, 67 -a. *cf. lemma gr. Gloss. II 393, 48, interpr. gr. Gloss.*[L] *II Philox. SE 93*).

pantarchus *v. Onom.*

pantelīum, -ī *n.*, *παντέλειον.* *nomen caerimoniae in ritu Mithriaco*: CIL X 1596, 4 (*a. 134*) ecitium, taurobolium Veneris Caelestae et -u⟨m⟩.
cf. Onom. -us.

pantenon *v.* parthenion. **pantēr(a)** *v.* panther(a).

panteum *v.* pantheus.

pantex, -icis *f.* [*vox sermonis vulgaris, orig. incertae. Sch.*] *scribitur* panecis (t *suprascr.*) *pro* -es NOT. Tir. 108, 52. *plur. praeter* PRIAP. (*sub 1a*), CHIRON (*sub 2*), GLOSS. (*sub 1b*). *genus fem. testatur infra l. 73, cf. voces romanicas infra allatas; opinio communis masc. colligere videtur ex l. 56, ubi tamen* vestros *vix sanum.* [*val.* pîntece; *it.* pancia; *raet. or.* pantse; *francog.* panse; *prov. vet.* pansa, *var. francoprov., prov., vasc.; cat.* panxa; *hisp.* panza. *cf. M.-L. 6207. Battisti-Alessio IV 2742. Wartburg VII 565 sqq.; Corominas III 646 sq.; Machado*[3] *IV 290. St.*] [VESPA 77 *vix recte coniecit Wernsdorf pro* Pentheus.]

1 *i. q. venter vel ima pars ventris* (PAVL. FEST. p. 248 -es frus [*i. frons*] ventris. *ad vocem romanicam [v. l. 45] referam*: GLOSS. V 624, 30 [*Glossae Aynardi saec. X*] topantula vel omentum est panza [-x *Heraeus in exemplari suo*]. SCHOL. Hor. gloss. *Γ* sat. 2, 5, 40 omaso: panza [*cod. f saec. XI/XII*; omaso: omento *cett.*]): **a** *de mulieribus* (*spectare videtur praecipue ad pudenda* [*cf.* PAVL. FEST. *supra, ubi* ventris *i. uteri*]): PLAVT. Pseud. 184 (*leno contumeliose ad meretrices*) improbae vini modo cupidae estis: eo vos ventres (*Ricottilli*, vestros *trad.*, rostros *Baier*) -esque adeo madefactatis (vestrosque adeo -es *Non. p. 394, 36*). NOVIVS Atell. 91 si . . . pinguest (*Non. p. 218, 13* pro pinguis est) *mulier*, male cubandum est: . . . putent -es (*trad.* -as. *de foedis pudendis, cf. infra* PRIAP.). VERG. (?) catal. 13, 31 (*de Luccio cinaedo, qui cunnum lingit*) obesam ad uxorem redis, et aestuantes dote solvis -es osusque lambis saviis (*locus coniecturis vexatus*). PRIAP. 83 (Tib. 2), 28 bidens amica Romuli senis memor paratur, inter atra cuius inguina latet iacente -e (*Scaliger*, pancie *F*, *om. GB; de labiis vulvae*) abditus specus vagaque pelle tectus, annuo gelu araneosus obsidet forem situs. **b** *de animalibus* (*spectare videtur ad ventrem vaccae* [*cf.* GLOSS. III 311, 37 *χόλιξ*: -x, *item* 526, 7]): MART. 6, 64, 19 illud, quod cum -bus laxis et cum pede grandi et rubro pulmone vetus . . . crudelis lanius per compita portat. PLIN. VAL. 5, 41 -es de vacca et de porco pedes et cerebella musculumque de porcello et pedes.

? 2 *i. q. ulcus sim.* (*v. quae supra dicuntur sub voce* panceps): CHIRON 521 de -e. 574 si cui iumento -x (pat- *trad.*) carnibus excreverit. *ibid.* pulmunclum secare vel sagitta[m] eam -e⟨m⟩ ab intus decarnare. GLOSS.[L] II Philox. PA 157 -es (pat- *trad.*): ἕλκη κτηνῶν ἐν τραχήλῳ.
deriv.: panticosus.

pantexūsios (-on), *παντεξούσιος* (*resp. gr.*). *litt. graecis scriptum fuisse putat Buchheit ad l.* *i. q. omnipotens*: RVFIN. Adamant. 3, 9 *diabolus* non . . . omnium habet potestatem, quod habet deus, qui graece dicitur autexusios, -os (pantaexusius *trad.; eadem vox antea vertitur verbis q. s.* habere omnium potestatem).

pantheon *v.* pantheus.

1. panthēr *v. sub* 2. panthera (VARRO).

2. panthēr, -is *m.* (*f.*), *πάνθηρ* (*vox gr. recepta in versionibus*). *ad veriloquium, quasi vox ex πᾶν et θήρ composita sit, alluditur l. 10. 15. 19.* *scribitur* -ter GLOSS. V 384, 26 GLOSS.[L] I Ansil. PA 317, phantyr *in var. l.* ITALA Os. 5, 14 (Hier. *ad l.*). *masc. testatur adi.* (*part.*) *l. 17. 19, fem. pron. relat. l. 9.* GLOSS. V 384, 26 -r: genus quadripedis (*item* GLOSS.[L] Corp. P 146).

genus ferae, i. q. panthera: ITALA Os. 5, 14 (Hier. *ad loc.* l. 406) ego sum quasi -r Ephraim et quasi leo in domo Iuda (*Vulg.* leaena, *Itala Wirc. al.* panthera [*v. l. 14*]. *explicat* HIER. *ad loc.* l. 414 pro leaena, quod hebraice dicitur sohel, Septuaginta -em interpretati sunt, quae graece similiter dicitur et latine, et tam nomen bestiae quam omnis bestia accipi potest. l. 418 nihil -e velocius *eqs.* l. 422 leaenam sive -em. l. 434). 13, 7 (*ibid.* l. 170) ero eis quasi -r et sicut pardus (*Vulg.* leaena, *Itala cod. 175 al.* panthera. *item nom. sing.* HIER. *ad loc.* l. 175. 190, *sed l. 181 gen. sing.* pantherae). PHYSIOL. rec. Y 29 tit. de -e (*var. l.* pantera, *quod exstat in 29, 1* [*affertur Os. 5, 14, v. supra*]). 29, 2 -r hanc naturam habet: omnium animalium amicus est, inimicus autem draconi (*inde sim.* ISID. orig. 12, 2, 8 -r dictus, . . . quod *eqs.* GLOSS.[L] I Ansil. PA 317). *ibid.* omnimodo varius est . . . et speciosus (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 318). 29, 4. 5. 9. rec. B 23, 10 Christus, verus -r, omne humanum genus . . . ad se trahens (*ceterum in hoc cap. saepius vox* panthera *legitur*). ISID. orig. 12, 2, 10 pardus secundus post -em est. *cf. Onom.*

1. ᵃpanthēra, -ae *f.* (*commune v. l. 29*). *a πάνθηρ* (*similiter formatum ac* cratera, statera *sim.*; *cf.* VARRO ling. 5, 100 vocabula . . . peregrina ut -a, leo, utraque graeca. PRISC. gramm. II 217, 1 ab accusativo *graeco* -a, cratera). *scribitur*: pante- *e. g.* PRISC. gramm. II 141, 18. 156, 7 GLOSS.[L] V Abba PA 34; phanth- PLIN. nat. 11, 263 (*cod. M*). NOT. Tir. 108, 20. *de genere et motione*: VARRO ling. 9, 55 dici -am, merulam, non dici -um, merulum. PRISC. gramm. II 141, 18 in utroque genere promiscue. 156, 7 genera . . . conversa ut . . . ὁ πάνθηρ haec -a (*item* III 505, 35). *dub. inter masc. et fem.* MART. CAP. 8, 838. *de notione*: PHYSIOL. rec. B 23, 13 -a . . . 'omnia capiens' interpretatur. GLOSS. -a: *πάρδαλις. πάνθηρ.* genus quadripedis vel retis (*v. infra l. 77*). *legitur inde a* CIC., CAEL., LVCR., VARRONE.

genus ferae, i. q. pardus (*ad rem v. Wotke, RE XVIII 3, 747 sqq.; de versione Vulg., in qua resp.* leaena, *v. sub* 2. panther; *saepe iuxta* leo, *e. g. infra l. 38. 50. 54*): CIC. nat. deor. 1, 88 ut . . . non crederes leones et -as esse, cum tibi, quales essent, dicerentur. 2, 126 auditum est -as, quae in barbaria venenata carne caperentur, remedium quoddam habere, quo cum essent usae, non morerentur (*sec. Arist. hist. anim. 612 a 7sqq. πάρδαλις. eodem spectant*: PLIN. nat. 8, 100 -as per fricatas carnes aconito barbari venantur. 27, 7 *Hyrcani* tangunt carnes aconito necantque gustatu earum -as. SOL. 17, 10). Att. 5, 21, 5 de Cibyratis -is. *al.* CAEL. Cic. fam. 8, 6, 5 turpe tibi erit as graecas me non habere. *al.* LVCR. 4, 1016 -ae morsu saevive leonis. 5, 1036 catuli -arum scymnique leonum. VARRO ling. 3 frg. 4 -a et lea. 5, 100 camelopardalis . . . erat figura ut camelus, maculis ut -a (*cf.* HOR. epist. 2, 1, 195 diversum confusa genus -a camelo. *v. etiam* PAVL. FEST. p. 33 bigenera dicuntur animalia ex diverso genere nata, ut leopardalis ex leone et -a). VERG. Aen. 8, 460 *Euandrus* subligat ensem, demissa ab laeva -ae terga retorquens (pantherea *P*). OV. met. 3, 669 pictarum . . . corpora -arum (*item de maculis -ae l. 47 et* PLIN. nat. 7, 7. 8, 62 SOL. 17, 8). LIV. 39, 22, 2 venatio . . . leonum et -arum (*in ludis ut*: TERT. cult. fem. 1, 8 l. 22 non tamen ideo . . . arenae atrocitatibus . . . Christianum affici oportet, quod . . . -am . . . deus dedit. SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 182). MANIL. 5, 702 -is ludere captis. PHAEDR. 3, 2, 2. PLIN. nat. 6, 195 Agriophagi -arum leonumque maxime carnibus viventes. 8, 41 mirum pardos, -as, leones et similia condito in corporis vaginas unguium mucrone, ne refringantur hebetenturve, ingredi. 10, 176 caecos . . . gignunt canes, lupi, -ae, thoes. 11, 233 quaternas *habent mammas* . . . -ae (*gr. Arist. hist. anim. 500 a 28 πάρδαλις*). 11, 263 mares in omni genere fortiores sunt praeterquam -is et ursis (*gr. Arist. hist. anim. 608 a 32 παρδάλεως*). 28, 93 pilos -ae. *al.* SVET. frg. p. 247, 6 -arum *est* caurire. EDICT. aed. cur. Vlp. dig. 21, 1, 40 (*et* Paul. *ibid.* 41) ursum, -am, leonem aliudve, quod noceret, animal. GAIVS dig. 9, 2, 2, 2 bestiae in eo numero *pecudum* non sunt, veluti ursi, leones, -ae. TERT. anim. 32, 8 milvi ex rapacibus, . . . canes ex spurcis et -ae ex acerbis *bestiis*. ITALA Os. 5, 14 *et* 13, 7 *v. sub* 2. panther. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 species pertinentes ad vectigal: . . . leones . . ., pardi, leopardi, -ae. SOL. 17, 8 -ae . . . numerosae sunt in Hyrcania. *al.* -a *vocatur illud θηρίον Centauri sideris* (*quod commemorat Arat. 442; v. etiam Pease ad Cic. nat. deor. 2, 114*): MART. CAP. 8, 832 dextram manum Centauri, qua -am tenet. 8, 838 -am, quem (quam *var. l.*) Centaurus gestat.
deriv.: pantherinus.
cf. Onom.

2. panthēra, -ae *f.*, *πανθήρα* (*subst. gr. alibi non inventum, adi.* **πάνθηρος q. e. 'totam capturam continens' subesse suspicatur Frei-Korsunsky, Griech. Wörter aus lat. Überlieferung, Diss. 1969, 31 sq.; vix idem ac* 1. panthera *et* 2. panther; *huc quasi per veriloquium spectare videntur supra l. 19. 32*). GLOSS. retia. rete aucupale. *praeterea v. l. 33* [*it.* pantera; *francog. vet.* pantiere, *var. francog., prov., vasc. cf. M.-L. 6208. Battisti-Alessio IV 2752. Wartburg VII 568 sq. St.*] 1 *genus retis venatorii*: VARRO ling. 5, 100 ferarum voca-

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bula . . . peregrina ut panthera, leo, utraque graeca, a quo etiam et rete quoddam -a (panther *trad., correximus cum Frei-Korsunsky l. c.*) et leaena. 2 *transfertur ad capturam (aucupis)*: VLP. dig. 19, 1, 11, 18 cum futurum iactum retis a piscatore emimus aut indaginem plagis positis a venatore vel -am ab aucupe.

[panthēreus, -a, -um. *in falsa var. l. pro* pantherae: VERG. Aen. 8, 460 (*cod. P*) -a terga.**]**

panthērīnus, -a, -um. *a* 1. panthera. *i. q. ad pantheram pertinens vel pantherae speciem praebens*: PLAVT. Epid. 18 (*iocose dictum de hominibus*) qui varie valent, capreaginum hominum non placet mihi neque -um genus. PLIN. nat. 13, 96 mensis *citreis* praecipua dos in venam crispis vel in vertices parvos; illud oblongo evenit discursu ideoque tigrinum appellatur, hoc intorto, et ideo tales -ae vocantur (*cf. Blümner, Technol. II, 1879, 275*). 35, 138 Satyro cum pelle -a.

cf. Onom.

panthēris *v. Onom.*

[panthērocamēlus *coniecit olim L. Müller pro* elephantocamelos LVCIL. 1126; *vocem recepit Holder* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 194 stupere populum . . . aspectu ⌊panthera camelo sive elefas albus⌋ (-i *Keller, exclusis verbis* s. e. a; *sed verba Horati* ⌊⌋ *in margine ad vocem* aspectu *notata in textum irrepsisse veri similius videtur*).**]**

panthērus, -ī (*vox ficta*) *v. p. 238, 28.*

pantheus (-ē-?), -a, -um (-on), πάνθε(ι)ος. *scribitur*: panthae- CIL III 10394. HIER. chron. a. Abr. 2127 (*cod. A*), pante- CIL V 5523 IX 5566, 7. OROS. hist. 7, 12, 5 (*cod. D*). GLOSS., pantho *v. p. 240, 3,* panthi- *nom. propr. CIL XII 421. 623 XIV 1355. 1446. 1624,* panti- GLOSS.^{L} Corp. P 8 GLOSS. V 378, 46, pantheó (*cum apice*) CIL V 5099. *neutr. sec. gr.* -on CASSIOD. hist. 6, 28, 3 (*trad.* -un) *et in var. ll.; masc.* -os GLOSS.^{L} III Abstr. PA 22. *de mensura* -ĕ- *vel* -ē- *parum constat; in exemplis poeticis,* AVSON. *sub 2 et* CE *sub 3b,* e *corripitur.* [*vix recte edd. vet. cum uno cod. saec. XV* PLIN. nat. 36, 102 -um (*vel* -on) Iovi ultori.]

i. q. ad omnes deos pertinens vel divinitate universali praeditus (*de ortu et usu vocis agit Ziegler, RE XVIII 3, 729sqq.*): **1** -um *pro subst. de templo omnium deorum a M. Agrippa Romae condito* (-us *l. 48,* -on *l. 52;* GLOSS. V 378, 46 pantium: templum [*item* GLOSS.^{L} Corp. P 8. 48]): ACT. ARV. a. 58/59 (CIL VI 2041, 50) in -o astantibus L. Calpurnio L. f. Pisone *eqs.* PLIN. nat. 9, 121 *statua Veneris* Romae, in -o. 34, 13 *aerea* sunt in -o capita columnarum a M. Agrippa posita. 36, 38 Agrippae -um (*var. l.* phath-) decoravit Diogenes Atheniensis. CIL VI 896 (*a. 202*) -um vetustate corruptum . . . restituerunt (*cf.* SPART. Hadr. 19, 10 Romae instauravit -um [-on *var. l.*]). AMM. 16, 10, 14 -um (-on *var. l.*) velut regionem teretem. SERV. auct. Aen. 9, 406 tholum aedium sacrarum dicunt genus fabricae, ut Vestae et -i est. HIER. chron. a. Abr. 2105 multa opera Romae facta, in quis Capitolium . . . et -um (*item* PROSP. chron. I p. 417, 516 -um. CASSIOD. chron. II p. 140, 729 -us). 2127 -um Romae fulmine concrematum (*item* OROS. hist. 7, 12, 5. PROSP. chron. I p. 421, 571 incensum). MACR. Sat. 3, 17, 18 in templo, quod -um (-on *var. l.*) dicitur. COD. Theod. 14, 3, 10 lecta in -o. REG. (= CVRIOS.) urb. p. 87, 15 N. CASSIOD. hist. 6, 28, 3 -on (-un *trad.*) in civitatis arce locatum (*gr. Sozom. 5, 15* τὸ πάνθεον). *addas, si recte suppletur*: CIL VIII 22692 Concordiae in pa⟨ntheo sacrum⟩.

2 *n. pro subst. vel adi. de signo vel simulacro sim. omnibus deis dicato* (*adi. l. 58. 60*): CIL II 1473 (*saec. I*) signum -i . . . fieri ponique ex argenti libris . . . iussit ([*an ad 3b?*]. VI 100, 7 [*a. 157*] s. aereum -um. X 1557 s. -um). AVSON. 30, 7 p. 330 P. ('Liberi . . . signo marmoreo . . . omnium deorum argumenta habenti') Lucaniacus -um *me existimat* (*cf. infra l. 72*). CIL VIII 2372, 7 ad arcum -um. IX 5566, 7 (*tit. christ. saec. IV*) sarcofagum et -um cum tricoro disposuit et perfecit. XI 360 -um sacrum (*nisi corrigendum* -o, *ut ad 3b pertineat; dubitat Ziegler, RE XVIII 3, 745*).

3 *de singulis numinibus*: **a** *ponitur ut appositio vel epitheton iuxta nomen dei vel deae*: CIL II 46 Serapi -o sacrum (*de eodem cf. graece* VIII 12493, 7). 2008, 1 (*saec. II*) Iovem -um Aug. III 1139, 2 Priepo -o . . . dicaverunt. VI 695 sancto Silvano -o (VII 1038 S. -o . . . v(otum) s(olvit). INSCR. Dessau 3563 S. -o . . . ex voto). 30867 basim posuit deae Florae Fortunae -ae (X 5800 F. -ae). VIII 14690 Mercurio Sobrio genio . . . -o Aug. 22693, 1 Concor⟨di⟩ae -ae Aug. IX 3145 Libero -o sacr(um) (XIV 2865 signum Liberi[s] pa⟨tris⟩ -i. *cf. etiam supra l. 58*). **b** *ponitur ut nomen ipsum numinis*: α *dei* (GLOSS. V 318, 38 -us: deus qui in se omnium habet significationes, quasi omnium deus. *similiter*: IV 546, 57 V 134, 14 GLOSS.^{L} III Abstr. PA 22 V Abba PA 32. 46 quasi super omnia deus. I Ansil. PA 319; *cf. etiam supra l. 56. 62*): CIL II 1165 -o Aug. sacrum (*item* 3030, 1 V 3279 VI 559. *scriptura plena*: VIII 26222 -o Augusto. *fort. add.* VIII 11162 -i ⟨Augusti et⟩ Concor⟨diae⟩. *cf. supra l. 66. 70. 71*). 4055 -o Tutelae (*v. Hübner ad l.*). III 7058 -o aedem et aram. 10394 Bonae deae et -o Diane Silvanabus . . . ex voto. V 5099. 5523 divo -o. 5798 deo magno -o ex voto posuit. VI 557 -o sacrum. 558 -o sacru(m) posuit. β *deae*: CE 253, 1 (*a. 246, Afr.*) ⟨Pan⟩thea cornigeri sacris adiuncta Tonantis. INSCR. Brit. Collingwood-Wright I 1135 deae -ae.

? 4 *de universitate deorum* (*nisi de aede sacra*): INSCR. Année Epigr. 1968 n. 227 (*Asturicae, aet. Severorum?*) dis deabusque, quos ius fasque est precari in panth(e)o.

cf. Onom.

panthocea *v.* pandochium. **panticēs** *v.* pantex.

panticōsus, -a, -um. *a* pantex. *i. q. crassis panticibus praeditus* (*cf.* culosus, landicosus, ventrosus *sim.*): SERV. Aen. 3, 217 quidam volunt proluvies, cum stercus ventris significet, a Vergilio hoc loco figuram ventris significatam, ergo quasi sannosum (*v. Thilo ad l.*) et -um ventrem.

pantifilon (*dub.*; plantophyo *et* pentaphyon *collectionis q. d. Dynamidia confert André, Lex. des termes de botan. 237, sed cf. etiam* platyphyllon). *genus herbae, i. q. leontopodium*: PS. APVL. herb. interpol. 7 adnot. ad l. 8 p. 38 (*herba pedeleonis*) Graeci leontopodion *dicunt*, . . . idem -on.

pantigatus *v.* pantagathus.

[*de* **pantio** PLAVT. Persa 858 *v. Lindsay, Class. Rev. 19, 1905, 111.*]

? **panto:** laus GLOSS.^{L} Corp. P 83. *obscurum; v. quae adnotavit Lindsay.*

pantochia *v.* pandochium.

pantocratōn (*i.* παντοκρατῶν) *v. sub* pantocrator.

pantocratōr, (-oros) *m.*, παντοκράτωρ. *litt. gr.* AVG. in euang. Ioh. 106, 5 (*bis*). GLOSS.^{L} Corp. P 50 -r (*trad.* -n): omnipotens. *i. qui omnium potentatum obtinet*: PETR. CHRYS. serm. 69, 2 -r . . . saeculorum, . . . terrae fundator, . . . largitor veniae, . . . cordis scrutator *eqs.* (-r *cod. C,* pantocraton *Olivar cum cett. cod.* [*fortasse coll. LXX Zach. 8, 2 var. l.* παντοκρατῶν]; *sed sequitur series subst. in* -tor *exeuntium*).

pantocratoria (pantocranto *trad.*): omnium ⟨potentia⟩ GLOSS.^{L} Corp. P 120 (*i.* παντοκρατορία. *suppl. Lindsay*).

pantomīma, -ae *f. v.* pantomimus.

pantomīmicus, -a, -um. *formatione latina a* pantomimus *potius quam gr.* *παντομιμικός (*ut e. g. Weise, Griech. Wörter im Latein, 479*). *i. q. ad pantomimum pertinens*: SEN. epist. 29, 12 si intrante te clamor et plausus, -a ornamenta, obstrepuerint *eqs.*

***pantomīmus,** -ī *m.*, παντόμιμος. *de origine*: SCHOL. Ter. p. 124, 16 -us omnium imitator vultuum est (*cf.* CASSIOD. var. 4, 51, 9 a multifaria imitatione nomen est). GLOSS. V 622, 44 totus iocularis (*cf.* GLOSS.^{L} V Abba PA 118 summus iocularis, qui omnes ludos novit). *scribitur: per* i *longam* CIL VI 10115b XII 1916, 2; -min- *in codd. medii aevi saepe, e. g.* HIER. chron. a. Abr. 1995 SCHOL. Iuv. 7, 47, 1. NOT. Tir. 106, 73. *de notione*: NON. p. 5, 17 cinaedi dicti sunt apud veteres saltatores vel -i (*add. gloss. cod. Harleiani* [*Lindsay, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 598*]: -i scurrae; nos pro timidis solemus uti, quia isti ioculares non solent esse pugnatores, qui explendis cupiditatibus adhibentur). PAVL. FEST. p. 97 grallatores appellabantur -i, *qui in perticis stantes gradiebantur.* GLOSS. ὀρχηστής. πορκιστής (*i.* ὑπορχηστής?). histrio. V 298, 23 gesticulatus (-or *Heraeus in exemplari suo*). GLOSS.^{L} III Abstr. HI 28 historicus: -us qui historias scribit (*item* GLOSS. V 300, 41; *ad rem cf. vol. VI 2842, 11sqq.*). *legitur in titulis inde ab aet. Aug., apud auctores inde a* SEN. *utroque,* PETRON., PLIN. nat., QVINT., *sc. in prosa oratione* (*in tit. carminis* ANTH. 111). [*suppl. dub.*: CIL IV 10223b pantom(imus). INSCR. Année Epigr. 1978 n. 84 (*Fundi*) ⟨panto⟩mimo (*quod ed. ad Apolaustum referri posse putat, cf. p. 241, 37*).**]**

i. q. παντόμιμος, *sc. genus histrionum et ludi scaenici* (*cf. Navarre apud Daremberg-Saglio IV 316sqq.; Wüst, RE XVIII 3, 833sqq.*): **1** *i. q. histrio, saltator sim.* (*exempla selecta inde a* TERT.; *saepe pertinet ad mores turpes -orum, e. g.* SEN. epist. 47, 17 PLIN. nat. 7, 184 PLIN. paneg. 46, 4 SVET. Cal. 36, 1. 55, 1 TERT. spect. 17 p. 19, 1 ARNOB. nat. 2, 38. 4, 35 VOPISC. Car. 16, 7): CIL VI 10115a, 3 (*aet. Aug.; in tessera*) Gaius Theoros lux victor -orum (VI 10115b Th. v. -orum). X 1074d, 7 (*aet. Aug.*) ludos omnibus acruamatis -isque omnibus et Pylade *edidit* (*cf.* LAMPR. Alex. 34, 2 nanos . . . et omnia acroamata et -os populo donavit). SEN. contr. 3 praef. 16 si -us essem, Bathyllus essem (SCHOL. Hor. epod. 14, 9. SCHOL. Pers. 5, 123 B. -us fuit, libertus Maecenatis. *de eodem v. l. 76. alium memorat* SCHOL. Iuv. 6, 63 saltante B.: saltante -o). suas. 2, 19 -is fabulas scripsit. SEN. apocol. 13, 4 medius erat in hac cantantium turba Mnester -us (SVET. Cal. 36, 1 M. -um . . . dilexisse fertur commercio mutui stupri. 55, 1 M. -um . . . inter spectacula osculabatur. 57, 4 tragoediam saltavit). dial. 3, 20, 8 *Caligula* iratus caelo, quod obstreperetur -is, quos imitabatur studiosius quam spectabat. nat. 7, 32, 3 quanta cura laboratur, ne cuius -i nomen intercidat; stat per successores Pyladis et Bathylli domus. epist. 47, 17 nobilissimos iuvenes mancipia -orum. 95, 56 non est necesse fabro de fabrica quaerere, quod eius initium, quis usus sit, non magis quam -o de arte saltandi (*item spectat ad saltationem*: ARNOB. nat. 7, 33 p. 384, 25 M. saltatoriis in motibus. FIRM. math. 6, 31, 85 saltatores -os. SCHOL. Iuv. 3, 178, 1 orchestra spatium, in quo saltat -us. 7, 47, 1 -o saltanti. AVG. doctr. christ. 2, 25, 38. *al.; v. etiam l. 69. 73. p. 241, 68. 69*). QVINT. inst. 6, 3, 65 de -is duobus, qui alternis gestibus contendebant. TAC. ann. 1, 77, 4 ne domos -orum senator introiret. 14, 21, 4

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

redditi ... scaenae -i certaminibus sacris prohibebantur. CIL VI 37841 (*aet. Traiani*) M. Vlpius ... Apolaustus maximus -orum coronatus adversus histriones et omnes scaenicos. Plin. paneg. 46, 1 spectaculum -orum. *al.* Svet. Nero 16, 2 -orum factiones. 26, 2 seditionibus -orum e parte proscaeni superiore signifer simul ac spectator aderat. Dom. 10, 1 discipulum Paridis -i. Ivlian. dig. 38, 1, 25, 1 -um vel archimimum libertum (*cf.* 38, 1, 27 si libertus artem -i exerceat). CIL XIV 2113, 3 (*a. 187 vel 192*) Aurelio ... Agilio Septentrioni -o sui temporis primo (Inscr. Année Epigr. 1953 n. 188, 3 [*Lepti M., a. 217*]. Inscr. Dessau 5186, 2 [*Puteolis, aet. Commodi*]. CIL XIV 4624, 3 [*saec. III*]. *al.*). Inscr. Année Epigr. 1956 n. 122, 2 (*Thamugadi, aet. Severi*) Vincentius hic est -orum decus. Tert. spect. 17 p. 19, 1 *impudicitiam* -us a pueritia patitur ex corpore, ut artifex esse possit. *al.* Porph. Hor. epist. 2, 2, 124 torquebitur et fatigabitur ut -us. Arnob. nat. 4, 35 quid -i vestri, quid histriones, quid illa mimorum atque exoleti generis multitudo? Vopisc. Car. 16, 7 mimis, meretricibus, -is ... palatium replevit. 19, 2 cerataulas, choraulas ..., -os et gymnicos *exhibuit imperator* (*rem fusius illustrat nota Salmasii ad l.*). Firm. math. 8, 8, 1 -os aut mimologos. 8, 20, 8 erunt -i, sed cinaedi (8, 23, 3). Diom. gramm. I 492, 1 (= Svet. frg. p. 11, 20) -us et pythaules et choraules in comoedia canebant. Schol. Hor. epist. 1, 18, 19 de gladiatoribus et -is. Schol. Iuv. 7, 90, 1 ('histrio', *sc. Paris*) quod non praestant senatores, -us dabit. Hier. chron. a. Abr. 1995 (= Svet. frg. p. 22, 3) Pylades Cilex -us, cum veteres ipsi canerent atque saltarent, primus Romae chorum et fistulam sibi praecinere fecit. Avg. in psalm. 30, 2 serm. 3, 11 cui dico ut diligat dominum, qui adhuc diligit mimum, qui adhuc diligit -um (*antea*: amphitheatrum, *postea*: vinolentiam, pompas saeculi). serm. 198, 3 pro mimo, pro histrione, pro -o, pro auriga, pro venatore. Salv. gub. 6, 15 athletis, petaminariis, -is. *al.*
accedunt nomina (*de variis eiusdem nominis -is agit Bonaria, Maia 11, 1959, 224sqq.*): Bathyllus: *p. 240, 67sqq.*; Mnester: *p. 240, 71sqq.*; Pylades: *supra l. 25. p. 240, 65. 76 nec non* Act. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 44sqq. Pighi (*a. 204*). Inscr. Dessau 5186, 2 (*Puteolis, aet. Commodi*). CIL XIV 4624, 3 (*saec. III*). V 5889, 6. 7753, 1; Gaius Theoros: *p. 240, 63*; Mysticus: Plin. nat. 7, 184. CIL VI 33967, 4 (*scrib.* Mu-); M. Vlpius Apolaustus: *supra l. 2 et* CIL IX 344, 3 (*aet. M. Aureli*) Aelio ... Aurelio A. Act. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 44sqq. Pighi (*a. 204*). CIL X 6219, 3 L. Aurelius A. (*item* XIV 4254, 4); Hylas: Svet. Aug. 45, 4; Paris: *l. 6. 23; praeterea et* Vlp. dig. 12, 4, 3, 5 Vita Iuv. p. 234 Schol. Iuv. 6, 87, 2; Aurelius Agilius Septentrio: *l. 9; addas et* CIL XIV 2977, 3; Marcus: Act. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 44 *et* 46 Pighi (*a. 204*); M. Septimius Aurelius Agrippa: Inscr. Année Epigr. 1953 n. 188, 3 (*Lepti M., a. 217*); Vincentius: *supra l. 12*; Helladius *et* Thorodon: Cassiod. var. 1, 20, 4. 1, 32, 3; Vlpius Castresis: CIL V 2185, 6; C. Iulius Actius: CIL VI 33966, 3. X 1946, 4 C. Vmmidius A. Anicetus; Hellas: CIL XII 1916, 2.

2 *de ipso ludo scaenico* (*exempla certiora; ambigua v. sub 1, e. g. l. 28. p. 240, 63. 65, cf.* Cassiod. var. 1, 20, 4, *qui nominat histrionem et postea describit* hanc partem musicae disciplinae): Petron. 31, 7 -i chorum, non patris familiae triclinium (Sidon. epist. 8, 9, 5 c. -orum, qui bono cantu male dictata commendant. *cf.* Qvodv. symb. 1, 2, 16 chorus illic et cantio -i illicit auditum). Plin. paneg. 46, 2 neque ... a te minore concentu, ut tolleres -os, quam a patre tuo, ut restitueret, exactum est. Avg. in psalm. 103 serm. 1, 13 l. 9 ne putetis nominata 'allegoria' -i aliquid me dixisse (*cf. l. 20* de theatro). serm. coll. Morin p. 270, 7 quanti morbi procedunt de medio; quanta luxuria redundavit propter theatra et organa et tibias et -os. Physiogn. 88 -is et aleae deditos esse, qui *eqs.* (*cf.* 103 studiosus -orum [*gr. Adamant. B 57* φιλορχηστής]).

f. **pantomīma,** -ae. Gloss. V 380, 42 -a: omnium artium lusor (*vix virum significat; item* Gloss.ᴸ Corp. P 66). *i. quae pantomimum agit, ludia*: Sen. dial. 11 (12), 12, 6 beatioresne istos putas, quorum -ae deciens sestertio nubunt, quam Scipionem, cuius liberi a senatu, tutore suo, in dotem aes grave acceperunt? Schol. Iuv. 11, 162, 2 expectas apud me -as aut lyristrias de Gadibus, quae lasciviant (*de isdem*: 11, 172, 1 saltantibus -is). Lvx. anth. 310 tit. in -am pygmaeam, quae Andromachae fabulam frequenter saltabat et raptum Helenae. Cassiod. Ios. antiq. 12, 187 cum ... intrasset -a ad convivium pulcherrima (*gr.* ὀρχηστρίδος). 12, 188 si rex ei minime concederet -am (*gr. v. supra*).

deriv.: pantomimicus.

pantophobus, -a, -um, παντοφόβος (*vox gr. alibi non inventa; nisi* -phobas, *cf.* hydrophobas). *i. qui omnia timet, sc. omnipavus*: Cael. Avr. acut. 3, 12, 108 Andreae sectatores memorant *phreniticos* esse -os, quos nos omnipavos dicere poterimus (*edd. praebent aut* pantaphobos *aut* pantophobas, *de quo cf. Drabkin ad 3, 10, 99* hydrophobarum).

pantopōlēs *v.* pantapoles.

pantopōlium, -ī *n.*, παντοπώλιον. *i. q. taberna, ubi multa veneunt* (*in imag.*): Plavt. Pseud. 742 *servus callidus in pectore habet* murrinam, passum, defrutum, mellam, mel quoivismodi; quin in corde instruere quondam coepit -um (*A*, hermopolium *pro* therm-*P*).

pantorganus, -a, -um, παντόργανος (*vox gr. alibi non inventa*). *? i. q. omnium instrumentorum musicorum peritus*: CIL IV 8873, 1 vinca(t) -a (*sc. tibicina? nisi -a n. pro subst. de agone quodam musico, ut putat Della Corte, Notiz. Scavi 1927 p. 107 sq.*).

pantracion *v.* pancration.

panuc- *v. etiam sub* panic- *et* pannic-.

? **pānucellium:** πηνίον Gloss.ᴸ II Philox. PA 81 (= Gloss. II 141, 47). *dubium*; panuclium *tempt. Scaliger*; panuvellium *restit. Salmasius*; panucellam, *sc. demin. a* panucula, *dubitanter coni. Laistner coll. Gloss. II 407, 29* πηνίον: ... panucula.

[**pānuclium** *restituebatur olim pro* panucellium *et* panuvellium, *q. v., sec.* Hesych. *Π* 2213 πηνίον. πανούκλιον (panuvellium *latere putat Schmidt in ed., sed demin. gr. neutr. ponitur pro lat.* panucula *ut p. 216, 75*), ἡ ἄτρακτος, εἰς ὃν εἰλεῖται ἡ κρόκη.]

pānucula *et* **pānulia** *v.* 1. panicula.

1. *pānus, -ī *m.* (*f.* -a *l. 24 sq.*). [*vox notione infra sub 1 descripta e forma dorica *πανος (cf. πῆνος, πηνίον) mutuata est; sed utrum ceterae notiones inde per similitudinem translatae sint (cf. l. 45) an prorsus alias voces eiusdem formae exprimant, non liquet. Sch.*]
de origine: Varro ling. 5, 114 -us (-nn- *trad.*) graecum, ubi E A fecit (*cf. gr.* πῆνος, *dor.* πᾶνος). *scribitur in codd.* pannus Char. gramm. p. 134, 3 B. (*excerpta cod. Paris. saec. VIII*), Prisc. gramm. II 115, 15. *al.* *genus masc. testatur* Cledon. gramm. V 40, 14; *fem.* -a (*sc. sec.* panicula) *exstat* Plin. med. 3 capp. 5 (*cf. var. l.* 3, 5 tit.). 3, 5, 1. 3. 6; *de gen. sing. dubio* -us *v. p. 234, 2.* *de notione v. infra.* *legitur paucis locis inde a* Lvcilio, Afranio, Novio, Varrone, Celso, *sed 58ies apud* Plin. nat.; *in sermone medicorum posteriorum substituta est fere vox q. e.* panicula (*v. infra l. 56*). [*var. it. sept.; cf. M.-L. 6209a. Wartburg VII 571. St.*] [*confunditur in codd. saepe cum* panis *et* pannus (*v. l. 21sq.*).]

1 *i. q. globus subteminis convoluti* (*cf.* Non. p. 149, 17 -us tramae involucrum, quam diminutive panuclam vocamus [*affert* Lvcil.]; *quae sequuntur v. sub 2a; ad rem v. Blümner, Technol. I², 153*): Lvcil. 298 intus modo stet rectus (*sc. fusus?*), foris subteminis -us (*ad lanificium refert e. g. Marx ad l.; de coitu imagine obscena adumbrato cogitat Krenkel ad l. dubitanter*). Varro ling. 5, 114 *v. sub* panuvellium. Pavl. Fest. p. 220 -us facit deminutivum panucula (*sim.* Non. *supra* [*inde* Gloss. V 645, 22 -us: panucula. *cf., nisi respicitur* 1. pannus, Gloss. V 509, 22 *et* 574, 45: pan(n)iculae: pannus]. Char. gramm. p. 134, 3B. [*afferens* Lvcil. *ut* Prisc. gramm. II 115, 15]). Gloss. II 407, 29 πηνίον: -us (pen- *trad.*), haec panucula (*cf. ibid.* p. XXXVII panion: pannus). *de loco dubio* Varro ling. 5, 105 *v. p. 234, 2.*

2 *i. q. abscessus, tumor sim.* (*maxime inguinum, v. l. 50. 54; per similitudinem dictum esse testantur* Cels. 5, 28, 10 *et* Non. *sub a*): **a** *explicationes sim.*: Cels. 5, 18, 19 -um phygetron Graeci vocant (5, 28, 10 *v. infra.* Scrib. Larg. 263 [*Marcell. med. 32, 1* paniculas]). 5, 28, 10 phygetron ... est tumor non altus, latus, in quo quiddam pusulae simile est; ... fit maxime aut in vertice aut in alis aut inguinibus; -um (panem *trad.*) a similitudine figurae nostri vocant (*distinguuntur in hoc capite* carbunculus, carcinoma, ignis sacer, struma, furunculus *et alia, quaecumque 5, 28, 11 generaliter nominantur* minuti abscessus). Non. p. 149, 17 (*quae praecedunt v. sub 1*) *-us* est tumor quoque inguinum; ex formae similitudine sic vocatur (*afferuntur* Afran. *et* Novivs, *v. sub b*). Plin. med. 3, 5 tit. -is (ad panas *var. l., item* 3 capp. 5), quas paniculas nos dicimus (*cf. e. g. l. 48. 74*). *distinguuntur* struma Cels. 5, 28, 10 (*v. 5, 28, 7*). Scrib. Larg. 263 Plin. nat. 20, 225. 21, 143 *et saepe*, furunculus Cels. 5, 28, 10 (*v. 5, 28, 8*). Plin. nat. 20, 220. 22, 159. 23, 122. *al.*, parotis Scrib. Larg. 263 Plin. nat. 20, 4. 22, 22 *et al. apud eundem*, tumor Plin. nat. 20, 216. 22, 42. 23, 122. *al.*, collectio Plin. nat. 20, 216. 22, 42. 23, 134. 24, 115. 27, 63, vomica Plin. nat. 24, 62. 115 Ser. Samm. capp. 39 *et sim. al.* (*cf. l. 51. 64*).

b *exempla varia*: Afran. com. 218 papulam, -um, tympanum. Novivs Atell. 65 qui me miserum miseriorem reddidit quam -us puerum. Cels. 5, 18, 19 adversus -um (*var. l.* -em) ... et omne tuberculum. 7, 2, 5 in -o (*trad.* -e), quia fere vehementer cutem extenuat, tota ea super pus excidenda est. Scrib. Larg. 263 malagma quod discutit strumas, parotidas, -um (Plin. nat. 20, 128 [Plin. med. 3, 5, 1 -as]. 21, 143. *et saepe apud eundem*). Plin. nat. 20, 4 -os sanat (20, 216. 22, 22. *al. apud eundem*). 20, 220 -os, furunculos incipientes, duritias omnes ... *atriplice* crudo utiliter inlini ([-os *om. Garg. Mart. med. 7*]. 23, 71. 23, 122 ad furunculos, -os, parotidas decoctae *fici* inlinuntur [*Garg. Mart. med. 49* paniculas]. *al.*). 21, 161 concoquit -os (*v. vol. IV 82, 64sqq.*). 24, 11 *viscum* -os mitigat omnis generis. 30, 75 -os aperit sebum (Plin. med. 3, 5, 3 -as, *Marcell. med. 32, 3* paniculas). *al. apud eundem.* Ser. Samm. capp. 39 -o, vomicae et strumae depellendis (panoi *vel* pani *codd.*, -o *edd. vet.*; panoi *tuentur edd. rec. pro dat. gr. accipientes [v. Pépin in indice p. 101], vix recte; si de errore scribae cogitare nolis, intellegas* -o i(d est) vomicae). Plin. med. 3, 5, 6 ad -as utuntur hac compositione. Marcell. med. 15, 11 (*in praecantatione*) hunc -um (palum *trad., corr. ed. princ. a. 1536*), has panuclas, hanc strumam, hanc strumellam ... evoco. Anon. med. ed. Piechotta 68.

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *i. q. spica panici* (*cf.* 1. panicula *sub 4; partem quandam crassiorem, unde paniculae exeunt, intellegit Orth, RE VIII 1955, 30sqq.*): PLIN. nat. 18, 54 sunt et panico genera mammosa e -o parvis racemata paniculis, et cacumine gemino.

deriv.: 1. panicula. *compos.*: panuvellium.

2. panus *v.* 1. pannus.

pānusculus, -ī *m.* *a* panis *deminutive, sed formatione mira* (*notione vocis vix apta a* pannus *derivat Hofmann apud Walde-Hofmann sub illa voce*). *i. q. panis parvus, pastillus* (*cf.* 1. paniculus): ISID. orig. 17, 9, 6 crocomagma expressis aromatibus crocini unguenti atque informato sedimine in -os fit (-col- *TV; in eadem re Diosc. 1, 27 p. 18, 23 M.* trocisci fiunt lati).

pānuvellium dictum a pano et volvendo filo VARRO ling. 5, 114. *t. t. artis textrinae significare videtur radium ex quo subtemen decurrit (ad rem v. Blümner, Technol. I^{2}, 153sq.). sed forma origoque vocis incerta est; sec. veriloquium Varronis A. Spengel restituit* panuvollium; *cum* vellus, vellere *coniungunt alii (sive ad* panus *sive ad* pannus *referentes); ceterum quodammodo huc pertinere videntur* panucellium *nec non* πανούκλιον *p. 242, 12; cf. Collart, ed. 1954, ad l.*

[panza *v. p. 237, 50. 52.***]** *Gatti.*

1. papa *v. sub* 1. pappa.

2. *pāpa, -ae *m.* *a* πάπ(π)ας *derivatum videtur.* *de origine et notione*: GLOSS. V 319, 2 ⌊-a: admirabilis⌋ vel pontifex (⌊⌋*item* GLOSS.^{L} Corp. interpr. nom. p. 188, 248. *nam ex interiect.* papae *vocem natam censent gramm. recentiores, v. e. g. Gramm. suppl. 218, 22 [Remigius Altiss.]* papae Graeca interiectio est admirantis; unde et -a dicitur apostolicus et interpretatur 'admirabilis' vel 'pater patrum'). *scribitur* pappa HIER. praef. Vulg. euang. p. 4, 15 (*var. l. ut* NOT. Tir. 60, 37). DAMAS. epigr. 18 (*apographum saec. VI*). *notatur* pp *e. g.* CE 656, 2 (*a. fere 300*), pap CIL XI 304 (*saec. V ex.*). NOT. Tir. 55, 30 (*inter* episcopus *et* presbiter *ut* 60, 37). 122, 184 -a noster. *de formis: nom. sing.* -s *v. p. 250, 9 (var. l. pro* -a HIER. epist. 57, 2, 1. 60, 19, 3. 64, 21, 1. 97, 2, 4); *dat. sing. var. l.* -a (*fortasse sec. formam graecam, cf. Uddholm, Formulae Marculfi, 1953, 57*) HIER. epist. 112 tit. 141 tit. praef. Vulg. euang. tit. CONC. Carth. a. 416 Aug. epist. 175 tit., *item acc. sing.* -an HIER. epist. 97, 4 (*ex corr.*); *plur. non invenimus nisi* AVELL. p. 231, 20 (*an gen. sing.?*). EPIST. Chlodov. Mon. Germ. capit. reg. Franc. 1. CAES. AREL. testam. p. 287, 3 (*verbis pessime traditis*). INSCR. christ. Silvagni 4210, 6 (*aetate dubia*). *corripitur syllaba prior* CE 1359, 8 (*a. 475*). *legitur in sermone christiano inde a* PASS. Perp. *et* TERT., *saepius saepiusque inde ab* HIER. (*sed raro in versibus*), *alibi semel tantum pro* papas, -atis (*v. 11*), *quod vocabulum notione christiana rarissime synonymi vice fungitur* (*v. p. 249, 83*). [*invenitur interdum falsa var. l. pro* papas (*v. p. 249, 49*); *saepius falso aut additur in codd. aut substituitur pro* episcopus *sim., ubi de pontifice Romano agitur (e. g. p. 246, 39); rursus ubi de aliis episcopis agitur, aut omittitur* -a (*e. g.* VEN. FORT. epist. [carm. 3, 2] tit.) *aut substituitur* episcopus (ALC. AVIT. epist. 9 tit.); *de epistularum ab episcopis Romanis missarum titulis v. p. 246, 30sqq., de loco suspecto* CIL XI 4975, 7 *p. 247, 17.*]

I *in sermone christiano vox honorifica adhiberi videtur, sc. fere de episcopis, et fuerit saepissime i. q. pater, si ex graeco iudicare licet, vel episcopus* (*distincte iuxtaponitur* episcopus *e. g. p. 244, 45 sqq.,* pater *e. g. p. 244, 61sqq., utraque vox p. 244, 68*). *saepissime in allocutione alterius, vix quisquam de semetipso dicit (v. A2aβ; gr. e. g. Pap. Giss. 55 tit.); usurpatur etiam in vituperatione* (ARIVS Candid. epist. 2 PAVL. NOL. epist. 5, 14). *gr. respondet* πάπας, *nisi alia adnotantur, e. g.* PASS. Perp. 13, 3 ARIVS Candid. epist. 2 SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 143, 7 EDICT. imp. Iust. de fide p. 107, 1; *respondet* ἐπίσκοπος *e. g.* CONC.^{S} II 3, 3 p. 109, 11 (*gr. II 1, 3 p. 95, 8*), ἀρχιεπίσκοπος *e. g.* LEO M. epist. 103 (Conc.^{S} II 4 p. 156, 7, *gr. II 1, 2 p. 28, 33, unde* archiepiscopus *II 3, 2 p. 46, 4*), *sc. iuxta* πάπας (*ut etiam* AVELL. p. 170, 9, *cf.* 180, 22) *et iuxta* πατριάρχης.

A *de episcopis*: **1** *variis, sive urbium ignobilium episcopis (e. g. l. 72. p. 244, 9. 32) sive patriarchis (e. g. l. 76. 79. 83); episcopus episcopum ita nominat e. g. p. 244, 43, nusquam autem pontifex Romanus episcopum ullum (sed v. p. 247, 10)*: **a** *in sermone vario*: α *nomine proprio non addito (cf. p. 246, 74. 247, 20)*: PASS. Perp. 13, 3 vidimus ... Optatum episcopum (*sc. Thuburbitanum?*) ... et diximus ...: 'non tu es -a (pater *var. l.*) noster?' (*cf. p. 245, 75*). TERT. pudic. 13 p. 244, 2 *pro peccatore in ecclesiam inducto* bonus pastor et benedictus -a contionaris (*vix de episcopo Romano, sed fortasse de antistite Carthaginiensi, v. Altaner-Stuiber ^{8}1978, 159. 580. item per ironiam* HIER. c. Ioh. 4 tu beatissimus -a et fastidiosus antistes ... conservos tuos ... despicis [*de episc. Hierosolym.*]). GREG. TVR. Franc. 2, 27 quae -a poscit, adimpleam (*rex fortasse de episc. Remensi*). 5, 30 vocatum ad se urbis -am (*de episc. Constantinopol., cum alias hac iunctura semper pontifex Romanus significetur, v. sub 2aγ*). β *nomine proprio addito*: ARIVS Candid. epist. 2 (= ARIVS epist. ad Euseb. p. 1, 3, *sim.* CASSIOD. hist. 1, 15, 1) Arrius, qui persecutionem patitur ab Alexandro -a iniuste (*de episc. Alexandrino ut*: HIER. epist. 97, 1, 3 me et -am Theophilum [DIONYS. EXIG. epist. de pasch. 1 p. 63, 24. *al.*]. c. Ioh. 4 excepto -a Athanasio [in Tit. 3, 10/11]). HIER. epist. 7, 4, 2 a -a Valeriano (*de episc. Aquileiensi ut*: 60, 19, 3 beatus -a Chromatius [81, 2 sanctum. *al.*]). 57, 1, 2 -am Epiphanium criminatus est (*de episc. Salam. Cypr. ut*: 57, 2, 1 miserat Iohanni episcopo supradictus -a E. litteras. adv. Rufin. 2, 13 beatum. *al.*). AVG. epist. 31, 8 libros beatissimi -ae Ambrosii (*de episc. Mediolanensi ut*: CE 1359, 8 [*a. 475*] Dionisio ... -ae). CANON. Turner I p. 566 Aurelius -a (*i. episc. Carthag.*). CASSIAN. conl. 1 praef. 1 beatissimo -ae Castori (*de episc. Aptensi ut*: 9, 1 praeceptis beatissimae memoriae -ae C.). SIDON. epist. 2, 10, 2 studio -ae Patientis (*i. episc. Lugdun.*). CIL XI 304 hic requiescit in pace sanctus -a Iohannes (*obiit a. 494. item de episc. Ravennat.*: 272 [*a. 539—546*] salvo domno -a Victore. 273 [*a. 556—559*]. 285 [*a. 570—578*] -a nostro Petro). CARM. cod. Petav. 8 tit. Domninus -a in nomine Christi pauper episcopus (*sc. Viennensis ut*: CONC. Turon. a. 567 p. 130, 28 a -a Avito vel omnibus episcopis. *al.*). ENNOD. carm. 1, 9 tit. (*genuinum?*) dictio quae habita est in natali sancti ac beatissimi -ae Epiphani (*i. episc. Ticinensis*; -ae *om. cod. E*). CONC. Massil. a. 533 p. 60, 13 constitutio Caesari -ae (*i. episc. Arelat.*).

b *in appellatione, praecipue in epistularum titulis (ceterum cf.* PASS. Perp., TERT., HIER. *sub aa*): α *neque adi. neque subst. apposito*: NOVATIAN. Cypr. epist. 30 tit. Cypriano -ae presbyteri ... Romae consistentes s. (MOYS. Cypr. epist. 31 tit.). RVFIN. Clement. praef. -a Gaudenti. CLAVD. MAM. epist. p. 198, 2 Sidonio -ae (*ex corr. pro* suo *A*). CE 1838 (= INSCR. christ. Diehl 1071, *saec. VI; in acrostich.*) Vivenc⟨io⟩le -a (*ibid. 1* sacerdus, *12* antestes summi). CIL XIII 1575 Scutari -a (*nisi est medii aevi*). β *adi. appositis* (*cf. etiam* γ): NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 8 beatissime ac gloriosissime -a (MOYS. Cypr. epist. 31, 8 *pars codd., probat Diercks*). HIL. trin. 4, 12 *et* 6, 5 (*epistula Arii ad Alexandrum Alexandrinum*) beatissime -a (HIER. epist. 63 tit. [episcopo *add. codd. nonnulli*]. 86 tit. 88 tit. [conpresbytero *add. u*]. MIRAC. Steph. praef. b. -a Euodi. CASSIAN. inst. praef. 2. *al.*; *cf.* Ps. HIER. epist. 37 p. 265^{B} beate -a Augustine [FAVST. REI. grat. praef. p. 3, 8]). HIER. in Hab. lib. 2 praef. mi Cromati, -a venerabilis (in Zach. lib. 2 praef. mi Exsuperi, -a v. *cf.* ENNOD. opusc. 3, 91 p. 354, 8 [*loq. Euricus rex*] venerande -a). RVFIN. symb. 1 fidelissime -a Laurenti (*dub. an episc.*). PRVD. perist. 11, 127 optime -a. AVIT. BRAC. epist. ad Palc. p. 805 beatissimo dilectissimoque semper in domino -ae Balconio. CANON. Turner I p. 574 petimus venerationem tuam, sancte -a Aureli (AVELL. p. 115, 4). ALC. AVIT. epist. 9 tit. Avitus episcopus -ae Constantinopolitano (A. e. Const. episcopo *L*). 25 tit. Avitus episcopus -ae Hierosolymitano. γ *subst. appositis, sc. in eadem enuntiatione, sive intercedente sive omissa coniunctione (cetera v. sub c; cf. etiam l. 31sq.)*: HIER. epist. 99 tit. beatissimo -ae Theophilo episcopo (114 tit. dilectissimo atque amantissimo -ae [*om. V*] Th. e. HIL. AREL. epist. ad Eucher. p. 197, 24. RVRIC. epist. 2, 16 tit. domino sancto et apostolico ac mihi ... excolendo patrono et -ae Aeonio episcopo Ruricius episcopus. 2, 18 tit. *al.*). 102 tit. domino vere sancto et beatissimo -ae Augustino (134 tit. d. vere sancto et omni mihi affectione venerabili -ae Aug. VALENT. Aug. epist. 216, 4 domine -a. AVG. serm. 322 [*recitatur libellus*] d. beatissime -a Aug. VITAL. TONANT. epist. 2 SIDON. epist. 6, 1 tit. EPIST. Chlodov. Mon. Germ. capit. reg. Franc. 1 orate pro me, domini sancti et apostolica sede dignissimi -ae. Merov. 8 d. semper meus et apostolicae -a. *et saepe*). AVG. epist. 174 tit. domino beatissimo et sincerissima caritate venerando sancto fratri ⌊et consacerdoti⌋ (ac coepiscopo *V*) -ae Aurelio (EPIST. Austras. 11 tit.). PROSP. epist. 1 tit. domino beatissimo -ae ineffabiliter mirabili incomparabiliter honorando praestantissimo patrono Augustino (1, 9 RVRIC. epist. 2, 8 tit. VEN. FORT. epist. [carm. 3, 2] tit. *al.*). 1, 7 -a beatissime, pater optime (PAVL. Faust. Rei. epist. 4 tit. domino patri pariter et patrono Fausto -ae. VEN. FORT. vita Hil. 1, 1. DYNAM. vita Max. 1 l. 16. domino beatissimo patri Vrbico -ae [ad romanum -am *cod. A, nom. propr. interpretans epitheton p. 246, 59 allatum*]. *al.*). SEDAT. ad Ruric. epist. 8 tit. domino sancto ac beatissimo et apostolica reverentia suspiciendo domno et -ae Ruricio episcopo Sedatus episcopus (EVFRAS. ad Ruric. epist. 6 tit. domno sancto meritis beatissimo -ae honoris cultu suspiciendo atque apostolico patri domno Ruricio episcopo. VITAE patr. 5, 15, 29 EPIST. Austras. 21 tit. VEN. FORT. epist. [carm. 3, 4] tit. domino sancto et apostolica sede dignissimo domno et patri. *al.*). VEN. FORT. carm. praef. 4 p. 1, 21 vir apostolice praedicande -a Gregori (*ad episc. Turonensem*).

c *synonyma et iuxtaposita notabiliora (appendix ad a et b)*: antistes: HIER. c. Ioh. 4 tu beatissimus -a et fastidiosus a. SIDON. epist. 2, 10, 2 (*v. 2, 10, 3*). FAVST. REI. grat. praef. p. 3, 8 summorum antistitum (CE 1838 *v. sub ba*). apostolatus: ALC. AVIT. epist. 25 tit. *cf. etiam e. g. l. 54. 55. 66. 69. 71. 72.* archiepiscopus: VITAE patr. 5, 15, 29 dixit ei a. ...: ille respondit: ... domne -a. DIONYS. EXIG. epist. de pasch. 1 p. 63, 24. coepiscopus: *v. l. 57.* conpresbyter: *v. l. 32.* consacerdos: *v. l. 57.* dominus: *v. l. 49, adde etiam* CIL XI 273 (*a. 556—559*) salvo d. -a Agnello. 285 (*a. 570—578*). domnus: *v. l. 67, adde* CIL XI 272 (*a. 539—546*) salvo d. -a Victore. episcopus: *v. l. 45. p. 243, 71, adde* HIER. epist. 57, 2, 1 miserat Iohanni

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

episcopo supra dictus -a Epiphanius (*item non de eodem antistite*: RVRIC. epist. 2, 8 tit. EPIST. Austras. 15 tit. CONC. Turon. a. 567 p. 132, 16. *al.*). CANON. Turner I p. 566 cum Aurelius -a . . . (*p. 568*) consedisse[n]t, . . . Aurelius e. dixit (*alibi in canonum conc. Afric. praefationibus non variatur, sed bis* episcopus *scribitur, e. g. Conc. Carth. a. 390 [Corp. Christ. 149] p. 12 l. 3 et 7; sed v. p. 247, 76*). SIDON. epist. 6, 1 tit. (*6, 1, 1* episcopus episcoporum). *al.* frater: *v. p. 244, 57, adde* NOVATIAN. Cypr. epist. 30 tit. Cypriano -ae . . . frater Cypriane. MOYS. Cypr. epist. 31 tit. (*v. 31, 2*). pastor: TERT. pudic. 13 p. 244, 2 *tu* bonus p. et benedictus -a. VITA Marcell. Ebred. (BHL 5227) 8. pater: *v. p. 244, 61, adde* VALENT. Aug. epist. 216, 6 domine p. . . . domine -a . . . domine et dulcissime p. SIDON. epist. 2, 10, 2 (*v. 4 vers. 1*). 6, 1 tit. pater patrum. pontifex: HIER. adv. Rufin. 3, 17 -ae Theophili sententiis delectaris et nefas putas pontificum decreta convelli. CASSIAN. conl. 1 praef. 1 (*v. praef. 2*). SIDON. epist. 2, 10, 2 (*v. 2, 10, 4*). ENNOD. opusc. 3, 91 p. 354, 8. *al.* sacerdos: CE 1838 *v. sub ba.*

2 *de pontifice Romano (cf. p. 243, 74; eodem loco etiam de alio episcopo e. g.* HIER. adv. Rufin. 3, 17. *inscriptiones huc pertinentes praeter p. 247, 18 omnes Romae repertae sunt)*: **a** *usu communi, sc. ipsa voce -a de pontif. Rom. agi non indicatur*: **α** *varie*: (I) *in narratione*: Ⓐ *nomine proprio addito*: CE 656, 2 (*a. fere 300*) cubiculum duplex . . . iussu -ae sui Marcellini diaconus iste Severus fecit (INSCR. christ. Diehl 1758 precibus -ae Leonis mei [*trad.* in ei]. AVELL. p. 180, 22 CONC. Rom. a. 502 p. 445, 6. *v. etiam l. 29 et cf. e. g. p. 247, 27 necnon p. 243, 72. 244, 14*). INSCR. christ. Diehl 966 deposita . . . sub Liberio -a (*cf.* 3727 ⟨sedent⟩e [*ita de Rossi, alii aliter*] -a Liberio. CE 1917, 6 salvo Siricio -a [INSCR. Bull. arch. crist. 1870 p. 143. INSCR. christ. Diehl 1780 s. -a nostro Ioanne. CIL XV 7261]. INSCR. christ. Silvagni 3259, 60 [*frg. minus cert.*] ⟨tem-p⟩or⟨ibus⟩ Sirici -a⟨e⟩ [GREG. M. epist. 13, 1. *al.*]. CASSIOD. var. 9, 15, 3 a tempore sanctissimi -ae Bonifatii [GREG. M. dial. 3, 8. *al.*]). DAMAS. epigr. 18 ⟨Dama⟩si pa⟨pae cultor atque amator⟩ (*in margine carminis incisum*). HIER. epist. 97, 4 beatum . . . -am Anastasium. adv. Rufin. 3, 20 sancti -ae Anastasii. AVG. epist. 186, 2 beatissimae memoriae -am Innocentium (PROSP. c. coll. 21, 1 sanctae m. GREG. M. epist. 2, 49 sanctae m. decessor meus Pelagius -a. *al.; cf.* PROSP. c. coll. 21, 1 beatae recordationis [AVELL. p. 232, 2. *al.*]). VINCENT. LER. 32, 1 geminam apostolicae sedis auctoritatem, unam scilicet sancti -ae Xysti, qui nunc Romanam ecclesiam venerandus illustrat, alteram decessoris sui beatae memoriae -ae Caelestini (*cf.* ALC. AVIT. epist. 39 p. 68, 7 ad sanctum Hormisdam, seu quicumque nunc ille est, -am [*antea*: ad Romanae ecclesiae maximum sacerdotem quasi ad caput nostrum]. VITA Caes. Arel. 1, 42 Romam veniens beato Symmacho tunc -ae . . . praesentatur. *addas l. 71. p. 247, 23*). LEO M. epist. 103 (Conc.^{S} II 4 p. 156, 21) sanctus ac beatissimus -a caput universalis ecclesiae Leo . . . Petri apostoli praeditus dignitate (*gr. II 1, 2 p. 29, 14* ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης καὶ πρεσβυτέρας Ῥώμης, *quod versum est II 3, 2 p. 46, 21* archiepiscopus magnae senioris Romae). AVELL. p. 356, 20 a beatissimo atque apostolico -a Vigilio (CASSIOD. var. 9, 17, 2. *al.*). PROSP. c. coll. 5, 3 erravit -a Innocentius et Petri sede dignissimus, . . . erravit . . . beati Petri sedes, quae ad universum orbem -ae Zosimi ore sic loquitur. ALC. AVIT. epist. 34 p. 64, 15 (*sequitur* 65, 4 -a urbis). ENNOD. opusc. 2, 60 p. 306, 13. CONC. Rom. a. 501 p. 428, 6 memorati superius Symmachi -ae (*cf. l. 65*). *al.* Ⓑ *nomine proprio non addito*: CE 787, 26 dignus, qui . . . immaculatus -a sederes (*de Liberio?*). CANON. Turner I p. 570 aput venerabilem -am (COD. Theod. 16, 5, 62 ENNOD. epist. 5, 24, 2 p. 145, 1 opusc. 2, 10 p. 290, 16. *al.*). CONC.^{S} II 3, 3 p. 109, 11 beatissimus et apostolicus vir -a (*gr. II 1, 3 p. 95, 8* ἐπίσκοπος. *cf. p. 247, 8*). HIL. Leo M. epist. 46, 1 (Conc.^{S} II 4 p. 27, 23) litteras beatissimi -ae (46, 2 [p. 28, 7]. CASSIOD. var. 8, 24, 4. CIL VI 9936 [*a. 537*] b. -a ⟨concede⟩nte. *al.*). 46, 2 (p. 27, 36) reverendissimo -ae. 46, 2 (p. 28, 2) a praefato -a (CONC. Rom. a. 501 p. 429, 1. *cf.* p. 432, 4 memorati -ae. DIONYS. EXIG. Conc.^{S} I 5 p. 306, 36 idem -a [AVELL. p. 168, 26]. VITAE patr. Iurens. 19 M. antedicti ac venerabilis -ae). SYNOD. episc. a. 465 (Thiel, Hil. epist. 15) 10 dignus -a, dignus doctor (*acclamatio*). CONC.^{S} IV 1 p. 192, 11 iudicatum, quod -a protulit, sequor. CONC. Rom. a. 499 p. 403, 28 -a incolume. CONC. Vas. a. 529 p. 57, 8 ut nomen domni -ae, quicumque sede apostolicae praefuerit, in nostris ecclesiis recitetur. Massil. a. 533 (Corp. Christ. 148A) p. 91, 114 sancti -ae auctoritatem. ARATOR ad Parth. 87 patri egregio . . . -ae. LIBERAT. 22 Conc.^{S} II 5 p. 136, 20 si -a fieret. PASS. Caecil. 11 Vrbanum . . ., quem -am suum Christiani nominant (*cf. p. 243, 72*). GREG. M. epist. 3, 67 subscriptio domni -ae. INSCR. christ. Silvagni 4210, 6 quem ordo cleri primum extollit in urbe, quem -ae rectum probaverunt atque fidelem. *al.*

(II) *in appellatione, praecipue in epistularum titulis (ceterum cf. l. 57. 68)*: Ⓐ *adi. appositis*: OPTAT. app. 4 p. 206, 25 dilectissimo -ae Silvestro. p. 207, 3 gloriosissime -a. HIER. epist. 36 tit. beatissimo -ae Damaso (153 tit. praef. Vulg. euang. p. 4, 15 -a b. PS. AVG. serm. [Corp. Christ. 9, 355sqq.] 3, 1 LEO M. epist. 68, 1. *al.; cf.* HIER. praef. Vulg. euang. tit. beato [*var. l.* beatissimo]). PS. AVG. serm. (Corp. Christ. 9, 355sqq.) 1. 4 venerabilis -a. 2, 1 sancte -a (ARATOR ad Vigil. 3 sanctissime -a Vigili). Ⓑ *subst. appositis, sc. in eadem enuntiatione, sive intercedente sive omissa coniunctione (cetera v. sub c)*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 143, 7 domino beatissimo -ae Iulio (PS. HIER. epist. Rev. Bénéd. 35, 1923, p. 123, 6 domine mi [mihi *B*] -a karissime. CONC. Carth. a. 416 Aug. epist. 175, 6 [*om. codd. nonnulli*]. CONC. Milev. a. 416 Aug. epist. 176 tit. d. beatissimo meritoque venerabili et . . . honorando -ae. AVELL. p. 108, 9 domine Zosime -a venerabilis. GREG. M. epist. 1, 41a tit. *al.*). AMBR. epist. 42 tit. domino dilectissimo fratri Syricio -ae (CONC. Carth. a. 416 Aug. epist. 175 tit. AVG. epist. 177 tit.). PS. AMBR. act. Seb. 19, 72 venerabilis -a ac divinae legis antistes. PS. HIER. epist. Rev. Bénéd. 35, 1923 p. 123, 2 domino meo vere domino monarchiamque ecclesiarum totius orbis tenenti -ae Damaso episcopo (*om. T*) Hieronimus (GREG. M. epist. 9, 227a tit. domino sancto ac beatissimo -ae Gregorio e. Recharedus *rex Gotorum*). LEO M. epist. 68 tit. domino sancto, beatissimo patri et apostolica sede dignissimo -ae (68, 1. 2. *v. etiam* AVELL. *infra*). ANATOL. Leo M. epist. 132 tit. sanctissimo ac beatissimo coepiscopo -ae Leoni Anatolius. AVELL. p. 657, 27 domino beatissimo atque apostolicae sedis probatissimo pontifici Hormisdae -ae patri. ENNOD. epist. 6, 31 tit. domno -ae Ennodius. ARATOR ad Vigil. tit. domino sancto beatissimo atque apostolico et in toto orbe primo omnium sacerdotum, -ae Vigilio. EPIST. imp. Mauric. Greg. M. epist. 1, 16b tit. (Conc.^{S} IV 2 p. 136, 4) Gregorio viro sanctissimo et beatissimo archiepiscopo almae urbis Romae ac -ae (patriarchae *Ewald*). Ⓒ *neque adi. neque subst. apposito*: CE 2040, 3 tibi, -⟨a L⟩eo. ENNOD. epist. 4, 1 tit. Symmacho -ae Ennodius. CASSIOD. var. 9, 15 tit. *al.* *sine nomine proprio*: ENNOD. epist. 4, 29 tit. (*nisi pertinet ad b*).

? **β** *a pontificibus Romanis de se ipsis dicitur, sc. in epistularum titulis (quos tamen codd. saepe inter se discrepantibus potius librariorum vel collectorum esse suspiceris quam pontificum, qui sibi episcopi nomen tribuere solebant; non pertinent huc loci, ubi aut pontifex alios facit loquentes aut loquitur de decessoribus suis aut inscriptione aedificium quoddam a pontifice quodam exstructum sim. esse indicatur)*: EPIST. pontif. 263 Migne 13, 1164^{A} Siricius -a (*deletur a nonnullis*) orthodoxis per diversas provincias. LEO M. epist. 17 tit. Leo -a universis episcopis per Siciliam constitutis (*in eiusdem* EPIST. pontif. Arel. 9 tit. *additur a codd. nonnullis, saepius var. l. pro* episcopus, *v. l. 79 et Conc.*^{S} *II 4 p. XXVIII*). EPIST. pontif. 562 Thiel Hil. 12 tit. p. 152 dilectissimis fratribus . . . episcopis Hilarus -a (*ita iam cod. Paris. 12097 saec. VI, v. Silva-Tarouca, Gregorianum 12, 1931, 350; tamen dub. ut*: p. 137. 139. 140 [*cf. ed. Epist. pontif. Arel. 15. 16. 17*]. *item* EPIST. pontif. 572 Thiel Simplic. 2 tit. p. 177 [*cf. Avell. p. 130*]). 675 Thiel Gelas. 15 tit. p. 379 (*formula*) -a ille clero, ordini et plebi consistentibus civitate illa. 727 Thiel Gelas. 23 tit. p. 389 Gelasius -a Crispino et Sabino episcopis (*in eiusdem epistulis* p. 390. 448. 489. 493 Gelasius -a. EPIST. pontif. 629 Loewenfeld 1. *al.*). 751 Thiel Anast. 6 tit. p. 634 dilectissimis fratribus universis per Gallias constitutis Anastasius -a. 787 Thiel Horm. 25 tit. p. 788 (*additur uno cod.*). EPIST. pontif. 952 Gassó-Batlle 69 tit. (*Pelagii I ut* 970 [49 tit.], *epistula uno codice I tradita, qui hoc vocabulum saepissime habet, ubi non praebent alii, e. g.* 978 [19 tit.]. 980 [21 tit.]; *var. l. etiam* 977 [18 tit.]. *al.*). *in epistula subditiva*: EPIST. de Melch. Migne suppl. 2, 283 (*saec. VI conficta*) beatus -a Damasus episcopus Hieronimo.

? **γ** *addito adi., genetivo sim. de Romano pontifice agi indicatur (non huc trahendos duxi locos appositionibus q. d. sim. auctos, v. e. g. p. 247, 49)*: PAVL. NOL. epist. 5, 14 urbici -ae superba discretio (*cf.* CAES. AREL. testam. p. 287, 3 sancti -ae urbicani). 20, 2 -am urbis (Romae *add. codd. duo*) Anastasium (POSSID. vita Aug. 18 sancto -ae u., et prius . . . Innocentio et postea . . . Zosimo eius successori. NOVELL. Valent. 17, 2 religiosi viri u. [orbis *var. l.*] -ae. PRAEDEST. 1, 26 p. 596$^{B.C}$. ALC. AVIT. epist. 34 p. 65, 4 [*antea ter -a sine tali additamento*]. *al.; cf. p. 243, 79*). PS. AMBR. act. Seb. 18, 64 -a urbis Romae nomine Caius (AVELL. p. 162, 2 [*gr.* ἐπισκόπου Ῥώμης]. 223, 13 domino sancto apostolico et beatissimo patri patrum Gelasio -ae u. R. 521, 9 a Caelestino -a u. R. et a sancto Cyrillo Alexandrinae civitatis antistite [*sed* 521, 23 beati Leonis -ae]. PRAEDEST. 1, 86 p. 617^{A}. *al.*). NOVELL. Valent. 17 pr. venerabilis viri Leonis Romani -ae (OROS. apol. 6, 5 -am R. PRAEDEST. 1, 86 p. 616^{C} ENNOD. opusc. 2, 11 p. 291, 1. 2, 81 p. 312, 18 [*syn. Sard. c. 3*]. CONC. Rom. a. 502 p. 447, 8. 9. IVLIAN. epit. novell. 115, 5 beatissimos . . . patriarchas, id est -am R. et Constantinopolitanum et Alexandrinum *eqs.* LIBERAT. 23 Conc.^{S} II 5 p. 138, 30 condemnatus . . . Anthimus Constantinopolitanus ab Agapito -a R. et Menate Constantinopolitano. *al.*). AVELL. p. 63, 20 sancti Zosimi -ae ecclesiae catholicae urbis Romae (LEO M. epist. 29 tit. [Conc.^{S} II 4 p. 9, 17] Caesari . . . Leo ⌊-a ecclesiae catholicae urbis Romae⌋ [*var. l.* episcopus *ut gr. II 1, 1 p. 45, 2*]. *cf.* CONC.^{S} II 2, 2 p. 65, 28 domni mei beatissimi atque apostolici universalis ecclesiae -ae Leonis urbis Romae [p. 66, 2. *gr. II 1, 2 p. 141, 18. 22* ἐπισκόπου]). p. 231, 14 beatissimus Caelestinus -a senioris Romae (p. 231, 20 NOVELL. Iust. 131, 2. *cf.* EDICT. imp. Iust. de fide p. 107, 1 a Damaso sanctae memoriae -a antiquioris

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Romae [CONC.S IV 1 p. 24, 16. *al.*]). MARCELL. chron. II p. 80, 440, 2 Romanae ecclesiae Leo quadragensimus tertius -a (p. 102, 525 VITA Caes. Arel. 1, 60). CONC. Massil. a. 533 (Corp. Christ. 148A) p. 88, 23 (*om. K*) suprascriptus sanctus et domnus meus Iohannes -a sedis apostolicae (SACR. Gelas. 402 M.). GREG. M. epist. 1, 39a tit. pactum sancti Gregorii -ae Romei (Romensis *var. l.*) rectoribus Siciliae datum. *sim. al.* *pontificatus Romanus ad ecclesiam universalem refertur*: CONC.S II 3, 3 p. 114, 2 apostolico viro universalis ecclesiae -ae (*gr. vertitur II 1, 3 p. 99, 19* τῷ ἀποστολικῷ καὶ πάσης ἐκκλησίας προύχοντι ἐπισκόπῳ. *cf. p. 246, 81*). GREG. M. epist. 8, 29 (*episcopo Alexandrino*) in praefatione epistolae ... superbae appellationis verbum universalem me -am dicentes imprimere curastis (*ibid.* si ... u. me -am vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum; sed absit hoc).

b *usu speciali, sc. ipsa voce -a de pontifice Romano agi indicatur* (*afferuntur exempla certiora, si excipis* CIL XI *et* SERM. Arian.): CIL XI 4975, 7 (*Spoletii, periit*) depositio Picentiae ... neofytae die v kal. Sep. consignata (-tae *coni. Rossi*) a Liberio -a (*var. ll. apographorum* P · P, P · F, PP · F ·, *unde de textu dubitem*). SERM. Arian. frg. I 16 similiter ... Bithynius episcopus Theognius ad -am *scribit* (*ita restituit De Bruyne, Zeitschr. neutest. Wiss. 27, 1928, 110, qui tamen dubitat de pontif. Romano*). CONC. Tolet. a. 400 Mansi 3, 1006E expectantes ..., quid -a qui nunc est, quid sanctus Simplicianus Mediolanensis episcopus ... rescribant (*cf. p. 245, 40; antea*: cum sedes apostolica rescripserit). 1007A priusquam illis per -am vel per sanctum Simplicianum communio redditur. SACR. Gelas. 1244M. (*in canone missae*) una cum famulo tuo -a nostro illo et antestite nostro illo episcopo (*sim.* Greg. 1, 19 = 1, 5 D. [*pars codd. addit* sedis apostolicae *vel omittit* et antistite *eqs.*, *ut locus pertineat ad a, cf. l. 5*]. *ad hunc ritum spectat* ENNOD. opusc. 2, 77 p. 311, 15. *ceterum cf. etiam p. 245, 71*). MARCELL. auct. chron. II p. 107, 546, 1 Vigilius -a LVIIII ab apostolo Petro (*cf. l. 2*). 108, 547, 4 -a Vigilius ingressus est ad Constantinopolim. ALC. AVIT. epist. 40 p. 68, 33 sanctum -am et beatitudinem vestram *Petrum episcopum Ravennatem* (ENNOD. epist. 3, 10, 4 p. 78, 24. 3, 10, 5 p. 79, 3). ENNOD. epist. 3, 10, 3 p. 78, 14 sanctus pater vester domnus episcopus postulavit, ut expensa, quae pro necessitatibus domni -ae Ravennae facta est, redhibitione pensaretur (4, 31, 2 p. 119, 19. 5, 13, 2 p. 136, 21. 6, 33, 2 p. 168, 8. 7, 28, 4 p. 194, 24). opusc. 2, 80 p. 312, 12 addidistis: 'ergo concilia sacerdotum ecclesiasticis legibus quotannis decreta per provincias, quia praesentiam -ae non habent, valetudinem perdiderunt?' 2, 84 p. 313, 21. CASSIOD. var. 10, 20, 3 (*Theodorae Augustae Theodahatus rex*) sive beatissimus -a sive senatus amplissimus. 10, 20, 4 a venerabili viro -a. GREG. M. dial. 4, 31 p. 275, 4 M. (*de eremitae cuiusdam visione*) *rex* hesterna die ... inter Iohannem -am et Symmachum patricium ... deductus. p. 275, 10 M.

c *synonyma et iuxtaposita notabiliora* (*appendix ad a et b*): antistes: AVG. epist. 190, 22 a duobus ... antistitibus apostolicae sedis, -a Innocentio et -a Zosimo (VINCENT. LER. 6, 5. LEO M. epist. 103 [Conc.S II 4 p. 155, 33]. PROSP. c. coll. 5, 3). NOVELL. Valent. 17, 2 Romanus a. (17, 3. *cf.* ALC. AVIT. epist. 39 p. 68, 18 Romanae urbis). PROSP. c. coll. 21, 1 (a. *de aliis episcopis ut*: AVELL. p. 521, 9 SACR. Gelas. 402 M. *al.*). CE 915, 5 (*saec. V*). *al.* archiepiscopus: *v. p. 246, 25, adde* AVELL. p. 159, 17 beatissimus vir Felix, caput nostrum, -a et archiepiscopus. NOVELL. Iust. 131, 2 (*de alio episcopo*). archipontifex: AVELL. p. 614, 4 archipontifici et -ae. caput: LEO M. epist. 103 (Conc.S II 4 p. 156, 21) beatissimus -a caput ⌊universalis ecclesiae⌋ Leo (⌊⌋*om. unus e codd.*). AVELL. p. 159, 17. coepiscopus: *v. p. 246, 19, adde* ENNOD. opusc. 2, 84 p. 313, 21 (*de alio episcopo*). dominus: *v. p. 246, 4, addatur* LEO M. epist. 28 (Conc.S II 2, 1 p. 33, 3) iussu domini mei venerabilis -ae Leonis. INSCR. christ. Diehl 840. *al.* domnus: ENNOD. epist. 3, 10, 3 p. 78, 14 pro necessitatibus domni -ae. 6, 33, 2 p. 168, 8 (*var. l.* dominum *ut* 7, 28, 4 p. 194, 24). CONC. Vas. a. 529 p. 57, 8 Massil. a. 533 (Corp. Christ. 148A) p. 88, 23 GREG. M. epist. 3, 66. *al.* episcopus: *v. l. 20. p. 246, 14; ceterum*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 143, 7 (episcopus *de alio pontifice ut*: CONC. Tolet. a. 400 Mansi 3, 1006E VINCENT. LER. 6, 5 PROSP. chron. I p. 472, 1297 PRAEDEST. 1, 86 p. 617A episcopum orientis. *et saepe*). DAMAS. epigr. 18 (*idem pontifex Rom. et -a et e. dicitur, sed non ab eodem auctore, ut*: AVELL. p. 108, 9. *al.*). HIER. adv. Rufin. 3, 17. 3, 24 contra -am Anastasium (*postea*: Siricii episcopi. *item non de eodem*: INSCR. christ. Diehl 1860 [*saec. VI*]. *al.*). AVG. epist. 215, 2 ad -am Innocentium, Romanae urbis e. PS. AMBR. act. Seb. 18, 67 haec ... dicente -a Caio exclamavit Tiburtius ...: 'obsecro te, pater et episcoporum episcope'. SYNOD. episc. a. 465 (Thiel, Hil. epist. 15) 1 residente ... Hilaro -a in basilica ..., Hilarus episcopus ecclesiae catholicae urbis Romae synodo praesidens dixit (*item variatur in canonum conc. Rom. praefationibus*: a. 487 [Thiel, Felix epist. 13] 1. CONC. Rom. a. 502 p. 438, 4 [*v. 444, 1*]. *cf.* CONC. Rom. a. 499 p. 399, 3 [*v. 402, 13*]. GREG. M. epist. 11, 15 *necnon p. 245, 3*). *al.* frater: *v. p. 246, 10, adde* PAVL. NOL. epist. 20, 2 (*ad Delphinum episcopum*) sanctum fratrem tuum -am urbis Anastasium. AVELL. p. 610, 4 (*omissum in aliis Hormisdae libelli fidei exemplaribus*). pastor: ARATOR ad Parth. 87 (*v. 84*). pater: *v. p. 246, 17, adde* PS. AMBR. act. Seb. 18, 67. AVELL. p. 223, 13 domino sancto apostolico et beatissimo patri patrum Gelasio -ae urbis Romae. CASSIOD. var. 11, 2 tit. patres (*de plur. pro sing. posito v. Fridh, Etudes crit. et syntax., 1950, 35*). *al.* patriarcha: IVLIAN. epit. novell. 115, 5 beatissimos ... patriarchas, id est -am Romanum et Constantinopolitanum *eqs.* (*cf.* 119, 2). pontifex: NOVELL. Valent. 17 pr. (*v. 1*). PROSP. c. coll. 21, 1. CONC. Rom. a. 499 p. 403, 28 -a incolume ...; hoc vivo, sicuti dictum est, pontifice. LIBERAT. 12 Conc.S II 5 p. 119, 13. CAES. AREL. testam. p. 287, 3 (*de alio episcopo*). *al.; cf.* HIER. epist. 153 tit. (*1* super ordinatione pontificatus tui). praesul: NOVELL. Valent. 17, 2. CE 2040, 3 (*saec. V med.*). DIONYS. EXIG. Conc.S I 5 p. 306, 36. ENNOD. epist. 5, 13, 2 p. 136, 21 (*3 p. 137, 1* praefatum sedis apostolicae praesulem). opusc. 7, 11 p. 414, 1. CONC. Rom. a. 501 p. 431, 11 LIBERAT. 17 Conc.S II 5 p. 129, 30. *al.* sacerdos: HIER. adv. Rufin. 3, 21 tantae urbis s. CONC. Tolet. a. 400 Mansi 3, 1006E PS. AVG. serm. (Corp. Christ. 9, 355sqq.) 3, 1 ALC. AVIT. epist. 39 p. 68, 7 CE 787, 26. *al.*

B *transfertur ad alium gradum ecclesiasticum* (*sc. presbyteri et archimandritae, sec. gr.; cf. p. 244, 37*): CONC.S II 2, 1 p. 9, 18 misi ... presbyterum Abramium; ... expecto -am Abramium (*sim. altera versio* II 3, 1 p. 114, 2, *gr. II 1, 1 p. 132, 18; de nom.* papas *postea in eodem textu adhibito v. p. 250, 9*).

II *i. q. nutritor, papas significare videtur* (*nihil est, quod cum Harrod, Lat. terms of endearment, 1909, 52 de patre cogites*): CIL VI 16273 L. Cornelio Pausaniae -ae b(ene) m(erenti) fecit Cl. Cethegilla (*nisi vocis* papati *syllabam ultimam nota scriptam [v. CIL V 7059, 8] male intellexerunt, qui hanc inscriptionem tradunt*).

cf. Onom.

***papae** *interiectio*, παπαῖ (*resp. gr.* HEGES. *p. 249, 13*, GLOSS.; *per confusionem resp.* βαβαῖ MVTIAN. *p. 249, 21, cf. l. 45. 57 et* DVB. NOM. gramm. V 572, 15 babae vitiose dicitur, sed -ae dicendum, sicut Varro in satira). *originem gr. memorat* AVDAX gramm. VII 361, 11; *inter voces primitivas affert* PRISC. gramm. III 91, 27. *scribitur saepe* pape; pappae PERS. 5, 79 *var. l.*, παπαι VARRO Men. tit. *infra l. 79 var. l.* *vocalem syllabae prioris productam contendit* VLT. SYLL. gramm. IV 256, 5, *vocem iambicam dicit* MAR. VICTORIN. gramm. VI 85, 14. *accentum certum esse memorat* CLEDON. gramm. V 79, 18, *sc. in posteriore syllaba* (*ita* PS. PRISC. gramm. III 528, 35 AVDAX gramm. VII 361, 11. *cf. Lindsay, Lat. Lang., 1894, 164*). *legitur apud poetas comicos* (PLAVT., TER., AFRAN., *cf.* VLT. SYLL. gramm. IV 256, 5 -ae ... lenioribus apta videtur esse carminibus), VARRONEM, PERS. *paucosque recentiores; praeterea apud gramm. et in schol.* (*quorum non omnia exempla attulimus*). [*confunditur in codd. e. g. cum* babae PLAVT. Cas. 906 (*falsa var. l.* CHAR. gramm. p. 311, 8 B.) *et* papa PLAVT. Stich. 771 Truc. 507 HIER. *p. 249, 15* (*cf. p. 249, 74*).]

exprimit varios animi affectus (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 78, 12. CHAR. gramm. p. 311, 12 B. [*ex Palaem.*]. GRAMM. suppl. 158, 33 -ae laetantis, ut vach, aliquoties dolentis, ut oh), *sive solum positum* (PLAVT. Bacch. 207 Cas. 906 Epid. 54. *al.*) *sive in orationis aut initio* (PLAVT. Men. 918 Rud. 1320 Stich. 425. *al.; respicit non sequentia, sed antecedentia* PLAVT. Truc. 507; *cum acc. exclam.* CONC.S IV 1 p. 79, 21) *aut medio* (TER. Eun. 229 [*an in medio enuntiato ut* AFRAN. com. 154*?*]. 416. BOETH. cons. 1, 6, 6 W. -ae autem) *aut fine* (TER. Eun. 279). *ponitur saepe in versuum fine. iuxta alias interiectiones* (*neglegimus gramm. sim. enumerationes*): attat TER. Eun. 229 GLOSS.; babae PLAVT. Cas. 906 Stich. 771; em, hercle PLAVT. Bacch. 207; hercle Men. 918; mehercle TER. Eun. 416; o PLAVT. Cas. 906; tatae, pax Stich. 771; vae Epid. 54.

1 *exprimit admirationem* (*quam notionem testantur e. g.*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 204, 22 HIER. epist. 20, 5, 1. PRISC. gramm. III 90, 7sq. verba ei *interiectioni* subaudiuntur, ut si dicam '-ae, quid video?', vel per se '-ae', etiamsi non addatur 'miror', habet in se ipsius verbi significationem [*cf.* GLOSS. V 574, 50 -ae: miror]. GLOSS. V 318, 39 -ae interiectio admirantis cum inrisione): **a** *gaudentis, laudantis sim.*: PLAVT. Bacch. 207 equidnam meminit Mnesilochi *puella*?:: rogas? immo unice unum plurimi pendit.:: -ae.:: immo ut eam (eum *trad.*, *Vahlen*) credis? misera amans desiderat. Rud. 1320 talentum argenti ... inerat ...:: -ae, divitias ... habuisti luculentas. Stich. 425 abi quo lubet; cadum tibi veteris vini propino.:: -ae, ducam hodie amicam (*dub. an ad 2a ut*: 771 [*loquuntur servi saltantes*] fac tu hoc modo.:: at tu hoc modo.:: babae.:: tatae.:: -ae.:: pax.:: nunc pariter ambo; omnis voco cinaedos contra). TER. Eun. 229 attat, hicquidem est parasitus ...; ducit secum una virginem ...; -ae, facie honesta (SCHOL. p. 98, 22 -ae admirantis est. SCHOL. Bemb.: laudis interiectio. *cf. Don. ad. 230* hanc Parmeno ipse miratur. PRISC. gramm. III 91, 2). 279 ecquid beo te?:: men? -ae.:: sic soleo amicos.:: laudo (*ironice ut fortasse* VARRO Men. tit. papia -ae περὶ ἐγκωμίων [*si recte verba separantur. cf. l. 32. p. 252, 81 et Zumsande, Varros Menippea Papia papae, 1970, 89 sqq.; var. ll.* papia pae, pappapae, παπαπαπαῖ *sim.*]. *cf. l. 65. p. 249, 4. 10; falso* SCHOL. p. 100, 4 -ae secum metuendo dicit). 317 quid tua istaec *puella*?:: nova figura oris.:: -ae (DON.: -ae interiectio mira subito accipientis). 416 pulchre mehercle dictum et sapienter;

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ae, iugularas hominem *hoc dicto.* AFRAN. com. 154 depellis mihi manum, ⌊-ae, palaestricos⌋ (*var. ll.* paperalestricos *sim.*, pater *pro* -ae *Mercerus, alii aliter*). BOETH. cons. 4, 2, 1 W. tum ego: '-ae', inquam, 'ut magna promittis' (*addit, ne ironice accipiatur*: nec dubito, quin possis efficere). **b** *dolentis, vituperantis sim.* (*cf. p. 248, 82*): PLAVT. Epid. 54 (*antecedit*: vae misero mihi) *puellam emit* quadraginta minis; id adeo argentum ab danista ... sumpsit ...:: -ae.:: et is danista ... argentum petit.:: di immortales, ut ego interii basilice. Men. 918 -ae, audin tu ut deliramenta loquitur? PERS. 5, 79 -ae, Marco spondente recusas credere tu nummos? (*ironice, cf. p. 248, 78.* SCHOL.: interiectio, quasi vox admirantis). HEGES. 1, 7, 1 (*loq. vates quidam*) -ae, nunc mihi bonum est mori, quando mihi mortua veritas est (*gr. 1, 3, 5 παπαί, Ps. Rufin. v. l. 73*). HIER. epist. 125, 13, 2 *a patre monasterii* interrogatus adulescens super cogitationibus pristinis ... '-ae', inquit, 'vivere mihi non licet, et fornicari libet?' (papa *var. l., unde Vitae patr. 3, 220* pater). CONC.[S] IV 1 p. 79, 21 -ae insaniam (*gr. non exstat*). BOETH. cons. 1, 6, 6 W. id etiam paulo ante cecinisti ...; -ae autem, vehementer ammiror, cur in tam salubri sententia locatus aegrotes. MVTIAN. Chrysost. hom. 8 p. 293/4 (*ad Hebr. 5, 12*) -ae, quanta differentia; debentes alios docere neque simpliciter discipuli sunt, sed discipuli extremi (*gr. p. 71 βαβαί*).

2 *deficiente admiratione exprimit*: **a** *gaudium* (*cf. p. 248, 71*): PLAVT. Truc. 507 ecquid mei similest *infans*?:: rogas? ...:: meus est ...:: nimium tui similest.:: -ae; iam magnust? **b** *dolorem*: PLAVT. Cas. 906 (*antecedit*: pudet dicere) quid?:: babae.:: quid?:: -ae.

cf. papia. *compos.*: eugepae (*v. Walde-Hofmann s. v.* eu).

[**papanum** *falso lectum* PS. APVL. herb. 53 tit. (*sc. supra* papaber *scriptum; v. El Ghamrawi, Lat. Pflanzennamen bei Diosc. u. Ps. Apul., Diss. 1967, p. II*).]

papara, -ae *f. v.* paparus. **papārium** *v.* papparium.

paparus, -ī *m. et* **papara,** -ae *f.* *vox onomatopoetica sec. André, Noms d'oiseaux, 1967, 118.* *i. q. anser* (*sc. novellus? cf. André l. c. et Acta imp. Winkelm. I 998 p. 758, 24* [*saec. XIII*] quelibet ipsarum *anserum* potest facere -os et -as septem): ORIBAS. syn. 9 add. p. 400 de volatilibus gallinas pullos ... pippiones -us fasianus ... manducit *podagricus, abstineat* ... ab omnibus avibus, quae in aquis vivunt. *fem.*: GLOSS. I p. 146 anser -a quam alii aucam vocant (*quam glossam tamen potius medii aevi esse suspiceris*).

pāpās, -ātis *m.* *a gr. πάπ(π)ας derivatum videtur (v. etiam l. 53); ad declinationem cf. fortasse* optimas, primas *sim.* *scribitur* pappas GLOSS. V 606, 60, pápás CIL VI 24020. *nom. sing.* -tes GLOSS. V 622, 46 -tes set (*i.* est?) paedagogus (*cf. Gloss. med. cod. Trev. p. 147, 30* -tes i. nutritor. *Heraeus, Kl. Schr. 166*). ?*corripitur syllaba prior* CE 2191, 4 (*in versibus neglegenter conditis*). *legitur inde ab* IVV., *semper in singulari* (*sed cf. Heraeus l. c. in adnot.*). [*vix hinc calabr.* papa (*de clerico*), *sed potius e graeco fonte; adferunt M.-L. 6209b et Faré, Postille. Corominas III 649. St.*] [*var. l.* papa *exstat* CONFESS. Cypr. epist. 23 tit. NOVATIAN. Cypr. epist. 36 tit. PASS. Cypr. *l. 71, ad quod vocabulum fortasse pertinet nom.* -s *p. 250, 9.*]

1 *usu sollemni i. q. paedagogus, nutritor* (GLOSS. *παιδαγωγός.* paedagogus, qui sequitur studentes); *cuius notionis graeca desunt exempla certa* (*Suda s. v. πάππα καὶ τέττα καὶ ἄππα οὐχ ὁ τροφεὺς ..., ἀλλὰ προσφώνησις πρὸς τροφέα. sed cf. Ῥητορικὸν λεξικόν apud Eustath. 565, 20 τὸν ... τροφέα πάππαν οὐδεὶς ... Ἕλλην καλεῖ* [*v. van der Valk ad l.*]): **a** *proprie*: IVV. 6, 633 *pupillo* timidus praegustet pocula -s (*versum om. pars codd. et edd.; explicant glossae Cornuti q. d.* [*Hoehler, Philologus 53, 1894, 530*] -s alumni paedagogus. *cod. Harleian. 3826* [*Goetz apud Friedländer 109, cf. 112*] timidus -s: -es dicuntur pedisequi seniores, quibus infantum disciplina committitur). CIL VI 8972 Narcissus ... paedagogus ⟨puero⟩rum imp. et -s Galeriae ⟨Aug. liber⟩tae Lysistrates, concubinae divi Pii. INSCR. christ. Diehl 754 (*a. 392*) -s Antimio (*praecedit* nutritor *ut* 755 [*a. 404*] Iovianus nutritor et -s trium fratrum). CIL V 7059, 8 Septicio Adiutori -i optimo (*vix de patre vel avo; item*: VI 17615 Fabiae ... co⟨niugi⟩ L. Nera⟨...⟩ eius et Epaphroditus -s eius ... fecerunt. 24020 T. Petronius -s Cuspiae Galene fecit [*nisi nom. propr.*]). GLOSS. Pith. Iuv. 7, 218 acoenonoetus: propr(ium) -is. **b** *translate de cuiuslibet generis magistro*: PASS. Cypr. p. 33 Reitz. (1913) *proconsul* dixit: tu te -em sacrilega mente hominibus exhibuisti? Cyprianus respondit: ego (papam *nonnulli eorum qui textum retractaverunt; irrideturne notio 2a?*). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 3 p. 600 *vates* ad notos qui aderant exclamavit — non paucos autem ⌊-s discipulos⌋ sive consultores habebat [⌊⌋ *ita Niese p. LXXIII ed. Ios.*, disc. -s *ed.; gr. 1, 79 et Heges. 1, 7, 1 praebent interiect. παπαί*). PS. FVLG. RVSP. serm. 59 (*dominus ad Saulum, respicitur act. 9, 10sqq.*) vade ad Ananiam -em meum, ubi reddas quem debes apostolum (*nisi pertinet ad 2*). CE 2191, 4 amicum multis fides que(m) maxima semper fecerat et modus sapientiaque -em (*nisi ad a; item dubites de* INSCR. Dessau 9346 Eucerus hic situs est ... cantor ... ⟨ti⟩tulum fecit Iulius ⟨...⟩ilius -i suo).

2 *in sermone christiano i. q. papa*: **a** *de episcopo* (*cf. l. 73. 78; de papa Romano non nisi aetate recentiore, cf. lemma ad Inscr. christ. Rossi II p. 52 n. 2* [*saec. VII*]): PRESB. Cypr. epist. 8, 1 didicimus secessisse benedictum -em Cyprianum (*in epistula sermone satis rudi conscripta ut* CONFESS. Cypr. epist. 23 tit. universi confessores Cypriano -i s., *ubi var. l.* papae). NOVATIAN. Cypr. epist. 36 tit. (*var. l.* papae, *quam vocem praefert idem epist. 30 tit. et 30, 8; iuxtaponitur in utraque epistula* frater). **b** *transfertur ad alium gradum ecclesiasticum* (*sc. presbyteri et archimandritae, sec. gr.*): CONC.[S] II 2, 1 p. 15, 8 (*var. l.* papa) *et* II 3, 1 p. 122, 12 interrogetur -s Eutyches (*gr. II 1, 1 p. 139, 30 ὁ πάπας Εὐ., antecedit* papam [*gr. πάπαν, v. p. 248, 20*]. *intellexeruntne interpretes paradigma* -as, -ae? [*cf. p. 243, 33*]).

cf. Onom.

papatēn (*acc. gr., sc. vocis alioquin ignotae*). ISID. orig. 19, 27, 4 byssum genus est quoddam lini nimium candidi et mollissimi, quod Graeci -en vocant ([*var. ll.* papatin, papatem; *Arevalus iungit cum πάππος, sc. ea notione, quam afferimus sub voce* pappus *2a*]. *repetitur* GLOSS.[L] I Ansil. PA 326 GLOSS. IV 26, 9, *sim.* V 492, 63). *huc fortasse pertinent*: CHIRON 825 parpatem (papp- *dubitanter Heraeus in exemplari nostro. nomen herbae esse videtur*). PS. APVL. herb. 19 l. 26 opetes (*coll. Compos. Luc. P 19* [*saec. VII/VIII*] Isauri papati *aristolochiam dicunt*). *Krömer.*

***papāver,** -is *n.* (*m. v. infra*). [*formatio videtur eadem ac vocis* cadaver, *sed utrum casu an ratione quadam, non perspicuum est; cf. Leumann, Gramm. 1977, 610. Sch.*] *de origine*: SERV. ecl. 2, 47 -r, Narcissus, Anethus pulcherrimi pueri fuerunt quique in flores suorum nominum versi sunt. *scribitur*: papp- COLVM. 9, 4, 5 *cod. A.* PLIN. nat. 13, 108 *codd. DEF. al.*, papab- SYMPH. 135 tit. *cod. A. al.*, paver- CELS. 6, 6, 25[A] *cod. F.* PLIN. nat. 20, 61 *cod. E. al.* *litteris graecis*: PS. DIOSC. Vind. 3, 79 p. 92, 17. *al.* NOT. Tir. 104, 54. 130, 79. *de genere et formis: et neutr. et masc. testantur* (*sc. masc. fere veteribus tribuentes*): NON. p. 220, 7 CHAR. gramm. p. 105, 15B. PRISC. gramm. II 170, 13 DVB. NOM. gramm. V 586, 23; *inter neutra afferunt*: PS. ASPER gramm. suppl. 42, 29 GRAMM. suppl. 114, 6. *masc. apparet accusativo* -rem: PLAVT. Poen. 326 Trin. 410 VARRO frg. Non. p. 220, 8 = Char. gramm. p. 105, 20B. SERV. auct. georg. 1, 212 (-r *inde a* CATONE agr. 38, 4. 79. 84), *ceterum adiectivis*: CATO orig. 35 LVCR. *v. p. 251, 45, addas fortasse confusiones recentiores*: PS. APVL. herb. 68 l. 9 -r palustrem. ORIBAS. syn. 2, 7 Aa p. 97, 3 Mø. 2, 39, 3 La p. 112, 19. *al.* *de usu numeri: sing. longe praevalet; plur. invenitur in versibus inde a* VERG. ecl. 2, 47 (*haud raro*), *in oratione prosa inde a* LIV. 1, 54, 6 VAL. MAX. 7, 4, 2 PLIN. nat. 13, 98. 108. *al., sc. saepius cum respectu plurium herbarum, capitum vel granorum; de variis generibus*: PLIN. nat. 19, 21. ORIBAS. syn. 2, 7 Aa p. 97, 3 Mø. -r omnes (La -is omnes, *gr. μήκωνες πᾶσαι*). *plur. more poetarum pro sing. poni videtur maxime* VERG. georg. 1, 78 OV. fast. 4, 547 MANIL. 5, 258 COLVM. 10, 104. *al., in oratione prosa* CAEL. AVR. acut. 1 praef. 17 (*sed* 16 *sing.*). *paenultimam produci testatur* PS. PRISC. gramm. III 523, 26. *de notione*: GLOSS. *μήκων. μήκων, μηκωνίς. μηκώνιον.* meconos nigro. oxiconon (*i.* oxyg-, *cf.* PS. APVL. herb. 53 l. 11sq.). popaeg (*anglosax.*). GLOSS. I p. 163 -r holus somnifer. IV 547, 19 -r: pepones (*corr. vel contaminata*). *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, VARRONE, CATVLLO, LVCR., VERG., *frequentant* CELS. *et* PLIN. nat. [*val.* (*transilv.*) paparul; *it.* papavero; *sard.* papaule *et var.*; *raet. centr.* pave; *prov.* paparri. *a forma* *papavum: *francog.* pavot. *cf. M.-L. 6210. Battisti-Alessio IV 2755sq. Wagner II 215sq. Wartburg VII 573sqq. St.*]

genus plantae: **I** *proprie i. q. μήκων* (*quae vox gr. respondet et saepius transcribitur, maxime apud* DIOSC. *et* ORIBAS.; *ad rem v. Steier, RE XV 2433sqq.; de generibus agunt André, Lex. des termes de botan. s. v., El Ghamrawi, Lat. Pflanzennamen bei Diosc. u. Ps. Apul., Diss. 1967, 25*): **A** *usu vario*: **1** *significatur planta universa vel quaelibet pars eius* (*iuncturas, quae partes indicant, v. sub C2; hic illic voce* -r *per se posita certae partes significantur, sc. flos* [*v. e. g. p. 251, 7. 28. 31. 32*] *vel caput* [*e. g. l. 71. 72. p. 251, 38. cf. p. 252, 55 et* GLOSS. *κώδειον.* codia. GLOSS. III 589, 21 capitellus miconus: -r]. *sucus respici videtur e. g. l. 77. 78*):

a *exempla naturam vel culturam illustrantia* (*de variis generibus v. etiam C1a; de natura seminis v. sub b et sub 2 passim*): CATO agr. 38, 4 ubi eas *virgas* conbusseris, ibi -r serito (*affert* PLIN. nat. 18, 229. *cf.* PALLAD. 10, 13, 1). VERG. georg. 1, 78 campum ... urunt Lethaeo perfusa -a somno (*inde* PLIN. nat. 17, 56 segetem exuri ... -e. *ceterum cf.* VERG. georg. 4, 131 vescum ... -r). 1, 212 -r tempus est humo tegere (*sc. autumno. item agitur de tempore serendi*: COLVM. 11, 3, 14 *inter ea, quae autumno et vere seri possunt.* 11, 3, 42. PLIN. nat. 18, 205 vere linum ... et -r. PALLAD. 3, 24, 2. 10, 13, 1). OV. met. 11, 605 ante fores antri *Somni* -a florent *eqs.* (*respicitur vis soporifera ut e. g.* fast. 4, 547 Ceres somni ... -a causas dat *puero aegro.* 4, 661 redimita -e frontem NOX. CELS. 2, 32 somno ... aptum est -r. PLIN. nat. 20, 198 e nigro -e sopor gignitur. 20, 199 *sucus* -is non vi soporifera modo, verum ... etiam mortifera. SIL. 10, 352. *et saepe, cf. l. 71. 83. p. 251, 60. 252, 33*). MANIL. 5, 258 ille colet ... hortum ... et Tyrias imitata -a luces ... conseret. COLVM. 10, 104 (*inter ea, quae in horto seruntur*) vinctura -a somnos spargite. 10, 314 *initio aestatis* Cereale -r anetho iungite dumque virent nexos *in forum* deferte

[*Hodges*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

maniplos. PLIN. nat. 18, 53 *fructus* includitur . . . vasculis, ut sesamae ac -is. 18, 59 cadunt folia . . . -i. 19, 167 -r . . . cum brassica seritur. 19, 168sq. (*fusius agit de generibus et natura ut etiam 20, 198sqq.* [*inde* GARG. MART. med. 19]). *al.*

b *ponitur in comparatione, parabola sim.*: **α** *comparantur varia*: CATVLL. 61, 195 uxor . . . ore floridulo nitens alba parthenice velut luteumve -r (*sim. comparatur color ruber* LACT. Phoen. 127). VERG. Aen. 9, 436 umeros cervix conlapsa recumbit . . . veluti cum . . . lasso . . . -a collo demisere caput, pluvia cum forte gravantur (*sec. Hom. Θ 306; explicat* CLAVD. DON. *ad l.; in eadem comparatione* Ov. met. 10, 190, *apertius e* VERG. *pendet* PETRON. 132, 11 vers. 3). Ov. trist. 5, 2, 24 quot . . . soporiferum grana -r habet . . ., tot premor adversis. LIV. 1, 54, 6 *Tarquinius* summa -um capita dicitur baculo decussisse (*sc. indicans ita proceres occidendos. eadem narrant* VAL. MAX. 7, 4, 2 FRONTIN. strat. 1, 1, 4 FLOR. epit. 1, 7, 7. *omissa voce* capita: PLIN. nat. 19, 169 decutiendo -a . . . altissima). PLIN. nat. 13, 98 (*inter vitia mensae*) variis . . . corticum punctis adprehensus -um modo . . . colos. 37, 173 meconitis -a exprimit. CLAVD. MAM. anim. 1, 8 p. 67, 20 granum -is *exemplum rei minimae est.* **β** *comparantur aliae plantae*: PLIN. nat. 18, 122 *fabae* caput -i *simile* (*cf.* 25, 66 in his capita ceu -um. 25, 76. 102). 20, 20 silvestre rapum . . . semine candido, duplo maiore quam -r (*cf.* 25, 89 *chelidoniae* semen -is. 26, 162 *thelygono* semen album -is modo. 27, 26. *cf. infra l. 49*). 27, 138 thalictrum . . . habet . . . caulem -is. *al.*

c *cetera exempla*: VARRO rust. 3, 16, 13 *inter herbas, quas apes sequuntur* (*sim.* COLVM. 9, 4, 5 nigri -is flores. PLIN. nat. 21, 70. *ceterum cf.* VARRO rust. 3, 16, 25 e -e cera⟨m⟩ et mel *carpunt apes*). VERG. ecl. 2, 47 pallentis violas et summa -a carpens (*cf.* PRIAP. 86 [Verg. 3], 12 [*inter dona Priapo oblata*] luteae violae . . . lacteumque -r). georg. 4, 545 inferias Orphei Lethaea -a mittes (*nisi ad 2*). PROP. 1, 20, 38 surgebant lilia prato candida purpureis mixta -bus. SCRIB. LARG. 22 ex lacte ipso silvatici -is capitum fit *opium* (*cf.* 180 -is . . . viridis, cuius sucus est, qualitatem repraesentat *opium*. PLIN. nat. 20, 198sq. [*agit de suco excipiendo ut*: DIOSC. 4, 60 p. 33, 24 GALEN. alfab. 'de opio']. *al.*). PLIN. nat. 19, 21 est . . . inter -a genus quoddam, quo candorem lintea praecipuum trahunt (*v. André ad l.*). 34, 77 simulacrum Boni Eventus . . . sinistra spicam et -a tenens. 37, 71 *smaragdi* rerum imagines complexi, -um verbi gratia. AVSON. 325, 6 p. 110 P. MACR. Sat. 1, 7, 35.

2 *significatur semen, granum* (*exempla certiora; huc etiam l. 31? iuncturas plenas* semen, granum -is *v. sub C2*): **a** *exempla varia*: PLAVT. Trin. 410 *pecunia a prodigo* non . . . minus . . . distrahitur cito, quam si tu obicias formicis -em. LVCR. 2, 453 -is haustus itemst facilis quasi aquarum . . . et perculsus, *sc. -r*, item proclive volubilis exstat (*locum explicat West, Class. Rev. 14, 1964, 4sqq.; sim. de granorum natura mobili*: 3, 196 -is aura potest cogere ut . . . diffluat altus acervus). PLIN. nat. 27, 119 *peplidi* semen . . . rotundum, minus candido -e (*item in comparatione*: 27, 125 *phylli* semen -i rotundo simile. PS. APVL. herb. interpol. 4 l. 32). APVL. met. 6, 10, 1 frumento et hordeo et milio et -e *eqs.* (*postea*: tantorum seminum). EDICT. imp. Diocl. 1, 31 L. (*inter varia semina sim.*) -is . . . mo(dium) unum.

b *cibus est vel cibis additur*: CATO agr. 79 *globos coctos* melle unguito, -r infriato (84 *savillo*. VARRO frg. Non. p. 220, 8 = Char. gramm. p. 105, 20B. *cf. infra l. 76 et* VERG. Aen. 4, 486 epulas . . . draconi . . . dabat . . . spargens umida mella soporiferumque -r [PETRON. 31, 10 glires melle ac -e sparsos]. PLIN. *infra*. SERV. auct. georg. 1, 212 quia pani aspergatur). HOR. ars 375 Sardo cum melle -r *offendit* (SCHOL. -r . . . posuit pro placenta). Ov. am. 2, 6, 31 nux erat esca tibi causaeque -a somni. fast. 4, 151 tritum niveo cum lacte -r sumere et . . . mella. PAVL. FEST. p. 39 cocetum genus edulii ex melle et -e factum. PLIN. nat. 19, 168 semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur; hoc et panis rustici crustae inspergitur. SERV. georg. 1, 212 est esui. APIC. exc. pim. *inter condimenta de seminibus.* *inde in imag. vel comparatione*: PLAVT. Poen. 326 ut mulsa loquitur!:: nil nisi laterculos, sesumam -emque, triticum et frictas nuces. PETRON. 1, 3 (*exempla declamationum vituperantur*) omnia dicta factaque quasi -e et sesamo sparsa.

B *adhibetur in re medica* (*in veneficio l. 82, ad faciem curandam* Ov.; *de vi soporifera v. p. 250, 76. ubi vox -r per se ponitur, haud raro ignoramus, quae pars herbae intellegenda sit; semen respicitur e. g. p. 252, 8. 12*): Ov. medic. 99 quae gelida madefacta -a lympha contereret . . . inlineretque genis. CELS. 2, 33, 2 et reprimunt et refrigerant . . . -is folia (6, 6, 9[A] adiciuntur *medicamento*. PLIN. nat. 23, 119 *cauliculi ficulni* extrahunt infracta ossa cum -is silvestris f. 23, 128). 3, 10, 2 *capitis dolorem* iuvat etiam panis cum -e iniectus. 3, 18, 13 decoctis -is corticibus *insanos fovent* (4, 31, 5 in vino coquendi. 4, 31, 6. 6, 7, 1[C] fricti. 6, 9, 2). 4, 17, 1. 4, 27, 1[E] *vesicae calculos discutit* nigrum -r cum melle adsumptum. 4, 31, 6 inducere articulis crocum cum suco -is (*item additur sucus medicamento*: PLIN. nat. 29, 43. 30, 59. 32, 77 [*in eadem re* CELS. 6, 7, 1[D] -is lacrimae]. MARCELL. med. 9, 52. *al.; adhibetur in veneficio*: APVL. apol. 32, 8 EVSTATH. Basil. hex. 5, 4, 2. *cf. p. 250, 80*). 5, 15 (*inter mollientia*) -is lacrima (*persaepe apud eundem, maxime in compositionibus* [*e. g.* 5, 23, 1[B]. 6, 6, 3. 6, 6, 5[A]]. MARCELL. med. 1, 18. *al.*). 5, 25, 4 silvestris -is . . . manipellus . . . coquitur. SCRIB. LARG. 73 -is silvatici . . . capita . . . vase fictili coniciuntur *eqs.* (220 PLIN. nat. 20, 208. 209 -is c. viride vel siccum inlitum epiphoras oculorum lenit. *al.; cf.* PLIN. phys. Bamb. 77, 2 capitella -is . . . decocta [DIOSC. 4, 60 p. 33, 24. *al.*]). 143 -is nigri seminis *aliquantum* (PLIN. nat. 20, 201 [*inde* PLIN. med. 3, 19, 4]. PELAGON. 406 [*in potione ut*: CHIRON 278 VEG. mulom. 2, 9, 6]. *al.*). 148 -is nigri *tantum* (*antea*: cucumeris . . . seminis. *sim. additur medicamento* -is nigri *aliquantum*: PLIN. nat. 26, 67. 30, 53. 71). PLIN. nat. 26, 74 interaneorum vitiis occurrit . . . plantago . . . II lingulis et tertia -is (*in eadem re* MARCELL. med. 27, 16 -is capita arida trita). *al.* SER. SAMM. 24 prosunt et amica -a somno, si prius . . . terantur (*sec. Plin. nat. 20, 201* semine . . . eius trito). *et saepius.*

C *appendicula ad A et B*: **1** *epitheta* (*addidimus appositiones l. 25sqq.*): **a** *genera indicantia*: CATO orig. 35 Gallicanus. CELS. 4, 17, 1 album (PLIN. nat. 1, 20, 76. 20, 198 PS. APVL. herb. 53 l. 13. *al.; cf.* PLIN. nat. 19, 168 candidum [27, 119]). 4, 27, 1[E] nigrum (COLVM. 9, 4, 5 SCRIB. LARG. 143. 148 PLIN. nat. 1, 20, 76. 20, 198. 26, 67. *al.* PS. DIOSC. Vind. 4, 64 p. 218, 15. *al.*). 5, 25, 4 silvestris (PLIN. nat. 1, 20, 76. 20, 204. 23, 119. *al.* CHIRON 286. MARCELL. med. 20, 68 quod Gallice calocatanos dicitur. *al.; cf.* SCRIB. LARG. 22 silvatici [73. 220 VEG. mulom. 2, 9, 6 PS. APVL. herb. 53 l. 3. *al.*]). PLIN. nat. 1, 20, 77 -e rhoea (19. 169. 20, 204. *cf.* erraticum: 19, 169. 20, 204 GALEN. alfab. ['de opio']). 1, 20, 78 -e ceratiti sive glaucio sive paralio. 1, 20, 79 -e Heraclio sive aphrode. 1, 20, 80 -e tithymalo sive paralio. 19, 168 sativi (20, 198. 202. 204). SER. SAMM. 269 agreste (LACT. Phoen. 127 SERV. auct. georg. 1, 78 PLIN. phys. Bamb. 57, 46. *al.*). MARCELL. med. 20, 121 nostrate. CASS. FEL. 62 p. 155, 10 hortini. **b** *varia selecta*: CATVLL. 61, 195 luteum (*cf.* PROP. 1, 20, 38 purpureis). VERG. georg. 1, 212 Cereale (*v. Onom. vol. II 343, 46sqq.*). 4, 545 Lethaea (SERV. georg. 4, 131. *cf.* VERG. Aen. 4, 486 soporiferum [Ov. fast. 4, 531 s. . . . lene -r. trist. 5, 2, 24 GLOSS. med. ed. Heiberg p. 52, 3]. SER. SAMM. 24 amica -a somno. AVSON. 325, 6 p. 110 P. [*si huc pertinet, v. vol. VI 2, 2272, 51*]). PRIAP. 86 (Verg. 3), 12 lacteum (*ad naturam suci spectare videtur, cf.* PLIN. nat. 19, 168 lacteus sucus). Ov. met. 11, 605 fecunda. SCRIB. LARG. 73 maturi, viridis tamen adhuc (180 PS. DIOSC. herb. fem. 46[45] l. 7. *al.*). MARCELL. med. 27, 9 -is capitati.

2 *gen.* -is *pendet ex subst. partem herbae indicantibus*: caliculus: PLIN. med. 1, 8, 3 (*var. l.* caulic- *praefert Önnerfors, sed cf.* PLIN. nat. 20, 209 -is caput *nec non* PS. APVL. herb. 53 l. 3 PLIN. phys. Bamb. 13, 19, *qui praebent* calic- *in eadem re*). CAEL. AVR. chron. 5, 2, 45 ex -is c., quos Graeci codias vocant. PS. THEOD. PRISC. add. p. 307, 16. calix: PLIN. nat. 20, 198. caput *et* capitellum: *v. l. 3 et 5. p. 251, 13. 21. 33.* caulis: PLIN. nat. 27, 138. cortex: *v. p. 251, 77.* flos: COLVM. 9, 4, 5 GLOSS., *v. supra vol. III 1407, 28sqq.* folium: *v. p. 251, 74.* granum: CLAVD. MAM. anim. 1, 8 p. 67, 20. lacrima: *v. p. 251, 84.* scapum: PLIN. nat. 19, 168. semen: *v. l. 6; adde* COLVM. 11, 3, 14 PLIN. nat. 25, 89. 27, 26 *et cf.* GLOSS. -is s. meconus sperma. meconos maiore id est s.-is. sucus: *v. p. 251, 80; adde p. 251, 34 et vol. IX 2, 733, 79sqq. 734, 6sqq.*

II *transfertur*: **A** *ad alias herbas* (*earum capita l. 54*): PLIN. nat. 13, 108 sole occidente -a ea comprimi et integi foliis (*sc. fructus loti, de quibus antea*: fructus in capite -i similis. *Theophr. hist. plant. 4, 8, 9* τὴν κωδύαν). 21, 165 *anemonen silvestrem* putant . . . alii . . . -r, quod rhoean vocavimus (*cf.* GLOSS. III 549, 34 anemone i. -r. *Diosc. 2, 176, 1W.* τὰ ἄνθη ὥσπερ μήκωνος). SCHOL. Verg. Bern. ecl. 2, 18 ligustra: flores -um. PS. APVL. herb. interpol. 68 l. 9 *herbam nymphaeam* -r palustrem dicunt (*cf. Diosc. 3, 132, 1W.* παραπλήσιον . . . μήκωνος κεφαλῇ). PS. DIOSC. Vind. 3, 79 p. 92, 17 μελάνθιον . . . Ῥωμαῖοι παπάβερ νίγρουμ. **B** *ad alia semina*: TERT. praescr. 36 l. 27 etiam de olivae nucleo . . . oleaster oritur; etiam de -e ficus . . . vana caprificus exsurgit.

deriv.: papaveratus, papaverculum, papavereus.

[papāverālis *falso affertur ex* PS. DIOSC. Vind. 4, 63 p. 217, 11, *ubi* παπάβερ ἄλβου *vel* ἄλλον *trad.*; *π.* ἄλβου⟨μ⟩ *corr. Wellmann.*]

papāverātus, -a, -um. *a* papaver. *i. q. papaveris ope confectus* (*'papavere tinctus' explicat André, Rev. Phil. 36, 1962, 30sq. coll. vocibus* miniatus, conchyliatus *sim.; cave conferas p. 251, 36*): PLIN. nat. 8, 195 *togae* -ae antiquiorem habent originem *quam rasae*, iam sub Lucilio poeta (1144) in Torquato notatae.

papāverc(u)lum, -ī *n.* *a* papaver *deminutive.* *nomen herbae*: PS. DIOSC. Vind. 3, 96 p. 109, 14 λεοντοπέταλον . . . Ῥωμαῖοι κουβίλια μαρίνα, οἱ δὲ σῆμεν λεωνίνουμ, οἱ δὲ παπαβέρκλουμ. *vix addas* PS. APVL. herb. 7 l. 10 add.; *v. sub* parcelalon.

papāvereus, -a, -um. *a* papaver. *i. q. ad papaver pertinens*: Ov. fast. 4, 438 illa legit calthas . . ., illa -as subsecat ungue comas (*cf. vol. III 1752, 77sqq.*).

papella *v.* papilla. *Hodges.*

papia *vox, qua more graeco augetur interiectio* papae, *v. p. 248, 79.* *Krömer.*

ᵃpāpilio, -ōnis *m.* [*litteris iteratis motus animalis exprimi videtur, cf. André, Les mots à redoublement en latin, 1978, 37sq., ubi*

[*Hodges*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

diversissimarum linguarum nomina huius animalis afferuntur. Sch.] *scrib.* -pirio l. 24 et p. 258, 54. *notatur* papil Act. Arv. a. 240 (Inscr. Dessau 9522) II 42. Not. Tir. 109, 59. *de genere*: Don. gramm. IV 376, 18 nomen commune ut pomilio vel -o (Gramm. suppl. 110, 7 hic et haec -o [-rio trad.]). exempla generis feminini non inveniuntur. *legitur inde ab* Ov., Phaedro, Colvm.; *notione sub 2 illustrata abiit in sermonem gr.* παπυλιών, παπυλεών. [var. it. sept.; raet. or. pavee, centr. pavel; francog. papillon et var. dial.; prov. vet. papalhon, papilhon, var. francoprov., prov.; cat. paballó, papalló. i. q. tentorium: it. padiglione; sard. papidzone; raet. or. paveión; francog. pavillon; var. prov.; cat. paballó. cf. M.-L. 6211. Battisti-Alessio IV 2717, 2810. Wagner II 219. Wartburg VII 575sqq. St.] [e coni. dub. Tert. spect. 20 p. 21, 21, v. vol. II 1460, 82.]

1 *proprie de genere insectorum*, i. q. ψυχή. cf. Isid. orig. 12, 8, 8 -es aviculae sunt, quae maxime abundant florentibus malvis (cf. l. 49), quique vermiculos stercore suo faciunt nasci (cf. l. 45). 15, 10, 3 -es sunt aviculae, quae lumine accenso conveniunt et circa volitantes comburuntur. Gloss. -o: ψυχή (in capite: de avibus. huc pertinere videtur explicatio corr. III 361, 23 εσπινη). nomen vermis volantis, dictus a similitudine -is, id est tentorii. animal sicut apis tenuis, quas dicunt animulas (sim. ibid. iterum et Gloss.L Corp. P 168). buturfliogae (anglosax. ut fifaldae. eadem Gloss.L Corp. P 129 et 64). avis, est quae numquam crescit (item Gloss.L Corp. P 174 et Gramm. suppl. 110, 7 ad lemma papirio). v. etiam p. 258, 56. sing. collect. e. g. Ov. met. 15, 374 Plin. nat. 11, 65.

a *de variis generibus horum insectorum*: Ov. met. 15, 374 agrestes tineae ... ferali mutant cum -e figuram (sim. Lact. Phoen. 108). Plin. nat. 11, 77 (de bombycibus) fieri ... primo -es parvos nudosque, mox ... villis inhorrescere eqs. (ad rem v. Gossen, RE IIA 575sq.). 11, 100 insectis aliis cornicula ante oculos praetenduntur ignava, ut -bus (Arist. hist. anim. 532a27 ψυχαί. eadem vox respondet 551a24 ad 11, 112 [cf. 1, 11, 37] rupto ... cortice chrysallidis volat -o). 18, 209 sunt qui certissimum veris indicium arbitrentur ob infirmitatem animalis -es (-is trad.). 28, 162 -o ... lucernarum luminibus advolans inter mala medicamenta numeratur (nisi ad b). Mart. 8, 33, 8 (iocose) phiala tam tenuis potest ... minimi pinna -is agi. 12, 61, 6 (in comparatione respiciuntur adversarii indigni) in tauros ... ruunt leones, non sunt -bus molesti. Pol. Silv. chron. I p. 544, 1 (inter nomina insectorum). Not. Tir. 109, 59 (praecedit musca). **b** *de genere apibus infesto* (i. q. 'galleria mellonella' L., v. Gossen, RE IIA 581sq.; hucine Plin. nat. 28, 162 ex a?): Colvm. 9, 7, 5 obscenum scarabei vel -is genus. 9, 14, 2 -es enecandi sunt; quae pestes plerumque favis adhaerentes decidunt suffimento adhibito (sim. Plin. nat. 21, 81). 9, 14, 8 ut tiniae verrantur -esque necentur, qui ... apibus exitio sunt; nam et ceras erodunt et stercore suo vermes progenerant, quos alvorum tinias appellamus (eadem memorant: Plin. nat. 11, 65 -o ... ignavus et inhonoratus, luminibus accensis advolitans, pestifer eqs. Pallad. 4, 15, 4. Isid. supra). 9, 14, 9 quo tempore malvae florent, cum est eorum (-um; earum var. l.) maxima multitudo, si ... in vas lumen aliquod demittatur, undique -es concurrant et ... adurantur (sim. Plin. nat. 21, 81 Pallad. 5, 7, 7). Pallad. 6, 10 mense Maio -es abundant. **c** *de anima hominis mortui formam -is exhibente* (ad rem v. e. g. Waser apud Roscher, Lex. griech. röm. Myth., III 3234sqq.; huc spectat fortasse Gloss. l. 21; cf. etiam adi. feralis apud Ov. sub a): Phaedr. app. 29(31), 1 -o vespam ... viderat dixitque: ... dum vivebant corpora, quorum ex reliquiis animam nos accepimus, ego eloquens ... fui; ... nunc levitas putris et volito cinis. CE 1063, 1 -o volita(n)s texto religatus aranist (i. aranei est. praecedit Scita hic sit(a est)). 1851 adn. (= CIL II 2146) volitet meus ebrius libationibus -o.

2 *transfertur ad tentorium* (ut Hier., Isid. infra et Constant. Porph. caer. 1, 91 Migne gr. 112, 756A testantur, a similitudine formae [vix a varietate coloris] appellatum esse videtur [sc. in sermone militum, cf. l. 72 et Kempf, Rom. sermonis castrensis reliquiae, Neue Jahrb. für Philol., Suppl. 26, 1901, 394]; aliter Gloss. supra l. 20). *explicationes*: Hier. in Zach. 14, 16 l. 635 tabernacula atque tentoria, quae nunc a similitudine parvulae avis -es vocantur (sim. Isid. orig. 15, 10, 3). Avg. loc. hept. 1, 117 'domos' appellatas esse (gen. 31, 37), cum essent cubicula aut tentoria, quos etiam -es vocant. Gloss. -o: σκήνωμα. -es: tentoria. tenturia modica. tabernaculum: tentorium, -em. tentorium: casa militaris vel tabernaculum, quod dicunt mil⟨it⟩es -es. sim. al. pro syn. sunt tabernaculum, tentorium infra passim.

a *in re militari* (legebatur olim Pap. Corp. 106 V 20, 7 [act. imp. Dom.] falso pro s⟨t⟩a(tione) por(tae), v. Chartac Lat. antiq. I 7 IVb 20, 7): Hyg. mun. castr. 1 -um tensionem cohortium ... ostendimus (ibid. non plus quam octonos -es singulae centuriae tendunt [Veg. mil. 1, 23. 3, 8 p. 84, 19. cf. p. 254, 10. 19. 23]. 27 tendunt -bus tot [item 28]). ibid. -o unus occupat pedes x, ... tegit homines VIII. al. in eodem capite. 27 decuriones singulis -bus utuntur. Tert. mart. 3, 1 nemo miles ... de cubiculo ad aciem procedit, sed de -bus expeditis et substrictis, ubi omnis duritia ... constitit. Lampr. Alex. 51, 5 apertis -bus prandit (61, 2 [syn. tentorium utroque loco]. cf. Spart. Pesc. 11, 1 militarem cibum sumpsit ante -em). Treb. trig. tyr. 16, 1 Herodes, homo delicatissimus ..., cui erant sigillata tentoria et aurati -es. Veg. mil. 1, 3 interdum sub divo interdum sub -bus commorentur tirones. 2, 13 decem militibus sub uno -e degentibus. Hier. in Dan. 11, 44/5 l. 452 scripsit Symmachus ... τὰς σκηνὰς τοῦ ἱπποστασίου ..., quod in latino sonat ... '-es equitatus' ...; Aquila ita: ... tabernaculum praetorii (Vulg. tabernaculum suum Apedno). Vvlg. II reg. 11, 11 Iudaei bellum gerentes habitant in -bus ... et ego ingrediar domum meam? (Itala Vind. [cod. 115] in tabernaculis). Greg. Tvr. Franc. 4, 44 fixit tenturia; ... castra posuit; ... -es extendit. vit. patr. 5, 2 (syn. in tentoriis). **b** *vario usu*: Act. Arv. a. 218 I 20 promagister post sacra praetextam deposuit et in -e (papllione lapis) suo reversus est (cf. a. 240 [Inscr. Dessau 9522] II 42 in papil(iones) suos ad mutand(um) vestitum introier(unt)). Edict. imp. Diocl. 12, 25 (Zeitschr. Pap. Epigr. 26, 1977, 135) ligna ad -es sine ferro. 19, 4 (suppletur sec. gr. ἐνδρομὶς (ε)ἰς παπυλιῶνα). Vvlg. exod. 33, 8 (inde Greg. M. moral. 5, 66) stabat unusquisque in ostio -is sui (cf. num. 16, 27 in introitu -um. utroque loco syn. tabernaculum, quod respondet etiam in Itala [Lugd.]). Itin. Theod. 12 ⌊tenduntur ... -es⌋ et ponitur altaris (⌊ ⌋ extenditur tentorius var. l.). Gloss. II p. XIII tolus dicitur rotunditas illa, quae in rotundis contignationibus media ponitur et in -bus eminetur. *in comparatione*: Hier. in Is. 40, 21–26 l. 47 quasi tabernaculum et -em extendit caelum.

deriv.: papiliunculus. *cf. Onom.*

papiliunculus, -ī *m.* a papilio *deminutive*. *i. q. papilio parvus*: Tert. anim. 32, 3 (in refutatione metempsychoseos) siccitatibus gaudent lucustae, -i, chamaeleontes.

***papilla**, -ae *f.* a papula *deminutive* (item Gloss.L I Ansil. PA 343). *de origine*: Pavl. Fest. v. l. 37. Isid. orig. 11, 1, 75 dictae -ae, quod eas infantes quasi pappant, dum lac sugunt. *scribitur* papell- Theod. Prisc. eup. faen. 13 et 15 (var. l.). Diosc. passim. al. Not. Tir. 111, 90. *acc.* -um Soran. p. 38, 12 (-um vel -o trad., cf. ibid. p. 43, 5 ubi gen. -ae vel -i praebent codd.). *de usu numerorum*: omnino praevalet plur.; adhibetur sing. de alterutra -a Plavt. Cas. 848 Verg. Aen. 11, 803 et saepe, notione collect. vel generali e. g. Plavt. Asin. 224 Varro Men. 26 Prop. 4, 4, 54 Prvd. cath. 7, 165. *de notione*: Pavl. Fest. p. 220 ⌊-ae capitula mammarum⌋ dictae, quod papularum sunt similes (⌊ ⌋sim. Isid. diff. 2, 65 [sequitur: mammae autem tumores pectoris leviter exsurgentes]. orig. 11, 1, 75 Gloss.). Serv. Aen. 11, 803 mamilla est omnis eminentia uberis, -a vero breve illud, unde lac trahitur. Isid. diff. 1, 372 -ae ... sunt ⌊nuclea summa mammarum⌋, quae sugentes comprehendunt (⌊ ⌋item Gloss.L IV Ps. Plac. P 17). Gloss. -a: θηλή, μαζός. ἀκρομάσθιον. mamilla. mamma, ruma, mamilla. -ae: θηλαί. ἀκρομάσθια. mammae. *legitur inde a* Plavto, Lvcil., Varrone, Catvllo, *in hexametris semper ita, ut versum claudat; post* Apvl. *rarescere videtur* (cf. l. 55), deest Vvlg. (mamilla quater), quater exstat apud Avg. (m. novies), e scriptoribus artis medicae sex tantum exempla usus proprii nobis praesto sunt (cetera v. sub IIB). contra mamilla aetate priore perraro occurrit, sc. singulis locis apud Varronem, Pavl. Fest., Plin. nat. (mamma saepe), Tert., quinquies apud Ivv. (-a semel); postea aliquanto saepius invenitur, sc. et apud Christianos et apud medicos, sed deesse videtur poetis praeter Ser. Samm. (semel, -a semel usu proprio, quater sub II B). ceterum cf. mamma nec non dida et ruma. [sard. mer. pabedda. cf. M.-L. 6212. Wagner II 201. St.] [confunditur in codd. cum capillus Prop. 3, 14, 19 Ivv. 6, 122 Clavd. carm. min. 25, 28, pupilla Calp. ecl. 5, 53 Greg. Tvr. Franc. 10, 3 p. 484, 9 (restituitur pupilla fort. recte Apvl. met. 3, 22, 5), capella Calp. l. c.]

significat papulam parvam: **I** *proprie de eminentia pectoris, i. q. θηλή, mamilla* (sensu strictiore de apice mammarum e. g. l. 70. p. 255, 28. 64 [cf. distinctiones gramm. l. 37sqq., et Cael. Avr. gyn. 1, 126; paulo aliter Ennod. carm. 1, 4, 42 pectoris gemmae in roseis -is]. sed saepe idque maxime apud poetas sensu latiore tota mamma significari videtur, e. g. l. 72. p. 255, 4. 52; syn. est mamma e. g. p. 255, 2. 7. 62sq. adhibetur in comparatione p. 255, 32. 77, in imag. p. 255, 43): **A** *hominum vel deorum* (sideris Hyg. sub 1a): **1** *feminarum*: **a** *exempla varia*: Plavt. Friv. frg. 8 tunc -ae primulum fraterculabant — illud volui dicere, sororiabant. Lvcil. 859 invenies hic stare -as pectore marmoreo. Varro frg. Non. p. 548, 35 nudae infra -as praecinguntur cattula (cf. Catvll. 64, 65 strophio lactentis vincta -as. Apvl. met. 2, 7, 3 fasceola ... sub ipsas -as succinctula. 10, 21, 1 taeniā decoras devinxerat -as. Non. p. 538, 8 strophium virginalem horrorem cohibet -arum. Avson. 94, 1 p. 348 P. Hier. epist. 117, 7, 3. al.). Catvll. 55, 12 (iocose) hic in roseis latet -is, quem quaeris (cf. Apvl. met. 3, 16, 6 scrutatus e mediis -is meis abscondita abripit). Verg. Aen. 11, 803 hasta sub exertam ... perlata -am Camillae haesit (inde Clavd. Don. Aen. 11, 800 p. 531, 30. ceterum cf. Val. Fl. 6, 374 Amazonem ferit ad confine -ae. Apvl. met. 8, 14, 1 ferro sub -am dexteram transadacto corruit. v. p. 255, 11. 57). 11, 862 arcum tetendit, donec ... tangeret ... dextra nervoque -am (sec. Hom. Δ 123 νευρὴν ... μαζῷ πέλασεν. inde Clavd. Don. Aen. 11, 860 p. 538, 29). Prop. 3, 14, 19 Spartae Helene nudis capere arma -is (cap- recc.) fertur (4, 3, 43 Hippolyte n. tulit

[Hodges]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

arma -a. PAP. Corp. 19, 15 [saec. III/IV, paraphrasis Verg.] Penthesilea n. succincta -am [sec. Aen. 1, 492 exertae ... mammae]. DRAC. Orest. 739 Clytaemestra n. exerta -is orabat natum). OV. rem. 337 (de muliere mammosa) omne -ae pectus habent. MART. 8, 64, 10 v. sub 2. SVET. Nero 34, 2 Nero matris in digressu -as quoque exosculatus. HYG. astr. 3, 9 in -a dextra Cassiepiae. SER. SAMM. 353 castigatas ... praestare -as (348 et in tit. resp. mammae). REPOS. 59 teneras foliis rosarum constringe -as (sunt qui sec. IIC intellegant). HIER. epist. 1, 5, 1 martyris latus carnifex fodit nec -is dantur indutiae (cf. PRVD. perist. 4, 123 pectus abscisa patuit -a. 14, 77 [loq. Agnes] ferrum in -as omne recepero [mamilla cod. M utrobique]). SIDON. carm. 2, 429 (descriptio Aurorae) parvis ... -is invidiam facit ipse sinus. al. b in re amatoria (exempla significantiora, cetera v. sub a): PLAVT. Asin. 224 amator meretricis -am pertractavit (cf. Bacch. 480 manus ferre ad -as. Cas. 848 -am bellulam ...:: quid tu ... hanc ... tractas tam dura manu? [sim. Rud. 423]. Pseud. 68 -arum horridularum oppressiunculae [cf. 1261 mammam mammicula opprimit]. OV. am. 1, 4, 37 nec sinus admittat digitos habilesve -ae. 1, 5, 20. 2, 15, 11 cupiam ... tetigisse -as. MART. 14, 134, 1 MAXIM. eleg. 5, 27). CATVLL. 61, 105 vir nolet a tuis teneris ... secubare -is. 66, 81 (ad novas nuptas) corpora coniugibus tradite nudantes reiecta veste -as (PROP. 2, 15, 5 nudatis mecum est luctata -is). IVV. 6, 122 Messalina nuda -is prostitit auratis (cap- cod. unus). APVL. met. 3, 19, 5 tuis ... fraglantibus -is in servilem modum addictum. MART. CAP. 7, 726 (vers.) clam roseta parvae liliaque det -ae marito. CE 1988, 20 pectore ... in niveo brevis illi forma -ae. c respicitur -a lac praebens (cf. l. 65. p. 254, 30. 41sqq.): VARRO Men. 26 candidum lacte -a cum fluit. CVRT. 6, 5, 28 Amazonum altera -a intacta servatur, qua ... liberos alant; aduritur dextera, ut arcus facilius intendant. STAT. silv. 5, 5, 17 mater pueri mortui ardentes restinxit lacte -as. SVET. Tib. 44, 1 quasi infantes firmiores, necdum tamen lacte depulsos, inguini ceu -ae admoveret (in comparatione ut: APVL. met. 11, 10, 6 vasculum in modum -ae rutundatum, de quo lacte libabat. SORAN. p. 43, 5 vasculum vitreum ad similitudinem -ae formatum [gr. p. 86, 17 Ilb. θηλῶν]). PRVD. cath. 7, 165 sucum -ae parca nutrix derogat. perist. 10, 738 oblita lactis et -arum immemor aetas. AVG. nat. et grat. 21, 23 vix capaces -ae, cum esuriunt modo nati (sim. pecc. mer. 1, 38, 69). in psalm. 30, 2 serm. 2, 12 l. 21 ut aliqua amara ponant in -is suis (sc. nutrices infantes lacte depellentes; sim. serm. 311, 17, 14). SORAN. p. 38, 12 ori eius infantis adpositum -um (var. l. -o. antea: didam; gr. p. 80, 7 Ilb. θηλήν). GREG. TVR. glor. conf. 82 nec -am nec alium cibum sumere (post -am unus e codd. addit sugere). al. inde tropice et in imag.: QVODV. grat. 2, 12, 6 haeresis ut nutrix dulcedine -as suas forinsecus tangens ad se infantes ecclesiae ... applicat. ANTH. 941, 13 it Natura ... lactenti feta -a. MEROB. carm. 4, 33 Roma nutricem tibi filio Aetii Romae nato praebuit -am. ENNOD. carm. 1, 9, 122 euangelicis plena est cui Paulo dextra -is.

2 virorum (cf. LACT. sub 3): PAVL. FEST. p. 79 expapillato bracchio: exerto; quod cum fit, -a nudatur (sim. NON. p. 103, 3, qui affert Plaut. Mil. 1180, de quo loco v. vol. V 2, 126, 14 sqq.). PETRON. 86, 5 implevi lactentibus -is manus. MART. 8, 64, 10 Clyto tales tumor excitet -as, quales cruda viro puella servat. PLIN. epist. 3, 6, 2 (de statua senis) -ae iacent. SVET. Otho 11, 2 uno se traiecit ictu infra laevam -am. LAMPR. Heliog. 26, 5 cum ad meretrices muliebri ornatu processisset -a eiecta. GREG. TVR. Franc. 10, 3 p. 484, 9 iaculo sub -a sauciatus (pup- var. l.).

3 utriusque sexus (cf. MART. sub 2): PLIN. nat. 11, 181 cor ... est homini ... infra laevam -am (Arist. hist. anim. 496a17 μαστόν). TERT. carn. 9 l. 12 (elementa corporis elementis terrae comparantur) musculos ut glebas, ossa ut saxa, etiam circum -as calculos quosdam. GARG. MART. med. 12 cardiacis super sinistram -am ... imposita intiba prodest (sec. Plin. nat. 20, 77, ubi mammam). LACT. opif. 10, 27 -ae ... leviter eminentes et fuscioribus ac parvis orbibus coronatae non nihil addunt venustatis, feminis ad alendos fetus datae, maribus ad solum decus eqs. (cf. e. g. Cic. fin. 3, 18 mammae). CAEL. AVR. acut. 2, 34, 180 secundum -am ... gravedo est cardiacis.

B animalium sc. feminarum: VARRO rust. 2, 9, 5 canes feminas volunt esse mammosas aequalibus -is. PROP. 4, 4, 54 quem ... nutrit ... dura -a lupae. COLVM. 7, 3, 17 agni diductum os pressis umectare -is. CALP. ecl. 5, 33 tumidis spument tibi mulctra -is (var. l. capellis. sec. Verg. georg. 3, 309, ubi ubere). PLIN. nat. 11, 235 ursae mammas quaternas gerunt, delphini binas in ima alvo -as tantum eqs. (Arist. hist. anim. 504b22 μαστούς). MART. 13, 44, 2 sumen: esse putes nondum sumen; sic ubere largo et fluit et vivo lacte -a tumet. PROB. Verg. georg. 2, 102 bumastos uva dicta, quod imitetur -as vaccae. in comparatione: COLVM. 9, 11, 4 cella regios pullos apium continens in ipso fine cerarum velut -a uberis apparet eminentior.

II per similitudinem formae transfertur ad alia tubercula sim.: A de noneolis caprarum: PAVL. FEST. p. 175 noneolae vocantur -ae, quae ex faucibus caprarum dependent (cf. Gloss. V 602, 23 tubercula). B de pustulis, verrucis variis, quae qualibet parte corporis morbo efficiuntur (cf. GLOSS. ψυδράκιον. prius et saepius hoc usu occurrit papula, quae vox substituitur in ed. princ. DIOSC.): SER. SAMM. 129 lepra turpans infandis ora -is. 717 fotis dabitur medicina -is (cf. 709 papulas, in tit. et apud Plin. nat. 30, 108 resp. furunculus). 1092 existit turpi verruca -a (1102 de haemorrhoidibus). THEOD. PRISC. eup. faen. 13 achoras -as dicimus, quae ... umorem ... mittunt ...; quibus et ceterae -ae sunt similes, quas cerionas appellamus (inde Oribas. syn. 8, 28 Aa p. 245, ubi bis papulae). 15 hoc medicamentum ... -is ubique ... prodest. DIOSC. 1, 113 p. 57, 11 M. folia eius agni -as corporis limat ([gr. male resp.]. 2, 118 p. 225, 11 -as c. [gr. 2, 134 οἰδήματα]. al.; cf. 2, 69 p. 209, 18 -ae ebullientes corpori [gr. 2, 86, 1 οἰδημάτων]). 2, 86 p. 212, 29 semen lini -as vultibus ebullire prohibet (gr. 2, 103 ἐφήλεις καὶ ἰόνθους. cf. CASS. FEL. 7 tit. ad -as vultus [infra: ionthi]). al. apud eundem. C de gemmis, germinibus florum sim., quae statu quodam -is comparantur (cf. p. 255, 8 et papillatus): PERVIG. Ven. 14 Venus surgentes -as de Favoni spiritu urget in ⌊nodos patentes⌋ (notos penates sim. trad.). 21 ros mane virgineas -as solvit umenti peplo. REPOS. 59 destrictis teneras foliis constringe -as. ENNOD. carm. 1, 3, 1 exprimit in spicam tellus iam feta -as.

deriv.: papillatus, papillo, papillosus.
compos.: cf. expapillo.

papillātus, -a, -um. a papilla. i. q. papillis, parvis nodis ornatus (cf. papilla sub IIC et mamillatus, mammatus; alii intellegunt 'in speciem papillae formatus'): ANTH. 84, 3 (describuntur quattuor status rosae) prima -os ducebat ⟨tecta⟩ corymbos (HIER. epist. 66, 1, 2 parturientem rosam et -um c., antequam in calathum fundatur orbis ... inmature demessum).

papillo CHAR. gramm. p. 474, 5 B. inter verba activa coniugationis primae. a papilla, cf. expapillare (nisi verbum ex adi. papillatus fictum est). fortasse i. q. papillas tangere, cf. titillare.

papillōsus, -a, -um. a papilla. i. q. in speciem papillae, tuberculi formatum: HIPPOCR. mul. 1 l. 176 M. menstrua flegmatica ... vel putridinosa ... vel -a (gr. θρομβοειδέα. interpres vocem θρόμβος notione rariore papillae, non notione sollemni massae concretae intellexisse videtur).

papillum (-us?) v. papilla. **papilvus** v. papyrus. Hodges.
[**papīnas** v. sappinus.]
papir- v. papyr-. **papirio** v. papilio et papyreon.
papo, -āre v. pappo.
papotentia (?) ebrietas graece; **paponius** (?) ergo ebriosus GLOSS.[L] I Ansil. PA 342 ex gr. παροινία, παροίνιος ortum esse suspicatur Schoell; alii adi. cum bibonius conferunt. Baer.

1. pappa, -ae f. [vox infantium. Sch.] scribitur -p- l. 48. 49. 1 in lingua infantium i. q. cibus (perperam huc traxit IVV. 6, 633 Zacher, Rhein. Mus. 45, 1890, 53sqq.): VARRO frg. Non. p. 81, 2 (buas potionem positum parvulorum; Varro 'Cato vel de liberis educandis') cum cibum ac potionem buas ac -as (var. ll. pappo, papas) vocent et matrem mammam, patrem tatam (cf. GLOSS. V 638, 57 [glossae Nonii] buas potionem, papas manducare).
? 2 i. q. mamma: GLOSS. V 622, 37 -a (papula coni. Heraeus in exemplari nostro) vel papilla est mamma.
deriv.: ? papparium, pappo.

2. pappa v. sub 2. papa.

? **pappārium**, -ī n. a 1. pappa, cf. pappare. scribitur paparium. significare videtur cibum quendam, sc. gustum, promulsidem (cf. l. 59): SEN. contr. 2, 1, 35 arcessitum a domino servum, ut inter se medius et dominam recumberet; ... arcessitum servum, ut dominicae libidini -um faceret (varii varia proposuerunt, v. Birt, Glotta 17, 1929, 71 sqq.; ad interpr. cf. Petron. 24, 7 promulside libidinis; vix quicquam ad explicandum affert glossa, quam exhibet Du Cange s. v.: -um granche de oisel).

pappo, -āre. a 1. pappa. de orig. et script.: GLOSS. V 525, 15 papilla caput est mammae, de qua exit lac; unde factum est, ut dicamus infantibus papa id est manduca (ex contrario ISID. infra); papare enim dicimus, non -are; nam et ipso motu labiorum id ostendimus (cf. var. ll. infra allatas). GLOSS.[L] II Philox. PA 87 -at: μασᾶται. [val. pāpa; it. pappare; sard. centr. et mer. pappare; raet. or. papá; francog. vet. paper; var. francoprov., prov.; cat. papár; hisp. papar; port. papar. cf. M.-L. 6214. Battisti-Alessio IV 2758. Wagner II 219 sq. Wartburg VII 582 sqq. Corominas III 650. Machado[3] IV 297. St.] i. q. manducare: PLAVT. Epid. 727 tibi dabo ... libertatem.:: at postea? novo liberto opus est quod -et (papet var. l.). :: dabitur, praebebo cibum. PERS. 3, 17 cur non ... teneroque columbo et similis regum pueris -are (papare var. l.) minutum poscis et iratus mammae lallare recusas? (SCHOL.: -are pro comedere [papare SCHOL. ed. Kurz]). ISID. orig. 11, 1, 75 ita dictae papillae, quod eas infantes quasi -ant, dum lac sugunt (cf. l. 64).

pappulus, -ī m. ex pappus demin. i. q. flos, sc. lanugo, seminis cardui: SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 369 plumas aut revera plumas aut flores carduorum accipe, qui pappi vocantur sive -i (ita cod. Bern. 165; de aliis codd. v. pappus sub 2a). cf. Onom.

pappus, -ī m., πάππος. scribitur papus POMPON. Atell. tit. Non. p. 486, 17 (sec. Müller). GLOSS. III 574, 18 GLOSS.[L] I Ansil. PA 346 et hic illic var. l., e. g. PAVL. FEST. p. 220. nom. sing.
[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

graec. -os PLIN. nat. 1, 25, 106 (-um 1, 21, 57, ubi tamen vocem recte delevit Mayhoff). [val. vet. pap 'senex'; apul. pappu 'larva'; prov. vet. pat 'avus' et var. dial. (cf. e. g. francog. papa 'pater'). cf. M.-L. 6213 et Faré, Postille. Wartburg VII 588sq. St.]

1 de hominibus: **a** persona quaedam, sc. senex, fabulae Atellanae sim., nisi hi loci ad Onom. relegandi sunt (de hac persona v. Marx, RE II, 1919): POMPON. Atell. tit. hirnea -i (eiusdem tit.: -us agricola [om. Non. p. 503, 9]. -us praeteritus [Mapp- trad.; item NOVIVS Atell. tit.]. sponsa -i). 111 -us hicin medicus (medio trad., corr. Ribbeck^{3}, alii aliter) habitat, senica non sescunciae? VARRO Men. tit. -us aut indigena. ling. 7, 29 (de voce casnus) item significa[n]t in Atellanis aliquot -um senem quod Osci casnar appellant (textu vix sano). 7, 96 rustici -um Mesium, non Maesium dicunt (cf. Rowell, Am. Journ. Phil. 73, 1952, 277 sqq.; sed nescio an locus pertineat ad 2). **b** i. q. avus (GLOSS.^{L} I Ansil. PA 346 -us: avus graece. V Aa A 1472 avus: -us. 1326 atavus: propappus [-us var. l.]): AVSON. 322, 18 p. 262 P. -os aviasque trementes anteferunt patribus seri, nova cura, nepotes. CIL XII 391. 5813 Titus Flabius Glycon posit natis suis . . ., -o (sc. filiorum meorum) Expentanio Diocleti socro meo.

2 de herbis et arboribus earumque partibus (cf. l. 14): **a** i. q. seminis lanugo: LVCR. 3, 386 sentimus . . . nec plumas avium -osque volantis, qui nimia levitate cadunt plerumque gravatim (locum explicant PAVL. FEST. p. 220 -i carduorum flores; Lucretius eqs. GLOSS. V 525, 26 flores arborum. 572, 52. de carduo etiam: SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 369 plumas: . . . forte -os significat, id est cardui florem plumeum; Aratus ait [sc. 921 πάπποι, λευκῆς γήρειον ἀκάνθης. v. etiam sub pappulus]. GLOSS. V 379, 7 [= GLOSS.^{L} Corp. P 22] lanugo cardui). PLIN. nat. 13, 121 coccygiae lanuginem -um vocant. 21, 97 semen ei cacto lanuginis, quam -um vocant (in indice 1, 21, 57 -um seclusit Mayhoff). PS. APVL. herb. interpol. 76 l. 28 (de senecione) floribus . . . florescentibus summo tenus velut in canis, quos Graeci -os appellant, nos avos vocare possumus (Diosc. 4, 96 W. ἄνθη . . . ἐξανθοῦντα εἰς τοὺς λεγομένους πάππους. cf. sub b). **b** i. q. senecio (cf. l. 31): PLIN. nat. 25, 168 senecionis caput . . . numerose dividitur lanugine, qualis est spinae, inter divisuras exeunte; quare Callimachus eam acanthida appellavit, alii -um (in indice 1, 25, 106 erigeron sive -os sive acanthis, quae senecio. addas GLOSS. III 574, 18 -us i. sitionis [v. Goetz s. v. senecion], nisi excidit lanugo sim., ut ad a pertineat).

deriv.: pappulus. cf. Onom. Krömer.

papula, -ae f. [conferri possunt e. g. lett. pâpulis, -u]a; sed utrum hae voces ex eadem origine fluxerint an sicut angl. pap ratione quadam naturali formam similem receperint, vix diiudicandum. Sch.] scribitur: pab- saepius in codd. medii aevi (cf. pabol- ORIBAS. syn. 8, 28 Ab p. 245); pop- PLIN. nat. 24, 53 var. l. notatur: papu INSCR. Année Epigr. 1946 n. 9. NOT. Tir. 111, 89. gen. fem. testatur CHAR. gramm. p. 460, 11 B. (al.); more vulgari excipitur pron. rel. qui ANON. med. l. 86 (vix l. 73). de notione: CHAR. gramm. p. 460, 11 B. -a ψυδράκιον (al.). ISID. orig. 4, 8, 21 -a est parvissima cutis erectio, circumscripta cum rubore; et ideo -a quasi pupula. GLOSS. -a: ψυδράκιον. φλύ⟨κ⟩ταινα. φλοκτίς. uueartae vel uearte (anglosax., cf. GLOSS.^{L} Corp. P 67 wearte). -a vel pustula: spryng vel tetr (anglosax.). -ae: ψυδράκια. ἐκβράσματα τὰ ψυδράκια. -as: scabias, carbunculos. GLOSS. III 601, 25 phlyctaenas (flectinas cod.) similes -ae. legitur inde a LVCIL., AFRAN., VERG., CELSO. [sic. papura; raet. centr. pabla. cf. M.-L. 6215 et Faré, Postille. St.] [-arum falso trad. pro scapularum CAEL. AVR. acut. 2, 27, 143, cf. Drabkin, Transact. Am. Phil. Ass. 76, 1945, 307.]

de tuberculis, quibus varii morbi cutem afficiunt; fere i. q. pustula, impetigo (qui est gravior morbus CELS. 5, 28, 17^{B}. 5, 28, 18^{B}. nomina aliorum morborum similium v. sub 2a passim; afficiuntur et homines et animalia [COLVM., PALLAD., VEG.]. occurrit fere plur., sing. e. g. AFRAN., CELS. 5, 28, 17^{B}. 5, 28, 18^{B} ITALA p. 258, 37. ARNOB. nat. 1, 51. al.): 1 definitur, describitur sim. (manifestiora, cetera v. sub 2): CELS. 5, 28, 18^{A} -arum . . . duo genera sunt: alterum est, in quo per minimas pusulas cutis exasperatur et rubet leviterque roditur . . .; altera autem est, quam agrian Graeci appellant (fusius describitur). PLIN. nat. 23, 89 contra . . . sudores -asque sudorum. 24, 53 boa appellatur morbus -arum (pop- var. l.), cum rubent corpora (26, 120 b. sanant, id est rubentes -as). 28, 233 -is nigris. GARG. MART. med. 42 si quando verendis partibus condylomata vel -ae eminentes, quas exochadas (v. vol. V 2, 1540, 77) medici vocant, excreverint. HIER. in Nah. 2, 10 l. 318 -ae . . ., quae (qui cod. unus) post aegrotationem nascuntur in labiis, vocantur ἐκβράσματα, et sanitatis videtur indicium, morbum in superficiem prorupisse (cf. GLOSS. supra). THEOD. PRISC. eup. faen. 55 tit. de minutis -is in facie vel ubique nascentibus, quas ionthus dicimus ([de eodem morbo: 56 -as suprascriptas et scabias totius faciei]. ORIBAS. eup. 4, 52 Aa i. dicimus -as duras et spissas . . . in faciae natas eqs. [gr. 4, 51, 1 ὄγκος La tumor]. fort. ad eundem morbum spectat: ANON. med. ed. Piechotta 129 ad -as, qui in facie nascuntur eqs.). ORIBAS. syn. 7, 9 tit. Aa ad -as, quas Greci ⌊flictidas⌋ vocant (Ab flectitas, La flectinas, id est -as vissicosas [i. vesicosas], tit. gr. περὶ φλυκταινῶν, cf. GLOSS.). 8, 28 Aa p. 245 v. p. 256, 7.

2 exempla cetera: **a** varia: LVCIL. 741 aut verruca aut cicatrix melius (sc. appellatur morbus quidam?): -ae differunt (PLIN. nat. 24, 47 umor quidam . . . v. -asque . . . tollit. 31, 99. al.). 1195 inguen ne existat, -ae, tama, ne boa noxit (ad p. 257, 69 refert Marx. item iuxta voces tumorem sim. significantes: AFRAN. com. 217 plenam -am [pab- var. l.], panum, tympanum [in imag. de muliere?]). VERG. georg. 3, 564 ardentes -ae atque immundus olentia sudor membra sequebatur (carbunculi SERV. et GLOSS.^{L} V Aa P 1. cf. 3, 566 sacer ignis [in cuius descriptione Cels. 5, 28, 4^{A} pusulae. sed distinguitur idem morbus l. 18]. ad epitheton cf. AVG. sub c). PAVL. FEST. p. 220 (cf. papilla p. 254, 38). CELS. 5, 28, 17^{B} alterum genus impetiginis peius est, simile -ae fere, sed asperius eqs. 5, 28, 18^{B} levis -a . . . sanescit frictionibus. 7, 14, 8 -as, impetiginem similiaque habet corpus. COLVM. 6, 31, 2 (= PALLAD. vet. med. 24, 1) -ae (pab- codd. plerique) . . . strigile raduntur. SCRIB. LARG. 26 ad pustulas -asve . . . facit collyrium (ibid. item ad p. ex ovo tritum facit, ad -as vero eqs. al.; cf. PLIN. nat. 31, 99 pusulas -asve [31, 116. al.]). 106 ad -as et sacrum ignem vel quam zonam vocant (135 scabiem, i. s., -as habentibus. cf. VERG. supra). 243 tit. ad -as et porrigines (cf. PLIN. nat. 22, 155 -as pruritusque [23, 157. al.]. SER. SAMM. capp. 6 prurigini [al.]). 243 ad -as in capite effervescentes (cf. SER. SAMM. 81 fervente [CASS. FEL. 16 prorumpunt]. VEG. mulom. 1, 9, 2 -arum fervor emergit [Chiron 195 aspera fiunt]. PRVD. perist. 10, 489 -as . . . febris fervor aestuosus excitat). PLIN. nat. 20, 66 eruptiones -arum leniuntur (20, 71. cf. VVLG. lev. 14, 56 ista est lex . . . erumpentium -arum). 20, 219 atriplex lentigines et -as gignere. al. INSCR. Année Epigr. 1946 n. 9 (saec. I; in sigillo ocularii) thurin(um) ad papu(las). al. **b** proverbialiter (cf. Otto, Sprichw. n. 1811): SEN. dial. 7, 27, 4 -as observatis alienas, obsiti plurimis ulceribus? hoc tale est quale si quis pulcherrimorum corporum naevos aut verrucas derideat, quem foeda scabies depascitur. **c** allegorice (sc. in explicatione sacrae scripturae): AVG. serm. 8, 9 ardentes -ae (pab- var. l.) per totum corpus concepta homicidia; . . . fervet, sed non de spiritu dei (antea: sexta plaga pustulae in corpore eqs. [exod. 9, 8 sqq.]). HESYCH. in lev. 22, 22 p. 1075^{B} -am habens vel scabiem detractor intelligitur . . .; impetiginis habens fornicator est (explicatur ITALA lev. 22, 22 [ibid. p. 1074^{B}, sim. VVLG.] si -am habens fuerit . . ., non offeretis ea domino. eodem spectat ISID. in lev. 16, 5 reicitur et -am habens, qui pruritu libidinis et ardore concupiscentiarum exaestuat).

deriv.: papilla, papulo.

papulo, -āre. a papula. t. t. in re medicinali, i. q. papulis afficere: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 34 malagmata sunt adhibenda quae corpus valeant -are lacessendo (3, 4, 54 m. quae corpus valeant -are).

[**papulōsus** pro populosus ZENO 2, 15 (1, 15, 5 L.) afferunt quidam e coni. haud necessaria.]

pāpulus (-os) v. pōpulus. Baer.

papȳrāceus, -a, -um. a papyrus, cf. herbaceus. [e coni. dub. v. infra l. 76.] i. q. e papyro confectus: 1 sc. ex herba: PLIN. nat. 6, 82 -is navibus Aegyptiorum (SOL. 53, 4). 2 sc. e charta papyrina: PLIN. nat. 28, 168 ellychnio -o.

papȳreōn (-iōn, -io?), -ōnis m., παπυρεών (vulgo postulatur papyrio, sed cf. e. g. daphnōn, elaeōn nec non ornithōn Varro rust. 3, 2, 16). [non huc pertinet: GLOSS. V 555, 44 papirio idest epistolae vel naves (spectat ad Hier. in Is. 18, 2 p. 178^{D} in vasis papyri id est epistolis sive navibus) et intellegitur nomen avis propter velocitatem (spectat ad papilionem, v. sub papilio).] i. q. locus papyro consitus: VVLG. exod. 2, 5 cum vidisset fiscellam Mosis in papyreone (-pir- var. l., -ione plerique codd.) filia Pharaonis (sic Hier. hoc loco Aquilam sequens, sed 2, 3 in carecto; LXX ἕλος . . . ἕλει).

papȳreus v. papyrius.

papȳrifer, -a, -um. a papyrus et ferre. i. q. papyrum proferens: OV. met. 15, 753 -i . . . Nili. trist. 3, 10, 27 (de eodem) -o . . . amne.

papȳrīnus (-ĭ-?), -a, -um. a papyrus (nisi gr. παπύρινος). [e coni. dub. p. 259, 26; v. etiam GLOSS.^{L} II Philox. RE 260.] i. q. papyraceus: LAEV. carm. frg. 13 fac papyrin⟨a⟩ haec terga habeant stigmata (sic Morel sec. Leo, alii alia, v. Lunelli, Aerius, 1971, 115sqq., qui ipse proponit papyrin⟨o stilo⟩, adi. gr. intellegens).

papȳrio v. papyreon.

papȳrius, -a, -um. a papyrus. scribitur papirius vel papireus. ['ellychnium': dalm. vet. papiru; var. it. sept.; raet. paver 'canna'. *papelius: raet. occ. pavel, paval; francog. vet. paveil et var. francog. occ. cf. M.-L. 6217. Wartburg VII 589 sqq. St.] i. q. papyraceus, e papyro confectus: 1 sc. ex herba: FVLG. aet. mund. p. 147, 9 -ea cistula (papyracea suspicatur Helm). 2 sc. e charta: AVSON. 396, 48 p. 252 P. fac campum replices, Musa, -ium (papirum supra scr. ri cod.).

papȳrus, -ī f., πάπυρος, et **papȳrum**, -ī n. de orig.: ISID. orig. 17, 9, 96 -um dictum, quod igni et cereis est aptum; πῦρ enim Graeci ignem dicunt. scribitur bap-, vap- DIOSC. 1, 96 (etiam vapur- ut: COMMENT. Lucan. 4, 136). CASS. FEL. 20 p. 30, 19 (ubi et pabir-), -pir- in var. l. saepe, e. g. PLIN. nat. 13, 68, solum trad. CHIRON 92. al. (cf. p. 259, 25), ? -pil- v. infra (GLOSS.). genus fem.
[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

probatur per adi. (pron.) fem. LVCAN. 4, 136 (*cf.* ADNOT.). MART. 10, 97, 1 IVV. 4, 24. *al. (iuxta neutr.* VEG. mulom. 2, 13, 5. *de* PLIN. nat. 13, 76 *v. Holwerda, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 261), per formas non neutr.* CATVLL. 35, 2 -e (*voc.*). MART. 13, 1, 3 -os (ALC. AVIT. carm. 1, 295; *dub.* CHIRON 88). AVSON. 393, 99 p. 249 P. -i; *genus neutr. (non in poesi) probatur per adi. (pron.) non fem.* CELS. 5, 28, 12^K PLIN. nat. 13, 72. *al.* VLP. dig. 32, 52, 6. *al., nom.* -um PLIN. nat. 13, 71. 73 VLP. dig. 32, 55, 5. *al.; genus masc. non nisi* ORIBAS. syn. 9, 40 add. Aa p. 342 immissus (*fort. etiam* 7, 1, 4 La -as . . . infusus. *cf.* PASS. Matth. 18 p. 240, 26 -o, quem *eqs.*). *formae graecae* ITALA Iob 40, 16 (Priscill. tract. 1, 29) *acc.* -on, LIB. pontif. p. 60, 2 *gen.* -u. *plur. exstat extra poesin* PLIN. nat. 15, 117 SERV. Aen. 6, 154 PS. AVG. serm. Migne suppl. 1, 296 (*dub.* CHIRON 88). *in poesi* MART. 13, 1, 3 SER. SAMM. 10. 635 AVSON. 393, 99 p. 249 P. *al.* -y- *productum* (*cf.* PRISC. gramm. III 525, 18) *testantur omnia exempla poetarum* (*sed v. l. 27*). *de notione* (*v. infra l. 30*): GLOSS. πάπυρος (-ον). eorisc (*anglosax.*). *addas fortasse*: GLOSS.^{L} Corp. P 70 papilivus: wioluesel (*sim.*: GLOSS. V 381, 10 papilvus: ilugsegg. *cf.* GLOSS.^{L} Corp. P 76 paupilius: scaldhulas). *legitur inde a* CATVLLO (*v. sub IIA*), CELSO, COLVM., MELA, LVCANO, PLIN. nat., MART., IVV. [*fortasse sard. centr.* papiru; (*cf. e. g. francog.* papier). *papilus '*ellychnium*': *var. it. dial.; var. prov., vasc.; cat.* pábil; *hisp.* pabilo; *port.* pavio. pápyrus: *val.* papură. *cf. M.-L. 6218. Battisti-Alessio IV 2757. Wagner II 218. Wartburg VII 589 sqq. Corominas III 602 sq. Machado³ IV 325. St.*] [*in loco corrupto* VARRO Men. 58 papiri nolevi *trad.*, papyrino levi *Bücheler, alii alia; dub. trad.* SER. SAMM. 81 (-pȳr- *vix defendendum ex graeco Anth. Pal. 6, 249*); *coni. dub.* CIRIS 88.]

i. q. herba palustris, calamo harundinique similis, Aegypti Syriaeque propria (*cf.* GLOSS. V 509, 25 genus herbae, scirpus, id est iuncus. *ad rem v.* PLIN. nat. 13, 71sqq. [*v. et infra sub B2*]. 24, 88; *Blümner, Technol. I² 301. 313sqq.; Hehn, Kulturpflanzen und Haustiere, 1911, 312sqq.; Schubart, RE XVIII 3, 1116, 10sqq.*): **I** *de herba ipsa* (*ambigua v. sub B4 et IIC2*): **A** *generalia quaedam*: MELA 3, 96 *Nilus* alit . . . -um (*ad idem flumen spectant*: PLIN. nat. 13, 71 -um . . . nascitur in palustribus Aegypti aut quiescentibus Nili aquis. ADNOT. Lucan. 3, 132 *Memphi* -us nascitur. SCHOL. Iuv. 4, 24, 1 -um nascitur in Nilo). PLIN. nat. 5, 44 Nigri fluvio eadem natura quae Nilo; calamum ac -um . . . gignit (*cf.* SOL. 30, 1 *Nigrum* partem putant Nili: sic -o viret). 6, 205 *in Fortunatis insulis* -um . . . in amnibus gigni. 13, 73 in Euphrate nascens circa Babylonem -um. 13, 128 *sarīpha* comā -i *est.* 16, 157 calami Aegyptii maxime cognatione quadam -i. *al.* ITALA Iob 40, 16 (Priscill. tract. 1, 29) secundum silvam et -on et butomon (*cf.* Op. imperf. in Matth. 27 p. 773 secus calamum et -um, *gr.* παρὰ πάπυρον καὶ κάλαμον καὶ βούτομον, *Vulg. et Hier. aliter*). SERV. Aen. 6, 154 *palus* -is referta. *laxius de quovis genere iunci* (*cf. p. 260, 21*): ALC. AVIT. carm. 1, 295 *amnibus Gallicis* enodes ferre -os mos est. *in imagine et comparatione*: OP. imperf. in Matth. 27 p. 773 (*ad Matth. 11, 7* calamum a vento moveri) calamus . . . est vacuus, -us autem nimium levis . . .; sic omnis homo carnalis vacuus in fide et levis in sensu . . . calamus est et -us. VITAE patr. 5, 5, 33 cogitatio fornicationis fragilis est velut -us (-irum *Festschr. Bischoff, 1971, 37; gr. Nau 1908 p. 272 n. 185* βιβλίον).

B *de usu; adhibetur*: **1** *ad naves faciendas* (*cf. p. 258, 50*): LVCAN. 4, 136 conseritur bibula Memphitis cumba -o (*inde* ISID. orig. 6, 10, 2 *et* GLOSS. III 511, 56 IV 601, 5 V 172, 26). PLIN. nat. 7, 206 in Nilo ex -o ac scirpo et harundine *naves conficiuntur.* 13, 72 ex ipso . . . -o navigia texunt *Aegyptii.* VVLG. Is. 18, 2 *Aegyptus* mittit in mari legatos et in vasis -i super aquas (*explicat* HIER. *ad l.* p. 178^D id est epistolis sive navibus. p. 247^B volumina, recte vasa -i, id est chartacia. *cf. versionem Theodotionis* σκεύεσι παπύρου, *sed LXX* ἐπιστολὰς βυβλίνας). *-o facta est etiam arcula, in qua Moses infans exponebatur* (*cf. p. 258, 76*): RVFIN. Orig. in exod. 2, 4 p. 160, 13 'tibis' genus est tegminis ex virgis aut ex -o contextum. **2** *ad chartam faciendam* (*rationem a Plinio expositam illustrant Hendriks, Zeitschr. Pap. Epigr. 37, 1980, 121sqq., Holwerda, ibid. 45, 1982, 257sqq.*): PLIN. nat. 13, 77 supina tabulae scheda adlinitur longitudine -i. VLP. dig. 32, 52, 6 -um ad chartas paratum. SYMM. epist. 4, 28, 4 Aegyptus -i volumina . . . texuerit (*cf.* ADNOT. Lucan. 3, 222 Memphis, quae . . . -o libros fieri instituit). DIOSC. 1, 96 de bapuru (*var. l.* vapiru): vapuru (*var. l.* vapiru), unde carta Alexandrina fit. ISID. orig. 6, 10, 2 carta . . . dicta, quod carptim -i tegmen decerptum glutinatur. **3** *in medicina: ad fistulas tractandas* (*describitur curatio* CHIRON 92 VEG. mulom. 2, 13, 5sq. CASS. FEL. 20 p. 30, 18sqq.): PLIN. nat. 24, 88 cognata in Aegypto res est harundini -um, praecipuae utilitatis, cum inaruit, ad laxandas siccandasque fistulas. CHIRON 88 *fistulam* curabis . . . -o[s] et per collyrium (*inde* VEG. mulom. 2, 23, 2 -o et collyrio). 96 fistulae curantur . . . -o (*cf.* VEG. mulom. 2, 27, 3 -i iniectione). ORIBAS. syn. 9, 40 add. Aa p. 342 -us per se ipsum, sicut collurius (*Fischer*, -is *trad.*) inmissus. *al. aliter*: MARCELL. med. 34, 101 ad varices . . . lanuginem de -o adpone (*ibid. explicat*: lanuginem, quae viridi -o in summitate est). **4** *ad vestitum, stramentum* (*ambiguum, sintne vestes chartaceae an ex libro papyri textae, quod dicit* PLIN. nat. 13, 72, *cf. Blümner l. c. 301*): IVV. 4, 24 *Aegyptius* succinctus patria . . . -o. PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 174, 5 *Bragmani* membra -i tegmine . . . velantur. CARM. ad senat. 23 gallica sit pedibus molli redimita -o (*cf.* MART. CAP. 2, 115 calceos . . . ex -o textili). LIB. pontif. p. 60, 2 -u racanas mundas (*sim.* p. 61, 23). VITAE patr. 5, 10, 76 p. 925^C budam de -o (*de eodem genere stramenti ibid.* p. 926^C stramentum hoc de -o.). **5** *ad alios usus*: PLIN. nat. 15, 117 in -is . . . caulis ipse pomum est (*de -o ut cibo*). 18, 108 *cribrorum genera* Aegyptus -o atque iunco invenit. 33, 94 Aegyptio -o metallum funditur. VLP. dig. 32, 55, 5 (*inter ligna, sc. comburenda, continetur; sed glossam suspicatur Lenel*). GLOSS. IV 601, 6 biblum: funes de -o factas.

II *de charta ex herba -i confecta, quae adhibetur*: **A** *ad scribendum* (*interdum fere i. q. carmen, epistula, maxime l. 15. 25*): CATVLL. 35, 2 velim Caecilio, -e, dicas *eqs.* PLIN. nat. 13, 81 taenea fungo -i bibula. MART. 13, 1, 3 perdite Niliacas, Musae, mea damna, -os. IVV. 7, 101 *pagina* crescit multa damnosa -o (SCHOL.: charta in qua scribitur). APVL. met. 1, 1, 1 -um . . . inscriptam. SER. SAMM. 10 cunctum teneris expone -is. VOPISC. quatt. tyr. 3, 2 -o et glutine (*antea*: chartis). AVSON. 393, 20 p. 245P. scissam . . . -um (*ellychnium intellegit Pastorino, cf. C2; sed de genere quodam iunci dictum putat*). 393, 99 p. 249 non opicae . . . -i. SYMM. epist. 4, 33, 2 mandare . . . -o. 4, 34, 3 -i scrinia. HIER. in Is. 18, 2 *v. p. 259, 61.* MART. CAP. 2, 136 ex -o *volumina.* SIDON. epist. 4, 3, 1 quod . . . nullas viantum volas mea -us oneraverit. SEDVL. op. pasch. 1, 1 p. 176, 12 *cum prisci* nonnulla . . . Niliaci -o gurgitis calamo perarante contradant (*cf. carm. pasch. 1, 22* biblis). ENNOD. epist. 1, 4, 7 p. 9, 5 Iosiam . . . subrepta -us instruxit (*spectat ad IV reg. 22, 8, ubi LXX* βιβλίον, *Vulg.* liber, volumen). VEN. FORT. carm. 7, 18, 20 quod . . . -us agit, virgula *signis inscripta* . . . valet. CE 938, 1 *auratis litteris* sit sparsa -us.

B *in medicina*: CELS. 5, 28, 12^K *satis est* -um intortum . . . *medicamento* inlini. COLVM. 6, 6, 4 *sanguis emissus sub cauda bovis* inhibetur -i ligamine (*cf.* VEG. mulom. 4, 4, 4 *post emissionem sanguinis* -o ligata cauda restringitur). PLIN. nat. 28, 61 perstringi contra . . . sanguinem . . . narium . . . lino vel -o principia genitalium (*in eadem re similiter*: SER. SAMM. 635 MARCELL. med. 10, 43). VEG. mulom. 2, 57, 1 -um candelarum purgatam subtiliter carpis *eqs.* (*de usu -i in candelis v. sub C2*). MARCELL. med. 10, 58 (*ad tractandos polypos*) si -us . . . *suco herbae* infecta et spicillo involuta naribus inseratur (ORIBAS. syn. 7, 1, 4 Aa *glutinat vulnus* -us pusca aut vino infusa et in gyro i. [*gr.* πάπυρος, La -as]).

C *ad urendum* (*cf. p. 258, 80*): **1** *spectat ad comburendos homines vel corpora*: MART. 8, 44, 14 fartus -o . . . torus *funebris* (*cf.* 10, 97, 1 arsura struitur Libitina -o). SCHOL. Iuv. 1, 155, 4 Nero maleficos homines taeda et -o et cera supervestiebat (*sc. comburendos ut*: PASS. Matth. 18 p. 240, 26 cooperite eum *martyrem* -o [*gr.* παπύρῳ. *sim.* p. 240, 28. 20 p. 245, 18]. *cf.* PASS. Tarach. 9 p. 470 date -um . . . et apponite ignem ventri). **2** *spectat ad ellychnium lucernae vel cerei* (*cf. p. 258, 51; haud certum, utrum ellychnia e charta an cortice herbae confecta sint*): HIL. trin. 6, 12 lampas *bipertita* -o eodem intexta. SCHOL. Iuv. 3, 287, 1 ('tempero filum') candelae -um (*cf. supra l. 38*). EPIST. ed. Caspari 8 p. 180 candelabrum . . . exhausta -i ariditate . . . completum (*sc. oleo deficiente, sec. Matth. 25, 1sqq. ut*: ALC. AVIT. carm. 6, 469 siccam percurrit flamma -um). PAVL. NOL. carm. 14, 100 lumina ceratis adolentur odora -is. 23, 119 aestum, quem fumosa dabat ceratis cella -is (*inde* GREG. TVR. glor. mart. 103 p. 558, 31 nebula cellulae, quae de exusta -o surrexerat). ANTH. 94, 1 paludigenam vestivit cera -um. SACR. Gelas. 426 M. cereum . . . cera, oleo atque -o constructum (*cf.* GREG. TVR. Mart. 3, 50 candelulas ex cera atque -o formatas). ENNOD. opusc. 9, 6 p. 417, 10 -um ad alimenta ignium. GREG. M. dial. 1, 5 p. 40, 5 M. in medio *lampadis* -um posuit. *al.*

D *ad alios usus*: PLIN. nat. 34, 112 *adulterata aerugo* deprehenditur et -o galla prius macerato; nigrescit enim *-us* statim aerugine inlita. MART. 3, 2, 4 ne . . . cordylas madida tegas -o. PALLAD. 3, 33 *sarmenta* -o ligabis stricto (*Geopon. 4, 14* ἐν παπύρῳ). PRISC. LYD. solut. 1 p. 51, 8 olearis spongea repellit puram ex mixtura *aquae vinique* aquam, et -us similiter.

deriv.: papyraceus, papyrifer, papyrinus (?), papyrius (-eus).
Paśkiewicz.

***pār** (paris *l. 79*), -ris *adi.* (*pro subst. v. p. 270, 50*). [*confertur umbr.* pars *est; ceterum nihil de origine constat. Sch.*] *notatur* (*fere pro -ia gladiatorum excepta* INSCR. christ.): p CIL IV 9983. INSCR. christ. Diehl 4256 A (*dubium*); p. p. FAST. mag. Ost. a. 108 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 198). a. 109 (*ibid.* p. 200). a. 113 (*ibid.* p. 202). *al.* NOT. Tir. 67, 68 -r. *genus commune testantur* CHAR. gramm. p. 26, 11B. PRISC. gramm. II 150, 7. *al.* (*n. subst. v. p. 271, 7*). *de formis: nom. sing.* (*fem.*) -is ATTA com. 14 (*affert* PRISC. gramm. II 341, 22 '-is' pro '-r'), *gen.* -is (*raro, cf. Hofmann-Szantyr 68*): CIC. Balb. 1 (parens *trad.*). CELS. 3, 4, 15 (*om. V*). CAPITOL. Ver. 1, 4 (-i *codd.*). ARNOB. nat. 5, 15 p. 268, 10 M. (pars *trad.*). *al.*, ? *dat.* -e (*subst.*) *v. p. 272, 46*, *acc.* -ium (*subst.*) *v. p. 271, 9*, *abl.* -i *et* -e (*subst.*) *v. p. 272, 47 sqq.*, *adi.* -i *praeter p.*
[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

263, 14. plur. nom., acc. -is saepius inde a Cic. de orat. 1, 83 (-es var. l.). Tusc. 1, 40. 4, 29, gen. -ium et -um testatur Char. gramm. p. 26, 24 B.; -um defendunt Plin. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 174, 1B. Mart. Cap. 3, 297, ceterum non occurrit; -ium inde a Cic. top. 11 saepius, abl. -is (nisi -is nom. ad sucus referatur) Plin. phys. Bamb. 17, 8. 12. compar. deest; sed cf. magis -r inde a Plavto; superl.: -issimus Elog. Scip. (CE 7) 3 -isuma. Plavt. Curc. 506. Gell. 20, 1, 34 (rar- trad.). v. etiam Gloss.; cf. maxime -r: Plavt. Amph. 832 (dub.). Qvint. inst. 3, 1, 16. 10, 2, 10. praeterea: probe Plavt. Poen. 1049, plane Rhet. Her. 4, 20, 27 Cic. leg. 1, 55 Tert. patient. 16 p. 23, 21, sane Cic. Mur. 41 Ivv. 4, 16 Gell. 13, 27, 3, perfecte et absolute Cic. ac. 2, 55, abunde Liv. 8, 29, 4, totus Avg. civ. 11, 31 p. 505, 25 D., omnino Praedest. 1, 15 p. 595^C. de prosodia: -a- in forma păr productam, in părem sim. correptam testatur Prisc. gramm. II 222, 24. 223, 7. 326, 7; idem versibus probatur, -r inde a Plavto Capt. 315 Poen. 376 Enn. ann. 522, -em sim. inde a Plavto Men. 1119 Merc. 999 Enn. scaen. 168. de notione et differentia: Sacerd. gramm. VI 459, 29 -r de diversis venit, simile de isdem. Mar. Victorin. rhet. 1, 28 p. 228, 5 -r ex mensura ... et ex ... quantitate cognoscimus, simile autem ... in eo, quale sit, attendimus (sim. Ivl. Vict. rhet. 6, 3 p. 400, 19). Diff. ed. Beck p. 33, 45 aequalis annis vel corpore ..., -r statura aut mensura aut animo vel viribus, geminus natura. Synon. Cic. p. 443, 27 simile. -r. idem. geminum. duplex. instar. exemplar. Gloss. -r: ἴσος. aequalis vel similis. geminum. aequale. -i: aequali, simili. Gloss.^L I Ansil. pa 514 -issi⟨m⟩a: similia dicta. alia non pauca infra suis locis invenies. legitur inde ab Elog. Scip. (p. 267, 34), Plavto, Enn., Ter. per totam latinitatem. [spectat ad similitudinem: it. pari; sard. centr. pare, mer. pari; francog. vet. et med. per (pair); prov. par; hisp. par; spectat ad numerum aequalem: it. pari; raet. occ. pêr; francog. pair; prov. par; hisp. par; port. par; spectat ad coniunctionem geminorum: it. paio; raet. or. par, occ. per; francog. paire; var. franco-prov., prov., vasc.; cat. par; hisp. par; port. par. cf. M.-L. 6219. Battisti-Alessio IV 2776, 2723. Wagner II 222. Wartburg VII 595 sqq. Corominas III 654 sq. Machado³ IV 299. St.] [confunditur in codd. cum pars saepe, e. g. Cic. prov. 17 Catvll. 111, 3 Ov. fast. 6, 300 (-r falso trad. Plavt. Rud. 675 Acc. trag. 686 Priap. 37, 9; -r restituitur e. g. Cic. Tusc. 4, 29 Caes. Gall. 1, 28, 5 al.). ceterum dub. vel falso trad. e. g. Cic. Verr. II 5, 31 Petron. 58, 5. e coni. dub.: Chiron 614 -i (Oder, pariet trad., fortasse pariter, cf. Pelagon. 349 aequaliter nec non Chiron 823 pariter teres). Clavd. carm. min. app. 5, 75 -r ludunt (Birt, sed alii alia, faro ludu trad.).]

exempla sic digerenda censuimus:

CAPVT PRIVS: *exempla notionem illustrantia:*
- I *significatur responsio, paritas:*
  - A *de eis, qui (quae) aliis respondent:*
    - 1 *praevalente vi similitudinis, i. q. similis, aequalis:*
      - a *respicitur gradus, qualitas* (relatione simplici vide l. 79; relatione mutua p. 263, 58). b *respicitur mensura, quantitas:* p. 265, 51 (in rhetorica p. 266, 59; in locutione q. e. -ia -ibus p. 266, 73; in geometria p. 266, 79; in re iudiciaria p. 267, 10; de tibiis Serranis p. 267, 18).
    - 2 *praevalente vi proportionis, i. q. idem valens, aptus, dignus:* a *respondent res* (fere rebus): p. 267, 30. b *respondent animantes* (animantibus p. 268, 32; rebus p. 268, 77).
  - B *de eis, qui (quae) sibi respondent:* 1 *per statum, qui idem manet:* p. 269, 44. 2 *per congruentiam partium* (de numero i. q. ἄρτιος p. 269, 75; de forma perfecta p. 270, 15; de substantia divina p. 270, 30).
- II *significatur identitas:* p. 270, 38.

pro subst.: I *neutr.:* p. 270, 50 (i. q. aequitas p. 271, 1; i. q. ζεῦγος p. 271, 5; i. q. exemplar p. 272, 32). II *masc. et fem.:* p. 272, 46.

CAPVT ALTERVM: *locutiones, structurae, iuncturae sim.:*
I *locutiones* (verbales: -r est p. 273, 74; aliae p. 274, 69; adverbiales p. 275, 47). II *structurae* (comparandi causa p. 276, 16; limitandi causa p. 277, 18). III *iuncturae* (cum vocibus affinibus p. 277, 57; contrariis p. 278, 17). IV *homoeoprophora:* p. 278, 45.

CAPVT PRIVS: *exempla notionem illustrantia:* I *significatur responsio, paritas:* A *de eis, qui (quae) aliis respondent* (cf. Sen. benef. 5, 10, 2 quaedam verba ad alios pertinere: ... -r sum, sed alicui, quis enim -r est sibi? quod conparatur, sine altero non intellegitur): 1 *praevalente vi similitudinis, aequalitatis sim., fere i. q. similis, aequus, aequalis, idem:* a *respicitur gradus, qualitas:* α *responsio fit relatione simplici:* (I) *vario usu:* Ⓐ *de rebus:* ① *corporeis* (sc. specie, forma sim. -bus; hic illic etiam mensuram respici vix negaverimus; exempla selecta): Plavt. Poen. 1049 tessera est -r probe quam habeo domi. Cic. ac. 2, 125 ut nos nunc simus ad Baulos ..., videamus sic innumerabiles -bus in locis. Lvcr. 2, 738 color materiae ... neque -r

rebus neque ... dispar. Caes. Gall. 7, 74, 1 -es eiusdem generis munitiones. Sall. hist. frg. 4, 65 equis -ia operimenta erant ([affert et explicat Serv. Aen. 11, 770 equos similiter munitos atque equites; sim. Paneg. 4, 22, 4 operimento ferri equi atque homines pariter obsaepti. cf. Clavd. 5, 361 -r vestitus equis]. Amm. 16, 8, 8. Hier. epist. 60, 10, 2 vili tunica et o. -i). Verg. Aen. 6, 184 -bus ... accingitur armis ([Clavd. Don.: qualia alii gestabant]. 9, 655 [metonymice de rebus gestis]. 11, 439. 710 Sil. 2, 132. al.; aliter p. 264, 20). Liv. 2, 12, 7 scriba cum rege sedens -i fere ornatu (Sen. Thy. 526 o. cape -es meis). Cels. 8, 10, 7° in alterum -r (del. Targa) membrum (sim. de parte corporis, quae natura sua alteri respondet: 8, 12, 1 dentes -bus non respondent. cf. p. 264, 69). Sen. Phaedr. 831 ora ... -ia Perithoo. Colvm. 3, 21, 3 cum istinc Bituricae uvae fructibus opimis, hinc -bus helvolae respondent. Mela 2, 3 alterum promunturium ... Carambico ... -r et adversum (cf. Plin. nat. 5, 77 Libano monti -r ... mons adversus ... obtenditur). Plin. nat. 5, 101 -r sinus priori. 25, 170 ephemeron folia habet lilii, sed minora, caulem -em. Tac. ann. 2, 59, 1 -i cum Graecis amictu Germanicus. al.

② *incorporeis* (sc. condicionibus, actionibus, qualitatibus): ⓐ *qualibet ratione* (inde a Cic. selecta): Enn. scaen. 168 qui alteri exitium parat, eum scire oportet sibi paratum pestem ... -em. Ter. Hec. 170 -r ingenium (Don.: eandem voluntatem). Varro Men. 289 natura humanis omnia sunt -ia: qui pote plus, urget, piscis ut saepe minutos magnus comest. Rhet. Her. 2, 3, 5 vitium (opp. dispar). 2, 29, 46 quod de aliqua parte dissimile est nec habet -em rationem conparationis. al. Mancia or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 claritate. Cic. Quinct. 10 non ius -r, non agendi potestas eadem, non magistratus aequus. Cluent. 197 dignitate. Vatin. 26 continentia. ad Q. fr. 3, 2, 2 -i clamore atque impetu. al. Catvll. 28, 11 quantum video, -i fuistis casu (sc. atque ego). 61, 38 virgines, quibus advenit -r dies (sc. d. nuptiarum). Caes. Gall. 1, 28, 5 in -em iuris libertatisque condicionem atque ipsi erant. Nep. Alc. 5, 4 imperio. reg. 3, 2 leto. Verg. Aen. 6, 159 cui fidus Achates it comes et -bus curis vestigia figit. 10, 741 fata. Hor. sat. 1, 3, 121 cum dicas esse -is res furta latrociniis. Ov. met. 4, 192 Solem, qui laesit amores, laedit amore -i Venus (aliter p. 264, 6). al. ⓑ *spectat ad ea, quae iterum vel saepius fiunt, geruntur sim.* (cf. per pleonasmum: -i consuetudine p. 275, 79; inde a Cic. selecta): Atta com. 14 ad hanc fortunam accessit fortuna ei -is (nom.). Cic. inv. 2, 32 si ... in -i ante peccato convictus sit. p. red. in sen. 27 ut -i studio convenirent. ad Q. fr. 2, 14, 4 ambitus redit immanis, numquam fuit -r. al. Lent. Cic. fam. 12, 15, 4 qui et antea -i contumelia viros clarissimos adfecerant. Sall. Iug. 54, 1 ad cetera, quae levia sunt, -em animum gerant (sc. atque antea. Nep. Milt. 2, 5 -i felicitate ceteras insulas ... redegit. al.). Nep. Dat. 2, 1 -i se virtute postea praebuit. Hann. 7, 5 in eo magistratu -i diligentia se Hannibal praebuit ac fuerat in bello. 11, 7 neque tum solum, sed saepe alias ... -i prudentia pepulit adversarios. Verg. Aen. 11, 520 sic ait et -bus Messapum ... dictis hortatur. Ov. trist. 3, 1, 59 inde tenore -i ... ducor ad ... templa dei ('-i ordine, quo per urbem hactenus incessi' Burman, sed alii alia). Liv. 3, 18, 3 numquam -em occasionem daturos deos (cf. Tac. hist. 3, 49, 1 Antonius nequaquam -i innocentia post Cremonam agebat). 22, 43, 6 -r priori metus (28, 1, 1 bellum. al.). Plin. nat. 2, 215 ad principia motus et -ia incrementa ... revocantur aestus maris. al.

Ⓑ *de animantibus:* ① *indicatur solum, cui aliquis -r sit* (fere per dat., gen. l. 67; cui rei Acc., sc. per comparationem compendiariam, ad quam cf. p. 263, 20. 49. 55; inde a Cic. selecta): Plavt. Capt. 315 bene merenti bene profuerit, male merenti -r erit (nisi ad 2 trahendum). Curc. 506 -issimi estis hibus lenonibus. Poen. 376 sycophanta -r ero. Acc. trag. 156 virtuti sis -r, dispar fortunis patris (sec. Soph. Aias 551 ὁμοῖος. virtuti abl. dubitanter vol. V 1, 1390, 37). Cic. Planc. 60 quis ... se dicit ... Duellio -em? de orat. 1, 122 tibi -r ... nemo umquam fuit orator. Brut. 143 huic Antonio alii -em esse dicebant, alii anteponebant L. Crassum. div. 1, 5 Cratippum -em summis Peripateticis. Lael. 69 in amicitia -em esse inferiori. ibid. iterum (opp. superiorem). fam. 4, 9, 4 ut ... fratri tuo aut -r aut certe proximus sim. al. Ps. Cic. in Sall. 2, 6 -r ac similis scelestorum civium. Nep. Att. 3, 1 communis infimis, -r principibus. Ov. fast. 1, 90 tibi Iano -r nullum Graecia numen habet. Liv. 27, 37, 5 natum esse infantem quadrimo -em. Sen. contr. 1 praef. 6 numquam -r fit imitator auctori (sim. Ps. Varro sent. 24 auditorum narrator ... numquam fiet -r docenti). et saepe. ② *indicatur, qua in re* (fere per abl., rarius per praepos. in cum abl.; exempla selecta): Cic. inv. 1, 4 in dicendo (opp. superior). Verr. II 3, 23 in omnibus ... rebus. Font. 24 consilio gravitate constantia. Cluent. 107 ingenio et diligentia et religione. Phil. 1, 34 libertate esse -em ceteris (cum ceteris var. l.) Antonium, principem dignitate. 4, 15 scelere -r est illi, industria inferior. de orat. 1, 240 disserendo. nat. deor. 1, 96 cur ... forma -es sumus deis? Att. 5, 20, 4 appellatione. al. Prop. 2, 26, 46 Neptunus fratri -r in amore Iovi. Ov. Pont. 4, 13, 27 esse -em virtute patri. Liv. 1, 35, 1 Ancus ..., cuilibet superiorum regum ... et artibus et gloria -r. 3, 35, 9 splendore vitae. 4, 9, 4 genere. 25, 21, 9 stultitia et temeritate. Sen. nat. 4, 2, 12 beluas marinis vel magnitudine vel noxa -es. al. ③ *non indicatur, cui vel qua in re*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(-r *ponitur attributive e. g.* PLIN. paneg., GELL. *et l. 13sqq.*): RHET. Her. 3, 7, 13 si bono genere, -em (*sc. maioribus*) aut excelsiorem fuisse. CIC. ad. Q. fr. 3, 1, 18 ut sit paene -r (*sc. Caesar familiaribus meis*). NEP. Them. 1, 1 pauci -es putentur (*sc. Themistocli*). HOR. epod. 9, 23 -em (*sc. Augusto*) . . . ducem *eqs.* OV. ars 1, 583 sive erit inferior seu -r (*sc. tibi vir*). LIV. 34, 3, 2 simul -es esse coeperint (*sc. viris mulieres*). SEN. contr. 7, 6, 8 generum . . . -em (*sc. nobis*). PLIN. nat. 37, 7 (*sc. gemmarum ostentatione*). SIL. 12, 221 non ullum dixere -em *iuvenem*. PLIN. paneg. 50, 3 -es domini (*sc. prioribus nobilitate*). GELL. 17, 4, 1 Menander a Philemone, nequaquam -i scriptore, . . . vincebatur. CE 491, 4 -r fui (*sc. coniugi amore, fide sim.*). *al.* *de marito* (*deflexum ex usu subst., v. p. 273, 27*): CE 678, 3 (*a. 398*) *Theodule* -i dicata marito. INSCR. christ. urbis 3532, 3 vixi . . . cum coniuce -e *eqs.* (*fort. per errorem quadratarii ex 'coniuge et compare', cf. Silvagni ad l.*).

(II) *in forma comparationis* (*cf.* SYNON. Cic. p. 443, 27 -r, . . ., instar, exemplar); *comparantur homines vel res*: Ⓐ *cum deis, deo* (caelo *l. 33; ad indicandum gradum felicitatis, potestatis, virtutis sim.; fere proverbialiter, cf. Otto, Sprichw. n. 516*): ① *in prosa oratione* (*cf. p. 270, 69*): CIC. nat. deor. 2, 153 vita beata . . . -r et similis deorum. SEN. epist. 31, 9 *bonis naturae* -r deo (per deos *plerique codd.*) surges; -em autem te deo pecunia non faciet (48, 11 *philosophia.* frg. 27 virtus. *al.*). 113, 30 ingens -rque dis regnum: imperare sibi *eqs. al.* *in doctrina haereticorum*: TERT. adv. Hermog. 4, 4 materiam -em deo. adv. Marc. 2, 9 p. 347, 11 deo -em *animam.* *in scriptura sacra*: ITALA Phil. 2, 6 (Ambrosiast. *ad l.*) non rapinam arbitratus est *Christus* esse se -em deo (*gr.* τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, *aliae vers. et Vulg.* aequalem). ② *in poesi*: CATVLL. 51, 1 ille mi -r esse deo videtur (*cf. Sappho 2, 1* ἴσος θέοισιν, GLOSS. II 589, 1 -r deo: similis deo). HOR. carm. 1, 6, 16 Tydiden superis -em (SEN. Ag. 610 -r ille regi, -r s. erit. Herc. O. 104 -r ille est s., cui pariter dies et fortuna fuit). SEN. Herc. f. 194 alium . . . fama . . . laudet caeloque -em tollat et astris (MART. 8, 36, 12 -r domus est c., sed minor est domino. CLAVD. 27, 26). *al.*

Ⓑ *cum variis et hominibus et rebus*: ① *in prosa oratione*: GAV. BASS. frg. Gell. 3, 19, 2 'parcus' composito vocabulo est dictus, quasi '-r arcae', quando sicut in arca omnia reconduntur *eqs.* PLIN. nat. 34, 39 turribus -es *statuae.* 37, 57 cucumis semini -r *adamas.* APVL. Plat. 2, 9 iuridicialis illa *providentia* medicinae -r[s] est, nam morbis animae medetur sicut illa corporis. ITALA deut. 13, 6 (Tert. scorp. 2. *al.*) amicus qui animae tuae -r est (*gr.* ἴσος, *Vulg.* quem diligis ut animam tuam, *cf. Cypr. Fort. 5* aequalis). PRISCILL. tract. 8, 120 rudem hominis nativitatem . . . -em beatis. ② *in poesi*: LVCR. 5, 969 -es subus silvestria membra nuda dabant terrae *primi mortales.* VERG. Aen. 2, 794 (=6, 702) imago -r levibus ventis volucrique simillima somno (*cf. Hom.* λ *207* εἴκελον). SEN. Ag. 610 *l. 31.* Thy. 1084 montibus . . . -es gigantes. Tro. 406 -r . . . fabula somnio. LVCAN. 9, 893 -r lingua potentibus herbis. STAT. Theb. 6, 306 hiberno -r inconstantia *equi* ponto. MART. 3, 93, 5 araneorum cassibus -es mammas. 9, 27, 2 vulturino mentulam -em collo. epigr. 24, 4 -r unda fretis (*sc. in naumachiae spectaculo*). IVV. 4, 97 prodigio -r (pars *cod. unus*) est in nobilitate senectus (*i. tam rara*). 5, 114 anseribus -r altilis. IVVENC. 2, 820 fermento -r est munus caeleste (*cf. Matth. 13, 33* simile). CLAVD. 10, 243 *filia lunae* crescenti, plenae -r *mater.* 24, 289 -r nitor *cervorum* intactis nivibus. MART. CAP. 8, 805 (vers.) *ebrium* collo . . . utribus -em reportat. BOETH. cons. 1 carm. 7, 9 -r . . . serenis unda diebus. 3 carm. 7, 3 apium . . . -r volantum *voluptas.*

β *responsio fit relatione mutua* (*sc. aut de compluribus invicem respondentibus aut de una re ad complures pertinente*): ① *de rebus*: Ⓐ *incorporeis*: ① *in universum* (*varia selecta*): PLAVT. Bacch. 1108 -i fortuna . . . utimur. CIC. Mur. 61 omnia peccata esse -ia (*sim. sec. doctr. Stoic. de vitiis virtutibusque e. g.* de orat. 1, 83 inter se. 3, 55 parad. 21. 22. fin. 3, 69 HOR. sat. 1, 3, 96). Phil. 11, 19 cum -i dignitate simus, eodem honore digni non putemur? rep. 1, 49 si ingenia omnium -ia esse non possunt, iura certe -ia debent esse eorum inter se, qui *eqs.* CATVLL. 57, 3 maculae -is utrisque (*sc. velut gemellis; in imag.*). LVCR. 2, 337 (=694. 724) non . . . -ia omnibus omnia. CAES. civ. 2, 16, 3 -i . . . condicione ex muro ac turribus bellandi data. HIRT. Gall. 8, 19, 3 pugnatur . . . -i contentione. SALL. Catil. 54, 1 eis genus aetas eloquentia prope aequalia fuere, magnitudo animi -r *eqs.* Iug. 78, 2 duo sunt sinus . . . impares magnitudine, -i natura. VERG. Aen. 4, 102 -bus . . . regamus auspiciis. 12, 190 -bus . . . legibus (*sc. duarum gentium*). OV. epist. 18 (19), 114 incitat . . . morsus error uterque -es. met. 6, 680 erat -r forma duarum *filiarum.* fast. 5, 18 -r erat omnis honos. *et saepe.* *in serm. philos. per circumscriptionem termini q. e.* ἀδιάφορος, *de rebus indifferentibus* (*sc. inter se; nisi intellegendum 'eiusdem momenti', ut ad p. 265, 71 referas*): CIC. leg. 1, 55 solum bonum esse, quod honestum esset, malumque, quod turpe, ceteras res omnis plane -is, ac ne minimum quidem, utrum adessent an abessent, interesse.

② *spectat ad vicissitudinem amoris, amicitiae sim.* (*exempla selecta*): CIC. Lael. 58 quae *sententia* definit amicitiam -bus officiis ac voluntatibus (fam. 13, 55, 2 -bus ac mutuis [13, 65, 1]. CVLEX 231. *al.*). Att. 16, 16a, 3 tua voluntas erga me meaque erga te -r atque mutua (SEN. epist. 6, 3. *al.*). CE 68, 6 -i coniugio (CIL VI 35280. *de societate qualibet*: VAL. MAX. 6, 2 ext. 3 virtute -r, felicitate dissimile). 960, 6 concordes . . . -i viximus ingenio. OV. epist. 13, 158 iuro per . . . -es animi coniugiique faces (*cf.* OCTAVIA 49 odio -i ardens maritus mutua flagrat face). 18 (19), 5 urimur igne -i (AVSON. 80, 2 p. 346 P.). met. 12, 416 -r amor est illis (Pont. 3, 2, 69 aetas et a. *cf. p. 262, 35*). VAL. MAX. 2, 1, 6 in -i iugo caritatis (SEN. epist. 109, 16 egregium opus -i i. ducet *sapiens cum sapienti.* MART. 4, 13, 8 -i . . . sit Venus aequa i. *al.; cf.* FIRM. math. 6, 29, 19 -i caritatis vinculo). *al.*

③ *spectat ad statum vel eventum ambiguum pugnae sim.* (*rixae* PETRON.; *accedit abl. limit. l. 18 sq.*): CAES. civ. 1, 51, 5 dum -i certamine res geri potuit (*al., v. vol. III 883, 17*). HIRT. Gall. 8, 19, 2 cum diutius -i Marte iniretur *proelium* (LIV. 36, 44, 7 CVRT. 6, 1, 7 FLOR. epit. 4, 2, 80). BELL. Alex. 29, 3 quod tam diu -i proelio . . . certaretur ([*opp.* p. impar]. NEP. Them. 3, 3 -i p. discesserant. LIV. 34, 39, 2. 38, 21, 4 [*opp.* nihil iam aequi erat]. 41, 26, 3 utrimque). LIV. 21, 55, 8 pugna -r animis magis quam viribus erat (22, 47, 4 viribus et animis. 28, 15, 1). 22, 41, 1 dimicatio. SIL. 9, 357 media . . . diu pendente per ambas spe gentis, -bus Mavors flagrabat in armis (*aliter infra l. 55 et p. 262, 6. 268, 9*). TAC. ann. 12, 35, 2 acies. *al.* *inde per iocum*: PETRON. 14, 7 nullo genere -r erat causa *rixantium.*

④ *spectat ad rationem communiter agendi* (*certiora selecta*): ⓐ *agitur potius una mente, eadem voluntate sim.*: EPICED. Drusi 201 omnibus idem oculi, -r est concordia flendi (STAT. Theb. 6, 344 geminis eadem omnia: vultus, currus . . ., -r et c. votis). SEN. Thy. 970 festum diem, germane, consensu -i celebremus (*al., v. vol. IV 391, 64 sqq.; cf.* ARNOB. nat. 3, 33 p. 190, 7M. -i vocum . . . adsensu). SIL. 16, 294 mente favete -i (VVLG. Esth. 13, 18 -i m. et obsecratione. HIER. epist. 48, 4, 1 ARATOR act. 1, 387). GELL. 12, 8, 6 -i voluntate coniuncti (HIL. in Matth. 18, 9 -i spiritu ac v.). LACT. inst. 1, 4, 1 *prophetae* -i et consona voce praedixerunt (2, 8, 48 uno spiritu et -i v. HIER. epist. 21, 31. *cf. l. 29; distinximus l. 40*). 5, 13, 5 omnis aetas . . . unis ac -bus animis deo serviat (6, 7, 9 -bus a. summaque concordia. 6, 23, 32). SACR. Leon. 832 consonante -ique . . . confessione. BENED. reg. 64, 3 consilio. PRISC. Anast. praef. 8 sapientium . . . arbitrio -i. ⓑ *agitur potius eodem tempore, simul sim.* (*de ipso tempore* APVL.): FLOR. epit. 2, 15, 8 comploratum . . . publice statim et -i voce conclamatum est (HIER. in Ier. 12, 7/8. *cf.* AVR. VICT. Caes. 33, 31 clamore). 3, 6, 13 abiectis statim telis . . . plausu undique -i . . . vitam petiverunt. APVL. flor. 15, 25 nec omnes *Pythagorei* -i tempore elingues *sunt* (*cf. Gell. 1, 9, 3* idem . . . tempus; *tamen vix ad II referendum*). AVR. VICT. Caes. 5, 14 senatum -i morte tollere. AMM. 23, 2, 8 -i . . . exitio . . . obruit *multos ruina.* 25, 7, 3 uno -ique natatu . . . transgressi . . . flumen. CLAVD. 1, 139 *Eugenius et Arbogastes* -bus sub te ceciderе triumphis.

Ⓑ *corporeis* (*respicitur species, forma sim.*): ① *variis* (*hic illic cum respectu coniunctionis duorum [cf. p. 265, 11 et n. pro subst. i. q.* ζεῦγος*], e. g.* MORET., MART.; *pauca selecta*): VARRO ling. 5, 62 *palma* ex utraque parte habet -ia folia (*nisi ad B2*). 5, 133 *pallia* facta duo simplicia -ia, parilia primo dicta. 8, 32 lectos non omnis -is magnitudine ac figura (9, 9. 9, 47 et materia et altitudine et figura). LVCR. 4, 427 columnis. VERG. Aen. 5, 425 caestus pater extulit aequos et -bus palmas amborum innexuit armis (12, 344 quos . . . nutrierat . . . -busque ornaverat a. vel conferre manum vel *eqs.* [*alii inf. ad* nutrierat, *alii ad* -bus *referunt ut iam* SERV. auct.: scilicet ut aequaliter dimicarent]. LIV. 9, 40, 9. 35, 29, 2. *al.; cf. supra l. 20*). 10, 568 clipeis (*cf.* SERV. auct.: id est inter se -bus). MORET. 120 ocreis. MANIL. 1, 303 nec -bus positae sunt frontibus *ursae* (*cf. 1, 451* aversas frontibus Arctos). SEN. epist. 121, 23 araneorum -es telas, -r in favis angulorum omnium foramen (*nisi* '-r . . . foramen' *ad congruentiam partium spectat, ut ad p. 270, 22 pertineat*). MART. 11, 27, 10 sardonychas (*sim.* 12, 49, 12 -es, gemellos, grandes, non pueros, sed uniones). TAC. hist. 3, 47, 3 *naves* volvuntur -i utrimque prora et mutabili remigio. PLIN. epist. 8, 20, 4 lacus . . . undique aequalis: . . ., omnia dimensa, -ia (*sim. spectat ad formam rotundam*: paneg. 51, 4 una facies *circi*, omnia continua et -ia). *al.* ② *de partibus corporis inter se congruentibus* (*fere cum respectu pulchritudinis, sanitatis sim.*): VARRO ling. 9, 29 non horum *puerorum et puellarum* ita inter se [non] omnia similia membra, ut separatim in suo utroque genere similitudine sint ea *membra* -ia? (CAEL. AVR. gyn. 1, 4 [*gr. Soran. p. 4, 28 Ilb.* ἀρτιμελής]. *cf.* 1, 115 corporis particulis atque sensibus -bus). rust. 2, 5, 8 *bovis* ungues (COLVM. 8, 2, 8 *gallinae*). CELS. 8, 18 -bus ossibus oppositis. SEN. Oed. 360 capita -bus bina consurgunt toris *iecoris.* COLVM. 6, 29, 2 testibus *pulli* (*inde sim.* PELAGON. 2 CHIRON 780). FRONTO p. 152, 20 v. d. H. straboni oculi dispares sunt; potuisse te -es aut impares dicere (*syn.* disconcinnos, convenientes). LACT. opif. 10, 23 articulorum.

(II) *de animantibus*: Ⓐ *de eis, qui -i qualitate, statu sim. praediti sunt* (*accedente praepos.* inter *p. 276, 48*): ① *qua in re, e contextu colligi potest*: ⓐ *varia ratione* (*selecta quaedam*): CATO or. frg. 51 (206 M.) si ambo -es essent, sive boni sive mali

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

essent. CIC. Att. 4, 16, 6 numquam ego vidi tam -is candidatos. CAES. Gall. 6, 13, 9 si sunt plures -es *competitores.* VARRO rust. 1, 20, 1 ut viribus magnis sint ac -es *boves* (*cf.* VERG. georg. 3, 169 iunge -es ... iuvencos. CALP. decl. 29 pecora). OV. fast. 6, 99 ite -es (*sc. laude; sim. in imag.*: AVSON. 286, 11 p. 145P. 287, 9 p. 145. *cf. infra l. 38*). SEN. epist. 91, 16 inpares nascimur, -es morimur (*antea*: aequat omnes cinis). MART. 2, 18, 2 sumus ergo -es (*sc. eadem facientes; sed respicitur etiam usus p. 268, 59 allatus; sim.* 2, 18, 4. 6. *inde* IVV. 3, 104 non sumus ergo -es). 8, 12, 4 (*ironice*) inferior matrona suo sit ... marito: non aliter fiunt femina virque -es. *al.*

ⓑ *cum respectu coniunctionis duorum* (*cf. p. 264, 49. 266, 34*): PAVL. FEST. p. 104 iuges eiusdem iugi -es, unde et coniuges et seiuges. p. 221 -bus equis, id est duobus, Romani utebantur in proelio (*cf. de eadem re: Gran. Lic. p. 2, 4* binos). MART. 12, 49, 12 pueros (*v. p. 264, 64*). AFRIC. dig. 21, 1, 34, 1 quadrigas vel mulas -es. VLP. dig. 21, 1, 38 pr. iumenta (21, 1, 38, 14). HYG. astr. 2, 2 p. 32, 12 *stellae* duae, quae -es ... viderentur (*de bubus Plaustri*). TERT. adv. Iud. 14, 9 (= adv. Marc. 3, 7 p. 388, 1) *hirci* -es quidem atque consimiles (*cf. lev. 16, 5* duos).

② *indicatur, qua in re* (*saepius per abl., cf. infra l. 37; per praepos.* in *c. abl. e. g. l. 23 sqq.*, per SEN. epist., ob SEN. dial.; *varia selecta*): CIC. Mur. 18 multi -es (-e, -i *var. ll.*) dignitate. de orat. 3, 67 copia ... et varietate dicendi. Lael. 32 -es in amore et aequales (*cf.* PROP. 1, 1, 32). OV. met. 9, 405 -es in vulnere fratres. LIV. 7, 10, 6 visu ac specie. VELL. 2, 29, 4 omnes cives iure ... -es. VAL. MAX. 7, 2, 6 *consules* virtutibus -es ..., inimicitiis ... inter se dissidentes. SEN. dial. 2, 13, 5 omnes ... inter se differant, sapiens quidem -es illos ob aequalem stultitiam omnis putat. epist. 66, 34 per illud, quo boni sunt. ASCON. Mil. p. 30, 13 uterque audacia -es. SIL. 9, 436 viri dextra ... -es. STAT. Theb. 2, 642 fatis. MART. 8, 35, 1 similes -esque vita. *al.*

Ⓑ *de eis, qui pariter* (*sive -i modo sive -i tempore*) *aliquid faciunt vel patiuntur* (*sc.* -r *more praedicativo ponitur*): VERG. ecl. 7, 5 Arcades ambo, et cantare -es et respondere parati (SERV. auct.: quasi pariter parati; *sic e. g. Skutsch, Class. Quart. 23, 1973, 318; alii* -es *cum inf. iungunt, teste* ARVS. gramm. VII 500, 4 *et coll.* NEMES. ecl. 2, 16 cantu ... -es; *sed v. p. 277, 52*). PROP. 1, 5, 2 sine nos (*sc. me et Cynthiam*) ... ire -es ([*v. Skutsch, loco supra cit.*]. CLAVD. carm. min. app. 5, 79 DRAC. Orest. 547 Romul. 8, 648. *cf.* 10, 338 subiere. PAP. hymn. ed. Roca 35 ex[c]ierunt. *aliter l. 4 et infra p. 268, 64*). 3, 21, 12 remorum ... -es ducite sorte vices (*nisi* '-es vices' *intellegendum est, cf. Richardson, 1976, ad l.*). OPTAT. 3, 9 p. 93, 14 (*ad haereticos*) -es crevimus (*postea*: simul, pariter. *sim.* p. 93, 22). 6, 6 p. 154, 3 -es patimur bellum, -es expectamus vindicem deum. DRAC. Romul. 8, 545 occidimus ... -es. CE 1347 A, 16 iungat ut urna -es (*postea*: digna simul tumulo). INSCR. christ. urbis 3900, 2 quos *apostolos* caelum similes, hos habet aula -es. INSCR. Tun. Merlin 1632, 4 vixere -es, sui concordes (*postea*: pariter). PAP. hymn. ed. Roca 50 iter dum -es agunt. *fort. huc spectat*: INSCR. Année Epigr. 1949 n. 41 satis ubiq. -es de virginitate securi.

b *respicitur mensura, quantitas sim.* (*sive relatione simplici sive mutua*): α *vario usu*: (I) *de rebus*: Ⓐ -r *apponitur ipsis vocibus mensurae sim.*: PLAVT. Bacch. 1108 -i fortuna, aetate (*al., v. vol. I 1131, 56 sqq.*). RHET. Her. 4, 20, 27 -i fere numero syllabarum (4, 20, 28. CIC. inv. 2, 157 vitandarum *rerum.* Tim. 43 animorum [*gr.* 41^d ἰσαρίθμους]. *al.* CAES. Gall. 5, 8, 2 equitum [*al.*]. 6, 33, 2 legionum [*al.*]. *et saepe*). CIC. Arat. 244 spatio (312. 316 CAES. Gall. 5, 13, 2. 7, 23, 3 OV. ars 3, 724 met. 10, 175 LIV. 7, 7, 6. *al.*). Planc. 60 honorum gradus ... -es (*al., v. vol. VI 2, 2148, 26 et 2163, 27*). orat. 193 modus *in pedibus* (*cf. de versibus*: MART. 8, 3, 14. *cetera v. vol. VIII 1253, 81 sqq.*). Tusc. 1, 43 ponderibus (PANEG. in Mess. 41. CELS. 5, 19, 10. 6, 7, 2D. 6, 19, 1. *et saepe, praecipue in compositionibus medicamentorum*). CAES. Gall. 1, 43, 2 intervallo (1, 51, 2. 7, 23, 1 LIV. 24, 46, 6. 33, 6, 4. 38, 18, 12. *al.*). civ. 1, 25, 8 alias ... -i magnitudine rates (NEP. Lys. 4, 2. *al.*). VERG. georg. 1, 208 horas (*al., v. vol. VI 3, 2953, 70 sqq.*). OV. medic. 55 mensura (*al., v. vol. VIII 765, 3. 34 sqq.*). LIV. 33, 23, 9 pecuniae ... -r summa (CVRT. 6, 2, 10. *al.*). *al.*

Ⓑ -r *apponitur variis rerum vocabulis*: ① *non indicata mensura*: ⓐ *respicitur pondus* (*proprie et in imagine*): CIC. ac. 1, 45 cum in eadem re -ia contrariis in partibus momenta rationum invenirentur (*al., v. vol. VIII 1392, 18sqq. 37*). COLVM. 4, 17, 6 ex utraque parte ... -i libramento (COD. Theod. 12, 7, 1 aequa lance et l. -bus. *cf.* OPTAT. 5, 4 p. 126, 17 libramine). 8, 17, 4 libra (IVV. 4, 16. PLIN. epist. 9, 9, 2 quam -i l. gravitas comitasque [*nisi ipsam stateram lancibus aequatam intellegas, ut ad B2 pertineat*]. PRISC. Anast. 56 -i l. iusti momenta repensat). PLIN. nat. 19, 155 ut nimio frigori -r fervor inmixtus temperamentum aequet. *al.* SIL. 6, 486 -i ... pendere bellum foedere. GELL. 20, 1, 33 quoniam talioni -r non sit talio ([*postea*: aequilibrium]. 20, 1, 34 -issimam). PS. APVL. Ascl. 22 lance (ARNOB. nat. 6, 2 SYMM. epist. 2, 56, 1. *al.*). *al.* *hinc fortasse* -bus alis, *sc. aequali libramento motis*: VERG. Aen. 4, 252 -bus nitens Cyllenius a. (SERV.: leni volatu). 5, 657 se ... sustulit (9, 14 [SERV. auct.: aequalibus; et ostendit aequalem volatum]. OV. met. 2, 708). ⓑ *respicitur spatium temporis sim.*: CIC. nat. deor. 1, 24 ea celeritate ..., cui -r nulla *celeritas* (Tim. 25. *al., v. vol. III 755, 51sq.*). Tim. 29 sidera cursum habent solis celeritati (celeritatis *var. l.*) -em (VAL. FL. 3, 548). MANIL. 2, 405 -r nox in utroque *sidere* diesque (3, 231 SEN. Phaedr. 839. *cf.* LVCAN. 10, 227 -em nocti ... Phoebum. AVSON. 385, 12 p. 105P. luces nocte dieque -es). SEN. nat. 2, 32, 8 *siderum* velocitatem universo -em (PLIN. nat. 9, 98). *al.* PLIN. nat. 29, 113 si inclusus abstineatur *gallus* die ac nocte, -i inedia eius, cuius doleat *caput.* *al.* ⓒ *respicitur spatium loci* (*selecta quaedam*): VARRO ling. 9, 24 (*agit de circulis caelestibus*) -bus partibus. CAES. Gall. 2, 18, 2 -i acclivitate collis. 7, 69, 4 -i altitudinis fastigio. SALL. Iug. 48, 3 -i tractu *montis.* VERG. ecl. 5, 90 *pedum* formonsum -bus nodis (*sc. -bus intervallis positis; cf.* georg. 4, 99 -bus lita corpora *apium* guttis [*at* SERV.: similibus, id est aureis]). OV. am. 2, 6, 60 lapis exiguus -r sibi carmen habet (*nisi ad 2*). VITR. 1, 6, 6 -em antemeridianae umbrae postmeridianam *umbram* (1, 6, 12 PLIN. nat. 1, 6, 39. 2, 182. *al.*). CELS. 8, 20, 3 alteri cruri ad calcem -r est *crus.* *al.* ⓓ *variis rationibus* (*sc. numeris, qualibet mole, massa sim.*): CIC. nat. deor. 2, 106 -bus ... stellis (*i. septem ut Septentriones*) ... lustrat parva Cynosura. PLIN. nat. 29, 8 -r ... fratri eius merces (*al.*). 34, 165 locatione. SIL. 10, 123 bis terna spicula dextra torta volant, -busque ruunt conatibus hastae. PAPIN. dig. 35, 2, 15, 3 pecunia. TERT. anim. 17, 6 aequalitas ... aeris -i luce vestiens angulos (CYPR. epist. 69, 14 sol super omnes -i et aequali l. diffunditur). *al.*

② *mensura indicatur per abl.*: CIC. de orat. 3, 183 syllabarum numero (*al.*). orat. 194 temporibus et intervallis (*al.*). 215 spatio -r ..., syllaba longior (217 MELA 3, 53). SALL. hist. frg. 4, 14 scalas -es moenium altitudine ([*v. Hofmann-Szantyr 111*]. VITR. 6, 7, 3 altitudinibus. *cf.* LIV. 36, 24, 8 fastigio altitudinis). OV. epist. 3, 32 tripodas septem pondere et arte -es (CELS. 2, 18, 12. *al.*). *al.*

(II) *de animantibus*: Ⓐ *quo respectu, colligi potest e contextu*: ① *respicitur aetas*: PLAVT. Men. 1119 tun an ille maior? :: aeque ambo -es; ... gemini ambo eramus (*sim. de geminis, sc. non sine respectu ceterae similitudinis*: PROP. 3, 9, 51 reges [*i. Romulum et Remum*]. PAVL. FEST. p. 91 mammae, ... velut fratres -es. PS. QVINT. decl. 8, 4). OV. met. 10, 441 quaesitis virginis annis '-r' ait 'est Myrrhae' (*ambigue dictum, cf. Bömer ad l.*). PHAEDR. 2, 2, 6 *mulieres* illi *viro* -es. SEN. epist. 119, 13 ministeriis (*cf.* VAL. FL. 2, 652 centum ... -es primaeva ministri corpora). QVINT. decl. 306 p. 203, 11 uxorem. TAC. Germ. 20, 2 virgines ... -es *iuvenibus.* *al.* ② *respicitur numerus, multitudo*: VARRO Men. 439 choro -i (*antea*: sex pueri et puellulae pariter item sex). CIC. Phil. 11, 14 -i latronum manu et copia. VERG. Aen. 5, 562 -bus ... magistris (*ad numerum turmarum aut ordinum referendum*). 5, 580 discurrere -es *equites* (*parum liquet, utrum ad numerum an ad rationem equitandi referendum sit*). LIV. 37, 40, 14 -ia in dextro cornu locatis auxilia. *al.* ③ *respicitur magnitudo corporis*: CIC. Att. 4, 15, 6 -em habuit neminem *parvitate histrio pusillus.* HOR. sat. 2, 3, 320 non ... -r eris (*sc. rana vitulo*).

Ⓑ *indicatur, quo respectu, per abl.* (*notabiliora selecta*): CIC. Planc. 53 ut competitores -es suffragiis essent. VERG. Aen. 1, 705 -es aetate ministri ([*sim. de ministris*: INSCR. Hisp. Mariner Bigorra p. 215 n. 3, 8]. OV. met. 7, 514 -r ae. iuventus. CVRT. 3, 12, 16. VLP. dig. 34, 5, 10 pr. [*opp.* maximus natu]. *al.*). LIV. 42, 57, 9 cum -es numero essent (*al.* LEX Malac. [CIL II 1964] 2, 27 suffragiorum n. -es [2, 62]. 2, 49 curiarum n. -es [partes *trad.*]. *al.*). COLVM. 3, 8, 3 -es (-i *recc.*) ... vastitate beluas. 8, 2, 13 *galli* amplitudine -es. *al.*

β *usu potius speciali*: (I) *in rhetorica, metrica sim.* (*spectat ad partes orationis sim. aequa quadam mensura insignes*): Ⓐ *usu vario* (*ipsas voces mensurae aut abl., quo mensura indicatur, v. l. 26sqq. et p. 265, 55. 60 sq.*): RHET. Her. 4, 20, 27 -r membrum superiori (CIC. de orat. 3, 186 aut -ia ... aut ... longiora. *al.*). CIC. de orat. 3, 193 aut in paeane ... aut ei -i cretico. 3, 198 ut et illa essent -ia, quae dicerent, et aequalibus interspirationibus uterentur. orat. 38 ut verba verbis quasi demensa et -ia respondeant (QVINT. inst. 9, 3, 75 non dissimile ... aut certe -r. *al.*). OV. am. 1, 1, 3 -r erat inferior versus *superiori* (*sc. in versibus heroicis, cf. vol. VII 1, 517, 66sq.*). BASS. gramm. VI 260, 4 *metrum* (260, 8 *al.*). 266, 25 cola (267, 29. 268, 10). QVINT. inst. 4, 2, 118 similem compositionem, -es elocutionum tractus. 9, 3, 79 nec ... semper -bus syllabis constat *homoeoptoton* (9, 4, 46 una ... s. ⟨longa⟩ -r est ⟨duabus⟩ brevibus. 9, 4, 84 inter se). *al.* Ⓑ *in locutione, q. e.* -ia -bus referre *sim.* (*sc. in figura q. e. isocolon; alia v. p. 274, 70*): CIC. de orat. 3, 206 quae -bus -ia referuntur aut quae sunt inter se similia (orat. 65 -ia -bus referunt. 84 -ia -bus relata. 220 -r -i refertur. *al.*). orat. 164 sive -bus -ia redduntur sive opponuntur contraria. 175 -ia -bus adiuncta. part. 21 verba -bus -ia respondeant (*cf. l. 66*).

(II) *in geometria sim. de angulis, lateribus, lineis*: CIC. Tusc. 1, 40 *ut* terrena ... suo pondere ad -es angulos in terram et in mare ferantur (PLIN. nat. 2, 93 APVL. apol. 15, 15). Tim. 17 cuius *globosi* omnis extremitas -bus a medio radiis attingitur (*gr.* 33^b ἴσον ἀπέχον). MANIL. 1, 353 -bus *lateribus* Deltoton *sidus* ([*locus varie tractatus*]. *al. v. vol. VII 2, 1029, 26 sq. 40 sq.; adde* COLVM. 5, 2, 5

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[-bus *R*, tribus *SA*]. Ps. CENS. frg. 7, 3 isosceles quod duo . . . l. -ia habet *triangulum*). 1, 601 intervalla -i servantes *circuli* limite. 2, 334 -bus *lineis trigoni* (PLIN. nat. 18, 332 omnes inter se -es l. MART. CAP. 6, 719 in mensura . . . -es *l.* ⟨μήκει⟩ σύμμετροι appellantur). 2, 392 virgula (*i. latus unumquodque trianguli; sed van Wageningen: 'aequis partibus', ut ad B2 referas*). QVINT. inst. 1, 10, 41 si quadratum -bus oris efficiat *linea*. APVL. Plat. 1, 7 ⟨fa⟩stigiis -bus *trigonum* ([*opp.* imparibus]. *sim. spectat ad aequicrurium trigonum*: AVSON. 336, 51 p. 203P. crure -i. *cf.* Ps. CENS. *supra*). *al.*

(iii) *in re iudiciaria de sententiis contrariis eodem numero prolatis*: SEN. contr. 1, 5, 3 reum alter iudex damnat, alter absolvit; inter -es (dispares *var. l.*) sententias mitior vincat (2, 3, 3 SEN. epist. 81, 26. QVINT. decl. 254 p. 42, 26. p. 43, 3. 25. 314 p. 232, 8. *al.* HERMOG. dig. 40, 1, 24 pr. si dissonantes -es iudicum existant s. COD. Theod. 1, 4, 3, 4. *cf.* AVG. civ. 18, 10 p. 267, 26D. -is numeri sententiae). contr. exc. 3, 2, 1 in qua *civitate* lex absolutionem et -bus tabulis dat.

(iv) *de tibiis, sc. Serranis* (*cf.* SERV. Aen. 9, 615 tibiae . . . Serranae dicuntur, quae sunt -es et aequales habent cavernas [*opp.* impares, *v. vol. VII 1, 517, 61 sqq.*]. *sed ad usum utriusque calami refert* DIOM. gramm. I 492, 12 [= SVET. frg. 3 p. 12, 9; *ad* DIDASC. Ter.]. *ad rem v. Wetter, RE VIA 1, 810, 38 sqq.; Wille, Musica Romana, 1967, 170*): DIDASC. Ter. Hec. modos fecit Flaccus . . . tibīs -bus ([*A*, parilibus *cett.*; *inde* DON. Ter. Hec. praef. 1, 6 modulatus est]. DON. Ter. Andr. praef. 1, 6 tibiis -bus dextris vel sinistris [*inde quidam Didasc. restituere conati sunt*]).

2 *praevalente vi proportionis, analogiae sim.; fere i. q. idem valens, sufficiens, aptus, dignus sim.* (*iuxtapos. vel syn.* idem valens *p. 268, 24* dignus *l. 35. 46. 52 et saepius*, condignus *vide l. 55; distinguitur* similis *p. 268, 76*): **a** *respondent res* (*fere rebus; animantibus e. g. infra l. 46*): **α** *gradu amplitudinis, dignitatis, qualitatis sim.*: (I) *vario usu*: (A) *responsio indicatur structuris*: (1) *per casus*: (a) *dat.*: ELOG. Scip. (CE 7) 3 quoius forma virtutei -isuma fuit (CIC. Manil. 29 oratio [*postea*: dignum]. NEP. Eum. 1, 1 fortuna). CIC. Mur. 41 sit -r forensis opera ⟨militari⟩, militaris suffragatio urbanae. Balb. 1 ingenii minime voluntati -is (IVV. 1, 151 materiae. *al.; vice versa*: CIC. de orat. 3, 14 -em illius ingenio *gratiam*. IVV. 7, 96 -r ingenio pretium). orat. 123 rebus ipsis -r . . . oratio (*al.; cf. l. 34*). leg. 3, 11 (= 3, 46) noxiae poena -r esto (OV. trist. 2, 578 delicto. SEN. Oed. 1030 sceleribus [Phoen. 242]. *al.*). Ps. CIC. in Sall. 1, 1 -em verbis vitam. HOR. sat. 2, 8, 66 responsura tuo numquam est -r fama labori (Ps. QVINT. decl. 15, 4 laboribus corpus). OV. met. 14, 324 -r animus formae (LIV. 3, 43, 4 viribus. 4, 13, 12 potestati. SEN. benef. 1, 8, 2 divitiis. *al.; vice versa*: CVRT. 8, 14, 14 -r animo meo periculum. *al.*). Pont. 4, 13, 12 quas *vires* Hercule dignas novimus atque illi, quem canis, esse -es. LIV. 2, 49, 6 inceptis *felicibus* eventus -es (6, 8, 8 malis consiliis). 8, 10, 10 *funus* -r morti. 23, 5, 15 -em fortunae . . . fidem. 30, 32, 2 -r periculum praemio (PLIN. paneg. 35, 3 damna). *al.* *accedit gerundivum*: CAPITOL. Pert. 9, 2 obeundis . . . cunctis muneribus fiscum -em fecit. (b) *abl.*: OV. fast. 2, 758 facies animo dignaque -rque fuit (6, 804 -r f. nobilitate . . ., -r animo quoque forma suo respondet in illa). (c) *gen.*: CASSIAN. conl. 13, 13, 4 futurae retributionis -r esse non poterit *humana fragilitas* (*antea*: condignae). (2) *per coniunctionem copulativam*: PLAVT. Mil. 1251 si -em sapientiam [hic] habet ac formam (SALL. Catil. 51, 12 fama atque fortuna eorum -es sunt. CVRT. 9, 6, 10 periculum ac praemium. IVV. 15, 130 ira atque fames. TAC. hist. 1, 1, 1 -i eloquentia ac libertate. SVET. Iul. 65 GELL. 13, 1, 6). CIC. Phil. 13, 29 -i nobilitate et voluntate (MART. 1, 111, 1 sophiae -r fama et cura deorum. FLOR. epit. 1, 13, 14 -i clamore et impetu. APVL. apol. 16, 2. 77, 1 AVR. Vict. Caes. 20, 22. et . . . et: SEN. epist. 66, 12 FLOR. epit. 4, 2, 34). TAC. hist. 4, 51, 1 -i audacia fortunaque (PLIN. epist. 3, 5, 3 -i ingenio curaque). (3) *per praepos.* pro: CIC. Q. Rosc. 20 pro beneficio . . . -r gratia (PLIN. paneg. 93, 3). MANIL. 4, 732 mores pro sorte *locorum* -es ritusque. SEN. Thy. 530 -ia . . . pretia pro tantis . . . meritis. TER. MAVR. 301 pro statu rerum . . . lineam fandi -em.

(B) *responsio e contextu colligi potest*: (1) -r *spectat ad adi. (adv.) gradum sim. significans* (*exempla selecta; vix addas* SALL. hist. frg. 4, 16, *ubi* -r *ad antecedentia referas*): CIC. fam. 5, 13, 1 summam benevolentiam coniunctam -i prudentia (PLIN. epist. 1, 10, 7 vitae sanctitas s., comitas -r. 2, 9, 4. *al.*). VAL. MAX. 2, 7, 9 magnum . . . dedecus patriae -i sontium dedecore vindicatum est (4, 1, 6 maxima . . . merita -bus ornamentis decorare. *al.*). TAC. dial. 37, 5 nec quisquam claram . . . orationem efficere potest, nisi qui causam -em invenit. hist. 4, 67, 1 festinatum temere proelium -i formidine ('*i. e. aeque temeraria*' *Heraeus*) deseruit. PLIN. paneg. 26, 5 ingentia praemia et -es poenae (34, 3 i. robora . . . et -es animos. CAPITOL. Maximin. 32, 2. *al.*). *al.* (2) *exempla varia* (*selecta*): CATVLL. 62, 57 -r conubium (*sc. condicioni suae conveniens. cf.* OV. trist. 3, 4, 44 amicitias . . . tibi iunge -es. QVINT. decl. 301 p. 190, 1 mihi magis convenisset gener, cum quo mihi -r convictus). SEN. Herc. O. 445 culpa ⌊-r odium⌋ exigit (⌊⌋ propius *E*). VAL. FL. 5, 597 vocem (*sc. rixosam*) -ia arma secuntur. SIL. 5, 420 quis . . . -bus tot funera verbis evolvat? (*postea*: digna . . . lamenta). STAT. silv. 1, 1, 17 (*de statua Domitiani*) -r forma decorque, -r honor. QVINT. inst. 8, 6, 71 Herculis impetum . . . non igni nec ventis nec mari, sed fulmini . . . similem fuisse, ut illa minora, hoc -r esset. PLIN. epist. 3, 9, 23 dignum solumque -r pretium tanti laboris ('-*r absolute*' *Döring ad l.*). *al.*

(II) *in quadam oppositione infesta, certatione sim.*: (A) *relatione mutua*: VERG. georg. 1, 489 -bus concurrere telis (*i. in utraque parte Romanis, sc. in bello civili ut*: Aen. 6, 826 armis. LVCAN. 1, 7 aquilas. *vix de sola specie ut p. 264, 55*). Aen. 5, 114 -es ineunt gravibus certamina remis quattuor . . . carinae (*varie explicant* SERV. *et commentatores*). LVCAN. 3, 525 -bus . . . lacertis Caesaris hinc puppes, hinc Graio remige classis tollitur. *al.* (B) *relatione simplici*: LVCAN. 2, 415 -es Phoebeis ignibus undas (*item cum dat.*: MART. 7, 31, 4 frigoribus -es olivas. TERT. paenit. 3, 9 IVST. 31, 6, 9). IVST. 6, 4, 12 adversus . . . victores nec animus nec vires -es fuere.

β *qualibet ratione* (*sc. vi gradus sim. fere evanida; accedit dat. praeter* VARRONEM): PLAVT. Bacch. 956 Ilio tria fuisse . . . fata quae illi forent exitio: . . ., -ia item tria eis tribus sunt fata nostro huic Ilio (*sc. seni decepto*). ENN. ann. 522 Paluda virago, cui -r imber et ignis, spiritus et gravis terra (*fortasse*: '*discordia imago est pugna elementorum*'; *quid viri docti senserint, doceant ipsi tractatibus, quos attulimus Mus. Helv. 41, 1984, 33*). CIC. fin. 2, 13 quaerimus verbum Latinum -r Graeco et quod idem valeat. VARRO rust. 3, 9, 21 ut vicesimus dies et primus sit -r *in portione pabuli* (*def. Sobel, Eranos 66, 1968, 154*, -i *codd.*, sint -es *Schneider*). SEN. Med. 52 -ia . . . tua repudia thalamis (*55 quae scelere parta est, scelere linquenda est* domus). dial. 4, 19, 1 potestates *animi* -es his *elementis* sunt. SVET. Vit. 9 quibus ostentis -r respondit exitus. TERT. adv. Marc. 2, 2 p. 334, 14 rationi . . . suae -r est *sol*. PANEG. 8, 6, 2 -r consilio effectus. CLAVD. 22, 36 menti . . . -em componere vultum.

b *respondent animantes* (*dextera hominis p. 269, 22*): **α** *animantibus* (*fere adversariis, aemulantibus, concertantibus sim.; in imagine l. 50*): (I) *relatione simplici* (*hic illic dat. e contextu suppl., e. g. l. 40. 42; substituitur* contra IORD. Get. 261; -r *ponitur fere praedicative, sed attributive e. g.* CIC. Pis.): (A) *exempla varia* (*selecta*): RHET. Her. 4, 18, 25 -es nobis esse (*postea*: superiores). CIC. Manil. 55 praedonibus. Pis. 28 cum -i gladiatore pugnabat (*cf.* LIV. 28, 32, 12 cum -i hoste). Scaur. 34 *fratrem non* -em Scauro (*in consulatu petendo ut*: Q. CIC. pet. 7). fam. 1, 8, 2 cum -es esse non possent *Pompeio*. *al.* CAES. Gall. 1, 40, 7 *Helvetii* nostro exercitui. BELL. Alex. 18, 3 in aequo loco . . . -es esse (*sc. nobis*). Hisp. 15, 1 eques *pediti*. NEP. Them. 4, 2 *Graecos* universos -es (*sc. hostibus*) esse posse. HOR. sat. 2, 6, 44 Thraex est Gallina Syro -r (*de gladiatoribus ut e. g.* SVET. Dom. 10, 1 Thraecem myrmilloni -em, munerario imparem. *cf. l. 38. 50*). LIV. 1, 25, 7 universis solus nequaquam -r *Horatius*. 23, 43, 12 *consules* Hannibali. PHAEDR. app. 30, 11 (*avis ad vulpem*) in campo non -r, ⟨-r⟩ sum sublimis tibi (*si recte restituitur*). SEN. benef. 4, 18, 2 qui *homo* -r esse nulli *animalium* posset. dial. 1, 3, 4 idem *atque gladiator* facit fortuna: fortissimos sibi -es quaerit (*eadem imagine*: 2, 8, 3). *al.* (B) *accedunt determinationes notabiliores* (*sc. indicatur, qua in re*): CIC. Font. 36 in bello gerendo ([belligerendo *vel* belligerando *codd.*]. LIV. 40, 12, 18 in certamine. *cf.* LIV. 9, 43, 11 ad certamen). fam. 4, 7, 2 quibus *lacertis et viribus* -es non eramus (*item abl. saepe, e. g.* SALL. Iug. 20, 5 armis. LIV. 1, 9, 1 bello. 45, 5, 9 nec causa nec gratia. SEN. contr. 3 praef. 9 luctando [luctandi *var. l.*]). MEROB. poet. 150 *hostes* bellare -es . . . superavit.

(II) *relatione mutua* (*exempla selecta; accedit* inter se CIC., bello LIV.): CIC. Att. 16, 13ᵃ, 2 si -es aeque inter se *Antonius et Octavianus*, quiescendum. CAES. civ. 3, 10, 7 tempus de pace agendi, dum . . . -es ambo viderentur. SALL. Iug. 52, 1 inter se duo imperatores . . . certabant, ipsi -es, ceterum opibus disparés. OV. ars 3, 3 (*in imagine de amantibus*) ite in bella -es (SEN. Herc. O. 312 [*loq. Deianira quasi cum Hercule morituro certans*] -es eamus [patre erimus *E*, -es eramus *A*, *alii alia emend., cf. Carlsson, Classica et Mediaevalia 10, 1948, 55*]. *cf. supra p. 265, 4. 38*). LIV. 34, 57, 8 cum -es bello aequo foedere in pacem . . . venirent. SEN. benef. 5, 3, 3 -es exisse *e certamine* (ROMVL. fab. 48, 9 rec. gall. -es exite [*sc. sententia iudicis; addas sententiam arbitri*: CALP. ecl. 2, 99 este -es]. *cf. p. 265, 40 et* ANTH. 115, 10 remeare . . . -es [*vix subst.*]). epist. 117, 20 tibi sapientia, mihi sapere contingat: -es erimus. LVCAN. 1, 129 nec coiere -es *Caesar et Pompeius* (*de isdem 5, 3, ubi sec. Barratt conferendus Cass. Dio 41, 55, 5 ἰσόρροποι*). 4, 636 conflixere -es *Hercules et Antaeus*. MART. epigr. 29, 8 *gladiatores* pugnavere -es, succubuere -es. QVINT. inst. 10, 1, 102 -es eos (*Sallustium et Livium*) magis quam similes. *al.*

β *rebus*: (I) *quae indicantur dativo*: (A) *forma brachylogica* (*ponitur dat. rei fere adiecto gen. pers. vel pron. poss. pro dat. pers.*): CIC. Sest. 88 gravitati hominis *Milonis* . . . se . . . -em esse non posse. de orat. 2, 364 de ingenio *Crassi*, cui -r nemo fuit. HOR. carm. 4, 13, 24 -em cornicis vetulae temporibus Lycen. OV. met. 4, 653 quis . . . -r esset Atlantis viribus? (IVST. 14, 2, 4. 39, 3, 4). LIV. 8, 5, 7 -em ferociae huius . . . consulem. PHAEDR. 4, 16, 6 *capellae* -es . . . hircorum fortitudini (-dine, -dinis *trad.*). CVRT. 7, 9, 17

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nullam gentem Macedonum armis -em. TAC. hist. 4, 2, 3 *Vitellius* -r vitiis fratris. ann. 14, 55, 4 plerique haudquaquam artibus tuis -es. *al.*

Ⓑ *forma sollemnis; aliquis respondet*: ① *quibuslibet rebus (fere rebus adversis; secundis vide l. 14 sqq.)*: CATVLL. 66, 42 qui se ferro postulet esse -em? BELL. Alex. 46, 1 neque navium se magnitudine neque numero -em esse ... dimicationi (*cf.* LIV. 24, 40, 17 certamini). POMP. TROG. Iust. 38, 7, 1 quae *gentes* non modo Romano imperio sint -es, sed Macedonico quoque obstiterint. SEN. epist. 117, 21 tot malis. 117, 33 fac *me* fortunae -em, fac superiorem. rem. fort. 9, 1 non potest homo -r dolori esse, nec rationi dolor (Ps. QVINT. decl. 8, 1). LVCAN. 4, 124 -r Phoebus aquis. SIL. 9, 371 periclo. MART. 1, 12, 10 invidiae (QVINT. inst. 11, 1, 18). TAC. hist. 1, 18, 3 cui *severitati*. 3, 64, 2 Vitellium ne prosperis quidem -em (*sim. rebus secundis*: Ps. CATO dist. app. 9 [11] fortunae donis ... -r esse [paruisse *A*]. PANEG. 2, 19, 2 gaudio). *al.* ② *honoribus, muneribus, officiis sim.*: LIV. 4, 17, 11 vir ... potestati -r. 7, 1, 10 titulo tantae gloriae (PLIN. epist. 7, 22, 3 omnibus honoribus, omnibus t.). SEN. contr. 1 praef. 11 ingenium ... -r imperio. VAL. MAX. 4, 2, 1 splendori ... honorum -r vita gravitate (*cf.* VLP. dig. 50, 4, 6 pr. honoribus [CASSIOD. var. 5, 4, 7. *v. et* PLIN. *supra*]). VAL. FL. 1, 111 dextera *Hylae* nondum -r oneri clavaeque capax (STAT. Theb. 8, 285. TAC. ann. 6, 28, 5 -r o., -r meatui *phoenix*). STAT. Theb. 5, 41 operi tanto (QVINT. inst. 10, 1, 55). QVINT. inst. 10, 1, 77 *Hyperides* minoribus causis ... magis -r (TAC. dial. 34, 6). TAC. ann. 1, 4, 3 tantae moli. 1, 12, 1 rei publicae. 6, 39, 3 negotiis (16, 18, 2). *al.* *accedit gerundivum*: AMBR. Tob. 23, 90 debito solvendo. COD. Theod. 3, 17, 3, 1 regendis pupillaribus censibus. EDICT. Theodor. 10 exigendae mulctae.

ⓘⓘ *quae indicantur aliis structuris*: CIC. fam. 12, 19, 2 -is copias ad confligendum (LIV. 1, 5, 7 ad vim apertam. 2, 11, 10 ad pugnam. 26, 16, 3 ad virtutem. 35, 38, 12 ad iustum bellum. VELL. 2, 121, 2 ad vindicandum honorem. *al.*). LIV. 43, 18, 9 adversus vim (*cf.* VEG. mil. 3, 16 adversum ... agmen). CASSIAN. inst. 5, 12, 2 -em virtutis eorum (conl. 24, 8, 5 constantiae atque v. *item gen.*: CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 3 professionis. IORD. Get. 180 expeditionis [-i *var. l.*]. Rom. 172 calamitatis [*sec.* FLOR. epit. 2, 2, 23 calamitati]. VITA Marcell. Ebred. [BHL 5227] p. 753ᴰ populum iustitiae -em ac aequitatis consortem).

ⓘⓘⓘ *quae e contextu colligi possunt*: CIC. Att. 12, 15 cui *fletui* repugno, quoad possum; sed adhuc -es non sumus. TAC. Agr. 9, 5 quia -r videbatur *Agricola muneri*. hist. 2, 59, 2 largus animo et -r opibus (*i.* '-*r largitati per opes*').

B *de eis, qui (quae) sibi respondent vel aequabilitatem quandam in se continent*: **1** *per statum, qui idem manet variis in condicionibus, actionibus, temporibus*: **a** *de hominibus, deo*: CIC. off. 1, 1 ut -r sis in utriusque orationis facultate. OV. met. 12, 619 hac *gloria* est -r sibi Pelides *vivens et mortuus* (SEN. epist. 20, 2 ut ipse ubique -r s. idemque sit. 111, 4 in omni statu rerum. 120, 10 in omni actu. PLIN. nat. 36, 116. QVINT. inst. 12, 10, 71 non ubique similis, sed ubique -r sibi. *cf.* FRONTO p. 168, 18 v. d. H. semper et ubique eum -em sui). LIV. 4, 19, 1 *Cossus* animo ac viribus -r. SIL. 12, 579 (*Hannibal ad milites*) vobis ite -es. *al.* *de deo maris*: CLAVD. 3, 186 Nereus ... -r semper similisque manet (*sc. quamvis flumina influant*).

b *de rebus*: α *de actionibus, qualitatibus sim.*: CIC. de orat. 1, 153 retinet ... navis ... cursum suum ..., sic ... -em ... obtinet oratio ... cursum (*cf.* LVCAN. 5, 706 -i moderamine *navium*). NEP. Att. 14, 2 *ut* -i ... fastigio steterit in utraque fortuna. AETNA 214 violentia flammae ([*si vera lectio*]. FLOR. epit. 3, 5, 9 [*si recte interpr. Jal*]). OV. trist. 4, 6, 26 ut sit ... sibi -r *aerumna* (LACT. inst. 7, 10, 6 virtus perpetua et constans et -r s. semper). SEN. dial. 3, 20, 6 magnitudinem animi inconcussam ... et ... solidam et ab imo -em firmamque. nat. 3, 11, 6 per hiemem aestatemque -r est ... deiectus *aquae in flumine*. epist. 59, 14 per dies noctesque -r et aequalis animi tenor. PLIN. paneg. 64, 3 ingens ... et -r gloria tua, sive ... sive *eqs.* *al.* β *de aliis rebus*: VERG. georg. 1, 258 temporibus ... -em diversis quattuor annum (*cf.* SERV. *ad l.*). OV. met. 15, 196 nec -r aut eadem ... forma *lunae crescentis et decrescentis*. MANIL. 2, 77 nec staret summa per omnis -r (pars *var. l.*) semper partes. SEN. nat. 7, 23, 2 *cometae* tenorem suum servant -esque sunt; non alternis diebus maiores minoresve fierent, si ...? APVL. Plat. 1, 6 illa *essentia*, quae mentis oculis conprehenditur, semper et eodem modo et sui -r ac similis invenitur. *al.*

2 *per congruentiam partium (fortasse etiam de libra, v. p. 265, 75)*: **a** *de numero, qui in duas aequas partes dividi potest (et inde de rebus, quarum talis numerus est; gr. resp.* ἄρτιος, *e. g.* SEN.; *explicant* MART. CAP. 7, 748 BOETH. arithm. 1, 3 p. 13, 13. 1, 4 p. 13, 20 CASSIOD. inst. 2, 4, 3. *al.; legitur inde a* CIC., VARRONE, *v. sub* impar *vol. VII 1, 517, 72 sqq., quibus exemplis hic non nisi addenda adiecimus; disting.* aequalis Ps. AVG. categ. 10 [92 M.-P.]): α numerus: PLIN. nat. 28, 27 -i praesentium n. *in convivio (de omine infausto ut*: SCHOL. Stat. Theb. 5, 86 geminum hoc est -em ... n. vel dualem [*antea*: id ..., quod -r est]. *ibid. iterum*). MARCELL. med. 2, 4 vermes ... -i n. sinistra manu lecti. *cum ellipsi subst. q. e.* numerus *vel pro subst. (masc. vel neutr.)*: IREN. 2, 14, 6 (2, 18, 5 H.) initium ipsorum *numerorum* -em et imparem (*v. Harvey ad l.*). AVSON. 336, 59 p. 203 P. -bus triplex medium *eqs.* FAV. EVL. 6, 5 W. (= p. 4, 11 H.) *numerus dyadis* iunctus alteri -i -em creat ex sese. AVG. civ. 11, 31 p. 505, 25 D. *de quaternario*. QVODV. prom. 1, 7, 11 quinarius ... numerus ex -i et impari constitutus (*de eodem*: BOETH. elench. soph. Arist. lat. 166 a 34. *sim. de septenario*: GREG. M. moral. 1, 18). BOETH. categ. Arist. lat. 12a8 CASSIOD. in psalm. 89 l. 338.
β *de rebus variis (sc. quarum -r numerus est)*: CELS. 3, 4, 13 quartus decimus *dies* -r est (3, 4, 14 in die -i). SEN. epist. 82, 15 non ... sic mors indifferens est, quomodo utrum capillos -es ⟨an impares⟩ habeas (*sic ed. Préchac-Noblot coll. Diog. Laert. 7, 104* τὸ ἀρτίας ἔχειν ... τρίχας). SACERD. gramm. VI 524, 18 in locis ... -bus *versuum* (*item*: FORTVN. gramm. VI 286, 25. *al.*).

b *de forma perfecta*: α *de forma rotunda*: CIC. Tim. 20 *mundum* undique aequabilem et a medio ad summum -em et perfectum (*gr. 34ᵇ* ἴσον). VARRO ling. 5, 115 *parma* e medio in omnes partis -r. OV. fast. 6, 281 -r facies templi *Vestae* (*ambigue dictum putamus: forma et terrae comparanda et per se aequalis, i. rotunda, appellata*). MANIL. 1, 213 *forma rotunda mundi stellarumque* similis toto orbe manet perque omnia -r est. SEN. nat. 4, 11, 3 *lusoria pila* -r sibi ab omni parte. *al.* β *de alia forma perfecta*: OV. epist. 19 (20), 64 nec dubito, totum quin sibi -r sit opus (*i. forma Cydippae*). MELA 2, 123 Sardinia ... -r et quadrata undique. QVINT. inst. 1, 11, 8 ut -r sibi sermo sit (*nisi potius ad 1b; cf. 11, 3, 43* ne sermo subsultet imparibus spatiis ac sonis). Ps. QVINT. decl. 4, 14 dederat *deus* universitati -em dignamque faciem. PORPH. Hor. epist. 1, 12, 19 ('rerum concordia discors') tangit ... -em (partem *trad.*) conpagem rerum ex elementis IIII diversis aptam atque conexam. *al.*

c *de substantia sim. divina (spectat ad unitatem trinitatis; nisi ad aequitatem trium referendum, ut ad A1aβ pertineat)*: COD. Theod. 16, 5, 38 trinitatis -r sibique congruens sanctitas. CONC.ˢ I 5 p. 132, 7 quod ... divina trinitas una substantia sit -i virtute et operatione (*gr. I 1, 7 p. 52, 18* ὁμοούσιος ... ἰσοσθενής τε καὶ ἰσουργός). COD. Iust. 1, 1pr. patris et filii et spiritus sancti unam deitatem sub -i maiestate et sub pia trinitate credamus (*cf. Cod. Theod. 16, 1, 2* parili maiestate).

II *significatur identitas (individualis), sc. de una eademque re (parum constat de tit. recentiore* INSCR. christ. Gall. I 191. *vix huc referas p. 264, 42*): SIL. 14, 405 iterum fatoque -i nervoque sagitta ... transverberat *Taurum* (*intellegimus sortem aequalem et arcum eundem*). SVET. Nero 3, 2 qui -i lege (*sc. lege Pedia*) damnati erant. Tit. 2 educatus in aula cum Britannico simul ac -bus disciplinis et apud eosdem magistros institutus. CYPR. epist. 41, 2 p. 589, 7 -i se cum illo conspiratione (*sc. schismaticorum*) sociavit. HIER. epist. 3, 5, 2 scis ..., ut ego et ille ... eodem cibo, -i frueremur hospitio. ANTH. 936, 1 quos *Eteoclem et Polynicem* -bus nutrix eadem pavisse papillis ... probatur.

pro subst. (*appendix ad caput prius*): **I** *neutr.* (*v. et locutiones sub capite altero allatas; cf. supra l. 1*): **A** *exempla generalia selecta*: **1** *sine praepos.*: **a** *sing.*: PLAVT. Trin. 280 feceris -r tuis ceteris factis (*cum dat. ut e. g.* PANEG. in Mess. 25 tibi -r poterunt *Camenae*. PROP. 2, 3, 20 -r Aganippeae ludere ... lyrae [*sunt qui -r pro nom. fem. accipiant*]. SEN. epist. 79, 7 -r prioribus scribere). VARRO ling. 9, 53 verba ..., quorum -r reperiri *non possit* (*sim. de re analoga*: 9, 65 -r singulare [*nisi adi.; syn.* singulare compar]. TERT. adv. Marc. 1, 3 p. 294, 9 unicum sit ... summum magnum, -r non habendo [*item* p. 294, 23. 24]). AVSON. 319, 20 p. 22 P. iurare aut falsum dicere -r habui (*vix adi.; cf. p. 274, 59*). *al.* **b** *plur.*: CIC. de orat. 2, 166 maiora -ia minora quaeremus. top. 11 ex comparatione ... -ium *argumenta* (*item gen.*: 71 QVINT. inst. 6, 3, 66 AMM. 26, 3, 1). VAL. MAX. 4, 7, 5 -ia ... auso -r gloriae portio adserenda est. SEN. Ag. 952 me -ia metuentem tibi (*cum dat. ut*: Herc. f. 53 *Ditem* -ia sortitum Iovi. dial. 7, 20, 1 dictis. epist. 42, 4. *al.* SIL. 15, 283 haec atque his -ia. *et saepius, v. et l. 69*). Oed. 831 illinc publica, hinc regis salus: utrimque -ia. benef. 3, 18, 3 sub dispari titulo -ia ... licent. dial. 3, 17, 7 non -ia patiuntur, qui -ia commiserunt. nat. 2, 59, 5 -ia conantur. epist. 92, 30 ut -ia dis vellet *animus* (*cf.* ITALA II Macc. 9, 12 [rec. L *al.* = VVLG.] -ia deo sentire [*aliae rec.* aequalia, *gr.* ἰσόθεα *vel* ὑπερήφανα]). SIL. 11, 79 cum ... orarent -ia. TAC. hist. 1, 74, 1 -ia ... ostentabat. FRONTO p. 19, 25 v. d. H. remuneratus est ... mutuo; -ia (pa. r *trad.*) habet (*cf.* HIER. epist. 31, 2, 2 -ia recipies). APVL. apol. 30, 11 Theocriti -ia (*cum gen. ut*: TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 596, 22 -ia eorum, quae retractata sunt). *al.*

2 *cum praepos.*: **a** *sing.*: CIC. inv. 1, 47 ex -i sic *spectatur similitudo* (2, 33 de orat. 2, 172. *al.; cum iuxtapos.*: LACT. inst. 3, 12, 4 ex coniuncto et -i). MART. CAP. 5, 558 *loci* a dissimili, a -i *eqs.* (*sim.* EVGRAPH. Ter. Andr. 51 CASSIOD. in psalm. 18, 3 l. 55). **b** *plur.*: CIC. part. 41 ex -bus *definiendum* (QVINT. inst. 5, 10, 87. *al.*). SEN. clem. 1, 7, 4 leves inter -ia ictus sunt (epist. 33, 4). nat. 3, 28, 5 ut supra -ia veniat, leviter exsurgere. HYG. mun. castr. 8 numerus et dispositio dextra laevaque ... a -bus esse debent (*sim.* 31 quod a -bus tendant). SIDON. epist. 1, 9, 3 in -bus dispares.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *specialia*: 1 *de genere iuris i. q. aequitas*: CIC. inv. 2, 67 quod genus *iuris est* pactum. -r, iudicatum. *ibid.* 68 -r *est*, quod in omnes aequabile est (*sim.* 2, 162; *cf. Rhet. Her. 2, 13, 19sq.* aequo et bono).

2 *de coniunctione duorum i. q.* ζεῦγος (*resp. in graecis, nisi aliud adnotatur*). *testantur* CHAR. gramm. p. 50, 10B. GLOSS.; *inter neutr. semper singularia* EXC. Bob. gramm. I 548, 15 GLOSS. II 322, 2 (*sed plur. inde a* CIC. Verr. II 2, 47); *formae minus solitae: acc. sing.* -ium GREG. M. epist. 9, 71. 13, 18 (-r *var. l., cf. Norberg, In reg. Greg. M. stud. crit. II 1939, 127sq.*), *gen. plur.* -ium AVR. VICT. Caes. 5, 7 (*dub.*). *?plur. pro sing. v. p. 272, 4.*

a *animantium* (*siderum l. 27, rerum per metaphoram l. 47sqq.*): α *hominum*: (I) *quolibet modo similium* (*ironice vel cum despectu e. g. l. 18. 22. 24. al.*): (A) *accedit gen.*: CIC. dom. 27 quod ... -r amicitiae consularis fuit ... coniunctius, quam fuimus inter nos ego et Cn. Pompeius? (VAL. MAX. 8, 8, 1 clarissimum. MACR. Sat. 1, 6, 4 insigne). fin. 1, 65 tria ... amicorum -ia (Lael. 15 PANEG. 3, 24, 5). HOR. sat. 2, 3, 243 (*ironice*) -r nobile fratrum, nequitia ... et amore gemellum (VAL. MAX. 4, 6 ext. 3. 5, 4 ext. 4 SEN. dial. 12 [11], 15, 2. ANTH. 457, 7 *postea*: gemini). LIV. 24, 9, 7 consulum (27, 34, 10 VELL. 2, 46, 1 AMM. 29, 2, 9). (B) *exempla varia*: CIC. dom. 70 (*cum despectu*) -r illud simile, Piso et Gabinius (EPICED. Drusi 83 -r i. ubi est totidem virtutibus aequum. PS. QVINT. decl. 8, 21 [*de gemellis*]). Phil. 11, 2 geminum in scelere -r. CAEL. Cic. fam. 8, 8, 3 recte hoc -r habet. OV. Pont. 3, 2, 88 -r (pars *trad.*) concors et sine lite fuit. LIV. 8, 29, 10 -r nobile rebus in eo magistratu gestis, discordia tamen ... nobilius. MANIL. 2, 167 (*de sideribus q. s. Gemini et Pisces*) haec *signa* ex -bus *constantia*. SEN. contr. 7, 1, 10 *de duobus fratribus*. 7, 4, 1 *de matre et filio*. VAL. MAX. 2, 9, 6 -r ... aequali iugo virtutis ... iunctum, instinctu autem aemulationis animo dissidens. STAT. Theb. 8, 608 *de filiabus Oedipodis*. 10, 443 -r insigne animis. *al.*

(II) *gladiatorum vel aliorum pugnantium, litigantium* (*fere more gladiatorum*): CIC. Pis. 27 (*per comparationem*) tamquam lanista in eiusmodi -i lucrum fieri putabat. opt. gen. 17 gladiatorum -r nobilissimum (*saepe, v. vol. VI 2, 2005, 50 sqq.; cf.* TERT. nat. 1, 10, 38 gladiatoria -ia). HOR. sat. 1, 7, 19 (*in comparatione*) Rupili et Persi -r pugnat *eqs.* LIV. 21, 43, 1 *de captivis in spectaculo pugnantibus*. 28, 2, 8 singuli binique velut cum -bus conserere pugnam cogebantur. 31, 50, 4 -ia quinque et viginti pugnarunt (*cf.* PERS. 6, 48 centum. PLIN. nat. 35, 52 triginta. *sim. al.*). SEN. contr. 4 praef. 1 nova -ia. VAL. MAX. 9, 2 ext. 2 -ia fere fratrum et propinquorum iungens ferro decernere cogebat. SEN. epist. 7, 4 ordinariis -bus et postulaticiis. *al.* LVCAN. 6, 3 admota ... comminus arma -rque suum videre dei (*de Caesare et Pompeio ut*: FLOR. epit. 4, 2, 35). PETRON. 19, 5 -ia composueram *eqs.* 80, 3 Thebanum -r (*sc. sicut Eteocles et Polynices; cf.* STAT. Theb. 11, 125 -r infandum. MIN. FEL. 18, 6 Thebanorum -r). *al.* *metaphorice de variis repugnantibus* (*sc. et animantibus et rebus*): CIC. ac. 2, 140 unum ... -r, quod depugnet, reliquum est, voluptas cum honestate. SEN. dial. 1, 2, 9 ecce -r deo dignum, vir fortis cum fortuna mala compositus. LVCAN. 6, 191 -r ... novum ..., bellum atque virum. 7, 695 -r, ... libertas et Caesar. PLIN. nat. 8, 34 discordiae causam ... naturam ... -ia componentem. 21, 46 -ia componuntur et natura atque luxuria depugnant.

(III) *coniugalium* (adulterorum SEN.): EPICED. Drusi 301 (*de Druso et Antonia*) -r bene compositum. SEN. benef. 3, 16, 3 unum adulterorum -r. IVVENC. 3, 468 principio deus ... -r dispare sexu constituit (*de Adam et Eva ut*: PAVL. NOL. carm. 25, 16 -r hominum). HIER. adv. Iovin. 1, 17 iunguntur -ia. ASTER. ad Renat. l. 77 -ia inveniuntur (*spectat ad matrimonium spirituale ut*: l. 214). PAVL. NOL. carm. 21, 837 -r inlustre deo, ⟨-r⟩ nobile nomine Christi (*de isdem*: 21, 840 -r benedictum). 25, 191 -r inviolabile. CIL XIII 6436, 14 -i incomparabili.

β *animalium* (*fere eiusdem speciei, sive eiusdem sive utriusque sexus*): (I) *exempla varia* (*accedit gen. limit.* SEN.): VARRO rust. 3, 7, 4 singulis -bus columbaria fiunt. 3, 7, 10 -ia singula ... veneunt *eqs.* (*inde* COLVM. 8, 8, 9 PLIN. nat. 10, 110). SEN. dial. 10, 12, 2 greges in aetatium et colorum -ia diducit (*nisi de servis*). PLIN. nat. 10, 159 *columbae* interdum ... terna educunt -ia. VLP. dig. 21, 1, 38, 14 si ... nondum sint -ia constituta, sed simpliciter quattuor mulae *eqs.* LACT. inst. 3, 22, 9 volucres ... matrimonia faciunt et -ia iungunt. CYPR. GALL. gen. 268 septenis -bus *pecudum in arca Noe* (*v. l. 84 et cf.* MAR. VICTOR aleth. 2, 444 per sexum septena *animantia* ..., bina -i [*intellegimus: 'bina quaeque, quae unum par constituunt'*]).

(II) *species indicatur*: (A) *per gen.* (*v. p. 272, 3*): OV. met. 13, 833 columbarum (PETRON. 85, 5. 6. *cf.* EDICT. imp. Diocl. 4, 29L. columbinorum). PLIN. nat. 10, 14 unum -r aquilarum. GAIVS inst. 3, 212 ex -i mularum (VLP. dig. 21, 1, 38, 14 PAVL. dig. 9, 2, 22, 1). ITALA iud. 19, 3 (Lugd.) iumentorum (*Vulg.* duos asinos). EDICT. imp. Diocl. 4, 23 L. pullo⟨r⟩um. 4, 28 palumborum. 4, 31 anatum. PALLAD. 1, 21 singulis boum -bus (VVLG. I reg. 14, 14 III reg. 19, 21 PAVL. NOL. carm. 18, 381. *al.*). QVODV. prom. 2, 6, 10 -r gallinarum (*sec. Italam lev. 14, 49* [*Lugd.*] duos pullos). SVLP. SEV. chron. 1, 3, 2 volucrum *eqs.* (*sc. in arca Noe ut*: PS. PROSP. carm. de prov. 338 spirantum. *v. p. 271, 72*). (B) *per appositionem*: ITALA Luc. 2, 24 (cod. b) ut darent ... -r turtures et duos pullos columbarum (cod. a *al. et* VVLG. -r turturum, *sec. lev. 12, 8* duos turtures; *inde* SIDON. epist. 8, 14, 5 -ia [*i. bina?*] turturum). 14, 19 (cod. a) iuga buum conparavi, -ia quinque (*sc. dupliciter vertit* ζεύγη, *aliae vers. et Vulg.* iuga boum *tantum*). GREG. M. epist. 9, 71 boves domitos -ium (*acc. sing.*) unum (*sim.* 13, 18. *v. p. 271, 9*).

b *rerum* (*fere arte factarum*; oculorum *l. 14, arborum vide l. 30; metaphorice de rebus v. p. 271, 47; explicat* LABEO dig. 32, 30 pr. qui quattuor pocula oleaginea habebat, ita legavit: pocula oleaginea -ia duo; respondi unum -r legatum esse, quia non ita esset: bina -ia neque ita: poculorum -ia duo): α *species indicatur*: (I) *per gen.* (*cf. l. 12*): CIC. Verr. II 2, 47 scyphorum -ia complura. SVET. rhet. 29, 1 oculorum. ITALA iud. 17, 10 (Lugd.) dabo tibi ... -r vestimentorum (*Vulg.* vestem duplicem). EDICT. imp. Diocl. 11, 7a L. zabernarum sive saccorum -r (*cf. Lauffer ad l.*). TREB. Claud. 14, 10 accubitalium Cypriorum -ia duo. (II) *per appositionem* (*cf.* LABEO *supra*): TEST. Galli (CIL XIII 5708) 1, 7 duo -(ia) cenato-r(ia). PAP. Corp. 208, 10 (*saec. II*) *argentea* claria (*i.* coll- ?) -r unum. 251, 10 (*saec. II*) habes amicla -r unu(m), amictoria ⟨pa⟩r unu(m), sabana -r unu(m) saccos -r unu(m) (*sim.* CHART. Lat. antiq. V 299, 3). *ibid.* 18 phialas quinarias p⟨ar u⟩nu(m) et calices -ia sex. *ibid.* 25 caligas cori subtalare(s) et udones -r (EDICT. imp. Diocl. 9, 5a L. 9, 10). EDICT. imp. Diocl. 9, 12aL. gallicae ..., -r (9, 13. 14). 9, 15 taurinae. *al.* TREB. Claud. 17, 6 zancas de nostris Parthicas -ia tria. VOPISC. Aurelian. 12, 1 mantelia Cypria -ia duo. (III) *per praepos.* de: GREG. TVR. Franc. 3, 24 tam de armis quam de vestibus ... terna ... -ia (*vix recte de tribus singulis Bonnet, Le Latin de Grég. 449, 5*). β *exempla cetera*: PLIN. nat. 17, 211 si -r (pars *trad.*) *arborum* quadrageno distet spatio (*v. André ad l.*). 33, 154 quattuor -ia (*sc. vasorum*) ab eo *caelatore* ... facta sunt.

3 *de scriptis i. q. exemplar* (*plur.; de apographis praeter* TAB. cer.; *cf. p. 273, 44 et formulam a -i p. 276, 7; hic illic fort. 'exemplaria' suppl., v. vol. V 2, 1324, 49 sqq.; adi. potius e. g.* COD. Theod. 7, 20, 13, 2 -ia scribta): TAB. cer. Dac. 13 (CIL III p. 951; *a. 167*) int. 20 de qua re dua -ia ⟨ta⟩bularum signatae sunt (*vix per pleonasmum ad 2*). CONC.[S] I 2 p. 107, 5 ex antiquis exemplariis ... tuae sanctitati -ia destinavimus ([= I 3 vers. Tur. p. 191, 20; *gr. I 1, 4 p. 20, 12* τὰ ἴσα. *cf. I 5 p. 337, 31* similia]. I 3 vers. Tur. p. 203, 16 ex codicibus ... -ia fieri et ... ecclesiae d. [*gr. I 1, 4 p. 30, 19* ἴσα. *cf. Dionys. Exig. Conc.[S] I 5 p. 306, 28* veracissima describentes]. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 160, 34. *al.*). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 140, 35 dum legeris -ia eorum, *quae scripsi*. p. 142, 30 quorum *statutorum* direxi et -ia (p. 226, 32 epistularum [*gr. I 1, 4 p. 32, 29* τὰ ἴσα]). CASSIOD. inst. 1, 8, 9 tria -ia, quae diximus, commentorum.

II *masc. et fem.* (*hic illic dub., an adi.; dat.* -e CIL III 7553, 9 [*nisi abl. abs.*]. *abl.* -e *et* -i *testantur e. g.* CHAR. gramm. p. 26, 13B. PRISC. gramm. II 339, 13; *trad.* -i CIC. Pis. 18. 20 PLIN. nat. 8, 86 [compari *var. l.*]. AVSON. 417, 24 p. 277 P. *in versu; trad.* -e OV. fast. 3, 193. 526. 4, 98 SEN. dial. 4, 34, 1. *al.; trad. et* -i *et* -e CIC. p. red. in sen. 17 PLIN. nat. 8, 79): A *de quibuslibet similibus, aequalibus sim.*: 1 *varia ratione similitudinis*: a *accedunt determinationes*: *gen.*: PLAVT. Rud. 49 ei *lenoni* erat hospes -r ⟨s⟩ui (SEN. epist. 109, 10 [*antea*: similes sui]. *cf.* PS. CIC. in Sall. 8, 20 similis ac -r tui). ACC. trag. 465 illius -r nemo reperiri potest. CIC. Pis. 8 cuius paucos -es haec civitas tulit. LVCAN. 10, 382 huius. PETRON. 92, 4 Ascylti. *al.* *pron. poss.*: CIC. p. red. in sen. 17 cum tuo illo -i (*var. l.* -e. *cf.* Pis. 18 cum illo suo -i). TERT. apol. 2, 1 aliter tractamur quam -es nostri, id est ceteri nocentes (*vix gen.; item*: 46, 3).

b *in formula* '-r -i' *sim.*: GRACCH. or. frg. Char. gramm. p. 313, 20B. videte, quam -r -i sim. CIC. Cato 7 -es ... vetere proverbio cum -bus facillume congregantur (*cf. Otto, Sprichw. n. 1335* [*v. etiam Nachträge 1968*]. *alludere videntur et*: LIV. 37, 45, 13 AMM. 16, 12, 47). HOR. epist. 1, 5, 25 ut coeat -r iungaturque -i (*v. Otto, l. c. adn.*). FRONTO p. 220, 21v. d. H. unus uni, -r -i resistebat. TERT. ieiun. 6 p. 281, 20 *deum ieiunanti* contubernalem, -em revera -i. AVSON. 313, 2 p. 407P. -r -i iugator (*imp. mediopass.*) coniunx. c *exempla varia selecta*: RHET. Her. 2, 30, 48 (*cf.* CIC. inv. 1, 101) utrum ad omnes ..., an ad superiores, ... an ad -es *eqs.* (*opp.* superior, inferior *saepius, v. e. g. vol. VII 1, 1393, 70; cf.* QVINT. inst. 12, 8, 14 superiores ... -es ... humiliores. TAC. ann. 11, 21, 3 superiores ... minoribus ... -es. *sim. al.*). CIC. Pis. 20 cum C. Mario ... aut cum aliquo -i (*cf.* QVINT. inst. 11, 1, 37 Diomedi aliive cui -i [*al.*]). Phil. 10, 22 T. Plancus et ceteri -es. PVBLIL. N 19 nulli facilius quam malo invenies -em. HOR. epod. 15, 14 quaeret iratus -em. carm. 1, 24, 8 veritas quando ullum inveniet -em? (*sc. Quintilio*). OV. epist. 9, 32 nube -i (*cf.* GRATT. 263 iunge -es [*sc. canes; vix de coaetaneis, cf. Verdière ad l.*]. QVINT. decl. 301 p. 190, 1 dignum, qui duceres -em). MANIL. 1, 787 Fabricius Curiusque -es (parens *vel* patens *var. ll.*). VELL. 2, 29, 3 ubi vereretur, ne quem haberet -em. SEN. Tro. 310 -em ... poscit Priamus. CVRT. 7, 8, 27 firmissima est inter -es amicitia (*proverb., cf. Otto, Sprichw. n. 1336 et formulam sub b*). *al.*

2 *cum respectu aetatis de coaetaneis*: HOR. ars 159 *puer* gestit -bus conludere. OV. met. 8, 308 Actoridae ... -es (*vix adi.; de*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

geminis ut: INSCR. christ. urbis 18469, 5 parvulos ... duos -es). PETRON. 25, 5 (*Quartilla*) infans cum -bus inquinata sum. QVINT. inst. 1, 2, 22 cedere -i (*opp.* maiores).

3 *cum respectu certaminis sim. de adversariis* (*exempla selecta; opp.* collega LIV. 22, 35, 4): OV. met. 7, 785 *canis* sequitur ...-em (*i. vulpem*). LIV. 7, 33, 2 *in ludo militari* nec quemquam aspernari -em. 22, 35, 4 *Paulus* -r magis in adversandum quam collega datur consuli. 28, 44, 9 habebo, Q. Fabi, -em, quem das, Hannibalem. SEN. Herc. f. 84 quaeris Alcidae -em? ... bella iam secum gerat. dial. 1, 2, 3 *athletae*, si non inveniunt singulos -es, pluribus simul obiciuntur. LVCAN. 4, 620 *Antaeum* habuisse -em (*sc. Herculem*). PLIN. nat. 8, 79 *basilisco* mustellarum virus exitio est, adeo naturae nihil placuit esse sine -e (*var. l.* -i. *vix intellegas neutr.*). SIL. 16, 616 composuit ... dignum te fortuna -em. *al.*

B *de sociis, consortibus sim.* (*illustrant synonyma l. 30. 38. 70*): **1** *de altero duorum*: **a** *usu sollemni*: **α** *animantium* (*per iocum de re* PLAVT. Persa): ⓘ *convivarum, i. q.* ὁμόκλινος: PLAVT. Persa 767 (*metaphorice*) cedo -em (*sc. cadum; aliter Woytek ad l.*), quem pepigi. Trin. 469 si ... ad cenam veneris atque ibi opulentus tibi -r forte obvenerit *eqs.* ⓘⓘ *coniugalium, amantium* (*exempla certiora*): OV. ars 2, 483 cerva -em sequitur. fast. 3, 193 cum -e quaeque suo coeunt volucresque feraeque. 3, 526 accumbit cum -e quisque sua. 4, 98 docuit *Venus* iungi cum -e quemque sua. PLIN. nat. 8, 86 nec nisi cum -i (compari *var. l.*) vita est *aspidibus*. TERT. castit. 5 l. 4 *cum deus homini* -em necessariam prospexisset (*de Eva ut*: PAVL. NOL. carm. 25, 20 factam ... ab osse -em). *in tit.*: CIL III 7521, 12 coniux ... benemerito -i (*cf.* 7553, 9 benemerente ... -e [*dat. ?*]. INSCR. christ. urbis 3627 -i ... benemerenti). 7584, 2 iuncta -i (*sim.* l. 6). INSCR. christ. urbis 1617 vixit cum -em. ⓘⓘⓘ *quorumlibet sociorum*: AVSON. 417, 24 p. 277P. consorte laborum destituor, nec tam promptum gestata duobus unum deficiente -i perferre sodalem (*antea comparantur equi iugales*). CHIRON 280 morsu[s] appetit ...-em suum *equus* (*sim.* VEG. mulom. 2, 11, 1). BASIL. hom. Rev. Bénéd. 57, 1947 p. 75, 16 *bos* alter ... deseruit iugum et -em solum dereliquit (*Migne gr. 31, 248*[B] ὁμοζύγον). PAVL. NOL. carm. 21, 281 Albina ... cum -e Therasia (epist. 32, 17). epist. 18, 3 -e Paschasio et te ... magistro. AVG. serm. 183, 5, 6 Eunomianus, -r eius, socius eius. 328 Rev. Bénéd. 51, 1939, 19 l. 120 (*de altero latronum, qui cum Christo crucifixi sunt, ut*: l. 121. 123).

β *rerum* (*sc. quarum exstat exemplar alterum; sed fortasse vel per adi. explicandum vel ad A referendum*): PLIN. nat. 9, 121 detractum alterum *unionem* ... absorbuit *Cleopatra*; ... comitatur fama unionis eius -em. CONC. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149 A) 1, 14 huius notoriae -em apud nos retinuimus (*de apographo cf. I B 3*).

b *in formulis reciprocitatis* (*ab usu sub a illustrato derivat Svennung, Unters. Pallad. 318sq.*): ITIN. Theod. 2, 138, 8 *Ior et Dan* coniungunt ad -e (adparet *var. l.; cf. Itin. Anton. A 7* Ior et Dan quae in unum iunctae sunt). DIOSC. 3, 50 p. 400, 20 *sucus panacis* citius se separans a -e ([*gr. 3, 48, 3* διϊέμενος *tantum*]. 3, 118 p. 426, 20 plures *virgae* s. se a -e [*gr. 3, 108* ἀπ' ἀλλήλων]). 5, 129 p. 223, 5 *arsenicum* venas habet separabiles a se, ut posite super -e videantur (*gr. 5, 104, 1* ἐπικειμένας ἀλλήλαις).

2 *de sociis complurium*: **a** *de proximis* (*nisi intellegas 'eiusdem generis', ut pertineat ad A 1; usu christiano*; frater *syn. l. 57, disting.* AMBROSIAST.): TERT. bapt. 9 p. 208, 24 (*ad Matth. 10, 42*) aquae calicem -i (*Borleffs*, patri *codd.*) oblatum (*in Vulg. resp.* fratrem suum *ut*: PELAG. in I Thess. 4, 6). AMBROSIAST. in Col. 4, 1 a -bus suis, non dicam fratribus. AVG. in psalm. 72, 13 l. 25 adtende et illum -em (patrem *aliquot codd.*) tuum. serm. 17, 6 l. 143 homo sum, -r (pars, pater *var. ll.*) vester sum. 61, 2, 2 -es suos homines alios non agnoscunt *nisi divites* (61, 7, 8 -em tuum). ITIN. Theod. 13 p. 144, 4 homines -es suos comedebant. **b** *de variis varia ratione iunctis* (*in imagine de digitis* OPTAT.): OPTAT. 2, 5 p. 42, 16 cum unusquisque *digitorum* a -bus separari non possit. GREG. TVR. Mart. 3, 37 mulier ... discedentibus -bus sola ... remansit (*postea*: mulieres reliquae). LEX Sal. Merov. 113 *tres ex septem rachymburgiis* pro -es suos ... nuntiant. VEN. FORT. Mart. 4, 339 *de sectatoribus haereseos*. GREG. M. epist. 1, 25 patriarchis aliis, -bus (fratribus *var. l.*) vestris. PASS. Tarach. 7 p. 463 -es tui, qui sunt in vinculis (*gr.* οἱ ἕτεροι δεσμῶται). CE 698, 6 cum sociis -busque suis Vincentius. 1059, 8 tumulum ... -i composuere suo *fratres*.

CAPVT ALTERVM: ***locutiones, structurae, iuncturae sim.***: **I** *locutiones notabiliores*: **A** *verbales*: **1** *impers.* -r est, videtur *sim.*: **a** *i. q. dignum est, aptum est sim.* SYNON. Cic. p. 413, 25 aequum erat, aptum, rectum fuerat, -r fuerat, convenerat. *sim. al.* GLOSS.[L] 1 Ansil. PA 482 -r est. constat. 489 -r fuit. decuit. oportuit. *usus indicativi in sententiis q. d. potentialibus vel irrealibus inde a* PLAVT. Curc. 112 fuit (*al.*). Stich. 512 fuerat (TER. Hec. 561. 867 CE 167. 1. *al.*). CIC. Sull. 90 erat (*al.*); *coniunctivi e. g.* CIC. Rab. perd. 31 fuisset. PLIN. nat. 21, 184 -r esset. SIDON. epist. 1, 3, 3 fuerit.

α *accedit inf.*: Ⓘ *inf. solus*: PLAVT. Amph. 990 magis -r est viā decedere. CIC. Lael. 82 similem sui quaerere. off. 2, 83 sic -r est agere (*sunt qui iungant* sic -r est, *ut ad γ pertineat*). CATVLL. 62, 9 canent, quod vincere (visere *codd.*) -r est (*nisi acc. c. inf.*). LVCR. 2, 849 quaerere. 4, 289 minime mirarier est -r. 4, 1184 plus ... quam mortali concedere -r est. PERS. 5, 6. PLIN. nat. 9, 52 Graecis ... nominibus uti. 12, 2. 20, 78. 21, 184. FRG. Vat. 33 iudicem ... adire. SER. SAMM. 790. *al.* *accedit dat. pers.*: PLAVT. Poen. 1396 quid mihi -r facere sit. IVVENC. 2, 446 iustis. AVIEN. Arat. 561 tibi.

ⓘⓘ *acc. c. inf.*: Ⓐ *activo* (*vel depon.*): PLAVT. Amph. 61 me ... facere ... non -r arbitror (494 videtur. Capt. 147. TER. Hec. 739 [*postea*: iniquom est]. *al.*). 832 *Iunonem* me vereri et metuere est -r maxume. 959. Bacch. 619 malos quam bonos -r magis me iuvare ([*syn.* aequomst]. Curc. 112 Persa 801 Poen. 522 Stich. 512 Acc. trag. 137 LVCR. 2, 125). Trin. 230 potius -r (CATVLL. 111, 3). TER. Hec. 867 (*syn.* aequomst). CIC. Mur. 15. orat. 4 -r est omnes omnia experiri (*inde sim.* COLVM. 1 praef. 29). *al.* VARRO frg. Aug. civ. 6, 5 p. 254, 17 D. *al.* *in formula tit. sepulcr.* (*cf. infra l. 35*): CE 164, 1 quod -r parenti fuerat facere filium (*sim.* 165, 1. 166, 1. 168, 1).

Ⓑ *passivo* (*mediopass. e. g.* CIC. Sull.): TER. Hec. 561 fuerat ea -r prospici (SCHOL.: dignum). CIC. Rab. perd. 31 quod ... praemium dari -r fuisset? Sull. 90 te ... expletum ... esse (*postea*: oportebat). Lael. 65 simplicem ... eligi. *al.* NEP. Dat. 6, 4 relinqui eum. LIV. 7, 31, 2 amicitiam institui. COLVM. 4, 27, 6 vitem ... refici. PLIN. nat. 2, 1 credi (28, 159). 12, 42 plura dici. *al.* QVINT. inst. 5, 11, 9. 10, 1, 65. *al.* Ⓒ *in structura manca* (*sc. suppl. inf., cf. infra l. 57; sed sunt, qui me abl. putent sec.* dignus, *cf. infra l. 55*): PLAVT. Persa 834 me haud -r est (*sc. ludificare eum*). PS. CATO monost. 26 fac quod te -r sit (*sc. facere*).

β *accedit enunt.*: ⓘ *per* ut: PLAVT. Bacch. 139 non -r videtur neque sit consentaneum, ... paedagogus una ut siet. SYMM. or. 2, 30 ut eloquentiae usum redderes. PS. AVG. quaest. test. 1 95, 1 ut ... viderentur. CLAVD. MAM. anim. 1, 13 p. 57, 4 ut exaequetur. ENNOD. opusc. 1, 74 p. 281, 15 ut ... incitares. PASS. Thom. 59 Z. (= PS. GREG. TVR. Thom. 59) ut relinquas. ⓘⓘ *per coni. solum*: CE 167, 1 quot -r parenti fue⟨r⟩at faceret filius (*cf. supra l. 16 et per contaminationem quandam* CE 170, 1 quot -r parenti dequs facer⟨et⟩ filius). MART. CAP. 1, 33 (vers.) -r est convoces. 1, 39 -r est ... decernas.

γ *pro locutione verbali substituitur adv.* (*addas fortasse supra l. 7*): ⓘ *vario usu*: ut (uti): TER. Phorm. 155 ita eum expectarem, ut -r fuit (908 SALL. Iug. 39, 3 GELL. 13, 29, 5. TERT. ieiun. 6 p. 280, 15 ita ut decet, ita ut -r est, ita ut utile est). TVRPIL. com. 157 educta, ut -r est, expars malitiis. CIC. Verr. II 5, 10 LVCR. 1, 189. 458 VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 SIL. 11, 108 FRONTO p. 68, 5 v. d. H. p. 159. 18. 160, 6 APVL. met. 5, 10, 6. 5, 19, 1. sicut: VAL. MAX. 2, 7, 6 *ut* vestram virtutem, s. -r est, repraesentem. 5, 2, 4 CVRT. 6, 6, 33. ⓘⓘ quam *in structura comparativa*: ACC. trag. 152 plus, quam est -r, loqui (PVBLIL. C 46). NEP. Ham. 3, 2 turpius, quam -r erat. CVRT. 3, 2, 1 haud secus quam -r erat (6, 2, 18. 7, 6, 19. 8, 11, 17). 10, 5, 33 vehementius. PLIN. nat. 25, 4 minus. FRONTO p. 67, 10 v. d. H. tristior. ⓘⓘⓘ *indicatur, cui quid aptum sit*: *per dat.*: CIC. div. 2, 114 ita ut constantibus hominibus -r erat (*abl. putant quidam*). SALL. (?) in Tull. 2 obsequentior, quam parenti -r est. DECL. in Catil. 28 sicuti -r erat (erat -r *O*) homini *nobili*. TERT. pudic. 19 p. 262, 19 apud nos, ut ethnico -r, immo et super ethnicum. *per abl.* (*cf. Hofmann-Szantyr 111, qui huc trahunt etiam* PLAVT. Persa *l. 26 et* CIC. *l. 51*): MAT. Cic. fam. 11, 28, 1 ut -r erat tua ... bonitate (pro ... b. *del. Shackleton-Bailey*). ? *per acc.* (*nisi inf. suppl.*): PLIN. nat. 37, 20 Nero, ut -r erat principem, vicit omnes.

b *fere i. q. idem est* (*cf.* PLAVT. Bacch. 1109 pol mihi -r, idem est quod tibi): SIL. 14, 128 cui tarde vincere ...-r erat ac vinci. QVINT. inst. 8, 3, 48 humilitatis vitium, ..., cui naturā contrarium, sed errore -r est ... *eqs.* (*nisi iung.* -r *et* vitium). PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 335, 23 nam quod Anaxagoras νοῦν, hic spiritum dixit ..., -r est praesenti quaestioni *eqs.* (*affert Aen. 6, 726, ubi Serv.*: unum est sive mentem dicat ... sive spiritum). CLAVD. DON. Aen. 2, 5 p. 146, 7 audire tristia et ... dolores referre non est -r. CONC.[S] I 5 p. 329, 29 rec. *B* -r est, ut dicatur *eqs.* (*Migne gr. 26, 1064*[A] ἴσον ... ἐστιν εἰπεῖν, *cf. l. 9 rec. Q* simile est ... dicere).

2 *aliae locutiones* (*selectae*): **a** *cum neutr. pro subst.*: **α** -r *dare, referre sim., sc.* -i (-i *rei l. 73. 78; cf. p. 266, 73 nec non Otto, Sprichw. n. 1337. Kruse, 1974, ad* PLAVT. Truc. 939): PLAVT. Asin. 172 -r -i datum hostimentumst, opera pro pecunia. Merc. 629 ut -r -i respondeas (Persa 223 -r -i r. dicto. Truc. 939. TER. Phorm. 212 verbum verbo, -r -i. CIC. nat. deor. 1, 50 omnia omnibus, -bus -ia. Att. 6, 1, 22. 16, 7, 6). Pseud. 692 -r -i ... contigit. CIC. top. 43 cum una res uni, -r -i comparatur (FRONTO p. 173, 18 v. d. H. AVG. lib. arb. 2, 113 -ia -bus c.). AVR. Fronto p. 45, 17 v. d. H. quo modo tibi -r -i expendam. HIER. epist. 45, 5, 2 -r -i refertur sententia (*item* PS. HIER. epist. 18, 1 [*fort. genuina*]. *ceterum*: adv. Iovin. 1, 36 p. 255[C] -r -i referam. adv. Pelag. 1, 13 p. 505[A]. in psalm. 18 -ia -bus. AVG. civ. 21, 23 p. 529, 23 D. *cf. l. 82sqq.*). in Ezech. 48, 16 -r reddit -i. *forma peculiari*: TER. Eun. 445 -r pro -i referto (pro *om. pars codd., r. app. crit.; cf.* GLOSS. V 538, 61 -r pro -i: verbum ad verb[i]um). Ad. 73 studet -r referre (*sc.* '-i' *suppl., cf. Dziatzko-Kauer ad l.*).

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β -ia facere, reddere sim. fere i. q. exaequare: ① qualibet ratione (selecta): CIC. leg. 3, 19 omnia infima summis -ia fecit. fin. 3, 12 omnia sic exaequaverunt, ut in utramque partem . . . -ia redderent. PLIN. nat. 10, 211 utrumne sint . . ., an . . . sit, . . . -ia fiant. QVINT. inst. 2, 8, 13 ea curā -ia faciet iis, in quibus eminebat. decl. 258 p. 52, 23 (loq. pater) quantum . . . mihi praestare poterat filius, ut -ia redderet? al. ② debito solvendo (v. Axelson, Neue Senecastud. 1939, 228): SEN. benef. 2, 30, 2 eodem . . . momento, quo obligatus es . . ., cum quolibet -ia fecisti, quoniam, qui libenter beneficium accipit, reddidit (dial. 5, 25, 2 cum illo. 9, 7, 2 cum amicorum officiis. epist. 101, 7 cum vita. COLVM. 1, 8, 13 cum rationibus domini [11, 1, 24]. PLIN. nat. 2, 202 velut -ia secum faciente natura. al.). 3, 9, 3 cum aliter beneficium detur, aliter reddatur, -ia facere difficile est. al. QVINT. decl. 333 p. 313, 11 non continuo ingratus est, quia -ia non fecit. PLIN. epist. 7, 19, 10. paneg. 6, 5 pro munere tanto. SCAEV. dig. 40, 7, 40, 8 si heredi meo rationes reddiderit -iaque fecerit (sim. de rationibus solvendis: CALL. dig. 50, 6, 6, 10 -ia fisco fecisse. COD. Theod. 11, 19, 3 -ia concludantur. cf. COLVM. supra). AVSON. 419, 67 p. 370, 432 P. in officiis amicorum. al.

b in iunctura cum variis vocibus: α -em gratiam referre, praestare sim. fere i. q. remunerari sive beneficia (cf. CHAR. gramm. p. 412, 12 B. beneficium idem repraesentabo. -em g. referam) sive maleficia (sc. per ironiam, cf. Hofmann, Umgangssprache 152): PLAVT. Merc. 999 ut tibi g. referam -em (TER. Eun. 719. al. v. vol. VI 2, 2219, 35sqq. 2222, 76). BELL. Afr. 40, 5 -em g. in fide praebenda praestare. ITALA I Tim. 5, 4 (cod. 77. al.) -em g. reddere parentibus ([gr. ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι, Vulg. mutuam vicem reddere]. ROMVL. fab. 22, 11 recc. gall. et W). cf. -em vicem reddere: BOETH. cons. 3, 4, 10 W. reddunt . . . improbi -em dignitatibus vicem eqs. β -em rationem facere, habere sim. (-r ratio est; fere cum aliquo): CIC. Lael. 58 ut -r sit r. acceptorum et datorum (cf. Yon, Ratio . . ., 1933, 154 sq.). SEN. contr. 9, 1, 15 vult mecum -es r. facere (SEN. epist. 19, 10 tecum. COLVM. 12 praef. 8 cum forensibus negotiis. SCAEV. dig. 44, 4, 17, 3 cum coheredibus). SEN. benef. 6, 40, 2 cum . . . feneratore signare r. -em (cf. AFRIC. dig. 40, 4, 22 ei -em r. adscribit). TAC. ann. 13, 14, 1 ut -es . . . r. cum re publica haberet (CIL VI 11034, 8 [confert Mommsen 11035, 7 par, quod solvit pariatis, sed sufficit paribus]). cf. -em calculum ponere: PLIN. epist. 5, 2, 1 cum quibus muneribus -em c. p. . . . non possum. γ aliquem -em facere (sc. non attulimus nisi cum respectu pariter aestimandi, tractandi sim.): CIC. fam. 3, 7, 5 -em vobis me speravi esse factum. SALL. Iug. 14, 9 quem . . . -em cum liberis tuis . . . fecisti. LIV. 6, 17, 5 Iovi. SEN. dial. 4, 21, 11 multis. epist. 24, 10 maioribus. CVRT. 6, 6, 3 victores . . . captivis. 7, 6, 11 principibus humiliores. 10, 2, 25 vos . . . dis. LVCAN. 7, 457 superis. PLIN. paneg. 60, 4 ut privatos sibi -es faceret princeps. al.

B adverbiales: 1 cum substantivis (sc. adverbiorum more usurpatis): a -i ratione (syn. pariter FIRM. math. 6, 32, 38): α vario usu (selecta quaedam): CIC. inv. 2, 74 eius generis praecepta . . . -i r. transferre. off. 1, 10 primum . . . de honesto . . ., tum -i r. de utili . . . disserendum. LVCR. 4, 191. 4, 395 solque -i r. manere et luna vide⟨n⟩tur (sc. sicut cetera sidera). 6, 902 linum . . . accendier . . . taedamque -i r. BELL. Hisp. 5, 2 Pompeius -i r. castra ponit (sc. sicut Caesar). VITR. 2, 1, 5 -i similique. GAIVS inst. 1, 128 -i r. et si eqs. (VLP. dig. 17, 1, 29. 23, 2, 12, 4. al.). VLP. dig. 36, 1, 17, 6 -i r. etiam (HERMOG. dig. 21, 3, 3, 1. al.). al. β in correlatione: CIC. inv. 2, 46 -i r. ut eqs. (cf. COLVM. 3, 9, 5 velut. IVST. 8, 2, 5 sicuti. COD. Theod. 11, 36, 4 tamquam). CAES. civ. 3, 101, 4 -i atque antea r. (RVT. LVP. 1, 1). VLP. dig. 7, 1, 12, 3 qua ratione . . . retinetur possessio . . ., -i r. etiam usus fructus retinetur (15, 1, 11, 9. cf. 39, 5, 7, 4 -i autem r., qua eqs. [LACT. inst. 2, 4, 9]).

b -i modo (cf. SYNON. Cic. p. 431, 7 pariter. -i m.; syn. aeque VLP. dig. 43, 30, 1, 4 HIER. epist. 52, 9, 1): α vario usu (exempla selecta): NEP. Them. 5, 3 -i m. apud Salamina . . . classis est devicta. Epam. 1, 1 -i m. apud ceteros (2, 2 in c. artibus. Att. 13, 3 -i m. artifices c. cf. APVL. met. 5, 27, 4 -i m. soror . . . alia). PAVL. FEST. p. 31 -i m. rubens . . . burrus appellatur. p. 226 -i m. et prior (VVLG. II Macc. 6, 8 et ipsi [cf. Itala rec. B eodem more]). PLIN. nat. 8, 62 cavantem -i m. cornua. ITALA II Macc. 12, 8 (recc. L X = VVLG.) -i m. facere (gr. τὸν αὐτὸν . . . τρόπον, aliae rec. similiter vel similia). I Tim. 3, 8 (Ambrosiast. ad l.) diaconos -i m. pudicos (gr. ὡσαύτως, Vulg. similiter; sim. resp. I Tim. 5, 25). al. β in correlatione: VLP. dig. 21, 1, 38, 3 -i m. redhiberi . . ., quemadmodum eqs. 33, 6, 3, 1 velut (cf. CIL XI 6335, 11 [a. 256] Petronium quoque . . . -i m. sicuti et maiores fratres eius. HIL. in psalm. 13, 3 ut [AMM. 24, 5, 9]). EVGRAPH. Ter. Hec. 11 ut -i m. utatur senex benivolentia . . ., qua et adulescens.

c cum variis vocibus (sc. selectis): LVCR. 1, 88 Iphigeniai infula . . . ex utraque -i malarum parte profusast ('pariter' Ernout ad l., sed alii alia). BELL. Hisp. 12, 4 consuetudine (25, 1). OV. met. 3, 122 exemplo (APVL. flor. 7, 9 FRG. Vat. 35, 1). COLVM. 4, 24, 9 vice (TRACT. de indur. cord. Phar. 40 l. 17. 41 l. 25). APVL. Plat. 2, 10 pacto. ARNOB. nat. 5, 18 p. 272, 2 M. more (7, 29 p. 379, 16 ut . . ., -i etiam m. CONC. Thel. a. 418 [Corp. Christ. 149] p. 60 l. 51). AMM. 14, 8, 1 sorte (14, 8, 12. al. COD. Theod. 9, 26, 1 [resp. quam]). al.

2 abl. neutr. cum praepos. (sc. pro subst.; aliter p. 270, 76): a ex -i: inde a SEN. epist., v. vol. V 2, 1124, 73sqq.; adde e. g.: QVINT. decl. 379 p. 423, 25 TERT. adv. Hermog. 7, 2. patient. 16 p. 23, 21 quasi plane ex -i (postea: aequaliter. cf. ITIN. Alex. 8 velut ex -i). b a -i (-bus): SERV. auct. Aen. 10, 567 ut sit 'contra' non adversus . . ., sed similiter, a -i. SCHOL. Cic. Bob. p. 83, 7 (contextu lacunoso). saepe in formula epistularum (sc. pluribus pariter missarum; cf. p. 272, 32; ad rem v. Norberg, In reg. Greg. M. stud. crit. II 1939, 25. 47): EPIST. pontif. Arel. 2 p. 7, 21 Zosimus Aurelio et universis episcopis . . ., a -i. 5 p. 11, 16 eiusdem. LEO M. epist. 71 (CONC.S II 4 p. 32, 1) Fausto . . . et Iacobo. 117, 5 (ibid. p. 70, 14) duas a -i ad synodum epistulas feci. 147 (ibid. p. 97, 9). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 41, 18 (gr. I 1, 1 p. 92, 24 τὰ ἴσα. item p. 50, 15 [gr. I 1, 1 p. 115, 26]). al. plur. a -bus: GREG. M. epist. 1, 24. 6, 5. 6, 49. 6, 52. 6, 63. 8, 13. 8, 14. al.

II structurae: A comparandi causa (sc. indicatur, cui vel cui rei respondeatur): 1 per casus: a dat. (testatur ARVS. gramm. VII 500, 1): saepissime inde ab ELOG. Scip. (CE 7) 3. PLAVT. Bacch. 956 Curc. 506 (accedit gerundivum CAPITOL. Pert. 9, 2. v. p. 269, 27). b gen. (cf. PRISC. gramm. III 219, 26. v. p. 270, 74): α pron. (hic illic vergit in vim pron. poss.): PLAVT. Rud. 49 hospes -r ⟨s⟩ui (SEN. epist. 109, 10 FRONTO p. 168, 18 v. d. H. APVL. Plat. 1, 6 SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 13. cf. Ps. CIC. in Sull. 8, 20 similis ac -r tui). ACC. trag. 465 illius -r nemo. CIC. Pis. 8 cuius (cf. VARRO ling. 9, 53 quorum [PLIN. nat. 36, 25 TERT. carn. 3 l. 37 adv. Marc. 4, 39 p. 552, 19]). LVCAN. 10, 382 huius (cf. TERT. apol. 11, 3 horum). TERT. carn. 3 l. 36 eorum (pudic. 9 IORD. Get. 23. cf. TERT. carn. 15 l. 26 eius [16 l. 20 spect. 19 p. 20, 18]). adv. Marc. 5, 14 p. 623, 12 alterius. β subst. (dub. MART. et TERT. patient.): CIC. nat. deor. 2, 153 vita -r et similis deorum (Ps. CIC. in Sall. 2, 6 tu -r ac s. scelestorum civium). PETRON. 92, 4 Ascylti. MART. 14, 15, 1 non sim talorum numero -r tessera (nisi gen. pendet e numero). TERT. apol. 10, 11 carn. 15 l. 26 ieiun. 10 p. 288, 12. adv. Marc. 4, 15 p. 465, 7 creatoris (5, 16 p. 630, 2). 4, 29 p. 520, 11. patient. 16 p. 23, 21 magnitudinis (magnitudine var. l.). HIL. syn. 15 LVCIF. Athan. 2, 20 l. 33 D. al. c abl. (testatur ARVS. gramm. VII 500, 2, qui affert falso SALL. p. 266, 29 [abl. limit.]): MAT. Cic. fam. 11, 28, 1 (cf. p. 274, 56). OV. fast. 2, 758 (iuxta digna). 6, 804sq. addas fortasse: MANIL. 2, 413 mascula se (si trad.) -bus . . . respondent (v. Housman ad l.; alii alia). de ceteris dubia ratione huc relatis v. p. 274, 24. 55.

2 per praepos.: cum (testatur ARVS. gramm. VII 500, 3; relatione ambigua e. g. LIV.): RHET. Her. 2, 3, 5 -r vitium cum causa. CIC. Quinct. 71 -r . . . ius cum Alfeno (FEST. p. 314). Lig. 27 Brut. 215 al. SALL. Iug. 14, 9. LIV. 26, 9, 10 ut Q. Fulvio -r cum consulibus imperium esset (30, 27, 5 VAL. MAX. 8, 15, 8. al.). COLVM. 8, 17, 4. PLIN. nat. 11, 245 secum (HIL. in Matth. 31, 6. cf. VAL. FL. 5, 194 tecum. MIN. FEL. 1, 3 mecum. sim. al.). 35, 80 TAC. ann. 2, 59, 1 PLIN. epist. 5, 2, 1. et saepe. inter (fere vi reciproca; cf. infra ad invicem): CIC. de orat. 1, 83 virtutes esse i. se aequalis et -is (1, 236 artes. 2, 94 oratores. rep. 1, 49 iura civium. al. VARRO ling. 9, 97 RVT. LVP. 2, 15 SEN. epist. 12, 7. al.). leg. 1, 29 omnes i. nosmet ipsos (fam. 13, 4, 4 [iuxta mutua ut: 13, 65, 1]). PRVD. cath. 7, 214 unam -emque sortis . . . vicem i. potentes atque egenos. alia: ad v. p. 269, 31 (sc. ad res; ad invicem: CONC.S I 2 p. 47, 36 = I 3 p. 29, 27, gr. I 1, 1 p. 36, 15 ἀλλήλοις. ad Macedonas: EVSEB. EMES. serm. 29, 24). adversus: LIV. 43, 18, 9 IVST. 6, 4, 12; adversum: VEG. mil. 3, 16. contra: IORD. Get. 261. pro v. p. 267, 64. 274, 5.

3 per enunt. relat. (cf. p. 275, 60. 76; ut sim. v. sub 4b): PLAVT. Bacch. 1109 -r idem . . ., quod eqs. Poen. 1049 tessera -r . . ., quam eqs. (nam trad.). CAES. Gall. 5, 8, 2 -i numero . . ., quem eqs. SVET. Aug. 56, 2 -i iure . . ., quo ceteri. APVL. apol. 15, 15 -bus angulis, quibus inciderant radii. Socr. prol. 1 p. 104 -i labore, quo scribimus. al. responsione relativi non aequata: SIL. 13, 632 -es sedes, ubi . . . moratur Alcmene. TAC. ann. 6, 20, 1 qualem diem Tiberius induisset, -i habitu erat Gaius Caesar. COD. Theod. 4, 8, 5, 1 -i numero . . ., quot erunt eqs. (ubi Interpr.: tot . . ., quos).

4 per particulas: a copulativas (v. etiam p. 267, 55): α ac, atque: inde a PLAVTO, v. vol. II 1081, 58sqq.; in poesi non occurrit nisi singulis locis apud PLAVT., SIL., STAT.; fort. addendum LVCAN. 1, 282 -r labor atque metus (v. Mackay, Am. Journ. Phil. 79, 1958, 183sqq.); in prosa oratione adde e. g. VAL. MAX. 1, 1, 13. 1, 8, 2 SEN. nat. 2, 59, 5 COLVM. 3, 8, 1 TAC. hist. 1, 8, 1. β et (vi copulativa vigente, cf. vol. V 2, 894, 4; liberiore collocatione CIC. Brut. 43 PLIN. nat. 9, 124): CIC. Sull. 5 iudicium meum et horum -r. Planc. 60. Phil. 11, 28 -i magnitudine animi et consili. Brut. 43 omnia fuisse Themistocli -ia et Coriolano. top. 71 Lael. 58 VARRO rust. 3, 9, 21. SALL. Catil. 3, 2 haudquaquam -r gloria sequitur scriptorem et actorem rerum. epist. Pomp. 7 meo et hostium exercitui -r condicio est. VAL. MAX. 4, 1 ext. 2 SEN. epist. 66, 13. 71, 21 iacere in convivio et torqueri -ia sunt. PLIN. nat. 9, 124 quibus conchyliis . . . luxuria -ia paene et margaritis pretia fecit. TAC. ann. 11, 36, 3 -bus lasciviis ad cupidinem et fastidia. al. cf. et . . . et (v. etiam p. 267, 62): CAES. Gall. 5, 16, 3 proelii ratio et cedentibus et inse-

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quentibus -r. LIV. 26, 19, 7 famam ... et vanitate et fabula -em. VAL. MAX. 4, 1, 13 SEN. epist. 71, 17. *al.* LVCAN. 4, 482 TAC. dial. 35, 3. *al.* γ -que: LIV. 7, 7, 9 cohortes -i corporum animorumque robore. SEN. dial. 9, 8, 2 maximis minimisque corporibus -r est dolor. nat. 3, 11, 6 per hiemem aestatemque -r est ... deiectus *aquae*. 6, 32, 5. VAL. FL. 3, 473 -r gemitu pulsuque labor. 4, 456 TAC. hist. 4, 51, 1. 5, 13, 3. ann. 4, 1, 2 -i exitio viguit ceciditque. 15, 27, 3. PLIN. epist. 3, 5, 3 paneg. 81, 3 PANEG. 2, 2, 4. *al.* *cf.* -que ... -que: SIL. 6, 617 -r ingenium *Fabii* castrisque togaeque. -que et: TAC. ann. 16, 10, 2 seque et libertum -i sorte componi.

b *comparativas*: PLAVT. Bacch. 1108 -i fortuna, aetate ut sumus, utimur (LIV. 23, 43, 11 si -ia essent, ut quondam fuissent. HIL. in psalm. 118 lamed 8 FILASTR. 155, 2. *v. etiam p. 275, 57. 75. 82*). COLVM. 3, 9, 5 velut (VLP. dig. 33, 6, 3, 1). VLP. dig. 21, 1, 38, 3 quemadmodum. IVST. 8, 2, 8 sicuti (CIL XI 6335, 11 *a. 256*). COD. Theod. 11, 36, 4 tamquam. COD. Iust. 6, 9, 9 (*a. 339*) quasi. ENNOD. dict. 11, 5 p. 460, 2 -r moribus quam natura.

B *limitandi causa* (*notabiliora*): **1** *per casus: abl. limit. saepissime inde a* CIC. (*de* ACC. trag. 156 *v. p. 262, 60*), *v. e. g. p. 266, 26sqq., ibid l. 51. p. 268, 55* (*abl. gerund.*: CIC. de orat. 1, 240 disserendo. Brut. 128 latine loquendo. SEN. contr. 3 praef. 9 luctando [luctandi *var. l.*]). *gen.*: PLIN. nat. 36, 116 nemo ... -r ... insaniae illi (*nisi dat.*). SIL. 4, 368 aetatis mentisque. HIL. in psalm. 118 gimel 18 omnes eiusdem criminis -es. *acc.*: SIL. 2, 638 cuncta.

2 *per praepos.*: **a** in: *cum abl.*: CIC. inv. 1, 4 in dicendo (*gerund. ut*: Brut. 159 in altercando. VARRO frg. Cens. 17, 15 in disceptando. QVINT. inst. 12, 10, 35 VLP. dig. 2, 9, 1, 1 LVCIF. Athan. 2, 20 l. 33 D.). Verr. II 3, 23 in omnibus ... rebus (*cf.* SEN. epist. 71, 7 in omnibus [*al.*]). Font. 36 in bello gerendo ([belligerendo *vel* belligerando *codd.*]. *sim. accedit gerundiv.*: VAL. MAX. 3, 8, 2. 6, 6, 3 in iure ... tuendo. *cf. l. 33*). Att. 4, 15, 6 in ceteris. *al.; in poesi non nisi*: PROP. 1, 1, 32 in tuto ... amore -es (2, 26[b], 46). OV. met. 9, 405 -es in vulnere fratres. PRVD. c. Symm. 2, 820 -es in religione tenenda. *cum acc.*: LIV. 2, 50, 9 *pugnam* in omnes partes -em (*cf.* QVINT. inst. 7, 9, 14 quod ... in utramque partem -r est). 22, 35, 4 in adversandum (*v. Weißenborn-Müller in append. crit.*). TAC. ann. 11, 16, 2 -i in omnes studio (*relatione ambigua ut*: HIL. in psalm. 118 aleph 13 -r in o. aequalisque custodia. PROSP. carm. de ingrat. 690 -r in utrumque facultas). DRAC. satisf. 203 in arma -es fuimus cum principe. **b** ad (*saepe cum gerund. vel gerundiv., v. p. 269, 31; de* INSCR. christ. urbis 18469, 10 [= Diehl 4755] *v. Heraeus, Kl. Schr. 123*): CIC. Verr. II 3, 23 qui in omnibus isti rebus -r ad ... flagitiorum nefarias libidines esse possit. BELL. Hisp. 31, 3 -em virtutem ad bellandum. LIV. 9, 43, 11. 29, 3, 11 -i ad patienda ea robore. VAL. MAX. 9, 9 pr. ad laedendum. SEN. epist. 91, 16 ad omnia patienda. MELA 2, 35 ad famam. PLIN. nat. 37, 203 ad haec. HIL. in Matth. 14, 15 ad contemnendam mortem. PASS. Macc. 8, 17 ad sufferendum. HIST. Apoll. rec. A 13 ad pilae lusum (in ... lusu rec. BC). **c** per: MANIL. 1, 213 per ... omnia -r est *forma* (CELS. 3, 5, 7. *al.; cf.* MANIL. 2, 77 per omnis ... partis). *al.* SEN. epist. 66, 34 per illud, quo *eqs. al.*

3 *per inf.* (*testatur* ARVS. gramm. VII 500, 4 -r hoc facere *coll.* VERG. ecl. 7, 5, *de quo v. p. 265, 34; item dub.* VERG. Aen. 12, 344, *v. p. 264, 56*): MEROB. poet. 150 bellare -es *hostes*. DRAC. laud. dei 1, 367 velle -es et nolle -es *Adam et Eva*.

III *de ratione, quae intercedit inter -r et alias voces*: **A** *sc. voces plus minus affines*: aequalis: CIC. de orat. 1, 83 ae. et -is (3, 55 orat. 123 Lael. 32 SEN. epist. 59, 14. 79, 9 CYPR. epist. 69, 14. *al.; cf.* PS. CIC. in Sall. 1, 1 ae. ac -em [CYPR. epist. 64, 3 COD. Theod. 1, 2, 9]). 3, 198 (*laxius iungitur ut e. g.* fin. 4, 55 SALL. Catil. 54, 1. *et saepe*). PS. AVG. categ. 10(92 M.-P.) non ae. numerus, si -r est (*cf. p. 261, 22*). *cf.* SEN. nat. 6, 14, 2 -i aequalitate (CYPR. epist. 69, 14 MAXIMIN. c. Ambr. 36 MACR. somn. 1, 5, 18. *cf.* ZENO 2, 74 [1, 53, 1 L.] aequalitate -es *pueri*). aequus (*iuxta -r q. e.* ζεῦγος *p. 271, 23*): RHET. Her. 4, 40. 52 ae. et -es (CIC. off. 1, 124. *cf.* VELL. 2, 97, 3 aequa ac -r [COD. Theod. 12, 7, 1]). CIC. Quinct. 10 -r, ... eadem, ... ae. (*sim. in serie*: STAT. Theb. 6, 118). VERG. Aen. 5, 425 (*syn. ut*: OV. epist. 19[20], 166 LIV. 7, 33, 5. 33, 18, 14. *et saepe*). communis: CIC. leg. 1, 35 unam ... -em c. que rationem (*cf.* SIL. 14, 616 -r ... et c. ... ira. *distinctius*: CIC. fin. 3, 69 neque solum ea c., verum etiam -ia esse). consimilis: GELL. 14, 1, 29 -ia ... et c. (CYPR. epist. 39, 4). TERT. adv. Iud. 14, 9 (= adv. Marc. 3, 7 p. 388, 1) -es ... atque c. (COD. Theod. 6, 9, 2, 1). dignus: *syn. vel iuxtapos. v. p. 267, 29.* geminus (*diff. v. p. 261. 23sqq.; iuxta -r q. e.* ζεῦγος CIC. Phil. 11, 2, *cf.* ANTH. 457, 7): PLAVT. Men. 1119 -es ... g. PACVV. trag. 174. CIC. S. Rosc. 118 (*in serie ut*: APVL. flor. 9, 29). OV. epist. 19(20), 156. *al.; de numero -i* SCHOL. Stat. Theb. 5, 86. idem: *formulam -r idemque sim. v. vol. VII 1, 191. 3sqq., ubi addas* HIL. trin. 4, 16. *laxius iuxtaponitur*: CIC. Quinct. 10 -r, ... eadem, ... aequus (*sim. in serie*: S. Rosc. 118 PLIN. nat. 4, 48 QVINT. inst. 4, 2, 118. *al.*). Mur. 41 sit -r ... sit idem (*sine coniunctione ut*: Phil. 11, 19 ac. 2, 125 EPICED. Drusi 201. *sim. saepius*). *sim. al.* mutuus: CIC. Att. 16, 16[a], 3 -r atque m. (fam. 13, 55, 2 -bus ac m. *cf.* 13, 4, 4 -i ... et m. [13, 65, 1]). OCTAVIA 49 odio -i ardens ... mutua flagrat face (*item laxius iungitur*: VAL. FL. 1, 550 QVINT. decl. 355 p. 387, 29. *al.*). similis (*iuxta -r q. e.* ζεῦγος CIC. dom. 70; *distinguitur* CIC. ac. 2, 55 LIV. 45, 43, 2 QVINT. inst. 10, 1, 102. 12, 10, 71. *al.*): CIC. leg. 1, 29 tam s., tam -r. nat. deor. 2, 28 s. -ique (SALL. Catil. 14, 4 -r s. que. VERG. Aen. 2, 794 [= 6, 702]. OV. trist. 2, 431 VITR. 2, 1, 5. *al.*). 2, 153 -r et s. (SEN. epist. 73, 16 IVV. 15, 130 TERT. adv. Val. 7 p. 184, 21 CYPR. epist. 52, 2 p. 618, 14. *al.*). LVCR. 2, 341 -i filo s. que ... figura (*item laxius iungitur*: CVRT. 9, 10, 16 SIL. 4, 92. *al.*). PLIN. nat. 32, 1 -r ac s. (PS. QVINT. decl. 5, 13 APVL. met. 9, 32, 14 Plat. 1, 6. *al.*). unus (*sc. in formula -r atque unus sim., cf.* unus idemque *vol. VII 1, 190, 60sqq.*): CIC. Sull. 5 iudicium meum et horum -r atque unum fuisse (de orat. 2, 209. ARNOB. nat. 3, 14 p. 172, 11 M. LACT. inst. 5, 13, 5 unis ac -bus. COD. Theod. 2, 1, 1). ARNOB. nat. 7, 42 p. 397, 21M. -r et una. AMM. 20, 4, 17 uno -ique (20, 11, 21. 21, 12, 9. 24, 1, 1. 25, 7, 3 CLAVD. DON. Aen. 1, 45 p. 21, 22 PRVD. cath. 7, 214).

B *sc. voces quodammodo contrarias*: **1** *quae per se diversitatem significant*: dispar: ACC. trag. 156 RHET. Her. 2, 3, 5 CIC. inv. 2, 33 Mur. 43. *al.* VARRO ling. 9, 46 LVCR. 2, 738 CAES. Gall. 7, 39, 1 SALL. Iug. 52, 1 LIV. 31, 24, 3. 33, 22, 2. *et saepius, cf. in lusu verborum cum voce -r q. e.* ζεῦγος: IVVENC. 3, 468 -r dispare sexu. disparilis: COLVM. 3, 2, 17. dissimilis: RHET. Her. 2, 29, 46 CIC. de orat. 3, 27 part. 41. *al.* LVCR. 2, 724 OV. epist. 19(20), 166 LIV. 36, 9, 6. *al.* diversus: CAES. Gall. 7, 74, 1. *al., v. vol. V 1, 1582, 14sqq.; adde e. g.* MANIL. 5, 436 SEN. epist. 66, 43 PLIN. nat. 2, 11. 6, 85 (*cf. oxymoron*: QVINT. inst. 8, 6, 67 ex diverso -r. PS. QVINT. decl. 15, 12 -i diversitate. TERT. patient. 16 p. 23, 21 ipsa diversitas ... -r est). impar: VARRO ling. 9, 9 BELL. Alex. 29, 3 SALL. Iug. 57, 6. 78, 2 OV. epist. 18(19), 5 met. 8, 662. *et saepe* (*de numero v. vol. VII 1. 517, 72sqq.*). inaequabilis: SEN. epist. 121, 23. inaequalis: OV. epist. 9, 32 PLIN. nat. 2, 180. inaequatus: PANEG. in Mess. 41. inconveniens: PHAEDR. 3, 13, 6. iniquus: TER. Hec. 739 CALP. decl. 29. varius: CE 219, 5 CASSIOD. gramm. VII 147, 18. **2** *quae per gradationem (compar., superl.) differentiam indicant* (*dedimus notabiliora*): inferior, infimus: RHET. Her. 2, 30, 48 (*cf.* CIC. inv. 1, 101). 4, 40, 52 CIC. Quinct. 59. 95. *et saepe.* maior, maximus: PLAVT. Men. 1119 CIC. inv. 2, 55 de orat. 2, 166 part. 7 top. 11. *al.* melior: CIC. Lig. 10 LIV. 9, 19, 9 SEN. dial. 7, 17, 3. *al.* minor: CIC. inv. 2, 55 de orat. 2, 166. *al.* PANEG. in Mess. 25 OV. epist. 9, 32. *al.* propior, proximus: CIC. fam. 4, 9, 4 aut -r aut certe proximus (QVINT. inst. 10, 5, 6. *cf.* 10, 1, 127 saltem). GELL. 14, 3, 9. MARCIAN. dig. 48, 9, 3 -i propioreve gradu. superior, summus: RHET. Her. 4, 18, 25. 4, 40, 52. *al.* CIC. inv. 1, 4 Planc. 60 Brut. 215. *al.* LIV. 4, 28, 5. 30, 35, 9. *et saepe.*

IV *homoeoprophora* (*notabiliora quaedam*): PLAVT. Capt. 147 patrem -r (*cf.* CE 164, 1 -r parenti [165, 1. *al.; vice versa*: SALL.(?) in Tull. 2]). Curc. 506 pono et paro: -issimi. ENN. scaen. 168 paratam pestem ut participat -em (*cf.* VERG. ecl. 7, 5 -es ... parati). LVCR. 2, 337 parum ..., -ia (PRIAP. 63, 8 parum ..., parum ..., parum ..., -em). VERG. Aen. 12, 847 partu -bus. *cf.* -ia ... varia: CASSIOD. gramm. VII 147, 18 *Baer.*

adv. ***pariter.** *scribitur litteris graecis* INSCR. christ. urbis 3038. *de notione*: SYNON. Cic. p. 431, 7 invicem. in ordinem. communiter. vicissim. -r. pari modo. pari iunctu. pari placito. pari consensu (SERV. Aen. 8, 444 pari m. [*add.* auct.: dicitur et pro 'similiter' et pro 'simul']. GLOSS. V 129, 19 pari m. vel simul). *cetera suis quaeque locis afferuntur. consuetudini priscae tribuunt* SERV. Aen. 11, 592 similiter, uno modo. et est antiquum. SERV. auct. georg. 1, 189. *legitur inde a* NAEV. (*v. p. 282, 47*), PLAVTO, ENN. *varia frequentia, in prosa orat. e. g. apud* CIC. *26[ies]* (*deest epist.*), CAES. *semel*, SALL. *18[ies], in poesi e. g. apud* VERG. *31[ies]*, OV. *97[ies]*, SEN. *trag. 28[ies]*, LVCAN. *11[ies]*. [*restituitur e. g.* CIC. rep. 1, 56 (*Halm coll.* LACT. inst. 1, 11, 5 [*v. p. 280, 84*]; expoliri *trad., quod delevit Ziegler*). *suppl. in loco lacunoso e. g.* TAC. Agr. 20, 3 (*lacunam negavit Ogilvie*). *in versibus spuriis*: LVCR. 3, 475 MANIL. 5, 697. *in textu non sano*: PLAVT. Cist. 481. *in contextu parum certo*: CAECIL. com. 75 LVCIL. 431 TAC. ann. 11, 1, 1.]

I *i. q. aeque, similiter, eodem modo, sine discrimine* (*notiones speciales v. sub B*). *de notione cf.* NON. p. 375, 4 similiter (SERV. auct. georg. 1, 189 [*ubi et* ὁμοίως]. GLOSS.). CHAR. gramm. p. 277, 12 B. (*ex Romano*) -r pro pariliter Cicero ...; similiter et Maro ..., ubi Celsus 'pro aequaliter'. DIFF. ed. Beck p. 89, 22 inter una et -r: ... -r aequalitatem demonstrat. GLOSS. ὁμοίως (*cf. p. 279, 9*). ἴσως ὅ ἐστιν ἐφ' ἴσης. *v. etiam infra ad singulos locos.*

A *usu communi*: **1** *comparatur alterum cum altero*: **a** *in correlatione*: **α** *respondent coniunctiones variae* (*pron. relat.* PLAVT. Rud.): atque, ac (*mera vi adiunctiva v. sub IIIB1a; abundanter* PLAVT. Amph. 1019 -r hoc fit a. ut alia facta sunt): PLAVT. Men. 752 -r hoc a. alias res soles (*sc. facere*). ENN. scaen. 200 opulenti cum locuntur -r a. ignobiles, eadem dicta eademque oratio aequa non aeque valet. TER. Phorm. 786 -r nunc opera me adiuves, ac re dudum opitulata es. LVCR. 1, 845 -r ... videtur errare a. illi. SALL. Iug. 46, 6 -r, ac si hostes adessent (*cf.* 100, 1 -r a. in conspectu hostium). 100, 5 res publica -r a. saevissumo imperio ... decore gesta.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

102, 5. 113, 3. LIV. 1, 34, 12 publicis -r ac privatis consiliis. 7, 30, 2 tunc . . . -r ac nunc. 28, 20, 6. 43, 7, 11. PLIN. nat. 8, 89 crocodilum . . . terra -r ac flumine infestum. APVL. Plat. 2, 13 cum amicus eum, quem diligit, -r ac se cupit prosperis rebus potiri. qualis: PLAVT. Rud. 875 -r suades, q. es. quam: MANIL. 5, 402 quaestus naufragio petitur corpusque profundo immissum -r q. praeda exquiritur ipsa. ut (*cf. et p. 278, 78. 281, 55*): PLAVT. Aul. 22 reliquit . . . filium -r moratum ut pater avosque huius fuit (*affert* SERV. auct. georg. 1, 189 hoc est ὁμοίως). PACVV. trag. 248 -r te esse erga illum video ut illum erga te scio. HYG. astr. 4, 14 p. 118, 14 solem . . . -r ut reliquas stellas errare. *β respondent in struct. paratactica* -r (item) . . . -r (*cf. p. 282, 20*): PLAVT. Asin. 15 ut vos item alias, -r nunc Mars adiuvet (*de struct. dubitatur, v. Traina, Riv. Fil. Class. 100, 1972, 137sqq.*). VERG. Aen. 10, 756 caedebant -r -rque ruebant victores victique (*755*: aequabat). SIL. 15, 253 cadit . . . victima Neptuno -r -rque Tonanti. AVG. util. ieiun. 7, 9 -r eunt ad Iunonem, -r ad Herculem. *γ respondet praepos.* cum: CIC. Verr. II 5, 173 Siculi causam suam perisse . . . mecum -r moleste ferent (*item cum pron. pers.*: LVCR. 4, 342 nobiscum. SEN. Herc. f. 1060 APVL. apol. 45, 1. CYPR. Demetr. 19 [*antecedit*: vobiscum aequaliter]. ad Donat. 4 HIER. epist. 60, 13, 3 RVFIN. Clement. 1, 67, 4. *al.*). VERG. Aen. 9, 628 iuvencum . . . -r . . . caput c. matre ferentem. OV. Pont. 1, 10, 37 -r simili c. fratre. TERT. anim. 56, 6 -r c. illis *temporibus*. ANON. in Rom. (ed. Frede) 87A *iustos* c. Adam et Eva -r dolentes. *al.* *correlatio fortasse intellegenda ex antecedentibus*: TER. Eun. 92 utinam esset mihi pars aequa amoris tecum ac -r fieret, ut aut hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet aut ego istuc abs te factum nihili penderem (*sc.* 'et utinam mihi tecum -r f.'; DON.: similiter. SCHOL. Ter. Bemb.: aequaliter, quasi pariliter). *δ respondet dativus (sed etiam abl. intellegi posse arbitrantur Ernout-Thomas, Synt. lat.² 66; cf. p. 281, 61. 282, 33)*: LIV. 38, 16, 10 -r ultimae *gentes* propinquis. SIL. 11, 431 Memphis . . . -r (*Vollmer*, passim *trad.*) lasciva Canopo. ASSVMPT. Moys. 8, 4 cogentur . . . baiulare idola eorum inquinata, quomodo sunt -r *inquinata Israelitis* continentibus ea.

b *per se positum*: *α in comparatione plena; comparantur*: (I) *sententiae* (*addimus etiam abl. abs. l. 47*): PLAVT. Capt. 329 ut ea, quae sentio, -r scias (*item refertur ad enunt. relat.*: CYPR. epist. 28, 2 quantum gratulor martyribus, . . . tantum gratulor -r et vobis. 73, 25 qui occupare baptisma prior potuit, et ecclesiam -r occupavit. mortal. 17 qualem te invenit . . ., talem -r et iudicat. *cf. positum in enunt. relat.*: MARCIAN. dig. 4, 6, 46 AVG. civ. 22, 19 p. 599, 13 D. SACR. Leon. 1322). Pseud. 859sq. si quo hic gradietur, -r progredimino; manum si protollet, -r proferto manum (VERG. georg. 1, 189 *nucis* si superant fetus, -r frumenta sequentur. TERT. idol. 22 p. 56, 1 adv. Marc. 4, 5 p. 430, 12. *al.*; *cf.* nisi -r: AVG. civ. 11, 18 p. 485, 17 D.). CIC. Font. 46 venit huic subsidio . . ., propugnat -r *eqs.* p. red. ad Quir. 15 Lentulo auctore et -r referente collega (*item in abl. abs.*: OV. am. 3, 7, 5 nec potui cupiens -r cupiente puella. TERT. adv. Marc. 3, 6 p. 384, 18 LAMPR. Alex. 21, 8 SVLP. SEV. dial. 2, 7, 4. *al.*). fin. 1, 67. VARRO rust. 3, 16, 9 *apes* alternis dormiunt et opus faciunt -r. SALL. Iug. 60, 1. MANIL. 3, 475 -rque . . . media aequatis censentur viribus astra (*sic interpr. Housman*). SEN. Herc. f. 23. VAL. FL. 8, 172 sic *loquitur* genetrix, simileque implet soror omnia questu . . .; famulae -r . . . dant verba. STAT. Theb. 9, 327 cum subit obvius *Crenaeus* . . ., -r . . . revertitur amnis (VITAE patr. Iurens. 74 M.). 10, 653. TERT. adv. Marc. 2, 16 p. 357, 9 quem deum non negas, confiteris non humanum . . .; porro eum -r agnoscas *eqs.* (*cf.* resurr. 45 p. 93, 10 atque ita -r agnoscimus *eqs.* *al.* (II) *partes orationis*: VARRO Men. 438 sex pueri et puellulae -r item sex. MANIL. 2, 731 proxima *signa* tricenas *partes* -rque sequentia ducunt. TERT. adv. Prax. 10 p. 242, 6 Praxean et omnes -r haereticos (*nisi ad β vel IIA*). SOL. 30, 25 ursi colore et -r villo profundo. IVL. VAL. 3, 32 studium . . . et videndae civitatis tuae et reginae -r salutandae. FILASTR. 88, 6 Ps. HIER. in I Cor. 11, 7 RVFIN. Adamant. 4, 11.

β in comparatione tecta, sc. correlatione e contextu colligenda; -r *accedit ad*: (I) *praedicata* (*dub. an add.* SEN. Herc. O. 388): PLAVT. Aul. 230 (*asinus ad bovem*:) ubi onus nequeam ferre -r (HOR. carm. 1, 35, 28 iugum). Curc. 48 amo -r simul (*spectat ad 46* ea me deperit). TER. Haut. 132 quem *filium* -r uti his *bonis* decuit aut . . . amplius. ACC. trag. 591 (*ad fratrem*) -r videor patriis vesci praemiis. LVCR. 5, 1272 -r . . . sufferre laborem (*sim.* 5, 1359). 6, 303 nequeunt -r penetrare. *al.* HOR. epist. 1, 18, 48 cenes ut -r pulmenta. OV. met. 7, 637. LIV. 1, 54, 4 obeundo pericula ac labores -r *ac milites* (*de Tarquinio*. 27, 49, 3 *de Hasdrubale*). 38, 11, 3 hostes eosdem habeto quos populus Romanus . . . bellumque -r gerito. PLIN. nat. 2, 67 -r scandi *altitudinem* (*sc. cum latitudine planetarum*). DECRET. decur. Salpens. (Année Epigr. 1931 n. 38) 6 spem parem ostentare -r acturis (*sc. ut viri praedicti*). TERT. apol. 24, 3 procurantes et praefectos et praesides -r suspici *ac imperatorem* (*item comparantur obi.*: AVG. civ. 3, 6 p. 103, 10 D. quos -r deciperent *ac Troianos*. RVST. HELP. benef. 13. *al.*). SOL. 27, 26. HIER. epist. 49, 13, 1 legimus . . . in scolis -r (*sc. ut vos*) et Aristotelia illa. *al.* *comparantur contraria*: PLAVT. Merc. 882 contra -r fer gradum (Pseud. 708). CIC. inv. 2, 172 nullam esse rem . . .; -r autem esse multas res *eqs.* HIER. epist. 22, 17, 2 nihil prodest biduo triduoque transmisso vacuum portare ventrem, si -r obruitur, si compensatur saturitate ieiunium. AVELL. p. 563, 27 ut, sicut sortem . . . *dolemus* pereuntium, ita laetemur -r de salute remeantium. (II) *alias partes orationis* (*fere attributa sim.*): OV. fast. 3, 207 (*uxor Romuli ad alias feminas Sabinas*:) o -r raptae! LIV. 8, 11, 8 Latinorum . . . -r accisae copiae (*sc. ac Romanorum; item attr. gen.* [*nisi ad p. 279, 66*]: HYG. mun. castr. 5 ad vallum . . . ideo *vexillarii* tendere non debent, quod legatus eorum -r [*sc. ac aliorum militum*] non sit). PHAEDR. 5, 2, 10 conde ferrum et linguam -r futtilem. VAL. FL. 1, 297 Aeson et -r vigil Alcimede. GELL. 20, 1, 15 (*de talione*) rumpendi -r membri aequilibrium. TERT. pudic. 9 p. 238, 21. *al.*

2 *comparantur complura inter se*: **a** *comparanda afferuntur una voce (plerumque plur.; sing. e. g. l. 50. 54. 55)*: *α varia*; -r *accedit ad*: (I) *praedicata* (*adiecimus inf. in acc. c. inf., part. in abl. abs.*): PLAVT. Curc. 187 -r bos perire . . . video, uterque insaniunt. CIC. orat. 38 ut -r extrema terminentur eundemque referant in cadendo sonum (*cf. l. 36*). CATVLL. 57, 6 morbosi -r *sunt*, gemelli utrique. LVCR. 5, 674 -r . . . malis demittere barbam. SALL. Iug. 85, 20 qui divorsissumas res -r expectant (DECL. in Catil. 105 vigent . . . res d. -r). 113, 2. VERG. Aen. 12, 574 animis -r certantibus. HOR. epist. 1, 10, 5 quidquid negat alter, et alter; adnuimus -r. PROP. 3, 1, 5 quo -r carmen tenuastis in antro? LIV. 33, 6, 8 -r ducibus consilium fuit excedendi. RVT. LVP. 2, 9 pari poena afficiuntur, quos -r non decet habere. VITR. 10, 2, 7 se . . . -r extendunt *funes* (*contextu parum certo*). VAL. FL. 1, 427. SIL. 5, 342 quicquid praebebat tellus, . . . iniecit -r. STAT. Theb. 8, 452 QVINT. decl. 321 p. 263, 7 IVV. 3, 298. PLIN. epist. 9, 10, 1 quas *deas* ais -r colendas. *al.* (II) *adi., part. sim. attributive posita*: LVCR. 2, 43 *legiones* -r (*tard. trad.*) . . . animatas. 3, 308 quamvis doctrina politos constituat -r quosdam *homines*, tamen *eqs.* (*postea*: hic . . . ille . . . ille tertius). PROP. 1, 5, 29 -r miseri. 2, 32, 13. MANIL. 1, 597 *sidera* -r . . . rotantur inclines sociosque ortus occasibus aequant. SEN. suas. 3, 1 *luna* splendens . . . -r adsurgit in cornua (*item unum ad complura refertur*: TAC. ann. 6, 11, 3 Piso viginti per annos -r probatus. *cf. etiam l. 49*). LVCAN. 2, 92 iacentes. QVINT. inst. 9, 3, 102 -r cadentibus *sententiis* (*cf. l. 17*).

β relatio mutua illustratur per adi., num., pron., quae multitudinem sim. significant: ambo: OV. fast. 2, 405 vagierunt a. -r. LIV. 30, 14, 3 quos cum -r a. *excepisset*. CALP. decl. 51 -r nos ambos mulier afflixit, et -r alia servabit. DECL. in Catil. 98. *al.* duo: OV. fast. 3, 31 duae -r . . . palmae surgunt. LIV. 37, 26, 8. CELS. dig. 8, 6, 6, 1d per duas -r vias. RVF. FEST. 21 Antonini duo . . . -r Augusti. *al.* multi, plures: PROP. 2, 22, 1 multas -r placuisse puellas. AVG. civ. 18, 41 p. 319, 12 D. VEREC. in cant. 9, 24 D. quod *euangelium* quamvis -r fecerunt plures. omnis: CIC. off. 2, 30 *caritate* non -r omnes egemus. LVCR. 5, 494. SALL. Iug. 80, 7 -r omnes viles sunt. hist. frg. 1, 12. 4, 76. PROP. 3, 9, 7 omnia non -r rerum sunt omnibus apta. *al.* LIV. 39, 40, 5 versatile ingenium . . . -r ad omnia. *al.* SEN. Oed. 53 omnis aetas -r et sexus ruit. epist. 66, 26 *ferae* se in alimentum -r omnium sternunt. *al.* CVRT. 5, 2, 7. *al.* LVCAN. 10, 35 (*nisi ad p. 283, 58*). PLIN. nat. 17, 17. 17, 132. *et saepe.* uterque: AFRAN. com. 226 tibi in utraque parte pollet et -r potest. VERG. georg. 4, 37 utraque vis (*i. frigus et calor*) apibus -r metuenda. OV. epist. 4, 28 -r nostrum fiet uterque nocens. LIV. 21, 8, 6. 26, 39, 23. *al.* STAT. Theb. 9, 648 utrimque. QVINT. decl. 259 p. 60, 24. *al.* *varia*: OV. am. 1, 3, 25 per totum -r cantabimur orbem (*cf.* AVG. civ. 11, 5 p. 468, 4 D. ubique). fast. 1, 627 bina . . . -r . . . sacra . . . fieri (MANIL. 4, 849). MANIL. 3, 77 ut *signa* . . . cunctos hominum -r traherentur in ortus (VVLG. eccles. 2, 16. *al.*). STAT. Theb. 12, 807 Arcada, quem geminae -r flevere cohortes.

b *comparanda afferuntur duabus vel pluribus vocibus*: *α oppositis*: (I) *quibuslibet* (*exempla selecta*): TER. Ad. 957 tu germanu's -r animo et corpore (VAL. MAX. 4, 6 ext. 2. 9, 1 ext. 1 IVST. 12, 8, 1. *cf.* LVCR. 3, 920 mens et corpus). LVCIL. 1229 festo atque profesto totus item -rque die populusque patresque (*cf.* LIV. 2, 33, 10 patribus ac plebi. *sim. al.*). SALL. Iug. 88, 2 suorum et hostium res -r attendere (*cf.* HOR. epist. 2, 2, 29 et sibi et hosti iratus -r. PANEG. 10, 5, 3 adversariis -r ac tuis. *per abundantiam*: LIV. 22, 15, 1 -r in suos haud minus quam in hostes). VERG. Aen. 4, 190 -r facta atque infecta canebat. PROP. 2, 21, 20 tecum sive aegra -r sive valente. OV. ars 2, 728 -r victi femina virque (3, 800 LIV. 34, 5, 12 TAC. Germ. 19, 1. 46, 3. *al.*). LIV. 3, 34, 1 summi infimique (*cf.* IVV. 6, 349 eadem summis -r minimisque libido). 25, 31, 15 victoribus victisque -r perniciosa fames (IVST. 8, 1, 3). 27, 8, 6 suis -r alienisque (SEN. clem. 1, 1, 1 in perniciem alienam suamque -r. epist. 83, 16. *cf.* FRONTO p. 54, 15 v. d. H. sibi aliisque). 31, 46, 14 vigiliis diurnis nocturnisque (*cf.* MANIL. 4, 338 -r . . . noctes atque dies [CVRT. 6, 2, 5]). MANIL. 2, 800 -r . . . occasus cernit et ortus (STAT. silv. 3, 3, 47). VITR. 8, 5, 3 dextra ac sinistra . . . -r. VAL. MAX. 2, 1, 5 -r et videre . . . et aspici. PHAEDR. app. epil. 2 nequitia -r laudat et frugalitas. SEN. dial. 9, 15, 1 lucra damnaque -r invisa. PLIN. nat. 2, 23 -r . . . et eruditum vulgus et rude in eam cursu vadit (*cf.* CYPR. domin. orat. 28 doctos -r et indoctos [LACT. inst. 1, 11, 5

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VVLG. I par. 25, 8]). TAC. dial. 5, 6 propugnare -r et incessere. *et saepe.* (II) *oppositio nominibus propriis populorum (regionum* CLAVD.) *exprimitur*: VERG. Aen. 11, 592 Tros Italusque mihi -r det sanguine poenas (SERV.: similiter, uno modo. 'pro pariliter' CHAR. *p. 278, 71*). LIV. 26, 37, 1 quo *tempore* Carthaginienses Romanique -r ... in ancipiti spe ac metu fuerint. 27, 16, 6 caedunt Carthaginienses Tarentinosque -r. 37, 60, 4 de rebus ad Cretenses -r Romanosque pertinentibus. CVRT. 10, 5, 9 Macedones -r barbarique. CLAVD. 8, 29 -r Boreae vastator et Austri.

β *variis* (*nonnumquam in comparatione laxiore; vergit saepius ad IIIB; attulimus notabiliora*): QVADRIG. hist. 8 simul ... forma, factis, eloquentia, dignitate, acrimonia, confidentia -r praecellebat (*item coniunguntur plura*: TERT. adv. Val. 13 p. 192, 7 professionem -r et nascentium et nubentium et generantium aeonum. EPIST. Alex. l. 133 H. FILASTR. 128, 5 AVG. serm. 277, 15, 15. *al.*). VERG. Aen. 1, 714 Phoenissa ... -r puero donisque movetur. 6, 769 Silvius Aeneas -r pietate vel armis egregius. OV. epist. 3, 47 consortes -r generisque (*i. fratres*) necisque. met. 5, 267 felices ... -r studioque locoque Mnemonidas. LIV. 4, 22, 4 expugnandi -r cogendique ad deditionem spe amissa. VAL. MAX. 6, 5, 1 -r ... et viribus odii ... et victoriae obsequio ... obstitit. SEN. epist. 80, 3 qua *patientia* et pugnos -r et calces ... ferat. PLIN. nat. praef. 3 patri -r et equestri ordini. VAL. FL. 2, 247 inruerant actae -r nataeque nurusque. *al.*
per abundantiam: HIER. in Is. 31, 1 quod ... tam perfugae quam auxiliatores -r trucidentur (RVRIC. epist. 1, 4 p. 356, 26. COD. Iust. 3, 24, 3 pr. [*a. 485/6*]. *cf. p. 280, 70*).

B *specialia*: 1 *ad notionem pertinentia*: **a** *de mensura fere i. q. aequabiliter, ex aequo (v. l. 33), aequaliter*: α *in dividendo*: PLAVT. Aul. 132 quin participem -r ego te et tu me facias. CATO agr. 23, 2 siccum (*sc. vinum; sed sucum nonnulli edd.*) ... -r in dolia dividito (23, 4 LIV. 2, 32, 11). AFRAN. com. 2 dispertiantur -r (partris *vel* patris *trad.*) bona (NOVIVS Atell. 15. *cf. ad utrumque locum*: NON. p. 374, 28 ex aequo). VERG. Aen. 8, 444 *Cyclopes* -r ... laborem sortiti (SERV.: pari modo). *t. t. math.* (*pertinet ad numerum, qui in aequas partes dividi potest*): BOETH. arithm. 1, 8 p. 17, 3 paris ... numeri species sunt tres; est enim una, quae dicitur -r par, alia vero -r inpar, tertia inpariter par (*cf. Nicom. arithm. 1, 8, 3 τὸ μὲν ἀρτιάκις ἄρτιον, τὸ δὲ περισσάρτιον, τὸ δὲ ἀρτιοπέριττον*). *et saepius apud eundem* (*definitur* numerus -r par 1, 9 p. 17, 9 numerus -r impar 1, 10 p. 21, 24). *similia tractant*: CASSIOD. inst. 2, 4, 3 ISID. orig. 3, 5, 1sqq. β *in commiscendo, conterendo sim.* (*sc. aequa portione; attulimus minus incerta; aliter e. g.* CHIRON 823 *et p. 284, 39sqq.*): CATO agr. 96, 1 inter se omnia commisceto -r (*cf.* VITR. 2, 9, 9 *cerrus et fagus* -r habent mixtionem umoris et ignis *eqs.* COLVM. 12, 59, 3 misceto [PLIN. nat. 18, 76]). MORET. 100 -r ... terit omnia (COLVM. 6, 8, 1 sale cum alio -r trito). OV. medic. 75 -r subigenda *medicamina quaedam*. SEN. epist. 95, 28 -r sint, quae disponi solent, uno iure perfusa. γ *alia* (*vix huc pertinet* SYMPH. 248 *p. 284, 71*): CATO agr. 22, 1 librator uti statuatur -r ab labris (*item de spatio*: MANIL. 1, 203 *tellus* e toto -r sublata profundo. CAPITOL. Gord. 32, 6 ut inter eas *porticus* -r pateret spatium *eqs.*). VAL. FL. 1, 494 -r propulsa ratis (*sc. ictu aequali remorum*).

b *fere i. q. convenienter (v. l. 56), apte sim.* (*in correlatione resp.* pro PLAVT., ut TITIN., *? dat.* EVAGR.): PLAVT. Mil. 670 pro meritis ... referri -r ... gratia. TITIN. com. 79 istum ... extulisti -r ut dignus fuit (*cf. ad l.* NON. p. 375, 2 convenienter). CIC. Lael. 56 ut nostra ... benevolentia illorum *amicorum* ... benevolentiae -r aequaliter que respondeat (BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 20 p. 59, 16 definitio ae. ad genus -rque composita). GAVDENT. serm. 14, 1 G. veritatem fidei ..., quam -r excipere humana corda non capiunt. EVAGR. vita Anton. 86 cum ... -r solito (*dat. n. sg.?*) sibimet equi alluderent (*cf. gr. ὡς εἰώθασιν. sed fortasse ad II trahendum, cf. p. 282, 33*).

2 *syntactica* (*sc. audacius ponitur adv., ubi potius adi. exspectes*): **a** *iuxta varia verba*: PLAVT. Men. 1083 et patriam et patrem commemorant -r (*i. pares; 'isdem vocibus' intellegit Thoresby Jones ad l.; cf. 1090* eandem p. ac p. memorat, *quo spectare videntur Brix-Niemeyer-Conrad*). SIL. 13, 256 non in requiem -r cessere tenebrae (*i. non eadem requies fuit victoribus et victis*). APIC. 2, 2, 10 ut ad candorem -r perducantur (*i. ad parem gradum candoris*). **b** *iuxta* esse (*aliter p. 282, 40. 284, 66*): SEN. Herc. O. 104 par ille est superis, cui -r dies et fortuna fuit. PLIN. nat. 15, 110 quia non sunt -r odor et sapor.

II *respicitur tempus vel locus, quo quid fit, idem, communis sim.* (GLOSS. ὁμοῦ. ὁμοθυμαδόν): A *usu communi fere i. q. simul, una* (*cf.* GLOSS.; *inter adverbia congregandi affert* CHAR. gramm. p. 244, 20 B.): 1 *comparatur alterum cum altero*: **a** *in correlatione*: α *respondet praepos.* cum, *qua indicatur*: (I) *ad quem (quid) actio eadem pertineat* (*exempla selecta*): PLAVT. Asin. 270 quando mecum -r potant, -r scortari solent (*item cum pron. pers.*: 271 RHET. Her. 3, 1, 1 CIC. Phil. 12, 24. *al.* CATVLL. 64, 301 VERG. Aen. 1, 572 OV. Pont. 2, 2, 7. *al.* SEN. Herc. O. 682. *al.*). CIC. Arat. 113 -r c. sole (*gr. 332 ἅμ' ἠελίῳ. cf. p. 282, 16*). p. red. in sen. 36 -r c. re publica (de orat. 3, 10 [*postea*: c. illa simul]. off. 2, 45). Tusc. 5, 96 animum ... percipere -r c. corpore (LVCR. 3, 168. 445 gigni -r c. corpore ... mentem. *al.* OV. met. 14, 850 priscum -r c. corpore nomen mutat. TERT. anim. 36, 2 anima ... seminata -r c. corpore). leg. 2, 38 mores ... -r sunt inmutati c. cantibus. LVCR. 6, 501 ut -r nobis corpus c. sanguine crescit (OV. met. 2, 610 -r vitam c. sanguine fudit). SALL. Iug. 9, 3 Iugurtham ... -r c. filiis heredem instituit (*nisi de aequa portione heredum intellegendum, ut ad IB1a pertineat*). *et persaepe.* *resp. gr. συν- in compos. e. g.*: ITALA gen. 18, 23 (Quodv. prom. 1, 16, 23) ne perdas ... -r iustum c. impio (*gr. συναπολέσῃς ... μετά, aliae versiones* simul, *Vulg.* cum *tantum*). exod. 18, 12 (Monac.) ut -r manducarent ... c. socero (*gr. συμφαγεῖν ... μετά, Vulg.* comederent ... cum). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 54, 14 qui ⟨cum⟩ (*add. Lupus*) deoamicissimo Iohanne ⌊-r existunt⌋ (persistunt *trad.*) ... episcopi (*nisi potius ad γ trahas; gr. I 1, 7 p. 67, 42sq. ἅμα ... συνιστάμενοι*). (II) *quid eodem tempore fiat*: SALL. Iug. 68, 2 equites -r c. occasu solis ... educit (106, 5 -r c. ortu s. IVVENC. 4, 735 c. trino s. -r ... recursu. *cf. p. 281, 83*). 77, 1 -r c. capta Thala legati ... venerant. PLIN. nat. 30, 135 -r c. expirante ea *lacerta* sanari infantem.

β *respondent in struct. paratactica* -r ... -r (simul ... -rque CONC.; *cf. p. 279, 12*): (I) *actio communis est*: VERG. Aen. 8, 545 mactant lectas ... bidentis Euandrus -r, -r Troiana iuventus. OV. rem. 77 -r vati, -r succurre medenti. met. 8, 759 -r frondes, -r pallescere glandes coepere (*nisi ad b*). 10, 722. 12, 36 STAT. Theb. 9, 249 CYPR. GALL. gen. 1001. INSCR. Année Epigr. 1928 n. 38 (*Maur. Caes.; vers.*) Himerius -r, -r Reburro (*nisi ad III; antea*: simul et). (II) *actio differt*: OV. am. 2, 19, 5 speremus -r, -r metuamus (*cf.* CLAVD. 10, 331). met. 2, 505sq. 6, 717sq. 8, 324. 15, 183 tempora sic fugiunt -r -rque sequuntur. trist. 4, 1, 13. MANIL. 1, 205 surgentem -r -rque cadentem (*sim.* 1, 241). PLIN. epist. 8, 23, 8 *Avitum* -r aegrum, -r decessisse cognovi. CONC.[S] II 3, 3 p. 560, 12 simul ut ... ostenderet ... -rque etiam ut ... firmentur (*gr. II 1, 3 p. 115, 21 ὁμοῦ ... ὁμοῦ*).

γ *respondent varia alia*: *dat. vel abl.* (*cf. p. 279, 30. 284, 44, adicias fortasse l. 13*): LVCR. 6, 171 *tonitrus* -r ... mittitur igni ..., concursu natus eodem. GERM. 717 tauro pistricis -r cristae ... refulgent (*gr. fortasse 719 ταύρῳ συμφορέονται, alia tamen relatione*). VAL. FL. 1, 408 ut socius caro -r meditetur Achilli *eqs.* STAT. Theb. 5, 122 Rhodopeia ... -r ... epulata marito. 8, 115 toto -r ... funere veni (*loquitur Amphiaraus, qui cum equis curruque ad inferos cecidit*). TERT. apol. 19, 3 *Moyses* Argivo Inacho -r aetate est. pall. 2, 6 Herculea posteritas, qui Temeno -r Peloponnesum occupando producunt. CLAVD. rapt. Pros. 1, 167 -r ... favillis durescit glacies (*in Aetna*). atque: BOETH. cons. 3, 11, 10 W. -r a. unum esse desiterit.

b *per se positum*: α *in plena comparatione; conferuntur*: (I) *sententiae*: (A) *in struct. paratactica*: NAEV. com. 120[c] cocus edit Neptunum Cererem et Venerem expertam Volcanum Liberumque -r obsorbuit (*explan.* GLOSS. V 521, 15 [=565, 6] id est ... comedit pisces ... et vinum -r bibit; *sed v. Niebergall, Griech. Relig. u. Mythol. in der ält. Lit. der Römer, Diss. 1937, 13sq.*). CE 54, 1 (*aet. fere Sull.*) hospes resiste et pa⟨rite⟩r scriptum perlige (*cf. Ritschl, Opusc. IV 748*). CIC. Arat. 384 avis ... recedit ... et ... -r delabitur amnis (*cf. 382* simul). LVCR. 6, 439 turbo descendit et illam deducit -r ... nubem. OV. met. 6, 504 mandabat -rque ... dabat (*item oratione finita*: VAL. FL. 3, 521 haec ait et -r ... respicit. 5, 241 dixit et ... -r *eqs.* SIL. 7, 301 inquit -rque *eqs.* STAT. silv. 4, 3, 95 [*suppl. verbo dicendi*]). PETRON. 64, 1 miramur nos et -r credimus. *al.* (B) *in structura hypotactica*: CIC. Arat. 394 cum procedunt ... chelae, existet -r ... Bootes (LVCR. 6, 1130 cum ... ducimus auras, illa ... -r sorbere necessest [*inde* ISID. nat. 39, 2]. OV. epist. 20 [21], 46 SEN. Phaedr. 845 TERT. adv. Val. 25 p. 201, 21. *al.*). PVBLIL. B 38 bene perdis gaudium, ubi dolor -r perit (*item in enunt. secund.*: STAT. Theb. 6, 199 si -r *eqs.* HIER. epist. 60, 17, 3 ut ... -r auferatur. *al.*). OV. epist. 13, 29 ut rediit animus, -r rediere dolores (met. 9, 583). TERT. anim. 24, 12 si nullo modo consistit argumentatio ..., totum illud -r eversum est (RVSTIC. c. aceph. p. 1230[C]). *al.*

(II) *partes orationis*: (A) *similes*: SALL. Iug. 103, 6 munificus nemo putabatur nisi -r volens (*i. simul benevolus. item apud adi. vel part.*: TERT. adv. Val. 25 p. 202, 3 insertus et -r ... inductus. PRISC. periheg. 234 multi -rque opulenti). HOR. ars 344 lectorem delectando -rque monendo. OV. met. 4, 376 ramos crescendo iungi -rque adolescere. trist. 4, 2, 13 Livia ... et -r matres. PLIN. nat. 33, 27 rapiendae ... epulae -rque qui rapiant eas. VAL. FL. 2, 392 arma, viros -r *eqs. al.* SIL. 4, 179 viri femur et -r ... ilia ... equi. 4, 562. *al.*
(B) *dissimiles*: SIL. 5, 506 iactatur nido -r nutante volucris (*item in abl. abs.*: IVVENC. 3, 626 asinam -r fetu comitante repertam. AVIEN. Arat. 1428 SEDVL. op. pasch. 5, 38 p. 302, 9). IVV. 6, 576 quae ... viro patriam ... petente non ibit -r (*item respondet abl. abs.*: TERT. adv. Iud. 10, 16 [*inde* adv. Marc. 3, 19 p. 410, 1]. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 172, 10 [*gr. I 1, 3 p. 8, 21 συναναστραφήσεται*]). TERT. apol. 2, 11 ut negantes nomen -r utique negemus et scelera (*item respondet part. praes.*: adv. Marc. 5, 1 p. 570, 26. resurr. 37 p. 79, 25 ostendens ... -r inluminavit *eqs.* HEGES. 3, 13 p. 206, 11). EVCHER. laud. her. 7 in quo *testimonio* ... etiam illud -r et latenter enuntiat.

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β *in comparatione tecta* (*notabiliora*): PLAVT. Truc. 124 -r gradere *mecum*. LVCR. 3, 457 quandoquidem *animam* gigni -r -rque videmus crescere *ac corpus*. 5, 548 *terra* -r ... concepta *ac aer*. VERG. Aen. 10, 865 (*Mezentius ad equum suum*:) *aut* ultor eris mecum aut ... occumbes -r. OV. Pont. 4, 9, 107 stant -r *cum Caesare* natusque pius coniunxque. LIV. 3, 22, 6 ut -r et socii rem inciperent *ac legiones Romanae*. MANIL. 3, 502. PLIN. nat. 35, 102 ut quem *canem* -r et casus (*sc. cum pictore ipso*) pinxerit. VAL. FL. 3, 421 Ampycides ... aequoreas -r decurrit ad undas (*sc. cum flumine*). STAT. Theb. 3, 542 hic hosti implicitus -r ruit. *al.*

2 *comparantur complura inter se*: **a** *comparanda afferuntur una voce* (*plerumque plur.; sing. e. g. l. 33*): α *-r relationem mutuam per se exprimit*: (i) *generatim -r accedit ad*: (A) *praedicatum* (*exempla selecta inde ab* OV.): LVCR. 5, 895 quae neque florescunt -r nec robora sumunt (*cf.* COLVM. 3, 21, 5 diversae notae stirpes nec -r deflorescunt nec ad maturitatem simul perveniunt. arb. 18 quia nec viribus ... sunt pares neque -r crescunt. PLIN. nat. 18, 91 maturescit [26, 66]). VERG. Aen. 9, 182 -r ... in bella ruebant ([SERV. auct. *ad 180*: aut simul aut similiter et pari virtute, id est aeque fortes erant]. 11, 673 praecipites -rque. SIL. 16, 516 [*nisi ad l. 38*]). PROP. 2, 26, 43 isdem ... -r iactabimur oris (*cf.* OV. met. 11, 442sq. -r ... feremus quidquid erit, -r super aequora ... feremur). OV. fast. 3, 510 -r caeli summa petamus (VAL. FL. 5, 282. 8, 169). Pont. 2, 4, 19 nos fora viderunt -r (MART. 3, 5, 9 hos tu seu -r sive hanc illumve priorem videris. *cf.* SEN. epist. 49, 3 -r aspicitur [PLIN. nat. 18, 323]). VITR. 8, 5, 1 *perpendicula* tangent aeque ac -r lineas descriptionis. VAL. MAX. 5, 6, 1 -r inlatis hastis (*cf.* LVCAN. 3, 587 -r missis ... telis. FLOR. epit. 3, 11, 8 -r tela fuderunt). *et persaepe.*

(B) *alias partes orationis* (*fere attributa sim.*): VERG. Aen. 6, 633 -r gressi. SEN. benef. 7, 1, 5 cur -r natis fata diversa sint. epist. 37, 4 *dominos complures* interdum alternis imperantes, interdum -r (*cf.* PLIN. nat. 11, 138 supercilia et -r et alterna mobilia). LVCAN. 3, 297 vincendum -r ... orbem. PETRON. 137, 10 digitos -r extensos. *al.* PLIN. nat. 17, 104 florentia (*cf.* 187 maturescentia). STAT. Theb. 12, 425 *Argia et Antigone* -r cupidae. *al.* QVINT. decl. 321 p. 260, 6 consuetudo aetae -r infantiae. MARCIAN. dig. 34, 5, 16 pr. de -r mortuis. *al.*

(ii) *speciatim spectat ad motus aequales, qui accurate uno tempore fiunt* (*sec. Norden huc pertineret* VERG. Aen. 6, 633 *coll. p. 279, 42 nec non l. 1*): VERG. Aen. 3, 560 -r ... insurgite remis (*item de remigando*: 5, 142 infindunt -r sulcos [*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* incumbebant]. OV. trist. 4, 1, 9. SIL. 6, 362 -r ... relatis ... tonsis. 13, 241). 5, 587 feruntur. 5, 830 solvere *vela* (LVCAN. 5, 426 rates. *cf.* SEN. Ag. 171 vela -r ... fecerunt rates). 9, 505 acta -r testudine. PETRON. 30, 7 ut -r movimus dextros gressus. STAT. Ach. 1, 830 tunc thyrsos -rque levant -rque reponunt. CORIPP. Iust. 2, 314 emittunt dextras ⟨-r⟩ -rque remittunt. 319.

β *relatio mutua illustratur per adi., num., pron., quae multitudinem sim. significant*: (i) *varia* (*notabiliora*): ambo: PLAVT. Stich. 772 LIV. 10, 19, 15 PERS. 5, 43 STAT. Theb. 6, 798 EVTR. 8, 21. *al.* cuncti: SEN. Herc. O. 181 PLIN. nat. 37, 80 VAL. FL. 5, 180 SIL. 11, 110. 12, 485 TAC. ann. 1, 64, 2 SVET. Cal. 30, 2. *al.* geminus (*plur. praeter* AVIEN.): VERG. Aen. 2, 205 STAT. Theb. 3, 468 Ach. 1, 467 MART. 10, 10, 10. AVIEN. Arat. 27 *Iuppiter* aevi -r gemini simul omnia lustrans. *al.* multi, plures: CAES. civ. 3, 52, 1 plura castella Pompeius -r ... temptaverat (LIV. 27, 17, 6 PLIN. nat. 10, 113. 15, 106. *al.* FRONTIN. aq. 122, 3 PAVL. dig. 40, 2, 15, 2. *al.*). MART. 7, 50, 8 QVINT. inst. 5, 7, 5 APVL. mund. 27. omnis: LVCR. 2, 1097 -r caelos o. convertere. 5, 820 omnia ... -r crescunt. CE 59, 20 (*aet. Catulli*) ubei omnes -r aevom degere⟨nt⟩. LIV. 40, 28, 3. *al.* MANIL. 1, 223 SEN. Med. 352 dial. 11(12), 13, 3 CVRT. 5, 13, 5 MELA 3, 1 PLIN. nat. 35, 69. *et saepe.* tot: PROP. 3, 23, 2 -r t. periere *scripta* (*nisi ad 1aγ*). LVCAN. 5, 676 STAT. Theb. 12, 799. *al.* IVV. 6, 441 TAC. dial. 39, 4 PLIN. epist. 8, 15, 1. totus: MANIL. 1, 229 *deficeret* -r toti ... orbi. SEN. Herc. O. 1868 totae -r plangite gentes. CVRT. 10, 2, 18 LVCAN. 9, 808 PLIN. nat. 9, 77. *al.* IVV. 6, 328. *al.* universus: FLOR. epit. 1 praef. 3 si -r atque insemel u. magnitudinem eius ostendero. VLP. dig. 41, 9, 1, 1 VVLG. I reg. 31, 6. *al.* uterque: LVCR. 6, 499 -r ... crescere utrumque. VITR. 1, 1, 8 aequaliter et -r. PLIN. nat. 17, 49. 30, 10 MART. 10, 81, 3. *al.*

(ii) *numeralia*: (A) *cardinalia*: LIV. 27, 40, 1 consules ... velut in duo -r bella distenderant curas hominum (PHAEDR. app. 5, 16 CVRT. 10, 5, 21 VAL. FL. 7, 569 SIL. 16, 184 STAT. Theb. 7, 582 MART. 14, 63, 2 QVINT. inst. 5, 10, 100. *et saepius*). SEN. Herc. O. 606 licet ... vulgus ... centum -r limina pulset. 1389 mille (Tro. 1030 COLVM. 7, 6, 5). PLIN. nat. 1, 13, 11 quae arbores trium annorum fructum -r habeant (33, 134 MART. 9, 32, 4 PLIN. epist. 9, 28, 1 VEG. mil. 4, 38. *al.*). PAVL. dig. 5, 4, 3 quattuor. *al.* (B) *distributiva*: OV. rem. 441 ut -r binas habeatis amicas (PLIN. nat. 8, 210 b. ternique. VAL. FL. 5, 39 MACR. Sat. 7, 9, 19). PLIN. nat. 7, 91 epistulas ... quaternas -r dictare (16, 120). MART. 8, 36, 5 septenos. epigr. 28(27), 12 bis denas. ARNOB. nat. 3, 32 trina (*cf. l. 80*). *al.*

b *comparanda afferuntur duabus vel pluribus vocibus; -r refertur ad*: α *subst.*: (i) *per zeugma* (*cf. Hofmann-Szantyr 833*): VERG. Aen. 5, 508 -r ... oculos telumque tetendit. 10, 347 -r ... loquentis vocem animamque rapit (TAC. ann. 13, 16, 2 ut vox -r et spiritus raperentur). OV. rem. 157 vince Cupidineas -r Parthasque sagittas. met. 2, 601 -r vultusque deo plectrumque colorque excidit. 14, 498. trist. 5, 6, 16 me -r serva iudiciumque tuum ([*loco gemino Pont. 2, 7, 84* simul]. 5, 14, 20 meque piamque fidem). SEN. Phaedr. 1101. 1178. *al.* (ii) *quaelibet* (*exempla selecta*): VERG. georg. 1, 455 omnia tum -r vento nimbisque videbis fervere. Aen. 9, 559. OV. met. 2, 754 ut -r pectus ... *et* aegida concuteret. 12, 238 sanguinis ille globos -r cerebrumque merumque ... vomens (*item coniunguntur plura*: fast. 4, 295 CVRT. 7, 7, 33 PETRON. 123 vers. 194 PLIN. nat. 23, 60 SIL. 17, 63 STAT. Theb. 10, 471. *al.*). fast. 2, 437 -r nuptaeque virique ... procubuere. LIV. 26, 48, 13 MANIL. 3, 549. VELL. 2, 41, 3 ut -r ... terrori venerationique esset. SEN. Phoen. 327 epist. 24, 18 STAT. Theb. 9, 131. *et saepe.*

β *praedicata* (*adverbia l. 25; selecta quaedam*): OV. met. 3, 426 *Narcissus* -r ... accendit et ardet. 8, 208 -r praecepta volandi tradit et ... umeris accommodat alas. LIV. 10, 5, 7 -r sustulit clamorem acies et emissus eques ... in hostem invehitur. MANIL. 1, 826 VAL. MAX. 8, 10, 3. SEN. Ag. 434 splendet ... classe pelagus et -r latet. COLVM. 2, 2, 7 *solum* quod est -r siccum et densum et macrum (*item coniunguntur plura*: VAL. FL. 3, 323. 7, 612). 5, 6, 37 arbustum ... -r et inutile et invenustum est. LVCAN. 4, 558 PETRON. 22, 4. PLIN. nat. 11, 3 ut *telum culicis* fodiendo acuminatum -r sorbendoque fistulosum esset. STAT. Theb. 2, 647. *al.* -r *accedit ad adverbia*: CONC.S II 3, 1 p. 208, 11 *Christum* plasmatum esse ... divine -r et humane (*gr. I 1, 7 p. 93, 12* ἅμα. *cf. I 3 vers. Tur. p. 72, 13* simul).

γ *adi., part. sim. attributive posita* (*subst.* SACR. Leon.): OV. met. 8, 441 *Toxea* -r ... volentem ulcisci fratrem fraternaque fata timentem. VAL. MAX. 4, 1, 12 o rem publicam -r ... miseram et ... felicem! SEN. dial. 4, 35, 5 iram ... infestam -r invisamque. COLVM. 3, 2, 32 vineae -r feraces et pretiosae fluxurae (3, 9, 4 -r generosas v. et uberes). 3, 21, 10. PLIN. nat. 2, 133 amburens ... -r et proterens. 8, 219 lepus ... aliud educans, aliud in utero pilis vestitum, aliud ... inchoatum gerens -r. TERT. pall. 3, 2 *serpens* -r ... specum ingrediens et cute egrediens. HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 3 p. 325, 26. SACR. Leon. 712 Xystus -r sacerdos et martyr. *al.*

B *specialia*: 1 *ad notionem pertinentia*: **a** *de congregando, coniungendo sim. fere i. q. in unum* (*sc. designantur cursus in eundem locum spectantes, commixtiones rerum sim.; coniungitur cum* in unum *e. g. l. 49; aliter p. 281, 41sqq.*): PROP. 3, 5, 15 victor cum victis -r miscebitur umbris (VEG. mulom. 1, 38, 11 quae omnia -r mixta. *al.; cf.* VVLG. Dan. 13, 38 eos -r commisceri). OV. met. 2, 701 iuncta suo -r ... femina tauro (MANIL. 1, 233 *luna* acclivis -r declivia iungit. PS. QVINT. decl. 1, 17 iunxere se -r caecitas et solitudo. *al.*). STAT. Theb. 1, 470 -r coeant ... dextrae. HIER. in Is. 24, 21 principes ... congregabit dominus ... quasi in uno fasce -r colligatos. PAVLA Hier. epist. 46, 10, 1 *primos* huc -r congregari (VVLG. Ios. 9, 2 iud. 20, 1. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 34, 3 synodo in unum -r congregata [*gr. I 1, 5 p. 119, 8* ὁμοῦ τῆς συνόδου συναχθείσης]. p. 39, 28 *episcopi* nobiscum -r [*gr. I 1, 5 p. 125, 11* κοινῇ σὺν ἡμῖν]. *al.*). VVLG. Ios. 7, 9 conglobati (iud. 9, 47). Ezech. 37, 19 dabo eas *tribus* -r cum ligno Iuda. HIST. Apoll. rec. A 23 quibus *nobilibus* convocatis in unum -r. *al.* **b** *de vicissitudine* (*sc. pressius fere pro* 'invicem, vicissim [*cf.* SYNON. Cic. p. 431, 7]; *vix huc* SYMPH. *cit. sub 2*): MARCIAN. dig. 39, 6, 26 si -r maritus et uxor sibi donaverunt ([*antea*: invicem]. *item accedit ad pron. refl.*: AVG. bon. coniug. 4, 4. SEDVL. carm. pasch. 4, 200 sese -r speculantur [*198*: vicissim; *inde* op. pasch. 4, 16 p. 266, 18 *variata relatione*]. GREG. TVR. Franc. 2, 35 ut nos ... -r videremus. CIL V 1642 *votum paraverunt* sibi -r in se). PS. CYPR. singul. cler. 19 p. 194, 11 masculum et feminam -r conversari (*postea*: per alterutra solacia). VVLG. II Esdr. 6, 2 percutiamus foedus -r. 6, 7 ut ineamus consilium -r. AVG. conf. 4, 4, 7 mecum puer creverat ... -rque luseramus. PASS. Thom. 68 Z. *custodes* -r colloqui. VEN. FORT. carm. 4, 5, 14 certantes -r, quis cui maior sit.

2 -r esse (*sc. designatur communis praesentia; aliter I B2b*): APVL. mund. 19 *in urbe* sunt ... -r dites et egentes, adolescens aetas permixta senioribus. PS. QVINT. decl. 5, 3 si *filii* -r essent. IREN. 2, 12, 2 (2, 13, 1 H.) feminam ... aeonem -r esse ... cum masculo (CASSIOD. hist. 9, 23, 7 [*cf. Socrat. 5, 14 p. 601A* ἦν ... σὺν αὐτοῖς]). SYMPH. 248 *rotae currus* prope sunt -r nec se contingere possunt (*idem praebet* HIST. Apoll. rec. A 43, *de quo aliter Thielmann, Arch. Lat. Lex. 7, 1892, 385; sunt qui trahant ad 1b vel ad p. 281, 48*). PANEG. 11, 11, 4 vides Diocletianum? Maximianum vides? ambo sunt, -r sunt; quam iunctim sedent. VEG. mil. 2, 2 p. 36, 2 HIER. epist. 26, 1. VVLG. act. 2, 1 (*gr.* ὁμοῦ, *Itala* [*cod. d al.*] simul). *al.*

III *vi comparativa fere evanida vergit ad vim adiunctivam sim.*: **A** *vario usu fere i. q. etiam, quoque, praeterea sim.* (*solum certiora afferuntur, cetera v. sub IA1b vel IIA1b; fortasse huc pertinet* ENN. scaen. 125): VERG. Aen. 7, 729 qui ... Cales linquunt, amnisque ... accola Volturni, -rque Saticulus asper. OV. met. 2, 674 tum digiti coeunt et ... pars maxima pallae cauda fit ... -rque novata est et vox et facies. SEN. Ag. 755 vos, umbrae, precor, ... unda, te -r precor. nat. 3, 30, 7 peracto exitio generis humani exstinctisque -r

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

feris. PLIN. nat. 9, 41. 19, 13. VAL. FL. 5, 587 illum . . . -r refer. 6, 530. *al.* SIL. 9, 224 Massylae acies et . . . vulgus Adyrmachidae, -r gens accola Nili (*sic Blomgren, Siliana 1938, 28sq. coll.* 9, 293). *al.* DECL. in Catil. 116 putate . . ., putate -r *eqs.* (*sequitur:* denique . . ., tandem). *et saepe.* *abundanter:* COD. Theod. 15, 14, 8 his quoque -r exceptis (PAVL. PELL. 380). HIST. Apoll. rec. A 28 commendo vobis filiam . . ., praeterea et nutricem . . . vobis commendo -r. PAP. Tjäder 14–15 B III 7 (*a. 572*) Melmini . . . -rque et Gunderit.

B *in iuncturis quasi polysyndeticis* (*solum certiora afferuntur, cetera v. sub IA2b vel IIA2b; gr. respondet* τε . . . καί *e. g.* HEGES. 1, 30, 5 [*gr. Ios. bell. Iud. 1, 298*]. PS. RVFIN. Ios bell. Iud. 7, 4 p. 810 [*gr. 6, 113*]): **1** *coniunguntur duo:* **a** -r ac: VAL. MAX. 2, 10 ext. 2 sapientia -r ac sanctitate. 3, 3pr. virorum -r ac feminarum. 3, 3, 1 pii -r ac fortis. *et passim apud eundem.* SEN. Ag. 978 consors pericli -r ac regni. dial. 4, 31, 6. *al.* CVRT. 3, 5, 11 amicis -r ac medicis. 4, 6, 25. EDICT. imp. Nervae Plin. epist. 10, 58, 8 DECL. in Catil. 61 GELL. 13, 5, 11. *et saepissime.* **b** -r et, -r . . . -que: VAL. MAX. 6, 2pr. dictis -r et factis. 8, 5, 6. 8, 7 ext. 2. 9, 8, 1. PLIN. nat. 12, 22 saepem . . . opacam -r et munitam. VAL. FL. 4, 762 votis -r praedaque. MART. 4, 57, 8 Nympharum -r Nereidumque. *al.* IVV. 6, 315 cornu -r vinoque. TAC. ann. 13, 45, 2 gloriam -r et formam. PLIN. epist. 8, 20, 3 audivi -r et vidi. *al.* PS. QVINT. decl. 8, 5 tibi -r medicoque. *al.* TERT. apol. 24, 3 exercitu . . . deorum -r et daemonum. *et passim.* *nota* et . . . -r et: CYPR. epist. 10, 4 et opto -r et exhortor. 16, 1 periculum et plebis -r et nostrum. LACT. opif. 8, 5 *deus faciem hominis* necessariis membrorum ministeriis et instruxit -r et ornavit. FIRM. err. 7, 2. *et saepe.*

2 *coniunguntur tria:* SEN. nat. 3, 29, 9 nobilia -r atque adornata magnarumque gentium regna. CYPR. epist. 76, 3 sacrificium . . . et pretiosum -r et gloriosum et plurimum vobis . . . profuturum. unit. eccl. 23 opto . . . et consulo -r et suadeo. IVL. VAL. 3, 35 splendor, ornatus -r et celsitudo. AMBR. Noe 14, 49 mentis -r et corporis sensuumque omnium. EVCHER. laud. her. 7 et percunctatur -r et docetur ac . . . sermocinatur. *al.*

appendicula stilistica (*sc. ad I et II; exempla potiora selecta*): **1** *synonyma, iuxta posita* (*cf. etiam p. 280, 70. 281, 24*): **a** *adnexa per coniunctionem copulativam vel per asyndeton:* LVCIL. 1229 item -rque (VARRO Men. 438 -r i.). CIC. Lael. 56 -r aequaliterque (AVG. serm. 277, 15, 15 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 20 p. 59, 16). BELL. Afr. 69, 4 una -rque (SVLP. SEV. dial. 2, 12, 10. CONC.S II 3, 2 p. 33, 4 [*versio antiqua; gr. II 1, 2 p. 19, 2* ἅμα *tantum*]). LVCAN. 3, 587 simul -r (MART. 10, 35, 17 RVFIN. Basil. hom. 4, 3 p. 1755A PAVL. PETRIC. Mart. 2, 399. *al.*). FLOR. epit. 1 praef. 3 -r atque insemel. AVG. c. Parm. 2, 3, 7 p. 52, 19 cum in uno -r essent.

b *variata in variis membris orationis:* **α** *spectant ad I:* PLAVT. Asin. 15 item alias, -r nunc. ENN. scaen. 200 opulenti cum locuntur -r atque ignobiles, . . . eadem . . . oratio aequa non aeque valet (SEN. dial. 9, 10, 5. *cf.* VVLG. I par. 25, 8 ex aequo). PAPIN. dig. 45, 2, 9 pr. -r deposui . . . vel . . . similiter commodavi (VVLG. eccles. 2, 16). AVG. civ. 11, 5 p. 468, 4 D. (*l. 10* aequaliter). **β** *spectant ad II:* CIC. Phil. 12, 1 vobiscum -r et una cum . . . consule (LVCR. 3, 168. 445 VERG. Aen. 5, 830 SEN. epist. 49, 3 VAL. FL. 8, 244 STAT. Theb. 1, 457. *al.*). de orat. 3, 10 vixisse cum re publica -r et cum illa simul extinctus esse (LVCR. 3, 457 COLVM. 3, 21, 5 PLIN. nat. 36, 30 VAL. FL. 6, 343 SIL. 5, 198 STAT. Theb. 12, 425 QVINT. inst. 5, 13, 11 TAC. ann. 2, 5, 4. *et saepe*). FLOR. epit. 1, 18, 1 eodem tempore (PANEG. 3, 22, 5 uno t.). PS. QVINT. decl. 19, 3 non per partes, . . . sed semel, sed -r invado (TERT. coron. 5 l. 25).

2 *opposita* (*ad II solum*): SEN. dial. 11(12), 13, 3 non singula . . ., sed -r omnia (*item* -r o.: PLIN. nat. 37, 129 IREN. 3, 1, 1. *sim.* -r universae: VLP. dig. 41, 9, 1, 1. -r *per se ponitur:* PS. QVINT. decl. 8, 16. *cf.* PANEG. 4, 18, 1 singillatim). epist. 37, 4 interdum alternis imperantes, interdum -r (MELA 3, 1, 1 PLIN. nat. 11, 138). HIER. in Ezech. 23, 36 ut, qui . . . adulteria separatim descripserat, -r . . . supplicia nuntiaret (CIL VIII 23245, 5).

deriv.: pararius, paric(u)lum, parilis, pario (-are), paritas, 2. paro. *compos.:* com-, dis-, im-, semi-, suppar (*vix etiam* separ *Prisc. gramm. II 150, 8*). *cf.* parifico, parimembre. *Ramminger.*

para *praepos.*, παρά. *litteris lat. in versu gr.* CIL IV 2400a, 2; *in explicatione verbi gr.* GLOSS. II p. XIV parthenos. virgo quae coram cunctis verecundatur. -a enim coram est, thenos verecundia. [*cf. abrut.* mbara. *cf. M.-L. 6220 et Faré, Postille. St.*] [*de* CIL IV 9591a, 4 *v. sub* parasemum.]

1 *respicitur auctor, origo, fere i. q.* ab: ORIBAS. syn. 3 add. La p. 898 emplastrum -a Iohanne grammatico. **2** *respicitur tempus, fere i. q.* post: ALEX. TRALL. 2, 252 dabis . . . *potionem* die -a diem et in diebus CLX bibat potiones LXXX (*i. alternis diebus, gr. II 525 P.* μίαν ὑπὲρ μίαν. *cf. 2, 270* die post diem, *gr. II 573* παρὰ μίαν). *cf.* paraveredus. *Paśkiewicz.*

parabalanī *indecl.? m.*, παραβαλανεῖς. *scribitur* -bol- CONC.S (*var. l. ut:* COD. Iust. 1, 3, 17, 1 [*bis*]. 1, 3, 18 pr. [*bis*]). COD. Iust. 1, 3, 18, 1, -bai- *cod. E* COD. Theod. *ubique,* -balin- CONC.S (*var. l.*). *forma* -i (*in* COD. Iust. *meliores cod. praebent* -in) *usurpatur non modo pro nom. plur., sed etiam pro gen. plur. l. 10, acc. plur. l. 12, abl. plur. l. 11.*

significantur qui in ecclesia Alexandrina munere aegrotos curandi fungebantur (*ad rem v. Philipsborn, Byzantion 20, 1950, 185 sqq.; André, Rev. Et. Lat. 38, 1960, 167–169*): COD. Theod. 16, 2, 42 pr. terrore eorum, qui -i nuncupantur (CONC.S II 3, 1 p. 169, 17 irruebant . . . in ecclesiam milites cum armis, instabant . . ., qui -i n. [*gr. II 1, 1 p. 179, 28*]. *cf.* COD. Theod. 16, 2, 42, 1 = Iust. 1, 3, 17, 1 qui -i vocantur). 16, 2, 42, 2 (= Iust. 1, 3, 17, 1) si quis eorum haec violaverit, . . . brevibus -i eximatur (*huc spectat* 16, 2, 43 [*sim.* Iust. 1, 3, 18, 1] *ea quae lex* conplectitur super isdem -i). 16, 2, 43 (*sim.* Iust. 1, 3, 18 pr.) -i, qui ad curanda debilium aegra corpora deputantur, quingentos esse ante praecepimus; . . . *sed nunc* de his, qui . . . pro consuetudine curandi gerunt experientiam, sescenti -i ad huiusmodi sollicitudinem eligantur. *Krömer.*

? **parabaptizo**, -āre, παραβαπτίζω (*nisi est aetatis recentioris*). *i. q. baptizare extra leges ecclesiae:* NOVELL. Iust. 42, 3, 1 -are . . . aut sacram communionem sordidare (*exstat in altera editione, quam olim ed. Contius [inde Conc. Const. a. 536 Mansi 8, 1156C, ubi tamen legitur* perperam baptizare; *constitutionem non exhibet Conc.S IV], sed altera, cui nomen est Authentici, praebet* extranea baptismata facere; *gr.* παραβαπτίζειν).

parabata, (-ae) *m.*, παραβάτης. [*dub., num recte huc referatur* GLOSS. par⟨a⟩bata: cupidus (*ad Italam Iac. 2, 9 [cod. ff = Vulg.]* transgressores [*gr.* παραβάται] *refert e. g. Thomson* GLOSS.L III Abstr. PA 36; *Landgraf, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 444 coni.* puer alatus: Cupido).] *i. q. transgressor:* HIER. nom. hebr. p. 75, 4 Satanas -a vel contrarius (*cf. p. 76, 9* Satanas transgressor sive adversarius).

parābilis, -e. *a* 1. parare. *i. quod (facile) parari potest:* CIC. fin. 1, 45 natura divitias, quibus contenta sit, . . . -es (-is *var. l.*) . . . habet (*item in doctrina Epicuri spectat ad cupiditates explendas sec. gr.* εὐπόριστος [*cf. e. g. Epicur. sent. 15*]: 2, 90. 91 Tusc. 5, 93. *cf.* SEN. epist. 4, 10 -e est, quod natura desiderat, et adpositum. PS. SEN. mon. 21 necessaria -ia sunt). HOR. sat. 1, 2, 119 -em amo Venerem facilemque (SCHOL. viliorem pretio). SEN. dial. 9, 1, 6 cibus . . . -is facilisque nihil habens arcessiti pretiosique (*cf.* CVRT. 6, 2, 3 parco ac -i victu [8, 4, 28]). epist. 5, 5 res . . . usitatas et non magno -es (*cf.* 90, 18 *omnia necessaria* obvia erant et gratuita et opera levi -ia). CVRT. 3, 5, 2 levi et -i cultu corporis. *Paśkiewicz.*

***parabola**, -ae *f.*, παραβολή (*cf. e. g.* AVG. in psalm. 77, 1 -a . . . licet sit vocabulum Graecum, iam tamen pro Latino usurpatur). *scribitur saepe* -bul- (*e. g.* ITALA Marc. 3, 23 *et* 4, 2 [cod. e, *sed* 4, 33 -o-]. PRISCILL. tract. 1, 12 [*sed* 1, 13 -o- *ex* -u- *correctum,* 6, 91 -o-]), *interdum* -vola (*e. g.* ITALA Marc. 4, 30 cod. d), parala *var. l.* AVG. quaest. hept. 2, 164, palab- *var. l.* MACR. Sat. 4, 5, 7. NOT. Tir. 32, 70. 32, 70a summa -a (*vix exemplum notionis* permissus, licentia *medio aevo inde a saec. XII sollemnioris, sed potius respicitur* VVLG. num. 24, 15 sumpta . . . -a [*cf. p. 289, 9*]). 94, 11a. *formae graecae inveniuntur in textu gramm. et rhet.* (*et* CASSIOD.), *maxime nom. sing.* -e (*quasi indecl. pro acc.* CASSIOD. in psalm. 103, 2. 113, 8; -ae ISID. orig. 1, 37, 31 [*item* SCHOL. Verg. Bern. ecl. 8, 87*?*]) *et acc. sing.* -en; *abl.* -e QVINT. inst. 8, 3, 77. *ceterum nonnulli scriptores formas variare videntur, si codd. vel edd. fides habenda, v. e. g.* IVL. RVF. rhet. 22 sq. p. 44 παραβολή . . . -e . . . -a. *legitur vox sermoni pedestri propria inde a* SEN. *phil.,* QVINT. *maxime apud gramm. et rhet., ceterum saepe in sacris script., unde passim apud Christianos inde a* TERT. (*sed omnino deest* CYPR.). [*'Wort': dalm.* palaura; *it.* parola; *sard. centr. et mer.* paraula, peraula *'gegebenes Wort'; raet. or.* peraule, *occ.* parevla *'Märchen' (a sermone docto haud alienum); francog.* parole; *prov. vet.* paraula *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* paraula; *hisp.* palabra; *port.* palavra. *cf. M.-L. 6221. Battisti-Alessio IV 2780. Wagner II 221. Wartburg VII 603 sqq. Corominas III 616. Machado3 IV 283 sq. St.*]

I *notiones aut respicientes litteras ac orationem aut inde derivatae* (*gr. respondet* παραβολή, *nisi alia adnotavimus*): **A** *usu originario de comparationibus, similitudinibus, imaginibus, sive respicitur perfecta comparatio complectens et rem, de qua agitur, et rem, quae comparandi causa affertur, sive sola res comparandi causa allata* (*vix id quod comparatione aut explicatur aut velatur [v. p. 288, 8]*): **1** *quibuslibet* (*saepissime respiciuntur comparationes perfectae; raro apud ecclesiasticos, v. etiam p. 288, 75*): SEN. epist. 59, 6 *scriptores antiqui,* qui simpliciter et demonstrandae rei causa eloquebantur, -is referti sunt, quas existimo necessarias, non ex eadem causa qua poetis (*sc. ornandi causa*), sed . . . ut et dicentem et audientem in rem praesentem adducant (*item respicitur vis demonstrandi vel argumentandi e. g. l. 78 et* GAVDENT. serm. 18, 4 G. BOETH. top. Arist. lat. 157a 14; *at vis ornandi e. g. l. 83 et* CLAVD. DON. Aen. 10, 725 p. 382, 24. 11, 720 p. 523, 5). QVINT. inst. 5, 11, 23 *in argumentatione* proximas exemplo vires habet similitudo praecipueque illa, quae ducitur . . . ex rebus paene paribus . . .; nam -e, quam Cicero conlationem vocat (*cf. 5, 11, 1, ubi* -e *linguae graecae vindicatur*), longius res quae comparentur repetere solet (*cf. p. 287, 7*). 6, 3, 59 (*textu corrupto*). 8, 3, 77 (*de similitudinibus orationem ornantibus*) in omni . . . -e aut praecedit similitudo, res sequitur, aut praecedit res et similitudo [*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sequitur (*cf.* SACERD. gramm. VI 464, 3 sqq.). SACERD. gramm. VI 463, 32 *homoeosis* dividitur tribus modis, in -am, in paradigma, in icona (*sim.* DON. gramm. IV 402, 22 MACR. Sat. 4, 5, 1. *al.; aliter* IVL. RVF. rhet. 22sq. p. 44 cuius species sunt primae duae *παράδειγμα* et *παραβολή*. harum distantia est, quod paradigma facit vera exempla, -e ficta ostendit [*ad rem v.* QVINT. inst. 5, 11, 1]; -a et ipsa tripartita est, per *εἰκόνα, ὅμοιον, ἐπαγωγήν*). 464, 1 -a est rerum dissimilium comparatio (*sim.* DON. gramm. IV 402, 24. *al.; aliter* IVL. VICT. rhet. 6, 3 p. 399, 20 sqq. *similitudo* ducetur aut ab exemplo aut a -a aut a fabula aut ab imagine ...; -a est res aut genere similis aut ratione *eqs.*). 464, 19 fit ... -a modis octo *eqs.* (*item* DIOM. gramm. I 463, 22). EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 28 a seminibus ... facere -am (doctrinae *add.* rec. C; *rec. B* sumere exemplum). NOVATIAN. trin. 6, 2 D. SERV. Aen. 1, 497. SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 320 ('*ranae* a te non multum abludit imago') non a te discrepat -a. Stat. Theb. 6, 386 (408) 'tardius astra cadunt' (*sc. quam equi currunt*): -a per hyperbolen *eqs.* (*cf. p. 288, 66 et Diom. gramm. I 464, 13* conparatio per dissimilitudinem). CLAVD. DON. Aen. 10, 410 p. 345, 1 'non aliter ...': conplevit -am. HIER. adv. Iovin. 1, 11 p. 224C *Paulus* (*I Cor. 7, 18 sqq.*) infert ... -as circumcisi et ethnici, servi et liberi *eqs.* hom. Orig. in Ezech. 1, 11 p. 335, 4 iuxta aliam -am *ab Iohanne Baptista propositam* (*respicitur Luc. 3, 17*). 5, 5 p. 375, 31 (*de Ezech. 15, 1–5, quae explicantur 15, 6–8*) quae cum in -a audierit propheta, nos tantum sensum debemus exponere *secretiorem*. VVLG. Ezech. 17, 2 propone enigma et narra -am ... et dices: ... aquila grandis *eqs.* (*explicatur 17, 12 sqq.; aliter accipit* HIER. *p. 291, 17*). QVODV. prom. 2, 19, 35 unus ... sub quadam -a totum increpat Israhel (*respic. iud. 9, 8 sqq.*). MACR. Sat. 4, 5, 7 a -a ..., quoniam magis hoc poetae convenit (*cf.* SEN. *supra*), saepissime pathos movit *Vergilius* (*sequitur*: patheticae -ae). 5, 13, 30 quae animam -ae dabant *apud Homerum*. 5, 16, 14 hoc Maro non narrationis *ut Homerus*, sed -ae loco posuit. ORIG. in Matth. ser. 53 p. 119, 12 in aliqua -a ... Pastoris. *al.*

2 *a Iesu propositis* (-a dominica, euangelica *sim. e. g.* IREN. 1, 8, 1 [1, 1, 15 H.]. HIER. in Ier. 6, 16 p. 87, 19). *παραβολή exstat saepe apud Matth., Marc., Luc.* (*Ioh. utitur voce παροιμία, quae vertitur* similitudo *aut* proverbium); *in* Matth. *et* Marc. ITALAE *codd. plerique et* VVLG. *praebent semper* -a, *cod. k, ubi exstat, semper* similitudo (*cod. e variat*); *in* Luc. *plerique variant* (*etiam* VVLG., -a *ubique cod. a, d,* sim. *ubique cod. e*). *ecclesiastici vocem -a nimirum etiam de similitudinibus adhibent, quae in euangeliis non ita appellantur; ceterum multos locos ita tractant, quasi pertineant ad p. 289, 76 sqq., cum in euangeliis saepe comparationes non perfectae respiciantur et Iesus -is usus esse dicatur, ne intellegeretur (v. sub ba). ad rem v. Hauck, Theol. Wb. NT s. v.*

a *exempla varia*: ITALA Matth. 13, 3 (cod. d *al.* = VVLG.) locutus est eis multa in -is (13, 10 [*ibid.*]. Marc. 12, 1 [*ibid.*]. *al.; cf.* Matth. 13, 33 [*ibid.*] aliam -am locutus est. *sim. al.; ceterum cf. e. g.* Marc. 3, 23 [cod. f *al.* = VVLG.] in -is dicebat illis [cod. d *al.* in -am, cod. b *al.* ait ... in -is]. Luc. 15, 3 [aur. *al.* = VVLG.] ait ad illos -am istam). 13, 24 (cod. a *al.* = VVLG.) -am proposuit (HIER. epist. 21, 41, 1 [*subi. est Hier.*]. *al.*). 13, 53 (cod. b *al.* = VVLG.) cum consummasset ... -as. 21, 33 (cod. b *al.* = VVLG.) aliam -am audite (*cf. p. 288, 6*). TERT. adv. Prax. 26 p. 279, 6 inducens -am (IVLIAN. in Iob 8, 17. *al.*). pudic. 9 p. 236, 7 sunt ... *in -is*, quae et simpliciter posita sunt ad struendam et disponendam et texendam -am. IREN. 3, 14, 3 per solum Lucam cognovimus ... et de -a divitis illius *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 9 p. 15, 18 praecedentem -am (*v. vol. X 2, 402, 25 sq.*) exponens Matthaeus scribit (*fere i. q. narrare ut* 75 p. 176, 12). p. 15, 23 narrationem -ae seminantis. 12 p. 23, 15 -arum euangelicarum cenas. *al.*

b *indicatur, quare Iesus -is usus sit*: **α** *ut doctrinam absconderet*: ITALA Matth. 13, 13 (cod. d *al.*) in -is loquor eis, ⌊ut videntes non videant et audientes non audiant et non intellegant, ne quando convertantur⌋ (⌊⌋ aur. = VVLG. quia v. n. vident et a. n. audiunt neque intellegunt. *cf. locos geminos* Marc. 4, 11 Luc. 8, 10). IREN. 4, 29, 2 (4, 45, 2 H.) qua ratione dominus in -is loquebatur et caecitatem faciebat Israel ..., sciens incredulitatem eorum, eadem ratione et cor Pharaonis indurabat *eqs.* HIL. in Matth. 13, 1 sedisse dominum in navi et turbas foris stetisse ex subiectis rebus est ratio; in -is enim erat locuturus et facti istius genere significat eos, qui extra ecclesiam positi sunt, nullam divini sermonis capere posse intelligentiam. AMBROSIAST. in I Cor. 14, 21, 2 ut quia multi Iudaeorum malivoli erant et propterea non erat dignum his in revelatione loqui euangelium, sed (*om. rec. γ*) in -is loqueretur ad eos et intellegentes ideo non sibi revelari, quia mali erant, nec sic se corrigerent, ut mererentur per explanationem audire verba dei. FVLG. RVSP. praedest. 3, 15. *al.* **β** *ut doctrinam, partim saltem et pro auditorum intellectu, explicaret* (*cf. e. g. p. 286, 75. 290, 79*): ITALA Marc. 4, 33 (cod. f *al.* = VVLG.) talibus multis -is loquebatur eis verbum, prout poterant audire (*tamen sequuntur*: seorsum autem discipulis ... disserebat omnia). RVFIN. Orig. in gen. 1, 7 p. 9, 22 *venimus ad Christum* unusquisque secundum propriam suam virtutem; aut enim cum turbis venimus ad eum et per -as nos reficit ad hoc tantummodo, ne multis ieiuniis deficiamus in via, aut *eqs.* CASSIOD. in psalm. 68, 12 dixit dominus -am ad turbam ..., more providentiae suae, ut qui caelestia capere non poterant, per terrenas similitudines audita percipere potuissent. *al.*

c *illustratur ratio, quae intercedit inter duas partes comparationis* (*notabiliora selecta*): **α** *per verba*: ITALA Matth. 13, 18 (cod. d *al.* = VVLG.) audite -am (cod. e: -as) seminantis (*potius usu laxiore pro* audite, quid sit -a sem. [*cf.* Marc. 4, 10 *infra*] *quam notione novata, sc.* '*id quod narratione demonstratur*'. *cf.* narra *l. 10 et B3*). 13, 36 (aur. *al.* = VVLG.) dissere nobis -am zizaniorum (*aliae vers.* edissere, narra, enarra. *item* disserere *notione q. e. interpretari*: Marc. 4, 34 [cod. d *al.*]. TERT. pudic. 10 p. 239, 1 in ethnicum. MAX. TAVR. serm. 25, 1 M. *al.; cf.* TERT. resurr. 33 p. 72, 16 sqq. aut ab ipso *Christo* ... edissertatam ... aut a commentatore euangelii praeluminatam ... aut ultro coniectandam *eqs.*). 24, 32 (aur. *al.* = VVLG., *sim.* Marc. 13, 28) ab arbore ... fici discite -am *eqs.* (*cf. p. 287, 12*). Marc. 4, 10 (cod. d *al., sim.* Luc. 8, 9 *et* 11) interrogaverunt illum ..., ⌊quae esset -a ista⌋ (aur.: de -is, VVLG. -as. *item* esse: HIER. epist. 21, 1, 2 de iusto et peccatore. in Matth. 21, 28 gentilium et Iudaeorum. *al.*). 4, 13 (cod. d *al.* = VVLG.) nescitis -am hanc, et quomodo omnes -as cognoscetis? 4, 30 (cod. f *al.* = VVLG.) cui -ae comparabimus *regnum dei?* (in quam -am c. *vel* similabimus *aut* in qua -a damus *vel* transferamus *aliae vers.*). TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 521, 13 defecit ... -a in persona domini. 4, 37 p. 548, 26 servorum ... -a ... iudicem ostendit deum (IREN. 1, 3, 1 [1, 1, 5 H.] per -as. OROS. comm. 2 de -a. *al.*). pudic. 7 p. 232, 4 drachmae -am ... in ethnicum interpretamur (*al.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 11, 2 p. 425, 35 salvator ... ipse. *al.*). 8 p. 235, 4 Iudaeum ... -a non recipit. p. 235, 19 haeretici ... -as quo volunt tribuunt. HIL. in Matth. 22, 3 haec ... -a distinguenda temporibus est et dignoscenda personis est. ZENO 2, 13 (1, 37, 10 L.) *Samaritani* -a ... sacramentum spiritaliter intuentibus patefecit. *al.* **β** *variis modis*: ITALA Matth. 21, 45 (cod. c *al.* = VVLG.) cum audissent ... Pharisaei -as eius, cognoverunt, quod de ipsis diceret (Marc. 12, 12 [cod. b *al.*; cod. a *al. et* VVLG. ad eos]. *cf.* Luc. 12, 41 [aur. *al.* = VVLG.] ad nos. 18, 9 [*ibid.*] ad quosdam, qui in se confidebant. 20, 19 [cod. a *al.*]). Luc. 18, 1 (cod. f *al.* = VVLG.) dicebat ... -am ad illos, quoniam oportet semper orare (*cf.* AVG. quaest. euang. 2, 45, 1 ad semper orandum ... -am ponere). TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 556, 4 *regiam potestatem* in -a postulaturus exierat *Christus*. 5, 6 p. 590, 4 -a fortis illius armati ... si in creatoris *-am* accipitur (*cum gen. rei demonstrandae ut*: resurr. 22 p. 55, 27. TRACT. in Luc. 1, 3 G. doctrinae [*cf. p. 287, 12*]. RVFIN. Orig. in num. 5, 2 p. 28, 4 remissionis. EVCHER. instr. 1 p. 122, 17. *al.*). pudic. 8 p. 235, 14 ne aliorsum temperetur facilitas comparationum, quam quo -ae cuiusque materia mandavit (*dictum esse videtur de condicione, qua adductus Iesus -am proposuit* [*cf.* 7 p. 232, 4], *ut* 9 p. 238, 17, *non de doctrina -a illustranda* [*opp.* materiae doctrinarum 8 p. 235, 22, *cf.* 9 p. 235, 25 sq.] *neque de re comparationis causa allata* [*ita* 8 p. 234, 9]). resurr. 33 p. 72, 10 ad Iudaeos in -is *loquitur* ...; nonnumquam plane et ad discipulos (*cf. sim. opp.*: IREN. 4, 2, 5 [4, 3, 2 H.] manifeste et sine -is [4, 36, 8 = 4, 58, 10 H. per -am ... et m. *al.*]. 4, 41, 4 [4, 68, 2 H.] non per -as, sed simpliciter. HIER. in Matth. 21, 33 l. 1547 in -is, ... aperta facie). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 12 sicut ipse intus (*sc. Christus in carne*), sic et verum intus in -is et signis (*duae Christi naturae comparantur ut* EPIPHAN. in euang. 55 p. 143, 16). GAVDENT. serm. 18, 15 G. ratio ... -ae (MAX. TAVR. serm. 33, 3 M.). AMBR. apol. Dav. I 5, 20 nec -a videtur a mysterio discrepare (*cf.* HIER. epist. 21, 28, 1 *iuniorem filium* secundum praesentem -am in publicanis et peccatoribus ... debemus accipere [*opp.* secundum mysticos ... intellectus]). in Luc. 8, 13 (*ad Luc. 16, 19 sqq. ut* HIER. tract. p. 376, 20 sq.) narratio magis quam -a videtur, quando etiam nomen exprimitur (*de differentia inter -am et narrationem historicam etiam*: AVG. gen. ad litt. 8, 4 p. 236, 21 [*ad Luc. 15, 23*] domini narratio -a fuit, de qua numquam exigitur, ut ... ad litteram facta monstrentur. 8, 7 p. 241, 11 quaest. hept. 2, 164. *cf. p. 287, 6*). HIER. epist. 21, 41, 3 sub omnibus -is arguuntur invidiae *Iudaei*. AVG. quaest. euang. 2, 45, 1 -as dominus aut secundum similitudinem ... ponit, ... aut ex ipsa dissimilitudine aliquid probat. *al.*

B *usu deflexo, sc. evanescente comparandi notione* (*in sacris scripturis et apud ecclesiasticos praeter p. 289, 54. 63*): **1** *servata notione dicendi sim.* (*sequuntur scriptores latini* [*interdum dubitanter, v. e. g.* HIER. in Is. 14, 2 p. 216D *et* 217B] *interpretes veteris test. graecos, qui pro hebr.* mašal *scribere solebant παραβολή etiam ubi non de comparatione agitur, v. Hauck, l. c. 744 sqq.; Wackernagel, Kl. Schr. II 1239 sqq.; ceterum usus deflexus interdum permiscetur cum usu originario, v. e. g.* AVG. doctr. christ. 3, 29, 40 CASSIOD. in psalm. 45, 4[3]. 103, 2): **a** *dicuntur varia* (*loci huc pertinentes inde a novo test.* [*v. p. 289, 6*] *saepe ita accipiuntur, quasi pertineant aut ad b* [*saepius enim etiam hic iuxtaponuntur* aenigma *sim.*] *aut ad A1*); -a *significatur i. q.*: **α** *sententia, sermo* (*saepius respiciuntur sententiae sapientium; sermo propheticus l. 83 sqq.; huc vergunt etiam e. g.* IREN. 1, 8, 1 [1, 1, 15 H.]. 2, 20, 1 [2, 32, 1 H.]): ITALA num. 23, 7 (Lugd.) venit spiritus dei super illum, et accepta -a sua dixit (*item de Balaam Israel benedicente et futura praedicente*: 23, 18 *al.* [VVLG. adsumpta -a *sim.*]. *respicit*

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ps. PHILO antiq. 18, 10 tulit -am. ANON. proph. p. 17, 397sq. [*de prophetiae vel revelationis septem membris vel generibus*] vox de caelo, accepta -a *eqs.* [*sim.* ISID. orig. 7, 8, 36, *qui addit* apud Salomonem in proverbiis]). psalm. 48, 5 (Sangerm. *al.* = VVLG.) inclinabo in -am aurem meam. 77, 2 (Veron. *al.*, *sim.* VVLG.) aperiam in -is os meum (*sed iam* Matth. 13, 35 *hic locus notione originaria accipitur*). prov. 1, 6 (Hier. in Is. 29, 17, *sim. al.*) intelleget -am et tenebrosum sermonem, dicta sapientium et aenigmata (*nisi ad b ut* VVLG.). Mich. 2, 4 (cod. 175 = VVLG.) sumetur super vos -a ([*nisi ad β*]. VVLG. Is. 14, 4 Hab. 2, 6). Matth. 15, 15 (cod. f *al.* = VVLG.; *cf. locum geminum* Marc. 7, 17) edissere ... -am (*respicitur 15, 11* non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem). Luc. 14, 7 (aur. *al.* = VVLG.) dicebat ... ad invitatos -am ...: cum invitatus fueris ad nuptias *eqs.* HIER. adv. Iovin. 1, 28 p. 250[B] in sequenti -a legimus (*seq. prov. 30, 21sqq.*). VVLG. III reg. 4, 32 locutus est ... Salomon tria milia -as (*cf. p. 290, 44*). Iob 27, 1 (= 29, 1) addidit quoque Iob adsumens -am suam (*cf. Aquila* παραβολήν, *sed LXX* προοιμίῳ, *unde Hier. interpr. Iob* prooemium *et* praefationem). prov. 26, 7 indecens est in ore stultorum -a (*sim.* 26, 9). eccles. 12, 9 cum ... esset sapientissimus Ecclesiastes ..., conposuit -as multas (*cf. p. 290, 48*). Sirach 20, 22 ex ore fatui reprobabitur -a, non enim dicit illam in tempore suo. 38, 38. *respicitur titulus librorum*: ITALA prov. tit. (*testatur* Aug. spec. 7 p. 71, 13 satis sint ista de -is [*in var. l.* Cypr. testim. 2, 1. 3, 50]. *cf.* HIER. praef. Vulg. Salom. p. 4, 5 masloth, quas Hebraei -as, vulgata editio proverbia vocat [*sim.* reg. p. 7, 2. *aliter* ISID. orig. 6, 2, 18]; *LXX* παροιμίαι, *unde aliae vers.* paroemiae *aut* proverbia *ut Vulg., ubi tamen sequitur* 1, 1 -ae Salomonis [*item* 10, 1. 25, 1]). HIER. praef. Vulg. Salom. p. 4, 11 hebraicum *librum Sirach* ... non ecclesiasticum, ut apud Latinos, sed -as praenotatum. VVLG. Sirach 20, 29 verbum -arum. **β** *irrisio* (*semper in locutionibus* in -am dare, facere *sim.; notio plerumque minus certa, cf. etiam l. 9 et p. 290, 40*): ITALA deut. 28, 37 (Lugd.) abducat dominus te ..., et eris ibi in enigmat[a]e et in -a et in narratione in omnibus gentibus (*Vulg.* proverbium). II par. 7, 20 (Complut., *sim.* VVLG.) dabo eam *domum* in -am et in narrationem omnibus populis (Tob. 3, 4 [Vat.]. VVLG. Ier. 24, 9). psalm. 43, 15 (cod. 136 Cas., *sim. al.*) posuisti nos ... derisum ..., posuisti nos in -a gentibus (*Vulg. ut aliae vers.* similitudinem). 68, 12 (Veron. *al.* = VVLG.) factus sum illis in -am (AVG. *ad l.* ⌊id est in irrisionem⌋ [*delendum?*]; -a dicitur, quando datur similitudo de aliquo, quando de illo male dicitur; sic ille, verbi gratia, pereat quomodo ille, -a est; is est comparatio et similitudo maledicti). **γ** *proverbium* (*sententias sapientium sim. v. p. 288, 80, maxime l. 22*): ITALA I reg. 24, 14 (Lucif. Athan. 1, 14) dicitur -a antiqua: ex iniquis exiet nequitia (*Vulg.* in proverbio). Ezech. 18, 2sq. (Hier. in Ier. 31, 27) quid vobis et -ae isti inter filios Israhel dicentium: patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupuerunt? ... si fuerit adhuc haec -a in Israhel ...; anima quae peccaverit, ipsa morietur (*notionem proverbii* [*ut* Ezech. 12, 22 psalm. 68, 12] *huic loco tribuit* HIER. in Ezech. 12, 21 l. 1450 [quid est vobis -a ista]; *at* in Ezech. 18, 1 -am *et* proverbium *ita explicat*: ut aliud in verbis sonet, aliud in sensu teneat *eqs.; distinguere videtur* VVLG. Ezech. 18, 2sq. -am vertitis in proverbium *eqs.*). Luc. 4, 23 (cod. d *al.*) dicetis mihi -am hanc: medice, cura te ipsum (*cod. b al. et Vulg.* similitudinem). **δ** *fabula, narratio* (*vix huc* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 44[46]. hist. 3, 39, 11 ORIG. in Matth. ser. 51 p. 113, 1): [MART.] 5, 31 lemma -a tauri (*nisi ad A1, quo referre possis* 10, 11 -a de ... amicitiis. 11, 26 -a de Ganymede. 11, 42 -a de scriptis suis). RVFIN. hist. 3, 39, 17 *Papias* historiam quandam subiungit de muliere adultera ...; habetur autem in euangelio, quod dicitur secundum Hebraeos, scripta ista -a (*gr.* ἱστορίαν ..., ἣν τὸ ... εὐαγγέλιον περιέχει). ROMVL. fab. 11 epil. rec. gall. (*sim.* rec. vet.) -a haec monet illos, qui volunt bene facere malis (*var. l.* fabula; *cf. Thiele p. LXXXIX*).

b *dicuntur, quae sensum secretum continent*: **α** *i. q. aenigma* (*cf. p. 291, 17*): ITALA iud. 14, 18 (Lugd., *sim.* Ambr. epist. 19, 17. *al.*) numquam scissetis -am meam (*sc. Samsonis, de qua antea quinquies* quaestionem, *gr. ubique* πρόβλημα, *item Vulg., sed 14, 14 et 14, 18* propositionem; *ceterum cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 5, 290). sap. 8, 8 (Priscill. tract. 1, 7 [*nisi spectat ad p. 290, 17*]) intellegentes versutias sermonum et interpraetationes -arum (*gr.* λύσεις αἰνιγμάτων, *Vulg.* dissolutiones argumentorum). CASSIOD. Ios. antiq. 8, 143 ut quaedam sophismata et verba -arum ... aperiret (*gr.* λόγους αἰνιγματώδεις). Ios. c. Ap. 120 *Abdemonus* semper -as superabat, quas Salomon ... destinabat (*gr.* προβλήματα). HIST. Apoll. rec. A 41 (*sim.* rec. B) si ... -arum mearum nodos absolveris (*42* solve mihi quaestionem).

β *de sacris scripturis alia quam quae dicuntur significantibus* (*cf. p. 287, 61sqq.*): (i) *generatim* (*notabiliora selecta*): ITALA Ezech. 20, 49 (Tycon. reg. 4 p. 40, 25, *sim.* VVLG.) nonne -a est haec quae dicitur? (*sc. Ezech. 20, 46–48. explicat* HIER. *ad loc.* l. 98 est sensus: 'planius loquere, non intellegimus per -am quid loquaris'. *ceterum cf.* TYCON. reg. 4 p. 40, 15 intellexit -am esse adversum Hierusalem). TERT. adv. Prax. 13 p. 248, 2 (*respicitur gen. 19, 24*) non in allegoriis et -is, sed in definitionibus certis et simplicibus habent sensum (*sim. opp.* AMBR. virginit. 19, 121 [*ad Luc. 5, 4*]. HIER. in Ezech. 18, 1 l. 48 [*ad exod. 20, 5sq. et 34, 5–7*]). resurr. 31 p. 69, 21 non ... in -a accipienda ... revelationis intentio (*respicitur Ezech. 37, 1–14*). 33 p. 72, 3 *in euangeliis quidam* dominum omnia in -is pronuntiasse contendunt. p. 73, 2sq. *sententiae Christi quaedam* si nomina absoluta sunt rerum ..., ut nihil eorum in -am comprimi possit, nec ea in -as compellantur, quae ... praedicantur. IREN. 1, 19, 2 (1, 12 H., *ad Dan. 12, 7sq.*) *Daniel* interrogat angelum absolutiones -arum. 2, 10, 1 -as, quae quaeruntur et ipsae quomodo dictae sint, male ad eum *deum inventum* ... transfigurantes (*infra*: ambiguas ... scripturas). PRISCILL. tract. 1, 12 dominus ... ad intellegendum se opus verbi tribuens -am dicti per se sermonis exposuit dicens (*seq. oratio dei Iob 40, 3sqq.; de eodem loco ibid.* 1, 13). HIER. in Ezech. 18, 25 (*ad p. 289, 45*) putatis -am non esse -am, sed sic eam accipitis quasi historiae veritatem (*cf.* in Is. 14, 5sq. p. 217[D] quem *regem* debemus intellegere ut -am; ... *aliter simplex historiae expositio* quomodo -a dicitur, quae nulli alteri παραβάλλεται, id est comparatur?). VVLG. Sirach 39, 2sq. in versutias -arum simul introibit, occulta proverbiorum exquiret et in absconditis -arum conversabitur. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 205, 28 quod per aliam ... -am, sub eodem tamen intellectu dicitur in euangelio (*respicitur Matth. 24, 17*). Orig. in num. 16, 2 p. 138, 22 per -am ergo dicit Balaam. Orig. princ. 2, 5, 2 a nobis ... talia (*sc. exod. 20, 5 sim.*) ... non secundum litteram intelleguntur, sed ... requirimus, quid introrsus significet ipsa -a. AVG. c. Adim. 15 p. 157, 18 *Iesus* ostendens non esse -am *Matth. 15, 11*, sed propriam locutionem (*sim. de eodem loco* c. Faust. 16, 31 p. 480, 19 non proprie nec aperte ..., sed ... obscuritate -ae). IVLIAN. in Iob 29, 1 -a proprie dicitur, quando plus continetur in sensibus quam pronuntiatur in verbis, vel amplius quam in superficie sonat rerum consequentia, vel intellectus ratione conficitur; hoc enim totum egit vel potentiae divinae ... descriptio vel sapientiae ... commendatio, ut sancti Iob per haec virtutibus testimonium redderetur. CASSIOD. inst. 1, 18 *Hilarius* altas ... divinarum scripturarum abyssus ... adducens facit ... conspici, quae prius -is velabantur obscuris (in psalm. praef. p. 9[A] *psalmorum* obscuritas, quae variis est intexta personis et velata -is. *cf.* 17, 13[14] in conspectu dei ... veritas patet, ... nec -is tegitur, quod manifesta luce declaratur). in psalm. 77, 9(12) vides omnia -is et propositionibus explicari (*i. perspicua esse, cum cognoscatur psalmum in -is loqui*). *al.* (ii) *speciatim de veteris testamenti locis, qui Christum et ecclesiam praefigurare iudicantur* (*dub. an huc* DIDASC. apost. 54, 31 QVODV. prom. 2, 22, 43): TERT. resurr. 20 p. 53, 7 *prophetas* ne virtutes (*i. miracula*) quidem eius *Christi* per -as profatos, *sed plane*. IREN. 4, 26, 1 (4, 40, 1 H.) *Christus* per typos et -as significabatur. 4, 27, 1 (4, 42, 3 H.) *Salomon* Christi regnum praefigurabat et loquebatur tria milia -arum in adventum domini (*affert* III reg. 4, 32 [*v. p. 289, 16*]). PRISCILL. tract. 6, 91 absolutionem dicti in -is sermonis (*sc. I Cor. 5, 7, ubi verba exodi de paschate explanantur*). HIER. in eccles. 12, 9 ('scrutans composuit proverbia'. *cf. p. 289, 20*) *Salomon* proverbia et -as composuerit aliud habentes in medulla, aliud in superficie pollicentes. CASSIOD. in psalm. 1 concl. -is et tropicis allusionibus subsequens drama decurritur (*sc. post psalm. 1–10*) et per allegoricas similitudines paene omnia referuntur ad dominum salvatorem. 77 concl. dixit ... -is se et propositionibus esse locuturum *eqs.* GREG. M. moral. 18, 2 (*ad* Iob 27, 1) nominata ... -a ... discimus, ne iuxta textum tantummodo eius verba pensemus; ad eam itaque similitudinem, cuncta trahenda sunt, qua figurate ecclesia designatur (*sim.* 19, 15 *ad* Iob 29, 1). *al.*

γ *de sensu nominis latente*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 9 *Martyrius martyrium passus* prophetiam, quam tenebat (*sc. nomine suo*), implevit: exposuit vocabuli -am *eqs.*

2 *evanescente etiam notione dicendi de rebus, quae alterius rei significandae causa non solum memoratae (v. 1b), sed etiam factae esse iudicantur* (*exempla certiora*): **a** *de rebus in vetere testamento memoratis, quae Christum, ecclesiam sim. praefigurare iudicantur, i. q. typus*: ITALA Hebr. 9, 9 (cod. 89 = VVLG.) quae *cultus Iudaici condicio* -a est temporis instantis. 11, 19 (cod. d, *sim.* cod. 89 *et* VVLG.) *Abraham* fide optulit Isac ... aestimans, quod a mortuis suscitare possit deus; unde eum et in -am *resurrectionis* accepit (*aliter intellexit* MVTIAN. *sub b*). HIL. in psalm. 136, 2 *omnia, quae in Aegypto gesta erant*, parabolica esse ita (*sc. per* psalm. 77, 2) demonstrata sunt ...; per id enim, quod et -ae et propositiones sunt, rerum futurarum effectibus conparantur (*sequitur*: in praefigurationem). PRISCILL. tract. 10, 133 si dictūs verborum formis et rerum -is adprobaret *scriptura* (*nisi ad b*). QVODV. grat. 2, 5, 1 percurramus eandem ipsam -am (*sc. Davidis ante arcam saltantis, de quo censet 1, 19, 7*: haec ... similitudo magnum passionis dominicae continet sacramentum). 2, 6, 1 transeamus ... a -a ad spiritalem intellectum. **b** *de aliis rebus*: TERT. anim. 43, 11 (*de somno mortis exemplari*) fidei facilius adiuvandae per imagines et -as sicut sermonum ita et rerum (*cf.* SEDVL. op. pasch. 4. 5 *dominus* factorum sermonumque -is vitale nobis iter ostendit). resurr. 14 p. 42, 18 talia ... divinarum virium liniamenta non minus -is operato deo quam locuto (*cf.* IREN. 5 praef. per -as et dicta sunt et facta). IREN. 1, 3, 1 (1, 1, 5 H.) a salvatore per -as ostensa ... sic: triginta Aeonas significari per triginta annos *eqs.* HIER. in Ier. 18, 1

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 224, 8 (*vas figuli* 'subito dissipatum est') ut manus artificis ... errore suo -am figuraret (*de eadem re* 18, 11 p. 225, 12). RVFIN. Orig. in num. 14, 4 p. 127, 13 sicut euangelica, quae in -is agebantur, gesta designant. EVSTATH. Basil. hex. 6, 11, 17 licet digna non sint *sol et luna*, ut ex his divinae magnitudinis contemplatio capiatur, parvis tamen quibusdam caliginosisque -is videmur instrui (*gr. p. 145*C *ἐμφάσεσι*). MVTIAN. Chrysost. hom. 25 p. 391/392 (*ad* Hebr. 11, 19, *quod v. sub a*) veluti ... in -a erat aries Isaac (*gr. p. 174 παραβολῇ ἦν ... τοῦ Ἰσαάκ*).

3 *de ipsis rebus significatis* (*cf. p. 288, 8*): HERM. Pal. vis. 3, 3, 2 audi ... -as huius turris (*sc. visione conspectae*), quas revelo tibi. MAX. TAVR. serm. 95 M. huius euangelici capituli (*de Zachaeo*) -am praedicare volueram (*nisi potius ad 1b*).

C *syn. et iuxtaposita notabiliora* (*ad A et B*): aenigma: ITALA *v. p. 289, 7. 33.* TERT. adv. Marc. 3, 5 p. 382, 15 (*iuxta* allegoria *ut* scorp. 11 p. 170, 26 FAVSTIN. trin. 1, 12. *al.*). resurr. 20 p. 53, 7 (*syn. ut* HIER. in Ezech. 17, 1 l. 981 ⌊aenigma⌋ et -am ita debemus intellegere quasi aenigma ⌊et -am⌋ [⌊⌋ *delevi*]. *al.*). IREN. 2, 27, 2 (2, 40, 3 H.). FILASTR. 155, 5 HIER. psalt. sec. Hebr. 49, 5 VVLG. Ezech. 17, 2 Hab. 2, 6. AVG. in psalm. 48 serm. 1, 5 l. 28 aenigma est obscura -a. *al.* allegoria (*v. etiam l. 16*): TERT. adv. Prax. 13 p. 248, 2 non in allegoriis et -is, sed in definitionibus certis. IREN. 1, 3, 6 (1, 1, 6 H.). 5, 26, 2 (5, 26, 3 H.). AVG. in psalm. 103 serm. 1, 13. *al.* comparatio: TERT. pudic. 8 p. 234, 9 lumine ... comparationis, quam -ae materia praetexit. CHAR. gramm. p. 365, 14 B. GAVDENT. serm. 18, 4 G. SERV. Aen. 1, 497 (*syn. ut*: CLAVD. DON. Aen. 5, 220 p. 448, 10 HIER. in Matth. 18, 23. *al.*). CLAVD. DON. Aen. 11, 720 p. 523, 5 imagine ... conparationis. HIER. adv. Iovin. 1, 11 p. 224C AVG. in psalm. 68 serm. 1, 15. *al.* conlatio: QVINT. inst. 5, 11, 23 -e, quam Cicero conlationem vocat (*cf.* 5, 11, 1 *Mar. Victorin. rhet. 1, 28 p. 228. 1, 30 p. 239*). 8, 3, 77. exemplum: QVINT. inst. 5, 11, 23 proximas exemplo vires habet similitudo praecipueque illa quae ...; nam -e *eqs.* (*distinguitur in rhetorum doctrina etiam* IVL. VICT. rhet. 6, 3 p. 399. *al. ut apud Graecos παράδειγμα* [*v. e. g.* CHAR. gramm. p. 365, 10 B.], *sed cf.* QVINT. inst. 5, 11, 1). TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 557, 16 -ae ... exemplum (orat. 7 p. 185, 27). orat. 6 p. 185, 7 (*syn. ut*: PRISCILL. tract. 10, 133 HIER. in Matth. 12, 43 MVTIAN. Chrysost. hom. 25 p. 391/392. *al.*). HIER. tract. p. 376, 20sq. (*textu vix sano*). VVLG. II par. 7, 20. *al.* imago (*v. etiam l. 28*): SEN. epist. 59, 6 (*syn. ut*: TERT. anim. 43, 11 resurr. 20 p. 53, 7 SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 320 RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 161, 16. *al.*). IVL. VICT. rhet. 6, 3 p. 399 (*distinguitur in rhetorum doctrina etiam* MACR. Sat. 4, 5, 1. *cf. εἰκών* QVINT. inst. 5, 11, 23sq. *et p. 287, 2*). GAVDENT. serm. 18, 4 G. -ae imago. SERM. Arian. frg. II 2. *al.* proverbium (*cf. p. 287, 36*): HIL. trin. 6, 33. HIER. in eccles. 12, 9 (*syn. ut*: in Ezech. 12, 21 l. 1447. 24, 1 l. 1321. *al.*). VVLG. II par. 7, 20. prov. 1, 1 (*v. p. 289, 27*). Sirach 39, 3 Ezech. 18, 2. 3. *al.* similitudo (*ita saepe vertitur gr. παραβολή, cf. p. 287, 37 et* QVINT. inst. 5, 11, 1): QVINT. inst. 5, 11, 22sq. (-a *pro specie quadam* similitudinis *accipitur*). 8, 3, 77 (s. *est pars* -ae *ut*: SACERD. gramm. VI 464, 6. *al.*; *cf.* QVINT. inst. 6, 3, 59 DIOM. gramm. I 463, 22 [*cf. 464, 1*]). TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 452, 19 (*syn. ut*: 4, 30 p. 524, 24 GAVDENT. serm. 18, 4 G. CLAVD. DON. Aen. 7, 465 p. 69, 24 HIER. epist. 21, 4, 2 AVG. serm. 93, 1, 1 CASSIOD. in psalm. 68, 12 [*sed ibid. etiam distinguitur*]. MVTIAN. Chrysost. hom. 25 p. 391/392 GLOSS. *al.*). 4, 29 p. 521, 4 praescr. 31 l. 3 DIDASC. apost. 54, 31 AVG. in psalm. 68 serm. 1, 15. FVLG. RVSP. praedest. 2, 32 (s. *haereticorum opponitur* -ae *domini*). *al.*

II *aliae notiones* (*cf. p. 286, 46*): **A** *in astrologia i. q. comitatus siderum*: CHALC. comm. 124 *stellarum errantium* agitationem, quam idem *Plato* appellat choream ...; -as ... quasdam appellat, qui comitatus sunt siderum, ut iuxta solem individui semper Mercurius et Lucifer (*distinguuntur* regradationes *et* progressus. *cf. transl. p. 40*C alterius applicationes ad alteram, *gr. παραβολὰς ἀλλήλων, Cic. Tim. 37* concursiones). **B** *in amphitheatro genus quoddam pugnae significari videtur* (*cf.* 1. parabolarius *et* parabolus): AVG. in psalm. 103 serm. 1, 13 l. 21 (*distinguit usum vocis* allegoria *in ecclesia et in scaena, v. vol. I 1671, 5sqq. 50sq.*) qui putat me de theatro dixisse allegoriam, putet et dominum de amphitheatro dixisse -am. **C** *in musicis genus quoddam organi*: GREG. M. moral. 18, 2 (*ad* Iob 27, 1 assumens -am suam) absit ... ne hoc loco -am illud musicae organum sentiamus; neque enim fas est credere quod *Iob* in afflictione poenarum musicis uteretur (*fort.* GREG. *ad* -am *transtulit, quod auctor eius de voce* prooemium *dixit* [*cf. p. 289, 17*]).

deriv.: 2. parabolarius.

[parabolānus *v.* parabalani.]

1. parabolārius, -ī *m.* *a παράβολος vel* parabolus (*cf. Heraeus, Kl. Schr. 1937, 70; sed v. etiam* parabola *sub IIB*). *i. q. bestiarius* (*vel bestiariorum quaedam species*): FIRM. math. 8, 10, 4 si malivolae stellae radiaverint ..., nascentur venatores, arenarii, -i (*var. ll.* paloberii, palobarii), qui sub conspectu populi in caveis cum feris pugnent (*cf. Gloss. III 240, 45 sqq. οἱ παράβολοι* harenarii, *οἱ κυνηγοί* venatores ..., *ὁ θηριομάχος* bestiarius, venator).

2. parabolārius, -ī *m.* *a* parabola. *de Iesu parabolas proponente*: TRACT. in Luc. 1, 3 G. quomodo -us caelestis doctrinae extendit parabolas: in ove nos requisivit *eqs.*

parabolē *v.* parabola.

parabolicus, -a, -um, *παραβολικός*. **1** *active de eis rebus, quae alia significant*: HIL. in Matth. 21, 2 (*de Iesu Hierosolymas intrante*) omnis ... haec species futuri ordinem tenet, et -is significationibus rerumque praesentium condicionibus futuri forma praemittitur. in psalm. 136, 2 *v. p. 290, 70.* trin. 9, 70 -is et allegoricis dictis usus *est Iesus*. **2** *passive de eis rebus, quae per alia significantur*: HIL. in psalm. 146, 9 *creaturae*, quae, cum praeconium in se creatoris ostenderent, -am tamen sive, ut apostolus ait (*Gal. 4, 24*), allegorumenam nobis doctrinam ... praeberent.

adv. **parabolicē.** *i. q. per parabolam* (*ita* GLOSS. V 129, 2 GLOSS.L I Ansil. PA 367): **1** *respiciuntur parabolae sacrae script.*: HIER. in Hab. 2, 5 l. 248 quae in prophetis -e et *αἰνιγματωδῶς* legerant, ... esse completa. in Matth. 13, 35 l. 953 intellegimus universa illa, quae scripta sunt, -e sentienda (parabulicae, yperbolice *var. ll.*). 15, 15 Petrus per parabolam dictum putat ... corripiturque a domino, quare -e dictum putet quod perspicue locutus est (tract. in psalm. I p. 64, 11). GREG. TVR. stell. 11 *semina* dominus ... de profecto verborum suorum ... -e commutavit dicens (*seq. Marc. 4, 26–28*). **2** *aliter*: SIDON. epist. 5, 17, 11 *carmen* me ... in quendam dies bonos male ferentem -e seu figurate dictare iussistis.

parabolor, -ātus sum, -ārī. *sec. gr. παραβολεύομαι, cf.* parabolus. [*aevo recentiore a* parabola *formatum est aliud verbum* parabolare *'loqui', unde pendent it.* parlare; *francog.* parler; *prov. vet.* parlar *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* parlar. *cf. M.-L. 6222. Battisti-Alessio IV 2778. Wartburg VII 606 sqq. St.*] *i. q. periculum audacter adire*: ITALA Phil. 2, 30 (cod. d [*inde* e], *sim.* g, *sc. codd. graeco-latini*) *Epaphroditus ad Paulum profectus* propter opus Christi usque ad mortem accessit -tus de animam suam (cod. e: de anima sua, *item* g, *ubi var. l. dat., gr. παραβολευσάμενος* [-*βουλ- var. l.*] *τῇ ψυχῇ, ceterae vers. aut* exponens in incertum *aut* tradens *aut sim.*).

parabolus, -ī *m.*, *παράβολος*. *i. q. bestiarius* (*vel bestiariorum quaedam species, cf. p. 291, 82*): CASSIOD. hist. 11, 17, 13 (*de Theodosii clementia*) dum ... in amphitheatro Constantinopoleos spectaret, coepit clamare populus: 'crudeli bestiae artifex -us (-bulus *vel* -bolis *codd.*) pugnet'; at ille: '... consuevimus ... spectare clementer' (*Socrat. 7, 22 ἕνα τῶν εὐφυῶν παραβόλων*).

cf. 1. parabolarius. *Krömer.*

parabsis *v.* paropsis. **parabula** *v.* parabola.

parābundus, -a, -um. *a* 1. parare. *i. q. parans*: GLOSS. II 320, 5 *εὐτρεπίζων*: -us.

paracaraximus *v.* parachar-.

? **paracedinēs** cerasa propensiora vocantur, chunae minora GLOSS. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922) p. 263, 4. *orig. inc., nisi depravatum ex* Macedonica (*cf. vol. III 855, 63*).

paracentērium, -ī *n.* *per haplologian sec. gr. παρακεντητήριον* (*quam vocem exhibet Paul. Aegin. 6, 21 quater; ad haplologiam cf. e. g. var. l. τῷ παρακεντῆρι pro -τητῆρι Aet. med. 7, 30 p. 276, 14*). *scribitur* -centerium *omnibus locis, si excipitur* CHIRON 74 p. 26, 10. *ubi trad.* -centetrium (*inde formam plenam* -centeterium *restituit Oder hic et ceteris locis,* -um *Niedermann*). *i. q. instrumentum pungendi, sc. ferramentum medicinale in paracentesi adhibendum*: CHIRON 74 p. 26, 10 subigito ... -um ita, ut inter tunicas *oculi* subicias. p. 26, 12 *hypochyma* capulo -i depremes. p. 26, 14 cito -um noli eximere. 75 p. 26, 20. VEG. mulom. 2, 17, 2 (*bis*) *et* 3, *sc. e* CHIRONE.

***paracentēsis,** -is *f.*, *παρακέντησις*. *in codd. variis modis depravatur, e. g.* perc- VEG. mulom. 2, 17 tit., parec- THEOD. PRISC. log. 107. *de formis sing. (plur. non legitur): gen.* -is CAEL. AVR. chron. 3, 8, 132, *acc.* -in CHIRON 72 *et passim* (-im CHIRON 74 VEG. mulom. 1, 43, 3. 2, 17, 1 [*var. l.*]), *abl.* -i VEG. mulom. 2, 17 tit. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 150. *al.* (-e *restituit Oder l. 78*).

i. q. (a latere) punctio (*t. t. medicinae*): **1** *in curatione suffusionis oculorum* (*rem fusius describunt* CHIRON *et* VEG.): PLIN. nat. 25, 144 quibus *oculis* -is fit. CHIRON 72 *hypochyma* curari potest per -in (*cf.* VEG. mulom. 2, 17, 1 per -in [-im, ypantesin *var. ll.*] ad hominum similitudinem ... curatur). 74 -im pungito in ipso albumine ... et subigito ... paracente[t]rium. VEG. mulom. 2, 17 tit. de -i oculi (*item* capp. 2, 17). CAEL. AVR. chron. 1, 5, 170 si terebratis oculis, quod Graeci -in vocant, ob tardam suffusionem ... visus impedimenta perseverant. **2** *in curatione hydropis sim.* (*rem describunt* CHIRON 222sq. *al.*, VEG., CAEL. AVR. chron. 3, 8, 132sqq., *de eius utilitate fusius disserit* CAEL. AVR. chron. 3, 8, 122sqq.): CHIRON 222 facies -in de (paracentas inde *cod.*) ventre et detrahis humorem (223 [VEG. mulom. 1, 43, 3 -im]. 401. 708). 679 iumentum ydropicum vel strophosum -e (*immo* -i?, -centas *cod.*) curare. THEOD. PRISC. log. 107 sub umbilico -in ... adhibuerunt (CAEL. AVR. chron. 3, 8, 128. *al.*). CAEL. AVR. acut. 1, 14, 111. chron. 3, 8, 132 plurimi ... -is cura celerem mortem pertulerunt. *al. apud eundem.* **3** *usu generali affertur inter partes chirurgiae*: PS. SORAN. quaest. med. 39 -is.

paracentētērium *v.* -centerium.

[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

paracharacta (-ēs?), -ae *m.*, παραχαράκτης. *i. q.* ***adulterator monetae*** (*cf. Gloss.* adulter: π.): Cod. Theod. 9, 21, 9 falsae monetae rei, quos vulgo -as vocant (*cf. l. 15*).

[**paracharagma** *vel* **paracharagmus**, -a, -um *v.* paracharaximus.]

paracharaximus, -a, -um, παραχαράξιμος. *scribitur* paracar- *in cod. X* Cassian. (*sc. ubique forma* -caraxmus), *var. codd.* Ps. Ignat. (*ubi et* -caraxina), Gloss. V 622, 50.

1 *usu originario i. q.* ***adulterinus*** (*de nummis, non nisi in imagine; vox vulgaris esse dicitur l. 15, cf. l. 3; apud* Cassian. *coniciebatur olim* paracharagma *vel* paracharagmus, -a, -um): Cassian. conl. 1, 21, 1 *abbas quidam nimio ieiunio peccavit* -o scilicet inlusus nomismate, dum ... parum discutit, an esset legitime figuratum (1, 22, 1 ut ... cogitationes, quae mentiuntur opera pietatis, tamquam adulterina n. et -a reprobemus. 2, 9 *ut deprehendamus n.*, quod non sit in moneta legitima figuratum, atque illud, sicut vulgari usus verbo ... dixisti, tamquam -um reprobemus). Ps. Ignat. Magnes. 5, 2 *homo* irreligiosus falsa moneta est, noxia, adultera, -a (prava *var. l.*, *gr.* παραχάραγμα, *quod vix etiam lat. restituas*), quae non a deo, sed a diabolo facta est (*huc fortasse spectat* Gloss. V 524, 44 -a: imago vel figura falsa). ***usu pro subst.*** (*neutr. potius quam fem. sec.* moneta; *hucine* Gloss. *supra?*): Cassian. conl. 1, 20, 4 -is nos conatur inludere *diabolus*. 2 ***in explicatione prava*** *i. q. paracharacta*: Gloss. V 622, 50 (*glossae Aynardi*) -us est falsus monetarius.

[**paracia** i. gramen Gloss. III 573, 13. *corruptum pro* parthia, *quod exhibent Ps. Apul. herb. 78 l. 12* (*var. l.* percia) *et Gloss. III 559, 52* (*apud Ps. Diosc. Vind. 4, 29 p. 192, 11 respondet* ἀπαρία).]

? **paracīmenus**, -ī *m.*, παρακείμενος (*sc.* χρόνος). *i. q.* ***tempus perfectum*** (*t. t. gramm.*): Macr. exc. gramm. V 610, 22 ὑπερσυντελικός passivi generis de -o (-ω *rest. Ianus*) suo nascitur. 614, 35 prima persona -i (-mei *cod.*) semper in *a* terminatur. *sed fortasse formae lat. supra allatae excerptori potius quam ipsi* Macr. *tribuendae sunt; scribitur enim in iisdem exc. Par. litteris lat., sed forma gr.* -os 610, 10 (peri- *cod.*), *litteris gr.* -ος 606, 5. 7. 16, *ut in exc. Bob.* 633, 19.

†**paracinonia** *v. vol. I 1915, 20.*

paraclēsis (*vel* -ĕ-, *v.* paracletus), *acc.* -in *f.*, παράκλησις. *i. q.* ***consolatio*** *sim. a spiritu sancto allata*: Hil. syn. 29 *credimus in* spiritum sanctum, qui in -in et sanctificationem et consummationem credentibus datus est. Rvfin. Orig. princ. 2, 7, 4 paracletus ..., quod dicitur spiritus sanctus, a consolatione dicitur; -ις (*edd., sed trad. litt. lat. cum var. ll.* -lisis *et* -lysis) enim latine consolatio appellatur (*inde* Isid. orig. 7, 3, 10 sent. 1, 15, 4. *cf.* Fvlg. Rvsp. c. Fab. frg. 2, 2 [*inde* Gloss.[L] Ansil. pa 370] et consolatio et exhortatio apud Graecos -ις [*ed.*; -is *cod.*] dicitur).

ˣ**paraclētus** (*vel* -ĕ-) *et* paraclitus, (-ytus), -ī *m.*, παράκλητος (*vocem originis gr. esse testantur e. g.* Pelag. in II Thess. 2, 16 Avg. in euang. Ioh. 34, 2). ***de scriptura***: *differunt inter se iam codd. antiquissimi; exhibent enim* -etus codd. abd Italae Ioh. 14, 16 (*non in cod. a*). 14, 26. 15, 26. 16, 7. *cod. P* Pallad. c. Ambr. fol. 347r, 4. 347v, 5. 8. 22. *cod. C* Ambrosiast. in Rom. 16, 27, 1 in Eph. 3, 17. *et al.*, -itus cod. ff² Italae Ioh. (*locis cit., item codd. IJ al.* Vvlg.). *cod. Vat.* Serm. Arian. frg. 19. *cod. P* Ambr. fid. 2, 9, 76 (*sed* -etus *ibid. in afferendo* Ioh. 14, 26). *cod. R* Ambr. spir. 1, 15, 137. *cod. A* Prvd. cath. 5, 160. *et al.*, -ytus *cod. B* Hil. ad Const. 2, 9, 1. *cod. C al.* Vvlg. (*locis cit.*). *cod A* Act. Archel. 11, 3 *al.; cod. Vat.* Sacr. Gelas. 618 M. *et al.; in codd. rec. praevalere videtur forma* -itus. Not. Tir. 120, 42 -um (*et al. eodem casu*). *plur. non nisi in negatione p. 294, 65.* ***de mensura***: *syllabam paenultimam, quam longam docte conservat* Avson. rhop. 7 p. 19 P., *corripi apud* Ps. Hil. hymn. 1, 35. 2, 94 Hymn. Ambros. I 9, 19 Prvd. cath. 5, 160 perist. 10, 430 Orient. carm. app. 3, 164 *in voce a Graecis sero mutuata mirum non est* (*cf. e. g.* idolum *et Leumann, Gramm. 1977, 56*). *legitur solum apud Christianos inde ab* Itala, Tert., *sed deest* Cypr. *nec in titulis exstare videtur, nisi recte suppletur* Inscr. christ. Diehl 1830, 1.

i. q. ***advocatus, adiutor, consolator*** *sim.* (*gr. respondet nimirum* παράκλητος, *de qua voce v. Behm, Theol. Wb. NT V 798sqq.*): **1** ***de spiritu sancto*** (*notione originaria evanescente [v. tamen B1 et e. g. p. 294, 40] abiit saepe in meram appellationem spiritus sancti*). *ponitur saepe iuxta subst.* spiritus, *idque maxime his formis*: sp. sanctus -us Tert. praescr. 8 l. 34 adv. Prax. 2 p. 229, 12 Hil. c. Aux. 14 Lvcif. Athan. 1, 31 l. 3D. 1, 40 l. 33. *et saepe* (*cf.* sanctus -us sp. Lvcif. non conv. 9 l. 81D. non parc. 25 l. 19. *al.* Nicet. hymn. A 13 p. 84B., sanctus sp. -us Lvcif. non parc. 25 l. 18D. Ps. Orig. hom. in Matth. 4, 7 p. 258, 16), sp. -us Hil. in Matth. 31, 11 Lvcif. Athan. 2, 11 l. 31D. Ambr.(?) sacr. 6, 2, 9. 10 Pallad. c. Ambr. fol. 347v, 8. 23. *al.*, -us sp. Ps. Orig. tract. 20, 11B. Epist. pontif. 311 ed. Cabié l. 56 Fvlg. Rvsp. c. Arian. 7 l. 604. *al.*

A ***in scriptura sacra***: Itala Ioh. 14, 16 (cod. b *al.* = Vvlg.) rogabo patrem et alium -um dabit vobis ..., spiritum veritatis (*cod. c al.* advocatum, *r al.* consolatorem; *item variant codd. et ceteris locis. explicant e. g.*: Mar. Victorin. adv. Arium 1, 12 in ipso altero -o, hoc est spiritu sancto, inest Iesus, sicut in ipso deus? *eqs.* Ambr. spir. 1, 13, 136 unitas ... nominis est, non fili spiritusque Sabelliana confusio. Ps. Ambr. trin. 6 p. 515[B] 'alius'... ut aequalitatem naturae ac potestatis agnoscamus. *cf. etiam p. 295, 16. 20*). 14, 26 (*ibid.*) -us autem spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia (*per contaminationem* cod. a advocatus est autem -us ille sp. s. *cf.* 15, 26 [*ibid.*] cum ... venerit -us, quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis *eqs.*). 16, 7 (cod. a *al.*, *sim.* Vvlg.) si non abiero ego, -us non veniet ad vos.

B ***apud ecclesiasticos***: **1** ***explicationes vocis*** (*ne similia separentur, addidimus locos quosdam, qui Christum respiciunt*): Tert. ieiun. 13 p. 292, 6 spiritus sanctus ... ex providentia imminentium ... plagarum, qua -us id est ***advocatus*** ad exorandum iudicem dicitur, ... remedia mandabat (monog. 3, 12 quod a tota continentia infirmitatem tuam excusat. Avg. in euang. Ioh. 74, 4. *al.; v. etiam infra*). Ambr.(?) sacr. 6, 2, 10 quid est -us nisi ***consolator***? (Pelag. in II Thess. 2, 16 p. 447, 5. *al.; item* Gloss.; *ceterum v. infra*). Rvfin. Greg. Naz. orat. 4, 12, 1 -us, id est advocatus vel consolator (*item praebent* ***utramque*** *explicationem*: Avg. in euang. Ioh. 94, 2 Evcher. instr. 2 p. 160, 1. *al.; notiones distinguit* Favst. Rei. spir. 1, 10 p. 119, 5 -um, id est a., quod ad personam filii respicit, sive etiam c., quod ad sanctum spiritum pertinet [*cf. locum sequentem*]). Orig. princ. 2, 7, 4 utrumque ... significat in graeco -us, et consolator et deprecator; ... in salvatore nomen -i pro deprecatore intellegendum videtur, ... de spiritu vero sancto -us consolator debet intellegi (*cf.* Favst. Rei. *supra*). Rvstic. c. aceph. p. 1179[A] ('*alius*' *personarum differentiam indicat*, '*aliud*' *naturarum*) non dixit (Ioh. 14, 16) 'aliud consolatorium' spiritum, sed 'alium -um' (*inde fortasse* Gloss. -um: consolatorium [*item* Gloss.[L] Corp. p 108], *nisi conicias* consolatorem). Isid. orig. 7, 3, 12 alii -um ... oratorem vel advocatum interpretantur; ipse enim spiritus sanctus dicit, ipse docet *eqs.*

2 ***loci ceteri***: **a** ***generatim*** (*exempla selecta*): Tert. praescr. 8 l. 37 apostoli ... doctorem consecuturi erant -um. adv. Prax. 2 p. 229, 12 spiritum sanctum, -um, sanctificatorem fidei eorum, qui credunt. 25 p. 276, 10 conexus patris in filio et filii in -o tres efficit cohaerentes (*item respicitur sancta* ***trinitas***: Mar. Victorin. hymn. 3, 7L. pater, filius, -us, o beata trinitas. 3, 175 esse, deus, es; spiritum esse, Christus; apparere quod sit spiritus, -us. Ps. Hil. hymn. 2, 94 gloria ... sit deo patri, genito, -o. Prvd. cath. 5, 160 *filius* spirat de patrio corde -um. *et saepe; cf. l. 46sqq.*). Iren. 3, 17, 3 (3, 18, 2 H.) ut ..., ubi accusatorem habemus (*cf. apoc. 12, 10*), illic habeamus et -um (*sim. elucet notio vocis originaria*: Novatian. trin. 29, 8 D. *Christus* -um discipulis ... dabat, ne illos ... sine advocato et quodam tutore desereret. Avg. conf. 3, 6, 10 *nomen* -i consolatoris nostri spiritus sancti. Ps. Avg. serm. ed. Mai 43, 2 nisi -us veniat advocatus. *al.; cf. 1 supra et* Ambr. *infra*). Novatian. trin. 16, 3D. si a Christo accepit *-us* quae nuntiet, maior ergo iam -o Christus est *eqs.* (*v. Loi, ed. 1975, ad l.*). Hil. c. Aux. 14 ***credo*** ... et in spiritum sanctum -um (Synod. Hil. coll. antiar. p. 71, 4 in spiritum sanctum, hoc est in -um. Lvcif. Athan. 1, 40 l. 33 D. *al.*). syn. 53 si quis ... non alium dicat -um a filio ..., anathema sit (*sim.* Conc. Tolet. a. 400 Mansi 3, 1003[D]. *al.; cf. p. 295, 15sqq.*). Lvcif. non conv. 9 l. 81D. sanctum -um spiritum ... constare ex nihilo (*sec. Arianorum doctrinam ut*: reg. apost. 7 l. 68D. fabricatum esse ex nihilo. Serm. Arian. frg. 19 providentia dei per Christum factus). Gavdent. serm. 14, 3G. plenitudinem doctrinae ... per ipsum -um ... consummandam *esse*. Ambr.(?) sacr. 6, 2, 10 Arriani putant se derogare sancto spiritui, si dicant illum spiritum -um; ... quasi non et de patre lectum sit, quia ipse est 'deus consolationis' (*II Cor. 1, 3. cf.* Nicet. spir. 16 nequis ... spiritum sanctum, quia -us dicitur, contemptibile aliquid existimet *eqs.*). Conc. Tolet. a. 400 Mansi 3, 1003[A] est ... genitus filius, non genitus -us, sed a patre filioque procedens (*item* Pastor libell. p. 43, 9 Ps. Avg. serm. 233, 1). Epist. pontif. 311 ed. Cabié l. 56 ut vel consignent vel -um spiritum tradant *pontifices* (*cf. formulas traditionis* Sacr. Gelas. 451M. immitte in eos spiritum sanctum tuum -um. *al.*). Ps. Ignat. Phil. 2, 4 neque tres sunt patres neque tres filii, sed neque tres -i, sed unus pater *eqs. et saepius.*

b ***specialim de -o operante secundum doctrinam***: α ***Montani*** (*cf. IIIC1a*): Tert. anim. 58, 8 hoc ... -us frequentissime commendavit, si qui sermones eius ex agnitione promissorum charismatum admiserit. fug. 1, 1 *errant* -um non recipiendo (*cf.* ieiun. 1 p. 274, 20 -o controversiam faciunt, ... novae prophetiae recusantur. 12 p. 291, 11 -um, quem in Montano negatis, in Apicio credere. *sim. al.*). monog. 2, 4 -us ... multa habens edocere, quae in illum distulit dominus (*cf.* 14, 3 si ... Christus abstulit, quod Moyses praecepit ... cur non et -us abstulerit, quod Paulus indulsit? virg. vel. 1, 10 *iustitia* per euangelium efferbuit in iuventutem, nunc per -um componitur in maturitatem. *et sim. al.*). adv. Prax. 1 p. 228, 19 nos ... agnitio -i ... disiunxit a psychicis. pudic. 21 p. 269, 24 qui ipsum -um in prophetis novis habeo dicentem: '...' (*postea*: quid si pseudopropheticus spiritus pronuntiavit?). *et saepe apud eundem.* Ps. Tert. haer. 7 p. 224, 19sq. in apostolis quidem ... spiritum sanctum fuisse, -um non fuisse et ... -um plura in Montano dixisse, quam Christum in euangelio protulisse. Hil. ad Const. 2, 9, 1 Montanus per insanas feminas suas -um alium defendit (*cf.* Ioh. 14, 16 *sub 1A*). Avg. c.

[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Faust. 32, 17 p. 777, 22 Cataphrygarum -o. *et al.* β *Manis (cf. IIIC1b)*: FAVST. Aug. c. Faust. 32, 6 et nobis *Manichaeis* -us ex novo testamento promissus . . . docet, quid accipere ex eodem debeamus et quid repudiare. AVG. c. Faust. 32, 15. 32, 16 vos -um docuisse scripturas istas (*sc. acta*) apostolorum non esse. 32, 17 quae tandem poterit haeresis exoriri sub -i nomine, quae non haec omnia . . . sibi audeat coaptare? *al.*

II *de ceteris trinitatis personis*: **A** *de filio*: *in scriptura sacra*: ITALA Ioh. 14, 16 *v. sub IA.* I Ioh. 2, 1 (Ambr. spir. 1, 15, 137 *al.*) si quis peccaverit, -um habemus ad patrem Iesum Christum (*Cypr. epist. 55, 18 al. et Vulg.* advocatum, *Conc.*[S] *I 5 p. 195, 23 al.* consolatorem; *per contaminationem* Tract. de trin. fid. p. 193, 30 habemus advocatum . . ., iustum -um Iesum Ch.). *locis inde pendentibus* (*v. etiam sub IB1*): MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 11 quod -us et Christus *est*. HIL. syn. 54 ut ipsum esse filium -um dicant *haeretici*, cum . . . differentiam missi rogantisque significet *Iesus* (*sc.* Ioh. 14, 16 *sub IA. cf.* AMBR. spir. 1, 15, 137 alius -us est filius, alius -us spiritus sanctus; . . . quemadmodum unitas nominis, ita etiam unitas potestatis est). HIER. epist. 120, 9, 17 quando dicit dominus 'alium -um . . .', et se ostendit esse -um (*sim.* NICET. spir. 16. *al.*). FAVST. REI. spir. 1, 10 p. 119, 24 si secundum hominem -o Christum adsimilatum putas, *erras. sim. al.* *usu liberiore*: ORIENT. carm. app. 3, 164 respice nos . . . crucifixe, -e, Christe.
B *de patre* (*cf. p. 294, 57 et e. g. Hier. epist. 120, 9, 17* et deus pater hoc censetur nomine *-i sive consolatoris*): NICET. spir. 16 (*inde* EVGEN. Vict. Vit. 2, 93) nec a patre hoc nomen -i alienum est: beneficii enim nomen est, non naturae (*affert II Cor. 1, 3* pater misericordiarum et deus . . . consolationis). FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 2, 1 cognosce, quod deus pater non careat -i opere, ut ex hoc discas non certare de nomine.

III *de aliis divinitatibus, spiritibus, hominibus*: **A** *ironice in contradictione de diabolo*: TERT. ieiun. 11 p. 289, 29 *si dicis diabolum, non spiritum sanctum hanc disciplinam introduxisse*, aut contende diabolum cum deo facere nostro aut satanas -us habeatur.

B *in doctrina Valentinianorum est nomen aeonis cuiusdam nec non salvatoris*: TERT. adv. Val. 8 p. 186, 3 -us et Pistis (*inter aeones ab Homine et Ecclesia progeneratos ut*: IREN. 1, 1, 2 [1, 1, 1 H.]. 2, 14, 8 [2, 18, 7]). 16 p. 195, 17 Christus . . . vicarium praeficit (-fecti *coni. Kroymann aliter interpungens*) -um Soterem: hic erit Iesus (*de eodem*: IREN. 1, 4, 5 [1, 1, 8 H.] -um . . . misit ad eam *Achamoth*, hoc est Salvatorem).

C *de ipsis hominibus*: **1** *locum usurpantibus -i a Christo promissi*: **a** *de Montano* (*cf. p. 294, 67*): PS. HIER. indic. de haer. 32 Montanum -um et Priscam . . . vanissimus error observat (*inde cautius*: AVG. haer. 26 Montanus tamquam -us). RVFIN. hist. 5, 14 qui *M.* se -um nominaret. **b** *de Mane* (*cf. supra l. 1*): ACT. Archel. 15, 3 (*loquitur Manes*) sum quidem ego -us, qui ab Iesu mitti praedictus sum (AVG. c. Faust. 13, 17 p. 398, 26 -um . . . esse Manichaeum vel in Manichaeo. *al.*). 25, 3 (*verba Archelai*) quem ego magis parasitum quam -um dixerim. RVFIN. symb. 37 (39) l. 25 qui seipsum -um nominavit. *al.* **2** *conviciose de Petiliano*: AVG. c. Petil. 3, 16, 19 p. 177, 2 *Petilianus me* Tertulli *accusatoris* (*act. 24, 1*) . . . vocabulo denotet, sibi propter advocationem . . . -i nomen imponat atque ob hoc se cognominalem spiritus sancti . . . fuisse deliret (*p. 176, 27* advocati forensis).

in lusu verborum cum parasitus *l. 50*.

? **paraclisis** *v.* parenclisis. **paraclitus** *v.* paracletus.

paracmē, *acc.* -ēn *f.*, παρακμή. *scribitur in codd. ubique* -agm- (*ad* g *pro* κ *cf. Leumann, Gramm. 1977, 199*). *i. q. remissio, declinatio* (*t. t. med.*): MARCELL. med. 27, 30 cedente . . . impetu *affectionis* . . ., quod tempus Graeci -en vocant (*opp.* acmen *ut*: Ps. SORAN. quaest. med. 88 [*sec. Ps. Galen. defin. med. XVIII 388*] *aegritudinis* declinationem -e⟨n⟩ vocant *Graeci*. 188). PS. SORAN. quaest. med. 193 quid est -e[n]? declinatio passionis est; . . . interdum . . . comprehendimus declinationem morborum, cum aequales quidem permaneant accessiones, sed symptomata minuantur.

paracollēma, *plur.* -ata *n.*, παρακόλλημα. *i. q. genus emplastri*: ORIBAS. syn. 8, 40, 5 La p. 250/1 -ta (-colim- *cod.*) . . . et superiunctiones uteris, quando in . . . temporibus venas tumentes tenduntur (*Aa* anacollimas, *gr.* παρακολλήμασι).

***paracollēsis,** *acc.* -in (-im *l. 76*) *f.*, παρακόλλησις. *scribitur hic illic* -ole- *vel* -olli-, *v. infra*. *i. q. glutinatio* (*sc. vulnerum sim.*; *gr. respondent verba* κολλάω *vel* παρακολλάω *praeter l. 78*): DIOSC. 1, 118 p. 60, 22 M. cataplasmis adibita *palma* vulneri recenti -in facit ([*Plin. nat. 23, 98* vulnera conglutinat. *sim. respondent e. g. 23, 124 et* 1, 143 p. 72, 5 M.]. 2, 65 p. 207, 9 paracolesim [*cod. Mon.*]. *et saepe apud eundem*). 4, 33 p. 22, 22 *herba* inposita vulneribus -in pr(a)estat ([*gr. 4, 36* ἐναίμων ἐστὶ κολλητική]. 4, 55 p. 30, 5 paracollisin [*cod. Par.*]. 5, 146 p. 234, 12 *de spongia*).

paracollēticus, -a, -um, παρακολλητικός. *scribitur* -colet- DIOSC. 1, 119 p. 62, 20 M., -col(l)eet- DIOSC. 1, 139 p. 69, 22 M. 5, 142 p. 232, 14 GLOSS. *usu originario i. q. paracollesin efficiens, conglutinans* (*gr. respondet* κολλητικός, *nisi alia adnotavimus*): DIOSC. 1, 119 p. 62, 20 M. *malum granatum est* -um vulnerum. 1, 139 p. 69, 22 M. virtus est ei suco . . . -a vulnerum ([*Plin. nat. 23, 134* vulnera conglutinat]. 2, 105 p. 220, 17. 3, 95 p. 420, 1 vulnerum. 5, 158 p. 239, 4 [*aliter gr. 5, 132* τὸ . . . κολλῶδες]). GLOSS. med. ed. Heiberg p. 52, 7 -um penicillum: id est spungiolam novam mollem (*cf. p. 295, 79*). *in interpretatione prava*: DIOSC. 5, 142 p. 232, 14 virtute . . . parimplastica, id est -a (*gr. 5, 116* ἐμπλαστικήν *tantum*).

[**paracoloquiron** i. camiphiteos GLOSS. III 574, 11 (*redigas ad formam* holocyron: chamaepitys, *cf. vol. VI 3. 2860, 2*).]

paracopē, *acc.* -ēn *f.*, παρακοπή. GLOSS. med. ed. Heiberg p. 52, 9 -en: Greci dicunt hebetationem mentis adque degressionem.

paracynanchē, *acc.* -ēn *f.*, παρακυνάγχη. *i. q. genus anginae*: CAEL. AVR. acut. 3, 1, 3 *passionem*, si in utraque . . . parte interiorum *faucium* fuerit, cynanchen vocandam *esse* . . .; quae in altera fuerit parte -en vocaverunt (*postea distinguuntur* hyanche, synanche, parasynanche. *voces paulo aliter distinguit* ALEX. TRALL. 1, 136, *ubi scribitur* parasquinanecen [*gr. II 125 P.* π.]).

1. parada, -ae *f.* (*trad. solum plur.*). [*quae ratio inter* 1. *et* 2. parada *intercedat, non liquet; utraque vox peregrina videtur. Sch.*]
i. q. tegmen cratibus (vel etiam velis?) factum, quo in navibus solem arcebant: AVSON. 394, 29 p. 253 P. *navigantem* te . . . expositum subter -as lectoque iacentem. SIDON. epist. 8, 12, 5 superflexa crate -arum sereni brumalis infida vitabis.

2. parada, -ae *f.* [*v. sub* 1. parada. *Sch.*] *nomen herbae* (*i. q. rumex, v. André, Lex. des termes de botan. s. v.*): GLOSS. lappacium: -a.

paradiastolē, *acc.* -ēn *f.*, παραδιαστολή (*quod alibi gr. non legi videtur*). *scribitur litteris gr. praeter* ISID., GLOSS. *t. t. rhet.* *i. q. distinctio* (*ad rem v. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 749*): RVT. LVP. 1, 4 -ή: hoc schema plures ⟨res⟩ aut duas, quae videntur unam vim habere, disiungit et, quantum distent, docet, suam cuique propriam sententiam subiungendo; Hyperidis: '. . . cum te pro astuto sapi[e]ntem appelles *eqs.*' (*idem exemplum afferunt*: QVINT. inst. 9, 3, 65 huic [*sc. figurae q. e.* συνοικείωσις] diversam volunt esse distinctionem, cui dant nomen -ήν, qua similia discernuntur; . . . an figura sit dubito. ISID. orig. 2, 21, 9 -e est, quotiens id, quod dicimus, interpretatione discernimus [*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 377]). PS. IVL. RVF. schem. lex. 22 p. 53, 23 -ή est, cum similes res discernuntur contrariis redditis (*vix apte affert Verg. ecl. 3, 80 sqq.*); latine dicitur discriminatio. CARM. de fig. 115 -ή: subdistinctio fit, cum rem distinguimus ab re.

paradiēgēsis, (-eōs) *f.*, παραδιήγησις. *scribitur litteris gr. praeter* FORTVN. *i. q. narratio rerum non ad causam pertinentium* (*t. t. rhet.*): QVINT. inst. 9, 2, 107 invenio qui adgregent his *figuris* . . . -εις. FORTVN. rhet. 2, 19 est -is, cum aliquas res gestas extra causam positas inducimus *eqs.* (*inter species narrationis ut* MART. CAP. 5, 552 -ιν). *Paśkiewicz.*

paradīgma, -atis *n.*, παράδειγμα. *praeter formam -a nom. et acc. sing. inveniuntur gen. sing.* -atis IVL. VICT. rhet. 11 p. 413, 5, *dat.* -ati SACERD. gramm. VI 469, 7, *abl.* -ate TERT. anim. 43, 11 SACERD. gramm. VI 465, 19, *abl. plur.* -mis VEN. FORT. carm. praef. 1 p. 1, 6.

i. q. exemplum (*signum v. 2b*): **1** *usu sollemni, agitur de dictis et scriptis* (*v. etiam p. 297, 16*): **a** *in arte grammatica et rhetorica significantur modi quidam approbandi, demonstrandi sim.* (*voce graeca utuntur e. g. Quint. inst. 5, 11, 1sq. Mar. Victorin. rhet. 1, 28 p. 228, 11, qui etiam rem tractant; de qua v. vol. V 2, 1329, 81sqq. s. v.* exemplum [exemplum *distinguitur l. 68. 72 al.*]. *huc spectant* GLOSS. II 588, 51 similitudo, exemplum. GLOSS.[L] V Abba PA 69 similitudo, fabula): SACERD. gramm. VI 464, 1 *homoeosis* dividitur tribus modis, in parabolam, in -a, in icona ([*trad.* in -a, in parab., in icon]. *sim. ibid.* 464, 17. DON. gramm. IV 402, 22 [*item* CHAR. gramm. p. 365, 10B. ISID. orig. 1, 37, 31]. DIOM. gramm. I 463, 13). 465, 19 de -e: -a est rei praeteritae relatio ad hortationem vel dehortationem (*sim.* CHAR. gramm. p. 365, 19B. DIOM. gramm. I 464, 17 -a est enarratio exempli vel rei praeteritae relatio significans adhortationem dehortationemve). 469, 7 exemplum dicitur modis quattuor: . . . a maiore ad minus . . .; hoc commune est -i. 469, 16sq. inter -a et exemplum et argumentum et signum hoc est, quod -a non inducitur nisi aut a petentibus (parentibus *cod.*) aut ad petentes (*cf. l. 64*). 469, 22 exemplum et -a ex aliis conprobatur (conprobat *ex correctione in exemplari nostro*), argumentum vero ex ipsius rei effectu. DON. gramm. IV 402, 28 -a est enarratio exempli hortantis aut deterrentis (*sim.* CASSIOD. in psalm. 1, 4[6]. *v. etiam l. 65. 83*). SERV. gramm. IV 448, 12sqq. inter parabolen et -a hoc interest, quod parabole rerum dissimilium conparatio est . . ., -a autem est rerum similium conparatio, ut cum puta hominem homini conparamus. IVL. RVF. rhet. 22 -a facit vera exempla, parabole ficta ostendit (*cf. l. 63*). IVL. VICT. rhet. 11 p. 413, 5 -is enthymematici (*syn.* paradigmaticon enthymema, *v. p. 297, 25*). CASSIOD. in psalm. 14, 4(8) quod schema dicitur -a . . .; invitat . . . nos prosperis et terret adversis (*sim. de psalmorum locis, ubi enumerantur bonorum commoda et peccatorum incommoda*: 33, 16[15]. 36, 17[18] quae figura dicitur -a, id est exemplum hortantis vel deterrentis. 111, 10). VEN. FORT. carm. praef. 1 p. 1, 6 tropis -mis perihodis [*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epichirematibus coronati *poetae*. ISID. orig. 1, 37, 34 -a . . . est exemplum dicti vel facti alicuius aut ex simili aut ex dissimili genere conveniens eius, quam proponimus, rei, ita: 'tam fortiter periit . . . Scipio quam . . . Cato.' b *in euangeliorum explicatione significantur exempla vel parabolae a Iesu propositae*: GREG. M. in euang. 33, 4 de duobus . . . debitoribus -a opponitur (*respicitur Luc. 7, 41 sqq.*). in Ezech. 1, 7, 4 (*respicitur Matth. 17, 24sqq.*) *Iesus*, dum tributum . . . peteretur, . . . -a proposuit, per quod se nihil debere respondit (*intellegit fortasse* -a enthymematicum *ut p. 296, 78*).

2 *usu vario:* ? a *de exemplo, ad quod mundus creatus est*: TERT. anim. 43, 11 (*agit de somno exemplaris vice fungente*) voluit . . . deus et alias nihil sine exemplaribus in sua dispositione molitus -e Platonico plenius humani vel maxime initii ac finis lineas cotidie agere nobiscum (*ita explicat Waszink ad l., qui respici vult Plat. Tim. 29b; sed potius respicitur aut Phaed. 71c sq. aut apol. 40c sqq., ita ut locus ad 1 pertineat*). b GLOSS.L V Abba PA 76 -a: portentum (*cf. Gloss. III 335, 38 παράδειγμα*: portentum. *Gloss.L II Philox.* MO 35 monstrum: τέρας, σημεῖον, παράδειγμα).

paradīgmaticus, -a, -um, παραδειγματικός. *i. q. paradigma adhibens, sc. de enthymemate* (exemplabile *vertit Cassiod., v. vol. V 2, 1320, 29sqq.*): FORTVN. rhet. 3, 12 in -o *enthymemate* gravi et plena *structura utendum est* (*vox graeca legitur 2, 15 et 2, 29*). IVL. VICT. rhet. 11 p. 412, 24 enthymematon . . . formae sunt quinque: elencticon, . . . dicticon, . . . gnomicon, . . . -on, . . . syllogisticon. p. 413, 2sqq. -on enthymema . . . hoc . . . differt ab exemplo, quod exemplum per se positum probationem adiuvat, conversum autem in speciem argumenti formam accipit paradigmatis enthymematici, ut sit exemplum: '. . .'; at vero ut enthymema (8) sit -on *eqs.* p. 413, 23 -a et gnomica *enthymemata*.

paradīonium *v.* parazonium.

paradīsiacus, -a, -um, παραδεισιακός. *scribitur* -yss- VEN. FORT. carm. 2, 4, 9 (*carm. quadr.; var. l. alibi apud eundem iuxta* -ys- *et* -iss-; *var. l.* paradisicae IVLIAN.).

i. q. ad paradisum pertinens, paradisum complectens, paradiso ortus: 1 *respicitur caelum*: IVLIAN. in psalm. 27, 1d neque . . . resurrectionis aut -ae habitationis vel certe ascensionis in caelum notitiam tunc habebant. GREG. TVR. vit. patr. 19 praef. aditum nemoris -i recludere. VEN. FORT. carm. 4, 7, 21 ad -as epulas te cive reducto . . . gaudet . . . polus (8, 3, 29). 8, 1, 8 -o germine Christus alit (*de sacris scripturis dici videtur*). CE 1387, 24 (*a. 573*) -as possidet aptus opes. 2 *respicitur protoplastorum sedes: in circuitione*: ALC. AVIT. carm. 1, 300 in -a ponuntur sede *primi homines*. VEN. FORT. carm. 2, 4, 9 -o . . . in horto (epist. [carm. 5, 1]1 -i h. odoramenta). *de rebus tam miris, ut paradiso ortae putentur*: GREG. TVR. Iul. 41 reliquias . . . martyr -is virtutibus inlustravit (*respicitur odor ut*: VEN. FORT. carm. 6, 6, 2 *ver* -as spargit odore rosas. *cf. l. 43*).

paradīsicola, -ae *m.* *a* paradisus *et* colere (*cf.* caelicola). *i. q. paradisi incola*: PRVD. ham. 928 -ae post ulcera dira beato proditur infelix (*sc. dives Lazaro post mortem in Abrahae sinum recepto, cf. Luc. 16, 23 et p. 302, 24. var. ll.* -issi-, -ysi-).

a**paradīsus**, -ī *m.*, παράδεισος (GLOSS. III 429, 19), *quod respondet in graecis, nisi aliud indicatur. scribitur in codicibus saepe* -iss- (*e. g.* HIL. trin. 10, 34 *cod. D saec. V/VI* [*iuxta* -is-]. PRVD. *cod. A ubique.* CIL VIII 13603) *vel* -ys- (*e. g.* HIER. epist. 14, 10, 3 *cod. ε saec. VI.* MAX. TAVR. serm. *cod. S fere ubique* [*sed* 57, 2 M. *iuxta* -is-]), *rarius* -yss-; *v. etiam sub* paradisiacus. NOT. Tir. 120, 43 -um (*antecedit* paraclitum *ut* 120, 23h. 124, 8. 125, 116). *de genere: fem.* CHRYSOST. hom. III 827C (*sed antecedit masc.; var. l.* ITALA IV Esdr. 3, 6 Weber AVG. anim. 2, 12, 16), *neutr.* PS. CYPR. laud. mart. 11 -um . . . floret. GLOSS. III 429, 19 παράδυσος -um. V 129, 6. GLOSS.L I Ansil. PA 381 (*cf. l. 57; var. l.* RVFIN. Orig. in gen. 5, 1 p. 59, 2). *de formis: ? abl.* -u CIL VIII 13603 (*nisi est acc.* -u(m)); *voc.* SEDVL. carm. pasch. 5, 222 ALC. AVIT. carm. 3, 202 CE 688, 14. *al. in versibus. plur. inde ab* ITALA (*nota* AVG. *p. 300, 45* -um -orum). *legitur in* ITALA *et apud Christianos passim inde a* TERT. (*inscribuntur libri* TERT. [*v.* anim. 55, 5 adv. Marc. 5, 12 p. 618, 1], AMBR., VICTORIS CAP. [*v.* frg. Spicil. Solesm. I p. 277]); *alibi rarissime, sc. in versionibus* (IVL. VAL., DIOSC.; *cf. Gell. 2, 20, 4*). [*a sermone docto haud alienum: it.* paradiso; *var. raet. centr. et occ.; francog. vet.* pareïs, parvis (*cf.* parvis '*atrium ecclesiae*'); *prov. vet.* parazis; *hisp.* paraíso; *port.* paraíso. *cf. M.-L. 6223. Battisti-Alessio IV 2766. Wartburg VII 614sqq. Corominas III 655sq. Machado[3] IV 302. St.*]

I *usu originario i. q. hortus, nemus sim.* (*cf.* AVG. gen. ad litt. 12, 34 p. 430, 12 proprie quidem nemorosus locus. *syn.* hortus *e. g.* AMBR. epist. 34, 5 F. [*iuxtapos. e. g. p. 298, 13. 15 et* TRACT. in Luc. 1, 7 G.], pomarium HIER. in Ier. 29, 1—7 p. 351, 21, virid(i)arium *l. 84 et* GLOSS.): A *proprie*: 1 *de quolibet horto*: ITALA II par. 33, 20 (Complut.) sepelierunt illum *Manassem* ⌊in -o domus eius⌋ (in domo sua *Vulg.*). Dan. 13, 4 (cod. 176, *sim.* Wirc.) erat ei *viro Susannae* -us vicinus domui eius (*de eodem horto*: 13, 7. 15. 20. *al.* [*ibid.*: *Vulg. ubique* pomerium; *Lucif.* viridiarium]. *respiciunt e. g.* AMBR. epist. 5, 16. 34, 5 F. AVG. serm. 343, 1 in -o, hoc est in viridario

suo). IVL. VAL. 3, 24 (*Alexander de arboribus loquacibus*) ducor in quendam locum arboribus consitum vel amoenissimis; hunc illi -um vocitavere. AMBR. Cain et Ab. 2, 8, 26 *Cain* dicit (*gen. 4, 8*): 'eamus in campum', non dicit: 'eamus in -um', ubi poma florent, non in aliquem cultum et fructiferum locum. epist. 19, 3 F. *Iesus* transivit in -um, ubi se capiendum dedit (*item de Gethsemani*: MAX. TAVR. serm. 58, 1 M. in hortuli -o [*sim. 74, 2, sc. iuxta* -um *latroni promissum, altero loco iuxta* -um *Susannae*]). HEGES. 4, 17 p. 269, 5 *apud Hiericho* mirabilem hortorum gratiam cernas; . . . tam diversis inhalantes floribus -i suaves fundunt odores (*de eadem regione*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5,4 p. 760 optimos . . . -os ac densissimos. *cf. p. 299, 35*). RVFIN. hist. mon. 17 *in monasterio quodam* horti irrigui, omnium quoque pomorum arborumque -i. DIOSC. 3, 17 p. 383, 16 acanto . . . nascitur in -is et locis lapidosis et humectis. 3, 117 p. 426, 15 *pyrgitis* nascitur in -o aut in hortis (*gr. 3, 107* ἐν παλισκίοις καὶ παραδείσοις). VITAE patr. 6, 1, 15 (*somnio ostenditur beatitudo eorum, qui vita proba decesserunt*) ducens . . . me in quendam campum . . . habentem -os multos *eqs. al.* *de Christi sepulcro posito in horto*: AVG. epist. 187, 5 in sepulcro -um nullus intellegit; et si quisquam ita esset absurdus, ut hoc sapere conaretur eo, quod illud sepulcrum in horto erat *eqs.*

2 *de protoplastorum sede* (*v. etiam sub IIA1b*): a *generatim* (*exempla selecta; in* gen. 2 *et* 3, *unde ceteri pendent, omnes versiones praebent* -um [*de varietate structurarum v. ed. Beuron.*]): ITALA gen. 2, 8 (Iren. 5, 5, 1 *al.*) plantavit deus ⌊-um in Eden⌋ (VVLG. -um voluptatis, *quam iuncturam fere omnes vers. praebent* 3, 24 *pro π. τῆς τρυφῆς, sed inter se discrepant* 3, 23 [*v. ed. Beuron.*]. *cf.* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 4, 32 eden deliciae interpretantur, pro quo Symmachus transtulit -um florentem). 2, 10 (Aug. gen. c. Manich. 2, 1, 1, *cf.* VVLG.) flumen . . . prodibat ex Eden et irrigabat -um, quod inde dividitur in quattuor partes. 2, 16 (Ps. Cypr. tract. 38) in -o dei (*cf.* AVG. conf. 2, 2, 3 -o tuo). 3, 23 (Aug. gen. ad litt. 11, 1 p. 334, 15 *al., sim.* VVLG.) dimisit illum *Adam* . . . deus de -o voluptatis . . . et eiecit Adam *eqs.* (*utrumque verbum saepius usurpatur* [*praeterea e. g.* expellere TERT. cult. fem. 1, 1 l. 27, proicere IREN. 5, 1, 3; *de* deicere *sim. v. l. 78*], *sed cf.* AVG. serm. 285, 6 tamquam . . . iam pronos proprio pondere dimisit eos de -o, non exclusit). 3, 24 (Verec. in cant. 2, 23 l. 18 D.) posuit ⌊ante ianuam -i⌋ (*aliae vers. aliter*) Cherubin et flammeum gladium (GREG. M. moral. 4, 22. *cf. p. 301, 22. 57. 64 et* AMBR. in psalm. 1, 38, 3 ingressu. 118 serm. 20, 12, 1 exitu). IV Esdr. 3, 6 Weber (=VVLG.) in -um, quem plantavit . . ., antequam terra adventaret. 6, 2 (*ibid.*) antequam confirmarentur fundamenta -i. TERT. adv. Iud. 2, 11 *deus Adam* colonum -i (-o *var. l.*) praefecit (*al. vol. III 1706, 58sq.; sim. de Adam*: PACIAN. [?] sim. carn. p. 125, 5 hominem. ASTER. ad Renat. l. 92 hospitem. EVCHER. laud. her. 6 possessor. FAVST. REI. grat. 1, 7 p. 24, 14 incola. *sim. al.*). adv. Marc. 2, 2 p. 335, 22 -i gratia et familiaritas dei (*item afferuntur -i virtutes et bona*: HIL. in Matth. 3, 5 gloria. GAVDENT. serm. 9, 42 G. beatitudo. AVG. civ. 11, 12 p. 479, 21 D. felicitate. GREG. M. dial. 4, 1 p. 229, 1 M. gaudiis. *sim. al.*). 2, 12 p. 352, 2 separatio pronuntiata est inter . . . orbem et -um (*item de -i loco remoto*: AVG. gen. ad litt. 8, 7 p. 242, 4 locus ipse -i a cognitione hominum est remotissimus. *sim. al.*). monog. 17, 6 *Adam* de -o sanctitatis exulavit. paenit. 12, 9 *paenitentiam* Adam exomologesi restitutus in -um suum non tacet (*respici volunt editores Adae funus coll.* VITA Adae 48 [*v. etiam p. 299, 4*]; *sed nescio an aut ad B2b pertineat, cf. Finé, Jenseitsvorst. bei Tert., 1958, 224, aut ad II una cum* FILASTR. 115, 8 *Adam* meruit delicti veniam inpetrare atque in -um in Christi praesentiam filiorum etiam procreatione remeare [*cf.* AVG. pecc. mer. 2, 34, 55 *et apoc. Mos. 37*]). IREN. 1, 30, 5 (1, 28, 3 H.) cum esset cum Patre . . . in caelo et in -o *serpentiformis Nus.* NOVATIAN. trin. 8, 2 D. *deus* peculiarem protoplastis aeternae vitae mundum quendam -um in oriente constituit. PS. PHILO antiq. 19, 10 *deus* ostendit ei *Moysi* locum, unde pluit manna . . ., usque ad semitas -i. 32, 8 -us reddita inspiratione fructus sui *motus est* (*cf. apoc. Mos. 38*). AMBR. epist. 20, 17 relinquere . . . incolatum -i (in psalm. 118 serm. 7, 15, 2. *cf.* 20, 12, 1 sede [LEO M. serm. 22, 5 sedibus. *al.*]. GREG. M. moral. 4, 22 habitatio). HIER. epist. 51, 5, 3 (*Epiphan.*) de -o ruinam. ASTER. ad Renat. l. 157 *monachus* hoc laboret esse, quod aut -o dignum aut caelo sit necessarium (*opponuntur* -us *et caelum etiam*: VEN. FORT. carm. 4, 4, 1 MART. BRAC. corr. 4. *al.*). RVFIN. Orig. in exod. 8, 1 p. 218, 6 de -o libertatis. PRVD. psych. 224 de consaepto -i limite (*cf.* ALC. AVIT. carm. 2, 116 limine. PS. BOETH. fid. cath. 95 fine [*var. l.* sinu]). AVG. civ. 13, 18 p. 579, 15 D. in terra . . . nemorosa atque fructuosa, quae -i nomen obtinuit. in psalm. 47, 9 *Iob* vicit in stercore, victus in -o (*eadem comparatio Adae et Iob*: 133, 2 GREG. M. moral. 3, 12. *al.*). MAX. TAVR. serm. 48, 3 M. *Adam* de -i sublimitate deiectus (*cf.* ALC. AVIT. carm. 2, 152 -i in vertice. APON. 1 p. 20 de -i monte . . . peccando descendit. *addas doctrinam Origenis, quam vituperat* HIER. epist. 51, 5, 5 [*Epiphan.*]). CASSIOD. hist. 9, 42, 2 undae . . . sacri -i (*i. Nilus, v. gen. 2, 13*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 41 *nuces Indicas* de -o credunt homines esse. GREG. M. epist. 6, 58 ea, quae a -o vicina sunt (*i. ex Arabia sim.*), bene olentia nobis ligna transmisistis. *al.*

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *speciatim respiciuntur alii homines ibi postea morantes vel moraturi (non raro minus certum, utrum locus quidam pertineat huc an ad II)*: ITALA (= VVLG.) Sirach 44, 16 Enoch placuit deo et translatus est in -o (-um *var. l.*), ut det gentibus paenitentiam (*respicitur gen. 5, 24. de eodem*: FVLG. aet. mund. p. 135, 2 ex Enoch felici translatione et -i incola⟨tu⟩ [*correxi, cf. p. 298, 66*] conquisito. AVG. pecc. mer. 1, 3, 3 *Enoch et Helias* ita in -o fortasse pascuntur sicut Adam. *cf. p. 301, 9*). TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 618, 3sq. (*respicitur* II Cor. 12, 4) mirabor, si *secundum Marcionem* proprium potuit habere -um deus nullius terrenae dispositionis; nisi si etiam -o creatoris precario usus est, sicut et mundo *eqs.* IREN. 5, 5, 1 dicunt presbyteri . . . eos, qui translati sunt, illuc (*sc. unde proiectus est Adam*) translatos esse — iustis enim hominibus et spiritum habentibus praeparatus est -us, in quem et Paulus . . . asportatus (*cf. p. 301, 70*) . . . — et ibi manere eos . . . usque ad consummationem. VICTORIN. POETOV. in apoc. 11, 4 *Elias et Hieremias* 'sunt duae olivae . . ., qui in conspectu domini terrae stant'. id est ⌊in -o⌋ (sunt in -o *rec. Hier.*); hos ergo oportet interfici ab Antichristo (*item de Elia*: HIER. epist. 22, 18, 2. CHROMAT. serm. 22, 2 L. [*distinguuntur* caelum, terra, inferna]. *al.; cf. p. 301, 4*). LACT. inst. 2, 12, 19 *deus* -um igni circumvallavit, ne homo posset accedere, donec summum iudicium faciat in terra et iustos viros . . . in eundem locum revocet (*cf.* epit. 22, 4. *de igni circumfuso cf. Isid. orig. 14, 3, 3 nec non p. 301, 61. 302, 6*). AMBR. Hel. 4, 7 plantavit dominus -um ad gratiam beatorum. RVFIN. Orig. in num. 12, 3 p. 103, 15 pervenitur vel ad illud famosissimum divini -i nemus et amoenas delicias habitationis antiquae vel certe ad verticem perfectionis et beatitudinis summitatem. AVG. gen. ad litt. 8, 5 p. 238, 1 potuit ille latro (*cf. p. 300, 72*) in eum introduci -um, ubi fuerat corpus primi hominis. *al.*

B *in comparatione, imagine sim.; comparantur cum -o eiusque partibus*: 1 *regiones, loca* (*cf. p. 301, 31. 65*): ITALA gen. 13, 10 (cod. 101 *al., sim.* VVLG.) *terra Sodomorum olim* inrigabatur . . . sicut -us dei (*laudatur regio quaedam amoena et fructuosa etiam*: SALV. gub. 7, 8 -i imaginem possedisse *Aquitanos*. ITIN. Anton. Plac. rec. A 5 *Nazareth* similis -o. 13 Hiericho . . . videtur ut -us). Ioel 2, 3 (Verec. in cant. 3, 9 D.) ante faciem eius *populi locustarum* -us et post eum solitudo deserti (*gr.* ὡς π. τρυφῆς, *Vulg.* quasi hortus voluptatis. *explicationem* VEREC. *v. sub 2b*). HIER. epist. 3, 4, 2 insulam . . . quasi quidam novus -i colonus insedit (*de loco vasto quidem ac deserto, sed animae piae -i voluptates praebente, ut*: EVCHER. laud. her. 39 corporis est eremus, animae -us. *al.*). 24, 3, 1 *Asella* cellulae clausa angustiis latitudine -i fruebatur (*item de cella monastica*: 125, 7, 3 [*respicit* REGVLA Macar. 6, *qui locus tamen potius ad II pertinet ut etiam* VITAE patr. Iurens. 80 M.]). *al.*

2 *quaelibet res vel animantes*: a *varia*: ITALA cant. 4, 12 (Ambr. epist. 34, 4 F.) -us clusus soror mea sponsa, -us clusus, fons signatus (*gr.* κῆπος, *aliae vers. et Vulg.* hortus. *sec. b vel c intellegunt* AMBR. *l. c. al.*). 4, 13 (cod. 169 *al., sim.* VVLG.) emissiones tuae -us cum fructu pomorum *eqs.* Is. 1, 30 (cod. 192) *peccatores* erunt . . . ut -us aquam n⟨on habens⟩ (*sim. aliae vers., Vulg.* hortus). Ezech. 28, 13 (Tert. adv. Marc. 2, 10 *al., sim.* VVLG.) in deliciis -i dei tui natus es (*ad regem Tyrium condicione felicissima natum; ecclesiastici vulgo accipiunt de diabolo intellegentes vocem -us aut sec. A2 [ita* TERT. *l. c.] aut sec. IIA [v. p. 301, 12]; de homine* TYCON. reg. 7 p. 80, 29sqq.; *ceterum cf.* HIER. *ad loc.* l. 230 contrarium -um 'non dei' apud eos, qui veritatem mutant *eqs.*). TERT. monog. 5, 4 *per Christum* totus homo in -um revocatur (*i. in statum pristinum*). AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. B 8 tanta suavitas . . . odoris inde (*i. e sancti Stephani sepulcro*) egressa est . . ., ita ut putaremus nos in amoenitate -i esse positos (*cf.* Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 6 C[illegible]amquam de -o spirans aura. *item respicitur odor*: PETR. CHRYS. serm. 16, 5 *Christus appellatur* odor -i. DYNAM. vita Max. 18 l. 452 (G. *al.*). CHROMAT. serm. 35, 4 L. *Susanna* fide et conversatione sua in -o Christi manebat. ALC. AVIT. epist. 32 -o vestri conspectus inclusus *tabellarius*. ENNOD. carm. 2, 64, 3 quicumque meos -i vere labores demulcet (*i. convivio meo interest*). *al.*

b *anima eiusque status vel virtutes*: ITALA (= VVLG.) Sirach 40, 17 gratia sicut -us in benedictionibus et misericordia in saeculo permanet (*cf.* 40, 28 timor domini sicut -us benedictionis). TERT. anim. 38, 2 *concupiscentia adolescentem* hominem de -o integritatis educit. AMBR. epist. 34, 3 F. colligitur -um ipsum non terrenum videri posse, non in solo aliquo, sed in nostro principali (34, 7. *gr. Philo opif. mund. 154* τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικόν). 34, 4 (*ad* cant. 4, 12, *quod v. sub a*) Solomon . . . -um in homine esse evidenter declaravit; . . . ait de virgine anima vel ecclesia. 34,6 *casta uxor et virgo est* in -o, ut . . . refrigeretur virtutum umbraculis. parad. 1, 6 videtur -us anima esse. in psalm. 45, 12, 1 verbum dei, quo -us intellegibilis inrigatur (AVG. civ. *infra. cf.* 13, 21 p. 585, 13 D. nonnulli totum ipsum -um . . . ad intellegibilia referunt). HIER. epist. 22, 18, 2 de -o virginitatis eiectum (*cf.* 22, 19, 4 [*ad Eustochium virginem*] tua regio -us). AVG. civ. 13, 20 p. 585, 5D. sic fuisse . . . lignum vitae in -o corporali, sicut in spiritali, hoc est intellegibili, -o sapientia dei (*simili oppositione*: 13, 21 p. 586, 22. 14, 11 p. 29, 9. gen. ad litt. 8, 1 p. 229, 6sq. [*opp.* corporaliter]. 12, 34 p. 430, 17 si . . . proprie quidem nemorosus locus, translato autem verbo omnis etiam spiritalis quasi regio. ubi animae bene est, merito -us dici potest, non solum tertium caelum . . ., verum etiam in ipso homine laetitia quaedam bonae conscientiae -us est. *al.*). 13, 21 p. 585, 27 nemo . . . prohibet intellegere -um vitam beatorum (*cf.* gen. c. Manich. 2, 8, 10 in -o, hoc est in beata vita [2, 14, 21. *al.*]. 2, 9, 12 beatitudinem hominis, quae -i nomine significatur. 2, 14, 20 *Eva non* secundum locum erat in -o, sed potius secundum beatitudinis affectum). LEO M. serm. 81, 3 ne . . . in -o virtutum concrescat silva vitiorum. VEREC. in cant. 3, 9 D. priusquam . . . *diabolus* invadat fidelem mentem, -us est. *al.*

c *ecclesia*: TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 16 *Adam* translatus in -um — iam tunc de mundo in ecclesiam. IREN. 5, 20, 2 plantata est . . . ecclesia -us in hoc mundo. *ibid.* ut non . . . proiciamur de -o vitae (*nisi ad d*). CYPR. epist. 73, 10 ecclesia -i instar exprimens. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 15 dictum est, quod ecclesia secundum canticum canticorum hortus sit . . ., -us cum fructu pomorum *eqs.* (*respicitur* cant. 4, 12sq. [*sub a*] *ut*: AVG. civ. 13, 21 p. 586, 8 D. epist. 187, 6. *al., fort. etiam* VINCENT. LER. 23, 12 in isto spiritali -o). OPTAT. 2, 11 p. 46, 22 ore tuo et sensu nostro ecclesiam -um esse dixisti . . ., in quo horto *eqs.* TYCON. reg. 7 p. 81, 19 *in* deliciis -i, id est ecclesiae. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 193, 16 in ecclesia Christi, quae est -us deliciarum. AVG. bapt. 4, 1, 1 ecclesia -o conparata. c. Petil. 2, 13, 30 quod tunc -us, hoc nunc ecclesia. in psalm. 47, 9 ponite vobis ecclesiam ante oculos ad instar similitudinemque -i. LEO M. serm. 70, 4 a -o ecclesiae. *al.*

d *caelum* (*huc traxi eos tantum locos, ubi aut caeli allegoria esse affirmantur, quae de protoplastorum sede traduntur, aut caelum comparari cum -o luce clarius est [maxime adiectivis sim. appositis]; cetera v. sub IIA*): TERT. adv. Val. 20 p. 199, 2 *haeretici caelos* angelos . . . faciunt, sicut . . . et -um archangelum quartum, quoniam et hunc supra caelum tertium pangunt, ex cuius virtute sumpserit Adam, deversatus illic inter nubeculas et arbusculas (*sim.* IREN. 1, 5, 2 [1, 1, 9 H.]). AMBROSIAST. in I Cor. 6, 2, 2 hunc mundum superioris esse imaginem . . .; est enim et Hierusalem inferior et illa superior . . .; est inferior -us . . ., est ille caelestis, in quo raptus apostolus *eqs.* (in II Cor. 12, 3–5, 1 *et* 2 CASSIOD. inst. 1, 32, 3 ISID. diff. 2, 32. 33). in Phil. 1, 26 -i superioris desiderio. HIER. epist. 51, 5, 4 (*Epiphan.*) quis *patienter* audiat in tertio caelo donantem nobis Origenem -um et illum, quem scriptura commemorat, de terra ad caelestia transferentem *eqs.*? hom. Orig. in Ezech. 1, 3 p. 326, 3 ut eiceretur *Adam* sive de Hierusalem sive de -o. AVG. gen. ad litt. 8, 5 p. 237, 4 Christus lignum vitae est in -o spiritali, quo misit . . . latronem. 12, 34 p. 432, 11sq. *si tertium caelum est quasi dei mansio*, non incongruenter arbitramur et illuc esse apostolum raptum et ibi fortassis esse -um omnibus meliorem et, si dici oportet, -um -orum. in psalm. 29 serm. 2, 7 Adam in stercore (*i. Iob*) respuit mulierem, ut ad -um admitteretur. VITA Hil. Arel. 5 l. 12 *Abraham* regni caelestis conviva . . ., cuius sinus recte dicitur -us animarum. VITA Adae 25 (*loquitur Adam*) postquam eiecti sumus de -o . . ., raptus sum in -um iustitiae. 29 *Michael* eiecit me de -o visitationis et iussionis dei; et . . . tetigit aquas, quae erant circa -um, et gelaverunt.

e *Maria*: SEDAT. serm. Rev. Bénéd. 88, 1978, 88, l. 12 'fons ascendebat de -o et irrigabat . . . superficiem terrae' (gen. 2, 6); terra haec virgo sanctissima . . . fuit, quae . . . ab omni contagio virilis consortii inmunis permansit, ut merito -us dei vocaretur et esset; huius horti deliciae variae virtutum species sunt, quibus . . . ecclesia vernat; fons qui de -o ascendit, dominus est Iesus. SERM. Migne suppl. 4, 1994 (*de annuntiatione*) *Maria Gabrielis* sorbuit ex ore nobilissimum margaritum, et in -o ventris floruit gemma virtutis.

II *usu deflexo* (*saepe minus certum esse, quo locus quidam pertineat, vix est quod moneamus, cum iam scriptores ecclesiastici saepe dubitaverint, v. e. g. p. 301, 84 et* AVG. epist. 187, 6 quae si ita sunt, generale -i nomen est, ubi feliciter vivitur): A *de caelo* (*syn. e. g. p. 301, 23*), *sc. eo loco, ubi mortuorum animae una cum deo aeterna beatitudine fruuntur* (*quomodo novi testamenti loci hic allati [l. 72. p. 301, 38. 70], qui ad hunc usum divulgandum plurimum attulisse videntur momenti, ab iis intellecti sint, qui illos libros conscripserunt, v. e. g. apud Jeremias, Theol. Wb. NT. V 766sqq.; distinximus l. 26sqq.; non respiciuntur mortuorum animae e. g. p. 301, 4. 12. 70*): 1 *usu sollemni*: a *varie* (*in imagine p. 301, 31*): ITALA Luc. 23, 43 (cod. a *al.* = VVLG.; *Iesus ad latronem*) hodie mecum eris in -o (cod. e *al.* -o patris. *caelum intellegunt ecclesiastici passim, interdum dubitantes, v. e. g.* AVG. epist. 187, 7 ubicumque sit . . . -us. *aliter p. 299, 29. 302, 20*). TERT. resurr. 43 p. 89, 7 nemo . . . peregrinatus a corpore statim inmoratur penes dominum nisi ex martyrii praerogativa, -o scilicet, non inferis deversurus (*de martyribus prius quam alii -um consequentibus ut*: CYPR. epist. 73, 22 [*de latrone confitente ut*: HIER. epist. 16, 1, 2 AVG. serm. 285, 2 ALC. AVIT. epist. 4 p. 32, 3. *al.*]. Fort. 13 p. 347, 5 LVCIF. moriend. 2 l. 9 D. MAX. TAVR. serm. 12, 2 M. *al.; de martyrum praerogativa v. etiam p. 301, 43 et* TERT. scorp. 12 p. 172, 10). CYPR. Demetr. 20 *dei servos* -us invitat, . . . copia regni caelestis exspectat (*iuxta* regnum caeleste *sim. etiam*: epist. 66, 7 p. 732, 9. HIL. trin. 10, 67 in regno -i. TRACT. in Luc. 1, 57G. AVG. serm. coll. Morin p. 309, 21. *al.*). HIL. trin. 10, 34

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Christus descendens ad inferos a -o non *deest* (*opp.* infernum *sim. etiam*: TERT. *p. 300, 76.* HEGES. 3, 17 p. 219, 4 AVG. serm. 109, 4, 4. *al.*). ZENO 2, 63 (1, 46B, 3 L.) nos post baptismum ad -um pervenimus. FILASTR. 154, 1 *Elias* meruit ..., ut in -um raperetur sublimis, ubi cum sanctis omnibus conlocaretur (*cf. p. 299, 17*). DAMAS.(?) epigr. 21, 7 nunc -us habet *mortuum* (VEN. FORT. carm. 4, 17, 12 CE 1406, 4. *al.*). AMBR. obit. Theod. 56 -i incolam ... et habitatorem supernae illius civitatis. in psalm. 45, 11, 3 (*respicitur psalm. 45, 3*) illi *sunt* montes, qui transferuntur in -um: *latro, Iohannes, Enoch* (*cf. p. 299, 4*). HEGES. 3, 17 p. 219, 7 ne *me ipsum necans* mihi ... illa -i eripiam, quae Romanus ... non potuit eripere. HIER. epist. 22, 4, 3 ille *diabolus*, qui in -o deliciarum nutritus est (*sec.* Ezech. 28, 13 [*q. v. sub IB2a*] *ut* HIER. in Ezech. 28, 11–19 l. 377 Cherub ... eiectus est de monte dei, hoc est de habitatione -i. *al.; ceterum cf.* PETR. CHRYS. serm. 16, 5 quos *daemones* de caelo deiecisti, quos de -o exclusisti. PS.FVLG. RVSP. serm. 77). 22, 41, 5 ad -um mente transgredere. INSCR. christ. urbis 4219b, 23 (*saec. IV ex.*) vivit in aeterna -i sede beatus (*sed sequitur*: hunc tu, Christe, choris iungas caelestibus oro, *unde locum ad B pertinere censeas*). PRVD. ham. 839 *diversis* regionibus ... -i, ... *quarum est illa*, unde fluens anima ... vegetaverat Adam. QVODV. grat. 1, 16, 3 *Christus* mons dei, scala caeli, ianua -i (*cf. Ioh. 10, 9*). CHROMAT. in Matth. 34, 1E.-L. via ... angusta, quae ad caelum ducit, quae ad -um dirigit, per quam pauci ... ducuntur ad vitam. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 2G. martyres in illo -i lumine constituti (*cf.* VEN. FORT. carm. 4, 26, 119 luce. CIL V 6218, 4 -um lucis [*inde suppletur* VIII 9271, 6]). 5, 5 -i sinus pandis. APON. 1 p. 5 corde ad montem -i ascendit (*cf. l. 14. p. 298, 78*). VEN. FORT. vita Marcell. 4, 13 natus Parisii, sed civis -i (*cf.* CAES. AREL. serm. 151, 2 civitas -i). CAES. AREL. serm. 1, 19 -i portum ... intrare (*cf.* INSCR. christ. urbis 18324, 2 tuae navis iter ad litus -i ⟨der⟩ege). VITAE patr. Iurens. 83M. -i praemia. *al.* *in imagine* (*cf. p. 299, 31*): VITA Hil. Arel. 6 l. 21 saeculi -um ... intravit (*de Lirinensi insula ut*: 7 l. 2 terrestrem ... -um. *cf.* ANTH. 786a, 26 invenit hic valvas ..., -e, tuas. *v. etiam l. 65*).

b *ita usurpatur vox, ut eundem locum esse caelum ac protoplastorum sedem censeat aliquis* (*cf. p. 299, 1*): ITALA apoc. 2, 7 (Primas. *al.*, *sim.* VVLG.) qui vincet, dabo ei edere de ligno vitae, quod est in -o dei mei. IV Esdr. 8, 52 Weber (= VVLG.) vobis ... apertus est -us, plantata est arbor vitae ..., aedificata est civitas. TERT. anim. 55, 4sq. *sunt mortuorum Christianorum animae*, inquis, in -o, quo ... et patriarchae ... appendices dominicae resurrectionis ab inferis migraverint; et quomodo Iohanni ... -i regio revelata (*sc. apoc. 6, 9*) ... nullas alias animas apud se praeter martyrum ostendit ..., nisi quia nullis romphaea -i ianitrix cedit nisi qui in Christo decesserint; (5) ... tota -i clavis tuus sanguis est; habes etiam de -o a nobis libellum, quo constituimus omnem animam apud inferos sequestrari in diem domini. adv. Marc. 2, 10 p. 350, 8 hominem gloriosiorem in -um ad licentiam decerpendae arboris vitae ... regressurum (*item cum verbis redeundi, reducendi*: CYPR. Demetr. 26 *Christus nos* ad -um reduces facit, hic ad caelorum regna perducit. eleem. 22 p. 390, 10 denuo revoco. Fort. 13 p. 346, 16 triumphantem redire et unde Adam ... eiectus est, illuc ... trophaea ... reportare. *et passim*). CYPR. mortal. 2 p. 298, 9 possessio -i nuper amissa mundo transeunte iam *venit.* 26 p. 313, 18 patriam ... -um computamus (RVFIN. Orig. in num. 23, 11 p. 221, 24 ad veram illam patriam, unde egressus es, -i. CONC. Araus. a. 529 p. 52, 27 CE 1369, 10. *al.*). HIER. epist. 39, 4, 2 necdum -i ianuam Christus effregerat, necdum flammeam illam romphaeam ... sanguis eius extinxerat. hom. Orig. in Luc. 24 p. 148, 20 stabit in igneo flumine ... Christus iuxta flammeam romphaeam, ut quicumque post exitum vitae huius ad -um transire desiderat ..., hoc eum amne baptizet (*de igni circumfuso etiam*: PS. AVG. serm. ed. Mai 37, 2. VEREC. in cant. 2, 23 l. 14D. hunc *ignem* [*respicitur II Petr. 3, 10*] esse ... purgatorium, qui ianuis est -i circumseptus *eqs. cf. p. 299, 23*). EVCHER. laud. her. 42 *Lirinus insula* aquis scatens, herbis virens ... -um possidentibus se exhibet, quem possidebunt. *al.*

2 *de aliqua caeli parte* (*exempla certiora; pleraque pendent e* II Cor. 12, 4, *de quo loco v. infra*): ITALA II Cor. 12, 4 (cod. d *al.*, *sim.* VVLG.) scio hominem (*sc. ipsum Paulum*) ... raptum ... usque ad tertium caelum, et scio ... hominem ... quia raptus est in -um *eqs.* (*si recte huc traximus; aliter e. g.* HIER. epist. 51, 5, 7 *et p. 299, 14, cf. etiam l. 84*). IV Esdr. 7, 46 Weber (= VVLG.) *in die iudicii* apparebit lacus tormenti et contra illum erit locus requietionis, et clibanus gehennae ostendetur et contra eam iucunditatis -us. HIER. in Ezech. 28, 11–19 l. 334 'in monte sancto dei' (*Ezech. 28, 14*) haud dubium quin -um significet, ad quem post caelum tertium Paulus *eqs.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 18, 6 si ... melius aliquid doces *quam Paulus*, prius est ut ad quartum caelum ascendas (ille enim usque ad tertium ascendit) et ad alterum -um. AVG. epist. 187, 3 fortasse intellegendum dicis -um quasi in aliqua caeli parte compositum. gen. ad litt. 12, 1 p. 379, 14 videtur apostolus in tertio caelo insinuare -um. p. 379, 22sqq. quaeri solet ..., utrum illic *in tertio caelo apostolus* voluerit intellegi -um, an posteaquam raptus est in tertium caelum, raptum esse et in -um, ubicumque sit -us, ... prius in tertium caelum et post inde in -um. PS. FVLG. RVSP. serm. 69 *mater Macchabaeorum cum filiis* inter prata -i laetabatur in caelo. *al.*

B *de aliis animae mansionibus* (*nonnumquam respicitur Ioh. 14, 2* in domo patris mei mansiones multae sunt, *e. g. apud* IREN.): TERT. apol. 47, 13 si -um nominemus, locum divinae amoenitatis recipiendis sanctorum spiritibus destinatum, maceria quadam igneae illius zonae (*cf. p. 299, 23*) a notitia orbis communis segregatum, Elysii campi fidem occupaverunt (*nat. 1, 19, 6* amoeno in loco. *cf.* GLOSS. III 520, 30 Eliseus ⟨para⟩dysus). IREN. 5, 36, 1 *cum figura transit mundi huius*, qui digni fuerint caelorum conversatione, illuc transibunt, id est in caelos, alii ... -i deliciis utentur, alii ... speciositatem civitatis possidebunt, ubique autem deus videbitur (*sequuntur 5, 36, 2* hanc esse ... dispositionem eorum qui salvantur dicunt presbyteri apostolorum discipuli et per huiusmodi gradus proficere *eqs.*). FILASTR. 150, 9 convenit cognoscere quod alii in regno, alii in -o, alii in vitam atque remissionem peccatorum in futuro erunt deputandi. PS. DAMAS. epigr. 85, 8 (*a. 382*) per eximios -i regnat odores ... expectatque deum (diem *dubitanter Heraeus in exemplari nostro*), superas quo surgat ad auras (*sed antecedit*: Christi modo gaudet in aula). AMBR. epist. 19, 8 F. (*respicitur Luc. 23, 42sq.*) ut per -um ad regnum perveniatur, non per regnum ad -um. HIER. tract. p. 379, 16sqq. (*ad Luc. 16, 23*) -us pauperis sinus erat Abrahae ...; dicat mihi aliquis: in inferno est -us? ego hoc dico, quia sinus Abrahae -i veritas est; sed et sancti sinum -um fateor (*sim. quaeritur, num sinus Abrahae -us habendus sit et a caelo discernendus*: AVG. epist. 187, 6 gen. ad litt. 12, 34 p. 430, 23, *cf.* CLAVD. MAM. anim. 3, 9 p. 170, 20sq. [*contra fere idem est ac caelum p. 300, 48*]; *distinguuntur* sinus A. *et* -us: HIER. epist. 60, 3, 3 RVFIN. Orig. in num. 26, 4 p. 249, 31 AVG. gen. ad litt. 12, 34 p. 431, 23. *ceterum cf.* -i sinus *p. 298, 74. 301, 26*). RVFIN. Orig. princ. 2, 11, 6 p. 190, 3 puto ..., quod sancti quique discedentes ex hac vita permanebunt in loco aliquo in terra posito, quem -um dicit scriptura divina, velut in quodam eruditionis loco *eqs.* AVG. anim. 1, 9, 10 *Vincentius Victor* ausus est eis promittere non solum -um, verum etiam regnum caelorum (*de sede infantium ante baptismum mortuorum ut*: 2, 10, 14. 2, 12, 16 in -um, hoc est locum tantae felicitatis. 2, 12, 17). QVODV. symb. 2, 7, 2 *Christus qua deus totus ubique est*: totus in caelo, totus in terra ..., totus in inferno, totus in -o, quo latronem introduxit. *al.*

compos.: paradisicola. *cf. Onom.* *Krömer.*

? **paradoxium,** -ī *n.* *a* paradoxus, *nisi de voce gr.* παραδόξιος *ceterum ignota cogitare malis; ad fem.* paradoxia *dubitanter referunt edd.* *i. quod ad paradoxum (i. athletam) pertinet, sc. certamen, luctatio sim.*: GLOSS.[L] V Abba SCA 15 scamma: ubi -a fiunt (*item: ibid.* Aa s 651. GLOSS. V 514, 55 [*ubi additur* fobea, *i.* fovea]. *huc referam*: GLOSS. IV 422, 49 scema: pa[t]radoxia [*sub voce q. e.* schema *affert Goetz in indice, sed cf. e. g. Gloss. IV 283, 31* scemata: arena ubi athlete luctantur]).

*paradoxus,** -a, -um, παράδοξος (*cf.* AVG. *p. 303, 35; a* parare *et* δόξα *derivatur* GLOSS. *p. 303, 37*). *traditur saepe formis et litteris gr., sed formae lat. certae inveniuntur inde a* SEN. benef. 2, 31, 1. PORPH. Hor. epist. 1, 12, 20 (*ceterum v. imprimis sub 2b*). *superl. gr.* CIC. *sub 2a.* *masc. -ος accedit more gr. ad subst. fem. l. 79. 81. p. 303, 6.* *legitur inde a* CIC., SEN. *phil.*, QVINT.

i. q. mirus (*sc. respicitur, quod inopinatum est, sub 1 et 2a, quod admiratione dignum est, sub 2b. cf.* GLOSS. -on: admirabile. -a: graece miracula. GLOSS.[L] Corp. P 46 -a: miracula, ⌊planos⌋ [*obscurum; vix referas ad p. 303, 23sqq.*]. *al. ibid.; neutr. pro subst. saepe, v. 1a, 1bβ al., masc. pro subst. p. 303, 23*): **1** *technice*: **a** *in philosophia de sententiis illis Stoicorum* (*neutr. pro subst.*): CIC. parad. tit. -a Stoicorum (*ita inscr. codd.; cf.* DIOM. gramm. I 383, 1 in -is St.). 4 quae quia sunt admirabilia contraque opinionem omnium — ab ipsis *Stoicis* etiam -a appellantur — temptare volui (fin. 4, 74 haec -a illi, nos a. dicamus. *cf. l. 55. 77 nec non* ac. 2, 136 mirabilia Stoicorum, quae -a nominantur [SEN. benef. 2, 31, 1 hoc ex -is Stoicae sectae minime mirabile ... aut incredibile. epist. 87,1 Stoica -a. *cf.* AVG. *infra*]). *ibid.* mihi ista -a (*litt. gr. cod. unus*) quae appellant ... videntur esse ... verissima. SEN. epist. 81, 11 illa ..., quae videmur inopinata (*cf. l. 72. p. 303, 10*) omnibus dicere, -a Graeci vocant (*-a trad.*). PORPH. Hor. epist. 1, 12, 20 *Stoicus*, qui de -is loquitur. *al.* *conviciose transfertur ad dogmata haereticorum*: AVG. c. Iulian. 3, 3, 8 haec sunt sententiarum portenta vestrarum, haec inopinata mysteria ..., haec -a Pelagianorum haereticorum, mirabiliora quam Stoicorum philosophorum.

b *in rhetorica*: **α** *de genere causae, quae opinioni communi contraria est* (*adi., excepta p. 303,3 et fort. l. 81; ad rem v. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 64, 3*): QVINT. inst. 4, 1, 40 (*inter quinque genera causarum*) admirabile ... id est ... *-ον*; ... (*41*) admirabile autem vocant, quod est praeter opinionem hominum constitutum (*sim.* FORTVN. rhet. 2, 13 p. 109, 5 *figura materiae* -os. SVLP. VICT. rhet. 7 p. 316, 25 *modus causae -ος*). FORTVN. rhet. 2, 13 p. 109, 9 quid in -o *faciemus?* (*sc.* figura *an n. pro subst.?*). AVG. rhet. 17 p. 147, 23 (*inter quattuor figuras controversiarum*) -ος, quod nos opinionis malae possumus dicere, tametsi quidam parum diligenter graece loquentes -a pro his, quae sunt bonae opinionis, accipiunt

[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

([*quae sequuntur v. infra sub 2b*]. 21 p. 150, 17 in -o, id est in m. o. themate). 18 p. 148, 12 *-ov* est controversiae genus, ... in quo utraque inhonesta sunt, tam res quam persona. RHET. min. p. 586, 37 (*neutr. pro subst.*). *inde de dicto quodam miro, insolenti*: DON. Ter. Andr. 68, 2 ('obsequium amicos, veritas odium parit') est sententia -ος (*postea*: ἀμφίβολος sententia et probabilis magis quam necessaria aut honesta). *β de figura sententiae, qua quid inopinatum inducitur* (*neutr. pro subst.*): QVINT. inst. 9, 2, 23 (*22* communicantes aliquid inexspectatum subiungimus; ... hoc Celsus sustentationem vocat) *-ov* alii nominarunt, id est inopinatum (IVL. RVF. 34 p. 46, 24 *-ov* sive ὑπομονή, sustentatio vel i.; hoc schema suspendit sensum *eqs.* CASSIOD. in psalm. 90, 9 quae figura dicitur -on, quando exitus inopinatus vel non exspectatus ingeritur. ISID. orig. 2, 21, 29 [*inde* GLOSS.]). DON. Ter. Andr. 702, 2 ('miser') intulit -on; nam volebat sibi dici 'fortis'.

c *in medicina, sc. de genere paralyseos*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 15 Erasistratus memorat paralyseos genus et -on appellavit, quo ambulantes repente sistuntur, ut ambulare non possint, tunc rursum ambulare sinuntur.

2 *vario usu*: **a** *de inexspectatis, inopinatis*: CIC. Att. 6, 1, 16 τὸ παραδοξότατον: usuras ... servavit etiam Servilius. AVG. rhet. 17 p. 147, 27 *v. sub b.*

b *de admiratione dignis*: *α masc. pro subst. de eis, qui ludis scaenicis vel circensibus miranda faciunt, sc. de histrionibus, athletis sim.* (*sed respectus excellentiae mirabilis evanescere videtur, maxime* SCHOL. Iuv.; *ad rem cf. Schneider, RE XVIII 3, 1166 sq.; huc fortasse pertinet titulus mutilus* CIL III 8828): SCHOL. Iuv. 8, 186, 1 sipario: velum, sub quo latent -i, cum in sc(a)enam prodeunt (*inde et e Iuv. 6, 380 ortam esse* GLOSS. V 655, 17 -i id est vendentis *vidit Heraeus, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 594*). [MART.] 5, 23 lemma de Basso -o divite effecto (*versu 5, 23, 2* iura theatralis ... *loci deceptus esse videtur qui lemma composuit*). AVG. rhet. 17 p. 147, 26 vulgo ... olympionicas et ceteros victores graecorum et sacrorum certaminum -os (*vix adi.*) vocant, magis consuetudine quam ratione ducti; nam ... *-ov* est, quod est παρὰ τὴν δόξαν, contra opinionem bonam (*quae praecedunt v. p. 302, 82*). CIL XI 5170 ludos [a]edidit -is ex urbe. *huc referam veriloquium ineptum*: GLOSS. -us: qui se ad gloriam parat. *β de rebus*: AVG. rhet. 17 p. 147, 24 *v. p. 302, 84.* APIC. 1, 1 conditum (*sc. vinum*) -um: conditi -i compositio *eqs.*

adv. gr. παραδόξως (*i. q. per paradoxon, ex inopinato, cf. supra 1bβ*) *exhibet* DON. Ter. Andr. 696, 4 ('valeant') -ως locutus est et non dixit, quod intenderat 'pereant'.

deriv.:? paradoxium. *cf. Onom.*

paradroma *v.* paradromum.

paradromis *f.*, παραδρομίς, *non exstat nisi forma gr. -ίδας* VITR. 5, 11, 4 *et* 6, 7, 5, *v. vol. I 1870, 7.*

paradromum, -ī *n.*, παράδρομον, *vel* **paradroma,** -ae *f.*, παραδρομή. *significari videtur pars quaedam vestimenti* (*ut gr.* παραδρόμαξ): GLOSS. III 286, 31 (*cf. ed. emendatam* p. 657) *paenula* tanti constat de infertoribus, de -is et fasciis (*gr.* παρὰ τῶν παραδρόμων [*an* -ῶν*?*] καὶ τῶν φασκιῶν. *cf. Haupt, Opuscula II 446 ad l.*).

paradȳs- *v.* paradis-.

paraenesis, -eōs *f.*, παραίνεσις. *scribitur litteris gr.* DON. [-is *titulus librorum* PACIAN. paraen. *et* ENNOD. opusc. 6 *in codd. traditus non est.*] *i. q. exhortatio* (*t. t. rhet. et phil.*): GALLICAN. Avid. 3, 7 per ordinem -eos (paren- *codd.*; -eon *Casaubonus*), ⌊hoc est praeceptionum⌋ (*interpol.?*), per triduum disputavit (*antea*: rogatus ... ut praecepta philosophiae ederet). DON. Ter. Hec. 766, 1 ('hoc te moneo') haec figura oratoria -ις dicitur.

*****paraeneticus,** -a, -um, παραινετικός. *scribitur* paren- *in var. l.* SEN., paran- *passim in codd. Hor. l. 69 sqq.* *litteris gr. trad. apud* QVINT., *formas lat. easque dubiae fidei soli exhibent* EVCHER., FERRAND. *i. q. exhortativus* (*t. t. phil. vel rhet.; pro subst. v.* QVINT., FERRAND., *cf.* TITVLVS): SEN. epist. 95, 1 pars philosophiae, quam Graeci -en vocant, nos praeceptivam dicimus. QVINT. inst. 9, 2, 103 *Gorgian secuti Rutilius et Celsus* (*frg. rhet. 18 M.*) posuerunt schemata: ... minas, id est κατάπληξιν, exhortationem, *-όν* (*potius neutr. pro subst. quam masc., sc.* τόπον, λόγον *sim.*). TITVLVS Hor. carm. 1, 4 rec. *Ψ* -e dicolos, ad Sestium Quirinum (*item de odis*: 2, 3 *ibid.* -e immo symboleutice. 2, 18 -e, alii hypothetice [*Schol. Hor. tit.* protreptice]. 3, 29 rec. *Ξ* -e [*rec. Ψ* prosphonetice]. *et saepe*). EVCHER. epist. ad Val. tit. epistula -a (*si adi. referendum est ad antiquitatem; sim. dubites etiam de* FERRAND. epist. 7tit. ad Reginum comitem -us).

adv. παραινετικῶς *restituit Stephanus in lacuna codd.* DON. Ter. Ad. 491, 2.

? **paraetesis** *v.* parathesis. **parafernum, parafrenēsis** *v.* paraph-.

paragauda, -ae *f.* (*?* -gaudis *v. p. 304, 3*). [*ad formam proxime accedit gr.* παραγαύδης, *sed procul dubio subest vox peregrina (persica?). Sch.*] *scribitur* bala- INSCR. *infra*, parac- *fortasse* EDICT. *infra* (*sed* -ag- *legerunt alii*). **1** *de genere tunicae pretiosae, limbis et clavis quibusdam distinctae* (*ad rem v. Schuppe, RE XVIII 3, 1167 sqq.*): INSCR. Väänänen Graff. Palat. I 301 (*saec. III in.*) balagauda, Dalmatica *eqs.* EDICT. imp. Diocl. 19, 40 L. -ae Laodicenae (*gr.* παραγαύδην, *i.* -ων). TREB. Claud. 17, 6 (*inter dona*) vestes diversas ..., albam subsericam, -em triuncem unam *eqs.* (-em *pro* -am *corr. sec.* triuncem*? v. Heraeus, Kl. Schr. 39*). VOPISC. Aurelian. 15, 4 cum darentur *aurigis victoribus* tunicae subsericae, lineae -ae. 46, 6 -as vestes ... primus militibus dedit ... aliis monolores, aliis dilores *eqs.* (*subst. intellexit Heraeus l. c., adi. alii, Casaubonus coni.* paragaudias). *?* **2** *de ipsis ornamentis tali vesti apponendis* (*sic explicat e. g. Gothofredus ad l., sed v. infra*): COD. Theod. 10, 21, 1 auratas ac sericas -as auro intextas ... privatis usibus contexere ... prohibemus (10, 21, 2 nemo a. habeat aut in tunicis aut in lineis -as. *loci ad 1 trahi possunt, si* in tunicis *significat i. q. 'inter tunicas, sc. quas possident'; sed notio limbi subesse vid. voci* paragaudatus).

deriv.: paragaudatus, paragaudius.

paragaudātus, -a, -um. *a* paragauda (*cf. gr.* παραγαύδωτος *apud Daris, Less. Lat. nel Greco d'Egitto, 1971, 88*). *i. q. paragaudis (sc. limbis sim.) ornatus*: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVII[a] 15 vela blattea auroclava baragaudata (31 [vara- *ut*: 32. 34. 35. 37]).

paragaudis *v.* paragauda.

paragaudius, -a, -um. *a* paragauda (*cf.* colorius). *i. q. paragaudatus*: VOPISC. Prob. 4, 5 *tribuno* dari ..., ut eius dignitas incrementis iuvetur, tunicas russulas duas, ... interulas -as duas *eqs.* *e coni. v. l. 8.*

[**paragilon** i(d est) uuualanorum grandis (*i.* balanorum glandes) GLOSS. III 572, 23 (*cf.* 541, 51 peragillon id est balanorum grandes). *corruptum; vocem* ἄκυλον *latere suspicatus est Goetz in indice s. v.* balanus *coll. Theophr. hist. plant. 3, 16, 3.*]

paragmē *v.* paracme.

*****paragōgē,** *abl.* -ē (*l. 35*) *f.*, παραγωγή. *t. t. gramm., quo significatur species quaedam metaplasmi*: SACERD. gramm. VI 451, 27 *species metaplasmi sunt* prothesis, epenthesis, -e *eqs.* (*eadem enumerantur* DON. gramm. IV 395, 30. *al.*). 452, 3 de -e: -e est cum in fine verbi syllaba additur, ut 'admittier orant' (*Verg. Aen. 9, 231. sim. definitur*: DON. gramm. IV 396, 6 -e est appositio ad finem dictionis litterae aut syllabae, ut 'magis' pro 'mage' ...; hanc alii prosparalepsin appellant [*ut e. g. Char. gramm. p. 366, 21 B.; inepte, sc. per contaminationem, distinguuntur* -e *et* p. DIOM. gramm. I 441, 2]. POMP. gramm. V 296, 33 sqq. *al.; cf. p. 305, 9*). CONSENT. gramm. p. 29, 15 N. si '*multum ille*' *scandendo* 'multil' facias, episynaliphe erit .... secundum me autem -e est ut 'magis' pro 'mage'.

paragōgium, -ī *n.*, παραγώγιον. *i. quod deducit, derivat, sc. de rivulo aquaeductus*: COD. Iust. 11, 43, 10, 1 (*imp. Zenone*) si quis clam ... de isdem -is (paralog-, parolit- *sim. trad.*) vel fontibus aquam transduxit (*antea*: minuscularios [mun- *var. l.*] ... vel fontes).

paragōgus, -a, -um, παραγωγός. *editur litteris gr.* DIOM. *sub 1.* *i. q. derivativus* (*t. t. gramm.*): **1** *de metro*: FORTVN. gramm. VI 291, 4 haec sunt ... metra originalia; cetera omnia ex his sunt deducta, quae a Graecis -a appellantur. 294, 10 (*opp.* principalibus metris). DIOM. gramm. I 501, 32 modi metrici sunt sex: ... -ός (-gon *vel* -gen *trad.*) derivativus. **2** *de vocabulis*: CHAR. gramm. p. 335, 13sq. B. de -is: sunt quaedam verba, quae -a appellantur quaeque ex primitivi verbi declinatione et mutationem et adiectionem litterarum capiunt ... velut 'lacesso' ex eo quod est 'lacero' (*item* DIOM. gramm. I 379, 5. *cf.* PS. ASPER gramm. V 551, 23 figurae *verbi* sunt septem, simplex ..., -a ut 'facesso'). DIOM. gramm. I 323, 19 ex his *nominibus principalibus* nascuntur derivativa, quae apud Graecos -a dicuntur ut 'fontanus' ...; derivantur autem nomina modis septem: aut enim patronymica sunt aut possessiva *eqs.* MART. CAP. 5, 511 derivatione quoque fiunt verba, quae grammatici -a nominarunt, ut dicimus 'florea rura'. ISID. orig. 17, 5, 9 'palmes' ... diminutivum nomen est, quod nomen -um dicitur, quod a 'palma' derivetur (*postea*: derivativum).

[**paragorizo** *v.* paregorizo.]

paragramma, *plur.* -ata *n.*, παράγραμμα. *scribitur litteris gr.* CIC. **1** *i. q. paronomasia, sc. lusus verborum qui fit mutatione unius fere litterae*: CIC. fam. 7, 32, 2 acuta ἀμφιβολία, ... elegans ὑπερβολή, ... -a bellum (*sed 'παρὰ γράμμα dictum' intellexit Whibley, Class. Rev. 37, 1923, 64*). **2** *i. q. falsa scriptura, mendum librarii*: HIER. epist. 71, 5 si -ta *in libris descriptis* reppereris ..., non mihi debes imputare. CASSIOD. inst. 1, 15, 14 ubicumque -ta in disertis hominibus reperta fuerint, intrepidus vitiosa recorrigat *emendator quidam.*

paragraphē *f.*, παραγραφή. *technice in rhetorica de genere quodam exceptionis vel translationis* (τὸ παραγραφικόν *respondet apud Hermogenen p. 43 sq. R.; ad rem v. Martin, Antike Rhetorik, 232*): FORTVN. rhet. 2, 5 p. 105, 9 coniectura quot locis dividitur? decem: -e, antiparagraphe *eqs.*

paragraphus, -ī *m.* (*an f. sec. gr., cf. p. 305, 1?*), παράγραφος. *technice apud gramm. de nota quadam*: ISID. orig. 1, 21, 8 (*inter notas sententiarum*) -us ponitur ad separandas res a rebus, quae in conexu concurrunt, quemadmodum in catalogo loca a locis ... separantur (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 386, *ubi scrib.* -grafus). 1, 21, 9

[*Paśkiewicz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

positura est figura -o contraria . . .; sicut ille (illa *var. l.; sc.* -us) principia notat, ita ista fines a principiis separat.

paralelymenos *adi.* (*gen. plur.* -ōn), *παραλελυμένος*. *i. q. paralysi dissolutus* (*masc. pro subst.*): ORIBAS. syn. 8, 14 La p. 223 circa facie -on (paraliiomenon *cod.*) apoflegmatismis uteris (*gr. 8, 13, 8 τῶν . . . κατὰ πρόσωπον παραλελυμένων, Aa* si faciem paralisis leserit).

paralēmpsis *f.*, *παράλημψις*. 1 *i. q. paragoge*: CONSENT. gramm. p. 4, 10N. paragoge est, quae eadem -is (*scribitur* -limpsis, -lēsis) dicitur, adiectio litterae syllabaeve ad finem dictionis. 2 *per confusionem verborum pro* paralipsis, *q. v.* (*sub 1b*).

paralēpsis *v.* paralipsis *sub 1b*. **paralesis** *v.* paralysis.

paralica *v.* falarica, *vol. VI 1, 174, 36*.

***paralīpomenos** *adi.* (*formas v. infra*), *παραλειπόμενος*. *scribitur in codd. hic illic* -limp-, *e. g.* CYPR. Fort. 8 p. 329, 7, -lipp- PELAG. in I Cor. 1, 2 *al.*, -lyp- HIER. praef. Vulg. par. p. 8, 7. 9, 3. *et saepius.* NOT. Tir. 121, 83. *al.*

1 *nomen partis cuiusdam veteris testamenti, quae appellatur etiam chronicon vel verba dierum* (*sc. neutr. vel masc.* [*sec.* liber] *pro subst., nisi adi. agnoscere malis l. 40; ?fem. pro subst. sub c; ad notionem cf.* EVCHER. instr. 2 p. 161, 2 -on: praetermissorum vel reliquorum, id est, quod hic historiae contingantur, quae in regum libris praetermissae sunt [*sim.* ISID. orig. 6, 2, 12. *v. iam* DIDASC. apost. *sub c*]):
a *gen. plur. gr.* -ōn: *nude ponitur* (*sc. pendet e voce subaudienda q. e.* liber *sim.*): CYPR. Fort. 8 p. 329, 7 in -on (testim. 3, 27. TYCON. reg. 7 p. 75, 32 [*si praepos. recte suppletur*]. HIER. in Agg. 1, 1 l. 84 PELAG. in I Cor. 1, 2 AVG. quaest. hept. 1, 25 p. 13, 19. *et saepius*). HIER. praef. Vulg. par. p. 8, 7 ut vobis -on latino sermone transferrem. p. 9, 3 quod apud Hebraeos -on unus liber sit et apud illos vocetur dabreiamin, id est verba dierum; qui propter magnitudinem apud nos divisus est (*sim.* ISID. praef. test. 29). AVG. spec. 4 p. 28, 22 in his quae secuntur et appellantur . . . regnorum, -on. *et al.* *accedunt subst.*: PEREGR. Aeth. 48, 2 in libris -on (HIL. psalm. instr. 15. LVCIF. Athan. 1, 20 l. 19 D. in libro -on secundo. HIER. epist. 53, 8, 18 -on liber, id est instrumenti veteris *ἐπιτομή. et saepe*). HIER. hom. Orig. in Is. 5, 3 p. 265, 30 ex -on historia (in Ier. 22, 13–17 p. 261, 20. *al.*). in Matth. 10, 28 hoc regum volumen et -on (12, 42). IVLIAN. in Os. 1, 1sq. regum . . . et -on . . . annalibus. *al.* **b** *abl. plur. lat.* -īs: AMBR. in Luc. 3, 8 in -is (3, 45 in regnorum libris et -is. HIER. in Ioel 3, 9–11 l. 202 quaest. hebr. in gen. p. 33, 21 IVLIAN. in psalm. 29 praef. SVLP. SEV. chron. 1, 7, 6. *al.*). **c** *gen. plur. lat. heterocl.* -um (*vix cogites de errore scribae*): DIDASC. apost. 21, 15 in quarto libro regnorum et in secundo -um, quod est praetermissarum (*sc. historiarum* [*cf. l. 22*], *an fem. sec. βίβλος?*). ? **d** *nom. plur. lat.* -ī (*vix gen. sing.*): RVFIN. hist. 6, 25, 2 *apud Hebraeos* ⌊-i⌋ primus et secundus in uno habentur (⌊⌋*sc.* libri, *nisi praeferas var. l.* -on liber).

2 *vario usu, nom. sing. gr.* -on *pro subst. neutr.* (*ortus fortasse in explicationibus gen. plur.* -on *sub 1a illustrati*): GLOSS. -on: quod restat. reliquum quod restat. GLOSS.[L] V Aa P 93 -on: pars remanens.

paralīpsis, -eōs *f.*, *παράλειψις*. *forma certe lat. non trad. nisi acc.* -im CHAR. gramm. p. 372, 19 B.; *ceterum scribitur saepe litteris gr., v. infra.* [*de confusione cum* parale(m)psis *v. 1b et cf.* ellipsis *vol. V 2, 397, 9. 11.*]

i. q. actio relinquendi, deficiendi sim., sc. non nisi technice:
1 *in arte rhet. de figura praeteritionis*: **a** *forma originaria* -is: FRONTO p. 91, 15 v. d. H. ita orationem tuam figurasti, quam figuram Graeci *-ιν* appellant, ut praetereundo tamen diceres et dicendo tamen praeterires. p. 92, 21 quoniam mentio *-εως* habita est, *dicam neminem* . . . elegantius hac figura usum *esse quam Catonem* (*affert or. frg. 2* [*173 M.*]). p. 93, 21 forma *-εως* nova. CHAR. gramm. p. 372, 19B. per -im, [in quo] cum volumus negantes aliquid indicare (*affert Enn. scaen. 274* non commemoro). SERV. Aen. 8, 483 ('quid memorem') figura oratoria, quae -is (-empsis *plures codd.*) vocatur. FORTVN. rhet. 3, 9 p. 126, 13 (*sc. inter genera ποιότητος*) *ἐκ -εως*. SCHEM. dian. 29 *-ις*, praeteritio ([*-ις ed.*, -lypsis *cod. Paris.*]. *affert Verg. Aen. 10, 36. al.; cf.* AQVILA *sub b*). IVL. VICT. rhet. 20 p. 433, 35 ut aliquid relinquat *orator*, quae est *-ις*. **b** *per confusionem verborum trad. forma* parale(m)psis *sim.* (*aetate vergente voces παράλειψις et παράλη(μ)ψις confusas esse testis est* ADNOT. Fronton. *infra; num hic error etiam* DON. *aliisque tribuendus sit, dubium est; edd. saepe restit. παράλειψις* [*quod infra nota -ις intellegas*] *cf. var. l.* SERV. *sub a*): AQVILA rhet. 8 *-ις* (-lemp- *cod. et ed. pr.*), praeteritio; frequens est huius figurae usus, ubi quasi praetermittentes quaedam nihilo minus dicimus (*eadem fere* MART. CAP. 5, 523. *ubi plerique codd.* -lemsis, *alii* -lemisis, -le(n)sis). DON. Ter. Hec. 420, 1 'alias ut omittam miserias': *-ις* oratoria ([*-ήμψις V*]. SCHOL. Hor. carm. 1, 12, 1 ['quem virum . . . sumis celebrare'] omnes . . . laudat, cum se fingit ancipitem, per o. -in [-ellem(p)sin. -sim *et al. trad.*]. *cf.* SERV. *sub a*). 473 (*-λήψις V ut* Phorm. 168, 1 ['ne addam'] *-ις* figura, in qua velut ex abundanti enumerantur adiecta [*-ελπσις R*]. *foedius corruptum trad.* 168, 3, *ubi editur σχῆμα τῆς -εως*). ADNOT. Fronton. p. 91, 29 v. d. H. (*ad l. 58*) paralemsis, ut praetereundo dicamus et dicendo praetereamus. p. 92, 33 (*ad l. 59*) mire de -eos figura Cato *eqs.*

2 *in medicina de generibus quibusdam paralyseos*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 4 aliqui . . . -in vocaverunt eam, quae ex omni parte naturalem motum abstulerit, paralysin eam, quae ex plurima parte vitiaverit motum. 2, 1, 16 Mnaseas . . . *paralysin* conductione factam -in vocat. *Paśkiewicz.*

parālis *v.* parralis. **paralisis** *v.* paralysis.

paralius, -a, -um (*fere pro subst.*), *παράλιος* (*παραλία*). *scribitur* phar- *vel* far- *e. g.* PLIN. nat. 20, 206. ITALA Iudith 2, 28 (Complut.); *varias depravationes v. e. g. l. 29. 31. 33 et Bogaert, Rev. Bénéd. 78, 1968, 188.* *formae graecae* -os (*v. etiam l. 25*), -on, -as *exhibentur l. 24 et apud* PS. APVL. *et* DIOSC. *sub 1*, ITALA Iudith *l. 29. 38, latinae e. g. l. 20. 24. 26 et ceteris locis sub 2 allatis.* *legitur inde a* PLIN. nat., ITALA.

i. q. ad regiones maritimas pertinens (*fere pro subst., de quo hic illic dubites, maxime* PLIN. nat. 1, 20, 78. 80. 1, 26, 41 *et* RVSTIC. *sub 2b*): 1 *de herbis* (*sc. de certis generibus papaveris sim., cf. André, Lex. des termes de botan. 238; resp. gr. παράλιος*) *loco maritimo sim. nascentibus*: PLIN. nat. 20, 206 (*cf.* 1, 20, 78) *papaveris silvestris* genus ceratitim vocant . . .; quidam hoc genus glaucion vocant, alii -um; nascitur . . . in adflatu maris (DIOSC. 4, 61 p. 34, 13 mecon c., quem multi -on dicunt [*cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 65 p. 222, 14, ubi add. θαλάσσιον, . . . φαβίολουμ μαρίνουμ*]). 20, 209 (*cf.* 1, 20, 80) tertium genus est tithymalon, mecona vocant, alii -on (26, 68 -um [*cf.* 1, 26, 41]. PS. APVL. herb. interpol. 109 l. 19 -os . . ., -on. *ibid.* l. 36 -os. DIOSC. 4, 159 p. 76, 1 -as [*leg.* -os*?*]. p. 77, 19 -us). DIOSC. 4, 160 p. 79, 1 pytias (*i. pityusa*) aut clema aut crabrion aut -on . . . dixerunt.

2 *de ipsis regionibus maritimis* (*in graecis resp. παραλία*):
a *per fem.*: ITALA Iudith 5, 2 (Sangerm. 15) praefectos -as (parf- *cod.; Complut.* maritime regionis, *Vulg. aliter*). 7, 8 (Complut.) omnes potentes populi Moab et duces -e (fara- *trad.; Vulg. aliter, cf. cod. 62* ex civitatibus maritimis). Is. 9, 1 (Ambr. in Luc. 4, 43) et ceteri -am (parsa-, pharsa-, farsa- *codd.*) inhabitantes et qui secus maritima et trans Iordanen Galilaeae gentium (*Vulg. aliter. cf. Hier. in Is.* qui iuxta mare estis *eqs.*). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 210, 3 hi qui ex -a (*i. Phoenicia -a*) sunt . . . episcopi . . ., illi qui ex secunda Phoenicia *eqs.* **b** *per neutr.*: ITALA Iudith 2, 28 (Complut.) in eos, qui colebant -on (fara- *cod.*, *Vulg. aliter, cf. Corb.* maritimam). 3, 6 (Complut.) descendit ad -um (fara- *cod.*, *Vulg. aliter*). 5, 22 (Complut.) qui incolebant -um (fara- *cod.*, *Vulg. aliter, cf. Corb.* in maritima).

cf. Onom.

parallagē, *acc.* -ēn *f.*, *παραλλαγή*. *t. t. rhet. et gramm. de mutatione, transmutatione*: 1 *praepositionum*: SACERD. gramm. VI 453, 9 protheseon -e est, cum altera praepositio pro altera ponitur, ut 'cui tantum de te licuit (*Verg. Aen. 6, 502*)' pro 'in te' (*sim.* DIOM. gramm. I 443, 1). CASSIOD. in psalm. 58, 10 l. 254 quod ait 'ad te custodiam' mutata syllaba significat per te . . ., quae figura dicitur prothesios -e, cum altera propositio pro altera ponitur. 2 *litterarum*: DIOM. gramm. I 452, 28 *barbarismus fit* per -en (per allagen *trad.*), id est mutatione litterae, si litteram aliam pro alia pronuntiemus, ut 'arvenire' pro 'advenire'.

parallaxis, (-eōs) *f.*, *παράλλαξις*. *i. q. mutatio* (*cf. l. 56*): FVLG. myth. 3, 10 p. 78, 4 in aruspicinis prima *ars est* aruspicina, secunda -is (paralle- *vel* parale- *codd.; explic. l. 15sq.* aliut est . . . fibrarum . . . inspectio, aliud . . . eventuum inmutatio, *sc. per expiationem effecta*).

parallēlepipedus, -a, -um, *παραλληλεπίπεδος*. *scribitur* paralleliped- *l. 71*, parallepid- *l. 73; ?litt. gr. v. l. 64. 65.*

i. q. parallelas superficies habens (*in geometria de corpore, quod ter binis superficiebus parallelis terminatur*): 1 *neutr. potius pro subst.* (*nisi suppl.* '*corpus*'): CHALC. comm. 18 descriptio -orum duum distantium, quae -a continuantur ad unam soliditatem *eqs.* *ibid.* duo solida corpora, quae -a (*παραλληλεπίπεδα pars codd.*) geometrici vocant. *ibid.* unum solidum sive -um (*παραλληλεπίπεδον pars codd.*). 19 duum solidorum -orum similium duo media similia solida -a . . . inveniri. BOETH. arithm. 2, 25 p. 111, 15 quaedam corporum solidorum . . . compositio, eorum qui dicuntur cybi vel asseres vel latereuli vel cunei vel spherae vel -a (-i *var. l.*). 2 *adi.*: BOETH. arithm. 2, 25 tit. p. 111, 9 de cybis . . . vel sphericis vel -is numeris (figuris parallelipedis *var. l.*). 2, 25 p. 115, 1 cybi . . . medietates sunt, quae neque cunctis partibus aequales sunt neque omnibus inaequales, quos Graeci -os (-es *vel* parallepidas *var. ll.*) vocant (*sc. numeros? vix pro subst.*).

***parallēlogrammus,** -a, -um, *παραλληλόγραμμος*. *scribitur hic illic in codd.* paralelo-, paralele-. [*in contextu parum sano compluribus locis* EVCLID. elem. rec. V, *v. Geymonat in indice.*]

t. t. geom., i. q. e bis binis parallelis constans vel figuram q. e. -um *efficiens*: 1 *adi.*: LIB. col. I p. 223, 5 qui termini *lapidei* recipiunt mensuram -am (paralelograma *vel* pararegramma *codd.*). p. 249, 9 (*inter nomina lapidum finalium*) -us *lapis* (pararerogamus *trad.; inde* PS. BOETH. grom. p. 405, 6 [*cave iungas cum* pentagonus]. *sim. inter terminorum diagrammata*: GROM. p. 340, 27 L. terminus -us). CHALC. comm. 11 duas ex adverso positas lineas -as
[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

geometrici appellant. Ps. BOETH. grom. p. 385, 1 -i spatii (p. 385, 23 EXC. Cassiod. inst. app. p. 171, 10). *peculiariter de trigono, quod ex -o per diagonum efficitur* (*sc. quaeritur mensura diagoni*): GROM. Mortet 16 (= Cantor 10) sunt . . . trigoni hoc genere . . .: isoscelis, -us *eqs.* 17 (= Cantor 12) trigonus -us ortogonius.

2 *neutr. pro subst.* (*sc. de spatio bis binis parallelis terminato*): CHALC. comm. 11 planas quadraturas -a *appellant* (*cf.* 18 -um, id est quadratura). *ibid.* duum -orum similium . . . medium. *et passim in hoc cap.* 18 -a . . . sint aequalia, quae in isdem sunt quadraturis. *al.* Ps. BOETH. grom. p. 384, 11 quae *spatia* alternis lateribus continentur, quae -a nominantur. *ibid.* -um triangulumque. *et saepe apud eundem.* GROM. Mortet 17 (= Cantor 12) -i ortogoni *diagonum.*

parallēloneus, -a, -um. *a* parallelus, -os. *i. q. parallelis lateribus instructus* (*de lapide finali; cf. p. 306, 80*): GROM. p. 309, 14 L. terminus si aspratilis fuerit et mixta piperacia loca habuerit, sine dubio in trifinio constat: -um vocamus.

parallēlos, -on *et* **parallēlus,** -a, -um, παράλληλος. *scribitur hic illic in codd. rec.* paralel-, paralell-, parallil-. *formis graecis* -os, -on, -oe *utuntur* VITR., FRONTIN., HYG. astr., Ps. CENS., -oes SCHOL. Verg. (*i. dat. gr. pro abl.; cf.* ISID. -ois, *i.* -ους *vel* -οις); *latinis* PLIN. nat., HYG. *grom. ceterique.* *legitur inde a* VITR., PLIN. nat., FRONTINO.

i. q. παράλληλος: 1 *de lineis* (*sed de planis dicitur, si recte suppletur,* EVCLID. elem. rec. V p. 14; *f. pro subst. vel adi., quae hic illic discerni nequeunt; accedit dat.* VITR. *l. 33. huc referimus* GLOSS.[L] I Ansil. PA 387 -⟨a⟩e [*sine interpr.*]): *definitiones, descriptiones*: Ps. CENS. frg. 7, 4 -oe lineae sunt, quae in eadem planitie positae numquam inter se contingunt. MART. CAP. 6, 712 -ae sunt directae lineae, quae in eadem planitie constitutae atque productae in infinitum nulla parte in se incidunt (*sim.* Ps. BOETH. grom. p. 379, 4 = EXC. Cassiod. inst. app. p. 170, 23). *cetera exempla*: VITR. 5, 6, 1 ab eo loco per centrum -os linea ducatur (5, 7, 1 *bis.* 9, 7, 6 lineae -oe [-on *trad.*]. *ibid.* l. -os axoni. *ibid. iterum* -os l. *et* -oe l.). FRONTIN. grom. p. 17, 9 qui *rigor* cum ad extremum pervenerit, -on primi rigoris excipiat. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 65a4 (rec. Flor. *et* Carn.) -as . . . scribere (*gr.* τὰς παραλλήλους). *ibid.* 7 si non sint -ae (*gr.* παραλλήλων).

2 *de circulis mundi* (*sive caeli sive terrae; m. fere pro subst., adi.* MART. CAP. 1, 37 BOETH.): *definitiones, descriptiones*: PLIN. nat. 6, 211 plura sunt . . . segmenta mundi, quae nostri circulos appellavere, Graeci -os (*cf. l. 48*). HYG. astr. 1, 4 p. 23, 10 e quibus *circulis* -oe (-i *var. l.*) dicuntur, qui ad eundem polum constituti finiuntur. Ps. CENS. frg. 2, 1 duo *circuli* -oe (-ae *et* -e *var. ll.*) vocantur, ut ita dixerim, aeque distantes (MART. CAP. 8, 817). SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 233 'zonae' translative, nam proprie 'zonae' in terra, sed pro -oes (-is *var. l.*) posuit, id est circulis. ISID. nat. 10, 1 quos *circulos* Graeci -ους (-ois *trad.,* παρ' ἀλλήλους *Fontaine in indice*) id est zonas vocant. *cetera exempla*: PLIN. nat. 1, 6, 39 digestio terrarum in -os et umbras pares (*cf. l. 40*). HYG. lim. grom. p. 150, 17 dubium fortasse esset de -o[n] nostri tetartemorii. HYG. astr. 1, 4 p. 23, 15. 1, 6 p. 24, 1. SOL. 37, 3 quod gnomonici similibus -is accidere contendunt, quos pares in terrarum positione aequalitas normalis facit lineae. MACR. somn. 1, 15, 12 quinque alii circuli -i vocantur; horum medius . . . est aequinoctialis. MART. CAP. 1, 37 circulorum . . . volumina . . . orbiculata -a (*perperam pro subst. accipitur vol. IX 2, 905, 70*). 8, 818 ex -is primus est is, . . ., qui septentrionalis circulus perhibetur. 819. 831. *al. apud eundem.* BOETH. arithm. 1, 1 p. 11, 25 in astronomia . . . circuli, sphera, centrum -ique circuli mediusque axis est.

3 *de mensura agri*: HYG. grom. p. 85, 9 plerisque locis inveni, ut modum agri non iugerum, sed aliquo nomine appella⟨re⟩nt . . ., in provincia . . . Narbonense . . . alii appellant libram, alii -am (parallen- *var. l.*).

4 *in musica de vel tonis vel sonis* (*sc. sive sibi respondentibus sive alternantibus*): FVLG. myth. 3, 9 p. 74, 16 potest *humana vox* . . . et limmata subrigere et -os concordare et distonias mollire (*schol. cod. G*: equales tonos vel sistema).

deriv.: paralleloneus.

ˣ**paralogismus,** -ī *m.*, παραλογισμός (*resp. gr.*). *i. q. falsa argumentatio, conclusio sim.* (*cf.* RVSTIC.): BOETH. anal. pr. Arist. lat. 64b13 in -is nihil prohibet fieri hypotheseos contradictionem. elench. soph. Arist. lat. 164a21 de his, qui videntur quidem elenchi, sunt autem -i, sed non elenchi. 166b21 eorum . . . qui extra dictionem sunt -orum species sunt septem. 169b37 (*syn.* falsorum syllogismi). *et saepius in eodem opere.* top. Arist. lat. 101a6 fiunt -i, quemadmodum in geometria . . . accidit haberi. 101a17 in eo, quod aut semicirculos describit non ut oportet aut lineas aliquas ducit non ut ducendae sunt, -um facit. RVSTIC. c. aceph. p. 1197[D] Nestorii syllogismos, quin potius -os, id est falsas collectiones.

paralogisticus, -a, -um, παραλογιστικός (*resp. gr.*). *i. qui paralogizat*: BOETH. elench. soph. Arist. lat. 172b3 litigiosus non est sic se habens . . . ut falsigraphus; non enim erit -us ex determinati cuiusdam generis principiis, sed circa omne genus erit litigiosus.

paralogizo, -āre, παραλογίζομαι (*resp. gr.*). *fere i. q. decipere* (*sc. paralogismis*): BOETH. elench. soph. Arist. lat. 165a16 qui nominum virtutis sunt ignari, -antur (*vix pro depon. accipias*). 175a10 qui ab alio . . . -atur. 182b8 quid et in quo -ant audientem. top. Arist. lat. 108a27 utile . . . et ad non -ari et ad -are. *ibid. l.* 28. 30. 158a29 -ant . . . se ipsos. *cum dat. i. q. ratione falsa adversari*: BOETH. elench. soph. Arist. lat. 171b37 ex eisdem dialecticae -at *litigiosus* velut et falsigraphus geometriae.

ˣ**paralysis,** -is (-eōs) *f.*, παράλυσις. *scribitur in codd. rec.* paralis- *saepe,* parales- *e. g.* DIOSC. 4, 37 p. 43, 1 ISID. orig. 4, 7, 25 (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 388). parylis- *e. g.* CELS. 6, 6, 36 (*var. l.*); *litt. gr.* CELS. 3, 27, 1[A]. NOT. Tir. 111, 74 -is (130, 95). *gen.* -is CAEL. AVR. gyn. 2, 123 CASS. FEL. 54 p. 140, 1. *et al., v. p. 309, 9 sq.,* -eos THEOD. PRISC. gyn. 7 CAEL. AVR. chron. 2, 1, 2. 2, 1, 4. *al.* (*vix* -i, *v. p. 309, 15*); *dat.* -i PLIN. nat. 20, 14. *al.*; *acc.* -in *saepe inde a* CELSO, SCRIB. LARGO, PETRON., -im SCRIB. LARG. 101. 156 PLIN. nat. 32, 39 PAVL. NOL. epist. 32, 25 p. 300, 10 (*ubi* -in *vel* -em *var. ll.*). AVG. in psalm. 36, 3, 3 l. 20. *al.*; -em *v. l. 15,* -en ANON. med. ed. Piechotta 73; *abl.* -i VITR. 8, 3, 4 PLIN. nat. 20, 165. 166. *al.,* -e PLAC. med. 19, 1 rec. β (*in var. l.*). *formae plur. non occurrunt nisi acc.* -is PLIN. nat. 24, 40 (-in *var. l.*). 27, 92. *mensuratur* pă- VEN. FORT. Mart. 1, 368. GLOSS. -is: solutio membrorum et nervorum contractio. -in: desolutio (*i.* diss-) omnium membrorum. GLOSS. med. ed. Heiberg p. 52, 12 -is (-lesis *P*) id est stomaci contractio (*sim.* p. 52, 13, *ubi sequitur descriptio*). p. 53, 6 -is et apoplexia minor (*seq. distinctio*). *legitur inde a* VITR., CELSO, SCRIB. LARGO, PETRON. [*a sermone docto non alienum: it. vet.* parlasia; *francog. vet. et med.* palasin, palesin; *prov. vet.* palaysin; *hisp.* perlesía. *cf. M.-L. 6227. Battisti-Alessio IV 2778. Wartburg VII 620sq. Corominas I 198. St.*] [*confunditur in codd. cum* paralipsis SORAN. p. 74, 1 (*in var. l. ut* p. 74, 2. 111, 11). *edd. vet. pro* paralytici HIL. in Matth. 7, 4 (leprosi *E*).]

de genere morbi q. e. παράλυσις (*resp. gr., nisi aliud adnotatur*): 1 *proprie*: a *definitiones, descriptiones sim.* (*fusius describitur e. g. apud* CAEL. AVR. chron. 2, 1, 1sqq. CASS. FEL. 54 p. 139, 17sqq.; *distinguitur ab* apoplexia *e. g.* CELS. *l. 37.* CAEL. AVR. acut. 3, 5, 55): CELS. 2, 1, 12 resolutio nervorum, -in Graeci nominant (3, 27, 1[A] *resolutio n.* interdum ⟨tota corpora, interdum⟩ partes infestat, veteres auctores illud ἀποπληξίαν hoc -ιν nominarunt: nunc utrumque -ιν appellari video. SCRIB. LARG. 101 -im hoc utrumque vitium Graeci appellant [*sc. contractionem et remissionem n.*]. CASS. FEL. 54 p. 139, 18 est . . . -is causatio n. ORIBAS. syn. 8, 14, 1 Aa si . . . fuerint resoluti n., -is vocatur. *cf. etiam* GLOSS. *et l. 83*). 6, 6, 36 resolutio . . . oculorum, quam -in Graeci nominant. SCHOL. Hor. gloss. Γ epist. 1, 1, 31 per chyragram, id est pestem manuum, -in signat. AVG. serm. frg. Eugipp. exc. Aug. p. 900, 13 -is, id est dissolutio membrorum (THEOD. PRISC. log. 55 aliquando -in per solutionem obvenire m., aliquotiens per contractionem. *cf. etiam* GLOSS. *et l. 83*). MARCELL. med. 14, 41 linguam sideratam, quod genus morbi Graeci -in vocant (*cf. l. 79. p. 309, 7*). CASS. FEL. 42 p. 101, 20 paresis . . . stomachi, id est -is (*cf.* GLOSS. *et infra l. 71*). ORIBAS. syn. 8, 14, 8 Aa si faciem -is leserit, quod cinosplasmum (*v. Bulhart, Wien. Stud. 67, 1954, 151*) Greci vocant, *eqs.* (*gr.* τῶν . . . κατὰ πρόσωπον παραλελυμένων). ISID. orig. 4, 7, 25 -is dicta a corporis inpensatione, facta ex multa infrigidatione, aut in toto corpore aut in parte.

b *cetera exempla*: α *varia*: VITR. 8, 3, 4 dissoluta membra corporum -i aut aliqua vi morbi (HIER. vita Hilar. 19 totus -i d. VVLG. I Macc. 9, 55 d. est -in [*gr.* παρελύθη]. *al.*; *cf.* AVG. epist. 227 in -in solvitur . . . omnibus membris). SCRIB. LARG. 79 aliud medicamentum . . . facit . . . ad -in (156. *al.*). PETRON. 129, 6 -in cave (130, 6 PLIN. nat. 30, 86). PLIN. nat. 20, 14 vitiis medetur et renium et lumborum et -i. 20, 165 eos . . . -i non periclitari. 20, 166 in lumborum doloribus ac -i. 24, 40 *pix iuvat* spasmos, tremores, opisthotonos, -is (-in *var. l.*), nervorum dolores. 26, 112 -in . . . sanare. 27, 92 contra vertigines, orthopnoeas, -is incipientes. 32, 39 -im (-i *var. l.*) et articularios morbos sentientibus. SVET. Vit. 3, 1 decessit -i altero die, quam correptus est. TERT. anim. 20, 4 -is mentem prodigit, pthisis servat. adv. Marc. 4, 40 p. 444, 17 'manus dimissae et genua dissoluta' (*Is. 35, 3*), hoc erit -is (*agit de Christo paralyticum sanante ut*: IREN. 5, 17, 2 GAVDENT. serm. 11, 14 G.). HIL. in psalm. 13, 3 ad cuius adventum febris quiesceret, caecitas desineret, -is non esset, mors non occuparet. VEG. mulom. 2, 98 stomachus -in ex frigore sustinet (*cf.* CHIRON *infra l. 81*). 2, 105 -in . . . iumenta patiuntur (SORAN. p. 74, 2 matrix -in p. [*gr. p. 127, 2 Ilb.* παραλύεται μήτρα]. THEOD. PRISC. log. 53 si odoratus -in passus fuerit. *al.*; *cf. p. 309, 2. 5*). AVG. civ. 22, 8 p. 571, 31 D. a -i . . . salvus effectus. *al.* *resp. graece* πάρεσις (*v. etiam p. 309, 2. cf. l. 49*): PALLAD. hist. mon. II 18 -i laborans (*gr. p. 131, 19 B.* παρέσεως).

β *determinationes*: (i) *per gen.* (*fere partium corporis; sensus sim. l. 84; cf. sub 2*): PLIN. nat. 22, 105 linguae (DIOSC. 5, 139 p. 231, 2 -in lingue [paralisis in l. *trad., corr. Bulhart in schedis nostris; gr.* ἐπὶ τῶν τὴν γλῶτταν παραλελυμένων]). CHIRON 334 stomachi (*v.* VEG. *supra l. 71*). SORAN. tit. p. 74, 1 matricis. p. 111, 10 nervorum (membrorum *var. l.*). CAEL. AVR. acut. 3, 5, 54 partium. chron. 2, 1, 1 nunc sensus, nunc motus, nunc utriusque. CASS. FEL. 46

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 117, 5 vesicae. ORIBAS. eup. 4, 107 add. Aa p. 615 veretri (p. 616 syn. 1, 20, 5 Aa p. 71, 7 Mø. [*gr.* παρέσεσιν αἰδοίου, *cf.* La paralys[is]in virga patitur, *v. Bulhart, Wien. Stud. 60, 1942, 110*]). syn. 1, 19, 16 La p. 69, 2 Mø. intestini longaonis (*ibid. tit.* longaonis intestina. *cf.* Aa in ano aut in stale [*i.* extali] intestino -in patientibus). (II) *per locut. praepos.* (*cf. l. 5, vix etiam l. 3. p. 308, 80*): PLIN. nat. 31, 120 -i in lingua . . . imponitur *nitrum*.

γ iungitur cum vocibus q. s. morbus, aegritudo *sim.*: (I) *pendet gen.* -is (*cf. l. 12 in var. lect.*): SVLP. SEV. Mart. 16, 2 dira -is aegritudine (*eadem narrat*: VEN. FORT. Mart. 1, 368 tabida -is gelido languore puella). VICT. VIT. 3, 43 infestum -is morbum. (II) *per appositionem*: VICT. VIT. 2, 26 -i morbo (*var. l.* -is *ut*: PASS. mart. Graec. [BHL 3970] 6). GREG. TVR. vit. patr. 19, 3 -i aegritudine contractus. *addas fortasse* (*nisi cum Bonnet, Le Latin de Grég. 219, 2 gen. vel adi. intellegas aut per ablativos separatim causam et effectum indicari malis*): GREG. TVR. Iul. 9 p. 568, 19 mulier -i humore constricta (Mart. 1, 2 p. 587, 17 gravata. 2, 14 p. 613, 24 percussa. 4, 30 p. 657, 9 perculsa).

2 *allegorice vel in imagine* (*accedit* quasi *l. 24*): PAVL. NOL. epist. 32, 25 p. 300, 10 avaritiae lepram et invidiae ferruginem . . . et luxuriae -im depellet *anima*. AVG. in psalm. 36 serm. 3, 3 l. 11 fecit interiorem hominem salvum a -i remittendo peccata. *ibid.* l. 20 interiorem -im (*l.* 23 serm. 46, 13 l. 322 APON. 10 p. 203 interna). 100, 4 l. 55 anima, quae quasi -i dissoluta est. serm. 362, 13, 14 -i sanata *anima*. PETR. CHRYS. serm. 15, 6 ut liberetur a -i omnium peccatorum (CAES. AREL. serm. 67, 1 meorum [*antea*: p. lepra]. 171, 1). 30, 1 ille *paralyticus* carnis patiebatur -im, iste *publicanus* mentis (50, 4 m. nostrae). SALV. eccl. 1, 48 (*de statu peccatoris*) diuturna -i aridas manus . . . ad caelum erigi.

***paralyticus**, -a, -um, παραλυτικός (*resp. gr.*, *nisi aliud adnotatur*). *scribitur* paralit- CHIRON 294 PS. AVG. quaest. test. I 102, 17. *al. et saepe in var. l.*, paralet- ORIBAS. eup. 2, 1 P 14 Aa. 2, 1 add. 27, parilit- ORIBAS. syn. 1, 20, 4 La p. 71, 4 Mø. NOT. Tir. 32, 67 -us (111, 75. 130, 96). *mensuratur* -lў- CLAVD. carm. min. app. 21, 17 PAVL. PETRIC. Mart. 2, 487. 6, 165 ARATOR act. 1, 759. 787. 799. GLOSS. -us: παραλυτικός. *legitur inde a* SCRIB. LARGO, PETRON., PLIN. nat., TERT., ITALA. [*a sermone docto non alienum: var. dial. it.; cf. Faré, Postille. St.*]

i. q. ad paralysin pertinens (*fere de eis, qui paralysi laborant; de passione p. 310, 4; distinguitur* apoplectus: CAEL. AVR. acut. 3, 5, 55 apoplectos toto corpore vitiatos paralysi, -os [*Bendz*, paraplectos *edd.*, parapoplectos *trad.*] vero particulis. *cf. l. 70 et p. 308, 34; sed iuxta pos.* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 123): 1 *proprie* (*sc. de animantibus eorumve partibus*): **a** *pro subst.* (*addidimus exempla usus praedicativi; accedit* magis TERT. resurr. 57 p. 117, 2; quasi CHIRON 294, tamquam AVG. in psalm. 36 serm. 3, 3 l. 3):

α varia: SCRIB. LARG. 155 ad lumborum dolorem et -os *medicamentum* (*sim.* 156). PLIN. nat. 20, 85 -is et tremulis dari iubet *brassicam* (23, 53 -is, t., . . ., ischiadicis. 32, 29 t., spasticis, nervorum vitiis, ischiadicis, . . ., -is). 20, 104. 22, 108. 23, 86 -is, spasticis, ischiadicis . . . inlinitur *oleum* (24, 94. *al.*, *v. et l. 49sq.*). 25, 54. 28, 127. 31, 59 -is aut simili modo solutis. ITALA Matth. 4, 24 (cod. a *al.*, *sim.* VVLG.) optulerunt ei . . . lunaticos et -os et omnes curavit. 8, 6 (*ibid.*) puer meus iacet in domo -us. 9, 2 (*ibid.*) optulerunt ei -um iacentem in lecto (*sim.* Marc. 2, 3; Luc. 5, 18 [cod. q *al.* = VVLG.] portantes . . . hominem, qui erat -us [*gr.* παραλελυμένος *ut*: 5, 24 *ibid.*, act. 8, 7 *et* 9, 33 cod. g *al.* = VVLG.]). *al.* TERT. apol. 21, 17 cum ille . . . caecos illuminaret, leprosos purgaret, -os restringeret (*inde* CYPR. idol. 13 p. 29, 12). orat. 25 p. 197, 21 -um sanitati reformavit *Petrus* (*cf. act. 3, 2* vir . . . claudus). resurr. 57 p. 116, 11 et caeci et claudi et -i *eqs. al.* IREN. 2, 22, 3 (2, 23, 1 H.) -um, qui iuxta natatoriam iacebat . . ., curavit (*cf. Ioh. 5, 1sqq.* languidus; *ad eundem saepius alludunt script. eccles., e. g.* CYPR. epist. 69, 13 p. 762, 13 COMM. apol. 649. *al.*, *v. l. 74*). FIRM. math. 3, 2, 23 faciet . . . -os, ridiculos gibbos, nanos incurvos, hermafroditos *eqs.* 3, 5, 30. 4, 11, 7. *al.* PELAGON. capp. 29 de insania equi vel de -o (*de animalibus ut*: 409. CHIRON 294 quasi -us aut sideraticus. 298, 21 [*cf.* 341 de -o sive epilentico]. *al.*). AVG. c. Adim. 17 ipsius Petri filiam -am factam (*de muliere ut e. g.*: PAVL. MED. vita Ambr. 10 quae -a . . . iacebat. SORAN. p. 59, 9 apoplecticae . . . -ae fiunt. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 487 consumpta gravi -a morbo. VITAE patr. Iurens. 43 M. quandam -am. VITA Caes. Arel. 1, 47 respondit iam multis annis -am se et omnibus membris contractam. *cf. p. 310, 3. 5*). *al.* *β gen. pendet e subst.* (*cf. p. 310, 23sq.*): TERT. adv. Prax. 21 p. 265, 17 de -i sanitate (*ad Ioh. 5, 1sqq.*). HIL. in Matth. 8, 3 -i . . . oblatio. *ibid.* -i . . . reditus. GAVDENT. serm. 11, 4 G. -i membra (AVG. in euang. Ioh. 16, 3 -orum m. *al.*). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 49 -orum curatio. GREG. TVR. glor. mart. 2 -orum gressus. ORIG. in Matth. 16, 14 p. 519, 28 -orum constrictione (*gr.* παρέτων ἰάσεως). *γ determinatur per*: *adi.* (*cf. p. 310, 21*): FIRM. math. 6, 31, 69 debiles. *abl.* (*cf. p. 310, 19*): FIRM. math. 7, 21, 2 parte corporis. *praepos.*: PASS. Matth. 17 ex omni corpore.

b *adi.* (*certiora, sc. exempla usus attributivi, alia v. sub a; cf. etiam p. 310, 13*): TERT. carn. 4 l. 32 carnem . . . leprosam emaculat, caecam reluminat, -am redintegrat. IREN. 5, 17, 2 iussit -um hominem tollere. HIL. in Matth. 7, 3 -i pueri curatio (*al.*; *cf.* GREG. M. dial. 3, 25 puella). AVG. civ. 22, 8 p. 572, 29 D. erat ibi iuvenis -us rusticanus. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 16 de nominibus . . . -ae passionis. PAVL. PETRIC. Mart. 6, 165 -a virgo. GREG. TVR. Franc. 5, 4 p. 199, 8 -a membra.

2 *adhibetur pro convicio* (*sc. de viro ad venerem languido; cf. Opelt, Lat. Schimpfwörter, 1965, 28*): PETRON. 131, 10 'quid est' inquit *Circe*, '-e? ecquid hodie totus venisti?'

3 *allegorice vel in imagine* (*fere usu christiano de peccatoribus, infidelibus, haereticis sim. eorumve anima, sensibus sim., cf.* ISID. alleg. 159 -us iacens in lectulo anima est vitiis dissoluta in corpore suo *eqs.*; *usu fere pro subst.*; *adi. v. l. 15. 16. 18. 25*): VIGIL. TRID. ad Ioh. 5 confessus, credo, ut privato mysterio ad crucem citius perveniret, -um populum soluturus *Sisinnius*. HIER. in Matth. 9, 6 anima (nostra *codd.*) -a, si surrexerit, . . . portat lectum suum . . . in domum virtutum suarum (AVG. serm. 46, 13 l. 319. *cf.* anim. 2, 6, 10 de -is et oppressis animae sensibus. *v. etiam* ISID. *supra*). AVG. in psalm. 36 serm. 3, 3 l. 5 -um animo quendam intueor (ORIG. in Matth. 13, 4 p. 188, 8 solutos quidem animo . . . -os a. aestimemus). *ibid.* l. 13 interiorem -um iam esse sanatum (*cf.* 40, 5 l. 11 -us intus eras). 134, 25 l. 4 quotidie credunt . . ., quotidie . . . constringuntur manus -orum (*inde* PROSP. in psalm. 134, 16 fiunt operariae manus -orum). PETR. CHRYS. serm. 30, 2 -us Iudaici populi sit figura. CAES. AREL. serm. 18, 2 infirma et aegrota . . ., dissoluta ac -a cogitatio . . . mentis obstruit claustra.

paramērium, -ī *n.*, παραμήριον. *de quodam genere gladii q. e. semispathium* (*ad rem cf. Grosse, Röm. Militärgeschichte, 1920, 331sq.*): IVLIAN. epit. novell. 79, 4 nemo privatus faciat . . . gladios, quos -a vocant (*cf. Novell. Iust. 85, 4* semispathia, *gr.* παραμήρια).

***paramesē**, -ēs *f.*, παραμέση (*subst. a* παρά *et* μέση, *sc.* χορδή). *gen. lat.* -ae *intellegitur* PS. CENS. *sub 2, ceterum non legitur nisi formis gr., sc. nom.* -e *et acc.* -en *passim, gen.* -es BOETH. mus. 1, 20 p. 208, 7. 209, 26. *al.*, *dat.* -e (*pro abl. adhibito*) BOETH. mus. 1, 20 p. 208, 4. 1, 21 p. 212, 2. *al.*; *plur. non exstat.*

1 *t. t. musicae de chorda, quae iuxta mediam est, eiusque sono* (*quem locum habeat in systemate tetrachordorum, illustravit e. g. Vetter, RE XVI 844; explicatur vox infra l. 44*): VITR. 5, 4, 5 stantes *sonitus* . . . appellantur . . . sic: proslambanomenos, . . . mese, nete synhemmenon, -e, *eqs.* (*sim. in serie*: PS. CENS. frg. 12, 3 BOETH. mus. 1, 20 p. 207, 5. 20. *al.*). 5, 5, 2 ad -en *sonantia vasa* (*sim.* 5, 5, 4). PS. CENS. frg. 12, 4 Timotheos addidit . . . -en et hyperbolaeon. MART. CAP. 9, 690 vox . . . extenditur . . . de nota . . . in notam, ut a media in -en. BOETH. mus. 1, 20 p. 206, 24 quinta *chorda* est -e, quasi iuxta mediam conlocata. p. 206, 27 -e . . . quoniam tertia est a nete, . . . *etiam* trite nuncupatur. p. 208, 4 *tetrachordum diezeugmenon* inchoat a -e . . . et finitur ad neten. p. 208, 7 tonus . . . est distantia meses et -es. p. 209, 28 inferius omne tetrachordum . . . diezeugmenon vocatum est cum additamento scilicet hoc: -e diezeugmenon, trite diezeugmenon, *eqs.* (p. 210, 8). *et saepe apud eundem.* 2 *nomen nymphae, quae quodammodo ad citharae inventionem refertur* (*cf. Herzog-Hauser, RE XVIII 3, 1211, 38sqq.*): PS. CENS. frg. 12, 4 Lycorem, quem quidem Apollinis filium tradunt et nymphae -ae (-e *trad.*, Parnasiae *Jahn, sed cf. nomina musarum antea commemorata*: Hypate, Mese, Nete).

paramesos, *acc.* -on *f.*, παράμεσος (*adi. pro subst.*). *leguntur solae formae gr.* -os *et* -on (*trad. litt. gr.* MART. CAP.). *t. t. musicae, i. q. paramese*: MART. CAP. 9, 931 duodecimus *sonus dicitur* -ος, hoc est prope media. 9, 943 sonus (ton- *var. l.*) -ος nominatur, quod hunc satis proximum sonus adiunctae modulationis offendat. 9, 954 quod *systema* a principali principalium in -ον usque tenditur. BOETH. mus. 4, 3 p. 311, 4 -os (-es *var. l.*, *ut et ceteris locis*), quae est submedia. 4, 4 p. 313, 10. 4, 12 p. 335, 3 cuius *tetrachordi* est prima -os. 4, 13 p. 335, 12. p. 337, 13.

paramitia *sim. v.* paramythia.

paramma, -ae *f.* *vocem gr. ceterum ignotam* τὸ πάραμμα *a* παράπτειν *derivandam subesse putant viri docti.* *fortasse i. q. sella equestris* (*cf. Lauffer ad l.*): EDICT. imp. Diocl. 10, 3 L. (*inter loramenta; antecedit* scordiscus) -as mulares cum flagello (parhamas et -a *trad.*).

paramonārius, -ī *m.*, παραμονάριος. *de famulo quodam ecclesiastico, fere i. q. custos, mansionarius* (*quam vocem conferas*): CONC.[S] II 2, 2 p. 87, 19 si quis episcoporum . . . ordinaverit oeconomum, defensorem sive -um *eqs.* (*gr. II 1, 2 p. 158, 14* οἰκονόμον ἢ ἔκδικον ἢ παραμονάριον, *cf. II 2, 2 p. 33, 9* ostiarium, *p. 106, 21* custodem, *Rustic. Conc.[S] II 3, 3 p. 93, 4* mansionarium; *vocem om. aliae vers.*).

paramus, -ī *m.* [*vox peregrina, fort. hiberica. Sch.*] [*hisp.* páramo; *port.* páramo. *cf. M.-L. 6228. Corominas III 656sq. Machado[3] IV 303sq. St.*] *i. q. regio, planities sim. deserta porrectaque in montibus* (*ad nomen proprium regionis cuiusdam Asturiae certe spectat* CHRON.; *fortasse etiam ceteris locis potius nomen agnoscas, cum ad eandem regionem pertineant, ubi nomen adhuc continuatur*): CE 1526C, 3 (*Legione, saec. II*) quos *cervos* vicit in -i aequore (*cf. 1526A, 1*

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aequora ... campi). IVL. HON. cosmogr. B 20 p. 36 *fluvius Durius* currit per campos Hispaniae inlustrans -um, deinde disrumpens loca montuosa ... occidit in oceano. CHRON. Caesaraug. chron. II p. 222, 458 Gothi contra Suevos dimicant in campo -o iuxta flumen Orbicum (*i.* Vrb-).

paramȳthia, -ae *f.*, παραμυθία. *fere i. q. consolatio* (*cf. vol. IV 476, 23. 50; de notione fusius disseruit Milani, Rendic. Ist. Lomb. 104, 1970, 513sqq.*): ITIN. Anton. Plac. rec. A 10 *leprosi* lavant in ... termas Moysi et aliquotiens, quem vult deus, mundatur; nam et generalitati (-licia *var. l.*, -litate *rec. B*) est aliqua -a (-mitia *vel* -micia *trad.*; *fere* permitia *rec. B*).
cf. Onom.

paranarr(h)inon *v.* parar(rh)inon.

paranatellon *n.* (*vel* -ōn *m.*), παρανατέλλον (-ων). *i. q. simul oriens* (*sc. part. pro subst. de sidere; ad rem cf. Gundel, RE XVIII 3, 1214, 49sqq.*): SERV. georg. 1, 218 canis -on (*scribitur et* paranathallon, paraantellon) est canceri, id est cum eo oritur.

paranclisis *v.* parenclisis. **parander** (-drus) *v.* tarandrus.

parandium *vox veriloquii causa ficta pro* prandium, *q. v.*

*****paranētē,** -ēs *f.*, παρανήτη (*sc.* χορδή). *scribitur litt. gr.* MART. CAP. 9, 943. *abbreviatur* paran BOETH. mus. 4, 6 p. 322, 6. 11 *et saepe in schematibus apud eundem. de formis: leguntur passim formae sing. gr., sc. nom.* -e, *gen.* -es, *acc.* -en; *formae plur. non occurrunt nisi gen. lat.* -arum VITR. 6, 1, 7 *et acc.* -as BOETH. mus. 4, 13 p. 337, 14 (*potius gr. iuxta* lichanus, *ut ibid.* p. 337, 17). *t. t. musicae de chorda, quae paenultima est, eiusque sono sim.* (*vox explicatur l. 33sq.; ceterum cf.* paramese): VITR. 5, 4, 5 *sonitus mobiles* vocabula ... habent haec: parhypate hypaton, ..., trite synemmenon, ⟨-e synemmenon⟩, trite diezeugmenon, -e diezeugmenon, trite hyperbolaeon, -e hyperbolaeon (PS. CENS. frg. 12. 3 *in enumeratione sonorum.* BOETH. mus. 1, 20 p. 209, 29. p. 210, 10. *al.*). 6, 1, 7 gentes *quaedam* -arum ⟨netarum⟩que acutissimam sonitus vocis perficiunt tenuitatem. MART. CAP. 9. 943 -η ..., quam latine paene ultimam perhibemus (*cf.* BOETH. mus. 1, 20 p. 206, 27 sexta *chorda* ... vocatur -e, quasi iuxta neten locata). BOETH. mus. 1, 20 p. 207, 9 inter paramesen ... et -en nervum medium, *sc. triten,* coaptavit *Lycaon.* p. 210, 26 -e synemmenon (1, 27 p. 219, 10 -en s. Mercurius regit. *al.; adde* VITR. 5, 4, 5 *supra*). p. 211, 19 -e hyperboleon (4, 6 p. 320, 27 distantiam -es h. et netes h. 4, 7 p. 323, 19 spatium -es h. ... ad neten h. *al.; adde* VITR. 5, 4, 5 *supra*). *et saepe apud eundem.*

parangaria, -ae *f.*, παραγγαρεία (*gr. exhibent Basilica 56, 17, 21. al.*), *cf.* angaria. *scribitur* per- COD. Theod. 8, 5, 15 (*T saec. V/VI, item* 8, 5, 59 pr.; *sed* par- *idem* 8, 5, 63 *ut ceteri cod. antiqui passim*). *sing. non legitur nisi* COD. Theod. 8, 5, 59 pr. *de praestatione curruum, iumentorum extraordinaria* (*sc. ad res hominesque in viis non principalibus portandos; ad rem v. Seeck, RE IV 1852, 35sqq.; passim iuxta sunt voces* angaria, paraveredus, *quod infra fere neglleximus*): COD. Theod. 6, 23, 3, 1 ne angarias vel -as sive paraveredos ulla eis ... imponat auctoritas (*cf.* 8, 5, 15 -as ... commovere. 8, 5, 59 pr. si quispiam ... -am non ostensa evectione ... praesumpserit. 8, 5, 63 postulare. 16, 2, 10 -arum ... exactio). 6, 23, 4 pr. ut eorum ... possessiones nullas ... -as ... dare cogantur (*sim.* COD. Iust. 12, 5, 2 pr. [*a. 428*]. *cf.* COD. Theod. 11, 16, 15 -arum praebitio [11, 16, 18 *inter* munera sordida]. 16, 2, 14, 13 -arum praestationem [*cod. V saec. VI*; -am *vel* -ium *recc. duo*; -ae *vel* -am *var. l.* COD. Iust. 1, 3, 2, 3]). 8, 5 rubr. (= Iust. 12, 50 rubr.) de cursu publico, angariis et -is. 8, 5, 59 pr. (*antecedentia v. supra*) singulas libras auri per ... -as *singulas solvere.* COD. Iust. 1, 2, 11 (*a. 445; sim.* 10, 49, 2) -is vel plaustris vel quolibet munere excusari (*cf.* 12, 50, 21 [*a. 440/1*] excusationem ... -arum).

[**parangarius,** -a, -um *falsa var. lectio l. 56.*]

paranicia *v.* paronychium. **parantālis** *v.* parentalis.

paranychium *v.* paronychium. *Baer.*

paranymphus, -ī *m.*, παράνυμφος. *scribitur in codd. etiam* -nimph-, -nimf-, -ninf- *sim.* GLOSS. -us: nuptiarum minister, qui inter sponsum scilicet sponsamque discurrit *eqs.* [*fortasse sard. centr. et mer.* paraninfu, paralimpu. *cf. M.-L. 6228b. Wagner II 221. St.*]

i. q. nuptiarum minister, pronubus (*gr. respondet* νυμφαγωγός): **1** *respiciuntur nuptiae sollemnes:* **a** *strictius de eo qui in ipsis nuptiis quodam munere fungitur* (*ad rem v. Herzog-Hauser, RE XVIII 4, 1293 sq.*): COMMENT. Lucan. 2, 371 'auspex' dicitur -us, qui interest nuptiis, eo quod ab eo nuptiae auspicentur. AMBR. epist. 19, 18 quem *virum* ... -um sibi Samson quasi fidum sodalem ... adsciverat (*sec. iud. 14, 20, ubi Vulg.* unum de ... pronubis). AVG. civ. 6, 9, p. 264, 18 D. -i inde discedunt (*sc. e cubiculo ante concubitum nuptialem. de eadem re* 14, 18 p. 41, 21. *cf.* serm. 293, 7 *ut* -us adhibeatur ... conscius secreti cubicularis ...; quod in nuptiis humanis homo homini -us est, hoc est Iohannes Christo). STAT. eccl. ant. (Corp. Christ. 148, 184) l. 275 sponsus et sponsa, cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis vel a -is offerantur (*simul pertinet ad fem.* paranympha; *cf. var. ll.* -o *et* -a). LVX. anth. 337 tit. de -o delatore, qui se ad hoc officium omnibus ingerebat (*337, 2* pronubus, *337, 7* auspice). GREG. TVR. Franc. 6, 45 p. 319, 1 (*filia regis Francorum post nuptias legatis praesentibus celebratas ad regem Gothorum proficiscitur*) erat cum ea Bobo dux ... quasi -us.
b *laxius:* **α** *de comite regis, sc. titulus honorificus:* ITALA gen. 26, 26 (cod. 91 *al.*) *venit rex Abimelech* et Ochozath -us eius (*Hier. quaest. hebr. in gen. p. 42, 13* pronubus, *Philo quaest. in gen. 4, 195 add. 7* thalami praepositus, *Vulg.* amicus. *huc spectat fort.* GLOSS.[L] Corp. P 11 = 150 -us: dryhtguma [*anglosax.*]). **β** *de eo, qui nuptias conciliat:* PS. AVG. serm. 47, 1 *Raphael* mihi tanquam caelestis exstitit -us (*loq. Tobias; ad rem v. Tob. 7, 9 sqq.*). HIST. Apoll. 51 (*Apollonius ad coniugem de piscatore, qui cum naufragum servarat*) hic est -us meus, qui mihi ..., ut ad te venirem, iter ostendit.
2 *respiciuntur nuptiae spiritales:* RVFIN. Basil. hom. 7 p. 1787[B] -um illum talium nuptiarum, *sc. Christi et Ierusalem,* Paulum dico (*sec. II Cor. 11, 2* despondi ... vos *eqs. inde per contrarium* AVG. in euang. Ioh. 8, 5 *falsa docentes* excludunt sponsum; -i scilicet vel potius lenones serpentis). Greg. Naz. orat. 2, 14, 3 -um praeparantem domino populum ... prosequitur sponsus (*de Iohanne baptista ut:* QVODV. c. Iud. pag. Ar. 14, 13. PS. FVLG. RVSP. serm. 53 p. 922[A] -us sponsi. *cf.* AVG. serm. *sub 1a*). PS. AVG. serm. 121, 3 (*Mariae filius sponsus erat*) illic fuit paranympha credulitas, -us archangelus (*item de Gabriele:* serm. ed. Mai 168, 2 [*loq. deus*] -um te divini iubeo interesse coniugii. VEN. FORT. carm. app. 1, 325 p. 379 angelus ... -us. SERM. Migne suppl. 4, 1993).

f. **paranympha,** -ae. *scribitur* -nimf- FVLG. aet. mund. p. 158 (*in cap. cui deest littera h*) *et* p. 168, -nynf- GLOSS. V 384, 45. *nom. sg.* -e *l. 29.* GLOSS. -a: pronuba. *i. q. nuptiarum ministra:* **1** *proprie de mulieribus:* STAT. eccl. *v. p. 311, 82.* ISID. orig. 9, 7, 8 *pronuba* est et -a (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 393, *ubi* -e). **2** *translate de rebus:* FVLG. aet. mund. p. 158 epistola adulterii fuerat lena et pervasio -a (*respicitur II reg. 11, 14 sqq.*). p. 168 *in Sabinis* rapina facta est -a. PS. AVG. serm. 121, 3 *v. l. 21.* *Oesterle.*

parapaestus, -ī *m.*, παράπαιστος (*quod est adi., cf. Hesych. π 612* π.· παραπλήξ, ἢ παρειμένος). *nomen pedis metrici ceterum ignotum vel fictum:* NOT. Tir. 114, 59 -us (-pe- *trad.*, *antea:* anapestus, *postea:* molosus).

parapēchium, -ī *n.*, παραπήχιον (*demin. a* παράπηχυ). *de quodam genere vestimenti mulierum i. q.* παράπηχυ (*cf. Pollux 7, 53* ἱμάτιον ... πῆχυν πορφυροῦν ἔχον παρυφασμένον): VARRO ling. 5, 133 -a (-cech- *var. l.*), clamides, sic multa, graeca.

parapēgma, *gen. plur.* -atōrum *n.*, παράπηγμα. *i. q. fastorum genus astronomicum* (*ad rem fusius Rehm, RE XVIII 4, 1295sqq.; vocem gr. de clavo, quo dies notabantur, adhibuit iam* CIC. Att. 5, 14, 1 ex ea die ... -α ἐνιαύσιον commoveto [*sc. ad indicandum initium anni sui provincialis, cf. 5, 15, 1* ex hoc die clavum anni movebis]): VITR. 9, 6, 3 siderum ⟨ortus⟩ et occasus tempestatumque significatus Eudoxus ... ceterique ex astrologia -orum disciplinis (*Iocundus,* -nas *trad.*) invenerunt et eas posteris explicatas reliquerunt.

? **parapessius,** -a, -um, παραπέσσιος (*compos. a* παρά *et* πεσσός [*t. t. architect., i. q. solarium sim., v. e. g. Pap. Monac. 11, 20. 27*]). *i. q. solario proximus, sc. non nisi neutr. plur.* -a *de aedificiis contiguis:* COD. Theod. 15, 1, 39 (= Iust. 8, 11, 14) aedificia, quae ⌊vulgi more⌋ (vulgo *Iust.*) -a nuncupantur, vel si qua alia opera ⌊publicis moeniis vel privatis⌋ (moenibus vel publicis operibus *Iust.*) sociata cohaerent ..., dirui ... praecipimus (-a *restit. e codd. Iust.* [*qui exhibent* -resia *vel* -pesia] *sec. versionem* Τιπουκείτου *in Basilic. ed. Heimbachii 58, 12 adn. h* τὰ παραπέσσια καλούμενα οἰκήματα. parapetasia *Theod., sc. cod. V saec. VI, quod potius corruptum putaverim quam compos. ratione parum perspicua cum* πετάννυμι *coniungendum*).

parapetasius *v.* parapessius.

parapetasma, *plur.* -ata *n.*, παραπέτασμα. GLOSS. -a: id est velamina quo fornicantes in templo nullus possit aspicere (*ex* HIER. in Am. 2, 6–8 l. 169, *ubi editur litteris gr.*).

? **parapeteuma,** -atis *n.*, παραπέτευμα (*quae vox alibi non exstat*). *vocem q. e.* πεττός (πεσσός) *subesse putant plerique viri docti agnoscentes notionem q. e. tessera, qua extra ordinem frumentum accipitur:* COD. Iust. 11, 25, 2 pr. (*a. 392*) centum viginti quinque modios frumenti praeter solitum canonem per singulos dies ..., nomine -tis (-peteau-, -petau-, -petu- *sim. pars codd.*; peritteumatis [*i. abundantiae*] *coniecit Gothofredus*) de horreis publicis ... tribuimus.

paraphasis, *acc.* -in *f.*, παράφασις (*quae vox alibi non exstat*). *i. q. detuitio:* CHALC. comm. 239 *et* 242, *v. vol. V 1, 846, 4sqq.* *cf. p. 313, 26.*

parapherna, *abl.* -īs *n.* (*gen. heteroclit.* -arum), παράφερνα. *scribitur litt. gr.* VLP. dig. *t. t. iur. de bonis, quae extra dotem habet uxor* (*ad rem fusius Gerner, RE Suppl. VIII 401 sqq., cf. etiam Kaser, Röm. Privatrecht II 1975, 201*): PAP. Corp. 208, 15 (*saec. II; rebus enumeratis, quae in dotem dantur:*) ⟨pa⟩raferna tunica et palliol(um) tribacum (*suppl. sec.* 209, 8). VLP. dig. 23, 3, 9, 3 (*disting.:* quae in dotem dantur) si res dentur in ea, quae Graeci -α dicunt quaeque Galli ('alii?' *Mommsen*) peculium appellant, *eqs.* (*cf.* COD. Iust. 5, 14, 8 [*a. 450*] quas *res* extra dotem mulier habet, quas Graeci -a dicunt). COD. Iust. 5, 14 rubr. de pactis conventis ... super dote ... et -is. 5, 14, 8 (*a. 450*) virum in -is se ... immiscere. 5, 14, 11
[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pr. si mulier marito suo nomina . . ., quae extra dotem sunt, dederit, ut loco -arum apud maritum maneant. NOVELL. Iust. 97, 5 cum . . . oporteret eam *mulierem* in -is haec habere (*resp. gr.* ἐν παραφέρνοις *ut ibid.* lucro . . . in -is ei constituto).

paraphoros, -on, παράφορος. *i. q. differens, aberrans sim., sc. nomen generis aluminis (sunt qui neutr. pro subst. intellegant)*: PLIN. nat. 35, 184 alterum genus *aluminis* est pallidi et scabri et quod inficiatur et galla, ideoque hoc vocant -on (*antea*: phorimon vocant *alterum genus*).

paraphrasis, *acc.* -in *vel* -im, *abl.* -ī, *acc. plur.* -īs *f.*, παράφρασις. *scribitur in codd. etiam* -fr- *et* pera- *sim.* GLOSS. III 328, 11 (*in capite* de instructione artis grammaticae) παράφρασις -is (*sed in eodem capite 376, 24* contextus: παράφρασις). *i. q.* παράφρασις (*explicat* QVINT. inst. 10, 5, 5 *infra*): QVINT. inst. 1, 9, 2 *Aesopi fabellas* -i audacius vertere, qua et breviare quaedam et exornare salvo modo poetae sensu permittitur. 10, 5, 5 neque ego -in *carminis* esse interpretationem tantum volo, sed circa eosdem sensus certamen atque aemulationem. SVET. gramm. 4, 7 *grammaticos* instituisse . . . quaedam genera meditationum ad eloquentiam praeparandam ut problemata, -is (peri- *var. l.*), allocutiones *eqs.* HIER. in Is. 64, 4/5 -im huius testimonii . . . assumit apostolus Paulus (*sc. I Cor. 2, 9*) . . ., non verbum ex verbo reddens . . ., sed sensuum exprimens veritatem. *loco dubio*: GLOSS. IV 418, 41 paraphasin: coniectorum (*vel* -torem *trad.*; -in: coniecturam *Goetz in indice*, -in: contextum *Heraeus in exemplari suo [cf. l. 13]; an conferas quod de paraphasi dicitur Chalc. comm. 242* visus . . . videt interiora, sed non adeo clare, *ut restituas* paraphasin: coniecturam*?*).

paraphrastēs, *acc.* -ēn *m.*, παραφραστής (*litt. gr. scripsisse videtur* HIER., *qui bis etiam utitur adv. gr.* παραφραστικῶς, *v. epist. 57, 9, 7. 121, 10, 3*). *i. qui circumscribit (sc. qui liberius vertit)*: HIER. praef. Vulg. reg. p. 10, 5 vel interpretem me aestimato, si gratus es, vel -ήν, si ingratus (*glossam* historiographum *addunt vel substituunt codd. aliquot; cf.* GLOSS. -en: non translatorem).

? **paraphrenēsis,** -is *f.*, παραφρένησις (*si agnoscenda est vox ceterum ignota, v. infra*). *scribitur* -fren-. *i. q. delirium*: ALEX. TRALL. 1, 53 *passio quaedam* non frenesis (*gr. I 509 P.* φρενῖτιν) sed -is appellatur i(d est) alienatio mentis ex intervallo facta. *ibid.* haec est proprietas -is, quae non in toto tempore permanet in febre, sed pausat (*gr. I 509 P. respondet bis* παραφροσύνη, *pro qua voce I 511 ponitur 1, 54* alienationes. *animo interpretis obversatum est fortasse* παραφρόνησις, *quam vocem cum* φρενῖτις — frenesis *contaminavit*).

? **paraphyas,** *abl. plur.* -adibus *f.*, παραφυάς (*si recte restituitur*). *de ramulo, qui a lateribus herbae prorepsit*: PS. APVL. herb. interpol. 74 l. 31 cum foliis in -bus (in pagatis suis *trad.; corr. Howald-Sigerist sec. Diosc. 2, 180, 1* ἔχοντα παραφυάδας φύλλων μεστάς [*lat. 2, 166 p. 245, 5* in giro]).

[parapīēnos *falso edd. vet.* DIOM. gramm. I 481, 15 *pro* parapycnos.**]**

paraplasmaticus, -a, -um, *παραπλασματικός (*cf.* παράπλασμα *et ad notionem Hesych. sub* παραπλασμός). *i. q. vim habens obstruendi (sc. foramina cutis; cf.* paremplasticus [*Diosc.*] *et v. gr. infra*): DIOSC. 1, 118 p. 61, 9 M. *palma* virtute habens stiptica et -a (*gr. 1, 109, 3* δύναμιν . . . παρεμπλαστικήν). 1, 132 p. 66, 11 cummi -um est (*gr. 1, 121* κόμμι . . . κολλητικόν).

? **paraplēcticus,** -a, -um, παραπληκτικός (*sed v. gr. infra*). *i. q. paraplexia correptus (si recte restituitur)*: HIPPOCR. aer. 10 p. 25, 7 G. alios . . . -os (*Kühlewein*, parafl- *vel* palect- *trad.*) fieri in dextris (*gr.* παραπλήκτους).

[paraplēctos *v.* paralyticus *p. 309, 41.*]

paraplēxia, -ae *f.*, παραπληξία. *species morbi q. e. paralysis*: ITALA deut. 28, 28 (Rufin. Orig. princ. 2, 10, 6 p. 180, 2) *puniantur peccatores* mentis alienatione et -a et caecitate *eqs.* (*gr.* παραπληξίᾳ, *Lugd.* percussione, *Monac.* apoplexi, *Vulg.* amentia. *cf. Rufin. l. 6* figuraliter). CAEL. AVR. acut. 3, 5, 52 *apoplexia* vocatur etiam a quibusdam -a. CASS. FEL. 65 p. 158, 17 *et* 19 *paralysis* dicitur apoplexia et -a; sed apoplexia . . . totius corporis esse intellegitur . . ., -a vero in una parte corporis efficitur aut dextra aut sinistra.

parapompica, -ōrum *n.*, παραπομπικά. *t. t. iur. de quodam genere praestationum, vectigalium sim. ad transvectionem pertinentium*: IVLIAN. epit. novell. 124, 9 nihil eorum nomine, quae -a (paraponf-, paraponp-, paroponp- *var. ll.*) dicuntur, collatores exigantur (*resp. gr. Novell. Iust. 128, 9, ubi lat.* transmissoria).

[parapoplēctos *v.* paralyticus *p. 309, 42.*]

paraprēsmata *n. plur.*, παραπρήσματα. *t. t. med. de quodam genere morbi cutis*: CHIRON 39 (*sim.* 465) ipsa vitia, quae uri debent, -ta appellantur; quae fiunt in concava articulorum (c. testiculorum *prave* 465), quas meleerides appellant (melliccrides appellamus 465. *cf. Hippiatr. gr. I p. 326, 20* παραπρήσματα). 41 (*sim.* 468) quibus . . . morbi vitium se profundit in plantis, quae -ta appellantur (aut mellicerides, quae aquatilia vocantur *add.* 468) . . ., non debet uri (*gr. ibid. I p. 327, 9* παραπρήσματα ἢ μελικηρίδες ἢ ὑδατίδες).

paraprosdocia, -ae *f.*, παραπροσδοκία (*gr. alibi non exstat*). *adhibetur pro voce gr. (vix lat.* GLOSS. *et p. 314, 5; cf. et p. 314, 8*). *de figura rhet., qua quis inopinata profert (huc referunt* GLOSS. III 501, 59 paraprosachia: figura quaedam): SCHOL. Cic. Gron. A p. 347, 4 vehementi -ᾳ καὶ μετὰ ἐπιβολῆς . . . dixit. EVGRAPH. Ter. Haut. 876 (*restituit Wessner*). *vix subst., sed transcripta potius locutio q. e.* παρὰ προσδοκίαν: SCHOL. Cic. Clun. p. 270, 3 ('praetexta calumnia') cum 'toga' inferre deberet, para prosdociam 'calumniam' intulit (*per unam vocem scribit ed.*).

? **paraprosdoxia,** -ae *f.* *ex* παραπροσδοκία *transformatum videtur sec.* παραδοξία *sim., nisi per errorem scribae* -doc- *intellegendum. i. q. paraprosdocia*: CASSIOD. in psalm. 17, 31(32) l. 484 quae figura dicitur -a, latine inopinatus exitus, cum aliud proponitur, aliud explicatur.

parapsis *v.* paropsis.

paraptōma, *abl.* -ate *n.*, παράπτωμα. *scribitur litt. gr.* GLOSS. II *et* AVG. *l. 15.* *i. q. delictum (ita* GLOSS. II 396, 10. III 501, 58): AVG. quaest. hept. 3, 20 p. 248, 12 delictum apud eos *Graecos* . . . -α dicitur (*affert Gal. 1, 6* delicto, *gr.* παραπτώματι). *ibid.* l. 15 in -e tamquam decidere intellegitur, qui delinquit.

parapycnos (*sc. pes*), παράπυκνος (*gr. alibi non exstat*). *t. t. metr. de pede metrico inter pedes heteroplocos pentasyllabos enumerato*: DIOM. gramm. I 481, 15 -os (-pic-, -gig- *var. ll.*, parapienos *edd. vet.*; pariambus *Gaisford*) ex brevi et longa et tribus brevibus temporum sex.

pārarcus *vox ficta ex* 'pār arcae' *ad explicandam originem vocis q. e.* parcus (*si recte coni. Hertz, v. infra*): GAV. BASS. Gell. 3, 19, 2 'parcus' . . . quasi 'par arcae', quando sicut in arca omnia reconduntur . . ., ita homo tenax . . . omnia custodita . . . habet sicuti arca; quam ob causam 'parcus' quasi '-us' (*Hertz*, pararce [par arcae *ed. Marache*] *vel* parce *trad.*) est nominatus. *Baer.*

parārius, -a, -um. *a* par. *ad par pertinens*: **1** *respicitur par equorum, sc. de genere aeris equestris (ad rem cf. Kubitschek, RE I 686)*: PAVL. FEST. p. 221 -um (-arum, parium *var. ll.*) aes appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur. **2** *masc. pro subst. de argentario sim., qui parem summam et acceptam et expensam referens fidei firmandae causa intercedit inter creditorem et debitorem (v. Havet, Arch. Lat. Lex. 10, 1898, 523 sqq. et e. g. Erdmann, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 63, 1943, 396 sqq.; an coni.* partiarius*?*): SEN. benef. 2, 23, 2 quidam nolunt nomina secum fieri nec interponi -os nec signatores advocari (3, 15, 2 nomina interpositis -is [pararis, pararari *pars codd.*] facit). *Gatti.*

parar(rh)īnon *n.*, παράρρινον (*gr. non exstat*). *nomen herbae q. e. antirrhinum*: PLIN. nat. 25, 129 *lychnis agria* antirrhinum vocatur sive -on (*cf. André ad l.; alii* anarrhinon, *v. vol. II 183, 77. 79;* paranarrhinon *ed. Iani sec.* 1, 25, 80 *cod. R; ceteri codd. varia exhibent, e. g.* per-, pan-, -arion). *Baer.*

parasanga, -ae *m.* (*sed testimonia de genere lat. non exstant*), παρασάγγης. *nomen mensurae viarum Persicum (ad rem v. Becher, RE XVIII 4, 1375)*: PAVL. FEST. p. 222 -ae apud Persas viarum mensurae. PLIN. nat. 6, 124 inconstantiam mensurae diversitas auctorum facit, cum Persae quoque schoenos et -as alii alia mensura determinent (*inde* SOL. 54, 15 *cum nationes* aliae -is terras metiantur). HIER. in Ioel 3, 18 l. 345 cum et Latini mille passus vocent . . . et Persae -as. POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 5 IV m(ilia) passuum scunus (*i.* schoe-) si⟨ve⟩ para[pa]sanga (EXC. metrol. chron. I p. 551 -a idem quod s.). ISID. orig. 15, 16, 1 (*inde* GROM. p. 370, 6L. GLOSS.).

parasceuasticus, -a, -um, παρασκευαστικός. *i. q. ad praeparationem pertinens*: SCRIB. LARG. praef. 8 in libro, qui -on, id est praeparationum inscribitur, contendit *Asclepiades eqs.* (*ita cod. Tolet. et ed. princ.* [*litt. gr.*], parasceuon *codd. Marcelli, unde* παρασκευῶν *Helmreich; sed cf.* CAEL. AVR. chron. 2, 13, 186 Asclepiades . . . scribens libros -os). *Beikircher.*

parasceuē, -ēs *f.*, παρασκευή. *scribitur* -sciv- GREG. TVR. Franc. 4, 31 p. 166, 6 (*var. l.*), -sceph- SERM. Rev. Bénéd. 24, 1907, 531 l. 19, -schep- GLOSS. V 129, 5. *litt. graecis*: DON. *sub 2 (in codd. varie depravatum vel omissum). de formis v. infra sub 1b, de notione sub 1a. mensuratur* - - ∪ ∪ CYPR. GALL. exod. 629. [*de* SCRIB. LARG. praef. 8 *v.* parasceuasticus. *dub. trad.* IVL. RVF. rhet. 32 (-e *ed. princ.*, προπαρασκευή *Capperonnier*).]

1 *apud Christianos de die, qui antecedit sabbatum (inde a* TERT. *respic. aut quilibet dies Veneris, e. g. l. 77. p. 315, 12. 24, aut dies pascha antecedens, e. g. p. 315, 13sq. 22; cum gen.* paschae *l. 80. p. 315, 7,* passionis dominicae *p. 315, 28. 31; vesper tantum respici vid. p. 315, 25, cf. l. 74. p. 315, 8 in vers. variat cum* cena pura, *v. vol. III 779, 66 sqq.*): **a** *testimonia de notione et usu*: IREN. 5, 23, 2 hoc est -e, quae dicitur cena pura, id est sexta feria (AVG. in euang. Ioh. 120, 5 propter -en, quam c. p. Iudaei latine usitatius apud nos vocant [*sim.* serm. 221]. GLOSS.). VICTORIN. POETOV. fabr. mund. 4 dies sextus -e appellatur, praeparatio scilicet regni (AVG. in euang. Ioh. 117, 2 -e . . . latine p. est; sed isto verbo graeco libentius utuntur Iudaei . . ., etiam qui magis latine quam graece loquuntur. *ibid.* in hac -e paschae, id est p. immolationis Christi. EVCHER. instr. 2 p. 155, 2 GLOSS.). RVFIN. Orig. in exod. 7, 5 p. 211, 3 quae *dies* ante sabbatum ponitur, quae apud nos -e appellatur (*sim.* SERM. Rev. Bénéd. 24, 1907, 531 l. 19 sexta . . . dies est -en *eqs.* ISID. eccl. off. 1, 25, 3). [*Oesterle*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVG. gen. ad litt. 4, 11 sexto die, id est -e, quam dicunt *sextam sabbati* (EVCHER. instr. 2 p. 155, 2 ISID. eccl. off. 1, 30, 1). AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A 2 die . . . -e, hoc est feria sexta (*cf.* IREN. *supra*).

b *exempla sec. formas digesta*: α -ē: *pro nom.* (*v. etiam sub a passim*): ITALA Marc. 15, 42 (cod. d *al.* = VVLG.) erat -e ⌊quod est ante sabbatum⌋ (sabbati *cod.* c). Luc. 23, 54 (aur. *al.*) dies erat -e (VVLG. -es, *gr.* -ῆς *vel* -ή). Ioh. 19, 14 (cod. r *al.* = VVLG.) erat . . . -e paschae. 19, 31 (*ibid.*) -e erat (cod. v -ē, cod. ff² -em cenam paraverant). VICTORIN. POETOV. fabr. mund. 5 -e superpositio fiat (*an abl.?*). GEST. Pilat. 15, 4 die, quae est -e. CYPR. GALL. exod. 629 (*var. l.* -a). COMPVT. Carth. 2, 7 p. 289, 8 incidit sesta decima luna -e. *pro abl.* (*v. et l. 1. 9. p. 314, 80*): TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 13 in -e *manna legitur.* PS. AVG. quaest. test. I 84, 1 a -e usque ad resurrectionem. 94, 1 inlucescente -e. ISID. fid. cath. 1. 54, 1 -e passus *est.* *in appos. iuxta* dies (*sc. quasi indecl. ut etiam l. 20. 21*): GEST. Pilat. 15, 5 in die -e. AVIT. BRAC. *v. sub a.* COMPVT. Carth. 2, 7 p. 289, 12 passus . . . die -e. PS. IGNAT. Trall. 9, 5 die . . . -e tertia hora. 9, 6 continet . . . dies -e passionem eius. β -ēn (-em): *acc. pendens e verbis vel praepos.* (*cf. l. 8. p. 314, 75*): ITALA Matth. 27, 62 (cod. b *al.* = VVLG.) die, quae est post -en (cod. n -em, aur. *al.* -e). Ioh. 19, 42 (cod. b *al.* = VVLG.) propter -en (aur. *al.* -e). TERT. ieiun. 14 cur stationibus quartam et sextam sabbati dicamus et ieiuniis -en? HIER. in Gal. 4, 10/11 p. 378^A observantes . . . -en. p. 378^C per -en. hom. Orig. in Is. 5, 2 p. 265, 11 propter -en. AVG. serm. 221 = serm. coll. Morin p. 459, 26 *dies dominicae passionis* terminatus est usque ad -en (-ae *var. l.*). *acc. temporis* (*pro abl., cf. Hofmann-Szantyr 42 nisi iam nomen indecl. agnoscendum; v. etiam sub* pentecoste): GREG. TVR. Franc. 4, 31 p. 166, 6 -en passionis dominicae obiit. *pro nom.: l. 8* (cod. v). *p. 314, 84.* γ *gen.* -ēs *vel* -ae: HIER. in Matth. 12, 40 in parte -es. PS. THEOPHIL. in Matth. 36 Migne suppl. 3, 1307 -ae passionis dominicae . . . dies. *ibid.* hora sexta -ae. *adde* VVLG. *l. 7.*

2 *in sermone gramm. de enuntiatis fabularum scaenicarum, quibus futura quodam modo praeparantur* (DON. *sim. adhibet* praeparatio, praestructio, προοικονομία, προπαρασκευή): DON. Ter. Andr. 226 -ή alterius scenae. Hec. 574 hic ad exitum spectat -ή. Eun. 103 figura -ή. Phorm. 101. Ad. 263 pulchra -ή.

cf. Onom. *Oesterle.*

parasēmum, -ī *n.*, παράσημον. *i. q. insigne navis*: CIL IV 9591a, 4 (*in amphora*) in n(ave) C. Vmbr(ici) . . . tutela Iovis et Iuno(nis) ⌊para semi⌋ Victoria (⌊⌋ *voces puncto separari videntur, sed haud inepte -i legit idem editor olim dubitanter, v. Notiz. Scavi 1946, 110sq.; gen. pro abl. ut e. g.* nationis *pro* natione *CIL XIII 613*). III 3 (*a. 104—114*) Dionysio . . . gubernatore navis -o Isopharia. ITALA act. 28, 11 (cod. g) cui *navi* erat -um et Dioscore (*i.* -coroe? *gr.* ἐν πλοίῳ . . . παρασήμῳ Διοσκούροις [*παρ. potius subst. quam adi., v. Blass-Debrunner-Funk, Gramm. NT §198, 7*]. *Vulg.* cui erat insigne Castorum. *cf. additamentum cod. C Vulg.* parasimus dioschori [*sim. cod. D*] *nec non* IREN. 3, 14, 1 -a navium). SCHOL. Iuv. 4, 77 Pegasus, filius trierarchi, ex cuius Liburnae -o (*Scaliger,* -sia *codd.*) nomen accepit.

·[**parasin:** in testimonio parens GLOSS. *corrupt.*; παρών *coni. Bücheler,* πάρεισιν . . . parent *Heraeus in exemplari suo.*]

parasiōpēsis *f.*, παρασιώπησις, *t. t. rhet. i. q. praeteritio, non legitur nisi litteris gr.* RVT. LVP. 2, 11 (*inde* QVINT. inst. 9, 3, 99).

parasis *v.* paropsis. *Beikircher.*

parasīta, -ae *f. v.* parasitus.

parasītaster, -trī *m.* *a* parasitus. *inter deminutiva in* -(a)ster *desinentia affert* PRISC. gramm. II 102, 10. 114, 16. 127, 14. *inde* GLOSS. V 585, 16. *cf. etiam* SCHOL. Ter. p. 159, 29 parvus parasitus. *i. q. parasitus* (*contemptim dictum*): TER. Ad. 779 alius quidam, -r paululus (*de distinctione sententiae v.* DON. *ad l.*).

parasītātio, -ōnis *f.* *a* parasitari. *i. q. actus parasitandi*: PLAVT. Amph. 521 nequiter paene expedivit prima -o.

?**parasītīcius** (-ic- ?), -a, -um. *si recte trad., a* parasitus, *fortasse sec.* aedilicius, tribunicius *sim.* *i. q. parasiticus*: FVLG. serm. ant. 26 (*exemplum fictum putatur*) Plautus in Curculione . . . ait: auctionem facio -am (*Helm confert Stich. 218; de prosodia v. Pizzani ad l.; sed fortasse legendum* parasiticam, *quod adi. est Plautinum*).

parasīticus, -a, -um, παρασιτικός. *i. q. ad parasitum pertinens, parasiti proprius sim.*: **1** *spectat ad parasitum comoediae* (*fortasse etiam l. 68*): **a** *in comoedia ipsa*: PLAVT. Capt. 469 ilicet -ae arti maximam malam crucem. Stich. 229 cavillationes, adsentatiunculas ac perieratiunculas (periur- *P*) -as. QVEROL. p. 61, 13R. senatus consultum . . . Servilianum et -um (*sc. iocose fictum, tamquam lex parasitorum*). **b** *exempla varia, quibus de parasito comoediae agitur*: DON. Ter. Eun. praef. 1, 9 exempla . . . urbani moris, -i, militaris (*cf. p. 316, 8*). Eun. 236, 5 vernilitate (*cf. 4* morologiae parasitorum). 271, 2 locutio -ae elegantiae . . . plena. 391, 1 *sermo* continet . . . assentationem -am et stultitiam . . . militis. 1070, 2 supposuit . . . *rem* -am pro aemuli amore et commodo. 1087, 1 poeta . . . fidem ostendit amicitiae -ae. Phorm. 330, 1 oratio. 342, 3 verbum (*cf. 342, 1* ad procacitatem parasitorum rettulit). 1052 facete ex persona -a beneficii optio facta est. **2** *usu vario*: EPIST. imp. Aug. Suet. vita Hor. p. 45, 11 *Horatius* veniet ergo ab ista -a mensa *Maecenatis* ad hanc regiam *Augusti.* SCHOL. Iuv. 3, 67 ('trechedipna') vestimenta -a. SIDON. epist. 3, 13, 3 levitate. 4, 25, 2 (*agit de petitione muneris episcopalis*) per fragores -os culinarum suffragio comparatos. CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 137, 4 cernas hic alium . . . quasdam suggillatiunculas fringultientem ab alio, qui stipem suam . . . dilapidavit, -o more laudari.

adv. gr. παρασιτικῶς (*i. modo parasitico*) *exhibet* DON. Ter. Phorm. 327 loquitur. 336, 2 dixit.

parasītor, -ārī. *a* parasitus, *cf.* παρασιτέω (*v. Flobert, Verbes déponents, 1975, 71*). *inf. praes.* -arier PLAVT. Stich. GLOSS.^L I Ansil. PA 407 -ans: adolans (GLOSS. V 129, 7). *i. q. parasiti more cibum quaerere*: PLAVT. Persa 56 numquam quisquam meorum maiorum fuit, quin -ando paverint ventres suos. Stich. 634(637) viden ridiculos nihili fieri atque ipsos -arier?

deriv.: parasitatio. *compos.*: supparasitor.

parasītulus, -ī *m.* *a* parasitus *deminutive.* GLOSS.^L III Abstr. PA 37 -i: buccellarii (-atarii *var. l.; inde* I Ansil. PA 408 buccellaturii. GLOSS.^L Corp. P 159 -tali: buccelatori. *cetera v.* GLOSS. *et vol. II 2228, 1 sqq.*).

ᵃ**parasītus,** -ī *m.*, παράσιτος. *de orig.*: SCHOL. Ter. p. 98, 18 -us sonat mecum cibatus vel apud me, quia παρά apud, σῖτος cibus dictus est; vel -i dicuntur a parendo et assistendo eo, quod assidentes ipsi maioribus personis illorum voluptati per adulationem obsequuntur. GLOSS.^L V Abba PA 124 paras⟨i⟩tus: paratus iniuriam facere et pati (*veriloquium intellexit Landgraf, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 412*). *abbreviatur*: parasi INSCR. Bull. Comm. Arch. Roma 61, 1933, 117 n. 107/8, par CIL XIV 4198. NOT. Tir. 35, 77 (*cod. V, cett.* -dis-, -dys-). *de gen. plur.* -um *dub. v. infra l. 79.* *legitur inde a* NAEVIO, CATONE, *frequentant* PLAVT., TER., *e poetis praeter comicos habent* LVCIL., HOR. epist., MART., IVV., AVSON. [*in versu fort. interpolato* PLAVT. Stich. 225; *vix recte trad.* PLAVT. Truc. 680; *dub. trad.* AMPEL. 8, 5; *confunditur in codd. cum* paradisus *l. 30 et* GLOSS. V 472, 21.]

i. q. παράσιτος, *comes epuli*: **I** *de eo, qui adulando sim. cibum quaerit* (GLOSS. paratus iniuriam facere et pati vel qui iocos facit, ut ventrem impleat, vel domesticus, id est cliens. bucellarius, adulator, blanditor. *ad rem v. Hug, RE XVIII 4, 1397 sqq.; cum gen. hominis l. 51. 52. 53. p. 317, 40. 59. cf. p. 317, 80; cum gen. rei sub B; cum dat. hominis* PLAVT. Stich. 628. *cum adi. posses. l. 61sqq. 64sq. p. 317, 55. 58. 71; in appos. iuxta subst. l. 77 p. 317, 7*):

A *strictius* (*iunguntur alii homines infames*: leno *l. 63. 77. p. 317, 7. 23. 39. 42,* puellae lenonum *p. 317, 53,* amica *infra l. 66,* meretrix *p. 317, 34. 37. 40. 41*): **1** *de personis quibusdam artis ratione fictis* (*transfertur ad rem p. 317, 3*): **a** *in comoedia* (*inter notas comoediae personas enumeratur l. 63. 72 sqq. p. 317, 12. 24 sqq.; saepe etiam cum milite glorioso coniungitur, e. g. l. 74 sq. p. 317, 15 sqq.*): α *ipsa* (*in tit. Plauti*: -us medicus [*affert e. g.* NON. p. 200, 12]. -us piger [*affert e. g.* VARRO ling. 7, 62]): NAEV. com. 60 haut -orum aliorum similest. PLAVT. Bacch. 573 -us ego sum . . . militis (631 m. -us modo venerat aurum petere hinc. TER. Eun. 228. GLOSS. III 335, 41 -us militum: παράσιτος στρατιωτῶν). Capt. 75 nos -i . . . quasi mures semper edimus alienum cibum. 82 quasi . . . cocleae . . . -i rebus prolatis latent in occulto miseri, victitant suco suo. 85 prolatis rebus -i venatici [canes] sumus, quando res redierunt, molossici. 474 ipsi *domini* opsonant, quae -orum ante erat provincia (*cf.* Mil. 667 vel hilarissimum convivam . . . vel primarium -um atque opsonatorem optimum). 491 alii -i frustra obambulabant in foro. 825 non ego nunc -us sum, sed regum rex regalior (*quia tantum edi*). Curc. 67 -um in Cariam misi meum petitum argentum (*cf. l. 52 et* 143 -um hodie adventurum cum argento. Mil. 948 ad Seleucum regem misi -um meum). Men. 76 modo . . . leno, modo adulescens, modo . . . rex, -us, hariolus. 222 Menaechmus et -us eius (*idem iuncti*: 389 tibi et -o tuo). 223 -us octo hominum munus facile fungitur *apud mensam.* Most. 24 amicas emite, liberate, pascite -os (*cf.* SALV. *sub 2; item obicitur alicui luxuria p. 317, 43 sqq.*). Persa 123 cynicum esse egentem oportet -um (*cf.* Stich. 331 egentem -um). Stich. 231 -um inanem, quo recondas reliquias *mensae.* 388 ridicul[os]issimos (*cf.* MART. CAP. 5, 492 [*argumentum a repugnantibus*] non et -us est Gnatho et ridiculus [ridiculosus *var. l.*] non est). *al.* TER. Haut. 38 ne semper servus currens, iratus senex, edax -us . . . agendi sint (Eun. 38. *v.* HOR. *et* APVL. *sub* γ *et cf.* GELL. 3, 3, 5 [*in fabula Plautina*] esuriens). Eun. 26 -i personam inde (*e fabulis Naevii Plautique*) ablatam et militis. 30 in east (*fabula Menandri*) -us colax et miles gloriosus. 264 -i ita ut Gnathonici vocentur *tamquam philosophi discipuli.* Phorm. 28 Phormio -us. *al.* TITIN. com. 45 -os amovi, lenonem (-um *ed. aliquot*) aedibus absterrui. 47 non exsecrat -um nec virum aspellit domo (*sic Hermann,* exscratis *sim. trad.; affert Non. p. 495, 12 ut gen. plur. in* -um, *unde Lindsay temptat* exsecratrix). 99. AFRAN. com. 367 te numquam mihi -um, verum amicum aequalem atque hospitem (*cf. p. 317, 51*). ARGVM. Plaut. Asin. 7 is rem omnem uxori per -um nuntiat. INDEX person. Plaut. Rud. 559 Stich. 326. *al.* Ter. Eun. 232. *al.* QVEROL. p. 23, 19R. Mandrogerus ego sum -orum omnium longe

[*Paśkiewicz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praestantissimus. *al.* *pro convicio*: PLAVT. Most. 887ª inpure -e. :: qui -us sum? :: ... cibo perduci poteris quovis (*servi loquuntur*). *iocose de re*: PLAVT. Epid. 311 metuo ..., ne ulmos -os faciat, quae usque attondeant (*servus timet, ne a domino verberetur*).

β *in explicationibus*: DON. Ter. Eun. 236, 6 tristitia gravitasque ... aliena semper ab hominibus -is. SCHOL. Hor. sat. 1, 9, 76 leno ad Satyrionem -um (*in fabula Plautina*). epist. 2, 1, 173 -i vocantur, qui quaestu gulae dominis favent, id est adulantur. SCHOL. Ter. p. 99, 32 differentia est inter -um et nebulonem; -us proprie dicitur adulator. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 228 qui ⟨non⟩ (*add. Castiglioni, Boll. Fil. Class. 42, 1935/6, 127*) parcit mandendo, id est -us. Ad. 590 ⟨comici⟩ aduliscentium ⟨servo⟩s non minus gu⟨losos⟩ quam para⟨sitos⟩ inducunt. *al.*

γ *exempla varia*: CIC. Lael. 98 nec -orum in comoediis adsentatio faceta nobis videretur, nisi essent milites gloriosi (*hinc* AMM. 28, 4, 12 *garruli quidam adulantur divites* -orum in comoediis facetias adfectando [*sententia lacunis laborat*]; ut enim illi sufflant milites gloriosos *eqs.* IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 20 p. 1545 quis -us ita militis gloriosi vires assentationibus extulit ut Traducianus diaboli?). fam. 1, 9, 19 quod in Eunucho -us suaderet militi. HOR. epist. 2, 1, 173 adspice ..., quantus sit Dossennus edacibus in -is (*in fabulis Plautinis*). FEST. p. 326 *histrio quidam* fere omnibus mimis -us inducatur. QVINT. inst. 11, 3, 74 in comoediis ... servi, lenones, -i ... inter se discernuntur. 11, 3, 112 in fabulis ... servi, ancillulae, -i ... citatius moventur. 11, 3, 178. APVL. flor. 16, 9 *sunt apud poetam quendam* -i edaces et parentes tenaces *eqs.* Ps. CYPR. spect. 6 p. 8, 18 *scaena exhibuit* scurriles iocos, -os sordidos (*cf. supra l. 1*). AVSON. 398, 46 p. 228 P. -orum collegia Plautinorum. DIOM. gramm. I 489, 13 (=SVET. frg. p. 11, 4) *histrio deformis personis utebatur* nisi -us pronuntiabat. HIER. epist. 22, 29, 4 *mulieres impudicae* rubore frontis attrito -os vicere mimorum. AVG. c. Iulian. op. imperf. 6, 20 p. 1546 (*respondet* IVLIANO *l. 18*) ut tamquam -i et assentatores diabolum falsis laudibus mulceatis.

b *in declamationibus rhetoricis*: SEN. contr. 2, 6, 9 meretricem vidi pendentem collo senis et -orum circumfusum patri gregem. 10, 1, 7 venit iste *dives* cum turba clientium ac -orum (*cf. l. 40. 60sq.*). contr. exc. 3, 4 redivivum me senem meretrix vocat, -orum iocantium materia sum. QVINT. inst. 2, 4, 23 et pro luxuria et pro amore dicimus, et leno interim -usque defenditur sic, ut *eqs.* decl. 252 p. 29, 6 rapuit eam -us divitis. 260 p. 63, 19 non meretricibus donat, non in -os profundit (*cf.* Ps. QVINT. decl. 9, 20 non redempta meretrix ... non lenonum -orumque cara adulatio in crimen venit). 296 p. 169, 11 obicimus adulescenti ante omnia, quod -um habuerit. p. 169, 17 quid enim est -us nisi comes vitiorum? turpissimi cuiusque facti laudator? *al.*

2 *vario usu* (*ad explicationem cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 99, 16 *homines* qui -orum in modum vel solo possint ventre corrumpi, ad gylae blandimenta venales. ALTERC. Hadr. et Epict. 73 quid sunt -i? :: qui tamquam pisces adescantur): CATO agr. 5, 4 -um ne quem habeat *vilicus* (*ad rem conferas Colum. 1, 8, 5* ne convictum cum domestico ... habeat). LVCIL. 717 amici quaerunt animum, rem -i ac ditias. IVV. 1, 139 nullus iam -us erit (*i. dives cenabit solus*). 5, 145 ad mensam quotiens -us venerit infans. 14, 46 puellae lenonum et cantus pernoctantis -i. APVL. apol. 100, 4 temulentum illud collegium, -os tuos. TERT. apol. 39, 16 qua penes vos -i adfectant ad gloriam famulandae libertatis sub auctoramento ventris inter contumelias saginandi. LAMPR. Heliog. 21, 5 *Heliogabalus* oppressit in tricliniis versatilibus -os suos violis et floribus (*de simili irrisu -orum* 24, 5. *al.*). SCHOL. Iuv. 1, 135 adfectione et invidia -orum. 5, 3 -i Caesaris. *al.* AMBR. in psalm. 48, 25, 1 adseclae ... atque -i *divitis* (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 2, 11 dives -orum vel adfinium adulatorum circumsaeptus excubiis [*gr.* ἐπὶ σιτίων ... προσεδρευόντων]). VAL. CEM. hom. 10, 2 (tit.: de -is) *inter adulatores* procedit -orum gula, cui consuetudinis est iniuriam mero vendere. SALV. eccl. 3, 51 *heres divitis* pascebat -os et helluones copiis *patris*. FACVND. defens. 12, 5, 1 *veritatem assentationi adversam* si tenerent magnifici sacerdotes et non inde vellent placere principibus, unde -i fallaces incautis solent patronis illudere. PASS. Ambr. Ferent. (BHL 376) 3 habebat ... Ambrosius secum quendam -um ..., cui versa vice dominus serviebat, ita ut calceamenta ei detraheret (*de comite quodam ministrante*). *de asino conviva*: APVL. met. 10, 16, 8 *vinum* offer -o meo. *per merum convicium* (*in lusu verborum cum* paracletus): ACT. Archel. 25, 3 *Manes* quem ego magis -um quam paracletum dixerim.

B *laxius de quibuslibet adulatoribus, assentatoribus*: HIER. epist. 96, 6, 2 verbositatis Origenis cupiunt esse -i (*cf.* CONC.[S] I 5 p. 161, 19 [=p. 277, 29] impietatis Nestoris -i [*gr. I 1, 6 p. 138, 29* παράσιτοι]). PETR. CHRYS. serm. 105, 3 *diabolus* minister scelerum, criminum leno, -us ipse vitiorum.

II *de dis epulonibus* (*in theologia Varronis*): AVG. civ. 6, 7 p. 258, 22 D. (*sec. Varronem*) epulones ... deos -os Iovis (p. 258, 24; *Cardauns n. 71* -os I. *Varroni abiudicat*).

III -i Apollinis (Phoebi MART., *omisso gen. p. 318, 11 sqq.*) *de collegio mimorum* (GLOSS. II 589, 3 mimus; *ad rem v. Ziehen, RE XVIII 4, 1376 sqq., Jory, Hermes 98, 1970, 237 sqq.*): FEST. p. 326 quare -i Apollonis in scaena dictitent, causam Verrius ... reddidit. *ibid.* de ipsa appellatione -orum Apollinis. MART. 9, 28, 9 laurigeri -um ... Phoebi (*de mimo*). CIL XIV 2408, 3 (*a. 169*) diurno -o Apoll(inis) tragico comico. 2113, 5 (*a. 187*) pantomimo ... sacerdoti ... Apollinis -o (*l. 7 sq.; cf.* 2988, 4 archimimus. 3683, 3 [*si recte suppletur*]). X 3716, 4 (*saec. II ex.*) -o et sacerdoti Apollinis (*cf. l. 4 et 8 sq.*). INSCR. Dessau 5186, 5 (*aet. Commodi*) pantomimo ... patrono -orum Apollinis sacerdoti synhodi (*cf.* CIL XIV 2977, 9 [*aet. Severi*] pantomimo ... archieri synodi). CIL VI 10118, 2 (=CE 411, 2) ⟨ad⟩ectus scaenae, -us Apollinis ... ⟨quar⟩tarum ... actor (XIV 4198. *cf.* VI 37817 -o secund⟨arum actori⟩ ... poetae). VI 37418 P. Herenni -i (*cf.* VIII 25574 Iulius -us). IX 1578, 7 XI 7767a. b. XIV 4273a. b. INSCR. Bull. Comm. Arch. Roma 61, 1933, 117 n. 107/8 (*graphio scriptum, dubio sensu*) parasi(ti) pereamus. INSCR. Année Epigr. 1945 n. 118 (*Romae*) -us Apollinis et q. q. collegi cantorum.

f. **parasīta,** -ae (*cf. Wackernagel, Synt. II 12*). **1** *proprie de sociis mulieris*: HOR. sat. 1, 2, 98 *matronam circumsistunt* custodes ..., ciniflones, -ae. **2** *translate de ave, quae mores quasi parasiticos ostentat*: PLIN. nat. 10, 68 *otus est* imitatrix ... avis ac -a et ... saltatrix (*cf. Arist. hist. anim. 597b24 sq.* κόβαλος καὶ μιμητὴς καὶ ἀντορχούμενος).

deriv.: parasitaster, *?* parasiticius, parasitor, parasitulus. *cf.* parasiticus. *v. etiam Onom.*

parasquin- *v.* paracyn-. *Paśkiewicz.*

parastas, -ados *f.*, παραστάς. [*var. raet. centr. cf. Faré, Postille. St.*] *i. quod statuitur, collocatur iuxta aliquid*: **1** *in aede de antis, pilis ab utraque parte ianuae collocatis* (*cf.* parastata *sub 1b*, parastatica *sub 1a*): VITR. 3, 2, 1 *templum* in antis, quod graece ναος εν παραστασιν (*trad. litt. lat.*) dicitur. **2** *in machina bellica de lignis quibusdam*: VITR. 10, 10, 2 latitudo -os mediae unius foraminis (*ibid. ter* parastatica; *cf. etiam* parastata *sub 1a*). 10, 10, 3 in media -e.

parastata, -ae *f. et m.*, παραστάτης. *i. quod vel qui statuitur, collocatur iuxta aliquid* (*aliquem*): **1** *de rebus*: **a** *in navibus vel machinis de lignis quibusdam*: CATO inc. libr. frg. 18 malum deligatum, -ae vinctae (iunctae *legunt alii. affert* ISID. orig. 19, 2, 11 *explicans*: -ae stipites sunt pares stantes, quibus arbor *navis* sustinetur [*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 409]). VITR. 10, 11, 5 -arum longitudo *tanta* (-orum *codd.; in descriptione ballistae, cf.* parastas *et* parastatica). **b** *in aede de antis, pilis dictum videtur*: CIL X 7495 (in p)ronao columnas IIII et para⟨statas ...⟩ et podium et pavimentu⟨m⟩ (*si sic supplendum, cf.* parastas, parastatica *et fortasse Inscr. osc. Planta n. 34*).

2 *de homine, sc. adiutore vel ministro*: CIL X 1584 (*saec. III in.*) Libero patri ... Eglectiani sacerd(otis) Aurel(ius) Aug. lib. Draco -a consacravit.

parastatica *v.* parastaticus.

parastatico, -āre. *fortasse a* parastaticus (-a), *ut sit i. q. assistendo sublevare sim.* ('*lenire*' *intellegit Oder in indice ed. graecolatinum a* παραστατικός *derivandum agnoscens, sed notioni* παραστατέω, -στάτης *melius congruere videntur*): CHIRON 393 *tussis perpetua* leniter -ari potest, persanari non potest (*Veg. mulom. 2, 129, 5* adiuvari vel suspendi). 417 si quod iumentum iocur aliqua doluerit, non poterit sanum esse; ..., si sudabit, intelligis eum posse -ari (parasticari *cod., cf. l. 57*).

parastaticus, -a, -um, παραστατικός. *scribitur per haplographiam* parastic- *l. 73. 81. 83, cf. supra l. 55; ad haplographiam cf. p. 292, 49. non invenitur nisi fem. vel masc. pro subst.*

i. quod statuitur, collocatur iuxta aliquid: **1** *fem.* parastatica, -ae: **a** *in aedificiis de pilis* (*sc. fere iuxta columnas positis; cf.* parastas, parastata): VITR. 4, 2, 1 trabes ... supra columnas et -as et antas ponuntur. 5, 1, 6 (*describitur basilica*) columnae ... habentes post se -as ..., quae sustinent trabes ...; supraque eas aliae -ae *eqs.* TAB. cer. Pomp. Année Epigr. 1973 n. 139 (*a. 51*) Puteol(is) in foro in porticum Augusti Sextiana in -a libellus adfixus fuit (*eadem formula ibid.* n. 140 [*a. 51*]. 141 [*a. 61 ut* n. 142]. 1978 n. 131 [*a. 51*]). PLIN. nat. 33, 52 argenteae trabes et columnae atque -ae. CIL VI 543, 3 (*a. 115*) imagine(m) arg(enteam), -as cum suis ornamentis et regulis *posuit*. III 75, 12 (*ca. a. 203*) *ex novis lapicidinis* tractae ... sunt -ae et columnae grandes et multae. NOT. Tir. 100, 85 (-stra- *trad.; 84* colomna). **b** *in machinis variis*: VITR. 9, 8, 6 *in clepsydris* in columna aut -a horae describuntur (*nisi -a pertinet ad aedificium aliquod*). 10, 10, 2 -ae (parastice *unus e codd.*) dextra ac sinistra ... altae *tantum* (*in ballista ut ibid.* a -a ad foramen ..., a foramine ad medianam -am. 10, 11, 6 -ae latitudo. *cf.* parastas *et* parastata *sub 1a*). **c** *in sermone veterinariorum de osse in genu posito* (*fortasse 'ossa sesamoidea' significantur; cf. 2b*): VEG. mulom. 3, 1, 2 (*de numero et positione ossium*) in genibus -ae II.

2 *masc.* parastaticus, -ī: **a** *de instrumento medicorum ad fracta ossa curanda idoneo* (*nisi fallimur*): CHIRON 544 *ad mandibulam fractam curandam* ex pannis -os (parasticos *cod.*) madefactos ab interiore parte componito. 596 si quod iumentum crus fregerit, ... fracturam tegebis et supra -os (parasticos *cod.*) impones; deinde fasciabis, sequenti regulas ... alligabis (*haud scio an ita explicandum*

[Oesterle]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sit, ut -is *ossa reponantur, deinde regulae membrum laesum impediant, quominus flectatur [cf. e. g. 566]; sed loco sim. 997 desunt* -i). **b** *de morbo ossium, ossilagine,* 'exostosi' (*ad ossa q. d. metacarpalia refert Fischer in plagulis coll. voce* parcellis; *ceterum cf. 1c*): CHIRON 641 quodcunque iumentum ossilaginem submiserit non bene, ex qua re -um vel genum longum fecerit.

cf. parastatico. *Oesterle.*

parastichis, *abl.* -ide *f.*, παραστιχίς. *significatur ordo litterarum, qui est in latere paginae a summo ad imum, i. q.* acrostichis: SVET. gramm. 6, 4 *Aurelius Opillus cognomen suum* per duas *l litteras* effert in -e (per-, paraschide *var. ll.*) libelli qui inscribitur Pinax. GELL. 14, 6, 4 quorum ... nominum *-ίς* reperiatur *apud Homerum* (*trad. litteris gr.*).

? **parastrōma,** *abl. plur.* -atibus, παράστρωμα (*si vere agnoscenda est vox, quae apud Graecos non legi videtur*). *i. q.* stragulum, *tapete sim.*: GREG. TVR. Franc. 6, 20 domus ... cum argento, ⌊-bus⌋, utensilibus (*vox omnibus codd. tradita fortasse ab ipso auctore perperam pro* peristromatibus *adhibita est; cf. André, Emprunts et suffixes nominaux, 1971, 15 adn. 2*).

parasynanchē, *acc.* -ēn, παρασυνάγχη. *scribitur litteris gr.* CELS. *i. q. genus anginae*: CELS. 4, 7, 2 levius est *genus*, ubi tumor tantummodo ruborque est ...: id *-ην* appellant *Graeci* (*item distinguuntur alia genera, sc. fere* cyn-, paracyn-, syn-, hyanche: CAEL. AVR. acut. 3, 1, 3 si *tumor* in altera fuerit parte, -en *nuncupant.* ALEX. TRALL. 1, 136 *flegmon* extrinsecus ... *facit* -en [*gr. II 125 P.* π.]).

parasynaxis, *acc. plur.* -īs (*i.* -εις) *f.*, παρασύναξις. *scribitur in codd. et* -sun-, -sin-. *acc. plur.* -es, *quem exhibent e. g. Krüger* (COD. IUST.) *et Migne 56, 553, non trad. nisi falsa var. lect.* CONC.S II 2, 2 p. 26, 10. 12. *i. q.* congregatio adversa, *non legitima sim.*: COD. IUST. 1, 5, 8, 3 = CONC.S II 2, 2 p. 26, 3 (*a. 455*) Apollinaristae vel Eutychianistae ... -is et conventicula tam diurna quam nocturna non contrahant (1, 5, 8, 5[= p. 26, 10] *si* -is et c. interdicta collegerint. *cf. ibid.* [= p. 26, 12] inlicitas -is conventusque celebrare).

parasynthetos *adi.*, παρασύνθετος (*latine non legitur nisi neutr. plur.* -a). *t. t. gramm., i. q.* decompositus (*v.* PRISC. *infra*): DIOM. gramm. I 301, 29 *nomina* conponuntur etiam de conpluribus, quae -a Graeci appellant, ut 'inexpugnabilis'. MACR. exc. gramm. V 604, 27 verba ... ex conpositis nominibus -a vocantur. 604, 29 verba -a. *editur litteris gr.*: MACR. exc. gramm. V 600, 34. 601, 1. 5. PRISC. gramm. II 177, 12 *figura* Graeci decomposita, quam Graeci -ov vocant (568, 18). *Beikircher.*

[parātārius *vix recte coni. Humelbergius* APIC. 8, 6, 1 *pro voce dubia* faratarius, *v. vol. VI 1, 279, 18sq.; ceterum falso traditur pro* parietarius, *q. v.*]

paratatikon *n. pro subst.*, παρατατικόν, *t. t. gramm. gr., sc. i. q. imperfectum, non exstat nisi formis gr.* MACR. exc. gramm. V 613, 31. 614, 25. 32 (*litt. lat.*).

parātē *v.* 1. paro (paratus).

paraterūsa, -ae *f.*, παρατηροῦσα. *scribitur in codd. litteris latinis variisque erroribus. fere i. q.* speculatrix: TVRPIL. com. tit. -a (*affertur abl. nudo* -a NON. p. 132, 14 *et al. apud eundem*; in -a PRISC. gramm. II 478, 15).

parathēcē *f.*, παραθήκη. *si acc. lat.* -am *restituere nolis, legas potius* -en, *cum formam* -em *ab edd. praelatam ne cetera quidem composita, velut* bibliotheca *sim., exhibere videantur. i. q.* depositum (*sc. in comparatione vel imag. de homine eiusve anima; cf. Gloss.* depositum: π.): VITA Anton. 20 p. 36, 8 custodiamus nos a cogitationibus inmundis, et [non] quasi ⌊-em datam⌋ (*Garitte*; parate cedat *a trad.*; -am *Bartelink*) nobis custodiamus domini (domino *Garitte*) animam, ut ipse agnoscat facturam suam (*gr.* π. *vel* παρακαταθήκην. *cf. Euagr. vita Anton. 20 p. 873/4* depositum). PS. PHILO antiq. 3, 10 cum ... completi fuerint anni saeculi, ... vivificabo mortuos ..., et reddet infernus debitum suum, et perditio restituet -em suam (*Harrington sec. codd. duos*; -en *unus*, partem *cett.*).

parathesis *f.*, παράθεσις. *t. t. rhet.*: ISID. orig. 2, 21, 46 (*in capite* de figuris verborum et sententiarum) -is est, cum quasi deponimus aliquid inperfectum apud memoriam iudicum, repetituros nos dicentes, cum oportunum fuerit (paratisis *fere trad., var. l.* parenthesis *affert Otto*; paratitisis GLOSS.L I Ansil. PA 419; paraetesis *Eckstein sec. 2, 21, 38* apaetesis [*v. vol. II 205, 41*]).

[paratida *corrupte tradi videtur* GLOSS. III 580, 6 adragines i. portulaga sive -a vel crassa gallina (*deest* -a *in glossa ceterum simili III 608, 29*).]

1. parātio, -ōnis *f.* *a* 1. parare. *genus fem. testatur* NON. p. 219, 28 (*affert* AFRAN., *v. infra*). [*falso tradi videtur pro* separationes DIDASC. apost. 49, 15 (*v. Tidner, Komm. 1938 ad l.*); *vix recte* -em *restituit Huemer* VIRG. gramm. epist. 4 p. 24, 25 (*lectiones traditas* rationem *vel* narrationem *praetulerunt alii*).]

fere i. q. actio parandi, *sc. acquirendi vel faciendi sim.*: AFRAN. com. 268 (*loco parum dilucido*) silentio opus est; nulla ⌊inest⌋ -o (⌊⌋ mi est *ed. princ. Nonii, praeterea* enim est *proposuit Ribbeck*). SALL. Iug. 31, 8 regni -o (*cf. 31, 7 Ti. Gracchum* regnum parare aiebant). VLP. dig. 30, 39, 7 constat etiam res alienas legari posse, utique si parari possint, etiamsi difficilis earum -o sit (*cod. F*, comparatio *vel* praeparatio *recc.*). GLOSS. II 396, 19 παρασκευή: -o, preparatio, hic apparatus, apparitio (*i.* -rat-), instructio, instrumentum. 398, 20 παρετοιμασία: -t⟨io⟩ (*suppl. Goetz in indice*, -t⟨ura⟩ *dubitanter Heraeus in exemplari suo*). *fortasse addendus est titulus mutilus*: CIL VIII 12066, 2 -em frumenti (⟨com⟩p- *supplevit Mommsen*).

? **2. parātio,** -ōnis *f.* *a* 2. parare (*nisi de errore scribae cogites, v. Svennung, Wortstud. Oribas. 1932, 104 et cf. falsam var. l.* -e *pro* comparatione COD. IUST. 1, 17, 1, 7). *fere i. q.* comparatio, collatio: ORIBAS. syn. 4, 13, 2 La p. 12 *aves* minus nutriunt ... ad -em generis animalium terrestrium (*gr.* παραβαλλόμενον, *Aa* conparationem).

paratitla *n. plur.*, παράτιτλα. *significantur* additamenta *in legum collectionibus* ad titulos *adiecta* (*sc. quae alias constitutiones sim. ad rem pertinentes breviter comprehendunt; v. e. g. Krüger, Gesch. der Quellen des Röm. Rechts, 1888, 359 et Berger, Encyclop. Dict. of Roman Law s. v.*): COD. IUST. 1, 17, 1, 12 sufficiat per indices tantummodo et titulorum subtilitatem, ⌊quae -a nuncupantur⌋, quaedam admonitoria eius *codicis digestorum* facere (⌊⌋ *om. rec. prior, sc. Dig. de conc. dig. 1, 12, addidit F*², -a *litteris graecis exhibens*; par(a)ticia *codd. rel.*). 1, 17, 2, 21 (= DIG. de confirm. dig. 21) si qui ... per titulorum subtilitatem adnotare *has leges* maluerint et ea, quae -a nuncupantur, componere (*litteris latinis F, graecis vario modo corruptis codd. rel.; gr. cod. F*: τῶν ὀνομαζομένων παρατίτλων).

parātor, -ōris *m.* *a* 1. parare. *i. qui parat*: AVG. c. Cresc. 1, 8, 10 p. 332, 20 si contentiosus habetur a vobis vel animosus -rque rixarum, *qui pro vera fide certat* (*item fere* 1, 11, 14 p. 336, 27 concitatorem ⌊-emque⌋ r. [*om. pars codd.*]).

[parātōrius *v.* pariatorius.]

paratragoedo, -āre, παρατραγῳδεῖν (*cf. Leumann, Kl. Schr., 1959, 169*). *fere i. q.* tragicum *loquendi morem ludificando* imitari *sim.*: PLAVT. Pseud. 707 (*702sqq.* magnufice hominem compellabo ...: io io, te te, turanne, *eqs.*) ut -at carnufex (-diat *ed. princ.*).

paratrētus, -a, -um, παράτρητος. *fere i. q.* in latere perforatus *sim.*: SORAN. p. 75, 19 *in generando* vir inpediri solet, quotiens hypospadias est vel -us, hoc est in latere balani cavernam habens, per quam semen emittat.

paratrimma, *plur.* -ata *n.*, παράτριμμα (*quod gr. infra respondet*). *scribitur* -ima- ORIBAS. eup. 2, 1 D 3 Aa p. 464 *et in codd. rec., ceterum* -igma- *ibid.* 2, 1 B 47 La p. 442 *et al.*, patrim- *ibid.* 2, 1 P 16 La p. 497. *legitur plur.* -ta *praeter l. 46.*

fere i. q. locus cutis attritus, attritio *sim.* (*cf. Gloss.* attritio: παράτριμμα): **1** *generatim*: ORIBAS. eup. 2, 1 B 47 La p. 442 si super -ta et ulceribus ... superspargas *balaustium* (*Aa* iscorticatura [*i.* excorti-]). 2, 1 L 13 Aa p. 486 (*sim.* La) ad -ta et paronicia. 2, 1 P 7 Aa p. 497 *pini cortex* ut in ⌊-a si⌋ cataplasma sit inposita sanit magnifice (*acc. sing., an legendum* ⌊-asi⌋ *sec. var. l. gr. 2, 1 Π 19* παρατρίμμασι? La: -ta ... sanat). **2** *speciatim -a fit: inter coxas, i. q. intertrigo*: ORIBAS. eup. 2, 1 D 3 Aa p. 464 ab igne usta ulcera et ea, que vocantur -ta, id est inter coxas, que se de itinere excorticaturas faciunt (*sim.* La). *in pedibus*: ORIBAS. syn. 7, 5 tit. La p. 135 ad ... -ta, id est subtritura (*antea*: subcontritus et scorticata, *Aa* subtritas). 7, 5, 4 La p. 136 quod Greci -ta dicunt (*gr.* τὰ ἐξ ὑποδημάτων π., *Aa* quae ex calciamento fiunt subtriturae).

parātūra, -ae *f.* *a* 1. parare. *scribitur litteris gr. p. 321, 9. 79. 80. plur. non exstat nisi* TERT. apol. 22, 10 -as (*item* PHILO *et* ARNOB. *sub 1aβ*, REGVLA mag. 81, 7). virg. vel. 12, 5 -ae. *de notione v.* GLOSS. *p. 321, 28 (fortasse etiam supra l. 4) nec non* LYD. *sub 2bβ. vocem frequentat* TERT. (*31ies*), *ceterum exhibent* ITALA, VITA Cypr. *paucique posteriores; deest in versibus; abiit in sermonem gr., v. infra p. 321, 9. 28 (cf.* παρατούριον *Hesych. Π 706,* ἀντιπαράτωρα *Suda A 2701 Π 470*). [*confunditur in codd. cum* apparatura TERT. adv. Val. 26 p. 202, 16 VITA Cypr. 2, 5 VVLG. II par. 5, 5 (*dub. trad.* GLOSS. IV 562, 59); *olim vix recte coni. pro* praeparatura TERT. anim. 43, 9.]

1 *significatur potius* actio parandi *vel status paratus (sc. maxime cum respectu faciendi, efficiendi, sed praeparandi e. g. l. 75. p. 321, 6, acquirendi, colligendi l. 83)*: **a** *notione* communi (*respicitur fere actio; ad statum fortasse referas p. 321, 3*): **α** *in bonam vel neutram partem; parant*: Ⓘ *deus sive natura*: TERT. apol. 22, 10 *daemones* habent de incolatu aëris ... caelestes sapere -as, ut et pluvias, quas iam sentiunt, repromittant. anim. 37, 1 omnem ... hominis in utero serendi struendi fingendi -am aliqua ... potestas divinae voluntatis ministra modulatur. adv. Marc. 3, 2 p. 378, 23 *opus salutis, sc. adventus Christi,* -am desiderabat, ut credi posset, substructam (-structum, *sc. opus, Kroymann*) fundamentis dispositionis et praedicationis. ITALA psalm. 64, 10 (cod. 136 Cas.) sic -a eius *dei terram fecundantis* (*gr.* ἑτοιμασία, *Veron. al. et Vulg.* praeparatio). 110, 6 (*ibid.*) *deus* -am operum suorum adnuntians populo suo, dare illis hereditatem gentium (*male respondent gr.* ἰσχύν, *Vulg.* virtutem). Ⓘⓘ *homines*: TERT. anim. 25, 6 taceo cubiculares aestus et omnem illic caloris -am enitentibus necessariam. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 14 pridiana pabuli -a (*Iudaeorum manna colligentium, exod. 16, 5*). 4, 31 p. 526, 25 (*ad Luc. 14, 16* homo quidam fecit

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cenam) cenae -a vitae aeternae saturitatem figurat (*cf.* Ps. AVG. serm. Migne suppl. 2, 1021 spiritalis alloquii tanquam nitidi convivii -am). virg. vel. 12, 5 manifestae -ae (manifesta -a *Rigaltius*) totam circumferunt mulieritatem, sed virginari volunt sola capitis nuditate (*syn.* habitu, suggestu). VITA Cypr. 2, 5 iam veteres ... tenebras sola lucis, *sc. fidei,* -a vincebat (paritura *vel* aparatura *var. ll.*). PHILO quaest. in gen. 4, 239 ad -am custodiae, ne quid subito abominandum proveniat. *? hucine contextu parum dilucido forma gen. gr.* περατούρας (*ad* ε *pro* α *v. Mayser, Gramm. der griech. Pap., 1906, 55 sqq.*): PAP. Amherst II 142, 16 (*saec. IV*) *praefectum Augustamnicae* κελεῦσα⟨ι τ⟩ῷ πραιποσίτῳ τ⟨ῶ⟩ν κάστρων ἵππων[ων] τῆς ἐγγίστη⟨ς⟩ -ας ἐπαναγκάσαι τοὺς ἐγγεγραμμένους κτλ. (*de loco parandi cogitat van Herwerden, Lex. Gr. suppl. et dial. II s. v.* περ-, *alii aliter*).

β in malam partem, sc. de insidiis sim.: PHILO quaest. in gen. 4, 238 (*ad 27, 41* ut occidam Iacob) talis est pravitas malignantium ..., insidiosa, -as (parat. has *var. l.*) sibi inpossibiles reservando *in posterum.* ARNOB. in psalm. 56 p. 404ᴬ (*ad 56, 7* laqueum paraverunt pedibus meis) si ... contra -as daemonum paratum cor habeas.

b *notione deflexa respicitur, quali statu sit, quod paratum est, sc. fere i. q. condicio, qualitas sim.*: TERT. apol. 27, 4 ille ... spiritus daemonicae et angelicae -ae, *sc. diabolus.* anim. 53, 6 *anima post mortem* exultat aut trepidat, prout -am devorsorii sui sentit.

2 *significatur potius ipsa res parata (sive res qua quid paratur; de animantibus* OPTAT. *sub a*): **a** *generatim*: α *cum gen. indicante id ipsum, quod paratum est (adi. pro gen.* OPTAT.; *hic illic fortasse vergit in notionem q. e. copia, maxime ubi accedunt adi. quantitatis, cf.* GLOSS. II 397, 2 *-a* ⟨cop⟩ia [*suppl. Heraeus*]): TERT. adv. Marc. 3, 10 p. 393, 2 deum non eguisse ... carnis -ae (-a *var. l.; an ad 1?*). 4, 43 p. 565, 23 *mulieres* convenerunt ad sepulcrum cum odorum -a. pall. 3, 7 tantam ... -am materiarum *vestibus aptarum* ingenia ... vestificinae prosecuta *sunt.* adv. Val. 16 p. 196, 8 *Paracletus* vitia ... in materiae corporalem (*sunt, qui coniciant* incorp-) -am commutans ex incorporali passione. 26 p. 202, 16 in hoc et -am mundi prospectam *esse* (appar- *var. l.; cf. Iren. 1, 6, 1 = 1, 1, 11H.* mundum fabricatum esse). ITALA II Macc. 12, 27 (rec. B) machinarum et sagittarum -am abundantem (*gr.* παραθέσεις, *recc. cet.* apparatus, apparaturam, instrumentum). VITA Cypr. 11, 7 deliciarum omnium -am (*antea*: loci gratiam). OPTAT. serm. 7 Migne suppl. 1, 291 (*ad psalm. 90, 11* ut te custodiant *angeli*) protectionem angelicae -ae. *β cum gen. indicante, quo pertineat, quod paratum est*: TERT. anim. 19, 3 unde mox illis *surculis* ... folia formantur ..., si non in ipsis o m n i s -a generis quiescit et partibus promota grandescit? (patient. 13 p. 21, 9 patientia ... adversus o. subvertendae fidei ... -a⟨m⟩. scorp. 10 p. 169, 2 o. eius *persecutionis* ... -am illuc transferre. VVLG. II par. 5, 5 intulerunt ... o. -am [appar- *var. l.*] tabernaculi. *cf.* TERT. spect. 4 p. 6, 8 ex idololatria universam spectaculorum -am constare). pudic. 22 p. 272, 27 aqua et sanguis, utriusque lavacri -a (*sc. baptismatis et martyrii*). ITALA psalm. 88, 15 (cod. 136 Cas.) iustitia et iudicium -a throni tui (*gr.* ἑτοιμασία, *Veron. al. et Vulg.* praeparatio, *Hier. psalt. sec. Hebr.* firmamentum). PHILO quaest. in gen. 4, 197 (*ad 27, 3* pharetram et arcum) gaudere ... -a belli. *γ vario usu*: TERT. anim. 18, 3 *a Platone* adversus sensus corporales aliam portendi -am ut multo idoniorem, vires scilicet animae. 19, 6 *in utero hominis* anima ... cum omni sua -a pullulavit, tam intellectu quam et sensu. adv. Marc. 1, 11 p. 305, 22 ut sublimior *deus* ... nullam sibi prospexerit agnoscendo -am. 2, 1 p. 333, 12 *Marcion* aliud subruere necesse habuit, ut, quod vellet, exstrueret; sic aedificat, qui propria -a caret. GREG. M. epist. 12, 13 p. 360, 30 de benedictione (*i. reliquiis*) ... sancti Petri transmisimus fraternitati vestrae -am unam (*dictum videtur de reliquiarum particulis ratione quadam paratis, compositis sim.; v. e. g. 8, 33 p. 36, 19* in qua *clave* benedictio de catenis illius *Petri* est inserta; *ceterum cf. p. 323, 36*).

b *speciatim*: α *de testimoniis, documentis sim. (sc. sec. usum similem vocis* instrumentum, *v. vol. VII 1, 2014, 19 sqq.; ad ipsos utriusque testamenti libros pertinere videtur maxime l. 67. 68. 75*): TERT. apol. 47, 9 nostram hanc noviciolam -am (*antea*: vetus instrumentum). anim. 2, 3 germanae et ... propheticae -ae (*opp.* apocrypha). carn. 8 l. 9 *haereticos* de sua -a repercutere (*cf.* adv. Marc. 4, 1 p. 422, 23 omnem sententiam et omnem -am Marcionis ad ... euangelium eius provocamus). coron. 1 l. 19 *martyr* calceatus de euangelii -a (*alludit ad Eph. 6, 15* calceati pedes in praeparatione euangelii). ieiun. 11 p. 289, 4 utriusque testamenti -am. adv. Marc. 4, 3 p. 427, 15 authenticam -am (*cf. p. 428, 12* germanum illud apostolorum instrumentum). monog. 7, 1 de omni nostra -a (*antea*: vetera ... instrumenta legalium scripturarum). *β de vestibus, pannis, textilibus sim.*: DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVIIᵃ 21 vela olosirica coccoprasina duo; item alia -a olosirica blattea (*sim.* 29). LYD. mag. 1, 7 p. 13, 17 W. τοῦ ῥηγὸς ... -α, οἱονεὶ στολὴ ἐπίσημος (2, 14 p. 70, 4 τοιαύτη ... τῆς ἀρχῆς ἡ παρ' αὐτοῖς λεγομένη -α, ἀντὶ τοῦ σ.). REGVLA mag. 81, 1 habere debent fratres in hieme -am grossam cottidianam stamineam et tunicam aliam nocturnam (*cf. Bened. reg. 55, 5* cucullam in hieme vellosam). 81, 4 in aestate ... habeant -am l i n o s t i m a m non satis grossam (81, 7 -as subtiliores l. *cf. 81, 5* pallios l.).

1. parātus, -a, -um *v.* 1. paro.

2. ᵃparātus, -ūs *m.* *a* 1. parare. *genus masc. testatur* NON. p. 219, 28. *de formis: longe praevalet abl. sing.* -u (*v. l. 11*), *deinde sequitur acc. plur.* -us; *omnino desunt gen. sing. et plur. nec non dat. sing.* (*vix pro dat. habeas formam* -u IVVENC. 4, 520 *p. 323, 54,* ALC. AVIT. carm. 4, 298 *infra l. 25*). *legitur raro in oratione soluta, sc. apud* CIC. (*1, sed* apparatus *38*), SALL. (*1/–*), *?*LIV. (*1, v. IIB*/app. *95*), SEN. *phil. (3/27) et inde a* GELL., *sed saepe apud* TAC. (*16/10, sc. opusc. 1/4,* hist. *7/5,* ann. *8/1*); *frequentius occurrit in versibus idque fere ultimo hexametri loco (sc. 49 e 52 hex. exemplis, maxime forma* -u) *inde ab* OV. (*7*), CARM. de bell. Aeg. (*2*), VAL. FL. (*2*), *in serm. gr. fort. p. 431, 67.* [*confunditur maxime cum* apparatus, *e. g.* LIV. 10, 41, 3 SEN. epist. 14, 6 (*contra editores ad* apparatus *traxerim* INSCR. Paest. ed. Mello-Voza 91, 18 cultu at paratuque), *et cum p. p. p.* paratus, *e. g.* STAT. Ach. 1, 18 (*falsa var. l.* LVCAN. 4, 374. VAL. CEM. hom. 15, 1 p. 738ᶜ [*v. ed. Riberi*]. *cf.* QVINT. inst. 10, 1, 15, *ubi* -us *falso trad. pro* paratur).]

I *significatur potius actio parandi vel status paratus*: **A** *cum respectu conferendi, praebendi sim.*: SALL. hist. frg. 1, 88 *Sertorius* magno usui bello Marsico -u m i l i t u m e t a r m o r u m fuit (TAC. hist. 2, 84, 1 navium, m., a. -u strepere provinciae). CARM. de bell. Aeg. 41 instrumenta necis v⟨a⟩rio congesta -u (*sc. quo varia instrumenta parantur*). PANEG. 3, 10, 2 in tanto rerum -u, *quo provincia reficitur.* ALC. AVIT. carm. 4, 298 (*in arca fabricanda*) mons ut quisque fuit, famulo placuere -u: Pelion ... cum mittat ... quercus *eqs.* (-u *pro abl. habeas, dat. intellexerunt Peiper in indice aliique*).

B *cum respectu praeparandi*: **1** *quolibet agendi modo*: **a** *praeparatur bellum sim.*: CARM. de bell. Aeg. 65 hos inter coetus ⟨t⟩alisque ad bella -us. STAT. Theb. 2, 104 *Polynicis* ingentia ... acta ... rerumque graves ... -us (*cf.* 3, 719 magnos cunctamur ... -us. Ach. 1, 940 tantos ... revocare -us). TAC. ann. 15, 9, 2 ut Parthi omisso -u invadendae Syriae spem omnem in Armeniam verterent. **b** *praeparantur varia*: STAT. Ach. 1, 18 (*ad Domitianum carmine canendum*) te longo necdum fidente -u (parato *var. l.*) molimur magnusque tibi praeludit Achilles (*nisi ad C1*). TAC. hist. 1, 23, 1 *Otho* studia militum ... -u facinoris, *sc. occisionis Galbae,* adfectaverat. CLAVD. DON. Aen. 4, 290 p. 392, 27 *Aeneas sociis* -us urgentissimae navigationis iniunxit. ALC. AVIT. carm. 6, 641 (*verba Marthae, sec. Luc. 10, 40* me solam ministrare) sola -u vexor (*nisi ad C1*).

2 *cogitando, sc. de consiliis sim.*: STAT. Theb. 5, 37 vos arma vocant magnique in c o r d e -us (AVSON. 422, 6 p. 379 P. *Iovem* inmodicos volventem c. -us, ... ut *eqs.* [*Hom. B 3* ὅ γε μερμήριζε κατὰ φρένα]. *cf.* STAT. Ach. 1, 97 *Thetis* alios animo [iterum *var. l.*] commenta -us). TAC. hist. 2, 98, 2 Vitellii -us noscebantur, Vespasiani consiliorum pleraque ignota. PAVL. PELL. 350 nostros spe sollicitante -us.

C *cum respectu faciendi, efficiendi, moliendi sim.*: **1** *notione sollemni*: TAC. hist. 3, 43, 2 *procurator Forum Iuli praesidio tuebatur totamque regionem Vespasiano conciliavit*; quae ut ⌊-u firma⌋ et aucta rumore apud *Vitellianos* ... increbruere *eqs.* (⌊⌋ *sc. his molitionibus firmata, tuta sim., vix* 'vera' *ut vol. VI 1, 819, 10 et e. g. Heubner ad l.*). VESPA 18 (*loq. pistor*) *Saturnalium* epulas semper rerum commendo -u. IVVENC. 3, 328 (*ad Matth. 17, 4*) trino ... hic tentoria ... faciam diversa -u. 3, 630 discipuli celeri conplent praecepta -u. PAVL. NOL. carm. 6, 28 sacerdos credita sollemni curabat templa -u. 16, 164 *mulier* mentis in excessu divino facta -u. 20, 346 suem vir conspicit ... mirando adstare -u: ... vestigia lambit ... et *eqs.* 21, 668 (*21, 664 quae aedificanda* sedula ... cura parabat) inpleto stetit hic opus omne -u (*cf.* CE 891, 1 operis [*sc. viae*] ... -us). PAVL. PELL. 280 formido ... tardabat coeptos ... -us (*an ad B?*). *al.* 2 *notione deflexa respicitur, quali statu sit, quod paratum est, sc. fere i. q. species, qualitas sim.*: PAVL. NOL. carm. 19, 617 eadem crux dissimili conpacta -u (*19, 612* forma crucis gemina specie conponitur). 27, 639 haec tibi, Christe ..., tenui fragilique -u pro nobis facimus (*cf. 27, 596* quae facta et picta videmus). ORIENT. comm. 1, 223 pacta tibi dubio non vis nutare -u ('*an* patratu *?*'*Ellis in app. crit.*): promissam certo pectore redde fidem (*an cogites de instrumento, sc. documento sim., ut ad IIC pertineat?*). PAVL. PETRIC. Mart. 4, 341 larga satis regali dona -u.

II *significatur potius id ipsum, quod paratum est (sc. ad usum quendam factum est, ut hic illic idque maxime sub C1a intellegi possit res, qua quid parari potest)*: **A** *pertinet ad victum cultumque hominum (fere luxuriosum, splendidum; aliter l. 75, v. praeterea p. 323, 15. 17. al.)*: **1** *usu generali de vitae -u*: **a** *necessario*: CIC. fin. 5, 53 *sapientes in beatorum insulis* nullum necessarium vitae cultum aut -um requirentes. **b** *opulento, luxurioso sim.*: OV. epist. 15(16), 193 hanc *Helenae* faciem largis ... -bus (parentibus *var. l.*) uti deliciisque decet luxuriare novis (*cf. 191* cultu divite). TAC. hist. 2, 59, 2 *Vitellius* nullo principali -u, sed vetere egestate conspicuus (*cf.* ann. 11, 12, 3 servi, liberti, -us principis. 11, 30, 2 domum, servitia et ceteros fortunae -us). 2, 81, 3 aemulantium inter se regum -us (*cf.* ann. 6, 37, 3 gazam et -us regios). ann. 3, 55, 2 opibus, domo, -u speciosus. GELL. 1, 14, 1 (*ex Hyg. hist. frg. 3 Peter*) multa ad splendorem domus atque victus defieri neque pro ampli-

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tudine dignitateque lautum -um esse Fabricio (-umque *var. l.*). 19, 1, 7 quispiam dives ex Asia, magno ... cultu -uque rerum et familiae.

2 *speciatim pertinet ad*: **a** *convivia* (*tam de omni eorum apparatu quam de escis, quas certe solas respiciunt e. g.* PAVL. NOL., SEDVL.; *comprehenditur eucharistia* PRVD.): Ov. met. 4, 763 pulchro ... instructa -u ... convivia regis. 8, 683 *Philemon et Baucis* veniam dapibus nullisque -bus orant. VAL. FL. 2, 651 stant gemmis auroque tori mensaeque -u regifico (CLAVD. 5, 340 atria r. iussit splendere -u exceptura dapes). IVV. 14, 13 lauto cenare -u (CYPR. GALL. gen. 1237 canistra regificis dapibus l.que inpleta -u). TAC. ann. 3, 52, 1 ventris et ganeae -us. PRVD. cath. 4, 34 nos tu, *deus*, gemino fovens -u artus atque animas utroque pastu confirmas. CLAVD. 15, 180 splendet Tartareo furialis mensa -u, caede madens, atrox gladio, suspecta veneno. PAVL. NOL. carm. 16, 168 -us (paratos *var. l.*) intulerat *mulier* (*16, 162sq.* panes, ... escas). SEDVL. carm. pasch. 5, 408 modico ... -u postquam victa fames (*op. pasch. 5, 36 p. 301, 5* modicis ... dapibus). *al.* **b** *vestiendum*: Ov. met. 6, 451 venit magno dives Philomela -u, divitior forma, quales *Naiades incedunt* ..., (454) si modo des illis cultus similesque -us. fast. 3, 627 *Anna* Tyrios induta -us. **c** *sollemnitates varias* (*in explicatione allegorica* CHROMAT.): Ov. Pont. 3, 4, 5 *carmen meum* est opus exiguum vestrisque -bus impar (*sc. pompae triumphi, v. André ad l.*). TAC. hist. 2, 95, 1 editis ... gladiatoribus ... ingenti -u et ante illum diem insolito. ann. 13, 17, 1 proviso ante funebri -u, qui modicus fuit. CHROMAT. serm. 10, 4L. perire *non* poterat tantus -us nuptiarum (*ad Matth. 22, 8* nuptiae ... paratae sunt).

B *pertinet ad rem sacram*: LIV. 10, 41, 3 omnis ille occulti -us sacri (*codd. opt.*, app- *det. aliquot et cum parte edd. vol. II 257, 48 sec. 10, 38, 8 et communem Livii usum, v. p. 322, 7. cf. et* TAC. ann. 12, 47, 1 provisum illic ⌊sacrificii -um⌋ [⌊⌋ sacrificium imperatum *trad.*]). ARNOB. nat. 3, 15 p. 174, 2 M. multo ture ... et reliquo caerimoniarum -u (*cf.* AVSON. 152, 8 p. 6 P. nullo -u [*postea*: nec tus ... nec liba *eqs.*]. PRVD. perist. 10, 919 hos -us [*10, 916sq.* aras ... et tus *eqs.*]). *hic potissimum addantur reliquiae pretioso ornatu compositae* (*cf. p. 321, 60*): PAVL. NOL. epist. 31, 2 tali -u (*antea*: conpositionem ..., qua tubello aureolo *particulam crucis* ... inclusimus).

C *vario respectu* (*cf. p. 322, 66*): **1** *potius de corporeis*: **a** *de instrumento* (*tam usu generali quam de singulis rebus*): **α** *vario* (*maxime tortioni, poenae sim. apto*): SEN. epist. 14, 6 *pestes natura contingentes* nihil habent, quod intentent, quod praeferant; haec (*i. tortiones sim.*) ut magna bella aspectu -uque vicerunt (app- *var. l.; cf. ibid.* apparatus terribilis, *4* ingens ... pompa). PRVD. perist. 11, 105 conposito satis instruxere -u martyris ad poenam verbera, vincla, feras. MAR. VICTOR aleth. 3, 745 maiore bonus iudex damnare -u mavult *Sodomitas*. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 299 funereo ... -u (*cf. Sulp. Sev. dial. 3, 4, 1* diversa perdendis parari iubet genera poenarum). 5, 589 hanc ... Martino cupienti evertere molem (*sc. idolum*) cuncti defuerant ad talia vota -us (*Sulp. Sev. dial. 3, 9, 1* nulla erat facultas). **β** *belli, pugnae sim.* (*cf.* SEN. *supra*): VAL. FL. 2, 510 *Herculem* immanem ... -u. TAC. Agr. 25, 3 magno -u ... oppugnare ... castella. IVVENC. 4, 520 (*Christus ad Iudam tradentem*) totum conplere licebit, huc venisse tuo quaecumque est causa -u (parato *var. l.; vix dat., ad 'inf. omisso accusativo' v. Huemer in indice p. 161*). PRVD. psych. 200 Mens Humilis ... egens alieni auxilii proprio nec sat confisa -u (*cf. 198* paupertinis ... armis). CLAVD. 21, 336 Martis graviore -u.

b *de herbis, frugibus sim., quascumque regio quaedam parat* (*subestne imago ornatus sim.?*): IVLIAN. in Ioel 2, 4sqq. l. 129 ut omnem -um regionis vultumque delerent *locustae sim.*

2 *potius de incorporeis*: **a** *quae homines sibi parant*: SEN. dial. 3, 20, 7 *mala ingenia* magnitudinem ... non habebunt; ceterum sermone, conatu et omni extra -u facient magnitudinis fidem (*intellegam, quaecumque non innata parari possunt, sc. habitus, dignitas, vis sim.; vix de solo ornatu*). GELL. 17, 2, 13 (*ad Quadrig. hist. 8* magnum viaticum, *sc. eloquentiam, dignitatem sim.*, ... ad rem publicam evertendam habere) 'magnum viaticum' pro magna facultate et -u magno nove positum est (*postea*: apparatus). **b** *quaecumque vita parat, sc. eventus sim.*: SEN. dial. 9, 15, 3 *qui miserias ineptiasque vitae deridet*, nihil magnum, nihil severum, ne miserum quidem ex tanto -u putat. *Breimeier.*

paraverēdus, -ī *m.* *a gr.* παρά *et* veredus, *sec.* parangaria; *ad compos. duarum vocum peregrinarum cf.* epiraedium. *scribitur etiam* -verid-, -vared-, -verend-, -vend-. NOT. Tir. 112, 71a (*antea*: veredus). *legitur in litteris publicis inde ab a. 339; transit in gr.* παραβέρεδος. [*francog. vet. et med.* palefroi; *prov. vet.* palafrei; *fortasse hisp.* palafrén. *cf. M.-L. 6231. Wartburg VII 640 sq. Corominas III 618 sq. St.*]

significatur equus, qui ad magistratus sim. in viis non principalibus portandos a provincialibus quasi tributum exigebatur (*in viis principalibus* veredi *cursus publici adhibebantur, cf. iuxtapos. p. 324, 10 et* COD. Iust. 12, 50, 23 pr. CASSIOD. var. 5, 39, 14; *cet. saepe iuxta* parangaria *nec non* angaria, *unde* -us *hic illic per breviloquentiam vergit in notionem muneris, e. g. l. 18. 24. ad rem v. Seeck, RE IV 1852sq., Rittweger, De equi vocabulo, Diss. 1890, 42sqq.*): **1** *coercetur usus, licentia -orum postulandorum vel punitur abusus*: COD. Theod. 8, 5, 3 praesidibus et rationalibus ... usurpandi agminalis seu -i licentia derogetur. 8, 5, 6 ne quis agminales ac -os aestimet postulandos, *sc. temere*. 8, 5, 7 *ut* quisquis alius (*sc. praeter agentes in rebus*) -um exegerit, non ei cedat inpune (*antea*: -orum exactio patrimonia multorum evertit). 8, 5, 15 *qui* -os ... ad canalem audeat commovere *eqs.* 8, 5, 16 pr. *in* Sardinia, in qua nulli paene discursus veredorum seu -orum necessarii esse noscuntur, ne provincialium status subruatur, memoratum cursum penitus *amputamus*. 8, 5, 59 si quispiam -um ... non ostensa evectione ... praesumpserit, ... singulas lib(ras) auri per singulos -os *det.* 8, 5, 63. 8, 5, 64 pr. NOVELL. Maior. 7, 13 unam sibi angariam et duos -os alteramque angariam officio suo et -os duos liceat postulare *iudici provinciali*. COD. Iust. 12, 50, 23 pr. CASSIOD. var. 5, 39, 14. **2** *datur immunitas certis personis vel corporibus*: COD. Theod. 6, 23, 3, 1 ne angarias vel parangarias sive -os ulla eis *decurionibus et silentiariis* ... inponat auctoritas (*de eisdem* 6, 23, 4 pr.). 11, 16, 15 *inter sordida munera, quibus eximuntur consistoriani comites, notarii eqs.* (11, 16, 18 *excipiuntur ecclesiae, rhetores, grammatici*). Iust. 12, 5, 2 pr. *ne cubicularii* -os ... dare cogantur. **3** *cetera exempla*: NOVELL. Theod. 5, 3, 1 possessiones habere donatas concedantur, si contatos et bastagas et -os ... sine mora dependant. CASSIOD. var. 11, 14, 1 -orum assiduitate ... esse fatigatos *Comenses* (*sim.* 12, 15, 6, *ubi seq.*: -orum ... praebitionem ... in assem publicum constituimus imputari). 12, 18, 2 -orum adscriptus numerus procuretur. PAP. Tjäder 47–48 B 13 br(evis) de paraverid⟨i⟩s. *Oesterle.*

? **parauma** *n. trad. in serie subst. gr. in* a *exeuntium* PROB. app. gramm. IV 195, 18 reuma, ⌊-a⌋, centema *eqs.* (⌊⌋ paramma, pneuma, paradigma *temptaverunt viri docti; compos. vocis* auma [*v. vol. II 1465, 60*] *fortasse cum gr.* αὔω *coniungendum dubitanter defendit Heraeus, Arch. Lat. Lex. 11, 1900, 68*).

parauxēsis, *acc.* -in *f.*, παραύξησις. *litt. gr. trad.* QVINT., MAR. VICTORIN. gramm. VI 49, 14. *i. q. amplificatio, incrementum*: **1** *in arte rhetorica*: QVINT. inst. 9, 2, 106 (*inter figuras sententiarum*) Rutilius sive Gorgias *adicit* ... ἀντίρρησιν, -ιν *eqs.* **2** *in arte metrica* (*syn.* incrementum): MAR. VICTORIN. gramm. VI 43, 11 sq. fiunt enim ex syllabis pedes ordine incrementorum, quem Graeci syllabicen -in vocant; item temporum, quem Graeci chronicen -in nominant (49, 14 porriguntur tempora ... χρονικῇ -ει).

paraxis *v.* paropsis.

parazēlus, -ī *m.*, παραζῆλος (*gr. non legi videtur nisi forma* τὸ παραζῆλον, *quam e scriptore saec. IX affert Lampe, Patristic Gr. Lex. s. v.*). *i. q. prava aemulatio*: AMBR. in psalm. 36, 5, 2 (*ad 36, 1* μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου κτλ.) aliud ... esse zelum, aliud -um: haec est enim prava aemulatio *eqs.* (*36, 10, 1 distinguuntur* subaemulatio ..., aemulatio).

paraziēnum *v.* parazonium.

? **parazōna,** παραζώνη *fortasse recte restituit Forcellini s. v. pro* vareza NOT. Tir. 77, 56 (*inde* GLOSS. I p. 246 *sine explicatione*); *sequitur enim 77, 57* varezonium (*Gloss. ibid.* v.: παραζώνιον); faretra *et* faretrazonium *intellexit Schmitz vix recte; v. etiam Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 79.*

parazōnium, -ī *n.*, παραζώνιον. *scribitur in* GLOSS. *variis modis depravatum*: parazienum, paradionium *sim.* NOT. Tir. 77, 57 varezonium. *de notione*: GLOSS. cingulum. prope balteum. genus teli Macedonici. GLOSS. I p. 246 varezonium (*e* NOT. Tir. *supra*): παραζώνιον. *i. q. genus baltei vel gladii* (*ad rem cf. Lambertz, RE XVIII 4, 1416*): INSCR. Année Epigr. 1948 n. 58 (*aet. Tiberii?*) anulum aureum ⟨cum⟩ gemma ..., ⟨in qua⟩ imago Ti. Caesaris ⟨est e⟩t -um. MART. 14, 32 tit. -um: militiae decus hoc gratique erit omen honoris, arma tribunicium cingere digna latus. ITALA II reg. 21, 16 (cod. 91) praecinctus erat -um (*Vulg.* ense novo, *gr. LXX* κορύνην, *sed* παραζώνην *Theodot.*). IV reg. 3, 21 (cod. 91) denuntiaverunt omni praecincto gladium et -um ferenti ad pugnam (*Vulg.* balteo, *gr.* ζώνην, *var. l.* παραζώνην). *Gatti.*

⁎**parca** (Parca), -ae *f.* [*fortasse a* parcere, *sc. de dea puerperii, quae hoc nomine propitietur; cf. l. 72. qui cum* VARRONE (*v. sub IA2*) *a* parĕre *derivare student, in formatione vocis singulari haerent. Sch.*]

de origine: VARRO frg. Gell. 3, 16, 10 a partu (*v. sub IA2*). SACERD. gramm. VI 461, 23 si dicimus fata -as, quod non parcant (*sc. per euphemian vel antiphrasin ut*: 462, 12 DON. gramm. IV 402, 5 SERV. Aen. 1, 22 HIER. epist. 40, 2, 3. *et saepe; cf.* LYD. mens. 3, 10, p. 48, 17 W. Πάρκας ... τὰς μηδενὸς φειδομένας Μοίρας). *scribitur*: parkarum CE 1128, 1 (*Romae*). *litteris gr.* LYD. *supra.* *abbreviatur*: par CIL VII 418 INSCR. Gall. Narb. Espér. 65. 66. parc CIL VII 927. *cf. l. 80.* *de formis: dat. sing.* -a *in titulo antiquissimo sub IA allato. dat. pl.* -abus CIL V 8242 XI 621 XII 5890. INSCR. Gall. Narb. Espér. 83 Parca(bus). Année Epigr. 1969 n. 339 (*Gall. Narb.*). *de notione*: SACERD. gramm. VI 461, 23 fata (MART. CAP. 4, 360 GLOSS.). GLOSS. -a: πεπρωμένη. -ae: Μοῖραι. Μοῖραι, Κῆρες. fa[c]ta vel fortunae melioris. uuyrdae (*anglosax. ut*: -as: burgrunae). *legitur in titulo antiquissimo saec. III a. Chr.* (*v. sub IA*), *postea*

[*Zoppi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in versu inde a Catvllo *eiusdemque aetatis* CE (*v. p. 326, l. 38*) *et* Verg. *ceterisque poetis aevi Augusti idque maxima frequentia apud* Stat. *et* CE, *in prosa oratione apud* Varronem, Caesell. *posterioresque gramm., ceterum apud* Sen. apocol., Petron., Hyg. *al. et in titulis* (*v. IB*). [*falso trad.* -ae *pro* partae Avson. 336, 7 p. 200 P.]

nomen dearum (*ad usum metonymicum v. IIB*): **I** *in re sacra et in describenda religione Romana*: **A** *pertinet ad cultum veterem dearum ad partum pertinentium (ad rem v. Tels - de Jong, Sur quelques divinités rom. de la naissance et de la prophétie, 1960, 67 sqq.)*: **1** *nomen generale dearum* (*hucine* Varro *p. 326, 1?*): Inscr. lib. rei p. Degrassi 10 (*cippus agri Lavinatis saec. III a Chr.*) ⌊-a Maurtia⌋ dono (⌊⌋ *dat., v. Leumann, Gramm. 1977, 419 sq.*; Maurtia *videtur esse i. q.* Mavortia, Martia, *v. e. g. Leumann l. c. 121. Schilling, Gnomon 32, 1960, 652, sed pro* Mortia *accipit e. g. Latte, Röm. Religionsgesch. 53, 1 coll.* Caesell. *infra; ad vim potius generalem vocis* -ae *cf. titulum geminum ibid.* Neuna fata, *sed v.* Varro *sub 2*). Caesell. Gell. 3, 16, 11 tria ... nomina -arum sunt: Nona, Decuma, Morta (*affert Liv. Andr. carm. frg. 11* quem *diem* profata Morta est. *pergit Gell.* Mortam quasi nomen accepit *Caesellius*, cum accipere quasi Moeram deberet). **2** *nomen proprium unius ex tribus fatis (ortumne errore ex usu supra illustrato, an* Inscr. *huc trahas ex 1?)*: Varro frg. Gell. 3, 16, 10 -a immutata una littera a partu nominata, item Nona et Decima a partus tempestivi tempore (*eandemne vocat* Partulam *Tert. anim. 37, 1?*).

B *aetate imp. per plur. respiciuntur sive* Μοῖραι (*ut sub II*), *sive Matronae illae Gallorum aliorumque (ad quas certe referri possunt l. 38 sq.; v. Heichelheim, RE XIV 2230, 53 sqq.)*: **1** *nude ponuntur*: Hor. carm. saec. 25 vos ..., veraces cecinisse -ae, quod ... rerum terminus servet, bona iam peractis iungite fata (*Act. lud. saec. Aug.* [*CIL VI 32323*] *92* Moerae). CIL V 8235 Libero ... et Pa⟨rcis⟩ (*si recte suppletur*). 8242 aram -abus et Bonae Deae phialam ... dono dedit. VII 928 -is ... v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito) (*eadem vel simili formula*: XI 621 [*v. editorem ad l.*]. XII 348. 645. *al. ibid.* Inscr. Gall. Narb. Espér. 65. *al. ibid.* Inscr. Année Epigr. 1969 n. 339 [*Gall. Narb.*]. *fortasse addendum* CIL XII 659 ⟨d⟩is inferis sive ⟨Par⟩c⟨is⟩). **2** *cum appositione vel attributo*: CIL V 3280 (*item* 3281 *et* 3282) -is Aug(ustis). VII 418 (*item* 927) matribu(s) Par(cis). XIII 6223 deabus -is ⟨C⟩aesonius Liberalis (Inscr. Brit. Collingwood-Wright I 247 -is d. et numinibus Aug.). Inscr. Année Epigr. 1946 n. 158 (*Gall. Narb.*) -is trebus sororibus.

II *in poesi et mythologia i. q.* Μοῖραι (*v. etiam IB*). *epitheta notabiliora*: infestae CE 55, 13 (*aet. Catulli, ut etiam* 59, 3, *si recte suppl.*), concordes Verg. ecl. 4, 47 Ciris 125, iniquae Hor. carm. 2, 6, 9, non mendax Hor. carm. 2, 16, 39 (*cf.* carm. saec. 25 veraces [*v. sub IB*]. Pers. 5, 48 tenax veri), immites Prop. 4, 11, 13 Stat. Theb. 7, 774, nubila Ov. trist. 5, 3, 14, dura Ov. Pont. 4, 15, 36 Stat. Theb. 3, 491. 6, 325, saevae Val. Fl. 5, 531 Stat. silv. 2, 7, 89, celeres Stat. Theb. 8, 328. 8, 439 CE 378, 5, nocentes Stat. Theb. 11, 462 silv. 5, 2, 85. *coniungitur cum* Fortuna Verg. Aen. 12, 147, fatum Sil. 9, 649 (Stat. Theb. 1, 706 silv. 5, 2, 85 Ach. 1, 255. *ceterum voces variant in contextu* Ov. Pont. 3, 7, 20 Sil. 5, 75, *dissimili ratione adhibentur e. g.* Lvcan. 6, 812 *et saepius; cf. p. 324, 81*).

A *usu communi*: **1** *plur.*: **a** *loci generales, quibus illustrantur -arum ortus, nomina sim. nec non ratio quae intercedit inter -as et alios deos (ad* fatum *cf. l. 50)*: Cic. nat. deor. 3, 44 -ae, Hesperides, Somnia; quos omnes Erebo et Nocte natos ferunt *genealogi* (*sim. narrat* Hyg. fab. geneal. 1. *cf. Hesiod. theog. 217* Μοίρας καὶ Κῆρας). Verg. Aen. 12, 147 qua visa est Fortuna pati -aeque sinebant. Hor. carm. 2, 17, 16 sic potenti Iustitiae placitumque -is. Ov. fast. 3, 802 -arum monitu ... trium (Sen. apocol. 3, 1. *al.; cf. p. 326, 24 et* Ov. fast. 6, 795 tot restant de mense dies, quot nomina -is. Serv. auct. ecl. 8, 75 ternario numero continentur). Stat. Theb. 8, 119 cum -ae tua (*i. Ditis*) iussa trahant (*Schol.*: fata ad tuum arbitrium fila disponere. *similiter potentior est Proserpina*: Clavd. rapt. Pros. 2, 305 [*verba Ditis ad P.*] accipe ... famulas ... -as; sit fatum quodcumque voles. CE 492, 6 *Proserpinam* solventem fila dearum, quae globo -arum revoluta cuncta gubernant). Stat. Ach. 1, 255 (*Thetidis verba ad filium*) nil humiles -as terrenaque fata vererer. Hyg. fab. geneal. 1 -ae tres, id est Clotho, Lachesis, Atropos (fab. 171, 1. 277, 1 -ae C. L. A. invenerunt litteras quasdam. Serv. auct. Aen. 1, 22. *al.*). Serv. auct. Aen. 3, 233 alii eas *harpyias* ... -as esse *tradunt*, unde et divinatio ⌊ei⌋ data est (⌊⌋ *respicitur Celaeno*). Adnot. Lucan. 6, 703 'sorores' -as dicit. Clavd. rapt. Pros. 1, 48 -ae vetuere minas *Ditis* ..., quarum sub iure tenentur omnia *eqs.* Mart. Cap. 1, 3 quidquid ille *Iuppiter* ... -arum pugillo asservante dictaverit (*ad -as scribentes cf. infra p. 326, 8. 68*). 1, 32 (vers.) -arum chorus humana *fata* pensat, tuque, *Iuppiter*, sortem caelitum.

b *inducuntur habitu sollemni*: α *canentes* (*cf.* Verg. ecl. *sub* β): Catvll. 64, 306 veridicos -ae coeperunt edere cantus (*postea describuntur -ae nentes*). 64, 383 carmina divino cecinerunt pectore -ae (Tib. 3, 11, 3 te nascente novum -ae cecinere puellis servitium. Hyg. astr. 2, 15 p. 54, 4 fata [*item* fab. 171, 1. 174, 2]. CE 1141, 15 futura. 1533, 4 quem *terminum. v. etiam l. 29. p. 326, 16 sq.*). CE 55, 13 cinerem ... infistae -ae deposierunt carmine. Varro ling. 6, 52 tempora quod tum pueris constituant -ae fando, dictum fatum. Stat. Theb. 6, 923 dirae recinebant (retinebant *plurimi codd.*) omina -ae. β *nentes* (*cf. 2b et p. 325, 80*): Verg. ecl. 4, 47 'talia saecla' suis dixerunt 'currite' fusis concordes stabili fatorum numine -ae (Avien. Arat. 208 decursis -arum ab origine fusis). Aen. 1, 22 sic volvere -as (Serv. ⌊aut⌋ a filo traxit volvere ⌊aut a libro⌋, una enim loquitur, altera scribit, alia fila deducit [⌊⌋ *add. auct.*]. *cf.* Stat. Theb. 4, 787 sic -as volvere. 7, 774 immites scis nulla revolvere -as stamina). 10, 815 extrema ... Lauso -ae fila legunt ([lina l. *var. l.*]. Stat. silv. 3, 1, 171 [*verba Herculis*] -arum f. tenebo extendamque colus [*item* f. -arum: CE 1109, 2 *aet. Flav.* Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 174 Clavd. 2, 157]. CE 627, 7 cunctis f. parant ... nec parcetur [*i.* -itur] ullis. *al.*). Hor. epod. 13, 15 unde tibi *Achilli* reditum certo subtemine -ae rupere (Lvcan. 3, 19 lassant rumpentis stamina -as. Stat. Theb. 8, 13 rumpebant stamina -ae. CE 1997, 2). Tib. 1, 7, 1 hunc cecinere diem -ae fatalia nentes stamina ([*eadem fere* Ov. trist. 5, 3, 25]. Sen. Herc. O. 1098 nulli non avidi colus -as s. nectere. Lvcan. 6, 777 -arum s. [CE 587, 1. 1128, 1]. frg. 1, 1 nunc plenas posuere colos et s. -ae [Stat. silv. 5, 1, 169]. *al.; cf. supra l. 15 sq.*). Sen. Herc. f. 559 evincas ... -arum ... colos non revocabiles (Mart. 9, 17, 2 -arum ... pensa brevesque c. Clavd. carm. min. 26, 87. *cf. l. 18. 19*). apocol. 4, 1 vers. 20 plus solito nevere ...; 'ne demite, -ae' Phoebus ait. Petron. 29, 6 *in pariete pictae sunt* tres -ae aurea pensa torquentes (Ivv. 12, 64 -ae meliora ... p. manu ducunt hilares et staminis albi lanificae. *cf.* Mart. *supra*). *al.*

c *vario usu*: α *futura sciunt variaque agunt, iubent, vetant sim.*: Catvll. 68, 85 scibant (scirant *coni. L. Müller*) -ae non longo tempore abisse (*coniugium an coniugem?*). Verg. Aen. 3, 379 prohibent ... cetera -ae scire Helenum (Hor. carm. 2, 6, 9 Stat. Theb. 6, 325 Clavd. 15, 121). 5, 798 si dant ea moenia -ae (Lvcan. 6, 812 *fatum* cognoscere -ae ... dabunt). 9, 107 aderat ... dies et tempora -ae debita complerant. Ciris 125 patriam incolumem ... concordes stabili firmarant numine -ae (*cf. supra l. 5*). 270 cui *Mino* -ae tribuere nec ullo vulnere laedi (CE 1612, 1 *annos* -ae quos tribuerent). Val. Fl. 5, 531 *num* saevae ... petant iam vellera -ae. 6, 693 iuvenem terris -ae tenuere Cytaeis. *al.* β *mortem destinant* (*v. etiam passim sub b*): CE 59, 3 (*aet. Catulli*) ⟨infestae⟩ -ae ... finem vitae statuerunt. Verg. Aen. 10, 419 *Halaeso* iniecere manum -ae telisque sacrarunt Euandri (*cf.* Lvcan. 1, 113 -arum Iulia saeva intercepta manu). CE 965, 12 (*a. 10*) supremum *annum* (*vel diem*) -ae sorte dedere mihi (2121, 14 [*saec. I?*]). Epiced. Drusi 73 claudite iam, -ae, nimium reserata sepulcra. Sen. Herc. f. 188 nimium ... properas ...: certo veniunt tempore -ae. Sil. 4, 203 -ae ... ad manes traxere *Sarmentem*. Stat. Theb. 5, 736 haud ... indebitus ... luctus adest, recto descendunt limite -ae. 7, 367 fessum vita dimittite, -ae. silv. 2, 1, 148 -is fragiles urgentibus annos. CE 430, 2 quam -ae ... merserunt funere acerbo. 537, 1 -ae te rapuerunt ... spectantes ... tuae gloriae cursum (1119, 4). *et saepius in* CE. γ *exempla cetera*: Verg. Aen. 12, 150 -arum ... dies et vis inimica propinquat (*cf.* Prop. *sub 2a*). Prop. 4, 11, 13 immites habuit Cornelia -as (*cf.* Ov. trist. 5, 3, 14 *sub 2a, an et* epist. 11, 107 *sub B?*). Ov. met. 5, 532 sic -arum foedere cautum est. Sil. 5, 75 heu vani monitus, frustraque morantia -as prodigia (*syn.* fata). 5, 406 augurio -arum impellere metas. 8, 6 expectanda *esse* viri fata, optandumque ... -arum auxilium. 9, 475 fixas -arum vertere leges (*al. v. vol. VII 2, 1250, 15 sqq.*). 9, 649 -arum ... fraus. Stat. Theb. 8, 439 heu celeres -ae (*item in exclamatione*: silv. 2, 7, 89 o saevae nimium gravesque -ae. Mart. 6, 62, 3 heu crudele nefas malaeque -ae. CE 1204, 1). *et saepe.*

2 *sing.* (*v. etiam sub IA et p. 324, 82*): **a** *vario usu*: Hor. carm. 2, 16, 39 mihi parva rura ... -a non mendax dedit. Prop. 3, 5, 18 optima mors, -ae quae venit acta die (-ae *Lachmann*, -a *fere trad.*; Parca ... dea *Hailer; alii aliter; cf.* Verg. *sub 1cγ*). Ov. trist. 5, 3, 14 nubila nascenti ... mihi -a fuit. Pont. 4, 15, 36 dura iubet gelido -a sub axe mori. Pers. 5, 48 nostra ... aequali suspendit tempora libra -a tenax veri (CE 1164, 4 invida quem tenerum -a t. rapuit; quo matri multos scribsit *annos?*). Stat. silv. 2, 1, 138 subitas inimica levavit -a manus. *parum constat de* CIL II 6064.
b *respicitur actio nendi sim.* (*cf. 1bβ*): Ov. am. 2, 6, 46 stabat vacuo iam tibi, *psittace*, -a colo. Epiced. Drusi 164 hanc lucem celeri turbine -a neat. CE 221, 6 ⟨non am⟩ori ... ⟨-a pa⟩rcit coniugis, ⟨quae morte⟩ rupit sta⟨mina⟩. 1144, 1 *vitae* tempus ... mihi ... stamine -a praeripuitque colu.

B *ad notionem metonymicam q. e. fatum fortasse vergunt*: Ov. epist. 11, 107 nubite felices -a meliore sorores (*Planudes vertit* τύχῃ βελτίονι, *sed conferre possis supra l. 51. 65*). Pont. 3, 7, 20 -a ... ad extremum, qua mea coepit, eat. CE 1206, 1 invida -arum series livorque malignus ... mea ruperunt stamina lucis (*Lucan. 1, 70* invida fatorum series *contulit Heraeus in exemplari suo, v. etiam vol. VI 1, 367, 64 sqq.; an* series *de tribus dici potuit?*).

in lusu verborum cum parcere CE 627, 7 (*e coni. etiam* 221, 6; *cf. p. 324, 72*).

parcarpus *v.* panc-. *Zoppi.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[πεπρωμένον: **parcātum** GLOSS. II 401, 53. *vix cogites de adi. sec.* fortunatus *formato et notionis q. e. a Parcis affectus sim.; potius corruptum videtur pro* Parca, ⟨fa⟩tum (*cf. p. 324, 82*).]

parcē *v.* parcus.

parcelalon *trad. inter nomina leontopodii* (*pedelconis*) PS. APVL. herb. 7 l. 10 add. rec. *β* (*inde* GLOSS. III 573, 66 -on: pedileonis). *obscurum; vix est, quod conferas Ps. Diosc. Vind. 3, 96 p. 109, 14* παπαβέρκλουμ (*non* παρα-, *ut affirmant Howald-Sigerist ad l.*); *fortasse latet potius* pardalion (*cf. Diosc. 3, 106 p. 422, 27* leontopodion aut pardalion).

parcellis, *plur.* -ides. *vulgari quodam modo depravatum e gr.* παρακερκίς (*an sec.* σκέλος *mutatum?*), *nisi mendose trad. i. q. ossilago cruris* (*ad rem v. Hippiatr. gr. II p. 259, 6; ad ossa q. d. metacarpalia refert Fischer in plagulis coll. voce* parastaticus *sub 2b*): CHIRON 576 de -es. 593 si quod iumentum -es ⌊submiseri[n]t⌋, sic intelliges: iosu (*i.* deorsum) quam genu ... tubiscula (*i.* tuberc-) ex osso nata invenies (⌊⌋ *cf. e. g. 642* si quod iumentum ossilaginem ... summiserit).

1. parceo *v.* parco. **2. parceo** *v.* porceo. *W.*

parceprōmus, -a, -um. *a* parce promere (-ĕ- *sec.* bene-, maledicus *sim.*); *compos. a* 1. parcus *et* promus *intellegunt qui* parcipromus *legunt.* [*falso legebatur olim* PLAVT. Pseud. 1266.] *i. q. qui parce promit, avarus:* PLAVT. Truc. 183 qui cum geniis suis belligerant -i (-e- *P; in A littera incerta est*).

parciloquium, -ī *n.* *a* 1. parcus *et* loqui; *cf.* pauciloquium. *i. q. locutio parca, sc. taciturnitas:* APVL. met. 5, 13, 1 fidei atque -o meo (-i mei *var. l.*) perpendisti documenta.

parcimōnia, parcimōnium *v.* parsimonia.

? **parciōsus,** -a, -um. *a* 1. parcus (*sc. pro* *parcosus *sec.* ebriosus), *si agnoscenda est vox. i. q. moribus parci, avari sim. praeditus:* GLOSS. III 374, 35 (*in capite* de moribus) -us: φαιλος (*trad.*; φειδωλός *coni. Vulcanius; sed fortasse latet* φαῦλος, *si huc trahi possunt* GLOSS. III 459, 22 *et* 475, 16 partiosus: φαῦλος [*an* partiosus *i. q. partes sequens, sc. factiosus?*]).

parciprōmus *v.* parce-. *Korteweg.*

***parcitās,** -ātis *f.* *a* 1. parcus. *plur. non exstat. de notione:* HIER. in Zach. 12, 6sq. l. 187 φειδολία (*v. sub IA2b*). GLOSS. parsimonia: -s, frugalitas. *sim. al. legitur singulis locis apud* PVBLIL. (*? v. infra l. 71*), SEN. *phil.*, ITALAM, PALLAD., *deinde saepius, maxime apud ecclesiasticos inde ab* AMBROSIAST., HIER., PRVD. [*confunditur in codd. c.* paritas SEN. clem. 1, 22, 2, paucitas BENED. reg. 39, 10. *loco obscuro:* OPT. PORF. carm. 22 (*in versu intexto 6; sed carmen est fortasse medii aevi*).]

I *significatur habitus animantium parcorum* (*fere hominum, sed dei p. 328, 39, leonis p. 328, 14*): **A** *usu communi pertinet ad res parce utendas, adhibendas, fere i. q. parsimonia* (*accedit saepius gen. rei parce adhibitae, v. maxime sub 1 et 3a, gen. gerund. sub 4; gen. explicat. vel identitatis p. 328, 10* [*cf. structuram inversam p. 328, 12*]): **1** *in universum:* SEN. clem. 1, 22, 2 civitatis ... mores magis corrigit -s animadversionum (paritas a. *var. l.; an ad II? cf. postea:* turba damnationum). ANIAN. Chrysost. hom. 5, 5 in re tali diligere -em (*Migne gr. 57, 61* φειδώ. *ad II Cor. 9, 6* qui parce seminat. *item:* SALV. eccl. 3, 69 qui seminant in -e [*opp.* largitate]). CASSIOD. Ios. antiq. 2, 88 *Ioseph Pharaoni* consilium dedit, ut frugum -s haberetur et non affluenter Aegyptiis his uti permitteret (*gr.* φειδώ. *de copiis servandis; vix ad 3*).

2 *in re familiari administranda, pecunia utenda* (*exempla certiora, cetera v. sub 3; distinguuntur vel iuxta ponuntur passim virtutes vitiaque varia, e. g.* largitas, luxuria, parsimonia, tenacia): **a** *in bonam vel neutram partem i. q. frugalitas sim.:* PALLAD. 1, 26, 1 *turdi* reditum maximum praestant -i beneficium ministrante luxuria *ementium.* HIER. in eccles. 7, 3 ad comparationem avaritiae et nimiae -is (*fortasse addas:* EVGRAPH. Ter. Haut. 437 aut largitatem n. aut -em). MACR. somn. 1, 8, 7 temperantiam sequuntur ... moderatio, -s, sobrietas. POMER. 3, 3, 2 excludat -s vera luxuriam. ENNOD. dict. 19, 3 p. 479, 14 quae ... -s *parentum* ... servavit (*syn.* parsimonia). CASSIOD. var. 2, 2, 4 privata -s liberalitates publicas enutrivit. GREG. M. moral. 32, 45 p. 662^B nonnumquam tenacia -s putatur (*sed locis geminis epist. 1, 24 p. 35, 16 past. 2, 9 respondet* parsimonia. *cf.* ISID. sent. 2, 55, 3 virtutem -is ... tenacia imitatur). *huc pertinet, nisi aevi est posterioris:* PVBLIL. (?) N 61 necessitatum -s est remedium (*hanc Caecilii Balbi q. d. sententiam metri gratia Publilio tribuit Friedrich in ed. a. 1880, 12; cf. ibid. p. 292, 207*). **b** *in malam partem i. q. avaritia, tenacia* (*cf.* nimia -s *sub a*): SCHOL. Pers. 6, 20 miseram -em *avari cuiusdam.* 6, 21. AMBROSIAST. in II Thess. 3, 15, 1 ne forte quidam ... occasionem -is et inhumanitatis captarent (ORIG. in Matth. ser. 70 p. 164, 3). HIER. in eccles. 6, 1–6 *quod avarus* stultissima -e se cruciet. in Is. 52, 11sq. l. 58 in vitiis universa contraria sunt, ut ... luxuria -i (*cf.* in Zach. 12, 6sq. l. 187 via dextra -s est, quam Graeci φειδολίαν vocant, sinistra luxuries, media rectaque frugalitas). ENNOD. opusc. 3, 32 p. 338, 24 sordenti -e (*opp.* profusione immoderata).

3 *in usu cibi potusque* (*respicitur cibus simplex vel ieiunium sim.; ad distributionem cibi pertinet* BENED. *sub b; accedit saepe color continentiae, moderationis sim., ad quem cf. B2; fere pro syn. accedunt* abstinentia, continentia, temperantia *et al., v. infra passim*): **a** *apud varios auctores:* SCHOL. Hor. gloss. *Γ* sat. 2, 2, 70 ('victus tenuis') -s. SCHOL. Iuv. 11, 58, 1 'si laudem siliquas': id est -em. SORAN. p. 16, 15 abstinentia ... vel -s sit cibi *aegris* (CAEL. AVR. chron. 3, 8, 118. 4, 8, 111 [*antea:* cibi ... deductione]. *cf. l. 17*). THEOD. PRISC. eup. faen. 35 *aegris* vini et carnium -s indicenda est (*cf.* VAL. CEM. *sub b*). log. 106 panis -s et potus ... continentia. **b** *apud ecclesiasticos:* HIER. epist. 54, 8, 3 *vana est pudicitia* sine comitibus ... suis, continentia et -e. PRVD. perist. 10, 359 ieiuniorum -em sobriam (VEN. FORT. vita Albin. 6, 15). QVODV. prom. 2, 39, 90 nequior *quam intemperantia est* ... simulatio -is. 4, 5, 7 abstinentia -is (RVRIC. epist. 2, 15 p. 395, 20). CASSIAN. conl. 5, 11, 3 in omni ... -is exercitatione versari. 7, 26, 1 -s ... et continentia praedatoris (*ad III reg. 13, 28* non comedit leo de cadavere). inst. 4, 14 ex his *reditibus* sustentare ... suam ... -em (*opp.* usibus ... multorum). LEO M. serm. 44, 2 l. 39 *ieiunia servanda* non ciborum tantummodo -e, sed maxime privatione vitiorum (*sim.* 94, 1 l. 31 quando exterior -s a temperantia interiore procedit). 81, 2 (*opp.* satietas). 89, 1 edendi licentiam simplici -e cohibemus, ut in usu ciborum modus eligatur. PETR. CHRYS. serm. 41, 1 *si* aegri medicis serviunt ardua -e, quare ... sit durum Christo moderatis oboedire ieiuniis *eqs.*? VAL. CEM. epist. p. 758^A -s vini (*I Tim. 5, 23* vino modico). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 3G. qui ... exteriore salutifera poculorum -e se macerat (*cf. l. 18*). BENED. reg. 39, 10 servata *in distributione cibi* ... -e (paucitate *var. l.; cf.* GLOSS. -e: abstinentia). *al.*

4 *loquendo, scribendo* (*respicitur brevitas*): ANIAN. Chrysost. hom. 4, 1 Petrum verborum -e gaudentem ([*opp.* ubertate loquendi. *Migne gr. 57, 40* βραχυλογίας]. ENNOD. epist. 2, 5, 3 p. 44, 10). CLAVD. MAM. anim. 3, 17 (*opp.* prolixitas). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 23, 21 disputandi (*cf.* syll. categ. 2 p. 829^D introducendi. CASSIOD. inst. 1, 23, 2 loquendi). ENNOD. epist. 4, 12, 4 p. 107, 26 -e in eloquendis illis *excessibus* usus fueram.

B *pertinet ad alios mores, sc. potius:* **1** *ad non laedendum, ut vergat in vim q. e. indulgentia, clementia* (*c. gen. obi.* ITALA): ITALA Col. 2, 23 (Theod. Mops. *ad l.*) ⌊non in -e corporis⌋ (*explicatur ibid.* quia ... corpori suo parcere nolint. ⌊⌋ *gr.* ἀφειδίᾳ σώματος, *cod. d al.* vexationem c., *Vulg.* ad non parcendum corpori). IVLIAN. in Os. 2, 14–17 l. 319 quia censura eius *dei* nulli esse deberet de nimietate suspectior, cum, si scelerum ... quantitatibus ... conferatur, excusandam -em, excusandam habeat tarditatem (*an cogites de raritate censurae, ut ad II pertineat?*). CASSIOD. hist. 3, 2, 22 dum omnes Christiani sine -e perimerentur (*Sozom. 2, 11, 4* ἀφειδῶς, *quae vox respondet etiam:* 3, 2, 31 s. ulla -e eos verberibus laniavit. 6, 12, 10 Ios. antiq. 6, 61. *cf.* CASSIOD. *sub 2*). PS. IGNAT. Tars. 9, 2 domini cum -e estote (*gr.* μετὰ φειδοῦς τοῖς δούλοις ἐπιτάσσετε).

2 *ad se continendum, ad non intumescendum, ut vergat in vim q. e. moderatio, modestia sim.* (*ad abstinentiam cibi pertinentia v. sub A3*): PS. HIER. in I Tim. 6, 6 qui *quaestus* ⌊cum -e⌋ rationabiliter accipitur (⌊⌋ *vix ipsi Italae tribuendum, quae cum Vulg. exhibet* cum sufficientia; *gr.* μετὰ αὐταρκείας). IVLIAN. in Am. 1, 1 l. 37 propositum seriae -is ... *Amos* explicavit, dicens: ... 'pastor eram' (*Am. 7, 14; postea:* haec ... modestiae virtus). 6, 2 l. 78 vicinarum ... gentium laudata -e damnavit *munera Iudaeorum superbientium.* ENNOD. opusc. 2, 47 p. 302, 19 *Christi milites* indepta culmina sublimi -e moderantur (*antea:* celsiore humilitate). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 100 concubinis sine -e iugiter miscebatur (*gr.* ἀφειδῶς, *ut* CASSIOD. *sub 1*). GREG. TVR. Mart. 1, 26 *quidam* in oratione cum summa -e se contenens (*nisi ad A3 referendum*). 1, 38 si vere fuerint -s fidesque coniunctae.

II *significatur status rerum, quae parce conlatae sunt, fere i. q. paucitas* (*hucine iam* SEN. *ex IA1, ceterum* IVLIAN. *ex IB1?*): AMBR. Isaac 3, 8 *amans* non est unius osculi -e contenta, sed plura exigit. LEO M. serm. 12, 3 de omni mensura munerum ipsius *dei* gaudeamus; ... tam nobis copia quam -e consulitur (*antea:* inopia). PROSP. vocat. gent. 2, 4 p. 690^B praesentes divitiae fidem praeteritae *non* abrogant -i (*antea opp.* gratiae largitas. *in eadem re:* 2, 9 p. 694^C -s gratiae). PETR. CHRYS. serm. 163, 3 legalis cibi singularitas et -s (*sc. manna; opp.* convivii caelestis effusio). *Paśkiewicz.*

parciter *v.* parcus.

[**parcitor** *falsa var. l. pro* pariator *q. v.*]

parcitūdo, -inis *f.* *a* 1. parcus. *i. q. parsimonia vel avaritia:* GLOSS. II 470, 26 φειδωλία: hoc parsimonium, -o (parsio *interpr. ed. Stephani*). 589, 5 -o: cupiditas. *Korteweg.*

***parco,** pepercī (parcuī, parsī), parsum (*alias formas v. infra*), -ere. [*coniungendum esse cum* compescere (*pro* *com-perscere) *viris doctis persuasum est; sed de origine radicis nihil constat. Sch.*] *? notatur* p *p. 331, 52.* NOT. Tir. 34, 100 -it. 35, 1 -ercit.

de formis: *1) stirpis praes.:* *imperat. praes.* -itis *iuxta* dedite CE 366, 1 (*aet. imp. Aug.*). *formae heteroclit. praes.* -e(n)t *trad.* ROMVL. fab. 42, 2 rec. W (-bat *cett.*). EVSEB. EMES. serm. 28, 7 (*parum constat de* CE 627, 7). *2) stirpis perf.:* parcui: NAEV. com. 69 -uit (*affertur a* NON. p. 153, 20 -uit: -ercit [*inde* GLOSS.]). parsi (*in doctrina gramm. e. g.* DIOM. gramm. I 368, 7 melius veteres -si

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

declinant; nam parsimoniam, non parcimoniam dicimus [*cf.* GRAMM. suppl. 98, 28 -o, -si, parsimonia]. *v. etiam l. 29. 34*): PLAVT. *septies, e. g.* Bacch. 996 Capt. 32 (*addas fortasse p. 330, 26 et cf. p. 337, 52*). TER. Hec. 282. CATO or. frg. 23, 1 (122 M.). NOVIVS Atell. 78 NEP. Thras. 1, 5. PETRON. 58, 5 (par ero *trad.*). SVET. gramm. 23, 4 -sisse (parcisse, (pe)percisse *var. ll., v. Brugnoli ad l.*). GELL. 5, 14, 15. TERT. adv. Marc. 4, 23 p. 497, 26 -sit (*Kroymann*; persit *M*, -ercit *cett.*). INSCR. Année Epigr. 1974 n. 168 (*e Latio*); *vix addatur* VICTOR CAP. *p. 338, 52.* peperci: PLAVT. Aul. 381 (*dub., v. p. 337, 52; cf. etiam p. 330, 27*). ENN. ann. 199 TER. Ad. 562 ACC. trag. 360 *et passim inde a* CIC. *3) coni. aor.* -sis PLAVT. Bacch. 910 Pseud. 79. *4) supin. et part. perf.*: parsum (*testatur* PRISC. gramm. II 511, 24. 573, 8): IVLIAN. in Os. 7, 1. *perperam restitutum est* ITALA Zach. 11, 5 (Gild. Brit. 88 chron. III p. 74, 35; passi sunt *trad. recte, cf. gr.* ἔπασχον). parcitum: COMMENT. Lucan. 2, 102; *falsa var. l.* PLIN. nat. 33, 78. pepercitum: LVCIF. reg. apost. 7 l. 5 D. pepertum: CHART. lat. ant. 518 III 21. *5) part. fut.*: parsurus (*testimonia gramm.*: DIOM. gramm. I 368, 10 facit ... participium futurum -surus, ut ait Varro in Laterensi [*v. l. 20*]; sed Plinio [*sc.* dub. serm. frg.] displicet. PRISC. gramm. II 511, 24. GLOSS. -surus: -citurus): VARRO frg. Prisc. gramm. II 512, 1 AETNA 623 sq. LIV. 26, 13, 16. 35, 44, 6 SVET. Tib. 62, 3. Nero 37, 3 -surum (-citurum, passurum *var. ll.*). TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 618, 15. *al.* parciturus: HIER. epist. 14, 2, 2 in Is. 28, 21/22 l. 31 FAVST. Aug. c. Faust. 22, 4 MAX. TAVR. serm. app. 29 p. 908B VICT. VIT. 2, 13. GLOSS *l. 38*; *falsa var. l. pro* -surus *e. g.* SVET. Nero 37, 3 HEGES. 1, 43, 3 p. 106, 13.

de notione: SACERD. gramm. VI 433, 3 *sunt verba, quae* in tempore perfecto separantur, ut -o 'ignosco' et 'servo'; ignosco facit -erci (*affert* VERG. Aen. 2, 534) ... servo facit -si ([*affert* TER. Hec. 282; *sim. distinguit perfecta* DON. *ad l.*]. NON. p. 370, 25 sqq. -ere est veniam dare [*affert* VERG. Aen. 6, 853 LVCIL. 1089], -ere servare [*affert* VERG. Aen. 10, 532 LVCIL. 719]. SERV. Aen. 10, 532 -e ... est secundum antiquos 'serva', ut apud Lucilium et Ennium invenitur [*loci non indicantur*]). CHAR. gramm. p. 390, 25 B. -si semel, -erci saepius (*sim.* DIOM. gramm. I 368, 8 DIFF. ed. Beck p. 75, 6). SYNON. Cic. p. 439, 16 -ercit: temperavit. consuluit. abstinuit. conservavit. moderatus est. saluti fuit, incolumitati. GLOSS. -o tibi: quod est φείδομαί σου. -e: dimitte. -surus: ignosciturus, miserturus. GLOSS.[L] I Ansil. PE 424 -ercit: indulsit. 425 -ercit: veniam dedit. *al.* *legitur inde a* LIV. ANDR. (*v. p. 338, 22*), NAEV., PLAVTO *per totam latinitatem, si excipias quosdam artium scriptores, sc.* VITR., CELS., SCRIB. LARG., MARCELL. med. *al.; occurrit saepe forma imperativi, v. imprimis p. 332, 36. 337, 73. 338, 72; quatenus notiones conferri possunt, adhibetur multo frequentius quam* temperare, *quod verbum legitur inde a* PLAVTO.

[*prov. vet.* parcer *et var. prov.; cf. M.-L. 6231 a. Wartburg VII 641. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* pascere *e. g.* PLAVT. Most. 104 SEN. clem. 1, 22, 1 COLVM. 11, 1, 25 (*cf. etiam p. 337, 27; falso trad.* APVL. met. 2, 11, 6. *restituitur* ANTH. 15, 128), parere *e. g.* CIC. de orat. 3, 170 SIL. 17, 464 (*restituitur* ITALA Sirach 23, 2 [cod. 171]), pati *e. g.* LIV. 26, 13, 16 SVET. Nero 37, 3 (*cf. etiam l. 22*), spargere AETNA 623 sq. (*restituitur* GERM. frg. 3, 16; *falsa var. l.* FRONTIN. strat. 2, 13, 1).]

exempla sic digerenda censuimus:

I *i. q. temperare*:

A *dativo aliisque structuris ponuntur quae parce vel omnino non adhibentur, praebentur*: 1 *cum subst. vel pron.*: *p. 330, 8.* 2 *cum struct. verbali*: *p. 332, 19.*

B *dativo aliisque structuris ponuntur, quae non laeduntur*: 1 *usu communi*: *p. 333, 2.* 2 *cum respectu custodiendi, curae adhibendae*: *p. 336, 70.* 3 *-ere alicui aliquid, vergit in vim q. e. indulgere*: *p. 337, 32.*

C *absolute*: 1 *cum respectu parce vel non adhibendi*: *p. 337, 49.* 2 *cum respectu non laedendi*: *p. 338, 19.*

II *vi novata* '-ente re' *fere i. q. cessante*: *p. 339, 44.*

III *structurae*: *p. 339, 50.*

I *fere i. q.* **temperare**, φείδεσθαι (*quae vox respondet in* GLOSS. *et infra in versionibus, nisi alia adnotavimus*). *usu originario significabatur primitus fortasse is, qui partes suas coercet, cohibet (cf. formulam priscam p. 331, 68), deinde is, qui se ipse continet, sc. usu intransitivo, cui accedere potuerunt variae structurae indicantes quo actio verbi spectet (cf. Ernout-Meillet s. v.). pro syn. accedunt (exempla potiora)*: consulere ACC. trag. 137 AFRAN. com. 116 CIC. Font. 3 rep. 3, 24. *al.* BELL. Alex. 24, 2. *al.*, (con)servare CIC. Verr. II 3, 75 de orat. 2, 221. *al.* PVBLIL. Q 31 SEN. contr. 1, 2, 12. *al.*, ignoscere CIC. Verr. II 5, 104 SALL. Catil. 52, 32 RVT. LVP. 1, 9. *al.* (*distinguitur* SEN. clem. 2, 7, 2), abstinere VERG. Aen. 2, 534 SEN. epist. 114, 7. *al.*, misereri SEN. contr. 7, 1, 8 QVINT. decl. 338, 26 ITALA Ezech. 8, 18 (cod. 176 = VVLG.). *al.*, *opponuntur e. g.* damnare PLAVT. Trin. 829 LIV. 8, 32, 12. 27, 33, 11. *al.*, perdere CIC. Quinct. 51 OV. met. 9, 728, occidere CIC. Phil. 2, 59 SEN. contr. 7, 5, 14 VAL. MAX. 6, 1, 2. *al.*, laedere OV. am. 3, 2, 21 MANIL. 4, 76 SEN. contr. 7, 5, 14. *al.*, saevire OV. epist. 4, 148 SEN. Med. 432 dial. 6, 16, 8. *al.*, uti (*sc. non nisi notione sub IA illustrata*) OV. met. 2, 127 SEN. dial. 11(12), 14, 3 PLIN. nat. 15, 7. *al. et multa sim.*

A *dativo aliisque structuris ponuntur, quae sive parce sive omnino non adhibentur, praebentur, fiunt (haec notio praevalet passim, illam vero distinximus l. 11. p. 331, 10. 28. 55. 82; per zeugma quoddam accedit etiam obiectum sub B illustratum l. 19. 24 [cf. p. 341, 11]; pro subi. sunt homines vel dei passim, animalia p. 331, 22. 332, 66, res p. 331, 30. 41. 47. al.)*: 1 *cum subst. vel pron.* (*iuxta gerund. v. sub 2c*): **a** *in universum temperatur*: α *operae, impensis, pecuniae sim.* (*sc. rebus suis saepe, sed alienis l. 14. 26. 31. 34. al.; occurrit saepe in sententiis negativis; respectus parce, frugaliter adhibendi elucet maxime l. 16 sq. 31*): NAEV. com. 69 suo labori[s] nullus -uit ([suos labores *Ribbeck dubitanter*]. PLAVT. Pseud. 5 duorum l. ego hominum -sissem lubens, mei te rogandi et tis respondendi mihi. *cetera v. vol. VII 2, 796, 57 sqq.*). PLAVT. Capt. 32 nil pretio -sit (HEMINA hist. 13 LIV. 22, 59, 19). Cas. 501 argento -i nolo, obsonato ampliter. Curc. 381 nisi eam *pecuniam* mature -sit (VARRO frg. Prisc. gramm. II 512, 1 -surus pecuniis bene partis. SALL. Catil. 25, 3 pecuniae an famae minus -ret *eqs.* [*vergit ad B*]). Mil. 1380 investigabo, operae non -o meae (Most. 104 operam [*v. infra*]. CATO agr. 1, 1 ne ... opera tua -as visere *praedium tuum* [*inde* PLIN. nat. 18, 26 operae]. CIC. fam. 13, 27, 1). Most. 104 sumptum (-u *var. l.*), operam ⟨non⟩ -unt suam (CIC. fam. 16, 4, 2 ulla in re. SALL. Catil. 14, 6 neque s. neque modestiae [*ut vergat ad B*]. *sine negatione*: PLIN. epist. 2, 6, 5. DECRET. decur. Forosempron. [CIL XI 6123, 1] 13 s. publicis. *al.*). Truc. 375 utinam a principio rei ⌊item -sisses⌋ meae, ut nunc repercis saviis ([⌊ ⌋ *ita e. g. Leo*; -ercisses *A*, item parsissi *P*; repersisses *coni. Spengel*]. *de fortunis ut*: PLIN. epist. 6, 28, 3 illis *rebus tuis* ac meis -o. REGVLA mag. 87, 30. *cum praepos.*: PAVL. NOL. carm. 20, 290 de terrenis sibi -ere r. [*sc. nec aliis erogare*]). CIC. Planc. 86 me ... illi *amicorum* auxilio -ercisse. PVBLIL. N 5 nullus est tam tutus quaestus, quam quod habeas -ere (carcere, arcere *sim. fere trad.; cf., si recte rem familiarem intellegimus*: Q 31 quod nescias cui serves, stultum est -ere). VERG. Aen. 10, 532 auri memoras quae multa talenta, gnatis -e tuis (*cf. p. 329, 32 sq.*). LIV. 35, 44, 6 nec impensae nec labori nec periculo (IVV. 5, 156). RVT. LVP. 2, 15 multum desiderare egentis est signum et nihil -ere egestatis est initium. *al.*

β *instrumentis vulnerandi, feriendi* (*manibus l. 39. 48 sqq.*): PLAVT. Men. 848 pugnis me votas, *Apollo*, in huius ore ⌊quicquam⌋ -ere (⌊ ⌋ *pro obi. interno accipiunt viri docti, e. g. Ussing ad l., sed ipsam partem oris pugnis non laedendam intellexisse videtur Klotz in versione a. 1948, ut ad B pertineat locus*). LVCR. 6, 399 *cur* sinit *Iuppiter fulmina in cassum cadere* neque -it *eis* in hostis? OV. met. 2, 127 (*Phoebus ad Phaethonta*) -e ... stimulis et fortius utere loris. SEN. Herc. O. 1013 -e verberibus, precor (*dubium an potius actionem intellegas; item*: STAT. Theb. 6, 305 silv. 1, 4, 44). epist. 114, 7 -ercit gladio, sanguine abstinuit *Maecenas*. LVCAN. 7, 729 -endum ferro manibusque suorum iam ratus *Caesar hostibus devictis* (SIL. 7, 265 f. flammisque. FLOR. epit. 2, 6, 17). SIL. 9, 124 -e, precor, dextrae, non ut mihi vita supersit ..., sed sanguine *patris* ... ne damnes ... manus (*nisi ad p. 335, 44 trahas. cf.* manibus: LVCAN. 7, 729 *supra l. 48.* QVINT. decl. 265, 15. PANEG. 4, 37, 4 temperet ... dexterae, manu [-nui *var. l.*] -at. AVG. serm. 5, 2 videtur -ere manu et saevit in corde. LIB. geneal. chron. I 179, 373). 17, 286 (*Venus ad Neptunum naves tempestate affligentem*) -e, precor, pelago (*ad B trahunt alii, vix recte*). ITALA prov. 13, 24 (Cypr. testim. 3, 105 *al., sim.* VVLG.) qui -it baculo suo, odit filium suum. VVLG. Ier. 50, 14 debellate eam *Babylonem*; non -atis iaculis. SEDVL. carm. pasch. 5, 77 -i mucrone iubet (*cf. op. pasch. 5, 5* aciem vagina condi). DRAC. laud. dei 3, 611 flagello. *audacius dicitur instrumento -ere, qui impedit quominus alius eo uti debeat* (*sim. p. 331, 49; ceterum cf. e. g. l. 81*): SEN. Herc. O. 1913 quotiens telis facibusque tuis, *Iuppiter*, ... -ercit *Hercules puniens scelestos.*

γ *actionibus variis et affectibus sim.* (*cf. l. 9 sqq.; adhibetur de animantibus praeter l. 66, 77*): (I) *cum casibus obliquis* (*fere dat.*): VERG. georg. 2, 339 hibernis -bant flatibus euri (SERV. auct.: pro abstinebant). Aen. 1, 257 -e metu ([SERV.: dimitte metum. CLAVD. DON. p. 59, 25 noli timere]. SIL. 5, 372). 2, 534 voci iraeque. 9, 656 -e ... bello (*cf. Hom. A 422* πολέμου δ' ἀποπαύεο). OV. ars 1, 716 incepto -e referque pedem. SEN. Herc. f. 742 quisquis *tyrannus* ... incruentum mitis imperium regit animoque -it (*sc. irae sim. ut*: QVINT. decl. 265, 15 -e a. tuo. ARNOB. nat. 7, 8 animos [*loco varie temptato*]). Thy. 222 sceleri. LVCAN. 2, 180 pereuntis *Marii* -ere morti *inferendo vulnera non letalia* (AVG. in psalm. 30 enarr. 1, 11. VITA Mitriae [BHL 5973] 2 m. ei -ere [*sc. servo*; eius *var. l.*]. *adde p. 340, 50*). PLIN. nat. 10, 79 *multa* omitto ... fastidio -ens. Ps. QVINT. decl. 14, 6 *ut venenum* corporis -at invidiae (*v. vol. VII 2, 202, 39*). 18, 7 -ent osculis palam, abstinebunt ... complexibus. TAC. ann. 15, 61, 4 adspectui. SVET. Tib. 62, 1 neque tormentis neque supplicio cuiusquam -ercit (RVFIN. hist. 3, 36, 6 *martyris* suppliciis ... -entes *Christiani* [*sc. deprecando sim.; gr.* παραιτησάμενοι *tantum*]). DECL. in Catil. 74 nec ulli studio -ercisse umquam consciscendarum opum nec ullo desiderio ... abstinuisse reputatus est. APVL. met. 7, 19, 1 dolori. *al.* (II) *cum praepos.*: ab (*cf. p. 332, 13. 340,*

[*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

49. 51): Liv. 25, 25, 6 *legati* precantes, ut a caedibus et ab incendiis -retur (*cf.* Cassiod. Ios. antiq. 18, 5 ab homicidiis [*gr.* ἐξαφίωνται φόνου]). Itala exod. 32, 12 (Lugd.) -e ab ira furoris tui (*gr.* παῦσαι τῆς ὀργῆς, *Monac.* desine ab, *Vulg.* quiescat). Sol. 27, 13 pariter omnes *leones* -unt a sagina. Avg. civ. 2, 24 p. 89, 2 D. ab sceleribus. v a r i i s: Itala (= Vvlg.) Sirach 13, 15 *potentior* non -et de malitia et de vinculis (*gr.* φείσεται περί. *cf. p. 330, 30*). Cassiod. hist. 1, 11, 18 ut de cetero -ret in delicto (*cf. Sozom. 1, 13, 8* φείδοιτο τῶν ἁμαρτημάτων. *cf.* abstinere in *vol. VII 1, 784, 4*).

δ *cibo et potioni; praevalet respectus*: Ⓘ *parce adhibendi* (*cf. p. 337, 57*): Verg. Aen. 8, 317 nec . . . *agrum colere* norant aut -ere parto (Serv.: nec inventa servabant). Plin. nat. 15, 7 oleo noluit -i *natura* (⌈*antea*: vinis uti necesse non est⌉. 19, 57). Mart. 6, 27, 5 annoso nimium ne -e Falerno (*nisi* nimium *cum adi. iungas*).

Ⓘⓘ *abstinendi, non adhibendi* (*nisi coll. p. 336, 7 de colore non violandi cogitare malis*): Hor. carm. 2, 7, 20 nec -e cadis (*nisi ad l. 10 supra*). Liv. 29, 1, 14 *Scipio* frumentum Siculorum civitatibus imperat, ex Italia advecto -it. Sen. Thy. 914 ne -e potu: restat etiamnunc cruor. Mela 1, 41 *genti cuidam* cibus est caro . . . ferina, nam gregibus . . . quod potest -itur. Ser. Samm. 705 nimio . . . -ito v i n o (Comm. instr. 2, 22, 5 v. copioso). Avson. 151, 6 p. 5 P. dormiunt glires hiemem perennem, sed c i b o -unt (Sedvl. op. pasch. 2, 17 p. 224, 14 sabbatico). Val. Cem. hom. 19, 3 quasi adeo sit abstinendum a cibis, aut in totum -endum poculis. *in inscriptionibus poculorum de liquore non infundendo* (*cf. p. 337, 62*): CIL XIII 10018, 134 aquam -e. 135 -e picatum, da Amineum, *sc. vinum*.

ε *rebus variis* (*fere cum respectu abstinendi, prohibendi sim., hic illic etiam parce admittendi, adhibendi, maxime l. 30. 46 sq.*): Plavt. Persa 572 *in domo munienda* ne sis ferro -seris. Lvcr. 2, 1163 *arva exhausta* -unt fetus augentque labores. Caes. civ. 1, 64, 2 neu p e r i c u l o *militum* -ret *Caesar* (*iuxta* labori *ut*: Liv. 35, 44, 6. 37, 53, 15 Cvrt. 5, 13, 5). Nep. Paus. 2, 5 ne cui rei -at ad ea efficienda, quae *eqs.* Tib. 1, 2, 35 *qui obvii fitis*, -ite l u m i n i b u s . . .: celari vult sua furta Venus (Ov. met. 5, 248 -ite l. [*verba Persei caput Medusae detegentis; an ad p. 335, 33?*]. *cf.* o c u l i s: Prop. 4, 9, 53 [*sacerdos ad Herculem*] -e o., hospes, lucoque abscede verendo. Itala gen. 45, 20 [Lugd.] non -atis o. pro vasis vestris [*aliter Vulg.; gr.* μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν σκευῶν. *duas vers. afferunt* cod. 91 *al.* ne -atis o. rerum vestrarum *et* adest⟨e⟩ o. vestris et nolite -ere vasis]). Manil. 1, 463 *natura paucis stellis adumbravit caeli signa*; quicquid subduxit flammis, *ei* natura -ercit succubitura oneri (*sed* -ercit *cum* oneri *iungit e. g. Housman*). Sen. Herc. O. 1507 (*1497* planctus pone) -e iam l a c r i m i s (*v. vol. VII 2, 841, 8 sq.; cf.* Sen. dial. 12[11], 4, 3 nulli -endum est rei magis quam huic, cuius tam frequens usus est). dial. 10, 8, 3 quomodo illi, qui paucos viderent superesse *sibi annos vitae*, trepidarent, quomodo illis -rent (*cf.* epist. 15, 4 quae *exercitationes corporis breves* . . . t e m p o r i -ant [88, 39. 94, 28]). 11(12), 14, 3 (*ad matrem*) gratiae nostrae, tamquam alienis rebus utereris, -ercisti. Plin. nat. 19, 58 quae *holera* non egerent igni -rentque ligno (*ratione simili adhibitum ut p. 330, 60*). Stat. Theb. 11, 576 malis hominum, Stygiae, iam -ite, divae. Lex rivi (cil xii 2426) 7 del⟨atoris⟩ pars dim⟨idia⟩ *multae* esto, nesi (*i.* nisi) l⟨egi⟩ p⟨arcere⟩ v⟨olet⟩ (*si recte solvit Seckel apud Bruns, Fontes I⁷ 288, 9; aliter Mommsen ad l.*).

b *in dicendo, scribendo temperatur*: **α** *variis rebus* (*maxime instrumento loquendi*): Ⓘ *ita ut parce adhibeantur*: Plavt. Bacch. 996 cerae . . . haud -sit neque stilo *scribens litteras longiusculas*. Mil. 1220 ne -e ⌊v o c e m, u t⌋ audiat *miles* (⌈*acc. in codd. Serv. auct. Aen. 10, 532*; voci ut *vel* victu *codd. Plauti*⌉. Itala prov. 26, 25 [Hier. adv. Rufin. 3, 43] -ens voce magna [*gr. male resp., sed cf. Vulg.* quando submiserit vocem]. Max. Tavr. serm. 93, 1 M. [*ad Is. 58, 1*] vehementer clamare nec voce -ere [*inde* Caes. Arel. serm. 115, 5 voci]). Hor. sat. 1, 10, 13 sermone . . . defendente vicem modo rhetoris . . ., interdum urbani -entis viribus atque extenuantis eas consulto. Ⓘⓘ *ita ut prorsus contineantur, non adhibeantur*: *vox, lingua sim.*: Plavt. Persa 682 tace, -e v o c i (⌈voce *var. l.*⌉. Verg. Aen. 2, 534 *Priamus* non . . . abstinuit nec v. iraeque -ercit. *paulo aliter*: Tac. ann. 15, 61, 4 v. [*sc. allocutioni sim.*] . . . et adspectui -ercit *tribunus* intromisitque *alium*). Pavl. Fest. p. 222 '-ito l i n g u a m' in sacrificiis dicebatur, id est coerceto, contineto, taceto (Evagr. sent. mon. 14 p. 1181ᶜ linguae [*cf. alteram vers.* Leclercq, Scriptorium V 2, 1951 p. 205 -ens . . . lingua, *ubi* -ae *vel* -am *var. ll.*]. *addas p. 339, 57*). Itala prov. 10, 19 (Cypr. testim. 3, 103) -ens . . . labiis sapiens eris (*Vulg.* moderatur; *an ad l. 55?*). 16, 17 (Hier. adv. Rufin. 3, 43 *et var. l.* Vvlg.) qui diligit vitam, -it ori suo (⌈*om. codd.* Vvlg. *plerique sec. hebr.*⌉. Hier. interpr. Iob 7, 11 [= Vvlg.] non -am ori meo [*cf. ad l.* Greg. M. moral. 8, 36 ori . . . suo -it, qui confiteri malum quod fecit erubescit; in laborem quippe os mittere est *eqs.*]). *varia*: Ps. Qvint. decl. 5, 14 -e . . . adversorum interpretationi. Porph. Hor. carm. 2, 1, 9sq. -e . . . tragico stilo *opus historicum scribens*. Hier. in Is. 8, 19—22 l. 72 -imus librorum magnitudini (-nem *var. l.*).

β *ipsis dictis, scriptis* (*sc. fere cohibendis, non faciendis, sed parce adhibendis maxime* Plavt. Pseud. 79): *variis*: Plavt. Poen. 1145 (*ad nutricem imagine iocosa*) tace atque -e muliebri supellectili. :: quae east supellex? :: clarus clamor. Pseud. 79 quid faciam tibi, *ut opem feram*? : : eheu. : : eheu? id quidem hercle ne -sis: dabo (*nisi rectius* id *cum* dabo *iunxit Ussing*). Cic. Verr. II 4, 27 (*tabulae emptionis non proferuntur*) an litteris -ercisti? Hor. epod. 17, 6 Canidia, -e vocibus . . . sacris. Liv. 1, 46, 7 verborum contumeliis. 6, 3, 4 -ere l a m e n t i s Sutrinos iussit *Camillus* (8, 7, 21). 8, 7, 21 ut neque lamentis neque e x s e c r a t i o n i b u s -retur (39, 10, 3). Lavd. [Turiae] (cil vi 1527) 2, 22 quid plura? -amu⟨s⟩ orationi. Sen. Herc. O. 1843 v o t i s -erci, nil ego a superis peti (Phaedr. 953). 1965 questibus. Med. 174 compesce verba, -e iam, demens, m i n i s (Prosp. carm. de ingrat. 157). Plin. nat. 28, 62 sermoni. Sil. 3, 133 ominibus -e et lacrimis. 7, 248 dictis. *al.* v e r b i s: Afran. com. 355 quiesce et . . . -as istis v. Hor. carm. 3, 14, 12 male ominatis (*sed v. Delz, Mus. Helv. 30, 1973, 54, qui coni.* ab inominatis). Prop. 2, 28, 13 non nostis -ere v. (*sine attributo ut*: Ov. Pont. 4, 3, 28 insultare iacenti te mihi nec v. -ere fama refert [*sunt qui admittentes structuram p. 340, 75 illustratam* mihi *cum* -ere *iungant, ut locus pertineat ad B*]. Sen. Oed. 1020. epist. 29, 2 quare . . . v. -am? gratuita sunt. Ps. Qvint. decl. 19, 6 erga me. *al.*). Sen. dial. 2, 11, 2 obsceníoribus. *al.*

2 *cum structura verbali*: **a** *inf.* (*maxime apud poetas; in prosa oratione* Liv. 34, 32, 20 Apvl. apol. 23, 6 *et inde paulo saepius*):

α *formae variae*: Plavt. Bacch. 910 (*907* ut eum dictis . . . castigem) cave -sis in eum d i c e r e (*sine respectu invehendi*: Vlp. dig. 28, 2, 3 pr. si -ercerit *pater* 'filium' dicere, 'ex Seia' autem 'natum' dixit. Avg. civ. 15, 7 p. 71, 17 D.). Epid. 464 quid . . . vera -am proloqui? Ter. Hec. 282 (*verba desperantis*) hancine ego vitam -si perdere! (Don. *ad loc.* 4 continui, abstinui). Catvll. 64, 146 *viri* nil metuunt iurare, nihil promittere -unt. Lvcr. 2, 680 *dum* religione animum turpi contingere -at. Hor. sat. 2, 2, 58 *avarus* nisi mutatum -it defundere vinum. carm. 3, 28, 7 -is deripere . . . amphoram? Prop. 3, 15, 43 non meritam -as vexare Lycinnam. Itala II reg. 12, 4 (Iren. 4, 27, 1) -ercit accipere (Vvlg. -ens . . . sumere). prov. 24, 11 (Lucif. Athan. 1, 28) redimere eos . . . ne -as (*Vulg.* ne cesses). Ivvenc. 4, 105 nec . . . pestes prosternere corpora -ent (*Matth. 24, 7*). Symm. epist. 1, 13, 1 *te* adloqui . . . non -erci. *al.* *contaminatione quadam*: Pavl. Nol. epist. 34, 9 nec -it omittere *peccatorem diabolus*, nisi frangat. **β** *imperat.* -e, -ite (*fere pro* noli [*quod a poetis stili grandioris alienum est, v. Axelson, Unpoetische Wörter, 135*], cave): Plavt. Persa 312 *vomicam* pressare -e. Verg. ecl. 3, 94 -ite, oves, nimium procedere (Serv.: servate, ne procedant; *accepitne* oves *pro obi.?*). Aen. 3, 42 -e pias scelerare manus. Aetna 629 attollere praedas (*sunt qui coni.* pergite). Hor. carm. 1, 28, 23 ne -e . . . harenae . . . capiti inhumato particulam d a r e (Mart. 11, 43, 11 nomina). 3, 8, 26 nimium cavere. Tib. 1, 6, 51 v i o l a r e puellam (Ps. Prosp. carm. de prov. 203). Lygd. 5, 6 immerito iuveni -e n o c e r e, dea (Prop. 2, 5, 18). Prop. 1, 15, 26 desine . . . revocare . . . periuria . . . et oblitos -e m o v e r e deos (Ov. epist. 19 [20], 117 fast. 4, 204. Stat. Theb. 7, 219 moveri). Ov. epist. 5, 43 flesti discedens: hoc saltem -e negare. 17(18), 203 -e q u e r i (rem. 645 Val. Fl. 7, 225). trist. 3, 3, 51 -e . . . l a c e r a r e genas (Pavl. Nol. carm. 11, 6 CE 971, 9). 3, 11, 32 -e, precor, manes s o l l i c i t a r e meos (Epiced. Drusi 376. CE 995 B, 19 [*aet. imp. Tib.*]. Mart. 11, 22, 4 CE 1468, 2). *et saepe.* Epiced. Drusi 375 irritare. Dorcat. carm. frg. 1 pilos . . . condere. Liv. 34, 32, 20 -e, sis, fidem . . . iactare. Octavia 270 renovare luctus. 963 precari. Lvcan. 7, 659 prosternere gentes. 10, 395 -e morari. Sil. 9, 46 cladi -e obvius ire. 17, 27. Mart. 7, 68, 2 *carmina* commendare . . . -e, precor. *al.* CE 1037, 2 (*saec. I*). Apvl. apol. 23, 6 Min. Fel. 14, 2. *al.*

? subaudiendus est inf. verbi dicendi (*quod elucet posita determinatione ad inf. supplendum spectante*): Apvl. met. 1, 8, 2 'tace . . .; -e' inquit, 'in feminam divinam' ('*subintellege . . . invehi' Floridus ad l.; vix recte ad p. 340, 25 trahit e. g. Molt, 1938, ad l.*).

b *enunt. secund.* (*iuxta alias determinationes v. p. 340, 55*): Plavt. Trin. 316 ne . . ., neu . . ., neu . . ., neu tibi aegritudinem . . . parerem, -si sedulo. Tert. nat. 1, 10, 40 (*sim.* apol. 14, 6) *poetae non* -ercerunt, ut non aerumnas ac poenas dei praefarentur. Romvl. fab. 92, 4 rec. gall. *et* vet. (*verba pulicis descendentis de camelo*) bene feci . . . -ens, ne te diutius gravarem (tibi -ere, ne *rec. W*).

c *gerund.*: Liv. 26, 31, 5 contumeliis in eos dicendis *non* -itis. Lvcan. 1, 147 (*de Caesare*) numquam temerando -ere ferro (*v. Ollfors, Textkrit. u. interpret. Beiträge, 1967, 12 sqq.*). Sil. 14, 549 frangendae in vulnera prorae. Apvl. met. 1, 2, 5 '-e', inquit, 'in verba ista haec tam absurda tamque immania mentiendo' (*praepos.* in *potius ad effectum vel finem mentiendi spectare putaverimus, quam pro dat. cum* -e *iungendam esse; v. p. 340, 25*). Tert. anim. 33, 5 nec ossibus -itur nec cineribus indulgetur ⌊nuditate plectendis⌋ (*ad utrumque verbum referas*). Itala II Macc. 5, 12 (rec. P) *rex* iussit militibus non -ere caedendo eos qui in illos incidissent (*gr.* κόπτειν ἀφειδῶς, recc. LX -ere occursantes, Vvlg. occursantibus). Avg. civ. 1, 9 p. 16, 31 D. ut non -ant obiurgando peccata. 9, 8 p. 379, 21 malitiae . . . exprimendae.

d *part. praes.* (*cf. Eklund, The . . . Use of the Present Part. in Latin, 1970, 106 sqq.*): Itala II Macc. 5, 6 (rec. L) Iason . . . non -bat caedem faciens civium suorum (*gr.* ἐποιεῖτο σφαγὰς . . . ἀφειδῶς, rec. X acies civium, rec. P nulli, Vvlg. in caede civibus). *dubium an huc pertineat*: Vvlg. Iob 6, 10 haec mihi sit consolatio, ut adfligens me dolore non -at *deus* (*an subaudias 'mihi'? vix ad p. 339, 70*).

[*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *dativo aliisque structuris ponuntur, quae non laeduntur, damno non afficiuntur sim.*: **1** *usu communi*: **a** -unt *quilibet (sc. fere homines; animalia l. 79 sqq. p. 335, 42. 336, 10. al., res e. g. p. 334, 5. 30. 335, 60. 336, 11)*: **α** *animantibus (rebus, sc. positis pro animantibus e. g. l. 73. p. 334, 36)*: Ⓘ *quolibet modo*: Ⓐ *alteri cuidam*: PLAVT. Asin. 176 sq. mihi *amanti* ... te, *lena*, -ere aequomst. :: ... quae amanti -et, eadem sibi -et parum. TER. Haut. 43 novas *comoedias* qui scribunt, nihil -unt seni (*actori*). CIC. Verr. II 3, 75 quibus *aratoribus* -ere et consulere ... et *quos* ... conservare debuisti (*antea*: civitas ... spoliata ab isto ac vexata). Planc. 89 iis *amicis* ... consulendum et -endum putavi (*sc. non implorans eorum auxilium*). fam. 9, 20, 3 (*iocose*) statui ... tibi (*sc. hospiti*) ne aegroto quidem -ere. 13, 8, 3 rogo ..., ut Albinio -as, praedia Laberiana ne attingas. PVBLIL. H 22 honeste -as inprobo, ut -as probo (*sim.* M 37. *contrarie*: Ps. SEN. mon. 117 bonis nocet, qui malis -it. AVSON. 311, 5 p. 407 P.). S 22 suis qui nescit -ere, inimicis favet. SALL. Catil. 52, 32 si ipse pudicitiae, si famae suae, si *dis* aut hominibus umquam ullis -ercit ([*sc. a sceleribus abstinendo*]. LVCAN. 6, 599 [*ad magam*] -e deis *superis* et manibus exprime verum. STAT. Theb. 2, 689 nimium ... secundis -e deis [*sc. noli superbire*]. 9, 814 -e parenti, -e deis quicumque favent [*sc. noli pugnare*]. *cf. verba Mezentii*: VERG. Aen. 10, 880 divum, *quos Aeneas invocaverat, non* -imus ulli [*cf. Glenn, Am. Journ. Phil. 102, 1981, 43 sqq.*]). VERG. Aen. 11, 105 (*verba Latinorum corpora suorum petentium*) -ret *Aeneas* hospitibus quondam socerisque vocatis. COPA 26 lassus iam sudat asellus; -e illi. HOR. carm. 3, 10, 17 *Lyce*, supplicibus tuis -as (*amatorem admittendo ut*: TIB. 1, 8, 51 neu Marathum torque ...; in veteres esto dura, puella, senes; -e, precor, tenero. 2, 5, 114 Ov. epist. 4, 162. *al.*). Ov. am. 3, 2, 21 (*ad consessorem*) -e puellae: contactu lateris laeditur ista tui. epist. 7, 75 (*Dido Aeneae*) nec mihi tu curae; puero -atur Iulo, *ne hiberno mari committatur*. ars 2, 30 (*Daedalus a Minoe veniam abeundi petit*) si non vis puero -ere, -e seni. *al.* Ⓑ *sibi ipsi, sc. abstinendo*: *laboribus, incommodis, periculis sim.* (*cf. l. 7. 82. p. 334, 11*): TER. Haut. 164 *Menedeme, die festo* tandem aliquantulum tibi -e. CIC. Verr. II 5, 3 cum sibi ipse non -ercisset *pugnando*. CAES. Gall. 5, 40, 7 ut ... sibi -ere cogeretur *Cicero vigiliis defatigatus*. civ. 3, 10, 6 proinde sibi ac rei publicae -rent *Caesar et Pompeius*. SALL. Iug. 107, 1 sibi in proelio. Ov. epist. 18(19), 205 (*Hero Leandro*) si tibi non -is, dilectae -e puellae. LIV. 9, 8, 4 SEN. contr. 9, 4, 3. SEN. clem. 1, 1, 4 (*verba imperatoris clementis*) quotiens nullam inveneram misericordiae causam, mihi -erci (*vix ad l. 43; cf. enim* 1, 5, 1 tu animus rei publicae tuae es ...; tibi ... -is, cum videris alteri -ere). *al.* *cupiditatibus noxiis (sc. accedente respectu potius sibi consulendi quam se cohibendi sim.; exempla certiora; vix huc l. 41)*: AFRAN. com. 116 pudica quod sum, consulo et -o mihi, quoniam comparatum est, uno ut simus contentae viro. CIC. Cluent. 168 cum ad illud prandium crudior venisset et ... sibi tum non -ercisset, ... aegrotasse *iuvenem*. HOR. sat. 1, 4, 127 avidos vicinum funus ut aegros ... metu sibi -ere cogit, sic *eqs.* (PORPH.: observantius secum agunt). MART. 1, 106, 10 crebros ... bibas trientes ...; quid -is tibi?

Ⓘⓘ *non occidendo, non vulnerando sim.*: Ⓐ *in bello, praedationibus sim. (hucine p. 335, 52?)*: PLAVT. Caec. frg. 5 ita sunt praedones: prorsum -unt nemini (*item de piratis*: CIC. Verr. II 4, 21 quibus *amicis* ... -ant). CIC. Phil. 2, 59 mihi ... -i oportere (*antea*: me non occidisti). ad Brut. 5, 5 W. (*Brutus in C. Antonium clementia uti vult*) cui -imus ...? his ergo consulimus, *qui nos occident*? (*item -itur ducibus belli civilis: ibid. iterum.* ANTON. epist. Cic. Phil. 13, 36 [*inde* CIC. *ibid.*]. *an locos ad p. 334, 50 trahas?*). CAES. Gall. 7, 28, 4 non aetate confectis, non mulieribus, non infantibus -ercerunt *milites* (*cf. enumerationes similes*: CVRT. 9, 5, 20 senibus, ... feminis, ... infantibus. ITALA [=VVLG.] III Esdr. 1, 53 Weber iuveni et virgini et seni et adulescenti [*loco gemino II par. 36, 17* non est misertus adulescentis]. VOPISC. Aurelian. 31, 5). 7, 47, 5 matres familiae ... obtestabantur Romanos, ut sibi -rent (*cf. ibid.* abstinerent). BELL. Afr. 85, 6 ut -rent *hosti milites* (SEN. benef. 4, 34, 2. PETRON. 107, 4 dediticiis h. [*antea*: crudelitatem ... impediunt]. QVINT. decl. 379, 3 [*ibid.* ignoscere]. *al.*). 85, 9 eis *militibus*. NEP. Thras. 2, 6 cedentes violari vetuit, cives enim *civibus* -ere aequum censebat (SVET. Iul. 75, 2 acie Pharsalica proclamavit, ut c. -retur. *al.; cf. p. 334, 51 sq.*). Dat. 6, 6. VERG. Aen. 1, 526 pio generi. 6, 853 Romane, memento ... -ere subiectis et debellare superbos (*inde* CYPR. GALL. deut. 993 supplicibus). PROP. 4, 6, 81 *si* aliquid pharetris (*i. sagittariis*) Augustus -et Eois. Ov. Pont. 1, 2, 125 *princeps*, qui vicit semper, *victis* ut -ere posset (LIV. 30, 42, 17. 33, 10, 4. 33, 12, 7 SIL. 14, 673. *al.*). *al.* Ⓑ *cetera exempla*: CIC. Verr. II 1, 69 levius eorum *Lampsacenorum* peccatum fore, si homini scelerato -ercissent, quam si legato non -ercissent. CAES. Gall. 6, 28, 2 neque homini neque ferae ... -unt *uri* (*item -unt animalia*: TIB. 1, 1, 34 vos exiguo pecori, furesque lupique, -ite. 3, 9, 1 [*ad aprum*] -e meo iuveni. PLIN. nat. 8, 48 [*inde* SOL. 27, 15] prostratis -it [*leo ut*: MART. 1, 14, 5. 2, 75, 10 GELL. 5, 14, 15]. 8, 134 -entes sibi *irenacei* [*sc. qui non corrumpunt suas spinas*]. *al.*). VERG. Aen. 3, 41 (*loquitur Polydorus mortuus*) iam -e sepulto, -e pias scelerare manus (*de violatione sepulcri ut*: VAL. MAX. 9, 2, 1 p. 428, 24 mortuorum umbris. QVINT. decl. 369, 3 mortuo. TERT. apol. 37, 2. CE 837 -e pi[a]e manes [*nisi intellegas* -e, piae *sunt* manes]). AETNA 623 sq. nullis -sura incendia ... vel solis -sura piis. HOR. carm. 3, 11, 46 (*loquitur Hypermestra*) viro clemens misero -erci. Ov. epist. 17(18), 142 ut ... mihi -at *Hellespontus* (*de aquis ut*: met. 1, 311 quibus unda -ercit, illos ... domant ... ieiunia. MART. epigr. 25, 1. PRVD. perist. 5, 440 [*nisi ad C*]. DRAC. Orest. 377). *al.* SEN. contr. 7, 5, 14 occidit ... maritum, novercam laesit, puero -ercit. *al.* VAL. MAX. 6, 1, 2 *Verginius* proprio sanguini non -ercit (*sc. filiae*). PHAEDR. 1, 22, 2. 3, 2, 15 ferae. SEN. Herc. O. 887 quicumque fato ignoscit et -it *sibi eqs.* (*respicitur mors voluntaria ut*: QVINT. decl. 292, 2 credibile *non* est eum -ercisse hospiti [*sc. non accusando*], qui s. non -ercit. MARCIAN. dig. 48, 21, 3, 6 qui ... s. non -ercit, multo minus alii -et. AVG. civ. 1, 23 p. 38, 16 D.). Oed. 31 *lues* mihi -it uni; cui reservamur malo? epist. 90, 45 *homines saeculi aurei* -bant ... mutis animalibus. *al.* LVCAN. 9, 688 *Persea caput Gorgonis ferentem* Pallas ... iussit non laedere terras et -i populis. *al.* *in tortura (cf. l. 68. p. 339, 7 sqq.)*: CHART. lat. ant. 518 III 21 (*saec. IV/V*) *praeses* ad officium, *a quo servus caedebatur*, d(ixit): '-e'; cumque pepertum ei fuisset *eqs.* PASS. Macc. 11, 7 maximum accipitur beneficium, si ex nulla nobis laterum parte -atur (*verba martyris ut*: PRVD. perist. 10, 137 *ne* mi remissus leniter -erceris). PASS. mart. gr. (BHL 3970) 13 p. 98ᴬ iussit -i filiis, *qui caedebantur*.

Ⓘⓘⓘ *non accusando, non detrectando sim.*: CIC. S. Rosc. 95 vereor ..., ne ita hunc *reum* videar voluisse servare, ut tibi *accusatori* omnino non -ercerim (*ibid. iterum; -it patronus, orator ut*: Tull. 4 adversario nulla in re -ere. SEN. contr. 2, 4, 10 Latro fratri -ercit, puerum pressit. 7, 5, 14 ASCON. tog. cand. p. 70, 30 QVINT. inst. 11, 1, 68. *al.*). Sest. 118 cui *Clodio* ... ne histriones quidem coram sedenti -ercerunt. rep. 4, 11 *comoedia* quem non vexavit? cui -ercit? (*item -unt scriptores saturarum sim.*: HOR. sat. 1, 4, 35 non ... -et amico. MART. 10, 33, 10 -ere personis, dicere de vitiis. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 111 satyrice ne sibi quidem -ercit. LACT. inst. 1, 9, 8 Lucianus, qui diis et hominibus non -ercit. *al.*). Att. 1, 17, 3 vereor ... ne, dum defendam meos, non -am tuis. HOR. sat. 2, 3, 326. SEN. contr. 7, 5, 15 pro amatore sanguini suo non -it *noverca contra testimonium filii disputans* (*sensu ambiguo etiam vulnus novercae respici videtur*). 9, 6, 17. SEN. Herc. O. 1426 cetera ut sileam mala -amque fatis, *unum tantum dicam*. CVRT. 6, 10, 7 non ... nomen meum praeteriit, ut possit videri socio *coniurationis* -ercisse (*in eadem re*: 6, 10, 9). PETRON. 59, 1 (*ad obiurgantem*) -e adulescentulo. Ps. QVINT. decl. 19, 6 -e saeculo, -e marito, -e patri. SVET. Aug. 86, 2 *modum dicendi Maecenatis Augustus* irridet; sed nec Tiberio -it. *al.* (*cf. e. g. l. 12*).

Ⓘⓥ *non condemnando, impunitatem dando sim.*: CIC. Verr. II 2, 76 (*ironice*) retinete hominem *Verrem* in civitate, iudices, -ite et conservate. 5, 104 fieri nullo modo poterat, quin Cleomeni -retur (*antea deliberat Verres*: poterone eos adficere supplicio ..., ignoscere Cleomeni?). Font. 35 *in sententiis ferendis* civi -ere (RVT. LVP. 2, 18). *al.* SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 2 cui *Marcello* inimici propter dignitatem -ercerant (*respicitur venia post bellum civile data ut*: MAT. Cic. fam. 11, 28, 2 civibus victis ut -retur ... laboravi. R. GEST. div. Aug. 3 victor ... omnibus v⟨eniam petentib⟩us civibus -erci. *cf. p. 333, 57 sqq.*). SALL. Catil. 52, 12 (*verba Catonis*) dum paucis sceleratis -unt *senatores*. Ov. trist. 5, 5, 64. LIV. 8, 32, 12 *milites dictatorem in contione* orabant, ut -ret magistro equitum, neu cum eo exercitum damnaret. 29, 20, 3 quod legato *a Locrensibus accusato* -ercisset *Scipio*. RVT. LVP. 1, 9 scelere contaminatis hominibus (*cf. ibid.*: ignoscendo). SEN. contr. 7, 1, 9 huic quisquam -at, qui fratrem suum occidit? contr. exc. 3, 2, 1 *iudices* non absolverunt reum, sed saeculo -ercerunt (*cf. l. 42*). VAL. MAX. 5, 4, 1 reo *Coriolano*. CVRT. 6, 10, 12. 7, 2, 7 ut insontibus et fortibus viris -ret *Alexander*. 8, 8, 18 (*verba Alexandri iudicis*) mones me, ut vestris parentibus -am. PLIN. epist. 9, 13, 21 quod severus in ceteros senatoribus solis dissimulatione quasi mutua -ret *senatus*. CALP. decl. 26 liberis sacerdotis, *qui deseruerunt*, ... -atis. MAECIAN. dig. 29, 5, 14 impuberibus senatus consulto *Silaniano* -i credebat (*iterum ibid. de suppliciis servorum ut*: VLP. dig. 29, 5, 1, 29. 33 impuberi *servo* ... utrum in supplicio tantum -imus an vero etiam in quaestione? *ibid.* 37. 38). MARCELL. dig. 47, 6, 5 nisi ... severius a praetore constituendum est, nec servorum conscio *domino* -endum est. PAPIN. dig. 48, 5, 6 pr. in huiusmodi crimine reo. *al.*

β *rebus*: Ⓘ *animantium statibus, qualitatibus, actionibus (variis modis non laedendi; non detrectando l. 77. 84. al., non puniendo p. 335. 8. 12; selecta inde ab* Ov.): PLAVT. Rud. 222 *vitae* hau -o, perdidi spem (ENN. scaen. 134 CIC. Planc. 71. nat. deor. 3, 15 qui *imperatores* patriae consulerent, v. non -rent. SALL. Catil. 61, 6 suae hostiumque. NEP. reg. 2, 2. *al.*). ENN. ann. 200 *captivorum* libertati (*v. p. 336, 23*). CIC. Tull. 3 minus eius *Fabii rei famae* -ere *accusatione* (*v. vol. VI 1, 214, 82 sqq.*). Rab. perd. 8 *reum* nec suae nec alienae *pudicitiae* -ercisse (Cael. 42 -at iuventus p. suae, ne spoliet alienam. SALL. Catil. 52, 32. SEN. dial. 4, 28, 7 [*opp.* adtemptari]. *al.*). de orat. 2, 221 -bat ... adversarii *dignitati*, in quo ipse conservabat suam (orat. 89 -et et amicitiis et dignitatibus, vitabit ... contumelias. SALL. Catil. 52, 32 SEN. clem. 1, 22, 1. *al.*). 2, 237 -endum ... maxime

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est caritati hominum, ne temere in eos dicas, qui diliguntur. fam. 11, 27, 1 quem cum obiurgarem, quod parum valetudini -ret *eqs.* SALL. Catil. 14, 6 modestiae (*v. p. 330, 24*). OV. met. 10, 412 (*Myrrha ad nutricem*) discede ... miseroque pudori -e (SEN. contr. exc. 4, 3, 2. suas. 4, 5. *al.*). VAL. MAX. 2, 3, 6 *nemo erat*, cuius magis saluti -i et consuli deberet (CVRT. 6, 9, 24. 7, 2, 26. 9, 6, 15 orabant, ut ... s. suae, id est publicae, -ret *Alexander*. IVST. 28, 4, 4. *al.*). LVCAN. 9, 1087 (*verba Caesaris*) -imus annis *Ptolomaei iuvenilibus* donamusque nefas (*sc. necem Pompei*). PLIN. nat. praef. 33 (*ad principem*) quia occupationibus tuis publico bono -endum erat. MART. 1, 35, 13 -as lusibus et iocis rogamus nec castrare velis meos libellos. PAVL. dig. 2, 5, 2, 1 rusticitati ... hominis, *qui in ius non venerit*, -endum erit. TERT. pudic. 1 p. 221, 23 praecavendo vanissime, quibus *criminibus* -unt et -endo ineptissime, quibus praecavent (*cf.* AVG. civ. 1, 9 p. 15, 3 D. peccatis ... damnabilibus -unt [*ibid.* p. 15, 16]. GREG. M. dial. 2, 12, 2 *Benedictus fratrum* culpam -ercit [moral. 11, 48 culpis]. *sim. al.; cf. p. 336, 60*). *al.*

(II) *animantium corpori eiusque partibus* (*hic illic in imag.; de* PLAVT. Men. 848 *v. p. 330, 40*): ACC. trag. 294 cur ... huius dubitem -ere capiti (*per imag. respicitur salus, vita ut*: 360 re dubia haut dubitarit vitam offerre nec c. -ercerit. CIC. Verr. II 5, 48. Font. 3 -ercisse huius c., consuluisse famae. Cael. 67 VAL. MAX. 8, 7 ext. 7 QVINT. decl. 383, 1. *proprie*: OV. am. 1, 14, 28 [*ad puellam calamistris crines urentem*] c., ferrea, -e tuo. *cf. p. 339, 69*). CIC. Quinct. 40 credamus hoc, Sex. Naevium, cuius (*sc. Quinctii*) caput oppugnet, eius auribus -ercisse (*tacendo ut*: SEN. Oed. 1020 -e verbis ... et -e a. benef. 2, 11, 6 -amus a.; admonitio taedium facit. *caute loquendo*: CIC. de orat. 3, 170 [*v. l. 82*]. SEN. nat. 2, 2, 4 CVRT. 4, 10, 26 PLIN. paneg. 68, 7). dom. 58 an ... veteres illae copiae coniuratorum ... corpori meo -ercissent? (CVRT. 3, 11, 21 ne c. quidem vis ac libido -bat. 7, 3, 16 QVINT. decl. 322, 11. PS. CYPR. pudic. 3 nec c. -ens *impudicitia* nec animis. *al.*). har. resp. 59 corporis sui partibus. Phil. 12, 19 -ite oculis ... meis (*ne horribilia videant ut*: SEN. Thy. 525 rem. fort. 5, 4 SVET. Dom. 11, 3. *al. [cf. p. 331, 33 sqq.]; respicitur oculorum laesio*: OV. am. 1, 7, 65 nec nostris o. nec nostris -e capillis. 3, 3, 48 PLIN. nat. 36, 32. *al.*). Att. 8, 1, 1 *Pompeium*, qui caput ipsum (*sc. Romam*) reliquisset, reliquis membris non -ere (*in imag. ut* CLAVD. carm. min. 53, 29. *proprie*: SEN. clem. 1, 5, 1 m. languentibus. SIL. 6, 623. HIER. in Ier. 2, 16 sq. ut nulli -rent membro, sed omnia constuprarent *Aegyptii*. *al.*). TIB. 1, 1, 67 sq. *me mortuo* -e solutis crinibus et teneris, Delia, -e genis (*cf. l. 35*). OV. ars 2, 413 *in concubitu* lateri ne -e tuo (IVV. 6, 37). fast. 6, 160 aves, extis ... -ite. SEN. contr. 9, 2, 11 cuius *meretricis* osculo nemo se abstinuit, nisi qui -ercit suo. SEN. Med. 480 per manus, pro te quibus numquam -erci (clem. 2, 2, 1 -etur ubique m. tuis [*sc. principis, ne saevire debeat*. -ent- *var. l.*]. PLIN. nat. 35, 105 *m. Protogenis, sc. eius picturae*. *al.; cf. p. 330, 49*). benef. 5, 15, 4 *propinquorum* sanguini (-ne *var. l.*) ... non -itur (epist. 88, 30 alieno s. tamquam suo. 95, 51 s. humano. PANEG. 12, 13, 3 quorum s. [-ne *codd. potiores*] -erceras, arma fregisti. *al.; cf. etiam p. 334, 36*). *al.*

(III) *locis, aedificiis, civitati sim.*: CIC. Verr. II 2, 4 quid expugnasset et quibus (*nisi masc.*) -ercisset et quae reliquisset (*Marcellus in expugnatione Syracusarum ut*: 4, 120 aedificiis omnibus ... -ercit). Vatin. 7 quod patriae -ercerim *in exilium iens* (VOPISC. Aurelian. 23, 4. *cf.* CAES. civ. 3, 10, 6 rei publicae). har. resp. 59 quis minus umquam -ercit hostium castris quam ille omnibus corporis sui partibus (LVCAN. 7, 328). NEP. Them. 6, 5 (*praecepta Themistoclis*) *nulli* loco -rent *Athenienses in muris exstruendis*. HOR. carm. 1, 35, 38 unde manum iuventus ... continuit? quibus -ercit aris? (*cf.* OPTAT. 6, 1 p. 144, 12 altaribus). epist. 1, 14, 30 *rivus* multa mole docendus aprico -ere prato. LIV. 26, 13, 16 *Romanos* Capuae -suros *non esse*. 32, 15, 5 Epirotarum -ercerat agris *Quinctius consul* (TERT. adv. Marc. 2, 17 p. 359, 8 septimo quoque anno ... agro -itur [*cf. lev. 25, 4* agrum non seres]). 32, 33, 12 urbibus -ere ([*11* incendere ac diripere]. 37, 9, 9 moenibus urbique. 38, 8, 6. CVRT. 5, 7, 5 [*opp.* incendendam]. 7, 6, 20. IVST. 11, 4, 6 [*7* diruitur]). SEN. Herc. O. 1304 (*verba Herculis*) *aliter ac gigantes* caelo -erci (LVCAN. 4, 596). epist. 55, 6 illi *rivo*, cum mare patet, -itur *a piscatoribus*. COLVM. 7, 9, 8 *non* -etur horreis, *si foris deficit pabulum*. 10, 58 (*de terra colenda*) matri ne -ite. LVCAN. 2, 734 -itur Hesperiae; ... Romana ... tellus immaculata sui servetur sanguine Magni *in Aegypto sepulti*. PLIN. nat. 3, 138 (*sim.* 33, 78) *metalla fodere* interdictum *esse* ... vetere consulto patrum, Italiae -i iubentium. 16, 216 cui (*del. Mayhoff*) templo -ercit religione inductus Hannibal (IVST. 8, 3, 4 non deorum inmortalium t., non aedibus sacris, non diis penatibus ... -ercit. AVG. civ. 1, 4 p. 9, 24 D. 3, 18 p. 127, 20 SVLP. SEV. chron. 2, 26, 6). *al.*

(IV) *rebus variis* (*tam corp. quam incorp.*): CIC. leg. agr. 1, 11 quibus *causis* (*sc. agris quibusdam onerandis vel vendendis*) gratis -ret *Rullus legis exceptione*. Cael. 67 *testes* capiti ... innocentis fortunisque -ant (COD. Theod. 16, 1, 1 sciat *delinquens* non saluti suae, non f. esse -endum). de orat. 3, 170 in quo (*sc. verborum novorum usu*) ... est auribus consuetudinique -endum. SALL. Iug. 85, 3 bellum parare simul et aerario -ere (*cf.* COD. Iust. 6, 51, 1, 14a illi *fisco non* -imus). VERG. georg. 2, 363 dum prima novis adolescit frondibus aetas, -endum teneris et ... ipsa *vitis* acie nondum falcis temptanda (*item non putando sim.*: COLVM. 4, 24, 21 -endum est vitibus et ... anguste putandum. PLIN. nat. 17, 160 ipsi *articulo malleoli*. 17, 162 gemmis). 4, 239 *si mel non eximens* -es ... futuro ... et *apium* res miserabere fractas (SERV. auct.: -es alimento illis futuro. SCHOL. Verg. Bern.: consules). Aen. 7, 115 penuria adegit edendi ... violare ... orbem fatalis crusti (*sc. panis*) patulis nec -ere quadris. HOR. sat. 1, 1, 71 (*ad avarum*) congestis undique saccis indormis ... et tamquam -ere sacris cogeris. OV. met. 14, 531 ignes ... timent *naves*, quibus unda -ercit. fast. 1, 685 formicae, subiectis -ite granis. 6, 625 *Tullii* signo ... -ercit ignis. SEN. nat. 2, 52, 1 teneris et rarioribus -it *fulmen* ..., quia transitu patente minus saevit. LVCAN. 2, 129 flammis ... -ercit *sanguis effusus*. PLIN. nat. 16, 57 corpori ipsi *piceae non* -itur (*sc. cum picis gratia inciditur*). 17, 65 rami -unt suboli (*opp.* umbra ... premitur). *al.*

b *-unt dei, mors, fortuna sim.*: *α usu pagano*: PLAVT. Merc. 680 Apollo, quaeso te ..., meo ... ut -as gnato pace propitius (*affert* PORPH. Hor. carm. saec. 33 sq. *tuens notionem non nocendi; an ad 2?*). Trin. 829 (*825 sqq.* te omnes saevum ... commemorant; ... *ego* placido te et clementi ... usus sum) pauperibus te -ere ..., divites damnare atque domare (*de Neptuno ut*: OV. rem. 743 nepoti, *sc. Hippolyto*). ENN. ann. 199 sq. (*Pyrrhus ad captivos*) quorum virtuti belli fortuna -ercit, eorundem libertati me -ere certumst (CIC. fam. 13, 4, 2 NEP. Thras. 1, 5 VAL. MAX. 6, 9, 15. SEN. Herc. f. 326 maximis virtutibus. dial. 6, 16, 8 LVCAN. 2, 518. *al.*). VERG. Aen. 6, 63 vos quoque Pergameae iam fas est -ere genti, dique deaeque. HOR. carm. 3, 2, 15 mors ... *non* -it inbellis iuventae poplitibus timidove tergo (SEN. Herc. f. 872. Tro. 402 noxia corpori, nec -ens animae). 3, 9, 12 si -ent animae fata superstiti (*ibid.* 16. SEN. dial. 12 [11], 1, 2. 4, 1 nihil umquam ulli -unt nec remittunt. SACERD. gramm. VI 461, 24 dicimus f. Parcas, quod non -ant [462, 11 MART. CAP. 4, 360]. CE 96, 7 f. non -unt bonis. *al.*). TIB. 1, 2, 99 mihi -e, Venus; ... quid messes uris acerba tuas? (OV. epist. 7, 31 DRAC. Romul. 10, 588). 2, 6, 7 (*5* ure, puer) quodsi militibus -es (*de Amore ut*: OV. epist. 4, 148 qui mihi nunc saevit, sic tibi -at Amor. DRAC. Romul. 10, 588). PROP. 1, 17, 28 (*ad Nereides*) mansuetis socio -ite ⌊litoribus⌋ (*abl., nisi dat. ut vergat ad 2; v. Fedeli, 1980, ad l.*). OV. met. 9, 728 sq. si di mihi -ere vellent, -ere debuerant; si ... perdere vellent *eqs.* fast. 2, 451 -e, precor, gravidis, facilis Lucina, puellis. 4, 911 aspera Robigo, -as Cerialibus herbis. *al.* LIV. 27, 33, 11 deos inmortales, miseritos nominis Romani, -ercisse innoxiis exercitibus. PAVL. FEST. p. 239 ut vivis *liberis et servis* -rent *Lares*. CE 1020, 3 (*aet. imp. Tib.?*) ⟨sit tibi⟩ terra quies, -ito et ipse tuos (*item de dis manibus*: CIL VI 13101, 6 -e matrem ... et sororem tuam ..., ut possint tibi facere ... sollemnia. INSCR. Année Epigr. 1967 n. 238 [*Hisp. Tarrac.*] -e tuos). SEN. Herc. O. 1137 (*Hercules ad Iovem*) debuit frangi polus; quid -is astris? dial. 1, 4, 7 eos ..., quibus indulgere videtur *deus*, quibus -ere, molles venturis malis servat. *al.* *β usu christiano* (*exempla selecta*): TERT. adv. Marc. 1, 26 p. 328, 1 quia ... malo ... -ere deum indignius sit quam animadvertere. ITALA deut. 33, 3 (Lugd.) -ercit plebem suam *dominus* (*Vulg.* dilexit). psalm. 6, 3 (cod. 136 Cas.) ne ... in furore tuo corripias me; -e michi, dominus (*gr.* ἐλέησόν με, *Veron. al. et Vulg.* miserere). Ion. 4, 11 (Wirc.) Ninevem civitatem magnam (VVLG. *dat.*). Rom. 8, 32 (cod. d, *sim. al. et* VVLG.) qui *deus* nec filio suo -ercit, set pro nobis omnibus tradidit illum (*inde e. g.* TERT. fug. 12, 3 f. s. non -ercit pro te). II Petr. 2, 4 (Aug. civ. 15, 23 *al.* = VVLG.) deus angelis peccantibus non -ercit. CYPR. epist. 61, 3 qui essent, quos inimicus lacesseret, qui contra, quibus diabolus ut suis -ret. FIRM. err. 28, 13 diu criminibus tuis -ercit divina moderatio, diu facinus tuum cum dissimulatione respexit (*sim. non puniuntur crimina*: VVLG. Iob 14, 16 -es [-is *vel* -e *var. ll.*] peccatis meis [SACR. Gelas. 1341 M. GREG. M. moral. 9, 83. *al.*]. GREG. M. moral. 9, 80 praeterita, quae deliquimus. 10, 12 verbum prolatae contumeliae. *cf. l. 49. p. 334, 73; structuram 'aliquid alicui', ut vergat in vim ignoscendi, v. sub 3*). VVLG. gen. 18, 24 (*loquitur Abraham*) non -es loco illi propter quinquaginta iustos? (*Itala, Quodv. prom. 1, 16, 23* remittes). Iob 7, 16 (*verba Iob*) -e mihi (*gr.* ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ. *Hier. interpr. Iob* discede). Is. 30, 18 exspectat dominus, ut misereatur vestri, et ... exaltabitur -ens vobis. PRVD. ham. 937 confiteor, dimitte libens et -e fatenti. *al.*

2 *cum respectu custodiendi, curae adhibendae sim.* (*cf. C2b*): **a** *exempla usum praeparantia* (*sc. quodam modo vigente adhuc vi non laedendi, non molestandi sim.; exempla potiora, ceterum cf. e. g. l. 17. p. 333, 11. 44*): PLAVT. Asin. 177 sibi (*v. p. 333, 7*). Bacch. 751 potin ut cures te atque ut ne -as mihi? mea fiducia opus conduxi (*cf.* CIC. Catil. 4, 3 consulite vobis; prospicite patriae; conservate vos ...; mihi -ere ac de me cogitare desinite). CIC. Flacc. frg. Cus. 15 huic hominum generi maiores nostri sic -endum ... arbitrabantur, ut eos ... etiam in culpa defenderent. rep. 3, 24 iustitia ... praecipit -ere omnibus, consulere generi hominum *eqs.* leg. 3, 9 (*verba legis*) *magistratus* sociis -unto, se et suos continento. BELL. Alex. 24, 2 ut consuleret *novus rex* regno paterno, -ret ... patriae *afflictae*. SALL. Iug. 106, 3 (*verba Sullae*) *se* mansurum potius, quam ... turpi fuga ... vitae -ret. HOR. epist. 1, 7, 11 *hieme* ad mare descendet vates tuus et sibi -et. PHAEDR. app. 6, 11 amicos sublevate, miseris -ite (*cf.*

[*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

OCTAVIA 473 pulchrum . . . est . . . consulere patriae, -ere afflictis, fera caede abstinere. ITALA psalm. 71, 13 [Veron. *al.* = VVLG.] -et *rex bonus* pauperi et inopi et animas pauperum salvas faciet). PLIN. nat. 8, 134 aliter non est occidere *irenaceos* et tergori -ere (*quod morituri urinae aspersione corrumpere temptant*). *al.*

b *usu pleno fere i. q. servando, custodiendo consulere alicui* (*exempla minus dubia*): **α** *animantibus*: PLAVT. Capt. 32 nil pretio -sit *pater*, filio *ab hostibus capto* dum -ret. ACC. trag. 137 (*verba Ismenes Antigonam a consilio periculoso absterrentis*) me par est tibi consulere et -ere. ITALA gen. 20, 6 (Ambr. Abr. 1, 7, 59. *al.; loquitur deus ad Abimelech*) -erci tibi, ut non peccares in me ([*Vulg.* custodivi]. ENNOD. epist. 9, 12, 2 p. 237, 27 -at tibi . . . deus, ut credas me immemorem tui esse). psalm. 18, 14 (Sangerm. *al.*, *sim.* VVLG.) ab occultis meis (*sc. delictis, v.* AVG. *ad l.*) munda me, domine, et ab alienis -e servo tuo ([*Hier. psalt. sec. Hebr. 19, 14* libera. *huc spectat* AVG. serm. 216, 10]. 21, 21 [Barnab. 5, 13] -e animae meae a gladio [*gr. ibid.* φεῖσαι, *sed LXX* ῥῦσαι, *Veron. al. et Vulg.* erue]). PASS. Macc. 14, 7 *apes raptorem mellis pungentes* plus -unt generi quam saluti *suae*. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 131, 21 *deus* nostrae unanimitati prospiciens et saluti populorum -ens (*gr. I 1, 7 p. 163, 18* κηδόμενος, *Conc.*[S] *IV 1 p. 134, 31* procurans. *cf. p. 339, 37*). *reflexive* (*se custodiendo, abstinendo*): AVG. epist. 211, 14 (*inde* Ps. AVG. reg. III 6, 2) vobis a verbis durioribus -ite. in euang. Ioh. 22, 12 (*ad temere loquentem*) -e tibi; noli praecipitare sententiam (*cf.* -ere voci *sim. p. 331, 64 sqq.*). **β** *rebus*: ITALA Ezech. 24, 21 (Wirc.) ego, *deus*, profano sancta mea . . ., desiderabilia oculorum vestrorum et quibus -bant animae vestrae (*cod. 176* ex quibus pascebantur [*man. pr. ex* parc-] animae v., *Vulg.* super quo pavet anima v.). GRILL. rhet. ed. Courcelle, Rev. Phil. 29, 1955, 36 l. 84 nulla . . . *a Romanis* illata poena . . ., quod antea (*i. ante bellum*) non amiserant, -ercerunt *Rhodii*. DICT. 5, 2 praeteritorum satias; futuris saltem -endum ac consulendum est.

3 *structura novata alicui aliquid vergit in vim q. e. indulgere, condonare sim.* (*cf. vol. VII 1, 1253, 19 sqq.; dat. commodi iunctura laxiore appositum v. p. 339, 52. 340, 1*): **a** *cum respectu indulgenter concedendi, praestandi*: GELL. 16, 19, 10 vitam . . . sibi ut -rent oravisse *Arionem* (*sec. Herodot. 1, 24, 2* ψυχὴν . . . παραιτεόμενον). CASSIOD. var. 11, 35, 3 (*remuneratio collegae militia functo statim praebeatur*) tibi . . . praestas, quod -is alteri, quando indemnitas prioris lucrum potius fit sequentis *eadem exspectantis* ('*indulges*' *Traube in indice ed.; sed vide, ne* quod -is alteri *sit idem atque* '*eo quod damnum non infers alteri*'; *sequitur enim* indemnitas). **b** *cum respectu indulgenter remittendi, non puniendi* (*obi. sunt crimina ut p. 336, 60*): VITA Caes. Arel. 2, 24 illi misello -at deus peccatum hoc. GREG. M. moral. 15, 39 illis . . . minima *crimina sim.* -untur, qui maiora . . . defleverunt. CE 709, 8 ([*multo ?*] *post 542*) in se linquentibus facinus funditus -ens *episcopus*.

C *absolute, sc. non indicatur cui temperetur* (*structuras e contextu subaudiendas hic non attulimus, cf. p. 332, 57; dat. commodi accedit sub 1aβ*): **1** *cum respectu parce vel non adhibendi, utendi sim.; -unt*: **a** *qui rem familiarem vel alimenta servant, non profundunt*: **α** *vario usu*: PLAVT. Aul. 381 festo die si quid prodegeris, profesto egere liceat, nisi -erceris (*edd. varie emendaverunt formam perf. a Plauto alienam* [*cf. p. 329, 2*]). TER. Haut. 139 illi *filio, quem male tractavi*, de me supplicium dabo laborans, -ens, quaerens (SCHOL. Ter. Bemb. servans [*affert* VERG. *p. 330, 34*]. *item explicat*: TER. Ad. 813 conserva, quaere, -e, fac quam plurimum illis *filiis* relinquas). CATO agr. 58 eas *oleas* condito; -ito, uti quam diutissime durent (*nisi acc. etiam ad* -ito *trahas; cf. p. 339, 59*). NOVIVS Atell. 78 (*versu lacuna depravato*) qui non -sit apud se . . . frunitus est. CAES. Gall. 7, 71, 4 frumentum se . . . dierum XXX habere, sed paulo etiam longius tolerari posse -endo. PORPH. Hor. sat. 2, 2, 106 -endo prospicis, ne umquam tibi desit, quod *eqs.* CIL XIII 10018, 133 -e (*in vase potorio, cf. p. 331, 24*). **β** *accedit dat. animantis, cuius commodo sumptus non fiunt* (*minus probabiliter, idque certe non apud* PLIN., *intellegi potest etiam dat. hominis damno non afficiendi*): LVCIL. 619 sumptum homini praebeat, genium suum defrudet, ⟨et⟩ ali⟨i⟩ -at (*si recte coni. Krenkel, Miscellanea Critica II, 1965, 176*; det alii, -at *Marx*, alieno -at *Ribbeck*). CE 366, 1 (*aet. imp. Aug.*) -itis heredi ([*v. Wieland, Mus. Helv. 14, 1957, 193 sqq.*]. 1106, 2 avarus, h. -ens, invidus ipse sibi). PLIN. epist. 9, 37, 2 *coloni omnia* consumunt . . ., ut qui iam putent se non sibi -ere.

b *qui verbis abstinent, tacent* (*de carminibus* VERG.; *saepe forma imperativi*): PLAVT. Poen. 250 soror, -e, amabo: sat est istuc alios dicere nobis . . . :: quiesco. 993 *eum* appella, quid velit, quid venerit *eqs.*: ne -seris. TER. Phorm. 793 ostenderem . . ., quo pacto. :: -e sodes (*cf.* SCHOL. Ter. p. 138, 3 minus loquere). VERG. ecl. 8, 109 -ite, ab urbe venit, iam -ite, carmina, Daphnis (*huc traximus coll. 61* desine, tibia, versus. *an intellegas* '*ne nocueritis*' ?). PHAEDR. 3 epil. 1 supersunt mihi, quae scribam, sed -o. SEN. Herc. O. 1447 (*ad se ipsum*) -e et hanc vocem occupa. 1942 -e (*cf. structuram plenam* 1965 -e . . . questibus). LVCAN. 6, 773 ne -e, precor: da nomina rebus, da loca *eqs.* TAC. dial. 27, 1 'non verebor nominare singulos *scholasticos* . . .' :: '-e' (aparte *sim. trad.*). ITALA Is. 58, 1 (Tert. adv. Iud. 9, 30 *al.*) exclama in vigore et ne -erceris, exalta ut tuba vocem tuam (*Vulg.* cesses). II Cor. 12, 6 (cod. d *al.; sim.* VVLG.) veritatem dicam, *si gloriabor*; -o autem, ne quis *eqs.* HIL. syn. 90 -ens . . . de his nihil dico. *al.*

c *qui in quibuslibet condicionibus abstinent, se continent* (*v. etiam sub 2aβ*): PROP. 3, 9, 29 *Maecenas, cum possis summos honores adipisci*, -is et in tenues humilem te colligis umbras. GERM. 656 *Orion ob scelus poenas luit ideoque* -ite mortales: numquam levis ira deorum. GELL. 2, 1, 5 *saeviente pestilentia Socrates* -endi moderandique rationibus dicitur . . . retinuisse *salutem* (*sc. vita continenti*). ITALA Is. 54, 2 (Aug. civ. 18, 29, *sim.* VVLG.) dilata locum tabernaculi tui . . .; fige, noli -ere, prolonga funiculos tuos. CLAVD. rapt. Pros. 1, 67 *Pluto iratus* -ercit erubuitque preces ('*desiit furere*' *Burman; ceterum v. Hall, comm. 1969 ad l.*). DRAC. Romul. 8, 155 (*Cassandra suadet, ut Paris necetur*) Troile, quid cessas? quid -is, . . . Hector? (*159 sqq.* vos saltem surgite cives . . ., muris depellite fratrem).

part. praes. -ens *pro adi. fere i. q. parcus, avarus*: HOR. carm. 3, 19, 21 cur . . . cessant flamina tibiae . . . ? -entes ego dexteras odi: sparge rosas (PORPH. otiosas, quae . . . non spargant rosas).

2 *cum respectu non laedendi sim.*: **a** *notione communi* (*sc. iisdem fere coloribus ac sub B1; -unt fere homines, sed res e. g. l. 32. 34, dei l. 39. 48. al., animalia l. 47*): **α** *in universum*: ① *formae variae* (*exempla selecta inde a* SEN. *rhet.*): LIV. ANDR. carm. frg. 28 -entes praemodum (*deficiente contextu dubitanter huc traximus; v. e. g. Broccia, Ricerche su Liv. Andr., 1974, 40 sqq.*). TER. Ad. 562 venit . . . insaniens; nil -ercit *meque verberavit*. LVCIL. 1089 quom -ere possint (*suppleas* perdunt *sim., si recte confertur* CIC. Quinct. 51 mavolt *vir bonus* commemorari se, cum posset perdere, -ercisse, quam, cum -ere potuerit, perdidisse). OV. Pont. 1, 7, 45 qua . . . est res passa, -ercit *Augustus*, usus et est modice fulminis igne sui. LIV. 39, 50, 5 multitudo . . . -endum . . . censebant; . . . *alii* ad necem eius *Philopoemenis* consentiebant. MANIL. 4, 76 *contra rationem* laeduntque cibi -untque venena. SEN. contr. 7, 1, 8 praedones iam miserentur, piratae (irati *trad.*) iam -unt. SEN. Med. 432 o . . . sortem asperam, cum saevit et cum -it ex aequo malam (*cf.* Phoen. 35 [*loquitur Oedipus*] Cithaeron . . ., semper cruente, saeve . . ., cum occidis et cum -is). clem. 2, 7, 2 -et . . . sapiens, consulet et corriget (*distinguitur*: ignoscet). LVCAN. 8, 652 (*Cornelia ad Pompeium mortuum*) hoc merui . . . in tuta puppe relinqui? perfide, -bas? (*vergit ad b*). 8, 707 *Pompeius fuit* felix nullo turbante deorum et nullo -ente miser. SIL. 14, 430 qua . . . -bat . . . vapor *ignis*. STAT. silv. 1, 2, 80 (*loquitur Amor*) *virginem* summa leviter . . . lampade -entes . . . strinximus. 3, 3, 168 victis -entia foedera Cattis . . . donat *clementia Caesaris* (*vergit in usum adi. q. e. mitis, non gravis sim.*). TAC. Agr. 20, 2 -endo . . . incitamenta pacis ostentare. TERT. pudic. 16 p. 255, 6 hic (*I Cor. 7, 28*) -endo permittit *nuptias apostolus*. ITALA Ezech. 8, 18 (cod. 176 = VVLG.) non -et *oculus* meus neque miserebor (9, 10 [*ibid.*]. VVLG. Ezech. 5, 11. *al.*). CYPR. domin. orat. 21 *Daniel* inter feras esurientes et -entes . . . pascitur. VVLG. thren. 2, 17 destruxit et non -ercit *dominus*. RVST. HELP. benef. 37 *Christus* obses -endi. DRAC. Orest. 600 *ut Clytaemestra, nisi interficiatur*, ingerat inferias animam -entis Orestis. LEX Visig. 1, 1, 7 *iudex erit* in percutiendo parcus, in -endo adsiduus. VICTOR. CAP. frg. Spicil. Solesm. I p. 271 VIII (*ad exod. 4, 24 sqq.*) occasionem propitiandi per circumcisionem, qua -ret, deus dare dignatus est *Moysi* (parcerit *cod.*, -serit *editor vix recte; non enim intellegenda est circumcisio, qua abstinuit Moyses, sed occasio veniae dandae ut ibid. postea*: per datam occasionem . . . voluit -ere delinquenti). *al.* ② *forma* '-ente re' *vel* '-endo' *adhibetur ad indicandum modum actionis, sc. non infestum, gravem, sed cautum, lenem, providum sim.* (*part. praes. vergit in usum adi.; cf. p. 339, 37. 45, part. coniunct. l. 41, aliter abl. gerund. l. 43 sq.*): STAT. Theb. 3, 131 *matres corpora caesorum curant*, pars spicula dextra nequiquam -ente trahunt, pars molliter aptant bracchia (SER. SAMM. 77 corpus d. -ente foveto). Ach. 1, 572 thyrso -ente ferit *Achilles Deidamiam*. CYPR. laps. 14 (*in imag.*) *medicus vulnera* manu -ente contrectat (AVSON. 238, 4 p. 79 P.). CLAVD. 26, 122 (*in imag.*) *medici* sollertia . . . -endo . . . secat, ferro ne largius acto *eqs.* (*sim.* CONC.[S] I 5 p. 354, 20 quos *episcopos* -endo excommunicationi subiecimus [*gr. I 1, 5 p. 130, 34* πεφεισμένως, *dat. eis addit* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 47, 26]. ORIBAS. syn. 1, 9, 2 La p. 46, 19 Mø. *validiores* amplius evacuas, . . . *infirmiores* -endo evacuas [*gr.* φειδομένως, *Aa* parcius]). SIDON. carm. 11, 41 -enti pistre flagellat *Triton Galateam amatam*.

β *in precationibus, adhortationibus, iussis* (*animo obversari videtur hic illic non tam homo non laedendus quam ipsa actio intermittenda vel non suscipienda, ut loci pertineant ad 1c; sed notiones certa ratione separari non possunt*): ① *variis*: VERG. Aen. 6, 834 -e . . ., proice tela manu (SERV.: Caesari dicit, quem clementem circa Pompeianos legimus). 12, 693 -ite iam Rutuli, et vos tela inhibete, Latini. TIB. 1, 4, 83 (*81* Marathus lento me torquet amore) -e, puer, quaeso (*sc. non spernendo amantem ut*: 1, 5, 7. 2, 6, 29. OV. epist. 4, 167 per Venerem, -as, oro). PROP. 2, 29, 19 (*loq. unus e Cupidinibus*) -ite iam, fratres: iam certos spondet amores *poeta vinctus*. OV. am. 3, 11, 45 (*41* fores . . . minus improba vellem) -e per o lecti socialia iura *eqs.* (*sc. oro*). met. 2, 361 sq. (*verba Heliadum*) -e, precor . . .; nostrum laceratur in arbore corpus. trist. 2, 179 (*ad Augustum*) -e,

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

precor, fulmenque tuum ... reconde (*in eadem re*: Pont. 2, 8, 23. *al.*). NVX 182 (*loquitur nux ad viatores*) -ite. SEN. contr. 2, 2, 9. 7, 2, 2 -e iam, quaeso, Popilli: nihil tibi nisi occidendum Ciceronem mandavit Antonius. PHAEDR. 2, 8, 8 ille *cervus fugiens* supplex: vos modo, *boves*, inquit, -ite. SEN. Herc. f. 1314 (*Hercules ad Amphitryonem*) iam -e, genitor, -e, iam revoca manum (*sc. a te*). *al.* *verba iudicis vel domini sollemnia ad tortorem* (*cf. p. 334, 18*): PASS. Saturn. Dat. (BHL 7492) 6, 9 '-e' inquid *iudex* reclusumque in carcerem passioni ... martyrem destinavit. 8, 7 proconsul ... lingua nolenti '-e' prosilivit; cessavere carnifices. *al. ibid.* AVG. in psalm. 122, 6 l. 17 *servus* adtendit ad manus domini sui, *qui eum caedi iussit*, quoadusque dicat: '-e' (*sim.* CASSIOD. in psalm. 122, 2 l. 51). CHART. lat. ant. 518 III 21 (*saec. IV/V*). PASS. mart. gr. (BHL 3970) 14 p. 98^E iussit caedentibus -i (*i. imperavit verberantibus, ut -atur*). ⓑ *ad deos, elementa naturae sim. spectantibus*: HOR. carm. 2, 19, 7 sq. recenti mens trepidat metu ..., euhoe, -e Liber, -e, gravi metuende thyrso. 4, 1, 2 Venus, ... rursus bella moves? -e, precor, precor. TIB. 1, 3, 51. 1, 9, 5 -ite caelestes *periurium non punientes*. LYGD. 5, 21 -ite, pallentes undas quicumque tenetis ... dei. OV. epist. 17(18), 45 (*Leander ad Boream*) -e, precor, facilemque move moderatius auram. fast. 4, 921 (*ad Robiginem*) -e, precor, scabrasque manus a messibus aufer. *al.* SEN. Med. 595 -ite, o divi, veniam precamur, vivat ut tutus *Iason*. SIL. 6, 588. 8, 659 -ite, crudeles superi: iam stragis acervis deficiunt campi. STAT. silv. 1, 2, 269 -at Lucina, precor. MART. epigr. 25b, 4 (*Leander ad undas*) -ite dum propero, mergite cum redeo. *al.* *in parenthesi ad excusanda verba impia*: CONC.^S IV 2 p. 101, 13 examinata sunt, quae dubitationem ... generare videbantur et, -at divina maiestas, qualia ... aliqui blasphemizabant (*item fere rec. altera* Athan. ed. Opitz III p. 53, *gr. ibid.* φεισάσθω).

b *vergit in vim custodiendi, consulendi sim.* (*cf. p. 338, 38, ceterum v. B2; cum acumine iteratur vox notionibus diversis l. 34 sq.*): QVINT. decl. 246, 9 inventa est ... una quae magis amaret, una quae -ret: noverca (*privignum in bellum proficisci prohibens*). HIER. epist. 55, 5, 5 crudelitate clementi non -it medicus, ut -at, saevit, ut misereatur (*sim.* MAX. TAVR. serm. 75 p. 684^D summam medendi artem non -it, ut -at). RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 76, 38 *divina gratia* homines -endo gubernat et misericorditer regit (*gr. I 1, 7 p. 76, 22* χάριν ... κηδομένην *tantum, I 5 p. 374, 6* cui omnium hominum cura est. *cf. p. 337, 20*). ARATOR act. 2, 685 *arca i. ecclesia* servata ... crescit per spatii -entis opem (*sc.* L *cubitorum [v. gen. 6, 15]; cf. 2, 675* sacer numerus, *sc.* L, delicta resolvit). SACR. Greg. 202, 50 (202, 925 D.) familiam tuam ..., domine, caelesti protectione circumda, ut te -ente sit libera, te custodiente a malis ... sit secura.

II *vi novata* *pro subi. est ipsa res, a qua abstinetur, quae non adhibetur, sc. non nisi forma* '-ente re' *fere i. q. cessante, non intercedente sim.* (*cf. p. 338, 57 et part. praes. verborum transitivorum intransitive adhibita apud Hofmann-Szantyr 290 δ; syn.* cessare *exstat apud eundem* DRAC. *p. 338, 14*): DRAC. Romul. 2, 155 fracta leonis colla Cleonaei telo -ente necantur *a Hercule*. 10, 96 ut venias -ente mora.

III *structurae* *variae, quibus indicatur*: **A** *cui temperetur, sc.*: **1** *rei non adhibendae, non faciendae vel parce utendae sim.* (*indicatur simul persona vel res, ad quam respicit parsimonia, dativo p. 330, 30. 34. 75, praepos.* erga *p. 332, 18,* pro *p. 331, 37 [ibid. alia versio exhibet gen. sec. gr.]*): **a** *struct. nominali*: α *dat.*: NAEV. com. 69 PLAVT. Bacch. 996 (*et novies*). *et passim.* *accedit* ab *c. abl.*: ITALA sap. 1, 11 (Aug. de mend. 16, 31 *al.* = VVLG.) custodite ... vos a murmuratione ... et a detractione -ite linguae (*gr.* ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης. *inde* ISID. reg. monach. 3, 2 a d. -at monachus linguam). β *acc.* (*cf. locos dub. vel coni. p. 330, 13. 331, 71. 337, 58. 340, 81*): PLAVT. Curc. 381 eam *pecuniam*. Mil. 1220 vocem. Most. 104 sumptum (-u *var. l.*), operam. Pseud. 79 id (*sed v. p. 332, 2*). LVCR. 2, 1163 fetus. RVT. LVP. 2, 15 nihil (STAT. Theb. 7, 14 [*nisi pro mera negatione accipias*]). PAVL. FEST. p. 222 (*formula prisca*) linguam. ARNOB. nat. 7, 8 animos (*loco varie temptato*). MAX. TAVR. serm. 75 p. 684^D artem. ISID. reg. monach. 3, 2 (*v. supra*). PASCHAS. verba patr. 55, 5 vestimentum (*postea dat.; Migne gr. 65, 304^A gen. bis;* VITAE patr. 6, 4, 30 *dat.*). CIL XIII 10018, 134. 135. *accedit acc. relationis*: ROMVL. fab. 42, 2 rec. W ille ... alapas non -et caput (rec. gall. *et* vet. sibi alapis non -bat. *Phaedr. 5, 3, 2* alapam sibi duxit). γ *abl.* (*primitus fortasse relationis, qui postea etiam pro instrumentali vel separativo accipi potuit. formas decl. quartae in* u *exeuntes ad dat. traximus, e. g.* VERG. Aen. 1, 257 -e metu [*sed cf.* SERV. auct. *ad loc.* ablativum pro dativo, *item* PRISC. gramm. II 363, 10]. *cf. etiam dubia p. 331, 65. 71; vix addas p. 332, 84. 338, 53*): CATO agr. 1, 1 opera (*accedit inf., v. p. 330, 21*). ITALA prov. 26, 25 (Hier. adv. Rufin. 3, 43) voce (*addas p. 331, 61*). AVSON. 130, 4 p. 430 P. caede. HIER. epist. 55, 5, 5 crudelitate. SEDVL. carm. pasch. 5, 77 mucrone (mucroni *var. l.*). δ *praepos.*: *v. p. 330, 84. 340, 38; aliter, sc. struct. partitiva* PAVL. NOL. *p. 330, 29.*

b *struct. verbali*: *v. IA2 et p. 340, 55.*

2 *animanti non laedendo, rei non violandae sim.*: **a** *sine additamentis*: α *dat.*: PLAVT. Asin. 176 (*et septies*). ENN. ann. 199. 200 scaen. 134. *et passim; refl. p. 333, 32 nec non* PLAVT. Asin. 177 HOR. epist. 1, 7, 11 SEN. benef. 4, 14, 4. *al.* β *acc.* (*cf. IB3 et p. 330, 39. 334, 2. 340, 73; iuxta dat. comm. l. 11, cf. l. 18; vix recte a doctis quibusdam huc trahuntur* DRAC. Orest. 600, *v. p. 338, 50.* CASSIOD. hist. 7, 14, 1 Paulino ... reveritus eius vitam -ercit. in psalm. 117, 18 filio [*ed. Migne*; fili *cod. unus*; fidelis *Adriaen*] non -itur): CIC. Verr. II 2, 76 (*per perseverationem; v. p. 334, 45*). CE 1020, 3 (*aet. imp. Tib.?*) -ito ... tuos (*al. v. p. 336, 43 sqq.; ceterum in titulis*: CE 1466, 2 -e opus hoc [*cf.* 1883, 2 -e tumulum]). ITALA deut. 33, 3 (Lugd.) plebem (*gr.* τοῦ λαοῦ, Aug. quaest. hept. 5, 56 populo). Ion. 4, 11 (Wirc.) Ninevem civitatem (*v. l. 26*). II Macc. 5, 6 (rec. X) acies civium (*v. p. 332, 82*). 5, 12 (recc. LX) occursantes (*v. p. 332, 77*). ANTH. 15, 128 lectum iugalem natis -e tuis. VVLG. thren. 2, 2 praecipitavit dominus nec -ercit omnia speciosa. VEREC. in cant. 3, 12 D. adulescentulos (*trad.; dat. restit. viri docti*). GREG. M. dial. 2, 12, 2 culpam (*cf.* moral. 9, 80 praeterita, quae deliquimus. 9, 83 peccatum. 10, 12). *loco obscuro*: CE 2122, 2 (*saec. I?*) *filium* amissum, mater, ... doleto; fatal⟨e h⟩oc vitium est parc⟨ere⟩ te ⌊puero⌋ (*abl. compar.* '*te potius quam puerum*' *intellexit Löfstedt, Rhein. Mus. 67, 1912, 219, dat. comm., sc.* '*cui sollemnia facias*', *van Leijenhorst in plagulis coll. p. 336, 44*). γ *praepos.*: ITALA deut. 13, 8 (Lugd. *al.*) non -et oculus tuus super eum ([*gr.* ἐπί, VVLG. ei]. 19, 13 [*ibid.; gr.* ἐπί, *Vulg.* misereberis]. Ion. 4, 10 [Wirc.] s. cucurbitam [*gr.* ὑπέρ, Lucif. Athan. 2, 33 cucurbitae, *Vulg.* doles]. *al.* VVLG. Ezech. 7, 4. *al.* LIB. iubil. 47, 5 *filia Pharaonis* -ercit s. te [*sc. Moysen. cf.* ITALA exod. 2, 6 Lugd. -ercit ei]). Ezech. 16, 5 (cod. 176) nec -ercit oculus meus in te ([*gr.* ἐπί, VVLG. super]. Ion. 4, 11 [Lucif. Athan. 2, 33] in Nineve civitatem [*gr.* ὑπέρ, VVLG. civitati]. *addas l. 60. 65 et fortasse* VVLG. I reg. 15, 29 triumphator in Israel non -et. *vol. VII 1, 749, 77 sq. vix recte adduntur* LVCR. 6, 399 APVL. met. 1, 8, 2, *v. supra p. 330, 43. 332, 59; ceterum cf. p. 332, 70*). *aliter, sc. struct. partitiva*: ACT. Petr. 30 usque et de servis suis non -it *fornicatrix* (*aliter gr.*). ?δ *gen.* (*non nisi in var. l. sec. gr.*): ITALA Ier. 17, 17 (Hier. *ad l.* p. 214, 21) -ens mei (*cod. L saec. VI/VII; sed var. l.* mihi *confirmatur loco gemino* p. 215, 10; *aliter Vulg.*). VVLG. Iob 20, 13 illius (*cod. L saec. VII al.; dat. exhibet etiam* HIER. interpr.). ?ε *abl.*: *non nisi in var. ll. infra l. 73 et p. 335, 47. 49. adde* AVG. catech. rud. 19, 6.

b *indicatur insuper ipsum malum, cui temperatur vel consulitur*: α *praepositionibus*: ① in *c. abl.* (*exempla notabiliora exclusis iis, quae meram occasionem indicant, ut* CIC. *p. 335, 81*): SIL. 10, 329 Poenus ... tum denique Martem dimisit tandemque suis in caede -ercit (*sc. ne caedentes laborarent; aliter, sc. ne caederentur*: VVLG. II Macc. 5, 6 [*v. p. 332, 81*]). VLP. dig. 29, 5, 1, 33 impuberi ... utrum in supplicio tantum -imus an vero etiam in quaestione? et magis est, ut de impubere nec quaestio habeatur. PAVL. dig. 49, 16, 14, 1 tironi in hoc crimine. GREG. M. moral. 11, 48 qui sibi nunc in culpa -it, ei postmodum in poena non -itur. ⓑ ab *c. abl.* (*cf. p. 339, 56*): ITALA psalm. 18, 14 *et* 21, 21 *v. p. 337, 14 sqq.* 77, 50 (Sangerm. *al.* = PSALT. Rom.) non -ercit a morte animabus ([*gr.* ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν, VVLG. a m. animarum, HIER. psalt. sec. Hebr. morti animae]. HIER. interpr. Iob 33, 18 animae eius a m., ne cadat in bello [*gr.* ἀπό, *Vulg.* eruens]). ACT. Archel. 51, 4 a plagis Pharaoni (Pharaonis *var. l.*). AVG. civ. 21, 18 p. 523, 30 D. ab ea poena supplicibus. epist. 193, 12 ab hac condicione. 211, 14 *v. p. 337, 22.* GREG. M. past. 3, 25 p. 97^D ab increpationis gladio.

β *structura verbali* (*sc. enunt. secund. praeter l. 72; non huc pertinent quae rationem -endi indicant coniunctione* quod LVCAN. 3, 96. 4, 596 *al., vel merum effectum finemve coniunctione* ut FRONTIN. strat. 2, 11, 6 IAVOL. dig. 42, 5, 28 *al.*): TERT. apol. 37, 2 nec mortuis -unt Christianis, quin illos de requie sepulturae ... avellant (ITALA Iudith 2, 11 *v. infra.* SYMM. epist. 1, 88 numquam in me -am, q.). resurr. 15 p. 45, 13 *censura humana non* -ens ... illis *ministris sceleris*, quominus cum auctoribus *puniantur* (ITALA Iudith 2, 11 *v. infra.* ORIG. in Matth. 13, 11 p. 211, 3 [*gr.* ἵνα μή]). ITALA gen. 20, 6 (Aug. quaest. hept. 5, 55) -erci tibi, ne peccares ([*gr.* τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν, Ambr. Abr. 1, 7, 59 *al.* ut non]. Ezech. 20, 17 [cod. 176] -ercit oculus meus in eos, ne delerem illos [*gr.* ἐφείσατο ... ἐπ' αὐτοὺς τοῦ ἐξαλεῖψαι, VVLG. super eos, ut non]. *addas l. 50 et fortasse p. 332, 66*). Iudith 2, 11 (Reg. *al.*) super *contumaces* ... non -et oculus tuus, ut des illos in occisionem ([*gr.* τοῦ δοῦναι, Sangerm. 15 usquequo des illos in mortem, Complut. qui⟨n⟩, cod. 62 quominus]. ENNOD. epist. 9, 12, 2 p. 237, 27. ut non: ITALA gen. 20, 6 [*v. supra*]. VVLG. IV reg. 5, 20. Ezech. 20, 17 [*v. supra*]). ad *c. gerund.*: ITALA (= VVLG.) IV Esdr. 16, 72 Weber insani neminem -entes ad diripiendum (nemine *man. pr. cod. A saec. IX*).

γ *abl. instrumenti, sc. rei vel actionis infestae, qua quis non utitur* (*sc. ut -ere adhibitum videatur pro non laedere, vim non inferre sim.; dub. an huc trahi possint* PLAVT. *p. 330, 39,* OV. *p. 332, 15; cf. etiam p. 339, 76 sq.; ceterum ablativo indicatur res, qua quis consulit, e. g.* CIC. Verr. II 2, 49 summa cura. 5, 48 litteris. SALL. Iug. 106, 3 fuga): ROMVL. fab. 42, 2 *v. p. 339, 69.* AVSPIC. ad Arbog. 22, 3 *cupiditas* in alumnos desaevit, nec saeva -it rabie (*Brandes,* rabiem *cod.*), quorum amore pascitur. DRAC. satisf. 157 inimicorum iugulis mucrone -ercit David (*e. g. I reg. 24, 4 sqq.*). *cf. abl. absol.*: PRVD. cath. 7, 85 incolis fulmen ... pie repressis ignibus -ercit.

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

δ acc. obi., sc. notione deflexa in structura 'alicui aliquid' v. sub IB 3 b.

B obi. internum: PLAVT. Men. 848 quicquam (nisi aliter explicandum, v. p. 330, 39). TER. Haut. 43 nihil (SEN. dial. 12[11], 4, 1. v. etiam p. 338, 25). 164 aliquantulum. PROP. 4, 6, 81 aliquid.

part. praes. parcēns usurpatur plus minusve pro adi. p. 338, 16. 42. 59.

in lusu verborum cum Parca v. p. 326, 82; per homoeoprophoron in formula supplicantis -e, precor: TIB. 1, 8, 51 (voces disiunguntur 2, 6, 29). HOR. carm. 4, 1, 2 -e p. p. OV. epist. 7, 165. met. 2, 361. et saepe; vox iteratur notionibus diversis p. 333, 84. 335, 26. 337, 8. 339, 34 sqq. (cf. p. 330, 5sq.).

deriv.: parcus; cf. parsimonia (-ium).

compos.: comperco (vel -ar-), deperco, imperco, reparco (vel -cr-); cf. compesco et imparcenter. Korteweg.

1. *parcus, -a, -um. [a parcere; fortasse sec. largus: largiri formatum; cf. Leumann, Gramm. 1928, 202. Sch.] de origine: GAV. BASS. frg. (6 F.) Gell. 3, 19, 2 -us composito vocabulo est dictus quasi 'par arcae' eqs. (v. sub pararcus). contra GELL. ibid. 4 sq. inducit Favorinum a pecunia et arcere iocose fingentem formam primitivam pecuniarcus, deinde serio proferentem (5) -us ... ab eo, quod est 'parum' et 'parvum', denominatus est. a verbo derivat PRISC. gramm. II 136, 17 probo probus, ... parco -us. compar. -ior et superl. -issimus inde a PLAVTO. de notione (v. etiam p. 342, 25. 345, 3 sq.): SYNON. Cic. p. 440, 26 -us. frugi. abstinens. parvo contentus. suo contentus. alieni contemptor. GLOSS. II 218, 12 ἀδάπανος: sine inpensa, -us. 470, 27 φειδωλός: -us, tenax, abstinens. IV 266, 47 -us: ⌊cupidus⌋, abstinens (⌊⌋ v. vol. IV 1427, 31 sqq.). V 318, 40 qui se continet ubique. al. legitur in versu inde a PLAVTO, CAECIL., TER., in prosa oratione inde a RHET. Her., CIC.; pluribus quam decem locis adhibent SIL. (15), MART. (12), PLIN. min. (13), Script. hist. Aug. (22), SYMM. (20) al.; ex auctoribus potioribus adi. neglegunt e. g. VARRO, LVCR., CAES., LIV., CELS., qui tamen omnes adv. parce utuntur. [confunditur in codd. maxime cum paucus OV. am. 3, 6, 9 CYPR. epist. 2, 2 al. (restituitur APVL. carm. frg. 1 PANEG. 2, 18, 1), parvus OV. fast. 2, 538 MART. 10, 41, 6 al. (restituitur SER. SAMM. 1072 VEG. mulom. 1, 35, 2), partus MART. 9, 101, 19 IVV. 10, 116. de CATVLLO 39, 11 v. vol. VI 1, 281, 5 (-us defendit e. g. Schuster, Wien. Stud. 64, 1949, 91, sed v. Fordyce, 1961, ad l.), de PROP. 3, 5, 18 v. p. 326, 63. loco corrupto: GLOSS. IV 549, 5 -us: crimen ⌊talis⌋ (scelus var. l.).]

I respicitur habitus animantium non effusus, fere i. q. temperans, continens, abstinens sim. (item de rebus ad animantes pertinentibus; per similitudinem de rebus naturalibus vel manu factis sub A 1 c). pro syn. accedunt avarus, tenax p. 342, 73 sq., ceterum e. g. continens PLAVT. Most. 31 PLIN. epist. 5, 19, 9, sobrius TER. Ad. 95 CYPR. epist. 11, 6 AMM. 21, 16, 5. al., modestus CIC. de orat. 2, 287 VAL. MAX. 2, 1, 9 FRONTO p. 46, 17 v. d. H. EVTR. 9, 11, 2, frugalis CIC. de orat. 2, 287 CYPR. epist. 2, 2 (cf. frugi IVV. 14, 112 AVSON. 205, 9 p. 63 P.), abstemius APVL. carm. frg. 1 AVSON. 205, 9 p. 63P. AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 4, 2; distinguuntur vel opponuntur avarus p. 342, 52, sordidus p. 342, 63, ceterum prodigus RHET. Her. 4, 34, 46 CLAVD. carm. min. 9, 29, avidus VAL. MAX. 6, 4 pr. CAPITOL. Gord. 21, 1 Maximin. 28, 2 SPART. Pesc. 6, 6, effusus SEN. dial. 3, 4, 3 CAPITOL. Opil. 13, 4 (cf. profusus APVL. apol. 25, 2), largus COLVM. 10 praef. 1 VOPISC. Car. 14, 2 CE 1347 A, 14 (saec. IV). EVGRAPH. Ter. Haut. 437. al. et multae aliae voces. in figura q. d. litotes p. 343, 9. 17. 57. al. usurpatur saepe praedicative, sc. -us est sim. inde a PLAVTO passim, ceterum p. 343, 9. 33. 48. 344, 26. al.

A usu communi pertinet ad res utendas, adhibendas vel alicui tribuendas: 1 in universum: a de animantibus, sc. hominibus vel deis, qui non large (vel nullo modo, ut l. 74. 78): α adhibent quidlibet: PLAVT. Rud. 919 (verba piscatoris) opera haud fui -us mea. SEN. dial. 10, 7, 5 custos eius (sc. temporis sibi tributi) -issimus. LVCAN. 9, 590 somni -issimus ... est Cato (IVST. 11, 13, 2 Ps. AVR. VICT. epit. 47, 5). PLIN. paneg. 83, 7 uxor tua quam modica cultu, quam -a comitatu. ARNOB. nat. 5, 10 p. 261, 16 M. (ironice) frugalitatis magnae viri et circa res etiam flagitiosi operis -iores nolentes Iovis semina sine effectu effusa putari. β beneficiis, donis sim. vel poenis afficiunt: CIC. Balb. 50 nimium -us in largienda civitate M. Crassus (item in conferendis honoribus: SVET. Aug. 38, 1 in bellica virtute honoranda. AMM. 21, 16, 1 erga tribuendas celsiores dignitates impendio -us. CLAVD. 28, 555). PANEG. 2, 18, 1 ut -ior (paucior trad.) tardiorve tempore quem, cui quid promiseris, modove decipias. AMBR. paenit. 1, 2, 9 delinquenti -us (sc. veniam non dans, si recte edidit Gryson 1971; var. l. delinquendi partem praetulit Faller). Ps. AMBR. apol. Dav. II 4, 20 deus non avarus munerum nec beneficii -us nec gratiae angustus (eadem fere Ps. GREG. TVR. Thom. 76 Z.). PRVD. cath. 7, 165 sucum papillae -a nutrix derogat infantibus (SCHOL. avara. item in alendo: PAVL. NOL. carm. 18, 228 agricola -ior ... natis quam pecori). CLAVD. 8, 114 Theodosius pietatis abundans, poenae -us erat (cf. IVLIAN. in Am. 3, 12 -us ... vindicandi et miserandi dives deus). rapt. Pros. 3, 36 Natura -um ... Iovem se divite clamat, qui campos horrere situ velit.

b de animantium partibus, actionibus, qualitatibus sim.: HOR. carm. 3, 16, 44 deus obtulit -a quod satis est manu (VAL. MAX. 6, 4 pr. nec -a nimis nec rursus avida manu ... hauriamus exempla). VAL. MAX. 7, 1 pr. patet Fortunam ... adversas res cupido animo infligere, secundas -o tribuere. STAT. Theb. 7, 200 (verba Iovis) cui ... sanguinis usus -ior humani quam mihi? (ARATOR act. 2, 351 partium virilium). AMBR. exc. Sat. 1, 57 iustitia est sibi -ior ... et quidquid habet ... transfundit in proximos. PRVD. ham. 331 mediocriter uti muneribus dei -umque modum servare fruendi (cf. c. Symm. 2, 135 munera -is ... fruenda moribus). CLAVD. carm. min. 9, 29 in hystrice est -us ... ⌊sui⌋ tumor iraque numquam prodiga telorum (⌊⌋ i. rei suae, sc. spinarum, cf. p. 344, 53; 'furor parcens sibi' Burman vix recte).

c de rebus naturalibus vel manu factis (fere hominum modo -is): PROP. 4, 3, 60 -a lucerna (sc. male lucens, v. Camps, 1965, ad l.). PLIN. nat. 14, 29 helvola vitis alternis annis fertilis est, sed melior vino, cum -ior. 16, 44 taeda est abundantior suco quam reliqua genera, -ior liquidiorque quam picea (loco obscuriore tam de arbore quam de eius pice loqui videtur auctor, cf. André, 1962, ad l.). STAT. silv. 4, 5, 13 nos -a tellus solatur (nisi coll. 1 parvi beatus ruris honoribus ad II B 2 trahas. sed cf. LEO M. serm. 12, 3 l. 73 si ... -ior fuit in susceptis terra seminibus et castigatiore proventu vites ... fluxerunt). AVIEN. Arat. 512 -ior hic Aries rutilae semper facis, indigus ignis spectatur iusti (gr. 228 νωθὴς καὶ ἀνάστερος).

2 in re familiari administranda, pecunia utenda sim.: a de animantibus (fere hominibus; de Minerva l. 46, de apibus l. 39): α in bonam vel neutram partem, ut vergat in vim q. e. frugi (de ambiguitate vocis agit SEN. benef. 2, 34, 4): (I) vario usu: PLAVT. Most. 31 nemo adaeque ... antehac est habitus -us nec magis continens. 237 (antea: parsimoniam adhibet). TER. Ad. 95 fratrem ruri esse -um et sobrium (DON. ad loc. 1 non prodigum. GLOSS. frugi). RHET. Her. 4, 34, 46 ut si quis hominem prodigum et luxuriosum inludens -um et diligentem appellet. CIC. de orat. 2, 287 cum optimus colonus, cum -issimus, modestissimus, frugalissimus esset eques quidam. Brut. 148 Crassus erat elegantium -issimus, Scaevola -orum elegantissimus (item masc. pro subst.: HOR. sat. 1, 3, 16 huic -o, paucis contento. PHYSIOGN. 34. 75). orat. 83 sic ut in epularum apparatu a magnificentia recedens quidam non se -um solum sed etiam elegantem videri volet. SALL. Catil. 9, 2 in suppliciis deorum magnifici, domi -i erant prisci Romani (cf. LVCAN. 3, 161 -orum mores ... avorum. MART. 14, 43, 2 patres). VERG. georg. 1, 4 apibus ... -is ([SERV. servatricibus, frugi, quae mella custodiunt]. MART. 14, 222, 2 Ps. QVINT. decl. 13, 3). HOR. carm. 2, 8, 22 meretricem metuunt ... senes -i (ad β trahunt alii). OV. am. 1, 3, 10 temperat ... sumptus -us uterque parens. met. 7, 656 Myrmidones, -um genus ... quaesitique tenax et quod quaesita reservet. fast. 4, 692 cum duro -a colona viro (NVX 72). STAT. silv. 4, 6, 51 -i domus ... Molorchi. 5, 1, 123 coniunx agricolae -i. IVV. 10, 116 uno -am colit asse Minervam discipulus (partam var. l.; v. Courtney, 1980, ad l.). PLIN. epist. 5, 19, 9 Zosimus est tam -us et continens, ut eqs. APVL. carm. frg. 1 fuisti ... Athenis -us (paucius trad.) atque abstemius. PORPH. Hor. sat. 2, 2, 55 nimium (VOPISC. Car. 14, 2 n. avarus, n. -us es. al.; cf. CAPITOL. Pius 7, 11 principis ... nimis -i). al. (II) distinguitur qui parsimoniam in vitium vertit (cf. p. 343, 21): avarus (non huc l. 50): NIGID. frg. (25 F.) Serv. auct. georg. 1, 47 qui -ior est, suo contentus est, quod a. non facit (praemonet SERV. auct.: plus est [sc. 'avari agricolae'], quam si dixisset '-i'). HOR. epist. 2, 2, 194 quantum discordet -us avaro; distat enim eqs. (cf. PORPH. ad 192/3 quamvis par[v]um considerantibus simile⟨s⟩ esse videa⟨n⟩tur). RVT. LVP. 1, 4 nolito te saepius -um appellare, cum sis a.; nam qui -us est, utitur eo quod satis est, tu contra eqs. (cf. QVINT. inst. 3, 7, 25 [sec. Cels.] ut pro ... avaro -um vocemus. IVV. 14, 111 tamquam frugi laudetur a., tamquam -us homo). TAC. hist. 1, 49, 3 pecuniae alienae non adpetens Galba, suae -us, publicae a. HIER. epist. 22, 33, 1 quidam ... -ior magis quam avarior. sordidus: QVINT. inst. 5, 13, 26 pro sordido -um ... dicere. PORPH. Hor. sat. 1, 1, 101/2 Naevius ... fuit in tantum -us, ut s. merito haberetur. LACT. inst. 6, 14, 3 liberalem a prodigo separare ..., aut -um a sordido. cf. AVSON. 319, 7 p. 22 P. -us sine sordibus.

β in malam partem i. q. avarus (saepe syn. avarus vel tenax; nimis -us sim. v. supra; vitium -i describitur HIER. in Is. 57, 10 l. 27): PLAVT. Aul. 206 neque illo quisquam est alter hodie ex paupertate -ior. 314 (v. p. 348, 32). 315 esse -um et misere vivere. 335 senem -issimum (Stich. 555. TAC. hist. 1, 18, 3 de Galba. PORPH. Hor. carm. 2, 11, 6–8 -i ac tenaces. cf. supra l. 42). CAECIL. com. 204 (200 parentem ... avarum) a -o patre (CIC. Cael. 36 p. -o ac tenaci). TER. Ad. 866 (loquitur Demea) ego ille agrestis, saevus, tristis, -us, truculentus, tenax (cf. Menand. frg. 11 Körte φειδωλός. potius pro subst., ut certe: POMPON. Atell. tit. -i [trad. NON. p. 476, 11 Pomponius partis, corr. Bothius]. NOVIVS Atell. tit. -us. HOR. epist. 1, 5, 13 -us ob heredis curam nimiumque severus adsidet insano. QVINT. decl. 260, 12 avari -ique. APVL. apol. 25, 2. CYPR. eleem. 9 p. 380, 17 -os et steriles). HOR. sat. 2, 5, 79 magnum donandi -a iuventus. SEN. benef. 2, 34, 4 -issimum hominem. SVET. Tib. 46 pecuniae -us ac tenax. Galba 14, 2 Galba erat modo acerbior -iorque, modo remissior ac neglegentior quam conveniret principi electo (huc trahitur vulgo coll. l. 72, sed v.

[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Venini, 1977, ad l.). GELL. 10, 17, 3 persona . . . divitis avari et -i (*in mimo Laberii*). APVL. met. 7, 16, 5 *Diomedes* sic -us hordei fuit, ut . . . iumentorum famem corporum humanorum largitione sedaret. *al.*

b *de rebus*: α *variis* (*sc. quae minore sumptu curantur, parantur, vel quae hominum modo -ae sunt* [OV., SIL.]): PROP. 4, 10, 18 a -o (a porco, aprico *trad.*) . . . Lare *Romuli*. OV. epist. 15(16), 191 -a . . . est Sparte, tu, *Helena*, cultu divite digna. SIL. 11, 539 pateant non -a aeraria *militibus conducendis*. MART. 10, 41, 6 nimium munera -a (parva *var. l.*; *item de ludis*: LAMPR. Alex. 43, 4). PLIN. paneg. 55, 5 moderatio est eligere -issimos *honores*; quo temperamento . . . aerario consulis. β *de qualitatibus, actionibus, statibus, partibus animantium*: VITR. 1, 2, 8 distributio (*i.* οἰκονομία) . . . est . . . -a . . . in operibus sumptus ratione temperatio. COLVM. 10 praef. 1 cum -ior apud priscos esset frugalitas (PS. QVINT. decl. 9, 5). STAT. Theb. 12, 487 -a superstitio *parva tantum dona afferens*. MART. 12, 62, 11 cernis . . ., quantus luxurietur honos *Saturnalibus*, quam non -a manus *eqs.* (PALLAD. hist. mon. I 36 p. 322^A [*opp.* cum largitate, *gr. p. 138, 21 B.* φειδωλῶς]). PS. QVINT. decl. 14, 2 -a mediocritate. SYMM. epist. 6, 26, 1 -a . . . expensio *alimentorum*. rel. 13, 2 munificentia. PRVD. psych. 558 *Avaritia mutat habitum*, non ut avara lues, sed virtus -a putetur. *al.*

3 *in dicendo, scribendo* (*respiciuntur verba sive breviter sive raro prolata, sed sublucet hic illic color moderate loquendi, maxime apud* PLIN. nat. *et* STAT. *sub a*, SIL. *sub b*): **a** *de animantibus*: CIC. orat. 81 ille tenuis orator . . . nec in faciendis verbis erit audax et in transferendis verecundus et -us. PLIN. nat. 6, 72 *Indus per tot milia* passuum, -issimis auctoribus, navigatur (*sc. qui minimum indicant numerum. cf.* AVSON. 419, 26 p. 360, 174 P. ego in numero *indicando consulatuum, quos a te geri velim*, -ior, quia tu in munere liberalior: . . . te saepius hoc honore defraudas, ut et aliis largiaris). STAT. Theb. 2, 176 *Adraste*, quam te -um in praeconia famae mens agitat matura tuae. 2, 422 (*Eteocles ad Tydea*) -ior eloquio et medii reverentior aequi inciperes *orationem*. PLIN. epist. 5, 8, 13 *in historia recentium temporum*, si laudaveris, -us, si culpaveris, nimius fuisse dicaris, quamvis illud plenissime, hoc restrictissime feceris. 9, 2, 1 in quibus *epistulis* -ior fui (*sim.* SYMM. epist. 4, 29, 1). 10, 26, 2 in laudando. paneg. 3, 3 in laudibus suis -um (*opp.* nimium). PS. AVR. VICT. epit. 45, 5 *Valentinianus* sermone cultissimus, quamquam esset ad loquendum -us. SYMM. epist. 1, 26 -us es litterarum (*i. epistularum*). AMBR. in psalm. 118 serm. 4, 18, 2 qui sit -us alloquii nec sermonis intemperans (*opp.* in multiloquio). *al.* **b** *de sermone, animo, affectibus* (*quaedam etiam ad II trahi posse vix mireris*): VAL. MAX. 2, 1, 9 quam -o et quam modesto sermone . . . soliti sint uti (SYMM. epist. 1, 103 [*opp.* prolixior]. *al.* MACR. somn. 2, 5, 4 Tullianus sermo . . . verborum -us, rerum fecundus). SEN. dial. 3, 4, 3 *sunt irae* quaedam saevae manu, verbis -iores, quaedam in *maledicta* . . . effusae. SIL. 17, 208 navita -o . . . voto non auras poscit amicas contentus caruisse Noto. SYMM. epist. 1, 23, 1 Atticis salibus aspersa . . ., sed -ior *pagina tua* (*antea*: brevis). 2, 40 -iorem . . . testimonii cautionem. 4, 12, 3 *mea gratia* quae -a sermonis est (*ibid.* verborum modicus *sum*). ENNOD. epist. 3, 2, 4 p. 73, 4 feriato ore in planctibus -us est animus. 4, 26, 3 p. 117, 9 conloquia (epist. 5, 5, 1 p. 128, 2). 6, 31, 2 p. 167, 6 -a in maximis elocutione contentus. *al.*

4 *in edendo, bibendo* (*separare noluimus locos quosdam potius animum moderatum, non avidum respicientes, qui vergant ad B 1 vel 3*): **a** *de hominibus*: HOR. sat. 2, 2, 62 veteris non -us aceti *avarus quidam*. 2, 3, 114 si quis . . . potius foliis -us vescatur amaris *quam frumento*. PLIN. epist. 1, 22, 4 quam -us in victu, quam modicus in cultu *T. Aristo*. SVET. Iul. 53 vini -issimum *fuisse* (Aug. 77. CAPITOL. Maximin. 28, 2 [*opp.* cibi avidus]. TREB. Claud. 13, 5 [*opp.* ad cibum promptus]. *al.*). CAPITOL. Opil. 13, 4 si prandisset . . ., -issimus, in cena effusissimus. Gord. 6, 6 vini -us, cibi -issimus (19, 2. SPART. Pesc. 6, 6 [*opp.* vini avidus]. *al.*). 21, 1 pomorum . . . avidissimus fuit, in reliquo genere ciborum -issimus. ITALA Sirach 31, 24 (Ps. Aug. spec. 52 = VVLG.) somnus sanitatis in homine -o (*opp.* viro infrunito. *gr. 34, 20* ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ). HIL. in psalm. 14, 7 p. 89, 10 ut pecuniam spernat, ut ieiuniis -us sit. SYMM. epist. 8, 23, 2 deliciarum -us. PRVD. cath. 7, 66 (*de Iohanne baptista*). POMER. 2, 23, 1 qui -iores videri volunt et gloriam sibi velut de abstinentia districtiore conquirunt. *al.* **b** *de hominum vita sim. nec non de ipsis epulis*: CVRT. 6, 2, 3 -o ac parabili victu ad inplenda naturae desideria defungi (8, 4, 28 SIL. 15, 810. TAC. ann. 15, 63, 3 senile corpus *Senecae* et -o v. tenuatum. CYPR. epist. 11, 6 RVFIN. hist. mon. 29 p. 455^B. *al.*). SIL. 6, 95 -a vires accersere mensa (TAC. ann. 13, 16, 1. AMM. 16, 5, 1 [*opp.* ambitiosam]). MART. 13, 116, 2 sitis. PLIN. epist. 3, 12, 1 *cena* (SPART. Sept. Sev. 4, 6). CYPR. epist. 2, 2 sumptibus -ioribus quidem sed salutaribus (*antea*: frugalioribus et innocentibus cibis). PANEG. 2, 14, 4 *imperatoris* epulae mensis communibus -iores locorum . . . fructibus instruuntur. LAMPR. Alex. 37, 2 convivium neque opiparum neque nimis -um (SYMM. epist. 6, 81). VOPISC. Tac. 11, 1 fuit vitae -issimae (AMM. 19, 9, 9 *Persarum*. 21, 16, 5. 22, 16, 18. PALLAD. hist. mon. I 9 p. 281^C arida -aque). PRVD. cath. 7, 15 -am . . . disciplinam *ieiunii* (*cf.* ALC. AVIT. epist. 83 p. 94, 24 -ioribus . . . ieiuniis).

B *in variis condicionibus se continendi vel abstinendi*: **1** *moderate, sine studio, non vehementer agendo (hucine l. 19? ceterum v. quae ad A 3 et 4 monuimus)*: *de animantibus*: HOR. carm. 1, 34, 1 ⌊-us deorum cultor⌋ et infrequens (⌊⌋ SCHOL.: minus colens. *sed illiberalem, sc. parva tantum munera afferentem, intellegunt alii coll. p. 343, 16*). PLIN. epist. 9, 19, 6 in quo (*sc. quod vetuit monumentum sibi fieri*) tibi -ior videtur et pressior *Frontinus quam Verginius*. paneg. 21, 2 tu . . ., beneficiorum tuorum -issimus aestimator. 51, 1 tam -us in aedificando *es*, quam diligens in tuendo (in *cum gerund. ut*: SVET. Claud. 12, 1 in semet augendo -us atque civilis praenomine imperatoris abstinuit. GELL. 3, 1, 12 in sese colendo. ENNOD. opusc. 1, 15 p. 265, 19 in exigendis praemiis). *de affectibus* (*nisi ad 2 trahas*): OV. ars 1, 281 -ior in nobis nec tam furiosa libido *est quam in animalibus*. Pont. 1, 2, 98 paene . . . merito -ior ira *imperatoris* meo est. **2** *non laedendo, incommodis non afficiendo (hucine l. 12? vix etiam p. 342, 10)*: *de animantibus*: SIL. 3, 577 *populus Romanus* haud umquam -us pro laude cruoris et . . . famae sitiens (CLAVD. 22, 29 *Iuppiter* nostri . . . c. -us. *cf.* TAC. hist. 3, 75, 1 moderatum et civium sanguinis -um). 12, 424 *Acerris deletis* nihilo levior nec -ior ira *Nuceriam diruit Hannibal* (*nisi ad 1; cf. vol. VII 2, 1209, 34 sqq.*). FRONTO p. 46, 17 v. d. H. (*antea*: ne tibi litterae meae crebriores oneri essent) me laborum tuorum -iorem . . . esse oportet. AMM. 30, 9, 1 in provinciales admodum -us *erat* tributorum . . . molliens sarcinas. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 28 p. 848 quis tam . . . -us anima, ut eum non paeniteat hucusque vixisse? (*gr. 7, 378* φιλόψυχος. *cf.* vitae parcere *p. 334, 74*). *de armis vel dextera armata*: STAT. Theb. 7, 689 -ior ad cives Polynicis inhorruit ensis. PRVD. perist. 10, 1064 -a ad secandum dextra. COMM. instr. 1, 17, 8 *sacerdotes Bellonae insaniam fingentes* dorsa sua allidunt -a bipenne. **3** *quidlibet non faciendo vel non sectando sim. (cf. quae ad A 4 monuimus)*: *cum inf.*: SIL. 1, 680 *Fabius* -us . . . lacessere Martem. 8, 462 haud -i Martem coluisse Tudertes. MART. 9, 101, 19 *Domitianus* recusatos -us duxisse triumphos. *cum gen. rei qua quis abstinet, cuius cupidus non est*: SIL. 10, 32 *ruebat* acies non -a fugae. TRAIAN. Plin. epist. 10, 9 statuam poni mihi . . ., quamquam eius modi honorum -issimus, tamen patior. IVST. 6, 8, 6 pecuniae adeo -us fuit, ut sumptus funeri defuerit (*aliter p. 342, 61. 82*). *? cum abl.*: GLOSS. II 575, 57 culpa -us (carens *Loewe dubitanter*): inculpabilis.

C *appendix structurarum (ad A et B); indicatur*: **1** *qua (in) re quis -us sit*: **a** *structura nominali*: α *abl.* (*sc. instr. vel limitationis*): PLAVT. Rud. 919 opera haud fui -us mea. SEN. dial. 3, 4, 3 *irae* verbis -iores. SIL. 12, 424 -ior ira *Hannibal* (irae *Gronovius*). STAT. Theb. 2, 422 eloquio. PLIN. paneg. 83, 7 comitatu. CE 492, 17 (*saec. III*) manu. SPART. Pesc. 1, 4 vita (AVG. civ. 4, 3 p. 149, 26 D.). *al.* β *gen.* (*rei adhibendae, admittendae sim. vel etiam appetendae, temptandae*): HOR. sat. 2, 2, 62 *avarus quidam* veteris non -us aceti. LVCAN. 9, 590 somni (IVST. 11, 13, 2 PS. AVR. VICT. epit. 47, 5). SIL. 3, 577 cruoris (CLAVD. 22, 29. *cf.* TAC. hist. 3, 75, 1 sanguinis). 10, 32 fugae. TAC. hist. 1, 49, 3 pecuniae (*sc. utendae ut* SVET. Tib. 46. *appetendae*: IVST. 6, 8, 6). TRAIAN. Plin. epist. 10, 9 honorum. SVET. Iul. 53 vini (*al. v. p. 343, 60*). FRONTO p. 46, 17 v. d. H. laborum tuorum. APVL. met. 7, 16, 5 hordei. CAPITOL. Aur. 5, 8 rei suae (*cf.* sui: CLAVD. carm. min. 9, 29 SIDON. epist. 3, 5, 2). *al.* γ *praepos.* (*hic illic pendent non tam ab ipso adi. quam a toto praedicato ut l. 62*): in *cum abl.* (*vix iam* VITR. 1, 2, 8 *p. 343, 13*): PLIN. epist. 1, 22, 4 in victu. 9, 2, 1 in quibus *epistulis*. 9, 19, 6 in quo. paneg. 3, 3 in laudibus suis. CAPITOL. Aur. 23, 2 in largitionibus pecuniae publicae. Gord. 21, 1 in reliquo genere ciborum (*cf.* GREG. TVR. vit. patr. 14, 1 in cibis). *al.* in *cum acc.*: IVST. 41, 3, 10 *Parthi sunt* in libidinem proiecti, in cibum -i. circa: ARNOB. nat. 5, 10 p. 261, 16 M. *viri* c. res etiam flagitiosi operis -iores. erga: SYMM. epist. 2, 2 mihi e. Lucilli praedicationem sermo -ior, fides maior est.

b *structura verbali*: α *gerund.*: Ⓘ *cum praepos.*: in *cum abl.*: CIC. Balb. 50 in largienda civitate. orat. 81 in transferendis *verbis*. PLIN. epist. 10, 26, 2 in laudando. *al.*, *v. etiam supra l. 8.* ad: PS. AVR. VICT. epit. 45, 5 ad loquendum. PRVD. perist. 10, 1064 ad secandum. erga: AMM. 21, 16, 1 e. tribuendas celsiores dignitates. Ⓘⓘ *gen.*: HOR. sat. 2, 5, 79 magnum donandi -a iuventus. AMBR. Abr. 1, 5, 38 loquendi (ENNOD. epist. 1, 2, 4 p. 4, 10 opusc. 3, 58 p. 345, 18). IVLIAN. in Am. 3, 12 vindicandi. SVLP. SEV. chron. 2, 46, 4 utendi. SIDON. carm. 5, 148 habendi. β *inf.*: *v. l. 30.*

2 *in quem quis -us sit*: **a** *praepos.* (*vix huc* STAT. *sub B 2*): PANEG. 3, 12, 1 tam severe -us in semet, in cives suos tam liberalis est ac remissus (AMM. 30, 9, 1 in provinciales. CLAVD. 28, 555 in se vel pignora). LAMPR. Comm. 16, 8 circa alios omnes. **b** *dat.* (*dub.* PS. CATO dist. 3, 9 munificus . . . vivas, non -us amicis [*var. l.* amicus *praetulit Boas*]. *ceterum cf.* TERT. *sub II B 2*): AMBR. exc. Sat. 1, 57 sibi (*v. sub A 1 b*). paenit. 1, 2, 9 *v. p. 341, 74*. PAVL. NOL. carm. 18, 228 *agricola* -ior . . . natis quam pecori. epist. 25^a, 2 p. 231, 21 qui pauperi -us et sibi prodigus fuerat. CE 1347 A, 14 (*saec IV*) nulli. 698, 15 (*saec. VI*) -us sibi, largus amicis. *? c gen.*: *v. p. 342, 10.*

II *respicitur status rerum non abundans, non amplus, fere i. q.*

[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exiguus, modicus sim. (usu imprimis poetico; iungitur saepe attributive cum abl. instr. vel ponitur praedicative, ut quodammodo ad verbum pertinere videatur [sc. notione sub I illustrata, ut l. 11 monuit SERV.]; opp. largus, longus, magnus, pro syn. adhibentur brevis, modicus, parvus al., quae infra adnotavimus; litotes l. 26. 39; accedit dat. l. 61, praeterea abl. mensurae et limitationis l. 54 sq.): A pertinet potius ad multitudinem parvam, paucitatem (locos inter adi. et adv. ambiguos Ov. am. 1, 8, 69 et PETRON. 130, 7 v. p. 346, 14. 56):

1 rerum corporearum: VERG. georg. 3, 403 caseum -o sale contingunt hiemique reponunt (SERV. [inde SCHOL. Verg. Bern.] aut modico, aut . . . ⌊servatorio⌋, quia omne in quod mittitur servat, nam et homo frugi -us vocatur, aut certe -o dixit pro parce, ut sit nomen pro adverbio [⌊⌋ hanc notionem rectius agnovit idem p. 342, 40]. cf. Ov. fast. 2, 538 [535 parva petunt manes] satis est . . . -a . . . mica salis [parva, sparsa var. ll.]). Ov. epist. 20(21), 82 vento lintea -a dari (cf. e. g. rem. 266 dedit . . . lintea plena). trist. 3, 2, 19 nec nostro -ior imber lumine de verna quam nive manat aqua (de lacrimis; de pluvia: AVIEN. Arat. 1831 [1829 modico]). SEN. nat. 4, 2, 2 prout . . . Nilus magnus influxit aut -ior (AMM. 22, 15, 13 si venerit -ior [opp. abunde . . . luxurians; postea: nimietate . . . parvitate]). PLIN. nat. 14, 125 pugnacibus mustis crapulae (i. resinae) plus inditur, lenibus -ius (neutr. pro subst.). 19, 132 betae genus -issimi seminis (Theophr. hist. plant. 7, 4, 4 ὀλιγοσπερμότερον). VAL. FL. 2, 70 restituunt . . . -o corpora Baccho (item de vino: SER. SAMM. 1067 -o conspersa Lyaeo medicamenta [1072 parvo trad.]). SIL. 6, 330 foveam -o tectam velamine frondis. 11, 54 respersis non -o sanguine mensis. 14, 230 fluvium facilem superari gurgite -o (nisi ad B2). MART. 4, 46, 13 -ae cistula non capax olivae. 4, 66, 16 nuces. 8, 33, 12 caryotam fert cum -o sordidus asse cliens. SER. SAMM. 464 furfur . . . -a fuerit cum fervidus unda (item de aqua sumenda: VEG. mulom. 1, 35, 2 -issimum potum . . . suscipiat [parvis- codd., paucis- ed. pr.]. RVFIN. hist. mon. 27 p. 449B aqua -issima utebatur [antea: largiore mensura]. aliter l. 35). ITIN. Alex. 33 Caucasum intersitum . . . par⟨c⟩is arboribus (raris coni. Kluge; cf. Arrian. 3, 28, 5 ψιλόν). AVIEN. Arat. 1663 -o . . . tellus rore madebit. orb. terr. 163 maris unda -ior et tenui praetexens ima fluento. AVSON. 411 p. 270P. -ior ille maiorum mensis . . . sucus (sc. garum). VEG. mil. 3, 11 cibo (HIER. epist. 54, 10, 5). 2 ignis, luminis: SIL. 3, 304 -a durasse hastilia flamma. AVIEN. Arat. 234 -o igne micant manus Ophiuchi. 1119 vix lumine -o eminet Eridanus (AVSON. 369, 29 p. 96 P. nec fulgura -i luminis intendens sol [antea: plena sub luce]). 3 variarum rerum incorporearum: ARNOB. nat. 3, 40 p. 197, 9 M. dei Consentes miserationis -issimae. PS. AVR. VICT. epit. 13, 8 quamvis ipse Traianus -ae esset scientiae. SYMM. or. 3, 4 (neutr. pro subst.) ut Valentinianus pater -iora promitteret de Gratiano filio, sed milites suffragiis suis de eo . . . felicius iudicarent. PRVD. apoth. 844 flatus tibiae -us (845 largo . . . flamine). SORAN. p. 11, 14 aestate -a est purgatio mulierum (postea: modicum; gr. p. 15, 11 Ilb. ἔλαττον, Cael. Aur. gyn. 1, 28 parva). CE 1321, 2 (saec. IV? sed fortasse est spurium) praemia.

B pertinet potius ad spatium parvum, breve sim. (ad pondus fortasse l. 59): 1 temporis: Ov. am. 3, 6, 9 -a dedisse quieti tempora (parva, pauca var. ll.). SIL. 7, 339 cui -a quies minimumque soporis (cf. PLIN. paneg. 49,8 -us et brevis somnus). de pede metrico: BASS. gramm. VI 264, 21 creticus una -ior syllaba est quam paeon. TER. MAVR. 1385 trochaeus est syllaba longus priore, -ior novissima. 2 loci (hucine p. 342, 18?): SIL. 16, 111 nisi sagitta -o summum violasset vulnere corpus (nisi cogites de actione levi vulnerandi). MART. 2, 40, 6 condantur -o . . . Falerna vitro. 4, 8, 10 cum Caesar ingenti . . . tenet pocula -a manu. 7, 74, 6 (in voto) Atlas -a mole prematur. TERT. pall. 1, 1 tunicae neque trans crura prodigae . . . nec ⌊bracchiis⌋ -ae nec manibus artae (⌊⌋ dat. potius quam abl., cf. IC2b; var. l. par(a)e vix recte pro adi. cum adv. parum coniungendo acceperunt Salmasius aliique nec melius pandae, adi. cum pandere coniungendum finxit Sedgwick, Vig. Christ. 22, 1968, 94). AVIEN. Arat. 532 tertia . . . linea . . . -ior est ([sc. Δελτώτου. postea: contracta. gr. 236 οὔτι τόση, Cic. Arat. 8 minor, Germ. 238 brevior]. 948 -ior artat l. circulos). 606 modus ollis Pleiadibus -us et ignis tenuis (gr. 264 ὀλίγαι, Cic. Arat. 37 tenues). orb. terr. 200 terra . . . -i faucibus oris hiat (de Bosporo; cf. Dionys. perieg. 142 στεινότατος). SYMM. epist. 3, 1 artare paginam limite -iore (postea: breves epistulas).

masc. pro subst. v. p. 342, 33. 56. 77. al., neutr. (sc. compar.) l. 22. 44.

adv. ˣ**parcē.** compar. -ius persaepe inde a CIC., superl. -issime saepe inde a CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3. de notione: GLOSS. φειδωλῶς. cupide vel exigue (cf. p. 341, 28). exigue, continenter. -ius: πεφεισμένως. -issime libavit: tenuiter conprehendit (cf. fort. p. 348, 40). legitur inde a PLAVTO, TER. [confunditur in codd. maxime cum parte (quasi pro adv.) e. g. SEN. nat. 4 praef. 9 QVINT. inst. 11, 3, 100. al., ceterum e. g. cum paucissime AVG. epist. 55, 13; falsa var. l. pro large Ov. fast. 1, 404 COLVM. 1 praef. 19, -ius pro fortius Ov. rem. 463. suppletur in lacuna LIV. 23, 49, 4.]

i. q. modo parco, modice sim. (in figura q. d. litotes MANIL. 5, 244 SIL. 10, 473 al.; iuxtaposita et opposita haud rara ad singulos locos fere notavimus infra; compar. -ius cum abl. mensurae p. 346, 37. 347, 51. 348, 27, aliter fortasse p. 347, 76): I cum verbis (verbo subintellegendo l. 11. p. 347, 26. 66): A usu communi (sc. significatur ratio temperata, non effusa vel etiam modus exiguus, parvus, e. g. l. 8. 19 sq. 67. 78 sqq. et p. 347, 2, qui colores saepe discerni non possunt): 1 in universum: a respicitur usus rerum variarum, res familiaris administranda sim.: α in variis iuncturis (maxime cum verbis dandi, tribuendi sim.): PLAVT. Pseud. 1266 unguenta . . ., corollas dari dapsilis, non enim -e promi. TER. Andr. 450 nimium -e facere sumptum (DON. ad l. ne diceret 'sordide'. GLOSS. tenaciter, frugi). CIC. Flacc. 32 dimidium eius numeri navium . . . imperavit; num potuit -ius? (verbo subintellegendo ut: PLIN. epist. 9, 28, 5 paneg. 38, 1). fin. 2, 42 cur id tam -e tamque restricte faciant, qui ad virtutem voluptatem adiungunt, non intellego. CAES. Gall. 7, 71, 7 frumentum -e et paulatim metiri. Ov. am. 1, 8, 69 initio -ius exigito pretium ab amatoribus (nisi adi. intellegas). LIV. 45, 35, 6 de praeda -ius, quam speraverant milites . . ., dederat (COLVM. 8, 7, 3 offas gallinis. PLIN. nat. 25, 57 helleborum [opp. largius]. PLIN. epist. 2, 13, 8 ius trium liberorum -e et cum delectu. SVET. Aug. 40, 3. al.). VITR. 8, 6, 9 leniter et -e . . . aqua immittatur. CELS. 5, 28, 11E linamenta -e . . . imponi debent. SEN. epist. 48, 12 -e dispensandum erat. COLVM. 2, 10, 28 herbam Medicam iumentis praebeas . . . -ius (5, 12, 4 cytisum. SVET. Iul. 38, 2 -e neque pro liberalitate sua praebitum prandium). 6, 7, 3 nec potestas aquae nisi quam -issime facienda est (antea: prohibendus erit bos potione). PLIN. nat. 14, 73 Clazomenium vinum -ius mari condiunt. FRONTIN. aq. 110, 1 beneficium quoddam a principibus -issime tribui (PLIN. paneg. 60, 5. TRAIAN. Plin. epist. 10, 95 beneficia. SVET. Aug. 25, 3 coronas murales). al.

β vitam -e agere (sc. sive modicos sumptus faciendo ut l. 31. 35 al., sive abstinendo a cibo, e. g. l. 32. 37; in bonam partem respicitur frugalitas e. g. l. 41 sqq., in malam avaritia l. 34. 45): (I) varia: PLAVT. Truc. 347 pecuniam ita . . . servem itaque -e victitem, ut eqs. (AMM. 25, 8, 7 quos cibos . . . exercitus -ius victitans conservarat). TER. Andr. 74 mulier pudice vitam -e ac duriter agebat (ITALA Sirach 11, 18 [Ps. Aug. spec. 22 et 28 = VVLG.] locupletatur -e agendo [gr. ἀπὸ προσοχῆς καὶ σφιγγίας]. CAPITOL. Pert. 8, 10 cum ille -ius se ageret [antea: sumptus . . . recidit]. ANTHIM. praef. p. 3, 15 in edendo bibendo -ius agentes). Ad. 45 semper -e ac duriter se habere (DON. ad l. 3 -e . . . ad servandum, duriter ad laborem referendum est). HOR. sat. 2, 2, 127 quanto . . . -ius . . . ⌊nituistis⌋? (Schol. vixistis). QVINT. decl. 302, 5 quomodo postea vixit? quam frugaliter adquisivit? quam -e?

(II) vivere: VARRO Men. 488 tum Romae -e pureque pudentis vixere (cf. CE 91, 3 p⟨a⟩rce pudensque). CIC. off. 1, 106 quam sit turpe . . . delicate ac molliter v. quamque honestum -e, continenter, severe, sobrie. LVCR. 5, 1118 divitiae grandes homini sunt v. -e aequo animo. HOR. sat. 1, 3, 49 -ius hic vivit: frugi dicatur (ut vitium dissimuletur). 1, 4, 107 -e, frugaliter atque . . . contentus (cf. PANEG. 2, 13, 3 contenteque. AMM. 21, 12, 17). QVINT. decl. 260, 31 (postea: frugalius). al.

γ -e sumere, adhibere sim. (saepe cibos potusque): (I) uti: BELL. Afr. 21, 1 eo frumento -e utebantur. Ov. trist. 2, 128 o princeps -e viribus use tuis in vindicta ([126 lenior]. SEN. nat. 3, 27, 2 [opp. toto impetu]). VITR. 7, 5, 8 minio. CELS. 3, 18, 9 frictione. SEN. dial. 9, 3, 8 tempore (opp. prodige). epist. 74, 18 commodis (opp. sine ratione). MART. 12, 14, 1 veredo. LACT. inst. 6, 17, 17 -e id est mediocriter uti pecunia. al. (II) varia: MANIL. 5, 244 nec -e (parte var. l.) vina . . . hauriet (PETRON. 130, 7 hausi -ius merum [nisi adi.]). VAL. MAX. 9, 11, 2 quod -ius corpore telum recepisset Scaevola iugulandus (e Cic. S. Rosc. 33 quod non totum telum corpore recepisset). CELS. 4, 15, 3 ut -e adsumantur medicamenta quaedam (4, 27, 1D add. [Maia 26, 1974, 171] l. 60 potionem . . . qua⟨m⟩ -issime. PLIN. epist. 7, 21, 3 vinum. cf. sumere: PLIN. nat. 25, 111 medicamentum. HIER. epist. 54, 10, 4 legumina moderate -eque sumpta. RVFIN. hist. mon. 3 p. 407C cibum. SACR. Leon. 929). SEN. dial. 5, 14, 1 monebat, ut -ius biberet ([2 bibit deinde liberalius]. MART. 1, 77, 2 -e. PROB. Verg. georg. 2, 385–9. BENED. reg. 40, 6 opp. usque ad sacietatem). epist. 58, 6 ut ius a te datum -issime exerceam. IVV. 6, 546. PLIN. paneg. 54, 3 honores delibare -issime aut . . . recusare. al. pretio minore: MART. 13, 20, 2 napos hos Amiternus ager . . . educat . . .; Nursinas poteris -ius esse pilas (cf. Plin. nat. 19, 77 palma . . . Amiterninis datur, dein Nursinis napis).

b respiciuntur quaelibet modice peracta: α generatim: TVRPIL. com. 39 quae amicum cupit esse diutinum, modice atque -e eius serviat cupidines. PHAEDR. 4, 18, 9 -e gaudere oportet et sensim queri. SEN. dial. 9, 4, 2 ut -ius se inferat officiis publicis et cum dilectu inveniat aliquid. epist. 99, 24 effusissime flere, meminisse -issime (nisi ad B1). OCTAVIA 452 crede fortunae . . . -ius. CVRT. 4, 10, 30 flevisse (STAT. silv. 5, 3, 75). PLIN. nat. 2, 69 quoniam . . . incipiat -ius adici motus (planetarum ut: 2, 71 -ius iam se minuente motu). 5, 56 Nilum -ius fluere (antea: largiorem fluere. de eodem: SOL. 32, 14 sive abundantius exaestuet sive -ius. ceterum cf. PLIN. nat. 31, 51 fons . . . superfluit . . . -ius). SIL. 10, 473 Hannibal haud -e miratus equum. STAT. Theb. 9, 669 libanda . . . fratri -ius ora tulit Diana. silv. 1, 5, 44. MART. 8, 38, 6 dolere. TAC. dial. 41, 4 cum tam raro et tam -e peccetur. PLIN. epist. 5, 16, 3 ut -e custoditeque ludebat

[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

puella. SVET. Claud. 16, 1 ut aut -ius aetatulae indulgeret aut certe cautius *luxuriosus quidam*. *al*. *locutio* vel amplius vel -ius *fere i. q. magis minusve* (*cf. infra l. 43*): RVFIN. Orig. princ. 2, 9, 2 mens v. a. v. -ius bonum neglegens in *malum trahebatur*. β *speciatim in laedendo, infestando sim.* (*respicitur status modice incisus* COLVM. 3, 2, 14; *cf. 2aγ*): OV. epist. 8, 13 -ius Andromachen vexavit Achaia victrix (*11* quid gravius ... tulissem?). ars 3, 30 femina ... saevos *Amoris non* discutit arcus; -ius haec video tela nocere viris *facilius deserentibus quas amaverunt* (*ad B1 trahit Brandt, 1902, ad l.*). CELS. 3, 7, 1C -ius in his *pueris aegris* agendum est: non facile sanguinem mittere ... convenit (SEN. epist. 25, 2 cum hoc veterano *emendando* -ius agendum puto. AMM. 27, 7, 6). SEN. Phaedr. 795 vexent hanc faciem frigora -ius, haec solem facies rarius appetat. CVRT. 8, 14, 26 ut -ius instarent *beluis* (*antea*: avidius persecuti). COLVM. 3, 2, 14 *Nomentanae vitis* folium -ius sciinditur (*cf. Plin. nat. 14, 23* folio scissa minus). 4, 24, 18 -ius detondetur *palmitis nepos* (*opp.* vehementius. *cf.* 4, 29, 12 putandum *est* ... sic, ut usque in quartum annum -ius imperetur. 5, 5, 19 -ius pampinare). *al.* *structura neglegentiore iungitur cum praedicato, cum sensu potius ad obi. spectet*: RVFIN. Orig. in num. 25, 1 p. 233, 4 illi quidem ... pertulerunt vindictam, mediocrius tamen et -ius, hi vero ... multo vehementiori subiacent ultioni.

2 *in dicendo, scribendo*: a *generatim*: α *vario respectu*: CIC. Mur. 29 si satis profecissem *in arte loquendi*, -ius de eius laude dicerem (QVINT. inst. 4, 1, 7 pauciora de se ipso dicit et -ius). fin. 5, 81 iam illa externa *bona* -e tu quidem (*sc. assumis vel laudas sim.*; *item sine verbo*: LACT. inst. 2, 8, 7 de quo nunc -ius, quod *eqs.*). fam. 4, 13, 6 hac de re ... hoc scribo -ius (CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3 -e ... et timide. *addas* LENT. *infra*). CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3 quam -issime facere ([*opp.* non attingere *argumentum quoddam*]. SEN. benef. 2, 1, 4 vota homines -ius facerent, si *eqs.*). Q. CIC. Cic. fam. 16, 27, 1 quae -ius frater perscripserat, verecundia videlicet et properatione, ea tu ..., ut erant, ... scripsisti (*item opp. veritas*: LENT. Cic. fam. 12, 14, 3 multo -ius scripsi, quam re vera furere eos inveni. EPIST. Alex. l. 17 H. -ius omnia loqui, quam [quae *var. l.*] gesta sunt). VARRO ling. 8, 51 de hoc genere -ius tetigi. OV. ars 2, 639 veros -e profitemur amores. SEN. dial. 5, 13, 3 vocem summittere, loqui -ius (QVINT. inst. 11, 3, 100 -e et quasi timide [parte, pace *var. ll.*]. FACVND. defens. 6, 3, 32 [*antea*: evidentius atque expressius]). 11(12), 19, 7 laudes ... tam -e transcurrere. nat. 4 praef. 5 alius adulatione clam utetur, -e, alius ex aperto, palam (*cf.* 9 qui -e adulatur [parte *var. l.*]). PLIN. nat. 20, 78 *cum* Cato non -ius celebraverit *brassicam*. *al.* *locutio* magis -iusve (*cf. supra l. 2*): SVET. Nero 25, 3 prout quisque se m. -iusve laudasset. β *respicitur usus figurarum verborumque*: CIC. de orat. 3, 39 *non* erit utendum verbis *insolitis* ..., nisi quando ornandi causa -e (Tusc. 4, 27 conlatione. QVINT. inst. 1, 5, 20 -issime ea *aspiratione* veteres usi *sunt*. 9, 3, 4 *figuris verborum* [*opp.* qui nimium adfectaverit]. AQVILA rhet. 40 p. 35, 1 figura. MACR. Sat. 6, 4, 22 hac licentia, *sc. verbis Graecis* [*opp.* largius]). orat. 83 concinnitatem ... adhibet quidem hic subtilis *orator*, ... sed paulo -ius. HOR. ars 53 si *verba nova* Graeco fonte cadent -e detorta (*51* licentia sumpta pudenter. *cf.* MACR. *supra et* FORTVN. rhet. 3, 3 p. 122, 7 *nova verba* -ius debemus attingere). QVINT. inst. 12, 10, 42 *oratores* etiam si -ius *quam poetae*, simili tamen ratione, falsa et impropria *verba* virtutem ducentes. AVG. epist. 55, 13 similitudines ... suscipimus ... ad sermonem quidem multipliciter, ad celebrationem vero sacramentorum ... -issime (pauc- *var. l.*). γ *respicitur accusatio, reprehensio sim.*: CIC. fam. 1, 9, 23 id (*sc. laedere sim.*) feci -e et molliter (SEN. benef. 7, 24, 2 non ut numquam fiat, sed ut -e [*vix ad B, antecedit enim*: castigare mollius; *cf. etiam 7, 25, 2* submissis et familiaribus verbis]. QVINT. inst. 9, 2, 69 -ius et circumspectius). VERG. ecl. 3, 7 lac subducitur agnis. :: -ius ista viris tamen obicienda memento (*vix recte post* -ius *distinguit* SERV. *ad l.*: noli valde haec obicere, tamen scias ... obiciendas rapinas). PROP. 2, 24, 10 *amantem* -ius infamant *puellae viles*. SEN. contr. 1, 1, 2 -ius, quaeso (*si recte huc traximus; item sine verbo*: DICT. 1, 6 '-ius quaeso, Palamede,' inquit *Priamus*, 'iniquum etenim videtur insimulari eum qui absit'). VAL. MAX. 3, 8 ext. 4 quo -ius patris criminibus insisteret *accusator*. QVINT. inst. 11, 1, 66 ut inviti et necessario et -e (parte *var. l.*) iudicemur dixisse *in propinquos*. decl. 342, 14 -e ... stringendus erit pudor. DON. Ter. Ad. 143, 3 quos -e reprehendimus.

b *speciatim refertur ad singulas voces locutionesve, quibus quid minuitur vel mitius appellatur sim.* (*sc. explicando, excusando praeter* HOR.): *vario usu*: HOR. epist. 1, 7, 38 rexque paterque audisti coram nec verbo -ius absens (*ad abl. cf. p. 344, 40; sunt qui abl. mensurae intellegant*). PLIN. nat. 7, 155 *Xenophon dicit* regem *quendam vixisse annis* DC atque, ut -e mentitus, filium eius DCCC (*item in indicando numero*: QVINT. inst. 10, 4, 4 panegyricum Isocratis, qui -issime, decem annis dicunt elaboratum. OROS. hist. 7, 37, 13 secundum eos qui -issime referunt). PLIN. epist. 7, 20, 3 (*ad Tacitum*) *nos*, duos homines ... non nullius in litteris nominis — cogor enim de te quoque -ius dicere, quia de me simul dico. *formula verbum humilius mitiusve inducens* ut -issime dicam (dixerim, loquar): QVINT. inst. 10, 1, 101 adfectus ... — ut -issime dicam — nemo historicorum commodavit magis *quam Livius* (decl. 272, 14. 313, 1. *al.* PS. QVINT. decl. 9, 10 AMM. 16, 12, 9 HIER. epist. 118, 2, 4). decl. 269, 16 ut -issime loquar. 321, 9 habet ... hoc ... — ut -issime dixerim — admirationem (338, 16 PS. QVINT. decl. 8, 3).

B *usu deflexo per compar.* -ius *et superl.* -issime *respicitur potius quam frequenter quid fiat vel etiam utrum quid fiat necne, ut vergant in notionem q. e. sive rarius, rarissime sive minus, minime* (*sc. ut fere negetur actio; pauca certiora, cf. e. g. p. 346, 75. 347, 8 vel etiam p. 347, 45 sqq., sed vix huc p. 347, 60 vel p. 347, 10, ubi* raro *distingui videtur ut p. 347, 13*): 1 *in universum*: HOR. carm. 1, 25, 1 -ius iunctas quatiunt fenestras *puellae* iactibus crebris iuvenes protervi (PORPH. *et* SCHOL.: rarius. *sed cf. Nisbet-Hubbard, 1970, ad l.*). ASCON. tog. cand. p. 67, 11 cur *Cicero* ... illud iudicium saepius in infamiam vocat? quod -ius videtur fuisse facturus, si *eqs.* PS. QVINT. decl. 18, 5 stupra ... obiciat ... maritus uxori: fas est, fieri solet, -ius tamen, si iam sit et mater. FRONTO p. 46, 28 v. d. H. proposueram -ius te appellare, quom tu cotidie scripsisti mihi. TER. MAVR. 966 litteras ... receptant saepe ternas syllabae nec minus saepe et quaternas, porro quinas -ius. CHAR. gramm. p. 274, 24 B. (*e Romano*) '-issime' Probus ... quaerit an quis[bus] extulerit, quod et ipsum credo non -issime factum. 2 *in iure*: FRONTIN. (?) grom. p. 34, 12 (*suadetur, ne quis interdicto agat; ad rem v. Rudorff in ed. Lachmanniana II p. 450*) si silva caedua sit, post quintum annum -issume repetatur (partes sumere petatur *cod.*; *cf. p. 34, 20* minime ... ad interdictum iri debet). PAVL. dig. 4, 4, 24, 2 (*e Scaev.*) *minor XXV annorum* repellendus est; multoque -ius ... heredem minoris restituendum esse. 4, 4, 24, 4 *restitutio in integrum fit in pecunia credita*, sed -ius in venditione. MACER dig. 1, 18, 16 senatus consulto cavetur, ut de his ... -issime ius dicatur.

II *cum adi.*: A *vi augendi iungitur cum* parcus (*v. Hofmann, Umgangssprache*[3] *95*): PLAVT. Aul. 314 edepol mortalem -e parcum praedicas (*315* adeo ... parcum [*sed sunt qui deleant* adeo]).

B *usu communi* (*sc. ut adiectivorum vis minuatur*): SOL. 21, 2 *ager* Noricus frigidus et -ius fructuosus (*inde* ISID. orig. 14, 4, 5). 30, 32 *hyacinthus lapis* est ... vitiis non -e obnoxius (*nisi ad I*). AVR. VICT. Caes. 20, 6 *gens Africana* fato quodam bonorum -e fecunda.

adv. **parciter** (*compar. et superl. v. sub* parce). *i. q. parce* (NON. p. 515, 5 -r pro parce [*affertur* POMPON.]): POMPON. Atell. 179 nolo (*v. app. crit.*) -r. :: tamquam frater mihi sis, medium abdomen tecum dividam. CLAVD. MAM. anim. praef. p. 19, 17 *liber noster* quippiam ex *variis disciplinis* ... modeste ac moderate et quam potuit -r praelibavit.

deriv.: ?parciosus, parcitas, parcitudo. *cf. Onom.*

compos.: parcepromus, parciloquium; deparcus, praeparcus, triparcus; perparce.

[2. parcus, -ī *m.* *hanc vocem mediae latinitatis* (*v. e. g. Du Cange s. v. vel Niermeyer, Med. lat. lex. minus, s. v.* parricus) *olim exhibere putabatur* LEX Sal. Merov. 119, 3 (=capit. 6, 3, 3) in bargo, *sed v. vol. II 1753, 6 et Mittellat. Wb. s. v.* bargus.**]** *Paśkiewicz.*

parda *v.* pardus.

pardalianches, (-is) *n.*, παρδαλιαγχές (*quod resp. apud* DIOSC.). *scribitur* -iach- *in parte codd.* PLIN. nat. 1, 27, 2 *et* SOL. 17, 10, -ces DIOSC. 4, 73 p. 42, 22. 4, 77 p. 44, 14. *acc. masc.* -em (*var. l.* -en) SOL. 17, 10.

genus plantarum (*cf. André, Lex. des termes de botan. 239*):

1 *i. q. aconitum* (*venenum ex aconito confectum* PLIN. nat. 8, 100): PLIN. nat. 8, 100 pantheras per fricatas carnes aconito barbari venantur; occupat ilico fauces earum angor, quare -es id venenum appellavere quidam (*inde* SOL. 17, 10. *similiter* PLIN. nat. 27, 7). 20, 50 aconitum, quod alio nomine -es vocatur. 1, 27, 2 aconitum sive thelyphonon sive cammaron sive -es *eqs.* (*in simili serie*: DIOSC. 4, 73 p. 42, 22). 2 *i. q. apocynon*: DIOSC. 4, 77 p. 44, 14 astroquinon (*gr.* ἀπόκυνον) aut quinarcon aut -es aut quinomoron *eqs.*

pardalicus, -a, -um. *a* pardalis. *i. q. pardalium proprius*: AMBR. Iac. 2, 11, 47 exuebant inmanes bestiae (*i. carnifices*) corium capitis et -is feritatibus saeviebant (*alludit ad IV Macc. 9, 28* παρδάλεοι θῆρες, *cf. Pass. Macc. 9, 28* simile pardis animal).

pardalīnus, -a, -um. *a* pardalis. *ad pardalin pertinens*: ORIBAS. syn. 2, 22 Aa p. 105, 9 Mø. adapes leoninos et -os (*La* adeps leonis et pardi, *gr.* παρδάλεως).

pardalion *n.*, παρδάλιον (*resp. gr.*). [*vix recte trad. pro* paralion DIOSC. 4, 61 p. 34, 13 (*gr. 4, 65, 1* παράλιον).] *i. q. herba pedeleonis* (*cf. André, Lex. des termes de botan. 239*): DIOSC. 3, 106 p. 422, 27 leontopetalon aut leontopodium aut -on dicunt (*gr. 3, 96*). *addas fortasse* PS. APVL. herb. 7 l. 10 add. rec. β, *v. sub* parcelalon.

pardalīos *m.*, παρδάλε(ι)ος, *sc.* λίθος. *nomen gemmae*: PLIN. nat. 1, 37, 73 leontios, -os (*haec verba add. codd. Ld ad 37, 190* sunt et *gemmae* a leonis pelle et a pantherae nominatae; *cf. Meliteniotes 1176* παρδαλίτην).

cf. Onom. (-us).

pardalis, (-is) *f.*, πάρδαλις. *acc.* -in RVFIN., *abl.* -ide SERV. [camelum -in *separatim scriptum pro* camelopard- *v. vol. III 201, 41.*] *[Gatti]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

genus bestiae, i. q. *panthera* (*pardus femina* SERV.): CVRT. 5, 1, 21 leones ... et -es caveis praeferebantur. SERV. Aen. 3, 113 l. 31 Plinius in naturali historia (*8, 42 sq.*) dicit leonem cum -ide (parda *var. l.*) et pardum cum leaena concumbere. RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 7, 1 sicut -in in via Assyriorum (*sec. Os. 13, 7, ubi gr.* πάρδαλις, *Vulg.* pardus).

deriv.: pardalicus, pardalinus, pardalium (*?*).

cf. compos.: camelopardalis (-a, -us), leopardalis.

cf. Onom.

pardalium, -ī *n.* *a* pardalis, *nisi iungendum cum* pardalion *aut* pardalios. *nomen unguenti* (*alioquin ignoti; ad rem cf. Ernout ad loc. infra cit.*): PLIN. nat. 13, 6 fuerat et -um in Tarso, cuius etiam conpositio et mixtura oblitterata est.

[pardāre *pro* passitare *de voce sturnorum* SVET. frg. p. 253, 1 *var. l.* (*v. etiam app. superiorem p. 251*).**]**

parduellis *v.* per-.

***pardus,** -ī *m., cf. gr.* πάρδος. *scribitur* bardus ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 (*cod. G*). NOT. Tir. 108, 21. GLOSS. πάρδαλις. *legitur inde a* LVCANO, PLIN. nat., MART., IVV., ITALA. [*e voce graeca fluxisse videntur adiectiva colorem quendam significantia haec: vasc.* pard *'coloris varii'; cat.* pardo *'coloris inter fuscum et cinereum ambigui'; hisp.* pardo *eiusdem notionis; port.* pardo *eiusdem notionis. cf. M.-L. 6232 et Faré, Postille. Wartburg VII 641 sq. Corominas² IV 398 sq. Machado³ IV 309. St.*] [*confunditur in codd. cum* part(h)us TREB. trig. tyr. 15, 7 PRISC. periheg. 171. *falso pars codd. pro* pagus HOR. carm. 3, 18, 12.]

1 *genus ferae, i. q.* *panthera* (*cf. Wotke, RE XVIII 3, 747 sqq.; inter quadrupedes affert* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 4; *sexus non respici solet, sed mares significantur l. 39 sqq. 44; in graecis resp.* πάρδαλις): **a** *exempla varia*: LVCAN. 6, 183 non segnior ... saltus ..., quam per summa rapit celerem venabula -um (*item spectat ad -os venandos vel capiendos*: MART. epigr. 15, 7 [*in spectaculis ut*: CLAVD. 17, 303 semine permixto geniti]. TREB. trig. tyr. 15, 7 capiendis leonibus et -is. IVL. VAL. 3, 4 bestiae ..., -i ... et leones ..., ... subiugantur. CLAVD. 24, 345 virides). PLIN. nat. 8, 41 -os, pantheras, leones et similia (*in simili serie*: IVV. 8, 36 -us, tigris, leo [*item pro nomine canum*: GREG. M. epist. 1, 6]. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 [*pertinet ad vectigal*]. ITIN. Alex. 49 IVL. VAL. 3, 19. *al.*). 8, 42 *leones* quos ... -i generavere (*item respicitur generatio promiscua*: 8, 43. SOL. 17, 11 [*inde* ISID. orig. 12, 2, 10]. 27, 13. SERV. Aen. 3, 113 *v. sub* pardalis. CLAVD. *l. 33.* VEREC. in cant. 6, 2 D. coeunt -i *cum canibus feminis.* ISID. orig. 12, 2, 11 leopardus ex adulterio leaenae et -i nascitur [*cf. exempla, quae infra sub* parda *attulimus*]). 8, 63 nunc varias *pantheras* et -os, qua mares sunt, appellant (*item de vario colore*: 8, 70 -orum maculis. AVIAN. fab. 40, 1 distinctus maculis [*hinc* apol. 41]. *v. etiam l. 51. 59. 67. 68 sqq.; praeterea huc spectat*: PRISC. periheg. 171 has *terras calidas* pelli similes -i dixere priores; namque solum squalens orbes distinguit opacos [*cf. Dionys. 181* παρδαλέῃ]). 10, 202 insidunt in ... Africa -i condensa arbore ... *et* in praetereuntia desiliunt *eqs.* 11, 172 leonibus, -is ... imbricatae asperitatis ac limae similis *lingua est.* MART. 1, 104, 2 picto ... iuga ... collo -us sustinet (*item in spectaculis*: PRVD. perist. 1, 57 -is offerendum pectus *martyri.* MARCELL. chron. II p. 102, 521 triginta -os ... in amphitheatro ... exhibuit. *v. etiam l. 32sq.*). IVV. 11, 123 *sustinet mensam* magno sublimis -us hiatu (*sc. eburneus*). SVET. frg. p. 247, 5 *est vox* -orum felire. *al.* **b** *exempla sacrae scripturae* (*et inde pendentia*): ITALA cant. 4, 8 (codd. 169. 170 *al., sim.* VVLG.) a cubilibus leonum, a montibus -orum (*Epiphan. ad l.* leopardorum, *qui explicat*: a varietate peccatorum. *cf.* APON. 7 p. 123 ut -i secretissimos montes *occupant,* ubi discurrentes animalia simpliciora captivent). Is. 11, 6 (Iren. 5, 33, 4 *al., sim.* VVLG.) -us conquiescet cum haedo (*explicat allegorice*: HIER. *ad loc.* l. 55 *quod* lupus et -us agni et haedi imitentur innocentiam. *hinc etiam*: HIER. epist. 130, 8, 4 RVFIN. Orig. in gen. 2, 5 p. 36, 9. ITIN. Anton. Plac. rec. A 39 [*sim.* rec. B]). Ier. 5, 6 (Hier. in Nah. 2, 11/12, *sim.* VVLG.) -us vigilavit super civitates eorum (HIER. *ad l.* Alexandri impetum praefigurans ...; -um autem vocat ob varietatem *eqs.*). 13, 23 (Ambr. hex. 6, 3, 15 *al., sim.* VVLG.) si mutabit ... -us varietatem suam (*explicant* AMBR. *l. c.* [*fusius*]. HIER. *ad l.* varietatem peccatorum. *hinc etiam*: HIER. epist. 53, 8, 16 adv. Pelag. 2, 26 adv. Rufin. 3, 23 l. 52. *cf.* EVCHER. form. 4 p. 25, 5 -us: diabolus vel peccator moribus varius). Dan. 7, 6 (Priscill. tract. 1, 8 *al., sim.* VVLG.) alia *bestia erat* ut -us (*explicat* HIER. *ad l.* -o b. velocissimae et ὁρμητικῇ comparatur, quae praeceps fertur ad sanguinem et saltu in mortem ruit [*inde* GLOSS.^{L} I Ansil. PA 454]. *idem ad* 7, 7^{b} volens intellegi ... Alexandrum [*sim.* vita Hilar. 1]. *in simili visione*: ITALA apoc. 13, 2 [Iren. 5, 28, 2 *al., cf.* VVLG.] b., quam videram, similis erat -o [*per 'varietatem' explicant* VICTORIN. POETOV. *et* PRIMAS. *ad l.*]. *cf.* PASS. Macc. 9, 28 *sub* pardalicus). Os. 13, 7 (Hier. *ad l., al., cf.* VVLG.) ero eis quasi panther et sicut -us in via Assyriorum (*v. Rufin. sub* pardalis *et explicationes apud* HIER. *ad l.*). VVLG. Sirach 28, 27 quasi leo et quasi -us (parda *var. l.*) laedebit illos *lingua maligna.*

2 *genus piscis* (*significatur fortasse idem, qui graece vocatur* πάρδαλις [*v. Strömberg, Stud. zur Etymologie ... der griech. Fischnamen, 1943, 107*]): POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 9 *inter nomina natantium.*

f. **parda,** -ae. [*var. l. pro* pardus VVLG. Sirach 28, 27.] *i. q.* *pardus femina*: SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 195 leopardus *procreatur* ex -a et leone, quod monstruosum est (*cf. p. 349, 43*). ISID. orig. 12, 2, 11 leonem cum -a aut pardum cum leaena concumbere (*sec. Serv., v. sub* pardalis; *item* MYTHOGR. 1, 39 p. 14, 17).

compos.: mustelopardus; *cf.* camelopardus, leopardus.

cf. Onom. Pardus. *Gatti.*

parēās *v.* parias.

parecbasis, *acc.* -in, *abl.* -ī *f.,* παρέκβασις. *scribitur litteris gr.* QVINT., FORTVN., PS. CASSIOD., *fortasse* MART. CAP. *i. q.* *digressio* (*cf.* MART. CAP. *et* GLOSS.^{L} I Ansil. PA 457 parechasin: d. [*unde corrigas* IV dub. Plac. P 1 parecausis: adgressio]): 1 *t. t. rhet.* (*ad rem v. Martin, Antike Rhetorik, 1974, 89 sqq. et Calboli Montefusco ad* FORTVN. *l. 21*): QVINT. inst. 4, 3, 12 hanc partem (*q. e. post quaestionem peroratio*) -ιν vocant Graeci, Latini egressum vel egressionem ([*var. l.* peregrasin]. *inde* PS. CASSIOD. rhet. 16). 4, 3, 14 -ις est ... alicuius rei, sed ad utilitatem causae pertinentis, extra ordinem excurrens tractatio ([*trad.* pareubasis, παρεϱβασεις]. *inde* IVL. VICT. rhet. 17 p. 429, 2). FORTVN. rhet. 2, 20 post *narrationem* semper inducemus excessum, quem διέξοδον vel -ιν Graeci vocant? (*sim.* MART. CAP. 5, 552 p. n. ... digressionem, quam -ιν vocant, oportet adiungere [pare(c)basin *codd. plerique*]). IVL. VICT. rhet. 17 p. 428, 9 post quaestionem perorationis vice fungitur ... -is. 2 *usu vario*: PORPH. Hor. carm. 2, 1 pr. *Horatius Asinium Pollionem hortatur, ut* historiae opus consummet, ac deinde in -i ... bellorum civilium calamitatem refert (paretbasi, pharethasi *trad.*). 3, 4, 22 sq. hac -i ostendit *eqs.* (*inde* SCHOL. Hor., *ubi scrib.* pareguasi). SERV. Aen. 10, 653 descriptio per -in facta; non enim a superioribus pendet, sed ante dictis adiungitur (*var. ll.* parebasin, parechasin, parentesin). COMMENT. Lucan. 3, 169 (praecausis *var. l.*). 298 (parecuasis *var. l.*). PS. ASCON. div. in Caec. p. 202, 8 'verum ut ad te, Caecili, redeam': recte, quia ad subscriptores -in fecerat. *usurpatur pro titulo opusculorum, quae quodammodo digressionis vel transitionis vice funguntur*: AVSON. 152 tit. 358 tit. (*si genuinum; v. Brandes, Beitr. zu Auson., Progr. Wolfenbüttel, 1909, 10*).

parecchysis *v.* parenchysis.

pareclum *v.* paric(u)lus. **parecolecticus** *ed. apud* DIOSC. 5, 142 p. 232, 14 *pro* paracolleticus. **parectatos** *v.* pareutactos.

paredrus, (-a, -um), πάρεδρος (*quod gr. respondet*). *scribitur varie, e. g.* parh- TERT. (*var. l.*), RVFIN. hist. 4, 7, 9; pa(na)reth(r)is, parchedris GLOSS. (*v. infra et vol. V 2, 656, 21 sq.*). *i. q.* *adsidens* (CIC. fam. 16, 18, 2 *intellegas nom. propr.*), *sc. de daemone assistente* (GLOSS. -is: ministris. *ad rem v. Preisendanz, RE XVIII, 4, 1428 sqq.*): TERT. anim. 28, 5 scimus ... magiae licere explorandis occultis per catabolicos et -os et pythonicos spiritus. IREN. 1, 13, 3 daemonem quendam -um habere (pharetr- *var. l.*). RVFIN. hist. 4, 7, 9 somniis ... inmissis ac daemoniis -is aliisque similibus fraudibus (*hinc per distinctionem prave inter* d. *et* -is *interpositam*: GLOSS. I p. 162 parcheris: praestigus [*i.* -iis]). *m. pro subst. intellegas potius*: IREN. 1, 23, 4 amatoria ... et agogima et, qui dicuntur, -i et onirop*ompi* ... exercentur (*similiter iuxta opera magica*: 1, 25, 3 *angeli inferiores* operantur ... -os et o. et reliquas malignationes. *cf. l. 50*). FVLG. Virg. cont. p. 86, 2 quae aut Dardanus in dinameris aut Battiades in -is aut Campester in catabolicis ... cecinerunt (*agi videtur de libellis ad magiam pertinentibus; an ad l. 53?*). RVFIN. hist. 2, 14, 5 *Simon magus* utens adminiculo adsistentis sibi et adhaerentis daemonicae virtutis, quam -um vocant ([*var. ll.* pharedrum, pareorum]. *hinc* GLOSS. I p. 162 paretrum: perstigium, *cf. l. 51*). *v. etiam l. 45.*

cf. Onom.

[ac **paregia** VARRO Men. 244 (*ex Non. p. 204, 23*) *inter legumina*; asparagiam *corr. Müller.***]**

parēgoria, *acc.* -am *f.,* παρηγορία. *i. q.* *mitigatio* (GLOSS.^{L} I Ansil. PA 458 par[r]egoma: m. graece): PS. APVL. herb. 24 l. 9 *medicamen* mire -am praestat (*item* 82 l. 5 *cod. unus*). PS. SORAN. quaest. med. 32 adiumentum est, quod sanitatem vel -am affert dolentibus membris (para- *cod.*). ALEX. TRALL. 2, 257 hoc ... faciens dicebat -am sibi esse (*trad.* para-; *gr. II 535 P.* ὠφελεῖσθαι).

***parēgoricus,** -a, -um, παρηγορικός (*quod gr. respondet*). *i. q.* *mitigans*: MARCELL. med. 36, 3 remedium -um ad podagram (*cf.* THEOD. PRISC. eup. faen. 23 adiutoriis). SORAN. p. 52, 9 pessaria (para- *var. l.*). 104, 7 *cancri* quotiens ... in accessione inveniuntur, rebus -is (para- *var. l.*) curandum est. THEOD. PRISC. eup. faen. 51 cataplasmata ex hordei ... seminibus -is. 97 cataplasmata ([para- *var. l.*]. log. 23. 109). log. 86 potiones (para- *var. l.*). GALEN. alfab. ('de ovo') vitellus ... -us (para- *cod. Lucc.*) vel stypticus invenitur. ALEX. TRALL. 1, 51 aliquo mitigatorio suco illinies aut ex aliquo -o suco (*scrib.* para- *ut* 1, 88 collirium). *al.* -um est *cum inf.*: HIPPOCR. mul. 1 l. 591 M. fovere corpus ... -um est (parigoritium *trad.*).

n. pro subst. **parēgoricum,** -ī (*sc. remedium sim., cf.* GLOSS. III 604, 37 parigorica: qui mitigant dolorem): SORAN. p. 66, 16 ut

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praecedentibus -is (para- *var. l.*) cum fomento et cataplasmatibus et scarifatione ... postea ad metasyncritica nos convertamus (*paulo aliter gr. p. 117, 23 sq. Ilb.* καταπλάσματα θερμὰ χαλαστικὰ κτλ.). RVF. podagr. 33 si solum mediocriter par⟨egorica adhibeantur⟩ (*suppl. Daremberg; an ad* adiutoria *in praecedentibus referendum?*). ALEX. TRALL. 1, 114 aliud -um ad dolores, qui ex flegmone fiunt (*scrib.* para-).

adv. **parēgoricē.** *i. q. modo mitifico*: SORAN. p. 59, 19 ut, quotiens primo occurrerit, -e gubernetur *praefocatio matricis* (*opp.* metasyncritice).

parēgorizo, -āvī, -āre. [*cf.* παρηγορέω. *de* -ίζω *pro* -έω *v. Schwyzer, Griech. Gramm. I 736. Sch.*] *scribitur* para-, *exceptis locis infra allatis, inde a* SORAN. p. 94, 8 PS. SORAN. quaest. med. 15 PHILVM. med. 2 p. 140, 8; pare-: AVG. (*var. l.* para-). SORAN. p. 107, 13 (*var. l.* para- *ut* 107, 19). app. 9 DIOSC. 3, 47 GLOSS.[L] I Ansil. PA 376; pari-: ORIBAS. eup. 2, 1 S 12 Aa syn. 6, 38, 1 (Aa *ut*: 7, 15, 5. 7, 31, 1); *cetera infra notavi.* [parigoricis *Oribas. eup. 4, 12, 12 La non huc referendum; est enim transcriptio formae graecae q. e.* παρηγορήσεις (*sc.* c = σ).]

i. q. mitigare, mulcere sim. (GLOSS.[L] I Ansil. PA 376 -at: mitigat et oblectat et temperat. *sim.* GLOSS. V 509, 33. *gr. respondere solet* παρηγορεῖν): **1** *usu christiano respicitur consolatio quaedam naturae humanae, quae fulciri tantum, sed vere sanari non potest* (*pendet quodam modo ex usu medicorum*): AVG. in psalm. 122, 11 -amur (-ridiamur *var. l.*) cotidie medicamentis dei, quia manducamus et bibimus (*inde restituit Morin in sermone qui Augustino vindicatur*: CAES. AREL. serm. 21, 7 non ... vera salus est ..., quam dicunt medici; -amur quodam modo: nam aegritudo perpetua est in ista fragilitate carnis [peregrizamur *duo codd.*, aegrotamus *Maurini*]).

2 *technice apud medicos respicitur curatio, quae malum minuit, sed non tollit*: **a** *cum obi.* (*sc. morborum sim.*; *-antur aegroti l. 37. 47*): SORAN. p. 94, 8 praedictis sucis ipsas partes cum oleo calido inrigare et -are. p. 107, 13 ragadium in orificio matricis ... rebus calasticis -ari debet. p. 107, 19 condylomata ... -anda sunt. app. 9 pessus qui -at, hoc est qui mitigat, omnes dolores ([*vix ad b*]. ORIBAS. syn. 8, 7, 13 Aa -rezat [*La* mitigant]. ALEX. TRALL. 1, 85 -risaverunt). DIOSC. 3, 47 p. 398, 13 *ruta* attriticos -ritiat. ORIBAS. eup. 2, 1 G 1 Aa ad ... inflammationes, qui -are (*i.* -ari) opus habent, *adhibendum est lac* (*sim.* La; *cf. gr.* τὰ παρηγορίας δεόμενα). S 12 Aa -at mordicationes dysentericis (*La* mitigat). syn. 2 add. p. 148, 30 Mø. causos ... -amus cataplasmata, que fit cum aceto et mel cocta. 6, 39, 1 Aa -are consuebit in febribus sitem embroces capiti de frigido oleo roseo cum catacrunismum factum. 7, 31, 1 Aa adenas ... -antur si *eqs.* (*La* mitigantur). ALEX. TRALL. 1, 57 spasmos -ant (*cf. gr. I 519 P.* γίνεται παρηγορικόν). 2, 153 constipata aperit et -at, id est mulcet seu mitigat (*cf. gr. II 445 P.* ἔχει ... τὸ παρηγορικόν). 2, 259 ex his non solum -antur *aegroti*, sed quam maxime multum iuvantur.

b *sine obi.*: PS. SORAN. quaest. med. 15 *medicina statum nec sanum nec aegrum* -ando reprimit, ne ad aegritudinem consurgat, sed ad sanitatem revertatur. PHILVM. med. 2 p. 140, 8 *si* non multum nimius sit reumatismus, oleum si iniciatur, -at. ORIBAS. syn. 2 add. p. 145, 5 Mø. sucum ptysanae cum ovis ad -andum *inicitur*. 7, 15, 5 Aa in his *malis* ... -ari (*impers.*) oportet solum quamdiu finiantur dolores (*cf. gr.* παρηγορίας δεῖται, *La* mitigationes). 7, 50, 3 Aa oportet ... conmiscere diaforeticis quae mitigent et in principio amplius mittere quae -ent (*cf. gr.* τὰ παρηγορητικά). 9 add. p. 399 in initio et in statu -at (*scrib.* -gozir-) *medicamentum ad podagram*. ALEX. TRALL. 1, 57 provideri ... oportet acetum, ut et -et et somnum facere possit (*gr. aliter*).

parēlion *v.* parhelion.

parembola (-bolē), *abl.* -ī (*v. l. 65*) *f.*, παρεμβολή. *scribitur* parimbola INSCR., palembole GLOSS. *i. q. insertio*: **1** *t. t. architecturae, ut videtur de genere quodam ornamenti* (*quod tamquam emblema alteri operi inseri videtur; at v. l. 68*): CIL VI 726 Soli invicto ... cum -i et ypobasi voto fecit (*abl.* -i *pro* -ῃ, *Mommsen maluit plur.* -i⟨s⟩; *vix cogites de voce quadam* parembolis *addenda lexicis Graecis*). INSCR. Année Epigr. 1939 n. 212 (*Lousonnae*) -a (*contextu perdito; 'placage, revêtement' intellegunt edd., haud probabile; cf. etiam Ber. Röm. Germ. Komm. 40, 1959, 135 n. 34*). **2** *ratione dubia* (*fortasse in rhet. vel gramm., cf. Gloss. III 328, 29* παρεμβολή: interiectio [*de parenthesi*]): GLOSS.[L] I Ansil. PA 137 -e: propositio.

cf. Onom.

parembolicus, -a, -um, παρεμβολικός. *i. q. ad immissionem pertinens* (*in arte geom. de modo, quo figura alteri inscribitur*): MART. CAP. 6, 715 *schemata ergastica* Graecis nominibus sic appellantur: primus tmematicus ..., quartus engraphos, quintus perigraphos, sextus -us *eqs.*; *ibid.* -us est *tropus*, qui docet, quemadmodum verbi gratia dato tetragono immittamus datum trigonum.

? **parembolis** *v. l. 66.* **paremia** *v.* paristhmia.

[paremphatum *falso traditur pro* aparemphatum MACR. exc. gramm. V 621, 27.]

parempiptōn, παρεμπίπτων. *de pulsu fere i. q. intercidens*: PS. SORAN. puls. p. 279, 2 a Graecis parem⟨pip⟩ton *pulsus* dicitur, qui inter quasdam diastolas et systolas aequaliter factas unam diastolen velocius percutit (*sim.* quaest. med. 181, *ubi scribitur* parin-).

paremplasticus, -a, -um, παρεμπλαστικός (*respondet gr., nisi aliud adnotavi*). *scrib. fere* parim-. *fere i. q. aptus ad obstruendum* (*sc. poros*): DIOSC. 3, 20 p. 384, 22 *medicamento* virtus est ... similis cummi -a (5, 106 p. 209, 15 stiptica et -a [*gr. 5, 81, 3* δύναται ... παρεμπλάττειν]. 5, 109 p. 211, 4 -a et istaltica. *sim.* virtutem -am habere: 5, 142 p. 232, 13 id est parecolectica [*gr. 5, 116* ἐμπλαστικήν]. 5, 177 p. 240, 12 [*gr. 5, 151* παρεμπλάσσουσαν]). 5, 111 p. 212, 5 miscetur medicaminibus -is (*gr. 5, 86* ἐμπλάστροις ... μείγνυται ... οὖσα ... ἐμπλαστική). 5, 160 p. 239, 10 emptoicis et quiliacis ⟨pa⟩rimplasticus est *lapis moroctos* (*gr. 5, 134* δοκεῖ ... παρεμπλάσσειν). *Kruse.*

parenchīrēsis, *abl.* -ī *f.*, παρεγχείρησις. *litt. graecis* CIC. *significatur actio eius, qui se in rem alterius sive inviti sive libentis interponit*: **1** *generatim*: CIC. Att. 15, 4, 3 egone ut eam causam, quam is (*sc. Brutus*) scripsit? ego scribam non rogatus ab eo? nulla -ις fieri potest contumeliosior (*fortasse ludit cum notione speciali*).

2 *speciatim de actione magistri artis oratoriae, qui discipuli declamationem recenset, corrigit, supplet* (*t. t.?*): TITVLVS Quint. inst. 2, 6 de divisione et -esi (-ensi *var. l.*; *opponuntur 1 sq. magistri, qui* materias, quas discipulis ... dabant, non contenti divisione derigere, latius dicendo prosequebantur, *et alii qui* cum primas modo lineas duxissent, post declamationes, quid omisisset quisque, tractabant. *3* emendationem *et* divisionem; praecipientem *et* reprehendentem). *Krömer.*

parenchyma *n.*, παρέγχυμα. *per heteroclisin acc.* -am *v. infra. de statu quodam plenitudinis vel abundantiae umoribus per vasa infusis effecto*: ORIBAS. syn. 1, 7, 1 La p. 42, 18 Mø. his, qui repleti sunt sanguine vel habundant virtute, quos Graeci paregemam (parcocimmam *Li*, paraximam *St*, paregcima *BMH*) appellant, flebotomo dicimus expedire (*cf. gr.* κατὰ τὸ καλούμενον παρέγχυμα, *quod corruptum putat Fischer in plagulis coll. Oribas. coll. med. 7, 2, 15 et Galen. XI 259, ubi* ἔγχυμα *tantum*).

parenchysis, (-is) *f.*, παρέγχυσις (*vix cogites de* -εκχ- *coll. Galen. VIII 350, ubi dicitur* -εγχ- *de hydrope, cum XIV 124* -εκχ- *de alio morbo ponatur*). *significantur genera quaedam morbi hydropici*: CAEL. AVR. chron. 3, 8, 97 vocant ... hanc passionem etiam hyderon vel -in, origini locorum specialia nomina tribuentes; nam -in appellant sensibilem et manifestam liquoris superfusionem, quae fiet inter peritoneum membranam et intestina *eqs.* ([*trad.* parecch-, *quod male retinet Drabkin in textu, cum in transl.* -ench- *ponat*]. *syn. 3, 8, 99* asciten vel tympaniten; *3, 8, 98 distinguitur species passionis exhibens* totius corporis inflationem sive humoris infusi perforationem [*v. locum seq.*]). CASS. FEL. 76 p. 186, 12 ad diffusiones humoris per totum corpus, quas -is (*i.* -εις) dicunt (*var. l.* parathisis).

parenclisis, *acc.* -in *f.*, παρέγκλισις. *scrib.* paran- ORIBAS. *i. q. inclinatio* (*sc. matricis*): CAEL. AVR. chron. 5, 1, 5 cum eius *matricis* fuerit inclinatio facta, quam -in vocant (*Drabkin, terminum Graecis solitum restituens; sed fortasse cum edd. vet. legendum* paraclisin, *quamquam Graecis alienum; cf. l. 53*). ORIBAS. syn. 9, 48 add. Aa p. 365 *inflammatio matricis* fit ex aborsu, de -en (*Ab* paclisin, *i.* paracl-?), de percussu *eqs.*

parengraptus, -a, -um, παρέγγραπτος (*resp. gr.*). *i. q. adscriptus* (*sc. deorum numero heros; fortasse m. pro subst.*): CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 126, 12 *Christum* si quis ... post baptisma ... adoptionem meruisse dicit, sicut quos pagani -os (-graphos *var. l.*) dicunt, id est inscriptos, anathema sit (*sim. alia vers.* I 5 p. 94, 12; *cf. I 2 p. 57, 18* perigraptos ..., id est adoptivos).

1. pārēns *v.* pareo.

2. ˣparēns, -entis *m. et f.* [*participium eiusdem radicis ac verbum* 2. pario, *fortasse ad stirpem aoristi pertinens, cf. gr.* οἱ τεκόντες *quae vox et sensu, sc. et patrem et matrem comprehendenti, voci latinae congruit. Sch.*] *de origine*: ISID. orig. 9, 5, 4 -es quasi parientes.

scribitur: -eint- CIL XI 5764 (*saec. I a. Chr.?*), -int- CIL VI 21033. INSCR. Année Epigr. 1966 n. 413 (*Macedon.*), -et- *sim.* CIL XIV 487 (*aet. Claud.*; -es *pro* -ens). VI 21435 (*saec. III*). INSCR. christ. urb. Rom. 9781. *al.*, -emt- CIL VI 27441, 6. 30391[1], 4 VIII 26275; *cum apice*: CIL VI 36657[a] paréns; *litteris gr.* παρέντες LYD. mag. 1, 26 GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A], παρέντης PAP. Corp. 281, 94 (*saec. V/VI*). *notatur*: p CIL V 3285. 3287 XIII 5244. *al.*, pr CIL VI 26244 INSCR. Notiz. Scavi 1919 p. 219, 140 (*Centumcellis*), par CIL VI 9559. 18674. 19716. *et saepe*, pare CIL VI 14895. 16848, parn CIL III 4218, paren CIL VI 5578. 23747. *al.* NOT. Tir. 48, 34 -s. *genus nimirum ad pers. vel res, quas respicit, adaptatur; masc. plur. etiam de utroque -e; masc. sing. de muliere positum testantur*: PAVL. FEST. p. 151 masculino genere -em appellabant antiqui etiam matrem. CHAR. gramm. p. 130, 19 sqq. B. heres -s homo, etsi in communi sexu intellegantur, tamen masculino genere semper dicuntur. nemo enim aut secundam heredem dicit aut bonam -em ..., sed masculine, tametsi de femina sermo habeatur (*affert p. 354, 37. 38. 65; cf. etiam p. 354, 40. 359, 55*). *ceterum v. Hofmann-Szantyr, Gramm. 7.* *de formis*: *gen. sing.* -eis CIL I² 1214, 5. *nom. plur.* -is CIL III 14873[2]. 15035 INSCR. christ. urb. Rom. 1557. [*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1667. 2880. *et saepius in titulis; in codd. e. g.* LVCR. 4, 1221 *QR*; -i, *sc. sec. gen.* -orum, CIL VI 12891. 22022. *gen. plur.* -um *passim*; -ium *testantur*: VARRO ling. 8, 66 dispariliter dicuntur civitatum, -um et civitatium, -ium. CHAR. gramm. p. 175, 14 B. (*ex Romano*) ⟨ns⟩ litteris nominativus singularis si terminetur, genetivus pluralis ante um i recipiat necesse est; itaque Cicero rationis memor -ium saepe dixit *eqs.* (*apud quem* -ium *non nisi in var. l. legimus, e. g.* S. Rosc. 67 Verr. II 5, 23). EXPLAN. in Don. gramm. IV 496, 15 et -um et -ium Horatius dixit (-ium *non nisi* carm. 3, 24, 21). PRISC. gramm. II 354, 27 genetivum pluralem absque i facit plerumque. 355, 4 etiam -ium non irrationabiliter dicitur. *legitur in titulis*: LEX Salpens. (CIL II 1963) 1, 2. 3 DECRET. fabr. Sentin. (CIL XI 5748) 17 CIL III 656, 6 V 4430, 3. 5227, 7 VI 3597. 29109 VIII 15539^a. *al.; in codd. vet. e. g.* LIV. 27, 34, 14. GAIVS inst. 1, 99 (*v. David-Nelson ad l.*) *et in Digestis. ceterum codd. et edd. saepe variant; per heteroclisin* -orum: PS. CYPR. aleat. 9, 1 (*var. l.* -um *ut* mont. 5). EDICT. imp. Diocl. et Maxim. (Pap. Corp. 241) II 5 (*at* III 2 -ium). CIL VI 12013, 9. 29195, 7. IX 648, 4 -turum. INSCR. christ. urb. Rom. 2303. 20101 INSCR. christ. Diehl 4187. *forma* pariens: INSCR. christ. urb. Rom. 17046 (*falso trad.* PLIN. nat. 10, 185; *vix recte restituitur* SALL. hist. frg. 2, 92 parientium [pariuntum *cod.*]). *de notione*: DIFF. ed. Beck p. 75, 7 inter patres et -es: patrem ad hominem referimus vel ad virilem sexum; -es etiam ad matres vel ad omnem cognationem referimus. *v. etiam quae infra singulis capitibus vel locis adiecimus.* *legitur inde a* LEGIBVS reg. *per totam latinitatem, sc. usu plurali de ambobus genitoribus; notiones vero patris vel matris post saec. II rarius inveniuntur* (*etiam antea voces q. s.* pater *et* mater *frequentia praestant, cum* -s *coloris magis poetici sit*). [*significantur 'genitores': val.* părinţi; *it. vet.* parenti; *francog.* parents; *prov. vet.* paren (*i. q. 'pater'*); *hisp. vet.* parientes; *significantur 'propinqui': it.* parente; *sard. centr. et mer.* parente; *raet. or.* parint, *centr.* parant; *francog.* parent; *prov. vet.* paren *et var. francoprov., prov.; cat.* paren; *hisp.* pariente; *port.* parente. *cf. M.-L. 6233. Battisti-Alessio IV 2774 sq. Wagner II 224. Wartburg VII 642 sqq. Corominas² IV 403 sq. Machado³ IV 310. St.*] [*confunditur cum* pares SEN. Ag. 871 (*cf. p. 352, 67*), *cum* lares SEN. Herc. O. 318. 353 LVCAN. 9, 992; *restituitur* LEX XII tab. 10, 7 (*Schöll sec.* CIC. leg. 2, 60, *aliis ed. non probantibus*).]

i. qui (quod) parit (*sensu proprio et translato; usu prorsus generali* TERT. adv. Prax. 8 p. 238, 23 omnis origo -s est et omne, quod ex origine profertur, progenies est; *vim verbalem, sc. participii, ne p. 362, 20. 365, 32 quidem agnoscas*).

exempla sic digerenda censuimus:

I *de hominibus* (*vel deis liberorum procreatoribus*):
 A *proprie*:
  1 *usu communi*: **a** *strictius de procreatoribus* (*de alterutroque infra l. 75, plur. de ambobus p. 355, 5, struct. et iunct. p. 355, 36*). **b** *laxius de propinquis* (*de maioribus p. 356, 75, de cognatis et affinibus p. 357, 38, significatur certus gradus p. 357, 70*). **c** *evanescente respectu cognationis* (*de patre adoptivo p. 358, 18, de hominibus eiusdem gentis sim. p. 358, 42*).
  2 *exempla usum iuris illustrantia: p. 359, 21.*
 B *pro appellatione honorifica*: 1 *usu quasi praeparativo: p. 359, 76.* 2 *usu pleno* (*in re publica p. 360, 17, varia ratione p. 361, 34*).
 C *translate* (*sc. de rerum auctore, conditore, inventore*)*: p. 362, 4.*
II *de aliis procreantibus subolem*: A *de animalibus: p. 362, 40.*
 B *de herbis, arboribus: p. 362, 81.*
III *de deis, natura*: A *de deo* (*philos. p. 363, 8, pagan. p. 363, 24, christ. p. 363, 64*). B *de natura, terra sim.: p. 364, 8.*
 C *transfertur ad mentulam: p. 364, 41.*
IV *de variis rebus*: A *de terris* (*de patria, civitate p. 364, 46, de senatu p. 364, 63, de terra originis p. 364, 70, de aquis p. 365, 7*).
 B *de aliis rebus* (*sive causa efficiente sive materia*)*: p. 365, 16.*

I *de* **hominibus** (*vel deis liberorum -bus [rerum sub C2 et 3, cetera v. sub III]; comprehenduntur cuncta animantia* LVCR. 1, 598. 2, 605 *sub II A 1b; de corde p. 362, 20, de mentula p. 364, 41*): **A proprie** (*sc. de eis, qui per conexum naturalem aut per definitionem iuris* -es *dicuntur [tamquam imagines inseruimus p. 357, 31. 358, 59. 358, 81]; appellationem honorificam v. sub B, homines rerum auctores sub C*):
1 *usu communi*: **a** *strictius de procreatoribus*:
α *exempla notionum*: ① *de alterutroque* -e (DIFF. Suet. p. 309, 12 sqq. -s vel masculus vel femina *est* ...; -s uterque *dicitur*, alter quod causa sit partus, alter quod pariendi habeat materiam. PRISC. gramm. II 168, 1 -s: ὁ γονεὺς καὶ ἡ γονεύς. ISID. orig. 5, 26, 16 -em, id est patrem vel matrem): Ⓐ *de patre* (GLOSS. -s: πατήρ. γονεύς. pater. genitor. *sim.; inde a* CIC. *pauca selecta; raro plur.*): PLAVT. Merc. 209 -i proloqui mendacium (*207* non credet pater). Persa 366. Stich. 96 numquam ... nimis curare possunt suom -em filiae. CAECIL. com. 200 -em habere avarum, inlepidum, in liberos difficilem *eqs.* TER. Haut. 202 quem ferret, si -em non ferret suom? (PVBLIL. A 8 ames -em, si aequus est; si aliter, feras). Phorm. 357 ignoratur -s (*354* patrem ... scire). ACC. trag. 226 natis sepulchro ipse est -s *Thyestes.* TRAG. inc. 169 dum nati dissipatos artus captaret -s *Medeae.* CE 4, 2 (*saec. II med. a. Chr.*) quod ... -s ... vovit, *liberi solverunt* (*saepe in tit., e. g.* CIL I² 597^a, 8 [*frg. legis similis legi repetund.*]. 1544 CE 62, 1. 164, 1 quod par -i fuerat facere filium, *fecit pater* [*sim.* 171, 1. 173, 1. *al.; cf. de matre infra l. 42*]). RHET. Her. 1, 10, 17 ulcisci -em *Agamemnonem.* 4, 20, 27 (pater *var. l.*). 4, 28, 38. CIC. inv. 1, 109 cum diducaris ... a -e, filio. S. Rosc. 37 qui mortem obtulerit -i (*antea*: occidisse patrem. *sim.* 70 qui -em necasset [*cf. Diog. Laert. 1, 59* πατροκτόνου]). rep. 3, 37 ut -s liberis *imperat animus corpori* (*sim. vergit ad 2b* Tusc. 2, 48). *et saepe, maxime in oratt.* CATVLL. 61, 67. 67, 1. CAES. Gall. 5, 14, 4 uxores habent ... inter se communes ... -es ... cum liberis. SALL. Catil. 39, 5 filius, quem ... -s necari iussit. NEP. Dion 6, 2 accepit gravissimum -s vulnus morte filii. VERG. Aen. 1, 75 *nympha* faciat te, *Aeole*, prole -em (*subi. filia*: OV. fast. 6, 29 [*loq. Iuno*] Saturnum prima -em feci. *pass.*: PAVL. FEST. p. 95 ne possint ... fieri -es *Galli.* QVINT. inst. 1, 1, 3. *cf. infra l. 47*). 2, 299 -is Anchisae (*item accedit nom. propr. e. g.*: 8, 155 OV. met. 1, 752 SEN. Oed. 12 VAL. FL. 1, 383. *al.*). HOR. sat. 1, 6, 7 *non refert* quali sit quisque -e natus (*6* libertino patre natum). carm. 3, 10, 12 te ... Tyrrhenus genuit -s (*item indicatur genus vel origo*: VAL. FL. 4, 227 Elei. STAT. Theb. 11, 76 Stygii). OV. met. 8, 847 filia ... digna -e (Pont. 2, 2, 82 LIV. 4, 17, 9. *al.; cf.* LVCAN. 6, 420 indigna). LIV. 1, 13, 3 (*loq. Sabinae*) nos causa ... caedium viris ac -bus sumus. VELL. 2, 29, 5 SEN. Ag. 32 dial. 6, 25, 1 CVRT. 3, 12, 21 LVCAN. 1, 116 PETRON. 89 vers. 48. *al.* *plur. pro sing.*: CIC. p. red. in sen. 1 qui mihi fratrem ..., me fratri ..., liberis nostris -es, nobis liberos ... reddidistis. SEN. Med. 439 sequeretur necem proles -um (*i. Iasonis, de quo 441* patrem; *an cogites etiam de Medea?*).

Ⓑ *de matre* (*v. etiam passim sub β*; VERG. Aen. 4, 178 *sub III B2*; GLOSS.^L I Ansil. PA 460 -s: mater. *plur. rarius inde ab* OV. met. 14, 744. *additamentis probatur genus masc. l. 37. 38. 64 [v. p. 352, 77], fem. praeter* CIC. Phil. [*dub.*] *inde a* VERG., HOR., OV.): TER. Hec. 448 -i potius quam amori obsequi (*301* matris). 483 postputasse omnes res prae -e (*481* matris). PACVV. trag. 220 (*loq. Medus*) potestatem ... inquirendi mei -is (*explicat Char.*: matrem quaeri). CORNELIA (?) epist. frg. Char. gramm. p. 131, 1 B. tuus -s sum (*eadem de se ipsa tamquam deo -e p. 357, 4*). CIC. Cluent. 200. 202 nemo huic tam iniquus praeter -em fuit. Mur. 89 (*antea*: matrem). Phil. 2, 49 ad -em tuam (tuum *trad.*). fam. 6, 22, 2 -i, coniugi tuisque omnibus (*3* matrem). CIL I² 1798 (= CE 167) quot par -i fue⟨r⟩at faceret filius, mors inmatura fec⟨it⟩, mater faceret filio (*similis formula saepe; de patre v. supra*). VERG. ecl. 4, 62 qui non risere -i (*si recte restit. sec. v. 60* risu cognoscere matrem). georg. 4, 320 adfatus ... -em: 'mater *eqs.*' Aen. 9, 84 tua. 9, 90 CIRIS 68. HOR. sat. 2, 3, 134 *Orestem* occisa insanisse -e. OV. am. 2, 19, 28 Danae de Iove facta -s (epist. 12, 198 *de Medea.* met. 6, 192 *Latona.* Ib. 566 *Myrrha. subi. filius*: EPICED. Drusi 147 me facit ille -em. *cf. supra l. 16*). 3, 15, 15 pueri ... -s Amathusia (*item indicatur origo vel genus*: epist. 16[17], 234 Idyia. SEN. Herc. f. 390 superba Tantalis ... -s, *Niobe.* Thy. 275 Daulis ... -s, *Procne.* LVCAN. 9, 646 PLIN. nat. 7, 45. *al.*). *et saepius.* EPICED. Drusi 81 nec genetrice tua fecundior ulla -um. 139. 300 NVX 24 PHAEDR. 4, 5, 20 SEN. Ag. 953. *et saepius in trag.* OCTAVIA 127. 313 (*sed* 306 *i. q. pater*). CVRT. 4, 14, 22. 6, 3, 5. LVCAN. 4, 599 (*Terra Antaei -s ut* 4, 645). 8, 409 *Parthus* cui fas inplere -em (*sim.* CHRYSOST. hom. III 878^B filii -bus sociabantur conubio [*Migne gr. 52, 808* μητέρας]). PLIN. nat. 7, 47 VAL. FL. 1, 650. *al.* SIL. 7, 444. STAT. Theb. 6, 563 nota -s cursu (*i. Atalante*). silv. 2, 1, 96 altricum victas pietate -es (*97* matris). Ach. 1, 25 vana -um auguria (*22* materni ... praesagia somni). *al.* TAC. ann. 13, 13, 4 principum coniuges ac -es. 13, 21, 2 (*antea*: matrum). PLIN. epist. 4, 21, 2 *infantes* -bus ..., dum nascuntur, orbatae (*1* utraque filiam enixa decessit). *al.* *? plur. pro sing.*: GRACCH. or. frg. (67 M.) Char. gramm. p. 130, 28 B. suos -es amat (*Char.*: cum dicit in significatione matris. *sed etiam patre mortuo de utroque -e dicere potuit*).

Ⓒ *sing. de patre vel matre* (*aut indefinite aut ratione incerta; hic illic agnoscas sing. pro plur.; exempla selecta*): PLAVT. Rud. 192 si erga -em aut deos me impiavi (197 *plur.*). ENN. scaen. 211 quis -em aut hospitem necasset (PLIN. nat. 2, 144). 406 -em et pa⟨triam, di, servate⟩ sospitem ([*suppl. Scaliger*]. CIC. fam. 1, 9, 18 vim neque -i neque p. adferre oportere [*sec. Plat. Crit. 51^c* μητέρα ... πατέρα ... πατρίδα]). RHET. Her. 4, 30, 41 gere morem -i, pare cognatis, obsequere amicis (CIC. fin. 5, 69 [68 *plur.*]. off. 1, 154). CIC. Sull. 89 cum -e, cum liberis, cum fratre, cum his necessariis. leg. 1, 47 non -s, non nutrix, non magister. fin. 4, 76 qui -em et qui servum ... verberat (*infra*: quid inter -em et servulum intersit). CATVLL. 62, 58 virgo ... cum par conubium maturo tempore adepta est, ... minus est invisa -i (62 *plur.*). CIRIS 240 utrumque ... -em (OV. am. 1, 3, 10 epist. 6, 62 met. 4, 387. *et saepe; cf.* SIL. 1, 378 gemino [CE 105, 2. 443, 10. 1035, 3]). OV. fast. 4, 35 *Anchises* cum quo commune -is non dedignata est nomen habere Venus. SEN. benef. 5, 5, 3 non est ... turpe vinci beneficiis a -e (1 *plur.*). dial. 6, 17, 7 acerbum funus est, quod -s sequitur (*sim.* STAT. silv. 2, 6, 2). PS. QVINT. decl. 6, 19 alterius ...

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is calamitas (Clavd. carm. min. 17, 24). 8, 7 utri plus -i debeatur ex liberis. Tac. ann. 6, 1, 2 propinquus aut -s. Fronto p. 138, 6 v. d. H. Lact. opif. 19, 4 terreni -is nihil est, nisi ut umorem corporis ... emittat vel recipiat (*antea plur.*). *al.*

(ii) *plur. de ambobus -bus* (Gloss. -es: γονεῖς. *e mole locorum selegimus ea, quibus accedunt iuxtaposita sollemniora; cf. etiam p. 354, 67 sqq.*): Plavt. Amph. 650 libertas, salus, vita, res et -es, patria et prognati (Persa 596 quo genere aut qua in p. nata sit aut quibus -bus. 620 p. tuam aut -es. Ter. Haut. 194 Lvcil. 1338 Rhet. Her. 4, 26, 35. Cic. inv. 2, 66 p. aut -es aut alios sanguine coniunctos. rep. 6, 16 cum ... in -bus et propinquis, tum in p. *et saepe*). Poen. 1208 di aut -es (Rhet. Her. 3, 3, 4 quod ius in -is, d., patriam natura conparavit [Cic. har. resp. 57 part. 56. 88 off. 1, 160. *al.*]. Val. Max. 1, 1, 13. *cf. infra l. 37*). Trin. 307 -es ... et cognati (Truc. 59 Liv. 23, 5, 1. 26, 50, 9. *cf.* Qvadrig. hist. 19 -es cum propinquis [Cic. Verr. II 5, 108. 119. 130 fin. 3, 57 Caes. Gall. 6, 14, 2 Liv. 1, 11, 4. *al.*]). Rhet. Her. 2, 31, 50 nostris -bus, liberis, ceteris necessariis (Cic. Verr. II 5, 23 Cluent. 195. *al.* Sall. Iug. 41, 8. *et saepe; adduntur alia*: Sen. clem. 1, 8, 7 -es ... l. que ... et propinqui *eqs.* [Hier. epist. 64, 18, 10]). 4, 40, 52 impius in -es, ingratus in amicos, infestus cognatis (4, 44, 57 pro a. et -bus et ceteris necessariis. Cic. div. 2, 11 cum -bus, cum fratribus, cum a. off. 1, 23. *al.*). Cic. Phil. 14, 34 -bus ... liberis ... coniugibus ... fratribus (*item* 35. 38). rep. 1, 35 a -bus maioribusque meis (Qvint. inst. 5, 10, 24. 11, 1, 85). Tusc. 3, 2 cum vero -bus redditi, dein magistris traditi sumus, tum *eqs.* (*cf.* Vitr. 6 praef. 4 -ium cura et praeceptorum doctrinis). off. 3, 97 vivere otiose cum -bus, cum uxore, cum filio (*item add. liberi*: Caes. Gall. 7, 66, 7 ad liberos, ... ad -es, ad u. aditum *habere*. Liv. 5, 2, 12 -es liberosque ac coniuges [7, 11, 6 Sen. dial. 11(12), 7, 3 Qvint. inst. 4, 1, 13. *al.*]. Stat. Theb. 3, 114 nuptae ... puerique ... *et* -es. *al.*). Sall. (?) rep. 1, 4, 3 advorsum fratres -isque armis contendere (Sen. epist. 115, 8 Dares 7. *v. et l. 21. 23*). Liv. 27, 31, 7 periculosum ... et viris et -bus erat *eqs.* (Val. Max. 4, 5 ext. 1. *cf.* Stat. Theb. 3, 93 coniunx fidique -es [Tac. Agr. 32, 2 ann. 4, 46, 3]. Apvl. met. 7, 14, 3 -es ac maritum. *cf. l. 26 sqq.*). *et saepissime.*

β *structurae et iuncturae*: ① *gen.* -is (-um) *pendet e subst.* (*usitatiora*): Plavt. Amph. 841 deūm metum, -um amorem *eqs.* (*item gen. obi.*: Ov. met. 10, 451 Sen. Phoen. 295 [*cf.* caritas: Cic. part. 56; desiderium: Liv. 1, 9, 15 Hyg. astr. 2, 4]. *gen. subi.*: CE 55, 3 [*aet. Caes.*] a. -eis quem dedit natae. Val. Max. 5, 7 tit. *al.* [*cf.* adfectum: Plin. epist. 2, 1, 8 Sidon. epist. 2, 4, 2]). Ter. Haut. 204 -um iniuriae (*sc. in liberos; item* Cic. Verr. II 3, 63 Cluent. 17). Cic. S. Rosc. 68 odium -is, animadversionis paternae metus (*gen. subi. ut*: Ciris 532). Verr. II 1, 7 e complexu -um abreptos filios (5, 138 Sall. Catil. 51, 9. *cf.* Val. Fl. 1, 237 amplexus [2, 481 a. inter planctusque -um]). 5, 138 in -um luctu atque lacrimis (Verg. Aen. 9, 289 Plin. paneg. 38, 2. *cf.* Val. Fl. 2, 481 *supra*). Font. 41 recens memoria -is *interfecti* (Liv. 10, 30, 9 Sen. Ag. 929. Cvrt. 8, 8, 18 -um m. et cura. *aliter, sc. 'temporibus'*: Plin. epist. 1, 13, 3 memoriā -um Claudium Caesarem ferunt, cum *eqs.*). Cluent. 32 spem -is ..., heredem familiae (*i. filium ut*: Sen. Phoen. 517 metus et s.). Catil. 2, 8 aliis mortem -um ... pollicebatur (Liv. 1, 47, 10 post m. indignam -is. Sen. dial. 6, 1, 2 Cvrt. 4, 10, 20. 8, 12, 5. *cf.* Verg. Aen. 12, 395 fata -is [Ov. met. 7, 346 Sen. Herc. O. 208 Octavia 364. *al.*]. Sen. Med. 439 necem [Sil. 2, 633 Tac. hist. 5, 8, 3]. Sil. 4, 410 caedem). p. red. in sen. 2 -um beneficia, deorum ... munera *eqs.* (Sen. benef. 3, 11, 3. 3, 29, 6. *al.* Calp. decl. 14). part. 88 cum deorum tum -um patriaeque cultus (fin. 5, 69). off. 1, 118 -ium praeceptis imbuti (Catvll. 64, 159 saeva ... prisci p. -is. Sall. Iug. 14, 2 Verg. Aen. 5, 747. *al.; cf.* 2, 606 iussa [7, 368 Ov. epist. 14, 43. 53 fast. 2, 708. *al.*]. 10, 840 mandata [Ov. met. 6, 534]. Ov. met. 2, 126 monitis. Val. Fl. 4, 80 imperia [Qvint. decl. 378, 4]). Lvcr. 5, 1017 ingenium (Ov. met. 13, 187 Stat. Ach. 1, 363). Caes. civ. 1, 74, 6 de sua ac -is sui salute (Val. Max. 5, 4 ext. 6. 9, 11 ext. 3). Verg. ecl. 4, 26 heroum laudes et facta -is (Tib. 1, 7, 55 Ov. epist. 2, 75. 8, 44 trist. 2, 168. *al.*). Aen. 1, 646 cari ... cura -is (*gen. obi. ut*: 3, 341 amissae c. -is. *al.; gen. subi.*: 12, 932 Ov. trist. 4, 10, 15 Vitr. 6 praef. 4 Sen. Phaedr. 152. *al.*). Hor. carm. 3, 24, 21 virtus (Sil. 6, 534). Ov. met. 3, 7 iram (Val. Fl. 7, 532 Stat. Theb. 7, 13. *cf.* Tac. ann. 14, 4, 1 iracundias). Liv. 3, 40, 2 *orare* per ... -is ... manes (Octavia 137 frustra -is invocas m. Stat. Theb. 11, 737).

(ii) *accedunt epitheta* (*notabiliora*): Plavt. Rud. 216 miseri (Cic. Verr. II 5, 117 Liv. 34, 32, 12 Lvcan. 2, 167. 3, 606. *al.; de patribus*: Cic. Planc. 102 Verg. Aen. 12, 932 Ov. epist. 6, 159 met. 4, 155 Lvcan. 3, 744. *al.; de matribus*: Ov. met. 6, 292. 14, 744 fast. 4, 579 Sen. Herc. O. 1840 Octavia 364. *al.*). 738 ingenuis (Hor. sat. 1, 6, 91). Rhet. Her. 4, 39, 51 grandis natu (*sc. pater ut*: Cic. Verr. II 1, 76. *mater*: Plin. epist. 8, 23, 7. *cf.* Verg. Aen. 3, 169 longaevo [12, 43 Sil. 7, 553. *de matre*: Epiced. Drusi 431]. Val. Fl. 1, 797 grandaeva [*de ambobus*: Apvl. mund. 34]. Tac. ann. 16, 30, 3 grandis aevo, *sc. pater*). Cic. p. red. in sen. 2 -es carissimos (Qvint. decl. 368, 1 Flor. Verg. 1, 9 M. CIL VIII 18356. XII 4007 [*sc. patri*]. *cf.* cari: Cic. off. 1, 57 Lvcr. 3, 85 Ov. am. 1, 7, 5 epist. 20[21], 45. *al.; de patribus*: Verg. Aen. 1, 646. 5, 747. CE 1005, 11 [*aet. Claud.; nisi* caro *nom. propr.*]. Val. Fl. 1, 724. *al.; de matribus*: Verg. Aen. 9, 84 Sil. 9, 117. 13, 624 Inscr. Année Epigr. 1911 n. 238). de orat. 2, 124 boni ... -is (*item de patribus*: Sen. clem. 1, 14, 1 Mart. 6, 25, 1 Qvint. inst. 6 prooem. 4. *de ambobus*: Cic. Tusc. 5, 58 Sen. epist. 66, 27. *cf.* Cic. Planc. 102 optimus [*item de patre*: CIL XII 2250 XIV 773. 949. *al.; de ambobus*: Sen. benef. 7, 31, 4 Fronto p. 1, 6 v. d. H. CIL XII 1626]). Catvll. 64, 210 maesto (Lvcr. 1, 89 Verg. Aen. 10, 840. *de ambobus*: Verg. Aen. 2, 681 Liv. 1, 9, 13 Apvl. met. 4, 34, 2 CE 1055, 8. 1111, 16 [*saec. I/II*]. *de matre*: Ov. fast. 4, 610. *cf.* infelix: Octavia 266 *Messalina; de ambobus*: Qvint. decl. 287, 2. CIL II 4383 [*saec. II/III ut*: 4414]. *al.*). Verg. Aen. 2, 591 alma (*Venus ut*: 2, 664. *Aurora*: Mart. 8, 21, 8). 4, 365 diva (6, 197. 8, 531 Ov. epist. 7, 109 Anth. 240, 4. *cf.* Verg. Aen. 5, 47 divini ... -is *Anchisae* [Serv. auct.: *defuncti* -es dei a filiis vocabantur. *de Serena consecrata*: Clavd. 10, 230]). 5, 80 sancte (Stat. Theb. 4, 465 Ivv. 7, 209. *cf.* Sen. epist. 115, 14 sacer meritis). Hor. sat. 1, 6, 91 claros (Ov. met. 13, 513 *sc. mater*. Homer. 162 [*sc. pater ut*: Sil. 2, 178. 17, 71]). carm. 2, 4, 14 beati (*cf.* Ov. fast. 6, 560 parum felix, *sc. mater* [Val. Fl. 5, 383 f. prole, *sc. pater*]). Ov. am. 2, 14, 31 saeva (*item mater*: epist. 19[20], 104 Val. Fl. 2, 229 Stat. Theb. 5, 229. *de patre*: 11, 633. *cf.* Ov. ars 2, 383 dira [Manil. 5, 540 -um. Clavd. rapt. Pros. 3, 97 *sc. mater*]). rem. 30 orba ([*item mater*: Ib. 268 Stat. Theb. 6, 35. 9, 900]. *cf.* Lvcan. 2, 297 -em ... orbatum. CE 1813, 2. *al.*). Plin. nat. 36, 34 naturalem (Gaivs inst. 2, 137 [*opp.* adoptivo patre. *sim.* 3, 31 Vlp. dig. 2, 4, 8 pr. *al.*]. CIL VI 25711). Stat. Theb. 3, 93 fidi (Ach. 1, 197 *sc. mater ut*: Clavd rapt. Pros. 2, 4). CIL II 2102b (*saec. II ex.*) -es pientissumi (*item superl. plur.*: 3243 VI 14460. 14566. *al.; masc. sing.*: III 3888 VI 3585. *al.*; pius XIV 898 [*suppl.* CE 1515, 11]. *fem. non inveni*). VI 9012 bene merentibus (*item plur.*: 10648. *al.; masc. sing.*: 15283. 15284. 23019. *al.; fem. non inveni, at cf.* 8729 bene de se meritae). 8540 dulcissimo (9661 XIV 938. *al.*; dulcissimis: VI 8701. 10201. *al.; fem. non inveni*).

(iii) *indicatur, cuius aliquis -s sit* (*selecta; pron. poss. omisimus*): Ⓐ *per gen.*: Cic. Verr. II 5, 108 -es propinquique miserorum adulescentium. Hor. carm. 2, 13, 37 Pelopis (Ov. epist. 8, 47. *item nom. propr.*: Priap. 12, 1 Ov. am. 1, 8, 3. 2, 18, 24. *al.* Sen. Herc. f. 16. *al.*). Ov. am. 3, 6, 34 natarum ... quinque (met. 13, 645 natorum. Octavia 933. *cf.* liberorum: Cvrt. 6, 10, 31. 8, 3, 14 Qvint. inst. 5, 10, 26 Tac. ann. 3, 34, 6. *al.*). 3, 15, 15 pueri. Liv. 1, 9, 13 virginum (26, 50, 9). 1, 10, 1 raptarum (1, 11, 4). Manil. 2, 12 divūm (*cf.* Stat. silv. 4, 3, 139 deorum, *sc. Domitianus*). Pavl. Fest. p. 185 Mars conditoris urbis -s. Sen. Phoen. 135 suorum ... fratrum -s *Oedipus*. Tro. 54 tot regum -s *Priamus* (*cf.* Tac. ann. 6, 23, 1 tot consularium -i *Asinio Gallo*). Stat. Theb. 3, 134 magna -s iuvenum, gemini nunc funeris, Ide. Tac. ann. 16, 6, 2 divinae infantis -s *Poppaea*. *al.*
Ⓑ *per adi.*: Sen. Herc. O. 1738 nunc es -s Herculea: sic stare ad rogum te, mater ... decet.

(iv) *iuxta ponuntur* pater, mater, -s (*vel similia*): Ⓐ mater *sim.* (*sc. -s de patre*): Sall. (?) in Tull. 2 filia matris paelex, tibi ... obsequentior quam -i par est. Ov. met. 10, 332 gentes ... in quibus nato genetrix et nata -i iungitur. Sen. Oed. 59 portat hunc ... -s ..., mater hunc *eqs.* Tro. 809 (*Andromache ad Astyanacta*) sume quae reddas tuo oscula -i; matris hanc solacio relinque vestem. Gell. 1, 23, 5 mater Papirii pueri, qui cum -e suo in curia fuerat. Ps. Cato dist. 3, 24 aequa diligito caros pietate -es nec matrem offendas, dum vis bonus esse -i. Paneg. 11, 7, 4 idem -s eademque mater. CIL VI 19683 Tyche mater et T. Fl. Optandus -s. XIV 487 Ilus -s et Prisca mater. Ⓑ pater *sim.* (*sc. -s de matre*): Ov. epist. 7, 109 diva -s seniorque pater (*i. Venus et Anchises*). Sen. Herc. O. 1507 (*ad Alcumenam*) *Iuppiter* credi meus pater esse gaudet; parce iam lacrimis, -s. Avien. Arat. 278 sive est genitor tibi ... Iuppiter et Themide in terras demissa -e's (*agit de origine Virginis*). Ⓒ -s *iuxta* -s (*sc. sensu alternante*): Ov. epist. 12, 198 (*Medea Iasoni*) cum quo sum pariter facta -e -s (*eadem figura*: met. 9, 407 *Alcmaeon* ultus ... -e -em). Sen. Ag. 968 (*i. q. pater*, 970 *i. q. mater*). Sil. 2, 633 -is (*i. patris*) ... necem (2, 642 malis turbata -s). 6, 66 miseram ... -em (74 *i. q. pater*). *talia saepius.* Ⓓ pater et mater -es *sim.*: CIL VI 2321 Pamphilus ... pater et Emilia ... mater -es (*item* 2562. 13205. 16044. 26176. 37268 VIII 1917. *inverso ordine*: VI 13284 -es Aurelia Ammias mater et Aurelius Pompeianus pater). 10426 M. A. Euterpianus et Iusta mater -es (*item omissa voce q. e.* pater: 37350 -es Silvanus et Urbana mater. *addas fortasse*: 13869 *contextu parum integro*).

b *laxius de variorum graduum propinquis* (Greg. Tvr. *p. 357, 66 voce -is amplectitur etiam subolem*): α *minus definite, sc. incerto gradu propinquitatis*: ① *de ascendentibus, maioribus* (*auctorem generis v. p. 358, 68.* Gloss.L III Abol. pa 22 -um: maiorum): Ⓐ divi (di) -um (-es) *sim.* (*sc. quatenus spectat ad cultum ascendentium defunctorum [cf. etiam l. 14. p. 357, 21]; de re non satis explorata egerunt Bömer, Ahnenkult, 1943, 1 sqq. Wagenvoort, Studies in Roman Literature ..., 1956, 290 sqq. Pascal, Harvard Theol. Rev. 52, 1959, 75 sqq.; non huc pertinere putamus p. 358, 33. 358, 80. 363, 26*]): divi -um: Lex reg. Fest. p. 230 si -em puer verberit, ast olle plorassit -s, puer divis -um sacer esto (*antea, contextu manco: nurus* sacra divis -um estod). *vix restituendum loco corrupto* Varro ling. 6, 23 *cum Latte,*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Röm. Religionsgesch., *93, 2*. di -um: CIL I² 1596 (= CE 16) deis inferum -um sacrum. ni violato. VI 29109 dis -ium et genio Vituli. XI 4327 deis -um. deum -em: CORNELIA epist. frg. 2 ubi mortua ero, parentabis mihi et invocabis deum -em ([-um *Lobeck*]. *at postea plur.*: eorum deum *eqs.*). divi -es: CATVLL. 64, 404 mater substernens se ... nato, ... non verita est divos scelerare -es (penates *apogr. rec., fortasse recte, cum* -es *legatur etiam in fine v.* 400). di -es (*vix addas* TRAG. inc. 243 deos penates, qui -es Thestii, *ubi ed. 2* deos -es): CIL VI 9659, 13 diis -bus suis (*postea*: dis manibus). 28852ᵃ dis -bus. TAB. devot. Audollent 190, 16 dibus -bus ilius. INSCR. Tun. Merlin 1609 deis -bus. Ⓑ *cetera exempla* (*plur. praeter l. 17. 20; quaedam etiam ad a referri possunt*): PLAVT. Merc. 834 sq. di penates meum -um, familiai Lar pater, vobis mando meum -um rem bene ut tutemini. CIC. inv. 1, 105 si ad pueros pertinebit *iniuria*, de liberis suis cogitent, ... si ad senes, de patribus aut -bus. LVCR. 2, 1167 *arator* cum tempora temporibus praesentia confert praeteritis, laudat fortunas saepe -is (*1170* anticum genus). VERG. Aen. 5, 39 veterum non inmemor ille *Acestes* -um (5, 576. Ov. am. 1, 3, 7 veterum ... magna -um nomina. SIL. 13, 35 v. memorata antiqua -um. *cf.* PASS. Macc. 8, 5 ab exordio antiquorum -um). 9, 3 luco ... -is Pilumni Turnus ... sedebat. LIV. 1, 59, 10 invocati ... ultores -um di (*sim.* 1, 59, 13 invocantibus ... -um furias viris mulieribusque). VAL. MAX. 7, 1, 1 *felicitas* -es ei, *Q. Metello*, nobilissimos dedit (*cf.* SIL. 8, 246 sine luce genus surdumque -um nomen. STAT. silv. 3, 3, 142 tenues ... -es. IVV. 8, 138 -um nobilitas. TAC. ann. 11, 25, 2 clari -es *patriciorum. v. et l. 27. 30*). VAL. FL. 2, 340 veteres ... -um ... opes. SIL. 3, 100 ex sacrata repetebat stirpe -es *uxor Hannibalis*. 13, 62 castum ... penetrale -um. STAT. Theb. 6, 268 series antiqua -um (silv. 5, 2, 15 s. inhonora -um. AVG. civ. 15, 15 p. 90, 21 D.). silv. 3, 3, 45 (*antea*: clara ... gentis linea). PLIN. paneg. 70, 2 (*opp.* posteros). *al.* *de patriarchis tamquam maioribus Christianorum* (*usu christiano; cf. etiam p. 364, 66*): CYPR. mortal. 26 p. 313, 18 sqq. patriam nostram paradisum conputamus, -es patriarchas habere iam coepimus: quid non properamus ..., ut -es salutare possimus? magnus illic nos carorum numerus expectat: -um fratrum filiorum frequens nos ... turba desiderat (*inde* CAES. AREL. serm. 7, 2 -es nostri sunt p. et prophetae et apostoli et martyres [*sim.* 151, 2. 6]).

(II) *de cognatis et affinibus* (SYNON. Cic. p. 413, 22 adfinis. propincus. cognatus. *eqs.* [*sim.* 449, 21]. HIER. adv. Rufin. 2, 2 -es militari vulgarique sermone cognatos et affines nominat. GLOSS. IV 480, 35 adfinis: cognatus proximus aut proximus -s. GLOSS.ᴸ I Ansil. PA 474 propinquorum): Ⓐ *plur.*: INSCR. Année Epigr. 1975 n. 524 (*Hisp., saec. I a. Chr.?*) *Clodia liberta* patri, patrono, -bus, viro suo plaquit. MELA 3, 64 proximos -es ([*inde* SOL. 52, 22; *gr. Herodot. 3, 99* οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες]. TERT. scorp. 3 p. 151, 12. COD. Theod. 4, 22, 2 [*Interpr.* proximis]. *al.*; *cf.* GREG. TVR. Franc. 2, 42 propinquis [LEX Burg. lib. const. 14, 2]). PLIN. epist. 1, 8, 5 munificentia -um nostrorum (*6* de suis). PS. QVINT. decl. 4, 22 omnes (CAPITOL. Aur. 5, 7 PASS. Iren. Sirm. 3, 1. 2. *al.*; *cf.* CIL VI 17436 universi. CE 562, 14 cuncti. VITA Melaniae [BHL 5885] 12 p. 10, 15 R. unusquisque -um, qui erant in senatu [*l. 23* propinqui. *gr. p. 49, 24* τῶν συγκλητικῶν συγγενῶν]). CYPR. epist. 39, 3 -bus ac propinquis suis (*afferuntur*: *avia, patruus, avunculus. item distinguuntur* p.: COD. Theod. 5, 1, 9 pr. *et* 2. *cf.* HIER. in Gal. 2, 10 cognatis et -bus suis). LAMPR. Alex. 67, 3 amicos et -es ([*postea*: amicitia vel necessitudo]. COD. Theod. 4, 22, 4 PASS. Thom. 41 Z.). VITAE patr. 5, 10, 56 (*gr. Cotelier p. 600ᴮ* συγγενεῖ, *7, 36, 4* consanguineis). GREG. TVR. Franc. 2, 42 interfectis ... -bus suis primis. 7, 25 *pater* fratresque ac consubrini vel reliqui -es. *al.* Ⓑ *sing.*: SEN. epist. 108, 19 *Pythagoras migrationem animae docens hominibus* parricidii metum fecit, cum possent in -is animam inscii incurrere ..., si in quo cognatus aliqui spiritus hospitaretur. APVL. met. 2, 2, 6 quin ... -em tuam accedis et salutas? (*Byrrhenam ut*: 2, 3, 5. 3, 12, 2. 3). VOPISC. Aurelian. 31, 2 Achilleo cuidam -i Zenobiae (CAPITOL. Maximin. 30, 4 quodam -s sua. PS. AMBR. act. Seb. 21, 82 a -e quodam Christiano). GREG. TVR. Franc. 10, 29 p. 523, 5 *genetrix* quae nullum -em praeter hanc subolem spectabat. glor. mart. 69 propinqui feminae illius ... cadaver -is *inquirunt* (*ibid. iterum*). LEX Sal. Merov. decr. Child. 1, 2 nec fratri ... *nec* patruo aut -i *consanguineo*. *al.*

β *magis definite, sc. certo gradu propinquitatis* (*fere superiore vel aequali; inferiore e. g. l. 84. p. 358, 5. 8*): (I) *comprehenduntur plures sub nomine -um* (*plur. praeter* VEN. FORT.; *cf. etiam* Ov. fast. 4, 57 *p. 358, 75*): BITHYN. Cic. fam. 6, 16 repeterem initia amicitiae ex -bus nostris (*postea*: paternam amicitiam; *intellegas patrem Ciceronis et avum Bithynici. sim.*: VAL. MAX. 3, 5 tit. SEN. Thy. 28 rabies -um, *Tantali Pelopisque*). LIV. 26, 41, 17 (*Scipio ad milites*) vos hic cum -bus meis ... sustinuisse labantem fortunam populi Romani (*syn. 26, 50, 7* patrem patruumque. *de eisdem*: SIL. 13, 394. *cf.* VEN. FORT. carm. app. 3, 8 [pater ... et avunculus] uterque -s). SEN. Herc. O. 215 (*de fratre et patre ut*: DON. vita Verg. l. 44 SERM. Corp. Vind. 21 p. 306, 5. *cf.* TERT. carn. 7 l. 73. 82 [*antea*: mater ... et fratres. *sim.*: CIL VI 18734. 19007, 14]. TEST. porcelli p. 268, 13 [*postea*: patri, matri, sorori]. CIL VI 26026 -bus pientissimis [*i. patri, matri, fratri*]). TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 523, 23 (*afferuntur*: pater, filius, mater, filia, nurus, socrus). CIL VI 14170 Hypnus et Prima et ... Faustus -es (*pater, mater, vitricus [? v. adnot.]; sim.*: 28628. *huc fortasse*: 35414. INSCR. Notiz. Scavi 1892 p. 317 [*Neapoli*]). 24354 patri ... et avonculo et ... avo et ... matri ... -bus dignissimis. 26268 nuptiales -es (*si recte ad maritum et filium refert ed.*). INSCR. Notiz. Scavi 1903 p. 204 (*Venusiae*) matri ... aviae ... -bus. (II) *de singulis*: Ov. met. 5, 237 ultor ... -is *Acrisii avi Perseus*. CIL XII 1026 Iuliae Drusillae ... ⟨T⟩i⟨b⟩erius -i (*sc. filiae sororis; de voce dubitat ed., sed sim. significatur filius sororis*: EVTR. 1, 8, 2 Brutus -s ... Tarquinii. GREG. TVR. Franc. 10, 28 propinquum -em [*antea*: nepotem; filium fratris mei]). CE 1080, 1 (*saec. I*) ossa sub hoc tumulo pia sunt, sed acerba -i (*de fratre ut*: LEANDER reg. praef. Migne suppl. 4, 1422. *cf.* ENNOD. epist. 2, 15, 5 p. 55, 7 -is silentium [*i. Euprepiae sororis*]). TAC. ann. 12, 47, 1 Radamistus ... simulare obsequium, socerum ac -em appellare *Mithridaten* (*item de patruo*: HEGES. 1, 42, 6 [*ubi* -is *trad.*, patrui *ed. frustra*]. *cf. de avunculo*: AVSON. 206, 5 p. 64 P.). CASSIOD. var. 10, 4, 4 (*de amitino*).

c *evanescente respectu cognationis*: α *de patre adoptivo* (*plur. de -e a. et matre* TAC. ann. 2, 71, 1, INSCR. numm., CAPITOL., *de -e a. et patre naturali* SEN. contr., *de serie -um a.* FRONTO p. 117, 10): (I) *de Caesaribus* (*sc. successuros adoptantibus; decessores qui non adoptaverunt successores v. p. 360, 72*): CIC. Phil. 13, 47 Caesar *Octavianus*, adulescens summa pietate et memoria -is sui (*Caesaris dictatoris ut*: Att. 16, 15, 3 R. GEST. div. Aug. 2 Ov. met. 15, 820. VITR. 1 praef. 2 *bis*. OCTAVIA 481. TAC. ann. 1, 9, 3 [*1, 9, 4* patris]. 1, 10, 1). VELL. 2, 39, 3 (*de Augusto Tiberii -e ut*: 2, 126, 1 TAC. ann. 1, 7, 4. 3, 16, 4 divo Augusto -i tuo. 3, 24, 4. 4, 34, 2. *de eodem C. Caesaris -e*: DECRET. decur. Pis. de C. Caesare [CIL XI 1421] 13). TAC. ann. 2, 71, 1 *quod di Germanicum* -bus, liberis, patriae ... raperent (*Antoniam et Tiberium intellegunt vulgo, Augustam addit Furneaux*). PLIN. paneg. 6, 4 filius ac -s (*Traianus et Nerva; de quo etiam*: 23, 5. 38, 1 -is indulgentissimi [*antea*: patrem]. 47, 4). INSCR. numm. imp. Hadr. II p. 367 n. 232 a. b divis -bus (*Traiano et Plotinae Hadrianus; item* p. 384 n. 387. *cf. p. 343 n. 30* divo T. patri). SVET. Nero 18 -is *Claudii* gloriae. FRONTO p. 37, 15 v. d. H. (*ad M. Caes.*) in te ac tuo -e. p. 117, 10 (*ad Verum imp.*) plerique *principes* sante -es vestros (*intellegas Ant. Pium et Hadr.*). (II) *de variis*: SEN. contr. 1, 1, 3 (*bis plur. de patre naturali et patre adoptivo; syn.* patres). TAC. ann. 15, 19, 2 sine sollicitudine -s, sine luctu orbus (*sc. qui filium adoptavit*). TERT. nat. 1, 16, 10 in adoptionem melioribus -bus *dare infantes* (*sim.* apol. 9, 17).

β *de eis, qui sunt eiusdem gentis, populi* (*fidei l. 59*): (I) *de maioribus*: Ⓐ *in universum* (*plur. praeter* SIL. 3, 360): TVBERO hist. 1 si quod a -bus acceptum protinus antiquae memoriae tradiderunt. CATVLL. 101, 7 prisco quae more -um tradita sunt (VERG. Aen. 6, 223 SIL. 6, 484. 6, 660. 7, 177. *al.* STAT. Theb. 2, 253. *cf.* PLIN. epist. 3, 20, 4 a consuetudine -um). SALL. (?) rep. 2, 13, 1 quodsi tecum patria atque -es possent loqui (2, 13, 6). VERG. Aen. 2, 448 veterum decora ... -um (*cf.* ITALA II Macc. 8, 19 [rec. P] sub maioribus -bus [*gr.* προγόνων, VVLG. -es *tantum*]. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 19 antiquis). 3, 94 Dardanidae ..., quae vos a stirpe -um prima tulit tellus *eqs.* 7, 172 *regia Pici horrenda* religione -um. HOR. epod. 16, 8 -bus ... abominatus Hannibal. Ov. met. 7, 503 foedus ... et iura -um (SIL. 11, 160. *cf.* 2, 274 iurata ... pacta -um). LIV. 45, 37, 12 vetera atque audita a -bus *repetere*. RVT. LVP. 2, 6 pro -um monumentis. LVCAN. 10, 194 magnorum ... secreta -um. VAL. FL. 1, 97. 1, 544 animae ... -um. SIL. 1, 61 -um dedecus. 3, 26 e lege -um. 3, 360 Massageten ... -em (*sing. pro plur.*). *al.* *de eis, qui sunt eiusdem fidei vel haereseos* (*usu christiano*): PS. MAR. VICTORIN. verb. script. 6 -bus nostris prioribus haec tradentibus. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 49, 15 sancta ... -um traditio (p. 63, 13). p. 50, 18 magna ... fuit -bus nostris atque maioribus sollicitudo de supradicta praedicatione sacrilega. p. 51, 15 quae ... anathematizata sunt ... a -bus nostris (*sim.* HIER. epist. 112, 13, 1). p. 63, 22 quae sunt a -bus constituta. OPTAT. 1, 21 p. 23, 2 de -bus vestris, *Donatistae* (*de eisdem p. 23, 7* magistros, *p. 25, 16* maiores, *1, 5 p. 8, 12* principes). 1, 28 p. 30, 18 ne -es tuos reos agnosceres. *ibid.* p. 31, 7.

Ⓑ *de auctore generis*: ① *usu communi*: VERG. georg. 3, 36 Trosque -s et Troiae Cynthius auctor. Aen. 3, 180 geminos (*sc. Teucrum Dardanumque*). 6, 765 *Silvium* regem regumque -em. Ov. epist. 8, 117 generis (PANEG. 11, 3, 2 conditor vel -s. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 2, 21 -s et auctor. *cf.* TRAG. inc. 91 [*dub., an fictum a Iuba*] o -s antiqua nostrae gentis, Argivum decus [*nisi de dea quadam eo sensu, ut pertineat ad III*]. CE 18, 3 [*aet. Sen. phil.*] stirpis). fast. 4, 57 *Romulus* suos ... Venerem Martemque -is dixit. LIV. praef. 7 cum suum conditorisque sui -em Martem ... ferat *populus Romanus*. CE 1525 c, 6 (*saec. I in.*) Aeneadum alma -s. GERM. 186 (*antea*: auctor ... generis). SIL. 1, 87 Belusque -s omnisque nepotum a Belo series. 8, 294 STAT. Theb. 6, 280. PANEG. 11, 3, 3 vestri (*Maximiani et Diocletiani*) illi -es, *Hercules et Iuppiter* (*item* 11, 3, 8 -es deos ... imitari. *cf.* 11, 3, 2 *supra*). *metaphorice de Homero tamquam principe generis poetarum*: VITR. 7 praef. 8 poetarum -em philologiaeque omnis ducem. CLAVD. carm. min. 23, 13 -s vatum, princeps Heliconis. ② *usu christiano de Ada, Eva, Noe*: MIN. FEL. 24, 1 (21, 9 W.)

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

primis (PAVL. NOL. epist. 30, 4 generis humani. PS. PROSP. carm. de prov. 209. 269. *sing. de Ada*: HIL. in Matth. 10, 23 *bis*. PROSP. carm. de ingrat. 229. *al.*). TERT. monog. 6, 1 -es Adam et Noe. HIL. in Matth. 8, 7 Adam -s universorum. AVG. civ. 12, 58 p. 555, 23 D. 13, 21 p. 585, 14 -es generis humani (15, 1 p. 28, 29. *adde* PAVL. NOL. *supra*). PROSP. carm. de ingrat. 607 terreni (SACR. Greg. 96, 16 = 96, 455 D.). *al.*

(II) *de eis, qui quasi populi consanguinitate iuncti sunt*: Ⓐ *intra populum*: CASSIOD. var. 3, 1, 1 (*Alarico Theodericus*) -um vestrorum innumerabilis multitudo. 3, 23, 3 ne plus intentio civilis rapiat quam bella consumant: scuta in hostes erigant, non -es (*sim.* 3, 24, 4). 3, 24, 4 -es nostros (*antea*: Gothos nostros). 5, 43, 4. 6, 9, 7 -bus suis dicere gestiunt, quae viderunt *in aula regia legati externi*. 8, 9, 4. 9, 17, 4. 10, 31, 1 -es nostros Gothos. 10, 31, 3. 12, 3, 4. Ⓑ *cum alio populo*: CASSIOD. var. 10, 14, 3 cur, *Romani*, *Gothos* expavistis, quos -es hactenus nominastis? IORD. Get. 94 *Gepidarum natio* arma in -bus movit; quomodo vero Getae Gepidaeque (-as- *var. l.*) sint -es *eqs.* (*cf. 97* consanguinitatis). 131 (*de Ostrogothis ut*: 133 tam O. quam Gepidis -bus). 200 -es Vesegothas (253. 284). EPIST. Austras. 48 -bus nostris (*sc. Francorum*) Romanis.

2 *exempla usum iuris illustrantia; inde a* GAIO *selecta*: **a** *spectat magis ad ascendentes*: α *doctrinae vel definitiones*: PAVL. FEST. p. 221 -s vulgo pater aut mater appellatur, sed iuris prudentes avos et proavos, avias et proavias -um nomine appellari dicunt. GAIVS dig. 38, 10, 1 pr. gradus cognationis alii superioris ordinis sunt, alii inferioris . . .; superioris ordinis sunt -es *eqs.* (*cf.* FRG. de grad. cogn. 2 supra numerantur -es). 38, 10, 3, 2 -ium . . . personas semper duplari: avum enim et aviam tam maternos quam paternos intellegemus. 50, 16, 51 appellatione -is non tantum pater, sed etiam avus et proavus et deinceps omnes superiores continentur: sed et mater et avia et proavia. VLP. dig. 2, 4, 4, 2 (*explicat verba edicti l. 41*) -em . . . utriusque sexus accipe; sed an in infinitum, quaeritur; quidam -em usque ad tritavum appellari aiunt, superiores maiores dici; hoc veteres existimasse Pomponius refert; sed Gaius Cassius omnes in infinitum -es dicit *eqs.* (*sim.* PAVL. dig. 38, 10, 10, 7). THEOPHIL. inst. 1, 12 pr. -es λέγονται πάντες οἱ ἀνιόντες (GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A). β *exempla varia*: LEX reg. Fest. p. 230 *v. p. 356, 82.* LEX repetund. (CIL I^2 583) 3 ⟨quo⟩ive ipse -sve suos filiusve suos heres siet (*sim.* 60). 33 *delatoris* -isve eius l⟨eibertus⟩ . . . testimonium *ne dicat*. LEX Iul. de vi (Coll. Mos. 9, 2, 2) in reum testimonium dicere ne liceto, qui se ab eo -eve eius . . . liberaverit. EDICT. praet. perpet. (Vlp. dig. 2, 4, 4, 1) -em, patronum patronam, liberos -es patroni patronae in ius sine permissu meo ne quis vocet (*inde* GAIVS inst. 4, 183). *al.* IVLIAN. dig. 37, 5, 6 liberis et -bus legata praestare. 37, 15, 2 pr. honori -ium ac patronorum. POMPON. dig. 42, 1, 30. 48, 2, 1 *mors* -ium liberorumque et patroni et patronae. VENVL. dig. 48, 2, 12, 4 *lex Pompeia parricidii* eos adpraehendit, qui -es cognatosve aut patronos occiderint (48, 19, 15 MOD. dig. 48, 9, 9, 2). GAIVS inst. 1, 192 patronorum et -um legitimae tutelae (2, 122). dig. 23, 2, 53 nuptiae consistere non possunt inter eas personas, quae in numero -ium liberorumve sunt. VLP. dig. 23, 3, 5 pr. profecticia dos est, quae a patre vel -e profecta est (*item opp.* pater: 26, 7, 3, 1. 27, 9, 7, 2. *al.*). 25, 3, 5, 2 utrum . . . tantum patrem avumve paternum proavumve paterni avi patrem ceterosque virilis sexus -es alere cogamur, an vero etiam matrem ceterosque -es et per illum sexum contingentes cogamur alere, videndum. *al.*

b *spectat magis ad patrem familias*: S. C. Ostor. (dig. 38, 4, 1 pr.) is -s (*antea*: qui . . . liberos iustis nuptiis quaesitos in potestate haberet). S. C. Maced. (dig. 14, 6, 1) post mortem -is eius, cuius in potestate fuisset *filius* (LEX Salpens. [CIL II 1963] 2. 3 EDICT. praet. perpet. [frg. Vat. 320] POMPON. dig. 38, 6, 5 pr. GAIVS inst. 1, 55. 130. 144. *et saepe*). IVLIAN. dig. 23, 2, 18 nuptiae inter easdem personas nisi volentibus -bus renovatae iustae non habentur. GAIVS inst. 1, 118a a -bus et a coemptionatoribus mancipantur *emancipandi* (1, 123. 166a). 1, 129 si ab hostibus captus fuerit -s, . . . pendet ius liberorum. 1, 172 in -e . . ., qui filiam neptemve aut proneptem alteri . . . mancipio dedit. 2, 157 sui . . . heredes ideo appellantur, quia . . . vivo quoque -e quodammodo domini existimantur (2, 181. 3, 4. *al.*). 2, 158 ut . . . -is bona veneant (dig. 38, 2, 5, 1. *al.*). 2, 181 post obitum -is (*cf.* VLP. dig. 28, 3, 3, 1 post mortem. *adde* S. C. Maced. *supra*). 3, 19 emancipati liberi nullum ius in hereditatem -is . . . habent (3, 67 dig. 29, 2, 57, 1. *al.*). 3, 58 si ⟨a⟩ -e fuerint exheredati (3, 66. 3, 71. *al.*). 3, 114 qui in potestate patris est, agit aliquid *adstipulando*, sed -i non adquirit. *et saepe*.

B *adhibetur pro* **appellatione honorifica** (*quae tribuitur ei, qui quodam modo -is vice fungitur*): 1 *usu quasi praeparativo* (*additis fere particulis comparativis*): CIC. div. in Caec. 61 praetorem quaestori suo -is loco esse (CIL XI 5764 [*saec. I a. Chr.?*] *de censore*. LIV. 4, 42, 7 *imperator militibus*. SEN. benef. 2, 20, 3. *al.; cf.* CIC. p. red. in sen. 35 in -is *l.* [Planc. 28 Brut. 1 rep. 1, 18]). 62 cum is *praetor* tibi *quaestori* -is numero fuisset. dom. 94 me non ut crudelem tyrannum, sed ut mitissimum -em omnium civium studiis desideratum (Phil. 2, 12. rep. 2, 47 qui consulit ut -s populo. fam. 13, 29, 3 LIV. 2, 7, 4. SEN. epist. 73, 2 ut -em *colere*. PLIN. epist. 5, 14, 5. *al.*). Planc. 25 quasi -i et custodi salutis meae (de orat. 3, 3 q. -s bonus aut tutor fidelis. PLIN. paneg. 21, 4. HEGES. 1, 26, 1 q. -i publico [CASSIOD. var. 6, 8, 3]. *al.*). Mil. 102 te -em alterum putant (*cf.* PS. AVR. VICT. epit. 15, 3 ut -em seu patronum magis quam dominum . . . reputarent). fam. 5, 8, 4 sicut alterum -em. LIV. 26, 49, 13 eam pro -e colebant (PLIN. epist. 8, 14, 6). SEN. dial. 12(11), 5, 2 venerationem tamquam -i *praestitit* (PLIN. epist. 6, 32, 2 t. -s alter). CVRT. 4, 11, 3 haud secus quam -s (FRONTO p. 187, 17 v. d. H.). CE 1001, 6 (*saec. I*) in . . . vicem . . . -is (COD. Iust. 1, 55, 4 [*a. 385*] -is vicem). SIL. 10, 405 Pauli . . . ceu . . . -is fata gemunt *Romani*. PANEG. 9, 5, 3 *Caesares* liberorum nostrorum -es appellare. AVR. VICT. Caes. 39, 8 eo . . . ipso, quod dominum dici passus, -em egit *Diocletianus*. AMM. 26, 9, 5 ut se *ducem* ac si -em . . . sequerentur milites. *paulo aliter, per meram substitutionem* (*sc. -es dicit quidam vita communi sibi iunctos*): CVRT. 6, 9, 12 (*Alex. ad milites*) in vobis liberos, -es, consanguineos habeo.

2 *usu pleno*: **a** *cum respectu rei publicae administrandae*: α *appellatio tribuitur potius per occasionem*: CIC. Rab. perd. 27 Marium, quem vere patrem patriae, -em, inquam, vestrae libertatis atque huiusce rei publicae possumus dicere (PS. CIC. ad Oct. 7). p. red. in sen. 4 cum . . . res publica . . . -bus perpetuis . . . esset orbata (*item de senatoribus*: CASSIOD. var. 4, 4, 5 -es publici de clementia nominati [8, 2, 2. 10, 13, 4. *cf. etiam l. 2. 38. 50. 52. p. 361, 28.*]). Pis. 6 me Q. Catulus . . . -em patriae nominavit (*item de Cicerone*: PLIN. nat. 7, 117 IVV. 8, 243. *de aliis*: LIV. 5, 49, 7 *Camillus*. LVCAN. 9, 601 *Pompeius. v. etiam infra l. 57*). Phil. 13, 25 -s verior (*Octavianus; antea*: patriae -s, *Caesar*). Att. 9, 10, 3 conservatorem istius urbis -emque *Ciceronem*. ad Q. fr. 1, 1, 31 -em Asiae. LIV. 2, 60, 3 -em . . . datum ab senatu *militibus* (*item de legionum ducibus*: 22, 29, 10 *de Fabio* [*syn. 22, 30, 2* patrem. *de eodem*: SIL. 7, 735. 8, 2]. TAC. ann. 2, 55, 5 legionum [3, 13, 2]. 2, 80, 2). 6, 14, 5 -i plebis Romanae. 7, 30, 19 conditorum . . . -ium, deorum . . . numero nobis eritis (*sc. Romani Campanis*). INSCR. numm. Cohen I p. 176 n. 9 (*Gadibus*) municipii -s *M. Agrippa* (*item* n. 11. 12. *iuxta* patronus: *ibid.* n. 10 *et* CIL XI 5175 b, 5. SEN. Ag. 655 te, magne -s *Priame*, flent Iliades. LVCAN. 8, 732 ut Romana suum gestent pia colla -em *Pompeium*. SIL. 17, 651 salve, invicte -s, *Scipio*. FLOR. epit. 1, 9, 5 ut plane publicus -s in locum liberorum adoptasse sibi populum videretur *Brutus*. *al.*

β *appellatio tribuitur potius secundum usum quendam*: (I) *Caesaribus* (*Augustae l. 56. 63*), *sc. tamquam civium sim. protectoribus* (*ironice* AMM. 29, 2, 7; *ad rem Alföldi, Die Geburt der kaiserlichen Bildsymbolik, Mus. Helv. 9, 1952, 204 sqq. 10, 1953, 103 sqq. 11, 1954, 133 sqq.*): Ⓐ *non accedit gen.*: CIC. off. 3, 83 ab oppressis civibus -s *nominatur Caesar* (*de eodem*: fam. 12, 3, 1). INSCR. numm. imp. Aug. n. 95, 3–6 S. P. Q. R.- i cons(ervatori) suo *Augusto* (*de eodem*: OV. trist. 2, 157 *patria*, quae te tuta et secura -e est [*39* patriae . . . pater]. Pont. 2, 2, 115. 4, 9, 134 nomen . . . -is [SEN. clem. 1, 10, 3]). VAL. MAX. 5, 5, 3 princeps -sque noster (9, 11 ext. 4. ACT. Arv. Claud. C 8 publici [24 PLIN. epist. 8, 6, 10 SYMM. rel. 9, 5]. ACT. Arv. a. 101 I 26. *al.*). SEN. dial. 12(11), 16, 4 publicum (PLIN. epist. 8, 6, 8 paneg. 10, 6. 26, 3. 67, 1. 87, 1. *al., adde l. 50*). STAT. silv. 1, 2, 178 -s Latius *Domitianus* (*cf.* 4, 3, 108 Romani). PLIN. paneg. 2, 3 non . . . de tyranno, sed de cive, non de domino, sed de -e loquimur. 4, 2 -s noster (29, 2. 53, 1. 87, 3. *adde* VAL. MAX. *supra*). *al.* *de Augusta*: MEROB. carm. 1, 11 sacra -s. Ⓑ *accedit gen.*: patriae -s (*vel* -s patriae): CIC. Phil. 2, 31 (*de Caesare ut*: 13, 23. 13, 25 CIL I^2 799 INSCR. numm. lib. rei publ. 480, 19. 20 [*a. 44*]. LIV. perioch. 116. VAL. MAX. 6, 4, 5 M. Brutus . . . p. -is parricida. 6, 8, 3. 8, 11, 2 SVET. Iul. 85). CIL III 6803 (*de Augusto ut*: X 823 OCTAVIA 477). OCTAVIA 490 (*Nero*). TAC. ann. 1, 14, 1 *senatores* alii -em, alii matrem p. appellandam . . . censebant *Augustam* (*de eadem*: SVET. Tib. 50, 3). 2, 87 -is p. delatum . . . vocabulum *non* adsumit *Tiberius*. CIL VIII 23824 (*a. 161; de Antonino Pio*). PRVD. c. Symm. 1, 9 inclitus . . . -s p. moderator et orbis, *Theodosius*. *cetera exempla* (*vix huc cum Souchay* AVSON. Mos. 380): STAT. silv. 4, 1, 17 salve, magne -s mundi, *Domitiane* (*eundem adloquitur*: 4, 2, 15 orbis [MART. 7, 7, 5. 9, 6, 1]). PLIN. paneg. 6, 1 -s generis humani *Nerva* (PANEG. 8, 20, 1 EDICT. imp. Diocl. praef. 7 L.). 39, 5 communis omnium -s *Traianus*. LAMPR. Heliog. 35, 4 Diocletianus, aurei -s saeculi.

(II) *Caesarum decessoribus* (*quibus filii adoptivi succedunt v. p. 358, 21*): Ⓐ *indicato certo -e*: EPIST. imp. Sev. et Carac. ad Tyr. (CIL III 781) 13 divi Antonini -is nostri litteras (COD. Iust. 6, 49, 4 *a. 293*. FRG. Vat. 314 *a. 294*). CAPITOL. Maximin. 5, 4 (*verba Alexandri Severi*) apud divum -em meum Severum. COD. Iust. 2, 13, 1 pr. (*a. 293*) divus Claudius consultissimus princeps -s noster (PANEG. 5, 2, 5. 5, 4, 2). 2, 36, 3 (*a. 294*) edicto . . . divi Marci -is nostri. EPIST. imp. Grat. Auson. 419, 53 p. 366, 342 P. divus Constantius -s noster. COD. Theod. 6, 4, 17 pr. divinum -em nostrum Constantinum. 13, 10, 2 sub domino et -e nostro Diocletiano. *al.* Ⓑ *non indicatis certis -bus*: COD. Iust. 7, 66, 2 (*a. 222*) *mortui* bona ad successorem pertinere -bus meis placuit (7, 12, 2, 2 *a. 254/6*). 7, 71, 4 pr. (*impp. Diocl. et Maximian.*) constitutionibus divorum

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nostrorum -ium ([-um *var. l.*]. FRG. Vat. 270 *a. 294.* COD. Theod. 9, 39, 2). 9, 2, 11 (*a. 292*) statutis principum -um (-ium *var. l.*) nostrorum ... praescriptum est (EDICT. imp. Constant. de accus. [CIL III 12043] 23). COD. Theod. 12, 1, 105 divi -es nostri statuerunt. *al.*

(III) *magistratibus sim.* (*loq. principes tamquam ad propinquos; aliter l. 18.28 sqq.*): Ⓐ *praefectis praetorio*: COD. Iust. 4, 65, 4, 1 (*a. 222*) Vlpianum p. p. et -em meum. CAPITOL. Gord. 27, 7 Misitheus p. et -s noster (*de eodem in inscr. ficticia*: 27, 10). 29, 1 *Gordianus Philippum* in locum -is adsciverat. TREB. trig. tyr. 18, 5 *de Ragonio Claro praefecto Illyrici et Galliarum.* INSCR. Année Epigr. 1967 n. 478 (*ca. a. 344*) -em amicumque nostrum (COD. Theod. 11, 1, 6). CONST. Sirmond. 1 Ablabi -s karissime atque amantissime (*eadem formula*: 2. 7 NOVELL. Valent. 36 pr. *et saepe, v. etiam l. 16. 30*). Ⓑ *praefectis urbi*: VOPISC. Aurelian. 9, 6 sinceritas tua, mi -s carissime. CONSVLT. 9, 1 (*a. 365*) -s carissime atque amantissime (*eadem formula*: NOVELL. Valent. 8, 2 pr. 11, 1. *al.*). SYMM. epist. 2, 44 dominus meus -s noster p. u. COD. Theod. gest. in sen. 8 p. u. -s amicusque noster. Ⓒ *comiti et magistro utriusque militiae*: CIL IX 4051 (*a. 398 vel 399*) ⟨Stiliconis com⟩itis et magi⟨stri utriusque mil⟩itiae, -is su⟨i⟩, *sc. Arcadii et Honorii* (*huc spectat fortasse*: PRVD. c. Symm. 2, 711). VI 1719 (*a. 420*) -i ... principum. NOVELL. Valent. 6, 1, 1 p⟨arens⟩ k⟨arissime⟩ a⟨tque⟩ a⟨mantissime⟩ (*eadem formula*: 17, 3. *al.*). 36 pr. magnifici viri -is patriciique nostri (*de Aetio ut*: 36, 1 *et fortasse* 1, 3, 4. *de Ricimere* Maior. 1). Ⓓ *variis*: TREB. Claud. 17 Claudium -em amicumque nostrum ([*si recte huc rettulimus*]. HEGES. 1, 39 p. 92, 15 [*gr. 1, 460* συγγενεῖς καὶ φίλους]). SYMM. epist. 4, 12, 1 publicus -s (*de Stilichone consule ut* 4, 14). NOVELL. Valent. 19, 3 (Maximo viro inlustri patricio) Maxime p⟨arens⟩ k⟨arissime⟩ a⟨tque⟩ a⟨mantissime⟩ (*item ibid.* 4). PAP. Tjäder 31 II 5 (*a. 540*) dominis praedicavilibus et colendis -bus, defensori, magistratui quinquennali cunctoque ordini curiae civitatis Faventinae (*item* 32, 1. 33, 8).

b *varia ratione designantur*: α *qui quasi genitorum vice officia quaedam praestant, sc.*: (I) *quilibet sospitatores, magistri, patroni sim.*: TER. Phorm. 496 (*Phaedria ad lenonem*) tu mihi cognatus, tu -s, tu amicus. CE 959, 4 (*aet. Sull.*) vir conleibertus fuit, eidem ... rec fuit ... plus superaque -s. CIC. p. red. in sen. 8 P. Lentulus -s ac deus nostrae vitae, fortunae, memoriae, nominis (*sim. de eodem*: p. red. ad Quir. 11 Sest. 144). 37 frater, qui in me pietate filius, consiliis -s ... inventus est ([*loco gemino* p. red. ad Quir. 8 beneficio -s]. ad Q. fr. 1, 3, 3). PHAEDR. 3, 15, 18 facit -es bonitas, non necessitas. QVINT. inst. 2, 9, 1 praeceptores ... -es esse non quidem corporum, sed mentium (*cf.* FRONTO p. 66, 17 v. d. H. a meo magistro et -e Athenodoto [APVL. apol. 97, 1 me -em suum, me dominum, me m. vocans. flor. 18, 18]. AVSON. 416, 32 p. 284 P. -em adfari [*postea*: altor et .. praeceptor]). APVL. met. 3, 7, 3 hospitem -emque meum Milonem. DECRET. centon. Sentin. (CIL XI 5749) 5 referentibus Casidio et Severo patre n⟨umeri⟩ n⟨ostri⟩ et Heldio Peregrino -e (*item in collegio: ibid.* 21. PAP. Tjäder 30, 111 [*a. 539*] Latinus possessorum -s corporis. *ad rem v. Kornemann, RE IV 425, 20 sqq.*). VOPISC. Prob. 6, 2 (*Gallienus de Probo*) etiamsi patrem meum fatalis ... necessitas tenuit, habeo tamen -em Aurelium Probum. AVSON. Symm. epist. 1, 32, 4 me tibi -em et amicum et ... cariorem fuisse sensisti. QVEROL. p. 62, 2 R. o -s ac patrone (*fortasse sec. var. l. falsam Ter. Ad. 456, ubi* DON. patronus ... parens, *codd. Ter. et edd.* pater). CLAVD. 10, 41 stirpe soror, pietate -s (*Serena, quae Honorium educavit*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 5 *Nazarenae* -em suam dicunt eam (*sc. sanctam Mariam*; fuisse *add.* rec. B, *ut potius referatur ad p. 358, 68 sqq.*). (II) *sacerdotes aliaeque personae sacratae* (*christ. praeter* APVL. *et* VVLG.; *virgo* CASSIOD. inst.): APVL. met. 11, 25, 7 Mithram sacerdotem et meum iam -em ([*de notione v. Griffiths ad l. et ad* 11, 21, 3]. VVLG. iud. 17, 10 -s ac s. [*Itala Lugd.* patrem]). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 94, 25 divinitas vos servet ..., -es (*eadem formula*: EPIST. imp. Grat. ad Ambr. 3). HIER. epist. 22, 35, 4 decuria *monachorum* cum suo -e (*i. decano*). PS. HIER. epist. 7, 9 p. 114D honorabilis (AVELL. p. 82, 17). PAVL. NOL. epist. 3, 3. AVG. serm. coll. Morin p. 449, 27 -es vestri, qui vos *neophytos* suscipiunt, doceant vos *eqs.* (*i. sponsores baptizandorum, nisi sunt -es naturales*). AVELL. p. 90, 23. CASSIOD. var. 11, 3, 1 spiritales -es (*cf.* 11, 3, 3 animae veri -es *episcopi* [PS. PRIMAS. in Rom. p. 421B doctores ... -es animarum]). inst. 1, 23, 1 -em nostram Probam virginem sacram.

β *qui propter aetatem provectam -es nominantur* (*hic illic etiam genitores vel genetrices intellegi possunt*): OV. fast. 3, 243 tempora ... colunt Latiae fecunda -es, quarum militiam votaque partus habet (*230* matres). 3, 757 satyri turgentia ... ora -is *Sileni* rident (*de quo antea bis*: senex). LIV. 32, 21, 23 Aratum patrem filiumque Sicyonios, cum senem infelicem -em etiam appellare solitus esset *Philippus*, interfectos. LVCAN. 2, 36 (*28* matrona, *38* matres). 2, 64 miseros angit sua cura -es oderuntque gravis ... fata senectae. STAT. Theb. 2, 663 avidas Bacchum scelerare -es (*plur. pro sing. intellegit Mulder ad l., ad Agauen solam referens*). APVL. met. 1, 21, 4 (*ad anum cauponem quandam*) -s optima. 4, 26, 1 (*puella rapta ad anum*) parce ..., mi -s. SER. SAMM. 931 febrem ... depelli carmine posse vana superstitio credit tremulaeque -es. SPART. Did. 4, 1 *senatorum equitumque* unumquemque, ut erat aetas, vel fratrem vel filium vel -em adfatus.

C **translate** *de rerum quasi genitoribus*: 1 *de rerum incorporearum auctore sim.* (*accedit particula comparativa* CIC. fin. 4, 14 QVINT. inst. 12, 11, 5): CIC. fin. 2, 1 *Socrates* -s philosophiae iure dici (*de eodem*: nat. deor. 1, 93). 4, 14 *Zeno* quam ob rem ab inventoribus *doctrinae* tamquam a -bus dissentiret (*sunt qui -es Zenonis intellegant; quod si mavis, referas ad p. 358, 81*). PROP. 4, 10, 17 *v. sub 2.* OV. trist. 1, 1, 115 (*alloquitur elegiam*) si qua est tibi cura -is (*item de carminum auctore*: 1, 7, 35. 3, 1, 57. 3, 14, 15 Pont. 4, 5, 29 MART. 10, 104, 15). COLVM. 1 praef. 30 -s eloquentiae, deus ille Maeonius (QVINT. inst. 12, 11, 5 formabit quasi e. -s *iuvenes orator senex. cf.* PLIN. nat. 7, 117 facundiae Latiarumque litterarum -s *Cicero* [MACR. somn. 2, 5 7]). 1, 1, 13 Magonem rusticationis -em. PLIN. nat. 25, 11 Homerus ... doctrinarum et antiquitatis (*de eodem* COLVM. 1 praef. 30 *supra*). PLIN. epist. 7, 24, 8 Cassianae scholae princeps et -s. SYMM. rel. 20, 3 legum -bus, *Caesaribus.* HIER. epist. 51, 3, 3 (*Epiphan.*) Arii patrem ... haereseon radicem et -em. PRVD. ham. 556 cum mala nostra ex nostris concreta animis ..., quid sint, quid valeant, sumant de corde -e (*vix vim verbalem, sc. participii, agnoscas*). 2 *de urbium conditore sim.* (*cf.* QVINT. inst. 3, 7, 26 laudantur ... urbes similiter atque homines, nam pro -e est conditor *eqs.*; -um loco CVRT.): CIC. div. 1, 3 huius urbis -s Romulus (*de eodem*: PROP. 4, 10, 17 u. virtutisque -s. LIV. 1, 16, 3 regem -emque u. Romanae. 1, 16, 6. 4, 3, 12. 5, 24, 11 -e et auctore u. Romae. VAL. MAX. 5, 3, 1. TAC. hist. 1, 84, 4 -e et conditore. 4, 58, 6. DECL. in Catil. 79 princeps ac -s. *de variis*: PANEG. 10, 2, 1 -es u. et statores deos). CIL III 2907 *Augustus* -s coloniae murum et turres dedit (*eadem fere* 13264). SEN. contr. 7, 2, 6 Romulus horum moenium conditor et sacratus caelo -s (*sim.* SIL. 2, 654 murorum *Sagunti Hercules*). CVRT. 4, 2, 10 Carthaginem Tyrii condiderunt semper -um loco culti. STAT. Ach. 1, 12 me ... inter prisca -um nomina cumque suo numerant Amphione Thebae (*propter Thebaiden scriptam*). VOPISC. Car. 2, 2 vero patre ac -e rei publicae *Romulo.* PRVD. c. Symm. 1, 164 Roma, tuos ... -es ..., Gradivum vel Cythereum. OROS. hist. 6, 1, 13 Romulus -s Romae. 3 *de rerum corporearum inventore vel fabricatore*: HOR. carm. 1, 10, 6 lyrae -em *Mercurium.* PRVD. perist. 10, 293 *Mentor et Phidias* fabri deorum vel -es numinum (*sc. statuarum*).

II *de* **aliis** *procreantibus subolem*: A *de animalibus* (*de -e omnium animantium infra l. 58; per translationem iocosam p. 357, 82*): 1 *proprie* (*sc. de genitoribus subolis*): a *sing.*: α *de patre*: AFRAN. com. 403 (*ex persona Priapi*) vulgo praedicant aurito me -e (*i. asino*) natum. β *de matre*: VARRO rust. 2, 4, 20 -is nutricis *suis* (*antea*: matrem). SEN. Oed. 375 conceptus innuptae bovis ... implet -em. COLVM. 7, 3, 15 quod ex vetere materia nascitur, plerumque congeneratum -is *ovis* senium refert. PLIN. nat. 8, 165 amissa -e *equa.* 10, 14. 10, 168 -s geminos volitat amplexa infantes, *sc. vespertilio* (-s *trad.*, parit *Mayhoff fort. recte*). 10, 170 *viperae nascuntur* occisa -e. 10, 185 in ventre -is *muris.* VAL. FL. 4, 46 aegra -s. STAT. Theb. 5, 599 aligerae sedem fetusque -is. 6, 189 *catulo* spoliata -s. 10, 462 (*459* matrem). MART. epigr. 13, 6 soluta -s (*sus gravida telo icta ut*: 14, 2 vulnere facta -s). *al.* γ *de patre vel matre*: OV. hal. 108 gemino ... -e *channes piscis.* COLVM. 6, 36, 1 explorare -em futurae prolis feminam et marem. PLIN. nat. 25, 14 occisum draconis catulum revocatum ad vitam a -e.

b *plur.*: α *de ambobus -bus*: LVCR. 1, 598 referre naturam, mores, victum motusque -um (2, 664). 2, 605 officiis ... -um. VARRO rust. 2, 5, 9 respondent ad -um speciem *boves.* 2, 6, 3 similes -um genuntur *asini.* VERG. georg. 3, 101 prolem ... -um (*nisi ad γ*). GRATT. 264 prodant metagonta -es (*canes iuvenes*). COLVM. 3, 10, 17 -ium (-um *codd. rec.*) fecunditati. PLIN. nat. 8, 173 ex duobus diversis generibus nata ... neutri -ium esse similia. STAT. Theb. 10, 231 certare -bus illos *equos pullos.* PORPH. Hor. serm. 1, 7, 2 hybridae ... dicuntur canes, qui ex inparibus -bus nati sunt. *al.* β *de matribus*: VARRO rust. 3, 7, 10 candidae fiunt -es *columbarum* (*antea*: matribus; *at de distinctione ambigitur*). GRATT. 539 Itali⟨c⟩ae ... -es *equae* (*contextu manco*). COLVM. 8, 8, 11 praebeas ... copiosum cibum -bus *columbarum* (-ientibus *var. l.*). 9, 11, 1 ut multitudo *apium* sine discordia cum -bus suis conversetur (*nisi ad l. 62*). CALP. ecl. 2, 47 ne depulsa vagas quaerat fetura -es. STAT. Theb. 7, 396 -um ubera. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 4 G. exulceratis -bus nascuntur viperae. γ *de maioribus*: OV. met. 15, 366 apes, quae more -um rura colunt (*intellegas boves, e quorum cadaveribus apes nasci creduntur*). STAT. silv. 5, 2, 24 titulis generosus avitis exspectatur equus, cuius de stemmate longo felix demeritos habet admissura -es. ROMVL. fab. 65, 27 rec. vet. (*lupus ad canem*) vitam ego duco, sicut ex primo -e consuevi.

2 *translate* (*sc. de auctore alicuius rei*): ARATOR act. 2, 1163 (*alloquitur serpentem*) mortis amatrix, cuius es ipsa -s.

B *de herbis, arboribus sim.*: COLVM. 3, 10, 16 *resex* quia inhaeret stirpi suae ... mixtus adhuc -is elementis ... ac velut altricis uberibus eductus *eqs.* PLIN. nat. 12, 22 *rami* imi in terram adeo curvantur, ut annuo spatio infigantur novamque sibi progeniem

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

faciant circa -em. 15, 37 *mala cotonea* incurvatos trahunt ramos prohibentque crescere -em. 15, 41 *pruna nucibus insita* faciem -is sucumque adoptionis exhibent. 24, 173 quoniam liberi *herbae impiae* super -em excellant.

III *de* **deis, natura:** **A** *de deo* (*Tellus et Natura v. sub B; deos, qui more humano procreare dicuntur, v. supra sub I; de diabolo p. 364, 1*):

1 *philosophorum* (*accedit* quasi Cic. Tim. 6 *et* Avg.): Cic. Tim. 6 *demiurgum* quasi -em huius universitatis (*gr.* 28^{c} *ποιητὴν καὶ πατέρα. eundem locum respiciunt*: Apvl. Socr. 3 p. 124 -em, qui omnium rerum dominator atque auctor est. Min. Fel. 19, 14 mundi -s ..., caelestium terrenorumque fabricator. Tert. anim. 4 factor ipse -s facti potest dici [*v. Waszink ad l.*]). 40 -s effectorque (*gr.* 41^{a} *δημιουργὸς πατήρ τε. antea:* deus qui omnia genuit). 47 (*gr.* 42^{e} *πατρός*). Manil. 2, 77 *mundi* summa per omnis par semper partis aequo digesta -e. Sen. benef. 2, 29, 4 quanta nobis tribuerit -s noster (epist. 110, 10 deus et -s n.). dial. 1, 1, 5 -s ille magnificus ..., sicut severi patres, durius educat *hominem bonum*. Lvcan. 2, 7 -s rerum ([*nisi de Iove velut sub 2b; cf. v. 4* rector Olympi]. Qvint. inst. 2, 16, 12 deus ille princeps -s r. fabricatorque mundi. Gell. 7, 1, 8 naturae auctori -ique omnium r. bonarum). Avg. civ. 12, 27 p. 554, 15D. deos istos, quos a nobis volunt quasi -es et conditores nostros coli *philosophi*.

2 *paganorum*: **a** *plur.*: Varro rust. 1, 1, 5 *Iuppiter et Tellus* -es magni dicuntur, Iuppiter pater appellatur, Tellus Terra mater. Macr. Sat. 1, 19, 6 di caloris caelestis -es. CIL V 3283 dis -bus pro salute *cuiusdam* (*item in titulis Veronensibus votivis*: 3284—3289 Inscr. Année Epigr. 1946 n. 138. *incertum an addas* CIL V 3290 dis -bus Augustis. *distinguas p. 356, 77 sqq., cf. libros ibi laudatos; ad deos graecos pertinere videtur*: Gloss. dii -es: θεοὶ πάτριοι).

b *sing.*: *α de matre magna q. d.*: Verg. Aen. 10, 252 alma -s Idaea deum (Ov. fast. 4, 182. CIL VI 499 [*a. 374*] matri deum magnae I. summae -i). Ov. met. 14, 546 alma (*v. supra*). fast. 4, 359 illa deos ... peperit: cessere -i (*postea*: mater). Ib. 457 magnae. Sen. Ag. 688 turritae. Clavd. rapt. Pros. 3, 115 sancta.

β de Iove: (I) *cum gen. obi.*: Ov. met. 14, 807 divumque hominumque -em (*cf.* Sen. Thy. 90 magne divorum -s nosterque. Plin. paneg. 88, 8 hominum deorumque). Sen. Herc. f. 264 divum. 517 caelestium rector -sque (598 arbiter -sque. *cf.* Sil. 15, 61 superum). 1054 magnus ... -s aetheris. Phaedr. 466 maximus mundi -s (Lvcan. 4, 110 summe -s mundi. Plin. paneg. 80, 4). Avien. Arat. 23 ipse -s rerum (*v.* Lvcan. *sub 1*). (II) *cetera exempla*: Hor. carm. 1, 12, 13 -is ..., qui res hominum ac deorum ... temperat. Sen. epist. 107, 11 (vers.) o -s celsique dominator poli. Lvcan. 2, 59 saeve -s. Calp. ecl. 4, 93 Iuppiter ipse -s. Sil. 17, 475 summi ... labat domus alta -is (Homer. 89 [*gr. A 503 Ζεῦ πάτερ*]). Stat. Theb. 2, 359 Saturnius. silv. 5, 3, 232 Tarpei.

γ de variis (*accedit* velut Pavl. Fest. p. 52): Laber. mim. 54 genius generis nostri -s (Avgvst. Paul. Fest. p. 95 deorum filius et -s hominum). Ov. met. 4, 15 (*invocatur Bacchus*) Nycteliusque Eleleusque -s *eqs.* (*cf.* Sen. benef. 4, 8, 1 *putant* Liberum patrem, quia omnium -s sit). 10, 148 Musa -s. 15, 48 -i Amphitryoniadae. fast. 1, 627 Tegeaeae (*i. Carmentae*). 4, 572 future -s, Thybri, potentis aquae. 6, 479 Matutae. Pavl. Fest. p. 52 cui *Iano* supplicabant velut -i et a quo rerum omnium factum putabant initium (Mart. 8, 2, 1 fastorum genitor -sque I.). Sen. Thy. 789 terrarum superumque -s *Phoebus* (Sil. 9, 345 Ph., *o Musae*, ... vocate -em. 13, 538 *qui* -i carmina fuderunt Ph. Stat. Theb. 1, 696). Sil. 2, 671 interni ... aula -is, *Ditis*. Apvl. met. 4, 30, 1 rerum naturae prisca -s, *Venus* (*sim. de Iside*: 11, 5, 1. 11, 7, 4). 11, 2, 1 Ceres alma frugum -s originalis. 11, 27, 2 deum ... summi -is, *Osiris*. Mart. Cap. 8, 803 *Arithmeticam* -em superum. Anth. 723, 3 Luna -s mensum, numerosa prole renascens).

3 *Christianorum* (*accedit particula compar.* Lact. inst. *sub b*): **a** *cum gen. obi.*: Min. Fel. 18, 4 universitatis dominum -emque (*sim.* Hil. trin. 1, 4 universitatis dominum et infinitatis -em). 18, 7 omnium (19, 15. 35, 4 -em o. et o. dominum. Hil. in Matth. 4, 8. *cf.* rerum: Prvd. cath. 7, 25 Cod. Theod. 16, 5, 6, 2). Lact. inst. 2, 5, 3 -em generis humani (Hil. in Matth. 14, 7. *cf.* Ivvenc. 1, 118 hominum [Prvd. perist. 13, 56 Rvst. Help. benef. 126]. Prvd. ham. 697 -s opifexque et conditor Adae). 6, 9, 1 -em animae ... deum (Arnob. nat. 2, 47 -s et genitor animarum. *cf.* Greg. M. moral. 7, 40 cordis). ira 1, 9 mundi -s et conditor rerum. Ivvenc. 1, 747 vitae lucisque (Ps. Hier. epist. 19, 19 p. 207^{D} magister et -s v.). Hil. in Matth. 10, 15 immortalitatis. Ps. Evseb. Gallic. hom. 27, 9 G. virtutum. **b** *sine gen. obi.*: Min. Fel. 9, 4 *Christianos* sacerdotis colere genitalia et quasi -is sui adorare naturam. 17, 7 nonne auctorem suum -emque testatur ver? 31, 8 sic nos ... fratres vocamus ut unius dei -is homines (Tert. scorp. 3 p. 151, 12 [*ad exod. 32, 27 sqq.*] tria milia hominum a -bus proximis caesa, quia tam proximum -em deum offenderant. Prvd. perist. 10, 128. 10, 534. *al.*). Arnob. nat. 2, 48 quo ... -e sint editae *animae*. Lact. inst. 5, 7, 1 deus ut -s indulgentissimus. opif. 2, 1 artifex ... noster ac -s deus. Ivvenc. 1, 572 perfecto similes estote -i (*Matth. 5, 48* pater ... caelestis). Filastr. praef. 3 vero Christo -e amissa falsitate -is mendacissimi *diaboli* (*ibid. iterum*). Sedvl. carm. pasch. 1, 305 perpetui ... -is iura. *al.*

distinguitur deus -s a Christo filio (*quod fortasse ad IA1a referre mavis*): Prvd. apoth. 792 de corde -is filius emicuit (*cf.* cath. 9, 10 corde natus ex -is). 1008 -s deitas. cath. 4, 15 a Christo ... et -e. 9, 107 in -is arce. psych. praef. 60 -e natus alto. Clavd. carm. min. 32, 19 *Christus ascensione* repetens ... -em.

B *de natura, terra, mundo sim.* (*sc. tamquam omnium auctore, tutore [cf.* Varro *sub A2a], aliter sub IV; usus vocis excusatur l. 14. 30. 40*): 1 *cum gen. obi.*: Cic. Tusc. 1, 118 a natura -e omnium (Sen. benef. 3, 28, 2 unus o. -s mundus est. Colvm. 1 praef. 2 communis o. -s Tellus. 2, 1, 2 terram [Svet. Iul. 7, 2]. Plin. nat. 27, 2 *rerum naturam*. *cf.* 18, 1 cunctorum -i, *terrae*). nat. deor. 2, 86 omnium ... rerum ... seminator et sator et -s, ut ita dicam, atque educator et altor est mundus (Colvm. 3, 9, 1 natura [*de eadem*: Plin. nat. 24, 1 sacra. 29, 64. 37, 205. *cf. l. 21*]. Plin. nat. 27, 8 -s r. o. et magistra *casus*. Ps. Qvint. decl. 10, 17 r. o. auctorem -emque spiritum. *al.*). Prec. terr. 1 tellus, rerum naturae -s. 17 magna tu mater deum ... vere gentium et divum -s (*cf.* Sen. Phaedr. 959 magna -s, natura, deum). Manil. 2, 209 -s (pars *var. l.*) mundi natura. Plin. nat. 27, 146 rerum ([omnium *fere suppletur*]. Drac. laud. dei 3, 554 natura [Orest. 776]. Anth. 718, 14 *de Oceano*). Epist. Alex. 1. 13 H. terra quantum aut bonarum rerum pariat aut malarum, conceptrix et -s publica ferarum ac fructuum metallorumque atque animalium (pariens *var. l.; v. quae adnotavit de Boer de tota sententia varie depravata*). 2 *cetera exempla*: Cic. Tusc. 5, 37 a communi -e natura (*item per appos.*: Octavia 385 Lvcan. 10, 238 Arnob. nat. 2, 17 Lact. Phoen. 34 Drac. laud. dei 3, 27 Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 1 p. 84, 2. *ad eandem referas*: Sen. epist. 90, 38 sufficiebat illa ut -s ⌊in tutelam⌋ omnium [⌊ ⌋ ita tutela *Bücheler*]. Plin. nat. 7, 1 -s ... homini an ... noverca fuerit [*sim.* Qvint. inst. 12, 1, 2]. *al.*). Verg. Aen. 4, 178 illam, *Famam*, Terra -s ... progenuit ([Serv.: generale est, rerum omnium -s Tellus]. *item per appos.*: Petron. 127, 9 [vers.]. CE 1039, 1 [*saec. I*]. Ivv. 8, 257 Clavd. carm. min. 53, 1 Carm. c. pag. 94; *ceterum*: Ov. met. 1, 393 magna -s t. est [*item spectant ad oraculum Deucalioni datum*: Colvm. 10, 60 Prob. Verg. georg. 1, 60—63]. *cf. om. voce q. e.* terra: Ov. met. 1, 383 magnae. Octavia 417). Prec. herb. 2 tellus -s (*item per appos.*: Avien. Arat. 1379 Drac. laud. dei 1, 176. *de eadem*: Octavia 405 Colvm. 10, 164. Plin. nat. 18, 21 t., quae -s appellatur. 33, 1). *al.*

C *transfertur ad mentulam*: Mart. 11, 15, 9 ex qua nascimur, omnium -em, quam sanctus Numa mentulam vocabat.

IV *de variis* **rebus** (*adiecimus quaedam iam supra, v. sub III B et C nec non p. 362, 20*): **A** *de terris, locis sim.* (*aquis sub 2b*): 1 *significatur potius id, ad cuius tutelam, dominationem aliquis (aliquid) pertinet*: **a** *de patria, civitate sim.* (*accedit* velut Tac., Amm. *bis*, quasi Plin. epist.): Varro Men. 235 patriam, maiorem -em (Cic. Catil. 1, 17 p., quae communis est -s omnium nostrum [*sim.* de orat. 1, 196]. rep. 1 frg. Non. p. 426, 10 antiquior. Att. 9, 9, 2 antiquissimam et sanctissimam. *cf.* Clavd. Don. Aen. 1, 95 p. 32, 25 p. potiore loco inter -es numeratur). Prop. 3, 22, 39 haec tibi, Tulle, -s (*sc. Roma ut*: Flor. epit. 3, 18, 5 matrem ... ac -em urbem *Italiae*. Paneg. 7, 11, 6 sanctae. Avson. 290, 9 p. 147P. rerum dominam Latiique -em. Symm. epist. 3, 11, 3 civitas nostra populorum omnium -s. Amm. 14, 6, 5 velut frugi -s. Ambr. obit. Valent. 20. Prvd. c. Symm. 1, 416 fida. Clavd. 26, 52 veneranda. 28, 362 vestra -s, Auguste). Mela 2, 36 Musarum -s domusque Pieria. Plin. nat. 3, 39 omnium terrarum alumna et -s (*Italia ut*: 37, 201 rectrix -sque mundi altera). Sil. 4, 811 Carthago -s (*loquitur Hannibal; de eadem*: Prvd. perist. 4, 61 -s orbis populosa Poeni). Tac. ann. 3, 28, 3 velut -s omnium populus (*cf.* Plin. epist. 4, 13, 5 pro re publica quasi ... pro -e. Amm. 25, 3, 18 velut imperiosa -s ... res publica). **b** *de senatu, curia*: Gran. Lic. p. 10, 12 patriam sibi ... Romam esse, senatum -em (*mutavit ex Polyb. 31, 2, 5, ubi plur. βουλευτάς et πατέρων*). Cod. Theod. 12, 1, 149 -i curiae se ... auferre. **c** *de ecclesia*: Ps. Evseb. Gallic. hom. 13, 2 G. ecclesia omnium fidelium -s (*nisi per imaginem ad I; cf. antea*: mater cunctorum viventium Eva).

2 *significatur potius id, unde aliquis (aliquid) originem ducit*: **a** *de terra, urbe sim., sc. tamquam origine*: *α viventium* (*sive animantium sive arborum, frugum sim.; aliter sub IIIB*): Cic. Flacc. 62 ut ipsa *terra Atheniensium* ex sese suos cives genuisse dicatur et eorum eadem terra -s, altrix, patria dicatur (*sec. Isocr. paneg. 25 τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα*). Verg. georg. 2, 173 magna -s frugum, Saturnia tellus, magna virum (*hinc* Avson. *sub b. cf.* Flor. epit. 3, 5, 10 Athenas ... frugum -em). Vitr. 8, 3, 24 Africa -s et nutrix ferarum bestiarum, maxime serpentium (*item animalium*: Stat. Theb. 4, 226 volucrum ... -s *Messe*. Clavd. 5, 31 -s Argaeus equorum). Plin. nat. 14, 1 *arborum communium* omnium peculiaris -s *Italia* (*cf.* Stat. Theb. 3, 106 nemorum Dodona -s). *de arca Noe* (*v. H. Rahner, Symbole der Kirche, 1964, 531 sqq.*): Cypr. Gall. gen. 295 *arca* venturis ... -s servabat semina saeclis. *β coloniae sim.*: Cic. Scaur. 45a Africa ... -s illa Sardiniae. Liv. 37, 54, 19 certare ... ausi sumus cum -bus quaeque civitas *Rhodiorum* et

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

conditoribus suis. PLIN. nat. 5, 76 Sidon ... Thebarum ... Boeotiarum -s. TAC. ann. 4, 55, 2 -em urbis Romae Troiam. FLOR. epit. 1, 3, 8 Albam ... quamvis -em ... diruit *Tullus Hostilius*. *γ rerum quarumlibet*: SIL. 16, 150 belli ... -em *Carthaginem*. PRVD. perist. 2, 1 antiqua fanorum -s *Roma*. CLAVD. 24, 136 armorum legumque -s *Roma*.

b *de aquis, sc. tamquam origine*: *α viventium sim.*: STAT. Theb. 9, 440 (*Ismenos Bacchum adloquitur*) non te admonet altrix unda ..., iam pridem oblite -um? (*cf. 343* altrices ... aquas). PLIN. paneg. 30, 3 fecunditatis -s *Nilus*. AVSON. Mos. 381 -s frugumque virumque, Mosella (*pendet e* VERG. *sub a*). *β aliarum aquarum*: PLIN. epist. 8, 8, 5 *Clitumnum* quasi -em ceterorum *fluminum*. AVIEN. orb. terr. 246 *Maeotis* sola -s ponto, genetrix haec sola fluento est (*antea*: matrem, *cf. Dionys. perieheg. 165 μητέρα*). ora 393 -s nostri maris *Oceanus*.

B *de aliis rebus*: **1** *de causa quadam efficiente* (*accedit particula comparativa* CIC. de orat., TERT., MART. CAP.): CIC. de orat. 1, 9 omnium ... artium procreatricem quandam et quasi -em (*sc. philosophiam ut*: Tusc. 5, 6 vitae. SEN. nat. 2, 53, 3 artium). leg. 1, 62 earum *rerum* -s est educatrixque sapientia. VAL. MAX. 4, 5 pr. *verecundia* -s est omnis honesti consilii. STAT. Theb. 1, 127 -s odii metus. TERT. anim. 37, 3 decurialem numerum ut exinde reliquorum -em colunt. AVIEN. Arat. 40 autumni ... -is. AMM. 21, 13, 13 *aequitate* -e nutriceque orbis Romani. MACR. Sat. 1, 5, 4 -is artium antiquitatis. MART. CAP. 9, 936 de prima voce velut de sonitus totius -e. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 26, 19 potest res incorporea -s esse ... corporeae. **2** *de materia, elemento sim.* (*accedit particula comparativa l. 29. 34. 35*): APVL. met. 2, 12, 2 *lucernae* igniculum ... memorem ... illius maioris et caelestis ignis velut sui -is. TERT. nat. 2, 3, 3 *deos non esse*, quorum -es, id est elementa, dei non sint (*de isdem*: 2, 3, 7). PAVL. NOL. carm. 22, 37 mundos, quos atomis per inane -bus (pat- *var. l.*) edit *Epicurus* (*ne hic quidem vim verbalem concedas*). AVG. gen. ad litt. 7, 22 p. 221, 7 -s ... animae instituta est aliqua creatura spiritalis (7, 23 p. 222, 4 quasi -em ... a. *cf.* 10, 5 p. 301, 3 ex angelis tamquam -bus *animarum*). ENNOD. opusc. 5, 15 p. 397, 12 de limo -e (*sc. ex quo homo factus est; item*: 10, 5 p. 420, 17 ARATOR act. 1, 374).

deriv.: parentalis, *?* parentarium, parentela, parentivus, parento.

compos.: comparentes (VVLG. Tob. 10, 11), falsiparens; *ambiguum inter* 2. parens *et* 2. pario: cuncti-, omniparens (*ad* 2. pario *potius pertinent* frugi-, luciparens); parenticida.

parentālia *v.* parentalis.

parentālicius, -a, -um. *a* parentalis (parentalia). *i. q. ad parentalia (sc. sollemnia mortuorum) pertinens*: INSCR. Dessau 6468 (*Peteliae, saec. II med.; ex testamento*) in cena -a *quotannis facienda* ... dari volo *denarios tot*.

***parentālis,** -e. *a* 2. parens. *scripturas* -ran- *et* -tel-, -til- *v. l. 67. 68. 80.* *compar. et superl. desunt.* *legitur subst.* -ia *inde a* CIC., PAVL. FEST., *inscr. saec. I, adi. inde ab* OV., FLOR., PS. CYPR. singul. cler.; *abiit in sermonem gr. p. 366, 37.* [*e coni. valde dubia restit. Mommsen loco corr.* VARRO ling. 6, 23 dies -ium (*sed ad gen. plur. v. l. 70*; diem tarentum *cod.*; *cf. Latte, Röm. Religionsgesch. 93, 2*). *falso trad. pro* parentela *p. 367, 48* (*cf. l. 68*).]

I *in re sacra (et usu inde derivando) i. q. ad parentes mortuos pertinens* (*cf. ad rem supra p. 356, 77 sqq.; notiones deflexas v. sub B*):

A *neutr. plur.* parentalia *pro subst.* (*vix cogites de sing. p. 366, 32; de nom. sing. heterocl.* -ium *v. p. 367, 21*): **1** *usu communi significantur sollemnia paganorum, quae fiunt manibus* (*sc. tam privata quam publica, quae fiebant mense Febr. [v. p. 366, 21. 367, 35. 370, 2]; fusius de ritu agit Ov. fast. 2, 533 sqq., ceterum v. e. g. Latte, l. c. 98, Eisenhut, RE Suppl. XII 979; de ritu christiano adhib. per comparationem p. 366, 11*). *cf.* CHAR. gramm. p. 37, 11B. -ia: *νεκύσια* (*item* GLOSS.). GLOSS. III 239, 39 (*in capite de diebus festis*) τὰ νεκύσια, τὰ νεκρώσιμα: -ia. IV 267, 18 -ia: dies festi paganorum. *sim. al.; v. etiam* HIER. *infra sub a. inter* nomina generis neutri semper pluralis numeri *affertur* PROB. gramm. IV 196, 5 (*item* CHAR. *l. c. et al.*), *formam vocis esse* -ia, non parantalia, *praecipitur ibid.* 199, 4. NOT. Tir. 48, 35 parentilia (*K*, -tilla, -tela *alii*). *compendia titulorum v. sub b.* *gen. plur.* -orum *exhibent tituli (v. p. 366, 26.27. al.) et testatur* CHAR. gramm. p. 50, 27B., *qui etiam gen. tertiae decl. probat (nullo allato exemplo; vix addas l. 51; ceterum cf. Leumann, Gramm. 1977, 451)*; *abl. plur.* -lis *v. p. 366, 32.*

a *apud auctores*: CIC. Scaur. 11 cum agerent -ia Norenses omnesque suo more ex oppido exissent. Phil. 1, 13 an me censetis ... decreturum fuisse, ut -ia cum supplicationibus miscerentur ..., ut decernerentur supplicationes mortuo *Caesari*? PAVL. FEST. p. 87 *faba* Lemuralibus iacitur larvis et -bus adhibetur sacrificiis (*inde* SCHOL. Ter. p. 76, 8; *vix adi.*). PETRON. 78, 4 'putate vos' ait *Trimalchio* 'ad -ia mea invitatos esse' (*cf. Sen. epist. 12, 8 p. 371, 41*). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 209 (*sim.* SCHOL. *ad l., ubi scribitur* -telia) Romulus ... Lemuria instituit, id est -ia *eqs.* ARNOB. nat. 7, 37 pulticulae, thura cum carnibus rapacium alimenta sunt ignium et -bus coniunctissima mortuorum. ZENO 1, 4, 3 (1, 1, 12 L.) *luxuria* mortuorum sepulcra convertit in templa, ... -ia in sacrificia, mores in sacra. GAVDENT. serm. 4, 14 G. partes ... idolatriae sunt veneficia ..., observatio ominum, -ia; -ia, inquam ..., nam gulae suae causa ... coeperunt homines prandia mortuis praeparare, quae ipsi comederent *eqs.* 4, 15 qui exercent -ia. SCHOL. Hor. epod. 2, 59 *Terminaliorum dies* post -ia est. CLAVD. DON. Aen. 6, 885 p. 617, 9 -ia mortuis exhibentur. HIER. in Ier. 16, 5/8 p. 197, 9 moris ... est lugentibus ferre cibos et praeparare convivium, quae Graeci *περίδειπνα* vocant et a nostris vulgo appellantur -ia, eo quod parentibus iusta celebrentur (*sim.* in Os. 9, 3/4 l. 62; *cf.* AVG. conf. 6, 2, 2 [*antea*: cum ad memorias sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes et panem et merum adtulisset *mater*] quia illa quasi -ia superstitioni gentilium essent simillima, *vetabantur*). AVG. quaest. hept. 5, 47 an per hoc (*deut. 26, 14*) prohibet -ia, quae observare gentes solent? CASSIOD. in psalm. 48, 12 ritum quem gentilitas in -bus agere consuevit, quando fatua superstitione ... in sepulcris invocant nomina mortuorum. *nomen libelli*: AVSON. 158 p. 28, 8P. carorum meorum obitus ... commemoro; titulus libelli est -ia; antiquae appellationis hic dies et iam inde ab Numa cognatorum inferiis institutus. **b** *in titulis*: S. C. de Druso (CIL VI 31200) b1, 4 ⟨ad re⟩m divinam paren⟨talibus faciendam⟩. DECRET. decur. Hercul. Balb. (Année Epigr. 1976 n. 144; *saec. I in.*) ex ... eo loco -bu(s) pompam duci. MENOL. Colot. *et* Vall. Febr. (Inscr. Ital. XIII 2, 47 p. 287 *et* 48 p. 293) -ia. EPIST. donat. Syntroph. (CIL VI 10239) 8 die parentali⟨orum⟩ ..., item ... die rosationis, item ... die natali meo ([-i⟨orum⟩ *Heraeus, Kl. Schr., 1937, 91*; -i ⟨meo⟩ *edd., adi. intellegentes, quod ceterum non legitur in titulis, at v. infra l. 46*]. CIL V 4489, 7 *ut profusiones fierent* diebus -orum et rosalior(um). *sim. ibid.* l. 13. XI 5047 die -orum ne minus homines XII ad rogum suum vescerentur). CIL V 2072 ut facerent Ciar(nenses) na(talia) tur(e) ..., Her(clanenses) par(entalia), mul(ieres) rosas. 5272, 14 lectisternium tempore -or(um) ... quodannis ponatur et parentetur (5907). VI 9626, 11 ut diebus sollemnibus sacrificium mi⟨h⟩i faciatis, id est ... die natalis mei usque ad *denarios tot* ..., -lis *denarios tot* (*potius abl. plur. heterocl. quam gen. sing. pendens e* dies). 10248, 10 ut ... quodannis die natalis sui et rosationis et violae et -b(us) memoriam sui sacrificis ... celebrent. XI 1436 b, 7 parental(ia) et rosar(ia) quotann(is) at sepulchrum suum celebrent (XIII 2465). *al. usurpatur in titulo gr.*: INSCR. Année Epigr. 1901 n. 124 (*Macedonia*) παρενταλίοις.

2 *metonymice* (*ortum fortasse ex interpretatione prava loci cuiusdam qualis l. 6*): GLOSS. V 585, 9 -ia sunt munuscula, quae pro remedio parentum deo in sacrificium offeruntur.

B *adi.*: **1** *strictius cum respectu parentandi* (*ut cogitari liceat de notione secundaria q. e. ad parentationem vel ad -ia pertinens; cf.* parentalicius): OV. met. 13, 619 *aves* Memnonides *quotannis* ... -i moriturae voce rebellant (*615* inferiae ... cadunt *aves. cf. p. 370, 68*). fast. 2, 548 quondam ... -es deseruere dies *Romani* (*cf. supra l. 23*). CLAVD. DON. Aen. 3, 305 p. 307, 14 *Andromachen* fuisse ... -bus obsequiis occupatam (*antea*: ut ... eum *Hectorem* ad tristis epulas advocaret. *vix huc p. 365, 77*). **2** *laxius sine respectu parentandi fere i. q. feralis, funebris sim.*: FLOR. epit. 4, 2, 69 -ia fercula regio ... sanguine madebant (*antea*: super ... mensas et pocula interficiendum se ei *Petreio* praebuit *Iuba*). VEN. FORT. vita Germ. 32, 94 instinctu divino in -es bestias (*sc. par ursorum*) feralis ira succenditur, *ita ut invicem se caedant* (-bus bestiis *var. l.*).

II *vario usu i. q. ad (quemlibet) parentem pertinens* (*sc. ad genitorem alterum vel utrumque, ceterum ad maiores vel propinquos l. 70. 76. al., ad protoplastum l. 82, ad abbates l. 66, ad patres concilii l. 79; non nisi adi.*): **A** *de animantibus*: *de manibus genitorum* (*accedit quodammodo ad usum sub I illustratum*): OV. trist. 4, 10, 87 fama, -es, si vos mea contigit, umbrae. *de progenie propinquorum*: VITAE patr. Iurens. 4 M. -is ... posteritas (*v. vol. X 2, 199, 53*).

B *de rebus*: **1** *de affectibus sim.* (*sc. sive parentum sive erga parentes*): PS. CYPR. singul. cler. 33 p. 208, 17 (*respicitur Luc. 14, 26*) -is affectio (*cf.* AVG. bon. coniug. 3, 3 -is affectus [*sc. erga liberos; erga parentes*: serm. coll. Morin p. 159, 34; *abbatum erga monachas*: VITAE patr. Iurens. 25 M.]). PS. AVG. serm. 195, 4 terror -is (*antea*: timor ... maritalis). ALC. AVIT. carm. 1, 186 ista (*sc. coniugum*) -es non rumpant vincula curae. c. Eutych. 1 p. 21, 16 utrum sine supercilio -i ... impenderit ministerium seminis *Abraham* (*l. 12* multarum gentium pater). CASSIOD. var. 4, 1, 4 posteros nostros obliget gratia -is (*i. 'inter propinquos'*). VEN. FORT. carm. 9, 13, 1 corde -i, iugi pietate colendi *diaconi quidam*. VITA Caes. Arel. 1, 10 meus es ... propinquus: nam ... parentes tuos ... per consanguinitatem -i recordatione complector. **2** *de variis rebus*: PS. CYPR. singul. cler. 36 p. 211, 22 sciant nunc adempta sibi esse -ia patrocinia (*35 p. 210, 27* aiunt: '... sicut indultum est parentibus nostris'). AVG. serm. 293, 1 in nativitate Iohannis aetas congrua non erat -is (*antea*: nascitur ... de anicula). CONC.[S] II 5 p. 34, 11 qui -em rectitudinem negant (*sc. fidem orthodoxam a patribus concilii definitam; antea*: qui paternam sortem ... custodiunt). ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 18, 17 *si Christus homo tantum esset*, communis debiti sarcinam -i chirographo sustineret (*item respicitur peccatum originale*: FVLG. RVSP. epist. 17, 26 peccati -is maculam. praedest. 1, 7 macula -is [*postea*: naevo paternae trans-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gressionis]. VEN. FORT. epist. [carm. 10, 2]3 hereditas). SIGISM. Alc. Avit. epist. 93 p. 100, 5 me . . . gratiae debitorem non magis -ia debita quam beneficia mihi impensa fecerunt. EPIST. Austras. 43 *nepotem peregrinantem* -em redire depraecamur ad portum (*antea*: sine parentibus annos pupillares transigere). VEN. FORT. carm. 4, 5, 8 Ruricii gemini flores, quibus Aniciorum iuncta -i culmine Roma fuit. vita Marcell. 4, 13 nec sumens de -i laude iactantiam (*antea*: non de generis intumescens superbia).

deriv.: parentalicius, parentalitas.

parentālitās, -ātis *f.* *a* parentalis. *i. q. parentela*: FERRAND. epist. 10 redde . . ., quod exigit -s (parentela *superscr. man. saec. XV; postea*: familiaribus obsequiis). *cf. var. l. p. 368, 23.*

? **parentārium,** -ī *n.* *si vox agnoscenda est, a* 2. parens *derivanda videtur, ut significetur locus, ubi parentes coluntur* (*actionem parentandi intellegunt alii vocem more minus solito a verbo q. e.* parentare *derivantes*). CHAR. gramm. p. 37, 12 B. (*inter* neutralia semper pluralia) haec parentalia νεκύσια; ⌊ubi eos qui peregre moriuntur colunt, -um dicitur⌋ (⌊⌋ *huc transposuerunt Keil et Barwick verba cod. N trad. ad* p. 36, 25 compitalia id est ubi eos *eqs.* [*unde* GLOSS. I p. 247 compitalia seu -um, ubi eos *eqs.*; *compitalia et manes nectuntur ratione dubia etiam Gloss.*^{L} *II Philox.* CO *108*]; parentalium *coni. Heraeus, Kl. Schr., 1937, 92 dubitanter, sed fortasse forma textus genuini latet in cod. Cauchii et excerptis Par., ubi pro* colunt -um *trad.* solet parentari).

parentātio, -ōnis *f.* *a* parentare. *i. q. actio parentandi*: FEST. p. 157 (*in lac.*) -o, non sacrifi⟨cium⟩. TERT. spect. 12 p. 14, 23 sq. quod . . . mortuis litabatur *muneribus gladiatoriis*, utique -i deputabatur; . . . idololatria -is est species: tam haec quam illa mortuis ministrat. SERV. auct. Aen. 5, 99 *manes* venientes de Acheronte ad hanc -em. 5, 101 ('socii . . . dona ferunt') libenter . . . conferunt -i. CLAVD. DON. Aen. 3, 310 p. 308, 23 -is causa (*cf. Verg. Aen. 3, 301 sqq.* cum . . . dapes et tristia dona . . . libabat cineri Andromache manisque vocabat Hectoreum ad tumulum). MACR. Sat. 1, 10, 16 Cato ait (*orig. 16*) Larentiam . . . annuae -is honore dignatam. POL. SILV. fest. Febr. 13 -o tumulorum incipit.

parentātum *v. sub* parento.

parentātus, *abl.* -ū. *m.* *a* parentare. *i. q. parentatio*: PROB. app. gramm. IV 193, 8 -u (*nullo allato exemplo inter* appellativa generis masculini, quae ablativo casu . . . u littera terminantur).

¤**parentēla,** -ae *f.* *a* 2. parens. *scribitur in codd. hic illic* -ella, *e. g.* LEX Sal. Merov. 67 (*cod. A1*), *et saepius* -illa, *ut* MART. BRAC. corr. 7 (*cod. K*). EPIST. Austras. 28 *et* 47. *al.* *plur. non exstat nisi bis apud* PHILONEM (*cf. p. 368, 25*). *legitur inde a* CAPITOL., PHILONE. [*falsa var. l. pro* propinquitas PS. HIER. in Gal. 1, 19.]

1 *i. q. ratio, quae intercedit inter parentes, cognatio* (*sed ad rationem, quae intercedit inter parentem et filium vel subditum sim., spectant maxime l. 53. 80 sqq. 84. cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PA 462 -a [-tilia, -talia *trad.*]: propinquitas. *pendet praepos.* cum *infra l. 73*): **a** *usu communi*: CAPITOL. Gord. 23, 6 *socerum* dignum -a sua putavit. PHILO quaest. in gen. 4, 215 divitias, -as, amicitias et dignitates (*interpretem* συγγένεια *pro* εὐγένεια [*vers. armen.*] *legisse suspicatur Petit, 1973 ad l.*). SCHOL. Hor. epist. 1, 20, 19 (*additamentum cod. V; respicitur 20* me libertino natum patre) -am suam . . . designat. AVELL. p. 672, 22 est Stephanus iste, quomodo dicitur, de -a Vitaliani (*cf.* ex: COMMON. patr. 2, 8 ex genere et -a [*antea*: ex genere et cognatione. *gr. Nau 1908 p. 268 n. 175 bis respondet* συγγενική, *in Vitis patr. 5, 5, 24* parens]. PASS. Firm. 2). VAL. CEM. hom. 12, 6 gradum -ae aut necessitudinem consanguinitatis (*cf.* CASSIOD. in psalm. 87, 19 proximos, qui nobis -ae ordine sociantur). 17, 2 quem videt sibi -ae affinitate coniunctum (*cf.* ENNOD. epist. 6, 18, 1 p. 159, 16 -ae catena sociati [*antea*: propinquitatis]. SCHOL. Ter. p. 82, 26 affinitatem: propinquitatem; affinitas est coniunctio -ae. PALLAD. hist. mon. I 2 p. 256^{A} necessitudinem -ae [*gr. p. 22, 16 B.* συγγενῶν κηδεμονίαν]). CASSIOD. var. 10, 4, 3 quos et gratia iungit et -a conciliat. 12, 9, 1 absque -a successio. in psalm. 15, 7 (*antea*: cognatio). IORD. Rom. 57 *Cyrus et Darius* -ā coniuncti. EPIST. Austras. 28 -ae . . . ex affectu. LEX Sal. Merov. 60 tit. de eo, qui se de -a (parentibus *var. l.*) tollere vult. CAES. AREL. reg. virg. 61. ISID. sent. 3, 21, 7 -ae obtentu. PS. ORIG. hom. Migne suppl. 4, 897 qui me de carnali admones -a et de humana propinquitate commemoras (*cf. l. 77*). *al.* *de cognatione populorum vel generis humani et dei*: AVG. civ. 3, 7 p. 104, 9 D. quid Romana -a dignius *facere potuerunt Ilienses*? PETR. CHRYS. serm. 140, 6 *Maria filium dei concepit*, ut . . . terrenis cum caelestibus -am *conquirat*. **b** *transfertur ad rationem intercedentem*: *inter Christum et fideles*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 23, 3 *confidimus* de illa eius *Christi* -a, qua proprii eius efficimur (*opp.* 23, 6 quae secundum carnem est -a; *gr. Isid. Pelus. epist. 4, 46* ἀγχιστείᾳ *utroque loco; antea p. 23, 2* de cognatione, *gr.* συγγενείᾳ). PS. ORIG. hom. Migne suppl. 4, 898 spiritualem . . . -am *Christi et apostolorum*. *inter genus et speciem* (*sc. ut illud tamquam parens sit, praeponatur sim., haec derivata sit, supponatur*): BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 24 p. 72, 16 subalterna . . . duas formas (*sc. et generis et speciei*) habent . . .; namque . . . et generis quodammodo -am et speciei derivationem sortita sunt. *inter reges et cives*: VEN. FORT. carm. 10, 8, 9 hic *in vestro regno* . . . -a et patria et tutela coruscat, . . . in vobis dona salutis habent *cives*. *inter res similes*: CHRYSOST. hom. II 1200^{C} (*dei filius iisdem verbis utitur ac pater*) ⌊-ae⌋ sermo communionem ostendit naturae (⌊⌋ *perperam cum antecedentibus iungitur in ed.; exspectes* -a sermonis, *cf. Migne gr. 52, 460* ἡ συγγένεια τῆς λέξεως. *antea*: sermonis germanitatem, *gr.* εὐγένειαν).

2 *metonymice de ipsis cognatis* (*addasne l. 25?*): PHILO vita contempl. 13 quibus . . . -ae non sunt (*gr.* συγγενεῖς. *antea*: filiis aliisque cognatis). ROMVL. fab. 25, 8 rec. gall. (*loq. mus ad felem et noctuam*) omnis -a vestra sit maledicta. ALC. AVIT. c. Ar. 30 p. 13, 6 honorari senium -ae (*cod.*, senio parentali *ed. princ.*). EPIST. Austras. 47 desideria . . . de . . . -a vel filiorum vita dignetur implere *deus*. LEX Burg. lib. const. 85, 1 si mater tutelam suscipere voluerit, nulla ei -a praeponatur. LEX Visig. 2, 4, 13 tit. ut contra extraneos -a et propinquitas testimonium minime dicant. LEX Sal. Merov. 67 pater aut -a (parentis, *i.* -es, *var. l.*). VEN. FORT. epist. (carm. 10, 2) 9. MART. BRAC. corr. 7 *ut* omnem -am suam . . . incestaverit *Iuppiter*.

deriv.: parentelitas.

parentēlitās (*trad.* -tīlitās), -ātis *f.* *a* parentela (*cf.* cautelitas, *nisi intellegere malis subst. derivandum ab adi. ceterum ignoto* *parentīlis). *i. q. ratio, qua parentelae (i. ipsi propinqui, v. l. 7) iunguntur, cognatio*: PASCHAS. verba patr. 29, 2 nos nulla inter nos sumus -is (-tilitus, -talitatis, -tele *var. ll.*) adfinitate coniunctae (*Vitae patr. 6, 3, 17* extraneae nobis sumus). GLOSS.^{L} I Ansil. PA 468 -s: ⌊parentelae⌋ (*plur., i. q. propinqui? sed glossam potius ad* PASCHAS. *referas, ut in explicatione gen. sing. servatus sit*).

¤**parenthesis,** -eōs *f.*, παρένθεσις. *scribitur in codd. saepius* -tes- (-τεσ-); *traditur litteris gr.* QVINT. inst. 9, 3, 23. 26. DON. Ter. *passim.* PS. IVL. RVF. schem. lex. 12 (*non nisi ed. princ.*). CARM. de fig. 118; *de* RVT. LVP. *v. Halm in app. p. 3, 1.* *de formis: occurrunt passim sing. nom.* -is *et acc.* -in (-im *var. l.* SERV. Aen. 1, 65), *gen.* -εως *infra l. 76, abl.* -i *l. 48. 83. p. 369. 1. 19; vix cogites de gen. sing.* -is SERV. Aen. 1, 65 est figura -is (*cf. e. g. 1, 9* est figura hypallage); *plur. non exstat.* *non legitur nisi apud rhet. et gramm., sc. forma lat. inde a* PORPH., SACERD., *vox gr. iam apud* RVT. LVP., QVINT.

[*vix recte trad.* VEN. FORT. Mart. praef. I 1 (παραίνεσις *edidit Browerus, fortasse e cod.*); *perperam restit.* PORPH. Hor. epod. 11, 7/8 per -ιν *pro* iuxta se positum.]

i. q. interpositio, sc. technice in arte: **1** *rhet. de figura, qua contextui inseritur sententia quodammodo aliena* (*quae nomina latina substituuntur v. l. 45. 56 sq. 61*): **a** *definitiones*: RVT. LVP. 1, 17 -ις: cum in continenti sententia aliquid interponitur, quod neque eius sit sententiae neque omnino alienum ab ea sententia, tum denique hoc schema efficitur, sed periculose ponitur *eqs.* QVINT. inst. 9, 3, 23 quod interpositionem vel interclusionem dicimus, Graeci -ιν ⟨sive⟩ παρέμπτωσιν vocant, cum continuationi sermonis medius aliqui sensus intervenit (*affertur Cic. Mil. 94*). SACERD. gramm. VI 466, 5 sq. *species hyperbati sunt* -is, hysterologia, . . .; de -i: -is est, cum dictionis ordo interposita sententia diducitur (*affertur Verg. Aen. 4, 296; item inter species hyperbati*: DON. gramm. IV 401, 5 *et* 10. DIOM. gramm. I 460, 26 *et* 33 dialysis sive -is. POMP. gramm. V 309, 20. *cf. l. 53*). SERV. Aen. 1, 65 (*inde* ISID. orig. 1, 37, 18 *inter species hyperbati*) -is est quotiens remota de medio sententia integer sermo perdurat (*distinguitur* ellipsis *ut* 1, 371; *cf. l. 78*). PS. IVL. RVF. schem. lex. 12 -ις est, cum . . . sententia interrumpitur per alienam . . . sententiam (*afferuntur Verg. ecl. 9, 27 sqq. georg. 3, 512 sqq.*); . . . latine haec figura dicitur interruptio vel interiectio. CARM. de fig. 118 -ις: interiectio cum quaedam medio ordine famur. EXPLAN. in Don. ed. Schindel l. 356 -is fit, quotiens disrupto sensu narrationis aliud ex alio interponitur. CASSIOD. in psalm. 16, 3/4 qui versus continet figuram -in, id est interpositionem *eqs.*

b *exempla cetera*: **α** *strictius respiciuntur, quae inseruntur enuntiato absoluta, ut sint non coniuncta eius structurae*: QVINT. inst. 9, 3, 26 coniunxit . . . -ιν et ἀποστροφήν Vergilius (*sc. Aen. 8, 643* at tu dictis Albane maneres). DON. Ter. Ad. 150 'credo iam omnium taedebat': -ις πρώτη: etenim addimus ad ea, quae . . . parum certa sunt, aut 'credo' aut 'puto' (*item de prima* -εως *specie, de qua parum constat, p. 369, 4. 9*). Eun. 780, 5 'qui, malum, alii?': 'malum' κατὰ -ιν suaviter infertur (*cf. p. 369, 1. 11 et* SCHOL. Hor. epist. 1, 18, 28 per -in insertum. SCHOL. Stat. Theb. 5, 243 per -in interpositae). Hec. 385, 3 bona -ις (*sc. orationem rectam interrumpens ut*: SCHOL. Hor. gloss. Γ epist. 1, 7, 52. SCHOL. Theb. 9, 663 *inter verba Dianae* interposuit suam poeta personam . . ., ut sit -is ex persona poetae). Phorm. 123, 4 'qui illum di omnes perduint': 'qui' . . . pronomen *est*, quo incipiens Phormionem describere cohorruit . . . et in hanc vocem . . . erupit; hoc autem certum genus est -εως. SERV. ecl. 1, 31 'fatebor enim': hoc per -in dictum est (10, 46 georg. 1, 36 Aen. 1, 308. 12, 161 [*distinguitur* ellipsis, *v. supra l. 54*]. SERV. auct. Aen. 8, 688 'nefas' exclamatio est . . . aut per -in d. *et saepe in* SERV. [auct.]). Aen. 7, 73 'nefas': absoluta -is (*item de singulis vocibus l. 67. 74*). SERV. auct. georg. 4, 67 longior solito -is (4, 252 longa -is usque ad illum versum). PS. ASCON. Verr. p. 259, 22 obscuratur sensus . . . per hyperbaton cum -i figura. *al.* **β** *laxius respiciuntur, quae quolibet modo inseruntur sermoni*: PORPH. Hor. carm. 3, 10, 17

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

('o, quamvis *eqs.*, ... parcas') de -i inlata sunt (*si recte ad* quamvis *rettulimus; item de* *enunt. secund.*: DON. Ter. Andr. 568 'quod di prohibeant': -ις per εὐφημισμόν [*sim.* EVGRAPH. *ad l.*]. Phorm. 654, 1 -ις prima [*si recte rettulimus ad*: ut aperte ... fabuler]. SERV. auct. Aen. 2, 77 ['fuerit quodcumque']. 11, 636. SCHOL. Stat. Theb. 1, 479 ['ventis ut decertata residunt aequora'] -is per similitudinem. 5, 243). DON. Ter. Hec. 62 ('iurabat quotiens ..., quam sancte, uti quivis facile posset credere, numquam ... ducturum uxorem') -ις prima: 'iurabat numquam ... ducturum' (*sc. iungendum est*). Phorm. 125, 2 'lex est': alia causa narrationi interponitur; et dicitur -ις. 337, 2 sententia⟨s⟩ infert poeta ⟨κατὰ⟩ -ιν (*suppl. Zwierlein, Terenzkomm. des Donat, 1970, 173*). SERV. Aen. 11, 7 ('quercum ... constituit tumulo ... *et* induit ... exuvias, tibi, magne, tropaeum, bellipotens') 'tibi ... bellipotens': ⌊videtur interrupta descriptio⌋ (*add.* auct.); hoc per -in dictum est (SERV. auct. Aen. 6, 317 id est per suppositionem). SERV. auct. Aen. 10, 615 ('si mihi . . *eadem* vis in amore foret, non hoc mihi namque negares ..., quin ... possem ... servare *Turnum*') ut per ea, quae per -in posita sunt, reliquo sensui occurratur ...; alioquin dempta hac -i non congruit primum cum postremo, si ita dicas: 'si mihi ... ⟨foret⟩, quin'. *al.*

2 *gramm. de figura, qua mediae voci* *inseritur littera vel syllaba* (*cf.* DON. gramm. IV 396, 5 alii epenthesin [*v. vol. V 2, 653, 50 sqq.*], alii -in dicunt): CHAR. gramm. p. 366, 4 *et* 15 B. *metaplasmi* species sunt ... prothesis, -is ...; -is est cum inter primam et ultimam syllabam aut littera adicitur aut syllaba: littera ut ... 'relligione' ... pro 'religione' — hunc metaplasmum quidam syncrisin appellant —, syllaba ut 'Mavortis' ... pro 'Martis' *eqs.* (*sim. definitur inter species metaplasmi*: VLT. SYLL. gramm. IV 262, 32). DON. Ter. Eun. 384, 1 'despicatam' ... est -ις μεταπλασμός (*sc. pro* despectus), (2) vel certe alterius verbi declinatio. SERV. Aen. 1, 635 'alituum' ... -is est, sicut Mavortis, nam alitum facit (*in eadem re Prisc. gramm. II 355, 25* per interpositionem). *loco dubio vel corrupto*: DON. Ter. Phorm. 372 A, 1 pergin: ἀπόστροφος per -ιν (*licetne cogitare de nota apostrophi verbo inserta, sc.* pergi'n *pro* pergisne*?*).

pārentia (pārientia), -ae *f.* *a* parēre (*item* GLOSS.). *formam sec.* oboedientia *sim. novatam* -ientia *exhibent* COD. Iust., PAP., CASSIOD., GLOSS.[L] I Ansil.

i. q. *actio vel virtus parendi, sc.*: **1** *oboedientia* (*item* GLOSS.): CHALC. comm. 270 (*ad transl. p. 48 A* victa et parente providis auctoritatibus necessitate) est et alia consulta -a, quae error et facilitas dicitur, ut sit provida -a ratione nixa necessitas (*v. Van Winden, Calcidius on matter, 1965, 37 sq.*). COD. Iust. 3, 4, 1, 1 (*a. 440*) praecepto ... -am accommodare (*cf.* commodare: PAP. Tjäder 10–11, 3, 12 [*a. 489*] praeceptis. CASSIOD. var. 7, 27 cui *comitivae* saluberrimam -am commodate [patient- *var. l.*]). CASSIOD. var. 3, 24, 2 -am vestram saepius approbatam nunc quoque ... monstrate (patient- *var. l.*). GLOSS.[L] I Ansil. PA 519 (*v. Uhlfelder, De proprietate sermonum ..., 1954, 105*) parit parturit, paret vero -am significat. **?2** *apparentia*: *v. p. 385, 15.*

parenticīda, -ae *m.* *a* 2. parens *et* caedere. NOT. Tir. 48, 36. *i. qui parentem occidit* (*sim.* GLOSS.): *in ioco Plautino* (*quem explicavit Leo, Kl. Schr. I, 1960, 35 sqq.*): PLAVT. Epid. 349 ego tuom patrem faciam -am.:: quid istuc est verbi?:: nil moror vetera et volgata verba; peratum ductarent (*Leo*, ductare at *codd.*): ego follitum ductitabo. *apud gramm. vocem* parricida *explicantes*: PRISC. gramm. II 26, 9 pro -a ... factum parricida. ISID. orig. 10, 225 quidam veteres hunc (*parricidam*) -am dixerunt. GLOSS. V 318, 27 (*unde* 636, 20).

deriv.: parenticidium.

parenticīdium: γονοκτονία GLOSS. II 531, 36. *a* parenticida.

parentilia *et* **parentilla** *v.* parentela (*p. 367, 41. 47*).

parentīlitas *v.* parentelitas.

parentīvus, -a, -um. *a* 2. parens. *i. q. ad parentem pertinens*: VAL. CEM. hom. 20, 5 -ae mortis exspectatione animam pascit *avarus* (*antea*: de patris morte ..., de fratris vita). MAX. TAVR. serm. 15, 1 M. *martyribus* -a quadam a Christo affectione concessum est, ut ..., qui erant consanguinitate fratres, fierent etiam sanctitate germani. ENNOD. dict. 13, 4 p. 465, 13 *adulescentes* Paterius et Severus, ornamenta curulium et -a vocabula purpurarum (*de eorum parentibus consulibus v. Prosopogr. Later Rom. Emp. II 836 et 1004*).

parento, -āvī, -ātum, -āre. *a* 2. parens (*cf. p. 370, 8*). *a* pareo *derivare videntur* GLOSS. *p. 370, 4* *scribitur litteris gr. p. 370, 23.* *inter* verba activa coniugationis primae *affert* CHAR. gramm. p. 473, 33 B. *formae stirpis perf. brevioris* -asse(t) *trad.* CIC. Phil. 13, 35 AMM. 23, 5, 8 SIDON. epist. 3, 12, 6, *longioris non nisi* -erat SEN. epist. 12, 8; *de forma ex imperat. et coni. confusa* parentatid LEX luci Lucer. (CIL I² 401) 3 *v. Leumann, Gramm. 1977, 571.* *legitur in prosa oratione inde a* LEGE luci Lucer., *?M. Fulvio Nobiliore aliisque gramm. vel iuris scriptoribus saec. II a. Chr.* (*v. p. 370, 31. 53*), CORNELIA, VARRONE, CIC., *in poesi non nisi singulis locis apud* TRAG. inc., LVCR., OV., AVSON., CLAVD. [*falso trad.* GLOSS.[L] I Ansil. PA 590 participat: -at (*sec. Gloss. IV 418, 33 corrigas* partem dat); *supplendum est fortasse in lacuna* DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1420) 13 ⟨... paren⟩tetur.]

I *fere technice respiciuntur sacra, quae fiunt mortuis* (*tam parentalibus mense Febr. [v. infra l. 30. 53] quam aliis diebus.* GLOSS. -at: ἀποκαίει νεκροῖς νεκύσια. umbris vel tumulis mortuorum frequenter paret, id est obsequitur aut ministrat. *cf.* GLOSS. II 477, 38 χοὰς ποιῶ: -o [*Stephanus*; χ. ποιως pareto parendo *trad.*]):

A *intransitive vel absolute fere i. q.* *sacra mortuorum facere vel munera mortuis debita offerre sim.* (*notionem originariam fuisse fortasse i. q. parentem vocare contendit Wagenvoort, Studies in Roman Literature ..., 1956, 292 sqq., qui confert vocem q. e.* quiritare; *ad invocationem mortuorum cf. praeter locos ab eo laudatos etiam p. 366, 15 et 48. 367, 33. 371, 39*): **1** *usu originario, sc. pagano* (*munera vel victimae indicantur abl. instr. l. 16 sq. 55. 65 sq. et fortasse l. 25. 43, ponuntur pro subi. sub 2a; accedunt adv. vel locut. adverbiales* publice *infra l. 40. 57. 60,* quotannis *sim. l. 48. 49. 57. 62. 65*): **a** *non indicatur cui*: LEX luci Lucer. (CIL I² 401) 3 in hoce loucarid ... *ne quis* cadaver proiecitad neve -atid (*v. p. 369. 76*). CIC. leg. 2, 54 *hostia* maxima -are. Phil. 1, 13 ut, cuius sepulcrum usquam exstet ubi -etur, ei publice supplicetur (*sc. Caesari. item pass. impers.*: SCHOL. Hor. epod. 17, 48 novendiale dicitur ... sacrificium ..., quia nono die post mortem -atur [*vix subaudiatur* sacrificium *pro subi.*]. CIL V 5272, 17 lectisternium ... memoriis *defunctorum* ... ponatur et -etur [*nisi dat.* ἀπὸ κοινοῦ]. INSCR. Année Epigr. 1932 n. 21 [*iuxta Philippos*] ουτ ... παρενιητορ [*pro* -εντη-, *i.* -etur]. *cf. bβ*). LVCR. 3, 51 -ant et nigras mactant pecudes et manibus divis inferias mittunt. VARRO ling. 6, 13 ferunt tum, *sc. Feralibus*, epulas ad sepulcrum, quibus (*dat., an abl.?*) ius [s]ibi -are. PLIN. nat. 18, 118 -ando ... adsumitur *faba* (*cf. p. 365, 76*). TERT. spect. 13 p. 15, 25 non sacrificamus, non -amus (*quae sequuntur v. sub B2*). IVST. 11, 5, 12 ad tumulos eorum, qui Troiano bello ceciderant, -vit *Alexander* (*cf. l. 46*). PHILOCAL. fast. Febr. 13 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 241) virgo Vesta(lis) -at. MACR. Sat. 1, 16, 25 (*e Fab. Max., v. frg. 4 Peter*) *non* oportere atro die -are, quia tunc quoque Ianum Iovemque praefari necesse est, quos nominari atro die non oportet.

b *accedit dat. defuncti* (*sed ipsius -antis, sc. cum acumine quodam, l. 44 [cf. p. 371, 8]*): *α act.*: *-ant homines*: CORNELIA epist. frg. 2 ubi mortua ero, -bis mihi et invocabis deum parentem. TRAG. inc. 146[1] Aegialeo pare⟨n⟩tat pater (*exemplum* καταχρήσεως *est apud Quint. inst. 8, 6, 35; verbum enim -andi potius de filio quam de parente dici debuit*). VARRO ling. 6, 23 cui *Accae Larentiae* sacerdotes nostri publice -ant[e] (*cf. l. 60. p. 367, 34*). TERT. nat. 2, 14, 14 Athenienses sciunt eiusmodi deis (*sc. qui olim homines erant*) sacrificare; nam Aesculapio et matri inter mortuos -ant. resurr. 1 p. 25, 6 vulgus ... defunctis -at et quidem inpensissimo officio. test. anim. 4 p. 138, 29 si quando extra portam cum obsoniis et matteis tibi potius -ans ad busta recedis aut a bustis dilutior redis. AMM. 23, 5, 8 consecrato principi. MACR. Sat. 1, 16, 33. SIDON. epist. 3, 12, 6 Alexandrum -asse manibus Achillis (*postea*: iusta solvisse. *cf. ad rem* IVST. *sub a*). CIL VI 1925 uti ex usuris eius *pecuniae* omnibus annis -et ei hoc loco *collegium*. INSCR. Année Epigr. 1955 n. 126 (*Afr.; ad curiales*) uti mihi quodannos in annos singulos non minus quinques -etis. *-ant ipsa sollemnia*: TERT. spect. 6 p. 8, 11 privatorum memoriis legatariae *ludorum* editiones -ant. *β pass. impers.* (*cf. l. 18*): VARRO ling. 6, 34 (*e Fulvio Nobiliore [frg. 2F.] et Gracchan.*) ab diis inferis Februarius appellatus, quod tum his paren⟨te⟩tur. frg. Serv. auct. Aen. 12, 603 suspendiosis, quibus iusta fieri ius non sit, suspensis oscillis veluti per imitationem mortis -ari (parentum *F*). DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 33 eo die quodannis publice manibus eius per magistratus ... -etur (MACR. somn. 1, 12, 4 cum sol Aquarium tenet, m. -atur. *v. et l. 46. p. 371, 7*). FAST. ann. Iul. Praen. Dec. 23 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 139) -ari ei *Accae Larentiae* publice (*cf. l. 40*). SEN. epist. 122, 3 mortuis ... interdiu -atur (*opponuntur qui noctu convivantur et ita fere* iusta sibi faciunt). IVST. 9, 7, 11 quotannis. HYG. fab. 68, 3 *Eteocli et Polynici* (*item* 68, 3 b. *cf. 68, 3 a* his inferiae ... fiunt). AVG. serm. 361, 6, 6 quibus *patriarchis* exsequias celebratas esse legimus, -tum esse non legimus. CIL XII 731 *ut* omnibus annis sacrificio ei -etur.

2 *transfertur*: **a** *ad animalia tamquam -antia* (*sc. se pro victimis offerentia*): OV. am. 1, 13, 4 Memnonis umbris annua sollemni caede -et avis (*cf. p. 366, 44*). HYG. astr. 2, 4 p. 36, 14 *Erigone* sibi mortem conscivit; cui canis mortuae spiritu suo -vit. **b** *ad ritum christianum* (*sc. in memoriam defuncti celebratur missa, cf. Jungmann, Missarum Sollemnia I³, 1952, 285 sq.*): TERT. castit. 12 l. 25 securus morietur relictis filiis ..., qui illi -ent (*cf. 11 l. 7 sq.* pro cuius *uxoris defunctae* spiritu postulas, pro qua oblationes annuas reddis).

B *transitive, pro obi. sunt*: **1** *mortui, fere i. q. sacrificando placare sim.*: CIL I² 1990 quei eos -ret. **2** *munus, fere i. q. sacrificando offerre sim.* (*cf. II B*): *?active* (*si recte in sermone Trimalchionis potius acc. agnoscendum putavimus quam abl.*): PETRON. 69, 2 nihil sibi defraudit *moechus quidam*, et ... laudo illum; hoc enim nemo -at (*cf. 43, 8* salax erat ...; nec improbo, hoc solum enim secum tulit). *p. p. p. neutr.* -tum *pro subst. de rebus oblatis, sc. cibis*: TERT. spect. 13 p. 15, 25 neque de sacrificio et -to edimus, quia non possumus cenam dei edere et cenam daemoniorum. **?3** *ipsa*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sacra, fere i. q. sacrificando efficere, celebrare (vix huc p. 370, 19): Gloss. exsequiae: qui -at exsequias, mortuis officium conpensat (*si recte duas glossas sic iunxit Goetz*).

II *vi ex usu technico deflexa de iis, quicumque exsolvunt quod iustum, debitum est vel indulgent rei cui obnoxii sunt (fere per imaginem sacrificandi)*: A *intransitive fere i. q. satisfacere sim.* (*accedit dat. excepto* Clavd. *sub 1a [saepe* manibus, *v. l. 20 sqq. 34*; sibi, *sc. ipsi -anti, l. 30. 41]; passim cum abl. instr.*): 1 *mortuis* (*morituris l. 33*): a *vindicandis iniuriis, sceleribus* (*per sontis supplicium, sc. fere necem; per sententiam iudicis* Cic. Flacc.): Cic. Flacc. 96 quam potestis P. Lentulo ... mactare victimam gratiorem, quam si L. Flacci sanguine illius ... odium saturaveritis? litemus igitur Lentulo, -emus Cethego. Phil. 13, 35 non Dolabella prius imperatori suo (*Caesari, sc. nece Trebonii*), quam Antonius etiam conlegae -asset. Caes. Gall. 7, 17, 7 (*verba militum Avaricum oppugnantium*) praestare omnes perferre acerbitates, quam non civibus Romanis, qui Cenabi perfidia Gallorum interissent, -rent (-are *Ciacconius*). Liv. 24, 21, 2 -andum regi sanguine coniuratorum esse (Sen. dial. 12[11], 16, 2 viginti legionum s. fratri -are *M. Antonium.* Cvrt. 7, 2, 29 duci. Ivst. 13, 3, 10 manibus [Amm. 15, 8, 6 velut ... *tyrannorum* m. Romano s. -antes persultant barbari]). Cvrt. 5, 6, 1 excidio illius *urbis* -andum esse maioribus. Flor. epit. 2, 6, 8 manibus eorum *Saguntinorum* vastatione Italiae, captivitate Africae, ducum ... exitio -tum est. Apvl. met. 8, 12, 4 (*loq. Charite*) sepulchrum mei Tlepolemi tuo luminum cruore libabo et sanctis manibus eius istis oculis -bo. Ivst. 39, 3, 12 *parricidae* supplicio uxoris manibus. Vir. ill. 78, 6 *Ptolemaei* regis nece Pompeio -vit *Caesar.* Clavd. 28, 118 pavit Iuleos inviso sanguine manes Augustus, sed falsa pii praeconia sumpsit in luctum patriae civili strage -ans (parentis *var. l.*). *-ant sibi ipsi morituri* (*sc. vindictam anticipantes*): Flor. epit. 3, 21, 20 Marius iuvenis et Carbo consules quasi desperata victoria ne inulti perirent, in anticessum sanguine (-nem *var. l.*) senatus sibi -bant. *-at is ipse, de quo supplicium sumitur*: Amm. 14, 11, 24 Barbatio ... damnatus exstincti per fallacias Caesaris manibus animā ... -vit. b *variis actionibus*: Ivst. 12, 15, 6 *Alexander moriturus se iam videre dixit,* quantis caedibus, quo cruore mortuo sibi -tura *sit Macedonia* (*sc. certamine de successione futuro*). Avson. 215, 9 p. 71 P. quo *officio horum versuum* claris doctisque viris pia cura -at (*vers. 5 sq.* nomina ... voce ciere).

2 *sibi viventi* (*sc. convivando per imitationem ritus sacri; cf. p. 365, 79. 370, 44. 62*): Sen. epist. 12, 8 *Pacuvius quidam legatus,* cum vino et illis funebribus epulis sibi -verat (-verit, presentaverit *var. ll.*), sic in cubiculum ferebatur a cena, ut ... caneretur: βεβίωται.

3 *rei: explendis affectibus, libidinibus*: Sen. dial. 7, 11, 4 locus ..., in quo luxuriae -atur *conviviis lautissimis.* Cvrt. 9, 5, 20 internecione hostium iustae irae -tum est *a Macedonibus regem occisum esse putantibus.* *vindicandae iniuriae*: Petron. 81, 6 noxio sanguine -bo iniuriae meae.

B *transitive pro obi. est munus, fere i. q. satisfaciendo offerre* (*cf. IB 2 et l. 32*): Tert. uxor. 1, 6 l. 5 quam *nubendi abstinentiam* pleraeque gentilium feminarum memoriae ... maritorum -ant (parcant *var. l.*).

p. p. p. neutr. parentātum *pro subst. v. p. 370, 82.*

deriv.: parentatio, parentatus; *cf.* ?parentarium. *Kruse.*

*pāreo, -uī, -itum, -ēre. [*orig. inc. Sch.*] *scripturam* parr- *in formula iuris adhibitam testatur* Fest. p. 233 'parret', quod est in formulis, debuit et producta priore syllaba pronuntiari et non gemino r scribi *eqs.; exstat quinquies in aere Contrebiensi (v. p. 373, 47), in* Tab. cer. Pomp. Année Epigr. 1973 n. 155. 156 (*a. 52*), *in codd. antiquissimis* Gaivs inst. 3, 91. 4, 43 Interpr. Gai 109 (*bis*). 111. 112, *recc.* Cic. Q. Rosc. 11 (*in apographo Poggii*). Pavl. Fest. p. 221. *al., v. Heraeus, Kl. Schr., 1937, 147* (*extra sermonem iuris* Tib. 1, 9, 9 *in uno cod.*). *ceterum scribitur* pari- Lex Bant. (cil I² 582) 10 *et in codd. inde a saec. V, sc.* Hyg. lim. grom. p. 147, 11 (*B*). Maecian. dig. 28, 5, 87, 1 (*F*). Cod. Theod. 8, 5, 62, 1 (*T*). *al.* (*cf. Sommer-Pfister, Laut- u. Formenlehre I 1977, 92; Väänänen, Introduction au Latin vulg., ²1967, 46 et 144*). Not. Tir. 36, 17 -et (*de aliis notis v. p. 373, 40*). *de genere: inter verba* neutralia Ps. Asper gramm. suppl. 50, 23; *vix agnoscendum mediopass. p. 374, 67.* *de formis: inter verba coniug. secundae* Prob. cath. gramm. IV 36, 20 sq. Char. gramm. p. 476, 2 B. *pass., sc. non nisi usu impers. et notione oboediendi, inde a* Cic. Verr. II 4, 76 Manil. 64 Rab. perd. 6, *p. p. p.* -itum *deesse dicit* Prisc. gramm. II 492, 5, *sed exstat e. g.* Iavol. dig. 4, 8, 39 pr. Scaev. dig. 4, 8, 44 (*bis*). 33, 4, 12 Symm. rel. 23, 6 CIL IX 3160, 13. *al.* *part. fut.* -iturus: Vell. 2, 90, 3 Lact. inst. 4, 22, 4 Ivst. 1, 2, 1. *al.* *gen. pl. part. praes.* -entum: Sil. 14, 82 Vvlg. Hebr. 11, 1 (*v. etiam p. 382, 46 sqq.*; -entium Liv. 28, 24, 11. *al.*). *de mensura: priorem syllabam productam testantur* Fest. *supra et* Prisc. gramm. II 460, 21; *corripiunt* Cypr. Gall. exod. 163 num. 158 Comm. apol. 80. 279. *al.* Drac. laud. dei 2, 742. *al.* *de notione*: Pavl. Fest. p. 221 -ere oboedire; -et significat apparebit. Non. p. 375, 23 sqq. -et obsequitur (*affert* Verg. Aen. 1, 689) ...; -et videtur, ostenditur (*affert* Verg. *p. 375, 50*). Serv. Aen. 1, 118 -ere ... est oboedire ..., apparere autem videri ...; et haec observatio diligenter custodiri debet, licet eam auctores metri causa vel clausulae plerumque corrumpant (*cf. sim. distinctiones* Diff. Suet. p. 287, 4 Isid. diff. 1, 31. *al.*). Gloss. πείθεται, πειθαρχεῖ, φαίνεται. apparet, obtemperat. *al., v. etiam infra p. 373, 28 sqq. 40. 375, 52 sqq. 377, 79 sqq.*

legitur inde a Liv. Andr., Plavto, Ennio, Ter., Lege Bant., Sent. Minuc. *primaria videtur fuisse notio apparendi, cf. p. 377, 71 sqq. et compos.* ad-, compareo; *quae tamen priore aetate extra sermonem iuris (nota p. 373, 64) exemplis paucissimis exhibetur, sc. p. 373, 80 (sublucet formula iuris, quam* Cic. *saepius affert). 374, 60. 84. 375, 50 (e sermone augurali? cf. p. 374, 62). 376, 22; inde a fine saec. I aliquanto saepius occurrit, frequentatur in* Itala (*invenimus plus quam 50 locis, in* Vvlg. *rarius, sc. 23 locis [quater tantum in libris ab ipso Hier. translatis]) et sola abiit in linguas q. d. romanicas, ceterum praevalente nimirum compos.* appareo *non modo apud priores, sed etiam apud posteriores (aliter* Peregr. Aeth., *ubi* -o *15,* app- *6 locis). notio oboediendi frequentatur in oratione soluta aureae et argenteae latinitatis neque apud poetas inde a* Verg. *raro invenitur, qui* obsequor *perpaucis locis adhibent,* oboedio *et* obtempero *fere neglegunt; aetate vero posteriore magis magisque superatur synonymis, imprimis voce* oboedire. *de usu quorundam auctorum v. tabulam subiunctam*:

	pareo	oboedio	obsequor	obtempero
Plavt.	7	10	24	3
Ter.	1	—	19	5
Cic.	230	27	27	61
Caes.	8	—	1	5
Sall.	11	4	1	—
Nep.	12	2	1	—
Liv.	58	18	2	3
Sen. *phil.*	43	3	14	2
Cvrt.	18	—	3	—
Petron.	8	—	—	—
Plin. nat.	18	4	2	1
Qvint.	14	—	12	—
Tac.	23	5	5	11
Plin. *min.*	21	—	13	1
Apvl.	10	10	5	1
Tert.	9	17	18	—
Vlp. dig.	44	28	3	3
Iren.	1 (tit.)	40	1 (tit.)	1
Amm.	7	10	4	11
Vvlg.	5	104	4	4
Avg. civ.	4	37	2	17
in psalm.	—	59	18	28
Cod. Theod.	43	6	14	6
Cod. Iust.	47	11	9	17
Novell. Iust.	4	41	4	—

[*notione apparendi: val.* părea; *dalm.* (*tertia pers. sing.*) puor; *it.* parere; *sard. centr.* párrere, *mer.* párriri; *raet. or.* paré, *occ.* parér, parair; *francog. vet. et med.* paroir *et var. dial.; prov. vet.* parer *et var. prov., vasc.; cat.* pàrer. *cf. M.-L. 6235. Battisti-Alessio IV 2775. Wagner II 226. Wartburg VII 645 sqq.; v. etiam sub voce q. e.* paresco. *St.*] [*confunditur maxime cum* apparere (Svet. Cal. 8, 5. *al.; falsa var. l.* Cic. off. 2, 23 Vvlg. I reg. 1, 22 Matth. 1, 20. *al.; vix recte trad.* Vitr. 5, 4, 2 Act. Archel. 8, 4), parare (Cic. Sest. 61. *al.; falsa var. l.* Cic. Att. 2, 5, 2 Sen. Med. 924. Lvcan. 8, 595. *al.; falso trad.* Itala psalm. 102, 19 [Veron.]. Greg. M. epist. 9, 156 p. 157, 30 [paravit *Mommsen, Norberg*]; *restituitur* Liv. 45, 25, 13 Vell. 2, 54, 3 Dares 18 p. 23, 6), parcere (Cic. Att. 2, 21, 4 Vvlg. Sirach 23, 2. *al.*), patere (Cic. off. 1, 127. *al.; falsa var. l.* Cic. Phil. 13, 30 Lvcan. 2, 133; *restituitur* Hyg. fab. 204), perire (Cic. Lael. 44. *al.; falsa var. l.* Cassiod. in psalm. 37, 23 l. 412). *locis vix sanis vel lacunosis*: Manil. 2, 383 *et* 454 (*v. Housman ad ll.*). Chiron 637; *falsa var. l.* paruisse *pro* pars esse Ivvenc. 3, 268.]

exempla sic digerenda censuimus:

CAPVT PRIVS: *i. q. apparere*:

- I *usu q.d. impersonali*: A *in formulis iuris: p. 373, 37.* B *usu vario: p. 373, 79.*
- II *usu q.d. personali*: A *accedunt determinationes variae more praedicativi: p. 374, 36.* B *cetera exempla: p. 375, 46.*

CAPVT ALTERVM: *i.q. oboedire*:

- I *de singulis actionibus*: A *-ent animantes (cum dat. rerum p. 378, 12; cum dat. animantium p. 379, 10; absolute p. 379, 50; cum obi. rei exsequendae p. 379, 66).* B *-ent res: p. 379, 71.*
- II *de actione repetita vel de habitu, statu*:
  - A *-ent animantes*: 1 *in universum (cum dat. rerum p. 380, 6; cum dat. animantium p. 381, 5; absolute p. 381, 47).* 2 *colores speciales (de statu subditorum p. 382, 11; de ministerio apparitorum sim. p. 382, 64).*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *-ent res: p. 383, 31.*
appendix structurarum: p. 384, 38.

CAPVT PRIVS: *fere i. q.* **apparere,** *conspicuum vel manifestum fieri aut esse (cf.* SCHOL. Cic. Gron. B p. 327, 6 -ere est constare. GLOSS. -o: φαίνομαι). *colores et usus quosdam difficilius distinguendos ibi tantum, ubi e re visum est, separavimus, sc. statum et actionem p. 375, 81. 376, 41. 76. 377, 31, sensibus potius percipienda et mente iudicanda p. 374, 58. 83. 375, 21 nec non sub IIB1. ceterum hic illic vergit in notionem q. e. videri, maxime p. 375, 33 sqq., praeterea e. g. p. 374, 65. 375, 1; contra in notionem q.e. fieri, adesse, exsistere sim. p. 374, 1. 376, 25. 377, 4. 23; cum negatione forsitan i.g. disparere, v. e.g. p. 376, 38. 39. 377, 44. gr. respondent* φαίνεσθαι *vel* ὀφθῆναι *sim., nisi alia indicavimus; in versionibus passim variat cum* apparere *(quod praevalet in* VVLG.), *quae infra non adnotavimus.*
indicatur, cui vel ubi quis appareat: dativo pers. VERG. Aen. 10, 176 SVET. Aug. 95. PAP. Corp. 250, 17 (*saec. II in.*). ITALA gen. 18, 1 (Ps. Aug. spec. 141 p. 693, 7). exod. 13, 7 (Monac.). *et saepius; dat. rei p. 374, 80. 375, 68. 376, 13. 69 (nisi est abl., dubitamus etiam de p. 376, 13 atque 81). 377, 12. 52 sq. praepos. variis (maxime in c. abl.): p. 376, 79 sqq. 377, 49. 51. 56 sq., ceterum e. g. p. 374, 1. 5. 375, 25. 376, 5. 11. 78. 377, 10. 36. ? acc. gr. p. 377, 13.*

I *usu q. d. impersonali, sc. pro subi. sunt vel subaudiuntur structurae verbales vel adverbia (aetate priore locutio sermoni iuris propria est, cum alibi frequentetur* apparet, *v. vol. II 266, 39 sqq., ubi tamen insunt quaedam structurae personales, quas nos ad II relegavimus). inter verba impers.* CHAR. gramm. p. 476, 15 B. AVG. gramm. V 515, 5. 10 sq. scias ... '-et' et 'liquet' hoc significare quod dicimus 'manifestum est', ut si dicas 'et si -et hoc te dixisse *eqs*'. *perf. exstare negat* EXPLAN. in Don. gramm. IV 553, 10 (*at v. p. 374, 1*). *huc pertinent* GLOSS. -et: φαίνει. φαίνεται. constat. constitutum ⟨est⟩ vel constat seu conplacit. consecrat (*lege* constat *cum aliis codd.*), manifestum est. *al. pro subi. adhibentur adv. l. 43. 48. 82. 84, subi. subauditur e contextu l. 49 sqq. 54 sqq. 80. p. 374, 2, omnino omittitur sub A1c; cetera v. sub A2 et B2 et 3. pleraque spectant ad iudicium mentis, potius ad iudicium oculorum p. 374, 2. 26. 29. al.*

A *in formulis iuris, quae ad actionem vel iudicium spectant:*
1 *exempla digeruntur sec. formam formulae:* **a** *occurrit in enunt. condic., sc.* si -et (-iat LEX Bant., -ret CIC. Verr. II 3, 55 [-et *var. l. ut* 3, 69. *v. etiam l. 68*]. GLOSS. si -et: si constat. *abbreviatur* p LEX Rubr. *infra.* PROB. litt. sing. gramm. IV 275 [*bis*]. NOT. laterc. gramm. IV 328 [*bis*]): LEX Bant. (CIL I² 582) 10 *praetor* iubeto ... eum, sei ⌊ita⌋ -iat, condumnari popul(o) (⌊⌋ *sc. eum adversus legem fecisse. item forma affirmativa tantum affertur:* CIC. Q. Rosc. 11 div. in Caec. 56 Verr. II 2, 31. *al.* GAIVS inst. 3, 91. *al.* INTERPR. Gai 108. *al.*). IVDICIVM Contreb. (Année Epigr. 1979 n. 377; *a. 87 a. Chr.*) l. 1 sqq. sei parr⟨et ag⟩rum *quendam* ... Sosinestanos iure suo ... vendidisse ...; tum sei ita -et, eei iu⟨d⟩ices iudicent eum agrum ... Sosinestanos ... iure suo vendidisse; sei non -⟨e⟩t, iudicent *eqs.* (*sim. ibid.* l. 9 sq. *item et forma affirmativa et forma negata afferuntur:* TAB. cer. Pomp. Année Epigr. 1973 n. 156 [*a. 52*] si -et C. Marcium ... d(are) oportere, ... condemnato; si non -et, apsolvito [*item* 155 GAIVS inst. 4, 46. 47. 86]). LEX Rubr. (CIL I² 592) 1, 31 *si* damnei infectei repromittere noluit, *iudex* c(ondemnato); s(ei) n(on) p(aret), a(bsolvito) (*sim.* 1, 41. *item forma negata tantum:* GAIVS inst. 4, 43 [*bis*]. 47. 50. 51 [*bis*]. *in serm. graeco Pap. Preisigke, Sammelb. 10288, 3b, 13* ἐὰν δὲ μὴ φαίνηται). **b** *occurrit in aliis enunt. secund.:* CIC. Tull. 7 iudicium vestrum est ..., 'quantae pecuniae -et ... damnum datum esse' (31. GAIVS inst. 4, 54 q. partem -et in eo fundo ... actoris esse. *cf.* VLP. dig. 6, 1, 5 pr. [*ex Pompon.*] in quantum -et in illo acervo suum cuiusque esse [app- *var. l.*]. 50, 16, 179 quanti eam rem esse -et [*item* 50, 16, 193]). GAIVS inst. 4, 41 quidquid -et N. Negidium A. Agerio dare facere ⟨oportere⟩ (4, 131). **c** *affertur forma abbreviata ad munus iurisconsulti significandum:* PETRON. 137, 9 vers. 7 iurisconsultus '-et, non -et' habeto.

2 *subiecti loco est acc. c. inf. (acc. subaud. l. 75; appendix synt. ad 1; de ceteris struct. v. supra l. 33 sqq.):* IVDICIVM Contreb. *v. l. 47.* CIC. Q. Rosc. 11 si -rret (pareret *Axer*) *sestertia tot* ... dari (*sc.* oportere, *quod exstat:* TAB. cer. Pomp. Année Epigr. 1973 n. 155. 156 GAIVS inst. 3, 91. 4, 4. 4, 41 dare facere [4, 131]. *al.*). Tull. 7 damnum datum esse (*item* 31). div. in Caec. 56 eam ... dixisse. Verr. II 2, 31 fundum ... ex iure Quiritium P. Servili esse (3, 55 iugera eius fundi plura esse quam colonus esset professus. GAIVS inst. 4, 41 *quendam* hominem ex iure Quiritium Auli Agerii esse. 4, 54. VLP. *l. 60. 61 sq.* INTERPR. Gai 109). 3, 69 adversus edictum fecisse (GAIVS inst. 4, 37 ⟨ope⟩ consiliove Dionis ... furtum factum esse). GAIVS inst. 4, 46 illum ... in ius vocatum esse. 4, 47 *aliquem* mensam ... deposuisse (4, 60 INTERPR. Gai 111. 112).

B *usu vario:* 1 *subi. supplendum est vel indicatur adverbiis:* CIC. Mil. 15 quid porro quaerendum est? factumne sit? at constat; a quo? ⌊at -et⌋ (apparet *vel* at apparet *var. ll.*). SVET. Vesp. 4, 5 id de imperatore Romano, quantum postea eventu -uit, praedictum (apparuit, patuit *var. ll.*). ITALA Matth. 9, 33 (cod. h *al.* = VVLG.) locutus est mutus, et miratae sunt turbae dicentes: 'numquam sic -uit in Istrahel' (*gr.* ἐφάνη οὕτως). ITIN. Theod. 7 *Christi* digiti in eam *columnam* haeserunt et hodie -et.

2 *pro subi. est acc. c. inf. (acc. subaudiendo l. 9. 11. 12):* SVET. Cal. 8, 5 abunde -ere arbitror non potuisse ibi nasci Gaium (apparere, patere *var. ll.*). TERT. cult. fem. 2, 5 l. 14 ut in vobis, *sc. feminis se exornantibus,* -at manus vos quodammodo deo afferre. PEREGR. Aeth. 15, 2 ubi -bat fuisse operatum ... Iohannem baptistam. 19, 6 in ... Aggari vultu, *i. in eius statua,* -bat ... fuisse hunc virum ... sapientem. FEL. Aug. c. Fel. 1, 12 p. 813, 18 -bit, quod teneo, mendacium esse (patebit *var. l.*). 2, 10 p. 839, 14. FORT. Aug. c. Fort. 20 p. 99, 8 quae ab ipso diximus facta esse ... deo, ... incorruptibilia haberi his rebus ... -et. 21 p. 103, 6 COMM. apol. 474. instr. 1, 10, 3 -et esse deum, *sc. Neptunum.* VEREC. in cant. 1, 7 D. CE 382, 1 coniugis officium -et tribuisse maritum.

3 *pro subi. est enunt. secund.:* **a** *interrog.:* HYG. grom. p. 84, 20 antiqui plurimum videbantur praestitisse, quod ...; -et autem, quantum hoc plus sit, quod *eqs.* CE 470, 8 (*saec. I/II?*) et pietas hilic (*i. circa finem vitae vel exsequias*) -et et qui sit amicus. VLP. dig. 34, 1, 14 pr. si non -et, quid sentiat *testator.* 50, 17, 34 si non -at, quid actum est (*postea:* appareat). TERT. adv. Marc. 4, 8 p. 439, 1 cuius dei *filius sit Iesus,* vel hic, *sc. Luc. 4, 41,* -at. 4, 29 p. 520, 4 si *Christus* ... non vult de ... frivolis cogitari ..., paulo post -bit. 5, 13 p. 619, 19 quantas ... foveas ... Marcion fecerit auferendo quae voluit, de nostri instrumenti integritate -bit. COD. Iust. 8, 27, 9 (*a. 287*) ita ... -bit, an ex pretio pignoris debito satisfieri potest. ITIN. Burdig. p. 592, 4 ascenditur Sion et -et, ubi fuit domus Caifae. CLAVD. DON. Aen. 4, 675 p. 418, 20 -bat ..., quid illud esset. VEREC. in cant. 4, 1 D. unde ... sumptum est *canticum Azariae,* non liquido -et. *al.* **b** *alia:* PEREGR. Aeth. 8, 1 -et sane, quoniam ... ingens fuit *civitas Ramessen.* FEL. Aug. c. Fel. 2, 17 si ... -et, quia Christus propter animam nostram crucifixus est, -et, quia *eqs.* FORT. Aug. c. Fort. 21 p. 103, 13 -et ..., quod anima bona factione *carnis* ... peccare videtur, non sua sponte.

II *usu q.d. personali, sc. pro subi. sunt subst. vel pron. (subi. e contextu subaudiendo p. 375, 68; iungitur struct. pers. et impers. l. 18):*
A *accedunt determinationes variae indicantes, qualis (quale) vel qua specie, quid agens aliquis (aliquid) appareat (arcuimus quaedam liberius cum verbo iuncta, sc. p. 376, 9. 17. 377, 36. 46. 61. al.):*
1 *variae locutiones comparativae:* **a** *adv. (explicatur enuntiato secund. l. 43):* SENT. Minuc. (CIL I² 584) 32 quei eorum de maiore parte Langensium ... sententia ita non -bit (*i. agrum his condicionibus possidens*), is eum agrum nei habeto. CLAVD. DON. Aen. 6, 450 p. 565, 9 sic -bat Dido in illa obscuritate, quomodo incipiens luna nubilo caelo conspicitur. *addas fortasse* IVL. VAL. 2, 25 p. 86, 18 *si* id vobis tuto -ret (pateret *Axelson, Zum Alexanderroman d. Iul. Val., 1936, 17 sq.*). **b** *adv. cum subst. (part.):* FRONTIN. (?) grom. p. 38, 1 si ⟨u⟩t aquae diffusae regiones -ant et argumentis ... careant (PASS. Theclae Ba 3 p. 8, 10 *Paulus* aliquando quidem -bat ut homo, interdum vero angeli vultum habebat [apparebat *Bc,* fiebat *A*]). ITALA Luc. 24, 11 (cod. d) -uerunt in conspectu eorum quasi derisus verba haec ([*cod. a al. et Vulg.* visa sunt]. IREN. 3, 18, 7 si ... non factus caro *Christus* -bat q. caro. 4, 33, 2 q. homo). HERM. vulg. (*sim.* Pal.) vis. 3, 2, 6 -bat structura turris tanquam ex uno lapide aedificata. DIOSC. 3, 4 p. 377, 22 *flos quidam cum* marcuerit, sicut florem pire -et (*gr. 3, 4, 2* παραπλήσιον γίνεται).

2 *nomina vel pron. fere praedicative posita (hic illic nom. c. inf., sc. supplenda copula, accipi potest; subst. iuxta adv. v. sub 1b):*
a *adi. vel participia:* α *spectat potius ad iudicium oculorum:* Ⓘ *-ent res:* SEN. Ag. 457 *Graecis abeuntibus* iam litus omne tegitur et campi latent et dubia -ent ... Idaei iuga (patent *var. l.,* pereunt *Poggio*). SVET. Aug. 95 *Augusto* immolanti omnium victimarum iocinera replicata ... -uerunt (patuerunt *var. l.*). TERT. apol. 35, 7 (rec. Fuld.) *si pectora translucerent,* cuius non praecordia insculpta -re⟨n⟩t ... Caesarem *congiaria dividentem* (appare⟨re⟩nt *ceteri*). ITALA Matth. 23, 27 (cod. a *al.* = VVLG.) *sepulcra* a foris -ent hominibus speciosa, intus vero plena sunt *eqs.* (cod. d monumentum -etur decorum [-et *man. alt.; cf. gr.* φαίνεται *in eodem cod.*]). MARCELL. med. 31, 6 cum ... -uerint totae haemorhoides ([*antea:* ut prodeant totae. *sec. Scrib. Larg. 227, ubi* apparuerint]. ENNOD. carm. 1, 1, 2 t. in orbe -et *sol* [patet *var. l.*]). DIOSC. 4, 10 p. 14, 5 *radix* fracta alba -et (*gr. 4, 10, 2* ἔνδοθεν δὲ λευκαί). 5, 109 p. 211, 2 stibu formonsu est, lucidu et radiosu -et (*gr. 5, 84, 1* στίβι δὲ κράτιστόν ἐστι τὸ στίλβον καὶ λαμπυρίζον). Ⓘⓘ *-ent animantes:* APVL. met. 1, 14, 3 quid ... me fiet, ubi iste iugulatus mane -uerit? ITALA exod. 23, 15 (Ottob.) *die festo* non -vis (*i.* -bis) in conspectu meo vacuus (*item* deut. 16, 16 [Lugd.]). Matth. 6, 16 (cod. a *al., sim.* VVLG.) *hypocritae* exterminant ... facies suas, ut -ant hominibus ieiunantes (6, 18 [cod. a *al.*] ne -atis hominibus i., sed patri vestro [cod. q *sing.* -as *sec. gr.* φανῇς, *aur. al. et Vulg.* videaris]. *cf. p. 375, 35*). MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 57, 2 Iesum ..., qui visibilis oculis -uit ([*alteram vers. v. p. 377, 53*]. p. 58, 5 qui v. -uit). CONC. Lugd. a. 583 p. 154, 9 *si* de eorum *clericorum* ... contubernio ... infans natus -uerit.
β *spectat potius ad iudicium mentis:* Ⓘ *-ent animantes:* SEN. Herc. O. 8 (*Hercules ad Iovem*) -ui certe Iove ubique dignus.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ITALA Matth. 23, 28 (cod. a *al.* = VVLG.) a foris quidem -etis hominibus iusti, intus autem *eqs.* (*cod. h* videmini). II Cor. 13, 7 (cod. d *al.* = VVLG.) ut non nos probati -amus, sed *eqs.* (*cf.* MVTIAN. Chrysost. hom. 8, 1 p. 291/2 probabiles -uerunt *sacerdotes* [*gr. p. 68* εὐδοκιμοῦσι]). IREN. 2, 17, 3 *aeones* erunt ... similes generatori, vel si dissimiles -bunt *eqs.* 3, 23, 2 nec victus quidem adhuc -bit inimicus (-bat *var. l.*). VVLG. Bar. 4, 31 nocentes -bunt, qui te vexaverunt (*sec. var. l. gr.* δήλαιοι *ut Itala Legion.* manifesti sunt). COMM. instr. 2, 17, 11 maxima pars vestra luxuriis dedita -et. ENNOD. dict. 25, 3 p. 501, 14 (*loq. Thetis*) *mortalibus* similes -emus. MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 1 p. 409/10 perfecti tunc -bunt. (II) *-ent res*: IREN. 3, 12, 6 superfluus ... et inutilis adventus domini -bit, si *eqs.* (apparebit *var. l.*). COD. Iust. 8, 53, 5 (*a. 284*) si donatio per epistulam facta non -et, verba tamen testamenti ... fideicommissum continere non ambigitur. HIER. in Matth. 20, 32 ut ex responsione caecorum manifesta debilitas -at. CHROMAT. in Matth. 13, 1, 1 E.-L. omnia admiratione digna et maiestati eius *Christi* congrua -uerunt (apparuerunt *var. l.*). COMM. apol. 298 patriarchae Iacob benedictio vera -uit in gentes (*alii aliter legunt, ut ad B2b pertineat*). VEREC. in cant. 5, 3, l. 49 D. futura ... vita dum ... sapit, ista *praesens* nobis brevior et infelicior -et.

γ spectat potius ad iudicium gustus: ITALA prov. 27, 7 (Epiphan. in euang. 24) *animae egenti* etiam amara dulcia -ent (*Cassian. conl. 14, 13, 4* videntur, *Vulg. aliter*).

b *subst. vel pron.*: *dat. fin.*: FRONTO p. 68, 6 v. d. H. ne delator existas neve indicio -as apud filiam, quasi ... te quam illam magis diligam. *nom.*: IREN. 3, 18, 7 quod ... -bat *Christus*, hoc et erat. CARM. adv. Marc. 5, 14 piacula legis esse typum *eius* ..., quae -uit hostia vere. DIOSC. 5, 96 p. 201, 10 *unum genus pompholygis est* terra plenum, ut cer⟨o⟩tum -at parietibus collectum (*gr. 5, 75, 1* ὡσὰν ἀπόψημά τι).

3 *structurae verbales*: **a** *inf.* (*suppl.* VEN. FORT.; *sec. struct. impers. accedit acc. praedic.* PAP.; *ceterum cf. quae ad 2 monuimus*): PAP. Corp. 250, 17 (*saec. II in.*; *miles ad patrem*) me probavi in classe, ne tib⟨i⟩ -am ... vagari quasi fugitivom. HIER. epist. 22, 27, 7 (*sec. p. 374, 77*) ut -ant hominibus ieiunare. CORIPP. Ioh. 5, 47 vertice silvae commoto -uere quati. *inf. supplendo*: VEN. FORT. carm. 5, 6 p. 117, 11 *ante peccatum orig.* tota hominum mire -bat terra duorum (*sc. esse. notionem obsequendi et structuram q. d. gen. pro dat. accipit Blomgren, Stud. Fort. I, 1933, 11*). **b** *enuntiatum secund.*: quod: ITALA gen. 41, 21 (Euseb. Emes. serm. 18, 49) *vaccae bonae* intraverunt in ventres earum *turpium* nec -uerunt, quod introissent (*gr.* οὐ διάδηλοι ἐγένοντο, ὅτι κτλ. *huc inseruimus coll. Vulg.* nullum saturitatis dedere vestigium *vaccae turpes*; *aliter* cod. 101 nec -uerunt, cum introissent, *ut spectet ad p. 377, 31*). *relat.*: FIRM. err. 8, 3 (*loq. Sol deum se esse negans*) quicquid sum, simpliciter -o.

B *cetera exempla*: 1 *-ent res*: **a** *quae potius mente percipiuntur, aestimantur* (*hic illic cum acumine quodam ad veram naturam, vel alicuius rei apparentem spectare videtur, v. maxime l. 50. 66*): *α actio -endi affirmatur*: VERG. Aen. 10, 176 hominum divumque interpres Asilas, cui pecudum fibrae, caeli cui sidera -ent et linguae volucrum et praesagi fulminis ignes (*locum varie explicant gramm. et comm., v. e. g.* NON. *p. 371, 83.* SERV.: est 'peritissime agnoscuntur' ...; nam si 'videntur' tantum accipias, cuivis possunt videri nec tamen intellegi ...; nec '-ent obtemperant' procedit. SERV. auct.: apparent ac patent ...; an hyperbolice ..., ut ei -ere videantur, sicut dicimus artes quibusdam esse subiectas?). CE 470, 8 pietas (*v. p. 374, 18*). HYG. lim. grom. p. 154, 20 *si* vitium ... conspiciendi fuerit, vana contemplatio in uno quintario statim -et (apparet *var. l.*; *vix ad A*). TERT. adv. Prax. 27 p. 282, 7 tam distincta documenta ... utriusque substantiae (*i. spiritus et carnis*). ITALA deut. 29, 29 (Lugd.) quae ... -ent (*opp.* absconsa; *gr.* τὰ ... φανερά, *Vulg.* quae ... manifesta sunt). Ier. 13, 26 (Hier. *ad l.*) -bit ignominia tua, adulteria tua *eqs.* (*Ambr. Abr. 2, 7, 43* videbitur). PS. CATO dist. 2, 8 temporibus peccata latent et tempore -ent (patent *var. l.*). CHIRON 840 -bit effectus *curationis* (*item* 910). VVLG. Tob. 2, 22 vana facta est spes tua et elemosynae tuae modo -uerunt (apparuerunt, perierunt *var. ll.*). *al.* *subiecto supplendo*: ACT. Petr. 21 p. 68, 25 videte sensum, quod oculis non videtis; et aures vestrae praecluse sunt, sed animo vestro intus -ant (*sc. quae nec oculis nec auribus percipi possunt*). *β actio -endi negatur*: VLP. dig. 40, 5, 24, 17 ordinem scripturae sequendum *in servis manumittendis*; quod si ordo non -at *eqs.* TERT. praescr. 42 l. 14 cum sint *scismata apud haereticos*, non -ent; scisma est enim unitas ipsa. IVL. VAL. 2, 24 p. 84, 26 cum ... medentibus ... curatio illa *non* -ret (procederet *Ausfeld, Rhein. Mus. 61, 1906, 638*; *sed cf. l. 65*). FIRM. err. 22, 2 dei tui, *i. Osiridis*, mors nota est, vita non -et. VVLG. Sirach 23, 2 ut ... non -ant delicta illorum (*var. ll.* appareant, parcant; *gr.* παρῇ). PELAG. in I Cor. 15, 54 *ut* ac si absorta non -at *mors* (appareat, pereat *var. ll.*). COMM. instr. 2, 25, 8 *pace subdola cum haereticis facta* vulnera non -ent.

b *quae potius sensibus percipiuntur*: *α oculis* (*simul etiam auribus p. 376, 57*): (I) *respicitur potius status, quo aliquid conspici potest*: Ⓐ *status -endi affirmatur*: STAT. Theb. 5, 603 *avis ad nidum revertens stupet*, cum solus in arbore -et (cara *var. l.*) sanguis et errantes ... plumae *fetuum necatorum.* silv. 2, 2, 76 haec *villae fenestra* videt Inarimen, illinc Prochyta ... -et *eqs.* HYG. lim. grom. p. 142, 14 tetrantum veterum lapides adhuc -ent. TERT. anim. 6, 3 anima ... movet corpus, et conatus eius extrinsecus foris -ent (*cf.* VITA Anton. 42 p. 53, 21 -et ... animi motus in facie). ITALA gen. 1, 14 (Ps. Cypr. pasch. 5 [cod. c]) ut -ant *luminaria* super terram (*gr.* εἰς φαῦσιν, *var. l.* ὥστε φαίνειν, *cod. 111 al.* luceant, *om. Vulg.* [*cf.* Phil. 2, 15 *sub 2aβ*]. *sim. de sideribus*: SOL. 52, 13 septemtriones ... quindecim dies -ent [*Plin. nat. 6, 69* adparere]. SCHOL. Germ. Bas. p. 78, 21 *Equus* -ens usque ad umbilicum. VICTORIN. Macc. 305 lumen. *al.*). III reg. 8, 8 (cod. 93) -bant capita *eqs.* (*gr.* ἐνεβλέποντο. *de eadem re*: VVLG. II par. 5, 9 vectium ... capita -bant ante oraculum). II Macc. 12, 9 (recc. LX = VVLG.) ut lumen ignis *portus incensi* -ret Hierosolimis (*recc. BM* luceret, *rec. P* conspiceretur). ITIN. Burdig. p. 591, 2 -ent vestigia clavorum (COMMENT. Lucan. 8, 694 ⟨h⟩odieque -et v. *digiti*). p. 592, 6 -et locus, ubi palatium habuit David (p. 597, 4 PEREGR. Aeth. 12, 3. 4. *al.*). PEREGR. Aeth. 5, 5 in hodie adhuc fundamenta -ent, quemadmodum fuerunt lapide girata (10, 4. 13, 3). 19, 14 palatium ... in editiori loco positum erat, sicut et nunc -et, ut vides. CLAVD. DON. Aen. 11, 640 p. 513, 6 capilli eius *capitis nudi* -bant. VVLG. I reg. 16, 7 homo ... videt ea, quae -ent; dominus autem intuetur cor. *al.* Ⓑ *status -endi negatur*: TAB. devot. Gall. (Année Epigr. 1981 n. 621a; *saec. I*) quomodo hoc plumbu non -et et decadet, sic *eqs.* (*cf. p. 377, 46*). SIC. FLACC. grom. p. 117, 1 limites ... non -entibus lapidibus difficile inveniuntur (NIPS. grom. p. 289, 18 L. in agris divisis solent l. in centuriis non -ere). HYG. lim. grom. p. 147, 11 *ut monte obstante sol* -ere cito desinat (*opp.* longius conspiciatur. *sim. de luna*: FIRM. math. 4, 16, 6 [*sc. de luna nova*]. ISID. nat. 21, 2 [*sc. in defectu*]). IVLIAN. dig. 37, 11, 7 *si* quaedam ex his *signis testamenti* non -ent (*opp.* maneant). VLP. dig. 14, 3, 11, 4 si ... vetustate ... contigit, ne ... -ret *scriptura*. ITALA exod. 13, 7 (Monac.) non -bit tibi fermentum in omnibus finibus tuis (deut. 16, 4 [Lugd.]). Luc. 11, 44 (cod. b *al.* = VVLG.) monumenta estis, quae non -ent (*gr.* ἄδηλα). Hebr. 11, 1 (Ambr. paenit. 2, 3, 15 = VVLG.) rerum ... non -entium (*gr.* βλεπομένων). PEREGR. Aeth. 12, 7 columna ... iam non -et (*ibid. iterum*). HIER. tract. in Marc. p. 353, 20 si sol luxerit, lux lucernae non -et. SORAN. p. 63, 16 fici ... triti ita, ut semen eius non -at (*cf.* Ps. APVL. herb. 84 l. 4 herbam ... adeo decoctam, donec non -at. DIOSC. 1, 18 p. 14, 23 M. *opobalsamum genuinum aquae* miscetur ita, ut non -at [*gr. 1, 19, 2* χεῖται ταχέως]. *similia e sermone medico v. sub β et sub* paresco). *al.*

(II) *respicitur potius actio, qua quid in conspectum venit*: Ⓐ *quod antea latebat*: ITALA gen. 1, 9 (cod. 111 *al.*) dixit deus: 'congregetur aqua ... et -at arida'; ... et -uit arida. 8, 5 (Aug. civ. 15, 14) *diluvio decrescente* -uerunt capita montium. 30, 37 (Lugd.) *cortice detracto* -bat super virgas album. exod. 16, 10 (Monac.) gloria domini -uit in nube. psalm. 17, 16 (Sangerm.) -uerunt (paruntunt *trad.*) fontes aquarum, et revelata sunt fundamenta orbis terrae. CHIRON 343 cum -uerit *polypus*, praeciditur (*antea*: se foras ostenderit). DIOSC. 4, 92 p. 50, 23 qui *flos* se citius aperiat et sicut capilli albi -ent et capitellu rotundu (*gr. aliter*). 5, 125 p. 220, 20 cum fractu fuerit *misy*, deintus stellae aureae -ent (*gr. 5, 100* ἀποστίλβον ἀστεροειδῶς). MART. CAP. 8, 881 ante Solem -ere solitus *Mercurius* (*sim. de sidere orienti*: EVSEB. EMES. serm. 6, 6 cum ... -uerit luna, occultantur *stellae*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 41 recedente mare ... arma Pharaonis vel vestigia rotarum curruum -ent. Ⓑ *quod antea non exstabat*: ITALA gen. 9, 14 (Ambr. Noe 27, 103) -bit arcus meus in nube (FRG. apoc. p. 153 a. in caelo -bit et cornum et lampada et sonus et vox *eqs.*). Matth. 2, 7 (cod. c) tempus, quando -uit eis *magis* stella. 13, 26 (cod. d) cum ... germinasset faenum ..., tunc -uit zizania (*cf.* GREG. TVR. glor. mart. 90 p. 549, 2 si tardius flores ex more -uerint). 24, 27 (cod. a *al.* = VVLG.) fulgur exit ab oriente et -et usque in occidentem (Ps. AMBR. act. Seb. 4, 13 fulgura et coruscationes numquam -uerunt). 24, 30 (cod. a *al.* = VVLG.) tunc -bit signum ... in caelo (VVLG. apoc. 12, 1). PRISCILL. tract. 11, 144 (*contextu parum sano*) ut ... primum incomposita ... -rent *in creatione mundi*. *al.*

β tactu: MARCELL. med. 27, 3 cum ... ita fuerit lēvis confectio, ut in ungue nulla -at aspritudo (*sec. Scrib. Larg. 113, ubi pateat trad.*). DIOSC. 5, 96 p. 201, 12 ponfolinga ... est ... subleve, ut tactu non -at sicut aura (*gr. aliter*).

2 *-ent animantes*: **a** *quolibet modo, sc. fere naturali* (*sive oculis percipiuntur sive alio modo eorum praesentia sentitur, ut p. 377, 7. 36*; *cum colore elucendi vel eminendi sim. maxime p. 377, 11. 18. 29. 36. pro subi. sunt animalia p. 377, 22, res animatae p. 377, 10. 39*; *contra homines pro rebus habiti v. supra l. 32*): *α respicitur potius actio, qua quis in conspectum venit* (*addidimus exempla inter actionem et statum ambigua*): (I) *indicatur, ubi vel cui quis -at*: MART. 12, 28, 18 ad portum quotiens -uit Hermogenes (*cf. 16* venit). VLP. dig. 4, 6, 10 ut sine dedecore in publico -ere (apparere *var. l.*) non possint (*cf.* 42, 4, 7, 13 qui ... copiam ... sui faciat in publico ibique -at. PS. CATO brev. sent. 5 foro -e [para, parce *var. ll.*]. IVLIAN. epit. novell. 15, 7 publice -at [88, 1]). ITALA exod. 23, 17 (Ottob.) tribus temporibus anni -vit (*i.* -bit) omne masculinum tuum in conspectu domini (*sim.* 34, 24 [Lugd.]. deut. 31, 11 [Lugd.].

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

psalm. 16, 15 [Sangerm. *al.*]). psalm. 41, 3 (Sangerm. *al.* = VVLG.) veniam et -bo ante faciem dei (*cf.* HIER. psalt. sec. Hebr. 84, 8 apud deum). prov. 11, 31 (Ps. Cypr. singul. cler. 18) si iustus vix salvus fit, peccator et impius ubi -bit? ([*Vulg. aliter*]. *inde* I Petr. 4, 18 *nec non* PAVL. NOL. epist. 14, 3. CASSIOD. compl. in I Petr. 4, 12 p. 1367^A non -bunt). II Macc. 7, 22 (rec. P) filii, nescio, qualiter in meo utero -ueritis (Aug. anim. 1, 14, 23 p. 322, 14 -uistis in ventrem meum). Matth. 6, 5 (cod. d) *hypocritae* amant stare in synagogis ... orantes, ut -ant hominibus (*cod. a al. et Vulg.* videantur). HERM. vulg. mand. 12, 2, 4 cupiditas mala ... fugiet a te ... et non -bit ante te (*Pal.* occurrit). HIER. tract. in psalm. I p. 87, 2 desiderant ... -ere in istius saeculi ecclesiis. VVLG. act. 21, 3 cum -uissemus ... Cypro (*var. ll.* apparuissemus, pervenissemus *et* Cyprum; *cf. var. l. gr.* ἀναφανέντες ... τὴν Κύπρον [τῇ Κύπρῳ *unus*]; *Itala cod. g* cum apparuisset ... Cyprus). MART. CAP. 6, 575 -ent denique iam ingressurae Artis obsequio electissimae feminarum (*nisi ad p. 375, 24*). VITAE patr. Iurens. 80 M. ruunt ... quasi coram iudice -ituri (perituri *var. l.*). INSCR. Année Epigr. 1945 n. 97, 5 (*saec. VI in.*) ego ... dux ..., qui nunquam periuravi ..., et in bellu -ui et in pace. *al.* (II) *nude ponitur*: APVL. met. 5, 3, 5 (*antea*: videre poterat *neminem*) ut, quamvis hominum nemo -ret, chorus tamen esse pateret (CE 1254, 5). HYG. fab. 204 *noctua* in lucem non prodit, sed noctu -et (*Barth*, patet *trad.*). VLP. dig. 30, 47, 2 si ... culpa heredis non -at *servus legatus*. PAVL. dig. 4, 8, 32, 12 *si arbiter sese celans et investigatus* diu non -uerit. TERT. resurr. 14 p. 44, 1 totum ... hominem ex utriusque substantiae concretione -ere (*cf.* CARM. adv. Marc. 5, 97 per quam *carnem* -et homo, *qui aliter spiritus invisibilis esset*). COD. Theod. 11, 1, 32 si depraedator fraudium -at (*si recte trad.*). ENNOD. epist. 5, 3, 2 p. 126, 11 ignaris de -endi occasione generatur *horror* (pariendi *var. l.*). *al.*

β respicitur potius status, quo aliquis conspici potest, conspicuus est (*pauca certiora fere negata; huc vergunt e. g. p. 376, 82. l. 21. 27*): ITALA gen. 41, 21 (cod. 101, *v. p. 375, 43*). prov. 23, 5 (Aug. in euang. Ioh. 84, 2) si ... direxeris oculum tuum ad illum *divitem*, nusquam -bit (*de Christo intellegit Aug. explicans*: videri non potest). Phil. 2, 15 (Pelag. *ad l.*) inter quos *pravos* -etis sicut luminaria in mundo (lucete *var. l.* [*cf. cod. d al. et Vulg.* lucetis]; Ps. Aug. spec. 116 p. 654, 1 -bitis). ITALA (= VVLG.) IV Esdr. 11, 16 Weber (*ad pinnam aquilae, quae est terrae domina*) antequam incipias non -ere (*antea et postea saepius* apparere, comparere). SOL. 2, 15 *Aeneas* apud Numicium *fluvium* -ere desiit (apparere *var. l.; ad rem cf. Ps. Aur. Vict. orig. 14, 2* nusquam ... comparuisse). VVLG. Iob 30, 8 filii ... ignobilium et in terra penitus non -entes (apparentes *var. l.*). ACT. Petr. 4 p. 49, 5 *Simon magus* subito non -uit; et postea apparuit *eqs.* CIL XIII 7554, 10 (*in devotione*) *plumbum Sintonem* sic ⟨d⟩esumat non -entem tanquam inferos (*cf. p. 376, 22*).

b *modo naturam superante*: *α spectat ad incarnationem Christi* (*cf. p. 374, 80. 375, 27, aliter l. 67*): TERT. adv. Marc. 1, 15 p. 309, 19 quomodo dominus -uit ... in hoc mundo? (*antea*: manifestari). QVODV. haer. 7, 16 homo -et, deus latet. COMM. apol. 279 ut in terra -ret. MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 25, 23 -et et videtur ab omnibus (p. 64, 28). p. 30, 22 qui oculis -et (p. 57, 40. *cf.* p. 35, 24 qui visui -uit). p. 31, 41 hunc qui -et, hunc quem oculi intuentur (*alteram vers. v. p. 374, 80*). *al.* *β cetera exempla* (*fere de eis, qui in visionibus hominibus apparent*): ITALA gen. 18, 1 (Ps. Aug. spec. 141 p. 693, 7) -uit ... ei *Abrahae* deus ad ilicem Mambrae (*item -et deus*: exod. 6, 3 [Lugd.] ad Abraham. 25, 8 [Ottob.] in bobis, *i.* vobis [*Vulg.* habitabo]. 30, 6 [Lugd.; *gr.* γνωσθήσομαι, *Vulg. aliter*]. deut. 33, 2 [Lugd.; *gr.* ἐπέφανεν, *Vulg.* ortus est). exod. 3, 2 (Lugd.) -uit ... ei *Moysi* angelus (Matth. 2, 19 [cod. d]. Luc. 22, 43 [cod. q]). Matth. 17, 3 (cod. d) -uit eis Moyses et Helias cum eo *Christo* loquentes. 27, 53 (cod. d) *sancti, qui resurrexerunt*, -uerunt multis (*gr.* ἐνεφανίσθησαν). HERM. Pal. vis. 1, 4, 3. 3, 1, 2 in ipsa nocte -uit mihi illa senior (*sc. ecclesia ut*: 3, 3, 3. 3, 10, 2 [*gr.* ἐνεφανίσθη]). PRVD. c. Symm. 2, 237 (*deus ad Symmachum*) meditaris numina mille, quae simules -ere ⌊meis virtutibus⌋ (*i. mea potestate*). CARM. adv. Marc. 5, 207 *Christus* patribus sanctis -ens ab origine mundi. COMM. instr. 1, 41, 5 mundus finitur, cum ille *antichristus* -bit.

CAPVT ALTERVM: *fere i. q.* **oboedire**, *obsequi, obtemperare, obsequio praesto esse sim.* (*sc. intransitive adhibitum praeter IA3*). *quae notio ita e capite priore orta esse videtur, ut actio eius, qui iussu aliquo evocatus apparuit vel ad ministerium praesto fuit, significata sit; cf. e. g. locutionem tritam* dicto -ere (*vol. V 1, 993, 42 sqq.*) *et infra IIA2b. saepius enim sublucet notio q. e. apparere, praesto esse sim., v. e.g. p. 380, 44. 381, 54; ponitur iuxta* praesto esse *p. 383, 40. 55; nota etiam locos variis rationibus inter utrumque caput quasi ambiguos ut p. 375, 50. 377, 15. 380, 41. 381, 77. 382, 8. 383, 51. 63. al. ceterum vergit in notionem q. e. satisfacere, implere sim. maxime p. 378, 29. 50. 380, 42 sqq.* *testimonia notionis*: PAVL. FEST. p. 109 inparentem, non -entem, hoc est oboedientem. PRISC. gramm. III 274, 2 *verba* subiecta sunt, ut 'servio tibi, oboedio, -o, ministro *eqs.*' SYNON. Cic. p. 421, 13 dicto audiens. auscultans. obtemperans. obsequens. morem gerens. imperio -ens. iussioni satis faciens. GLOSS. -o: πειθαρχῶ. πείθομαι. -uit: ἐπείσθη. -ens: πειθαρχῶν. -et: obsequitur, obtemperat. -ere: obedire. *sim. al.* *syn. e.g.* oboedire: CIC. leg. 3, 3 parad. 33 Tusc. 5, 36. *al.*; obsequi: RHET. Her. 4, 30, 41 SEN. benef. 5, 25, 5. *al.* (*quodammodo distinguitur* CE 56, 2); obtemperare: RHET. Her. 4, 30, 41. *al.*, *v. vol. IX 2, 270, 59 sqq.*; sequi: CIC. Rab. perd. 22 parad. 34 Tusc. 3, 33. *al.*; servire: PLAVT. Persa 812 CIC. prov. 2 Rab. Post. 22. *al.* *opp. e. g.* imperare: CIC. Sull. 21 rep. 1, 63. *al.*, *v. p. 381, 79*; iubere: PLAVT. Amph. 244 QVADRIG. hist. 57 CIC. Rab. perd. 20. *al.*

I *respectu certo, sc. fere de singulis vel unius causae, temporis actionibus* (*probabiliora, cetera v. sub II*): **A** *-ent animantes* (*fere homines eorumve coetus sim; dei, divini sim. e. g. l. 36. p. 379, 36. 42; etiam* aquila PHAEDR. 2, 6, 14): **1** *cum dat.*: **a** *rerum; -etur*: *α iussis, voluntati sim. cuiuslibet alterius*: (I) *strictius, sc. dat. significat ipsum iussum vel verba, quibus iubetur* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Mil. 1036 me inclamato ...: : memini et praeceptis -bo (Most. 420. CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 6 dummodo p. patris -rem; διαρρήδην enim scripserat, ut *eqs.* CIRIS 353 PLIN. epist. 9, 10, 1. CE 1982, 3 [*saec. II*] praecepto. *al.*). Persa 812 delude ...: : viden, ut tuis dictis -o (*et saepe, v. vol. V 1, 993, 42–52 et infra p. 380, 26*). 841 (*833* hunc ludificemus) tuo ut imperio -am (QVADRIG. hist. 57 lictor ... Maximum ... descendere iussit; Fabius i. -et. CIC. Verr. II 4, 76 praetoris. Rab. perd. 22. 27 CAES. civ. 3, 95, 2 VERG. Aen. 4, 238. *al.*). CIC. Quinct. 65 decreto praetoris (SENT. procos. Sard. [CIL X 7852] 9. NOVELL. Valent. 8, 1, 5). Rab. perd. 6 nunc ... -bitur et ... accusatoris condicioni et ... inimici potestati (Planc. 41 IAVOL. dig. 35, 1, 40 pr. 35, 1, 55. 35, 1, 56 CELS. dig. 40, 7, 23, 1. VLP. dig. 5, 2, 8, 10 c. -ere ... in persona filii [36, 2, 5, 5. *al.*]. *et persaepe; inde condicioni satisfit etiam sine actione -entis*: VLP. dig. 35, 1, 2 'si navis ex Asia venerit'; ... quandoque venerit navis, c. -itum videtur). Mur. 47 voluntati tuae (Vatin. 2. de orat. 3, 208 vestrum omnium. PLIN. epist. 3, 8, 4 SCAEV. dig. 32, 38, 6. *al.*). Vatin. 5 intercessioni (LIV. 43, 16, 10). Pis. 61 legi tuae (Planc. 41. Phil. 11, 28 huic ... l. -uit Cassius, cum est ... profectus. Tim. 38 l. morique. LIV. 9, 34, 24 MART. epigr. 29, 4 CALP. decl. 23 SCAEV. dig. 18, 3, 6 pr. *al.*). OV. met. 1, 385 iussis (trist. 5, 9, 34. LIV. 45, 13, 2 legatorum Romanorum. STAT. Theb. 10, 82 i. *Iunonis Iris*. TAC. hist. 4, 25, 4. *al.*). 2, 126 monitis (fast. 3, 760 PHAEDR. 2, 6, 14 VAL. FL. 7, 187. *al.*; *cf.* EPIST. imp. Dom. [CIL IX 5420] 26 admonitioni). IAVOL. dig. 4, 8, 39 pr. arbitri ... sententiae (POMPON. dig. 45, 1, 5, 4 s. iudicis. PAPIN. dig. 22, 1, 1, 2. *al.*). *al.*

(II) *laxius, sc. dat. significat*: Ⓐ *varias res, sc. actiones, qualitates sim. alterius, unde is, qui -et, eius voluntatem colligit*: CIC. Caecin. 9 nimiae vestrae, *sc. iudicum*, benignitati -remus, si *eqs.* Rab. perd. 6 inimici potestati (*v. l. 25*). OV. fast. 5, 504 *dei* -ent promissis *agricolae hospitium praebentis*. SEN. contr. 10, 2, 3 *fortiter faciens* -ui (paravi *trad.*) adulescens magnis exemplis. PANEG. 9, 4, 1 imperatorum ... nostrorum providentiae singularique in nos benevolentiae huius quoque operis instauratione -endum est. CIL VIII 26279, 7 ut adfectibus civium -ret epulo quarto a se dato. Ⓑ *munus implendum eiusve condiciones sim.* (*in solvendis debitis sim. praeter* ITIN., CLAVD.): SCAEV. dig. 18, 3, 8 quibus *temporibus solutioni statutis* si non -uisset emptor. VLP. dig. 27, 9, 5, 9 si ... urgeat creditor aut usurarum modus ⌊-endum aeri alieno⌋ suadeat (⌊⌋ carendum alieno *proposuit Mommsen*). PAVL. dig. 19, 2, 54, 1 si pensionibus -uerit *conductor*. COD. Iust. 4, 2, 8 (*a. 293*) huius quantitatis solutioni (4, 10, 8 *a. 294*. 5, 4, 16 *a. 285–295*. 5, 37, 18 *a. 293*). 4, 26, 9 (*a. 294*) sorti et usuris. ITIN. Alex. 20 ubi solum *urbis condendae* describi conveniret, ... *alphitis conlatis architectos* solo pingendo -uisse *ferunt*. CLAVD. 22, 271 *provinciae* hortantur: eat; ... -uit officio *Roma*. PAP. Tjäder 59 I 9 (*a. 433*) *pars condemnata* -at iudicatis (*cf. Tjäder ad l.*).

β signis vel praeceptis sim. religiosis, quae quis observat: CIC. Sest. 83 *Sestius cum* auspiciis religionique -ens obnuntiaret, quod senserat (Phil. 2, 88. nat. deor. 2, 7 Iunius ... classem amisit, cum a. non -uisset. div. 2, 21 signis ... *et* a. 2, 71). har. resp. 11 libenti animo portentis deorum ... religionique -bo (div. 2, 71 contra auspicia navigaverunt; -endum enim religioni fuit *eqs.* VAL. MAX. 1, 6, 3 PLIN. nat. 25, 17 EPIST. Alex. l. 332 H. *adde l. 62 et cf. l. 74*). div. 2, 84 si omini -uisset *Crassus* (NEPOTIAN. 6, 1). SIL. 4, 805 superum ... honori. QVINT. inst. 3, 11, 6 an responsis -ere debuerit *Orestes*. CLAVD. 26, 549 caelo -ere vocanti ([patere *var. l.*]. *v. 26, 545 sqq.* vox edita luco: '...').

γ suis ipsius affectibus vel actionibus, promissis sim., quibus quis indulget, respondet: CIC. Cluent. 158 non ... debeo dubitare, iudices, quin ... religioni potius vestrae quam odio -atis. prov. 2 in hac sententia dicenda non -bo dolori meo, non iracundiae serviam (Att. 2, 21, 4 timeo, tam vehemens vir ... ne ... d. et iracundiae -at [parcat, pereat *var. ll.*]). NEP. Alc. 4, 6 irae (*v. sub δ*). VERG. Aen. 7, 433 ni dare coniugium et dicto, *sc. suo ipsius*, -ere fatetur *rex Latinus*. CVRT. 6, 10, 2 (*loq. Philotas*) *iniuria accusatus* ignoro, quomodo et animo meo et tempori -am (APVL. met. 5, 6, 3 damnosa poscenti). VAL. FL. 7, 154 nutantem Colchida curis Iuno videt necdum extremo -ere furori. CIL X 476, 11 (*a. 337*) sponsioni nostrae (477, 11 [*a. 347*]). *al.*

δ necessitati sim., quae inest rebus, temporibus: CIC. Vatin. 2

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in tanto hominis de me optime meriti, *sc. Sestii*, periculo et tempori eius et voluntati -ere *volui* (Att. 7, 18, 2 t. -amus, cum Pompeio in Hispaniam eamus. CVRT. 6, 10, 2). Planc. 94 *an navigans* cum tempestate pugnem periculose potius, quam illi ... obtemperem et -am? off. 2, 74 si salvi esse velint, necessitati esse -endum (LIV. 9, 4, 16). NEP. Alc. 4, 6 *inimici Alcibiadem in exilium agentes* plus ... irae suae quam utilitati communi -uisse. FRONTO p. 208, 10 v. d. H. *piscator* indignum duxit *piscem magnum* ad venalis deferre, sed dignitati -ens regi obtulit.

b *animantium (fere hominum eorumve coetuum; -etur deis, divinis sim. l. 25. 35. 42. 46, praeterea rei animatae vel personatae l. 22. 34)*: *α in vita publica*: LIV. ANDR. trag. 13 (*Aegisthus ad famulos loqui videtur*) quin, quod -ere ⟨mihi⟩ vos maiestas mea procat, ... hanc deducitis? (*si recte suppletur; si minus, ad 2 referas*). CIC. dom. 50 a senatu iudicatum me ... diligentissime senatui -uisse (p. red. in sen. 38 Pis. 14. Planc. 87 qui *consules* ... senatum s. -ere non sierint. Phil. 6, 9. *al.*; *cf.* Sest. 145 vobis [*i. patribus conscriptis ut*: LIV. 37, 53, 25]. Phil. 7, 2 huic ordini [7, 14]). Phil. 5, 29 si legatis -uerit Romamque redierit *Antonius* (*ibid.* numquam -bit ille l. SALL. Iug. 25, 1 quoniam l. non -uisset [*sc. Iugurtha ut* 25, 7]. LIV. 45, 13, 6). *al.* CAES. civ. 3, 81, 2 *ut Thessaliae civitates* Caesari -rent atque imperata facerent. OV. met. 13, 449 sociis -entibus umbrae *Achilleos Polyxena* rapta sinu matris. fast. 5, 97 'consistite' praescia mater ... ait; et matri et vati -et *Euander* (CVRT. 4, 6, 13 *Alexander* -uit v.). LIV. 21, 63, 7 consulem ... revocantibus ex ipsa acie diis atque hominibus non -uisse (IVST. 13, 7, 4 deo). 22, 42, 10 cum referri signa in castra iubenti consuli milites non -rent (LVCAN. 8, 238). *al.* SEN. contr. 9, 4, 13. SEN. dial. 3, 18, 6 iussus occidere imperatori non -uisti (ASCON. tog. cand. p. 70, 19 i. ac dictatori). CVRT. 5, 9, 13 *Dareus* aegre -uit Artabazo et ... eodem in loco substitit. 7, 1, 39. LVCAN. 10, 399 suadenti ... nefas. TAC. ann. 15, 36, 3. SCAEV. dig. 4, 8, 44 *si* arbitro -itum non esset *eqs.* (VLP. dig. 4, 8, 21, 10. 11. *cf.* VLP. dig. 6, 1, 68 iudici [PAVL. dig. 10, 1, 4, 3]). *al.* *β usu vario*: CIC. Phil. 13, 6 sin responderit *sapientia* '...', tum sapientiae vocem audire videar eique ut deo -am (SIL. 8, 205 [*loco fort. spurio*] *diva Anna Iunoni* deae -ere parat. NEMES. cyn. 10). orat. 35 tibi *Bruto* hortanti ... non -ere nefas esse *duxi*. div. 1, 123 non -uisti mihi revocanti. Att. 8, 11, 4. 11, 9, 2 cessi meis vel potius -ui. TIB. 1, 4, 75 Titium coniunx haec meminisse vetat; -at ille suae. LIV. 1, 50, 9 ni -at patri *filius* (SEN. contr. 1, 1, 8. 1, 6, 8. 7, 1, 5. *al.* QVINT. decl. 301, 22. *al.*). SEN. contr. exc. 4, 3, 1 filia etiam fratri -uit, filius nec patri. LVCAN. 6, 711 (*Erictho inferos precatur*) -ete precanti. PETRON. 129, 12 libenter ... -ui ancillae. IVV. 5, 64 PLIN. epist. 4, 11, 15. 7, 11, 6 exigenti. PAPIN. dig. 35, 2, 13 *servus* -ere domino *fideicommissum iniungenti* debuit (*item de servo*: VLP. dig. 9, 4, 2, 1. COD. Iust. 6, 24, 3, 2 [*a. 223*]. *cf.* 6, 30, 21 pr.; *aliter, sc. -etur deo*: QVODV. virtut. carit. 5, 2). VLP. dig. 12, 4, 3, 9 ut testatori -atur. CHALC. transl. p. 20^B iubentibus vobis hesterno die facile -ui ([*gr.* ἐχαριζόμην]. HIER. epist. 1, 2, 2). *al.*

2 *absolute (selecta; omnino omisimus exempla, ubi dat. facile suppleri potest)*: PLAVT. Amph. 244 *Amphitruo* equites iubet dextera inducere; equites -ent citi. ENN. ann. 228 tonsam ante tenentes -rent, observarent, portisculus signum cum dare coepisset. CIC. Rab. perd. 20 *consules cives* arma capere et se sequi iubent; -ent omnes. Catil. 2, 12 *Catilina* simul atque ire in exilium iussus est, -uit. Deiot. 23 *vix credibile* eos, qui *a rege* missi essent, non -uisse. Phil. 5, 27 *legati Saguntum missi*, si Hannibal non -ret, Karthaginem ire iussi sunt; nostros quo iubemus ire, si non -uerit Antonius? CAES. Gall. 1, 27, 2 *cum Caesar Helvetios* suum adventum exspectare iussisset, -uerunt. NEP. Alc. 4, 3 *cum Alcibiadi* nuntius ... missus esset, ut domum ... rediret ..., non -ere noluit. HOR. sat. 2, 2, 52 siquis nunc mergos suavis edixerit assos, -bit pravi docilis Romana iuventus. OV. met. 3, 104 Pallas ... iubet supponere terrae ... dentes ...; *Cadmus* -et. 6, 162 Manto ... fuerat ... vaticinata ...: 'Ismenides, ite frequentes ...'; -etur. 8, 693. *al.*

3 *usu recentiore cum obi. rei exsequendae (cf. obsequi vol. IX 2, 188, 29 sqq.; non huc pertinet obi. int., quod v. p. 384, 57)*: SERM. Migne suppl. 4, 1993 *deus* instat votis: 'vade ... Gabrihel ...; ac ne dubites -enda esse, quae mando' (*sed postea*: festinat -ere ... imperiis; *an legendum* paranda?).

B *-ent res (sine dat. l. 80. 82)*: CIC. leg. agr. 1 frg. 3 venibit ... sub praecone tota Propontis ..., Mysia et Phrygia eidem condicioni legique -bunt. OV. trist. 1, 4, 22 desinat in vetitas ... contendere terras et mecum magno -at aura deo, *i. Augusto* (*item -ent partes naturae*: OCTAVIA 39 *Claudi imperio* -uit liber diu Oceanus. LVCAN. 6, 462 *nocte magicis artibus prolongata* legi non -uit aether. ZENO 1, 2, 3 [1, 36, 8 L.] *sol lunaque Iosuae* [*sc. sec. Ios. 10, 12 sq.*]. PS. ORIG. hom. in Matth. 3, 1 p. 257, 13 tempestas ... potestati *dei*). SEN. contr. 9, 4, 4 etiam, cum tyranno servirent (*i. me caederent*), mihi -uerunt *manus filii* (SEN. Thy. 986 nolunt m. -ere). CELS. 6, 18, 2^A si mollita sic ... cutis ducenti -uit, expeditior reliqua curatio est (*de eadem* 6, 18, 2^B si non -bit). LVCAN. 8, 606 Romanus regi sic -uit ensis, *sc. iussu Ptolomaei Pompeium necans*. PETRON. 131, 6 nervi -uerunt imperio *manuum membrum virile temptantium*.

II *respectu communi, generali, sc. de actione repetita vel de habitu, statu sim. (hic illic agnoscas usum ingressivum, e. g. p. 381, 15. 21)*: **A** *-ent animantes (fere homines eorumve coetus, regiones sim.; animalia e.g. l. 52 sqq. p. 381, 65 sqq., dei sim. e.g. p. 381, 71 sqq.)*:

1 *in universum (quaedam aut ad 2 aut ad IA trahi posse vix negaverimus)*: **a** *cum dat.*: *α rerum; -etur*: ① *iussis, voluntati sim. cuiuslibet alterius*: Ⓐ *strictius, sc. dat. significat ipsum iussum vel verba, scripta, quibus iubetur (selecta inde a* CIC.): PLAVT. Asin. 147 *filia* tuo, *sc. lenae*, facit iussu, tuo imperio -et: mater tu, eadem era es (CIC. Mur. 22 orbem terrarum -ere huic i. [*sc. Romanorum ut*: prov. 33 CAES. Gall. 5, 2, 4 SALL. Catil. 36, 4 LIV. 4, 10, 3. *al.*]. Tim. 30 *animantia* i. -ere didicerunt [*gr. 38e* τὸ προσταχθέν]. BELL. Alex. 67, 2 *Deiotarus* imperiis *Pompei*. NEP. Dat. 4, 2 i. regis *Persarum*. LIV. 8, 34, 7. *al.*). 601 qui sese -ere apparent huius *adulescentis* legibus, ... numquam bonae frugi sient (VARRO Men. 265 oportet bonum civem l. -ere. 507. CIC. inv. 2, 127 iudicem legi -ere [*item sing.*: leg. 2, 26. 3, 28 LIV. 9, 34, 7. *al.*]. Verr. II 5, 28 Cluent. 150. fin. 3, 64 vir bonus et sapiens et l. -ens. *al.*). CIC. Catil. 4, 24 *consul*, qui ... -ere vestris decretis non dubitet (Sest. 32 CAES. Gall. 6, 13, 10 LEX VRSON. [CIL I^2 594] 129, 33). ac. 1, 5 praeceptis dialecticorum (Tusc. 5, 36 p. illi veteri [*cf. Plato Menex.* 248^a πείσεται]. fam. 9, 1, 2 illorum *librorum*. VERG. Aen. 2, 607 QVINT. decl. 268, 9. *al.*). Att. 14, 14, 2 cui servire ipsi, *sc. Caesari*, non potuimus, eius libellis -emus. CAES. Gall. 6, 13, 10 *Galli druidum* decretis iudiciisque -ent. LIV. 2, 18, 8 creato dictatore ... plebem metus incessit, ut intentiores essent ad dicto -endum (8, 4, 2 non Romanorum solum, sed Samnitium quoque d. 28, 24, 11 *milites* speciem d. -entium ... servabant. 32, 3, 7 CVRT. 7, 4, 9 SACR. Gelas. 755 M.). OCTAVIA 459 (*verba Neronis*) iussis ... nostris -ant (SIL. 3, 387 *equum* i. -ere magistris. APVL. mund. 35 legum [*gr. aliter*]. *al.*). *al.*

Ⓑ *laxius, sc. dat. significat*: ① *varias res, sc. maxime actiones qualitatesve alterius, unde is, qui -et, eius voluntatem colligit*: CIC. Manil. 60 consuetudini (*v. l. 73*). Phil. 11, 27 -ere ... moribus (*v. l. 76*). leg. 1, 56 requiri placere terminos *quaestionis*, quos Socrates pegerit, iisque -ere. Lael. 37 non ... -uit ille *Blossius* Ti. Gracchi temeritati, sed praefuit (*cf.* SALL. [?] in Tull. 5 bonos -ere crudelitati tuae cogebas. COD. Theod. 9, 10, 4 pr. *servi* furoribus talium *dominorum*). LVCAN. 4, 184 (*poeta ad militem*) *cur non* te sponte tua sceleri -ere fateris? SCHOL. Stat. Theb. 4, 751 *Hypsipylen* Iovis -uisse complexibus. COD. Theod. 15, 5, 2 pr. ut ante meridiem tantum sollemnitati -ant *iudices* (*i. ludis adsint*). GREG. M. moral. 11, 57 l. 5 amori illius *dei* bonis operibus -ere. ② *munus implendum eiusve condiciones sim.*: LEX VRSON. (CIL I^2 594) 98, 36 *incola coloniae* munitioni uti colon(us) -eto (-ento *trad.*). COD. Iust. 4, 9, 3 (*a. 294*) *fructuum* restitutioni. 5, 12, 27 (*a. 294*) sollemnibus pensitationibus. 10, 42, 10 (*a. 284–305*) obsequiis publicis (CASSIOD. var. 11, 18). IVVENC. 1, 750 officiis verbo iussis. COD. Theod. 6, 26, 3, 1 equorum oblationibus. 11, 30, 67 ut ... -at appellator temporibus *appellationi statutis*. 12, 1, 72 *possessor agri* eius *curiae* -at functionibus, cui se sponte dedit. 12, 1, 116 muniis. 14, 3, 2 oneribus (15, 3, 3 iniuncto oneri [onere *V*]). ③ *instrumenta iubendi*: VERG. georg. 3, 208 *equi* ante domandum ... negabunt verbera lenta pati et duris -ere lupatis (*item -ent animalia*: HOR. sat. 1, 1, 91 asellum ... -entem currere frenis. OV. trist. 4, 6, 3 equus ... habenis. MART. 1, 104, 7 aper capistris). VAL. MAX. 6, 9, 7 fascibus.

(ii) *signis vel praeceptis religiosis sim.*: CIC. nat. deor. 2, 8 eorum imperiis rem publicam amplificatam, qui religionibus -uissent. div. 2, 125 qui somniis -at (*opp.* qui contemnat). FILASTR. 36, 5 iudaismo, id est circumcisionis aliisque ... superstitionis ... -ere carnalibus (57, 2 i. potius et paganitati [parare *var. l. utroque loco*]. *cf.* 68, 2 christianae doctrinae ac fidei catholicae [pugnare *var. l.*]).

(iii) *suis ipsius affectibus, qualitatibus, rationi sim.*: CIC. Cluent. 121 iudices ... in compluribus iam reis ... suae potius religioni quam censorum opinioni -uerunt. Cael. 42 cum -uerit *iuventus* voluptatibus (POMER. 3, 10, 2 p. 489^A [voluptatibus *var. l.*]. *cf.* CIC. fin. 2, 60 libidini [SALL. Catil. 51, 2 *infra l. 74*]). rep. 3, 24 si sapientiae -as (*cf.* Tusc. 4, 39 rationi. fat. 28 cui, *sc.* ἀργῷ λόγῳ). parad. 33 improbissimis dominis dedecori ac turpitudini. Tusc. 2, 11 *philosophus* decretis suis. HOR. sat. 2, 7, 111 gulae -ens. SEN. epist. 121, 12 *constitutioni suae*. 124, 3 sensibus, id est iudicibus boni ac mali.

(iv) *necessitati, legibus sim., quae rebus inhaerent (indici earum* PLIN. *nat.)*: CIC. Manil. 60 maiores nostros semper in pace consuetudini, in bello utilitati -uisse (Deiot. 13 u. tuis, *sc. Caesaris*, -uit *Deiotarus*. *cf.* SALL. Catil. 51, 2 *nemo* lubidini simul et usui -uit). Phil. 11, 27 in ... perturbatione omnium rerum temporibus potius -ere quam moribus (fin. 3, 73 *sapientes* iubent tempori -ere [*cf. Ps. Phocylid. gnom. 121* καιρῷ λατρεύειν]. *de eadem re* Att. 12, 51, 2 *nec non* fam. 4, 9, 2 [*v. infra*]). orat. 202 *poetae in numeris* quasi necessitati -ere coguntur (off. 1, 127 *naturae* n. ... quam occultissime. fam. 4, 9, 2 tempori cedere, id est n. -ere, semper sapientis est habitum. PLIN. epist. 6, 29, 7). ac. 1, 19 ei naturae ... -endum esse dicebant *philosophi* (Cato 5 NEP. Att. 17, 3 SEN. benef. 5, 9, 1 epist. 93, 2. *cf.* CIC. off. 3, 23 *naturae rationi*). *al.* SEN. dial. 7, 20, 3 (*inter vitae proposita*) ego laboribus, quanticumque illi erunt, -bo. epist. 16, 5

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fortunae. LVCAN. 3, 148 tot rebus iniquis -uimus victi *Romani*. PLIN. nat. 7, 214 *Romani* -uerunt ... ⌊ei⌋ *horologio* annis undecentum (⌊⌋ et *trad.*). FRONTO p. 40, 7 v. d. H. suades in primis fidei -endum. *al.*

β animantium (fere hominum, sed deorum l. 34. 44): ① *in vita publica*: CIC. inv. 1, 3 urbibus constitutis, ut ... aliis -ere sua voluntate consuescerent *homines*. Verr. II 3, 12 *ut Siciliae civitates* eadem condicione populo Romano -rent, qua suis antea -uissent (Font. 13 semper p. R. -rent *Galli*. Phil. 6, 4 rep. 6, 11). p. red. in sen. 17 omnes ante vos consules senatui -uerunt (Sest. 143 amemus patriam, -amus s. Lig. 20 Deiot. 13 Phil. 6, 4). Rab. Post. 22 *civem Romanum* venire in eum locum, *sc. in Aegyptum*, ubi -endum alteri et serviendum sit? rep. 1, 63 noster populus in pace ... imperat et ipsis magistratibus ..., in bello sic -et ut regi (CVRT. 3, 1, 23 *Alexander* Paphlagoniam intrat ...; omnis haec regio -uit r. STAT. Theb. 7, 375 TAC. ann. 4, 46, 1). 1, 67 qui -ant principibus ([*Plato rep. 562d* τοὺς ... τῶν ἀρχόντων κατηκόους]. TAC. ann. 13, 43, 3 *Suillius* nihil ex his sponte susceptum, sed principi -uisse defendebat. PANEG. 3, 15, 4 CLAVD. 21, 205. *cf.* Ov. trist. 5, 8, 26 cui *Augusto orbis*. OCTAVIA 26 *Claudio* totus -uit orbis). *al.* CAES. Gall. 7, 63, 9 *Haedui dolent* se deiectos principatu ...; inviti ... Eporedorix et Viridomarus Vercingetorigi -ent. HIRT. Gall. 8, 47, 2 -ente Romanis civitate *Atrebatium* (EVTR. 3, 2 *Sardinienses* ex condicione pacis R. -ere debebant. 3, 11, 1). SALL. Iug. 35, 9. 93, 8 NEP. Eum. 6, 4. 8, 2 phalanx Alexandri Magni ... non -ere (parem *var. l.*) se ducibus, sed imperare postulabat (LIV. 2, 44, 10 in bello. 5, 6, 16 VELL. 2, 110, 4. *al.*). VERG. Aen. 12, 189 non ego nec Teucris Italos -ere iubebo nec mihi regna peto. 12, 236 dominis ... superbis. Ov. Pont. 4, 3, 43 *Pompeio* totus terrarum -uit orbis. LIV. 2, 44, 10 magistratibus (GAIVS dig. 50, 1, 29). *et al.* ② *usu vario*: RHET. Her. 4, 30, 41 gere morem parenti, -e cognatis, obsequere amicis. CIC. Phil. 6, 4 ut mulieri citius avarissimae, *sc. Fulviae*, -uerit *Antonius* quam senatui populoque Romano. rep. 1, 51 *natura tulit, ut inbecilliores* -ere summis velint (*opp.* praeessent). 3, 33 cui *deo* qui non -bit, ipse se fugiet. Tim. 21 *non* esset rectum minori -ere maiorem ([*gr. 34c* ἄρχεσθαι]. HOR. epist. 2, 1, 84 *senes* turpe putant -ere minoribus. *cf.* VERG. ecl. 5, 4 tibi *maiori*). *al.* PVBLIL. R 11 roganti melius quam imperanti -as (SEN. clem. 1, 24, 1). CATVLL. 62, 61 *parentibus*. VARRO rust. 2, 10, 2 ei, qui aetate et scientia praestat. CE 56, 2 (*verba libertae*) fui -ens dominéis senibus, huic *marito* autem obsequens (*item de servis*: CALL. dig. 48, 10, 15, 3 VLP. dig. 47, 10, 17, 7. *de leone mansueto*: STAT. silv. 2, 5, 3 d. -ere minori). TIB. 1, 4, 17 homini ... leones. Ov. ars 1, 29 vati -ete perito (*cf.* rem. 703 -ete canenti). 2, 509 Phoebo -ete monenti. LIV. 22, 29, 8 qui nec ipse consulere nec alteri -ere sciat. SEN. contr. 1, 8, 4 patri (2, 1, 16. 2, 1, 20 in omnia. QVINT. inst. 7, 4, 27 GELL. 2, 7, 1. *al.*). *al.*

b *absolute*: *α usu vario; -ent*: ① *homines (selecta; exempla, ubi dat. facile suppleri potest, omnino omisimus)*: CIC. Font. 49 *Galli* aut victi armis sunt aut invitissimi -uerunt. rep. 2, 61 cum summa esset auctoritas in senatu, populo patiente atque -ente, inita ratio est, ut ... Xviri ... crearentur. leg. 2, 21 quae ... augur iniusta ... deixerit, inrita ... sunto, quique non -uerit, capital esto. off. 1, 76 -entiores ... exercitus et fortiores. VARRO frg. Gell. 13, 12, 6 *tribunus plebis* vocari neminem iussi nec vocatum a conlega -ere invitum. HIRT. Gall. 8, 49, 2 condicione -endi meliore *Gallis quam rebellandi*. SALL. Iug. 7, 4 Iugurtha ... modestissume -endo ... in ... claritudinem ... pervenerat. or. Phil. 7 *Lepidus* est pro consule ... cum legatis adhuc iure -entibus. VERG. Aen. 12, 568 regna ... Latini, ni ... victi -ere fatentur, eruam. Ov. met. 8, 636 (*de Philemone et Baucide*) tota domus duo sunt, idem -entque iubentque. POMP. TROG. Iust. 38, 5, 5 cum inter hanc decretorum amaritudinem -endo non tamen eos *Romanos Mithridates* mitigaret. VELL. 2, 23, 6. PLIN. paneg. 9, 2 sq. *Traianum* nihil fecisse, nisi quod meruit et -uit? -uisti enim, Caesar, et ad principatum obsequio pervenisti. 20, 3 comitatus *imperatoris* adcinctus et -ens. *al.* ② *animalia*: MORET. 121 *agricola* sub iuga -entis cogit ... iuvencos. HOR. epist. 1, 20, 15 male -entem ... asellum. LIV. 39, 25, 13 equum tenacem, non -entem (SEN. benef. 5, 25, 5 e. obsequens facile et -ens [-ere *trad.*]. *cf.* SIL. 16, 359 docilis freni et melior -ere Pelorus. 16, 438 nec iam subducto -bat verbere currus. STAT. Theb. 8, 157 NEMES. cyn. 267). SEN. Thy. 500 -et *canis*. ③ *dei*: SEN. dial. 1, 5, 8 ille ipse omnium conditor et rector scripsit quidem fata, sed sequitur; semper -et, semel iussit. LVCAN. 6, 494 (*mundus magicis Thessalidum artibus conturbatur*) -ere necesse est an iuvat *deos*? STAT. silv. 1, 4, 108 (*de Apolline et Aesculapio medentibus Rutilio*) ritu se cingit uterque Paeonio monstrantque simul -entque volentes. ARNOB. nat. 4, 11 *dei* invocati ab haruspicibus -ent, et suis acciti nominibus veniunt (*nisi ad p. 377, 54*).

β iuxtaponitur imperare, imperitare: CIC. leg. 3, 5 et qui bene imperat, -uerit aliquando necesse est, et qui modeste -et, videtur qui aliquando imperet dignus esse (*sim. imperatur ac -etur vicissim: ibid. bis.* LIV. 4, 5, 5 in vicem annuis magistratibus -ere atque imperitare. 7, 18, 7. PLIN. epist. 8, 14, 5 ut imperare -endo ... adsuescerent). fin. 2, 46. Tusc. 2, 47 quasi duo simus, ut alter imperet, alter -at (*antea*: ut tute tibi imperes). fam. 9, 25, 2 *Paete*, ades ad imperandum, vel ad -endum potius. PVBLIL. C 9 casta ad virum matrona -endo imperat. O 6. LIV. 6, 6, 18. 21, 4, 3 res diversissimas, -endum atque imperandum. SEN. dial. 7, 11, 2 cum sequi -entis sit, regere imperantis. *al.* TAC. Agr. 32, 3 inter male -entes *Britannos* et iniuste imperantes *Romanos*. ann. 1, 64, 4 quadragesimum id stipendium Caecina -endi aut imperitandi habebat. *al., e. g.* FIRM. err. 13, 5 dicant ..., qui potior est: qui vocat et imperat et includit, an qui vocatur et -et et, cum venerit, ... includitur.

2 *praevalent colores speciales*: **a** *respicitur potius status eorum, qui subditi sunt*: *α regibus, magistratibus, ducibus sim. vel gentibus (accedit dat. exceptis l. 29. 32 sqq. 42)*: ① *exempla varia (sc. probabiliora selecta; ceterum huc vergunt nonnulla sub 1, ubi v. e.g. l. 6. p. 380, 10. 381, 8. 27. 82)*: TRAG. inc. 35 Danai, qui -ent Atridis, ... arma sumite. CIC. Phil. 3, 9 *maiores nostri* regibus -ere iam a condita urbe didicerant; nos post reges exactos servitutis oblivio ceperat (leg. 3, 4 fam. 15, 4, 10. POMP. TROG. Iust. 38, 7, 2 nullis umquam nisi domesticis r. PLIN. nat. 6, 145 oppidum, quod Characenorum regi -et [*sim.* 6, 146]. TAC. Agr. 12, 1 olim r. -bant, nunc per principes *eqs. al.*; *cf.* PLIN. nat. 6, 191 insula ... reginae -et [*Strabo 17, 2* βασιλεύονται]). rep. 1, 55 neque ... uni neque paucis velle -ere; libertate ... *nihil* esse dulcius (leg. 3, 4). leg. 3, 8 *consules* militiae summum ius habento, nemini -ento (*sim. de ordine magistratuum*: 3, 15 cui *magistratui* reliqui -rent [placerent *trad.*]. 3, 16. LIV. 8, 32, 3 *dictatori* consules, ... praetores). NEP. Epam. 10, 4 Thebas ... perpetuo alieno -uisse imperio *excepto tempore Epaminondae* (R. GEST. div. Aug. 26 gentes, quae non p⟨arerent i. nos⟩tro [*gr.* τὰ μὴ ὑποτασσ⟨όμ⟩ενα]. PLIN. nat. 5, 29 *Africae populi*, qui Romano -ant i. [-ent *var. l.*]). VERG. Aen. 10, 179 hos -ere iubent ... Pisae, *sc. duci Asilae (in enumeratione copiarum ut*: STAT. Theb. 4, 178 *Messenii* huic *Capaneo* -ere dati). LIV. 32, 31, 4 qui soli *Ligurum* non -bant ...; ea quoque gens ... in dicionem venit (*sim.* 34, 17, 11). CVRT. 4, 10, 28 quantuscumque ... reginis honos ab his, qui -ent, haberi potest (*cf.* 8, 8, 8 regum ... clementia ... etiam in illorum, qui -ent, ingeniis sita est). LVCAN. 5, 57 *senatores* Libyam ... iubent ... -ere Iubae. PLIN. nat. 6, 134 supra eos *populos* -ent Parthis Mardi et Saitae. TAC. hist. 4, 48, 1 legio in Africa auxiliaque ... sub ... Augusto ... proconsuli -bant; mox C. Caesar ... legionem ... legato tradidit. ann. 12, 54, 2 ita divisis *provincialibus*, ut huic *Ventidio* Galilaeorum natio, Felici Samaritae -rent. IVST. 15, 1, 5 tenebat Ptolomeus Aegyptum ...; Cassandro -bat Macedonia. DARES 18 ductoribus et exercitibus, qui -uerunt ([pararunt, pararent *trad.*]. *an ad caput prius? 'venerunt' Meister in indice*). VVLG. act. 10, 7 qui illi *centurioni* -bant (adherebant *var. l.; gr.* τῶν προσκαρτερούντων). AVG. in euang. Ioh. 118, 1 qui -bant Pilato. *al.* ② *part. praes. pro subst. (servata structura verbali* PRISC.; *vix huc* SALL. Iug. 3, 2, *v. p. 354, 72)*: SALL. Iug. 102, 7 (*Sulla ad Bocchum*) -entis abunde habemus, amicorum ... *nemini* satis fuit. VELL. 2, 108, 2 ex voluntate -entium constantem ... principatum (-entum *var. l.; opp.* certum imperium). SIL. 14, 82 pectora ... -entum exagitare. APVL. mund. 35 *legis* arbitrio -entium mentes agitantur (-entum *var. l.; gr. 400b15* ἐφεπόμενοι). PRISC. rhet. 3, 14 p. 554, 19 si rex ... consulat ... sibi -entium saluti.

β cuilibet superiori (sine dat. TAC.): CIC. leg. 1, 23 *homines et dei* isdem imperiis et potestatibus -ent ...; -ent autem huic caelesti discriptioni mentique divinae et praepotenti deo (*item -etur deo*: PETRON. 121 vers. 103 cui *Diti* Cocyti penetralia -ent. 133, 3 vers. 2 -et cui *Priapo* Lesbos. TAC. Germ. 39, 2 tamquam *sit in eo luco* ... regnator omnium deus, cetera subiecta atque -entia). fin. 3, 75 solus liber nec dominationi cuiusquam -ens *appellabitur sapiens*. VERG. Aen. 7, 485 Tyrrhus ..., cui regia -ent armenta et late custodia credita campi. HOR. sat. 2, 7, 79 qui servo -et, *i. eius vicarius (nisi ad bβ, cf. Usener, Kl. Schr. II 239 sq.)*.

b *respicitur potius ministerium, quod praestatur*: *α ab apparitoribus et postea a quibuslibet officialibus nec non ab ipsis magistratibus* (*cf.* GLOSS. V 549, 30 apparitores: id est ministri, qui obediunt imperanti vel qui -ent. *aetate priore et apud scriptores et in legibus adhibetur compos.* apparere [*v. vol. II 267, 62 sqq.*], *ut dubitari liceat, sitne hic usus sec. illam vocem novatus an subsit usus priscus. subi. est res l. 76. 77*): ① *indicatur, cui vel cui rei quis -at, sc. dativo*: GELL. 10, 3, 19 Romani ... Bruttios ... non milites scribebant ..., sed magistratibus in provincias euntibus -ere et praeministrare servorum vicem iusserunt (*addas fort.* PAVL. FEST. p. 115 *lictores* -entes m., *nisi usus verbi epitomatori tribuendus est, cf.* p. 370 *viatores* m. -bant [*Fest. p. 371* apparent]). COD. Theod. 1, 10, 8, 5 *comitibus titulorum ad provinciam missis* sola ... provincialis apparitio -bit (11, 30, 59). 1, 15, 11 quod *officium* meritis tuis -et (8, 7, 7, 2 prudentiae tuae. 9, 17, 6 tibi. *al.; cf.* 11, 30, 29 qui *officiales* tibi -ent [11, 36, 17]). 1, 29, 1 qui officio *praefecti praetorio* ... vel ordinar⟨iis⟩ ... rectoribus aliquando -uerint (PASS. Cassian. 1, 1 *Cassianus* exceptor ... -bat o.). 1, 29, 4. 6, 35, 13 pr. qui in palatio militando diversis actibus -uerunt. 7, 22, 8 armatae militiae. 13, 11, 12 qui vicarianae potestati, comitivae orientis aut Augustalitati -endo ... peregit stipendia (*vicarium, comitem orientis praefectumque Aug.*

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

intellegit Gothofredus). 14, 3, 10 *libertini quidam* praedicto corpori -ant (parant *V*). VVLG. II reg. 16, 19 (*Husai ad Absalom*) cui ego serviturus sum? ... sicut -ui patri tuo, sic -bo et tibi. CASSIOD. var. 1, 36, 2 nobis. 8, 17, 1 illi *regi* (*syn.* servivit). Ⓘ *indicatur, ubi quis -at*: COD. Iust. 10, 41, 3, 1 (*impp. Diocl. et Maxim.*) *si praeses vos* ad obsequium civilium munerum repper erit -uisse. SPART. Pesc. 7, 4 (*de Paulo et Vlpiano*) cum unus ad memoriam, alter ad libellos -uisset, statim praefecti facti sunt. COD. Theod. 8, 7, 12 pr. in quo *officio* -ent (8, 7, 13 pr.). AMM. 26, 7, 1 qui intra regiam apparebant aut -ere desierant (*def. Pighi, Stud. Amm., 1935, 63*). CASSIOD. var. 8, 16, 7 qui sub tanto principe ... sine culpa -uit. Ⓘⓘ *nude*: COD. Theod. 7, 1, 14 ex quo *tempore* -ere coeperint.

β a quolibet (*cum dat. rei l. 29, sine dat. l. 17. 22*): IVV. 12, 107 *elephanti* -ere solebant Hannibali et nostris ducibus (*opp.* servire ... privato). INSCR. Ital. IV 1, 213 *virgo* undecies senis ... Vestae -uit annis. LACT. Phoen. 33 *Phoenix* -et et obsequitur Phoebo ... satelles. IVVENC. 1, 36 *deus me* ante suos vultus voluit -ere ministrum (*verba Gabrielis sec. Luc. 1, 19* adsto ante deum). HIER. epist. 53, 1, 3 *Plato* captus ... et venundatus etiam tyranno ... -uit (*postea*: servus). CYPR. GALL. exod. 163 (*deus ad Israel*) hoc in colle mihi sensu -atis ovanti (*sec. exod. 3, 12, ubi gr.* λατρεύσετε, *Itala Lugd.* servietis). num. 158 *expletis annis servitii Levita* vacuus sit cura -endi (*sec. num. 8, 25, ubi gr.* ἀπὸ τῆς λειτουργίας, *Itala Lugd.* ab servitione). COMM. instr. 2, 11, 4 ecce militatur: Christo sicut Caesari -es (*Dombart*; -et *trad., quod tuetur Martin, sc. post* Caesari *demum interpungens et usum impers. agnoscens*). MART. CAP. 1, 5 pluribus *deis* -et *Mercurius*. PASS. Paul. 12 p. 37, 11 erimus tibi, *Paule*, itineris comites et usque ad mortem -entes (tibi -entes *var. l.*). GLOSS.ᴸ III Abstr. PA 56 parentat: umbris vel tumulis mortuorum frequenter -et, id est obsequitur vel ministrat (*item al.*).

B *-ent res* (*respicitur status subditus passim sub 2, ceterum l. 36. 46. 47. 56; de rebus, quae ministerium praestant, l. 51. 75. p. 384, 18. plerumque accedit dat., aliter l. 36. 61. 77. al.*): **1** *quas homines, dei agunt, faciunt vel colunt, possident sim.*: **a** *variae*: *α corp.*: LEX agr. (CIL I² 585) 89 *agri vectigales* ea lege sient -antque, quam *eqs.* (*de terra, solo sim. ut*: CIC. Tusc. 1, 69 *videmus* hominis utilitati agros omnis et maria -entia [*cf.* SALL. *sub β*]. Ps. VERG. Aen. 1, 3 arva colono. AVIEN. orb. terr. 14 tellus ... aratro). CIC. Verr. II 1, 78 quod concupieris, quod cogitaris, nisi id ad nutum tuum praesto fuerit, nisi libidini tuae cupiditatique -uerit, immittentur homines. off. 1, 92 *res familiaris non* libidini potius luxuriaeque quam liberalitati et beneficentiae -at (fam. 13, 29, 2 *v. sub β*). OV. met. 8, 472 carina ... -et ... incerta duobus, *sc. vento et aestui* (*cf.* SEN. epist. 76, 13 *navis* gubernaculo -ens. CLAVD. 18, 425 puppim ... clavo). CE 875, 1 (*ad eum, qui fano Dianae Nemorensi praefuit, sc. Caesarem sec. Bücheler*) unus es, ex sacris cui -ent dona Dianae. STAT. silv. 3, 3, 95 *Claudio procuratori* uni -ent commissa ministro, quae Boreas quaeque Eurus ... invehit. 3, 3, 198 tu, *sc. pater mortuus*, custos dominusque laris, tibi cuncta tuorum -bunt. TERT. spect. 8 p. 9, 24 columnae *deas* Sessias ..., Messias ..., Tutulinas ... sustinent; ante eas tres arae trinis deis -ent, Magnis Potentibus Valentibus. *β incorp.*: ANTON. or. frg. (26 M.) Cic. de orat. 2, 167 *Norbani* tribunatus voluntati -uit civitatis. CIC. fam. 13, 29, 2 et animus et opera et auctoritas et gratia, etiam res familiaris C. Capitonis praesto fuit et -uit et temporibus et fortunae meae. SALL. Catil. 2, 7 quae homines arant navigant aedificant, virtuti omnia -ent (omnia *pro acc. gr. habuit* FRG. Bob. gramm. VII 543, 37 omnia -ent: in omnibus [*si huc referendum*], *sed cf.* HOR. sat. 2, 3, 96 omnis ... res, virtus fama decus, divina humanaque ... divitiis -ent). MANIL. 3, 107 fidei ... -entia vincla, *sc. laborum urbanorum*. 3, 119 utcumque regunt dominantia sidera, -e[n]t *effectus facundiae*. QVINT. inst. 1, 12, 4 (*antea*: inventio rerum, electio verborum, compositio, gestus, pronuntiatio, vultus, motus) quae ... velut sub uno conatu tam diversa -ent simul.

b *partes hominum eorumve affectus, motus, qualitates sim.*: *α -ent externis, sc. voluntati alterius vel necessitati cuidam*: CIC. Tusc. 3, 5 animi ..., qui ... praeceptis ... sapientium -uerint (off. 1, 13 nemini ... nisi ... legitime imperanti. fam. 13, 29, 2 *v. sub aβ*. SEN. epist. 71, 16 deo. 107, 9 *legi naturae*). SEN. dial. 7, 13, 1 *Epicurus* iubet illam *voluptatem* -ere naturae. TERT. resurr. 8 p. 37, 20 *caro* potest apud Christum ... -ere debito tanto (parare *var. l.; cf. usum p. 378, 50. 380, 42 sqq. illustratum*). EPIGR. Bob. 36, 10 (=AVSON. 135, 10 p. 431 P.) tibi ... -uit indulgens et sine voce dolor (*i. desiderium amantis*). AVG. vera relig. 23, 44 omnis anima ... inrationalis ... meliori. MART. CAP. 1, 92 (vers.) quae -ens probitas, *sc. Mercurii famuli Iovis*, munera pensitet. *β -ent ipsi homini vel sibi invicem*: LVCR. 3, 144 cetera pars animae ... -et et ad numen mentis ... movetur (CIC. Tusc. 1, 20 *animi* duas partes ..., iram et cupiditatem. 2, 50 animi pars ... rationi. APVL. Plat. 1, 18 inferiores duae p.). CIC. fin. 5, 34 mentis, cui tota hominis natura -at. Tusc. 3, 33 -ere ... animum rationi (HOR. epist. 1, 2, 62 nisi -et, imperat). 4, 22 *adpetitiones* rationi (*cf.* off. 1, 102 *appetitus* rationi [1, 141]). fat. 25 *motus voluntarius* nobis (SEN. dial. 4, 3, 4 m. animi rationi. *cf.* QVINT. inst. 1, 12, 4 *sub aβ*). SEN. contr. 1 praef. 5 *memoria mea* mihi iam olim precario -et. SEN. benef. 2, 18, 4 adfectus saepe contumaciter -ent (epist. 85, 8 -ere nescit). 4, 2, 1 *apud Epicureos* virtus voluptatum ministra est, illis -et. epist. 8, 5 ne animo male -at *corpus* (*cf.* TERT. resurr. 7 p. 36, 3 utrumne animae caro an anima -at carni [appareat *var. l.*]). *al.*

2 *mundus eiusve partes vel res naturales* (*agros sim. v. p. 383, 36 sqq.*): **a** *-ent deo, numini eorumve iussis sim.*: CIC. leg. 3, 3 *mundus* deo -et et huic oboediunt maria terraeque. nat. deor. 1, 19 oboedire et -ere voluntati architecti aer, ignis, aqua, terra potuerunt. 1, 22 omnes *naturae* numini divino (APVL. mund. 36 animalium ... natura ... caelestibus institutis [*gr. p. 401 a 10* πειθόμενα]). div. 1, 120 deo ..., cuius numini -ent *omnia* (2, 35 deorum ... numini. IVVENC. 1, 76 iussis *dei. al.; cf.* DRAC. laud. dei 2, 742 *deo* cuncta [BOETH. cons. 3, 12, 34 W.]). MANIL. 2, 68 machina (*i. mundus*) ... imposito ... magistro. PLIN. nat. 3, 94 ventos Aeolo -uisse existimatum (*in eadem re*: SIL. 9, 493 STAT. silv. 3, 2, 44). Ps. APVL. Ascl. 19 summa ... summo illi domino -et. TERT. bapt. 3 p. 203, 22 (*de aqua*) materiam, quam in omnibus ... operibus suis deus disposuit, etiam in sacramentis propriis -ere fecit (*sunt qui intellegant* parēre). *al.* **b** *-ent homini* (*paulo aliter p. 383, 36 sqq.*): SEN. epist. 93, 2 utrum ... aequius iudicas te naturae an tibi -ere naturam? PETRON. 134, 12 vers. 1 (*loq. maga*) quicquid in orbe vides, -et mihi (*cf.* vers. 6 mihi flumina -ent *eqs.*). SERV. auct. Aen. 10, 176 *sidera vel ceterae, quas dixit, res* (*v. p. 375, 55*). ENNOD. opusc. 1, 70 p. 280, 13 castigatas Vandalorum ventis -entibus (*sc. Theoderico*) ... depraedationes. **c** *aliis rebus naturalibus vel legibus naturae sim.*: TIB. 1, 9, 9 freta ... -entia ventis. OV. trist. 1, 2, 26 nescit, cui domino (*i. vento*) -at, unda maris. MANIL. 1, 33 per inane suis -entia finibus astra. 1, 479 certis ... legibus omnia -ent. 2, 504 *Sagittarius* -ere Leoni auribus ... assuevit (*i.* Λέοντος ὑπακούει). 3, 533 tempora ... propriis -entia signis. 4, 784 Gnosia Centauro tellus ... -et (*cf. e. g. 4, 763 sq.* Virgine sub casta ... est Rhodos). PLIN. nat. 2, 218 *interiorum marium* spatiosior laxitas dicioni *lunae aestus efficientis* -et. 17, 22 quidam caelum terrae -ere cogunt, *sc. sementibus caeli regionem sec. agri qualitatem tribuentes*. STAT. silv. 3, 3, 49. PALLAD. ins. 91 mespilus huic *malo sibi insito* -et, *sc. fructus suos mutans* (pares *vel* patet *var. ll.*). *al.*

appendix structurarum (*ad caput alterum*): **1** *indicatur, cui vel cui rei quis -at*: *per dat. passim inde a* LIV. ANDR. trag. 13 (*si recte suppletur*), PLAVTO Asin. 147 (*liberius cum dat., qui significat munera implenda sim. p. 378, 50. 380, 42, cf. p. 382, 82. 83*); *ceterum cf. praepos.* sub *p. 383, 11 et fortasse* ad *l. 53*, in *l. 61; vix gen. p. 375, 37; struct. transit. v. p. 379, 69.*

2 *indicatur potius, in qua re -atur, per*: **a** *praepos.*: in *c. abl.* (*selecta*): CIC. Pis. 61 neque alia ulla in re legi tuae -ui. Tusc. 4, 53 in patiendo ac perferendo. QVINT. decl. 301, 22 in ministerio. FRONTO p. 158, 15 v. d. H. in plerisque. GELL. 2, 7, 1 in ... omnibus iussis. Ps. CYPR. *v. sub b*. CE 973, 6 in officieis. *al.; cf. p. 383, 8. c. acc.*: SEN. contr. 2, 1, 20 an in omnia patri -endum sit; etiamsi in o., an ibi tamen non sit -endum, quo *eqs.* (SEN. benef. 3, 20, 2 VLP. dig. 47, 10, 17, 7). de: CIC. de orat. 2, 165 senatui -endum de salute rei publicae fuit. GREG. M. dial. 1, 4, 12 de eo, *sc. praecepto sim.* ad (*v. etiam p. 383, 7 et sub 3c*): VELL. 2, 23, 6 -entem ad (ante *trad.*) omnia supplicemque (ACT. Archel. 29, 3 ad o., quae ei imperabat ..., -bat *servus*). CASSIOD. var. 2, 24, 1 ad omnes iustitiae partes subiectos libenter -ere docuistis. per: EPIST. Alex. l. 332 H. -ui per omnia homini (GREG. M. epist. 1, 21). **b** *obi. int.*: STAT. Ach. 1, 660 non adeo -bimus omnia matri (GELL. 2, 7, 3 omnia [omnibus *var. l.*], quae pater imperat, -endum. 2, 7, 10. *cf. p. 383, 57*). GELL. 2, 7, 5 nihil necessum esse patri obsequi et -ere (2, 7, 14. Ps. CYPR. or. 2, 2 p. 147, 9 nihil ... in praeceptis tuis -ui). 2, 7, 8 patri -endum quae imperat (*cf.* GREG. TVR. Mart. 1, 33 p. 604, 26 -bo quod iusseris). 2, 7, 12 quaedam esse -endum. **c** *inf.*: STAT. Theb. 8, 157 repugnant cornipedes nulloque truces hortamine -ent nec celerare gradum nec tollere lumina terra.

3 *indicatur potius modus vel finis -endi per*: **a** *adv.* (*pauca selecta*): PLAVT. Most. 420 optime ([*si cum verbo iungendum*]. PVBLIL. R 11 melius. SEN. epist. 90, 5 bene. *al.*). CIC. dom. 50 diligentissime (LEX Vrson. [CIL I² 594] 129, 33). Phil. 6, 4 facile (PLIN. nat. 28, 56. *al.*). *ibid.* citius (PETRON. 131, 6 dicto citius. *cf.* VERG. Aen. 4, 295 ocius. VAL. MAX. 7, 3, 3 celeriter). rep. 2, 4 libenter (SEN. epist. 16, 5 PETRON. 129, 12. *al.*). leg. 3, 5 modeste (3, 6 SALL. Iug. 7, 4). HOR. epist. 1, 20, 15 male (SEN. Ag. 637 epist. 8, 5. 56, 9. *al.*). SEN. contr. 9, 4, 8 lente (PETRON. 140, 8). SEN. benef. 2, 18, 4 contumaciter (epist. 16, 5 SVET. Aug. 24, 2). VAL. FL. 6, 291 non segnius. STAT. Theb. 10, 681 *non* tarde. PLIN. epist. 4, 11, 15 obsequenter. AVG. civ. 22, 8 p. 578, 8 D. oboedientissime (VITA Caes. Arel. 2, 16). *al.* **b** *abl.*: CIC. Tim. 41 *animantia quaedam deis* iure et lege volentes -ant ([*gr. 41c* δίκῃ καὶ ὑμῖν ... ἕπεσθαι]. ad Q. fr. 1, 1, 21 eodem ... iure. SALL. or. Phil. 7. *cf. p. 383, 35*). STAT. Theb. 8, 157 hortamine (*v. sub 2c*). VLP. dig. 27, 8, 1, 6 ⌊munere⌋ mandato non -uerunt (⌊ ⌋ munere iniuncto *coni. Mommsen*). DECRET. fabr. Pisaur. (CIL XI 6335) 16 obsequio dignitati eius *patroni*. NEMES. cyn. 267 moderamine (*v. sub c*). **c** *praepos.*: ad: ITALA Luc. 12, 47 (cod. e *al.*) servus,

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

qui . . . non -uerit ad voluntatem *domini* (cod. c *al.* voluntati, cod. l secundum voluntatem, *gr.* μὴ ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα, *unde Vulg.* non praeparavit et non fecit *eqs.*). CYPR. Demetr. 8 p. 356, 21 ad voluntatis obsequium (COD. Iust. 10, 41, 3, 1 [*impp. Diocl. et Maxim.*] ad o. civilium munerum). secundum: *v. l. 2.* per: CYPR. hab. virg. 2 p. 188, 23 per omnia servitutis obsequia. in: NEMES. cyn. 267 *equus* -et in obsequium lentae moderamine virgae.

part. praes. **pārēns,** -entis: 1 *notione oboediendi occurrit rarius quam syn.* oboediens *et* obsequens. *adhibetur pro subst. p. 382, 45 sqq., ceterum p. 380, 27. 382, 4. 5 nec non e. g.* VELL. 2, 50, 3 non -entem. SEN. epist. 90, 5 male -entibus; *pro adi.: posit. (notabiliora; v. etiam compos. l. 21): p. 380, 18. 381, 40. 65. 66 sqq. 382, 60. 383, 75. 384, 53; comparat.: p. 381, 53.* ? 2 *notione apparendi: neutr. plur. pro subst.*: GLOSS. V 129, 11 -entia: apparentia (*huc traximus coll. Gloss. III 425, 42* [*in capite de* caelo] ἐπιφενόμενα: apparentia [*cf. p. 376, 5 sqq.*]. *an intellegas subst. fem.* parentia, -ae *sec.* apparentia, -ae ? *sed ad neutr. plur. spectat etiam* PRISC. gramm. II 168, 3).

deriv.: parentia, paresco, parisso, 1. paritor.

compos.: ad-, con-, dispareo; imparens. *Breimeier.*

pareosis *v.* parisosis.

parergium, -ī *n.*, παρέργιον (*sc. demin. gr. a voce q. e.* πάρεργον *ductum, in graecis non exstat*). *i. q. parergum*: 1 *de partibus operis additiciis*: PLIN. nat. 35, 101 quod *Protogenes,* cum . . . Minervae delubri propylon pingeret, ubi fecit . . . Paralum . . ., adiecerit parvolas naves longas in iis, quae pictores -a (-ga *cum cod. h edd. vet.*) appellant. 2 *de opere additicio*: HIER. epist. 32, 1, 1 *tam parvam epistolam scribo,* quod . . . alio opere detentus hoc quasi -o (paresdio *sim. var. ll.*) me occupare nolui.

parergum, -ī *n.*, πάρεργον. *litteris graecis* GELL. 1 *i. q. opus additicium* (*sc. accedens ad opera quaedam principalia*): ACC. carm. tit. (*affert* NON. p. 61, 19 Accius -orum lib. I. *huc refertur etiam* GELL. praef. 8 *-a. opera quaedam rustica intellegenda putant viri docti; cf. Henriksson, Gr. Büchertitel, 1956, 22*). HYGIN. fab. 31 tit. -a eiusdem (*i. Herculis; sc. praeter athla duodecim*). 2 *i. q. pars operis additicia* (*sc. quae ornandi causa sim. additur*): VITR. 9, 8, 5 effectus varietatesque motionum, in quibus moventur sigilla, vertuntur metae, calculi aut ova proiciuntur, bucinae canunt, reliquaque -a *horologiorum.* CIL II 2326 Venerem . . . cum -o (*in statua ut*: XIV 2865 signum Liberis pa⟨tris⟩ panthei cum suis par⟨ergis⟩). X 6102 ex qua summa tensae Minervae ex argenti libris centum ⟨c⟩um -is suis to⟨tis fierent⟩.

pārēsco, -ere. *a* parēre. [*langob. vet.* pareser; *francog.* paraître; *prov. vet.* pareisser *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* parèixer; *hisp.* parecer; *port.* parecer. *cf. M.-L. 6237. Wartburg VII 645 sqq. Corominas² IV 400. Machado³ IV 309. v. etiam quae adnotata sunt sub voce q. e.* pareo. *St.*] *i. q. visibilem fieri* (*vel esse; adicitur negatio ut p. 373, 12*): ANON. med. ed. Piechotta 136 *mala cydonea* mittes in melle, ut tandiu ibi decocantur, ut putriant et iam non -ant.

compos.: apparesco.

paresis, (-is) *f.*, πάρεσις. *i. q. paralysis, stupor*: CASS. FEL. 42 p. 101, 20 -s . . . stomachi, id est paralysis.

pāret (*impers.*) *v.* pareo. **paret-** *v.* pariet-.

pareutactos, *acc.* -on (*nom. plur.* -oe, -oi) *m.*, παρεύτακτος. *significatur species quaedam epheborum* (*cf.* NON. p. 67, 11 -oi [parectato hi *trad.*], qui de pueritia veniunt ad pubertatem. *huc pertinere videtur* GLOSS. V 651, 20 -oi [peracto *trad.*]: quasi fere aere [*i.* aetate?] iactato. *vocem restituit e lectionibus corruptis Bücheler, Kl. Schr. III 218; ad rem v. Lambertz, RE XVIII 4, 1470*): LVCIL. 321 unde -oe (parectato e *trad.*), clamides ac barbula prima. 752 ephebum quendam, quem -on vocant (praeu-, parec- *trad.*).

f. plur. **pareutactae** (*formatione quodam modo iocosa*). *i. q. adulescentulae* (*fortasse more pareutactorum se gerentes*): VARRO frg. Non. p. 67, 17 -ae (praeu-, parec- *var. ll.*) adsunt; mulier quae mulier, Venus, caput *est earum* (*v. Lambertz l. c.*).

pargium *v. vol. I 1799, 40 et Meyer-Lübke apud Gröber, Grundriß der roman. Philol. I², 1904/6, 458.*

[pargo *v.* spargo; *cf. etiam supra p. 193, 65.*]

parhedrus *v.* paredrus.

parhēlion, *acc. plur.* -ia, παρήλιον. *i. q. imago solis geminata*: SEN. nat. 1, 11, 2 *imagines solis* Graeci -a appellant. 1, 11, 3 nihil . . . prohibet illas *imagines* -a vocari; sunt autem imagines solis in nube spissa et vicina in modum speculi; quidam -on ita definiunt: nubes rotunda et splendida similisque soli. 1, 13, 1 solent et bina fieri -a.

parhippus, -ī *m.*, πάριππος. *scrib.* pari- COD. Theod. 8, 5, 14, 1 (*cod. T*), RVSTIC. *i. q. equus extraordinarius* (*sc. in cursu publico praeter veredos usurpatus*): COD. Theod. 8, 5, 14, 1 quamquam, quid sit -us, et intellegere et discernere sit proclive. *ibid.* -um eum videri et habendum esse, si quis usurpato uno vel duobus veredis, quos solos evectio continebit, alterum tertiumve extra ordinem commoveat. 8, 5, 22, 1 ut -um vel avertarium nullus accipiat . . ., nisi *eqs.* 8, 5, 27 plures -os dimittendos. 8, 5, 29 ii tantum -um praesumant, quibus . . . veredum cum -o tribui iusserimus (8, 5, 49 RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 203, 21). CASSIOD. var. 4, 47, 5 -orum . . . onera centum librarum nullus excedat (*sim. ibid. iterum et* 5, 5, 3).

[parhistoriān *pro* parem historiam COMMENT. Lucan. 4, 549 *coni. Housman ad Lucan. 4, 552; praeter necessitatem.*]

parhodiacus *v.* parodicus. **parhoem-** *v.* paroem-.

parhomoeon *v.* paromoeon. **parhygrus** *v.* parygrus.

ᵃparhypatē, (-ēs) *f.*, παρυπάτη (*sc.* χορδή). *scrib.* pary- PS. CENS. *de formis: sing. nom.* -e *saepe, dat.* -e BOETH. mus. 4, 13 p. 336, 3 (*var. l.* -is), *acc.* -en BOETH. mus. 4, 10 p. 331, 6. *al.; plur. nom.* -ae BOETH. mus. 4, 13 p. 336, 24, *dat.* -is *ibid.* p. 336, 6, *acc.* -as *ibid.* p. 337, 16.

t. t. musicae de chorda, quae iuxta hypaten est (*v. l. 21*), *eiusque sono* (*lat.* subprincipalis *v. l. 17; ad rem v. e. g. Vetter, RE XVI 843 sq.*): VITR. 5, 4, 5 *sonitus mobiles* vocabula . . . habent haec: -e hypaton, lichanos hypaton, -e meson *eqs.* (*simili serie*: PS. CENS. frg. 12, 3 [*var. l.* pari-]. MART. CAP. 9, 931 [*litt. gr.; explicat* id est subprincipalis *ut*: BOETH. mus. 4, 3 p. 309, 25. 310, 7]. BOETH. mus. 1, 22 p. 214, 6. 12. *al.*). 5, 4, 6 -e quae in harmonia distat ab hypate ⟨dimidium⟩ hemitonium, in chroma transmutata habet hemitonium. BOETH. mus. 1, 20 p. 206, 16 -e . . . quasi iuxta hypaten posita et collocata. 1, 27 p. 219, 8 hypate meson Saturno est attributa, -e vero Ioviali circulo consimilis est (*postea* l. 22. 24 *sec. Tullium sit* Venus -e hypaton . . ., Iuppiter -e meson). 4, 10 p. 331, 6 -en meson chromaticen (331, 7. *al.; cf.* 330, 20 diatonos [330, 23. *al.*]. 331, 21 enarmonios [331, 23. 4, 13 p. 336, 2. *al.*]). *et saepe apud eundem.*

pariambōdēs (*sc. pes*), παριαμβώδης (*gr. alibi non exstat*). *t. t. metr. de pede quodam pentasyllabo*: DIOM. gramm. I 482, 1 -es ex brevi et longa et brevi et duabus longis (pariambus *cod. Leid.*).

ᵃpariambus, -ī *m.*, παρίαμβος. *acc.* -ov TER. MAVR. 1369 (1535 -on, *ceterum* -um). *t. t. metr., nomen pedum*: 1 *pyrrichii* (*explicatur nomen*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 44, 14 *appellatur* -us . . ., quod minus habeat unum tempus ab iambo): BASS. gramm. VI 255, 2 (*in definitione versus sotadei*) *pes* secundus -us, tertius spondeus, quartus -us *eqs.* (*textum antea mancum illustrat* MAR. VICTORIN. gramm. VI 131, 16 *et* 26 sq.). 262, 24. 264, 27 proceleumaticus constat ex duobus -is (*item* TER. MAVR. 1461). 265, 4. QVINT. inst. 9, 4, 80 (*agit de pedibus bisyllabis*) spondion longis duabus, pyrrichium, quem alii -um vocant, brevibus *constare* (*hinc* DIOM. gramm. I 465, 14. *sim.* ANTH. 480, 2). TER. MAVR. 1369 *pedem disyllabum primum, qui duas breves habet,* -ov . . . dicunt (*similiter de specie et nominibus agunt*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 44, 13 sq. DIOM. gramm. I 475, 10. *al.*). *al.* 2 *variorum* (*vix addas l. 29 et* DIOM. gramm. I 481, 15, *v. sub* parapycnos): DIOM. gramm. I 479, 17 (*inter ternarum syllabarum pedes*) bacchius, Oenotrius, tripodians, quem Graeci -um dicunt; constat ex brevi et duabus longis. 481, 14 (*pedes heteroploci pentasyllabi*) -us in longa et brevibus quattuor (parapaeon *coni. Gaisford, sed fortasse respicitur species choriambi*).

pariās, (-ae) *m.*, παρείας (*vel* -ρω-, -ρου-). *genus serpentis*: LVCAN. 9, 721 contentus iter cauda sulcare -s (-ry-, -roe- *var. ll.*, -re- *edd. vet.*). ISID. orig. 12, 4, 27 -s: serpens quae semper in cauda ambulat et sulcum facere videtur.

cf. Onom.

pariātio, -ōnis *f.* *a* pariare. [*de* AVG. in psalm. 61, 4 l. 25 *v.* pariatoria.] *i. q. exaequatio debiti et soluti, metonymice de libello, qui rationes pares esse testatur* (GLOSS. II 443, 48 συναίρεσις λόγου: -o): SCAEV. dig. 12, 6, 67, 3 an pactum, quod in -bus (pactionibus *var. l.*) adscribi solet in hunc modum 'ex hoc contractu nullam inter se controversiam amplius esse', impediat repetitionem (*in Basil. respondet* ἐν . . . ἀποδείξεσι).

pariātor, -ōris *m.* *a* pariare. [*falsa var. l.* AVG. serm. 256, 1.] *i. qui pares rationes habet* (*sc. qui debita solvit*): PAVL. dig. 35, 1, 81 pr. Sticho mortuo, antequam rationes redderet, vel -e (aparitore *var. l.*) vel reliqua habente (paria t(estat)ore *vult Röhle, Labeo 17, 1971, 51 sq., vix recte*). EPIST. ad quinquennal. (CIL VI 33840) 4 *colonus hortorum* per aliquod annos in hodiernum -r (paria *esse* t(estat)ur *Röhle, l. supra cit.*). INSCR. Année Epigr. 1975 n. 883 (? *saec. III, Afr.*) conductori -i restitutori fundi Aufidiani (*v. Peyras, Antiq. Afric. 9, 1975, 212*). *dub. an huc* CIL III 7437, 9 (=6150) par(iator) Aur(elius) Numisianus (*inter collegas sodalicii Bacchiaci; solvit Mommsen dubitanter; an cogites de* parens *coll. p. 361, 49 sq. ?*).

deriv.: pariatoria.

pariātōria, (-ae) *f.* (*fortasse ex adi.* -a, *sc. ratio*). *a* pariator. *i. q. pariatio, sc. de condicione eius, qui rationes pares habet* (GLOSS. V 509, 34 persolutio vel adimpletio debiti sive supplementum): AVG. in psalm. 61, 4 l. 25 (*in imagine; ad Col. 1, 24* ut suppleam, quae desunt pressurarum Christi, in carne mea) pro modulo nostro exsolvimus, quod debemus . . .; -a (parat-, parit- *var. ll.*; pariatio *Latinius*) plenaria passionum non erit, nisi cum saeculum finitum fuerit.

pariātus, -a, -um *v.* 1. pario. **parichimia** *v.* paristhmia.

[parichrūs *adi.* AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 42, 1 *topazion lapis* est . . . -us (pari-, pasychrus *var. ll.*, parygrus *Engelbrecht*) et *[Kruse]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

satis purus et chrysochrus ([*antea*: πρασοειδής et χρυσωπός, similis chrysoprasso]. prasochrus *temptavit Haupt, Opuscula III 328 sq.; sed restituas* pyrichrus *cum Jaeger, Scripta minora II, 1960, 394 sec. Xenocratem ibid. p. 391 allatum*).]

pāricīd- *v.* parricid-.

pariculus, -a, -um. *a* par *deminutive.* *scribitur* -ecl- Gloss. [*adi.: val.* păreche; *it.* parecchio; *raet. or.* parél; *francog.* pareil; *var. prov., vasc.; hisp.* parejo; *port.* parelho. *subst.: val.* păreche; *it.* parecchi *et var. dial.; sard. mer.* pariga; *francog. vet. et med.* pareil *et var. dial.; prov. vet.* parelh *et var. prov., vasc.; cat.* parell; *hisp.* pareja; *port.* parelha. *cf. M.-L. 6240. 6241 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 2773. Wagner II 224. Wartburg VII 648 sqq. Corominas^2 IV 387. Machado^3 IV 310. St.*] [*subst.* -um *pro* periculum *notione 'exemplar, ἰσότυπον' sim. vix recte vindicat Kübler, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 54, 1934, 327 sq. hisce locis*: Cic. Verr. II 3, 183 Tac. ann. 16, 19, 3 Cod. Theod. 4, 17 tit. 4, 17, 3; *oblocutus est Klotz, Phil. Woch. 53, 1933, 445 sqq.; v. sub* periculum.]

i. q. par: Lex Sal. Merov. caus. 6 tit. incipiunt sententias de septem septinas, hoc sunt -as causas (*rec. K ex tribus codd. fortasse aevi Merov.; -as i. pari multae obnoxias*). *n. pro subst. (vix etiam l. 13) de coniunctione duorum*: Gloss. III 286, 22 (=657, 13) πόσου ἡ ζυγή; quanti -um? (*ex colloquio apud vestiarium; qua de re agatur, non indicatur; de paribus vestium v. supra p. 272, 20 sqq.*).

Varro ling. 5, 178 praeda est ab hostibus capta, quod manu parta ut **parida** praeda. *vox veriloquii gratia a* parĕre *ficta.* *Kruse.*

pārientia *v.* parentia.

***pariēs,** -etis *m.* [*orig. inc. Sch.*] *de origine*: Isid. orig. 15, 8, 2 -s nuncupatus quia semper duo sunt pares, vel a latere vel a fronte. *scribitur*: pariens CIL IV 1904 VI 17565, 12 *et hic illic in codd.* (*ubi et* parient-); parit- CIL XIV 1636 II 10 (*e cod.*). Itala Ezech. 41, 17 (Wirc.). Formvlae Andecav. 33 p. 15, 32; paret- CIL VI 31007, 3; per- Vlp. dig. 47, 18, 1, 2 *cod. F*; pareies Chart. lat. ant. 271 (*si huc referendum*). *notatur*: pariet CIL III 9588, 2. VI 10293, 5 (*a. 28*). 25192, 7 (*cf.* pariet CIL XII 5336 b, 2); par Inscr. Gall. Narb. Espér. 561, 5. Not. Tir. 100, 3. *de genere: masc. testantur* Varro ling. 9, 41 Arnob. nat. 1, 59 p. 55, 9 M. *al.; fem. traditur* Grom. p. 361, 20 L. Vita Fulg. p. 141 L. Formvlae Andecav. 33 p. 15, 32. Pass. Thom. 4 Z. (*masc. var. l. ut* Greg. Tvr. vit. patr. 13, 1).

de formis: acc. sing. -e Lex par. fac. Put. (CIL I^2 698) 1, 16 CIL III 14082. 14083. *al. (cf. Leumann, Gramm. 1977, 224). abl. sing.* -i Iavol. dig. 19, 2, 57 CIL VI 17721 (-e *passim; retinendum* Plavt. Cas. 140 *loco q. d. Jacobsohniano* [-i *Lindsay frustra*]). *de prosodia: forma* parietibus *mensuratur* —◡◡— Verg. georg. 4, 297. *al.* Priap. 2, 10 Colvm. 10, 27. *al.* Prob. inst. gramm. IV 89, 10 quaeritur a Plinio ..., qua de causa non et hoc nomen ad e productum pertinere pronuntietur (*cf.* Ps. Prisc. gramm. III 524, 22 *inter ea, quae* in obliquis corripienda sunt. *nom. sing. correptum agnoscere videntur* Phoc. gramm. V 418, 1 Prisc. gramm. II 241, 8). *de notione*: Gall. dig. 50, 16, 157 pr. -s est, sive murus sive maceria est. Char. gramm. p. 47, 12 B. -s τοῖχος (*item* Gloss.). Synon. Cic. p. 422, 18 domus. sedes. penates. ... tectum. limen. -es domestici. *eqs.* (*sim.* Gloss.^{L} I Ansil. PA 503). *legitur inde a* Lege XII tab., Plavto, Enn., Catone *per totam latinitatem.* [*val.* părete; *it.* parete; *raet. or.* paret, *occ.* preit, parät; *francog.* paroi; *prov. vet.* paret, paré *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* paret; *hisp.* pared; *port.* parede. *cf. M.-L. 6242. Battisti-Alessio IV 2775. Wartburg VII 652 sq. Corominas^2 IV 400. Machado^3 IV 309. St.*] [*confunditur in codd. cum* pars Vitr. 2, 8, 2 (pars *restituendum videtur* Evseb. Emes. serm. 24, 27 CIL VI 15792). *dubiae lect. et interpr.* CE 950, 9 = CIL IV 5296. *vix recte trad.* Itala Ezech. 41, 6 (Wirc.) in -e -is (in -e aedis *propos. Ranke sec. gr.; an* in parte -is?).]

I *exempla notionem illustrantia*: **A** *de parte aedificiorum aliarumque rerum ab homine structarum vel de quolibet muro* (*aedificiorum e terra cavatorum p. 390, 25 sqq., cf. p. 388, 9 sqq.; de latere natura posito v. sub B 1 b. gr. fere respondet* τοῖχος, *quod non adnotavimus*):

1 *proprie* (*sc. sive de toto muro, ut e. g. l. 81 sqq. p. 388, 7. 390, 3 sqq. 393, 45 sqq., sive de eius superficie ut p. 388, 49 sqq. 390, 43. al.*):

a *usu sollemni, sc. de parte domus vel aedificiorum simili modo structorum* (*cf. II A 1; addidimus exempla nonnulla minus definita*):

α exempla varia (*pauca selecta*): Lex XII tab. (Varro ling. 5, 22) 7, 1 ambitus -is (*addit Varro*: circuitum esse describunt *interpretes. item agitur de ambitu eiusque iure*: Cic. top. 24 Vitr. 1, 1, 10. CIL VI 29788, 2 [*saec. I*] inter duos -es ambitus privat(us). *aliter p. 388, 21*). Plavt. Amph. 324 si in me exercituru's *pugnos*, quaeso in -em ut primum domes. Lex par. fac. Put. (CIL I^2 698) 2, 14 fenestras, quae in -e ... sunt. Cic. Catil. 1, 19 me nullo modo posse isdem -bus tuto esse tecum (*opp.* isdem moenibus). har. resp. 16 *Poplicolae publice datus est* locus, at mihi etiam -es atque tectum. Mil. 75 -em ... per vestibulum ... ducere. de orat. 1, 173 -um, luminum, stillicidiorum ... iura (leg. 1, 14. 2, 47 -um aut aquarum). Caes. civ. 2, 8, 2 (*turris describitur*) -um crassitudo pedes v (Vitr. 2, 8, 6. *al.; cf.* Vitr. 1, 5, 3 qui ... -es murali crassitudine erunt faciundi. Colvm. 8, 3, 4 ita crassos -es. Inscr. Année Epigr. 1909 n. 60 [*Romae*] -s crassus p(edes) III). Inscr. Dessau 6017, 5 (*lib. rei p.*) precario rogavit, utei eo -e immissa essen⟨t⟩, *sc. tigilla quaedam* (*cf.* Inscr. Année Epigr. 1975 n. 327 [*e reg. Mars.; lib. rei p.*] precario -s est ductus). CIL X 787, 5 (*saec. I a. Chr. ex.*) -em ... privatum (Inscr. Année Epigr. 1937 n. 176 [*Herculanei*] -s perpetuus p. [*ibid. iterum*]. CIL V 5483. *al., cf. p. 393, 39 et* Amm. 27, 9, 10 privatorum -es). Verg. Aen. 5, 589 *in labyrintho* -bus textum caecis iter. Vitr. 2, 8, 4 bipedales -es (*cf. l. 34 et* Plin. nat. 35, 173 sesquipedalis -s). 4, 4, 1 qui -s valvarum habuerit conlocationem. 6, 8, 1 onera ... -um (6, 8, 3. 6, 8, 4). CIL VI 34013, 3 (*a. 1*) -es ... opere tectorio *expolire* (*in sepulcro, columbario ut*: 10237, 6 [*a. 16*] crustas supra -em itineris medi ... posuerunt. 10293, 5 [*a. 28*] pariet(e) IIII col(umbario) II. 15551, 6 [*aet. Vesp.*] -em ... in quo sunt oll(ae) LXV. 23400, 1 sq. columbaria totius -is ... usque ab terra ad camaram. XIV 4827, 8. *al.*). Sen. dial. 1, 4, 9 subditus et -bus circumfusus calor (*cf.* nat. 3, 24, 3 per tubos ... -es ... calefacit. epist. 90, 25). epist. 77, 14 inlisum -i caput (*semet occidendi causa, cf.* Plin. epist. 3, 16, 12 adverso ... -i caput ... impegit. Ps. Avr. Vict. epit. 42, 6. *indicium furoris est*: Capitol. Maximin. 17, 2 Ps. Avr. Vict. epit. 1, 13. *al.*). Scrib. Larg. 55 quae herba ... nascitur ... in -bus humidis (Plin. nat. 27, 23. *al.; cf.* Vvlg. III reg. 4, 33 *hysopus* egreditur de -e). Mela 1, 56 labyrinthus, domos mille ... perpetuo -is ambitu amplexus (*cf.* Vvlg. Ezech. 46, 23 -s per circuitum ambiens quattuor atriola). Plin. nat. 35, 169 -es, quos appellant formaceos (*inde* 1, 35, 48 *et* Isid. orig. 15, 9, 5). 36, 189 -bus scaenae (*cf.* Serv. Aen. 1, 164 apud antiquos ... theatralis scaena -em non habuit *eqs.*). *et saepe.*

β agitur de materia -is (*fusius* Vitr. 2, 8, 2 sqq. *nec non* 2, 1, 3 sqq.; *de materia tectorii sim. v. sub γ*): Cato agr. 14, 1 *villae* -es omnes ... calce et caementis *faciendi* (*cf.* CIL I^2 1801, 6 -es caementicios [Vitr. 2, 8, 17 *et inde* Cet. Fav. 11]. Plin. nat. 36, 172 [*sec.* Vitr. 2, 8, 7] medios -es farcire fractis caementis). 14, 4 -es ex latere (*cf.* Caes. civ. 2, 9, 7 -es lateribus exstruebant. Vitr. 2, 1, 7 domos ... latericiis -bus aut e lapide structas [*al. v. vol. VII 2, 1002, 64 sqq.*]. 2, 3, 1 sq. 2, 3, 4 alternis coriis *latericiis* -es alligantur. 2, 8, 10 -es ... latere structos. Plin. nat. 2, 197. *al.*). 15 sesquipedalem -em dominus fundamenta faciat et ad opus praebeat: calcis *tantum* ..., harenae *tantum* (*cf.* Vitr. 2, 8, 2 materia ex calce et harena crebriter -es satiati *eqs.*). Ov. fast. 6, 262 -s lento vimine textus erat (*cf.* Fest. p. 301 -s craticius [Vlp. dig. 17, 2, 52, 13 Oros. hist. 5, 12, 8]. Plin. nat. 35, 169 inlini ... crates -um luto. *v. etiam infra l. 68*). Vitr. 2, 1, 3 luteas glebas arefacientes struebant -es, materia eos iugumentantes *eqs.* 2, 1, 4 -es arboribus statuentes *Colchi*. 2, 8, 4 ex rubro saxo quadrato aut ex testa aut ex silicibus ordinariis struat ... -es (*cf.* Plin. nat. 36, 171 Graeci e lapide duro aut silice aequato struunt veluti latericios -es. Avson. 336, 44 p. 202 P. -bus qui saxa locat. Greg. Tvr. Franc. 1, 32 -s duplex erat, ab intus enim de minuto lapide, a foris vero quadris sculptis fabricatum fuit. *al.*). 2, 8, 19 ex veteribus tegulis ... structi. Tert. resurr. 35 p. 76, 12 -is corpus non aliud admittam quam caementa, quam saxa, quam lateres.

γ agitur de tectorio vel de quolibet ornatu -is: ① *ornatur vel munitur tectoriis variis* (*selecta inde a* Vitr.): Varro Men. 533 -es incrustatos (Proc. dig. 8, 2, 13, 1. Inscr. Année Epigr. 1972 n. 569 [*Corinthi*]. *cf. supra l. 10 et* Vitr. 7, 3, 10 veteribus -bus ... crustas *excidere*. Plin. nat. 35, 154 crustas -um. 36, 48 -es crusta marmoris operuisse [*inde* 1, 36, 7]. *al.*). rust. 1, 57, 1 *granariorum* -es ... opere tectorio marmorato loricandi; si minus, ex argilla mixta acere e frumento et amurca (*cf.* 1, 59, 2 marmorato ... -es ... faciunt. 3, 7, 3 marmorato toti -es *columbarii* ... oblinuntur. Vitr. 7, 3, 6 tribus coriis harenae et item marmoris solidati -es. Sen. epist. 114, 9 ut -es ... marmoribus fulgeant. 115, 9 tenui marmore inductos. Plin. nat. 36, 50 marmoreos -es. *al.*). 3, 8, 1 -es ac camaras munitas tectorio (*cf.* 1, 57, 1 *supra*. 3, 11, 3 *nessotrophii* -es tectorio levigantur. Vitr. 2, 4, 2. 7, 3, 8. CIL VI 34013, 3 *v. supra l. 9*. Nerat. dig. 7, 1, 44 tectorium -bus ... imponere. *al.*). Liv. 41, 20, 9 templum ... -bus totis lammina inauratum (*cf.* Plin. nat. 33, 57 tamquam vasa inaurantur. 35, 2. Apvl. met. 5, 1, 6 -es solidati massis aureis. Itala II par. 3, 7 [cod. 91 *al., sim.* Vvlg.] inauravit domum et -es. Epist. Alex. l. 42 H. auratos. Vvlg. I par. 29, 4 deaurandos). Vitr. 2, 1, 3 furcis erectis et virgulis interpositis luto -es texerunt (*cf.* 7, 3, 11 -s ... luto inquinatus. *v. etiam supra l. 37 sqq.*). 7, 3, 5 -es quam asperrime trullissentur (7, 4, 1 -s testa trullissetur *eqs.*). 7, 3, 11 cannarum duplex in -bus harundinibus transversis fixa perpetuitas. 7, 9, 3 cum -s expolitus et aridus fuerit, ceram Punicam ... inducat (*cf.* Plin. nat. 21, 85. 33, 122). Sen. contr. 2, 1, 12 lapis ... tenui fronte -em tegit. Sen. epist. 86, 6 pauper sibi videtur ..., nisi -es magnis et pretiosis orbibus refulserunt *eqs.* Plin. nat. 13, 28 tectorii vicem hic *frutex palmae* -bus ... praestat. 36, 166 tuentur picando -es. Apvl. met. 5, 1, 3 argenteo caelamine conteguntur. Tert. idol. 8 p. 37, 8 scit albarius tector ... et tectoria inducere ... et cymatia distendere et multa alia ornamenta praeter simulacra -bus incrispare. *al.*

② *ornatur pictura*: Plavt. Men. 143 vidisti tabulam pictam in -e (Merc. 315 signum. Varro rust. 1, 2, 1 Italiam. Petron. 29, 1 canis. *al.; cf.* Vvlg. Ezech. 8, 10 idola ... depicta erant in -e [23, 14 viros]). Cic. Verr. II 4, 122 tabulis interiores templi -es vestiebantur. Prop. 2, 6, 34 tum -s nullo crimine pictus erat (Val. Max. 8, 14, 6 cum in

[*Galli*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aede Salutis . . . -es pinxisset *quidam*. Plin. nat. 22, 4 herbis . . . -es . . . pingi [*v. app. crit.*]. *al.*). Vitr. 7, 5, 8 *minio* nunc . . . toti -es inducuntur; accedit huc chrysocolla *eqs.* (7, 9, 2 minio). Proc. dig. 8, 2, 13, 1 pretiosissimas picturas habere in -e communi (*cf.* CIL VI 5346, 5 [*saec. I?*] picturas in -e). Plin. nat. 35, 50 purpuris in -es migrantibus. 35, 89 carbone . . . imaginem in -e delineavit. 35, 116 *quidam* instituit amoenissimam -um picturam. 35, 118 nondum libebat -es totos tinguere. *al.* (iii) *ornatur litteris inscriptis vel adfixis*: Plavt. Trin. 1039 ad -em sunt fixae *leges*. Lex Corn. de XX quaest. (CIL I² 587) 2, 41 nomina . . . ad aedem Saturni in -e *scripta*. Cic. de orat. 2, 240 tota Tarracina tum omnibus in -bus inscriptas fuisse litteras *quasdam*. Priap. 2, 10 quod otiosus templi -bus tui notavi. Plin. nat. 28, 20 -es incendiorum deprecationibus conscribuntur. CE 957, 1 (*Pompeiis*) admiror, -s, te non cecidisse ruina, qui tot scriptorum taedia sustineas. Pap. Corp. 104 A II 9 (*a. 94*) *tabula* fixa . . . in -e, in qua scriptum est *eqs.* Plin. epist. 8, 8, 7 multa . . . -bus inscripta *in sacro Clitumni*. Svet. gramm. 17, 4 fastos . . . marmoreo -i incisos. CIL VI 52, 4 ne quis velit -es . . . inscribere aut scariphare. *al.* (iv) *ornatur variis rebus* (*notabiliora*): Cic. div. 1, 74 *arma* fixa in -bus (*de donis votivis agitur ut*: Hor. carm. 1, 5, 14 me tabula sacer votiva -s indicat . . . suspendisse . . . vestimenta . . . deo. 3, 26, 4 arma . . . *et* barbiton hic -s habebit [*cf.* Porph. *ad l.*]. Liv. 41, 18, 4. *al.*). Varro rust. 3, 1, 10 litteris exornati -es (*i. libris*, *cf.* Sen. dial. 9, 9, 7 in speciem et cultum -um comparantur. Plin. epist. 2, 17, 8. Vlp. dig. 30, 41, 9 in bibliothecis -bus inhaerentibus). Pavl. Fest. p. 56 *clavus annalis* figebatur in -bus sacrarum aedium. Val. Max. 9, 1, 5 Attalicis aulaeis contectos -es. Plin. nat. 36, 196 in speculis -um (*cf.* Vlp. dig. 34, 2, 19, 8 speculum . . . -i adfixum). Vlp. dig. 30, 41, 12 si . . . inhaerent -bus *statuae*.

δ *agitur de -e perfosso, forato*: fodere *sim.* (*sc. fere furandi vel adulterandi causa*): Plavt. Asin. 563 ubi -es perfoderis (Mil. 142 Cic. Vatin. 11. Pavl. Fest. p. 378 vectibus. Sen. contr. 7, 5 them. 7, 5, 3. 7, 5, 10 pater meus tamquam -s perfossus est. 10, 6, 2. Itala Luc. 12, 39 [cod. e; *gr.* τὸν οἶκον, *cod. b al. et Vulg.* domum]. *al.*; *cf.* Plavt. Pseud. 980 perfossor -um [*v. Lilja, Terms of abuse . . ., 1965, 49*]). Sen. contr. 10, 6 them. noctu -em eius effodit (Itala Ezech. 12, 5 [cod. 175; Vvlg. perfodi]. Avg. serm. 82, 14). Vvlg. Ezech. 8, 8 fode -em (Avg. in euang. Ioh. 7, 12 alienum). *alia*: Colvm. 8, 3, 7 foratis duobus adversis -bus *aviarii* (Argvm. Plaut. Mil. 1, 6 communem . . . -em. *cf.* Colvm. 8, 10, 2 perforatis -bus [Apvl. met. 1, 10, 3. Vlp. dig. 47, 18, 1, 2 effracto perforatoque]. *v. etiam vol. X 2, 654, 1*). 9, 15, 10 foramina -um (Petron. 98, 1. *cf.* Vvlg. Ezech. 8, 7 foramen . . . in -e). Qvodv. prom. 1, 36, 51 clam effractis -bus (*adde* Vlp. *supra*).

ε *agitur de damnis variis, ruina, demolitione -is* (*v. etiam* Plavt. *sub 3*): Enn. scaen. 90 tosti . . . -es *urbis Troiae* (*cf.* Sall. hist. frg. 2, 64 ambusti. Proc. dig. 8, 2, 13 pr. *per tubulos* flamma torretur -s. Vlp. dig. 9, 2, 27, 10 exustus [*inde* Coll. Mos. 12, 7, 8]. Arnob. nat. 2, 77 urat tectum, -em, ianuas). Cic. Verr. II 4, 122 -es . . . nudos ac deformatos reliquit (*cf.* Liv. 38, 43, 5 nudatos). top. 22 in -e . . . demoliendo (*cf.* Vlp. dig. 39, 2, 35 -is . . . demolitione). parad. 28 -es disturbabas. fam. 9, 15, 5 si . . . nihil est in -bus aut in tecto viti (*cf.* Vlp. dig. 39, 2, 28 vitium . . . -is [39, 2, 40, 1 Pavl. dig. 8, 5, 7]. Pavl. dig. 39, 2, 18, 11 -s vitiosus factus). Alf. dig. 8, 5, 17, 2 -s madescebat (*cf.* Iavol. dig. 19, 2, 57 -i . . . umore . . . madefacto). Ov. Pont. 3, 2, 11 dedit -s venturae signa ruinae (*cf.* Sen. contr. 10, 6, 1 -is ruina [Val. Max. 6, 3, 1c. *al.*]. CE 957, 1 *v. supra l. 14. sim. al.*). Liv. 4, 15, 8 *equitis puniendi* tecta -esque . . . dissiparentur. Vitr. 2, 3, 2 *lateribus parum siccatis* -es . . . vitiantur. 6, 3, 2 *stillicidia* -es . . . corrumpunt (*cf.* Colvm. 1, 6, 5 *ne* fundamenta -um corrumpantur). *al.* Sen. contr. exc. 5, 5, 3 *arboris rami* -es moverant. Sen. dial. 5, 35, 5 -es insularum exesos, rimosos, inaequales. nat. 6, 30, 5. Proc. dig. 8, 5, 13 *fistulae* ruptae inundant -em tuum *eqs.* Plin. nat. 2, 197. Pompon. dig. 8, 5, 14, 1 si -s . . . se inclinaverit (CIL VI 1703, 4 [*a. 414*]). 39, 2, 39 pr. decidente -e (Pavl. dig. 39, 2, 18, 11 [*bis*]). Itala lev. 14, 36 (Tert. pudic. 20) maculae et cavositates . . . in -bus (*Vulg. aliter. de eadem re* 14, 37 [*v. p. 391, 79*]. 14, 39 [Lugd.] effusus est tactus in -bus [*Vulg. aliter*]. Vvlg. lev. 14, 44). *al.*

b *specialia quaedam*: α *pertinet ad munitiones oppidi, arcis, castrorum* (*dicitur vel de parte earum vel de ipsis moenibus; distinguitur* murus *l. 74 [cf. p. 387, 82]. 84,* moenia *l. 82; in notionem q. e. oppidum vergit l. 81*): Enn. ann. 534 -s percussus trifaci (*si recte ad oppugnationem oppidi refertur*). Liv. 44, 11, 6 transfosso -e *fornicum non eadem crassitudine structorum, ac vetus murus fuit,* iter in urbem patefacere (*cf.* 44, 11, 8 -es fornicum perfossi). Vitr. 1, 5, 1 -um, qui supra terram sunt futuri (*sc. turrium murorumque; opp.* fundamenta). Cvrt. 5, 1, 34 xx ⟨pedes⟩ lati -es sustinent *hortos pensiles.* Amm. 20, 6, 3 ad fundamenta -um . . . subvertenda. 20, 11, 10 vimineae crates . . . -bus contiguae (21, 12, 6 [*antea ponuntur*: murorum; moenium]). 23, 4, 13 collisis -bus. 31, 6, 4 pacem sibi esse cum -bus memorans *dux Gothorum.* 31, 15, 4 militum . . . numerus . . . adfixus -bus moenium. Adnot. Lucan. 3, 492. Clavd. Don. Aen. 1, 470 p. 95, 10 *castrorum.* Veg. mil. 4, 3 *oppidi* murus . . . hac ratione perficitur: intervallo vicenum pedum interposito duo intrinsecus -es fabricantur (*cf. ibid.* inter -es densata *terra*). 4, 23 *ut* hostes . . . intra binos -es . . . perimantur. Ambr. in Luc. 7, 71 civitas . . . muralibus saepta -bus (CIL VIII 23073). β *de muris sub divo structis, sc. maxime ad aream secludendam* (*manifestiora; huc pertinere possunt nonnulla sub a allata, e. g. p. 388, 2. 21*): Lex par. fac. Put. (CIL I² 698; *ad rem v. Wiegand, Die put. Bauinschr., 1894*) 1, 5 lex -i faciendo in area, quae est ante aedem Serapi. 1, 9 sq. -s, qui est propter viam, in eo -e medio ostiei lumen aperito (2, 15). 1, 12. 1, 16 extra -e. 2, 11 sq. maceria extrema -s qui est, eum -em *eqs.* 2, 16. Liv. 43, 16, 4 -em in sacra via . . . demoliri iusserant *censores quendam.* (*sim.* Val. Max. 6, 5, 3). Pavl. Fest. p. 110 intergerivi -es dicuntur, qui inter confines struuntur (*cf. vol. VII 1, 2197, 61 sq.*). Colvm. 10, 27 *hortus* vel -bus vel saepibus hirtis claudatur (Isid. orig. 15, 9, 4 maceriae sunt -es longi, quibus vineae . . . clauduntur). Plin. nat. 17, 203 -e vel saepe . . . muniri *vineas.* Frontin. strat. 1, 5, 5 *Pompeius vias* -bus intersaepsit. Itala num. 22, 25 (Lugd.) *asina* conpressit eum *Balaam* ad -em *vineae* (*antea*: maceria; Vvlg. asina iunxit se -i). Is. 5, 5 (Cassiod. in psalm. 79, 13. *al.*) -em eius *vineae* (*Vulg.* maceriam). Epist. Alex. l. 336 H. nemus, quod erat intra -em. Pallad. 1, 34, 4 (*agitur de munitione horti sim.*). 10, 13, 2 *cappari circumveniendum est* luto strictis -bus, *sc. ne procedat ulterius.* Grom. p. 347, 14 L. (*enumerantur signa finium*) termini Tiburtini, silicei . . ., structurae -um in modum lineae (*cf. ibid.* l. 29. p. 361, 20 -es . . . finales direximus. CIL VI 19915, 15 in agro -s long(us) p(edes) LV. *al.* γ *de parte cloacae, aquaeductus, putei aliorumque operum subterraneorum*: Vitr. 5, 9, 7 in . . . earum *cloacarum* -bus . . . tubuli instruantur. 8, 6, 3 solum et -es cum camera in specu struantur et ita perducatur *aquaeductus in colle harenoso* (*cf.* Qvint. decl. 298, 14 inclusis intra -es aquis. Cod. Iust. 11, 43, 10, 2 [*imp. Zenone*] -es aquaeductuum). 8, 6, 15 -bus calcatis (*sc. putei ut ibid. iterum et* Plin. nat. 19, 172 in puteorum -bus [Greg. Tvr. glor. mart. 1]. 36, 173 calcari solum -esque *cisternarum.* Pallad. 1, 17, 1 Signinis -bus *construitur.* 1, 17, 2 pavimenti vel -is tectura). Arnob. nat. 2, 20 tellure in effossa locus . . . tecto et -bus clausus. Amm. 22, 15, 30 excisis -bus *syringum et secessuum subterraneorum.* Prvd. perist. 11, 123 -s . . . inlitus *cryptae.* δ *de latere variarum rerum structarum, manu factarum*: Vitr. 10, 9, 5 traicitur per latera -um axis (*sc. in navi*). Sen. nat. 1, 3, 6 piscinam . . . insertis -bus divide. Colvm. 6, 37, 10 (*machina ad asinos admittendos instituta describitur*) duos -es adverso clivulo inaedificatos *eqs.* Plin. nat. 34, 128 spodon . . . derasam -bus fornacium. Tac. ann. 14, 5, 1 Agrippina et Acerronia eminentibus lecti -bus . . . protectae sunt. Itala exod. 30, 3 (Lugd., *sim.* Vvlg.) inauratis . . . -es eius in circuitu (*sc. altaris ut*: lev. 5, 9 [*ibid.*] asparget sanguinem . . . -em a. Vvlg. exod. 37, 26. Ezech. 41, 22 -es eius lignei). Inscr. Afr. Gsell I 2101, 4 (*a. 364*) par⟨ietibus⟩ . . . soliorum ita corruptis (*si ita supplenda*). Gloss. III 590, 66 (*sim.* 612, 18. 624, 31) girius: farina -is in molino (*si latus molae intellegendum*).

2 *proverbia et locutiones quaedam peculiares* (*quae hic desideras v. sub 3; de proverbiis v. etiam Otto, Sprichw. n. 1342/8*):

a *exempla varia* (*notabiliora*): Plavt. Cas. 140 cum . . ., tum tu, furcifer, quasi mus in medio -e versabere (*cf. Leo ad l. nec non supra vol. VIII 1690, 23 sqq.*). Mil. 1140 non sum dignus prae te, *architecte,* palum ut figam in -em (*aliter* Vvlg. Sirach 14, 25, *v. supra p. 176, 52*). Truc. 822 qui es patronus -i (*cf. Kruse, 1974, ad l.*). Cic. Rab. perd. 21 ignaviam suam tenebrarum ac -um custodiis tegere (*cf.* p. red. in sen. 4 non legum praesidio, sed -um vitam suam *tueri* [*sim.* p. red. ad Quir. 14]. Sest. 22 flagitia -bus tegebantur. *al.* Liv. 40, 8, 2 Sil. 2, 361 Plin. paneg. 49, 1 Ambr. Iob 3, 11, 30. *sim. al., v. et p. 391, 3 sq.*). Catil. 1, 6 privata domus -bus continere voces coniurationis *non* potest (rep. 3, 14 deos . . . inclusos -bus contineri. Qvint. inst. 10, 5, 18 *eloquentiam.* Ivst. 30, 2, 1 *audaciam. cf. p. 391, 62 et* Cic. leg. 2, 26 quod -bus includerent deos. Tac. Germ. 9, 2 cohibere -bus deos. Plin. paneg. 75, 2 adclamationes . . . -bus curiae claudebantur. *sim. al.*). off. 2, 29 -es modo urbis stant et manent . . ., rem vero publicam penitus amisimus (*cf.* Att. 7, 11, 3 'non est', inquit *Pompeius*, 'in -bus res publica'. Liv. 3, 52, 6 [*ad decemviros post plebis secessionem*] tectis ac -bus iura dicturi estis? Avg. urb. exc. 6, 6). Cvrivs Cic. fam. 7, 29, 2 duo -es de eadem fidelia dealbare (*opp.* virum bonum esse. *cf.* Petron. 39, 7 qui utrosque -es linunt). Hor. epist. 1, 18, 84 tua res agitur, -s cum proximus ardet. Sen. dial. 9, 2, 9 domum, solitudinem, -es non fert *animus ad civilia erectus.* epist. 55, 7 *villa* Baias trans -em habet (*i. proximas*). Plin. nat. 29, 18 *in iudicibus examinandis* inquisitio per -es agitur. Qvint. inst. 2, 13, 16 si ianua tenebitur incendio, per -em exibimus. Itala III reg. 14, 10 (Lucif. reg. apost. 5, *sim.* Vvlg.) mingentem ad -em (*i. masculum ut* 21, 21 [Lucif. Athan. 1, 19]. *al., v. vol. VIII 998, 53 sqq.*). Spart. Hadr. 23, 14 in caducum -em nos inclinavimus (*sim.* Ael. 6, 3. *utroque loco adoptio filii valetudine laborantis respicitur*). Patric. conf. 12 eram velut lapis, qui iacet in luto profundo . . .; et collocavit me in summo -e (*sc. in episcopatu sim.*).

b *-s tamquam agens vel animatus inducitur* (*cf. p. 391, 61*): Cic. Cluent. 15 timuisse . . . non -es denique ipsos . . . testes nuptiarum (*cf.* Cael. 60 -es conscios *sceleris* [Ps. Qvint. decl. 13, 4 natalium. Amm. 14, 1, 7. *al.*]. off. 2, 29 scelera metuentes. Hier. epist. 60, 15, 3 -es . . . testantur). Marcell. 10 -es . . . huius curiae tibi gra-

[Galli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tias agere gestiunt (*cf.* DECL. in Catil. 117 -es urbis . . . gaudio exultaturos). Deiot. 30 nulli -es nostram salutem . . . custodient (*cf. p. 390, 55 sqq. et* CIC. nat. deor. 3, 80 Africanum domestici -es non texerunt. SEN. epist. 43, 3 te -es tui tegent). fam. 6, 3, 3 *Athenis sententias philosophicas* -es ipsi loqui posse *videntur* (APVL. met. 2, 1, 5 *credebam* iam statuas . . . incessuras, -es locuturos *eqs.* EPITAPH. Ennod. [CE 1368] 18 -s functi dogmata nunc loquitur). HOR. sat. 2, 3, 8 inmeritus . . . laborat iratis natus -s dis atque poetis (*cf. Kiessling-Heinze ad l.*). OV. met. 4, 73 invide . . . -s, quid amantibus obstas? (SEN. contr. 7, 5, 9 *dexterae* nec -s obstitit nec pater). TERT. idol. 8 p. 37, 16 quot -es signa (*i. idola*) desiderant? HIER. epist. 117, 1, 3 -es in me maledicta resonarunt. AVG. conf. 8, 2, 4 (*per ironiam*) ergo -es *ecclesiae* faciunt Christianos? *al.*

3 *comparationes et similitudines* (*v. etiam l. 40. 43. 48 nec non p. 389, 33*): PLAVT. Most. 165 Amor . . . in pectus perpluit meum: . . . madent iam in corde -es (*subest similitudo aedium et hominis v. 91 sqq. fusius illustrata; cf.* 111 imber lavit -es. 117 -es ruunt). SEN. dial. 1, 6, 4 *qui felices putantur*, miseri sunt, sordidi . . ., ad similitudinem -um suorum extrinsecus culti. PETRON. 23, 5 (*de cinaedo nimis fucato*) ut putares detectum -em nimbo laborare. 131, 10 ramum super oculos meos posuit et quasi -e interiecto audacior facta *eqs.* PLIN. nat. 16, 70 *buxi genus* diffusius et densitate -um (16, 140 *cupressus* tonsilis facta in d. -um. 17, 62 *de myrto*). TAC. dial. 22, 3 (*de orationibus Ciceronis iuvenis*) velut in rudi aedificio, firmus sane -s et duraturus, sed non satis expolitus et splendens. ann. 6, 24, 3 ut tamquam dimotis -bus ostenderet *scelus domesticum.*

B *transfertur ad alia*: 1 *per metaphoram* (*at forma comparationis servata l. 40. 43. 48*): **a** *de hominibus* (*v. etiam sub 3*): PLAVT. Truc. 788 neve inter vos significetis, ego ero -s. AFRAN. com. 14 -s pictus putidus (*si recte ad hominem refertur*). ITALA act. 23, 3 (cod. e *al., sim.* VVLG.; *Paulus ad Ananian sacerdotem*) -s dealbate (*item de simulatore*: AVG. in psalm. 57, 3 [*ad Pharisaeum*] quid te vis dealbare, -s lutee? *cf. p. 392, 13 nec non l. 19 potius cum respectu vilitatis vol. VII 2, 1894, 61 sq.*). AVG. in epist. Ioh. 5, 7 intrent ecclesias, faciant -es basilicarum.

b *de rebus*: α *corporeis*: ① *de latere cavernae, montium* (*parum probabiliter explic. Schneider* VARRO rust. 3, 14, 3): SEN. nat. 6, 25, 1 ut -es, quibus fertur omne tegimen cavi *subterranei*, decidant (*antea*: latera). PEREGR. Aeth. 3, 1 *montes* eos . . . totum ad directum subis ac si per -em. PS. APVL. herb. 28 l. 7 *ostriago* nascitur . . . in monumentis aut in -bus, qui sunt circa ⌊montium radices⌋ (⌊⌋ monumenta *var. l.*). ② *de variis rebus naturalibus -i similibus*: LACT. opif. 10, 8 *deus nasum* velut -e per medium ducto intersaepsit. PS. AVG. serm. ed. Mai 3, 1 (=CAES. AREL. serm. 158A) anima, quae intra carneos fragiles -es habitas (*cf. p. 392, 1*). 72, 2 *in paradiso* per frondeas porticus viridesque -es nativa constructio suboleverat *eqs.* DIOSC. 3, 87 p. 414, 13 *melanthium* in medio *capitello* habens veluti -em, discernens semen ipsum (*gr. 3, 79, 1 διαφράγματα*).

β *incorporeis*: HIER. epist. 15, 4, 3 ab Arrio -bus separamur (*cf.* c. Lucif. 14 [*orthodoxus ad Luciferianum*] a nobis -bus separaris). RVFIN. Orig. in exod. 12, 2 p. 264, 9 (*de aliena agentibus in ecclesiis*) non 'velamen super cor eorum' (*II Cor. 3, 15*), sed -s quidam et murus est positus. BACHIAR. repar. laps. 18 p. 1057[B] soluto per luxuriam continentiae -e.

2 *per synecdochen fere i. q. domus* (*fere i. q. ecclesia l. 71 sqq.; usum testatur* CIC. de orat. 3, 168 ex parte totum, ut pro aedificiis cum '-es' aut 'tecta' dicimus. *in re difficilius definienda probabiliora quaedam selegimus; huc vergunt haud pauca sub II B allata, ceterum e. g. p. 387, 76. 390, 51; v. etiam p. 389, 72*): TRAG. inc. 205 -um umbris occuluntur *mulieres praeter Lacaenas.* CIC. Deiot. 7 quae (*sc. orationes meas*) . . . angustiora -es faciunt. parad. 28 (*ad Clodium*) cum -es *meos* disturbabas. Att. 14, 5, 2 -bus contineri *Caesaris interfectores egredi non audentes.* SEN. contr. 10, 4, 12 illos -es maiorum (*antea*: domum meam). PLIN. nat. 11, 13 *insecta* -bus nostris occultata (*gr. Arist. hist. anim. 599a21 ἐν ταῖς οἰκήσεσι*). PANEG. 12, 14, 3 nusquam extra -es egredi audebat *Maxentius.* 12, 14, 4 pro pudor, intra -um custodias imperator! CAPITOL. Opil. 12, 10 vivos . . . homines -bus inclusit et struxit (*cf.* SCHOL. Iuv. 4, 9 vivae in -bus struebantur *Vestales virgines vitiatae*). EVAGR. vita Anton. 17 p. 869 parvis aruris et -bus *relictis* (*gr. οἰκίαν, Vita Anton. p. 33, 3* domum). AVG. in psalm. 33 serm. 2, 8 redeunt ad -es suos. 54, 14 non intrent -es istos (127, 11). 54, 19 in ipsa congregatione -um horum. 69, 3 in his -bus tundant confusi pectora sua. serm. 47, 22 vis valere testamentum tuum in domo tua . . .; dimittis filiis tuis -es. COD. Theod. 15, 1, 47 privatorum non est -bus coartandum *palatium.* 16, 5, 11 *ne haeretici* ad imaginem ecclesiarum -es privatos ostendant. *al.*

3 *per allegoriam in explicatione sacr. script.* (*afferimus potiora, sec. locos sacr. script. digesta*): ITALA lev. 14, 37 (Lugd., *sim.* VVLG.) tactum in -bus domus *lepra affectae. explicat* HESYCH. *ad l.* p. 962[D] -es domus recte dicuntur hi qui eam continent, id est ordines divina dicentium atque docentium. p. 963[A] ergo -es recte ministri sacrorum *eqs.* ITALA psalm. 61, 4 (Veron. *al., sim.* VVLG.) *inimici hominibus nocent* tamquam -i inclinato et maceriae impulsae (cod. 136 Cas. -s dealbatus [*sc. ad inimicum referens ut Hier. psalt. sec. Hebr.* murus inclinus]). *varie explicatur, cf. e. g.* HIL. *ad l.* corporis . . . -em, quem ante libido . . . perfoderat. GREG. ILIB. in cant. 4, 6 F. *refert ad corpus Christi crucifixum.* ARNOB. *ad l.* p. 409[D]. ITALA cant. 2, 9 (cod. 169 *al., sim.* VVLG.) *sponsus* retro post -em nostrum, prospiciens per fenestras, auscultans per retia. *explicant e. g.* GREG. ILIB. in cant. 4, 6 sq. F., *sc. -em ad corpus Christi referens.* EVCHER. form. 9 p. 56, 8 -s . . . structura bonorum operum. EPIPHAN. *ad l., sc. legem intellegens coll.* Eph. 2, 14 (*v. infra*). APON. 4 p. 74 resurgens post -em incredulitatis nostrae. *al.* ITALA Ezech. 13, 10 sqq. (Hier. *ad l., sim.* VVLG.) iste *populus* aedificat -em et isti *falsi vates* linunt eum stultitia . . .; (14) et suffodiam -em, quem levistis . . .; (15) dixique ad vos: non est -s *eqs. explicant vel pendent e. g.* OPTAT. 1, 2 p. 4, 6 nec ruinosum ac dealbatum extruerent -em (3, 10 p. 94, 14. AVG. in psalm. 95, 3 quid est -s d., nisi hypocrisis?). HIER. *ad loc.* l. 224 deus itaque μεταφορικῶς aedificabat eis, per legis mandata . . . *et* prophetarum eloquia . . ., maceriam . . ., *ut* hoc quasi muro et -e firmissimo cingerentur. l. 227 ipsum . . . -em . . . liniebant pseudoprophetae *eqs.* l. 252 non est iste -s, hoc est 'non est vestra defensio'. RVFIN. Orig. in gen. 10, 1 p. 94, 7 (*ad eos, qui legem ignorant*) non possum linire -em lapsantem. ITALA Hab. 2, 11 (Greg. Ilib. in cant. 4, 6 F., *sim.* VVLG.) lapis de -e clamavit et scarabaeus de ligno adnuntiavit. *explicat* GREG. ILIB. in cant. 4, 7 F. lapis itaque Christus de -e corporis sui clamavit ad patrem (*sc. Luc. 23, 46*) . . .; nam ideo -s dicitur Christus, qui, ut includat suos, servet alienos *eqs.* (*quam explicationem reprobat* HIER. *ad loc.* l. 426, *ipse -es aedificiorum intellegens, v. ibid.* l. 340. 352. 374). ITALA Eph. 2, 14 (Tert. adv. Marc. 5, 17) fecit duo unum soluto medio -e inimicitiae (*gr. τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ, aliae vers.* -em maceriae *al., v. ed. Beuron.*).

explicant et pendent e. g. MAR. VICTORIN. *ad l.: cum inter deum et animam* intercederet medius -s quasi saeps ac maceria per illecebras carnis et mundanas cupiditates *eqs.* AMBR. Isaac 4, 32 venit ergo et primo post -em est (*v.* cant. 2, 9 *supra*), ut inimicitias animae et corporis solvat sublato -e, qui inpedimentum concordiae videbatur afferre. in Luc. 3, 24 (*iungit cum gen. 38, 29 ut* HIER. epist. 52, 3, 8 -em diviserat duos ante populos separantem). 3, 26 quasi medium solvit legis -em. HIER. in Mich. 2, 11/13 l. 551 id est obscuritatem veterum prophetarum. PAVL. NOL. epist. 12, 6 -em valli, hoc est peccatum *eqs.* AVG. in psalm. 137, 2 l. 43 medium -em peccati. serm. 358, 4 -e maceriae contradictionis et divisionis. *multo plura praebet ed. Beuron. ad l.* -*es lapide angulari coniuncti* (*cf. e. g. Eph. 2, 20*): FIRM. err. 20, 6 lapis autem hic sanctus id est Christus . . . in angulo positus duorum -um membra aequata moderatione componit, id est veteris et novi testamenti in unum colligit vires (*cf.* HIER. in Ezech. 40, 35 l. 997 quo veteris et novi testamenti -es continentur. GREG. ILIB. fid. 6, 39. *al.*). OPTAT. 3, 10 p. 95, 12 lapis est Christus duos in se suscipiens populos . . ., qui nodo pacis iungit utrumque -em (*cf.* AMBROSIAST. in Eph. 2, 22. COLLECT. Arian. hom. 16, 3 qui duos populos velut duo -es, e diverso venientes, ex circumcisione et praeputio, in una fide copulavit. HIER. in Is. 19, 11/13 p. 183[D]. AVG. c. Faust. 22, 89 p. 696, 14 duos -es . . ., circumcisionis videlicet et praeputii. serm. 204, 3 in Israelitico -e. 258, 1. *sim. saepe*). *al.*

II *syntactica et stilistica*: **A** *iuncturae nominales*: 1 *cum gen. subst., quod indicat aedificium eiusve partem* (*selecta*): CATO agr. 15 villae (SVET. Nero 48, 3). CIC. Verr. II 4, 122 interiores templi -es (SALL. hist. frg. 2, 64 templorum. PRIAP. 2, 10. LIV. 40, 2, 2 in posticis -bus Cereris t. *al.*). Marcell. 10 curiae (LIV. 2, 28, 8 PLIN. epist. 1, 8, 17 paneg. 75, 2). CAES. civ. 2, 9, 5 turris. CIL VI 34013, 3 (*a. 1*) -es et camaras scalariorum. VITR. 3, 2, 6 cellae (3, 5, 4. *al.* PALLAD. hist. mon. I 6 p. 276[D]). 4, 8, 6 aedis (PAVL. FEST. p. 56 NERAT. dig. 39, 2, 47. *al.*). 5, 1, 7 basilicae (AVG. in epist. Ioh. 5, 7 CIL IX 4063, 4). SEN. nat. 3, 24, 3 balnei (PLIN. nat. 13, 22 DIOSC. 1, 32 p. 22, 10 M.). PLIN. nat. 28, 52 gymnasiorum. 30, 51 dormitorii. 36, 189 scaenae. SIL. 2, 361 domus (NERAT. dig. 39, 2, 47 SCAEV. dig. 8, 2, 41, 1. *al.*). PS. QVINT. decl. 1, 9 cubiculi (PLIN. epist. 2, 17, 22. *al.*). PAVL. dig. 8, 2, 28 conclavis vel triclinii. PEREGR. Aeth. 3, 8 ecclesiae (AVG. catech. rud. 27, 14 conf. 3, 3, 5. CIL XII 5336b, 2 [*saec. V*]. *al.*). *al.* 2 *iuxta posita potiora*: CIC. Verr. II 5, 184 tectum et -es (dom. 60 -bus, . . . tectis. har. resp. 16 -es atque t. [Phil. 2, 69 LIV. 3, 52, 6 VAL. MAX. 6, 3, 1c. *al.*]. parad. 28 fam. 9, 15, 5. LIV. 4, 15, 8 tecta -esque. CIL V 3257, 10 [*a. 1 a. Chr.*] tectum -es. *al.*). Phil. 2, 105 pavimenta . . . -es (VARRO rust. 1, 59, 2 *v. infra.* COLVM. 1, 6, 16. *al.*). VARRO ling. 5, 42 (*distinguuntur* -es *aedium et* murus *oppidi. distincte etiam*: LIV. 25, 25, 8 castra *Syracusis posita* contextu -um pro muro saepta. TAC. ann. 15, 43, 4 *non* communione -um, sed propriis . . . muris. *cf. p. 389, 71; distinctione minus perspicua*: PLIN. paneg. 49, 1 -bus et m. HIER. in Ezech. 13, 10/16 l. 224 VVLG. I Esdr. 4, 12. *al.*). rust. 1, 57, 1 -es et solum (VITR. 8, 6, 3 s. et -es cum camara. COLVM. 1, 6, 13 PLIN. nat. 36, 173 TAC. ann. 2, 69, 3. *al.*). 1, 59, 2 camaras . . . et -es pavimentaque (3, 7, 3. 3, 8, 1 SALL. Catil. 55, 4. VITR. 7, 10, 2 -em et camarae curvaturam. 8, 6, 3 *v. supra.* CIL VI 34013, 3 [*a. 1*]. *al.*). SALL. hist. frg. 2, 64 domus . . . -esque (SEN. dial. 9, 2, 9 nat. 6, 30, 5 PLIN. nat. 35, 118. *al.*). ITALA psalm. 61, 4 (Veron. *al.* = VVLG.) -i . . . et maceriae (*cf. iuncturam per gen.*: Eph. 2, 14 [cod. d *al.*] -em maceriae [MAR.

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VICTORIN. *ad l.* medius -s quasi saeps ac maceria]. *al., v. etiam p. 390, 9*). **3** *epitheta situm -is indicantia (notabiliora; v. etiam* intergerivus *vol. VII 1, 2197, 60 sqq.)*: CATO agr. 18, 5 inter canalis et -es extremos *torcularii* (CAES. civ. 2, 9, 2. 2, 9, 3 VITR. 4, 7, 2. 4, 8, 1. *al.* [*hic illic dub., utrum de situ totius muri an de superficie intellegendum*]). CIC. Verr. II 4, 122 (*v. p. 388, 83*) interiores (*sc. de superficie; de toto muro* VITR. 4, 2, 2). Cael. 59 -em . . ., qui cum Quinto Catulo fuerat ei communis (top. 22 [*bis*]. 24. ALF. dig. 39, 2, 43, 1 [*ter*]. OV. met. 4, 66 VITR. 2, 8, 8. 6, 6, 6. *al., saepe in Digestis*). VARRO ling. 5, 42 -es postici (*v. vol. X 2, 227, 22 sqq.*). COLVM. 8, 3, 2 dextro laevoque (CIL VI 9405, 3. *cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 26, 5/6 sinistrum. CIL VI 11648 sinisteriore [25192, 7]). 8, 3, 2 -i, qui est intrantibus adversus (8, 3, 7 duobus a. -bus. 8, 10, 2. *cf. p. 388, 16*). IAVOL. dig. 33, 3, 4 medius -s, qui utrasque aedes distinguat (ARGVM. Plaut. Mil. 2, 9 VLP. dig. 8, 4, 6, 1. *et saepius, v. p. 392, 27; aliter, sc. vi partitiva, e. g. p. 390, 8. ceterum cf.* CIL VI 8491, 4 -is mediani). SVET. Nero 48, 3 ad ⟨a⟩versum villae -em. INSCR. Tun. Merlin 652, 4 (*a. 260/1*) cu(m) -e frontale.

B *iunctura* intra -es, inter -es *fere i. q.* *intra domum* (*aliter e. g. p. 390, l. 20. sunt quae vergant in notionem q. e. privatim, e. g. l. 21 sq. 26*): **1** *sine attrib.*: CIC. Quinct. 38 aut i. -es aut summo iure *experiri* (*sim. opp.*: LIV. 4, 9, 6 cum res peragi i. -es nequisset, ventum in ius est). Cluent. 175 i. -es in domestico scelere. Deiot. 5 dico i. -es (*cf.* Brut. 32, *ubi opp.* forensi luce). or. frg. A XV 9 includendus i. -es. VARRO ling. 5, 161 qui locus tectus i. -es relinquebatur patulus. LIV. 25, 1, 7 in secreto modo atque i. -es (*opp.* in publico etiam ac foro *eqs.*). COLVM. 12, 1, 5 i. -es continere (*opp.* foras emittere). GELL. 12, 13, 28. LACT. inst. 1, 20, 18 *non* i. -es aut aediculas luto factas, sed intra pectus collocandae sunt *virtutes* (*inde* epit. 16, 1). *al.* **2** *cum attrib.*: CIC. Tull. 50 cum i. -es tuos hostem . . . teneas (*item cum pron. poss.*: Att. 3, 10, 2 i. -es meos [fam. 4, 14, 3]. SEN. dial. 9, 1, 11 i. -es suos vitam coercere [AVG. in psalm. 46, 12 mittere]). Catil. 2, 1 non in foro, non in curia, non denique i. domesticos -es pertimescemus (VAL. MAX. 2, 7 ext. 2 DON. Ter. Hec. 522, 3. COD. Theod. 12, 1, 6 scelus admissum est [*opp.* in civitate]. 14, 9, 3 pr. docent [*opp.* in publicis magistrationibus]. *al.*). VARRO rust. 3, 3, 1 *alites* i. -es villae solent pasci (*item cum gen. aedificii*: LIV. 2, 28, 8 curiae. AVG. conf. 3, 3, 5 ecclesiae [VITA Fulg. p. 141 L.]). VAL. MAX. 4, 4, 9 haec in foro, haec i. privatos -es plurimum poterant (QVINT. inst. 1, 2, 1 domi atque i. p. -es studentem continere. PANEG. 9, 9, 1 [*opp.* in publica ostentatione]. *al.*). VLP. dig. 29, 5, 1, 27 i. eosdem -es. *cf.* AVG. in psalm. 93, 2 l. 27 inter istos -es.

C *iuncturae verbales selectae*: CATO agr. 14, 1 faber haec faciat oportet: -es omnes *eqs.* (LEX par. fac. Put. [CIL I² 698] 1, 5. 2, 12. 16 VARRO rust. 1, 59, 2 CIL I² 1801, 6 VITR. 1, 5, 3. *al.; cf.* reficere: POMPON. dig. 39, 2, 41 GAIVS dig. 8, 2, 8. *al.*). 18, 6 -es extruito (*al. v. vol. V 2, 1939, 42 sqq.; cf.* obstruere: LEX par. fac. Put. [CIL I² 698] 2, 15 [*v. Heck, Mus. Helv. 24, 1967, 49 sqq.*]. struere: VITR. 2, 1, 3. 2, 8, 4. 2, 8, 19. 8, 6, 3 PAVL. FEST. p. 110 PLIN. nat. 36, 171. *al.* construere: ADNOT. Lucan. 3, 492 GREG. M. in Ezech. 1, 2, 3. *al.*). CIC. Mil. 75 ducere (INSCR. Année Epigr. 1975 n. 327 [*lib. rei p.*]. LACT. opif. 10, 8). ALF. dig. 39, 2, 43, 1 aedificare (*ibid. bis.* COLVM. 8, 3, 4 POMPON. dig. 10, 3, 22. *al.; cf.* inaedificare: COLVM. 6, 37, 10). CIL V 3257, 10 (*a. 1 a. Chr.*) -es allevarunt. VITR. 2, 1, 4 -es arboribus statuentes. 4, 8, 2 -s conlocetur (6, 8, 1). SEN. dial. 2, 12, 2 *moliri* (TERT. cult. fem. 1, 6 l. 4). VEG. mil. 4, 3 fabricantur (DIOSC. 3, 146 p. 436, 5 GROM. p. 361, 20 L.). AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 19 fundatum -em (PRVD. c. Symm. 2, 451 fundatus structusque). *al.*

deriv.: parietalis, parietarius, parieticulus, parietinae, parietinus.
compos.: comparieticus, comparietinus.

parietālis, -e. *a* paries. *ad parietem pertinens, parietarius; significatur genus*: *herbae* (*sc. parietariae, q. v.*): MARCELL. med. 13, 6 (*componitur dentifricium*) adicies fasciculos septem herbae -is. *tegulae*: INSCR. Ephem. epigr. IX 1289 (*ad* CIL VII 1238; *in tegula*) -em Cabriabanu(s) (*vel* -bantu(s); *nomen barbari cuiusdam*). *lecti*: GLOSS. lectus -is: κλίνη τοιχωτή (*sc. contra parietem positus; distinguitur* l. cubicularis *et* plutealis; *gr. corrupte trad., correxit Boucherie*).

parietālius *et* **parietāria** *v.* parietarius.

[pari(e)tāriālis aqua *falsa var. l. pro* parietaria in aqua THEOD. PRISC. log. 111.**]**

ᶻ**parietārius,** -a, -um. *a* paries. *de scriptura: forma originaria* -us *legitur in titulis infra sub 1 allatis et saepe in codd., e. g.* ORIBAS. eup. 2, 1 E 5 Aa (*litt. gr. p. 394, 15*); *ceterum exstant frequentiores* parit- Ps. THEOD. PRISC. add. p. 272 CASS. FEL. 2 p. 11, 4 ORIBAS. eup. 2, 1 E 12 La p. 468 ALEX. TRALL. 2, 246 GLOSS. *al., et* paret- PLIN. phys. Bamb. 66, 11 (-rea). ANTIDOT. Brux. 135 ORIBAS. eup. 2, 1 E 5 Ab GLOSS. III 565, 43. *al.; rarius occurrunt* parat- VEG. mulom. 2, 129, 11 (*cod. L*). GLOSS. III 565, 3. *al.*, part- GLOSS. III 617, 61. ? *forma dissimilata* -alius *p. 394, 16. 22* (*sec.* parietalis?). *notatur* parietar CIL VI 6354. *legitur inde a* CIL VI 6354 (*saec. I med.*), EDICTO imp. Diocl., FIRM.; *abiit in sermonem gr. p. 394, 28 sq.* [*de herba (v. 2a infra): rom.* puteara, *neap.* paretara. *cf. Faré, Postille ad M.-L. 6243a. St.*]

i. q. ad parietem pertinens: **1** *generatim*: CIL VI 6354 (= INSCR. Dessau 7623; *saec. I med.*) T. Statilius Nicepor, faber struct(or) parietar(ius) ([*sic solvit Dessau, v. eius indicem p. 730b*; struct(urae) parietar(iae) *intellexit e. g. Kornemann, RE VI 1900, 12*]. 9910, 2. FIRM. math. 8, 24, 8 erit architectus s. -us vel marmorarius). EDICT. imp. Diocl. 7, 8L. pictori -o (*gr.* <τοιχο>γράφῳ. *distinguitur 7, 9* p. imaginario). ANTIDOT. Brux. 135 stercus passeris -ii.

2 *speciatim in nomine herbarum fere in parietinis nascentium; respici videntur*: **a** *parietaria officinalis L.* (*v. e. g. El Ghamrawi, Lexikograph. Stud. über die lat. Pflanzennamen, Diss. 1967, 21 et 26; hic illic fem. pro subst., nisi vocem q. e.* herba *subaudire malis; neutr. pro subst. fort. l. 16*): Ps. DIOSC. Vind. 4, 85 p. 245, 17 περδίκιον' . . . Ῥωμαῖοι . . . παριητάριαμ (*inde, serie aucta*: Ps. APVL. herb. interpol. 82 l. 6 [*in app. crit.*] -a, muralem, ⌊paritalium⌋ [⌊⌋ *neutr. pro subst.? an potius* -aliam *coll. l. 22?*]). PELAGON. 75 herbam -am teneram (76 suco h. -ae [85, 2. THEOD. PRISC. eup. faen. 38. *al.*]. 89, 1 folia [VEG. mulom. 2, 131, 5 PLIN. VAL. 3, 38]. THEOD. PRISC. log. 81 PLIN. phys. Bamb. 66, 11. *al.; ordine inverso*: Ps. THEOD. PRISC. add. p. 318 -ae h. sucus). Ps. APVL. herb. 82 l. 6 herba perdicalis; . . . alii muralem dicunt, alii -am (-aliam *var. l.*); nascitur per parietibus. THEOD. PRISC. eup. faen. 46 -ae radicis sucus (herbae *add. pars codd.*). ORIBAS. eup. 2, 1 E 5 Aa p. 468 elsine vitragine, alii autem perdiciadon, Romani vero -am, alii bitraginem vocant. ALEX. TRALL. 2, 246 succus perdiciados herbe, quam nos -am aut vitrariam appellamus. HIPPIATR. gr. I p. 113, 10 φύλλα βοτάνης σιδηρίτιδος, ἣν Ῥωμαῖοι παριταρίαν (*B*, παριητ- *M*) καλοῦσι (*sim.* II p. 72, 20 παριεταρίαν. *al. ibid.*). GLOSS. -a id est coliconus (*v. vol. III 1571, 46 sqq.*). -a: perdicalis. *al.* *iocose in comparatione*: Ps. AVR. VICT. epit. 41, 13 *Constantinus* Traianum herbam -am ob titulos multis aedibus inscriptos appellare solitus erat (*de eodem Amm. 27, 3, 7* eum herbam parietinam iocando cognominarunt). **b** *genus verbasci* (*v. André, Lex. des termes de botan., 326 sq.*): GLOSS. III 582, 60 falvius (*obscurum, nisi latet* φλόμος) id est lupicuda sive -a . . . vel vervascus.

parieticulus, -ī *m.* *a* paries. *scribitur* paret-. *i. q.* *paries parvus*: INSCR. christ. urb. Rom. 1965, 6 fecimus nobis . . . arcosolio (*acc.*) cum -o suo.

parietīnae, -ārum *f.* *a* paries. *scribitur* parit- HIER. psalt. sec. Hebr. 109, 10 (*cod. A*), parient- GLOSS.ᴸ Corp. D 55. *notatur* pariet TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 3, 9. *de notione*: AVG. in psalm. 101 serm. 1, 7 -ae dicuntur, quas vulgo dicimus ruinas, ubi parietes stant sine tecto, sine habitantibus (*inde sim.* ISID. orig. 15, 8, 3 -as dicimus quasi parietum ruinas *eqs.*). GLOSS. III 313, 64 οἰκόπεδα. V 356, 23 desertinis (*inde* GLOSS.ᴸ Corp. D 55; *v. vol. V 1, 689, 43*). [*cors.* partina; *vasc.* pardia; *cat.* pardina; *arag.* pardina; *derivata*: *port.* pardieiro, *galic.* pardiñeiro. *cf. M.-L. 6244. Wartburg VII 654. Corominas² IV 400. Machado³ IV 309. St.*]
[*e coni. dub.*: CIC. Att. 4, 19, 1 rei publicae . . . -as (*Watt 1965*, putamina *Tucker, Shackleton Bailey*, putavi de *trad.*).]

i. q. parietes ruinosi vel incuria relicti sim.: **1** *proprie*: SISENNA hist. 24 post villarum macerias ac -as quinque cohortes in insidiis reliquit. CIC. Tusc. 3, 53 Corinthi . . . -ae. Att. 5, 19, 3 quae de -is in Melita laboravi ([tarentinis *trad.*]. *de eadem domo*: fam. 13, 1, 3 illud Epicuri -arum). PLIN. nat. 22, 43 *perdicium* nascens in tegulis -isque ([*cf. Diosc. 4, 82 p. 46, 16* tectis aut parietibus]. 24, 183. 25, 161 in muris -isque et t. [*cf. Diosc. 4, 88 p. 48, 22* in parietibus et saxosis locis *eqs.*]. *item de locis ubi herbae crescunt*: 25, 87 circa vetera monumenta -asque et inculta itinerum. 25, 155 in -is et saepibus. Ps. APVL. herb. 76 l. 24 [*cod. Cas.; alii* parietibus]. 84 l. 11 [*var. l.* parietes]). TAB. aliment. Baeb. (CIL IX 1455) 2, 70 *fundus* cum -is (*sim.* 3, 2. 9. 33 casis et -is). ITALA psalm. 101, 7 (Veron., Aug. *ad l., al.*) factus sum sicut nycticorax in -is ([*gr.* ἐν οἰκοπέδῳ, *aliae vers. et Vulg.* in domicilio]. *fusius tractat* AVG. *ad l.* serm. 1, 7 sq. [*v. etiam l. 43*]. PROSP. *ad l.*). HIER. in Ezech. 13, 4/7 l. 92 *vulpes* habitant iuxta Aquilam . . . 'in desertis', iuxta Symmachum et Theodotionem 'in -is' atque 'ruinosis' (*gr.* ἐρειπίοις. *eodem spectant*: hom. Orig. in Ezech. 2, 4 p. 345, 26 adv. Rufin. 3, 7). in Is. 17, 1 p. 174ᴮ -ae *Damasci* ac pristinae potentiae vestigia (*antea*: erit sicut acervus lapidum in ruinam). psalt. sec. Hebr. 109, 10 vagentur . . . et mendicent et quaerantur in -is. VVLG. Ezech. 36, 4 haec dicit dominus deus . . . desertis, -is et urbibus derelictis (*gr.* ἠφανισμένοις, *Itala Hier. ad l.* dissipatis). AVG. in psalm. 101 serm. 1, 15 pulvis de -is ruinarum. 101 serm. 1, 17 cavete -as. LIB. pontif. p. 63, 18 via Salaria sub -as usque (parietes *var. l.*). VITA Caes. Arel. 1, 31 egredientes *e civitate obsessa* quidam extra antemurale inter -as *epistulam proditoris reppererunt* (*vix de ipsis munitionibus, sed potius de ruinis quibusdam extramuranis*).

2 *translate*: CIC. fam. 4, 3, 2 in tantis tenebris et quasi -is rei publicae (*cf. supra l. 50*). AMBR. epist. 6, 3 F. -is quibusdam animae ruinosus.

cf. Onom. Parietinae.

parietīnus, -a, -um (*vix idem ac* parietinae). *a* paries.

[*Galli*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*de* Cic. Verr. II 4, 128 *v. sub* parinum.] *i. q. ad parietem pertinens*: Itala lev. 14, 37 (Tert. pudic. 20; *agitur de lepra domorum*) aspectum earum *cavositatum* humiliorem citra ⌊-am⌋ formam ([*Gelenius*, parietem non *trad.*]. *gr.* ὄψις ... ταπεινοτέρα τῶν τοίχων, *Vulg.* humiliores superficie). Amm. 27, 3, 7 *v. p. 394, 33.* Avg. c. epist. fund. 32 p. 235, 5 passerem -um (*cf. Aug. in psalm. 58 serm. 1, 10* parietum passeres). *Gatti.*

parifico, -āre. *a* par *et* facere. *i. q. parem facere*: Orient. carm. app. 3, 19 nexa vicissim trina potestatum conclusio pārificatur. Patric. frg. 3 nullus credat me ob ista *miracula* ... -andum apostolis.

parīgorīcīs *v. p. 351, 17*, **parīgorizo** *v.* paregorizo. *Kruse.*

parilema Varro rust. 1, 31, 3. *vox ficta, qua origo subst. q. e.* palma *a verbo* pariendi *ducatur, v. p. 141, 45.*

***parilis**, -e. *a* par *sec.* similis, *v. Leumann-Hofmann-Szantyr, Gramm., allgem. Teil p. 70*.* *a verbo* parandi *derivant* Prisc. gramm. II 132, 2 Gramm. suppl. 67, 32 *paenultimam brevem testantes.* *corrumpitur in codd. variis modis, e. g.* palil- Ivl. Val. 1, 42 (*var. l.*), piril- Gloss. *compar. et superl. non inveniuntur.* *legitur multo rarius quam* par, *sc. in versibus apud* Lvcil., CE 959 (*aet. Sull.?*), Cic. Arat., Lvcr. (*bis*), Ov. (*septies*), Cvlicem, Ter. Mavr. (*sexies*) *et haud paucos posteriores, in prosa oratione fortasse in* Didasc. Ter. (*v. supra p. 267, 24*), *ceterum apud* Varronem (*bis*), Apvl. (*quater*), *deinde paulo saepius.* [*vix huc sard. vet.* paniliu. *cf. M.-L. 6244a. Wagner II 213. St.*] [*confunditur in codd. hic illic cum* par, *e. g.* Cypr. Gall. gen. 621 Mart. Cap. 2, 132, pariter Ov. met. 5, 478; *dub. an intellegendum sit* CE 1634, 4; *vix recte coniciebatur olim* Cic. rep. 1, 56 ex -i (*pro voce corrupta* expoliri; *alii alia*), Sen. contr. 1, 6, 11 (puerilem *trad.*, -em *Gertz*).]

i. q. par (*cf.* Gloss. -is: aequalis. -e: par, simile. *sim. al.; indicatur cui [rei] respondeatur per dat.* Lvcr. 1, 1067 Ter. Mavr. 263. 1569 sibi. Avson. 314, 6 p. 408 P. Mart. Cap. 6, 665, *gen.* Romvl. *sub IB, praepos.* Avg. mus. 5, 3, 3 inter se; *respectus indicatur per abl.* Varro ling. 9, 27. 10, 77 Cvlex 358 Gennad. vir. ill. 25 Cypr. Gall. gen. 353 CE 1969, 2, *praepos.* per *p. 396, 4, ? in c. abl. l. 47*):

I *de eis, quae aliis respondent*: A *praevalente vi similitudinis, sc. fere i. q. similis, idem sim.* (*iungitur cum* unus *p. 396, 4. 6, cum* similis *fortasse l. 63*): 1 *respicitur qualitas*: a *responsio fit relatione simplici*: Lvcil. 447 cui -em fortuna locum fatumque tulit fors (*vix ad bβ*). CE 959, 11 (*aet. Sull.?*) fido fida viro veixsit *coniunx*, studio -i ⌊qum⌋ nulla in avaritie cessit ab officio (⌊⌋ *dub. utrum coniunctio an praepos.*). Lvcr. 2, 374 *grana frumenti inter se forma distant*; concharum ... genus -i ratione videmus pingere *litus* ([*cf. e. g. 2, 377* simili ratione. *2, 516* pari ratione]. Ser. Samm. 114 Mart. Cap. 1, 12). Varro ling. 9, 27 cuius modi tritico iacto reddidit segetes *terra*, sic ⟨h⟩ordeo sato proportione reddidit -is. 10, 77 simile verbum verbo *est* tum quo[nia]m et re[m] ... et voce[m] ... e[s]t ⌊in⌋ figurae transitu [declinationis] -e *est* (⌊⌋ *del. Mette*). Cvlex 229 ad -es agor eventus. Ov. met. 7, 305 arte ... -i. 8, 569 discubuere toris Theseus ... quosque alios -i fuerat dignatus honore *Achelous.* 14, 29 *puellam* optantem ... eadem *ac tu* -ique cupidine captam. trist. 1, 8, 26 accipere et -i reddere voce 'vale'. Apvl. met. 5, 7, 1 quoad ... *sororum* heiulatibus saxa cautesque -em sonum resultarent. Ter. Mavr. 263 σίγμα, quod istis *consonantibus* -i sede *oris* vibratur (265). Ser. Samm. 760 lumbricus terrae mixto inducetur aceto aut -i nova ruta modo (Cypr. Gall. num. 389 Cod. Theod. 16, 2, 10. Gloss. -i modo: simili modo [similitudo *trad.*]. *cf. p. 396, 16*). Nemes. cyn. 114 (*nisi ad B*) huic *cani venaticae* -em submitte marem (*Gratt. 263* iunge pares. *cf.* Mart. Cap. 1, 22 [vers.] -em meruisse iugalem). Ivl. Val. 2, 39 *non* se -bus cum diis honoribus exaequabat *Alexander.* Arnob. nat. 6, 10 p. 317, 26 M. *non est* simulacrum, quod non -es lineas principali ab ore traducat. 7, 28 p. 377, 26 -i sensu. Carm. de fig. 62 -em similemve *vim* vincemus (*si recte sic emendatur, v. app. crit.; masc. pro subst. intellegunt alii*). Avien. Arat. 1020. Symm. epist. 7, 100 -i amore. Amm. 20, 7, 11 audacia. Ambr. paenit. 1, 5, 21 duae urbes ex vicinia Sodomorum -is excidii traxere consortium (*cf.* Prvd. c. Symm. 2, 191 -is consortia poenae). Avg. epist. 190, 4 adoptandam *a deo animam* mirabili dignatione gratiae, non -i dignitate naturae. Mart. Cap. 6, 665 Arimphaei ... -em Hyperboreis vitam degunt (*Sol. 17, 1* Hyperboreis similes ... A.). Cod. Theod. 11, 25, 1 quotienscumque ... breves ad sedem *praefecti* ... destinantur, -is notitia provinciali quoque tradatur officio. Oros. hist. 1, 19, 2 via. Avell. p. 46, 18 ceteros ... eorum consimiles sacerdotes, qui se -i observantia dederunt. CE 1376, 8 (*saec. VI*) *Liberius* rexit Romuleos fasces ... successu -i Gallica iura tenens. 2100, 26 (*a. 551*) -em sortem ingemis ipse tuam. *al.* *masc. pro subst.* (*cf. l. 63*): Ivl. Val. 1, 42 congregata tibi ad societatem sceleris -ium conspiratione. Avian. fab. 11 epim. 2 (*interpol.?*) pauperior caveat sese sociare potenti, namque fides illist cum -i melior.

b *responsio fit relatione mutua*: α *de singulis rebus ad complures animantes vel res pertinentibus*: Cic. Arat. 165 consimili specie stellas -ique nitore. Ov. met. 5, 478 -i (pariter *var. l.*) ... colonos ... *et* boves leto dedit *Ceres.* Apvl. Plat. 2, 13 aequalitas ista *inter duos amicos* non aliter provenit, nisi similitudo utroque -i caritate conveniat (*cf.* Ivvenc. 4, 64 fratrum -i ... amore). 2, 14 *amor tertiae speciei* divini atque terreni proximitate collectus, nexuque et consortio -i copulatus (*ad II B trahunt alii*). Nemes. ecl. 4, 5 -is ... furor *duorum amantium.* Anth. 198, 35 fortibus una viris -isque per omnia sors est (Clavd. carm. min. app. 2, 63 [*syn.* aequa]). Arnob. nat. 7, 51 p. 412, 2 M. *deos* hominibus ... se cunctis una et -i gratia sine ulla inclinatione praebere. Ivvenc. 1, 6 cura his ambobus *Zachariae coniugique suae* -is. Symm. epist. 7, 110 duo ... bona -is voluptatis. Amm. 20, 3, 4 *sol et luna* -i comitatu obtinentes circulos proprios ... *et* iunctim locati. Prvd. perist. 4, 27 splendor -is *duarum gemmarum.* Cypr. Gall. gen. 621 iuvenes -ī fulgore decentes (pari *var. l.*). Carm. de Sod. 22 incestu -i. Victric. 5 in disparili sorte -is palma virtutis est. Mart. Cap. 2, 132 puellae vultu decoreque -i ... luculentae. Cod. Theod. 16, 1, 2 pr. *ut trinitatis* unam deitatem sub -i maiestate ... credamus. Oros. hist. 4, 8, 12 *squamas serpentis* a summo gutture usque ad imam alvum -i modo dispositas. Ennod. opusc. 9, 2 p. 416, 9 -i ... iudicio censendus est et qui numquam loquitur ... et qui *eqs.* *al.* β *de compluribus animantibus vel rebus* (*vix huc* Lvcil. *sub a*): Cvlex 358 -es virtutis honore heroes. Pavl. Nol. carm. 25, 3 Christe ..., -es duc ad tua frena columbas (*in imag., cf. 1* concordes animae. *proprie*: Cypr. Gall. gen. 529 columbas -es simili cum turture iunctas [*Vulg. gen. 15, 9* turturem ... et columbam]). Avg. in euang. Ioh. 24, 2 *litteras* -es, aequales. Gennad. vir. ill. 25 *deum* patrem et filium non duarum esse naturarum et divinitate -ium, sed unius essentiae. Cypr. Gall. gen. 353 *fratres* -es pietate. CE 1969, 2 concordes animae ... moribus exími⟨i⟩s -es et amore iugali.

2 *respicitur mensura, quantitas sim.*: a *vario usu* (*de tibiis* -bus Didasc. Ter. Hec. *v. p. 267, 24*): Lvcr. 1, 1067 *antipodas* noctes -is agitare diebus *nostris.* Ov. met. 8, 631 Baucis anus -ique aetate ⌊Philemon (10, 115). Ser. Samm. 210 fel perdicis -i cum pondere mellis ([*Plin. nat. 29, 125* aequo pondere]. 248. 533 -i fuerint si pondere mixta [*Plin. nat. 31, 68* aequis portionibus]). Pavl. Nol. carm. 19, 634 (*describuntur virgae crucis*) ut diducta pari fastigia fine supinant, infra autem distante situ -i pede constant. Cypr. Gall. gen. 1274 -i cum tempore (*1273* septem ... per annos). Mart. Cap. 2, 197 -i interiectione. *al.* *neutr. pro subst. de mensura pari*: Mart. Cap. 6, 717 ἰσότης est, cum duae lineae pares uni mediae duplo -ive (-i *var. l.*) conferuntur. b *in re metrica*: Ter. Mavr. 1569 binas -es qui *pedes* sibi syllabas habebunt. 1968 mox dispare versu subiecto ... tunc ... -em dedit illi *priori versui* (2696 continuos tres -es ... v. 2804). Opt. Porf. carm. 3, 17 -i sub tramite *versuum* (*cf. 9* [*in versu intexto*] limite sub -i). 20b, 12 aequari ... dissona *versuum elementa* tempore sub -i. Avg. mus. 5, 3, 3 ut posteriores *partes versuum* sint ... inter se -es.

B *praevalente vi proportionis, analogiae sim., sc. fere i. q. sufficiens, aptus, dignus sim.*: *adi.* (*hucine p. 395, 58?*): Symm. epist. 9, 72 quod eventus rei publicae prosperos -i tuo sermone ornasti (*postea*: quae *facundia* ... negotiorum magnitudini orationis gravitate respondit). *masc. pro subst.*: Romvl. fab. 96, 2 (rec. gall.) *aquila dixit*: 'quaero -em ⌊coniugii mei⌋' ...; cui milvus: 'me accipe, quia superior tibi sum, ut quaeris' (⌊⌋ *gen. ut p. 269, 35 sqq.*).

II *de eis quae sibi respondent vel aequabilitatem quandam in se continent*: A *divisione, quae fit in aequas partes*: Apvl. flor. 15, 7 adulescens ... crinibus ⟨a⟩ fronte -i separatu per malas remulsis. Avg. mus. 5, 2, 2 ipsius -is divisionis qui ... numerus auctor est? an dualis? :: ita est. Cypr. Gall. num. 120 *sex* plaustra ... *duodecim* bobus -em divisit ad usum. B *qualibet concordia partium, harmonia* (*cf. supra l. 3*): Prvd. cath. 5, 122 felices animae ... concentu -i ... dulce canunt melos (*si recte huc traximus; var. l.* -es *praeferunt alii, v. Assendelft, comm. 1976 ad l.*). Licent. carm. ad Aug. 8 *Varro* mundum ... disseruit canere et -es agitare choreas.

usum pro subst. supra inseruimus, sc. masc. l. 49. p. 395, 76, neutr. l. 36 (*cf. p. 395, 28*).

adv. **pariliter.** *compar. et superl. non inveniuntur.* [*falsa var. l. pro* partiliter Avg. trin. 12, 9, 14; *falso editum est olim pro* pariter Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 20 p. 59, 16.]

i. q. pariter (*item* Char. *et* Schol. *p. 278, 71. 279, 29. cf.* Gloss. -r: aequaliter): 1 *vario usu* (*comparantur res cum aliis rebus vel plures inter se*): Don. Ter. Andr. 814, 1 maior ... et ad summam aetatis refertur et ad comparationem aetatis -r positum *est* (pariter *var. l.*). Cassiod. in psalm. 55, 11(9) ut quidquid de illo *patre* dicitur, de isto *filio* -r sentiatur. Verec. in cant. 6, 8 l. 49 D. uno ... pretio omnes *equi* -r comparantur. 2 *spectat ad aequam divisionem, ordinationem*: Avg. ord. 1, 2, 3 quo *centro circuli* cetera -r dimetiantur (trin. 8, 3, 4 facies hominis dimensa -r). Ps. Avg. categ. 12 (124 M.-P.) positio partium ita apte -rque digesta est, ut nulla earum mensurae alterius emineret.

deriv.: 1. parilitas.

compos.: com-, dis-, im-, supparilis.

? cf. Onom.

1. ***parilitās**, -ātis *f.* *a* parilis. *scribitur in codd. hic illic* paral-, *e. g.* Prosp. in psalm. 149, 1. *legitur in prosa oratione*

[Paśkiewicz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tantum inde a GELL., APVL., TERT., *sc. sing., plur. non nisi* AVG. c. epist. fund. 33 p. 236, 14 LEO M. serm. 95, 9; *vocem frequentat* AVG. [*confunditur in codd. cum* paritas, *ubi videas.*]

i. q. status, condicio sim. parilis (*cf.* GLOSS. -s: ὁμοιότης ἢ ἰσότης. aequalitas. GLOSS.ᴸ I Ansil. PA 511 -e: evacuatione [aequat- *coni. ed.*; *an* exaequat-?]. *pro syn. occurrunt saepius* aequalitas, analogia, similitudo [*quae vox distinguitur infra l. 52. 55 et* AVG. trin. 7, 6, 12 l. 150]): **I** *pertinet ad responsionem eorum:* **A** *quae aliis respondent:* **1** *usu communi, sc. praevalente vi similitudinis:* **a** *cum respectu qualitatis:* α *cum gen.:* ① *plur.:* GELL. 14, 3, 8 aequiperatio ... et -s virtutum inter sese consimilium ... speciem ... aemulationis creat. TERT. adv. Marc. 1, 5 p. 297, 11 -i et unitati eorum *duorum deorum* (*antea*: deos tam pares). SCHOL. Cic. Bob. p. 162, 6 ex -e congruentium suffragiorum (*postea*: aequalitatem suffragantium). AVG. civ. 11, 22 p. 491, 18 D. *pulchritudo* constat ... -e ac dimensione membrorum (c. epist. fund. 30 p. 231, 19 in euang. Ioh. 3, 21. *al.*). 22, 19 p. 598, 11 si quid in illa figura ... -e partium *non* congruebat (CLAVD. MAM. anim. 2, 5 p. 116, 19 quae sibi secundum ... numeri aequalitatem p. -e respondeant. FVLG. RVSP. incarn. 28 congruentia et -s p. *corporis.* CASSIOD. in psalm. 55, 11 l. 259). epist. 104, 15 peccatorum (167, 4). c. Faust. 21, 6 moderatione mensurarum, -e numerorum *sensuum et membrorum corporis* (gen. ad litt. 5, 22). LEO M. serm. 12, 1 -s voluntatum (*antea*: morum similitudo). 95, 9 improbarum -es cupiditatum, foedera scelerum. ISID. epist. 8, 2 quod ... de -e agitur apostolorum, Petrus praeminet ceteris. *al.*

② *sing.*: APVL. met. 2, 10, 4 *Photidi* aemula libidine in amoris -em congermanescenti mecum. SOL. 2, 18 Erythraea ... Sibylla ... appellata est de scientiae -e. ITIN. Alex. 4 materiae -s (*sc. belli Persici et Alexandri et Constantii*). IVL. VAL. 2, 28 p. 97, 8 discriminis -e protrahi bellum (*vix ad 2, cf. supra p. 246, 11 sqq.*). CHALC. transl. p. 41ᶜ quibus consortium divinitatis et appellationis -s competit (*gr.* ὁμώνυμον εἶναι). MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 10 p. 1120ᴰ substantiae -e (*patris et filii; cf.* AVG. trin. 4, 9, 12 in eiusdem naturae consubstantiali -e). AVG. civ. 5, 2 p. 193, 2 D. aegrotandi -em. MAR. MERC. Conc.ˢ I 5 p. 24, 16 in deitatis unitate et -e (*sc. personarum. gr. I 1, 7 p. 98, 11* ταυτότητι, *I 2 p. 67, 28. al.* unam eandemque similitudinem, *I 3 Rustic. p. 130, 20* identitate). SIDON. epist. 2, 9, 4 in causis disparibus dicendi -em servare (*cf.* ISID. praef. test. 41 propter ... sensus similitudinem et eloquii -em). *al.*

β *sine gen.* (*cum adi. pro gen. l. 52. 57; cf. praepos.* de, in *c. abl. l. 49. 56*): TERT. adv. Marc. 1, 6 p. 297, 18 excludentes ab eo *deo unico* -em *alterius cuiusdam* (*cf.* p. 297, 25 an diversitas ... duos *deos* capiat, si -s capere non potuit). resurr. 48 p. 99, 14 exemplum ... ex diversitate an ex -e componitur? utique ... ex -e (*inde restit.* PS. ORIG. tract. 17, 13 B. [pravitate, pravite *codd.*]). ITIN. Alex. 2 in omni hac -e *imperatorum.* CHALC. comm. 21 *terra et ignis* habent ... aliquam ex ipsa contrarietate -em ... et haec est analogia, id est ratio continui competentis. 330 similitudo -is disparilitatisque concretio est. AVG. civ. 15, 13 p. 83, 13 D. ista de centum annis ... detractis per tot generationes continuata -s (*in dinumeratione annorum*). in epist. Ioh. 4, 9 non semper 'sicut' ad -em et aequalitatem refertur (*postea*: sed sicut ad similitudinem dicitur). in euang. Ioh. 110, 3 *filius* -em suam commendat, ne credatur *patre* inferior. CASSIAN. c. Nest. 1, 2, 2 Eunomius ..., licet similem sibi divinam esse asseruit trinitatem, diversam tamen a se contendit, admittens similitudinem excludens -em. CASSIOD. anim. 16 l. 6 -s in omnipotentia, aequalitas in caritate. ISID. sent. 1, 3, 1 quamvis usque ad -em angelicam humana post resurrectionem natura proficiat. *al.*

b *cum respectu mensurae, quantitatis*: APVL. Socr. prol. 3 *qui aliter ac lapidum structor meo* operi accommodem ... inaequalitate aspera *quaedam* ... sine ... mensurae -e. CHALC. comm. 19 latera *figurarum* ... habent adversum se competentem modum ...; et solida ergo *iis imposita* ... habebunt adversum se competentem -em (*ibid. iterum; postea*: analogiam sive competentiam). MAR. VICTORIN. gramm. VI 80, 19 *trochaeus*, cum tribus temporibus ut idem iambus constare videatur, posset ... sub huius modi -e *cum eo* misceri (*item in re metrica*: 88, 2 -is, qua inter se congruunt *metra*, contemplatione. AVG. mus. 4, 2, 2 anapaesti -s). SALV. gub. 6, 5 pari utriusque partis *bonorum et malorum* numero contenti sumus; ... *immo* exsultare nos potius ... conveniret, si -s nobis ista contingeret. SIDON. epist. 2, 2, 4 spatii -e *cellarum.* BOETH. arithm. 2, 42 p. 139, 27 neglecta proportionis -e (*in medietate arithmetica ut 2, 43 p. 140, 22* neglecta proportionis aequalitate). *al.*

2 *usu peculiari, sc. praevalente vi proportionis, analogiae sim. de statu, quo quis alicui rei aptus est, aliquid sustinere potest sim.* (*vix huc l. 29 supra*): APRING. in apoc. 1, 10 sq. p. 8 ('audivi post me vocem') omnis humanitas ... nequaquam -em praesentiae *divinae* aut vultus *divini* praestat intuitum, sed quadam fragilitate depressa carnalitas quasi postea (post tergum *Beatus*) dei sermonibus admonetur.

B *quae sibi respondent vel aequabilitatem quandam in se continent* (-s sui *v. sub 2*): **1** *congruentia partium:* **a** *de statu duorum coniuncto:* *coniugum* (*animalium* ISID.): PS. CYPR. singul. cler. 38 *clericis* ad manifestandam gravitatem singularitas magis quam -s testis vera est; respicite quanta mala conversatio -is huius adquirat (*item opp.*: 41). ENNOD. opusc. 5, 27 p. 400, 22 quae mecum matrimonii habuit -e subiugari. ISID. lib. num. 8 dum ex -e consistant *animalia in arcam introducta.* *notarum numeri vicenarii*: CASSIOD. in psalm. 20 concl. l. 243 haec -s (*sc. XX*) unam summam (*sc. viginti*) designat. **b** *de qualitate numerorum, qui in duas aequas partes dividi possunt*: CASSIOD. inst. 2, 4, 2 quae ei *numero* accidunt: ... -s, imparilitas et cetera. ISID. lib. num. 8 binarius numerus, prima numerorum procreatio, ... -is corporatio.
c *de qualibet concordia partium, harmonia*: AVG. civ. 22, 24 p. 614, 8 D. *in corpore humano* quamquam ... omnium partium congruentia numerosa sit et pulchra sibi -e respondeat. CASSIAN. conl. 24, 6, 1 rutunditatis -em. PROSP. in psalm. 149, 1 ut laus dei in ... ecclesia celebretur, quae sibi ex fide et moribus ... concordat; nam sine hac -e nulla est canentium suavitas. CASSIOD. in psalm. 118 div. l. 30 *singulae litterae alphabeti* sibi octonos versus ... vindicantes cunctum carmen pulcherrima -e describunt.

2 *constantia, immutabilitate*: PS. HIER. epist. 19 p. 206ᴮ qui *filius dei* disclusa penitus -e sui ..., etiam cum ... in nostra carne obscuratur, immensus est.

II *pertinet ad identitatem*: CASSIOD. in psalm. 48, 21 psalmum repetita versus *decimi tertii* -e conclusit.

compos.: *fortasse* imparilitas (*nisi ab* imparilis).

? **2. parilitās**, -ātis *f.* [*vox q. e.* 1. parilitas *perperam cum* pario *iuncta esse videtur, sc. hac fere derivatione*: pario >*parilis '*fertilis*' >parilitas; *cf. fortasse* sterilis: sterilitas. *Sch.*] *i. q. status mulieris pariturae, graviditas sim., si recte trad.*: PS. AVG. serm. ed. Mai 45, 2 (*e cod. Vat.*) *Elisabeth* quod habuit erubescebat; ⌊non condicione erubescebat -is⌋, sed pudor eam revocabat provectae aetatis (⌊⌋*om. cod. Cass., v. Ps. Aug. serm. ed. Caillau 2 app. 67, 3*).

pariliter *v.* parilis. *Paśkiewicz.*

? **parillus**, -a, -um. *si recte legitur, a* par, *cf.* parilis, pariculus. *i. q. par*: VIRG. gramm. epit. 1 p. 4, 4 huius ... sapientiae (*sc. tam humilis quam sublimis*) -a in homine similitudo demonstratur, qui plastum telleum afflamque habet aetream (*sic Huemer*, per illa in *sive* perillā *codd.*; peritia in *Polara sec. cod. A*; per illum hominem *Mai; nisi distincte* par illa).

parimbola *v.* parembola.

parimembre, (-is) *n.* *a* par *et* membrum. *de figura rhet. q. d.* ἰσόκωλον (*quod gr. respondet in tit.*): CARM. de fig. 82 fit -e, ubi membra aequalia circuitus sunt (paremembre *trad., emend. Sauppe*).

parimplasticus *v.* parempl-.

[parimula *falso pro* parmula: GLOSS. V 509, 1 -a: parva festivitas (*cf.* GLOSS.ᴸ I Ansil. PA 512 parimola: dies festa paganorum); *ortum ex ordine glossarum turbato* GLOSS. IV 137, 29–31 parma: genus scuti. parentalia: dies festos paganorum. parimola: quod supra; *ordinem correctum servant* GLOSS.ᴸ III Abstr. PA 54–57, *ubi* parmula *recte post* parma.]

facias illos mut[u]os ... Crispu(m) marinis (*vel* Crispum arinis) et Marinem **parinis** TAB. devot. Audollent 219 A 12. *quid significet, non liquet.*

ex aede Liberae †**parinum** caput ... num dubitasti tollere? CIC. Verr. II 4, 128. porinum *Fröhner*, agninum *Peterson*, parietinum *Wälter, Rhein. Mus. 91, 1942, 1; alii alia.*

1. pario, -āvī, -ātum, -āre (*depon. v. 1aγ*). *a* par. *scribitur* -e- *pro* -i- *fortasse* CHAR. gramm. p. 473, 33 B. -eo *inter verba I*ᵃᵉ *coniug.* *forma perf. brev.* -asset *v. sub 2.* [*vix huc pertinent*: LEX Bant. (CIL I² 582) 10 pariat (*i.* pareat; *per errorem huc trahitur in indice ad Bruns, Fontes iur. Rom.*). CIL VI 11035 rat(ionibus) par(ibus), *sicut legendum suadet 11034* rationes pares, *dum edd. male solvunt* par(iatis). *dub. trad. et interpr.*: LAMPR. Alex. 49, 1 -ant *edd. cum P*, patiar *altera fam. codd.* (*utrumque sententiae parum convenit*).]

1 *i. q. parem reddere* (*vel paritatem efficere*): **a** *pertinet ad rationes exaequatas* (*sc. debiti et soluti*): α *act. cum obi. vel pass.*: INSCR. Année Epigr. 1979 n. 370a (*Hisp.; saec. I*) ⟨I⟩ulius a ratione tegularia. Anthimus cum censum -vit ⟨D⟩XXXIII (*cf. ibid.* b: solve quod minus fecisti). CHART. lat. ant. 315d 6 (*ca. a. 208*) ⟨p⟩ariari (*sc. denarios; textu parum certo, ut etiam* -ti *legi possit*). VLP. dig. 22, 1, 33 pr. si bene collocatae sunt pecuniae publicae, in sortem inquietari debitores non debent, et maxime, si -ent usuras; si non -ent, *eqs.* (*ad vocem q. e.* parēre *trahit Vocab. Iurisprud. Rom., intellegendo* pecuniae *pro subi., cf. p. 408, 67, quod tamen sententiae parum convenit*). PS. FVLG. RVSP. serm. 18 p. 883ᴬ -are debitum patris. GLOSS. V 318, 54 -tus: completus (-lit- *trad.; huc traximus coll. usu vol. III 2094, 69 sqq. illustrato*). β *absolute*: LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 22 quisquis *mensibus sex* ... non -verit (*cf. 21* dabit). EPIST. imp. Comm. (CIL III 13750) 41 *cum* omnibus annis fisco -verit (*item cum dat.*: VLP. dig. 40, 1, 4, 5 ei [paruerit *var. l.*]). TAB. devot. Journ. Rom. Stud. 53, 1963, 123 B 4 (*saec. II/III*) ut ... in brevi temp⟨or⟩e -at (*i. reddat, quae furatus est*). γ *part. perf. pro depon.*: LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 24 quisquis ... -tu⟨s⟩ decesserit (*sc. qui debita solvit; nisi translatione quadam ab obi. rei ad obi. pers. facta*).

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *pertinet ad quemlibet statum parem (pass. vel mediopass. de eo, qui par est vel par redditur)*: ITALA Phil. 2, 6 (Tert. adv. Marc. 5, 20, *cf.* resurr. 6) *Christus* in effigie dei constitutus non rapinam existimavit -ari deo (*gr.* τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, *Vulg.* esse se aequalem deo).

2 *i. q. parem esse (vel fieri; vergit in notionem q. e. convenire l. 6)*: TERT. anim. 30, 5 quia nec -asset commeatus ... vitae ... tempori (*item cum dat.*: adv. Marc. 4, 29 p. 521, 5 parabolarum status, similitudinum peraequatio, si nec in alium spectant, quam cui per omnia -verint [paria venerint *trad.*]). 32, 9 mollitia lanae, mollitia plumae: -ant naturalia earum, substantiva non -ant. resurr. 53 p. 111, 17 ex qua ... substantia -ant inter se Christus et Adam? scilicet ex carne. FAVSTIN. de trin. 1, 13 dei ... voluntas et cuiuslibet, non tamen dei, voluntas -are (parere *var. l.*) non potest (*antea*: ex aequo illis voluntas).

deriv.: pariatio, pariator.

2. ²pario, peperī, partum (*part. depon. v. p. 406, 21*), -ere. [*conferuntur varia vocabula linguarum cognatarum, inter quae et notione et forma proxime accedit lituan.* periù, peréti '*ovis incubare*'. *Sch.*] *scribitur litteris gr.* πεπεριτ CIL XIII 5338 TAB. devot. Audollent 267, 16. 17. 269 B 13. NOT. Tir. 91, 93 -it. 91, 94 -perit. 91, 95 -tus (*vix ad* partus, -ūs). *de formis: eos, qui ad quartam coniugationem trahunt, errare dicit* SACERD. gramm. VI 488, 12 sqq. (=PROB. cath. gramm. IV 36, 16sqq.); -ire *dici apud veteres testatur* DIOM. gramm. I 383, 5 (*affert* ENN. ann. 10 *ut*: PRISC. gramm. II 401, 5. *sim. al.*), *addas* PLAVT. Vid. frg. 18 *et fortasse* ENN. scaen. 263 (*v. Skutsch, Studia Enniana, 1968, 188 sqq.*), *cf. var. l.* VVLG. Ruth 1, 12 Is. 66, 9; -iret ITALA Luc. 1, 57 (codd. d e). ROMVL. fab. 30, 8 rec. gall. (*coni. Thiele pro* per-). CIL III 2267, 5; -irent VINDIC. gyn. p. 456 rec. D; -ibis POMPON. Atell. 19/20. *? praes. redupl. (sc. ex perf. formatum)* GLOSS. II 262, 33 pepero: γεννῶ (*v. Heraeus, Kl. Schr., 1937, 130*). *perf. non redupl. agnovit Jeanneret, Tabl. d'exécr., 1918, 55. 84 in* TAB. devot. Audollent 268, 2 qun peri. *vix addas perf.* paruit GREG. M. epist. 9, 156 p. 157, 30 (paravit *Mommsen*). *part. fut.* -iturus *inde a* PLAVTO (*cf.* PRISC. gramm. II 501, 8 sq. 559, 11 III 485, 30). *de notione*: PAVL. FEST. p. 222 -tus et pro nascendo ... et pro parato. *ad caput prius spectant*: GLOSS. -ta: περικτηθέντα. adquisita. parata. quaesita. inventa. -tam: πορισθεῖσαν. pace -ta: pace nata. *et sim.; cetera infra suis locis inserui. caput alterum respicitur*: PAVL. FEST. p. 52 quod graece κύειν -ere sit (HIER. in Is. 64, 6 κυουσῶν, id est -entium). GLOSS. -o: τίκτω. -perimus: parturivimus. -i: nasci, gigni. *legitur inde a* LEGE XII tab., APP. CLAVD., NAEV., PLAVTO, ENN., SCIP. mai., TER. *per totam latinitatem (de pass. rarius occurrente in cap. alt. v. p. 403, 65).* [*langob. vet.* parir; *raet. or.* pari; *vasc.* pari; *cat.* parir; *hisp.* parir; *port.* parir. *cf. M.-L. 6236. Battisti-Alessio IV 2777. Wartburg VII 645. Corominas[2] IV 403. Machado[3] IV 312. St.*] [*variat in codd. imprimis cum* parare (*dub.* SEN. dial. 1, 5, 8, *ubi* -ti *pro* parati *coni. Gertz*). *falso trad.* PLAVT. Poen. 103 -perit *BCD pro* deperit, SALL. epist. Mithr. 17 -tum *pro* raptum (*cf. lectiones* par- *et* rap- TERT. bapt. 17 p. 215, 12), CALP. ecl. 2, 32 -enti *pro* pallenti. *dub. interpr.*: CIL IV 1410. 1411 CE 950, 9.]

significatur sensu quodam generali actio, opera, cura, qua aliquid (aliquis) in praesentiam vel exsistentiam adducitur (sc. sive acquirendo sive faciendo sive propagando).

CAPVT PRIVS: *respectu* **vario**: **I** *praevalente notione* **comparandi** (*cum notiones acquirendi et faciendi distingui vix possint, hic spectari potius intellegas eam relationem, quae exstat inter rem -tam et quendam obtinentem vel quodammodo affectum, sub II autem magis ipsum ortum rerum; dat. personae vel additur vel fere subauditur; sub A 1 deest praeter ea, quae infra p. 400, 23 sqq. attulimus, et* LVCR. 5, 1197 VERG. ecl. 3, 68 HEGES. 5, 36, 1. *syn.* adsciscere *p. 402, 14,* adquirere *p. 402, 36,* comparare *p. 401, 19. 402, 13,* contrahere *p. 401, 4,* parare *p. 400, 72. 402, 32. 35*): **A** *in universum*: **1** *corporaliter (-untur res, exercitus p. 400, 33 sq.)*: **a** *redigendo in possessionem vel potestatem*: α *usu verbali; actio fit*: (I) *vario modo*: LEX XII tab. (Plin. nat. 21, 7) qui coronam -it ipse pecuniave eius (*inde* CIC. leg. 2, 60). CIC. fin. 1, 51 praeda ... improbe -ta. 1, 53 *res* iniuria (*cf.* SALL. or. Phil. 15 *Lepido* nihil est domi, nisi armis -tum aut per iniuriam). LVCR. 5, 869 *pecudes sequuntur* suo sine pabula -ta labore (*cf.* APVL. Socr. prol. 4 p. 110 *corvus offulam* volatu -erat). VERG. ecl. 3, 68 -ta meae Veneri (*i. puellae*) sunt munera: namque notavi ipse locum, ... quo congessere palumbes (SERV.: praeparata). MANIL. 5, 492 -tas ... caede rapinas. VAL. MAX. 6, 5, 7 scelere (*i. ob proditionem*) -to pilleo (SEN. Med. 55 quae s. -ta [pacta *var. l.*] est, s. linquenda est domus). IVV. 13, 25 -tos gladio vel pyxide veneni nummos. APVL. met. 4, 1, 3 res latrocinio -ae.

(II) *negotiando sim. (sc. quaestus vel lucri faciendi causa sim.; peculium castrense p. 400, 16 sqq.)*: NAEV. com. 84 ante -ta ⌊patria⌋ (⌊⌋ *i. patria bona, v. Cavazza-Resta Barrile, Lex. Liv. et Naev., 1981, sub* patrius; *vix ad β*). PLAVT. Asin. 283 maximas opimitates ... suis eris ... -et *servus*. 734 viginti minae bonae, mala opera -tae (*cf.* VARRO frg. Prisc. gramm. II 512, 1 pecuniis bene -tis [CIC. fin. 2, 55 non contra leges, sed ... legibus. GELL. 3, 3, 14]). Cas. 200 *peculium*. Merc. 77 bona (Rud. 506 sceleste -ta. Trin. 347 bene. CIC. Quinct. 74 honeste). Trin. 838 satis. TER. Andr. 797 inhoneste ... ditias. Phorm. 46 id illa universum abripiet, haud existumans quanto labore -tum (DON.: quaesitum. *sim.* SCHOL. Bemb.). CIC. S. Rosc. 88 fructum ..., quem labore -isset. Caecin. 74 fundum ... bene -tum (*cf.* COLVM. 3, 3, 8 solum ... *tot* milibus nummorum -tum [CE 1164, 10 *saec. I*]). Mur. 55 (*opp.* relictum *ut* Caecin. *supra*, *cf.* MART. *infra*). off. 1, 92 *res familiaris*, quae ... bene -ta sit nullo neque turpi quaestu neque odioso (MART. 10, 47, 3 res non -ta labore, sed relicta *eqs.*). epist. frg. III 4 W. (*contextu manco*). HOR. sat. 1, 1, 94 -to, quod avebas. TIB. 2, 4, 40 opes (SEN. dial. 7, 23, 1 sine cuiusquam iniuria. COLVM. 12 praef. 6. TAC. ann. 4, 44, 1 innocenter par[a]tae). COLVM. 9, 8, 1 *apium examina* vel aere -ta vel gratuita (*item animalia*: APVL. met. 4, 13, 5 largis emptionibus -tas *ursas*). *al.*

(III) *bello vel potestate publica* (regnum *et* imperium *v. p. 401, 47 sqq.*): (A) *exempla varia*: PLAVT. Cist. 201 perdite perduelles, -ite laudem et lauream. CIC. prov. 3 eas *Syriam Macedoniamque* ita -tas habent ii, qui nunc optinent, ut *eqs.* (LIV. 34, 58, 6 ex ea possessione ita -ta, ita recuperata deduci Antiochum). 28 retinere exercitum praedā ante -ta (LIV. 3, 31, 4 p. -ta ingens. 7, 17, 5. *al.*). LIV. 1, 10, 7 opima -ta sunt spolia. VAL. MAX. 2, 9 pr. -tarum rerum ... cumulus. PLIN. nat. 33, 149 -ta signa et tabulas pictas. (B) *indicatur cui*: CIC. leg. agr. 1, 3 vectigalia ... populo Romano. 2, 62 pecunia ... decemviris. SALL. or. Lep. 21 *l. 38.* VERG. Aen. 11, 25 *l. 40.* LIV. 37, 19, 8 regiis militibus -ta est praeda. (C) *indicatur quo modo*: CIC. Verr. II 3, 179 frumentum improbissime per triennium -tum. leg. agr. 1, 4 armis et virtūte (LIV. 4, 48, 3 quicquam agri. *v. etiam p. 399, 71*). 1, 5 agros ..., qui ... L. Pauli ... virtute -ti sunt (2, 62 manubiis vectigalibus eius v. -tis. BELL. Alex. 42, 3 praeda. SALL. or. Lep. 3 quae maiores v. -perere. *al.*; *cf.* CVRT. 6, 3, 5 rerum per virtutem -tarum). 2, 49 quod -tum recenti victoria *eqs.* (*cf.* LIV. 21, 43, 6 quidquid ... triumphis -tum *eqs.* SIL. 1, 221 Hispanae ... cohortes, auxilia ... genitoris, *Hamilcaris*, -ta trophaeis). 2, 54 res -ta bello (SEN. clem. 1, 26, 5 spolia. *cf.* belli iure: LIV. 25, 40, 2 spolia. SEN. contr. 10, 5, 15). prov. 29 laurea ... periculis -ta (*cf.* SIL. 15, 498 argenti pondera et auri, -ta ... longo discrimine [*i. bello*]). VARRO ling. 5, 178 *praeda* manu -ta (EPICED. Drusi 180 arma). SALL. or. Lep. 21 milites, quorum sanguine Tarulae Scirtoque ... divitiae -tae sunt (VERG. Aen. 11, 25 nobis ... patriam. OV. epist. 1, 94 -tis s. rebus. LIV. 2, 48, 2 s. ac sudore. SIL. 15, 255. *cf.* OV. am. 3, 8, 9 -to per vulnera censu). LIV. 5, 28, 3 velut publico latrocinio -tam praedam. 34, 58, 5 quae ... per summum decus -ta *eqs.* 34, 62, 12 vi atque iniuria (*cf.* CVRT. 5, 12, 17 per scelus). PLIN. nat. 9, 117 opes provinciarum ... spoliis -tae. IVV. 16, 52 (*de peculio castrensi*) quae sunt -ta labore militiae. *al.* (D) *indicatur ubi, ex quo sim.*: LIV. 22, 20, 9 direptis aliquot ... vicis maiore quam ex continenti praeda -ta (parata *var. l.*) cum in naves se recepissent *milites*. 41, 18, 3 praedam, quae Mutinae -ta erat. VAL. MAX. 2, 7, 2 tropaea ... ex ... hoste. STAT. silv. 3, 3, 87 (*de fisco Caesaris*) -tae ... per omnis divitiae populos. TAC. ann. 4, 18, 1 -tis ... apud Germaniam triumphalibus. 11, 10, 3 tributa illis de gentibus -ta ([parata *cod.*]. FLOR. epit. 1, 11, 10 -ta de Antio spolia).

β *p. p. p. neutr. pro subst.* (*cf.* SYNON. Cic. p. 439, 14 -ta. parata. quaesita. ante collecta. *plur. praeter* PLAVT., TITIN., VERG., STAT.): (I) *accedunt determinationes variae*: NAEV. trag. 51 male -ta male dilabuntur (*idem proverbium respicitur*: PLAVT. Poen. 844 m. -tum male disperit [*v. etiam infra p. 402, 26. 44*]. *ceterum*: TAC. ann. 12, 48, 2 poteretur Radamistus m. -tis. SVET. Vesp. 16, 3 m. -tis optime usus est). PLAVT. Rud. 1241 ūti bene licet -tum bene (TER. Phorm. 788 patris b. -ta [LVCR. 4, 1129]. SALL. or. Lep. 17 aliena b. -ta [CLAVD. DON. Aen. 1, 435 p. 90, 9]). TITIN. com. 144 illud ante -tum (BELL. Afr. 47, 4 APVL. apol. 20, 3. *vix iam p. 399, 80*). SALL. (?) rep. 1, 1, 3 ut fabricata, sic virtute -ta (*item abl. instr.*: 1, 1, 7 armis. QVINT. inst. 5, 10, 115 bello [*adde* LIV. *infra*]. IVV. 14, 303 tantis -ta malis). LIV. 37, 53, 27 bello a vobis -ta (*item indicatur, cui vel a quo*: TAC. Agr. 14, 2 a prioribus. ann. 13, 34, 2 -ta olim a Lucullo Pompeioque. 15, 2, 3 retinere -ta maioribus. INSCR. christ. urb. Rom. 4155, 16 sibi). TAC. hist. 2, 86, 3 pro certis et olim -tis nova ambigua ancipitia malebat *Fuscus* (ann. 13, 34, 2 *supra*). (II) *cetera exempla*: SALL. Iug. 31, 17 maius dedecus est -ta amittere quam omnino non paravisse. VERG. georg. 1, 300 frigoribus -to agricolae ... fruuntur. Aen. 8, 317 parcere -to (*antea*: componere opes). OV. ars 2, 13 -ta tueri. SEN. epist. 115, 16 *avaritia* quam misera desideratis, quam misera -tis est. STAT. Theb. 3, 554 gens avida et -to non umquam stare quieti *homines*. TAC. ann. 14, 29, 1 Didius ... *non* nisi -ta retinuerat. CLAVD. 26, 502 ne ... -ta reponas.

b *alia ratione*: APVL. apol. 50, 1 spiritu indidem -to (*i. ex carne vel humore*). Ps. HIL. libell. 6 p. 78, 7 *Christus* homo -to corpore, deus in potestate docebat ut magister, persuadebat ut frater *eqs.* (*de carne induto; aliter, sc. de homine creato, p. 407, 73*).

2 *incorporaliter*: **a** *-untur res incorporeae*: α *-it res quaedam (structuras passivas dubias, quoad fieri potuit, p. 401, 47 sqq. inseruimus)*: (I) *sine dat. personae (subi. sunt maxime res in-*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corporeae, corporeae e. g. VARRO Men., SEN., COLVM.): APP. CLAVD. carm. frg. 1 ne quid fraudis stuprique ferocia -at. TER. Andr. 68 obsequium amicos, veritas odium -it. VARRO Men. 200 ut sucum (*obi.*) -ret mansum (*subi.*). ling. 10, 8 *verba quaedam* -unt errorem. RHET. Her. 3, 5, 8 honestum nihil oportere existimari, quod non salutem -at. 3, 11, 20 *magnitudo vocis* naturā -itur (paratur *var. l.*), . . . *firmitudo* curā conparatur (*antea*: conparat). *al.* CIC. inv. 1, 20 ut et benivolentiam -at et offensionem *anceps causa.* Brut. 25 sive illa *eloquentia* arte -atur aliqua sive exercitatione . . . sive natura. part. 107 verbi interpretatio controversiam -it (*vulgo*, facit *trad.*). Lael. 19 amicitiam natura. off. 3, 81 cum id, in quo violatur aequitas, non ita magnum, illud autem, quod ex eo -itur, permagnum videtur (LVCR. 5, 1305). *al.* PVBLIL. N 12 cicatrix, quam virtus -it. Q 21 quod vix contingit, ut voluptatem -it! LVCR. 1, 83 religio -perit scelerosa atque impia facta. SALL. Catil. 31, 1 laetitia atque lascivia, quae diuturna quies -erat. SEN. epist. 87, 31 divitiae . . . superbiam -unt, invidiam contrahunt (*item* QVINT. inst. 3, 6, 57). COLVM. 6, 3, 5 nisi ad satietatem datur *glans pabulo*, scabiem -it (*item de cibo*: PLIN. nat. 19, 126 *lactucae* somnum. 23, 106 punici mali . . . inflationes. IVV. 3, 233). PLIN. nat. 11, 181 ut -at praecipuam vitae causam et originem *cor.* 33, 48 haec (*sc. facta*) -it habendi cupido. *al.* VAL. FL. 3, 376 ignavia finem. QVINT. inst. 2, 2, 6 res altera taedium laboris, altera securitatem -it (*sc. laus parca vel nimia*). *al.* TAC. hist. 4, 37, 2 res adversae discordiam. CAPITOL. Aur. 8, 4 *Tiberis inundatio* famem. ARNOB. nat. 1, 8 p. 9, 14 M. si siderum motus . . . -unt . . . mala (*item de stellis fata regentibus*: Ps. PROSP. carm. de prov. 659). *al.* ⓘⓘ *cum dat. personae* (*rei pro pers. l. 32. 34. 41; subi. sunt maxime res incorporeae, corporeae e. g.* HOR., SIL., AVIEN.): PLAVT. Merc. 72 tibi . . . iste -et laetitiam labos (ENN. frg. var. 7 [reperere *var. l.*]. MART. CAP. 2, 124 [vers.]). Most. 418 *ut* omnia . . . tranquilla sint neque quicquam nobis -ant ex se incommodi. CIC. Mur. 22 haec *rei militaris virtus* nomen populo Romano, haec huic urbi aeternam gloriam -perit (*cf.* VAL. MAX. 2, 8 pr. disciplina militaris . . . principatum Italiae Romano imperio -perit). VERG. (?) catal. 9, 58 ipsa sibi egregium facta decus -ent (CASSIOD. in psalm. 1, 3[5] nobis adversa. GREG. M. moral. 1, 47 laetitiam menti). HOR. carm. 2, 1, 16 cui laurus . . . honores . . . -perit. PROP. 1, 18, 23 -perit nobis iniuria curas. 2, 18, 1 multis odium -perere querelae. LIV. 21, 63, 4 res . . . acta invidiam apud nobilitatem . . . Flaminio, favorem apud plebem alterumque inde consulatum -perit. SEN. Herc. O. 220 decor formaque mortem -itura mihi (APVL. met. 10, 15, 4 d. pudori -perit . . . dedecus). SIL. 9, 351 laudes . . . -itura tibi *vulnera.* APVL. met. 10, 14, 7 *ne* simultas . . . nobis contentiones -at. AVIEN. orb. terr. 1388 non his . . . gloria forti -ta manu est aut clara decus -p⟨er⟩ere metalla. SYMM. epist. 10, 4, 3 illi . . . quadrigae exilium . . . -erunt. DRAC. laud. dei 1, 291 *serpens non modo nocens, sed etiam* membris vitae -itura medellas. *al.*

β *-it aliquis* (lingua TIB. 3, 19, 20, manus LIV. 1, 26, 11, Tellus MANIL. 2, 876): ⓘ *cum dat. personae* (*vel rei; selecta inde a* SALL.): PLAVT. Trin. 316 tibi aegritudinem. Truc. 334 tibi *moram.* 517 mihi tibique . . . -isti decus ([*ludit cum notione edendi partum; cf.* 522 filium -isti]. SALL. [?] rep. 2, 10, 5. LIV. 30, 14, 7 [*v. infra*]. 37, 20, 14 TAC. ann. 2, 52, 4). SCIP. mai. or. frg. (3 M.) Gell. 4, 18, 3 (*si genuinum*) pacem . . . et victoriam vobis -peri (OV. met. 13, 348. LIV. 30, 14, 7 decus . . . *et* v. sibi [*var. l.* ceperit]. *al.*). CAECIL. com. 26 ea tum compressa -it huic puerum, sibi probrum (*de lusu notionum cf.* PLAVT. *l. 50 nec non p. 402, 23*). TER. Andr. 961 mihi immortalitas -tast (parata *var. l.*). Eun. 871 ut solidum -rem hoc mihi beneficium. TRAG. inc. 171 sibi salutem . . . parricidio (CAES. civ. 3, 69, 3 s. sibi atque exitum. BELL. Afr. 50, 4 fugā). CIC. Quinct. 94 pudore ornamenta sibi. Sull. 49 adflicto P. Sulla consulatus vobis -batur, sicuti -tus est (LIV. 7, 32, 12 mihi tres c. summamque laudem. *cf.* SALL. Iug. 63, 5 *magistratum*). rep. 1, 7 -ere . . . reliquis otium (off. 3, 3 civitati. *cf.* quies: VERG. Aen. 3, 495 [SERV.: pro 'parata']. 7, 598. *al.*). 6, 11 cognomen id tibi per te -tum (VAL. MAX. 6, 9, 4. *cf.* OCTAVIA 750 nomen invidiā tibi). off. 2, 47 sibi . . . maximam laudem (CIL I² 3197 virtute animi. *v. etiam supra* LIV. 7, 32, 12). ad Brut. 23, 4 W. vobis . . . -ta divina gloria (OV. epist. 20 [21], 117 met. 12, 293 LIV. 6, 25, 6 SIL. 10, 574. *al.*). *al.* LVCR. 1, 220. 5, 1197. PVBLIL. N 45 nocentem qui defendit, sibi crimen -it. SALL. or. Lep. 22 mihi fiduciam (CHAR. gramm. p. 409, 10 B.). SALL. (?) rep. 2, 10, 5 qui per virtutem sibi divitias decus honorem -erunt (TIB. 1, 7, 9 STAT. Theb. 12, 84. *al.*). NEP. Alc. 7, 5 amicitiam sibi. TIB. 1, 6, 27 mero somnum -peri tibi. 3, 19, 20 misero . . . lingua malum. LIV. 1, 26, 11 *manus* imperium populo Romano -erunt (*cf.* SIL. 3, 588 Latio . . . regnum). 6, 38, 6 intercessionem . . . -tam vobis. 10, 2, 2 Sallentino . . . agro pax -ta (36, 31, 8 omnium bono [*nisi abl. modi*]. *adde* SCIP. *supra*). *et saepius.* ⓘⓘ *sine dat. personae* (*selecta inde a* CIC.; *inf. pass. pro obi.* SIL. 4, 47): PLAVT. Amph. 644 laude -ta (Cist. 201 CIC. Planc. 66 CAES. Gall. 6, 40, 7. *al.*). Bacch. 674 occasio . . . virtute -ta. Cist. 161 pedibus perfugium -perit (*cf.* OV. trist. 1, 1, 56 fuga -ta [TAC. hist. 5, 24, 1, *ubi trad.* paratum]). Pseud. 705a laetitias. ENN. ann. 447 qui facta labore [e]nixi militiae -perere. TER. Eun. 399 labore alieno . . . -tam gloriam (CIC. inv. 2, 70 rep. 2, 5 off. 2, 51. *al.* SALL. [?] rep. 2, 11, 3 OV. epist. 3, 122 LIV. 28, 9, 15. *et saepe*). ACC. trag. 194 hostimentum (*si recte em. Grotius*). RHET. Her. 4, 13, 19 pacem (CIC. fam. 10, 6, 1 victoriā . . ., non pactione. INSCR. Année Épigr. 1977 n. 778 [*Nicopoli; a. 30/29 a. Chr.*]. NEP. Epam. 5, 4 bello. LIV. 1, 19, 3 terra marique. 2, 26, 4 undique. 2, 31, 10 TAC. hist. 5, 10, 2). 4, 53, 66 ego libertatem . . . -peri, vos -tam (paratam *var. l.*) servare non vultis (CIC. leg. agr. 2, 16 sudore et sanguine. LIV. 3, 61, 5. 34, 49, 11 alienis armis). CIC. inv. 1, 36 corporis aliquam commoditatem non natura datam, sed studio et industria -tam. leg. agr. 2, 103 hoc statu, quem habetis . . . virtute -tum. Flacc. frg. Schol. Cic. Bob. p. 96, 22 cognomen frugalitatis (LIV. 9, 46, 15. *cf.* SIL. 1, 610 nomina [TAC. ann. 1, 9, 2]). Pis. 3 consulatu . . . -to (LIV. 7, 1, 2 lege. 7, 18, 5 duorum hominum virtute). fin. 1, 66 amicitias comparare, quibus -tis confirmatur animus (Q. CIC. pet. 25 -tis ac fundatis. LIV. 42, 46, 6. TAC. dial. 5, 4 [*syn.* adsciscere]). Phil. 14, 1 victoria, quae -ta est (off. 1, 35 fam. 12, 18, 2. CAEL. Cic. Att. 10, 9ᵃ [=fam. 8, 16], 1. CAES. Gall. 5, 43, 3. *al.* BELL. Afr. 31, 9. 81, 2 SALL. Iug. 82, 3. *et saepe*). SALL. Catil. 2, 4 imperium . . . iis artibus retinetur, quibus initio -tum est (LIV. praef. 9. 9, 34, 2 male -ta. *al.*; *cf.* OV. ars 1, 260 regna [LIV. 1, 46, 3 scelere. 40, 57, 1. 44, 1, 10. *al.*]). NEP. Lys. 1, 1 famam magis felicitate quam virtute -tam (VAL. FL. 7, 283[291]. TAC. ann. 3, 56, 1). VERG. Aen. 2, 578 -to . . . triumpho (OV. am. 2, 12, 16 epist. 7, 154 LIV. 6, 16, 5). SEN. Med. 25 -ta ultio est: -peri, *sc. filios* (*de lusu notionum cf. p. 401, 55*). SIL. 4, 47 metui (*inf. pass.*) -perere manu *Galli* (*cf.* 16, 15 -ta . . . formido manu). *et saepe.* *p. p. p. neutr. plur. pro subst.*: TAC. hist. 3, 6, 1 infami gratia primum pilum adepto *Varo* laeta ad praesens male -ta (parata *cod.*) mox in perniciem vertere (*subest proverbium p. 400, 57 allatum*).

b *-untur homines, sc. amici, rivales sim.* (*cf.* SIL. *p. 400, 33*): TER. Andr. 68 (*v. p. 401, 2*) amicos (Eun. 149 cupio aliquos -ere a. beneficio meo [SCHOL. Bemb.: -ere: dixit 'invenire']. SALL. Iug. 10, 4 a., quos neque armis cogere neque auro parare queas: officio et fide -untur [parantur *var. l.*]). PVBLIL. S 36 suspicio sibi ipsa rivales -it. VERG. Aen. 2, 784 (*umbra Creusae ad Aeneam*) illic res Italae regnumque et regia coniunx -ta tibi (SERV. auct.: 'an parata an adquisita armis?', *sim.* CLAVD. DON. p. 255, 10; *vix sola coniunx tamquam nata, i. fato destinata, significatur, quod ad caput alterum pertineret; simili ambiguitate*: 6, 89 alius Latio iam -tus Achilles, natus et ipse dea). ENNOD. epist. 6, 36, 1 p. 170, 6 desideranti . . . mihi per litteras orationum vestrarum postulare suffragia perlatorem domesticum vota -erunt. opusc. 1, 17 p. 266, 5 Serranum scipionibus (*i. consulatui*) aratra -erunt. *hic subiungas p. p. p. neutr. plur. pro subst.* (*sc. de coniuge*): OV. epist. 6, 157 (*vota Hypsipyles*) orba sit illa, *Medea*, viro, nec male (mala *var. l.*) -ta diu teneat peiusque relinquat (*subest idem proverbium ac p. 400, 57*).

B *fere technice apud iuris consultos* (*de exemplis, in quibus dat. pers. non additur, dubitari licet, an potius ad II trahenda sint*): IAVOL. dig. 45, 1, 108 pr. cum condicio etiam ex incertae personae facto -ere obligationem possit (IVLIAN. dig. 45, 3, 1, 3 stipulatio. POMPON. dig. 33, 1, 7 *bis.* VLP. dig. 2, 14, 7, 4 nuda pactio o. non -it, sed -it exceptionem). IVLIAN. dig. 12, 2, 40 exceptionem (VLP. dig. 2, 14, 7, 5. *al.*; *v. l. 51. 54*). CALL. dig. 50, 6, 6, 7 collegium . . ., quod immunitatem -at. VLP. dig. 2, 14, 7 pr. iuris gentium conventiones quaedam actiones -unt, quaedam exceptiones (2, 14, 7, 1. 12, 2, 9, 6 domino. 20, 1, 17 creditori. *al.* COD. Iust. 7, 46, 3 [*aet. Gord.*] haec sententia . . . iudicati a. -ere non potest. *al.*). 4, 4, 40 pr. persecutionem. 12, 6, 26, 4 placuit rem pro pecunia solutam -ere liberationem (46, 4, 13, 4. *al.*). 17, 2, 35 nemo potest societatem heredi suo sic -ere, ut ipse heres socius sit. COD. Iust. 7, 35, 1 (*a. 224*) tempus expeditionis adversus petitiones . . . praescriptionem non -it. 7, 33, 7 (*a. 293*) diuturnitate possessionis -tam securitatem (paratam *PL*). INST. Iust. 2, 6, 11 error . . . falsae causae usucapionem non -it. *al.* *obi. est res per actionem quaesita*: NOVELL. Theod. 17, 1, 1 bona defunctorum caduca vel quamlibet rem aliam ad fiscum . . . pertinentem vel eam, quae eam -it (ei -itur *var. l.*), actionem . . . conpetere. *obi. sunt homines*: COD. Iust. 2, 54, 1 (*a. 294*) cum in rem actioni possessio -at adversarium (actionem . . . adversario *var. l.*). 7, 6, 1, 1a *ut* ceteri omnes modi, per quos Latinorum nomen inducebatur, penitus conquiescant et non Latinos -ant, sed *eqs.*

II *praevalente notione* **efficiendi, inveniendi** (*v. quae praemonuimus sub I; quaedam difficilius distinguuntur a p. 408, 48, ubi vide; syn.* consequi *p. 403, 1*, excogitare *l. 82*, fingere *p. 403, 19*, gignere *l. 76*, procreare *p. 403, 11*, producere *p. 403, 22*, proferre *l. 76*, quaerere *l. 78. al.*): A *-untur incorporea*: 1 *proferendo sim.* (*sc. ingenio, arte, industria*): **a** *argumenta, orationes, verba sim. excogitando*: RHET. Her. 4, 4, 7 cum -ere et ipsi gignere et proferre debent *oratores* (*opp.* aliorum boni selectores). LVCR. 5, 5 talia nobis pectore -ta suo quaesita⟨que⟩ praemia liquit *Epicurus.* CIC. de orat. 2, 120 quae tota ab oratore -untur (*sc. argumenta ut*: part. 48 quod ea *a.* non -it oratoris ars, sed foris ad se delata tamen arte tractat). 3, 58 alii . . ., ut dialectici, novum sibi studium ludumque -erunt (*antea*: excogitant). orat. 114 dialectici . . . spinosiora multa -erunt. rep. 1, 2 nihil . . . dicitur a philosophis . . ., quod ⟨non⟩ ab iis -tum confirmatumque sit, a quibus civitatibus iura discripta sunt. parad. 17

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

siquidem nihil -peri tale, nihil consecutus sum, ut *eqs.* fin. 3, 3 nobis quibus etiam verba -enda sunt imponendaque nova rebus novis nomina. nat. deor. 2, 74 qui ista -perit (off. 2, 8 i. praeclara). PLIN. epist. 2, 3, 10 *orationem* melius ... pronuntiasse ipsum, qui -erat. GELL. 7, 13, 11 quoddam novum. APVL. Socr. prol. 1 p. 105 haec ... quae inpraesentiarum et quasi vobiscum -enda sunt (*opp.* scripta).

b *varia*: LVCR. 5, 334 (*de inventione organi hydraulici?*) organici melicos -perere sonores. CIC. de orat. 1, 202 id ipsum, quod erat hominis proprium, non -tum per nos, sed divinitus ad nos delatum. 2, 356 (*agitur de memoria*) ars ... dicendi ... habet hanc vim, non ut totum aliquid, cuius ⟨in⟩ ingeniis nostris pars nulla sit, -at et procreet, verum ut ea, quae sunt orta iam in nobis et procreata, educet atque confirmet. orat. 183 esse ... in oratione numerum quendam non est difficile cognoscere ...: ita notatio naturae et animadversio -perit artem. rep. 6, 10 ut cogitationes sermonesque nostri -ant aliquid in somno tale, quale de Homero scribit Ennius. parad. 2 quae *philosophia* -perit dicendi copiam. Tusc. 4, 4 ne ea, quae -isse (reperisse *Davisius*) ipsi putamur, aliunde didicisse videamur (*sim.* fam. 4, 13, 7 ingenio studioque). PLIN. nat. 35, 9 quae non sunt, finguntur -untque desideria non traditos vultus, sicut in Homero evenit. IVV. 15, 145 exercendis -endisque artibus (*sim.* ARNOB. nat. 2, 19 p. 88, 1 M. grammaticam, musicam, oratoriam ... et geometricas formulas). TERT. adv. Marc. 1, 8 novitas, quae ... ethnicis deos -perit (*postea*: produxerit. *cf.* IVST. 4, 1, 13 fabulae Scyllam et Charybdin -perere). AVG. civ. 17, 4 p. 205, 31 D. *iustitiam* velut a se sibi -tam, non ab illo, *deo*, inpertitam. *al.*

2 *condendo, instituendo*: CIC. rep. 2, 17 Romulus cum ... haec egregia duo firmamenta rei publicae -isset, auspicia et senatum. leg. 2, 36 quom multa eximia divinaque vide⟨a⟩ntur Athenae ... -isse ..., tum nihil melius illis mysteriis. Tusc. 5, 5 tu, *philosophia*, urbis -isti (*cf.* AVG. in psalm. 132, 2 ['quam ... iucundum habitare fratres in unum'] ista suavis melodia ... etiam monasteria -perit). CYPR. Fort. 11 p. 338, 16 *ecclesia Hierosolymitana* mater, origo et radix, quae ecclesias septem postmodum -perit (*nisi potius ad p. 408, 48*). AVSON. 419, 72 p. 372, 483 P. -to et condito optimo rei publicae statu.

3 *vario modo*: CIC. de orat. 2, 146 ea, *res et sententiae*, vi sua verba -ent, quae ... satis ornata mihi ... videri solent, si eius modi sunt, ut ea res ipsa -isse videatur (*cf. 3, 125* rerum ... copia verborum copiam gignit). nat. deor. 1, 19 formae ... apte cadentes ad animum afficiendum (eff- *trad.*) -endosque sensus. MANIL. 4, 129 vellera *arietis* diversos ex se -entia quaestus: nunc glomerare rudis, nunc rursus solvere lanas *eqs.* VITR. 3, 1, 1 *symmetria* -itur a proportione (*var. l.* paratur). 10, 3, 1 *motus diversi machinae* -unt eos perfectus. PLIN. nat. 7, 87 patientia corporis ... innumera documenta -perit, clarissimum in feminis Leaenae meretricis. SIL. 16, 229 -bat ... Aurora diem (APVL. met. 9, 28, 2 rota solis. REGVLA mag. 33, 4 nox. *addas*: VVLG. Soph. 2, 2 priusquam -at iussio quasi pulverem transeuntem d.). APVL. mund. 16 *praestigiae quaedam* speciem ... spectaculi -unt. 20 *litterae* mutuis se auxiliis adiuvantes syllabas -unt et de syllabis voces. TERT. test. anim. 5 p. 141, 17 in ipsis quodammodo labiis -ta (*sc. ea, de quibus loquimur*; parat *ed. Mesnartii*). *al.*

B *-untur corporea*: CATVLL. 66, 45 Medi -perere novum mare, *sc. perfodientes Athon.* GELL. 5, 12, 11 quae *sagittae* sunt ... -tae ad nocendum. AVG. civ. 2, 2 p. 55, 16 D. Romam ... -tam veterum auctamque laboribus. MARCELL. med. carm. 12 quae sunt -ta saluti (*i. medicamina*). ALC. AVIT. carm. 4, 247 *in arca* mansor conponat -tis dispersa cubilia cellis. 4, 342 *Noe* evasit -to diffusa pericula claustro. ENNOD. carm. 2, 20, 2 conditor Armenius ... hic -perit fontem vivificantis aquae (*i. exstruxit baptisterium*).

CAPVT ALTERVM: *spectat ad* **ortum viventium** *vel quasi viventium, fere i. q. generare,* **gignere** (*at* -ere *aliter ac* gignere *semel tantum de masculis, v. sub IA 2 [cf. etiam p. 404, 30]. adiecimus imagines sim., v. sub II; ceterum varia ratione dicitur de feminis, quae infantes aliarum usurpant,* PLAVT. Cist. 140 Truc. 807 SEN. Med. 922 *nec non p. 404, 58. pass. perraro legitur, sc. perf.* VARRO frg. Gell. 16, 17, 2 ling. 5, 69 LVCR. 5, 865 COLVM. 3, 10, 16 PLIN. nat. 7, 45. *al., praes.* PLIN. nat. 10, 145. 11, 91. 16, 220 ITALA Luc. 20, 34 [cod. d]. *al.*): **I** *proprie*: **A** *in generis propagatione* (*herbarum sim. v. sub B 3, prodigia sim. p. 405, 25. 407, 12*): **1** *-unt feminae* (venter *p. 405, 60. 62; viri, sc. per adynaton sim. p. 405, 13*): **a** *homines, deae sim.*: **α** *usu communi*: Ⓘ *cum obi.*: Ⓐ *accedit dat. personae* (*maxime patris; aliorum l. 78. 81. 83. 84. p. 404, 2. 6. al.; adde p. 404, 18*): PLAVT. Amph. 718 speravi ... istam tibi -ituram filium (ITALA gen. 4, 1 [Ps. Hier. epist. 6, 6 p. 85^A. *al.*] ei *Adam* [*gr.* ἔτεκεν, VVLG. *sine dat.*]. CYPR. Fort. 11 p. 341, 1 deo potius ..., non saeculo. *et saepe. cf.* CAECIL. com. 26 puerum [*v. p. 401, 55*]. VARRO Men. 19 Iovi puellum). ENN. scaen. 61 progeniem Priamo (reperisti *fere trad.*). Ov. met. 13, 516 (*loq. Hecuba*) inferias hosti -peri (*i. Polyxenam immolatam*). 14, 334 nymphen, quam ... dicitur ... -isse Venilia Iano. Ib. 214. SEN. contr. 1, 7, 8 *uxor* -perit mihi tria ... prodigia (*i. filios scelestos*). 7, 6, 10 servis tuis -itura fratres (CLAVD. 18, 290). PHAEDR. 3 prol. 19 Mnemosyne Iovi fecunda novies artium -perit chorum. SEN. Ag. 163 (*loquitur Clytaemnestra*) lustrale classi Doricae -peri caput. Herc. O. 1496 (*ad Hyllum*) tibi illa -at, quidquid ex nobis habet (*cf.* STAT. Ach. 1, 954 -at ne quid tibi barbara coniunx). 1776 Herculem ... Iovi. Phoen. 136 uno avia partu liberos -perit viro sibi et nepotes (*de Iocasta, cf.* STAT. Theb. 10, 797 nec nato -peri ... n., *sc. sicut Iocasta; aliter*: Ach. 1, 656 caelo *Deidamia*). MART. 6, 64, 3 Curio *coniunx*. PLIN. paneg. 22, 3 cum cernerent *feminae*, cui principi cives, cui imperatori milites -issent. *al.* Ⓑ *accedunt determinationes variae*: PLAVT. Amph. 720 ut salva -am filium (*cf.* 879 uno fetu ... sine doloribus [Cist. 140 s. d. Truc. 807 labore alieno puerum *suppositum* -perit s. d.]. AMBR. inst. virg. 4, 29 cum salute ... cum dolore). 1138 uno partu duos -perit simul (SEN. Phoen. 136, *v. l. 2 et cf. l. 8. aliter*: ENN. frg. var. 77 tertio p. TRAG. inc. 82 p. postremo). Cist. 163 decumo post mense exacto. 181 eius ... ex iniuria (*cf.* Epid. 542 meo compressu. MANIL. carm. frg. 3 complexu Iovis. AVG. civ. 3, 5 p. 101, 20 D. ex concubitu Anchisae. *ex patre*: CATVLL. 111, 4 ex patruo. Ov. met. 5, 541 ex Acheronte. PAVL. FEST. p. 220. *al.; sed mater ex se*: SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 3 ut ea liberos ex sese -ret). ENN. frg. var. 76 Neptunum clam (*praepos.*) Saturno Ops -it. CE 59, 6 (*saec. 1 a. Chr.*) ⟨recte⟩ ... patrono. VARRO ling. 5, 69 -tus ... in lucem. PLIN. nat. 7, 45 Agrippas ut aegre -tos (*sic legas cum* SOL. 1, 65; aegri *et* partus *var. ll.*). Ⓒ *cetera exempla* (*selecta*): PLAVT. Amph. 480 *Alcumena* -et filios geminos (1070 *infra*. 1088 Truc. 522 TER. Haut. 1022. *al.; cf.* PLAVT. Truc. 640 filiolum). 1070 geminos filios pueros (Cas. 256 Men. 21 Truc. 389. *al.* VARRO rust. 2, 10, 9. *al.* CIC. Att. 10, 18, 1 p. ἑπταμηνιαῖον). Cist. 140 puellam (TER. Haut. 627 Ov. medic. 17 ARGVM. Plaut. Cist. 3. *cf.* PLAVT. Cist. 569 *filiam* [617 sq. CIC. Flacc. 72]). Truc. 399 si quod -issem, id ⟨non⟩ necarem (TER. Andr. 464 CIC. Cluent. 33 QVINT. decl. 338, 18. *al.; cf.* TER. Andr. 219 quicquid. SEN. contr. 2, 5, 2 nihil [MART. 10, 91, 2]). ENN. ann. 56 quos -isti. LVCIL. 119 non -perit, verum postica parte profudit (*obi. deperdito*). AFRAN. com. 298 *pater* me genuit, -perit mater. CIC. Verr. II 1, 48 Apollinem Dianamque (*de iisdem*: APVL. Plat. 1, 1. *al.*). HOR. carm. 3, 3, 32 *de Ilia*. Ov. met. 5, 48 Athis, quem flumine Gange edita Limnaee vitreis -isse sub undis creditur. 11, 318 duos (SEN. Med. 957. *cf.* Ov. fast. 2, 615 geminos [COLVM. 2, 1, 3 trigeminos aut g.]. SEN. Phoen. 449 utrumque. IVLIAN. dig. 46, 3, 36 quinque simul. *sim. al.; cf.* geminos *l. 21. 22*). SEN. contr. 2, 4, 5 meretrix. SEN. Phoen. 369 nocentes (*loq. Iocaste ut*: STAT. Theb. 7, 514 -peri ... nefas). dial. 6, 11, 1 mortalis nata es, mortales -isti. PETRON. 94, 1 o felicem ... matrem tuam, quae te talem -perit. BVC. Eins. 2, 29 hostem (STAT. Theb. 7, 491). PLIN. nat. 7, 51 quasdam *feminas* sibi similes semper -ere, quasdam viro *eqs.* *al.* *part. praes. fem. pro subst.*: SEN. contr. exc. 6, 8, 2 quidni invideat Corneliae, quidni illi quae Catonem -perit, quidni sacerdotes -entibus?

Ⓘ *sine obi.* (*statum nuptae significari volunt quidam apud* PROP. 4, 4, 55, *sed de textu parum constat, v. Shackleton Bailey, Propertiana 237, nec comparandum* STAT. Theb. 12, 539): Ⓐ *accedunt determinationes variae*: PLAVT. Amph. 1100 sine dolore (*cf.* TERT. cult. fem. 1, 1 l. 13 in doloribus et anxietatibus -es [*sec.* gen. 3, 16 *ubi legitur* in tristitia *vel* in dolore -es filios *sim., v. ed. Beuron.*]). Aul. 798 tua gnata -perit decumo mense post (CAECIL. com. 164 soletne mulier d. m. -ere? pol nono ⟨quo⟩que, etiam septimo atque octavo [*Menand. frg. 343 Koerte* κυεῖ]. *cf.* TRAG. inc. 81 expletis ... ad -endum mensibus. Ov. fast. 3, 124 bis quino ... m.). ENN. scaen. 263 ter sub armis malim vitam cernere, quam semel modo -ere ([*sec. Eur. Med. 251* τεκεῖν]. PLIN. nat. 7, 23 s. in vita. 7, 29. *cf.* Ov. met. 5, 304 novies. *sim. al.*). TER. Andr. 497 -isse hanc e Pamphilo (*sim. ex patre*: Hec. 527 ex quo? *cf.* AVG. civ. 15, 3 p. 62, 2 D. de quo *viro* [16, 28 p. 171, 23 de iuvene]. *aliter de Sarra per partum ancillae -ente*: 16, 25 p. 165, 14 ad -endum ex altera, quod non poterat ex se ipsa). Hec. 531 et recte et tempore suo. 781 clam (*cf.* Ov. met. 11, 762 furtim). Ov. fast. 5, 242 -ere intacto ... viro *voluit Iuno*. PLIN. nat. 7, 29 septimo aetatis anno. 10, 32 difficulter (27, 30 [*part. praes. pro subst. ut*: 28, 102. *item* difficile: 24, 185 PLAC. med. 23, 8 *et* 29, 6 rec. β. aegre: PLIN. nat. 11, 203]. *cf.* PALLAD. hist. mon. I 23 p. 304^C cum maxima difficultate -bat [*gr. p. 107, 17 B.* ἐδυστόκει]). 20, 192 facilius (PLAC. med. 16, 11 rec. β facile. *cf.* 23, 8 rec. β sine labore). QVINT. decl. 327, 4 infeliciter (CALP. decl. 2 p. 3, 6. *cf.* TERT. virg. vel. 14, 8 felicissime). *al.*

Ⓑ *accedit dat.*: LVCR. 4, 1255 quibus ... nequissent uxores -ere. SEN. contr. 2, 5, 13 rei publicae ... tyranno. STAT. Theb. 6, 172 belli, cui -peri (*querela Eurydices*). MART. 11, 53, 5 marito. Ⓒ *cetera exempla* (*selecta*): PLAVT. Amph. 1102 postquam -perit, pueros lavere iussit nos. Truc. 86 -isse (rep- *trad.*) simulat sese (TER. Andr. 472). 198 quae numquam fuit praegnas, qui -ere potuit? (TER. Ad. 931 -ere iam diu haec per annos non potest. VARRO Men. 553. *al.*). CAECIL. com. 220 quae non -perit, lacte non habet (*cf.* LVCR. 5, 814 femina quaeque cum -perit, dulci repletur lacte). TER. Andr. 233 facilitatem (facul- *var. l.*) -undi (PLIN. nat. 21, 167. *item pendet gen. gerund. e subst.*: VARRO rust. 2, 10, 9 tempus [PLIN. nat. 1, 7, 4. 7, 40. *cf.* PALLAD. hist. mon. I 57 p. 340^B hora; *gr. p. 166, 10 B.* τοῦ τεκεῖν, *cf. II 17 p. 377^A* dies partus]. IVLIAN. in Ioel 2, 32 l. 552 C. viribus). 771 in -undo aliquot adfuerunt liberae (*item gerund. cum praepos.*: CIC. Verr. II 1, 48 ad -endum temporibus exactis. nat. deor. 2, 68 Lucinam in -endo *invocare* [*cf. p. 405, 8*]. AVG. civ. 14, 26 p. 54, 12 D.). Phorm. 47 ubi era -pererit (46 *v. p. 400, 4*). POMPON. Atell. 19 sq. si

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praegnans non es, -ibis numquam. RHET. Her. 2, 25, 39 necesse est -isse, quoniam sustinet . . . infantem (*item illustratur modus argumentandi*: CIC. inv. 1, 44 si -perit, cum viro concubuit. *sim.*: 1, 72. 73. 74. 75 QVINT. inst. 5, 9, 5. 7). OV. epist. 20 (21), 102 de qua -ens arbore nixa dea est. PLIN. nat. 36, 151 *aëtitae lapides* nisi parturientibus auferantur, omnino non -ant. IVV. 5, 141 Mycale -at licet et pueros tres in gremium patris fundat semel. *al.* *part. praes. pro subst.*: VARRO ling. 5, 69 -entes eam *Iunonem Lucinam* invocant (*sim.* OV. met. 10, 507). OV. met. 9, 283 praepositam timidis -entibus Ilithyiam (patientibus *M¹*). 9, 322. FEST. p. 177 nixi di . . . velut praesidentes -entium nixibus (*in eadem re* PAVL. FEST. p. 52). MART. 11, 55, 6 pallidior . . . -ente (pariete *var. l.*). QVINT. decl. 306, 6 convenerunt ad -entem consolantes propinqui. *al.*

β extra rationes naturales: ① *de viris* (*sc. per adynaton, iocum, ironiam sim.*): PLAVT. Amph. 785 sq. (*Sosia ad Amphitruonem*) tu -isti Amphitruonem, ego alium -peri Sosiam; nunc si patera pateram -perit, omnes congeminavimus. Stich. 166 (*loq. parasitus*) uteri dolores mihi oboriuntur cotidie, sed matrem -ere nequeo (*155* famem ego fuisse suspicor matrem mihi). MART. 12, 42, 6 exspectas numquid ut et -at? (*vir viro nuptus ut*: IVV. 2, 138 quod nequeant -ere). TERT. adv. Marc. 3, 20 p. 411, 12 (*explicat psalm. 131, 11* fructu ventris tui) neque enim -iturus esset David (p. 412, 5 David -isse Salomonem, *sc. ridiculum est*). adv. Val. 32 p. 208, 14 ut Marcus aut Gaius . . . in nymphone pleromatis . . . forsitan -at aliquem . . . Aeonem. ⓘ *respicitur partus prodigiosus*: ENN. scaen. 35 mater gravida -ere ⟨ex⟩ se ardentem facem visa est in somnis Hecuba (*de eadem re*: OV. epist. 16[17], 239). CIC. div. 1, 121 si mulier leonem -isse visa esset. PLIN. nat. 7, 34 serpentem -perit . . . ancilla (LAMPR. Comm. 1, 3. *cf.* Alex. 14, 1 dracunculum). *in convicio*: CIC. de orat. 2, 267 (*dictum Scipionis min.*) si quintum -ret mater eius *Metelli Caprarii*, asinum fuisse -ituram. *in narratione fabulosa*: APVL. met. 1, 9, 3 octo annorum onere misella illa velut elephantum -itura distenditur.

γ notabiliora quaedam ad ius pertinentia: ① *sine obi.*: SEN. contr. 2, 5 them. sterilitatis nomine dimisit *maritus* intra quinquennium non -entem ([*item part. praes. pro subst.*: QVINT. decl. 251 them. *verba legis*]. 2, 5, 15 [*bis*]. 16 QVINT. decl. 251, 6. *cf.* quinquennio SEN. contr. 2, 5, 14. 15. 16). CELS. dig. 40, 2, 19 si minor annis . . . matrimonii causa praegnatem manumiserit eaque interim -pererit, in pendenti erit, servus an liber sit, quem ea -perit. IVLIAN. dig. 1, 5, 26 si ancilla praegnas subrepta fuerit, quamvis apud bonae fidei emptorem -pererit, id quod natum erit, tamquam furtivum usu non capitur. 30, 82, 4 quod si legatum mihi est, quod ex Pamphila natum erit, ego Pamphilam mercatus sum et ea apud me -perit, non possum videri partum ex causa lucrativa habere. EDICT. praet. perpet. VLP. dig. 25, 4, 1, 10 *quater* (*agit de inspiciendo ventre custodiendoque partu*). VENVL. dig. 41, 1, 66 cum praegnas mulier legata aut usucapta aliove quo modo alienata -at, eius fient partus, cuius est ea. 42, 8, 25, 5 Proculus ait, si mulier post alienationem conceperit et antequam ageretur -pererit, nullam esse dubitationem, quin partus restitui non debeat. GAIVS inst. 1, 88 si ancilla ex cive Romano conceperit, deinde manumissa civis Romana facta sit, et tunc -at, licet civis Romanus sit qui nascitur *eqs.* *al.* ⓘ *cum obi.*: QVINT. inst. 3, 6, 25 an is, quem, dum addicta est, mater -perit, servus sit natus. CELS. dig. 23, 3, 58, 1 quod ea -pererit (MARCELL. dig. 25, 3, 8. *sim.* POMPON. dig. 30, 24 pr. quidquid [VLP. dig. 40, 7, 16]). IVLIAN. dig. 38, 16, 8, 1 *si* uxor mortuum -isset *eqs.* (VLP. dig. 21, 1, 14 pr.). GAIVS inst. 1, 84 liberum (VLP. dig. 1, 5, 18. 40, 7, 6, 1. *al.*). 1, 92 *peregrina civis Romana facta* civem Romanum -it (*ibid. iterum*. VLP. dig. 1, 5, 18). VLP. dig. 29, 2, 30, 1 *venter* qui suum heredem -iturus est (*cf.* 29, 2, 30, 2 eum . . ., qui suus heres futurus est. 38, 16, 1, 1 ut uxor . . . suum -at). *ibid.* qui legitimum vel consanguineum -iturus est *venter*. 40, 7, 3, 16 servos (INST. Iust. 1, 4 pr. liberum an servum). 49, 15, 21 pr. eam quae postliminio reversa erat libera et ingenua, ingenuum -isse constat (COD. Iust. 7, 4, 4 [*a. 222?*]). *al.*

b *animalia* (*sc. ad feminina referas, etsi quaedam de toto genere dicantur, e. g. p. 406, 12. 41. 51; negantur -ere mares p. 406, 17*):

α *in universum* (*ad plura genera spectant*: LVCR. 5, 865 genus omne, quod est veterino semine -tum. PLIN. nat. 7, 38 ceteris animantibus statum et -endi et partus gerendi tempus est; homo toto anno et incerto gignitur spatio. 10, 175 ocissime -unt, quae plurimos gignunt):

① *vivipara* (*pertinent ad omnia eorum genera, i.* ζῳοτόκα: PLIN. nat. 10, 183 quaecumque animal -unt, in capita gignunt *eqs.* [10, 212 *de facultate somniandi*. 11, 228 quae a. -unt, pilos habent, quae ova, pinnas aut squamas aut corticem *eqs.* 11, 232 ova gignentium nulli *mammae sunt*, nec lac nisi a. -enti]): Ⓐ *mammalia q. d. terrestria*: ① *sine obi.*: ⓐ *accedunt determinationes variae*: PLAVT. Vid. frg. 18 feminam . . . leonem semel -ire (GELL. 13, 7, 1 [*de isdem sec. Herodot. 3, 108* τίκτει]. *cf.* VARRO rust. 2, 3, 4 bis. 2, 4, 14 bis . . . in anno. COLVM. 6, 27, 13 omnibus annis. PLIN. nat. 10, 179 omni mense). VARRO rust. 2, 1, 19 alia alio tempore -ere solet: equa enim ventrem fert duodecim menses, vacca decem *eqs.* (*cf.* COLVM. 7, 9, 3 quattuor . . . mensibus feta *sus*, quinto -ere. PLIN. nat. 8, 177 *boves* -unt mense *decimo*). 2, 4, 7 ut aestate -at *sus*; . . . tunc -it, cum pabulo abundat terra (*sim.* 2, 5, 13 temperatissimo anni tempore. 2, 6, 4 eodem tempore alterius anni. 2, 9, 11 circiter solstitium. PLIN. nat. 8, 200 Martio. 10, 179 vere). *ibid.* ut bimae -ant *sues* (*cf.* 2, 5, 13 *vaccae* trimae. PLIN. nat. 10, 179 a trimatu). 2, 5, 13 in decem annos (*cf.* PLIN. nat. 8, 200 octonis annis). OV. met. 9, 323 *mustela* ore -it (*cf. l. 79. p. 407, 8*). PLIN. nat. 8, 105 hyaenis utramque esse naturam et alternis annis mares, alternis feminas fieri, -ere sine mare vulgus credit. ⓑ *sine determinationibus*: CATO agr. 150, 2 oves, quae non -pererint (VARRO rust. 2, 2, 15 cum -ere coeperunt. ITALA gen. 30, 42 [Lugd.; *gr.* ἔτεκον, *Vulg. aliter*]). CIC. div. 2, 49 quo modo equa -at (*cf.* VARRO rust. 2, 7, 7 equinum pecus pascendum . . . faeno; cum -erunt, hordeo adiecto). VARRO rust. 2, 1, 24 quot feminas habeat *grex quorumlibet pecorum*, quae -ere possint. 2, 4, 15 cum -perit *sus* (PLIN. nat. 25, 133 quae numquam -pererit [*sim.* 28, 136]. 28, 139 MART. epigr. 12, 4). 2, 5, 15 *vaccae* cum -ere coeperunt (PAVL. FEST. p. 353 tauras vaccas steriles *dici* . . ., quod non magis -ant quam tauri). PHAEDR. 2, 4, 2 feles cavernam nancta in media *quercu* -erat. PLIN. nat. 8, 112 in -endo semitas minus cavent humanis vestigiis tritas (*cervae ut*: 20, 37). 8, 126 -entem . . . ursam. 8, 151 iusta ad -endum annua aetas *canum*. *al.* *part. perf. depon.* -ta *i. q. quae -perit* (*sec.* enixa *sim.?*): COLVM. 7, 4, 3 (*de ove*) quo . . . -ta nutrici consociata minus laboret in educatione fetus sui.

② *cum obi.*: *sine determinationibus*: VARRO rust. 2, 2, 18 *oves*, quae geminos -ere solent (PHAEDR. 3, 15, 9. 11 feminam [PLIN. nat. 20, 29]). 2, 4, 4 si porcos multos -unt *sues* (2, 4, 17 -ere dicunt oportere porcos, quot mammas habeat; si minus -at, fructuariam idoneam non esse, si plures -at, esse portentum). 2, 4, 12 *ut sorex* -isset mures. 2, 8, 4 cum -perit equa mulum aut mulam (CHIRON 757 masculum). 3, 15, 2 *glires* ubi pullos -ere possint. COLVM. 7, 6, 7 *capra* -it . . . frequenter duos, nonnumquam trigeminos (PLIN. nat. 8, 200 quaternos). PLIN. nat. 8, 168 *asina* raro geminos -it (28, 225 marem). 10, 176 *de vulpe*. 10, 178 *de canibus*. *al.* HYG. astr. 2, 33 p. 71, 19 ut alios -ret, alios haberet in ventre *lepus*. *accedunt determinationes*: PLIN. nat. 8, 45 leaenam primo fetu -ere quinque catulos. 8, 126 -unt XXX die plurimum quinos *ursae*. GELL. 14, 6, 4 singulas pecudes in singulos annos terna -ere.

Ⓑ *cetera*: PLIN. nat. 9, 12 *ballaenas* statis temporibus in quodam sinu placido . . . -ere (*de isdem l. 40 et* 9, 13 utero graves -endive poenis invalidae. 9, 21 -unt catulos *eqs.*). 9, 41 *aquatilia quaedam* animal -unt, ut pristis, ballaena, vitulus (9, 43 delphinus ac vipera [*cf.* 11, 215 *delphini*]. 9, 78 cum ceteri pisces ova -ant, . . . *genus cartilagineorum* a. -it [*de isdem*: 9, 165. *inde* 1, 9, 75]. 10, 168 volucrum a. -it vespertilio tantum [*inde* 1, 10, 81]). *ibid.* hic *vitulus* -it in terra; . . . -it nonnumquam geminis plures. 9, 165 *torpedo* intra se -it *eqs.* ([*inde* 1, 9, 75]. 10, 170 [*de vipera ut*: 11, 209]. *cf.* 21, 104 *lappa herba* intra se germinat velut animalia, quae in se -unt). 11, 86 scorpiones terrestres vermiculos ovorum specie -unt (11, 91 -untur . . . undeni). 11, 120 corpus -entibus *insectis*.

ⓘ *ovipara* (*part. praes. pro subst.* ova -entia, *i.* ᾠοτόκα PLIN. nat. 11, 188. 204. 206. 249. 263. 267 [*cf.* ova gignentia *11, 204. al.*]):

Ⓐ *aves*: ① *cum obi.*: ENN. ann. 10 ova -ire solet genus pennis condecoratum, non animam (CIC. ac. 2, 57 gallina. VARRO rust. 3, 9, 8 *iuxta*: incubare. COLVM. 8, 14, 5 *anseres*. PLIN. nat. 10, 85 *lusciniae*. 10, 143. 158. *et saepius*; *v. et l. 50*). VARRO Men. 565 pullos . . . fritinnientis (PLIN. nat. 30, 91). PLIN. nat. 10, 27. 10, 32 corvi -unt . . . quinos (*item numerus pro obi.*: 10, 97 binos. 10, 165 ternos. *ibid.* novenos. 36, 149). 10, 159 columbae marem semper et feminam -unt. *al.* ② *sine obi.*: CATO agr. 89 gallinas . . ., quae primum -ent (*cf.* COLVM. 8, 14, 6 ubi primo -perit *anser femina*). CIC. nat. deor. 2, 129 *locum* requirunt ad -endum. VARRO rust. 2, 1, 27 in Italia . . ., in omnibus terris (*item indicatur ubi*: COLVM. 8, 9, 1 in ornithone. 8, 14, 5 extra saeptum. PLIN. nat. 9, 63 Romae *aves peregrinae*. 10, 26 in alienis nidis *cocyx*. 10, 100). 3, 7, 9 diebus quadragenis concipit et -it et incubat et educat *columba* (PLIN. nat. 10, 90 totidem [*i. septem*]). 3, 10, 3 anseribus . . . tempus est aptissimum . . . ad -endum et incubandum ⟨a Kalendis Februariis . . .⟩ usque ad solstitium (*item* COLVM. 8, 14, 4. *cf.* 8, 5, 1 confecta bruma. PLIN. nat. 10, 106 post solstitium. 10, 146 omni tempore. 10, 147 brumali mense. *sim. al.*). *ibid.* ter in anno (*cf.* COLVM. 8, 14, 4 ter anno [PLIN. nat. 10, 161]. PLIN. nat. 10, 147 deciens anno). *al.* COLVM. 8, 3, 5 matrices ad cubilia vel -endi vel incubandi causa perveniant. 8, 5, 3 (*4* dum edant ova). 8, 5, 25 cum -ere desinent. 8, 15, 7 -ere cunctantur in servitute. PLIN. nat. 10, 161 pavo a trimatu -it. 10, 164 aegre -unt *ardiolae*. *al.*

Ⓑ *pisces*: PLIN. nat. 1, 9, 15 quomodo -ant *animalia marina*. 9, 65 *mulli* -unt ter annis (*cf.* 9, 162 bis anno *eqs.*). 9, 76 murena quocumque mense -it, cum ceteri pisces stato -ant (*cf.* 9, 163 *polypi* -unt vere ova). 9, 78 *supra l. 41*. 9, 81 *phycis* nidificat ex alga atque in nido -it. 9, 158 saepiae et lolligines . . . ore . . . -unt. 9, 164 saepia in terreno -it inter harundines. 9, 166 acus sive belone.

Ⓒ *cetera ovipara*: VARRO rust. 3, 14, 5 *cochleae* in fetura -unt innumerabilia. PLIN. nat. 8, 89 *crocodilus* -it ova quanta anseres (9, 37 *testudines* -unt o. avium ovis similia ad centena numero. 9, 166 mus marinus [*i. genus testudinis*] in terra scrobe effosso -it o. 10, 169

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in terrestribus o. -unt serpentes [*inde* 1, 10, 82]. 11, 101 *locustae*. 11, 155 *quadripedes* [*item* 11, 156]). 9, 159 ranae ... -unt minimas carnes nigras, quas gyrinos vocant (*simili errore*: 11, 85 aranei ... -unt vermiculos ovis similes [*cf. Arist. hist. anim. 555b28* γεννᾷ ... σκωλήκια]. *addas de ceraste*: 16, 220 *et* 17, 221 [*sec. Theophr. hist. plant. 4, 14, 5* ἐντίκτονται]). 9, 164 purpurae, murices eiusdemque generis vere -unt (*cf.* 11, 102 vergiliarum exortu *locustae*). 10, 187 quadripedum ova gignentium lacertas ore -ere. 11, 85 *aranei* -unt ... omnia in tela. *ibid. phalangiae* -unt ... trecenos. 11, 102 matres *locustarum*, cum -pererint. 16, 220 alii *teredines* ... ipsa materia, alii -untur *ex ceraste* (*sim.* 17, 221).

β *respicitur partus prodigiosus* (*formulam magicam v. l. 18*): Hemina hist. 11 monstrum fit: sus -it porcos triginta (*item* Varro ling. 5, 144 rust. 2, 4, 18 Clavd. Don. Aen. 3, 390 p. 319, 27. *cf. p. 406, 27*). Varro rust. 2, 1, 27 -isse mulam; ... si hic in Italia, cum -perit mula, sit portentum *eqs.* (*idem disserunt*: Cic. div. 2, 49 *bis* [*v. Pease ad 1, 36*]. 2, 61 Avg. doctr. christ. 2, 23, 36. *eventum referunt*: Liv. 26, 23, 5. 37, 3, 3 Plin. nat. 8, 173. *in formula magica*: Garg. Mart. cur. boum 14 Veg. mulom. 4, 26 Marcell. med. 8, 191 Anon. med. ed. Piechotta 170. *cf. etiam p. 408, 54*). Liv. 23, 31, 15 bos eculeum -perit. Phaedr. 3, 3, 4 -erunt oves agnos humano capite. Spart. Geta 3, 2 ovum gallinam ... -isse purpureum.

2 *de masculis i. q. procreare* (*aliter p. 405, 14. 406, 17*): Caecil. com. 19 ait hic vicinus se eas -isse (*textu parum certo*; se asperisse *trad.*; *explicat* Non. p. 464, 21 -ere etiam viros dici posse; *idem affert Hom. Z 155* ἔτικτεν).

3 *neglecto respectu sexus de utroque parente*: Varro rust. 3, 7, 9 *columbarum* pulli nascuntur bini, qui simulac creverunt et habent robor, cum matribus -unt (*nisi ad p. 406, 58, sed huc traximus coll. Geopon. 14, 1, 4* μετὰ τῶν τεκόντων ... ἄρχονται τίκτειν). Itala Luc. 20, 34 (cod. d) fili huius saeculi -untur et -unt, nubunt et nubuntur (*add. sec. var. l. gr.* γεννῶνται καὶ γεννῶσιν, *aliae vers.* generantur [nascuntur] et generant, *deest Vulg.*). Isid. orig. 9, 5, 4 parentes quasi -entes *dicuntur*.

B *de qualibet procreatione; -unt*: 1 *tellus, mare, elementa sim.* (*loci generales, sc. obiecto carentes*: Lvcr. 5, 826 Plin. nat. 18, 111 Apvl. mund. 23); *-untur*: a *animantes*: Enn. frg. var. 48 gentis omnis -perit *terra mater* (Pacvv. trag. 93 *t.* -it corpus, animam aether adiugat. Lvcr. 2, 994 fruges arbustaque ... et genus humanum, ... omnia saecla ferarum. Plin. nat. 3, 78 serpentes. Drac. laud. dei 1, 333 hominem non t. -it). Varro rust. 1, 8, 5 si -it humus mures. Ov. met. 1, 417 tellus animalia (Manil. 4, 667 saevos ... leones). Colvm. 10, 67 nos ... Deucalioneae cautes -perere (*antea*: progenerat). Apvl. met. 4, 28, 3 deam, quam caerulum profundum pelagi -perit. b *herbae, fruges sim.*: Cic. nat. deor. 1, 4 et fruges et reliqua, quae terra -at (Lvcr. *sub a.* Plin. nat. 14, 149). 2, 83 *terra*, quae gravidata seminibus omnia -at et fundat ex sese (Lvcr. 5, 234 tellus ... naturaque ... rerum. Ov. ars 1, 757. *cf.* Colvm. 1 praef. 2 cuncta). Catvll. 64, 282 aura -it flores ... Favoni ([*antea*: ferunt campi, creat]. Ov. ars 3, 185 terra [*sim.* Colvm. 10, 20]). Ov. Pont. 3, 8, 15 -unt absinthia campi. Bvc. Eins. 2, 35 novos ... fetus. Plin. nat. 18, 2 noxia (*infra*: genuit). Avg. civ. 7, 16 p. 294, 3 D. *Dianam* viarum praesidem, unde et virginem volunt, quod via nihil -at (*respici videtur Matth. 13, 4*). *al.* c *varia*: Prop. 3, 18, 28 Pactoli quas -it (premit *var. l.*) umor opes (*i. aurum*; *cf.* Ennod. epist. 1, 18, 2 p. 29, 15 quae aurum -at terra). Manil. 1, 135 seu liquor hoc -perit (*sc. mundum*). Plin. nat. 2, 239 cum ... se ... ipsa -at (*item de igne*: 36, 201 dubium sit, plura absumat aut -at). Apvl. mund. 18 sunt quae *terrae* fontes -unt *eqs.* Epist. Alex. l. 12 H. terra quantum aut bonarum rerum -at aut malarum, conceptrix et parens publica ferarum ac fructuum *eqs.* (*de textu varie depravato v. quae adnotavit de Boer*). Drac. satisf. 71 -it gemmas ... terra.

2 *natura, deus* (*cf. l. 48 supra*): Cic. Catil. 1, 25 ad hanc te amentiam natura -perit, voluntas exercuit, fortuna servavit (*item homines*: Plin. epist. 6, 21, 1 neque ... natura nihil iam laudabile -it [*de ingeniis aetatis suae*]. Itala Iac. 1, 18 [cod. ff] -perit nos *deus* verbo veritatis [*gr.* ἀπεκύησεν, *Vulg.* genuit]. *al.*). Colvm. 10, 176 quos mille -it ... natura colores, *sc. florum*. Plin. nat. 9, 2 mari ... accipiente causas genitales e sublimi semperque -ente natura. 17, 177 nihil natura portionibus -it. Gell. 7, 1, 9 (*transl. e Chrysippo*) cum multa ... atque magna gigneret *natura* -retque aptissima et utilissima. Prvd. apoth. 777 ipse *Christus* gerit, quod struxit, opus nec ferre pudescit factor, quod -perit, corpus loquor atque animae vim. *al.*

3 *herbae, fruges, arbores sim.*: a *cum obi.*: α *ratione naturali*: Varro rust. 1, 31, 2 ut ... in -endis colibus vires habeat maiores *vitis* (*cf.* 1, 31, 3 ad uvas -endas. 1, 31, 4 capreolum). 1, 44, 4 poma aut spicam (Plin. nat. 13, 59). 2, 1, 27 palmulas caeotas ... -ere. Ov. rem. 176 quod -perit, ... onus. Pavl. Fest. p. 220 frugibus -endis. Colvm. 3, 10, 16 *resex* fecundis -tus seminibus (*cf.* Plin. nat. 19, 72 semina ... proceras *cucurbitas* -unt). Plin. nat. 11, 14 quae *arbores* glutinum -unt. 16, 31 tot res praeter glandem -unt robora, sed et boletos suillosque (*28* gignit). 17, 155 *surculi* tempestive sati praegnates inchoatos conceptus ... -unt (*antea*: ferunt). Apvl. met. 4, 2, 5 caliculos ..., quos ... rosas laureas appellant. β *ratione quadam peculiari*: Plin. nat. 16, 174 salices -unt ... balteo corticis vincula (*i. materiam vinculis conficiendis praebent*). 16, 199 (*in oraculo*) cum arbor arma -isset (*i. arbor succisa arma intus latentia prodidit sicut animal fetum*).

b *sine obi.*: Varro rust. 1, 31, 3 *genus vitis quoddam dictum* videtur a -endo parilema. 1, 41, 5 ubi obrutae in seminario -ant *fici*. Nvx 107. Plin. nat. 1, 21, 64 lappa herba, quae intra se -it (*cf. p. 406, 46*). 16, 94 -unt ... cum florent *arbores* (*item indicatur, quando*: 17, 105. 19, 118 *semina* quaedam anno tantum suo -unt, quaedam saepius [*antea*: gignit]). 16, 135 fastidit ... palma ubique nasci aut nata -ere vel ... educare, tamquam invita -pererit. 17, 178 inhibenda fecunditas est: ea est natura, ut -ere malit quam vivere (*cf.* 17, 179 ut crescere etiamnum malit quam -ere). *al.* Serv. auct. Aen. 4, 402 *Minerva* volens ... ostendere Atticis, quo expeditius segetes -rent.

per structuram singularem, sc. accedit abl. respectus: Plin. nat. 19, 138 ne prius cyma quam caule -at *brassica* (*cf. Colum. 11, 3, 24* in cymam prosilit nec ... caulem amplum facit).

4 *regiones, civitates sim., quae proferunt*: a *res* (*fere herbas, lapides*): Ov. Pont. 4, 15, 10 Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos, quot Sicyon bacas, quot -it Hybla favos. Colvm. 10, 130 quae *brassicae genera* -unt ... Cumae *eqs.* Plin. nat. 19, 26 *Hispaniae pars quaedam*, nec haec tota, sed quatenus -it, montes quoque sparto operit. 37, 128 *India* xython -it, plebeiam sibi gemmam (*antea*: fert). b *homines*: Liv. 45, 23, 16 Asiae regionem inaniora -ere ingenia (parare *trad.*). Colvm. 1, 1, 8 Athenae ... scriptorum frequentiam -erunt. Sil. 7, 692 *Catonem* Tuscula ... moenia. Tert. pall. 2, 6 Romanos Phryges -unt (*gens ut*: Prisc. periheg. 924). Paneg. 2, 4, 5 *Hispania* durissimos milites, haec experientissimos duces, haec facundissimos oratores, haec clarissimos vates -it *eqs.* Clavd. 22, 361 domus haec ... reginas ... -it reginarumque maritos. Avg. civ. 15, 1 p. 59, 25 D. *superna civitas*, quamvis hic *in terra* -it cives (17, 16 p. 240, 16 Christum). Ennod. epist. 2, 1, 19 p. 60, 6 non est ... effeta Liguria: nobilitatem -endi nec in temporum extremitate deposuit.

5 *res variae* (*addidimus conchas margaritam proferentes, v.* Amm.): Lvcr. 2, 899 haec, *sc. ligna glaebaeque*, cum sunt quasi putrefacta per imbres, vermiculos -unt (*sim. de arboribus*: Plin. nat. 15, 80 *caprificus* culices -it [*79* gignitur aliquid]. *cf. p. 407, 10*). Plin. nat. 20, 1 aquas sole devorante, luna -ente. 31, 112 praegnantibus nitrariis, sed nondum -entibus *spumam nitri* (*sim. -itur metallum*: 34, 159 *plumbum nigrum* aut ... sua provenit vena nec quicquam aliud ex sese -it, aut cum argento nascitur *eqs.*). 36, 134 esse aliquos lapides, qui -ant (*cf.* 37, 180 paeanitides ... praegnantes fieri et -ere [*inde* Sol. 9, 22 concipere et -ere. Prisc. periheg. 439]. 37, 188 cyamias ... fracta ex se fabae similitudinem -it). Amm. 23, 6, 85 conchulae singulas *margaritas* ... -unt (86 debilia, *i. margaritas vitiosas*).

II *imagines et locutiones proverbiales* (*potiora tantum attulimus, sc. ubi notio partus contextu quodam illustratur; addi possunt fortasse quaedam p. 402, 70 sqq. allata*): A *vario usu*: Naev. carm. frg. 63 prius -et locusta lucam bovem (*item de partu impossibili* [*cf. p. 405, 17. 407, 12*]: Phaedr. 4, 23 [24], 3 *mons* murem -perit [*sec. Hor. ars 139*]. Petron. 45, 9 colubra restem non -it. Svet. Galba 4, 2 ille *de praesagio dubitans* irridens 'sane', inquit, 'cum mula -pererit'). Rhet. Her. 2, 22, 34 omnium malorum stultitia est mater ..., ea -it ... cupiditates ...; haec -unt avaritiam (*cf.* Rvt. Lvp. 2, 6 cum crudelitatis mater sit avaritia et pater furor, haec facinori coniuncta -it odium: inde ... nascitur exitium). Cic. Phil. 2, 118 ut aliquando dolor populi Romani -at, quod iam diu parturit (*cf.* Liv. 21, 18, 12 quod diu parturit animus vester, aliquando -at). Varro ling. 8, 9 duo ... genera verborum, unum fecundum, quod declinando multas ex se -it dispariles formas *eqs.* (*cf.* Ps. Apvl. Ascl. 35 species ... ex se totiens -ens imagines [*antea*: nasci]. Chalc. comm. 36 cum ... numeri ... partim ipsi alios -ant, partim ab aliis -antur, *eqs.* [*item multiplicando*: Fav. Evl. 13, 2 sqq. W. = p. 8, 26 sqq. H. Boeth. arithm. 2, 4 p. 88, 10]). frg. Gell. 16, 12, 7 *faenus* quasi a fetura quadam pecuniae -entis atque increscentis (*item explicant*: Pavl. Fest. p. 86 Non. p. 53, 28. *vix addas p. 398, 71*). Prop. 2, 3, 28 non humani partus sunt talia dona: ista decem menses non -perere bona (*cf.* Cens. 3, 6 ille, *dies natalis meus*, mihi vitam, hic, *tuus*, vitae fructum ... -erunt). Gell. 17, 10, 2 *Vergilium* -ere ... versus more atque ritu ursino (*sim.* Don. vita Verg. l. 81). Ps. Apvl. Ascl. 20 *deus* utraque sexus fecunditate plenissimus, semper voluntatis praegnans suae -it semper, quidquid voluerit procreare. 39 εἱμαρμένη rerum omnium initia -it (*cf. Lyd. mens. 4, 7 p. 71 W.* κύει). Itala Is. 59, 4 (Cypr. testim. 2, 4; *cf.* Vvlg.) qui parturiunt dolorem et -unt facinus ([*gr.* κύουσιν πόνον καὶ τίκτουσιν ἀνομίαν]. *sim.* Vvlg. Iob 15, 35 concepit dolorem et -perit iniquitatem et uterus eius praeparat dolos [*item* psalm. 7, 15, *gr.* ἔτεκεν. *inde* Nicet. virg. laps. 45 p. 128, 18 B.). Arnob. nat. 1, 57 p. 52, 22 M. quasi vero errorum non antiquitas ... mater sit et non ipsa -pererit res *fabulosas*. Qverol. p. 51, 2 R. urna -perit auri gravida pondere vilisque mater grande puerperium dedit (*sc. fracta*). Serv. Aen. 4, 229 'gravidam imperiis': quasi -ituram imperia *Italiam*. Vvlg. Is. 26, 18 concepimus et quasi parturivimus et

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-perimus spiritum (*hinc per explicationem*: Rvfin. Orig. in num. 20, 2 p. 188, 26 sqq. Orig. in cant. 3 p. 213, 7 Orig. in Matth. ser. 54 p. 123, 12). Clavd. 28, 653 annus, natus fonte suo . . ., cuius cunabula fovit curia . . ., quem . . . -perit Victoria. Avg. in psalm. 35, 14 quod . . . parturiebant corde et lingua -ere non poterant (*eloquendo ut*: serm. 225, 1, 1 verba cogitatione concipiuntur, voce -untur. *cf. scribendo*: Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 165, 22 manum . . . per litteras -entem sermonem [*gr. I 1, 2 p. 77, 36 τίκτουσαν. agit de nativitate verbi divini*]). *al.* **B** *usu christiano* (*sc. maxime de generatione spiritali*): Tert. adv. Marc. 4, 17 p. 474, 21 ille *deus* nunc me rursus filium nuncupat, iam non in animam, sed in spiritum -ens (Hil. trin. 3, 3 *d.* ex se filium genuit, . . .; non ut -tum, *eqs.* Verec. in cant. 2, 21 l. 63 D. spiritaliter [deperisse *trad.; cf. l. 86* generamur]). Cypr. epist. 74, 7 *sponsa Christi*, quae -ere spiritaliter et generare filios deo possit ([*sim.* Qvodv. symb. 2, 12, 7]. *item de ecclesia sim.*: Firmil. Cypr. epist. 75, 14 *ter.* Avg. bapt. 1, 15, 23 p. 167, 4 per baptismum. Qvodv. symb. 2, 4, 28 membra eius *Christi* [3, 1, 6]). Optat. 2, 7 p. 43, 17 quis spiritus . . ., nisi qui -at filios gehennae? Rvfin. Orig. in num. 20, 2 p. 128, 26 -it anima nostra et generat filios, sensus scilicet et opera, quae gerit. Avg. c. Faust. 29, 4 Christum quem . . . credendo conciperemus et confitendo quodammodo -remus (*sim.* Ps. Evseb. Gallic. hom. 1, 7 G. concipiamus fide, -amus confessione. *vice versa*: Sacr. Leon. 1206 *Felicitas* confessionis . . . visceribus . . . conceptos per fidem denuo . . . -perit martyres ad coronam). Ps. Prosp. carm. de prov. 348 credulus Abram, multorum, -ente fide, genitor populorum. Sacr. Greg. 85, 4 (85, 374b D.) *ut* omnes . . . -at gratia mater (*baptismo ut*: Pass. Petr. 4 p. 27, 22 S. per sacrum fontem domino. *v. etiam* Avg. bapt. *supra*; parēre *intellegimus Tert. bapt. 3 p. 203, 22*). Orig. in Matth. 17, 31 p. 675, 7 hos ambos (*i. sermonem legis et euangelii*) -perit sapientia mater (*gr. γεννώμενοι*).

lusus verb. inter notiones capite priore et altero illustratas v. Plavt. Cist. 161 *et* 163. Truc. 517 *et* 522. Caecil. com. 26. Ter. Phorm. 46 *et* 47. Manil. 2, 876 Sen. Med. 25 Qvodv. haer. 5, 15.

part. praes. pariēns, -entis *pro subst.*: *fem.*: *v. p. 399, 40. 404, 41. 62. 405, 7. 36.* *neutr.*: *v. p. 405, 76. 406, 50.*

part. perf. partum, -ī *n. pro subst.*: *v. p. 400, 54 sqq. 402, 25. 42.* *depon.* parta, -ae *f. pro subst.*: *v. p. 406, 21.*

deriv.: 2. partio, 2. partito, partitudo, partor (partrix), partura, parturio, 2. partus. *cf.* 2. parens *et p. 387, 25. 395, 13.*

compos.: appario, reperio; expartus; frugi-, luciparens (*cf. ambigua inter* 2. parens *et* 2. pario: cuncti-, omniparens); flori-, frugi-, nugi-, omni-, ovi-, viviparus; dei-, gemelli-, primipara; puerpera, vipera; postpartor. *cf.* properies, opiparus (-is), pauper.

pariolus *v.* hariolus. **pariōtis** *v.* parotis.

parippus *v.* parhippus.

parison *n.*, *πάρισον.* *trad. litt. gr.* Qvint., Aqvila, Schem. dian. *de figura rhet. (cf. p. 204, 75), sc. de specie quadam, quae paronomasiae vel isocolo similis est*: Qvint. inst. 9, 3, 76 *quaeritur verbum* par et extremis syllabis consonans: 'non verbis, sed armis'. et hoc quoque . . . pulchrum est: 'quantum possis, in eo semper experire, ut prosis': hoc est *-ον*, ut plerisque placuit; Theo Stoicus *-ον* existimat, quod sit e membris non dissimilibus. Aqvila rhet. 24 p. 30, 12 *-ον*, prope aequatum: differt . . . a superiore (*sc. isocolo*), quod ibi membrorum verba paria sunt numero, hic uno vel altero addito aut in superiore membro aut in postremo pariter excurrunt (*inde* Mart. Cap. 5, 531). Schem. dian. 41 p. 76, 4 *-ον* est adsimilatio sententiae membris non dissimilibus . . . et plerumque paribus et contrariis constans (*cf.* Cassiod. *infra*). Evgraph. Ter. Haut. 1039 rec. *α* ('quaeris id, quod habes . . .; quod abest, non quaeris *eqs.*') est compositum ex contrariis, quae figura dicitur antitheton vel -on, id est aequatio sententiae (Cassiod. in psalm. 91, 7 -on, id est ae. s., quae saepe paribus, plerumque constat imparibus. 102, 16).

parisōsis *f.*, *παρίσωσις.* *fortasse de figura rhet.* (*cf. l. 61*): Gloss.[L] I Ansil. pa 476 -is (pareosis *trad.*): adaequatio.

pārisso, -āre. *a* parēre *incohative sibi finxit* Virg. gramm. epist. 3 p. 140, 17 'florisso' primae coniugationis esse noscitur; sic 'calisso patisso -o'.

paristhmia *n. plur.* (*inde* paristhmiae *f.*), *παρίσθμια* (*resp. gr.*). *scribitur* -itm- Oribas. (*alia l. 75. 76*); -ichim- Alex. Trall. *fem.* -ae *praeter* Marcell. *et* Oribas. tit. *i. q. fauces, tonsillae* (*nec non tumor earum*): Marcell. med. 35, 12 ad faucium tumorem et dolorem, qui graece dicitur -a. Alex. Trall. 1, 138 donec liniantur parichimiae (1, 139 perichimias). Oribas. eup. 4, 71 (70) Aa tit. ad -a. 4, 71, (70), 1 Aa -as Greci, quas nos tonsillas vocamus (*sim.* La, *ubi* paremias. *cf.* 4, 71 add. La p. 589 -as id est tunsillas). *ibid.* molles . . . et inflammatae -ae (*cf.* La). *ibid.* add.: paretmiae (Ab -estm-).

paristoria *v.* parhistoria. **parit-** *v. etiam* pariet-.

***paritās,** -ātis *f.* *a* par. [*falsa var. l. pro* parilitate Avg. trin. 7, 6, 12 l. 150 (*cf. etiam* Mart. Cap. 1, 8. 6, 668 *infra*). *olim legebatur* Sen. suas. 7, 14 -e stultorum *pro* patris sui totum.]

fere i. q. status vel condicio eius, qui (quod) par est: **1** *generatim*: **a** *de statu simili*: Arnob. nat. 2, 50 neque . . . contrarium insitum esse contrario potis est aut ⟨in⟩ inpari -s aut dulcedo in amaritudine contineri (*nisi ad 2a*). Zeno 2, 1, 1 (1, 45, 2 L.) -s sacra *dei patris et filii* (*antea*: sancta aequalitas). Mart. Cap. 6, 668 septem montes, qui -e (parilitate *var. l.*) cacuminis fratres sunt appellati. Boeth. diff. top. 2 p. 1190[D] *locus a similibus* in quantitate -s, id est aequalitas, nuncupatur, in qualitate similitudo. **b** *de statu apto*: Mart. Cap. 1, 8 non facile quaepiam . . ., quae congrua -e (parilitate *var. l.*) Tonantis nurus deligeretur, occurrit.

2 *speciatim in arithmetica*: **a** *respicitur qualitas numeri, qui in duas aequas partes dividi potest*: Mart. Cap. 7, 732 *dyas* prima . . . forma -is est (*cf.* Boeth. arithm. 2, 28 p. 119, 4 cum in . . . ordine -is sit *dualitas*). 7, 736 *numerus senarius fit* ex triade, qui mas, quod impar est numerus, habetur, et dyade, quae femina -e. Boeth. arithm. 1, 5 p. 14, 22 sqq. par numerus est, qui in duo aequalia et in duo inaequalia partitionem recipit, sed ut in neutra divisione vel inparitati -s vel -i inparitas misceatur, praeter solum -is principem, binarium numerum, qui . . . ex duabus unitatibus constat et ex prima duorum quodammodo -e. 1, 10 p. 21, 25 -is naturam substantiamque. *ibid.* p. 22, 14 secunda . . . pars . . ., quod -is nomen est (*opp.* tertia . . ., quae impar est denominatio). 2, 27 p. 117, 18 cuiuscunque *numeri* medietas unus est, ille inpar est, cuius vero duo, hic -e recepta in gemina aequa disiungitur. *et saepius apud eundem.* **b** *respicitur aequa proportio*: Boeth. arithm. 2, 45 p. 149, 15 *geometrica medietas* vel in maioribus vel in minoribus *terminis* aequali omnium proportionalitate componitur, et est inter omnes -s quaedam medietatis aequum ius in proportionibus conservantis.

pariter *v. sub* par.

[zera: **paritio** Gloss. III 193, 46 (*in capite de leguminibus*). *ζηρά* (*vel ζειά*): panicium *suspicatur Goetz in indice.*]

parito, -āre. *a* parare. *i. q. (sedulo vel assidue) parare*: Plavt. Merc. 649 cum illuc, quo nunc ire -as, veneris. Poen. 884 dum ero insidias -em (*Scaliger*, pariter *A*, parilem *P*). Pseud. 486 ecquas viginti minas . . . -as ut a me auferas?

1. pāritor, -ōris *m.* *a* parēre, *nisi ab* apparitor *retrograde.* *i. q. apparitor* (Synon. Cic. p. 446, 32. *cf.* Gloss. V 423, 1 -es: ministros [*referendum ad Greg. M. dial. 3, 31, 4* apparitores]): Avr. Vict. Caes. 2, 4 ceteros -orum praesidesque Augustus instituerat. Hil. in psalm. 128, 4 vasa diaboli, satanae ministerium et latrocinantium tela et alienae militiae ac nequitiae -es (portitores *var. l.; sunt qui a* parēre *derivent, vix recte*).

cf. Onom.

[**2. paritor,** -ōris *m., sc. a* parĕre, *ut significetur is, qui parit, v. l. 38.*]

paritoria *v.* pariatoria. **paritūdo** *v.* partitudo.

paritūra *v.* partura. *Kruse.*

parium *n. sing., sc. ex plur.* paria *formatum, v. p. 271, 9.*

***parma,** -ae *f.* [*orig. inc., nisi probas opinionem Niedermanni (v. infra l. 64 sq.) derivationem* palma >*palmula >parmula (*sc. per dissimilationem*) >parma *postulantis, haud inepte, quamvis obstare videatur ratio temporum* (parma *prius quam* parmula *legitur*). *Sch.*]

de orig.: Varro ling. 5, 115 -a quod e medio in omnis partis par.

gen. sing. -ai Lvcr. 4, 847. *de notione*: Non. p. 554, 18 -a est scutum breve. Anon. de mach. bell. 9 -a, hoc est modicus clipeus *eqs.* Isid. orig. 18, 12, 6 -a levia arma, quasi parva, non clipeus. Synon. Cic. p. 444, 30 scutum. clipeum. -a. cetra. Gloss. *ἀσπιδισκάριον. θυρεός.* scutum parvum. scutum breve. scutum brevissimum. genus scuti. *legitur inde ab* Enn., Polyb., Varrone, Lvcr., *sed admodum raro exceptis* Verg., Liv., Sil., Stat.; *deest e. g.* Caes., Cvrt., Lvcano, Tac.; *transit in gr. πάρμη* (*cf. πάλμη*). [*loco lacunoso* Fest. p. 314. *in codd. confunditur maxime cum* arma (Mart. 9, 68, 8 Greg. Tvr. Franc. 3, 15 p. 115, 4; *e coni.* Stat. Ach. 2, 93) *et* palma (*e. g.* Stat. Theb. 8, 731 Greg. Tvr. Franc. 2, 20 p. 91, 4; *restit.* Mart. epigr. 29, 5; *e coni. Scaligeri* Tib. 1, 9, 82 aurea -a [palma *codd., quod alii coll. παλμουλάριος ut formam dissimilatam vocis* -a *accipiunt, cf. Niedermann, Essais d'étymol., 1918, 42 sq., sed v. supra p. 144, 72*]; *contra* parmis *pro* palmis *trad.* Vitr. 10, 3, 6).]

I *proprie i. q. genus scuti* (*in compar. p. 411, 7. 55, tropice p. 411, 46 metonymice sub B 2. ad rem v. Lambertz, RE XVIII 2, 1539 sqq.*): **A** *quorumlibet, sc. fere militum, bello pugnantium* (*adiunximus instrumentum pilarii, v.* Mart. *sub 1*): **1** *strictius de scuto quodam minore fere equitum vel velitum* (Gloss. *ἱππικὴ ἀσπίς. huc inseruimus omnia exempla* Livii, *e ceteris non nisi certiora, v. quae ad 2a monemus*): Polyb. 6, 22, 1 *τοῖς . . . νεωτάτοις παρήγγειλαν μάχαιραν φορεῖν . . . καὶ -ην* (*seq. descriptio. cf.* Liv. 38, 21, 13 *veles* tripedalem -am habet). 29, 6, 1 (14, 4) *τῇ δυνάμει τῆς -ης καὶ τῶν Λιγυστικῶν θυρεῶν ἀντεῖχον* (*inde* Liv. 44, 35, 19 aut -a aut scuto Ligustino). Varro Men. 21 secuntur cum rutundis velites leves -is, antesignani quadratis multisignibus tecti. Sall. hist. frg. 3, 102 ⌜se⌝ quisque in formam -ae equestris armabat *scuto vimineo* (Liv. 26, 4, 4 -ae⌝ breviores quam e.). Verg. Aen. 9, 548 Helenor, . . . ense levis nudo -aque inglorius alba (Serv. quasi tiro . . ., quia picta arma iam probati in bellis habebant). 10, 800 nati -a protectus (*de eadem* 10, 817 -am . . ., levia arma [*a clipeo distinguit* Serv., *a scuto* Clavd. Don. *ad l.*]). 11, 619 *equites fugientes* reiciunt -as (Serv. auct.: -a . . . est⌝ equestre scutum. *cf.* Clavd. Don. *ad l.*). 11, 693 *equitis.* 11, 711 purā . . . interrita -ā *Camilla* (Clavd. Don. *ad l.* pura -a, hoc

[Röck]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est expedita et sine pondere). PANEG. in Mess. 95 quis *eques* -a ... tueri *possit*. PROP. 4, 10, 21. LIV. 2, 6, 9 per -am ... transfixus *eques*. 2, 20, 10 -as obiciunt *equites* (2, 46, 5 *consul*. 4, 38, 4 *equites*). 22, 1, 9 Arpis -as in caelo visas (*inde* OROS. hist. 4, 15, 1. GLOSS. V 378, 7 -a: scuta in caelo Amazonum). 31, 35, 6 veliti Romano -am gladiumque habenti. *al.* PLIN. nat. 3, 43 *Italia* Amazonicae figurā desinens -ae (*inde Mart. Cap. 6, 639* peltae Amazonicae. *cf.* GLOSS.[L] V Aa P 100 -a: scutum leve, id est Amazonicum [*sim.* Abba PA 67. *v. etiam l. 7*]). SIL. 3, 234 rudis his *Poenis velitibus* tum -a, brevique bellabant ense. 10, 317 transfixi clipei ... fractaque ... -arum tegmina. 13, 167 *equitis*. 14, 212 *equitum ductoris* caelata gerebat taurum -a. MART. 9, 38, 2 non ... efficies, ut tibi -a cadat (*de pilario -a ludente ut* 9, 38, 10. *cf. p. 412, 6*). IVV. 5, 154 *simia equitans capella* tegitur -a. *insigne est principis iuventutis*: R. GEST. div. Aug. 14 *ab equitibus Romanis* -is et hastis argenteis donatum (*gr.* ἀσπίσιν, *Cass. Dio 55, 12, 1* αἱ πέλται. *cf. fortasse* GLOSS.[L] I Ansil. PA 530 -as: ornamenta militaria).

2 *laxius de quolibet scuto*: **a** *hominum* (*nonnulla fortasse scutum minus significant, e. g. l. 25 sqq. 29*): ENN. ann. 402 conveniunt ... tela tribuno, configunt -am. LVCR. 4, 847 obiectum -ai laeva *dat* (*i. -am obicit*). NEP. Iph. 1, 4 cum ante illum imperatorem maximis clipeis ... uterentur, ille e contrario peltam pro -a fecit. VERG. Aen. 9, 765 confixa Phegea -a *Turnus necat*. PROP. 2, 25, 8 vetus in templo bellica -a vacat. 4, 10, 40 Belgica ... -a relata ducis Virdomari (*sim. de armis exterorum, barbarorum*: VAL. FL. 6, 99 albentes ... ferit aclyde -as *Scytha*. SIL. 1, 407. 628 -ae ... relatae Hispana de gente rudes. 15, 479 Hibera. AMM. 29, 5, 39 -as genibus inlidentes *Mauri* [*38* scuta *Romanorum*]. 31, 5, 9 GREG. TVR. Franc. 2, 40 p. 91, 4). OV. met. 12, 89 onus cava -a sinistrae (*Cygni ut* 12, 130. *contra scutum Achillis* clipeus *appellatur 12, 95. 132. 140*). 13, 167 -am hastamque tenenti *Achilli*. PAVL. FEST. p. 31 Brutianae -ae dicebantur scuta, quibus Brutiani sunt usi (*cf. l. 83 sqq.*). SEN. Ag. 634 commotae sonuere -ae *in equo Troiano*. MELA 1, 26 extat ... -a elephantino tergori exsecta ingens *Antaei*. VAL. FL. 1, 486 Acastum horrentem iaculis et -ae luce coruscum. SIL. 4, 387. 4, 537 hastam ... summae figit ... margine -ae (STAT. Theb. 8, 524. *cf.* 9, 746). 5, 525 crudae ... tegmina -ae *Sychaei*. 12, 26 pondera ... -arum (*23* clipei). *al.* STAT. Theb. 2, 644 iaculo -aque Menoeten proterrebat agens (*cf.* 5, 662. 9, 472 obiecta dispellit flumina -a [*464* clipeum]. 11, 343 oppositam capulo -aque repellis). 4, 267 *Parthenopaeus* inbelli -a pictus Calydonia matris proelia. 11, 399 quod fulva metallo -a micet. *al.* MART. 9, 20, 10 *Domitiano infanti* pro iaculo et -a *Curetum* fulmen et aegis *Iovis* erat. AMM. 16, 12, 37 pedes frontem artissimis conserens -is (*36* scutorum). CLAVD. 28, 628 grave -a sonat (*627* allisis clipeis). GREG. TVR. Franc. 3, 15 p. 115, 4 (*de eodem p. 114, 17* scutum). *al.* *tropice in pugna poetae et oratoris*: PRVD. c. Symm. 1, 651 opposita ... volans iaculum depellere -a. **b** *deorum*: VERG. Aen. 2, 175 -amque ferens hastamque *Athena* (*sc. Palladium; de eadem*: PLIN. nat. 36, 18 [*simulacrum; syn.* scuto]. STAT. Theb. 8, 714 opposita celantem lumina -a. 12, 607. ARNOB. nat. 4, 16 p. 220, 11 M. -am ferens. SIDON. carm. 15, 17 laevam -a tegit). CLAVD. 8, 12 iam trabeam Bellona gerit -amque removit.

B *gladiatorum*: 1 *proprie de scuto minore Thraecis* (*cf.* GLOSS. Θρᾳκικὸν ὅπλον): PLIN. nat. 33, 129 refert, concava sint *specula* et poculi modo an -ae Threcidicae. MART. epigr. 29, 5 lex erat, ad digitum posita concurrere -a (palma *trad.*). 14, 213 (tit. -a) haec, quae saepe solet vinci, quae vincere raro, -a tibi, scutum pumilionis erit. *huc pertinere videtur* CIL IV 2483 victor Veneri -am feret. 2 *metonymice ponitur pro gladiatore -a armato*: MART. 9, 68, 8 clamor furit amphitheatro, vincenti -ae cum sua turba favet.

II *translate in descriptione follis fabrilis*: AVSON. Mos. 269 accipit alterno ⌊cohibetque⌋ foramine ventos lanea fagineis alludens -a cavernis (⌊ ⌋ redhibetque *Fuchs, Mus. Helv. 32, 1975, 179. vulgo orbiculus quidam foramen follis praecludens intellegitur; ipsum follem rotundum significari docet H. Vierck per litteras, sed haeremus in attributo* lanea).

deriv.: ? parmarius, parmatus, parmula.

? **parmārius**, -ī *m.* *a* parma. *aut is, qui parmas conficit, aut is, qui parma ornatus est* (*nisi est cognomen; cf.* scutarius): CIL V 7719, 2 P. Baebio L. f. Cam(ilia) parm(ario).

parmātus, -a, -um. *a* parma, *cf.* armatus *sim.* *i. q. parma ornatus*: LIV. 4, 38, 3 (*decurio equitum ad equites pedibus procliaturos*) haec ... -a cohors (armata *codd., em. Schele. de eisdem pro subst.* 4, 39, 1 ut -is, novae cohorti hostium, locus detur).

Pythagoras **parmoron** *dicit herbae heliotropiae genus* PS. APVL. herb. 49 l. 10 (partepon *trad., corr. ed. sec. Ps. Diosc. Vind. 4, 33 p. 194, 15* πάρμορον).

parmula, -ae *f.* [*a* parma *deminutive; aliter Niedermann (v. sub* parma). *Sch.*] *genus scuti, fere i. q. parma* (GLOSS.[L] III Abstr. PA 54 sq. parma: genus scuti. -a: quod supra. *vi demin. fere evanida apud* FRONTIN.): 1 *proprie* (*agit de armis velitum* FRONTIN., *gladiatorum* PAVL. FEST.): HOR. carm. 2, 7, 10 celerem fugam sensi relicta non bene -a (SCHOL. scuto). FEST. p. 238 -is pugnare milites soliti sunt; quarum usum sustulit C. Marius datis in vicem earum Bruttianis (*cf. p. 411, 32*). PAVL. FEST. p. 366 Thraeces gladiatores appellantur a similitudine -arum Thraciarum (palmarum *cod. unus*). FRONTIN. (?) strat. 4, 7, 29 -is non amplis et galeiculis gladiisque *armati velites* (*in eadem re Liv. 26, 4, 4* parmae, *Val. Max. 2, 3, 3* parvo tegmine). 2 *tropice*: FRONTO p. 152, 24 v. d. H. ⟨uti⟩ clipeo te Achillis in orationibus oportet, non -am ventilare neque hastulis histrionis ludere (*cf. p. 411, 12*).

deriv.: parmularius.

parmulārius, -ī *m.* *a* parmula. παλμουλάριος AVR. 1 *i. q. fautor gladiatorum, qui parmula contendunt* (*cf.* scutarius): QVINT. inst. 2, 11, 2 *rhetor quidam* percontanti Theodoreus an Apollodoreus esset, 'ego' inquit '-us sum'. SVET. Dom. 10, 1 *Domitianus murmillonum fautor* patrem familias *Thraecem laudantem* ... canibus obiecit cum hoc titulo: 'impie locutus -us'. AVR. in semet ipsum 1, 5 τὸ μήτε πρασιανὸς μήτε βενετιανὸς μήτε -ος ἢ σκουτάριος γενέσθαι. *huc fortasse pertinet* CIL VI 9719 Crescens ... ser(vus) ... olear(ius) de portic(u) Pallantian(a) Venetian(orum) parmul(ariorum?) (*cf. Friedländer, Sittengesch.*[9] *II 76*). 2 *i. qui parmula ornatus est* (*cf.* scutarius; *alii fabrum parmulas conficientem intellegunt*): CIL VI 2196 apparitori pontificum -o. *Röck.*

†**parnacidas** *trad. inter nomina vestimentorum mulierum* VARRO frg. Non. p. 543, 1 (bar- *var. l.*; -is *vel* -ae *codd. in lemmate* NON. p. 542, 28); arnacidas (*Iunius al. et vol. II 624, 53*) *sensui vix aptum est*, Pharnacidas *temptavit Heraeus vol. V 2, 559, 72; ad loc. v. Dahlmann, Gnomon 17, 1941, 175sq., qui dubitanter proposuit* parapechia. *Kruse.*

1. ✱**paro**, -āvī, -ātum, -āre. [*iuxta* parĕre, *sc. eadem ratione ac* oc-cupāre *iuxta* capere *formatum, sed fortasse ita, ut composita quaedam velut* 1. comparare *verbo simplici antecesserint; cf. Leumann, Gramm. 1977, 549. Sch.*] NOT. Tir. 32, 61 -at. *formae perf. breviores occurrunt solae* -asti(s) *inde a* PLAVT. Bacch. 727 TER. Eun. 240 CIC. Verr. II 5, 46, *ceterum iuxta longiores* -arunt, -aram *sim.*, -arim *sim. inde a* PLAVT. Stich. 203 TER. Haut. 976 CIC. Att. 8, 8, 1. *al.* LVCR. 5, 1011 (*long. inde a* CATO or. frg. 5, 2 [18 M.]. CIC. Phil. 11, 30 fam. 2, 17, 3. 9, 6, 4 CAES. Gall. 7, 84, 1). -asse, -assem *sim. inde a* PLAVT. Merc. 76 CIC. Verr. II 1, 74 Cael. 51 (*long. inde a* PLAVT. Mil. 726. 733 CIC. Cluent. 20 Flacc. 71). *supin. I* paratum ITIN. Alex. 46, *supin. II* paratu PANEG. 3, 21, 4. *de notione*: NON. p. 137, 12 metare: -are (*codd. Non.*, metari: -are GLOSS. V 644, 11; metari: partire *Mueller et vol. VIII 892, 69; sed cf.* GLOSS. II 316, 6 ἑτοιμάζω: preparo, -o, comparo, meto *et e. g. p. 415, 2*). GLOSS. -o: ἑτοιμάζω. εὐτρεπίζω. παρασκευάζω. -at: cogitat. perficit vel admittit. GLOSS.[L] I Ansil. PA 358 -bat: disponebat. 394 -ant: praeparant. *sim. al.; ceterum cf. p. 415, 32. 421, 73 sqq.; ad singulos locos v. infra.* *legitur inde ab* INSCR. column. rostr. (*nisi est aet. imp.*), PLAVTO. [*cum respectu apparandi, ornandi sim.: it.* parare; *francog.* parer; *prov. vet.* parar *et var. prov.; cat.* parar; *hisp. vet.* parar; *acquirendi: sard. vet.* parare; *i. q. arcere, avertere: val. vet.* păra; *it.* parare; *prov. vet.* parar *et var. francoprov., prov.; cat.* parar; *port.* parar; *i. q. subsistere: cat.* parar; *hisp.* parar; *port.* parar; *i. q. discere: neap. vet.* parare. *cf. M.-L. 6229. Battisti-Alessio IV 2770. Wagner II 221 sq. Wartburg VII 622 sqq. Corominas*[2] *IV 393 sqq. Machado*[3] *IV 305. St.*] [*confunditur in codd. cum compos.* ad-, con-, prae-, reparare *al., e. g.* TER. Haut. 948 CIC. Cael. 36 CAES. Gall. 7. 41, 4 LIV. 29, 22, 1 VLP. dig. 30, 39, 7 (*e coni. dub.* PLAVT. Poen. 1099), *et maxime cum* parere (parēre), *e. g.* TER. Ad. 39 CIC. Cael. 31 Lael. 54 SALL. Iug. 43, 3 LIV. 27, 5, 1 (*falsa var. l.* RHET. Her. 3, 10, 18 *al., restituitur e. g.* SISENNA hist. 118 LIV. 42, 53, 1; *ceterum v. de hac confusione Pettersson, Commentationes Liv., 1930, 178 sq.*); *falsa var. l. est pro* narrare CIC. de orat. 2, 153 *al.*, patrare LIV. 35, 35, 15 *al.*, sperare CIC. Att. 5, 14, 2 *al.*]

exempla sic digerenda censuimus:

CAPVT PRIVS: *usu communi, i. q.* ἑτοιμάζειν:

I *-antur definita, certa*:

A *res corporeae, quas quis potius*: 1 *efficiat, construat: p. 413, 15.* 2 *instruat, aptet: p. 414, 34* (*cum respectu adferendi p. 415, 17*). 3 *acquirat sibi vel aliis: p. 415, 28* (*emendo p. 416, 36*).

B *res incorporeae*: 1 *quae -antur quibuslibet modis: p. 416, 62* (*perdiscendo p. 417, 50*). 2 *quae praeparantur vel incohantur: p. 418, 13* (*quae interrumpuntur p. 419, 4; sola cogitatione p. 419, 30*).

C *animantes*: 1 *-are alios: p. 419, 66* (*servos, operarios p. 420, 24; liberos p. 420, 44; amicos p. 420, 57*). 2 *-are se vel partes suas: p. 421, 56* (*mediopassive p. 422, 17*).

II *-antur minus definita, incerta: p. 422, 50* (*sine obi. p. 422, 61*).

CAPVT ALTERVM: *usu technico de suscipienda provincia* (-are inter se *vel* cum *aliquo*): *p. 423, 12.*

appendix syntactica: 1 *obi.: p. 423, 34.* 2 (*in*)*commodum: p. 423, 65.* 3 *finis vel eventus futurus: p. 424, 5.* 4 *tempus vel locus: p. 424, 65.*

p. p. p. pro adi. paratus, -a, -um *p. 424, 74; neutr. pro subst.* paratum, -i *p. 431, 25; masc. pro subst.* paratus, -i *p. 431, 83; adv.* parate *p. 432, 16.*

CAPVT PRIVS: *usu communi respiciuntur qui (quae) curant, ut aliquid (aliquis) praesto sit, sc. fere i. q. promptum vel aptum,*

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

idoneum facere sim., ἑτοιμάζειν (*quod gr. respondere solet, sed infra fere negleximus; cf.* GLOSS. *supra; colores infra distincti saepius per zeugma iunguntur, e. g. p. 415, 2. 6. 418, 40*). *iuxta ponuntur vel variant in contextu* (*exempla selecta*): agere TER. Eun. 608 CIC. Att. 9, 6, 7 LIV. 22, 55, 5, armare CIC. Caecin. 33 BRVT. Cic. fam. 11, 20, 4, cogitare ENN. scaen. 340 CIC. fam. 1, 7, 9 LIV. 44, 17, 7, curare PLAVT. Men. 352 CATO agr. 142 CIC. Flacc. 11, dare PLAVT. Pseud. 283 TER. Haut. 737 ACC. trag. 658, emere PLAVT. Merc. 88 CATO agr. 1, 1 CIC. Planc. 62, facere PLAVT. Most. 101 CIC. nat. deor. 2, 154 CAES. Gall. 5, 42, 5, instruere CATO agr. capp. 15 CIC. Caecin. 33 CAES. Gall. 5, 5, 2, meditari CIC. Flacc. 11 fam. 1, 7, 9. 5, 2, 6, quaerere CIC. dom. 54 VERG. Aen. 9, 506.

I *-antur definita, certa* (*hic illic e contextu facile supplenda*):
A *res corporeae* (*partes corporis v. sub C; ceterum v. et p. 419, 55*), *quas quis vel quid*: 1 *potius efficiat, construat, conficiat sim.*: a *aedificia, navigia variaque opera structa, fabricata*: INSCR. columm. rostr. (CIL I² 25) 7 ⟨copias . . . c⟩lasesque navales primos ornavet pa⟨ravetque⟩ (CIC. off. 1, 84 c. illa amissa aliam -are. *ceterum v. vol. III 1288, 20 sqq. et cf.* SERV. auct. Aen. 3, 6 *classem* molimur: fabricamus, -amus; *aliter infra p. 414, 47*). PLAVT. Merc. 76 se . . . ea pecunia navim, metretas quae trecentas tolleret, -asse ([*nisi ad 3, sed cf. 87* aedificat n.]. Mil. 921 [*in imag.*] si non nos materiarius remoratur . . ., cito erit -ta n., *i. dolus.* CIC. Verr. II 5, 46 [*v. 5, 47* aedificatam]. LIV. 37, 8, 3. 37, 50, 5. *al.; cf.* rates: PROP. 1, 17, 13 OV. epist. 8, 23. lintres: LIV. 21, 26, 8 ad vicinalem usum. 21, 27, 8. *sim. al.*). Most. 101 aedes quom extemplo sunt -tae, expolitae, factae probe . . ., laudant fabrum *eqs.* (*item -antur habitacula sim.*: CIC. Att. 2, 6, 2 domum [SEN. contr. 2, 1, 11 SEN. epist. 87, 6]. LVCR. 5, 1011 casas. VARRO rust. 3, 2, 17 villam. 3, 3, 7 aviaria. OV. fast. 3, 242 avis in ramo tecta laremque -at [SEN. epist. 90, 9]. *al.*). Rud. 136 puteum (VVLG. num. 21, 18 foderunt . . . et -verunt). CAES. Gall. 5, 42, 5 turres . . ., falces testudinesque . . . -are ac facere (VITR. 10, 14, 1. *item -antur opera militum*: CAES. Gall. 7, 84, 1 musculos. VITR. 10, 16, 4 machinam. LVCAN. 3, 479 longinqua ad tela -ti tormenti mutare modum. *al.*). VERG. Aen. 3, 160 moenia magnis magna -a (*cf.* LIV. 39, 37, 3 eos *muros* arcem et munimentum sibi, non civitati -verunt *tyranni* [CAPITOL. Max. Balb. 10, 1]). 4, 88 portus . . . aut propugnacula bello tuta (CAPITOL. Max. Balb. 10, 1). 12, 117 aras gramineas ([CLAVD. DON.: statuebant]. CYPR. GALL. deut. 226. *cf.* ITALA [= VVLG.] III Esdr. 5, 48 Weber altare). OV. epist. 7, 124 portas urbis. ars 3, 391 monimenta (*i. porticus et thermas*). met. 2, 619 rogum (3, 508 r. quassasque faces feretrumque. LVCAN. 5, 281). *al.* *-antur sepulcra* (*cf. p. 414, 13*): LVCAN. 8, 713 Pompeio raptim tumulum fortuna -vit (HIER. epist. 1, 12, 1). MART. 10, 97, 3 iam scrobe, iam lecto, iam pollinctore -to. CE 460, 5 (*saec. II*) hospitium membris fatoque. CIL VIII 21014 (*a. 342*) ut loca -rentur ita, ut *eqs.* (INSCR. christ. urb. Rom. 11166, 2 [*a. 483*]. 10956. *al.*). *al.*

b *escas, potiones, medicamenta sim.*: PLAVT. Cas. 147 sq. prandium iusserat senex sibi -ari.:: . . . neque -o neque hodie coquetur (Curc. 252 parasito. SEN. epist. 87, 3 p. -tum fuit non magis hora. ITALA Matth. 22, 4 [cod. a *al.* = VVLG.]). Poen. 9 cui -tumst, quod edit. CATO agr. 54, 1 bubus pabulum hoc modo -ari darique oportet. CIC. Cluent. 20 cum . . . venenum deprehendisset *Cluentius*, quod . . . Oppianicus ei -visset (166 dom. 129. Cael. 58 ubi quaesitum est v., quemadmodum -tum. Brut. 277. *al.* LIV. 40, 13, 7 SEN. contr. 7, 3, 4. *et saepe*). Cael. 31 potionem *venenatam* (*si recte conicitur*; potuit *trad.*). VARRO rust. 1, 13, 2 *in culina* cibus -atur ac capitur (LIV. 44, 34, 3 SEN. dial. 9, 1, 6. 11 [12], 10, 7 sibi manu sua. *al.*). VERG. ecl. 6, 79 quas illi *Tereo* Philomela dapes, quae dona -arit (OV. fast. 6, 671 SEN. Thy. 1106 IVVENC. 3, 743 PRVD. cath. 10, 71). HOR. epod. 5, 77 maius -bo, maius infundam tibi fastidienti poculum ([*i. philtrum*]. DRAC. laud. dei 2, 698 p. larga -ans sitientibus . . . ministrat *dextra dei*). TIB. 1, 5, 34 huic *Messallae Delia* -et atque epulas ipsa ministra gerat (OV. fast. 2, 317. LIV. 26, 13, 17 instructae -taeque). OV. rem. 91 (*in imag.*) principiis obsta: sero medicina -atur, cum mala . . . convaluere. met. 11, 32 *aratores* multo fructum sudore -antes (*nisi ad B2*). MANIL. 5, 283 (*de pistore*) hominum . . . alimenta -are. SEN. contr. 7, 3, 8 medicamentum (PLIN. nat. 34, 131). PHAEDR. 3, 19, 2 cenam (MART. 14, 218, 2 APVL. met. 9, 22, 6 TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 527, 4. *al.*). *al.*

c *res naturales*: LVCR. 5, 156 *deos* hominum causa voluisse -are . . . mundi naturam (5, 198 nequaquam nobis divinitus esse -tam n. rerum [*loco gemino 2, 180* creatam]). CIC. nat. deor. 2, 157 ea (*i. fruges, legumina sim.*) . . . is solis . . . esse -ta, qui utuntur (*sc. hominibus; syn.* nata. *sim.* 2, 158 haec). VERG. georg. 1, 429 *si luna nubibus occupata erit,* maximus agricolis pelagoque -bitur imber (SERV.: erit . . . pluvia. *cf.* ITALA psalm. 146, 8 [Sangerm. = VVLG.] *deus* -at terrae pluviam [*Hier. psalt. sec. Hebr.* praebet]). 2, 266 ubi prima -etur arboribus seges. PHAEDR. app. 14, 17 *interdiu* intonat mundi fragor noctemque . . . nimbis -at (parit *L. Müller vix recte. cf.* SEN. Med. 728 dum -at Phoebus diem). SEN. Med. 532 Iuppiter, . . . vindices flammas -a (*sc. fulmina*). nat. 1, 6, 6 quam *aquam* etiamsi nondum habet, iam -at *nubes* (-ta, apparat, apparet *var. ll.*). 2, 59, 12 tibi -ari . . . illam caeli confusionem, illam tempestatum discordiam (*nisi ad B*). 5, 12, 2 *ventus* iter sibi vi ac pugna. ITALA prov. 3, 19 (Iren. 4, 20, 3 *al.*) deus . . . -vit . . . caelum prudentia ([*Vulg.* stabilivit]. 8, 27 [Tert. adv. Prax. 7 *al.; Vulg.* praeparabat. *pendet* TERT. adv. Prax. 19 p. 262, 10]. NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 7 CARM. de resurr. 28). *al.*

d *res quaslibet* (*exempla inde a* CAES. *selecta*): CATO agr. 23, 1 quala -entur, sarciantur. 25 (*antea*: vinaceos . . . succernito) cribrum illi (illius *trad.*) rei -ato. or. frg. 5, 2 (18M.) hastas donaticas (*v. p. 417, 74*). LVCR. 5, 1011 casas postquam ac pellis ignemque -arunt *homines prisci* (OV. met. 3, 698 instrumenta necis ferrumque ignesque. ITALA Matth. 25, 41 [aur. = VVLG.] *ignis aeternus. al.; cf.* EPICED. Drusi 126 haec . . . dona [*i. tumulus et ignis*]). 5, 1266 ut sibi tela -ent ([darent *Lachmann*]. BELL. Afr. 31, 7 quae ad defendendum solent -ari. REPOS. 155. *al.*). 5, 1351 ferro tela -atur. VARRO ling. 5, 129 speculum. CAES. civ. 1, 28, 2 scalas (LIV. 29, 7, 5. 29, 7, 8 PANEG. 6, 19, 5). 3, 80, 5 crates (TAC. hist. 4, 23, 4). SALL. Iug. 12, 3 uti . . . portarum clavis adulterinas -et. VERG. georg. 1, 265 retinacula viti. HOR. sat. 1, 1, 82 fomenta. OV. epist. 7, 124 bellis . . . temptor vixque rudis portas urbis et arma -o (ars 2, 50 *pinnae Icari.* fast. 4, 700 *vilica texens* adversus . . . minas frigoris a. -at. *al.*). COLVM. 5, 6, 1 ulmorum seminarium (5, 6, 5 VLP. dig. 7, 1, 9, 6). LVCAN. 6, 124 via caede -anda est (ITALA Is. 40, 3 [Tert. adv. Marc. 4, 33 *al.* = VVLG.; *in imag.*] -ate viam domini [*quae verba referuntur saepius ad Iohannem baptistam, e. g.* Matth. 3, 3 cod. a *al.* = VVLG.]. apoc. 16, 12 [cod. g; *Vulg.* praeparetur]. VEG. mil. 4, 16. *al.*). PETRON. 17, 2 diu flevit; ac . . . nos . . . expectavimus lacrimas ad ostentationem doloris -tas (113, 9 l. dolore -tae. CYPR. GALL. iud. 683). *al.* *indicatur, qua ex materia quid -etur*: CET. FAV. 4 p. 291 *ut* -etur . . . caementum de silice ([*Vitr. 8, 6, 14* c. d. s. frangatur]. 21 p. 303 catenae . . . de iunipero [*Vitr. 7, 3, 1* comparentur, *Pallad. 1, 13, 1* factis]. HEGES. 4, 20 p. 273, 23). AMM. 22, 9, 10 purpureum . . . indumentum ex serico pallio.

2 *potius instruat, aptet varioque modo tractet* (*saepe cum respectu praeparandi*): a *generatim*: α *aedificia, navigia, machinas sim.* (*cf.* PLAVT. Pseud. 163 *infra l. 68*): CATO agr. capp. 15 quo modo torcularium et cellam oleariam -are oporteat (-ari, -ere *var. ll.; cf. e. g. 12* instruere). NOVIVS Atell. 40 o domus -ta pulchrae familiae festiviter (*in imag.*: TERT. paenit. 2, 6 mundam pectoris d.). CIC. Att. 8, 3, 6 navis . . . in Caieta est -ta nobis (8, 4, 3. 8, 11ᵇ, 1 fam. 9, 2, 3. LENT. Cic. fam. 12, 15, 2 instructas et -tas [*eodem iuxtapos.*: CAES. Gall. 5, 5, 2 ad navigandum. LIV. 27, 15, 7. *al.; cf.* LIV. 22, 19, 2 *navium numerum* instructum -tumque]. *al.; cf. e. g.* OCTAVIA 520 puppibus . . . fugae -tis). OV. epist. 8, 96 nec pacta marito intravi thalamos matre -ante novos ([*si obi.* ἀπὸ κοινοῦ *positum*]. *item cum respectu matrimonii*: met. 1, 658 fast. 3, 689 STAT. silv. 1, 2, 219). CARM. de bell. Aeg. 38 (*v. p. 415, 9*) classes (LIV. 22, 56, 7 c. ad . . . insulas stare -tam instructamque, ut *eqs.* [*eodem iuxtapos.*: 24, 40, 5. 25, 11, 19. *al.*]. 42, 45, 6 [*cf. Polyb. 27, 3, 4* παρασκευάζονται]. *al.*). LIV. 24, 37, 4 *Hennae* -ta instructaque omnia custodiis ac vigiliis erant. SCAEV. dig. 32, 35, 3 balineae -ari purgarique, ut habiles ad lavandum fierent, solitae *sunt.* 33, 7, 27, 4 praela. AMM. 31, 15, 6 -andis operibus. CLAVD. 1, 264 tecta -ant epulis. PAVL. NOL. carm. 26, 104 perfugio . . . -ent reparatis moenia muris. *al.*

β *escas, potiones sim.*: PLAVT. Curc. 325 pernam, abdomen . . . :: . . . in carnario fortasse dicis. :: immo in lancibus; quae tibi sunt -ta, postquam scimus venturum. VERG. Aen. 6, 604 *apud inferos Ixioni Pirithooque* epulae . . . ante ora -tae (paternae *var. l.*) regifico luxu. OV. fast. 2, 317 potanda . . . vina ministri (AVSON. 400, 5 p. 231, 34 P. v. cum biiugo -bo plaustro . . . Santonos vehendum. VVLG. II Esdr. 5, 18). 2, 364 sacerdotes veribus transuta salignis exta -ant. 6, 315 subpositum cineri panem focus ipse -bat. LIV. 26, 8, 11 ut commeatus -tos et in urbibus haberent et ex agris . . . in viam proferrent (27, 43, 10 *ut* c. -tos militi ad vescendum in viam deferrent). PETRON. 56, 3 *medici* mihi iubent saepe anatinam -ari. MART. 11, 104, 12 merum. *al.* γ *res quaslibet* (*exempla inde a* VERG. *selecta*): PLAVT. Pseud. 163 tibi hoc praecipio, ut niteant aedes . . .; tu esto lectisterniator; tu argentum eluito, idem exstruito; haec . . . facite ut offendam -ta, . . . tersa, strata . . . omnia ut sint. CATO agr. 3, 3 si cito sustuleris *oleam* et vasa -ta erunt *eqs.* 8, 2 fundum . . . ita -et itaque conserat, uti quam sollertissimum habeat (*cf.* COLVM. 2, 4, 11 ager . . . sit iteratus -tusque ad sementim [TERT. cult. fem. 1, 5 l. 18; peraratur *coni. Kroymann, vix recte*]. EXPOS. mundi 36 terram . . . ad seminationem -at *Nilus.* ORIENT. comm. 2, 54 *tellurem* in fructus). TRAG. inc. 34 itis, -atis arma quam primum, viri (SALL. Catil. 24, 2 a. per Italiam locis opportunis. VERG. Aen. 4, 290 classem aptent . . ., a. -ent [CLAVD. DON. *ad l.* p. 392, 28 ut praesto fierent a.]. 7, 468. OV. fast. 2, 214 insidias a.que tecta. *al.*). SISENNA hist. 118 cistasque, quae erant legum ferendarum gratia -tae, deiecerant (part(h)a *trad.*, pos(i)tae *coni. alii*). CIC. Phil. 6, 9 saga -ate. LVCR. 5, 1011 pellis (SCRIB. LARG. 172 quamvis . . . hyaenam emerim [invenerim *ed. pr.*] et p. -tam habeam). VERG. Aen. 5, 513 arcu contenta -to tela tenens . . . Eurytion ([*explicat* SERV.: contento arcu tela tenens -ta]. SEN. Herc. O. 549 manus intende et a. cornibus

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iunctis -a. ITALA psalm. 7, 13 [Veron. *al.* = VVLG.]). 12, 117 campum ad certamen ... dimensi ... -bant in medioque focos et dis ... aras gramineas. HOR. carm. 1, 15, 12 galeam Pallas et aegida currusque et rabiem (PORPH. Hor. epod. 9, 21 sq.). PROP. 2, 29a, 6 vincla (OV. met. 13, 667 QVINT. decl. 339, 13. *al.*). OV. met. 3, 46 sive ... *serpenti* tela -bant sive fugam (CARM. *infra*. LIV. 36, 18, 1 arma t. TAC. ann. 15, 55, 1. *al.; parum constat de* STAT. Theb. 3, 369 sq.). 13, 224 cum tu terga dares inhonestaque vela -res (DRAC. Romul. 8, 244). CARM. de bell. Aeg. 38 ad instantis acies ... tela -antur, signa, tubae classesque simul terrestribus armis. LVCAN. 7, 792 epulis ... -atur ille locus, voltus ex quo ... iacentum agnoscat *Caesar*. STAT. Theb. 12, 4 iam Tithonia nubes discutit ac reduci ... -at aethera Phoebo. *al.*

dub. an significetur emendatio sim. codicis festinanter descripti: RVRIC. epist. 1, 8 p. 362, 1 quem *codicem* nunc utrum, sicut est, transcriptum an ⌊-tum⌋ reddere debeam, in vestro pendet arbitrio (⌊⌋ *trad.; alii alia*).

b *speciatim cum respectu adferendi, admovendi sim.* (*exempla certiora, sc. accedentibus praepos.* in *vel* circum *c. acc. praeter l. 20*): PLAVT. Bacch. 727 (*v. 714 sq.* tu ... ecfer cito ... stilum, ceram *eqs.*) quid -asti? :: quae -ari tu iussisti omnia (-are *var. l.*). Truc. 35 quasi in piscinam rete qui iaculum -at. CIC. Att. 10, 15, 4 ego, dum panes et cetera in navem -antur, excurro in Pompeianum. VERG. Aen. 2, 132 -ari ... circum tempora vittae (*per zeugma, v. p. 418, 40; cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 164, 11 vittis ... caput fuerat nexum). ITALA psalm. 10, 3 (Sangerm. *al.*) -verunt sagittas in pharetram (VVLG. in pharetra, *Hier. psalt. sec. Hebr.* posuerunt sagittam suam super nervum). SVLP. SEV. dial. 2, 8, 6 *stramen* in lectos.

3 *potius acquirat, colligat sim., sc. sibi ipsi vel etiam aliis, ut subluceat respectus praebendi, potestatem permittendi sim.* (*quod infra non distinximus nisi sub αγ et δ; accedit saepius abl. instr. vel modi, e. g.* PLAVT. Men. 584 fenore aut periuriis. CIC. Lael. 55 pecunia, *gen. vel abl. pretii v. p. 416, 55. de notione cf.* SYNON. Cic. p. 423, 27 emit ... mercatur. -at. conparat *eqs.* p. 439, 14 parta. -ta. quaesita. ante collecta. GLOSS. -o: περιποιῶ. -are: adquirere. parta: -ta, adquisita [*sim. al. ibid.*]): **a** *generatim*: α *res varias*: PLAVT. Cas. 392 (*in convicio*) -tum oportet esse iam laqueum tibi (*nisi ad 2*). Rud. 136 *sacrificaturi* semper petunt aquam hinc ... aut vascula ...; Veneri -vi vasa et puteum, non mihi (IAVOL. dig. 33, 10, 11 [*e Labeone*] murrea ... v. et vitrea, quae ad usum ... -ta essent. POMPON. dig. 34, 2, 10 [*e Q. Scaev.*] *al.*). SALL. Iug. 43, 3 arma tela equos et cetera instrumenta militiae -are *eqs.* ([-ere *var. l.*]. VERG. Aen. 2, 181. LIV. 22, 57, 10 a., tela, alia. 42, 52, 11 quae sibi quisque -verit pauper miles [*distinguuntur a.* prompta ex regio apparatu]). ALF. dig. 32, 60, 2 lana lino purpura uxori legatis, quae eius causa -ta essent. 34, 2, 28 argentum, quod usus sui causa -tum esset (*ibid. saepius.* IAVOL. dig. 32, 100, 2. PAVL. dig. 34, 2, 32, 4 [*e Scaev.*] proprium a. ad usum suum -tum). HOR. sat. 2, 3, 215 siquis ... huic *agnae* vestem ut gnatae -et, ancillas, -et aurum (LABEO dig. 32, 29 pr. vestem, quae eius *concubinae* causa empta -ta esset. SEN. dial. 9, 9, 3 POMPON. dig. 34, 2, 10). TIB. 2, 4, 21 mihi per caedem et facinus sunt dona -anda (SIL. 14, 608 multo Mavorte -ta. COMM. instr. 2, 14, 12 [*v. app. crit.*]). PROP. 3, 5, 6 aera. OV. met. 8, 489 magno ... -tas ... inferias, uteri ... pignora nostri. *al.*

β *escas, potiones, medicamenta sim.*: PLAVT. Most. 67 ire in Piraeum volo, in vesperum -are piscatum mihi. CATO agr. 54, 1 glandem -ari legique ... et in aquam conici. Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 (*de penu*) quod ipsius patrisfamilias ... causa -tum est. *ibid.* quae ... in dies singulos ... cenae causa -antur (*postea*: contrahuntur et reconduntur). CIC. off. 1, 11 pastum, *v. p. 416, 27.* CAES. civ. 2, 22, 1 *panicum et hordeum.* SALL. Iug. 28, 7 -tis commeatibus (*al. v. vol. III 1824, 30 sqq., sed alia notione supra p. 414, 63*). LIV. 28, 26, 4 cibaria dierum aliquot ([*nisi ad 2; item dubites de* FRONTIN. (?) strat. 4, 7, 31]. VLP. dig. 33, 7, 12 pr.). *al.* *praebent ipsae substantiae medicamenti certam sui quantitatem* (*si recte trad.*): OV. medic. 92 quinque -ent (-ant *var. l.*, trahant *Muretus*) marathi scripula, murra novem.

γ *pecuniam, opes sim.*: ① *aliis*: PLAVT. Asin. 90 viginti ... usust filio argenti minis: face id ut -tum iam sit (*sim.* Pseud. 283 at dabit, -bit, *sc. minas viginti*). Epid. 253 eum argentum sumpsisse ... ab danista ..., id -tum et sese ob eam rem id ferre (*sim.* TER. Haut. 737 est -tum argentum ...; atqui iam dabitur). CIC. Att. 11, 11, 2 hic fortasse potero sumere (*sc. nummos sim.*), si sciam istic -tum fore. SALL. hist. frg. 2, 98 (D) 17 stipendium. HOR. sat. 1, 4, 108 viverem uti contentus eo, quod mi ipse *pater* -asset (-assem *var. l.*). VITR. 10 praef. 2 qui quadringenta (-ginta *trad.*) ad opus possunt -are (IVV. 1, 106 quinque tabernae q. -ant). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 46 *propinquis vestris* dotes -astis. PLIN. epist. 2, 20, 1 assem -a et accipe ... fabulam. *al.* ② *sibi*: PLAVT. Epid. 324 per illam tibi copiam copiam -are aliam licet (*nisi ad B ut et* Poen. 362). Men. 584 qui aut fenore aut periuriis habent rem -tam (Rud. 38 rem bene -tam comitate perdidit). RHET. Her. 2, 20, 32 maleficio -are divitias (*al. v. vol. V 1, 1635, 47 sqq.*). SALL. (?) in Tull. 4 opulentiam ... ex sanguine ... civium (*nisi ad B*). HOR. epod. 1, 32 haud -vero, quod aut ... terra premam *eqs.* (SCHOL.: adquisiero). PROP. 1, 8, 36 Elis opes ... -arat equis (OV. fast. 5, 282 de vetito. SIL. 17, 61 GALLICAN. Avid. 1, 8. *al.*). LIV. 1, 47, 12 *regem* instituisse censum, ut insignis ad invidiam locupletiorum fortuna esset et ⌊-ta, unde⌋ ubi vellet egentissimis largiretur ([⌊⌋ *i. -ta essent ea, e quibus; nisi subaudiatur* fortuna]. SEN. epist. 17, 5 -are ... u. vivam volo). VITR. 6 praef. 5 ad pecuniam -andam ex arte (SEN. benef. 1, 11, 5 TAC. ann. 2, 37, 3. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 8 tam sanct[a]e -atur quam insumitur. *al.*). *al.*

δ *loca, regiones sim.* (*sc. ad possidendum, utendum; paulo aliter l. 24*): ① *aliis*: PLAVT. Cas. 478 apud ... vicinum mihi locus est -tus ...; is mihi se locum dixit dare, *quo latere possem* (*cf.* LAVD. *infra*). CIC. leg. agr. 2, 85 cum ... -etur aliis, eripiatur vobis (*antea*: aliquid ex hoc agro ..., qui vobis ostenditur, aliis comparatur). CAES. Gall. 1, 31, 10 quibus *Harudibus* locus ac sedes -rentur (*item populo*: ITALA exod. 23, 20 [Tert. adv. Marc. 3, 16 *al., sim.* VVLG.] terram, quam -vi tibi, *Israel* [*Tert. adv. Iud. 9, 23 al.* praeparavi, *Aug. c. Faust. 16, 19* iuravi]. PS. PROSP. carm. de prov. 359 domus ... placitura -atur). LIV. 42, 1, 7 ut sibi *consuli* magistratus ... locum publice -re⟨n⟩t, ubi deverteretur. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 7 ut ... *fugienti* fida receptacula -aris (*v. ed. Wistrand 1976*). SEN. Herc. O. 1434 quis mihi *Herculi morienti* caelum -at? (*nisi ad 2. cf.* ITALA Ioh. 14, 2 [cod. b *al.* = VVLG.] vado -are vobis locum *in domo patris mei* [*cod.* **a** ut praeparem. *sim.* 14, 3 cod. e *al., ubi b al. et Vulg.* praeparavero]. *al.*). PALLAD. 4, 11, 7 armentis ... loca. RVF. FEST. 10 *provincias* sceptris tuis. *al.* *obiciendo malis*: LVCAN. 6, 332 Emathiam, bello quam fata -bant. ② *sibi*: TER. Haut. 976 aram (*i. locum tutum; v. p. 419, 70*). CIC. off. 1, 11 ut *genus animantium* ... omnia ..., quae sint ad vivendum necessaria, anquirat et -et, ut pastum, ut latibula. CAES. Gall. 6, 22, 3 ne latos fines -are studeant *Germani* (*ad rem v. 6, 22, 2*). OV. fast. 3, 576 exilio terra -anda nova est ([petenda *var. l.*]. *cf.* LVCAN. 1, 13 quantum terrae ... pelagique). 4, 383 *in circo* hanc ego militia sedem, tu pace -asti. LIV. 37, 35, 6 -ari singula adquirendo (*sc. partes imperii; opp.* teneri. *cf.* FLOR. epit. 4, 12, 29 difficilius est provincias optinere quam facere; viribus -antur, iure retinentur). STAT. silv. 3, 1, 25 sive tui solium Iovis et virtute -ta astra tenes, *Hercules*. *al.*

b *speciatim emendo* (*conducendo* PLAVT. Mil.; *exempla potiora, cetera v. supra; in contextu variat saepius cum* emere, *quod distinguitur in sermone iuris* VLP. dig. 32, 47, 1; *cf. etiam p. 431, 34*): PLAVT. Mil. 115 ego *servus* ... mihi navem -o (*sc. locum in ea*). Stich. 203 praedium (*al. v. vol. X 2, 578, 60 sqq.*). CATO agr. 22, 4 si orbes in ... trapetos -bis (*postea*: emuntur). agr. capp. 1 quo modo agrum emi -arique oporteat (COLVM. 1, 1, 18 [*e Magone*]. 1, 3, 8. 12. *al.; cf. obi. suppl.*: CIC. Flacc. 71 mallem ..., si ... te crassi agri delectabant, ... in Capenati -visses [*72* emisses]. LIV. 26, 34, 10). CIC. Verr. II 4, 35 quid argenti ... -aris, unde quidque aut quanti emeris. Cael. 36 hortos ... eo loco -asti, quo *eqs.* ([praepar-, -tos *var. ll.*]. Att. 12, 19, 1 Ps. CIC. in Sall. 19). Lael. 55 cetera -are, quae -antur pecunia, equos famulos vestem ... vasa. Att. 1, 10, 4 subsidium senectuti (*i. bibliothecam*). LVCR. 4, 1132 unguenta, coronae, serta ([*v. infra l. 74*]. ITALA Luc. 23, 56 [cod. a *al.* = VVLG.; *cf. Vulg. Marc. 16, 1* emerunt]. *al.*). CAES. civ. 1, 78, 1 erant ... facultates ad -andum *frumentum* exiguae ([*nisi absolute*; prandium *trad.*]. LIV. 34, 9, 12 redemptoribus vetitis f. -are [-ere *var. l.*]. GAIVS dig. 3, 5, 21). SALL.(?) in Tull. 4 qua ex pecunia domum -veris (*3* emebat). *al.* *accedit abl. vel gen. pretii* (*suppl. ex enunt. relat.* IVV.; *v. etiam p. 415, 52. 431, 36, ceterum cf. p. 415, 30*): VITR. 1, 2, 8 quae non poterunt inveniri aut -ari nisi magno. SEN. dial. 9, 9, 2 luxuriam coercere ..., desideriis naturalibus parvo -ta remedia adhibere (*nisi ad a*). IVV. 3, 224 domus ... -atur, quanti *eqs.* APVL. met. 1, 24, 9 has quisquilias, *sc. pisces*, quanti -asti?

B *res incorporeae* (*animum sim. v. sub C*): **1** *quae -antur quibuslibet modis* (*sc. perficiendo, tractando, inveniendo vel etiam excogitando sim.; notione peculiari sub cβ*): **a** *actiones, doli, consilia* (*exempla inde a* CIC. *selecta*): PLAVT. Asin. 294 ne post tempus praedae praesidium -em (Mil. 222 nostris p. -a; interclude inimicis commeatum *eqs.* BELL. Hisp. 39, 1 saluti suae. SALL. Catil. 31, 4 [*an ad C?*]. *al.*). Curc. 212 vindictam. Mil. 138 -vi ... magnas machinas, qui amantis ... facerem convenas. 198 dolum ... conservo (*al. v. vol. V 1, 1860, 35 sqq.*). 1389 -tae insidiae sunt (*al. v. vol. VII 1, 1893, 31*). Vid. 67 consilium (CIC. Pis. 11 VAL. FL. 4, 480). ENN. scaen. 324 *Aiaci* obsidionem -as. CIC. Planc. 89 interitus rei publicae ... *aut* infinita dimicatio -retur. CATVLL. 32, 7 -es ... nobis novem ... fututiones. LVCR. 4, 1132 *ab amantibus* convivia, ludi, pocula crebra, unguenta, coronae, serta -antur (LIV. 45, 32, 11 convivium instruere et l. -are [*cf. Polyb. 30, 14* διατίθεσθαι]. ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 22 sacrificia atque ... l. CVRT. 10, 5, 5. *al.*). 6, 1229 hoc aliis erat exitio letumque -bat (OV. Ib. 355). BELL. Afr. 88, 6 ut aliquid sibi ex ea re ⌊auxilii -ret⌋ (auxiliaret *sim. codd. opt.; cf.* SALL. Catil. 52, 29 non votis ... auxilia deorum -antur, *sed agendo* [or. Lep. 7 SEN. dial. 11(12), 17, 4]). VERG. Aen. 4, 503 (*494 sq.* pyram ... erige et arma *impone*) iussa -at (*nisi ad A*). SEN. Herc. O. 1969 quos *planctus*. LVCAN. 5, 773 morte (sorte *var. l.*) -ta te sequar ad manes (7, 470 quae *m.* cunctis poena -atur. TAC. ann. 13, 1, 1 EVCHER. laud. her. 6). *et saepe*.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *animantium status, habitus, affectus vel qualitates, artes sim.* (*exempla inde a* CIC. *selecta*): PLAVT. Aul. 493 mores meliores sibi -ent *mulieres.* Merc. 933 pater mihi exilium -at. Trin. 398 suae senectuti ... acriorem hiemem. Truc. 420 divortium et discordiam inter nos *amantes. al.* ENN. scaen. 137 libertatem. frg. var. 61 primus ... imperium summum Caelus habuit; is id regnum ... sibi instituit atque -vit (SALL. Catil. 5, 6. Iug. 31, 7 [*nisi ad 2*]. LVCAN. 1, 34. *al.*). TER. Hec. 210 filio luctum (SIL. 4, 703 DECL. in Catil. 84). Phorm. 821 eius modi in animo -are cupiditates, quas *eqs.* 957 animo virili praesentique ut sis -a. CATO or. frg. 31 (155 M.) utrinde iram utrinde factiones tibi -es (SEN. Phaedr. 1059 iras -at *monstrum.* AMM. 19, 11, 14 in hostem). CIC. Cluent. 157 *testi* hoc periculum T. Attio auctore -tum esse (PS. AVR. VICT. epit. 43, 4 SVLP. SEV. chron. 1, 43, 9). orat. 43 quibus rebus ea *eloquentia* -etur (SALL. [?] in Tull. 2. QVINT. inst. 10, 1, 2 nisi ... in procinctu -tamque ad omnis casus habuerit e. TAC. ann. 2, 37, 3). fin. 1, 3 non -anda nobis solum ea *sapientia,* sed fruenda etiam. 1, 47 *voluptatem.* div. 2, 122 quodsi ita natura -tum esset, ut ea dormientes agerent, quae somniarent. CASS. Cic. fam. 15, 19, 2 ἡδονὴν ... et ἀταραξίαν. LVCR. 6, 31 quid ... mali foret in rebus mortalibus passim, quod fieret naturali ... seu casu seu vi, quod sic natura -asset. SALL. Catil. 6, 5 amicitias (SEN. epist. 9, 12. 19, 12 PASS. Macc. 2, 2). Iug. 2, 4 summa claritudo. HOR. epist. 1, 18, 100 virtutem doctrina -et naturane donet. OV. ars 3, 368 ludendo ... -atur amor (TAC. hist. 2, 19, 2 parendi). LIV. 8, 13, 14 pacem vobis ... -are in perpetuum ... potestis (SEN. clem. 1, 9, 4 p. -ta est [parta *var. l.*]. EVTR. 9, 17, 3). *et saepe.*

c *dicta, dicenda, scripta eorumve argumenta sim.*: α *notione communi*: PLAVT. Pseud. 454 (*Pseudolus ad se ipsum*) orationem tibi -a advorsum senem (LIV. 28, 43, 1 ad tempus. PLIN. nat. praef. 31 in eum. FRONTO p. 141, 8 v. d. H. SPART. Ael. 4, 7). RHET. Her. 4, 35, 47 (*fortasse e L. Crass., v. eius or. frg. 19 M.*) reo duplicem defensionem (SALL. Catil. 35, 2 TAC. ann. 13, 15, 5). CIC. inv. 1, 25 *orationem* ab aliqua re ... ridicula incipere ... iam -ta. Flacc. 51 *testis* servet, quod -vit. Phil. 13, 19 -ta de circumscribendo adulescente sententia consularis (TAC. ann. 11, 6, 3. 16, 11, 1 cognitionem ... et ... s.). de orat. 2, 118 locos ... multa ... meditatione -tos atque expeditos habere debetis (QVINT. inst. 2, 4, 31 non quia desideratur *communis l.*, sed quia -tus est. TAC. dial. 31, 5. *cf.* CIC. Brut. 46 scriptas ... fuisse et -tas a Protagora rerum illustrium disputationes, quae nunc communes appellantur loci). 2, 152 *ut* habeant -tum ..., quid de quaque re dicant. *al.* LVCR. 4, 512 *verborum copia* contra sensus instructa -tast. 6, 999 ubi haec confirmata ... constiterint nobis praeposta -ta. SALL. Catil. 51, 40 tum lex Porcia aliaeque leges -tae sunt (SVET. Iul. 52, 3 scriptam -tamque. *cf. p. 418, 4*). or. Phil. 17 decreta. VERG. Aen. 10, 585 *non* dicta -at contra (STAT. silv. 5, 2, 83). OV. am. 2, 19, 17 quas mihi blanditias, quam dulcia verba -bat (LIV. 29, 22, 1 res, non v. [praepar-, repar- *var. ll.*]. QVINT. inst. 10, 1, 6 VVLG. Sirach 33, 4). met. 9, 508 cur haec exempla -vi? (IVV. 9, 135). LIV. 28, 45, 4 rogationem. *al.* β *notione peculiari significatur actio perdiscendi, sc. ut verba textus cuiusdam memoriae inculcentur* (*cf. p. 412, 49*): PELAG. epist. ad Demetr. 23 p. 37^{D} *scripturas sacras lege*; quae -anda sunt, memoriae penitus insere eaque iugi meditatione conserva; quae maturanda sunt, frequenter revolve (*si recte huc traximus*). RVFIN. hist. 10, 9 p. 972, 14 pueruli ... meditantes et lectiones suas -antes. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 9, 1 l. 32 G. ad -andum et tenendum ... carmen (*sc. symbolum*). CAES. AREL. serm. 6, 3 p. 34, 1 cantica ... turpia memoriter retinent ...; ista possunt tenere atque -are, quae diabolus docet (*cf.* 19, 3 p. 86, 13 cantica luxuriosa). 6, 3 p. 34, 5 et symbolum discere ... et psalmos ... et -are et tenere et frequentius dicere (CONC. Vas. a. 529 p. 56, 11 [*v. Caes. Arel. ed. Morin II 1942, 86, 18; var. l.* psalmis *tuentur Maassen, de Clercq*]. VITA Caes. Arel. 1, 19 p. et hymnos). 19, 3 p. 86, 9 symbolum ... et orationem dominicam (130, 5 p. 515, 11 s. -are, ita ut ... per se reddant. p. 515, 28). p. 86, 10 pauca verba in symbolo ([*postea*: tenere]. p. 86, 14. 130, 5 p. 515, 32 pauca v. symboli). *al. apud eundem.* *sine obi.* (*sed respicitur nimirum lectio divina sim.*): CAES. AREL. serm. 130, 5 p. 515, 29 quod memoriam ad -andum non habeat (158, 1 p. 610, 17 *lectio non* laboriosa est ad -andum). 238, 1 p. 903, 14 unus dicit se -are non posse, alter dicit 'volo, sed duram memoriam habeo'. p. 903, 27 sq. si non -as ...; cum -as *eqs.* (*postea*: cum tenueris).

d *varia* (*selecta inde a* SALL.): TER. Ad. 39 in animo instituere aut -are, quod sit carius quam ipsest sibi *homo.* CATO or. frg. 5, 2 (18 M.) maiores ... divorsum pretium -vere ... strenuis, decurionatus, optionatus, hastas donaticas aliosque honores (CIC. Phil. 5, 49 *Octaviano* summi h. et exquiruntur et -ti sunt). ACC. trag. 658 quinam Tantalidarum internecioni modus -etur? ([*postea*: dabitur satias]. LVCR. 1, 1008 sibi rerum summa). RHET. Her. 3, 23, 38 (*de imaginibus artis memoriae*) ut ... nos illi omnia -ta quaesita tradamus. CIC. Quinct. 52 omnia tela (*i. sanctiones legum*) ..., quae -ta sunt in eos, qui *eqs.* (SALL. or. Macri 12 vis tribunicia, telum a maioribus libertati -tum). Att. 9, 5, 2 medicamentis iis, quae -antur *rei publicae vulneratae.* LVCR. 1, 551 si nullam finem natura -asset frangendis rebus (TAC. ann. 2, 14, 4). 4, 785 conventus hominum, pompam, convivia, pugnas, omnia (*sc. eorum imagines*) sub verbone creat natura -atque? HIRT. Gall. 8, 53, 2 quo maiores -rent (spera- *var. l.*) necessitates, quibus cogi posset senatus id probare. SALL. Iug. 31, 17 -andi iuris et maiestatis constituendae gratia (hist. frg. 1, 11 alia iura. ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 66 ius fetiale -vit). OV. fast. 6, 647 sic exempla -antur, cum iudex, alios quod monet, ipse facit (LVCAN. 4, 497 STAT. silv. 4, 4, 71. 5, 2, 30). STAT. Theb. 12, 422 sive locum monstris ... Fortuna -bat *eqs.* (TAC. ann. 13, 40, 1 fraudi). FRONTO p. 214, 15 v. d. H. ubertas soli otio -atur. PAVL. dig. 2, 14, 27, 2 posterius pactum ad actionem -andam inefficax est (22, 1, 24, 2 manifesti furti a. COD. Iust. 2, 4, 35 [*a. 294*; peracta *var. l.*]. *al.*). *al.*

2 *quae sive praeparantur, sc. ut esse vel fieri possint, sive incohantur* (*exempla potiora; cetera v. supra*): a *quibuslibet actionibus*: α *generatim; pro obi. sunt*: (I) *subst. vel pron.* (*adv. l. 24; cf. et l. 77; obi. facilius ex contextu suppl. e. g.* PLAVT. Aul., Cas.; *exempla inde a* CIC. *selecta*): PLAVT. Aul. 263 nuptias hodie quin faciamus num quae causa est? :: immo ... optuma.:: ibo igitur, -bo (Cas. 546 non ornatis ... n.?:: orno et -o. TER. Andr. 341 sibi -tas n. [EVGRAPH.: praeparantur]. Hec. 127 in ipsis n., postquam videt -tas. LIV. 30, 12, 20. *al.*). Mil. 907 ludificari ... erum vis? ... commode et facete res -tast (1301 iam dudum res -tast [*sc. profectio*]. Stich. 445 [*interpol.?*]. CIC. Att. 12, 21, 4. VARRO rust. 2, 8, 1 rem divinam). Poen. 909 *leno* disperibit faxo ...; ita -tumst (-tust *A*). ENN. scaen. 167 alteri exitium (SIL. 11, 576 TAC. hist. 4, 58, 1. *al.*). RHET. Her. 3, 21, 34 (=TRAG. inc. 26, *sed versus ficticius videtur*) domum itionem ... -ant (*al. v. vol. V 1, 1948, 63 sqq.*). CIC. Verr. II 3, 65 publice sibi convivia -ari ... iubebat (VERG. Aen. 1, 638. ITALA Tob. 7, 8 [Complut., *cf.* VVLG. 7, 9; *gr. non resp.*]. *al.*). dom. 54 vim (Mil. 100 SALL. Catil. 35, 5 OV. met. 2, 576. 5, 288. *al.*). Mil. 19 ei viro (*i. Pompeio*) ... mors -batur (OV. met. 10, 384 mortis ... -tae instrumenta. TAC. ann. 15, 61, 2 [*nisi ad b*]. *al.*). Lig. 3 bellum ..., quod ... ante audierunt geri quam -ari (*ab eodem verbo distinguitur*: LIV. 2, 43, 7. 31, 33, 4. 42, 13, 5 SEN. Tro. 233. *al.; ceterum iunctura trita est, v. vol. II 1838, 75 sqq.*). Att. 7, 26, 1 fuga, quae -batur, repressa est ([*nisi ad β*]. CAES. Gall. 7, 61, 4 VERG. Aen. 1, 360 OV. met. 3, 46. LIV. 45, 5, 10 occulte. *al.*). 9, 12, 3 ludos (OV. am. 3, 13, 3 LIV. 1, 9, 6. *al.*). SALL. Catil. 27, 2 incendia (32, 2. 48, 4. 52, 36 DECL. in Catil. 84 PRVD. c. Symm. 1, 532). VERG. Aen. 2, 132 (*verba Sinonis*) mihi sacra -ari et salsae fruges et circum tempora vittae ([SERV. auct.: quidam '-ari' pro '-bantur' accipiunt et ad omnia hoc subaudiunt]. 4, 638 [*nisi ad β*; *opp.* perficere]. OV. epist. 20 [21], 157. met. 9, 136. *al.*). PROP. 3, 4, 3 -at ultima terra triumphos. OV. am. 3, 13, 3 festa (fast. 2, 247. 3, 199 DRAC. Romul. 10, 382). met. 15, 762 *Venus* vidit ... -ari pontifici *Caesari* letum (OCTAVIA 620). *et saepe.*

(II) *structurae verbales*: (A) *inf.* (*sc. praes. act. vel depon., poetice perf. act. e. g.* OV. ars 2, 98 SIL. 11, 92; *inf. facilius suppl.* CIC. Catil.; *exempla inde a* CATVLLO *selecta*): ENN. ann. 459 iam ... signa ... sonitum dare voce -bant (LVCAN. 7, 352 regna. MART. 7, 56, 3 Iovi ... templa. *al.*). LAEV. carm. frg. 20 Laertie, ... -a ire Ithacam (VERG. Aen. 1, 678. 4, 118 venatum [CLAVD. DON.: disponunt]. *al.* PROP. 1, 15, 8 formosa novo ... viro. OV. epist. 1, 100. *al.* LIV. 23, 28, 7. *et saepius*). CIC. progn. frg. 5, 2 cum clamore -atis *ranae* inanis fundere voces ([*cf. Arat. 947* βοόωσι]. LYGD. 2, 20 *ossa* f. lacte). Catil. 2, 13 quid dubitaret proficisci eo, quo iam pridem -ret (SALL. Catil. 46, 3 in Apuliam. Iug. 22, 1 NEP. Dat. 4, 1. *al.*). div. 2, 78 libertatem defendere (VERG. Aen. 2, 447 his se ... d. telis. HOMER. 77). Att. 5, 20, 7 Romam litteras mittere (SALL. Catil. 18, 5 Pisonem ... ad optinendas ... Hispanias. OV. met. 5, 182 iaculum. LIV. 42, 29, 8. *al.*). CATVLL. 17, 2 o colonia, quae ... salire -tum habes. LVCR. 5, 1148 se quisque ... ulcisci (OV. fast. 5, 574 numen utrumque. SIL. 2, 133 fatum. 4, 259). SALL. Iug. 13, 2 omni Numidiae imperare. NEP. Att. 9, 2 liberos ... exstinguere. VERG. Aen. 7, 605 Getis inferre ... bellum (LIV. 26, 25, 9 VAL. MAX. 9, 10 ext. 2. LVCAN. 3, 498 acies. *al.*). 11, 509 quas dicere grates quasve referre -em? (OV. ars 2, 17 magna -o ... d. *meo carmine. al.; cf. p. 419, 42*). HOR. sat. 1, 5, 10 iam nox inducere terris umbras et caelo diffundere signa -bat. *et saepe.* *inf. indicat actionem alterius ac -antis* (*cf. acc. c. inf. p. 423, 55*): ITALA Matth. 26, 17 (aur. *et al.* =VVLG.) ubi vis -emus tibi comedere pascha? (*gr.* ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα, *cod. a* praeparemus; *ordine inverso, ut ad p. 424, 31 trahi possit,* cod. b *al.* -emus ... pascha manducare. *cf. etiam* Marc. 14, 12 [cod. r] quo ... -emus tibi manducare pascha? [*gr.* ἑτοιμάσωμεν ἵνα, cod. d *al. et* VVLG. -emus tibi, ut manduces p.]). RVST. HELP. hist. testam. 2 Evae viperea vetitum decerpere pomum invidus arte -at (*vix intellegas ipsum diabolum decerpentem*). (B) *enunt. secund.* (*sc. fin. praeter* LIV. 3, 22, 5; *antecedunt hic illic pron. vel adv. praepar.*):

TER. Haut. 948 iam uxorem ut accersat -et (praepar- *var. l.*). TRAG. inc. 166 pater adpropinquat iamque paene ut *Medea* comprehendatur -at. 188 *te in regnum* summo periclo sola ⌊ut restituam⌋ -o (⌊⌋ restitutio, restituere *var. ll.*). CIC. Verr. II 1, 67 id agi atque id -ari, ut filiae suae vis adferretur (*eodem iuxtapos.*: LIV. 26, 41, 6 non ut ..., sed ne). Att. 8, 1, 2 *a Pompeio* sic ... -ari ..., ut Luceriam ... copiae contrahantur *eqs.* (*an ad b?*). fam. 16, 10, 2 tu Musis nostris -a, ut

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

operas reddas. LIV. 3, 22, 5 cum Volsci ... dimicare non ausi, quemadmodum quieti vallo se tutarentur, -rent. ITALA Marc. 14, 12 *v. p. 418, 74.* CAPITOL. Max. Balb. 13, 5. *al.*

β *speciatim* -antur *actiones, quae interrumpuntur, ad effectum non perveniunt (sc. ut manifestior eluceat color conandi vel incipiendi; exempla certiora)*: (I) *cum inf.*: TER. Phorm. 3 *poeta vetus Terentium* maledictis deterrere, ne scribat, -at. LVCR. 5, 1269 *olim non aere, sed* argento facere haec (*sc. silvas caedere sim.*) ... -bant ...; nequiquam. SALL. Iug. 42, 5 de ... civitatis moribus si ... -em (parum *var. l.*) disserere, tempus quam res maturius me deseret. VERG. Aen. 3, 248 bellumne inferre -atis et ... Harpyias ... pellere regno? (*3, 240* proelia temptant). HOR. sat. 2, 3, 13 invidiam placare -as virtute relicta? contemnere miser. 2, 3, 271 si *quis* insanire -et certa ratione (*antea*: laboret; *cf. Ter. Eun. 63* si des operam, ut cum ratione insanias). PROP. 1, 20, 43 *Hylas, antequam a nymphis rapitur, aquam* haurire -at. OV. met. 2, 350 cum crinem manibus laniare -ret *Helias*, avellit frondes (*in metamorphosi ut*: 4, 588 quotiens ... aliquos -at edere questus, sibilat. 11, 58 BOETH. cons. 4 carm. 3, 14). 12, 439 dum -at hic armis nudare iacentem, *necatur*. fast. 6, 521 Herculis adventu, quae vim modo ferre -bant, ... terga dedere fugae. *al.* LIV. 1, 36, 1 *rex* muro ... circumdare urbem -bat, cum ... bellum coeptis intervenit (25, 22, 8). CVRT. 8, 13, 23 traicere amnem ... -bat ..., cum *eqs. al., sc. in poesi.* (II) *cum subst. verbali*: VERG. Aen. 8, 214 cum iam stabulis ... moveret *Hercules* ... armenta abitumque -ret, discessu mugire boves *eqs.* SIL. 11, 88 *Torquatum* palmas ... intentantem ... proavitaque facta -antem (*11, 90* excipit his *verbis* ... Fabius: '...'). SPART. Carac. 5, 4 ad orientem profectionem -ans omisso itinere in Dacia resedit. AVSON. 325, 54 p. 112 P. *Amorem* cassa -antem suffugia. ARATOR act. 2, 1162 rapinas.

b *sola cogitatione, consilio sim.* (*sublucet vis q. e. animo proponere, in animo habere sim.; exempla certiora et inde a* CIC. *selecta*): PLAVT. Mil. 267 (*imagine militari*) si invenio, qui vidit, ad eum vincam ... agam: res -tast, vi pugnandoque hominem caperest certa res (TER. Andr. 32 ad hanc rem quam -o, ... fide *opus est*). ENN. scaen. 340 ibi quid agat, secum cogitat ⌊-at⌋ putat (⌊⌋ *sunt qui metri gratia coniciant* curat *vel* paritat). TER. Phorm. 191 quam ... fugam aut furtum -at? (DRAC. Romul. 10, 346). ACC. trag. 485 cuius vos tumulti causa accierim et quid -em, animum advortito (LIV. 25, 8, 6 cum ..., q. -rent, exposuissent. 33, 14, 11 insciis omnibus, q. -ret. *al.* STAT. Ach. 1, 272 quid ... -ant oculi? *al.*). CIC. Q. Rosc. 40 hoc loco ... quid -es respondere, scire cupio. Sest. 144 me ... dicentem et plura etiam dicere -antem horum aspectus ... repressit (VERG. Aen. 4, 390 *Dido* linquens ... *Aeneam* multa -antem d. [volentem d. *var. l., quod trad. 2, 790*]. 10, 554 caput ... multa -antis d. deturbat [*cf. Hom. K 454* ἔμελλε]. *al.; aliter p. 418, 65*). Phil. 14, 15 in me impetus ... -batur (*antea*: cum consilia inirent). SALL. Catil. 43, 3 inter haec -ta atque decreta (*v. 43, 1* constituerant, uti *eqs.*). Iug. 71, 5 quae ipse -visset facere, perfidia clientis sui praeventa *esse* (SEN. Thy. 266 f. quid tandem -as?). VERG. Aen. 8, 400 (*Vulcanus ad Venerem*) si bellare -as atque haec tibi mens est (CLAVD. DON.: disponis). OV. met. 6, 618 magnum, quodcumque -vi: quid sit, adhuc dubito. 6, 623 triste -at facinus tacitaque exaestuat ira (9, 150 TAC. ann. 15, 74, 1). 11, 413 ad Clarium -at ire deum ([*415* consilii ... certam *facit coniugem*]. LIV. 29, 5, 9 CVRT. 9, 3, 8. *al.*). *et saepius.*

poetice pro actione ponuntur ipsa corporea, ad quae consilium sim. spectat (nisi cogites de inf. quodam supplendo): PLAVT. Asin. 168 (*ad lenam*) modo quom accepisti, haud multo post aliquid quod poscas -as (*sc. donum sim. ut*: Truc. 51 prius quam unum dederis, centum quae poscat -at). VERG. Aen. 11, 18 arma -ate animis et spe praesumite bellum (SERV.: aut hypallage est pro 'armis -ate animos' aut certe est mutanda distinctio, ut sit 'animis et spe praesumite bellum'. CLAVD. DON.: arma sint in animis vestris armaque tractentur. *ad rem cf. p. 421, 68*). SIL. 4, 446 *consulem* Garamantica pubes cinxerat et Tyrio regi nova dona -bat, armorum spolium *eqs.* STAT. Theb. 6, 693 spatium ... inmane -bat *Phlegyas discum iacturus.*

C *animantes partesque et coetus eorum*: 1 *-are alios*: a *singulos homines, deos sim.*: α *cum solo obi.*: (I) *generatim (sc. saepe quaerendo, arcessendo, obligando sim.; alias rationes -andi infra illustrare temptavimus; de* PLAVT. Curc. 506 *v. sub* 2. paro): TER. Haut. 976 nec tu aram tibi nec precatorem -aris (-bis *A*). CIC. Quinct. 75 -antur testes, qui hoc dicant. Tull. 19 (*18* adducit ... homines electos ... et iis arma ... comparat) ad quam rem -ti essent (*item coguntur vel instruuntur viri armati*: Sest. 84 homines ... emisti, coegisti, -asti. SALL. Iug. 74, 2 Numidae ab Iugurtha pro tempore -ti instructique. LIV. 27, 10, 2 milites ex formula [27, 10, 3]. 28, 44, 5 mercede -tos milites. *al.*). Verr. II 1, 74 accusatorem. 3, 55 recuperatores. Att. 2, 5, 3 num quis in eius (*sc. auguris cuiusdam?*) locum -etur (*eligendo, potestatem publicam tribuendo sim. ut*: SALL. hist. frg. 1, 11 *plebs* tribunos plebis ... sibi -vit. or. Macri 15. or. Phil. 17 legatos et decreta -atis. LIV. 35, 20, 13 praetores. *al.; cf. p. 420, 73. 78*). ad Q. fr. 1, 4, 3 intercessor -bitur (*in re simili* CAEL. Cic. fam. 8, 8, 9). CAEL. Cic. fam. 8, 1, 1 -vi, qui sic omnia persequeretur, ut *eqs.* LVCR. 1, 199 homines tantos natura -are non potuit, pedibus qui *eqs.* (*item creando, formando sim.*: ITALA psalm. 118, 73 [cod. 325 *al.*] manus tuae fecerunt me et -verunt me [*gr.* ἔπλασαν, *Vulg.* plasmaverunt]. IREN. 1, 6, 1 *salvatoris* corpus ... -tum ..., ut et visibile ... et passibile fieret [*gr.* κατεσκευασμένον]. Ps. HIL. libell. 6 p. 76, 17. *al.*). HIRT. Gall 8, 28, 1 Fabius equites praemittit sic -tos, ut configerent *eqs.* (*item docendo vel etiam exercendo sim.*: LIV. 3, 10, 10 Hernicos ad partes -tos *esse in excitanda belli fama.* SEN. dial. 1, 1, 6 *deus* bonum virum ... experitur, indurat, sibi illum -at. *al.; cf. infra e. g. l. 42. 45*). SALL. Iug. 33, 2 *Iugurtha* tribunum plebis magna mercede -at, cuius *eqs.* (*cf.* 35, 4 pretio ... insidiatores Massivae [*in eadem re*: 35, 6 qui ad caedem -ti erant]). VERG. Aen. 1, 360 fugam ... sociosque. HOR. sat. 2, 3, 215 ancillas (*v. p. 415, 48*). PRIAP. 83 (Tib. 2), 27 bidens amica Romuli senis memor -atur *peni puniendo* (*in eadem re* 31). OV. am. 2, 14, 12 qui ... iterum iaceret generis primordia nostri ..., -andus erat (*item destinantur a deo vel fato*: SEN. Herc. f. 210 protinus reduci *Herculi* novus -atur hostis. TAC. ann. 15, 47, 2 -ari rerum humanarum aliud caput. ITALA gen. 24, 44 [Aug. loc. hept. 1, 88] quam *mulierem* dominus famulo suo Isaac [*Vulg.* praeparavit]. *al.; cf. etiam l. 82*). ars 1, 237 vina -ant animos faciuntque caloribus aptos (*sim.* rem. 805). *al.* ? *usu neglegentiore imperf. pass. pertinet potius ad statum iam perfectum*: VVLG. Esth. 4, 14 (*Mardocheus ad Hester*) quis novit, utrum idcirco ad regnum veneris, ut in tali tempore -reris?

(II) *speciatim -antur*: (A) *servi emendi, operarii conducendi sim.* (*milites sim. v. e. g. p. 419, 76, et pecunia corruptos l. 9 sq.; ceterum cf. p. 421, 9 sqq.*): PLAVT. Epid. 371 ego -bo aliquam dolosam fidicinam, nummo conducta quae sit, quae se emptam simulet *eqs.* Merc. 341 amicam mihi -vi, animi causa, pretio eripui. TER. Hec. 726 aliquam puero nutricem -a (DON.: -a pro quaere). Eun. 488 qui haberet, qui -ret alium *servum* ([*Eugraph. 487* si haberet tantum, unde alium compararet]. CIC. dom 6 s. tuos a te iam pridem ad bonorum caedem -tos. Cael. 58. SALL. Iug. 31, 11 s. aere -ti [HOR. sat. 2, 3, 129]. ALF. dig. 50, 16, 203. *al.*). CIC. Planc. 62 in mancipiis -andis ([*postea*: emimus]. LIV. 41, 6, 10 argento -ta m. VLP. dig. 14, 4, 5, 14). Lael. 55 famulos. CATVLL. 10, 20 octo homines -are rectos (IVLIAN. dig. 19, 1, 24, 1 [*e Sab.*] ex peculio [PAVL. dig. 12, 1, 31, 1]. APVL. met. 8, 26, 2 h. servulum ministerio suo. VLP. dig. 50, 16, 185). 10, 30 meus sodalis ..., is sibi -vit (*sc. servos, v. l. 36; iidem subaudiuntur*: 10, 32). VARRO rust. 1, 17, 3 (*e Cassio*) operarios. 3, 14, 1 fugitivarius (*v. vol. VI 1, 1494, 59*). *al.* ALF. dig. 32, 60, 3 topiarium ..., saltuarium (VLP. dig. 33, 7, 12, 4 [*e Labeone*]). OV. am. 1, 8, 87 servus et ad partes sollers ancilla -entur, qui doceant *eqs.* (*nisi trahas ad l. 6*). LIV. 41, 20, 13 magnis pretiis -tos gladiatores. *al.* (B) *liberi*: *quolibet modo*: PLAVT. Most. 122 parentes fabri liberum sunt; ... *eos* extollunt, -ant sedulo in firmitatem *eqs.* PELAG. in Eph. 6, 1 ('filii, oboedite parentibus vestris') -at eos disciplinae, qu[i]a illos a parentibus ... praecipit erudiri. DRAC. laud. dei 1, 48. *v. etiam p. 424, 28. 30.* *quaerendo, suscipiendo sim.* (*vix creando, ut p. 419, 84, sed v. l. 56; ceterum cf. p. 421, 14. 15*): GELL. hist. 15 unde (*sc. e Sabinis raptis*) liberos sibi et suis, posteros patriae -rent ([patra- *var. l.*]. VARRO Men. 552). STAT. Theb. 1, 70 (*Oedipus ad Tisiphonen*) natos ... tibi ... -vi. PLIN. epist. 8, 10, 2 *abortu neptis* senectutem tuam quasi -tis posteris destitutam (*addas* GELL. *supra*). SER. SAMM. 608 fetus studio *medicorum* curante -tos. CE 92, 12 quem (*sc. puerum?*) nuper -aram. LVX. anth. 293, 3 te ... -vit Aeolus (*fort. generando, v. Happ, 1986, ad l.*). (C) *amici, propinqui sim.* (*sc. conciliando sim., aliter vero l. 12. 17. 28; ceterum cf. infra l. 83 sqq.*): TER. Andr. 66 ut facillume ... amicos -es ([*cf. 68* obsequium a. ... parit]. CIC. Lael. 54 veros [parere *var. l.*]. 55. SALL. Iug. 10, 4 quos *a.* neque armis cogere neque auro -are queas: officio ... pariuntur [-antur *var. l.*]. SALL.[?] rep. 2, 6, 6 LIV. 9, 3, 12. *al.*). Ad. 477 ille ... psaltriam ... -vit, quicum vivat. CIC. p. red. ad Quir. 9 quos *propinquos* ego -are non potui. OV. rem. 449 sibi ... solacia bina -vit (*441* ut ... binas habeatis amicas). fast. 4, 592 *non* gener hoc nobis more -andus erat. SEN. Herc. O. 1491 tuis hanc facibus et thalamis -a. TERT. virg. vel. 11, 8 *virgini* maritum.

β *accedit praedic.* (*obi. vel praedic. suppl.* LIV., SEN.): PLAVT. Merc. 996 hunc senem -a ⌊me⌋ clientem (⌊⌋ *secl. Guyet, Leo*). Mil. 846 ut tibi ... alium subpromum -es. TER. Haut. 1002 eum mihi precatorem -o. Eun. 770 huic ipsi est opus patrono, quem defensorem -o (PLANC. Cic. fam. 10, 7, 1 *non* te ... in culpa d. mihi -vi. SVET. Iul. 29, 1 ingenti mercede. HIER. epist. 49, 1). CIC. Att. 2, 5, 2 qui consules -entur, utrum ... Pompeius et Crassus *eqs.* SALL. or. Macri 1 uti ... *plebs* vindices -visset omnis iuris sui tribunos plebis. VERG. Aen. 2, 181 *Danai* arma deosque -ant comites. OV. ars 1, 378 *ministra, quam amavisti*, dominae munus ⌊te -at⌋ (⌊⌋ temperat *var. l.*). LIV. 5, 26, 1 patres ... evicerunt, ut ... Camillus crearetur *tribunus militum*; propter bella simulabant -ari ducem (SVLP. SEV. chron. 2, 21, 1 vicarium exercitui, quem -verat d., Iudam filium substituit [*nisi aliter interpungas*]). SEN. epist. 86, 21 ne, quemadmodum Aegialus me sibi adversarium -vit, sic ego -em te mihi. SIL. 4, 709 hunc *Flaminium* ... -at imperio Saturnia fesso ductorem *eqs.* MART. 1, 54, 6 inspice, qui novus -atur, an possit fieri vetus sodalis. 9, 14, 1 hunc, quem mensa tibi, quem cena -vit amicum (PLIN. epist. 4, 17, 9

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

multos quidem a. tibi ... -vi, praecipuos tamen Secundum *eqs.*). Qvint. inst. 4, 1, 41 in ancipiti ... benevolum iudicem ... -are. *al.* *pass. cum praedicativo vergit in notionem q. e. fieri* (*sc. non respicitur qui -et*): Ps. Avg. serm. Rev. Bénéd. 57, 1947 p. 123, 52 numquid *Maria* passa est puerpera -ta pudoris in ipso ... partu naufragium?

b *coetum, multitudinem hominum* (*animalium v. sub c*): α *quemlibet*: Plavt. Pseud. 391 tibi nunc dilectum -a ex multis atque exquire illinc unum, qui *eqs.* Cic. Sull. 55 in -anda familia ([*antea*: ut emat gladiatores]. Varro rust. 1, 18, 6 quantam *f. servorum* -es. Frontin. aq. 116, 1 quae f. huius rei causa -ta est [*sc. tutelae ductuum*]). Sall.(?) rep. 2, 6, 6 tibi ... amici et multa praesidia -anda sunt. 2, 10, 8 *apud maiores* factio contra hostis *tantum* -batur. Verg. Aen. 5, 548 puerile ... agmen. Tib. 1, 10, 39 prole -ta. Carm. de bell. Aeg. frg. 2, 3 G. choros. Liv. 39, 24, 3 subolem ... stirpis -bat cogendis omnibus procreare ... liberos. Sen. Phoen. 615 has tuo sceptro -et tradatque gentes. Vlp. dig. 50, 16, 195, 3 corpus quoddam servorum. Itala Luc. 1, 17 (cod. b *al.* = Vvlg.) -are domino plebem perfectam ([*cod. d* praeparare, *cod. e* comparare]. Cypr. epist. 57, 1 p. 651, 10 *ad certamen*). Cypr. epist. 72, 2 p. 777, 11 quam *ecclesiam Christus* ... sanguine suo -vit. *al.* β *militarem*: Plavt. Cas. 50 (*in imag.*) sibi uterque contra legiones -at ...; pater adlegavit vilicum *eqs.* (Brvt. Cic. fam. 11, 20, 4 l. armo, -o. Capitol. Aur. 21, 8). Pseud. 579 (*in imag.*) in meo pectore prius ita -vi copias ..., facile ut vincam (*al. v. vol. IV 908, 63 sqq.*). Cic. Catil. 1, 15 manum (ad Q. fr. 2, 3, 4 [*nisi ad B*]. Heges. 1, 12, 3 p. 18, 25). Sest. 40 exercitum (Phil. 4, 4 [*4, 3* conficeret]. Sall. Iug. 28, 4. *al.* Nep. Dat. 11, 1 Eum. 6, 4. Liv. 6, 6, 13 e. instructo -toque [8, 30, 4]. *al.*). Phil. 10, 9 *Brutus* praesidia vestrae libertati -vit ([*nisi ad B*]. Att. 7, 13, 2 fam. 2, 17, 3). Caes. civ. 1, 29, 3 auxilia, equitatum -ari (Liv. 29, 3, 13. *al. v. vol. II 1628, 37 sq.*). *al.*

c *animalia*: α *in universum*: Cic. Tusc. 1, 108 *in Hyrcania canes publice alitos* pro sua quisque facultate -at, a quibus lanietur *mortuus* (Rvt. Nam. 1, 623). Lael. 55 equos (Caes. Gall. 5, 55, 3 a finitimis e. -are. Sall. Iug. 43, 3. Frontin. strat. 2, 5, 30 e., quos ante portam -tos habebat. Tac. Germ. 18, 3. *al.*). Caes. Gall. 4, 2, 2 *Galli iumenta* impenso -ant pretio (Vlp. dig. 33, 9, 3 pr. [*e Sab.; loco fortasse turbato*] i., quae dominici usus causa -ta sunt). Varro rust. 3, 3, 5 augures ... ad auspicia ... -arunt pullos (Ennod. epist. 1, 18, 4 p. 30, 5 aquilas ferunt p. suos ... ad solis -are radios). Ov. am. 3, 13, 3 sacerdotes Iunoni festa -bant et ... bovem (Vvlg. II Esdr. 5, 18). Liv. 30, 18, 6 -tos elephantos ... in proelium *inducere* (38, 38, 8 e. tradito omnes, neque alios -ato). Manil. 5, 386 volucres ad iussa -tas. *al.* β *in re rustica* (*sc. fere emendo nec non educando, nutriendo sim.; fortasse huc pertinent etiam l. 34. 37*): Cic. Lael. 62 in illis, *sc. capris et ovibus*, ... -andis adhibere curam, in amicis eligendis neglegentes esse (Alf. dig. 32, 60, 3 *oves* stercorandi fundi causa). Varro ling. 5, 96 boves ideo ... -bant (-bantur *m. pr.*), ut inde eligerent ad arandum (rust. 1, 20, 1 Colvm. 6, 1, 3 Pallad. 4, 11, 1. 4, 11, 3). rust. 2, 1, 11 scientia pecoris -andi ac pascendi (2, 1, 12. 2, 1, 13 ut bonum -es p. 2, 1, 15 [*obi. suppl.*]. 2, 1, 24. Vitr. 8, 3, 14 Colvm. 1 praef. 25. *al.*). 2, 3, 10 *ut* ad denas capras singulos -ent hircos. 2, 8, 5 in grege mulorum -ando. 2, 9, 2 *alterum genus canum* custodiae causa -atur (3, 9, 4 *gallinarum.* Colvm. 6 praef. 6 *quadripedum*). 3, 6, 2 *pavones.* *al.*

2 *-are se vel partes suas* (*maxime cum respectu se instruendi, se praeparandi*): a *reflexive*: α *accedunt structurae*: Ⓘ *variae*: Ter. Eun. 249 (*verba parasiti*) hisce *hominibus* ego non -o me, ut rideant, sed eis ultro adrideo *eqs.* Cic. Flacc. 11 ad id se -at *testis* (*sc. ut laedat neve coarguatur*). orat. 122 ad discendum. fam. 1, 7, 9 ut haec multo ante meditere, huc te -es, haec cogites, ad haec te exerceas. *al.* Cael. Cic. fam. 8, 8, 10 Curio se contra eum *Caesarem* totum -at. 8, 9, 2 ad hunc eventum. Lvcr. 4, 804 (*perperam iteratum* 808) *rerum simulacra* pereunt, nisi queis (*Purmann*; que ex *trad.; alii alia*) sese ipse *animus imaginatione* -vit; (805) ipse -at sese porro speratque futurum, ut videat *eqs.* Caes. Gall. 7, 41, 4 similem ad casum. Bell. Alex. 13, 4 ad confligendum (*cf.* 13, 6 ad dimicandum. Verg. Aen. 10, 259 animos aptent armis pugnaeque -ent se. Liv. 9, 14, 1 ad proelium. 36, 43, 12 ad navale certamen. *sim. al.*). Prop. 2, 24 b, 48 dura est, quae multis ... fingit amorem, et se plus uni si qua -are potest (*sc. ornando, qui respectus subest et loco corrupto* Ov. medic. 27. *cf. p. 422, 16*). Ov. met. 6, 613 in omne nefas. *et saepius.* Ⓘⓘ *forma* ita me -o, ut (sic ..., ut *l. 83; locutioni vim peculiarem tribuit* Don. Ter. Hec. 68, 2 hoc verbum adversum ⟨im⟩munificos [*corr. Sabbadini, Stud. Ital. 3, 1895, 351*] et segnes sumitur. Eun. 240, 2 hoc proprie verbum ad exprimendam immunitatem et ignaviam factum est): Ter. Hec. 68 nemo ... ad te *meretricem* venit, quin ita -et sese, abs te ut ... quam minimo pretio suam voluptatem expleat. Eun. 240 (*ad miserum quendam*) itan -asti (praepar- *var. l.*) te, ut spes nulla reliqua in te siet tibi? (Don. *ad l.* 1 quam obiurganter! tamquam in illo sit, quod miser est. Schol. Bemb.: conposuisti, apparasti). Trag. inc. 112 ut vinci nesciant. Cic. Cluent. 88 me ad omnia confirmavi et sic -vi, ut docerem *eqs.* Att. 2, 18, 4 ad Brut. 1, 3 W. Liv. 3, 40, 12. 35, 23, 10. Ⓘⓘⓘ *forma* -o me facere (*cum inf. pass. l. 3*): Sort. Sangall. 17, 11 -a te reddere rationes (*imperat. ut*: Avg. serm. 69, 3, 4 videre. de serm. dom. 1, 19, 57 l. 1416 [*antea*: noli tu percutere] -a te adhuc percuti [percutienti *var. l. et edd. vet.*]. Caes. Arel. serm. 182, 2 p. 700, 5 audire. Gloss. III 46, 36 abstinere te et scire *eqs.* [101, 11 a. et s.]). Schol. Iuv. 13, 199 -vit se ... reddere *pecuniam* (*antea*: r. dubitavit). Avg. in psalm. 86, 9 l. 18 ⌊nos⌋ -emus gaudere ad deum, laudare deum (⌊ ⌋ *acc. ut ibid.* l. 43; *cf. enim* l. 42 ad aliud gaudium nos -emus).

β *nude*: Lvcr. 4, 805 *v. p. 421, 65.* 4, 809 oculos etiam, cum tenuia ... cernere coeperunt, contendere se atque -are. Bell. Alex. 45, 4 -bant se Vatiniani repente oppressi (*sc. ad pugnam; sim.*: Spart. Sept. Sev. 15, 3 ut se -ret ac bellum Parthis inferret. Veg. mil. 3, 22 p. 113, 7 Heges. 4, 15, 2 p. 263, 14). Tert. adv. Marc. 4, 29 p. 521, 24 (*ad Luc. 12, 39 sq.*) qui se non -verint nec caverint furem. Itala apoc. 19, 7 (cod. g *al.*) venerunt nuptiae agni et sponsa eius -vit se (*Primas. al. et Vulg.* praeparavit se).

b *mediopassive* (*an huc* Liv. 42, 53, 1 Mart. 11, 78, 3*?*): Bell. Afr. 12, 3 *Caesar* milites in campo iubet galeari et ad pugnam -ari (*cf.* Liv. 21, 53, 7 ad propinquum certamen. Cypr. epist. 58, 8 p. 663, 13 ad agonem saecularem exercentur homines et -antur. *sim. al.*). Sen. contr. 2 praef. 4 illum illi studio (*sc. declamandi*) -ari, non per illud alteri praeparari. Sen. Herc. f. 872 tibi, mors, -amur; sis licet segnis, properamus ipsi (*cf.* Sil. 12, 586 senes morti ... -antur). dial. 5, 7, 2 ea, quae -as quibusque -aris. epist. 70, 20 cum ad matutina spectacula -retur *bestiarius.* 102, 29 illis *deis nos* in futurum -ari iubet *cogitatio.* Val. Fl. 2, 390 pelago ... -ari praecipitat *Iason socios.* Qvint. inst. 11, 3, 25 ediscere quam maxime varia ..., ut simul in omnia -emur (*nisi ad 1*). Ivv. 6, 251 verae ... harenae. Cypr. epist. 58, 8 p. 664, 4 armari et -ari nos ... docet *Paulus* (*affertur Eph. 6, 12 sqq.*). Avson. 313, 5 p. 408 P. pulchrius multo -ari quam creari nobilem (*praedicative, cf. 1aβ*). *al.*

c *-are partes suas*: Hor. epist. 1, 18, 112 *Iuppiter* det vitam, det opes, aequum mi animum ipse -bo (Liv. 35, 20, 1 nihildum ad id bellum praeter animos. 35, 35, 16. 36, 17, 16 in haec ... praemia dignos -ate a., ut *eqs.* Sen. dial. 9, 3, 1 ad ... certamen. Val. Cem. hom. 1, 5 imperio). Ov. met. 6, 553 iugulum Philomela -bat spemque suae mortis viso conceperat ense (Qvint. decl. 305, 6). 9, 34 bracchia ... opposui ... et pugnae membra -vi. 13, 568 *Hecuba, cum canis fieret*, rictu ... in (ad *var. l.*) verba -to latravit conata loqui. Liv. 35, 35, 16 -ate animos, dextras, ne quis ... cesset (Sen. Herc. O. 999 d. intrepidam -a. Val. Fl. 4, 289 *in pugilatu.* Clavd. carm. min. 53, 7 in bella). Sen. Tro. 87 -et exertos turba lacertos. Val. Fl. 2, 125 *Fama* iam ... ora -at, iam suscitat aures. 7, 32 vultus vocesque. Stat. Theb. 12, 604 *taurus* arma -at (*sc. cornua*). Ps. Qvint. decl. 4, 5 membra nudavi et ad incurrens ubique ferrum vitalia -ta circumtuli. Itala II par. 19, 3 (Lucif. non conv. 4 *al.*) -asti cor tuum ad requirendum dominum ([*gr.* κατηύθυνας, *Vulg.* praeparaveris]. 20, 33 [Complut.] ad dominum [*gr.* κατεύθυνεν, *Vulg.* direxerat]. *al.*). *al.*

II *-antur minus definita, incerta*: A *cum obi.* (*specimina paucissima*): Plavt. Amph. 971 *curemne* ut apparentur, quibus opust? :: ... quantum potest -ta fac[ta] sint omnia. Aul. 784 *num renuntiatur* repudium rebus -tis, exornatis nuptiis? Men. 955 ut -entur, quibus -tis opus est (*cf.* Ter. Andr. 523 quod -to opus est, -a). Persa 302 -tum iam esse ..., unde argentum sit futurum. Ter. Eun. 500 ut sint domi -ta ([Don. 499: non dicit quae, quia intellegitur]. *item per plur. respicitur obi. quoddam generale*: Ad. 787 -ta a nobis sunt, ita ut dixi [Don.: non dixit quae, sed 'ut dixi' dicendo significat dixisse se omnia]). Ad. 285 lectulos iube sterni nobis et -ari cetera. Cato agr. 2, 6 si quid desit in annum, uti -etur. *et saepe.*

B *sine obi.* (*locos, ubi facilius suppletur e contextu, v. sub I; ceterum huc vergit p. 417, 66; adhibetur nimirum variis coloribus supra illustratis*): Plavt. Curc. 353 'omnis res -tast'; et nos, quibus -tum est, assumus (*pass. impers. ut*: Ter. Eun. 608 de symbolis quid actumst? :: -tum est. Cic. Att. 7, 8, 4 *Caesar* cum audierit contra se diligenter -ari. Varro ling. 10, 32 -etur pugnetur, -ari pugnari [*exempla sunt imperandi, quae afferuntur inter* declinatuum species ..., quae tempora habent sine personis]. *al.*). Men. 352 -a cura vide, ⌊quod opust fiat⌋: sternite lectos *eqs.* (⌊ ⌋ *nisi enunt. secund.*). Ter. Andr. 254 uxor tibi ducendast ..., -a, abi domum. Cic. ad Q. fr. 3, 7(9), 3 de dictatore ... actum ... nihil est; ... Hirrus -at, multi intercessores numerantur (*cf. 3, 6[8], 4* Hirrus auctor fore videtur). Sall. Catil. 6, 5 Romani domi militiaeque intenti festinare, -are *eqs.* (Iug. 76, 4. *cf.* Iug. 11, 8 moliri, -are). Iug. 31, 17 maius dedecus est parta amittere quam omnino non -visse (*cf. Thuc. 2, 62, 3* κτωμένους. *item iuxta* parta: Paneg. 2, 25, 6 -andi rabiem p. irritabant). 60, 1 oppugnare aut -are. Nep. Att. 13, 4 potius diligentia quam pretio -are. Verg. Aen. 2, 121 (*v. 2, 118* anima ... litandum) *quaerunt*, cui fata -ent, quem poscat Apollo (Serv.: cui praeparent mortem. auct.: sunt, qui ita dividant: 'cui fata -ent' vitam, 'quem poscat Apollo', ut moriatur. *sunt, qui* fata *pro obi. habeant vel textum corruptum putent*). Liv. 34, 4, 16 (*an ad A?*). Itala II par. 35, 14 (Complut.) postquam *levitae pascha facientes* -berunt sibi et sacerdotibus (*gr.* μετὰ τὸ ἑτοιμάσαι, Vvlg. sibi ... et s. postea -verunt. *vix*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

subaudias pascha *vel sim., ut ad I pertineat; in eadem re*: 35, 15 [Complut.]. ITALA [= VVLG.] III Esdr. 1, 13 Weber. *al.*). Luc. 9, 52 (aur. *al.* = VVLG.) *nuntii* intraverunt in civitatem ..., ut -rent illi *Christo*; et non receperunt eum (*gr.* ὡς ἑτοιμάσαι αὐτῷ, *cod. d* praepararent). act. 10, 10 (cod. e, *sim.* VVLG.) *Petrus esuriens* voluit gustare; -antibus autem eis cecidit super eum pabor *eqs.* (*gr.* παρασκευαζόντων, *cod. d al.* praeparantibus). PANEG. 3, 21, 4 gratuitas et -tu facillimas comites, iustitiam *eqs. al.* *forma* -bo et monstro *pro* -bo monstrare *sim., sc. figura q. d. enumerativa* (*v. Hofmann-Szantyr 783; cf. e. g. p. 422, 12. 14*): CHIRON 28 nunc etiam -bo et monstro: '...' (*antea*: dicere sic incipiam).

CAPVT ALTERVM: *usu technico et notione parum dilucida in administrandis muneribus publicis de suscipienda provincia* (*in locutione iuris fortasse vetusta primitus accessisse obi. putaverimus* [*v.* LEX, SALL., FEST.], *ut* -are *significaret actionem acquirendi praebendique, quae fiebat consensu collegarum mutuo nec sorte* [*opp.* sortiri LEX, CIC.]; *inde fortasse notione deflexa sine obi.* [HEMINA, CIC.] *adhiberi potuit de ipsa actione conveniendi, paciscendi; de* 2. paro *cogitant alii; verbo* 1. comparo *utitur Liv. in eadem re, v. vol. III 2017, 23. 51. 55 sqq.*): -are *inter se*: HEMINA hist. 11 *pastores* praefecerunt aequaliter imperio Remum et Romulum, ita ut de regno par⟨ar⟩ent i. se (pares i. se essent *edd. vett.*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 25 aed(iles) ... i. se -anto aut sortiunto, qua in partei urbis quisque eorum vias publicas ... reficiundas ... curet eiusque rei procurationem habeat. SALL. hist. frg. 2, 98(D)6 consules decretas a patribus *provincias* i. se -vere: Cotta Galliam ... habuit, Ciliciam Octavius ([partivere *Wölfflin*]. FEST. p. 234 ⟨provi⟩ncias i. se pa⟨rarent⟩ [*suppl. Mueller post Ursinum*]. *olim vix recte per coni. etiam* SALL. Iug. 43, 1 *pro* partire). -are *cum aliquo*: CIC. fam. 1, 9, 25 sese, si licitum esset legem curiatam ferre, sortiturum esse cum collega provinciam; si curiata lex non esset, se -turum cum collega tibique successurum.

appendix *syntactica*:

1 *indicatur obi.*: **a** *acc. subst. vel pron. passim* (*adv.* sic, ita *fortasse* PLAVT. Poen. 909 CIC. div. 2, 122 LVCR. 6, 31 STAT. Theb. 4, 746 [739]; *cf. etiam p. 418, 77*; -are de *aliqua re* HEMINA hist. 11, *quod v. l. 21*). *accedit acc. praedicativus: v. supra p. 420, 67; ceterum e. g.* OV. fast. 2, 317 potanda ... vina (*item cum gerund.*: AVSON. 400, 5 p. 231, 34 P. vinum ... vehendum. CLAVD. 5, 442 MART. CAP. 8, 807. *al.*). LIV. 36, 17, 16 dignos ... animos. 39, 37, 3 eos *muros* arcem et munimentum sibi. *al.* (*cf. adv. fere pro praedicativo positum e. g.* NOVIVS Atell. 40 domus -ta ... festiviter. GREG. M. moral. 2, 80 mentem ... robustius -are). *per praepos. indicatur materies sim.: v. supra p. 414, 29 et cf.* ZENO 2, 10, 2 (1, 43, 4 L.) de filio hostiam. CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 70, 25 honorem ... de crimine. *al.*

b *structuris verbalibus*: α *enunt. secund.*: *fin.*: *v. p. 418, 76; ceterum addas* PLAVT. Mil. 726 TER. Phorm. 957 SIL. 12, 208. *al.; dub. an sine coniunctione p. 422, 69.* *interrog.*: ENN. scaen. 340 *v. p. 419, 35.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 25 *v. supra l. 23.* LIV. 3, 22, 5 *v. p. 419, 1; addasne p. 417, 41?* β *inf.*: *v. imprimis p. 418, 46. 419, 6; ceterum addas e. g. p. 419, 41 sqq. 48 sqq.* *inf. suppl., sc. intellegendus ex determinationibus ad eum spectantibus*: CIC. Catil. 2, 13 quo (*v. p. 418, 55*). PS. AVG. serm. ed. Mai 85, 1 donec ... vinceret, quem -bat. γ *acc. c. inf.* (*vix addas et p. 421, 84. 424, 20*): *loco haud sano*: VERG. Aen. 7, 430 armari pubem portisque moveri laetus in arma -a (iube *M et Serv. auct. Aen. 1, 35*; in arva *coni. Peerlkamp; ceterum cf. Mackail, 1930 ad l.*). *loci ceteri*: COMM. apol. 151 *Adam* ruit in mortem ...; propter quae storias tantas deus esse -vit, ut inventiones diabuli detegeret omnes. CONC^S I 5 p. 278, 9 *Christus* infirmari dicitur secundum humanitatem, ut tuam ⌊cessare -ret⌋ infirmitatem (⌊⌋ reparet *var. l.; gr. I 1, 6 p. 139, 21* παύσῃ). DRAC. Romul. 9, 79 Hectoreum si forte canes laniare cadaver ipse -as.

2 *indicatur is(id), cuius commodo vel incommodo quid -etur*: **a** *dat.*: PLAVT. Asin. 294 ne post tempus praedae praesidium -em. Merc. 933 pater mihi exilium -at. *et passim.* *gen. attributive positus adhibetur, ubi dat. exspectaveris* (*loci potiores; sunt qui huc trahant* TAC. ann. 13, 1, 1 prima ... mors ... Silani ... -atur; *audacius quam rectius gen. apud* VOPISC. Prob. 10, 7 *restituit Hallén, In script. hist. Aug. stud., 1941, 55 sq.*): REPOS. 29 nodos Veneris. IOH. BICL. chron. II p. 214, 575, 1 cuius *regis Persarum* Iustinianus ... bellum -at (cui *var. l.; v. Norberg, Beitr. zur spätlat. Syntax, 1944, 35*). VEN. FORT. carm. app. 9, 13 poma vel ostrea fratris (*Blomgren, Stud. Fort. I 1933, 3*, fratres *trad.*, fratri *coni. Leo*). **b** *praepos.* (*proxime accedunt struct. causales, e. g.* PLAVT. Merc. 341 animi *causa* [Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 patrisfamilias ... c. CIC. nat. deor. 2, 154. *et saepius, maxime in sermone iuris*]): PLAVT. Pseud. 454 orationem tibi -a *adversum* senem (NEP. Dat. 6, 1 copias adversus se. OV. fast. 4, 700 LIV. 8, 25, 2. *al.*). CATO agr. 22, 4 si orbes in ... trapetos -bis (CIC. Quinct. 52 *tela iuris* in eos, qui *eqs.* Mil. 67 omnia in hunc. Phil. 14, 15 SALL. Catil. 52, 36 SEN. contr. 1, 5, 1. *al.*). CIC. Att. 7, 8, 4 *contra* se (CAEL. Cic. fam. 8, 8, 10 LVCR. 4, 512 CAES. civ. 1, 85, 8 HIRT. Gall. 8, 55, 2. *al.*). 12, 27, 3 excusationem ... *ad* illum *Brutum* (13, 12, 3 me -bam ad id, quod ille mihi misisset, ut *eqs.* VARRO rust. 2, 3, 10 ad denas capras singulos ... hircos *eqs.* 3, 3, 4. LIV. 28, 43, 1. *al.*). LIV. 43, 3, 7 *pro* Romanis (FRONTIN.[?] strat. 4, 1, 41).

3 *indicatur, cui fini vel ad quem eventum futurum, effectum sim. quid -etur* (*non collegimus adv. sive nude posita sive illustrata per enunt. secund., ut l. 13, vel etiam per enunt. primar. ut* CIC. fam. 9, 20, 2 SEN. Med. 899): **a** *structura verbali* (*gerund. v. sub b et p. 423, 38*): α *enunt. secund.* (*fere relat., fin., consecut.; exempla selecta*): PLAVT. Epid. 371 -bo fidicinam, nummo conducta quae sit, quae se emptam simulet, quae senes ... ludificetur. Mil. 138 -vi ... machinas, qui amantis ... facerem convenas. Pseud. 579 in ... pectore ... ita -vi copias ..., facile ut vincam. TER. Eun. 249 hisce ego non -o me, ut rideant. Ad. 477 psaltriam ..., quicum vivat. CATO agr. 8, 2 TRAG. inc. 112 CIC. Quinct. 75 LVCR. 1, 199 VARRO ling. 5, 96. *et saepius.* *sine coniunctione*: DRAC. Romul. 10, 422 cuicumque iubebis, colla -o feriat. β *part. fut.*: SEN. dial. 6, 17, 7 sic te -a tamquam in igne *rogi* inpositurus ... puerum. VLP. dig. 30, 41, 14 si -vit quaedam testator quasi translaturus in aliam domum. γ *inf.* (*vix acc. [nom.] c. inf. intellegas l. 26. 33 sqq.; cf. inf. pro obi. sub 1bβ; refl.* -o me *c. inf. v. p. 421, 84, ubi dubites utrum inf. vi finali an pro obi. ponatur, cum* -o me *vergat in vim q. e. animum induco, volo, incipio sim.*): ITALA II par. 35, 12 (Complut.) -berunt olocausta tradere ipsis (*gr.* ἡτοίμασαν τὴν ὁλοκαύτωσιν παραδοῦναι αὐτοῖς, *Vulg.* separaverunt ea, ut darent *eqs.*). psalm. 111, 7 (cod. 136 Cas.) -ans cor suum sperare in domino (*gr.* ἑτοίμη ... ἐλπίζειν, *Vulg.* paratum ... sperare). Is. 14, 21 (Tycon. reg. 7 p. 71, 5 *al.*) -a filios tuos interfici peccatis patris (*gr.* ἑτοίμασον τὰ τέκνα σου σφαγῆναι, *Vulg.* praeparate f. eius occisioni. *pendet* TYCON. reg. 7 p. 77, 11 dicit ... -are quos genuerit interfici). Luc. 22, 8 (cod. a) -ate nobis pascha manducare (*gr.* ἑτοιμάσατε ... τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν, cod. b *al.* = VVLG. ut manducemus. *cf. p. 418, 70 sqq.*). I Petr. 1, 5 (cod. 67) custodimini ... in salutem ⌊a patre⌋ -tam revelari in tempore novissimo (⌊⌋ *add. contra gr., ubi* ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι. *cf. p. 430, 68*). CE 1908, 7 (*prope Palmyram, saec. IV–V*) ⟨c⟩astrum reddidisti ... ornatum ... et lymfis pollere ... -asti. ASSVMPT. Moys. 11, 12 quae *filia virgo* -atur ⌊dari⌋ viro (⌊⌋ *Charles*, tali *trad.*, tradi *Rönsch, alii alia*).

b *structura nominali*: α *praepos.* (*proxime accedunt structurae causales, e. g.* CATO agr. 2, 5 pabuli causa [GRACCH. or. frg. (51 M.) Gell. 9, 14, 17 vitae c. Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 cenae c. *et saepe*]): PLAVT. Most. 122 *parentes liberos* -ant ... in firmitatem (CIC. fam. 5, 2, 6 in meam perniciem. OV. met. 6, 613 in omne nefas. 13, 568 rictu ... in verba -to [ad *var. l.*]. EPICED. Drusi 126 LIV. 36, 17, 16 VITR. 4, 3, 1. *al.*). CATO agr. capp. 34 *ad* oleam cogendam quae -es (*cum gerund. ut*: Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 quae ad edendum bibendumque. CIC. Pis. 11. *al.* CAES. Gall. 5, 5, 2. *et saepe; cum pron. vel subst.*: CIC. Flacc. 11 ad id se -at. Cael. 58 ad eam rem. *al.* CAEL. Cic. fam. 8, 9, 2 ad hunc eventum. CAES. civ. 2, 14, 6. *et saepe*). VEG. mil. 4, 31 p. 150, 11 Romanus ... populus *pro* decore ..., non propter necessitatem ... classem -bat (PS. HIER. epist. 41, 11 pro salute nostra). β *dat.*: CATO agr. 25 (*antea*: vinaceos ... succernito) cribrum ⌊illi⌋ rei -ato (⌊⌋ illius *trad.*). LVCR. 1, 551 si nullam finem natura -asset frangendis rebus (*cum gerund. ut*: LIV. 10, 32, 2 *exercitum* tuendis ... finibus. SEN. epist. 88, 20. *al.*). VERG. Aen. 2, 334 neci. 10, 259 pugnae. OV. met. 9, 34. 15, 463 se ... cruori. fast. 3, 576 exilio. Pont. 3, 4, 95 currum ... triumphis (triumphi *var. l.*). SEN. contr. 2 praef. 4 foro ... se et honoribus. *ibid.* studio. exc. 3, 5, 1 me optioni. VELL. 2, 43, 2 alterutri se fortunae. SEN. dial. 9, 17, 1 ostentationi. *al.* γ *gen.*: ALF. dig. 32, 60, 3 topiarium ... ornandi, saltuarium ... tuendi et custodiendi fundi magis quam colendi -tum esse (*nisi causā e contextu suppleas; item cum gen. gerund.*: TAC. ann. 3, 27, 1 adversum patrum factiones multa populus -vit tuendae libertatis). IAVOL. dig. 50, 16, 242, 4 quoniam perpetui usus -tae essent *tabulae*. δ *acc. praedic.*: *v. p. 423, 37.*

4 *indicatur ad quod tempus vel in quem locum quid (quis) -etur*: PLAVT. Most. 67 in vesperum -are piscatum mihi (Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 in dies singulos. CAES. Gall. 7, 41, 4 se in posterum diem similem ad casum. LIV. 1, 28, 1. 8, 1, 4. 30, 12, 20. *et saepius*). Truc. 35 in piscinam rete (*cetera ad locum pertinentia v. p. 415, 21 sqq.; cf. etiam p. 421, 40; aliter p. 419, 77*). CIC. ad Q. fr. 2, 3, 4 manus *ad* Quirinalia (LIV. 33, 14, 11 ad diem edictam. VVLG. Esth. 3, 14 se ad praedictam diem. Iob 12, 5 ad tempus statutum. prov. 21, 31 ad diem belli).

p. p. p. pro adi. ᵃ**parātus,** -a, -um. *trad. litteris gr. p. 427, 68. 429, 25.* *compar. et superl.* -ior *et* -issimus *inde a* CIC.; *ceterum cf. magis* -us CIC. Att. 8, 16, 2 SALL. Catil. 20, 17 LIV. 7, 16, 4. *al.*, bene CIC. nat. deor. 3, 2 Att. 7, 6, 2 HIER. epist. 14, 7, 1 (optime CIC. fam. 5, 13, 1), nimium OV. epist. 10, 113 fast. 1, 437 *et sim. al.* *de notione*: GLOSS. -us: ἕτοιμος. εὐτρεπής. promptus. *sim. al.; ceterum v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO (*formula in serm. gr. recepta p. 428, 74. 429, 23*). [*variat in codd. maxime cum p. p. p.* partus, *e. g.* CIC. Phil. 8, 29 SEN. Oed. 865 (*restituitur p. 425, 51. 426, 71*), peractus SEN. Ag. 976 CLAVD. 28, 451. *al.*, peritus SVET. Claud. 42, 1. *al.* (*cf. etiam p. 431, 1*), praeparatus VVLG. Sirach 51, 4 SVLP. SEV.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dial. 2, 1, 7. *al.; falso tradi videtur* -as *pro* pateras Itala exod. 38, 12 (Lugd., *gr.* *θυίσκας*).]

fere i. q. *promptus*, *ἕτοιμος* (*quod gr. respondet, nisi alia adnotavimus; ad colores secundarios v. l. 18 sq. 51. 82. p. 426, 5. 427, 56. 428, 42. 430, 20*). *iuxta ponuntur vel variant in contextu* (*exempla selecta*): armatus Cic. Phil. 7, 26 Tusc. 5, 76. *al. et p. 429, 1*, instructus Cic. Verr. I 7 orat. 20 Tusc. 4, 52. *al. et p. 429, 7*, meditatus Cic. Quinct. 39 (*al. v. vol. VIII 580, 37 sqq.*), ornatus Cic. div. in Caec. 47 Caecin. 60 Caes. Gall. 3, 14, 2, praesto Cic. nat. deor. frg. 2 Lvcr. 2, 1067 (*v. l. 11*), promptus Cic. div. in Caec. 41 Brut. 154 off. 2, 17 Q. Cic. pet. 3; *iunctura fere abundanti*: -us praesto Plavt. Persa 288 tibi -a praestost *res mala*. Lvcr. 4, 798 Bell. Afr. 31, 3, ad manum -us (*v. vol. VIII 362, 77 sqq.*); *opponitur maxime* imparatus Plavt. Capt. 538 Cas. 827 Cic. Mil. 55. *al.*

I *pertinet ad ea, quae (rarius eos, qui) ipsa actura non sunt, sed alicui contingunt vel praesto sunt sim.* (*non huc pertinet p. 426, 81*):

A *de rebus*: **1** *quae fere ad manum sunt, adsunt* (*item quae instructae sim. sunt l. 82 et fortasse l. 38. 42. al. [cf. p. 428, 42]; quae aptae sunt hic illic sub b*): **a** *non indicato fine vel effectu*: *α pecunia et res corporeae* (*quae sive hominum opera sive natura sim. praesto sunt; exempla inde a* Cic. *selecta; cf. etiam* Plavt. Rud. 278 *sub β*): Plavt. Pseud. 97 quid ego ni fleam, quoi nec -us nummus argenti siet neque *eqs.* (*cf. etiam infra l. 58*). Stich. 520 ut cuique homini res -ast, perinde amicis utitur (*item cum respectu pecuniae*: Cic. Quinct. 44). Trin. 734 -a dos domist. Cato agr. 31, 1 vectes ... ulmeos facito, uti sient -i. Cic. nat. deor. frg. 2 faber ... non ipse facit materiam, sed utitur ea, quae sit -a (*ibid. iterum* [*syn.* praesto *ut*: Lvcr. 2, 1067]. Lact. inst. 2, 8, 9 ex m. subiacente ac -a. Avg. fid. et symb. 2, 2 p. 5, 2. *cf. p. 426, 6*). Att. 12, 22, 3 *hortos emere volo*; -issimi sunt Drusi, cupit enim vendere. Varro ling. 5, 40 prata dicta ab eo, quod sine opere -a (Colvm. 2, 16, 2 quod protinus esset -um nec magnum laborem desideraret [*inde* Isid. orig. 15, 13, 17]. *v. et p. 426, 14. 431, 43 sq.*). Pvblil. P 39 -ae (patra- *var. l.*) lacrimae insidias non fletum indicant (*paulo aliter p. 430, 17. 25*). Lvcr. 4, 798 simulacra (*syn.* praesto). 6, 10 ad victum quae flagitat usus, omnia iam ferme mortalibus esse -a (*item de rebus ad vitam necessariis*: Vitr. 8 praef. 3 ad manum -a. Sen. epist. 25, 4 divitiae -ae sunt. Plin. nat. 23, 2). Caes. Gall. 3, 14, 2 naves ... -issimae atque ... ornatissimae ([*inde* Oros. hist. 6, 8, 11]. Verg. Aen. 1, 362 n., quae forte -ae, corripiunt [Clavd. Don.: non ... talis *naves* ..., quae ... indigerent aliquibus armamentis, sed quae essent -ae]). Bell. Alex. 28, 2 *rex* magnam et -am classem habebat. Verg. Aen. 4, 75 *Dido Aeneae* ostentat ... urbem ... -am ([*sc. ubi Troiani manere possint; ad opera paene perfecta refert* Serv.: -um potest dici, cui etiam paululum superest]. Liv. 5, 50, 8). 7, 97 thalamis *ne* ... crede -is: externi venient generi. Hor. epod. 6, 12 *velut taurus* in malos asperrimus -a tollo cornua. Nvx 126 tela -a (*i. saxa*). Liv. 41, 2, 12 omnium rerum -am expositamque copiam (Vitr. 7, 10, 3). Vitr. 7, 6 foditur ⟨farina⟩ *marmoris* -a, quam nec molere nec cernere opus est. Cvrt. 5, 1, 4 praedam opimam -amque (Tac. ann. 16, 2, 1 velut -am p. [*si recte restituitur*, partam *trad.*]. *cf. p. 426, 69*). *al.* *respicitur maturitas frugum*: Pallad. 7, 2, 2 nunc ... tritici messis absciditur; quam -am esse cognoscis, si *eqs.* Evseb. Emes. serm. 18, 13 p. 16, 1 aliquis flos maturus aut fructus iam -us. *β cetera exempla* (*sc. res incorp. et generalia quaedam*): Plavt. Capt. 538 ex -a re imparatam omnem facis (*eadem fere* Cas. 827). Cas. 54 sibi fore -as clam uxorem excubias foris (*vix ad 2*). Pseud. 397 quoi ⌊neque -a⟨st⟩ gutta⌋ (nec -ust quicquam *A*) certi consili ⌊neque adeo argenti *eqs.*⌋ (*interpol.?*). Rud. 278 *nobis* nec locus⟨t⟩ ullus nec spes -a. Rhet. Her. 2, 30, 49 voluntario facinori nullam esse excusationem, inprudentiae [et] iustam deprecationem -am. 3, 23, 38 *quidam conscripserunt* imagines ..., uti, qui ediscere vellent, -as haberent. Cic. Quinct. 18 auxilium sibi -um putabat (Q. Cic. pet. 22 [*iuxta* propositum]. Scaev. dig. 4, 4, 39, 1 [*iuxta* promptum]). Planc. 82 praesidia ... -a semper amicis ([peracta *var. l.*]. off. 2, 70). Brut. 154 promptam et -am in ... respondendo celeritatem. fin. 5, 57 -issimis vesci voluptatibus. Tusc. 1, 118 portum ... -um nobis et perfugium putemus (*mortem ut*: 2, 66. Att. 15, 2, 4 *nullum* est p. aut melius aut -ius). Att. 1, 4, 1 mea intercessio -a et est et fuit. fam. 6, 5, 4 a me ... tibi omnia ... -issima esse. *al.* Q. Cic. pet. 3 adiumenta ... ut -a ac prompta sint. Planc. Cic. fam. 10, 18, 4 pontem ... reliqui ..., ut venienti Bruto ... sine mora transitus esset -us. Pvblil. Q 11 quod semper est -um, non semper iuvat. Sen. Ag. 976 cervix vulnus expectat tuum; scelus -um est: caede *eqs.* (peractum *var. l.*). dial. 12 (11), 9, 5 cui -a est *fortuna*. epist. 75, 5 si ... contingere eloquentia non sollicito potest, si aut -a est aut parvo constat *eqs. al.* Cvrt. 5, 10, 13 lacrimas ... profuderunt: adeo humanis ingeniis -a simulatio est (*cf.* Tac. hist. 1, 26, 1 dissimulatio). Lvcan. 8, 32 quisquamne secundis tradere se fatis audet nisi morte -a? (*sc. qua evadere malam fortunam possit, ? cf. enim l. 67 nec non p. 426. 7; aliter p. 426, 56*). Petron. 15, 9 vers. 2 nolo, quod cupio, statim tenere, nec victoria mi placet -a. 88, 6 ne -as quidem artes audemus cognoscere. *al.* *vi deflexa respicitur status bene instructus, fere i. q.* *apparatus* (*cf. falsam var. l.* -issimi ... ludi *pro* apparat- Cic. Pis. 65; *vix huc et l. 55*): Cic. Verr. II 4, 62 exornat ... triclinium; exponit ... vasa ...; omnibus curat rebus instructum et -um ut sit convivium (Consvlt. Zacch. 3, 4 p. 103, 35 elegantis -iorisque c. copias).

b *cum respectu quodam finis, effectus sim.* (*sublucet notio q. e. aptus, idoneus maxime l. 11 sqq. 21. 23*): Cato agr. 6, 3 ulmos serito ..., et materia, si quo opus sit, -a erit (*cum enunt. condic. ut*: Sen. Herc. f. 1028 si piget luctus, habes mortem -am [*cf. p. 425, 79*]. Oed. 865 si ferus videor ..., -a [iam parta *var. l.*] vindicta in manu est. Phoen. 457 nat. 3, 25, 4 Petron. 47, 5. *al.*). Cic. Verr. II 1, 119 erat in aequitate ... Pisonis -issimum perfugium, quo sine labore ... homines uterentur. orat. 128 illud (*sc.* *τὸ ἠθικόν*) ... *est* ad benivolentiam conciliandam -um (*item* ad *cum gerund.*: Vitr. 10, 2, 10 non modo ad has res, sed etiam ad onerandas ... naves. Vlp. dig. 50, 16, 31 ad fructum capiendum [*de prato ut p. 425, 30*]. *al.*). off. 2, 17 studia ad amplificationem nostrarum rerum prompta ac -a (*item* ad *cum subst. vel pron.*: fam. 6, 10, 1 operam, ... fidem meam sibi ad omnes res -am *esse*. Liv. 39, 8, 6 cum ad id ... -am voluptatem haberet. Vitr. 2, 8, 20 *parietes craticii* ad incendia uti faces sunt -i [*vergit ad IIB2b*]. 10, 2, 10 *v. supra*. Sen. epist. 65, 2 res ad omnia -a. *al.*). Tib. 2, 4, 1 sic mihi servitium video dominamque -am (*sunt qui trahant ad 2 vel usum verb.*). Sen. epist. 16, 3 non est philosophia populare artificium nec ostentationi -um (*cum dat. fin. ut*: Plin. nat. 19, 52 *hortensiae fruges* voluptati satietatique. Tac. Germ. 44, 2 -am semper adpulsui frontem *prorae*. Tryph. dig. 4, 4, 37 pr.). 72, 1 *apud animum deposita* subinde excuti debent, ut -a sint, quotiens usus exegerit. *al.*

2 *quae instant vel obventurae sunt sim.* (*fere res incorp.*): **a** *commoda vel neutra*: Plavt. Asin. 123 (*87* perficito argentum hodie ut habeat filius) illud argentum tam -um filio scio esse quam me hunc scipionem contui. Aul. 164 si ... senex anum praegnatem ... fecerit, quid dubitas, quin sit -um nomen puero Postumus? (Sen. epist. 79, 16). Enn. scaen. 8 extolles pro bona *vita* -am gloriam (partam *Ribbeck*). Cic. Planc. 13 aediles quicumque erunt, idem mihi sunt ludi -i. Phil. 8, 29 aut libertas -a victori est aut mors proposita victo ([parta *var. l.*]. CIL IX 5417 [*nisi usu verb.*]). fin. 2, 76 *consulatus* tibi -issimus est (*cf.* ad Q. fr. 3, 1, 10 *tribunatum* Curtio -um esse [*nisi ad verbum*]). div. 1, 59 reditum. carm. frg. 35 quod fore -um est, id summum exsuperat Iovem. Planc. Cic. fam. 10, 8, 7 fructus meritorum ... in rei publicae incolumitate satis magnus est -us (Plin. epist. 2, 10, 8). Catvll. 62, 11 palma (Prvd. perist. 6, 24). 76, 5 multa -a manent ... gaudia. Liv. 22, 40, 9 Hispanorum ... transitio. Vell. 2, 126, 4 honor dignis -issimus, poena in malos sera, sed aliqua (Plin. epist. 7, 25, 2). Lvcan. 7, 303 merces (*v. sub b*). Stat. Theb. 8, 272 sub luce -a (*sc. ante solis ortum*). Qvint. inst. 12 prooem. 4 quibus *rebus* -ior venia est (Plin. epist. 8, 11, 3 cui *casui* -ior apud feminas v. 8, 16, 5 apud *amicum* ... lacrimis ... vel laus ... vel v. Fronto p. 204, 11 v. d. H. erratis neglegentia v. -ior datur [*vergit ad 1*]). *al.* **b** *mala, incommoda*: Plavt. Epid. 125 sine meo sumptu -ae iam sunt scapulis symbolae (*i. verbera sim.*). Mil. 295 tibi iam, ut pereas, -um est. Most. 700 res -a est mala (male *A*) in vesperum huic seni (Persa 288 abi in malam rem.:: at tu domum, nam ibi tibi -a praestost). Enn. scaen. 168 qui alteri exitium parat, eum scire oportet sibi -am (-um *Bentley*) pestem ut participet parem. Ter. Haut. 356 siquid ... adversi evenerit, tibi erunt -a verba, huic homini verbera (*Eugraph. 354*: praeparata). Phorm. 133 mihi -ae lites ([*Eugraph.*: litem intendet]. Ad. 792). Eun. 969 mihi magnum malum. Cic. Catil. 4, 20 mors ... omnibus est -a (Clavd. 28, 451). fin. 3, 2 acrior ... cum Stoicis ... contentio. Att. 15, 22 si pergit *Sextus*, bellum -um est (fam. 16, 12, 4). *al.* Rvt. Lvp. 1, 2 *nocentem perturbat* lex -um supplicium ostentans (Veg. mil. 3, 6 p. 76, 4). Sen. dial. 9, 11, 9 quod regnum est, cui non -a sit ruina et proculcatio et dominus et carnifex? epist. 14, 15 quanto huic periculum -ius foret multa agenti? Lvcan. 7, 303 aut merces hodie bellorum aut poena -a ([-atur *var. l.*]. Tac. ann. 2, 10, 1 victis graves p., in deditionem venienti -am clementiam [*si ἀπὸ κοινοῦ*]. Tert. idol. 18 p. 53, 6). *al.*

B *de animantibus*: Plavt. Bacch. 219 quod ames, -umst (*sc. Bacchis*): quod des, inventost opus. Tib. 2, 4, 1 dominam (*v. sub A1b. item iuxta res*: Sen. dial. 9, 11, 9 dominus et carnifex [*v. sub A2b*]). Ov. epist. 8, 82 (*verba Hermiones*) Neoptolemo praeda -a fui (Cvrt. 4, 14, 11 coniuges ... et liberi ..., -a hostibus p., nisi *eqs.* 9, 10, 27 bacchabundum agmen ..., -a p., si *eqs.* [*nisi recte* parta *trad.*]). met. 5, 603 quia nuda fui, sum visa -ior illi (*sc. Alpheo Arethusa; sunt qui ad IIA1 trahant*). Cvrt. 4, 4, 14 viri in vestibulo ... aedium stabant, -a saevientibus turba. Plin. epist. 1, 14, 3 *Rustico gener* diu quaerendus fuisset, nisi -us et quasi provisus esset Minicius. Itala II Tim. 2, 21 (cod. 78 *al., sim.* Vvlg.) si quis ... mundaverit se ..., erit vas ... utile domino, ad omne opus bonum -um (*gr.* *ἡτοιμασμένον*, cod. 89 -us). Firm. math. 5, 3, 26 *constellatione quadam nati* erunt ... -i ac proiecti ad pericula. *al.*

II *pertinet ad eos, qui (rarius ea, quae) ipsi acturi, aliquid effecturi sunt* (*item qui patiendi quadam voluntate vel facultate sunt praediti, e.g. p. 427, 19 sq. 428, 56. 430, 29*): **A** *de animantibus*:

1 *cum respectu potius voluntatis, propositi, animi proni* (*inseruimus et quaedam inter 1 et 2 ambigua; ad IB vergunt, qui iussu*

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

alterius quid parant, ut l. 30. al.; ad notionem cf. Synon. Cic. p. 438, 4 pronus. facilis. promptus. proclivis. animatus. expeditus. -us. voluntarius. Gloss.L I Ansil. pa 422 -os: dispositos): **a** *accedunt structurae indicantes, quid quis propositum habeat (addidimus adv. l. 24)*: α *notione communi*: ① *inf.*: Enn. ann. 252 alter nare cupit, alter pugnare -ust (Liv. 44, 37, 4 sine detractatione. Sen. dial. 4, 36, 5 Orig. in Matth. 17, 14 p. 623, 18). Ter. Phorm. 427 itane es -us, facere me advorsum omnia? (Cic. Quinct. 8 Caes. Gall. 2, 3, 3 civ. 1, 20, 5 Bell. Afr. 6, 7 Alex. 23, 2. *al.*). Acc. trag. 434 petere pestem (Lent. Cic. fam. 12, 15, 2). Cic. inv. 1, 23 is est maxime docilis, qui attentissime est -us audire (Sen. epist. 122, 11 *poetam recitantem* a. ab ortu ad occasum. Lact. inst. 5, 19, 11). Quinct. 66 se -um esse ... defendere (Caes. civ. 1, 7, 8 iniurias. Ivlian. dig. 12, 6, 35. Gaivs dig. 2, 9, 4 [*e Sab.*]. *al.*). 87 eum ... iudicio pati -um fuisse (Caes. civ. 1, 9, 5 ad omnia se descendere -um atque omnia p. rei publicae causa. 2, 32, 8 Liv. 5, 53, 7 Sil. 10, 491. *al.*). Verr. II 3, 193 frumentum ... dare (Caes. Gall. 2, 3, 3 obsides. Sall. Iug. 46, 5. Liv. 8, 32, 18 ius iurandum. 40, 29, 12. *al.*). Tusc. 2, 5 et refellere sine pertinacia et refelli sine iracundia -i sumus. *al.* Planc. Cic. fam. 10, 21, 6 nec depugnare ... nec obsideri ... nec mori ... pro vobis -ior fuit quisquam (Hor. epist. 2, 1, 184). Catvll. 45, 4 ni te ... amo atque amare porro omnes sum ... -us annos. *et saepissime, e. g. in Dig.* ② *varia (sc. potiora; ceterum cf. appendicem)*: Ter. Andr. 909 itane huc -us advenis? ... tune hic ... adulescentulos ... in fraudem inlicis? (⌈Don. subornatus et compositus dolo⌉. Phorm. 427 [*v. supra*]. *al.; cf. e. g. l. 45 sqq. et* Cic. S. Rosc. 84 si *Capito*, quem ad modum -um esse audio, testis prodierit [*vix neutr. intellegas*]). Cic. Verr. I 2 cum sint -i, qui contionibus ... invidiam ... inflammare conentur (Phil. 1, 25 -os habemus, qui intercedant *eqs.* Bell. Hisp. 40, 4 erant -i, qui naves incenderent. Liv. 26, 13, 18. 35, 3, 6. 43, 10, 2 qui proderent urbem. Petron. 18, 5 turba, quae ... *me* vindicaret. *al.*). II 1, 2 est ... Verres ... ut ad audendum proiectus, sic -us ad audiendum (part. 13 fin. 2, 1 Tusc. 1, 17. Porph. Hor. epist. 1, 18, 70 patulae aures: -ae ad a. *cum aliis gerund.*: Cic. fin. 4, 72 ad contemnendam pecuniam [Qvint. decl. 258, 1]. ad Q. fr. 1, 2, 4 hominum *Graecorum* ingenia ad fallendum -a. *al.* Caes. Gall. 2, 21, 5 tam -us ad dimicandum animus [7, 19, 3. civ. 3, 85, 4 animo. Bell. Afr. 41, 3 Hisp. 25, 2. *al.*]. *et saepius*). Mil. 25 homo ad omne facinus -issimus (Prvd. c. Symm. 1, 109 animum. *cum aliis subst. vel pron.*: Cic. fam. 4, 7, 6 ad omnia -i sumus [11, 7, 3 ad o. ita -us, ita animatus ..., ut. Planc. Cic. fam. 10, 21ª Brvt. Cic. ad Brut. 19, 1. *al.*]. *al.* Caes. civ. 3, 95, 2 *milites* ad omnem laborem animo -i [Sen. epist. 90, 44]. *et saepius*). Lig. 1 -us ... veneram ..., ut ignoratione tua ... abuterer (Phil. 13, 13 -issimo animo, ut. div. 2, 4 sic. fam. 11, 7, 3 *v. supra.* Planc. Cic. fam. 10, 8, 6 ita sum animo -us, ut. Caes. Gall. 7, 19, 2 sic animo -i, ut. *al.*). Verg. Aen. 2, 61 *Sinon* in utrumque -us, seu versare dolos seu *mori* ([*inde* Sen. dial. 7, 8, 3]. Sen. contr. 7, 3, 3 in suam mortem. Val. Fl. 1, 174 in quaecumque vocas. Stat. Theb. 2, 387 omne ... in facinus. *al.*). Ov. fast. 3, 215 iam steterant acies ferro mortique -ae (*cum dat. ut*: Pont. 2, 2, 117 [115] *Augustus* placidus ... parens veniaeque -us. Liv. 1, 1, 8 animum vel bello vel paci -um [Tac. ann. 13, 39, 2 aut proelio]. 7, 16, 4 praedae magis quam pugnae. 26, 12, 13 eruptioni. Vell. 2, 56, 4 omnibus audendis. *al.*). *al.*

β *vi quodammodo deflexa*: ① *respicitur actio iamiam instans, sc. forma* -us facere (*vel* ad faciendum) *fere pro facere incipiens, facturus (exempla pauca minus dubia; cf. etiam p. 428, 15. 430, 78)*: Vitr. 7, 5, 5 cum iam id opus probare fuissent -i, tum ... *quidam* ait *eqs.* Apvl. flor. 15, 9 dextra *statuae* ... pulsabulum citharae admovet, ceu -a percutere, cum vox in cantico interquievit (*'iamiam pulsatura' Floridus; an obstare putes enunt. temp.?*). Svlp. Sev. dial. 3, 1, 4 Gallo iam ad narrandum -o inruit turba monachorum. Drac. Romul. 8, 630 Mors ... raptura viros, ... fata datura, ... nurus viduare -a. Prisc. rhet. 1, 3 p. 551, 17 simiae ... -ae erant incipere aedificationem; sed *eqs.* (*gr. Hermog. progymn. 1 p. 3, 2 R.* ἤμελλον). Gloss.L II Philox. ad 31 ad decernendum ⌊-o⌋: μέλλοντι ἀποφαίνεσθαι (⌊⌋ *trad. litt. gr. post* ἀποφ.). *al.* ② *respicitur actio alterius ac -i, ut* -um esse *vergat in vim q. e. consentire, permittere sim. (exempla certiora; cf. etiam inf. pass. p. 430, 64; accedit dat.* Liv., *ut* Avg. *serm., ceterum acc. c. inf.)*: Liv. 4, 6, 4 contentam ... interim conubio plebem -am dilectui fore. Papin. dig. 31, 77, 8 nisi -i fuerint *fratres* et ipsi patris iudicium fratri ⌊conservari⌋ (*F*, conservare *cett.*, conservarunt *unus*). Vlp. dig. 13, 6, 7 pr. (*e Celso*) si alter conveniatur, qui furti non egit, et -us sit periculo suo conveniri (-ire F^2) alterum, qui furti agendo *eqs.* Avg. serm. 16, 2 te ... -iorem esse, ut villa tibi auferretur *quam vita.* de serm. dom. 1, 19, 58 l. 1444 (*acc. suppl. ex enunt. secund.*) ut ... multo magis in se contemni -us sit *Christianus*, si quos huius saeculi honores habet (l. 1449 *Paulus* erat -us hoc in se c., quod *eqs.*).

b *sine illis structuris*: α *vario usu (exempla selecta inde a* Cic.): Ter. Andr. 719 Pamphilum *esse* amicum, amatorem, virum in quovis loco -um ([*si recte iunximus*]. Hor. epist. 1, 7, 22 vir bonus ... dignis ait esse -us. Clavd. 8, 488 fortes ... viros animisque -os). Haut. 494 te ... oro ut facias, Chreme. :: -us sum. Cic. Catil. 3, 17 hominem ... tam audacem, tam -um *eqs.* (Phil. 11, 26 expedito ... et -o. Att. 7, 3, 5. 8, 13, 1). 4, 3 aequo animo -oque moriar (Caes. civ. 1, 71, 2 militum -issimos a. Sall. Catil. 58, 8 forti atque -o. Tac. hist. 2, 9, 2 -is omnium a. [*nisi ad verbum*]. Plin. paneg. 9, 5). Phil. 3, 32 tempore oblato, ducibus -is, animis militum incitatis *eqs.* (*nisi ad l. 35*). Att. 11, 10, 2 nihil firmius esse dicunt, nihil -ius *quam Africam* (*cf.* Planc. Cic. fam. 10, 8, 6 provinciam ... civitatium consensu -issimam et ... ad officia certantem. Lvcan. 8, 99 quo sit tibi, *Pompei*, ... totus ... -ior orbis. Tac. hist. 4, 49, 1 nutantes Gallias, -am Germaniam). Bell. Alex. 45, 4 -ior militum animis Vatiniana *acies erat quam Octaviana.* Prop. 1, 9, 25 quod sit satis illa *puella* -a (*item in re amatoria*: Apvl. flor. 14, 6 virginem. *aliter l. 63 sqq.*). Sen. epist. 95, 52 -ae sint iuvandis manus (Stat. Theb. 8, 387). Lvcan. 5, 731 mentem iam verba -am (-antem *var. l.*) destituunt. Petron. 31, 6 potionem poposci; -issimus puer ... me ... cantico excepit *ministrans.* Qvint. inst. 12, 10, 74 nulli non agentium -a vulgi corona est (*ad audiendum; sim. respicitur praesentia fidelium sacra celebrantium*: Peregr. Aeth. 29, 3 omnes hodie hora septima in Lazario -i simus. 30, 3 in ecclesia. *al. ibid.*). Tert. ieiun. 16 p. 296, 13 tu eo inreligiosior, quanto ethnicus -ior; ille ... idolo gulam suam mactat *eqs.* Pap. mil. Fink 47 col. I 6 (*imp. Alex. Sev.*) ad omnem tesseram -i e[i]rimus (*eadem formula*: 50 col. I 1. *al. ibid.*). Inscr. christ. urb. Rom. 2099, 5 (*a. 384*) omnibus -issimus et dulcis *fuit. al.* β *propositum elucet ex ipsis subst., quibuscum* -us *iungitur (saepius praedicative; exempla potiora; huc pertineat coni. dub.* Val. Max. 7, 3, 7 excursorem [excussioremque *trad., quod defenditur vol. V 2, 1314, 15*]): Ter. Andr. 316 ut te arbitretur sibi -um moechum, si illam duxerit. Cic. Planc. 56 quos ego testis video -os (Avg. serm. 66, 4 *Iohannes* non separatus *a Christo*, sed t. -us). 88 victoriae nostrae gravis adversarios -os, interitus nullos esse ⌊ultores⌋ (*si subaudiendum* -os, *cf.* Cvrt. 3, 2, 18 habeo ... -um mortis meae ultorem). Phil. 2, 113 habet ... res publica adulescentis nobilissimos -os defensores. fam. 16, 11, 3 numquam improbi cives habuerunt -iorem ducem (Liv. 4, 2, 14 consules -os esse duces ... adversus scelus civium). Liv. 40, 55, 5 *Xychum* parvo metu admoto -um indicem esse. Sen. epist. 119, 2 -um tibi creditorem dabo Catonianum illum: a te mutuum sumes (*v. Cato ad fil. frg. 13*). Petron. 130, 4 (*in imag.*) memento non me sed instrumenta, *sc. penem*, peccasse; -us miles arma non habui. *al.*

2 *cum respectu potius facultatis, potestatis (exempla potiora; saepe sublucet color q. e. instructus, ornatus, maxime sub b [cf. p. 425, 18])*: **a** *usu communi; de iis qui -i sunt*: α *ad quaslibet actiones (exempla selecta inde a* Cic.): Plavt. Trin. 1189 tu in perendinum -us sis, ut ducas *uxorem* (*cf.* Ter. Phorm. 907 *nuntio* -um me esse: ... uxorem date). Varro Men. 175 pransum ac -um esse (*ad hanc locutionem fere proverbialem cf. l. 82 et p. 432, 5*). Cic. Manil. 55 homines in maritimis rebus exercitatissimos -issimosque (peri- *var. l.; item in c. abl.*: Gratt. 158 in utroque -us *canis [sc. sagacitate et virtute]. c. acc.*: Sen. epist. 121, 6 in omnem significationem rerum ... -a illorum *saltatorum* est manus. Hier. epist. 64, 11, 2 in ministerium dei. *al.*). Phil. 7, 26 excitati erecti -i armati animis iam esse debemus, ne ... fallamur (Liv. 34, 34, 3 et a. et corporibus ad sustinenda ea [*sc.* laborem ... ac periculum]. *cf. p. 429, 63*). de orat. 2, 190 mens ... ad comprehendendam vim oratoris -a (fin. 1, 49 ad dolores. nat. deor. 3, 29 omne animal ad accipiendam vim externam ... -um est [*antea*: patibilem naturam *habet*]. *al.* Caes. Gall. 1, 5, 2 ad eam rem. Liv. 27, 43, 11 ad iter. Sen. benef. 6, 15, 6 ad incursum procellae. *al.*). Tusc. 5, 76 contra ... animi perturbationes satis esse videmur ... *illis* disputationibus armati et -i (5, 88 fam. 5, 13, 1). Att. 16, 4, 4 *profecturus* -iorem ... offendi Brutum, quam audiebam; nam ... bona *navigia* ... habet. Catvll. 15, 12 *tuum penem* moveto quantum vis, ubi erit foris ⌊, -um⌋ (*nisi interpunctione sublata pro neutro accipiendum. cf.* Priap. 46, 7 quamvis videar satis -us. 85 [Verg. 2], 18 -a ... mentula [*contextu corrupto*]. Ov. fast. 1, 437 *Priapus* obscena nimium ... parte -us. Arnob. nat. 5, 9 p. 260, 22 M. Iovis ad obsceni certaminis expeditionem -i. Marcell. med. 33, 8 in venerem. *al.; cf. supra l. 13. 39*). Verg. Aen. 5, 578 signum ... -is *ad lusum pueris* ... dedit. Sen. benef. 5, 2, 4 *vir bonus* ad ultimum usque vitae diem stabit -us et in hac statione morietur. epist. 88, 17 secunda exspecto, malis -us sum. Petron. 40, 6 -i aucupes cum harundinibus fuerunt. Calp. ecl. 5, 42 *ovium pullos* nondum stare -os. Itala Luc. 12, 40 (cod. e *al.* = Vvlg.) vos estote -i, quia qua hora non putatis filius hominis venit. *al.* *technice in formula aulae byzantinae* '-us' (*sc. qua indicatur imperatorem -um esse ad caerimonias quasdam vel ludos sim.*): Constant. Porph. caer. aul. byz. 2, 51 Migne gr. 112, 1289A ὅταν ἴδῃ ὁ σιλεντιάριος, ὅτι πάντα ἕτοιμά εἰσι, καὶ λάβῃ τὸ -us (*sc. 'imperator iam est' Reiske in transl.*). *cf. p. 431, 75.*

β *ad pugnandum sim. (exempla selecta inde a* Cic.; *ad notionem cf.* Op. imperf. in Matth. 10 p. 685 miles non ille -us dicitur ad bellum, qui concupiscit exire, sed qui potens est exire): Cato orig. 101 exercitum ... pransum -um cohortatum eduxit foras atque instruxit. Frg. inc. Serv. auct. Aen. 3, 384 (*ex annalibus; sc. Ennii? v. O. Skutsch, ed. 1985, 771 sq., ubi et de var. coniecturis*) confricati oleo,

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lentati -ique ad arma. CIC. Tull. 21 *servi* multi armati -ique occidunt *alios servos* (Caecin. 61 perinde valebit, quasi armatissimi [-issimi *var. l.*] fuerint, si reperientur ita -i fuisse, ut vim vitae ... potuerint adferre. dom. 12 -i atque a. seditionis duces. BELL. Afr. 31, 3. LIV. 6, 26, 4 [*ironice de inermibus*]. *al.*). Manil. 5 *successorem* non satis esse -um ad tantum bellum administrandum. Phil. 3, 1 *Antonium* instructum et -um ad urbem venturum esse (CAES. Gall. 7, 59, 5 -o atque i. exercitu. LIV. 31, 42, 4 eques. 37, 23, 9 hostium aciem i. et -am ad concurrendum. *al.*). 11, 35 -um habet imperatorem ..., nec -um solum, sed peritum atque fortem (TREB. trig. tyr. 13, 3 patre ... f. et ad bellum -o). Att. 7, 6, 2 illi tum arma dedimus, ut nunc cum bene -o pugnaremus. fam. 6, 6, 10 animatus melius quam -us *Pompeius*. CAEL. Cic. fam. 8, 10, 1 quam -us ab exercitu esses (*ibid. iterum*. PLANC. et BRVT. Cic. fam. 11, 13ᵃ, 2 quam -issimi ... ab e. reliquisque rebus. *cf.* PLANC. Cic. fam. 10, 8, 6 ab omni re sumus -iores [*postea*: legiones habeo quinque *eqs.*]). CAES. Gall. 2, 9, 1 nostri ..., ut impeditos adgrederentur, -i in armis erant. civ. 1, 6, 2 legiones sese habere -as x. SALL. Catil. 27, 2 ipse cum telo esse, item alios iubere, hortari uti semper intenti -ique essent (Iug. 49, 3 -i i.que essent ... Romanos invadere. LIV. 24, 39, 4. 29, 6, 11. *al.* CVRT. 5, 11, 1. *al.*). NEP. Dat. 4, 3 (*opp.* imprudentem). LIV. 8, 19, 3 *Samnites* nondum -i erant ad bellum. 21, 53, 11 -os pugnae esse Romanos. *sim. al.* *formula iubendi sollemnis in re militari* '-i' (*conferasne p. 422, 67?*): PS. MAVRIC. strat. 12, 8, 16, 9 *ὅταν ... μέλλει πάντως ἡ συμβολὴ συνάπτεσθαι, παραγγέλλει*: '-i!' (*trad. litt. graecis; inde Leo tact. 7, 74 Migne gr. 107, 756ᶜ ἕτοιμοι*).

γ ad dicendum, disputandum, probandum sim. (*saepe in iure, causis agendis sim.; hunc usum fortasse respexit* SYNON. Cic. p. 442, 32 summus vir. -us. doctus. perfectus. eruditus. *eqs.*): RHET. Her. 1, 6, 10 aliter ac -i fuerimus nos esse dicturos (*cf.* CIC. inv. 1, 25 te brevius quam -us fueris esse dicturum). CIC. Quinct. 39 cum -us meditatusque venisses (Verr. I 7 -um atque instructum in iudicium venire. 32 nemo ... -ior, vigilantior, compositior ad iudicium. Brut. 158 nat. deor. 3, 2. *al.* Q. CIC. pet. 2 ad dicendum. VARRO rust. 2, 5, 2 ad partes. *al.*). S. Rosc. 82 *accusator* nos ... -iores reperiet quam putabat (*sim.* CAEL. Cic. fam. 8, 6, 1). div. in Caec. 41 tempus ... in his studiis ... consumam, quo -ior ad usum forensem promptiorque esse possim. de orat. 1, 103 *Gorgiam* ad omnia, de quibus quisque audire vellet, esse -um. Brut. 145 hominem acutissimum et in iure ... -issimum. rep. 1, 34 qua in disputatione ... tu -ior es. *al.* VERG. ecl. 7, 5 Arcades ambo, et cantare pares et respondere -i (SERV. auct.: pro '-i, ut cantarent et responderent'; vel 'pares -i' quasi 'pariter -i'. SCHOL. Bern.: docti, periti alterna dicere. *cf. Theocr. 8, 4 δεδαημένω*). SEN. contr. 9, 2, 2 -us erat accusator cum commentariis. 10 praef. 2 nihil erat illo *Scauro* venustius, nihil -ius. ASCON. Scaur. p. 22, 17 ad dicendum. Mil. p. 37, 32. tog. cand. p. 70, 22 -us eruditusque. IVV. 16, 46 -i digredimur, *sc. in lite*. PLIN. epist. 3, 9, 16 vir exercitatus et vigilans et quamlibet subitis -us. 4, 9, 3 -us et vehemens. 5, 9, 2. PAVL. dig. 22, 3, 25, 4 nisi *id* ... probationibus ... ostendere -us sit. *sim. al.*

b *accedit indicatio instrumenti* (*sc. ablativo, nisi huc trahas et l. 44. p. 428, 71; sublucet passim color q. e. instructus, ornatus, quae adi. iuxta ponuntur l. 54. 59. 68. 70*): CIC. div. in Caec. 47 *in iudicio* omnibus ... rebus is, qui princeps in agendo est, ornatissimus et -issimus esse debet (Att. 5, 20, 5 omnibus r. ad defendendum. BELL. Alex. 18, 1 neque nostri aut scalis aut cratibus aut reliquis r. -i venerant ad oppugnandum. LIV. 35, 44, 3 nec -us satis ulla re. AVG. catech. rud. 10, 3 quibus *r. dicendis*). Caecin. 60 scutis telisque -i ornatique. de orat. 1, 38 *Gracchi* omnibus vel naturae vel doctrinae praesidiis ad dicendum -i. Att. 9, 13, 4 *Caesarem* -um ... peditatu, equitatu, classibus, auxiliis (fam. 15, 4, 6 adulescens et e. et p. et pecunia). fam. 2, 8, 2 Pompeium ... ad omnia *providenda* ... et animo et consilio (CAEL. Cic. fam. 8, 14, 4 et a. et copiis. VERG. Aen. 2, 799 *socii* animis opibusque -i [*sc. ire sim.*], in quascumque velim ... deducere terras [*Serv. auct.*: fortes pariter et divites]. *si locos recte huc traximus, adde* HIRT. *et* DICT. *infra; ceterum cf. p. 431, 20*). HIRT. Gall. 8, 18, 2 ad proeliandum animo atque armis (LIV. 10, 16, 8 exercitum -um instructum a., stipendio [*si abl. ἀπὸ κοινοῦ*]. DICT. 2, 39 a. atque animis). LIV. 42, 47, 3 *post indutias Persea* nihilo -iorem, Romanos omnibus instructiores rebus coepturos bellum. VITR. 3 praef. 1 gratia forensi et eloquentia cum fuerint -i *artifices* (*aliter interpunxit Krohn*). TAC. Agr. 42, 2 *Domitianus* -us simulatione (*si recte huc traxerunt e. g. Ogilvie-Richmond, 1967, ad l.*; simulationis *var. l.*). SVET. Claud. 42, 1 utroque ... sermone (*nisi ad αγ*; peritus *var. l.*). APVL. Plat. 2, 21 vigore mentis ad omnia perpetienda. *al.*

B *de rebus* (*partes et coetus animantium supra inseruimus*): 1 *notione communi* (*ad rationem hominis -i propius accedente*): CIC. Tusc. 4, 52 non ... desiderat fortitudo advocatam iracundiam, satis est instructa -a armata per sese. Att. 8, 15, 2 victoria ... ita incerta, ut deterior causa -ior mihi esse videatur. fam. 2, 4, 2 est ... tibi gravis adversaria constituta et -a, incredibilis quaedam expectatio. OV. epist. 10, 113 (*loq. Ariadne*) *fuistis* vos quoque crudeles, venti, nimiumque -i, flaminaque in lacrimas officiosa meas (VAL. FL. 1, 691 sedent ad iussa ministri, qualiter ad ... solium Iovis omnia circum prona -a deo, ventique imbresque *eqs.*). SEN. contr. 9, 3, 2 *indulgentia* -a, quidquid posceretur, dare (parat *var. l.*). SEN. Thy. 824 sol ... occiduus tenebras ... iubet surgere nondum nocte -a: non succedunt astra *eqs.* clem. 1, 1, 9 *imperatoris* clementiam -am humanis erroribus. benef. 1, 6, 1 *beneficium est* benevola actio ... in id, quod facit, prona et sponte sua -a (*sim.* 2, 1, 3 beneficia -a, facilia, occurrentia *eqs.*). dial. 4, 5, 2 haec non est ira, feritas est; ... -a est, dum noceat, vel accipere *iniuriam*. 5, 8, 5 vir bonus, sed irae -ioris. epist. 59, 7 -a praesidia sint (*sc. virtutes quae comparantur cum exercitu pugnae -o*). 71, 30 *quae philosophia docet*, nondum tam -a haberem ..., ut ad omnes casus procurrerent. PETRON. 119 vers. 6 fatis ... in ... bella -is (*cf.* FIRM. math. 4, 19, 37 *dominus geniturae* ad nocendum -us). PLIN. nat. 11, 83 cum ... captura incidit, quam vigilans et -us ⌊accursus⌋ *araneorum* (ad cursum *var. l.*). STAT. Theb. 12, 32 *qui propinquos caesos quaerunt*, ruunt planctu pendente et ubique -o. IVV. 6, 273 *uxor plorat* lacrimis semper ... -is in statione sua atque exspectantibus illam, quo iubeat manare modo (SCHOL. metaphora a militibus. *paulo aliter l. 25. 35 p. 425, 33*). *al.*

2 *coloribus peculiaribus* (*sc. imagine hominis -i fere evanida; exempla manifestiora*); *-um esse dicitur*: **a** *quod subiturum est actionem quandam imminentem*: LVCR. 6, 564 *in domo terrae motu concussa* protractae ... trabes inpendent ire -ae (*cum inf. ut*: GREG. TVR. vit. patr. 2, 4 p. 671, 25 iam ... -um est iugum ... cum ipso igne corruere). STAT. Theb. 9, 36 deriguit iuvenis lacrimaeque haesere -ae. **b** *quod per se facile admittit quosdam effectus* (*hucine p. 426, 18?*): VITR. 2, 8, 1 *structurae genus* venustius est reticulatum, sed ad rimas faciendas ... -um. LVCAN. 6, 93 caelo ... -ior unda omne pati virus duravit *bibentium* viscera caeno (ADNOT.: quod facilius aqua ad se morbi contagionem trahat quam aer). RVFIN. Orig. princ. 2, 11, 4 *v. vol. X 2, 652, 68.* **c** *quod obvium est, facile apparet*: SEN. Oed. 77 *peste saeviente* negatur uni ... in hoc populo mihi mors ⌊tam⌋ -a? ([⌊⌋iam *var. l.*]. epist. 30, 16 a quo ... non prope est *m.*, -a omnibus locis omnibusque momentis? *aliter p. 425, 79. 426, 7. 56. 427, 64*). PLIN. nat. 11, 146 *lacrimarum* umor in dolore tam fecundus et -us (PLIN. epist. 2, 17, 25 quocumque loco moveris humum, obvius et -us u. occurrit).

appendix structurarum (*sc. saepe a locutione* -um esse, habere *sim. pendentium*): 1 *indicatur is (id), cuius commodo vel incommodo quid -um (quis -us) sit*: **a** *dat.*: PLAVT. Asin. 123 argentum ... filio. Epid. 125 scapulis symbolae. *et saepe.* **b** *praepos.*: CIC. Mil. 56 contra illum (Phil. 11, 35 c. Dolabellam. *al. v. p. 428, 59; ceterum*: VVLG. Esth. 11, 6). fin. 1, 49 ad dolores (*item ad res*: Tusc. 5, 89 fam. 6, 6, 12. *al.* HIRT. Gall. 8, 47, 2 SEN. benef. 6, 15, 6. *al.; ad animantes*: TERT. idol. 18 p. 53, 6 poenae ad impios -ae. ITALA exod. 32, 26 [Lugd. *al.*] ad dominum [Ambr. epist. 66, 7 a domino; -us *inseritur contra LXX et Vulg.*]). PLANC. et BRVT. Cic. fam. 11, 13ᵃ, 2 ad omnia pro vobis (VAL. MAX. 7, 3, 7. EPIST. pontif. Arel. 54 p. 79, 39 [*eadem* 56 p. 83, 17]). SALL. Iug. 101, 2 advorsum omnia (COD. Iust. 6, 44, 4 [*a. 240*]. EVGRAPH. Ter. Phorm. 426). NVX 126 semper habent in me tela -a viae. INSCR. Année Epigr. 1975 n. 880 (*Africa, saec. III ex.*) ob ... -um ⟨er⟩ga ⟨o⟩mn⟨e⟩s amorem.

2 *indicatur ad quem finem, propositum sim. quis -us (quid -um) sit*: **a** *structura verbali* (*gerund. v. sub b*): *α enunt. secund.*: PLAVT. Trin. 1189 -us sis, ut ducas *uxorem* (*al. v. maxime p. 427, 44; ceterum e. g.*: CIC. Verr. II 5, 183. CAES. Gall. 2, 9, 1 [*nisi rectius iudicavit Meusel ad l.*]. SALL. Iug. 91, 2. *al.*). CIC. Verr. I 2 cum sint -i, qui ... conentur (*al. v. maxime p. 427, 29*). ADNOT. Lucan. 5, 731 -us, quid uxori suaderet, sermone deficitur (*nisi ad c*). *β inf.*: *act. vel depon. v. p. 427, 5 sqq., ceterum e. g. supra l. 23. p. 429, 20. 41* (*sc. inf. praes.; fut.*: CIC. carm. frg. 35 fore. DIONYS. EXIG. Avell. p. 472, 11 [*copula supplenda*]; *perf.*: LVCAN. 3, 344 [*iuxta praes.*]. 10, 150 MOYS. Cypr. epist. 31, 5 p. 561, 3). *pass.*: CIC. Tusc. 2, 5 et refellere ... et refelli ... -i sumus. PLANC. Cic. fam. 10, 21, 6 depugnare ..., obsideri ..., mori. VAL. MAX. 3, 2, 19 vinci (SEN. dial. 1, 3, 3 MART. 7, 42, 3). APVL. met. 2, 10, 3. ITALA I Petr. 1, 5 (cod. s *al.* = VVLG.) salutem -am revelari in tempore novissimo (*cf. p. 424, 33*). *al.* *γ acc. c. inf.*: *v. p. 427, 71.*

b *structura nominali* (*cf. etiam adv. e. g. p. 427, 24*): *α praepos.*: FRG. inc. Serv. auct. Aen. 3, 384 ad arma ([*sc. actio pugnandi intellegenda*]. CIC. div. in Caec. 41 ad usum forensem. *item passim iuxta subst. vel pron., e. g. p. 426, 16. 427, 40. 428, 55; iuxta gerund.: p. 426, 12. 427, 33. 428, 55. 56. al.*). VERG. Aen. 2, 61 in utrumque (*al. v. p. 427, 47. 428, 50; ceterum*: SEN. benef. 1, 6, 1 PETRON. 119 vers. 6. *al.; cf.* in c. *abl. pro acc.*: CLEM. ad Cor. 2, 7 -i in omni opere bono [*gr. εἰς, cf.* VVLG. Tit. 3, 1 ad omne opus]. GREG. TVR. Franc. 2, 2 p. 39, 5 cum ... iamiam ... in conflicto -i essent. *al.*). VEN. FORT. vita Germ. 76, 205 -us pro misericordia, ... currens pro venia. *β dat.*: *v. p. 426, 22. 427, 51 nec non e. g.* LIV. 21, 53, 11 pugnae. SEN. epist. 59, 7 CVRT. 3, 8, 23. *?γ acc. gr.* (*nisi ad c*): VAL. FL. 6, 756 rapuere deum iam iam quodcumque -ae Thyiades (in q. *cod. unus recentissimus et edd. fere omnes*). *δ vix recte gen. tuentur edd. quidam loco corrupto* CIC. leg. 2, 66 tuendae ...

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

civitatis -issimus (perit- Stephanus, v. C. F. W. Müller, Rhein. Mus. 55, 1900, 640; non est quod conferas falsam var. l. p. 429, 73).

c structura manca (sc. subintellegenda est e contextu determinatio quaedam breviloquio omissa; exempla potiora; cf. et p. 430, 60. 82): CIC. Q. Rosc. 49 si quando me peierare ⟨vis⟩, . . . -um fore scito. BELL. Afr. 33, 1 se . . . -os, quaecumque imperasset, et libenti animo facturos. VERG. Aen. 2, 799 v. p. 429, 64. STAT. Theb. 9, 170 vadit . . . respiciens tamen et, revocent si forte, -us. dubium, utrum struct. fin. (e. g. ire sim.) subaudias, an indicationem loci: LIV. 36, 1, 9 legiones essent -ae, quo senatus censuisset (42, 35, 5).

3 indicatur ad quod tempus vel in quem locum quis -us (quid -um) sit (cf. etiam l. 9): PLAVT. Most. 700 res -a est mala in vesperum huic seni (Trin. 1189 in perendinum. CAES. civ. 3, 86, 5 in posterum. BELL. Afr. 1, 2 in dies horasque. PETRON. 18, 5 in crastinum. al.). LIV. 27, 27, 2 ut ad locum miles esset -us (aliter, sc. cum respectu temporis: ITALA Esth. 3, 14 [cod. 130, sim. 146] ad diem hunc [Vulg. pararent se ad praedictam diem]. PEREGR. Aeth. 36, 5 ad horam . . . secundam).

4 indicatur qua re vel quo respectu quis -us (quid -um) sit: abl. saepe, v. imprimis sub IIA2b; iunctura sollemnis animo -us CIC. Phil. 7, 26 (potius abl. limit. ut: PLANC. Cic. fam. 10, 8, 6 CAES. Gall. 7, 19, 2 civ. 3, 85, 4. al. BELL. Alex. 45, 4 LIV. 34, 34, 3. al.; potius vi instrum. p. 429, 63). praepos. maxime in c. abl. p. 428, 49. 429, 39. al., ab p. 425, 69. 429, 13.

p. p. p. neutr. pro subst. **parātum,** -ī (exempla certiora; servata struct. verbali l. 31 sqq. 41. al.; abiit in serm. gr. l. 66. 75): 1 plur.; significantur res: a quae potius a parante quodam partae, acquisitae vel factae sim. sunt: PLAVT. Merc. 88 aedificat navim . . . et mercis emit, -a navi imponit (sunt qui abl. sing. intellegant, ut ad usum verb. pertineat). HOR. sat. 2, 3, 167 barathrone dones, quidquid habes, an numquam utare -is. LABEO dig. 32, 29 pr. concubinae causa -a (VLP. dig. 32, 45 uxoris c. -a. item in definiendis legatis: SCAEV. dig. 34, 2, 36 omnia potui -a 'pocula' dicuntur. VLP. dig. 32, 49, 3 [distinguuntur empta]. 32, 55, 9 [= 50, 16, 167] ad faces . . . -a. PAVL. dig. 32, 78, 6 [e Val.] emptorum -orumque appellatione). LVCAN. 4, 374 luxuries numquam parvo contenta -is (paratu var. l.; ADNOT.: id est parvo emptis). SIL. 15, 495 bello . . . -a prodigere in bellum. ITALA deut. 32, 35 (Lugd., sim. al.) prope est dies perditionis eorum et advenerunt -a vobis (gr. πάρεστιν ἕτοιμα ὑμῖν, Veron. adest -a vobis, sc. dies; aliter Vulg.). AMM. 15, 8, 18 ne -a diffluerent (antea: paratis . . . universis, quae eqs.). PRVD. epil. 24 -a ligno (sc. supellex vilis; opp. empta magno). b quae potius nullo parante ad manum sunt, obvia sunt sim.: VARRO rust. 1, 7, 10 antiqui prata -a appellarunt (sim. PLIN. nat. 18, 29. cf. p. 425, 30 sqq. 426, 14). HOR. carm. 1, 31, 17 frui -is (PORPH.: aut 'his quae ego paravi' aut 'quae . . . in promptu sunt omnibus'. cf. SEN. epist. 90, 18 ad -a nati sumus [postea: omnia necessaria obvia erant et . . . opera levi parabilia]. GELL. 6, 16, 6 per luxum animi -a atque facilia fastidientis [sec. Eurip. frg. 892, 3 ἅπερ πάρεστι]). SEN. epist. 55, 6 cum tempestas piscatoribus dedit ferias, manus ad -a porrigitur (sc. ad pisces fluviatiles). TAC. hist. 4, 39, 3 Scribonianus . . . ne -is quidem corrumpi facilis, adeo metuens incerta (ad a trahere videntur Heubner, 1976, ad l. aliique, sed respectum opportunitatis intellegere maluimus coll. ann. 6, 37, 1 -a capessere). PAP. Corp. 40, 2 lupus m⟨a⟩nsit quasi -a cenaret (gr. Babr. 16, 4 ἕτοιμα).

2 sing.: a usu communi (sc. iisdem coloribus, quos sub 1 distinximus; dub. an huc spectet structura nondum certe explicata TER. Andr. 523 p. 422, 54): TER. Eun. 542 quo in loco dictum est convivium fieri, -i nihil est (SEN. epist. 123, 1 in villa mea n. habeo -i nisi me [-um var. l.]. cf. CIC. Att. 8, 3, 4 'recuperabit rem publicam'; . . . quid ad eam spem est -i?). PERS. 1, 90 verum nec nocte -um plorabit, qui eqs. (SCHOL. lamentationem nocte excogitatam). VLP. dig. 32, 47, 1 (distinguitur emptum, v. vol. V 2, 511, 41). LACT. inst. 2, 8, 26 erit . . . deus minoris potestatis, si ex -o facit; quod est hominis. dubium, an huc pertineat: SVDA A 2701 ἀντιπαράτωρα· ἀντικόσμησις . . ., παράτον γὰρ ἡ παρασκευὴ παρὰ Ῥωμαίοις (inde Π 470; latetne potius paratus, -us? ad neutr. gr. pro masc. lat. cf. Psaltes, Gramm. byz. Chron., 1913, 186). b in locutione adverbiali ex -o fere pro facile sim. adhibita: IREN. 2, 2, 4 qui non possunt statim aliquid ex -o fabricare, sed . . . multis organis indigent (vix de materia ut l. 64). HIPPOCR. progn. 24 p. 154, 1 A. pueris . . . spasmi nascuntur, si eqs.; fiunt . . . haec ⌊ex -o⌋ pueris novellis (⌊⌋ si recte restit.; om. cod. alter, ex aperto vel ex parte alter, gr. ἐξ ἑτοιμοτάτου, var. l. ἐξ ἑτοίμου).

c t. t. aulae byzantinae in caerimoniis, ludis sim. incipiendis τὸ πέρατον (derivandus a formula 'paratus', v. p. 428, 74; ad formam περ- cf. supra p. 321, 9 et Psaltes, Gramm. byz. Chron., 1913, 3; quodam modo sublucere videtur notio deflexa q. e. iussum, permissum sim.): CONSTANT. PORPH. caer. aul. byz. 1, 73 (64) p. 94, 4 V. δίδοται τὸ -ον ἀπὸ κελεύσεως διὰ τοῦ πραιποσίτου. 1, 77 (68) p. 112, 7 ὁ δὲ βασιλεὺς κελεύει τῷ πραιποσίτῳ δοθῆναι τὸ -ον. 1, 81 (72) p. 160, 2 (cf. l. 5 δίδωσι διάταξιν). al. ibid.

p. p. p. masc. pro subst. **parātus,** -ī (compar. -iores et superl. -issimi CIC.). exempla potiora (servant struct. verbi vel adi. proprias SEN., SCAEV., HIER.; neglexumus e. g. LIV. 30, 16, 7 VAL. FL. 1, 174. 180. AVG. serm. 100, 1, 1 p. 602, ubi potius adi. praedicative positum intellegas pron. vel subst. non aperte indicato). 1 significantur homines instructi, apti vel propensi sim.: sing.: VARRO Men. tit. pransus -us (cf. p. 428, 46). SCAEV. dig. 22, 1, 47 -um iudicium accipere, si ab adversario cessatum est, moram facere non videri. plur.: CIC. fin. 2, 119 quamquam aliquid ipse poteram (sc. dicere sim.), tamen invenire malo -iores. Att. 11, 9, 1 video imparata et infirma omnia contra -issimos (ad pugnandum ut: LVCAN. 1, 281 semper nocuit differre -is). HIER. epist. 50, 5, 1 congerere maledicta . . . scurrarum est et -orum semper ad lites (parasitarum et al. var. ll., parasitorum edd. vett.). COMM. instr. 1, 23 tit. de ubique -is (ad rem v. 1, 23, 2 tamquam parasitus facis te ubique paratum).
2 significantur homines a parante quodam acquisiti, empti: SEN. clem. 1, 18, 1 parcere . . . captivis et pretio -is.

adv. **parātē.** legitur apud PLAVT., CIC., SEN. utrumque, al.; compar. -ius inde a CIC., superl. -issime inde a PLIN. epist. [confunditur cum paratus, -a, -um e. g. SEN. contr. 10 praef. 16 CASSIOD. hist. 1, 7, 3 (v. infra sub 2; falso trad. SEN. contr. 2, 1, 32).]

fere i. q. modo parato, ratione parata sim. (accedit passim ad verba, ad esse cum praedicativo CASSIOD. sub 2 [cf. et -e habeo l. 53]; sine verbo ponitur in exclamatione PLAVT. Epid. 374 sub 1):
1 respicitur potius praeparatio, instructio sim. agentis vel eius in parando diligentia, providentia, cura sim. (saepe in dicendo, argumentando): PLAVT. Epid. 374 (ad servum consilia sua aperientem) ut -e (cf. 356 euge, 359 haud male). Rud. 193 id si -e curavi ut caverem. CIC. S. Rosc. 72 diligentius -iusque venisses in iudicium (Brut. 241 orator quidam ad dicendum veniebat magis audacter quam -e). Phil. 2, 79 invectus est copiosius multo in istum et -ius Dolabella quam nunc ego. de orat. 1, 150 sumpto spatio ad cogitandum -ius atque accuratius dicere (opp. subito . . . dicere). SEN. contr. 9, 5, 11 hoc colore . . . -ius usus est (Müller, partius et pertius trad., peritius Gertz, alii alia). 10 praef. 16 causas nemo diligentius proposuit, nemo respondit -ius (PLIN. epist. 3, 9, 32 [disting. confidenter an constanter]). ANIAN. Chrysost. hom. 5, 1 p. 1021/22 memoriter prius audita retinentes -ius atque instructius ad recentia convolatis (Migne gr. 57, 55 οὕτω tantum). AVG. epist. 167, 2 p. 588, 10 vaniloquis . . . litigatoribus -ius instructiusque resistimus. serm. 37, 10 l. 240 (ad prov. 31, 17 succincta fortiter lumbos eqs.) quam devote servit, quam -e (apparate Maurini; vix ad 2). 2 respicitur potius animus pronus, voluntas sim. agentis (fortasse potius eius prompta celeritas e. g. SEN.): CIC. off. 1, 84 (83) dimicare . . . -ius de honore . . . quam de ceteris commodis (antea: promptiores . . . esse). SEN. benef. 2, 2, 2 qui tam -e facit, non est dubium quin libenter faciat. DON. Ter. Andr. 324, 1 -issime narrat (antea: nulla cunctatione). COLLECT. Arian. nom. apost. 11 celeriter domino oboedivit et -e post ipsum secutus est. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 11 p. 618 Caesarem . . . multo quam ipse -ius memoria renovantem Antipatri expeditiones (gr. 1, 283 ἑτοιμότερον). PRVD. perist. 14, 87 vulnus ut inminens cervix subiret prona -ius. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 192, 12 Christus annuit . . . -issime diligentibus se (gr. I 1, 4 p. 34, 6 κατανεύει . . . ἑτοίμως). CASSIOD. hist. 1, 7, 3 qui fuerint dei sui sic -issime proditores (paratissimi cod. unius man. alt.; gr. Sozom. 1, 6, 3 ἑτοίμους). in graecismo -e habeo fere i. q. paratus sum: ITALA act. 21, 13 (cod. e) mori . . . -e habeo (v. vol. VI 3, 2452, 39). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 188, 7 -e . . . in hoc, sc. ad pacem, habentes nos invenit (var. ll. paratos . . . in hoc invenit [cf. vers. alias, e. g. I 2 p. 104, 27] vel paratam . . . in hoc habentes pacem i.; gr. e. g. I 1, 4 p. 16, 17 ἑτοίμως . . . ἔχοντας). 3 respicitur potius facilitas, qua quid fit: quod fere necessario consequitur ex ipso actu vel statu: SEN. dial. 7, 8, 6 quidquid agetur a sapiente, in bonum exibit facile et -e et sine tergiversatione agentis. PHILO quaest. in gen. 4, 179 (ad gen. 26, 3 ero tecum et benedicam te) dei . . . comitium (i. praesentia sim.) benedictionem . . . -issime praestat. quod pendet ex arbitrio alieno: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 214, 2 dic, quis alterum sit corripiendo lucratus, . . . quis imitatus Petrum et ⟨quis⟩ ad paenitentiam -e susceptus (act. 2, 38 contulit ed., sed subesse videtur potius Matth. 18, 15 sqq. et 21 sq.). CASSIOD. hist. 1, 11, 36 -issime beneficium promeruit Eutychianus, quod poposcit (gr. Sozom. 1, 14, 11 ἑτοίμως . . . λαβεῖν).

deriv.: parabilis, parabundus, 1. paratio, parator, paratura, 2. paratus, parito.

compos.: ap-, 1. com-, dis-, prae-, re-, se-, supparo, impero; imparatus; cf. opiparus (-is).

cf. Onom. Paratus.

? **2. paro,** -āvī, -ātum, -āre. a par, nisi potius cum 1. paro coniungendum. hoc verbum agnovisse videtur PRISC. gramm. II 131, 27 paenultimam corripit 'parilis' a pare . . . derivativum, quod a verbo '-o' nascitur (unde 'comparo' . . .; proprie enim pares sunt, qui inter se possunt comparari). fere i. q. parem facere, sc. aestimando sim.: 1 in lusu verborum cum par: PLAVT. Curc. 506 eodem . . . vos trapezitas pono et ⌊-o⌋: parissumi estis hibus lenonibus (⌊⌋ pari Leo dubitanter [cf. vol. VII 1, 191, 3 sqq.]; ad 1. paro revocant Ernout-Meillet[4] 481 s. v. par). 2 technice in re publica: v. 1. paro sub capite altero.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: ? 2. paratio. *compos.*: *cf.* 2. comparo (*dub., an huc spectent quaedam exempla vocum* disparo *et* supparo).

3. paro, -ōnis *m.*, παρών. *nom. gr.* -on PAVL. FEST. p. 147. [*falso trad.* meo -e *pro* myoparone PAVL. NOL. epist. 49, 15 p. 403, 21. *vix recte coni.* -es *pro* prores SISENNA hist. 105, -um *pro* ⟨bar⟩barum AVR. VICT. Caes. 39, 21.]

significatur genus navium: 1 *testimonia gramm.*: PAVL. FEST. p. 222 -es navium genus, ad cuius similitudinem myoparo vocatur (*cf.* p. 147 myoparo ... ex duobus dissimilibus formatum; nam et mydion et -on per se sunt). GELL. 10, 25, 5 navium ... appellationes, *quae in veterum libris reperiuntur*, hae sunt: ... mydia, phaseli, -es, myoparones *eqs.* ISID. orig. 19, 1, 20 sq. -o navigium (navium vel *var. l.*) piratarum aptum et ex his ita vocatum (*affert* CIC. *infra*) ...; (21) mioparo quasi minimus -o; est enim scapha ex vimine facta *eqs.* (*inde partim corrupte* GLOSS.^{L} I Ansil. PA 535 -o. 536 paroa). 2 *exemplum usus*: CIC. carm. frg. 8 tunc se fluctigero tradit mandatque -i (-e *cod. unus. si frg. recte carmini q. d. Marius tribuitur, conferri potest Cic. Sest. 50* navigio perparvo. *versus iterari videtur in pavimento operis musivi sub imagine -is* CE 2294, 10 [*saec. II vel III in.*] ⟨...⟩atq. -i).

deriv.: parunculus. *Breimeier.*

parobsis *v.* paropsis.

paroch- *v. etiam* paroec-. **parochēnsis** *v.* paroeciensis.

parochus (-os), -ī *m.*, πάροχος. 1 *testimonia gramm. de notione et de origine*: PORPH. Hor. serm. 1, 5, 46 -i ... cupiarii dicuntur ἀπὸ τοῦ παρέχειν ...; hodieque autem a copiariis praestantur haec iis, qui rei publicae causa iter faciunt. NON. p. 48, 21 -os (paracos *trad.*) a graeco tractum est nomen, quod vehicula praebeat (*Iunius*; praeeat *codd., def. Lindsay*); ὀχήματα enim graece ... appellantur; et est officii genus, quod administrantibus paret (*affert* VARRONEM). SCHOL. Hor. sat. 1, 5, 46 -i genus officii solitum peregrinis sales et ligna praebere; et significat publicum cursum. *ibid.* -i sunt qui solent legatis causa rei publicae iter facientibus necessaria ministrare, publici muliones; παρέχειν est exhibere. 2, 8, 36 '-i': pascentis ἀπὸ τοῦ παρέχειν, id est pastoris illius, qui convivium praebebat. *ibid.* -i dicuntur qui hospitibus publice exhibent necessaria; hic tamen pascentis et domini. 2 *usus auctorum*: **a** *fere technice in re publica significatur is, qui magistratibus sim. hospitium praebet* (*ad rem v. Zucker, RE XVIII 4, 1670 sqq.*): VARRO Men. 475 hic ... omnia erat, idem sacerdos, praetor, -os; denique idem senatus, idem populus (paracos, paratos *codd.*). HOR. sat. 1, 5, 46 proxima Campano ponti quae villula, tectum praebuit et -i, quae debent, ligna salemque. **b** *iocose transfertur ad quemlibet hospitium praebentem*: CIC. Att. 13, 2^{a}, 2 Sestius noster -us publicus occupavit *Ariarathen regulum* (*vix ad a, v. Shackleton Bailey ad l.*). HOR. sat. 2, 8, 36 *Vibidius* calices poscit maiores: vertere pallor tum -i faciem, nil sic metuentis ut acris potores.

parocia *v.* paroecia. **parocimum** *v.* paronychium.

parōdia, *abl.* -ā *f.*, παρῳδία. *scrib. litt. gr.* QVINT. [*vix recte loco corrupto* PORPH. Hor. epist. 1, 16, 73 *coni. Pauly, Beiträge zur Kritik des ... Porphyrion, 1876 ad l.* (praedia *trad.*; παράδειγμα *Petschenig*).] i. *versus (dictum) ad alterius similitudinem compositus, unde fere sensus irridens oritur*: QVINT. inst. 6, 3, 97 adiuvant urbanitatem ... versus commode positi, seu toti ut sunt ..., seu ficti notis versibus similes, quae -α dicitur. DON. Ter. Eun. 590 'sonitu concutit': -a de Ennio (*scaen. 380*). PS. ASCON. Verr. p. 215, 22 dictum ... in Metellos ... Naevi est: 'fato Metelli Romae fiunt consules' ...; de quo (qua *codd. et edd.*) -a subtiliter Cicero dixit: 'te non fato, ut ceteros ex vestra familia *eqs.*'

parodicus, -a, -um, παροδικός. *i. q. pertinens ad πάροδον, sc. technice*: *in astrologia respicitur cursus stellae* (*quae temporalis, χρονοκράτωρ effecta esse dicitur; cf. Vett. Val. p. 100, 29 ἀγαθοποιοῦ μὴ ἐφεστῶτος παροδικοῦ ἢ κατὰ γένεσιν*): FIRM. math. 5, 3, 3 tunc decernit uxorem *bonam*, cum -us Saturnus (id est temporalis) aut Lunam de quadrato viderit, aut *eqs.* *in arte metrica est nomen versus iambici* (*si recte restituitur*): FRG. Bob. gramm. VI 620, 3 tetrametrum catalecticum, ut est apud Aristophanen, quod ⌊-um⌋ dicitur ab eo, quod intrantes caveam (*Wilamowitz, Kl. Schr. IV 413, 2*, trans scabiam *trad.*) chori id genus carminis canere soleant (⌊⌋ -um *Wentzel*, parhoetiacum *cod.*; *sed fortasse rectius emendatione cautiore* parhodiacum *proposuit Wilamowitz l. c.; cf. imprimis* προσοδιακός [*t. t. metr.*] *iuxta* προσοδικός).

*paroecia (par(r)oc(h)ia), -ae *f.*, παροικία. *de scriptura* (*sc. codd. fere antiquiorum*): paroeci- AVG. civ. 14, 24 p. 51, 18 D. *cod. V* (paroci- V^2). CONC.^{S} II 2, 2 p. 108, 25 *cod. Θ.* GEST. Melet. 1, 2 sqq. (Zeitschr. neutest. Wiss. 35, 1936 p. 159, 13 sqq.). *al., praevalet e. g. in codd.* CASSIOD. hist.; *cf.* paroechi-, parroeci- SVLP. SEV. dial. 1, 8, 2 *cod. V.* CONC.^{S} II 2, 2 p. 58, 21 *cod. r.* MARCELL. chron. II p. 93, 486 *cod. T. al. sed iam codd. antiquissimi multo saepius praebent* par(r)oc(h)i-, *e. g.* DIDASC. apost. (*cod. Veron. saec. VI* parrociter, paroci- *semel*) *et Concilia Galliae (v. Corp. Christ. 149 et Mon. Germ. Hist. Leges III 1), sc. cod. Paris. 12097 saec. VI/VII* (parroci- vel parrochi-), *cod. Colon. 212 ca. a. 600* (parroci- *passim*). *al.; v. p. 434, 7 atque Niedermann, Gnomon 14, 1938, 275. ceterum inveniuntur etiam* parychy-, parruchi-, parrechi- *al.* *de notione*: EVCHER. instr. 2 p. 160, 12 -a adiacens domus, id est dei; dioecesis gubernatio (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PA 538 -a: adiacens domus aut dioecesis). GLOSS.^{L} V Abba PA 57 adiacens vel incolatus. GLOSS. V 318, 56 statuta loca. 318, 60 -idas: subiacentis. 379, 33 loca adiacentia ecclesiae. 424, 15 in diocesi: in -a. *legitur in sermone christ. inde a saec. IV exeunte.*
[*e forma* parochia: *francog.* paroisse; *prov. vet.* parrocho *et var. francoprov., prov. cf. M.-L. 6249. Wartburg VII 658 sqq. St.*]

significatur pars ecclesiae christianae, sc. vel societas, congregatio Christianorum vel eorum regio, territorium ad clericum quendam pertinens (*qui colores saepe aegre diiudicantur; praevalet respectus societatis e. g. l. 38. 40. 54. p. 435, 8, respectus localis e. g. l. 19. 36. 37. 46. 82. graece fere respondet* παροικία. *de origine et usu vocis v. de Labriolle, Arch. Lat. Med. Aevi 3, 1927, 196 sqq.*):

1 *de singulis congregationibus fere ruri sitis, quibus praeest presbyter* (*chorepiscopus l. 32; syn. est* dioecesis *l. 42. 55. 63, at distinguitur l. 28. 36*): **a** *in universum*: CANON. Migne 13, 1188^{A} (*decr. Damasi*) paschae tempore presbyter et diaconus per -as dare remissionem peccatorum ... consueverunt. HIER. epist. 82, 8, 1 *eum* in -a sua (*episcopi Hierosolymitani*) Bethleem presbyterum constitutum (*postea*: in ... territorio). c. Vigil. 3 *presbyteri quidam* -as suas vicinia istius scribunt esse maculatas. RVFIN. Basil. hom. 8, 3 p. 1793^{B} *orbis terrarum* divisus ... per singula loca ecclesiarum dei -is et incolatibus distinguetur (AVG. civ. 14, 24 p. 51, 18 D. presbyter fuit ... in -a Calamensis e. GREG. M. epist. 1, 76. *al.*). AVG. epist. ed. Divjak 23 A, 2 Iosias Russicadensis -ae presbyter. EPIST. pontif. 299 Migne 20, 520^{A} ecclesias in dilectionis tuae constitutas -is. 317 Migne 20, 606^{C} Feliciensem -am ad suam (*episcopi*) dioecesin ... pertinentem. 337 Migne suppl. 1, 797 ne quis -as in alterius territorio civitatis crederet retenendas. *ibid.* contentus -is iure tibi debitis. CONC. Reg. a. 439 (Corp. Christ. 148) l. 74 *episcopo irrita ordinatione creato* unam -arum suarum ecclesiam cedere, in qua aut chorepiscopi nomine ... aut peregrina ... communione frueretur. CONC.^{S} II 2, 2 p. 37, 20 rusticas -as quae sunt in singulis provinciis (*sim. aliae vers., sc.* p. 58, 14. 90, 27 rusticanas. 101, 22. 108, 25 rurales). SIDON. epist. 7, 6, 8 in desolatis ... dioecesibus -isque. CONC. Agath. a. 506 (Corp. Christ. 148) l. 196 extra -as ... oratorium in agro habere. Aurel. a. 541 p. 93, 7 si quae -ae in potentum domibus constitutae sunt. CAES. AREL. serm. 1, 1 in -is quoscumque rusticos ... admonere. 2 admonitiones simplices -is necessarias in hoc libello conscripsimus (*cf.* 13 tit. sermo in -is necessarius). VITA Caes. Arel. 2, 19 per -as ambulabant *clerici cum Caes.* (*2, 18 syn.* dum dioceses visitaret). *et saepe.* **b** *opp. ecclesia episcopalis urbana per*: ecclesia (*cf. l. 23 sqq.*): DIDASC. apost. 9, 8 pastor qui constituitur in visitatione praesbyterii et in ecclesiis omnibus et -is. PAVL. NOL. epist. 3, 6 tam in ecclesiis quam in monasteriis Carthagini Thagastae Hippone Regio et totis -is tuis atque omnibus ... locis. EPIST. pontif. Arel. 1 Arelatensis ecclesia, quae sibi Cytharista et Gargarium -as in territorio suo sitas incorporari iure desiderat. CONC. Carth. a. 419 (Corp. Christ. 149) p. 107 l. 207 nec in sua ecclesia vel -a communicet *episcopus accusatus.* SIDON. epist. 7, 6, 8 per rusticas ... solitudo -as (*opp.* urbanarum ecclesiarum). EPIST. pontif. 976 Migne suppl. 4, 1286 *ecclesia Sessulana* quae Nolanae ecclesiae esse videtur -a. *ibid.* si tanta est ecclesiae Sessulanae penuria, ut -a esse non possit, eam potius titulum Nolanae ecclesiae constitue. GREG. TVR. Franc. 6, 38 (*syn.* diocesis). *al.* civitas: EPIST. pontif. Thiel Felix 13, 9 aut in -a presbyter aut episcopus in civitate (*sim.* CAES. AREL. serm. 1, 12 p. 11, 1). CONC. Agath. a. 506 (Corp. Christ. 148) l. 203 nonnisi in civitatibus aut in -is teneant *missas, non in oratoriis in agro sitis.* Vas. a. 529 p. 56, 17 non solum in civitatibus, sed etiam in omnibus -is. Arvern. a. 535 p. 69, 1 neque in civitate neque in -is ..., sed in villolis. VITA Caes. Arel. 2, 20 praedicationem, quam non solum in civitate, sed etiam in omnibus -is *fecit* (*antea*: cum in dioceses venissemus). *al.* urbs: MONTAN. epist. 1, 2 non solum -arum, sed et urbium cura ... sollicitet *metropolitanum.* GREG. TVR. glor. conf. 105 p. 815, 16 huius urbis episcopus non est coram, eo quod illum causa visendarum -arum elongaverit.

2 *de dioecesi, provincia, cui praeest episcopus* (*sive suffraganeus, e. g. l. 77. 78, sive metropolitanus, e. g. l. 71. p. 435, 5; syn.* dioecesis *l. 84. al.*): CONC. Taur. a. 398 (Corp. Christ. 148) l. 14 *quasdem* ecclesias *in Narbonensi positas* ... suas (*metropolitani Massiliensis*) -as fuisse (*sim. ibid.* l. 26). HIER. epist. 51, 2, 1 (*Epiphan.*) quamquam in monasterio ordinaverim *presbyterum* et non in -a, quae tibi (*episcopo Hierosolymitano*) subiecta sit (*nisi ad 1a*). 51, 2, 2 (*Epiphan.*) ad meae ... -ae videbantur ecclesiam pertinere *Cypri ecclesiae* (DIDASC. apost. 29, 8 si ... praesbyter de e. -ae venerit, suscipite eum. GENNAD. vir. ill. 36 Vigilantius presbyter ... Hispaniae Barcelonensis -ae e. tenuit). 109, 2, 1 episcopum, in cuius -a esse presbyter dicitur. DIDASC. apost. 9, 23 si ... in -a modica ordinandus est episcopus. AVG. epist. 209, 2 ad -am Hipponiensis ecclesiae pertinebat *castellum Fussalense* (EPIST. pontif. Arel. 18 p. 27, 28 -as Arelatensis eclesie ... in ... alios ... fuisse translatas. AVELL. p. 376, 9. 378, 18. 688, 23 congregata synodo de -a e. Thessalonicensis). epist. ed. Divjak 20, 3, 1 cum regendae ... -ae latissimae non sufficerem (*20, 2, 5* in nostra diocesi). CANON. Turner I 1, 2 p. 191

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rec. VIII (*var. l. et aliae recc.* provincias, *gr.* ἐπαρχίαν). CONC.[S] II 2, 2 p. 47, 8 sq. (*gr. II 1, 3 p. 89, 11. 13* διοικήσεων). EPIST. pontif. 630 Löwenfeld 2 si ad tuam (*episcopi*) pertinet -am *basilica consecranda.* AVELL. p. 529, 22 (*Hormisda synodo Epiri veteris*) *metropolitanus* Eugenius -ae vestrae obtinens principatum. 533, 8 episcopos qui sunt in sua (*metropolitani*) -a. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 130, 25 (*Alexandri metropolitani epistula*) si qui remanserint consoni nobis et placuerit eis permanere in -is nostris. EPIST. pontif. 1056 Conc.[S] IV 2 p. 123, 9 *Theodorus Mopsuestensis* coepit repere extra fines suos ... et in -am ad eum non pertinentem. GREG. M. epist. 14, 7 *episcopus* in cuius -a castrum *Cassiopi* ... est positum (*antea syn.*: in tua ... diocesi. *sim. de eodem loco* 14, 13). *et saepe.*

deriv.: paroecialis, paroecianus, paroeciensis, ? paroecitanus.

paroeciālis, -e. *a* paroecia. *i. q. pertinens ad paroeciam: metropolitani*: AVELL. p. 537, 3 -es ... sacerdotes tuos competenti adhortatione confirma (*cf. 533, 8* episcopos, qui sunt in sua paroecia). 607, 5 episcopus Constantinopolitanus ... episcopis suis -bus ... quid ipse fecerit innotescat (RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 243, 15 [*gr. I 1, 3 p. 27, 30* ἐπαρχιῶται ἐπίσκοποι. *antea syn.* suae regionis episcopi, *opp.* metropolitanus]). *ruralem*: GREG. M. epist. 1, 51 parroechiales (-och- *var. l.*) presbyteros ... ordinare. CONC. Brac. a. 572, 3, 2 in ecclesiis parochialibus. *ibid.* parochiales clerici.

paroeciānus, -a, -um. *a* paroecia. *i. q. pertinens ad paroeciam*: CONC. Aurel. a. 541 p. 88, 17 ut parrociani (-och- *var. l.*) clerici a pontificibus suis ... statuta canonum legenda percipiant. Tolet. a. 589 Mansi 9, 994[A] si episcopus unam de parochianis ecclesiis suis monasterium dicare voluerit (*var. ll.* paroecia- *nec non* parroc(h)itanis [*sec.* metropolitanus?], *quod receperunt Arevalo et Vives 1963 p. 126, 12. 134, 22*). CANON. Turner II p. 316 cod. C de presbyteris vel diaconibus parrochianis. *m. plur. pro subst.*: MIRAC. Theclae 1 p. 170, 13 cum ... parrochiani mane ad eandem properassent ecclesiam. VEN. FORT. vita Leob. 24, 76 (*nisi est saec. IX*) filia unica cuiusdam ex parroechianis.

paroecicus, -a, -um, παροικικός. *i. q. ad colonatum spectans, colonarius*: IVLIAN. epit. novell. 111, 1 nulli liceat administratori rerum ecclesiae maioris huius imperialis civitatis ... vendere vel donare ... rem immobilem vel annonas ...; sed neque -o iure dari quidpiam concedimus (*var. ll.* patricio, patrio, pari *sim.*; *cf. Novell. Iust. 120, 1 pr.* παροικικῷ δικαίῳ, *lat.* de colonis iuste dari).

paroeciēnsis, -e. *a* paroecia. *i. q. in paroecia constitutus*: MONTAN. epist. 1, 4 praecipiuntur -es presbyteri ... chrisma a praesidente sibi episcopo petant (par(r)ochi- *trad.*, parochenses *ed. Migne*).

? **paroecitānus** *v. l. 28.*

***paroemia,** -ae *f.*, παροιμία. *scrib.* parh- CYPR., SACERD., CHAR., DIOM.; *vocem gr. exhibent* QVINT., TERT., PORPH., DON. Ter.

i. q. proverbium: 1 *figura rhet.*: QVINT. inst. 5, 11, 21 -ας genus illud, quod est velut fabella brevior et per allegorian accipitur. 8, 6, 57 -αν (*inter allegoriae species ut*: SACERD. gramm. VI 461, 12 DON. gramm. IV 401, 29. *al.*). SACERD. gramm. VI 462, 25 -a est vulgaris proverbi usurpatio ad aliquam rem significandam, cum aliud intellegitur, quam quod dictione monstratur (*sim.* CHAR. gramm. p. 364, 18 B. *ceterum cf.* DON. gramm. IV 402, 11 -a est accommodatum rebus temporibusque proverbium [*inde* DIOM. gramm. I 462, 29 ISID. orig. 1, 37, 28]). PORPH. Hor. epist. 1, 17, 20 -a. DON. Ter. Andr. 555, 2 (*555, 1* sententia γνωμική). Eun. 381, 1 (*381, 2* proverbium). *al.* EXPLAN. in Don. ed. Schindel l. 399 -a est proverbium de re verisimili. POMP. gramm. V 311, 30 -a proverbium latine dicitur (*cf.* ISID. praef. test. 37 proverbia ..., quae Graeci -as vocant). CASSIOD. in psalm. 115, 11 haec ... sententia pertinet ad figuram -am. 2 *titulus libri veteris test.* (*titulus lat. l. 62, Lucif. Athan. 1, 25 et passim*): TERT. pudic. 18 p. 259, 5 in proverbiis Salomon, quae -ας dicimus. CYPR. testim. 2, 1 apud Salomonem in -is (*var. l.* proverbiis *ut 2, 2 et saepius apud eundem*). HIL. in psalm. 127, 1. HIER. epist. 33, 4, 6 (*opera Origenis enumerantur*) in -as omeliae.

paroemiacus, -a, -um, παροιμιακός. *i. q. ad paroemian pertinens*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 105, 16 si anapaestica hepthemimere copulentur, fiet metrum quod -ον appellatur (SERV. gramm. IV 462, 6 de -o: -um constat dimetro catalectico).

***paromoeon,** *abl.* -ō *n.*, παρόμοιον. *scribitur*: parh- CHAR., DIOM., *v. etiam l. 78. litt. graecis* DON. Ter., CARM.; *apud* RVT. LVP. *in tit. graece editur, postea lat.* *t. t. rhet., quo significantur vel variae similitudines verborum vel initia verborum similia* (*v. l. 77 sqq.*): RVT. LVP. 2, 12 -ον: ... -on verborum efficit similitudinem, ita uti hoc est: '... non verbis, sed armis' (*quod appellatur* πάρισον *Quint. inst. 9, 3, 76*). SACERD. gramm. VI 458, 29 de ⌊-o: -on⌋ (paromoeosi parhomoeon *trad.*) est cum multorum verborum diversorum initia similibus litteris proferuntur (*sim.* DON. gramm. IV 398, 20 CHAR. gramm. p. 370, 24 B. *al.*). DON. gramm. IV 397, 9 (*inter schemata lexeos ut* CHAR. gramm. p. 368, 21 B.). Ter. Andr. 218 (*distinguitur* παρονομασία). 592, 2 bene usus est -ῳ. 776, 2 ('provolvam ... pervolvam') de proximo -ον repetivit (*item* Hec. 168, 2). Hec. 274, 2 'inique aeque': comicum -ον. *al. apud eundem.* DIOM. gramm. I 446, 30 de -o: -on est cum verba vel nomina paululum inflexa et tamen prope similia superioribus inferuntur ut 'multa ... multus' (*Verg. Aen. 4, 3*). CARM. de fig. 127.

parōn *v.* 3. paro.

***paronomasia,** -ae *f.*, παρονομασία. *scrib. litteris gr.* CIC., QVINT., DON. Ter., *al.*

t. t. rhet., i. q. adnominatio (*respicitur similitudo vocabulorum earundem vel similium stirpium. ad rem v. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 637 sq.*): 1 *exempla varia*: CIC. de orat. 2, 256 *ridiculi* alterum genus est, quod habet parvam verbi immutationem, quod in littera positum Graeci vocant -αν, ut 'Nobiliorem mobiliorem'. RVT. LVP. 1, 3 -a (-α *Halm*): hoc aut addenda aut demenda aut mutanda aut porrigenda aut contrahenda littera aut syllaba fieri consuevit. QVINT. inst. 9, 3, 80 ὁμοιοτέλευτον et -α est (*sc.* 'matrimonium ... patrimonium'). FRONTO p. 100, 10 v. d. H. *Sallustius usus est* -a ... non absurda nec frivola, sed proba et eleganti: 'simulator ac dissimulator' (*Catil. 5, 4*). AQVILA rhet. 27 p. 30, 32 -a (paronymia *trad.*): levis immutatio; haec figura ita ornat orationem, ut in nomine aut in verbo interdum syllaba, nonnumquam littera immutata diversa significet *ut* '*praetor/praedo*' (*inde* MART. CAP. 5, 532). SACERD. gramm. VI 458, 18. DON. Ter. Andr. 218 si in verbis sunt *similia*, παρόμοια dicuntur, ⟨si⟩ in nominibus, -αι. Hec. 1, 8 figura -a. *al., v. etiam vol. V 1, 535, 22 sqq.* 2 *distinguuntur genera diversa*: QVINT. inst. 9, 3, 66 sq. -a quae dicitur adnominatio; ea non uno modo fieri solet: ex vicinia quadam praedicti nominis ducta casibus declinatis, ut Domitius Afer ...: 'mulier omnium rerum imperita, in omnibus rebus infelix', (*67*) et cum verbo idem verbum plus significans subiungitur: 'quando homo hostis, homo' *eqs.* DIOM. gramm. I 446, 13 de -a: -a est veluti quaedam denominatio, cum praecedenti nomini aut verbum aut nomen adnectitur ex eodem figuratu, ut 'fugam fugit' 'facinora fecit' ...; et aliter -a fit ..., quotiens nomine simili utimur in significatione diversa ut *eqs.* (*affert Ter. l. 35*). PS. IVL. RVF. schem. lex. 15 p. 51, 23 -α est secundum praedictum verbum positio alterius ipso poscente sensu, ut ... 'inceptio est amentium, haud amantium' (*Ter. Andr. 218*) ...; contra et aliter: 'puppesque tuae pubesque tuorum' (*Verg. Aen. 1, 399*). Latine dicitur adnominatio vel adfictio.

***parōnychium,** -ī *n. et* parōnychia, -ae *f.*, παρωνυχία (*quod gr. respondet*). *scribitur* paronychium (-onicium *sim.*): PETRON., PLIN. nat., CHIRON, RVFIN. *al.*; paran-: MARCELL. med., DIOSC. 4, 39 p. 25, 3. 4, 51 p. 28, 19 (*iuxta* paron-); panaricium (*cf. Heraeus, Kl. Schr., 1937, 58 et Stefenelli, Volkssprache, 1962, 36*): SCHOL. Cic., PS. APVL. (*var. l.* paron-), DIOSC. (*praeter l. 40 sq.*), GALEN. alfab. ('de myrta'), MISC. Tir. p. 61, 2, GLOSS. III 206, 58. *formae fem.*: PS. APVL. herb. 42 l. 9 sq. (*var. l.*). PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 82. DIOSC. *sub 2. fem. et neutr. confunduntur* ORIBAS. syn. 7, 18. *legitur inde a* PETRON., *sc. fere apud artium scriptores; praevalet plur.* [*a* panaricium: *it.* panereccio; *sard. centr.* panarīge; *raet. or.* panarits; *cat.* panadis; *hisp.* panadizo, panarizo; *port.* panariz. *cf. M.-L. 6186. Battisti-Alessio IV 2746. Wagner II 211. Wartburg VII 535. Corominas² V 716. Machado³ IV 289. St.*]

1 *de suppuratione, qua pedes vel manus circa ungues afficiuntur* (*explic.* reduvia SCHOL. CIC. Gron. D p. 314, 17. *saepe iuxta* pterygia; *de morbo animalium* CHIRON): PETRON. 31, 3 *servis* insequentibus ad pedes ac -a cum ingenti subtilitate tollentibus (PLIN. nat. 28, 88 *scobe elephanti.* DIOSC. 1, 114 p. 57, 20 M. *oleaster* -a unguibus tollit). PLIN. nat. 21, 142 ad -a farina eius *iridis* utuntur (24, 182. 34, 153 ad ... -a digitorum [*inde* 1, 34 *in summa*]. ORIBAS. eup. 2, 1 L 13 Aa [*sim.* La] ad ... -a, id est in digitis orbicalos. *cf.* syn. 7, 18 tit. Aa ad -a, id est orbicalos in unguibus). 22, 138 inlinitur ... -is *panis* (24, 9). 23, 9 ad ... purganda ... -a (23, 163 DIOSC. 5, 7 p. 169, 12). 23, 69. 23, 77 *oleastri* imponuntur folia ... -is (MARCELL. med. 18, 28. 31). SCHOL. Cic. Gron. D p. 314, 14 (*ad Cic. Rosc. 128, ubi* reduviam) stultitia ... medici est, ut pro capite -um curet (*item proverbialiter*: RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 11 [14] leve -um pedis. *proprie*: THEOD. PRISC. eup. faen. 90 DIOSC. 4, 39 p. 25, 3). CHIRON 618 cura levato ungula ne qua -a (paro anchea *trad.*) remaneant (*cf.* 633 ne qua -a relinquas). MARCELL. med. 15, 101 (*in carmine magico*). 18, 26 ad -um et suppurationes unguiculorum. PS. APVL. herb. 42 l. 10 -a mirifice sanat *scillae radix* (-ae mire facit *Ca*). *al.* 2 *de herba quadam, quae reduviam sanare creditur* (*ad rem v. André, Lex. des termes de botan., s. v.*): DIOSC. 4, 51 p. 28, 19 de -a: -a nascitur in lapidibus; frutex est similis peplo *eqs.* (*Ps. Diosc. Vind. 4, 54* -α: ... 'Ρωμαῖοι σύνγουινάλις [*ed. Colon. 1529,* βουιναλα *sim. trad.*, βού⟨κ⟩ιναμ *Wellmann*]).

parōnymus, -a, -um παρώνυμος. *fere i. q. denominativus* (*sive adi. sive neutr. pro subst.*): DIOM. gramm. I 323, 22 derivantur ... nomina modis septem: aut enim patronymica sunt aut possessiva ... aut -a aut verbalia *eqs.* 324, 8 -a sunt quae ab alio quodam trahuntur ..., ut 'equus eques'. PS. AVG. categ. 4 (22 sqq. M.-P.) -a videamus, quae sunt in omonymorum et synonymorum medio constituta *eqs.* (*fusius de horum differentiis agitur. cf. Boeth. categ. Arist. lat. 1a12* denominativa).

***paropsis,** -idis *f.* (*m. v. p. 437, 26*), παροψίς. *de origine*:

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Char. gramm. p. 135, 15 B. -es feminino genere dicuntur, a pulmentario ..., quod Graeci ὄψον appellant. Isid. orig. 20, 4, 10 -s quadriangulum et quadrilaterum vas, id est paribus apsidis. *scribitur: in rationibus figulorum saec. I saepe forma ut videtur linguae gallicae adaptata* parax- (*rarius* parox-), *ceterum* paras- *nec non* paraps- *et* parusp- (*saec. II*); *v. Hermet, La Graufesenque, 1934, 320 et Marichal, Rev. Et. Anc. 76, 1974, 283. 288. in codd. persaepe* paraps- (*e. g. cod. F* Vlp. dig. 34, 2, 19, 9. *cod. d al.* Itala Matth. 23, 25. 26, 23 Marc. 14, 20. *codd. AB* Prvd. psych. 532. *et passim in recc.*), *saepe etiam* parabs- (*e. g. Lugd.* Itala num. 4, 7. 7, 19. 25, 31. *al.* [*sed* -aps- exod. 25, 29. 38, 12 num. 7, 13]. *Monac.* Itala num. 7, 43. 55. 67. 73 [*sed* -obs- num. 4, 7]. *et saepius*). *rarius exstat forma originaria* parops- Petron. 50, 6 (*sed* 34, 2 *bis* paras-, paraps-; *v. Nelson, Petron. en zijn 'vulgair' Latijn, 1947, 33*). Itala Marc. 14, 20 (cod. k), *in var. l. iuxta* -obs-, -abs- Mart. 11, 27, 5. 11, 31, 18 (*v. Lindsay, Journ. Phil. 39, 1903, 56*). Ivv. 3, 142. *et saepius; cf.* parobs- Itala *l. 12 et* exod. 25,29 (Ottob.). Char. gramm. p. 135, 15 B., *in var. l.* Svet. Galba 12, 3. *al.* *notatur in rationibus figulorum* (*v. supra*): par, paroxe, paroxed, paraxi, paruspi. Not. Tir. 35, 76^{a} parapsidus (*interpol. ante* paradisus, *v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 54*). *de genere: v. l. 1; masc. v. l. 26 sq. 54.* *de formis: nom. sing.* -dis Itala num. 7, 85 (Lugd.). Epiphan. (*infra sub 2*); *acc. sing.* -da *fortasse* Gloss. II 460, 27 τρύβλιον: -da (*cf.* V 379, 51 -dam: gabutan [-des *var. l. et* Gloss.^{L} Corp. p 27]); *acc. plur.* -das Vlp. dig. 34, 2, 19, 9 (Mart. 11, 31, 18 *restituit Housman, Class. Papers II 838*). *masc. heterocl.: nom. plur.* -di *saepe in rationibus figulorum (formae tertiae decl. ibi desunt). v. et l. 20.* *de notione:* Evcher. instr. 2 p. 148, 8 -is: acitabulum maius, aliqui et catinum ita appellari putant. Gloss. τρύβλιον. gabata vel catinum. gabata vel patena. -es: suffusoria. *adde l. 23.* *legitur in rationibus figulorum inde ab aet. Neronis, ceterum inde a* Petron., Mart., Ivv., Svet., Itala.

genus vasis, quo cibus ministratur (*gr. respondet* τρύβλιον *nisi aliud notavimus. usu parabolico l. 61, unde transfertur ad homines l. 64; sing. collect. l. 58; ad rem v. Huemer, Commentat. Woelfflin., 1891, 189 sqq. Hilgers, Lat. Gefäßnamen, 1969, 33. 238*): **1** *indicatur vel e contextu colligitur materia vasis:* **a** *metallica:* Petron. 34, 2 cum forte -s excidisset et puer iacentem sustulisset, animadvertit Trimalchio ... ac proicere rursus -em iussit (*34, 3 syn.* argentum. *cf.* -s argentea: Itala num. 7, 13. 19, 25. *al. ibid.* [Lugd.; *Vulg.* acetabulum]. Prvd. epil. 18. *ceterum affertur inter vasa argentea* Vlp. dig. 34, 2, 19, 9). 50, 6 ex hac massa (*sc. aeris auri argenti*) fabri ... fecerunt catilla et -es (*inde* Isid. orig. 16, 20, 4). Itala exod. 25, 29 (Lugd.) facies -es ... et cyathos ..., ex auro puro facies ea (*cf.* 38, 12 [*ibid.*] vasa mense, id est -es ... et cyathos et libatoria ..., aureae [*Vulg. utrobique* acetabula]). **b** *figlina: in rationibus figulorum:* Inscr. Hermet, La Graufesenque **1, 14** Privatos paraxidi *tot* (*sim. saepe ibid. et* Rev. Et. Anc. 55, 1953, 126. 76, 1974, 105. 107. 283. 291). Rev. Et. Anc. 76, 1974, 288 Bituni parusp(idi) remat(i) *tot* (*sc. more Remorum formati?*). *ibid.* paruspi(di) pullati *tot* (*olim legebatur* gollati, *quod deleatur vol. VI 2, 2125, 82*). *alia:* Mart. 11, 27, 5 cui portat ... ancilla -e rubra allecem (Sedvl. op. pasch. praef. p. 176, 4 in r. testae -e *ministrare cibos*). Vita Caes. Arel. 1, 32 quod dominus in arantino (*i.* Arretino) -e tinxit panem, non in argenteo vase.

2 *exempla varia:* Mart. 11, 31, 18 (*enumerantur vasa varia*) gabatas -esque et leves scutulas cavasque lances. Ivv. 3, 142 quot possidet agri iugera? quam multa magnaque -e cenat? Svet. Galba 12, 3 dispensatori ... -em leguminis pro sedulitate ... porrexisse. Itala num. 4, 7 (Lugd.; *Vulg.* thuribula). Matth. 23, 25 (aur. *al.* = Vvlg.) *estis* hypocritae, quia mundatis, quod de foris est calicis et -is (*sim.* 23, 26 *ibid.; gr. bis* παροψίδος. *pendent e. g.*: Hil. in Matth. 24, 7 Hier. adv. Pelag. 2, 13. Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 70 ut conpetat nobis ... dici: '... -es mundae deforis'. *al.*). 26, 23 (cod. f *al.* = Vvlg.) qui intinguet mecum manum in -e (*pendent e. g.*: Prvd. psych. 532 dextram -e iungit. Leo M. serm. 58, 3 Cassiod. in psalm. 40, 10 l. 205. *al.; ad rem cf.* Ferreol. reg. 39 p. 975^{A} ne frequentius ceteris manum -i ... immergat *monachus*). Sidon. epist. 2, 9, 6 multas epulas paucis -bus apponi. Epiphan. de mensur. 24 de tryblio: hic apud Latinos in passione domini -dis dicitur; est autem quadrangulum et quadrilaterum vas aequa eminae mensura (*Metrol. gr. p. 263, 27* παροψίς. *hinc* Isid. *l. 2*). Vitae patr. Iurens. 67 M. *panem* in -e aqua ... madefactum.

[**paroptēr** *v. l. 80.*]

***paroptēsis,** *acc.* -in, *abl.* -ī *f.*, παρόπτησις (*quod gr. respondet*). *t. t. medicinae de curatione quadam, quae sanat calore:* Soran. p. 61, 1 metasyncritica subiungimus, quae constant ex salso, dropace, cucurbitis, -i, fricatione partium *eqs.* (*sim.* p. 66, 21). Theod. Prisc. gyn. 31 locis isdem psilotra ⌊-es⌋ dropaces et sinapismos appono (*codd.* -is *vel* paropteres, *unde quidam vocem* paropter '*vas ad assum coquendum*' *sibi finxerunt, sed cf. in eadem re* Cael. Avr. gyn. 2, 55 adhibita ... -i). log. 46 *ad capitis dolorem* -is, dropaces, sinapismi ... adhibeantur (89 Cael. Avr. chron. 1, 1, 40. 2, 13, 181 gyn. 2, 13. *al.*). Cael. Avr. acut. 3, 8, 93 cum sit recorporativae virtutis -is. chron. 1, 5, 168 utendum ... -i *ad insaniam.* 5, 4, 76 -i et solis torrore vel arena ignita. *indicatur, qua re calor efficiatur:* Cael. Avr. chron. 1, 1, 36 -is adhibenda erit ex carbonibus (2, 1, 34 -in ex c. aut ... pavimento, item lapidibus ac testis. 3, 2, 40 ex c. vel parietibus ignitis. 5, 11, 134 *infra*). 4, 7, 102 rubor faciendus ventris ... ex dropace vel sole et flammae -i *eqs.* (*cf.* 5, 11, **134** -i ex flamma vel carbonibus ... provocatur sudor). 5, 2, 39 adhibenda ... -is ex igni *eqs.*

paroptus, -a, -um, πάροπτος. *i. q. subassatus:* Apic. 6, 8 (9), 6 pullum -um.

[**parotes** (*i. proci?*): petitores virginum Gloss. V 472, 22. 509, 26.]

***parōtis,** -idis *f.*, παρωτίς. *scribitur* pariot- Plac. med. 5, 19 rec. *a* (*var. l.*). 5, 35 rec. *β* Ps. Diosc. herb. fem. 25. *al.; ceterum codd. praebent etiam* parothid-, parodit-, paroted-, paracet-, *al.* *de formis: sing. non exstat nisi dat.* -i Plin. nat. 23, 123. 24, 15. 188 Plin. med. 1, 7, 4, *acc.* -em Scrib. Larg.; *saepissime occurrit acc. plur., fere forma* -as (*raro* -es, *sc.* Pelagon. 57. 64 [*at* 68 -as]. Plin. phys. Bamb. 51 tit. 51, 13. *al.*). *primae decl. (e forma ambigua* -as [*v. supra*] *ortae videntur): plur. nom.* -ae Chiron 88. Veg. mulom. 2, 23, 1 (*nisi* -de⟨s⟩ *legendum*). Philvm. med. 1 p. 104, 7 Isid. orig. 4, 8, 2. *al.; gen.* -arum Plin. phys. Bamb. 51, 10 Alex. Trall. 1. 124; *dat. vel abl.* -is Chiron 521. Marcell. med. 15, 43 (-bus 15, 36. 37. *al.*). Philagr. med. 4 p. 178, 20 Theod. Prisc. eup. faen. 22 tit. Diosc. 2, 86 p. 212, 30. 2, 144 p. **233, 3** (-bus 2, 88 p. 213, 29. *al.*). *al.* *legitur apud* Vitr. *et inde a* Celso, Scrib. Largo, Plin. nat. *apud rei medic. scriptores.* [*falsa var. l.* Cels. 6, 13, 1 *pro* parulidas (*unde* Oribas. eup. 4, 71 add. Aa p. 591), Plin. nat. 25, 47 *pro* Proetidas; *deletur abl. sing.* Plin. nat. 29, 143.]

1 *t. t. architecturae de ornamento, lapide sculpto, quo ostia utroque latere ornantur, i. q. ancon:* Vitr. 4, 6, 4 *in hyperthyris ionicis* ancones, sive -es vocantur, excalptae dextra ac sinistra praependeant ad imi supercilii libramentum.

2 *t. t. medicinae de genere abscessus* (*de quo fusius* Theod. Prisc. eup. faen. 22–25 Cass. Fel. 17 Alex. Trall. 1, 124–129 Oribas. eup. 4, 45): **a** *exempla ad naturam morbi spectantia:* Cels. 6, 16 sub ipsis ... auribus oriri -es solent; ... id abscessus genus est (*cf.* Chiron 87 *infra.* Theod. Prisc. eup. faen. 22 tumores repentinos sub auribus innatos. Cass. Fel. 17 p. 24, 4 [*inde* Gloss. III 603, 47]. *al.*). Scrib. Larg. 45 antequam suppuraverunt -*es* (*cf.* 206 -as ... suppuratas iungit, si quis emissarium collectionis apto loco, id est infra sinum, ubi collectio est, fecerit. Marcell. med. 15, 73 collectionem -um ... discutit. Isid. orig. 4, 8, 2 -ae sunt duritiae vel collectiones, quae ex febribus aut ex aliquo alio nascuntur in aurium vicinitates). Pelagon. 57 si -es habuerit in faucibus (*cf.* Chiron 87 quodcunque iumentum strumas vel -as vel scrophas habuerit, sic eum intelleges: tumor dextra sinistra ab auricula usque ad fauces grandis increscet *eqs.* [*inde* Veg. mulom. 2, 23, 1]. Marcell. med. 7, 20 si fauces angina vel glandulae et -es occupaverint). Theod. Prisc. eup. faen. 24 *adiutoria* quae ... in maturitatem cogere -as ... valeant. *al.* **b** *varia:* Cels. 5, 18, 5 *medicamentum* -bus. 5, 18, 18 Protarchus ... ad -as: *seq. compositio* (Scrib. Larg. 43 tit. 160. 266 Plin. nat. 20, 179. *al.*). 5, 18, 31 potest ... ea compositio ... ad -as, phymata, strumam *eqs.* Scrib. Larg. 43 discutit ... eas -*as* sine dolore *medicamentum quoddam* (44. 45. 206. 263 Plin. nat. 20, 167. *al.*). Plin. nat. 20, 4 -as, panos sanat (22, 22. 32. *al.*). 20, 234 curant ... strumas et -as (22, 71. 32, 78. *al.*). 22, 158 inlinitur ... -um ... malis (*cf.* Marcell. med. 15, 39 vitium). 23, 123 *fici* prosunt ... -i. 24, 15 -i et strumae ... inponuntur *cupressi. al.* Plin. med. 1, 7, 1 raro medici -bus curationem non devocant ad scalpellum, cum et reprimi possint et ... aperiri molliore curatione. Plac. med. 2, 6 rec. *α* ex hoc *testiculo vulpis* -as confricato (rec. *β* fricaverit). *al.*

paroxynticus, -a, -um, παροξυντικός. *i. q. aggravans, sc. accessionem provocans vel morbum graviorem reddens:* Alex. Trall. 1, 57 -on est ..., si a somno impediatur *phreneticus* (*gr. I p. 519 P.* παροξυντικόν).

paroxysmus, -ī *m.*, παροξυσμός. *i. morbi accessio* (Gloss. med. ed. Heiberg p. 54, 1 paroximus: id est commotio [54, 2 paroximum: id est c. febris]): Oribas. syn. 9, 51, 2 La p. 375 mitigare dolores in ipsis accidentibus paroxismis (*gr.* ἐν ... παροξυσμοῖς, *Aa p. 376* in commotionibus [*cf. vol. III 1940, 53. 58 sq.*]).

paroxytonus, -a, -um, παροξύτονος. *i. paenultima syllaba accentum habens:* Explan. in Don. gramm. IV 527, 20 Simoentis Thermodontis proparoxytona sunt, si ad Graecos respicias ...; -a (-oxi- *codd.*) autem, si ad nostram redigas regulam. 528, 25 cum sint -a Κασσάνδρα et Σιβύλλα.

parpatem *v. p. 250, 18.*

parra, -ae *f. et* parrus, -ī *m.* [*orig. inc. Sch.*] *plur. non exstat; masc.* -us *legitur p. 439, 20. 21. 29. 37* [*var. dial. it., prov., vasc. cf. M.-L. 6251 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 2787. Wartburg VII 662 sq. St.*] [*confunditur hic illic cum* porro, parvus.]

nomen avium: **1** *usus auctorum* (*quae avis significata sit, non liquet; caprimulgum intellexit e. g. André, Les noms d'oiseaux, 1967, 118 sq., genus quoddam olorum Capponi, Ornithologia lat., 1979, 381 sq.*): **a** *in superstitione:* Plavt. Asin. 260 quo hanc celo-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cem conferam? impetritum, inauguratumst; quovis admittunt aves: picus et cornix [est] ab laeva, corvos -a (B^2, porro *cett.*) ab dextera consuadent. HOR. carm. 3, 27, 1 impios -ae recinentis omen ducat et praegnans canis *eqs.* (PORPH.: augurio -ae avis). FEST. p. 197 *oscinum est,* cum cecinit corvus, cornix, noctua, -a, picus (*postea: picus* et -a et in oscinibus et in alitibus habentur). HYG. Non. p. 518, 31 est -a Vestae, picus Martis. SERV. auct. Aen. 1, 273 l. 42 cum eos *Romulum Remumque* Faustus ... animadvertisset nutriri a fera et picum -amque circumvolitare. PRVD. c. Symm. 2, 571 cur Cremerae in campis cornice vel oscine ⌊-a⌋ nemo deum monuit, perituros Marte sinistro tercentum Fabios (⌊⌋parta *var. l.*; SCHOL. avis mali ominis).

in locutione proverbiali: PETRON. 43, 4 *quidam* inter initia ⌊malam -am pilavit⌋, sed recorrexit costas illius prima vindemia: vendidit enim vinum, quanti ipse voluit (⌊⌋*sc. mala Fortuna usus est, Ital. prov. confert Maiuri, 1945 ad l.*). **b** *loci ceteri*: PLIN. nat. 18, 292 avem -am (parvam *var. l.*) oriente Sirio ipso die non apparere et donec occidat (*idem facit oenanthe Plin. nat. 10, 87, quam aliam esse avem contendunt André et Capponi ll. cit.*). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 26 -a (*inter varia genera avium*). ANTH. 733, 9 (*fort. medii aevi*) laetis -us (parvis *cod. duo*) ... tinnipat arvis (*cf.* GLOSS. I p. 93 -i tinnipant). *dub. trad.*: PLIN. nat. 10, 96 in genere ⌊autem -arum⌋ est, cui nidus *miro quodam modo* ... perficitur (⌊⌋*Capponi, Latomus 32, 1973, 550 sqq.*; vitae -arum [*vel* v. parvarum, v. riparium] *fere trad.* vitiparrarum, *vocem ceterum ignotam, coni. Harduinus tuenturque edd. rec.*; item ripariarum *Barbarus, adstipulante André l. cit. p. 161*).

2 *explicationes*: **a** *significantur species* '*paridarum*' *L.*: *fem.*: GLOSS. -a: αἰγίθαλλος. -a maior: αἰγίθαλλος. -a modica: αἴγινθος μικρός. κυναίγινθος (*κυαν- Goetz dubitanter*). *masc.*: GLOSS. -us: αἰγίθαλλος. αἴγιθος. **b** *i. q.* μύστης (*i. fortasse caprimulgus, quod* '*interdiu dormiens oculos μύει*' *Wessner, Gloss. I p. 341*): GLOSS. II 142, 6 -a: μύστης ὄρνεον· ⌊κορυδαλλὸς ἢ ἀστραγαλίσκος⌋ (*explicatio lemmatis deperditi*; cardellus *suppletur Gloss.*[L] *II Philox.* PA *96a*, parrula *proposuit Wessner l. cit. coll. p. 448, 55*). 374, 32 μύστης: -a, ⌊sacratus⌋ (*i. sacris initiatus; inde perperam*: 588, 54 -a: qui mistica novit. *vix recte de his glossis Steier, RE XV 362, 6 sqq.*). 509, 23 -us: μύστης (*si recte restituit Heraeus*; bargus: myrte [*vel* myste] *trad.; aliter Goetz s. v.* bargus). **c** *loco dubio*: GLOSS. ⌊passa⌋: εἶδος ὀρνέου (⌊⌋ -a*?* passer*?*).

deriv.: *?* parralis, parrula.

compos.: *?* vitiparra (*v. l. 24*). *cf. Onom.*

? **parrālis,** -e. *si recte legitur, a* parra. *in nomine loci* (*in partibus Tusciae siti*), clivus -is (*? i. parrarum frequentia insignis*): PASS. Alex. Baccan. (BHL 273) 4 in locum, qui dicitur clivus -is (paralis *var. l.*).

parreo (parret) *v.* pareo.

parrhēsia, *acc.* -ān *f.*, παρρησία. *scribitur litteris gr. praeter* ISID., GLOSS. *quasdam.* *i. q. oratio libera, verborum licentia.* (*cf.* GLOSS. II 399, 22 -α: licentia, fiducia, confidentia. GLOSS.[L] I Ansil. PA 481 -a [-rre- *cod.*]: confidentia): *in sermone communi*: CIC. Att. 1, 16, 8 fautoribus illius victoriae -αν eripui. *technice in arte rhet.* (*v. Lausberg, Handbuch der lit. Rhetorik § 761*): RVT. LVP. 2, 18 -α (*lat.* -rre- *cod., sed v. Halm in ed. ad p. 3, 1*): fere contrarium est hoc superiori (*sc.* τῇ ἐπιτροπῇ); nam in hoc vehementer cum iudice agendum est *eqs.* QVINT. inst. 9, 2, 27 de oratione libera, quam Cornificius licentiam vocat (*Rhet. Her. 4, 36, 48*), Graeci -αν (*postea*: vera libertas; *exempla affert Cic. Lig. 7. 10*; *sim.* IVL. RVF. rhet. 33). 9, 3, 99 -αν (*in enumeratione*). CARM. de fig. 130 -α: inreticentia. ISID. orig. 2, 21, 31 (*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 513 parrisia) -a est oratio libera et fiduciae plena (*affert Cic. Mil. 72*).

? **parriat:** palmam tribuat GLOSS. I p. 162. *obscurum.*

Kruse.

***parricīda** (pāricīdās), -ae *m.* (*iuxta subst. fem. sub IIB2*). [*prima pars vocis compositae primitus homines eadem gente vel origine coniunctos, deinde, sc. tempore legum antiquissimarum (cf. p. 440, 41), usu dilatato omnes ingenuos vel cives significass evidetur (cf. voces* liber *iuxta* liberi, *i.* γνήσιοι, *nec non theod.* frei, *lat.* civis *aliasque, quarum notio similiter immutata est). sed postea Romani vocem, quam nimirum cum* parens *vel* pater *iungebant, fere usu strictiore adhibebant. de origine ceterum nihil constat; qui coniungunt cum gr.* πηός (*dor., aeol.* πᾶός, *sc. ex* *πᾶσος), *haerent in forma sollemni* -rr-; *neque qui non prorsus inepte conferunt vocem* par, *rationem sonorum plane explicare possunt. Sch.*] *de origine*: PRISC. gramm. II 26, 7 vel a 'pari' componitur vel, ut alii, a 'patre': ergo si est a 'pari', r euphoniae causa additur, sin a 'patre', t in r convertitur; quibusdam ... a 'parente' videtur esse compositum et pro 'parenticida' ... factum '-a' (177, 20 a 'p.' et a verbo 'caedere'. *cf. p. 440, 56*). *de scriptura* (*v. etiam sub* parricidium, parricidalis): -rr- *testantur* POMP. *p. 440, 57.* PRISC. *supra.* GRAMM. suppl. 297, 22 (*v. etiam p. 440, 62 sqq.*); *exstat* INSCR. christ. urb. Rom. 19999. PLAVT. Pseud. 362 (*cod. A*). COD. Theod. 11, 63, 4 (*cod. V*) *et passim in codd.* -r- *traditur* LEX reg. Paul. Fest. p. 221 (*var. l.* -rr-, *quae scriptura praevalet in textu* PAVLI FESTI p. 221 *et traditur in lege tribunicia* Fest. p. 318). GLOSS. IV 418, 37, *et saepius in var. l. litt. gr.* LYD. mag. 1, 26. NOT. Tir. 53, 10 (parc-). *de genere et de formis: inter communia* PRISC. gramm. II 144, 5 GRAMM. suppl. 96, 14; *inter masc. primae decl.* GRAMM. suppl. 95, 10. *nom. sg.* -as *non nisi* LEX reg. Paul. Fest. p. 221 (*confertur* hosticapas *et nom. masc. gr.* -ᾶς, *v. Leumann, Gramm. 1977, 281*). *de prosodia: prima syllaba positione producta*: PLAVT. Pseud. 362 HOR. carm. 3, 29, 8 SEN. Herc. O. 906. *al.*; *correpta in clausulis teste* DIOM. gramm. I 469, 17 anapaestum et trochaeum ..., ut archipirata et -ārum (*de* PRVD. ham. 565 *et* ANTH. 850, 10 *v.* patricida). -rĭ- *correptam testatur* PRISC. gramm. II 26, 7, *sed* -rī- *mensuratur ad vocem dactylis aptandam*: AVSON. 281, 2 p. 193 P. ARATOR act. 1, 192. *paenultimam* -cī- *productam testatur* PS. PRISC. gramm. III 522, 3. *legitur inde a* LEGE reg., PLAVTO, SCAVRO *orat.*, RHET. Her.; *frequentatur apud* CIC., SEN. *rhet.*, QVINT.; *deest e. g.* CAES., NEP., VELL.; *ceterum vox versibus dactylicis male apta non occurrit nisi apud poetas supra l. 5 sqq. allatos et* COMM. [*falso trad.*: CIC. S. Rosc. 30 culleum ⌊supplicium -arum⌋ (⌊⌋ *explicationem secl. edd.*). *confunditur in codd. cum* patricida: CIC. har. resp. 17 Tusc. 4, 18 fam. 12, 3, 1 (*de* CIC. dom. 26 *v. sub* patricida) *et* parricidium, patricidium (*v. sub his vocibus*).]

significatur homo, qui scelere impio, nefario contaminatus est, eo quod hominem occidit (*cum constet usu auctorum indicari fere interfectorem hominum propinquorum, cognatorum [v. sub IIA], de interpretatione legum veterum [v. sub IA1] dissentiunt viri docti, v. post alios Cloud, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 88, 1971, 1 sqq.*). *dicitur et de interfectoribus, qui caedem aut perpetraverunt aut excogitaverunt, incohaverunt (e. g. p. 441, 44. 50. 442, 62), et de variis hominibus nocentibus, actione sua foedera certa, leges humanitatis sim. laedentibus, saepius convicii causa (v. p. 441, 9. 442, 22. 443, 3 sqq.; nota de eo qui patrem caedit, pulsat*: SEN. contr. 9, 4, 6. 15. 17|QVINT. decl. 372, 1. 4; *respicitur mors spiritalis p. 441, 75*); *cf. de his coloribus Winterbottom ad* QVINT. decl. 281. *transfertur ad res sub IIB2b.* *color impii, nefarii augetur adiectivis*: CIC. har. resp. 17 impurissimo ([Phil. 12, 13 impuro]. *sim. superl.*: Phil. 13, 42 i. Mil. 86 taeterrimo. SALL. Catil. 52, 31 crudelissimis [PS. QVINT. decl. 8, 2]. QVINT. decl. 317, 9 perditissimo. PS. QVINT. decl. 18, 1 callidissimus). SPART. Geta 3, 3 maledicte. AVG. civ. 3, 15 p. 118, 6 D. nefarium. *adde p. 442, 71. 72*; *augetur adverbiis*: CIC. Mil. 17 magis. VAL. MAX. 9, 11, 6 bis (OROS. hist. 6, 21, 17), *temperatur adverbiis*: LACT. inst. 1, 10, 10 paene. 5, 5, 9 propemodum.

I *praemonenda quaedam*: **A** *exempla notionem adumbrantia*: **1** *in legibus vet.*: LEX reg. Paul. Fest. p. 221 si qui hominem liberum dolo sciens morti duit, -as (-a *var. l.*) esto (*expl.* PAVL. FEST. *ad l.* -a non utique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem indemnatum. *locus varie tractatus, cf. Cloud l. c. p. 2 sqq.*). FEST. p. 318 (*e lege tribunicia*) si quis eum, qui eo plebei scito sacer sit, occiderit, -a ne sit. *in textu legis a Cicerone sec. leges veteres formato*: CIC. leg. 2, 22 sacrum sacrove commendatum qui clepsit rapsitve, -a esto (*cf. p. 441, 46*). **2** *apud rhetores et grammaticos*: QVINT. inst. 8, 6, 35 -a matris quoque aut fratris interfector (*hunc usum per catachresin explicat ut*: DON. gramm. IV 400, 1 CHAR. gramm. p. 359, 17 B. POMP. gramm. V 306, 15 [*qui addit*: quamquam voluerit Cicero, *sc. dom. 26*, facere discretionem ... 'matricida fratricida sororicida']. *al.*). SERV. gramm. IV 430, 5 dicimus -am non eum qui patrem tantum, sed qui quemque parentum necaverit. POMP. gramm. V 306, 19 maiores nostri voluerunt aliud esse -am (*sc. atque parentis interfectorem*) ⌊-a est qui parentem occidit, nam idcirco dictum est ita addita una littera r, -a, quod parentem interimat⌋; apud maiores enim nostros homicidas raro legistis, -as autem semper; idcirco etiam -as patriae vocamus qui cives interimunt (⌊⌋ *secl. Keil. cf.* LYD. mag. 1, 26 παρρικίδας ... τούς τε γονέων τούς τε πολιτῶν φονέας ἀποκαλοῦσι, παρέντες [*i.* pārentes *aut* părentes] ἑκατέρους προσαγορεύοντες). ISID. diff. 1, 462 parricidam dicimus, qui occidit parentem, paricidam, qui socium atque parem (*cf.* GLOSS. V 636, 19 sqq. paricida qui homines occidit pares natura; parenticida qui parentes; sed modo unum est). orig. 10, 225 -a (parre-, parra-, patri- *var. ll.*) proprie dicitur interfector parentis, quamvis quidam veteres hunc parenticidam dixerunt. SYNON. Cic. p. 427, 11 homicida. latro. -a. percussor. sicarius. gladiator. *eqs.* GLOSS. -a: πατροκτόνος. πατρολῴας. μητροκτόνος. πατραλοίας. qui patrem occidit sive matricida. qui parentes suos occidit. patricida et -a idem qui parentem occidit. *sim. al.*

B *voces affines, quae aut copulantur vel iuxta ponuntur aut distinguuntur* (*notabiliora; saepe legitur in maleficorum catalogis ut*: PLAVT. Pseud. 362 CIC. Catil. 2, 7. 2, 22 Phil. 2, 31. 4, 5. *al.*): sacrilegus: PLAVT. Pseud. 362 SALL. Catil. 14, 3. MIN. FEL. 28, 3 (*in climace*). OPTAT. 1, 21 p. 24, 10. sicarius: CIC. Catil. 2, 7. 2, 22 Phil. 2, 31 (*in climace*). APVL. met. 10, 6, 2 PETR. CHRYS. serm. 127, 3. *variat in contextu* CIC. Sest. 82 (*cf. 81*). *distingui videtur* CIC. fam. 12, 3, 1 non modo s., sed iam etiam -ae. latro: CIC. Catil. 2, 7 Mil. 18 Phil. 4, 5 LENT. Cic. fam. 12, 15, 4 (*laxius*). TAC. ann. 4, 34, 3 PETR. CHRYS. serm. 127, 3. *distingui videtur* PETRON. 107, 11 (*v. p. 441, 21*). hostis: *inde a* CIC. Sull. 19, *v. vol. VI 3, 3057, 55 sqq.* homicida: *inde a* CIC. Phil. 2, 31, *v. vol. VI 3, 2866, 5 sqq.*; *distingui videtur p. 442, 11.* proditor: CIC. de orat. 3, 106 Tusc. 4, 18 SEN. dial.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 16, 5 CVRT. 6, 10, 13 SVET. Claud. 12, 3. interfector (*v. etiam p. 442, 60*): QVINT. inst. 8, 6, 35 (*v. sub A2*). CAPITOL. Opil. 2, 4. *plus valet quam* nequam QVINT. inst. 8, 3, 48 (*v. l. 24*).

II *exempla usum illustrantia*: A *usu sollemni, sc. pertinet ad viros, qui homines interficiunt, iniuria afficiunt*: 1 *ponitur solum (vel hic illic in appos. iuxta nom. propr., e. g. l. 42. p. 442, 64)*:

a *usu generali de quibuslibet interfectoribus vel de hominibus facinorosis, alicui nocentibus, perniciem facientibus, sim. (fere convicii loco; de Amore* APVL., *de diabolo* FIRM.; *inde a* CIC. *exempla selecta)*: PLAVT. Pseud. 362 (*ad lenonem*) bustirape ... furcifer ... sociofraude ... -a ... sacrilege, *eqs.* (*sim. in allocutione*: APVL. met. 5, 30, 1 *Venus ad Amorem*: matrem tuam, me ..., -a, denudas cotidie et percussisti saepius. FIRM. err. 26, 2 *ad diabolum*: sic tuis prospicis, -a). RHET. Her. 1, 3, 5 *dicere* pro viro forti contra -am (*del. Römer*). CIC. Catil. 2, 7 quis ... veneficus, quis gladiator, quis latro, quis sicarius, quis -a, ... inveniri potest, qui se cum Catilina non familiarissime vixisse fateatur? (*sim. de iisdem* 2, 22 SALL. Catil. 14, 3). de orat. 3, 106 *querela* in depeculatorem, in proditorem, in -am. fin. 2, 21 *absurde dicitur* non reprehendendos -as. Tusc. 4, 18 -ae (patri- *var. l.*) aut proditoris supplicio. SEN. contr. 9, 4, 21 (*loq. captivus*) ut possim vivere, -as panem rogo. PETRON. 107, 11 qui ignotos laedit, latro appellatur, qui amicos, paulo minus quam -a (LACT. inst. 6, 23, 10 nihil amplius istos *antistites castratos* appellare possum quam impios et -as). QVINT. inst. 8, 3, 48 -am *non* nequam dixeris hominem ..., quia ... parum ... est (8, 6, 30 [*exemplum antonomasiae*]). SVET. Iul. 42, 3 (*e Cic.*) -as ... bonis omnibus ... multavit *Caesar*. LACT. inst. 6, 10, 4 *humanitatis vinculum* qui diruperit, nefarius et -a existimandus est. ZENO 1, 13 (1, 3, 15 L.) aut certe Iesu Nave -a sit, si cultris corda hominum desecat. AVG. c. Cresc. 4, 16, 19 p. 520, 1 *haeretici* Maximianenses ..., aspides, viperae, -ae, cadavera Aegyptia, *eqs.* *al.*

b *in vita privata de interfectore propinquorum* (*cf. legem Pompeiam p. 445, 55 sqq. et* COD. Theod. 9, 15 rubr. de -is [*respondet Iust. 9, 17* de his qui parentes vel liberos occiderunt]): α *vario usu*: ① *patris, parentum* (*v. et sub β passim, cf. p. 442, 54*): CIC. inv. 2, 58 qua *poena* -ae afficiuntur (*antea*: de nece parentis). S. Rosc. 70 supplicium in -as singulare (*sc. poenam cullei*) excogitaverunt *maiores nostri* (*antea*: in eum qui parentem necasset. *hinc pendet* orat. 107). Mil. 17 (*ironice*) nisi forte magis erit -a, si qui consularem patrem quam si qui humilem necarit. parad. 24 patrem vita privare si per se scelus est, Saguntini, qui parentes suos liberos emori quam servos vivere maluerunt, -ae fuerunt. HOR. carm. 3, 29, 8 Telegoni iuga -ae. SEN. contr. 7, 1, 15 Mithridaten ... non dubium -am (*cf. Appian. bell. Mithr. 112, 549* τὴν μητέρα ἔκτεινε καὶ τὸν ἀδελφόν). 7, 3, 3 teneo -am (*sc. filium a patre veneficii accusatum*). *al.* VAL. MAX. 1, 1, 13 id ... supplicii genus multo post -is lege inrogatum est ..., quia pari vindicta parentum ac deorum violatio expianda est (*cf. p. 440, 48*). SEN. Oed. 1002 (*de Oedipode ut* 1033. 1044 [*post mortem matris*] bis -a ... matrem peremi. Phoen. 267). clem. 1, 15, 2. dial. 7, 26, 6 (*de Iove ut*: LACT. inst. 1, 10, 10 paene -a. 5, 5, 9 propemodum -a. *cf.* RVFIN. *sub* patricida). QVINT. decl. 281, 2 (*de filio stricto gladio patri occurrente*) satis ... est probare animum -ae. 372, 4 (*de filio adoptivo patrem pulsante*). *al.* ② *fratrum, sororis* (*cf. l. 43. p. 442, 9. 12; distingui vid. a fratricida* FIRM. math. 7, 23, 13 homicidas -asque ..., aut qui ... fraterno sanguine cruententur): SEN. contr. 7, 1, 9 fateor me -am, occidi fratrem ..., imposui in exarmatam navem (*al. in hac contr.*). FLOR. epit. 1, 3, 6 (*de Horatio sororem occidente*). 3, 1, 6 persequi bello -am *Iugurtham*. CYPR. idol. 5 fit Romulus -a. CAPITOL. Opil. 2, 4 (*de Caracalla interfectore Getae ut*: SPART. Carac. 11, 5. *al.*). LACT. epit. 22, 7 (*de Cain ut*: OPTAT. 1, 21 p. 24, 10. ZENO 1, 6, 3 [1, 4, 9 L.]. QVODV. prom. 1, 6, 8 primus in hominibus -a. *al.*; *cf.* AVELL. p. 125, 4 Timotheum -am, qui ... vastator ecclesiae in morem Cain, *eqs.*). AMBR. exc. Sat. 2, 25 (*de Abessalon ut* 2, 28. obit. Valent. 47. *al.*). OROS. hist. 1, 12, 9 (*de Eteocle et Polynice*). ③ *filiorum* (*cf. p. 442, 7. 18*): SEN. Herc. O. 906 ipse *Hercules* Megaram ... stravit sagittis atque natorum indolem ..., ter -a factus. PS. QVINT. decl. 8, 2 de crudelissimo -a queri possit non sola mater (*postea*: filium occidit *pater*. *sim.* 8, 4. *al.*). CALP. decl. 12. 18 haec iam cunctatio -arum est (*sc.* '*cunctatione nostra filios ad mortem adigimus*' *Burman*). LACT. inst. 6, 20, 24 (*de iis, qui liberos exponunt*. IVST. 26, 2, 6 *de Gallis, qui coniuges et liberos trucidaverunt*. ZENO 1, 6, 5 (1, 4, 15 L.) -a incruentus *Abraham* (*postea*: felix orbis fuerat ..., si omnes sic fierent -ae). HEGES. 1, 41, 9 -ae crudelitas (*sc. Herodis liberos suos supplicio afficientis*). OROS. hist. 2, 13, 6 Verginius pater ... filiam ... pius -a prostravit. 3, 9, 1 (*de Manlio Torquato filium occidente ut*: 3, 9, 4). *nota de eis qui spiritaliter interficiunt*: CYPR. laps. 9 perdidit nos aliena perfidia, parentes sensimus -as. ④ *quorumlibet cognatorum, patronorum, dominorum* (*cf. etiam l. 70. p. 442, 8. 12*): SEN. contr. 7, 1, 3 licuisse mihi ... aliter quam -ae mori (*si generaliter dictum de quolibet interfectore cognatorum ut* 7, 1, 21. 24. *et patricida et fratricida simul respicitur* 7, 1, 10). 7, 2, 2 nega te -am (*sc. patroni Ciceronis, ut saepius in hac contr.*). VAL. MAX. 6, 5, 7 cum eum *Sulpicium Rufum* proscriptum et in villa latentem a servo proditum conperisset *Sulla*, ... -am ... praecipitari ... saxo Tarpeio ... iussit (*sim. de servis*: SEN. benef. 3, 23, 4 personam -arum ferentes). SEN. dial. 3, 16, 5 cum -as insuam culleo (*de hac poena v. e. g.* VLP. dig. 48, 9, 6. MOD. dig. 48, 9, 9 pr. [*fusius describitur*]. SCHOL. Iuv. 8, 213. 13, 155 COD. Theod. 9, 15, 1. 11, 36, 4 *et p. 441, 36; ad rem cf. Cloud, l. c. p. 26 sqq.*). AVG. civ. 3, 15 p. 118, 6 D. nefarium -am soceri interfectione regnantem (*sc. Tarquinium Superbum ut ibid.* p. 118, 11).

β *cum determinationibus indicantibus*: ① *interfectum*: LIV. 3, 50, 5 liberum (*item cum gen.*: CVRT. 8, 7, 2 parentis sui. TAC. ann. 15, 67, 2 matris et uxoris. HEGES. 2, 1, 1 suorum ... domesticum. *al.*). SEN. contr. 7, 1, 16 (*loq. pater*) -a meus. APVL. met. 10, 6, 2 -am fraterno exitio *esse*. EVAGR. alterc. p. 25, 12 ad caedem patris -a fuit *Abessalon*. PETR. CHRYS. serm. 127, 3 homicida in extraneos, in proprios -a (PALLAD. hist. mon. I 2 p. 256^A in matres, in fratres, in patres ... fieri -as [*gr. p. 22, 15 B.* ἀδελφοκτονεῖν καὶ μητροκτονεῖν καὶ πατροκτονεῖν, *cf. II 13 p. 366^D* fratricidia et patricidia]. *dub.* QVINT. decl. 372, 1, *cf. Winterbottom ad l.*). ② *modum interficiendi*: SEN. contr. 7, 1, 10 ut alter scelere sit -a, alter ministerio. VAL. MAX. 9, 11, 6 *filius* bis -a, consilio prius, iterum spectaculo. CYPR. ad Donat. 7 *patres filios spectantes* in ... spectaculis *gladiatorum* ... esse se non putant oculis -as.

c *in vita publica*: α *de quibuslibet adversariis rei publicae, hominibus seditiosis sim.* (*sive re vera alios interfecerunt, sive tantum convicii loco -ae appellati sunt; cf. p. 447, 47 sqq.*): ① *accedunt determinationes*: Ⓐ *gen.* patriae (*quam locutionem locutioni q. e.* 'pater patriae' *oppositam esse putat Opelt, Lat. Schimpfwörter, 1965, 131 sq.; cf. p. 440, 59*): SCAVR. or. frg. (9 M.) Char. gramm. p. 187, 1 B. nefarius vulturius, p. -a. CIC. Vatin. 35 p. certissimus -a. Planc. 70 si iudices et non -ae p. nominandi sunt. Phil. 4, 5 hostem illum et latronem et -am p. CVRT. 6, 9, 30 (*v. sub β*). LACT. inst. 1, 15, 29 p. -a *Iulius Caesar*. AVG. civ. 1, 5 p. 10, 11 D. perditi et p. -ae *Catilinarii*. Ⓑ *variae*: CIC. Catil. 1, 29 -a civium (LAMPR. Comm. 18, 13 *in acclamationibus senatus*). SALL. Catil. 51, 25 -as rei publicae (AVG. civ. 3, 7 p. 104, 11 D.). or. Cottae 3 -a vostri. CVRT. 6, 9, 30 exercitus (*v. sub β*). PANEG. 2, 12, 2 publici -ae (FIRM. err. 12, 6). 12, 18, 1 -am urbis (*de Maxentio*). LAMPR. Comm. 18, 4 (*in acclamationibus senatus*) senatus. HIER. epist. 18 A, 10, 2 reliquiarum patriae -a *Ismahel*.

② *vario usu*: CIC. Sull. 19 resistebam ... illi hosti ac -ae *Autronio* (Phil. 14, 4. SALL. Catil. 31, 8 h. atque -am vocare [TAC. hist. 1, 85, 3 ann. 15, 73, 3]. *saepius in acclamationibus senatus, quae traduntur* LAMPR. Comm. 18, 3 sqq.). 77 in impiorum partem atque in -arum sedem atque numerum transferetis *Sullam* (*opp.* honestissimorum hominum gregibus). dom. 57 (*de Clodio ut*: har. resp. 17 impurissimo. Mil. 18 latronis et -ae [*opp.* honesti atque innocentis viri]. 86 taeterrimo). Sest. 82 (*de Clodii sociis*). 111 (*de Gabinio et Pisone, de quibus 35* proditores aut potius apertos hostes) interfuit epulis ... -arum. Phil. 8, 8 *ut* fortunas nostras ... dispertiat -is (*de sociis Antonii Lepidique ut*: 11, 21 pestiferi cives -aeque. 12, 19. *al.*). 12, 13 huic ... importuno atque impuro -ae (*de Antonio ut*: 13, 21. *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 24, 3 latrocinio -arum). *al.* LENT. Cic. fam. 12, 15, 4 ille -a *Dolabella*. SALL. Catil. 52, 31 de crudelissumis -is (*sc. sociis Catilinae*). QVINT. decl. 317, 9 (*de filio, qui ad hostes transfugit*) perditissimo -ae. 352, 4 *milites* veluti -as (*sc. seditiosos*) se excludi *putaverunt*. *al.*

β *de interfectore viri summum imperium tenentis, regis sim.* (*quasi patriae parentis, cf. l. 57. 59; de haereticis episcoporum interfectoribus* LEO M.): CIC. Phil. 2, 31 confiteor eos ... plus quam sicarios, plus quam homicidas, plus etiam quam -as esse, si quidem est atrocius patriae parentem quam suum occidere. *ibid.* si -as *eos dicis* (*de Caesaris interfectoribus ut*: fam. 12, 3, 1 VAL. MAX. 1, 7, 2. 4, 5, 6. 6, 4, 5 patriae parentis -a [*v. sub B1*]. TAC. ann. 4, 34, 3 nusquam latrones et -as ... nominat *T. Livius* [interfectores *appellantur Liv. frg. 59*]). SEN. clem. 1, 9, 11 (*loq. Augustus*) vitam ... tibi, Cinna, iterum do, prius hosti, nunc insidiatori ac -ae (*cf. 1, 9, 4* percussorem meum). CVRT. 5, 10, 13 Nabarzanes ceterique -ae (*de Darii insidiatoribus et interfectoribus ut*: 5, 11, 8. 5, 12, 18. 5, 13, 16. 6, 3, 9 -a Bessus. 6, 3, 17 [*antea*: domini sui interfectores]). 6, 9, 2 ut vehementius -is irascerer (*de conspirantibus in Alexandrum ut*: 6, 9, 30 *Philotan* -am esse regis, patriae, exercitus. 6, 10, 13. 6, 11, 8. *al.*). SVET. Claud. 12, 3 cum ... eum *Claudium* ... perisse ... nuntiatum esset, ... populus et militem quasi proditorem et senatum quasi -am *incessebat*. AVSON. 281, 2 p. 193 P. (*de Didio Pertinacis interfectore*). LEO M. epist. 156, 3 (Conc.^{S} II 4 p. 102, 34) impios -as (*sc. interfectores episcoporum ut ibid.* p. 103, 13 sacrilegi -ae).

d *de populo Iudaeorum* (*sc. qui Christi interfectores putantur. cf. de* Hierusalem *p. 443, 33*): COMM. apol. 729 -a patris (*sec. doctrinam Patripassianorum*). ARATOR act. 1, 192 Iudaea, ..., -a (*sec. act. 2, 40* a generatione ista prava).

2 *determinat alia subst., unde vergit magis minusve in vim adi.* (*exempla certiora; ceterum cf. B2b; convicii loco* LAMPR.): SVET. vita Lucani p. 333, 14 apud -am principem (*sc. Neronem*). CYPR. patient. 10 adversus fratrem -am non resistit *Abel* (FIRM. err. 11 *Cabirus interemptus* a -is f. consecratur. IVST. 10, 3, 1). LAMPR. Comm. 19, 1 (*senatus de Commodo mortuo*) -ae gladiatoris memoria aboleatur, -ae gladiatori⟨s⟩ statu⟨a⟩e detrahantur. HIER. epist. 39, 4, 2 filium -am (*sim. de Abessalon*: SVLP. SEV. chron. 1, 38, 3 SALV. gub. 2, 14).

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GREG. M. dial. 3, 31, 6 pater . . . perfidus et -a (patri- *var. l.*), commotus paenitentia *est.*

B *specialia quaedam:* **1** *pertinet ad viros, qui res delent, detrectant (rem publicam sim. v. p. 442, 23 sqq., ecclesiam p. 441, 61; cf. p. 440, 47. 441, 23):* VAL. MAX. 6, 4, 5 Brutus suarum prius virtutum quam patriae parentis -a. LACT. inst. 3, 14, 9 nos . . . -ae sumus . . ., qui philosophiam negamus parentem esse vitae? (*spectat ad p. 447, 70*). POTAM. epist. ad Athan. Rev. Bénéd. 30, 1913, p. 280, 29 (*de haeretico*) lanio truculentus, -a desertor, . . . dentibus malesanis . . . temptavit scindere *trinitatem.*

2 *pertinet ad subst. sexus fem. (fere ad mulieres, aliter sub b; interficiuntur patres vel filii, exceptis locis infra l. 31 [fratres], l. 33 [Christus]; accedit praepos.* in PS. AVG., OROS.; *dub. an huc pertineat* IVST. 39, 3, 11 Cleopatra execratione -arum [*sc. Tryphaenae et militum necem exsequentium*] . . . decedit): **a** *ponitur solum:* PLIN. nat. 7, 149 *inter adversa Augusti:* adulterium filiae et consilia -ae (*sc. Iuliae*) palam facta (*cf. Sol. 1, 49* filiae . . . voluntas parricidalis. *nisi -ae recte ad Antonium retulit Swan, Am. Journ. Phil. 92, 1971, 740*). ARNOB. nat. 4, 16 p. 219, 20 M. -a petulans (*conviciose de Minerva, Pallantis et Titanidos filia, quae patrem occidit; de eadem* FIRM. err. 16, 2). SERV. auct. ecl. 6, 74 quasi -a a Minoe ad puppim religata *est Scylla, quae crinem patris amputavit* (*cf.* PROB. Verg. ecl. 6, 74 *Minos* -am refragatus uxorem [*nisi ad b*]). SERV. ecl. 8, 48 ne defendat -am (*sc. Medeam*). HIER. epist. 22, 13, 2 necdum nati filii -ae (*sc. quae abortum fecerunt, cf.* VEN. FORT. vita Germ. 1, 3 ne genetrix fieret -a). PS. AVG. serm. 46, 4 (*ad IV reg. 6, 28 sqq.*) *ne mulier* sese gaudeat non fuisse in suum filium -am. OROS. hist. 6, 21, 17 *mulieres Cheruscorum* parvos filios conlisos humi in hostium ora iaciebant, in singulis filiorum necibus bis -ae. **b** *determinat alia subst., unde vergit in vim adi.:* ARNOB. nat. 3, 26 p. 184, 16 M. *Martem* dissensionibus gaudere civilibus, commorientium fratrum -a nece et . . . filiorum et patrum parricidali congressionis horrore. HIL. in psalm. 2, 26 deperditae civitatis, . . . homicidae et -ae Hierusalem (*cf. sub A 1 d*).

deriv.: parricid(i)alis, parricidans, parricidatus, parricidium.

ˣ**parricīdālis,** -e *et* **parricīdiālis,** -e. *a* parricida (parricidium). *forma sollemnis est* parricidal-; parricidial- *praebent* CIL III 427, 5 (*ca. a. 200*). HIL. trin. 10, 55 *cod. D* (*saec. VI/VII*). AMBR. Ioseph 3, 11 p. 79, 2 *cod. B* (*saec. VII*). PS. VAL. CEM. hom. Migne suppl. 3, 187 *et nonnulli codd. rec., e. g. FPV* PAVL. NOL. epist. 13, 20. 23, 20. 24, 16; *ceterum invenitur* pari- *in var. l.* FIRM. math. 6, 9, 15. 6, 16, 6. *al.; infra haec non iam indicavimus.* *compar. et superl. desunt.* *legitur inde a* PETRON., PS. QVINT., FLORO, TERT.; *in poesi nonnisi* PRVD. ham. praef. 14.

i. q. ad parricidam, parricidium pertinens (*iuxta pos.* incestuosus HIL. in psalm. 130, 3, impius HIL. trin. 10, 55, sacrilegus CAES. AREL. serm. 52, 4): **I** *respicitur interfectio animantium* (*parricidio afficiuntur fere propinqui, amasius l. 56, dominus p. 444, 28; ceterum cives vel populi affinitate quadam iuncti l. 78. p. 444, 13. 16. 44. al.; imperator l. 68, episcopi p. 444, 46 et* LEO M. epist. 149, 2. 156, 5. 158 [Conc.S II 4 p. 98, 11. 103, 29. 104, 29]; *Christus a Iudaeis l. 57. l. 80 p. 444, 37 sq. 40. al., a diabolo* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 6. 19, 6 G.; *innocentes pueri vel virgo l. 63. p. 444, 20 et* PETR. CHRYS. serm. 146, 8 SEDVL. op. pasch. 2, 7 p. 205, 10): **A** *de rebus:* **1** *variis:* **a** *quae parricidarum propriae sunt, quibus parricidium efficiunt, praeparant:* α *de eorum membris, instrumentis sim.:* PETRON. 80, 1 gladium -i manu strinxit *Ascyltos Gitona amasium divisurus* (CLAVD. DON. Aen. 2, 235 p. 180, 6. HIL. in psalm. 118 mem 4 -es m. unigenito dei filio inferens *Iudaeus.* HEGES. 2, 12, 1 p. 163, 16. 5, 41, 2 p. 387, 2 PRVD. ham. praef. 14. *al.; cf.* CHRYSOST. hom. III 809D dexteram [*loco gemino* PS. AVG. serm. ed. Mai 28, 3 *vix recte traditur* -es *pro subst. masc.*]). IVST. 37, 1, 4 *filios* -i veneno necavit (HEGES. 1, 45, 1 p. 121, 20. *cf.* AMBR. hex. 5, 18, 58 -bus sucis). ZENO 1, 2, 8 (1, 36, 26 L.) *conatur Susannam* -i gladio iugulare. AMBR. in psalm. 118 serm. 18, 6, 4 -bus armis (PS. HIER. epist. 4, 3 p. 58D. *al.*). β *de eorum animo, mente, affectu sim.:* PS. QVINT. decl. 4, 19 -em agere cogitationem (HEGES. 1, 43, 3 p. 106, 10). 17, 18 vultus -i ardore suffusos. CIL III 427, 5 (*Ephesi, ca. a. 200*) ⟨spes⟩ -es insid⟨iatorum sustulerunt⟩ *Severus et Caracalla* (*gr. l. 13* ⟨τὰς ἐλπί⟩δας τῶν ἀνοσίων ⟨ἐπιβουλευτῶν⟩. *ad rem cf. Spart. Sept. Sev. 15, 4* vitae suae insidiatores). SOL. 1, 49 voluntas -is (*sc. Iuliae, cf. etiam l. 16*). LAMPR. Heliog. 14, 2 hominem . . . -is animi (HEGES. 1, 43, 6 p. 109, 16 [*gr. 1, 596* τὸν ἀλάστορα]. IVLIAN. in Am. 1, 11—12 l. 235. 6, 2 l. 64. *al.; cf.* anima: PAVL. NOL. epist. 23, 20 in -em a. *Abessalonis* [*sec. sap. 1, 4, ubi* malivolam a.]. AVG. doctr. christ. 3, 21, 30 [*de eodem*]. cor: PROSP. vocat. gent. 2, 13 [*de Cain*]). FIRM. math. 4, 14, 9 filios suos -i perimunt furoris amentia (err. 11 HEGES. 1, 44, 5 p. 113, 10. *al.*). 6, 22, 11 -bus inimicitiarum odiis (6, 31, 80 parentum circa filios. IVLIAN. in Am. 1, 6—8 l. 153 [*Idumaeorum contra Israelitas ut:* 9, 11—12 l. 300]. *al.*). 8, 26, 11 -is furoris amentia (err. 16, 2 AMBR. Iac. 2, 2, 5 COD. Theod. 9, 38, 6. MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 22, 33 Iudaeorum, *sc. contra Christum. al.*). *al.*

b *quae parricidio efficiuntur:* SCHOL. Stat. Theb. 4, 56 -es epulas *Thyestis* (*cf.* HEGES. 5, 41, 1 p. 384, 21 -is convivii). AMBR. off. 3, 20, 118 (*ad IV reg. 6, 28 sqq.*) non solum humanis, sed etiam -bus *filiorum necatorum* cadaveribus mulieres pastae. PETR. CHRYS. serm. 147, 3 *Cain* -i coepit terrore vexari. SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 221, 16 -is maculae factus est inchoator *Cain.*

c *quae varia ratione ad parricidam vel parricidium pertinent:* SPART. Sept. Sev. 21, 6 fratrem . . . -i . . . figmento interemit *Caracalla* (*sc. eum parricidam esse fingens*). HIL. in psalm. 127, 7 *Iacob* viventis filii funus -i fratrum mendacio plangens. PS. HIER. epist. 4, 3 p. 58C -i illi campo reversus *est Cain.* AVG. c. Faust. 22, 22 p. 615, 2 -i culleo (*cf.* ISID. orig. 5, 27, 36 culleum est -e vasculum . . ., in quo parricidae . . . in mare praecipitantur). SIDON. epist. 4, 23, 1 suppliciis -bus.

2 *de actionibus, eventibus sim.:* **a** *ipsorum parricidarum:* FLOR. epit. 3, 21, 1 -e bellum (*i. civile; aliter, sc. de Abessalon:* HIL. in psalm. 118 patrem b. -i persequitur. AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 4, 2. *cf.* in psalm. 36, 58, 3 proeliis [*al.*]). ARNOB. nat. 3, 26 *v. p. 443, 32.* FIRM. math. 1, 7, 26 cruentarum pecuniarum -i collatione ditatur *Sulla in proscriptionibus.* 4, 14, 9 scelerum (IVST. 27, 1, 10. *al.*). 6, 9, 15 certamina (RVFIN. Adamant. 4, 2 p. 60, 20 Bu. [*de Eteocle et Polynice*]). SCHOL. Stat. Theb. 2, 667 caedes (RVFIN. Orig. in exod. 4, 6 p. 177, 30 *Nilum* -i caede maculaverant *Aegyptii Hebraeorum pueros necantes*). AMBR. Iac. 2, 6, 27 flagitium (HEGES. 1, 6, 2). PAVL. NOL. epist. 24, 16 illo -i Iudae osculo. AVG. c. Iulian. op. imperf. 4, 128 p. 1424 -ia sacrificia faciebant *Sodomitae* ([*cf. sap. 12, 4 sq.* filiorum suorum necatores]. quaest. hept. 7, 49 p. 490, 9 -e s. *Iephtae*). *al.* **b** *quibuslibet, sc. varia ratione ad parricidium pertinentibus:* ARNOB. nat. 3, 23 p. 181, 14 M. (*de partu matri mortifero*) -bus nixibus interemptae *mulieres.* FIRM. math. 1, 7, 30 -is praecepti *Sullae* (*quo servum adduxit, ut dominum necaret; ad rem v. p. 441, 82*). 4, 14, 9 parentibus per ipsos *filios* -e infertur exitium. HEGES. 5, 22, 1 p. 347, 23 -is causa spectaculi (5, 22, 2 p. 353, 25). 5, 53, 1 p. 415, 13 (*Eleazarus ad Iudaeos*) *nisi nos nostrosque nunc interficimus,* cogemur subire pompae -is ludibrium (*sc. muneris gladiatorii?*).

B *de hominibus eorumve coetibus sim.* (*de capite l. 43; parricida fit hostia, qua parricidium expiatur, l. 42; vix addas p. 443, 61*): HIL. in psalm. 51, 4 *Idumaeus* populus . . . impius et -is et proditor (*subsunt insidiae Esau gen. 27, 41, cf. p. 443, 78; Hil. in explic. transfert ad Iudaeos Christum prodentes, qui respiciuntur et* AMBR. Cain et Ab. 1, 2, 5 in psalm. 39, 12). 130, 3 incestuosis et -bus filiis parcit *David* (*inde* ZENO 1, 7, 4 [2, 9, 7 L.]). trin. 10, 55 impiam -emque Hierusalem. HEGES. 1, 8 p. 12, 24 (*Aristobulus fratricida moribundus de semetipso*) mactetur hostia -is. 1, 40, 9 p. 89, 16 ubi -e illud reperiam caput (*gr. 1, 500* τὴν πατροκτόνον . . . κεφαλήν). 4, 7, 1 fugite . . . coetus -es (*p. 251, 20* parricidium adversum cives). 5, 18, 1 p. 334, 23 frequentiae -es (*de coetibus urbis summa fame laborantis*). EPIST. pontif. Thiel Gelas. 37, 1 ingerere quempiam -bus exemplis . . . antistitem (*i. Syllacenis, qui episcopos necaverant*).

II *respiciuntur variae actiones impiae, nefariae, sacrilegae sim.:* **A** *quibus afficiuntur homines auctori quadam familiaritate sim. coniuncti* (*neglecta notione interfectionis, nisi hic illic mors animae comprehenditur; accedit* quodammodo NOVELL.): TERT. pudic. 14 p. 250, 13 incestas nuptias . . . et libidinem -em (*opp.* solam . . . fornicationem. *spectat ad I Cor. 5, 1* ut uxorem patris sui aliquis habeat). PS. CYPR. singul. cler. 29 p. 206, 4 -is dilectio *clericorum in feminas.* PAVL. NOL. epist. 13, 20 -i crimine contemni pauperes nostro arbitrio, quos nullo videmus a nobis dei opere discretos. NOVELL. Maior. 6, 3 quae *puella* a fratrum consortio -i quodammodo arte subtrahitur *ad vitam sanctimonialem degendam.*

B *quibus impugnantur res, quae quodammodo parentibus, affinibus sim. comparari possunt:* **1** *ecclesia ab haereticis:* CYPR. epist. 57, 3 p. 652, 12 contra ecclesiam -ia cotidie arma suscipiunt (59, 13 p. 680, 15). 59, 2 p. 668, 16 gladios, quos verbis -bus iactitant (*postea:* homicidae sunt apud deum tales). 59, 18 p. 689, 1 minis suis -bus. AMBR. incarn. 2, 12 fraterno nomine non fraterne ecclesiam persequuntur, siquidem . . . quadam nuncupativa fidei germanitate -bus gladiis nos cupiunt vulnerare. **2** *ars generalis ab arte speciali:* MACR. Sat. 7, 15, 14 in ipsam *philosophiam* invehitur -i ausu medicina.

adv. **parricīdāliter.** *i. q. parricidali modo:* LAMPR. Alex. 1, 7 quibus *bellis civilibus* necesse fuit militem contra hostem paratum -r perire (-cidaliter *codd.*, -cidialiter *edd. vet.*). AVG. epist. 34, 3 nonne tibi videtur *iuvenis matri carnali mortem minans* dixisse -r frendens: quid faciam ecclesiae (*sc. matri spiritali*)? IVLIAN. in Am. 6, 3/6 l. 122 (*ad Iudaeos decem tribuum captivitatem non plorantes*) ut eas *calamitates* venisse -r gaudeatis (*antea l. 64* parricidales animos).

parricīdāns, -antis *adi.* *a* parricida *pro* parricidalis *ipse* FVLG. *formasse videtur devitans in hoc libro XI litteram 'l'.* *i. q. parricidalis:* FVLG. aet. mund. p. 168, 20 *Fabius* parvo contactam mero coniugem trucidat et resignatae ynotece (ob resignatam oenothecam *Reifferscheid*) -anti cruore (*i. caede*) sacrificat.

parricīdās *v.* parricida.

parricīdātus, -ūs *m.* (*sed v. infra*). *a* parricida; *ad formationem cf.* reatus. *significare videtur i. q. parricidium, sed neque notio neque formatio vocis prorsus constant* (*sunt qui intellegant* parricidatus,

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a, -um): CAEL. or. frg. (38 M.) Quint. inst. 1, 6, 42 -um (*inter vocabula non perdurantia affert* QVINT. *l. c. addens* quod in Caelio vix tolerabile videtur).

parricīdiālis *v.* parricidalis.

ᵃparricīdium, -ī *n.* *a* parricida, *cf.* homicidium. *derivatur a 'caede parentis' vel 'paris', v. infra l. 18. 20.* *scripturam sollemnem* parr- *praebet* IVS IVR. Sestin. (CIL XI 5998ᵃ) 7; *in codd. invenitur etiam* pari- *e. g.* CIC. Tusc. 5, 6 SEN. suas. 3, 2. *al.*, par(r)a- AMBR. epist. 27, 14 F. Ps. AVG. quaest. test. I 5 p. 29, 5 LEX Visig. 6, 5, 19, pare- GLOSS. IV 547, 33, parcid- SEN. clem. 1, 15, 2 CALP. decl. 3. *i longa in syllaba* -ri- IVS IVR. Sestin. *l. c. (si recte descriptum), litt. gr.* LYD. mag. 1, 26 κυαίστορες παρρικιδίον. *forma contracta gen. sg.* -di: PLAVT. Rud. 651 (*metro firmatur*). FEST. p. 297. 318 SEN. contr. 7, 1, 16. 7, 2, 8 (*et saepius*); *contra* -dii *passim in digestis et al.; in* IVRE IVR. Sestin. *l. c. apographa discrepant.* *de notione*: ISID. orig. 5, 26, 16 -i actio non solum in eum dabatur qui parentem, id est vel patrem vel matrem interemisset, sed et in eum qui fratrem occiderat; et dictum -um quasi parentis caedem. 10, 225 (*quae antecedunt v. p. 440, 66*) quoniam -um et (*i. etiam*) homicidium quocumque intellegi possit, cum sint homines hominibus pares (*cf. Plut. Rom. 22, 4* πᾶσαν ἀνδροφονίαν πατροκτονίαν προσειπεῖν). GLOSS. -um: πατροκτόνιον. πατροκτονία. qui patrem aut matrem occidit. patricidium. GLOSS.ᴸ Corp. P 179 -o: megcualm (*anglosax.*).

legitur in sermone pedestri inde a LEGE XII tab. (*? v. infra l. 48*), CIC., SALL., LIV., *frequentant* SEN. *rhet.*, QVINT., *deest e. g.* CAES., NEP., VELL.; *in versibus non nisi* PLAVT. Rud. 651 *et infra l. 75.* [*confunditur in codd. cum* parricida FLOR. epit. 1, 3, 5 CYPR. ad Donat. 8 p. 9, 18 LACT. epit. 58, 5 *al.* (*v. etiam sub* patricidium. *falso trad.* -um SEN. contr. 7, 5, 5 COD. Theod. 9, 15 rubr., *restit. e coni. dub.* QVINT. decl. 372, 4), fratricidium QVODV. de IV fer. 3, 14 CHROMAT. serm. 23, 1 l. 15 L., patricidium CHROMAT. *l. c.* BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 494, 6. *al.* (*v. etiam sub hac voce*). *e coni. probab.* SEN. contr. 9, 4, 22 -i (*Thomas*, tyrannicidi *trad.*) consilium.]

I *proprie i. q. impia occisio hominum occisori propinquitate, affinitate vel quibuslibet aliis vinculis pietatis sim. iunctorum* (*de Saturni devoratione filiorum l. 79. p. 446, 56 sqq.; de morte viperae p. 446, 16; de occisione Christi l. 81. ceterum dicitur de occisione vel facta vel incohata, excogitata sim. e. g. p. 446, 20. 22. 447, 17. 19; de controversis vocis rationibus, quae a viris doctis et antiquis et recentioribus prolatae sunt, cf. post alios Cloud, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 88, 1971, 1 sqq.*): **A** *in legibus, apud iuris consultos sim.* (*occurrere videtur inde a* LEGE XII tab., *v. l. 48; cf.* SEN. contr. 1, 4, 9 legem ... de -is. QVINT. decl. 281, 1 ad legem -i): FEST. p. 318 qui occidit *hominem sacrum*, -i non damnatur (*affert legem tribuniciam, v. p. 440, 45*). PAVL. FEST. p. 221 (*inde supplet Lindsay* FEST. p. 258) parrici⟨di⟩ quaestores appellabantur, qui solebant creari causa rerum capitalium quaerendarum (POMPON. dig. 1, 2, 2, 23 qu. -i, quorum etiam meminit lex duodecim tabularum. LYD. mag. 1, 26. *ad rem v. Cloud l. c. p. 18 sqq.*). POMPON. dig. 1, 2, 2, 32 Cornelius Sulla quaestiones publicas constituit, veluti de falso, de -o, de sicariis. VENVL. dig. 29, 5, 13 (*item* PAVL. dig. 48, 9, 10) *heredes*, qui -i poena teneri possunt ([*opp.* extraneos]. VLP. dig. 48, 9, 6 utrum qui occiderunt parentes an etiam conscii p. -i adficiantur. 48, 9, 7 -i p. tenebitur, qui *eqs.* MOD. dig. 48, 9, 9 pr. [*fusius describitur ut e. g.* COD. Iust. 9, 17, 1]. *al.*). 48, 2, 12, 4 *servos reos non facit* lex Pompeia -i, quoniam caput primum eos adpraehendit, qui parentes cognatosve aut patronos occiderint (PAVL. sent. 5, 24, 1 l. P. de -is tenentur, qui patrem matrem, avum aviam, fratrem sororem, patronum patronam occiderint [*sim.* MARCIAN. dig. 48, 9, 1 *inserens*: patruelem matruelem, patruum avunculum amitam, consobrinum consobrinam, uxorem virum, generum socrum, vitricum, privignum privignam]. *al.*). VLP. dig. 1, 18, 13, 1 qui -um admiserat, utrum simulato furore facinus admisisset an *eqs.* 48, 9, 8 -i postulatus. 48, 20, 3 quinque legibus damnatae mulieri dos publicatur: maiestatis, ..., -i *eqs.* COD. Theod. 9, 19, 4, 1 *lege* Cornelia de veneficiis sicariis -is. 11, 27, 1 lex, quae parentum manus a -o arceat, *sc. alimenta pauperibus tribuens.* LEX Visig. 6, 5, 19 si pater filium aut mater filiam aut filius patrem aut frater fratrem aut quemlibet sibi propinquum, gravibus coactus iniuriis ... occiderit, et hoc ... aput iudicem potuerit adprobare, quod -um (parra- *var. l.*), dum propriam vitam tuetur, admiserit, securus abscedat.

B *cetera exempla*: **1** *occiduntur propinqui* (*sc. consanguinitate, affinitate occisori iuncti; ad gradum cognationis in legibus explicatum v. sub A*): **a** *accedunt determinationes indicantes eum, qui occiditur*: α *adi.*: TRAG. inc. 171 (*ex Ennii Medea?*) sibi salutem ut familiari (*sc. fraterno*) pareret -o *Medea*. CIC. Cluent. 31 fraterno (HEGES. 5, 41, 2 p. 387, 4). LIV. 31, 31, 17 domestica. ARNOB. nat. 4, 33 p. 240, 14 M. tamquam hostili de sanguine ita se proprio -o cruentare *Saturnum* (*sc. de devoratione filiorum, cf. fort. p. 446, 56, nisi recte abscisionem genitalium intellexit Löfstedt, Arnobiana, 1917, 85*). PETR. CHRYS. serm. 4, 1 (*de occisione Christi*) caelestis -i. β *gen.*: CIC. Phil. 3, 18 patris et patrui (OROS. hist. 4, 20, 28). LIV. 8, 11, 7 filii. SVET. Nero 34, 5 matris. CHROMAT. serm. 23, 1 L. fratris. γ *variae* (*fere iunctura laxiore*): LIV. 44, 1, 10 -o ... perpetrato in fratrem, cogitato in parentem (SEN. contr. exc. 5, 4, 2 -um de patre finxit, de f. commisit. CHROMAT. serm. 27, 3 L. quod -*um* in fratre commiserat). APVL. met. 5, 11, 2 -um struentes contra sororem. IVST. 18, 7, 18 duplicis, et in filio et in patria -i poenas dedit. AVG. civ. 3, 15 p. 118, 2 D. tanto in ... regem *Servium Tullium* -o perpetrato *a genero*.

b *exempla varia, ubi e contextu apparet, quis occidatur, sc.*: α *pater, parens* (*mater l. 14 sqq., vipera l. 16; cf. p. 445, 17. 22 et nonnulla sub A et B1a*): CIC. inv. 2, 58 -i causa subscripta. *ibid.* -i ... mentio ... facta (*postea*: de nece parentis). S. Rosc. 28 ut nomen huius *S. Roscii* de -o deferrent. *ibid.* ipso nomine -i. 61 de -o causa dicitur (*postea: cur* patrem filius occiderit). *al. in hac oratione* (*inde* QVINT. inst. 7, 2, 2. 9, 2, 53 GELL. 15, 28, 2 Roscium -i reum [*sim.* 15, 28, 3]). SEN. contr. 1, 4, 5 alterum putavi -um matrem coram patre occidere (*sim. de matricidio* 1, 4, 9. VAL. MAX. 8, 1 ambust. 1 TAC. ann. 14, 8, 4. *al.; nota de vipera*: APVL. apol. 85, 5 exeso matris utero in lucem proserpit atque ita -o gignitur). contr. exc. 3, 2 them. quidam filium accusavit -i. 3, 2, 1 non abdico te propter -um. 5, 4 them. accusatus est ... -i. *et saepe.* VAL. MAX. 5, 9, 1 gravissima crimina ..., in novercam commissum stuprum et -um cogitatum. 5, 9, 3 suspectus in -o *filius*. 5, 9, 4. *al.* SEN. clem. 1, 15, 2 *Tarius* filium deprehensum in -i consilio damnavit. dial. 3, 2, 2. epist. 108, 19 -i metum fecit *Pythagoras*, cum possent in parentis animam inscii incurrere et ferro morsuve violare. QVINT. inst. 4, 2, 73 -um obicitur iuvenibus, quorum pater vivit. 7, 2, 17 pater decessit, ille *filius* -i reus est. decl. 281 them. stricto gladio occurrit ... patri; ... accusat filium -i. *saepe.* SVET. Vit. 6. *al.* β *frater, soror* (*cf. l. 62. 71. p. 445, 18. 58. 68. et sub 1a; inde a* QVINT. *selecta*): LIV. 40, 8, 7 *Philippus* iudex inter duos filios, accusatorem -i et reum (*ad eosdem* 40, 12, 15. 40, 13, 3. 4. *al.*). 45, 19, 14 cum detestabilis altera res (*sc. fratri regnum eripuisse*) et proxima -o sit. FEST. p. 297 accusatus ... -i *Horatius* (*de eadem caede sororis*: FLOR. epit. 1, 3, 5. SCHOL. Cic. Bob. p. 113, 12 de -o hoc est interempta sorore). SEN. contr. 1, 7, 16. contr. exc. 5, 3, 1 vincere propter -um nolunt *fratres pancratiastae*. *al.* QVINT. inst. 9, 2, 88 reus -i, quod fratrem occidisset. decl. 286, 9. 321, 6 (*invicem veneficii se reos deferunt frater et medicus*:) inter homicidium et -um cognoscitis. *al.* MIN. FEL. 25, 2 Romulus ... -um fecit (*de eodem -o*: SERV. auct. Aen. 1, 292 SERV. Aen. 6, 779. *al.*). IREN. 3, 23, 4 *Cain* non reveritus deum, neque confusus in -o (*de eodem -o*: CYPR. mortal. 17 -um mente conceptum. *et saepius*). CAPITOL. Opil. 4, 8 quod vel ob -um vel incestum displiceret *Caracalla* (*de eadem caede Getae*: SPART. Carac. 8, 5. 8, 6. *al.*). *al.* γ *filius, filia* (*cf. l. 61. p. 445, 68 et sub 1a; inde a* FLORO *selecta*): SEN. contr. exc. 6, 6, 1 perdidi uxorem -o (*sc. quia filiam interfecit*), filiam veneficio. contr. 7, 7, 9 (*loq. pater filium imperatorem hostibus prodidisse accusatus*) et imperatorem et -um vendidi? suas. 3, 2 adhuc -um *non* feci (*deliberat Agamemnon de Iphigenia immolanda ut* 3, 3 [*bis*]). QVINT. decl. 315, 18. 317, 14. *al.* FLOR. epit. 1, 9, 5 (*de supplicio quo Brutus filios interfecit ut*: CLAVD. DON. Aen. 6, 820. *al.*). MIN. FEL. 30, 2 sunt quae ... -um faciant, antequam pariant (*sim. de abortu*: TERT. uxor. 1, 5 l. 10 CYPR. epist. 52, 2 p. 619, 5). TERT. scorp. 7 p. 159, 3 (*de deo salutis causa martyrium admittente*) *sophia filios suos* sapienter ... iugulavit (*prov. 1, 20*), dum in vitam ...; o -i ingenium! CYPR. mortal. 12 (*de sacrificio Isaaci ut*: ZENO 2, 11, 2 [1, 59, 5 L.] pium -um. AMBR. epist. 27, 14 F. pie posse fieri ... -um. *al.*). ARNOB. nat. 4, 24 p. 229, 15 M. numquid -i causa vinctum esse Saturnum? (*sc. filiorum devorationis causa, nisi respicitur patricidium eius*). HEGES. 1, 41, 8 p. 98, 2 hac permissa sibi Herodes -i potestate *eqs.* (*cf. gr. 1, 543* τεκνοκτονίας). *al.* δ *quilibet propinquus* (*cf. p. 445, 56 sqq. ibid l. 82.; inde a* VAL. MAX. *selecta*): LIV. 1, 13, 2 *Sabinae mulieres* hinc patres, hinc viros orantes, ..., ne -o macularent partus suos. 1, 47, 1 *Tulliae* praeterita -a (*sc. sororis coniugisque*). 1, 50, 5 *Tarquinii Superbi imperium* raptum -o *soceri Servi Tulli*. SEN. contr. 1, 1, 23 audimus fratrum (*sc. Atrei et Thyestis*) fabulosa certamina ..., impias epulas, detestabili -o furvum diem. *al.* VAL. MAX. 8, 1 ambust. 1 *filiam* -um (*sc. avia necavit filiae liberos*) ultam esse -o (*i. matricidio*). TAC. ann. 13, 16, 4 sibi ... -i exemplum intellegebat *Agrippina*. 13, 21, 2 (*loq. Agrippina*) nec ... aut mihi infamia -i (*sc. me consilium filii occidendi cepisse*) aut Caesari conscientia (*sc. -i, i. matricidii*) subeunda est. IVST. 3, 1, 3 impellit Artaxerxen -um (*i. patricidium*) -o (*i. fratricidio*) vindicare. 9, 7, 12 ad quam *ultionem* per -um (*sc. mariti*) festinaverat *Olympias*. 18, 4, 14 -um rex *Pygmalion fecit* (*cf. 8* avunculum suum eundemque generum ... occidit). *al.* *nota de Saguntinis se suosque occidentibus* (*cf. Flor. epit. 2, 6, 6* excitant rogum, tum desuper se suosque ... ferro et igne corrumpunt): QVINT. decl. 369, 2 sic (*sc. bona mente*) Saguntini fecerunt -um. FLOR. epit. 2, 6, 8 in illo publico -o incendioque.

2 *occiduntur cives* (*sc. cum occisore eandem patriam quasi parentem habentes; accedit* prope *l. 81; determinatur per adi. p. 447, 3, locut. praep. p. 447, 8*): CIC. Verr. II 5, 170 facinus est vincire civem Romanum, scelus verberare, prope -um necare (*affert* QVINT. inst. 8, 4, 4 *ut exemplum incrementi*). Catil. 1, 33 qui (*socii Catilinae*) se tecum omni scelere -oque iunxerunt. Sull. 76 introspicite Catilinae ... ceterorumque mentes; ... quae indicia -orum, quantos acervos

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scelerum reperietis! Lig. 18 sceleris . . . crimine, furoris, -i liceat Cn. Pompeio mortuo, liceat multis aliis carere. Phil. 6, 4 domesticis stupris, forensibus -is delectatur (*sim. de occisionibus ab Antonio, Dolabella aliisque factis* 11, 14. 11, 27. 12, 15. 13, 20. *al.*). SALL. or. Lep. 24 specie concordiae et pacis, quae sceleri et -o suo nomina indidit *Sulla*. SEN. contr. 2, 1, 11 an . . . -um tanti fuit? (*respicitur genus humanum divitiarum causa se ipsum interficiens*). HEGES. 4, 7 p. 251, 20 -um adversum cives.

3 *occiduntur viri summum imperium habentes* (*quasi patriae parentes; de morte Servii Tullii cf. p. 446, 5. 63*): CIC. Phil. 13, 22 (*verba Antonii*) soluto supplicio -i (*de occisione Caesaris ut*: VAL. MAX. 1, 5, 7 dignus admisso -o eventus. 1, 6, 13 FLOR. epit. 4, 7, 1). LIV. 1, 52, 1 qui *Latini* Turnum novantem res pro manifesto -o merita poena adfecissent. VAL. MAX. 8, 14 ext. 4 Philippum interemit *Pausanias* et quidem quod petierat assecutus est; tam enim se -o quam Philippus virtute notum posteris reddidit. 9, 11 ext. 4 unius -i (*i. Tiberii occidendi*) cogitatione cuncta scelera superata (*postea*: princeps parensque noster *Tiberius*). CVRT. 3, 6, 11 (*loq. medicus ad regem*) crimen -i, quod mihi obiectum est, tua salus diluet (*sim. de Alexandro occidendo*: 6, 7, 7. 6, 10, 14). 5, 9, 3 (*de Dareo occidendo ut*: 5, 9, 9. 5, 12, 4. *al.*). PANEG. 2, 30, 3 extinctus aperto dominus *Gratianus* -o. *al.*

4 *occiduntur socii, amici, patroni sim.* (*populi affinitate quadam iuncti* IVLIAN.): SEN. contr. 7, 2, 1 *Antonius* credidit posse -um facere *Popillium* (*sc. patronum Ciceronem occidens ut* 7, 2, 2). PLIN. nat. 33, 48 (*C. Gracchi a familiari occisi*). APVL. met. 4, 11, 6 *dux noster*, cum . . . nulli nostrum spontale -um suadens persuadere posset, . . . gladium suum . . . per medium pectus . . . transadigit. 8, 8, 9 noli -o nuptias auspicari, *sc. amico interfectori mariti nubens*. IVLIAN. in Am. 1, 13–15 l. 264 nec isti populi, Ammon videlicet et Moab, de Loth stirpe venientes, a -i invidia liberantur (*cf. p. 443, 78 sqq.*).

5 *e contextu non apparet, quis occidatur* (*exempla selecta; cf. etiam* LEGEM XII tab. *sub A*): CIC. Cluent. 32 ceteri non videntur in singulis hominibus multa -a suscipere posse (*opp. Oppianicus gravidam fratris uxorem necans*). fin. 4, 63 homines sceleribus et -is inquinatos (*opp.* caste et integre *viventes*). SEN. contr. 10, 3, 15 facilius est ignoscere bello quam -o. 10, 5, 23 quid, si volueris bellum pingere? . . . quid, si -um? SEN. benef. 3, 6, 2 homicidii, veneficii, -i, violatarum religionum . . . diversa poena est *ubique* (*in serie ut*: QVINT. inst. 5, 13, 3 de -o, sacrilegio, maiestate. 6, 2, 21 gravia per se, -um, caedes, veneficium. 11, 3, 59 non dico de homicidio, sacrilegio, -o [*sim.* AVG. c. acad. 3, 16, 36]. SVET. Tib. 66. Nero 33, 1 [*nisi ad p. 446, 59*]. AVG. civ. 22, 22 p. 604, 4 D. *al.*, *cf.* PLAVT. *sub IIA*). dial. 6, 26, 4 nulla hic (*sc. in sede mortuorum*) arma mutuis furere concursibus . . . nec -a aut fingi aut cogitari. LACT. inst. 6, 20, 28 tragicae historiae subiciunt oculis -a et incesta regum malorum. BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 494, 6 sqq. (patri- *var. l.*). *al.*

II *transfertur*: **A** *per hyperbolen ad varias actiones noxias, iniuriosas, quibus afficiuntur homines* (*cautius inducitur l. 54*): PLAVT. Rud. 651 fraudis, sceleris, -i, periuri plenissimus, legirupa, imprudens *eqs.* (*sc. leno, cf. p. 441, 10 et Opelt, Schimpfwörter, 1965, 94*). VITR. 7 praef. 9 mors eius ut -i damnati (*de Zoilo Homerum poetarum parentem [v. p. 358, 81] vituperante. cf. de auctore medicinae* SCRIB. LARG. praef. 7 genere quodam -um ac sacrilegium eos committere, qui haec [*i. falsa*] dicunt *de Asclepiade*). SEN. contr. 1, 1, 23 quam innocenter me contra -um (*sc. auxilium a fratre non oblatum*) vindico. 1, 6, 1 filius meus ait se uxori, *quae patrem reliquerat*, -um debere (*luditur cum notione sollemni*). contr. exc. 6, 7, 2 *filius* -o (*i. adulterio novercae*) convaluit. contr. 7, 2, 4 *Popillius Ciceronem* lacerat occisum; . . . hoc -um tertium . . . est. 7, 3, 5 vivo patre et hoc -um est (*sc. mors voluntaria filii ut ibid. iterum*: reus est -i qui mavolt mori quam patrem videre). QVINT. decl. 373, 2 *patrem captum* deseruisti: maximum crimen, immo -um. CALP. decl. 10 (*de actione matris mortem filii provocante*). APVL. met. 7, 3, 2 quod crimen non modo latrocinium, verum etiam -um quisque rectius nominarit (*de latrocinio in hospitem, cf. 3, 7, 3* hospitem parentemque meum).

B *per metaphoran vel in imagine ad actiones quibus delentur, detrectantur res* (*cf. p. 445, 80*): **1** *patria* (*sc. de perduellione, seditione adversus patriam ut* 'parentem civium', *cf. p. 364, 46 sqq.*): **a** *patria indicatur determinationibus* (*cf.* suus *l. 84*): CIC. Sull. 6 obstrictum esse patriae -o (dom. 133 in p. -o exsultare. Phil. 2, 17 [*de Catilinae eiusque sociorum actionibus ut*: SCHOL. Stat. Theb. 5, 159 AVG. c. acad. 3, 16, 36]. 11, 29 nefario. off. 3, 83 foedissimum et taeterrimum. HEGES. 5, 22 p. 347, 25). LIV. 28, 29, 1 revocavit *Coriolanum* . . . a publico -o privata pietas (VAL. MAX. 1, 8, 8 [*de occisione Caesaris ut*: 3, 1, 3. 6, 8, 4. *cf. sub C*]. *aliter p. 446, 77*). IVST. 18, 7, 18 in patria (*v. p. 446, 4*). **b** *exempla varia* (*selecta*): CIC. Rab. perd. 27 nefarii sceleris ac -i mortuum *L. Flaccum* condemnabimus? ([*sim. ibid. de C. Mario, nisi mavis utrumque locum strictius de occisione tribuni plebis sacrosancti intellegere*]. IVS IVR. Sestin. [CIL XI 5998ᵃ] 7 s. -i sui poenas exsolverit). Catil. 1, 17 te patria quae communis est parens omnium nostrum odit ac metuit et iam diu nihil te iudicat nisi de -o suo cogitare (*huc spectat* GLOSS.ᴸ II Philox. PA 95 πατροκτονίας). Att. 10, 10, 5 eripiam me ex istorum -o. SEN. contr. 10, 3, 3 si -um ⟨esset⟩ fuisse in diversis partibus, numquam defendisset apud Caesarem Ligarium Cicero. VAL. MAX. 9, 11, 3 reum . . . inchoati -i *Catilinam*. SEN. benef. 5, 16, 1 posuit arma *Coriolanus*, sed in medio -o posuit. QVINT. decl. 322, 4 (*de iuvene reo affectatae tyrannidis et patricidii*) ut vel uno appellari nomine potuerit utrumque *scelus* -um. *al.*

2 *aliae*: CIC. Tusc. 5, 6 vituperare quisquam vitae parentem *philosophiam* et hoc -o se inquinare audet? HIL. trin. 3, 21 si liceret, corpora et manus ad caelum elevaremus, . . . concuteremus fundamenta terrae et toto in haec opera dei -o desaeviremus. OPTAT. 3, 8 p. 91, 1 parentes incruenta -a facere cogebantur (*sc. animarum liberorum suorum, dis eos ture sacrificare iubentes*).

C *per metonymian ad diem, quo Caesar occisus est*: SVET. Iul. 88 curiam, in qua occisus est, obstrui placuit Idusque Martias '-um' nominari.

appendix: structurae et iuncturae notabiliores: **1** *iungitur cum verbis faciendi, committendi sim.*: CIC. Cluent. 32 suscipere. LIV. 44, 1, 10 -o . . . perpetrato. SEN. contr. 1, 4, 9 facere (7, 1, 6. *al.* QVINT. decl. 258, 6. 314, 12. 369, 2 MIN. FEL. 25, 2. *al.*). contr. exc. 5, 4, 2 commisit (suas. 3, 3 SCRIB. LARG. praef. 7 QVINT. inst. 7, 2, 2 decl. 317, 14. *al.*). VAL. MAX. 1, 5, 7 admisso -o (VLP. dig. 1, 18, 13, 1 LEX Visig. 6, 5, 19). 5, 9, 4 ad peragendum -um. CVRT. 6, 10, 14 consummato . . . -o. CYPR. mortal. 12 gerere.

2 *copulantur aut iuxta ponuntur aut distinguuntur voces plus minus affines*: scelus: PLAVT. Rud. 651 s., -i . . . plenissimus (*sine coniunctione ut* CIC. Verr. II 5, 170 [*in climace*] facinus . . ., s. . . ., prope -um. Lig. 18 IVS IVR. Sestin. [CIL XI 5998ᵃ] 7). CIC. Rab. perd. 27 s. ac -i ([*bis*]. LIV. 40, 24, 6 SEN. epist. 108, 19). Catil. 1, 33 s. -oque. fin. 4, 63 s. et -is (SALL. or. Lep. 24). *laxius*: CIC. Sull. 76 quae indicia -orum, quantos acervos scelerum. Phil. 11, 14. 11, 29. *al.* caedes (*cf. p. 445, 18*): LIV. 31, 31, 17 domestica -a et cognatorum amicorumque c. (SVET. Tib. 66 Nero 33, 1). QVINT. inst. 6, 2, 21 -um, c., veneficium. FLOR. epit. 4, 7, 1 (*variant in contextu*). IVST. 17, 1, 6 -um . . . secutae c. sunt. 30, 1, 2 (-um *explicatur per* necem . . . parentis *et* caede . . . fratris). *distincte*: SCHOL. Cic. Bob. p. 113, 12 non c. vulgari set . . . -o. homicidium: *v. vol. VI 3, 2868, 51 sqq. et supra p. 445, 19.* veneficium: SEN. contr. 9, 2, 13 -i et v. 9, 6, 7 ante v. oportet faciat quam -um. SEN. benef. 3, 6, 2 (*in serie maleficiorum ut* QVINT. *supra. al.*). crimen: VAL. MAX. 5, 9, 1 gravissima crimina . . . stuprum et -um. QVINT. decl. 373, 2 maximum, immo -um. APVL. *p. 447, 65.*

3 *significatur*: **a** *is, qui occidit: per gen.*: CIC. Phil. 14, 35 M. Antoni. Att. 10, 10, 5 istorum. LIV. 40, 24, 6 fratris. 44, 1, 10 Persei. SEN. dial. 3, 2, 2 filii. *al.* *per pron. poss.*: SALL. or. Lep. 24 -o suo (*sc. Sullae*). LIV. 40, 9, 9 -o tuo (*Demetrii*). *al.* **b** *is, qui occiditur: per adi. p. 445, 75 sqq. 447, 76* (*cf. p. 447, 3*); *per gen. p. 445, 82 sqq. 447, 72 sqq.*; *per pron. poss. p. 447, 84; variis modis p. 445, 84 sqq. 447, 8.*

deriv.: parricid(i)alis.

parricido (-āre) *v.* parricidans. *Baer.*

parro(e)c(h)- *v.* paroec-.

parrula, -ae *f.* *a* parra *deminutive.* *scribitur* paru- *codd. saec. VIII* GLOSS. Leid. ed. Hessels 47, 52 GLOSS.ᴸ Corp. P 128 (*cf.* 176). *nomen avium*: GLOSS. III 18, 3 κορυδαλλός: parru[m]la (*item p. 439, 34 e coni.; significari videtur genus alaudarum, sed etiam* 'parum cristatum' *L. intellegi posse vidit André, Les noms d'oiseaux, 1967, 119 sq.*). V 382, 23 -a: masae (*anglosax.*, *sc.* '*parus*' *L.*; *item* GLOSS. Leid. ed. Hessels 47, 52 GLOSS.ᴸ Corp. P 128. *ad idem avium genus referunt viri docti* GLOSS.ᴸ Corp. P 176 -a [paruca *trad.*]: hicae [*anglosax.*]). *cf. Onom.*

parrus *v.* parra. *Kruse.*

ˣ**pars,** -rtis *f.* [*ratione nominum in* -ti- *cadentium formatum a radice, quae subest gr.* πέπρωται, ἔπορον, *a qua in linguis cognatis voces variae fere eiusdem notionis originem trahunt. de ratione sonorum cf. Leumann, Gramm. 1977, 60. Sch.*] *scribitur litt. graec.*: παρτες Ps. MAVRIC. strat. 12, 8, 16, 14. 12, 8, 24, 14. *cf. p. 449, 28 sq.* *notatur* (*de compendio* pa *v. supra p. 3, 59*): p(artis) CIL IX 3438, 5. par(te) CIL XII 5093, 9. *adiunctis aliis litteris*: p(ro) p(arte) CIL VI 18100, 8 XIV 1641, 3. 5176, 4. m(aiore) p(arte) LEX Vrson. (CIL I² 594) 70, 10 (*sim. al. ibid.*). p(ro) p(arte) s(ua) LEX aq. Claud. (CIL VIII 18587) 4, 5 (*al. ibid., si recte solvit Dessau*). m(aiorem) p(artem) d(iei) PROB. litt. sing. gramm. IV 275. p(ro) p(arte) d(imidia) *ibid.* NOT. Tir. 30, 96 -s (*al.; cum numeris adiectis e. g.* 60, 75 sqq., *in locut. praepos. e. g.* 31, 2. 60, 86 sq.). *de genere: more vulgari excipitur per pron. relat. neutr. vel masc.* (*per apposit. explices* ITALA Luc. 15, 12 [cod. d]): EXPOS. mundi 34 -es, quae (quas *Rougé*) describere necessarium (*Hahn, Sprache der . . . Expos., 1898, 21 cogitat de gr.* μέρη ἅ). IORD. Get. 82 -s eorum, qui . . . tenebat.

de formis: *gen. sing.* -us LEX Bant. (CIL I² 582) 12; -es CHIRON 560 (*cf. Ahlquist, Stud. Chiron., 1909, 29*). *acc. sing.* -im CIL I² 37 (*scrib.* -i, *cf. Mommsen ad l.*). PLAVT. Truc. 1 (*apud Apul. flor. 18, 7 cod. F*). CIC. leg. agr. 3, 8 (*cod. unus*). LVCR. 6, 88. 6, 384. 6, 661 (*OQ, ceteri* -em *ut passim, cf. Ernout, Rev. Phil. 42, 1918,*

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

139 sq.). VERG. Aen. *v. infra p. 455, 30. 41.* OV. met. *v. p. 455, 32.* SVET. Aug. 42, 3 (-em *var. l.*). FRONTO p. 57, 4 v. d. H. AVR. Fronto p. 50, 25 ORIBAS. syn. 9, 28 eup. 2, 1 D 1. *ceterum cf. sub* partim; -en (*ante* ve) TAB. cer. Dac. 7 (CIL III p. 940 *a. 142*) int. 8 CIL VI 10219, 9.

abl. sing. -i PLAVT. Men. 479 Persa 72. LEX Sil. (Fest. p. 246; *trad.* patris). TER. Eun. 579 (*dub.*). CATO agr. 136. LEX repetund. (CIL I^2 583) 51 (*sed* 65 -e). VARRO rust. 1, 13, 5 (-e *var. l. ut* 1, 40, 6). 3, 3, 9. CIC. Arat. frg. 10 (*trad.* -im). LVCR. 1, 1111. 3, 611 (*cf. Ernout-Robin ad l.*). 4, 515. 5, 511 (-e *var. l. ut* 5, 721). 6, 694. 6, 721. MANIL. 3, 395 (*cf. Housman ad l.*). APVL. apol. 42, 7 (*v. Helm in app. crit.*); -ei LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 25. 27. *nom. plur.* -is VARRO ling. 5, 21. 5, 56. LVCR. 5, 494 (*OQ*). *gen. plur.* -um ENN. ann. 593 CAES. anal. frg. Char. gramm. p. 179, 5 B. NEP. frg. 42 Marsh.; *consuetudinem* -ium *testatur* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 179, 10 B. *dat. et abl. plur.* -ibus *distinguit a formis quartae decl. e. g.* PRISC. gramm. II 364, 25, *indifferenter scripsisse veteres testatur* CASSIOD. gramm. VII 156, 16 (*ex Curtio Valeriano*). *acc. plur.* -is (*testatur* PRISC. gramm. II 360, 9): LEX XII tab. 3, 6 (Gell. 20, 1, 49). PLAVT. Merc. 276 Mil. 811. TER. Hec. 836 (*cod. A ut* Haut. 1. 10 Phorm. 27. 83 Eun. 354. *sed* Eun. 151 -es *A et Don.*). CIC. Verr. II 3, 40 (*ter cod. V*); *ceterum v. Neue-Wagener I^3 389. 391 sq.* (*in pap.*: CARM. de bell. Aeg. 34).

de notione (*de ratione q. e. inter voces* -s, potentia, virtus, vis *v. p. 468, 65 sqq.; distinguitur a* portio CHALC. comm. 33): SYNON. Cic. p. 426, 3 frustum carnis. crustum. panificium. -s. portio. ISID. orig. 18, 2, 8 *spolia vocantur* -es ... a pari divisione pro personarum qualitate. GLOSS. -s: μέρος. -es: μέρη. *al.* GLOSS.[L] I Ansil. PA 582 -bus: munere, vice. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] πάρτις μέρος. πάρτε μέρος. σίνε πάρτε δίχα μέρους. *cetera v. infra suis locis.*

legitur inde a ? CARM. Sal. (*v. supra p. 3, 59*), LEGE XII tab., NAEV., PLAVTO *per totam latinitatem.* [*val.* parte; *it.* parte; *sard. centr. et mer.* parte; *raet.* part; *francog.* part; *prov. vet.* part *et var. francoprov., prov., vasc.*; *cat.* parte; *hisp.* parte; *port.* parte. *cf. M.-L. 6254. Battisti-Alessio IV 2783. Wagner II 226. Wartburg VII 669 sqq. Coromines² IV 414 sq. Machado³ IV 314. St.*] [*confunditur in codd. cum*: aperte: ACC. trag. 133 (*restituitur* aperte). VARRO ling. 7, 18 (*restituitur* a -e *ut*: 7, 75. 8, 15 SEN. suas. 4, 4). QVINT. inst. 7, 4, 38 (*var. l.*). ars *saepe, e. g.* CIC. de orat. 1, 59. leg. 2, 46 (-s *restituitur ut*: ac. 1, 23 APVL. Socr. prol. p. 113). OV. am. 2, 18, 19. LIV. 2, 47, 12 (ars *restituitur ut*: GRATT. 151 COLVM. 5, 9, 16 [a. *Hedberg, alii alia*]. *al.*). par: *v. p. 261, 36.* paries: VITR. 2, 8, 2. CIL VI 15792 ex pariete tertia (*fort.* ex -e t. *ut* VI 4710, *sed cf. Samter, RE IV 601, 6*). partus *e. g.* MANIL. 2, 726 (-s *restituitur*). PS. APVL. Ascl. 8 (*falso trad. pro* partum, *cf. Lact. inst. 4, 6, 4* τόκον). pater (*fere in casibus obliquis per transpositionem litterarum*): LEX Sil. (Fest. p. 246. -s *restituitur ut*: COM. pall. inc. 56 VARRO ling. 5, 85 frg. Non. p. 494, 14 SEN. contr. 10, 2, 1. *al.*; *cf. et p. 474, 43*). TER. Haut. 8 CIC. Phil. 11, 9 nat. deor. 2, 30 VERG. Aen. 8, 511. *et saepe.* *dubia, mutila, manca*: PACVV. trag. 73 TVBERO hist. 10 VARRO Men. 305 LVCR. 5, 485. 5, 881 (*v. Bailey ad l. et e. g. Verdière, Eos 51, 1961, 94 sqq. Müller, Mus. Helv. 32, 1975, 48 sqq.*). CVLEX 346 (*cf. Housman, Classical Papers II 572 sq.*). RABIR. carm. frg. 4 SEN. epist. 105, 3.]

exempla sic digerenda censuimus:

I *μέρος fit separatione corporali: l. 81.*

II *μέρος est id, in quod dividitur unitas maior*:
- A *pertinet ad meram divisionem*: 1 *exempla varia significantiora: p. 450, 52.* 2 *cum respectu rationis computatae: p. 451, 69.* 3 *grammatica et stilistica: p. 454, 16.*
- B *pertinet ad rationem participandi*: 1 *spectat ad quaslibet res: p. 459, 54.* 2 *spectat ad munus actoris: p. 464, 7.*

III *μέρος est id, ex quo totum quoddam componitur*:
- A *cum respectu pertinendi, attinendi, contingendi: p. 465, 84.*
- B *cum respectu diversitatis singulorum*: 1 *significantur res: p. 467, 39 (de corporis -bus p. 467, 67; de partitione orationis p. 471, 21).* 2 *significantur homines: p. 474, 34 (de litigantibus p. 474, 38; de factione p. 475, 7).*

appendix ad I–III: p. 478, 1 (iuncturae verbales computandi, partiendi p. 478, 23).

IV *de loco, directione, latere*:
- A *proprie*: 1 *vario usu: p. 478, 83 (locutiones locum vel directionem indicantes p. 479, 2; de certis regionibus p. 480, 50).* 2 *pertinet ad latus animantium vel rerum: p. 482, 47.*
- B *translate i. q. respectus, sensus, ratio sim.: p. 485, 71.*
- C *per imaginem: p. 487, 66.*

appendix ad I–IV: locutiones periphrasticae p. 488, 45; de ellipsi p. 488, 67.

i. q. μέρος.

I *μέρος fit* ***separatione corporali*** (*fere extrinsecus illata; dicitur de segmentis, fragmentis sim. rei solidae singularibus, sc. quae quo modo ad totum quoddam pertineant, non refert; attulimus exempla certiora, alia cf. e. g. p. 456, 81 sqq. 458, 49 sqq. 470, 14 sqq.*): **A** *de segmentis corporis occisi hominis* (*cf. p. 450, 37*): LEX XII tab. 3, 6 (Gell. 20, 1, 49) tertiis nundinis -is secanto (*cf. Quint. inst. 3, 6, 84* corpus inter creditores dividi licuit. *Gell. 20, 1, 48* secare ... atque partiri corpus addicti sibi hominis. TERT. apol. 4, 9 iudicatos ... in -es secari a creditoribus. *ad rem v. Kaser, Röm. Zivilprozeßrecht, 1966, 102 sq.*). SEN. Phoen. 365 *Agaue* spolium tulit ... nati ... in -es dati. PETRON. 141, 2 si corpus meum in -es conciderint (ITALA iud. 19, 29 [Lugd.] concidit illam *concubinam mortuam* membratim in duodecem -es [*gr.* μερίδας, VVLG. in d. -es ac frusta. *inde* SVLP. SEV. chron. 1, 29, 4 membra ... in d. discissa -es]). **B** *de aliis fragmentis, particulis, frustis sim.* (*saepius determinatur per gen. materiae, e. g. l. 13. 16. 28, per adi. l. 23*): CIC. Cluent. 173 *venenum* abditum aliqua in -e panis (PALLAD. hist. mon. I 10 p. 285[B] vis edimus -em p.? [*gr. p. 71, 21 B.* κάλασμα]). LVCR. 1, 309 in parvas ... -is dispergitur umor. 1, 863 cibos ... habere in se nervorum corpora parva ossaque et omnino venas -isque cruoris. 2, 826 quanto in -es res quaeque minutas distrahitur magis *eqs.* 2, 829 ubi in parvas -is discerpitur austrum (*831* filatim). 3, 659 *serpentem* in multas -is discidere ferro (*665* particulis). VERG. Aen. 5, 858 cum puppis -e revolsa ... proiecit in undas *Palinurum* (*cf.* 9, 562 ipsum pendentem ... magna muri cum -e revellit. OV. met. 13, 882 Cyclops -em ... e monte revulsam mittit. SIL. 9, 466 convulsam ... -em vicini montis ... iacit. HEGES. 5, 26, 2 convulsa -e murali). AETNA 361 ille impetus ignes et montis -es ... subvectat (*cf.* SEN. Phoen. 72 rapax torrens ... -es ... lapsi montis exesas rotat). PRIAP. 70, 3 (*contextu non satis integro; ad liborum fragmenta rettulimus coll.* OV. fast. 3, 734). OV. met. 8, 649 resecat de *suis* tergore -em exiguam. VAL. MAX. 1, 6, 5 (*in prodigio*) carnis ... in modum nimbi dissipatae -es ceciderunt. SCRIB. LARG. 207 *medicamentum* in -es divisum (*cf.* 213 galbani ... divisi in minimas -es. 264 cera ... in minimas -es concisa). PLIN. nat. 9, 33 -es ... e manibus accipiant *delphini* (*frusta in escam ut*: IVV. 14, 78 cadaveris. 14, 131 lacerti *piscis.* APVL. met. 7, 11, 3 subreptas. 10, 14, 2 opimas. 10, 14, 3. 4. 6. 10, 15, 2. ITALA Ezech. 24, 4 [Wirc.] divisiones -ium, omnem divisionem bonam [*gr.* διχοτομήματα, ... διχοτόμημα, VVLG. frusta ..., omnem -em bonam]. Luc. 24, 42 [cod. a *al., cf.* VVLG.] piscis assi -em [*gr.* μέρος]. *al.*; *aliter p. 460, 46 sqq.*). MART. 11, 31, 3 *cucurbitas* quasi filios Thyestae in -es lacerat secatque mille. *al.* *abl. modi* (*resultat. q. d. l. 39 sq.*): COLVM. 7, 3, 16 *conceptum* ferro divisum ... -bus educat. DIOSC. 2, 157 p. 240, 7 *scilla* -bus incisa ([*gr. 2, 171, 2* ἐντμηθεῖσα]. CASSIOD. hist. 9, 28, 6 [*gr. Theodoret. 5, 22, 6* εἰς μικρὰ ... διελόντες]). APIC. 5, 1, 3 orbiculos ... confringis et -bus in hoc summittis (*sim.* 8, 7, 5). *per locut. praepos.* (in -es *v. supra*): HIER. epist. 61, 4, 3 praecidendam linguam ac per -es et frusta lacerandam.

II *μέρος est id, in quod* ***dividitur unitas maior*** (*sc. magis pertinet ad rationem quantitativam, quae illustratur fere per adi. quantitatis vel numeros; totum quod dividitur indicatur per gen. partit. nec non per praepos. [v. p. 478, 3], rarius per adv. [v. p. 478, 20]; cum gen. generis q. d. v. p. 451, 50. 452, 3, gen. materiae v. p. 451, 71; cf. et iunct. verb. p. 478, 23 sqq. allatas*): **A** *pertinet ad* ***meram divisionem***: 1 *exempla varia* ***significantiora*** (*praeter antiquiora attulimus selecta; saepe dicitur de qualibet quantitate non artius definita, sive magna sive parva*): **a** *-s ponitur sine gen.*: α *de animantibus*: Ⓘ *accedunt adi. vel pron. quantitatis*: PLAVT. Most. 114 magna -s ... induxerunt (MACER hist. 23 portant. VARRO Men. 4 veniebat. CIC. Mur. 62. *al.* LVCR. 5, 1025 bona m.que -s servabat. SALL. epist. Mithr. 18 volunt. *al.* HOR. sat. 1, 6, 90 negat. OV. Pont. 1, 9, 15. LIV. 7, 31, 1 m. -i ... videbatur. *al.*). PACVV. trag. 320 periere Danai, plera -s pessum datast. RHET. Her. 2, 20, 32 cum ab aliqua aut a maiore -e ad omnes confertur *eqs.* (CIC. inv. 1, 101 aut ad omnes aut ad m. -em. part. 62 quod m. -i sit utile. off. 2, 37. *al.* CAES. Gall. 3, 3, 4 maiori ... -i placuit. HIRT. Gall. 8, 19, 7 LIV. 1, 14, 7. *al.*). CIC. de orat. 3, 115 quod maximae -i sit utile (OV. met. 1, 311 m. -s unda rapitur. LIV. 34, 33, 6 m. -is sententia. *al.*; *cf. p. 454, 21*). VARRO rust. 3, 16, 36 subsidit aliqua -s ([*sc. apium*]. CAES. Gall. 6, 40, 2. *al.*; *v. l. 61*). HOR. ars 297 bona -s ... curat (*cf.* LVCR. *supra*). LIV. 23, 27, 8 exigua -s ... petit. SEN. Herc. O. 164 quota -s ... concidit! (*i. 'quam parva' ut*: 640). *al.* Ⓘⓘ *sine additamentis*: ENN. ann. 73 -s ludicre saxa iactant. ACC. trag. 686 -s (*ed. vet.*, pari *trad.*) ... accommodant. HEMINA hist. 9 manent. CIC. Att. 15, 5, 3 (*de veteranis*) -em esse dimissam. BELL. Afr. 51, 6 stabat. 70, 3 -s ... insequi. SALL. Iug. 97, 5 -s equos escendere. hist. frg. 3, 87. 5, 9. VERG. Aen. 9, 507 quaerunt. *al.* OV. epist. 20(21), 54 putat. *al.* β *de rebus*: TER. Eun. 123 bonam magnamque -em ... attulit ([*sc. eorum, quae Thais habet*]. OV. Pont. 1, 8, 74 erit nostris -s b. dempta malis). Ad. 116 maxumam -em fero (*sc. damni*). LVCIL. 340 -s est parva poema (poesis [*gen.*] *add. Warmington*). CIC. Tusc. 1, 93 melius putatur, aliquam -em quam nullam attingere (fam. 16, 24, 1 *opp.* omne. QVINT. inst. 10, 2, 26 *opp.* unum). OV. epist. 12, 89 quota -s haec *verba* sunt (*i. 'quam parva' ut*: SEN. Oed. 67 QVINT. inst. 12, 1, 26). CELS. 6, 6, 1[A] cum magnam -em ad vitae ... dulcedinem conferant *oculi* (*nisi ad B*). *al.*

b *-s ponitur cum gen. partit. solo*: α *animantium* (*fere*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hominum): PLAVT. Curc. 548 -s lenonum, libertos qui habent. Persa 838 libertinorum. Trin. 35 faciunt -s hominum *eqs.* Truc. 105 (109) -s spectatorum scitis. CIC. leg. agr. 2, 79 populi (LIV. 7, 18, 10. *cf.* 4, 60, 5 plebis. *item multitudinis*: CAES. civ. 2, 19, 2 senatus. *addas l. 8 sqq.*). Catil. 2, 26 patriciorum. CAES. Gall. 5, 45, 1 quorum *nuntiorum*. *al.* SALL. Iug. 91, 5 civium. R. GEST. div. Aug. 12 ⟨praetorum e⟩t tribunorum. *al.* *in re militari*: NAEV. carm. frg. 32 -em exerciti in expeditionem ducit (SCIP. min. or. frg. [12 M.] Fest. p. 261. *al.*). CATO mil. frg. 6 equitatus (LEP. Cic. fam. 10, 34, 1. *al.*). SISENNA hist. 22 cohortium (*al.*). CAES. Gall. 1, 49, 5 auxiliorum. 7, 5, 1 copiarum (*al.* HIRT. Gall. 8, 34, 1. *al.*). civ. 1, 83, 5 equitum (*al.* BELL. Afr. 50, 4. *al.*). *al.*

β rerum: ① *sing.*: CATO orig. 136 stipendio agrique -e multati. CIC. Verr. II 5, 85 urbis suae -em. *ibid.* nostri imperi. CASS. Cic. fam. 12, 13, 4 -em muri demolitus est. VARRO frg. Char. gramm. p. 139, 13 B. de unius loci -e (NVX 60 -s . . . l. qua sto). Ov. met. 7, 592 turis. trist. 5, 1, 45 poenae. Pont. 4, 10, 20 meae vitae. LIV. 44, 26, 1 regni. CIL XIV 4535, 2 (*a. 36*) -s circi . . . arsit (*cf.* TAC. ann. 6, 45, 1 deusta -e circi). *al.* *transit in usum periphrasticum* (*sc. pro* '*aliquantum*', '*modicum*' *sim.*): RHET. Her. 1, 3, 5 habet in se causa et honestatis et turpitudinis -em. PVBLIL. F 15 facilitas nimia -em stultitiae sapit (I 48. *simili structura*: P 20 Q 44 S 47 V 33, *nisi ad III*). Ov. met. 15, 513 -em maris (*i. aquam*). fast. 5, 428 prisci . . . moris. *saepius apud eundem.* CELS. 5, 18, 32 fici . . . -em (*sim. in mixturis*: SCRIB. LARG. 245 cum aceti -e. APIC. 7, 10[12], 1 -em lactis. exc. 14). ITALA Iac. 3, 5 (Ps. Aug. spec. 51 p. 525, 5) lingua -s membri est (*gr.* μικρὸν μέλος, *Vulg.* modicum membrum). ⓘⓘ *plur.* (*paucissima*): CIC. inv. 2, 43 quorum *locorum* -s ad consilium pertinet. VARRO ling. 6, 59 aedificiorum. CAES. civ. 3, 42, 2 navium. SALL. or. Cottae 7 vectigalia . . . vix -em sumptuum sustinent. Ov. met. 3, 174 dilata -e laborum. *al.*

c -s *ponitur cum gen. et aliis attributis quantitatem indicantibus*: *α adi.* (*cf. et p. 454, 83 sqq.*): PLAVT. Aul. 485 in maximam . . . populi -em (Most. 280 vestrorum [TER. Haut. 8. *al.*]. LVCIL. 183 hominum [HOR. sat. 2, 3, 121. *al.*]. ACC. carm. frg. 3 RHET. Her. 4, 9, 13. CIC. inv. 2, 168 rerum. *al.*). Cist. 120 magnae -i . . . mulierum (CIC. Verr. II 1, 30 iudicum. II 5, 95 urbis. *al.* LVCR. 3, 406 animai. *al.*). Poen. 1285 maiore -e prandi (Boeot. frg. 1, 9 populi. LEX repetund. [CIL I² 583]57. 60. 65. 75 SENT. Minuc. [CIL I² 584]30. 32 LEX agr. [CIL I² 585]39. SISENNA hist. 8 loci. *al.*). Truc. 1 perparvam -em . . . loci (*cf.* CORNELIA epist. frg. 2 parva [*al.; v. etiam p. 450, 77*]). LEX Sil. (Fest. p. 246) minore -i (patris *trad.*) familias (CIC. leg. agr. 2, 18 populi. *al.; addatur fortasse* LEX Bant. [CIL I² 582]12). CIC. Planc. 49 exigua -s populi (*al. v. vol. V 2, 1470, 44 sqq. 1473, 26 sq.*). Phil. 2, 71 belli -s tanta (*cf.* LVCR. 3, 413 tantula. 4, 174 quantula. SALL. hist. frg. 2, 70, 4 aliquantam. *sim. al.*). de orat. 2, 14 bonam -em sermonis (*al., cf. vol. II 2091, 80 sqq.*). AETNA 76 plurima -s scenae (415 VITR. 4, 5, 2 OROS. hist. 7, 6, 10). Ov. epist. 13, 60 regni -s quota (*i.* '*quam parva*' *ut*: met. 7, 522. 9, 69. *al.* LIV. 37, 58, 8 SEN. Ag. 22. *al.*). *cum gen. generis vel definit.* (*v. Weißenborn-Müller ad loc. cit.; cf. p. 452, 3, praeterea* CATO agr. 144, 4 *p. 452, 57*): LIV. 3, 57, 9 (*in delectu*) -s magna voluntariorum . . . praesto fuere. *β pron. indefinit.* (*saepe dicitur pro* '*aliquid*', '*nihil*' *sim.; exempla paucissima*): (ali)qua (a. -em parvulam ALF. dig. 19, 2, 27 pr.): PLAVT. Mil. 1030 a. mihi -em hodie operae des. TER. Haut. 42 laboris. Phorm. 637 aequi bonique. RHET. Her. 2, 28, 45 laudis. CIC. inv. 2, 16 eorum *argumentorum* (*item cum gen. plur.*: BRVT. Cic. ad Brut. 3, 5 W. militum. *multitudinis*: HIRT. Gall. 8, 52, 3 exercitus). Quinct. 38 ne quam -em . . . ullius ornamenti relinquat (*cf.* LIV. 3, 22, 3 ne qua -s hostium . . . veniret). Verr. II 5, 108 humanitatis. *al.* nonnulla: CIC. inv. 2, 1 tabulas pinxit *Zeuxis*, quarum n. -s . . . remansit. CAES. civ. 1, 13, 4 militum. (n)ulla: CIC. Cluent. 120 ullam honestatis suae -em (*cf.* leg. 1, 39 quoius *rei publicae* -em nec norunt u. *eqs.* Att. 9, 11, 4 quietis. ad Q. fr. 3, 1, 15 libertatis). leg. agr. 2, 5 n. -em . . . quietis. ac. 1, 28 materiae (*cf.* Tim. 16 huiusce generis [*gr. 32C* μέρος οὐδὲν οὐδενός]). fam. 1, 4, 3 meritorum (*item gen. plur.*: CAES. Gall. 1, 43, 9 Germanorum). CAES. civ. 2, 18, 7 belli. Ov. trist. 5, 12, 32 antiqui . . . vigoris. *al.*

2 *cum respectu* **rationis computatae** (*cf. p. 478, 23 sqq.*):

a *de numeris fractis* (*cf. et* dimidia *p. 452, 74*, quota *l. 49 et p. 450, 68. 80. 453, 82*, multesima LVCR. 6, 651; *accedit gen. materiae e. g. p. 452, 7. 35. 56. 67. cf. p. 450, 11*): *α ordinalibus solis* (*cf. etiam p. 456, 13 sqq. 457, 57 sqq. 459, 31. 461, 19. 40 sqq. 57. 75; attulimus exempla selecta*): ① *forma simplex* (*plur. v. l. 76. 84. p. 452, 21; cf. et Svennung, Unters. Pallad. 163 sq.*): Ⓐ *vario usu*: NAEV. com. 27 decumas -es, quantum alieni fuit (*al., v. vol. V 1, 171, 73 sqq. 172, 36 sqq.*). CIL I² 37 vicesima -i (*acc.*). PLAVT. Bacch. 322 fertne -em tertiam? (*sc. auri*). CATO agr. 14, 5 -s quarta preti. 29 -em dimidiam *stercoris* . . ., -em quartam . . ., alteram quartam -em (*cf.* CAES. Gall. 1, 31, 10 tertiam . . . -em agri . . ., de altera -e tertia). 136 -i octava . . . dividat *frumentum* (*sim. al. ibid.*). SCIP. min. or. frg. (19 M.) Gell. 6, 11, 9 plus tertia -e pecuniae. SENT. Minuc. (CIL I² 584)27 frumenti -em vicensumam, vini -em sextam (*cf.* LEX Manc. [CIL VIII 25902]2, 29 fructus -es tertias. *item* LEX Hadr. [CIL VIII 26416]3, 3). CIC. Sest. 55 quinta . . . -s vectigalium. LVCR. 4, 117 *animalium* tertia -s. CAES. Gall. 3, 6, 2 plus tertia -e interfecta. SALL. Iug. 97, 2 Numidiae -em tertiam. *al.* *cum gen. generis*: SVET. Iul. 42, 1 minus tertia -e puberum ingenuorum inter pastores *habent*.

Ⓑ *technice in variis mensuris, quantitatibus, ponderibus, numeris sim. computandis*: ① *cum gen. materiae in variis mixturis* (*saepe medicamentorum*): CATO agr. 23, 2 -em quadragesimam addito defruti (24 [*bis*]. PLIN. nat. 14, 86. 33, 93. *al.*). LEX par. fac. Put. (CIL I² 698)2, 20 calcis . . . -em quartam indito. VITR. 7, 1, 5 tertia -s testae . . . admisceatur (PLIN. nat. 28, 175 aceti. *cf.* COLVM. 7, 5, 22 commiscere. SCRIB. LARG. 73 miscetur [PLIN. nat. 24, 186. 33, 46]). CELS. 5, 28, 13C uvae . . . -s quarta fico adiecta (6, 5, 3. *al.*). *al.* ② *alia*: VARRO ling. 5, 171 *sextula* sexta -s unciae . . ., *sextans* sexta -s assis (*in comparandis mensuris*: COLVM. 5, 1, 9 *de -bus iugeri*. PLIN. nat. 12, 62 tertiam -em mnae. FRONTIN. aq. 24, 2 digitus . . . sextadecima -s pedis, uncia duodecima). rust. 1, 18, 5 quem ad modum . . . demam sextam -em *eqs.* (*item describitur computatio*: MANIL. 2, 335. 3, 285. COLVM. 5, 2, 5 summae -em tertiam sumito [5, 2, 10]. 5, 2, 9. *al.; cf. plur.*: PLIN. nat. 36, 179 septimae . . . -es detraherentur). VITR. 2, 5, 2 tertia -e ponderis (*item per gen. indicatur genus rei mensuratae*: 3, 1, 2 altitudinis [3, 1, 7. *al.* COLVM. 11, 3, 48. *al.*]. 3, 5, 2 crassitudinis [4, 6, 2. *al.*]. 4, 3, 4 moduli [4, 3, 6]. *sim. al.*). *al.*

ⓘⓘ *numeri fracti copulantur per additionem*: CIC. fam. 13, 29, 4 dimidia et tertia ([*item*: COLVM. 5, 1, 12]. VITR. 4, 3, 6 d. et sextae. *al.* COLVM. 5, 1, 11 d. et duodecima. SVET. Aug. 101, 2 -e d. et sextante [*item in testamento Augusti* Tib. 23]. IVLIAN. dig. 28, 6, 30 d. et quarta). VITR. 3, 5, 3 octava et sexta decuma. COLVM. 5, 1, 11 tertia et duodecima. PLIN. nat. 6, 210 tertiam . . . et octavam *eqs.* CIL VI 10248, 6 quartae et quartae et vicesimae (*i.* $1/4 + 1/24$).

β numerus card. vel distr. iuxta ordinalem ponitur: ① -*es numero ordinali et cardinali indicatae totum reddunt*: PLAVT. Bacch. 666 decimam -em ei dedit, sibi novem abstulit (CIC. Verr. II 3, 70 VARRO rust. 3, 16, 33). CATO agr. 39, 2 cretae . . . -es duas, calcis tertiam (VARRO frg. Non. p. 551, 21 CAES. civ. 1, 82, 4 ALF. dig. 24, 1, 38, 1 LIV. 3, 22, 4. 22, 23, 10. *al.* CELS. 3, 21, 6. 5, 18, 34. *al.*). CAES. Gall. 1, 12, 2 tres . . . -es . . ., quartam vero -em (CELS. 5, 19, 28. 6, 9, 3. *cf.* PRVD. cath. 8, 10 -bus . . . t. . . ., q. . . . portio). CELS. 5, 20, 1A octo -es, nona *eqs.* *sim. al.* ⓘⓘ *numero integro copulatur fractus*: VITR. 3, 3, 6 duarum columnarum et quartae -is columnae (3, 3, 7 modulorum duorum et moduli q. -is. PLIN. nat. 2, 35 quinos . . . dies . . . superque q. -em diei). 3, 3, 7 modulorum VIIII et dimidiae moduli -is. 4, 3, 4 duorum et moduli sextae -is (5, 9, 3). 10, 11, 3 digitorum XIII et digiti octava -e. PLIN. nat. 2, 44 vicenis diebus septenisque et tertia diei -e. *al.* *cf. in abl. abs.*: PLIN. nat. 6, 213 XIIII horarum . . . accedente bis quinta -e unius horae. 6, 217 *horarum* XV addita nona -e unius horae aut . . . quinta. ⓘⓘⓘ *numero cardinali numerator q. d., ordinali denominator q. d. indicatur*: COLVM. 5, 1, 11 -es duae tertiae (5, 1, 12 -es d. t. et una quarta. LEX Malac. [CIL II 1964] 4, 46. 5, 33. 5, 56]). *ibid.* -es tres quartae. PLIN. nat. 6, 218 quintarum -ium . . . trium. 34, 159 -bus nonis duabus.

γ cardinalibus solis: ① *totum non indicatur, sed colligi potest e numero -ium, qui unitate minor est quam totum* (*e. g. duae -es i. 2/3*): CATO agr. 114, 1 *stercus et cinerem* . . . et duas -es terrae (144, 4 strictorum. *al., v. vol. V 1, 2245, 59*). LEX VRSON. (CIL I² 594) 130, 44 trium -ium d(ecurionum) (PLIN. nat. 17, 206. 26, 113. 36, 194. *addas fortasse p. 472, 44*). NEP. Timoth. 4, 1 multae novem -es detraxit. PLIN. nat. 2, 186 octo -es unius horae (*v. Beaujeu ad l.*). 4, 62 quattuor fere -bus. ⓘⓘ *totum e contextu elucet* (*specimina selecta*): *antecedente numero pleno -ium*: VITR. 3, 5, 11 e tribus duas -es. 6, 3, 3 longitudo cum in quinque -es divisa fuerit, tres -es latitudini dentur; . . . cum in tres -es dividatur, duae -es latitudini tribuantur (*cf.* HYG. astr. 4, 2 p. 100, 19 dividere in -es octo, ex his invenies -es quinque . . ., tres autem *eqs.*). *al.* *enumeratis omnibus -bus* (*in mixturis; fere cum gen. materiae*): VITR. 7, 1, 3 ad tres -es *ruderis* una calcis misceatur (*ibid. sim.*; 7, 1, 5. 8, 6, 14). CELS. 5, 18, 15 *pyritis* -s una, sulpuris duae -es, resinae . . . -es tres (*eodem modo enumerantur quantitates*: 6, 6, 34A COLVM. 12, 49, 8. *al.*). COLVM. 6, 25 axungiae -s una tribus -bus hysopi permixta (*sim.* 8, 7, 4). 12, 10, 3 duae -es sapae cum aceti una -e (12, 49, 6. 7 PLIN. nat. 20, 94). *al.*

b *de dimidio*: *α accedit* dimidia PLAVT. Curc. 447 *et passim, cf. vol. V 1, 1203, 55 sqq.* *ceterum cf.* media *vol. VIII 596, 83 sqq.* (*adde* CIC. Arat. 409), altera *vol. I 1737, 17 sqq., nec non* aequa *vol. I 1031, 4 sq.*; *de* CASS. FEL. 1 p. 2, 3 medietatis -em *pro* '*dimidiam -em*' *v. Junel, In Cass. Fel. studia, 1936, 98.*

β per se positum (*hic illic minus stricte de quantalibet alterutra -e; accedit* prope *p. 453, 5*). *de notione cf.* VLP. dig. 7, 1, 43 *si* non sit speciliter facta -is mentio, dimidia -s bonorum continetur (*de hac quaestione cf. Goodyear ad* TAC. ann. 2, 48, 1. *hic illic e contextu apparet ut* LABEO dig. 18, 1, 78, 2 CELS. dig. 31, 15). DON. Ter. Eun. 1055, 5 (in -e aliqua) non 'in -e' dixit, ne aequa intellegatur. CARM. de pond.

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

53 quae dimidium superat, -s esse negatur. *cf. p. 455, 13 sqq.; attulimus exempla probabiliora; de* Hor. carm. 1, 1, 20 *cf. Camps, Am. Journ. Phil. 94. 1973, 137 sqq., etsi hunc plura, quae huc refert, argutius explicasse putamus.*

Cic. Mur. 42 multi viri fortes et prope -s civitatis offensa (Caes. Gall. 7, 32, 5 uti -s cum -e c. confligat. Liv. 6, 27, 6). Lvcr. 1, 617 dimidiae -is -s semper habebit dimidiam -em. 2, 200 plus ut -e foras emergant *tigna* ([*cf. formam plenam*: 4, 1231 p. -e aequa]. Ov. trist. 3, 3, 16. 5, 10, 30. Germ. 599 noctis p. -e [*gr. 583* πλεῖον δίχα νυκτός, *cf. Cic. Arat. 365* mediam ... noctem]). Liv. 6, 37, 12 -s ex plebe, -s ex patribus (*de decemviris ut*: 6, 42, 2 ex -e de plebe creandis ...; quinque patrum, quinque plebis). 8, 4, 4 ubi -s virium, ibi et imperii -s est. 8, 4, 11 senatus ... -em (*cf.* 8, 5, 5 senatus -em aequam). 8, 24, 14 *corpore* praeciso medio -em ... misere, -s ... retenta. 37, 40, 8 trium milium pari ferme numero -s Cretenses, -s Tralles. Manil. 1, 419 *Centaurus* -s hominis (*Housman: 'homo dimidiatus'*). Colvm. 2, 20, 3 culmi (*antea*: medium culmen). Sil. 4, 535 orbus -em visus *unoculus*. Mart. 2, 24, 6 (*v. Friedländer ad l.*). Ivv. 11, 72 anni (*v. Courtney ad l.*). Tac. ann. 3, 17, 4 bonorum (4, 20, 1. 13, 43, 5). Vvlg. I Macc. 3, 37 -em exercitus (*cf. Itala rec. LB* dimidium [*gr.* τὰς ἡμίσεις]).

c *per rationem multiplicativam (non nisi plur.)*: α *indicatur mensura differentiae*: (I) *per abl.*: multis -bus: Cornelia epist. frg. 1 multo tempore m. que -bus ... potius quam *eqs.* (*sic explicat Nipperdey, Opuscula, 1877, 116; nisi vim localem vel usum sub β allatum praeferas*). Cic. fin. 3, 36 *quis* non m. -bus malit ... quam *eqs.* (*item cum verbo comparat.*: nat. deor. 2, 102 superatur. Caes. civ. 3, 80, 2 auxerat). ac. 2, 116 maiorem (nat. deor. 2, 92. Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 2, 14 [*gr. 2, 285* πολλαπλασίονα]). nat. deor. 2, 88 sollertius. fam. 1, 2, 2 plures (Cael. Cic. fam. 8, 9, 3). Lvcr. 1, 735 inferiores -bus ... m. multoque minores (Caes. civ. 3, 84, 3). 4, 317 (342) mobilior. Svet. Iul. 68, 3 pauciores. *accedunt numeralia*: Cic. Verr. II 3, 49 duabus -bus ... amplius. ac. 2, 82 duodeviginti -bus ... maiorem (Lact. epit. 34, 1 decem et octo. Vvlg. II reg. 19, 43 decem. *cf.* Chalc. *infra*). Tim. 22 septem et viginti -bus *antecedit* (*gr.* 35^{C} ἑπτακαιεικοσιπλασίαν. *cf.* Chalc. transl. 35^{C} maior). Avr. Fronto p. 61, 9 v. d. H. decem -bus ... malim. Itala Matth. 19, 29 (Victorin. Poetov. in apoc. 21, 5) centum -bus multiplicatam ([*gr.* ἑκατονταπλασίονα, *Vulg. et aliae vers.* centuplum]. Hil. in psalm. 118 praef. 1 p. 355, 15). *al.* (II) *per acc.*: Plin. nat. 2, 83 solem abesse a luna undeviginti -es, quantam (quantas, quantum *var. ll.*) lunam ipsam a terra (*cf. Plutarch. plac. philos. 2, 31* ὀκτωκαιδεκαπλάσιον).

β *indicatur frequentia actionis*: Qvint. decl. 331, 26 qui duabus -bus perit (*syn.* bis). Itala Hebr. 1, 1 (Aug. in psalm. 61, 18 *al.*) multis -bus et multis modis ... deus locutus est (*gr.* πολυμερῶς, *Vulg.* multifariam).

d *de -bus computatis variis*: α *circulorum, orbium (fere caelestium) aliarumque figurarum geometricarum*: (I) *generatim*: Cic. Arat. 268 octo in -is divisum ... circum (*sc. tropicum ut*: 284 Germ. 473. 494 Hyg. astr. 4, 2 p. 100, 18 Avien. Arat. 970. 990). 315 sex ... -es bina pari spatio caelestia signa tenentes (*de zodiaco ut*: Tusc. 1, 68 Vitr. 9, 1, 3 Germ. 527. *al.*). nat. deor. 2, 47 ut omnes ... -es (*sc. circuli et globi*) sint inter se simillumae (*sim.* 2, 115 sq. Tim. 17 Ov. fast. 6, 272 sqq. Plin. nat. 2, 5 Hyg. astr. 1, 1 p. 22, 16). Lvcr. 5, 684 in -is non aequas dividit orbem *sol.* Manil. 2, 310 (*agit de circuitu trianguli*). Vitr. 1, 6, 13 (*agitur de variis segmentis figurae cuiusdam rotundae directionem ventorum indicantis*). Cet. Fav. 29 p. 311, 8 sqq. (*in horologio*) -es circulorum. Fav. Evl. 15, 3 W. (=p. 10, 15 H.) σημεῖον, lineae semen et signum sine ullis -bus. Macr. somn. 1, 16, 11 (*distinguitur -s a puncto*). (II) *speciatim de gradibus quibusdam orbis caelestis (spectat fere ad illam orbis pleni in trecentas sexaginta vel in sexaginta -es divisionem)*: Manil. 1, 567 *circulus arcticus* sex ... fugit solidas a caeli vertice -es (*item cum num. card.*: 1, 574 quinque. 2, 307 -es orbis. 5, 68. *al.* Plin. nat. 2, 35. 7, 160. *al.* Hyg. astr. 1, 6 p. 24, 24. *al.*; *cum gen. definit.*: Mart. Cap. 8, 867 latitudinis [879]). 2, 714 ignotis signorum -bus (3, 188. 4, 503 Hyg. astr. 1, 6 p. 25, 19 Firm. math. 2, 5). 3, 216 minimum deprendere punctum: quae -s exortum *eqs.* (*de puncto horoscopi ut*: 3, 388. 539. Firm. math. 2, 15, 2 -s horoscopi [*al.* Avg. civ. 5, 2 p. 193, 25 D.]). 3, 257 *cum* fulget in octava Capricorni -e *sol* (*cum num. ordin. ut*: 4, 444 Lanigeri -s quarta nocet. 5, 141. 337. *al.* Vitr. 9, 3, 1. *al.* Colvm. 9, 14, 1. *al.* Plin. nat. 2, 65. *al.*). *al.* Plin. nat. 2, 48 in scripulis -ium (*cf.* Firm. math. 1, 3, 2 -ium minutorumque. 2, 5 una -s in minuta dividitur sexaginta. 2, 13, 3 Avg. divers. quaest. 45, 2. *de minutis ipsis*: Amm. 20, 3, 2 in his ... minutis, quas geometrica ratio -ium -es appellat. Avg. civ. 5, 3 p. 194, 20 D. *momenta* -ium minutarum). *al.*

β *horarum*: Manil. 3, 413 (*al., v. vol. VI 3, 2955, 15 sq. 26 sqq.*).

γ *variorum (exempla pauca selecta)*: Varro ling. 6, 3 *tempus* divisum in -es aliquot. Lvcr. 6, 652 tŏta -s, ... quota *eqs.* (Manil. 3, 420 quota. Colvm. 5, 3, 4 Vlp. dig. 28, 5, 1, 5. *cf. p. 462, 6*). Hor. epist. 1, 6, 35 quae -s quadrat acervum. Ov. medic. 80 (*item assis*: Avson. 347, 14 p. 165 P. 368, 11 p. 94. *cf.* Cels. 5, 17, 1^{C} *denarii*). Vitr. 1, 2, 4 *symmetria* ex -bus ... separatis ad universae figurae speciem ratae -is responsus (3, 1, 1 *in proportione*. 3, 1, 9. 6, 2, 1). Hyg. mun. castr. 2 quotiens latitudo duplicatur, longitudo -es minuet (*cf. Grillone, Stud. Ital. 49, 1977, 258*). Hyg. astr. 4, 2 p. 101, 4 non inminutis -bus et dimidiis ..., sed certis numeris. 4, 5 cum omnes res ad duodecim -es revocarent *astrologi*, ut menses et horas *eqs.* Avson. 336, 52 p. 203 P. tris coit in -es numerus perfectus. Fav. Evl. 5, 1 W. (=p. 3, 6 H.) monas ... indivisa, sola, non ex -bus constans. 10, 1 sq. (=p. 6, 15) perfectum arithmetici vocant qui *numerus* se implet -bus suis *eqs.* (*v. Sicherl, Beiträge zur Kritik ... des Fav. Eul., 1960, 696; sim. senarii ut numeri perfecti*: 13, 1 [=p. 8, 29]. 18, 4 [=p. 13, 4]. Avg. civ. 11, 30 p. 504, 2 sqq. D. divers. quaest. 57, 3 Mart. Cap. 7, 753 Boeth. arithm. 1, 19 p. 41, 11. *cf. l. 8*). *al.*

3 grammatica et stilistica (*ad 1—2*): a *de appositione*: α *partitiva (sc. -s toti eodem casu apponitur; -s fere postponitur, sed v. e. g.* Plavt. Capt. *et cf. Norberg, Beitr. zur spätlat. Syntax, 1944, 6, 1; per contaminationem potius explices* Min. Fel. 27, 5 plerique -s vestrum [pleraque *Davisius*]): (I) *vario usu (cf. infra l. 75 sq.)*: Plavt. Capt. 232 fere maxuma -s morem hunc homines habent. Mil. 94 meretrices ... maiorem -em videas *eqs.* (*vix usu adverbiali, v. Löfstedt, Synt.* I^{2} *262*). Lex vic. Furf. (CIL I^{2} 756) 15 veicus Furf(ensis) mai(or) -s fifeltares (*vox parum perspecta*) sei ... volent. Lex Vrson. (CIL I^{2} 594) 99, 13 decuriones m(aior) p(ars). 103, 5 m(aior) p(ars) qui tum aderunt. Liv. 26, 33, 14 senatus iuratus maxima -s. 27, 12, 5 octo milia hominum, -s maxima ... traducta. 30, 3, 9 Numidae ... -s maxima (*sim.* 30, 8, 7). 37, 13, 4 Romani -s exigua. Vitr. 9, 2, 2 quod dimidia -e caeli spatio distaret a sole *luna*. Tab. cer. Dac. 8 (CIL III p. 947) ext. 17 eam domum -em dimidiam (*sed* int. 5 eam domus -em dimidiam). Herm. Pal. sim. 8, 5, 6 virgae maior -s inventae sunt virides (*gr.* τὸ πλεῖστον μέρος). Greg. Tvr. Franc. 4, 24 *cum* rex regnum (regni *var. l.*) -em ... obtenuisset. Mart. 3, 52 (*totum exprimitur per enunt.*) quae proiciebat per inferiorem -em, -s maxima cruor erat (*nisi omisso pron. demonstr. explicandum*). CIL VI 6150 sepulchrum -em tertiam decumam.

(II) *in mensuris compositionum variarum (saepe accedit mensura per gen.)*: Cato agr. 93 amurcam cum aqua commisceto aequas -es. Itala lev. 5, 11 (Lugd.) decimam -em mensurae yfi similaginem (*gr.* τὸ δέκατον τοῦ οἰφὶ σεμίδαλιν, Vvlg. similam -em. *sim.* num. 28, 5 [Lugd.; *gr.* σεμίδαλιν, Vvlg. similae]). num. 15, 6 (Lugd.) in oleo tertiam -em (*si recte huc referimus; gr.* ἐν ἐλαίῳ, τὸ τρίτον τοῦ ἴν, Vvlg. oleo tertiae -is hin). Pelagon. 107 mori radicem tertiam -em scripuli (*Hippiatr. gr. I p. 117, 9* μόρου ῥίζης γράμματος τρίτον). Chiron 145 acetum et rosam -em dimidiam. 347 -em dimidiam medicamenti in dies VII -es VII bibere dare curabis. 953 aqua⟨m⟩ dimidiam -em. (*suppl. Ahlquist, Stud. Chiron., 1909, 40*).

β *distributiva*: (I) *respondet* alii (aliae): Sall. Catil. 2, 1 reges ... -s ingenium, a. corpus exercebant. 38, 3. Iug. 38, 5 milites Romani ... arma capere a., a. se abdere, -s ... confirmare (*trimembris ut*: 69, 2. Liv. 35, 51, 3 a. ..., a. ..., magna -s. Svet. Tib. 75, 1 -s ..., -s ..., a.). 57, 4. 74, 1. *al.* Verg. ecl. 1, 65 nos hinc alii ... ibimus Afros, -s Scythiam *eqs.* Ov. fast. 1, 406 Naïdes ... aliae ..., -s *eqs.* Liv. 30, 24, 9 onerariae -s maxima ..., aliae *eqs.* Tac. ann. 15, 13, 2 illi ..., -s iussu ducis et a. *eqs.* (II) *respondet* -s: Sall. Iug. 14, 15 capti ... -s in crucem acti, -s bestiis obiecti sunt, pauci ... clausi. Verg. Aen. 11, 888 sq. exclusi ... -s ... volvitur, ... -s ... arietat. 12, 278 fratres ... -s gladios stringunt ..., -s ... ferrum corripiunt. Aetna 185 *rupes* -s igni domitae, -s ignes ferre coactae. Liv. 2, 28, 1. 3, 60, 4. 9, 31, 7. 24, 21, 8 multitudo -s ..., -s ..., -s *eqs.*; *al.* Val. Fl. 3, 462 illi ... -s ... locant, -s ... insternunt. Stat. Theb. 4, 798. 5, 382 Svet. Vesp. 8, 2. *resp.* alia, *sc. -s*: Amm. 31, 16, 2 egressi ... -s ..., alia *currebant*. (III) *respondent varia*: Sall. Iug. 60, 7 ceteri ... pauci integri, magna -s volneribus confecti abeunt. Liv. 31, 37, 2 equites ... quidam ..., -s *eqs.* (Tac. ann. 6, 43, 1). Tac. hist. 5, 11, 2 *Romani* poscebant ... pericula, -s virtute, multi ferocia. ann. 3, 1, 2 ignoti ..., -s ..., plures *eqs.*

b *de incongruentia numeri (v. etiam sub c, e. g. p. 455, 23. 70 sqq.; in variatione numeri v. l. 80 et p. 455, 21)*: α *formae IIIae pers. (attulimus exempla antiquiora, inde selecta)*: (I) *sine gen. vel cum gen. sing. multitudinis*: Plavt. Most. 114 *v. p. 450, 56.* Boeot. frg. 1, 9 maior -s populi aridi reptant fame (*item cum plur. adi. vel part.*: Bell. Afr. 61, 3 -s equitatus ... progressi *eqs.* Sall. Iug. 58, 2 magna -s volnerati. Verg. Aen. 5, 108 parati. Liv. 2, 26, 3. 10, 2, 11 -s capti classem indicant. 38, 27, 8 saucii aut inermes [Tac. hist. 1, 68, 1]. *al.* Stat. Theb. 2, 228 Tac. hist. 1, 80, 2. *al.*). Enn. ann. 73 *v. p. 450, 69.* Acc. trag. 686 *v. p. 450, 70.* Hemina hist. 9 *v. p. 450, 71.* Macer hist. 23 *v. p. 450, 56.* Mat. carm. frg. 7 altera -s acii vitassent ... undas. Verg. georg. 4, 378 -s ... onerant. Aen. 2, 31 -s stupet ... et ... mirantur. 5, 661. 9, 507. 11, 466 (*sing. var. l.*). Ov. met. 7, 604. Liv. 31, 48, 6 magna -s senatus ... censebant. Labeo Gell. 4, 2, 12 magna -s ... carent. *al.* (II) *cum gen. plur. (locut. praepos. Ov.)*: Plavt. Trin. 35 *p. 451, 2.* Acc. carm. frg. 3 maxima -s Graium ... conficiunt sacra. Lex Iul. munic. (CIL I^{2}

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

593) 149 maior -s decurionum ... censuerint (LEX VRSON. [CIL I² 594] 64, 14. 99, 3). BELL. Hisp. 3, 8 existimant ... magna -s hominum. 13, 6 SALL. Iug. 91, 5. OV. met. 6, 221 -s ... de septem genitis ... conscendunt. LIV. 1, 27, 9. 4, 33, 10 Veientium maxima -s Tiberim effusi petunt (*sim. cum participio*: 21, 27, 9 nantes. 23, 16, 11 -em militum ... iussos). *al.* *β formae II^ae pers.* (*cf. p. 476, 17 sqq.*): PLAVT. Truc. 105 *v. p. 451, 3.* OV. fast. 6, 777 decurrite. MIN. FEL. 12, 2 -s vestrum, et maior melior, ... egetis. AVSON. 305, 26 p. 179 P. -s plaudite ..., -s offensi explodite. *γ formae I^ae pers.* (*cf. p. 466, 55. 476, 17*): HOR. ars 24 maxima -s vatum ... decipimur. PLIN. nat. praef. 14 magna -s ... quaerimus.

c *de usu distributivo* (*exempla selecta*): *α respondet* -s: Ⓘ *ponuntur bina membra*: Ⓐ *-s ponitur nude* (*cum enunt. relat. l. 20 sq.*): ① *eodem casu* (*cf. etiam p. 453, 10. 15*): TER. Ad. 23 sq. -em aperient, ... -em ostendent (*item acc.*: LIV. 10, 31, 5 cum -em Ap. Claudius ..., -em L. Volumnius ... sequeretur *eqs.* 38, 41, 8 frumentum ... -em ..., -em *eqs.* SEN. contr. exc. 6, 4 -em bibit ipse, -em uxori dedit. *sim. al.*). LVCIL. 666 -s difflatur ..., -s ... obrigescit. CAES. Gall. 7, 28, 3 -s ... a militibus, -s ... ab equitibus est interfecta. BELL. Hisp. 37, 1 -s erat, quae ... miserat, -s erat, quae ... essent (*sim. in variatione numeri*: OV. met. 6, 645 sq.). SALL. Iug. 33, 3 -s in vincula duci iubebat, -s ... supplicium sumi. VERG. Aen. 4, 405 sq. -s ... trudunt ..., -s ... cogunt (*incongruentia numeri ut*: 6, 218 sqq. 6, 642 sqq. OV. ars 1, 563 met. 4, 272. 493 LIV. 2, 53, 2. *al.*). 6, 6 sq. quaerit -s ..., -s ... rapit. 6, 491 sq. OV. epist. 10, 102 (*de Minotauro*) -e virum ..., -e bovem (*item abl.*: met. 3, 483 sq. *poma* candida -e, -e rubent. PLIN. nat. 37, 91. 37, 191 CIL VIII 11184 e). fast. 1, 323 sqq. -s ... credit ..., -s putat (*sim.* 5, 167). *al.* ② *casus varientur* (*cf. p. 453, 14*): VERG. Aen. 5, 187 -e ..., -em (partim *var. l.; item variatio casuum fit per abl. et acc.*: LIV. 31, 36, 9 STAT. Theb. 9, 85 AVIEN. Arat. 1276). OV. met. 12, 535 -s ..., -em (partim *var. l.*). LIV. 44, 28, 14 -s ..., -i (*trad.* partim *corr. Kreyssig*). *al.; sing. iuxta plur.*: CLAVD. carm. min. 53, 113.

Ⓑ *accedunt varia additamenta* (*exempla paucissima*): CIC. inv. 1, 35 mortalium ... -s, -s *eqs.* Flacc. 32 una -s ..., altera (SEN. dial. 2, 1, 1 a. -s ..., a. *eqs. al.* [*vix huc* PROP. 4, 7, 59]. *cf.* SIL. 2, 82 -s comitum ..., -s cetera. MART. epigr. 20, 1 -s haec ... -s illa [IVV. 15, 3]. 11, 22, 9 -s una ..., una. AMM. 15, 9, 7 -s ..., alia [16, 11, 14. PS. APVL. Ascl. 19 *cf. p. 454, 62*]). off. 1, 22 ortus ... nostri -em ..., -em (*item acc.*: CAES. Gall. 4, 27, 6 quorum [BELL. Afr. 88, 2. *al.*]. VERG. Aen. 11, 794 sq. voti [partim ... partim *trad. apud Claud. Don.*]. *sim. al.*). 1, 85 -i civium consulunt, -em neglegunt. VERG. Aen. 5, 277 -e ..., -s. 7, 686 sq. -s maxima ..., -s (OV. met. 3, 643 trist. 5, 9, 15 sq.). HOR. sat. 2, 7, 6 sq. -s hominum ..., -s multa. OV. met. 1, 686 sq. oculorum -e ..., -e. LIV. 1, 14, 7 -em militum ..., cum -e maiore. *al.*

Ⓘ *ponuntur terna membra*: LVCR. 4, 944 sqq. -s ... animai ..., -s ..., -s *eqs.* OV. met. 8, 331 sq. venere viri, -s ... tendunt, ... -s adimunt ..., -s ... sequuntur. LIV. 5, 21, 10 -s ... invadunt ..., -s ... revellunt, -s ... inferunt. VELL. 2, 110, 4 multitudinis ... -s ... decreverat ..., -s ... se effuderat, -s ... destinaverat. LVCAN. 5, 264 sqq. -em ..., -em ..., -s. 10, 123 quorum -s maxima ..., -s ..., -s. *al.*

β respondent alia (*specimina selecta*): ① *formae bimembres*: ENN. ann. 559 hos pestis necuit, -s occidit illa duellis. ACC. trag. 221 concoquit -em ..., veribus ... lacerta tribuit *Atreus* (*vix recte vol. VII 2, 829, 8*). LENT. Cic. fam. 12, 15, 6 -em navium ..., reliquas (SALL. Iug. 55, 5 LIV. 45, 9, 1). TIRO Gell. 10, 1, 7 -s ..., alii (*al., v. supra p. 454, 48 et cf. vol. I 1642, 63 sqq.*). LVCR. 2, 99 partim ... resultant, -s ... vexantur. SALL. Iug. 62, 7 eorum magna -s ..., pauci *eqs.* (epist. Mithr. 18 SALL.[?] rep. 1, 2, 6. LIV. 1, 37, 4 maxima -s [*cf.* 5, 8, 12 perpauci ..., -s maxima]. *al.* PLIN. nat. 18, 169 reliqua -s. *v. p. 454, 64*). hist. frg. 4, 67 magna -s ..., ceteri (5, 9 LIV. 6, 24, 11. 38, 27, 7. *al.; cf.* VERG. Aen. 11, 466 -s ..., cetera ... manus). HOR. sat. 2, 1, 3 sunt, quibus ..., altera ... -s (OV. fast. 4, 795 LIV. 22, 6, 6). OV. met. 15, 648 -s ..., multi. LIV. 33, 29, 3 quidam ..., -s (MANIL. 2, 156 quaedam. TAC. ann. 2, 11, 2). CVRT. 5, 1, 19 magna -s ..., plures (TAC. ann. 2, 24, 2. 4, 48, 3. *al.; cf.* 1, 41, 3 orant ..., -s ..., plurimi). *al.* *quasi abundanter* -s aut ... aut: ITIN. Alex. 22 -s aut caeduntur aut fugantur. Ⓘ *formae multimembres*: CATVLL. 64, 256 sqq. harum -s ... quatiebant ..., -s ..., -s ..., -s ..., plangebant aliae ..., multis *eqs.* (*al.; cf. vol. I 1642, 63 sqq.*). SALL. Iug. 32, 3 fuere qui ... alii ... -s (*aliis membris variatis*: VERG. georg. 4, 159 sqq. HOR. epist. 1, 1, 77 OV. fast. 3, 527 sqq. 3, 658 STAT. silv. 3, 2, 28 sq.). hist. frg. 2, 87 A -s ... alii ... ceteris (LIV. 37, 20, 4 sq. magna -s ... paucis ... ceteri. APVL. mund. 26). 3, 98 A -s ... alii ... plurimi (TAC. ann. 3, 38, 4. *cf.* CVRT. 5, 3, 11 paucis ... pluribus ... magna -s [TAC. ann. 1, 4, 2 pauci ... plures ... alii ... -s multo maxima]). VERG. Aen. 7, 624 sqq. -s ... -s ... omnes ... -s. OV. ars 1, 122 *virginum* -s ... -s ... altera ... altera ... haec ... haec, haec ... illa (*sim. resp. pron. demonstr.*: met. 11, 30. 487 fast. 4, 440. 6, 328 sq. SEN. Tro. 1128 LVCAN. 10, 129 sqq. STAT. Theb. 1, 517 sqq. 12, 26 sq.). met. 2, 11 sq. quarum -s ... -s ... quaedam (LIV. 1, 9, 11. 37, 20, 5. SEN. nat. 1, 3, 1 aliae -es ... aliae ... quaedam ... aliae. MELA 3, 63 sq.). *al.*

γ per ellipsin (*sc. alterum membrum non significatur; ad loc. dub.* CVLEX 346 *cf. Housman, Class. Papers II 573; vix huc* VERG. Aen. 5, 108): SALL. Iug. 31, 10 magnifici, sacerdotia et consulatus, -s triumphos suos ostentantes. hist. frg. Pap. Corp. 28, 7 armati navibus e[i]volant scaphis aut nando, -s ⟨p⟩uppibus ... ⟨i⟩npulsis. TAC. hist. 2, 100, 3 adcelerare legiones, Cremonam, -s Hostiliam petere iussae. 4, 68, 4 legiones ... Poeninis ... Alpibus, -s monte Graio traducuntur.

d *de usu quasi adverbiali*: *α per casus*: Ⓘ *acc.* **-em** (*sc. interiorem q. d., cf. Müller, Synt. des ... Akk. 161 sq. et supra p. 454, 22 et 37 sqq.; dubitamus de coni.* CAES. civ. 1, 46, 2 nonnullam -em *ex* n. -e. *vix huc* TERT. anim. 53, 4 [*cf. Waszink ad l.*]. *ambigue l. 13. 21*): Ⓐ *sine gen.*: PLAVT. Capt. 422 me haud centesimam -em laudat quam *eqs.* (Mil. 764 h. c. -em dixi atque ... possum expromere. *item numero determinatur*: SALL. hist. frg. 4, 3 demissis -em quasi tertiam antemnis). Poen. 413 maiorem -em ... habitas (CIC. ac. 2, 14 [*opp.* raro admodum]. CAEL. Cic. fam. 8, 9, 3. HYG. fab. 30, 7 m. -em Iove adiutore. *de* COLVM. 3, 3, 4 *cf. Pomoell, Colum. språk och stil, 1946, 87 sqq.*). Pseud. 1322 aliquam -em ... gratiam facere (PS. TER. Andr. alt. exit. 9 [*v. quae explicavit Skutsch, Rhein. Mus. 100, 1957, 59 sqq.*]). TER. Ad. 130 curemus aequam uterque -em. CIC. p. red. ad Quir. 8 *lacrimae* magnam -em tectis ... continebantur (orat. 189 [magna ... -e *var. l.*]. ac. 2, 36 [magna -e *var. l.*]. off. 1, 137 [*v. app. crit.*]. fam. 9, 15, 3 non omnino ..., sed m. -em. *al.* VARRO rust. 1, 18, 7 LIV. 5, 14, 5. *al.*). off. 1, 24 maximam ... -em (-e, ex ... -e *var. ll.*) ad iniuriam faciendam aggrediuntur (CAES. Gall. 4, 1, 8 neque multum ..., sed m. -em). LVCR. 3, 64 non minimam -em (6, 1259). 6, 1249 bonam (*i. magnam*) -em ... dabantur. VITR. 3, 5, 8 ratam -em ... expediendae sunt altitudines epistyliorum. *ponitur nude* (*cf. p. 454, 33*): TYCON. in apoc. 129 B. -em|silentium (*T*, silentii *Primas.*). ANTHIM. 25 vomitus ita, ut -em facies (*nisi facies est gen. sg., cf. var. ll.* faciei *et* faucis, *quod def. Fischer in plagulis*) constringat. Ⓑ *cum gen.*: ENN. ann. 237 magnam cum lassus diei -em fuisset ... consilio ... lato (CIC. Verr. II 4, 54 maiorem. LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 16. *al.*). CIC. S. Rosc. 97 ut ... nullam -em noctis requiesceret (div. 1, 59 magnam. CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 3 [*sine adi.*]. CAES. Gall. 1, 26, 5 [*interpol.?*] nullam). fam. 4, 3, 1 afui magnam -em consulatus tui. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 92 maiorem -em ... anni (*item*: 102 LIV. 32, 28, 6. 36, 1, 2. 42, 30, 8. *cf.* LEX VRSON. [CIL I² 594] 63, 6 -em IIII a. *sine adi.*: LIV. 5, 4, 5). VARRO frg. Non. p. 494, 14 cum maiorem -em ... aetatis stipendia facerent (LIV. 1, 35, 4). LVCR. 3, 399 temporis exiguam -em (CAES. Gall. 5, 7, 3 magnam. civ. 1, 70, 5 nec minimam. *al.*). *al.*

Ⓘ *abl.* **-e (-i)**, -bus (*praeter abl. modi etiam temporis vel loci*): Ⓐ *cum adi. vel pron.* (*cf. et supra l. 11. 22. 25*): ① *sing.*: PLAVT. Persa 72 ut aequa -i prodeant (CIC. Arat. 359 non a. -e secatur. MANIL. 4, 526 PLIN. nat. 35, 40). SALL. Iug. 98, 3 magna -e editus *collis* (LIV. 24, 34, 14 proclive *saxum* [m. ex -e *var. l.*]. 41, 6, 6 CVRT. 6, 4, 19 AVR. VICT. Caes. 42, 3. *al.*). OV. epist. 7, 110 nulla -e pigendus (Pont. 2, 6, 20. 4, 4, 6 VAL. MAX. 4, 3 ext. 3). fast. 1, 134 hanc *causam* aliqua ... -e vides (trist. 5, 13, 7 Pont. 4, 8, 64 LIV. 23, 12, 4. 30, 9, 7 CELS. 2, 8, 27 COLVM. 3, 10, 3. 3, 13, 4. *al.*). trist. 3, 4, 42 mala vix ulla -e levanda levas (Pont. 1, 7, 18 nosque negas u. -e fuisse tuos. LIV. 37, 53, 5. 37, 53, 9. 39, 36, 4. QVINT. inst. 4, 1, 56 [*v. Winterbottom, Probl. in Quint., 1970, 82*]. 7, 4, 6). Pont. 2, 8, 35 minima. 4, 9, 55 qua. LIV. 9, 24, 12 maxima (VITR. 8, 3, 6 aut omnes aut m. -e. SEN. contr. 3 praef. 6 [*nisi leg.* ex]. QVINT. decl. 301, 5 [*v. Winterbottom ad l.*]. PLIN. epist. 10, 39, 1. *al.*). CELS. 5, 26, 23^G exigua (8, 4, 15. SEN. dial. 12[11], 12, 2). *al.* ② *plur.*: aequis -bus (*aliter* MANIL. 2, 214. *cf. et p. 461, 69*): VERG. Aen. 9, 754 *Pandaro* -bus a. huc caput atque illuc umero ex utroque pependit. COLVM. 12, 10, 3 a. -bus acetum et sapa ... misceatur (*sim. in mixturis*: PLIN. nat. 26, 23. 30, 113. 127 PLIN. med. 1, 18, 6. *al.* PELAGON. 13. *al.*). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 39 numerus ... a. -bus ... dispartiatur (*nisi trahas ad B*). *cum num.*: PLIN. nat. 20, 237 *sinapi* inponitur cum fico et cumino tusum ternis -bus.

Ⓑ *accedit gen.*: LEX repetund. (CIL I² 583) 65 ⟨m⟩aiore -e diei (LEX VRSON. [CIL I² 594] 70, 10. 71, 22 LIV. 10, 12, 5. *cf.* MELA 3, 53 exigua. GELL. 3, 2, 11 aliqua. *sine adi.*: PLIN. nat. 2, 42). CAES. civ. 3, 41, 5 parva -e noctis itinere intermisso (SEN. nat. 5, 9, 2 magna [SVET. Cal. 50, 3]. AVR. Fronto p. 107, 15 v. d. H. aliqua). LIV. 4, 24, 5 magna -e vitae (m. -em *Madvig alii*). VELL. 2, 44, 5 maiore -e anni domi se tenuit (VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 [*trad.* ex *del. Heraeus*]. *cf.* LEX Malac. [CIL II 1964] 1, 41 reliqua). SEN. dial. 9, 3, 1 maiore temporis -e.

Ⓒ *ponitur nude*: ① *sing.* (*loc. dub. necdum satis explic.* CIC. nat. deor. 2, 146; *cf. et supra p. 455, 26 sqq. 29 sqq. 43.*): GERM. 605 quicquid -e micat (*i. non totum visibile est*). SEN. nat. 6, 30, 2 quamvis ... -e (ex *add. E*) saeviat *vis elementorum* (*antea*: ex toto). PLIN. nat. 2, 217 *mare* totum in universitate animosius quam -e est. QVINT. decl. 252, 13 relictum est, ut eā (ex *Gronovius*) -e fecerit (*de loco dub. varie tract. cf. Winterbottom*). ② *plur.*: *i. q. particulatim, gradatim sim.* (*cf. p. 450, 38 sqq.*): VELL. 2, 38, 1 ut, quae -bus notavimus, facilius simul universa conspici possint. 2, 111, 4 *hostium* vires universas evasimus, exhausimus (*Gruter, alii alia*) -bus. 2, 126, 1 *uni-*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

versa opera quis . . . [in] -bus eloquatur? (*de textu restituendo v. Blomgren, Eranos 81, 1983, 44 sq.*). Sen. dial. 4, 29, 1 tota vincetur, dum -bus carpitur *ira*. epist. 95, 12 quae -bus dantur (*vix dat.*). Colvm. 2, 3, 2 non multum nec universum cibum, sed -bus et paulatim praebere. Itala sap. 12, 2 (Lucif. reg. apost. 10, *sim.* Vvlg.) hos, qui exerrarint, -bus corripis (*gr.* κατ' ὀλίγον. *cf.* Avg. nat. bon. 48 p. 888, 12). 12, 8 (*ibid.*) ut illos -bus exterminarent (*gr.* κατὰ βραχύ, *Vulg.* paulatim). 12, 10 (*ibid.* = Vvlg.) -bus iudicans (*gr. ut supra*). Zeno 1, 1, 2 (2, 3, 5 L.) lex -bus et discitur et docetur. Ps. Avg. quaest. test. I 106, 18 -bus fecisse (*opp.* omnia simul). Greg. M. past. 3, 33 p. 116A non quidem repente, sed -bus totus cadit (*ad Sirach 19, 1* paulatim).

i. q. partim, ex -e: Vell. 2, 38, 4 *Hispania* saepe amissa -bus (*opp.* universa). Sen. nat. 2, 11, 1 nec . . . eodem modo totus . . ., sed aliter alibi et -bus. Avell. p. 602, 4 *non* -bus errorem corrigi, sed radicitus amputari. Consvl. Constant. chron. I p. 239, 358 (*opp.* funditus).

β per praepos.: ① **ex -e** (*cf. et p. 456, 80. 461, 36 sqq. 72 sqq. 462, 6*): Ⓐ *cum variis adi. vel pron.* (*cf. p. 458, 15 sq.*): Cato agr. 141, 1 quota ex -e . . . censeas (Tab. cer. Pomp. Année Épigr. 1978 n. 129 *a. 35*. Sen. dial. 10, 19, 3. *al.*). Cic. inv. 2, 105 hoc genus . . . in iudiciis non versatur nisi quadam ex -e (orat. 175 q. ex -e, non totum dicitur. *al.* Varro ling. 10, 74. 76. 78. rust. 3, 12, 6 similis . . . ex q. -e. Hirt. Gall. 8, 46, 1 Liv. 44, 24, 3. *al.*). 2, 134 *legem* aliqua ex -e commutari (2, 159 *opp.* totum [*item* orat. 99]. Verr. II 4, 79 *opp.* funditus. Tusc. 5, 22 fam. 2, 18, 3. *al.* Varro ling. 5, 77 Ov. met. 13, 657 Liv. 2, 48, 1 Vitr. 8, 3, 26. *al.*). 2, 165 *honestas* omni ex -e propter se petitur (Tim. 8 consentiat [*cf. gr.* 29c πάντως]. 12 absolutissimum [*gr.* 30d κατὰ πάντα]. Lael. 79 perfectum [Lact. inst. 1, 3, 3]. Ov. rem. 42 fast. 5, 158 [*abl. nudus var. l.*]. Apvl. Plat. 1, 8. *al.*). Q. Rosc. 33 neque ex ulla -e fuit cultus *ager* (Caecin. 38 sententia . . . infirmata. *al.* Pollio Cic. fam. 10, 33, 1 vera. Lvcr. 4, 721 Val. Max. 1, 8 ext. 12. 4, 1, 13. 6, 6 ext. 2. 8, 7, 1 Svet. Tib. 15, 2. *al.*). div. in Caec. 35 ne qua ex -e coniunctus cum eo reperiare (Brut. 156 [*interrog.*]. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 28). Cluent. 96 nulla . . . ex -e (*al.* Lvcr. 1, 667 Labeo dig. 33, 2, 31 Val. Max. 4, 3, 8. 8, 13 ext. 7. *al.*). leg. agr. 2, 22 aequa. nat. deor. 1, 24 minima (off. 1, 76 Qvint. inst. 1, 10, 31). *al.*

Ⓑ *cum* magna *sim.*: magna: Cic. div. in Caec. 32 m. ex -e tua potestas erat. Mur. 32. Flacc. 6 bellum Cretense ex m. -e gessit (*eadem collocatione*: Att. 15, 18, 2 Brvt. Cic. fam. 11, 4, 2 Caes. civ. 3, 57, 3 Ov. ars 1, 645 trist. 2, 502 Liv. 21, 13, 6 Vitr. 5, 1, 10. Sen. contr. exc. 3, 8, 2 totus aut ex m. -e. Cels. prooem. 11. *al.*). Lig. 7 *bello* gesto . . . ex -e m. (*eadem collocatione*: Att. 7, 3, 3 R. Gest. div. Aug. 27 [*gr.* ἐκ μείζονος μέρους]. Plin. nat. 10, 29 Qvint. inst. 7, 4, 19 Svet. Claud. 25, 5). Tusc. 1, 1 aut omnino aut m. ex -e. *al.* Lent. Cic. fam. 12, 14, 2 Lvcr. 6, 694 Caes. Gall. 1, 16, 6. civ. 2, 31, 8 (*sed cf. Barwick, Rhein. Mus. 91, 1942, 35 sq.*). 3, 53, 5. *al.* maxima (*aliter p. 473, 25*): Cic. Verr. II 1, 41 multo ex m. -e. II 3, 47. har. resp. 11 multo m. ex -e (*eadem collocatione*: ad Brut. 5, 5 W. Liv. 24, 15, 2. Sen. nat. 6, 24, 6 aut totam aut . . . m. ex -e. Qvint. inst. 1, 5, 58. *al.*). Phil. 2, 91 fam. 10, 5, 3 Vell. 2, 17, 1 Cels. 4, 1, 5. CIL XI 6225, 6 (*saec. I in.*). *al.* maiore (*aliter p. 473, 28*): Cic. Cluent. 67 m. ex -e. Tusc. 5, 22 ex m. -e. *ibid.* ex multo m. -e. 5, 86 multo m. ex -e. *ibid.* multo m. et graviore ex -e. div. 2, 23. Varro frg. Mar. Victorin. gramm. VI 4, 6 (*Dion. Thrax p. 5, 3 Uhlig* ὡς ἐπὶ τὸ πολύ). *al.*

Ⓒ *accedit numerus* (dimidia *v. vol. V 1, 1204, 33 sqq.*): Cic. Verr. II 3, 103 agros decumanos . . . ex -e decuma . . . vectigalis. Caes. Gall. 3, 20, 1 *Aquitania* quae -s . . . ex tertia -e Galliae est aestimanda (*cf. Barwick, C.'s Comment., 1938, 87 sqq.*). Alf. dig. 24, 1, 38, 1 ex tertia -e mulieris res facta non est. Vitr. 2, 5, 1 *si* testam tunsam . . . ex tertia -e adiecerit. Plin. nat. 30, 75 admixta resina . . . ex -e tertia.

Ⓓ *ponitur nude* (*cf. supra p. 453, 11, infra p. 458, 8 sqq.*): ① *vario usu*: Cic. ad Q. fr. 3, 1, 9 ex -e gaudeo. *al.*, *cf. vol. V 2, 1123, 55 sqq., adde* Ps. Apvl. herb. interp. 68 l. 12 (*Diosc. 3, 132, 1 W.* ποσῶς). *opp.* omnis, totus, universus *sim.*: Vitr. 7, 1, 1 omnis aut ex -e congesticius (Expos. mundi 37 haec . . . ex -e, non . . . omnia scribere. *sim.* 62). Sen. nat. 1, 12, 1 modo ex -e . . ., modo totum (6, 6, 3 Qvint. inst. 2, 4, 39. 5, 11, 6 Gaivs inst. 2, 273 [epit. 2, 7, 8 pro -e]. *al.*). 6, 6, 3 terrarum non universarum, sed ex -e motus est. Pelag. in Rom. 6, 6 p. 50, 13 non ex -e, sed integer (Rvfin. Orig. in lev. 7, 2 p. 376, 24 Macr. Sat. 6, 2, 1 Cod. Theod. 11, 28, 15 Novell. Marc. 5, 2). Expos. mundi 7 (*opp.* multa *ut*: 33). *opp.* catholice: Tert. fug. 3, 1. *i. q. singillatim*: Itala I Cor. 12, 27 (cod. g *al.*) corpus estis Christi et membra ex -e (*gr.* ἐκ μέρους, *var. l.* μέλους, *quam vers. seq. Vulg.* membra de membro). Expos. mundi 23 quarum *civitatium* ex -e memoratus. 27 *civitatium* nomina ex -e . . . dicere (Hier. epist. 64, 18, 10). 31 descripsimus. Hier. in Ezech. 48, 8 l. 1591 commonebimus. *i. q. particulatim, praecipue* (*sc. neglectis vel posthabitis aliis; cf. p. 458, 30*): Expos. mundi 55 colunt . . . et deos, ex -e Iovem et solem (*cf. Lumbroso, 1903, ad l.*). 57 terra dives in omnibus, fructibus quoque et iumentis et negotiis, ex -e et mancipiis. 64 *Creta* habet viros divites ex -e et eruditos. Vita Roman. rec. (BHL 7306) 4 vir dei duobus ex -e angebatur angustiis. ② *usu praedicativo*: Itala I Cor. 13, 10 (cod. 89 *al.*, *cf.* Vvlg.; *antea*: ex -e . . . scimus) cum . . . venerit, quod perfectum est, destruentur quae ex -e sunt (*gr.* ἐκ μέρους. *pendent e. g.* Avg. civ. 11, 31 p. 506, 10 D. doctr. christ. 1, 39, 43. Orig. in Matth. ser. 113 p. 236, 5 scientia, quae ex -e est). Filastr. 94, 4 *David* quod plenum est docuit, Salomon autem quod ex -e est.

Ⓔ *distributive*: Liv. 44, 9, 5 *iuvenum* inductio ex (*in trad.*) -e simulacrum . . . exercitus erat, ex -e *eqs.* Val. Max. 6, 1 ext. 2 Colvm. 1, 6, 4 Mela 1, 52 Plin. epist. 6, 31, 7 Pompon. dig. 34, 2, 34 pr. Tert. adv. Hermog. 36, 1. *al.* Itala Dan. 2, 33 (Cypr. testim. 2, 17) pedes . . . ex -e . . . ferrei, ex -e . . . fictiles (*gr.* μέρος μὲν . . . μέρος δέ, Vvlg. pedum quaedam -s . . . quaedam). Vlp. dig. 29, 1, 19 pr. ex -e testato, ex -e intestato (*sim.* Inst. Iust. 2, 14, 5). *al.* *ad alterum membrum accedit additam*: Ps. Apvl. Ascl. 10 ex -e . . . ex alia -e. Lact. inst. 3, 3, 12 ex -e aliqua . . . ex -e.

Ⓕ *peculiaria quaedam*: ① *seq. enunt.* (*nonnulla ad notionem p. 487, 18 sqq. allatam referre possis; cf. Löfstedt, Sprache Tertullians, 1920, 102; de* Peregr. Aeth. 12, 3 *v. Erkell, Gnomon 33, 1961, 806*): Cic. fam. 4, 4, 1 excusationem tuam . . . accipio ex ea -e, quatenus . . . scribis *eqs.* Sen. dial. 3, 6, 5 alienis uti ex -e (*si recte trad.*), qua nostra sunt (Tert. adv. Marc. 2, 2 p. 334, 20 *deum* non scias nisi ex -e, q. voluit ipse. 2, 18 p. 360, 5. 5, 4 p. 583, 6 [quia *trad.*]. *antecedit pron. demonstr.*: bapt. 4 p. 204, 7 ex ea -e [monog. 3, 2 resurr. 16 p. 46, 2 spect. 10 p. 11, 25]. coron. 12 l. 11 [*loco lacunoso*] ex hac -e). Avg. civ. 18, 35 p. 308, 1 D. ex -e, quantum *eqs.*
② *accedit gen.* (*sc. ita, ut ex -e quasi pro obi. ponatur*): Itala (= Vvlg.) IV Esdr. 6, 12 Weber quorum *signorum* ex -e (quorum -em, quae iam ex -e *var. ll.*) mihi demonstrasti. Expos. mundi 59 quorum *negotiorum* ex -e dicemus: *eqs.* (*afferuntur praecipua*).

(II) **per -es, -em** (*cf.* Synon. Cic. p. 438, 2 *sub* partim; *plur. praeter l. 55. 65. 69*): Ⓐ *i. q. particulatim, singillatim, gradatim sim.* (*cf. p. 478, 75. 76*): Cato agr. 140 *opus* p. -es facito. Manil. 2, 769 p. -es ducenda fides. 3, 352. Sen. contr. 7, 4, 5 p. -es comparando. Sen. dial. 9, 1, 4 non tam semel . . . quam p. -es (Iren. 2, 28, 4 non de s., . . . sed p. -es. Pavl. dig. 35, 1, 44, 8 Soran. p. 41, 6). nat. 1, 6, 4 non p. -es . . ., sed statim totum (Qvint. inst. 4, 2, 128. Pompon. dig. 30, 24, 4 *si* p. -es t. *navem* refecero. Lact. inst. 2, 10, 24). 2, 54, 2 modo universum . . ., modo p. -es et minutatim (Colvm. 4, 24, 4. 5, 8, 7 Qvint. inst. 5, 10, 54. 9, 2, 40 Frontin. strat. 1, 10, 1). Colvm. 1, 4, 5 (*opp.* in summa). Scrib. Larg. 135 p. -es aqua mixtum (*cf.* Marcell. med. 25, 47 admiscetur). Plin. nat. 21, 100 florentibus (*cf. Theophr. hist. plant. 7, 10, 3* κατὰ μέρος ἀνθεῖν). Qvint. inst. 5, 13, 28 dissolvitur. 10, 1, 20. 11, 2, 27 ediscere. Ps. Qvint. decl. 5, 12. Frontin. strat. 1, 5, 19 dimittere (*cf.* Flor. epit. 2, 17, 8 missi). Plin. epist. 2, 5, 10 emendari. 9, 18, 2 p. -es . . . et quasi digesta. Iavol. dig. 17, 1, 36, 2 *fundus* p. -es venit. Itala exod. 23, 30 (Ottob.) eiciam (*gr.* κατὰ μικρὸν μικρόν, *Vulg.* paulatim. *cf.* Vvlg. deut. 7, 22 paulatim atque p. -es). *al.* *respiciuntur -es vi corporali discissae sim.* (*cf. sub I*): Sen. Thy. 60 membra p. -es eant discerpta. Octavia 797 membra . . . trahunt. Symph. 163 in corpora multa recessit *ebur.* Vvlg. Ezech. 24, 6 p. -es et p. -es suas eice eam (*i. vacuam redde ollam*). Avg. serm. coll. Morin p. 375, 16 manducatur (*opp.* manet integer). Hesych. in lev. 1, 14 p. 802C *columbam* p. -es comminue. *al.*

Ⓑ *i. q. partim, ex -e*: *sing.*: Afric. dig. 8, 3, 32 non p. -em servitutem adquiri (Marcell. dig. 33, 3, 3 Papin. dig. 8, 3, 34 pr. Pavl. dig. 35, 2, 49, 1. 45, 1, 140, 2 [*del. gen.* dominorum]). Vlp. dig. 12, 1, 13, 1 (*e Papin.*) condico (*ibid. plur., v. infra*). *plur.*: Apvl. mund. 23 p. -es . . . consumptam *terram* (*gr. 397 a 29* κατὰ μέρος). Vlp. dig. 8, 4, 6, 1 p. -es servitus imponi non potest (*eodem spectat*: Pavl. dig. 8, 1, 8, 1 *bis*). 12, 1, 13, 1 (*e Papin.*) consumpseris. *ibid.* condicam. 35, 3, 3, 9 ablata est hereditas. Theod. Mops. in I Tim. 1, 19 p. 83, 12 dubii extantes.

Ⓒ *i. q. separatim*: Conc.S I 2 p. 47, 21 *Christum* neque per -em ponentes et dividentes hominem et deum ([*gr. I 1, 1 p. 35, 27* ἀνὰ μέρος. *cf. I 3 p. 29, 10* seorsum]. Rvstic. Conc.S I 4 p. 239, 22 p. -es [*gr. I 1, 6 p. 162, 7 ut supra*]. *cf.* p. 233, 20 a -e p. [*gr. I 1, 6 p. 152, 10 sq.*]). 48, 15 secat . . . in duos Christos et hominem statuit p. -em specialiter (*gr. et alias vers. v. p. 459, 2 sqq.*).

(III) **in -em** (-es, -e, -bus): Ⓐ *in locutione q. e.* in ea(m) -e(m), ut (*vergit in notionem p. 487, 22 allatam*): Cic. Catil. 4, 3 moveor his rebus omnibus, sed in eam -em, ut *eqs.* Ennod. epist. 1, 16, 1 p. 27, 7 quod . . . proficeret . . ., in ea scilicet -e, ut *eqs.* opusc. 5, 29 p. 401, 8 in ea tantum fui fidelis -e, ut *eqs.*

Ⓑ *vario usu*: ① *abl.*: ⓐ *nude*: *i. q. in singulis* (*plur.; vix addas p. 457, 1*): Sen. benef. 3, 1, 3 *ingratorum* una culpa est, ceterum in -bus varietas magna. Qvint. inst. 7, 2, 22 laborabimus (*opp.* universitate *ut* Plin. epist. 9, 4, 2). *i. q. partim* (*sing. praeter* Isid. Goth. 18 chron. II p. 275 rec. B): Sen. epist. 83, 27 in -e sobrium . . . in -e ebrium (*item distributive*: Qvint. inst. 5, 7, 22. 11, 2, 34 Cypr. laps. 20 Schol. Cic. Bob. p. 80, 1. *cf. p. 459, 7*). Qvint. inst. 2, 8, 6 verum videtur (*sim.* 4, 5, 13). 6, 3, 45 (in -em *plerique*). 10, 7, 25 Frontin. strat. 3, 8, 2 Vlp. dig. 2, 14, 7, 6 Lact. inst. 7, 22, 4. *al.* *i. q. separatim*: Conc.S I 5 p. 138, 11 ponens

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in -e et seorsus ([*gr. I 1, 7 p. 59, 28* ἰδίᾳ καὶ ἀνὰ μέρος. *cf. p. 283, 3* particulariter]. p. 214, 31 [*gr. p. 225, 34* ἀνὰ μέρος]. *de eadem re*: DIONYS. EXIG. Conc.[S] I 5 p. 239, 22 in -e constituens [*gr. I 1, 1 p. 37, 6* ἀνὰ μέρος ἰδικῶς, *cf. supra p. 458, 69 et IV 1 p. 162, 28* separatim]).

ⓑ *cum additamentis*: PLIN. nat. 13, 28 *terra* maiore in -e . . . nitrosa (22, 1. 36, 88). TAC. hist. 5, 20, 1 aliqua (CENS. 7, 4 in -e a. repugnant alii, in -e consentiunt). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 59, 13 modica. ② *acc.*: ⓐ *sing.*: *i. q. partim, ex -e*: IAVOL. dig. 18, 1, 64 utrum in -em an in totum venditio consistat (VLP. dig. 9, 4, 2, 1. *al.* PAP. Tjäder 36, 25 [*a. 575–591*]). POMPON. dig. 46, 8, 18 GAIVS inst. 3, 172. VLP. dig. 32, 11, 21 utrum in -em agent an in solidum (39, 2, 40, 2. *al.* PAVL. dig. 46, 1, 71 pr.). 38, 2, 12, 4 in -em . . ., in -em (*item distributive*: 49, 4, 1, 12 PAVL. dig. 10, 2, 27). *al.* *i. q. separatim*: BOETH. trin. 2, 36 *homo* corpus et anima est, non vel corpus vel anima in -em. ⓑ *plur. fortasse i. q. distributim, dispersim* (*sc. ad quorundam per locos distributionem spectare videtur*): ITALA Marc. 6, 40 (cod. b *al.* = VVLG.) discubuerunt in -es per centenos (*gr.* πρασιαὶ πρασιαί, *cf. 6, 39* per contubernia). CHIRON 293 *anagallidis herbae* granula in -es in foliis pusilla inhaerentia. VEN. FORT. Mart. 1, 274 *in populo circumstante* fit fragor in -es (*cf.* vita Germ. 42, 119 fragor in -es adtollitur).

ⓒ *usu praedicativo* in -e *i. q. tamquam -s* (*cf. Bulhart ad loc. cit.*): PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 7 rec. II dum haec forma aequalis omnino in -e non dividatur (*cf.* 5, 47 si aliquid de eo in -e dividitur).

(IV) **pro -e:** Ⓐ pro rata -e *i. q. pro rata portione* (*spectat ad rationem -ium*): CIC. rep. 2, 67 utinam ex omni senatu p. r. -e esset, *sc. copia prudentium.* 6, 18 Tusc. 1, 94 CAES. civ. 1, 17, 4 VITR. 3, 3, 10. 4, 4, 2. 4, 4, 4 p. r. -e magnitudinis (*item cum gen.*: 6, 3, 6 atrii). 5, 3, 4 GAIVS inst. 2, 254. 255 HYG. astr. 1, 6 p. 26, 3 FAV. EVL. 16, 4 W. (= p. 11, 16 H.). *al.* Ⓑ *accedunt pron. vel adi. quantitatem quodammodo determinantia*: PLIN. nat. 28, 139 admixto . . . sebo p. -e tertia (*cf.* HYG. mun. castr. 27 p. -e dimidia). SVET. Aug. 46 urbi quodam modo p. -e aliqua adaequavit *colonias* (VLP. dig. 36, 3, 1, 19 hereditas p. a. -e . . . restituitur. EDICT. Theodor. 154). MAECIAN. dig. 35, 2, 30, 6 res . . ., quae interierint, p. nulla -e. IVVENC. 4, 291 gracili p. -e. MART. CAP. 2, 220 (vers.) p. -e multa. AVELL. p. 562, 28 p. magna -e. Ⓒ *nude i. q. partim* (*cf. p. 457, 71*): IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 8 hereditatem vel totam vel p. -e . . . committit (VLP. dig. 6, 1, 3, 2 non totum, sed p. -e esse vindicandum. *al. apud iurisconsultos. cf.* SIDON. epist. 3, 3, 9 non ex asse . . ., sed p. -e). POMPON. dig. 7, 4, 14 causae vel p. -e interitum usus fructus recipiunt. 30, 38 pr. p. -e adquirere, p. -e repudiare (*item distributive*: 46, 8, 18. *al.* MARCELL. dig. 33, 3, 3. TRYPH. dig. 49, 17, 19, 2 p. -e testatus, p. -e intestatus [*al.*]. *al. apud iurisconsultos.* LIB. col. I p. 235, 5 sq. VEN. FORT. vita Radeg. 5, 15. *cf.* LIB. col. I p. 218, 4 p. -e . . ., alios. p. 235, 13 p. -e . . ., ceterum [236, 14. 20. 237, 2]). SCAEV. dig. 18, 4, 22 pretium p. -e accepit. *al., saepe apud iurisconsultos.* *praedicative*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 98, 13 cum omnia in homine p. -e sint (*pendet ex* I Cor. 13, 9/10, *v. p. 458, 2*).

(V) *singularia* (*cf. p. 458, 67*): PLIN. nat. 21, 77 venenati favi gignuntur, quidamque a -e (ad -em *var. l.*). ORIBAS. syn. 9, 13, 1 La p. 295 dabis . . . non de semel, sed de -es (*gr.* μεμερισμένως. *ad opp. cf. p. 458, 35*).

B *pertinet ad* **rationem participandi:** **1** *spectat ad* **quaslibet res,** *quae attribuuntur vel praebentur in possessione vel opere communi vel qualibet condicione vitae* (*exempla magnitudinem -is indicantia ad A vergere non negaverimus, v. e. g. p. 461, 36 sqq.*): **a** *exempla notionem illustrantia*: α *vario usu*: ① *spectat ad res incorporales*: Ⓐ *varia selecta* (*ceterum v. sub b et p. 478, 1 sqq.*): PLAVT. Asin. 516 ecqua -s orationis . . . dabitur mihi? (Mil. 645 iustam. *cf.* Asin. 517 loquendi. PETRON. 42, 1 fabulae). Mil. 865 tu meam -em, infortunium si dividetur, . . . accipito. Rud. 239 socia sum *in malis*, nec minor -s meast quam tua (*cf.* 552 consociare mihi . . . tecum licet: aequas habemus -es). Trin. 1066 boni malique in ea re -s tibi est *eqs.* LVCIL. 97 tu -em laudis caperes, tu gaudia mecum partisses (*cf.* CIC. Sull. 9 oneris mei -em nemini impertio, gloriae bonis omnibus). CIC. Verr. II 3, 183 quae -s operae . . . in scriba est? Sest. 68 sceleris (*cf.* OV. ars 1, 390 criminis). LVCR. 2, 5 belli certamina . . . tueri . . . tua sine -e pericli. SALL. or. Macri 18 absit periculum et labos, quibus nulla -s fuerit est. NEP. Dion 2, 4 -em regni . . . habere (VERG. Aen. 4, 374 SEN. Thy. 432 FLOR. epit. 4, 2, 56. 4, 11, 10. *cf.* SEN. Thy. 527 imperi [OCTAVIA 790 VAL. FL. 1, 522. FLOR. epit. 1, 14, 1 i. et magistratuum. 1, 18, 21]). VERG. georg. 4, 220 esse apibus -em (patrem *P*) divinae mentis. Aen. 1, 508 operum . . . laborem -bus aequabat iustis *Dido* (*cf.* OV. met. 8, 547 Theseus sociati -e laboris functus [LIV. 5, 20, 6 l. periculique. *al.* LVCAN. 2, 347 laborum. QVINT. decl. 298, 7]). HOR. carm. 4, 2, 46 meae . . . vocis accedet bona -s et . . . canam (*i. 'pro mea -e canam', v. E. Fraenkel, Sitz. Ber. Heidelbg. Ak. 1932/3, 8*). *al.* Ⓑ *de sorte, fortuna, statu vitae sim.* (*cf.* CIC. Phil. 2, 74 in suis -bus, id est in suis fortunis. APVL. mund. 38 fatum μοῖραν vocant, quod ex -bus constet [*gr. 401b12* ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι. *resp.* μοῖρα CASSIOD. Ios. antiq. 1, 333]. *huc fortasse locus parum sanus* TER. Haut. 798): PLAVT. Rud. 190 hancine ego -em capio ob pietatem praecipuam? 675 sese ut ferunt res fortunaeque nostrae, -s (par *T, edd. plerique*) est moriri. RHET. Her. 2, 30, 48 pares, hoc est in isdem -bus animi, corporis, fortunarum positos ([*vix ad IVC; de eadem re Cic. inv. 1, 101* pares animo, fortuna, corpore]. SCHOL. Cic. Gron. D p. 308, 1 in meliore -e est p.). CIC. fam. 15, 15, 3 casu dissimili usi sumus: tu . . . eam -em petisti, ut *eqs.* ad Q.fr. 1, 1, 43 si mea -s nemini cedit, fac ut tua ceteros vincat (*sublucet imago scaenae, v. 1, 1, 42. 46*). OV. epist. 8, 101 -s haec una mihi, coniunx bene cessit Orestes. PHAEDR. 3, 18, 10 fatorum arbitrio -es sunt vobis datae: . . . forma *pavoni*, vires aquilae, luscinio melos. SEN. Herc. O. 1025 peracta iam -s matris est: statuit mori; nunc nostra superest, mortis auferre impetum. dial. 1, 2, 12 ut in difficiliore -e se ostenderet *virtus Catonis.* *in script. sacris et inde apud ecclesiasticos* (*saepe sub imagine hereditatis et possessionis, cenae l. 16*): ITALA Iob 24, 18 (Lucif. reg. apost. 11 l. 68 D., *cf.* VVLG.) maledicatur -s illorum *impiorum* in terris (*gr.* μερίς *ut fere infra*). psalm. 10, 7 (Veron. *al.*, *cf.* VVLG.) spiritus procellae -s calicis eorum (*inde*: LVCIF. Athan. 1, 23 l. 37 D. in hac -e. *cf. p. 461, 10*). eccles. 3, 22 (Hier. *ad l.*, *cf.* VVLG.) non est bonum, nisi quod laetabitur homo in opere suo, quia haec est -s eius (*sim. ibid.* 5, 17. 5, 18 [*gr.* μέρος]. 9, 9). sap. 2, 9 (Ambr. Tob. 5, 17 = VVLG.) haec est -s nostra et haec est sors (*item syn.* sors: Is. 17, 14 [Hier. *ad l.* = VVLG.]. 57, 6 [*ibid.*]. *al.*). Luc. 10, 42 (cod. a *al.*, *cf.* VVLG.) Maria optimam -em sibi elegit (*hinc e. g.* CYPR. hab. virg. 24 maiore et meliore -e). Col. 1, 12 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) *pater* vocavit nos in -em hereditatis (VVLG. sortis) sanctorum. *al.*

(II) *spectat ad res corporales* (-em *pueri praedam* PETRON., *homines escam ferarum infra l. 63*): Ⓐ *in condicionibus variis* (*cf. p. 478, 1 sqq.*): PLAVT. Aul. 774 neque -em tibi ab eo . . . indipisces . . .? Rud. 1017 nisi -s datur. TER. Haut. 652 *puella exposita* expers -is . . . de nostris bonis. CATO agr. 136 qua ex -e politori -s est *eqs.* 145, 3 quae eius -s erit. CIC. S. Rosc. 107 praedae (LIV. 3, 29, 2. *al.*; *cf.* PETRON. 80, 1 -em meam . . . abscindam *a puero velut praeda*). Phil. 2, 73 ex quibus *possessionibus* praeter -em Miseni nihil erat, quod *eqs.* CAES. civ. 3, 10, 7 neque fore aequa -e contentum. VERG. Aen. 6, 611 divitiis soli incubuere . . . nec -em posuere suis. PHAEDR. 2, 1, 2 praedator . . . -em postulans. *al.* *in script. sacris vergit in notionem 'possessio', 'sors', 'hereditas'*: ITALA num. 18, 20 (Lugd., *cf.* VVLG.) in terra eorum non capies hereditatem et -s non erit tibi inter illos ([*gr.* μερίς *ut infra passim*]. VVLG. Sirach 44, 26). deut. 10, 9 (Lugd., *cf.* VVLG.) non est levitis -s et sors in fratribus eorum (12, 12 [Lugd., *cf.* VVLG.] vobiscum. 18, 1 [Lugd., *cf.* VVLG.] cum Istrahel. *sim al. de levitis*). VVLG. II Esdr. 2, 20 vobis . . . non est -s et iustitia . . . in Ierusalem. Os. 5, 7 cum -bus suis (*explicat Hier. ad l.*: sive cleris, id est possessionibus). Am. 7, 4 comedit . . . -em *ignis.* *al.*

Ⓑ *de portione alimenti sim. singulis tribuenda* (*cf. p. 478, 31. fort. huc loci dub. interpr.* APVL. met. 11, 20, 1. 3): ① *varia*: PLAVT. Men. 479 (*vers. om. A*) loquitur . . . de -i mea (*in imag. -is hereditariae*). PETRON. 33, 7 paene proieci -em meam. SVET. Cal. 18, 2 qua epulatione equiti R. contra se hilarius . . . vescenti -es suas misit (SPART. Carac. 3, 6 *fratri* -es de cena. VVLG. II Esdr. 8, 10. 12. Esth. 9, 19 -es epularum et ciborum [*sim.* 9, 22]. *ad p. 450, 30 sqq. vergit*: CAPITOL. Pert. 12, 6 offulas binas aut omasi -e⟨m⟩). Dom. 11, 1 *quendam* -bus etiam de cena dignatus est (*v.* SPART. *supra et cf.* APVL. met. 2, 24, 6 cenas et -es requiris. 9, 38, 9 caseum atque alias prandii -es diviserat. HIER. epist. 53, 8, 18 [*in imag.*] convivii). APVL. 10, 13, 6 post opiparas cenas . . . multas numero -es in cellulam . . . solebant reportare. TERT. ieiun. 17 p. 297, 2 (*in agape*) duplex . . . praesidentibus honor binis -bus deputatur (*cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 2, 123 -bus duplicibus [*gr.* μοίραις]). ITALA gen. 43, 34 (cod. 100, *cf.* VVLG.) tulerunt . . . -es . . ., maior autem -s erat Beniamin in quinquiplo prae illorum -es (*gr.* μερίδας *sim.*). I reg. 9, 23 (cod. 115, *cf.* VVLG.). psalm. 62, 11 (Veron. *al.* = VVLG.) -es vulpium erunt *inimici* (*gr.* μερίδες. *inde* AMBR. in psalm. 118 serm. 11, 6 RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 238, 29 sqq. *al.*). LAMPR. Alex. 37, 4 panem et -es aut holerum aut carnis aut leguminum. *al.* ② *in rebus sacris*: ITALA II par. 31, 3 (Complut., *cf.* VVLG.) -s regis de his, que possidebat in holocausta (*gr.* μερὶς *ut infra passim. cf. ibid.* 31, 4 populo . . . dare -em sacerdotum et levitarum. 31, 15. 19. VVLG. Sirach 7, 34 da illi -em . . . primitiarum. *sim. al. in script. sacr.*). VVLG. I reg. 1, 4 sq. *sacerdos* dedit . . . uxori suae et cunctis filiis . . . -es, Annae autem dedit -em unam. Sirach 50, 13(12) in accipiendo . . . -es de manu sacerdotum (*gr.* μέλη *fort. per errorem pro* μέρη). *in eucharistia*: CYPR. laps. 26 -em cum ceteris . . . accipere. AVG. serm. coll. Morin p. 375, 16 (= ed. Mai 129, 1) unus quisque accipit -em suam, unde et ipsa gratia -es vocantur (*v. Mai ad l.*).

(III) *spectat ad animantes* (*fere subest imago possessionis vel hereditatis*): Ⓐ *vario usu*: SEN. nat. 2, 32, 7 cum omnia, quae supra nos sunt, -em nostri sibi vindicent. ITALA Ios. 22, 25 (Lugd.) non est vobis -s domini (*gr.* μερὶς κυρίου, VVLG. -em non habetis in domino). HIER. interpr. Iob 31, 2 quae est -s alia dei? (*gr.* τί ἐμέρισεν ὁ θεός, VVLG. quam . . . -em haberet deus in me; *explicat Greg. M. moral. 21, 6* me possessionem suam). VVLG. Sirach 26, 3 -s bona mulier bona *eqs.* (*gr.* μερίς). Ⓑ *populus Iudaeorum vel Christianorum -s*

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dei est: ITALA deut. 32, 9 (Lugd., *cf.* VVLG.) facta est -s domini plebs ipsius Iacob (*gr.* μερίς *ut infra passim. huc spectant* HIER. epist. 52, 5, 2 in Matth. 15, 11 VEREC. in cant. 2, 10 D.). II Macc. 1, 26 (recc. LXB = VVLG.; *cf. rec. P* portionem). Zach. 2, 12 (Hier. *ad l.* = VVLG.) possidebit dominus Iudam -em suam. VVLG. Esth. 13, 16 -em tuam, quam redemisti tibi de Aegypto. Sirach 17, 15 -s dei Israhel facta est. 24, 16 radicavi in populo honorificato et in -e dei mei, hereditas illius. Ⓒ *deus -s populi est*: ITALA num. 18, 20 (Lugd., *cf.* VVLG.) ego *dominus* sum -s tua et hereditas tua (*gr.* μερίς *ut passim.* VVLG. Sirach 45, 27. *cf.* ITALA psalm. 15, 5 [Veron. = VVLG.] -s hereditatis meae et calicis mei [*cf. cod. 136 Cas.* portio]). psalm. 72, 26 (Veron. = VVLG.; *sim.* 118, 57; *v. vol. X 2, 36, 45 sqq. et cf.* VVLG. thren. 3, 24). VVLG. Ier. 10, 16 -s Iacob ([HIER. *ad l.* -s ... sanctorum]. 51, 19). Ps. PROSP. carm. de prov. 509 cedat ... tibi -s ipse redemptor.

β in rebus iudiciariis, pecuniariis sim.: ① *de portione hereditaria vel legata* (*cf. etiam p. 460, 13. 37. 48. 77*): Ⓐ *varia selecta*: CIC. Q. Rosc. 55 quem ad modum socius in societate habet -em, sic heres in hereditate habet -em. Verr. II 1, 125 sextam -em hereditatis (*al., v. vol. VI 3, 2637, 24 sqq.*). Att. 13, 3, 1 velim scire, quae sit -s duorum. 13, 26, 1 de Vergili -e valde probo. HOR. sat. 2, 5, 100 quartae sit -is Vlixes ... heres. 2, 5, 108 tua (SEN. contr. exc. 6, 1, 2. *cf.* SEN. contr. 2, 4, 5 suam [QVINT. inst. 7, 1, 59 IVV. 1, 41]). LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 5 aequalitate -ium (*cf.* LABEO dig. 32, 29, 1 aequales -es ... heredum). QVINT. inst. 7, 1, 46 -em iure gentium peto. CELS. dig. 32, 80 -es ... concursu fieri (*al., v. vol. IV 117, 23 sqq.*). IVLIAN. dig. 28, 6, 32 -em quartam Attianae -is (*cf.* GAIVS inst. 2, 259 -is -em. *ibid.* quarta -e eius -is). AFRIC. dig. 35, 2, 88, 3. GAIVS inst. 2, 199 (*syn.* portionem). *al. apud iurisconsultos.* ITALA gen. 31, 14 (cod. 101) numquid est nobis iam -s aut hereditas in domo patris nostri? (*gr.* μερίς, *Lugd.* portio, *Vulg. aliter*). CAES. AREL. serm. 60, 1 *si* -em sibi et Christo ad substantiam suam cum filiis suis fecerit (*syn.* portionem. *cf. Aug. serm. 86, 11, 13* fac locum Christo cum filiis tuis. *rem tractat A. Schultze, Augustin u. d. Seelteil, 1928, 187*). *al.*

Ⓑ *in certis locutionibus*: ① *per praepos.* **ex**: RHET. Her. 2, 21, 33 quem ... heredem ... ex -e faciebat (*non indicatur magnitudo ut*: PLIN. epist. 2, 16, 1 IVLIAN. dig. 28, 5, 38 pr. *al.* POMPON. dig. 46, 3, 25. *al. apud iurisconsultos. cum gen.*: CIL V 1047 heres ex -e bonor⟨um⟩). CIC. fam. 13, 29, 4 heres ex -e dimidia et tertia (*item determinatur per numeros*: LEX Falcid. [dig. 35, 2, 1 pr.] quartam [PLIN. epist. 5, 1, 9 IAVOL. dig. 28, 5, 14. *al.*]. QVINT. decl. 336, 8 dimidia [IAVOL. dig. 29, 2, 64. *al.*]. PLIN. epist. 6, 33, 6 sexta [IAVOL. dig. 29, 2, 76 pr. *al.*]. *al.*). VAL. MAX. 7, 7, 2 eadem. 7, 8, 4 magna (TAC. ann. 16, 11, 1. *cf.* GAIVS dig. 10, 2, 5 maiore). 7, 8, 8 nulla (VLP. dig. 28, 5, 17, 3). CELS. dig. 28, 5, 60, 7 aliqua (*al.*). IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 13 debita (*al.*). *al. apud iurisconsultos. plur.* (*cf. infra l. 52*): IAVOL. dig. 28, 6, 39 pr. (*ex Labeone*) ex aequis -bus heredem (POMPON. dig. 28, 5, 67. *al.*; *cf.* MARCELL. dig. 40, 5, 56 paribus). IVLIAN. dig. 28, 6, 32 disparibus (36, 1, 24 GAIVS inst. 3, 69. *al.*). *al. apud iurisconsultos.* ② *per praepos.* **pro**: LABEO dig. 28, 9, 6 p. his -bus inter heredes ... divisio fiat, quibus ex -bus hereditatem ... haberent (*cum pron. ut*: IAVOL. dig. 24, 3, 66, 7 [*ex Labeone*] qua ex -e ..., p. ea -e [*item* CELS. dig. 28, 5, 60, 1]. *sim. al.*). IVLIAN. dig. 28, 5, 38, 5 (*non determinatur ut*: 45, 1, 56, 1 sive ... solus heres ..., sive p. -e. POMPON. dig. 41, 3, 29 PAPIN. dig. 5, 2, 15, 2. *al. apud iurisconsultos*). 37, 4, 13, 2 tertia (*cf.* GAIVS inst. 2, 124 quarta. *sim. al.*). 41, 5, 2, 2 p. -e coheredum (AFRIC. dig. 12, 1, 41. *al.*). PAPIN. dig. 22, 3, 3 maiore (VLP. dig. 29, 2, 67. *al.*). *cf.* pro rata -ium: VLP. dig. 28, 6, 10 pr. ③ *per alias praepos.*: TAC. ann. 2, 48, 1 heres in -e *Caesar* (*cf. p. 452, 82 sqq.*; *item in cum abl.*: IAVOL. dig. 33, 7, 27, 3. *add. gen.*: GAIVS dig. 28, 6, 5 in -e ... deficientis ... heres). POMPON. dig. 28, 5, 29 in tantam -em (*item in cum acc.*: SCAEV. dig. 32, 37, 2 cuius in locum -emve [PAPIN. dig. 28, 6, 41, 8. *cf.* VLP. dig. 28, 6, 10, 7 in eius -em]. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 1 vel in totum ... vel in -em). IAVOL. dig. 28, 5, 64 heredes sine -bus (AFRIC. dig. 28, 5, 48, 2 GAIVS dig. 29, 1, 17 pr. VLP. dig. 28, 5, 17 pr. *al. apud iurisconsultos*). ④ *per* **abl.** (*fere plur.*): QVINT. decl. 264 them. dimidiis. SVET. Tib. 76 aequis (CELS. dig. 28, 5, 60, 7 IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 4. *al.*).

Ⓘ *in variis negotiis*: Ⓐ *in iure sociorum* (*cf. etiam l. 19 et p. 459, 63. 463, 58*): CIC. Verr. II 1, 143 (*verba legis*) socium ne admittito neve -em dato. CIL I² 1326, 3 (*nisi ad l. 84*) ⟨ex par⟩te dimidia socia (SEN. epist. 65, 22 [*in imag.*] aequis -bus socii [ex ae. -bus: PROC. dig. 17, 2, 76. 80 POMPON. dig. 17, 2, 6]. PROC. dig. 17, 2, 76 ex his -bus. 17, 2, 80 ex millesima -e *eqs.* LEX met. Vipasc. frg. 2, 13 pro ea -e *eqs.* CELS. dig. 28, 5, 60, 1 qua ex -e *eqs.*). SEN. benef. 7, 12, 1 ut -s mea sit, -s illius *socii*. PROC. dig. 17, 2, 76 -es societatis (POMPON. dig. 17, 2, 6. *cf.* CELS. dig. 17, 2, 75 coita ... societas ex his -bus, quas *eqs.* VLP. dig. 17, 2, 29 pr. si non fuerint -es societati adiectae, aequas eas esse constat). QVINT. decl. 320 them. exacta est -s (*sc. alterius socii*). LEX met. Vipasc. frg. 2, 18 -s socii (AFRIC. dig. 16, 1, 17, 2 GAIVS dig. 2, 9, 4). *al.* POMPON. dig. 17, 2, 59 pr. *in societate vectigalium.* AFRIC. dig. 19, 2, 35, 1 *in societate praediorum.* GAIVS inst. 3, 149 sq. *de -bus lucri et damni* (*item* PAVL. dig. 17, 2, 30). *al.* *addas ius sepulcrorum* (*cf. p. 454, 36. ad rem v. Samter, RE IV 600, 26 sqq.*): CIL I² 1274, 4 habet -es viriles IIII, ollas XX. VI 10219, 9 monimentum -enve eius vendere. *ibid.* 12 monimenti -em alienare. XII 4365, 5 pro par⟨te d⟩imidia ⟨si⟩bi e⟨t⟩ ⟨s⟩uis (5093, 9 -e d. XIV 5176 a 11 ex portione sua -e d. *ibid.* b 4 p(ro) p(arte) d. recepti in societate. *al.*; *cf.* CIL XIV 4820, 7 pro -e semissa). XIV 1135, 7 (*ter*) ex -e tŏta. *al.*

Ⓑ *alia*: CIC. Q. Rosc. 34 *an* de sua -e ... fecerit pactionem (*sim.* 35. 55). Verr. II 3, 131 in aratorum bonis ... diripiendis decumanos dictitasse tuas esse -es, tuam rem, tuam praedam. Vatin. 29 -is illo tempore carissimas. Rab. Post. 4 magnas -es habuit publicorum. *ibid.* dare -is *amicis*. Att. 1, 12, 2 in cogendis pecuniis ... -em mihi quaeri. 13, 50, 2 pro mea -e (*sc. fundi ut*: NERAT. dig. 17, 1, 35 IVLIAN. dig. 30, 86, 3). CAES. Gall. 6, 19, 2 -s utriusque *coniugis* (*sc. de pecunia, quam uterque in matrimonium attulit*). LABEO dig. 33, 2, 31 pro indiviso ex -e dimidia totius fundi usus fructus (*al., v. vol. VII 1, 1212, 40 sqq.*; *cf. vol. V 1, 1611, 7 sqq.*). PROC. dig. 8, 6, 16 servitutis. IVV. 7, 123 inde cadunt -es ex foedere pragmaticorum. PLIN. epist. 9, 37, 3 si non nummo, sed -bus locem (*sc. fructuum, cf. infra l. 20*). LEX Manc. (CIL VIII 25902) 1, 11 dominis ... eius f(undi) -es e lege Manciana prestare. 1, 17 eius fructus (2, 29. fructuum: 1, 23 LEX Hadr. [CIL VIII 26416] 3, 3. 14). SVET. Vesp. 23, 2 pactus est lucri -em. POMPON. dig. 18, 2, 12 etsi dispares -es vendentium fuerint. *al. in sermone iur.*

b *iuncturae et locutiones notabiliores*: *α iuncturae verbales selectae* (*ad serm. iuris cf. exempla in Vocab. iurispr. Rom. IV 495 sqq. allata*): ① *nom.*: *forma*: (est) -s mihi (*om. dat. p. 460, 1*): PLAVT. Trin. 1066 (*v. p. 459, 64*). *al.* *cuius quis particeps sit, indicatur per praepos.* (*cf. p. 460, 38 sqq.*): in (*cf. p. 478, 8*): ITALA eccles. 9, 6 (Hier. *ad l.*) -s non est eis *mortuis* adhuc in saeculo in omni, quod fit sub sole (*gr.* μερίς, VVLG. nec habent -em. *Hier. in explic.* communionem). act. 8, 21 (Tert. idol. 9, *cf.* VVLG.) tibi ... in ista ratione (*gr.* μερίς, *aliae vers.* portio). VVLG. II reg. 20, 1 in David (III reg. 12, 16 II par. 10, 16). cum: ITALA II Cor. 6, 15 (cod. d *al.* = VVLG.) quae -s fideli c. infidele? (*gr.* μερίς). RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 98, 30 nulla nobis -s est c. eo. 103, 10. 129, 34. PROSP. epigr. 101, 13 c. principe mundi. CASSIOD. compl. in act. 8, 9 c. fidelibus. *? singulariter per abl.* (*loci?*): ANTH. 931, 16 sanctis -em aliquam *nobis* esse locis (*si recte interpretatur Herrmann, Latomus 15, 1956, 196, carmen dubiae aetatis Senecae tribuens*).

Ⓘ *acc.*: Ⓐ *habere capere, sim.*: ① habere (*sing., plur. cf. supra l. 10*): CIC. Q. Rosc. 55 (*bis*). Tusc. 4, 52 fam. 10, 20, 1 NEP. Dion 2, 4. *al.* *quocum quis communicet, indicatur per praepos.*: cum: TERT. uxor. 2, 2 l. 67 quod immundum est, c. sancto non habet -em. ITALA deut. 18, 1 (Lugd.). Ioh. 13, 8 (cod. b *al.* = VVLG.) mecum (*gr.* μέρος μετ' ἐμοῦ). PRISCILL. tract. 1, 6 c. Sodoma. HIER. epist. 39, 5, 4 c. *sancta Melania*. QVODV. grat. 2, 12, 1 c. omnibus sanctis. *al.*; *de illa formula sepulcrali q. e.* -em habeat c. Iuda (*sc. violator sepulcri*) *v.* INSCR. christ. Diehl 1273 *et* 3844 *sqq.* in (*cf. p. 460, 80*): ITALA apoc. 20, 6 (cod. g = VVLG.) in resurrectione (*gr.* μέρος). AMBROSIAST. in Eph. 5, 5 in regno caelorum. HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 110, 8 in regno dei (Ps. GREG. TVR. Thom. 24 Z.). PROSP. epist. 2, 13 in dei civitate. APON. 12 p. 220 in vitam aeternam. ② *alia*: PLAVT. Mil. 865 meam -em ... accipito (CIC. S. Rosc. 107 PHAEDR. 4, 26, 12 SEN. Thy. 541. *al.*). Rud. 190 (*v. p. 459, 84*) capio (LVCIL. 97 laudis. SVET. Aug. 37 administrandae rei p. GAIVS inst. 3, 149 lucri. *al. apud iurisconsultos. cf.* LIV. 26, 5, 15 -em capessant pugnae [28, 19, 16 periculi. *al.* SEN. Thy. 527 TAC. hist. 3, 64, 1 ann. 12, 25, 1]). CIC. S. Rosc. 107 -em praedae tulerunt (TREBON. Cic. fam. 12, 16, 4 rei et amoris. OV. met. 12, 154. 14, 24 LIV. 2, 47, 11 SEN. benef. 6, 35, 2. *al.*). Sest. 49 attingere (rei publicae -em *ut*: Tusc. 4, 5 Att. 9, 9, 1 SVET. Tib. 13, 2. *alia*: CIC. Sest. 68 sceleris. de orat. 2, 76 muneris. rep. 3, 32 sermonis [*nisi ad III*]. Att. 9, 11ᵃ, 2 belli. IVV. 14, 106 vitae). Mil. 40 suscepisset (rep. 1, 10. *al.*). VERG. Aen. 8, 511 traheret (LIV. 9, 40, 10 VAL. MAX. 3, 2, 24). HOR. carm. 1, 27, 10 sumere -em Falerni. *al.* Ⓑ *dare, ponere sim.*: PLAVT. Asin. 516 dabitur (Rud. 1017. *al.*). CIC. Caecin. 12 legavit (LABEO dig. 32, 29, 1 IAVOL. dig. 28, 6, 39 pr. *al. apud iurisconsultos*). Sull. 9 impertio (*al., v. vol. VII 1, 592, 57*). fam. 5, 2, 1 tribueretur (PLIN. nat. 9, 142 APVL. apol. 93, 5). VERG. Aen. 6, 611 -em posuere suis (PLIN. nat. 12, 89 deo. ITALA Luc. 12, 46 [cod. b *al.* = VVLG.] -em ... eius cum infidelibus ponet [*gr.* μέρος. *inde* TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 522, 12. 17 PAVL. NOL. epist. 36, 3. 50, 8 CIL XI 322, 6]. *sim. al.*). PAVL. NOL. epist. 20, 3 ut -em nobis facias cum illo (*i. impertiendo ut*: OP. imperf. in Matth. 14 p. 713 -em impotentibus faciamus. ENNOD. epist. 7, 11, 1 p. 179, 23 ex eis *opibus. aliter apud iurisconsultos, cf. Vocab. iurispr. Rom. l. c.*). *al.* Ⓒ *postulare, petere sim.*: PLAVT. Rud. 973 postulat (PHAEDR. 2, 1, 2). 980 poscant (1077 SIL. 12, 307 FLOR. epit. 1, 14, 1). 1123 petebas (CIC. Q. Rosc. 52 [*bis*]. Verr. II 1, 125 Tusc. 3, 48 LIV. 5, 20, 6. *al.*). CIC. Marcell. 6 fortuna sibi vindicat ([*item* PS. SEN. mon. 165]. LIV. 3, 20, 1 ad se [44, 14, 8]. VELL. 2, 34, 2. 2, 105, 1 VAL. MAX. 6, 4 pr. SEN. nat. 2, 32, 7. *al.*). TAB. cer. Dac. (CIL III p. 937; *a. 139*) 9 evicerit (*al., v. vol. V 2, 1043, 67 sqq., adde*: TAB. cer. Herculan. 61 [Parola del pass. 9, 1954, 56]. PAP. Tjäder 35, 42 *a. 572.* 37, 51 *a. 591*). *al.*

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(III) *cum praepos.* in: *cum acc.*: CIC. Caecin. 12 in -em mulieres vocatae sunt (VERG. Aen. 3, 223 in -em praedamque [AVSON. 393, 24 p. 246 P.]. LIV. 5, 21, 5. 7, 22, 9 TAC. ann. 1, 11, 1. *al.; in formula pontif.* [*v. Rivière, Rev. sciences relig. 5, 1925, 210 sqq.*]: LEO M. epist. 14, 1 in -em ... sollicitudinis [EPIST. pontif. 538 Migne 69, 19C]). fam. 14, 2, 3 in eius *impensae* -em ... venire (OV. am. 3, 9, 51 cum matre [met. 8, 427 tecum]. ars 1, 390 met. 5, 270. 7, 564 LIV. 6, 40, 18. *al.*). VERG. Aen. 7, 709 in -em data Roma Sabinis (CLAVD. 5, 315 regna). LIV. 10, 10, 10 in -em agri accipiantur (TAC. ann. 14, 33, 1 agminis). PETRON. 113, 10 in -em voluptatis ... admitti (IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 1 patris sui. *al. apud iurisconsultos*). TAC. Agr. 13, 3 adsumpto in -em rerum Vespasiano. *al.* *cum abl.* (*cf. p. 467, 25 sqq.*): CIC. fin. 3, 61 si sint in maiore -e rerum *naturalium* ([*postea*: frui]. *item subi. est particeps*: OV. am. 2, 16, 14 caeli [*vix notione locali, v. Némethy ad l. et cf. l. 19*]. ars 1, 566 tori. fast. 1, 293 Iuppiter in -e est. trist. 5, 14, 9 malorum. LIV. 5, 46, 4 praedae [6, 15, 6]. *al.; subi. est res, cuius quis particeps est*: ITALA exod. 29, 26 [Lugd.] erit tibi in -e *pectus arietis* [*gr.* ἐν μερίδι, VVLG. cedet in -em]). VERG. Aen. 4, 374 *Aeneam* regni ... in -e locavi (12, 145 caeli. PRVD. c. Symm. 2, 417 curarum). OV. epist. 6, 20 in ... -e recepta tori. ITALA lev. 8, 29 (Lugd.) factus est Moyses in -e (*i. particeps est; gr.* ἐν μερίδι, VVLG. tulit ... in -em suam). *al.*

β determinatur per adi. (*specimina paucissima*): PLAVT. Truc. 562 Herculaneam (*i. decimam*). CIC. Q. Rosc. 10 legitimae (VLP. dig. 38, 2, 19 pr.). Verr. II 3, 7 virilis (II 4, 81. *al.* LIV. 6, 11, 5 GAIVS inst. 2, 124. *al. apud iurisconsultos; plur.*: CIL I² 1274, 4 NERAT. dig. 30, 124 IVLIAN. dig. 38, 2, 23, 2. *al. apud iurisconsultos. cf. infra l. 77*). fam. 13, 29, 4 publica. LIV. 5, 23, 9 debita (OCTAVIA 790 IAVOL. dig. 38, 2, 34. *al.*). NERAT. dig. 30, 124 hereditarias (*al., v. vol. VI 3, 2628, 80 sqq.*). LEX Manc. 1, 16. 20 colonicas (*v. vol. III 1704, 80 sqq.*). S. C. Iuvent. (dig. 5, 3, 20, 6) caducae (*al., v. vol. III 36, 33 sqq.*). GAIVS inst. 3, 167 dominica (*al., v. vol. V 1, 1887, 70 sqq.*). EPIST. procur. de salt. Bur. (CIL VIII 10570) 3, 8 agrarias. TRYPH. dig. 23, 3, 78, 4 dotalis (*bis*). *al.*

γ locutiones propter usum casuum notabiles: (I) *gen. rubricae q. d.* (*v. Hofmann-Szantyr 71 sq.*): CIC. Verr. II 3, 201 qui mille modium Verri suae -is ... dedisset. (II) *acc.* (*cum pron. poss. sim.; i. q. pro mea -e sim., nisi acc. int.; cf. infra l. 49*): PLAVT. Mil. 646 meam -em ... tacere. Rud. 1126 sine me [pro re] mea⟨m⟩ -e⟨m⟩ loqui (*del. et suppl. Gronovius seq. Ernout al.*, -e *del. Camerarius prob. Marx*). TERT. adv. Val. 2 p. 178, 20 malim meam -em meliori sumi vitio. VVLG. Iob 32, 17 respondebo et ego -em meam. CONC.S I 5 p. 376, 34 turbaverunt ... patrum fidem hanc ipsorum -em (*gr. I 1, 7 p. 79, 18* τό γε αὐτῶν μέρος. *cf. I 4 p. 68, 20* quod ad ipsos pertinet). (III) *abl. comparationis*: VERG. georg. 1, 35 *Scorpio* caeli iusta plus -e relinquit *tibi* (OV. epist. 20[21], 10 i. p. tibi -e favet).

δ locutiones praepositionales ('ex' *v. supra p. 461, 36. 73. al.*): (I) **in**: (A) *cum acc.*: PLAVT. Asin. 679 ⌊tu in⌋ (tuam *Fleckeisen*) -em ... hunc delude. 916 in -e⟨m⟩ (*suppl. Lambinus, sed cf. l. 56*) hac amanti ... potirier (*sc. alternando*). HOR. epod. 2, 39 *si* mulier in -em iuvet domum. VAL. FL. 1, 475 non iam operum in -em *missus* (*item cum gen.*: TAC. hist. 4, 26, 3 additus ... in -em curarum. ann. 13, 31, 2 in -em pretii emptoribus adcrescebat *vectigal*). VLP. dig. 39, 3, 6, 1 singuli in -em experiantur et condemnatio in -em fiat *eqs.* (B) *cum abl.* (*cf. p. 461, 61*): TER. Eun. 1055 perfice ... pretio, ut haeream in -e aliqua ... apud Thaidem (*nisi ad p. 459, 6 trahas.* DON. *ad l. v. p. 452, 84*). LIV. 44, 41, 1 munia in -e praecipua laboris periculique capessebat. MANIL. 5, 629 socius ... in -e catenae. GAIVS inst. 3, 121ᵃ. *al. apud iurisconsultos.*

(II) **pro** (*cf. p. 461, 51. 462, 4. 5 sq.*): (A) *pertinet magis ad personam, auctoritatem, munus sim.*: PACVV. trag. 337 ubi poetae p. sua -e falsa ... canant (VARRO Men. 235 facit. CIC. Sull. 4 p. s. -e atque auctoritate defendunt. LVCR. 1, 807 sol ... fovet. LIV. 23, 33, 10. 24, 29, 6 BOETH. cons. 1, 3, 7 W.). CIC. fam. 1, 9, 21 *qui* meus in re publica sit p. mea -e capessenda status (15, 15, 3 ego p. m., tu p. tua, p. sua quisque -e). CASS. Cic. fam. 12, 13, 4 nostra. LVCR. 4, 550 formatura ... labrorum p. -e figurat *voces* (*i. pro sua -e; item nude*: LIV. 29, 5, 7 STAT. silv. 1, 4, 121 AVSON. 428, 2 p. 383 P.). *cum adi.*: MAT. Cic. fam. 11, 28, 4 debeo p. civili -e rem p. velle salvam. COLVM. 1, 1, 11 p. virili -e tributum nobis intulerunt Lysimachus *eqs.* (PLIN. epist. 8, 6, 6 APVL. met. 7, 13, 3. *cf. infra l. 77*). (B) *pertinet magis ad vires, facultates sim.*: CIC. S. Rosc. 136 me p. mea tenui infirmaque -e ... defendisse (Verr. II 4, 81. fam. 5, 2, 9 adiuvi). Sest. 138 p. virili -e defendunt (Phil. 13, 8 plus quam p. v. -e obligatum [LIV. 7, 7, 5 adnitendum. *cf. l. 78*]. SALL. [?]rep. 1, 8, 10 dictum et adiutum. OV. trist. 5, 11, 23 LIV. 1 praef. 3. *al., cf. et l. 25 sqq. 70 sq. p. 464, 4 sqq. 465, 45. aliter infra p. 468, 46*). OV. fast. 4, 301 plus quam p. -e laborat. CLAVD. carm. min. 30, 227 feminea p. -e. *cum enunt. relat.*: VITA Caes. Arel. 2, 1 p. -e, qua possumus. (C) *pertinet magis ad quantitatem participationis* (*accedit gen. l. 82*): CIC. Verr. II 1, 89 p. sua quaeque -e ... civitates *fecerunt naves* (LVCR. 5, 257 redditur. ALF. dig. 19, 2, 31 p. s. -e frumenti cum nauta agere. CIL IX 1624 [*contextu dub.*] facere). II 2, 145 *ut* p. -e ... conferrent *pecuniam* (*item nude*: OV. met. 11, 287. GAIVS inst. 2, 257 -is et p. -e stipulationes [VLP. reg. 25, 15 INST. Iust. 2, 23, 6]. *al.; cf. plur.*: IVLIAN. dig. 39, 2, 42 p. -bus stipularentur. 43, 33, 1, 1). OV. Pont. 2, 1, 17 gaudia Caesareae gentis p. -e virili sunt mea (LIV. 3, 71, 8. 26, 36, 3 plus quam p. v. -e. *plur.*: POMPON. dig. 45, 3, 37 p. virilibus -bus ... debetur. GAIVS inst. 3, 70 [*bis*]. *cf. p. 463, 77*).

2 *spectat ad* ***munus actoris*** *(sc. scaenici) et inde ad* ***cuiuslibet*** *agentis* ***officium****, quod tamquam portio quaedam aut tribuitur aut suscipitur* (*fere plur., sing. cf. supra e. g. p. 462, 60 sqq.; attulimus selecta praeter* a): **a** *in scaena* (*ad notionem v. l. 13 p. 465, 26. cf. p. 460, 7*): PLAVT. Amph. 62 hic servos quoque -es habet. TER. Haut. 1 quor -is seni poeta dederit, quae sunt adulescentium (SCHOL. Ter. Bemb.: officia scenicorum pro portione fabulae divisa per singulos). 10 quam ob rem has -is didicerim (EVGRAPH.: cur -es adulescentium senex sumpserit). CIC. Sest. 120 *Aesopus* artifex ... -ium in re publica tam quam in scaena optimarum. HOR. epist. 2, 1, 171 adspice, Plautus quo pacto -is tutetur amantis ephebi, ut patris attenti, lenonis ut insidiosi. ars 177 ne forte seniles mandentur iuveni -es pueroque viriles. 193 actoris -is chorus officiumque virile defendat. PETRON. 80, 9 (vers.) ridendas ... -es *in mimo.* QVINT. decl. 342, 7 mimi -bus. ARATOR ad Parth. 51 scribere, quas ... simulavit fabula -es.

b *alia ratione*: *α in variis condicionibus*: (I) *agunt animantia*: PLAVT. Merc. 276 illius ... simiae -is ferat (*i. agat; vers. dub., cf. Enk, 1932, ad l.*). CORNELIA epist. frg. 2 quem oportebat omnium eorum, quos antehac habui liberos, -is eorum tolerare. CIC. fam. 3, 12, 2 suscipe paulisper meas -is et eum te esse finge, qui sum ego. NEP. Dion 8, 3 (*de simulatione inimici*) excepit has -es. HOR. sat. 1, 1, 18 mutatis discedite -bus (*sc. miles, mercator, consultus, rusticus*). OV. am. 2, 15, 26 peragam -es anulus ille viri. ars 1, 278 -es ... rogantis agat (fast. 6, 70. *item cum part. praes.*: rem. 524 conciliantis). ars 2, 294 potentis. fast. 3, 684 -es hae (*sc. lenae; cf. 680* officio). 5, 184 distuleram -es ... tuas (*sc. matris florum munera*). GRATT. 11 tum -is quisque secutus exegere suas. VAL. MAX. 4, 4, 10 senatus ... patris sibi -es desumpsit (5, 10, 1 p. magis quam pontificis -es. QVINT. decl. 344, 7). PHAEDR. app. 17, 2 obstetricis. SEN. benef. 2, 18, 1 mariti ..., uxoris. 7, 14, 3 peregit -es suas medicus. epist. 80, 7 hic humanae vitae mimus, qui nobis -es, quas male agamus, adsignat. *al.* (II) *transfertur ad res* (*cf. l. 30 p. 465, 72*): CIC. fin. 5, 34 primae ... animi -es, secundae corporis. VARRO rust. 1, 4, 1 priores -es agit, quod utile est, quam quod delectat. LVCR. 3, 124 non aequas omnia -is corpora habere. OV. Ib. 86 peragunt -es ira dolorque suas. Pont. 2, 4, 4 deserit an -is languida cura suas? 4, 9, 7 in domini subeat -is et praestet amici officium ... littera nostra. SEN. nat. 2, 6, 5 aëris intentione -es suas explicant *cornua et tubae.* LVCAN. 7, 632 non istas habuit pugnae Pharsalia -es, quas aliae clades. *al.*

β respiciuntur officia publica, iudicialia sim. (*cf. supra l. 36*): CIC. Quinct. 8 -is accusatoris obtinet *Hortensius* (VAL. MAX. 4, 1, 10 a. et testis et iudicis. QVINT. inst. 7, 2, 12. *in imag.* SEN. epist. 28, 10). Verr. II 4, 79 tuas (*sc. Scipionis*) -is suscipio, ... tuum munus sustineo (*idem syn.*: II 4, 81. *cf. p. 465, 59*). Rab. perd. 6 patroni ..., consulis (fam. 15, 21, 2. TAC. ann. 3, 53, 3 non aedilis aut praetoris aut c.). har. resp. 61 hanc personam et has -is ... sustinere. Planc. 12 populi. Phil. 2, 70. fam. 3, 10, 1 officia atque -is (HOR. ars 315 quod iudicis o., quae -es ... ducis. *cf. p. 465, 57*). CAES. civ. 1, 85, 3 omnium ordinum. 3, 51, 4 aliae ... sunt legati -es atque imperatoris. SEN. contr. 10, 2, 1 faciles habetis -es, *iudices* (*cf.* VAL. MAX. 5, 8, 3 iudicis [TAC. ann. 4, 59, 3 AFRIC. dig. 24, 3, 34. *al. apud iurisconsultos; adde l. 50, cf. infra l. 80 sq. p. 465, 67*]. QVINT. inst. 11, 1, 27 inviti iudices audiunt praesumentem -es suas). PS. QVINT. decl. 3, 1 p. 42, 6 advocati (*cf.* PLIN. epist. 2, 11, 19. 7, 33, 5). TRAIAN. Plin. epist. 10, 3 b civis et senatoris boni. IVLIAN. dig. 36, 4, 6 pr. praetoris (PAPIN. dig. 36, 1, 54, 1. *al.*). *al.*

γ respicitur munus disputantium, colloquentium sim.: CIC. de orat. 2, 15 transactis ... meis -bus (artibus *var. l.*). 2, 26 *Antonii* esse -is, ut de tota eloquentia disserat. 3, 144 eae -es fuerunt tuae, de inlustranda oratione ut diceres. ac. 1, 43 tuae sunt nunc -es ... docere, quod *eqs.* Att. 13, 19, 4 ut nullae esse possent -es meae (*antea*: κωφὸν πρόσωπον). 13, 19, 5 (*Varronis in Academicis ut*: 13, 25, 3 fam. 9, 8, 1). VARRO rust. 2, 5, 2 secundum actum de maioribus adtexamus; in quo ... inquit Vaccius, meae -es (*sim. alluditur ad actus scaen.*: 2, 9, 16. 3, 14, 1). TAC. dial. 24, 2 contradicendi -es. 28, 1 SVET. rhet. 30, 2 APVL. flor. 18, 43. *al.*

c *iuncturae et structurae ad a-b*: *α iuncturae verbales selectae*: (I) *nom., sc. forma* 'meae -es sunt' *sim.* (*v. et p. 465, 68. 71 sqq.*): CIC. Caecin. 66 cum tuae sint hae -es: *eqs.* (div. 1, 105. fam. 11, 5, 3 tuum est hoc munus, t. -es. *al.* SEN. contr. exc. 8, 6, 3 PHAEDR. 3 epil. 24. SEN. epist. 14, 13 nullae -es t. sunt). Sull. 92 vestrae (*iudicum ut*: SEN. contr. 9, 3, 6 expeditae -es v. sunt). Balb. 1 meae (Att. 13, 19, 4 nullae [SEN. contr. 7, 1, 22]. SEN. contr. 1, 1, 19). *cf. cum dat. poss.*: TAC. ann. 3, 10, 1 nullas esse -is Trioni. (II) *gen., sc. forma* 'hoc mearum -ium est' *sim.* (*cf. p. 465, 74*): CVRT. 4, 14, 12 quod mearum fuit -ium (QVINT. decl. 257, 13 AMM. 26, 2, 8

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVELL. p. 75, 26). QVINT. decl. 279, 16 tuarum. CALL. dig. 1, 18, 9 (*bis, in formula iuris*) quid sit -ium suarum. (III) *acc.*: agere: *v. vol. I 1398, 66 sqq., adde*: Ov. ars 1, 278. 2, 198. 294 rem. 524 fast. 6, 70 AVSON. 9, 2 p. 320 P. *cf.* peragere: MORET. 51 Ov. am. 2, 15, 26 rem. 383 Ib. 86 VAL. MAX. 5, 8, 3 SEN. benef. 7, 14, 3 PLIN. epist. 7, 33, 5. assignare: *v. vol. II 892, 65 sq.* dare: *v. vol. V 1, 1676, 19 sqq., excepto* CIC. Rab. Post. 4 (*pertinet ad 1*). defendere: PLAVT. Mil. 811 CIC. Att. 13, 25, 3 HOR. ars 193 AVG. civ. 5, 9 p. 203, 12 D. discere: TER. Haut. 10. dividere: *v. vol. V 1, 1605, 49 sqq.* explicare *v. vol. V 2, 1730, 60.* exsequi: *v. vol. V 2, 1852, 26 sqq., excepto* PALLAD. ferre (*i. agere*): *v. vol. VI 1, 531, 62, cf. ibid. 65 sq.* implere: *v. vol. VII 1, 632, 6. 636, 73 sq.* imponere: *v. vol. VII 1, 657, 79 sq.* poscere: CIC. S. Rosc. 35. *cf.* deposcere *vol. V 1, 590, 71.* suscipere: CIC. Verr. II 2 10. II 4, 79. 81 Sest. 3 Att. 3, 20, 2. *al.* PLIN. epist. 6, 6, 6 SVET. Iul. 82, 1 rhet. 30, 2. sustinere: CIC. har. resp. 61 Att. 3, 20, 2 TAC. ann. 3, 53, 3 SVET. Nero 11, 2 AFRIC. dig. 39, 1, 15 GAIVS inst. 4, 160 VLP. dig. 10, 2, 2, 3. *al.* vindicare: CIC. ac. frg. 20 CVRT. 6, 11, 28 SVET. Aug. 16, 4 FIRM. err. 9, 1. *al.* (IV) *abl.*: fungi: *v. vol. VI 1, 1588, 3 sqq., adde*: SEN. epist. 114, 6 PLIN. epist. 3, 5, 2 TRAIAN. Plin. epist. 10, 3 b. 10, 44 CALP. decl. 23 INTERLOC. praef. vig. (CIL VI 266) 25 CYPR. epist. 5, 1 CIL VIII 11174, 6. *al.* (V) *cum praepos.*: ad: CIC. leg. agr. 2, 19 ut id . . . populi ad -is daret (*nisi tribus significantur*). VARRO rust. 2, 5, 2 ut ad -es paratus veniat (Ov. ars 2, 546 Pont. 3, 1, 42. 4, 2, 27 NVX 68). 2, 9, 16 vocat (SEN. Phoen. 351. IVV. 4, 2 [SCHOL.: scaenici ad -es suas solent vocari]. *addas fortasse* SEPT. SER. carm. frg. 2, 3 *v. Mattiacci, 1982, ad l.*). Ov. am. 1, 8, 87 servus et ad -es sollers ancilla parentur ([*nisi ad* sollers *tantum*]. LIV. 3, 10, 10 Hernicos . . . paratos. *v. et l. 24*). AVSON. 308, 16 p. 181 P. me ad -es iam recipio. *al.* in: *v. supra p. 464, 44.*

β iuncturae nominales: (I) *adi. notabiliora: ad gradus pertinentia*: TER. Eun. 151 priores (CIC. Brut. 317 ad Q. fr. 3, 1, 18. 3, 4, 4 VARRO rust. 1, 4, 1 VAL. MAX. 2, 8, 2 EVGRAPH. Ter. Phorm. 27). Phorm. 27 primas ([*Don.*: maximas. EVGRAPH.: hoc est summas]. CIC. div. in Caec. 48. 49 fin. 5, 34. *al.* VARRO rust. 2, 1, 3 SEN. contr. 7, 4, 4 SEN. benef. 4, 2, 2 QVINT. inst. 2, 4, 1. *al.*). CIC. div. in Caec. 48 secundarum (fin. 5, 34 ac. frg. 20. HOR. epist. 1, 18, 14 [PORPH. *ad l.*]. DON. Ter. Ad. praef. 1, 4. *al.* CASSIOD. Didym. in Iudam 9 p. 93, 19. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 6 s. -ium rector [*cf. gr. 1, 172* ὑποστράτηγος]. *cf. p. 487, 72*). *ibid.* tertiarum (DON. Ter. Ad. praef. 1, 4 *al. apud eundem*). dom. 10 praecipuae (14 QVINT. inst. 1 prooem. 12. 11, 3, 74). Att. 6, 2, 2 maximae. CVRT. 6, 11, 28 proximas. SVET. Aug. 16, 4 summas (*v. et l. 34*). *al.* *alia*: TER. Eun. 354 duras (*al., v. vol. V 1, 2305, 82 sqq.*). CAES. civ. 3, 51, 5 imperatorias (VAL. MAX. 2, 8, 2). HOR. ars 177 seniles. *ibid.* viriles. PLIN. nat. 23, 1 medicas. SVET. Nero 11, 2 ludicras. *al.*

(II) *per gen. indicatur, quo -es pertineant* (*gen. subi. v. supra passim*): Ⓐ *gen. explic.*: CIC. S. Rosc. 35 audaciae (*cf.* 122). Verr. II 2, 10 plures -es . . . defensionis quam accusationis (Sest. 3 pietatis potius quam d., querellae quam eloquentiae, doloris quam ingenii). Mur. 6 lenitatis et misericordiae. off. 1, 98 constantiae, moderationis, temperantiae, verecundiae. Att. 3, 20, 2 meae salutis. CAES. civ. 1, 85, 1 querimoniae vel miserationis. TAC. hist. 3, 38, 2 delationis (SCHOL. Iuv. 4, 53). *al.* *de muneribus veneriis* (*cf. p. 464, 30*): CLAVD. 19, 60 Veneris -es ingeniumque (SORAN. p. 73, 1 [veneriis *var. l.*; *gr. p. 125, 5 Ilb.* συμπλοκῶν). Ⓑ *gen. inhaer.*: CIC. Att. 6, 2, 2 maximae -es istius officii (LIV. 26, 9, 9 officiorum. PLIN. epist. 9, 13, 16. 10, 47, 3. *cf. p. 464, 56 sq.*). LIV. 6, 6, 16 in -es muneris (*cf. p. 464, 52*). VAL. MAX. 5, 3, 4 detestabilis ministerii. Ⓒ *gen. gerund.*: CIC. Verr. II 1, 65 hospitum recipiendorum. Att. 5, 1, 4 instituendi et monendi. HOR. carm. 1, 2, 29 scelus expiandi. LIV. 8, 20, 12 SEN. dial. 12(11), 14, 2 QVINT. inst. 1, 1, 8. *al.*

γ pendent structurae variae (*quibus -es explicantur*): (I) ut (*vel* ne; *cf. etiam l. 79 p. 460, 5*): TER. Phorm. 835 -is tuas acturus est. :: quas?:: ut fugitet patrem. CIC. S. Rosc. 95 -is istas deposcisse, ut in iudicio versarere. Font. 21 iudicis has -es esse . . ., ut *eqs.* (de orat. 2, 26. 3, 144 tuae [Att. 14, 13ᵇ, 4. *sine copula*: PLIN. epist. 2, 12, 7]. POMPON. dig. 28, 5, 23, 1. *al. apud iurisconsultos*). nat. deor. 1, 33. ANTON. Cic. Att. 10, 10, 2 ne *eqs.* LIV. 24, 7, 4 VLP. dig. 40, 12, 5, 1. (II) *inf.*: -es sunt (*cf. p. 460, 1*): CIC. ac. 1, 43 (*v. p. 464, 68*). off. 1, 99 iustitiae -es sunt non violare homines *eqs.* SEN. Herc. f. 440 -es meae sunt reddere *eqs.* SIDON. epist. 9, 3, 6 operibus incumbere. -ium est *sim.*: CELS. 7, 3, 2 medici -ium est eniti *eqs.* SYMM. epist. 3, 7 tuarum -ium erit respondere. *structuris mixtis* (*cf. Hofmann-Szantyr 353*): OROS. apol. 12, 1 mearum ista -ium non sunt latius indagare. (III) *cum praepos.* ad: CIC. Font. 21 ne . . . vestrae maiores . . . -es sint ad cogitandum quam ad dicendum meae. LIV. 8, 25, 9 -es ad rem agendam divisere, ut *eqs.* PAVL. dig. 3, 3, 45 pr. (*ex Sabino*) nullas praetoris -es esse ad compellendum.

III *μέρος est id, ex quo* **totum quoddam componitur** (*sc. magis pertinet ad rationem constitutivam*): **A** *praevalente respectu* ***pertinendi, attinendi, contingendi***: **1** *per coniunctionem necessariam, inhaerentem* (*plus valet quam* accessio SEN. epist. 66, 25, mancipia 74, 17, adiutorium 88, 25): **a** *significantur res*:

α vario usu (*pauca certiora*): CIC. fin. 4, 31 *una voluptas* -s est eius vitae, quae posita est in voluptate; nummus . . . -s est . . . divitiarum; *eqs.* VARRO rust. 3, 16, 27 cibi -s . . . potio. SEN. benef. 2, 10, 2 nesciat, *a quo acceperit*, si hoc ipsum beneficii -s est. dial. 1, 4, 4 quod passura est *virtus*, gloriae -s est. rem. fort. 12, 1 -em esse innocentiae caecitatem. STAT. silv. 5 praef. morum tuorum -s *est pietas*. IAVOL. dig. 50, 16, 242 pr. malum navis esse -em, artemonem autem non esse Labeo ait, quia pleraeque naves sine malo inutiles essent, ideoque -s navis habetur: artemo autem magis adiectamento quam -s navis est. TERT. adv. Hermog. 36, 4 *si* quid movetur, actus eius est motus . . ., -s substantiae non est *eqs.* *β cum structuris: (acc. c.) inf.*: VERG. Aen. 7, 266 -s mihi pacis erit dextram tetigisse (SEN. nat. 5, 18, 12. TAC. hist. 3, 46, 3 consilii p. que). Ov. met. 9, 291 -s . . . est meminisse doloris. SEN. contr. 10 praef. 14 -em esse eloquentiae putabat eloquentiam abscondere. CELS. 4, 18, 2 -s . . . sanitatis est vomitum esse suppressum (SEN. Phaedr. 249 velle sanari. epist. 94, 69). SEN. benef. 1, 15, 6 dial. 6, 5, 3 epist. 34, 3. 61, 3. *al.* TAC. Agr. 45, 2 PLIN. epist. 9, 5, 1 HIL. trin. 12, 25 OPTAT. 2, 12. *al.* *enunt. cum* quod: TAC. ann. 6, 27, 1 -s maeroris fuit, quod Iulia . . . denupsit. *γ accedunt adi.* (*sunt talia etiam sub β*): HOR. carm. 2, 17, 18 violentior. PROP. 1, 4, 11 extrema (*i. exigua*). SEN. contr. 4 praef. 6 magna (SEN. epist. 71, 1. 76, 34. 123, 3 PLIN. epist. 6, 2, 8). SEN. nat. 2, 4, 1 necessaria. 2, 4, 2 alicuius rei nativa -s (*opp.* quasi -s). epist. 30, 11 prima. PS. SEN. extr. voc. 195 gravissima. QVINT. inst. 11, 2, 43 firmissima.

b *significantur homines* (*de Plutone* SEN. Herc. f., *de terra per prosopopoeiam* Ov. Pont.; *cum gen. partit. praeter l. 39*): GALL. carm. frg. Journ. Rom. Stud. 69, 1979, 140 l. 3 (*dub. an genuinum*) *Caesar* maxima Romanae -s . . . historiae (EPICED. Drusi 267). VERG. georg. 2, 40 famae . . . -s maxima nostrae, Maecenas (Ov. trist. 3, 12, 44 f. -sque gradusque). Aen. 2, 6 quorum (*sc. gestorum*) -s magna fui. 10, 427 Lausus -s ingens belli (10, 737 SIL. 8, 426. 10, 223 *bis*. IVV. 12, 110. *cf.* Ov. met. 7, 483 militiae [11, 216]). PROP. 1, 6, 34 imperii (CARM. de bell. Aeg. 25 SEN. clem. 1, 16, 1). Ov. epist. 3, 46 patriae (SEN. dial. 4, 31, 7). ars 1, 170 muneris. Pont. 3, 1, 10 *Pontica tellus*, pessima duro -s es in exilio. VAL. MAX. 8, 13 ext. 4 Asinius . . . Pollio, non minima -s Romani stili. SEN. Herc. f. 725 regni. Phoen. 230 criminum. LVCAN. 5, 40 *Curio* -s magna senatus. SIL. 5, 329 ruinae. 11, 503 laborum. MART. 7, 26, 3 *carminis*. TAC. ann. 15, 72, 2 cladium. HIER. hom. Orig. in Luc. 16 p. 96, 1 miraculi.

2 *laxius, sc. de eis qui* (*quae*) *quolibet modo alicuius sunt, in aliquorum numero sunt sim.*: **a** *significantur homines* (*deus -s esse negatur e. g.* PRVD. c. Symm. 2, 240), *qui dicuntur quasi membra*:

α rerum (*accedit* quasi *l. 50; pauca selecta*): CIC. fin. 3, 64 unumquemque nostrum eius mundi esse -em (nat. deor. 2, 32 Ov. met. 15, 456 AMM. 29, 2, 18). ac. 1, 21 quasi -em quandam civitatis et universi generis humani (*ad imag. corporis animantium refert Ruch, Rev. Ét. Lat. 48, 1970, 212 sq., cf. p. 470, 30 sq. 476, 14*). Ov. met. 9, 20 popularis ero et rerum -s una tuarum. trist. 2, 158 *patriae* (*cf.* SVET. Aug. 48 membra -isque imperii). Pont. 4, 15, 14 census . . . tui. MANIL. 4, 885 nostrum . . . parentem (*sc. caelum*) -s sua perspicimus. SEN. benef. 6, 20, 1 universorum. 6, 23, 3 operis (*i. universi; sim.*: PAVL. NOL. epist. 16, 5 *operum dei*). epist. 102, 27 *morte* separari ab eo *corpore*, cuius ante -s fueris (*cf.* QVINT. decl. 338, 19 filium . . . -em viscerum *matris*). ANTH. 718, 13 cunctorum.

β hominum: (I) *ipsorum vel eorum animarum, mentis sim.* (*cum respectu amicitiae, amoris, cognationis; additur aut gen. aut adi. sim. praeter l. 69*): HOR. carm. 2, 17, 5 te meae . . . -em animae (Ov. met. 8, 406. Pont. 1, 8, 2 magna [3, 4, 69 amici]. STAT. silv. 3, 2, 7 maiorem. *al.; cf.* Ov. Pont. 1, 6, 16 animi consiliique mei). Ov. epist. 10, 58 -s nostri . . . maior (MART. CAP. 1, 39. *cf.* Ov. trist. 4, 10, 32 mei [CVRT. 4, 14, 22 ANTH. 445, 4. *al.; cf.* PAVL. NOL. carm. 15, 310 mea]. PS. QVINT. decl. 9, 23 sui. AVSON. 105, 2 p. 434 P. tui). rem. 638 quisquis dominae -s erit ulla tuae. met. 11, 473 (*de coniuge*) quae -s . . . absit (*cf. coni. Housman* LVCAN. 7, 677 -e absente *pro trad.* te praesente, *sed v. Mayer, Mnemosyne 32, 1979, 349 sq.*). fast. 5, 459 voti (EPICED. Drusi 39). trist. 3, 6, 20 desiderii. LVCAN. 5, 757 -s optima Magni (*sc. uxor*). AVIEN. ora 51 cordis. HIER. epist. 133, 3, 4 *Priscillianus* -s Manichei. RVT. NAM. 1, 493 mentis. CE 1248, 1 Gelli -s maxima Phoebus *libertus*. (II) *multitudinis, societatis, turbae, familiae*: PROP. 1, 21, 4 -s ego sum vestrae . . . militiae (Ov. epist. 8, 46 *Achilles* -s m., dux . . . ducum *Agamemno*). 4, 11, 44 *Cornelia* magnae -s . . . domus (Ov. Pont. 1, 7, 68. 4, 9, 109. TAC. Germ. 13, 1 ante hoc d. -s videntur *iuvenes*, mox rei publicae. ann. 6, 8, 3. 12, 50, 1. *adde*: SEN. dial. 6, 14, 1 -bus suis). Ov. am. 1, 2, 49 triumphi. met. 2, 426 comitum, virgo, -s una mearum (5, 577 Nympharum. 13, 51 ducum. trist. 4, 10, 34 e . . . viris . . . tribus. *al.*). trist. 2, 58 turbae (Pont. 4, 9, 6 LVCAN. 6, 594). 4, 5, 1 dilectos inter -s prima sodales (5, 3, 6). *al.* EPICED. Drusi 145 -s . . . Neronum *Drusus* (*nisi ad p. 452, 79 sqq. trahas*). SEN. clem. 1, 15, 3 consilii. dial. 6, 18, 7 eris . . .

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et spectator et ipse -s magna conantium. LVCAN. 2, 236 -s populi lugentis (FLOR. epit. 3, 13, 7 *possidentes* qui ipsi -s p. erant. ARATOR ad Vigil. 2. *cf.* IVV. 1, 26 plebis [ANTH. 433, 7]). *al.*

γ deorum: MANIL. 2, 116 quis . . . posset . . . reperire deum, nisi qui -s ipse deorum est? SEN. nat. 7, 25, 2 *animum* dei -em. epist. 92, 30 in eo divini aliquid existere, qui dei -s est. *negatur*: PRVD. apoth. 884 absurde fertur . . . -s esse dei *anima* (*sim.* AVG. civ. 11, 22 p. 492, 2 D.).

b *significantur res* (anima *sim. v. supra l. 5. 7; exempla pauca selecta*): CIC. nat. deor. 1, 24 terra . . . quoniam mundi -s est, -s est etiam dei (*sed negatur*: PRVD. c. Symm. 2, 243 quod ex nihilo formavi, -s mea non est. *cf. supra l. 6*). LVCR. 3, 103 bona . . . valetudo . . . dicitur esse corporis et non est tamen haec -s ulla valentis. OV. met. 1, 315 *terra* tempore in illo -s maris. 13, 810 -s montis, . . . antra. MANIL. 5, 291 luxuriae -s (*de ornamentis aedium*). SEN. contr. exc. 5, 5, 2 -s domus est arbor, quae in domo est (*cf.* CELS. dig. 6, 1, 49 pr. solum -em esse aedium. POMPON. dig. 33, 7, 15, 2 villa . . . -s fundi habetur. *sim. al. apud iurisconsultos*). SEN. Herc. O. 831 corporis palla horridi -s est. QVINT. inst. 8, 3, 42 ornatus -s (*sc. expoliri orationem*). TAC. Agr. 21, 2 id . . . apud imperitos humanitas vocabatur, cum -s servitutis esset. SVET. gramm. 17, 2 Catulinae domus, quae -s Palatii tunc erat. *al.* *cum inf.*: QVINT. inst. 9, 4, 35 ut neglegentiae est -s hoc pati, ita humilitatis ubique perhorrescere (*sc. hiatum*). TAC. hist. 2, 47, 3 plura de extremis loqui -s ignaviae est.

c *locutiones variae* (*quaedam vergunt in notionem p. 487, 67 illustratam*): CIC. Phil. 11, 3 mors in benefici -e numeretur (POMP. TROG. Iust. 38, 4, 9 in -em virium suarum). OV. Pont. 2, 2, 104 nos in turbae -e fuisse tuae ([*item -s est homo*: IVV. 11, 29 in -e senatus]. SEN. nat. 3, 28, 5. QVINT. inst. 1, 11, 17 haec . . . in -e pronuntiationis. 5, 10, 51 facultatis. *al.*; in -em: POMPON. dig. 24, 3, 67 PAVL. dig. 19, 1, 21, 4). LIV. 7, 18, 5 in -e civium censeri. COLVM. 1 praef. 27 quorum *pecorum* in -e . . . cura *avium* posita est (QVINT. inst. 1, 11, 17 virtutum. 2, 18, 5 in -e oratoria. *al.* PLIN. epist. 6, 27, 5). PLIN. nat. 11, 186 in -e extorum habitum est. QVINT. inst. 1 prooem. 22 in cuius *elocutionis* -em memoria ac pronuntiatio veniunt (*cf.* 3, 8, 53 cedent). LACT. inst. 2, 5, 36 ranae . . . et formicae . . . ex -e mundi sunt. *al.*

B *praevalente respectu* **diversitatis singulorum**, *quibus totum constituitur*: **1** *significantur* **res** (*de re vel causa litigantium sim. v. sub 2a*): **a** *-s dicitur de eis, ex quibus constant animantes eorumque corpora et animi*: *α de totius animantis -bus*: (I) *pertinet ad animam, mentem sim. et corpus* (*comprehenditur opus poetae quasi -s sui, qua spiritaliter exsistit l. 49 sq. 51. 53*): CIC. fin. 2, 33 omne . . . animal . . . omnes -es suas diligit duasque . . . in primis amplectitur, animum et corpus, deinde utriusque -es. 5, 57 optima . . . -e hominis (Tusc. 5, 67 OV. met. 14, 604 SEN. epist. 23, 6. 65, 18. 74, 16 ab o. nostri -e ad pessimam. *cf.* nat. 4 praef. 20 qua -e optimi sumus). Tim. 41 mortalem. LVCR. 3, 107 ex alia . . . -e *ac corpore*. HOR. carm. 3, 30, 6 non omnis moriar multaque -s mei vitabit Libitinam (OV. am. 1, 15, 42 superstes erit). OV. rem. 232 -s haec (*sc. animus*). met. 15, 875 -e . . . meliore mei super alta perennis astra ferar (SEN. benef. 3, 20, 1. epist. 71, 32 m., id est rationali. 78, 10 m. ac divina. *al.* MART. 10, 2, 8 m. tui -e superstes eris). trist. 3, 3, 60 nulla (SEN. Tro. 378). SEN. dial. 4, 14, 2 in vilissima sui -e (epist. 124, 4. *item de corpore*: APVL. Plat. 2, 22 deterior. PS. APVL. Ascl. 10 mundana. *al.*). *al.* (II) *pertinet ad animantes ex diversis naturis compositos* (*cf. p. 453, 16. 455, 26*): CIC. Arat. 209 sq. -em . . . virilem . . ., equi -es (*de Centauro ut*: MANIL. 2, 533. *de Sagittario*: MANIL. 2, 444 -is equinae). OV. met. 9, 251 materna . . . -e (*spectat ad humanam et divinam -em Herculis ut*: 9, 269 SEN. Herc. O. 1968). SEN. epist. 113, 9 hae (*sc. leo et draco*) -es erant eius *Chimaerae*. MART. 14, 174, 2 (*de Hermaphrodito*) -s est una patris, cetera matris habet. TERT. adv. Prax. 27 p. 282, 18 ex ea -e, qua spiritus erat (*spectat ad duas naturas Christi ut*: PRVD. apoth. 530 materna [*cf. l. 59*]. SEDVL. carm. pasch. 2, 136 humana [*op. pasch. 2, 11* humana ratione]. CASSIOD. in psalm. 34, 22 humanitatis. *al. apud eundem*).

β de corporis -bus (*distinguitur* membrum: CIC. fin. 2, 113 membra . . . reliquae corporis -es [*sim.* off. 3, 32 CELS. 2, 8, 40]; *in iunctura q. e.* membrorum -es: VAL. MAX. 9, 2 ext. 10 CELS. prooem. 19. 3, 3, 3. 5, 18, 1 PLIN. nat. 7, 169. 24, 13. *al.*; *syn. vel iuxta pos.*: CIC. fin. 3, 18 Tusc. 4, 28 nat. deor. 2, 121 LVCR. 6, 1118 OV. Ib. 547. *al.*): (I) *quibuslibet* (*hic illic transit in notionem q. e.* '*locus*' (*cf. vol. VII 2, 1578, 11 sqq.; v. e. g. l. 75. 82 sq. p. 468, 13*):

(A) *usu generali* (*exempla selecta; determinationes situm indicantes v. sub c*): RHET. Her. 4, 28, 38 in eadem -em corporis (CIC. p. red. in sen. 11 de orat. 3, 221. *al.* LVCR. 2, 441. 2, 913. 6, 947. CAES. Gall. 5, 14, 3 omni. BELL. Afr. 72, 4 *bis.* SALL.[?] in Tull. 5 LYGD. 2, 17. *al.*). CIC. fin. 1, 39 nec manus . . . nec ulla -s (*sim. adnumeratur aliis membris*: 5, 35 reliquae. VARRO ling. 9, 78 aliquam aliam. LVCR. 3, 792 quavis. QVINT. inst. 11, 3, 85 ceterae). ac. 2, 122 qui sint situs -ium, quam vim quaeque -s habeat. LVCR. 3, 98 sensum animi certa non esse in -e locatum. VERG. Aen. 11, 748 apertas (*i. non tectas; inde* HOMER. 591). SEN. apocol. 4, 3 illa -e qua facilius loquebatur (*sc. ano ut*: FRONTIN. strat. 3, 13, 4 aversam. *de postica -e cf. vol. X 2, 227, 40 sqq.*). MART. 11, 61, 13 (*de lingua ut* IVV. 9, 121). APVL. met. 7, 26, 3 disiectis (*cf. antea*: membratim). *al.*

(B) *in re medica* (*raro accedit gen.* 'corporis', *e. g.* CELS. 1, 3, 13. 1, 4, 1. 3, 6, 8 *al.*): ① *varia*: CELS. prooem. 67 in -es quoque umor erumpit, ut oculos aurisque (*sim. absolute*: 3, 27, 1B. *al.* CHIRON 980 impones -bus. CAEL. AVR. acut. 3, 6, 63. chron. 1, 4, 125 [*antea*: articulorum]. *al. apud eundem*). 2, 8, 35 in iis -bus, quibus viscera continentur (2, 10, 14 eae -es . . ., quae. *al.* PLIN. nat. 20, 140). 3, 27, 2B si dolor est, ea ipsa -s . . . perunguenda *est* (CHIRON 162 ex i. -e [facie *Grevander, Unters. Chiron., 1926, 111 sq., cf. Hippiatr. gr. I p. 54, 7 προσώπου*]. CAEL. AVR. acut. 3, 17, 168 ipsae -es). *al.* COLVM. 6, 8, 2 eandem -em (SCRIB. LARG. 223 eiusdem [*sc. ani*]. *al.*). 6, 11 ea -s (SCRIB. LARG. 11 [*antea*: eo loco. *inde* MARCELL. med. 1, 11]). SCRIB. LARG. 263 articulamentorum vel cuiuslibet -is. *al.* ② *cum adi. (vel partic.) notabilioribus*: CELS. prooem. 13 -ium interiorum *notitia* (*al., v. vol. VII 1, 2209, 34 sq.*). 42 *membrana* superiores -es ab inferioribus diducit (*de intestinis ut* 4, 1, 9. *alia*: 2, 6, 6 coxas et i. -es. *al.*). 1, 3, 9 magis superiores -es quam inferiores (1, 6, 1. 3, 21, 5. *al.; sg.*: 1, 3, 25. 1, 8, 1. *al.; cf.* 3, 25, 1 summa -s corporis, *i. superficies*). 1, 3, 14 laboranti (4, 2, 1). 1, 9, 2 vitiosa (COLVM. 6, 11. 7, 13, 2). 2, 4, 4 extremas (2, 7, 12. *al.; cf. vol. V 2, 2000, 25*). 7, 33, 1 sanam (8, 3, 10 PLIN. nat. 3, 128). 8, 3, 10 integram (PLIN. nat. 31, 127). SEN. epist. 104, 18 fracta . . ., luxata. COLVM. 7, 5, 8 scabrae. SORAN. p. 60, 2 medianis (*al., v. vol. VIII 525, 15 sqq.*). *al.* ③ *determinatur per gen.* (*fere periphrastice*): PLIN. nat. 34, 166 lumborum et renium -i (CHIRON 342 in -e renum). CHIRON 491 -es nervorum (*Veg. mulom. 2, 86, 2* nervos). PASS. Macc. 9, 28 capitis -e (CAEL. AVR. acut. 1, 17, 182 c. -es). CAEL. AVR. acut. 2, 37, 196 oris. chron. 1, 1, 5 spinae. 1, 3, 56 transvorationis (1, 4, 109. 2, 1, 19 t. vel faucium. *al. apud eundem*). 4, 8, 111 stomachi. *addas fortasse*: CHIRON 530 fibularia venas -es oculi[s] subicies (*si recte intellegimus* '*v., quae sunt -es o.*').

(II) *genitalibus* (*utriusque sexus; hic illic accedit gen.* 'corporis', *saepe determinatur per adi., gen., enunt. relat.; rarius ponitur sine ullis additamentis, e. g.* THEOD. PRISC. 34 CAEL. AVR. acut. 3, 18, 181 gyn. 1, 107; *adhibetur et sing. et plur.; fort. huc spectat loc. dub.* POMPON. Atell. 86 -em insipui [*v. Frassinetti app. crit.*]. *cf. et Adams, Latin Sex. Voc., 1982, passim*): CIC. nat. deor. 2, 64 ea -e corporis, quae *eqs.* (*item seq. enunt.*: OV. fast. 4, 240 -es, quae *eqs.* PETRON. 132, 12 AVG. civ. 14, 20 p. 44, 17 D. DRAC. laud. dei 1, 485. *non add. enunt.*: CELS. 7, 25, 1C PLIN. nat. 26, 96). 2, 128 -es corporis et ad procreandum et ad concipiendum aptissimae. off. 1, 126 ad naturae necessitatem datae (*sim.* 1, 127. *cf.* GAIVS inst. 3, 193 necessariae [FIRM. math. 8, 31, 7]). 1, 129 quaedam. LVCR. 4, 1044 genitalis (*al., v. vol. VI 2, 1814, 1 sqq.; cf.* ARNOB. nat. 3, 9 genitalium membrorum -es. 4, 28 genitabiles). 6, 1209 virili (FEST. p. 313 SEN. frg. 34 COLVM. 7, 11, 2 PORPH. Hor. epod. 8, 18. *al.; cf.* PAVL. FEST. p. 95 virilitatis. SERV. Aen. 9, 617 virorum). SALL. Iug. 85, 41 turpissimae (ORIG. in Matth. 17, 33 p. 691, 12). OV. am. 3, 7, 6 inguinis effeti -e. 3, 7, 69 -s pessima nostri. ars 2, 618 pudenda (AVG. c. Pelag. 1, 16, 32). 2, 707 illis, in quibus *eqs.* (*seq. enunt. ut*: Ib. 274 [*syn.* membra]. PETRON. 129, 1 IVV. 9, 32 ARNOB. nat. 5, 27. *al.; sine enunt.*: OV. ars 3, 92 AVG. civ. 14, 17 p. 40, 29 D. *cf.* OV. ars 3, 804 -s . . . ista). met. 13, 479 tegendas (PRIAP. 1, 7). PRIAP. 9, 1 obscena (*al., v. vol. IX 2, 159, 76 sqq.*). 30, 1 -e tui maiore *minax*. *al.* FEST. p. 293 quae -s . . . caeditur in castratione. VAL. MAX. 4, 5, 6 inferior -s corporis (CELS. 2, 7, 8 [*plur. ut*: 4, 27, 1D ARNOB. nat. 5, 21]. PAVL. sent. 5, 4, 21. *al.*). CELS. prooem. 49 naturalibus (7, 18, 1. *cf.* PHAEDR. 4, 16, 5 naturae -es). PETRON. 112, 2 hanc (ZENO 1, 13, 1 [1, 3, 2 L.] *bis*). 138, 7 veneficio . . . sopitae. PLIN. nat. 2, 93 verendis (VEG. mulom. 1, 7 [*cf. Chiron 364* locis]. *cf.* TERT. paenit. 10, 1 verecundioribus [*al.*]). 32, 134 muliebri (AVR. Fronto p. 74, 24 v. d. H. SORAN. p. 50, 11 [*gr. p. 99, 20 Ilb. τόπων. cf. Cael. Aur. gyn. 2, 90* verendorum]. THEOD. PRISC. log. 66. *cf.* AVG. civ. 6, 9 p. 263, 9 D. femineam [*al.*]). *al.*

γ de animi sim. -bus (*de notione q. e. vis, potentia sim. cf. Lueder, Antiochus v. Askalon, 1940, 75 sqq. et* CHALC. comm. 223 nihil interest dicere -es animae et item potentias animae. 224 animae -s sive potentia. AVG. civ. 4, 11 p. 162, 2 D. virtutes . . . vel -es. 7, 13 p. 290, 23 -es . . . vel potestates. *distinguuntur*: TERT. anim. 14, 3 non tam -es animae . . . quam vires et efficaciae et operae. CHALC. comm. 223 non magis -es eius ullae quam virtutes et potentiae): (I) *exempla varia selecta*: CIC. de orat. 2, 354 hanc -em ingenii (*de memoria ut* Brut. 219). orat. 15 quibus orationis modis quaeque animorum -es pellerentur. rep. 1, 60 *consilium* animi -s optima (3, 37 id est sapientia. *al.*). 2, 67 quae . . . -s animi mens vocatur (*sim.* fin. 5, 36. *cf.* Att. 3, 7, 3 omnīs -īs mentis). 3, 36 imperat . . . ratio libidini . . . et ceteris vitiosis . . . animi -bus (3, 37 APVL. Plat. 2, 9 AVG. civ. 14, 19 p. 42, 11 D. *al.*). fin. 2, 115 cum cupiditate, id est cum animi levissima -e. Tusc. 2, 41 mollem (2, 48. 50). 2, 51 inferiori (APVL. Plat. 1, 18 AVG. civ. 9, 4 p. 374, 18 D. *al.*). VAL. MAX. 4, 1 pr. saluberrimam -em animi, moderationem. SEN. epist. 68, 7 in animo nostro sunt quaedam quasi causariae -es. 92, 1 -es ministras, per quas movemur alimurque. *al.* (II) *determinatur per gen. apposit. vel explicat.* (*dub. interpr.* LVCR. 3, 143 *ubi Ernout def. gen. explic., aliter*

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Bailey et Kenney ad l.): CIC. ac. 2, 124 trisne -is habeat *animus* ..., rationis irae cupiditatis (div. 1, 61 r. et mentis). APVL. Plat. 1, 18 adpetitus. 2, 24 illam ... desideriorum tertiam -em. PHILO quaest. in gen. 4, 186 eloquentiae ... iracundiae ... concupiscentiae.
(III) *determinatur per adi.* (*generalia epitheta v. supra*): SEN. epist. 92, 8 inrationalis. APVL. apol. 50, 7 rationalem (*cf.* Plat. 1, 13 rationabilem [1, 18 CHALC. comm. 137. *al.*]). CHALC. comm. 261 patibilem (297). PHILO quaest. in gen. 186 nutritoriae. AVG. civ. 10, 9 p. 415, 26 D. intellectuali ... spiritali (10, 32 p. 459, 2 sq.). 15, 7 p. 70, 10 carnalis.

b *-s dicitur de eis, ex quibus constant res*: α *corporeae vel sensibus percipiendae*: (I) *mundus, natura rerum sim.* (*disting.* materia SEN. nat. 2, 3, 1; *attulimus notabiliora*): CIC. leg. frg. 2 mundus omnibus -bus inter se congruentibus cohaeret. fin. 1, 19 -es mundi (ac. 2, 121 Tim. 46. *al.* VARRO ling. 9, 113. *al.* LVCR. 5, 244 membra ac -is [*cf. vol. VIII 643, 60*]. *al.; cf. l. 18*). ac. 1, 26 (*spectat ad quattuor elementa ut*: Tusc. 1, 40. nat. deor. 2, 27 quarta [SEN. nat. 3, 12, 2 naturae. 3 mundi]. 2, 39 aetheris -e. 2, 117 summa -s caeli *aetherea*. LVCR. 5, 538 aeriis [5, 553]. *al.; cf.* PS. APVL. Ascl. 6 quinta [*sc. 'quinta essentia'; ad hanc cave referas* HOR. carm. 1, 13, 16, *v. Nisbet-Hubbard ad l.*]). ac. 1, 27 *materiae* -es, quae infinite secari ac dividi possint (*item de primordiis sim.*: LVCR. 1, 397 aëris. 1, 601. 610 minimis [1, 628. 2, 485 SEN. benef. 3, 29, 4]. 1, 616 infinitis [1, 622]. *et saepe apud eundem. cf.* particula *sub IA1b*). nat. deor. 2, 86 mundus omnia ... sicut membra et -es suas nutricatur et continet. VERG. georg. 2, 483 naturae (SEN. nat. 6, 30, 2. 6, 32, 2 [apparatibus *Oltramare*]. PLIN. nat. 2, 129 rerum n. -bus [*al.*]. 9, 2. 17. *al.; cf. l. 18*). OV. ars 2, 470 in ... suas -es cessit ... chaos (*eiusdem*: Pont. 4, 8, 58). *al.*

(II) *orbis terrarum, terrae, urbes sim.*: Ⓐ *exempla varia selecta*: CIC. S. Rosc. 103 tertiam -em orbis terrarum (*item de Africa*: SALL. Iug. 17, 3 LVCAN. 9, 411 PLIN. nat. 7, 114 SIL. 1, 195. *al.; de Europa*: OV. fast. 5, 618 PAVL. FEST. p. 78. *alia ad rationem computatoriam potius spectant, e. g.* PLIN. nat. 6, 59, *cf.* 6, 210). Verr. II 1, 55 Italiae -es (*item cum nom. propr.*: II 5, 145 Siciliae. Arch. 4 Asiae. Phil. 12, 10 Galliae. *al.*). II 1, 96 provinciae. II 4, 119 templum ... ceteraeque urbis -es (Catil. 1, 9 fam. 15, 4, 10 CAES. Gall. 7, 47, 4. *al.; sing.*: FRONTIN. aq. 18, 3. 87, 5). Balb. 9 quot orae sunt -esque terrarum ([*sim.* VELL. 2, 40, 4 AMM. 14, 6, 6]. VELL. 2, 72, 5. *al.; cf.* PLIN. nat. 11, 106 orbis [VOPISC. Prob. 1, 3. *al.*]. *v. et l. 31*). CAES. Gall. 1, 1, 1 Gallia est omnis divisa in -es tres, quarum unam ... aliam ... tertiam ([*vix ratione computatoria, ut putat Barwick, C.'s Comment., 1938, 89; huc spectant* 2, 1, 1 *et* LIV. 5, 34, 1, *cf. Ogilvie ad l.*]. 1, 12, 4 Helvetia in quattuor ⌊-es vel⌋ pagos [⌊⌋ *om.* α, *sed cf. p. 481, 64*]. 3, 1, 6 *vicus* in duas -es. BELL. Alex. 1, 5 urbs. *al.; de divisione agrimensorum v.* FRONTIN. grom. p. 11, 1 HYG. lim. grom. p. 131, 13 sqq.). Ⓑ *explicatur per adi., pron., enunt.* (*exempla paucissima*): CIC. Verr. II 1, 154 extremis (CAES. Gall. 6, 33, 3 OV. trist. 3, 3, 3. *al.*). II 5, 96 in urbis intumam -em (*cf.* CAES. Gall. 5, 12, 1 [*interpol.?*] Britanniae -s interior [LIV. 36, 9, 12 urbis. 44, 35, 8 regni. PLIN. nat. 14, 14 Africae. *al.*]). Mur. 89 contrariam (*al., v. vol. IV 766, 79 sq. cf.* HIRT. Gall. 8, 24, 2 diversissimam [BELL. Alex. 42, 4 VERG. Aen. 12, 708 TAC. hist. 2, 1, 1 PLIN. epist. 9, 28, 2. *al.*]). Att. 5, 20, 2 Cappadociae -em eam, quae *eqs.* (*item per enunt. relat.*: CAES. civ. 1, 20, 3 BELL. Alex. 67, 1 VARRO ling. 5, 16 SALL. Iug. 48, 3. 102, 13. 111, 1. *al.*). fam. 3, 5, 3 maritimam (*al., v. vol. VIII 401, 27 sq.*). ad Q.fr. 1, 2, 5 superiore -e (LIV. 36, 31, 11. 43, 22, 8. PLIN. nat. 19, 14. *al.*). CAES. Gall. 4, 28, 2 inferiorem (BELL. Alex. 2, 4 SALL. Iug. 18, 12 PLIN. nat. 5, 48. *cf.* LVCAN. 4, 106 mundi -s ima [*ad rem v. vol. VII 1, 1401, 11 sqq.*]). 7, 28, 2 ultimas (civ. 1, 25, 3 LIV. 1, 29, 4. 35, 13, 5. 40, 42, 3). *al.*

(III) *caelum vel quaelibet caelestia* (*de directione caeli v. p. 480, 50*): Ⓐ *de variis caeli spatiis, plagis* (*fere accedit vel subintellegendus est gen. caeli, mundi sim.*): CIC. Arat. 2 caeli mediam -em ([*i. aequatorem, gr. 231* μεσσόθι. *item* 285]. SEN. epist. 90, 42). 188 inferiore in -e ([*opp.* supero ... orbe. *gr. 407* ὑφ' ἑσπερίην ἄλα]. *sc. sub horizonte posita ut*: MANIL. 3, 376. VITR. 6, 1, 5 [*opp.* superior *ut*: SEN. nat. 5, 17, 2]. SERV. auct. Aen. 8, 149. *cf.* CIC. Arat. 214 infernis [*gr. 443* περαιόθεν]). *al.* LVCR. 5, 615 aestivis (*cf.* 5, 642 aestiferas). *al.* OV. met. 2, 160 isdem de -bus (Ib. 33 MANIL. 1, 186. 4, 589). *al.* Ⓑ *de divisionibus augurum*: CIC. leg. 3, 43 caeli ... -es ... definitas (*cf.* SERV. Aen. 9, 4 designatas). div. 2, 42 caelum in sedecim -es diviserunt Etrusci (LVCR. 6, 86 caeli divisis -bus. PLIN. nat. 2, 143 [*v. Beaujeu ad l.*]). VARRO ling. 7, 7 eius templi -es quattuor dicuntur, sinistra ab oriente, dextra ab occasu, antica ad meridiem, postica ad septentrionem (*eodem ordine*: frg. Fest. p. 339 PAVL. FEST. p. 220. *alio ordine*: LIV. 1, 18, 7 SERV. auct. Aen. 2, 693 ISID. orig. 15, 4, 7. *ordine non indicato*: SERV. ecl. 9, 15). Ⓒ *specialia astrologica* (*cf. etiam p. 453, 61 sqq.*): MANIL. 2, 857 omne ... signum ... -bus inficitur mundi (*item de duodecim q. d. locis* [*cf. vol. VII 2, 1582, 49*]: 2, 912. 916. 924. 932. 936 [*versu spurio*]. 2, 966 caeli -es titulosque. 3, 583 templa ... et -es caeli). 3, 70 (*de sortibus sive athlis q. d. ut*: 3, 73 sq. -s ... eidem confinis -i. 3, 83 -s operum. 3, 138 [*131* locus]. *al. ibid.* [*ad rem v. Housman, Manil. 3 p. V sqq.*]). 4, 312 sq. Aries primam -em sibi vindicat ipsi, altera sors Tauro, Geminis -s tertia cedit ([*cf. Firm. math. 2, 4, 3* decanus]. *item de decanis*: 4, 321 tertia [*v. Housman ad l.*]. 4, 343 vicinam. 4, 362 sortis -s ultima. *al. ibid.*).

(IV) *variae res corporeae*: Ⓐ *usu sollemni*: ① *exempla generalia paucissima*: CIC. fin. 4, 38 vitis cum -bus suis. SALL. Catil. 20, 1 in abditam -em aedium (*item artius definitur e. g.* OV. met. 2, 737 -s secreta domus. LIV. 44, 9, 3 -em humillimam muri. COLVM. 1, 6, 1 urbanam, rusticam, fructuariam. *al.*). OV. met. 11, 559 -es et membra carinae. VITR. 1, 2, 2 e singulis ... membrorum -bus universi operis conveniens effectus. COLVM. 1, 6, 20 ad villae situm -iumque eius dispositionem. 1, 8, 20 omnes -es agri. TERT. anim. 14, 4 organum hydraulicum ..., tot membra, tot -es, tot compagines ... et una moles erunt omnia. *al.* *subest divisio corporalis*: CIC. leg. 2, 6 *Fibrenus* divisus ... in duas -es (*item de bracchiis fluminis*: CAES. Gall. 4. 10, 4 OV. met. 15, 739 VITR. 8, 3, 7. ITALA gen. 2, 10 [Aug. gen. ad litt. 8, 7] *de flumine paradisi* [*gr.* ἀρχάς, *Vulg.* capita, *cf. Ambr. in psalm. 35, 21* flumina]). VERG. Aen. 6, 540 -is ... se via findit in ambas. OV. trist. 5, 5, 36 scinditur in -es atra favilla duas. *al.*
② *speciatim in doctrina haruspicum*: CIC. div. 2, 28 quae -s *extorum* inimica, quae -s familiaris esset (LIV. 8, 9, 1). LVCAN. 1, 622 hostili (COMMENT. *opp.* amica). Ⓑ *de vi, virtute medicamentorum* (*v. Svennung, Unters. zu Pallad., 1935, 594, 4; cf. p. 468, 65*): ORIBAS. eup. 2, 1 A 25 La *anthemis* aliquam -em habet extenuatoriam ([*gr. 50* λεπτομερῆς]. *al., v. sub* leptomeres *et vol. V 2, 1983, 78*). C 21 Aa abstracturiam (La extrahendi, *gr. 68* ἑλκτικῆς *sc.* δυνάμεως). D 1 Aa -em ad commovendam libidinem (*La* aliquid, *gr. 2* παροξυντικόν. *ibid.* La inflandi [*gr.* φυσῶδές τι]). *al. apud eundem.*

β *incorporeae*: ① *variae* (*specimina paucissima*): CIC. div. in Caec. 9 rei publicae ([*subest imago membrorum corporis ut* Verr. II 1, 5 Mil. 68 Att. 2, 1, 7. *al.; cf.* Cluent. 146]. *al.* BELL. Alex. 65, 1. *et saepius. cf.* OV. trist. 2, 232 imperii [TAC. ann. 13, 49, 3]. CHART. lat. ant. XI 488, 1, 20 [*saec. II*] administrationis). Font. 40 in omnibus vitae -bus (off. 1, 4. *al.* VAL. MAX. 6, 2 pr. SEN. Phaedr. 842. *al.*). rep. 2, 26 omnis ... -is religionis. Cato 5 ceterae -es aetatis ([*postea*: extremum actum]. 33. *cf.* SEN. epist. 12, 6 tota aetas -bus constat). LVCR. 1, 181 alienis -bus anni (5, 676. 701. *al.*). SEN. epist. 88, 35 quamcumque -em rerum humanarum divinarumque comprenderis. 124, 17 tempus ... tribus -bus constat: praeterito, praesente, venturo. *et saepe.* *de quaestu argentariorum*: ITALA act. 19, 27 (cod. e *al.* = VVLG.) haec periclitatur nobis -s in redargutionem venire (*gr.* τοῦτο ... τὸ μέρος, *de quo v. Bauer, Wörterb. zum NT*). *accedunt determinationes notabiliores ad rei publicae instituta, ordines sim. pertinentes*: TREB. trig. tyr. 12, 16 a -e militari (AMBR. epist. 40, 6 comite orientis m. -ium. NOVELL. Marc. 1, 7 in m. -e). QVEROL. p. 17, 4 R. in -e civili ([*opp.*: honores militares]. SYMM. epist. 9, 112, 1 summatem c. -ium virum [*item plur.*: COD. Theod. 11, 18, 1]. VEG. mil. 1, 5 [*opp.*: militiam ... armatam]. SIDON. carm. 5, 565). VEG. mil. 2 praef. instituta maiorum -is armatae (SIDON. epist. 1, 9, 2 CASSIOD. var. 8, 12, 1). RVFIN. hist. 8, 11, 2 rationes ... summarum -ium (*gr.* καθολικότητος).

(II) *de partitione, subdivisione artium, disciplinarum sim.* (*cf. et p. 472, 71 sqq. 473, 45 sqq.*): Ⓐ *ipsarum*: ① *artis rhet. vel operum oratoris* (*quarum de differentia fusius* QVINT. inst. 3, 3, 11 sqq., *ceterum cf. Lausberg, Handb. der lit. Rhetorik § 139 et 255 sqq.; quaedam p. 471, 21 sqq. allata etiam huc trahi possunt*): RHET. Her. 3, 1, 1 quattuor -es ... artificii (*item de quinque operibus q. d. oratoris*: 3, 8, 15 rhetoricae [3, 16, 28. 3, 24, 40 CIC. inv. 2, 178. *al.*]. 4, 5, 8 artis [CIC. inv. 1, 5. 9. 2, 11]. CIC. orat. 51 dicendi. *al.* QVINT. inst. 3, 3, 1. *al.* FORTVN. rhet. 1, 1 -es oratoris officii. *al.*). CIC. de orat. 1, 22 eam -em dicendi (*sc. iudicialem; item de tribus generibus causarum*: QVINT. inst. 2, 4, 21. 3, 4, 3. 12, 2, 16; *cum adi. determinantibus v. p. 471, 49 sqq.*). 2, 78 dicendi (*item varia ratione partiendi*: 2, 233 QVINT. inst. 8, 3, 1). Brut. 320 eloquentiae (QVINT. inst. 10, 1, 46. TAC. dial. 10, 4 eius). *al.* QVINT. inst. 1 prooem. 17 -em oratoriae artis meliorem *studium sapientiae* (2, 11, 1). *al.* APVL. Plat. 2, 8 rhetoricae duae sunt ... -es (*i.* disciplina contemplatrix *et* adulandi scientia). ② *philosophiae* (*exempla selecta*): CIC. inv. 2, 7 philosophiae (ac. 1, 30. *al.* SEN. nat. 6, 13, 2. *al.*). de orat. 1, 68 philosophia in tris -is est tributa (*sim.* fin. 4, 4 APVL. Plat. 1, 4). fin. 5, 9 una -s est naturae, disserendi altera, vivendi tertia (*cum gen. explicat. ut*: ac. 1, 19 bene v. SEN. epist. 94, 48 praecipiendi). SEN. nat. 1 praef. 1 inter illam -em, quae ad homines, et hanc, quae ad deos pertinet. *al.* *accedunt adi. determinantia*: CIC. fin. 1. 22 λογική (*al., v. vol. VII 2, 1610, 63 sqq.*). fat. 1 moralem (*al., v. vol. VIII 1472, 83 sqq.*). SEN. epist. 88, 24 naturalis (89, 9. *al.* QVINT. inst. 12, 2, 10. 20 PS. APVL. herm. p. 265 AVG. civ. 8, 4 p. 325, 23 D. *al.; cf.* PORPH. Hor. epist. 1, 12, 16 fysicam [*al.*]). *ibid.* rationalis (89, 17. *al.* QVINT. inst. 12, 2, 10 PS. APVL. herm. p. 265 AVG. civ. 8, 10 p. 335, 34 D. *al.*). *al.* ③ *variarum* (*exempla pauca selecta*): CIC. div. 2, 88 astrologiae. VARRO Men. 399 (*in arte poetica, cf. Geller, Varros ... Parmeno, Diss. 1966, 48*). rust. 1, 2, 23 agri culturae (*eodem spectant*: 1, 5, 3 COLVM. 1 praef. 25. 3, 1, 1 rei rusticae [6 praef. 4. 6. arb. 1, 1]. 11, 1, 10 *rusticationis*. PLIN. nat. 18, 170

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

culturae). 2, 1, 2 (*rei pastoriciae ut*: 2, 1, 12 sqq.). frg. Diom. gramm. I 426, 21 *grammaticae* (*eiusdem*: QVINT. inst. 1, 4, 2. 1, 5, 1 grammatices [SVET. gramm. 24, 3 DIOM. gramm. I 426, 15]. *al.*). VITR. 1, 3, 1 architecturae. CELS. prooem. 4 medicinae (*al., v. vol. VIII 536, 48 sqq.*).

Ⓑ *earum rerum, in quibus artes sim. versantur* (*specimina selecta*): RHET. Her. 2, 10, 15 iuris (2, 12, 17 CIC. inv. 2, 61. 2, 68 [*bis*]. *al.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 6 GAIVS inst. 2, 191. 3, 56. *al. apud iurisconsultos*). 3, 2, 3 utilitas in duas -es . . . dividitur (*cf.* CIC. inv. 1, 43 honestatis aut utilitatis [2, 54. 89. 94. *al.*]. *de -bus honestatis v. vol. VI 3, 2899, 4 sqq.*). CIC. inv. 2, 159 *virtutis* (2, 177 de orat. 2, 343. *al.* SEN. epist. 94, 45 in duas -es virtus dividitur). 2, 160 *prudentiae* (de orat. 1, 85 APVL. Plat. 2, 20. *ceterarum virtutum*: CIC. inv. 2, 163 *fortitudinis* [*cf. vol. VI 1, 1167, 53*]. 2, 164 *temperantiae*). orat. 201 utriusque (*i. materiae et tractationis*). *ibid.* collocationis. Tusc. 4, 11 perturbationum. 4, 20 voluptatis. *et saepe.* *magis respicitur sedes argumentorum* (*cf. t. t. q. e. 'locus' vol. VII 2, 1594, 22 sqq.; disting.* CIC. inv. 2, 147): RHET. Her. 3, 3, 4 prudentiae -bus utemur *eqs.* (*ibid.* iustitiae. 3, 3, 5 modestiae. CIC. inv. 1, 21 benevolentiae [*cf. 1, 22* ex locis]). SCHOL. Cic. Gron. D p. 300, 1 venialis -s (*cf. p. 297, 23* venialis locus).

(III) *de partitione orationis*: Ⓐ *actionis rhetoricae eiusque materiae, usu plus minus technico* (*quaedam fort. potius trahas ad divisiones ipsius artis rhet. p. 470, 54*): ① *-es orationis dicuntur exordium, narratio, argumentatio, peroratio sim.* (*de re cf. Lausberg l. c. p. 150 sqq., Martin, Antike Rhet. 58 sqq.*): RHET. Her. 1, 3, 4 inventio in sex -es orationis consumitur: in exordium, narrationem, divisionem, confirmationem, confutationem, conclusionem (2, 1, 2. 2, 2, 2 CIC. inv. 1, 19. de orat. 2, 79 eas . . . quattuor quinque sexve -is vel etiam septem. CASSIOD. inst. 2, 2, 9. *item numerantur*: CIC. part. 4 quattuor [27. 28 FORTVN. rhet. 2, 12 SVLP. VICT. rhet. 17 p. 322, 4 ISID. orig. 2, 7, 1]. QVINT. inst. 3, 9, 1 quinque [4, 3, 15. *al.* MART. CAP. 5, 544]). 4, 40, 52 quae de -bus orationis tertia est *divisio*. CIC. inv. 1, 97 (*de digressione ut*: QVINT. inst. 9, 2, 55). de orat. 2, 310 et principia et ceterae -es orationis (*sim.* 2, 323). 2, 329 haec -s orationis (*de narratione ut*: QVINT. inst. 4, 2, 62. 4, 2, 126). orat. 211 *non* in peroratione, . . . sed in orationis reliquis -bus. *al.*

② *de -bus -ium orationis, generibus causarum vel materiae*: ⓐ *exempla varia selecta*: RHET. Her. 1, 8, 13 *narrationis genus* quod in negotiorum expositione positum est, tres habet -es: fabulam, historiam, argumentum (*sim.* CIC. inv. 1, 27). 1, 10, 17 causarum divisio in duas -es distributa est *eqs.* (*eodem spectat*: CIC. inv. 1, 31). 1, 11, 19 *legitima constitutio* dividitur in -es sex *eqs.* ([*cf. Quint. inst. 3, 6, 46* species]. *cf.* 1, 16, 25 constitutiones et . . . constitutionum -es [1, 17, 27. *al.* CIC. inv. 2, 53. *al.*]). 2, 2, 3 huius constitutionis (*sc. coniecturalis*) ratio in sex -es est distributa *eqs.* (*cf.* 2, 7, 10 -bus coniecturae. CIC. top. 82 quattuor -es). 2, 18, 28 *argumentatio* in quinque -es est distributa *eqs.* ([*sim.* CIC. inv. 1, 67]. *cf.* 2, 19, 30 ex quinque -bus constat [*fusius de numeris -ium ratiocinationis*: CIC. inv. 1, 54 sqq. QVINT. inst. 5, 14, 5 sqq.]. *sim. al.*). *al.* ⓑ *determinantur* (*cf. quae monuimus supra l. 22*): *per adi.*: RHET. Her. 1, 14, 24 absoluta (CIC. inv. 1, 15. 2, 69). *ibid.* adsumptiva (CIC. inv. 1, 15. 2, 69 MAR. VICTORIN. rhet. 1, 11 p. 190, 30). CIC. inv. 1, 8 iudicialem (QVINT. inst. 2, 4, 3. *al.*; *cf.* CIC. inv. 1, 12 iuridicialem [1, 14. 2, 62 QVINT. inst. 3, 6, 57 *al.*]). *ibid.* deliberativam (1, 12 QVINT. inst. 2, 21, 23. *al.*). *ibid.* demonstrativam (*al., v. vol. V 1, 502, 62 sqq.*). 1, 12 negotialem (1, 14. 2, 62. 2, 100 QVINT. inst. 3, 7, 1 *al.*). QVINT. inst. 3, 6, 56 laudativa. *al.* *per gen. explicat.*: CIC. de orat. 3, 52 -es . . . latine loquendi planeque dicendi. 3, 91 illustrandae orationis ac totius eloquentiae cumulandae. top. 6 inveniendi . . . iudicandi. SEN. contr. 1, 1, 14 aequitatis. 2, 1, 20 officii. 7, 1, 26 narrationis. QVINT. inst. 3, 3, 8 memoriae. 3, 5, 1 imitationis. *al.*

Ⓑ *enuntiati, versus, circuitus sim. eorumque membrorum*: ① *exempla varia selecta*: RHET. Her. 4, 27, 38 orationis (*al., v. vol. IX 2, 880, 1 sqq.*). 4, 30, 41 'dissolutum' est, quod, coniunctionibus verborum . . . sublatis, separatis -bus effertur. CIC. de orat. 3, 192 versus . . . prima et media et extrema -s (SEN. contr. 7, 1, 27 ultima. QVINT. inst. 9, 4, 72 prima. *al.*; *cf.* BASS. gramm. VI 267, 8 trimetri iambici. *sim. al.* SACERD. gramm. VI 518, 24 sq. in prima -e et tertia *eqs.* [*vergit in vim localem ut*: 519, 2. 528, 20 RVFIN. gramm. VI 559, 19]). orat. 221 constat . . . ille ambitus . . . e quattuor fere -bus, quae membra dicimus (*cf.* QVINT. inst. 9, 4, 122 incisum . . . -s membri [AQVILA rhet. 33 p. 32, 17]. IVL. VICT. rhet. 22 p. 439, 21 comma concisa in singulas -es brevis oratio). VARRO ling. 6, 57 concinne loqui . . ., ubi inter se conveniunt -es. QVINT. inst. 1, 7, 9 -s eius *compositi* posterior (*cf.* PRISC. gramm. II 440, 12 in nominibus . . . compositis . . . extrema -s. BOETH. herm. Arist. lat. 16 b 6 *verbi* -s [*gr.* μέρος]). TER. MAVR. 2575 *hendecasyllabi* -s heroica. CHAR. gramm. p. 246, 23 B. (*ex Romano; absolute de -bus q. d. orationis ut*: DIOM. gramm. I 433, 8. SERV. Aen. 2, 37 -em pro -e ponere ut 'torvum' pro 'torve'. PRISC. gramm. II 424, 2. *al.*). ② *de forma verborum* (*quasi -e paradigmatis*): VARRO ling. 10, 78 non esse in consuetudine in his verbis omnis -is, ut declinatum ab amo vivo amor ⟨sed non⟩ vivor. VAL. MAX. 8, 7, 6 ut eam *graecam linguam* in quinque divisam genera (*i. dialectos*) per omnes -es ac numeros . . . cognosceret. QVINT. inst. 1, 5, 13 (*sive 'assentior' sive 'assentio'*) sive illud verum est, haec quoque -s consensu defenditur.

(IV) *de dispositione rei tractandae, narrandae sim. in oratione, dialogo, epistula, opere quolibet et variis cogitatis* (*res tractanda indicatur per gen. l. 24 sqq., per enunt. l. 19 et 23. hic illic vergit in notionem q. e. 'res', v. e. g. l. 8; quaedam exempla invenies sub c*): Ⓐ *exempla varia selecta* (*hic illic sublucet notio infra l. 26 sqq. illustrata*): RHET. Her. 2, 21, 33 ne . . . aliquam idoneam -em reliquerimus ([*antea*: rem idoneam]. CIC. S. Rosc. 124 maximam -em. off. 3, 34 hanc . . . -em relictam explebimus. *al.*). 3, 11, 19 -ium causae . . . dispositiones. 4, 44, 56 septem -bus tractabitur *res* (*cf.* CIC. de orat. 3, 115 res distribuitur in -es). CIC. inv. 2, 176 quo quidque animo, quicum, quo tempore . . . fiat . . .; his ex -bus . . . locos sumi oportere. dom. 32 religionis -em . . . praetermittam (ac. 2, 12 fam. 3, 5, 1. *cf.* COLVM. 10 praef. 3 omissas [TAC. dial. 16, 3]). de orat. 3, 103 silva rerum . . ., qua de -e dixit Antonius. leg. 2, 7 ad eam -em sermonis . . . revertamur (off. 3, 6). div. 2, 146 haec . . . -s una restat (off. 3, 9. 3, 116. *cf.* VERG. georg. 3, 286 superat [OV. ars 1, 771]. OV. trist. 2, 211 superest [CELS. 8, 1, 1. COLVM. 3, 21, 11 ut praecipiamus. 9, 16, 2. *al.*]). VERG. georg. 4, 2 hanc etiam, Maecenas, aspice -em (SEN. contr. 1, 6, 9 tractavit [SEN. benef. 5, 7, 1 QVINT. inst. 2, 17, 3]. 1, 8, 9 divisit [2, 5, 15]. PLIN. nat. 35, 197 attingere. *al.* QVINT. inst. 4, 3, 1 ingrediar. *al.* TERT. adv. Marc. 1, 6 p. 297, 25 h. -em, an . . . capiat). MANIL. 2, 965 haec . . . sub certa stellarum -e canentur (*cum gen. rei tractandae ut*: CELS. 3, 4, 1 curationum. PLIN. nat. 14, 77 medicinae. TERT. anim. 18, 1 intellectualium. *v. et supra l. 14*). *al.* Ⓑ *magis respicitur locus rei tractandae destinatus* (*cf. p. 471, 69 sq.*): *forma 'in ea -e' sim.*: RHET. Her. 4, 20, 28 ea conlocant in isdem -bus orationis (*cf.* CIC. Brut. 139 in . . . opportunis [*antea*: suo quaeque loco]). CIC. Mur. 6 alia. LIV. 5, 4, 8 hac (SEN. contr. 1, 7, 13. 2, 4, 9 suas. 6, 10 PLIN. nat. 6, 141. 7, 94. *al.*). 21, 1, 1 in -e operis mei (*cf.* PLIN. epist. 1, 5, 5 in -e causae). SEN. contr. 2, 5, 18 illa. suas. 6, 13 sequenti. *al.* *alia selecta*: VAL. MAX. 5, 5, 4 huic -i voluminis (COLVM. 12, 53, 1). PLIN. nat. 3, 2 *nominum* causis . . . dilatis in suas -es (TERT. anim. 58, 1 ad hanc -em). *al.* Ⓒ *magis respicitur certus ordo operum, quae partiuntur in libros, capita, articulos, actus sim.*: *in partitione fabulae scaenicae* (*per imaginem huc referuntur* CIC. Marcell. 27 SEN. Tro. 1131; *cf. Leo, Plaut. Forsch.*[2] *229*): PORPH. Hor. ars 189 (quinto . . . actu) quinque -bus *tragoediae*. DON. Ter. Hec. 39 quinque sunt actus, -es fabulae (Eun. 440, 2). EVANTH. de com. 4, 5 comoedia per quattuor -es dividitur: prologum, protasin *eqs.* *in notis stichometricis q. d.* (*ad rem cf. Ritschl, Opusc. I 84; Birt, Buchwesen 158 sq.*): ASCON. Scaur. p. 25, 27 circa tertiam -em a primo. 27, 12 post duas -es orationis. 27, 22 post tres -es ⟨a⟩ primo. HIER. in Is. lib. 11 praef. l. 36 *undecimus liber* in principiis et usque ad duas sui -es (*si recte huc referimus*). *in partitione digestorum* (*de re v. Wieacker, Textstufen 1960, 125 sqq.*): DIG. de conc. dig. 2, 1 prima -s legum (*ibid.* illa. 2, 2 quae graeco vocabulo πρῶτα nuncupatur [*sim.* de confirm. dig. 2]). 2, 5 digestorum (*ibid. iterum*). de confirm. dig. 1 in septem -es eos *libros* digessimus. *al.*

(V) *pertinet potius ad cuiusdam operis locos, capita, articulos sim.*: Ⓐ *quorumlibet scriptorum*: CIC. Brut. 160 orationis . . . eius scriptas quasdam -is reliquit. Tusc. 3, 44 ecce tibi ex altera -e ab eodem poeta (*sim. locus oratione recta affertur*: fam. 7, 25, 2 epistulae tuae. VAL. MAX. 6, 2, 9 *tragoediae*. GAIVS inst. 3, 141 TREB. trig. tyr. 6, 5). OV. epist. 17(18), 202 littera . . . invisast hac mea -e tibi (*cf.* TAC. ann. 5, 2, 2 -e eiusdem epistulae). Pont. 3, 6, 54 nulla libri -e . . . mei. QVINT. inst. 1, 8, 6 operis. APVL. flor. 16, 10 recitabat -em fabulae. *al.* Ⓑ *legum, edictorum, formularum, epistularum vel orationum imperatorum, testamentorum, actorum sim.*: SEN. contr. 2, 3, 8 hoc . . . illa -s legis pertinebat: '*eqs.*' (PLIN. epist. 10, 114, 3 [*postea*: capita]. GAIVS inst. 3, 47. 3, 216 [*de capite l. Aquiliae ut*: 3, 217]. *al.*). IVLIAN. dig. 37, 10, 4 ex sequenti -e edicti (CHART. Lat. ant. X 416, 2, 2 [*saec. II/III*]. CALL. dig. 4, 6, 14 illa. *al. apud iurisconsultos, cf. Vocab. iurispr. Rom. II 430*). GAIVS inst. 4, 39 formularum (*al., v. vol. VI 1, 1117, 11 sqq.*). VLP. dig. 30, 17 pr. testamenti (TEST. Iulian. [CIL XIV 2934] 14). FRG. Vat. 158 -s orationis imperatoris Severi: '*eqs.*' COD. Iust. 1, 3, 7 (*a. 381*) actorum (10, 48, 2). 6, 9, 7 (*a. 305*) epistulae (10, 5, 1 *a. 451*). 8, 14, 3 (*a. 223*) ex rescripto (9, 41, 4 *a. 216*). *al.*

(VI) *de ratione quae intercedit inter voces -s, genus, species, forma* (*exempla selecta*): Ⓐ *distinguitur species* (*genus v. vol. VI 2, 1903, 18 sqq., forma v. vol. VI 1, 1075, 53 sqq.*): CIC. inv. 1, 40 -e quadam et s. (*cf.* PS. APVL. herm. p. 265 s. seu -es. MAR. VICTORIN. defin. p. 17, 21 s. ac -bus). VARRO ling. 10, 18(20) -is . . . s. plures (*item per gen.*: QVINT. inst. 3, 8, 26 ponuntur ut -es, quae superiorum s. sunt -ium. *cf.* BOETH. elench. soph. Arist. lat. 174a12 -es specierum). rust. 1, 5, 4 *-es generales* in binas dividuntur s. ([*sec. Keil*]. QVINT. inst. 3, 4, 9). 2, 1, 12 (*in -e discernuntur s.*). QVINT. inst. 6, 1, 55 non tam -es . . . quam s. MAR. VICTORIN. defin. p. 30, 4 definitionem . . . cum s. enumerantur, partitionem cum -es. 30, 24 (*disting.* genus *et* totum, s. *et* -s *ut*: BOETH. Porph. isag. p. 33, 12 sqq. [in Porph. comm. pr. 1, 27 p. 82, 16 sqq.]. *aequantur*: AVG. doctr. christ. 3, 34, 47).

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ⓑ *per variationem ponitur*: ① genus: Cic. de orat. 2, 211 illa altera -s orationis (*2, 212* g.). part. 20 haec -s orationis (*v. 19 et 21*). fam. 4, 13, 1 unam ... -em et consuetudinem ... epistularum (*antea*: g. litterarum). Qvint. inst. 4, 1, 50 tris esse ... praeparandi iudicis -es (*4, 1, 51* haec g.). ② species (*cf. p. 472, 76 et* Cic. orat. 45 de -e *quod afferens variat Quint. inst. 3, 5, 15* de s.): Varro rust. 3, 3, 3 in prima -e ..., ⟨in⟩ altera s. (*de isdem* 3, 3, 4). Tert. anim. 14, 2 dividitur ... in -es (*postea*: s.). Mar. Victorin. defin. p. 30, 23 -es pro speciebus poni. Avg. civ. 4, 20 p. 169, 17 D. doctr. christ. 3, 34, 47. ③ forma: *v. vol. VI 1, 1075, 53 sqq., adde* Tert. adv. Marc. 2, 14 p. 354, 9 cuique -i *malorum* (*p. 354, 8* formae, *354, 4* species).

(VII) *-s opponitur generali cuidam tamquam aliquid particulare, individuum*: Ⓐ *respicitur synecdoche*: ① *in doctrina, definitionibus sim.*: Rhet. Her. 4, 33, 44 intellectio est, cum res tota parva de -e cognoscitur aut de toto -s (*explicatur*). Cic. de orat. 3, 168 intellegi ... aliquid aut ex -e totum, ... aut ex toto -em (Qvint. inst. 8, 6, 19 Mart. Cap. 5, 512. *al.* Sacerd. gramm. VI 468, 3). Qvint. inst. 8, 6, 13 a toto et a -bus (Porph. Hor. epist. 1, 18, 66 a -e totum. Don. gramm. IV 400, 26 Char. gramm. p. 361, 23 B. *al.*). Don. Ter. Ad. 261, 2 per συνεκδοχήν, in qua figura ea -s pro toto ponenda (Serv. auct. Aen. 4, 116. *cf.* Serv. Aen. 6, 253 pro -e totum [Greg. M. moral. 3, 22 totum pro -e ... pro toto -em. *al.*]). *al.*
② *alia*: Cic. part. 70 quod *genus causarum* a meliore -e laudationis est appellatum (Qvint. inst. 3, 4, 12). fin. 5, 91 non ex maxima -e de tota *vita* iudicabis? (5, 92 ex eo, quod maximas -es continet, ... tota res appellatur. Cassiod. compl. in I Cor. 1, 14 a m. -e dicitur). Tusc. 5, 22 ex maiore -e (*ibid. iterum*. 5, 23 Sen. epist. 87, 37). Varro ling. 5, 141 aedificia nominata a -e ...: ab aedibus et faciendo (*sine additam. ut*: 5, 155. 7, 18 a -e [aperte *trad. ut* 7, 75]. *paulo aliter* 8, 14 sq., *cf. Dahlmann, 1940, ad l.*). *al.*

Ⓑ *vario usu*: Cic. inv. 1, 91 ex -e quadam, non ex omni genere definita. de orat. 2, 168 *locus* ex -e ... ea, quae est subiecta generi (*cf.* Qvint. inst. 5, 10, 90 ex -e ad totum. Fortvn. rhet. 2, 23 *loci* a toto, a -e. Ivl. Sev. rhet. 21 p. 367, 7 *loci* a toto ad -es, a -bus ad totum. *sim. al.*). Varro ling. 10, 84 quae *genera vocabulorum* item et ex -e et universa nominamus (*sc. ut faba*). Pavl. Fest. p. 368 vestis generaliter dicitur, ut stragula ..., vestimentum -s aliqua, ut pallium *eqs.* Ps. Avg. categ. 6 (34 M.-P.) pro -e, hoc est καθέκαστον, dicitur (*opp.* commune). Mart. Cap. 5, 481 a -e ... argumentum non ad totum probandum ducitur, sed ad aliquam -em (*ibid.* a. a -e ad -em. Cassiod. inst. 2, 3, 15). Boeth. anal. pr. 69a15 exemplum est ... ut -s ad -em. Porph. isag. p. 33, 12 individuum ... -s (in Porph. comm. pr. p. 82, 16. *al.*). *al.*

(VIII) *in enumeratione, serie* (*pertinet ad divisiones, partitiones supra passim illustratas; attulimus exempla paucissima*): Rhet. Her. 1, 14, 24 -es duae ..., quarum una ..., altera (*item bimembria*: Cic. inv. 1, 31 Deiot. 22. *al.*; *cf.* inv. 1, 27 altera ..., altera [Cluent. 1. *al.* Varro rust. 3, 1, 8 Sen. epist. 71, 27. *al.*]. Varro ling. 5, 2 priorem ..., illam alteram. *al.*). Cic. Mur. 11 tris ... -is ..., et earum unam ..., alteram ..., tertiam (top. 90 fin. 5, 9 Varro ling. 8, 11. *al.*; *item multimembria*: de orat. 2, 129 prima ..., secunda ..., tertia [Varro ling. 8, 1 Sen. nat. 2, 33. *al.*]. top. 82 una ..., altera ..., tertia ..., quarta. Varro rust. 1, 5, 3 prima ..., secunda ..., tertia ..., quarta. *al.*). *-s alternat cum aliis vocibus*: Cic. inv. 1, 58 sq. quinque ... -es ...: primum ...; deinceps ...; tertia in -e ...; quarto in loco ...; quinto ... loco (2, 130 sqq. nat. deor. 2, 75. Varro rust. 2, 1, 16 sqq. primus locus ...; secunda -s [2, 1, 18] ...; tertia res *eqs.*; *al.*). 2, 39 sqq. primum ...; deinde ...; deinde ...; quarta ... -s. Varro rust. 2, 1, 13 sqq. primum ...; altera -s ...; tertia -s ...; quarta -s. *sim. saepius.*

c *appendix determinationum per adi. notabiliora secundum tempus, situm, gradum, seriem sim.* (*quaedam supra vel infra afferre maluimus; alia e. g. sub* exterior *sim. vol. V 2, 1990, 65. 1995, 53. 1999, 19. 2000, 20. 2001, 54.* inferior *sim. VII 1, 1391, 12. 46. 1392, 50. 1396, 51. 1399, 22.* interior *sim. VII 1, 2209, 23.* posterior *X 2, 210, 26. 211, 8.* posticus *X 2, 227, 38. etsi saepe gen. subi. accedit vel suppleri potest, insunt nonnulla, quae vi adverbiali accipias, sed similia separare noluimus, v. e. g. p. 474, 8 sqq. 474, 24 sqq.; attulimus selecta*): media: *sing.*: Cic. Arat. 300 m. de -e secatur *circulus*. Cluent. 185 in ... media ... -e quaestionis (nat. deor. 2, 91 mundi. Sen. benef. 6, 27, 1 voti. dial. 8, 5, 4 *naturae*. *al.*). Manil. 3, 61 per m., mundi praecordia, -em. Cels. 7, 7, 13[B] *oculi* m. -e (*item abl. sine praepos.*: Sen. nat. 1, 8, 6 diei. Colvm. 8, 15, 2 nessotrophii. 11, 3, 27 Plin. nat. 16, 18. *al.*). *al.* *plur.*: Cvlex 107. Ov. met. 9, 647 m. in -bus. 15, 387 m. e -bus ovi (Manil. 4, 593). Vitr. 1, 6, 10. *al.*
prima: Rhet. Her. 3, 10, 18 in primis ... causae -bus (*sing.*: Sen. contr. 9, 6, 15 suas. 5, 4 Cels. 8, 13. *al.*). Cic. carm. frg. 13, 1 p. a -e iuventae (*not. locali*: Ov. fast. 3, 712 a p. -e videndus). inv. 1, 33 (*bis*) p. quaeque -s (Sen. nat. 1, 2, 6). Varro ling. 6, 9 huius (*sc. anni*) temporis -s p. hiems. Lvcr. 6, 368 caloris. Ov. epist. 14, 22 noctis (Sen. nat. 5, 8, 2 p. n. -e. Plin. nat. 2, 185). fast. 6, 225 *Iunii*. Liv. 38, 53, 9 vitae. *al.* prior: Cic. Tusc. 1, 112 orationis (*cf.* Cael. Cic. fam. 8, 6, 5 epistulae. Vell. 1, 14, 1 voluminis). Lvcr. 3, 662 *serpentis*. Hirt. Gall. 8, 16, 2 p. -es ... equorum (*item plur.*: Vitr. 9, 5, 1 centauri. Colvm. 6, 38, 4 voluminis). Sen. contr. 1, 1, 14 in p. -e *actionis* (suas. 6, 8. 6, 13. Cels. 6, 4, 2 *capitis*. 8, 15, 7 Sen. nat. 6, 23, 4 Plin. nat. 11, 256. *c. acc.*: Cels. 8, 8, 1[A] in p. -em iugulum inclinatur. 8, 8, 1[B]. *et saepe.* Sen. epist. 123, 14 Colvm. 2, 2, 28 Plin. nat. 11, 249). Cels. 2, 7, 17 a p. -e ([*opp.* a tergo]. 8, 1, 24 et a posteriore. 8, 1, 26 Plin. nat. 11, 208. 250). Plin. nat. 9, 161 p. -e raiae similis *piscis*. summa: Cic. Arat. 194 a s. -e ... caligine tectam *aram* ([*gr. 415* ὕψι]. Varro ling. 5, 75 a s. -e ad infimam descendam. Lvcr. 4, 428). Ov. ars 3, 307 lacerti. Vitr. 3, 5, 13 operis. 4, 6, 2 in s. -e ([*syn.* in summo]. Cels. 5, 26, 7. 6, 15, 1. *al.*; *c. acc.*: Sen. epist. 83, 16). Sen. contr. exc. 6, 4, 2 s. fere -bus levis ... umor suspenditur (*item abl. sine praepos.*: Sen. nat. 6, 16, 1 Colvm. 1, 6, 17. *plur.* 2, 2, 9. 5, 6, 25 Plin. nat. 11, 82). Plin. nat. 17, 103 vitibus ... e s. -e conceptus. superior: Cato agr. 18, 4 arborum (Colvm. 5, 6, 13). Sisenna Miles. frg. 3 de -e s. descendebat (Vitr. 6, 6, 7 de s. -bus). Rhet. Her. 3, 17, 30 vel ab s. vel ab inferiore -e imagines sequi *in artificiosa memoria* (Caes. Gall. 2, 18, 2 *collis*. Liv. 43, 19, 9 aggerem ... ducere. Cels. 7, 26, 2[L] [*opp.* a latere]. *al.* Sen. nat. 1, 8, 1 percutit *sol nubes*. *al.*). Cic. inv. 2, 44 in s. -bus *argumentationis* (*sing.*: Varro ling. 5, 162 cenitare. Vitr. 8, 5, 2 canalem *habeat regula*. Cels. 8, 1, 26. 8, 10, 1[F] Colvm. 4, 10, 2. *al.*; *c. acc.*: Colvm. 5, 5, 5. 8, 17, 1 ab imo. 11, 3, 63). Fav. or. frg. Gell. 15, 8, 2 avium atque altilium. Varro ling. 5, 149 ex s. -e (Vitr. 5, 3, 4 eicient ... vocem *praecinctiones*. Cels. 2, 10, 9 decidit. 4, 1, 10. 7, 7, 11 Sen. nat. 1, 8, 2. 7, 6, 3 ex s. -e in terras. *al.*). *al.*; *addas fortasse* Chiron 719 (*v. Ahlquist, Stud. Chiron., 1909, 42; aliter Hofmann-Szantyr 44*). ultima: Cic. nat. deor. 1, 87 duabus unius orbis u. -bus. Caes. Gall. 6, 29, 2 pontis. Verg. ecl. 4, 53 vitae (Lvcan. 7, 7). Ov. epist. 14, 22 lucis. met. 5, 192 vocis. *al.* Liv. 10, 5, 9 castrorum. Pavl. Fest. p. 54 caudae. Sen. contr. 2, 5, 13 controversiae (*sim. de oratione*: 2, 5, 14. 7, 8, 9 u. quaestioni vel -i. *al.* Sen. benef. 5, 11, 1 Qvint. decl. 374, 7). Val. Max. 7, 4 ext. 2 pugnae. *al.*

2 *significantur* **homines**: a *de pluribus et singulis, qui in quibuslibet controversiis agunt contra alios, vel de societate eorum, qui in unam rem vel causam coniuncti sunt* (*inde abiit in notionem q. e. res, causa, v. e. g. l. 43. 47. 80. 82 p. 475, 54 sq. 57 sqq.*):
α *de litigantibus in iudicio sim.* (*quaedam vergunt in notionem sub IVB illustratam, e. g. l. 61 sqq. et l. 69 sqq.*): ① *varia selecta* (*plur. pro sing. l. 41*): Ter. Andr. 419 (*in imag. iudicii*) nostrae timeo -i. Com. pall. inc. 56 tutare amici causam, -is (patris *trad.*) suscipe (*cf.* Qvint. inst. 7, 2, 55 pro -e suscepta). Cic. Caecin. 24 illa *adversa* (*sim.* Cluent. 65 ista). Att. 4, 17, 4 cum ego -em (patrem *trad.*) eius ... defendissem (*sed v. Shackleton Bailey*. Ov. trist. 2, 96 victa (Qvint. inst. 11, 1, 78. *cf.* Qvint. decl. 300, 4 victricis). Liv. 23, 4, 3 eas causas suscipere, ei ... -i adesse *eqs.* Sen. contr. 7, 5, 7 inbecilliorem -em habeet (*cf.* suas. 7, 10 non ... mala. Qvint. inst. 6, 2, 4 meliore). 9 praef. 5 in foro -em accipiunt, in schola eligunt (*cf.* Plin. epist. 2, 3, 2 electionem ... -is [-es *var. l.*]). Phaedr. 3, 13, 5 (*in fabula ut*: Romvl. fab. 48, 6). Sen. benef. 4, 12, 2 abire in -em alteram. Qvint. decl. 309, 8 quae inter utramque -em ... conveniunt ([Iavol. dig. 19, 2, 51 pr. convenit. Lex Burg. Rom. 23, 1 convenerit]. Vlp. dig. 12, 2, 34, 5 i. -es dubitatum. 37, 6, 1, 11 constet i. -es. *al.*). 321, 6 utri. *al.* (II) *determinatur per adi. vel pron.* (*notabiliora*):
altera (*v. etiam l. 50*): Rhet. Her. 2, 4, 7 ex (*om. M*) a. -e vires ..., ex a. -e inbecillitas (*distributive ut*: Cic. S. Rosc. 152 Mur. 42 Qvint. inst. 3, 10, 1. 5, 3. 5, 4, 1. *al.*). Cic. Cluent. 195 ex a. -e totum municipium. Sen. contr. 1, 2, 21 a. -is color. *al.* Sen. apocol. 14, 2 a. tantum -e audita (Edict. imp. inc. de temp. accus. [Chart. Lat. ant. X 415; *saec. II/III*] 1, 11. *cf.* Sen. Med. 199 inaudita). Qvint. inst. 5, 13, 36 pro -e a. *al.*; *saepe quasi formula ad introducendam positionem adversarii, e. g.* Sen. contr. 1, 1, 11. 1, 4, 5. 1, 7, 8. 2, 4, 5 Qvint. decl. 263, 11. 274, 10 Calp. decl. 1. 2. utraque: Cic. fin. 1, 24 re ... ex u. -e audita (*cf.* Plin. epist. 10, 59 audita u. -e). Liv. 26, 48, 9 advocatis -is u. Pavl. Fest. p. 57 Sen. contr. 10, 4, 5. *al.* Val. Max. 4, 1, 7 u. -e perorata (*cf.* Chart. Lat. ant. V 280, 9 [*a. 37/43*] causa ex u. -e per⟨or⟩ata). *al.*, *nota plur.*: Edict. imp. inc. de temp. accus. (Chart. Lat. ant. X 415; *saec. II/III*) 1, 10 Lex Visig. 8, 3, 13.
alia: Cic. inv. 2, 74 confirmatio ... contraria de -e (Caecin. 104 Cluent. 7 ex c. -e [Qvint. decl. 357, 5]. 130 Sen. contr. 4 praef. 3). Sen. apocol. 12 vers. 21 una tantum -e audita (Pompon. dig. 18, 5, 1. *al.*). *ibid.* neutra (Qvint. inst. 7, 2, 41 Plin. epist. 7, 10, 2. *al.*). Qvint. inst. 2, 4, 28 adversa (*al., v. vol. I 869, 53 sqq.*). 3, 11, 23 diversa (4, 1, 54. 4, 2, 6. *al.* Ivv. 13, 136 Svet. gramm. 9, 4 Vlp. dig. 3, 2, 4, 4. *al.*). 4, 1, 19 fiduciam -is suae (4, 2, 28. *al.* Interpr. cod. Theod. 2, 5, 2 pro s. -e vel persona. *item cum pron. poss. supra l. 41 et* Qvint. inst. 4, 2, 101 nostram [5, 13, 52 decl. 338, 8. *al.*]. 7, 1, 4 mea [Pavl. dig. 18, 1, 52]. *plur.*: Amm. 22, 10, 5 tuis). (III) *determinatur per gen. subi.* (*cf. etiam l. 43; hic illic per meram circumscriptionem, v. et Löfstedt, Coniect. I 120*): Sen. contr. 1, 1, 23 cum declamaret -em abdicantis. 2, 4, 13 adulescentis (2, 6, 7. *al.*). 9, 4, 14 accusatoris. 10, 2, 19 -em patris declamavit. Vlp. dig. 50, 16, 212 actoris. *ibid.* rei. Cod. Iust. 5, 20, 2 mariti (*cf.* Lex Burg. Rom. 21, 2 viri). *al.* *cum praepos.* ab (ex Vlp.): Sen. contr. 1, 6, 12 a -e patris (1, 8, 8.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 8, 15. 2, 1, 30. *saepius apud eundem*). 1, 8, 13 filii (7, 5, 8. *al.*). 7, 2, 14 accusatoris (10, 3, 12. *cf.* QVINT. inst. 7, 4, 38 accusantis). *al.* QVINT. inst. 7, 4, 3 eius. 7, 4, 38 defendentis. decl. 364, 1 divitis. PLIN. epist. 6, 31, 10 heredum. POMPON. dig. 22, 2, 2 promissoris. GAIVS inst. 4, 87 adversarii. 4, 100 actoris (MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 2 a. sive ... rei. *al.*). VLP. dig. 3, 3, 25 ex -e rei. *al.*

β in rebus publicis de variis factionibus, consociationibus sim. civium vel externorum, nec non certantium bello intestino vel externo (ad rem et vocum interpretationem v. Hellegouarc'h, Vocabulaire latin ... des partis politiques, 1972, passim; attulimus exempla usum illustrantia, alia v. sub δ): ① *respicitur dissensus quidam civium vel civitatium*: Ⓐ *plur.*: ① *usu generali et indistincto*: RHET. Her. 2, 27, 43 -es, quibus illi (*sc. qui audiunt*) student. CIC. rep. 1, 31 *Tib. Gracchi* ratio tribunatus divisit populum unum in duas -is (*sim. de divisione civitatis e. g.*: CAES. Gall. 6, 11, 5 [*6, 12, 1* factionis]. civ. 1, 35, 3. SALL. Iug. 41, 5 omnia in duas -es abstracta. *cf. p. 453, 5 sqq.*). Lael. 77 *si* in rei publicae -bus dissensio intercesserit (ad Brut. 16, 2 W. SALL. Catil. 4, 2 SALL. [?] in Tull. 7). SALL. Iug. 40, 3. 41, 1 mos -ium et factionum (*de loco varie tractato, praecipue de ratione, q. e. inter voces -s et factio, cf. Hellegouarc'h l. c. 100. 114. Paananen, Sallust's politico-soc. Terminol., 1972, 31. 54 sqq.*). LIV. 33, 48, 11 in civitate aliorum alias -es foventium et factionibus discordi. VELL. 2, 21, 2 se dubium mediumque -bus praestitit *Cn. Pompeius*. PHAEDR. 1, 2, 4 conspiratis factionum -bus arcem ... occupat Pisistratus. *al.* ② *de una tantum factione sim.* (*distinguitur* defectio, civile bellum *sim.* CIC. Phil. 2, 70. 13, 39. 47. *sed cf.* TAC. ann. 16, 22, 2 secessionem iam id et -es et ... bellum esse): CIC. Verr. II 1, 38 quos suis -bus amicissimos esse intellegebat *Sulla* (BELL. Afr. 87, 3 parum s. -bus praesidii esse existimaverat *Cato. al.; cf.* LIV. 3, 67, 9 vestrarum. *sim. al.*). Phil. 2, 75 fuerit haec -ium causa communis (TAC. hist. 2, 85, 2. *cf.* DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 1 -ium causa ... suadere *eqs.* BELL. Afr. 88, 5 -ium gratia). 5, 44 adversariorum. Att. 1, 14, 6 studio perditarum rerum atque -ium (LIV. 8, 12, 5 *consules* aut suarum rerum aut -ium in re publica ... memores). LENT. Cic. fam. 12, 14, 3 aliarum (SALL. Catil. 37, 10 a. atque senatus -ium). SALL. Iug. 43, 1 populi. LIV. perioch. 84 -es optimatium (SVET. Iul. 1, 3 [*verba Sullae*]). 112 victarum -ium (SEN. epist. 71, 8 LVCAN. 2, 513 FRONTIN. strat. 2, 7, 13. TAC. hist. 2, 59, 3 victricium v.que. *al.*). SEN. contr. 7, 3, 9 qui bene de -bus meruerant (TAC. hist. 1, 64, 4. *cf.* 3, 69, 3 meritum erga -es. ann. 3, 62, 2 in -es merita). 10, 3, 4 diversas (10, 3, 14 SEN. dial. 4, 23, 4. FRONTIN. strat. 3, 10, 7 [duarum *trad.*]. *al.; cf.* SEN. contr. 10, 3, 8 contrarias. SVET. Tib. 6, 3 adversarum [Vit. 18 ANTH. 462, 31]). SEN. epist. 95, 70 *Cato* ostendit ... aliquas esse et rei publicae -es (*i. liberae r. p.; item* 104, 30 fecit. *aliter supra l. 17*). LVCAN. 4, 548 in -bus unis (ADNOT.: id est Caesaris). *al.* *additur gen. nom. propr.*: CIC. Phil. 5, 32 (*bis*) C. Caesaris (13, 47 ad Brut. 4, 5 W. POLLIO Cic. fam. 10, 33, 1 BELL. Afr. 87, 4 VELL. 2, 49, 3. *al.*). LIV. 34, 31, 7 Philippi (34, 32, 8). 38, 39, 8 Antiochi. 44, 29, 7 Persei. VELL. 2, 22, 2 *Cinnae.* 2, 26, 2 Sullae (*cf.* 2, 28, 1). 2, 48, 4 Pompei (2, 49, 3 VAL. MAX. 3, 2, 13. PLIN. nat. 7, 179 causas et -es pias. *cf.* LVCAN. 5, 14 Magni). 2, 72, 1 M. Bruti (VAL. MAX. 4, 7, 4. *al.*). VAL. MAX. 1, 1, 19 Antonii (TAC. ann. 4, 44, 2). *al.*

Ⓑ *sing.*: CIC. S. Rosc. 16 eam -em (*sc. nobilitatis*) causamque (Sull. 9 [*antea*: bonorum ... causa]. p. red. ad Quir. 13. Lig. 2 in ea -e fuisse. LIV. 1, 30, 2 ea ... -s rei publicae [*sc. patres ut*: 2, 42, 7]). 135 si quid in hac -e mihi non placeat ([*antea et postea*: causa nobilitatis]. Att. 8, 3, 6 si ... fuerit nobis in h. -e locus. ad Q. fr. 2, 16, 1 propensis in h. -em. *al.*). Balb. 58 neminem ... alterius rationis ac -is ... offendit (Marcell. 17 Deiot. 35. *al.* LIV. 3, 11, 1. *al.*). Lig. 19 in utraque -e (fam. 16, 11, 2 POLLIO Cic. fam. 10, 31, 1 CAES. civ. 3, 70, 2 LIV. 4, 9, 11. *al.*). Att. 2, 23, 2 illius -is auctores ac socios (SALL. Iug. 16, 1 *in senatu*. NEP. Att. 8, 6). 10, 1, 2 alterius utrius -is *in seditione* (ANTON. Cic. Att. 10, 10, 2 NEP. Att. 2, 2. *al.*). CAEL. Cic. fam. 8, 14, 3 honestiorem sequi -em. SALL. hist. frg. 1, 6 diversa (LIV. perioch. 58 causam d. -is. 126 SVET. Iul. 29, 2. *cf.* LIV. 33, 27, 11 adversae [perioch. 80]. VAL. MAX. 9, 2, 1 contrariae). OV. trist. 2, 43 superatae. LIV. 3, 1, 4 neutri (42, 5, 11 SVET. Iul. 75, 1 Nero 2, 3). *al.* *determinatur per gen.*: CIC. Sull. 77 impiorum ([*si recte huc trahitur*]. *cf.* Att. 14, 13, 2 perditorum). LIV. 31, 31, 9 Carthaginiensium (*al.; item cum nom. gentium*: 35, 31, 14 Romanorum [*al.*]. 36, 42, 5 Aetolorum. *sim. al.*). LIV. 37, 53, 28 Antiochi (*item cum nom. propr.*: SEN. contr. 7, 2, 12 Antoni. TAC. hist. 2, 42, 1 Othonis).

(II) *respicitur oppositio acierum vel quorumlibet pugnantium (vi locali hic illic sublucente)*: Ⓐ *sing.*: CIC. nat. deor. 2, 70 ut apud Homerum cum duo exercitus contrarios alii dei ex alia -e defenderent (*cf.* OV. fast. 3, 209 utra di sint pro -e rogandi, *nesciunt Sabinae raptae*). GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 ex utraque -e pugnari (VARRO frg. Non. p. 398, 14. OV. met. 12, 147 positis -s u. substitit armis. 14, 530. *al.* LIV. 6, 33, 10. 26, 39, 12 ex u. -e signo dato. *et saepe.* VELL. 2, 79, 5 explicatis ... u. -is classibus. *al.*). SALL. Catil. 59, 4 ex altera -e C. Antonius ... legato exercitum permittit (LIV. 9, 23, 4 fuga a. -is. 21, 57, 12 ex a. -e ..., in a. [*cf.* VELL. 2, 85, 3 in a. -e ..., in a.]. *al.* IVV. 15, 73 TAC. hist. 3, 83, 1. *al.*). OV. met. 13, 612 (*de certamine avium*) diversa (LIV. perioch. 111 FRONTIN. strat. 3, 6, 1 IVST. 15, 1, 1. *al.; cf.* VAL. MAX. 7, 2, 5 contraria [9, 10 ext. 1]. FRONTIN. strat. 2, 5, 47 adversam). LIV. 3, 5, 4 ulla. 9, 39, 6 ab neutra -e emissa ... tela. *al.* Ⓑ *plur.* (*de utraque -e tantum*): PAVL. FEST. p. 66 duabus -bus de victoria contendentibus. LVCAN. 2, 59 utrasque simul -esque ducesque (FRONTIN. strat. 1, 12, 3 TAC. hist. 2, 26, 2 SVET. Iul. 75, 2). 4, 495 geminae. AMM. 24, 4, 18 controversae -es dimicantes. *non add. determinatio*: CVRT. 4, 1, 35 fortuna -ium. IVST. 24, 8, 3 in hoc -ium certamine. AMM. 19, 2, 14 indutias -bus *dare*. 20, 7, 6 -bus ... post solis occasum ... digressis. 24, 4, 15 sonantibus tubis strepebant utrimque -es. *et saepe apud eundem.* HEGES. 5, 12, 2 imminebant -bus duces.

(III) *usu laxiore de variis membris, societatibus civitatis (pauca selecta; de imag. corporis v. l. 20. p. 466, 52; cf. et p. 453, 5 sq.)*: CIC. fam. 13, 9, 2 *societas Bithynica publicanorum* -s est maxima civitatis (LIV. 2, 24, 4. 34, 51, 6 potentiorem. *sim. al.*). HOR. epod. 16, 15 communiter aut melior -s ... quaeritis (16, 37 eamus omnis ... civitas aut -s indocili m. grege. OV. Pont. 3, 2, 25 -s estis pauci m., qui *eqs.*). carm. saec. 39 iussa -s (*sc. civitatis Troiae*) mutare Lares. LIV. 3, 19, 9 *plebem* -em velut abruptam a cetero populo. IVV. 8, 44 humiles ..., volgi -s ultima nostri. TAC. hist. 1, 4, 3 -s populi integra. 3, 74, 2 sordida -s plebis. *al.*

(IV) *usu recentiore de factione circensi (ad rem v. Maricq, Factions du cirque et partis popul., 1950, 396 sqq.)*: AVG. civ. 9, 7 p. 378, 12 D. sicut populus ... in venatoribus et aurigis secundum suarum studia -ium ... exercere *amores* (CASSIOD. var. 1, 32, 4 utriusque -is. *ibid.* pro -e quam diligit. *cf.* CORIPP. Iust. 1, 320 fecere duas studia in contraria -es). CASSIOD. var. 1, 20, 2 -is ... prasini (1, 20, 3. 1, 27, 2. 1, 33, 1. 2). 1, 32, 3 spectaculorum studia -esque. *ibid.* -ium pantomimis. NOVELL. Iust. 17, 2 ad aliquam -ium (*gr.* πρός τι τῶν μερῶν). CORIPP. Iust. 2, 310 -es utraeque.

γ de variis qui eadem opinione, isdem moribus sim. coniunguntur (hic illic subest imago belli, iudicii, factionis rei p.; cf. et distributiones supra allatas, e. g. p. 455, 64 sqq.): ① *exempla varia selecta* (PLAVT. Trin. 93 *vix sanum putamus, cf. Ritschl, Parerga I 517 sqq.*): CIC. de orat. 3, 72 philosophi eloquentiam despexerunt, oratores sapientiam, neque quicquam ex alterius -e tetigerunt (*cf. iurgium inter antisophistas*: SVET. Tib. 11, 3 studiosiorem -is alterius). HOR. carm. 3, 16, 24 transfuga divitum -is linquere gestio (*in imag. belli ut*: OV. rem. 50 diversis -bus [*i. viris et puellis*] arma damus). OV. am. 1, 2, 36 -es turba secuta tuas (*i. Cupidinis quasi in triumpho*). ars 3, 48 haec ... -s (*i. puellarum, opp.* illos *viros; de isdem*: 3, 342 -es ... duas). met. 3, 255 *dissentientium* -s invenit utraque causas (SEN. contr. 10 praef. 5. CELS. prooem. 12 *medicorum*. SEN. epist. 102, 11. *al.* CVRT. 7, 6, 9. QVINT. decl. 268, 20 *de Graecis et Romanis*. TERT. praescr. 13 l. 16 *de sanctis et damnatis. al.; nota plur.*: ZENO 2, 21, 1 [1, 35, 1 L.] *de fidelibus et infidelibus*). *al.*

(II) *de Christianis (vel Iudaeis) de fide dissentientibus*: Ⓐ *generatim*: TERT. adv. Hermog. 21, 1 ne diversa -s ... contendat *eqs.* (*al. apud eundem.* CYPR. epist. 45, 1. *cf.* 44, 1 adversae [PELAG. in Rom. 3, 4. 12, 15]. CASSIOD. hist. 7, 13, 5 contrarias [*Theodoret. 4, 13, 1* τῆς ἐναντίας μερίδος]). adv. Iud. 1, 1 (*in disputatione habita inter Christianum et Iudaeum*) obstrepentibus quibusdam ex -bus singulorum (*trad. defendit Tränkle ad l.*). adv. Marc. 3, 16 p. 403, 23 utrique (*al.*). 5, 8 p. 600, 15 nostrae (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 60, 2 SVLP. SEV. chron. 2, 40, 5. *al.*). *al.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 115, 4 absente -e altera constat fuisse confecta *acta* ([*cf.* CANON. Turner I p. 648 acta ... ex una -e confecta. *gr.* κατὰ μονομέρειαν]. *item in concilio Christianorum*: PALLAD. c. Ambr. fol. 339ʳ, 2 e sua -e. fol. 343ʳ, 7 sqq. disputationem ... inter -es habitam. *sim. al.*). HIER. vir. ill. 110 ex -e catholica (ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 15, 11). *al.*

Ⓑ *speciatim de secta haeretica*: ① *cum determinationibus (fere sing.)*: CYPR. epist. 43, 7 in Felicissimi et satellitum eius -es. 44, 3 in schismatis -es. 59, 9 -s Novatiani. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 48, 10 *episcopi* a -e Arrianorum (p. 78, 9. *cf.* FILASTR. 90, 1 Arriana [HIER. vir. ill. 118. 120]). HIL. coll. antiar. p. 85, 12 haereticorum (p. 101, 4. *cf.* p. 153, 7 haeretica). OPTAT. 1, 26 p. 28, 8 Donati (3, 3 p. 78, 14. *al.* AVG. epist. 49, 3. *al.; cf.* HIER. vir. ill. 110 Donatianae). RVFIN. Clement. 1, 56, 1 Sadducaeorum. AVG. serm. coll. Morin p. 105, 33 Donatistae de -e Maiorini. *al.* ② *nude, sc.* in -em ire *sim.* (*cf. p. 485, 10*): AVG. serm. 149, 5, 6 in -em ire et per ... haeresim ab universo conscindi. COMM. instr. 1, 28, 4 tollit se in -e (*huc traximus coll.* 2, 11, 2 in -e secedat).

δ determinationes et iuncturae ad α—γ: ① *adi. notabiliora (quaedam iam supra attulimus, e. g. p. 474, 54)*: Ⓐ *nom. propr. (cf. supra l. 66. 70)*: *plur.*: BELL. Hisp. 35, 2 (*bis*) Pompeianarum (37, 1 LIV. perioch. 127 VELL. 2, 52, 3. *al.*). NEP. Att. 2, 2 Sullanis (LIV. perioch. 88 ASCON. Corn. p. 58, 4. *al.*). *ibid.* Cinnanis (*al., v. Onom. II 449, 38*). LIV. perioch. 84 Marianarum (VELL. 2, 24, 4. 2, 27, 6 EVTR. 6, 1, 2. *al.*). 123 Cassianarum (*v. l. 83*). VELL. 2, 55, 1 Iulianarum (2, 63, 3. 2, 68, 2 TAC. ann. 1, 2, 1). 2, 74, 1 Brutianis Cassianisque. 2, 74, 3 Antonianarum (2, 84, 2 SEN. benef. 2, 25, 1). VAL. MAX. 1, 8, 1 Romanarum ([Romanorum *var. l.*]. AMM. 27, 12, 16).

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 36, 116 Caesarianis (*al., v. Onom. II 39, 2*). TAC. hist. 1, 84, 3 Vitellianarum (1, 90, 2. 3, 30, 1. 3, 32, 2). *al.* *sing.*: LIV. 35, 50, 4 Romanae (35, 51, 7 TERT. apol. 21, 18 CYPR. idol. 13 AMM. 25, 7, 5). EVTR. 5, 8, 1 Marianae (5, 9, 1). AMM. 14, 5, 1 Magnentianae. Ⓑ *alia*: CIC. Cael. 13 meliorum (SEN. contr. 10, 3, 3 ASCON. Mil. p. 30, 13. AVG. civ. 3, 7 p. 104, 5 D. civilium. *sing.*: LIV. 2, 44, 3. 42, 13, 8. 42, 46, 5. *v. et p. 476, 17*). 77 bonarum (Att. 1, 13, 2 ad Brut. 5, 3 W. ASCON. Mil. p. 44, 24 GALLICAN. Avid. 14, 8 SIDON. epist. 2, 13, 5. *cf.* NEP. Att. 6, 1 optimarum [QVINT. inst. 12, 1, 16 id est rei publicae. *cf. p. 464, 16*]).

(II) *iuncturae verbales selectae, sc. indicantes aliquem alicuius factionis esse sim.*: Ⓐ *cum verbo* esse: CIC. Quinct. 69 erat ... illarum -ium (*item cum gen. plur.*: BELL. Hisp. 13, 5 suarum. SALL. Catil. 37, 10 aliarum. NEP. Att. 6, 1 optimarum. LIV. 34, 31, 7 Philippi. *al.; cum gen. sing.*: CIC. Att. 10, 1, 2 alterius utrius. POLLIO Cic. fam. 10, 31, 2 nullius. LIV. 3, 39, 9 cuius. *al. apud eundem*). Lig. 2 in ea -e fuisse (Deiot. 35. SEN. contr. 10, 3, 14 in diversis -bus [*item plur.*: SEN. dial. 4, 23, 4. *al.*]. OPTAT. 3, 3 p. 78, 14. *al.*; in -em: *v. vol. VII 1, 795, 47 sq.*). ITALA sap. 2, 25 (Lucif. Athan. 1, 31 =VVLG.) sunt ex -e illius (CYPR. zel. 4 HIER. epist. 21, 1, 2. *al.*). EXVP. 4 de -bus Marianis fuit (*plur. ut* 7. *sing.*: OPTAT. 3, 3 p. 78, 8. 79, 3 FILASTR. 90, 1. *al.*). Ⓑ *cum aliis verbis*: RHET. Her. 2, 27, 43 -es quibus illi student. CAEL. Cic. fam. 8, 14, 3 honestiorem sequi -em (OV. am. 1, 2, 36 LIV. 21, 39, 6 perioch. 84 SEN. contr. 7, 2, 12. *al.*). BELL. Afr. 87, 4 Caesaris -bus favisse (*al., v. vol. VI 1, 375, 28. cf.* pro -e: OV. met. 5, 152). LIV. 33, 48, 11 alias -es *fovere* (38, 32, 4. 42, 29, 11 VAL. MAX. 3, 8 ext. 1 TAC. hist. 1, 8, 2. *cf.* SEN. dial. 11[12], 9, 8 refovet). 35, 48, 9 ut neutri -i sese coniungant (*cf.* 39, 23, 13 -bus ... adiungendo sese. QVINT. inst. 12, 1, 16 se ... iungeret). frg. 60(61) -ium, pro quibus steterat (SEN. suas. 6, 22 VELL. 2, 48, 4 SEN. dial. 7, 4, 1. *al.; cf.* CVRT. 3, 11, 18 in ... -bus steterant [CYPR. epist. 55, 19. *al.*]). VELL. 2, 86, 3 *cum non* -bus eius se miscuisset (TAC. ann. 4, 44, 2 -bus ... misceretur). LVCAN. 9, 97 si faciet -es pro libertate *Cato* (9, 228 fecimus [COMMENT. *ad l.* in -es fuimus]. *cf. p. 475, 45*). TAC. hist. 1, 59, 2 accessere -bus (2, 58, 1 IVST. 17, 2, 12). *al.*

b *de qualibet multitudine separata*: α *pertinet ad divisionem hominum in classes, tribus, ordines sim.* (*cum gen. explicat.* QVINT., ITALA): CIC. Arch. 11 *censoribus* Iulio et Crasso nullam populi -em esse censam. Flacc. 15 distributis -bus, tributim et centuriatim discriptis ordinibus, classibus, aetatibus. leg. 3, 7 *censores* populi ... -is in tribus discribunto (*cf.* 3, 11 quos censores in -bus populi locassint). VARRO ling. 5, 85 fratria est graecum vocabulum -is (patris *trad.*) hominum. OV. fast. 3, 131 *Romulus* -es totidem Titiensibus ... dedit (*antea*: orbes, corpora). 6, 84 populum digessit ab annis Romulus in -es ... duas (*de isdem*: MACR. Sat. 1, 12, 16 *ex Fulvio Nob.*). FEST. p. 174 *Romulus* populum ... in -is triginta distribuerat (*item de curiis*: PAVL. FEST. p. 49 POMPON. dig. 1, 2, 2, 2). p. 344 civitas Romana in sex est distributa -is. PAVL. FEST. p. 119 Luceres, quae -s tertia populi Romani (*ad rem cf.* VARRO ling. 5, 55 *de divisione agri Romani*). COLVM. 5, 1, 7 tribus dictae ... a -bus populi tripertito divisi. QVINT. inst. 5, 2, 1 -bus centumviralium, quae in duas hastas divisae sunt. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 31 *gladiatorum* primae -i ..., secundae *eqs.* (*postea*: ordinis, classis. *de re v. Schneider, RE Suppl. III 769 sq.*). ITALA (=VVLG.) III Esdr. 1, 11 Weber steterunt sacerdotes ... per tribus et secundum -es principatus patrum (*gr.* μεριδαρχίας *ut*: 5, 4 [*ubi fortasse regio intellegenda est*]).

β *in re militari*: (I) *in variis divisionibus*: CAES. Gall. 6, 32, 3 copiis in tres -es distributis (*item dividi dicuntur copiae, exercitus sim.*: 7, 34, 1. 7, 61, 4. 7, 67, 1 SALL. Iug. 101, 3 LIV. 6, 4, 10. *et saepe*). civ. 1, 55, 1 in duas -es sese distribuunt (*item dividi dicuntur homines e. g.*: LIV. 29, 33, 6 equites ... divisos ... turmatim in tris -is. 36, 24, 8 milites. ITALA iud. 7, 16 [Lugd. =VVLG.] trecentos viros in tres -es [*gr.* ἀρχάς, *cuius de notione v. Lundström, Übersetzungstechn. Unters., 1955, 121. cf. etiam l. 56*]). (II) *magis respiciuntur certae singulae copiae, turmae sim.* (*exempla paucissima*): CAES. civ. 2, 40, 1 peditum eam -em, cui maxime confidebat. LIV. 28, 25, 10 *ut* convenirent ..., seu carptim -es seu universi mallent (*cf. 28, 25, 15* singulae ... cohortes *et Polyb. 11, 25, 10* κατὰ μέρη). 41, 18, 11 duabus simul -bus subire ... coepit *eqs.* VELL. 2, 112, 4 ea -s, quae *eqs.* TAC. ann. 2, 8, 3 auxiliorum agmen Batavique in -e ea. ITALA I Macc. 4, 19 (rec. L=VVLG., *sim* rec. B) apparuit -s quaedam prospiciens de monte (*gr.* μέρος τι). *al.* (III) *magis respicitur genus copiarum* (*exempla pauca notabiliora*): LIV. 21, 41, 4 qua -e copiarum (*item de equitatu*: 21, 53, 1. 21, 54, 6 ea -e virium [22, 44, 4]). 22, 19, 3 quacumque -e copiarum (*antea*: terra marique). 23, 26, 2 neutri -i virium (*antea*: terra ... navibus). 26, 4, 3 ulla -e (*i. equitibus vel peditibus*). 37, 18, 5 nulla -e virium (*antea*: equitum levisque armaturae). PAVL. FEST. p. 9 acus (*pro 'acie'?*) ... exercitus ... instructio, quod ea -s militum *eqs.* NOT. dign. occ. 7, 112 princeps ex officiis magistrorum militum praesentalium, uno anno a -e peditum, alio a -e equitum ([*item* 25, 38. 26, 22]. 28, 23 a -e peditum [36, 7. 37, 32. 41, 28. 29. 42, 1]. *ad rem cf. Polaschek, RE XVII 1, 1080*). CASSIOD. var. 1, 10, 2 domestici -is (patres *var. l.*) equitum et peditum. *al.*

appendix *grammatica et stilistica ad I–III*: **A** *vice gen. pertinentis ad partitionem, originem, limitationem sim. ponuntur alia (structura peculiari dat. sympath. q. d.* SIL. 1, 195): **1** *praepos. (hic illic potius ad verbum trahi potest)*: **a** de (*cf. p. 460, 30*): PLAVT. Rud. 1077 -em posco mihi istinc de istoc vidulo. *al., v. vol. V 1, 56, 19 sqq., ubi addas e. g.* CIC. Verr. II 4, 139 LVCR. 4, 541 OV. epist. 14, 115 met. 11, 373 fast. 5, 164 LIV. 35, 30, 11 MANIL. 5, 29 VITR. 4, 6, 5 COLVM. 4, 7, 2. **b** in (*cf. p. 459, 64. 462, 28*): PLAVT. Men. 135 ecqua in istac -s inest praeda mihi? CIC. fin. 5, 91 virtus ... maximam -em optineat in rebus humanis. Tusc. 5, 67 -s optuma ... in homine. div. 1, 119 in extis. off. 3, 10 in Coa Venere (*sc. picta*). ad Q. fr. 1, 1, 5. NEP. Alc. 8, 4 in ea re. VERG. Aen. 6, 31 opere in tanto. OV. met. 13, 102. 15, 528 in corpore (SEN. benef. 2, 12, 1). Pont. 1, 7, 16. 3, 1, 10. 3, 2, 4 LIV. 36, 2, 8 SEN. nat. 1, 3, 3. 6, 1, 12 epist. 92, 1 COLVM. 1 praef. 24. *al.* **c** ex: CIC. div. in Caec. 57. *al., v. vol. V 2, 1118, 14, ubi addas e. g.*: CIC. Att. 11, 2, 3. 16, 2, 1 CAES. Gall. 3, 26, 6 SALL. (?) rep. 1, 2, 6 TIB. 2, 6, 54 OV. trist. 2, 186 LIV. 5, 23, 9 VITR. 4, 1, 1 S. C. Frontin. aq. 127, 2 CELS. 5, 28, 11B SEN. epist. 99, 4. **d** inter: OV. trist. 4, 5, 1. 5, 3, 6.

2 *adv.* (*cf. supra l. 5*): PLAVT. Mil. 711 inde (*al., v. vol. VII 1, 1119, 49*). Rud. 973 illinc. CATO agr. 14, 4 *tegula non integra*, unde quarta -s aberit. CAES. civ. 1, 82, 4 hinc (*vix huc* PLAVT. Pseud. 1322).

B *iuncturae verbales selectae computandi, partiendi sim. (v. etiam sub IIA2 passim), quae spectant ad*: **1** *divisionem*: **a** *dividuntur, distribuuntur ipsae -es (sive efficiendo sive impertiendo)*: LEX XII tab. 3, 6 (Gell. 20, 1, 49) secanto (*v. p. 450, 2*). PLAVT. Aul. 767 dimidiam tecum ... -em dividam (LVCR. 6, 86 caeli divisis -bus. VITR. 1, 6, 13 -es ... tres ac ... tres dividendae. GERM. 453 -s aequa rotarum dividitur. *aliter e. g.* MANIL. 2, 711 CVRT. 10, 10, 6 *nec non supra p. 465, 9*). CIC. Flacc. 15 distributis -bus (*al., v. vol. V 1, 1546, 81 sqq.*). ITALA deut. 18, 8 (Lugd.) -em partitam manducabit (*gr.* μερίδα μεμερισμένην, VVLG. -em ciborum eandem accipiet quam et ceteri). **b** *dividitur unitas, multitudo sim. (sc. in -es)*: RHET. Her. 1, 10, 17 divisio in duas -es distributa (*al., v. vol. V 1, 1546, 36 sqq. 1547, 4 sqq. 27 sq.*; in *cum abl.*: *p. 1546, 49 sqq.; abl. nud.*: *p. 1547, 33. 39. cf.* CIC. inv. 1, 66 in quinque -es tribuerunt argumentationem [de orat. 1, 68. *al.*]). 1, 11, 19 ea *constitutio* dividitur in -es sex (2, 4, 6. *al.* CIC. Arat. 268. *al.* VARRO ling. 5, 55. 6, 3. *al.* CAES. Gall. 1, 1, 1. *al.* BELL. Alex. 1, 5 SALL. [?] rep. 2, 5, 1 VITR. 3, 3, 7. *et passim. cf.* VARRO ling. 9, 24 paribus -bus [*item abl.*: MANIL. 2, 288 quaternis. HYG. astr. 1 praef. p. 20, 1 aequis. *al.*]. MANIL. 3, 405 per ... -es [COLVM. 4, 24, 2. *cf. notam vol. V 1, 1610, 73*]). HOR. ars 326 assem ... in -es centum diducere ([*de t. t. arithmeticae v. vol. V 1, 1019, 37 sqq.; cf.* MANIL. 3, 423 id ducito in aequas sex -es]. CELS. prooem. 9 in tres -es medicina d. 5, 28, 12E in plures -es *fistulae*. SEN. dial. 5, 14, 3. 10, 10, 1. *al.*). OV. fast. 6, 84 digessit ... in -es (MANIL. 3, 454 SEN. nat. 2, 48, 2. 3, 29, 8 PLIN. nat. 2, 15 QVINT. inst. 11, 1, 6. *al.*). **c** *locutiones peculiares*: -es facere (*cf. p. 462, 73. 477, 33*): CIC. de orat. 2, 366 *ut* -es faceret. Att. 12, 33, 1 -is fecit in ripa. 12, 38a, 2 -bus quattuor factis *hortorum*. VARRO ling. 7, 110 operis. VITR. 5 prooem. 4 *fabulae*. PHAEDR. 1, 5, 6 app. 16, 7. SEN. epist. 89, 17 facere -ium -es. QVINT. inst. 7, 1, 38. *al.* HYG. astr. 1, 6 p. 26, 11. ITALA Ioh. 19, 23 (cod. b *al.* =VVLG., *gr.* μέρη). CAPITOL. Maximin. 30, 2. -es dicere (habere), *sc. de eo, qui quarundam -ium computationem didicit*: PETRON. 46, 3 iam quattuor -is dicit *puer* (58, 7 centum. 75, 4 decem. CIL XI 1236, 10 -es d. CCC). CIL V 7274, 6 -es habuit X.

2 *subtractionem*: PLAVT. Truc. 562 mihi detraxi -em Herculaneam ([*aliter distinxit Ernout*]. CIC. Tim. 22 [*gr. 35b* μοῖραν]. NEP. Timoth. 4, 1 MANIL. 3, 420 SCRIB. LARG. 52 PLIN. nat. 36, 179 QVINT. inst. 3, 6, 28. *al.*). VARRO rust. 1, 18, 5 demam (SALL. hist. frg. 2, 70, 4 HOR. carm. 1, 1, 20 LIV. 35, 9, 8 MANIL. 3, 420. VITR. 4, 7, 1 [adempta *var. l.*]. SEN. epist. 24, 20. *cf.* LIV. 2, 41, 1 ademptae). PLIN. nat. 34, 159 deductis (IVLIAN. dig. 14, 4, 12).

3 *additionem*: CIC. nat. deor. 2, 49 quarta ... diei -e addita (MANIL. 3, 429 VITR. 3, 5, 5. *al.*). MANIL. 2, 733 adiecta -e ... dimidia (VITR. 3, 5, 7. 4, 1, 1).

4 *multiplicationem*: CIC. div. 2, 42 quattuor *-es* ... duplicare (MANIL. 2, 328. 5, 102). AVG. civ. 15, 20 p. 103, 28 D. septenarii -es (*i. III et IV*) alteram per alteram multiplicatas (20, 5 p. 413, 10 BOETH. arithm. 1, 9 p. 20, 21. *cf. p. 453, 38*).

C *loci generales notabiliores rationem q. e. inter voces -s et totum illustrantes (ceterum v. exempla varia supra passim, e. g. p. 457, 67 sqq. 458, 37. 459, 9. 38 sqq. 473, 13 sqq.)*: SEN. epist. 89, 1 facilius ... per -es in cognitionem totius adducimur. 108, 2 nec avide invadenda universa: per -es pervenietur ad totum. GAIVS dig. 50, 17, 113 in toto et -s continetur. VLP. dig. 44, 2, 7 pr. -s in toto est. MART. CAP. 4, 351 -es sunt quae in toto esse intelleguntur et ex quibus totum constat. BOETH. in Porph. comm. sec. 3, 12 p. 237, 3 -s ... ad singularitatem refertur ... totum ad pluralitatem. top. Arist. lat. 150 a 15 sqq. (*fusius*).

IV *de loco, directione, latere* (*quaedam attulimus supra sub III, sc. ubi potius subauditur gen., ut -s totius intellegatur, e. g. p. 467,*

[*Teßmer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

72 sqq. 469, 63 sqq.): **A proprie: 1 vario usu: a** *locutiones locum vel directionem indicantes (quaedam iam supra attulimus, cf. quod monuimus p. 473, 68 sq., quaedam aegre a 2 secerni possunt; distinximus sec. rationem, qua quaeritur ubi, unde, quo, non ignorantes in aliis linguis talia aliter distingui)*: *α quaeritur potius quo* (SYNON. Cic. p. 441, 9 quorsus. quam in -em. *sim.* PORPH. Hor. sat. 2, 3, 246): (I) **in:** (A) *cum acc. sing.* (*cf. infra l. 40*): PLAVT. Rud. 667 (*suppl. dub.*) ⟨quam in⟩ -em ingredi persequamur (VARRO rust. 1, 13, 7 *cella* fenestras haberet. CAES. Gall. 1, 40, 1 ducerentur. 5, 34, 3. *al.* LIV. 10, 43, 13. *al.*). RHET. Her. 3, 18, 30 in quamlibet -em quoque loco lubebit (LVCR. 1, 292 *procumbunt venti. cf.* CAES. civ. 2, 41, 4 quamcumque [BELL. Alex. 2, 5 movebant *turres.* COLVM. 3, 13, 7 prorepserint. *al.*]). CIC. de orat. 3, 178 in diversam -em *ascendit sol* (*al.; cf.* CAES. Gall. 4, 17, 7 contrariam [civ. 1, 69, 1. 3, 63, 1 VAL. MAX. 1, 6, 11. 3, 2, 19. *al.*]). Tim. 36 in anticam -em (*gr. 40ᵇ* εἰς τὸ πρόσθεν). Tusc. 1, 43 nullam in -em movetur (HIRT. Gall. 8, 40, 3 derivari. OV. met. 8, 864. *al.*). VARRO rust. 1, 6, 6 in unam -em verget *locus* (LIV. 32, 24, 5 oculos ... certamen averterat. *al.*). LVCR. 4, 446 ire ... aliam in -em (CAES. Gall. 2, 24, 1. 2, 24, 3 LIV. 1, 7, 6. *al.*). 6, 88 utram (6, 384 CAES. Gall. 1, 12, 1. *al.*). 6, 563 eandem (CAES. Gall. 7, 60, 4 civ. 3, 37, 4 SEN. nat. 7, 21, 4. *al.*). *al.* CAES. Gall. 3, 15, 3 in eam -em ..., quo ventus ferebat (4, 32, 2 COLVM. 7, 3, 24). ALF. dig. 39, 3, 24 pr. alteram (VITR. 9, 1, 15. *al.*). VERG. Aen. 6, 440 -em fusi ... in omnem *campi* (OV. met. 3, 70 SEN. Herc. O. 483. *al.*). LIV. 34, 46, 12 in hanc aut illam -em moveri (FEST. p. 261 illuc transite, ... in h. -em [*in formula vet. ut*: PLIN. epist. 8, 14, 19]. SEN. nat. 3, 25, 8. *al.*). *al.* (B) *cum acc. plur.*: PACVV. trag. 96 in omnes -es prospectum aucupo (CIC. nat. deor. 1, 54 interminatam ... magnitudinem [*cf.* LVCR. 1, 967 infinitum]. 2, 117 fundit [*cf.* LVCR. 5, 469 diffusus]. LVCR. 2, 211 dissipat. CAES. Gall. 2, 24, 4 fugere. 4, 19, 2 dimisisse [*al.*]. *et saepius*). CIC. div. 1, 78 *ut* flumina ... in contrarias -es fluxerint (2, 33 vertere. PLIN. epist. 6, 20, 8 agebantur. *al.; cf.* LVCR. 5, 647 diversas [OV. met. 5, 419. 11, 262 CELS. 7, 5, 4ᶜ. 8, 16, 2. *al.*]). VARRO rust. 1, 12, 3 ne in eas -es (eam -em *trad.*) spectet villa *eqs.* LVCR. 1, 1007 in cunctas undique -is (*al. apud eundem; accedit* undique *praeter* 4, 603. 6, 1017). 2, 208 quascumque (*cf.* CAES. Gall. 1, 15, 1 quas [SEN. suas. 4, 2 PLIN. nat. 2, 92]). 6, 299 alias (SEN. nat. 5, 13, 4). *al.*

(II) **ad:** CAES. Gall. 7, 65, 1 ad omnes -es opponebantur *praesidia.* OV. met. 5, 230 in -em ... illam, ad quam se ... obverterat.

(III) *per obi.* **acc.** (*cf. infra l. 54*): LIV. 31, 33, 6 gnarus, quam -em petisset consul (FRONTIN. strat. 1, 1, 2. IVVENC. 2, 201 [*cf. Ioh. 3, 8* quo vadat]).

β quaeritur potius unde (*exempla certiora, alia v. sub γ, cf. et p. 480, 47*): (I) **ab:** ACC. praetext. 12 quorsum aut quibus ... a -bus gliscunt (*plur. pro sing., aliter* SEN. nat. 1, 2, 9 a pluribus -bus ... impetum fieri). SALL. Iug. 101, 2 alia. SANTRA trag. 1 omni -e (LIV. 2, 50, 7. *al.* VAL. MAX. 3, 2, 23 SEN. Herc. f. 1202 nat. 5, 18, 5. *al.*). SEN. nat. 1, 14, 6 ea.

(II) **ex:** (A) *plur.*: RHET. Her. 4, 55, 68 ex aliis alii -bus convolant. LVCR. 1, 996 res ... geruntur -bus ⟨e⟩ cunctis (HOMER. 359 ANTH. 718, 8). 5, 645 alternis. CAES. Gall. 3, 4, 1 omnibus (4, 32, 3. 7, 80, 4. *al.* BELL. Alex. 31, 3 LIV. 37, 41, 9). civ. 2, 6, 4 duabus (LIV. 40, 39, 6). VERG. Aen. 7, 70 -is petere agmen easdem -bus ex isdem. MANIL. 2, 395 diversis (VELL. 2, 109, 5. *al.*). (B) *sing.*: CIC. div. 2, 42 qua ex -e venisset (CAES. Gall. 7, 28, 1 LIV. 9, 23, 6 PLIN. nat. 18, 361). LVCR. 5, 712 alia (*v. l. 60*). 6, 610 veniant ex omni ... -e (6, 1261 CAES. Gall. 5, 43, 7 OV. met. 11, 490. LIV. 3, 49, 6 adsentiendo [*sim.* 3, 52, 10]. APVL. mund. 14 [*sec.* GELL. 2, 22, 25 ex alia atque alia -e]). CAES. civ. 3, 40, 3 utraque (*cf.* PLIN. paneg. 92, 5 utra). 3, 47, 3 aliqua. LIV. 32, 25, 8 altera. PLIN. nat. 2, 100 ea.

(III) **de:** LVCR. 5, 703 solem certa de surgere -e (*sunt nonnulli qui legere malint* desurgere). 6, 522 *nubes* omni ... de -e feruntur (OV. Pont. 4, 14, 27). OV. met. 13, 954 diversis (GREG. TVR. Franc. 4, 45). LVCAN. 5, 610 solita. GREG. TVR. Franc. 4, 30 p. 162, 11 alia (glor. mart. 50 p. 522, 26).

γ quaeritur potius ubi (*sc. significatur locus, ubi aliquid sit vel fiat, hic illic perlucente vi movendi*): (I) **in** *cum abl.* (*cum determinatione praeter* PLIN. nat. 8, 225): ACC. trag. 180 itera, in quibus -bus ... et quo captus modo *Astyanax* (*item plur.*: LVCR. 2, 1075 aliis [*2, 1065* alibi]. CAES. Gall. 7, 15, 2 omnibus [7, 67, 3]). CIC. Arat. frg. 10, 2 ortus ... atque obitus -i (*Camerarius ex trad.* partim, *v. Buescu ad l.*) admiscetur in una (CAES. Gall. 7, 80, 6 VAL. FL. 6, 615). div. 1, 120 tum in hac, tum in illa -e (OV. met. 2, 317 illic ... illic ... in hac ... -e. SIL. 9, 271). CAES. Gall. 2, 22, 1 alia (2, 23, 3). *ibid.* quaque (7, 85, 1. *cf.* PLIN. nat. 2, 14 quacumque). 7, 61, 3 eadem. 7, 67, 4 si qua in -e *laborabant* ..., eo *eqs.* (SALL. Iug. 74, 3 q. in -e ..., ibi. hist. frg. 4, 59). SALL. Iug. 60, 5 ea (COLVM. 3, 21, 4 quocumque ..., in ea -e). VERG. Aen. 9, 691 diversa (11, 203 STAT. Theb. 8, 134. 8, 218). OV. met. 14, 398 nulla. LIV. 31, 21, 15 omni (in *om. pars codd.*).

(II) **ex:** CIC. Arat. 367 -e ex alia ... enat Orion ([*gr. 586* ἀντίος]. Verr. II 1, 66 alius ex a. -e *clamavit.* CATVLL. 64, 251 VERG. Aen. 10, 362 LIV. 3, 38, 5 PLIN. nat. 3, 109. *al.*). Verr. II 4, 95 nulla (LIV. 10, 14, 10 VITR. 7, 1, 2). II 5, 5 ubi, quando, qua ex -e (CAES. Gall. 7, 81, 6). div. 1, 2 caelum ex (*om. cod. unus*) omni -e patens (CVLEX 49 OV. fast. 5, 4 LIV. 3, 70, 11. *al.*). LVCR. 6, 409 illa (OV. fast. 4, 6). 6, 558 una (MANIL. 4, 642). MANIL. 3, 637 adversa. PLIN. nat. 2, 161 quacumque.

(III) **ab:** CIC. rep. 6, 24 *quando* ab eadem -e sol ... defecerit ([*cf.* MACR. somn. 2, 11, 14 in isdem locis et -bus]. SEN. nat. 7, 21, 3). CAES. Gall. 3, 26, 4 clamore ab ea -e audito (5, 34, 2 LIV. 2, 20, 1. 3, 28, 6. *al.*). LIV. 2, 6, 11 *Tarquiniensis* ab sua -e Romanum pepulit. 4, 18, 8 rex ab omni -e ... obequitans Romanis (22, 48, 3. 28, 15, 1. 35, 28, 2. *al.*). 6, 30, 5 ibi ... ab altera -e. 7, 33, 13 fuga ab nulladum -e erat (*cf.* 8, 38, 10 recursum ab ulla ... -e. *sim. al.*). VELL. 2, 109, 5 *Carnuntum* locus Norici regni proximus (*sc. Boiohaemo*) ab hac -e. CVRT. 9, 10, 7 *Indos* maritimos Ptolemaeus, ceteros ipse rex et ab alia -e Leonnatus urebant.

(IV) **de:** LVCR. 1, 437 nulla de -e ... prohibere (2, 235). 6, 820 *ut* quadam de -e venenet *auras Avernus.* VERG. Aen. 4, 153 alia de -e ... transmittunt *campos cervi* (STAT. Theb. 6, 177 [*resp. ad 135* illic]).

(V) **per:** COLVM. 6, 13, 3 p. omnes -es adprehendere ... pellem. ITALA Ioh. 10, 1 (codd. l r) qui non intrat per ianuam ..., sed ascendit p. aliam -em ([*gr.* ἀλλαχόθεν, *Vulg.* aliunde, *aliae vers.* p. alteram -em *vel* alia -e]. AMM. 30, 5, 13).

(VI) ***abl.*** *solo* (*specimina selecta*): (A) *sing.*: CIC. Arat. 27 omnis -e (omni ex -e *var. l.*) locatas parva[s] Vergilias (*gr. 255 sq.* οὐ μάλα πολλὸς ... χῶρος). 186 procul Arcturo est adversa [de] -e locata *Ara* ([*gr. 405* ἀντιπέρην]. MANIL. 2, 893. *cf.* VARRO ling. 9, 24 contraria. VERG. Aen. 9, 1 diversa). LVCR. 1, 843 nec ... esse ulla ... -e in rebus inane ([*textum trad. def. Bailey ad l.*]. LIV. 10, 14, 16. 27, 42, 12 CELS. 5, 26, 3ᴬ). CAES. Gall. 7, 25, 4 omni -e submotis hostibus ([*sic β, Meusel*; o. ea -e *α, def. Seel*; o. ex -e *Ciacconius*]. LIV. 23, 46, 2. *al.* SEN. Thy. 1080 LVCAN. 7, 667). VERG. Aen. 1, 474 -e alia fugiens *Troilus* (8, 433. 9, 521. *al.* OV. rem. 183. LIV. 5, 42, 3 a. atque a. -e. *al.* PETRON. 122 vers. 130 PLIN. nat. 27, 2. VAL. FL. 1, 140 [*130* hic]. *al.*). OV. am. 1, 4, 32 qua tu biberis, hac ego -e bibam (ars 3, 750 [*sc. in convivio*]. met. 1, 173 h. -e [fronte *var. l.*] ..., hic locus. 8, 568 [*resp.* illa *ut*: LIV. 34, 13, 2 SEN. Thy. 725]). epist. 16 (17), 82 qua (ars 1, 576. Pont. 4, 12, 9 q. syllaba -e moratur. *al.* EPIST. Sapph. 149 LIV. 6, 24, 10. 21, 11, 6 [*interrog. ut*: STAT. Theb. 12, 341 MART. 7, 73, 5]. CELS. 7, 12, 1ᴱ. 8, 10, 1ᶠ [*indefin. ut*: COLVM. 2, 4, 6. *al.*]. *al.*). 17 (18), 48 nulla (met. 12, 48 LIV. 4, 18, 8. *al.* SEN. Thy. 118). *et saepe.* (B) *plur.*: CAES. civ. 3, 40, 1 reliquis -bus. 3, 106, 5 in viis urbis omnibus -bus interficiebantur. VERG. Aen. 12, 521 immissi diversis -bus ignes ... in silvam (OV. met. 6, 53 fast. 2, 372 LIV. 10, 15, 3. *al.; cf.* MANIL. 3, 619 adversis). LIV. 8, 10, 1 aliis (28, 3, 13). 21, 8, 2 pluribus (25, 36, 11. 42, 63, 9). 26, 44, 6 multis (28, 19, 17. 43, 19, 12 SEN. nat. 5, 14, 1). 40, 31, 7 tribus -bus simul (42, 7, 6. *aliter p. 477, 70*). MANIL. 1, 480 ullis. PLIN. nat. 33, 74 altissimis -bus ducitur *flumen* (*intellegimus 'per loca excelsa', plerique tamen 'de locis excelsis'*).

b *de certis quibusdam regionibus*: *α de directione vel regione caeli (plur. saepe in sermone poetico; hic illic respicitur etiam regio terrae, cf. sub β; quaedam vergunt in notionem p. 469, 62 illustratam)*: (I) *accedit gen. determinat.*: CIC. Arat. 97 *luces* inter -is gelidas aquilonis locatae (201 -e ex a. ... pellere nubem. PLIN. nat. 13, 136. PRISC. perieg. 263 [*Dionys. periheg. 275* πρὸς βορέην]. 312 [*gr. ibid. 320* βορειότεροι, *cf. Avien. orb. terr. 456* plaga ... Bootis]. *al.; v. et l. 60*). 142 in -bus austri (SEN. nat. 1, 13, 3 a -e a. HYG. astr. 1, 6. AVIEN. orb. terr. 834 -bus a. [*gr. op. cit. 633* νοτίους. 969 *gr. 800* πρὸς νότον]. AVSON. 370, 9 p. 413 P. *al., v. et l. 60. 65*). rep. 6, 22 in reliquis orientis aut obeuntis solis ultimis aut aquilonis austrive -bus. VERG. georg. 1, 370 boreae de -e trucis (APVL. mund. 1 ex [*gr. p. 392a3* κατὰ τὸ βόρειον κλίμα]. AVIEN. Arat. 1159 de [*Dionys. periheg. 631* ἐκ βορέω]. AVSON. 370, 1 p. 412 P. ad. *al.*). MANIL. 1, 439 de -e noti (AVIEN. orb. terr. 239). VITR. 1, 6, 11 euri (PRISC. perieg. 637 in -es e., zephyri boreaeque vel austri [*Dionys. periheg. 645 sq.* πρὸς βορέην *eqs.; cf. Avien. orb. terr. 846 sqq.* per terras ... qua]. ISID. nat. 38, 2). PAVL. FEST. p. 119 ad -em stellae luciferae. MELA 1, 20 ab orientis -e (TERT. nat. 1, 13, 1 ad o. -em. LACT. epit. 12, 2. *al.; cf. l. 60*). PLIN. nat. 18, 338 septentrionis (NIPS. grom. p. 291, 7 L. PALLAD. 1, 9, 5. *al.*). NIPS. grom. p. 291, 10 L. occidentis (PS. APVL. Ascl. 27 a -e solis o. LACT. epit. 12, 2). *al.* (II) *accedit gen.* caeli *sim.*: VARRO rust. 1 capp. p. 3, 16 in quam -em c. villa ponenda sit. 1, 7, 1 *ager* spectet ad meridianam c. -em (*item* ad: 1, 39, 1. VITR. 4, 5, 1 c. orientis. in: VARRO rust. 2, 3, 6 SEN. Herc. O. 1138 poli. PLIN. nat. 6, 143. *acc. obi. solo*: COLVM. 3, 21, 8 quam c. -em s. 5, 6, 20 PLIN. nat. 1, 17, 2. *cf.* COLVM. 5, 5, 9 aspiciant [arb. 17, 4]). LVCR. 6, 1111 quattuor a ventis et c. -bus (MANIL. 4, 587 SEN. nat. 5, 16, 3 PLIN. nat. 2, 119 mundi. 18, 354. HOMER. 866. HIL. in Matth. 15, 10 orbis. *al.*). VITR. 8, 2, 1 in quamcumque -em c. 9, 2, 2 *vadit luna* ad orientis c. -es. *al.* (III) *determinatur per adi.* (*cf. etiam p. 481, 41 sqq. 484, 9 sqq. 24 sqq. 34 sqq.*): OV. fast. 1, 140 perspicio (*sc. Ianus*) ... eoas -es hesperiasque simul (AVIEN. Arat. 1310 eoa ... -e). VITR. 6, 1, 2 *aedificia* conversa ad calidas -es. 8, 2, 5 a frigidissimis -bus *venti* (SEN. nat. 5, 10, 4). 8, 2, 8 meridianis (9, 1, 2. 9, 3, 3. *al.* SEN. nat.

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 5, 4. PLIN. nat. 7, 170 a m. -bus ad occasum solis. PALLAD. 1, 20 olearis cella m. sit obiecta -bus [*cf. Cet. Fav. 13* in meridie]. *al.*). 9, 1, 3 septentrionali (*al.* SEN. nat. 5, 10, 3 ex s. -e caeli. PLIN. nat. 18, 281). LVCAN. 1, 534 arctois (PRISC. perieg. 121 a. ad -es *vergens* [*Dionys. perieg. 119 βορέην ἔπι*]. *al.*). PLIN. nat. 2, 92 in occasura -e caeli. APVL. mund. 6 occiduarum -ium mare ([*gr. 393a17 πρὸς δύσιν*]. 11 de aestivis o. -bus [*gr. 394b21 ἀπὸ δύσεως*]. ARNOB. nat. 1, 2 ab o. -bus. *al.*). *al.*

β de regionibus terrestribus (*quaedam ad usum sub III illustratum [p. 469, 30 sqq.] spectare non negaverimus; de usu aevi cadentis cf. e. g. Löfstedt, Synt. II 440 sqq.*): ① *sing.*: Ⓐ *vario usu*: CIC. fam. 15, 2, 3 quae *civitates* in ea -e (*sc. in Cilicia*) essent. VARRO rust. 1, 2, 4 in oceano in ea -e (*sc. in regione septentrionali, cf. l. 42*). CAES. Gall. 1, 13, 3 in eam -em ituros atque ibi futuros Helvetios, ubi *eqs.* (*cf.* LIV. 38, 25, 9 in eam -em ... ducti). 3, 10, 2 hac -e (*sc. omni ora maritima Gallorum*). BELL. Alex. 42, 5 omnem ... illam -em regionemque (*sc. Illyricum*). HOR. carm. 3, 3, 39 qualibet exsules in -e regnanto *Romani, sc. Ilio depulsi*. 3, 3, 55 (*cf. 53* quicumque mundo terminus obstitit) qua -e debacchentur ignes, qua nebulae. PROP. 4, 3, 35 qua -e fluat *Araxes*. OV. Pont. 2, 9, 4 me tibi *regi Thraciae* finitimi -e iacere soli. 4, 7, 13 -s haec (*sc. Pontus, v. Némethy, 1915, ad l.; ceteri ad rem antea commemoratam referunt*). SEN. Phaedr. 25 -s illa ..., qua ... litora ... Sunion urget. clem. 1, 1, 2 nulla -s usquam. PLIN. nat. 6, 51 in alia -e (*sc. ac in Scythia*). *al.* Ⓑ *determinatur per gen. nominis propr.* (*fere usu periphrastico*): BELL. Alex. 28, 2 quod *mare* Africae -is esse dicitur. MELA 1, 18 *a Ponto* in Aegaei -em pertinens Thracia. PLIN. nat. 2, 149 in Thraciae -e ad Aegos flumen (*sim. accedit altera determinatio per praepos.* [*nisi ad III trahas*]: 10, 23 in Thraciae -e super Amphipolim. EPIPHAN. Avell. p. 755, 2 in -e Libyae circa litus maris [*Migne gr. 43, 300C ὄχθαις*]). 4, 64 -e Capherei. 4, 83 in Asiae -e. 6, 218 in -e Venetiae. 7, 14 in -e Syrtium Maiorum. SIL. 8, 650 Libyes a -e ... venere faces (*item magis spectat ad directionem caeli*: AVIEN. Arat. 1470 Libyae de -e *notus*). INSCR. Année Épigr. 1931 n. 36 (*a. 144*) provinc(iae) Arm(eniae) item Capp(adociae). ITALA Ios. 18, 15 (Lugd.) a -e Cariath Baal (*gr. ἀπὸ μέρους K.* VVLG. ex -e C.). act. 16, 12 (cod. e = VVLG.) prima -is Macedoniae civitas *Philippi* (*gr. μερίδος*). VOPISC. Aurelian. 11, 1 a -e Nicopolis. AMM. 22, 8, 16 Bithyniae -em provinciae. SVLP. SEV. chron. 1, 10, 3 in -e turris Gader. *al.* DIOSC. 1, 7 p. 59, 32 Indie. LEO M. epist. 157, 3 (Conc.S II 4 p. 109, 33) Aegypti. *al.* Ⓒ *determinatur per adi.*: VARRO rust. 1, 2, 4 salubrior -s septemtrionalis est quam meridiana ([*nisi ad III trahas, antecedit divisio orbis terrae*]. PORPH. Hor. carm. 1, 25, 19. 3, 10, 2/4. HIPPOCR. diaet. 2 [cib.] l. 6 M.² *iuxta* meridiana. *cf.* MELA 1, 11 eoae [3, 68 AVIEN. ora 254]. GELL. 17, 21, 34 orientali. PORPH. Hor. carm. 1, 36, 4 occiduam [IORD. Get. 70. 303]). LVCR. 6, 721 aestifera. PLIN. nat. 9, 172 in -e Baiana (*item nom. propr.*: ITIN. Anton. Aug. p. 164, 1 Arabicam. AVIEN. orb. terr. 636 Lilybeia [*gr. 470 Λιλύβη*]. AMM. 19, 12, 3 Thebaidis -is. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 6, 21 Siciliensi. AVG. psalm. c. Don. 107 Africana. *al.*). HEGES. 2, 9, 1 ex ... inhabitabili -e (*gr. 2, 388 ἐκ τῆς ἀοικήτου*). VICT. VIT. 1, 15 transmarina. *al.*

② *plur.* (*dicitur et de una regione et de pluribus, e. g. infra l. 64. 66. 68; hic illic non discerni potest; quaedam fort. ad a trahenda, e. g. l. 62 sqq.*): Ⓐ *vario usu*: CIC. Att. 3, 2 illas -es, *sc. Brundisium* (BELL. Alex. 72, 2 OV. epist. 17 [18], 197 ITALA act. 20, 2 [cod. e = VVLG., *gr. τὰ μέρη ἐκεῖνα*]. AMM. 22, 15, 21. *al.* RVFIN. hist. mon. epil. 1 p. 460C. AVG. civ. 18, 18 p. 278, 7 D. de quadam regione i. -ium. *al.*). fam. 12, 7, 2 in istis -bus, *sc. in Asia provincia* (AVG. epist. 52, 3 COMM. instr. 2, 1, 29). PLANC. Cic. fam. 10, 11, 2 in his -bus (OV. Pont. 1, 4, 23 AMM. 15, 11, 1. *al.* SCHOL. Iuv. 12, 12 CASSIAN. conl. 18, 2, 3. *al.*). CAES. Gall. 5, 41, 6 quascumque in -es velint ... proficisci (civ. 3, 102, 1 HIRT. Gall. 8, 5, 3 BELL. Afr. 93, 2. *cf.* 88, 2 quas). 6, 11, 2 in omnibus civitatibus atque in omnibus pagis -busque (*sunt qui deleant, cf. p. 469, 45*). 6, 33, 1 in eas -es, quae *eqs.* (*cf.* BELL. Alex. 2, 1 in omnes -es, per quas *eqs.*). 6, 43, 6 alias regiones -esque. HIRT. Gall. 8, 24, 1 plures. LIV. 32, 35, 12 -ium ... destinatio. SEN. epist. 85, 22 in multa loca multasque -es distributa *vita* ([*nisi ad C2*]. CLAVD. 21, 310). FRONTO p. 195, 19 v. d. H. has ... provincias, Daciam et Parthis omissas -es. GELL. 17, 8, 16 earum ... -ium mare (VOPISC. Tac. 3, 6 AVR. VICT. Caes. 42, 17 AMM. 16, 5, 14. *al.*). *al.* Ⓑ *determinatur per gen.* (*per appositionem l. 83; saepe usu periphrastico*): CIC. Mur. 89 orientis (*al., v. vol. IX 2, 1002, 71 sqq., adde e. g.*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 43, 21 in -bus o. atque occidentis [AVG. civ. 16, 17 p. 154, 19 D. et]. *cf.* NOT. dign. occ. 1 tit. occidentis [CASSIAN. inst. 10, 23 tit. NOVELL. Theod. 1, 5]). FRONTO p. 225, 5 v. d. H. per oram Siciliae atque Italiae -is (AMM. 15, 10, 10. 18, 6, 5. *al.; item nom. propr.*: ITALA Matth. 2, 22 [cod. k *al.* = VVLG.] Galilaeae [*gr. τὰ μέρη ut* 15, 21 *et al. in* ITALA]. EXPOS. mundi 34 et Aegypti et Alexandriae et totius Thebaidis. 53 Epiri. *sim. saepius*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 in alias regionum -es (*cf.* ARNOB. nat. 4, 13 locorum [*de textu et de notione v. Marchesi ad l.*]). LVCIF. Athan. 1, 29 l. 27 D. in -es regni. VICT. VIT. 3, 43 heremi. *? vice gen. accedit appositio* (*cf. Svennung, Unters. Pallad. 201, 1*): EXC. barb. p. 234, 24 Fr. -bus occasu imperavit. IORD. Get. 149 de Corcyra atque Hellade -bus. Ⓒ *determinatur per adi.*: HOR. carm. 1, 35, 32 eois (ANTH. 454, 2 AMM. 16, 10, 1. 18, 4, 2. *al.; cf.* CLAVD. 20, 124 hesperiis [CASSIOD. hist. 4, 2, 1. *al.*]). PANEG. in Mess. 164 exustas. OV. trist. 5, 5, 30 in -es Italas et loca dextra (*item nom. propr.*: TREB. trig. tyr. 29, 1 Gallicanis [HEGES. 4, 16, 1 *gr. 4, 440 Γαλατίαν*]. POSTVL. ap. procons. [*a. 395*] Aug. c. Cresc. 3, 56, 62 Assuritanis. *et saepius*). SEN. nat. 4, 2, 29 semper hibernis (*cf.* PLIN. nat. 16, 137 aestuosis). ITALA act. 19, 1 (cod. e, *cf.* VVLG.) superiores ([*gr. τὰ ἀνωτερικὰ μέρη*]. SORT. Sangall. 82, 1). EXPOS. mundi 36 orientales (TREB. trig. tyr. 29, 1 NICET. psalm. 2 p. 68, 13 B. *al.*). CAPITOL. Maximin. 13, 3 septentrionales (IORD. Get. 137. *cf.* AMM. 21, 13, 1 arctoas). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 65, 13 occidentalium -ium episcopi (MAXIMIN. c. Ambr. fol. 308r, 37 HIER. in Ier. 2, 10. *al.; cf.* AMM. 22, 3, 7 occiduas [26, 10, 8 NOVELL. Theod. 2, 1]). *al.*

γ de regionibus quibusdam cogitatione potius vel imaginatione consistentibus: PS. APVL. Ascl. 7 *hominem constitui* in ea -e, qua deus est. PS. TERT. haer. 1 p. 214, 7 deum in summis et infinitis illis -bus et in superioribus manere. 3 p. 219, 3 in inferioribus -bus *mundus*. CYPR. epist. 37, 4 de his subacti mundi -bus ad superna transmissa *vox*. VVLG. Sirach 17, 25 (27) in -es vade saeculi sancti. AVG. serm. 126, 6 in -bus caelorum, in his quae supra caelos sunt. PS. AVG. quaest. test. I 127, 17 ad tenebrarum -es. TAB. devot. Audollent 228 A 2 te rogo, qui infernales -es tenes (B 1. *cf.* B 5). CIL V 8294, 7 relicta -e lucis.

c *varia selecta* (*sc. de quibuslibet locis; subauditur fort. notio sub II B allata l. 29 sqq.*): CIC. har. resp. 31 sanctissimam -em ac sedem maximae religionis (*30* de locis sacris religiosis). CATVLL. 17, 18 nec se sublevat ex sua -e (*sc. tori, cf.* PROP. 4, 3, 56 *catula* tui -em vindicat una toro. EPICED. Drusi 328 in vacui -e priore tori. STAT. silv. 2, 6, 4 deserti praerepta coniuge -em conclamare tori). LVCR. 1, 1111 sq. quacumque ... de -i corpora desse constitues, haec rebus erit -s ianua leti. 5, 734 aborisci quaeque creata atque alia illius reparari in -e locoque. 6, 1041 -em in vacuam (*i. in vacuum*). PROP. 2, 30, 37 te prima statuent in -e choreae *Musarum* (*cf.* SVET. Tib. 33 assidebat ... in -e primori. HIER. epist. 58, 1, 1 ultimam *convivii*. *cf. p. 487, 70*). OV. ars 3, 356 quam subeat -em ... quamque vocet (*in ludo talorum, de quo v. Owen, 1924, comm. ad Ov. trist. 2, 475 sq.*). trist. 1, 1, 111 *libros* obscura latitantes -e *in scrinio*. Pont. 1, 1, 12 qua steterant Artes, -s vacat illa (SEN. contr. 2, 5, 4 accedenti. SEN. Herc. f. 17 probro. PRVD. apoth. 118 nec -s v. ulla maiestate patris). SEN. contr. 7, 4, 7 solebat ... excedere subsellia sua et ... usque in adversariorum -em transcurrere (*cf.* AVG. civ. 22, 8 p. 570, 23 D. feminarum [*de loco in ecclesia feminis reservato ut*: INSCR. christ. urb. Rom. 5126 mulier⟨um⟩]). ITALA (= VVLG.) III Esdr. 9, 11 Weber in subdiali -e stare (*gr. αἴθριοι*). *al.*

2 *magis pertinet ad* **latus** *animantium vel rerum* (*alternat cum* latus *e. g. p. 484, 6. 485, 4. 46. 56. 58. 60, alia ratione coniunguntur l. 81 p. 483, 55 et 68*, -s lateris *l. 84 et p. 484, 81, adde*: PLIN. nat. 11, 209, *distingui videntur e. g. l. 68, in re militari saepe syn.* cornu *v. p. 483, 44*):

a *locutiones plus minus adverbiales*: *α usu sollemni*: ① *ad latera (nec non frontem et tergum) animantium pertinentia* (*multitudinis e. g. l. 55 et 81, siderum e. g. l. 56. 65. 82*): Ⓐ *cum respectu vario*: ① **ab:** CATO or. frg. 1, 16 (37 M.) nostros pone versus hosteis esse ab dextra -e (CIC. div. 1, 120 tum a d., tum a sinistra [*in augurio ut*: SVET. Vit. 9]. HYG. astr. 3, 21 Aurigae. MARCELL. med. 25, 11 a d. -e ..., ad sinistram. *v. l. 63*). SALL. Iug. 97, 5 ab omnibus -bus ... tecti *milites* (LIV. 30, 36, 8 SEN. nat. 1, 16, 3 rem. fort. 16, 6). OV. met. 4, 655 laeva ... a -e ... protulit ora *Medusae* (9, 82. VOPISC. Aurelian. 13, 1 adsidentibus). PLIN. nat. 1, 11, 56 altera. QVINT. inst. 11, 3, 106 a sinistra -e ..., in dextra (PASS. Matth. 18. *v. et* CIC. *supra. plur.*: VEG. mil. 1, 18 non solum a dextris, sed etiam a s. -bus *insilire equos*). ② **de:** CIC. Arat. 257 dextra de -e ([*cf. Germ. 463* latera]. MANIL. 5, 505). OV. met. 12, 419 sinistra. ③ **sub:** CIC. Arat. frg. 26 (25), 1 sub laeva Geminorum ... -e (*gr. 160 ἐπὶ λαιά*). ④ **in:** *cum acc.*: CIC. Verr. II 2, 74 versabat se utramque in -em (Brut. 216 vacillante. *sim. de motu oratoris*: QVINT. inst. 11, 3, 92. 11, 3, 129. 11, 3, 161 [*distinguuntur* latera *ut*: 11, 3, 165]). VARRO ling. 5, 68 modo in dexteram, modo in sinisteram -em ... movetur (rust. 2, 5, 13 in dexteriorem ... in sinisteriorem [*unde* PLIN. nat. 8, 176 in d. -em ... in laevam]. LIV. 7, 35, 2. 12 PLIN. nat. 9, 85. *al.*). SALL. Iug. 11, 4 in -em alteram. QVINT. inst. 11, 3, 113 in laevam -em ..., ad dextram. *cum abl.*: VAL. MAX. 5, 5, 3 dextra in -e praetorium ... statui. CYPR. epist. 11, 4 ad dexteram ... in sinistra -e. IVVENC. 4, 263 *iustos* dextra ... in -e locabit, at pravos laeva ... -e relinquet (*ad Matth. 25, 33* a dextris suis ... a sinistris). ⑤ **ex:** LVCR. 4, 830 manus ... datas utraque ⟨ex⟩ -e ministras (ITALA II Macc. 3, 26 [recc. XR = VVLG.] flagellabant [*gr. ἐξ ἑκατέρου μέρους. cf.* rec. B per utrasque -es, rec. M in u. -es]. VVLG. exod. 17, 12). OV. met. 4, 367 (*de polypo*) ex omni dimissis -e flagellis (LIV. 27, 48, 15 ex o. -bus, ab fronte, ab latere, ab tergo). MANIL. 1, 319 -e ex alia *Bootae* (*cf.* PETRON. 80, 2 altera). ⑥ **ad:** CHIRON 757 *equa* uber dimiserit ad dexteriorem -em. MARCELL. med. 22, 41 (*? abundanter*) ad dextram -em lateris aut

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bracchii. ⑦ *per* **abl.** *solum*: LYGD. 4, 38 pendebat laeva ... -e lyra (OV. met. 7, 241 statuit ... aras ... binas, dexteriore ..., l. -e. COLVM. 6, 24, 3 si -e dextra ..., si l.). OV. met. 5, 162 instabat -e sinistra ... Molpeus, dextra ... Echemmon (MANIL. 5, 174. 486 SIL. 10, 503 PRVD. c. Symm. 2, 889). SEN. Phaedr. 1079 omni. PLIN. nat. 7, 77 *hominis* vires dextra -e maiores. *al.* HOMER. 429 adversa.

⑧ *per* **acc.** *solum* (*cf. quae adnotavimus p. 484, 68*): CHIRON 470 si sinisteriorem -em cadens subcumbet ([*cf. Veg. mulom. 2, 69, 1 musculi* dexteriores ..., sinistri]. 757 *si* sinisteriorem -e uber dimiserit *equa* [*quae antecedunt v. p. 482, 83*]).

Ⓑ *respicitur locus spectantis, demonstrantis, euntis sim. in definiendo situm locorum vel rerum (saepe iungitur cum dat. participii, cf. locut. graec.* εἰσιόντι, εἰσπλέοντι *sim. et locut. vol. VIII 351, 13 sqq. allatas*): ① *cum praepos.*: OV. met. 2, 839 tellus a -e sinistra *posita* (ASCON. Scaur. p. 27, 27 *vicus* a s. -e *descendenti. item* ab: OV. met. 7, 357 Pitanen a laeva -e reliquit *volans* [CVRT. 5, 1, 11 euntibus. 6, 4, 17 a l. ... et ab altera -e]. CVRT. 4, 9, 6 a -e dextra erat Tigris [PLIN. nat. 4, 51]). 14, 102 Parthenopeia dextra moenia deseruit, laeva de -e ... tumulum (trist. 1, 4, 19 laeva. GREG. TVR. glor. conf. 35 dextra). VITR. 2, 8, 13 ad dextram -em forum ..., sub sinistram ... portus *conspicitur e regia* (PRISC. perieg. 100 [*Dionys. perieg. 96* δεξιτερὴν κατὰ χεῖρα]. *cf.* PHAEDR. app. 26, 9 'abiit hac ad laevam' *dixit* et d. demonstrat nutu -em). DONATIO Monim. (CIL VI 10231 *saec. II/III*) 4 *locus est* euntibus ab Roma e -e dexteriori. PEREGR. Aeth. 12, 5 in sinistra ... -e vidimus terras Sodomitum (CIL XIV 850 in -e sinisteriore intrantibus). ② *per abl.*: *apud auctores*: OV. met. 8, 221 laeva -e Samos, ... dextrā Lebinthos erat (LIV. 26, 26, 2 intranti [HYG. mun. castr. 3]). 15, 704 dextra. VITR. 5, 9, 1 exeuntibus e theatro sinistra -e odeum (PRISC. perieg. 510 [*Dionys. perieg. 481* σκαιὸν πόρον]). *in inscr.*: LEX colleg. Aesc. et Hyg. (CIL VI 10234) 4 ab urbe euntibus -e laeva (*item* EPIST. donat. Iren. [CIL VI 10247] 3. EPIST. donat. Syntroph. [CIL VI 10239] 3. *add.* intrantibus: EPIST. donat. Artemid. [CIL VI 10241] 8. *sine addit.*: EPIST. prox. tabul. [CIL VI 10233] 10). EPIST. donat. Artemid. *l. c.* 12 ientibus ab urbe -e sinistra (*sim.* CIL XIV 1636, 1, 13 intrantibus [INSCR. Notiz. Scavi 1923 p. 390 *Romae*]. 4865, 1, 6 introeuntibus). CIL VI 4889, 5 intrantibus dexteriore -e (*item* XIV 1302. dextra: 1636, 2, 8. TAB. cer. Dac. 8 [CIL III p. 947 ext. 2; p. 945 int. 2 *acc. exhibet, potius obi. putandum*]. *cf.* CIL X 2455 introeuntibus [XIV 4865, 2, 8]. INSCR. christ. urb. Rom. 17535 [*a. 405*] descindentib(us)).

③ *? per acc.* (*vix etiam l. 38*): CIL VI 10275 ab ostio introitus -em dexteriorem porticum ... aediclam *eqs.* (*dub. propter verbum omissum et accusativos adiunctos*).

(II) *ad latus rerum pertinentia* (*de latere aciei, cornu e. g. l. 59 et p. 484, 16*): Ⓐ *cum praepos.* (*specimina selecta*): ① **ex:** CATO agr. 41, 3 artito ... alterum *surculum* ex altera -e *vitis* (LEX repetund. [CIL I² 583] 51 *sorticulae*. CIC. Verr. II 1, 76 [*fori ut* LIV. 3, 49, 6]. *al.* CAES. civ. 3, 40, 2 *oppidi. al.*). CIC. Cluent. 180 ex omni -e dentatam *serrulam* (rep. 2, 11 *urbis.* div. 2, 32 *capitis iecoris.* VARRO ling. 5, 140 *plaustri.* CAES. Gall. 7, 22, 3. *al.; plur.*: VARRO rust. 1, 7, 4 ex o. -bus sol ac luna coquunt *arbores.* 3, 7, 4 *columbarii.* CAES. Gall. 2, 29, 3 in circuitu. *al.* HIRT. Gall. 8, 43, 1 oppidi. *al.*). de orat. 3, 180 ex utraque tecti -e (*al.* VARRO ling. 5, 62. 145. *al.* LVCR. 1, 88 ex u. pari malarum -e [*cf. Ernout-Robin, 1925, ad l.*]. 5, 511. CAES. Gall. 2, 8, 3 [*seq.*: ab utroque latere]. *al.; plur.*: BELL. Hisp. 40, 1 [*loco lacunoso*]. ITALA exod. 32, 15 [**Lugd.**] *tabulae* scribtae ex utrisque -bus suis [*gr.* μερῶν, VVLG. *sing. ut* 36, 24]. HYG. astr. 1, 3). VARRO ling. 5, 111 ex una -e sola (rust. 1, 13, 5. 1, 40, 6 LVCR. 6, 1029 CAES. Gall. 2, 29, 3. *al.* LIV. 2, 47, 1 ex -e una *aciei* ... in cornu altero. *al.*). rust. 3, 5, 10 ex duabus -bus dextra et sinistra (*item cum num.*: CAES. civ. 2, 1, 3 tribus. VITR. 2, 1, 4 quattuor). CAES. Gall. 5, 21, 5 alia (CELS. 7, 5, 1ᶜ PLIN. nat. 8, 138 APVL. met. 11, 11, 4). *al.*

② **in:** *cum acc.*: CATO agr. 161, 1 *intervallum* semipedem latum in omnes -es (CIC. Cato 52 VARRO ling. 5, 115. rust. 1, 10, 2 in o. quattuor -es [CELS. 8, 16, 1. *al. apud eundem*]. CAES. civ. 3, 46, 1. HIRT. Gall. 8, 18, 1 patentem [LIV. 10, 38, 5 PAVL. FEST. p. 52]. PLIN. nat. 17, 202 [*antea*: in terga frontemque, in latera]). LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 1, 17 in utramq(ue) -em (VARRO rust. 1, 10, 2 LIV. 21, 55, 2 VITR. 6, 8, 7. 10, 14, 2 CELS. 5, 26, 24ᴮ. *al.; cf.* OV. met. 5, 139 ambas). CIC. Tim. 25 in dexteram -em ([*gr. 36ᶜ* ἐπὶ δεξιά]. VARRO rust. 2, 7, 5 dexteriorem. VITR. 10, 2, 6 ⟨neque in d.⟩ neque in sinistram -em. CELS. 4, 1, 7 dexteriorem. 4, 1, 8 FRONTIN. strat. 1, 6, 1. *al.*). LIV. 28, 14, 15 in sinistram -em, ... ad dextram (CELS. 4, 1, 11 SENT. Helvidi Prisci [CIL IX 2827] 31 TAC. hist. 3, 82, 3. *v. et l. 73*). 40, 33, 4 alteram (VITR. 10, 3, 4. *al.*). VITR. 10, 2, 14 unam (10, 3, 7. *al.*). CELS. 8, 10, 1ᴷ in quam -em ..., ab ea *eqs.* (8, 16, 2. *al.*). *al.* *cum abl.*: VARRO ling. 9, 34 ut in dexteriore -e *scaenae* ..., sic ... in sinisteriore (VITR. 2, 8, 13. 9, 7, 6 SEN. Oed. 368. *al.*). CAES. Gall. 2, 5, 6 in altera -e fluminis (HOR. carm. 1, 15, 30. *al.*). 2, 23, 1 in sinistra -e aciei (BELL. Afr. 67, 1 SALL. Catil. 59, 3 Iug. 100, 2. VERG. Aen. 9, 468 murorum [in *om. R*]. PLIN. nat. 11, 204. GROM. p. 327, 5 L. [p. 2 Josephson] in s. -e[m] [*sc. figurae ut saepe ibid.*]). HOR. sat. 1, 3, 92 mea ... in -e catini. VITR. 3, 5, 5 in quattuor -bus volutarum (4, 1, 12 *abaci. cf.* 6, 7, 1 in tribus -bus *porticus*). CELS. 2, 3, 1 utraque (PLIN. nat. 8, 107 FRONTIN. grom. p. 13, 15). ITALA exod. 26, 35 (Aug. quaest. hept. 2, 177, 8) in -e tabernaculi, quae respicit ad austrum, ... in -e tabernaculi, quae respicit ad aquilonem (*gr.* ἐπὶ μέρους, VVLG. in latere t. meridiano ..., in -e aquilonis).

③ **ab:** VARRO ling. 7, 43 arma ab utraque -e ... incisa (CAES. civ. 1, 25, 5 litoris. 3, 63, 6 OV. met. 4, 666. 15, 734 MANIL. 1, 577 CELS. 7, 4, 2ᴬ. *al.*). rust. 1, 24, 3 a septemtrionali -e (plaga *var. l.*) *fundi* (*cf.* PLIN. nat. 5, 63 a meridiana urbis -e. AMM. 23, 6, 66 occidentali [VVLG. iud. 20, 34 urbis]. *cum gen. pro adi.*: PLIN. nat. 2, 57 ab occasus -e [MART. CAP. 6, 667]. 31, 43 aquilonis). CAES. Gall. 2, 23, 4 a fronte et a sinistra -e (civ. 3, 94, 4. BELL. Alex. 8, 2 vel a s. -e ... vel ⟨a⟩ dextra. LIV. 9, 27, 11 CELS. 5, 26, 12. *al.; cf.* CAES. Gall. 7, 45, 10 ab dextra -e *collis* [7, 50, 1. OV. met. 12, 272 *temporum.* LIV. 34, 14, 9 ab d. -e ..., ab sinistro cornu. *al.*]). 7, 34, 3 altera (LIV. 26, 5, 10. 44, 11, 4 CELS. 5, 26, 24ᴬ. *al.* CVRT. 8, 11, 7. *al.; cf.* LIV. 44, 11, 6 alia). OV. met. 1, 35 aequalis ab omni -e *terra* (10, 374 fast. 3, 377 LIV. 10, 43, 5. *al.* SEN. nat. 4, 11, 3. *al.*). SEN. nat. 1, 2, 9 una (1, 8, 1 COLVM. 5, 10, 21 arb. 26, 4 ITIN. Anton. Plac. rec. A 19). PALLAD. 1, 24, 1 quattuor. *apud gromaticos* (*fere in figuris ad casas litterarum denotandas; ad rem et genus sermonis cf. Josephson, Casae litterarum, 1950, passim; cf. l. 34. 41 sqq. p. 483, 83 al.*): GROM. p. 310, 12 L. ab orientali -e aquam vivam significat (317, 3. 318, 22. 332, 9. *plur.*: 313, 20 ab orientales -es). 310, 13 sextanea (311, 6. 313, 21. *al.*). 318, 2 duodecima (323, 21. 345, 21. *cf.* 330, 21 [p. 14 Josephson] a duodecimani -es). 319, 21 sinistra (*al.; plur.*: 330, 22 a sinistris -bus). 332, 11 dextra.

④ **ad:** CAES. Gall. 4, 18, 2 ad utramque -em pontis firmo praesidio relicto (7, 80, 1 munitionis). 7, 48, 1 ad alteram -em oppidi (civ. 1, 18, 5 CELS. 8, 2, 5 COLVM. 2, 10, 13). BELL. Afr. 59, 5 ad dextram -em ... aciei (61, 2. VITR. 5, 8[7], 1 ad proscaenii sinistram -em, ... d. -em. VVLG. III reg. 7, 39 IV reg. 23, 13). SEN. nat. 1, 2, 8 *coronae*. GROM. p. 2 (Josephson) ad orientales -es ribum significat ([*sc. in figura*]. VVLG. Ios. 11, 8 ad o. illius -em. iud. 8, 11. *cf.* PRISC. perieg. 445 notias *montis* [*Dionys. perieg. 431* ἐς νότον]. 676 boreas [*gr. l. c. 695* πρὸς ... βορέην]. 860 eoas [*gr. l. c. 919* πρὸς ἀνατολίην]).

⑤ **de** (*apud* GROM. *in figuris casarum*): OV. fast. 2, 643 *terminum* diversa ... de -e coronant. PETRON. 122 vers. 179 nemoris de -e sinistra (GROM. p. 317, 28 L. [*in figura ut saepe ibid., plur.*: p. 318, 17]). GROM. p. 310, 20 L. una (323, 27 GREG. TVR. glor. conf. 103). 329, 28 (p. 12 Josephson) orientalibus. *al.* EXPOS. mundi 34 de laeva -e Syriae. PEREGR. Aeth. 12, 8 de dextra -e ecclesiae. 12, 10. 43, 7 quintana. CHIRON 70 de ipsa -e temporum (77). GREG. TVR. Franc. 4, 49 de alia -e (*sc. ultra Rhenum*). *al.* *cf.* de ab: GROM. p. 14 (Josephson) de ab una -e. p. 16 de ap -em sinistram. de contra: GROM. p. 332, 9 L. de c. sextanea -e.

⑥ *per varias praepos.*: CELS. 5, 26, 10 sub dextra -e praecordiorum (PRISC. perieg. 152 sinistra [*Dionys. perieg. 161* σκαιός]). COLVM. 8, 17, 3 per adversam -*em* patet exitus ([p. adversa *var. l.*]. FRONTIN. strat. 2, 5, 21 aversam. GROM. p. 6 [Josephson; *v. app. crit.*]. CHIRON 296 contrariam. 562 unam [VEG. mulom. 2, 39, 1 in -e *tantum*]). GROM. p. 310, 21 L. contra sextaneam -em (322, 27. 333, 23. 336, 4).

Ⓑ *per casus*: ① **abl.** (*specimina selecta*): BELL. Afr. 37, 3 sinistra -e campi (GROM. p. 313, 19 L. [*in figura ut saepius ibid.*]. *v. et l. 61 sqq.*). SALL. hist. frg. 3, 11 qua -e spectat orientem *Creta* (VERG. georg. 2, 270 LIV. 42, 63, 5. *al.*). PANEG. in Mess. 42 nec hac plus -e sedet nec surgit ab illa *libra*. OV. met. 1, 46 duae dextra caelum totidemque sinistra -e secant zonae (LIV. 27, 18, 15. 39, 30, 10 d. -e ..., laeva. VITR. 9, 7, 3 sinisteriore -e et ... dexteriore. CELS. 2, 4, 3 magis ... d. -e quam sinistra. 2, 7, 5 modo d., modo sinistra. *al.*). LIV. 7, 17, 8 utraque (VITR. 2, 3, 4. *al.* CELS. 8, 12, 4. *al.* COLVM. 2, 10, 26. *al.*). 23, 17, 12 altera (*al.* CELS. 8, 1, 16. *al.* MELA 1, 89 PETRON. 134, 6. *al.*). 25, 22, 8 diversis (*al.* PRISC. perieg. 540 [*Dionys. perieg. 514* ἑκάτερθεν, *cf.* AVIEN. orb. terr. 690 gemina de -e]). *al.* ② **acc.** (*cf. Ahlquist, Stud. Chiron., 1909, 42; fort. huc* GROM. p. 328, 23 L. sinistram -em [*sed cf. var. ll. in app. crit. Josephson p. 8*]. *cf. et supra p. 474, 26. 483, 7*): CHIRON 43 ut illam -em, quae misera est, ungulam planam possit ponere (VEG. mulom. 2, 82, 2 -is illius, quae *eqs.*). 135 auferes ... sanguinem ... de prioribus pedibus iuxta ungulam -es. 560 dextram -em emittito *sanguinem* (VEG. mulom. 2, 39, 3 de temporibus -is ipsius sanguinem detrahes).

β notabiliora quaedam: ① *-s ponitur sine pron. vel adi. cum gen. rei, qua -s determinatur (fere ad indicandum situm sim.)*: ab (*plur.* HEGES.): CIC. Arat. 151 *Vincla* caudarum a -e locata (*item de sideris situ*: VITR. 9, 4, 4 Ophiuchi capitis). Tusc. 1, 94 *Hypanis* ab Europae -e in Pontum influit (*item nom. loci*: VAL. FL. 1, 579 a -e Pelori). Att. 6, 1, 17 *statua* ab Opis -e posita (postica *Urlichs et vol. X 2, 227, 46*). OV. met. 15, 740 laterum ... a -e duorum porrigit ... lacertos. CELS. 4, 1, 5 earum *costarum* (*cf.* 7, 7, 4ᴬ narium, ... temporum. 8, 16, 3 lacerti. PLIN. nat. 30, 23 *auriculae*). PLIN. nat. 6, 41 frontis. HEGES. 5, 52, 2 a munitionis -bus. VVLG. Ruth 3, 4

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pedum. GREG. TVR. glor. mart. 62 oratorii. PASS. Thom. 47 Z. anguli (in -e *vel* in -em *var. ll.*). ISID. nat. 28, 2 solis. *praepos. variae*: LIV. 25, 25, 11 ex -e captae urbis (*cf.* PLIN. nat. 6, 190 Africae [6, 192. *cf. 6, 180* latere]). PLIN. nat. 5, 62 in Africae -e ([*i. ad Africam pertinente sicut*: 6, 190. 36, 76]. TAC. ann. 15, 10, 3 alares ... in -e campi locat. REGVLA mag. 56, 11 sequestrantes se ab eis *comitibus itineris* in -e stirpium). *abl.*: MART. 3, 91, 9 spondae qui -e iacebat. IVV. 7, 159 laevae -e mamillae nil salit *iuveni* (*i. hebes est*).

(II) *forma* 'in -e(m), a -e ire, ponere' *sim.*: (A) in -em (*cf. etiam l. 2. p. 476, 72*): SEN. contr. 10 praef. 13 (*in imag.*) in -em abire. PRVD. c. Symm. 1, 439 *statuae* membra ... curvantur (in -e *var. l.*). PS. AVG. c. Fulg. Rev. Bénéd. 58, 1948 p. 194, 26 ut aquam ... in -em ducamus (*antecedit Is. 22, 9* averterunt aquam). CONC. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149 A) 1, 10 cum eodem illic secedat in -em (GREG. TVR. vit. patr. 20, 1. PASS. Paul. 14 paululum [in -e *cod. unus*]). (B) in -e (*cf. p. 476, 74 sq.*): QVEROL. p. 25, 16 R. sacellum in -e, argentaria ex diverso (*v. Löfstedt, Coniect. I 116*). p. 54, 20 sodes, paululum in -e huc ades. VEG. mulom. 2, 39, 1 maxillae nec non etiam nares depravantur in -e (*cf.* CHIRON 562 *p. 484, 53*). AVG. serm. 105, 10 in -e tolleret nos et diceret nobis *Virgilius: eqs.* VICT. VIT. 3, 19 secedant in -e (REGVLA mag. 56, 8 modicum [*cf. 56, 1* modice de via]). VITAE patr. 6, 3, 2 posuerunt ... mihi mattam in -e et sibi in alium angulum a -e (*gr. Cot. p. 543 sq.* παρὰ μέρος [*bis*], *cf. Löfstedt l. c. 117 sq.*). GREG. TVR. Franc. 9, 35 in -e excussus. REGVLA mag. 23, 22 reponatur (30, 2). (C) a -e: *v. supra l. 23; aliter p. 458, 67* (*de loco dub.* GREG. TVR. Franc. 5, 32 *v. Löfstedt l. c. 118, 3*).

(III) *distributive* (*specimina selecta*): CIC. rep. 6, 18 ex altera -e graviter, ex altera ... acute sonent *orbes caeli* (CAES. Gall. 7, 59, 5 a. ex -e ..., alteram *eqs.* LIV. 24, 14, 1 -e altera ..., a. *eqs.* 34, 9, 4 ab a. -e, ab a. *eqs. al.* CELS. 2, 11, 1 a. -e patet, a. clausa est. *al.*). CAES. Gall. 4, 3, 2 sq. una ex -e ...; ad alteram -em *eqs.* (civ. 2, 25, 1. *al.* BELL. Alex. 30, 5. LIV. 24, 3, 8 u. -e ..., a. *eqs. al.* VITR. 6, 7, 1. *al.* COLVM. 5, 2, 4. *al.*). LIV. 26, 5, 6 alia -e ..., alia (28, 6, 11. *al.* CELS. 5, 26, 5. *al.*). APVL. Socr. 1 p. 117 *luna* -e luminis compos, -e altera cassa fulgoris. *al.*

b *exempla varia selecta*: α *de latere animantium*: CIC. fin. 4, 36 ut si laevam -em neglegerent, dexteram tuerentur. VARRO rust. 1, 20, 3 in alterutra -e (*sc. boum biiugorum*). LVCR. 4, 292 ea, quae nobis membrorum dextera -s est, in speculis fit, ut in laeva videatur. HOR. sat. 2, 3, 51 ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit, unus utrique error, sed variis inludit -bus. CELS. 6, 9, 4 in umero -is eius, qua dens dolet (*cf.* MARCELL. med. 12, 48 -is sinistrae dens). CVRT. 6, 5, 27 (*de Amazonibus*) laeva -s ad pectus est nuda. PLIN. nat. 2, 145 *animalia fulmine percussa* contrarias incubant -es (*postea*: in percussas). 11, 67 ab aversa -e. PRVD. cath. 9, 86 (*de morte Christi*) hinc cruoris fluxit unda, lympha -e ex altera (*cf. tituli 165* utrumque latus, *et v. adnot. Arevali, Migne 59, 872 sq.*). CASS. FEL. 44 p. 110, 10 in ipsa -e facies iacere laborantes (*de eadem re Ps. Theod. Prisc. p. 321, 16* in ipso latere; *vix ad p. 468, 9*). *al.*

β *de latere rerum* (*aciei l. 53*): CIC. Tim. 49 dextera detrusit in laevam -em oculorum laevaque in dexteram *speculum* (*gr.* 46^c τὸ δεξιὸν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ... τῆς ὄψεως). CAES. civ. 2, 4, 5 dextra -s ... sinistra (*de cornu aciei ut* LIV. 37, 30, 7). 2, 8, 1 qui dextram -em operis administrabant. HIRT. Gall. 8, 33, 1 omnes oppidi -es. LIV. 42, 15, 5 dextra -s *semitae*. VITR. 5 prooem. 4 *cybus iactus* quam in -em incubuit (*antea*: lateribus). CELS. 7, 5, 3^B -is alterius uncis *ferramenti*. COLVM. 4, 29, 9 per ... tenuiorem -em insertus *surculus* (*antea*: latere altero). 5, 6, 20 rubrica notetur una -s *arboris* (*sim.* 5, 9, 8. 8, 11, 12 una -s ovorum). MELA 2, 89 *montis* -em occidenti adversam (PLIN. nat. 31, 43 septentrionales [*postea*: latere]. AMM. 23, 6, 29 occiduam. 27, 10, 10 arctoam). PLIN. nat. 11, 33 favo in cava -e nigro. 16, 196 aquiloniae -es *abietum*. ITALA II par. 23, 10 (Complut.) a -e dextra domus usque ad -em sinixtram domus (*gr. bis* ὠμίας, VVLG. templi; *sim.* VVLG. IV reg. 11, 11). *al.*

γ *de linea, fine, ora sim. extrema alicuius rei in interpretatione vocum hebr.; respondet*: qaṣeh: ITALA Ios. 3, 8 (Lugd., *cf.* VVLG.) cum introieritis -em aquae Iordanis (*gr.* ἐπὶ μέρους. *sim.* 3, 15 [*ibid.*] in -em aquae I. [*gr.* εἰς μέρος, VVLG. in -e]). iud. 7, 11 (Lugd.) descendit ... in -em quinquagesimam in castra ([*gr.* εἰς μέρος τῶν πεντήκοντα τῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ, VVLG. in -em castrorum]. *cf.* 7, 17 [Lugd., *cf.* VVLG.] ingredior in -em castrae [*gr.* ἐν μέσῳ *A*, ἐν ἀρχῇ *B*]. *sim.* 7, 19). qᵉṣôt (*sensu hebraico dicitur de universitate ex omnibus suis finibus constituta, versiones gr. et lat. textui hebr. vix conveniunt*): ITALA III reg. 12, 31 (Lucif. reg. apost. 3 l. 55 D.) fecit sacerdotes -em aliquam populi (*gr.* μέρος τι ἐκ τοῦ λαοῦ, *Vulg.* de extremis populi). 13, 33 (*ibid.* 5 l. 87) fecit ex -e populi sacerdotes (*gr.* ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, *Vulg.* de novissimis populi). qaṣah: VVLG. Iob 26, 14 haec ex -e dicta sunt viarum eius (*cf.* HIER. interpr. Iob hae -es viae eius [*gr.* μέρη]. *hae versiones potius ad notionem sollemnem spectare videntur*).

B ***translate*** *fere i. q. respectus, sensus, significatio, ratio, modus sim.* (*saepe vergit in notionem q. e. 'res'* [*cf.* CHAR. gramm. p. 410, 6 B. hanc ... rem ..., huic -i], *v. e. g. p. 486, 31 sqq. 47 sq. 68 sqq. 487, 1 sqq.; nonnulla adfinia esse exemplis p. 457, 17 sqq. allatis vix negaverimus*): **1** *locutiones fere adverbiales per praepos. vel abl.*: **a** *usu sollemni* (*specimina selecta*): α *per praepos.*: (I) **in:** (A) *cum acc.*: *sing.*: PLAVT. Most. 32 in aliam -em (RHET. Her. 2, 26, 40 accipi. CIC. inv. 1, 79. *al.*). TER. Haut. 47 in utramque -em ingenium quid possit meum ([*cf.* EVGRAPH.: et levia ... et gravia]. 440. CIC. inv. 2, 45 explicare. Mil. 61. de orat. 1, 263 dicere [*al.*]. 3, 107 disseri [*al., v. vol. V 1, 1463, 11 sqq.*]. nat. deor. 2, 168 disputare [*al., v. vol. V 1, 1449, 5 sqq.*]. Att. 15, 26, 2 est. *al.* CAES. Gall. 5, 29, 6 LIV. 2, 5, 9. 24, 19, 7 SEN. contr. 1 praef. 13. *al.*). Eun. 632 cogitare ... ea omnia in peiorem -em (*al., v. vol. VIII 225, 9 sq., cf.* PAVL. FEST. p. 2 malam [SEN. dial. 2, 13, 1 LACT. frg. 5. *al.*]). 876 in eam -em accipio (CIC. Att. 2, 16, 3. 8, 3, 6 verba fecerim. LIV. 33, 28, 8 argumentatur. *cf. p. 487, 20 sqq.*). Ad. 174 in istam -em potius peccato (QVINT. decl. 331, 9). CIC. inv. 2, 83 contrariam in -em converti (de orat. 2, 215 POLLIO Cic. fam. 10, 33, 2). S. Rosc. 45 bonam (Arch. 32 Att. 3, 25. *al.* PRIAP. 2, 11 SEN. dial. 2, 18, 5. *al.*; *cf.* CIC. Phil. 7, 5 optimam [off. 2, 46 Att. 10, 3ᵃ, 2 BRVT. et CASS. Cic. fam. 11, 2, 1]. PAVL. FEST. p. 184 meliorem [SEN. dial. 6, 3, 3]). Q. Rosc. 17 alterutram (SEN. suas. 6, 20 PLIN. epist. 1, 5, 10. 5, 9, 7. 9, 26, 6. 10, 45). off. 2, 20 neutram (NEP. Att. 13, 5 HOR. sat. 2, 2, 66 VAL. MAX. 6, 2, 7. *al.* SEN. dial. 11[12], 5, 1 QVINT. inst. 12, 8, 8. *al.*). *al.* *plur.*: CIC. inv. 2, 50 *hi loci* ... in contrarias -es diducuntur (de orat. 1, 158 disputandum. 2, 215. rep. 3, 8 disserendi [Tusc. 2, 9]. div. 2, 55. 2, 147). Cluent. 199 deterrimas (LVCR. 2, 509 deteriores ... melioris). Sest. 21 omnis (off. 1, 7 Att. 11, 6, 2 fam. 4, 10, 2 VATIN. Cic. fam. 5, 10ᵇ. *al.*). PAVL. FEST. p. 17 ambas. PHAEDR. 2 prol. 11 bonas. QVINT. inst. 3, 11, 1 plures. TERT. nat. 1, 1, 7 malas. *al.*

(B) *cum abl.* (*cf. infra l. 75*): PLAVT. Trin. 231 amorin ... an rei ...; utra in -e plus sit voluptatis. AFRAN. com. 226 (*contextu dubio*) utraque. PROP. 1, 11, 18 in hac omnis -e tenetur ([*v. Shackleton Bailey, Propertiana, 1956, 35 sq.*]. SEN. epist. 121, 4 iudicet. PLIN. nat. 10, 172 QVINT. inst. 1, 1, 17. 2, 12, 3. *al.* FRONTO p. 38, 2 v. d. H. ITALA II Cor. 9, 4 [Ambrosiast. *ad l.*; *gr.* ὑποστάσει, *Vulg.* in hac substantia]. *al.*). OV. met. 15, 854 una. PLIN. nat. 18, 1 qua (QVINT. decl. 308, 4. *al.* TERT. uxor. 2, 5 l. 7. *al.*). QVINT. inst. 3, 6, 64 ulla (12, 1, 16 decl. 328, 16 ENNOD. epist. 1, 16, 3 p. 37, 21). NERAT. dig. 22, 6, 2 omni (PS. TERT. haer. 3 p. 219, 15 CASSIOD. var. 10, 14, 5. *al.*). VLP. dig. 39, 4, 1, 3 aliqua (EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 90, 20 REGVLA mag. 42, 4). *al.*

(II) **ad** (*cum sing. praeter* TER. Hec.; *cf. infra l. 74*): TER. Andr. 193 ad deteriorem -em (*cf.* AMM. 29, 1, 19 pessimam). Hec. 836 ad malas adducam -is *animum*. CIC. Verr. II 5, 6 ad utram -em ... profertur? (*cf.* VITR. 6, 1, 11 utramque). fin. 4, 4 meliorem. off. 3, 30 ad nullam -em utili (Att. 13, 10, 1. *cf.* PETRON. 17, 1 neutram). PVBLIL. A 7 tristem. TERT. anim. 48, 4 nihil ... sobrietas ... ad hanc -em ([*sc. somnia*]. coron. 10 l. 61. idol. 7 p. 36, 12 SVLP. SEV. Mart. 25, 7 MAX. TAVR. serm. 106, 2 M.). *al.*

(III) **ex** (*cum sing. praeter l. 54*): RHET. Her. 2, 11, 16 ex altera -e ... interpretari (GELL. 15, 13, 2 *verba* inusitata, *sc. dep. vi pass.*). CIC. inv. 1, 26 ex contraria -e dici (Brut. 145. *al.*). 1, 94 aliqua (Verr. I 10. *al.* SEN. dial. 3, 5, 1 epist. 87, 23. *al.*). part. 129 quaeri ex utraque -e (fin. 5, 10 off. 2, 8. *al.*). fam. 5, 15, 1 amor tuus ex omnibus -bus se ostendit in eis litteris ([*nisi de locis epistulae*]. AVG. civ. 14, 15 p. 36, 30 D. omni modo atque ex o. -bus). CAES. Gall. 1, 2, 4 *ut* minus facile ... possent; qua ex -e ... dolore adficiebantur ([*de interpolatione et de loco simili* 6, 34, 3 *v. Barwick, Rhein. Mus. 91, 1942, 34 sqq.; de vi causali cf. Löfstedt, Sprache Tertullians, 103, 2 et l. 60. p. 487, 26*]. VAL. MAX. 4, 7, 1 [*indefin.*]. CASSIOD. in psalm. 103, 1 ex q. -e provenit, ut *eqs.*). carm. frg. (Suet. vita Ter. 7) 5 *ne* hac despecte (despecta *trad.*) ex -e iaceres ([*sic Baehrens alii*, hac despectus -e *Calphurnius*]. TERT. apol. 11, 9 ENNOD. epist. 8, 19, 2 p. 213, 15). LIV. 22, 54, 11 nulla ex -e comparandae sunt *clades* (TERT. spect. 13 p. 15, 17 competere nobis *spectacula*. *cf.* SEN. suas. 2, 6 ex ulla -e *similis* [VAL. MAX. 4, 7 pr.]). PLIN. epist. 3, 4, 9 alterutra. *al.*

(IV) **de:** RHET. Her. 2, 29, 46 simile vitiosum est, quod de (ex *var. l.*) aliqua -e dissimile est. AVELL. p. 60, 10 de hac -e ferre iudicium (*i. de hac re ut*: 60, 12 RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 198, 35 scripsimus. *cf.* ENNOD. epist. 1, 26, 4 p. 37, 19 de ea -e deliberatum). MAXIM. eleg. 4, 13 me diversis tractum de -bus (*i. forma, voce, motu*) una carpebat variis ... puella modis. *al.*

(V) **ab:** CIC. inv. 2, 25 natura eius affectionis ... quietissima ab -e (*Weidner ex trad.* q. ad -em) explicanda. ac. 1, 45 ut, cum in eadem re paria contrariis in -bus momenta rationum invenirentur, facilius ab utraque -e assensio sustineretur (ASCON. Corn. p. 56, 6 *ut* eisdem rebus ab u. -e vel a contrariis utantur). HOR. carm. 2, 16, 28 nihil est ab omni -e beatum (LIV. 26, 16, 11 laudabili. SEN. epist. 87, 36 innoxium. SVET. gramm. 3, 1). LIV. 1, 32, 2 cetera egregium, ab una -e haud ... prosperum. SEN. benef. 2, 28, 4 si beneficia a deteriore -e spectaveris. IVLIAN. dig. 27, 8, 3 si tutor ab hac -e culpa vacet. *al.*

(VI) *alia*: ARNOB. nat. 3, 5 pro -e consimili (*i. consimiliter.* GREG. M. in Ezech. 1, 9, 32 p. bona -e dictum). AVELL. p. 337, 11

[Teßmer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quae ... super hac sunt -e disposita (*i. s. hac re ut*: 399, 22. 406, 15 ENNOD. epist. 2, 11, 3 p. 50, 26. 13, 3 p. 136, 27. CASSIOD. var. 1, 14, 2. 2, 32, 3. *al.*).

β per abl.: *plur.*: omnibus -bus *i. omnimodis sim.* (*vix trahendum ad exempla p. 453, 23 sqq. allata, ut malunt quidam*): CIC. inv. 1, 58 exercitus is ... o. -bus commodius regitur, quam is *eqs.* 2, 136 iustius et probabilius accusare. fin. 2, 108 maiores (*bis*). 5, 93 plus. CAES. Gall. 5, 15, 1 superiores (*vix abl. loci*). *sing.* (*cf. p. 486, 62*): VARRO ling. 10, 37 aliqua -e dissimiles (PLIN. epist. 3, 5, 10 ut non a. -e prodesset). HOR. sat. 1, 2, 38 ut omni -e laborent (EPIST. Sapph. 45 placebam. AMM. 29, 1, 32 expolitus). OV. ars 3, 282 discunt ... ridere puellae, quaeritur ... hac quoque -e decor (fast. 6, 284. 808 laudamus ... h. quoque -e [*sc. forma*] deas. Pont. 1, 7, 35. 2, 2, 90. 3, 1, 100 h. ... aut nulla -e. CELS. 5, 27, 10). Ib. 428 qua ... -e potes (Pont. 4, 12, 49 iuvandus. SEN. dial. 5, 36, 1 melior. PLIN. epist. 4, 17, 10). CELS. 6, 6, 1E nonnumquam copiosior vel acrior, nonnumquam utraque -e moderatior. *al.*

b *respectus explicatur structuris*: *α per enunt.* (*acc. c. inf. l. 24*): Ⓘ *varia ratione* (*cf. infra l. 52*): RHET. Her. 4, 53, 67 *verbum ambiguum* accipitur ... in eam -em, quam vult is, qui dixit (*item per enunt. relat.*: CIC. S. Rosc. 56). CIC. Deiot. 14 *quae* a te in eam -em accepta sunt ..., ut ... adfeceris (de orat. 1, 90 CAEL. Cic. fam. 8, 8, 4 QVINT. decl. 314, 12. *cf.* CAEL. Cic. fam. 8, 11, 4 in hanc -em, ... ut [SEN. epist. 81, 17]). Att. 8, 1, 1 id ego in eam -em accepi, haec oppida ... illum ... habere. 16, 1, 6 has *litteras* scripsi in eam -em, ne me motum putares. Ⓘⓘ *ratione causali, sc. -s vergit in notionem q. e. causa* (*cf. Löfstedt, Komm. 127. Sprache Tertullians 101 sqq., nec non supra p. 458, 17. 486, 58*): CIC. Att. 15, 1, 1 quanta me molestia adfecerit, nec ... ex ea -e maxime, quod *eqs.* (MAX. TAVR. serm. 83 p. 699A in ea magis -e ..., q.). TAC. dial. 21, 4 ut Caelium ex ea -e laudet, qua antiquus est ([*de vi caus. dubitat Güngerich, 1980, ad l.*]. TERT. nat. 1, 4, 6 ex ea -e damnatus est, qua [*cf. apol. 14, 7* propterea ... quia]. spect. 22 p. 23, 1 ex eadem -e [arte *Ursinus*], qua). PEREGR. Aeth. 3, 2 ex ea -e ..., quia *eqs.* (VEN. FORT. vita Marcell. 3, 11 ex hac -e ..., q.). CASSIOD. var. 9, 4, 3 ex ea -e ... quando *eqs.*

β per gen.: in -e(m): SCAEV. dig. 28, 3, 19, 1 in -em substitutionis exheredatus. TERT. adv. Marc. 1, 2 p. 292, 28 alium deum praesumpsit esse debere in -em bonae arboris. ITALA Col. 2, 16 (cod. e *al.* = VVLG.) *nemo* vos iudicet in cibo vel in potu aut in -e die festi (*gr.* ἐν μέρει ἑορτῆς). ARNOB. nat. 7, 16 alimoniarum. PELAG. in II Cor. 9, 3 p. 280, 15 doctrinae sive ministerii. CASSIOD. in psalm. 25, 12 fidei. ex -e: TERT. virg. vel. 11, 1 ex -e subsecutae disputationis, ne *eqs.* AMBROSIAST. in Gal. 5, 21 ex -e carnis, non ex -e spiritus. 5, 24, 2 mundi. AVG. in psalm. 32, 2 serm. 1, 3 prosperitatis. pro -e: PHILO quaest. in gen. 4, 158 dictum ... p. -e narrationis. CASSIOD. in psalm. 20, 7 membrorum (24, 11). a -e: CASSIOD. in psalm. 29, 13 'confitebor' ... accipiendum est a -e membrorum (48, 16 dicat. 90, 16 intellegatur. *al. apud eundem*).

2 *exempla varia selecta*: CIC. inv. 2, 142 eam -em, quae sibi prosit, defendere. SEN. dial. 5, 30, 3 plus speravi quam debui; haec -s maxime metuenda est (9, 8, 1. QVINT. inst. 7, 1, 10 instat huic -i vehementius, ut putet *eqs.* [12, 11, 11; *sed cf. Austin, 1948, ad l.*]. CASSIOD. var. 5, 14, 4. 11, 39, 2). QVINT. inst. 8, 3, 89 in augendo minuendoque ...; utrique -i totidem modi (decl. 268, 7 u. -is exemplis [TERT. adv. Marc. 2, 29 p. 376, 1]. SCAVR. gramm. VII 20, 11. *al.*). TAC. dial. 1, 4 qui diversam ... -em susciperet (*nisi trahas ad IIIB2*). AVR. Fronto p. 69, 7 v. d. H. scribam alterutram -em *eqs.* TERT. virg. vel. 3, 2 ut per licentiam utriusque moris indicium melioris -is emergeret (*cf.* TYCON. reg. 4 p. 39, 28 civitates Israhel ... figuram esse ecclesiae: aliquas ... -is malae, aliquas bonae, aliquas vero utriusque). PHILO quaest. in gen. 4, 159 dictum oratoriae -is (patet *trad.*) ..., morali vero stilo *eqs.* (*al., v. vol. IX 2, 901, 76 sqq.*). MAXIM. eleg. 1, 209 his -bus aetas defluit ...: non habitus, non ipse color *eqs.* *al.*

C *in exemplis* **per imaginem** *expressis*: **1** *magis subest imago loci* (*sc. cum respectu aestimationis, gradus sim.; cf. p. 467, 25. 475, 69*): TER. Haut. 57 vicinitas, quod ego in propinqua -e amicitiae puto. VAL. MAX. 4, 4 pr. divitias in prima felicitatis -e ... ponere (QVINT. inst. 5, 11, 42 ponitur ... in -e prima deorum auctoritas). SEN. dial. 9, 4, 6 si a prima te rei publicae -e fortuna summoverit. *plur.*: HEGES. 1, 11, 2 secundis -bus reservatum, ut *eqs.* (*gr. 1, 100* θέμενος ... ἐν δευτέρῳ. *antea*: principe loco).

2 *magis subest imago directionis, lateris*: **a** *locutiones selectae*: *α accedit* omnis: CIC. de orat. 1, 88 animis ... iudicum ... in o. -em ... permovendis (3, 61 diffusis disputationibus. SEN. epist. 79, 18 veritas in o. -em sui eadem. QVINT. inst. 1, 12, 2 *ingenium* in o. -em, ut ita dixerim, spectat. *plur.*: CIC. Tusc. 4, 38 *sapiens* in o. -is aciem intendit. 5, 83 habetur *oratio*. VERG. Aen. 4, 630 animum versabat [*sim.* LIV. 1, 58, 3 CARM. de bell. Aeg. 34]. *al.*). 3, 32 praemunitum et ex o. -e causae saeptum (LVCR. 3, 30 *natura* retecta est. *al.*). SEN. dial. 7, 27, 6 *mala* vos ab o. -e confodiunt. *al.* *β accedunt varia pron. vel adi.*: CIC. de orat. 1, 87 quot modis hominum mentes ... in quamque -em moverentur (*cf.* CLAVD. 15, 281 qualibet ad -es animus nutaverit anceps). orat. 114 artem *rhetoricam* quasi ex altera -e respondere dialecticae (ac. 1, 32. *cf. Arist. rhet. 1354a1* ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ). rep. 2, 43 in perniciosissimam -em ... decidit. fin. 5, 30 neutram in -em propensiores (ac. 2, 130 moveri. TERT. adv. Hermog. 41, 1 pronus et praeceps. *ibid.* inclinantis). Tusc. 5, 60 in contrarias -is. LVCR. 6, 648 cunctas in -is. VERG. Aen. 4, 286 *animum* in -is ... rapit varias (*item* 8, 21). OV. am. 3, 10, 28 hinc ..., ex illa -e. Pont. 1, 3, 57 sqq. hostis adest dextra laevaque a -e ..., terret utrumque latus: altera ... -s ... sensura sarisas, altera ... spicula. VAL. MAX. 7, 2 ext. 17 utramque -em spernit utilitatis (SEN. benef. 4, 34, 5 cogitat. QVINT. inst. 2, 17, 30 ex u. causae -e. PLIN. epist. 2, 19, 9 in u. -e calculos [*i. argumenta*] pone). SEN. dial. 5, 10, 4 non omnes ab eadem -e feriuntur. epist. 81, 15 in hanc ... -em proclivior. PERS. 3, 72 humana qua -e locatus es in re. *al.*

b *distributive in oppositione duorum* (*plurium l. 43; fere in deliberando, comparando sim.; pauca selecta usum illustrantia*): *α responsione strictiore*: altera ... altera: CIC. fin. 2, 63 ex a. -e ponebas cumulatum aliquem ... voluptatibus ..., ex a. autem cruciatibus. Lael. 63 cum ex a. -e proposita haec (*sc. honores sim.*) sint, ex a. ius amicitiae. SALL. Catil. 41, 2 in a. -e erat aes alienum ..., at in a. maiores opes. SEN. contr. exc. 3, 9, 1 ex a. -e lex est, ex a. testamentum. VAL. MAX. 4, 7, 3 ex a. -e res publica ..., ex a. *amicitia*. *varia*: CIC. Att. 8, 3, 3 in hac -e haec sunt, vide nunc, quae sint in altera. LIV. 9, 18, 10 cum ex hac -e saecula plura numerentur quam ex illa anni. SEN. contr. 9, 4, 15 ex hac -e tyrannus iubet, ex altera lex vetat. SEN. epist. 66, 22 ex alia -e ..., ex altera. IVV. 6, 437 inde ... atque alia -e in trutina. PORPH. Hor. sat. 2, 2, 64 ex una -e luxuriam, ex alia avaritiam. *β responsione liberiore* (*sc. e contextu potius colligenda*): contraria: CIC. inv. 2, 157 rerum expetendarum tria genera sunt; par autem numerus vitandarum ex c. -e. VAL. MAX. 4, 8 ext. 2. altera: CIC. fin. 5, 90 omnia, si ex a. -e ponantur (*subest imago librae v. 5, 91; cf. et* off. 3, 11 omnia ex a. -e collocata). BRVT. Cic. fam. 11, 10, 1 malle me tuum iudicium quam ex a. -e omnium istorum. LIV. 22, 59, 15 si videatis catenas ..., si ex a. -e cernatis *eqs.* 40, 8, 12 meliora ... exempla -e a. posui. QVINT. decl. 255, 5 *transfugae* cum ex a. -e intuerentur patriam ..., ad fortunam tamen inclinaverunt. alia: TERT. nat. 1, 10, 49 nescio, ne plus de vobis dei vestri quam de nobis querantur; ⟨sed vos⟩ ex a. -e adulamini (*suppl. Schneider, Mus. Helv. 19, 1962, 186*). COMM. instr. 1, 22, 11 et tamen ex a. -e *eqs.* EPIPHAN. in euang. 19 p. 20, 7 iterum ... ex a. -e (CASSIOD. var. 12, 1, 2). *vi magis additiva*: AMM. 28, 4, 22 sqq. (*de erratis nobilitatis*) aliqui ... alius ... multi ... alius ... -e alia.

appendix *ad I–IV*: **A** *circumscriptiones variae, locutiones periphrasticae sim.* (*quaedam supra attulimus ut p. 451, 19 sqq. 53 sqq. 474, 79 sqq., cf. etiam p. 481, 25 sqq. et 72 sqq.*): **1** *pertinet ad personam*: **a** *fere pro formula q. e.* '*quod ad me attinet*' *sim.*: LENT. Cic. fam. 12, 15, 4 nullo exemplo nostra ex -e. SEN. benef. 5, 2, 3 *officium* quod uterque a sua -e esse plenissimum cupit. APVL. met. 7, 4, 5 se ... pro sua -e quendam convenisse hominem (*cf. usum p. 463, 61 sqq. illustratum*). EPIST. Austras. 9 p. 124, 18 *ut* populum a -e sua vivere liceat quietum. **b** *mera circumscriptione*: VITA Hil. Arel. 22 l. 26 sacerdotes de beatitudinis tuae -e venientes. MAX. TAVR. hom. app. 3 p. 920B ex -e imperatoris (*item* 920C). CASSIOD. var. 1, 36, 2 -s nostra (*i. nos*). 10, 8, 1 a vestris ... -bus postulare.

2 *pertinet ad res*: *plur.*: DON. Ter. Eun. 27, 5 purgat id ipsum *peccatum* ... ab imprudentiae -bus. CLAVD. DON. Aen. 1, 555 p. 110, 28 ut animum Didonis ad miserationis -is urgeret. 4, 190 p. 376, 23 vacare ... libidinis -bus. 4, 220 p. 383, 2 reiectis -bus honestatis. *al.* HIL. AREL. vita Honorat. 2 l. 5 quicquid recordatio in laudis -bus suggerit. VAL. CEM. hom. 4, 5 si iustitiae -es colas (*sim.* 4, 6). *sing.*: CHIRON 116 omnis esca ... in -em cruditatis se convertit (*i. male digestibilis fit*). PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 9, 2 *Nessi centauri* cruor in veneni cessit -em (*i. venenum factum est*).

B *de ellipsi*: *v. sub vocibus in quibus -s subaudienda est, e. g.* centesima (*al. num. fract. ut* decima, tertia [*saepe plur.*], vicesima), dextera (laeva, sinistra), dimidia (media), prima (*fere plur. ut* secundae), rata.

deriv.: partialis, partiarius, partiatim, particula, partilis, partim, 1. partio (partior).

compos.: compars, expers, particapium, particeps, partificus, partipedes, quinquipartes. *Teßmer.*

[parsavit: indicavit seu protulit GLOSS.L V Aa P 102. *corruptum* (parravit *var. l.*; pansavit, *quod forma verbi q. e.* pansare *esset, a* pandere *derivandi sed alibi non exstantis, restituere noluit Theander*).**]**

[parsim *cod. F* APVL. met. 4, 31, 6, *ubi vulgo* passim; *vix* sparsim *coll. p. 193, 62 sqq.***]**

parsimōnia, -ae *f. et* parsimōnium, -ī *n.* [*a* parcere, parsus; *cf. Leumann, Gramm. 1977, 605; de formis* parsi, parsum, parsurus *v. supra p. 328, 83 sqq. Sch.*] *de origine*: PRISC. gramm. II 120, 2 parco, parsi, -a (*item* GRAMM. suppl. 98, 28; *ceterum voces coniungere videntur e. g.* CIC. orat. 83 sq. SEN. benef. 2, 34, 4, *v. etiam p. 489, 51.* [*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

490, 21. 23). *de genere et scriptura: inter feminina affert* PROB. app. gramm. IV 194, 17; *duo genera inveniri testatur* DVB. NOM. gramm. V 587, 3 -a generis feminini; sed Virgilius -um tempus sibi dixit (*corruptum, vix ad* VERG. *l. 64; v. Glorie, ed. 1968 p. 796 ad l.*). *fem.* -a *exstat passim apud auctores, sc. forma* -sim- (-ssim- *pro* -rsim- *e. g.* GLOSS. IV 374, 2) *in codd. vet. e. g.* PLAVT. Truc. 310 (*A*), CIC. Cael. 38 (*Π, saec. V*), *in tit.* S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 9, *multo rarius* -cim-, *e. g.* CYPR. ad Donat. 3 GREG. M. in Ezech. 1, 7, 2. *neutr.* -um *non exstat nisi his locis: forma* -cim- CIL V 123 (*lapide deperdito ut* 195. 4156). CE 516, 2 (*v.* INSCR. Tun. Merlin 297). GLOSS. III 163, 2, *forma* -sim- GLOSS. *et falsa var. l.* CASSIAN. inst. 5, 7; *de forma* -muni- *v. p. 490, 18.* NOT. Tir. 40, 50 -a. *de notione* (*cf. p. 490, 2*): GLOSS. -a: *φειδωλία. φειδώς. μικρολογία. σωφροσύνη.* pietas modica (*obscurum; ad* TER. Haut. 441 *refert Lindsay,* GLOSS.L III Abol. PA 1). frugalitas, abstinentia, parcitas. penuria et abstinentia ciborum. sine -a: *ἀφειδῶς.* -um: *μικρολογία. sim. al.* *legitur in versibus apud* PLAVT. *quinquies, singulisque locis apud* TER., VERG. catal., ARGVM. Plaut., AVSON. *al.; in prosa oratione inde a* CATONE, HEMINA, CIC., VARRONE; *deest e. g. apud* CAES., SALL., VITR., VELL., VAL. MAX.; *plur.* PLAVT. Trin. 1028 PRVD. cath. 7, 3. *al.* [*restituitur pro* patrimonium HEMINA hist. 13 SCHOL. Iuv. 11, 77. *falso trad.* RABIR. carm. frg. 4.]

I *pertinet ad animantes, sc. i. q. hominum habitus parcus vel actio parcendi* (*aliter per metonymian sub A1b; pro agente inducitur maxime l. 73*). *iuxta posita vel synonyma e. g.* duritia, *v. vol. V 1, 2291, 14sqq.,* diligentia CIC. S. Rosc. 75 off. 1, 92. 2, 87 SYMM. epist. 8, 58, paupertas LIV. 1 praef. 11. 34, 4, 13 PORPH. Hor. epist. 2, 2, 199, frugalitas SEN. epist. 56, 10. 88, 30 FRONTO p. 128, 6 v. d. H. IVST. 3, 2, 10. *al.; v. etiam p. 490, 44sqq.; fere opponuntur e. g.* avaritia, *v. p. 490, 6. al.,* luxuria, *v. vol. VII 2, 1920, 71sqq. et cf.* luxus AMBR. in Luc. 1, 36, opulentia APVL. apol. 95, 5 CAPITOL. Pius 7, 5.

per gen. indicatur saepe, quae res parce adhibeatur, usurpetur, vel quo respectu quis parcus sit: NEP. Alc. 11, 4 victus atque cultus (SEN. nat. 4 praef. 18. *al.*). SEN. clem. 1, 1, 3 sanguinis (*al. v. sub B*). PLIN. nat. 14, 90 eius rei (*i. vini*). 19, 144 praemiorum. TAC. ann. 15, 48, 3 voluptatum. PLIN. epist. 3, 5, 13 temporis. GELL. 12, 4, 1 linguae. TERT. castit. 10 l. 7 carnis. LAMPR. Alex. 37, 1 donandi. *al.* (*cf.* in *c. abl. infra l. 59. 64 et* VITAE patr. Iurens. 62 M. in victu); *aliter:* CASSIAN. inst. 5, 5, 2 holerum (*v. p. 490, 53, sc. gen. indicat rem ab homine parco comedendam*). 6, 2 ieiuniorum (*gen. inhaerentiae*). *in proverbiis: l. 58. 64.*

A *exercetur* -a *in rebus utendis, adhibendis:* **1** *in consumendo vel dando, sc. maxime rem familiarem, pecuniam* (*in imagine infra l. 79; escas et potiones v. sub 3. adhibetur plerumque in bonam neutramve partem, ironice autem vel in malam partem e. g. l. 57. 64. 69. 75*): **a** *usu proprio:* *α exempla varia* (*selecta inde a* LIV.): PLAVT. Most. 236 ista ... absumpta res erit; ... estur, bibitur, neque quisquam -am adhibet. Trin. 1028 utinam veteres homin⟨um mor⟩es, veteres -ae ... ⟨in⟩ ... honore hic essent (GELL. 2, 24 tit. *cf.* antiqua: PLIN. nat. 18, 37 TAC. ann. 3, 52, 1. 12, 53, 3. *al.*). Truc. 310 rem coegit ... -a duritiaque, quae nunc ad vos *meretrices* clam exportatur. TER. Haut. 441 vehemens in utramque partem ... es nimis, aut largitate nimia aut -a ([EVGRAPH. 437 *ad l.* parcitatem]. PORPH. Hor. carm. 2, 14, 25sq. AVSON. 419, 72 p. 372 P. n. -a et austeritas vix ferenda). CATO or. frg. 11, 1 (128 M.) in -a atque in duritia atque industria omnem adulescentiam meam abstinui. HEMINA hist. 13. CIC. Quinct. 92 possitne se contra luxuriem ac licentiam rusticana illa atque inculta -a defendere (*cf.* AVR. VICT. Caes. 41, 3 agrestis). prov. 28 ornamentum triumphi minuendum nostra -a non putavi. rep. 4, 7 optimum ... vectigal duco esse -am (*eadem vel sim. sententia fere proverbialis:* parad. 49 PS. SEN. mon. 22 PANEG. 3, 10, 3). Att. 5, 4, 4 meam in eo -am huius paginae contractio significat (*sc. in charta parce utenda ut* fam. 7, 18, 2). *et saepius.* VARRO rust. 3, 16, 1 mulsum non bibere propter -am. NEP. Alc. 11, 4 ut -a victus atque cultus omnes Lacedaemonios vinceret *Alcibiades.* VERG. catal. 13, 12 seu furta dicantur tua et helluato sera patrimonio in fratre -a (*i. in fratris re fam. consumenda. resp. proverbium* SEN. epist. 1, 5 s. -a in fundo est [*sc. epoto vase*]. *sim.* VEG. mil. 3, 3). LIV. 1 praef. 11 *numquam fuit civitas,* ubi tantus ... paupertati ac -ae honos fuerit. SEN. epist. 74, 19 quae *prudentia* modum illis *commodis* aut -am imponat. PLIN. nat. 12, 62 Alexandro ... sine -a tura ingerenti aris. 15, 11 tertia est culpa in -a, quoniam propter impendium decerpendi exspectatur, ut decidant olivae. 19, 144 praemiorum -am cavillantes *milites* (*nisi ad II*). TAC. Agr. 4, 2 (*de urbe Massilia*) locum Graeca comitate et provinciali -a mixtum. ann. 3, 55, 3 domesticam. 14, 56, 1 quantum Volusio longa -a quaesivit (*opp.* liberalitas). PLIN. epist. 3, 5, 13 temporis. SVET. Tib. 34, 1 publicam. APVL. met. 1, 24, 1 mores atque -am ... Milonis (*cf. 1, 21, 5* extremae avaritiae ... homo; *ironice κατ' εὐφημισμόν dictum videtur*). CE 516, 2 (*saec. II/III*) coniunx ... -o fulta. PANEG. 4, 35, 4 *aedificia novo ornatu splendentia* indecoram maiorum -am prodiderunt. IVST. 44, 2, 1 dura omnibus *Hispanis* et adstricta -a. PACIAN. (?) sim. carn. p. 114, 11 (*in imagine respicitur explicatio loci sacrae script.*) medicamentum tibi ... vino modico ... admixto ... transmisi ...; quod si tibi visum fuerit avarius temperatum nostramque -am sitis ardore culpaveris *eqs.* CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 44, 20 nascendi integritatem aut -a aut nimietas temperat parentis alterius (*sc. elementa in generatione non aequa parte praebentis*). *al.* *β plane distinguitur avaritia, tenacitas sim.* (*de distinctione dubitat* LACT.): SEN. benef. 2, 34, 4 -a (-um *var. l.*) est scientia vitandi sumptus supervacuos aut ars re familiari moderate utendi; parcissimum tamen hominem vocamus pusilli animi et contracti, cum infinitum intersit inter modum et angustias. QVINT. inst. 4, 2, 77 verbis elevare quaedam licebit: luxuria liberalitatis, avaritia -ae ... nomine lenietur (TAC. hist. 1, 37, 4). LACT. inst. 6, 17, 15 -am ... virtutis loco habent *philosophi*; quae si studium est habendi non potest esse virtus (*cf. 6, 17, 10* cupiditas ... inter vitia numeratur). AVG. epist. 167, 6 *tenacitas* vitium est ... -ae simile ... fallacissima specie (*sim. dist.* tenacia: GREG. M. moral. 23, 19 *et al. apud eundem*).

b *usu metonymico significatur ipsa pecunia moribus parcis reposita:* ARGVM. Plaut. Truc. 6 *meretrices* ni rapiant domini -am (patrimonium *Scaliger; Opitz, Leipz. Stud. 6, 1883, 257sq., putat scriptorem p. 489, 49 male intellexisse, sc. ut pron. rel. ad* -a *rettulerit*). SYMM. rel. 20, 2 ex argentariorum -a argentum iusso operi ministratum est. CIL V 123 *coniuges* de -o suo domum aeternam vivi sibi posuerunt (195. 4156. *item, si recte rest.:* X 7000 mate⟨r de parci⟩munio su⟨o⟩ fe⟨cit⟩).

2 *in dicendo, scribendo* (*aliter supra p. 489, 59sq. 82*): CIC. orat. 84 sunt ... pleraque apta[e] ... oratoris *tenuis* ... -ae (*cf. 83* si, ut in epularum apparatu, ⟨a⟩ magnificentia recedens non se parcum solum ... videri volet). GELL. 11, 2, 4 *Crassi* elegantiam ... multa -a mixtam (*citat Cic. Brut. 148* parcissimus elegantium *eqs.*). 12, 4, 1 qua linguae -a, qua loquendi oportunitate ... amicum esse conveniat (*cf.* RVFIN. Orig. in num. 27, 12 p. 277, 19 oris -am [*inde* PS. AMBR. mans. 36 p. 35A]). APVL. apol. 95, 5 ut in illa *oratione* ... nec -am Salustius nec opulentiam Cicero *requirat.* SYMM. epist. 1, 45, 1 odi -am verborum bonorum (*cf. ibid.* scribendi ... brevitas). 7, 129 (*ibid.* brevi pagina). PAVL. NOL. epist. 36, 2 imitabimur in hac epistula -am sermonis vestri (*nisi ad II; opp.* plenitudinem sensus vestri).

3 *in fruendo* (*sc. maxime cibo ac potu; somno l. 37, qualibet voluptate l. 36. 47. 58*): **a** *usu vario:* PAVL. FEST. p. 96 'gallam bibere ...' cum ait Lucilius (*501*), praemonet -a esse utendum neque gulae indulgendum *eqs.* PLIN. nat. 14, 90 diu ... eius rei (*i. vini*) magna -a fuit. TAC. ann. 15, 48, 3 procul *erat* gravitas morum aut voluptatum -a; ... luxu indulgebat *Piso.* AMM. 25, 4, 4 *Iuliani temperantia* crescebat ... iuvante -a ciborum et somni, quibus ... tenacius utebatur. SYMM. epist. 5, 67 (*syn.* abstinentia). 8, 31. 8, 58 *morbum* comprimere ... nitor diligentia et -a. HIER. hom. Orig. in Ier. 11 p. 663C quomodo dolores et victus -a ex eorum *medicorum* dispositione nascantur (*cf. Migne gr. 13, 405A τὸ ἐπίπονον τῆς διαίτης*). SIDON. epist. 2, 9, 10 disruptum ganea stomachum ... sarcire ... -a solet. **b** *pertinet ad abstinentiam, temperantiam Christianis exercendam* (*fere pro syn. e. g.* abstinentia AMBR. Hel. 8, 22 spir. 2 prol. 14 RVFIN. hist. mon. 1 p. 398C. *al.*; ieiunium AMBR. Hel. 8, 22 SIDON. epist. 6, 2, 1. *al.* [*disting.* AVG. *infra*]; temperantia AMBR. Noe 25, 89. *al.*): TERT. castit. 10 l. 7 -a carnis spiritum adquires (*cf. ibid. l. 6* per continentiam). CYPR. ad Donat. 3 quando -am discit, qui ... largis dapibus adsuevit? AMBR. Abr. 2, 4, 17 (*inter virtutes castitati coniunctas*) -am cibi, fugam lasciviae *eqs.* Cain et Ab. 1, 5, 18 p. 355, 2 innumeris vina nocuerunt, nulli -a (*antea:* frugalitas). PRVD. cath. 7, 3 adesto castis, Christe, -is. AVG. serm. 207, 2 -a ieiuniis coniungatur (*i. ne pro cibis prohibitis comedantur delicatiores*). CASSIAN. inst. 5, 5, 2 nec cunctis purorum holerum habilis est -a. 5, 7 virtus -ae ([-nii *var. l.*]. conl. 17, 21, 1. *al.*). conl. 2, 21, 2 memini seniores nostros ... hanc -am sustentasse *eqs.* 21, 23, 2 saluberrimus -ae modus (*cf.* SACR. Leon. 1308 -ae ... mensuram). LEO M. serm. 68, 4 in studio -ae (SACR. Leon. 193 medicinali⟨s⟩ -ae studiis [*opp.* inmoderantiam]). POMER. 1, 12, 1 immoderatis cupiditatibus -ae frenum *imponere.* FVLG. RVSP. incarn. 38 si ... sobrietas in castitate ac -a teneatur. VITA Fulg. p. 29 L. regulae communis -am *custodire.* GREG. TVR. Mart. 2, 18 p. 615, 28 -ae se ... deputans caputque tonsurans. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 43 l. 46 C. pro -a praemia concedentur (*gr. ἐγκράτεια*). ISID. eccl. off. 2, 16, 14 *coercere* per -am concupiscentiam et gulam. *et saepe.*

B *exercetur* -a *in laedendo* (*sc. alios animantes eorumve cadavera aut se ipsum; praeter* SEN. clem. *in iunctura* sine -a, *cf. supra p. 489, 15. 68*): SEN. clem. 1, 1, 3 summa -a etiam vilissimi sanguinis (benef. 4, 1, 2 quocumque misit *virtus,* ... sine ulla s. sui -a vadendum. nat. 5, 18, 9). AMM. 15, 4, 8 sine pars⟨imo⟩nia, quidquid offendi poterat, ... configebant. 17, 10, 6 resistentes ... sine ulla -a contruncabant. 19, 11, 14. 25, 3, 10. 25, 4, 17 innumeras sine -a pecudes mactans *Iulianus sacrificans* (*nisi ad p. 489, 44sqq.*). 29, 6, 8. 31, 13, 6 cadavera sine -a calcabantur.

II *pertinet ad statum rerum:* *? de inopia, paupertate:* LIV. 39, 1, 6 inops regio, quae -a adstringeret milites (*nisi ad ipsorum militum indigentiam referendum, ut ad p. 489, 44sqq. pertineat*). *de vilitate, statu non luxurioso:* SVET. Aug. 73 instrumenti eius et suppellectilis -a apparet ... residuis lectis. *de quantitate exigua, parva* (*an huc etiam l. 29. p. 489, 70?*): GARG. MART. pom. 2, 12 (13) cutis *persici pomi* exilitas et carnis squallor consentanee prodibunt ad -am vetustatis (*cf. antea:* persici pomum ... asservari diu non potest). AMBR. epist. 63, 26 mitigatur iuventutis ferocitas epularum -a (*opp.* redundantia ciborum).

[parsio *v.* parcitudo.**]** *Korteweg.*

parstināca *v.* pastinaca. **partārius** *v. p. 393, 81.*

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

partecta, -ōrum *n.* *'fortasse formatum est a παρατεκταίνω' Mommsen ad l. infra cit.; vix cum Osthoff, Indogerm. Forsch. 8, 1898, 27 sqq. ad ipsam linguam indogerm. refugiendum.* *genus contignationis, contabulationis sim., ubi spectatores in circo adsunt (ad rem v. Osthoff l. c.)*: ORIGO Rom. chron. I p. 146, 28 circensibus Apollinaribus -orum columna ruit et oppressit homines MCXII (p. 148, 24 -orum podius r. et o. h. XIII).

partem-, parten- *v.* parthen-. **parter** *v.* pater.

parthena, -ae *f.*, παρθένη *(cf. Wackernagel, Vorl. über Syntax II², 1928, 12).* *i. q. virgo, monacha*: PEREGR. Aeth. 24, 1 omnes monazontes et -⟨a⟩e, ut hic dicunt, ... sed et laici *(sunt qui de viris dictum putent, sed cf. de isdem Cyrill. Hierosol. catech. 16, 22 p. 949ᴬ μονάζοντας, παρθένους καὶ ... λαϊκούς).*

[**partheniacum** *pro* paroemiacum SERV. gramm. IV 462, 6 *edd. vet.*; 466, 8 *edd. vet.*]

partheniās, *acc.* -ēn, *plur.* -ae, -ārum *m.*, παρθενίας. *scribitur* -te- *in var. l.* SERV. auct. *forma* -ēn *ionica* AVSON., *de qua v. Hornstein, Wien. Stud. 70, 1957, 148, 1; hinc Peiper, Prete in indice nom.* -ēs *statuunt.* *vox graeca, cuius notio est filius virginis, dupliciter adhibetur*: **1** *plur.* -ae *de iuvenibus Lacedaemoniorum, qui Tarentum condidisse dicuntur (v. Schaefer, RE XVIII 4, 1884 sqq.)*: PORPH. Hor. carm. 2, 6, 11/12 *Phalanto* principe -ae Spartani Tarentum condiderunt. LACT. inst. 1, 20, 32 ex quibus *virginibus* sunt -ae nati *(var. ll.* -them- *et* -thenii *[cf. p. 492, 5]).* IVST. 3, 4, 7 ex his *feminis promiscuo concubitu gravidis* nati ob notam materni pudoris -ae vocati *sunt.* 3, 4, 17 possessio Tarentina -is in aeternum fundata. SERV. auct. ecl. 10, 57 *Parthenius mons dictus,* quod -ae Lacedaemonii ... ibi ... consedissent *eqs.* MYTHOGR. 1, 206 p. 65, 22 *v. l. 40.* **2** *sing., appellatio Vergilii (sc. eius nominis interpretatio graeca, cf. Hornstein, l. cit. 148 sqq.)*: DON. vita Verg. l. 36 *Vergilium* vita et ore et animo tam probum ..., ut Neapoli -as vulgo appellatus sit (id est virginalis *suprascr. cod. E).* AVSON. 360 p. 219, 3 P. Maronem -en dictum causa pudoris. SERV. vita Verg. p. 1, 7 adeo ... verecundissimus fuit ut ex moribus cognomen acciperet; nam dictus est -as.

cf. Onom.

partheniātae, *acc.* -ās *m.*, παρθενιᾶται *(quae vox gr. alibi non exstat; formata fortasse sec.* Σπαρτιᾶται*).* *i. q. partheniae (v. l. 20)*: SERV. georg. 4, 125 *cum* iuvenes de incertis parentibus nati erubescerent originem suam — nam et -ae appellabantur ([i. e. de virginibus nati *suprascr. cod. M*]. *sim.* Aen. 3, 551 l. 8 *et Mythogr. 1, 206 p. 65, 22* partheniae). SERV. auct. Aen. 3, 551 l. 26 pueros, qui ex virginibus nati erant, -as vocaverunt.

parthenicē, (-ēs) *f.*, παρθενική. *nomen herbae (ad chamaemelon referri solet, cf. André, Les noms de plantes, 1985, 189)*: CATVLL. 61, 194 uxor in thalamo ... ore floridulo nitens alba -e velut luteumve papaver. *cf. Onom.*

parthenicon *n.*, παρθενικόν. *scribitur* -te-. *[inter nomina herbae q. d. pulegium affert ed. Ackermann* PS. APVL. herb. 92 p. 265; *cf. var. lect. l. 64; latet fortasse etiam in formis depravatis glossarum infra l. 83 sq.]* *nomen herbae q. e. artemisia*: PS. APVL. herb. 10 l. 14 alii -on *dicunt* ..., Itali serpullum maius, alii valentia, Romani artemisia (-ion *olim ed. Ackermann, sed cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 113 p. 125, 7 παρθενικόν).* GLOSS. III 573, 67 -on id est artemisia.

parthenidae, (-ārum) *m.*, παρθενίδαι *(vox gr. alibi non inventa).* *i. q. partheniae (v. supra l. 20)*: PROB. Verg. georg. 2, 197 Tarentum ... condiderunt -ae, hoc est exules Lacedaemoniorum.

partheniēs *l. 18.* **parthenion** *v.* -um.

parthenis, (-idos) *f.*, παρθενίς. *var. l. nom.* -ix PLIN. nat. 25, 73. *nomen herbae q. e. artemisia*: PLIN. nat. 25, 73 *artemisia* antea -is vocabatur *(inde* 1, 25, 36 artemisia sive -is *eqs.).*

cf. Onom.

parthenium (-on), -ī *n.*, παρθένιον *(gr. resp. apud* DIOSC.*).* *scribitur: litt. graecis* CELS. *(var. l.* -ων*)*; -te- PS. APVL. herb. 23 l. 9 *(var. ll.* panten-, partenicon). DIOSC. 3 praef. p. 374, 41. *al.*; pantenon GLOSS. med.; *varie depravatur in* GLOSS. *(v. sub 3).* *[falsa lectio pro* parthenicon *v. l. 52.]*

nomen herbarum varii generis (v. André, Les noms de plantes, 1985, 189; non liquet cui generi tribuendum sit PLIN. nat. 21, 89*)*: **1** *i. q. herba muralis*: CELS. 2, 33, 2 herba muralis, -ον *vel* περδείκιον appellant *Graeci (huc spectat* PLIN. nat. 21, 176 -um alii leucanthes, alii amaracum vocant, Celsus apud nos perdicium et muralem *[inde* 1, 21, 52]). DIOSC. 3 praef. p. 374, 41 de -o. 3, 150 p. 438, 5 de -o: -on aut amaracon aut leucanthemon. **2** *i. q. herba urceolaris*: PLIN. nat. 22, 41 helxinen aliqui perdicium vocant ..., alii sideritem, nonnulli -um *(de eadem herba* 22, 43 *[v. André ad l.]. cf.* 1, 22, 20 perdicio sive -o sive siderite, quae urceolaris sive astercum). 22, 44 *herba* monstrata ... a Minerva, quare -um vocari coepta est. PS. APVL. herb. interpol. 82 l. 6 adnot. DIOSC. 4, 82 p. 46, 14. **3** *i. q. herba mercurialis*: PLIN. nat. 25, 38 linozostis sive -um (-us *trad.*) Mercuri inventum est; ideo apud Graecos Hermu poan multi vocant eam, apud nos omnes mercurialem *(cf.* 1, 25, 18 -on). PS. APVL. herb. 83 l. 16 alii -on *dicunt* ..., Itali mercurialis. herb. interpol. 83 l. 19 DIOSC. 4, 184 p. 91, 10. GLOSS. mercurialis: -on *(al., scriptura varie depravata, e. g.* -timin-, -temn-, -gem-, -gam-). **4** *i. q. chamaemelon*: PS. APVL. herb. 23 l. 9 GLOSS. med. ed. Heiberg p. 51, 12. **5** *i. q. libanotis*: PS. APVL. herb. interpol. 80 l. 47 *herba rosmarinum sive libanotis* vocatur etiam ... -on.

cf. Onom.

parthenius, -ī *m.*, παρθένιος. *[cf. p. 491, 24.]* *plur. de iuvenibus Lacedaemoniis, i. q. partheniae (v. p. 491, 20)*: PHILARG. Verg. ecl. 10, 57 rec. I *(inde* SCHOL. Verg. Bern.) -i Lacones ideo, quod, cum profecti essent ad bellum, reliqua iuventus stuprum cum virginibus fecit; inde nati -i nominati sunt *(cetera ad nomen montis referantur coll. Serv. auct. ecl. 10, 57).* ISID. orig. 15, 1, 62 Phalantus -orum dux -os constituit.

cf. Onom.

parthenix *v.* parthenis.

parthenōn, -ōnis *m.*, παρθενών. *scrib.* -te- *in var. ll. codd.* *i. q. domus vel pars domus virgini vel virginibus propria*: **1** *significatur pars villae Attici vel Bruti (nomen fortasse a templo Minervae sumptum; v. sub 2)*: CIC. Att. 13, 40, 1 φιλοτέχνημα illud tuum, quod vidi in -e, Ahalam et Brutum *(i. eorum imagines).* **2** *significatur templum deae Atheniensium, q. e. Athena Parthenos (de quo v. Wiesner, RE XVIII 4, 1913 sqq.)*: PLIN. nat. 34, 54 Phidias ... fecit ... Minervam ..., quae est in -e (partenonia *var. l.*). **3** *significatur habitatio virginum*: ANTH. 198 tit. verba Achillis in -e *eqs.* (partenona *cod. Salmas.*).

parthenos *f.*, παρθένος. *scribitur* -te- GLOSS.ᴸ, *cum apice* -nó PAP. *graece, i. q. virgo (sim.* GLOSS. V 129, 24 GLOSS.ᴸ I Ansil. PA 573): PAP. Corp. 65, 11 *(saec. II/III; contextu manco)* putes -ó nón ut t⟨... *(veteri comoediae ascribere voluit Dingel, Zeitschr. Pap. Epigr. 10, 1973, 30; obloquitur Bader, ibid. 12, 1973, 270 sqq.).* GLOSS. II p. XIV -os: virgo quae coram cunctis verecundatur; para enim coram est, thenos verecundia.

cf. Onom.

? **parthia** *f.* *vox aliena, si recte legitur.* *scribitur* -ti- GLOSS. *nomen herbae graminis (ad rem cf. André, Lex. des termes de botan., 1956, 239)*: PS. APVL. herb. 78 l. 12 Daci -a *dicunt,* Itali gramen *(var. l.* percia; *inde* GLOSS. III 559, 52 dacipartia id est gramen. *fluxit fortasse e Ps. Diosc. Vind. 4, 29 p. 192, 11* Σπάνοι ἀπαρία, Δάκοι κοτίατα. *cf. etiam Gloss. III 573, 13* paracia i. gramen).

partiālis, -e. *a* pars. *[legitur pro* partilis *in edd. vet.* MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 32, *pro* partitialis *in epist. spuriis* EPIST. pontif. 133 Migne 5, 87ᴬ. 878 Migne 65, 17ᴮ *ex* GREG. M. epist. 5, 41 p. 333, 9.] *i. q. ad partem pertinens (sc. de eis, quae ad singula, non ad universum referuntur; paulo aliter* partilis *apud eundem p. 515, 79, si editioni fides habenda)*: HESYCH. in lev. 8, 4/9 p. 876ᶜ quatuor ... versuum ei rationale, id est ex quatuor generalibus virtutibus, et ex duodecim lapidibus -bus quodammodo et specialibus fieri praecepit *(respicitur exod. 28, 17 sqq.).* 13, 38/39 p. 945ᶜ quorundam -ium parvorumque mandatorum ignorantia.

adv. **partiāliter.** *i. q. partiliter, sc. indicatur actionem ad partem tantum pertinere, non ad totum*: CONC.ˢ I 5 p. 247, 17 si quis ... divinae naturae carnem capacem dixerit ac -r unitam carni (partiliter *coll. Palatina, v. ibid. p. 73, 9).* CAEL. AVR. chron. 2, 1, 36 ordinamus etiam si quid -r loco patienti poterit adhiberi ... rasionem capillorum (partiliter *ed. Rovillii in marg. coll. p. 516, 55).*

partiāricius, -a, -um. *a* partiarius. *scribitur* parc-. *i. q. ad partiarium pertinens (dub. utrum adi. an f. pro subst., cf. Du Cange s. v.* parceria): FORMVLAE Andecav. 30 p. 14, 3 sq. quasi vineas suas ... ad -as ei dedissit, ut ... ipsas vinias ad -as habere debiat.

partiārius, -a, -um. *a* pars. *de notione*: GLOSS. communicarium: -um *(si recte trad., v. vol. III 1952, 79 sq.).* *[prov. vet.* parsier, *vasc.* parcè; *cat.* parcer; *hisp.* aparcero; *port.* parceiro. *cf. Wartburg VII 675. Corominas² I 294. Machado³ IV 307. St.]* *[in suppl. dubio* CATO agr. capp. 145. *vix recte edd. vet.* THEOPHIL. inst. Iust. 2, 23, 5 *(bis) et* 2, 23, 6 -ov *pro* partitiariu. *in tit. falso* CIL VI 3400*, 2.]

i. q. pertinens ad conductionem, hereditatem, usum sim., qui fit per partitionem: **1** *de eis, qui aliqua re per partitionem utuntur vel alicuius rei participes sunt (de hominibus praeter l. 79; accedit gen. sub b)*: **a** *technice in sermone iuris*: **α** *adi.*: CATO agr. capp. 146 vineam redemptori -o ut des *(cf.* GAIVS dig. 19, 2, 25, 6 -us colonus quasi societatis iure et damnum et lucrum cum domino fundi partitur *[opp.* qui ad pecuniam numeratam conduxit]. *cf. l. 76 sq. et p. 462, 18. ad rem v. Bolla, RE XVIII 4, 2480 sqq.).* GAIVS inst. 2, 254 *(inde* INST. Iust. 2, 23, 5) legatarii *(v. vol. VII 2, 1101, 37 sqq.; addas* INST. Iust. 2, 23, 6. *inde forma sec.* partitio *aucta* THEOPHIL. inst. 2, 23, 5 ληγαταρίου partitiariu *[ibid. iterum nec non 6. explicatur* GLOSS. iurispr. ἄδετ Π 45 παρτιτιαρίου· ἡμισυμερίτου]). **β** *m. pro subst.*: CATO agr. 16 calcem -o coquendam qui dant. 137 vineam curandam -o; ... -o fenum et pabulum. agr. capp. 19 calcem -o locandam.

b *transfertur ad quamlibet participationem*: TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 10 bonitas *dei Marcionis* ... cedens perditioni, -a exitii. 3, 16 p. 402, 24 disce et hic cum -is erroris tui Iudaeis *(de eis, qui ex parte tantum socii sunt, ut*: resurr. 2 p. 26, 11 alios Saducaeos ... -os sententiae illorum *[sc. dimidiam resurrectionem agnoscentes]).*

2 *de eis, quae per partitionem communiter possidentur*: APVL. met. 4, 30, 1 *(verba Veneris)* cum mortali puella -o maiestatis honore

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tractor. 8, 26, 5 promiscuis operis -us agebat concubinus. COD. Iust. 2, 3, 9 (*a. 223*) pascenda pecora -a, id est ut fetus eorum portionibus, quibus placuit, inter dominum et pastorem dividantur.

3 *de institutionibus, quae spectant ad ius partitionis*: APVL. met. 9, 27, 4 (*maritus ad adulterum*) te . . . *non* necabo . . ., sed plane cum uxore mea -o tractabo (*n. pro subst. fere pro adv., nisi subaudias* iure). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 158, 14 tractatus adversus Arrium Sabelliumque, cuius Fotinus -a hereditate damnatur.

pro subst.: m. p. 492, 75, fort. etiam p. 492, 80sq.; n. fort. l. 6.

deriv.: partiaricius.

partiātim *adv.* *a* pars; *cf.* membratim. *i. q. per partes* (*sc. corporis*): CAEL. AVR. acut. 1, 11, 79 -m erit adhibenda cucurbita, ut . . . nunc praecordiis . . ., nunc capiti, nunc clunibus *eqs.*

partībilis, -e. *a* partire. [*confunditur cum* partilis CLAVD. MAM. anim. 1, 18 p. 66, 16sqq.] 1 *i. quod partiri potest, divisibilis* (*non nisi neutr. pro subst.*): BOETH. top. Arist. lat. 138a23 quoniam magis est proprium animalis sentire quam -e, non est autem animalis sentire proprium, non erit animalis (25) -e proprium (*gr. bis* τὸ μεριστόν). 2 *i. q. partitus, partilis, singularis* (*sec. gr.* μεριστός): PRISC. LYD. solut. 9 p. 94, 21 *rationes creaturarum creator solus noscit*; impossibile est -i animo et sensu accipere varietatem . . . formae et utilitatis.

compos.: impartibilis.

particapium, *compos. a* pars *et* capere, *fingitur veriloquii causa p. 502, 5.*

⌘**particella,** -ae *f.* *a* particula. [*val.* părticeà; *it.* particella; *francog.* parcelle; *prov. vet.* parsela; *hisp.* partecilla, barchilla. *cf. M.-L. 6257. Battisti-Alessio IV 2785. Wartburg VII 675sq. Corominas² I 510. St.*] *i. q. parva pars*: TAB. Albertini 3, 4 -as agrorum in dibersis locis *vendunt* (4, 5 -as a., id est aumas duas. 6, 4 -am agri. *al. ibid.*). *Gatti.*

⌘**particeps,** -ipis *subst. et adi.* *a* pars *et* capere (*derivatur a* partiri GRAMM. suppl. 74, 27). NOT. Tir. 30, 98. *de formis: vix agnoscas nom. sing.* -cipes ITALA Hebr. 2, 14 (cod. d; *plur.* -es *antea recte positum errore iteratum videtur pro sing.* -s); *abl. sing.* -e *et* -i, *gen. plur.* -um *et* -ium *testatur* FRG. Bob. gramm. V 562, 18sq.; -e *trad.* CIC. Tusc. 4, 10 LIV. 35, 10, 8 DECL. in Catil. 53. *al.*, -i *metro firmatur* MART. 4, 75, 4 (*v. p. 494, 12*), *trad.* SPART. Geta 5, 3 (*vix addas* TAC. ann. 6, 10, 2 [-is *trad.*, -e *edd.*]); *gen. plur. non trad., sed restituendus videtur* NOVELL. Iust. 123, 43 (participio *trad.*, *gr.* μετασχόντων). *compar. et superl. non leguntur, sed cf.* maxime -s CIC. parad. 15. *legitur in versibus apud* LIV. ANDR., PLAVT., TER., *postea singulis vel binis locis apud* CATVLL., LVCR., SEN. *trag.*, SIL., MART. *al.*, *quater apud* OV.; *in prosa oratione inde a* CIC. *per totam latinitatem.* [*it.* partecipe. *cf. M.-L. 6258. Battisti-Alessio IV 2784. St.*] [*confunditur cum* princeps AVELL. p. 392, 4. *al.* (*restituitur* ARNOB. nat. 3, 40).]

i. partem capiens, μέτοχος (*quod respondet in gr. nisi alia adnotavimus. ad notionem cf.* HIER. in Eph. 5, 7 puto . . . in scripturis -em in bonam partem, comparticipem in malam semper accipi [*sed v. e. g. p. 496, 10. 29*]. GLOSS. -s: μέτοχος, μερίτης. ἰσόμοιρος. κοινωνός. -em: conpartem [*'vel* conparem' *Goetz in indice*], consortem. SYNON. Cic. p. 418, 1 consors. compar. socius. -s. collega. similis).

vox fortasse e sermone militari orta (v. sub IA1) utrum pro subst. an pro adi. accipienda sit, saepe non liquet, cum longissime praevaleat usus praedicativus (-em facere [fieri] PLAVT. Aul. 132. 605. *al.* TER. Haut. 428 CIC. inv. 2, 92 Catil. 1, 2. *al.* SALL. Iug. 14, 9 *et passim,* -em esse CIC. inv. 1, 20 Q. Rosc. 50 *et saepissime.* CATVLL. 55, 22 LVCR. 3, 462 CAES. civ. 3, 82, 1 *et passim,* -em habere CAES. civ. 3, 60, 5 BRVT. et CASS. Cic. fam. 11, 2, 1 NEP. Eum. 1, 6 OV. trist. 3, 2, 28 *et saepius; sim. al.*); *adi. certe intellegitur e struct. attributiva* CIC. orat. 21 ac. 2, 21 nat. deor. 1, 87. *al.* SALL. Iug. 71, 3 VELL. 2, 69, 1. *et al.; pro subst. masc.* (*fem. e. g. p. 494, 24*) *adhibetur sub IA1, ceterum* PLAVT. Mil. 1013 (*iuxta subst. ut*: CIC. Verr. II 1, 45 Font. 47 Sull. 34. *et saepe* [*cf. l. 68sqq.*]). Persa 758a (*accedit pron. poss. ut saepius, v. p. 495, 80sqq. 497, 6sqq.*). Pseud. 588 (*accedit adi. vel part. ut*: Ov. met. 3, 147 CVRT. 5, 13, 15. 6, 9, 16. 7, 2, 29 VLP. dig. 46, 4, 16 pr. *al.*). *iuxta ponuntur vel opponuntur* (*exempla selecta*): socius *inde a* PLAVT. Mil. 1013 *passim* (*differentia iuris statuitur* PS. ASCON. Verr. p. 253, 7 aliud . . . 'socius', aliud '-s': qui certam habet partem, non divise agit, ut socius), adiutor CIC. Sull. 34. *al.* PLIN. epist. 6, 9, 2 DECL. in Catil. 53. *al.*, auctor CIC. Sull. 34 (*si recte trad.*; actor *Orelli*). CVRT. 6, 8, 10 CYPR. epist. 69, 9. *al.*, expers CIC. orat. 21 fin. 2, 38. *al.* VVLG. Hebr. 5, 13. *al.*, conscius CIC. Att. 1, 18, 1 QVINT. decl. 366, 5 SVET. Otho 6, 3 AMM. 28, 6, 22. *al.*, minister CIC. fam. 2, 7, 2 LIV. 40, 20, 4 TAC. hist. 1, 88, 1 PLIN. epist. 6, 9, 2. *al.*, comes TAC. hist. 1, 88, 1 SVET. Cal. 45, 1 CYPR. epist. 10, 4 p. 493, 21. *al.*, consors CYPR. epist. 67, 9 p. 743, 3 FILASTR. 50, 3 PRVD. apoth. 162 PAVL. NOL. epist. 13, 20. *al.*

I *-es sunt homines, anima, animalia* (*reges sim. pro deis habitos v. sub III*): A *sine structuris* (*quae tamen saepius e contextu suppleri possunt* [*ex enunt. relat. v. p. 494, 45*]): 1 *vi originaria perlucente de eo, qui partem praedae capit* (*cf. p. 494, 22sq. 495, 82. 497, 4 nec non Leumann-Hofmann-Szantyr, Allg. Teil 80*. in imag.* PLAVT.): LIV. ANDR. trag. 3 ut Pergama accensa et praeda[m] per -es aequiter

partita est. PLAVT. Most. 312 (*Philolaches loq.*) Callidamates cum amica incedit; euge, . . . conveniunt manuplares eccos: praedam -es petunt. Persa 757 (*antea*: hostibus victis *eqs.*; *servus loq.*) inter -es dividam praedam et participabo (*seq. p. 495, 81*). 2 *vario usu*: PLAVT. Aul. 132 (*Eunomia ad fratrem*) quin -em pariter ego te et tu me [ut] facias. CIC. Phil. 13, 44. Att. 2, 25, 2 aut expedies nos omni molestia aut eris -s. PS. BRVT. Cic. ad Brut. 24, 4 W. beneficiis atque honoribus ut -es frui (LIV. 1, 52, 3 secunda . . . fortuna. *cf.* PLIN. paneg. 50, 1 cum rebus tuis ut -es perfruamur). CVRT. 6, 8, 10 *nemo supprimit* coniurationis indicium . . . nisi auctor aut -s. SIL. 1, 76 *Barcas* se -em casus sociarat in omnis *Didonis.* MART. 4, 75, 4 (*ad Nigrinam quandam*) te patrios miscere iuvat cum coniuge census, gaudentem socio -ique viro (-eque, -emque, participare *var. ll.*). TAC. ann. 6, 10, 2 Marino -e (-is *trad.*) Seianus . . . Atticum oppresserat. PLIN. paneg. 19, 3 *ut* omnium laborem . . . tamquam -s sociusque relevares. SVET. Otho 6, 3 obvio quōque non aliter ac si conscius et -s foret adhaerente *Othoni imperatori consalutato. al.*

B *indicatur id, quod quis parte quadam sive capit, possidet sim. sive facit sim.* (*res praeter Ibδ; cognoscendo e. g. l. 51. 54, audacius l. 46*): 1 *per gen.*: a *rei corporeae*: PLAVT. Truc. 747 (*adulescens ad ancillam*) ⌊non ⟨mei⟩ licet [do]⌋ obsoni me -em fieri? (*Leo*; n. l. donati *Spengel*, n. l. dimidio *Lindsay, ut ad 3 pertineat*). CIC. Q. Rosc. 50 si universae praedae -s esset (*iniuria partae ut*: Verr. II 2, 45. *bello partae*: CAES. civ. 3, 82, 1 p. ac praemiorum. LIV. 4, 53, 10. 5, 20, 4). OV. Pont. 3, 1, 164 Augustum numen adora . . . -emque tori (*i. uxorem*). RVT. LVP. 1, 12 frater eiusdem sanguinis -s (ITALA Hebr. 2, 14 [cod. d] quia filii, *i. homines,* -es sunt s. et carnis [*gr.* κεκοινώνηκεν, *Vulg.* communicaverunt]. PS. AVG. serm. ed. Mai 74, 2 hominem, . . . naturae consortem, -em s. sociumque substantiae corporalis. *cf.* AVG. civ. *infra*). COLVM. 6 praef. 7 *bos* inter fulgentissima sidera -s caeli. FRONTO p. 41, 11 v. d. H. *pater te* socium dignitatis gloriae bonorumque (honorumque *var. l.*) omnium -em tutatur (VLP. dig. 37, 6, 1 pr. paternorum). p. 175, 23 -em mei corporis et animi (*sc. per amicitiam; per eucharistiam*: AVG. civ. 21, 25 p. 536, 19 D. corporis eius *Christi* et sanguinis. in psalm. 39, 12. *al.*). ITALA Rom. 11, 17 (Aug. in psalm. 134, 7. *in imagine ad gentes*:) tu . . . cum esses oleaster, insertus es in illis *ramis* (*i. Iudaeis*) et -s pinguedinis olivae factus es (*gr.* συγκοινωνός, *Vulg.* socius. *cf. p. 496, 64*). AMM. 15, 3, 9 Africanus et omnes letalis mensae -es *opprimuntur* (VVLG. I Cor. 10, 21 m. domini . . . et m. daemoniorum [*gr.* μετέχειν, *Itala cod. d al.* participare]. SVLP. SEV. Mart. 20, 2 SACR. Leon. 76. *al.*). VVLG. Hebr. 5, 13 omnis . . ., qui lactis est -s, expers est sermonis iustitiae: parvulus enim est (*gr.* μετέχων, *Itala cod. d al.* qui percipiet lacte). EVSTATH. Basil. hex. 6, 1, 1 *spectator* -s sudoris *athletarum* (*aliter p. 495, 73*). *al.*

b *rei incorporeae*: α *cuiusvis* (*pauca selecta inde a* CIC.): PLAVT. Aul. 605 *erus* speculatum huc misit me, ut, quae fierent, fieret -s (*ex enunt. relat. supplendus vid. gen.* eorum, *sc. cognoscendorum; vix ad 4*). Epid. 266 si placebit, utitor consilium *meum* . . . :: gratiam habeo, fac -es nos tuae sapientiae (VVLG. sap. 6, 25 *invidia* non erit -s s. [*gr. 6, 23* κοινωνήσει]. AVG. trin. 3, 2, 8. *al.*). Mil. 1013 socium tuorum conciliorum et -em consiliorum ([consiliarium *trad.*]. Pseud. 11 CIC. Verr. II 1, 40. Catil. 1, 2 publici c. fam. 2, 7, 2 vel -s vel socius vel minister c. *al.* BRVT. et CASS. Cic. fam. 11, 2, 1 CAES. civ. 3, 60, 5. *et saepe*). TER. Haut. 428 nuntium adporto tibi, cuius maxime te fieri -em cupis. CIC. Sull. 34 omnium rerum, quas ego in consulatu . . . gessi . . ., auctor, adiutor, -s exstitit *Torquatus* (*cf.* prov. 41 *Caesar* consul . . . egit eas res, quarum me -em esse voluit. SALL. Iug. 29, 3 negoti. OV. met. 3, 147 per devia lustra vagantes -es operum conpellat *Actaeon* [VELL. 2, 116, 3 CVRT. 6, 7, 8. *al.*]. *sim. al.*). Planc. 104 consiliorum . . . socius, periculorum -s, rerum, quas gessi, adiutor (ad Q. fr. 1, 1, 43. LIV. 44, 22, 12 qui in eodem velut navigio -es sunt periculi [*eadem imagine* AMM. 30, 10, 2]. CVRT. 7, 1, 3. *al.*). rep. 1, 43 libertatis. ac. 2, 21 *homo* animal est mortale rationis -s (nat. deor. 1, 87 animam r. consilique -em. Tim. 27 compos et -s [*gr. 37ᵃ* μετέχουσα, *Chalc.* compos]. *al.* ARNOB. nat. 7, 9 p. 351, 22 M. *al.*). LVCR. 3, 462 *animum* -em leti . . . esse (*cf.* ARNOB. nat. 1, 38 p. 33, 17 M. *anima* mortis -s. *v. et l. 75*). CATVLL. 55, 22 amoris. CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 2 sollicitudinis et doloris (CYPR. epist. 62, 3 SYMM. epist. 1, 85. *cf.* RVT. LVP. 1, 20 luctus [SVLP. SEV. epist. 2, 6]. *sim. al.*). OV. Pont. 2, 5, 42 *Salanum* -em studii *Germanici* (studiis *cod. unus*). LIV. 10, 38, 9 *unus quisque* admovebatur altaribus magis ut victima quam ut sacri -s (AVG. conf. 8, 2, 3). VAL. MAX. 4, 1, 9 Livi Salinatoris in Hasdrubale opprimendo gloriae -s fuerat *Claudius Nero* (CYPR. epist. 51, 1 p. 615, 10. *al.*, *addas fortasse l. 30*). IVV. 3, 52 secreti . . . honesti (TAC. ann. 1, 6, 3 SVET. Otho 3, 1. HIER. epist. 21, 20 s. eius *Christi*). TAC. ann. 6, 29, 4 *uxor* incitamentum mortis *mariti* et -s fuit. SVET. Aug. 25, 3 socios expeditionum et -es victoriarum (Cal. 45, 1 Vesp. 8, 2. PANEG. 12, 18, 1 *tu, Tiberis,* Constantini v. -s esse voluisti. *al.*). IVLIAN. dig. 46, 3, 34, 6 obligationis (VLP. dig. 46, 4, 16 pr.). *al.* *gerund.* (*cf. p. 495, 74. 496, 55*): CIC. Verr. II 4, 139 hereditatis diripiendae. LIV. 35, 10, 8 administrandi (-strati *pars codicum*) belli. AMM. 30, 1, 4. COD. Theod. 11, 22, 2 possidendi. β *criminis, fraudis sim.*: CIC. Catil. 3, 14 qui huius coniurationis -es fuissent (Cael. 15. *cf. etiam l. 10*). dom. 135 fieri . . . -s invitus alieni sceleris (CVRT. 6, 6, 36 [*v. sub C3*]. 6, 11, 35. *al.* QVINT. decl. 366, 5 [*iuxta* conscios]. APVL. met. 3, 8, 7.

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et saepius). LIV. 4, 30, 5 populationis. 23, 2, 9 tamquam et ipse cogitati facinoris -s (CVRT. 5, 13, 15. 8, 6, 24 MARCIAN. dig. 37, 10, 2. *al.*). 40, 20, 4 erant . . . hi *legati* Persei fraudis in fratrem ministri et -es (VLP. dig. 9, 2, 23, 4. *al.*). VELL. 2, 69, 1 *Trebonium*, virum . . . ingratissimum -emque caedis (MAECIAN. dig. 29, 5, 14. *cf.* ORIG. in Matth. 13, 1 p. 172, 7 interfectionis [*gr.* συναίτιοι]). *al.* γ *dominatus, potestatis sim.*: CIC. Phil. 2, 27 *Trebonius* depulsor . . . dominatus quam -s esse maluit (*cf.* SALL. [?] rep. 1, 2, 3 dominationis *et p. 496, 81*). SALL. Iug. 14, 9 regni (NEP. Timol. 1, 3 FIRM. err. 13, 1 DICT. 1, 14. *al.; aliter infra l. 29*). PLIN. nat. praef. 3 tribuniciae potestatis (PS. AVR. VICT. epit. 10, 11. AMM. 26, 4, 3 *Valentem*, -em . . . legitimum p.). PLIN. paneg. 9, 1 non solum successor imperii, sed -s etiam sociusque placuisti *Nervae* (SVET. Tit. 6, 1 Dom. 2, 3. CIL VIII 22851 [*saec. III in.*]. *al.*). *al.* δ *dei, vitae aeternae sim.* (*ad rem cf. Hanse, Theol. Wb. NT II 830sqq.*): ITALA Eph. 3, 6 (Mar. Victorin. *ad l., al.*) esse gentes coheredes . . . et -es promissionis ([*gr.* συμμέτοχα, *Vulg.* conparticipes]. PHILIPP. in Iob 42 p. 800^D). Hebr. 3, 14 (cod. d *al., sim.* VVLG.) -es . . . Christi facti sumus (RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 6 p. 146, 8 eius. AVG. in psalm. 65, 13. *al.*). 6, 4 (*ibid.*) -es . . . facti sunt spiritus sancti (IREN. 3, 24, 1 cuius). I Petr. 3, 22 (Vulg. cod. M; *sim.* Cassiod. compl. in I Petr. 3, 17) ut vitae aeternae -es efficeremur ([*cod. 65 al.* heredes; *sententia deest gr. ut et Vulg. codd. compluribus*]. FIRM. err. 21, 6 sepulturae Christi . . . et v. AVG. pecc. mer. 2, 24, 38 p. 110, 25 nos -es v. aeternae, ille *Christus* vita aeterna. in psalm. 38, 22 l. 37 v. sempiternae. CONC.^S I 2 p. 54, 16 [*gr. I 1, 2 p. 40, 10* μετασχῶμεν]. *al.*). IREN. 3, 18, 7 incorruptibilitatis (*gr.* μετασχεῖν). 4, 28, 2 ut et homo fieret -s dei (AVG. civ. 22, 30 p. 632, 21 D. *al.; ironice ad idoli cultorem*: FIRM. err. 22, 3 tibi agat gratias deus tuus *quippe a te factus*, . . . te sui velit esse -em). PRVD. ham. 661 homines regni . . . -es iubet *deus* esse sui (QVODV. c. Iud. pag. Ar. 21, 5 r. caelorum. *al., addas p. 497, 14*). AVG. civ. 21, 16 p. 520, 16 D. divinitatis (in psalm. 66, 9 l. 45. *al.*). *al.*

2 *per praepos.*: **a** in: *c. abl.*: CIC. inv. 2, 92 -s tu factus es in turpissimo foedere summae religionis (*nisi ad 1b*). PS. QVINT. decl. 3, 3 (*v. sub C3*). ITALA apoc. 1, 9 (cod. g *al.* = VVLG.) ego Iohannes frater vester et -s in tribulatione *eqs.* (*gr.* συγκοινωνός, *Orig. in Matth. 16, 6 p. 486, 17* socius). COD. Iust. 5, 62, 7 (*a. 224*) -em in munere habere debet *tutor*. CYPR. epist. 60, 1 ut in meritis ac laudibus vestris nos quoque -es et socios conputemus. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 17 dubitat in ceteris quoque consentire eis *haereticis* et -s esse. CAPITOL. Aur. 7, 5 fratrem sibi -em in imperio designavit. LAMPR. Heliog. 6, 3 in omni vita et actu. AMBROSIAST. in Phil. 1, 8. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 7, 4 *eos* facit . . . in conloquiis et sermone -es (*Migne gr. 36, 317^C* προσομιλῇ). MAX. TAVR. serm. 17, 1 M. in substantia, . . . in gratia. *al.* *c. acc.* (*vix huc p. 494, 10*): AVG. in psalm. 121, 5 l. 33 (*ad psalm. 121, 3* participatio . . . in idipsum) ut . . . efficiaris tu -s in idipsum, factus est ipse *Christus* prior -s tui. **b** de: PAVL. FEST. p. 127 (155, 8 L.) qui *municipes* . . . -es . . . fuerunt omnium rerum ad munus fungendum una cum Romanis civibus praeterquam de suffragio ferendo aut magistratu capiendo. VITA Cypr. 4, 3 *Caecilianus Cyprianum* fecerat de sectae communicatione -em. PASS. Const. (BHL 1938) 13 ut de regno eius *Christi* merear esse -s. **c** ad (*cf. l. 47*): TAC. ann. 15, 50, 2 Natalis -s ad omne secretum Pisoni erat. CYPR. idol. 7 p. 25, 3 *daemones student* quaerere sibi ad poenam comites, quos ad crimen suum fecerint errore (terrore *B*) -es. LVCIF. Athan. 1, 43 l. 7 D. hos socios atque -es ad dei delendam hereditatem . . . habes. AMBROSIAST. in II Cor. 7, 3 ad praesentes passiones et ad futuram vitam. *al.*

3 *per dat. vel abl.* (*v. formas non ambiguas l. 66sqq. 70. 72; ceterum cf. p. 494, 21. 69. 496, 22*): SEN. Herc. f. 369 (*Lycus ad Megaram*) -s regno veni. TAC. hist. 1, 88, 1 multos . . . non -es aut ministros bello, sed comitum specie secum expedire iubet. VLP. dig. 24, 3, 22, 7 fortuitis casibus mulieris maritum vel uxorem viri -em esse. HERM. vulg. mand. 2, 2 -s eris peccatis (-i *dett.*) male loquentis (*gr.* ἔνοχος, Pal. -s eris huius *detrahentis*. *cf.* CYPR. epist. 65, 4 p. 725, 9 desperatorum delictis. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 53, 10 blasphemiis sceleribusque. *sim. al.*). PS. CYPR. aleat. 8 p. 101, 9 saeculo -s *aleator*. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 121, 14 animae . . ., quae verbo dei et paci eius -es fiunt (AVELL. p. 711, 21 cui *p. ecclesiasticae*). PAVL. NOL. epist. 13, 20 quomodo dedignamur terrenae possessionis usu facere -es, quos . . . divinae originis unitate consortes habemus? CONC.^S II 3, 3 p. 88, 10 his *decretis* (*gr. II 1, 3 p. 80, 20* τοῖς . . . ὁρισθεῖσι . . . σύμψηφος). p. 111, 23 honore (*gr. II 1, 3 p. 97, 10* μετέχομεν). ARNOB. ad Greg. 20 p. 428, 8 *animam deus* suae condidit aeternitati (-tim *cod. A*) -em. CASSIOD. hist. 7, 37, 2 Athanasii sudoribus -s fuit (*Theodoret. 4, 20, 2* συμμετέσχεν). *al.* *gerund.*: AVELL. p. 392, 4 sese . . . his agendis rebus fuisse -em.

4 *per enunt. secund.*: VVLG. II par. 20, 36 iniit amicitias . . . rex Iuda cum . . . rege Israhel . . . et -s fuit, ut facerent naves (*Itala Complut.* communicabit cum illo, ut *eqs.*). *vix de enunt. interrog. cogites p. 494, 45.*

C *indicatur socius vel is, quem quis sectatur* (*saepe cum determinatione rei, cuius quis -s est*): **1** *per pron. poss.*: PLAVT. Persa 758a (*antecedit p. 494, 3*) ite foras: hic volo ante . . . ianuam meos -es bene accipere (*item in imag. de commilitonibus*: Pseud. 588 me et simul -es omnis meos praeda onerabo). TER. Haut. 150 *nulla* me voluptate . . . frui, nisi ubi *filius* . . . redierit meus -s. ITALA psalm. 44, 8 (Cypr. testim. 2, 6, *sim. al.*) *deus* unxit te . . . super -es tuos (*var. l. sec. Vulg.* prae consortibus). HEGES. 4, 8 *Iudaei* non patiuntur consortes et -es suos ingredi (*sc. Idumaeos; in eadem re* 4, 9, 2). VVLG. Mal. 2, 14 (*ad maritum*) haec -s tua et uxor foederis tui. COD. Theod. 16, 5, 53 *Iovinianum* cum ceteris suis -bus et ministris exilio coherceri (*cf. l. 36*). *al.* **2** *per praepos.* cum (*cf. infra l. 83*): PAVL. FEST. *v. sub B2b*. VLP. dig. 37, 6, 1 pr. *cum praetor* emancipatos . . . -es . . . faciat cum his, qui sunt in potestate, bonorum paternorum. CLAVD. DON. Aen. 1, 195 p. 45, 30 omnium vobiscum -s fui. VVLG. Tob. 3, 17 *numquam* cum his qui in levitate ambulant -em me praebui. HESYCH. in lev. 17, 15 p. 1008^A qui communicavit sive -s fuit cum his. MAX. TAVR. serm. 98, 1 M. -s . . . esse cum saeculo (*antea*: partem . . . habere cum Christo). *al.* **3** *per dat.* (*vix huc* LIV. *p. 495, 3*): CVRT. 6, 6, 36 Barzaentes sceleris in regem suum -s Besso. 6, 7, 6 se . . . eius consilii fortibus viris . . . esse -em. PS. QVINT. decl. 3, 3 *uxor* in plerisque ruris operibus marito -s. TAC. ann. 15, 50, 2 *v. sub B2c*. IVLIAN. dig. 46, 3, 34, 6 quia in causam dotis -s . . . patri filia esset. APVL. apol. 56, 9 (*at v. vol. VII 1, 200, 8*) si qui forte adest eorundem sollemnium mihi -s. TERT. adv. Iud. 2, 5 nec . . . diabolo (mendacii *add. cod. Trecensis*) -es efficerentur *Adam et Eva*. IVL. VAL. 2, 33 (*Darius moriens ad Alex.*) matrem meam . . . habeto . . . -em Olympiadi tuae. DON. Ter. Eun. 407, 1 *ut* voluptatibus . . . ⌊regi idem⌋ -s esset (⌊ ⌋ *nisi tuearis var. l.* regiis). HIL. in Matth. 14, 16 *nemo* domino passionis esse -s poterat. LVCIF. Athan. 1, 7 l. 27 D. -em . . . sacerdotibus fieri ad gerendum populum. NOVELL. Iust. 123, 10, 1 ludentibus -es aut inspectores fieri. *al.* sibi -s: HIER. *p. 497, 55.* **4** *per gen.* (*exempla certiora*): ITALA Os. 4, 17 (Wirc.) -s simulacrorum Ephrem (VVLG. idolorum; *cf.* HIER. *ad l.* idolorum . . . amicus et -s. *v. etiam infra l. 40*). Eph. 5, 7 (cod. d, *sim.* VVLG.) nolite . . . fieri -es eorum *infidelium* (*cod. g al.* conparticipes, *gr.* συμμέτοχοι). IREN. 1, 10, 3 l. 73 (*sec.* Eph. 3, 6 *p. 495, 16*) gentes . . . -es sanctorum (*gr.* συμμέτοχα). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 16 illorum, *sc. Core et Dathan et Abiron*, -es et fautores. LVCIF. Athan. 2, 20 l. 34 D. quorum *Iudaeorum* . . . sis in omnibus -s. moriend. 5 l. 76 eius *apostoli* . . . imitatores atque -es. VVLG. Os. 6, 9 *Galaad* -s sacerdotum. PRVD. perist. 5, 9 *martyr* nunc angelorum -s. NICET. spir. 2 Macedoniani vel eorum in hac curiositate -es (*item factionum religiosarum*: COD. Theod. 16, 5, 66 pr. sectae Nestorii. MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 70, 9 Iuliani. CASSIOD. hist. 9, 3, 8 Damasi [*Theodoret. 5, 3, 9* τῆς Δαμάσου μερίδος]. *al.; cf. l. 5*). PS. BASIL. ad fil. p. 39, 11 pacificus homo consortium angelorum merebitur, invidus -s daemoniorum efficitur (*cf.* COMM. apol. 697 daemonum). COD. Theod. 3, 6, 1, 1 circa administrantium filios, nepotes, propinquos, -es ([Iust. 5, 2, 1, 1 *addit* id est consiliarios, *cf. Interpr. cod. Theod. ad l.* in consortio administrationis . . . adiuncti]. 8, 15, 5, 1). *al.*

II *-es sunt res* (*res personificatas v. sub I*): **A** *incorporeae*: CIC. inv. 1, 20 *causae genus est* anceps, in quo . . . causa et honestatis et turpitudinis -s *est*. Verr. II 5, 132 istius . . . calamitatis tuae, *sc. classis amissae*, fortuna -s non fuit. fin. 5, 67 cum ita copulatae conexaeque sint *virtutes*, ut omnes omnium -es sint. nat. deor. 2, 36 si rationis -s sit *natura* (*sim.* 2, 81). *al.* COLVM. 6 praef. 6 *iumentorum* usus (-um *fere trad.*) nostri laboris est -s. APVL. mund. praef. p. 285 divinarum -s rerum philosophia videbatur (*gr. p. 391a1* θεῖόν τι . . . χρῆμα). Plat. 1, 14 p. 209 auditionem . . . aeriae naturae -em aeris nuntiis percipere sonores (BOETH. arithm. 2, 31 p. 123, 19 *numeri pares* putantur . . . alterius n. esse -es [*Nicom. arithm. 2, 18, 1* ἑτερότητος . . . μετέχειν]). *al.* *accedit gerund.*: CIC. fin. 2, 38 de summo bono ratio . . . voluptatis non dolendive -s. **B** *corporeae*: FRONTO p. 41, 7 v. d. H. insulam . . . omnium . . . deliciarum voluptatumque -em. TERT. resurr. 15 p. 44, 11 (*adv. eos, qui resurrectionem carnis negant*) non sit -s in *iudicis* sententia caro, si non fuerit et in causa (*cf.* 33 p. 73, 10 utramque *animam et carnem esse* -em et regni et iudicii et resurrectionis. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 20, 5 G. in retributione -es *spiritus et caro* [*syn.* consortes]). IREN. 2, 30, 7 l. 176 uti neque corpus non -s putaretur esse visionis eius (*Pauli, II Cor. 12, 2sqq.*). AVG. in euang. Ioh. 117, 5 oleaster factus est -s pinguedinis oleae, non olea -s facta est amaritudinis oleastri (*pendet a* Rom. 11, 17 [*v. p. 494, 36*]. *sim.* in psalm. 72, 2). *al.*

III *-es sunt dei, spiritus sim.* (*reges deorum similes l. 70*): **A** *usu pagano*: OV. trist. 3, 2, 28 di . . ., -es irae quos deus unus *Augustus* habet. CIL III 1076 (*saec. II ex.*) Minervae Iovis consiliorum -i. PANEG. 2, 18, 4 (*ad Theodosium*) illi maiestatis tuae -i deo (*i. Iovi*) feruntur adsistere Fata cum tabulis. 4, 14, 6 *divus Constantius* -s caeli (*sim. de rege Persarum vivo*: AMM. 17, 5, 3 rex regum Sapor, -s siderum, frater Solis et Lunae [*cf. Pighi, Nuovi Studi Amm., 1936, 182sq.*]). ARNOB. nat. 1, 28 p. 24, 18 M. *dei paganorum* esse creduntur immortales, perpetui et nullius umquam -es finis. 3, 40 *deos quosdam* summi Iovis consiliarios et -es (*Scaliger*, principes *trad.*) existimari (*cf. l. 42*). 4, 20 fescenni⟨n⟩orum. FILASTR. 61, 3 *inter deos* masculofeminas quasdam esse . . . et utriusque naturae -es. *al.* **B** *usu christiano*: *varia exempla*: CYPR. eleem. 13 fac tibi possessionum terrestrium Christum -em, ut et ille te sibi faciat regnorum caelestium coheredem. FIRM. err. 24, 8 deus pater -em eum *Christum* regni faciens (*cf.* CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 131, 13 [*sim. al.*] *Christus* filiationis dominationisque effectus -s [*II 3, 1 p. 214, 19* participans, *gr. I 1, 7 p. 99, 6* μετέχων]). PS. HIL. libell. 6 p. 77, 12 filius dei, qui in factura hominis -s cum patre fuerat. PRVD. c. Symm. 2, 232 (*deus loq.*) ministeriis ad tot moderamina mundi non

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

egeo nec -es sociosve requiro. AVG. civ. 11, 13 p. 481, 22 D. *diabolus* eius *veritatis* -s factus. in euang. Ioh. 19, 11 *deus non* quasi -s fit vitae ..., sed 'habet vitam in semetipso' (*Ioh. 5, 26*). in psalm. 49, 28 deum ... vis tenere -em, et tamquam corruptum iudicem praedae socium vis habere. *al.* *respicitur Christus homo factus*: PRVD. perist. 10, 469 Christus ..., rerum creator, noster idem -s (AVG. trin. 4, 8, 12 -s n. per humanitatis susceptionem. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 51, 17 carne ... et sanguine -s factus est n. [*gr. I 1, 1 p. 28, 15* μετέσχεν αἵματος, *I 2 p. 39, 3* participavit sanguinem, *sim. al.*]). AVG. civ. 9, 15 p. 388, 34 D. deus factus -s humanitatis nostrae (SACR. Leon. 1239). 21, 16 p. 520, 15 mortalitatis (in psalm. 44, 21. *et saepius apud eundem*). in psalm. 118 serm. 16, 6 -s factus est *Christus* fratrum suorum, deus hominum, immortalis mortalium. *al.*

[*adv.* particeps *agnoscunt quidam* DIDASC. apost. 63, 5 ut -s immortalitatis et regni dei ... efficiamini (*cf. Hofmann-Szantyr 173d; sed potius corrigas* participes, *cum idem error occurrat e. g.* CYPR. laps. 10 p. 244, 8 AMM. 30, 5, 1).]

deriv.: participium, participo(r); *cf.* participialis.

compos.: comparticeps.

participābilis, -e. *a* participare. *i. qui participari potest, participatur*: CHALC. comm. 338 (339) formatum ... quidque compositum sit necesse est ⌊ex participante et ex -i⌋, ut in statua, in qua participat quidem aes, participatur vero impressa forma (⌊ ⌋ *t. t. phil.* τὸ μετέχον *et* τὸ μετεχόμενον *confert Waszink ad l.; v. etiam p. 508, 63*). HIER. Didym. spir. 8 p. 110[B] (*ad act. 2, 4* repleti sunt omnes spiritu sancto) cum ... -is sit spiritus sanctus, *eqs.* (*sim.* 53 p. 147[B] ostendimus eum -em et a multis simul capi posse). *falsa var. l. vi activa fere i. q. particeps*: IREN. 3, 8, 3 quae ... facta sunt non iam eiusdem *dei* vocabuli participibilia (*V*, percipibilia *cett. et edd. rec.*). 5, 3, 3 membra ... -a vitae (*A*, percapabilia *cett. et edd., gr.* ἐπιδεκτικά).

compos.: imparticipabilis.

participālis, participāliter *v.* participial-.

participāns *v.* participo.

*participātio, -ōnis *f.* *a* participare. *legitur plur. apud* SCAVR. *et* PS. THOM. (*v. sub II et III*), *sing.* (*maxime abl.* -e) *inde ab* APVL., TERT., ITALA (*frequentat* AVG., *de quo v. Koch, Augustins Lehre von der Teilhabe, 1958*); *deest apud poetas.* [*confunditur in codd. cum* partitio BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 12 p. 33, 1 (*falsa var. l.* MART. CAP. 2, 156; *de* PS. ASCON. Verr. p. 221, 6 *v. p. 530, 8*); *falsa var. l.* -o *vel* -e *pro* participio *e. g.* RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 5 (*cf. Beikircher loco p. 503, 48 cit.*).]

I *usu communi i. q. status vel actus participandi* (*metonymias v. p. 498, 31. 499, 19*): **A** *quo quis (quid) particeps est* (*gr. respondet* μετοχή, *nisi alia adnotavimus*; *cf.* GLOSS. -o: κοινωνία. μέρους μετοχή. *accedit passim gen. obi.* [*sc. rei, cuius quis particeps est; gen. gerund. p. 499, 16. 45; vergit in gen. inhaerentiae p. 498, 2. 79*]; *gen. subi. e. g. l. 55. p. 498, 48; pron. poss. vel adi. pro gen. subi. p. 498, 68. 78; praepos. ad l. 67. p. 498, 62. 80,* cum *p. 498, 34. 63. 77. 499, 25,* in *c. acc. l. 55, c. abl. p. 498, 60; fig. fere etym.* -e participare: *p. 499, 47; de statu mutuo p. 498, 79, cf. l. 55*): **1** *participes sunt homines* (*locus l. 60*): **a** *indicatur cuius rei* (*dei p. 498, 6*) *quis particeps sit*: α *in universum*: APVL. Plat. 2, 11 *vitiosus* non ignarus quantum dedecoris ... adipiscatur ex -e vitiorum. ITALA psalm. 121, 3 (Sangerm. *al.* = VVLG.) *Hierusalem* aedificatur ut civitas, cuius -o eius in id ipsum (*explicat Hier. ad l.* si sibi in omni parte sit particeps *civitas* et invicem membra pro se sollicita sint; *aliter e. g. Aug., v. p. 495, 45*). IREN. 2, 34, 4 secundum -em vitae vivens facta est anima. CAPITOL. Aur. 16, 1 *contulit filio* triumphi -em et consulatum. AMBROSIAST. in II Tim. 2, 6/7 a -e gazophylacii se abstinebat *Paulus*. HIER. nom. hebr. p. 12, 27 Ebron -o tristitiae sive fortitudinis. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 5 mens nostra ... pro talis materiae, *sc. carnis,* -e hebetior ... redditur. AVG. in psalm. 58, serm. 1, 14 animam ... extorrem a societate generis humani et a -e communis sanguinis ex Adam. OROS. hist. 5, 15, 22 virgines Vestales ... ad -em incesti sollicitatas. BOETH. Porph. isag. p. 32, 6 -e ... speciei plures homines unus (*gr. p. 6, 21* μετουσίᾳ). NOVELL. Iust. 30, 8 pr. iudices, quibus aliqua est ad causam -o (*gr.* μετουσία). *al.*

β *in religione christiana* (*ad rem v. Lupp, Der Begriff '-o' im Sprachgebr. der röm. Liturgie, 1960*): Ⓘ *respiciuntur sacrificium et sacramenta* (*sc. fere eucharistia; v. etiam p. 498, 49*): TERT. orat. 19 p. 192, 10 -o sacrificii (*sc. oblatio*) et executio officii (*sc. ieiunium*). AMBR. epist. 9, 4 F. (*nisi ad B*) peccatorum remissio, gratiarum divisio, sacramentorum -o ([*i. baptismus, confirmatio, eucharistia*]. AVG. bapt. 7, 47, 93 p. 367, 8 in -e s. *haereticis* ... communicabant. epist. 166, 21 qui *parvuli* sine sacramenti eius *Christi* [*i. baptismi*] -e de vita exeunt. SACR. Leon. 924. 1305. *et saepius*). VVLG. I Cor. 10, 16 calix benedictionis ... nonne communicatio sanguinis Christi est? et panis, quem frangimus, nonne -o corporis domini est? ([*gr. bis* κοινωνία, *Itala cod. d al. bis* communicatio]. AVG. civ. 21, 19 tit. corporis Christi. epist. 149, 17 corporis et sanguinis Christi [c. Faust. 20, 18 *opp.* oblatione. pecc. mer. 1, 20, 27 LEO M. serm. 63, 7. *al.*]. *al.*). ANIAN. Chrysost. hom. 17, 7 p. 151, 5 S. interdicemus ... vobis ... caelestis -em mysterii ([*Migne gr. 57, 264* μετασχεῖν]. AVELL. p. 362, 12 m. christiani. SACR. Leon. 453 vivificet nos ... -o ... m. *al.*). AVG. serm. coll. Morin p. 19, 7 ad -em huius altaris accedite (SACR. Greg. 1, 27 [13 D.]. 71, 2). LIB. pontif. p. 78, 1 -o ... communionis cum haereticis (AVELL. p. 368, 8 catholicae c.). *al.* *transfertur ad sacrificium paganorum* (*cf. p. 504, 19*): PELAG. in I Cor. 10, 16 (*p. 497, 76*) panis idololatriae daemonum -o esse monstratur. Ⓘ *vario respectu*: -o dei, *spiritus sancti sim.*: IREN. 2, 13, 7 (*antea: aeones* participabunt de patre) -o patris adimplentis (RVFIN. Orig. princ. 1, 3, 6 -o dei p. pervenit in omnes [*antea*: participium trahunt]. 4, 4, 9 p. 363, 2 p. ac filii et spiritus sancti). 4, 20, 5 subsistentia vitae ... de dei -e evenit, -o autem dei est ... frui benignitate eius (HIER. tract. in psalm. II p. 10, 8 dii qui -e illius appellantur [*sc. filii dei sec. psalm. 81, 6, ut* RVFIN. Orig. in exod. 6, 5 p. 196, 21. *al.*]. AVG. civ. 9, 15 p. 388, 19 D. *al.*). 5, 6, 1 l. 18 fratres in ecclesia ... secundum -em spiritus exsistentes spiritales (5, 9, 2 [*gr.* μετά⟨λημψιν⟩. *syn.* communionem]. AMBROSIAST. in Phil. 2, 1sqq., 1 [*explicatur* societas spiritus, *gr.* κοινωνία]. DIDASC. apost. 1, 5 acceperunt ... -em ... s. [*gr.* μετουσίαν]. CLAVD. MAM. anim. 1, 14 p. 58, 24 angelici s. *al.*). RVFIN. Orig. princ. 1, 3, 6 ex -e verbi vel rationis (AVG. epist. 140, 11. *al. apud eundem*). *al.* -o vitae aeternae *et variarum rerum*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 2, 8 p. 1094[B] unde ... filii dei erimus, nisi -e vitae aeternae? (AVG. in psalm. 101, serm. 1, 11 beatae v. trin. 1, 6, 10. *al.*). ZENO 1, 2, 9 (1, 36, 28 L.) *deus hominem* regni caelestis -e ditavit (EVCHER. instr. 1 p. 97, 8 r. *et* ... nominis. ARNOB. ad Greg. 23 p. 435, 15 r. conviviique. *al.*). FILASTR. 141, 4 *homines* caelestis gloriae -em (participitationem *perperam imprimunt Marx et Heylen*) ... sperantes ... consequi (NICET. vigil. 2 p. 58, 11 B. *al.*). AVG. divers. quaest. 23 *anima* aeterna aeternitatis -e (gen. ad litt. 11, 32 p. 366, 5). epist. 153, 13 gratiae divinae (PROSP. c. coll. 2, 4 FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 1, 2). LEO M. serm. 47, 1 (*antea*: consortium crucis) -o dominicae passionis (*sc. per ieiunium; sim.* 70, 6 ad -em crucis [71, 1]). *al.*

b *indicantur socii* (*fere i. q. coniunctio, societas; in vim metonymicam ipsius multitudinis sociorum vergunt* PS. CYPR., AVG., AVELL.): *per praepos.* cum: ITALA II Cor. 6, 15 (Ambrosiast. *ad l.*) quae ⌊-o⌋ fideli cum infideli? (⌊ ⌋ *sec.* 6, 14 *infra l. 75? pars edd. vet. ut Vulg., gr.* μερίς). LEO M. serm. 50, 1 quae ... nobis est (mortis *inser. Quesnel*) cum Christo -o? (*antea*: conresuscitati ..., commortui. *aliter supra l. 6*). CONC. Tur. a. 461 (Corp. Christ. 148) l. 91 nullam ... cum fratribus inordinate ambulantibus ... habere -em. *per gen.*: PS. CYPR. tract. 52 ora ut in -em martyrum reciteris. AVG. serm. 117, 4, 6 *haereticus* non pertinet ad -em societatemque sanctorum. LEO M. epist. 106, 1 (Conc.[S] II 4 p. 59, 22. *ad episcopum quendam*) ut ... ab omni te deviantium -e purgares. *per adi. pro gen.*: AVELL. p. 153, 13 cum quibus *haereticis* olim a catholica -e divisus est *quidam*.

c *exempla cetera*: PS. CYPR. singul. cler. 19 p. 195, 20 male ... in hac -e (*sc. cum muliere*) pacati sunt, qui *eqs.* (*cf. 11 p. 185, 19* in hac communitate, *20 p. 196, 3* de hac coniunctione, *sim. al.*). RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 5 ea ... quae de -e animae diximus (*gen. subi. ut*: LEO M. serm. 4, 2 sine ipsius *Petri* -e. ENNOD. opusc. 1, 13 p. 265, 10. *al.*). AVG. in euang. Ioh. 26, 19 -o ..., qua *aliquis* 'manducat me' (*Ioh. 6, 57*). COD. Theod. 7, 18, 4 pr. qui ... scelus aut (*Mommsen*, aut sceleris *trad.*) -e confovit aut dissimulatione neglexit. LEO M. serm. 4, 2 ut quae mihi *Christo* potestate sunt propria, sint tibi mecum -e communia (*eadem* 83, 1). SACR. Leon. 1238 *sanctos* -e perpetua contingere. *al.*

2 *participes sunt deus, diabolus, daemones sim.*: **a** *usu pagano*: APVL. Socr. 3 p. 123 *deorum naturas* nullius extrarii boni -e, sed ex sese bona⟨s⟩. 9 p. 141 quae *daemonum corpora* ... utrimque (*i. ab aethere et terra*) seiugata vel enim utrimque commixta sint, sive amolita seu modificata utriusque rei -e. SERV. Aen. 2, 632 utriusque sexus -em habere numina. **b** *usu christiano*: IREN. 2, 31, 1 universos *Patres* ... non curiose agere de aliis, in quibus neque -o neque communio aliqua est eis. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 125, 4 nulla ... -o Christo ad Belial (*gr.* συμφωνία, *sec. II Cor. 6, 15*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 13, 6 *deus per Christum* secunda utitur -e nobiscum multo magnificentiore quam prima, *qua nos creavit* (*Migne gr. 36, 325*[C] κοινωνίαν). AVG. in euang. Ioh. 22, 10 ut non -e vivat *Christus*, sed ... ipse vita sit. in psalm. 49, 2 l. 11 qui per seipsum non alterius -e deus est (*cf.* LEO M. epist. 15, 5 solus ... deus nullius -is est indigens). 56, 8 secundum nostram -em. trin. 4, 13, 17 l. 24 quia nec -em mortis nostrae habere potuit nec resurrectionem suae *falsus mediator, i. diabolus.* CONC.[S] I 2 p. 47, 40 *unitatem duarum Christi naturarum non intellegimus* secundum -em adfectualem (*gr. I 1, 1 p. 36, 18* μέθεξιν, DIONYS. EXIG. Conc.[S] I 5 p. 239, 4 secundum -is affectum). *al.*

3 *participes sunt res* (*incorp. passim, corp. e. g.* AMM., MAX. TAVR., ORIBAS.): TERT. carn. 19 l. 27 ex concubitu nativitatem domini negatam *esse*, ... non ex vulvae -e. ITALA II Cor. 6, 14 (Cypr. testim. 3, 62 *al.*) quae ... -o est iustitiae et iniquitati? ([-tatis *cod. B*]. codd. d, g [*ubi* portio *var. l.*] *al.* cum iniquitate, *ut* VVLG.). IREN. 2, 29, 1 quaedam ... salvat *iustitia* propter suam -em. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 48 p. 1077[D] -e ... cuiusdam communionis omnia, quae sunt, ad altera sunt. p. 1078[A] *quaedam opposita* nulla -e ad se invicem. EVSEB. Candid. epist. 2 p. 1040[A] quaedam ... iuxta -em substantiae facta *esse* (*aliter gr. Theodoret. 1, 6, 8* καθ' ἑκουσιασμόν). AMM. 22, 8, 9 *mare in freto* -e utriusque maris finitum. AMBR. parad. 9, 44 hunc vivendi usum spirandique munus cum beatae vitae gratia veluti coniunctum et quadam

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e permixtum *esse.* AVG. divers. quaest. 46, 2 l. 63 quarum *idearum* -e fit, ut sit quidquid est, quoquo modo est. gen. ad litt. imperf. p. 498, 16 castitas . . . nullius -e casta est (*sc. per se casta est*), sed eius -e sunt casta, quaecumque casta sunt. OROS. apol. 11, 8 quia homini tribuis 'posse cum velit *mandata dei custodire*', remove simulatam ⌊gratiae⌋ . . . -em (⌊ ⌋ *gen. subi., cf. 7* frustra . . . se gratia . . . interserit). CASSIAN. conl. 5, 8, 1 *materia,* quae pertingit ad animae vel carnis -em vitaeque substantiam (*sc. necessaria est velut cibus et potus*). MAX. TAVR. serm. 20, 2 M. nisi superioris -e lapidis ornaretur, forsitan necessarius non videretur *lapis molae inferior, qui non movetur.* BOETH. arithm. 1, 1 p. 8, 9 quae (*qualitates sim.*) ipsa quidem natura incorporea sunt . . ., -e vero corporis permutantur (*Nicom. arithm. 1, 1, 3 μετέχει καὶ παραπολαύει*). in Porph. comm. pr. 1, 12 p. 33, 1 generis (*cf.* Porph. isag. p. 45, 2 accidentium [*gr. μέθεξις*]. p. 50, 15 speciei. *sim. saepius apud eundem*). ORIBAS. eup. 2, 1 S 5 La p. 502 *ut semen sileris* nimis sit leptomeres, id est extenuandi -em habet (*Aa* id est extenuans humores, *gr. aliter*). syn. 2, 56, 19 La p. 122, 20 Mø. *ladanus* pinguis absque -e saplonis (*i. sabulonis, gr. ἀμέτοχον ἄμμον, om. Aa*). *metonymice de ipsa re participe, sc. particula*: PHILIPP. in Iob 26 p. 688^A minor est -o ad totum: gutta stillae perenni fonte, *eqs.*

B *quo quis (quid) dispensat, impertit* (*exempla pauca minus dubia, cetera v. sub A, e. g. p. 498, 73*): SPART. Did. 6, 9 ut fieret senatus consultum de -e imperii (*Spart. Sept. Sev. 5, 7* de participando imperio). AVG. c. acad. 2, 2, 4 te . . . omnia mea *obligationum* vincula etiam patrimonii tui mecum -e rupturum (*cf.* CONC.^S II 3, 2 Rustic. p. 95, 16 bonorum -e ditare domesticos [*vers. ant. p. 98, 2* bona . . . mutuari, *gr. II 1, 3 p. 118, 19 μετάδοσιν*]). EVSTATH. Basil. hex. 3, 2, 8 *deo* sermo necessarius *non* est, sed ex ipsa . . . cardinali cogitatione fit -o voluntatis (*gr. μετάδοσις*).

C *locutiones verbales selectae ad A et B: de iis, qui alios participes faciunt*: CAPITOL. Aur. 16, 1 *ut* contulerit . . . in filium . . . triumphi -em (VEREC. in cant. 2, 8 l. 32 D.). RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 3 -em sui . . . praebuit *Christus hominibus.* AVG. in psalm. 58, 1, 7 *Christus* donans -em suae divinitatis (EVCHER. instr. 1 p. 97, 8 GENNAD. dogm. 23. *al.*). SACR. Leon. 703 -o caelestis indulta convivii. *al.* *de iis, qui participes sunt vel fiunt*: FILASTR. 141, 4 gloriae -em . . . consequi. SERV. Aen. 2, 632 -em habere (RVFIN. apol. Orig. 4 p. 569^A Orig. princ. 1, 1, 3 AVG. trin. 4, 13, 17. *al.*). DIDASC. apost. 1, 5 accepe-runt . . . -em *spiritus sancti* (*cf.* capere: AVG. gen. ad litt. 11, 33 p. 367, 9. percipere: THEOD. MOPS. in Eph. 1, 22 p. 139, 12). RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 13, 6 *deus* utitur -e nobiscum. Orig. princ. 2, 7, 2 quod -em *spiritus sancti* . . . creatura . . . assumat (*cf.* sumere: AVG. c. Iulian. op. imperf. 6, 22). AVG. catech. rud. 8, 1 ad sacramentorum -em *venire* (*cf.* accedere ad: AVG. serm. 149, 6, 7 spir. et litt. 3, 5. *al.* GREG. TVR. glor. mart. 9. *sim. al.*). CASSIAN. conl. 2, 5, 2 -em ineundi . . . convivii . . . obtinere. BOETH. arithm. 1, 12 p. 29, 27 -e tracta *a numero quodam.* in Porph. comm. pr. 2, 20 p. 120, 5 omnes homines . . . hominis -e aeque participant. *al.*

II *usu technico in arte gramm. i. q. participium*: SCAVR. gramm. VII 21, 4 detracta verbis (*sc. 'sumo, demo, emo'*) supervacua *littera p* quare -bus adiciatur, ratio non est (*ibid. 25, 10* participium).

III *usu novato, fortasse per errorem quendam interpretis, de discidio, dissensione sim. vel contentione, simultate sim.*: PS. THOM. apoc. l. 6 tunc erunt -es in saeculo inter regem et regem et erit in universa terra famis magna (*Hil. in Matth. 25, 2* adversus se mutuo . . . regna concurrent [*sec. Matth. 24, 7*] *confert ed. ad l.; in altera rec., Wien. Stud. 30, 1908, 327 respondere v detur* inpartione, *de qua voce v. vol. VII 1, 594, 15*).

[participātor *coniciebatur olim perperam* AVELL. p. 340, 6 (*v. Migne 66, 43^B*; participationem *trad.*, -one *Günther contextum supplens sec. locum geminum p. 342, 7*).**]**

participātrīx, -īcis *f.* *a* participare. *i. quae particeps est* (*praedicative de re*): IREN. 5, 3, 3 *haeretici quidam* si . . . vivunt nunc et totum illorum corpus participat vitae, quomodo audent dicere non esse carnem -em vitae? ([*gr. μετοχικήν, var. l. δεκτικὴν καὶ μ.*]. *ibid.* quoniam . . . -x v. [*om. cod. Q*] sit caro [*gr. ἐπιδεκτική*]).

1. participātus, -a, -um *v.* participo.

2. participātus, -ūs *m.* *a* participare. *legitur inde a saec. IV.* [*confunditur hic illic cum* principatus *al., v. infra.*]

i. q. participatio, societas (in iunctura fere abundanti communionis . . . -um *l. 74*): **1** *participes sunt homines* (*eorum qualitates, mens l. 84*): **a** *variarum rerum* (*accedit gen. obi. praeter* COD. Theod.): SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 123, 3 *debent haeretici quidam* neque nomen habere episcopi neque communionis . . . habere -um (*gr. κοινωνίαν τινά, Canon. Turner I p. 650, 284* communionem). SCHOL. Cic. Bob. p. 165, 25 -u fortunae suae, *quem Cicero in amico sensit.* CLAVD. DON. Aen. 7, 705 p. 102, 6 Sabini admissi sunt in -um (participationem *edd. vet.*) Romani imperii. AMBR. patr. 2, 9 sanctus propheta refugit tanti sceleris -um (principatum *var. l.*). AVELL. p. 416, 2 ut hominum milia . . . -um eius *Christi* adquirerent (CONC.^S I 5 p. 203, 12 ut etiam nos -u ipsius . . . adoptionis beneficium lucraremur). COD. Theod. 3, 12, 3, 4 si quis . . . in contrahendis incestis nuptiis ⌊-um atque⌋ consilium inisse monstrabitur (⌊ ⌋ *om. Cod. Iust. 5, 5, 6, 4*). PROSP. carm. de ingrat. 899 quoniam sapientia sana, . . . mens libera morbo vitam agerent dignam summorum -u. PETR. CHRYS. serm. 23, 2 (*ad Luc. 12, 32*) ad ⌊-um regni⌋ rex gregem populi totius admittit (⌊ ⌋ participandum regnum, principatum regni *var. ll.; syn.* consortium dominationis). **b** *potestatis summae: cum gen.*: CAPITOL. Ver. 3, 8 Marcus in eum *Verum* omnia contulit, -u etiam imperatoriae potestatis indulto. SPART. Pesc. 5, 6 ad -um imperii Severum vocans *Niger* (*item fere* TREB. trig. tyr. 6, 1; *aliter p. 499, 78*). *cum adi. pro gen.*: CAPITOL. Aur. 6, 10 tanta erat Marci probitas et tanta in imperatorio -u[m] (principatu *edd. vet.*) modestia. *nude*: CAPITOL. Opil. 5, 1 arripuit imperium filio Diadumeno in -um adscito (*cf.* Maximin. 8, 1 filio . . . in -um [-to *P^1 teste B*] dato). GALLICAN. Avid. 7, 4 *Maecianus* ⟨con⟩senserat spe -us Cassio. SPART. Did. 8, 3 *Didius quendam* ad -um evocavit (*cf.* Sept. Sev. 8, 14 cum . . . Severum ad -um vocaret *Niger*).

2 *particeps est divinitas* (*accedit gen. obi. praeter l. 25*): **a** *apud paganos*: MART. CAP. 1, 20 germano *Mercurio* in -um (principatum *D^1*) operis consessumque suscepto, *sc. ab Apolline.* **b** *apud Christianos*: CONC.^S I 5 p. 94, 25 (= p. 141, 27) quid in rege humilius quam ad -um (participationem *var. l.*) nostrae naturae pauperrimae voluntarie devenisse? (*p. 286, 15* communionem, *gr. I 1, 7 p. 64, 5 κοινωνίαν. in eadem re*: I 5 p. 339, 31 dei verbum similiter ac nos -um [participium *codd. duo*] habuisse carnis et sanguinis [*gr. I 1, 1 p. 28, 15 μετέσχεν, cf. e. g. I 2 p. 39, 3* participavit]). p. 98, 31 *Christus* habens filietatis -um (*I 3 p. 131, 5* participatur filiatione, *IV 1 p. 71, 20* particeps. *sim. al.; gr. I 1, 7 p. 98, 29 μετέχων*). p. 129, 19 *Christus* filius est dei natura et deus vere, non gratia nec -u (*gr. I 1, 7 p. 48, 35 μετουσίᾳ*). p. 170, 16 propriae *dei patris* vitae.

***participiālis** (participālis), -e. *a* participium (*sed cf. l. 29*). *forma -palis fortasse dissimilatione quadam ex -pialis orta (v. Niedermann, Mnemosyne 3, 1935/6, 267 sq.), nisi derivandam putes a* particeps, *tradi videtur sub 2 passim; sub 1 eam exhibent solam, sed ab edd. nonnumquam spretam,* VARRO ling. 10, 34 QVINT. inst. 1, 4, 29 MAR. VICTORIN. gramm. VI 201, 11 DOSITH. gramm. VII 394, 5 EXC. Bob. gramm. I 535, 6 DIOM. gramm. I 318, 20. MACR. exc. gramm. V 626, 28 (*sed loco gemino* 648, 26 -pial-). CLEDON. gramm. V 58, 3. ISID. orig. 1, 7, 25 (*sed* -pial- GLOSS.^L I Ansil. PA 594 *inde tractum*). VIRG. gramm. epist. 3 p. 154, 8. 5 p. 161, 23; *ceterum exstat in var. l.* DIOM. gramm. I 338, 12. 342, 3 PRISC. gramm. II 54, 10 SCHOL. Stat. Theb. 7, 360. *al.* *legitur in arte gramm. inde a* VARRONE, FESTO (*adv.*), QVINT. (*frequentant* DIOM., PRISC.), *ceterum rarissime, v. sub 2.* [*confunditur in codd. cum* participium PRISC. gramm. III 293, 17. 472, 10.]

i. q. ad participium pertinens vel quod participii est sim. (*ad participem pertinens fortasse sub 2* [*etiamne apud* VARRONEM *sub 1a?*]): **1** *technice in arte gramm.* (*neutr. pro subst. sub bβ, ceterum e. g. l. 66. p. 501, 18*); *spectat ad*: **a** *ipsa participia eorumque formas sim.* (*gerundivum, quod antiquis erat part. fut. pass., l. 64. 68* [*cf. l. 53*]): *vario usu*: VARRO ling. 10, 34 quae *verba* declinantur cum temporibus ac casibus ac vocantur a multis ideo -ia (*cf. p. 501, 73 nec non* PRISC. gramm. II 54, 10 *stoici* participium connumerantes verbis -e verbum vocabant vel casuale [*gr. ῥῆμα μετοχικόν, ut vid.; cf. Dahlmann ad Varronem ling. 8, 58*]). DOSITH. gramm. VII 394, 5 *si ablativus* unus -is sit, *velut 'ducente dea'* (*gr. μετοχική. eadem fere* DIOM. gramm. I 318, 20 EXC. Bob. gramm. I 535, 6. *cf.* VIRG. gramm. epist. 5 p. 161, 23 ablativum -em). DIOM. gramm. I 396, 9 non est -is iste sermo (*sc. 'natandi causa' sim.*), sed propria sermonis species, *quia genus et numerum non recipit* (*cf. p. 503, 23 sq.*). PRISC. gramm. III 483, 19 *formae periphrasticae sim.* per huiuscemodi voces -es (*sc.* tentum, tenturum) proferuntur. VIRG. gramm. epist. 3 p. 154, 8 verbum 'inquit' -i modo ponunt, *sc. 'inquiens'.* *de participiis pro adi. vel subst. adhibitis* (*cf.* QVINT. *l. 74*): CHAR. gramm. p. 379, 20 B. participium eundem casum trahit quem etiam verbum; . . . sed nomina -ia, quae fiunt ex participiis instantis temporis, genetivum casum recipiunt (*sim.* l. 28, *ubi exempli gratia* amans amicorum *affertur.* PRISC. gramm. II 521, 2 'ostentum' . . ., quando monstrum significat, n. est -e. 534, 3. III 486, 7 n. verbale vel -e 'fandus fanda fandum'. ISID. orig. 1, 7, 25 -ia *sunt n.*, quae sic sonant sicut participia, ut 'legens'. *al.; cf. p. 501, 15*). PRISC. gramm. II 60, 4 *inter species nominum derivatorum*: verbale, -e, adverbiale. 137, 25 tertia forma in 'dus' terminantium *nominum* est -is, id est quae terminationem habet participiorum futuri temporis passivorum, et significat dignum esse aliquem eo, quod demonstratur, ut 'laudandus' laude dignus. 140, 22 -ia: 'sapiens, amans', cum sint sine tempore. III 293, 17 omnia fere -ia (participia *cod. M*) praesentis temporis genetivis solent iungi: 'amans illius'. *al. apud eundem.*

b *gerundium et supinum*: **α** *adi.*: QVINT. inst. 1, 4, 29 sunt . . . haec (*sc. 'dictu, factu'*) . . . verba -ia quidem, non tamen qualia 'dicto factoque' (DON. gramm. IV 361, 9 gerendi [gerundia *cod. M*] vel -ia v. sunt haec: legendi legendo legendum lectum lectu. DIOM. gramm. I 355, 20. CLEDON. gramm. V 20, 1 quia similia sunt gerundi verba participiis futuri temporis passivi, *appellantur -ia. al.*). DIOM. gramm. I 338, 12 -is *modus verbi* a quibusdam *grammaticis* admittitur (342, 3 de -i m.: -is verborum m. est, cuius verba, quod sint participiis similia, ⌊-ia dicuntur⌋ [-is dicitur *codd.*] nec tamen participia sunt, ut legendi *eqs.* 352, 34. 354, 15. 356, 36 gerundi vel -i m. MACR. exc. gramm. V 626, 28 [= 648, 26] de usurpativa *specie verborum*: hanc quidam gerundi m. vel -em vocant. *aliter l. 58*). **β** *neutr. pro*

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

subst. (*subauditur 'verbum'*): DIOM. gramm. I 342, 13 -ia ... et patientis habent significationem (*affert Verg. ecl. 8, 71* cantando rumpitur anguis. *cf.* PRISC. gramm. III 499, 29 gerundia vel -ia communia sunt tam in activo quam in passivo). 356, 13 *gerundia* vel -ia. PHOC. gramm. V 436, 2 *gerundio* vel -bus et participiis utriusque temporis deficiunt *verba impersonalia.* PRISC. gramm. II 409, 5 gerundia ... vel -ia, cum participiorum vel nominum videantur habere casus obliquos nec tempora significent *eqs.* 425, 20 supina (quae nos gerundia dicimus *add. codd. aliquot*) vel -ia cum nec personas discernant et temporibus careant ... et casus assumant ..., nomina videntur esse. 472, 9 supinum vel -e in 'um' desinens. III 488, 5 ex participio praesentis temporis et tria gerundia vel -ia solent nasci ..., ut amans amandi amando amandum. *al.*

c *quaslibet voces sive a participiis derivatas sive solam speciem, similitudinem participiorum praebentes*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 201, 11 quae sunt participia nominativa seu nomina -ia? quae quasi speciem participiorum habent, ut comatus galeatus hastatus (PRISC. gramm. II 528, 3 'volui' ... praeteritum, ex quo n. -e nascitur 'vultus'). CLEDON. gramm. V 58, 3 moribundus ... est -e, non *participium futuri ut 'amandus'*. PRISC. gramm. II 138, 15 *in 'sus' terminantia partim* -ia sunt, id est participiis praeteriti temporis similia, ... et sunt quartae declinationis ut usus. 145, 17 *in 'io' desinentia*, quando sunt verbalia sive -ia, feminina sunt, ut oratio, actio. III 479, 34 'saucia' (*Verg. Aen. 4, 1*) *est nomen appellativum, speciei* derivativae sive -is (*sc. a p. p. p.* sauciatus *derivatum*). *al. apud eundem.*

2 *respicitur quaelibet participatio*: **a** *de ipso participe, socio*: CHAR. dig. 1, 11, 1 pr. qui *magistri equitum* adsociati -es ⌊ad curas⌋ (*Mommsen*, curae ad *cod. F*, cura a *fere cett.*) militiae gratia secundam post eos *dictatores* potestatem gererent. **b** *de rebus, quae non nisi partem quandam capiunt, per partes fiunt sim., ut vergat in notionem q. e. partilis* (*opp.* plenitudo *l. 34*): HESYCH. in lev. 9, 1 p. 889[C] *sicut* in processu ... operis *pingendi* -i augmento perficitur *imago quaedam*, sic *verba legislatoris fiunt* ... clariora additamento eorum, quae per partes sancit. 10, 12 p. 900[C] quia -is quaedam apud nos est theologia; in caelis quippe eius est plenitudo. 14, 41 p. 964[A] eam, quae -is est, interpretationem *legis* (*cf.* 964[B] -is interpretatio).

adv. **˟participiāliter** (*forma* participaliter, *ad quam cf. p. 500, 28, trad. sola* FEST. p. 352 [*cod. F*], *ceterum non nisi varia lectione* FEST. *p.* 201 [*bis, per apographa cod. F*]. CAPER gramm. VII 106, 6 SERV. Aen. 8, 15 SERV. auct. Aen. 8, 670 ISID. diff. app. 47). *i. q. modo participiali, sc. pro participio, per participium sim.* (*technice in sermone gramm.*): FEST. p. 194 'ostentum' non solum pro portento poni solere, sed etiam -r (principaliter *cod. alter*) ⟨pro ostentato⟩ (p. 352 'torrens' -r pro 'exurens' ponitur). p. 201 'ostentum' ..., quin -r (-paliter, principal- *trad.*) quoque dici solitum sit, non dubium *est* (*ibid. iterum s. v.* 'ostentas'. PORPH. Hor. carm. 4, 5, 15 'icta' -r dicitur, et significat 'percussa'. CHAR. gramm. p. 99, 23 B. [*v. vol. X 2, 624, 75*]. SERV. ecl. 5, 82 'sibila' [*Aen. 2, 211*] ... pro 'sibilantia'. *al.; cf.* SERV. Aen. 10, 628 si dixeris 'petendus est codex' iam non per gerundium, sed -r loqueris). CAPER gramm. VII 106, 6 ut pingo pictum, sic fingo fictum facit -r. SERV. Aen. 5, 613 ('in solā ... actā') ne non secreta ... litorum, sed -r acta significet (10, 341). SERV. auct. Aen. 8, 670 'secretosque pios' aut in secreto morantes aut -r ab illis *Tartareis sedibus* secretos. POMP. gramm. V 235, 19 si -r utaris et dicas 'quoniam dicturus sum'. FRG. Bob. gramm. VII 542, 41.

[participio, -āre *falso trad. vel ed. pro* participo BOETH. arithm. 2, 31 p. 124, 13 GRAMM. suppl. 74, 5 GLOSS. II 368, 56.**]**

˟participium, -ī *n.* *a* particeps (*vel* participare) *sec. t. t. gr.* μετοχή. *de origine v. l. 83. p. 502, 4 nec non* GRAMM. suppl. 74, 5 sacrifico sacrificium, particip[i]o -um. *legitur in arte gramm. inde a* VARRONE, *in sermone communi (sc. sing. praeter p. 503, 45) rarius quam* participatio *inde a* PS. CYPR., GAVDENT., HIER., (*apud* AVG. -um *omnino non,* participatio *passim*), *sed frequentius apud* RVFIN. (*sec. schedas nostras* -um *35[ies]*, participatio *25[ies]*) *et in* NOVELL. Iust. (*15/1*).
[*in codd. confunditur hic illic cum* principium, *e. g.* DON. Ter. Hec. 20, 2, *et* participatio, *ut p. 503, 47 sq.*]

i. q. μετοχή (*item* GLOSS.): **I** *usu technico in arte gramm. de parte quadam orationis* (*comprehendente quae nunc -um praes., perf., fut. nec non gerundivum appellantur, de quo v. p. 503, 9; ad rem cf. Jeep, Zur Gesch. der Lehre von den Redetheilen, 1893, 259 sqq.*):

A *exempla potiora ad doctrinam pertinentia* (*fusius rem tractant* SACERD. gramm. VI 443, 16 sqq. PROB. inst. gramm. IV 138, 26 sqq. *posterioresque complures*): **1** *definitiones*: VARRO ling. 8, 58 *vocabula quaedam* simul habent casus et tempora, quo vocantur -a (*cf.* SACERD. gramm. VI 443, 17 -um est pars orationis cum tempore et casu [= CHAR. gramm. p. 230, 2 B., *qui addit*: sine persona active vel passive aliquid significans. 232, 10 *ex Cominiano*]. DOSITH. gramm. VII 408, 2 dictio ... cum tempore et casu et genere. *al.*). FEST. p. 241 ⟨parti⟩cipia appellantur, quae ⟨, quoniam ... conditio⟩nem rerum significant, e ⟨... verbo⟩ tempora, personas recipi⟨unt ...⟩ (*suppl. Müller, sed coll. e. g. l. 75 aliquid excidisse putaverimus, quo -um personas recipere negetur; vix conferas* POMP. gramm. V 261, 23 -um semper a persona ducit originem; quando dico 'amans ego, amans tu', ... currit per omnes personas). SACERD. gramm. VI 443, 17 (*praecedit l. 74*) -um dictum est quod partem recipiat a nomine, partem a verbo; recipit a nomine duo, genus et casum ..., a verbo duo, tempora et significationem (*sc. act. vel pass.*), ... ab utroque duo, numerum et figuram (*sc. simplicem aut compositam. sim.* PROB. inst. gramm. IV 138, 27 DON. gramm. IV 363, 13. 387, 18. *et saepe*). SERV. gramm. IV 416, 27 -um dictum est, quasi particapium; habet enim partes a nomine duas *eqs.* (440, 17. EXPLAN. in Don. *ibid.* 513, 9 partes enim capit et de nomine et de verbo. *al.*). GLOSS.[L] I Ansil. PA 591 -a: sunt partes verborum vel nominum.

2 *-um distinguitur a nominibus similibus*: **a** *generatim*: QVINT. inst. 1, 4, 27 quaedam -a ⌊an⌋ appellationes sint dubitari potest, quia aliud alio loco valent, ut 'lectum' et 'sapiens' (⌊ ⌋ an verba an *vel* an verbi *codd.*). CAPER gramm. VII. 104, 21 -um a nomine tripliciter discernitur, comparatione, declinatione, significatione (SACERD. gramm. VI 444, 3 'sapiens' tempore -um, c. nomen declaratur. CHAR. gramm. p. 238, 10 B. comparationem non recipiunt -a. *sim. al.; aliter*: AVG. gramm. V 495, 9 -a videntur conparationem recipere, si loquendi consuetudo permittat vel hortetur auctoritas, sed tantum praeteriti temporis). SCAVR. gramm. VII 25, 10 '*tectis*' cum et nomen ⟨et⟩ -um sit. SACERD. gramm. VI 443, 36 sunt quaedam -a eadem etiam nomina ..., quorum quidem species genetivo dinoscitur, ut cultus (*item distinguuntur subst. quartae decl.*: 479, 25 PROB. cath. gramm. IV 29, 24 DON. gramm. IV 388, 21. *et saepe; cf. etiam p. 503, 28*). PROB. inst. gramm. IV 142, 20 -a neque comparativos aut superlativos gradus, sed nec adverbia facere possunt, et accusativo, non genetivo casui iungi reperiuntur (CHAR. gramm. p. 240, 10 B. non nullis grammaticis placet, ut a nominibus, sic etiam a -is ... adverbia figurari ...; [28] procul dubio remota -a sunt ab hac figurandorum ex se a. facultate. *al.; obloquitur*: DON. gramm. IV 388, 25 adverbia de -is fieri posse non nulli negant, sed hos plurimae lectionis revincit auctoritas). SERV. Aen. 2, 610 si *vocabula in 'ns' exeuntia* ... eadem sint et nomina et -a, ut amans, cum nomina fuerint, omni modo in 'e' mittunt *ablativum*; cum -a, licenter utimur *'e' vel 'i'* (*aliter* EXPLAN. in Don. gramm. IV 497, 24 discretionis causa i littera terminatur in ablativo, cum nomen est. POMP. gramm. V 259, 5 omnia -a in 'e' mittunt ablativum). CLEDON. gramm. V 71, 24 si genetivo 'amantium' facit, -um est; si 'amantum', nomen. PRISC. gramm. III 317, 15 -a ... necesse est verborum suorum servare constructiones. *al.* **b** *speciatim disputatur de quibusdam vocabulorum generibus, utrum -a sint necne*: SACERD. gramm. VI 431, 27 haec *impersonalis* species verborum duo recipit -a, praesentis temporis 'taedens, pudens' ... et futuri ... 'taedendus, pudendus' (*cf. e. g. l. 82 et* SERV. gramm. IV 440, 33 'pudens' ... -um non ab i. videbitur, sed a verbo integro '*pudeo*'. *aliter* SACERD. gramm. VI 444, 5 *nomina 'decens, pudens'* speciem habent -orum. DOSITH. gramm. VII 408, 17 i. verborum omnino -a non esse; ... '*pudens*' magis appellatio quam -um est. *et saepius*). 444, 6 ⟨sunt -a⟩ sine verbi aliqua substantia, ut tunicatus, galeatus (*si recte restit. Keil; de adi. eiusdem formationis*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 201, 11 quae sunt -a nominativa seu nomina participalia? quae quasi speciem -orum habent. DON. gramm. IV 388, 12 SERV. Aen. 6, 104. *et saepius. aliter*: SERV. gramm. IV 441, 6 quoniam tempus habent, sine dubio -a sunt [*9* 'galeatus incedit' id est ... 'iam galeam habet']. VIRG. gramm. epist. 5 p. 165, 19 sqq.). 444, 16 sunt non nulla -a, quae adiecta praepositione transeunt in nomen, ut innocens, indoctus; ... nemo enim dicit ⟨innoceo vel⟩ indoceor (DON. gramm. IV 388, 17. POMP. gramm. V 263, 30 sqq. *et saepius. aliter de* indoctus: PROB. inst. gramm. IV 140, 3 composita figura -orum est). PROB. inst. gramm. IV 143, 7 sqq. sunt nomina, quae suspicionem -orum futuri temporis (*i. gerundivorum*) ... incurrant, ut puta furibundus, moribundus; sed *-um praes. ex iis derivari non potest* ...; ideo haec ... nomina, non -a sunt pronuntianda (DON. gramm. IV 388, 19 SERV. gramm. IV 441, 20. *al.*). *al.*

3 *-orum tempora speciesque nec non formatio, declinatio*: GELL. 9, 6, 3 -a praeteriti temporis (SACERD. gramm. VI 437, 32 PROB. inst. gramm. IV 139, 19. *et passim; omittitur* t.: SACERD. gramm. VI 440, 25. 442, 1 DIOM. gramm. I 360, 3. *al.; cf.* -um praeteritum: DON. gramm. IV 363, 24 sq. CHAR. gramm. p. 232, 13 sqq. B. [*ex Cominiano*]. SERV. gramm. IV 417, 24 licet latinitas non habeat ... p. -um ab activo. *al.*). SACERD. gramm. VI 436, 27 praesentis temporis -a (*item vel omisso* t.: 439, 36. 441, 14 PROB. inst. gramm. IV 139, 6. *et passim; cf.* -um praesens: SERV. Aen. 1, 121 in latino ... sermone a passivo verbo p. -um non est. gramm. IV 417, 24 ARVS. gramm. IV 514, 20 CLEDON. gramm. V 23, 10. *al.*). 438, 22 -a ... futuri (*item vel addito* temporis: 439, 36 PROB. inst. gramm. IV 139, 27. 140, 26. *et passim; cf.* -um futurum: DIOM. gramm. I 371, 1. 386, 12 ARVS. gramm. IV 514, 20 MACR. exc. gramm. V 651, 8. *al.*). 444, 8 omnia ... -a aut 'n' et 's' terminantur temporis praesentis, ut amans, aut 'rus' temporis futuri activitatis, ut amaturus, *eqs.* (*sim. de terminationibus*: PROB. inst. gramm. IV 139, 6 sqq. DON. gramm. IV 417, 9 sqq. *al.*). PROB. inst. gramm. IV 140, 12 -a praeteriti temporis ... s litteram ... in rus syllabam convertunt (*sim.* SERV. gramm. IV 417, 32 CLEDON. gramm. V 70, 21. *al.*). DON. gramm. IV 388, 6 interdum a non defectivo verbo -a defectiva sunt, ut ... 'studens' futurum tempus non habet (388, 22 PS. ASPER gramm. suppl. p. 56, 11. *ad rem cf. e. g.* DIOM. gramm. I 403, 7 temporibus deficiunt). 388, 7 ab inpersonali verbo -a nisi usurpata non veniunt (SERV. Aen. 10, 444. *cf. l. 38 sqq. nec non e. g.* DIOM. gramm. I 363, 19 ab hoc inpersonali verbo, *sc. paenitet*, usurpatum est

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um temporis instantis). Ter. Hec. 20, 2 'placitae' ... nota -um sine verbo ([*ad rem cf. p. 502, 38sqq.*]. 644 'moratam'. SERV. auct. Aen. 4, 259 'alatis'. *al.; cf. l. 10*). CHAR. gramm. p. 216, 18 B. -a instantis 'amans' (379, 28 i. temporis. DIOM. gramm. I 358, 2. *al.*). 327, 4 -a ... perfecti (327, 24. 328, 21. DIOM. gramm. I 367, 7 ⟨-um⟩ p. temporis [CLEDON. gramm. V 57, 35]). CLEDON. gramm. V 23, 26 semper -a praesentis temporis ablativum singularem in e litteram mittunt, licet genetivum pluralem in ium mittunt (*sim. al.; cf. p. 502, 31sqq.*). *al.* *de -o fut. pass., quod nunc gerundivum appellatur* (*addas* QVINT. *l. 33sq.*): SACERD. gramm. VI 430, 37 'factus et faciendus' -a sunt sine verbi substantia: nam 'facior' non est dicendum (SERV. auct. georg. 4, 488 'ignoscenda' -um passivum s. s. v. [SERV. sine verbi origine]. *cf. l. 1. p. 502, 44*). 437, 30 -a trahuntur a verbo passivo temporis praeteriti et futuri; ... temporis futuri 'hic amandus' (439, 10 PROB. inst. gramm. IV 139, 27. SERV. gramm. IV 417, 30 de -o f. t. a passivo. *et saepe; omittitur* t.: SACERD. gramm. IV 440, 25 -a praeteriti 'scriptus' ..., futuri 'scribendus'. 442, 1. CHAR. gramm. p. 221, 3 B. -a passiva ... f. *al.*; -um futurum passivum: DIOM. gramm. I 396, 3 PRISC. gramm. III 486, 8). PROB. inst. gramm. IV 141, 4 -a praesentis temporis ... s litteram ... in dus syllabam convertunt, ... ut puta clamans, clamandus (*sim.* SERV. gramm. IV 417, 28sqq. CLEDON. gramm. V 70, 19sq. *et al.*). MACR. exc. gramm. V 626, 31 'ad salutandum eo' -um esse iam desinit, nisi adieceris ... 'amicum' (*distinguitur a gerundio, de quo cf. p. 500, 54*). *al.*

B *exempla varia* (*sc. vetustiora tantum*): VARRO ling. 9, 110 analogiam ... de his, quae appellantur -a (-⟨al⟩ia *L. Spengel dubitanter*), reprehendunt multi; iniuria: nam non debent dici terna ab singulis verbis. PAVL. FEST. p. 94 -um, quod a gerendo deducitur (*distinguitur subst.* gestus). QVINT. inst. 1, 4. 19 *adiectum est* nominibus ... mixtum verbo -um. 1, 5, 47 (*de soloecismo*) in -o per genus et casum ut in vocabulo, per tempora ut in verbo, per numerum ut in utroque peccatur. 1, 6, 26 *verba quaedam defectiva* quo modo ... in -a transibunt? 9, 3, 9 utimur et verbo pro -o: 'magnum dat ferre talentum' (*Verg. Aen. 5, 248*) tamquam 'ferendum', et -o pro verbo: 'volo datum'. 9, 3, 64 -o (*sc. 'gerendum'*). GELL. 1, 7, 6 (*ad Cic. Verr. II 5, 167* 'hanc sibi rem praesidio sperant futurum') 'futurum' ... non refertur ad 'rem' ... neque pro -o positum est, sed verbum est indefinitum. *al.*

II *in sermone communi de participatione* (*sc. de statu participis; metonymice l. 79; per gen. obi. indicatur passim res cuius quis participat, deus l. 66, socius l. 45. 76; pro gen. accedunt praepos.* ad *p. 504, 12* apud *l. 68,* cum *p. 504, 25,* in *c. abl. p. 504, 6. 15, c. acc. p. 504, 35; gen. subi. l. 59, explicat. l. 80; sine determinationibus l. 53. 57. al.; iunctura abundanti* communione -i PS. AMBR. trin. 13): **A** *exempla varia*: **1** *in universum* (*cf. sub B p. 504, 12. 22. 34sq. al.*): PS. CYPR. singul. cler. 14 p. 188, 17 *clerico* cavenda sunt feminae -a (*cf. p. 498, 45*). PHILO quaest. in gen. 4, 195 add. 6 animalium pronorum, -o sapientiae alienorum (participatio s. alienarum *var. l., unde* participationem s. alienam eorum *vix recte coni. Petit; v. Beikircher, Beiträge aus der Thesaurusarbeit, Mus. Helv. 45, 1988*). RVFIN. Orig. princ. 1, 3, 6 p. 57, 11 ratio ..., cuius -o (-patio(ne) *var. ll.*) rationabiles sunt *homines*. PS. AVG. c. Felician. 9 ad hunc *regis filium* -um regiae potestatis ... decurrere. VINDIC. med. 4 Aristoteles ... semen inquit aliud principaliter vocari, aliud -o. *ibid.* -o ... dicit appellari semen spumam ultimae digestionis nutrimenti. *al.* **2** *usu peculiariter christiano* (*eodem respectu quo* participatio *p. 497, 68sqq.*): HIER. tract. in Is. p. 120, 16 aliud ... est esse sanctum per naturam, aliud per -um (*syn.* consortio, participatione). RVFIN. Basil. hom. 5, 4 p. 1764^{C} 'craterem' (*prov. 9, 2*) ... ipsum purificatorum nominat sapientiae mysticum -um, unde licet omnibus ... haurire (*gr. p. 393^{A}* τὴν ... τῶν ἀγαθῶν μετουσίαν). Orig. in gen. 1, 2 p. 4, 5 illius ... aquae supernae -o, quae supra caelos esse dicitur, unusquisque fidelium caelestis efficitur. Orig. in lev. 9, 11 p. 439, 24 *anima humana* si contigerit vitam, ex -o vitae erit immortalis (LICINIAN. epist. 1, 1 M. v. aeternae -um). Orig. princ. 4, 4, 5 sicut ... -o filii dei quis ... adoptatur et -o sapientiae in deo sapiens efficitur, ita et -o spiritus ... spiritalis efficitur (*item de communione cum deo trinitario*: BACHIAR. repar. laps. 3 de ... Christi -o. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 1, 6 p. 42, 20 habere communionem per -um apud deum. *cf. p. 504, 2. 11. 32 et al.*). CASSIAN. conl. 23, 21, 2 dignos eorum *sacramentorum* -o nos esse (participatio(ne) *var. l.*). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 10, 7 quibus *temporibus Christus* nondum unctus sine -o erat donationis postea ei donatae (*Rustic.* participatione, *gr. I 1, 1 p. 17, 8* ἀμέτοχος ἦν). PRAEDEST. 3, 17 p. 659^{D} gratiae -o ... delectari. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 1, 6 p. 42, 13 sine -o omnium tenebrarum est et nullam communionem cum eis habet, qui ex eius *dei* inluminatur luce. PASS. Fabii (BHL 2818) 1 *ut fideles*, etiamsi martyrium non potuerint adipisci, ad -um triumphantium mereantur honorando martyria promoveri (adparticipium ... promereri *cod. unus et ed. perperam*; at -um ... promereri *Bulhart in schedis*). *al.* *metonymice de ipsa re participe, sc. de corpore Christi*: APON. 5 p. 90 Christi sepulchrum ..., ubi ... in adsumpta carne ⌊-um eius corporis⌋ iacuisse probatur (⌊ ⌋ quae -um est *ed. Colon.*).

B -um *ponitur pro obi. in locutionibus verbalibus adhibitis de iis*: **1** *qui participes sunt vel fiunt* (*de actione mutua p. 504, 14*): **a** -um habere: GAVDENT. serm. 7, 3 G. cum ... homines hinc h. iudicentur aliquod -um bonitatis, si bonum deum ... diligant (*item cum gen.*: RVFIN. Orig. princ. 1, 3, 6 p. 57, 6 Christi. patr. 1, 11 l. 25 S. dei iam in se -um habens *quidam*. CONC.^{S} I 5 p. 276, 21 peccati ... -um non habet *Christus* [*gr. I 1, 5 p. 24, 21* ἀμοιρήσας]. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 2, 3sq. [*gr.* μετέχειν]. *al.*). PS. AVG. serm. cod. Guelf. app. 6, 2 p. 191, 45 -um h. in regno caelorum (NOVELL. Iust. 109 praef. in publicis curis [*gr.* μετουσίαν. *syn.* participarentur]. *al.*). EPIST. pontif. 318 Migne 20, 608^{A} ut ... hi *haeretici* cum Iudaeis ... -um habeant damnationis (NOVELL. Iust. 145, 1 dignitatis ... aliquod cum eis *provinciis* -um [*gr.* ἀρχικὴν ... μετουσίαν]). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 19 p. 81, 1 ex deo sumus ab eo -um (participamur *cod. unus*) habentes. NOVELL. Iust. 59 praef. ut nos ... ad bonos actus studeamus h. semper -um (*gr.* μετουσίαν *ut* 89, 4 ad ... cognatos. *al. ibid.*). **b** *varia*: RVFIN. Adamant. 2, 1 ut -um capere sui invicem dicat et bonum mali et malum boni ([*gr.* μετέχειν]. ARNOB. in psalm. 148 p. 567^{A} in divinis laudibus -um. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 15 animatae potentiae [*Migne gr. 44, 176^{B}* μετέχοι]. *al.*; *cf.* suscipere: RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 166, 20. CASSIOD. Didym. in I Petr. 3, 15a p. 30, 14 [*gr.* μετοχὴν ... δέχεται]). Clement. 2, 71, 4 *qui idola coluit*, -um sumpsit ... daemonis ([*cf. p. 498, 4*]. Greg. Naz. orat. 3, 20, 3 de aeterno lumine -um sumentes [*Migne gr. 36, 360^{A}* φωτὶ παραστάντες]. Orig. princ. 1, 1, 3 numquid putandum est omnes eos, qui medicinae participant, ... *eius* sibi auferre particulas et ita eius -um sumere? *al.*; *cf.* Orig. princ. 2, 6, 3 ut tantum ex eo *deo* ... -i sumeret). Orig. in cant. prol. p. 70, 31 *caritatem* ad proximum respicere, cum quo -um gerit (inierit *var. l.*). Orig. in lev. 9, 11 p. 440, 1 *si* -um traxerit mortis (Orig. princ. 1, 3, 6 ex eo *deo* ... omnia quae sunt ⌊-um trahunt⌋ [participant *var. l.*]. 4, 4, 9). CONC.^{S} I 5 p. 176, 5 primi status Adae participes facti, ... etiam secundi Adae ... status -um consequemur. *al.*

2 *qui alios participes faciunt*: RVFIN. Basil. reg. 2, 53 *Christus* divinitatis suae -um tribuit. Greg. Naz. orat. 4, 9, 2 *spiritus sanctus* semper -um sui praestans, non ipse aliunde -um sumens (*Migne gr. 36, 441^{B}* μεταληπτόν, οὐ μεταληπτικόν). CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 260 qui nulli ... cohabitationis suae -um exhibebant (principium *var. l., gr.* μετεδίδοσαν). NOVELL. Iust. 145, 1 nullum -um in Phrygiam ... dantes *magistratui Lydorum* (*gr.* μετουσίαν).

deriv.: participialis. *vix agnoscas compos.* adparticipium *p. 503, 77.*

ᴹparticipo, -āvī, -ātum, -āre *et* **ᴹparticipor**, -ātus sum, -ārī. *a* particeps (*potius a* pars *et* capere *derivandum putat* EVTYCH. gramm. V 487, 2 [*cf. iam* PRISC. gramm. III 503, 23]). *scribitur litteris graecis: p. 506, 81.* *deponens* -or *aetate priore legi videtur in* CE 935, 1 (*aet. Sullae?*) *tantum, ni fallimur contextu lacunoso (v. p. 506, 60); ceterum dubitare possis de* LVCR. *infra l. 79, vix iam de* PLAVTO *l. 63; aetate recentiore occurrit notione sub IIA illustrata passim inde ab* VLP., ITALA, IREN. (*usum non distinximus nisi p. 506, 58. 508, 23*); *raro invenitur sub IB, sc. non nisi p. 505, 82. 506, 16.* *legitur sexies apud* PLAVTVM, *singulis vel binis locis apud* ENNIVM, CE, CIC., LVCR., LIV., FEST. (*de* MART. *v. p. 494, 12*), *saepe inde a* FRONTONE, GELL., APVL., PAPIN., VLP., TERT., ITALA. [*confunditur in codd. cum* principare NOVELL. Iust. 7 praef. pr. p. 50, 12 (*e coni. dub.* IREN. 5, 18, 3) *et cum* partiri VVLG. prov. 29, 24. *trad. loco obscuro*: FEST. p. 205.]

I *notione q. d. factitiva i. q. participem facere, impertire sim.* (*cf.* NON. p. 37, 19 impertire est -are et partem dare. GLOSS. -at: impertit. *sim. al.*): **A** *pro obi. est is qui (id quod l. 69. 74) sua parte donatur, portione instruitur sim.* (*structura sollemni 'aliquem aliqua re' [aliquo p. 505, 5]; acc. suppl. e contextu l. 81 [cf. p. 508, 43]; pro abl. accedunt gen. l. 61. p. 505, 14sq., praepos. l. 69sq. 74. p. 505, 11sq., adv. l. 76, enunt. interrog. p. 505, 13; res dispensata desideratur saepius sub 1a, suppletur ex enunt. relat. p. 505, 9*): **1** *quolibet modo*: **a** *structuris variis*: PLAVT. Cist. 165 *virgo* paternum servom sui -at consili (*nisi ad 2*). Truc. 748 non ⟨mei⟩ (*Leo*) licet [do] obsoni me participem fieri? :: si volebas -ari, auferres dimidium domum (*vix deponens, ut ad II pertineat*). CIC. leg. 1, 33 ad -andum alium ⌊ab alio⌋ communicandumque inter omnes ius nos (iustos *trad.*) natura esse factos (*dubitanter huc traximus,* ad -andum alium *pro gerundivo accipientes*; ⌊ ⌋ alio *var. l.,* cum alio *Huschke aliique, gerundium* ad -andum *cum obi.* ius *iungentes, ut ad B1a pertineat*). IREN. 1, 13, 3 (*pseudopropheta ad discipulam*) -are te volo ex mea gratia (*gr.* μεταδοῦναι). 2, 33, 3 anima docet corpus et -at de spiritali ei facta visione. LACT. inst. 5, 6, 1 non -bant alios (aliis *edd. vet.*), quibus aliquid affluebat. AVSON. 412 p. 270, 14 P. tu, ut me -es, delicias tuas ... defrudas. AMBR. epist. extra coll. 14, 107 vir ... uxorem ... -et ut coheredem gratiae (*vix ad IIA1, v. p. 506, 27*). PRVD. apoth. 818 membris tabentibus interfusam *animam caro* -at de faece sua. PAVL. NOL. carm. 2, 8 mihi ... rarus ... generatur sphondylus ...; hinc te -ans *eqs.* AVIAN. fab. 12, 10 (*dea neglecta ad sacrificantem*) alios mavis -are deos. **b** *structura 'aliquem aliqua re'*: LVCR. 3, 692 *anima cum corpore* ita conexa est ..., uti dentes quoque sensu -entur (*nisi deponens intellegens ad II trahas*). CE 963, 10 (*a. 12 a. Chr.*) *patrona nomine* suo -at cinerem (*i. me mortuam; opp.* preivat). APVL. met. 1, 4, 6 tibi ... haec *quae narras* ... credam et *pro mercede* ... prandio -bo (9, 33, 3 dominum ... opipari p. -at. *cf.* IVL. VAL. 1, 13 vos ... -bo convivio [*Hist. Alex. M. I p. 21, 2 Kr.* καλέσω σε εἰς τοὺς ... γάμους. *cf. p. 508, 43*]. SVLP. SEV. chron. 1, 53, 6 *Ioachim* a rege in

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

amicitiam receptus mensaque et consiliis -tus). IVL. VAL. 1, 42 (*Darius loq.*) quo *honore* nos donat atque -at supera maiestas (1, 46 heroas divum h. [*Hist. Alex. M. I p. 48, 26 Kr.* ἔθυσεν ... ἥρωσιν]. SYMM. epist. 2, 81, 1. 5, 91 me sermonis tui h. -as). PAVL. NOL. epist. 32, 7 vers. 10 *martyrii* coronas, quae domino famulos -ant (*nisi ad B1b, quo certe spectat var. l. cod. M* dominum famulis). VEN. FORT. carm. app. 17, 6 haec *mulier* ... floreat ... cunctis -anda bonis. *al.*

2 *aliquem certiorem faciendo* (*huc p. 504, 61?*): PLAVT. Mil. 232 auden -are (*Bugge*, aut in parte mici pare *trad.*) me quod commentu's? 263 ille *servus* non potuit quin sermone (-ni *var. l.*) suo aliquem familiarium -verit de amica eri, sese vidisse eam *eqs.* (COD. Theod. 1, 15, 4 cunctis de rebus ... vicarios esse -andos). Stich. 33 (*Panegyris ad sororem*) ubi sint, quid agant, ecquid agant, neque -ant nos, neque redeunt *mariti nostri*. IVL. VAL. 3, 14 (*Alex. ad Aristotelem*) eorum omnium ... te -are per litteras ([*Hist. Alex. M. I p. 106, 13 Kr.* ἐξειπεῖν]. *item c. gen. si recte conicitur*: 3, 16 ⌊quorum universorum⌋ ... vos quoque -are curabimus [⌊ ⌋ *Kroll, Rhein. Mus. 70, 1915, 598, sec. vers. Armen.*, quo primum reversi *trad.*]). 2, 27 p. 95, 29 *Eumelo* gestae rei seriem explicat et ... duces quoque ⌊laetos⌋ facto -at (⌊ ⌋ laeto *Kroll, l. l. 597. item c. abl.*: 3, 27 ea te *Aristotelem* scientia -are [*gr. p. 115, 2* δηλῶσαι]).

B *pro obi. est id quod dispensatur, tribuitur, cuius quis particeps fit sim.* (*sc. res praeter l. 57sq. 64; absolute sub 1cβ; pro obi. est struct. part. l. 42; gr. respondet* μεταδιδόναι, *nisi alia adnotavimus; cf.* GLOSS. -o: μεταδίδωμι μέρους. communico, do, tribuo. -at: partem dat. -andis consiliis: communiter conferendum. *al.*): 1 *quolibet modo*: a *structura 'aliquid* cum *aliquo'* (inter *aliquos* PLAVT.): PLAVT. Persa 757 (*in imagine; servus loq.*) inter participes dividam praedam et -bo. LIV. 3, 12, 5 Lucretius consul ... suas laudes -are cum Caesone (*cf. l. 68*). COD. Iust. 6, 39, 1 (*a. 196*) eum, cum quo fraudis *consilium* -tum est (PAPIN. dig. 29, 4, 27, 2 fraudis c. cum heredibus). 8, 29, 4 (*a. 240*) fraudem eum -asse cum creditore. CAPITOL. Aur. 7, 6 ⟨cum *imperium*⟩ ... cum alio -asset (*si recte suppletur sec.* SPART. Sept. Sev. 5, 7 TREB. Gall. 7, 1. *cf.* IVST. 34, 2, 8 -to ... cum eo *Ptolemaeo* regno. HEGES. 1, 40, 5 regni potentiam cum fratre [*cf. gr. 1, 483* ὅς, *sc.* ἀδελφός, ... ἐκοινώνει]. *al.*). PACIAN. (?) sim. carn. p. 117, 2 cum ... -ent *daemones* delictum omne cum carne. AMM. 21, 1, 8 elementorum omnium spiritus ... -at nobiscum munera divinandi. AMBR. exc. Sat. 1, 40 cum quo -bo curas? RVFIN. hist. 9, 8, 14 non solum *cibos* cum eis *pereuntibus*, sed et affectum -are ([*gr.* διένεμον]. PELAG. in I Cor. 5, 11). PAVL. PELL. 507 fructus ... rei nostrae ... sponte sua mecum ... -ando. REGVLA mag. 20, 9 ut ... omnium cum uno *absente* -etur oratio. *al.* *pro obi. accedit struct. partitiva*: IREN. 3, 16, 1 *Christum* -asse ... cum eo *Iesu* ... de sua virtute et de suo nomine.

b *structura 'aliquid alicui'*: ITALA I Thess. 2, 8 (Theod. Mops. *ad l.* p. 11, 8) complacemus -are (-ari *cod. unus*) vobis non solum euangelium Christi, sed nostras ipsorum animas (cod. g -are vobiscum, *cod. d* communicare, *Ambrosiast. ad l.* impertire, *Vulg.* tradere). IREN. 1, 2, 1 Nus ... excogitabat reliquis quoque Aeonibus -are magnitudinem Patris (*gr.* ἀνακοινώσασθαι). 1, 13, 3 *pseudopropheta* -vit ei *discipulae* suam *gratiam* (HIL. myst. 1, 8 Cayn ... non -verat sibi conspectae a deo hostiae g. THEOD. MOPS. in II Thess. 2, 13 p. 59, 5 vobis g. spiritus [*syn.* donans]). 4, 14, 1 l. 33 *Christus* gloriam suam -are (-ari *var. l.*) volens discipulis suis. ARNOB. nat. 1, 51 (*ad deum*) *id*, quod facere solus possis, fragilissimae rei, *i. homini*, donare et -are faciendum *omnipotentis est.* HIL. trin. 4, 4 *substantia* -ta duobus, *sc. deo patri et filio*, et in utroque consumpta. AMBR. in Luc. 7, 247 *facultates* -are pauperibus. spir. 1, 5, 72 qui *spiritus* solis -etur iustis. PAVL. NOL. epist. 23, 44 quibus *famulis suis* et patrem suum -at *Christus* et regnum. AVG. pecc. mer. 1, 31, 60 p. 61, 12 per -tam carni (carnis *var. l.*) divinitatem. serm. coll. Morin p. 143, 33 cui *Lazaro a divite* -anda humanitas erat. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 297 Laban ... promisit omnem se ei *Iacob* -are *clementiam* (NOVELL. Iust. 7 praef. pr. p. 50, 12. 74, 6 *filii ex prohibitis nuptiis procedentes* neque naturales vocandi neque -anda eis ulla clementia est). *al.* *reflexive* se -are *sociis quibusdam* (*cf.* sibi -are *l. 50*): VEN. FORT. Mart. 4, 349 *ut imperator cogat Martinum* se -are nocivis (*sim.* 4, 359 se -are sinistris).

c *structuris mancis*: α *non indicato participe: act.*: LIV. 2, 52, 8 *consularem accusatum* iuvit et Verginius collega ..., -ando laudes. PANEG. 6, 15, 4 *Diocletianus* primus imperium et -vit et posuit. AMBR. spir. 1, 5, 75 *cum creatura* non inpertiat spiritalem gratiam, sed adquirat, nec -et, sed adsumat. MART. CAP. 5, 437 (*Rhetorica ad deos*) si Pallados aures atque Arcadiam (*sc. Mercurii*) rationem benivolae maiestatis -arit assensio, *non displicebo*. ORIBAS. syn. 1, 19, 3 La p. 65, 14 Mø. *clysteres quidam* ex se nutrimenta -ant (*Aa* nutriunt, *gr.* ἔχουσι). *pass.* (*exempla pauca, sc. minus ambigua; ceterum v. IIA1c*): COD. Iust. 9, 34, 4, 1 (*a. 244*) *debitor* -to fraudis consilio per subiectam ... personam dispendium tuum ... pertemptat. TREB. Gall. 12, 1 Odenatum -to imperio Augustum vocavit. HIL. myst. 1, 8 deo ... non placent nisi communia et -ta et amic⟨a⟩ta. AVG. epist. 140, 11 ut ... ad -andam ... suam naturam adoptaret *Christus* filios hominum. VEN. FORT. carm. 1, 2, 12 hanc sacer Andreas ... sibi vindicat arcem (*i. templum domini*) et cum fratre pio *Petro* -ta regit. *deponens*: PHILO quaest. in gen. 4, 195 add. 8 *Isaac* mensarum -atur dulcedines (mensura(m) -antur d. *trad., corr. Petit sec. gr.*). ? β *non indicato obi.*: AVG. in Iob p. 580, 13 (*cf. Gal. 6, 6*) misericordia, qua -at catechizanti qui catechizatur (*sc. victum praebens, nisi conicias* quam).

2 *narrando, nuntiando* (*signis mutis* DRAC.; *structura 'aliquid cum aliquo' praeter l. 7. 11. 14sqq. 20*): a *act. vel pass.*: APVL. met. 8, 9, 3 nec tamen cum quoquam -tis nocturnis imaginibus, *sc. trucidati mariti*, sed indicio facinoris prorsus dissimulato. ITALA I Thess. 2, 8 vobis ... euangelium (*v. sub 1b*). CYPR. epist. 57, 1 statueramus ... -to invicem nobiscum consilio, ut *eqs.* (*si recte huc traximus; cf. p. 505, 30*). IVL. VAL. 2, 39 *consilia* cum matre -at (*Hist. Alex. M. I p. 98, 3 Kr.* ἔγραψε ... τῇ μητρί). AVSON. 168, 16 p. 35 P. quod muta domus silet ..., quod mala non cuiquam, non bona -o *viduus*. SYMM. epist. 5, 92 -ta cum filio amaritudo. 7, 100 si quid *cognovisti* ..., mecum quaeso -es. 8, 22, 2 si quid stilo adieceris, cum ... lectore -a. AVG. epist. 87, 5. serm. 6, 1. AVELL. p. 551, 17 -ate ... per universum orbem mandata euangelica. DRAC. laud. dei 1, 84 natura ... -ans quaecunque forent mundoque minentur. *al.* b *deponens*: AVG. epist. 86 ut ... aestus causarum mearum ⌊cum excellentia -rer⌋ tua (⌊ ⌋ c. e. partiarer *fere codd.*, e. -ret *Goldbacher*, c. e. partirer *ed. Maurin.*). util. cred. 7, 14 da veniam et -are mecum ... sapientiam tuam. THEOD. MOPS. in Gal. 2, 6 p. 18, 17 'nihil contulerunt', hoc est: ... *non* -ti sunt mihi consilium de aliquo.

II *notione q. d. habitiva* (*cf. Leumann, Gramm. 1977, 545sq.*) *sive intransitive i. q. participem esse sive transitive i. q. modo participis habere, pro participe occupare sim.* (*in exemplaribus gr., nisi alia adnotavimus, respondet* μετέχειν, *ut et in* GLOSS.): A *indicatur cuius rei quis particeps sit* (*coetus hominum l. 37. p. 507, 19; animantium singulorum, quibuscum quis coniunctus est aut vinculo cognationis vel sanctificationis [sc. cum deo, Christo, spiritu sancto p. 507, 39. 44. 81. al., cum patriarcha p. 508, 16], aut laxius societate operis p. 508, 17; indicatur participatio mutua p. 508, 7; figura fere etymologica* participatione -are *p. 508, 51*): 1 *transitive* (*obi. suppl. ex enuntiato relativo l. 52. 68*): a *act.*: ENN. scaen. 168 *exitium paranti esse* paratam (-tum *Bentley*) pestem ut -et parem (*v. Timpanaro, Contributi, 1978, 661*). FRONTO p. 165, 6 v. d. H. studuimus una, iocum seriumque -vimus. APVL. apol. 14, 6 tam varias habitudines corporis -at, tot vultus ... imitatur *speculi imago*. 24, 9 -are curiam coepi (*item -antur conventus sim.*: VLP. dig. 49, 7, 1, 4 coetum *ordinis cuiusdam*. COD. Iust. 4, 37, 3 [*a. 294?*] salinarum societatem. *al.*). 47, 5 sacrum magicum (*item sacra sim.*: 55, 8 sacrorum ... initia. TERT. mart. 2, 7 sollemnes nationum dies. *al.*). met. 9, 24, 2 mensam *nobiscum* ... -at (TERT. adv. Hermog. 39, 1 *materia* -et cum illo *deo* necesse est ... condiciones aeternitatis. pudic. 15 p. 251, 13 cum fideli sacramenta. ITALA num. 11, 17 [Lugd.; *deus ad Moysen*] -bunt *presbyteri* tecum impetum populi [*gr.* συναντιλήψονται, *Vulg.* ut sustentent]. COD. Iust. 5, 38, 1 [*a. 226*] fraudem ... cum aliis. *al.*). SOCR. 16 p. 156. VLP. dig. 17, 2, 55 aequum est ..., ut cuius -vit lucrum, -et *quis* et damnum. TERT. carn. 19 l. 34 si dei spiritus non de vulva carnem -turus descendit in vulvam *Mariae* (*aliter, sc. respectu fere partitivo*: praescr. 34 l. 29 etsi nihil de damnaticiis -rent [-rentur *var. l.*] *haereses*. IREN. 2, 13, 7 omne ... omnes *Aeones* ... -bunt de patre [*si recte trad.*]. *al.; cf.* RVFIN. apol. Orig. 9 p. 606[B] nihil ... ex ... immortali anima). spect. 24 p. 24, 16 quod ... eieramus, neque facto neque dicto ... -are debemus. IREN. 5, 3, 2 quae sapientiam -ant dei, -ant et virtutem eius. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 44, 11 quam *caritatem* -antes divinas implebunt leges (*opp.* neglegentes; *gr. I 1, 1 p. 93, 13* οἱ μετιόντες). ORIBAS. eup. 2, 1 E 10 (17) La p. 470 *herba quaedam* -at ... et stipticam ⌊in se⌋ parvam partem ([⌊ ⌋ *om.* Aa]. T 8 [78] Aa, La p. 511 [*gr. 2, 1 T 3* μετείληφε]. 10 [80] La p. 512 [in se *om.* Aa]). *et saepe.* b *deponens* (*part. praes.* -ans *v. sub a*): CE 935, 1 (*cf.* CIL IV 4967; *aet. Sullae? periit versus initium*) veicinei incendia -antur (*amoris, v. Tandoi, Quaderni dell' A. I. C. C. di Foggia, 1981, 137sqq.*). VLP. dig. 4, 4, 9, 4 (*e Papin.*) si *pretium* -tus est, *qui se in servitutem venire passus est* (COD. Iust. 7, 18, 1 pr. [*a. 239*]. *ibid. iterum, si recte trad.; cf. l. 80sq.*). IREN. 2, 23, 1 solus ... duodecimus *Aeon* -tus est passionem. VVLG. III Esdr. 5, 40 ne -entur sancta *sacerdotes*. RVFIN. Orig. in iud. 1, 2 p. 468, 6 quam *lucem* ipsi ex vera luce -ti sunt *apostoli*. AVG. bapt. 2, 13, 18 p. 194, 4 -amini *nobiscum* unitatem, -emur vobiscum dolorem (RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 215, 36 -tus ... es cum haereticis ... quod de virgine *Maria* sapis. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 271 cum eis ... pericula belli [*gr.* συνδρᾶσθαι]. *al.*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 140, 10 oportebat ... nos temptationum -ari tristitiam (*gr. I 1, 3 p. 43, 4* μερίζεσθαι). GREG. TVR. Franc. 6, 29 p. 296, 15 *diabolus* nihil in ea *anima* -atur. ORIBAS. eup. 2, 1 A 35 Aa p. 439 *uva domestica* -atur ... aliquam virtutem causticam (La -at). VEN. FORT. carm. 9, 1, 118 *regina* regnum moribus ornat principis et culmen -ta regit. THEOD. MOPS. in Eph. 2, 18 p. 152, 20 utrique ... similiter eandem spiritus -ti gratiam. *al.* c *pass.* (*quaedam etiam ad p. 505, 75 trahi posse non negaverimus*): FEST. p. 178 ut ex ea *cauda hostiae* sanguis destillet in focum -andae rei divinae gratia (*item gerund.*: GELL. 15, 2, 7 ad -andas eiusmodi *conviviorum* voluptates. COD. Iust. 7, 16, 5, 1 [*imp. Alex.*] -andi pretii gratia [*cf.* ad pretium -andum: INST. Iust. 1, 3, 4. 1, 16, 1. GLOSS. iurispr. ἄδετ A 2 ἀδ πραετίουμ παρτικιπάνδουμ]. PANEG. 2, 33, 4. AVG. cons. euang. 2, 4, 11 ad istam mortalitatem nobiscum -andam *Christus descendit. al.*). APVL. Plat. 1, 15 ut eius *iocineris* redundantiam -tis haustibus relevet *lien* (*abl. c. part. ut*: AVG. civ. 10, 1

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 401, 15 D. animam nisi -to lumine . . . dei . . . beatam esse non posse. gen. ad litt. 10, 14 p. 314, 3. *al.*). TERT. adv. Marc. 4, 9 p. 441, 3 -ari . . . stigmata delictorum quasi ex contagione, si qui se cum peccatore miscuerit. CAPITOL. Aur. 7, 9 *donativum* ob -tum imperium militibus promiserunt *Aurelius et Verus.* CHALC. comm. 338 (339) in qua *statua* . . . -atur . . . impressa forma (*v. sub* participabilis). HIL. trin. 4, 9 soli . . . propria non -antur ab altero. AMM. 18, 5, 6 quo honore *apicis* -antur mensae regales. NICET. vigil. 2 p. 58, 10 B. de consensu malitiae -atur cum facientibus poena (*rec. interpol.* qui consentit malitiae particeps est poenae. *item indicatur unde -etur*: AVG. gen. ad litt. 10, 16 p. 316, 18 ex corpore peccati -ta conluvies. in psalm. 134, 3 ille *dominus* bono suo bonus est, non aliunde -to bono). COD. Theod. 12, 1, 74, 2 antiquitate -ti senatus (*i. eo quod quidam antiquitus senatum -vit*). GREG. M. moral. 5, 66 l. 28 qui *dominus* . . . a suis fidelibus -ari dicitur. *al.*

2 *intransitive (tam act. quam deponens, quod sub d tantum distinximus; hic illic etiam de vi pass. cogitare possis, ut exempla ad IA pertineant); accedunt*: **a** *praepos.* (*adv.* unde *l. 41*): **α** cum: TERT. nat. 1, 5, 9 *scelesti quidam* neque congregant neque -ant nobiscum (*postea*: ne illis quidem misceamur. *item cum hominibus*: REG. eccl. Carth. [Corp. Christ. 149] p. 183 l. 34 nobiscum. PS. MAX. TAVR. serm. 7, 3 M. vobiscum. CONC. Tur. a. 567 p. 131, 6 cum . . . excommunicatis -ari [communicare *Sirmond*]). ITALA I Cor. 9, 13 (cod. d *al.* = VVLG.) qui altario deserviunt, cum altario -antur (Ambrosiast. *ad l. al.* de altario, *Aug. cons. euang. 2, 30, 73 al.* conpartiuntur, *gr.* συμμερίζονται). PS. AVG. quaest. test. I 111, 19 quia non possunt *homines* -ari cum fide Christi, nisi *eqs.* CASSIAN. inst. 5, 5, 1 non in sola fortitudine mentis consistunt *ieiunia*, cum corporis enim possibilitate -ant (-antur *cod. A*). AVELL. p. 740, 7 -ari vos cum sacerdotis laudibus. *al.* *accedente dat. comm. 'mihi nihil -at tecum' pro 'nihil meum -at tecum'*: VEN. FORT. Mart. 1, 230 nil cum martyribus sibi *latroni* -are (*Sulp. Sev. Mart. 11, 4* sibi nihil c. m. esse commune). **β** de (*iuxta acc. v. p. 506, 47. al.*): TERT. orat. 18 p. 191, 15 *ut non ieiunantes* de nostra operatione -ent (participes *Ursinus*). uxor. 2, 6 l. 10 de cuius poculo -bit *uxor*? ITALA II Tim. 2, 6 (Hier. Orsies. doctr. 34. *al.*) laborantem agricolam oportet primum de fructibus -are (-ari *var. l.*; *gr.* μεταλαμβάνειν, *Vulg.* accipere). IREN. 2, 13, 7 quemadmodum . . . quae in aëre fabricantur necesse est -are de aëre . . ., sic et qui sunt intra eum omnes similiter -bunt de patre. HIER. adv. Iovin. 2, 22 p. 318 qui de sacrificiis -antur. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 3 de spiritu sancto (2, 7, 4). PASS. Petr. Paul. long. 62 ut -entur (-ent, comp- *var. ll.*) *socii* mecum de gratia tua, *domine* (*gr.* μερίδα ἔχωσιν). *al.* *adv.* unde: AVG. in euang. Ioh. 48, 9 si per sermonem dei fiunt homines dii, si -ando fiunt dii, unde -ant non est deus? **γ** ex (*cf. p. 506, 65. 508, 49. al.*): IREN. 3, 17, 2 *vitam aeternam* his donavit, qui ex ipso -antur (*ex Christo ut*: MVTIAN. Chrysost. hom. 6 p. 279/80 quid est 'participes facti sumus Christi' [*Hebr. 3, 14*]? -amus ex eo, inquit. 20 p. 361/2 per sacramenta). RVFIN. Orig. in lev. 5, 2 p. 336, 3 ex qua *hostia* neque Moysen neque Aaron . . . -are fas est. Orig. princ. 2, 6, 6 p. 146, 5 ex odore eius *unguenti*. MVTIAN. Chrysost. hom. 13 p. 325/6 ex immortali mensa. **δ** ab: IREN. 4, 30, 3 l. 83 si . . . ab omnibus (homin- *var. l.*), quae dicuntur aliena esse, -atur (*antea*: si nihil est alienorum apud eum). AVG. serm. 4, 31 *etiam mali Christiani* -ant sacramentis, et . . . a tritico et vino. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 18, 17 adfirmatio et negatio aequaliter ab enuntiatione -ant (*sim.* 2, 5 p. 99, 5). PRISC. LYD. solut. 7 p. 79, 15 ab illis *gravissimis sive levissimis* . . . -ando, eo quidem plus eo autem minus, erunt quaedam quidem levia corporum, quaedam vero gravia (*nisi ad d; cf. Arist. cael. 311a32* κατὰ . . . τὸ ἐκείνων τετυχηκέναι, τοῦ μὲν πλεῖον, τοῦ δ' ἔλαττον). **ε** in (*cf. p. 506, 72. 508, 40*): CONC.[S] I 5 p. 259, 24 illum ipsum *Christum* in mensuris humanitatis -tum (*gr. I 1, 5 p. 19, 10* ἐν τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις καθιγμένον). ARNOB. in psalm. 49 p. 395[B] in furto -aris. NOVELL. Iust. 109, 1 -ari in eius *fidei nostrae* salutari communione. VEN. FORT. expos. orat. 26 in illo *ad caelum* itinere -ari (-are *var. l.*) cum sancto apostolo. ? **ζ** ad: *v. p. 508, 38.*

b *gen.* (*nisi formas ambiguas pro dat. accipias*): ITALA I Cor. 9, 12 (Aug. in euang. Ioh. 122, 3) si alii potestatis vestrae -ant, non magis nos? (*Vulg.* participes sunt). Hebr. 2, 14 (Aug. pecc. mer. 1, 27, 50 *al.*) pueri communicaverunt sanguini et carni et ipse *Christus* propemodum eorum -vit (VVLG. -vit hisdem, *cod. d* participes [*pro* particeps] factus est. *inde e. g.*: CONC.[S] II 3, 1 vers. antiq. p. 85, 8 iuxta nos -tus est carnis et sanguinis [*abl. substituit* Rustic., *acc. ponitur* I 2 p. 39, 3 *al.*]). IREN. 1, 2, 6 Propatorem magnae exsultationis -antem. 2, 29, 2 corpora, quae -verunt iustitiae. 3, 21, 1 omnes gentes . . . -are *vitae* (*sc. aeternae ut*: RVFIN. Orig. princ. 2, 3, 2 p. 116, 6. *al.*; *v. communis*: IREN. 5, 3, 3 l. 69. *al.*). MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 18 p. 116, 23 generis -antia aequaliter -ant (*item part. praes. n. plur. pro subst.*: BOETH. in Porph. comm. sec. 5, 13 p. 326, 5 differentiae sui -antia non relinquunt [p. 326, 9. *cf. p. 508, 1*]). EVSEB. Candid. epist. 2 p. 1038[A] *aliquid a deo factum neque* naturae eius . . . -ans (*cf.* CASSIOD. hist. 1, 16, 3 cum . . . natura). RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 1 (28) p. 351, 6 virtutis eius *Christi* inoperationisque. AVG. in psalm. 118, 16, 1 non . . . exsistendo sunt homines dii, sed fiunt -ando illius unius, qui verus est deus. *al.* *forma* -ans est (*ut vergat in vim adi. vel subst.*): IREN. 4, 20, 12 l. 363 (*ad Rom. 11, 17*) oleaster inseritur in olivam et -ans pinguedinis eius erit. MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 15 p. 113, 16 proprium *praedicatur* de his, quae sui -antia sunt (*gr.* τῶν αὐτοῦ μετεχόντων ἀτόμων, BOETH. Porph. isag. p. 43, 14 quae illo -ant). gen. div. verb. 9 p. 1025[A] quae *mundi* partes sunt -antes animae intellectualis. *al.* (*cf. e. g. l. 7*).

c *dat.* (*cf. formas ambiguas sub b et d*): IREN. 2, 33, 4 anima -ans suo corpori (*aliter Lundström, Stud. zur lat. Irenäusübersetz. 1943, 118 sq., qui Iren. usum esse dat. negat*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 60 p. 1085[D] *esse et vivere et intellegere* sunt in se circulata et -antia invicem sibi. LEPOR. 5 *ut in Christo* et humanitati divina communicent et divinitati humana -ent. CANON. Turner II 1 p. 94 rec. III *paenitentes quidam* orationi tantum incipiant -are (-ari *cod. unus*; *rec. IV* communicare; *gr. Mansi 2, 517* κοινωνίας τυγχανέτωσαν). BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 18 p. 117, 1 species omnes aequaliter suo generi -ant (*sed ibid.* l. 11 genere [generi *cod. K*]). ORIBAS. eup. 2, 1 A 4 La p. 427 *agaricum* minus . . . aquoso -atur humori (*deest in Aa et in gr.*). THEOD. MOPS. in Gal. 3, 29 p. 59, 16 *Christiani, qui per Christum facti estis semen Abrahae*, quoniam et illi *Abraham* (*sc.* -ti estis), -ti estis promissionibus illis *ei factis* (*si recte intelleximus*). *usu laxiore dat. indicat, cui quis socius operis sit*: AVSON. 419, 42 p. 364, 283 P. *comitia*, quae tu pontifex maximus deo, *non populo*, -tus habuisti (*respicitur Epist. imp. Grat. ibid. l. 290* consilium meum ad deum retuli). VEN. FORT. carm. 2, 7, 34 mulier . . . condidit artus *martyris*, una sed famula -ante sibi.

d *abl.* (*nisi formas ambiguas pro dat. accipias; hucine* LVCR. *p. 504, 79?*): **α** *deponens* (*exempla certiora, partim formis gr. act. respondentia, quae vix vi passiva ad IA1b referri possunt; part. praes. -ans v. sub β*): ITALA II Macc. 5, 10 (rec. L, *sim.* X; *cf.* VVLG.) *Iason mortuus* neque lamentatus neque cura . . . neque patrio sepulcro -tus est (*gr.* ἀπένθητος ἐγενήθη, . . . μετέσχεν, rec. P sepulchrum -vit, *B* consecutus est). ARNOB. nat. 5, 17 ipsa *mysterii ratio* . . . necesse est turpitudinis alicuius -etur infamia. AMBR. in Luc. 8, 33 ea . . . parte, qua -amur servitute *domini*, -amur et regno. AMBROSIAST. in Eph. 5, 22–24 *ecclesia* in nomine potest, non in natura -ari Christo. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 158, 9 -ari cibo salutis ([*gr. I 1, 2 p. 86, 18* μεταλαβεῖν]. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 99 [*gr.* γεγευμένος]. *cf. l. 49*). CASSIOD. hist. 3, 7, 9 neque confabulatus cum eo sum . . . neque qualibet locutione -tus (*Socrat. 1, 34* ἐκοινώνησα). 9, 30, 2 humana . . . natura -tus Theodosius ([*acc. var. l.*, *Theodoret. 5, 16, 7* μετασχών]. Ios. c. Ap. 1, 232 divina [*gr.* μετεσχηκέναι]. *cf. l. 42*). ORIBAS. eup. 2, 1 L 2 Aa p. 482 magis -antur his *virtutibus* flores de ea *viola* (La ad haec . . . flores de ea magis -antur, *gr.* μετέχει). NOVELL. Iust. 109 praef. *ne haeretici* ulla (⟨in⟩ ulla *Schöll-Kroll*) . . . -rentur militia nec . . . in publicis curis participium haberent (*gr.* μετιέναι . . ., μετουσίαν ἔχειν). *al.* **β** *act.*: IREN. 2, 17, 5 eadem universi *Aeones* . . . natura -antes. IVL. VAL. 1, 39 curari homines liberalius iubet -atque convivio ([*Hist. Alex. M. I p. 42, 11 Kr.* συνανακλιθείς. *an ad p. 504, 83?*]. GREG. TVR. Franc. 1, 48 p. 32, 12 -astis c. CONC. Matisc. a. 583 p. 159, 1). MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 29 p. 129, 8 *et* 10 quae -ant specie, aequaliter -ant; . . . quae -ant accidenti, . . . non aequaliter -ant (*Porph. isag. p. 21, 15* μετοχή, *Boeth. p. 50, 15* participatio). SVLP. SEV. chron. 2, 1, 3 ne ex mensa regis gentilium cibis -ret *Daniel* (2, 12, 6). MART. CAP. 4, 345 corpus anima -ans (*i. animal*). BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 20 p. 120, 5 omnes homines . . . hominis participatione aeque -ant. *al.*

B *absolute*: **1** *vario usu*: ITALA I Cor. 9, 10 (Aug. in euang. Ioh. 10, 7) triturans in spe -andi *debet triturare* (percipiendi *Vulg.*). 10, 30 (Aug. Adim. 14 *al.* = VVLG.) si ego cum gratia -o (*sc. mensae, cibi sim.*; *cod. d al.* percipio, Ps. Cypr. singul. cler. 7 gratiae -o [*ut ad A2b pertineat, cf. Ambrosiast.* gratiae particeps *sum*]). CHALC. comm. 338 (339) in qua *statua* -at aes (*v. sub* participabilis). AVG. in euang. Ioh. 19, 13 ut *Christus* esset vita non egens vitā, ne -ando intellegatur habere vitam (*item abl. gerund.*: 19, 14. PROSP. in psalm. 118, 63 -ando suam fecit *Christus naturam hominis. al.*). in psalm. 146, 11 ad incomprehensibilia non se extendant *homines* quasi comprehensuri, sed tamquam -turi. *al.* **2** *part. praes.*: *pro subst. neutr. i. q.* τὸ μετέχον: CHALC. comm. 338 (339) formatum . . . quidque . . . ex -ante et ex participabili *compositum est* (*v. sub* participabilis). PRISC. LYD. solut. 1 p. 49, 5 quod -antibus infert *formam.* *pro adi. vel subst. masc. i. q. particeps, socius*: PAVL. NOL. carm. 10, 156 *vita mea non est* -antum . . . fugax hominum (*respicitur Auson. 418, 71 p. 288 P.* coetus hominum . . . vitans). epist. 32, 6 p. 282, 9 (*in versu*) nos dilige -ans. AVG. civ. 17, 20 p. 250, 1 D. corpus eius *Christi* offertur et -antibus ministratur, *sc. per eucharistiam.* VICT. VIT. 2, 81 pro qualitate ac merito -antium.

? *inf. praes.* participāre *pro subst. p. 509, 6.*

part. praes. participāns *pro adi. vel subst. v. l. 63. p. 507, 76. 82; cf. p. 506, 54.*

p. p. p. ˣ**participātus**, -a, -um *pro adi. fere i. q. communis, mutuus* (*sec. usum p. 505, 75 et p. 506, 76 illustratum*): SYMM. epist. 2, 36, 4 redde te mihi, ut nobis aequiorem vitae cursum faciant -a solacia (*cf. 1* adiutu inter nos mutuo). 8, 71 *quiddam* -a petitione deposcimus *ego et filius.* MACR. Sat. 1, 7, 19 (*ex Hyg.*) terram . . . -a potentia possidebant *reges.* CASSIOD. var. 10, 1, 1 -a exultatione gaudere. VEN. FORT. epist. (carm. 10, 4) 2 -a laetitia (*opp.* communes lacrimae). GREG. M. moral. 34, 40 dum privatam celsitudinem superbe appetiit *Leviathan*, iure perdidit -am. *al.*

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. p. p. neutr. pro subst. **participātum,** -ī. 1 usu communi: v. supra p. 505, 79. 82. 2 usu technico: in arte gramm. i. q. participium: MART. CAP. 3, 227 praepositionibus aut coniunctionibus ⟨aut⟩ -is (voce q. e. participium utitur Mart. Cap. postea, e. g. 3, 285). in philosophia i. q. participabile (v. p. 497, 22): BOETH. top. Arist. lat. 121a12 diffinitio autem participare est suscipere -i rationem (gr. ὅρος δὲ τοῦ μετέχειν τὸ ἐπιδέχεσθαι τὸν τοῦ μετεχομένου λόγον).

deriv.: participabilis, participatio, participatrix, participatus (-ūs). compos.: imparticipatus; cf. comparticipor. *van Leijenhorst.*

***particula,** -ae f. a pars deminutive. scribitur partuc- GLOSS. IV 371, 39. NOT. Tir. 30, 97. ? neutr. plur. -a: ORIBAS. syn. 3, 182, 6 La p. 885 inveniuntur ... de ossa -a. GLOSS. μερίδιον. legitur inde a VARRONE, CIC., LVCR., frequentius apud grammaticos et AVG. [confunditur cum pars SEN. nat. 1, 5, 5, cum particularis THEOD. PRISC. log. 115; falso trad. pro articulorum COLVM. 4, 24, 14. loco lacunoso PAP. Corp. 220 I 4 (fortasse ad p. 512, 19).]

i. q. (parva) pars (gr. respondet μόριον, nisi aliud adnotavimus). distincte iuxtaponuntur -a et pars AVG. bapt. 1, 6, 8 c. Parm. 3, 6, 29 PS. SORAN. quaest. med. 15 VINDIC. med. 8 CASSIOD. inst. 1, 15, 8; syn. est parva, modica pars l. 38. 44; saepe adi. vim demin. augentia accedunt, sc. parva CIC. Pis. 85 de orat. 3, 109 VITR. 8, 3, 26. al. (cf. minima: CIC. orat. 226 ALF. dig. 5, 1, 76 SCRIB. LARG. 136. IVV. 13, 14 minimam exiguamque), tenuissima CIC. de orat. 2, 162, minuta CIC. ac. 2, 118 QVINT. inst. 3, 11, 21. al., exigua VAL. MAX. 6, 9, 7. IVV. supra. al., quantulacumque p. 512, 8, brevis QVODV. prom. 4, 6, 10. haud raro ironice vel per contemptum adhiberi videtur, e. g. CIC. de orat. 1, 179 fin. 5, 72 OPTAT. 2, 1 p. 33, 2. 35, 7 AVG. un. bapt. 5, 7 p. 8, 16. contra hic illic fere syn. est pars, nota variationem versionum sub IIB2. universitas divisa indicatur genetivo partit. passim inde a CIC. Pis. 85, praepos. ex VARRO ling. 10, 44. CELS. 8, 15, 3 (iunctura laxiore e. g. SCRIB. LARG. 17 IREN. 2, 19, 8), de ORIBAS. l. 12 (iunctura laxiore e. g. PALLAD. 3, 24, 1). ceterum accedit gen. explic. p. 510, 39, subiectivus p. 510, 82, possessoris p. 512, 23.

I de qualibet parte: A usu vario: 1 de partibus rerum corporearum vel in spatium extentarum: a variarum: α respectu universitatis, ad quam -a refertur, magis minusve vigente: LVCR. 2, 833 prius omnem efflare colorem -as purpurae discerptae, quam discedant ad semina rerum (829 in parvas partis). VITR. 8, 3, 26 in parva -a terreni, i. in corpore hominis (opp. in magnitudine terrae. cf. l. 60). SEN. nat. 1, 5, 5 unaquaque -a speculi ex multis minutisque compositi. SCRIB. LARG. 46 spongiae -am praesectam (in confectione medicamentorum ut: 136 in minimas -as concisa radix. 172 THEOD. PRISC. eup. faen. 65. al.; cf. etiam l. 80). IREN. 2, 19, 8 accipiet ex ea statua lutea -am qualemcumque (syn. modicam partem). SOL. 52, 56 sanguine macerati adamantes in -as dissiliunt. PALLAD. 3, 24, 1 de grossa rubi virga fieri ... -as. VEG. mil. 2, 20 legio -am aliquam conferebat in saccum. CAEL. AVR. gyn. 1, 70 -a panis ([Soran. p. 36, 16 Ilb. μέρος]. VAL. CEM. hom. 7, 5. cf. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 270^B buccellati [gr. p. 48, 11 B. κλασμάτων]. CAES. AREL. serm. 25, 1 p. 107, 13 si non habet integram buccellam vel qualemcumque -am. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 37 l. 9 C. ex ipso pane -am ei tradidit). al. β respectu universitatis fere evanido, de parva quantitate vel de parvis rebus (exempla certiora; cf. 2aβ): HOR. carm. 1, 28, 25 harenae ossibus et capiti inhumato -am dare. SEN. nat. 7, 9, 4 conversione mundi dissiparetur ... terrae ... compages, nedum -a aeris torti, i. cometes. FRONTO p. 32, 2 v. d. H. mater ... -as a te sibi missas, sc. ad natalem diem, cum clienta communicabit (de cuppediis sim. ut fortasse CASSIOD. Ios. antiq. 11, 292 Iudaei -as de conviviis sibi invicem mittentes [nisi ad II coll. gr. μερίδας]). AVG. anim. 1, 4, 4 exiguam quandam -am aeris spirando trahere. civ. 22, 4 p. 558, 11 D. terrena -a tam exigua (i. homo ut: ENNOD. opusc. 2, 44 p. 301, 18). MARCELL. med. 4, 67 afronitri ... aliquam portionem et sulfuris vivi -am simul terito.

b materiae, elementorum (apud philosophos, sc. de atomis vel aliis partibus minimis; cf. l. 37, ubi distinguuntur atomi): LVCR. 3, 708 quasi per caulas omnis diduntur in artus -ae, quibus haec animi natura creatur. 4, 260 non privam quamque solemus -am venti sentire. 4, 776 tanta est ... copia -arum imaginum. CIC. ac. 2, 118 Anaxagoras posuit materiam infinitam, sed ex ea -as similes inter se minutas eqs. (sim. de eodem: AVG. civ. 8, 2 p. 322, 30 D. -is rerum omnium. de Archelao ibid. p. 323, 3. 6). Tim. 47 -as ignis et terrae et aquae et animae. ALF. dig. 5, 1, 76 quod, ut philosophi dicerent, ex quibus -is minimis consisteremus, hae eqs. SEN. nat. 2, 7, 1 philosophi quidam aera discerpunt et in -as diducunt (2, 6, 2 atomos). AVG. gen. ad litt. 7, 20 p. 217, 4 corporei caeli corporeas quandam -as, id est lucis et aeris. al.

c animantium eorumve membrorum (mundi ARNOB. sub β. cf. AVG. in Iob sub 4): α de partibus vi, instrumento sim. effectis: LVCR. 3, 665 in illis -is serpentis divisi. HOR. carm. 1, 16, 14 in creatione hominis Prometheus addere principi limo coactus -am undique, sc. a ceteris animalibus, desectam. SCRIB. LARG. 17 ex iecinore gladiatoris ... -am (in confectione medicamentorum ut: CHIRON 958 ex ea porca -as facito. MARCELL. med. 10, 42 ranae. al.; cf. etiam l. 41). PETRON. 135, 5 in panno erat sincipitis vetustissima -a mille plagis dolata. IVV. 15, 79 hostem captum in plurima sectum frusta et -as. ARNOB. nat. 7, 24 p. 371, 12 M. cum -a visceris cauda pecoris amputata. al. respicitur creatio Evae: PRVD. ham. 281 vir regit invalidam propria de carne resectam -am. DRAC. laud. dei 1, 374 demere -am. β de partibus naturalibus: VITR. 1, 2, 4 e cubito, pede, palmo, digito ceterisque -is. CELS. 8, 15, 3 recipere -am aliquam ex capite umeri. APVL. apol. 36, 4 libros de genitu animalium deque victu deque -is ([cf. 36, 5 Aristotelis ... περὶ ζῴων ἀνατομῆς]. 40, 5 de -is omnium a.). ARNOB. nat. 3, 35 p. 192, 9 M. si mundus ... est animal ... et si eius -ae dei sunt. VINDIC. med. 8 omnes per corporis partes ac -as (THEOD. PRISC. log. 51. al.). THEOD. PRISC. eup. faen. 18 (opp. toti corpori). al. per euphemismum de membro virili (cf. p. 468, 33 et Migliorini, Anazetesis 6/7, 1982, 25sq.): THEOD. PRISC. log. 32 tensionem -ae.

d locorum, regionum sim. (momentorum AVG. conf.): α caelestium: CIC. de orat. 1, 179 cuicumque -ae caeli officeretur aedificando. COLVM. 11, 2, 39 hoc biduo sol unam dicitur tenere -am (de parte zodiaci ut: HYG. astr. 4, 14 p. 115, 8 quanta -a luminis aut ipsius signi superesse videatur. CENS. 8, 4. 8, 5 has Graeci moeras cognominarunt. 8, 12 -am conceptionis. AMM. 26, 1, 8 secunda -a ... Arietis. AVG. civ. 5, 2 p. 193, 18 D. caeli -am, ubi ponitur horoscopus). AVG. conf. 7, 6, 8 aliam positionem siderum aliasque -as momentorum ... notare. ISID. nat. 23, 3 -as addunt et detrahunt planetae. β terrestrium (cf. p. 512, 19): CIC. de orat. 3, 109 ex -a parva urbis ac loci nomen habent philosophi. GALL. Fest. p. 302 si qua -a in eo saltu ... aratur. ibid. si qua -a in eo fundo habet silvam. COLVM. 1, 2, 1 agri sui -as omnis ... circumire. MARCIAN. dig. 41, 2, 43 fundi -am sciebat esse alienam (postea: reliquas partes). TERT. monog. 16, 7 Iudaea (opp. totius mundi). OPTAT. 2, 1 p. 33, 2 Africae (p. 35, 7 ubi opp. in omnibus populis). AVG. c. Cresc. 4, 60, 73 Numidiae. al.

2 de partibus rerum incorporearum: a variarum: α respectu universitatis, ad quam -a refertur, magis minusve vigente: CIC. Pis. 85 cognoscis ex -a parva scelerum ... genus universum. Tim. 23sq. cum -am singulorum intervallorum relinqueret; eius autem -ae intervallo relicto eqs. VARRO ling. 10, 44 haec analogia erit -a ex illa ... formula analogiarum. VITR. 3, 1, 5 singulares ... res, sc. monades, -ae sunt eius, sc. denarii, numeri (sim. de partibus numeri: BOETH. arithm. 1, 31 p. 65, 5. mus. 2, 29 p. 263, 8 si geminata -a minus est parte dimidia. 5, 16 p. 366, 5 [opp. integros numeros]). SEN. epist. 32, 2 inconstantia diducimus illam vitam in -as ac lancinamus. 95, 44 in -as suasisse totum ordinanti parum est. PS. APVL. Ascl. 4 ut sit ... species generis -a. SOL. 1, 39 abundante insuper quadrantis -a (sc. diei. sim. de partibus temporis: NICET. vigil. 1 p. 56, 10 noctis -am [AVG. epist. 158, 8]. AVG. conf. 11, 15, 20 hora fugitivis -is agitur. epist. 55, 35 -is temporum [nupt. et concup. 1, 35, 40 p. 252, 10. al.]. al.). et saepius. β respectu universitatis fere evanido, de parva quantitate (exempla certiora; cf. 1aβ): CIC. off. 2, 40 scelesti non possunt sine ulla -a iustitiae vivere. IVV. 13, 14 levium minimam exiguamque malorum -am vix ferre potes (SCHOL. minima damna). AVG. serm. 24, 3 l. 84 quam -am sensus in se sentit, qui se insensatum adorare non sentit? RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 183, 27 nescio an vel parva mihi satisfactionis -a in diem iudicii relinquatur.

b materiae tractandae, docendae vel artis exercendae sim.: CIC. de orat. 2, 162 magistri, qui omnis tenuissimas -as atque omnia minima mansa ut nutrices infantibus pueris in os inserunt. rep. 1, 38 ut ne qua -a in hoc sermone praetermissa sit. fin. 5, 72. SEN. contr. 1, 3, 8 -as incurrentes in quaestionem. SEN. dial. 1, 1, 1 a toto -am revelli placet. epist. 71, 4 in -as illud summum bonum diducere (antea: in multa spargendum). QVINT. inst. 2, 8, 15 non satis est phonasco acutis tantum aut mediis aut gravibus sonis aut horum etiam -is excellere. 2, 15, 25 rhetoricen esse civilitatis -ae simulacrum et quartam partem adulationis (AMM. 30, 4, 3 c. -ae umbram. cf. p. 512, 17). 3, 11, 21 per tam minutas rerum -as rationem docendi concidere (cf. 5, 11, 30 per minutissimas ... partis). al. IREN. 1, 27, 2 Marcion non euangelium, sed -am euangelii tradens eis (nisi ad B1). FORTVN. rhet. 1, 19 (20) -a iuris quae est? cum aliqua postulatio est (2, 8. PS. ASCON. Verr. p. 206, 3 qualitas negotialis extra scriptum in -a i. est constituta). PS. SORAN. quaest. med. 15 medicinae partes ... sunt, quae universam complent (sc. sanitas, aegritudo al.), -ae vero, quae complent aliquam partem. al.

3 de partibus dei, divini sim.: CIC. Tim. 11 cuius ... omne animal quasi -a quaedam est, ... eius similem mundum esse dicamus. nat. deor. 2, 37 homo est quaedam -a perfecti. HOR. sat. 2, 2, 79 (de animo) divinae -am aurae (cf. AVG. anim. 3, 3, 3 p. 362, 13 eam animam -am esse quandam halitus naturae dei [p. 362, 15. 17]). IREN. 2, 19, 3 -a quaedam universitatis patris in anima ipsorum Valentinianorum deposita est. LACT. ira 10, 41 deus homini -am de sua sapientia dedit. AVG. conf. 3, 10, 18 sanctos anhelare -as dei gemendo in oratione atque ructando eqs. (in doctrina Manichaeorum ut c. Pelag. 2, 2, 2 animam -am dei). al.

4 de hominibus, qui sunt pars coetus, societatis (maxime de haeresibus): FILASTR. 84, 1 qui et Gnosticorum et Manicheorum -am ... secuntur. AVG. bapt. 1, 4, 5 p. 151, 2 ut ab universitate ... ad -as insidiarum suarum multos separent Donatistae. 1, 6, 8 p. 153, 18 minutae -ae Donatistarum (syn. minutissima frusta). c. Cresc. 3, 67, 77 p. 482, 8 suarum praesumptionum vel potius amputationum proprias -as. in Iob p. 601, 20 fit corpus eius Christi ecclesia, cuius et -a est Iob. c. Parm. 3, 6, 29 partem suam Donatistarum non esse per multas -as divi-

[Newman]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dendam. c. Petil. 1, 21, 23 in ipsa -a vestrae concisionis (*opp.* in totius orbis communione). *al. apud eundem.* Qvodv. grat. 2, 11, 11 *nobis* qualemcumque -am etsi extremam intra muros eius *sanctae Hierusalem* concedere dignare, *deus.* Vincent. Ler. 3, 1.

B *de partibus orationis, sermonis, scriptorum*: 1 *de quibuslibet partibus*: Brvt. (?) Cic. ad Brut. 24, 1 W. -am litterarum tuarum, quas misisti Octavio, legi, missam ab Attico mihi. Vitr. 4 praef. 1 volumina ... incepta uti -as errabundas reliquisse. Fest. p. 339 *Aelius Gallus dicit senatus decretum* -am quandam esse senatus consulti. Vell. 1, 16, 1 (*de digressione*) haec -a operis. Colvm. 10 praef. 4 laboris nostri, *sc. liber decimus.* Qvint. inst. 7, 10, 7. 10, 3, 30 *actionis* -as, quas ceris mandamus. Plin. epist. 1, 8, 3 ut non tantum universitati eius *orationis* attendas, verum etiam -as ... lima persequaris. Cels. dig. 1, 3, 24 una aliqua -a eius *legis* (*opp.* tota lege). Fronto p. 14, 11 v. d. H. orationis meae -as, quas excerpseram, recitasti. Avg. c. Adim. 14 p. 149, 8 -as quasdam de scripturis eligunt. Facvnd. defens. 9, 2, 16 non ex integris et perfectis -as demordemus. *al.*

2 *de partibus sententiarum sim.*: a *in arte rhet. i. q. comma*: Cic. orat. 205 in omnibusne numeris aequaliter -as deceat incidere an facere alias breviores alias longiores (226). 206 eorum *circuituum* -is. 226 in minimis -is orationis. Qvint. inst. 9, 4, 69. Carm. de fig. 4sq. -ae membra efficiunt, haec circuitum omnem; -a est comma. Isid. orig. 2, 19, 1. b *in arte logica de partibus propositionum* (*cf. etiam l. 56 infra*): Ps. Apvl. herm. p. 268 constat -as tam subiectivas quam declarativas partim definitas esse, ut 'homo' ..., partim indefinitas, ut 'non homo' (*eadem opp.* p. 270. Mart. Cap. 4, 408 [declarativa *tantum ibid.* 4, 397; subiectiva *tantum* Ps. Apvl. herm. p. 276. 277]. *cf.* Ps. Apvl. herm. p. 271 subiecta ... declarans [p. 272]). p. 271 *conversio* -as in contrarium perducit, ut, quae definita est, indefinita fiat *eqs.* (Mart. Cap. 4, 399 [*ter*]. *adde l. 25*). *ibid.* communem -am (*ter*). Boeth. herm. sec. 5, 12 p. 395, 11 -am propositionis (p. 395, 15). c *varia*: Bass. gramm. VI 263, 16 -a ... posterior hipponactei versus. Diom. gramm. I 485, 19 clausulas ... -arum (*i. versus q. d. epodi; de eisdem ibid. l. 28* partibus versuum). Facvnd. defens. 9, 3, 19 furtivas sententiarum eius *Theodori* -as, quas ... praecidunt haeretici.

3 *de vocabulis parvis* (*maxime de indeclinabilibus; aliter l. 44. 49. 60. 63. 66. 69*): a *exempla varia*: Varro frg. Char. gramm. p. 143, 4 B. 'quando' -am pro 'cum' *ponunt Formiani.* p. 241, 27 (*respiciuntur interiectiones*). Gell. 10, 29, 1 'atque' -a a grammaticis ... coniunctio esse dicitur conexiva (*de eadem*: 10, 29, 4 Non. p. 503, 1. *cf. l. 55*). 12, 13, 8 haec ... -ae, *sc.* '*in*', '*cis*', '*uls*'. 17, 13, 1 'quin' -a, quam grammatici coniunctionem appellant. *al.* Porph. Hor. carm. 3, 6, 6 -a 'habes' (*item de verbo*: Boeth. herm. sec. 1, 1 p. 48, 12 *sc.* '*est*' [*cf. l. 71*]. Rvstic. c. aceph. p. 1201B *sc.* '*sunt*'). 3, 24, 38 'nec' -am (*cf. l. 56 et* Boeth. herm. sec. 1, 1 p. 17, 7 'non' -a quae est adverbium). Don. Ter. Ad. 274 'tam' -a. Phorm. 57, 2 'sed' -a. Diom. gramm. I 415, 30 'at', haec -a cum coniunctio est, per t scribitur, cum praepositio est, per d. Serv. Aen. 1, 181 (*de pronomine ut*: Explan. in Don. gramm. IV 488, 17. 499, 10. 512, 3. 8). 1, 331 multas -as ad ornatum pertinere. 4, 31 pro comparativo iungebant -am 'magis' (*sim.* Serv. gramm. IV 439, 20 Explan. in Don. gramm. IV 512, 34). Avg. doctr. christ. 3, 2, 4 '*enim*' -am. Macr. somn. 2, 8, 5. *al.*

b *accedunt determinationes genus indicantes*: α *adi.*: Gell. 10, 29 tit. -a 'atque' non complexiva tantum *est.* Ps. Apvl. herm. p. 267 cui *enuntiato* negativa -a praeponitur (p. 270. 278 [*bis*]. Avg. in psalm. 140, 20 quaest. hept. 2, 28 Boeth. herm. pr. 1, 2 p. 52, 4. 20. *al.*). Tert. adv. Hermog. 26, 2 fibula coniunctivae -ae, *sc.* '*autem*' (*cf. l. 74*). Porph. Hor. carm. 3, 4, 29 'ut' ... veteres ... pro locali -a ponebant. 3, 25, 3 subiunctiva -a 'quae'. Don. Ter. Ad. 168 'enim' inceptiva -a apud veteres fuit (*al. v. vol. VII 1, 875, 39sqq.*). Andr. 742, 1 'hercle' ornativa -a est. Eun. 204, 2 'aut' expletiva -a (*al. v. vol. V 2, 1722, 42sqq.*). Phorm. 370 B demonstrativa -a usus est dicendo 'hanc'. Serv. Aen. 9, 280 'aut' disiunctiva -a est. 10, 615 '*quin*' confirmativa -a est (Schol. Ter. p. 58, 19). Prisc. gramm. III 127, 3 infinitam -am, *sc. pron. indef.* β *gen.*: Mar. Victorin. defin. p. 39, 2 -a similitudinis, *sc.* '*quasi*'. Serv. Aen. 1, 697 *non* potest coniunctivi modi -a, *sc.* '*cum*', iungi indicativo. 3, 639 'o miseri' aut blandientis -a est ... aut re vera 'miseri' (*inde* Schol. Ter. p. 59, 33). 4, 534 '*en*' quasi demonstrantis -a est. Boeth. herm. pr. 2, 11 p. 153, 13 contradictionis ... -a, *sc. aut* '*est*' *aut* '*non*' (p. 153, 16. 18).

4 *de partibus vocabulorum*: Qvint. inst. 1, 5, 67 *quaedam voces compositae* non tam ex tribus quam ex -is trium coeunt. Gell. 2, 17, 6 'con' -a (*de eadem*: 2, 17, 9. Serv. Aen. 11, 519 'con' ... coniunctiva -a est. *sim. de syllabis praefixis*: 2, 19, 3 're' -a. 4, 17, 8. 15, 3, 3. 8. *al.* Don. Ter. Andr. 663 auctiva -a [694]. Serv. Aen. 8, 189. Serv. auct. Aen. 2, 330 'bi' -a. Avg. quaest. hept. 3, 20 p. 248, 22). 11, 15, 5 quam ... vim haberet -a haec extrema (*sc.* '*-bundus*' *ut*: 11, 15, 6. *cf.* 11, 15, 8 postremam). Serv. Aen. 1, 116 -ae adiunguntur (*spectat ad enclitica* '*que*' '*ve*' '*ce*' *sim. ut*: 3, 91 omne μόριον, id est -a, quae sui substantiam non habet. 10, 668 moria, id est minores -ae. gramm. IV 427, 6. 8 Mart. Cap. 3, 272. *ceterum cf.* Serv. Aen. 1, 207 has -as 'met' 'piam' 'te' [*de eisdem*: 4, 606]. Avg. civ. 16, 6 p. 133, 29 D. addidimus -am, id est 'ne'). Clavd. Don. Aen. 11, 540 p. 497, 11 aliqua ... subtracta -a, ut Camilla potius quam Casmilia diceretur. Boeth. herm. sec. 1, 2 p. 58, 8 '*ferus*' cum 'equi' -a iunctum 'equiferum' consignificabat. 2, 4 p. 92, 8.

II *de portione, qua aliquis alicuius rei particeps est, vel de mensura, quatenus aliquid fit*: A *locutiones cum praepos.*: ex: Cic. Verr. II 1, 100 aliqua ex -a investigamus *pecunias* (2, 47 ex aliqua -a socii praedae. Conc.S I 5 p. 151, 28 ex a. -a fiat maiestate patris inferior [*gr. I 1, 6 p. 123, 18* κατά τι γοῦν ὅλως]). Avg. conf. 2, 3, 5 narro haec ... generi humano, quantulacumque ex -a incidere potest in istas meas litteras (gen. ad litt. 5, 16 p. 160, 4 *deum* sentire [*opp.* universa comprehendere]. *al.*). lib. arb. 1, 2, 5 *deum* ex nulla -a commutabilem. secundum: Itala (= Vvlg.) III Esdr. 1, 5 ed. Weber omnes in templo et secundum -am principatus paternam vestram eorum Levitarum ... immolate pascha (*gr.* μεριδαρχίαν). pro: Avg. c. Pelag. 1, 1, 2 facio quod possum pro mei -a muneris *eqs.*

B *cetera exempla*: 1 *varia*: Val. Max. 6, 9, 7 *T. Aufidius habuerat* Asiatici publici exiguam admodum -am. Qvint. inst. 2, 17, 14 *Aristoteles rhetoricae* -am civilitatis sicut dialectices adsignat. Epist. imp. Hadr. ad Quiet. (CIL III 355B) 3 in quantas -as ⟨q⟩uos ⟨cle⟩ros appellant, ager ... divisu⟨s sit⟩ (*item de portione agri*: Serv. Aen. 9, 272 regibus pro honore daretur aliqua publici agri -a. Qvodv. prom. 1, 6, 8 terrae -a. Caes. Arel. testam. p. 287, 11 parvam -am monasterio dedimus). Itala psalm. 62, 11 (cod. 136 Cas.) tradentur in manus gladii, -ae vulpium erunt (*gr.* μερίδες, *Veron. al. et Vulg.* partes). Sirach 14, 14 (Ps. Aug. spec. 24 p. 407, 2 = Vvlg.) -a boni doni non te praetereat (*gr.* μέρις ἐπιθυμίας ἀγαθῆς). Optat. 5, 7 p. 136, 9 *non* de tanto munere *baptismatis* -am sibi aliquam vindicare *Paulum.* Novell. Theod. 22, 2, 1 *heredes* uniuscuiusque rei sibi -am vindicando ... totas dilacerant facultates. *al.* 2 *respicitur portio vitae, sors*: Itala psalm. 49, 18 (Cypr. epist. 63, 18 *al.*) inter moechos -am tuam ponebas (*gr.* τὴν μερίδα, *Veron. al. et Vulg.* portionem, *Hier. psalt. sec. Hebr.* pars. *inde* Optat. 4, 6 p. 111, 21 inter moechos -am habere). II Cor. 6, 15 (Pass. Saturn. Dat. 22, 2 *et* Conc. Carth. a. 411 [Corp. Christ. 149 A] 3, 258) quae -a est fideli cum infideli? (*gr.* μερίς, *cod. d al. et Vulg.* pars). apoc. 21, 8 (Tert. pudic. 19) timidis ..., idololatris -a in stagno ignis (*sim. apud eundem* fug. 7, 4 *et* scorp. 12; *gr.* μέρος, *Vulg.* pars).

deriv.: particella, particularis, particulatim, particulatio, particulatus, particulo.

particulāris, -e. *a* particula. *scribitur litt. graecis l. 68. compar. l. 65, superl. deest. legitur inde a saec. II/III (v. l. 68), saepe apud* Ps. Apvl. herm. *et* Boeth.

i. q. ad partem pertinens (Gloss. μερικός): I *negatur potius universalitas*: A *in sermone communi* (*hic illic vergit in notionem q. e. peculiaris, specialis, v. maxime l. 48. 52. 58*): Iren. 4, 12, 3 -ia ... praecepta (*opp.* eminentiora et summa). Cod. Iust. 9, 6, 6, 2 (*a. 239*) -is publicatio (*antea*: in parte bonorum damnatus). Schol. Cic. Gron. D p. 303, 8 -is narratio. Hesych. in lev. 13, 9 p. 938A *legis praevaricatio* nocet etiam cum -is sit. Ps. Soran. quaest. med. 79 per omnes -es partes corporis (*gr. Galen. vol. XIX p. 382* τὰ μέρη καὶ τὰ μόρια). Theod. Prisc. log. 115 aegritudines -es (*cf. ibid.* -es causae. Cael. Avr. acut. 3, 15, 118 -es vel speciales passiones [*opp.* generales ... vel principales]). Cod. Theod. 11, 5, 4 -i delegationum notitia ... singulis transmissa provinciis (*cf.* Cod. Iust. 1, 52, 1 [*a. 439*] -bus delegationibus). Cod. Iust. 4, 66, 1 (*imp. Zenone*) -e ... damnum (*cf.* Inst. Iust. 3, 24, 3 -is *interitus* [*opp.* totius rei interitus]). 6, 2, 22, 1c non in totum, sed -em solutionem ... facere. 6, 30, 20, 2 heredi -i facto (*antea*: heredem ex parte instituit. *cf.* Novell. Iust. 22, 44, 9 per institutionem -em [*gr.* μερικήν]). 8, 53, 34, 4 ex -i donatione (*cf. 8, 53, 34 pr.* communes donationes). Cassiod. hist. 9, 14, 16 de dispensationibus ... -bus ecclesiarum ([*gr. Theodoret. 5, 9, 14* τῶν κατὰ μέρος]. Novell. Iust. 31 epil. [*gr.* μερικαῖς]. *al.*). Oribas. eup. 1 praef. Li p. 404 *singula medicamenta* habent ... -es usus (*gr.* κατὰ μέρος. *cf.* 2, 1 A 40 Aa p. 441 -es officia). Rvstic. Conc.S I 4 p. 32, 3 ne ... -is fieri synodus videretur (*cf.* p. 74, 20 fecerunt -e concilium [*gr. I 1, 7 p. 74, 11* μερικόν. *cf. p. 514, 2*]). Prisc. Lyd. solut. 10 p. 102, 12 -iores per locos venti (*opp.* generalium ventorum). *al.* *neutr. pro subst. de parte quadam rei familiaris* (*nisi fallimur*): Pap. Wessely, Stud. z. Palaeogr. u. Papyrusk. 22, 61, 3 (*saec. II/III*) καλῶς ποιήσ(ε)ις δοὺς τὸ παρτικλάριόν μου τῷ ἀναδιδόντι σοι τὸ πιττάκιον.

B *t. t. philos.* (*gr. resp.* ἐν μέρει, ἐπὶ μέρος, κατὰ μέρος, *nisi aliud adnotavimus; opp.* universalis *saepe; vergit in notionem q. e. singularis e. g. p. 513, 14. 18*): 1 *de syllogismo eiusve partibus vel modis*: a *adi.* (*haud raro subst. subaudiendo ponitur*): Ps. Apvl. herm. p. 266 *propositiones* aliae universales sunt, ut 'omne spirans vivit', aliae -es, ut 'quaedam animalia non spirant', aliae indefinitae, ut 'animal spirat' (p. 268 -em abdicativam [p. 271 Mart. Cap. 4, 397. 400. *al.*]. *ibid.* a -i dedicativa [p. 270 Mart. Cap. 4, 397. 401. *al.*]. p. 275 coniugatio irrita duarum -ium. Boeth. anal. pr. Arist. lat. 25b17 universalis ... privativa p. non convertitur, -is vero convertitur. *al. apud* Ps. Apvl. *et* Boeth.). p. 269 affirmatio (Boeth. herm. sec. 2, 7 p. 147, 12. *al.*). *ibid.* negatio (Boeth. herm. sec. p. 144, 32. *al.*). p. 272 fit illativum ... -e (*cf.* p. 274 -em facit illationem). p. 274 modus, qui conducit ... dedicativum -e (p. 276 *quater* [*sim.* Cassiod. inst. 2, 3, 12]. *cf.* Boeth. anal. pr. Arist. lat. 29a28 pro praedicativo -i [*al.*]). Mart. Cap. 4, 342

[*Newman*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quid sit universale, quid -e *proloquium* (4, 397 -e ... dedicativum. *al.*). BOETH. anal. pr. Arist. lat. 24a19 *orationem* dico ... -em ..., quae alicui aut non alicui aut non omni inesse ... significat. 26b27 syllogismus (28a9. *al.*). *al., maxime apud* BOETH. **b** *neutr. pro subst.* (*certiora; ambigua v. sub a*): PS. APVL. herm. p. 271 nihil in ea *formula* nisi -e concluditur. p. 277 potentius ... universale quam -e *est.* BOETH. anal. pr. Arist. lat. 24a20 *oratio indefinita* inesse vel non inesse significat sine universali vel -i. 26a6. *al. apud eundem.*

2 *cetera exempla*: **a** *adi.*: BOETH. c. Eut. 2, 37 substantiarum aliae sunt universales, aliae -es (herm. sec. 2, 7 p. 136, 19 in ... singularem -emque s. p. 137, 16). 3, 34 intellectus ... universalium rerum ex -bus sumptus est. herm. pr. 1, 3 p. 58, 26 -e accidens (herm. sec. 1, 3 p. 69, 2. *al. apud eundem*). herm. sec. 2, 6 p. 133, 7 specialis homo et -is univoca sunt (Porph. isag. p. 27, 18 de homine ... et de -bus hominibus. p. 29, 18. *al. apud eundem*). *al. apud eundem.* CASSIOD. inst. 1, 15, 8 divisionum et subdivisionum iterumque -ium divisionum. **b** *subst.*: *neutr. sing. vel plur.*: BOETH. anal. pr. Arist. lat. 67a24 sumere -ium disciplinam. categ. Arist. lat. 8b3 et in -bus hoc manifestum est (*gr.* ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα). elench. soph. Arist. lat. 181a24 -e sequitur universale ut hominem animal. c. Eut. 2, 42 -ia ... sunt, quae de aliis minime praedicantur. Porph. isag. p. 33, 3 species de omnibus individuis *dicitur*, individuum ... de uno solo -i. *al. apud eundem.* *masc. plur.*: BOETH. Porph. isag. p. 40, 9 sqq. inrationale ... et de bubus praedicatur et de his qui sunt -es; species autem, ut homo, solum de his qui sunt -es *eqs.* p. 41, 18.

II *negatur potius status perfectus, integer* (*pauca significantiora; ambigua v. sub I*): BOETH. herm. sec. 2, 7 p. 145, 1 *si* quis partem ex toto subripiat, -e est quod relinquit *eqs.* CONC.^{S} I 5 p. 152, 9 qui -em accipiat revelationem (*opp.* qui sit perfectus sapientia; *gr. I 1, 6 p. 124, 17* μερικήν). p. 153, 20 -em ... gratiam (*opp.* omnem ... deitatem; *gr. ut supra*). p. 178, 34 -i quadam et modicata quantitate ... gratia fruebantur *prophetae.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 14, 13 substantia habens ... non -e charisma, sed fons ... bonorum (*Migne gr. 78, 1256^B* μερικόν). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 2 sq. p. 52, 7 -em, ut ita dicam, filiorum adoptionem (*opp.* ad plenum). *al.*

pro subst. masc. l. 23, neutr. l. 4. 17. p. 512, 66.

adv. ^{x}**particulāriter.** *compar. et superl. desunt.* *gr. respondet* ἀνὰ μέρος *vel* κατὰ μέρος, *nisi aliud notavimus.*

1 *usu sollemni -r indicat actionem ad partem tantum pertinere vel per partes singulas, non uno tractu vel summatim fieri*: **a** *negatur potius universalitas, fere i. q. cum respectu partium, per partes*: α *usu vario*: AVG. c. Faust. 21, 5 p. 574, 5 *creator* omnibus -r atque universaliter congrua tribuens (*idem opp.*: immort. 15, 24. in psalm. 57, 1 l. 26 quidquid ... vel u. vel -r dici potest. retract. 2, 20, 1 sive quae u. sive quae -r [partiliter *var. l.*], id est non peraeque in omnibus locis, observat ecclesia. *cf.* PS. AVG. serm. 62, 10 iustitiam generaliter nominavit, deinde -r exsequitur). CONC.^{S} I 3 p. 97, 32 -r edocebimus *vos* (*cf. postea*: per singula). CAEL. AVR. acut. 2, 10, 65 quibus *curationibus* -r latentia curentur (*antea*: in partibus). BOETH. elench. soph. Arist. lat. 183b19 prius elaborata -r augentur ab eis qui accipiunt postea. 183b30 velut ex successione -r *colligere* (NOVELL. Iust. 22, 2, 1 legislationem). c. Eut. 3, 38 substantias -r substantes ὑποστάσεις appellaverunt. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 47 quae ibi, *sc. in bello*, -r gesta sunt. 2, 108 fit ... *templi* observatio -r per dies certos (*i. per partes tribuum sacerdotalium?*). NOVELL. Iust. 28, 7 haec eum complexive monemus; -r autem sciet *eqs.* (*quasi pro obi. positum, cf. gr.* τὰ ... κατὰ μέρος). *al.* *vi deflexa, sc. accedente notione praecellendi, fere i. q. peculiariter, maxime*: EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 96, 9 *Iesus* sapientia ... proficit, sicut euangelii litterae (*v. Luc. 2, 52*) docent -r. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 158 quae *epithemata* sunt plurima -r (*nisi -r cum sequentibus iungendum*). β *t. t. philos.*: PS. APVL. herm. p. 271 universalis ... dedicativa ... -r ... potest converti, ut cum sit 'omnis homo animal' non potest ita converti, ut sit 'omne animal homo', sed -r potest 'quoddam animal homo' (p. 272. 275 BOETH. anal. pr. Arist. lat. 25a11. *al. apud eundem*). MART. CAP. 4, 396. 4, 409 et universaliter et -r ... concludi potest (*ibid. iterum et tertium*). 4, 411. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 27a31 fieri syllogismum privativum -r. herm. sec. 2, 7 p. 138, 14 *nomen universale* universaliter proferimus dicentes 'omnis homo' aut -r dicentes 'quidam homo'. top. Arist. lat. 163a1 quando quod -r oportet demonstrare universaliter quis petet. *al. apud eundem.*

b *negatur potius status integer, i. q. ex parte*: IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 28, 7 sqq. *natura divina* tota secundum totum in unoquoque rationali animali an -r esse cognoscitur? :: -r certe inest *eqs.*

2 *vi quadam locali pertinet ad actiones separandi vel statum separatum, fere i. q. separatim*: CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 200, 19 *Nestorius Christi naturas* separat ... deum seorsum ponens et similiter hominem -r ([*Dionys. Exig. Conc.^{S} I 5 p. 304, 8 vertit* seiunctum ... seorsum]. I 5 p. 257, 1 proprie et -r. p. 259, 19 -r ponunt utramque *subsistentiam.* NOVELL. Iust. 19 praef. cum -r poneremus leges, *sc. non in codice*). I 5 p. 259, 15 *in Christo* hominem distinguunt ... -r et proprie. p. 260, 9 esse seorsum atque -r utramque *naturam* (p. 264, 36 divise et -r [*altera versio p. 152, 11* separatim]). FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 7, 1 *trinitas* ita sit ubique tota, ut nec per partes creaturae totius -r dividi ... possit (*cf.* ad Tras. 2, 19, 1 *non* per ... separata loca -r separatur *trinitas*).

PRIMAS. in apoc. 5, 5 -r quisque fidelium ... spem aeternae salutis habere cognoscitur. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 74, 32 quae -r facta sunt (*sc. a particulari concilio, v. p. 512, 64; sim.* CONC.^{S} I 5 p. 372, 10; *gr. I 1, 7 p. 74, 21* μερικῶς).

deriv.: particularitas.

compos.: superparticularis.

^{x}**particulāritās**, -ātis *f.* *a* particularis. *plur. non legimus.* *i. q. status, condicio, qualitas particularis* (*opp.* universalitas *passim*): BOETH. anal. pr. Arist. lat. 24a20 (rec. Carn.) *propositio indefinita* inesse aut non inesse significat sine universalitate aut -e (*gr.* τοῦ ... κατὰ μέρος, *rec. Flor.* particulari). diff. top. 2 p. 1184^A (*de inductione*) multorum collecta -s aliud quiddam particulare demonstrat. 4 p. 1215^D *topica dialectica et rhetorica* a semetipsis universalitate et -e distinctae sunt. herm. pr. 1, 9 p. 104, 17 *si* in universalibus universaliter praedicatis contradictio per oppositionem -is fiat. herm. sec. 2, 7 p. 138, 22 universale, quod est 'homo', addita -e per id quod ei adiectum est 'quidam' particulariter profertur. in Porph. comm. sec. 2, 3 p. 176, 25 (*de significatione vocis q. e. genus*) in illa primae significationis multitudine huius secundae -s continetur, ut in Romanorum genere Scipiadarum genus. *al. apud eundem.*

particulāriter *v.* particularis.

^{x}**particulātim** *adv.* *a* particula. SYNON. Cic. p. 437, 34 partim. -m. membratim. articulatim *eqs.* 441, 5 paulatim. minutatim. -m *eqs.* GLOSS. κατὰ μέρος. per partes. styccimelum (*anglosax.*). *legitur in oratione soluta inde a* VARRONE, RHET. Her., SEN. *phil., in versibus apud* LVCR. *et* PRVD.

1 *ponitur vi distributiva, i. q. per partes singulas* (*iuxta verba dividendi, quae v. maxime sub cβ, apparet vis efficiendi, ut sit i. q. in partes; de affinitate harum notionum v. Schaffner-Rimann, Die lat. Adv. auf -tim, 1958, 36; saepe accedit respectus temporis, successionis, cf. opp.* semel IREN. 2, 19, 5 DON. Ter. Eun. 367, 2. 370, 2, simul AVG. trin. 15, 23 PS. AVG. quaest. test. II nov. 20 p. 475, 17 LEO M. serm. 49, 1. *al.; gr. respondet* κατὰ μέρος, *nisi aliud adnotavimus*): **a** *respiciuntur partes dictorum, scriptorum, argumentorum, quae per partes, non summatim proferuntur, explicantur sim.*: RHET. Her. 1, 9, 14 breviter narrare poterimus ..., si summatim, non -m narrabimus. SEN. epist. 67, 7 cum -m fiunt *vota* (*opp.* cum uno voto multa conprensa sunt). 94, 3 qui se ad totam vitam instruxit, non desiderat -m admoneri (FACVND. defens. 8, 7, 3. *cf.* AMBROSIAST. in I Cor. 11, 17 emendat). 94, 31 *praecipere* (*opp.* in totum). FRONTO p. 146, 16 v. d. H. *animadversiones* -m scribere (*postea*: singula). NOVATIAN. trin. 24, 10 D. -m exponens ... sacramenti ordinem. DON. Ter. Eun. 367, 2 non semel effudit hoc bonum, sed -m digessit. vita Verg. l. 84 Aeneida ... -m componere instituit prout liberet quidque. SERV. Aen. 5, 845 -m ad id venit, quod aperte dictum refutaretur. AVG. divers. quaest. 67, 1 totum ... capitulum -m considerandum est. retract. 2, 25, 1 verba *Petiliani* ... ponens -m *in libro meo.* *al.* *speciatim i. q.* κατὰ κόμματα (*cf. p. 511, 18 et vol. VIII 633, 46 sqq.*): PORPH. Hor. carm. 3, 1, 21–23 apud 'non' -m subdistinguendum *est.*

b *respiciuntur partes locorum*: VARRO Men. 17 terra culturae causa attributa olim -m hominibus. ling. 5, 16 loca natura⟨e⟩ ... prima duo, terra et caelum, deinde -m utriusque multa. 5, 32 universus ager dictus Latius, -m oppidis cognominatus, ut a Praeneste Praenestinus. rust. 2 praef. 2 quom vocent -m loca *villae*, procoetona, palaestram *eqs.* PAVL. dig. 8, 3, 23, 3 quamvis -m venierit *fundus.* LACT. inst. 2, 10, 23 quae *sterilitas* accidere -m solet (*opp.* ubique diffusa). PS. AGENN. grom. p. 63, 4 diviso monte -m datae sunt proprietates. PRISC. LYD. solut. 4 p. 64, 16 sol ... ab hiemali tropico -m in aequinoctialem veniens.

c *respiciuntur partes corporis animantium* (*cf. imag. l. 83*): α *quaelibet* (*v. et p. 515, 17*): SEN. epist. 24, 14 instrumenta excarnificandi -m hominis (*antea*: singulis articulis). PRVD. apoth. 1077 *totum corpus resurget*, quod -m sorbuerat *mors.* AVG. civ. 19, 12 p. 376, 13 D. *donec in elementorum* pacem paulatim -mque discedat *corpus tabescens.* PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 8 totum ... corpus -m gravabitur *morbo quodam.* β *caedendo effectae*: PLIN. nat. 9, 48 pelamydes (*i. thynni*) ... -m ... consectae. ITALA II Macc. 15, 33 (rec. L *al.* = VVLG.) *blasphemi* linguam ... -m avibus *dare* (*rec. P* particulatam). FIRM. math. 7, 2, 15 conciso infante -m prolato *ex utero* (*sim.* 7, 23, 20). err. 6, 3 -m membra concisa *infantis trucidati* (PS. AVG. vit. christ. 3 p. 1035 membratim -mve concisi *interfectores.* APIC. 8, 7, 14 pullus ... -m concisus). AVG. civ. 3, 28 p. 141, 6 D. -m membris amputatis. PS. AVG. serm. 46, 2 (*ad IV reg. 6, 24 sqq.*) *fame coacti* materni sinus ... -m sibi redditum *infantem* recognoscant. ISID. orig. 20, 2, 26 *v. vol. IX 2, 486, 61.*

d *respiciuntur partes multitudinis*: COLVM. 7, 5, 4 -m facilius quam universus convalescit *grex.* 7, 6, 5 melius est unum gregem totum quam ex pluribus -m mercari. ITALA deut. 7, 22 (Lugd.) disperdet dominus ... gentes istas ... -m (*gr.* κατὰ μικρὸν μικρόν, *Vulg.* paulatim atque per partes). I Cor. 14, 27 (Ambrosiast. *ad l.*) -m *loquantur* (*gr.* ἀνὰ μέρος, *cod. d al. et Vulg.* per partes. *explicat Ambrosiast.* singuli, non simul omnes). AMM. 29, 5, 35. 31, 7, 2 -m ... multitudo minui *debuit.* VEG. mil. 3, 11 p. 94, 9 per angusta portarum -m procedit exercitus. AVG. civ. 20, 5 p. 413, 31 D. *Christus* per totum hoc tempus in ecclesia sua venit, hoc est in membris suis, -m atque paulatim (*cf.* in psalm. 8, 9 et universalis ecclesia ... et -m per loca singula ecclesiae). *al.*

[Newman]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

e *respiciuntur quaelibet partes*: **α** *accedente respectu temporis indicat actionem partibus succedentibus perfici*: LVCR. 3, 542 lumina qui linquunt moribundi -m. PLIN. nat. 1, 21, 60 quae *herbae* -m floreant (19, 70 -m cucumis floret. 19, 100 ocimum ... -m et ab imo incipit. 21, 88. 101. 103). 27, 134 *smyrnii radix* prodest ... in vino pota, sed -m, quoniam universitate vomitiones movet. GAIVS dig. 30, 65, 2 *domus* -m ita refecta ..., ut nihil ex pristina materia supersit. SCAEV. dig. 34, 3, 28, 13 quae mutua acceperam ... -m (*cf.* 46, 3, 90 *pecuniam mutuam* -m recepit). MOD. dig. 22, 1, 41, 1 -m ... exsolvere (*cf.* NOVELL. Theod. 26 pr. reddere). AMM. 23, 6, 80 *Persae* cutes vivis hominibus detrahunt -m vel solidas. 31, 15, 7 *Gothi cernebant* -m vires suas convelli. AVG. trin. 15, 23 omnia ... simul videt, non -m aut singillatim. CONC.S I 5 p. 178, 3 (*ad Luc. 2, 52* proficiebat ... sapientia) *deitas sapientiam* -m corpori tribuebat. GREG. M. moral. 2, 26 -m crescens *dolor*. *al.* **β** *cetera exempla*: APVL. mund. 19 *elementa* -m quidem rebus ortus atque obitus adferentia, universitatem vero a fine ... vindicantia (*gr.* ἐπὶ μέρους). Plat. 1, 8 de primis elementis ... constare -m animalium et inanimantium corpora. AVG. epist. 137, 7 si audiat multitudo ..., non inter se -m comminuunt sonos tamquam cibos, sed omne ... omnibus totum est (*in eadem re* serm. 28, 4 -m et minutatim [*inde* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 17, 4 G.]). HESYCH. in lev. 6, 8–12 p. 846A holocaustum quomodo -m dividatur. PS. SORAN. quaest. med. 9 ad quem *finem* omnia, quae -m fiunt, ducuntur. FVLG. RVSP. fid. 29 *spiritus quidam* per locorum corporalium partes ... non -m sunt, sed ... toti (*cf.* ISID. sent. 1, 2, 1 *non* -m deus implet omnia, sed ... ubique ... est totus). *al.*

2 *ponitur vi limitandi, fere i. q. per certam partem, ex parte* (*actio vel status limitatur eo, quod partes tantum afficiuntur, rarius eo quod non prorsus perficitur*): PLIN. nat. 7, 90 *memoria* morborum et casus iniurias ... sentit, alias -m, alias universa. FRONTO p. 57, 5 v. d. H. *scriptores* -m elegantis, Novium ... in verbis rusticanis ..., Attam in muliebribus *eqs.* IREN. 4, 30, 4 *futuras* plagas universaliter accipere gentes, quas tunc -m accepit Aegyptus. LACT. inst. 7, 7, 7 -m veritas ab iis *philosophis* tota conprehensa est. CASSIOD. in psalm. 107, 13(14) cum *haereses* diversae -m tangant maiestatis iniuriam (*opp.* funditus abrogare *fidem*). COD. Iust. 4, 35, 23, 1 si quis ... vendidit -m actiones, partem autem donare simulat. NOVELL. Iust. 22, 26 pr. -m quidem infirmanda alienatione, -m vero constante (*opp.* perfecte valente).

particulātio, -ōnis *f.* *a* particula. *i. q. pars* (*nisi fallimur*): MART. CAP. 9, 953 (*interpol.?*) *diesis* est in quarta -e *toni* (*explicat Remig. Autiss. ad l.* quarta -o una pars est. *ad rem v. vol. V 1, 1061, 42 sqq.*).

particulātus, -a, -um. *a* particula. *compar. et superl. desunt.* *i. q. in partes parvas divisus*: ITALA II Macc. 15, 33 (rec. P) linguam *blasphemi mortui* ... ex capite secans -am ait *Macchabeus* tradere avibus (*gr.* κατὰ μέρος, *aliae rec. et Vulg.* particulatim). HIL. trin. 12, 40 non patitur hoc existimari in deo minutarum rerum -as cogitationes (*antea: universitas non* partibus cogitationum *effecta est*). *neutr. plur. pro subst.*: HIL. trin. 9, 61 in deo non *sunt* ... -a, sed tota et universa.

particulo, -ōnis *m.* *a* particula, *cf. Leumann, Gramm. 1977, 361.* *i. q. particeps hereditatis, coheres*: POMPON. Atell. 140 -es producam tibi (*affert* NON. p. 20, 6, *explicans*: -es dicti sunt coheredes, quod partes patrimonii sumant).
cf. Onom. *Newman.*

partificus, -a, -um. *a* partus *et* facere. *i. q. partum ferens, fecundans*: FVLG. aet. mund. p. 150, 21 (*ad I reg. 1*) Annae conceptionalis ... torpor -um perdiderat mercimonium.

***partilis,** -e. *a* pars. *vix* -īlis, *cf.* gentilis *sim.* *legitur inde a saec. IV.* [*confunditur cum* partialis (*v. p. 492, 38*), partiliter, pariter (*v. infra*).]

1 *i. q. ad partem pertinens*: **a** *usu communi cum respectu quarumlibet partium*: **α** *negata universalitate de eis, quae ad partem vel ad singula referuntur, non ad universum*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 62 p. 1086D quidam ... dicunt *hominem* ex corpore et νῷ -i et anima et spiritu. AMM. 14, 11, 25 *Nemesis est* substantialis tutela generali potentia -bus praesidens fatis. FAV. EVL. 12, 6 W. (= p. 8, 19 H.) ille, *sc. circularis motus*, mundi comes totius, hi, *sc. motus ad dextram, sinistram eqs.*, -es habentur (CAEL. AVR. chron. 2, 1, 44 motu -i *paralytici*). AVG. trin. 12, 9, 14 *anima* in curam -em truditur. PS. SORAN. quaest. med. 13 quae -es sint similitudines et dissimilitudines. THEOD. PRISC. log. 80 specialia vel -ia adiutoria (*opp.* catholicis sive generalibus curis). *neutr. pro subst., fere i. q. singulare*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 49 p. 1078C *unum est* universalium et -ium omnium, quae sunt, prima causa. 4, 32 p. 1136A *filium* esse λόγον, omnium et universaliter universalium et generum et specialium et -ium λόγον. CAEL. AVR. acut. 1, 5, 46 non febricitare furiosos ... non est ... universale ..., sed est ... -e. **β** *negata integritate de eis, quae parte tantum exstant, non sunt integra vel absoluta*: MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 32 -em de te *deo* cognoscentiam ... habemus. HESYCH. in lev. 2, 1/3 p. 806C -is ... scientia (*opp.* perfecta). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 30 adhibemus ... metasyncriticos cyclos ... primo -es, tunc perfectos.

b *technice in astronomia cum respectu CCCLX partium circuli* (*cf. supra p. 453, 61 sqq.; usum explicat Dressel, Lexikalische Bemerkungen zu Firm., 1882, 27 sqq.*): FIRM. math. 3, 6, 8 *Mercurius Veneri* -i[ter] radiatione coniunctus (*i. ita ut eadem parte alterius cardinis positus sit; sim.* 4, 20, 5 si ... Iuppiter et Venus ... Lunam -i r. respexerint. 4, 24, 2 *si* -i r. fuerit contrarius. *al.*). 4, 14, 13 vicina aut -i societate *coniungi* (6, 31, 28 [*var. l.* pariter *ut* 7, 16, 2]. 7, 23, 10. 13). 4, 17, 2 singula loca -i (*var. l.* partiliter) ... ratione collecta (4, 25, 4 -i debemus omnia r. tractare. 6, 32, 3 locum patris -i ... r. colligere. *al.*). 4, 25, 4 haec est -is coniunctio defluctioque Lunae. 4, 25, 5 -ia apotelesmata.

2 *i. q. e partibus consistens*: MART. CAP. 5, 552 narrationum aliae continuae, aliae -es vocantur; ... -es, quibus vel argumentum vel digressio aliqua interponitur. CLAVD. MAM. anim. 1, 18 p. 66, 16 sqq. hoc illi ... contendunt, qui animam -em putant, quamquam indissociabili consequentia, si corporea foret, -is foret, quia et -e, quod corporeum, et corporeum omne, quod -e ([partibilis *ubique var. l.*]. *cf.* 1, 18 p. 68, 18 *animam* localem ... vel -em). 2, 5 p. 115, 17 -is unitas. 2, 7 p. 120, 11 an *sit* -e quod secari nequit.
n. pro subst. p. 515, 71.

adv. ***partīliter.** GLOSS. -r: divise vel per partes distribute. patiliter: divise aut patenter (*idem* GLOSS.L I Ansil. PA 722. 778. *duae glossae confundi videntur, sim. ac* GLOSS. V 608, 29 petiliter: demisse, divise). *legitur inde ab* IREN., ARNOB., FIRM. [*confunditur cum* pariter (*falso trad.* FIRM. math. 7, 17, 3), pariliter, partialiter, particulariter (*v. infra*). *e coni. vix necessaria*: ARNOB. nat. 5, 18 p. 271, 11 M. *loco vix sano*: VINDIC. med. 16 non ... haec (*sc. corpora infantium decimo mense edita*) maturam habent intrandi vel in altum tendendi ⌊-r⌋ (*'non intellego' Wellmann*, ⌊ ⌋ *an* potestatem *? Wieland*).]

1 *usu communi cum respectu quarumlibet partium*: **a** -r *indicat actione partes effici, fere i. q. separatim*: IREN. 2, 17, 2 quaeritur ..., quemadmodum emissi sunt reliqui Aeones, utrum uniti ei qui emiserit ... an efficabiliter et -r (pariter *var. l.*). AVG. quaest. hept. 4, 55 non autem huius modi res (*sc. gloria sim. sociorum*) quasi -r divisae minuuntur, sed totae sunt omnibus, totae singulis, qui earum habent societatem. trin. 12, 9, 14 quod -r possidet *anima* (*opp. 12, 10, 15* quae ... communiter ... possidentur).

b -r *indicat actionem ad partem tantum pertinere, non ad totum, fere i. q. cum respectu partis, ex parte, per partes*: ARNOB. nat. 1, 12 cum ea, quae fiunt, non par⟨t⟩iliter fiant, sed ad census summam redeant referanturque totius. 6, 4 *deos* non -r uspiam, sed ubique esse totos (*cf.* 6, 19 dii ... toti an -r atque in membra divisi *habitant in simulacris*? AVG. epist. 140, 3, 6 nec -r per cuncta diffusus *deus* ..., sed ubique totus [*var. l.* particulariter]). CONC.S I 5 p. 73, 9 -r unitam carni *divinam naturam* (*eadem* p. 83, 20, *sed p. 247, 17* partialiter). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 74 quo *potu* -r locale adiutorium ventri praestemus. PRIMAS. in apoc. 2, 1 l. 11 si qua singulis -r ecclesiis praedicat, universam generaliter convenire docetur ecclesiam. 3, 10 l. 70 sive -r singuli sive generaliter hic inpugnentur ... universi. GREG. M. moral. 5, 66 l. 28 *deus* intellegi -r non potest (pariter, particulariter *var. ll.*).

c -r *indicat actionem ipsam quasi in partes dividi*: **α** *notione potius distributiva, fere i. q.* ἐν μέρει, *per vices*: HIPPOCR. diaet. 1 l. 69 D.-J. ignis ... potest totum per omnia movere, aqua vero totum per omnia nutrire; -r tamen unumquodque eorum et optinet et optinetur (*gr.* ἐν μέρει). THEOD. PRISC. gyn. 6 (*de praefocatione matricis*) quae *causae* sub duabus praecipue principalibus passionibus constrictionis vel laxationis etiam -r sub certis accidentibus alias causas efficiunt. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 90 neque coacervatim neque uno tempore omnes erunt partes curandae, sed -r atque diverso. 2, 13, 181 utendum praeterea -r nunc aquae potu, nunc vini (2, 13, 182). **β** *notione potius additiva, fere i. q. paulatim*: FVLG. myth. 3, 2 melius est ... labore -r securiore doceri quam ex necessitate venientem repentaliter perterreri.

2 *technice in astronomia cum respectu CCCLX partium circuli, fere i. q. cum respectu ipsius vel eiusdem partis* (*cf.* partilis *sub 1b*): FIRM. math. 2, 3, 2 *si stellae* -r altitudinum suarum signa possederint. *ibid.* stellarum pars maxima in his *signis* -r constituta (3, 2, 1. 3, 3, 1 in primo cardine -r id est in parte horoscopi. *al.*). 2, 14, 1 interim platice, *sc. exponamus*; nam paulo post ... -r ostendemus rationem, qua *eqs.* (*cf. 2, 14, 4* suptili partium definitione). 2, 14, 2 locus ipse -r ... inventus *eqs.* (2, 15, 4. 2, 19, 12. 4, 17, 9 [*opp.* platice]. *al.*). 2, 23, 3 quod sit ... exagonum, ... -r intimamus (7, 25, 18). 3, 1, 19 -r in hoc libro multa dicentur (*opp.* platice definita). 4, 16, 1 ut et -r et generaliter omnia explicasse videamur. 6, 23, 7 si se -r Iovi in eodem signo Luna coniunxerit (*cf.* 7, 26, 6 -r iuncti). *al. apud eundem.*
compos.: impartilis. *Gatti.*

***partim** *subst. fere indecl. vel adv.* (*v. p. 517, 10; formae* partim *pauca exempla, sc. epitheto ornata aut polyptoto inserta sub subst.* pars *tractavimus, v. supra p. 448, 81 sqq., ubi deleantur* SVET. *et* FRONTO *et* AVR., *quae invenies infra sub IC2a; contra quaedam exempla formae* partem *usum fere adverbialem praebentia infra inserimus, sc.* SCHOL. Cic. *p. 520, 31. 521, 30. 31, cf. p. 518, 6, vix addas locos dubios p. 456, 29 sqq. allatos*). *a* pars *derivat item* PRISC. gramm. III 75, 4. *de notione*: SYNON. Cic. p. 437, 34 -m. particulatim. membratim. articulatim ... per partes. GLOSS. μερικῶς. κατὰ μέρος. ἐκ μέρους. ἐν μέρει. per partes. GLOSS.L IV Ps. Plac. P 16 -m: dimidium. Corp. P 4 (*ad* OROS. hist. 4, 9, 13) -m: sume daeli (*anglosax.*). *legitur in versibus paucis locis apud* LIV. ANDR., PLAVT., ENN., TER., SVEIVM, VERG., VAL. FL., *[Zoppi]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Avson., Drac., *saepius apud* Lvcr. *et* Ov., *in oratione soluta inde a* Catone, Sisenna, Qvadrig., *saepe apud* Cic. *et* Liv., *raro e. g. apud* Sen. *phil.*, Plin. nat., Tac., Tert. [*confunditur in codd. maxime cum acc.* partem, *e. g.* Cic. Manil. 26 de orat. 2, 362 Bell. Hisp. 37, 2 Liv. 45, 25, 5 (*falso trad.* Liv. 44, 28, 14), *ceterum cum* pariter Nep. Dat. 10, 2. *falsa var. l. pro* parum Plavt. Pseud. 1276, *pro* farti[m] Plin. nat. 15, 69; *dub. trad.* Plin. paneg. 34, 2. Drac. mens. 17 -m variantibus uvis (*'an* passim*?' Vollmer*). *addas fortasse* Don. Ter. Phorm. 254, 2 (raptim *Bentley, ed.*); *in contextu vix sano* Lvcian. Cypr. epist. 22, 2.]

adhibetur tam pro subst. fere indecl., ut sit i. q. pars, nonnulli, alii, quam pro adv., ut sit i. q. ex parte, in parte, per partes.

praemonenda quaedam: 1) *de usu et genere vocis: testimonia veterum*: Gell. 10, 13, 1 '-m hominum venerunt' plerumque dicitur, quod significat 'pars hominum venit' . . .; nam -m hoc in loco adverbium est neque in casus inclinatur, sicuti 'cum -m hominum' dici potest, id est 'cum quibusdam hominibus' *eqs. pro adv. accipiunt etiam* Don. Ter. Hec. 15, 3 Char. gramm. p. 242, 13 B. Agroec. gramm. VII 115, 17 Isid. diff. 1, 473. *observationes nostrae: vocem primitus acc. subst. q. e.* pars *fuisse apparet infra sub I, v. e. g. l. 56. 57. p. 518, 38 nec non p. 521, 40 et cf. Schaffner-Rimann, Die lat. Adv. auf -tim, 1958, 11sqq.; tamen etiam sub I ita ut sub II -m fere pro subst. indecl. positum esse conicias ex variationibus sub V collectis et eo quod verba et epitheta non cum -m congruunt, sed constructionem ad sensum q. d. praebent, e. g. p. 518, 34. 59. 519, 42. 72. 74. 78. 79; porro pro acc. spatii vel temporis accipi possunt p. 519, 56. 520, 12. 69. 521, 13, pro acc. relationis p. 521, 51. ceterum -m saepe more substantivi regit gen. part. (v. IC, IIA2 nec non p. 520, 38. 521, 51) vel praepos. (v. ID et IIA3). prorsus in usum adverbii abiit maxime sub III, ubi pauca certiora inseruimus ambigua sub I vel II relinquentes. respiciuntur plerumque pluralia divisa, raro singularia dispertita (e. g. p. 518, 7. 81. 519, 5. 38); spectat ad duos, ut* -m . . . -m *sit i. q.* 'alter . . . alter' Decl. in Catil. 98 Schol. Cic. Bob. p. 93, 1 Boeth. mus. 1, 22 p. 214, 17sq. 2) *de collocatione sim.: legitur plerumque in structura bimembri (cf. p. 455, 15sqq.), saepissime per asyndeton* -m . . . -m; *accedunt coniunctiones*: Cic. Verr. I 14 -m . . . -m etiam (Caecin. 16 leg. 3, 31 fam. 4, 14, 2. *al.* Ascon. Corn. p. 58, 4 [*e coni.*]. Svet. Nero 19, 3. *al.*). Lvcr. 4, 55sqq. -m . . . et -m (4, 917sq. Vlp. dig. 43, 24, 11, 5 ut quid et vi et clam fiat, -m et -m. *al.*). 6, 1058sq. -m . . . at -m. Verg. Aen. 11, 204sq. (*v. infra l. 79 et cf. fort.* Ov. met. 15, 526 -m -m⟨que⟩). Rvt. Lvp. 1, 14 -m . . . -m autem (Apvl. apol. 27, 1sq. Iren. 2, 30, 3 -m quidem . . . -m a. [4, 33, 13]). Svet. Vitell. 1, 1 -m . . . -m vero (Lact. mort. pers. 52, 2 opif. 20, 3 Schol. Cic. Bob. p. 86, 30. *al.*). *series trimembris*: Rhet. Her. 3, 2, 2 -m . . . -m . . . -m et. Cic. Verr. II 1, 7 (*per asyndeton ut*: 5, 154 leg. 1, 25 fin. 3, 56. *al.* Liv. 30, 42, 2–4 [*e coni.*]. 33, 38, 12sq. Qvint. inst. 7, 1, 3 [*e coni.*]. Svet. frg. p. 355, 1 *al.*). Catil. 2, 21 -m . . . -m . . . -m etiam (Pis. 48 rep. 6, 20 Qvint. inst. 12, 11, 14). *exempla plurium membrorum*: Cic. inv. 1, 37 (*quater ut* Cluent. 88 Tusc. 1, 69 div. 2, 115). 2, 168 (*quater bina*). *respondent aliae voces, sc. fere pronomina (imprimis* alius), *raro adv. vel subst.: l. 62. p. 518, 36. 519, 5. 68. 520, 12. 32. 52. 521, 21. 23. 49. al.* *ordine verborum minus solito -m hic illic vocabulum, quo totum significatur, antecedit, v. p. 518, 18sqq. 519, 45. 520, 1. al.*

I *pertinet potius ad obiectum acc. vel ipsum pro obi. est (v. etiam sub V; acc. int. v. sub IV, quae sunt pro subi. in acc. c. inf. sub IIB2)*:
A *totum e contextu colligitur*: 1 *usu sollemni*: Cato agr. 6, 3 circum vias ulmos serito et -m populos. Cic. S. Rosc. 129 haec pauca . . . ita audiatis, ut -m me dicere pro me ipso putetis, -m ⟨pro⟩ Sex. Roscio (*item iteratur*: Pomp. Cic. Att. 8, 12^{a}, 1 -m Albae, -m Sulmone collocavit, *sc. cohortium*. Ov. fast. 6, 525 *Ino* docet -m, -m praesentia nati continet. Svlp. Sev. Mart. 25, 1 -m, *sc. vitae*, ab ipso . . . sciscitati sumus, -m ab *aliis* . . . cognovimus). Sall. Iug. 21, 2 castra hostium invadunt, semisomnos -m, alios arma sumentis fugant (83, 3 probare -m, alia abnuere. Gell. 9, 9, 3 Vergilius . . . -m [partem *var. l.*] reliquit, alia expressit). 2 *abusive -m ponitur pro plur.* partes: Misc. Tir. p. 48, 19sqq. *recipe* gingiber -m VIII, petrisilio -m II, apii semen -m II *eqs.*

B *totum indicatur per acc.*: 1 -m *iteratur*: a *acc. antecedit; differentia membrorum explicatur*: α *enuntiatis, quae -m sequuntur*: Ter. Hec. 363 exordiar narrare, quae . . . accidunt, -m quae perspexi hisce oculis, ⌊-m quae accepi⌋ auribus (⌊ ⌋ -m percepi *Wagner sec. cod. A*). Cic. nat. deor. 2, 81 *ut semen* ita fingat . . . in suo quidque genere, -m ut . . . per stirpes alantur suas, -m ut moveri . . . possint. Bell. Hisp. 6, 3 *cum* complura castella occupasset, -m ubi equitatus, -m ubi pedestres copiae in statione . . . esse possent (*si sic restituendum*). β *maxime verbis, quorum obi. est -m*: Cic. Verr. I 3 quas *insidias* -m mea diligentia devitarim, -m amicorum studio . . . reppulerim (*item in enunt. relat.*: II 1, 7. 2, 6 de orat. 2, 362 Liv. 26, 51, 10 Avg. civ. 2, 14 p. 70, 27sq. D. *al.*). Catil. 3, 24 multos . . . viros -m eiecit ex civitate, -m interemit (Nep. Iph. 1, 2 ut multa in re militari -m nova attulerit, -m meliora fecerit. Verg. Aen. 11, 204sq. corpora -m multa . . . infodiunt avectaque -m . . . tollunt. Liv. 39, 41, 7 Cvrt. 5, 6, 2 Evtr. 4, 17, 2. *cf.* Nep. Thras. 1, 5 plurimos [Paneg. 5, 2, 5]). Phil. 8, 8. or. frg. A VI 1 (*syn.* alios . . . alios). Hirt. Gall. 8, 43, 3 Bell. Alex. 44, 4 Nep. Pel. 3, 3 Evm. 13, 1. Ov. met. 1, 436sq. 7, 226sq. herbas . . . -m radice revellit, -m succidit. Liv. 27, 15, 5. 34, 47, 3. *al.* Val. Max. 9, 6, 2 *octo milia* electa . . . -m trucidavit, -m vendidit. Sen. dial. 10, 18, 1 Qvint. inst. 7, 10, 13 Flor. epit. 1, 13, 11. *al.* γ *potius aliis partibus enuntiati*: Cic. Verr. I 14 monumenta . . . -m regum . . ., -m etiam nostrorum imperatorum . . . spoliavit. Manil. 71 multas me . . . simultates -m obscuras, ⌊-m⌋ apertas . . . suscepisse (partem *legit* Schol. Cic. Gron. D p. 322, 15). Mur. 20 urbes -m vi, -m obsidione cepit (*sim.* Liv. 30, 9, 2. 34, 29, 1). dom. 112 aedilitatem . . . -m in arca, -m in hortis suis conlocavit (*obi. est sing. ut*: ac. 2, 2 *consumere* iter . . . -m in percontando . . ., -m in rebus gestis legendis. Tusc. 1, 69 Liv. 21, 60, 3 Qvint. inst. 7, 1, 3. Plin. epist. 3, 5, 19 quem -m publica, -m amicorum officia distringunt [*nisi ad II*]. Svet. Aug. 49, 1. *al.*). fam. 10, 28, 3. *al.* Lvcr. 4, 55 mittunt . . . corpora res multae, -m diffusa . . . (57) et -m contexta. Caes. civ. 3, 4, 6 Bessos -m mercennarios, -m imperio . . . comparatos . . . adiecerat. Bell. Alex. 44, 1 Nep. Them. 2, 8 Ov. met. 5, 189 Liv. 23, 14, 5. 26, 29, 5 sermonibus, quos -m misericordia . . ., -m invidia . . . excitabat. *al.* Val. Max. 9, 2 ext. 5 Colvm. 11, 2, 70 Svet. Cal. 18, 1 Vesp. 4, 1. *al.*

b *acc. interponitur vel sequitur (nonnulla vergunt ad III)*: Cic. leg. agr. 2, 98 ut . . . -m invidiosos agros . . ., -m desertos . . . populo Romano induceretis. div. 1, 90 -m auguriis, -m coniectura, quae essent futura, dicebat. Caes. civ. 3, 103, 1 *hominibus* armatis, ⌊-m quos⌋ ex familiis societatum delegerat, -m a negotiatoribus coegerat (quos -m *Ciacconius*). Ov. met. 1, 228sq. semineces -m . . . artus mollit aquis, -m . . . torruit igni (*item in versibus*: 5, 646sq. -m . . . rudi . . . semina iussit spargere humo, -m . . . recultae. Val. Fl. 3, 439sq.). Liv. 31, 3, 5 -m ipse adeundo, -m per legatos . . . homines *concivit*. 37, 41, 10. 44, 28, 13 -m in via fugientes Gallos . . . ceciderunt, -m ante portam exclusos. Svet. frg. p. 355, 1 victis piratis Cilicibus -m ibidem, -m in Graecia, -m in Calabria agros dedit (*nisi ad IVB*). Gaivs dig. 38, 2, 7 -m comprobare iudicium . . ., -m evertere. Avg. civ. 19, 1 p. 349, 10 D. Oros. hist. 4, 9, 13 Inst. Iust. 2, 1, 25.

2 -m *semel ponitur*: a *sine responsione*: Cic. S. Rosc. 130 multa multos ⌊-m imprudente⌋ L. Sulla commisisse (-m invito, -m i. *Madvig; alii alia suppl.*). Gell. 13, 10, 3 in libris *illis* . . . multa posuit, -m lepide . . . reperta. Avg. serm. 5, 1 *falsi Christiani*, quos -m digessit ecclesia. b *respondet aliis vocibus*: Lvcr. 5, 840 multa . . . tellus . . . portenta *creavit* . . ., orba pedum -m, manuum viduata vicissim *eqs.* Bell. Afr. 39, 3 Numidas . . . -m vivos capiunt, nonnullos equites . . . convulneraverunt. Sall. Iug. 13, 2 urbis -m vi, alias voluntate . . . adiungit (89, 1 Nep. Pel. 1, 4 Liv. 23, 1, 6 Apvl. met. 7, 13, 6. flor. 14, 1 haec . . ., -m cum audiret . . ., alia[s] ipse sibimet suggereret *eqs.* Socr. 1 p. 116 Evtr. 5, 7, 1. Amm. 16, 2, 6 barbaros . . . -m . . ., alios . . ., nonnullos . . ., residuos. *al.*). Flor. epit. 2, 20, 4 urbis . . . -m . . . sollicitat, paucas . . . vi recepit. Avson. 398, 47 p. 228 P. festos . . . dies -m ipse meorum excolui inque vicem conviva vocatus adivi.

C *totum indicatur per gen. part.*: 1 -m *iteratur* (*cf.* partem . . . partem *p. 455, 39sqq.; huc pertinent* Cic. Manil. 26 *et* Liv. 26, 46, 8, *si praefertur var. l.* -m . . . -m): Cic. Pis. 48 cum -m . . . praedae . . . libidines devorassent, -m . . . luxuries, -m *eqs.* Nep. Dat. 10, 2 quarum *praedarum* -m suis dispertit, -m (pariter *var. l.*) ad Datamen mittit. Apvl. apol. 27, 1sq. ut -m eorum *philosophorum* . . . irreligiosos putent; . . . -m autem, qui . . . deos celebrant, eos vero vulgo magos nominent. Pavl. Nol. epist. 17, 2 quorum *frequentationum* -m amicitia, -m religio contrahebat.

2 -m *semel ponitur*: a *sine responsione*: Varro ling. 5, 10 quorum *verborum* -m . . . scribam. Svet. Aug. 42, 3 peregrinos . . . omnes . . . -mque (partem- *var. l.*) servitiorum urbe *expellere*. Avr. Fronto p. 50, 25 v. d. H. tu -m meorum *scriptorum* prope caeco amore interpretatus es. Fronto p. 57, 4 praeter hos -m scriptorum animadvertas particulatim elegantis. Apvl. apol. 56, 4 ut audio -m Oeensium, qui istum novere. b *respondet* alius: Sall. or. Cottae 1 quorum *periculorum* alia toleravi, -m reppuli.

D *totum indicatur alio modo*: Cic. nat. deor. 1, 46 de forma . . . -m natura nos admonet, -m ratio docet (partem *bis var. l.*). Ascon. Mil. p. 43, 27 ex iis servis . . . -m neminem se umquam habuisse, -m manumisisse.

II *pertinet potius ad subiectum vel ipsum pro subi. est*: A *enuntiati pleni*: 1 *totum indicatur per nom. substantivi vel pronominis aut e contextu colligitur, ut -m ipsum pro subi. sit (e. g. p. 519, 8. 9. 12. 520, 46. 50)*: a -m *semel ponitur*: α *sine responsione*: (i) *exempla contextus manci (vocem respondentem periisse maxime apud* Liv. Andr. *suspicamur*): Liv. Andr. carm. frg. 13 -m errant, nequinont Graeciam redire (*cf. Hom. δ 495* πολλοὶ μὲν . . . πολλοὶ δέ). Enn. ann. 436 hic insidiantes vigilant, -m requiescunt (*nisi hic est nom. pl., ut spectet ad β*). Cato or. frg. 26 (136 M.) sunt -m, qui . . . alterius . . . causa magistratum petunt. Varro Men. 120 -m venusta muliebri ornat⟨i⟩ stola. (ii) *exempla certa*: Plavt. Persa 434 quod -m faciunt argentarii. Cic. Verr. II 2, 158 statuae in locis publicis positae, -m etiam in aedibus sacris. Brut. 85 *cum* insimularetur . . . familia, -m etiam liberi *publicanorum*. fin. 4, 18. Tusc. 4, 1 *cum* regiis institutis, -m etiam legibus . . . tota res militaris . . . esset constituta. Lvcr. 3, 78. 4, 116 animalia sunt . . . -m tantula *eqs.* 5, 1083 (*de avibus*) -m mutant . . . cantus. 5, 1143. 1310. Varro ling. 5, 100 ferarum vocabula . . . -m peregrina *sunt*. rust. 3, 9, 20 *gallinas* farciunt turundis . . .,

[*Zoppi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-m admixtis *eqs.* BELL. Alex. 27, 6. 29, 4 equites ... -m ... flumen tranarunt. Hisp. 34, 2 *legiones* ex perfugis conscriptae, -m oppidanorum servi. 37, 2 (*si recte trad., v. Pascucci, 1965, ad l.*). SALL. Catil. 50, 1 APVL. apol. 83, 2.

β respondent aliae voces: Ⓘ alius: CIC. rep. 4, 3 id ... effici ... debet, -m institutis, alia legibus. fin. 2, 109 *bestiae* -m cursu ... laetantur, congregatione aliae ... imitantur *civitatem.* div. 1, 93 -m ... alia ... quaedam. Lael. 45 -m, *sc. dicunt philosophi* ...; alios autem dicere aiunt. SALL. Iug. 40, 2 -m conscii sibi, alii ... pericula metuentes ... parabant *eqs.* HYG. Gell. 10, 16, 4 qui ... fugati sunt, alii Veliam, -m Massiliam condiderunt. GELL. praef. 6 alii ... alii ... ille ... hic ... alius ... -m ... quidam ... alius. 2, 22, 18 alii ...; -m autem sunt, qui *eqs.* 3, 2, 8 sacra sunt ... -m diurna, alia nocturna. 12, 2, 1. *al.*
Ⓘ *variae* (*cf. et l. 7sq. 11sq. 41sq.*): LVCR. 2, 98 *corpora* exercita motu -m intervallis magnis ... resultant, pars etiam brevibus spatiis vexantur. 4, 1240 steriles nimium crasso sunt semine -m et liquido praeter iustum ... vicissim. 6, 1172 in fluvios -m ... membra dabant ...; multi ... inciderunt *in puteos.* VITR. 7, 10, 2 *fuligo* inde collecta -m componitur ... ad usum atramenti ..., reliquum ... utuntur *eqs.* (DICT. 3, 2 matronae ..., -m ..., reliquae). GELL. 5, 6, 27 *veteres* -m enim scripserunt ...; sed Sabinus ... dicit. ARNOB. nat. 1, 56 *scripta* interpolata quaedam et addita, -m mutata.

b -m *iteratur; differentia membrorum explicatur*: *α enuntiatis, quae* -m *sequuntur*: CIC. Mur. 51 *senatores* -m ideo fortes ... non erant, quia nihil timebant, -m quia timebant ⟨nimium⟩ (Phil. 6, 14. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 2, 1 p. 145, 9sq. tacuerunt -m, *sc. Troiani*, propter ..., -m, *sc. Tyrii*, quia *eqs.*). fin. 3, 56 haec ... -m sunt per se ipsa praeposita, -m quod aliquid efficiunt, -m utrumque (VARRO rust. 3, 3, 4 *piscinarum sunt* species duae, -m quod habent pisces in aqua dulci, -m quod in marina). LVCR. 1, 483sq. corpora sunt porro -m primordia rerum, -m concilio quae constant principiorum (*cum duobus enunt. relativis*: 4, 736sq. VARRO ling. 10, 64 POMPON. dig. 1, 2, 2, 32).
β enuntiatis, quorum subi. est -m: RHET. Her. 3, 2, 2 deliberationes -m ipsae ... consultandae sunt ...; -m propter ... extraneam causam *deliberantur eqs.* 4, 39, 51. CIC. inv. 1, 37. 1, 57 (*de rhetoribus*) -m ... dixerunt, -m ... putaverunt. dom. 11 Mil. 29 de orat. 1, 220. fam. 4, 14, 1 quae -m iam adsunt, -m impendent. ad Q. fr. 1, 3, 5. *al.* LVCR. 4, 917sq. vis animae -m ... foras ... recessit et -m ... concessit in altum (*subi. est sing. ut*: CVRT. 9, 9, 19 classis -m in praealta aqua stabat ..., -m in vado haerebat. COLVM. 2, 10, 32 GAIVS inst. 1, 111. *al.*). 6, 1058sq. 6, 1208sqq. -m ... et ... nonnulli ... et ... -m (BELL. Afr. 40, 5 qui -m ... erant ..., -m ..., n.). CAES. civ. 2, 42, 2 nostri ... -m ... interficiuntur, -m integri procumbunt. HIRT. Gall. 8, 34, 3. 8, 48, 7 BELL. Afr. 32, 3 Alex. 46, 5 Ov. met. 1, 40sq. LIV. 4, 33, 6. 8, 39, 8. *al.* RVT. LVP. 1, 14 -m nostri silebant, -m autem ... clamorem excitabant. CVRT. 4, 3, 4 QVINT. inst. 12, 8, 2sq. SVET. Tib. 61, 4. *al.* *γ partibus enuntiatorum*: SISENNA hist. 60 (*subi. deest*) -m fera vite, -m lauro ... abundant. 83. RHET. Her. 3, 2, 2 deliberationes -m sunt eiusmodi, ut ..., -m eiusmodi, ut *eqs.* 3, 21, 35. 4, 9, 13 omnes gentes ... -m vi, -m voluntate consenserunt. 4, 41, 53. CIC. inv. 1, 35 (*fere syn.* pars ... pars). p. red. in sen. 7 magistratus -m metu ..., -m desperatione ... recesserunt. orat. 99. nat. deor. 1, 24 dei membra -m ardentia, -m refrigerata. Att. 7, 17, 4 *malum* excitatum *est* -m ex improbis, -m ex invidis civibus (*subi. est sing. ut*: BELL. Alex. 43, 1 LIV. 3, 49, 1. 30, 42, 2 varia oratio fuit, -m purgantium ..., -m ultro accusantium *eqs.* 45, 40, 2. MELA 1, 51 *Nilus* -m asper, -m navigia patiens in ... lacum devenit [*nisi* -m *est pro acc. spatii*]. *al.*). fam. 12, 5, 3. *al.* VARRO ling. 5, 77. 7, 96 (*syn.* alii ... alii *ut* 8, 34). rust. 2, 11, 12 illi -m domum, -m ad Menatem, *sc. discedunt. al.* CAES. Gall. 2, 33, 2 HIRT. Gall. 8, 19, 7 BELL. Afr. 52, 5 Alex. 31, 1 Hisp. 31, 9. 10 NEP. praef. 5 LIV. 9, 25, 7. 29, 20, 1 haec ... -m vera, -m mixta ... iactabantur. *al.* CELS. 2, 1, 16 SEN. nat. 2, 26, 5. PLIN. nat. 11, 230 pili in homine -m simul, -m postea gignuntur. *sim. saepius.*

2 *totum indicatur per gen. part.* (*adde p. 517, 13 et cf. p. 520, 30. 38*): a -m *semel ponitur*: *α sine responsione*: CATO orig. 95b haut scio, an -m eorum fuerint, qui *eqs.* FRONTO p. 116, 9 v. d. H. deorum ... -m ... maluerunt *eqs.* GELL. 6, 3, 7 cum ... -m senatorum ... quererentur. *β respondet aliis vocibus* (*cf.* VARRO *sub b*): CIC. de orat. 3, 106 quorum *locorum communium* -m habent ... incusationem ...; alii autem habent *eqs.* (nat. deor. 1, 103 bestiarum ... terrenae sunt aliae, -m aquatiles, aliae ... ancipites. GELL. 3, 16, 16).

b -m *iteratur*: CIC. Manil. 18 homines ... industrii -m ipsi ... negotiantur ..., -m eorum ... pecunias ... collocatas habent. prov. 24 de orat. 2, 94. 2, 308. part. 86 bonorum ... -m necessaria sunt ..., -m non necessaria. 87 div. 2, 113 off. 2, 72. VARRO frg. (49 F.) Cassiod. gramm. VII 153, 4 litterarum -m sunt et dicuntur ..., -m dicuntur neque sunt ..., ⌊quaedam neque sunt neque dicuntur⌋ (*om. pars codd.*). NEP. Att. 7, 2 quorum -m ... castra sunt secuti, -m ... domi remanserunt. LIV. 42, 41, 2 eorum *obiectorum* ... -m ea sunt, quibus *eqs.* ..., -m quae ... verbo negare ⟨satis⟩ sit. AVG. doctr. christ. 2, 25, 38 quorum *institutorum* -m superflua ... instituta sunt, -m commoda. BOETH. mus. 1, 3 p. 190, 31.

3 *totum indicatur per praepos.* ex (-m *iteratur praeter* CIC. leg.): CIC. Vatin. 16 sex fuerunt, e quibus -m plane tecum sentiebant, -m medium ... cursum tenebant. Phil. 8, 32 cum -m e nobis ... timidi sint ..., -m ... a re publica aversi. leg. 2, 42 -m ex illis *scelestis* ... dissipati iacent. FEST. p. 371 ex vicis -m habent rem publicam et ius dicitur, -m nihil eorum. QVINT. inst. 3, 4, 8 ex dubiis -m nobis ... sunt libera ..., -m *eqs.*

B *structurarum variarum, quae munere enuntiati funguntur*:
1 *participii coniuncti, gerund., adi., quae fere pro enunt. relat. ponuntur*: a -m *semel ponitur*: CIC. div. 2, 23 *Caesar* a ... civibus, -m etiam a se ... ornatis trucidatus. LIV. 42, 53, 1 *orta est* vociferatio simul indignantium minitantiumque, -m iubentium *eqs.* TAC. ann. 1, 32, 1 *centuriones* laniatos ... et -m exanimos. APVL. met. 9, 9, 1 ad viam ... -m ... fluidam et alibi ... lubricam. SCAEV. dig. 12, 6, 67, 2 apochae ... -m solutae pecuniae. TERT. adv. Marc. 4, 42 p. 563, 27 *Christi* vestitum ... divisum, -m sorti concessum (*alterum* -m *supplevit Latinius*). b -m *iteratur*: CIC. Phil. 2, 26 in tot hominibus -m obscuris, -m adulescentibus. leg. 3, 31 fin. 5, 90. nat. deor. 1, 6 sermonem -m admirantium ..., -m ... scire cupientium. 2, 100 div. 2, 115. fam. 4, 14, 2 interitus ... civium -m amplissimorum, -m etiam optimorum. BELL. Alex. 69, 1 *legionem* -m difficultate itinerum ..., -m crebritate bellorum ... deminutam. LIV. 5, 26, 5. 7, 14, 7. 23, 7, 3. 27, 17, 1 reconciliandis ... animis -m donis, -m remissione obsidum. 35, 31, 13. VAL. MAX. 9, 5, 1 -m monenti, -m oranti senatui ... responsum non dedit. SEN. dial. 10, 5, 1. SVET. Aug. 101, 1 testamentum ... -m ipsius, -m libertorum ... manu scriptum. Nero 35, 5 DECL. in Catil. 13. *al.*

2 *accusativi c. inf.*: a -m *semel ponitur*: *α sine responsione*: CIC. leg. agr. 2, 36 quae *sacella* maiores in urbe ⌊-m⌋ periculi perfugia esse voluerunt (-m ornamenta urbis, -m *Clark*). LVCR. 5, 952 scibant ... fluenta ... lavere ... saxa ... et -m plano ... erumpere campo. LIV. 23, 11, 11 Bruttios Apulosque, -m Samnitium ... defecisse. SCHOL. Cic. Gron. D p. 294, 12 scelus partem Pompei fuisse contendit. *β respondet* alius: CIC. nat. deor. 1, 66 esse corpuscula quaedam levia, alia aspera ..., -m autem angulata *eqs.* SALL. Iug. 19, 5 Gaetulos accepimus -m in tuguriis, alios ... vagos agitare. APVL. Plat. 2, 1. b -m *iteratur*: CIC. Cluent. 88 ut docerem ... *illa iudicia* -m ruinae similiora ... fuisse, -m nihil ... valere, -m etiam *eqs.* Planc. 1 *audivi* meos -m inimicos, -m invidos huic accusationi esse fautores. de orat. 1, 141 causarum ... -m in iudiciis versari, -m in deliberationibus (*item iuxta gen.*: fin. 3, 51 Tusc. 5, 38 div. 2, 83). leg. 1, 25 fin. 4, 56 Tusc. 5, 93 ad Q. fr. 3, 5(6), 4. *al.* Ov. met. 15, 526 membra rapi -m, -m⟨que⟩ ... relinqui ... videres. LIV. 10, 37, 7 (*antea*: alios ... alios). 21, 21, 13. *al.* SVET. Tit. 8, 5. *al.*

3 *ablativi absoluti*: a -m *iteratur*: CIC. Font. 42 ducibus -m aetate, -m ... calamitate consumptis. Lig. 19. BELL. Alex. 76, 2. Hisp. 1, 2 -m precibus, -m vi ... comparata manu. LIV. 7, 4, 2 *in dilectu* -m virgis caesis ..., -m in vincula ductis. 27, 14, 7. *al.* SVET. Claud. 7 adclamante populo 'feliciter' -m 'patruo imperatoris', -m 'Germanici fratri'. 20, 2. *al.* b -m *semel ponitur*: BELL. Afr. 8, 1 exoneratis ... -m navibus. 62, 4 remigibus ... vagantibus, -m ... progressis. Hisp. 3, 8 pedites dispositis (-ti *codd. rec.*) -m, *sc. in muro*, ibi, *sc. in oppido*, remanserunt. PAVL. dig. 19, 1, 47 -m datis materiis. AMM. 18, 8, 14 -m ... gementibus, aliis ... sauciis, multis *eqs.*

III *pertinet potius ad praedicatum vel verbum* (*certiora; quae sec. I vel II explicari possunt, supra inseruimus non negantes nonnulla huc trahi posse, e. g. p. 518, 18sqq. et l. 19. 21. 51. p. 518, 81. 519, 51*):
A -m *iteratur vel respondet alteri adverbio* (*sc.* nonnumquam *p. 521, 21*, alias *p. 521, 23; hic illic vergit in notionem q. e.* 'et ... et', *e. g. l. 65. 67. p. 521, 3. 6*): 1 *pertinet ad unam actionem, quae fit variis modis, causis sim.*: a *actio describitur duobus verbis, ita ut unitas actionis e contextu colligenda sit*: TER. Hec. 167sq. *Pamphili* animus -m uxoris misericordia devinctus, -m victus huius iniuriis ... elapsust Bacchidi. BELL. Hisp. 3, 7 *nostri per hostium* praesidia ad oppidum contendunt ...; et -m tempestate inpediti vigiles non poterant diligentiam praestare, -m ... deterrebantur. LIV. 27, 28, 10 *cataractam* -m vectibus levant, -m funibus subducunt. 30, 12, 9 -m pavore moenia sunt deserta, -m ... patefactae portae. 33, 38, 12sq. CVRT. 7, 5, 23 *de coniuratione certior factus* -m gratias agit, -m ... iubet *eqs.* PLIN. epist. 10, 70, 2 -m spoliata, -m neglecta ... domus. AVR. Fronto p. 63, 1 v. d. H. *aliquot horas* -m legi ..., -m scripsi. APVL. met. 11, 27, 1 scrupulum -m apud meum sensum disputo, -m sacratorum consiliis examino. HIL. ad Const. 2, 4, 2. AVG. conf. 8, 9, 21 -m velle -m nolle ... aegritudo animi est. *al.*

b *actio describitur uno verbo; modi vel causae distinguuntur*:
α varia ratione: LVCR. 5, 266 fit, ut nil umor abundet, -m quod ... aequora venti deminuunt ..., (268) -m quod supter per terras diditur (6, 20sqq. CAES. Gall. 5, 6, 3 contendit, ut ... relinqueretur, -m quod ... timeret, -m quod ... diceret. LIV. 26, 21, 16. *cf.* ASCON. Corn. p. 58, 4 -m propter gratiam ..., -m ⟨etiam⟩ quod *eqs.*). SVEIVS carm. frg. 1, 1sq. basileia haec *nux* nomine -m, -m Persica ... fertur (*si recte restituit Speranza, Script. Rom. rust. I 1974, 56sq., sec. Bücheler*). CELS. 5, 27, 4 qui ... -m ob ipsum vulnus, -m ob ... aestus siti premeretur. PLIN. epist. 9, 2, 1 parcior fui, -m quia ..., -m quia. SVET. Iul. 29, 1 restitit -m per ... tribunos, -m per ... consulem (APVL. met. 8, 7, 6). APVL. met. 6, 11, 3 Cupido ... cohercebatur ..., -m ne ... vulnus gravaret,

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-m ne *eqs.* PASS. Theclae Ba 10 p. 26, 6sq. ille ... accedens, -m amans ..., -m metuens ..., ait *eqs.* (*Ca* simul ... simul, *gr.* ἅμα μὲν ..., ἅμα δέ). AVG. civ. 10, 32 p. 459, 6 D. quae *via salutaris*, -m cum haec futura praenuntiantur, -m cum facta nuntiantur, numquam ... defuit. COD. Iust. 7, 7, 2 pr. -m ... proprius, -m alienus *est servus communis*. ISID. nat. 6, 2 annum ... -m civilem, -m naturalem, -m magnum esse. *al.* *β duobus ablativis*: CIC. Marcell. 1 *tacebam* non timore aliquo, sed -m dolore, -m verecundia. Phil. 2, 116 *Caesar Romae* attulerat ... -m metu -m patientia consuetudinem serviendi. top. 97 ac. 1, 20. nat. deor. 2, 151 vescimur bestiis ... -m capiendo, -m alendo (*item iuxta gerund.*: LIV. 37, 18, 1. SVET. Claud. 21, 6 *naumachiarios* -m minando, -m adhortando ad pugnam compulit. APVL. met. 10, 23, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 25). OV. trist. 4, 1, 51 -m pelago, -m vestigia terra vel rate ... vel pede nostra sequi. LIV. 2, 44, 5 consulares ... -m gratia, -m auctoritate obtinuere, ut *eqs.* 2, 44, 9. 25, 24, 11. 32, 32, 6. *al.* VELL. 2, 81, 1 seditio ... -m severitate, -m liberalitate discussa. QVINT. inst. 12, 10, 2. FRONTIN. strat. 2, 5, 38. PLIN. epist. 2, 2, 3 ad villam -m studiis -m desidia fruor. 10, 15 SVET. Tib. 72, 3 rhet. 30, 5. *al.*

2 *pertinet ad actiones repetitas*: SCRIB. LARG. 53 (*inde* MARCELL. med. 12, 1) *dolor* varie sedandus est, -m collutione ..., -m commanducatione, nonnumquam suffitione. GAIVS inst. 3, 78 tempus, quod eis *iudicatis* -m lege XII tabularum, -m edicto ... tribuitur. GELL. 2, 22, 1 legi solitum erat ... carmen ... aut historia -m Graecae linguae, alias Latinae. COD. Iust. 7, 63, 5, 1b *ad tempora appellationis accedant tres menses*, ut -m annale numeretur, -m novem mensum spatium consequatur.

B -m *semel ponitur* (*respondet aliud adv. supra l. 23*): DARES 12 Dares ... ait ... hos, *sc. Castorem Pollucemque*, se vidisse, cum indutiae essent, -m proelio interfuisse. SCHOL. Cic. Gron. B p. 333, 30 '*vix* aliqua ex parte recreari *Siciliam*': ὑπερβολικῶς nec partem dixit posse recreari (*postea*: ex parte). D p. 302, 8 eadem partem recurat. AVG. serm. 4, 36 -m *discussa sunt* ... magna mysteria. DRAC. laud. dei 2, 35 *spiritus sanctus* singula non -m, generaliter omnia nutrit. COD. Iust. 1, 17, 1, 6 (= DIG. de conc. dig. 1, 6) *in notis Papiniani ex Vlpiano adscripta* nullam vim obtinebant, -m propter honorem ... Papiniani (-m *om.* DIG.). INST. Iust. 2, 10, 1 licet diutius permansit, attamen -m et hoc *testamenti genus* in usu desiit.

IV *pertinet ad alias partes enuntiati vel earum vice fungitur* (*cf. etiam IIB*): A -m *semel ponitur*: 1 *sine responsione*: CATO agr. 5, 6 bubulcis opsequito -m (*item pro acc. int.*: LACT. inst. 1, 19, 1 qui -m profuerunt [*opp.* qui fecit omnia]. CANON. Turner I 2, 1 p. 360 ne ... -m [partem *var. l.*] potentem monstret *spiritum sanctum*). or. frg. 57, 2 (213 M.) cum -m illorum ... erat *pro scorto* (*iuxta abl. subst.*: QVADRIG. hist. 87 cum -m copiis hominum. *cf p. 517, 15sq.*). QVADRIG. hist. 89 neglegentiā -m magistratum ... evenisse *eqs.* (*item pro gen.*: LVCR. 4, 959 fit ... coniectus -m animai *eqs.* [parte *trad., corr. Lachmann coll.* 4, 918sq., *cf. etiam 4, 944* pars ... animai]. FRONTO p. 48, 21 v. d. H. ingenia -m hominum ... oratione leniri. p. 122, 14 *ut* loricas -m eorum ... scinderet). 2 *respondet* quidam: AVG. beat. vit. 17 -m (parti *var. l.*) placuit deum habere illum, qui ...; quidam autem dixerunt *eqs.*

B -m *iteratur*: TER. Hec. 15 (*loq. histrio*) *in fabulis novis* -m sum earum exactus, -m vix steti. CIC. p. red. in sen. 33 me a magistratibus -m oppugnatum, -m proditum, -m derelictum (*item iuxta* ab *c. abl.*: CAES. Gall. 2, 1, 3 quod *Belgae* ab nonnullis Gallis sollicitarentur, -m qui ... moleste ferebant, -m qui ... studebant *eqs.* LIV. 45, 12, 2). Cael. 43 quorum *virorum* -m nimia libertas ..., -m ... luxuries ... nominarentur (*item iuxta gen.*: opt. gen. 11 nonnullorum sermo ... -m se ipsos Attice dicere, -m neminem ... dicere. *cf.* AVG. *sub V*). nat. deor. 2, 151 materia ... -m ad calficiendum ... utimur, -m ad aedificandum. HIRT. Gall. 8, 5, 2 in tecta -m Gallorum, -m quae ... stramentis ... erant inaedificata, milites compegit (*vix ad IB1b*). LIV. 5, 43, 5 *Gallorum* exercitu diviso -m ... praedari placuit, -m obsideri arcem (*item pro dat.*: 45, 25, 5 [*Polyb. 30, 5, 1* οἱ μὲν ... οἱ δέ]. *cf. l. 49 et fortasse p. 518, 28*).

V *in structuris non prorsus concinnis ponitur relatione variata vel ambigua* (-m *iteratur praeter l. 73. 77*): CIC. Phil. 1, 13 quae -m iam sunt, -m timeo, ne impendeant (*cf. p. 519, 37. eadem variatione*: VERG. Aen. 10, 330sq. *telorum* -m ... resultant ..., deflexit -m ... Venus). fin. 2, 109 bestiae multa faciunt ... -m indulgenter vel cum labore ...; -m cursu ... laetantur, ... aliae *eqs.* (*si quidem alterum* -m *respondet priori, v. Madvig, 1876, ad l.; simili variatione*: LIV. 36, 5, 1 -m ipse sollicitabat ... animos ..., -m ultro ... veniebant). VARRO ling. 8, 23 de eo Graeci Latinique libros fecerunt multos, -m cum alii putarent ..., alii cum ... putarent *eqs.* HIRT. Gall. 8, 28, 2 praefectus ... turmas -m idoneis locis disponit, -m (parte *Nipperdey*) equitum proelium committit. BELL. Afr. 50, 4 quos ... -m interfecerunt, -m vivorum sunt potiti (*sim.* 61, 5). SALL. Iug. 38, 3 duces ..., -m uti transfugerent, corrumpere, alii ... locum uti desererent. AVG. doctr. christ. 2, 11, 16 quorum *verborum* -m ... servata est antiquitas ..., -m vero ... transferri non potuisse dicuntur. *Zoppi.*

partināca *v.* pastinaca.

1. *partio, -īvī (-iī), -ītum, -īre *et* *partior, -ītus sum, -īrī. *a* pars (*cf.* PRISC. gramm. III 503, 21). *scribitur litteris gr. infra sub IID.* *de genere*: SACERD. gramm. VI 488, 20sq. (*item* PROB. cath. gramm. IV 36, 25sq.) -o -vi; sic Cicero: -verunt (-verant *Prob. recte, sc. ad* SALL. Iug. 43, 1 *referendum, ut apparet coll.* SERV. Aen. 1, 194 CLEDON. gramm. V 59, 13); dicimus et -or sub eodem intellectu activitatis vel verbi communis. DON. gramm. IV 383, 19 sunt verba incertae significationis, ut ... munero -o ...; et in o et in r littera finiuntur. *sim. al.* *formae activae leguntur (neglectis nimirum part. praes. et fut. nec non gerund.) duodecies inde a* PLAVTO *usque ad* SALL. *et paulo saepius inde ab* VLP., ITALA; *exstant in stirpe praes.* PLAVT. Amph. 1035 -ite (CIC. leg. 3, 7 [*in sermone legis*] -unto. VLP. reg. 24, 25 -ito [*item* THEOPHIL. inst. 2, 23, 5 *in eadem formula legandi*]. GLOSS. -i). Asin. 271 *et* Mil. 707 -am (*si fut.*, *cf.* -bo ITALA exod. 15, 9 [Vict. Vit. 2, 31; -bor *var. l. ut* Veron. *al.*] *et* psalm. 59, 8 [cod. 136 Cas.; -bor cod. 400], *si coni. praes. cf.* BENED. reg. 21, 3 -at. *al.*). ENN. ann. 236 -it ([*v. p. 524, 8*]. LVCR. 5, 684 -it. CONC.[S] II 3, 2 Rustic. p. 14, 18. *al.*). LVCIL. 834 -ret (CHROMAT. serm. 3, 6 L. -remus). PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 2, 1 -ire ([-iri *var. l.*]. NOVELL. Iust. 18, 7). *in stirpe perf. longiore* ENN. scaen. 327 -vit (TAC. ann. 12, 30, 2 -vere. CE 637, 2 *v. p. 526, 30. al.; vix addas* -verunt *l. 1*) *et* SALL. Iug. 43, 1 -verant, *breviore* LVCIL. 98 -isses (ACC. trag. 265 -issent ['*an* -issint?' *Ribbeck*]. AFRAN. com. 50 -isset). CIL V 2258, 9 -ierunt (PS. AVG. quaest. test. I 114 p. 308, 5). FILASTR. 121, 1 -ierit. *vi passiva exhibentur passim p. p. p.* -tus *inde a* LIV. ANDR. trag. 4 *et gerund.* -endus *inde a* CIC. Sull. 9 (-undus *trad. tantum* CIC. phil. frg. V 56), *ceterae autem formae raro, sc.* CIC. orat. 188 -itur. CENS. 6, 10 -iri. EPIGR. Bob. 52, 7 -irier. EXPOS. mundi 23 -itur. *al.* (*fortasse addas* APVL. met. 3, 28, 4 -untur, *v. p. 523, 9*). *formae deponentiales occurrunt inde a* CIC. inv. 1, 32 *passim* (*fut.* -bor *v. l. 12*). *de notione: differentiam inter* -iri *et* dividere *statuit* SACERD. gramm. VI 460, 3sqq. (*v. infra p. 523, 47*); *pergit*: hac dictione poetae quidem indifferenter utuntur (*affert* VERG. Aen. 11, 510 [*infra p. 524, 27*] *et Lucan. 2, 35* divisere) ..., oratores vero certe ponunt (*affert Cic. div. in Caec. 45* dividere *et* CIC. inv. 1, 33 [*infra p. 525, 72*]. *aliter voces distinguuntur p. 525, 20. 30*). SYNON. Cic. p. 421, 30 dissipat. discindit. dispertit ... discerpit. definit. dividit ... -itur. separat *eqs.* GLOSS. -or: μερίζω. διανέμω. -itur: dividitur. II 272, 49 διαμερίζω: dispartio, -o, dirimo, discerpo. 309, 41 ἐπιμερίζω: -or, inpertio. *al.* *legitur act. inde a* LIV. ANDR., *deponens inde a* CIC. *per totam latinitatem, sed neglegitur e. g. a* TER., CATONE, RHET. Her., VARRONE. [*partim cum vi discedendi (cf. p. 525, 1): it.* partire; *sard. centr. et mer. vet.* partire; *raet. occ.* partir; *francog.* partir; *prov.* partir; *cat.* partir; *hisp.* partir; *port.* partir. *cf. M.-L. 6259. Battisti-Alessio IV 2785. Wagner II 227. Wartburg VII 678sqq. Corominas[2] IV 414. Machado[3] IV 315sq. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* pati (*e coni. dub.* TAC. hist. 2, 77, 2), *ceterum e. g. cum* sortiri OV. met. 4, 775 *al.*, parēre DON. gramm. IV 383, 19 *al.* (*restituitur* VOPISC. Car. 9, 4 CLAVD. DON. Aen. 4, 375 p. 408, 4; *vix recte trad.* CIC. de orat. 3, 24 [-tis *codd.*, partis *restit. vulgo*]). *vix recte trad.* LIV. *p. 530, 29 et al.; e coni. dub. loco nondum sanato* CAES. Gall. 7, 35, 3.]

fere i. q. dividere, distribuere (*pro syn. saepe occurrit* dividere [*asyndeton bimembre in formula legandi p. 530, 23*], *de differentia v. supra l. 27; gr. respondere solet* μερίζειν, *quod infra fere neglex imus; indicatur partitio aequa*: aequiter LIV. ANDR. trag. 4, pariter PLAVT. Asin. 271, aequaliter CIC. Q. Rosc. 53 VELL. 2, 32, 3. *al.*, ex aequo SEN. epist. 66, 26 TAC. hist. 2, 77, 2, in aequa BOETH. arithm. 1, 9 p. 17, 15 [*cf.* in partes non aequas LVCR. 5, 684]. *sim. al.*):

I *plene adhibito respectu participis cuiusdam* (*sc. animantis; rarius rei*): A *strictius de eo qui (quod) partem dat, impertit, tribuit sim.* *structurae sollemnes: aliquid* cum *aliquo* PLAVT. Asin. 271 CIC. Verr. II 1, 113. *al.* CAES. Gall. 6, 6, 1 *et passim* (*refl. p. 524, 2, sine obi. p. 523, 11*), *aliquid* inter *aliquos* PLAVT. Mil. 707 LIV. 42, 31, 6 VAL. MAX. 5, 10, 3 *al.* (inter se: CIC. Tusc. 1, 40 CAES. Gall. 7, 55, 5 *al.* HIRT. Gall. 8, 35, 2 SALL. Iug. 43, 1 *et saepius; cf. l. 84*), *aliquid alicui* LVCIL. 834 OV. met. 7, 653 fast. 5, 717 LIV. 4, 13, 9 VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 *et saepius* (*refl.* se *p. 523, 71*; sibi: ITALA psalm. 21, 19 [cod. 136 Cas.]. VVLG. Ioh. 19, 24 COD. Theod. 8, 8, 7. *al.; cf. p. 523, 70*). *ceterum qui (quod) particeps est indicatur praepos.* per *l. 74. p. 523, 66. 524, 18* in *c. acc. p. 523, 33. 46. 56. 61* (*c. abl. p. 523, 69 et e. g.* ARNOB. nat. 2, 59 p. 135, 21 M.), apud INTERPR. cod. Theod. 2, 18, 3. *cum solo obi.* AFRAN. com. 50 CIC. Sull. 9 de orat. 3, 19 NEP. Dion 2, 4 *et saepius; pro obi. est struct. part. p. 524, 17, enunt. interrog. p. 524, 16; absolute vel obi. suppl. p. 523, 10. 19. 46.*

1 *usu communi, sc. variis modis impertiendo; pro obi. sunt vel intelleguntur*: a *res*: α *praeda, possessiones et quaecumque ad rem familiarem pertinent*: LIV. ANDR. trag. 4 ut Pergama accensa et praeda[m] per participes -ta est (PLAVT. Asin. 271 praedam pariter cum illis -am. LIV. 21, 5, 5 large. *al.* DARES 42 cum omnibus. *cf. e. g.* LIV. 21, 21, 2 -tis ... reliquiis praedae. PETRON. 79, 12 manubias [*syn.* dividamus]). PLAVT. Mil. 707 (*verba senis*) bona ... cognatis didam, inter eos -am (AFRAN. com. 50 cum testamento patria -isset b. CIC. Verr. II 1, 113. 4, 37 POMPON. dig. 41, 10, 4, 1 HYG. astr. 2, 17). CIC. dom. 23 aerarium cum eo *Pisone*. Mil. 73 *Clodius*, qui regna dedit, ademit, orbem terrarum quibuscum voluit -tus est. CAES. Gall. 7, 55, 5 pecuniam ... inter se. HOR. sat. 2, 5, 82 *si uxor* uno de sene gustarit tecum -ta lucellum (*cf.* GAIVS dig. 19, 2, 25, 6 damnum et lucrum cum domino. NOVELL. Iust. 22, 25 *lucrum* inter alterutros [*gr.* ἐν ἀλλήλοις διαιρείσθω-

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

σαν]). Ov. met. 7, 653 (*Aeacus loq.*) populis . . . recentibus urbem -or et . . . agros (Tac. Germ. 26, 2 quos *a.* . . . . inter se . . . -untur; facilitatem -endi camporum spatia praestant). fast. 5, 717 (*Pollux ad Iovem*) caelum -ire duobus ([*sc. mihi et fratri*]. Prvd. ham. 57 *Marcionis* secta . . . dominis c. -ta duobus). Val. Max. 1, 1 ext. 4 eam *crateram auream.* Cvrt. 4, 5, 7 *Dareum,* quod totum amiserit, velle -iri. Plin. nat. 36, 43 sedem. Sil. 2, 409 his *colonis* tecta domosque. Mart. 4, 73, 7 largas . . . opes (Apvl. met. 3, 28, 4 *latrones* o. vehunt raptimque constrictis sarcinis singuli -untur [*nisi vi passiva ad b trahas*]. CE 774, 3). *al.* *absolute vel obi. suppl.* (*cf. l. 3*): Cic. Q. Rosc. 56 *Roscius,* cum exegit suam partem et tibi *socio* integram petitionem reliquit, tecum -iri non debet (Vlp. dig. 10, 2, 22 pr. [*e Labeone*] cum . . . conscio. *al.; cum respectu hereditatis* [*cf. p. 530, 14*]: Cic. Cluent. 21 cum . . . matre. Lavd. Turiae [CIL VI 1527] 1, 20 Qvint. decl. 336, 14 Vlp. reg. 25, 15). Itala Ios. 14, 1 (Lugd.) hii sunt qui possiderunt . . . in terra Chanaan, qiubus -ti sunt Eleazar . . . et Iesus (*gr.* κατεκληρονόμησεν, *Vulg.* quam *terram* dederunt eis).

β *opera, munera, officia* (*saepe publica*): Cic. de orat. 2, 366 Antonius ita -tum esse tecum, ut ipse . . . exponeret *hoc, tu aliud* (*cf.* 3, 19 *Antonius* in -enda disputatione nostra . . . ea divisit, quae seiuncta esse non possunt. Brut. 190 *Hortensius* cum -retur tecum causas). Caes. civ. 1, 38, 2 *legati* officia inter se -untur (Lavd. Turiae [CIL VI 1527] 1, 38 Svet. Aug. 13, 3. *al.*). 1, 73, 4 *legati* id opus inter se . . . -untur (Tert. anim. 58, 6 nec omnia o. [optima] cum carnis ministerio anima pa⟨r⟩titur. Avg. civ. 7, 4 p. 279, 10 D. inter se). Hirt. Gall. 8, 35, 2 inter se provincias -untur *duces quidam* (*item* inter se: Sall. Iug. 43, 1 Liv. 9, 12, 9. *al.; ceterum*: Liv. 3, 22, 3. 3, 57, 9. 9, 41, 2. *cf.* Pomp. Trog. prol. 13 provinciarum imperia). Nep. Dion 2, 4 *cum rege moriente* colloqui de -endo regno ([*nisi de territorio cogites*]. Avson. 317, 27 p. 18 P. *Valentinianus cum fratre et filio* -itur regnum neque dividit unum. Svlp. Sev. chron. 2, 17, 3. *al.*). Liv. 4, 13, 9 -ta ducibus multitudinis ministeria esse. 24, 35, 7 inter se munera belli (Vell. 2, 32, 3 iudicandi munus . . . aequaliter in [inter *var. l.*] utrumque ordinem. Amm. 20, 11, 22 m. dimicandi. *cf.* Liv. 33, 35, 1 munia inter se [*Polyb. 18, 48, 1* ἐμέρισαν σφᾶς αὐτούς]). 42, 31, 6 inter praetores ita -ta imperia *eqs.* (Plin. paneg. 8, 4. *addas l. 28*). Sil. 11, 61 -ta . . . curuli (*60* alternatos . . . fasces). Stat. silv. 3, 2, 26 *Nereides,* -tae . . . vices *navem protegite* (Sedvl. carm. pasch. 1, 255 *sol* -itur cum nocte v. Drac. laud. dei 2, 11. *al.*). *al.*

γ *varia* (*exempla attulimus notabiliora selecta tantum inde a* Val. Max.): Cic. Sull. 9 neque ego hoc -endae invidiae, sed communicandae laudis causa loquor (*postea*: impertio). Tusc. 1, 40 quasi *quattuor elementa* -ta habeant inter se ac divisa momenta. Lael. 22 *amicitia res* adversas -ens communicansque leviores *facit.* Caes. civ. 3, 82, 1 suum cum Scipione honorem -itur *Pompeius.* Verg. Aen. 1, 194 *Aeneas cervorum corpora* socios -itur in omnis; vina . . . dividit (*explicat* Sacerd. gramm. VI 460, 3sqq. 'dividit': non -itur, quoniam unum corpus est vini; . . . '-itur . . .': non dividit, quia septem sunt, non unum corpus). Ov. ars 3, 593 foedera lecti (*nisi ad B2*). Liv. 5, 40, 8 *sacra* inter se onere -to ferunt[ur] *virgines Vestales* (Val. Max. 1, 1, 10 [*in eadem re*]). Sen. contr. 1, 7, 9 mecum alimenta -ire, *fili* (Sen. nat. 6, 16, 2 *stellae* a. ex terreno trahunt et inter se -untur). Val. Max. 2, 6, 7 p. 77, 22 quod inmortalitatem suam nobiscum -iri noluerit *deus.* 5, 10, 3 *quidam et filium efferens et senatum habens potuit* unius diei lucem . . . inter calamitosum patrem et strenuum consulem . . . -iri (CE 1183, 2 -ta tecum vivere lu⟨ce velim⟩). Phaedr. 3, 8, 13 in ambos *filios* caritatem -ens *pater.* Sen. benef. 6, 13, 4 utilitatem rei -iris mecum *mihi bene faciens.* Stat. Theb. 1, 176 *Eteocles et Polynices* -ti versant ⌊populorum fata⌋ (ἀπὸ κοινοῦ). Mart. 4, 19, 7 plumea . . . laxi -iris pondera follis (*sc. iaciens in alios ludentes?*). Qvint. inst. 1, 2, 2 si eadem tempora in plures -atur *praeceptor* (Comm. apol. 184 tempore -to, *sc. quod deus diabolo concessit [item* 834 *Eliae. nisi loco utroque tempus bipertitum intellegas, ut ad IIB pertineat]. cf. l. 54 nec non* Qvint. inst. 1, 12, 4 pluribus curis horas. 12, 11, 18 quantulum *temporis* . . . studiis -imur?). Svet. Iul. 41, 2 comitia cum populo -tus est (*ad rem cf.* Cic. *sub b*). Act. Arv. a. 218 (CIL VI 2104) a 30 panes laureat(os) per public(os) -ti sunt (*item* a. 219 [CIL VI 2067] b 2. *cf. a. 240 [Dessau 9522] II 26* famil(iae) . . . diviserunt). Itala Luc. 22, 17 (cod. a) accepto calice gratias egit *Christus* dicens: sumite hoc et -imini in vobis (cod. d -imini vobis, *Vulg.* dividite, *gr.* διαμερίσατε). Zeno 1, 6, 2 (1, 4, 4 L.) momentis horarum aequabiliter se -iri non posset *sol,* si *eqs.* *al.* *part. praes. pro subst. masc. servata struct. verbali*: Frontin. aq. 91, 4 per imprudentiam . . . aquas -entium.

b *animantes eorumque corpus* (*pro cibo adhibitum v. supra l. 46*): Caes. Gall. 6, 6, 1 -tis copiis cum . . . legato et . . . quaestore . . . adit tripertito (Bell. Afr. 43 cum Scipione. Liv. 9, 14, 9 inter se. 23, 26, 2. *al.; cf.* Caes. civ. 1, 4, 3 *exercitus* cum Pompeio. Cvrt. 9, 10, 6 levem armaturam cum Ptolomaeo. *al.*). 7, 55, 5 pecuniam atque equos inter se -ti sunt. Cic. Phil. 7, 16 qua lege cum C. Caesare magistratus *creandos* -tus est *tribunus plebis quidam* (*sc. ut partim a Caesare nominarentur*). Val. Fl. 6, 425 illum *curribus falcatis correptum* acies curvae secat undique falcis -iturque rotis (*dat.*). Stat. Theb. 12, 387 *Antigone et Argia* -tae . . . artus *Polynicis mortui* . . . cara vicibus cervice fruuntur. silv. 3, 3, 139 *divus Vespasianus* progeniem claram terris -tus et astris. Ivv. 3, 121 amicum. Calp. decl. 44 o fortuna . . ., abstulisti mihi filium, relinque vel filiam; -amur vel saltem liberos meos. *al.* *reflexive* (*sc. se aequando sim.*): Val. Max. 4, 7 ext. 2 p. 209, 17 (*antea: Alexander de Hephaestione dixit*: et hic Alexander est) paucis verbis se cum comite suo -tus est.

2 *cum respectu sermonis conferendi* (*e coni. dub.* Enn. ann. 236 *amicum,* quocum . . . mensam sermonesque suos rerumque suarum consilium -it [*O. Skutsch, Studia Enniana 1968, 95sq.*; comiter impertit *trad. struct. singulari*]): Lvcil. 834 quas -ret ipse [pro] doctrina⟨s⟩ boni⟨s⟩ (*si recte corr. Marx et Cichorius*). Verg. Aen. 11, 822 *Camilla* Accam . . . adloquitur . . ., quicum -iri curas *solebat* (*nisi ad 1aγ. sed cf.* Avg. conf. 5, 6, 11 -iri cum eo *Fausto* curas quaestionum mearum conferendo familiariter). Stat. Theb. 8, 280 *vatem,* quicum ipse arcana deorum -iri et visas uni sociare solebat Amphiaraus aves. silv. 5, 2, 38 *Domitius Corbulo* illi *Bolano legato* curarum asperrima suetus credere -irique metus, quod tempus amicum fraudibus *esset eqs.* Barnab. 1, 5 ut vobiscum -ar ex eo quod accepi (*sc. doctrinam; gr.* μέρος τι μεταδοῦναι). Hier. epist. 7, 1, 1 (*tribus amicis*) per singulos officia mei *non* sunt -enda sermonis.

B *laxius de eo qui (quod) partem capit, participat, pro participe possidet sim.* (*cum obi. acc. passim [sc. rerum praeter l. 55]; pro obi. ponitur gen. l. 30, praepos.* ex *l. 53,* de *l. 54; absolute l. 35*): 1 *indicatur persona (res l. 39), quacum quis (quid) -itur*: a *per praepos.* cum: Lvcil. 98 tu partem laudis caperes, tu gaudia mecum -isses. Planc. Cic. fam. 10, 8, 3 ut potius cum pluribus societatem defendendae libertatis iniremus, quam cum paucioribus funestam . . . victoriam -remur. Verg. Aen. 11, 510 (*Turnus Camillae*) *noli sola pugnare,* mecum -ire laborem (Inscr. Alger. II 4724 [*saec. V*] ⟨f⟩elix Vrania, mecum -ire l. *fontis renovandi. cf.* Evstath. Basil. hex. 6, 1, 2 mecum . . . -iri laboris huius [*gr.* κοινωνεῖν ἐμοὶ τῆς ἀγωνίας]). Vlp. dig. 37, 8, 1, 9 (*ex Iuliano*) *ut tertiam partem hereditatis* filius cum nepote . . . -atur (*cf.* Lex Visig. 4, 2, 10 hereditates . . . feminae cum illis *propinquis* . . . aequaliter -antur). Clavd. Don. Aen. 11, 40 p. 413, 1 (*Aeneas ad Pallantem mortuum*) cur triumphos meos mecum non potuisti -iri? *al.* *absolute, ut vergat in notionem q. e. communicare, se coniungere*: Itala prov. 29, 24 (Ps. Aug. spec. 74, *item fere* Vvlg.) qui -itur cum fure, odit animam suam (participatur *var. l. Vulg.,* participat *ed. Clem.*). Greg. M. moral. 7, 41 gravi . . . damno scientia divina minuitur, si cum carnis notitia -itur (*nisi pass. ad 2*). b *per dat.*: Stat. Theb. 1, 475 -tum *esse* extrema protervo Thesea Pirithoo, *sc. Proserpinam rapturo.*

2 *exempla cetera* (*quae de pluribus sociis dicuntur facile ad A referri possunt, si subaudias* inter se *vel sim.*): Acc. trag. 265 aeternabilem (alt- *Ribbeck*) divitiam -issent (-issint *idem dubitanter*). Cic. Q. Rosc. 53 quod tum redactum esset, aequaliter omnes -rentur *socii.* Vatin. 12 cum te non custodem ad continendas, sed portitorem ad -endas merces missum putares. Ov. met. 4, 775 sorores Phorcidas unius -tas (sortitas *var. l.*) luminis usum. Val. Max. 8, 7 ext. 16 industriae laudem duo reges -ti sunt. Lvcan. 1, 290 *te, Caesar,* depellere regno decretum genero est; -iri non potes orbem, solus habere potes. Plin. nat. 10, 39 auxiliatur *noctuis* accipiter . . . bellumque -itur. Stat. silv. 2, 1, 207 *Blaesus* alternum pueri -itur amorem. Plin. epist. 1, 3, 1 possident te et per vices -untur *deliciae Comi*? Vlp. dig. 14, 4, 5, 7 dominus utrum ita demum -etur ex merce, si quid ei mercis nomine debeatur, an *eqs.* (*6* in tributum . . . vocantur). Act. Arv. a. 240 (Dessau 9522) II 13 de porcilias -ti et epulati sunt *fratres Arvales.* Clavd. 10, 31 *sponsa* communem -itur avum. *al.*

II *respectu participis minus vigente vel prorsus sublato*: A *pro obi. sunt singula ad unitatem quandam pertinentia, sc. partes, membra sim. (obi. plurali numero posita saepe inter A et B ambigua esse vix est quod moneamus; pro obi. acc. accedunt enunt. interrog. l. 72. p. 525, 26)*: ? 1 *singulariter respicitur qui in ordinem quendam refertur, adnumeratur*: Enn. scaen. 327 eandem me in suspicionem sceleris -vit pater (*'me in partem eiusdem suspicionis adduxit' Vahlen ad l.; sunt qui* in me *sive coniciant sive intellegant [sc. praepositione postposita], ut ad IA pertineat*).

2 *usu communi*: a *respiciuntur partes sim., quae potius constituuntur vel disponuntur, distinguuntur*: Plavt. Amph. 1035 (*post lacunam; ad Amphitruonem utrumque*) vos (*subi.*) inter vos ⌊-ite⌋; ego abeo (⌊ ⌋ *sc. uter verus A. sit, uter falsus [cf. l. 72]; an coll. p. 522, 59 ad IA? ad IIB traxit Lambinus controversiam dirimendam intellegens*). Cic. leg. 3, 7 (*verba legis*) populi . . . partis in tribus discribunto, exin pecunias, aevitatis, ordinis -unto *censores.* Phil. 14, 15 *cum cives conspirantes* -rentur . . . inter se, qui Capitolium . . ., qui urbis portas occuparent (*item c. enunt. interrog.*: Qvint. decl. 323, 7 divisum -tumque responso *oraculi* est, quid Alexander facere deberet, quid nos). Caes. Gall. 7, 24, 5 plures *legiones* . . . -tis temporibus erant in opere (Liv. 22, 27, 6 aut diebus alternis aut, si maiora intervalla placerent, -tis t. alterius . . . imperium . . . esse. *in re metrica*: Ter. Mavr. 1387 *iambus et trochaeus* terna rite -entur ambo vicibus tempora). Manil. 2, 277 in tria -tus . . . ter cadit *trigoni* angulus astra. Octavia 420 (419) *ferrea aetas* -ta fines regna constituit. Plin. nat. 2, 52 cur . . . -tis vicibus anni brumalis *sol* abscedit *a terra*? (Priscill. tract. 5, 86 -ta temporum, *sc. diei noctisque,* vice). Stat. silv. 1, 3, 58 -tis distantia tecta trichoris (*in villa Tiburtina; v. Vollmer, 1898, ad l.*). *al.* b *respiciuntur partes, quae potius segregantur* (*fortasse mediopass. iuxta*

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

indicationem, unde quis se segreget, ut subluceat notio discedendi sim. linguarum romanicarum propria, l. 3. 9. 17; cf. struct. ex *sim. sub 3b*): CET. FAV. 29 p. 310 a quo *circulo* primum lineae horarum -tae aequaliter notantur *in horologio* ([*si recte huc traxit Plommer, 1973, ad l.*]. *item cum praepos.* a: EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 10 *deus* -tus ... a spiritu Christi misit in prophetas [*rec. B* partem de ... spiritu colla⟨tam⟩ ... misit, *alia rec., Zeitschr. NTWiss. 44, 1952/3, 74,* dividens ... spiritum misit]. CASSIOD. hist. 9, 40, 9 reliqui ... ab eo *haeretico* per schismata diversa -ti sunt [*Socrat. 5, 24* ἀπ' αὐτοῦ ... διῃρέθησαν, *syn.* segregatus est, separati sunt, divisi fuerant]). SOL. 26, 4 in iisdem licet foveis -tis tamen per scrobes secubationibus dividuntur *ursi.* HIL. trin. 12, 3 *ut haeretici* euangelicum et profeticum spiritum in lites dividant et in iurgia -antur. COMM. instr. 2, 2, 16 *tempore iudicii* flamma ... gentes media ⌊-iturque⌋ servans in annis mille (⌊ ⌋ *def. Martin*; gentis media -taque *Dombart, n. plur. pro subst. intellegens*). CARM. de resurr. 239 (*sec. gen. 2, 10*) fons ... perfundit ... campos *paradisi,* quattuor inde rigant -ta flumina terras (-tam ... terram *codd. aliquot ut ad p. 526, 68 pertineat*). *p. p. p. neutr. plur.* -ta *pro subst.* (*cf. l. 15*): COMM. apol. 926 -ta locorum (*'secreta l.' Dombart in schedis*).

3 *usu technico*: a *in arte rhet. et dialectica* (*pro obi. sunt ipsae partes dispositae; cf. B1a*): CIC. de orat. 3, 119 *nihil refert,* si qua in re discrepavit ab Antoni divisione nostra partitio: eadem sunt membra ..., sed paulo secus a me atque ab illo -ta ac tributa (distr- *pars codicum*). QVINT. inst. 5, 8, 4 quorum (*argumentorum sim.*) priusquam -or species, indicandum est esse quaedam ... communia. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 3, 20 *initio poeta* -itur, quid fato, quid extra fatum perpessus sit *Aeneas.* BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 14, 28 simplicis enuntiationis ... elementa -iri. b *in arte computandi* (*pro obi. sunt fere partes, per quas divisio fit [eo genere obi. interioris, ni fallimur, quod illustraverunt Hofmann-Szantyr, 39 sq.], sed partes quae divisione computantur l. 37. 45 et fortasse l. 38 sqq.; cf. B1b*): COMPVT. Carth. 1, 4 *habes dies DCCCC XXXI*; -iris tricesimam, invenies tries as (*i. XXXI*); ... remanet unus assis (*item c. acc. fem. numeri solius*: 2, 2. 2, 15 DIONYS. EXIG. pasch. 13. *cum sola nota numeri*: GROM. Cantor 22. 23). 2, 1 in quibus *milibus tot* -iris trigesimam, habebis ... milia *tot* (*accedit praepos.* in *ut*: 2, 3 in his -iris septimam. *et saepius ibid.; cf. l. 41*). 2, 14 in his *diebus tot* -iris sexagesimam, et, quod fueris -tus, supra dierum numerum ponis. 2, 15 ex quibus diebus -iris ⌊sexagesima⌋ (*aut neutr. plur. aut, ut ad B vel C pertineat, abl. sing., nisi restituas acc.* -mam [*cf. supra*]; *simili ambiguitate*: GROM. Cantor 16 vasis [*i.* basis *trigoni, q. e. pedum XIV*] semper -or dimidia, fit VII. DIONYS. EXIG. pasch. 13 in quibus *CLXVI* -iris XXXcesima, remanent XVI. *al. ibid.*). GROM. Cantor 16 hinc (*i. ex LXX*) -or XIIII, fit V (*aliter in eadem re p. 526, 8*). 20 *multiplicando* fit ṼCCLXX; -or ... partem G, fit ∞XLV ([*i. 6270:6 = 1045*]. 24. DIONYS. EXIG. pasch. 12 quartam p., quam -tus es, adicies).

B *pro obi. est totum quoddam* (*hic illic etiam plur. de multitudine quadam; partes vel ratio divisionis indicantur praepositionibus in c. acc. l. 56 et passim* [*c. abl. p. 526, 42. 61*], per *l. 66 sqq. p. 526, 9. 527, 8. al.,* secundum *p. 526, 16,* inter *et* intra *p. 526, 38. 46, abl. instr. l. 69. p. 526, 16. 72. 74. al., acc. praedic. l. 68. p. 526, 74, enunt. interrog. infra l. 78*): 1 *usu technico*: a *in arte rhet. vel dialectica et variis disciplinis per partes, species sim. disponuntur vel definiuntur res, de quibus agitur* (*aliter p. 527, 14 sqq.; cf. A3a et C1 et 2*): α *indicantur partes, species sim.* (*per praep.* in *c. acc. exceptis l. 66 sqq. 69*): CIC. inv. 2, 177 sin distributius tractare qui volet *laudes et vituperationes,* -atur ⌊in animum et corpus et extrarias res⌋ licebit (⌊ ⌋ *brevius pro*: in laudes animi *eqs.; vix ad IA*). Brut. 141 quae *actio* si -enda est in gestum atque vocem. orat. 117 *perfectus orator* genus universum in species certas -etur ac dividet (QVINT. inst. 3, 6, 66 *statum* legalem in quinque s. 4, 5, 27 [*ibid.* in genera]). 188 pes ..., qui adhibetur ad numeros, -itur in tria. top. 92. Tim. 11 sunt ... omnia *animantia* in quaedam genera -ta ([*gr. 30c* ἐν μέρους εἴδει]. QVINT. inst. 4, 5, 27. 6, 3, 108 seria ... in tria g.). SEN. epist. 58, 16 quaecumque sunt, in sex modos. QVINT. inst. 1, 4, 6 eas *consonantes* in semivocalium numerum mutarumque. 3, 5, 2 divisio ... eorum, qui totum opus *oratoris* in res et in adfectus -untur. *al.* FRONTIN. aq. 78, 4 dispensatio per nomina aquarum et regiones urbis -enda est (*77, 2* digeramus). TERT. anim. 16, 1 Plato bifariam -itur animam per rationale et inrationale. PORPH. Hor. carm. 1, 13, 16 in quinque partes amoris fructus esse -tus dicitur: visu, adloquio *eqs.* (FORTVN. rhet. 2, 21). HIER. epist. 50, 2, 2 in digitos -iri causam (*breviloquentia quadam, cf. vol. V 1, 1124, 81 sqq.*). *al.*
β *exempla cetera*: CIC. inv. 1, 33 -itur apud Terentium (*Andr. 49 sq.*) breviter et commode senex ..., quae cognoscere libertum velit. de orat. 2, 133 *quidam* constituunt ... in -endis orationum modis duo genera causarum. top. 33 stipulationum aut iudiciorum formulas. Tusc. 4, 9 Stoici, cum de animi perturbationibus disputant, magnam partem in his -endis et definiendis occupati sunt. *al.* QVINT. inst. 7, 4, 20 ita causam -imur, an commissa sit poena, an exigi debeat. FRONTO p. 144, 11 v. d. H. quaestiones. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 22 p. 210, 5 *pro S. Roscio* dicens -itur ... Tullius non causam, sed orationem, dividendo in crimen, audaciam et potentiam. *al.* *in titulo libri*: VLP. dig. 32, 55, 1 Ofilius ... libro quinto iuris -ti (*item ibid. 4. al.; ad rem v. Nörr, Zeitschr. Sav. Stift. Rom. Abt. 97, 1980, 402*).

b *in arte computandi* (*pro obi. est numerus dividendus, hic illic e contextu subintellegendus; cf. A3b*): α -iri in *aliquid*: *in partes divisione computatas*: AVG. serm. 252, 8, 8 *CL* in vigenos quinos -iri ..., ut fierent eorum sex partes. *in partes, per quas divisio fit*: COMPVT. Carth. 2, 1 quas *noctes tot* cum -tus fueris in sexagisimam partem, invenies *tot.* VICTOR. pasch. add. II chron. I p. 740, 27 *dies tot* -iris in septima, fiunt *tot.* BOETH. arithm. 1, 9 p. 17, 15 hunc *numerum VIII* ... quaternarius in aequa -itur (*antea*: in duo paria dividi). GROM. Mortet 21 hoc *LXX* pa⟨r⟩tior in partes XIIII, fit in singulis partibus V (*aliter in eadem re p. 525, 43*). *al.* β -iri per *aliquid* (*sc. partes, per quas divisio fit*): COMPVT. cod. Col. frg. p. 243 -ire *CCCLXV* per [XII vicibus] XXX, invenies duodecies (*corrigendum sec. l. 14*). DIONYS. EXIG. pasch. 2 hos *DXXVIII* -ire per XV, remanent III. 12 hos *DCLXXIIII* per quartam partem -iris (GROM. Cantor 19. 21). *al.* γ *vario usu*: COMPVT. cod. Col. prol. 10 p. 233 *CCCLXV* -iris, quotiens habet XXX, invenies duodecies. BOETH. arithm. 1, 4 p. 14, 10 totum ... trina divisione (*cf. infra l. 53*). mus. 2, 17 hos *CCC* secundum L -imur, fiunt VI.

2 *usu communi dividuntur vel disponuntur*: a *varia*: α *proprie*: CIC. Tim. 22 cum ex tribus effecisset unum, id ipsum in ... membra -tus est *demiurgus* (*gr. 35b* διένειμεν, *Chalc. transl.* divisit in partes). LVCR. 3, 710 *animi natura* -ta per artus *corporis* (*702* dispertitur). PROP. 4, 9, 10 per tria -tos qui *Cacus* dabat ora sonos. MONTAN. carm. frg. 1, 4 hirundo ... cibos inmittere nidis incipit et molli -tos ore ministrat (*nisi ad p. 523, 40*). PETRON. 10, 4 (*in imagine*) Ascylte ..., intellego nobis convenire non posse; itaque communes sarcinulas -amur. QVINT. decl. 337, 8 sicut onera facilius subeas, si -aris (*aliter p. 523, 50*). APVL. met. 8, 4, 3 canes ... -tae totos praecingunt aditus *in venatione.* ITALA deut. 32, 8 (Veron.) cum -retur altissimus nationes [e]gentium, sicut dispersit filios Adam (*Lugd.* divisisset, *sim. Vulg.; gr.* διεμέριζεν). CE 637, 2 numqua(m) feci dolum neque duos partibi (*i.* -vi) ama(n)tes (*si recte restit. Lebek, Zeitschr. Pap. Epigr. 20, 1976, 175*). *al.* *p. p. p. neutr. plur.* -ta *pro subst.*: PRISC. LYD. solut. 1 p. 44, 21 si ... miscetur *cum corpore,* non iam unum erit anima, sed quiddam divisorum et -torum.
β *translate*: (I) -iri se *vel partes suas* (*sc. plura simul agendo*): MORET. 24 *Simylus* advocat ... manus operi *molendi* -tus utroque (*sc. adv., cod. G; an rectius* utrique *alii?*): laeva ministerio, dextra est intenta labori (*dubium utrum manus* ἀπὸ κοινοῦ, *an* -tus *mediopass.*). VAL. MAX. 6, 5 ext. 3 se inter misericordem patrem et iustum legislatorem -tus *Zaleucus in puniendo filio.* PS. PROSP. carm. de prov. 167 -iri ... in multa negotia mentem (GREG. M. past. 1, 4 dum mens per diversa -itur [*antea*: dividitur ad multa]). GREG. M. moral. 5, 2 cogitationem suam in amore domini et in eius *prosperitatis terrenae* dispensatione -iri. (II) *cetera exempla*: LIV. 21, 21, 10 *Hannibal* -ens curas simul ⟨in⟩ inferendum atque arcendum bellum. 27, 7, 7 regionibus ... -tum imperium *est consulum* (27, 7, 17). VAL. MAX. 3, 8, 1 quia, si eum *Fulvium* intra se ipsum (ipsam *Kempf*) -ta laude aestimes, maiorem punita Capua quam capta reperias. 6, 9 ext. 4 Alcibiaden quasi duae fortunae -tae sunt, altera, quae ei nobilitatem ... adsignaret, altera, quae damnationem ... infligeret. POMPON. reg. frg. servitutes dividi non possunt; nam eorum usus ita conexus est, ut qui eum -atur naturam eius corrumpat. TER. MAVR. 1388 ἄρσις unum *tempus* possidebit, quando iambum -or (*syn.* divides. *cf. p. 524, 78 nec non* DIOM. gramm. I 480, 3 alterum *pedem* epitrita divisione -imur). IREN. 2, 13, 5 si ... de sensu sensum dicant emissum, praecidunt sensum dei et -untur. VOPISC. Car. 9, 4 bella -endo (pariendi *trad.*) contudit *Sarmatas.* OPTAT. 2, 5 p. 39, 25 (*respicitur I Cor. 1, 13*) dum Christum -iri conati sunt *schismatici* (*aliter de iis, qui Christi naturas separandas putant*: PRISCILL. tract. 1, 3 dividunt ... substantiam et magnitudinem Christi ... -untur. CONC.S II 3, 1 Rustic. p. 69, 29 dominum ... nolite -iri; inpartibilem nolite -iri [*vers. antiq.* dividere *et* separare]. IV 1 p. 177, 21 *Christum* non in duabus personis -endum vel dividendum. *al.*). *al.* *p. p. p.* -tus *vergit in vim adi. q. e. varius, diversus*: APVL. mund. 27 p. 351 *deo* nec multis opus est nec -tis (paratis *var. l.*) hominum ⌊conservitiis⌋ (*Wowerius,* conversationem *trad.; gr. 398b10* ἐπιτεχνήσεως ... καὶ ὑπηρεσίας τῆς παρ' ἑτέρων). EVAGR. vita Anton. 22 diversa ... eorum *daemonum* et -ta nequitia est (*gr. non resp.*). PRISC. LYD. solut. 3 p. 63, 13 -tis quibusdam distinctionibus totius virtutis utitur *anima.*

b *loca sim. et quaecumque lineis, limitibus sim. distinguuntur*: LVCR. 5, 684 sol ... aetheris oras -it et in partis non aequas dividit orbem (*sc. die nocteque; sim.* MANIL. 3, 384 per duo -tae ... divortia terrae). VERG. georg. 1, 126 *Saturno rege* ne signare quidem aut -iri limite campum fas erat (*cf. in adsignatione agrorum*: ITALA Ios. 18, 6 [Lugd.] -ite terram in septem partes [*Vulg.* describite]). OV. fast. 4, 680 carcere -tos circus habebit equos. MANIL. 2, 811 qui *cardo* ... medium tenui -itur limite mundum. 3, 190 quem *ortivum cardinem* bene -tis memorant horoscopon astris (*cf.* STAT. Theb. 3, 499 *augures* rite ... -ti sidera). BOETH. arithm. 2, 6 p. 91, 18 quadratum ... ita ductae lineae in quattuor ... triangulos ... -untur. *al.*

c *copiae, classis sim., quae ordinantur, separantur* (*sc. fere in re militari*): CAES. Gall. 3, 10, 3 -endum sibi ac latius distribuendum exercitum putavit *Caesar* (6, 33, 1 -to exercitu [*abl. abs. ut*: LIV. 23, 1, 4. 28, 19, 9 VAL. MAX. 5, 2, 4]). VERG. Aen. 5, 562 agmine -to (*in lusu Troiae*). HOR. epist. 1, 18, 61 -itur lintres exercitus *servorum ad simulandam Actiacam pugnam.* LIV. 9, 19, 8 Romana acies ... ex pluribus

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

partibus constans, facilis -enti ..., facilis iungenti. 27, 8, 17 classe ... -ta. VELL. 2, 113, 3 *Tiberius* legatos ... -tis praefecit hibernis. SIL. 7, 520 -tus socias vires *dux.* 7, 736 -tis ... maniplis. TAC. ann. 15, 6, 3 cetera *ad bellum necessaria* ex rerum usu sociarent -irenturve *duces* (*nisi ad IA*). SVET. Vit. 9 copias. *al.*

d *corpora animantium, plantae sim., quae dissecantur, dispergantur*: SEN. Oed. 617 *bacchantium* manus -ta regem *Penthea.* COLVM. 3, 17, 1 id *flagellum* ... per gemmas quinas ... -ti complures taleolas terrae mandaverunt *quidam.* 12, 7, 4 flores ... diduci et -iri. STAT. Theb. 6, 488 equi ... iam iam ... trementem *Hippodamum* -ti furiis, ni *eqs.* GELL. 20, 1, 19 de inmanitate illa secandi pa⟨r⟩tiendique humani corporis (*sim.* 20, 1, 48). CLAVD. 15, 470 *aquila hydrum* reluctantem morsu -itur obunco. *al.*

e *res dicendae, scribendae, quae pluribus locis ponuntur vel in partes minores dividuntur* (*aliter 1a*): QVINT. inst. 5, 12, 14 *potentissima argumenta* -ta primo summoque *loco ponere.* 6, 1, 55 necesse erit uti pluribus quasi epilogis; ... sunt qui hos μερικοὺς ἐπιλόγους vocent, quo -tam perorationem significant. 7, 1, 29 -endo multiplicare *confessionem.* 7, 10, 11 ubi utendum expositione continua, ubi -ta (*cf.* FORTVN. rhet. 2, 26 aut per instructam propositionem aut per -tam). AVG. doctr. christ. 4, 1, 1 hoc opus nostrum ... in duo quaedam fueram prima distributione -tus. RVT. NAM. 2, 9 -imur ... per opuscula bina ruborem (*sc. carmen per duos libros*). BENED. reg. 18, 21 -endo ..., qui ... prolixiores sunt psalmi. *al.*

C *absolute* (*obi. suppl. v. supra, e. g. l. 1. p. 525, 5; cf. p. 525, 38; vix huc etiam l. 57*): **1** *in arte rhet.* (*cf. B1a*): CIC. inv. 1, 32 qui ita -itur: 'ostendam *eqs.*' (QVINT. inst. 4, 5, 9 [illa *trad.*]. *cf.* MART. CAP. 5, 556 Tullius ... sic -tus est, ut *eqs.*). 1, 66 commode -ti sunt illi, qui in quinque partes tribuerunt argumentationem (*cf.* QVINT. inst. 4, 5, 12 optime). part. 139 -iri ipsum et definire et ambigui partitiones dividere *eqs.* QVINT. inst. 4, 5, 2 si qua in -endo praeterimus. 4, 5, 24 diligentia -endi. 11, 3, 163 proponere, -iri, interrogare. **2** *in dialectica*: CIC. fin. 1, 22 tollit definitiones, nihil de dividendo ac -endo docet *Epicurus* (*item gerund.*: Tusc. 4, 9 peripatetici ... spinas -endi et definiendi praetermittunt. AVG. doctr. christ. 2, 35, 53 scientia ... -endi. MART. CAP. 4, 339. *al.*). ARNOB. nat. 2, 11 p. 77, 26 M. concludere ... syllogismos, ... -iri, dividere *eqs.* **3** *vario usu*: MAECIAN. distrib. 26 cum rei natura infinitam -endi praestet facultatem, succedit unciae quoque ... divisio. PAVL. sent. 1, 18, 1 de his, quae divisa eo iudicio (*sc. arbitri familiae herciscundae*) non sunt, communi dividundo arbiter postulatus -etur (*nisi ad IA*).

D *intrans. i. q. se dividere* (*sc. discedendo; in re militari*): Ps. MAVRIC. strat. 12, 8, 16, 10 (= 12B16 l. 60 D.; *trad. litteris gr.*) medii -itis (*pro* -ite) ad diphalangiam (*explicatur*: πρὸς διφαλαγγίαν μερίζονται).

part. praes. masc. plur. partientes *fere pro subst. v. p. 523, 72.*

p. p. p. **partītus,** -a, -um. *vergit in vim adi. maxime p. 526, 62 et l. 19 sq.; adhibetur pro subst. p. 525, 18. 526, 32.*

adv. **partītē.** *fere i. q. apta partitione, distribute* (*cf. p. 525, 55*): CIC. orat. 99 qui ... nihil potest tranquille, nihil leniter, nihil -e (parti(m), parte, parum *codd. aliquot*) definite distincte facete dicere.

adv. **partītim.** *fere i. q. singillatim, separatim*: SOL. 7, 18 nec Atticos montes -m tacebimus: est Icarius, est *eqs.* (-m *latere vid. in* S¹ N¹, *restit.* S²; partim *vel* (in) partem *var. ll.*). CLAVD. 21, 30 hic *est* publica felix, sed privata minus; ⌊-m⌋ singula quemque nobilitant, hunc forma decens, hunc robur *eqs.* (*cf. 34 sq.* quae divisa beatos efficiunt, collecta tenes; ⌊ ⌋ partitum *var. l., tuentur edd. plerique* ['-tum est' *pass. impers. intellexit Birt postea interpungens*]).

[*adv.* **partītō** *olim accipiebatur* VLP. reg. 24, 25, *v. p. 530, 23.*]

deriv.: partibilis, partitio, partitor.

compos.: com-, de-, suppartio(r), dis-, impertio(r); superpartiens; bipertitus, im-, multi-, tripartitus *et sim. al.*

2. partio, -ōnis *f.* *a* parĕre (partum). NON. p. 217, 28 partus masculini est generis ...; partitudo et -o feminini (*affert* PLAVT. *et* AFRAN.). PRISC. gramm. II 256, 2 'hic partus' ... quamvis 'haec -o' ... antiqui protulisse inveniuntur (*affert* PLAVT.).

i. q. actio pariendi: **1** *respicitur partus*: **a** *hominum*: PLAVT. Truc. 196 (195) peperisse audivi *Phronesium* ... :: horresco misera, mentio quotiens fit -is (parationis *P*). AFRAN. com. 346 non dolorum -is veniet in mentem tibi? GELL. 3, 16, 9 antiquos ... Romanos Varro dicit ... nono mense aut decimo neque praeter hos aliis -em msulieri secundum naturam fieri existimasse ([*Varro frg. Gell. 3, 16, 10* partus]. *cf.* 3, 16, 20 cum ... tempus ipsius -is nono aut decimo mense definisset *Hippocrates*). 10, 2, 1 Aristoteles ... tradidit mulierem in Aegypto uno partu quinque pueros enixam eumque esse finem dixit multiiugae hominum -is (partit-, portat- *var. ll.; cf. Aristot. hist. anim. 584b33* πλεῖστα ... τίκτεται πέντε. *an metonymice de eo quod paritur?*). 12, 1, 20 (*inde* MACR. Sat. 5, 11, 15) non -em solam *Aeneae* ..., sed alituram quoque feram et saevam criminatus est *Vergilius* (*Aen. 4, 365 sqq.*). **b** *animalium*: VARRO rust. 3, 9, 4 *gallinae amplae* ad -es sunt aptiores (*cf. 3, 9, 6 galli quidam* ad partus sunt steriliores).

? **2** *respicitur acquisitio*: IVLIAN. epit. in psalm. 62, 11ᵇ in -em victus sui quaedam inde, *sc. de cadaveribus*, vulpes usurpant (parationem *de Coninck fortasse recte; Theod. Mops. p. 409, 12* εὑροῦσαι ἐσθίειν λέγονται).

3. partio *v.* partitio. **partionālis** *v.* portionalis.

partior *v.* 1. partio. *?* **partiōsus** *v. supra p. 327, 33.*

partipedēs sunt *versus,* qui in singulis pedibus singulas orationis partes adsignant, ut 'miscent fida (*corruptum*) flumina candida sanguine sparso' DIOM. gramm. I 499, 12 (*inter versus optimos enumerantur ibid.* p. 498, 25 [paripedes *edd. vet.*], *gr. appellantur p. 498, 27* ποδομερεῖς. *cf.* versus districtus *vol. V 1, 1552, 35 sqq.*).

partītē *v.* 1. partio.

partītiālis, -e. *a* partire (partitus). *fere i. q. ad partiendum pertinens, partiens sim.* (*i. q. partialis vix recte intellegunt alii*): GREG. M. epist. 5, 41 p. 333, 9 (*ne quis appelletur episcopus 'universalis'; cf. l. 19*) *ut* ad totius compagis *ecclesiae* pertineret commodum membrorum -is ista distinctio (partialis *edd. vet.*).

adv. **partītiāliter.** *i. q. modo partitiali, per partitionem sim.*: GREG. M. epist. 5, 44 p. 340, 9 *Paulus* (*cf. I Cor. 1, 10 sqq.*) membra dominici corporis *aliis* ... subici -r evitavit (participaliter *var. l.; opp.* qui cuncta eius membra tibimet conaris universalis appellatione supponere).

partītiārius *v. p. 492, 74.* **partītim** *v.* 1. partio.

***partitio,** -ōnis *f.* *a* partire (-ri). *scribitur* i *longa* LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 4. partio, *forma vulgaris* (*cf. l. 34*) *per haplologiam explicanda* (*intercedente fortasse voce q. e.* portio), *trad. sola* CIL VI 29983, 1. ITALA II par. 31, 2 (Complut.). CHAR. gramm. p. 146, 29 *et* 147, 1 B. (*dub. an recte*; -tit- *exstat ibid.* p. 310, 8). CAEL. AVR. gyn. 2, 12 (*in* chron. *et* acut. *sec. schedas nostras ter* -tit-), *exstat in var. l.* FRONTO p. 173, 25 v. d. H. (*man. pr. cod.*). VVLG. I par. 24, 1 II Esdr. 11, 36 Ezech. 48, 29 AVG. civ. 7, 3 p. 275, 14 D. MART. CAP. 4, 354 (*bis*). PRISC. gramm. II 175, 4. III 289, 4 CASSIOD. in psalm. 36, 12. *legitur maxime apud artium scriptores inde a* RHET. Her. (*semel*), CIC. (*fere 70ies*), LAVD. Murdiae (*semel*), LIV. (*semel*), VITR. (*ter*), QVINT. (*35ies*); *deest in poesi; abiit in sermonem gr., v. p. 530, 20.* [*e forma* partio: *dalm. vet.* parçogna; *var. it. mer.; sard. centr. vet.* parthone; *francog. vet. et med.* parçon; *prov. vet.* parsó. *cf. M.-L. 6260 et Faré, Postille. Wagner II 227. Wartburg VII 691 sqq. St.*] [*in codd. confunditur maxime cum* portio CIC. off. 2, 40 VVLG. I par. 24, 1. *al.*, participatio IREN. 5, 26, 1 HIL. in Matth. 15, 10. *al.; falso trad.* CIC. inv. 1, 76 (-e *vel* ratione -es *codd.*, partis ratione *Linsmayer*).]

i. q. divisio, distributio (GLOSS. μερισμός): **I** *significatur actus partiendi vel status rei partitae* (*accedit saepe gen. rei partitae* [*gerund.* CIC. ac. 1, 18]. *iuncturae verbales notabiliores*: -em habere CIC. inv. 1, 31 VITR. 3, 1, 6, -e uti CIC. inv. 1, 31 Tusc. 4, 11. *al.* QVINT. inst. 4, 5, 4 FORTVN. rhet. 2, 21, -em facere CIC. Verr. II 3, 183 Sull. 13 de orat. 1, 22 MAECIAN. distrib. 40 SOL. 1, 56. *al.*, -es dividere CIC. part. 139): **A** *mera vi distrahendi, disponendi, separandi sim.* (*partes indicantur praepos.* in *c. acc.* BOETH. arithm. 1, 5 p. 14, 21 in Porph. comm. sec. 3, 5 p. 213, 11 CASSIOD. in psalm. 80, 4. *al.*, per BOETH. mus. 4, 6 tit. *al. ibid.*); *dividuntur*: **1** *orationes, libri sim. et quaelibet argumenta tractanda* (*technice in arte rhet., usu hic illic prope accedente ad 2; distinguitur* divisio *vol. V 1, 1630, 44 sqq.*):

a *strictius pertinet ad certam orationis partem* (*v. definitiones infra allatas; dubia ad b traxi; -o inseritur fere ante argumentationem, ante narrationem l. 66*): CIC. inv. 1, 19 *orationis partes sunt* exordium, narratio, -o, confirmatio, reprehensio, conclusio (*cf. Rhet. Her. 1, 3, 4* divisionem. *ceteri rhet. -em tractantes ambigunt an pars orationis sit praeter* IVL. VICT. rhet. 1 p. 373, 28). 1, 31 -o ... perspicuam totam efficit orationem; partes eius sunt duae ...; una pars est, quae, quid cum adversariis conveniat et quid in controversia relinquatur, ostendit (*de eadem: ibid. iterum.* QVINT. inst. 4, 5, 28. FORTVN. rhet. 2, 21 quod *-is genus* vocatur per seiunctionem. *al.*) ...; altera est, in qua rerum earum, de quibus erimus dicturi, breviter expositio ponitur distributa (*de eadem*: 1, 32 [*inde* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 22 p. 209, 13 -o quae distributio nuncupatur]. FORTVN. rhet. 2, 21 quod *-is genus* vocamus per enumerationem). 1, 98 *in conclusione* dicere, quas partes exposueris in -e. *et saepe ibid.* QVINT. inst. 4, 2, 49 -o *narrationem antecedens* taedium levat: 'dicam quae acta sint ante ipsum rei contractum, dicam quae in re ipsa, dicam quae postea' (*cf.* FORTVN. rhet. 2, 19 ante narrationem potest -o induci? potest, quando *eqs.*). 4, 4, 7 *propositiones,* si coniungantur, in -em cadunt. 4, 5, 1 -o est nostrarum aut adversarii propositionum aut utrarumque ordine collocata enumeratio (*cf.* FORTVN. rhet. 2, 22 omnis -o qualis est? aut nostra, quae προηγουμένη διαίρεσις dicitur, aut adversarii, quae ἀναγκαία διαίρεσις nominatur, aut communis, quae μικτή potest dici). 4, 5, 25 contra quam *obscuritatem* -o inventa est. 9, 4, 92 quia initium eius *pro Cluentio orationis* -i simile est (*de eadem re cf. p. 529, 36*). *al.* **b** *laxius pertinet ad quamlibet dispositionem* (*sc. fere ad expositionem distributam; ad structuram operis ipsam fortasse* HIER. epist., AVG.): CIC. inv. 1, 33 ut ... *in omni dictione* prima quaeque pars, ut exposita est in -e, sic ordine transigatur. *ibid.* quemadmodum in -e proposuit, ita narrat (*senex in Andria Terentii, ut ibid. iterum*). de orat. 3, 119 (*v. p. 525, 22*). Brut. 302 *Hortensii* -es ... et conlectiones. nat. deor. 3, 6 quadripertita ... fuit divisio tua, primum ..., deinde ..., tum ..., postremo ...; haec ... -o fuit. 3, 65 haec ... ex tua -e restant duo. QVINT. inst. 1, 2, 13 taceo de -bus et declamationi-

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bus rhetorum, *quibus discipulos suos instruunt* (*v. Colson, 1924, ad l.*). 3, 3, 9 Hermagoras *partes artis oratoriae indicans* iudicium, -em, ordinem ... subicit oeconomiae. 3, 9, 2 -o ... dispositionis est species, ipsa dispositio pars rhetorices et per omnes materias ... aequaliter fusa. 9, 4, 131 argumenta, -es, iocos et quidquid est sermoni magis simile. 11, 1, 53 *pater de morte filii dicturus* argumenta diducet in digitos et propositionum ac -um captabit leporem? FRONTO p. 173, 25 v. d. H. quom sermo inter nos de -bus (partionibus *man. pr.*) orationum ortus esset. SACERD. gramm. VI 460, 4 (*inter schemata, cf. l. 46*) merismos, quam nos -em vocamus, fit hoc modo, cum multae res separantur, ut puta pecora multa partiuntur *eqs.* (*v. p. 522, 28; opp. 459, 31sq. diaeresis vel divisio* est unius rei separatio). HIER. epist. 58, 10, 2 Arnobius inaequalis et nimius est et absque operis sui -e confusus. adv. Iovin. 1, 4 sequar vestigia -is expositąe (*sc. Ioviniani*; propositionis *var. l.*). AVG. civ. 6, 3 tit. quae sit -o Varronis librorum suorum, quos *eqs.* EVGRAPH. Ter. Haut. praef. prologus *Menandri* -em tenet, in qua ⟨vult⟩ (*Schöll*) ... id ipsum ... dissolvere. *al.*

2 *res fere partium enumeratione definiendae* (*technice in philos. et inde in rhet. ceterisque artibus; distinguitur* divisio *vol. V 1, 1629, 55sqq.; ad rem cf. Nörr, Divisio und -o, 1972, 20sqq.*): CIC. inv. 2, 130 hanc inducere -em *oportebit*, cuius in singulas partes multae convenient argumentationes: primum ..., deinde ..., postremo *eqs.* de orat. 2, 165 (*enumerantur sedes argumentorum*) si res tota quaeritur, definitione universa vis explicanda est ..., sin pars, -e, hoc modo: aut senatui parendum ... fuit, aut *eqs.* Brut. 198 hoc (*sc. movere*) erat oratoris officium -e tertium, genere maxumum. part. tit. -es oratoriae (*titulum affert* QVINT. inst. 3, 3, 7. *al.; cf.* CIC. part. 139 expositae tibi omnes sunt o. -es). 139 et partiri ipsum et definire et ambigui -es dividere et argumentorum locos nosse *eqs.* top. 28 definitiones aliae sunt -um, aliae divisionum; -um, cum res ea, quae proposita est, quasi in membra discerpitur. fin. 3, 40 nullis ... -bus, nullis definitionibus utuntur *philosophi quidam.* 4, 4 totam philosophiam tris in partis diviserunt, quam -em *eqs.* ac. 1, 18 rerum expetendarum fugiendarumque. *al.* VITR. 3 praef. 4 rationes ... summae architecturae -e distribui finitionibusque terminavi. 4, 8, 7 ordines ... et symmetrias earum *aedium sacrarum* -bus distinxi. QVINT. inst. 4, 1, 69 Cicero ... utitur ... pro Cluentio ... -e (*sc. in exordio; cf. p. 528, 75*). 7, 1, 1 sit ... divisio rerum plurium in singulas, -o singularum in partis discretio. *al.* MAR. VICTORIN. defin. p. 28, 23 si -e, enumeratis partibus, quid libertas sit dicimus. FORTVN. rhet. 2, 24 (*inter locos argumentorum*) item a -e, id est ἀπὸ τῆς διαιρέσεως, per omnes circumstantias cum partimur aut personas ... aut cetera (MART. CAP. 5, 559. *respicitur Aristot. rhet. 1398a29, quo referas etiam l. 24. al., v. Calboli Montefusco, Fortun. rhet., 1979, ad l.*). AVG. soliloq. 2, 11, 21 (*de dialectica*) quae disciplina contineat definitionum divisionum -umque rationes. *et saepius.* *inter figuras sententiarum*: QVINT. inst. 9, 2, 105 precari, corripere figuras putat *Celsus*; -em quoque et propositionem et divisionem (*nisi ad 1; cf. l. 10*). PRISC. gramm. III 289, 4sq. coniunctioni εἰ ... tam ἐάν quam εἰ redditur in -e; ... Romani 'si' ponunt, in redditione tamen -is plerumque 'sin' (*respici videtur* διλήμματον, *cf. vol. V 1, 1629, 70sqq.*).

3 *numeri* (*technice in arte computandi*): VITR. 3, 1, 6 perfectum ... esse numerum qui sex dicitur, quod ... habet -es ... convenientes: sextantem unum, trientes duo *eqs.* MAECIAN. distrib. 40 infra has partes *unciae* -o facta et nominibus et notis caret. COMPVT. Carth. 1, 6 p. 283, 10 calculata -o. BOETH. arithm. 1, 4 p. 14, 5 in gemina facta -o *numeri paris* (*l. 1* sectio, *16* divisio). 1, 5 p. 14, 21 par numerus est, qui in duo aequalia et in duo inaequalia ⌊-em recipit⌋ (*Nicom. arithm. 1, 7, 4* τμηθῆναι δυνάμενος). *al.*

4 *varia*: CIC. de orat. 1, 22 *Graecos* -em iam quandam artium fecisse *et* ... seposuisse a ceteris dictionibus eam partem dicendi, quae *eqs.* Tim. 22 fuit ... talis illa -o (*in aedificatione mundi; quae praecedunt v. p. 526, 19; gr. 35ᵇ* ἤρχετο ... διαιρεῖν ὧδε, *Chalc.* divisionem). GELL. 20, 1, 39 de sectione -eque corporis (*cf. p. 527, 11*). ITALA psalm. 143, 14 (cod. 136 Cas.) pecora nostra nutribiles *sunt* ⌊sine -e⌋ (*i. sine dissipatione sim., an conicias* sine perditione? *gr.* οὐκ ἔστιν κατάπτωμα φραγμοῦ, *Sangerm. al. nec non Vulg.* non est ruina maceriae, *Hier. psalt. sec. Hebr.* non est interruptio). SOL. 1, 56 *bituminis* -o repentina (*ibid.* dispergitur, diducitur). FIRM. err. 5, 4 animam ... separatio ista *trium partium sec. Platonem* dissolvit et patitur maximam ex ista -e iacturam. MAR. VICTORIN. gramm. VI 43, 2 hae sunt tres -es *temporum*, quae continuam rhythmopoeian faciunt (*l. 9* divisione. *cf.* DIOM. gramm. I 513, 27 huius *antibacchii versus* facilis -o, cum sciamus pedem ipsum constare ex brevi et duabus longis). HIL. trin. 10, 65 *Christus* habens in se ... sine aliqua sui et -e (portione, participatione *codd. aliquot*) quod homo est, et divisione quod deus est (*aliter p. 530, 43*). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 23 vini facienda -o atque ... adiectio. BOETH. mus. 1, 6 p. 193, 17 linea ... in infinita semper -e dividitur. 3, 16 p. 300, 3 regularis monochordi est facienda -o. GREG. M. moral. 28, 15 mensurarum lineae in terrarum -e tenduntur. *al.* *de genere quodam exercitationis gramm., q. d.* (ἐπι)μερισμός (*ad rem v. Glück, Priscians -es, 1967, 31sqq.*): CHAR. gramm. p. 310, 8 B. (*ex Romano*) *praepositiones cum, apud, penes, propter* in -e versus separari debent a cohaerentibus partibus orationis. PRISC. gramm. III 515, 3 -es XII versuum Aeneidos principalium (*hic libri titulus traditur codd. G al. recte, v. Glück, l. l. 86*).

B *accedente respectu communicandi, participandi* (-o est *vel* fit cum *aliquo l. 4 et 11,* inter *aliquos l. 26 sq.*); *dividuntur*: 1 *possessiones, praeda et quaecumque ad rem familiarem pertinent*:
a *vario usu*: CIC. Verr. II 3, 183 cur cum eo *scriba* tantae pecuniae -o fiat? 4, 121 in hac -e ornatus *Syracusarum captarum.* Sest. 54 aerarii. Phil. 13, 42 urbis et Italiae (*item* 13, 47). off. 2, 40 propter aequabilem praedae -em ([portionem *cod. unus; antea*: aequabiliter ... dispertiat]. PS. ASCON. Verr. p. 221, 6 p. -e [-o, participio, participatione *codd.*]). QVINT. decl. 261, 3 (*interpol. ?*) omnes paene dies ... in hac -e consumi, *ut patrimonia aequentur.* CYPR. ad Donat. 12 p. 14, 5 nulla in clientes ... largitio est, cum indigentibus nulla -o est *eqs.* HERMOG. dig. 40, 12, 40 pacto -is pretii. FILASTR. 121, 1 de divisione orbis terrae et -e habitationis. AGENN. grom. p. 25, 8 de adsignationibus et -bus agrorum. *al.*
b *technice significatur species legandi* (*cf. l. 65; ad rem v. Kaser, Röm. Privatrecht I² 745*): CIC. Caecin. 13 in his rationibus auctionis *hereditariae* et -is. 15 cum ei *viduae* ... pecunia ex -e deberetur. leg. 2, 50 hoc docent Scaevolae (*sc. P. et Q., pontifices*), quom est -o, ut, si in testamento deducta scripta non sit, *eqs.* 2, 53. GAIVS inst. 2, 254 quae species legati -o vocatur, quia cum herede legatarius partitur hereditatem (*inde* INST. Iust. 2, 23, 5; *cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 2, 23, 5 partitίων [GLOSS. iurispr. ἄδετ *II* 46 παρτίτιον· μερικόν]). VLP. dig. 50, 16, 164, 1 '-is' nomen non semper dimidium significat, sed prout est adiectum. reg. 24, 25 'heres meus cum Titio hereditatem meam partito (-or *edd. quidam vix recte; cf. p. 522, 10*), dividito'; ... quae *legandi* species -o ⟨appellatur⟩.

2 *munera, officia sim.*: CIC. Sull. 13 haec inter nos (*sc. me et Hortensium*) -o defensionis non est fortuito ... facta. de orat. 2, 123 non erit ... iniqua -o *muneris suscepti*, si *eqs.* LIV. 45, 20, 3 -em regni petiturum *Attalum* (partiturum *cod.; cf., nisi de territorio cogites,* IREN. 5, 26, 1 dividi ... et regnum ... et domum oportet ...; propterea iam -em [participationem *cod. A*] et divisionem praefiguravit *dominus* [*apoc. 17, 12 Matth. 12, 25*]). PS. QVINT. decl. 13, 17 *officiorum* -o *inter apes* (FRONTO p. 135, 4 v. d. H.). COD. Theod. 11, 1, 26 iniquae -is ... incommodum *in tributis solvendis.*

3 *varia*: FRONTIN. aq. 87, 3 sedula ... -e distributa *est ubertas aquae.* APVL. mund. 21 *concordiam* elementis dedit specierum aequa -o (*gr. 396b35* ἰσομοιρία). Plat. 2, 7 veniens ex aequitate -o, ut singulis in agros dominatus congruens deferatur, ... bonus quisque ... in honoribus ... praeferatur. HIL. in Matth. 15, 10 diversorum donorum et charismatum -es (participationes, portiones *var. ll.*) ministrationesque. AVG. civ. 7, 3 p. 275, 14 D. ubi a Vitumno et Sentino *vitam sensusque dantibus* ... in huius munificentiae -e (partione *var. l.*) superentur *ceteri dei.* 10, 3 p. 405, 33 nec -e minuitur *deus, qua singulos fideles inhabitat.* *in dialectica et gramm. metonymice de praedicamentis* (*sc. fere aliquid alicui attribuentibus, i. aliquid de aliquo praedicantibus*): CAEL. AVR. acut. 1 praef. 10 (*9 non debuit Asclepiades* eandem obtrusionem simul phrenitim atque phreniticae passionis causam vocare) e⟨s⟩t enim dicere quod secundum Asclepiadem causae ascriptionum sive -um sint, quas Graeci categorias appellant, non appellationum, quas idem prosegorias vocant (*sim.* 11).

II *significatur quod partiendo fit*: A *de qualibet parte, quae effecta est*: 1 *definitione vel dispositione argumenti cuiusdam*: RHET. Her. 1, 12, 22 haec -o legitimae constitutionis ... raro venit in iudicium (*fere de specie, cf. 1, 11, 19 legitima constitutio* dividitur in partes sex). TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 324, 15 *bonitas dei Marcionis* non iam a -e speciali hominis liberandi defecit, sed a proprietate generali (*ad IB traxit Meijering, comm. 1977, ad l.*). CHAR. gramm. p. 146, 29 B. -es orationis, quae appellantur qualitates (*i. adiectiva; de iisdem*: p. 147, 1. *utroque loco trad. forma* partiones; *cf. gr.* μερισμός *de parte orat. Apoll. Dysc. synt. p. 48, 9 B. al.*). EVGRAPH. Ter. Haut. 3 hanc ... -em solvit, uti dicat '...'; quod primo proposuerat, primo solvit (*item de parte dispositionis*: 10; *aliter p. 529, 16*). CASSIOD. in psalm. 36, 12 sit nobis hic secunda -o *psalmi* (partio *cod. Germ. corr.; cf. 25* perventum est ad tertiam sectionem). 2 *separatione, diremptione*: LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 4 omnes filios aeque fecit heredes -e filiae data (*sc. parte hereditatis legata, v. IB1b*). VVLG. II Esdr. 11, 36 de levitis -es *habitaverunt fines quosdam* (*trad. etiam* partiones, portiones).

B *de portione participis cuiusdam*: ITALA II par. 31, 2 (Complut.) statuit Ezecias partiones sacerdotum et levitarum per distributiones eorum (*gr. bis* ἐφημερίας, *Vulg.* turmas ... per divisiones. *item respicitur ministerium*: VVLG. I par. 24, 1 filiis Aaron hae -es erunt [*trad. etiam* partiones, portiones. *cf. 24, 19* vices eorum secundum ministeria sua]). VVLG. Ezech. 48, 29 haec est terra, quam mittetis in sortem tribubus Israhel, et hae -es earum (*trad. etiam* partiones, portiones. *Itala Wirc. al.* distributiones).

deriv.: cf. portio (*vol. X 2, 29, 81*).

[1. partītō *v.* 1. partio.]

2. partito, -āre, *verbum frequentativum a* parĕre *derivandum affert* PRISC. gramm. II 501, 7 *nullo allato exemplo.*

partītor, -ōris *m.* *a* partire (-ri). [*olim legebatur* CIC. Vatin. 12 -em *pro* portitorem; *vix recte trad.* SCHOL. Verg. Bern. georg. 4, 4 ('magnanimos ... duces *apium* ... dicam') magnanimos: -es (*sc. distributores, largitores? sed Verg. de fortibus dixit* [*cf. 4, 83*]).] GLOSS. II 309, 43 ἐπιμεριστής: -r (por- *trad., corr. ed. Stephani*). 367, 60 μεριστής: -r.

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

partitūdo, -inis *f.* *a* parere (partum), *nisi a* 2. partus (*ita Leumann, Gramm. 1977, 367*). NON. p. 217, 28 *v. sub* 2. partio. GLOSS. -o: partus. -es: partus.

i. q. partus: **1** *de actione, eventu sim.*: PLAVT. Aul. 75 *celare* erilis filiae probrum, propinqua -o cui appetit (*cf.* 276 probrum atque -o prope adest ut fiat palam). SOL. 1, 63 *masculo gravidis est* pronior -o uteri (*sec. Plin. nat. 7, 63* facilior partus). IVL. VAL. 1, 6 p. 11, 4 adpetente ... iam -is tempore consederat Olympias oneri partus levando. p. 11, 8 (*vates ad eandem*) vim -is vince, reprimens geniturae necessitatem imminentis (*spectat ad -is labores ut*: DON. Ter. Ad. 602 'dolore' -is. Andr. 268, 1 *laborem* ⌊-is⌋ [*var. l.* partus et egritudinis *def. Zwierlein, Terenzkomm. des Donat, 1970, 149*]. HIL. syn. 73 dolores -is [paritudinis *var. l.*]). p. 11, 30. DON. Ter. Hec. praef. 3, 3 -o Philumenae. 354, 2 ad eventum -is. SVLP. SEV. chron. 1, 9, 3 Rachel desperata iam -e Ioseph edidit (*an ad 2?*). COD. Theod. 9, 42, 10 futurae -is testimonia (*i. graviditatis indicia*). *respicitur singularis nativitas Christi*: HIL. syn. 17 dei filius non corporalis -is est genitus exemplo. PRISCILL. tract. 6, 100 quoniam ... non conveniret virginitas -i, aeternitati mors *eqs.* (*99* partum). PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 7, 10 p. 24a extr. habuit ... deus filius nostrae similem -is exitum, sed similem non potuit habere conceptum (*ibid.* in partu ... filii). **2** *de eo quod paritur* (*cf.* SVLP. SEV. *sub 1*): LEX Visig. 6, 3, 6 tit. si servus ancille -em (partum *codd. tres*) leserit, *i. abegerit* (*cf. 6, 3, 4. 5* partum).

partītus, -a, -um *v.* 1. partio.

partiuncula *v.* portiuncula. *van Leijenhorst.*

partor, -ōris *m.* *a* parĕre; *cf. formationem iocosam* postpartor. *i. qui aliquid parit, comparat*: CIL VIII 20542 (*saec. IV*) ⟨t⟩riumforum parto⟨ri⟩, gloriae ac virtutis ⟨a⟩uctori ... Constantio.

fem. **partrīx,** -īcis. *cod. Casinensis praebet fere* partic- *vel* patric-. *i. quae parit, genetrix* (*de Maria, sc. in versionibus* RVSTICI *pro gr. -τόκος, cf. vol. VI 2, 1822, 59sqq. et* RVSTIC. Conc.[S] II 3, 2 p. 10, 7 adn. 'genetricem': proprie in G(raeco) sonat '-em'): RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 5, 29 genetricem vel -em dei (52, 5 *bis.* 110, 2. 124, 1. *adde l. 35*). 7, 3 de -e Christi (26, 20. c. aceph. p. 1245[A] *Nestorius* dixit sanctam virginem -em C., non dei). 52, 5 dei -em et hominis sanctam virginem nominare (52, 8).

partōrius, -a, -um. *a* parĕre. *scribitur* -tur-. *i. q. ad pariendum aptus*: ORIBAS. syn. 9, 40 add. p. 346 supposita ulla (*i.* olla) sellae -ae, in qua sedere facis mulierem (9, 43, 18 Aa p. 355 super s. -am [*La* sella *tantum, gr.* δίφρον]. *ad rem v. vol. IX 2, 239, 57sqq.*).

partrīx *v.* partor.

partuālis, -e. *a* 2. partus. *i. q. ad partum pertinens*: TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 487, 12 ordinarium et sollemnem menstrui vel -is sanguinis fluxum.

partūcula *v.* particula.

partūra, -ae *f.* *a* parĕre. *i. q. actio pariendi* (*sc. iumenti; significatur pars rei pecuariae*): VARRO rust. 2, 1, 26sq. deme ... duas res de mulis: admissuram et -am. :: (27) Vaccius, ⌊-am⌋ ? inquit, proinde ut non aliquotiens dicatur ... peperisse mulam (⌊ ⌋ *cod. Marc. teste Politiano,* pasturam *apographa;* pariturum *Politianus utrobique*). *Kruse.*

? GLOSS. II 456, 54 τοκάς: **parturia** (*cum* parĕre *coniungendum, sed formationis mirae;* paritura *Heraeus; ceterum cf.* partorius).

parturiālis, -e. *a* parturire. *i. q. ad parturitionem pertinens, capax pariendi, pariturus*: CASSIOD. anim. 4 l. 7 H. (*post brevem definitionem animae*) editum est quasi -e ovum, ubi vita futurae avis ... continetur; nunc aperiatur in partes *eqs.* (partul- *var. l.; vix cum aliis lexicis passive intellegendum, sc.* '*qui partu editur*').

parturībundus, -a, -um. *a* parturire. *de quantitate* -ri- *syllabae dubia v. Pianezzola, Aggettivi verbali in -bundus, 1965, 60sq.* *i. q. parturiens, partum editurus*: MIRAC. Steph. 2, 2, 2 ad revisendam filiam *gravidam* ... mater -a revertitur (*fortasse de matre propter timorem et dolorem quasi parturiente intellegendum, v. p. 533, 84;* -a⟨m⟩ *Maurenbrecher in schedis nostris, miro verborum ordine*).

parturīgo, -inis *f.* *a* parturire. *i. q. dolor parturientis*: ANIAN. Chrysost. hom. 8, 2 p. 1053/4 *Maria* aerumnosum conficere iter iubetur propter partum illum mirabilem ac spiritales -es (*Migne gr. 57, 85* ὠδῖνας).

***parturio,** -īvī (-iī), -ītum, -īre. *a* parĕre (partum); *cf.* PRISC. gramm. II 429, 13 (*inter verba meditativa a supino derivanda ut* 495, 12. 501, 3). *de scriptura*: -tour- TAB. devot. Audollent 295, 10 (*saec. III?*). NOT. Tir. 91, 96 -it. *de formis: imperf.* -ib- *raro invenitur, sc.* PHAEDR. 4, 24, 1 APVL. met. 7, 4, 1. FVLG. aet. mund. p. 155, 19 (-ieb- *var. l.*). *al.*, -ieb- *saepius apud posteriores, e. g.* PANEG. 2, 23, 4 HIER. epist. 69, 6, 1; *stirpis perf. formae integrae in perf. indic. tantum, sc.* -vi VVLG. Is. 23, 4. *al.*, -vit ITALA psalm. 7, 15 (Ambr. in Luc. 10, 26). *al.*, -vimus VVLG. Is. 26, 18. *al.*, *breviores e. g.* -riit OROS. hist. 6, 17, 8. *al.*, -rierat AMBR. spir. 3, 8, 52, -risse AVG. c. Faust. 15, 4 p. 421, 9; *et* -ivi *et* -ii *attestatur* DIOM. gramm. I 371, 2, *cf.* CHAR. gramm. p. 321, 7 B. *de notione et differentia*: MAR. VICTORIN. in Gal. 4, 27 p. 1186[D] -ire ... in dolore esse est, cum partus effunditur. AMBROSIAST. in Rom. 8, 22 -ire dolere est. ISID. diff. 1, 275 generare masculos dicimus, -ire feminas (*cf. p. 533, 42*). GLOSS. -o: τίκτω. ὠδίνω. *al.* *leguntur formae stirpis praes. inde a* PLAVTO, TER., POMP. Atell., VARRONE, CIC., VERG., *stirpis perf. inde a* FILASTR., AMBR., HIER.; *passive raro invenitur inde ab* AMBR., HIER., *p. p. p. non nisi apud* AVG., *supinum et part. fut. act. nusquam legimus. stirpes perf. act. et pass. omnino deficere putat* PRISC. gramm. II 418, 26. 421, 10. 560, 2. [*fortasse it.* partorire, *var. dial. sept.; cat.* parterir '*laborare*'. *cf. Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 2786. Wartburg VII 694. St.*] [*in falsa var. l. pro* parĕre VVLG. Is. 21, 3. 42, 14. *al.; coni. Lachmann ad* LVCR. 2, 342 *praeter necessitatem.*]

i. q. parĕre velle, pariendo laborare (*sed inversione quadam id -ire dicitur, quod nascitur, sub IIB1c*). *primitus absolute adhibetur deinde etiam cum obi., qui usus praevalet sub IIB (pro obi. sunt actiones nascendi vel generandi p. 533, 74. 535, 5, structurae verbales sub IIB3); usui absoluto accedit abl. rei edendae p. 533, 35. 534, 36, de abl. respectus v. p. 535, 66; cum dat. commodi p. 533, 36. 76. 535, 3. al. distinguitur vel opponitur saepe* parĕre, *e. g.* TER. Hec. 413 CIC. Phil. 2, 118 LIV. 21, 18, 12 PHAEDR. 4, 24, 1 PLIN. nat. 36, 151 AMBR. in psalm. 47, 11, 2 (*cf. iuxtapositionem verbi q. e.* nasci HOR. ars 139 AVG. in Gal. 38, 6sq. *al.*); *sed ad notionem pariendi saepius vergit, maxime in usu transitivo et apud posteriores, e. g.* DIRAE 11 PHILO vita contempl. 17 VVLG. Is. 45, 10 CLAVD. 1, 204 ENNOD. carm. 1, 9, 20.

I *usu strictiore pertinet ad generationem animantium, quae partu eduntur, gignuntur* (*sc. a feminis praeter l. 61. 64; pro feminis substituuntur* uterus *l. 78 [cf. etiam p. 535, 69], nec non* fragilitas humana *l. 81,* infirmitas *p. 535, 64; usu paulo laxiore Eva genus humanum -ire dicitur l. 66 sqq.*): **A** *-unt homines vel dei*: **1** *absolute*: **a** *formae variae*: PLAVT. Amph. 1061 ubi -it *era mea*, deos ... invocat. 1091 -ire ... uxor occepit tua (*infin.* -ire *cum verbo incipiendi ut*: PLIN. nat. 28, 247 incipientibus -ire. EDICT. praef. Vlp. dig. 25, 4, 1, 10. *al.*). Aul. 693. *al.* TER. Hec. 413 vereor, si clamorem eius ... exaudiat *servus*, ne -ire intellegat; aliquo mihist hinc ablegandus, dum parit Philumena. *al.* POMPON. Atell. 56 decumo mense demum turgens verminatur, -it. PLIN. nat. 36, 151 -ant (*v. sub b*). GELL. 2, 23, 17 mensibus exactis (*postea*: in puerperio enitentis). ITALA Is. 54, 1 (Cypr. testim. 1, 20 *al.*) sterilis, quae non paris ..., quae non -is (*gr.* ἡ οὐκ ὠδίνουσα, *Vulg.* pariebas). Ioh. 16, 21 (cod. a *sim. al.*) mulier cum -it, tristitiam habet ...; cum autem genuerit puerum *eqs.* (*gr.* τίκτῃ, *Vulg.* parit). ARNOB. nat. 3, 10 p. 168, 15 M. -ire alias *deas* tractu longo. ZENO 2, 9, 1 (2, 12, 2 L.) -it Maria non dolore, sed gaudio (*de eadem*: AMBR. inst. virg. 5, 39 *magnum erat* virginem -isse. CASSIAN. c. Nest. 7, 25, 2 virgo concepit, virgo peperit, virgo cum -iit *eqs.* [*ex Ambr.?*]. *al., cf. l. 69sq. 72sqq.*). VVLG. Is. 45, 10 vae qui dicit patri 'quid generas?' et mulieri 'quid -is?' (*Itala* [*Hier. adv. Pelag. 2, 25 p. 563*[C]] me peperisti). *al.* **b** *part. praes. act.* (*fere pro subst. vel adi. adhibetur*): OV. fast. 3, 256 dicite 'tu, *Lucina*, voto -entis ades'. SEN. epist. 117, 30 qui obstetricem -enti filiae ... accersit. PLIN. nat. 28, 247 ossicula *quaedam* ... utilia gravidis -entibusque. 36, 151 *lapides quidam* adalligati mulieribus vel quadripedibus ... continent partus, non nisi -ant removendi ...; sed nisi -entibus auferantur, omnino non pariant. *et saepe apud eundem.* SVET. Nero 21, 3 cantavit Canacen -entem. ITALA psalm. 47, 7 (Sangerm. *al., sim.* VVLG.) dolores sicut -entis ([*gr.* τικτούσης]. I Thess. 5, 3 [cod. 89 *al.; gr.* τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, *Vulg.* in utero habenti]. *al.; cf. e. g.* VVLG. Is. 13, 8 quasi -ens dolebunt. Ier. 49, 24 dolores tenuerunt eam quasi -entem). Is. 13, 8 (Tycon. reg. 4 p. 50, 26) parturitiones ... illos habebunt quasi mulieris -entis ([*gr.* γυναικὸς τικτούσης, VVLG. *v. supra*]. FIRM. math. 3, 7, 24 tempus -entis m. PS. PHILO antiq. 12, 5 VVLG. Ier. 13, 21. *al.*). DON. Ter. Ad. 487, 1 vox -entis (VVLG. Ier. 4, 31 vocem ... quasi -entis). PALLAD. hist. mon. I 56 p. 338[C] -entium feminarum (*gr. p. 164, 13 B.* ταῖς τικτούσαις). *et saepe.*

2 *cum obi.*: **a** *-untur ipsi filii*: PLIN. nat. 35, 140 Iove Liberum -ente ... muliebriter ingemescente inter obstetricia dearum. ITALA gen. 3, 16 (Filastr. 120, 6) in dolore -es filios ([*sine obi.* Aug. in psalm. 126, 8; *gr.* τέξῃ τέκνα, *aliae vers. et Vulg.* paries f.]. PETR. CHRYS. serm. 57, 4 deus filium non doloribus -it). cant. 8, 5 (cod. 169 *al.*) ibi -vit te mater tua (*gr.* ὠδίνησέ σε, *aliter Vulg.*). PRISCILL. tract. 1, 21 *qui daemones venerantur*, digni sunt, quos in forma Cain ... Euua -ens *eqs.* (-at *coni. Schepss in praef. edit., sed v. Svennung, Festskrift Persson, 1922, 138*). FILASTR. 120, 5 quod ... de eis *filiis* nos omnes itidem -ierit *Eva*. AMBR. in psalm. 47, 11, 2 *Christum* Maria non -vit, sed peperit. AVG. in Gal. 38, 6 cum homines a matribus concipiantur, ut formentur, iam formati autem -antur, ut nascantur. *al.* **b** *-untur res variae pro filiis nominatae*: PRISCILL. tract. 3, 70 virginalem metram ... ad concipiendum vel -endum habitaculum corporis patuisse (*sc. Christi; cf.* PETR. CHRYS. serm. 145, 5 *Maria*, quae vitam -it [virum, talem *var. ll., sed cum eodem obi.* MAX. TAVR. serm. 62, 1 M.]). 10, 134 Rebecca ... divinae promissionis decreta -ens. AMBR. Iac. 2, 11, 53 *mater Macchabaeorum* in talibus filiis integram pietatis formam et -vit et peperit. CLAVD. 1, 204 felicem ... uterum, qui nomina -it annis (*i. consules futuros*). carm. min. 53, 124 *Latona* lumina caeli -ens (*i. Apollinem et Artemin*). PETR. CHRYS. serm. 60, 4 fragilitas humana concipitur et concipit, -itur et -it *eqs.*

B *-unt animalia* (*addas l. 47sq.; cum obi.* ITALA, SOMN. Neron.): **1** *ovipara, sc. ova edentia* (*fortasse excudentia p. 533, 1. 3*): VARRO rust. 3, 9, 8 cum -ent *gallinae*, acus substernendum; cum pepe- *[Röck-Blundell]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rerunt *eqs.* COLVM. 8, 3, 4 *aviarius* debet speculari aut incubantis aut -entis fetas (foetus *edd. vet.*). 8, 5, 3 cum -ent aves. 8, 11, 9 -unt *pavones.* PLIN. nat. 10, 105 *columbae* -enti ... ministeria ex mare (*sec. Arist. hist. anim. 612b35* περὶ τὴν ὠδῖνα, *sed ordine sententiarum mutato*; pullos -enti *iungit Capponi, Ornithologia lat., 1979, 180*). ITALA Ier. 17, 11 (Filastr. praef. 3) *perdix* collegit quae non -iit (*gr.* ἔτεκε, *Vulg.* peperit). PETR. CHRYS. serm. 130[bis], 1 *apis* ore concipit, ore -it. 2 *vivipara*: PHAEDR. 1, 19, 3 canis -ens. VVLG. Iob 39, 1 -entes cervas (*spiritaliter explicat* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 212, 24). SOMN. Neron. (Journ. Theol. Stud. 16, 1915, 12sqq.) 2, 3 *vitula* -vit agnam.

II *usu laxiore et translato*: **A** *pertinet ad quamlibet generationem naturalem viventium* (*in imagine sim. l. 24. 37. 44sqq. 48 nec non 53sqq. 59sqq.*): 1 *plantarum vel earum partium, segetum sim.; -ire dicuntur*: **a** *ipsae plantae vel partes earum, silvae sim. edituræ fructus vel surculos, folia sim.*: α *absolute*: VERG. ecl. 3, 56 nunc omnis ager, nunc omnis -it arbos ([SERV. '-unt' de pomiferis dicimus]. COLVM. 10, 413 DRAC. laud. dei 1, 169. 1, 574). PLIN. nat. 16, 101 vitis sola bis -it, primum cum emittit uvam, iterum cum digerit (VAL. CEM. hom. 6, 7). 17, 113 diutissime oculi *oleae* -unt. 17, 135 *vere* germina -ire. 21, 96 tota aestate aliud floret in eo genere *carduorum*, aliud concipit, aliud -it. HIER. epist. 66, 1, 2 -entem rosam. VAL. CEM. hom. 4, 2 miramur ... quare non fecundo caespite multiplex spica -at (*nisi sec. B1c explicandum*). ENNOD. carm. 1, 6 dict. 5 p. 521, 10 -entia ... plantaria. *in imagine*: VAL. CEM. hom. 9, 1 (*ad Gal. 6, 8*) *si pauperes adiuvamus*, multis seminibus multa -unt, ac multis -entibus multiplicata consurgunt. β *cum obi.*: DIRAE 11 nec fecunda ... semina -ant segetes, non pascua colles, non arbusta novas fruges, non pampinus uvas, ipsae non silvae frondes, non flumina montes. VVLG. cant. 7, 12 flores fructus -unt (MAR. VICTOR aleth. 3, 70 quem *fructum* dulci nectare tendens -it *vinea*, ac duro nascuntur pocula ligno [*nisi absolute*]). HIER. c. Ioh. 26 p. 377[B] uvarum pulchritudo futura vina -ens.

b *res naturales, sc. maxime agri, terra sim., vel ipsa natura vel regiones*: α *absolute*: VERG. georg. 2, 330 *vere* -it almus ager (PERVIG. Ven. 78 AMBR. Noe 14, 48 p. 445, 20. *al., adde l. 16*). COLVM. 10, 10 natura soli, quae gramine laeto -it. PLIN. nat. 2, 155 *terra* medicas fundit herbas et semper homini -it (VVLG. Is. 66, 8. *cf. l. 42. 68. p. 535, 34. al.; in imag.* HIER. tract. in psalm. I p. 179, 1 quando ... t. nostra [*i. caro nostra*] ... pluviis deliciarum fuerit irrigata *ieiunio omisso*, necesse est, ut -at et pullulet). CYPR. GALL. deut. 160 rident gramina -itque mundus. EVSTATH. Basil. hex. 5, 2, 7 (*ad gen. 1, 11* germinet terra herbam) tellus ... repente -ens (*gr.* ὠδίνουσαν). β *cum obi.* (*addas* pascua *l. 27*): PS. APVL. Ascl. 36 *terra* -it fruges et ... partus nutricat suos (AMBR. Noe 17, 60 p. 456, 8 fructus. spir. 3, 8, 52 messem, quam t. non -ierat [*i. manna*]. *etiam in allegoria vel imagine*: AMBR. in Luc. 9, 32 procellis sacrilegii liberata novos fructus t. iam -it, veteres parit. PAVL. NOL. epist. 28, 1 p. 241, 10 neque illi *puero* spinas ... sua t. -at [*sec. gen. 3, 18* germinabit]). AVG. serm. 254, 3, 4 *stercus, i. tristitia paenitentis*, fructum -it (*inde* CAES. AREL. serm. 162, 4 frumentum). MAR. VICTOR aleth. 2, 168 fetus varios, quos *tellus* imbre marito -ens *eqs.* BOETH. categ. 4 p. 267[D] quos *flores* verni temporis clementia -it. ISID. orig. 14, 3, 11 quam *arborem* alia regio minime -it (*antea*: gignit). *al.*

c *alia* (*in imaginibus variis*): COLLECT. Arian. serm. 12, 1 de eo *sanguine martyris* purpureos flores -ens *ecclesiae torcular.* ENNOD. opusc. 2, 118 p. 323, 23 infecundam frugibus culmorum -it ubertatem *elocutio ventosa.*

2 *animantium et quorumlibet* (*sc. rebus variis fere pro matribus substitutis; stercus ipsum dicitur vermes generare l. 69; sub b addidimus obi. generalia quaedam*): **a** *absolute*: HOR. ars 139 -ent (-unt *var. l.*) montes, nascetur ridiculus mus (*cf.* PHAEDR. 4, 24, 1 mons -bat ..., murem peperit [*inde* ROMVL. fab. 31, 1 *et* 4 rec. gall.]. *ceterum v. Otto, Sprichw. n. 1173*). ITALA Is. 23, 4 (Ambr. Hel. 19, 72, *sim.* VVLG.; *loq. mare*) non -vi nec peperi nec enutrivi iuvenes (*gr.* ὤδινον). CLAVD. carm. min. 27, 62 polus non concitat axes -ente rogo (*sc. phoenice nascente*). *al.* **b** *cum obi.*: HOR. carm. 4, 5, 26 quis *paveat* Germania quos horrida -it fetus, incolumi Caesare? SVET. Aug. 94, 3 *prodigio* denuntiabatur regem populo Romano naturam -ire. PACIAN. paraen. 9 p. 117 promissas ... divitias terra -ens *regi David serviebat.* FVLG. myth. 2, 16 quae *laetamina* ... vermiculos -ant hortis. VVLG. Is. 66, 8 -vit et peperit Sion filios suos. BACHIAR. repar. laps. 21 talem *filium* -unt gemitus et lamenta plangentium (*sc. parentum; respicitur II reg. 12, 24*). MARCELL. med. carm. 22 *natura* creatrix fetibus omnigenis, quos -it. EVSTATH. Basil. hex. 2, 3, 9 quorum *pratorum al.* nihil habebat terra -ens adhuc nativitatem cunctorum (*opp.* ut ... proferret; *gr.* ὠδίνουσα). ENNOD. carm. 1, 9, 20 quicquid terra creat, gignit mare, -it aether. VEN. FORT. carm. 3, 12, 10 *flumina* tibi -unt ... dapes (*i. pisces*). CORIPP. Iust. 3, 103 cuncta ..., dominis quae -it orbis, *sc. Romanis.* ISID. Goth. 1[a] chron. II p. 267, 12 (*laus Hispaniae*) quicquid ... arva fecundum, quicquid metalla pretiosum, quicquid animantia ... utile ferent, -is. *al.*

B *cetera exempla*: 1 *absolute*: **a** *-unt, qui (quae) dolent vel laborant sim.* (*cf. p. 531, 81 et* HIER. in Hab. 3, 10–13 l. 643 'dolebunt' sive -ent populi, ὠδινήσουσι quippe utrumque significat): α *homines vel animi sim. eorum, sc. qui cura, sollicitudine vexantur, opprimuntur*: CIC. Lael. 45 qua *securitate* frui non possit animus, si tamquam -at unus pro pluribus (*antea*: sollicitum esse). ITALA Hab. 3, 10 (Tert. adv. Marc. 4, 39) videbunt te, *deus*, et -ent populi (*gr.* ὠδινήσουσι, *Vulg.* doluerunt). AVG. conf. 7, 7, 11 quae illa tormenta -entis cordis mei, qui gemitus. in psalm. 52, 1 l. 7 'pro Maeleth' ... videtur dicere pro -ente sive dolente (*in explicatione de Christo, Paulo aliisque intellegitur*). serm. 57, 3, 3 gemimus, rogamus, -imus, clamamus ad deum, ut paulo serius moriamur. SIDON. epist. 4, 11, 7 lacrimis habenas anima -ente laxavi. *al.* β *res naturales, sc. quae quatiuntur, tremunt sim.* (*l. 14sqq. subest ambiguitas verbi hebr. q. e.* ḥîl): SIL. 12, 138 *in campis Phlegraeis* tellus ... aestuat, et Stygios exhalat ... flatus, ⌊-it⌋ et tremulis metuendum exsibilat antris (⌊ ⌋ *del. Blomgren, Siliana, 1938, 27*). ITALA psalm. 76, 17 (cod. 136 Cas.; *sim.* HIER. psalt. sec. Hebr.) deus, viderunt te aquae et -ierunt *eqs.* (*gr.* ἐφοβήθησαν, *Vulg.* timuerunt). 95, 9 -et a facie eius *dei* omnis terra ([*gr.* σαλευθήτω, *Vulg.* commoveatur, *Hier. psalt. sec. Hebr.* pareat]. 113, 7 [*gr.* ἐσαλεύθη, *Vulg.* mota est, *Hier. psalt. sec. Hebr.* contremescit]). Rom. 8, 22 (cod. d *al.* = VVLG.) omnis creatura ingemescit et -it usque adhuc (*gr.* συνωδίνει). HIER. psalt. sec. Hebr. 29 (28), 8 vox domini ⌊-ire faciens⌋ desertum Cades (*Vulg.* concutientis).

b *-unt, qui (quae) edere, efficere, exprimere sim. parant, sc. re, quae editur sim., tacita* (*abl. significata apud* HIER. tract. in Is.): α *usu vario*: PLIN. nat. praef. 28 audio *philosophos* ... -ire adversus libellos *meos* ... et subinde abortus facere iam decem annis *eqs.* (*meditando -it quis etiam* AMBR. fug. saec. 6, 32 qui -it, pariat, ne onusto ... iniquitatibus mentis utero fugere non possit [*respicitur Matth. 24, 19*]. HIER. epist. 52, 4, 2 cum cotidie generet semperque -at, incorrupta est *Abisag* [*i.* sapientia senum, *cf. 52, 3, 7*]. AVG. in psalm. 137, 4 gravidum cor nostrum -it, et ubi pariat quaerit). FIRM. err. 15, 4 iam -it flamma caelestis (*i. incendium quoddam parat. eventu quodam praeparando -it aliqua res etiam*: FVLG. aet. mund. p. 155, 19 in quo *cornu Samuhelis* [*I reg. 10, 1*] ... regni enteca ebulliens -bat [*i., ut vid., Sauli potestatem regiam praeparabat*]. HIER. psalt. sec. Hebr. 10, 5 -unt viae eius *impii* in omni tempore [*aliter gr. et Vulg. psalm. 9, 26*]). HIER. tract. in Is. p. 102, 17 'plaga tumens' ... est ... vetus delictum, quasi quodam pure -ens. VVLG. Sirach 19, 11 a facie verbi -it fatuus, tamquam gemitus partus infantis (*gr.* ὠδινήσει). AVG. in psalm. 103 serm. 3, 12 l. 33 (*auditores hortatur, ut bona dent ecclesiae*) gemitis, et nihil adhuc exit. si gemitis, -ite; si -itis, parite. β *spectat ad regenerationem spiritalem* (*cf. p. 535, 65sqq.*): AVG. epist. 48, 2 cui *ecclesiae* -enti, si nulli boni ministrare vellent, quo modo nasceremini, non inveniretis (*-it ecclesia etiam*: in psalm. 126, 8 l. 6sq. 9. 26 QVODV. symb. 3, 1, 4 PS. EVSEB. GALLIC. hom. 34, 5 l. 92 G.). in psalm. 47, 5 l. 46 -it vetus homo, sed nascitur novus homo (*sc. paenitentia; cf. p. 535, 67*). GREG. M. in I reg. 2, 16 l. 351 *Hierusalem, mater electorum hominum*, velut ... -ire non potuit, cum *Adam peccantem* ... amisit.

c *usu singulari -it id ipsum, quod paratur vel efficitur* (*quod potius obi. loco exspectaveris; cf. fortasse p. 533, 22*): CASSIOD. hist. 7, 15, 2 cum ... belli eventus interea -ret, terrae motus factus *eqs.* (*Socrat. 4, 3* ταραχὴ ... ὠδίνετο).

2 *cum obi. acc., quo indicantur ea, quae quis (quid) edere, creare, formare, efficere parat vel re vera edit, efficit sim.*: **a** *-untur res* (*coetus hominum v. sub b*): α *potius mente intellegendae, apprehendendae*: CIC. Mur. 84 hoc quod conceptum res publica periculum -it, ... comprimam. Phil. 2, 118 ut ... dolor populi Romani pariat, quod iam diu -it (*sc. ut libertatem sibi vindicet*). OV. epist. 12, 208 (*Medea loq.*) ingentis -it ira minas. LIV. 21, 18, 12 quod diu -it animus vester aliquando pariat. ITALA psalm. 7, 15 (Sangerm. *al., sim.* VVLG.) *inimicus* -vit iniustitiam, concepit dolorem et peperit iniquitatem (*gr.* ὠδίνησεν. *cf.* HIER. psalt. sec. Hebr. -it iniquitatem). 59, 4 (Cypr. testim. 2, 4. *al.*) -unt dolorem et pariunt facinus (*gr.* κύουσι, *Vulg.* conceperunt). PANEG. 2, 23, 4 -bat fortuna motus. DIOM. gramm. I 400, 9 postera aetas ... coepit ... nova velut -ire verba. HIL. syn. 84 non utique haeresim -ire *studuit synodus.* ZENO 1, 8, 1 (2, 2, 2 L.) cum ... gemens -it carina naufragium. PHILO vita contempl. 17 sollicitudo ... iniurias -ire consuevit (*syn.* generare. *gr.* γεννώσης). FVLG. myth. 3, 3 curiositas ... detrimenta suis amatoribus novit -ire quam gaudia (AVG. serm. 37, 1 animus, quaecumque ... gaudia ... concepit, -it et parere quaerit in ... mentibus vestris. *al.*). TRACT. in Luc. 4, 5 ut ... -at mortem *diabolus hominibus* (HIER. epist. 66, 5, 2 alius tumenti aqualiculo m. -it, *sc. sibi. cf.* SEDVL. op. pasch. 4, 15 *hydrops morbus* necem -bat inclusam [*ad Luc. 14, 2; cf. carm. pasch. 4, 177* paritura]). HIER. epist. 28, 1 sortis ... dilatio usuram -it. 121, 11, 12 *Neronis* peccatis ... Antichristi -itur adventus. adv. Rufin. 3, 3 -is mihi montes criminum. tract. in psalm. I p. 209, 27 -it peccata *anima* (*respicitur Iac. 1, 15* concupiscentia ... parit peccatum *ut*: PS. AVG. hypomn. 4, 8 l. 416). VVLG. prov. 8, 25 (*loq. sapientia*) ante colles ego -bar. CLAVD. 17, 81 *philosophus quidam* -it (concipit *var. l.*) innumeros angusto pectore mundos. PAVL. NOL. carm. 21, 525 *divitibus* auri letifer usus -it aeternos ... ignes. AVG. conf. 9, 8, 17 non praeteribo, quidquid mihi anima -it de illa *matre* ..., quae me -vit et carne ... et corde, ut in aeternam lucem nascerer. in euang. Ioh. 101, 5 laboris sui fructum ecclesia nunc -it desiderando, tunc est paritura cernendo *eqs.* (CASSIAN. conl. 6, 3, 7. *al.*). pecc. mer. 3, 13, 23 hanc epistolam dum dispositio mea brevem -it,

[*Röck-Blundell*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

liber prolixus est natus. in psalm. 111, 4 hunc versum -bat ille superior. BACHIAR. epist. Migne suppl. 1, 1036 tu verbo dei feta, tu sermonem eius enixa ... nobis scientiam dei -is. OROS. hist. 5, 24, 14 sibi Marianum ... Roma -bat excidium. CASSIAN. conl. 10, 10, 11 ut nullas ... spiritalium sensuum generationes -ire me sentiam. CONC.^{S} I 5 p. 162, 25 sententiae ... blasphemiam -entes ([*gr. I 1, 6 p. 140, 24* ὠδίνοντα, *alt. versio I 5 p. 279, 1* generantia]. PETR. CHRYS. serm. 131, 6 *Iudaeus* de conceptu mentis blasphemia [-am *var. l.*] -it, gignit iniurias). *et saepe.*

β potius sensibus percipiendae, sc. res corporeae, tempestates, lux, calor, motus vel species corporum sim. (*addas p. 533, 28* flumina; *v. etiam ad A2*): HOR. carm. 1, 7, 16 Notus *non* ... -it imbres perpetuo (-tuos *var. l.*). SIL. 9, 284 inclusam rabiem ac sparsuras astra procellas -it unda freti (*in imag.* AVG. in psalm. 103 serm. 4, 4 licet mare *huius saeculi* ... procellas ... -at). LACT. Phoen. 96 flammam -it ipse calor. ZENO 1, 4, 3 (1, 1, 10 L.) *impudicitia vultum suum pingens* nunc delet quas amaverat species ..., nunc -it novas. ANON. de mach. bell. 17, 2 *machinae* impetu -ente discursum *navis*. FVLG. aet. mund. p. 178, 14 ignis ... aquas didicit -ire. HIER. epist. 69, 6, 1 spiritus dei ... super aquas ferebatur et nascentem mundum ... -bat (CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 146, 9 aliquos tibi ... mundos atomorum minuta -ant. *cf. p. 534, 78*). psalt. sec. Hebr. 90 (89), 2 antequam montes nascerentur et -retur terra et orbis (*Vulg.* formaretur). CLAVD. 10, 275 sidera -it aether. PAVL. NOL. carm. 20, 344 cum prima ruberet -ens aurora diem (PETR. CHRYS. serm. 74, 2 vesper, mater noctis, -it d. [*sc. ordine propter resurrectionem mutato; ordine naturali* 75, 2 nec lucem -it, sed tenebras *vesper*]). ALC. AVIT. epist. 14 p. 47, 11 -entibus lacrimas oculis. ENNOD. carm. 2, 149, 4 rorem -it ... lapis (*i. columna, ex qua fluit aqua*). *al.*

b *-untur animantes eorumve coetus*: *α usu vario*: Ⓘ *-itur is, qui tamquam fetus alicubi inclusus est* (*addas p. 536, 51*): APVL. met. 7, 4, 1 (*ironice; asinus puellam in ventrem suum insuendam recordatur*) ventrem ... suspiciens meum iam misellam puellam -bam. CARM. de resurr. 149 *veniente Christo* terra ... remugit -ens homines, quos reddere iussa debebit. SERM. Migne suppl. 4, 848 belua ... viventem virum *Ionam* feta -ens. Ⓘⓘ *-untur civitates, ecclesia sim. futurae, quae quodammodo praeparantur*: AVG. civ. 18, 21 p. 283, 4 D. *Procae regis* tempore ... iam quodam modo Roma -batur. c. Faust. 15, 4 p. 421, 9 (*ad ecclesiam*) te iam tunc figuratam et prophetatam praescientiam -isse sanctorum (*item praenuntiando*: 22, 94 p. 701, 5 caput illud ... et hoc corpus eius [*i. Christum et ecclesiam*] ... scribentium litteras vere sacras omnis -vit intentio). in psalm. 5, 8 civitas ..., quam nunc -it et paulatim parit ecclesia. OROS. hist. 6, 17, 8 Roma Caesare occiso quanta de cineribus eius agmina armata -iit. EPIPHAN. in cant. 219 C.-G. ibi, *sc. in cruce*, -vit ecclesiam mater eius, *sc. caro Christi* ...; ibi -vit eam, quando dolores pro ea sustinuit (*cf. Migne gr. 40, 144* ὠδίνησεν ... καὶ ἐξεγέννησε). Ⓘⓘⓘ *-itur infans a matre servatus, sc. ut quasi iterum vivere incipiat*: AVG. serm. 10, 1 *mater puerum* iterum -vit, dum a falsa matre defendit, et iterum peperit, dum non permisit occidi (*sec. III reg. 3, 16 sqq.*).

β sensu spiritali: Ⓘ *-itur, qui spiritaliter regeneratur* (*cf. 1bβ*): ITALA Gal. 4, 19 (cod. d *al., sim.* VVLG.) fili mei, quos iterum -o donec formetur Christus in vobis (*gr.* οὓς ... ὠδίνω. *explicat e. g.* MAR. VICTORIN. *ad l.* id est in lucem proferre cupio ... magnisque doloribus animae meae nasci ad vitam cupio et ad salutem [*sim.* AVG. in Gal. 38, 7]. *huc spectant e. g.* TERT. monog. 14, 2. AVG. epist. 82, 30 quos pariendos -bat). ZENO 2, 32 (2, 28 L.) *vos* per fidem genitalis unda concepit, per sacramenta iam -it (SERM. Corp. Vind. 21 p. 248, 19. *cf.* BACHIAR. repar. laps. 22 *filios Christi* fontis uterus et ... vulva mysterii -vit. SACR. Gelas. 444 M. *novos populos* tibi fons baptismatis -it). 2, 34 (2, 23 L.) quos sua -it fides. RVFIN. Orig. in gen. 6, 3 p. 69, 21 tales ... -it et tales filios generat ... ecclesia (AVG. in euang. Ioh. 12, 3. *al.*). AVG. catech. rud. 15, 5 caritas alios -it *eqs.* (in psalm. 147, 14 [*fusius*]. serm. 294, 11, 12 [*opp.* quem -vit infirmitas, *i. parentes carnales*]. *al.*). conf. 5, 9, 16 *mater* me -bat spiritu (*opp.* carne pepererat. *item*: GREG. M. in euang. 3, 3 p. 1087^{A}. *ad abl. resp. cf. l. 76. p. 534, 81*). in psalm. 8, 10 hominem novum paenitentia veteris -it. *et saepe.*
Ⓘⓘ *-itur Christus ab eis, qui eum spiritaliter accipiunt sim.*: AMBR. in Luc. 10, 25 (*antea citantur* Gal. 4, 19 [*v. supra*] *et Matth. 12, 50* qui fecerit voluntatem patris mei ..., mihi ... mater est) quae -it verbum, Christum -it. in psalm. 47, 10, 3 *Christus* est et puer, quem -it, qui in utero suae mentis accepit spiritum salutis. 47, 11, 2 dolor est ut -as ..., quem in principio debes habere perfectum. HIER. epist. 65, 1, 3 (*ad Principiam virginem*) tu unum cotidie concipis, -is, generas *eqs.* (*antea: virgo* Christum portat in corpore). FERRAND. epist. 3, 17 p. 907^{A} multae mulieres deum timentes -unt deum Christum mente, non carne.

3 *pro obi. accedunt structurae verbales significantes*: a *eventum futurum praenuntiatum*: AVG. c. Faust. 19, 31 p. 535, 18 *vetus testamentum Christum* regem ... in generationibus, factis, dictis ... et rerum figuris -bat esse venturum (-batur esse venturus *var. l.; item acc. c. inf.*: PRIMAS. in apoc. 5, 1 l. 312 istis ... significativis ... Christum -bant fore venturum). b *consilium, quod aliquis efficit vel efficere conatur*: AVG. in psalm. 85, 10 *psalmista* -vit, ut figeret orationem suam in auribus dei. MVTIAN. Chrysost. hom. 8, 2 p. 293/4 *Paulum* frequenter -entem ad introducendum sermonem de pontifice et semper differentem (*gr.* ὠδίνοντα ... εἰσαγαγεῖν).

deriv.: parturialis, parturibundus, parturigo, parturitio.
compos.: com-, reparturio.

ˣparturītio, -ōnis *f.* *a* parturire. GLOSS.^{L} I Ansil. PA 631 -bus: femin<ar>um partubus. *legitur inde ab* ITALA, PS. PHILONE, HIER., *sc. in prosa orat. et fere apud Christianos.*

I *i. q. actus parturiendi* (*in interpr. nominis* HIER. nom. hebr. p. 27, 6 Esthahol: ignis -is. *accedit gen. parturientis e. g. l. 23 sq. 31. 45; rei, quae parturitur l. 48; rei, in qua consistit vel ad quam pertinet -o l. 30. 37. 39. al.*): A *sensu strictiore significatur actus feminae partum edentis, parturientis*: ITALA Tob. 4, 4 (Ps. Aug. spec. 20 p. 387, 1 = Complut.) gemitus -is ... *matris tuae* ne obliviscaris ([*haec desunt in gr. et aliis vers.*]. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 26 p. 1562. *cf. ibid.* p. 1561 g. in -e *pati. sim. al.*). PS. PHILO antiq. 9, 6 tempus -is. HIER. epist. 140, 6, 7 (*ad psalm. 89, 2*) montes ... *non* nativitatem -emque recipiunt, sed conditionem. in Ier. 4, 31 mulier pariens et necdum dolorem -is experta (AVG. epist. 243, 7 SCHOL. Ter. p. 144, 24. *al.; cf.* AVG. pecc. mer. 2, 23, 37 -o cum doloribus). adv. Iovin. 1, 22 p. 241^{B} apud Iudaeos gloria erat in partubus et -bus. AVG. in euang. Ioh. 101, 3 (*ad Ioh. 16, 21* mulier cum parit *eqs.*) -o ... tristitiae, partus autem gaudio comparatur. pecc. mer. 2, 33, 53 de -e mulieris. DIONYS. EXIG. Conc.^{S} IV 2 p. 204, 2 naturalis ... -is exordium corruptio est (*antea*: partus, *gr. p. 193, 18 sq.* τόκος *bis*). Greg. Nyss. creat. 18 p. 376^{A} *Eva* -is damnata supplicio (*Migne gr. 44, 188^{A}* τῶν ὠδίνων). *al.*

B *sensu dilatato transfertur*: 1 *ad dolorem, vexationem sim.* (*ubicumque* ITALAM *citavimus, praebent gr.* ὠδῖνες, *Vulg.* dolores): ITALA psalm. 17, 5 (cod. 136 Cas.) circumvenerunt me -es mortis. 47, 7 tremor conprehendit eos, ibi -es ut generantis. Matth. 24, 8 (Cypr. Fort. 11 p. 335, 13, *sim.* cod. q *et loco gemino* Marc. 13, 8 cod. k) ista *mala* initia -um sunt ([*nisi ad 2, cf.* HIER. *ad l.* melius transfertur '-um' *quam 'dolorum'*, ut quasi conceptus quidam adventus antichristi, non partus intellegatur]. AVG. in Iob p. 608, 4. *al.*). HIER. in Os. 13, 12/13 dies -is et captivitatis (*ibid. iterum.* AVG. serm. 210, 5, 7). AVG. in euang. Ioh. 101. 6 in ... desiderii -e. in psalm. 47, 5 l. 41 conceptionem doloris et -is. 122, 6 l. 29 anima nostra posita ... in mediis gemitibus et -bus molestiarum. CAPREOL. epist. 2, 4 resolvere ... inferorum -es (*sec. act. 2, 24 ubi gr.* ὠδῖνας, *Vulg.* doloribus). GEST. Pilat. 6, 1 (rec. D^{b}; *respicitur Ioh. 5, 5 sqq.*) in periculo et in -e dolorum iacui (*aliae rec.* in infirmitate ... in dolore pessimo, *gr.* ἐν ὀδύνῃ πόνων). *al.* 2 *ad quemcumque actum edendi, creandi, formandi sim.*: HIER. in Is. 23, 4/5 p. 276^{B} (*loq.* 'saeculi huius mare') mea ... -o et partus ... apostolorum Christi -e deleta est, quorum unus loquebatur *eqs.* (*seq. Gal. 4, 19, v. p. 535, 52. cf.* PHILIPP. in Iob 39 p. 768^{B} -e apostolica. *item ad regenerationem spiritalem pertinent*: AVG. conf. 8, 6, 15 *miles vitam monachi legens* turbidus -e novae vitae. *al.*). AVG. epist. 151, 6 quo *die* illius -is, *i. consilii cuiusdam*, nefarius fetus est editus. PS. AVG. serm. ed. Mai 152, 1 (*de nocte, quae diem resurrectionis genuit*) nox bonae -is ...; commovit nox ista uterum, parturiendo corpora resurgentium. OROS. apol. 26, 4 *terra herbam producere iussa* hoc annuis vicibus incessabili -e custodit. CASSIAN. c. Nest. 1, 1, 1 -o monstruosa, *sc. qua hydra nova capita edidit.* VITAE patr. Iurens. 12 M. ut *heremitae* ... spiritalem subolem ... monasteriis ... casta -e diffunderent.

II *usus in metonymian vergentes*: A *de fructu parturiendi*: CHRYSOST. hom. I 873^{B} numquid similes habet -es mater filiorum Zebedaei *ac mater Macchabaeorum?* (*Migne gr. 50, 621* ὠδῖνας, *sed sententiis aliter distinctis*). *de sententia, consilio*: AVG. epist. 31, 6 quamquam nullis verbis explicem conceptionem ac -em cordis mei (*nisi ad IB2*). B *de loco scripturae, quo actus parturiendi narratur*: FAVST. Aug. c. Faust. 23, 2 p. 708, 22 neque ... in -bus Mariae dictum legitur illud (*sc. Matth. 3, 17, Luc. 3, 22*) ... sed in expiatione *Christi.*

partūrius *v.* partorius. *Röck-Blundell.*

1. partus, -a, -um *v.* 2. pario.

2. ˣpartus, -ūs *m.* *a* parĕre. *scribitur cum apice* partú CIL III 6759. *vix huc* NOT. Tir. 91, 95, *v. p. 399, 21.* NON. p. 217, 26 masculini est generis; *inter nomina quartae decl.*: PRISC. gramm. II 256, 2. *al.; fem. vix agnoscendum p. 542, 26.* *de formis: gen. sing.* parti PACVV. trag. 70, partuis VARRO Men. 26; *dat. sing.*: parto ORIBAS. syn. 4, 28 Aa p. 30, *ceterum* -ui: PAVL. FEST. p. 97 EDICT. praet. perp. Vlp. dig. 25, 4, 1, 10. *al.; acc. sing.*: -u ORIBAS. eup. 2, 1 L 2 p. 482 Aa (La -um); *abl. sing.*: -o PS. VEN. FORT. vita Med. 2, 4 vita Remed. 1, 3; *gen. plur.*: -uum PAPIN. dig. 33, 7, 3 pr. VLP. dig. *ter.* PS. APVL. Ascl. 27 RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 81, 27; *dat. abl. plur.*: -ubus *testantur, sc. fere distinguentes* partes, partibus VEL. gramm. VII 68, 4 CAPER gramm. VII 110, 18. DIOM. gramm. I 308, 2 evitandae ambiguitatis gratia. *al.; aliter* PROB. inst. gramm. IV 116, 15 per i et per u litteram pronuntiatur. CASSIOD. gramm. VII 156, 16 (*ex Curtio Valer.*) -ubus et -ibus ... veteres quidem indifferenter scripserunt. *solum traditur* -ubus: HOR. epod. 5, 5 HIER. adv. Iovin. 1, 22 p. 241^{B} IVLIAN. in Os. 13, 9–13 l. 163 MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 61, 19; *variat cum* -ibus: APVL. met. 9, 33, 5 (-i- *in* -u- *correctum ut* POMPON. dig. 15, 2, 3). AMBR. Cain et Ab. 2, 1, 1 [*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVG. civ. 7, 3 p. 276, 12. 22 D. 12, 24 p. 551, 2. 16, 8 p. 136, 6 MART. CAP. 1, 71. *al.*; -ibus *solum traditur*: APVL. Plat. 2, 26 PORPH. Hor. carm. saec. 13 TIBERIAN. carm. 4, 13 FAV. EVL. 2, 1 W. (p. 2, 13 H.).

de notione et differentia: CHAR. gramm. p. 55, 7 B. -s: τοκετός (*item* GLOSS.). ISID. diff. 1, 240 farctum dicimus qui non est editus ..., -um qui editus est. DIFF. ed. Beck p. 56, 11 fetus terrae est, -s hominum. GLOSS. III 312, 9 ὠδίνη: -s (*heteroclit. pro* ὠδίς?). *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem; frequentant maxime* VARRO rust. (*22*^{ies}), OV. (*33*^{ies}), MANIL. (*32*^{ies}), COLVM. (*47*^{ies}), PLIN. nat. (*plus 200*^{ies}). *dat. sing., gen. dat. abl. plur. rarissime, v. supra.* [*it.* parto; *sard. centr. et mer.* partu; *raet. occ. et or.* part; *fortasse francog. vet. et med.* part; *prov. vet.* part, *delph.* part, *vasc.* part; *cat.* part; *hisp.* parto; *port.* parto. *cf. M.-L. 6260a. Battisti-Alessio IV 2786. Wagner II 227. Wartburg VII 694. Corominas*^{2} *IV 403. Machado*^{3} *IV 316. St.*] [*variat imprimis cum* pars *e. g.* MANIL. 4, 378 COLVM. 10, 199 PLIN. nat. 28, 227, pastus *e. g.* VARRO rust. 2, 6, 4 PLIN. nat. 25, 92 (*dub. vel falso trad.* MANIL. 4, 665 PAVL. FEST. p. 369), ortus (*falsa var. l.* MANIL. 5, 46; *e coni. dub.* 5, 344). *al.; loco corrupto* ITALA psalm. 143, 12 (cod. 136 Cas.).]

fere i. q. τόκος, *sc. de actione vel de effectu, fructu pariendi. indicantur parentes per*: *gen.*: TER. Hec. 446 gnatae. CIC. carm. frg. 33, 5 B. (Tusc. 2, 20) Oenei (*item nom. propr.*: nat. deor. 1, 41. 2, 69 fam. 6, 18, 5 PROP. 1, 13, 30. *al.*). Cluent. 31 eius. nat. deor. 3, 47 matronarum. *et saepius, v. e. g. p. 538, 36sqq. 540, 11sqq.* *praepos.*: VARRO ling. 9, 29 ex viro et muliere (LVCAN. 10, 76 ex coniuge. TAC. ann. 3, 22, 1 ex P. Quirinio. *al.*). OV. epist. 19 (20), 194 de quo coniuge -s eat (MANIL. 2, 560 qui ... veniunt de sidere -us). MANIL. 4, 270 fluunt a sidere. *adi.*: PROP. 3, 17, 21 maternos. MANIL. 2, 627 virgineos (*sc. sideris; aliter, sc. Mariae*: EPIST. pontif. 373 CONC.^{S} I 2 p. 21, 25. 374 *ibid.* p. 9, 2. 375 *ibid.* p. 15, 18. *cf.* CONC.^{S} II 3, 1 p. 6, 11 virginali). AVG. serm. 195, 2 femineo. *id quod paritur indicatur per.*: *gen.*: CIC. Brut. 49 oratorum -us. div. 1, 36 malorum. VARRO ling. 6, 40 *verborum* (AVG. trin. 9, 9, 14). rust. 2, 4, 17 eorum, *sc. pecorum.* VERG. Aen. 6, 786 deum (AMM. 22, 8, 2). VITR. 2, 9, 1 fetus. PLIN. nat. 8, 170 mularum. 14, 28 uvarum. *al.* *adi.*: CLAVD. 8, 133 Apollineo.

I *proprie*: A *praevalente respectu actionis* (*nonnulla inter A et B1 ambigua, v. e. g. infra l. 54sqq. 70. p. 538, 26sq.*): 1 *usu communi*: a *in generis propagatione animantium* (*cf. locum generalem* CIC. div. 2, 49 animantium -um. *de -u modum naturae excedente, sc. fabuloso, monstroso vel divino, l. 45. 52. p. 538, 36sq. 39. 83. al.*): α *pariunt feminae*: (I) *homines, deae sim.*: Ⓐ *iuncturae verbales ad graviditatem, parturitionem vel abortum spectantes*: -u *edere vel oriri*: PLAVT. Amph. 1138 uno -u duos peperit simul *Alcumena* (ENN. frg. var. 77 tertio -u Ops parit geminos. TRAG. inc. 82 -u postremo. SEN. Phoen. 136. *al.*). VERG. georg. 1, 278 -u Terra nefando Coeumque Iapetumque creat saevomque Typhoea. Aen. 1, 274 geminam -u dabit Ilia prolem (GLOSS. -u dabit: pariet, procreabit. *paulo aliter* OV. met. 8, 504 animam). 7, 660 *Aventinus* quem Rhea ... -u sub luminis edidit oras (OV. met. 13, 486 fast. 5, 26. *al.*, *v. vol. V 2, 83, 36sqq.*). 12, 847 Dirae quas ... Nox ... uno eodemque tulit -u. OV. met. 1, 669 quem ... -u Pleias enixa est (GELL. 10, 2, 1). LVCAN. 9, 659 -u Danaes ... ortum ... Persea (*cf.* AVG. serm. 193, 1 Christus natus virginis -u [CONC.^{S} II 3, 1 p. 6, 11 virginali -u. *al.*]). PLIN. nat. 7, 49 quae gemino -u ... genuit *filios*. *al.* -um *adiuvare, accelerare, solvere sim.*: HOR. carm. saec. 13 maturos aperire -us (*cf. p. 538, 48 et* OV. fast. 3, 258 ut solvat -us molliter *Lucina* [PLIN. nat. 28, 33 difficiles. VAL. FL. 5, 149 STAT. Theb. 5, 461]. STAT. Ach. 1, 674 Lucina resolvit). PLIN. nat. 20, 6 putant conceptus adiuvari adalligato semine *cucumeris* ..., -us vero, si *eqs.* (20, 37. 22, 89. 27, 120. *al.*). 20, 105 stimulant hortensii *bulbi* -um. 23, 158 *laurus* Idaea -us celeres facit (*cf.* 24, 171 -us adcelerant *herbae quaedam* [26, 161. 28, 42. 30, 126]). 24, 132 ciet ... -us ... difficiles *sucus quidam* (24, 154. FRONTO p. 217, 21 v. d. H. Iunonem plerosque -us nocturnos ciere. *v. etiam p. 540, 75*). 30, 128 *serpens quaedam* adservata -us faciles praestat (*cf.* 30, 129 faciliores ... facit [32, 131. 133]). *variae* (*variis casibus*): TER. Hec. 384 -um ut celaret suom (446. 531. *al.*; *cf.* 396 ut clam eveniat -s patrem). Ad. 307 -s instabat prope (PHAEDR. 1, 18, 2 QVINT. decl. 277, 9. *al.*; *cf.* TER. Ad. 619 iam -s adsiet [OV. met. 9, 674 prope. CELS. 2, 1, 14]. CIC. Cluent. 31 appropinquare [HYG. astr. 2, 18 p. 59, 3. *al.*]. TAC. ann. 1, 44, 1 ob imminentem -um. *al.*). CIC. nat. deor. 2, 69 *Diana* adhibetur ad -us, quod ii maturescunt aut septem ... aut ... novem lunae cursibus (MIN. FEL. 18, 2). OV. epist. 15 (16), 43 adhuc utero -u remorante tenebar. met. 9, 300 *Lucina arte magica* sustinuit -us *Alcmenae* (*cf.* 9, 301 inceptos tenuerunt carmina -us). fast. 1, 623 ne ... daret -us (*i. ne pareret, v. vol. V 1, 1686, 66sqq., adde*: CHIRON 748). LVCAN. 5, 79 premeret cum viscera -s. SIL. 13, 629 aetherio ... pondere -u[m] exsolvor. TAC. ann. 3, 22, 1 Lepida ... defertur simulavisse -um ex P. Quirinio. APVL. met. 5, 9, 4 *Psyche* quam fetu satiante postremus -s effudit *matris* (*item parit ipse -s*: CLAVD. DON. Aen. 6, 580 p. 585, 8 ediderat. PRVD. cath. 7, 2. MART. CAP. 7, 739 hominem ... dimittunt. *collective*: PASS. Macc. 1, 9 quos fecundus sanctae matris -s non eodem omnes tempore ... progenuit). *al.*

Ⓑ *pendet ex praepos.*: VARRO Men. 26 quod hic sequatur mulierem e -u liquor, *sc. lac* (*item* ex -u: CELS. 2, 8, 35 [*Hippocr. progn. 20* ἐκ τῶν τόκων]. 3, 6, 4 ex -u in febres *incidere*. 5, 25, 14 ex -u laboranti. SEN. epist. 59, 2 SCRIB. LARG. 89. 121. *al.*). frg. Non. p. 352, 34 in -u precabantur Numeriam (CIC. nat. deor. 2, 69 adesse. OV. epist. 19 [20], 191. PAVL. FEST. p. 200 ferre ... opem in -u laborantibus. SEN. contr. 2, 5, 9. contr. exc. 4, 6 them. *uxor* in -u perierat. PLIN. nat. 24, 22 in difficili -u. 26, 160. *al.*). rust. 1, 44, 4 mulieres habent ad -um dies certos (CIC. nat. deor. 2, 69 *p. 537, 70.* OV. epist. 11, 50 rudis ad -us ... eram. VITR. 2, 9, 1 *a conceptu* ad fetus -um. SEN. contr. 2, 5, 9 STAT. silv. 3, 3, 122. *al.*). EPICED. Drusi 82 *Livia* tot bona per -us quae dedit una duos (*item modale*: CE 1992 [*saec. IV*]. PS. BOETH. fid. cath. 4; *temporale*: SVET. Vesp. 5, 2). CELS. 2, 7, 8 si mulier a -u vehementes dolores habet (*Hippocr. progn. 20* ἐκ τῶν τόκων. *item* ab -u: PLIN. nat. 20, 173 purgat a -u mulieres *herba quaedam*. 22, 83 bilem ... a -u siccat. *et saepe*). SEN. Med. 50 haec virgo feci; ... maiora ... me scelera post -us decent (PLIN. nat. 21, 158 folia *quaedam* epiphoris ... mammarum ... p. -um inlinuntur. SIL. 13, 645 TERT. monog. 8, 2. *et saepe*). ACT. Arv. a. 63 I 23 *vota* suscepe⟨rant pr⟩o -u et incolumitate Poppaeae. PLIN. nat. 1, 7, 5 signa sexus in gravidis pertinentia ante -um (QVINT. inst. 7, 6, 3 decl. 300, 6. *al.*). *al.*

Ⓒ *exempla varia* (*pauca selecta inde a* CIC.): TER. Andr. 230 *femina* cui committas primo -u mulierem. PACVV. trag. 70 me gravidam sentio adgravescere propinquitate -i (*cf.* AVR. Fronto p. 84, 14 v. d. H. adpropinquatio). VARRO Men. 26 lact e papilla cum fluit, signum putant -uis. frg. Gell. 3, 16, 10 Nona et Decima a -us tempestivi tempore *nominatae sunt* (GELL. 3, 16, 1. 12, 1, 13. *al.*). 16, 16, 4 recti perversique -us. CIC. nat. deor. 3, 47 quia -us matronarum tueatur *Natio* (*cf.* HOR. epod. 5, 5 -bus Lucina ... adfuit). VERG. Aen. 6, 786 laeta deum -u *Cybele* (*nisi ad B*). OV. epist. 16 (17), 238 ante diem -us (QVINT. decl. 277 them. 277, 2 HYG. astr. 2, 1 p. 30, 10). IVV. 6, 592 -us subeunt discrimen *pauperes* (MART. CAP. 2, 149. *cf.* GELL. 12, 1, 8 de ... labore ... -us. VVLG. gen. 35, 17 ob difficultatem -us periclitari. PALLAD. hist. mon. I 56 urgeri ... -us angustiis [*gr. p. 164, 11 B.* ἐν τῇ ὀδύνῃ]). SVET. Aug. 94, 5 horam ... -us (ITALA = VVLG. IV Esdr. 16, 39 Weber). APVL. met. 7, 6, 3 *femina* quae decimo -us stipendio viri familiam fundaverat. *al.*

(II) *animalia*: Ⓐ *vivipara*: ① *exempla varia*: LVCR. 3, 776 -us ... ferarum (*item cum gen. subi.*: CIC. div. 2, 49 mulae [COLVM. 6, 37, 3 SVET. Galba 4, 2. *al.*]. PAVL. FEST. p. 222 pecoris [COLVM. 7, 3, 16]. VAL. MAX. 1, 6 ext. 1 equae [CHIRON 749]. PLIN. nat. 1, 8, 10. 20, 37. *al.*). CIC. div. 2, 50 (*parit mula*). VARRO rust. 2, 2, 14 *ovis* fit -s exitu autumnali (2, 7, 7 idoneo tempore. *verbo subaudiendo*: PLIN. nat. 8, 151 bis anno [8, 205]. 8, 168 a tricensimo mense). OV. met. 15, 379 *non iam est* catulus, -u quem reddidit ursa recenti (PAVL. FEST. p. 12 CALP. ecl. 5, 40). PHAEDR. app. 17, 1 premente -u scrofa cum gemeret (*inde* ROMVL. fab. 30, 1). COLVM. 6, 27, 11 si ... aut -u aut abortu equa laboravit. 7, 6, 8 *capellae* assiduo -u fatigatae. PLIN. nat. 8, 170 (*paritur mula ut* 8, 171 ad tales -us equas *tot annorum* ... legunt). 8, 176 ad -us *vocare boves*. 28, 111 in lana ovis ... primo -u genitae. NEMES. cyn. 125 *post menses duos* fecundos aperit -us matura gravedo *canis* (PETR. CHRYS. serm. 40, 1. *cf. etiam p. 537, 54 nec non p. 542, 38*). ② *pendet ex praepos. temporis*: CIC. nat. deor. 2, 127 cervae ... paulo ante -um perpurgant se quadam herbula (*inde* PLIN. nat. 8, 112. *ceterum*: 11, 211. 236). VARRO rust. 2, 1, 18 appello feturam a conceptu ad -um: hi enim praegnationis primi et extremi fines (3, 3, 4 *de variis generibus animalium*). 2, 4, 19 a -u decem diebus proximis non producunt, ex haris matrem (*item* a -u: 2, 11, 2 COLVM. 7, 9, 9 PLIN. nat. 8, 112. 172. 10, 178. 179. *al.*). 2, 6, 4 *asinarum* in -u (pastu *var. l.*) eadem fere observant quae in equis (MANIL. 3, 655 pecudum volucrumque genus ... in venerem -umque ruit. COLVM. 7, 3, 16 *ovis* laborat in -u). VERG. georg. 3, 157 post -um cura in vitulos traducitur (PLIN. nat. 11, 211 *bis*).

Ⓑ *ovipara* (*addas* VARRO rust. 3, 3, 4 *l. 53*, MANIL. 3, 655 *l. 57*): ① *aves*: VARRO rust. 3, 9, 9 adpositissimae ad -um sunt anniculae aut bimae *gallinae*. COLVM. 8, 4, 2 *vinacea gallinis* dari non debent: ... -us raros et ova faciunt exigua. 8, 5, 2 *hordeum semicoctum* et maius facit ovorum incrementum et frequentiores -us. 8, 5, 5 cum primum -um consummaverunt gallinae, incubare cupiunt. 8, 11, 5 *pavo fetam saepius comprimens* concepta in alvo vitiat ova nec ad -um sinit perduci. 8, 11, 8 *pavones* in promptu gerunt ova, quibus iam -s adpropinquat (*sim.* 8, 14, 5 *de anseribus*). MELA 3, 83 Phoenix ... non ... coitu concipitur -uve generatur. PLIN. nat. 10, 89 dies ... -us *halcyonum*. STAT. Ach. 1, 212 vicino volucris iam sedula -u. *al.* ② *cetera*: VARRO rust. 3, 14, 1 *cochleae*, quas ibi posueris ad -um. HOR. sat. 2, 8, 44 deterior post -um carne futura *murena* (*opp.* gravida). PLIN. nat. 1, 9, 76 quorum in -u rumpatur venter (*afferuntur 9, 166* acus, *serpentes*). 9, 59 *mugilem* feminam mares -us tempore *sequuntur* (*sim.* 9, 157, *ubi* sub -u). 9, 89 *polypi feminae* pereunt ... fere a -u (*item* a -u: 9, 166).

β *pariunt masculi*: (I) *procreando*: CIC. carm. frg. 33, 5 B. (Tusc. 2, 20) Oenei -u edita *Deianira* (*tuentur edd. coll. Soph. Trach. 1050* Οἰνέως κόρῃ [*cf. etiam p. 407, 23. 541, 77*], Oeneo patre *Bentley*). VARRO rust. 3, 9, 6 *galli quidam* ad -us sunt steriliores (*3, 9, 4 gallinae* ad partiones ... aptiores). LVCAN. 10, 76 *Caesar* miscuit armis inlicitosque toros et non ex coniuge -us (*nisi ad p. 541, 77*). (II) *extra rationes naturales, sc. tamquam feminae*: CIC. nat. deor. 1, 41 -um Iovis ortumque virginis (*cf. 3, 53* qui genuisse Minervam dicitur; *inde*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Min. Fel. 19, 12. *de eadem*: Sidon. carm. 6, 8 fudit quam ... armatus -s vertice dividuo [*vix ad 2a*]). Nemes. cyn. 20 *Iuppiter ut* iusti complerit tempora -us (*Bacchi ut*: Avien. orb. terr. 1117 femoris sub imagine -us dirupisse Iovem penetralia).

b *de qualibet procreatione; pariunt*: *α herbae, arbores sim.* (*eduntur aut fructus aut aliae partes*): Varro rust. 1, 8, 7 in -u et alimonio vinum ... quaerit ... solem. Colvm. 3, 10, 13 malleolo ... fecunditatis vis adsit, etiam si interim cesset a -u. 3, 10, 16 ut progenerare possit *pampinarius*; verum eiusmodi -um comperimus non tam ipsius resecis quam materni esse muneris. Plin. nat. 1, 16, 41 de conceptu arborum, de germinatione, de -u. 12, 60 *tus* autumno legitur ex aestivo -u. 16, 101 eorum, quae non florent, -s tantum est et maturitas. 17, 61 (*si recte suppl. Mayhoff*). 18, 152 imber in herba utilis a -u. 18, 189 nisi multiplici -u exinaniatur ubertas *vitis*. *de procreatione insitione effecta*: Pallad. ins. 143 inseritur lauro cerasus -uque coacto tinguit adoptivus virginis ora pudor (*more suo insitionem imagine conubii describit, v. Svennung, Untersuchungen, 1935, 80*). *β tellus, natura sim.* (*de creatione gigantum v. p. 537, 45*): Lvcr. 2, 933 si ... aliquis dicet ... oriri posse ex non sensu sensum mutabilitate aut aliquo tamquam -u ..., huic satis illud erit ... probare (935) non fieri -um nisi concilio ante coacto *eqs.* 2, 1152 tellus ... quae ... dedit ... ferarum ingentia corpora -u (Sen. Oed. 731 [*respicitur Cadmeia seges*] feta t. impio -u effudit arma). Manil. 1, 126 permixta chaos rerum primordia ... discrevit -u mundumque enixa *est.* 1, 144 discordia concors, quae ... opus generabile fingit atque omnis -us elementa capacia reddit. 4, 825 arva ... negant -us effeta creando. Ps. Apvl. Ascl. 14 *natura* et conceptus et -us in se possidet vim atque materiam. Ambr. hex. 4, 5, 21 *vere sol* fovens omnia repetendos cogit in -us, ut terra germinet *eqs.* Drac. Romul. 3, 2 causas perspice -us (*antea*: fructibus apta ... est terra creatis). *γ res variae*: Plin. nat. 2, 82 *ex sideribus fulmen* maxime turbato fit aere, ... quia turbatur quodam ceu gravidi sideris -u. 5, 76 Tyros ... olim -u clara, urbibus genitis Lepti, Vtica et ... Carthagine, etiam Gadibus ... conditis.

2 *usu deflexo*: **a** *active, sc. cum respectu eius, quae (qui) parit, pertinet ad*: *α facultatem vel potestatem pariendi, fecunditatem*: Varro rust. 2, 8, 2 -u fruct⟨uos⟩us neuter, *sc. nec mulus nec hinnus.* Lavd. Turiae (CIL VI 1527) 2, 50 ut, quom ex te liberos ha⟨b⟩ere non possem, per te tamen ⟨haberem et diffi⟩dentia -us tui alteriu⟨s c⟩oniugio parares fecunditatem. Colvm. 2, 1, 3 transactis iuventae temporibus, ... -s tamen annis denegatus non restituitur. Min. Fel. 24, 3 (22, 11 W.) ⌊-s in Iunone defecit⌋ et Minerva canuit antequam peperit (*item* Cypr. idol. 3. *cf.* Itala gen. 29, 35 [Lugd. *al.*] stetit -s eius *Liae* [*item* 30, 9. 21 *ibid., gr. ubique* ἔστη τοῦ τίκτειν, *Vulg.* cessavit ... parere]. Vvlg. gen. capit. ser. *Λ*a53 stetit a -u). *addas fortasse* Diosc. 4, 180 p. 90, 2 *radix thelypteris* mulieribus -um admittit (adimit *temptaverim coll. gr. 4, 185* ἀσυλλημψίαν ποιοῦσιν). *β tempus partionem antecedens vel sequens* (*usu dilatato de toto spatio graviditatis* Pallad.): Varro rust. 2, 4, 17 in eorum *porcorum* -u (*Keil ex* petu) scrofae bis die ut bibant curant lactis causa (Plin. nat. 8, 212 *sues* feminae in -u asperiores [*antea*: maribus in coitu plurima asperitas. *cf. Arist. hist. anim. 571b11* ὅταν ἐκτέκωσι πρῶτον]). Pallad. 8, 4, 1 *mense Iulio* tauris summittendae sunt vaccae, quia decem mensum -s sic poterit maturo vere concludi. Ps. Apvl. herb. 116 l. 20 *medicamen mulier* bibat praeter -um (*cod. B* praegnanti ... mulieri ne dederis).

b *quasi passive, sc. cum respectu eius qui (quae) paritur, pertinet ad nativitatem, originem* (*addidimus exempla selecta usum praeparantia, e. g. l. 60. 65*): Cic. S. Rosc. 63 cum etiam feras inter sese -s atque educatio et natura ipsa conciliet. Lvcr. 1, 164 *si* ex omnibus rebus omne genus nasci posset, ... genus omne ferarum incerto -u culta ac deserta *teneret.* Varro rust. 2, 4, 16 *porci* a -u decimo die habentur puri (*item* a -u: 2, 8, 2 pullum ... a -u recentem [Avg. pecc. orig. 40, 45. *cf. l. 68 et* Cypr. epist. 64, 4 infans a -u novus]. 2, 9, 12 duobus mensibus primis a -u non diiunguntur a matre *catuli.* Plin. nat. 11, 236. 28, 227 *fimum* quod primum edidit a -u *pullus* [*inde* Plin. med. 3, 23, 8]). 2, 6, 4 secundum -um pullos anno non removent a matre (2, 7, 11. 2, 9, 12. *cf.* Tert. anim. 36, 3 post). Prop. 2, 3, 27 non humani -us sunt talia dona (*opp.* caelestia munera). Pavl. Fest. p. 14 avillus agnus recentis -us. Stat. Theb. 8, 197 -u ... ligatam Delon (*in eadem re*: Amm. 22, 8, 2 -u deorum insignem. Clavd. 8, 133 Drac. Romul. 10, 595). Apvl. met. 6, 4, 1 *Samos* -u vagituque et alimonia tua, *Iuno*, gloriatur (Hil. trin. 2, 24 per conceptionem, -um, v., cunas. 2, 27). Tert. nat. 2, 11, 4 Diespiter, qui ⌊puerum⌋ perducat ad -um (puerperam *Reifferscheid ut spectet ad 1, sed sim. iunctura exstat* virg. vel. 14, 7. *ceterum cf.* Vvlg. IV reg. 19, 3 venerunt filii usque ad -um [*item* Is. 37, 3]). adv. Marc. 5, 9 p. 603, 13. Cens. 17, 2 spatium vitae ... -u et morte definitum. Hier. epist. 21, 2, 5 ut filius dei hominis filius nasceretur, decem mensum fastidia sustineret, -us expectaret adventum *eqs.* Prvd. ham. 599 *viperae* progeniem saepti rumpentem obstacula -us. nam quia nascendi nullus patet exitus, alvus fetibus ... excruciata carpitur (*ad B2 traxit Stam, 1940, ad l.*). *al.*

? c *de conceptu* (*errore interpretis pro gr.* γέννησις *positum putat Frank, Sacris Erudiri 4, 1952, 195*): Ps. Avg. serm. 121, 2 *Maria* sancta concepit, sanctior efficitur post -um (*si recte huc traximus coll.* 121, 3 expavit in -u suo [*respicitur Luc. 1, 29*]. *ibid.* -u suo nupsit).

B *metonymice*: 1 *de corpore, animante, quod paritur* (*v. quae ad A monuimus*): **a** *in propagatione generis* (*sing. saepe collective, e. g. l. 18. 20 sqq. 25. p. 541, 11. 21. 22. 25. 29; plur. pro sing.* Stat. Theb. 6, 154 *et p. 541, 63*): *α usu sollemni* (*ponitur plerumque cum respectu matris, rarius amborum parentum vel modo minus definito; de infante supposito l. 34 sqq.*): ① *-s hominum, deorum sim.*: Ⓐ *exempla varia*: ① *de homine nato* (*sive de infante sive de adulto; selecta inde ab* Ov.): Afran. com. 347 ut -um proiceret pater. Lvcr. 4, 1229 -s duplici de semine constat (*cf.* Varro ling. 9, 29 ex viro et muliere ... -s). 4, 1253 *mulieres* unde puellos suscipere et -u possent ditescere dulci. Cic. fin. 1, 12 -s ancillae sitne in fructu habendus, disseretur inter principes civitatis (*saepissime apud iuris consultos, sive cum genetivo sive nude positum, e. g.* Pompon. dig. 15, 2, 3 [*distinguitur* pecorum fetus *ut*: Gaivs dig. 20, 1, 15 pr. 35, 2, 73 pr. *et saepius*]. Gaivs dig. 6, 1, 20 -s a. restitui debet. *v. Vocab. iur. Rom. I 442, 53 sqq. IV 515, 18 sqq.; rarius de infantibus liberorum, v. ibid. IV 515, 37 sqq. et e. g. infra l. 34 sqq.*). Verg. Aen. 7, 321 -s suus (*sc. Veneris, i. Aeneas*). Prop. 1, 13, 30 *puella* Ledae -u gratior, una tribus. Ov. epist. 12, 188 (*Medea Iasoni*) saeviet in -us dira noverca meos (*cf.* fast. 2, 624 in -us mater acerba suos). Pont. 2, 8, 48 *Drusus* pars fuerit -us sola caduca tui (Epiced. Drusi 472 pars ... -us ... prior, *i. Tiberius. al.; cf.* Plin. nat. 7, 33 maiorem ... partem ex omni eius vixisse -u). Epiced. Drusi 121 duplicis sors altera -us (*item* 123). Liv. 1, 3, 11 Reae Silviae ... perpetua virginitate spem -us adimit *Amulius.* Manil. 1, 767 Aurorae ... nigrum -um, *Memnona.* 1, 779 Horatia proles, tota acies -s. Sen. contr. 10, 4, 16 exponere ... inutiles -us (Qvint. decl. 306 them. Svet. Cal. 5 Ivst. 1, 4, 12). Sen. Herc. O. 407 sq. conciliat animos coniugum -s fere. :: sic ipse forsan dividet -s toros. dial. 6, 11, 2. Octavia 949 -u ... potens *Messalina.* Colvm. 3, 8, 1 *Aegyptiis et Afris* gemini -us ... paene sollemnes sunt. Plin. nat. 7, 67 feminae ... alenti -um (*cf.* 24, 166 puerperas -um nutrientes [Gell. 12, 1, 21. *al.*]). 27, 62 virilis sexus -um (27, 125 *phylli herba femina* sui sexus facit -us). Sil. 3, 87 tanti ... gloria -us (Mart. 12, 21, 7). 15, 465 sacris Carthaginis illum supposito mater -u subduxerat (Papin. dig. 48, 18, 17, 2 de quaestione suppositi -us. Pavl. dig. 48, 10, 19, 1 accusatio suppositi -us. Macer dig. 48, 2, 11, 1. *al.; cf.* Papin. dig. 34, 9, 16 pr. -us subiecti [Vlp. dig. 25, 3, 1 pr. falsum -um subiciunt. *al.*]). Vlp. reg. 3, 3 si *Latini* uxor civis Romana sit, -s quoque civis Romanus est. *al.* *per negationem de pathicis*: Ivv. 2, 138 tormentum ingens nubentibus *pathicis* haeret, quod nequeant parere et -u retinere maritos. ② *de fetu nondum edito* (*certiora; ambigua v. supra*): Cic. Cluent. 31 mulierem, ne -u eius ab hereditate fraterna excluderetur, necavit. Vitr. 2, 9, 1 quo firmior efficitur ad maturitatem -s (*cf.* Cels. 7, 29, 1 si iam prope maturus -s intus emortuus est [*al. v. vol. VIII 499, 17 sq.*]. Cens. 8, 7 ad maturitatem -us). Cels. 7, 29, 2 emortuo -u (Plin. nat. 20, 74. 139. *et saepius. cf.* Plin. nat. 20, 154 defunctos. 22, 54 mortuos [24, 30. *al.*]. 26, 159 enectos). Lvcan. 1, 377 plenae ... in viscera -u coniugis *gladium condere.* Plin. nat. 7, 42 capillum germinante -u. 28, 251 viventem -um. Ivlian. dig. 25, 4, 2 pr. edictum de custodiendo -u (25, 4, 2, 1. *al.* [*nisi ad A; aliter p. 541, 1*]). *al., v. etiam l. 65 sqq.*

Ⓑ *iuncturae verbales potiores*: ① *-um edere, -u levari sim.*: Pacvv. trag. 68 triplicem virili sexu -um procreat (*fortasse ad p. 541, 77 propter verbum*). Ov. met. 6, 712 -us enixa gemellos (*al. v. vol. V 2, 597, 63 sqq.*). 9, 698 cum te -u Lucina levarit (Don. vita Verg. l. 12. *cf.* Ps. Lact. Plac. fab. Ov. 9, 5 Alcmenam -u solutam). Liv. 1, 4, 2 cum geminum -um edidisset (1, 39, 5 Sen. contr. 2, 5, 13. Val. Max. 9, 14 pr. deformis et ... invalidos. Cels. 2, 8, 16 difficulter -um edit [*Hippocr. aphor. 6, 35* δυστοκούσῃ]. Plin. nat. 7, 66 non vitales. *al., saepe apud iuris consultos, e. g.* Vlp. dig. 25, 4, 1, 1 -s ... antequam edatur mulieris portio est). Plin. nat. 10, 32 si ederint corvinum ovum, per os -um reddere *feminas.* Sil. 1, 111 producere. Tert. anim. 25, 2 animam ... effuso iam -u nondum vivo infanti ... imprimi (*al., etiam de abortu, v. vol. V 2, 222, 30 sqq. et cf.* Pavl. sent. 4, 9, 2 fudisse [Ivvenc. 1, 105. *al.*]). Cypr. Gall. gen. 115 ponere -um (*ad gen. 3, 16* paries. *sim.* 563 *ad gen. 16, 2*). *al.* ② *-um abigere, eicere sim.* (*pro subi. sunt fere animantes vel medicamenta sim.*): Cic. Cluent. 32 *quod* -um ... sibi medicamentis abegisset (Plin. nat. 14, 116 vino. Tac. ann. 14, 63, 1. *al.*). Val. Max. 4, 6, 4 -um ... eicere (Plin. nat. 20, 154 defunctos. 24, 30 mortuos. *al.*). Cels. 2, 7, 16 mulieri gravidae sine modo fusa alvus excutere (elidere *var. l.*) -um potest (Svlp. Sev. chron. 1, 18, 3 -um non deformatum). Lvcan. 6, 559 volnere ... ventris ... extrahitur -s (Plin. nat. 22, 147. 23, 99. 24, 22. *al.; cf.* 20, 74 trahat [23, 62]). Plin. nat. 20, 86 -us ... emortuos pelli *medicamento* (20, 139. 21, 146. *al.*). 25, 25 qua *ratione* ... -us eliderentur (*cf. l. 70*). 26, 156 *psyllion* menses ciet ... et emortuos -us. 29, 32 lana imposita ... mortuos -us evocat (30, 123). Flor. epit. 3, 4, 2 -us ... extorquere tormentis. *al.* ③ *variae ad parturitionem vel graviditatem pertinentes*: Calv. carm. frg. 14 -us gravido portabat in alvo (*cf.* Plin. nat. 7, 38 -us gerendi tempus. 7, 40 -um se tredecim mensibus tulisse [Clavd. rapt. Pros. 3, 308 -us ... geminos]. 7, 57 perferunt [Apvl. met. 6, 9, 6. *al.*]). Manil. 3, 13 male conceptos -us (*item p. p. p.* Val. Max. 4, 6, 4 Plin. nat. 30, 123. 142 Tac. ann. 1, 10, 5. *ceterum* Lvcan. 4, 594 concepit. Cens. 8, 4). Cels. 2, 8, 13 -um reservare ([*Hippocr. prorrhet. 2, 22* τὰ ἔμβρυα]. *cf.* 2, 10, 3 ad -um sustinendum. Plin. nat. 1, 31, 7

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

medicinae quales -um custodiant [28, 246. 30, 124. 130]. 9, 79 *continere* [16, 199. 28, 98. *al.*]). 2, 8, 30 -um perdit. PLIN. nat. 20, 143 *quibusdam cibis* necari . . . -us (20, 146. 27, 139. 28, 251). 30, 123 -us conceptos . . . maturat *medicamentum quoddam* (MACR. somn. 1, 6, 66. *cf.* VINDIC. med. 14 -um consummari). *al.*

(II) *-s animalium*: Ⓐ *viviparorum*: CIC. de orat. 2, 168 ferae -us suos diligunt (*item agitur de amore -us*: Tusc. 5, 79 pro suo -u . . . propugnant. COLVM. 6, 27, 12 ne desiderio -us sui laboret equa. PLIN. nat. 8, 169 -us caritas summa *est asinae.* 9, 21 magna erga -um caritate *delphini*). VARRO rust. 2, 4, 13 sus . . . quae sit fecunda, animadvertunt fere ex primo -u (COLVM. 7, 12, 11 p. effetae *canis* -s amovendus est. ITALA gen. 4, 4 [Ps. Aug. serm. ed. Mai 135, 1] obtulit Abel de p. -u [*Vulg.* de primogenitis, *gr.* τῶν πρωτοτόκων]. *al.*). OV. fast. 4, 647 pecus ante diem -us edebat acerbos (COLVM. 6, 24, 4. 6, 27, 3 mense duodecimo *equae.* 7, 2, 6. *al.* PLIN. nat. 8, 176 perfectos . . . inchoatos. *al.*). VITR. 8, 3, 14 cum pecora . . . parantur ad conceptionem -us. COLVM. 3, 10, 17 *pecudes* quae trigemino -u commendantur. 6, 21, 2 *vaccae minores bimis si* conceperint, -um earum removeri placet. 6, 36, 2 *semina* concepta diutius in -um adolescunt. 6, 37, 10 -um . . . nutrit *equa* (*cf.* PLIN. nat. 8, 165 -um ad ubera non admittit). 7, 9, 10 *suis* uniuscuiusque -um consideret *custos* (*cf. 7, 9, 12* progeniem. *ad p. 539, 47 trahunt alii*). 7, 9, 13 *sues* quibus -s submittitur. *al.* PLIN. nat. 8, 112 *cervae* octonis mensibus ferunt -us, interim et geminos (8, 163 undenis mensibus *equae. al.; cf.* 8, 163 *oves* gerunt -um diebus CL). 8, 163 *equi* a trimatu firmior -s. 11, 233 *animalia* numeroso fecunda -u, . . . haec plures habent *mammas.* 11, 234 primis genitis in quoque -u sues primas praebent *mammas. et saepius.*

Ⓑ *oviparorum*: ① *de ovo*: ⓐ *avium* (*de ovis excudendis praeter* APVL.): VARRO rust. 3, 9, 9 gallinarum optimum esse -um ⟨ab⟩ aequinoctio verno ad autumnale (*postea*: ante aut post nata . . . non supponenda). COLVM. 8, 2, 6 *certis* anni temporibus earum *gallinarum* -us excipere. 8, 5, 2 (*antea*: ova edere incipiunt) quo maturius -um edant (8, 11, 10). 8, 11, 10 primus est -s quinque fere ovorum (*cf.* 8, 14, 5 *tertium* -um . . . educare). 8, 14, 6 notandi erunt uniuscuiusque -us, ut suis matribus subiciantur. PLIN. nat. 10, 161 *pavonum* -s excluditur diebus ter novenis (PROB. Verg. georg. 3, 338). SYMPH. 59 (*pullus in ovo*) posito -u natum me nemo videbat. *al.* *iocose et familiariter de ovis edulibus*: APVL. met. 9, 33, 5 (*ad gallinam*) cotidianis nos -ubus saginasti (*cf. l. 60*). ⓑ *ceterorum*: CIC. nat. deor. 2, 129 cum in terra -um ediderint *testudines et crocodili.* PLIN. nat. 9, 71 in stagna et amnes transeundi plerisque *piscibus marinis* . . . ratio est, ut tutos fetus edant, quia non sunt ibi qui devorent -us. SOL. 32, 23 in -u fovendo . . . vices servant *crocodili.* ② *de fetu vivo* (*v. etiam l. 69. p. 542, 27*): PLIN. nat. 9, 47 cordyla appellatur -s *thynnorum,* qui fetas redeuntes in mare . . . comitatur. 10, 13 *aquilarum, dum pullos nutriunt,* albescunt inedia pinnae, ut merito -us suos oderint.

β *peculiaria quaedam*: ① *de animantibus modum naturae excedentibus, sc. sive fabulosis, monstrosis sive divinis*: HOR. carm. 3, 4, 74 *Terrae* -us fulmine . . . missos ad Orcum (*item respiciuntur gigantes*: OV. fast. 5, 35 Terra feros -us, . . . Gigantas edidit. MANIL. 1, 429. 2, 877. 3, 6 -us in matre sepultos). OV. ars 1, 326 *Pasiphaen* implevit . . . dux gregis et -u proditus auctor erat (*item de Minotauro*: SEN. Phaedr. 691). MANIL. 4, 103 *miscentur* ferarum corpora cum membris hominum: non seminis ille -s erit, . . . astra novant formas. LVCAN. 1, 562 monstrosi . . . hominum -us (*al. v. vol. VIII 1455, 37 sqq.*). PLIN. nat. 7, 30 mixtos . . . et semiferos (CLAVD. 18, 1). 7, 34 multiformes (*cf.* TAC. ann. 12, 64, 1 biformes). TAC. hist. 1, 86, 1 insolitos animalium -us. ann. 15, 47, 1 bicipites hominum aliorumve animalium -us. APVL. met. 9, 33, 6 *gallina* praematurum, sed magno prorsus futurum scrupulo prodidit -um: non enim ovum . . ., sed . . . perfectum edidit pullum. IREN. 1, 4, 5 Achamoth . . . peperisse . . . -um spiritalem secundum similitudinem factum satellitum Salvatoris (*i. angelorum; sim.* 1, 5, 6 [*gr. bis* κύημα]). NEMES. ecl. 3, 24 *Iuppiter* produxit . . . -us, *sc. Bacchum.* HYMN. Ambros. I 3, 30 natum deum -umque virginis (*de Christo ut*: PRVD. cath. 12, 140 SACR. Leon. 1244. *al.; cum respectu genitoris*: CONC.[S] I 5 p. 204, 18 *a Maria* id quod natum est, proprius -s intellegitur genitoris). *al.* (II) *in astrologia*: MANIL. 1, 557 vagos -us eadem esse per astra et mixtum . . . generis discrimine fatum (*sim.* 2, 710). 2, 237 -u complentes aequora Pisces. 2, 543 in -us (*unus e recc., partes ceteri*) Tauri sub Cancro nata feruntur pectora (*item cum gen. sideris*: 2, 548 et Librae -us et quos dat Virginis astrum. 2, 610 Lanigeri [2, 619]). 2, 560 qui . . . Sagittari veniunt de sidere -us (*569* nati). 2, 627 Virgineos . . . -us. 4, 202 *non* fecundus erit (quid mirum in Virgine?) -s. 5, 418 ponto cum se Delphinus in astra erigit . . ., ambiguus terrae -s pelagique creatur, *sc. natatores, urinatores. al.* CLAVD. 1, 146 cum matris onus Lucina beatum solveret et magnos proferrent sidera -us. (III) *ponitur cum respectu genitoris* (*certiora; cf. l. 66. p. 540, 39; huc fortasse p. 538, 82. 540, 52*): SEN. Herc. f. 494 (*loq. Lydus*) sin copulari . . . negat *Megara,* vel ex coacta nobilem -um feram. STAT. Ach. 1, 932 (*Deidamia ad Achillem*) tuos dignabere -us *e bello revertens*?

(IV) secundae -us *sim.*: PLIN. nat. 9, 41 *vitulus* parit in terra, pecudum more secundas -us reddit (20, 51 suffito eo ālio evocari s. -us. 20, 115 *apium* semine urinam ciet, menstrua ac s. -us et si foveantur semine decocto). SER. SAMM. 650 relliquias -us lactaria detrahet herba.

(V) *notione deflexa respicitur descendentium successio, quae fit per filium nepotem sequentesque*: PLIN. nat. 7, 50 signa quaedam naevosque et cicatrices . . . regenerari: quarto -u Dacorum originis nota in bracchio redditur.

b *qualibet procreatione*: α *pariunt arbores, herbae, segetes sim.*: (I) *fructum ferentes*: PANEG. in Mess. 172 tondetur . . . seges maturos annua -us. COLVM. 3, 10, 11 *natura pampinos* alios fructu donavit, alios fronde sola vestivit ad protegendos tutandosque -us. PLIN. nat. 13, 57 *ficus* demetitur alio subnascente, septeno ita numerosa -u per singulas aestates. 15, 92 trini quibusdam *castaneis* -us ex uno calyce. 17, 13 ut *hieme tepida* absumpto -u arborum sequatur protinus conceptus *novus,* id est germinatio. *al.* (II) *ramos, frondes, flores sim. proferentes*: PLIN. nat. 16, 94 *sata quaedam* diutius gravida -us gerunt, quod germinatio inde vocatur; pariunt vero cum florent *eqs.* 22, 94 *boleti* initio . . . spuma lentior, dein corpus membranae simile, mox -s. 23, 110 primus pomi huius -s florere incipientis cytinus vocatur. PALLAD. ins. 16, 52 *insitione* nobilitat -us baca superba feros. 137.

β *pariunt natura, terra, mare sim.*: PROP. 2, 15, 31 terra . . . falso -u deludet arantes (*item de segetibus, arboribus sim.*: MANIL. 4, 142 terrae . . . -us [AMBR. Nab. 7, 35. 8, 38]. COLVM. 10, 144. 162 quos enixa est -us, iam quaerit alendos *terra* [*161* fetus]. *aliter p. 541, 75*). MANIL. 4, 692 stupefacta suos inter Germania -us *valde magnos* ([*eadem prosopopoeia*: 4, 715]. *item de hominibus*: 4, 879 -um caeli [*sim.* 4, 903]. MAXIM. eleg. 1, 230). VITR. 2, 1, 7 -us naturae *materies ad aedificandum.* COLVM. 10, 199 spiritus orbis . . . stimulis . . . cupidinis actus ipse suos (suas *trad.*) adamat -us et fetibus implet. 10, 202 -us enixa . . . utraque . . . pontum . . . natantibus implet, *sc. Thetis et Amphitrite.* PLIN. nat. 27, 3 montes et excedentia in nubes iuga -usque eorum et herbas (*de feris?*). *al.*

γ *pariunt res variae*: PLIN. nat. 3, 131 lacus . . . amnesque eorum -us aut alumni. 9, 107 -um . . . concharum esse margaritas (*infra*: fetum. *de eisdem*: 9, 108 *bis.* SOL. 53, 25 conchae magis de caelo quam de mari -us habent). 18, 253 *heliotropium ac lupinum* esse sideris huiusce, *sc. Vergiliarum,* -um. 37, 154 *lapis* Cyitis circa Copton nascitur . . . et videtur intus habere -um (petram, lapidem *var. ll., sed cf.* 37, 163 *gassinades* gemma concipere dicitur et intra se -um fateri concussa).

? 2 *de parte corporis, qua paritur, sc. de utero, vulva* (*cf. p. 539, 78*): TERT. anim. 26, 2 *Rebeccae* cum -s aperitur et numerus *infantium* inspicitur (*an ad A coll. p. 537, 54. 538, 48 sq.?*). PRVD. cath. 7, 59 *Iohannes* -u de senili effusus est (*an intellegas de causale, sc. '-u sero'?*). ORIBAS. syn. 4, 28, 12 Aa p. 30 omnis caro iubenum animalium facile deducit ventrem, sed et extremae partes eorum et maxime -o proximiores, similiter ut edina (*nisi 'recentes natae'; La et gr. brevius*).

II *translate* (*imagine plerumque servata vel sublucente, aliter e. g. l. 53. 62. 70. p. 543, 8*): A *de eo, quod efficitur, editur, procreatur qualibet actione*): 1 *de animantibus vel de rebus corporeis*: ENN. scaen. 77 *Troianus* equus, qui suo -u ardua . . . perdat Pergama (*de eodem*: LVCR. 1, 476 -u . . . nocturno). PLIN. nat. 7, 43 tu qui fortunae munera amplexaris et te ne alumnum quidem eius existimas, sed -um. PS. APVL. Ascl. 8 *deus* quom a se secundum fecerit, *sc. mundum,* . . . amavit eum ut divinitatis -um suae (partem *trad., corr. Rohde, cf. Lact. inst. 4, 6, 4* τόκον). ARNOB. nat. 6, 14 p. 325, 8 M. tui esse operis et digitorum -um *simulacrum dei* (*Ursinus,* partem *trad.,* artem *Gelenius*). AVG. in psalm. 126, 8 (*sec. Gal. 4, 19*) parturit illos *iustos* ecclesia: in illa autem resurrectione mortuorum apparebit -s ecclesiae. PROSP. carm. de ingrat. 115 novi -us oriuntur in ipso securae matris, *i. ecclesiae,* gremio, *sc. Semipelagiani.* PETR. CHRYS. serm. 40, 1 ecclesiasticum gregem videmus fundere uberes -us. CONC. Tur. a. 567 p. 137, 7 filii karissimi, qui estis -us divinae gratiae, . . . fructus ecclesiae (*Sirmond,* partis *codd.*). 2 *de rebus incorporeis*: VARRO Men. 58 -u poetico[n] (*contextu admodum incerto*). PETRON. 118, 3 neque concipere aut edere -um mens potest, nisi ingenti flumine litterarum inundata. GELL. 17, 10, 3 ingenii . . . sui *Vergilii* -us recentes rudi esse facie et imperfecta *eqs.* AMBR. Cain et Ab. 1, 10, 47 quaedam virtus animae, quae velut quodam vulvae genitalis secreto cogitationum nostrarum suscipere semina, conceptus fovere -usque solet edere (*deinceps fusius explicatur usque ad* 2, 1, 2). inst. virg. 17, 109 quae *virgo* immaculatos sibi fidei -us et pietatis exposcat. RVFIN. Orig. in lev. 12, 25 p. 467, 1 sanctarum animarum -s (*antea*: donec pariat *anima* spiritum timoris dei). PAVL. NOL. epist. 21, 6 eloquia vestra -us animae vestrae sunt. AVG. c. Pelag. 1, 14, 28 concupiscentiae -us . . . baptismatis ablutione dimissi sunt (*postea*: illi -us, qui non solum peccata, verum etiam crimina nuncupantur). MART. BRAC. superb. 9 *ne gloriae appetitus* ex abundantia nequitiae suae deterrimum illum . . . superbiae proferat -um.

B *de ipsa actione, sc. sive active de procreatione sive passive de ortu, origine*: CIC. Brut. 49 (*agitur de origine rhetoricae*) Graeciae . . . oratorum -us atque fontis vides (*an ad l. 1 supra?*). div. 1, 36 praedictus est ab haruspicibus incredibilis -s malorum. VARRO ling. 6, 40 *verba* quorum in -u[m] memoria adfuerit nostra (AVG. trin. 9, 9, 14 -um verbi). MANIL. 1, 184 solis . . . assiduos -us et fata diurna (*i. ortus et interitus*). SEN. epist. 102, 23 per hoc spatium, quod ab infantia patet in senectutem, in alium maturescimus -um (*syn.* origo). APVL. Plat. 1, 3 unum . . . ex omnibus *membris philosophiae* et quasi proprii -us corpus effecit *Plato.* COLLECT. Arian. serm. 7, 3 ut fructus uberrimos felici -u

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

producerent *apostoli spiritu sancto impleti.* VVLG. Is. 66, 7 antequam veniret -s eius, peperit masculum *Hierusalem* (*postea*: peperit filios suos). AVG. serm. 216, 7, 7 nolite ... -us vestri ianuas angustare (*de regeneratione spiritali ut*: QVODV. symb. 1, 1, 3 ut post -um laetetur *ecclesia* se tales suscepisse, quos spiritaliter nutriat. 3, 1, 1. PETR. CHRYS. serm. 72, 2 caelestis -s. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 20, 4 G. [*de baptismate*] trino -u fontis. VEREC. in cant. 4, 2 l. 53 D. *al.*). MACR. Sat. 5, 17, 1 laboravit ad rei novae -um *Vergilius.* PETR. CHRYS. serm. 72, 1 Hieremias ... -us supernorum sensuum sustinebat clamans (*4, 19*): 'ventrem meum doleo'. 133, 1 *beatus Andreas* martyrii -u caelestem noscitur generatus ad gloriam. MAX. TAVR. (?) serm. 61b, 1 M. *natali salvatoris mundus* de profundis noctium tenebris -u[m] quodam lucis eruitur (*postea*: oritur ... lux mundo). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 20, 5 G. *die resurrectionis terra* populos ... uno, ut sic dixerim, -u refundet in lucem. 44, 4 (*de generatione vitiorum*) *humana* praecordia ... monstruosa -us fecunditate violantur *sicut serpentes prole nascente.* DRAC. laud. dei 1, 390 (*de Evae creatione*) *Adae* somnus erat -s, conceptus semine nullo *factus erat.* IVST. VRGELL. in cant. 144 ad -um spiritalis intelligentiae pervenire.

deriv.: partualis; *cf.* partitudo. *Kruse.*

parvibibulus, -a, -um. *a* parvus *et* bibulus. *i. q. paucum bibens*: CAEL. AVR. acut. 3, 15, 120 Hippocrates ... dicens phreniticos -os (*prorrhet. 1, 16 βραχυπόται*). *ibid.* -os, quos brachypotas vocant, hoc est quod (qui *Amman in margine*) modicum biberent liquoris. 3, 15, 125.

parvicollis, -e. *a* parvus *et* collum. *i. q. brevi collo praeditus*: CAEL. AVR. chron. 2, 12, 137 homines ... -es, quos microtrachelos appellavit *Erasistratus,* hoc est qui minimae longitudinis habeant colla (*opp.* porrecta collorum longitudine formatos).

parvĭfacio *v.* parvus *p. 563, 23.*

[parviiunior CONC. Carth. a. 525 (Corp. Christ. 149) p. 261 l. 255 *perperam pro* parui iunior (*ut e. g. Mansi VIII 641*^{A}).**]**

[parviloquium, parvĭpendentia, parvĭpēnsio *sec. versionem aet. rec. perperam edita sunt Migne 64* BOETH. top. Arist. 8, 5 p. 1008^{B} (*errore typothetae pro* praviloquium; *ed. crit.* Arist. lat. 164b13 laboriosum sermonem). 4, 6 p. 952^{C} (*deest gr. et* Arist. lat. 127b31). 8, 1 p. 995^{B} (Arist. lat. 156a33 exanimationem).**]**

parvĭpendo *v.* parvus *p. 563, 24.*

[parvĭpēnsio *v. l. 33***]** *van Leijenhorst.*

^{x}**parvitās,** -ātis *f.* *a* parvus. *legitur singulis vel binis locis apud* CIC., VAL. MAX., COLVM., PLIN. nat., GELL. *al., ceterum saepius inde a saec. IV, praecipue in formulis modestiae (v. IIA1); plur. non exstat nisi* GELL. 1, 3, 28 BOETH. arithm. 1, 1 p. 8, 6. 1, 4 p. 14, 15. [*confunditur in codd. saepius cum* pravitas, *e. g.* GELL. 1, 3, 28 PANEG. 12, 4, 3 (*restituitur* GELL. 6, 17, 2 *p. 545, 28; falso trad.* ARNOB. nat. 2, 17; *dub.*: ITALA psalm. 24, 7 [cod. 136 Cas.] delicta iuventutis meae et -is [*gr.* ἀγνοίας, *Vulg.* ignorantiae; *coniciasne* pra- *sec. Hier. psalt. sec. Hebr.* scelerum*? vix ad p. 544, 4*]), *ceterum cum* paritas EVGEN. Vict. Vit. 2, 41.]

i. q. status parvi cuiusdam, exiguitas sim. (*metonymias v. imprimis sub IB2 et IIA1a; cf.* GLOSS. II 260, 7 βραχύτης: brevitas, -s. 371, 42 μικρότης: -s, pusillitas. *coniungitur cum adi. eiusdem notionis* exigua *p. 544, 40. 545, 36,* minutissima *p. 544, 3, cum subst.* exiguitas *p. 544, 1 [cf. l. 72 et p. 544, 79]; opp.* magnitudo PLIN. nat. 2, 51 GELL. 1, 3, 28 *et saepius; alia opp. et syn. v. infra*): **I** *proprie* (*sc. de statu qui sensibus percipi aut mensurando intellegi potest*):

A *pertinet ad spatium parvum* (*fere corporum [sc. ad longitudinem, latitudinem, altitudinem, cf. opp.* altitudo, latitudo REGVLA mag. 8, 4], *temporis p. 544, 4 et fortasse l. 72 sqq., ubi syn.* brevitas): **1** *rerum variarum*: CIC. Tim. 47 quae *vincula corpus mortale continentia* cerni non possent propter -em (*gr. 43*^{a} *διὰ σμικρότητα, Chalc. transl.* ob ... brevitatem). COLVM. 10 praef. 4 (*in proverbio, cf. Otto, Sprichw. n. 790*) tam exigua sunt, *de quibus dicam,* ut, quod aiunt Graeci, ex incomprehensibili -e arenae funis effici non possit. PLIN. nat. 2, 51 terrae -em (*opp.* magnitudinem *solis*). 34, 83 *simulacri quadrigae.* TERT. anim. 19, 5 *arbor* contenta est -e (pra- *ed. princ.*). HIER. in Ezech. lib. 7 praef. l. 26 *Hebraeorum volumina* litterarum nobis -e caecantur. BOETH. arithm. 1, 1 p. 8, 6 (*inter essentias, i. fere categorias*) qualitates, quantitates, formae, magnitudines, -es, *eqs.* categ. 2 p. 214^{A} -em vicorum (*opp.* magnitudinem civitatum). mus. 1, 9 p. 196, 12 sensibilium -em (*nisi ad C*). CASSIOD. compl. in epist. apost. praef. p. 1321^{A} brevis ... narratio summas rerum in -e complectens (*antea*: brevitate, *postea*: summatim. *item respiciuntur dicta vel scripta*: VEN. FORT. virt. Hil. 13, 38 textus huius -e [*postea*: brevitas]. *cf. p. 544, 29*). ORIBAS. syn. 8, 28, 3 La p. 246 *papularum* -em (*gr. excidit in lacuna; Aa: quae* parvae sunt). **2** *animantium vel partium corporis* (*aetatis p. 544, 6*): APVL. met. 11, 13, 5 aures enormes *asini* repetunt pristinam -em, dentes saxei redeunt ad humanam minutiem. PORPH. Hor. sat. 1, 10, 18 propter maciem ac -em corporis (FACVND. defens. 11, 7, 18 [*nisi ad p. 545, 12, sed cf. ibid.* angustiam]. *cf.* HIER. epist. 59, 5, 3 illius *Christi* potentiam unius corpusculi -e finire. REGVLA mag. 8, 4 *corpus hominis* in ipsa -e sua). SOL. 25, 8 Indicos elephantos Mauretani *elephanti* timent ... -is suae conscii (*cf. Plin. nat. 8, 27* maior Indicis magnitudo est). PANEG. 12, 4, 3 *Maxentius erat* despectissimae -is (pra- *fere trad.*) ..., tu ... tantus ac talis. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 12, 31 *status* exiguitatis et -is, in qua nascuntur infantes. COD. Theod. 7, 20, 12, 2 *quidam* membris debilis aut -e deformis. CASSIOD. in psalm. 101, 8 l. 274 passeris minutissimam -em.

respicitur aetas (*sc. de infantia, adulescentia; vix huc p. 543, 47*): PS. AMBR. serm. Sess. 3, 10 p. 138^{A} (*ad Is. 11, 6* puer parvulus) hoc est sacerdos ... aetatis -e innocu⟨u⟩s. GREG. M. in I reg. 2, 38 (*ad 2, 19* tunicam parvam fecit *Samuheli puero*) dum adhuc per novitatis suae incrementa proficeret, ... apta suae -i accepit monimenta (*nisi ad II*).

B *pertinet ad quantitatem parvam*: **1** *usu communi de statu sim. eorum, quae potius*: **a** *non magna sunt*: IREN. 2, 7, 3 universae creaturae varietatem ... adaptare pleromatis ipsorum -i (*postea*: pleroma ipsorum XXX aeones sunt). AMM. 24, 3, 3 *milites* -e promissi percitos (*antea*: nummos centenos viritim pollicitus). GREG. TVR. glor. mart. 47 p. 520, 21 -s facultatis eius coepit paulatim minui (*postea*: in tanta redactus est exiguitate). ORIBAS. eup. 2, 1 C 29 Aa p. 460 *cyamus* participat ... aliquid in -e (-em *Ab*) ... stipticam *virtutem* (*gr. K 94* ἐπ' ὀλίγον, *La* aliquantum). **b** *non multa sunt* (*sc. de paucitate sim.; opp.* abundantia, copia, multitudo, nimietas): HIL. trin. 6, 33 l. 25 (*ad Matth. 14, 15 sqq.*) naturae -s (*sc. quinque panes*) famem pellens profecerat in eiusdem copiam naturae. PACIAN. epist. 2, 5 p. 35 quorum *Novatianorum* -e, si vellem, atque defectu poteram gloriari (*item hominum*: EPIST. pontif. Gelas. 611 Schwartz p. 48, 19 -s *non* efficit, ut veritas non sit veritas [*opp.* multitudo; *cf. l. 20* in paucis constitisse veritatem]). AMM. 22, 15, 13 gurgitum ... nimietate ... culturas moratur agrorum *Niius*, -e ... minatur steriles segetes. SORAN. p. 39, 16 ne aut plurimis coopertoriis *infans* gravatus sit aut ne -e eorum perfrixerit (*gr. aliter*). CAEL. AVR. acut. 1, 11, 85 convenit ... cibi -s ([*opp.* plurimus ... c.]. chron. 2, 1, 30). salut. praec. 38 aquae. CAES. AREL. epist. ad virg. 3, 5 p. 148, 15 -s locutionis (*antea*: tantum loquaris, quantum oportunitas flagitat). GREG. TVR. glor. conf. 1 p. 749, 9 -em hanc *potus* in abundantiam convertere.

2 *metonymice*: *de parva parte per divisionem effecta*: BOETH. arithm. 1, 4 p. 14, 15 praedocuimus ... quantitatem in infinitas pluralitates adcrescere, spatia vero, id est magnitudines in infinitissimas minui -es (*cf. 1, 1 p. 9, 16 sq.* infinitissimas ... suscipit sectiones).

de parva pecunia (*possessione*): GREG. TVR. Franc. 9, 30 p. 449, 5 exacta -e *tributi.* glor. mart. 102 p. 556, 9 -s redituum meorum ... per ipsas adhuc residet domos. p. 556, 20 ⌞-e⌟ pecuniolae, quam coniungere potui, adest (⌞ ⌟ *i.* -em *sec.* quam*?* -s *var. l.*). LEANDER reg. 28 (Migne suppl. 4, 1446) exiguam -em privatim occultat fraude.

C *pertinet ad vim parvam, impetum non vehementem*: CAEL. AVR. acut. 1, 1, 28 praesentia *signa passionis* -e iam latentia pro futuris accipimus. chron. 4, 3, 40 pulsus -s vel amputatio (4, 7, 92. CASS. FEL. 42 p. 96, 13 p. -s quam microsfyxian vocant *Graeci* [*item* 62 p. 154, 7. 64 p. 156, 22]. 47 p. 121, 2). 5, 2, 35 haec passio initio -is causa neglegitur et contempta convalescit.

II *translate de statu humili, ignobili, vili sim.*: **A** *animantium eorumque partium et qualitatum sim.*: **1** *in circumlocutionibus affectatae modestiae* (*pro syn. est e. g.* humilitas *l. 56 [cf.* -s humilitatis *p. 545, 5], opp.* sanctitas, magnificentia *et sim. al.*): **a** *formulae sollemnes, metonymice de ipso loquente adhibitae* (*in adlocutione hominum tam superiorum quam aequalium inferiorumque, cf. O'Brien, Titles of address, 1930, 76 sq.*): mea -s: VAL. MAX. 1 praef. si excellentissimi vates a numine aliquo principia traxerunt, m. -s eo iustius ad favorem tuum, *Caesar,* decucurrerit (*item pro subi.*: CONC.^{S} II 3, 1 p. 243, 25 m. consentit -s [*cf. l. 28* m. humilitas]. PATRIC. conf. 1 GREG. TVR. Mart. 2, 40. *al.*). OPT. PORF. epist. ad Constant. 1 cupida -is m. vota (*gen. pendens e subst. ut*: EVAGR. vita Anton. 89 admonitu [*gr.* παρ' ἐμοῦ, *Vita Anton.* a me]. HIER. epist. 62, 2, 1 sententiam [SIDON. epist. 7, 9, 25]. TRACT. Pelag. 5 p. 116 verba [VITA Caes. Arel. 1, 54]. ANVLIN. Aug. epist. 88, 2 acta. *sim. saepius*). PEREGR. Aeth. 5, 12 m. -em dignabantur ... suscipere (EVGEN. Vict. Vit. 2, 41 potestas regia ... -em m. ammonere dignata est. VITA Caes. Arel. 2, 13. *al.*). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 163, 16 praesente ... Vrsatio et m. -e (*sim. in abl. absol.*: VALENT. Aug. epist. 216, 3 ignorante). EVAGR. vita Anton. 39 volueram silentio premere quaecunque m. acciderant -i (*gr.* μηδὲν ἐξ ἐμαυτοῦ λέγειν, *Vita Anton.* nihil ex me dicere). RVFIN. hist. 5, 24, 8 scientes -em m. (*gr.* τὸν μικρόν μου ἄνθρωπον). *et saepe. cum adi.*: EPIPHAN. in euang. 62 p. 171, 3 ut m. extremae -i videtur. nostra -s: IVL. HON. cosmogr. A 51 (*verba discipuli*) *haec omnia* n. -s protulit ... et publicae scientiae obtulit (*item pro subi.*: AVG. in psalm. 150, 8 l. 29 *deo,* quantum potest -s n., ... gratias agamus [*item* serm. 183, 15. 272 p. 1248]. VITAL. TONANT. epist. 1 p. 847^{D}. *al.*). HIER. epist. 21, 42 quin inculta tibi n. -is videatur oratio (*gen. pendens e subst. ut*: HIER. Aug. epist. ed. Divjak 27, 2, 1 opuscula. EPIST. pontif. 282 Conc.^{S} I 5 p. 3, 6 sermo [*antea*: tuae sanctitatis]. PATRIC. epist. 9 exhortationem. *al.*). 138, 3 fratres, qui cum n. sunt -e, ... te salutant (*item* 142, 1. *al.*). EPIPHAN. Avell. p. 744, 15 tua venerabilitas a -e n. quiddam postulans (*alia versio Facund. defens. 4, 2, 42* n. exiguitatem petens). AVELL. p. 710, 7 oret ... vestra sanctitas ... pro n. -e. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 201, 1 praeceptum magnificentiae vestrae ... n. est redditum -i. *al.* **b** *exempla cetera* (*metonymice imprimis* MART. BRAC.): OPT. PORF. epist. ad Constant. 2 quod *carmen* ... ingenii mei -s praestitit (FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 1, 1 nostri). RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 4 *[Baer]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 132, 8 secundum -em sensus nostri (Orig. in Rom. 4, 7 p. 984^C pro -e s. mei [*item* patr. 2, 25 l. 28 S.]. patr. 2, 15 l. 5 S. quantum ad mei s. -em spectat. EPIPHAN. in euang. 33 p. 62, 8 iuxta -em s. nostri). MART. BRAC. trin. mers. 1 (*per abundantiam*) pontificalis gratiae ritu abiectissimam humilitatis nostrae visitas -em. *al.*

2 *vario usu*: CYPR. mortal. 1 quosdam vel inbecillitate animi vel fidei -e . . . minus stare fortiter. Ps. MAR. VICTORIN. phys. 21 p. 1306^A -s . . . eius *Christi* quam divina sit, agnoscamus; conceptus est homo, sed sine origine humani seminis . . ., ignobilis et deformis, sed gloriosus (*item respicitur natura hominis a Christo assumpta*: HIL. frg. min. p. 227, 9 superavit . . . magnitudo domini -em servilis formae. FACVND. defens. 11, 7, 17 [*e Cyrill. Alex.*] ut . . . humanam sustineret -em *Christus* [*Migne gr. 70, 1041^C* μικροπρεπείας]. *cf. p. 543, 81*). PHYSIOGN. 74 ubi *aliquis* pauperiem, rusticitatem, parsimoniam, -em (*i. humilitatem sim.?*) et misericordiam imitandam putat. EVSTATH. Basil. hex. 8, 8, 15 sufficientia sunt quae disseruimus . . ., si tamen non ad copiosas creaturae divitias, sed ad -em nostrae possibilitatis aspexerit *lector* (*gr.* τὸ . . . ἀσθενές). SALV. epist. 9, 15 personae suae -s (*antea*: humilis est . . . et vilis sibi, exiguum se penitus atque ultimum putans). VEREC. in cant. 2, 5 l. 27 D. *opera dei* vera sunt ac mirabilia, nostram tamen fugientia -em. FVLG. RVSP. ad Tras. 2, 1, 1 quotiens humanae conditionis infirmitas . . . fines molitur aliquatenus suae -is excedere. *al.*

B *rerum* (*ad IB traximus* ORIBAS. *p. 544, 16*): 1 *vario usu* (*respiciuntur quae sunt minoris momenti sim.*): GELL. 1, 3, 28 (*e Theophr.*) has . . . -es (pra- *var. l.*) rerum et magnitudines atque has omnes officiorum aestimationes alia . . . momenta . . . moderantur. 6, 17, 2 *quidam* inludens levitatem quaestionis -emque (*codd. rec.*, pracett. *et edd. novelli, v. Tränkle, Hermes 111, 1983, 107 et cf. 6, 17, 3* nugalia). CASSIOD. var. 3, 7, 2 studete ut, qui non soletis pro rebus magnis excedere, nunc non videamini . . . in -e peccare. 2 *in arte rhet.*: *pertinet ad genus dicendi humile*: CASSIOD. var. praef. 16 medium *genus dicendi*, quod nec magnitudine tumescit nec -e tenuatur. *pertinet ad figuram deminutionis*: CASSIOD. in psalm. 89, 4 l. 115 tapinosis, id est humiliatio, quando cuiuslibet rei magnitudo minuitur in exiguam -em (101, 10 l. 326. *ut t.* humilitatis affectu magnam rem deiciat usque ad vilissimam -em).

parula *v.* parrula.

parūlis, *acc. pl.* -idas, *f.*, παρουλίς (*cf.* epulis). *formam vulgarem* pullaria, -ium *v. suo loco.* *i. q. tuberculum in gingiva ortum*: CELS. 6, 13, 1 solent . . . in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia, -as Graeci appellant (parotidas *F V et Oribas. eup. 4, 71 add. Aa p. 591*). 6, 13, 4 fit . . ., ut ex gingivae ulcere, sive -s (parulides *J*, parvulis *F V et Oribas. l. l. p. 592*) sive non fuit, diutius pus feratur. SCRIB. LARG. 61 (*inde* MARCELL. med. 11, 27) medicamento uti oportet . . . etiam ad -as (*ed. princ. et Marcell.*, parotidas *cod.*) et epulidas, id est ubi ex transverso gingiva supprurav<er>it vel ubi super extremum molarem increverit gingiva.

parum *v.* parvus.

parumloquium, -ī *n.* *vox a* parum *et* loqui *iocose ficta secundum* multiloquium. *i. q. habitus eius, qui parum ad rem loquitur* (*quamvis verbosus sit, v. Traina, Athenaeum 40, 1962, 345 sqq.*): PLAVT. Merc. 31 (*inter vitia amoris*:) multiloquium, -um (pauciloquium *ed. princ.*, pauciloqui *Havet*): hoc ideo fit quia quae nihil attingunt ad rem . . . amator profert . . .; hoc (*sc. multiloquium*) pauciloquium rursum idcirco praedico, quia nullus . . . amator adeost . . . facundus, quae in rem sint suam ut possit loqui.

^R**parumper** *adv.* *a* parum *et particula* -per (*v. Leumann, Kl. Schr. 49*). *scribitur* parvom- PLAVT. Most. 1152 (*formam antiquam suspicatur Lindsay, cf.* parvum- *in cod. unico* FAVST. REI. epist. 2, 41 p. 426, 13). NOT. Tir. 52, 36. *inter adverbia temporis infinita* CHAR. gramm. p. 243, 6 B. olim, . . . tantisper, paulisper, -r *eqs.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 221 -r significat paulisper, quasi perparvum, hoc est valde parvum; refertur autem ad tempus. NON. p. 378, 14 -r, ut saepe, interim et parvo tempore; -r cito et velociter (*affert* VERG. Aen. 6, 382, *v. p. 546, 59, et* ENN. ann. 53. 71, *v. p. 546, 41. 51*). DON. Ter. Ad. 70, 2 paulisper quasi paulumper ut ⌊-r dictum⌋ (-r quasi parum dictum *add. man. alt. cod. V*). GLOSS. -r: ἐπ' ὀλίγον. κατ' ὀλίγον. πρὸς ὀλίγον. κατὰ βραχύ. paululum. perparum. valde modicum vel parum. *sim. al.* *legitur in versibus inde a* PLAVTO *aliisque scaen. vet.* (*qui -r exhibent 16 locis,* paulisper *14*), ENN. ann. (-r *5*/p. —), LVCR. (*1*/—), VERG. (*1*/*1*), OV. (*1*/*2*), SEN. (*5*/—), LVCAN. (*1*/—), VAL. FL. (*5*/—), SIL. (*1*/*1*), STAT. (*11*/—) *al.*; *scriptores fere praeferunt* paulisper (*afferimus selectos post* LIV.): CATO (-r —/p. 5), CIC. (*12*/*30 idque maxime in orat. et epist.*), CAES. (—/*9*), BELL. Afr. (*1, fort. ex* ENN./*5*), BELL. Hisp. (*1, ex* ENN./—), SALL. (—/*5*), LIV. (*26*/*37*), SEN. *phil.* (—/*4*), CVRT. (*3*/*7*), PETRON. (—/*4*), QVINT. (*2*/*2*), TAC. (—/*3*), PLIN. *min.* (—/*9*), SVET. (*4*/*2*), APVL. (—/*23*), SYMM. (—/*15*), AMM. (*9*/*28*), VVLG. (*3*/*7*). [*confunditur in codd. cum* parum *e. g. p. 547, 28. 29* (*restituitur* CIC. rep. 6, 12, *v. p. 546, 34*; *vix recta var. l.* LIV. 29, 2, 9 EPIST. Alex. l. 410 H.).]

I *usu originario respicitur parvum spatium* (*cf.* parum *IB1*), *sc. fere temporis, ut significetur i. q. parvo tantum tempore, vel vi attenuata i. q. parvo tempore, in parvum tempus* (*quae notiones saepe vix distingui possunt; ad vim localem, sc. fere i. q. modicum sim., v. B2a; notio q. e. cito, velociter a quibusdam perperam intellegitur sec.* NON. *p. 545, 65*; *opp.*: VVLG. Is. 54, 8 sempiterna. CLAVD. 21, 146 perpetua [*cf.* FAVST. REI. epist. 2, 41 p. 426, 13 in perpetuum]. PETR. CHRYS. serm. 71, 11 diu. GREG. TVR. Franc. 5, 10 p. 204, 23 assiduus):

A *illustrata ratione temporis*: 1 -r *explicatur enuntiato temp. a* dum *incipiente*: PLAVT. Amph. 638 voluptas -r datast, dum viri . . . potestas videndi fuit noctem unam modo. TER. Andr. 714 dum exeo, -r me opperire hic (AMM. 21, 7, 7). CIC. leg. agr. 2, 49 -r mentis vestras, Quirites, commovere videor, dum patefacio vobis *eqs.* LIV. 4, 32, 10 cunctatus -r, dum speculatores referrent Quinctium evasisse . . ., signa profert. VAL. FL. 7, 74 durare. SVET. Nero 48, 3 commoratus. *al.*
2 -r *excipitur aliis adv. temporalibus*: PLAVT. Bacch. 794 manedum -r, iam exeo ad te (CIC. Phil. 2, 104 remove gladios -r . . ., iam intelleges *eqs.* STAT. Theb. 6, 800). Mil. 596 cohibete intra limen . . . vos -r . . ., sinite me prius perspectare. CIC. de orat. 3, 143 haec cum Crassus dixisset, -r . . . silentium fuit; tum Cotta . . . inquit *eqs.* (LIV. 4, 33, 2. SEN. Herc. O. 245 AMM. 20, 3, 8). div. 1, 47 discedo -r e somniis, ad quae mox revertar (LVCAN. 4, 172). LVCR. 4, 1116 parva fit ardoris . . . pausa -r, inde redit rabies. LIV. 2, 10, 7 cum his *viris* primam periculi procellam . . . -r sustinuit; deinde eos quoque . . . cedere in tutum coegit (28, 23, 3 primo . . . -r obstipuerunt; dein *eqs.* 31, 39, 13. *al.* SVET. Tib. 73, 2 Galba 19, 2). 2, 25, 3 *consul* -r moratus . . . dato tandem . . . signo militem . . . emittit. VAL. FL. 8, 78 servabo -r ipsa nemus, longum interea tu pone laborem. *al.*

B *cetera exempla* (*de spatio modico sed fere indefinito, nisi e contextu intellegitur finis intervalli ut e. g. infra l. 70 sq.*): 1 *in sententiis postulantium, optantium* (*hic illic -r modestiam loquentis indicare videtur, e. g.* ENN. ann. 53. 208 OV. am. 3, 6, 2): a *cum imperativo* (*cf. l. 8. 14*): PLAVT. Aul. 199 da mi operam -r. Cas. 350 tace -r ([parum *codd.*, idque *in rasura B*]. Curc. 357 Men. 348 Most. 1152). Merc. 922 mane -r atque haec audi (PACVV. trag. 326 facessite omnes hinc, -r tu m. [*nisi cum* facessite *coniung.*]. SEN. Herc. O. 1977. *cf. l. 12*). ENN. ann. 208 divi hoc audite -r (TER. Phorm. 486 audi obsecro. :: non audio. :: -r. CIC. rep. 6, 12 [parum rebus *trad.*; *coniec. alii alia, cf. Ballaira, Bollettino del Comitato 18, 1970, 79*]). ACC. trag. 381 reprime -r vim citatum quadrupedum. OV. am. 3, 6, 2 amnis, . . . siste -r aquas (CE 995A, 1 [*aet. Tib.*] -r s. gradum, quaeso [*sim.* 1537A, 1. 2083, 1]). SEN. Phaedr. 1175 ades -r. *al.* b *vario usu*: PLAVT. Amph. 389 indutiae -r fiant, si quid vis loqui. Cist. 712 ⟨tace⟩amus, era, -r. Truc. 326 non quis -r durare opperirier? (*interrogatio fere pro exhortatione*). ENN. ann. 53 te . . . precor, Venus, . . . ut me de caelo visas . . . -r ([*vix recte explicat* NON. *p. 545, 65*]. LIV. 8, 24, 15 ut -r sustinerent precata *mulier*. 38, 29, 8 ut -r abscederent). CIC. Balb. 47 exsistat . . . ille vir -r cogitatione vestra (Scaur. 48 qui utinam posset -r e. *cf.* Tusc. 5, 68 is *praestans vir* . . . animo -r et cogitatione fingatur). orat. 112 ab hoc *Demosthene* -r abeamus. rep. 1, 12 dent operam -r atque audiant. Lael. 5 tu velim a me animum -r avertas (LIV. 3, 58, 3). LIV. 45, 37, 8. CIL IV 1781 ludamus -r. *al.*

2 *in quibuslibet sententiis*: a *cum verbis movendi sim.* (*ut hic illic etiam de vi locali cogitari possit, maxime l. 55 sq. 65*; *saepius in imagine*; *cf. e. g. l. 46*): ENN. ann. 71 campum celeri passu permensa -r coniicit in silvam sese *lupa* ([*vix recte explicat* NON. *p. 545, 65*]. 455 sola terrarum . . . permensa -r). 587 nostri cessere -r (*frg. attulit* BELL. Hisp. 23, 3 *fortasse vim localem intellegens, quam agnoscere possis etiam* BELL. Afr. 52, 2 *et manifestiorem* LIV. 26, 44, 3 -r c. *Romani*, ut propiores subsidiis . . . summittendis essent. *mero respectu temporis*: LIV. 7, 24, 3 *consul vulneratus* cesserat -r ex acie [*4* consul . . . revectus]). CIC. Brut. 322 delectandi gratia digredi -r a causa. Att. 9, 4, 3 abduco -r animum a molestiis. VERG. Aen. 6, 382 his dictis curae *sunt* emotae pulsusque -r corde dolor (*explicant* NON. *p. 545, 65*. SERV. id est paulatim laetari coepit . . .; dictum est, quasi ab eo magna moderatione dolor recessit; alii '-r' valde parum volunt [*cf.* GLOSS.^L III Abstr. PA 40 valde modicum. GLOSS. IV 457, 11 ultra modicum, paulisper]). LIV. 42, 52, 4 mota -r acies . . ., ne stetisse tantum in armis viderentur. *al.* *cum verbis flectendi, tendendi* (*sc. manifesto respectu loci*): AVIEN. Arat. 134 *Cynosura numquam moratur* neque ceu molita -r flectitur (-r *cum* molita *iungunt alii*). 156 forma verticis *draconis* in nutum veluti curvata -r. orb. terr. 140 Zephyrum . . . dehinc deflexa -r alta petunt *aequora*. ANON. de mach. bell. 10, 2 fistula . . . ferri -r extensa. b *cum verbis variis* (*exempla selecta*): LIV. 2, 19, 10 pugnam -r restituit *cohors exulum*. 10, 19, 16 Samnites -r cunctati . . . Appio occurrere (VAL. FL. 5, 392). 45, 12, 6 -r cum haesitasset, 'faciam' inquit (*Polyb. 29, 27, 6* βραχὺν χρόνον). CVRT. 10, 4, 2 -r . . . dubitaverant (*cf.* 10, 9, 14 addubitavere). VAL. FL. 6, 493 quis *liliis* vita brevis totusque -r floret honor. STAT. Theb. 12, 35 lusit Fortuna -r. Ach. 1, 235 *in mari* cana -r spumant signa fugae *Thetidis*. IVV. 4, 62 obstitit intranti . . . turba -r. FLOR. epit. 1, 13, 1 procurrentis imperii cursus -r Gallorum . . . incursione supprimitur. IVVENC. 4, 290 (*ad Matth. 25, 42 sqq.*) mihi tecti vestisve -r tegmina . . . *non* dabantur. AVIEN. orb. terr. 403 ambas (*i. Europam et Africam*) si conferre sibi quisquam velit, una -r ut credatur humus (*sc. brevi momento cogitationis ut supra l. 44 sq.*). HIER. in Ezech. 39, 17—29 l. 2068 -r abscondit . . . faciem suam ab eis (VVLG. Is. 54, 8 [*syn. 54, 7* ad punctum in modico, *opp.* sempiterna]). in Ioel 2, 15—17 l. 330 recedendum -r a coitu praecepit (*cf. I Cor. 7, 5* ad tem-

[*Baer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pus). RVFIN. hist. 2, 9, 3 -r deliberans (*gr.* ὀλίγον). AVG. civ. 1, 3 p. 8, 12 D. quod institueram ... dicere, -r expediam (*opp.* copiose ... tractanda). CONC.[S] I 5 p. 139, 19 -r carnem deprimi morte concessit *Christus* (*gr. I 1, 7 p. 61, 11* πρὸς βραχύ). PALLAD. hist. mon. II 1 p. 345[B] -r super mattam reclinari (*gr. p. 17, 18 B.* μικρὸν ... ἀναπεσεῖν. *cf. I 1 p. 253*[B] momento temporis). *al.*

II *usu deflexo respicitur quaelibet parvitas, fere i. q. parum, paulum* (*maxime apud* GREG. TVR., *qui notione communi adhibet vocem e. g.* Franc. 5, 10 p. 204, 23): **A** *adv.*: HIER. epist. 54, 10, 5 (*excusatio verborum minus decentium deest in cod. antiquiss., interpolatam putat Labourt, ed. 1953, ad l.*) malo apud te, filia, verecundia -r quam causa periclitari. EPIPHAN. Avell. p. 749, 29 -r ... ceraunius *lapis* ... huic *carbunculo* videtur esse consimilis (*Migne gr. 43, 297*[A] ὀλίγον ... αὐτῷ ἔοικε). GREG. TVR. Franc. 3 praef. p. 96, 10 *velim* -r conferre, quae ... successerint. glor. conf. 93 p. 808, 3 de eo *ligno* hastulae factae -r acutae. Mart. 1, 32 p. 603, 32 iam valde exanimus invocato nomine beati Martini ... -r convalui (*cf. p. 604, 3* adhuc parum fortis). *cf. explicationes p. 545, 63. 67. 69. 546, 62.*

B *pro adi.* (*nisi quaedam per appositionem pro subst. accipias; cf.* parum *sub II*): GREG. TVR. Franc. 5, 10 p. 204, 21 vinum ... non bibebat praeter aquam -r melle linitam (*vix ad A*). glor. conf. 83 p. 802, 3 ampullam unam -r vinum (vini *var. l.*) habentem. Mart. 1, 4 p. 590, 17 ut -r mora (morae *var. l.*) esset. 3, 12 p. 635, 23 ut ei pulvere (*vix gen., sed acc., v. Blomgren, Eranos 34, 1936, 29*) -r exhiberent de sepulchro.

C *pro subst.* (*v. quae ad B monuimus*): **1** *accedunt struct. partit.*: *gen.*: GREG. TVR. dorm. 3 p. 763, 18 portantes secum -r pecuniae (*var. l.* parum *praetulit Krusch in ed. priore p.* 849, 9). glor. conf. 95 p. 809, 8 -r pulveris (103 p. 813, 24 [parum *var. l.*]. Iul. 46a p. 582, 19 vit. patr. 8, 6 p. 696, 20). 103 p. 814, 4 cibi -r capere (vit. patr. 11, 2 p. 710, 30). Franc. 8, 15 p. 381, 20 -r panis et oleris ac modicum aquae (vit. patr. 13, 1 p. 715, 23 -r p. vel aquae). Mart. 2, 32 p. 621, 12 olei. *al. apud eundem.* *de c. abl.*: GREG. TVR. Mart. 1, 27 p. 601, 29 plus ... valet -r de pulvere basilicae (4, 25 p. 655, 33).
2 *nude ponitur* (*sc. pro obi.*): GREG. TVR. vit. patr. 10, 1 p. 706, 9 de cuius vita -r ... dicere delectat animo. VITAE patr. Iurens. 157 M. *de sancto Martino* -r ... referre.

parunculus, -ī *m.* *a* 3. paro *deminutive.* *i. q. parvus paro*: COM. pall. inc. 21 -is ad litus ludit celeribus (*affert* ISID. orig. 19, 1, 20 *sub voce* paro: navigium piratarum [*inde* GLOSS.[L] I Ansil. PA 652]. *pergit 21*: mioparo quasi minimus paro; est enim scapha *eqs.*).

parvolus *v.* parvulus.

[1. parus *falsa var. l. pro* parcus TERT. pall. 1, 1 *v. supra p. 345, 62.*]

[2. pārus *var. l. pro* parrus (*i. parra, nomen avis*) *in carmine saec. decimi* ANTH. 762, 9; *hanc formam genuinam esse non pauci sibi persuaserunt, unde eam recepit Linné.*] Baer.

parvulitās, -ātis *f.* *a* parvulus. *i. q. status eius, qui infans parvulus est, infantia* (*utroque loco cum colore imperitiae, ignorantiae*): COMM. instr. 1, 6, 2 dicitis, o stulti, 'Iovis tonat ...'; etsi -s sic sensit (censet *Ludwig*), cur anni dicentes? (*postea*: infantia). THEOD. MOPS. in Gal. 3, 25 p. 55, 7 paedagogi utiles ... sunt puerulis parvulis propter -em eorum.

[x]parvulus, -a, -um. *a* parvus *deminutive.* *inter deminutiva affert* CHAR. gramm. p. 196, 26 B. *de scriptura: in titulis* -vol- *praevalere videtur, sc.* CE 482, 4 (*aet. Hadr.*). 1843, 2 (*saec. I vel II*). INSCR. christ. Diehl 377, 3. 5 (*a. 574?*). 2829, 5 (*a. 447*). *item saepius, v. Prinz, De O et U vocalibus, 1932, 25*; -vul- *exstat* CE 1170, 9. 1162, 1. 1337, 8 CIL VIII 22673, 7. *al.*, -bul- CE 108, 8 CIL VI 9927, 3 VIII 9107, 5 XIII 1981, 9 INSCR. christ. urb. Rom. 4281, 2 (*a. 522*). 19744, 7 (*saec. V*). *al.* *codices haud raro variant, e. g. cod. A* TER.; *ex antiquissimis ubique praebent* -vol- *cod. A* PLAVTI (Poen. 896. 1346 Stich. 161; *alibi non exstat*), *A* FRONTONIS (*septies*), *cod. d* ITALAE *epist. Paul.* (*duodecies*); -vul- *MP* VERG. Aen. 4, 328, *cod. f* ITALAE (*plus decies*, -vol- Matth. 15, 38), *praevalet in codd.* VVLG. (*v. indices orthogr. ed. pontif.*); -bul- *e. g.* ITALA psalm. 16, 14 (cod. 304). Matth. 11, 25 (cod. d) *et saepius in cod. O* VVLG. *abbreviatur* parvu(la) INSCR. christ. Diehl 2740, 3 *a. 519* (*nisi intellegas* parvu(m)). NOT. Tir. 52, 35 -um. *de formis: compar. et superl. desunt.* *gen. plur.* -um ARNOB. nat. 3, 14 p. 172, 6 M. GLOSS. νήπιος. νεογνός. νηπιώτατος. -um: νήπιον. ὀλίγιστον. *legitur inde a* PLAVTO (*quater decies*), TER. (*octies*), *sed postea in versibus admodum raro exceptis* CE; *e scriptoribus frequentant* VAL. MAX. *et* APVL. met., *saepissime adhibetur in sacr. script. et apud* AVG., *plerumque pro subst. masc., raro in sermone iuris; omnino deest e. g.* SALL., TIB., LIV., OV., VELL., LVCANO, PERS., VAL. FL., STAT. [*port.* parvo; *i. q. infans: it.* pargolo; *langued. vet.* parvol; *vasc.* parvol; *cat.* parvol; *astur.* parvolu. *cf. M.-L. 6262. Battisti-Alessio IV 2775. Wartburg VII 694. Corominas*[2] *IV 417. Machado*[3] *IV 316. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* parvus: CIC. Manil. 54 CAES. Gall. 6, 21, 3 COLVM. 8, 11, 1 PLIN. nat. 36, 43 VVLG. thren. 2, 11. *et saepe.*]

i. q. (valde) parvus. *deminutivum ponitur aut vi sollemni* (*pro superlativo e. g. l. 70. p. 550, 70. 551, 29. 552, 40; cf.* PALLAD. 1, 5, 3 glebam -am [*Colum. 2, 2, 18* perexigua]) *aut cum affectu quodam* (*e. g. p. 548, 64sqq. 76sq. 550, 4sqq.*). *haud raro attributum est alterius deminutivi, e. g. l. 42. 47. 58. p. 550, 43. 551, 83. 552, 16.* *vim deminutivam augent particulae* admodum VAL. MAX. 1, 5, 3. 1, 7, 7. 3, 5, 1. 4, 3 ext. 3 SEN. nat. 2, 6, 5 IVST. 7, 2, 5. *al.*, dumtaxat BELL. Afr. 87, 3, modo *ibid.* 54, 1, oppido quam VITR. 8, 3, 11, quam PLAVT. Pseud. 783. *variis structuris indicatur, quo respectu aliquis (aliquid) -us sit (v. l. 32. p. 550, 81. 551, 12. 553, 7sqq.) vel cui rei quis impar sit (v. l. 23. p. 553, 16sq.).*

CAPVT PRIVS: proprie (*sc. de eis, quorum amplitudo, copia sim. aut sensibus percipi aut mensurando intellegi potest*): **I** *pertinet ad spatium* (*sc. de animantibus vel rebus spatium quoddam obtinentibus vel de spatio ipso*): **A** *corporum* (*de scriptis p. 550, 81*): **1** *accedente respectu aetatis, sc. infantilis, puerilis*: **a** *de hominibus vel deis* (*de daemone l. 34sqq.; aetas alibi mensura temporis indicatur, e. g. l. 31. 73. 77. p. 549, 8. 37. 38, alibi vario modo e contextu colligi potest, e. g. l. 26. 67. 74sq. p. 549, 1sq. 19. 22. 26. 31. 34; locutionem* aetate -us *v. p. 553, 24. 32. 34*): **α** *adi.*: ① *exempla varia* (*saepius praedicative quam attributive ponitur*): PLAVT. Capt. 1013 *pater meus* te mihi -um peculiarem -o puero dedit (*sim. iuxta pron., fere praedicative*: Poen. 896 illas emit ... -as. 1346. TER. Eun. 892 *nutrix* illam aluit -am. BELL. Alex. 78, 2. CIRIS 138 idem, *sc. Amor*, ... acuebat -us iras. VAL. MAX. 5, 7, 1 SEN. Oed. 806. OCTAVIA 636 te -um in lucem edidi. CALP. decl. 24. *et saepius*). Poen. 1101. Pseud. 783 quam illae rei (*fort. stuprum patiendo*) ... sum -us. SEN. Herc. f. 1020 (*Herc. de filio*) -um hoc monstrum. Tro. 456 nostrae -am stirpem domus, *sc. Astyanacta.* epist. 99, 23 *filii tui* quamvis -i iocos. IVV. 6, 89. TAC. Agr. 4, 2 statim -us sedem ... studiorum Massiliam habuit. PLIN. paneg. 26, 7 -orum civium. CE 428, 4 (*aet. Hadr.*) *antequam* quinque ... complerem -us annos. APVL. met. 4, 31, 6 auriga -us delphini Palaemon. ITALA Gal. 4, 1 (cod. g *al.*, *sim.* VVLG.) quamdiu heres -us est (*gr.* νήπιος). PS. MAR. VICTORIN. phys. 20 *Christus* nasci -us debuit (*de eodem*: 22 adhuc -us fere annorum XII. HIER. hom. Orig. in Luc. 18 p. 111, 11. CHROMAT. serm. 30, 2 L. in corpore -us. *al.*; *cf. l. 74. p. 549, 29*). AMBR. exc. Sat. 1, 61 lectoris. RVFIN. hist. mon. 7 p. 411[A] *manu* apprehendit quasi -um quendam Aethiopem (*i. daemonem ut*: DYNAM. vita Max. 8 l. 193 G. *ad rem cf. l. 42 et* PALLAD. hist. mon. 1, 5 p. 266[D] *daemon* fit ... -us puer). *al.* ② *iuxta subst., quae infantem aut gradum cognationis significant* (*attributive vel praedicative*): PLAVT. Capt. 982 -o puero ([-um *codd., corrigitur sec.* 1013, *v. l. 18*]. Merc. 90 p. -o mihi paedagogus fuerat. Stich. 161 p. me gestavit -um. TER. Ad. 494 una a p. -is sumus educ[a]ti [*cf. l. 82sqq.*]. CIC. Cluent. 137 CALV. or. frg. Char. gramm. p. 296, 24 B. *al.*; *cf.* RVFIN. hist. mon. 29 p. 454[B] [*de daemonibus*] quasi -os quosdam puerulos [THEOD. MOPS. *p. 547, 51*]). Cist. 123 illanc ... -am puellam proiectam ... sustuli (552 CVRC. 528 TER. Eun. 108 VVLG. IV reg. 5, 2. *al.*). Poen. 1105 mihi ... gnatae ... sunt surruptae -ae (AFRAN. com. 208. ITALA II Macc. 5, 13 [rec. X] mulierum et natorum -orum [*gr.* τέκνων, *Vulg. om.* -orum]. CE 108, 8). Rud. 39 filiola (VAL. MAX. 1, 5, 3 ENNOD. opusc. 5, 22 p. 399, 11. *cf.* filia: NEP. Them. 8, 4. APVL. met. 10, 28, 1 [*postea*: infantulae]. COD. Iust. 6, 21, 6, 1 [*a. 225*]. *al.*). TER. Eun. 524 soror (*521* parva). CIC. Catil. 4, 3 filius *meus* (SEN. epist. 99, 1. 2 ASCON. Mil. p. 33, 13 TAC. hist. 3, 67, 2. *al.* SVET. Dom. 15, 1 APVL. met. 8, 31, 2. *et saepe, e. g.* PAVL. NOL. epist. 44, 3 [*opp.* adultuli]. AVG. civ. 19, 12 p. 373, 29 D. [*opp.* grandiusculis]. *cf.* VAL. MAX. 8, 8 ext. 1 -is filiolis). VAL. MAX. 8, 1 absol. 2 reus ... -os liberos suos ... commendare coepit (QVINT. inst. 2, 15, 8 [*in eadem re*]. IVST. 26, 1, 7. *al.*). SEN. Tro. 1089 nepotem (CVRT. 4, 10, 22 CAPITOL. Maximin. 20, 2. *al.*). CYPR. laps. 9 infantes (ARNOB. nat. 7, 36 p. 390, 13 M. HIER. in Ier. 31, 16/17 -i atque lactantes. CE 1170, 9 [*1* puer immaturus, *3* parvus]. *al.*; *cf.* infantulus -us *sim. vol. VII 1, 1353, 5. 28. 32sq.*). VVLG. gen. 43, 29 frater vester -us, *sc. Beniamin* ([*var. l.* minimus, *Itala Lugd.* iunior]. AVG. civ. 5, 25 p. 238, 21 D.). *al.* ③ *iuxta nomen proprium*: VARRO Men. 204 unus ... -us Amor (*nisi ad 2b coll. p. 550, 73sq.; sed cf. etiam l. 20sq. nec non* APVL. met. 10, 2, 4 primis elementis Cupido -us nutriebatur). CATVLL. 61, 216 Torquatus ... -us (*iuxta nomen patris de filio ut*: VERG. Aen. 4, 328 siquis mihi -us aula luderet Aeneas [*inde* IVV. 5, 138]. *cf.* AVR. Fronto p. 65, 23 v. d. H. de -a nostra Faustina [*sic distingui vid. ab uxore, cf. p. 550, 4*]). CIC. div. 1, 78 Platoni cum in cunis -o dormienti apes in labellis consedissent (*nomine subaudiendo*: VAL. MAX. 1, 6 ext. 3 *Platonis* dormientis ... -i). MART. 5, 34, 3 -a ... Erotion (pallida *var. l.*). SVET. Claud. 27, 2 Britannicum ..., -um etiam tum. APVL. met. 5, 14, 4 (*sorores ad Psychen*) Psyche, non ita ut pridem -a (*cf. Helm ad l. et cognomen* Parvulus, -a). TERT. anim. 46, 9 Ciceronis ... -i etiamnunc. CAPITOL. Gord. 22, 2 Gordianum -um, annos agentem ... undecim *vel* ... sedecim. HIER. epist. 58, 3, 5 ubi quondam Christus -us vagiit (*cf. l. 30sqq. et* HIER. hom. Orig. in Luc. 15 p. 93, 19 Iesum [*al.*]). CIL X 8305 Primus -us innocens. INSCR. christ. Diehl 2829 (*a. 447*) Taurus -us, qui vixit anus octo *eqs.* (*sim.* 4419 [*a. 522*]). *al.*

β *masc. vel fem. pro subst.* (*exempla certiora, ambigua inter subst. et adi. v. supra, e. g. l. 18sqq. 67; de hoc usu egit Funck, Arch. Lat. Lex. 7, 1892, 75. 94sqq.; gr. respondet* παιδίον, *nisi aliud notavimus*): ① *significantur infantes, pueri puellaeve*: Ⓐ *exempla varia*: TER. Andr. 35 a -o ut semper tibi ... clemens fuerit servitus, scis (*item* a -o, -is: Ad. 48 *eum* eduxi a -o. CAES. Gall. 6, 21, 3 a -is [parvis *β*]. PACIAN. epist. 2, 4 p. 31. *cf. supra l. 40*). Eun. 155 -a hinc est abrepta

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*redditur* 108 -am puellam). QVINT. inst. 1, 1, 24 ut litterarum nomina ... -i discant. 2, 3, 7. 5, 7, 36. APVL. met. 2, 27, 7 -os ad exitium mulieris hortantur (*'plebeios' intellegit Wiman, Textkr. Stud. till Apul., 1927, 27, sed v. de Jonge, 1941, ad l.*). 3, 8, 1. 3, 8, 4 -i huius in primis annis destituti fortunis succurrite. 10, 32, 1. *al.* TERT. bapt. 18 p. 216, 16 (*agitur de baptismo -orum ut*: HIER. hom. Orig. in Luc. 14 p. 87, 21 -i baptizantur. AVG. civ. 22, 22 p. 606, 21 D. epist. 166, 23 p. 579, 9 ante octavum diem nativitatis non esse -um baptizandum. CONC. Carth. a. 418 [Corp. Christ. 149] p. 70 l. 32. *et saepe*). adv. Marc. 4, 23 p. 497, 20 Christus diligit -os (*cf.* p. 498, 5 -orum dilector). ITALA II Macc. 8, 4 (Complut.) innocentium et -orum iniquam perditionem ([*gr.* νηπίων, VVLG. innocentium -orum]. RVFIN. Orig. princ. 2, 5, 2 p. 133, 26 i. -os et lactantes. CASSIAN. inst. 4, 27, 2. *cf. l. 50. p. 548, 76 et* CASSIAN. inst. 1, 3 innocentiam et simplicitatem -orum [MAX. TAVR. serm. 81, 2 M.]). Matth. 18, 4 (cod. l *al.* = VVLG.) *qui* humiliaverit se sicut -us iste (*cod. a al.* puer, *cod. e* infans). 19, 14 (cod. f *al., sim.* VVLG.) sinite -os et nolite eos prohibere venire ad me (*cod. a al.* pueros, *cod. e al.* infantes. *sim.* Marc. 10, 14 [cod. f; *sim. al.*, VVLG.]). I Petr. 2, 2 (Hier. in Is. 60, 4 *al.*) quasi modo nati -i (*gr.* βρέφη, *Vulg.* infantes). MARCIAN. dig. 40, 5, 55, 1 praetor -is subvenit. *ibid.* in -is ... nulla deprehenditur culpa. CAPITOL. Alb. 5, 6 -i domus *Caesareanae*. ARNOB. nat. 3, 14 p. 172, 6 M. edentulos eos esse -um ... ritu. 5, 6 p. 255, 5 *Nana* enititur -um (SCHOL. Stat. Theb. 3, 685). HIL. in Matth. 1, 6 parante ... Herode -is necem (-o *et* -i *var. ll; respicitur Matth. 2, 16* pueros. *de eisdem*: HIER. in Ier. 31, 15 p. 389, 16 PRVD. perist. 10, 737 QVODV. symb. 2, 4, 15. *al.*). HEGES. 5, 53, 1 p. 415, 30 vocem -i vagientis ([*gr.* 7, 385 τέκνου]. VVLG. exod. 2, 6 PRVD. cath. 7, 164. *cf. p. 548, 74*). HIER. epist. 57, 7, 6 tulisse Ioseph -um et matrem eius (*sec. Matth. 2, 14, ubi* puerum. *de Christo infante ut*: hom. Orig. in Luc. 15 p. 92, 14 QVODV. symb. 2, 4, 16. *al.; cf. p. 548, 30 sqq.*). VVLG. gen. 25, 22 collidebantur in utero *Rebeccae* ... -i. Is. 9, 6 -us enim natus est nobis, filius datus est nobis. PRVD. perist. 9, 38 (*de discipulis magistri*). AVG. conf. 9, 8, 17 dorso grandiuscularum puellarum -i portari solent. epist. ed. Divjak 5, 2, 2 -is, qui nec cogitare nec loqui possunt. QVODV. symb. 1, 2, 17 -os ... ludentes (1, 2, 20 POMP. gramm. V 311, 6. *cf. p. 548, 65*). SORAN. p. 33, 1 (*gr. p. 73, 3 Ilb.* νηπίου, *cf. p. 73, 5* βρέφους). MART. CAP. 7, 739 -is mense septimo dentes emergunt ac septimo anno mutantur. CE 1162, 1 -us hic situs est, vixit tris usque per annos (*postea*: infans). 2178, 1. *et saepissime.*

Ⓑ *occurrit iuxta alia subst., quae homines cuiusdam aetatis vel condicionis significant* (*usum harum vocum apud* HIER. *fusius tractat Hamblenne, Latomus 28, 1969, 1085 sqq.*): ① *iuxtaposita selecta*: infans: ARNOB. nat. 2, 71 p. 151, 3 M. 5, 8 p. 259, 22 HIER. adv. Iovin. 1, 34 p. 256ᴰ AVG. gen. ad litt. 10, 11 p. 308, 21. *al.; distincte l. 59.* iuvenis: QVINT. inst. 1, 3, 15 (*distincte ut* HIER. epist. 66, 10, 2. *al., e. g. l. 53. 59. 61*). VVLG. Ier. 9, 21. *al.* lactans, lactens (*fere sec. psalm. 8, 3 = Matth. 21, 16* infantium et l., *gr.* νηπίων καὶ θηλαζόντων): TERT. anim. 19, 9 HIL. in Matth. 21, 5 HIER. in Gal. 4, 14 VVLG. I reg. 22, 19. *al.; distincte p. 552, 75.* puer: TERT. adv. Marc. 4, 23 p. 497, 23 -os et p., innocentem adhuc aetatem et iudicii iam capacem (*item distincte l. 59 et* CASSIAN. inst. 7, 3, 1. *al.*). ITALA Is. 9, 6 (Sacr. Leon. 1245). HIER. epist. 66, 10, 2. *al.* ② *in serie, qua gradus aetatis aut partes gentis, populi sim. enumerantur*: PLIN. paneg. 22, 3 -i ... iuvenes ... senes. ITALA Ezech. 9, 6 (Tert. adv. Iud. 11, 8, *sim. al. et* VVLG.) -os et mulieres interficite (*sim. componitur cum aetate aut sexu infirmis*: Matth. 14, 21 [cod. f *al.* = VVLG.] exceptis mulieribus et -is. LACT. inst. 4, 21, 4 coniuges ... virgines ... pueros ... -os. HEGES. 2, 11, 4 -orum ... senum ... mulierum. VVLG. Ios. 8, 35 mulieribus ac -is et advenis. *sim. al.*). IREN. 2, 22, 4 infantes et -os et pueros et iuvenes et seniores (*sim.* 2, 24, 4). PANEG. 11, 11, 3 viris feminis -is senibus. HIER. epist. 140, 9, 3 in -is ... in iuvenibus ... in perfectae aetatis viris (*postea*: senectute). vita Malchi 4 viri feminae senes iuvenes -i. VVLG. deut. 2, 34 viris ac mulieribus et -is. PRVD. cath. 9, 109 senes ..., iuventus, -orum ... chorus, turba matrum virginumque, simplices puellulae. *sim. al.*

Ⓘ *ponitur cum respectu parentum, ut significentur filii filiaeve infantilis vel puerilis aetatis* (*nota* AVG. epist. 149, 5 [*ad* psalm. 16, 14 -is suis] existimo -os accipiendos manifestos carnis filios): Ⓐ *exempla varia* (*probabiliora selecta; cetera v. supra*): VAL. MAX. 2, 6, 16 *Persae* liberos suos non prius aspiciebant, quam septimum annum implessent, quo -orum amissionem aequiore animo sustinerent. TAC. dial. 29, 2 ipsi parentes ... modestiae -os *non* adsuefaciunt. PLIN. paneg. 26, 1 labor parentibus erat ostentare -os. FLOR. epit. 4, 2, 90 filiam ... Pompei ⌊cum -is⌋ ex Sylla (*Perizonius*; et -us *vel* cum patruolis *sim. codd.*). MIN. FEL. 22, 1 invento -o gaudet Isis (*antea*: filium). ITALA Is. 8, 18 (Hier. in Eph. 4, 13 sqq. p. 501ᴰ) -i, quos dedit mihi deus (*Vulg.* pueri. *sim.* VVLG. gen. 33, 5). SOL. 27, 42 matrum crimina plectebantur interitu -orum. TREB. trig. tyr. 27, 1 Odenatus moriens duos -os reliquit (CIL XIII 1981, 9). SYMM. rel. 28, 7 (*syn.* liberos). AMBR. hex. 5, 18, 58 *feminae* pauperiores abiciunt -os. PASS. Macc. 14, 6 interfectis -is mater accensa (-is suis *var. l.*). HIER. epist. 60, 9, 1 sororem cum -o viduam. VVLG. gen. 25, 26. 33, 13 -os ... teneros *habeo* (*Itala Lugd.* infantes). PRVD. perist. 10, 748 Isaac fuisse -um patri unicum. COMM. apol. 1035 quid misera mater faciet tunc -o dulci? ENNOD. epist. 7, 31, 3 p. 198, 3 creatores reptantium -orum non et mulcentur iniuriis? CE 466, 4 sine -o vixi. *al.* Ⓑ *parens (avus l. 8) indicatur per pron. vel gen. poss.* (*cf. l. 30 sq. et p. 553, 38 sqq.*): AVR. Fronto p. 81, 8 v. d. H. Faustina et -ae nostrae te salutant (p. 94, 16 [*antea*: filiolos meos]. *al.* APVL. met. 5, 12, 5 [*Cupido ad Psychen praegnatem*] istum -um n. SYMM. epist. 2, 47. 2, 48, 2. 5, 22, 1 quaestorium -i n. munus. VVLG. num. 32, 26 -os n. et mulieres. *al.*). APVL. met. 8, 20, 1 (*loq. avus*) meum ... -um ... *mihi* reddite (SYMM. epist. 8, 69 VVLG. gen. 33, 14. *al.*). ITALA psalm. 16, 14 (cod. 304, *sim.* VVLG.) reliquerunt reliquias -is suis ([*gr.* νηπίοις]. AMBR. hex. 5, 13, 42 VVLG. gen. 45, 19 AVG. civ. 20, 8 p. 426, 28 D. OROS. hist. 5, 16, 13. *al.*). VOPISC. Tac. 6, 8 ne -os tuos ... facias ... heredes imperii (ENNOD. epist. 9, 9, 1 p. 234, 4). VVLG. gen. 33, 5 mulieres et -os earum (iud. 21, 10 Iob 21, 11. *al.*). *al.* *pro parente est populus, civitas sim.*: ITALA psalm. 136, 9 (Sangerm. *al.* = VVLG.) filia Babylonis, ... beatus, qui ... adlidet -os tuos ad petram ([*gr.* νήπια. *inde* BACHIAR. repar. laps. 21 p. 1059ᴮ -os Babylonis. *allegorice explicant* AVG. in psalm. 136, 21 nascentes malae cupiditates. PAVL. MED. vita Ambr. 41, 3 hoc est: omnes intentiones *avaritiae. cf. p. 552, 43*]. thren. 2, 19 [Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 3, 1] -orum t., *sc. Sion* [*gr.* νηπίων]. *al.*). VVLG. Ier. 48, 4 -is eius, *sc. Moab* (thren. 1, 5, *sc. Sion. al.*). *al.*

b *de animalibus*: α *adi.*: VARRO rust. 2, 4, 19 nutricare octonos porcos -os primo possunt *scrofae*. CAES. Gall. 6, 28, 4 *uri* mansuefieri ne -i quidem excepti possunt. CAPITOL. Alb. 5, 8 aquilae -ae de nidis adlatae sunt (*cf.* AMBR. hex. 5, 18, 60 adseritur quod *aquila* pullos suos ... -os ungue suspendat). CAEL. AVR. acut. 3, 9, 99 catulo. CASSIOD. var. 2, 14, 3 (*de ciconiis parentes foventibus*) iuvenes reddunt, quod a parentibus -i susceperunt. CE 1823, 10 -us agnus. β *masc. pro subst.* (*certiora*): AMBR. hex. 5, 17, 56 ut ... hominum domiciliis -os suos et tecta commendet *hirundo*. 6, 4, 22 *fera protegit* -os suos (*antea*: catulis; fetus. *sim.* PASS. Macc. 14, 6 [*cf. LXX IV Macc. 14, 15* νεοττῶν]). VVLG. Ier. 49, 20 -i gregis (*cf.* 50, 45 -i gregum).

c *per enallagen transfertur ad ipsam aetatem*: IVST. 12, 4, 10 a -a aetate laboribus ... indurati (HIER. epist. 64, 15, 2 Samuhel ... a. adhuc -ae [*gen. qual. ut*: CIL VIII 9107, 5 filiorum -ae a. defunctorum. *addas fortasse titulum lacunosum* CIL V 1725, 2]. in Mich. 2, 1/5 l. 42. AVG. epist. 186, 11 in hac -a a. [c. Iulian. op. imperf. 6, 20 p. 1547 COD. Theod. 14, 3, 5]. *al.*). CIL VIII 22673, 7 in -is annis.

2 *mero respectu magnitudinis* (*brevitatis scriptorum infra l. 81*): **a** *de rebus*: α *adi.* (*exempla selecta inde a* SEN.; *cf. p. 551, 20*): VARRO Men. 375 -i intorti ... sex cincinni. CIC. Verr. II 2, 99 navigio (BELL. Afr. 34, 2 Alex. 12, 4 SEN. nat. 4, 2, 6 PETRON. 114, 14. *al.; cf.* CAES. civ. 3, 104, 3 naviculam. BELL. Afr. 63, 1 navigiolum. CIRIS 479 cumba velut magnas sequitur cum -a classes [PROP. 1, 11, 10]. SEN. epist. 43, 2 navis, quae in flumine magna est, in mari -a est [PLIN. nat. 35, 101]). ac. 2, 66 Cynosuram (*i. sidus; cf. nat. deor. 2, 106* parva, *Arat. phaen. 42* ὀλίγη). LVCR. 6, 305 venti vis ... amittens ... corpora quaedam grandia ... atque alia ex ipso conradens aere portat -a. BELL. Afr. 37, 3 -am proclivitatem degressus *Caesar*. 87, 3 fossa (RVT. NAM. 1, 478). MORET. 8 fomes. PROP. 2, 13, 32 accipiat manes -a testa meos (HIER. in Is. 30, 12/14. *item de vasis*: PAVL. FEST. p. 24 olla. p. 337 vas [VVLG. Is. 22, 24 *in imagine*]. PLIN. nat. 33, 157 potoriis. IVV. 3, 204 cantharus. PLIN. epist. 2, 6, 2 lagunculis). MANIL. 4, 927 -a sic totum pervisit pupula caelum, quoque vident oculi, minimum est. VITR. 8, 3, 11 fonticulus oppido quam -us. PAVL. FEST. p. 99 praedium. VAL. MAX. 2, 8 pr. e -a Romuli casa (COD. Theod. 2, 1, 8 pr. *cf.* casula: APVL. met. 9, 35, 3 [*antea*: modicae]. HIER. in Is. 1, 8). 5, 3 ext. 3 p. 242, 14 Thesea -o in scopulo sepeliri. 7, 1, 2 *pauper* -i ruris fructibus contentus. CELS. 7, 7, 2 tuberculum. 7, 18, 2 *membranulae*. 7, 19, 6 si -um est, quod nocet (*i. pars morbo affecta. sim.* 7, 21, 1ᴬ. 8, 3, 1). 7, 26, 4 calculus. *al.* SEN. Oed. 463 -a dependet lateri manus *piratarum in delphinas mutatorum* (PETRON. 89 vers. 44 *filiorum Laocoontis.* FRONTO p. 68, 10 v. d. H. *filiae tuae* m. -as plantasque illas pinguiculas ... exosculabor. VVLG. Is. 50, 2 [*in imag.*]). benef. 4, 6, 2 frusta (*cf.* ARNOB. nat. 7, 25 p. 374, 4 M. frustilla *cibi*). nat. 2, 6, 5 -a admodum semina (HIER. epist. 64, 19, 1. *cf.* TERT. adv. Val. 29 p. 205, 13 granum seminis spiritalis modicum et -um). epist. 89, 21 et singula corpora estis et -a. CVRT. 7, 5, 28 oppidum (*item de oppidis sim.*: AVSON. 213, 4 p. 69 P. Hilerda. VVLG. Mich. 5, 2 tu, Bethleem ..., -us es [*Itala Hier. epist. 57, 8, 3* minima *vel* modicus, *gr.* ὀλιγοστός]. PAVL. NOL. carm. 21, 258 in urbe ... -a, *sc. Roma prisca. al.*). PLIN. nat. 10, 82 tam -is in faucibus *lusciniae*. 25, 159 herba. 36, 189 *lithostrotum* -is ... crustis. SIL. 7, 443 -us ... corytos (*de pharetra Cupidinis; cf.* 11, 393 -a ... spicula *Cupidinum*). MART. 10, 92, 13 agelli ... -i numen. IVV. 15, 127 vela. SVET. Claud. 34, 2 cultellos. APVL. met. 1, 23, 6 contentus lare -o. ANTH. 438, 4 manet magnos -a terra duces ([*nisi ad p. 551, 58*]. COD. Theod. 2, 1, 8 pr. -ae ... t. finium). ARNOB. nat. 6, 18 p. 331, 9 M. signa *deorum* ... -a fier⟨i⟩ et palmarem in minut[it]iem contrahi (*cf.* p. 331, 12 sigilliolis -is). AVIEN. Arat. 847 -us hic Aram locus exprimit (*sc. in caelo*). HIER. epist. 64, 16, 1 septimum vestimentum est mensura -um. CAES. AREL. reg. virg. 49 istam -am recapitulationem, quam manu mea scripsi. INSCR. christ. Diehl 1135, 2 nunquam meritum *tuum* -a claudit humus (*nisi ad p. 551, 58*). *al.*

β *neutr. sing. pro subst.*: CELS. 7, 6, 2 omnia ... ista *tubercula* ...

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ex -o incipiunt. *vergit in usum adv.*: CELS. 7, 18, 8 si ducitur *scrotum*, aut nihil aut -m intenditur. PLIN. epist. 8, 14, 14 quia -m referret, an *eqs.* (*sim. in imagine intervalli*: 8, 17, 6 -m differt [paulum *var. l.*]. BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 499, 2 -m quiddam distant).

b *de animantibus* (*sc. animalibus praeter* LVCR. *et* SEN. contr.; *addas fort. p. 548, 62; fem. fere pro subst. l. 7. 11; de corporibus v. p. 549, 68*): LVCR. 4, 1162 (*distinguuntur variae mulieres*) -a, pumilio (*opp.* magna atque inmanis). CVLEX 183 -us ... umoris ... alumnus (*i. culex*). HOR. sat. 1, 1, 33 -a ... magni formica laboris (*cf.* APVL. met. 6, 10, 5 formicula illa -a [ARNOB. nat. 4, 26 p. 233, 1 M.]. AVIAN. fab. 34, 15 -a [*sc. formica*] ... sic est affata cicadam). SEN. contr. 7, 4 (19), 7 erat ... -us statura *Calvus*. PHAEDR. 5, 3, 3 punctum volucris -ae (*i. muscae*). SEN. clem. 1, 25, 4 serpentes -ae (QVINT. decl. 381, 1). COLVM. 9, 3, 2 *apes* -as, oblongas *eqs.* 10, 321 pulex. PLIN. nat. 22, 161 *herba quaedam* dependentes -as veluti locustas habet. SOL. 32, 25 avis ([*sec. Plin. nat. 8, 90* parva avis]. ORIBAS. syn. 4, 17, 3 La [*gr.* μικρῶν, *Aa* minutae]. *cf.* AVIAN. fab. 21, 1 ales [EVSTATH. Basil. hex. 8, 5, 16, *ubi antea*: avicula; *Migne gr. 29, 177ᴮ* μικρᾶς]). LAMPR. Diad. 4, 6 palumbum regium -um. Alex. 41, 5 graculae -ae (*si recte restituit Heraeus*). AVIEN. Arat. 747 -us in stellis Lepus est (*cf. 981* brevis). CLAVD. DON. Aen. 1, 190 p. 42, 26 *cervos* -os (*opp.* maiores). HIER. tract. in Marc. p. 323, 9 lucusta animal -um est. VVLG. II reg. 12, 3 ovem (oviculam *var. l.*) unam -am. cant. 2, 15 vulpes -as (*Itala* [*cod. 169 al.*] pusillas). *per enallagen de grege -orum*: AVIAN. fab. 31, 12 quidquid -a turba cupit (*sc. murium* [*cf. 1* mus ... parvus]. pusil⟨l⟩a *var. l.*).

B *temporis* (*cf. A1; de aetate v. sub A1c*): 1 *adi.*: VAL. MAX. 6, 2, 10 *consulis ira* materiam saeviendi perquam exiguam habebat, -um vitae tempus ablatura *seni* (8, 4, 1 -o deinde t. interiecto. CASSIOD. hist. 12, 4, 5 neque -um t. sustinens [*Socrat. 7, 29* μηδὲ τὸ βραχύτατον]. *cf. l. 36*). IVV. 10, 340 dabitur mora -a (SCHOL.: paululum mortem differes). HIER. in Is. 26, 20/21 l. 53 quod ... omnes dies vitae nostrae breves sint et -i (*nisi ad IIB coll. p. 561, 9*). SIDON. epist. 8, 3, 2 -a quies. CE 102, 2 o fata brevia ..., quae me *XI annos natum* levastis -ae vitae meae (1337, 8 [*antea*: tempora parva]). 2 *neutr. sing. pro subst.*: VAL. MAX. 1, 7, 7 inter hanc noctem et supplicium capitis ... -um admodum temporis intercessit. PLIN. epist. 9, 40, 3 (*de tempore studiis dedito*) *ver et autumnus*, ut nihil de die perdunt, de nocte -um adquirunt. HIER. in Is. 28, 9/13 l. 90 modicum enim -umque, et venient quae promissa sunt (*i. cum tempus breve transierit, venient; cf. vol. VIII 1234, 33sqq.*).

II *pertinet ad quamlibet quantitatem*: **A** *notioni magnitudinis potius contrariam*: 1 *de parte, portione, quae vel per se vel cum toto comparata minima est*: **a** *adi.*: LVCR. 6, 651 ut ... videas caelum summai totius (*i. universi*) unum quam sit -a pars. ALF. dig. 19, 2, 27 pr. ut *habitator* ... aliquam partem -am incommodi sustineret. SEN. epist. 89, 3 quicquid in maius crevit, facilius agnoscitur, si discessit in partes, quas ... innumerabiles esse et -as non oportet. VITA Caes. Arel. 2, 42 -am partem *lintei*. **b** *neutr. sing. pro subst.*: COD. Iust. 3, 28, 33 pr. qui ex -o genitoris sui consequitur substantiam (*opp.* ex maiore parte; *antea*: maximam ... portionem ..., minusculam).

2 *cetera exempla*: **a** *mero respectu quantitatis de copia exigua, numero parvo*: α *animantium*: BRVT. Cic. fam. 11, 10, 3 -am manum peditum (*opp.* satis magnum numerum). VAL. MAX. 3, 5, 1 a -o admodum ... praesidio *captus est Cn. Scipio*. ITALA Luc. 12, 32 (Hier. in Zach. 13, 7/9 l. 191 *al.*) ne timeas, grex -e (*gr.* μικρόν, *cod. b al. et Vulg.* pusillus). DRAC. laud. dei 1, 620 propago maxima fit, generis *humani* quam -a fudit origo (*i. Adam et Eva*). β *rerum* (*huc fortasse p. 550, 76. 83*): VAL. MAX. 2, 10 ext. 1 *memoria tyrannicidarum* tantum venerationis in tam -o aere possidet (*nisi ad p. 550, 40*). HIER. in Is. 30, 12/14 caenosam et -am aquam populis praebere sitientibus (*ad Is. 30, 14* parum aquae). *neutr. sing. c. gen. part. pro subst.* (*cf. l. 36 supra*): PLIN. nat. 15, 100 quibus *acinis* -um inest ligni (*antea*: interiore ligno ... parvo). PS. QVINT. decl. 13, 2 hoc ... -um terrae (*antea*: agellus sane angustus).

b *accedente respectu pretii de pecunia, opibus, donis sim.* (*huc vergunt p. 550, 59. 71. 73*): α *adi.*: CIC. Q. Rosc. 23 illa fuit pecunia immanis, haec -a. HOR. epist. 1, 18, 29 meae ... stultitiam patiuntur opes, tibi -a res est. FEST. p. 302 ob -a detrimenta *poenam persequi* (*cf.* CAES. *sub III*). VAL. MAX. 4, 3 ext. 3 *Xenocrates Alexandri legatos* modico apparatu et admodum -is copiis excepit. 4, 4, 11 -os census nostros. SEN. dial. 4, 29, 3 de -a summa *iudicare*. APVL. met. 11, 28, 3 veste ipsa mea, quamvis -a, distracta sufficientem conrasi summulam. CE 1042, 2 ut potui meritis -a dona dedi. CIL VI 9927, 3 coniugi optimo ... de -a mediocritatem nostram digno feci. β *neutr. plur. pro subst.*: HOR. epist. 1, 15, 42 tuta et -a laudo, cum res deficiunt, satis inter vilia fortis; verum ubi quid melius contingit et unctius *eqs.*

? **B** *notioni multitudinis potius contrariam* (*huc fortasse l. 32*): VEG. mulom. 2, 119, 4 *arbor*, quae radicibus ex maiore parte praecisis, cum -is (cum a -is *var. l.*) aliquamdiu sustentata portaverit frondes, celeriter exarescit (*nisi spectat ad magnitudinem, cf. Chiron 409* minor radix).

III *pertinet ad vim, vehementiam*: CIC. Tusc. 3, 2 *natura* -os nobis dedit igniculos (*postea*: semina ... virtutum, *opp.* naturae lumen). ad Q. fr. 2, 2, 1 -a lippitudine adductus sum, ut dictarem hanc epistolam. CAES. Gall. 5, 22, 1 neque ... -o detrimento illum locum relinqui videbat (*cf. p. 551, 68*). PLIN. nat. 17, 221 *vermiculi* sonum ... edunt -i stridoris. VEN. FORT. Mart. 1, 29 -a grammaticae lambens refluamina guttae.

CAPVT ALTERVM: ***translate*** (*imagines quasdam v. supra l. 3. p. 548, 63. 550, 52. 64. 67. 551, 2sqq.*): **I** *-ae sunt res variae*: **A** *quae minimi momenti sunt vel vim, potestatem, gravitatem sim. minimam habent*: 1 *adi.*: TER. Ad. 274 tam ob -am rem paene e patria, *sc. te discessisse* (CIC. Quinct. 53 si in -a re captionis aliquid vererere *eqs.* Cato 48 [*de rebus veneriis*]. SVET. Galba 7, 1 *provinciam* ordinavit ... magna ... cura, etiam in -is r. AVG. doctr. christ. 4, 18, 36). RHET. Her. 2, 8, 12 ut ne -a quidem titubatione aut offensatione impediremur. CIC. inv. 2, 25 defensor ... inpulsionem ... extenuabit et -am quandam fuisse demonstrabit. de orat. 2, 88 in causa -a (*sc. de lite; de causa movente*: LVCR. 4, 193. CAES. civ. 3, 72, 4 quam -ae saepe causae ... magna detrimenta intulissent. *cf.* BELL. Afr. 54, 1 causulam). LVCR. 3, 321 naturarum vestigia ... -a, quae nequeat ratio depellere. CAES. Gall. 2, 30, 1 proeliis (5, 50, 1). PANEG. in Mess. 197 nostri si -a cura sit tibi, quanta libet *eqs.* VAL. MAX. 1, 1, 8 tam scrupulosa cura -a quoque momenta religionis examinari videntur. 1, 7 ext. 5 *non* -um argumentum. 2, 4, 4 -a initia. 3, 2, 18 -is et extremi⟨s⟩ spiritus reliquiis. 7, 2 ext. 18 multis et magnis sapientiae exemplis -um adiciam. 8, 11 ext. 7 tantus artifex in tam -a materia ... diu frustra terebatur. PLIN. nat. 2, 87 improbitas cordis humani -o aliquo invitata successu. SVET. Nero 31, 4 *thesauros* posse erui -a molientium opera. TERT. patient. 11 p. 17, 2sq. *iaculatur diabolus incitamenta* modo -a, modo maxima; si -a de sua mediocritate contemnas *eqs.* HIER. epist. 1, 1 -am licet facultatem ... eloquii. VVLG. III reg. 2, 20 petitionem unam -am. Dan. 11, 34 auxilio -o (parvo *var. l.*). CASSIAN. conl. 21, 34, 3 legis mandata. CONC.[S] I 5 p. 138, 14 ⌊-a ... et perexigua⌋ deo verbo omnia videntur humana (⌊ ⌋ *gr. I 1, 7 p. 59, 31* μικρά, *versio altera I 5 p. 283, 6* parva. *cf.* p. 203, 26 omnia ipsi *deo* -a sunt). CASSIOD. hist. 7, 40, 10 hoc (*sc. sacrilegium quoddam*) -um iudicantes. 2 *neutr. pro subst.*: CIC. inv. 2, 10 ne, dum -um (-um hoc *et* hoc -um *var. ll.*) consequamur ..., illud amittamus, quod maximum est. SEN. epist. 90, 27 quid illi *sapientiae* tam -a adsignas? TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 422, 9 experimenta maiorum de -is fecerat. ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 6 p. 506 ut ... neque per ista -a ... reprehendas animam *Pauli* (*gr.* τὰ μικρά, *opp.* propter illa magna). ENNOD. carm. 2, 3, 8 qui pollet magnis, -a iure (iuste *var. l.*) fugat. NOVELL. Iust. 15 epil. et maximorum et mediocrium et -orum nobis cura est (*gr.* τῶν σμικροτάτων).

B *quae quasi infantes alicuius sunt* (*?masc. pro subst. sec. p. 550, 15*): REGVLA mag. them. psalm. 24 (= BENED. reg. prol. 28) -os cogitatos eius *diaboli* tenuit et adlisit ad Christum petram.

II *-i sunt homines eorumve coetus vel qualitates sim.* *non nisi in sacr. script. et inde apud ecclesiasticos, sc. maxime sec.* Matth. 11, 25 I Cor. 3, 1. 13, 11 I Thess. 2, 7. *subest fere usus p. 548, 12sqq. descriptus (cf. l. 62. 64. p. 553, 9, quae huc traximus, quoniam fere spiritaliter explicantur), unde adhibetur cum variis coloribus, sc. imperitiae vel ignorantiae (e. g. l. 72. 75. p. 553, 3, cf. l. 60), infirmitatis sim. (e. g. l. 82. p. 553, 1sq. 23. 51), innocentiae (e. g. p. 553, 28sqq., cf. l. 60), humilitatis sive in bonam sive in malam partem accipiendae (e. g. l. 80sq. 553, 14. 16. 17. 36; cf.* EVCHER. form. 5 p. 32, 18 -us: mente humilis et simplex [*affert* Matth. 11, 25 I Cor. 13, 11]). *gr. respondet fere* νήπιος. *ad rem v. Bertram, Theol. Wb. NT IV 913sqq.*

A *de ipsis hominibus* (*saepe masc. pro subst.*): 1 *exempla varia*: ITALA psalm. 114, 6 (cod. 306 *al.* = VVLG.) custodiens -os *est* dominus; humiliatus sum et liberavit me. 118, 130 (Sangerm. *al.* = VVLG.) *sermo tuus* intellectum dat -is (*Veron. al.* infantes. *explicat* HIL. *ad l.* p. 508, 18 vel ad innocentiam renati vel per ignorantiam inperiti). Matth. 11, 25 = Luc. 10, 21 (cod. a *al.* = VVLG.) abscondisti haec a sapientibus ... et revelasti ea -is (*de nationibus intellegit* TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 504, 25. *aliter e. g.* HIL. *p. 553, 31.* EVCHER. *l. 53*). I Cor. 13, 11 (cod. d, *sim. al. et* VVLG.) cum eram -us, ut -us loquebar, ut -us sapiebam, ut -us cogitabam; cum factus sum vir, quae -i erant, deposui (*explicat Tert. pudic. 1 p. 220, 24* habet et in Christo scientia aetates suas). Gal. 4, 3 (cod. d *al.*, *sim.* VVLG.) cum essemus -i, *sc. ante Christum missum*, sub elementis huius mundi eramus servientes *tamquam heres -us sub tutore* (AMBROSIAST. *ad l.* quasi inperfecti et -i. *item de Iudaeis*: PELAG. in I Cor. 10, 11 adhuc -is et rudibus. CASSIAN. conl. 21, 34, 2 incipientibus -isque. *cf. p. 553, 52*). Eph. 4, 14 (*ibid.*). Hebr. 5, 13 (*ibid.*). ARNOB. nat. 1, 43 quid dicitis, o -i, inconperta vobis ... garrientes? 1, 50 -is illis et rusticis (*sc. discipulis Christi*). PACIAN. bapt. 7 p. 140 (*ad audientes*) -i. HIER. epist. 58, 9, 1 si tantus propheta tenebras ignorantiae confitetur, qua nos putas -os et paene lactantes inscitiae nocte circumdari? (*scriptor de semetipso ut e. g. p. 553, 23.* PAVL. NOL. carm. 27, 170 pauper et insipiens et -us. EVOD. epist. ad Val. 62 VEN. FORT. carm. 9, 1, 3). hom. Orig. in Ezech. 1, 3 p. 325, 8 sacramenta dei propter -os auditores ... operiuntur. VVLG. Iob 5, 2 -um occidit invidia (*cf.* CASSIAN. inst. 5, 22 *invidens*, dum livet, -um minoremque se probat. *sim.* GREG. M. moral. 5, 84). prov. 9, 4 (*de insipiente, cf.* 9, 16. 27, 12). Is. 60, 22 -us in gentem fortissimam *erit*. AVG. conf. 4, 15, 26 -is fidelibus tuis, *sc. dei* (in euang. Ioh. 98, 3 [*opp.* maioribus, hoc est intellegentioribus]. CASSIOD. in psalm. 130, 2[4].

[*Blundell*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GREG. M. moral. 16, 68). gen. c. Manich. 1, 5, 9 propter -orum infirmitatem (*cf.* in psalm. 64, 15 -is . . . et infirmis [*al.*]). QVODV. grat. 1, 1, 9 si -i estis, venite et erudimini. symb. 2, 12, 7 *ecclesia* -os lacte verborum eius *dei* spiritaliter nutrit (*postea*: pueros, adolescentes *eqs.*). CASSIAN. inst. 4, 30, 6 inter iuniores et -os (*sc. monachorum, cf. 4, 30, 5* novicius. *vix ad p. 548, 12*). *al.*

2 *indicatur, quo respectu vel apud quem quis -us sit*: **a** *per praepos.*: α in *c. abl.* (*acc.* HIL.): ITALA I Cor. 3, 1 (cod. d *al., sim.* VVLG.) quasi carnalibus, quasi -is in Christo lac vobis potum dedi et non escam (*inde* RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 15, 5. symb. 1 -orum . . . et incipientium. AVG. gen. c. Manich. 1, 23, 40 retract. 2, 27. *al.*). I Thess. 2, 7 (cod. d *al.*) facti sumus -i in medio vestrum (*item* VVLG., *sed* lenes -i *cod. G sec. var. l. gr.* ἤπιοι). HIL. in Matth. 11, 11 ut, qui dedignantur -i in deum (deo *var. l.*) fieri, stulti . . . in sapientia sua fiant. HIER. hom. Orig. in Luc. 35 p. 198, 5 in ecclesia (*gr.* μικρῶν). VVLG. I reg. 15, 17 (*Samuel ad Saulem*) cum -us esses in oculis tuis, caput in tribubus Israhel factus es. Ier. 49, 15 -um dedi te in gentibus, contemptibilem inter homines (*sim.* Abd. 2). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 45, 1 in fide. AVG. civ. 4, 33 p. 188, 17 D. in provectu animi. serm. 53, 15, 16 in multis. β *varias*: HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 3 p. 325, 4 adhuc -i iuxta animae aetatem sunt. AVG. in psalm. 62, 16 in illo *deo* esse poterimus, si . . . sub illo -i simus. serm. 215, 3 sumus ad . . . enarrandam magnitudinem -i. EPIPHAN. in euang. 26 p. 41, 24 a peccato et malitia -i sunt (*opp.* aetate -i. *cf.* 27 p. 43, 22 ab omni peccato). VEN. FORT. epist. (carm. 3, 1) 2 inter homines (*opp.* magnificum . . . in supernis).

b *per casus*: α *abl.*: ITALA I Cor. 14, 20 (cod. d *al., sim.* VVLG.) nolite pueri effici sensibus, sed malitia -i estote, ut sensibus perfecti sitis (*gr.* νηπιάζετε. *inde* IREN. 4, 28, 3. HIL. in Matth. 11, 11 *v. infra.* PRISCILL. tract. 6, 107. *al.*). TERT. adv. Marc. 5, 4 quis enim -us, utique sensu, quod sunt nationes, *eqs.* (HIL. in Matth. 11, 11 malitia, non s. PELAG. in Rom. 2, 20 ['infantium'] -orum, aetate vel s. RVFIN. Orig. in num. 1, 1 p. 4, 9 si desiero -us esse sensibus. PAVL. NOL. epist. 2, 2. *al.*). AVG. epist. 187, 26 non carnis aetate, sed mentis. in euang. Ioh. 98, 5 mente adhuc -is. QVODV. grat. 1, 1, 6 schola, ad quam -i spiritu deducuntur. β *gen.*: TERT. monog. 14, 2 *Paulus* calefaciens tamquam nutrix -os fidei.

3 *indicatur, cuius quis sit, sc. quasi infans* (*per gen. vel pron. poss.*): HIL. in Matth. 21, 5 regenerationis -i lactantesque (*opp.* prudentes et principes saeculi). Ps. HIER. epist. 7, 1 p. 105^{C} tibi, nunc ecclesiae -o (ORIG. in Matth. 16, 25 p. 558, 10 pusillos e. et -os). PAVL. NOL. epist. 30, 1 (*ad Severum*) me non aetate sed sensu -um tuum (SACR. Leon. 248 da . . ., domine, lumen . . . -is t.). AVG. gen. c. Manich. 1, 1, 2 -os nostros, *sc. catholicorum*. CONSENT. Aug. epist. ed. Divjak 12, 15, 2 *paternitas tua* porrigat -o suo non aequis patrem passibus subsequenti benignitatis . . . dexteram (*sec. Verg. Aen. 2, 723sq., ubi*: parvus Iulus). QVODV. grat. 1, 1, 8 -i (*voc.*) Christi.

B *de gentibus, populis*: ITALA Os. 11, 1 (cod. 176, Hier. epist. 57, 7, 6) -us est Israhel (*Vulg.* puer; *explicat* HIER. *ad loc.* l. 80 post errorem idololatriae quasi infans et -us est vocatus). VVLG. Am. 7, 2 (= 7, 5) -us est *Iacob* (HIER. *ad loc.* l. 45 -us . . . et crebra hostium incursione deletus). AVG. in Gal. 30, 8 populum . . ., qui -us sub paedagogo serviebat (*sc. Iudaei; respicitur Gal. 3, 24. sim.* 31, 1 *de gentibus*). GREG. ILIB. in cant. 1, 9 F. *ubera legis* lac disciplinae ˪-o tunc populo˩ praebuerunt (populo Israelitico *var. l.*).

C *de hominum anima, mente, qualitate sim.*: IVVENC. 2, 551 (*sec.* Matth. 11, 25 *p. 552, 61*) -a . . . infantum . . . corda. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 62, 3 -a et infantilis interioris hominis aetas. PAVL. NOL. epist. 40, 6 p. 345, 17 *senes* aevi spiritalis infantiam -is sensibus agimus. AVG. in euang. Ioh. 1, 2 (*ad psalm. 71, 3*) montes excelsae animae sunt, colles -ae animae sunt (in psalm. 36, serm. 3, 9 l. 26). SACR. Leon. 101 -arum mentium fidem. FACVND. defens. 12, 1, 23 imperfecta et -a fides.

pro subst.: *masc. vel fem. p. 548, 78sqq. 550, 28sqq. 551, 6. 552, 16sqq., fort. p. 552, 42, neutr. p. 550, 84. 551, 34sqq. 49. 61sqq. 75. 552, 33sqq.*

deriv.: parvulitas.

cf. Onom.

[parvunculus, -a, -um. *a* parvus *deminutive. non nisi in falsa var. l.* EVGIPP. Sev. capit. 8 de -o filio (-o *L*, parvulo *cett.; cf. Sev. 8, 3* filius . . . admodum parvulus).] *Blundell.*

parvus, -a, -um, *compar.* **minor,** -us, *superl.* **minimus,** -a, -um.

[*pro* *paụ-ro-, *gr.* παῦρος (*cf.* nervus *iuxta* νεῦρον) *a radice quae subest vocibus* paucus, paulus. *compar.* minor *et superl.* minimus *supplentur ex alia radice* (*cf.* malus : peior, pessimus). *quomodo* minus *cum* minuere *coniungendum sit, non prorsus constat. Sch.*]

posit.: *scribitur* parb- CE 1839, 1 CIL X 4183, 1. INSCR. Année Epigr. 1978 n. 869, 1 (*Afr.*) *nec raro in codd.*, parvv- INSCR. Dessau 9039, 10 (*Carnunti*). NOT. Tir. 52, 34 -um. *de formis*: -os (*nom.*) CE 969, 8, -om CE 850, 4. 1316, 5. CIL II 4137, 8 -o(m). IV 4972, 2. TER. Hec. 306 *A. al.; gen. plur.* -um STAT. Theb. 1, 609, *abl.* -eis CE 969, 2. *legitur inde a* PLAVTO *usque ad finem saec. I passim; inde frequentia decrescit, imprimis in sermone vulgari, donec in linguis romanicis q. d. omnino evanescat. eius locum obtinent* minutus (*e. g. apud* CHIRONEM, *ubi* -us *deest, v. etiam vol. VIII 1040, 18sqq.*), modicus (*cf.* GRAMM. suppl. 79, 4 modicum, -nus, -mum; *ceterum e. g.* -us *in* TERT. *ter,* modicus *saepissime, in* DIG. -us 46^{ies} [41^{ies} *gen. pretii in iunctura* -i referre], modicus *passim invenitur*), pusillus, parvulus, *compar.* -or (*cf. p. 570, 68*), *superl.* -mus (*cf. p. 570, 39sqq.*) *vocesque affines ut* brevis, exiguus, humilis, mediocris, vilis; *ita in libris novi test.* μικρός *nusquam per posit.* -us *redditur, sed plerumque per* modicus *vel* pusillus. [*prov. vet.* parv (*hapax*); *subst. i. q. prandiculum, merendula: vasc.* parba; *cat.* parva; *hisp.* parva; *port.* parva. *cf. Wartburg VII 694sq. Corominas² IV 417. Machado³ IV 316. St.*]

compar. (*cf.* ISID. orig. 10, 171 -or, -mus a numero monadis, quod post eum non sit alter): *scribitur* menus *saepe, e. g.* CE 792, 5 CIL V 1645, 3. 1715, 3, menos *e. g.* CIL V 6271^{a}, 2. 6310, 7 XII 491, 4 (*de* μηνος CIL IV 4947 *v. Väänänen, Latin vulg. inscr. pomp.³, 1966, 21; alibi* μινορ, *e. g.* Ps. DIOSC. Vind. 2, 126 p. 198, 12. 3, 121 p. 131, 13 [μινα, μινη *var. ll.*]); minnus INSCR. christ. urb. Rom. 2078, 4 (n *et* n *fine versus separantur*); munus CIL IX 2077, 4 (*saec. VI med.*); minur GREG. TVR. Franc. 6, 35 p. 306, 13 (*pars codd.*). *notatur* (*passim in iunctura* plus -nus; *afferuntur pauca notabiliora; de ceteris v. e. g. Inscr. christ. Diehl, ind. XII s. v.*): m TAB. cer. Dac. 6 (CIL III p. 937) int. 2^{a} (*a. 139*). CIL III 2107, 2. 2123, 3. *et passim*; min CIL VI 1598, 2 (*saec. II*). XII 479, 5. XIV 2900, 2. *al.*; mn CIL VIII 20414, 3. X 2170, 3. *al.* NOT. Tir. 28, 28 -or. 28, 28^{b} -ores nostri. 31, 14 -or pars (31, 16 -ore p.). *de formis* (*ad* -no *praenominis mul. Praenest. v. Leumann, Gramm. 1977, 227 et p. 558, 82*): *abl.* -ori COLVM. 4, 2, 1 (*codd. praeter unum*). IREN. 1, 14, 5 PORPH. Hor. epist. 1, 10, 29. 1, 18, 53 (-ore *var. l.*). *al., nom. vel acc. plur.* -oris PLAVT. Cas. 336 CATO agr. 13, 2 TVRPIL. com. 130 CIC. Brut. 232 leg. 3, 6. *al. forma heteroclitica nom. sing. fem.* -ora DIOSC. 4, 28 p. 21, 3. 4, 94 p. 51, 12 (*pro acc.*). ORIBAS. syn. 9, 34, 3 La p. 337. *forma substituta* parvior: VITA Cypr. 7, 7 Ps. AVG. alterc. l. 96 S.-H. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 26. 3, 8, 103 CASSIOD. in psalm. 103, 17. *legitur inde a* LEGE XII tab. 3, 3. 6 *per totam latinitatem.* [*it.* minore; *sard.* minore; *francog.* moindre; *prov. vet.* menre *et* var. *francoprov., prov., vasc.; cat.* menor; *hisp.* menor; *port.* menor. *cf. M.-L. 5592. Battisti-Alessio IV 2466. Wagner II 117. Wartburg VI/2 123sqq. Corominas² IV 40. Machado³ IV 103. St.*]

superl. (*cf. supra l. 11*): *scribi solet* -nim- (*cf.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 10, 25 -mus . . . per i quam per u *potius scribendum, v. etiam sub* minime *et Sommer-Pfister, Laut- u. Formenlehre I 88*), -num- CIL XI 7214, 2 *et hic illic in codd. e. g.* VARRO Men. 175(?). SALL. *in* Catil. *et* Iug. (*sed* -nim- SALL.[?] rep. 2, 9, 4). NOT. Tir. 25, 6. *formae minus usitatae*: parvissimus: VARRO Men. 375 LVCR. 1, 615. 621. 3, 199 FEST. p. 330. ITALA Iac. 3, 4 (Ps. Aug. spec. 51 p. 525, 4; *Vulg.* modico). SCHOL. Hor. carm. 2, 15, 14 Ps. ASCON. div. in Caec. p. 203, 3 VEG. mil. 1, 8 mulom. 4 praef. 2 RVFIN. hist. mon. 23 p. 447^{A}. VINDIC. gyn. 445 rec. C. OROS. hist. 2, 18, 4. *et saepius.* minerrimus: PAVL. FEST. p. 122 minerrimus pro -mo dixerunt. GLOSS. II 538, 33 minerrimus: minime loquens. minimissimus (*vix addas var. l.* IREN. 2, 1, 5): ARNOB. nat. 5, 7 p. 528, 1 M. digitorum . . . minimissimus (*eadem fere*: 5, 14 p. 268, 3). VITA Anton. 16 p. 32, 2 nimis minimissima (*Migne gr. 26, 868^{A}* βραχύτατος *tantum*). 16 p. 32, 6 pretio minimissimo (*gr. ibid. 868^{B}* ὀλίγου τινός). 17 p. 32, 21 (*gr. ibid. 868^{C}* βραχυτάτη). VVLG. IV reg. 18, 24 (*pauci, cod. X* minissimis, *cett.* -mis). IND. capp. bibl. cod. ff^{2} Luc. 61 p. 46 B. AVELL. p. 38, 25. Ps. IGNAT. Eph. 12, 1 (minissimus *var. l., gr.* ἐλάχιστος). 12, 2 (minissimi *var. l., gr.* ἐλαχίστου). Rom. 4, 3 (minissimus *var. l., gr.* ἐλάχιστος). minissimus *v. var. ll. formae q. e.* minimissimus *supra allatas* (*vix addas* VIRG. gramm. epit. 2, 3 p. 11, 4 *cum Stangl, Virgiliana, 1891, 29*). *legitur inde a* PLAVTO. [*it.* menomo; *notionibus variis specialibus francog. vet.* mame, merme; *prov. vet.* merme. *cf. M.-L. 5587. Battisti-Alessio IV 2424. Wartburg VI/2 114sq. St.*]

de notione: HIL. in Matth. 10, 29 -mum . . . est quo -nus nihil aliud est. CHAR. gramm. p. 395, 22 B. -um et breve et exiguum et pusillum. -um in tempore, breve in spatio *eqs.* CASS. FEL. 2 p. 10, 13 -a ˪hoc est modica˩ ulceratio (˪ ˩ *om. cod. Paris.*). GLOSS. -us: μικρός. βραχύς. -um: pusillum. modicum. -a: ὀλίγα. -or: ἥττων. ἐλάττων. μικρότερος. ἀφῆλιξ. inferior. -mus: ἐλάχιστος. -mum: ὀλίγιστον. *ad singulos locos v. infra.* [*variat in codd. imprimis* -us *cum* parum, par, pravus, -mus *cum* nimius; -nus *falso trad. pro* minuta ITALA Luc. 21, 2 (cod. d; *cf. Vulg.* aera minuta).]

exempla sic digerenda censuimus:

CAPVT PRIMVM: *proprie.*

I *pertinet ad spatium*: **A** *corporum* (*sec. omnes tres porrectiones spatii p. 555, 32, sec. unam p. 556, 16, sec. duas p. 557, 25*).

B *vi temporali* (*cum resp. aetatis p. 557, 76, cum resp. diuturnitatis p. 559, 66*).

II *pertinet ad quantitatem*: **A** *notioni multitudinis contrariam* (*in universum p. 560, 6, indicatur terminus superior p. 561, 20, inferior p. 561, 50, defectus mensurae p. 562, 16*). **B** *notioni magnitudinis contrariam* (*quaelibet p. 562, 47, res familiaris sim. p. 562, 78*).

III *pertinet ad vim, impetum sim.*: *p. 563, 50.*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAPVT SECVNDVM: *translate.*

I *de rebus*: A *in universum* (*pro adi. p. 564, 8, neutr. pro subst. p. 564, 72*). B *colores peculiares: p. 565, 16.*

II *de animantibus* (*respiciuntur dignitas, potentia sim. p. 566, 11, facultas ingenii sim. p. 566, 62, vires, fortitudo sim. p. 566, 78; appellatio non plena p. 567, 9, varia p. 567, 23*).

CAPVT TERTIVM: *appendix.*

I *generalia*: A *additamenta* (*determinationes finales p. 567, 48, adv. sim. p. 568, 3, negationes p. 568, 24*). B *apponitur deminutivis: p. 568, 45.* C *iuxta alia adi. quantitatis: p. 568, 57.* D *locutio* -um est *sim.: p. 569, 16.*

II *de usu graduum* (*accedunt determinationes p. 569, 43, confunduntur gradus p. 570, 37*).

III *locutiones adverbiales* (*superl.*: -mum *p. 570, 84,* -mo *p. 571, 19; posit.* -o *p. 571, 21*).

IV *adhibetur pro subst. (conspectus notabiliorum): p. 571, 25.*

sequuntur adverbia (cf. l. 15) hoc ordine:

parum *p. 571, 33,* minus *p. 576, 53,* minime *p. 582, 62* (minimissime *p. 585, 35*), parve *p. 585, 39,* parvissime *p. 585, 44.*

i. q. ***exiguae*** *sive* ***magnitudinis*** *sive* ***multitudinis.***

CAPVT PRIMVM: ***proprie*** (*sc. de eis potius, quorum amplitudo, copia sim. aut sensibus percipi aut mensurando intellegi potest; tamen hic illic notiones translatae simul comprehenduntur, e. g. l. 34. 74. p. 556, 46. 557, 27. 64. 84*).

I *pertinet ad* **spatium** (*sc. de rebus vel animantibus spatium quoddam obtinentibus sive de spatio ipso*): A ***corporum*** *sim.* (*accedente vi temporali e. g. p. 556, 27. 45*), *quorum magnitudo aestimatur*: 1 *potius sec. omnes tres porrectiones spatii* (-a magnitudo PLIN. nat. 12, 25. *al.; fere selecta*): a *de rebus*: α *quae ab hom. conficiuntur* (*exiguitas saepius est signum humilitatis, paupertatis sim., e. g. l. 38. 43. 45. 54 bis*): LEX Sil. (Fest. p. 246) si quis magistratus ... pondera modiosque vasaque publica modica -ora maiorave faxit *eqs.* (CATO agr. 135, 4. *cf.* PLAVT. Aul. 391 *aula.* CATO agr. 13, 2 concas. Ov. am. 3, 9, 40 urna. met. 8, 645 aeno *pauperis.* fast. 5, 509 *calix. sim. saepius*). CIC. Verr. II 5, 97 myoparonibus (*cf.* p. red. ad Quir. 20 navicula. de orat. 1, 174 in -oribus navigiis *quam quinqueremis.* LENT. Cic. fam. 12, 14, 1 -oribus navibus *quam onerariae* [12, 15, 2 -or nulla erat duum milium amphorum. R. GEST. div. Aug. 3 -ore⟨s quam trir⟩emes. 23 *gr.* ἥσσονες. *al.*]. *sim. saepius*). AETNA 590 -um ... magni tumulum ducis *Hectoris* (MELA 1, 71. *al.*). HOR. carm. 4, 12, 17 nardi -us onyx. Ov. am. 2, 16, 49 esseda. Pont. 4, 8, 39 acerra *pauperis.* LIV. 26, 47, 5 catapultae maximae formae ..., -ores (*cf.* 26, 47, 6 ballistae maiores ..., -ores ..., scorpionum maiorum -orumque *eqs.*). *et passim.* *de domo sim.*: CIC. leg. 2, 3 antiquo more -a ... villa (*opp.* lautius aedificatam. *item more prisco*: VARRO frg. Non. p. 494, 8 delubra. Ov. trist. 3, 1, 30 regia -a Numae). fin. 5, 2 *curiam* Hostiliam dico, non hanc novam, quae -or esse mihi videtur, posteaquam est maior. Att. 13, 29, 2 balnearia ... maiora, de -oribus *eqs.* (SEN. nat. 4, 5). VARRO rust. 1, 11, 1 *tecta.* VERG. Aen. 8, 543 penates (Ov. met. 8, 637 SIL. 1, 616). HOR. carm. 3, 29, 14 -o sub lare (SIL. 7, 173 -os ... l. humilisque ... limina ... tecti. MART. 9, 18, 2. *al.*). TIB. 2, 3, 28 casa (Ov. ars 2, 240 met. 5, 282. 8, 699 SEN. Phoen. 593. *al.*). Ov. met. 6, 13 domo (*al.* SEN. Herc. f. 200 MART. 10, 19[20], 10. *al.*). *sim. saepius.* β *variis* (*pro subst. e. g.* SEN. nat. 2, 7, 1. 3, 29, 3. 6, 18, 3): CIC. Arat. 30 *stellae Vergiliarum* ([*gr. 256* ἀφαυραί]. SEN. Phaedr. 748 nat. 7, 12, 4. *al.; cf.* CIC. Arat. 50 lucibus [*gr. 277* οὔτι λίην μεγάλοις]. HOR. epod. 15, 2 luna ... inter -ora sidera [*eadem imagine*: carm. 1, 12, 48]. *sim. al.*). de orat. 2, 162 tenuissimas particulas atque ... -ma mansa (*cf.* LVCR. 1, 309 partis [2, 829]). LVCR. 1, 750 quod ad sensus nostros -mum esse videtur. 1, 863 cibos ... habere in se nervorum corpora -a (3, 199 parvissima ... et levissima. Ov. trist. 1, 5, 48 GERM. 260. *cf. l. 69*). 3, 224 nil oculis ... esse -or res ipsa videtur *odore sim.* 6, 455 nubis. *et saepius.* *de atomis sim.* (*vix addas l. 64*): LVCR. 1, 602 id ... sine partibus exstat et -mā constat naturā (*sim.* 1, 626). 1, 610 primordia ..., quae -mis stipata cohaerent partibus (1, 628. 2, 485). 1, 615 corpora (2, 389. 3, 205. *al.*). 1, 748 nec ... in rebus -mum consistere quicquam (*cf.* CIC. fin. 1, 20 aliquid esse -mum. ac. 1, 27 nihil ... in rerum natura -mum, quod dividi nequeat). 2, 385 figuris (3, 190. 246). 3, 244 (= 6, 330) elementis (3, 374. 5, 456). *al. apud eundem.*

b *de animantibus* (*accedit notio humilitatis p. 556, 2*): α *ipsis* (*fere animalibus; accedit ad deminut. l. 78. 80; cf. p. 557, 83 sqq. de liberis*): CIC. Cato 51 contra avium -norum morsus (*v. vol. II 1438, 84 sqq.; cf.* VERG. Aen. 12, 862 alitis. Ov. met. 10, 261 volucres [PLIN. nat. 9, 1]). nat. deor. 2, 123 squilla (PLIN. nat. 9, 142). *ibid.* pisciculi (PAVL. FEST. p. 22. *al.; cf.* PLIN. nat. 9, 44 *pisces* [9, 79. *al.*]). 2, 144 -ma bestiola (*cf.* LVCR. 2, 1151 animalia [Ov. met. 15, 363 SEN. epist. 121, 22. 123, 16. *al.*]). CAES. Gall. 4, 2, 2 *iumenta.* VARRO rust. 2, 1, 10 a maiore et a -ore *pecore* (2, 1, 25 COLVM. 2, 17, 6. *al.; cf.* VARRO rust. 2, 1, 12 pecudibus [2, 10, 1 COLVM. 2, 14, 8. *al.*]. 2, 8, 6 hinnus ... -or quam mulus corpore). 3, 14, 4 *cochleae* -ores ac maiores (PLIN. nat. 9, 3).

3, 16, 19 *apis* (*ibid. iterum. cf.* CVLEX 413 culex. PLIN. nat. 11, 72 vespae [11, 73]). TIB. 1, 1, 22 agna exigui est hostia -a soli (MART. 9, 31, 6. *cf.* Ov. am. 3, 13, 16 victima (fast. 6, 160]). *al.* *audacius compar. de eo, qui corporis parte privatus est* (*accedit acc. gr.*): SIL. 3, 42 frontem ... -or nunc *Achelous* (*sc. cornu fracto*). IVV. 8, 4 (*de statuis*) Curios ... dimidios umerosque -orem Corvinum. β *de eorum corpore, partibus sim.* (*de vulnere l. 14, de persona tamquam sui parte l. 9*): STILO Paul. Fest. p. 122 minam ... mammam ..., quasi -orem. CIC. Tusc. 3, 82 -mae ... parti *corporis* (*de p. sui*: Ov. rem. 344 *puella gemmis tecta* p. -mast ipsa ... sui). CATVLL. 28, 12 nihilo -ore verpa. 43, 1 naso. VARRO ling. 5, 110 suere. rust. 2, 1, 14 capitibus (*al. v. vol. III 403, 30 sq.*). VERG. Aen. 2, 213 -a ... corpora *puerorum* (HOR. epist. 1, 17, 40 CELS. 7, 26, 1[A]). PROP. 2, 9, 14 manu *Briseidis.* Ov. met. 6, 265 -mo ... vulnere (12, 421 SEN. apocol. 12 vers. 20[11]. *al.; cf.* CELS. 7, 2, 4 cicatrix. 7, 2, 5 plagae). *et saepius.*

2 *sec. unam potissimum porrectionem spatii*: a *notioni longitudinis contrariam* (-a longitudo PLIN. nat. 4, 102): α *generatim*: ① *de corpore vel eius partibus* (*superl. accedit ad deminut.* PLAVT.): PLAVT. Rud. 720 tange ... *ancillas* digitulo -mo modo! (*cf.* CATO agr. 22, 1 digitum -mum [PAVL. FEST. p. 95 d. pedis. CELS. 8, 17, 1 COLVM. 5, 11, 3. *al.*]. HOR. sat. 1, 4, 14 -mo me provocat [*si credis* PORPH.: '-mo digito'; SCHOL. *praeterea ad pretium certaminis refert, cf. p. 563, 39 sqq.*]. *v. etiam p. 554, 50. 570, 82*). VARRO rust. 2, 5, 8 cruribus. Ov. met. 2, 855 cornua. 4, 407 artus. 4, 516 bracchia (*infantis ut*: 6, 359 fast. 3, 222). 5, 458 *Ascalabus* in ... brevem formam ... contrahitur -aque -or mensura lacerta est. *al.* ② *de variis rebus* (*adiecimus motus, itinera sim., ubi accedit vis temporalis*): TER. Ad. 580 hac multo propius ibis et -or est erratio. CATO agr. 18, 8 trabes -ores facere (*postea*: trabes ... longae). SISENNA hist. 40 sagittis. CIC. Arat. 8 *tertia pars Trigoni* est -or (*gr. 236* οὔτι τόση, *cf. Germ. 238* brevior). 188 *spatium* (*de via; de distantia*: BELL. Alex. 7, 1). Catil. 1, 15 (*in imag.*) declinatione. fin. 3, 46 *cothurni* ([*postea*: brevioribus]. *cf.* HOR. epist. 1, 10, 43 calceus [*nisi ad 1*]). fat. 22 declinat atomus intervallo -mo ([*sim.* 46]. SALL. hist. frg. 2, 54 *flumen* Valentiam -o i. praeterfluit. LIV. 2, 24, 8. 42, 58, 14. *al.; cf.* VERG. Aen. 3, 685 leti discrimine -o [*accedente vi temporali ut*: 9, 143. *mera vi locali*: Ov. Pont. 1, 8, 61]. *al.*). CAES. Gall. 7, 16, 1 itineribus (*v. vol. VII 2, 540, 40 sq.; cf.* LVCR. 6, 27 tramite. LIV. 4, 27, 8 circuitu). *al.* ③ *per neutr. sing. pro subst. indicatur spatium* (*sc. viae, intervalli; certiora quaedam*): CIC. Verr. II 2, 179 si ne -mum quidem ... decessero (*in imag. ut*: de orat. 1, 145 -nus aberret. HOR. epist. 2, 1, 72 -mum distantia. QVINT. inst. 10, 1, 44 recedant). LVCR. 2, 244 paulum inclinare ..., nec plus quam -mum *eqs.* Ov. Pont. 4, 8, 86 qui *locus* -nus ... distat ab urbe (VITR. 9, 1, 10. *v. etiam* HOR. *supra*).

β *speciatim de scriptis, dictis sim.* (*sc. vi inter localem et temporalem ambigua; per comparationem de cantu cycni* LVCR.; *cum colore humilitatis l. 55. 58*): ① *varia exempla*: CIC. Verr. II 2, 184 libellis (Ov. ars 3, 206 -us, sed cura grande, l., opus. *al. v. vol. VII 2, 1268, 16 sqq. et cf.* Ov. trist. 1, 1, 1 liber [MART. 1, 3, 2. 3, 5, 2 LVX. anth. 287, 10. *al.*]). parad. 5 opusculum. Att. 6, 1, 23 respondi ... -ori *epistulae* (PLIN. epist. 9, 13, 26 libris ... non -orem. HIER. epist. 7, 2, 2. 32, 1, 1). LVCR. 4, 181 (= 910) -us ut est cycni melior canor ... quam clamor *gruum* (*opp. 180* multis versibus. *pendet ex Anth. Pal. 7, 713, 7* μικρός). VARRO ling. 7, 101 *Ennius* dicit id, quod -mum est: neque ... μῦ facere audent. HOR. epist. 2, 1, 257 neque -um carmen maiestas recipit tua (MART. 7, 29, 6. 8, 82, 2. 10, 1, 3 [*cf. 4* brevem]. *al.*). ars 189 neve -or neu sit quinto productior actu fabula (Ov. fast. 6, 320. *cf.* PHAEDR. 1, 15, 3 fabella). Ov. epist. 13, 163 mandato. Pont. 4, 12, 8 *versus in disticho* -or (*i. pentameter. cf.* BASS. gramm. VI 271, 12 detracta ... syllaba fecit illum -orem [*9 opp.* longiorem]. QVINT. inst. 9, 4, 99 *iambus* syllaba -or *anapaesto*). *al.* *fem. pro subst. de syllaba*: TER. MAVR. 1614 si prior in geminas solvetur longa -ores. 2198 dum -a longam semper alterno gradu urget. FORTVN. gramm. VI 289, 18 de ionico a -ore (*agit de eodem metro*: 289, 19. 290, 14. *al.*). ② *per enallagen: de metro* (*cf. l. 64*): FORTVN. gramm. VI 290, 1 -ore ionico (MAR. VICTORIN. gramm. VI 75, 17. 93, 2 quem musici ἀπὸ ἐλάσσονος vocant. *al.*). *de scriptore*: AVG. civ. 18, 29 p. 294, 11 D. qui *prophetae* propterea dicuntur -ores, quia sermones eorum sunt breves *eqs.* (18, 35 p. 307, 7 Ps. AVG. spec. 10 p. 78, 9 CASSIOD. inst. 1, 3, 5. *cf.* AVG. civ. 18, 31 p. 297, 29 D. tres prophetae de -oribus [18, 33 p. 303, 30. 304, 5]).

b *notioni altitudinis contrariam* (*de ipsa altitudine e. g. l. 84.* VITR. 5, 6, 6 PLIN. nat. 6, 65. *al.*, -or altitudine PLIN. nat. 16, 39; *de rebus praeter l. 80 sq., accedit notio humilitatis l. 82*): PLAVT. Truc. 304 maceria ..., quae ... latere fit -or *transcendendo* (*cf.* SISENNA hist. 53 moenibus [Ov. fast. 3, 69]). CATO agr. 36 *capita arborum* -ora (*eodem spectant*: 93 *et* PLIN. nat. 17, 263. *ceterum de ipsis arboribus*: COLVM. 5, 9, 17. *al.; cf.* VARRO rust. 1, 31, 3 *vitem.* VERG. georg. 2, 19 laurus). RHET. Her. 4, 33, 45 abusio est ... hoc modo: 'vires hominis breves sunt' aut '-a statura' (*item de ipsis animantibus*: VERG. Aen. 4, 176 *Fama* -a metu primo, mox sese attollit in auras. HOR. sat. 1, 3, 45 male -us *filius.* epist. 1, 12, 28 Phraates Caesaris ... genibus -or [PORPH.: ad genua convolutum]. SEN. epist. 85, 41 -mus Aethiops. *al.*). CAES. Gall. 1, 8, 4 -ma altitudo fluminis (*cf.* VERG. georg. 3, 240 *fluctus maris*

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

neque ipso monte -or. Ov. am. 3, 6, 5 *de amne*. SEN. dial. 1, 1, 4 *undae* ampliores -oresque. *v. etiam l. 13*). civ. 2, 8, 1 humilem -amque *turrim* (VITR. 10, 13, 4). HOR. carm. 3, 23, 15 -os ... deos (*i. statuas larum, cf. p. 555, 54*). Ov. am. 2, 12, 7 fossis. ars 2, 71 monte -or collis (LVCAN. 4, 17. *cf.* MART. 12, 18, 6 maior Caelius et -or [*i. Caeliolus*]). *et saepius*. *neutr.* -mum *pro subst. significat limitem infimum mensurae*: VITR. 3, 3, 12 ab -mo ad pedes quinos denos (*de altitudine columnarum ut*: 3, 5, 7). SEN. dial. 5, 21, 1 *amnis* ad -mum deductus est (*nisi de quantitate aquae, ut pertineat ad IIA1a*).

c *notioni latitudinis contrariam* (-a latitudo VITR. 5, 7, 2. 6, 6, 2 MELA 3, 74 PLIN. nat. 2, 245. 5, 72. *al.*; *cf.* GLOSS. III 312, 65 -um membrum domus: στενὸν μέρος οἴκου): HOR. epod. 13, 13 -i ... Scamandri flumina (*item de fluminibus* [*aliter p. 556, 84, sed quaedam ad IIIA vergunt*]: SEN. nat. 4, 2, 19 *opp.* intumescunt. 6, 8, 2 *Tigrim*. CVRT. 5, 4, 7 Medus ... -or amnis *eqs.* [MELA 3, 39 STAT. Theb. 5, 2]. MELA 1, 28 flumina [2, 84. 90]. *al.*). PROP. 2, 4, 20 -i litoris ([*cf. vol. VII 2, 1540, 38sqq.*]. *item de fluminis margine angusto*: PLIN. nat. 5, 75. *de ora Caprensi*: SVET. Tib. 40). Ov. am. 1, 6, 3 aditu. SEN. epist. 86, 8 rimae. COLVM. 10, 93 tramite -o (*cf. antea*: angustos *foros*). *al.* *neutr.* -mum *pro subst.*: SEN. suas. 2, 1 hoc mare, quod tantum ex vasto patet, urguetur in -mum, insidiosis excipitur angustiis *eqs.* SEN. epist. 49, 11 erras, si in navigatione tantum existimas -mum *esse*, quo ⟨a⟩ morte vita diducitur (*intellegas tenue quoddam interpositum; vix de via interposita sicut p. 556, 35*).

3 *potius sec. duas porrectiones spatii* (*sc. de plano, area, superficie sim.*): a *de locis* (*transfertur ad homines l. 45*): α *terrestribus*: (I) *usu vario* (*accedit saepius notio splendoris, potentiae sim. deficientis, e. g.* LVCIL.): LVCIL. 123 Delum ... -orem (*explicat* PAVL. FEST. p. 122 -orem Delum Puteolos esse dixerunt, quod Delos aliquando maximum emporium fuerit ..., cui successit postea Puteolanum. *item nomen ab alio loco transfertur*: PLIN. nat. 4, 67 *Naxum insulam* alii Siciliam -orem). ACC. trag. 520 *Vlixes*, -a prodite patria (*de eodem*: PANEG. in Mess. 49 -ae magnum decus urbis). CIC. Verr. II 3, 84 ad -ores civitates (*dub., utrum de locis an de civium societatibus; item*: 3, 85. 103. 5, 57. *al.*). Manil. 54 insula (55 i. Delos. CAES. Gall. 5, 13, 2 VARRO rust. 3, 5, 14 LIV. 21, 27, 4. *al.*; *cf. l. 28sqq.*). leg. agr. 2, 85 -a ... parte *campi Martii*. Flacc. 64 -um quendam locum ... Europae (PLIN. nat. 11, 99. *al.*). de orat. 3, 108 praediolo (*in imag.*). 3, 109 particula -a urbis ac ... loci. CAES. Gall. 1, 50, 2 castra (1, 51, 1. *al.*). *et saepius*. (II) *compar. apponitur nominibus terrarum, locorum sim.* (*distinguuntur aliae eiusdem nominis maiores; de nominis translatione v. l. 31*): CATVLL. 55, 3 te campo quaesivimus -re, te *eqs.* BELL. Alex. 34, 1 Armeniam (*v. vol. II 608, 10sqq.*). VARRO ling. 5, 156 Velabro. CVRT. 10, 10, 2 Phrygiam (AVIEN. orb. terr. 980 [*Dionys. periheg. 810* βαιοτέρῃς]. *al.*). PLIN. nat. 5, 25 Syrtim (*al.*). *al.* *inde de incolis, gentibus sim.*: CVRT. 4, 12, 10 Armenii, quos -ores appellant. PLIN. nat. 4, 41 C⟨o⟩elaletae. 6, 152 Mizi maiores et -ores (*nisi hoc nomine insulae designantur, cf. Grohmann, RE XV 2241, 28sqq.*). 16, 2 *gentes* Chaucorum, qui maiores -oresque appellantur. TAC. Germ. 34, 1 maioribus -oribusque Frisiis vocabulum est ex modo virium. CONC. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149A) 1, 133 l. 41 Tuburbitanorum. *ibid.* l. 264 plebis Feraditanae -oris.

β *caelestibus* (*fere de signis; de orbe sim. l. 59sqq., de luna l. 61sqq.*): CIC. Arat. 4 -um ... signum, Deltoton. 28 Vergilias. 79 Arcti caput ... -oris (HYG. astr. 2, 2 p. 33, 5. *al.*; *de eodem*: CIC. Arat. frg. 7, 4 -a *Cynosura* [*gr. 42* ὀλίγῃ. nat. deor. 2, 106. MANIL. 1, 300 quam spatio tam luce -or. 5, 696. *al.*]. nat. deor. 2, 111 -orem ... Septentrionem [VARRO frg. Gell. 3, 10, 2 maiores -oresque. *al.*]. *sim. al.*). 402 *Nixus* -um tranans ... orbem (Tim. 30 [*gr.* 39^a ἐλάττω]. MANIL. 1, 844. GERM. 458 [*Arat. 479* μείονες]. 496. *al.*; *cf.* AETNA 231 orbita lunae). HOR. sat. 2, 8, 31 -orem ad lunam ([SCHOL.: crescente]. *de eadem*: Ov. met. 15, 198. 312 -mos cum luna recessit in orbes). GERM. 83 -am partem Anguis (*cf. Arat. 87* ὀλίγος). *al.*

b *de variis rebus* (*accedit notio humilitatis sim. e. g. l. 65*): VARRO Men. 375 *puellae* rictus parvissimus (*cf.* PROP. 3, 3, 5 -a ... tam magnis admoram fontibus *Heliconis* ora [Ov. hal. 109 -o saxatilis o.]). ling. 6, 8 -i circuli anuli *dicebantur* (SEN. epist. 74, 27 IREN. 2, 13, 6. *al.*; *cf.* Ov. am. 2, 15, 20 orbe *anuli*. COLVM. 10, 226 gyro). rust. 3, 16, 16 foramina (LVCR. 4, 940 COLVM. 9, 8, 11 SVET. Nero 12, 2). CIC. nat. deor. 2, 142 acies *oculi* ..., quae pupula vocatur. CAES. Gall. 6, 21, 5 *Germani* -is renonum tegimentis utuntur. SALL. hist. frg. inc. 12 -is ... velorum alis (*cf.* HOR. carm. 4, 15, 3 vela [Ov. ars 3, 26. trist. 3, 4, 10 *opp.* lata]). MORET. 19 tabella (Ov. ars 3, 365 [*de tabula lusoria ut*: trist. 2, 481]. fast. 2, 408 t. *naviculae*. trist. 2, 524 [*picta ut*: PLIN. nat. 35, 20. 26, 72. *al.*]. *al.*). *et saepius*.

B *vi* ***temporali*** (*v. etiam p. 555, 31*): 1 *cum respectu aetatis de viventibus* (*eorumque rebus; de animalibus e. g. p. 558, 23. 26. 559, 37sqq., de arboribus sim. v. p. 556, 76sqq.*; -us natu *e. g. p. 558, 50. 52 bis. 75. 567, 50*; *cf.* GLOSS.[L] II Abav. MI 12 -or natu: iunior. AVG. in psalm. 118, serm. 22, 4 l. 8 solent ... iunior et senior ad invicem dici -or et maior. *transfertur ad tempus in dignitate actum p. 558, 58, ad terminum mortis p. 559, 46, ad ipsam aetatem sub b*): a *in universum*: α *de infantibus* (*accedit respectus exiguitatis, de qua v. A2b; non nisi in gradu positivo; cum miseratione p. 558, 11*): (I) *adhibetur potius praedicative vel pro subst.*: PLAVT. Capt. 1018 *fur*, qui -om hinc te abstulit. Cist. 618 postquam peperit, iussit -am proici (*de eadem*: 715 supposita est -a). Poen. 1190 (*in versu corrupto*) *quas filias* perdidi -as (*cf.* Rud. 1111 periit -a). Stich. 174 Gelasimo nomen mi indidit -o pater (*cf.* TER. Andr. 942 fuit ... huic aliud *nomen* -ae). ENN. frg. var. 80 Glauca -a emoritur. TER. Andr. 224. 539 *amicitia* incepta a -is cum aetate adcrevit (CIC. leg. 2, 9 didicimus. nat. deor. 1, 81 novimus. LVCR. 5, 977. *sing.*: LIV. 1, 39, 6 in domo a -o eductum. HIER. epist. 26, 2. *al.*; *cf. l. 14*). ACC. trag. 118 -os vos oppressit famulitas. CIC. Arat. 43 Mercurius -us *lyram invenit* (*gr. 268* παρὰ λίκνῳ). Catil. 3, 19. Sull. 89 (*88* puero) hic vos orat, iudices, -us, *eqs.* *al.*

(II) *adhibetur potius attributive* (*saepe epitheton q. d. pleonasticum aut cum miseratione dictum; cf. p. 568, 45*): PLAVT. Rud. 1105 virgo (TER. Andr. 924 Eun. 766. CATVLL. 66, 26 *Berenicen* a -a v. magnanimam). TER. Eun. 521 soror. PACVV. trag. 330 gnati -i, qui tibi in tutelam est traditus (CIC. carm. frg. 11 [de consul.], 43 VERG. Aen. 8, 413 AETNA 595 HOR. carm. 3, 5, 42 Ov. ars 2, 69. *al.*). RHET. Her. 4, 39, 51 filii (CIC. Verr. II 1, 130 pupillum -um f. dom. 59. *al.*; *cf.* filia: TIB. 1, 10, 24 EPIST. Sapph. 70. *al.*). CIC. Verr. II 1, 153 liberos (*v. vol. VII 2, 1302, 60sq.*). Sest. 24 -o puero aut ... imbecillo seni (Tusc. 1, 93. VERG. ecl. 4, 60 [= 4, 62]. HOR. sat. 2, 2, 112 epist. 1, 7, 17. *al.*). LVCR. 1, 186 infantibus (LVCAN. 9, 899 ARNOB. nat. 4, 7 p. 210, 10 M.). VERG. georg. 1, 414 progeniem -am *corvorum*. 2, 514 nepotes ([penates *M*]. Aen. 2, 320 TIB. 2, 5, 93 Ov. epist. 11, 83 met. 4, 563. *al.*). Aen. 2, 563 Iuli (2, 674. 677. 710. 723). 5, 569 Atys. HOR. carm. 3, 18, 3 *Faunus* -is aequus alumnis ([*i. haedis et agnis*]. COLVM. 9, 2, 3). PROP. 3, 1, 11 Amores (*cf.* Ov. epist. 15[16], 115 Cupidine). *al.*

β *de quibuslibet postea genitis vel succedentibus*: (I) *qui fere eiusdem saeculi aetatisque sunt* (*vel compar. vel superl.; accedit notio vilitatis sim. e. g. infra l. 53. 73*): (A) *de fratre, sorore* (*sing.; cf. plur. infra l. 82*): PLAVT. Amph. 484 (*loq. de filiis geminis Alcumenae*) -ori puero maior est pater, -or maiori (*cf.* BELL. Alex. 33, 2 -ori *ex duobus pueris*. Ov. epist. 12, 149 -or e pueris). Capt. 952 meo -ore quid sit factum filio (TER. Eun. 289 erilem f. -orem. *al.*; *cf.* CAES. civ. 3, 112, 10 filia [BELL. Alex. 4, 1. *al.*]. LIV. 1, 53, 5 -mus ex tribus [*sim. struct. al.*]). Poen. 102 illam -orem *eqs.* Stich. 542 -ori illi adulescenti. RHET. Her. 1, 13, 23 frater -or Malleoli (CIC. Cael. 36. *v. vol. VI 1, 1254, 1*). HOR. sat. 1, 6, 121 voltum ... Noviorum ... -oris (PORPH.: duo Novii fratres *eqs.*). Ov. epist. 5, 101 -or Atrides ([*sc. Menelaus post Agamemnonem natus*]. ars 3, 11 met. 12, 623. 15, 162 SEN. Ag. 513. *al.*). *al.* *inde in interpretatione allegorica de populis sim.*: ITALA gen. 25, 23 (Tert. adv. Iud. 1, 4. *al.* = VVLG.) duo populi de utero tuo (*sc. Rebeccae*) dividentur et populus ... maior serviet -ori ([*gr.* ἐλάσσονι]. TERT. *l. c.* -ori ... id est posteriori. *ibid.* 1, 5 -or aetate temporum [*unde corrigas cum ed. princ.*: PAVL. NOL. epist. 23, 32 ecclesiam ... -orem temporum aevo, *ubi* -orem t. aevi *trad.*, -orem aevi *Hartel*]. *al.*). IREN. 4, 31, 2 maiori et -ori synagogae (*sec. gen. 19, 31sq.*). (B) *de variis iunioribus* (*apibus* VERG., *de corpore post animum creato* CIC. Tim.): PLAVT. Pseud. 776 *leno servis* interminatus est a -mo ad maximum *eqs.* CIC. Cluent. 107 in (ex *var. l.*) his omnibus *iuris peritis* natu -mus ... P. Saturius. Brut. 78 (*77* grandiores natu) de -oribus (*oratoribus ut*: 81 -ores natu. 228. 246). 101 -orem natu generum (*ibid. iterum*). Tim. 21 neque ... esset rectum -ori parere maiorem ...; deus ... et ortu et virtute antiquiorem genuit animum eumque ... praefecit corpori (*gr.* 34^c νεωτέρου). VERG. georg. 4, 180 -ores *apes* (*opp.* grandaevis). HOR. ars 174 *senex* castigator censorque -norum. Ov. trist. 4, 10, 55 quartus ab his *poetis* serie temporis ipse fui; utque ego maiores, sic me coluere -ores. *al.* *transfertur ad eos, qui post alios in dignitatem sim. accepti ideoque -oris dignitatis sunt* (*cf. p. 566, 26*): CIC. rep. 2, 35 *Tarquinius Priscus* duplicavit ... pristinum patrum numerum et antiquos patres maiorum gentium appellavit ..., a se adscitos -norum (*de isdem* [*ad rem cf. O'Brien Moore, RE Suppl. VI 666, 24sqq.*]: LIV. 1, 35, 6. 1, 47, 7 SVET. Aug. 2, 1 VIR. ill. 6, 6. *de patriciis*: CIC. fam. 9, 21, 2 fuerunt ... patricii -norum g. TAC. ann. 11, 25, 2). FEST. p. 161 -norum pontificum maximus dicitur, qui primus in id collegium venit, item -mus, qui novissimus. PAP. mil. Fink 34 recto col. II 12 (*ante a. 127*) Aufri Aculi -or(is) (*distinguitur ab altero eiusdem nominis; comm. ad l. confert usum similem vocis q. e.* posterior; *sed dici potuit de aetate*).

(II) *qui ad aetatem saeculumque posterius pertinent* (*cf.* GLOSS. IV 452, 50 -ores: posteri, iuniores. *fere compar., posit. l. 75. 80. 82, superl. p. 559, 2*): (A) *de filiis, nepotibus sim.* (*sc. quatenus posteri sunt; quatenus infantes v. supra; de ave* Ov.): PLAVT. Asin. 329 *erus* maior apud forumst, -or hic est intus (*accedere videtur color -oris dignitatis, ut*: Merc. 112 Pseud. 1268. *cf.* Truc. 797 [*interpol.?*] era ... -or). Persa 350 -a natu ... praecipio patri. CIL I^2 2236, 4 Dorot(heus) -or (*gr. 15* νεώτερος). CIC. Brut. 77 hunc -orem Scipionem (*antea*: superiore Africano. *cf.* parad. 12 Africanus maior, ... -or). Cato 59 Cyrum -orem (div. 1, 52). Att. 8, 9^a, 2 Balbus -or (*distinguitur a patruo ut*: 8, 11, 5. *al.*). ad Q. fr. 2, 13, 2 Cicerone nostro -ore. CAEL. Cic. fam. 8, 8, 2 Appius (*postea*: patris). VERG. Aen. 5, 563 -us ... nomen avi referens Priamus (*item dub. an potius ad l. 1*: Ov. met. 15, 402 corpore de patrio -um phoenica renasci). PAVL. FEST. p. 122 -ores et maiores inter cognomina feminarum poni solebant (*et sororum et posterarum; v. p. 554, 24*). *al.*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ⓑ *de aliis posteris* (*cf. p. 558, 58*): ① *singillatim potius succedentibus*: Cic. de orat. 2, 58 -mus natu horum omnium, *qui historiam scripserunt*, Timaeus. Brut. 232 ut iam ad -ores ... pervenerim (*antea*: ad hanc aetatem). ac. 2, 113 non Aristoteles aut Theophrastus, ... sed hi -ores (*cf.* Apvl. apol. 36, 3 maiores meos Aristotelen dico et Theop‹h›rastum ... ceterosque Platonis -ores). Sen. nat. 7, 32, 2 Academici et veteres et -ores *eqs.* Plin. nat. 6, 183 Simonides -or. 35, 59 *alius Micon* -oris cognomine distinguitur. ② *plur.* -ores *pro subst. collective de universitate quadam posteriorum* (*quibus contrarii sunt maiores; inter pluralia tantum afferunt* Char. gramm. p. 34, 19 B. Serv. Aen. 1, 532 Gloss. II 368, 47; *huc spectat quodam modo* Lydia 75 -or aetas): Lvcr. 5, 1197 sibi *maioribus*, ... nobis, ... -oribus nostris (Verg. Aen. 1, 733 Val. Fl. 3, 455). Verg. Aen. 1, 532 (= 3, 165) -ores *Oenotriorum*. 6, 822 utcumque ferent ea facta (*sc. priscorum*) -ores *eqs.* 8, 268 Prop. 2, 15, 47. Ov. fast. 3, 327 -ores nunc quoque te *Iovem* celebrant *eqs.* Germ. 127 patrum suboles oblita priorum degeneres ... habitura -ores *eqs.* Sen. nat. 7, 32, 4 (*opp.* maiores; *v. vol. VIII 147, 19 sqq.*). Sil. 6, 550. 16, 44. Ivv. 1, 148 (*syn.* posteritas). *al.*

b *transfertur ad aetatem sim., sc.* aetas -a *i. q. aetas minorum natu* (*v. etiam l. 12 et infra l. 62;* -or aetas *i. q. -ores natu* Pvblil. V 5 Tert. orat. 22 p. 194, 13. *al.*): Elog. Scip. CE 9, 2 aetate (Cic. Phil. 5, 48 decem annis -or quam *eqs.* Hyg. Gell. 16, 6, 15 *animalis. al.*). CE 63, 2 (*saec. I a. Chr.*) aetatulae. Firm. math. 4, 2, 2 annis (Cod. Theod. 2, 33, 3 Novell. Maior. 6 pr. Sidon. carm. 7, 213. *al.*). Avson. 188, 8 p. 47 P. aevo.

c *usus speciales comparativi*: α *comparatio fit cum certo numero annorum sim.*: Scip. min. or. frg. (30 M.) Macr. Sat. 3, 14, 7 filium non -orem annis duodecim (*item per abl.*: Lex repetund. [CIL I² 583] 13 -or anneis XXX maiorve LX gnatus. Cic. S. Rosc. 100. *al.*). Cic. dom. 34 annos viginti natus, etiam -or. Lex Iul. munic. (CIL I² 593) 89 -or annos XXX natus est. Lex Vrson. (CIL I² 594) 98, 32 qui -or annor(um) XIIII aut maior annor(um) LX natus erit (*item per gen.* [*de quo v.* Prisc. gramm. III 307, 19]: Varro rust. 1, 17, 3 -ores annorum XXII. 2, 2, 18 Liv. 38, 11, 6. 38, 38, 15. *al.; accedit* quam: Lex Salpens. [CIL II 1963] 1, 28 Lex Malac. [CIL II 1964] 1, 65. *al.*). Varro rust. 1, 20, 1 neque -oris trimos neque maioris quadrimos (*item per adi.*: 2, 5, 13. 2, 7, 1. 3, 6, 2 Colvm. 7, 3, 15 Novell. Maior. 6, 5. *accedit* quam: Varro rust. 2, 2, 14. 2, 4, 7. 2, 4, 21. *al.*). *et saepe.*

β *comparatio fit cum altero, qui maior est natu* (*accedit abl. mensurae*): *sc. qui diutius* (*adhuc*) *vixit*: Cic. de orat. 2, 364 quadriennio -or est *Crassus Antonio* (*cf.* Brut. 230 adulescentem ... octo annis -orem quam *eqs.* [ac. 2, 61 aliquot. Phil. 5, 44 multis]). 3, 230 *Hortensium* tanto -orem. Brut. 73 *sec. Accium* -or fuit aliquanto ... *Livius Andronicus* quam ... Plautus et Naevius (229). 95 paulo -or (minus *var. l.*) natu *Lepidus quam Galba*. *sc. qui diutius* (*iam*) *mortuus est*: Hor. epist. 2, 1, 40 quid qui deperiit -or uno mense vel anno? (*36* scriptor abhinc annos centum qui decidit).

γ *per ellipsin masc. pro subst. de eo, qui nondum XXV annis natus est* (*sec. legem Plaetoriam, cf. Berger, RE XV 1860, 17 sqq.; forma plena saepius, e. g.* Dig. 4, 4 rubr. de -oribus viginti quinque annis [*in hoc tit. fusius de re*]; *accedit* annis *tantum* Cels. dig. 40, 2, 19, annorum Papin. dig. 26, 5, 13, 2; *attributive e. g.* Vlp. dig. 4, 4, 3, 11 -ori servo. 4, 4, 19 heredi -ori): ① *exempla varia notabiliora*: Nerat. dig. 26, 7, 52 pro -ore ... dotem dare. Ivlian. dig. 4, 4, 41 (*antea*: adulescens). 21, 2, 39 pr. -or se in ea venditione circumscriptum dicit. Pompon. dig. 4, 4, 50 in qua *actione* intercessit -or. Gaivs dig. 4, 4, 12 si apud -orem mulier ... intercesserit. 4, 4, 25 pr. (*postea*: maioribus viginti quinque annis. *opp.* maior *per se*: Vlp. dig. 4, 4, 3, 1; *v. vol. VIII 126, 26*). Scaev. dig. 4, 4, 39 pr. Vlp. dig. 4, 4, 1 pr. *et saepe apud iuris consultos.* ⓘⓘ *per enallagen de rebus ad hos -ores pertinentibus*: Cod. Iust. 2, 29, 2, 1 (*a. 293*) aetate (2, 52, 1 *a. 238.* 2, 52, 7, 2. 5, 1, 5 pr. [*a. 472*]. *al.*). 6, 61, 8, 6a -oribus curriculis (*i. aetate pupillari*). Lex Burg. lib. const. 75, 1 -oribus partibus (*i. p. heredis -oris, cf.* 85, 3 pars -oris).

2 *cum respectu diuturnitatis exiguae de tempore sim.* (*de aetate v. sub 1b*): **a** *pro adi. fere i. q. brevis*: Plavt. Mil. 1294 quaevis alia *mora* ... mora -or ea videtur, quam quae propter mulieremst (Cic. Verr. II 5, 165 Phil. 10, 1 Ov. am. 2, 14, 26 epist. 17 [18], 114. *al.*). Lvcil. 1205 magna penus -o spatio consumpta (Caes. civ. 3, 75, 2. 3, 93, 1 temporis. Prop. 2, 24ᵇ, 43. *al.*). Cic. Q. Rosc. 7 temporis (fam. 12, 24, 2. *al.* Lvcr. 3, 553. 606. 5, 106. *et saepe. cf.* Cic. nat. deor. 1, 67 -mis temporis punctis. fam. 6, 10, 5 temporum inclinationibus saepe -is. *sim. saepius*). Lvcr. 4, 1116 pausa. Caes. civ. 2, 6, 4 ut -o momento antecederet (*nisi de loco, ut ad p. 556, 27 pertineat*). Varro rust. 2, 2, 11 intervallo (Liv. 6, 32, 1 Sen. nat. 3, 16, 2 epist. 99, 7. *al.*). Prop. 3, 18, 16 tam -o ... in orbe (*sc. vitae; cf.* Lvcan. 6, 805 vitae [Firm. math. 3, 5, 12. *al.*]). Ov. Pont. 2, 10, 37 dies sermone -or (Avien. Arat. 658. *al.; cf.* Manil. 3, 638 -mas ... luces [*i. dies brevissimos*]. Lvcan. 4, 476 nocte [Ivv. 2, 161. *al.*]). *et saepius.* **b** *neutr. pro subst.* (*sc. in locutionibus, quae significant 'per breve tempus'; compar. et superl. praeter* CE, Hier.; *v. etiam p. 561, 31 sqq.*): Cato agr. 64, 1 *oleam maturam* quam -mum in terra ... esse oportet (*item in acc. spatii*: Sen. dial. 10, 20, 5 tamquam -mum vixerint [CE 1316, 5 -om. *al.*]. epist. 83, 6 dormio -mum [*al. v. vol. V 1, 2029, 58*]. Petron. 90, 3 -nus ... moraris. *al.*). Hier. interpr. Iob 2, 9 exspecto -o (*sic cod. Turon., sed gr.* χρόνον ἔτι μικρόν, *unde Sangall.* tempore adhuc -o). Act. Petr. 15 p. 62, 3 *Simo magus* in brevi et in -mo adparens (*i. non diu*).

II *pertinet ad* **quantitatem:** A *notioni* **multitudinis** *potius contrariam* (*cf.* Gloss.ᴸ II Philox. PA 115 -a: ὀλίγα): 1 *in universum*: **a** *neutr. pro subst.* (*v. etiam sub 2 passim; fere sing., plur. e. g.* Cels. 5, 17, 1ᶜ Sen. dial. 5, 30, 2 Cvrt. 8, 11, 25; *exempla potiora*): α *non indicatur, cuius rei significetur paucitas, exiguitas sim.*: ① *ponitur pro obi. vel subi.* (*imprimis compar. et superl.; posit. e. g. p. 569, 8 nec non* Hier. tract. in psalm. I p. 90, 22): Lex XII tab. 3, 6 (Gell. 20, 1, 49) partis *debitoris* secanto *creditores*; si plus -nusve secuerunt, *eqs.* (*sim. passim, e. g. l. 16. p. 561, 28 bis; ceterum v. vol. VIII 1615, 6 sqq.; cf.* Gloss.ᴸ III Abstr. FE 14 ferme: plus -nus). Plavt. Aul. 424 -nus, quam aequom erat, feci (Capt. 995 Ter. Phorm. 554. 787 -nus queo *facere. al.*). Men. 592 aut plus aut -nus, quam opus fuerat dicto, dixeram (Mil. 1080 Rhet. Her. 1, 10, 17. 3, 24, 40 Cic. Sest. 108 rep. 2, 18. *al.; plur.*: Orig. in Matth. ser. 139 p. 286, 28 [pauca *var. l.*]. *cf.* Sall. Iug. 6, 1 loqui [Ov. ars 3, 296 Sen. epist. 105, 6. *al.*]. *sim. al.*). 792 potabit (Most. 394). Mil. 1062 accipiet. Ter. Phorm. 41 qui -nus habent (Cornelia epist. frg. 2. *et saepe; aliter sub adv. p. 582, 43*). 535 cui -nus nihilo est (Hor. epist. 1, 18, 107. *al.; cf.* Cic. leg. 1, 55 -mum ... interesse [ac. 2, 55 Sen. benef. 7, 1, 5. *al.*]. Svet. Aug. 14 -mum afuit, quin *eqs.*). Cato agr. 144, 3 tanto -nus debebitur. Lvcil. 866 poscent -nus. *et passim.* *pro obi. int.* (*pendet e verbis valendi sim.*): Rhet. Her. 3, 19, 32 -nus valet (3, 24, 40 Cic. Rab. perd. 19 *bis.* Planc. 50 Tusc. 2, 2. *al.*). Cic. Quinct. 4 possum (fam. 4, 13, 5 Caes. Gall. 1, 20, 2 Sall. Iug. 41, 6. *al.*). Att. 10, 12ᵃ, 3 auderent (fam. 10, 20, 2 Sen. epist. 42, 3 Plin. epist. 9, 26, 8. *al.*). ⓘⓘ *ponitur pro aliis partibus orationis* (*spectat fere ad bona, possessionem, cf. B2*): Tvrpil. com. 142 -o contentus fuit (Cic. Flacc. 28. *al., v. vol. IV 678, 66 sqq.; item abl.*: Verg. Aen. 6, 843 -o ... potentem [Apvl. apol. 18, 2]. Hor. sat. 2, 2, 1 vivere -o [carm. 2, 16, 13. *al.*]. epist. 1, 10, 41 -o ... uti. 2, 1, 139 -o ... beati [Porph.: inter -as opes beati]. Ov. am. 2, 6, 29 plenus ... -mo. *sim. al.; v. etiam l. 37*). Lvcr. 5, 1119 penuria -i (*item gen.*: Sen. epist. 87, 40 -i possessio). Verg. Aen. 9, 607 -o ... adsueta iuventus (*dat. vel abl. ut*: Cels. 5, 17, 1ᶜ singulis vel etiam -is [*i. paucis*]. Sen. epist. 123, 3. *dat.: ibid.* 18, 12 -mo ... familiarem). *in locut. praepos.* (*v. etiam p. 557, 7 sq.*): Petron. 71, 12 ex -o crevit (CE 2154, 2 [*saec. I*] monimenta locavi e -o, nobis quod labor arte dedit). Gaivs dig. 46, 1, 70, 2 obligetur ... quasi in -nus. CE 1583, 5 hanc casulam ⌊in -o⌋ fecit (⌊ ⌋ *? vi instrum. ut e -o l. 40*).

β *indicatur, cuius rei significetur paucitas sim.*: ① *per gen. partit.* (*vel rerum vel animantium; sing. praeter l. 61*): Ⓐ *compar.* (*gen. suppl. e. g.* Plavt. Bacch. 672): Plavt. Men. 474 (475) boni ... plus, ... -nus (*cf.* Merc. 717 mali). Mil. 1436 moechorum (*item hominum*: Truc. 63 hominum. Ter. Eun. 760 amicorum. Liv. 5, 8, 3 militum). Stich. 162 laboris (Cic. Cluent. 145. *al.; cf.* Plavt. Vid. 50 operis [Cic. Verr. II 1, 147 de orat. 2, 71. Liv. 36, 30, 6 laborisque]). 537 morae. Ter. Haut. 147 iniuriae. Eun. 1053 spei. Cato agr. 64, 2 olei. Rhet. Her. 3, 16, 29 ingenii. Cic. inv. 2, 58 firmitudinis. *et saepe.* Ⓑ *superl.*: Cato agr. 58 olei. 135, 3 quam -mum salis (Cornelia epist. frg. 2 sollicitudinis. Cic. Verr. II 4, 19 temporis. Caes. Gall. 3, 19, 1 spatii. Liv. 8, 20, 12 irarum). Cic. inv. 1, 25 splendoris et festivitatis et concinnitudinis. de orat. 3, 43 litterarum. orat. 91 nervorum. Tusc. 3, 36 loci. Dolab. Cic. fam. 9, 9, 3 non -mum auctoritatis (Lent. Cic. fam. 12, 15, 5 temporis laborisque. Ov. Pont. 2, 3, 46 furoris). *et saepe.* Ⓒ *posit.*: Liv. 44, 26, 6 -om (parum *ed. princ.*) auri. Sen. Herc. O. 811 -um (parum *var. l.*) sui. Lvcan. 2, 128 -um (parum *var. l.*) ... sanguinis. Marcell. med. 23, 23 aceti. Cod. Theod. 3, 8, 1 temporis. *plur.*: Cael. Avr. chron. 4, 3, 43 -a insuetorum *medicamentorum*.

ⓘⓘ *per dispositionem q. d. appositionalem*: Apic. 3, 13, 1 cuminum plurimum, rutam -nus *eqs.* 5, 1, 3 salem et oleum -nus mittis (*nisi adi.; sim.* Cael. Avr. acut. 1, 11, 86 dandus cibus et ... vinum, sed ... -um). Cael. Avr. acut. 1, 1, 24 urinam (urinae *ed. Rovillii in marg.*) reddere -um vel plurimum. Pass. Fabii (BHL 2818) 5 -nus ... haberet gloriam (gloriae *var. l.*), si *eqs.* (*postea*: multum ... gloriae). Epist. Austras. 9 p. 122, 30 quando -nus (-or *corrector posterior*) erat numerus populi christiani *eqs.*

b *pro adi.* (*fere de rebus, de hominibus l. 83. p. 561, 12 sqq.*): α *sing.* (*ratione fere collectiva*): Plavt. Trin. 349. 350 de magnis divitiis si quid demas, plus fit an -nus? :: -nus (*subi. suppl.; item praedicative*: Liv. 6, 16, 7 quod cum et -um et paucis datum *dicerent eqs.* Pavl. Fest. p. 222 penuria est id, quod pene -nus sit, quam necesse est. *et saepe*). Vid. 42 pudico *homine* ... cibique -mi (Varro rust. 2, 11, 3 *opp.* maximi. 3, 14, 3 -us ... cibus. Cels. 3, 11, 3 Sen. epist. 18, 5. *al.*). Cato agr. 1, 5 quam -mi instrumenti (Cic. Verr. II 3, 121). 156, 6 *vinum* quam -mum (Don. vita Verg. l. 29 Macr. Sat. 7, 7, 14. *al.*). CE 969, 8 cinis (Sen. Herc. O. 1758). Prop. 1, 17, 8 arena (*cf.* Lvcan. 10, 380 e pulvere). 2, 25, 16 liquore (Plin. nat. 9, 126. *cf.* umor: Manil. 4, 414 [*v. app. crit.*]. Vitr. 2, 7, 2 Cels. 4, 5, 9. *al.*; aqua: Avian. fab. 27, 2). *et saepius.* *de hominibus*: Oribas. syn. 9, 56, 8 La non -us ... factus sciaticus (*de non paucis singulis aegrotis; gr.* οὐκ ὀλιγάκις

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... γινομένης τῆς ἰσχιάδος). CORIPP. Ioh. 1, 482 tu milite -o ... meas audes vel cernere turmas? (*de -o exercitu ut*: 4, 377. 661. 5, 17).
β *plur.*: CIC. ad Q. fr. 2, 15, 3 -a sunt, quae desunt (*item neutr. praedic.*: Tusc. 3, 56 quam -a et quam pauca sint, quae *eqs.* [*si recte huc referimus*]. VVLG. II reg. 12, 8. *al.*). LVCR. 6, 1176 umoribus. CE 969, 2 lachrymis. PROP. 4, 1, 23 -a ... compita (pauca *Lachmann, sed cf. Svennung, Unters. zu Pallad. 323*). OV. epist. 11, 28 -mos ... cibos. APVL. met. 9, 8, 6 -as pecunias (*sing. v. sub B2a*). ITALA gen. 47, 9 (Ambr. bon. mort. 2, 6) dies ... -mi ([*gr.* μικραί, VVLG. -i; *cf. Aug. loc. hept. 1, 195 p. 537, 8* pusillos pro paucis; *at Ambr. hex. 3, 5, 22* breves]. PRISCILL. tract. 2, 48. *al.*). PANEG. 5, 7, 3 -arum frugum (*opp.* plurimarum). PEREGR. Aeth. 49, 2 *episcopi* quando -i fuerint, ... plus quadraginta (*item de hominibus*: AVELL. p. 708, 8 non -i ... sacerdotes. GREG. TVR. Franc. 8, 30 p. 395, 22 -i contumaces. *masc. pro subst.*: RVFIN. hist. 11, 5 p. 1009, 6 ⌊quam -mi vel, si fieri potest⌋, nulli [⌊ ⌋ *deest in gr.*]. EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 48, 13 AVELL. p. 702, 9). AMM. 19, 2, 8 (7 multos) nec -ores ... luctus aut mortes (*cf. Löfstedt, Komm. Peregr. Aeth. 148*). *al.*

2 *indicatur terminus* (*fere numerorum; n. pro subst. sing. compar. vel superl. nom. vel acc.* [*gen. l. 38*]): **a** *superior* (*per compar. non addita negatione*): α *per dispositionem q. d. appositionalem* (*apponi solet ad acc. vel nom.; accedit ad alios casus e. g. l. 28. 29. 32 [casu dub.* CIC. *Caecin. 28, ubi nota numeri traditur]; ad adi. mensurae e. g.* PLIN. nat. 17, 123 -nus bracchiali. 22, 91 -nus pedalem; *differentia indicatur hic illic per abl. mens., per numerum indecl. l. 30; fere praecedit, sed postponitur e. g. l. 28. 34. 35, interponitur l. 36*): PLAVT. Trin. 402 -nus quindecim dies sunt, quom *eqs.* (ENN. ann. 501 septingenti s., paulo plus aut -nus, anni. RHET. Her. 3, 19, 32 paulo plus aut -nus pedum tricenum. CIC. rep. 1, 58 -nus quadringentorum. LIV. 35, 51, 1. *al.*). CATO orig. 95e mille -nus dimidium (LIV. 23, 19, 17. 30, 12, 5). LEX agr. (CIL I² 585) 14 -nus annum gnatae. CIC. Verr. II 2, 140 -nus XXX diebus (div. 1, 68 Att. 14, 1, 1 NEP. Them. 5, 2. *al.; item iuxta abl. temp.*: CIC. rep. 2, 18 -nus his sescentis annis. nat. deor. 2, 53 quattuor et viginti mensibus, sex ... diebus -nus. *al.*). Flacc. 68 auri pondo centum, paulo -nus (*de structura v. Webster, 1931, ad l.*). CAES. Gall. 2, 7, 3 a milibus passuum -nus duobus (BELL. Afr. 41, 2. *al.; cf.* 38, 3 -nus passus CCCC. *sim. al.*). 7, 51, 4 milites sunt paulo -nus septingenti desiderati. *et saepe.* *singulariter gen.* -oris *cum adv. numeri*: CIC. Verr. I 38 -oris HS triciens ... damnari. β *per abl. compar.*: PLAVT. Pseud. 937 -nus nilo (TER. Phorm. 535). Trin. 411 -nus ... sex minis. CAES. civ. 2, 37, 3 -nus V et XX milibus. BELL. Alex. 69, 1 -nus mille hominibus. LEX Vrson. (CIL I² 594) 67, 18 -nus tribus pontificib(us). VARRO rust. 3, 10, 3 hoc -nus (*i. quam novem*). COLVM. 3, 3, 12 -nus quattuor milibus. MELA 2, 54 -nus mille passibus. *al.* γ *accedit* quam: VITR. 5, 12, 3 exaequata ... planitia -nus q. dimidiae partis. CVRT. 4, 16, 26 -nus q. CCC desiderati. COLVM. 2, 14, 8 -nus q. singulas ... vehes. 3, 3, 11 -nus q. ternos culleos. 11, 3, 11 -nus q. duo pedes (arb. 1, 5). HOMER. 221 puppes ... -nus q. mille ducentae. TAC. ann. 14, 37, 2 -nus q. octoginta milia. *al.*

b *inferior*: α *per compar.* (*addita negatione; compar. pro superl. v. p. 562, 15*): (i) *dispositione q. d. appositionali* (*apponitur fere ad nom. vel acc., sed accedit etiam ad alios casus, e. g. l. 62 [structura propter notam obscurata* CIC. *Q. Rosc. 28, v. etiam infra l. 64]; compar. anteponi solet, sed postponitur l. 55 sqq.*): PLAVT. Men. 953 *homines* quattuor, nihilo -nus (*item in parenthesi numero postposita*: LIV. 6, 42, 6 decem, haud -nus, post annos. 39, 18, 9 centum, non -nus. 39, 41, 5. 42, 28, 9. 42, 60, 1 PLIN. nat. 17, 136 LEX Malac. [CIL II 1964] 3, 48. *al., in enuntiato interiecto e. g.*: PROP. 3, 15, 7 tertius, haud multo -nus est, ... annus). S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 22 ne -nus trinum. CATO or. frg. (74 M.) 18, 3 non -nus XV milia. agr. 43, 2 propagines ne -nus p(edes) *tot* (*solvitur sec.* 161, 4 ne -nus pedes singulos). LEX Tarent. (CIL I² 590) 1, 28 non -nu⟨s⟩ MD tegularum. LEX par. fac. Put. (CIL I² 689) 3, 9 dum ne -nus viginti adsient (CIC. Verr. II 2, 161 senatores ne -nus triginta. LEX Vrson. [CIL I² 594] 64, 11. 69, 29 non -nus XX [*item structura notis obscuratur e. g.* 69, 37. 75, 20]. 94, 9 non -nus m(aior) p(ars) [*sim.* 125, 8]. *al.*). CIC. Verr. II 1, 123 ne -nus dimidium. *et saepius.* (ii) *accedit abl. compar.*: S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 6 dum ne -nus senatoribus C adesent (*item* 9. 17). CATO or. frg. 64, 1 *non* -nus duobus milibus ducentis. CIC. Verr. II 3, 114 tribus medimnis. *ibid.* tribus decumis. VARRO rust. 1, 18, 3 non possis -nus uno vilico habere. 1, 27, 2 neque ea -nus binis *vicibus* arandum, ter melius. LIV. 38, 38, 13 ne -nus pondo octoginta Romanis ponderibus. VITR. 6, 3, 6 ne -nus quarta, ne plus tertia parte. *al.* (iii) *accedit* quam: EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 41 cum ... non -nus q. duae partes decurionum adfuerint (LEX Malac. [CIL II 1964] 5, 33. 54. *al.*). LIV. 24, 42, 8 haud multo -nus q. mille. VITR. 3, 4, 4 retractationes ... nec -nus q. sesquipedales. 5, 1, 4 latitudines ne -nus q. ex tertia ... longitudinis constituantur. COLVM. 11, 3, 57 non -nus ... q. quater. PLIN. nat. 19, 92 GAIVS inst. 1, 29. 33. 34. *al.* (iv) *accedit praepos.* a, ab: ARNOB. nat. 2, 71 p. 150, 19 M. *annos* quinquaginta et mille aut non multum ab his -nus. OPTAT. 5, 2 p. 122, 16 nihil -nus a tribus (INSCR. Afr. Gsell I 2793, 3). VVLG. II Macc. 10, 17 non -nus a viginti milibus (*gr.* οὐχ ἧττον *c. gen.*). BENED. reg. 10, 3 numquam -nus a duodecim psalmorum quantitate. *al.*

β *per superl.* (*compar. pro superl. l. 15*): (i) *in enunt. interiectis sim.* (*fere defectivis; cf. struct. particip.* COLVM. 3, 3, 7): CIC. Verr. II 3, 116 multi ... *tantum* cogebantur dare, qui -mum, singulos nummos (LIV. 21, 38, 2 qui -mum *scribunt*. PLIN. nat. 7, 193 qui -mum *docent. cf. p. 569, 14*). COLVM. 12, 37 duos sextarios vel, quod est -mum, ... unum. PLIN. nat. 2, 78 cum plurimum, ..., aut cum -mum, *eqs.* (*ibid. iterum.* 16, 57. 17, 93. 18, 146. *al.*). MART. 14, 97, 2 ut -mum (MARCELL. med. 27, 23). (ii) *dispositione q. d. appositionali*: VARRO ling. 9, 53 -mum duo esse debent (*cf.* 10, 3 -mum ex duobus constat). rust. 1, 5, 4 -mum in binas ... species (3, 3, 3). 1, 9, 3 -mum ... ter[re]na. 2, 1, 12 partis habet -mum novenas (*ibid.*). COLVM. 5, 6, 18 pedes sex aut -mum quinque (5, 10, 5 PLIN. nat. 17, 171). *al.* (iii) *in locutione* ad -mum, ad -nus: HYG. mun. castr. 49 latitudo ... ad -mum pedum (pedem *cod.*) quinque. CAEL. AVR. gyn. 1, 60 diebus, si poteris, VII, ad ('*fort.* si' *Drabkin*) -nus ... tribus *eqs.*

3 *indicatur defectus quidam mensurae, numeri sim.* (*n. pro subst. sing. compar.*): **a** *per abl. mens.* (*anteponitur abl. praeter l. 20. 29 et auctores Vulgata posteriores; neglegimus fere generalia, sicut* paulo, nihilo, multo; *accedit* quam *e. g. l. 23. 26 bis*): PLAVT. Asin. 441 mercedem rettulit? :: dimidio -nus (VARRO rust. 1, 22, 3 LIV. 24, 42, 5 -nus ... d. hostium. 41, 13, 8. *al.*). Persa 684 sunt sexaginta minae, duobus nummis -nus est (Poen. 734 centum). Stich. 498 uno Gelasimo -nus est quam dudum fuit (*item uno homine*: CIC. Verr. II 1, 149 uno -nus teste. OV. met. 12, 554 me -nus uno. *al.; cf.* MANIL. 1, 778 Tarquinio). Trin. 530 tribus tantis. CATO agr. 112, 1 quadrantalibus quinque -nus sit quam plenum *dolium*. CIC. Verr. II 1, 117 uno signo ... -nus quam ... oportet. OV. fast. 5, 379 nocte -nus quarta (*i. tertia*). Pont. 4, 5, 7 luce -nus decima. VITR. 3, 5, 10 quarta parte -nus quam *eqs.* (10, 11, 8 -nus p. sexta decima). GERM. 626 cauda -nus ... Hydra ([*gr. 612* οὐρῆς ἂν δεύοιτο]. *item de corporis parte*: 673 laeva *manu* [*cf. 677 sq.* trunca ... manu, *gr. 673* ἑτέρης μετὰ χειρός]. PLIN. nat. 11, 233 binis *mammis*. BOETH. arithm. 1, 19 p. 41, 2 oculo). STAT. Theb. 1, 536 *virginum* ora Dianae aequa ... terrore -nus. VLP. dig. 4, 6, 26, 8 rem tuam possedi uno -nus die statuto (CIL VI 9487 VIII 9351. *al.*). 12, 4, 5, 3 id, quod accepit eo -nus, quo *eqs.* AMM. 31, 14, 1 per annos quattuor ... et decem, -o -nus. VVLG. II Cor. 11, 24 (*v. l. 39. eodem spectant*: CASSIOD. Ios. antiq. 4, 248 [*gr.* μιᾷ λειπούσας]. CONC. Matisc. a. 583 p. 157, 12). *al.* **b** *per acc.* (*vel nom. in struct. pass.*): ITALA II Cor. 11, 24 (Caes. Arel. serm. 181, 4) *plagas* quadragenas -nus unam ([*gr.* παρὰ μίαν, VVLG. una -nus]. *cf. sim.* CASSIOD. Ios. antiq. 4, 238 [*gr.* μιᾷ λειπούσας]). AMM. 30, 6, 6 anno ... imperii -nus centum dies secundo et decimo (CASSIOD. Ios. antiq. 4, 176 cum ... quadraginta anni -nus triginta d. implerentur [*gr.* παρά]. CIL VI 12607, 4 VIII 4762, 5 INSCR. christ. Gall. I 120, 5. *al.*). AVG. civ. 15, 10 p. 77, 6 D. non centum -nus, sed viginti amplius vixit annos. CASSIOD. Ios. antiq. 19, 201 quarto ... anno -nus quatuor menses (*gr.* λείποντα τεσσάρων μηνῶν).

B *notioni* ***magnitudinis*** *potius contrariam*: 1 *adicitur vocibus, quae quantitatem, copiam significant*: **a** pars (*afferuntur ea tantum, quae ad quantitatem spectare videntur; alia v. e. g. p. 555, 62. 557, 37. 559, 64*): PLAVT. Rud. 239 socia sum, nec -or p. meast quam tua. CORNELIA epist. frg. 2 -a p. vitae (RHET. Her. 4, 56, 69). RHET. Her. 4, 33, 44 res tota -a de parte cognoscitur. CIC. Verr. II 1, 21 *scelerum*. leg. agr. 2, 18 populi (2, 20). Att. 11, 15, 4 *bonorum*. LVCR. 6, 621 umoris. CAES. Gall. 5, 55, 1 *exercitus* (*cf.* LIV. 26, 38, 2 in multas -asque p. carpere exercitum). civ. 1, 70, 5 temporis. 3, 41, 5 noctis. *et saepe.*

b *adicitur aliis vocibus*: α *ad rem vel publicam vel militarem pertinentibus* (*civitates ad p. 557, 34 relegavimus*): RHET. Her. 4, 24, 34 cum -a manu *militum* (CIC. Verr. II 5, 40. *al.; v. vol. VIII 366, 82 sqq.*). CIC. Att. 5, 18, 2 exercitu (LIV. 2, 49, 3. 30, 11, 5 FRONTIN. strat. 2, 3, 12. *al.*). fam. 12, 5, 2 copiis (HIRT. Gall. 8, 10, 1 LIV. 28, 42, 19. 35, 44, 2. *al.*). 15, 4, 4 praesidiis (BELL. Afr. 89, 1 LIV. 23, 18, 5. 23, 42, 10. 27, 44, 10. *al.*). SALL. or. Cottae 7 classe ... -ore. HOR. ars 206 populus numerabilis, utpote -us (VVLG. II Esdr. 7, 4). *al.*
β *variis*: CIC. Pis. 85 cognoscis ex particula -a ... genus universum (orat. 226 VITR. 8, 3, 26 SCRIB. LARG. 136. *al.*). de orat. 1, 11 -mam copiam poetarum (CAES. civ. 1, 52, 4 frumenti. 3, 58, 4 eius rei. *al.; sine determinatione*: PLIN. nat. 35, 50). nat. deor. 1, 50 *multitudinem* non -orem (LIV. 29, 30, 4). LVCR. 1, 434 augmine vel grandi vel -o (*cf.* LIV. 30, 40, 3 accessio [31, 7, 9 VAL. MAX. 5, 10, 3. *al.*]). 2, 1172 -or ... agri ... modus (VARRO rust. 1, 18, 4 fundorum). CAES. Gall. 7, 73, 2 numero (BELL. Afr. 12, 2 Alex. 30, 3 VARRO rust. 2, 2, 20. 2, 3, 9. 2, 5, 18. *al.*). VARRO ling. 9, 87 *decuriae* tres miliariae, tres -ores. rust. 2, 4, 22 grex (2, 10, 11 SEN. Herc. f. 203 Phaedr. 19. *al.*). *al.* γ *singulariter* -or computatio *ad vertendam locutionem graecam q. e.* ὁ ὑστερήσας λόγος: IREN. 1, 14, 5 ex -ori ... computatione (*sc. per quam series inaequalis q. e.* 9 + 8 + 7 *mutatur in aequalem q. e.* 8 + 8 + 8).

2 *adicitur vocibus, quae rem familiarem, sumptum sim. significant* (*sc. accedente respectu pretii sim.; cf. p. 560, 30 sqq. 565, 56. 566, 49*): **a** *exempla varia*: PLAVT. Aul. 384 quam -mo sumptu (484 CIC. Att. 5, 14, 2 HOR. sat. 2, 4, 85. *al.*). Bacch. 466 (*interpol.?*) *malum sicut peculium*. Men. 485 -ore ... dispendio. TER. Hec. 69 quam -mo pretio (LVCIL. 750 CIC. Verr. II 4, 134 CAES. Gall. 1, 18, 3. *al.; v. et sub b*). CIC. Q. Rosc. 4 non refert -a nomina in codices? Tull. 9 et

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

res et cupiditates -ores (SALL. or. Macri 19 HOR. sat. 2, 6, 7. *al.*). div. in Caec. 69 homine -is opibus ac facultatibus praedito (SALL. Catil. 51, 42. 52, 15. Ov. met. 11, 201. *al.*). Verr. II 2, 25 in -ore pecunia (2, 45 leg. 2, 51 Lael. 63 off. 3, 114. *al.* [*plur. v. A1b*]. *cf.* LIV. 26, 35, 5 -o aere [COLVM. 3, 3, 8 LVCAN. 10, 409. *al.*]). 3, 182 -a mercede (Phil. 2, 44. Tusc. 1, 114 [*in imag.*]. HOR. sat. 1, 6, 86. *al.*). Cato 51 (*in imag.*) alias -ore, plerumque maiore cum faenore. Att. 9, 9, 4 -ore impensa (COLVM. 4, 2, 1. 5, 8, 1. *al.*). *al.* *t. t. metrol.* talentum -um, -nus (*nisi ad pondus referendum, sc. ad IIIA*): PRISC. gramm. III 408, 22 t. Atheniense -um minae sexaginta, magnum minae octoginta tres et unciae quattuor. 409, 30 -nus *t.* sexaginta *minas* habet. 409, 31 *t.* magnum et -nus. 410, 8 t. Atticum -um.

b *in locutione* -i pretii (*cf. p. 562, 83; attributive vel praedicative; spectat fere ad mores hominum*): PLAVT. Asin. 858 -mi mortalem p. Aul. 790 nullust tam -i p. *eqs.* Epid. 494 homo (Men. 489 Mil. 558). *al.* TER. Hec. 799 meam erus esse operam deputat -i p. (*item -i p. sunt res*: VARRO ling. 5, 176 trita -oris p. *sunt.* LIV. 21, 60, 8 praeda). SALL. (?) rep. 2, 9, 4 p. -mi sunt *inertes.* *et saepe.*

c *per neutr. pro subst. indicatur pretium* (*sc. cum verbis vendendi, aestimandi sim. non raro translate usurpatis*): *α per gen.* (*cf.* CHAR. gramm. p. 139, 22. 25 B. plure aut -ore emptum antiqui dicebant, ... sed consuetudo pluris et -oris dicit. *v. etiam p. 561, 38; potiora quaedam*): PLAVT. Aul. 112 -i facere (Epid. 522. 661 Mil. 1351 Most. 1146 Pseud. 269. *et saepe*). Bacch. 558 -i pendo (Most. 215. 883 Rud. 650 Trin. 102 frg. inc. 19. *al.; cf.* GLOSS.[L] II Abav. FL 26 flocci pendens: -i pendens, id est parum existimans. V Abba PA 59 -i pendet: despicit, nihil iudicat). Capt. 682 aestumo (*al. v. vol. I 1097, 65 sqq. 1100, 42 sqq.; cf.* existimo: *vol. V 2, 1520, 24*). Merc. 425 vendas (CIC. Verr. II 3, 43 Brut. 172 off. 3, 51. *al.; cf.* Verr. II 3, 106 venierunt [fam. 7, 2, 1 VAL. MAX. 3, 7, 10. *al.*]). Persa 690 -ist (CIC. nat. deor. 2, 32 off. 1, 76 Att. 7, 20, 1. *al.*). TER. Phorm. 646 retulit (RHET. Her. 2, 4, 7 CIC. Manil. 18 ad Q. fr. 1, 1, 20 Q. CIC. pet. 44 ANTON. Cic. Att. 10, 10, 2. *al.*). CIC. Verr. II 4, 14 emerint (Att. 10, 5, 3 VARRO rust. 2, 1, 13. *al.; v. etiam l. 40*). Att. 13, 29, 2 constabit (*al. v. vol. IV 529, 42 sq.*). *al.* *huc trahimus etiam locutionem* quanti -oris (*duo gen. pretii iuxta ponuntur, ut intellegas* 'quanti, *sc.* -oris', *nisi potius per meram attractionem*): IVLIAN. dig. 44, 2, 25, 1 q. -oris homo ... fuerit (VLP. dig. 21, 1, 31, 5. 21, 1, 38, 13. *al.*). POMPON. dig. 18, 1, 6, 1 venisset. VLP. dig. 19, 1, 13, 1 empturus (21, 1, 61). *al.* *β per abl.* (*cf. l. 21*): PLAVT. Epid. 295 quanti emi potest -mo? (*item per appositionem additur*: 296. *ceterum*: LVCIL. 1253 CIC. Verr. II 3, 145 Att. 13, 29, 3 HOR. sat. 2, 3, 156. *al.*). Persa 590 daturus. TER. Eun. 75 redimas. CIC. Verr. II 3, 117 vendidisti (*cf.* 3, 147 venierint [LVCAN. 7, 757 SCAEV. dig. 18, 5, 9]. *cf.* ROMVL. fab. 79, 6 rec. vet. venundabis [rec. gall. pecunia -a]). 3, 221 aestimabit (SEN. benef. 1, 8, 2 dial. 5, 31, 3 epist. 104, 34. *al.*). *al.* VERG. Aen. 10, 494 stabunt (Ov. fast. 4, 885). HOR. sat. 2, 7, 106 sumi. SEN. contr. 2, 2, 11 constat (SEN. benef. 6, 16, 1. 6, 38, 1 nat. 4 praef. 16 epist. 17, 4. *al.*). *al.* *γ per acc.*: LABEO dig. 18, 4, 24 quia ... -us hereditas venierit.

III *pertinet ad* **vim**, *pondus, vehementiam sim.* (*sc. de rebus, quibus vis exigua inest, quae facile ferenda sunt sim.; vergunt quaedam ad usum translatum, quaedam ad notionem paucitatis*): **A** *generatim* (*cf. p. 557, 12*): LEX XII tab. 3, 3 (Gell. 20, 1, 45) *debitorem* vincito ...; quindecim pondo ne -ore ... vincito (*cf. p. 561, 72 et* LVCR. 5, 544 pondera. SALL. Iug. 29, 6 argenti pondere. LIV. 3, 57, 7. 22, 32, 9. *al., v. etiam p. 555, 36*). CATO agr. 3, 6 tardius ducetur, sed -ore labore *trochilea* (CIC. Catil. 4, 23 de orat. 2, 174 Att. 12, 52, 3 CAES. civ. 1, 9, 1. *al.*). MACER hist. 7 non -mo opere milites quietes volebant esse ([*v. vol. IX 2, 856, 76*]. LIV. 26, 42, 9 -i o. munitio. *cf.* LVCR. 1, 1114 opella. LIV. 24, 23, 8 opera [COLVM. 4, 22, 3. 5, 4, 3. *al.*]). CIC. Catil. 2, 28 -mo motu (LIV. 5, 10, 3 MANIL. 1, 57 PLIN. nat. 2, 64. *al.; cf.* LVCR. 3, 188 momine. CAES. civ. 3, 68, 1 momentis *fortunae* [Ov. met. 4, 180 *corporis. vix huc p. 564, 66*]). Mur. 33 -a dimicatione (LIV. 4, 43, 3. *cf.* CIC. ad Brut. 22, 2 W. bellum [*al.*]. LIV. 10, 29, 16 certamine [27, 25, 3. *al.*]. *sim. saepius*). rep. 1, 67 -ma vis ... imperii ([*Plat. rep. 563[d] ὁτιοῦν δουλείας*]. off. 1, 14 naturae ... rationisque. Ov. met. 7, 859 -ae fugiunt cum sanguine v. trist. 3, 11, 22. 5, 12, 37 LIV. 24, 32, 6. *al.*). *al.*

B *speciatim spectat ad*: **1** *lucem, calorem sim.* (*v. etiam p. 557, 57*): CIC. Arat. 37 *Vergiliae* tenues -o ... lumine lucent ([*de eisdem 28*: tenui cum luce, *gr. 264 ὀλίγαι καὶ ἀφεγγέες*]. 164 [*de eisdem 155*: tenui, *gr. 385 μάλ' ἠερόεντα*]. 180 [*gr. 399 ὀλίγοι*]. SEN. nat. 1, 1, 5 COLVM. 8, 7, 1. *al.; cf.* SIL. 2, 122 luce. *al.*]). LVCR. 5, 564 -or ardor *solis* (5, 607 [*cf. 604* non magno ... igni]. *in imagine*: SIL. 9, 8 certaminis a.). 5, 594 *ignes* -ores (AETNA 550. Ov. rem. 732 e -mo maximus ignis erit [*cf.* LIV. 21, 3, 6 *ne* -us ... i. incendium ingens exsuscitet]. met. 11, 445 [*amoris ut*: trist. 4, 10, 67]. fast. 5, 506. *al.*). EPIST. Sapph. 12 calor Aetnaeo non -or igne (STAT. silv. 1, 2, 89). *al.* **2** *auram, sonum sim.*: CIC. Mur. 35 -a ... aura rumoris (Tusc. 5, 16 ne -ma quidem. Ov. trist. 1, 9, 42. 1, 10, 3. *al.*). de orat. 3, 216 voces ut chordae sunt intentae ..., acuta gravis, cita tarda, magna -a (Ov. met. 4, 412. 11, 187. *al.*). Att. 2, 9, 1 sonitu (PAVL. FEST. p. 57 GELL. 12, 13, 8). PROP. 4, 1, 58 sonus (Ov. Pont. 3, 3, 10 gemuit -o mota fenestra s. CVRT. 7, 4, 13 QVINT. decl. 388, 16. *al.*). Ov. met. 2, 788 murmura -a (4, 70. 83. *al.*). *al.*

CAPVT SECVNDVM: ***translate*** (*hic invenies praecipue ea, quae non mensurando, numerando sim. destinantur nec sub manifesta imagine eorum proponuntur [itaque e. g. structuras praedicativas ad caput primum relegavimus, cf.* -nus spei *p. 560, 50 cum* spes -or *infra l. 15*]; *de ratione distinguendi a capite primo v. etiam p. 555, 24. 563, 20; proponimus fere notabiliora et certiora*):

I *de* ***rebus***: **A** *in universum*: **1** *pro adi.* (*exempla pauca selecta*): **a** *de mentis habitu, affectibus sim.* (*de animo l. 21 sqq.*): PLAVT. Aul. 482 invidia ... -ore (CIC. Sest. 49 Planc. 67 NEP. Dat. 5, 2. *al.*). COEL. hist. 47 gratia (*al. v. vol. VI 2, 2222, 77 sqq.*). RHET. Her. 1, 16, 26 dubitatio (CIC. fam. 13, 26, 3 MARCELL. dig. 46, 3, 67). CIC. Tull. 9 cupiditates (leg. 2, 62. *al.; cf.* PLIN. nat. 7, 151 cupidine). 10 religione (*cf.* LIV. 1, 31, 6 superstitionibus). Verr. II 3, 19 homo -mi consilii, nullius auctoritatis (*v. etiam l. 26. p. 568, 34*). 3, 169 *spes* (Ov. fast. 2, 766 VAL. MAX. 7, 5 pr.). Sull. 60 suspicio (Planc. 8 Lig. 4 Tusc. 1, 88. *al.*). prov. 1 voluptate (fin. 1, 47. 2, 90. 91. 4, 29. 31. *al.; cf.* 2, 81 *vis* -or voluptatis). Planc. 22 sollicitudine (PLANC. Cic. fam. 10, 21, 1. *al.*). Marcell. 4 laetitia. Brut. 237 -o ingenio, sed multo labore (HOR. epist. 1, 3, 21 Ov. trist. 5, 12, 22 VITR. 3 praef. 2. *al.*). *et saepius.* *de ipso animo* (*mente l. 24; v. etiam infra l. 39; cf. p. 567, 63; iunctura usitatior non sine contemptu quodam vel reprehensione dicitur*): CIC. Arch. 30 tam -i (pravi *var. l.*) animi ... esse (*item in gen. qual. saepius*). p. red. in sen. 10 mentes angustae, humiles, -ae (pravae *var. l.*), *eqs.* (*item de consule*: Att. 1, 13, 2 *Piso* -o animo et pravo *est*). Phil. 11, 7 maioris ... est consili providere ..., animi non -oris fortiter ferre (*item spectat ad ferenda mala*: HOR. epist. 1, 17, 40 *onus* -is animis et -o corpore maius. LIV. 22, 54, 11 -ore animo latae sunt *clades*). de orat. 3, 169 (*sim.* orat. 94) *abutimur verbo, cum* minutum animum pro -o dicimus. off. 1, 68 tam angusti animi tamque -i (*de avaro, cf.* HOR. sat. 1, 2, 10 sordidus atque animi ... -i). CAES. civ. 2, 4, 3 non -ore animo ac fiducia ... naves conscendunt. *al.* **b** *de laude, virtute, praestantia sim.* (*eisque, quae his contraria sunt*): PLAVT. Bacch. 570 -am ... fidem (*var. l.* parum *def. Lindsay, sc. adv.* parvum *intellegens; sim. his locis*: Pseud. 467. 477; *addit dubitanter* PLAVT. Capt. 893 TER. Eun. 197 Phorm. 810; *ceterum* -a f.: CIC. Catil. 3, 4 rep. 2, 18 ac. 2, 88 fam. 5, 12, 8. *al.*). CATO orig. 83 laus (CIC. Pis. 74 fam. 2, 12, 3 CAES. Gall. 1, 40, 5. *al.*). CIC. Verr. II 3, 169 impudentia. Rab. perd. 14 an pietas tua maior quam ⟨C.⟩ Gracchi, an animus, an consilium, an opes, an auctoritas, an eloquentia? quae si in illo -ma fuissent *eqs.* (dom. 118 fin. 2, 44 ac. 2, 64 fam. 1, 1, 4. *al.*). Arch. 23 -orem gloriae fructum (*cf.* div. 1, 38 gloria [NEP. Epam. 2, 1 VERG. Aen. 11, 430. *al.*]). Planc. 84 tu ... summa cum dignitate fuisti et ego ... non -ore (Att. 4, 13, 2 BELL. Alex. 64, 2 FEST. p. 169. *al.*). *et saepius.* **c** *de commodis, incommodis sim.*: PLAVT. Pseud. 772 -is magnisque miseriis. Stich. 120 malum (CIC. fin. 5, 78 exigua et paene -ma. Tusc. 3, 77 admodum -um. *al.; cf.* Verr. II 3, 201 -ma malorum [Att. 7, 9, 2 Ov. trist. 5, 6, 35]). TER. Haut. 477 periclo (CIC. S. Rosc. 5 Verr. II 3, 224. *al.*). CIC. inv. 2, 26 commodum (ad Q. fr. 3, 6[8], 1 TREBON. Cic. fam. 12, 16, 1. *al.; cf.* CIC. Att. 3, 24, 2 incommodum [LIV. 5, 21, 15 QVINT. inst. 12, 3, 2. *al.*]). Quinct. 20 molestia (*al. v. vol. VIII 1347, 4 sqq.*). Lael. 42 *poena* (Ov. am. 2, 2, 49 epist. 7, 86. *al.; cf.* GELL. 11, 1, 3 -ma ... multa [*opp.* suprema]). *et saepius.* **d** *de bene vel male factis sim.*: TVRPIL. com. 130 noxias (CIC. S. Rosc. 62 in -mis n. et in his levioribus peccatis). RHET. Her. 2, 19, 29 peccata (CIC. Phil. 2, 51 TAC. Agr. 19, 3. *al.*). CIC. inv. 2, 112 *beneficia* (Caecin. 26 Planc. 73 Q. CIC. pet. 21. *al.*). S. Rosc. 73 maleficium. Verr. II 3, 118 crimen (PROP. 2, 32, 30. VLP. dig. 48, 2, 7, 5 [*ex rescr. Ant. Pii*]. *al.*). leg. agr. 3, 12 furtum (LIV. 21, 35, 10. *al.*). Planc. 4 merita (AVG. civ. 17, 23 p. 253, 18 D.). off. 1, 145 delicta (Att. 10, 4, 6 FEST. p. 202 *bis.* CYPR. epist. 17, 2. *al.*). Att. 7, 15, 3 scelere (SEN. contr. 7, 1, 23 SEN. dial. 3, 19, 6. *al.*). 11, 2, 2 -ma est ex iis iniuriis (SALL. Catil. 51, 11 LIV. 29, 17, 8 SEN. dial. 2, 10, 1. *al.*). *al.* **e** *de variis rebus*: TER. Andr. 110 consuetudinis (*cf.* CAES. civ. 2, 17, 2 necessitudinem). RHET. Her. 3, 14, 25 -a significatione risus (CIC. de orat. 2, 153 artificii. Att. 1, 17, 10). VARRO Men. 244 arte (LIV. 44, 36, 3). CIC. Phil. 5, 26 -mis momentis ... maximae inclinationes temporum fiunt (fin. 4, 47. 5, 72. 88 div. 1, 118 off. 3, 11. *al.; de vi potius p. 563, 62*). de orat. 1, 44 ne -ma quidem societate. 2, 256 -am verbi immutationem. fin. 5, 58 rerum principia (LIV. 7, 2, 13. 36, 6, 3. *cf.* 4, 8, 2 origine. 23, 10, 4 initio). Lael. 17 exercitatione. SALL. Catil. 51, 13 licentia. *et saepius.*

2 *neutr. pro subst.* (*praevalet plur.; quaedam fortasse ad B1 vel 3 pertinent vix certe segreganda*): **a** *exempla varia*: LVCIL. 765 nihil -i ac pensi (*si recte huc traximus sententiam proverbialem*). CIC. Verr. II 1, 44 praetermittam -ora omnia *dicendo* (*cf.* Sest. 7 haec -ora relinquere. nat. deor. 2, 167 di ... -a neglegunt [*sim.* 3, 86]). Vatin. 8 ut haec -ma dicam (*cf.* fin. 1, 32 ut ... ad -ma veniam [5, 7 ad -ora. SEN. nat. 2, 6, 5. *al.*]. *sim. al.*). Cael. 77 si ... -morum horum aliquid offendit *eqs.* part. 60 qui non omnia -ma repetet *eqs.* ac. 2, 83 quam in -o lis sit (fam. 4, 9, 3 res ponere. LIV. 28, 42, 7 fraus fidem in -is sibi praestruit. *al.*). Lael. 29 -mum esse in se (*item respectus praepositione indicatur*: fam. 9, 26, 1 -mum mihi est in cena *eqs.* PROP. 2, 32, 21 de me -nus est *eqs.*). *al.* Ov. ars 1, 159 -a levīs capiunt animos (*cf.* LIV. 34, 7, 7 *mulierculas* etiam -a movent). 2, 631 -a queror (met. 2, 214 LIV. 27, 30, 12 PETRON. 123 vers.

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

238). met. 9, 139 e -mo ... crescit *Fama*. *sim. al.* **b** *opp.* tanta, magna, grandia *sim.*: CIC. Cael. 39 haec ex -mis tanta fecerunt. de orat. 1, 237 cum -a nescirent, magna profiterentur (*cf.* leg. 1, 14 magna professos in -is esse versatos. SEN. benef. 2, 15, 2 magna pro -is accipi). 2, 166 maiora, paria, -ora (*simili serie*: top. 11. 68. 71. 84. 85. *al.*; *cf.* orat. 101 -a summisse, modica temperate, magna graviter dicere). Brut. 213 ut conferamus -a magnis (*al. v. vol. IV 178, 12sq.*; *cf.* VERG. ecl. 1, 23 componere [*al. v. vol. III 2129, 69sq.*]. OV. trist. 1, 3, 25 exemplis in -o [-is *var. l.*] grandibus uti. *sim. saepe*). part. 12 aut a -oribus ad maiora ascendimus aut *eqs.* (*cf.* OV. ars 3, 499 a -is animum ad maiora referre). *et saepe.* **c** -ora facere (referre) *i. q. vinci, cladem accipere*: ITALA II Macc. 13, 19 (rec. P) *Antiochus Iudaeos aggressus* -ora faciebat (*gr.* ἠλαττονοῦτο, *Vulg.* minuebatur, *aliae vers.* minorabatur, vincebatur). 13, 23 (*ibid.*) victus referebat -ora (*gr.* ἥττων ἐγένετο, *aliae vers. et Vulg.* superatus est, victus est).

B *cum coloribus peculiaribus, qui praecipue spectant ad*: **1** *momentum non magnum* (*v. etiam p. 564, 72; n. pro subst. l. 28*): PLAVT. Amph. 633 satin -a res est voluptatum in vita ... agunda praequam quod molestum est? (ENN. ann. 239 res ... magnas -asque iocumque. TER. Haut. 354 quasi istic -or mea r. agatur quam tua. ACC. trag. 95. RHET. Her. 3, 22, 35 -as, usitatas, cotidianas *eqs. et saepe*). TER. Eun. 575 causa (RHET. Her. 1, 6, 9 de -ore aut de maiore. CIC. de orat. 2, 320 -is atque infrequentibus. fam. 3, 5, 2. *et saepe*). COEL. hist. 47 -ore negotio acto (CIC. inv. 2, 55 aut maiore aut -ore aut pari. SALL. Catil. 51, 24. *al.*). RHET. Her. 2, 28, 45 ea, quae -ma sint (*item neutr. praedicat. e. g.*: CIC. Cluent. 25 fin. 4, 29. Tusc. 5, 42 ea ... -a ducens [off. 1, 67]. 5, 46. *al.*). CIC. inv. 1, 4 controversias (Caecin. 36 leg. 1, 54). Verr. II 1, 103 -um ac mediocre obici nihil (LIV. 29, 1, 13). leg. agr. 2, 25 argumentum (VAL. MAX. 9, 14 pr.). Pis. 63 bella. orat. 73 in omnibus dictis et factis, -mis et maximis (fam. 1, 9, 21). top. 45 et maximis et -mis in quaestionibus (QVINT. inst. 1, 7, 29. 3, 8, 67. *al.*). *et saepius.*

2 *aestimationem, existimationem non magnam*: **a** *usu vario* (*n. pro subst. sim. l. 39. 43*): CIC. S. Rosc. 147 ut, quanto honore ... adficeretur *a propinquis Caecilia*, non -ora illis ornamenta ex sua laude redderet. Phil. 14, 11 ut non imperator appellaretur aut -mis rebus gestis aut ... nullis (SALL. Catil. 8, 2 satis ... magnificae ..., verum aliquanto -ores ... quam *eqs.*). de orat. 1, 132 (*agit de virtutibus oratoris*) quae ... a natura -ora data sunt *eqs.* (*item n. pro subst. vel praedicat.*: Brut. 70. opt. gen. 6 *artis* summa ... media ... -ma. fin. 5, 58 ut obscurentur ... -ora maioribus. ac. 2, 127 cogitantes ... caelestia haec nostra ut exigua et -ma contemnimus. *al.*). HOR. carm. 3, 25, 17 nil -um aut humili modo, nil mortale loquar (epist. 1, 12, 15 *opp.* sublimia). *al.* **b** *in designanda modestia quadam* (*n. pro subst. l. 48. 49. 51. 53. 54*): CATVLL. 95, 9 -a mei mihi sint cordi monumenta *Cinnae amici* ..., at populus tumido gaudeat Antimacho (*item de poesi*: HOR. carm. 3, 3, 72 magna modis tenuare -is [OV. trist. 2, 332]. epist. 2, 1, 257 carmen [*v. Brink ad l.*]. OV. ars 2, 535 quid moror in -is? ... magna canam *eqs.* [*per ironiam*]. *al.*). HOR. epist. 1, 7, 44 -um -a decent: mihi iam non regia Roma, sed vacuum Tibur placet (*cf.* SEN. epist. 20, 8 redige te ad -a). 1, 9, 8 mea ne finxisse -ora putarer. PROP. 2, 13, 24 plebei -ae funeris exsequiae. OV. ars 2, 262 nec dominam iubeo pretioso munere dones; -a, sed e -is callidus apta dato (*item de donis*: fast. 4, 412 -a ... Cereri ... placent). met. 6, 151 verbis ... -oribus uti *decet Nioben* (*i. minus superbis*). *al.*

3 *defectum potentiae, dignitatis, opum sim.* (*v. etiam p. 555, 34. 557, 27; cum abl. resp. l. 68*): RHET. Her. 3, 20, 33 aegrotum non de -mo loco (SEN. Oed. 677 et -ore tutior pones l. *deposito regno*. TERT. fug. 11, 1 [*respiciuntur ordines inferiores ecclesiae*]. *cf.* CASSIOD. var. 1, 8, 1 fortuna -or). CIC. S. Rosc. 50 maiores nostri ... ex -ma tenuissimaque re publica maximam et florentissimam nobis reliquerunt (SALL. Catil. 52, 19). MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 imperium -nus praetor, maius habet consul (*ibid. iterum*). *ibid.* reliquorum (*i. praeter censorum, consulum, praetorum*) magistratuum -ora sunt auspicia. OV. epist. 16 (17), 62 sceptra (*opp.* potentia). trist. 2, 112 domus ... nobilitate -or (115 vel censu -a vel ortu). LIV. 7, 32, 16 in magistratibus -is magnisque (*v. vol. VIII 99, 16sq.*). VELL. 2, 100, 5 nominis (SIL. 14, 267. *al.*; *cf.* 10, 421 stirpe haud -i cognominis). SIL. 13, 854 origine (CLAVD. carm. min. 25, 58). STAT. Theb. 5, 428 si quando ... mensas amor est *deis* intrare -ores (*i. hominum, cf. II A 1*). *al.* *per enallagen in iunctura* ius Latii -oris (*orta ex eo q. e.* 'ius Latium -nus', *quod intellegas* GAIVS inst. 1, 96): INTERPR. Gai 7 *ius Latii* dicebatur ius Latii -oris, ius ⟨Latii m⟩aioris; ... si ... dicebat ius Latii -oris *eqs.*

4 *imbecillitatem sim.* (*ad efficaciam medicamentorum deficientem l. 80sq.*): LIV. 29, 23, 7 veritus, ne ... -um (parvulum *var. l.*) vinculum eae nuptiae essent. SIL. 10, 23 tela -ora periclo. STAT. Theb. 9, 118 *vacca* nihil metuens sexusque oblita -oris spumat et ingentes imitatur femina tauros. ORIBAS. syn. 1, 17, 27 Aa p. 59, 13 Mø. scamonis ⌊ad purgandum⌋ nulli catartico -or est, sed omnibus est ... fortior (⌊ ⌋ *om.* La; *gr.* οὐδενὸς ... λείπεται). *item cum* ad *et gerund.*: 9, 34, 3 La p. 337 nullatenus -ora ad operandum ponfolix [*gr.* οὐδενὸς ἧττον δραστήριον, *Aa* hutilissimum et melior]). 3 add. 20 *emplastrum*.

5 *ordinem logicum, quo categoriae quaedam subordinantur* (*sc. sive inferiores sive minus amplae, pauciora complectentes; per compar. tantum; hic illic n. pro subst.*): BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 16 p. 46, 13 maior vis generis recte de -ori sibi et subiecta specie praedicatur (*ad struct. dat. cf. p. 569, 68*). 1, 20 p. 60, 6 quod ab animali -nus est, ita definiunt: *eqs.* p. 60, 27 si maius praedicamentum de -ore aliquo praedicatur, converti non potest, ut -nus de maiore praedicetur *eqs.* Porph. isag. p. 32, 14sq. *praedicari* maiora de -oribus ...; -ora vero de maioribus minime (*gr. p. 7, 5 et 6* ἐλαττόνων, ἐλάττω). *al. apud eundem.*

II *de* ***animantibus*** (*hic illic de animalibus, e. g. p. 567, 3. 4. 6. 32*): **A** *respiciuntur dignitas, potentia, opes* (*v. etiam p. 558, 73*): **1** *superior est deus* (*inferior est deus creaturis p. 570, 36*): **a** *homine*: PLAVT. Amph. 485 *p. 558, 32*. HOR. carm. 1, 12, 57 te *Iove* -or *Augustus*. 3, 6, 5 dis te -orem ... geris. epist. 1, 1, 106 sapiens uno -or est Iove. OV. epist. 9, 30 premitur magno coniuge *Hercule* nupta -or *Deianira*. EPICED. Drusi 304 (*ad Antoniam*) nec -or es magni coniuge visa Iovis. *al.* **b** *deis aliis sim.*: PLAVT. Cas. 336 (*ad Iovem*) cum ad deos -ores redierit regnum tuom (*al. v. vol. V 1, 907, 10. cf.* PRIAP. 53, 5 dive -or *eqs.*). OV. met. 15, 858 Saturnus -or est Iove. trist. 1, 5, 77 -or Iove *Neptunus*. SEN. Herc. O. 1881 Alcides non -or ipso ... Tonante. *al.* *apud Christianos*: HIL. trin. 9, 56 filius ... -or non est *patre* (*comparantur iidem*: ANON. in Hebr. [ed. Frede] 03 Ps. HIER. in Gal. 1, 1 p. 48, 14 PRVD. apoth. 255. *al., saepe in explicando Ioh. 14, 28*). PRVD. psych. 711 (*loquitur Haeresis*) deus est mihi discolor, ... nunc -or aut maior *eqs.*

2 *superiores sunt homines* (*sc. hominibus aliis*): **a** *coniungitur cum nominibus ad rem publicam spectantibus*: CIC. har. resp. 12 pontifices -ores (LIV. 22, 57, 3. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare [CIL XI 1421] 43. FAST. ann. Iul. Praen. Ian. 1 [CIL I² p. 231]. COMMENT. sacr. Fest. p. 165. *al.*; *v. Szemler, RE Suppl. XV 338sq.*). leg. 3, 6 -oris magistratus (*al. v. vol. VIII 98, 51sqq. 99, 19. adde e. g.*: MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4. 13, 16, 1). BELL. Afr. 57, 4 non in M. Aquinium, hominem novum -umque senatorem, sed in Scipionem. OV. am. 1, 7, 29 -mum de plebe Quiritem. CIL VI 2169, 5 (*aet. Aug. vel Tib.*) curio -or (CIL II 1262, 8 *saec. II*). PAVL. FEST. p. 151 maiores flamines appellantur patricii generis, -ores plebei. *al.* **b** *cum variis subst.* (*vel pro subst., e. g. l. 42. 43. 46; cum abl. resp.* OV. *et* IVV.): CIC. fam. 5, 7, 3 tibi multo maiori, quam Africanus fuit, [a] me non multo -ore⟨m⟩ quam Laelium. SALL. hist. frg. 4, 48 *Pompei* collegam -orem *Crassum* (*cf.* -or *in lusu cum Pompei cognomine*: STAT. silv. 1, 1, 28. TERT. spect. 10 p. 12, 12 Magnus solo theatro suo -or). HOR. sat. 2, 6, 45 neque ulla est aut magno aut -o leti fuga (*m. pro subst. aut n., sc. animali*). epist. 1, 7, 44 *p. 565, 49*. OV. Pont. 4, 7, 49 pugnat ad exemplum primi -or ordine pili. SEN. Oed. 816 -or sub illo *pastore* turba pastorum fuit (*nisi ad numerum referas*). STAT. Theb. 11, 666 *Oedipode se* -orem confessus *Creon*. MART. 3, 31, 5 (*ad divitem*) fastidire ... noli ... -ores. QVINT. inst. 11, 1, 16 qui se supra modum extollit, premere ac despicere creditur nec tam se maiorem quam -ores ceteros facere. IVV. 3, 160 gener ... censu -or (PORPH. Hor. sat. 1, 8, 25. *cf. p. 565, 66*). TAC. ann. 11, 21, 3 (*opp.* superiores *ut*: GELL. 12, 4 tit.). 15, 16, 4 (*opp. duces sim.*). 15, 20, 1 praevalidi provincialium et opibus nimis ad iniurias -orum elati. *al.* *apud Christianos superl. pro epitheto modestiae* (*exempla paucissima*): ITALA I Cor. 15, 9 (cod. d *al.* = VVLG.) ego ... sum -mus apostolorum (*gr.* ὁ ἐλάχιστος. *inde* SACR. Leon. 374 apostolatus ordine ... -mus *Paulus* [*vix ad p. 558, 58 referendum*]). Eph. 3, 8 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) mihi -mo omnium sanctorum (*gr.* ἐλαχιστοτέρῳ). CYPR. mortal. 20 nobis ... -mis et extremis. AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A1 Lucianus ... omnium hominum -mus, presbyter *eqs.* (*gr.* ἐλαχιστότερον, *rec. B* infimus). AVELL. p. 714, 16 -mus episcopus (*item in eadem enumeratione*: 714, 23. 25). CAES. AREL. epist. ad virg. 2 p. 134, 8 Caesarius episcopus, -mus omnium servorum dei famulus. *al.*

B *respicitur facultas vel claritas ingenii sim.* (*accedit abl. respectus e. g. l. 68 bis,* in *cum abl. e. g. l. 71. 72. 76*): CIC. Brut. 236 is *M. Piso* cum ... floruisset adulescens, -or haberi est coeptus postea (*item de oratoribus*: opt. gen. 9 QVINT. inst. 6, 4, 7. 10, 1, 113. TAC. dial. 21, 5 in orationibus. *al.*). LVCR. 1, 735 *Empedocles et philosophi* inferiores ... multoque -ores. HOR. sat. 1, 10, 48 *ego saturae* inventore *Lucilio* -or (*item de poeta*: PROP. 2, 34, 83 -or ... animis ... -or ore [*versus variis et coniecturis et interpretationibus subiectus*]. OV. trist. 4, 10, 127. 5, 12, 29 PS. VERG. catal. 15, 2 VELL. 2, 36, 2. *al.*). NEP. Them. 6, 1 magnus hoc bello Themistocles fuit neque -or in pace. PLIN. nat. 35, 68 -or ... in mediis corporibus exprimendis *Parrhasius*. QVINT. inst. 2, 3, 1 non ... eminentissimo *rhetori* ..., sed apud -ores *eqs.* ([*postea*: mediocritas]. *de eisdem*: 2, 3, 3). 2, 5, 18 quidam illos -ores *scriptores* ... probaverunt ([2, 5, 19 optimos, *postea de Livio et Sallustio*]. *cf.* 10, 1, 74 in historia [AVG. civ. 18, 40 p. 316, 9 D.]. 10, 1, 103 suis ipse viribus -or *Aufidius Bassus*). *al.*

C *respiciuntur vires, fortitudo sim.* (*fere corporis, plerumque cum aliis comparatae; accedit* in *cum abl. p. 567, 3, abl. p. 567, 3, gen. p. 567, 4, inf. l. 82sqq., enunt. l. 84; pro subst. p. 567, 7. 8*): VERG. Aen. 10, 129 fert ingens ... saxum ... Acmon nec Clytio genitore -or *eqs.* HOR. sat. 2, 3, 313 (*subest imago gladiatoris*) certare -orem? (SIL. 5, 76 fatis superi c. -ores. *item inf.*: STAT. Theb. 6, 829 bonus ... contendere cursu nec caestu bellare -or. *similiter enunt.*: SEN. dial. 5, 25, 4 -or es

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam ut *eqs.*). 2, 7, 76 (*loq. servus*) tune mihi dominus, ... hominum ... tot tantisque -or? (*cf.* Ov. ars 2, 548 monitis sum -or ipse meis). epist. 1, 10, 35 -or in certamine *equus.* Ov. fast. 5, 61 viribus ... -or (*cf.* PAVL. FEST. p. 113 -or virium *ales*). SEN. epist. 71, 26 nulla illum *sapientem* res -orem facit (*i. subigit; sim.* 92, 2 frg. 124). STAT. Theb. 6, 311 nec -or in terris *quam in mari Arion equus.* 6, 816 vitam donare -ori (*i. victo*). silv. 2, 5, 3 domino parere -ori (*sc. homini leonem*). IREN. 5, 22, 1 neque ... a -ori neque ab aequali fortis vinci potest. *al.*

D *respicitur appellatio quaedam non plene adhibita* (*spectat ad inferiorem gradum qualitatis*): **1** *appellationi apponitur compar.* -or: HOR. sat. 2, 3, 326 o maior, tandem parcas, insane, -ori (PORPH. -ori insano). LIV. 1, 10, 5 *Romulus* cum factis vir magnificus, tum factorum ostentator haud -or. PETRON. 133, 3 vers. 10 quisquis peccat inops, -or est reus (*cf.* TERT. paenit. 4, 2 peccator). IVV. 13, 150 -or exstat sacrilegus ..., qui *eqs.* TAC. ann. 3, 27, 2 Gracchi ... turbatores plebis nec -or largitor ... Drusus. CAES. AREL. trin. 11 p. 174, 24 si filius ... -or, quam pater ..., aut sapiens aut prudens esse dicatur. **2** *appellationi praeponitur* -nus quam (*sc. neutr. subst. pro subi. vel obi.*): PETRON. 107, 11 qui ignotos laedit, latro appellatur, qui amicos, paulo -nus quam parricida. TAC. ann. 15, 29, 3 it⟨u⟩rum Tiridaten ostentui gentibus, quanto -nus quam captivum? SVET. Tib. 26, 1 civilem ... ac paulo -nus quam privatum egit.

E *respectu vario vel minus certo* (*cum gen. resp. l. 24sq., abl. resp. l. 29. 32*): HOR. carm. 3, 5, 42 *Regulus captivus* ut capitis -or (SCHOL.: servi ... -ores capitis vocantur eo, quod non habeant liberum caput; *cf.* capite minutus *sim. vol. III 420, 53sqq.*). 4, 2, 31 -us carmina fingo (*sc. lyrica; opp. epica, cf. 33* maiore ... plectro). epist. 1, 17, 22 (*ad Cynicum*) poscis vilia, ... dante -or (PORPH.: -orem te facis ab eo, qui tibi porrigit). 2, 1, 183 numero plures, virtute et honore -ores *spectatores theatri* (VAL. MAX. 5, 3, 2d). Ov. met. 13, 354 pugnacem ... sapiente -orem esse. trist. 3, 5, 36 lupus et turpes ... ursi et quaecumque -or nobilitate fera est. 5, 2, 50 (*ad Augustum*) non ipso, quem regis, orbe -or. Pont. 1, 9, 38 non fuit e multis *amicis* quolibet ille *Celsus* -or (PLIN. epist. 2, 6, 2 TERT. anim. 40, 2. *al.*). SEN. dial. 5, 5, 7 nemo ... non eo, a quo se contemptum iudicat, -or est. 7, 14, 2 quae *voluptates* quo plures maioresque sunt, eo ille -or ac plurimum servus est, quem felicem vulgus appellat. *al.* -orem esse (pro) *aliqua re, sc. de eo, qui officio cuidam non satisfacit*: CASSIOD. hist. 9, 48, 9 numquam sollemnibus -or fuit aut quievit officiis (*gr. Sozom. 7, 28, 6* μηδέποτε ... κατόπιν γενόμενον). IOS. antiq. 5, 30 pro tali beneficio ... non se retributionibus fore -orem (*gr.* τῆς εὐεργεσίας ... ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥττονα).

CAPVT TERTIVM: *appendix stilistica et grammatica.*

I ***generalia*** *quaedam* (*enallagen v. p. 556, 64sqq. 557, 46. 559, 61. 565, 71*): **A** *accedunt additamenta* (*quae ad gradus spectant, v. sub II*): **1** *determinationes, limitationes, quibus indicatur respectus, finis sim.*: **a** *per casus: abl.* (*pauca selecta*): PLAVT. Persa 350 natu (CIC. Cluent. 107 de orat. 2, 58 Lael. 32. *al.* LIV. 2, 28, 9. *et saepe; cf.* Ov. met. 7, 499 aetate [LIV. 39, 53, 3 SEN. benef. 1, 3, 9 FRONTO p. 127, 7 v. d. H. *al.*]. CLAVD. carm. min. 30, 197 annis et iure. CASSIOD. var. 7, 41, 1 nascendo). VARRO rust. 2, 8, 6 corpore (PRIAP. 80, 6 [*cf. Hom. E 801* μικρὸς ... δέμας]. Ov. met. 6, 142 PLIN. nat. 11, 73). 3, 9, 6 latitudine (*cf.* 3, 16, 19 magnitudine [PLIN. nat. 13, 121. BOETH. elench. soph. Arist. lat. 183b24 parvissimum, *gr.* μικρότατον]. MANIL. 1, 300 spatio. PLIN. nat. 16, 39 altitudine). HOR. epist. 2, 1, 183 virtute et honore (VAL. MAX. 5, 3, 2d). PROP. 2, 34, 83 animis ... ore (*cf.* SEN. apocol. 4, 1 vers. 23 nec cantu nec voce). Ov. trist. 2, 115 vel censu ... vel ortu (IVV. 3, 160 PORPH. Hor. sat. 1, 8, 27). *et saepe.* *gen.* (*cf. p. 558, 46*): HOR. carm. 3, 5, 42 capitis. PAVL. FEST. p. 113 virium. PAPIN. dig. 26, 5, 13, 2 annorum (annis *var. l.*). AMBROSIAST. in I Thess. 5, 14 -os animi (*rec.* γ *cum Vulg.* pusillianimes). *acc. gr.*: VAL. FL. 1, 582 scopulos aut antra. SIL. 3, 42 frontem. IVV. 8, 4 umeros. AVIEN. Arat. 695 membra (*gr. 314* οὐ τόσσος μεγέθει). **b** *per praepos.*: in (*cum abl.; cum acc.* SEN.): PLAVT. Amph. 633 -a res est voluptatum in vita ... agunda (*item cum gerund.*: PLIN. nat. 35, 68 *pictor* -or ... in mediis corporibus exprimendis). NEP. Them. 6, 1 magnus ... bello ... neque -or in pace. HOR. epist. 1, 10, 35 -or in certamine. VELL. 2, 36, 2 neque ullo in suscepto ... opere -orem. SEN. dial. 7, 22, 3 *quaedam bona* etiamsi in summam rei -a sunt. PLIN. nat. 22, 107 in pretio -or. MART. 10, 79, 8 -or in ... honore. QVINT. inst. 10, 1, 74 in historia (AVG. civ. 18, 40 p. 316, 9 D.). 10, 1, 103 in quibusdam (*item cum neutr. pro subst.*: CYPR. epist. 39, 5 in nullo. AVG. epist. 137, 8 *deus* non est -us in -is. *al.*). TAC. dial. 21, 5 in orationibus. *al.* ad (*cum gerund. praeter* THEOD. MOPS.; *vix huc* LIV. 23, 42, 10, *v. Weißenborn-Müller ad l.*): CYPR. epist. 37, 1 ad reddendam ... vicem -or. IVST. 5, 8, 11 -us ad continendam civitatem exercitus. SCHOL. Iuv. 10, 169 -us ... mundus ad regnandum. AVG. epist. 130, 17 ad accipiendum -i *sumus.* ORIBAS. syn. 1, 17, 27 Aa p. 59, 13 Mø. *et* 9, 34, 3 La p. 337 *v. p. 565, 79. 81.* THEOD. MOPS. in Eph. 4, 16 p. 171, 2 -nus ... ad commune perfectionem. **c** *per inf.*: HOR. sat. 2, 3, 313 certare -orem (SIL. 5, 76). STAT. Theb. 6, 829 bellare. **d** *per enunt. cum* ut: CASSIOD. Ios. antiq. 14, 361 p. 417 oppidum ... -um erat, ut tantum susciperet populum (*gr.* ἐλάττονος ... ὑποδέξασθαι. *exspectes* -nus, quam ut *eqs.*).

2 *adverbia vel variae particulae, quae accedunt ad*: **a** *superl.* (*per abundantiam* nimis minimissima VITA Anton.): PLAVT. Aul. 384 quam -mo sumptu (TER. Hec. 69. Eun. 75 quam queas -mo. CATO agr. 1, 5. *et saepius; v. etiam p. 571, 5*). CIC. Sull. 60 vel -ma suspicio (Phil. 3, 2 orat. 91 off. 1, 146. *al.*). fin. 5, 78 paene -ma *mala.* off. 2, 75 etiam -ma suspicio (TREBON. Cic. fam. 12, 16, 1 SEN. benef. 3, 7, 4. *al.*). 3, 11 vix -mi momenti (SEN. suas. 2, 1). LIV. 33, 10, 10 -mo potissimum numero. CALL. dig. 4, 1, 4 ne propter satis -mam rem ... audiatur *petitor* (CLAVD. DON. Aen. 11, 540 p. 497, 6). VITA Anton. 16 p. 32, 6 *vita* nimis minimissima (*Migne gr. 26, 868A non nisi* βραχύτατος). CHRYSOST. repar. laps. 22 l. 30sq. tam -a et tam -ma (*gr. aliter*). *al.* **b** *posit.*: PLAVT. Aul. 790 tam -i preti (Persa 690 CIC. Verr. II 3, 85. Arch. 30 [pravi *var. l.*]. off. 1, 68 fam. 5, 11, 2 BELL. Alex. 7, 1. *et saepius*). CIC. Verr. II 2, 61 ita -a est pecunia (*item praedicat.*: fin. 5, 71. 72 ac. 1, 31 nat. deor. 2, 142. *attrib.*: Tusc. 3, 80). rep. 1, 26 quam -a sit terra (*item interrogando*: Tusc. 3, 56 LVCR. 3, 210 MANIL. 1, 57. *al.; exclamando*: CIC. Tusc. 5, 89 EPICED. Drusi 285. LIV. 39, 47, 2 oppido q.). 2, 37 admodum (fin. 4, 31 Tusc. 3, 77 div. 1, 103 LIV. 10, 45, 11. *al.*). fin. 4, 29 valde (PAVL. FEST. p. 221). LVCR. 3, 205 perquam (PLIN. nat. 15, 15). VARRO rust. 1, 40, 1 quaedam ... usque adeo -a (LIV. 42, 55, 8 GELL. 2, 28, 7). HOR. sat. 1, 3, 45 male. *al.*

3 *particulae negationis*: **a** *in fig. litot.* (*sc.* non -us *i. satis magnus*): α *posit.*: ACC. trag. 95 non -am rem ordibor. CIC. Caecin. 26 suum non -um beneficium. prov. 1 voluptate. div. 1, 113 dant aliquid idque non -um. Lael. 17 magnum opus est egetque exercitatione non -a. off. 1, 14 nec ... illa -a vis ... est. *al.* CE 969, 2 lachrymis. VERG. ecl. 3, 54 res est non -a. Aen. 10, 494 haud ... stabunt ... -o hospitia (Ov. fast. 4, 885). 11, 430 gloria. HOR. epist. 1, 3, 21 ingenium. Ov. met. 11, 201 nec opes ... -as. *et saepe.* β *superl.*: CIC. inv. 1, 1 non -mam ... invectam partem incommodorum (Font. 21 LVCR. 3, 64. 6, 1259). Tusc. 2, 2 non -mum valet (*cf.* Ov. Pont. 3, 4, 61 nec -mum refert *eqs.*). fam. 3, 10, 7 virum ... non -mi consilii. 13, 26, 4. DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 3 non -mum auctoritatis. LENT. Cic. fam. 12, 15, 5 non -mum temporis. CATVLL. 43, 1 nec -mo ... naso. HOR. ars 286 nec ... -mum decus. *et saepe.*

b *ad augendam negationem* (*superl.; sc.* non -mus *i. omnino nullus*): MACER hist. 7 non -mo opere ... volebant. CIC. S. Rosc. 73 ne -mum quidem maleficium (Verr. II 2, 179 Cael. 43 Lig. 4 Phil. 10, 1 de orat. 1, 44. 48. 3, 184. *et saepius*). de orat. 2, 76 qui ... numquam ... -mam partem ullius ... muneris attigisset (CAES. civ. 1, 70, 5 temporis). phil. frg. V 81 sine ulla -mi temporis intermissione. Ov. trist. 2, 466. PETRON. 66, 3 non -mum edi. *al.*

B *apponitur deminutivis* (*fere per pleonasmum; simili ratione saepe de infantibus, v. p. 558, 12sqq.*): **1** *superl.*: PLAVT. Rud. 720 digitulo (DON. Ter. Phorm. 315, 2). CIC. orat. 226 particulis (*al. v. p. 509, 21*). nat. deor. 2, 144 bestiola (EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 15). PAVL. FEST. p. 22 pisciculi (PLIN. nat. 31, 95. *al.*). PLIN. nat. 15, 56 pediculo. QVINT. inst. 8, 5, 22 inventiunculis. *al.* **2** *posit.*: CIC. Verr. II 2, 184 libellis (Ov. ars 3, 206 COMM. instr. 1, 22, 13. 2, 39, 25. *al.*). p. red. ad Quir. 20 navicula (ALF. dig. 21, 2, 44). Pis. 85 particula (de orat. 3, 109 VITR. 8, 3, 26). de orat. 3, 108 praediolo. nat. deor. 2, 123 pisciculi. LVCR. 6, 130 vensicula. MORET. 19 tabella (Ov. ars 3, 365 trist. 2, 481. 524. *al.*). CE 63, 2 (*saec. I a. Chr.*) aetatulae. MANIL. 1, 843 capellas (*v. app. crit.*). *al.*

C *iuxta alia adi. quantitatis*: **1** magnus, grandis *sim., sc. in locutione bimembri, qua significatur universitas quaedam* (*ceterum opp. saepissime inde a* LEGE XII tab. 3, 3 PLAVT. Amph. 484; *medius gradus indicatur per* modicus LEX Sil. [Fest. p. 246]. *al.*, par CIC. inv. 2, 55. *al.*, mediocris CIC. fin. 1, 49. *al.* [*sed iuxtapos. e. g.* Verr. II 1, 103], medius CIC. opt. gen. 6. *al.; in structura elliptica l. 76*): PLAVT. Pseud. 772 omnibus -is magnisque miseriis (LIV. 34, 18, 3 omnia maxima -maque. CELS. 7, 26, 1A omni corpori, amplior⟨i⟩ -orique. COD. Theod. 10, 6, 1 -mi maximique). 776 *servis* a -mo ad maximum *eqs.* (*cf. l. 73*). CIC. ad Q. fr. 3, 1, 10 omnia, -ma maxima. HOR. sat. 2, 6, 95 aut magno aut -o (NOVELL. Iust. 43, 1 maiores aut -ores administrationes [*gr.* ἐλάττους]. 128, 21 [*gr.* ἐλάττονι]). epist. 1, 3, 28 -i ... et ampli (ITALA II par. 31, 15 [Complut.] secundum magnum et secundum -mum [*gr.* μικρόν, VVLG. -oribus atque maioribus]. 36, 18 [*ibid.*] omnia vasa ... magna et -ma [*gr.* μικρά, VVLG. -ora]. *al.*). 2, 2, 179 grandia cum -is (VVLG. Ezech. 16, 61). ITALA gen. 19, 11 (Lugd. *al., sim.* VVLG.) viros ... a -mo usque ad maximum ([*gr.* ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου]. II par. 34, 30 [Complut.] omnis populus a magno u. ad -mum [*gr.* ἀπὸ μεγάλου ἕως μικροῦ, VVLG. a -mo u. ad maximum]. *al.; per ellipsin et structuram insolitam*: PEREGR. Aeth. 36, 2 u. ad -mus infans). deut. 1, 17 (Ps. Cypr. ad Novat. 16) nec secundum -mum nec secundum maximum ([*gr.* τὸν μικρόν, VVLG. -um *contextu mutato*]. PEREGR. Aeth. 37, 7 nullus ..., n. maior n. -or. NOVELL. Iust. 17, 1 [*gr.* ἐλάττονος]. 28, 5 pr. [*gr.* ἔλαττον]). act. 26, 22 (cod. e) -ori ac maiori (*gr.* μικρῷ, VVLG. atque. *cf.* PEREGR. Aeth. 36, 3 omnes usque ad unum, maiores atque -ores *eqs.* [*al.*]). *al.* **2** nullus, *sc. quatenus supergreditur parvitatem* (nihil *p. 569, 4*): CIC. Phil. 14, 11 aut -mis ... aut ... nullis. de orat. 2, 153 primum quam -mam ..., deinde nullam ...

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

significationem. fin. 5, 72 ut . . . non illa quidem nulla, sed ita -a sint, ut nulla esse videantur. Tusc. 5, 41 OV. Pont. 4, 2, 29 SEN. epist. 85, 5 PLIN. nat. 10, 198. 11, 2. 11, 221. PS. QVINT. decl. 1, 11 plurimum sanguinis, . . . -mum, . . . nihil (FRONTIN. aq. 89, 4 n. aut -mum. NOVELL. Iust. 14, 15 pr. aut n. aut parvissimum [gr. σμικρότατα]. BENED. reg. 40, 8). al. 3 plus vel plurimum, sc. fere in iuncturis, quibus numerus non satis certa ratione destinatur: a plus -nus sim. v. p. 560, 13; cf. seive ⟨plu⟩s seive -um scrip⟨tum fuerit⟩ TAB. devot. CIL I^2 2520, 39 (vix adv. pro parum ut Leumann, Gramm. 1977, 138). b plurimum -mumque sim. (haec iunctura parum dilucida orta est fortasse ex analogia iuncturae sub a allatae et per contaminationem quandam locutionum q. s. ut [qui] -mum et ut plurimum [v. p. 562, 1 sqq. et vol. VIII 1615, 57 sqq.]): EVTR. 1, 1, 2 post Troiae excidium, ut qui p. -mumque tradunt, anno trecentesimo (10, 18, 2 aetatis, ut qui p. vel -mum tradunt, tertio et tricesimo anno).

D locutio -um est sim. (plur. -a l. 31, pro -mo l. 20): 1 impers. cum inf. vel enunt. (cf. struct. pers. p. 566, 84. 567, 82. 83): a superl.: CIC. inv. 1, 8 oratori -mum est de arte loqui, . . . multo maximum ex arte dicere (item cum dat.: ITALA I Cor. 4, 3 [Aug. serm. 49, 2, 2] mihi . . . -mum est, ut a vobis iudicer [gr. εἰς ἐλάχιστον, VVLG. pro -mo est, ut eqs.]). VEL. gramm. VII 71, 12 ⟨in⟩ his (sc. orthographicis). PS. QVINT. decl. 2, 1 pro quo iuvene -mum est, quod eqs. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 42, 8 G. b compar. (de LIV. 5, 5, 7 v. Ogilvie, 1965, ad l.): MANIL. 4, 913 an -nus est sacris rationem ducere signis quam . . .? (PLIN. nat. 10, 142 QVINT. inst. 8, 3, 69 PLIN. paneg. 88, 7 POMPON. dig. 50, 17, 204 VLP. dig. 23, 2, 43, 6. al.). SEN. epist. 95, 27. TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 12. 3, 11 p. 394, 20 virg. vel. 3, 7. CASSIOD. var. 10, 4, 7 -nus fuit, ut eqs. c posit.: FVLG. aet. mund. p. 144, 25 -um (parum var. l.) fuit, quod eqs. CONC.^{S} I 5 p. 278, 1 -um esse deo . . . et dissimile . . . flere (gr. I 1, 6 p. 139, 12 μικρόν, cf. I 5 p. 161, 30 parum decorum). DRAC. laud. dei 1, 621 -a deo fuerant succedere nata peremptis eqs. (item plur.: 2, 292 -a putant . . . fluctus transire).

2 in enunt. interiectis quod -mum est (cf. p. 562, 1; ut -mum RVFIN.; accedit pron. praepar. SEN.): CIC. or. frg. A VI 4 (= Brut. 278) nulla perturbatio animi, nulla corporis, . . .; pedis, quod -mum est, nulla supplosio (orat. 216 non loquor de uno pede extremo, adiungo, q. -mum sit, proximum . . ., saepe etiam tertium. Tusc. 1, 67 animus non videt . . ., q. -mum est, formam suam. CATVLL. 38, 4 q. -mum facillimumque est. SEN. contr. 2, 3, 8 id q. -mum est. PETRON. 113, 8 QVINT. decl. 372, 3 SVET. Tib. 50, 1. al.). RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 3, 2 qui . . . iam purgati sunt, ut -mum, qui certe purgantur (Migne gr. 36, 13^D τὸ μετριώτατον).

II de **usu graduum**: A accedunt determinationes (de gen. partit. v. etiam p. 560, 44 sqq.): 1 ad compar.: a indicatur, quocum quis (quid) comparetur ('-or quam' inde a PLAVTO; omittitur 'quam' per dispositionem appositionalem q. d. saepe, v. e. g. p. 561, 21 et 51; sim. 'ut' pro 'quam ut' CONC^S. I 5 p. 349, 3, cf. p. 568, 1; adiecimus struct. partitivas, in quibus compar. ad vim superlativi vergit, e. g. l. 64. 81): α per casus solos: ① abl.: saepissime inde a PLAVTO, v. etiam p. 561, 39 et 67; notabilis videtur ille usus, quo significatur aliquid alicui rei vel pers. non respondere, non aequum esse sim., e. g. CAES. civ. 2, 31, 5 -ora opinione. HOR. sat. 1, 10, 54 versus Enni gravitate -ores. epist. 1, 11, 3 -ora . . . famā. PROP. 4, 9, 32 verba -ora deo (OV. epist. 12, 184 animis . . . meis. met. 6, 368 deā). al. ② gen. (saepe per graecismum; cave addas gen. qual. in dispos. appositionali, e. g. supra p. 561, 28 et 62; vix etiam l. 71): S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 37 mille nummum -ore pretio (nisi potius per dispos. appositionalem). ITALA Luc. 7, 28 (cod. d) -or . . . ⌊eius⌋ (⌊ ⌋ om. VVLG. cum gr. μικρότερος, αὐτοῦ add. cod. D). LVCIF. reg. apost. 8 l. 55 D. EVSTATH. Basil. hex. 2, 2, 4 (gr. ἐλάττων cum gen.). ORIBAS. syn. 3 add. 20 La p. 901 aliud emplastrum istius non -orem. NOVELL. Iust. 24, 3 sui -ores (gr. ἑαυτῶν ἐλάττους). 63, 1 (gr. ἐλάττονας cum gen.). 97, 1 alterius (gr. θατέρου μεῖζον). VEN. FORT. carm. app. 1, 46 p. 372 patris (patri var. l. sec. 1, 44 -or . . . patri). al. gen. partit. potius accipias: VITAE patr. 3, 131 (= 7, 15, 3) totius creaturae (gr. Cot. p. 615^B ἐλάττονα . . . κτίσεως, ad structuram v. Salonius, Vit. Patr., 1920, 116). 5, 10, 28 omnium (sec. var. l. gr. ibid. p. 470^B μικρότερος ὅλων, ubi cett. ὅλος ὤν). ③ dat.: PS. MAR. VICTORIN. phys. 1 p. 1296^A licet sol -oribus sibi stellis . . . concedat noctu (BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 16 p. 46, 13 VEN. FORT. vita Radeg. 23, 56. cf. PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 4 formae suae [vix gen., v. 3, 5 sibimetipsi . . . maior]). GREG. TVR. Franc. 1 praef. p. 4, 10 neque -orem patri (ibid. 5, 5 [var. l. patre]. 5, 43 p. 250, 6. 9, 15 p. 429, 17 nec -orem filium p. spirituique sancto. al., v. etiam l. 64). 6, 35 p. 306, 13 non . . . -or morti humilitas. ORIBAS. syn. 1, 17, 27 Aa p. 59, 13 Mø. nulli catartico -or ([sim. La, gr. οὐδενὸς . . . λείπεται]. VEN. FORT. carm. 1, 15, 5 n. -or atque secundus. 6, 1, 82). al.

β per praepos.: varias: PLAVT. Epid. 522 -oris . . . prae illo. OV. epist. 12, 149 -or e pueris (sc. e duobus ut: LIV. 38, 57, 2. 45, 40, 7 VITR. 9, 4, 5. ceterum: COLVM. 5, 8, 1 ex omnibus. al.). ITALA Luc. 9, 48 (cod. d al.) -or . . . in omnibus (gr. μικρότερος, VVLG. -or . . . inter omnes, aliae vers. -mus in o.). PHILIPP. in Iob 26 p. 688^A -or est participatio ad totum: gutta . . . fonte eqs. CONC. Matisc. a. 583 p. 157, 12 uno -nus de quadraginta ictos. ab (v. etiam p. 561, 80): IREN. 2, 25, 3 -or ab eo, qui eqs. 2, 28, 2 -ores sumus . . . a verbo dei. PORPH. Hor. epist. 1, 17, 21/22. 2, 2, 203 a summis -or. NEMES. Cypr. epist. 77, 2 VITA Cypr. 6, 3 ARNOB. nat. 2, 46 p. 119, 14 M. 2, 71 p. 150, 19 OPTAT. 5, 2 LVCIF. non parc. 31 l. 37 D. TYCON. reg. 6 p. 69, 9. al.

γ per adv.: OV. fast. 5, 509 -or inde (i. -or e duobus calcibus).

b indicatur, qua mensura: α per casus: ① abl. (paucissima selecta): PLAVT. Asin. 441 dimidio (al. v. vol. V 1, 1206, 35 sqq.). Epid. 661 multo (Merc. 717 Most. 1012 CIC. Verr. II 3, 43 Tusc. 3, 58. al.; cf. LVCR. 5, 544 permulto). Men. 953 nihilo (Vid. 50 COEL. hist. 47 CATVLL. 28, 12 CAES. civ. 2, 17, 2. al.). ENN. ann. 501 paulo (RHET. Her. 3, 19, 32 CIC. Brut. 95 fin. 1, 20. 4, 57. al.). TER. Eun. 1053 quanto (VARRO rust. 1, 37, 3 HOR. epist. 2, 1, 170 LIV. praef. 12. 5, 5, 7. al.). CATO agr. 112, 1 quadrantalibus quinque. et saepius. ② gen. (per attractionem potius explicandum; vix conferas p. 563, 35): PAVL. dig. 17, 1, 22, 1 tanti -orem, quanti mea intersit eqs. β per adv.: LIV. 24, 28, 5 longe (VAL. MAX. 6, 3, 9 COLVM. 5, 8, 1. 8, 8, 9 FRONTIN. strat. 2, 3, 12 SCAEV. dig. 35, 2, 94. al.). PLIN. nat. 15, 86 multum (ARNOB. nat. 2, 71 p. 150, 19 M.). MART. 7, 99, 7 nimium. MART. CAP. 6, 614 plurimum.

2 ad superl. (sc. struct. et partitivae et comparativae, in quibus superl. ad vim comparativi vergit; omisimus gen. part., cf. p. 560, 44; -mus quam PATRIC. conf. 59): a accedit praepos.: PLAVT. Asin. 858 illum ante omnes -mi mortalem preti. CIC. Cluent. 107 in (ex var. l.) his omnibus natu -mus (adde p. 569, 81). off. 3, 102 -ma de malis (3, 105 [v. Otto, Sprichw. n. 1020]. cf. OV. met. 13, 529 -mus de stirpe virili). Att. 11, 2, 2 -ma est ex iis iniuriis (LIV. 1, 53, 5. 4, 48, 5 SEN. Phaedr. 201 CVRT. 7, 1, 10 COLVM. 3, 2, 26. 8, 3, 2. al.; v. etiam l. 23). QVINT. decl. 388, 18 inter argumenta (TAC. dial. 8, 4 i. tot). PS. CHRYSOST. de solstit. Migne suppl. 1, 559 l. 52 patriarchas non -mos ab eius Iohannis dignatione fuisse videmus (EPIPHAN. in euang. 61 p. 166, 13 ab alio . . . -mus et humilior). b accedit abl. compar.: HIER. in Matth. 13, 31 praedicatio euangelii -ma est omnibus disciplinis ([postea: quanto -or sit ceteris]. ibid. granum sinapis -mum o. seminibus. EPIPHAN. in euang. 55 p. 144, 2 sinapis granum -mum est o. holeribus. PASS. Georg. [BHL 3363] 18 [loquitur Apollo] factus sum -mus o. creaturis). CYPR. GALL. gen. 1310 -mum cunctis Beniaminum.

B confunduntur gradus (positivus pro 'nimis -us' e. g. p. 567, 78. 84; pro superl. GLOSS.^{L} II Philox. PA 107 -um: ἐλάχιστον, cf. p. 571, 24): 1 superl.: a cum positivo (de hoc gradu obsolescente v. p. 553, 83 sqq.; attulimus probabiliora; cf. GLOSS.^{L} II Abav. MI 7 -mus: exiguus): α resp. posit. in graecis: ITALA deut. 28, 38 (Lugd.) semen multum educes in terram et -mum inferes (gr. ὀλίγα, Vulg. modicum; gr. item resp.: Matth. 25, 21 [cod. ff^1; Vulg. pauca, cod. d modicis]. act. 12, 18 [cod. e, Vulg. parva]. 15, 2 [cod. e al. = VVLG.; cod. d modicus; sim. 19, 23]. al.; cf. p. 554, 53). 28, 62 (Lugd.) in -mo numero (gr. βραχεῖ, Vulg. pauci numero. cf. CONC.^{S} I 5 p. 148, 25 [gr. I 1, 6 p. 118, 14 βραχύ, altera versio I 5 p. 260, 5 paululum]). Sirach 29, 30 (= VVLG.) super -mum et magnum (gr. 29, 23 μικρῷ. gr. item: I Macc. 5, 45 rec. L = VVLG.; rec. B compar.]. Matth. 10, 42 [cod. omnes et VVLG.; at cod. D ἐλαχίστων]. Luc. 1, 32 [cod. a; Vulg. pusillus, cod. c modice]. al., e. g. p. 568, 70. 71. 73. 75). sim. al. β opp. vel disting. varia in contextu lat.: CAPITOL. Gord. 20, 6 extant dicta . . . non magna, non -ma, sed media (in eadem serie: AVG. retract. 1, 9, 6. solum opp. magnus: AMM. 23, 6, 86. CLAVD. DON. Aen. 8, 240 p. 150, 9 SACR. Leon. 1289 FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 20, 2. al.). SALV. gub. 3, 30 disting. exigua. FVLG. RVSP. ad Tras. 3, 1, 2 disting. levi. al.

b cum comparativo (cf. supra l. 20 et gr. ἐλάττων GLOSS. II 294, 18. 23; vix addas CE 1968, 7 cum Maionica, Wien. Stud. 24, 1902, 587): ITALA Luc. 7, 28 (cod. a) qui -mus est in regno dei, maior illo Iohanne est (gr. μικρότερος, VVLG. -or). 9, 48 (Cypr. testim. 3, 5 al.; gr. et VVLG. ut supra). CYPR. GALL. gen. 890 anterior frater Esau -mo Iacob servire iubetur. PHYSIOGN. 132 tam -mas quam maiores corporis partes. DIOSC. 1, 135 p. 67, 11 M. -ma . . . habet virtutem quam eqs. (cf. gr. 1, 123, 2 κατὰ πολὺ ἥσσων ἐστὶν ὡς πρὸς ἐνέργειαν). EVSTATH. Basil. hex. 6, 9, 11 columbarum parvissimarum . . . phantasiam (mutavit interpres structuram: Migne gr. 29, 140^C περιστερᾶς μικροτέραν . . . φαντασίαν).

2 compar.: a cum positivo (cf. GLOSS. II 371, 38 μικρός . . . -or eqs.; circumscribitur deminutivum l. 76; v. etiam p. 568, 80): ITALA apoc. 20, 12 (Iren. 5, 35, 2) mortuos magnos et -ores (gr. μικρούς, Vulg. pusillos; item resp. gr.: PELAGON. 144 digiti [Hippiatr. gr. I p. 164, 19. DIOSC. 1, 9 p. 9, 6 M. gr. 1, 11, 1. al.]. DIOSC. 2, 3 p. 188, 7 animal [gr. 2, 3]. et saepius apud eundem. CASSIOD. Ios. antiq. 15, 267). MAR. VICTORIN. defin. p. 44, 6 ἄνθρωπος μικρόκοσμος, id est homo -or mundus (nisi per compar. intellegendum). DIOSC. 3, 87 p. 414, 10 frutex . . . -or (gr. 3, 79, 1 θαμνίσκος, sc. circumscribitur deminutivum; item 3, 108 p. 423, 14 gr. 3, 98, 1). 4, 70 p. 40, 6 olive -ori (gr. 4, 74 ἀρτιφυεῖ). 5, 8 p. 170, 6 medicamen . . . -ore (gr. 5, 5, 2 ὀλίγῳ. item resp. gr.: CASSIOD. Ios. antiq. 19, 32). NOVELL. Iust. 23, 1 sive magni sive -ores. al. b cum superlativo (v. quae monuimus supra p. 569, 48): IREN. 2, 17, 7 -or aeon (cf. 1, 2, 2 iunior. ubi gr. νεώτατος). PALLAD. 3, 17, 4 digiti -oris (at COLVM. 5, 11, 3 superl.). CAEL. AVR. gyn. 1, 60 v. p. 562, 15.

III locutiones **adverbiales** potiores: A superl.: 1 acc.

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-mum (*omisimus ea, quae acc. obi. exhibere possunt, v. p. 560, 10 sqq. 562, 1 sqq., cf. p. 556, 38. 559, 80; in* ITALA Zach. 1, 15 [Lucif. Athan. 1, 37 l. 13 D.] iratus sum -ma *non adv., sed* '-mā ira' *e contextu antecedenti intellegimus, quamquam adv. testantur gr.* ὀλίγα, *Vulg.* parum, *Hier. ad l.* modicum): CATO agr. 33, 2 *vites* quam -mum castrato (66, 1 introeatur. 143, 1 utatur. CIC. inv. 2, 107 obfuisse. BRVT. et CASS. CIC. fam. 11, 3, 4 noceant. HOR. carm. 1, 11, 8 credula. *al.*). CIC. ac. 2, 56 ne -mum quidem similes (SVLP. SEV. epist. app. 5, 2). Att. 14, 13, 3 nos ... cum multum litterae, tum non -mum (-nus *var. l.*) Idus quoque Martiae consolentur (CASS. Cic. fam. 12, 13, 1 me ... ad optimam spem patriae non -mum [-mam *Gronov, fort. recte*] tibi ipsi producendum. VARRO rust. 1, 2, 18 omnia ..., non -mum vites. NEP. Dion 1, 2 commendat. LIV. 33, 6, 6 Aetolorum opera. *al.*). VARRO ling. 10, 71 offendunt. HOR. carm. 2, 6, 19 invidet. LIV. 32, 17, 4 credidisset (33, 32, 7 aurium fidei -mum c. [*cf. Polyb. 18, 46, 7* διαπιστούμενον]). SEN. dial. 11 (12), 14, 3 bonis plurimum gavisa es, -mum usa. LVCAN. 9, 929 tacere. SIL. 14, 194 -mum ... discreta. STAT. Theb. 12, 90 -mum laetanda. FRONTIN. aq. 89, 4 nihil aut -mum ... inquinatur. *al.*
?2 abl. -mo: CHIRON 703 quam -mo pungito ('perungito?' *Oder*) *mulum lassum.*

B *posit., sc. abl.* -o (*acc.* -um *pro adv. agnoscere non potuimus, sive ad p. 556, 38 sive ad p. 560, 7 pertineat; cf. etiam p. 564, 34. 569, 9*): ORIBAS. syn. 4, 14, 19 La non -o leduntur (*gr.* μικρά, *Aa* mediocriter). GLOSS. II 381, 56 ὀλίγιστον ἐπίρρημα: paulo, pauco, -o.

IV *adhibetur saepissime pro* **subst.** (*indiculo brevi collegimus notabiliora*): **A** *neutr.* (*saepius sing. quam plur., saepius compar. vel superl. quam posit.*): *de spatio p. 557, 6, de tempore brevi p. 559, 80, de quantitate quadam p. 560, 7 (indicatur terminus p. 561, 19, defectus mensurae p. 562, 16), de pretio (sc. gen. vel. abl. pretii) p. 563, 19; translate de variis rebus p. 164, 72.* **B** *masc. et fem.: de infantibus sim. p. 558, 1, de posteris p. 559, 8; in serm. iuris de eo, qui nondum XXV annos natus est p. 559, 49.* *Kuhlmann.*

adv. **ᵃparum** (*i.* parvum *neutr. sing., cf. l. 41*). *scribitur* paru CE 541, 2 (*saec. III*). *abbreviatur* prm HIER. epist. 147, 4, 2 (*cod. K saec. VIII*). NOT. Tir. 17, 95. 52, 33. *compar. et superl. v. infra; accedunt particulae auctivae* ita -m SEN. contr. 2, 3, 10 QVINT. decl. 312, 6, quam -m PS. QVINT. decl. 1, 7, tam -m HIER. epist. 124, 10, 3. *de notione et differentia*: CHAR. gramm. p. 244, 10 B. negandi adverbia sunt, velut non nequaquam haudquaquam -m. AVG. in psalm. 108, 32 voci 'nimis' contrarium est '-m', quod minus est quam debet (*sim.* 118, serm. 4, 1). PRISC. gramm. III 69, 28 '-m' pro 'parvum' (76, 11). PS. ASPER gramm. suppl. 53, 28 (*de significatione adverbiorum*) quantitatis ut multum -m. SYNON. Cic. p. 433, 9 leve. tenue. subtile. -m (*nisi* parvum *legendum*). modicum. *eqs.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, *per totam latinitatem.* [*vix recte trad.* PLAVT. Poen. 844 *pro* partum, LVCIL. 80 (*om. fere edd. cum parte codd.*), CIC. rep. 6, 12 *pro* parumper. *confunditur e. g. cum* paulum TER. Haut. 924, parvum *v. p. 560, 59. 564, 34; ceterum saepe, e.g.* QVEROL. p. 61, 17 R. HIER. epist. 53, 7, 1, paucum PASCHAS. verba patr. 11, 4. *contextu manco vel non sano* ENN. ann. 524 (*ludere poetam inter* -m *et* Pharum *suspicatus est Heraeus, v. O. Skutsch, Studia Enniana, 1968, 36 sq.*). CIC. fam. 5, 20, 6 QVINT. inst. 10, 1, 130.]

i. q. non satis, sc. significatur nimia parvitas, paucitas sim., vel i. q. paulum, non multum, sc. significatur mera parvitas, paucitas sim. (e. g. PLAVT. Amph. 374 Asin. 177. *al.* TER. Andr. 679 Hec. 703. *al.* RHET. Her. 3, 23, 38 CIC. Brut. 280 off. 1, 3. *al.* VARRO ling. 5, 109. 184. *et saepe; non distinximus has notiones nisi p. 575, 46. 68); adhibetur raro pro gradibus comparationis (p. 576, 44) et nonnumquam quasi pro negatione (cf. Hofmann, Lat. Umgangssprache³, 146 et e. g.* LIV. 25, 18, 9 VAL. MAX. 8, 15, 6 CELS. 3, 4, 9 COLVM. 5, 6, 16 INSCR. Année Epigr. 1977 n. 31, 6 [*Romae, saec. II ex.?*]).

I *pro* **adv.**: **A** *usu sollemni*: **1** *accedit ad verba (vel locutiones verbi vice fungentes; quaedam fortasse ad IIIA1a trahere mavis)*: **a** *varia (exempla pauca selecta)*: PLAVT. Asin. 177 quae amanti parcet, eadem sibi parcet -m (CIC. fam. 11, 27, 1 valetudini). Merc. 16 instit i. Mil. 1142 deruncinavit militem.:: at etiam -m. CATO agr. 46, 2 si -m deprimere poteris (CIC. Verr. II 5, 82). TER. Hec. 742 -m mihi prosit (CIC. inv. 1, 1 Att. 5, 11, 5 fam. 7, 13, 2 LIV. 3, 65, 8. *al.*). Haut. 334 dedecori est -m. CIC. Sest. 15 violaturum (SEN. contr. 1, 3, 1). Lig. 13 attenditis (AVG. civ. 12, 4 p. 517, 29 D. 13, 23 p. 592, 5). Phil. 8, 1 sustinere (QVINT. inst. 11, 3, 55 AMM. 30, 4, 20 PELAG. in II Cor. 11, 1). Brut. 214 instructos (CAES. civ. 1, 36, 2 FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 28 PLIN. epist. 10, 81, 4 PAVL. dig. 21, 2, 53, 1). fin. 1, 71 eruditus. Tusc. 5, 88 paratus. Att. 3, 15, 4 mea ... officia et studia, quae -m antea luxerunt (SEN. benef. 4, 16, 3 dubie ac -m. STAT. Theb. 12, 290 QVINT. inst. 1, 6, 34). CATVLL. 29, 16 -m expatravit an -m elluatus est? VARRO rust. 2, 2, 19 ne -m aut nimium saturentur. SALL. Iug. 87, 1 munita. HOR. ars 353 *maculas* humana -m cavit natura (FEST. p. 238 -m cavisse videri [*eadem formula*: FRONTO p. 216, 11 v. d. H.]. LABEO dig. 19, 1, 53, 1. *al.*). OV. fast. 6, 431 servata (SEN. suas. 2, 12). *al.*
b *affectuum*: PLAVT. Trin. 661 me piget -m pudere te. CIC. Att. 6, 2, 9 nimis ... amasti, ... nos vereor ne -m (SEN. nat. 4 praef. 10 CIL XIII 10024, 45). 16, 16ᵃ, 5 quod -m constantiae suae confiderem (16, 16ᶜ, 15 BELL. Afr. 60, 4 SALL. Iug. 112, 2 CELS. 5, 26, 23ᶠ. *al.; cf.* LIV. 2, 65, 3 fidens [*al.*]). NEP. Iph. 3, 2 in labore nimis remissus -mque patiens. Att. 9, 7 odisse. OV. fast. 1, 718 siqua -m Romam terra timebat. LIV. 29, 21, 10 quamquam -m ... doluerit (SEN. epist. 116, 7. PLIN. epist. 8, 6, 17 *opp.* nimis). SEN. dial. 12 (11), 3, 3 indignari. COLVM. 5, 6, 16 gaudet (TAC. hist. 1, 85, 2). *al.* **c** *videndi, sentiendi sim.*: PLAVT. Bacch. 991 qui ... videat -m (CIC. orat. 218. fin. 4, 62 propter antiquitatem. FEST. p. 173 propter oculorum vitium). Curc. 317 prospicio (TER. Phorm. 735). Persa 550 hominum mores perspexi -m (TER. Eun. 900 eius ... audaciam [DON.: ironia est '-m']. CIC. off. 2, 10 fam. 3, 12, 2 QVINT. decl. 263, 3). Rud. 1103 si -m intellexti (CIC. inv. 1, 29 Sest. 114 Att. 13, 32, 3. *al.*). CATO agr. 157, 16 auribus si -m audies (SEN. dial. 9, 9, 3 -m audit praecepta animus. PLIN. med. 1, 6, 4. *al.; cf.* LIV. 26, 16, 2 exaudiri [EPIST. imp. Pii dig. 4, 1, 7 pr.]). TER. Ad. 993 consulitis (CIC. Manil. 64 ad Q. fr. 1, 1, 44 IVST. 2, 7, 9 EVTR. 10, 17, 3). CIC. inv. 1, 88 memineris (LIV. 24, 8, 1). 2, 9 cognosce (Verr. II 1, 27 Tusc. 5, 48 SALL. Iug. 14, 20 CELS. 7, 4, 3ᴬ. *al.*). Pis. 83 investigatas esse (SEN. nat. 7, 32, 4). *al.* CAES. civ. 2, 31, 4 credi (SALL. or. Lep. 1 OV. met. 5, 213 LIV. 5, 15, 1. 29, 21, 10. *al.*). BELL. Hisp. 3, 4 hominem ... non -m scientem (LVCAN. 6, 434. IREN. 2, 26, 1 [*gr.* ὀλιγομαθεῖς]). SALL. Catil. 22, 3 ea res pro magnitudine -m conperta est (SVLP. SEV. chron. 1, 28, 7). *al.* **d** *dicendi, ostendendi sim.*: RHET. Her. 2, 26, 42 cum id ... -m expeditur. CIC. Phil. 1, 36 -mne haec significant ... voluntatem *populi*? (FRONTO p. 58, 5 v. d. H.). 13, 36 confiteri. fin. 4, 2 an -m disserui? Tusc. 3, 48 declaravit (div. 2, 95). SALL. Iug. 69, 4 sese -m expurgat. VITR. 1, 1, 18 explicatum (CELS. 6, 6, 1ᴱ). SEN. dial. 5, 17, 1 adulantem. epist. 83, 21 dubia et -m explanata verba. 119, 15 hoc -m decens, illud -m laudatum (QVINT. inst. 2, 2, 12 AVG. civ. 19, 12 p. 374, 23 D.). PLIN. nat. 14, 140 tamquam per se -m doceat libidines temulentia. QVINT. inst. 9, 2, 44 ostendi (*cf.* PLIN. epist. 3, 6, 2 ostentat). 9, 4, 40 exprimitur (PLIN. epist. 8, 2, 5 AFRIC. dig. 37, 4, 14 pr.). *al.*

2 *accedit ad adverbium (vel locutionem adverbialem; -m anteponitur praeter* SEN. Med. 254): **a** *usu vario (exempla selecta)*: PLAVT. Bacch. 677 -m immersti ampliter. Epid. 634 satin ... sincere an -m? Truc. 898 -m male. CATO or. frg. 9 (58 M.) -m bene (SEN. contr. 2 praef. 2 CELS. 6, 6, 14 SEN. epist. 55, 8. *al.*). GRACCH. or. frg. (48 M.) Gell. 10, 3, 3 cito. CIC. Verr. II 1, 64 laute. Cael. 3 -m pie tractatus (SEN. contr. 10, 5, 5). Phil. 14, 17 constanter (LIV. 41, 22, 2). de orat. 1, 227 commode (LIV. 32, 2, 4 CELS. 7, 26, 2ᴸ COLVM. 4, 30, 6. 5, 6, 28. *al.*). Tusc. 1, 109 diu (SEN. dial. 12[11], 10, 6). off. 2, 6 considerate (AVG. civ. 13, 24 p. 592, 17 D.). fin. 2, 10 istuc dixti bene latine, -m plane (fam. 2, 15, 5 TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 539, 13). Att. 2, 18, 3 fortiter (fam. 7, 27, 1 SEN. suas. 2, 12 SEN. clem. 1, 6, 3. *al.*). fam. 7, 32, 1 diligenter (CAEL. Cic. Att. 10, 9ᵃ, 2 CAES. Gall. 3, 18, 6 VITR. 7, 3, 8. *al.*). CAEL. Cic. fam. 8, 6, 1 -m simpliciter et candide (QVINT. decl. 330, 12. EPIST. Alex. l. 25 H. [*var. l.* non -m]). BELL. Alex. 25, 3 feliciter (VAL. MAX. 3, 7 ext. 2 SCRIB. LARG. praef. 7 PLIN. paneg. 7, 7). SALL. Catil. 14, 7 honeste. Iug. 85, 39 scite (PORPH. Hor. sat. 1, 2 pr.). NEP. Att. 14, 2 splendide. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 23 digne. LIV. 2, 31, 2 apte (QVINT. inst. 2, 4, 31 FRONTIN. [?] strat. 4 praef. PLIN. epist. 2, 1, 5 AFRIC. dig. 30, 108, 14. *al.*). *sim. saepius.* *pro adv. ponitur locutio adverbialis*: CIC. Lael. 18 ad communem utilitatem -m (*v. Seyffert-Müller ad l.*). SEN. dial. 9, 1, 11 *aliquid occurrit* -m ex facili fluens. TAC. ann. 1, 19, 2 -m in tempore (*i.* -m *opportune*) incipientis principis curas onerari. FRONTO p. 90, 23 v. d. H. ne -m pro ... dignitate τὴν εἰκόνα usurpasses. **b** *in figura q. d. litotes, sc.* non -m (*sim.*) *i. q. satis, bene, valde (ad rem v. Wölfflin, Ausgew. Schriften, 1933, 134)*: CIC. fin. 2, 12 est ... dictum non -m saepe. NEP. Att. 13, 6 non -m liberaliter. LIV. 22, 26, 4 haud -m callide. VAL. MAX. 7, 2 ext. 12 nec -m prudenter (7, 3 ext. 6 ac ne illud quidem -m p.). SEN. Med. 254 haud clare -m. QVINT. inst. 6, 2, 17 non -m significanter. PLIN. paneg. 53, 1 non -m grate. *pro adv. ponitur locutio adverbialis*: SIDON. epist. 4, 17, 3 nec satis positus in longinquo Lupus nec -m in proximo Auspicius.

3 *accedit ad adi.* (-m *in poesi saepius postponitur inde a* PLAVT. Cas. 584 TER. Ad. 425 LVCR. 2, 336. *al.* VERG. Aen. 6, 862 HOR. epod. 1, 16. *al., in prosa non ante* QVINT. inst. 10, 1, 7 PLIN. epist. 5, 3, 2): **a** *ad gradum positivum*: **α** *usu vario (exempla pauca selecta)*: PLAVT. Cas. 584 blanda es -m (SEN. epist. 23, 4). CATO agr. 38, 3 -m altam fornacem (SEN. Phoen. 144 nox). 157, 10 oculi -m clari ([*opp.* plus videbunt]. HOR. ars 448 QVINT. inst. 11, 3, 41). TER. Ad. 425 hoc lautumst -m (GRACCH. or. frg. [48 M.] Gell. 10, 3, 3 PANEG. 2, 14, 1). RHET. Her. 1, 1, 1 multa (CIC. Verr. II 5, 157 Planc. 18. 72 -m m., -m iustae necessitudines. Phil. 7, 18. *al.*). 2, 19, 30 locuples (CIC. Verr. II 1, 143 Att. 7, 18, 4 HOR. carm. 2, 18, 22 QVINT. inst. 10, 1, 87). 3, 24, 39 aut nimis difficilem aut -m utilem (CAEL. Cic. fam. 8, 13, 1 QVINT. inst. 10, 1, 7). CIC. inv. 1, 81 magno (Marcell. 26 Phil. 1, 36 fin. 5, 39. *al.* LIV. 37, 57, 9. *al.*). 1, 95 idonea (VARRO ling. 6, 74 SALL. Iug. 73, 2 SALL. [?] rep. 2, 5, 6 LIV. 42, 31, 7 VAL. MAX. 4, 3, 5. INTERPR. Paul. sent. 2, 30, 1 [*Paul. sent.* minus]. *al.*). S. Rosc. 117 cauti providique (HOR. sat. 2, 6, 45 PROP. 3, 5, 8 OV. Pont. 3, 6, 3 LIV. 38, 25, 7. *al.*). Cluent. 72 res -m certa (PLANC. Cic. fam. 10, 23, 4 de hoc -m mihi certum est. LIV. 5, 35, 3 SEN. dial. 1, 2, 12. 3, 20, 8. *al.*). Marcell. 21 malim videri nimis timidus quam -m prudens (OV. epist. 20[21], 124

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

puella. trist. 2, 544 Pont. 2, 10, 15 COLVM. 4, 1, 6. 11, 1, 6. *al.*). CAEL. Cic. Att. 10, 9ª, 2 optimatem (*nisi* o. *subst., sed v. vol. IX 2, 819, 61*). VARRO rust. 1, 19, 3 tuta (SALL. Iug. 14, 4 LIV. 2, 55, 9. 22, 40, 8. *al.* VAL. MAX. 8, 11 ext. 4 CELS. 3, 7, 1ᴬ. *al.*). SALL. Iug. 65, 3 valido (OV. trist. 1, 4, 13 LIV. 5, 16, 3. 7, 39, 1. 22, 47, 5 COLVM. 5, 5, 5. *al.*). VERG. Aen. 6, 862 laeta (OV. trist. 5, 14, 32 PANEG. 3, 12, 1 CLAVD. 26, 375). HOR. carm. 4, 1, 35 decoro (LIV. 4, 45, 8 SEN. dial. 6, 3, 3 QVINT. inst. 3, 8, 41. 5, 12, 18). *et saepe.* *per pleonasmum negationis*: PAP. Corp. 279 col. 2, 23 (*saec. IV/V*) -m ingrata (*gr.* ἀχάριστος *tantum*). β *in figura q. d. litotes* (*cf. supra 2b*): RHET. Her. 4, 42, 54 neque -m est apertum. CIC. Verr. II 3, 22 non -m multos (LVCR. 6, 779 nec ... m. -m. VARRO ling. 5, 184 QVINT. inst. 6, 2, 3. 10, 1, 124 PLIN. epist. 7, 28, 3). II 4, 29 clara. fam. 6, 18, 3 diligens. BELL. Hisp. 8, 1 loca ... non -m idonea (SEN. benef. 3, 8, 1). 24, 4 magna. OV. ars 1, 354 neve -m tacitis conscia fida iocis *sit ancilla puellae*. LIV. 1, 30, 6 haud -m memores. 27, 20, 3 opportuni. 36, 19, 7 haud -m audacis. VAL. MAX. 1, 6, 4 prosperi. 6, 4 ext. 5 grave. 9, 11, 7 amari. SEN. dial. 9, 2, 1 sanum. QVINT. inst. 2, 1, 4 copiosam. PLIN. epist. 7, 6, 11 non -m callidus (non *delev. edd. multi, an ironice intellegas?*). *al.*

b *ad gradum comparativum* (*aliter sub B2*): GLOSS. IV 457, 12 -m plures: pauci, non multi (GLOSS.ᴸ III Abol. PA 12 modici).

4 *accedit ad subst.* (*sc. animantium, quorum quodam modo minuitur qualitas*; -m optimas *v. supra l. 2; de* TERT. spect. 23 p. 24, 7 *v. p. 576, 46; de iunctura dubia* -m fides *sim. v. p. 564, 34*): TER. Phorm. 508 ne -m leno sies. MART. 2, 36, 4 nolo virum nimium ..., nolo -m (QVINT. inst. 5, 9, 14 mollis et -m viri signa. GELL. 1, 5, 1 quin -m vir ... diceretur). TERT. apol. 39, 8 vos -m *estis* homines, quia mali fratres.

B *usu inter adv. et subst. ambiguo*: 1 *indicat spatium quoddam* (*sive loci sive temporis sive translate; exempla quaedam certiora; ad not. temporalem cf. p. 575, 40*): CIC. Marcell. 25 certe -m vixisti ([*opp.* satis *ut*: SEN. suas. 6, 4. 6, 13 *sibi* satis ..., rei publicae -m]. SEN. epist. 49, 10. CE 2176, 9 [*si recte suppl.*]). VVLG. I Esdr. 9, 8 quasi -m et ad momentum (*i. in breve tempus*). prov. 24, 33 -m ... dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus conseres. RVFIN. hist. mon. 31 p. 457ᶜ ut ne -m quidem loco moveretur. AVG. in psalm. 80, 23 non -m vestras mentes ... spectacula tenuerunt (*spectat et ad tempus et ad motum animi*). CE 541, 2 (*saec. III*) siste paru lacrimas. CONC.ˢ II 3, 1 p. 170, 7 -m distulit vocem (*gr. II 1, 1 p. 180, 9* πρὸς ὀλίγον). PETR. CHRYS. serm. 47, 4 eiecti de profundo pisces -m ... in litore ... volvuntur (*sc. mox colligentur*). PASCHAS. verba patr. 57, 2 -m de via secede (*gr. Nau 1907 p. 174 n. 43* μικρόν). 64, 2 quiescere. *ibid.* -m claudens oculos (*gr. Cot. p. 356ᴬ* μικρόν, VITAE patr. 5, 4, 2 subripiebat -m somni). VITA Melaniae (BHL 5885) 60 aut labia aut dentes vel -m ... aperire (*gr.* κἂν ἁπλῶς ... κινῆσαι). INSCR. christ. urb. Rom. 19525 Birginius -m instetit ap(ud) n(os). *in enunt. abbreviato*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 6, 11, 1 adhuc -m, et mundus iste pertransit (*gr.* ἔτι μικρόν). 2 *ponitur pro acc. mensurae* (*per litot.* AVG.): AVG. civ. 19, 12 p. 373, 31D. non -m felicior fuit *Cacus quam Vulcanus*. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 67 *intervallis* angustioribus plurimum vel -m. SIDON. epist. 3, 13, 7 -m amplius. 4, 10, 2 *libellus* -m cultior (*sc. quam sermo usualis*). 5, 6, 1 -m minus anxius (VITAE patr. 5, 10, 44 quotidie manducare, per singulos dies -m m. [*gr. Cot. p. 600ᴬ* παρὰ μικρόν]). 8, 12, 5 -m inferior parente (*qui primus Aquitanorum erat*). VITA Caes. Arel. 1, 13 -m ultra triennium ... conversatur (*nisi ad 1*).

II *pro* **adi.**: A *praedicative* (*structuras partitivas ad III relegavimus*): 1 *quid -m sit, indicatur*: a *per enunt. secund.* (*cf. Blase in: Commentat. in hon. G. Studemund, 1889, 49 sqq.*): α -m est *sim.* (*suppl.* esse *e. g.* SALL. [?] in Tull. 6 PRIAP. 63, 4. 7 TAC. ann. 11, 23, 3): si: PLAVT. Trin. 1185sq. miseria una uni quidem hominist adfatim.: immo huic -mst; nam si ... centum ducat uxores, -mst. CIC. Tusc. 2, 17 an -m est, si non amarum? LIV. 6, 40, 18 -m est, si ... venis. SEN. contr. 1, 7, 3 -m est, si dixero: *eqs.* (QVINT. inst. 8, 3, 26 tamquam -m sit, si dicatur *eqs.*). SEN. epist. 31, 6 laborem si non recuses, -m est; posce. LVCAN. 7, 663 civiline -m est bello, si meque meosque obruit? TERT. nat. 2, 8, 9 -m est, si *eqs.* apol. 6, 3 fug. 13, 3 idol. 7 p. 36, 17. LACT. inst. 7, 3, 9 hoc -m est, si *eqs.* AVSON. 419, 53 p. 366, 337P. AMBROSIAST. in I Tim. 6, 3/5 AVG. in euang. Ioh. 4, 15. *al.* quod (*cf. p. 575, 49; exempla selecta*): TER. Phorm. 546 sed -mne est, q. omnibus ... nobis suscenset senex, ni instigemus etiam? (PACVV. trag. 277 -m est, q. te aetas male habet, ni e. *eqs. cf.* TAC. ann. 11, 23, 3 an -m, quod ..., nisi ...? [*al.*]. CAPITOL. Aur. 18, 5 -m fuit, quod ... nisi ... etiam *eqs.* [*al.*]. VVLG. num. 16, 13 nisi et [*al.*]). CIC. Sest. 32 -mne est, Piso ..., q. tantum homines fefellisti? SALL. (?) in Tull. 6 -m *est*, q. impune fecisti, verum etiam *eqs.* PRIAP. 63, 1. 4. 7 (*sequitur*: huc adde, quod *eqs.*). LIV. 21, 44, 7 -m est, q. ... Siciliam ac Sardiniam ⟨ademisti⟩? adimis etiam Hispanias? (SEN. contr. 7, 1, 8 immo e. *eqs.*). ITALA gen. 30, 15 (Aug. c. Faust. 22, 57) -m est tibi, q. virum meum accepisti? insuper et ...? ([*gr.* οὐχ ἱκανόν, VVLG. -mne ... videtur, q. *eqs., aliae vers.* non satis]. SYMM. epist. 7, 27 insuper ... quoque). *al.* ut: PLIN. paneg. 60, 1 -m est, ut in curiam venias, nisi et *eqs.* IAVOL. dig. 50, 17, 202 -m (rarum *Haloander*) est enim, ut non subverti posset *definitio*. ITALA Is. 49, 6 (Hier. epist. 129, 6, 2, *cf.* VVLG.) -m tibi est, ut sis puer meus (*gr. et aliae vers. aliter*). FVLG. myth. 1, 30 -m erat, ut ..., nisi etiam *eqs.* AVG. anim. 2, 3, 5 civ. 18, 46

p. 329, 25 D. c. Parm. 2, 21, 40 p. 95, 21 in psalm. 33 serm. 2, 19 ALC. AVIT. c. Ar. 30 p. 14, 18 hom. 17 p. 126, 1. *alia*: AVG. in epist. Ioh. 5, 8 -m est, quia odit fratrem suum; ... necare voluit (OROS. apol. 15, 7 -m est, quia ..., nisi *eqs.*). in psalm. 33 serm. 2, 19 -m est, nulli noceas *eqs.* (*item per coniunctivum nudum*: serm. 81, 1 -m est, audiamus, nisi *eqs.*).

β *alia verba*: LIV. 4, 2, 7 -m id videri, quod *eqs.* (LACT. inst. 1, 10, 12 -m ... videbatur, si *eqs.* VVLG. gen. 30, 15 *v. p. 573, 79*). SEN. contr. 2, 3, 10 ita -m tibi contigit, quod ...? (*v. quae vertunt Bornecque, Winterbottom; sed de sensu non satis liquet*). SEN. benef. 2, 12, 2 -m iudicavit, si *eqs.* QVINT. decl. 329, 13 -m existimaverunt, si *eqs.* (SALV. eccl. 1, 1. 2, 40 hoc -m existimavit, ut *eqs.*). GAVDENT. serm. 21, 12 G. -m ... computans, quod *eqs.* (*cf.* ALC. AVIT. hom. 25 p. 146, 10 -m puto, si *eqs.*).

b *per subst. vel pron.* (*pron. praepar. v. e. g. l. 12. 55. p. 573, 66*): α -m est *sim.*: *subi. sing.*: PLAVT. Persa 560 centumplex murus rebus servandis -mst. Stich. 550 una si -mst (*cf.* PROP. 2, 22, 36 una puella). Trin. 1185. CIC. div. in Caec. 36 si id -m est (LIV. 3, 67, 4 SEN. benef. 4, 4, 3 epist. 95, 40 COLVM. 2, 2, 18. *al.*). Phil. 10, 23 nihil nec nimium nec -m umquam fuit. VARRO ling. 8, 31 poculum (*opp.* satis, idoneum). rust. 3, 1, 10 cum ... villam haberes ... spectandam ⟨et⟩ -m putasses esse, ni *eqs.* PROP. 3, 7, 31 terra -m fuerat, fatis adiecimus undas (3, 7, 34). SEN. contr. 1, 2, 8 hoc satis est nupturae, sacerdoti -m (SEN. benef. 3, 23, 1 epist. 89, 20. *al.* APVL. apol. 89, 4. *al.*). SEN. Herc. O. 631 avidis natura -m est. LVCAN. 5, 274 quid satis est, si Roma ⌊-m est⌋? (⌊ ⌋ -m *var. l.*). SIL. 10, 60 causa ista -m est. QVINT. inst. 8, 3, 48 alterum -m, alterum nimium est. *al.* *subi. plur.*: VARRO rust. 3, 16, 15 ubi -m sunt *apes*, quae compleant *alvarium*. PLIN. nat. 26, 9 -m ... erant homini certa morborum genera. COD. Theod. 15, 1, 40 quae -m sint usui civitatum. SALV. epist. 9, 9 -m sunt ... vocabula. VEN. FORT. carm. 11, 2, 4 sunt mihi cuncta -m. β *alia verba*: CIC. orat. 178 nimium quod est, offendit vehementius quam id, quod videtur -m ([*cf. p. 575, 26*]. AVR. VICT. Caes. 29, 5 detrimentum unius militis -m videri sibi. VVLG. II reg. 7, 19 hoc -m visum est in conspectu tuo [*item* I par. 17, 17]). SEN. epist. 95, 72 hoc *factum Tuberonis* -m credimus? QVINT. inst. 12, 2, 3 istud -m putant (parvum *corr. quidam frustra*). VEN. FORT. carm. 6, 10, 31 duco -m propriam ... salutem. γ *subintellegendo verbo q. e. 'esse'* (*in parenthesi* TAC.; *vix addas* CLAVD. 3, 238 *cum Birt; cf. etiam supra l. 26*): STAT. Theb. 4, 673 usque adeone -m cineri data mater. TAC. hist. 3, 8, 1 quod, per se -m, ... magni momenti locum obtinuit (par⟨v⟩um *edd. cum Halm, vix recte*). TERT. apol. 21, 18 -m hoc ([hoc *om. rec. vulg.*]. patient. 3 p. 4, 5). PRVD. psych. 66 fortasse -m fortis matrona *eqs.*

c *per (acc. cum) inf.*: α -m est *sim.* (*suppl. 'esse' e. g.* OV. epist. 3, 25. 9, 47 STAT. silv. 3, 2, 67; *pauca selecta*): CIC. Lig. 35 -m est me hoc meminisse. VARRO ling. 8, 38 *analogiam* in aliqua *parte* esse. SALL. Iug. 31, 22 inpune male fecisse. OV. met. 5, 666 vobis supplicium meruisse. fast. 2, 415 non nocuisse -m est, prodest quoque. LIV. 38, 14, 11 non erubuisse absentem. MANIL. 1, 16 quod solum novisse -m est. 5, 156. VAL. MAX. 1, 8, 8 si occidisse -m est (*cf. Nepotian. 9, 9* quando nec ... prodest). SEN. Herc. f. 49 reverti. benef. 2, 11, 5 dedisse. epist. 94, 11 praecepta dare scienti supervacuum est, nescienti -m. LVCAN. 4, 501 suis ... gladiis incumbere ... esse -m scimus. PLIN. nat. 8, 85 tamquam -m esset uno ore fundi venenum. QVINT. decl. 260, 18 abdicare. 260, 27 illud -m est, notari infamia? illud -m est, exulem esse domus suae? *al.* β *alia verba*: SALL. Iug. 31, 9 haec talia facinora inpune suscepisse -m habuere (LIV. 42, 3, 6 templum ... violare -m habuisse, nisi *eqs.* VELL. 2, 76, 4. VAL. MAX. 5, 1, 3 -m habes publica impietate furere, nisi etiam *eqs. al.*). VAL. MAX. 3, 4, 4 fortuna -m duxit ... fasces largiri, nisi *eqs.* QVINT. inst. 10, 1, 91 -m ... dis visum est esse eum maximum poetarum (PLIN. epist. 8, 6, 14 tantorum dedecorum esse curiam testem. HIL. c. Const. 21. *al.*). decl. 332, 12 experimentis credere -m putavit (RVT. NAM. 2, 35). *al.*

2 *quid -m sit, subintellegendum est* (*suppl. 'est'* PLAVT. Pseud., SEN. Ag. 970; *parum constat de* TVRPIL. com. 63): PLAVT. Pseud. 1276 '-m' clamitant *spectantes saltanti* (partim *var. l.*, πάλιν *Schoell, fortasse recte*). Truc. 910 cedo, quamquam -m est; ... -mst. CIC. Verr. II 3, 73 *nummi* dantur: -m est. II 3, 221 licebit: adhuc -m est. fin. 5, 81 (*opp.* satis). SEN. contr. 1, 7, 9. 10, 5, 1 SEN. Ag. 293. 970 benef. 2, 10, 2. *al.* PLIN. nat. 18, 266 adhuc -m est. MART. 8, 78, 4. *al.*

B *attrib.* (*nisi appos.; sing. praeter* PLIN. phys.): SEN. contr. 4 praef. 2 -m ... habuit fiduciam (*nisi adverbialiter ad totam locutionem* 'h. f.'). SCHOL. Cic. Gron. D p. 314, 19 tanta res -m pretium habuit. AVG. serm. 80, 5 multum dat plumbum contra -m argentum. SEV. MINOR. p. 735ᴮ non -m ... tempus (parvum *vix recte Seguí Vidal cum uno cod. saec. XV*). VITA Melaniae (BHL 5885) 22 -m conditum (*gr.* μικροῦ). 61 periculum (*gr. non resp.*). THEOD. PRISC. log. 91 potum frigidum per momenta -m dabo. PLIN. phys. Bamb. 82, 14 astellas absenti (*i. apsinthii*) -m. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 94 dabimus ... vinum ... -m ([*sed cf. 1, 5, 166* parvum]. PASCHAS. verba patr. 27, 2 [*gr. Cot. p. 587ᴮ* σαΐτην οἶνον, *cf. Vitae patr. 5, 17, 8* vasculum vini]. CAES. AREL. serm. 200, 5). 3, 3, 48 -m demus ... cibum (diaet. pass. 64 [parvum *Rose*]). SORAN. p. 51, 21 -m sanguinem (parvum *l*, sanguinis *h ut* CAEL. AVR. gyn. 2, 7; *gr. p. 101, 14 Ilb.* ὀλίγον ... αἷμα). PASCHAS.

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

verba patr. 44, 3 -m linum ([*var. l.* lini]. *gr. Cot. p. 503^{A}* ὀλίγα λινάρια, *cf. Vitae patr. 5, 6, 7* aliquantum lini). ANTHIM. 13 -m cariofilum. GREG. TVR. glor. conf. 102 -m ... cera. GREG. M. dial. 1, 7, 5 -m oleum (*sed cf.* 2, 28, 2 -m olei).

III *pro* **subst.** (*respicitur ipse status non sufficiens l. 40 et fortasse l. 26sqq.; v. etiam IB*): **A** *ponitur per se*: **1** *sine structuris*: **a** *pro obi.* (*exempla selecta*): PLAVT. Amph. 374 -m ..., praeut futurum est, praedicas. Bacch. 672 *v. infra l. 47.* Mil. 697 -m missum sibi. CIC. Cluent. 160 pro Cluenti voluntate nimium, pro rei dignitate -m, pro vestra prudentia satis dixisse videor (de orat. 2, 250 Brut. 179. opt. gen. 2 de hominibus dicit aliquid, de re -m. SALL. Iug. 19, 2 PLIN. paneg. 3, 5. *al.*). fin. 1, 26 -m vidit. SEN. contr. 9, 5, 15 relinquis nocenti nimium, innocenti -m. CELS. 7, 27, 5 bibitur (PLIN. nat. 23, 41). SEN. Tro. 210 meruit. benef. 4, 4, 3 dedit. 6, 33, 2 contuleris (QVINT. inst. 8, 3, 5 FRONTIN. aq. 89, 1). epist. 2, 6 non qui -m habet, sed qui plus cupit, pauper est (119, 7. NOVELL. Iust. 146, 3 [*gr.* μικρόν]. PS. PRIMAS. in Tit. p. 682^{A} -m habentes [*sic Pelag. ed. Souter p. 530, 6 app. crit.*, -m bibentes *ed. Migne; Pelag.* parvo utentes]). GAIVS epit. 2, 7, 5 -m dimissum est (ITALA Luc. 7, 47 [cod. r] cui autem -m dimittitur, -m diligit [*gr.* ὀλίγον ... ὀλίγον, *Vulg.* minus ... minus, *aliae vers.* modicum ... modice, pusillum ... modicum]. CAES. AREL. serm. 39, 2. 219, 2). CYPR. eleem. 24 ne -m metamus, plurimum seminemus. VOPISC. quatt. tyr. 15, 6 illae -m sumunt et res publica plurimum perdit (HIER. epist. 54, 10, 5 multo melius est cottidie -m quam raro satis sumere). HIER. epist. 52, 9, 2 tribuunt. *al.* **b** *pro subi.*: CIC. orat. 73 magis offendit nimium quam -m (*cf. p. 574, 32*). SEN. dial. 11 (12), 10, 11 cupiditati nihil satis est, naturae satis est etiam -m (ITALA psalm. 36, 16 [Ambr. in psalm. 36, 28] melius est -m iusto super divitias peccatorum [*gr.* ὀλίγον, *aliae vers. et Vulg.* modicum; *Aug. spec. 6 p. 33, 1* parvum, *sed plerique codd.* -m; *eodem spectant* VVLG. prov. 15, 16. 16, 8]. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 2, 4 G. -m ... tibi cum ceteris commune ... est). epist. 110, 20 non ... -m licet fortunae, sed ... nihil. PLIN. paneg. 20, 3 nihil aut certe -m intererat (PANEG. 2, 7, 6. HIER. epist. 49, 2, 2 vel -m vel nihil). AVG. in euang. Ioh. 81, 3 sive ... -m, sive multum, sine illo fieri non potest (*nisi ad a, sc. suppl. 'facere potestis'*). in psalm. 18, serm. 2, 11 haeretico -m (*ambiguum inter I et III*). COD. Iust. 4, 44, 16, 1 (*a. 392*) ut ... -m accedat publico nomini. GREG. M. dial. 1, 4, 13 -m superest. CAES. AREL. serm. 156, 2 quod ei possit sufficere -m. **c** *pendet e praepos.*: CIC. off. 1, 89 *mediocritas* est inter nimium et -m. *notione temporali* (*cf. IB1*): PASCHAS. verba patr. 52, 4 post -m (*gr. Cot. p. 666^{C}* μετὰ μικρόν, *cf. Vitae patr. 6, 3, 6* post pusillum).

2 *accedunt structurae partitivae*: **a** *per gen.* (*cf.* CLEDON. gramm. V 21, 4sq. multum et -m non iunguntur nisi genetivo tantum singulari, ut multum olei et -m aceti, *sed v. l. 62*): α *respicitur nimia parvitas, nimius defectus sim.*: (I) *gen. sing.*: PLAVT. Bacch. 671sq. auri dempsisti -m? :: quam (qua *vel* quia *trad.*) ... -m? immo vero nimio minus multo ⌊quam⌋ -m (⌊ ⌋ *om. P*). Merc. 692 -mne est malai rei, quod *eqs.* RHET. Her. 1, 1, 1 non ... -m fructus (PLIN. nat. 17, 262). 1, 9, 16 temporis (CIC. Rab. perd. 6 TAC. hist. 5, 21, 3. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 121, 8 [*gr.* τὸ βραχύτατον]. AVG. ord. 2, 3, 9 [parvum *trad.*]). CIC. inv. 2, 32 firmitudinis. S. Rosc. 46 humanitatis non -m. 49 miseriae. Phil. 11, 17 -m ... animi, -m roboris (LIV. 1, 47, 5. 30, 30, 14. *al.*). rep. 4, 8 si aut nihil iuris impertias aut -m (pro parvum *explicat* PRISC. gramm. III 76, 16). *al.* VARRO ling. 5, 109 suci. rust. 2, 1, 20 lactis. BELL. Afr. 87, 3 praesidii (LIV. 1, 56, 7. 3, 26, 6. *al.* FRONTIN. strat. 2, 11, 1 TAC. ann. 1, 58, 2). Alex. 56, 3 oneris. SALL. Catil. 5, 4 satis eloquentiae, sapientiae -m (*item* MARCELL. chron. II p. 77, 428, 1). Iug. 24, 4 fidei (LIV. 36, 38, 7. VAL. MAX. 9, 13 ext. 2 SEN. dial. 2, 6, 2 AFRIC. dig. 46, 3, 39). HOR. epod. 7, 3 sanguinis (OV. epist. 14, 82 CELS. 5, 26, 22 TAC. ann. 16, 15, 2. *al.*). *et saepius.* (II) *gen. plur.*: CIC. inv. 2, 178 hic liber non -m continet litterarum. Cluent. 5 -m firmamenti et -m virium (LIV. 3, 8, 7. 22, 35, 3. 30, 21, 1 aut animi aut v. SEN. contr. 1 praef. 16 CELS. 3, 24, 3. *al.*). fam. 9, 16, 10 salis ... satis est, sannionum -m (*v. Shackleton Bailey ad l., qui suspicatur* salinorum). LIV. 4, 9, 11 armorum bellique. 22, 55, 6 magistratuum. SEN. dial. 9, 2, 9 solaciorum. EVTR. 1, 6, 1 agrorum.

β *respicitur mera parvitas, paucitas sim.*: SEN. Med. 293 -mne miserae temporis lacrimis negas? (RVFIN. hist. mon. 7 p. 413^{A} -m adhuc t. [*gr.* ἔτι μικρὸν ... χρόνον]. AVELL. p. 2, 9 post -m t.). COLVM. 6, 30, 5 -m (parvum *var. l.*) ... hordei cum vicialibus. PLIN. nat. 29, 40 quidam admiscent farinam hordaciam et salis -m (29, 103 MARCELL. med. 19, 27. 22, 4. PLIN. phys. Bamb. 24, 6 [*ex Marcell. med. 10, 57* paululum]. PASCHAS. verba patr. 6, 2 -m illi s. afferto [*gr. Nau 1909 p. 367 n. 256* ἅλας *tantum, cf. Vitae patr. 5, 9, 21* sal]). ITALA I reg. 14, 43 (Hier. adv. Pelag. 1, 38) gustavi ... -m mellis ([*gr.* βραχὺ μέλι, *Vulg.* paululum]. MARCELL. med. 21, 11. 29, 56 PLIN. phys. Bamb. 31, 2). VEG. mulom. 2, 92, 3 -m sanguinis (*cf. Chiron 308* non multum). HIER. reg. Pachom. 4 p. 14, 7 B. damni (CASSIAN. conl. 14, 7, 3). VVLG. gen. 44, 25 tritici (PS. MATTH. euang. 34). Is. 30, 14 hauriatur -m aquae de fovea (OROS. hist. 4, 12, 8 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 31). RVFIN. hist. 4, 16, 7 non -m gloriae (*gr.* οὐ σμικράν). 6, 44, 4 *presbyter* -m eucharistiae puero ... dedit (*gr.* βραχύ). *al.*

b *per praepos.* ex: HEGES. 1, 43, 6 -m ex eo *veneno* reservavi. VITAE patr. 5, 4, 6 gustavit semel tantum -m ex omnibus (*gr. Cot. p. 357^{B}* μικρόν). 5, 10, 65 -m ex eis retineo ad victum (*gr. Cot. p. 638^{A}* μικρά).

B *ponitur cum adminiculis pronominalibus* (*indefinitis praeter* MVTIAN. *l. 19*; -m *antecedit praeter l. 19. 26. 31; saepe acc. pro adv.; de versione prava* -m aliquid *sec. gr.* μικροῦ τινος *i. q. 'paulo minus' v. Lundström, Lex. errorum interpretum Lat., 1983, 125*): **1** *non accedunt structurae*: CAPITOL. Pius 4, 8 -m nescio quid suis largiens (RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 8, 1 [*Migne gr. 35, 1237^{B}* τι μικρόν]. 5, 9, 3 obniti [*gr. aliter*]. 7, 11, 1 [*gr. l. c. 736^{A}* μικρόν]. 8, 6, 5 [*gr. aliter*]. 8, 10, 1 [*gr. l. c. 945^{D}* πρὸς ὀλίγον]. hist. 5, 24, 16 [*gr.* μικρά]. sent. Sext. 139 [*pro adv.; gr.* ὀλίγα]. MIRAC. Steph. 2, 3). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 3, 1 ut et ego -m aliquid glorier ([*Migne gr. 35, 409^{B}* μικρόν τι]. 1, 71, 1 [*gr. l. c. 480^{B} item*]. 5, 14, 5 [*gr. l. c. 1248^{A} item*]. 6, 9, 2 [*gr. l. c. 976^{C}* μικρά]. ACT. Archel. 1, 6 -m ... a., quantum viatico sufficeret. *accedit praedicativum*: GREG. M. epist. 2, 38 p. 137, 10 ut -m a. exenium [*i. 'pro xenio'*] offerant). *accedit pron. anaphoricum*: MVTIAN. Chrysost. hom. 10 p. 305/6 si -m eorum *peccatorum* remaneat ..., ipsum -m facit dolorem (*gr. p. 84* αὐτὸ τὸ μικρόν).

2 *accedunt structurae partitivae*: **a** *gen.* (*vix iam* CIC. fin. 5, 91, *ubi melius* paulum *cum edd.; cf. Madvig ad l.*): RVFIN. Basil. hom. 6, 1 p. 1782^{B} -m quid naturae illius, *sc. dei*, contingere ([*gr. p. 465^{A}* πολλοστοῦ μέρους]. GREG. M. dial. 2, 28, 1 -m q. olei. ACT. Archel. 37, 13 -m q. fermenti). Greg. Naz. orat. 1, 115, 3 secessi -m aliquid temporis ([*Migne gr. 35, 512^{C}* τι μικρόν]. hist. 6, 3, 9 somni. MIRAC. Steph. 1, 3 noctis). ENNOD. opusc. 3, 48 p. 343, 8 vini quiddam -m. **b** *praepos.*: CASSIAN. conl. 6, 11, 11 qui -m quiddam de substantia sua ... servaverant (CAES. AREL. serm. 39, 5 -m aliquid de opere sancti Augustini ... adiungendum). PALLAD. hist. mon. II 1 p. 345^{A} bibebat ... ex aqua -m quid ([*gr.* τὸ ὅσον]. ACT. Archel. 10, 1 aliquid ex ea -m [*gr.* μικρόν τι]).

appendix: **1** *opposita notabiliora*: satis: PLAVT. Bacch. 991 Epid. 634 CIC. Quinct. 2 div. in Caec. 36 Cluent. 160 Rab. perd. 6 Marcell. 26 de orat. 2, 250. *al.* nimis: RHET. Her. 3, 24, 39 CIC. Marcell. 21 Brut. 51 Att. 6, 2, 9 NEP. Iph. 3, 2 LIV. 21, 3, 5. 22, 47, 5 SEN. contr. 2, 6, 7. *al.* nimium: CIC. inv. 1, 1 Verr. II 2, 180 Cluent. 160 Phil. 10, 23 orat. 73. 178 off. 1, 89. 2, 45. *al.* multum: CIC. or. frg. AIII5 SEN. epist. 119, 7 QVINT. inst. 3, 1, 5 HIER. epist. 49, 2, 2 VVLG. eccles. 5, 11 Agg. 1, 6 PELAG. in II Cor. 11, 1 AVG. in euang. Ioh. 81, 3. *al.* amplius: VAL. MAX. 1, 8, 8 HIER. epist. 52, 9, 2 VVLG. IV reg. 10, 18 PELAG. in I Tim. 3, 8. plurimum: PLIN. epist. 7, 17, 10 CYPR. eleem. 24 VOPISC. quatt. tyr. 15, 6 RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 12, 2. *al.*

2 -m *adhibetur pro gradibus comparationis*: **a** *pro compar.* (*sc. sequitur* quam; *cf. Löfstedt, Sprache Tertullians, 1920, 35*): TERT. spect. 23 p. 24, 7 ne -m sit homicida q. *eqs.* AMM. 28, 1, 18 -m q. oportuerat. AVG. in euang. Ioh. 1, 9 ne ... -m dicam forte, q. potestis cogitare. DAR. Aug. epist. 230, 4 -m locutus ..., q. volui. NOVELL. Theod. 22, 1, 6 -m q. ei debebatur. COD. Iust. 1, 51, 11 (*a. 444*). **b** *pro superl., sc.* ut parum *i. ut minimum* (*cf. p. 562, 7*): CHALC. comm. 16 in tribus, ut -m, finibus (parvis *var. l.*). CONC.^{S} II 5 p. 97, 27 a tribus ..., ut -m, episcopis ... ordinatus.

adv. compar. ***minus.** *scribitur* me- PETR. CHRYS. serm. 5, 1 (*cod. A*). ORIBAS. syn. 3 add. p. 897 La. 5, 18 La p. 62. 9, 40 p. 346; mę- GREG. TVR. Franc. 8, 30 p. 344, 8 (*cod. B2*). NOT. Tir. 25, 2 -s. 49, 68^{a} paulo -s. *formae depravatae*: minu PLAVT. Truc. 578. SEN. clem. 1, 24, 1 (*var. l.*). CIL IV 6768 (*dub., cf.* CE 1931), mino ORIBAS. syn. 2, 2 La p. 94, 11 Mø., minum AVG. serm. 15A, 8L. serm. coll. Morin p. 193, 27 (*hanc formam a Morin et Lambot receptam Augustino tribuere nolumus; v. p. 582, 10. 47*). *de notione*: PRISC. gramm. II 93, 20 '-s' ... adverbium est quando cum positivo iunctum contrariae significationis comparativum demonstrat, ut (94, 2) '-s stultus' pro 'prudentior'; ... est tamen quando pro 'non' adverbio ponitur, ut (6) '-s bonus' pro 'malus'. GRAMM. suppl. 79, 24 minuendo, ut '-s bonus', 'minime bonus'. *legitur inde a* PLAVTO, ENN. *per totam latinitatem* (*de* NAEV. *v. l. 70*). [*it.* meno; *sard. centr.* minus; *raet. occ.* meinz, main; *francog.* moins; *prov. vet.* mens, menhs *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* menys; *hisp.* menos; *port. vet.* mẽos. *cf. M.-L. 5594. Battisti-Alessio IV 2424. Wagner II 117. Wartburg VI/2 126sqq. Corominas^{2} IV 40. Machado^{3} IV 103. St.*] [*vix recte trad.* NAEV. com. 94 ACC. trag. 377 CIC. prov. 36; *confunditur in codd. saepius cum* nimis, minas, munus, manus *sim.; in contextu manco* SCAVR. hist. 2 (*sed cf. vol. VI 1, 1424, 4*).]

CAPVT PRIMVM: ***usu adverbiali*** *mero* (*sunt, de quibus ambigi possit, an pro subst. vel adi. accipiantur, e. g. sub IA1a; transit in subst. vel adi. etiam p. 578, 6. 581, 74*): **I** *vigente vi comparativi*: **A** *usu communi*: **1** *non additur structura comparativa* (*sc. res comparata e contextu colligenda est*): **a** *pertinet ad verba vel ad totam sententiam*: α *in locutionibus non negativis* (*exempla selecta*): PLAVT. Amph. 584^{a} ut -s valeas et miser sis (Truc. 578 valeo, et venio ad -s valentem. CIC. dom. 15 VARRO rust. 3, 17, 8. *al.*). Aul. 19 -s ... me impertire honoribus. Bacch. 1103 -s aegre habeam -sque id mihi damno ducam. Curc. 45 formidabo. Mil. 1437 studeant (CAES. Gall. 6, 14, 4). Trin. 670 placet (861 QVINT. inst. 10, 1, 21). CATO agr. 5, 5 libebit. TER. Haut. 594 -s -sque obtemperat. CIC. inv. 2, 5 -s in arrogan-

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiam offenderent (fam. 2, 17, 7 Colvm. 1, 7, 1). Verr. II 2, 76 -s haec ad nos, -s ad ... discrimen, -s ad ... periculum pertinent (fin. 3, 43 Cels. prooem. 42). Caecin. 6 laedit (de orat. 2, 301 aut non laedit aut -s laedit. Verg. ecl. 9, 64 Colvm. 4, 29, 3. 5, 6, 27). Catil. 4, 9 -s erunt ... pertimescendi (Sen. epist. 82, 14 Amm. 20, 7, 13). Flacc. 66 -s dicuntur. Cael. 26 prima pars fuit illa quae me -s movebat (de orat. 2, 361 Sen. epist. 86, 18 Avg. civ. 6, 9 p. 264, 32 D. *al.*). Planc. 13 quod mea -s interest (Cels. 1, 3, 33). Mil. 19 dolendum (Phil. 12, 25 Mart. 12, 34, 11). 92 parcere (Sall. Catil. 25, 3 pecuniae an famae -s parceret). Phil. 2, 1 hoc in aliis -s mirabar (Paneg. in Mess. 112 Liv. 45, 8, 3 Val. Max. 7, 8, 3. 9, 8 ext. 1 Plin. nat. 5, 12. *al.*). 5, 29 hoc -s vereor (Apvl. flor. 9, 36 Tert. cult. fem. 2, 2 l. 12sq.). *et saepissime. verbo subintellegendo*: Cic. Att. 12, 40, 2 ne iaceam? quis umquam -s?

β *in locutionibus negativis* (*omisimus sollemniora velut* Cic. Verr. II 5, 20 ut nemini -s expediret. Caes. civ. 1, 85, 1 nulli ... -s convenisse. Verg. Aen. 11, 755 illa haud -s urget): (I) *in enunt. decurtato* nihil -s, *fere in responso* (*ad augendam negationem*): Ter. Haut. 667 nunc ita tempus est, mihi ut cupiam filiam: olim n. -s, *sc. cupii*. Eun. 435 purgon ego me de istac Thaidi ...? :: n. -s. 535 at tu apud nos hic mane ...:: n. -s (Don.: deest 'faciam'). Cic. Quinct. 62. Caecin. 14 ne forte quaeratis, num propinquus? — nihil alienius; amicus a patre aut a viro traditus? — n. -s. Font. 11. 33 n. vero -s (Sull. 53). fin. 3, 43. off. 3, 81 n. profecto -s. Qvint. decl. 328, 13 iudices ... dementiae hoc iudicaverunt! :: n. -s. Avg. c. acad. 3, 4, 8 tu ipse sapiens es an non? :: n., inquit, -s. (II) *in iunctura* 'nec -s' *sim., qua confirmatur vis* conexiva *velut vocibus q. s.* item, pariter *sim.* (*saepe quasi in enumeratione; attulimus potiora*): neive: Lex agr. (CIL I² 585) 41 n. ei ... -s ... liceto. nec, neque: Cic. Mur. 82 n. -s vellent, Cato, te quoque ... tollere. Pollio Cic. fam. 10, 32, 4 Varro frg. Non. p. 56, 31. rust. 1, 13, 3 boves ..., n. -s ... anseres, sues, porci. 1, 23, 4 n. -s ea discriminanda ..., item illa quae *eqs.* 3, 1, 6 n. -s ... nomen ... indicat *eqs.* 3, 2, 5 *villa* oblita tabulis pictis n. -s signis. Lvcr. 6, 14. 6, 550 Caes. civ. 3, 65, 3 Bell. Alex. 2, 2. Nep. Dion 2, 3 neque vero -s ipse Plato *eqs.* (Tac. ann. 2, 73, 2 mitem ..., modicum ..., n. -s proeliatorem. 3, 63, 3. 4, 15, 1 idem annus alio quoque luctu Caesarem adficit ..., n. -s morte amici. Apvl. apol. 35, 5. *al.*). Verg. georg. 1, 393. 2, 429 n. -s interea (*al. v. vol. VII 1, 2185, 2sqq.*). Verg. (?) catal. 9, 7. Prop. 1, 15, 7 potes ... componere ... n. -s ... variare. 2, 32, 59 n. -s ... non potuit ... negare. *al.* non: Caes. Gall. 7, 70, 6 n. -s, qui intra munitiones erant, perturbantur. Vitr. 1, 4, 4 n. -s etiam (2, 4, 2, *ubi resp. Cet. Fav. 8* aut). 2, 7, 4. 7 praef. 14. *al.* Fest. p. 340 et subsellio, et solio, quae n. -s a sedendo dictae sunt. Sen. benef. 5, 7, 4. *al.*

b *pertinet ad adverbia*: α *ad posit.* (*cum quibus gradibus iungere liceat, docent e. g.* Prob. inst. gramm. IV 73, 11 Don. gramm. IV 375, 1sqq. Serv. Aen. 7, 787. *al.*): Plavt. Bacch. 1103 -s aegre ([*v. p. 576, 81*]. Ter. Haut. 958 ego haud -s a. patior. Varro rust. 2, 11, 9 Plin. nat. 10, 164 Fronto p. 208, 17 v. d. H.). Cas. 1005 veniam -s gravate prospero (Stich. 763 accipit). Mil. 734 audacter (Caes. civ. 1, 59, 2 -s libere, -s a. Ov. epist. 20[21], 197). Rud. 701 -s ... bene (Cic. har. resp. 41 sentirent. Att. 13, 10, 1 actum. Qvint. inst. 9, 4, 98. *al.*). 995 saepe (Rhet. Her. 3, 8, 15 Cic. Brut. 308 Att. 4, 16, 9 Pvblil. M 67. *al.*). Rhet. Her. 3, 21, 34 commode (Cic. Verr. II 3, 134 Caes. Gall. 3, 13, 8 Colvm. 6, 3, 3. *al.*). Cic. Verr. II 2, 110 libenter. ac. 2, 146 num -s haec invidiose dicuntur? Tusc. 3, 10 nec -s ... acute. off. 1, 38 acerbe. Att. 3, 14, 1 moleste. 9, 7, 3 obscure. *al.* Lvcr. 2, 954 -s oblato acriter ictu (Tac. ann. 15, 10, 3). *al.* ? β *ad compar.*: Cic. Att. 14, 2, 2 (*loco parum sano*) sed -s diutius (sedimus d. *cod. R*).

c *pertinet ad nomina* (*i. adi.*; -s *ad subst. apponi vetat* Ps. Avg. categ. 11 [110 M.-P.] nec magis pater nec -s pater dici potest *eqs.*; *subst. quasi pro adi.* Nep. *p. 578, 83*): α *ad posit.* (*cf. l. 46; exempla pauca selecta*): Plavt. Epid. 428 -s hominem doctum -sque ad hanc rem callidum (Cic. ac. 1, 8). Mil. 733 multi (Cic. Cluent. 150 Phil. 10, 2. Brut. 172 non -s multa. *al.* Varro rust. 1, 7, 2 -s m. et -s bonum ... vinum et frumentum. *al.*). Poen. 461 contentiores mage ... atque avidi -s (Sall. hist. frg. 2, 43. Plin. nat. 21, 78 cautiorem -sque a.). Cato agr. 38, 4 fumosa. Ter. Ad. 605 res ... -s secundae (Avr. Fronto p. 40, 18 v. d. H.). Sisenna hist. 113 -s honore dignos (Cic. Catil. 3, 26 Amm. 27, 2, 11). Rhet. Her. 3, 21, 34 firma (Cic. Cluent. 51 Frontin. strat. 2, 3, 1). 4, 46, 59 bonos (Cic. dom. 8. Varro *l. 65.* Sall. Catil. 2, 6. 51, 27 Nep. Att. 12, 4. *al.*). Cic. inv. 2, 114 cupidos (fam. 14, 4, 1. Hor. epist. 2, 2, 156 c. timidumque -s. Qvint. inst. 3, 3, 8). 2, 168 partim utiliores, partim -s utiles (Ov. epist. 2, 129 -s et -s utilis. Cels. 4, 23, 3 Plin. nat. 14, 134. *al.*). *et saepe. adi. subintellegendo* (*exempla potiora*): Ter. Haut. 192 miserum? quem -s crederest? Eun. 757 *sc. formidulosus*. Cic. Phil. 6, 17 an ingratus sum? quis -s? orat. 90 *sc. facetus*. Att. 10, 11, 2. 16, 11, 2 Sen. dial. 3, 11, 1. *al.* β *ad compar.* (*ad rem cf. l. 46 nec non Löfstedt, Syntactica II 207sq. Hofmann, Indogerm. Forsch. 54, 1936, 131. Hofmann-Szantyr 169 [sed* Ov. fast. 1, 526 -s *ad sententiam referas]; v. etiam* Oribas. *p. 579, 24sq.*): Flor. epit. 4, 2, 47 nec -s admirabilior. Vlp. dig. 27, 9, 5, 10 possessio minor vel -s utilior. Arnob. nat. 7, 18 -s gratior et iucundior (*de textu vix dubites*). Rvfin. Adamant. 4, 8 p. 67, 25 Bu. -s

meracioribus ... malis (*vix ad verbum pertinet*). Boeth. herm. sec. 6, 14 p. 480, 18 -s quoque illa erit falsa *propositio*, quae -s veriorem perimit. Licinian. epist. 2, 16 M. maxime valentem -s valentiori *praeponere*.

γ *ad superl.* (*cf. p. 577, 46*): Ps. Avg. quaest. test. I 107 p. 250, 24 -s clarissimus *sol*.

d *adhibetur pro subst., sc. in arte logica, ubi iunctura* magis et -s *pro subi. vel pro obi. ponitur* (*resp. apud Arist.* τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, *cf. vol. VIII 54, 18sqq.*): Avg. civ. 8, 6 p. 330, 33 D. quod ... recipit m. et -s, ... mutabile est (Ps. Avg. categ. 10 [91 M.-P.]. 12 [131] in se. *al.* Mart. Cap. 4, 365. 366. 370. *al.* Boeth. Porph. isag. p. 48, 19). Ps. Avg. categ. 10 (91 M.-P.) nec numerus m. et -s sustinet. *ibid.* m. et -s in quanto inveniri non posse (12 [132]). 11 (110) suscipere (12 [132]. Boeth. categ. Arist. lat. 3b34. 4a9. 6a20. 25. *al.*). 12 (133) figurae ... non admittunt m. et -s (13 [142]). Mart. Cap. 4, 380 *facere et pati* habent ... m. et -s. *al.*

2 *indicatur res comparata*: a *per particulas comparativas*: α quam: (I) *in locutionibus non negativis*: (A) *ordine sollemni*: Plavt. Bacch. 409 -s mirandum est, ... si ..., q. si *eqs.* Epid. 12 -s iam furtificus sum q. antehac. Merc. 716 *rustici delinquunt* -s q. urbani. Pseud. 956 Truc. 323. Cato agr. 69, 2 dolium calfacito -s, q. si *eqs.* Ter. Eun. 760 -s potens q. tu, -s notus *eqs.* Phorm. 690. Lvcil. 702 hoc -s malum q. ut pessumum. Rhet. Her. 2, 24, 37 -s idoneam, q. res postulat, causam. 4, 22, 30 Cic. Tull. 3. *et saepe. per contaminationem quandam* (*sc. confunduntur e. g.* '-s quam tot horis' *et* 'prius quam medio die'): Flor. epit. 3, 10, 16 *Caesar* -s q. medio die insulam *Britanniam* ingressus est (*i. ante meridiem*). (B) *ordine inverso* (*sc.* quam *anteponitur; v. etiam l. 33. 47sq.*): Plavt. Cas. 456 *amo* me q. te -s. Varro rust. 2, 4, 22 minor grex q. maior -s sumptuosus *est*. Sall. Iug. 18, 12 Libyes q. Gaetuli -s bellicosi. 110, 5 regem armis q. munificentia vinci -s flagitiosum est. Ov. Pont. 3, 1, 98 iratum, q. fuit ante, -s. Liv. 26, 41, 8 adversae pugnae in Hispania nullius in animo q. meo -s oblitterari possunt. *al.*

(II) *in locutionibus negativis*: non (*ordine inverso* Ov. Pont. 4, 12, 22; 'n. -s q. et' Tert. pall. 2, 5 adv. Prax. 14 p. 251, 12, *v. Löfstedt, Sprache Tertullians, 1920, 26*): Plavt. Amph. 27 Iuppiter n. -s q. vostrum quivis formidat malum. Trin. 409 q. si *eqs.* Ter. Hec. 606 haec res n. -s me male habet q. te. Ps. Ter. Andr. alt. exit. 13. Tvrpil. com. 40 n. -s res hominem q. scutus tegit. Varro Men. 30 ling. 5, 18. 7, 32. *al.* Cic. inv. 1, 23, 28. *et saepe.* ne (neve Ov.): Plavt. Men. 1033 ne -s imperes mihi q. cum tuos servos fui. Cic. fin. 1, 70 ut ne -s amicos q. se ipsos diligant. Ov. fast. 4, 765 neve -s multos redigam, q. mane fuerunt. Liv. 10, 7, 5 Sen. dial. 12 (11), 15, 1 Colvm. arb. 20, 1 Tac. hist. 3, 11, 2. *al.* nec, neque (*contextu dub.* Aetna 604, *v. Goodyear, 1965, ad l.*): Plavt. Most. 658 nullum ... genus est hominum taetrius n. -s bono cum iure q. danisticum. L. Crass. or. frg. (25 M.) Prisc. gramm. II 428, 17 neque me -s vestri q. mei miserebitur (Cic. de orat. 1, 255 fam. 7, 5, 1. *al.* Varro ling. 10, 59 Nep. Milt. 2, 2. *al.*; *ordine inverso* Vlp. dig. 50, 1, 27, 2). Rhet. Her. 2, 1, 2 nec pluribus verbis, quam necesse fuit, n. -s dilucide, q. te velle existimabamus (*sim.* Cic. inv. 1, 49). 3, 16, 29 n. hoc magis aut -s *eqs.* Cic. Caecin. 27 n. -s niger n. -s confidens q. ille. Mur. 61 Sest. 58 Pis. 99 fin. 5, 96 ac. 2, 141. *al.* haud: Ter. Hec. 260 illam h. -s q. se ipsum magnificare. Liv. 1, 15, 5. 2, 40, 13 h. -s pernicioso q. pertinaci certamine. 2, 52, 4. 2, 60, 3. 3, 44, 1. *al.* Tac. Agr. 19, 2 quod ... h. -s arduum est q. provinciam regere. 20, 1 *pax* h. -s q. bellum timebatur. Germ. 23. ann. 1, 70, 4. *al.* Apvl. apol. 24, 2 (*conexu parum stricto*; magis *van der Vliet, vix recte; v. etiam Helm in ed. ad p. 28, 1*). flor. 15, 27. nihil (nil): Cic. Sull. 10 n. -s accusator debet dicere q. *eqs.* Sest. 2 n. -s est ferendum q. *eqs.* leg. 2, 25 n. -s gratum. 3, 42 n. -s civile. fin. 3, 38. Att. 2, 4, 7 ut n. -s velim q. *eqs.* 6, 4, 1 n. -s probari. 11, 24, 4 n. ... mea -s interesse. *al.* Sall. Iug. 14, 11 n. -s q. vim aut bellum exspectantem. Ov. epist. 17 (18), 185 nil. Liv. 1, 31, 6. *al.* Sen. contr. 1, 6, 11 Sen. benef. 4, 10, 4. dial. 3, 15, 3 nil. 12 (11), 9, 1. *et saepius.* numquam (non ... umquam: Liv. 22, 59, 2): Cic. prov. 12 quod ... ipse n. se -s q. erat nequam esse simularit. de orat. 2, 15 n. mihi -s q. hesterno die placui. rep. 1, 27 *Africanum* n. -s solum esse q. cum solus esset. off. 3, 1 n. se -s otiosum esse, q. cum otiosus ... esset. Sen. epist. 82, 22. *cetera exempla*: Liv. 30, 30, 20 nusquam -s q. in bello eventus respondent. Sen. benef. 6, 27, 5 nemo -s ... q. is *eqs.* dial. 12 (11), 5, 1 nulli -s gratum *eqs.* (Plin. paneg. 46, 7 de nullo. Svet. Vit. 7, 1 nullos).

β ac, atque, et (*in locutionibus negativis; fort. cum Amann restituendum* et *pro* ut Coripp. Ioh. 8, 149): Catvll. 61, 176 illi non -s ac tibi *eqs.* (Sall. Iug. 46, 6 neque ... idcirco -s, sed pariter, ac si *eqs.*). Lvcr. 2, 351 nec -s atque homines inter se nota cluere *animalia* (4, 756 aeque nec -s a. oculi). 3, 1092 nec -s ille diu iam non erit ... et ille (*nisi* et *vi copulativa intellegendum*; nec *vel* non -s et *pro* nec -s etiam *sim. v. vol. V 2, 915, 62. 65*).

b *per casus*: α *abl.* (*selecta inde ab* Ov.): Cato or. frg. 2 (173 M.) nihil ⟨e⟩o -s volunt dici. Ter. Eun. 227 hoc nemo fuit -s ineptus. Cic. Verr. II 4, 71 quid hoc indignius aut quid -s ferendum? Phil. 12, 24 nemo me -s timidus, nemo tamen cautior. fin. 1, 19 ac. 2, 128. Lvcr. 5, 730 *quasi sit, cur* -s hoc illo ... amplectier *audeas*. Nep. Att. 13, 1 nemo illo -s fuit emax, -s aedificator. Hor. sat. 1, 6, 24 trahit ... Gloria ... non -s ignotos generosis. Ov. met. 14, 170 si -s

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Aenean veneror genitore. trist. 4, 4, 60 nec -s infidā terra timetur aquā. Pont. 1, 1, 16 non -s hoc *opus* illo triste. 1, 3, 66 -s nullo Zmyrna petenda loco. VELL. 2, 33, 3 neque eo viro quisquam aut alia omnia -s aut gloriam magis concupiit. VAL. MAX. 2, 7, 10 nec -s Pisone acriter Q. Metellus. SEN. Med. 737 addit venenis verba non illis -s metuenda. *al.* β *gen.* (*ad rem cf. Hofmann-Szantyr 112sq.*): VITR. 5, 6, 6 columnae summae medianarum -s altae sint. 8, 6, 4 -s longae pedum denum. 10, 13, 4 -s altam cubitorum *tot.* ORIBAS. syn. 4, 12, 4 Aa horum ... -s nutriunt (*gr.* τούτων δ' ἧττον, La: a superscriptis). *ibid.* omnium (*gr.* πάντων, La: omnibus). 4, 15, 4 Aa nihil eorum *animalium* -s est *cacochyma* et cervina (*intellegimus cum gr.*: '*non -s cac. quam caro animalium dictorum est etiam caro cervina*', *sed* La: quam cervina). 4, 15, 10 La ficus ... -s *cacochyma* ellorum de montibus pomis (*male vertit gr.* ἧττον τῶν ἄλλων ὡραίων, Aa *sine gen.*). 4, 33, 1 La -s ... brassice sparagus ... desiccat (*gr.* ἧττον ... τῆς κράμβης, Aa: a brassica).

c *per praepos.* a, ab (*ex l. 29; cf. Hofmann-Szantyr 111sq.; praeterea v. e. g. l. 9. 15. p. 581, 80. 582, 57*): NON. p. 530, 11 'intra modum', hoc est: 'a modo -s'. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 139 non -s ab epilepticis ... cadens. 5, 10, 111 *eruptio* -s ... a prioribus tuta est. 5, 10, 112 *si eruptio* praefocationem -s ingerat, -s quidem a supradicta (CASS. FEL. 76 p. 182, 4 ipse a supra dictis -s sitit. *cf. l. 9*). ORIBAS. eup. 2, 1 C 21 Aa p. 457 *pullinum stercus est* a columbino stercore -s calidior (*gr. K 73* ἧττον ... θερμή, La: -s calidum). 2, 1 S 12 Aa *adeps* vitulinus ... -s calidior a taurino est (*cf. gr. Σ 29* ἀπολείπεται, La *per merum abl.*). syn. 4, 12, 5 Aa pastinaca ab his -s nutriunt (*cf. gr.* ἔλαττον, *La* mediocriter). 4, 13, 3 Aa senilium animalium caro -s nutrit a crescentibus (*gr.* ὀλιγοτροφωτέρα, La senum animalium carnes -s nutrimenta prestant ex his). *al. apud eundem.*

? d *per parataxin* (*sine particula compar.; cf. Hofmann-Szantyr 592*): CIC. nat. deor. 1, 107 quid est quod -s probari possit, omnium in me incidere imagines Homeri ...? (*v. Pease, 1955, ad l.*). PLIN. epist. 2, 12, 4 quid ... -s aut congruens aut decorum, notatum a senatu in senatu sedere *eqs.*

B *indicatur mensura deficiens* (*per pron. sim. vel adv. praeter p. 580, 29*): 1 *per abl.* (nihilo -s *et usum coniunctionalem iuncturae q. e.* quo -s *v. sub* nihil *et* quo; *hic illic pro iunctura* eo -s *sim.*, *cui antecedit* quo magis *sim.*, -s *solum ponitur, e. g.*, PLAVT. Cas. 805 OV. epist. 2, 129 LIV. 26, 38, 9): a *sequitur locutio comparativa per* quam (atque *l. 46*, *abl. compar. l. 46*): α qui -s (*in interrogatione quasi argumentantis; huc attulimus, quamquam* qui *etiam per* '*cur*', '*quomodo*' *sim. explicari potest*): PLAVT. Amph. 986 qui -s liceat deo ... q. servolo? Rud. 218 qui -s servio, q. si ...? 1020 numqui -s ...fur sum q. tu? TER. Eun. 1027 qui -s q. Hercules servivit Omphalae? CIC. Cael. 64 qui -s ... potuit, ... q. si ...? Att. 16, 15, 6. HOR. sat. 2, 3, 311 qui ridiculus -s illo? 2, 7, 96 qui peccas -s atque ego? LIV. 3, 39, 6 neque se videre, qui sibi -s ... q. illis ... liceat. 28, 43, 18. β *alia*: PLAVT. Rud. 185 nimio ... -s ... memorantur q. *eqs.* (460 n. -s altus. Truc. 452. 673). TER. Phorm. 11 -s multo audacter q. nunc (CIC. inv. 2, 118 m. -s commode. fin. 4, 9. Att. 13, 6, 4 non m. -s diligens. VARRO ling. 9, 114 non m. -s. AVG. civ. 5, 18 p. 224, 28 D. 21, 5 p. 496, 33). CIC. div. in Caec. 18 -s aliquanto nunc ... q. antea (48 -s a. contendet q. potest. Verr. II 1, 2. div. 1, 28 a. -s q. olim. SALL. hist. frg. Vind. ed. Bischoff [Wien. Stud. 13, 1979, 122]). Att. 5, 21, 14 -s paulo exspecto, q. si *eqs.* (CELS. 8, 3, 1 p. -s q. aequaliter. PLIN. nat. 11, 171 p. -s q. tota adhaerens. 17, 235 cortex ... tiliae renascitur p. -s q. totus. QVINT. decl. 377, 8). VITR. 9 praef. 12 quanto -s magno corpore ... q. *eqs.* (SEN. contr. 1, 3, 4 [*dub.; cruce notavit locum Winterbottom*]. SEN. epist. 20, 9 nudum, quanto -s q. [in] stramentis incubantem. *cf.* SEN. contr. 9, 4, 6 at patrem quantulo -s q. occidisti?).

b *usu vario* (*sc. non additur locutio comparativa*): α quo *vel* qui (*v. quod monuimus l. 40sq.*): PLAVT. Amph. 76 qui -s eadem histrioni sit lex quae summo viro? Cas. 998 monebo, si qui meministi -s. Merc. 825 qui -s ... contentus. Pseud. 160 numqui -s (Rud. 736 TER. Ad. 800). Rud. 976 qui -s ... oportet? Stich. 61. TER. Andr. 655 quo tu -s scis aerumnas meas (*v. Shipp, 1960, ad l.*). CIC. S. Rosc. 69 quo -s est credibile ..., eo magis *eqs.* Manil. 59 quo -s certa est ..., hoc magis *eqs.* Rab. Post. 42. *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 15, 1 W. quo -s ... arbitror. VARRO ling. 8, 43 quo magis -sve sit simile. rust. 3, 2, 12 qui -s ... possum? LVCR. 2, 989 qui -s esse queant *eqs.* *al.*

β tanto (*resp.* quanto *cum compar. praeter* PLAVT. *et* PLIN. *min.*): PLAVT. Merc. 573 pervorse facies. :: quodne amem? :: t. -s (*sc. incaute agas*). LVCR. 5, 624 quanto ... magis ..., t. posse -s *eqs.* (5, 631). OV. Pont. 3, 9, 23 *res* t. -s (maius, magis *var. ll.*) ardua, quanto ... maior *eqs.* CELS. 6, 6, 29 quanto ... minor ... impetus, t. finis -s expeditus est. PLIN. nat. 10, 150 PLIN. epist. 9, 34, 1 paneg. 79, 1. *al.*

γ paulo: ① *significatur minor quidam gradus* (*huc fortasse* GLOSS. II 382, 3 ὀλίγῳ ἧττον. *vix addas p. 567, 20*): LVCIL. 708 p. -s ... magna. CIC. Quinct. 11 p. -s consideratus (Sull. 72). Att. 11, 21, 3 temperata. ALF. dig. 19, 2, 27 pr. commode. PLIN. nat. 5, 4 monstrifica (*cf. antea*: -s ... mirentur). QVINT. inst. 12, 9, 16 promptis. COD. Iust. 8, 37, 13, 2 vel plus vel p. -s adimplere. ⑪ *significatur aliquid paene accidisse, esse, fuisse sim.* (*ortus videtur hic usus ex ellipsi particulae comparativae, cf. l. 55 cum p. 580, 11; v. etiam p. 580, 30; huc pertinere videntur* GLOSS. II 371, 44 μικροῦ δεῖν. 394, 12 παρὰ βραχύ): SVET. Tib. 39 quod p. -s ... evenit. MOD. frg. 2 *insulae quaedam exilii* sunt p. -s summo supplicio comparandae. ITALA psalm. 72, 2 (Sangerm. *al.*) p. -s moti sunt pedes (*aliae vers. et Vulg.* paene, *gr.* παρὰ μικρόν. *cf. p. 41, 54sqq. et* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 95, 3 [*Migne gr. 35, 497*[C] παρ' ὀλίγον]. Orig. in psalm. 37 hom. 2, 4). 93, 17 (Sangerm. *al.*, *sim.* VVLG.) p. -s habitaverat in inferno anima mea (*gr.* παρὰ βραχύ, *cf. Aug. in explic.* prope rueram). 118, 87 (Veron., *sim.* VVLG. *al.*) consummaverunt (*gr.* παρὰ βραχύ, *cf. Ambr. ad l. p. 250, 4* propemodum consummatum, *Cassiod. ad l.* paene consummatos). HERM. Pal. sim. 8, 1, 14 virgas ... p. -s totas virides ([*gr.* παρὰ μικρόν]. THEOD. MOPS. in Gal. 6, 17 p. 110, 14 [*nisi cum gr.* μικροῦ *ad verbum referas*]). IREN. 2, 19, 4 uti *mater* pene suffocaretur et p. -s corrumperetur. CONC.[S] I 3 Rustic. p. 203, 19 (*gr. I 1, 4 p. 30, 22* μικροῦ, *vers. Tur. et Dionys. Exig. Conc.*[S] *I 5 p. 306, 32* paene). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 60, 32 (*gr. I 1, 5 p. 135, 35* μικροῦ δεῖν). *al.*

δ *alia*: QVADRIG. hist. 85 milites Metelli sauciabantur multo -s (CIC. inv. 1, 13 m. -s recte [*bis*]. Caecin. 104 quaeri. Mur. 76 amat. Planc. 8 ferendum. Brut. 108 paulo ... copiosius nec m. -s prudenter. orat. 25. 129. *al.*). CIC. Quinct. 9 quo plus ... possunt, eo -s ... debent (Verr. II 4, 139 eo -s ... oportere, si *eqs.* Caecin. 46. de orat. 2, 37 non, si ..., eo *eqs.* leg. 2, 44 non insequar longius, eoque -s quo plus *eqs. al.* VARRO ling. 9, 88. *al.*). de orat. 1, 252 quod si ..., quanto -s est ... descendendum? (LVCR. 4, 70 multo citius, q. -s *eqs.* SALL. Iug. 107, 1 tanto tutiores. OV. rem. 217 q. -s ..., magis *eqs.* LIV. 28, 44, 4 SEN. nat. 2, 26, 7 COLVM. 11, 1, 9. *al.*). 2, 76 hoc -s ... errant, quod *eqs.* (Att. 11, 11, 1 ne ... facile ... possim, h. -s, quod *eqs.* CVLEX 200. HOR. sat. 1, 3, 93 -s h. iucundus. OV. met. 11, 723 quo magis ..., h. -s et -s *eqs.* CVRT. 4, 14, 24. *al.*). HOR. sat. 2, 3, 93 -s locuples uno quadrante. APVL. met. 1, 4, 1 minimo -s interii (*i. paene, cf. p. 579, 82; per abl. compar. explicant Molt, Scobie*).

2 *per adv.*: IVV. 6, 210 longe -s utilis (IVLIAN. dig. 41, 2, 36 l. -s ... rogatio impedimento esse non debet [non *abundat; del. Haloander*]. *sequitur* quam: AVG. civ. 17, 23 p. 253, 14 D. 20, 21 p. 457, 30. *al.*).

II *transit in vim negationis, fere i. q.* vix, parum, non satis, non multum *sim.* (*sc. ratione quadam ironica vel mitigativa sim., cf. Hofmann, Umgangsspr. 146; exempla dedimus pauca selecta, quae nobis probabiliora visa sunt*): A *exempla varia*: 1 *pertinet ad verba vel ad totam sententiam*: PLAVT. Amph. 479 quod dixi -s (Merc. 24 PETR. CHRYS. serm. 101, 5). Bacch. 193 -s valet (*v. Ernout, 1935, ad l.; sed comparatio excludi non potest*). Mil. 1308 (*loq. unoculus ficticius*) hoc ... oculo utor -s (minem *trad.*). CAECIL. com. 88 hos singulatim sapere, nos -s arbitror. CATO orig. 31 *Ligures inlitterati de origine* vera -s meminere. or. frg. 22 (44 M.) primo -s animadverti. TER. Eun. 737 quod intellexi -s (CHIRON 205 -s intelligentes circa organum ventris. *cf. ibid.* idiotae et -s scientes). ELOG. Scip. (CE 9, 6) ne quairatis honore, quei -s sit mandatus (*Degrassi*: '*honorem quaerendum non esse, quippe qui propter aetatem ... mandari non potuerit*'). CIC. Cluent. 77 iudicia *senatorum* -s iam probari populo (ad Brut. 23, 9 W. illud tibi -s probari, quod a tuis familiaribus ... non probabatur. NEP. Them. 1, 2 cum -s esset probatus parentibus). div. 1, 24 non numquam ea, quae praedicta sunt, -s eveniunt (*v. Pease, 1920, ad l.*). VARRO rust. 1, 23, 3 lupinum, cum -s siliculam cepit (dominus *trad.*; *cf. postea*: non ita). 2, 9, 10 ne ducti sapore -s se abstineant. HOR. carm. 1, 2, 27 -s audientem carmina Vestam ([*v. Nisbet-Hubbard ad l.*]. QVINT. inst. 7, 1, 14 -s dicto audientem filium). *al.* *verbo subintellegendo*: CIC. div. 1, 66 sed hoc -s ad rem (*sc. pertinet sim.*). 2 *pertinet ad adi.*: TER. Haut. 259 meo patri -s sum obsequens. Phorm. 271 -s rei ... temperans (*v. Dziatzko-Hauler ad l.*). CIC. inv. 1, 22 -s honestas suspiciones (2, 32 rationi). Cluent. 85 -s ... fidele consilium. rep. 2, 51 *hoc* nomen -s est adhuc tritum sermone nostro. ac. 2, 74 -s bonis ... versibus. Att. 1, 19, 10 in quo *commentario* si quid erit, quod homini Attico -s graecum eruditumque videatur. 3, 15, 4 Pompei -s liberali responso (PHYSIOGN. 75 *gr.* ἀνελεύθερον). CAEL. Cic. fam. 8, 11, 4 -s certa fide. LIV. 35, 15, 9 disceptationem ... -s prosperam (44, 39, 4 fortuna). *al.* 3 *pertinet ad adv.*: CIC. inv. 2, 35 *facere* aliquid ... -s honeste. Verr. II 5, 131 res -s commode gestas (Att. 1, 16, 14. CAEL. Cic. fam. 8, 1, 2 quod isti operarii -s c. persequi possint. *al.*). Font. 28 -s moderate positum *verbum*. har. resp. 21 (*verba haruspicum*) ludos -s diligenter factos (*ibid. item.* 22. 37. NEP. Con. 5, 3 celatum. AVG. civ. 16, 40 p. 190, 20 D.). Tusc. 1, 106 ne laceratis membris -s bene utatur (NEP. Cim. 4, 2 vestitum). Att. 5, 20, 8 -s moleste fero. DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 1 Terentia -s belle habuit (BELL. Hisp. 32, 7). CAES. Gall. 5, 33, 3 cum ... -s (non *rec.* β) facile ... providere possent. NEP. Alc. 7, 2 omnia -s prospere gesta (Dat. 6, 1 haec propter hiemale tempus -s p. procedebant). *al.*

B *iuncturae peculiares*: 1 si -s (*vel* etsi, etiamsi, sin -s): a *servata vi negativa*: α *in sententia plena* (*exempla selecta*): PLAVT. Aul. 777 si me novisti -s *eqs.* (TER. Phorm. 362 [DON. *ad l.* non dixit 'non norat', sed '-s norat', quasi et ipse nosse deberet]. APVL. Plat. 2, 22 etsi sunt -s noti). Mil. 603 si -s cum cura ... lectus est. Poen. 27 si -s curassint (ARNOB. nat. 7, 42 p. 397, 12 M.). Truc. 900 si -s credis, respice. CATO agr. 141, 4 si -s in omnis litabit, sic verba concipito: *eqs.* LVCIL. 186 hoc ... te si -s delectat (CAEL. Cic. fam. 8, 1, 1).

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cic. inv. 2, 88 sin -s **poterit**, negabit (Verr. II 4, 47 Balb. 1 Tusc. 2, 8. 5, 6 etiamsi. *al.*). Verr. II 3, 144 si quis . . . -s commovetur. II 5, 69 si -s supplicio adfici, at *eqs.* Sull. 80 si -s **liceat** dignitatem *retinere* (de orat. 2, 16 sin tibi id -s licebit). har. resp. 32 quamquam hoc si -s civili iure perscriptum est, . . . tamen *eqs.* Phil. 1, 15 etiam si sequi -s audebitis *eqs.* de orat. 2, 16 si id mihi -s **contingat** (fam. 9, 17, 2 si id -s contigerit). *et saepe.* β *in sententia supplenda vel decurtata (exempla notabiliora et selecta; saepius in nexu* 'si . . ., si -s', *e. g. l. 13. 14. 15. 16)*: Cic. Cluent. 15 nonne timuisse, si -s vim deorum . . . at illam ipsam noctem . . .? Catil. 1, 10 educ . . . omnis tuos, si -s, quam plurimos. Planc. 62 in quibus *magistratibus* siquae praeterea est ars, facile patitur *populus*, sin -s, virtute eorum et innocentia contentus est. Phil. 1, 38 si . . . saepius . . . fiet, . . .; si -s *eqs.* Brut. 248 et si de aliis -s, de duobus tamen. opt. gen. 8 eos imitemur, si possumus; si -s, illos potius, qui *eqs.* off. 1, 120 si tempora adiuvabunt, . . .; sin -s, *eqs.* Att. 3, 16 si spes erit, . . ., si -s, *eqs.* 3, 19, 3 me . . . exspectes, si -s, *eqs.* 13, 1, 3 dederis mihi, quod ad te scribam; si -s, scribam tamen aliquid. *al.* Brvt. Cic. fam. 11, 3, 4 Cic. ad Brut. 24, 9 W. Varro rust. 1, 57, 2 Prop. 4, 4, 57 Ov. am. 1, 4, 68. *et saepe.*

b *vi adversativa i. q.* '*sin vero*' *(quocum confusum putat Mørland, Die lat. Oribasiusübersetzungen, 1932, 181 sq.)*: Oribas. eup. 4, 4 evacuas . . . ventrem . . .; sin -s clysteres non vult *eqs.* syn. 1, 13, 2 Aa p. 51, 15 Mø. *cucurbitae* per hoc largantur facile; sin -s infixe permanent, *eqs.* (*gr.* εἰ δὲ μηδ' οὕτως ἀνεθεῖεν, *La* quodsi non *eqs.*). 5, 18, 5 La p. 62 sin -s flegma ex ipso ventre generata est (*cf. gr.* εἰ δέ, *Ab* si autem). 9, 40 add. Aa p. 346 sin -s nullo modo extrahi potest.

2 **si quo -s** *i. q.* '*si -s*' (si nihilo -s *l. 43*; Gloss.[L] III Abstr. si 27 si aliter quam dico. V Aa s 388 si co -s: si non. Gloss. IV 282, 34 si cominus: sin autem, quo⟨d⟩ si non. V 558, 12 alioquin, potius, magis, quod si non vel si non, nam si non, verumtamen. *gr. resp.* εἰ δὲ μή *vel* εἰ δὲ μήγε, *quod totidem verbis lat. fortasse reddere voluit interpres; cf. Lundström, Stud. zur lat. Irenäusübers., 1943, 92)*: **a** *sententia supplenda*: Itala Matth. 6, 1 (cod. k) observate *eqs.* . . ., si q. -s mercedem non habetis (*aliae vers. et Vulg.* alioquin). 9, 17 (cod. k). Luc. 5, 36 sq. (codd. c, d). 10, 6 (cod. c *al.*) si . . ., requiescet . . .; si q. -s, ad vos revertetur (*aliae vers. et Vulg.* sin autem). 13, 9 (codd. d, e) si . . .; si q. -s, in futurum evellis eam (*cod. a* ceteroquin, *aliae vers. et Vulg.* sin autem). 14, 32 (cod. d; *cod. e* ceterum, *aliae vers. et Vulg.* alioquin). Ioh. 14, 2 (cod. b *al.* = Vvlg.; *aliae vers.* alioquin; *hinc* Avg. *ad l. saepius*). 14, 11 (cod. e *al.*, *aliae vers. et Vulg.* alioquin *vel* sin autem). apoc. 2, 5 (Ps. Cypr. ad Novat. 13, 10) age paenitentiam; si q. -s, veniam tibi *eqs.* (*Vulg.* sin autem, *aliae vers.* alioquin. *sim.* Vvlg. apoc. 2, 16, *ubi gr. item, cod. Fuld.* si nihilo -s, *aliae vers.* sin autem, ceterum, alioquin. *huc spectant* Ps. Ambr. serm. 26, 5 *et* Ps. Hier. epist. 33, 3). Iren. 2, 1, 5 (*bis*). 2, 32, 1 *praecepit* non male loqui . . .; si q. -s, reos esse *eqs.* Ps. Philo antiq. 60, 3 Ambrosiast. in Rom. 9, 5, 4 in I Cor. 3, 1. in II Cor. 2, 16 (*sim.* in Gal. 4, 12; *sec. Ezech. 3, 19 sqq.*). *al. apud eundem.* Ps. Avg. quaest. test. I 68 p. 118, 7 ut impii credant . . .; si q. -s, plectentur. *al.* **b** *sententia plena* (*vix* Plavt. *p. 579, 63*): Iren. 4, 27, 2 non oportet nos imputare his *peccata*, si q. -s contemnimus gratiam dei. Avg. in euang. Ioh. 68, 1 l. 14 (*ad* Ioh. 14, 2) an istae mansiones *sunt* . . .? si q. -s enim essent, dixisset: '. . .'. *vi potius adversativa i. q. si vero* (*cf. 1b*): Maximin. Aug. c. Maximin. 11 p. 715 instrue . . . testimoniis . . .; si q. -s reddere rationem . . . non valueris *eqs.* 14 p. 732 si ita referunt euangelia, . . .; si q. -s aliud aliquid forte . . . dixi, *eqs.*

3 **-sne** *i. q.* '*si -s*' *vel* '*alioquin*' *(ortum fortasse ex interrogatione* '-sne?', *i.* '*non est ita?*' *vel* '*non fit ita?*'): Canon. Turner I 1, 1 p. 23 rec. I si praecones pietatis extiterint, admittantur; -sne, . . . nullatenus admittantur (*sim.* rec. II, *gr. I 2, 2 p. 32u* εἰ δὲ μήγε, *alia vers. ibid.* si vero non fuerint). Conc.[S] II 2, 2 p. 36, 19 constituit . . . synodus nihil tale deinceps temptari ab episcopis, -s ne, qui aliquid huiusmodi adripuerint, proprium amittant gradum (*gr. II 1, 2 p. 160, 28* ἐπεί, *cf. II 2, 2 p. 57, 13* alioquin, *p. 89, 34* eos vero qui, *p. 101, 1 et 108, 4* qui vero). Cassiod. var. 4, 32, 3 si intentata iniuste se retinere cognoscunt, . . . restituant; -s ne (-sve *Accursius*, si quo -s *P*), . . . ad consularem . . . veniant. 5, 7, 3 *ut debitor* spatium habeat reddendi . . .; -s ne (-sve *var. l.*), . . . facultas eius . . . tuis compendiis applicetur. 12, 8, 3 (-sve *Cuiacius*). Act. Petr. 41 abstine . . . manus tuas a servis meis; -s ne, senties, si me contempseris. Pap. Tjäder 34, 43 (*a. 551*) promittimus . . . eiusdem . . . adimplere ea, -sne . . . satisfacere pollicemur (*aliter distinguit et explicat Tjäder,* ne *pro particula affirmativa accipiens*).

Capvt alteryvm: *usu* potius *praedicativo* *(vel inde novato)*:
I *adv. ponitur pro adi. praedicativo*: Schol. Cic. Gron. D p. 303, 24 oratoris est -s dicere poenam (*explicat Stangl:* '*minorem dicere*', '*minuere dicendo*'). Avg. mus. 6, 5, 13 ut . . . dominus *animae* . . . magis est quam ipsa, ita servus -s (*et ter ibid.; addas fortasse*: Comm. instr. 2, 28[32], 11 -s quam gentes eritis. Arnob. in psalm. 91 comparatus -s est ab eo, cui comparatur). in psalm. 132, 11 hominis dispensatio -s -sque fiebat (*opp.* crescebat). Arnob. in psalm. 8 ut modicum -s quam *angelos* . . . homines . . . faceret *deus.*

II *artius iungitur verbis quibusdam, ita ut quasi una locutio oriatur, quae sensum paene verbi compositi obtinet (ad rem cf. Löfstedt, Festschrift Wackernagel, 1923, 333 sqq. et Hofmann-Szantyr 455; cum multa a viris doctis allata varie explicari possint, potiora quaedam et notabiliora, sed non prorsus certiora, selegimus)*: **A** **-s esse** *i. q. deesse,* λείπειν (*suppl.* esse *l. 14; accedit dat. passim,* de *e. g. l. 6,* ad *e. g. l. 7. 12)*: **1** *subi. est* **neutr. sing.** (*ipsum verbum l. 15*): Optat. 7, 1 p. 166, 14 **nihil** -s est de lege (Avg. loc. hept. 5, 15. 6, 15 n. -s esset huic sententiae, etsi non haberet 'eos'. Conc.[S] II 5 p. 30, 22 ad demonstrandum. Theod. Mops. in Gal. 3, 25/6 p. 55, 18 [*gr.* λείπει]. *al.*). Serv. gramm. IV 428, 11 quando dicimus 'ipse legens', -s est **aliquid**, puta 'dixit' (Avg. serm. coll. Morin p. 193, 27 [minum *trad., v. p. 576, 58*]. Conc.[S] II 3, 2 p. 155, 20 [*cf. Rustic. p. 137, 3* deesset, *gr. II 1, 2 p. 129, 4* λεῖπον]. Op. imperf. in Matth. 53 p. 937 ad usum. *al.*). Hier. praef. Vulg. euang. p. 3, 10 quod in eadem re alius euangelista plus dicit, in alio, quia -s (*sc. esse*) putaverint, addiderunt *codices.* *al.* *subi. est* **ipsum verbum omissum** (*plura* Hier.): Serv. Aen. 1, 365 devenere locos: -s est 'ad'. 1, 530 -s est . . . 'quam' (*auct.* deest). 2, 419 atque imo: 'ab' -s est. 2, 458. 4, 281 -s est 'quamquam' (*auct.* deest). *al. apud eundem.* Hier. epist. 121, 2, 6 in euangelio -s est: *sequuntur verba quae desunt* (*cf. postea*: pauca verba . . . praetermisit).
2 *subi. est* **quodlibet** (*sing. vel plur.*): Chiron 50 *genesta* si -s est, *eqs.* Hier. praef. Vulg. pent. p. 68, 8 *Origines asterisco* inlucescere facit, **quae** -s ante fuerant, aut superflua iugulat *obelo* (praef. Vulg. par. p. 5, 1 asteriscis designans q. -s fuerint. Hesych. in lev. 8, 26 p. 883[C] Cassiod. inst. 1, 29, 2). Avg. serm. 209, 1 in quantum -s est *caritas* (*opp.* adest). serm. coll. Morin p. 153, 33 ut unus digitus -s sit. Op. imperf. in Matth. 9 p. 681 sicut et zizaniae numquam sunt -s in agro, sic non sunt -s irritatores in mundo. Lvx. anth. 332, 8 cui *horto* numquam -s est amoena frondis. Greg. Tvr. glor. conf. 5 p. 752, 22 quae *species* -s erant. Bened. reg. 56, 2 mensa abbatis cum hospitibus . . . sit semper; quotiens tamen -s sunt hospites, *eqs.* CIL XIV 3437, 5 tegulas, quae -s erant, de suo reposuit. *al.*

B **-s facere** *i. q.* **auferre, omittere, recusare** *sim.*: **1** *obi. est pron. vel subst.*: Optat. app. 1 p. 188, 31 si quid -s factum fuerit (*sc. a ministris curatoris domum perquirentibus*). Hier. hom. Orig. in Is. 2, 1 p. 250, 3 -s aliquid facere de profeta (*item mutatur textus*: p. 250, 19 nihil ex eo). Avg. in psalm. 93, 23 l. 31 *caeco* cui -s in utero oculos fecerat *deus* (*nisi per negationem explicandum; eodem spectant*: serm. 136, 1 quod -s fecerat. *ibid. bis* oculos. c. Iulian. op. imperf. 3, 162, 2 lumina). Tab. devot. Audollent 122, 8 quisquis mihi imudavit, involavit -sve fecit eas res (*v. vol. VII 1, 515, 26*). CIL IX 5860, 6 aliquit de marmoribus. **2** *obi. est enunt.*: Theod. Mops. in Eph. 5, 18 p. 182, 10 ut numquam -s faciatis, quin . . . laudetis deum.

C **-s habere** *aliquid i. q.* **carere aliqua re** (*iuxta obi. praeter l. 52. 55*): Ivlian. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 57 *Christus* nihil de naturalibus -s habuit (*eodem spectant*: 4, 59. 6, 36. *cf.* Avg. *ibid.* 4, 59 -s haec habere). Avg. immort. 7, 12 id ipsum esse -s habet *animus.* serm. 15A, 8L. ego -s (minum *edd. rec. sec. cod. C, v. p. 576, 58*) habebo unum digitum (*cf. supra l. 25*). de serm. dom. 1, 8, 20 aut addendo dicit quod -s habet aut faciendo quod habet. *ibid. iterum.* Greg. M. dial. 4, 26, 1 de perfecta iustitia aliquid -s habuerunt. Orig. in Matth. 13, 17 p. 224, 7 unusquisque tantum -s habet de similitudine puerorum, quantum longe est *eqs.* (*gr. bis* ἀπολείπεται). 16, 5 p. 481, 6 adhuc -s habebant de perfectione (*gr.* ἔλειπεν). in Matth. ser. 64 p. 149, 16 -s habebant oleum *virgines fatuae.* Adnot. Act. Petr. 28 p. 78, 3 (cod. Vercell. saec. VI) hic -s abet (*significatur lacuna ut*: 35 p. 87, 20; *impersonaliter an subi.* '*codex*'?). **-s haberi** *i. q.* **deesse**: Hier. epist. 106, 7 ubi quid -s habetur in graeco ab hebraica veritate. Compvt. Carth. 1, 4 p. 281, 9 -s . . . habentur ad plenum diem . . . horae tres *eqs.*

D **-s venire** *i. q.* **deesse** (*sc. in summa computationis*): Bened. reg. 18, 16 -s veniunt tres psalmi.

adv. superl. **minimē.** *scribitur* menimae Itala exod. 33, 12 (Lugd., *adnot. cod. in marg. inf.*), menime Pap. Chart. lat. ant. XX 711, 29 (*a. 565/570*). *al.*, mineme Novell. Valent. 25, 1 (*cod. M saec. VII*); *de scriptura* -nume, *quae non raro in edd. legitur, cf.* Cassiod. gramm. VII 150, 16 (*ex Cornuto*) in antiquiorum multo libris, quam Gaius Caesar est, per u pleraque scripta invenio, . . . minume; melius tamen est . . . i litteram pro u ponere *eqs.* *superl. auctum* minimissime *v. infra p. 585, 35; cf. particulas auctivas* Qvint. inst. 6, 3, 82 utique -e. Lact. opif. 1, 1 quam -e sim quietus (*aliter sub IA2a*). *de notione*: Gloss.[L] II Philox. mi 15 -e: οὐδαμῶς. Gloss. II 323, 54 ἥκιστα: -e. *legitur inde a* Plavto, Catone, Ter., Rhet. Her., Cic. *per totam latinitatem, sed a poetis neglectum (singulis vel paucis locis apud* Lvcr., Pvblil., Hor. sat., Verg., Ov., Manil., Phaedr., Sen., Bvc. Eins., Ivv. *al., cf. Axelson, Unpoet. Wörter 92).* [*confunditur e. g. cum* memini Cic. de orat. 2, 303, *cum variis formis vocis a. e.* minimus *e. g.* Varro Men. 175 Cic. nat. deor. 2, 3 Lael. 11 off. 1, 150 Liv. 45, 4, 5 Val. Max. 3, 2, 15, *cum nomine e. g.* Vitr. 1, 7, 2 Pavl. Fest. p. 122.]

I *servata vi superlativi vel elativi, sc. significat gradum quendam infimum qualitatis aut actionis minutae vel restrictae (mensurae v. sub B; cf. Hand, Tursellinus III 608 sqq.; voci, ad quam pertinet, anteponi solet, postponitur* Mela 3, 47 Sen. Phaedr. 895 Qvint. inst. 5, 10, 5 Itala act. 20, 12 [cod. e = Vvlg.]): **A** *relatione sollemni (exempla potiora, alia v. sub II)*: **1** *sine additamentis*: **a** *pertinet ad*

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adi. (*adv.* CATO, CELS. 8, 10, 1^A; *selecta inde a* CIC.; *positivo tantum adiungi docent* DON. gramm. IV 375, 1 SERV. gramm. IV 431, 15. *al.*): PLAVT. Stich. 120 ex malis multis malum quod minimumst, id -est malum ([-um est *P*]. CELS. 5, 28, 17^A -e m. est *ea species*, quae *eqs.* [*postea*: alterum genus peius . . ., tertia . . . deterior *eqs.*]. SEN. dial. 9, 7, 4 pro optimo *amico* sit -e malus. QVINT. inst. 7, 1, 37 aut id, quod optimum est, aut id, quod -e m.). CATO agr. praef. 4 invidiosus. *ibid.* male. TER. Eun. 2 placere . . . bonis quam plurimis et -e multos laedere *eqs.* ([*nisi* quam *etiam cum* -e *iungas, ut ad 2a pertineat*]. LIV. 31, 8, 8 -e m. stipendia [*item* 31, 8, 10]). CIC. Scaur. 32 -e durum aut asperum (CVRT. 7, 11, 14 -e a. ac praeruptus). Phil. 12, 21 cara. de orat. 2, 313 quae -e firma sunt *in argumentando* (CAES. Gall. 1, 52, 2 *partem* -e firmam hostium. 7, 60, 2. 7, 84, 2). 3, 33 -e sibi quisque notus est. VARRO rust. 1, 38, 3 -e bonum *stercus* equinum (*comparantur alia*). CAES. Gall. 2, 33, 2 -e arduus . . . ascensus. LIV. 32, 16, 15 ab ea parte, quae -e suspecta erat, impetu facto. VITR. 2, 9, 10 -e materies utilis (*sed Cet. Fav. 12* inutilis). CELS. 3, 26 -e pingues cibi. 8, 10, 1^A -e periculose. SEN. nat. 6, 21, 2 res -e . . . noxia; . . . longe perniciosior (PLIN. nat. 29, 87). *al.* **b** *pertinet ad verba vel ad totam sententiam*: CIC. inv. 1, 8 oratori minimum est de arte loqui . . ., multo maximum ex arte dicere, quod eum *Hermagoram* -e potuisse omnes videmus (SALL. Catil. 6, 7 eo modo -e posse *eqs.* LIV. 6, 11, 2. 27, 47, 6 SEN. dial. 5, 13, 4. *al.*). div. in Caec. 10 quem *actorem* -e velit ([maxime *pars codd.*]. 22 a quo Verres -e se accusari velit. Att. 9, 19, 2 id, quod -e vellem [-um *trad., rest. Gronov*]. fam. 6, 4, 3 ubi quisque sit, ibi esse -e velit. *al.*). Verr. II 4, 151 -e conveniebat ei deorum honores haberi, qui simulacra deorum abstulisset (Deiot. 28 hoc maledictum). Mur. 47 cui -e proderant. Phil. 10, 20 non est viri, -eque Romani *eqs.* (CELS. 6, 6, 1^B idque lippitudinis genus -e cum dolore est [*sed Hippocr. prorrhet. 2, 18 p. 44* ἀνώδυνος]). de orat. 2, 208 in eos, quos -e quisque debuerit, . . . *odium* excitatur (SEN. benef. 4, 3, 2 beneficia distribuere). 2, 341 ad orationis laudem -e adcommodata est (fam. 5, 16, 1 ad te consolandum). Brut. 207 mihi placebat Pomponius maxime, vel dicam, -e displicebat. orat. 222 quod -e apparet et valet plurimum. Tusc. 5, 100 intelleges, qui voluptatem maxime sequantur, eos -e consequi. nat. deor. 1, 6 et, cum -e videbamur, tum maxime philosophabamur (SEN. dial. 2, 18, 3 QVINT. inst. 9, 1, 19). *al.*

2 *accedunt additamenta quaedam*: **a** *iunctura* quam -e, *sc.* '*quam -e fieri potest*' (*cf. supra l. 9; aliter, sc. interrogando* LACT. *p. 582, 70*): α *pertinet ad adi.* (*adv.* CIC. off.): CATO agr. 35, 1 viciam et fenum graecum q. -e herbosis locis serito (*inde* PLIN. nat. 18, 164 q. -e aquoso herbidoque). 38, 2 lapidem . . . q. -e varium. 38, 3 *fornax* quam altissima et q. -e ventosa. 158, 1 *pernae frustum* q. -e pingue. CIC. Verr. II 1, 75 quo q. -e multi . . . audire possent (NEP. Timol. 3, 3 q. -e multa vestigia). off. 1, 114 ut ea, si non decore, at q. -e indecore facere possimus. CELS. 3, 22, 5 locis q. -e frigidis. SEN. benef. 1, 12, 1 mortale. dial. 9, 7, 4 inquinatos. PLIN. nat. 12, 97 fervens. 17, 69 rimosum. 36, 155 uliginoso. QVINT. inst. 8, 1, 2 peregrina et externa. β *pertinet potius ad verba vel ad enunt.* (*fere finalia sim.*): CIC. fin. 5, 87 ut q. -e animus a cogitationibus abduceretur. fam. 3, 3, 2 *si copias* q. -e imminueris. LVCR. 2, 852 q. -e ut possit . . . perdere (CELS. 3, 6, 17). NEP. Eum. 8, 7 ut q. -e fieret ignis. CELS. 1, 5, 2 si q. -e . . . loca aquasque mutet *aegrotus*. 8, 10, 1^G articulum . . . q. -e vincire opus est. COLVM. 8, 17, 6 *ut* q. -e . . . sentiant. 11, 3, 50 ut q. -e . . . admittatur. 12, 3, 8 q. -e oportebit . . . consistere. 12, 52, 13 ut q. -e . . . desideretur. PLIN. nat. 15, 22 ventilatis. QVINT. inst. 2, 13, 14 q. -e alligare. VLP. dig. 18, 6, 1, 3 ut q. -e detrimento sit.

b non -e *sim., sc. in figura q. d. litotes*: nec: CIC. de orat. 2, 322 est id . . . in totam orationem confundendum, n. -e in extremam. non: QVINT. decl. 360, 3 n. -e propterea. ITALA II Macc. 14, 8 (rec. L, *sim.* rec. X *et* VVLG.) n. -e vexatur (*gr.* οὐ μικρῶς, *aliae vers.* non modice, non mediocriter). act. 20, 12 (cod. e = VVLG.) consolati sunt n. -e (*gr.* οὐ μετρίως, *codd. d, g* non mediocriter). ACT. Petr. 4 scandalizabantur. PASS. Theclae Bb 16 te accusant (*aliae rec.* leviter *vel* pauci). haud: VITAE patr. Iurens. 146 M. lacrimis . . . h. -e deciduis.

c *accedit gen. partit., sc.* -e omnium (*aliter p. 584, 37*): CIC. S. Rosc. 96 ad te -e o. pertinebat. orat. 227 quod . . . tu -e o. ignoras. LIV. 32, 32, 14 non omnium . . . credo fidei . . ., atque o. -e Aetolis (*cf. Polyb. 18, 1, 7* ἀπιστεῖν . . . μάλιστα). EPIST. imp. Constant. frg. Vat. 36 condecebat.

B *determinatur mensura quaedam* (*per terminum inferiorem, cf. p. 561, 50 sqq.; dub.* SCRIB. LARG. 15, *v. Sconocchia in app. crit.; in iunctura* ut -e *l. 83*); *apponitur ad*: **1** *sing.*: CELS. 2, 8, 38 is morbus erit longissimus -eque ann⟨u⟩us (*cf. Hippocr. prorrhet. 2, 41* ἐνιαυτὸν τὸ ἐλάχιστον). 3, 4, 18 -e pars dimidia. COLVM. 5, 10, 13 nux a nuce -e palmo absit (*item* arb. 22, 2). arb. 7, 6 -e triennio. **2** *plur.*: COLVM. 1, 6, 6 pedes decem vel -e novem. 1, 6, 21 piscinas -e duas (arb. 16, 3 -e duobus mensibus. 19, 1 -e ante duos menses. QVINT. inst. 9, 4, 125 [-um *var. l.*]). 5, 9, 12 -e bis anno arari debet. 5, 10, 7 -e tribus pedibus (QVINT. inst. 5, 10, 5 tribus -e partibus [-um *pars edd.*]). 5, 10, 17 ut -e dies XXV ad brumam supersint (arb. 24 quinque et viginti). 5, 11, 6 dum -e quattuor digitis insita extent. SCRIB. LARG. 20 -e quater quinquiesve (*inde* MARCELL. med. 8, 1 ut -e). MELA 3, 47 septem -e, interdum plures.

II *adhibetur potius pro particula negandi* (*cf.* CHAR. gramm. p. 267, 27 B. [*ex Romano*] -e pro non [*affert* CIC. Tusc. 2, 44]. GLOSS. V 537, 12 -e: non; *v. etiam Hand, Tursellinus III 611 sqq.; inter superl. et negationem saepe discerni nequit; quam difficultatem illustrat e. g. Thesleff, Yes and no in Plaut. and Ter., 1960, 60 sqq.*). *de collocatione*: -e *anteponi solet voci negatae; postponitur* CELS. 3, 7, 1^A (*ordine inverso J*). APVL. met. 4, 2, 8 (*v. Hijmans, 1977, ad l.*). LVCIF. Athan. 1, 1 l. 42 D. 1, 32 l. 70 COD. Iust. 4, 20, 19, 2. *per abundantiam* COD. Theod. 12, 1, 189 nec . . . -e . . . obstringatur; *addas fortasse* FEST. p. 218 opinionem, neque in hoc neque in aliis . . ., refutare -e necesse est (*per* neque . . . neque *distribuitur negatio sequens*). PLIN. nat. 25, 61 vetant dari *helleborum* . . .; -e sanguinem excreantibus (-e *excipit negationem in* vetant *latentem*).

A *ponitur per se, sc. sententiae loco*: **1** *in responsione* (*vel quasi responsione*): **a** *simplici*: PLAVT. Bacch. 87 manum da et sequere.:: aha ,-e. 1186 faciet.:: -e, nolo. Curc. 206 amore utemur semper surrepticio?:: -e. Men. 1035 una tecum ibo domum.:: -e. 1122 uno nomine ambo eratis?:: -e. Most. 693 nunc dormitum iubet me ire *uxor*: -e. *al.* TER. Haut. 629 scio quod feceris: sustulisti . . . :: -e. Phorm. 526 non pudet . . .?:: -e. *al.* RHET. Her. 4, 16, 23. CIC. S. Rosc. 2 quid ergo? audacissimus ego ex omnibus? -e. Verr. II 4, 146 at quis appellat? magistratus aliqui? nemo. senator? ne id quidem. Syracusanorum aliqui? -e. *et saepe.*

b *amplificata*: α *per geminationem*: PLAVT. Trin. 752 sed ut ego nunc adulescenti thensaurum indicem . . .? -e, -e hercle vero. CIC. Mil. 104 '-e, -e' inquit; 'immo vero *eqs.*' TAC. dial. 14, 2 '-e, -e', inquit Secundus, 'atque adeo vellem *eqs.*' β *per particulas auctivas* (*cf. e. g. l. 55. 74. 84. p. 585, 8*): PLAVT. Trin. 752 hercle (*v. l. 25. cf.* CIC. Lael. 30 Africanus indigens mei? -e hercule. PLIN. nat. 29, 15 damnatam . . . rem utilissimam credimus? -e, Hercules). *ibid.* vero (*v. l. 25.* CIC. Lig. 20 reprehendo igitur? -e v. de orat. 1, 133. 2, 49 Brut. 232 rep. 1, 17. 1, 61. fin. 3, 12 hanc eorum . . . sententiam sequi nos censes oportere? -e v. istorum quidem, inquit. *al.* PLIN. nat. 28, 2). TER. Hec. 814 cessas?:: -e equidem. CIC. fin. 3, 12 quidem (*v. l. 33.* Att. 8, 9, 2 num igitur peccamus? -e vos q. 12, 41, 2. 14, 14, 2 ista culpa Brutorum? -e illorum q., sed aliorum. SEN. epist. 104, 24 -e q., si *eqs.*). γ *per gen. partit., sc. in formula* -e gentium: *v. vol. VI 2, 1857, 8, ubi addas*: TER. Ad. 342 quapropter quoquo pacto tacitost opus.:: ah! -e g.! (SCHOL. Bemb. non omnino). AMBR. virginit. 2, 6 hoc probamus? -e g.

2 *in locutione bimembri*: **a** *disiunctiva* (*fere interrog.*): COD. Iust. 4, 12, 1 (*a. 287*) utrumne iure steterint an -e (LVCIF. Athan. 1, 31 l. 37 D. legisti 'nolite zelari . . .' an -e? BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 4 p. 92, 9 utrum . . . an -e. in top. Cic. 1 p. 279, 12 trin. 5, 7. 6, 28 RVSTIC. c. aceph. p. 1184^A. 1222^D). ARNOB. nat. 1, 49 p. 44, 23 M. reputare quis mereatur aut -e (BOETH. c. Eut. 5, 48 aut . . . traxit aut -e). NOVELL. Theod. 17, 2, 2 seu in iudicium sit deducta seu -e. **b** *adversativa* (*sc.* si -e, *cf.* si minus *p. 580, 77*): VVLG. I reg. 6, 9 si quidem . . . ascenderit . . .; sin autem -e, *eqs.* DIONYS. EXIG. Conc.^S I 5 p. 242, 24 quae . . . anathematizare necesse est, huic epistulae nostrae subiecta sunt; ⌊quod si -e, *eqs.*⌋ (⌊ ⌋ *add. interpres*).

B *ponitur in conexu sententiae*: **1** *pertinet ad adi.*: PLAVT. Capt. 323 ubi -e honestumst, mendicantem vivere (CIC. off. 3, 49 perutile esse consilium . . ., sed -e h.). Men. 338 miror, qui ille noverit nomen meum.:: -e hercle mirum (TER. Hec. 220 Haut. 245 CIC. Verr. II 4, 102. 5, 48 dom. 140. *al.*). Mil. 356 -e malas (CIC. div. in Caec. 45 de orat. 2, 303. rep. 3, 26 in disserendo. Tusc. 2, 44 Epicurus, homo -e m. vel potius vir optimus. off. 3, 39 philosophi quidam, -e m. illi quidem, sed non satis acuti. *al.*). 647 *v. sub 4.* Vid. 43 -e mendace (CIC. Cluent. 175 percuriosus et -e m. VARRO rust. 2, 4, 11). TER. Hec. 759 quibus est -e aequom (LIV. 32, 18, 1 -e ae. animo. 37, 53, 7 PAPIR. dig. 48, 12, 3 pr.). CIC. inv. 2, 36 -e . . . pecuniae cupidus (SVLP. SEV. chron. 2, 46, 4 habendi). S. Rosc. 112 quod -e videtur grave iis, qui -e ipsi leves sunt. Verr. II 1, 134 hominem modestum et -e pertinacem (off. 1, 134 LIV. 9, 22, 5). II 4, 12 hominem maxime locupletem, -e avarum (Phil. 2, 113). Mur. 28 -e obscuris litteris (Mil. 26 res. Marcell. 15 consilium. fin. 3, 40. div. 2, 133 valde Heraclitus o., -e Democritus. Att. 14, 22, 1 QVINT. inst. 8, 6, 74). 50 -e timidum et valde calamitosum (p. red. in sen. 3 et maxime fidelem et -e t.). Flacc. 48 rem -e dubiam (Cael. 15 Balb. 56 har. resp. 20 nat. deor. 3, 10. fam. 3, 9, 2 spe -e d. et plane explorata. *al.*). *al.* VARRO rust. 3, 16, 7 -e malefica. CAES. Gall. 3, 19, 6 mollis ac -e resistens. *et saepe.*

2 *pertinet ad verba vel ad totam sententiam*: PLAVT. Capt. 545 edepol -e miror, si *eqs.* (Rud. 505 pol -e m., navis si fractast tibi. TER. Haut. 383. 525 CIC. Phil. 2, 87. *al.*). 640 ubi is nunc est?:: ubi ego -e atque ipsus se volt maxume (CATO orig. 95g quod mihi et liberis meis -e dici velim. TER. Eun. 333 cum -e vellem -eque opus fuit. CIC. div. in Caec. 13 Verr. II 2, 128. *al.*). Most. 272 etiamne unguentis unguendam censes?:: -e feceris (Rud. 1245 faciet. CIC. fam. 3, 5, 3 esse faciendum. CVRT. 5, 2, 15 -e vero haec feceris. GAIVS dig. 34, 5, 7 pr. *al.*). Poen. 327 damnum . . . Mercurius -e amat. Stich. 27 -e irasci decet (CIC. Mil. 1 Phil. 12, 1. Tusc. 4, 55 *oratorem* irasci -e decet, simulare non dedecet. ad Brut. 17, 2 W. Ov. rem. 408. *al.*). TER. Hec. 85 -e equidem me oblectavi. 409 hunc -est opus in hac re adesse ([DON.:

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

omnino non est o.]. Eun. 333 *v. p. 584, 77.* Ad. 625 QVINT. inst. 9, 4, 134 TERT. patient. 7 p. 11, 19). Ad. 881 id mea -e refert. CIC. inv. 1, 57 neglegendus (rep. 1, 11). 1, 104 oportuerit (2, 130. 135 COLVM. 7, 5, 21 PAPIR. dig. 42, 1, 35. *al.*). 1, 109 conveniat (2, 135 Flacc. 44 fin. 3, 66 Att. 11, 18, 1 fam. 13, 5, 2. *al.*). S. Rosc. 118 hoc ... -e latet (VVLG. gen. 35, 22 CONC. Carth. a. 525 [Corp. Christ. 149] p. 263 l. 342). Verr. I 29 *iudicem* -e expediat *eqs.* (LIV. 26, 38, 2 PLIN. nat. 21, 31). II 1, 60 -e probandum (Cluent. 128 prov. 36. fin. 3, 70 -e vero probatur *eqs.* 4, 46. ac. 1, 17 quod -e Socrates probabat. *al.*). *al.* *in locutionibus ellipticis (omisimus ea, quae facillime e contextu suppleri possunt)*: CIC. Tusc. 1, 40 num ... dubitamus? an sicut pleraque? quamquam hoc quidem -e; *eqs.* LIV. 23, 47, 6 -e ... cantherium in fossam (*sc. demiseris vel sim.; cf. Otto, Sprichw. n. 337*). CELS. 1, 2, 3 -eque ... committere (*inf. pendet e verbo q. e.* debet, *quod non paulo antecedit; similiter antecedit* oportet 4, 10, 1. *eadem ratione fortasse explices* COD. Theod. 6, 27, 1 -e ... revocari, *ubi antecedentia a compilatoribus neglecta esse videntur*).

3 *pertinet ad adv.*: PLAVT. Mil. 1001 loquitur laute et -e sordide. CIC. inv. 2, 119 -e eiusmodi esse. rep. 1, 65 facile (CELS. 2, 8, 25). ac. 1, 43 breviter sane -eque obscure (BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 10 p. 159, 15). facet. dict. 19 -e sero veni. CAES. Gall. 1, 1, 3 -e ... saepe commeant. LIV. 29, 36, 11 ambitiose. 42, 48, 2 crimen et maxima cura et -e tamen probabiliter ... defensum. VITR. 1, 7, 2 quo -e semper homines ... necesse habeant adire (*coni. Marini*, nomine *trad.*). PAVL. FEST. p. 377 viriliter. SEN. contr. 2, 2, 12 verbis -e licenter usus est *Ovidius*. PLIN. nat. 21, 178 diligenter. ARNOB. nat. 2, 47 -e istud necessario sequitur. COD. Iust. 10, 72, 7 (*a. 383*) -e diu ... maneat *eqs.*

4 *pertinet ad subst.* (*sc. verbalia in* -tor *et* -trix *terminata, quae etiam pro adi. posita esse possunt, cf. p. 578, 83; iuxta adi.* PLAVT., SVET., HIPPOCR.): PLAVT. Mil. 647 -e sputator, screator sum, itidem -e mucidus. LIV. 6, 2, 12 -e largitore duce. PLIN. nat. 14, 51 -e utique miratore inanium. QVINT. inst. 12, 1, 20 -e sui contemptor. SVET. Vesp. 14 offensarum inimicitiarumque -e memor executorve. HIPPOCR. aer. 4 p. 7, 27 voraces ... huius modi naturas esse et -e potatrices (*gr.* οὐ).

?*adv. superl.* **minimissimē** (*ad formam cf. p. 554, 49*). *fortasse i. q. portionibus minimis, parcissime*: CHIRON 145 cibariam -e dato ('cibaria minimissima?' *Oder in app.*, minutissima *Lommatzsch*).

Gatti.

adv. **parvē.** *fortasse adv. pro adi. praedic. i. q. eo modo, qui staturae parvae proprius est (ad humilitatem sim. refert Soubiran, alii ad statum vicinum)*: VITR. 9, 4, 5 -e (parvus *Rose*) per eas *stellas* (*Soubiran*, eos *trad.*) flectitur Delphinus (*spectare vid. ad Arat. 316* οὐ μάλα πολλός, *cf. Germ. 321* brevis; *textum omnino mutavit Krohn*).

adv. superl. **parvissimē.** *i. q. minime (sc. vi superlativi vel elativi); pertinet ad: levitatem actionis*: CAEL. AVR. acut. 2, 34, 182 si multo -e fuerit laesa *ea pars* (*i. cor*). chron. 2, 13, 172 aerem ... -e tepidare (parvissimi *edd. vet.*). *brevitatem sermonis*: CAEL. AVR. acut. 2, 38, 218 plurimi ... tacuerunt, aliqui ... memoraverunt ..., -e quidem *eqs.* *parcitatem bibendi (medicaminis)*: CAEL. AVR. chron. 2, 14, 206 *medicamen* sorbendum -e, ad modum unius cyathi ..., dehinc plurimum *eqs.*

deriv.: parvitas, parvulus; minister, minoro (-are), minuo, minusculus; minimo (-are).

compos.: parvibibulus, -collis; per-, praeparvus; minopere; perminimus; parumloquium, parumper, perparum.

cf. Onom. *Kuhlmann.*

parygrus, -a, -um, παρυγρος. [*de* AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 42 *v. sub* parichrus.] *i. q. leviter humidus (de medicamentis)*: MARCELL. med. 36, 51 adhibendum ... -um cerotum (ORIBAS. syn. 3 add. 24 La p. 902 ceruta calasticon -on [pari yciron *vel* ygron *codd.*; *ibid. iterum*]). ORIBAS. syn. 6, 50 add. Aa p. 128 empl⟨astrum⟩ ygra, id est -on ([partigron *cod. Sangall.*]. 8, 28, 5 Aa p. 246 -o e. uteris [*gr.* τῷ παρύγρῳ καλουμένῳ φαρμάκῳ, *La* paragro *contextu turbato*]). *n. sing.* -on *pro subst.*: ORIBAS. syn. 3 add. 24 La p. 903 parigron calasticum.

parypatē *v.* parh-.

1. *pās, pāsa, pān, πᾶς. [*dub. an huc pertineat* CIL IV 2330 pan⟨...⟩; GLOSS. III 195, 3 *v. sub* panax; NOT. Tir. 17, 84 *est syllaba* pan-; pantes *in* pantio PLAVT. Persa 858 *latere suspicatur Lindsay, Class. Rev. 19, 1905, 111.*] *vox saepius in locutionibus gr. textui lat. inseritur, e. g.* CIC. fam. 12, 20 (*idem* 15, 17, 1). PLIN. epist. 1, 20, 15. *scribitur litteris latinis*: CIL IV 2162 panta (*sine contextu et lectionis minus certae ut* 2178b). INSCR. christ. Diehl 3525,3 ec ton emon panton tuto emon (*de qua formula v. Ferrua, Epigraphica 2, 1940, 11*). 4889 archon pases tessimen (*i.* τῆς τιμῆς). ORIBAS. eup. 2, 1 G 3 Aa *et* La ge pasa, terra omnis. GLOSS.[L] I Ansil. PA 243 pan: omne graece (*sim.* 321. *al.*).

cf. diapanton, topanta; pallucidum (*dub.*).

2. pās *v.* pax.

pasca *v.* pascha.

pascālis *v.* paschalis *et* pastalis.

pasceolus, -ī *m.* *transformatum e gr.* φασκώλιον. *explicat* NON. p. 151, 10 ex aluta sacculus (*affert locos infra cit.*); *hinc pendent* GLOSS. V 606, 67 paculum (*i. phascolium*): sacculum, pasceolum (*acc. masc., vix neutr.*). 645, 33 pacceolus: alutacius (mut- *trad.*) sacculus. ?*addas* GLOSS. III 487, 10 pasce⟨ol⟩us: θύλακος. [*ad formas gr. referimus haec: ad* φασκώλιον GLOSS. *p. 585, 84* (paculum), *ad neutr.* φάσκωλον PAVL. FEST. p. 223 phascola (*G*, -colla *cett.*, -colia *edd.*) appellant Graeci, quas vulgus peras vocat.]

i. q. sacculus ad nummos continendos aptus (ad rem v. Schneider, RE XIX 2, 1898 sq.): PLAVT. Rud. 1314 nummi octingenti aurei in marsuppio infuerunt, praeterea centum minaria Philippa in -o sorsus (*contextu non prorsus sano; 1318* talentum argenti ... inerat in crumina). CATO or. frg. 49 (205 M.) pueris in ludo stilos, -os furare. LVCIL. 446 Syracusis sola, -um ⟨...⟩ alutā[men] (*enumerantur res luxuriosae*).

? **pasceus** *v. l. 2.*

***pascha,** -ae *n. et f.* (*indecl.?, cf. l. 49 et 64*), πάσχα (*quod in graecis respondere solet*). *de origine (cf. Mohrmann, Études sur le latin des chrét., I 1958, 205 sqq.)*: *1) graeca (cf. p. 588, 45)*: LACT. inst. 4, 26, 40 immolatio pecoris ab iis ipsis, qui faciunt, -a nominatur ἀπὸ τοῦ πάσχειν, quia passionis figura est. PS. ORIG. tract. 9, 9 B. ex passione nomen accepit. AVG. epist. 55, 2 (*contra graecam defendit orig. hebr. ut*: in euang. Ioh. 55, 1 in psalm. 120, 6). PS. AVG. quaest. test. I 116, 1 CHROMAT. serm. 17A, 1 L. GLOSS. -a: passio. *2) hebraica*: GAVDENT. serm. 2, 25 G. -a ... hoc est transitus (*sim.* AMBR. hex. 1, 4, 14 AMBR. [?] sacr. 1, 4, 12. AVG. civ. 16, 43 p. 194, 28 D. -a ... Hebraea lingua t. interpretatur. *al.*). HIER. in Ezech. 25, 15/17 l. 350 pro hebraico phascha graecum et latinum -a. in Matth. 26, 2 -a, quod hebraice dicitur phase (GLOSS. IV 546, 60). EVCHER. instr. 2 p. 154, 1 -a: transcensus (*sim. ibid. l. 4. cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 2, 313 -a quod significat transcensionem). *al.* *3) latina*: AVG. serm. coll. Morin p. 32, 12 sqq. (*post explic. hebr. et gr. addit*) latine -a pascere, ut dici solet 'pascam amicos'; ... -a quis agit, nisi qui pascit in pauperibus Christum? (*cf.* CHROMAT. serm. 17A, 2 L. -a .. cum Christo manducamus, quia ipse pascit, quos ipse salvat). *scribitur*: pasca ITALA II par. 30, 1. 2 (Complut. *al.*). Matth. 26, 17 (cod. q *ut* 26, 18 Marc. 14, 1 Ioh. 2, 23 [*sed* pascha *saepe in eodem cod.*]). COMPVT. Carth. 1, 2. 2, 3. 4. *al.* (*cf. gen.* pasces CIL X 4518 *a. 574*); *in cod.* ff[2] ITALAE *legitur* pascha, pasca, phascha (*cf. l. 24*), phasca. NOT. Tir. 122, 220 prima -a (122, 222 in p. -a. 122, 223 per p. -a). 122, 221 in -a.

de genere et formis: PS. ASPER gramm. suppl. 44, 23 (*cod. B, v. app. crit.*) *inter nomina gr. declinanda sicut* chrisma, chrismatis *eqs.* (*at exempla in schedis nostris non exstant; vix agnosces l. 64*). GRAMM. suppl. 96, 6 *inter* neutra nomina primae declinationis in -a desinentia (*enumerat casus*: hoc -a, huius -ae *eqs.*). *exempla (quatenus e contextu aliquid cognosci potest)*: *1) sing.*: *a) nom.* -a *fere neutr., sed fem.* ITALA Ioh. 11, 55 (cod. a). PEREGR. Aeth. 5, 9 CHRON. Alex. chron. I p. 125, 287. *b) gen.* -ae *fem.* TERT. bapt. 19 p. 217, 5 GAVDENT. serm. 4, 1 G. 4, 13. 5, 1. 8, 1. 10, 25 PRISCILL. tract. 4, 76 QVODV. prom. 3, 38, 44 CANON. Turner II 2 p. 232 rec. II. *al.*; *neutr.* AMBR. epist. extra coll. 13, 9. 13, 18 PS. AVG. serm. ed. Mai 99, 1. CASSIOD. hist. 2, 12, 13 (*at* 11, 5, 1 *fem.*). IORD. Rom. 363 CAES. AREL. serm. 204, 2; *alia*: -es CIL X 4518 (*a. 574*); -a (*indecl.?*) ITALA Ioh. 19, 14 (cod. q *al.*). PAVL. NOL. carm. 27, 53 COMPVT. cod. Col. prol. 12 p. 234. *c) dat.* -ae IVVENC. 1, 285. *d) acc. neutr.* -a *passim; vix masc.* HESYCH. in lev. 22, 26/28 p. 1078[C] -a ... intellegibilem (*corrigas* -bile); *fem.* -am (*at* FILASTR. 58, 1 celebrandum esse -am; *saepe cum var. l.* -a) ITALA Matth. 26, 17 (codd. q r[1]). Marc. 14, 16 (cod. k). Luc. 22, 11 (cod. r[1]). Ioh. 11, 55 (cod. r[1]). GAVDENT. serm. 1, 4 G. FILASTR. 87, 1. 149, 3. *al.*; *forma gr.* -an ITALA Hebr. 11, 28 (cod. d). *e) abl.* -a *fem.*: PEREGR. Aeth. 29, 5 SACR. Gelas. 504 M. tit. THEOPHIL. ALEX. praef. p. 221 (*at neutr. l. 62*). MAX. TAVR. serm. 54 tit. (*var. l. neutr. ut*: GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 259, 27). NOT. Tir. 122, 222; *neutr.*: COLLECT. Arian. serm. 3 tit. HIER. in Matth. 26, 3/4 AVG. serm. 8, 18 l. 557 LEO M. epist. 131, 2 (Conc.[S] II 4 p. 87, 19). THEOPHIL. ALEX. epist. 2 p. 220 (*at fem. l. 58*). *al.* *2) plur.* (*formam* -a *plur. esse negat* POMP. gramm. V 177, 4 sqq.): *de pluribus festis* HIER. in Dan. 9, 24 l. 440 per tria -a (*indecl.?* -ata *pars edd. vet.*). COMPVT. cod. Col. prol. 14 p. 235 duplices -ae; *de singulis gen.* -arum PRISCILL. tract. 4, 75 diem (COD. Theod. 9, 35, 7 THEOPHIL. ALEX. epist. 2 p. 220. AVELL. p. 68, 24 dies *plur.*). 4, 81 decreta.

legitur inde ab ITALA, TERT. *apud Christianos, fere in prosa oratione (raro in poesi, sc.* IVVENC. *quater,* AVSON. *bis,* PRVD. apoth. *bis,* CYPR. GALL. *quater,* CARM. adv. Marc. *sexies, singulis locis* COMM. instr., VEN. FORT., ARATOR act.); *rarissime Hier. in* VVLG. *libris ex hebraico versis (saepius* phase). [*a **pascua (*forma ad vocem q. e.* pascuum *assimilata*): *val.* pasti; *it.* pasqua; *sard.* paska; *raet. or.* paske; *occ.* pasqua; *francog.* pâques; *prov. vet.* pasca *et var. francoprov., prov., vasc.*; *cat.* pascua; *hisp.* pascua; *port.* pascoa. *cf. M.-L. 6264. Battisti-Alessio IV 2789. Wagner II 228. Wartburg VII 701 sqq. Corominas[2] IV 418. Machado[3] IV 317. St.*]

significatur sollemnitas quaedam Iudaeorum vel Christianorum (usus inde derivandos v. sub II): I *agitur de sollemnitate*:

A *Iudaeorum (celebratur eorum de Aegypto exitus; cum azymis confusum esse illustrant e. g.* GAVDENT. serm. 7, 9 G. septem diebus -ae. HEGES. 5, 44, 1 p. 391, 22 ipsis -ae diebus [*gr. 6, 290* πρὸς τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτήν]. *cf. p. 587, 17 sqq.*): ITALA Ioh. 18, 39 (cod. r[1] = VVLG.; *loq. Pilatus*) est ... consuetudo vobis, ut unum dimittam vobis in -a.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TERT. adv. Iud. 10, 18 sollemnitatem diei huius, id est -ae azymorum (*ad exod. 12, 8 sqq.*). CYPR. unit. eccl. 8 sacramentum -ae nihil aliud in Exodi lege contineat, quam ut agnus, qui in figura Christi occiditur, in domo una edatur (*sim. explicatur per praefigurationem*: PS. ORIG. tract. 9, 1 B. 12, 27. PRISCILL. tract. 4, 81 salvationis nostrae praeparans rationem et adinplens in se -arum decreta *Christus*. AVG. serm. coll. Morin p. 382, 8 celebrari -a in figura futurae dominicae passionis. *al., v. p. 589, 58*). FIRM. err. 27, 5 *deus* sacrificio *arietis* ipsi -ae nomen imponit. PEREGR. Aeth. 5, 9 vallis, ubi celebrata est -a completo anno profectionis ... de terra Egypti. GAVDENT. serm. 4, 2 G. cum Iudaeis -am ritu Iudaico celebrabat *Paulus*. 10, 25 in hac ... lectione Exodi, quae ordinem celebrandae -ae disponit. FILASTR. 141, 1 quod de sabbatis ... et -a et azimis Moses praeceperit. AMBR. epist. extra coll. 13, 4 etsi scriptum sit (*sc. num. 9, 3*), quod -a domini quarto decimo die primi mensis celebrari debeat. *et saepe. spectat ad illud -a, quod tempore passionis Christi agebatur*: ITALA Marc. 14, 1 (cod. c, *sim. al. et* VVLG.) erat ... futurum -a et azyma post biduum. Luc. 22, 1 (cod. a *al.* = VVLG.) dies festus azymorum, qui dicitur -a. Ioh. 12, 1 (cod. a *al., cf.* VVLG.) ante sex dies -ae venit in Bethaniam. TERT. bapt. 19 p. 217, 3 cum ultimum -a dominus esset acturus. adv. Iud. 8, 18 passio Christi ... perfecta est ... mense Martio temporibus -ae, ... die primo azymorum. IVVENC. 4, 429 cenam sumere -ae. HIL. in Matth. 30, 2 sine quo *Iuda proditore* -a ... conficitur. trin. 10, 37 *passionis* mysterium consummatum in -ae cena fuerat per dominum. *et saepe.*

B *Christianorum* (*celebratur et passio et resurrectio Christi*): **1** *varia selecta*: TERT. ieiun. 14 p. 293, 2 -a celebramus annuo circulo in mense primo. CELERIN. Cypr. epist. 21, 2 in die laetitiae -ae. PEREGR. Aeth. 27, 1 sicut apud nos quadragesimae ante -a adtenduntur *eqs.* 29, 5 denuntiatur -a (*parum liquet, quod tempus significetur*). GAVDENT. serm. 1, 1 G. beatissimam festivitatem -ae *celebrare* (CANON. Turner II 2 p. 232 rec. II. *al.*). PRISCILL. tract. 4, 75 gloriosum -arum diem (*v. p. 586, 66*). FILASTR. 49, 5 *Montanistae dicuntur* de infantis sanguine in -a miscere in suum sacrificium (*apud Epiphan. haer. 48, 14, 6 respondet κατὰ ἑορτήν τινα*). 58, 2 diem non dominicam semper custodiunt -ae. RVFIN. hist. 5, 23, 2 in die dominica, in qua dominus surrexit a mortuis, dominicum -ae celebrare mysterium (*gr.* τοῦ κυρίου μυστήριον). AVG. catech. rud. 23, 3 domini passionem et resurrectionem, quod est verum -a (*i. christ.; antea opp.* -a in imagine, *i. hebr.*). OROS. hist. 7, 37, 2 sanctum -a violatum est. ISID. orig. 6, 17, 13 eo ... modo agimus -a, ut non solum mortem et resurrectionem Christi in memoriam revocemus, sed etiam cetera, quae circa eum adtestantur, ad sacramentorum significationem inspiciamus. *al. tropice potius intellegendum*: PAVL. NOL. carm. 27, 54 omni -a die ... ecclesia praedicat (*referas ad mysterium ipsum -ae*). LEO M. serm. 39, 6 ad beatum (sanctum *var. l.*) -a perveniet et ... ⌊consortium merebitur glorificationis aeternae⌋ (⌊ ⌋ *rec. a, quare de -a aeterno dici putamus*).

2 *illustratur ratio temporis* (*neglեximus, quae de computo q. d. paschali scripta sunt; v. quae collegit Dekkers, Clavis patr. lat. n. 2274 sqq.; rem tractavit Kubitschek, Grundriß der ant. Zeitrechnung, 1928, 112 sqq.; exempla attulimus certiora*): **a** *significatur dies certus, sc.*: α *resurrectionis*: TERT. bapt. 19 p. 217, 1 diem baptismo sollemniorem -a praestat, cum et passio domini, in qua tinguimur, adimpleta est (*item respicitur baptisma*: 19 p. 217, 13. PEREGR. Aeth. 15, 5 cata -a ... omnes in ipso fonte baptizarentur. 45, 1 qui baptidiantur per -a. PS. AVG. serm. ed. Mai 24, 1 sollemnitas -ae est et innovatio mysteriorum dies iste, in quo deponentes in baptismo veterem hominem *eqs. al.*). coron. 3 l. 25 a die -ae in pentecosten usque (PEREGR. Aeth. 20, 6 extra d. -ae. PRISCILL. tract. 4, 79. *al.*). uxor. 2, 4 l. 11 *uxorem* sollemnibus -ae abnoctantem (*respicitur vigilia paschalis ut*: GAVDENT. serm. 6, 1 G. a primis vigiliis -ae. INSCR. christ. Diehl 1334, 7 [*saec. IV*] diae Saturni -ae; noctis ipsius pervigilatio(ne) *eqs.* 1551, 5 [*a. 447*] vegelia -e. *al.*). PEREGR. Aeth. 41 a -a ... usque ad quinquagesima. 47, 1 *venerunt* dies -ae, per illos octo dies, id est a -a usque ad octavas *eqs.* FILASTR. 149, 3 in ascensione ... post -am die quadragensimo. COMM. instr. 2, 34, 1 in -a, die felicissimo nostro. LIBERAT. 15 Conc.[S] II 5 p. 124, 8 ante triduum -ae, quo cena domini celebratur. *al.* β *passionis* (*v. p. 586, 17 sqq. 588, 40*): FIRM. err. 27, 5 *Iudaeorum sollemnitatem* ad imaginem futurorum providentia divinae maiestatis invenit, ut per signa verum -a nobis ostenderet (*antea: Iudaeorum* sacrificio ... -ae nomen imponit). AVG. c. epist. fund. 8 p. 202, 8 (*ad Manichaeos*) quod -a domini plerumque nulla ... celebritate frequentaretis (*sc. quia non vere passus sit Christus*). in epist. Ioh. 1, 5 -a ..., ubi fusus est sanguis domini. gen. ad litt. 8, 4 p. 236, 10 *Christus* est ovis, quae immolatur in -a (*vix acc.*). in psalm. 21, 2, 1 quoties -a celebratur, numquid toties Christus moritur? serm. 210, 1, 2 anniversariam ... domini passionem ..., quod -a dicitur. 210, 2, 3 -a nostrum, quo immolatus est Christus (*opp.* vetus -a *Iudaeorum*). PROSP. vocat. gent. 2, 16 p. 703[C] in die quinquagesimo ab illo -a, in quo se hostiam deo verus agnus obtulerat. *al.*

b *significantur dies complures*: α *minus definite*: TERT. ieiun. 14 p. 293, 6 sabbatum ... numquam nisi in -a ieiunandum (*nisi ad p. 588, 8*). CYPR. epist. 56, 3 inter -ae prima sollemnia. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 6 p. 813, 22 circa celebrandos dies -ae (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 53, 21 POSSID. vita Aug. 1, 5 AVELL. p. 68, 11. 24. 69, 21. *al.*). FILASTR. 149, 3 per annum quattuor ieiunia ... celebrantur: in natale primum, deinde in -a, tertio in ascensione, quarto *eqs.* (*postea*: in -a quadragensimae *ieiunandae sunt*). HIER. in Ier. 31, 8 in solemnitate -ae, hoc est feriis dominicae passionis. AVG. serm. 263, 1 resurrectionem ... -ae dominico celebravimus (*nisi per gen. identitatis explicandum vel ad l. 17 referendum*). *al.*

β *definite potius; comprehendi videntur*: ① *varia quaedam spatia*: TERT. ieiun. 13 p. 291, 16 praeter -a ieiunantes citra illos dies, quibus ablatus est sponsus (*respici videtur parasceue et sabbatum; huc fortasse 587, 81 et* orat. 18 p. 192, 1 [*v. Diercks, 1947, ad l.*]). COD. Theod. 2, 8, 19, 3 sacros ... -ae dies, qui septeno vel praecedunt numero vel sequuntur (*sim.* INTERPR., *cf. Cod. Iust. 3, 12, 6, 6* quindecim ... paschalibus diebus). CONC. Matisc. a. 585 p. 166, 4 -a ... nostrum ... debemus ... colere ..., ut illis ... sex diebus nullus servile opus audeat facere. ② *septimana resurrectionem sequens*: PEREGR. Aeth. 39, 1 per -a usque ad octavas. *ibid.* per octo dies -ae. 39, 4 dominica die per -a (40, 2 -ae. AVG. civ. 22, 8 p. 580, 33 D. ex dominico -ae die tertio. *al.; cf.* AMBR. epist. extra coll. 13, 14 -ae dominica [13, 15]). 47, 1 dies -ae (*v. p. 587, 63*). 49, 3 per -a (*ibid. iterum*). SACR. Gelas. 546 M. tit. post clausum -ae (*al., v. p. 589, 7*). GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 259, 26 in die sexta -ae (*postea*: crastina ... die, id est sabbati in ipsa -a). VITA Melaniae (BHL 5885) 25 in -a ... sumebat cibum quotidie (*gr.* τὴν ... ἑορτὴν τῆς ἀναστάσεως). *al.* ③ *triduum passionem et resurrectionem continens* (*cf. etiam* AVG. *et* ISID. *sub 1*): FILASTR. 140, 2 *dies festus* in quo passus est in -a (*huc traximus coll. 3* in quo passus et resurrexit et visus est). AMBR. epist. extra coll. 13, 12 celebritas -ae (*13, 13* triduum illud sacrum ..., intra quod triduum et passus est et quievit et resurrexit). ④ *septimana resurrectioni antecedens*: ITIN. Theod. 23 in resuscitatione sancti Lazari in ipso loco ante -a dominico omnis populus congregat (*i. sabbato, quem sequitur dominica palmarum*). CONC. Matisc. a. 585 p. 167, 17 quinta feria -e (*i. cena domini q. d., cf. Conc. Carth. a. 397 [Corp. Christ. 149] p. 41 l. 161*).

II *agitur de sacrificio*: **A** *Iudaeorum, sc. sive de agno sive de cena*: ITALA deut. 16, 2 (Lugd.) occides -a (*v. p. 589, 21*). Marc. 14, 12 (cod. a *al.* = VVLG.) quando -a immolabant *Iudaei* (*plura v. p. 589, 27*). *ibid.* (cod. d *al., sim.* VVLG.) quo vis eamus et paremus tibi, ut manduces -a? (*plura v. p. 589, 33*). 14, 16 (aur. *al.* = VVLG.) praeparaverunt -a *discipuli Iesu* (*plura v. p. 589, 31*). *al.*

B *Christianorum*: **1** *de Christo vel de eius passione*: **a** *in interpretatione allegorica ritus Iudaici* (*cf.* RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 163, 2 agnus -ae salvator est): ITALA I Cor. 5, 7 (cod. d *al.* = VVLG.) -a nostrum immolatus est Christus. *sim. persaepe locis inde pendentibus.* **b** *varia quaedam* (*cf. etiam p. 586, 16. 587, 3. 66*): TERT. adv. Iud. 10, 18 (*ad* exod. 12, 27) -a ... domini, id est passionem Christi (*sim.* PS. ORIG. tract. 9, 21 B.). IREN. 4, 10, 1 in eadem ipsa *die*, quae a Moyse praedicata est, passus est dominus adimplens -a (*antea: diem passionis* figuratim praenuntiavit ..., -a nominans). HESYCH. in lev. 23, 4/7 p. 1082[C] -a crucis. LEO M. serm. 60, 2 ut in occisione Christi -a esset verum et singulare sacrificium. *al.*

2 *transfertur ad sacramentum eucharistiae*: GAVDENT. serm. 2, 6 G. quotquot ... invocantes dominum salutem recipimus ..., discamus manducare -am non sicut insipientes Iudaei *eqs.* (*postea affertur Ioh. 6, 54*). 2, 34 hoc sacrificium -ae salutaris ... percipite *eqs.* 4, 13 neophyti, qui estis ad beatae huius ac spiritalis -ae epulas invitati. AVG. c. Petil. 2, 37, 87 p. 72, 23 aliud est -a, quod ... illi de ove celebrant, aliud ... quod nos in corpore et sanguine domini accipimus. CHROMAT. serm. 17A, 2 L. -a ... cum Christo manducamus *eqs.* HESYCH. in lev. 8, 22/29 p. 882[A] -a mysticum, quod Christus cum discipulis suis comedit (*item ad institutionem sacramenti spectant*: 22, 26/28 p. 1078[C] Christus primum celebravit figuratum -a, post cenam autem intellegibile[m] tradidit. 23, 4/7 p. 1082[C] supersensibile verum -a). LEO M. serm. 48, 4 qui -a domini cupiunt cum animi ... sanctificatione suscipere (*postea*: illud ... sacramentum). 58, 3 *Christus* vetus testamentum consummabat et novum -a condebat (*postea*: corporis et sanguinis sui ordinans sacramentum). *al.*

3 *transfertur ad hominem fidelem eiusque vitam*: PRISCILL. tract. 6, 98 *homo terrena* despiciens ... -a fit domini *eqs.* (*postea*: ubi se in olochaustum obtulerit deo). 6, 106 *tota vita baptizatorum* vocabitur -a domini, non opus mundi. 6, 107 *ut castificatione* -a domini et -a nostrum, hoc est Christus, in homine et homo inveniatur in Christo. 6, 110 *fideles* facti -a ..., 'sine fermento' id est sine vitio, 'sinceres' id est azymi.

appendix iuncturarum et structurarum (*notabiliora quaedam collegimus*): **1** *gen. -ae pendet e subst.* (-arum *l. 78 et p. 586, 65*): ITALA exod. 12, 43 (Rufin. Orig. in num. 10, 1 p. 76, 15) lex (PEREGR. Aeth. 7, 5 GAVDENT. serm. 5, 1 G. AMBR. epist. extra coll. 13, 11. *al.; cf.* PRISCILL. tract. 4, 81 -arum decreta. RVFIN. Orig. in num. 10, 1 p. 76, 15 mandatum). 34, 25 (Aug. loc. hept. 2, 142) sollemnitatis (Ioh. 13, 1 [Tert. adv. Prax. 23 p. 273, 7; VVLG. festum]. TERT. adv. Iud. 10, 18 AMBR. epist. extra coll. 13, 9 HIER. in Ier. 31, 8. *al.; cf.* TERT. uxor. 2, 4 l. 11 sollemnibus [CYPR. epist. 56, 3 IVVENC. 2, 153 PRISCILL. tract. 6, 93 AVSON. 397, 9 p. 226 P.]). CYPR. epist. 69, 4 sacramento (unit. eccl. 8 PS. ORIG. tract. 9, 1 B. 12, 27. PS. AVG. quaest.

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

test. I 95, 2. *al.*). Celerin. Cypr. epist. 21, 2 laetitiae (Max. Tavr. serm. 14, 1 M.; *cf.* Ven. Fort. carm. 8, 9, 15 gaudia [Arator act. 2, 961]). Ivvenc. 1, 282 ritum (*cf.* Gavdent. serm. 10, 25 G. ordinem celebrandae -ae). 4, 429 cenam (Hil. trin. 10, 37. *cf.* Gavdent. serm. 4, 13 G. epulas). Peregr. Aeth. 40, 1 octavis (40, 2 Sacr. Gelas. 541 M. tit. Regvla mag. 27, 34 -ae octabarum octabas. 53, 55. Inscr. christ. urb. Rom. 15895, 7 *a. 463. cf.* clausum -ae: Sacr. Gelas. 546 M. tit. [*item in tit.* 551. 556. 561. 566]. Greg. Tvr. glor. conf. 47). Hil. in psalm. 51, 15 agnus (Rvfin. Orig. in cant. 2 p. 163, 2). Gavdent. serm. 1, 1 G. festivitatem (Rvfin. Orig. in num. 23, 3 p. 214, 11. 23, 6 p. 218, 27 Qvodv. prom. 3, 38, 44. *al.*). 1, 6 observatio (Conc. Arel. a. 314 [Corp. Christ. 148] l. 6; *cf.* Gavdent. serm. 4, 1 G. observantiam). 2, 8 celebratio -ae (Avg. spir. et litt. 16, 28. *cf.* Ambr. epist. extra coll. 13, 12 celebritas [Heges. 2, 1, 2 p. 130, 24 Verec. in cant. 4, 20 D.]). 2, 34 sacrificium -ae ... percipite *in eucharistia* (4, 11 *-ae Iudaicae ut* 7, 10 *et* Rvfin. Orig. in lev. 5, 8 p. 348, 10. 14). 6, 1 vigiliis (Conc. Autiss. a. 573–603 p. 180, 19 Lvp. Evphron. epist. [Corp. Christ. 148, 140] l. 7 Greg. Tvr. glor. conf. 47). *al.* 2 *iuncturae verbales* (*sc. -a ponitur pro obi.*): Itala deut. 16, 1 (Lugd.) facies -a domino deo tuo ([*Vulg.* phase]. Hil. in Matth. 30, 1 Filastr. 87, 1 Hier. epist. 22, 11, 3. *al.; cf.* Hil. in Matth. 30, 2 conficitur). 16, 2 (Lugd.) occides -a ([*Vulg.* immolabis phase]. Luc. 22, 7 [aur. *al.* = Vvlg.]. *cf.* Rvfin. Orig. in Ios. 2, 1 p. 296, 17 iugulare). Matth. 26, 17 (aur. *al.* = Vvlg.) comedere -a (Fvlg. Rvsp. epist. 14, 43 *bis.* Greg. M. in euang. 22, 9. *v. etiam l. 34. cf.* Tert. anim. 16, 4 edere [Ps. Cypr. pasch. 2 p. 250, 12. Ambrosiast. in Rom. 3, 29 azyma vel -a. *al.*]. *v. et l. 34*). Marc. 14, 12 (cod. a *al.* = Vvlg.) -a immolabant (III Esdr. [= Vvlg.] 1, 6 Weber. Ps. Cypr. pasch. 1 p. 248, 5. 7 p. 254, 3. 9 p. 256, 11. 14 Compvt. Carth. 1, 2. *al.; cf.* Ps. Cypr. pasch. 9 p. 256, 17 sacrificavit). 14, 16 (cod. k) paraverunt -am ([aur. *al.* = Vvlg. praeparaverunt]. Hil. in Matth. 30, 1. *cf. ibid.* praeparare [Gavdent. serm. 4, 11 G. Priscill. tract. 6, 106. *al.; adde l. 30*]. Rvfin. Orig. in num. 27, 8 p. 266, 17 curatum). Luc. 22, 15 (cod. a *al.* = Vvlg.) manducare ([Tert. adv. Marc. 4, 40 p. 559, 22 edere, Epiphan. in cant. 88 C.-G. comedere]. Iren. 2, 22, 3 Ps. Cypr. pasch. 9 p. 256, 19 Ambr. Abr. 1, 5, 33 Hier. epist. 31, 1. *al.*). Hebr. 11, 28 (cod. e *al.* = Vvlg.) celebravit (Tert. bapt. 19 p. 217, 5 ieiun. 14 p. 293, 2 Iren. 3, 22, 3 Firmil. Cypr. epist. 75, 6 Lact. epit. 40, 9. *et passim*). III Esdr. (= Vvlg.) 1, 1 Weber egit Iosias -a (Tert. bapt. 19 p. 217, 3 Ps. Cypr. pasch. 7 p. 254, 7 Pavl. Nol. epist. 31, 6 Ps. Avg. quaest. test. I 94, 1. *al.*). Tert. adv. Marc. 4, 40 p. 559, 6 servare (Evcher. laud. her. 32. *cf.* Ps. Tert. haer. 8 custodiendum [Lib. pontif. p. 19, 7 Cassiod. hist. 2, 12, 13]. Ps. Cypr. pasch. 2 observari [7. 8 Rvfin. hist. 5, 23, 1 Orig. in Ios. 20, 6 p. 426, 5 Avg. epist. 55, 23. *al.*]). *al.* 3 *accedunt adi.*: Firm. err. 27, 5 verum (Rvfin. Orig. in num. 5, 1 p. 26, 4 Pavl. Nol. carm. 26, 52 Avg. catech. rud. 23, 3 Chromat. serm. 17A, 1 L. *al.*). Gavdent. serm. 2, 9 G. legalis (4, 7 Hesych. in lev. 22, 26/28 p. 1078^{A} [*opp.* -a euangelicum]. *similiter opponuntur* novum *et* antiquum Orig. in Matth. ser. 75 p. 176, 5, *cf. p. 588, 65*). 2, 34 salutaris (Leo M. serm. 53, 3). 4, 13 beatae ac spiritalis (Leo M. serm. 39, 6 [sanctum *var. l.*]. Theophil. Alex. epist. 2 p. 221 beatissimae). 5, 4 dominicum (Itin. Theod. 23 Isid. eccl. off. 28, 2. *al.*). Priscill. tract. 6, 93 sollemnia -ae caelestis. Avson. 399, 17 p. 229 P. sanctum (Ps. Avg. serm. ed. Mai 115 Qvodv. prom. 3, 38, 44 Oros. hist. 7, 37, 2 Leo M. serm. 39, 2. *al.*). Hier. epist. 52, 10, 3 mysticum (Hesych. in lev. 8, 22/29 p. 882^{A}). Pavl. Nol. carm. 26, 36 sacrum (27, 129 Sidon. epist. 4, 18, 1. *al.; cf.* Cypr. Gall. num. 167 sacratum [Ps. Avg. serm. ed. Mai 99, 1 Compvt. Carth. 2, 4. *al.*]). Hesych. in lev. 17, 1/7 p. 1003^{A} figuratum (22, 26/28 p. 1078^{C}. *eodem sensu*: 23, 4/7 p. 1081^{C} imaginarium). *al.*

deriv.: paschalis.

^{x}**paschālis**, -e. *a* pascha. *scribitur* pascalis *saepius in var. ll., e. g.* Hier. epist. 99, 1, 1 Sacr. Leon. 191. 210 Pol. Silv. chron. I p. 568, 13 Compvt. Carth. 1, 1. 5. 2, 12. 15. *legitur inde a* Peregr. Aeth. *apud Christianos; hinc fluxisse videtur gr.* πασχάλιος, *e. g. l. 77.*

i. q. ad pascha pertinens (*respicitur maxime resurrectionis festivitas; ad passionem Christi spectant magis* Sacr. Gelas. 334. 471 M., Bachiar. repar. laps. 17; *de ritu Iudaico agunt e. g.* Gavdent. serm. 7, 1 G. Heges. 5, 5, 1 Avg. epist. 36, 13, 30 serm. coll. Morin p. 382, 25): 1 *generatim*: a *accedit ad nomina temporis sim.*: α dies -is (*plerumque plur.*): Peregr. Aeth. 27, 1 d. -es cum venerint, celebrantur sic *eqs.* 39, 1 octo (sero *trad.*) ... illi d. -es (*ibid. iterum* [*syn.* per pascha usque ad octavas]. 39, 3. 46, 6). Priscill. tract. 6, 94 in praeparationem -is d. (*sing. de die resurrectionis ut*: Avg. serm. 210, 1, 2 *bis.* Cassian. conl. 2, 5, 2 Avell. p. 638, 3. *al.*). Cod. Theod. 2, 8, 21 d. quindecim -bus (*item* Cod. Iust. 3, 12, 6, 6 [*a. 389*]. *cf.* Cod. Theod. 2, 8, 24 septem d. quadragesimae, septem -bus). Conc.^{S} II 3, 2 p. 33, 3 (*gr. II 1, 2 p. 19, 1* πασχαλίαις). *al.* β *alia*: Peregr. Aeth. 27, 1 vigiliae (38, 1 *bis.* Avg. epist. 82, 2, 14 Lvp. Evphron. epist. [Corp. Christ. 148, 140] l. 11). 30, 1 septimana (46, 5). Ambr. epist. extra coll. 13, 1 celebritatis (Heges. 5, 5, 1 [*gr. 5, 99* τῆς τῶν ἀζύμων ... ἡμέρας]. *al.; cf.* Isid. orig. 6, 17, 14 celebrationi). Pavl. Nol. epist. 15, 4 sollemnitas (28, 3 Avg. epist. 51, 4 Ps. Avg. serm. ed. Mai 41, 1. *al.*). Avg. epist. 36, 13, 31 sabbato (Greg. M. dial. 4, 33, 1). Hesych. in lev. 8, 22/29 p. 882^{B} festivitatis (23, 14/21 p. 1085^{A} Const. Sirmond. 7 Leo M. epist. 96. *al.; cf.* Leo M. epist. 80, 1 [Conc.^{S} II 4 p. 39, 12] festi [Alc. Avit. carm. 5, 261. *al.*]. Pol. Silv. chron. I p. 518, 13 festivi [Alc. Avit. epist. 77]). Cod. Theod. 9, 35, 4 tempus ([pascae *var. l.*]. Orig. in Matth. ser. 134 p. 272, 19). *al.* *n. plur. pro subst. de tempore paschae*: Ven. Fort. carm. 9, 3, 13 -ia Christi.

b *exempla varia selecta*: Gavdent. serm. 5, 1 G. edendi -is sacrificii (Sacr. Gelas. 479 M.). 7, 1 mandatorum -ium (*cf.* Sacr. Leon. 1123 instituta). Priscill. tract. 6, 94 mysterii (Sacr. Gelas. 394 M. 456. *al.; cf.* Leo M. serm. 45, 2 sacramentorum [47, 1. 50, 3 Sacr. Leon. 191. 570. *al.*]). Avson. 317 tit. p. 17 P. versus ([pascales, pasquales *var. ll.*]. *item tit.*: Sedvl. epist. 1 p. 12, 9 carminis [*eiusdem poematis*: 2 p. 171, 3. 173, 17. *sed operis in prosam versi*: 2 p. 173, 18 operis]). Epist. pontif. 255 Migne 13, 1135^{A} sacram -em reverentiam (Sacr. Leon. 1004). Hier. in Eph. 6, 15 cibo (*cf.* Pavl. Nol. carm. 27, 53 epulum [Sedvl. op. pasch. 5, 2]. Avg. epist. 36, 13, 30 cena [Leo M. serm. 54, 3 Fvlg. Rvsp. rem. pecc. 1, 5]. Sedvl. carm. pasch. praef. 1 dapes [5, 2 op. pasch. praef. p. 175, 1]). adv. Rufin. 3, 16 duas, synodicam et -em, eius *Theophili* epistulas contra Origenem (*eiusdem in tit.* epist. 96. 98. 100 Conc.^{S} I 2 p. 55, 11. 19 [*gr. I 1, 2 p. 41, 15. 23* ἑορταστικῆς]. *alterius*: Rvfin. hist. 7, 22, 1. *al.; cf.* Alc. Avit. epist. 70 p. 89, 21 litteras ... non -es). Avg. serm. coll. Morin p. 382, 25 occisio agni -is est (-is *iungas cum* o.; *at cum* a.: Leo M. serm. 69, 2 -is agni cessavit occisio *apud Christianos*). Ps. Avg. serm. 164, 2 gaudia (Sacr. Gelas. 458 M. 470. *cf.* Cod. Theod. 9, 38, 6 laetitiae. Ps. Evseb. Gallic. hom. 17, 6 G. exsultatione). Bachiar. repar. laps. 17 (*confunduntur quodam modo exod. 12, 11 et deut. 25, 9*) ne perdam calceamenta -ia (*cf.* Caes. Arel. testam. p. 284, 15 vestimenta. Vita Caes. Arel. 1, 44 casulam, quam processoriam habebat, albam -em). *al.*

2 *speciatim, spectat ad computationem, qua destinatur dies, qua pascha sit agendum* (*cf. p. 587, 47*): Gavdent. serm. 1, 10 G. haec breviter dixerim de ratione -i (Hilarvs Victor. pasch. p. 16, 2 Kr. Compvt. Carth. 1, 4. *al.*). Hier. epist. 99, 1, 1 libro (99, 2, 1). Leo M. epist. 88, 4 (Conc.^{S} II 4 p. 47, 11) in nostris ... -bus cyclis ... pascha celebrandum extitit scriptum *tunc* (Fast. Vind. II chron. I p. 287, 300 revolutus est c. -is [*item* p. 289, 389]. *al.; cf.* circulus Compvt. Carth. 1, 1. 5). Pascasin. Leo M. epist. 3, 1 supputationis (Compvt. Carth. 1, 3). Compvt. Carth. 2, 12 *supputatio congrua* lunaribus cancellis ... et -bus titulis ([*i. laterculis in quibus dies paschae conputati inveniuntur*]. Dionys. Exig. pasch. tit. argumenta de t. -is [*pro* -bus]). 2, 15 ut in his viginti novem diebus -is nativitas retegatur (*i. novilunium -e*). Dionys. Exig. Proter. epist. 4 p. 273, 4 cum xiiii luna -is ... provenisset die dominico (*ibid. l.* 9. 14 pasch. 7 Isid. orig. 6, 7, 10. *al.*). *al.* *n. pro subst. de libro, qui computum q. d. -em continet*: Prosp. chron. I p. 460, 1168 ad quem Theophilus -e scribit. Victor. pasch. p. 20, 6 Kr. ex primo *Theodosii consulatu* ... conditum -e. p. 26, 6 propter diversorum -ium conditores. p. 42, 326 initium -is Graecorum. p. 44, 353 hinc Theophilus ... -i suo sumpsit exordium. Cassiod. chron. II p. 161, 1370.

n. pro subst. v. l. 4. 43.

?**paschalisma**, -atis *n.* *si recte legitur, gr.* πασχάλισμα, *quae vox alibi non exstat; sed cf.* πασχαλία *et* πασχάζειν. *fortasse i. q. sollemnitas vel celebratio paschalis*: Ind. capp. bibl. psalm. I 64 vox ecclesiae ante baptismum -um (in pascha *var. l., vocem om. codd. Bs, exhibent codd. vet.; psalmum ad baptisma refert etiam Arnob. ad loc. p. 415^{D}*).

pāscito (*vel* pāstito), -āre. *a* pascere *frequentative* (*aut a stirpe praes. aut a p. p. p.*). *i. q.* (*frequenter vel more solito*) *pascere*: Varro rust. 3, 16, 19 *apes ferae*, quae in silvestribus locis -ant (pasc- *ed. princ. et unum apographon cod. Marc.*, past- *cetera apogr.*). *Kruse.*

^{x}**pāsco**, pāvī, pāstum, -ere *et* ^{x}**pāscor**, pāstus sum, -ī. [pā-sco, pā-vī *sicut* pābulum *a radice* pā-; pāstum, pāstor *a radice* pās- (*an etiam* pā-sco, *sc. e* *pās-sco?). *quomodo haec inter se et cum vocibus linguarum cognatarum, e. g. gr.* πῶυ, ποιμήν, *lituan.* piemuo (*gen.* piemens), *cohaereant, in medio relinquo. Sch.*] *scribitur* paschet Itala psalm. 22, 1 (Année Epigr. 1971 n. 505). Not. Tir. 104, 13 -it. 104, 14 -vit.

de genere: grammatici usibus p. 597, 76sqq. 598, 12sqq. 601, 45sqq. 56sqq. descriptis adducti idem significare -o *ac* -or *affirmant, sc.* Pomp. gramm. V 233, 14sqq. -o illum et -or illum, et -o illas herbas et -or illas herbas ...; tamen melius est, ut, quando te alter -it, dicas -or, quando tu alterum, dicas -o illum. Consent. gramm. V 368, 28sqq. '-it iuvenca' et '-itur iuvenca' recte dicitur absolute sub incerto genere; at si latine dici potest '-o te ad prandium' et '-or a te ad prandium', erit activum et passivum. Serv. georg. 3, 314. 3, 458. Aen. 1, 194 (*cf.* Serv. auct.). 2, 215. *a deponentibus secerni videtur* -or, -stus Prisc. gramm. II 572, 19 III 269, 29sqq. *ipse genera (sc. act./pass. [caput prius] et mediopass./depon. [caput alterum]) ita distinxi: e numero eorum locorum, ubi scriptores formas passivas adhibent, ad caput alterum traxi certiores tantum (e. g. propter subi. vel verba act. aut depon. iuxtaposita vel ablativum instr. additum, qui aliter pro agente accipiendus esset); at eorum locorum, ubi adhibetur aut supinum aut part. praes. aut gerund., etiam incerti in capite altero quaerantur.*

de formis (-o *inter* positiva inchoativorum formam habentia *affert* Prisc. gramm. II 429, 18, -vi *inter perfecta ambigua* Char. gramm. p. 322, 18 B. [*cf. p. 593, 62*]; *part. perf.* -stus *pro part. praes. pass. v.*

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 602, 5sq.): *part. fut.* -iturus ITALA apoc. 19, 15 (Cypr. testim. 2, 30, *var. l. iuxta* -sturus, *quod praebet* VARRO rust. 2, 1, 24). LEX Visig. 5, 5, 8 (*falsa var. l.*). *de supinis dubiis* -stui IVL. VAL. 1, 23 *et* -stu ALC. AVIT. carm. 4, 397 *v. sub* 2. pastus. *de notione*: PORPH. Hor. sat. 2, 3, 35 -ere, id est nutrire. NON. p. 440, 12sqq. *v. vol. I 1706, 28sq.* GLOSS. τρέφω. βόσκω. νέμω. *al., v. etiam p. 602, 9. legitur fort. in XII tab. (v. p. 597, 82) et inde a* PLAVTO *per totam latinitatem, sed rarius apud rerum scriptores; deest e. g.* CATVLLO, SALL., NEP., VELL., CELSO. [*val.* paşte; *dalm.* puoskro; *it.* pascere; *sard. centr.* paskere; *raet. or.* pasi; *francog.* paître; *prov. vet.* paisser *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* peixer; *hisp.* pacer; *port.* pascer. *cf. M.-L. 6263. Battisti-Alessio IV 2788. Wagner II 229. Wartburg VII 695sqq. Corominas² IV 331. Machado³ IV 316. St.*] [*confunduntur in codd. formae act. et pass. (e. g.* ENN. sat. 66 HIER. tract. in psalm. I p. 116, 25); *ceterum confunditur maxime cum* poscere (VERG. Aen. 1, 608 OV. met. 14, 728. *al., v. vol. X 2, 70, 43sqq.*) *et* parcere (SEN. contr. 7, 4, 1 PLIN. nat. 27, 146 PS. QVINT. decl. 5, 23. *al., v. supra p. 329, 46sqq.*). *e coni. certa* PETRON. 55, 6 vers. 2 TERT. fug. 13, 2 *al., e coni. dub. vel falsa* CATVLL. 39, 11 (*v. supra p. 341, 38*). PVBLIL. M 29 LVCAN. 9, 921. *al.*]

CAPVT PRIVS: ***active** vel **passive***: I *i. q. pabulo praebendo alere, nutrire. syn.* alere *e. g.* VITR. 7 praef. 9 COLVM. 7, 4, 2 STAT. silv. 1, 6, 37 (*distinguitur* VITR. 8 praef. 3. *al.*), nutrire *e. g.* COLVM. 8, 16, 8 (*distinguitur* VITR. 8 praef. 3 HIER. epist. 52, 6, 2. *al.*). *ponitur cum obi. eius qui alitur (reflexive p. 592, 40. 59. 593, 77. 594, 62. al.) vel absolute (praeter l. 71. p. 595, 55 e. g. p. 592, 17. 593, 8. 594, 12. 595, 42). pabulum vel res, unde paratur pabulum, indicatur saepe sub B, sc. fere per abl., per praepos.* a *p. 593, 38,* de *p. 593, 84. 595, 82. 597, 1. 14,* ex *p. 593, 39. 595, 75. 597, 63,* in *p. 595, 71; ponitur pro subi. p. 594, 1. 595, 37. al. locus, ubi -itur, indicatur saepissime per abl. vel praepos., v. maxime p. 592, 3. 593, 22 (acc. v. sub II); pro subi. ponitur p. 592, 33. 594, 29. al.*

A *in pascuis, sc. fere agendo, immittendo animalia in pascua, ut ibi custodiantur vel libere herbas carpant (fere i. q. ius -endi habere l. 72)*: 1 *proprie (sc. -untur fere pecora [cf.* GLOSS. pecora -o: ποιμαίνω]; *usu laxiore -untur alia p. 592, 33. 39. al.)*: a *-unt homines vel dei*: α *non indicatur, ubi -ant*: ① *indicatur obiectum (interdum e contextu procul dubio supplendum, cetera v. l. 71sqq.; exempla selecta inde ab* OV.): PLAVT. Asin. 539 opilio, qui -it ... alienas ovis. CATO agr. 54, 1 semodios *glandium* singulis bubus in dies dari oportet, et si non laborabunt, -antur satius erit (*simili distinctione ibid.* interdiu -ito, noctu faeni p. XXV uni bovi dato). 54, 5. 149, 2 *l. 71.* PACVV. trag. 349 cornifrontes -ere armentas soles. ACC. trag. 410 quis ⌊vos⌋, *pecuda*, -et postea? (*si recte coni. Heinsius, nos trad.*). VARRO rust. 2, 2, 11 ita -ere pecus oportet, ut averso sole agat (*cf. l. 83 et* COLVM. 7, 3, 12 ut contra ventum gregem -amus). 2, 10, 7 -ere pecus *in Illyrico mulieres possunt. al.* CIC. div. 1, 31 *Navius* cum propter paupertatem sues puer -ret. VERG. ecl. 3, 85 Pierides, vitulam lectori -ite vestro. 5, 24 non ulli -stos ... egere ... boves ad flumina (*item iuxta actionem potandi*: 9, 23sq. PAPIN. dig. 8, 3, 4 pecoris -endi servitutes, item ad aquam appellendi). 6, 5 pastorem ... pinguis (*proleptice*) -ere oportet ovis. *al.* HOR. epod. 2, 61 -stas ovis videre properantis domum. epist. 1, 3, 36 -itur in vestrum reditum votiva iuvenca. TIB. 2, 3, 11 -vit ... Admeti tauros ... Apollo (*de eodem*: LYGD. 4, 67 OV. epist. 5, 151 ars 2, 239 SEN. Herc. f. 451 TERT. apol. 14, 4. *al.*). PROP. 3, 12, 30 -verat hos *iuvencos* Phoebo filia. OV. medic. 15 quos *agnos* filia -verat. fast. 1, 204 -bat ... suas ipse senator oves. Pont. 1, 8, 52. VAL. MAX. 3, 4, 1 *Tulli Hostili* adulescentia in pecore -endo fuit occupata. SEN. Oed. 815 greges. COLVM. 7, 7, 1 *non* toto die -endae, sed mediis quattuor horis intra saepta claudendae *capellae.* CALP. ecl. 2, 68 mille sub uberibus balantes -imus agnas. 5, 62 *hora nona* rursus -e greges et opacos desere lucos. PLIN. nat. 7, 31 *cynocephalorum* armenta -it *gens quaedam nomadum.* MART. 10, 11, 4 dignus es ... porcos -ere Pirithoi. VLP. dig. 17, 2, 52, 2 (*e Celso*) cum pecus in commune -endum ... damus. 19, 2, 9, 5 (*e Celso*) vitulos -endos ... conduxit. PAVL. dig. 33, 7, 18, 6 (*e Scaevola*) qui *bubulcus* boves ... aratores -ret. ITALA gen. 4, 20 (Ps. Philo antiq. 2, 7) pater omnium ... ⌊-entium pecora⌋ (pecuariorum *vel* pecorum *aliae vers.*, pastorum *Vulg., gr.* κτηνοτρόφων. *cf.* HIL. myst. 1, 6, 2 erat ... Abel oves -ens [*sec. gen. 4, 2, ubi gr.* ποιμήν, *Itala et Vulg.* pastor]). 36, 24 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 56, 23 *al.* = VVLG.) cum -ret asinos (*LXX* ἔνεμεν τὰ ὑποζύγια). *al.* ⓘⓘ *absolute*: CATO agr. 149, 2 bubus domitis binis, cantherio uni, cum emptor *pabuli hiberni* -et, domino -ere recipitur. CIC. Verr. II 2, 6 ut arare, ut -ere, ut negotiari libeat (HOR. epist. 1, 16, 70. *cf.* CIC. Caecin. 59 colendi aut -endi causa esse in agro). VARRO rust. 2, 2, 11 *meridie sub umbram* subigunt ...; aere vespertino rursus -unt ...; ab occasu ... ad bibendum adpellunt et rursus -unt (*in re simili*: 2, 2, 12. 2, 4, 6 VERG. georg. 3, 335. COLVM. 7, 3, 23 de temporibus ... -endi et ad aquam ducendi). 2, 10, 1sq. in fundis non modo pueri, sed etiam puellae -ant; (2) qui -unt, eos cogere oportet in pastione diem totum esse, -ere communiter, contra pernoctare ad suum quemque gregem. *al.* VERG. ecl. 1, 77. PAVL. FEST. p. 40 ager relictus ad -endum communiter vicinis (*nisi pertineat ad II*). *al.* PLIN. nat. 18, 330 (*interpol.?*) nec contra septentrionem -veris (*cf. l. 45 et* 18, 336 in hunc *ventum* -ito). *al.* POMPON. dig. 7, 1, 32 *si quis fundum tradens* excipiat, ut -ere sibi ... liceat. ITALA Ier. 31, 10 (Iren. 5, 34, 3) sicut -ens *custodit* gregem ovium (*Vulg.* pastor, *gr. 38, 10* ὁ βόσκων). *al.*

β *indicatur, ubi -ant*: ① *per abl. (fort. locat.* PLAVT.): PLAVT. Merc. 509 (*loq. meretrix*) non didici ... pecua ruri -ere. VARRO rust. 2, 5, 14 *vaccas praegnates* -i oportet locis viridibus (COLVM. 6, 37, 11. 7, 6, 1. *supplendum* OV. fast. 4, 749 sacro -vi). OV. met. 3, 408 neque pastores neque -stae monte capellae (6, 395 COLVM. 6, 37, 11. 7, 9, 6 *sus* et montibus et campis commode -itur *eqs.*). Pont. 4, 8, 41 gramine -sta Falisco victima (SEN. Ag. 844 Strymonii g. fluminis Hebrive ripis). VITR. 1, 4, 10 dextra ... et sinistra eius fluminis. COLVM. 6, 27, 1 ubere campo (7, 4, 4. *al.*). 7, 2, 3 pratis planisque novalibus. *al.* ⓘⓘ *per praepos.* in (*c. abl. praeter l. 18*): ACC. trag. 178 in celsis montibus pecua atque inter colles -unt Danai in Phrygiae terminis (TIB. 1, 2, 74). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 33 in eo agro (LEX agr. [CIL I² 585] 19. 20. *al.* VARRO rust. 1, 2, 17 *in legibus colonicis* scribimus, colonus in agro surculario ne capra natum -at. 3, 1, 7 in eodem agro et serebant et -bant. *al.* FEST. p. 333 PLIN. nat. 28, 154. *al.*). LEX agr. (CIL. I² 585) 14 quei in agrum compascuum pequdes maiores non plus X -et *eqs.* VARRO rust. 1, 21 alienum pecus in suo fundo -at ac stabulet (VLP. dig. 33, 7, 12, 8). 2, 1, 16 in qua regione quamque *bestiam* potissimum -as et quando, *observandum est* (2, 2, 10). 2, 2, 9 in saltibus (2, 10, 6 VERG. georg. 3, 143 LIV. 32, 11, 2). *ibid.* longe ... et late in diversis locis (2, 10, 6 VITR. 1, 4, 9. 10, 2, 15. COLVM. 8, 11, 16 non debere alias gallinas ... in eodem loco -i). 2, 5, 11 in nemoribus. OV. fast. 4, 67 Aventinis ... in herbis (*cf.* VAL. FL. 2, 487 votivo in gramine). *al.* ⓘⓘⓘ *vario modo (notabiliora selecta)*: CATO agr. 47 si pecus -etur, ubi vitem serere voles. ACC. trag. 178 (*v. l. 12*) inter colles (PRISC. perieg. 949). VERG. ecl. 10, 18 ad flumina. georg. 3, 143 saltibus in vacuis -unt et ... secundum flumina. 3, 162 per herbas (SEN. benef. 7, 10, 5 provincias ac regna. NEMES. cyn. 262 arva). VITR. 1, 4, 10 proxime Gnoson ... ex altera parte proxime Gortynam. LEX Manc. (CIL VIII 25902) 3, 18 intra f(undum). *al.*

b *-unt loca, regiones sim. vel ipsa animalia* (SCHOL. Verg.): PANEG. in Mess. 186 cui ... pecus denso -bant agmine colles. OV. fast. 5, 640 -bat sparsas utraque ripa boves. SEN. Herc. f. 234 Cithaeron -vit ... pecus *Geryonis.* PLIN. nat. 8, 67 camelos inter armenta -it oriens (*nisi pertinet ad p. 594, 29, cum antecedat*: tigrim ... Indi ferunt). SIL. 6, 647 ingentem -ens Mevania taurum. MART. 7, 88, 8 -at et Hybla meas, -at Hymettos apes (*nisi pertinet ad p. 594, 29*). SCHOL. Verg. Bern. ecl. 5, 24 pecora ipsa non -bant se.

2 *in imagine et translate (praeter* VERG. *l. 45. 81, ubi -untur animalia aquatilia, legitur in scripturis sacris et apud Christianos, ubi gr. respondet* ποιμαίνω, *nisi aliud notavi)*: a *-unt animantes, sive custodiendo sive castigando sim. (fort. huc pertinet* ACC. *p. 591, 42)*: VERG. georg. 4, 395 *Proteus Neptuni* armenta et turpis -it sub gurgite phocas. ITALA II reg. 5, 2 (Ambr. off. 2, 7, 35 = VVLG.) dixit tibi, *David*, dominus: tu -es populum meum. II par. 10, 16 (Complut. = VVLG.) -e domum tuam, David, *non nos (gr.* βλέπε, *sed loco gemino III reg. 12, 16* βόσκε, *ubi Vulg.* vide). psalm. 22, 1 (Veron. *al.*) dominus -it me ..., in locum pascuae ibi me collocavit (*Vulg.* reget. *item -it deus*: 79, 2 [Aug. in psalm. 79, 2 *al.; aliae vers. et Vulg.* regis]. Is. 40, 11 [Hier. *ad l., sim.* VVLG.] populum. *al.*). 77, 71sq. (Sangerm. *al.* = VVLG.) *deus* sustulit eum *David* de gregibus ovium ... -ere Iacob ..., (72) et -vit eos (*Veron.* regere ... erexit). prov. 9, 12a (Cypr. sent. episc. 5 *al., om. Vulg.*) qui fidens est falsis, hic -it ventos (HIER. in eccles. 1, 17. VVLG. Os. 12, 1 [HIER. *ad l.*: id est: spe vana se decipere]. *al.; cf. p. 637, 10. 641, 45*). Ier. 3, 15 (Cypr. testim. 1, 14 *al., sim.* VVLG.) dabo vobis pastores ... et -ent vos -entes cum disciplina. Ezech. 34, 2 (Aug. serm. 46, 2, *sim. al. et* VVLG.) o pastores Israel, qui -unt se solos (34, 8 [Aug. serm. 46, 19, *sim.* VVLG.] se ipsos [*gr. utrobique* βοσκέω]. *al.*). Mich. 5, 4 (Aug. civ. 18, 30, *sim. al. et* VVLG.) *princeps Israel* -et gregem suum in virtute domini (*inde* Matth. 2, 6 [Tert. adv. Iud. 13, 2. *cf.* Hier. epist. 57, 8, 5]). 5, 6 (Hier. *ad l., sim.* VVLG.) septem pastores ... -ent Assur in gladio. 7, 14 (cod. 176 *al.* = VVLG.) -e populum tuum in virga tua. Ioh. 21, 15. 16. 17 (cod. c *al., cf.* VVLG.; *Iesus ad Petrum*) -e oves meas (*gr.* βόσκε ... ποίμαινε ... βόσκε. *hunc locum respiciunt saepissime ecclesiastici nec non tituli*: INSCR. christ. Diehl 988, 7. 1767, 6. *al.*). I Petr. 5, 2 (cod. h, *sim. al. et* VVLG.; *ad seniores*) -ite qui in vobis est gregem. apoc. 2, 27 (Tycon. in apoc. 36 B.) -et eas *gentes* in virga ferrea, ut vas figuli conminuentur ([*Vulg.* reget]. *sim.* 19, 15 [Cypr. testim. 2, 30, *Vulg.* reget]; *respicitur utroque loco* psalm. 2, 9, *ubi Veron. et Vulg.* reges, HIER. psalt. sec. Hebr. -es). TERT. praescr. 37 l. 15 (*ad haereticos*) quid hic ... seminatis et -itis? CYPR. epist. 61, 1 *deus episcopum reduxit*, ut -endo gregi pastor et gubernandae navi gubernator et plebi regendae rector redderetur. HIER. epist. 14, 8, 2 clerici oves -unt, ego *monachus* -or. 22, 25, 6 nisi oculos iuvenum fugeris, egredieris de thalamo meo et -es haedos, qui staturi sunt a sinistris (*iungitur* cant. 1, 7 *cum Matth. 25, 33*). VVLG. Ier. 6, 3 *ad Sion* venient pastores (*i. inimici*) et greges eorum ..., -et unusquisque eos, qui sub manu sua sunt. MAX. TAVR. serm. 30, 1 M. -o gregem Christi (*respicitur* I Cor. 9, 7). *al.* b *-unt res*: VERG. georg. 2, 199 *Mantumanu* campum -entem ... herboso flumine cycnos. HIER. psalt. sec. Hebr. 49(48), 15 quasi grex in inferno positi sunt, mors -et eos (*Itala* [*Veron. al.*] pastor est eis, *Vulg.* depascet eos). VVLG. Ier. 22, 22 omnes pastores tuos -et

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ventus, et amatores tui in captivitatem ibunt (*cf.* EVSEB. EMES. serm. 24, 36 flante vento -untur flatibus naves, ad caelum usque tolluntur).

B *quolibet modo*: **1** *proprie*: **a** *-untur animalia eorumve partes*: *α sensu latiore respicitur omnis cura animalibus praebita (huc vergunt p. 595, 8. 12)*: Ⓘ *non indicatur, ubi -antur*: CATO agr. 150, 2 porcos serarios in oves denas singulos -at *emptor fructus ovium.* dict. 63 (*apud* Cic. off. 2, 89, *alii aliter*) *a Catone* cum quaereretur, quid maxime in re familiari expediret, respondit: 'bene -ere'; quid secundum: 'satis bene -ere'; ⌊quid tertium: 'male -ere'⌋ (*om. pars codd.*); quid quartum: 'arare' (*opponunt agriculturam etiam* VARRO rust. 2 praef. 5 COLVM. 6 praef. 4). or. frg. 62 tit. de agna musta -enda. VARRO rust. 1, 2, 17 (*de peculio*) *servis* domini dant, ut -ant. 2, 1, 12 *partes* in pecore parando necessariae quattuor, alterae in -endo totidem, *sc. pastio, fetura, nutricatus, sanitas* (*v. 2, 1, 16*). 2, 3, 3 oves ..., quas -imus, ortae sunt ab ovibus feris; sic quas alimus ⟨caprae⟩ *eqs.* 3, 3, 2 *leporaria* habent inclusa animālia, quae -antur. 3, 5, 8. *al.* VERG. georg. 3, 50 seu quis Olympiacae miratus praemia palmae -et equos seu quis fortis ad aratra iuvencos. Aen. 6, 655. GRATT. 169 -e tamen *hoc catulorum genus* (*vergit in notionem educandi ut*: NEMES. cyn. 129. 225). COLVM. 7, 9, 10 quas -it *custos suum.* 8, 15, 1. *al.* PETRON. 55, 6 vers. 2 tuo palato (*i. tibi*) clausus pavo -itur (nascitur *trad.*). STAT. Theb. 6, 77 *p. 597, 48. al.* (II) *indicatur, ubi -antur* (*cf. p. 594, 82*): VARRO rust. 2, 2, 7 providendum, ut totum annum recte -antur intus et foris *oves*: stabula idoneo loco ut sint *eqs.* 3, 2, 13 gallinae ac columbae et apes et cetera, quae in villa solent -i. *al.* PAVL. FEST. p. 222 passales et oves et gallinae appellantur, quod passim -untur. COLVM. 8, 8, 1 id *columbarum* genus minore tutela -itur longinquis regionibus, ubi liber egressus avibus permittitur. 8, 10, 1 *turdi* salubrius in eo *rure* -untur, in quo capti sunt. 8, 17, 7 *non* in vivario multitudinem mullorum -ere queamus. *al.* PLIN. nat. 8, 211 vivaria ... invenit Fulvius Lippinus: in Tarquiniensi feras -ere instituit. *al.*

β sensu artiore respicitur actio alendi, nutriendi: Ⓘ *generatim; -unt*: Ⓐ *homines, dei* (*aliter p. 594, 16 sqq.*): ① *indicatur pabulum* (*per abl. praeter p. 594, 21; exempla selecta inde a* COLVM.): VARRO rust. 1, 38, 3 *veterinae*, quae hordeo -untur. 2, 6, 4 *asini* commode -untur farre. 2, 7, 7 equinum pecus -endum in pratis potissimum herba, in stabulis ... faeno. 2, 8, 4 *asinos admissarios* -imus ... faeno atque hordeo. 2, 11, 2 arido et firmo cibo pecude -sta. *ibid.* a viridi -s⟨ta⟩ *pecus* (*item c. praepos.*: COLVM. 8, 17, 14 *pisces* satis ex his *salsamentis*, sed ex recentibus melius -untur [*sed bis var. l.* et]). 3, 6, 3 *pavones* -untur omne genus obiecto frumento. CAES. civ. 3, 44, 3 manu sata, quibus ... iumenta -ret *Pompeius.* VERG. georg. 3, 406 *canes* -e sero pingui. OV. epist. 9, 68 humana ... dape -vit equas *Diomedes* (*cf.* met. 8, 170 -stum sanguine monstrum [*sc. Minotaurum*]). PAVL. FEST. p. 100 herbilis anser herba -stus (*opp.* frumento altus). COLVM. 7, 3, 19 *agni* -endi sunt intra stabulum cytiso *eqs.* 7, 4, 2 singula capita ... recte -untur ad praesepia tribus hordei ... sextariis. SCRIB. LARG. 132 capra tantummodo hedera -sta. PLIN. nat. 18, 142 *columbas* -stas ea, *sc. cracca.* FRONTIN. strat. 3, 15, 5 *triticum* superesse eis, qui inde etiam pecora -rent (*cf.* LACT. inst. 6, 12, 39 unde feras -is, hinc pauperes ale [*sed dicitur de impensis*]). IVV. 7, 76 multa -endum carne leonem. SER. SAMM. 530 cocleas ... urtica aut furfure -i. *al.* ② *non indicatur pabulum*: VARRO rust. 2, 1, 16 -endi primus locus qui est (*i. pastio quaelibet, v. 2, 1, 17*). 2, 1, 17 qui (*i. quomodo*) ... quaeque pecudum -atur. 2, 4, 20 *porcos* domi ... secernunt a matribus ac seorsum -unt. 3, 10, 5 anseres -unt in umidis locis. 3, 17, 6 eos *pisces* (*v. p. 600, 24*). CIC. off. 2, 14 -ere eas *bestias* aut domare aut tueri aut ... fructus ex iis capere (*cf.* COLVM. 8, 2, 6 *gallinas* tutari [tueri *var. l.*] et -ere). MANIL. 5, 384 clausas ... culmine summo -ere aves Veneris. COLVM. 6, 3, 2 boves ... recte -endi non una ratio est. *al.* PETRON. 139 vers. 6 satiavit numinis iram Telephus et regnum Neptuni -vit Vlixes *sociis naufragis* (*e coniectura* [*?*] *pro* cavit; *alii vix recte* -vit *ad* pavere, pavescere *trahunt*). PLIN. nat. 9, 25 *delphinus* -stus ... e manu. STAT. Theb. 7, 574 manus obvia -it exceptantque cibos *tigres domitae.* MART. 6, 61 (60), 7 quam multi tineas -unt blattasque diserti (*sc. libris suis, cf. p. 594, 5*). QVINT. inst. 8, 3, 22 (*e declamatore quodam*) etiam canem -is. decl. 260, 15 animalia ... alere ac -ere. APVL. met. 6, 26, 1 quousque ... asellum ... frustra -emus? (*sim.* 7, 20, 3). 7, 16, 3 *equi* mares ... ob admissuram ... -sti satianter ac diu saginati. MIN. FEL. 28, 8 Apin bovem ... adoratis et -itis. ITALA Matth. 6, 26 (cod. a *al.* = VVLG.) pater ... caelestis -it illa *volatilia* (*gr.* τρέφει, *aliae vers.* alit). *al.*

Ⓑ *ipsa animalia* (*addidi* LVCAN. *et* TERT., *ubi animal corpus suum alens intellegas esse agens*): VARRO Men. 566 (*diciturne de ave, quae pullos peperit?*) quos non lacte (iacta *trad.*) novo levata -at (MART. 13, 41, 1 lacte mero -stum *porcellum* [APIC. 8, 7, 6]). rust. 3, 7, 10 eo ... *columbae* se et pullos -unt (COLVM. 8, 8, 2 *columbae mensibus* ceteris se ipsas -unt seminibus agrestibus. IVV. 14, 80 *adulti* volturis et se -entis. PALLAD. 1, 28, 1. PLIN. med. 1, 1, 6 cochleae matutino se -enti). LVCR. 2, 996 *p. 595, 22.* LVCAN. 6, 673 cervi -stae (-sti *var. l.*) serpente medullae (*ad rem cf. p. 600, 12*). PLIN. nat. 10, 30 *cornix* etiam volantes pullos aliquamdiu -it. 10, 99. 10, 165. 11, 74. STAT. Theb. 10, 825 *fetibus abreptis non sunt*, quibus *tigris* ubera -at. MART. 13, 97, 2 dum ... onager sola ... matre -itur. TERT. apol. 9, 11 caro *ursorum* -sta de homine (*nisi pertinet ad l. 33*).

Ⓒ *escae* (*l. 4. 13. 14 formis pass., sed ita ut esca agens esse videatur*): ① *variae*: VARRO rust. 3, 2, 12 hic aprum glas cum -it empticia, facit pinguem, illic gratuita exilem. VERG. georg. 3, 528 non illis *bubus* epulae nocuere ...: frondibus et victu -untur simplicis herbae, pocula sunt fontes. HOR. epist. 1, 20, 12 (*ad librum*) tineas -es (*cf. p. 593, 65*). SYMPH. 63 littera me -vit nec quid sit littera novi [*loq. tinea in aenigmate, quod ludit usu translato*]). VITR. 8 praef. 3 terrenus fructus ... alit et nutrit animales -endo continenter. COLVM. 2, 10, 22 *rapa* non hominem solum, verum etiam boves -unt. 7, 12, 10 *canes* hordeacea farina cum sero commode -it. 8, 4, 2 vinacea quamvis tolerabiliter -ant, dari non debent. *al.* LVCAN. 1, 329 *catulos tigris* caesorum -vit cruor armentorum. PLIN. nat. 18, 137 ut *vicia* Decembri mense -at. MART. 13, 49, 1 cum me *ficedulam* ficus alat, cum -ar ... uvis. IVV. 12, 105 (*de elephanto*) belua ... furva gente petita arboribus Rutulis et Turni -itur agro, Caesaris armentum. PRISC. periheg. 795 -unt quos *cygnos* herbae (*Dionys. periheg. 835* νέμονται ... ἐπὶ ποίης). ② *hominum corpora*: HOR. carm. 3, 27, 56 quaero -ere tigris. epist. 1, 16, 48 non -es in cruce corvos. TIB. 1, 3, 76 Tityos ... atro viscere -it aves (*de eiusdem poena*: OV. Ib. 194 SEN. Thy. 10. *ambigue de Diomede*: OV. Ib. 402 humano viscere -vit equos, *sc. et aliorum et suo corpore*). OV. ars 3, 36 quantum in te, Theseu, volucres Ariadna ... -vit ... sola relicta. met. 7, 765 exitio multi pecorumque suoque rurigenae -vere feram, *sc. vulpem Teumessiam.* SEN. Thy. 1033 -unt feras *filii vel filiorum reliquiae.* Tro. 567 peremptus -is Idaeas aves. LVCAN. 4, 810 -it aves nullo contectus Curio busto. PRVD. perist. 5, 444 *cadaver* squamosa -ens agmina. CLAVD. carm. min. 53, 21 volucrem vivo sub pectore -it *Prometheus.* PAVL. NOL. epist. 25a, 3 *p. 596, 54.* SALV. eccl. 3, 48 ulceribus canes -verat *Lazarus.*

Ⓓ *alia, sc. fere loca sim.* (*interdum vergit in notionem procreandi sim.*): LVCR. 2, 706 (*inter portenta*) Chimaeras -ere naturam per terras omniparentis. SEN. Herc. f. 1209 feras volucresque -ens Caucasi abruptum latus. OCTAVIA 515 -vere volucres et feras saevas diu tristes Philippi. COLVM. 8, 16, 8 harenosi gurgites ... pelagios *pisces* melius -unt. PLIN. nat. 9, 131 *purpurarum genus* vario soli genere -stum (*antea*: nutritum alga). SIL. 17, 448 fervent -stus harena ... serpens. MART. 10, 30, 21 piscina rhombum -it. 11, 18, 12 urucam male -it hortus *minimus* unam. IVV. 12, 105 *l. 13.* PRISC. periheg. 277 *Germania* -it volucres ... fulgentibus alis. 599.

(II) *speciatim, i. q. pinguem facere, saginare* (*dub.* VARRO, SEN., APIC.): VARRO rust. 3, 11, 4 *aves quaedam* neque propter fecunditatem neque propter suavitatem saginantur et sic (si *Ellis*) -endo fiunt pingues. HOR. sat. 2, 8, 88 pinguibus ... ficis -stum iecur anseris. SEN. epist. 110, 13 *animalia* diu -sta et coacta pinguescere. PLIN. nat. 10, 140 *ars* gallinaceos quoque -endi lacte madidis cibis (*antea*: gallinas saginare). MART. 13, 62, 1 sq. gallinae altiles: -itur et ... gallina farina, (2) -itur et tenebris. ITALA iud. 6, 25 (Lugd.) vitulum -stum patris (6, 28 [*ibid.*]. Luc. 15, 23. 27. 30 [cod. q, *aliae vers et Vulg.* saginatum]; *gr. semper* σιτευτόν). EDICT. imp. Diocl. 4, 21 L anser -stus (*gr.* τεθραμμένος). 4, 22 anser non -stus (*gr.* βοσκός) APIC. 7, 16, 1 cocleas lacte -stas: ... cum -stae fuerint, ut non possint se retrahere ...; similiter et pulte -i possunt (7, 16, 4 ubi -stae fuerint). ANTHIM. 22. *al.* *part. perf. fem. pro subst. i. q. avis (gallina?) saginata*: SCHOL. Iuv. 5, 115, 1 'altilis ...': -sta. SORAN. app. 8 adipes -ae ..., adipes anserinos (12. *cf.* 9 adipes de -sta).

b *-untur homines, dei sim. eorumve partes aut copiae*: *α generatim* (*interdum vergit in notiones curandi, vitam conservandi vel procreandi, educandi, in notionem habendi, possidendi maxime p. 595, 8. 13. 17 nec non l. 82*): Ⓘ *non plane indicatur esca*: Ⓐ *-untur quilibet* (*selecta post* LIV.): PLAVT. Merc. 59 convicium tot me, *sc. filium nequam*, annos iam ... -ere *patrem.* Most. 23 amicas emite, liberate, -ite parasitos, obsonate. Persa 56 quin parasitando -verint ventres suos (*cf. struct. reflex.*: SEN. epist. 20, 7 turba ista cum a te -i desierit, ipsa se -et [te *codd. vet.*]. VAL. dig. 34, 1, 22, 1 *bis.* VLP. dig. 24, 1, 21, 1 se mulier ... suosque homines. AVG. civ. 22, 8 p. 574, 5 D. sartoris se arte -bat. PALLAD. hist. mon. I 45 [*gr. p. 151, 11 B.* ἀποζῶντες]. *al.*). VARRO Men. 546 mammam lactis sugentem -ere [et] pupum. CIC. Mil. 3 quos P. Clodi furor rapinis et incendiis ... -vit. VERG. georg. 4, 152 *apes* Dictaeo caeli regem -vere sub antro (*item -unt animalia*: TERT. ieiun. 9 p. 285, 8 *corvi Eliam* [*sec.* III reg. 17, 4 *ut saepe al.*]). Aen. 7, 684 quos dives Anagnia -it (*sim. -it ager vel regio*: HOR. epist. 1, 17, 47. 2, 2, 160. MANIL. 5, 375 Numidarum -imur oris *eqs.* SEN. Phaedr. 538. epist. 60, 2 homo et terrā et mari -itur. PLIN. nat. 18, 15 nulla provinciarum -ente Italiam. SIL. 8, 431 MART. 10, 96, 7. GARG. MART. med. 30 [*e Catone?*]. EXPOS. mundi 30 Heliopolis ... mulieres speciosas -it. *al.*). AETNA 225 non oculis solum pecudum miranda tueri more nec effusos in humum grave -ere corpus. LIV. 24, 24, 2 regiis stipendiis -stus ... miles. 33, 47, 3 quos -verat ... publicus peculatus (*sim. -unt res, per quas victus paratur*: VAL. FL. 7, 52 *Argonautas* ratis ... sola rapinis saevaque -it hiems. SIL. 3, 390 vis raptaque. MART. 9, 63, 2 mentula [*cf.* IVV. 9, 136 -itur inguine venter]. IVV. 7, 93 [*versus spurius?*] *vatem* pulpita. *al.*). SEN. dial. 5, 17, 3 *Lysimachus suum quondam* amicum ... in cavea velut novum aliquod animal ... diu -vit. QVINT. decl. 260, 17 abdicatos. IVV. 12, 28 pictores quis nescit ab Iside -i. APVL. apol. 56, 5 dis ..., qui eum -unt ac vestiunt. TERT.

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adv. Marc. 4, 21 p. 488, 14 *Christus* -it populum in solitudine. Itala gen. 48, 15 (Novatian. trin. 19, 16 D. *al.*, *sim.* Vulg.) *deus* -it me *Iacob* a iuventute (*gr.* τρέφων). 50, 20 (Ottob. *al.*) ut -retur populus multus *per Ioseph* (*gr.* διατροφῇ, *Vulg.* salvos faceret). Cod. Theod. 8, 4, 6 pr. primipilaribus, qui ad -endos milites ... destinantur (*cf.* CIL VI 2893 ex evokat(o), qui ... -vit leg. x). *al.* (B) *-untur servi, mercennarii sim.* (*milites et parasitos supra inseruimus, e. g. p. 594, 61. 77*): Hor. sat. 1, 6, 104 plures calones atque caballi -endi *forent.* 2, 6, 67 (*vix ad l. 20*). 2, 7, 18 mercede diurna conductum -vit. Sen. benef. 6, 12, 2 captivos suos, ut commodius veneant, -it et ... saginat. dial. 10, 12, 3 athletas ... -it. epist. 17, 3. 17, 4 paucos ventres (Petron. 57, 6 viginti v. -o et canem). Plin. nat. 18, 38. Quint. decl. 260, 14 noxiorum familias (*aliter p. 597, 1*). Iuv. 3, 141 quot -it servos? *al.* Plin. epist. 10, 31, 3 *damnatos* a re publica -i *eqs.* Epist. imp. Hadr. dig. 48, 15, 6, 1 Pompon. dig. 24, 1, 31, 10. Vlp. dig. 10, 4, 11, 1 -ere ... servum, vestire, curare. Apul. met. 1, 21, 7 neque praeter unicam -it ancillulam. Tert. anim. 13, 2 quantas animas -o, ait dives. Edict. imp. Diocl. 7, 2 L. lapidario structori -s⟨to⟩ *denarios tot* (*gr.* τρεφομένῳ. *sim. saepe ibid.*). *al.*

(II) *indicatur esca* (*potus l. 27. 30 sq.*): (A) *ablativo* (*ad p. 594, 58 sqq. fort. trahenda l. 26. 30*): Afran. com. 283 Gallum sagatum, pingui -stum taxea. Lucr. 2, 996 quibus *pabulis* omnes *animantes* corpora -unt. Cael. Cic. fam. 8, 15, 1 tibi nostri milites ... malis orbiculatis esse -sti videntur? Calv. carm. frg. 9 virgo infelix *Io*, herbis -eris amaris (*nisi ad p. 599, 83*). Verg. Aen. 3, 650 -unt radicibus herbae. Hor. epist. 1, 16, 2 fundus ... arvo -at erum. Eleg. in Maecen. 1, 119 -itur ... Tithonus nectare. Liv. 23, 5, 13 *milites* infandis -stos epulis, *sc. corporibus humanis.* Pers. 3, 55 iuventus ... -sta polentā. Plin. nat. 13, 106 exercitus -stos eo *fructu. al.* Sil. 3, 311 dulci -it lotos ... baca. Stat. silv. 4, 5, 36 fonte Iuturnae relictis uberibus ... esse -stum *Septimium* (*cf.* Vulg. III reg. 18, 4 -vit eos pane et aqua [*item* 18, 13]). Mart. 3, 58, 48. Iuv. 5, 150 poma ..., quorum solo -aris odore. Suet. Aug. 24, 2 cohortes ... decimatas hordeo -vit. Tert. carn. 6 l. 76 ut terrenis pabulis -sta sit *caro angelorum* (*respicitur gen. 18, 1 sqq.*). Hier. epist. 21, 26, 1 cotidie *salvatoris* carne -imur, cruore potamur (*respicitur eucharistia ut*: Prud. cath. 5, 108 -entes dapibus pectora mysticis. Sacr. Leon. 525. *al.*). *al.* (B) *per ipsum subi.* (*cf. l. 25. 29*): Hor. carm. 1, 31, 15 me -unt olivae *eqs.* epist. 1, 15, 14 populum frumenti copia. Colum. 2, 9, 14. 2, 10, 22 *p. 594, 8.* Mart. 6, 11, 5. 9, 2, 4. Itala (= Vulg.) sap. 16, 26 non ... fructus -unt homines, sed sermo tuus ... conservat (*gr.* τρέφουσιν). Prud. cath. 8, 78 animum ... -at ... cibus (Anthim. 75 c. iste -it). *al.*

β speciatim in conviviis (*cf.* Non. p. 240, 7 accipere -ere [*ad Ter. Eun. 1082, quod item explicant* Don. *et* Eugraph.; *v. etiam* Claud. Don. Aen. 3, 350 p. 315, 15]. Gloss. ἑστιῶ. περιδειπνίζει): (I) *cum acc. personae i. q. invitare, excipere* (*cf. p. 590, 72*): Cic. Att. 6, 1, 13 in ... splendidissimis canistris holusculis nos soles -ere. Plin. nat. 12, 63 benigne certo dierum numero deus hospites -it. Stat. silv. 1, 6, 37 (*ad Domitianum*) cum tot populos ... -as *in theatro* (*antea*: alis). Mart. 7, 86, 10 *v. p. 597, 50.* Porph. Hor. carm. 3, 21, 7 Messalam Corvinum -ere. Cypr. ad Donat. 16 magis carissimos -is, si *eqs.* Eutr. 4, 7, 3 legationes ... magnificentissime convivio -vit. Schol. Cic. Gron. D p. 309, 5 'quisquam vocaret': ... quis eum -ret. Aug. serm. coll. Morin p. 32, 13 ut dici solet: -am amicos. CIL X 5654, 10 sing(ulos) -vit et ded⟨it ei⟩s discumbentibus *eqs.* *al.* (II) *absolute i. q. convivium comparare* (*cf.* Apul. *p. 598, 38*): Porph. Hor. sat. 1, 4, 88 'aquam praebere' dicere pro '-ere'. Spart. Hadr. 17, 4 cum plurimis simmatibus -ret. Lampr. Alex. 41, 4 quando -bat. *ibid.* si -atur a praefectis absente imperatore. Schol. Hor. sat. 2, 8, 36 'parochi': -entis ..., id est pastoris illius, qui convivium praebebat. Ambr. Hel. 8, 24 (*verba obsonatoris*) -it ... dominus meus. Comm. instr. 2, 37, 1. 2. 6 Lux. anth. 326, 6. *al.*

2 *translate* (*hic illic imagine sublucente; imagines notabiliores v. sub 3; nonnumquam subesse videtur usus sub A descriptus, maxime l. 67 sqq. p. 596, 30 sqq.*): **a** *potius cum respectu satiandi, delectandi sim.; -untur*: α *sensus, imprimis oculi* (*gula l. 75, auditus p. 596, 1*): Ter. Phorm. 85 *amanti inopi* restabat aliud nihil nisi oculos -ere (*aspectu puellae ut*: Lucr. 1, 36 Mavors ... -it amore avidos ... visus. Ov. am. 3, 2, 6 tu cursus spectas, ego te: ... oculos -at uterque suos). Cic. Verr. II 5, 65 eius cruciatu atque supplicio -ere oculos animumque exsaturare (*aspectu cruciatus sim. ut*: Phil. 11, 8 in eius corpore lacerando [*dist.* animum satiare]. Ov. met. 14, 728 lumina. Tac. hist. 3, 39, 1 Suet. Vit. 14, 2. Hier. epist. 1, 4 -stis cruore luminibus). Lucr. 2, 419 *colores*, oculos qui -ere possunt. Manil. 5, 196 gulam Nereus ex aequore -it (Sen. nat. 3, 17, 3 *piscis* oculos ante quam gulam -vit). Sen. epist. 58, 25 quemadmodum ille caelator oculos ... fatigatos remittit atque avocat et, ut dici solet, -it, sic nos animum aliquando debemus relaxare et quibusdam oblectamentis reficere. Ambr. Abr. 2, 3, 11 oculi -untur primo diei lumine (*cf.* Aug. in euang. Ioh. 13, 5 fraudati oculi cibo suo — luce quippe -untur *eqs.*). Paul. Nol. epist. 13, 24 si -at oculos (*sc. agricola messem exspectans ut*: Ven. Fort. carm. 3, 12, 15 de messe futura). Cypr. Gall. Ios. 165 visum. Eustath. Basil. hex. 4, 1, 1 populi spectaculis ... oculos -endo reficiunt (*gr. p.* 77^{C} πόλεις ... ἑστιῶσαι τὰς ὄψεις). Ennod. epist. 9, 26, 2 p. 248, 5 agnoscant, quod -at auditum. *al.* *β affectus*: Prop. 4, 3, 22 *dignior Ocno qui apud inferos* tuam -at, aselle, famem (Ps. Quint. decl. 12, 3 fames se ipsa -vit. Consult. Zacch. 3, 8 p. 112, 32. *cf. p. 597, 42*). Val. Max. 4, 7 ext. 2 -vi invidiam quorundam optimi amici iactura. Sen. dial. 7, 17, 3 non sum sapiens et, ut malivolentiam tuam -am, nec ero. Sil. 12, 721 aspice, ... Iupiter ... quantis -at ... ignibus iras (Aug. epist. 91, 9). Apul. met. 9, 38, 2 fruere exitio totius ... familiae et sanguine ... insatiabilem tuam crudelitatem -e. Prud. c. Symm. 2, 673 Decius ... insanam -vit rabiem. Claud. 8, 251 cupido ... expleri -ique nequit (*cf.* Aug. serm. 352, 3, 9 cupiditatem [*postea*: impleam et saturem]). carm. min. 22, 22 furorem. Consult. Zacch. 3, 8 p. 112, 23 fauces hiantes avaritiae cruor -it (*cf.* Cod. Theod. 8, 5, 7 avaritiam).

γ animantes eorumque animus sim.: Publil. C 29 crudelis lacrimis -itur, non frangitur. Verg. georg. 2, 285 non animum modo uti -at prospectus inanem ([Serv.: delectet]. Aen. 1, 464 a. pictura -it inani *Aeneas* [Serv. auct.: delectat]. Liv. frg. 68 opere. Porph. Hor. epist. 2, 1, 102 ut diversis delectationibus animi hominum -rentur. *al.*). Lucan. 1, 172 populus, quem pax ... iuvaret, quem sua libertas immotis -ret armis. Cypr. ad Donat. 1 animam simul et auditus *sermonis* instruit et -it obtutus *arborum* (Hier. epist. 22, 37, 2. *al.*). Ambr. obit. Valent. 38 eum vestrae gratiae -bat affectus. *ibid.* -unt frequenter et lacrimae et mentem ablevant. Claud. 3, 165 illecebris capitur ... *et* avaro -itur aspectu *Rufinus*. 28, 116 -vit Iuleos inviso sanguine manes Augustus. Paul. Nol. epist. 13, 11 pulchro ... tanti operis tui spectaculo -or. Sacr. Leon. 477 quos beneficiis temporalibus refobis, -e divinis. Max. Taur. serm. 18, 2 M. avarus ... alieno se -it damno; ... est illi laetitia fletus alienus. Maxim. eleg. 4, 2 -ere corda ioco. *al.*

b *potius cum respectu conservandi, sustinendi vel corroborandi, augendi sim.*: α *corporaliter, sc. saepissime materia accepta, -untur*: (I) *sidera*: Lucr. 1, 231 unde aether sidera -it? (*cf.* Apul. mund. 2 *altitudo aetherea* divinas ... vivacitates ignium -ens). 5, 525 sive ipsi *siderum ignes* serpere possunt, quo cuiusque cibus vocat ... flammea per caelum -entis corpora passim. Verg. Aen. 1, 608 polus dum sidera -et. Lucan. 9, 313 *sol* ponto sua lumina -ens. Plin. nat. 2, 46 sidera ... umore terreno -i. 2, 171 sidera ... -ens *oceanus* (Rut. Nam. 1, 644 aquis). *inde in imag.*: Coripp. Iust. 3, 187 imitatur Olympum ... Augusta domus: ... regis -untur ab igne *cetera sidera*.
(II) *ignis sim.* (*cf. l. 31. 33 et p. 601, 77*): Verg. georg. 2, 432 taedas silva ... ministrat -unturque ignes nocturni et lumina fundunt. Aen. 11, 787 *Apollini* pineus ardor acervo -itur. Aetna 220 quae res incendia -it (*sc. e montibus erumpentia; cf.* 447 -ret ignes [posceret *trad.*]. 623. Sen. epist. 79, 2 *ignis* aliis -itur, in ipso monte non alimentum habet. Sil. 17, 593). Dirae 52 Vulcanus ... -stus Iovis ignibus. Ov. met. 14, 467 Danaas -verunt Pergama flammas. Sen. Herc. O. 577 ture flammas *sacrificii.* nat. 1, 15, 2 (*de fulgoribus*) ignem, quem propior terris diu -verat *aer spissus.* 7, 20, 2 quo *alimento* -bantur *ignes caelestes.* Lucan. 5, 525 scintillam ... -vit in ignes. Plin. nat. 2, 239 *natura* voracitatem *ignis* in toto mundo avidissimam sine damno sui -it. Val. Fl. 2, 450 ignem ... sulphure -it amico. 2, 658 ratibus qui -itur ignis. Sil. 9, 603 -stus ... ignis edax vento. 14, 421 *Corbulo* atros ... -stosque bitumine torquet ... ignes. Min. Fel. 35, 3 poenale illud incendium non damnis ardentium -itur, sed inexesa corporum laceratione nutritur. Lact. inst. 5, 10, 4 ignem *arae* cruore hominum tamquam oleo -ere (spargere *var. l.*). Paul. Nol. epist. 25a, 3 iuste nunc apud inferos ignes -it et vermes, qui apud superos non -verat indigentem. *al.* *inde in imag.*: Paul. Nol. epist. 4, 1 (*alloquitur Augustinum*) *lucerna* -stum oleo laetitiae lumen effundens. (III) *herbae sim.*: Verg. georg. 2, 189 *campus* filicem ... -it (*inde* Ambr. in psalm. 118 serm. 13, 26). Petron. 121 vers. 110 *Fortunae est cordi* sanguine -ere luxum (*cf. vers. 99* nutritas sanguine fruges). Plin. nat. 14, 13 *vitis quaedam* brevitate crassitudinem -ens. 17, 29 quasdam pruinis ac nebulis -i ... vites. 17, 90 *umbra alni* -ens sata. 17, 173 *viveradix resecta* vires ... concipit et intra se -it suffecturas oneri. 17, 211 utile toros futuri draconis -i. 19, 56 etiamne herba aliqua diviti tantum -itur? Carm. de mens. 2, 46 semina ... -it hiems. Ambr. in psalm. 118 serm. 4, 21, 1 *cypressus* comam -it (*cf. l. 70*). Prisc. rhet. 7, 23 p. 557, 11 *laudantur* arbores ... et a pastu, quo modo -untur; et si multa cura egent *eqs.* (*gr.* ἀπὸ τῆς τροφῆς, οἷον πῶς τρέφεται). (IV) *varia* (*cf. p. 597, 52. 598, 3*): Hor. sat. 2, 3, 35 me ... iussit sapientem -ere barbam (Schol. Verg. Veron. ecl. 8, 34. *cf.* Verg. Aen. 7, 391 sacrum tibi -ere crinem [Stat. Theb. 8, 492 ille genas Phoebo, c. hic -bat Iaccho. CE 1109, 37 Cens. 1, 10 Nemes. ecl. 2, 78. *al.*]. Stat. Theb. 6, 608 Triviae -bat ... munus. Heges. 4, 25, 2 comam. *sim. al.; huc fortasse* Dosith. gramm. VII 427, 13 squalorem -ens αὐχμὸν τρέφων). Ov. trist. 4, 4, 64 Taurica dira caede ... -itur (spargitur *var. l.*) ara deae (Val. Fl. 1, 678 plurimus aras -it honos). Manil. 1, 158 ut liquor exhalet ... auras aeraque ex ipso ducentem semina -at. Plin. nat. 17, 56 satis quibusdam ipsis -i terram dicit *Cato*: segetem stercorant fruges *eqs.* 34, 137 Servilia familia ... trientem ... -it auro, argento consumentem utrumque. Sil. 12, 230 *ebur* Tiburis aura -it, *sc. splendorem conservans vel restituens.* Stat. Theb. 11, 115 Notus et Boreas ..., hic nive Rhipaea, Libycis hic -stus harenis. Ach. 2, 144 imbribus adsiduis -stus nivibusque solutis Spercheos (*item de fluvio nivibus aucto*: Sidon. epist. 2, 9, 9 Alc. Avit. carm. 4, 441). Iuv. 6, 365^{21} oculos fuligine -it ... adulter (*v. vol. VI 1, 1523, 58 sqq.*).
[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TERT. apol. 44, 3 de vestris (*i. paganis*) ... munerarii noxiorum greges -unt. SPART. Hadr. 11, 1 ne quid otiosum vel emeret aliquando vel -ret. *al.*

β incorporaliter -untur: ⓘ *animantes eorumque animus sim.* (*huc fort. locus corruptus* VARRO Men. 462): LVCR. 3, 1003 animi ingratam naturam -ere semper atque explere bonis rebus satiareque numquam. OV. Pont. 1, 4, 21 otia corpus alunt, animus quoque -itur illis; immodicus contra carpit utrumque labor (VITA Hil. Arel. 32 l. 4 secreti amore a. quoque affectumque -visti). VAL. MAX. 7, 2 ext. 7 *iuvenes* profusa indulgentia -sti. INSCR. Année Epigr. 1968 n. 455 (*saec. III, e Thracia*) cupiunt ... parentes me nuvere viro et gloria -ere omnes. PACIAN. (?) sim. carn. p. 132, 29 animam ... lectoris -it rerum divinarum ... cognitio (AMBR. Isaac 4, 11 in illo *divino* confirmatur atque eo -itur. VITA Caes. Arel. 1, 61 de hoc alloquio. *al.*). AVG. gen. ad litt. 5, 3 p. 141, 26 *ut sacra scriptura* veritate magnos -at, affabilitate parvulos nutriat. c. Petil. 2, 32, 73 p. 61, 31 serm. 71, 7, 11. POMER. 3, 8, 3 his malis *superbae mentis* diabolus -stus exsultat. *al.* ⓘⓘ *affectus*: VERG. Aen. 10, 627 spes -is inanis. OV. rem. 749 non habet, unde suum paupertas -at amorem (met. 9, 749 spes est quae capiat, spes est, quae -it a. MAXIM. eleg. 3, 69). SEN. Herc. O. 351 quid ipsa flammas *odii ac doloris* -is et vastum foves ultro dolorem? (*cf.* 448 quidquid dolorem -it). dial. 6, 1, 7 haec ... misera et in se saevientia ipsa ... acerbitate -untur. SIL. 7, 497 -ere ... pravum ac nutrire furorem *Minucii* (favorem *trad.*). TERT. scorp. 12 p. 173, 26 martyrum animae ... patientiam (*respicitur apoc. 6, 9 sqq.*). AMBR. paenit. 1, 14, 76 -itur libido conviviis, nutritur deliciis, vino accenditur. FERRAND. epist. 12 non semper oculis corporalibus sancta caritas -itur. *al.* ⓘⓘⓘ *varia*: HOR. epist. 1, 18, 35 dormiet in lucem ..., nummos alienos -et (*huc fort. pertinet* SEN. epist. 2, 6 quid refert, quantum illi in arca, quantum in horreis iaceat, quantum -at aut feneret?). SEN. Herc. O. 1319 (*Herc. ad Iunonem*) quid -is minas? 1398 longus tibi -vit cruentos forsitan morbos labor. SIL. 4, 9 docilis ... -ere rumorem ... pavor (*cf.* VAL. CEM. hom. 6, 3 p. 710^C dum fabulas [*i. rumorem*] -it, nescit cavere mendacium *genus hominum garrulorum*). 13, 359 talenta -ere longinquum non deficientia bellum. TERT. apol. 39, 3 fidem sanctis vocibus -imus. PRVD. c. Symm. 2, 954 annona ... *plebis* longa otia -it. CLAVD. 22, 115 Ambitio ... pretiis commercia -it honorum. AVG. catech. rud. 19, 10 *daemonia* se ... adorari ... laetantur, dum errores suos humanis erroribus -unt. *al.*

3 *in imagine, sc. lusu notionum* (*zeugma l. 49. 50. 66, cum acumine quodam dictum l. 42. 73; afferuntur notabiliora selecta*): OV. met. 4, 263 expers undaeque cibique rore mero lacrimisque suis ieiunia -vit *Clytie* (PAVL. NOL. carm. 27, 587 grata oculis i. -unt *contemplantes picturam sanctam*. ARATOR act. 1, 575 *animae* i. -i semper ab ore [*i. verbis*] decet). SEN. dial. 6, 22, 5 (*de Seiani satellitibus*) acerrimi canes, quos ille ... sanguine humano -bat. PETRON. 2, 8 ne carmen quidem sani coloris enituit, sed omnia quasi eodem cibo -sta *eqs.* 39, 6 *signo tauri* nascuntur et bubulci et qui se ipsi -unt. STAT. Theb. 6, 77 *pater* in nomen *filioli* -bat equos cinctusque sonantes armaque maiores expectatura lacertos. MART. 7, 86, 10 -is munera ..., non amicos. 10, 96, 7 -itur hic, ibi -it ager (*cf.* 10, 58, 9 dura suburbani ... iugera -imus agri vicinosque ... lares [*vix ad IIB*]). 12, 75, 3 -stas glande natis habet Secundus (*sensu obsceno*). TAC. Agr. 31, 2 nata ... mancipia ... a dominis aluntur; Britannia servitutem suam ... cotidie -it (*sc. frumento Romanis praebito*). APVL. met. 2, 11, 6 grandem ... istam lucerna⟨m⟩ Sibyllam -imus. TERT. ieiun. 6 p. 281, 6 Moysen deo -stum inediamque eius nomine saginatam. praescr. 36 l. 21 *ecclesia* potat fidem; eam ... sancto spiritu vestit, eucharistia -it. CYPR. eleem. 12 si putas quia, qui Christum -it, a Christo ipse non -itur (*respicitur* Matth. 25, 37 quando te ... -vimus *ut*: eleem. 22 in pauperibus. HIER. epist. 4, 1, 2. AVG. in psalm. 127, 16 l. 72 bene vivendo. *al.*). epist. 39, 2 animam ... nutrimentis spiritalibus deus -vit. LAMPR. Alex. 15, 3 imperatorem, qui ex visceribus provincialium homines non necessarios ... -ret (*cf.* AMM. 24, 4, 9 miles visceribus hostium -batur). HIL. in Matth. 22, 4 homines spiritales tamquam caelesti pane ad evolandum aves -stae. VEG. mil. 2, 19 *miles* veste et annona publica -batur. AMBR. Abr. 2, 8, 57 nares ... continuato quodam substantiam hominis cibo -unt. HIER. epist. 52, 6, 2 *ecclesia filios suos* genuit, nutrivit et -vit (*in sim. serie*: VAL. CEM. hom. 20, 2 p. 752^B *mala* cupiditas aut concipiat aut parturiat aut -at aut nutriat). AVG. in epist. Ioh. 3, 1 *Christus* lacte te nutrit, ut pane -at. HIL. AREL. vita Honorat. 9 l. 13 *certabatur, quis* affectu prius Christum quam advenam convivio -ret. VITA Hil. Arel. 14 l. 9 *praedicatione* epulis plebem spiritalibus saginabat, -endo esurire cogebat, esurientes nequaquam -ere desistebat. SACR. Leon. 832 *episcopi* greges sacros divino pane -entes. *al.*

II *i. q. depascere* (*cum obi. loci [herbae l. 80]; fere de actione pastorum [ipsorum vescentium, fruentium animalium p. 598, 1, hominum sub B]; huc p. 591, 81?*): **A** *proprie*: SENT. Minuc. (CIL I² 584) 40 ea prata ... niquis sicet nive -at nive fruatur (*cf.* LEX Quinctia [Frontin. aq. 129] 32 in eo loco -ere herbam, fenum secare [*vix post -ere interpungendum*]. PLIN. nat. 18, 12 frugem ... aratro quaesitam ... -visse ac secuisse ... XII tabulis capital erat). VERG. Aen. 11, 319 *Rutuli collium* asperrima -unt. TIB. 2, 3, 42 praedator cupit inmensos obsidere campos, ut ⌊multa innumera iugera -at ove⌋ (m. innumeram i. -at ovem *vel* multo innumeram iugere -at ovem *var. ll.*). 2, 5, 25 -bant herbosa Palatia vaccae. LIV. 25, 12, 10 (*carmen Marcii vatis*) *Apollo* exstinguet perduellis vestros, qui vestros campos -it placide (-unt *trad.* Macr. Sat. 1, 17, 28. *fortasse pertinet ad p. 596, 68*). PLIN. nat. 18, 258 utilissimum ..., *prata* nec primo anno rigari nec -i ante secunda fenisecia. AMBR. Abr. 2, 6, 27 *revocare* pecus ..., quo herbosa et non fructuosa -antur (*nisi est deponens*). **B** *translate* (*cf. p. 597, 52*): MART. 9, 80, 2 uxorem -it Gellius et futuit (*nisi de irrumatore, cf. p. 597, 52. item male tractatur femina*: VVLG. Iob 24, 21 *impius* -vit ... sterilem ... et viduae bene non fecit [*a Greg. M. al. ita explanatur, ut pertineat ad I*]).

III *i. q. comedere vel pabulum carpere, vesci. in imagine vel translate l. 30. 35. 51. al.; iuxta notionem sub I descriptam e. g. l. 42. 47. grammaticorum doctrinas v. supra p. 590, 66 sqq., adde* CHAR. gramm. p. 468, 23 B. GLOSS.^L I Ansil. PA 666 -itur: pabulum sumitur.

A *indicatur esca* (*per acc. [nom. in passivo] praeter* ENN.): ENN. sat. 66 stagna, ubi lanigerum genus piscibus -it (-itur *var. l.; explanat Paul. Fest. p. 59*: in qua *palude* nascuntur pisces similes ranunculis, quos oves consectatae edunt. *sed fortasse interiit aut subi. aut obi.*). OV. am. 3, 5, 18 *taurus* revocatas ruminat herbas atque iterum -sto (*var. l.* facto) -itur ante cibo. PLIN. nat. 25, 47 capras purgari -sto (pastor, pastore *var. ll.*) illo *helleboro*. HOMER. 993 *te Hectorem* volucres diripient avidique (avideque *var. l.*, avidosque *van Dorp*) canes tua viscera -ent. TERT. nat. 1, 18, 4 mulier Attica ..., ne cederet corpus et sexus *tormentis*, linguam suam -stam expuit (*locis geminis apol. 50, 8* comesam, *mart. 4, 7* comestam). MOYS. Cypr. epist. 31, 6 p. 563, 10 -sta cruditate (*opp.* ieiunio adtenuante. *de ciborum copia accipio coll. vol. IV 1233, 69 sqq., alii de morbo aucto, cf. ibid. l. 60, ut spectet ad I B 2*). PS. CYPR. pudic. 10 ut *pulchritudo* quasi flos ... aetatis porrectae voluptatis occasione -atur (*Ps. Orig. tract. 5, 7* carpatur). CHIRON 181 varietatem herbarum ... -unt. PS. THEOD. PRISC. add. p. 334, 7 *caprae*, quae lentiscum per triduum -verint. DRAC. laud. dei 1, 270 non qui -ret herbae adfuit; intactis senuissent floribus herbae, ni -enda daret tellus iumenta. ENNOD. opusc. 5, 8 p. 395, 21 *dolor* secreta cordis ... -vit incendio. *al.* **B** *non indicatur esca* (*vix huc* VERG. georg. 3, 143, *dub.* ITALA cant. 6, 1 [cod. 169 *al.*] -ere in hortis et collegere lilia [VVLG. ut -atur, *sed gr.* ποιμαίνειν. *sim.* 6, 2 *et* 2, 16 *ibid.*]): VARRO frg. Non. p. 63, 26 esse[t] -ere dicebant. APVL. apol. 21, 2 vivo gracili lare, ... paucioris habeo, parcius -o, levius vestio, minus obsono (*nisi ad p. 595, 55*). ITALA Iob 1, 14 (Ps. Orig. in Iob 1 p. 420^C *al.*) asinae iuxta illos *boves* -bant (*gr.* ἐβόσκοντο, HIER. interpr. Iob *et* VVLG. -bantur). Is. 11, 6 (Quodv. prom. 3, 39, 46) una -ent simul lupus cum agno ... et puer pusillus -et eos (*aliae vers.* -etur *vel* compascetur, *Vulg.* habitabit, *gr.* συμβοσκηθήσεται). Ezech. 34, 18 (Aug. serm. 47, 9; *ad pecus*) bonā pascuā -batis (*gr.* νομὴν ἐνέμεσθε, *Vulg.* pascuam ... depasci). SCHOL. Verg. Bern. ecl. 5, 24 nullus erat qui pecora Daphnidis -ret ..., vel ipsa pecora pro maerore -ere nolunt (*sequitur*: -bant se). SERV. Aen. 6, 198 ('*columbae* -entes' [*v. p. 599, 55*]) optimum ... augurium, quod -bant. *ibid.* exilientes -ere consuerunt. CHIRON 136 *iumentum* sinire -ere. 189 prodest ei ... -ere (*nisi ad IA1*). AVG. c. Parm. 3, 3, 19 p. 124, 15 qui se sub uno pastore non adhuc cum haedis -ere sentiunt. CYPR. GALL. gen. 24 EVCHER. laud. her. 40. VITAE patr. 3, 22 dimiserunt asellum ..., ut -ret (*gr. Cot. p. 489^C* βόσκεσθαι); cum autem -retur asellus *eqs.* (*loco gemino* 7, 33, 2 ut -retur; ille autem pervenit -endo *eqs.*). *al.*

CAPVT ALTERVM: ***mediopassive** vel **deponens*** (*de generum distinctione v. p. 590, 75 sqq.*): **I** *sine obiecto, i. q. pabulum, cibum capere* (*interdum vergit in notionem satiandi*). *legitur* -o *iuxta* -or *e. g.* VARRO rust. 2, 4, 20. 3, 17, 6 VERG. Aen. 6, 653/655. *pabulum vel res, unde pabulum paratur, indicatur per abl. passim, per praepos.* de *p. 599, 74. 600, 43. 601, 41. al.*, ex *p. 600, 24. 601, 40. al.*, in *p. 599, 76. 600, 38. al.; acc. v. sub IIB; locus, ubi quis -itur, indicatur per abl. vel praepos., v. maxime p. 599, 3 sqq., acc. v. sub IIA.*

A *strictius, sc. in pascuis* (*cf.* GLOSS. IV 457, 14 -entibus: errantibus): 1 *in imagine et translate, fere de hominibus vel rebus*: PLAVT. Most. 878 (*e convicio servorum*) ire vis, mula, foras -stum. Persa 318 boves bini hic sunt in crumina.: emitte ..., sine ire -stum. LVCR. 1, 1090 exponunt *Stoici* ... solis flammam per caeli caerula -i (*item de igni errante*: VERG. Aen. 2, 684 *visa est* innoxia ... lambere flamma comas et circum tempora -i [*vix recte* SERV. *ad l.* crescere. *locum respicit* GLOSS.^L I Ansil. PA 668 dilabi, diffundi]. OV. met. 9, 202 *veneni* ignis edax ... per ... omnes -itur artus [*cf.* SEN. *sub IIB2*]. SEN. nat. 7, 21, 2 *cometes non* ut stella procedit, sed ut ignis -itur. SIL. 7, 370). COLVM. 8, 16, 9 *helops* Pamphilio profundo nec alio -itur (*item de piscibus sim.*: SIL. 14, 253 caeruleis ... campis -entia cete. *cf. p. 599, 7. 601, 54*). ITALA Is. 49, 9 (Hier. *ad l., sim.* VVLG.) in omnibus viis -entur et in omnibus semitis pascua eorum (*gr.* βοσκηθήσονται). Ezech. 34, 14 (Aug. serm. 46, 25 = VVLG.) in pascuis ... -am eas *oves* ... et in pascuis pinguibus -entur super montes Israel (*gr.* βοσκήσω ... βοσκηθήσονται). VVLG. Ezech. 34, 19 oves meae his, quae conculcata pedibus vestris fuerant, -bantur et ... bibebant (*Itala* [*Aug. serm. 47, 9*] depascebant, *gr.* ἐνέμοντο). AVG. c. Petil. 2, 47, 110 p. 84, 24 eādem pascuā sub uno pastore et oves et hirci -untur, donec ... segregentur (*si mavis* pascuā, *ad IIA2*). *al.*

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *proprie de animalibus* (*usu strictiore de pecore; usu latiore de aliis, quae degunt in pascuis, e. g. l. 8. 11. 25. 26. 42*): **a** *indicatur, ubi -antur*: LEX agr. (CIL I^2 585) 26 ⟨pro eo pecore, quod ... in calli⟩bus vieisve publiceis -stum inpulsum itineris causa erit (*vix passive intellegendum. c. praepos.* in *etiam*: VARRO rust. 2, 3, 8 in spinosis locis. VERG. ecl. 1, 59 -entur in aequore [aethere *codd. vet.*] cervi [*adynaton ut* NEMES. ecl. 1, 75 phocae ... in arvis]. georg. 3, 219. OV. ars 2, 517 lepores in Atho, ... apes ... in Hybla. POMPON. dig. 9, 2, 39 pr. [*e Q. Scaev.*]. VLP. dig. 43, 8, 2, 30. *al.*). VARRO rust. 3, 7, 2 cibo domestico contentum intra limina ianuae solet -i *hoc genus columbarum.* 3, 16, 5 *apes* foris -untur, intus opus faciunt (COLVM. 7, 3, 19). CIC. de orat. 2, 284 *pecus* qua libet -itur. VERG. Aen. 1, 186 per vallis -itur agmen *cervorum* (6, 653 per campum). HOR. carm. 3, 23, 9 nivali -itur Algido ... quercus inter et ilices aut crescit Albanis in herbis victima (*c. abl. ut*: OV. met. 2, 841 quod ... montano gramine -i armentum ... vides, ad litora verte. SEN. Phaedr. 66. CLAVD. rapt. Pros. 2, 193 solitos caligine -i ... equos *Plutonis*). OV. am. 2, 6, 53 (*de piarum avium loco*) illic innocui late -untur olores. LIV. 7, 14, 4 iumenta ... -entia extra vallum. 24, 3, 4 ubi ... pecus -batur sine ullo pastore. PAVL. FEST. p. 220 ibi pecus -ens. APVL. met. 8, 19, 1 circum *senem* capellae -entes (*cf.* 10, 34, 2 circa. PS. AVR. VICT. orig. 6, 2 circa flumen). *al.* **b** *non indicatur, ubi -antur*: VARRO ling. 6, 41 agitur pecus -stum (*supinum ut*: rust. 2, 2, 10 exeunt. 2, 4, 6 exigunt. 2, 4, 19 sinunt exire. 2, 4, 20. *al.* HOR. sat. 1, 5, 18 LIV. 25, 8, 6 PHAEDR. 2, 4, 14 PLIN. nat. 9, 36 *testudines*). rust. 2, 9, 2 cum sciam mulorum gregem, cum -retur *eqs.* 3, 10, 5 *anseres* propter cupiditatem saepe in -endo ... abrumpunt collum. VERG. ecl. 3, 96 -entes a flumine reice capellas. 4, 45 -entis ... agnos. 7, 39 -sti repetent praesepia tauri. 7, 44 ite domum -sti, si quis pudor, ite iuvenci. georg. 3, 342 saepe diem noctemque et ... mensem -itur itque pecus longa in deserta sine ullis hospitiis. 3, 467 *ovem aegram* medio procumbere campo -entem. *al.* PROP. 2, 33, 12 mansisti stabulis abdita -sta tuis (mandisti ... arbuta *e coni. alii*, -sta *pro neutr. plur. accipientes. de Io etiam* OV. met. 1, 630 luce sinit -i *Argus*). MANIL. 4, 233 totis armenta sequi -entia campis. 5, 139 SEN. dial. 3, 3, 8. COLVM. 6, 2, 12 ne ... progredi et per hoc -i possit *bos.* 6, 3, 2 *duo iuga* alterna ... vice vel arant vel -untur. 8, 11, 15 *pavonum pulli* cum ad satietatem -sti sunt, reducuntur. *al.* MELA 1, 45 *Garamantum armenta* obliqua cervice -untur (PLIN. nat. 11, 125). 3, 53 *ut pecora* diutius -sta dissiliant. PLIN. nat. 8, 39 *achlis* retrograditur in -endo (*cf.* 8, 178 boves ... et retro ambulantes -untur). 8, 199 aversum a sole -i cogendum *pecus.* 11, 260 *solidipedes* inter initia -i ... submissis genibus. 21, 73 egressae luce apes -staeque ... cotidie remeant. STAT. Theb. 6, 339 *grex* audito contempsit Apolline -i. VLP. dig. 47, 8, 2, 20 *pecus* ideo inclusit, ne -atur et ut fame periret. *al.*

B *laxius, sc. quolibet modo* (*cf.* PAVL. FEST. p. 368 vescor -or. SYNON. Cic. p. 447, 13 vescitur. -itur. depascitur. pabulatur. alitur):
1 *proprie*: **a** *de animalibus*: α *non indicatur pabulum*: (i) *exempla varia* (*vergit in notionem vitam degendi l. 51. 54*): CIC. Cluent. 67 ut ... bestiae fame monitae plerumque ad eum locum, ubi -stae sunt aliquando, revertantur. LVCR. 5, 874 eorum *animalium inutilium* praesidio nostro -i genus esseque tutum *non patimur.* VARRO rust. 2, 2, 8 libentius ... ita -untur *oves.* 2, 4, 13 cum iam -i possunt *porci*, secernunt *a matribus.* 3, 8, 2 *mutuli*, in quibus dies noctesque -untur *turtures.* 3, 14, 5 *cochleas* saginare solent ita, ut ollam ... incrustent sapa et farri, ubi -antur. VERG. Aen. 6, 199 -entes illae *columbae Veneris signa ferentes* ... prodire volando. HOR. epist. 1, 7, 30 vulpecula ... repserat in cumeram frumenti -staque rursus ire foras ... tendebat. 1, 17, 50 tacitus -i si posset corvus, haberet plus dapis. MANIL. 5, 373 *avem* ramove sedentem -entemve. PAVL. FEST. p. 40 *grues* sive cum volant, sive cum -untur. 124 *merula* solitaria -itur. COLVM. 7, 3, 20 cupidinem bibendi -endique. PLIN. nat. 9, 74 *anguillae* -untur noctibus. 9, 128 qua *lingua purpura* -itur perforando reliqua conchylia. 9, 150 fistulae ..., per quas -i existimantur *spongeae.* 10, 73 *hirundo* in volatu -itur. *al.* QVINT. inst. 2, 16, 13 *animalia* -i ... natura ipsa sciunt. *al.* (ii) *de pullis in auspiciis* (*cf. l. 55. p. 600, 2*): CIC. nat. deor. 2, 7 *P. Claudius*, cum ... pulli non -rentur, mergi eos in aquam iussit, ut biberent, quoniam esse nollent (*de eodem*: SVET. Tib. 2, 2). div. 1, 27 cadere frustum ex pulli ore, cum -itur. 1, 77. 2, 72 tum ille *qui auspicatur*: 'dicito si -entur'.:: '-untur'. *al.* LIV. 6, 41, 8. 10, 40, 4. PAVL. FEST. p. 1 aves -stae id ratum fecerunt.

β *indicatur pabulum* (*id, quo pabulum paratur p. 600, 8. 14; supplendum est e contextu* VERG. georg. 2, 375 COLVM. 9, 14, 15 PLIN. nat. 25, 94): (i) *per praepos.* (*cf. l. 77*): VARRO rust. 2, 3, 7 *caprae* studiose ... de agrestibus fruticibus -untur atque ... virgulta carpunt (AVG. in euang. Ioh. 6, 4 corvi de morte -untur). ARATOR act. 1, 651 *corvus* cupiens ... in funere -i. (ii) *per abl.*: VARRO rust. 2, 9, 8 (*de cibatu canis*) -itur ... eduliis (*ita Keil*, ecuria *vel* e culina *trad.*, e carne *Sobel, Eranos 69, 1971, 60*) et ossibus, non herbis aut fronde. CIC. phil. frg. XII ut *ibi* sues quasi caprae ex ramis glande -antur. VERG. ecl. 5, 77 dum ... thymo -entur apes, dum rore cicadae. 9, 31 cytiso -stae distendant ubera vaccae. georg. 3, 231 frondibus hirsutis et carice -stus *taurus.* Aen. 10, 710 aper ... silva -stus harundinea. OV. am. 3, 5, 18 *p. 598, 20.* met. 1, 632 *Io* frondibus arboreis et amara -itur herba (*cf. p. 595, 25*). PAVL. FEST. p. 59 *Cyprii* boves humano stercore -untur (PHAEDR. 4, 25, 18 [*de musca*]). CVRT. 4, 8, 6 avium greges advolasse et polentā *murum futurum indicante* esse -stas. COLVM. 7, 5, 19 qua *herba* (*var. l.* quam) si -sta est ovis. 7, 9, 3 *porci* stipula -antur ceterisque ... caducis frugibus. PETRON. 89 vers. 50 *angues* invadunt virum *Laocoonta* iam morte -sti. PLIN. nat. 1, 11, 116 *animalia* veneno -sta (11, 280. *cf. ibid.* venenatis -sta). 11, 35 *apes ignavae* melle. 12, 4 -sti naufragorum corporibus pisces (*cf.* SIL. 13, 597 -stus ... cadavere vultur [*-itur idem*: SCHOL. Cic. Bob. p. 134, 24 cadaverum lacerationibus. PLAC. med. 23, 7 rec. β carne humana]). STAT. Theb. 3, 545 *avis* praepete viva -itur inmoriens. MART. 1, 60, 6 delecta -itur ille *leo* fera. 8, 50(51), 12 hunc *caprum* ... ipse tua -i vite, Lyaee, velis. 14, 70(71), 2 porcus inter spumantes ilice -stus apros. TERT. pall. 3, 2 *cervus* serpente -stus. PRVD. cath. 3, 167 sanguine -sta ... avis (ham. 219 leones). CLAVD. 7, 78 *leonem* uberibus solitum -i. *al.*

b *de hominibus, deis sim. eorumque aut partibus aut copiis* (*plerumque indicatur qua re vel unde; absolute ponitur l. 32. 37. 42. 45. al.*): CIC. Cluent. 72 plănus improbissimus quaestu iudiciario -stus (*ablativo indicantur ea, quibus esca paratur, ut*: off. 2, 40 maleficio et scelere. SEN. epist. 18, 9 non toto asse. LVCAN. 10, 281 caede suorum. QVINT. decl. 298, 11 iniuria *accepta.* COD. Iust. 12, 1, 6 [*a. 357–360*] quis ex ... -stis turpibus lucris. AMM. 14, 2, 4 provincialium ... opibus. ANIAN. Chrysost. hom. 1, 5 manuum suarum opere [*gr.* τρεφόμενος]. *al.*). Att. 4, 10, 1 *v. l. 56.* VARRO rust. 3, 17, 6 *Hortensium* non -i e piscinis, nisi etiam ipse eos *pisces* -re⟨t⟩ (*cum praepos.* ex *ut*: PLIN. nat. 23, 1 [*verba Pomonae*] primum ... homini cibum fuisse *ex arboribus* ... -ique et nunc ex se posse sine frugibus). OV. fast. 2, 566 posito -itur umbra cibo (trist. 5, 8, 14 PETRON. 130, 7). PAVL. FEST. p. 119 lotos ..., cuius bacis ... -sti Lotophagi sunt dicti. MART. epigr. 3, 4 epoto Sarmata -stus equo. 1, 92, 9 -eris ... nigrae solo nidore culinae et bibis immundam ... aquam. PS. QVINT. decl. 12 tit. cadaveribus -sti (AVG. civ. 3, 20 p. 130, 14 D. *Saguntum. cf. l. 19 et* PS. QVINT. decl. 12 them. corporibus). TERT. apol. 40, 14 vos ... -sti statimque pransuri ...; nos vero ieiuniis aridi (*sim. opp.*: ieiun. 6 p. 281, 18. 7 p. 282, 3 -stos impasti). ieiun. 16 p. 295, 9 *vir dei* ab ... sene ... temere -stus (*i. qui mandatum dei neglegens non recusavit, quin hospitio senis acciperetur, cf. III reg. 13, 17 sqq.*). adv. Marc. 3, 9 p. 390, 20 *angeli apud Abraham et Loth sunt* congressi et -sti et operati *eqs.* ITALA psalm. 36, 3 (Sangerm. *al.* = VVLG.) inhabita terram et -eris in divitiis eius (*gr.* ποιμανθήσῃ, HIER. psalt. sec. Hebr. -ere fide [*fort. ad 2bβ*]). Ion. 3, 7 (Aug. c. Gaud. 2, 12, 13 *al.* = VVLG.) homines et iumenta ... non gustent quicquam nec -antur et aquam non bibant (*gr.* νεμέσθωσαν). CYPR. laps. 24 quae *lingua* fuerat vel -sta inpie vel locuta. ARNOB. nat. 7, 3 p. 345, 14 M. *nisi deus* -itur ... de cnisis (FIRM. math. 6, 11, 9 de rebus alienis). OPTAT. 3, 3 p. 73, 17 cum eleemosynis, quibus sublevata ... posset respirare, vestiri, -i, gaudere paupertas. PRVD. tituli 117 -stus Baptista locustis. CONC.^{S} II 3, 1 p. 228, 6 dominico corpore et sanguine -imur (*item al., gr. I 1, 7 p. 111, 24* αἷμά τε καὶ σῶμα σιτούμενοι, manducantes *vel* cibamur *aliae vers.*). GREG. TVR. Franc. 5, 29 episcopus de exilio reductus Andecavo ad -endum delegatur nec ad civitatem suam ... redire permittitur. *al.*

2 *in imagine et translate; -untur*: **a** *qui (quae) potius satiantur, delectantur* (*plus valet quam* gaudere *l. 59*): α *animantes eorumve qualitates, actiones, coetus sim.* (*spectat ad homines, deos, daemones praeter l. 59*): CIC. Sest. 99 qui propter ... animi furorem discordiis civium ac seditione -antur. Pis. 45 his ego rebus -or, his delector, his perfruor. Att. 4, 10, 1 hic -or bibliotheca Fausti; fortasse tu putabas his rebus Puteolanis (*sc. piscibus sim.*). OV. am. 3, 8, 10 dives parto per vulnera censu ... sanguine -stus eques (SEN. benef. 7, 19, 8 non tantum gaudet, sed -itur. HIER. epist. 9, 3 feritas *bestiarum.* PRVD. perist. 3, 87. *al.; cf.* ARNOB. nat. 2, 46 *ut hominum* cruciatibus -retur ... crudelitas *dei* [GREG. M. dial. 4, 46, 5]. FIRM. math. 1, 7, 35 Sylla ... caedibus. *sim. al.*). met. 6, 280 sq. (*loq. Niobe*) -ere, crudelis, nostro, Latona, dolore, -ere ... satiaque *eqs.* (*item imperat.*: 9, 176 sq. 'cladibus' exclamat *Hercules*, 'Saturnia -ere nostris *eqs.*' OCTAVIA 340 poenis ... meis -ere, coniunx). MANIL. 5, 452 *Cepheo orti* -entur curis. SEN. nat. 1, 16, 9 (*verba libidinosi*) *speculorum* mendacio -ar. PLIN. nat. 22, 99 *gulosi* suis manibus ... praeparant hunc cibum (*sc. fungos*) ... et cogitatione ante -untur (*nisi* cibum ἀπὸ κοινοῦ, *ut spectet ad IIB*). MART. 8, 30, 6 *more Scaevolae* -itur illa *manus* sacris (*i. altaris igni. sed sensus et verba minus certa*). PS. QVINT. decl. 1, 15 (*ad caecum*) *nemo tuo* maerore -atur. TERT. anim. 56, 3 per quem *heredem impium* adhuc -itur luce *anima nondum sepulti.* CAPITOL. Ver. 8, 11 Alexandria -itur voluptate *histrionum sim.* LAMPR. Alex. 34, 6 fabulas ..., quibus se recreari dicebat et -i. ARNOB. nat. 5, 25 p. 281, 19 M. *Ceres* inauditi specie solaminis -itur. SYMM. epist. 7, 27 amo otium, -or quiete. HIER. in Ezech. lib. 8 praef. dierum miserias noctium studio compensamus; -itur animus et obliviscitur saeculi calamitatum. AVG. civ. 2, 26 p. 93, 10 D. spiritus ... et instat faciendis adulteriis et -itur factis (*de daemonibus sim. etiam*: epist. 102, 20 errore delectantur et quodammodo -untur humano [c. Faust. 20, 22 non nidore ac fumo ..., sed hominum -untur e. *al.*]. *al.*). MART. CAP. 1, 7 halatu -i foverique docuerat *Aphrodite* Ψυχήν. *al.* β *res variae* (*per prosopop.*): PS. CYPR. laud. mart. 21 terra ... se induit gramine et redolenti -itur flore (spargitur *suspicatur Heine in plagulis*). PETR. CHRYS. serm. 87, 5

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

⌊-batur⌋ . . . sterelitate magis natura . . ., fletus potius editura quam pignora (-bat, parcebat *var. ll.*, parcebatur *Olivar*).

b *quae (qui) potius conservantur, se sustinent vel etiam crescunt, augentur (probabiliora; ambigua v. sub a)*: α *res*: ① *corporeae, naturales*: Ⓐ *variae*: Ov. am. 3, 9, 42 flammae . . . rogales pectoribus -i . . . *non* timuere tuis (*sim. de igni*: MANIL. 1, 862 *evaporata* semina terrae, quae volucer -ens ignis *caelestis* sequiturque fugitque [*ad rem v. supra p. 8, 84sq.*]. SIL. 14, 307 -itur adiutus Vulcanus turbine venti. *adde l. 15 et cf. l. 72. p. 598, 68*). LVCAN. 10, 258 oceano -i Phoebumque polosque (*sim. de sideribus*: AVIEN. Arat. 1523 -itur umore . . . dea *luna*. SCHOL. Stat. Theb. 7, 9 aquis -untur oceani. *cf. l. 7. 13*). STAT. Ach. 1, 220 pelago solitam Thaumantida -i (*nisi mavis ad 1b trahere; item de arcu caelesti*: Theb. 9, 406 unde aurae . . . bibunt atque imbrifer arcus -itur). DRAC. laud. dei 1, 25sq. flammae -untur aquis, quibus (*sc. flamma et aqua*) omnia constant (26) nubibus et radiis solis -entia. Ⓑ *morbi vel vulnera* (*cf. l. 73. p. 598, 72*): GRATT. 359 (*de canum vulneribus et morbis*) si pernicies angusto -itur ore. SIL. 14, 613 serpit -endo crescens . . . pestis. DIOSC. 1, 76 p. 41, 6 M. -entia vulnera ([*gr. 1, 69, 1* ἑρπυστικὰ ἕλκη]. 1, 85 p. 46, 19 [*gr. 1, 76* νομαί, *quod resp. etiam* 2, 164 p. 244, 2. *al.*]. ORIBAS. syn. 7, 11, 9 Aa p. 142 seu putrida sive -entia v. sunt [*gr.* ἀναβιβρώσκηται, *La* excomedat]. *al. apud eosdem*). Ⓒ *arbor*: PAVL. NOL. carm. 7, 9 (*sec. psalm. 1, 3*) arbor, quae propinqua flumini humore ripae nutriente -itur. ② *incorporeae* (*morbos v. supra*): Ov. am. 1, 15, 39 -itur in vivis Livor, post fata quiescit. SIL. 13, 582 (*in descriptione Orci*) Luctus edax . . ., Maeror -stus fletu. SYMM. epist. 7, 4 haec eo scribo, ut laetitia *tua* . . . spe meliore -atur. PRVD. ham. 620 -stos materno funere natos (*sc. peccata animam delentia*). EPIST. pontif. 323 Aug. epist. 183, 2 ne diutius mentem obsidens velut eorum sensibus -stus error invadat.

β *homines* (*ecclesia* OPTAT.): SIL. 15, 517 -stos per prospera bella sanguine ductores *Poenorum* Italo. STAT. Ach. 1, 522 *Calchas* caligine sacra *arae* -itur (*cf. 509* laurigeros . . . ignes . . . hauri). MOYS. Cypr. epist. 31, 1 ad certamen inimici ex illis *litteris tuis* nos satis -stos et saginatos. OPTAT. 2, 14 p. 48, 17 *ecclesia* cruentis morsibus -itur et sanctorum sanguine . . . opimatur (*verba Parmeniani, quae postea ter respiciuntur*). AMM. 22, 4, 3 *palatini* -sti . . . templorum spoliis. HIER. epist. 24, 4, 2 cum . . . iugi ieiunio -retur (*cf.* CE 1436, 5 ieiuno corpore -sta). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 111, 11 *ut* possimus non solum -i et ali ex uberibus verbi dei, sed et diligere alentem. AVG. in euang. Ioh. 6, 4 qui laniaverunt ecclesiam, de mortibus -untur *ut corvi*.

II *cum obiecto* (*cf.* PRISC. gramm. III 269, 29 -or carnem. III 282, 5 '-or hanc rem' et 'hac re' [*affert* VERG. georg. 3, 231. 314. *sim.* III 300, 6. ARVS. gramm. VII 497, 24sqq., *qui addit*: -itur in illo loco . . ., -itur illum locum]. *v. etiam* SERV. Aen. 2, 471): **A** *i. q. depasci* (*sc. cum obi. loci, quod etiam cibum indicare potest; addas fort. p. 598, 7. 83*): 1 *proprie*: VERG. georg. 3, 314 *caprae* -untur . . . silvas et summa Lycaei horrentisque rubos et . . . dumos (SERV. auct.: pro depascunt). 4, 181 *apes* -untur et arbuta . . . et . . . salices casiamque *eqs.* (POMP. gramm. V 233, 16 id est comedunt). COLVM. 1, 2, 5 armentorum . . . dumeta -entium. ITALA Is. 30, 23 (Hier. *ad l.*) locum pinguem (VVLG. in possessione tua, *gr.* βοσκηθήσεται). SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 43 vineta. CLAVD. carm. min. 30, 191 *equae* Argaea . . . gramina -stae. 2 *in imag.*: MART. 13, 89, 2 *piscis quidam* aequoreo dulces cum sale -stus aquas. VVLG. Ier. 50, 19 *Israel* -etur Carmelum et Basan.

B *i. q. comedere, devorare* (*sc. cum obi. cibi; cf. var. l. p. 600, 3; non huc pertinet* EPIGR. Bob. 18, 2, *si* esse *pro* edere *accipias*): 1 *proprie*: VERG. Aen. 2, 471 coluber mala gramina -stus (CORIPP. Ioh. 6, 357 quadrupes). PLIN. nat. 8, 112 *cervae* a partu duas *herbas* . . . -stae redeunt ad fetum (*cf.* 20, 37 ⌊hoc⌋, *sc. silis folia*, maxime -i dicuntur cervae pariturae [*fort. abl.*; ob hoc *dubitanter Mayhoff*]). 9, 7 *e mari Rubro* exeunt et pecori similes beluae . . . -staeque radices fruticum remeant. SIL. 13, 440 -stos membra virorum Odrysiae telluris equos. MARCELL. med. 1, 85 cocleae matutinum rorem -enti (*cf. 593, 78*). PLAC. med. 5, 31 rec. β melius est lotium, si fuerit *hirci* -sti lentiscum (*cf.* 5, 16 rec. *a, sed uterque locus male traditur*). 11, 15 rec. β taurus ubicumque -stus fuerit folia ulmi *eqs.* PS. APVL. herb. 62 l. 15sq. *caprea telo percussa* perveniet ad . . . diptamnum, mox -itur . . . et plaga sanatur -endo diptamnum. EVSEB. EMES. serm. 22, 6 non . . . prius facta sunt animalia quam fierent ea, quae -entur animalia (*nisi ad C*). 2 *in imag. et translate*: DIRAE 43 flammae rapiant ex ordine vitis, -antur segetes (*nisi passive intellegendum. sim. de igni*: SEN. Oed. 188 *morbi* sacer ignis -itur artus. FIRM. err. 15, 4 quam [*ita Flacius, trad.* quem] *stipulam* -itur. FELIX anth. 211, 9 *thermarum* utilis . . . flamma . . . nullos -itur artus). GRATT. 348 totum . . . avidissimus Orcus -itur. SEN. nat. 7, 1, 7 sidera crediderunt ex duro concreta et ignem alienum -entia. EVOD. Aug. epist. 158, 11 intellectum eam *animam* -i et ponere os spiritale ad fontem vitae prudenter dixisti (*sec. Aug. conf. 9, 3, 6* bibit . . . sapientiam). LEX Visig. 5, 5, 8 *pecuniam commodans* non plus per annum quam tres seliquas de unius solidi -atur usuris (*dub., praesertim cum extent var. ll.* -antur, pagatur, -iturus, paciscatur, poscat).

C *i. q. alere, nutrire* (*huc fort.* EVSEB. EMES. *sub B1*): STAT. Theb. 7, 9 Parrhasis *suum* ignem nubibus hibernis et . . . -itur imbri. DIOSC. 4, 28 p. 21, 4 radix est . . . dulcis et animalia -itur (*gr. 4, 29* τρέφοντα βόας καὶ κτήνη).

part. praes. pāscēns, -entis *fere pro adi. p. 601, 19sqq., masc. fere pro subst. p. 591, 68. 592, 1.*

part. perf. pāstus, -a, -um *pro part. praes. pass. usurpari affirmat* SERV. Aen. 2, 471 (*cf. e. g. p. 595, 18. 600, 6. 13*); *ceterum vergit in vim adi. e. g.* CLAVD. MAM. anim. 1, 22 -sto ac succulento corpore (*opp.* exeso atque arido). CE 1436, 5 laeta suis lacrimis, ieiuno corpore -sta. *cf.* GLOSS. -stus: εὔτροφος. πιμελής, λιπαρός. *fem.* pāsta, -ae *pro subst. v. p. 594, 52.*

deriv.: pabulum, pascito, pascuus, pastio, pastor, pastura, pastus (-ūs); *retrograde fortasse* 2. paveo. *cf.* ?pastalis, ?pasticus, ?pastilitas, pastulentia.

compos.: com-, de-, im-, per-, re-, ?sepasco(r); e-, im-, semipastus; scrofipascus.

cf. Onom. Pastus. *Krömer.*

pāscua *v.* pascuus.

pāscuālis, -e. *a* pascuus. *i. q. ad pascua pertinens*: **1** *adi.*: PAVL. FEST. p. 243 pastales oves Cato posuit pro -es (*item de pecore in pascuis vagante*: HIER. interpr. Iob 42, 12 asinae [*gr.* νομάδες *ut locis seq.*]. VVLG. I reg. 28, 24 vitulum. III reg. 4, 23 boves; *in imagine*: PETR. CHRYS. serm. 10, 5 -e germen, dei pecus). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 91 *maiores nostri* -em habentes vitam vocabantur ita pastores (*gr.* νομαδικόν). **2** *n. plur. pro subst.*: *i. q. ager -is*: PAVL. sent. 3, 6, 54 -ia, quae postea comparata ad fundum legatum testator adiunxerat, . . . ad legatarium pertinent (*var. l.* pascuaria). EPIST. Alex. p. 199, 15 a -bus Indici scorpiones . . . petentes aquationem ad castra . . . confluxerunt. *i. q. pecus -e*: ITALA lev. 5, 7 Hesych. *ad l.* p. 835 *primo versionem sec. LXX* si . . . non valuerit manus eius ad ovem *afferens continuat*: alii interpretum in hoc loco pro 'ove' hi quidem '-ia', alii autem 'ex grege', volentes per hoc et capras significare, ediderunt (*gr.* πρόβατον, *Vulg.* pecus).

pāscuārium, -ī *n.* *a* pascuus. [*i. q. pascua: var. dial. it. sept., francog., francoprov., prov.; cf. Wartburg VII 704sq. St.*] *i. q. vectigal, tributum, quod ex animalium pastione debetur*: GREG. TVR. Iul. 17 p. 571, 35 ut saltus . . . circumiret atque -a quae fisco debebantur inquereret. LEX Visig. 8, 5, 5 qui . . . sortem suam totam forte concluserit et aliena pascua absente domino invadit, sine -o non presumat. *v. etiam l. 26.*

[**pāscuo** (*sive* pāst-), -āre *notione q. e. pascere e coni. parum probabili* PHILO quaest. in gen. 4, 185 *pro trad.* potire (*v. vol. X 2, 328, 19*) *profert Petit, 1973, ad l.*]

pāscuōsus, -a, -um. *a* pascuus. *fere i. q. ad pascuum aptus*: *de herba*: PS. APVL. herb. interpol. 93 l. 64 *herba puleium* vocatur . . . blecho, eo quod sit balantum animalium floris sui tempore -a (*interpol. sec. Diosc. 3, 31, 2 W., sed huic sententiae male respondet*). *de loco*: DIOSC. 3, 125 p. 429, 22 *herba botrys* nascitur in locis cultis et -is (*aliter gr. 3, 115*). LEX Visig. 8, 3, 9 tit. si loca fructifera vel -a nimia congustia coartentur (*postea*: si quis . . . pascua *habet*).

pāscuus, -a, -um. *a* pascere. *i. q. ad pascendum aptus, pastui destinatus* (*sc. animalibus, etiam hominibus* FEST.): **1** ager -us: PLAVT. Truc. 149 (*in imagine obscena; meretricis ancilla ad amatorem*) non arvos hic, sed -ost a.: si arationes habituru's, qui arari solent, ad pueros ire meliust. VARRO frg. Serv. georg. 1 prooem. aut . . . arvus est a., . . .; aut consitus . . .; aut -us, qui herbis tantum et animalibus vacat; aut floreus (*hinc* ISID. orig. 15, 13, 6). CIC. Tull. 8 cum multae familiae *servorum* dicerentur in a. longinquis et -is armatae esse. rep. 5, 3 a. arvi et arbusti et -i. FEST. p. 281 ut fiat -us (-i *trad., corr. Scaliger*) vel pecoribus herba vel hominibus satione. PORPH. Hor. epist. 1, 12, 12 -us et desertus . . . factus est. **2** *varia*: LVCR. 5, 1248 pandere agros pinguis et -a reddere rura. COLVM. 9, 4, 5 innumerabiles nascuntur herbae cultis atque -is regionibus. GAIVS dig. 50, 16, 30, 5 -a silva est, quae pastui pecudum destinata est. VLP. dig. 19, 2, 19, 1 si saltum -um locasti (COD. Theod. 7, 7, 2). AMBR. patr. 10, 44 (*in imagine*) in loco -o conlocatus et super aquam educatus refectionis (pascuae *var. l. sec.* psalm. 22, 2 in loco -ae *ut* AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 15, 1 *ecclesia* deducta in l. -um). CAES. AREL. testam. p. 288, 6 agellum . . . cum omnibus ad se pertinentibus -is paludibus (*nisi per asyndeton, ut spectet ad subst.*).

n. pro subst. *pāscua, -ōrum *et* pāscuum, -ī. *inter* nomina generis neutri semper pluralis numeri PROB. app. gramm. IV 196, 11 (*sim.* PHOC. gramm. V 428, 13). *scribitur* pasq- TAB. cer. Pomp. (CIL IV 3340) 145, 32. 147, 27 (*v. etiam p. 604, 55*). *notatur* pasc *p. 603, 20.* NOT. Tir. 104, 18 (*scrib.* pasca, *falso corr. in* pascha). 104, 19^a. 130, 76. *de notione*: GLOSS. II 142, 37 -a: νομή (*item* III 356, 48. 459, 27. *cf.* II 143, 2 νομαί). 258, 48 βοσκή: pastio, pabula, -a. 376, 51 νομὴ ἢ βοσκή: pastus, pastio, -a. III 130, 20 βόσκημα: -a (*v. p. 604, 51*). 431, 28 βοσκή, νομή: -a. *legitur inde a* CIC., VERG., HOR.; *multo saepius plur. quam sing., quem v. p. 603, 18. 52. 63. 604, 1. 604, 33; cf. p. 604, 63.* [*it. vet.* pasco (*it.* pascolo), *pedem.* pask; *raet. occ.* pastg, pašts; *hisp. vet.* (*galic.*) pasco. *cf. M.-L. 6265. Battisti-Alessio IV 2788. Wartburg VII 704sqq. Corominas^2 IV 332. St.*]
[*falso trad.* LVCAN. 6, 41 (*var. l.*). MIN. FEL. 36, 5; *e coni.* VELL. 1, 16, 2 (*v. Delz, Mus. Helv. 27, 1970, 48*).]

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *usu communi, sc. vigente vi locali de campo, agro, regione*: **A** *strictius de loco, ubi pascuntur animantia*: **1** *proprie*: **a** *animalia (sc. fere pecora; apes* Ov. ars 1, 96 Ps. Qvint. decl. 13, 5; *ad rem v. Kübler, RE XVIII 4, 2052, 59 sqq.)*: *α exempla, quae spectant ad -a publica*: (I) *plur.*: Cic. leg. agr. 1, 3 utrum ... hanc silvam in relictis possessionibus an in censorum -is invenisti? (*cf.* Plin. nat. 18, 11 etiam nunc in tabulis censoriis -a dicuntur omnia, ex quibus populus reditus habet, quia diu hoc solum vectigal fuerat). Liv. 32, 29, 9 -a publica (Frontin. [?] grom. p. 46, 17 silvae et -a p. Lact. inst. 3, 23, 4 epit. 34, 3. Cod. Iust. 11, 61 rubr. de -is p. vel privatis). Tab. cer. Pomp. (cil iv 3340) 145, 32 (*a. 58*) solutio ob -a anni primi (*nisi coll. p. 604, 68 intellegas* -a(m). *sim. dubites de* 145, 27. *v. etiam l. 14*). 147, 27 (*a. 59*) ob vectigal publicu(m) -orum (*loco gemino* 147, 13 ob v. p. -a [*i.* -a⟨e⟩*?*]). Plin. nat. 19, 39 publicani, qui -a conducunt. Frontin. (?) grom. p. 39, 17. 46, 20 silva et -a ... coloniae Augustae. Inscr. Année Epigr. 1946 n. 38 (*Afr., a. 198–201*) agri et -a et fontes adsignata. Cod. Theod. 7, 7, 1. Novell. Theod. 20, 3 quae paludibus antea vel -is videbantur adscripta. *al.* (II) *sing.*: CIL III 1209 conduc(tori) -i, salinarum et commerciorum (*in Dacia ut*: 1363 [*notatur* pasc *ut* Inscr. Année Epigr. 1967 n. 388]). Lex Burg. Rom. 17, 5 silvarum, montium et -i (*var. l.* -is) ius ... esse commune.

β in universum: (I) *plur. (exempla selecta)*: Verg. ecl. 1, 48 limoso ... palus obducat -a iunco. georg. 3, 213 tauros ... in sola relegant -a ... trans flumina (*opp.* praesepia *ut* Colvm. 6, 27, 8. *sim. opp.* stabula: Veg. mulom. 1, 17, 1 Oros. hist. 5, 18, 9). 3, 323 in saltus ... gregem atque in -a mittes (Calp. ecl. 5, 24 greges ... reclusos. Pallad. 12, 13, 1 Chiron 324. *al.*). 3, 339. Cvlex 382 tu cole fontis et ... silvas et -a (Gratt. 222 lustrat per nota ferarum -a, per f. Val. Fl. 4, 363 Veg. mulom. 3 prol. 5. *al.*). Hor. epod. 1, 28 pecus ... Calabris ... Lucana mutet -is (*sim.* carm. 3, 16, 36 Gallicis. CE 1177, 2 ⟨nec T⟩usci saltus -a nec Sicula). carm. 4, 4, 13 laetis caprea -is intenta (Ov. fast. 4, 476 Liv. 24, 3, 4 Ivv. 12, 13 Nemes. ecl. 2, 52. *al.*). Prop. 4, 9, 20 nobile erit Romae -a vestra forum ([*vix intellegas fem.*]. *cf.* Ov. ars 3, 120 quae nunc ... Palatia fulgent, quid nisi araturis -a bubus erant? fast. 1, 244 tanta ... res [*sc. Roma*] paucis -a bubus erat). Ov. ars 1, 96 apes saltusque suos et olentia nactae -a (met. 2, 689. *adde l. 26. 31*). met. 1, 597 -a ... consitaque arboribus ... arva (Svet. Nero 31, 1 a. atque vinetis et -is silvisque). 6, 324 dum -a lustro (Clavd. rapt. Pros. 3, 168. *cf. l. 28 et* Sil. 13, 342 perlustrat -a visu). Sen. benef. 4, 6, 5 qui -a hibernis aestiva substituit. Colvm. 2, 2, 7 *solum* relictum pratis vel -is (3, 3, 1 *et* 3, 3, 3 *infra*. Clavd. Don. Aen. 11, 490 p. 489, 20 Clavd. rapt. Pros. 1, 280. *al.*). 3, 3, 1 pratorum possessionem -orumque vel silvae caeduae (3, 3, 3 prata et -a et s. Svet. Nero 31, 1 *supra*. Cod. Theod. 9, 42, 7 in vineis olivis aratoriis -is s. *al.*, *addatur* Cvlex *supra*). 6, 27, 2 gregibus ... spatiosa et palustria nec montana -a eligenda sunt, rigua nec umquam siccanea, vacua magis quam stirpibus impedita, ... herbis abundantia (Pallad. 12, 13, 3, *ubi distinguuntur* silvestria). 7, 3, 19 grex procedat in -a (7, 4, 5 [*antea*: campis ... pascere]. 7, 9, 9. *al.*). Calp. ecl. 5, 54 frigida ... tanguntur -a rore (Pallad. 4, 13, 4 -a ... pinguissima, hieme aprica, frigida et opaca ... aestate). Pallad. 9, 4 urenda sunt -a. *et saepe.* (II) *sing.*: Pavl. Fest. p. 40 compescere est velut in eodem -o continere. Sen. Thy. 233 prata, quae claudit lapis fatale saxeo -um muro tegens. epist. 51, 10 in molli palustrique -o saginata *animalia*. 60, 2 taurus paucissimorum iugerum -o impletur. Colvm. 6, 17, 1 cum in -o bos improvide supercubuit *viperae* (*inde* Pallad. vet. med. 18, 1). 6, 23, 2 levis ... cura -i est. 7, 1, 1 quod *rus* -o caret. 7, 12, 10 *si* surculo consitus ager sine -o est. 8, 14, 8 mittatur in -um *anser* (*antea syn.*: producitur in prata, *postea*: pervenit in -um). Pallad. 12, 13, 2 intra stabulum ... pascantur *agni* ..., donec ... robur aetatis -um matribus possit habere commune.

b *homines*: *per tropum quendam*: Sen. epist. 104, 6 *urbe relicta* mutatam valetudinem sensi; ... in -um emissus cibum meum invasi. *re vera, sc. fame coacti*: Ps. Qvint. decl. 12, 7 de -is rixa est (*antea*: radices vellimus). *ibid.* in ipsis -is procumbit *fame moribundus*. 12, 17 in -a non redit *populus, quem vires defecerunt*.

2 *in imagine christiana*: **a** *plur.*: Itala Ioh. 10, 9 (cod. b *al.* = Vvlg.) per me *Christum* si quis introierit salvabitur ... et -a inveniet (*gr.* νομήν. *explicat* Avg. in euang. Ioh. 45, 15 vera -a ..., ubi saturentur qui esuriunt ... iustitiam. 47, 1 quod est vita aeterna). Lact. mort. pers. 52, 2 *deus dignatus est* bestias malas extirpare, quae divini gregis -a protriverant, cubilia dissipaverant. Vvlg. Ezech. 34, 14 in -is pinguibus pascentur *oves meae* super montes. Pavl. Nol. epist. 11, 8 -a verbi ... laetitiae rore sparsa decerpis. Avg. serm. 46, 9 (*respicitur Ezech. 34, 2 sqq.*) *oves* solidae in cibo veritatis, utentes -is bene de munere dei (*nisi ad IIA*). Epist. pontif. 388 (Conc.[S] I 2 p. 93, 26) haec vobis hucusque non mutata sunt -a; isdem pabulis, *sc. sermone apostolico*, estis impleti (*cf. Ioh. 21, 15 sqq.*). Petr. Chrys. serm. 6, 2 euangelicae pacis ad -a *redire*. Avell. p. 465, 24 procul a caelestibus -is mortifera venena pellantur *haereticorum*. Arator act. 2, 260 *Petrus* ad -a cunctos ... vocans (Greg. M. in Ezech. 2, 6, 3 pastor ecclesiae auditores suos ad -a aeternae viriditatis v.). ad Parth. 71 ego, Romanae caulis permixtus amoenis ecclesiae, ... -a laeta videns et aprica volumina Christi. Greg. M. moral. 1, 21 *innocentia*, quae ad perfectionem gratiae ex legis -is venit. *al.*

b *sing.*: Barnab. 16, 5 in novissimis diebus tradet dominus oves -i ... in exterminium (*gr.* τῆς νομῆς). Filastr. 135, 3 ut deus ostendebat, ut pater monebat, ut pastor -um demonstrabat *Christus* (-a *var. l.*). Max. epist. Migne suppl. 1, 1094 pateant his tui fontes ...; incedant laetae perpetuum -um *virgines ad Theophilum missae* (*antea*: intra id monasterii ovile constituas).

B *laxius, sc. respectu pascendi evanescente, in versibus de variis campis, regionibus*: Stat. Theb. 2, 434 felicibus Argos auspiciis Lernamque regas; nos horrida Dirces -a et Euboicis artatas fluctibus oras. Clavd. 5, 30 -a fumant Cappadocum (*sc. bello vastata, cf.* 5, 25 nequa maneret inmunis regio). 5, 126 barbarus adventum *Stilichonis* ... timens se cogit in unam planitiem tutoque includit -a gyro (*i. carragine; ad A1a trahit Levy, 1971, ad l.*). 24, 343 respirant -a tandem, agricolae reserant iam tuta mapalia Mauri (*an ad A1a coll. v. 336 sq.* armenta ... vastant*?*). carm. min. 26, 20 *Aponi* quis sterilem non credat humum? fumantia vernant -a; luxuriat gramine cocta silex. *addas fortasse* CE 2112, 3 Pergamos excelso monte superposita ⌊-is Nisonis⌋ (*ita legitur* Inscr. Dac. III 2, 382).

II *usu deflexo praevalet respectus*: **A** *pabuli, herbarum* (*notabiliora; huc vergunt e. g. p. 603, 54. 57*): **1** *plur.*: Dirae 11 parturiant ... non -a colles, non arbusta novas fruges *eqs.* Colvm. 1, 2, 4 alii ... colles ... pecudibus -a praebere possint. Calp. ecl. 2, 18 neglecta ... -a tauri calcabant (*cf. Verg. ecl. 8, 2* immemor herbarum). Pallad. 12, 13, 3 salis ... crebra conspersio vel -is mixta vel canalibus ... oblata. Clavd. rapt. Pros. 1, 280 qui *equi* -a mandunt Cocyti. Avian. fab. 26, 4 (*leo ad capellam*) nec hirsutis -a quaere iugis, sed cytisi ... per prata virentia florem ... pete. Mvtian. Chrysost. hom. 17, 4 p. 349/50 neque ex aere mundo neque ex -is puris neque ex fonte qui foris est eas *pecudes morbidas* permittimus sumere (*nisi ad IA1a, sed cf. gr. p. 132* πόας). *in imagine*: Itala (= Vvlg.) Sirach 13, 23 venatio leonis onager in heremo, sic -a sunt divitum pauperes.

2 *sing.*: Sen. Tro. 224 -o fecunda pingui ... nutrit greges Scyros. Colvm. 6, 27, 10 largo ... -o firmandae *equae praegnates* (*postea*: si ... herbae defecerint). Plin. nat. 8, 189 ovium ... genera duo, tectum et colonicum; ... hoc in -o delicatius. Veg. mulom. 4, 1, 12 *bobus* non solum ... aestivis mensibus -um sufficit, ubi (nisi *ed. Sambuci*) frondes diversi generis addantur *eqs.* Svlp. Sev. chron. 1, 10, 5 filii eius *Iacob* ... ab eo -i gratia cum gregibus secesserunt (*sec. gen. 37, 12* [*Itala Lugd.*] abierunt ... pascere oves ... in Sichem. *vix ad B*).

B *actionis pascendi, pastionis*: Pavl. dig. 8, 3, 6, 1 si habeam -i servitutem aut pecoris appellendi. Veg. mil. 3, 8 p. 85, 13 ut animalium -a, subvectio frumenti ..., aquatio lignatio pabulatio secura ab hostium reddatur incursu (*nisi ad IA1a*). mulom. 2 prol. 1 *barbari* incurata animalia hibernis -is ... dedunt (prol. 2 *ut* h. -is vigeant). Mart. Cap. 2, 116 (vers.) matutina greges quatiunt in -a caulas. Prisc. periheg. 728 illis *Seribus* nulla boum ... -a curae (*Dionys. periheg. 753 aliter*).

C *pecoris, animalis*: Itala II Macc. 12, 11 (rec. L, *sim. al. et* Vvlg.) superati nomades petebant a Iuda dextras sibi dari, promittentes -a daturos et in ceteris profuturos (*gr.* βοσκήματα. *vix ad A*). Pallad. 8, 4, 4 si masculos ... creari velis, ... contra *Austrum* ... greges esse pascendos; si feminas generari velis, Austri captandos flatus et in eum -a dirigenda (*nisi ad B aut ad IA1a*).

f. pro subst. [R]**pāscua**, -ae. *scribitur* pasqu- *l. 68 sq. praeter* 146, 15, *ubi* pascu⟨am⟩. *formas ambiguas, maxime in -is terminantes, supra inserui (huc pertinere possunt p. 602, 74. 75 sqq. 603, 14, vix* Prop. *p. 603, 33). formae fem. certae leguntur in* Tab. cer. Pomp. (*iuxta neutr.*) *et inde a saec. II, praevalent in* Itala *et* Vvlg. (*maxime, ubi gr. respondet* νομῇ) *et apud* Chironem (*apud* Veg. mulom. *fem. non probatur*). *ecclesiastici scripturam afferentes haud raro fem. in explicatione per neutr. excipiunt, e. g.* Hier. in Ier. 23, 1–4 Avg. serm. 47, 9 Petr. Chrys. serm. 6, 4 Cassiod. in psalm. 99, 3. *aliter ac sub neutro longe praevalet sing., plur. non nisi l. 71. 81 bis. p. 605, 12.* [*loco corrupto et coniecturis vexato* Apvl. met. 2, 7, 2.]

1 *usu communi de loco, ubi pascuntur animantia*: **a** *proprie*: Tab. cer. Pomp. (cil iv 3340) 145, 10 (*a. 58*) scripsi me accepisse ... nummos *tot* ... ob -am anni Modesti (*sim.* 146, 2. 15. 18. *cf. p. 603, 11*). Hyg. grom. p. 76, 21 *ut* in medio agro ... seu silvae seu -ae ... aliquid occurrat. Ps. Apvl. Ascl. 8 non aquam et terram ..., sed ea, quae ab hominibus ... fiunt, ut ipsius terrae cultus, -ae, aedificatio, portus, navigationes *eqs.* Itala III reg. 4, 23 (cod. 93) boves ex -a (*gr. 5, 3* νομάδες, *Vulg.* pascuales). Soph. 2, 15 (cod. 176) -a bestiarum (*gr.* νομή, *Vulg.* cubile). Zeno 1, 6, 6 (1, 4, 17 L.) e -a (-o *var. l.*) ... a fratribus rapitur *Ioseph*. Chiron 165 longinqua regione -ae *separare iumenta aegrota a sanis*. 189 prodest ei ergo pascere, ut, dum per exercitationem cibum -ae accipiunt ..., minus increscit morbus. *ibid.* intentione -ae adfectum vitae intendunt. *ibid.* sibi legunt herbas -ae praemixtas. 190 sani fieri solent a -a per longum tempus. 192 *coinquinatio* -ae et aquae fontium (*an ad 2a?*). Vvlg. I par. 4, 40 invenerunt ... -as uberes ([4, 39 *neutr.*]. 4, 41 uberrimas). Is. 37, 27 faenum agri et gramen -ae. Iord. Get. 267 gens ... habundans ... armenta ... et -ā silvaque lignarum (*var. l.* -is). *al.* **b** *in imagine christiana*: Itala psalm. 22, 2 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) in loco -ae, ibi

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

me collocavit (*gr.* εἰς τόπον χλόης, -i Eucher. form. 3 p. 14, 19, *qui explicat*: refectio spiritalis. *hinc* PAVL. NOL. epist. 28, 2. *al. nec non* INSCR. christ. Diehl 2404 [*Ravennae in aede*] in locum -ae sibi me, *sc. aedem*, conlocavit). 73, 1 (*ibid.*) iratus est furor tuus super oves -ae tuae (*gr.* νομῆς. *cf.* 94, 7 [Veron. *al.* = VVLG.] nos . . . populus -ae eius et oves manus eius [*gr.* νομῆς, cod. 306 *al.* populus eius et oves -ae eius. *hinc* CLEM. ad Cor. 59 PAVL. NOL. epist. 3, 2 AVG. serm. 47, 2. 4. *al.*]). Ezech. 34, 14 (cod. 176) in -a bona pascam illos (*gr.* νομῇ, VVLG. in -is). *ibid.* in -a pingui (*gr. et* VVLG. *ut supra*). LVCIF. Athan. 2, 3 l. 27 D. (*ad Ier. 10, 25*) exterminator -ae dominici gregis (*cf.* l. 28 nostra -a non sit nisi caelestis doctrina; *l. 20* omnis . . . sagina animarum Christianarum non est nisi credere). VVLG. Ezech. 34, 18 reliquias -arum vestrarum conculcastis pedibus. AVG. in Iob p. 617, 9 'partus earum emittes' (*sec. Iob 39, 3*): in libertatem uberioris -ae spiritalis. c. Parm. 3, 19 p. 124, 6 (*ad Matth. 25, 32* sicut pastor separat oves ab haedis) haedis et ovibus non poterit -a esse communis (*cf.* c. Petil. 2, 47, 110 p. 84, 23 eadem -a sub uno pastore et oves et hirci pascuntur). *al.*

2 *usu deflexo praevalet respectus*: **a** *pabuli, cibi* (*notabiliora, huc vergunt e. g. p. 604, 71. 79 sq.*): α *corporei*: ITALA gen. 47, 4 (Lugd., *sim. al.*) non est . . . -a iumentis *in Chanaan* (*gr.* νομή, *Vulg.* herba). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 55 caprae e salsiore -a sitientes. *ibid.* capra quae lentisci -a . . . aut vitis foliis . . . fuerit nutrita. PASS. Pont. Cim. (BHL 6896) 4 ibant sicut agni pleni -ā. β *incorporei, spiritalis* (*cf. l. 1. 34*): TERT. apol. 22, 7 quae illi *daemoni* accuratior -a est, quam ut hominem e cogitatu verae divinitatis avertat praestigiis falsis? EPIPHAN. in euang. 52 p. 132, 7 ecclesia . . ., quae est ovilis, populo semper patet; -a spiritalis animarum vestrarum, quae est sancta lex, semper vobis exhibetur ([-ae spiritales, -a spiritalia *var. ll.*]. *sim.* PASS. Petr. 15 p. 38, 16 S. tu eas *oves* in ovile tuum aggrega et conserva, quia tu ostium ovile et ostiarius, tu -a, tu aeternae vitae refectio). CASSIOD. in psalm. 99, 3 '-a eius' (*nisi est neutr.*), id est divinarum scripturarum copiosa et dulcis epulatio.

? **b** *animalis quod pascitur*: GAVDENT. serm. 10, 25 G. *in lectione exodi de pascha cognoscimus* deum verum et hominem, dominum gregis et ovem, pastorem simul et -am *esse Christum* (*nisi cum respectu cibi dictum*).

deriv.: pascualis, pascuarium, pascuosus; *cf.* ? pastalis.
compos.: *cf.* compascuus. *Kruse.*

pasmus *v.* spasmus. **pasqua** *v. sub* pascuus.

1. passa *v.* pando *p. 202, 29.*

[**2. passa:** εἶδος ὀρνέου GLOSS.[L] II Philox. PA 148; *legendum videtur aut* parra *aut* passer (-ar).]

passacriarium: ὑδρία GLOSS. III 471, 54. *parum dilucidum.*

passālis *v.* pastalis (FEST. p. 222).

passar *v.* passer, **passarīna** *v.* passerinus.

[**passarius** *v.* passerarius.] **passeolus** *v.* phaseolus.

[a]**passer** (passar *v. l. 53*), -ris *m.* (*f. v. l. 58*). [*orig. inc.; ad quam explicandam neque nomen avis q. e.* parra, *si forte huic subest forma* *parsa, *quicquam confert. Sch.*] *de origine*: ISID. orig. 12, 7, 68 -es sunt minuta volatilia, a parvitate vocata. *scribitur geminatione litterae s omissa* PAP. *l. 65 et hic illic in var. l.; cf. e. g.* VVLG. *ed comm. pontif. vol. IV in indice. litt. graecis* PAP. *l. 65. formam vulgarem q. e.* passar *refutat* PROB. app. gramm. IV 198, 33, *sed testantur inscr.* (*in nom. propr., e. g.* CIL VI 2698, 2. 32627, 21) *et* PAP. *l. 65, praeterea codd. vet., e. g.* ITALA lev. 11, 16 (Lugd.). deut. 14, 15 (*ibid.*). Matth. 10, 29 *et* 10, 31 (cod. k). Luc. 12, 6 (cod. d). *v. etiam* NOT. Tir. *infra et* GLOSS. *l. 42; cf. l. 69.* NOT. Tir. 111, 40 -ar (-er *var. l.*). *de genere: fem. testantur* PROB. inst. gramm. IV 82, 34 hic et haec -r, quod epicoenum enarratur (*sim.* CHAR. gramm. p. 15, 19 B. p. 194, 19 GRAMM. suppl. 83, 25. *al.*), *sed auctorum exempla non exstant* (*at cf. l. 62 et* passercula); *neutr. vix agnosces* ITALA Matth. 10, 29 (cod. d *et* q) duo (due *q*) -es (*postea nom. sing.*: unum ex his *sec. gr.* ἕν. *sim.* Luc. 12, 6 [cod. d]). *de notione* (*cf. l. 49. p. 606, 15. 607, 38. 48*): POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 17 *inter nomina volucrum.* GLOSS. -r: στρουθός, σιτοφάγος. στρουθίον. στρουθῖν. PAP. Corp. 278, 4 πάσαρες: στρ⟨ουθοί⟩ (*cf. Kramer, Zeitschr. Pap. Epigr. 26, 1977, 234*); *adde p. 606, 9. legitur in versibus apud* PLAVT. (*v. p. 607, 7*), CATVLL., HOR. sat., OV. hal., MANIL., PRIAP., PHAEDR., MART., IVV. *recentioresque, in or. prosa inde a* CIC., SEN. *rhet.* [*a forma vulgari q. e.* passar (*hic illic pro nomine avium generali, cf. l. 78 sqq.*): *val.* pasăre; *it.* passero, passaro; *sard. vet.* passare; *raet. or.* pasare, *occ.* paslar; *francog. vet. et med.* passe *et var. francog. occ.; prov. vet.* passer *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* passara; *hisp.* pájaro; *port.* passar. *cf. M.-L. 6268. Battisti-Alessio IV 2794. Wagner II 230. Wartburg VII 727 sqq. Corominas² IV 342 sq. Machado³ IV 318. St.*]

I *de ave, i. q.* στρουθός, στρουθίον (*quae ubi resp., fere non adnotantur*): **A** *de variis avibus (sc. parvis). intellegi solet, quae a nostris appellatur '-r domesticus', sed haud raro etiam alia genera avium significari aut simul comprehendi possunt, sicut in versionibus sacrae script. saepius variantibus inter* -r *et* avis, volucris *sim., e. g. p. 606, 36. 38. 40. 42. 45; cf.* MANIL. *p. 606, 69 et* GLOSS.[L] V Aa H 136 hirundo: nomen -is, chelidon (*de* CATVLL. 2, 1 *al. v. p. 606, 63*). *iuxta ponuntur aliae aves* (*exempla selecta*): PLAVT. Cas. 138 -r, . . . columba (SEN. contr. 10, 5, 28 -es aut c. PLIN. nat. 10, 107 c. et turtures . . ., contra -i eqs. MART. 1, 7, 5. *al.*). PLIN. nat. 10, 111 -es, merulae. 18, 160 sturnorum -umve (MART. 9, 54, 8). APVL. met. 6, 6, 3 -es et ceterae . . . aves (ITALA prov. 26, 2 [Hier. adv. Rufin. 3, 43 p. 490[B] = VVLG.] aves . . . et -es). 8, 15, 3 pullos, -es (SCHOL. Pers. 3, 16). ITALA psalm. 83, 4 (Sangerm. *al.* = VVLG.) -r . . . et turtur (*al.; v. p. 605, 84*). *accedunt determinationes*: parietinus AVG. c. epist. fund. 32 p. 235, 5 (*sim.* AVG. in psalm. 58 serm. 1, 10 parietum. ANTIDOT. Brux. 135 parietarii. ANTHIM. 30 qui in parietibus nutriunt. *cf. l. 54 et* GLOSS. II 426, 25 -r muralis: πυργίτης ὁ στρουθός [*cf. p. 607, 2*]). ruris (*vel* agri) *l. 44.* solitarius (singularis, unicus *sim.*) *v. l. 39 sqq.*

1 *usu sollemni*: **a** *de natura, habitu sim.* (*cf. Steier, RE III A 1628 sqq.*): α *respicitur salacitas* (*cf. p. 607, 12; v. Otto, Sprichw. n. 1352*): CIC. fin. 2, 75 voluptas, quae -bus omnibus nota est. PRIAP. 26, 5 *mulieres* vernis -bus salaciores. FEST. p. 313 strutheum . . . vocant obscenam partem virilem, ⟨a⟩ salacitate videlicet -is, qui gr⟨a⟩ece στρουθός dicitur. PLIN. nat. 10, 107 columbae et turtures octonis annis vivunt; contra -i minimum vitae, cui salacitas par. 30, 141 venerem concitant viris . . . -es in cibo vel ova eorum (*sim.* MARCELL. med. 33, 6). AVG. c. epist. fund. 32 p. 235, 5 -em parietinum, in cuius conparatione quivis admissarius *equus* frigidissimus invenitur. *inde comes est Veneris* (*sec. Sapph. 1, 10*): APVL. met. 6, 6, 3 currum deae *Veneris* prosequentes gannitu constrepenti lasciviunt -es, et ceterae . . . aves . . . adventum deae pronuntiant. β *exempla varia selecta*: SEN. contr. 10, 5, 28 aeque familiariter in templum volturios subire putavit quam -es aut columbas. PHAEDR. 1, 9, 4 (*exemplum stultae securitatis*) leporem obiurgabat -r (*postea*: ipsum *-em* accipiter . . . rapit). PLIN. nat. 10, 89 *halcyon* paulo amplior -e (*cf.* MART. 1, 7, 5 -e maior est columba. *item parvitatis causa memoratur*: AVG. conf. 7, 1, 2 in euang. Ioh. 6, 4 CASSIOD. in psalm. 101, 8. *al.; v. etiam l. 69 sq.*). 10, 111 ambulant aliquae *aves* . . ., saliunt aliae, ut -es, merulae. 18, 158 (*noxius milio ut*: 18, 160 *milio et panico*). MART. 9, 54, 8 arguto -e vernat ager (*item spectat ad vocem*: SVET. frg. 161 p. 254, 1 -um *est* titiare [*item* GLOSS. I p. 93]. APVL. met. 8, 20, 2 incantantem. AVG. in psalm. 83, 7 l. 15 querula vox -is. SIDON. epist. 9, 2, 2 improborum -um fringultientes susurros. *v. etiam l. 22*). ITALA psalm. 10, 2 (Veron. *al.* = VVLG.) transmigra in montes sicut -r (*Hier. psalt. sec. Hebr. 11, 2* avis). 83, 4 (Veron. *al.* = VVLG.) -r invenit sibi domum et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos (HIER. psalt. sec. Hebr. avis . . . -r). 101, 8 (Veron. *al.*) -r singularis (*gr.* μονάζον, VVLG. solitarius [*Hier. psalt. sec. Hebr.* avis solitaria; *de hoc epitheto v. Fehling, Philologus 113, 1969, 217 sqq.*], *aliae vers.* unicus, singillatim, in solitudine). 103, 17 (Veron. *al.* = VVLG.) *in cedris Libani* -es nidificabunt ([*Hier. psalt. sec. Hebr.* aves]. AVG. in euang. Ioh. 15, 7). Ier. 8, 7 (Cypr. testim. 1, 3) cognovit tempus suum turtur et hirundo, ruris -es custodierunt tempora introitus sui (*Vulg.* ciconia; *cf.* HIER. *ad l.* Aquila et Symmachus . . . 'agur' . . . LXX 'agri -es' [*ita etiam* Ambr. hex. 6, 4, 20 *et* EVSEB. EMES. serm. 18, 1]). Matth. 10, 29 (cod. c *al.* = VVLG.) nonne duo -es asse veneunt? (*sim.* Luc. 12, 6 [*ibid*]. *pendent multi, e. g.* TERT. castit. 1 l. 28 -r assis unius [*sim.* fug. 3, 4]. IVVENC. 2, 490. PRVD. psych. 620 modico venalibus asse). HIL. in psalm. 123, 9 -r, avis domestica et aedificiorum incola. AVG. serm. 90, 10 scitis istos -es et hirundines quemadmodum diligant coniuges, simul ova foveant, simul pullos nutriant *eqs.* CASSIOD. in psalm. 10, 2 -um . . . plura sunt genera: alii gaudent ad foramina parietum, alii valles . . . requirunt, nonnulli montes appetunt. 101, 8 -r est avis parva, sed nimia sagacitate sollicita, quae nec facile laqueis irretitur nec *eqs. al.*

b *de utilitate, commodis sim.*: α *observatur in auguratione* (*sc. Calchantis, cf. Hom. B 308 sqq.*): CIC. div. 1, 72 ex -um numero belli Troiani annos auguratus est *Calchas* (*sim.* 2, 63). 2, 65 quae . . . ista auguratio est ex -bus . . .? *ibid.* quid simile habet -r annis? MACR. Sat. 5, 14, 13 omen, quod Graecis . . . de serpente -um populatore contigerit. β *fit captivus, mansuetus* (*fere delectandi causa*): CATVLL. 2, 1 -r deliciae meae puellae, *eqs.* (*de eodem* -e 3, 3. 4. 15. 16, *alludunt ad eundem* MART. 1, 109, 1. 7, 14, 4 IVV. 6, 8; *spectat huc etiam p. 607, 15; de specie huius -is fusius a viris doctis tractatum est, cf. e. g. Fehling, loco l. 40 citato; de interpretatione symbolica v. Brenk, Latomus 39, 1980, 703 sqq.; obsceniora quaedam dissolvit Jocelyn, Am. Journ. Phil. 101, 1980, 421 sqq.*). MANIL. 5, 387 totam . . . per urbem qui gestant caveis volucres ad iussa paratas, quorum omnis parvo consistit -e census. FRONTO p. 171, 25 v. d. H. avicularum . . . cupidissimus est *puer*, pullis gallinarum columbarum -um oblectatur (*cf.* ITALA Iob 40, 24 [Ambr. paenit. 1, 13, 64] ludes eum *draconem* sicut avem, ligabis eum sicut -em puer [*cf.* Chromat. in Matth. 14, 5 E.-L. *et* HIER. interpr. Iob 40, 29; *Vulg. aliter*]. AVG. conf. 1, 19, 30 *inter oblectamenta puerorum*: nucibus et pilulis et -bus). APVL. met. 8, 15, 3 gerebamus pullos, -es, aedos, catellos (*v. Hijmans, 1985, ad l.*). γ *adhibetur in medicamentis vel cibis* (*cf. p. 607, 3. 42; huc fortasse spectat* CIL IV 8344 [*iuxta culinam inscriptum*]): PLIN. nat. 1, 30, 8–53 p. 103, 13 *quinque medicinae ex* -e. 30, 26 *fimo* -um cum oleo calefacto et . . . auriculae infuso (*cf.* ANTIDOT. Brux. 135 stercus -is parietarii). *ibid.* -is pullorum . . . cinerem ex aceto infricare (30, 94 -um c.). 30, 141 *v. l. 17 sq.* CAEL. AVR. chron. 3, 35 dabimus . . . -um pectora vel perdicum *eqs.* ANTHIM. 30 -is, qui in parietibus nutriunt, pullus ipsorum bene assus aut elixus. *affertur inter carnes venales*: EDICT. imp. Diocl.

[Baer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 37 L. (*ad textum v. Lauffer in suppl. p. 300; gr. στρουθοί, at Megar. π⟨υρ⟩γειτῶν*). δ *immolatur in sacrificiis*: VVLG. lev. 14, 4 ut offerat pro se duos -es vivos, quos vesci licitum est (*Itala Lugd.* pullos. *describitur immolatio* 14, 5–7 *et* 14, 49–52; *cf. quae explicat* HESYCH. *ad l.*).

2 *tropice*: a *in allocutione* (*sive per blanditiam sive per ludibrium*): PLAVT. Cas. 138 (*ad coniugem*) meus pullus -r, mea columba, mi lepus (*cf.* SCHOL. Pers. 3, 16 *pueros* nutrices blandientes columbos et pullos et -es vocant. APVL. met. 10, 22, 3 [*mulier delicata ad asinum*] meum palumbulum, meum -em). QVINT. inst. 6, 3, 93 (*debitori se parcissime vivere affirmanti*) -r, redde quod debes. IVV. 9, 54 dic, -r, *eqs.* (*ad pathicum, quem salacitatis causa sic appellatum putant vulgo*). b *per aenigma et lusum verborum*: PETRON. 56, 9 (*inter apophoreta*) -es et muscarium: uvam passam et mel Atticum. c *per metonymiam de carmine* (*aut Catulli ipsius aut Catullum imitante; cf. p. 606, 63*): MART. 1, 7, 3 Stellae ... columba (*sc. carmen in columbam scriptum*) vicit ... -em Catulli. 4, 14, 14 ausus est Catullus Magno mittere -em Maroni. 11, 6, 16 donabo tibi -em Catulli (*sc. talia carmina, qualia fecit Catullus*).

3 *allegorice de Christo vel de Christiano* (*cf.* EVCHER. form. 4 p. 24, 5 -r nonnumquam dominus aut vir sanctus [*affert* psalm. 83, 4 *et* 10, 2]; *exempla potiora*): HIER. tract. in psalm. I p. 88, 10 nemo transmigrat in montes (*qui sunt imago caeli*), nisi qui -r est *eqs.* PAVL. NOL. epist. 40, 8 *de Christo* (*passim in hoc capite; afferuntur* psalm. 101, 8. 83, 4 Matth. 10, 29). AVG. in psalm. 10, 1 oportet ... esse -em pennatum virtutibus et praeceptis dei. 101 serm. 1, 8 l. 52 pelicanus nascendo, nycticorax moriendo, -r resurgendo *Christus*. 103 serm. 3, 16 l. 7 minuta volatilia solent dici -es; sunt ergo quidam spiritales *eqs.* PS. AVG. serm. 54, 2 (*ad* psalm. 83, 4) in turture et -e salvator noster significatur *eqs.* PROSP. in psalm. 103, 17 hi ... qui elegerunt humilitatem. *al.* *pro interpretamento nominis hebr. q. e.* Sephora (*quod Hier. nom. hebr. 14, 25 explicat* 'avis'): RVFIN. Orig. in exod. 2, 1 p. 156, 14 'Sephora' ..., quae interpretatur -r (*allegorice explicatur* p. 156, 25. 157, 1).

B *de struthione, struthocamelo* (*ad rem fusius Steier, RE IVA 339sqq.; de* CIL X 3704, 7 *v. sub* 2. passivus): -r marinus (*i. transmarinus*): PLAVT. Persa 199 vola curriculo. :: istuc m. -r per circum solet. PAVL. FEST. p. 222 -r m., quem vocat vulgus struthocamelum. AVSON. 400, 5 p. 232, 1 P. (*vers.*) vinum ... parabo ..., ovum tu quoque -is m. (*i. poculum, cf. Souchay ad l.*). *addas fortasse locos sacrae script., ubi Vulg. sec. Hebr.* strutio, ITALA *sec. LXX στρουθός vertit* -r: ITALA lev. 11, 16 (*Lugd.; inter abominandos cibos Hebraeorum*) -em et glaucum et mergum et similia ei (*similiter* deut. 14, 15 [*ibid.*]. *explicat* NOVATIAN. cib. Iud. 3, 23 -em ... intemperantiam). Is. 43, 20 (Tert. adv. Marc. 3, 5) benedicent me bestiae agri, sirenes et filiae -um.

II *de pisce quodam plano* (*Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 190sq.*): HOR. sat. 2, 8, 29 cum -is atque ingustata mihi porrexerit ilia rhombi (SCHOL.: genus piscis). OV. hal. 125 (*inter pisces herbosa litora incolentes*) fulgentes soleae candore et concolor illis -r et ... rhombus (*v. Capponi, 1972, ad l.*). COLVM. 8, 16, 7 limosa regio planum educat piscem velut soleam, rhombum, -em. PLIN. nat. 9, 72 marinorum alii sunt plani ut rhombi, soleae ac -es (*ibid. describitur eorum differentia. inde* 1, 9, 36 rhomborum et -um differentia). 32, 150 (*enumerantur animalia maris*).

deriv.: passerarius, passeratim, passerculus, passerinus.
cf. Onom.

passerārius, -a, -um. *a* passer. *i. q. ad passerem pertinens, de genere quodam fici* (*cf. André, Lex. des termes de botan. 137 eiusdemque adnot. ad Plin. nat. 15, 69*): CAPITOL. Alb. 11, 3 quingentas ficus -as (*Madvig*, passarias *trad.*), quas Graeci callistruthias vocant, ... comedisse *Albinum*.

passerātim *adv.* *a* passer, *cf.* anseratim, bovatim *sim.* *fortasse i. q. more passerum* (*cf. Schaffner-Rimann, Die lat. Adv. auf -tim, 1958, 42*): CHAR. gramm. p. 235, 24 B. *adverbia*, quae per 'im' litteras terminantur, ut passer anser, -m anseratim.

passerculus, -ī *m.* (*f.* -a *v. infra*). *a* passer *deminutive*. *i. q. passer parvulus*: 1 *proprie*: VARRO Men. 274 (*contextu manco*) ut levis -us. CIC. div. 2, 65 cur ... de -is coniecturam facit *Calchas* (*cf. Hom. B 311 στρουθοῖο νεοσσοί, v. p. 606, 58*). ARNOB. nat. 7, 8 p. 350, 10 M. parvuli pusiones ... -os, pupulos, eculeos, panes accipiunt (*sc. ad ludendum*). 2 *transfertur ad homines* (*sc. in oratione blanda*): PLAVT. Asin. 666 dic me ... tuom -um, gallinam, coturnicem, agnellum *eqs.* (*sim. in serie* 694 aneticulam, columbam vel catellum ... -um putillum). 3 *transfertur ad versiculos* (*quos Plin. amico in castris versanti miserat*): PLIN. epist. 9, 25, 3 tu -is et columbulis nostris inter aquilas vestras dabis pennas *eqs.*

f. **passercula**, -ae *f.* (*cf. p. 605, 58*). *scribitur* pase-. *i. q. parvula passeris* (*per blanditiam transfertur ad puellam parvulam*): AVR. Fronto p. 63, 15 v. d. H. -am nostram Gratiam minusculam.

passerīnus, -a, -um. *a* passer, *cf.* anserinus *sim.* (*de suffixo agit* PRISC. gramm. II 80, 25). passar- PS. DIOSC.

i. q. ad passerem pertinens: 1 *adi.*: a *locutio* (*proverbialis? v. Otto, Sprichw. n. 1352, 2*) -um prandium *dicitur de homine tam parvo vel minuto, ut passeribus prandium esse possit* (*cf.* caninum prandium *vol. III 251, 79sq.*): POMPON. Atell. 178 verum illi valent, qui luctantur cum leonibus; eis te (*Frassinetti*, et te, ei te *codd.*) obiectes frustatim -um prandium? b *respicitur origo rei* (*sc. quae e passere venit*): CHIRON 769 nitrium et stercus -um bene conterito *eqs.* (*cf. Hippiatr. gr. I p. 88, 22 κόπρον στρουθῶν*). PLIN. phys. Bamb. 18, 2 -i ovi alborem cum melle attico inunctos acute videbis. GLOSS. III 576, 39 -a caro: στρούθ⟨ει⟩ον. c *respicitur color* (*dub., cf. Strecker, Zeitschr. wiss. Theol. 54, 1912, 76, qui locum refert ad gen. 15, 10* aves ... non divisit *Abraham*): PS. CYPR. cena 48 Zacharias albam, Abraham -am *vestem accepit*.

2 *f. pro subst., nomen herbae q. e. leucoion* (*cf. André, Les noms des plantes, 1985, 189*): PS. DIOSC. Vind. 3, 123 p. 134, 14 λευκόϊον· οἱ δὲ βασίλειον, Ῥωμαῖοι ... πασσαρῖνα (πασα- *A*).
cf. Onom.

passernicēs, -um *f.* *vox orig. inc., fortasse celtica.* *de lapide ad acuendum, poliendum sim. idoneo*: PLIN. nat. 36, 165 repertae sunt *cotes* ... nec non et trans Alpis, quas -es vocant. *Baer.*

***passibilis**, -e. *a* pati, passus. GRAMM. suppl. 75, 19 *inter verbalia nomina, quae ab infinitivo futuro derivantur* ut amatum ire amabilis. GLOSS. II 296, 14 ἐμπαθής: -is (*unde fort. corrigendum* II 318, 51 εὐπαθής: -is). *legitur inde a* TERT., ITALA, *maxime apud Christianos* (*in versibus* MAR. VICTORIN. hymn. 3, 83 L. PRVD. apoth. 6 COMM. apol. 414 DRAC. laud. dei 2, 81); *cf.* patibilis, *quod legitur inde a* CIC. [*e coni. incerta* CAEL. AVR. acut. 3, 7, 71 *pro* possibilis.]

I *usu communi* (*respiciuntur fere affectiones animi vel corporis, hic illic autem actio perpetiendi, sustinendi, e. g. l. 73. p. 609, 4, qui colores distingui vix possunt; gr. respondet παθητός, nisi aliud adnotavimus; accedit gen. obi. l. 34*): A *i. qui pati potest, passioni subiectus est vel passione demutatur* (-e esse *distinguitur a* patiendo *infra l. 78*):
1 *in neutram partem spectat ad affectiones*: a *quorumlibet animantium* (*rerum*): α *adi.*: TERT. anim. 7, 4 incorporalitas ... nihil patitur, non habens per quod pati possit; aut si habet, hoc erit corpus. in quantum enim omne corporale -e est, in tantum quod -e est corporale est. 12, 3 cum ... animam -em constet eorum quae sortita est pati *eqs.* (24, 2). resurr. 57 p. 118, 7 manebit ... caro ... post resurrectionem eatenus -is, qua *eqs.* (*opp.* impassibilis). IREN. 1, 4, 5 duae substantiae, una quidem mala ex passionibus, altera autem conversionis -is ([*gr.* ⟨ἐκ⟩ τῆς ἐπιστροφῆς ἐμπαθῆ. *cf. p. 623, 22*]. BOETH. c. Eut. 2, 25 alia *s. rationalis est* ... mutabilis atque -is). 2, 18, 2 non ... bonum erat, quod *Sophia aeon* vellet cognoscere patrem, et propter hoc ⌊esset -is⌋; sed quando suasa est, quoniam investigabilis esset pater, et convalescens (⌊ ⌋est et -e [*quod ad B pertineret*] *vel* esset -e *codd., emend. Lundström, Die Überlieferung der lat. Irenaeusübersetzung 1985, 132sq.*). NOVATIAN. trin. 25, 4 D. -is ... sit humana fragilitas (*opp.* impassibilis ... divinitas). ARNOB. nat. 7, 5 quicquid enim vexatur rei alicuius e motu, -e esse constat et fragile (*postea*: passioni ... subiectum). ZENO 2, 19 (1, 27, 2 L.) *hominis* vultus -is, omni conversioni subiectus ..., demutatur labore, aetate *eqs.* AMBR. epist. 31, 1 F. quod ... -e *erat*, ... motum et animam ... a creatore accipiens suo, deputavit huic mundo *Moyses* (*syn.* passionis receptabile, *opp.* inpassibile. *respicitur creatio ut*: hex. 2, 1, 2 operatoria inpassibilis dei virtus et -is materiae natura [*sim.* EVSTATH. Basil. hex. 2, 3, 2. *gr.* ἡ παθητικὴ φύσις]). *al.* *in versione pro gr. ὁμοιοπαθής*: ITALA act. 14, 14 (cod. g, *sim. al.*) nos similiter -es ut vos sumus homines (*Vulg.* mortales). Iac. 5, 17 (cod. 67 *al.* = VVLG.) Helias homo erat similis nobis -is. β *subst.*: LEO M. serm. 25, 1 *Christus* unus -ium, unus voluit esse mortalium. RVSTIC. Conc.[S] II 3, 1 p. 225, 9 -e ... est templum (*i. homo*), non ille qui -em vivificat deus (*gr. I 1, 7 p. 109, 5 ζωοποιὸς τοῦ πεπονθότος*). CASSIOD. hist. 8, 1, 32 humanam *scientiam* ... etiam -es suscipere poterunt (*opp.* inpassibiles. *Socrat. 4, 23 p. 520B τοὺς ἐμπαθεῖς*). *al.*

b *Christi, dei*: α *-is est Christi vel dei substantia, caro sim.*: TERT. adv. Iud. 14, 7 (= adv. Marc. 3, 7 p. 387, 22) carnis -is et mortalis indignitate *indutus* (FILASTR. 69, 6. 92, 3. 4 AMBR. incarn. 6, 50. *al.*). IREN. 1, 6, 1 ut et visibile et palpabile et -e fieret *corpus Christi* (CONC.[S] I 5 p. 322, 30 rec. B [= p. 323, 1 rec. Q]. *al.*). PS. AVG. serm. 118, 1 ut fieret, quod cogitari scelus est, divinitas ipsa -is (FVLG. RVSP. ad Tras. 3, 9, 1. *al.*; *cf.* deitatem CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 64, 16 MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 47, 17). *sim. al.* β *-is est ipse Christus, deus*: TERT. adv. Iud. 14, 8 humanae formae et -is venit in humilitate (*vix gen., ut ad l. 62*). adv. Prax. 29 p. 286, 10sq. *pater* si compassibilis, utique -is; ... times dicere -em, quem dicis compassibilem. ITALA act. 26, 23 (cod. e *al.*, *sim.* VVLG.) si -is Christus, si primus ex resurrectione mortuorum lumen incipiet adnuntiari populo. IREN. 4, 7, 2 visibilis et ⌊-is⌋ factus est (⌊ ⌋ palpabilis *Rousseau sec. vers. armen.*). 4, 20, 8 impassibilem -em annuntiantes *prophetae*. CANDID. gen. div. 10 iste *filius* -is est, ille *pater* impassibilis. HIL. syn. 49 verbum ... non ... demutatum est passibilitate patiendi; nam pati potuit et -e esse non potuit: quia passibilitas naturae infirmis significatio est, passio autem est eorum, quae sint illata, perpessio. FAVSTIN. trin. 5, 1 per hoc quod homo factus est ... -is est. HIER. epist. 100, 11, 3 carne -is ([*opp.* impassibilis divinitatis ... maiestate. *respicitur I Petr. 3, 18, ubi Vulg.* mortificatus carne]. AVG. serm. 220. *al.*; *cf.* CONC.[S] I 5 p. 179, 21 secundum carnem). RVFIN. symb. 5 constat ... ex nativitate

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carnis filium visibilem et -em factum. LEO M. epist. 35, 2 (Conc.S II 4 p. 7, 9) in sua virtute inviolabilis, in nostra infirmitate -is. *al.*
masc. pro subst.: IREN. 3, 18, 5 conantur vestigia assequi passionis domini, -is martyres facti. LEO M. serm. 30, 6 non nisi utroque salvamur, in nullo dividentes visibilem ab invisibili, corporeum ab incorporeo, -em ab inpassibili, palpabilem ab inpalpabili. 62, 2. CONC.S I 5 p. 164, 38 passiones -is propriae sunt (*cf.* p. 284, 14 eius qui est -is). CAPREOL. epist. 2, 4 passus est inpassibilis per -em quem suscepit. *al.*

2 *in malam partem spectat ad libidines, vitia sim.*: PELAG. in Eph. 4, 30 tristitia et ira ... in nobis passiones sunt, quia -es sumus, in deo vero dispensationes. RVFIN. Basil. hom. 2, 7 p. 1742D animae tuae pars quidem melior rationalis est, pars vero irrationalis et -is (*Migne gr. 31, 213C* παθητικόν). Clement. 5, 2, 3 *homines* sicut ex impietate -es facti sunt, ita per pietatem possunt esse inpassibiles. Orig. in num. 9, 7 p. 64, 1 donec sumus in corpore isto corruptibili et -i. LEO M. serm. 18, 1 *hominis natura* in quantum est -is, in tantum est ad deteriora proclivis. AVELL. p. 360, 3 *Adam et Eva* semet ipsos -es et corruptibiles reddiderunt. OP. imperf. in Matth. 13 p. 702 numquam ... anima -em regeret carnem, si ipsa passionibus esset subiecta (*postea: anima* quae non concupiscere potest). CASSIOD. Didym. in Iac. 4, 4 p. 8, 27 *mundus* amatores concupiscentiae ... -es ... facit (*gr.* ἐμπαθεῖς). GREG. M. moral. 20, 69 -es quippe mortalesque nos repperit *Christus* (*postea: revocat nos* a passione). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 8 p. 357D exprobrat eis studium voluptariae vitae atque -is (*Migne gr. 44, 148A* τὸ ... ἐμπαθές). 31 p. 407A communio quae ad -em animalemque generationem nobis accessit (*gr. ibid. p. 256A* ἐμπαθῆ). POLYCARP. ad Philipp. 11, 4 *peccatores* sicut -ia membra et errantia ... revocate. *al.*

B *i. qui pati, sentire facit* (IREN. 2, 18, 2 *v. sub A1a; ceterum cf. p. 616, 84sqq.*): MART. CAP. 4, 368 *qualitates* quas ... -es dixerimus ut 'dulce' atque 'amarum', 'calidum' vel 'frigidum', non quod ex his eaedem substantiae aliquid patiantur, sed quod sensus nostros aliquid pati cogant (*de eisdem* BOETH. categ. Arist. lat. 9a28. *et saepius postea* [*gr. respondet* παθητικαί]).

C *i. q. ad passionem pertinens* (*maxime de affectibus*): CHRYSOST. repar. laps. 4 l. 11 si ira dei -is esset affectus (*gr.* εἰ ... πάθος ἦν ἡ ὀργή). *ibid.* l. 16 *deus peccatores punit* non cum ira -i (*gr.* μετ' ὀργῆς. *cf.* PELAG. *sub A2*). RVFIN. Basil. reg. 8 p. 500A quae per -em concupiscentiam requiruntur. Orig. in cant. prol. p. 62, 2 puerilis aetas non movetur ad amorem -em. 3 p. 195, 27 descriptio est quidem amatorii dramatis ...; sed ... non te rapiat carnalis et -is sensus.

II *usu deflexo (sc. ab IA derivando):* ? A *fere i. q. corporalis* (*cf. e. g.* TERT. anim. 7, 4 *sub IA1a; an gen. sing. pro subst. masc. intellegendum, ita ut ad p. 608, 56?*): EVSEB. EMES. serm. 25, 11 (*antea*: 'manus sola ingressa scribebat in pariete' [*Dan. 5, 5*]; ista manus deus est, aut angeli incisio est?) incisio erat -is? (*cf. postea*: illa manus corpus erat, aut non corpus?). B *fere i. q. aegrotus* (*cf.* passio *IB*): CASSIOD. var. 10, 29, 3 (*de podagra*) haec passio insanabilis et sanitas -is.

n. sg. passibile, -is *pro subst.* *fere i. q. passibilitas vel perpessio* (*iuxta pron. vel adi. neutr. praeter l. 57*): HIL. psalm. 131, 8 ne ... quicquam humile atque -e impassibilem ... dei substantiam perpessam existimaremus in ... morte. PS. AVG. serm. 236, 5 ita ... susceptum a dei filio -e nostrum, ut deus tamen impassibilis permaneret. LEO M. serm. 71, 4 nihil in ea *carne Christi* -e, nihil remansit infirmum. CONC.S I 5 p. 140, 7sq. *bis* (*gr. I 1, 7 p. 62, 5sq.* τὸ ... ἐμπαθές, τῷ παθητῷ). FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 7, 2 *Christus* impassibile habens ..., -e suscipiens. *al.*

adv. **passibiliter.** *i. q. modo passibili; respiciuntur motus, affectus sim.*: 1 *hominum*: TERT. anim. 45, 4 oblectamur et contristamur et conterremur in somniis quam affecte et anxie, -r. CHRYSOST. repar. laps. 10 l. 66 cum in eis *deliciis* -r tenearis, delirare nos credes, si dona libidinis ... aspera asseramus (*Migne gr. 47, 290* ἐνεχόμενος τῷ πάθει). RVFIN. hist. mon. 13 p. 432D affectus animae -r et vitiose ... moveri. EVSEB. EMES. serm. 5, 9 *humani* patres ... ex concupiscentiis -r moventur (*opp.* generat ... impassibiliter *deus pater filium*). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 2, 15–17 p. 48, 28 qui habent in eius *mundi* amore vivendi propositum, -r in rebus sensibilibus habitare contendunt (*gr.* παθητικῶς). 2 *dei* (*qui negatur passibilis esse*): MAR. VICTORIN. hymn. 3, 82 L. inpassibilis -r, passibilis inpassibiliter, o beata trinitas. AVG. c. Arian. 28, 26 quasi nos *deus* pater mobiliter et -r invitus genuerit. PS. AVG. c. Felician. 9 humiliatus in filio deus pater -r *non* creditur. CASSIAN. conl. 11, 6, 3 *deus non potest* iniquitatibus hominum -r permoveri. FAVST. REI. epist. 3 p. 171, 14 his *affectibus* non -r afficitur (*locum laudat* CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 26, 20sq.).
deriv.: passibilitas.
compos.: impassibilis; *cf.* compassibilis.

passibilitās, -ātis *f.* *a* passibilis. *legitur inde ab* ARNOB. nat. *apud Christianos tantum* (*plur. non nisi p. 610, 34*).

1 *usu strictiore i. q. facultas vel status patiendi* (*acced. gen. obi. l. 84. p. 610, 10, pron. poss. p. 610, 19*): a *generatim* (*adde p. 610, 11*): ARNOB. nat. 2, 26 p. 98, 6 M. quod ... est promptum atque expositum passioni, corruptibile esse ipsa -e interveniente denuntiat. ZENO 1, 8, 1 (2, 2, 2 L.; *post varias causas timoris enumeratas*) inter haec omnia deterior est conscientiae timor, quia quae diximus ... cum -e sui transeunt, timor conscientiae non deletur. PS. AVG. quaest. test. I 109, 9 *homo non* perpetuo securus -e naturae *suae*. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 408B quae (*sc. animae officia sim. cum animalibus communia*) ... nobis ... propter communionem -is accessisse cognoscimus (*Migne gr. 44, 256B* τὸ ἐμπαθές). b *speciatim respicitur Christus homo factus*: HIL. syn. 38 p. 510C (= 48 p. 516B) si quis ... dealitatem eius *Christi* corruptionem vel -em aut demutationem ... sustinuisse dicat, anathema sit (*nisi ad 2 coll. gr. Socrat. 2, 30 p. 281C* πάθος). 49 verbum ... licet se passioni subdiderit, non tamen demutatum est -e patiendi; nam pati potuit et passibile esse non potuit: quia -s naturae infirmis significatio est, passio autem est eorum, quae sint illata, perpessio; quae, quia indemutabilis deus est ..., habuerunt in eo passionis materiam sine -is infirmitate (FVLG. RVSP. ad Tras. 3, 26, 2 infirmitas -is humanae [*opp.* divinae virtutis impassibilitate]. *cf.* 3, 1, 3 divinae infirmitatis -e). EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 95, 13 *deitas* adunatione particeps, sed sine -e compatiens. p. 95, 21 cum ... divinitas non -e, non cruciatione, non afflictione, non vulneratione passibilis sit. p. 95, 23. CONC.S I 5 p. 140, 3 *passio* quae impassibilem naturam in suam -em transtulit (*gr. I 1, 7 p. 62, 1* τὴν αὐτοῦ ἐμπάθειαν). p. 171, 19 anathematizantes eos, qui ... confusionem praedicant et deitatem Christi in -e venerantur (*antea*: deitati passiones adiungere. *cf. vers. alteram turbatam* RVSTIC. Conc.S I 4 p. 166, 10). MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 53, 17 verbum ... ⌊-is capax⌋ esse potuisse (⌊ ⌋ *gr. I 1, 1 p. 110, 25* παθητός). CONC.S II 5 p. 155, 13 (= AVELL. p. 218, 8) dei -em. ARNOB. confl. 2, 12 p. 288B humana ... -s ab eo qui impassibilis permanet ... suscepta est. AGNELL. epist. p. 385A. GREG. M. in I reg. 1, 44 *Christus* -is nostrae tenebras superans.

2 *usu laxiore dicitur potius de singulis affectibus* (*in malam partem de libidinibus* PS. CYPR., PS. ATHAN.; *huc fortasse l. 7; accedit gen. epexeget.* MART. BRAC.): PS. CYPR. singul. cler. 45 si quis ... hospitatur, ubi mulieres intersunt, omnino se artet, ne -e aliqua vitietur. PS. ATHAN. ad mon. 1 p. 72A abstinentia ... continentiae nutrix est, qua innupta sive nupta facilius -is frenos patitur. ARNOB. in psalm. 11 p. 339B (*ad 11, 6*) 'fiducialiter', id est -e carens, nulli timori succumbens. 15 p. 342B *Christus* -bus subiacebat: et timore enim et maestitia agebatur. MART. BRAC. ira 1 ut de -e irae ... aliqua ... digererem.

passibiliter *v.* passibilis.

***passim** *adv.* *a* pandere, passum. *formam* passi *reprobat* PROB. app. gramm. IV 199, 14. NOT. Tir. 54, 34 -m. 54, 35 palam -m. *deest nimirum gradatio, sed cf.* tam -m TRACT. Pelag. 1, 3 p. 9. 1, 5 p. 12, ita -m *p. 614, 62* (*an etiam* sic -m *p. 614, 10 et 50?*).
de notione et differentiis: SYNON. Cic. p. 437, 30 -m. indiscrete. vulgo. promiscue. confuse. PORPH. Hor. carm. 1, 12, 7sq. quid est 'temere'? ... inordinate et -m atque confuse. AGROEC. gramm. VII 122, 2 *distinguitur* affatim, *v. vol. I 1172, 32.* DIFF. ed. Beck p. 75, 5 '-m' extra conspectum est, 'ubique' vero in omni loco. GLOSS. πανταχοῦ, σποράδην, ἀνέδην, λελυμένως, ἀθρόως, χυδήν. sine ordine seu promiscue, ubique, leviter. *et sim. al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE, ACC. (*sc. singulis locis*) *per totam latinitatem, frequentatur a* LVCR. (*18ies*), LIV. (*fere 185ies*), SIL. (*37ies*), TAC. (*28ies*), APVL. (*27ies*). [*falso trad. e. g.* LIV. 2, 17, 6 (*pro* passi, *ut saepius in var. ll.; v. etiam supra l. 39*), 42, 7, 9 (*delendum*), SIL. 11, 431 (pariter *Thilo*); *vix recte coniciebatur olim* SISENNA hist. 87 LVCR. 6, 16. *al.; de* STAT. silv. 4, 5, 58 *v. p. 626, 76.*]

i. q. ratione pandendo effecta (*notione originaria apponitur fere verbis [conexu artiore p. 611, 80], nominibus raro, e. g. p. 611, 54. 612, 4 vi autem locali et usu inde derivando liberius adhibetur, v. quae ad IIA monuimus*): I *proprie et vi locali* (*hic illic respiciuntur loca incorporea, e. g. p. 611, 11. 52. 60; vi temporali p. 612, 62*); *pertinet potius ad*: A *extendendum, spargendum, fere i. q. effuse, disperse; inde adhibetur de iis, quae multis simul locis et directionibus sunt vel fiunt, ut vergat in vim q. e. ubique, undique, quoquoversus quae praevalet nimirum infra sub 2, sed etiam sub 1 haud raro immisceri videtur* [*cf. adi.* totus, omnis *in contextu posita e. g. l. 79. p. 611, 44sqq.; contra notio originaria illustratur contextu imprimis p. 611, 82sqq.*]):
1 *strictius respicitur*: a *multitudo sparsa* (*maxime animantium idque saepe fere technice in re militari [cf. p. 611, 82sqq.], rerum e. g. l. 71. 74. p. 611, 32. 55*): α *iuxta alias determinationes locales*:
① per: PLAVT. Trin. 834 *nisi Neptunus propitius fuisset, venti* distraxissent ... me ... bonaque omnia ⟨mea⟩ ... -m caeruleos per campos (VERG. Aen. 6, 652 -m ... soluti per campum pascuntur equi. LIV. 30, 35, 2 per patentem ... c. fuga sparsi ... -m interierunt. 37, 20, 13). LVCR. 5, 521 ignes -m per caeli ... templa *volvere* (*cf.* 5, 525 per caelum). 6, 1267 per populi -m loca prompta viasque ... videres ... perire *aegros* (VERG. Aen. 2, 364 perque v. sternuntur ... -m corpora perque domos *eqs.* Ov. met. 4, 779 LIV. 2, 23, 8). BELL. Afr. 47, 6 per castra -m vagabantur *milites* (LIV. 39, 31, 13 caeduntur -m Hispani per tota c. *cf.* 37, 33, 3 qui -m per omnia ... castella ... relicti erant). VERG. Aen. 4, 162 -m ... diversa per agros tecta ... petiere (Ov. met. 4, 779. LIV. 3, 63, 4 fusi [*cf.* STAT. Theb. 2, 75 effusi]. 4, 46, 7 palati [22, 52, 4. 27, 31, 2. *al.*]. 21, 56, 5 fuga sparsi. *et saepe*). 5, 676 diversa ... per litora -m diffugiunt (SIL. 2, 15). 9, 316 -m somno vinoque per herbam corpora fusa vident ([CLAVD. DON. *ad l.* p. 230, 29
[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-m dixit non more dormientium cum ordinatione aliqua, sed uti quisque superatus ebrietate conciderat]. Ov. fast. 3, 525 plebs ... -m disiecta per h. HOMER. 501). LIV. 22, 7, 9 fuga -m per Etruriam sparsos. *al.* (ii) in: *c. abl.*: ENN. ann. 369 *victores ebrios* somnus repente in campo -m ... perculit. CIC. inv. 1, 2 in agris homines -m ... vagabantur (LIV. 26, 39, 20. 42, 54, 9). Pis. 90 diplomata tota in provincia -m data (*nisi ad IIA1, sed cf. l. 44*). LVCR. 1, 823 (= 2, 688) -m nostris in versibus ipsis multa elementa vides multis communia verbis. 5, 824 *animal* omne quod in magni‹s› bacchatur montibus -m (PLIN. nat. 19, 145 corruda -m etiam in m. nascens). 6, 29 quid ... mali foret in rebus mortalibus -m. 6, 629 nubes umorem ... -m toto terrarum spargere in orbi. BELL. Afr. 62, 4 remigibus -m ... in litore vagantibus (VERG. Aen. 3, 510 -m ... in l. sicco corpora curamus [SERV.: prout quis voluit]). CVLEX 356 -m vaga praeda ... in aequoreo fluitat ... fluctu. Ov. met. 2, 193 sparsa ... in vario -m miracula caelo (MANIL. 5, 26 *signa* in toto -m labentia c.). CVRT. 7, 11, 18 stratis -m corporibus in inviis et asperis saxorum. *al.* *c. acc.*: BELL. Afr. 23, 2 perterritos ... Pompeianos in mare navesque -m compulerunt. PANEG. in Mess. 109 Pannonius ... -m disiectus in Alpes. LIV. 2, 34, 3 dimissis -m ad frumentum coemendum ... in Etruriam *eqs.* 21, 5, 12 -m sine ullius imperio, qua cuique proximum est, in amnem ruunt (*Polyb. 3, 14, 6 κατὰ πλείους τόπους*). 21, 28, 4 in vicos -m suos diffugiunt (33, 36, 8 in castella sua vicosque -m dilapsi [*item fere* 40, 17, 6]). 25, 41, 7 -m in civitates proxumas dilapsi *sunt* (28, 2, 16. 41, 5, 12. 41, 10, 4). 40, 32, 6 in omnes -m partes capessunt fugam. *al.* SIL. 12, 741 -m ... in Capitolia pergunt (SVET. Cal. 6, 1). APVL. met. 4, 1, 4 *iumenta* in pratum proximum -m libero pastui tradidere. (iii) *varias*: ACC. trag. 271 -m ... praeda‹m› pecua vellebant agris (vall- *var. l.*, avellebant *Bücheler. item cum abl. loci*: BELL. Afr. 60, 5 varie -mque locis certis. VERG. Aen. 3, 220 -m campis armenta videmus. 8, 360 Romano ... foro. PROP. 2, 15, 52 calathis. MANIL. 2, 26 caelo. *al.; v. et l. 44sqq.*). CATVLL. 64, 66 *vestimenta* delapsa e corpore -m ipsius ante pedes fluctus salis adludebant. 64, 277 ad se quisque vago -m pede discedebant (BELL. Afr. 70, 4 ad aciem. LIV. 27, 28, 17 ad mare ac naves). CIC. div. 2, 80 volucris huc et illuc -m vagantis (LACT. inst. 2, 5, 13. *cf. p. 612, 61*). CAEL. or. frg. (17 M.) Quint. inst. 4, 2, 123 praeclaras ... contubernales ab omnibus spondis transversas incubare et reliquas circum iacere -m (*cf.* circa: CVLEX 154 c. -m ... cubuere capellae ... subter dumis. Ov. met. 11, 613 hunc *Somnum* c. -m ... Somnia ... iacent [*praepos. ut*: LIV. 9, 25, 2 FRONTIN. strat. 1, 6, 3]). VERG. ecl. 7, 54 strata iacent -m sua quaeque sub arbore poma (SERV. auct. abundanter). MORET. 93 *coria* -m spargit humi. HOR. sat. 2, 3, 48 silvis, ubi -m palantis error certo de tramite pellit: ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit. *al.* *forma* -m toto campo (*cf. l. 6*): CIC. Font. 33 *Galli* vagantur ... -m toto foro. BELL. Afr. 85, 3 *copiis* -m ... toto campo fugientibus (LIV. 27, 41, 10 t. -m c. [*eodem ordine*: 37, 20, 5. 37, 43, 8. 40, 33, 7 MANIL. 4, 738 SEN. Tro. 894]). VERG. Aen. 6, 886 tota -m regione vagantur. *al.* (*cf.* -m ... omnibus rivis CVRT. 4, 16, 12).

β *exempla cetera*: (i) *vario usu*: CATO or. frg. 63 (190 M.) remiges scripti cives ... veniere -m. SISENNA hist. 134 tanto plures -m dispalantur (*cf.* palari: LVCR. 2, 1031 palantia sidera -m. Ov. met. 15, 150 [*in imag.*] palantes ... homines -m et rationis egentes. LIV. 2, 50, 6. *al.*). CIC. Tull. 19 -m vagabantur armati (TIB. 1, 3, 59 aves. Ov. met. 12, 54 LIV. 3, 38, 3. *et saepe. cf.* SEN. Thy. 631 vagi -m Scythae [MELA 1, 23]). Sull. 42 *tabulas descriptas* dividi -m et pervolgari. de orat. 1, 191 -m ... carpentem et colligentem undique *membra scientiae dispersa* (SEN. epist. 108, 2 *non* -m carpenda sunt ... universa, *quae quis discere velit*). 2, 23 *aves* -m ac libere solutas opere volitare. CATVLL. 64, 254 *bacchantes* -m lymphata mente furebant. LVCR. 2, 9 (*in imag.*) *homines* -m ... errare atque viam palantis quaerere vitae (CVRT. 5, 6, 15 SIL. 12, 546). *al.* CAES. Gall. 4, 14, 5 reliqua multitudo ... -m fugere coepit (LIV. 22, 48, 5. 26, 39, 18 TAC. hist. 2, 44, 1. *cf.* HIRT. Gall. 8, 29, 2 magno clamore discursuque -m fugae se mandant. *sim. al.*). VERG. georg. 4, 181 *apes* pascuntur ... arbuta -m. Aen. 2, 384 ignaros ... loci -m ... sternimus (*caedendo ut*: LIV. 23, 36, 4. *al.; aliter*: LIV. 3, 7, 8 stratae -m matres *supplicantes*. 9, 37, 9 somno. 27, 18, 12 saxa ... strata -m. *al.*). Ov. met. 15, 365 de putri viscere -m ... nascuntur apes (MELA 3, 91 frugum -m nascentium. PLIN. nat. 13, 138 vitis ... -m nascitur. 21, 179. 26, 125 -m et in quacumque parte n. *furunculi*). LIV. 2, 22, 4 legatos ... ad sollicitandum Latium -m dimittunt (3, 60, 7. 21, 61, 2. 22, 19, 9). 22, 17, 3 hominum -m discurrentium (25, 10, 10. 37, 32, 12 SEN. benef. 3, 23, 2. dial. 9, 2, 2 [*in imag.*]). 22, 51, 6 iacebant tot ... milia, pedites -m equitesque, ut quem cuique ... pugna iunxerat (36, 16, 2 ex multa copia -m iacentium lapidum. SEN. dial. 11[12], 10, 5 [*syn.* omnibus locis]. epist. 33, 6 ingens eorum [*sc. sententiarum illustrium sim.*] turba est -m iacentium. MELA 2, 78 -m et late. SIL. 2, 681 semiambusta iacet nullo discrimine -m ... turba. 6, 8. *al.*). 34, 28, 11 dispersos -m fuga (PLIN. nat. 34, 53 insignes *artifices* raptim transcurram reliqua multitudine -m dispersa [*sim. in libro p. 612, 52*]. TAC. ann. 6, 50, 5). *al.* *conexu artiore* dare -m *fere pro* pandere: STAT. Theb. 9, 572 *Atalante* crine dato -m plantisque ... solutis ... ibat. (ii) *ordo in eundo vel considendo situque neglectus illustratur contextu* (*exempla potiora; in re militari praeter* TAC., PANEG.): ASELL. hist. 14 sive pilatim sive -m iter facere. CAES. civ. 2, 38, 4 Numidae ... nullis ordinibus -m consederant (LIV. 30, 3, 9 habitabant. STAT. Theb. 10, 358 scrutari campum). BRVT. Cic. fam. 11, 13, 2 *Antonius* iit -m, ego ordinatim. LIV. 3, 2, 13 multas -m manus (*opp.* molem unius exercitus). 6, 3, 6 *Etrusci praedantes* -m trucidantur ... neque se conglobandi ... datur spatium. 42, 59, 6 nec regii sparsi iam ipsi -m sequendo cum ordinatis ... manus conserere audebant. STAT. Theb. 11, 759 nulli sua signa suusque ductor: eunt taciti -m. TAC. ann. 15, 43, 1 *aedificia* non ... nulla distinctione nec -m erecta, sed dimensis vicorum ordinibus. PANEG. 2, 36, 2 prona supinaque corpora -m vel in acervo iacere. CLAVD. DON. Aen. 11, 445 p. 483, 6 non iam -m aut confuse, sed structa acie atque ordinibus. *al.*

b *totum quoddam, singula, quae sive discerpuntur (in duas partes diducuntur l. 16) sive diffunduntur, sese extendunt*: TRAG. inc. 168 (*Accii?*) *Medea* per ... agros -m dispergit corpus *pueri obtruncati* (*cf.* LIV. 1, 28, 9 *Metti Fufeti*, ut ... animum ... ancipitem gessisti, ita iam corpus -m distrahendum *quadrigis* dabis. SEN. Phoen. 448 in me arma ... vertite ...; haec membra -m [sparsim *var. l.*] spargite ac divellite. SIL. 1, 171 verbera -m ... scindentia corpus). CATVLL. 64, 358 unda Scamandri, quae -m rapido diffunditur Hellesponto. LVCR. 1, 1006 (*de spatio immenso*) -m patet ingens copia rebus finibus exemptis in cunctas undique partis. 5, 609 segetes ... videmus accidere ex una scintilla incendia -m. VERG. ecl. 4, 19 errantis hederas -m (*cf.* Ov. met. 14, 629 *arborum* spatiantia -m [contra *var. l.*] bracchia). Aen. 4, 195 haec -m *Fama* ... virum diffundit in ora (*cf.* LIV. 25, 34, 12 ea pervagata -m vox. 41, 2, 7 id ... ab uno exclamatum totis -m personabat castris. SIL. 13, 283 vox ... -m diffusa per auras. *sim. al.*). DIRAE 69 *in agros* incurrant amnes -m rimantibus undis (*nisi ad 2*). PANEG. in Mess. 22 *qualis* -m fluat igneus aether. *al.*

2 *laxius, sc. evanescente respectu pandendi ut praevaleat vis localis supra p. 610, 61 illustrata* (*selecta inde a* LIV.): CIC. S. Rosc. 135 quem ad modum ... -m per forum volitet *Chrysogonus* cum magna caterva togatorum (*cf.* DECL. in Catil. 39 in foro ... -m obvolitare). LVCR. 6, 270 -m ... fulgura fiunt. 6, 531 mora quae fluvios -m refrenat aventis. VARRO rust. 2, 10, 7 *mulieres* in opere ... non cedunt viris, ut in Illyrico -m videre licet. SALL. Iug. 98, 1 Marius ... cum turma sua ... vagari -m ac ... laborantibus suis succurrere (SEN. dial. 7, 1, 2 [*in imag.*]). VERG. Aen. 2, 570 *Aeneae* erranti -mque oculos per cuncta ferenti. 11, 385 -m ... tropaeis *agros insignire*. TIB. 2, 3, 69 veteres ... -m semper amarunt (*sc. non secreto, sed ubique et palam; cf.* Ov. ars 2, 615 in medio -mque coit pecus. HIER. epist. 64, 21, 4 qui -m in morem ... animalium libidini expositi sunt. DRAC. laud. dei 1, 444 *Adam et Eva* publica iungebant ... oscula -m). Ov. ars 1, 41 dum licet et loris -m potes ire solutis. met. 14, 680 nec -m toto vagus errat in orbe *Vertumnus*. LIV. 4, 28, 7 multa utrimque vulnera, multa -m caedes est (31, 36, 10. 40, 28, 4. *cf.* 25, 9, 17 itinera ... occupari iubet, Romanos -m caedi, oppidanis parci. 43, 5, 4 caedes -m rapinasque et incendia facta. *talia et similia saepius; aliter, si recte distinximus, p. 613, 11sqq.*). 5, 42, 2 nequaquam ... aut -m aut late vagatus est ignis (*vix ad l. 22*). 39, 17, 4 -m per totam Italiam ... trepidari coeptum est (SIL. 17, 508 late ... -m trepidatur). VITR. 7, 5, 8 *antiqui usi sunt* minio parce ...; at nunc -m plerumque toti parietes inducuntur. SEN. epist. 6, 5 mittam ... tibi libros et ne multum operae inpendas, dum -m profutura sectaris, inponam notas *locis probandis* (*item in scriptis*: BASS. gramm. VI 256, 10 Pindarus et Simonides usi sunt eo *versu Archebuleo*, sed -m et promiscue [*opp.* Archebulus ... carmen ex hoc uno genere composuit]. TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 459, 16 -m, prout incidit, res petenda est [*sc. testimonia vet. testamenti*]. *cf. p. 611, 6 et 79*). PERS. 3, 61 est aliquid quo tendis ..., an -m sequeris corvos? SVET. Tib. 43, 2 in silvis ... -m Venerios locos commentus est. APVL. met. 11, 18, 1 *Fama* meam ... fortunam ... narraverat -m. ARNOB. nat. 5, 24 p. 279, 26 M. *cum Proserpinam flores carpentem* huc atque illuc -m lectionis cupiditas avocaret. *al.* *accedente vel praevalente respectu temporis, i. q. qualibet occasione, saepe sim.* (*exempla certiora; cf. e. g. l. 35. 54*): QVINT. inst. 4, 1, 70 non tamen haec, quia possunt bene aliquando fieri, -m facienda sunt, sed quotiens praeceptum vicerit ratio. 8, 5, 7 ne crebrae sint (*sc. γνῶμαι sim.*) ... et ne -m et a quocumque dicantur. TERT. ieiun. 15 p. 294, 13 ad tuam libidinem *ieiunia fugientem* interpretaris -m manducantem *dominum*. AVG. serm. 180, 9, 10 iuravimus et nos -m, habuimus istam ... consuetudinem. LEO M. epist. 9, 1 ut non -m diebus omnibus sacerdotalis ... ordinatio celebretur (10, 6 non -m, sed die legitimo).

B *aperiendum, recludendum, fere i. q. aditu patente, aperte, late*: SIL. 13, 560 hac -m nigrum pandens Mors lurida rictum itque reditque (*nisi* -m *cum* itque *iungendum, cf. 2, 548* Mors graditur vasto cava pandens guttura rictu. *sim. de rictu cachinnantis*: EVSTATH. Basil. hex. 1, 4, 4 ut -m de nobis rideant [*gr.* πλατὺν γέλωτα καταχέουσιν]). FLOR. epit. 1, 13, 14 patentis -m domos adeunt *Galli Romam invadentes*. APVL. met. 3, 28, 4 *latrones* horreum ... validis claustris obseptum ... securibus ... adgressi diffindunt; quo -m recluso totas opes vehunt (caesim *Blümner*). 4, 18, 2 ibi (*in monumento abdito*) capulos ... -m ad futurae praedae receptacula reseramus (*vix ad A2*). COMM. apol. 690 aperiunt valvas -m.

II *transfertur ad*: **A** *condicionem fere in omnes (omnia) extentam, ad plurimos (plurima) pertinentem, ut significet i. q. com-*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

muniter, vulgo, sine discrimine, omni ratione sim. (-m *illustrat quodam modo varias partes orationis, ita ut saepe fere substitui putes in locum adi.* omnes *sim. coniungendi cum [vel ponendi pro] subi., ut l. 19 sqq., vel obi., ut l. 11. 19, vel ceteris partibus, ut l. 27. 31*): 1 *vario usu* (*exempla selecta inde a* PLIN. nat.; *hucine* CIC. *p. 611, 6?*): Q. CIC. pet. 44 *ut convivia* concelebrentur et -m et tributim (*cf. Cic. Mur. 67* prandia ... volgo ... data [*antea*: tributim]; *vix recte trad. ibid.* 73 volgo ⌊-m⌋ [*del. Beck*]). CIRIS 78 *cum Scylla* quaestu -m popularet amantes (*item respiciuntur meretrices*: VLP. dig. 23, 2, 43, 1 ['palam quaestum facere'] palam ... accipimus -m, hoc est sine dilectu. COD. Iust. 9, 9, 22 [*a. 290*] *syn.* vulgo). LIV. 2, 16, 9 captos -m trucidaverunt; ne ab obsidibus quidem ... ira ... abstinuit (TAC. hist. 4, 1, 1 -m trucidatis, ut quemque fors obtulerat. ann. 2, 17, 6. *sed possis etiam de vi locali cogitare; simili ambiguitate e. g.* LIV. 28, 3, 10 *ne* sine discrimine ... obvii -m caederentur. *ceterum cf. p. 612, 20. 44*). 4, 29, 4 abici -m arma ac dedi hostes coepti (*sim.* 6, 3, 9 iactare -m arma [6, 13, 4. *al.*]; *sed locos etiam ad I trahere possis*). PLIN. nat. 8, 154 *Bucephalas* neminem ... alium quam Alexandrum regio instratu ornatus recepit in sedem, alias -m recipiens. 14, 6 -m ... etiam egregii aliena vitia ... colere malle (*antea*: alius alio modo). 33, 33 *ut* -m ... ad ornamenta ea (*sc. anulos equestres*) etiam servitute liberati transiliant. SIL. 5, 101 talia Corvinus *dixit* primoresque addere -m orantum verba. QVINT. inst. 3, 8, 19 cum milites *metu expeditionis* -m testamenta facerent (*cf.* FLOR. epit. 3, 10, 12 ut testamenta -m etiam in principiis scriberentur). TAC. ann. 14, 15, 1 instituit ludos Iuvenalium vocabulo, in quos -m nomina data. 15, 46, 2 Cumanis litoribus impacti triremium plerasque et minora navigia -m amiserunt. SVET. Claud. 15, 3 ut -m ac propalam contemptui esset. Vit. 10, 3 *vinum* -m divisit (*item* CIL V 7904, 8). APVL. met. 4, 28, 4 -m tributa venia. EPIST. impp. Sev. et Carac. Vlp. dig. 1, 16, 6, 3 inhumanum est *xenia* a nemine accipere, sed -m vilissimum est et omnia avarissimum. VLP. dig. 3, 1, 1 pr. ne sine delectu -m apud se (*i. praetorem*) postuletur. *al.* ? *attributive* -m sepultura *fere pro* communis sepultura (*nisi locum ad l. 61 vel p. 614, 36 trahas*): DIONYS. EXIG. inv. cap. Ioh. p. 421^{A} *Herodias caput* non -m tradidit sepulturae, sed intra saepta suae domus infodit (*gr.* τῇ τυχούσῃ ταφῇ).

2 *respectus universitatis illustratur contextu* (*sc. abundantia quadam, nisi locos quosdam ad B1 trahere malis*): a *exempla varia*: SALL. Iug. 18, 3 exercitus ... -m multis sibi quisque imperium petentibus ... dilabitur. HOR. epist. 2, 1, 117 scribimus indocti doctique poemata -m (*item enumerantur partes*: LIV. 1, 29, 6 Romanus -m publica privataque omnia tecta adaequat solo. 5, 13, 7 notos ignotosque -m advenas in hospitium ductos. *al.* SEN. contr. 10 praef. 5 -m ordines hominesque laniabat *Labienus.* COLVM. 6, 27, 3. *al.*). LIV. 4, 46, 1 dilectum haberi non ex toto -m populo placuit: decem tribus sorte ductae sunt. 25, 19, 17 *pauci evaserunt*, ceteri -m alii alia peste absumpti sunt. VITR. 1, 1, 18 non -m cunctis gentibus, sed paucis viris (APVL. met. 4, 3, 6). SIL. 13, 98 prensans -m, cuicumque est nomen in armis (VEG. mil. 1, 7 p. 11, 10). QVINT. inst. 1 prooem. 16 quae velut propria philosophiae adseruntur, -m tractamus omnes (GAIVS dig. 3, 4, 1 pr. -m omnibus ... conceditur. MIN. FEL. 9, 6 TERT. resurr. 51 p. 105, 3. *et saepius; cf. l. 41*). *al.* b *in sententiis negativis, ut vis negationis augeri videatur, fere pro omnino* (*exempla certiora; aliter l. 44*): ARNOB. nat. 7, 27 p. 377, 1 M. cuiuslibet arboris viscum sine ulla -m differitate conburere (7, 43 p. 398, 15 s. u. -m ratione saevire [*nisi cum verbo iungas*]). AVG. serm. dub. 392, 6 nemo sit -m isto tempore separator *spicarum et zizaniae* (*ad Matth. 13, 28 sq.; item* nemo *l. 58*). ROMVL. fab. 65, 5 rec. Gall. (*loq. canis*) sum custos ...; nullus -m ingreditur ([rec. W nemo -m, *rec. vet.* non ... quisquam]. VITA Melaniae [BHL 5885] 36 ⌊nulli -m apparens nec cito procedens⌋ [*gr.* μὴ ταχέως τινὶ συντυγχάνουσα]). NOVELL. Valent. 13, 6 ne cuiquam -m ... fas sit. FERRAND. canon. 42 ut episcopi non -m ad comitatum pergant ([*sim.* CANON. Turner I 2 p. 450 rec. VII 8, *cf. ibid. p. 451 rec. VIII 19* minime]. BENED. reg. 70 tit. ut non praesumat -m aliquis c(a)edere [*inde* GLOSS. V 414, 22 -m: huc atque illuc vel leviter]. *hucine l. 34?*).

B *modum actionis, sc.*: 1 *incompositum, non ordinatum, confusum*: a *usu communi fere i. q. promiscue, indiscrete, generaliter sim.* (*v. quae ad A2 monuimus*): OV. met. 1, 57 his *ventis* ... non -m mundi fabricator habendum aëra permisit (*opp. 59* cum sua quisque regant diverso flamina tractu. *cf., nisi ad I trahas,* LIV. 42, 19, 1 quem *agrum Campanum* privati sine discrimine -m possederant [cons- *trad.*]). LIV. 2, 45, 11 non iam sensim ... per centurionum principes postulant, sed -m omnes clamoribus agunt (*cf.* STAT. Theb. 1, 450 *Tydeus et Polynices* incipiunt una: '...'; haec -m turbatis ... confudere sonis, inde orsus in ordine Tydeus continuat *eqs.* CYPR. domin. orat. 4 p. 269, 4 disciplinae memores esse debemus, non -m ventilare preces ... inconditis vocibus). 41, 18, 3 pecora in fanis trucidant verius -m quam rite sacrificant. SEN. nat. 2, 48, 2 quae inspicienda sint in fulgure, -m et vage dicunt, cum possint sic dividere *eqs.* (*cf.* QVINT. inst. 7, 10, 6 *qui in dicendo* -m et ut quidque in mentem veniet miscuerit). COLVM. 3, 21, 2 delectant impensius ea, quae propriis generibus distinguuntur, quam quae -m velut abiecta et quodam acervo confusa sunt. MELA 1, 45 qui tam confuso parentium coitu -m incertique nascuntur (*antea*: nulli certa uxor est *apud Garamantas. de eisdem*: PLIN. nat. 5, 45 -m cum feminis degunt. *cf.* MIN. FEL. 31, 4 dum Venerem promiscue spargitis, dum -m liberos seritis). SIL. 10, 405 hic Piso et ... Curio deflentur ..., illic Scaevola ...; hos -m, at (ac *codd.*) Pauli pariter ceu dira parentis fata gemunt. QVINT. inst. 2, 12, 11 *qui oratores imperiti in agendo* omissa ratione, ut tulit impetus, -m tumultuentur. TERT. adv. Marc. 2, 14 p. 354, 6 amplexi ... vocabuli *q. e.* '*malum*' communionem ... -m volunt eum *deum* conditorem intellegi malorum ..., nos autem adhibita distinctione ... suum cuique parti definimus auctorem (*item respicitur verbum notione generali adhibitum*: 5, 8 p. 598, 24 'filiis hominum' ait, non -m 'hominibus'. PS. VIGIL. THAPS. trin. 6, 2 rec. II sic -m deum tantum confiteri [*rec. I* confuse]). praescr. 26 l. 2 euangelii administrationem non -m nec inconsiderate administrandam (-um *var. l.*) ... secundum dominicam vocem, ne margaritam porcis ... iactaret (*Matth. 7, 6. cf.* AMBROSIAST. in Rom. 12, 11 -m et inportune [*seq.* aptis et locis et personis et apto tempore]). CYPR. epist. 55, 12 -m communicare sacrificatis Cornelius tibi nuntiatus est. *al.*

b *praevalente respectu temeritatis* (*cf. syn.* temere *l. 43. 47. al.*); *significatur fere i. q.*: α *sine iusta causa, fortuito, casu*: PS. QVINT. decl. 4, 13 *sidera* ista credis -m fortuitoque disposita? (*antea*: casu fortuitoque). CONC. Cirt. a. 303 (Aug. c. Cresc. 3, 27, 30 p. 347, 2) quomodo te liberasti ab ipsis *persecutoribus*? ... nam non te dimittebant -m. ARNOB. nat. 2, 5 p. 70, 10 M. *persecutione augetur numerus fidelium*; an ... haec fieri -m et inaniter creditis? (*postea*: fortuitis incursibus). LACT. inst. 7, 3, 23 *Democritus mundum* sua sponte natum esse dixit, seminibus inter se -m coeuntibus (*cf.* ira 10, 27 concursu atomorum -m cohaerentium). PALLAD. c. Ambr. fol. 343^{v}, 4 *ut non meritorum causa,* sed amicali gratia ... -m creareris indigne (*cf.* AVELL. p. 595, 17 -m ... accepisse titulos [*opp.* meruisse]). RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 5, 1 utrumne universitatis ipsius motus -m et fortuito ... incitatur et velut nullo rectore casu haec fiunt ..., an ratione aliqua et ordine *eqs.* (*Migne gr. 35, 940^{B}* κίνησις ... ἄτακτος καὶ ἀνώμαλος). AVG. serm. 8, 10 -m putantur fieri *imbres, grando sim.* et quasi ad divinam providentiam non pertinere. MACR. Sat. 7, 15, 11 nequid ... in pulmonem spiritu -m trahente labatur (*dub. huc traxi coll. loco gemino 7, 15, 9* si quando casu aliquid ... deciderit). *al.* β *sine consilio, inconsiderate*: VLP. dig. 3, 3, 13 haec neque -m admittenda sunt neque destricte deneganda, sed a praetore causa cognita temperanda (*item opp.*: 4, 4, 11, 3. *cf.* 4, 3, 9, 5 merito causae cognitionem praetor inseruit: neque enim -m haec actio indulgenda est. *sim. al.*). PS. CYPR. singul. cler. 17 p. 192, 13 non bene succedit, quicquid agitur -m. LACT. inst. 3, 9, 5 *Anaxagoran* non invenientem quid responderet, effudisse hoc -m (*postea*: ex tempore dictum). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 54, 8 non -m nec temere accusatoribus credunt (TRACT. Pelag. 1, 3 p. 9. FAVST. Aug. c. Faust. 18, 3 p. 492, 3 [*p. 492, 10* temere]. *al.*). PS. HIER. epist. 7, 3 p. 108^{A} nullo ... modo -m nos nostro iudicio committamus. AVG. gest. Pelag. 6, 18 p. 70, 24 quicquid ... non statuto dogmate, sed -m, ut ad tempus occurrerit, ... profertur (*antea*: temere indicant). in psalm. 7, 13 non -m verborum tempora (*sc.* vibrabit, tetendit) praetereunda sunt (51, 1 l. 4. PS. AVG. quaest. test. I 72 p. 124, 6 non sic -m praetereundum est, sed considerandum *eqs.*). quaest. euang. 2, 36 quod ait '...', non sine consideratione distinguenda sunt; non enim -m aut quasi temere dicta sunt (CAPREOL. epist. 2, 12 p. 858^{B} non permixte nec -m). COMM. apol. 46 nemo scibat dominum -mque viventes *erant*. DRAC. Romul. 10, 313 *Medeam* ignoto -m nupsisse marito (*huc traxit Vollmer in indice ed. mai.; an -m vi locali cum adi. iungendum?*). VITA Melaniae (BHL 5885) 4 non -m huiusmodi vestimentum (*sc. genus cilicii*) indui oportere (*si recte huc traximus sec. gr.* προπετῶς). *al.*

2 *effusum, non restrictum; respicitur potius*: a *impetus sim. actionis, fere i. q. effrenate, immoderate sim.*: SVET. Iul. 67, 1 *militibus* licentiam omnem -m lasciviendi permittebat. RVFIN. hist. 1, 1, 2 *haeretici* -m velut lupi graves gregem Christi lacerantes (*gr.* ἀφειδῶς *ut*: IVLIAN. epit. in psalm. 73, 6^{a} ita -m ac viliter urbs excisa est, ita ... victorum iram nulla lenitas temperavit, ut *eqs.* DIONYS. EXIG. vita Pachom. 43 l. 33 C. -m labores vestros incendio concremavi). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 19 p. 691 substantias caesorum -m diripiebat (*gr. 2, 464* ἀδεῶς). CYPR. GALL. iud. 207 vincuntur Solymi -m grassante Chanano (*si recte huc traximus coll. Itala iud. 4, 3* [*Lugd.*] tribulabat ... per potentiam). DRAC. Orest. 811 scelus est, -m rapiatur adulta sponsa toris promissa meis? (*huc traxisse videtur Rapisarda, 1951, ad l.; i. q. temere intellexit e. g. Vollmer in indice ed. mai.*). b *mensura, fere i. q. abundanter, large* (*pro vi locali sec.* SERV. auct. *p. 611, 42 hunc colorem etiam alibi intellegere possis, e. g.* MELA 3, 87 *alimenta* -m adposita): APVL. met. 7, 14, 1 praesepium ... hordeo -m repleri iubet. 10, 15, 5 *asinum* -m expositis epulis inhaerentem (*cf. 10, 13, 6* multas numero partes, *10, 14, 1* de tam multis). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 20 p. 651 *Antipatro* sumptum -m mea pecunia subministravi (*gr. 1, 625* ἀνέδην). MACR. Sat. 2, 8, 5 an Platonem aestimas haurienda -m vina suasisse? (*opp.* minuta pocula; *antea*: vino indulgeamus). EVSTATH. Basil. hex. 8, 2, 6 quare ... -m currente sermone subito ... conticuerim (*gr.* ἀθρόως).

? **passimōnia:** instituta GLOSS.^{L} I Ansil. PA 690 (parsimonia *ed. dubitanter*).

*****passio,** -ōnis *f.* a pati *sec. gr.* πάθος. *de origine et notione v. maxime p. 615, 19. 35. 58. 616, 50. 619, 24, ceterum e. g.* PRISC. gramm. III

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

505, 12 a patior (*non a 'pando'*). *scriptura* pasi⟨o⟩ *vix recte exhibetur* INSCR. christ. Diehl 2041, *v. enim* INSCR. christ. Karth. Ennabli II 1 pas(si) n⟨onas Martias⟩. *exempla, ubi -o sec. gr. excipitur per adi. vel pron. neutr., collegit Lundström, Lex. errorum interpretum Lat., 1983, 126. legitur vix iam apud* VARRONEM, *v. l. 20sqq., sed inde ab* APVL. (*philos., sexies*), TERT. (*fere 70ies*), *primitus sec. t. t. gr.* πάθος. [*dub. trad.* FVLG. myth. 2, 12 p. 53, 9 vini -o liberas mentes facit (*vix ad p. 616, 3*; potio *Zink*).]

significatur status quo quis (quid) patitur, i. q. πάθος (*quod gr. respondere solet et infra fere neglexímus. usu dicendi neglegentiore respicitur actio tribulandi p. 619, 56; metonymias v. maxime sub IIB1b et 2b, ceterum e. g. p. 617, 21; accedit passim gen. vel adi. pro gen., e. g. p. 616, 3sqq. 618, 24sqq. 619, 74sqq., ? appositio p. 618, 35, praepos.* in *p. 619, 5,* inter *p. 618, 72sqq.,* pro *p. 620, 13*): I *patitur potius is, qui (id quod) aliqua re afficitur, cui aliquid contingit sim.*: A *in philosophia* (*in arithmetica p. 617, 28*) *et inde in sermone communi respicitur*: 1 *perturbatio animi* (*fere de affectibus mutabilibus, sed de habitu animi perpetuo l. 73sq. generaliter de facultate, qua quis motibus animi affici potest l. 43*). *praemonenda ad usum et originem: vox non ante* APVL. *in usu fuisse videtur, nam* VARRO frg. (40 F.) Char. gramm. p. 315, 10 B. generat animi -em (*v. vol. X 2, 434, 70sqq.*) *cave collatis l. 62sq. ad verbum afferri putes, cum Varro ut Cic. utatur locutionibus* motus animi *ling. 6, 48,* perturbatio animi *frg. Non. p. 363, 15 et usus vocis recentiori aetati tribui vituperarique quodammodo videatur locis sequentibus*: HIER. in Dan. 13, 8b quod Graeci vocant πάθος, nos perturbationem — magis quam -em — rectius interpretamur (in Ioel 1, 4 l. 176 quas nos p. interpretati sumus, Graeci πάθη appellant, quae si κακοζήλως in -es vertamus, verbum magis quam sensum verbi expresserimus [*sim.* in Zach. 1, 18—21 l. 493]. AVG. civ. 9, 4 p. 371, 12 D. *animi motus auctores* quidam ... p., quidam affectiones vel affectus, quidam vero sicut iste *Apuleius,* de graeco expressius -es vocant. *al.*).

a *in neutram vel in malam partem* (*apud Christianos saepe de libidinum aestu, peccatis sim., v. maxime sub β; cf.* HIER. in Matth. 5, 28 inter -em et propassionem hoc interest, quod -o reputatur in vitio, propassio, licet initii culpam habeat, tamen non tenetur in crimine. *pro syn.* vitium *l. 68; aliter* AVG. *p. 616, 11*): α *exempla notionem illustrantia*: APVL. Plat. 2, 17 p. 244 iniuriam inordinatam -em et aegritudinem mentis esse (*cf.* AVG. civ. 14, 9 p. 22, 17 D. cum rectam rationem sequantur istae affectiones, ... quis eas tunc morbos seu vitiosas -es audeat dicere?). Socr. 12 p. 147 debet deus nullam perpeti vel odii vel amoris temporalem perfunctionem ..., sed ab omnibus animi -bus liber nec dolere ... nec *eqs.* (*cf.* TERT. adv. Marc. 2, 16 p. 356, 24 *ut perperam,* quoniam in homine corruptoriae condicionis habentur huiusmodi -es, idcirco et in deo eiusdem status existimentur. HIL. in psalm. 2, 13 ne aliquas demutationes -um perturbationesque motuum cadere in deum credant. *sim. al.; cf. l. 54. p. 617, 36sqq.*). 13 p. 147 *daemones* habentes communem ... cum inferis, *i. hominibus,* -em (*cf. ibid.* p. 148 *d.* differunt ab his *deis* -e [*postea*: turbationibus mentis]. CHALC. comm. 131. 135. *sim. al.*). TERT. anim. 58, 4 semper ... exspectat anima corpus ut doleat aut gaudeat? nonne et de suo sufficit sibi ad utrumque titulum -is? spect. 15 p. 17, 8 *spectator* non ... immobilis animi est et sine tacita spiritus -e; nemo ad voluptatem venit sine affectu *eqs.* (*cf.* ARNOB. nat. 1, 18 *deus non irascitur*; ubi enim est ullus ... adfectus, ibi esse necesse est -em; ubi -o sita est, perturbationem consentaneum est consequi *eqs.*). ITALA Gal. 5, 24 (cod. d *al.*) qui ... Christi *sunt,* carnem crucifixerunt cum -bus et concupiscentiis (*Vulg.* vitiis; *cf.* HIER. *ad l.* p. 422B quia -o potest et dolorem et ceteras necessitates significare corpusculi, caute apostolus intulit 'desideria', ut non naturam corporis videretur ... negare, sed vitia). IREN. 1, 2, 2 *Sophia* passa est -em sine complexu coniugis *et peperit*; ... -em autem esse exquisitionem patris (*item in eadem re sc. pellucente respectu rei veneriae* [*cf. e. g. p. 617, 80*]: 2, 12, 3. *al.*). SERV. Aen. 6, 733 Varro et omnes philosophi dicunt quattuor esse -es, duas a bonis opinatis et duas a malis opinatis rebus: ... dolere et timere, ... gaudere et cupere (*sim.* georg. 2, 499. *cf. e. g. Cic. Tusc. 4, 14* omnes perturbationes ... fieri ... opinione *eqs.*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 7 p. 385, 11 *propheta* describit ... -es nostras et humana vitia et ... pravitates (hom. Orig. in Luc. 37 p. 211, 4 multis sumus -bus v. que subiecti [*pro una voce gr.* πάθος *ut* RVFIN. hist. mon. 13 p. 432D]. ARNOB. in psalm. 101 p. 470B renuntiemus ... v. et -bus. *al.*). AVG. civ. 8, 17 p. 346, 21 D. quia verbum de verbo πάθος -o diceretur motus animi contra rationem. BOETH. anal. pr. Arist. lat. (rec. Flor.) 70b15 si est ... specialiter alicui generi individuo existens -o, ut leonibus fortitudo (*sim. al. in eodem capite de physiognomonia*). *et saepe.*

β *iuncturae potiores* (*iterantur nonnulla supra allata*): ① *cum adi.*: APVL. Plat. 2, 17 p. 244 inordinatam -em. TERT. cult. fem. 1, 9 l. 15 vitiosa animi -o (AVG. civ. 14, 9 p. 22, 17 D.). adv. Iud. 3, 13 humanis -bus contaminatus (test. anim. 1 p. 134, 20. *quae potius ad affectionem corporis spectant v. p. 617, 37*). AMBR. Noe 27, 102 diluvium corporalium -um (VITAE patr. 6, 4, 27 CASSIOD. Didym. in I Petr. 2, 11 p. 23, 29. *al.; cf.* PALLAD. hist. mon. I 2 p. 262C hominem qui sic superavit corporeas -es [*gr. p. 34, 12 B.* ἀπαθέστερον ... ἄνθρωπον]). RVFIN. Orig. in cant. prol. 69, 5 indecora. CASSIAN. inst. 1, 7 petulantia carnalium -um (8, 2 conl. 5, 4, 5). FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 14, 14 obscenae -is iniuria. ORIG. in Matth. 13, 16 p. 220, 11 muliebres -es (*gr.* τὰ ἀφροδίσια). *al.* ⓘⓘ *cum subst.*: *accedit gen.*: APVL. Socr. 12 p. 147 ab ... animi -bus liber (TERT. cult. fem. 1, 9 l. 15 paenit. 1, 1 SACERD. gramm. VI 447, 3. CHALC. comm. 308 -bus commotionibusque animorum nostrorum. *et saepe*). ITALA Rom. 7, 5 (cod. d = VVLG.) -es peccatorum ... operabantur in membris nostris (Tert. monog. 13, 4 -es delictorum, *Ambrosiast. ad l.* vitia peccatorum, *gr.* παθήματα). I Thess. 4, 5 (cod. d *al.* = VVLG.) in -e desiderii (*Tert. pudic. 17* in libidine concupiscentiae, *Aug. civ. 14, 16* in morbo d.; *versionem* in -e d. *reicit* AVG. nupt. et concup. 2, 33, 55 -o in latina lingua, maxime usu loquendi ecclesiastico [*cf. infra IIB*], non ad vituperationem consuevit intellegi. *ceterum iunctura exstat*: Ps. TERT. haer. 4 p. 220, 15). CHALC. comm. 135 -i affectus accommodatior *est daemon.* HEGES. 4, 25, 2 inlicitarum libidinum -es (AVG. pecc. orig. 36, 41). HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 2 p. 292, 12 confusam habetis animam a variorum -e vitiorum (in Is. 5, 22). PELAG. in Rom. 7, 5 -o concupiscentiae (CASSIAN. inst. 8, 8, 2 voluptuosam c. -em. ORIG. in Matth. 15, 1 p. 350,5 [*gr.* τὸ τῶν τοιούτων ἐπιθυμητικόν]). RVFIN. Basil. hom. 1, 5 p. 1730C cogitationes malae ex -bus carnis atque animae motibus generatae (OP. imperf. in Matth. 1 p. 631 ut ex -e c. et sanguinis ... succedente humore homo corruptibilis nasceretur. CASSIOD. Didym. in I Petr. 2, 11 p. 23, 33. *aliter e. g. p. 617, 44*). *al.* *gen.* -is *pendet e subst.*: HIL. frg. min. B I 2 p. 230, 8 conluctantium adversus nos -um concertatione (*antea*: vitiorum. *cf.* HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 1 p. 290, 15 bella ... -um). RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 229, 24 -um fluctibus ... et vitiorum procellis (*cf. p. 615, 80.* AVG. civ. 9, 3 p. 370, 26 D. -um tempestate). Orig. princ. 2, 10, 5 ex his -um vitiis (AVG. civ. 9, 6 p. 376, 29 D.). *al.*

b *in bonam partem, sc. amor, pietas, devotio sim.*: Ps. HIL. libell. 11 p. 85, 8 omni continentia et -e devota viris iustissimis coaequatur *femina Christiana.* HEGES. 1, 1, 7 *militari* conpressu ... superior factus iustae -is adfectu superabatur *matris miseritus* (*antea*: pietatis officia; *gr. 1, 57* δικαίου πάθους, *sed Ps. Rufin. 1, 2 p. 598* iusto ... dolori). 1, 17, 1 p. 27, 24 *cultus sacri observantiam* si quis periculi metu deserat, sacrilegium est, si quis impleat, sacrificium et piae -is victoria. 5, 2, 1 p. 298, 14 ubi est illa Macchabaeorum fides ...? ubi est illa devotio patrum, pulcherrima -um omnium, qua se ... pro templo dei morti offerebant? 5, 40, 2 p. 384, 19 (*loq. mater quae infantem comedit*) et me tenebat -o, sed vicit necessitas (*1 p. 383, 8* fecimus quod pietatis fuit, faciamus quod suadet fames). 5, 53, 2 p. 416, 25 conpresso viriliter affectu -em excluserunt, caedem implebant *Iudaei uxores interficientes.* EVSEB. EMES. serm. 26, 11 p. 181, 8 -o illa in homine, de qua dictum est (*deut. 6, 5*): diliges dominum deum tuum *eqs.* RVRIC. epist. 1, 3 p. 355, 26 quid dilectio ... sibi vindicet, conscium mutuae -is pectus agnoscit. PRISC. rhet. 9, 28 p. 558, 15 *allocutiones* passionales sunt, in quibus -o, id est commiseratio perpetua, inducitur, ut quibus verbis uti potuisset Andromache mortuo Hectore. FACVND. defens. 2, 4, 16 *Isidorus Pelusiota* arguit illum velut animi -e et aemulatione caecatum (*in epist. allata 2, 4, 14, ubi* compassio; *Migne gr. 78, 361C* προσπάθεια, *Conc.S I 4 p. 9, 19* assentatio). RVSTIC. c. aceph. p. 1209C -o non solum ... malorum ... dicitur, sed et ... bonorum, ita ut et ipsa beatitudo creaturarum -o nominetur. PASS. Theclae A 31 p. 86, 3 *Trifena* quae habuit in ancillam tuam condolentem -em, quae me castam servavit (*aliae rec. fere*: condoluit, *gr.* συμπαθησάσῃ). *al.*

2 *quaelibet affectio* (*sc. mutationes, corruptiones sim. et quaecumque cui contingunt vel fortuito adhaerent; usu laxiore de quolibet eventu v. p. 618, 6*): a *usu generali vel indefinito*: α *exempla varia*: TERT. adv. Hermog. 36, 4 si qua incorporalia eis *substantiis* adsunt, aut actus aut -es aut officia aut libidines, non portiones deputamus. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 2 prior erit res -e et materia aemulatione. ARNOB. nat. 2, 26 p. 98, 5 M. quicquid ... causa ingruente ... mutatur ..., id ... natura ... passivum *est*; quod autem est ... expositum -i, corruptibile *est* (*sim.* 7, 5 p. 348, 9). CHALC. comm. 76 generatio ..., mors ..., incrementa ..., imminutiones ..., commutatio transitioque ...: quae cunctae -es originem trahunt ex motu planetum. 226 proprium essentiae fore, suscipere contrarias -es vicissim *eqs.* (319. *loci spectant ad Arist. categ. 4a11* τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 32 p. 1065C motio enim -o et motione -o; ... statum ... esse in motione -o est, et in motione esse a statu est -o. HIL. syn. 44 contrahi et dilatari corporalis est -o (*postea*: per deminutionem substantiae. *cf.* EVSEB. EMES. serm. 2, 1 divisiones ... et scissiones corporum sunt -es. *sim. al.*). *al.* β -o *categoria est Aristotelica* τὸ πάσχειν (pati *appellatur e. g. Cassiod. inst. 2, 3, 10*): CHALC. comm. 319 silvae detrahimus haec omnia *quae categoriis praedicantur,* quando -em ... ipsam, quae propria eius *silvae* videtur, adimimus ideo, quod ... aliis (id est corporibus) intra eam perpetientibus illa concors perpessionis putetur; denique -o ⟨eius⟩ eiusmodi est, ut ipsa quidem in nihil aliud convertatur, sed, quia recipit ea quae mutantur, pati aliquid falso putatur. AVG. trin. 5, 4, 6 omnia ... accidunt eis *rebus creatis,* ... et loca et tempora et opera atque -es. CLAVD. MAM. anim. 1, 19 p. 69, 13 *de deo dicimus* nec actum ... nec -em (*cf.* BOETH. trin. 4, 90 situm -emque requiri in deo non oportet). γ -o *species est qualitatis, categoriae Aristotelicae* (*sec. Arist. categ. 9a28sqq.* παθητικαὶ ποιότητες καὶ πάθη *distinguuntur* passivae qualitates *apud* Ps. AVG., passi-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

biles q. *apud* Mart. Cap. *et* Boeth.): Ps. Avg. categ. 12 (115 M.-P.) p. q. sive -es. *ibid.* (119) p. q. et -es quae sunt huiusmodi: austeritas, caloratio . . .; quae non idcirco p. dicuntur quod patiantur aliquid, sed quod faciunt -em; mel namque . . . dulcem gustantibus efficit -em. *ibid.* (122) *est* inter p. q. et -es ista discretio, quod -es ad tempus exortae facile commutantur, p. vero q., . . ., perpetuo perseverant. Mart. Cap. 4, 368 *dicuntur qualitates passibiles* quae nobis ex aliqua -e naturae inoleverint, secundum quas 'pallidus' quisque . . . dicitur; non tamen ita ut quis aliqua repentina causa . . . pallet . . ., nam ipsae -es rectius, non qualitates appellantur. Boeth. categ. Arist. lat. 9a29sqq. (*sim. ac* Ps. Avg. *supra*).

b *usu magis definito patiuntur*: *α res naturales* (*numeri* Boeth.): Apvl. mund. 10 haec sat erit de iis, quae udis elementis aquosisque contingunt; verum aliae sunt -es, cum . . . venti generantur *eqs.* 18 his -bus contingit, ut quaedam terrae exspirent halitus, aliae vomant saxa *eqs.* Ambr. hex. 1, 3, 11 *mundus aeternus non est*, quoniam cuius partes corruptioni et mutabilitati subiacent, huius necesse est universitatem isdem -bus . . . subiacere (*Basil. hex. 1, 3 p. 12A παθήματα, Eustath. 1, 3, 7* casibus). Heges. 1, 32, 6 p. 62, 27 -es elementorum (*antea*: insensibilium commotiones . . ., terrarum motus). Evstath. Basil. hex. 2, 3, 4 (*metonymice; explic. gen. 1, 1* fecit deus caelum et terram) plura reticuit, id est ignem, aquam, aerem, quae utique -es quaedam de illis principalibus procreatae sunt. 6, 3, 6 de lunae . . . -bus (*sc. de incrementis et defectionibus*). Evseb. Emes. serm. 21, 5 p. 105, 20 (*21, 4* aer . . . per aquas penetrat) istam . . . -em quam aquae ab aere patiuntur. Cassiod. Ios. antiq. 1, 156 per terrae -em et maris et ea quae contingunt circa solem et lunam (*gr. παθήμασι*). *al.* *in arithmetica*: Boeth. arithm. 1, 4 p. 13, 23 par numerus est, qui sub eadem divisione potest in maxima parvissimaque dividi, maxima spatio, parvissima quantitate ⌊secundum duorum istorum generum contrarias -es⌋ (*iteratur* p. 14, 13, *ubi explicatur*: praedocuimus enim quantitates in infinitas pluralitates adcrescere *eqs.* . . .; hic contra evenit. *Nicom. arithm. 1, 7, 3 ἀντιπεπόνθησιν*).

β animantes eorumque partes: Ⓘ *strictius de -e affectionum, sc. quibus quis tangitur, mutatur, corrumpitur sim.*: Ⓐ *quaeritur utrum deus vel Christus -i obnoxius sit necne* (*quae ad solas animi perturbationes spectant v. p. 615, 43sqq.*): Tert. nat. 1, 10, 38 *Homerus* casibus et -bus humanis deos imbuens; . . . Venerem sauciat sagitta *eqs.* (adv. Marc. 2, 27 p. 373, 10 Christum h. -bus obiectum . . . esse. adv. Prax. 16 p. 257, 14 *Christus* -es h. et sitim et esuriem et lacrimas et ipsam nativitatem ipsamque mortem erat subiturus. Iren. 2, 13, 10 [*antea*: quae accidunt hominibus]. *al.; cf. p. 615, 79*). adv. Marc. 3, 8 p. 390, 1 si caro eius *Christi* negatur, quomodo mors eius adseveratur, quae propria carnis est -o? (*cf.* Avg. civ. 17, 18 p. 244, 29 D. *Messiam* alienum a mortis -e confingunt *Iudaei.* Chromat. in Matth. 38, 4 E.-L. corpus solummodo mortis -em suscepit. *al.*). Lact. inst. 4, 22, 3 *ut deus se* infirmitate carnis oneraret, ut -bus, ut dolori, ut morti se ipse subiceret (*nisi ad 1*). Mar. Victorin. homous. 3 *apud deum* generatio *non est* immutatione generatio, neque ulla -o ibi vel fantasia aliqua -is (*item in generatione filii*: Hil. syn. 17 creantis . . . opus non habet -em [*antea*: sine imminutione . . . ac demutatione sui . . . genuit]. 20 per emanationem aut aliquam -em . . . filium subsistentem *putant haeretici.* 23 sine -e [*Epiphan. haer. 73, 11, 6 ἀπαθῶς*]. Rvfin. Orig. princ. 4, 4, 1 absque ulla corporali -e. *et saepius*). Hil. trin. 4, 2 -bus nostris spiritalia comparare. *al.* Ⓑ *respicitur actio sentiendi* (*facultas potius l. 63*): Tert. anim. 12, 4 et sensus -es facit Aristoteles (*e. g. anim. 424a1*), . . . et sentire enim pati est. 12, 5 alterius, *sc. animi*, erit et -o et sensus et sapor omnis et actus et motus, alterius, *sc. animae*, autem otium et quies et stupor. 25, 3 respondete matres: . . . vestrae -is fides convenitur, an aliquam in fetu sentiatis vivacitatem. resurr. 17 p. 47, 21 carnem . . . idcirco repraesentandam esse iudicio *dei*, quia aliter anima non capiat -em tormenti seu refrigerii. test. anim. 4 p. 139, 10 si nihil -is est tibi post mortem, si nulla sensus perseverantia. Chalc. comm. 194 est . . . sensus -o corporis quibusdam extra positis et pulsantibus varie eadem -e usque ad animae sedem commeante; quae -o cum est lenis . . . voluptas cognominatur; porro si asperitate quadam praedita -o, doloris nomen accipiet (*sim.* Avg. civ. 14, 15 p. 37, 11sqq. D. aliquid animae, quod carnis afficit -o vel aspera . . . vel lenis). 220 (*e Chrysippo, v. Stoic. vet. frg. II 879*) cuiusque sensus intellegere -em (Favst. Rei. epist. 9 p. 213, 26 quinque sensuum -es). Ambr. hex. 4, 6, 26 *obtutu nostro* species minuitur *solis lunaeque*, non magnitudo detrahitur; neque enim infirmitatem nostrae -is -i luminarium debemus ascribere (*Basil. hex. 6, 9 p. 140B ἡ ὄψις ἡμῶν . . . τὸ οἰκεῖον πάθος τοῖς ὁρατοῖς ἐπιφέρουσα, Eustath. 6, 9, 8* inbecillitatem). Avg. mus. 6, 2, 3 in ipsa -e aurium cum aliquid auditur (6, 4, 7). Boeth. cons. 5 carm. 4, 32 -o, cum lux oculos ferit. *al.* Ⓒ *vario usu*: Tert. anim. 5, 5 (*sec. Cleanth. Stoic. vet. frg. I 518*) corporalium et incorporalium -es inter se non communicare; porro et animam compati corpori; . . . igitur anima corpus ex corporalium -um communione. carn. 20 l. 42 an . . . manare soleant *ubera* sine vulvae genitali -e ([*postea*: vulva . . . nihil passa]. 23 l. 32 adapertae v. nuptialem -em). resurr. 40 p. 84, 18 cuius *carnis* est proprie -bus corrumpi. 57 p. 116, 22 vitiatio corporum accidens res est; . . . etiam si in utero vexemur (vitiemur *var. l.*), iam hominis est -o; prius est genus quam casus. Clavd. Don. Aen. 2, 210 p. 177, 11 si metus intervenerit, qui frigore non caret, excluditur *calor e corpore* perindeque convalescente gelida -e consumitur quod calebat. Hier. hom. Orig. in Luc. 25 p. 149, 18 *anima* per totum diffusa corpus -bus illius subiacet (*cf.* Avg. anim. 2, 6, 10 animam . . . vindicare a -bus c. *sim. al.*). *al.*

(II) *laxius de -e quorumlibet eventuum, sc. quos quis experitur, transit sim.* (*nisi quaedam potius sec. usum sub IIA illustratum explices*): Tert. resurr. 33 p. 73, 4 quae ad dispositionem et transactionem et -em regni ⟨et⟩ iudicii et resurrectionis praedicantur (*v. Evans, 1960, ad l.; minus probabiliter* regni Iudaici et resurrectionem *Borleffs c. cod. T*). virg. vel. 11, 9 post . . . nuptiarum -em (*cf. p. 617, 81*). Chalc. comm. 222 quod *corpus* potest . . . iuxta . . . *animae* patrocinium motus . . . vitales exercere in agendo, vitae quoque -es experiri. Cassiod. hist. 12, 9, 1 multi . . . Christiani sunt facti propter huiusmodi -em (*seq. narratio rei gestae, quae concluditur* 12, 9, 7 pro hac . . . -e conversi sunt). Ios. antiq. 1, 80 (*de diluvio*) contigit . . . haec -o sexcentesimo anno nativitatis Noe (4, 222 [*respicitur deut. 21, 8*] numquam tam malam -em [*sc. homicidium*] in illa terra contingere).

B *in medicina de affectionibus corporis aegri* (*animi e. g. l. 46; immisceri notionem sub II illustratam vix mireris, cf.* Gloss. II 391, 50 *πάθος ἐπὶ νόσου*: -o, vitium. *apud medicos recentiores, maxime* Cael. Avr. *et* Cass. Fel., *substituitur fere in locum vocis q. e.* morbus, *v. Wölfflin, Ausgew. Schr., 1933, 199*): 1 *accedunt determinationes*: **a** *subst.* (*gen. praeter l. 33*) *indicantia: partem corporis aegram vel ipsum aegrotum*: Tert. anim. 25, 4 si livor ac rubor sanguinis -o est. Iren. 4 praef. 2 (*in imag.*) qui ignorat -em eorum, qui male valent. Arnob. nat. 1, 47 debilitates et corporum -es, surdi manci et muti. Chalc. comm. 224 cardiacam -em . . . -em non cordis esse, sed stomachi (*cf. Alex. Aphr. anim. p. 98, 23 Br. ubi respondet καρδιακὴ νόσος . . . καρδίας πάθος ἐστίν*). Pelagon. 183, 1 -es equorum. Veg. mulom. 2, 5, 1 -o thoracis (*Chiron 260* ratio). Ps. Hippocr. epist. 5 hinc sciae -o erit dolorque coxarum. Cass. Fel. 1 p. 2, 7 capitis (2 p. 10, 12. 24 p. 40, 21. *al.*). *al.* *morbum*: Pelagon. 183, 1 roboris. Veg. mulom. 1, 16, 4 elephantiasi morbo et omnibus malei -bus. Vindic. med. 33 bulimi. Theod. Prisc. log. 37 cholera -o molesta (*nisi -o pro praedicativo*; colerica *var. l.*). Cassian. conl. 24, 15, 2 cefalargiae . . . -em, . . . otalgicum morbum. *al.* **b** *adi. fere genus morbi indicantia*: Iren. 1, 16, 3 hi qui in phreneticam -em inciderunt ([*gr. διάθεσιν*]. Vindic. med. 44 Cael. Avr. acut. 2, 1, 3 Cass. Fel. 30 p. 60, 4. *al.*). Arnob. nat. 2, 11 p. 77, 17 annosas dissolvere -es (*cf.* chronica *vel* chronia -o *vol. III 1030, 61sqq. 84sq. nec non* Cass. Fel. 1 p. 2, 7 inveterata -o quam Graeci chronias diathesis vocant). Pallad. 3, 31, 2 limum dysintericae -is. Chalc. comm. 224 cardiacam -em ([*gr. v. l. 29*]. Schol. Hor. gloss. *Γ* sat. 2, 3, 30 ['lethargicus']. Cael. Avr. acut. 2, 34, 180. 2, 35, 187. *al.*). Schol. Hor. epist. 1, 8, 1 quae -o vocatur lethargica sive accidia ([*antea*: aegritudine animi]. *al. v. vol. VII 2, 1186, 79sqq.*). Veg. mulom. 1, 6, 1 erratica est (*antea*: articularis . . . morbus). 1, 14, 2 contagiosa. 2, 88, 1 roborosa. Hippocr. num. sept. 27, 50 pleuritica -o (Vindic. med. 37). Ps. Soran. quaest. med. 8 in acutis -bus (85 oxea dicuntur a. -es. Theod. Prisc. log. 24 acuta . . . et temporalis. 39 [*postea*: aegritudinum]. *al.; cf.* celer *vol. III 752, 78sqq., ubi addere possis* Cael. Avr. acut. 1, 17, 178 celerrimis vel acutis. *al.*). Ps. Apvl. herb. interpol. 110 l. 22 synanchica -o (Cass. Fel. 37 p. 81, 4. 11. *al.*). *al.*

2 *exempla varia*: Iren. 2, 23, 2 quidam sanatur a domino xxxviii annos habens in sua -e (*sec. Ioh. 5, 5* in infirmitate, *gr. ἀσθενείᾳ*). Fortvn. gramm. VI 283, 12 (*in comparatione*) *metra quaedam* sumunt . . . nomina . . . a -bus, ut coluros et scazontas *versus dicimus.* Pelagon. 140, 2 -o ipsa (*sc. dysuria*) anorectos facit (*sc. equos*). 141, 1 evenit . . . suprascripta -o nimio cursu. 183, 2 in his tam similibus signis -um (Veg. mulom. 1, 29, 2 s. causasque [*item* 1, 38, 5]. 1, 44, 1. *al.*). 269, 4 in ipsa . . . necessitate -is sanguinem detrahere (Veg. mulom. 1, 56, 34). 448, 2 optandum est, ut potius priora equi ab . . . -e teneantur. Chiron 210 quae -o doloris enfragma dicitur (230 ad sanandum omnem -em d.). Veg. mulom 1, 9, 3 quae -o pullis . . . perniciem consuevit inferre (*Chiron 195* morbus). 2, 17, 1 quodsi vis -is intulerit hypochysin (*cf.* Cael. Avr. acut. 2, 19, 124 vehementiam -is [*ibid.* in declinatione -is]). *et saepe.*

C *in arte grammatica et metrica* (*v. etiam l. 58; ad rhetoricam cf. p. 615, 21. 616, 46*): 1 *vario usu*: Mar. Victorin. gramm. VI 93, 22 (*in metro ionico pes uno tempore deficiens completur sequenti pede*) huius modi . . . inter se *συζυγίας* -em sive communionem musici *ἀνάκλασιν* vocant (*sim. 94, 19* inter syzigias -o). 102, 27 per *ἀντιπάθειαν* . . ., id est per contrarium adfectum seu -em, iunguntur *contraria metrorum genera.* Prisc. gramm. III 110, 10 contrariae similiter -es per defectionem fiunt litterae et syllabae et dictionis et orationis, *ut 'siit' pro 'sivit' eqs.* 460, 15 commata (*i. caesurae*) . . . sunt tria: tertia trochaica, semiquinaria et semiseptenaria; quarta enim bucolica magis ⌊-o⌋ est, sicut hemiepes . . . et quae inveniuntur per singulos pedes (⌊ ⌋ *sc. quae casu, non lege quadam fit; bucolicam diaeresin fere contemni docet e. g. Fortun. gramm. VI 292, 21*). 2 *respiciuntur partes orationis* (*maxime verba*), *quae quem* (*quid*) *pati significant*: Char. gramm. p. 213, 16 B. cum omnia verba aut actione activa aut -e passiva . . . dicantur (*cf.* Boeth. herm. pr. 1, 3 p. 56, 9 *verbum* aut -em aut actum designat. *al.*).

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Serv. Aen. 10, 341 'vitabundus' (*Sall. Iug. 38, 1*) quia nomen est *nec verbum*, ideo significat similitudinem, non -em (*sim. ibid. iterum*). Hier. epist. 55, 2, 6 aliud est peccare 'per corpus', aliud 'in corpore' (*cf. I Cor. 6, 18*); ... 'per' praepositio ministerium habet, 'in' autem in se -em. Macr. somn. 2, 15, 14 'secari' ... et 'teneri' -o est, ideo considerationem et facientis et patientis amplectitur; ... *sed cum medio-passive* 'moveri' dicitur, ... nulla potest suspicio -is intellegi. Consent. gramm. V 366, 4 *verborum* eorum ... quae actum significant, quaedam talia sunt, ut in alio actus, in alio -o constituta sit, ut cum dicimus 'seco', 'uro', necesse est, ut administrantem et patientem unius intellectus ratio conprehendat (*syn.* patientia). Prisc. gramm. II 394, 5 *'ruo', 'cado' sim.* absolute prolata reciprocam -em, id est ἰδιοπάθειαν, significant. III 17, 15 'sui' pronomen ... ad verbum ... ponitur reciprocum, id est sui -em significans (166, 30 reciprocationem, id est sui -em, fieri et eandem personam agere aliquid in se simul et a se pati. 167, 2 Graeci ... compositis utuntur pronominibus in sui -e, id est ἰδιοπαθείᾳ, ut ἐμαυτὸν διδάσκω. 276, 4 quae *verba* cum ... magis sui -em demonstrent, tamen, quia activam habent vocem, accusativo coniunguntur, ut 'trepido'. *al.*). 176, 19 Graeci ... composita invenerunt pronomina ... quae ἰδιοπαθῆ vocant ...; simplicia vero ἀλλοπαθῆ nominant, id est 'extrinsecus -em facientia' vel 'patientia', ut 'doceo te, doceor a te'. *al.*

II *patitur potius is, qui aliquid perpetitur, tolerat, cum dolore sustinet sim.* (*morbos sim. v. sub IB; cf.* Hil. syn. 49 passibilitas naturae infirmis significatio est, -o autem est eorum quae sint illata perpessio): **A** *usu communi* (*sive de perpessione singulorum malorum, iniuriarum sim. ut e. g. l. 29sqq., sive generaliter de labore, luctu, sorte misera sim.; cf. etiam p. 618, 6*): Ps. Apvl. Ascl. 28 incredibiles ... post delicta cogentur credere non verbis sed exemplis, nec minis sed ipsa -e poenarum (*cf. l. 35; item accedit gen. obi.*: Tert. test. anim. 4 p. 138, 18 *caro* meruit iudicii -em [*cf. p. 617, 61. 618, 9*]. virg. vel. 3, 7 publicatio virginis bonae stupri -o est [*postea*: vim carnis pati]. Pavl. Nol. epist. 14, 2 infirmitatum. Avg. serm. 46, 11 flagellorum. *al.*). Tert. adv. Marc. 2, 18 p. 359, 23 facilior timor talionis per eiusdem saporem -is (*postea*: id ipsum pati, quod feceris aliis). 2, 24 p. 368, 26 poenam ipsam malitiam (*e. g. Itala Ion. 4, 2* [*ibid.*] paenitentem malitiarum *deum*) nominavit ex malo et merito -is ipsius. Itala gen. 27, 41 (Hier. epist. 36, 16, 5. *al.*). adpropient dies -is patris mei (*sec. var. l. gr.* πάθους *pro* πένθους, *Lugd.* mortis, *Vulg.* luctus). Arnob. nat. 2, 30 p. 102, 5 M. *in Tartaro nullum* sensum mortiferae -is adsumere. Ps. Hil. libell. 20 p. 92, 13 est ... patientia omnium iniuriarum et -um tolerantia. Schol. Cic. Bob. p. 125, 28 multa Ciceronem, vel iratum vel dolentem, de -bus suis ... exaggerare solitum (*cf.* p. 137, 18 significatio -is eius *Tullii* eluxit *ex Accii fabula praetexta*). Heges. 2, 18 p. 180, 1 Simonis -o acerba visu et auditu miseranda (*Ps. Rufin. 2, 19 p. 692* interitum). 2, 18 p. 181, 13 *parentes, uxorem liberosque interfecit* et tamquam triumphatis (-tus *var. l.*) domesticis -bus, quod neminem suorum alieno gladio vidit perire, *sibi mortem conscivit*. 5, 18, 3 p. 337, 6 *Iudaeorum* miseranda ... -o Tito videbatur tantarumque acerbitas calamitatum (*gr. 5, 450* πάθος *tantum, Ps. Rufin. 6, 12 p. 797* calamitas). Hier. tract. in Is. p. 99, 21 ut in more animalium ... *filios adultos* relinquerem -i et suo labori dimitterem. Petr. Chrys. serm. 117, 3 *Maria* nullas partus pertulit -es (*syn.* dolor). Novell. Iust. 30, 9 pr. qui suas ei *proconsuli* ... defleverit -es. Greg. M. moral. prol. 9 *in temptatione Iob diabolus* intuens quia per dolorem corporis pervenire nequiverit ad -em mentis. *respicitur magis -o, quae infertur alicui*: Hil. in psalm. 52, 16 cum fuerit iniquis ius -is in carnem, in aeternam tamen divinitatis et inpassibilem naturam nihil licuit -i. Cassiod. hist. 9, 30, 2 iusto furori inmensam permiscens crudelitatem iniustam operatus est -em.

B *usu christiano* (*cf. testimonium* Avg. *p. 616, 11*): **1** *patitur Christus generis humani redimendi causa* (*ad rem cf. e. g. l. 76; disting. -o Aeonis l. 80. p. 620, 25, alterius Christi p. 620, 38*): **a** *proprie*: **α** *sing.*: Ⓘ *iuxtaposita sollemniora*: Tert. bapt. 11 p. 210, 25 tinguebant discipuli *Christi* ... baptismo Iohannis ... nondum ... instructa efficacia lavacri per -em et resurrectionem (13 p. 212, 26sq. *al.* Hil. myst. 1, 1, 4 Filastr. 106, 4. Avg. in psalm. 138, 4 [*ad 138, 2* cognovisti sessionem meam et r.] intellege ... -em meam et r. [*inde* Itala Sangerm.; *rec. cett.* sessiones, *gr.* καθέδραν]. *al.*). Cypr. eleem. 17 p. 387, 9 cruce et -e eius redempta *mulier* (mortal. 14 p. 306, 4 patient. 6 p. 402, 6. 7 p. 402, 8 Hier. epist. 16, 2, 3. 47, 2, 2. *al.*). Demetr. 22 p. 367, 9 ad -em et sanguinem Christi (domin. orat. 13 p. 275, 26 eleem. 23 p. 391, 4. *al.; cf.* eleem. 22 p. 390, 9 pretio -is et cruoris). Avg. epist. 205, 2, 9 in contumelia -is mortisque (Fvlg. Rvsp. incarn. 5, 16. *al.*). Ⓘⓘ -o domini, dominica *sim.*: Tert. bapt. 19 p. 217, 2 *die paschae* -o domini ... adimpleta est (pudic. 11 p. 241, 14 a redemptione carnis, id est domini -e. *al.* Cypr. epist. 63, 7 Firmil. Cypr. epist. 75, 2. *et saepe*). adv. Iud. 10, 13 (= adv. Marc. 3, 19 p. 408, 24) vicesimus primus psalmus totam Christi continens -em (Ps. Tert. haer. 2 p. 218, 1. Iren. 2, 20, 3 C. -o similis *non* est -i Aeonis. Cypr. epist. 63, 15 Priscill. can. praef. p. 102, 6 Optat. 3, 7 p. 89, 23. *et saepe*). adv. Marc. 3, 7 p. 388, 6 notatus insignibus dominicae -is (praescr. 36 l. 12 Petrus -i d. adaequatur. *al.* Cypr. domin. orat. 24 patient. 16 epist. 63, 3. *et saepe*). Lvcif. epist. 7 l. 17 D. -em salvatoris (Ambrosiast. in I Cor. 1, 27, 2 rec. γ *al.*). Priscill. tract. 6, 108 p. 79, 24 divinae -is (Pallad. c. Ambr. fol. 340ᵛ, 40). *al.* Ⓘⓘⓘ *gen. -is pendet e subst.*: Tert. fug. 8, 4 (*sec. Matth. 26, 39*) postulavit ... a patre ..., transiret ab illo calix -is (Priscill. tract. 6, 99 Hier. in Matth. 26, 39. *cf.* Qvodv. prom. 1, 38, 55 -is poculum). adv. Iud. 10, 5 sacramentum -is ... figurari in praedicationibus oportuerat (Cypr. epist. 63, 14 p. 713, 8 testim. 2 capp. 15. *al.; cf.* Ps. Hier. epist. 7, 7 p. 113ᴬ si ... omnes qui credimus, s. in baptismo -is accipimus). 10, 6 (= adv. Marc. 3, 18 p. 406, 14) lignum -is (*al. v. vol. VII 2, 1389, 21sqq., addas e. g.* Ps. Cypr. mont. 9 p. 114, 7. 17). Cypr. domin. orat. 26 p. 286, 20 tempore -is (epist. 14, 2 p. 511, 12. 59, 4 p. 671, 5. *al.; cf.* epist. 3, 2 p. 471, 2 ad -is diem [63, 9 p. 708, 1. *al.*]). epist. 63, 17 p. 714, 24 calicem in commemorationem ... -is eius offerimus (*sim.* memoriam: Avg. trin. 3, 4, 10 quod ... consecratum ... sumimus ... in memoriam pro nobis dominicae -is. Hesych. in lev. 2, 5/6 p. 808ᴮ. *al.*). Zeno 2, 52 (1, 26 L.) -is resurrectionisque ... celebrare mysteria (*al. v. vol. VIII 1754, 57sqq.*). *al.* Ⓘⓥ *varia*: Tert. bapt. 9 p. 208, 27 perseverat testimonium baptismi usque ad -em (*mentione aquae Matth. 27, 24 Ioh. 19, 34*). adv. Iud. 10, 1 (*item fere* adv. Marc. 3, 18 p. 406, 1) -em crucis in Christum praedicatam *esse* (10, 14 Cypr. testim. 2 capp. 21 Ps. Cypr. mont. 9 p. 114, 16. *al.; cf.* -o ligni *vol. VII 2, 1389, 20sq.*). adv. Prax. 30 p. 287, 8 exclamantem in -e (*Matth. 27, 46*): 'deus meus *eqs.*' (pudic. 22 p. 272, 4 in ipsa -e liberavit latronem. Cypr. epist. 63, 8 p. 706, 20. testim. 2 capp. 23 quod medio die in -e eius tenebrae futurae essent. Qvodv. grat. 2, 7, 15 Petrum, quem in sua -e demonstravit ter negantem. *al.*). Iren. 2, 20, 3 Aeon ... passus est -em dissolutionis (*cf. p. 615, 61*) ..., ita ut periclitaretur ... corrumpi, dominus autem ... passus est -em validam *eqs.* Gavdent. serm. 6, 16 G. salutarem domini -em (Drac. laud. dei 2, 527. *cf.* Filastr. 82, 6 saluberrima). Ambr. c. Aux. 13 carnem -e susceptae mortis exuerat. Symb. Corp. Christ. 69, 275 passus est -e sub Pontio Pilato. *al.*

β *plur.* (*sc. respiciuntur magis singula quaeque quae passus est, sed -es utriusque Christi l. 38*): Tert. carn. 5 l. 2 contumelias et -es dei (9 l. 32sq. ipsae -es ipsaeque contumeliae loquuntur, -es quidem humanam carnem, contumeliae vero inhonestam. *cf.* Alc. Avit. epist. 30 p. 61, 13 inter -um contumelias). 5 l. 48 virtutes spiritus dei deum, -es carnem hominis probaverunt (*sim.* l. 50 *bis*. Novatian. trin. 11, 4 D. -es ostendunt in illo humanam fragilitatem. *al., cf. etiam supra l. 33*). adv. Marc. 3, 19 p. 409, 11 ut diversitas -um ac per hoc etiam personarum (*a creatore vel a bono deo missarum*) ex diversitate praedicationum vindicetur. 4, 21 p. 489, 24 obeundarum -um necessitatem. Itala II Cor. 1, 5 (cod. 78 *al.* = Vvlg.) abundant -es Christi in nobis (*gr.* παθήματα, *ut locis sacr. script. sequentibus. cf.* Phil. 3, 10 [*ibid.*] societatem -um illius. I Petr. 4, 13 [Cypr. epist. 58, 2 *al., sim.* Vvlg.] quotienscumque communicatis Christi -bus). I Petr. 5, 1 (Ps. Aug. spec. 47, *sim.* Vvlg.) ego testis Iesu Christi -um. Priscill. tract. 6, 99 relictum se in -bus a deo tamquam homo queritur. Hier. epist. 65, 8, 2 -bus crucis. *al.*

b *fere metonymice transfertur ad*: **α** *cenam dominicam et sacramentum inde ortum* (*nomine -is comprehenditur etiam cena supra l. 12sqq. et e. g.* Cypr. epist. 63, 5 ut adpareat in -e dominica id esse gestum, quod fuerat ante praedicatum [*prov. 9, 2sqq.* miscuit vinum; *de eodem loco*: testim. 2 capp. 2 de sacramento concarnationis eius et -is et calicis et altaris]): Cypr. epist. 63, 9 unde (*Matth. 26, 27sqq.*) apparet sanguinem Christi non offerri, si desit vinum calici, nec sacrificium dominicum legitima sanctificatione celebrari, nisi oblatio et sacrificium nostrum responderit -i. 63, 17 quia -is eius mentionem in sacrificiis omnibus facimus, -o est enim domini sacrificium, quod offerimus, nihil aliud quam quod ille fecit facere debemus. Hier. epist. 114, 2 calices et ... velamina et cetera, quae ad cultum dominicae pertinent -is. **β** *habitum Christi crucifixi, sc. formam crucis* (*cf. e. g. p. 619, 81*): Cypr. Fort. 11 p. 339, 19 *tertius Maccabaeorum*, cui contigit extensis ad poenam manibus (*II Macc. 7, 10*) -is dominicae instar imitari. Novatian. trin. 19, 19 D. formam futurae -is ostendens *Iacob transversis manibus* (*gen. 48, 14*). Lact. inst. 4, 27, 2 (*sim.* epit. 46, 7) spiritus inquinatos de hominibus ... signo -is excludunt (Avg. catech. rud. 20, 4 *Christus* cuius -is et crucis s. in fronte ... Christiani signantur). Prvd. apoth. 357sq. -o vera, -o, quae nostram defendit sanguine frontem corporeamque domum signato conlinit ore. **γ** *memoriam -is celebrandam vel eius festivitatem* (*cf. 2ba. fortasse potius de tota serie quindecim dierum pascha praecedentium l. 77. p. 621, 2* [*cf. Amalar. off. 4, 20, 1* dies -is domini computantur duabus ebdomadibus ante pascha domini]); *adhibetur ad appellandum diem*: *parasceues* (parasceue -is dominicae *v. p. 315, 28. 31*): Avg. epist. 54, 1, 1 p. 159, 19 domini -o et resurrectio et ascensio in caelum ... anniversaria sollemnitate celebrantur (55, 1, 2 p. 170, 4 cur anniversarius dies celebrandae dominicae -is non ad eundem redeat anni diem. in psalm. 21 enarr. 2, 1 -o domini celebratur: tempus gemendi est [*nisi generaliter de tempore quod pascha praecedit*]. *al.*). Sacr. Gelas. 395 M. tit. incipit ordo de feria VI, -e domini. Caes. Arel. serm. 202, 5 in -e domini, id est in parasceuen (*et bis ibid.*). Cassiod. hist. 10, 33, 11 -is salutaris die ... destruxit ecclesias *Diocletianus* (*in eadem re: Hier. chron. a. Abr. 2320* in diebus paschae). *dominicae in palmis*: Sacr. Gelas. 329 M. tit. dominica in palmas de -e domini. *dominicae de -e*: Sacr. Greg. 66 tit. die dominico de -e (*de eodem die: Sacr. Gelas. 254 M. tit.*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quinta dominica, *sc. quadragesimae*). GREG. M. in euang. 18 tit. (*additamentum codd. quorundam*) *homilia* habita ad populum ... dominica in -e. *δ narrationem -is euangeliis conditam* (*cf. 2bβ; ceterum v. e. g. p. 619, 78*): AVG. serm. 218, 1, 1 sollemniter legitur -o, sollemniter celebratur (232, 1, 1 secundum Matthaeum. SACR. Gelas. 399 M. legitur -o domini; ipsa expleta *orationes dicuntur. al.*). 232, 1, 1 (*nisi ad a*) -o ipsius ab omnibus euangelistis conscripta est. ALC. AVIT. hom. 11, 2 p. 121, 22 sicut in -e euangelista Iohannes enarrat. LVP. EVPHRON. epist. (Corp. Christ. 148, 140) l. 8 lectiones legendae sunt ... -is.

2 *patiuntur quicumque fidei causa persecutione vexantur* (*respiciuntur sive quilibet labores et poenae, ut l. 25. 31 sq. 45 nec non 72 sive strictius ipsa mors, ut l. 27. 40 sqq. 47 sqq. et 55 sq.*): **a** *proprie respiciuntur*: *α martyres christiani*: TERT. coron. 11 l. 50 potior est necessitas ... obeundi martyrii quam evadendae -is et implendi officii *thurificandi* (*item iuxtaponitur* martyrium: scorp. 13 p. 177, 4 CYPR. epist. 37, 2 p. 578, 2. 76, 1 p. 828, 23 mortal. 17 p. 307, 20. *al.*; *iunctura* -o martyrii: AMBR. epist. 23, 4 F. peto mihi -em m. RVFIN. Orig. in num. 10, 2 p. 72, 12 per -em m. remissionem fieri peccatorum. CHROMAT. in Matth. 25, 1, 5 E.-L. *al.*). fug. 7, 2 devito -em, confundo⟨r⟩ confessionem (scorp. 10 p. 168, 26. CYPR. domin. orat. 26 p. 286, 25 confessionis aut -is gloriam. epist. 10, 1 p. 490, 8. *al.*). adv. Marc. 4, 39 p. 553, 10 persecutiones ... et -es eventuras *esse*, in martyrium utique et in salutem (CYPR. eleem. 26 p. 394, 29. Fort. praef. 5 p. 319, 16 proelium persecutionis et -is. 12 p. 345, 1. *al.*). scorp. 13 p. 175, 15 Corinthiis -es suas enumerans patiendum utique praefinivit (*II Cor. 11, 23 sqq.*). p. 176, 21 'superest corona ...' (*II Tim. 4, 8*), scilicet -is (*item gen.* -is: CYPR. epist. 60, 2 p. 693, 19. 73, 21 p. 795, 1 AVELL. p. 22, 27. *al.*; *ceterum cf. e. g.* CYPR. epist. 10, 5 p. 495, 5 coronas ... de -e purpureas. 39, 3 p. 583, 10 palmas domini et coronas ... -e meruerunt). ITALA Rom. 8, 18 (cod. d *al.*, *sim.* VVLG.) indignae sunt -es huius temporis ad futuram gloriam (*gr. παθήματα ut loco sequenti; cf. 8, 17* conpatimur *cum Christo*). II Cor. 1, 6 (cod. 78 *al.* = VVLG.) in tolerantia earundem -um, quas et nos patimur ([cod. d *al.* in sustentationem e. -um; *ad rem cf. p. 620, 41 sqq.*]. CYPR. epist. 6, 2 p. 481, 6 nos ad t. -is spiritus sanctus ... animavit. 37, 2 p. 578, 2. 80, 1 p. 840, 8 LVCIF. moriend. 2 l. 62 D. *al.*). CYPR. epist. 38, 1 p. 580, 7 victor in proelio -is *martyr* (Fort. praef. 5 p. 319, 16 PASS. Mar. Iac. 3, 4). 55, 20 p. 638, 21 peccata omnia -e purgasse (*cf. l. 18. 42*). 73, 21 p. 794, 18 numquid potest vis baptismi esse maior ... quam confessio, quam -o, ut quis ... sanguine suo baptizetur? (*in eadem re*: 73, 22 p. 796, 3 sanguine ... suo baptizatos et -e sanctificatos. AVG. epist. 265, 4. ORIG. in Matth. 16, 6 p. 484, 8 quod ... quis in -e remissionem accipit peccatorum, baptismum est [*gr. ὁ ὑπομείνας*]. *al.*). 76, 1 p. 828, 3 (*ad martyras in metallo constitutos*) participem me conputans vobis, etsi non -e corporis, consortio caritatis (HEGES. 3, 2 p. 186, 12). HIL. c. Const. 11 Paulinum beatae -is (confessionis *var. l.*) virum ... relegasti. GAVDENT. serm. 20, 4 G. Petrus et Paulus quorum -is natalem hodie ... ecclesiae concelebrant (*cf.* SACR. Leon. 308 diem gloriosae -is eorum ... veneramur. INSCR. christ. Diehl 1851 subscr. Vitalis martyris -is n⟨a⟩talis die. *sim. al.*). RVFIN. hist. 3, 30, 2 uxorem suam duci ad -em (*gr. ἐπὶ θανάτῳ*). EVCHER. pass. Acaun. 7 martyrum corpora post multos -is annos ... episcopo ... traduntur. PASS. Paul. 14 cum ... ad locum pergerent -is (16). *et saepe.* *β iusti quilibet, prophetae, patriarchae sim.* (*quasi praecursores martyrum vel Christi; cf. bε*): TERT. scorp. 8 p. 161, 26 o martyrium et sine -e perfectum (*adulescentium in fornace ut*: CYPR. epist. 6, 3 p. 483, 22 ne minor esset confessionis virtus sine testimonio -is. ZENO 2, 74 [1, 53, 1 L.]). CYPR. epist. 58, 6 p. 661, 18 nos ad martyrii triumphum suis -bus adhortantur Maccabaei (Fort. 11 p. 338, 17. 340, 20 AVG. civ. 18, 36 p. 311, 21 D. *al.*). patient. 10 p. 403, 27 Abel originem martyrii et -em iusti initians. HIL. in Matth. 20, 11 post -em Iohannis *baptistae* (*idem respicitur* AMBR. off. 3, 14, 89. *al.*). in psalm. 68, 5 sancto ... Iob post illum universarum -um ... bellum *fit revelatio* (PS. PHILO antiq. 8, 8 antequam percuteretur in -e. FVLG. aet. mund. p. 146, 12. *al.*). HIER. epist. 18A, 11, 1 Esaiae ... -em, qua sub Manasse interfectus est rege (in Is. 57, 1 sq. l. 56). AVG. civ. 18, 30 p. 297, 11 D. Ionas ... non tam sermone Christum, quam sua quadam -e prophetavit. *al.*

b *fere metonymice transfertur ad*: *α memoriam -is vel ipsam festivitatem martyris cuiusdam* (*cf. l. 47 sqq. et 1bγ*): CYPR. epist. 39, 3 quotiens martyrum -es et dies anniversaria commemoratione celebramus (AVG. serm. 37, 23 cuius *martyris* ... celebramus hodie -em. FVLG. RVSP. serm. 3, 1 F. *al.*). PRVD. perist. 11, 196 cum se renovat decursis mensibus annus natalemque diem -o festa refert. ALC. AVIT. hom. 25 tit. *homilia* dicta in basilica sanctorum Acaunensium in ... -e martyrum. *al.* *β narrationem -is libris conditam* (*addas fortasse titulos librorum inde a* PASS. Perp. [*ubi gr. respondet μαρτύριον*]. *adiungitur saepe gen.* martyrum. *cf. 1bδ*): PS. DAMAS. epigr. 77, 10 *martyrum* virtutes quem -o lecta docebit (CONC. Carth. a. 397 [Corp. Christ. 149] p. 43 l. 207 liceat ... legi -es martyrum, cum anniversari dies eorum celebrantur. VITA Melaniae [BHL 5885] 64 sancti Stephani [*gr. τὴν κοίμησιν*]. *al.*). HIER. chron. a. Abr. 2183 *Polycarpus et Pionius*, quorum scriptae ... -es feruntur. AVG. serm. 37, 1 in recitatione -is martyrum. SVLP. SEV. chron. 2, 32, 6 extant ... mandatae litteris ... martyrum -es. *al.* *γ locum -is eiusque monumentum* (*cf. l. 53*): PRVD. perist. 2, 550 *Romani visitant aedem Laurentii (527 sqq.); nos qui* sanguinis vestigia videre coram *non* possumus, caelum intuemur eminus: sic, sancte Laurenti, tuam nos -em quaerimus: est aula nam duplex tibi, hic corporis, mentis polo. ENNOD. opusc. 2, 91 p. 315, 20 si reverendae -is penetralia contigisset *visitator basilicae Petri* (*antea*: loca ..., de quibus ad superna transitur). *δ instrumentum -is, tormentum sim.*: INSCR. christ. Diehl 976, 6 (*describitur opus musivum*) sub pedibus ... iacet -o cuique *martyri* sua: ferrum flamma ferae fluvius saevumque venenum. *ε martyres*: VEN. FORT. carm. app. 1, 279 p. 378 Bethlemitica -o lactans (*sc. infantes innocentes, Matth. 2, 16*).

deriv.: passionabilis, passionalis, *?* passionicus, *?* passionista.

compos.: ante-, propassio.

passiolus *v.* phaseolus.

passiōnābilis, -e. *a* passio. *i. q. passioni subiectus*: CONC.[S] II 4 p. 147, 21 unam profitemur naturam et impassionabilis deitatis et -is carnis (*item* p. 150, 26 [*altera vers. II 2, 1 p. 36, 27* passibilis]).

compos.: impassionabilis.

passiōnālis, -e. *a* passio. 1 *i. q. passioni subiectus vel passionis capax; spectat ad affectiones*: *animi*: TERT. test. anim. 2 p. 136, 28 si deus ... irascitur, corruptibilis et -is est. adv. Val. 16 p. 196, 11 ut duplex substantiarum condicio ordinaretur, de vitiis pessima, de conversione -is (*cf. p. 608, 38*). *sensuum*: TERT. test. anim. 4 p. 138, 17 nihil mali ac boni sentire possis sine carnis -is facultate. 2 *i. q. pertinens ad passionem*: *in re medica, sc. ad morbum*: CAEL. AVR. chron. 1, 4, 83 -es coenotetes argui videbuntur, si utrum *phlebotomia* passioni conveniat, fuerit dubitatum. *in rhetorica, sc. ad affectum*: PRISC. rhet. 9, 28 p. 558, 14 sq. sunt ... quaedam adlocutiones morales, quaedam -es, quaedam mixtae: -es sunt, in quibus passio, id est commiseratio perpetua, inducitur, ut quibus verbis uti potuisset Andromache mortuo Hectore (*Hermog. progymn. 9, 46 παθητικαί bis*).

*?***passiōnicus**, -a, -um. *a* passio. *i. q. ad passionem pertinens*: GLOSS. IV 418, 23 pathologiam: -am rationem (*var. l.* ratio passionis *fortasse praeferenda, v. sub* pathologia).

*?***passiōnista** *nomen haeretici a* passio *derivatum, idem significans quod* patripassianus, *coni. Svennung, Orosiana, 1922, 191* PS. OROS. epist. Migne suppl. 2, 330 -as (Polionistas *trad.*).

passiphea *v. Onom.* (Pasiphae).

sturnorum **passitāre** *est vox* SVET. frg. 161 p. 253, 1 (*traditur etiam* parsi-, parri-, pardare).

passīvē *v.* 1. *et* 2. passivus.

1. passīvitās, -ātis *f.* *a* 1. passivus. *t. t. gramm. i. q. qualitas passiva*: 1 *spectat potius ad formam verborum* (*addas l. 53*): SACERD. gramm. VI 435, 17 'm' in 'r' mutatā -s fiet. 444, 9 *participia* temporis futuri activitatis, ut 'amaturus' aut ... temporis futuri -is, ut 'amandus'. 492, 6 (*inde* PROB. cath. gramm. IV 39, 32) secundam personam -is. 492, 20 imperativus modus -is (*inde* PROB. cath. gramm. IV 40, 8). PS. ASPER gramm. V 551, 17 *verbi significatio* neutra, quae habet speciem activae, sed non habet vim, quia non habet -em, ut 'curro'. 2 *spectat potius ad vim harum formarum* (*cf.* passio *IC2*): SACERD. gramm. VI 430, 3 sq. deponens dictum est ... vel quod activitatem in intellectu teneat et -em deponat vel quod -em in declinatione teneat et activitatem deponat vel *eqs.* (*in eadem re*: PS. PALAEM. gramm. V 542, 36). PS. ASPER gramm. V 551, 11 verbum est pars orationis actum aut -em cum tempore et persona significans.

2. passīvitās, -ātis *f.* *a* 2. passivus. *frequentat* TERT. (*cf.* 2. passivus).

i. q. status (qualitas) passivus: 1 *respectu locali, de natura stellae erraticae, passim vagantis*: TERT. nat. 2, 5, 15 dei non serviunt, ea igitur ⟨quae⟩ serviunt dei non sunt; aut doceant (*sc. qui sidera deos credunt*) vulgo fieri, ut de licentia passivita⟨tis liber⟩tas approbetur, de libertate dominatio, de dominatione divinitas intellegatur (*nisi abl.* -e *restituendum seclusa voce* licentia *ut glossema*).

2 *translate de statu, qui est*: **a** *communis, generalis*: TERT. apol. 9, 17 quantum liceat erroribus ad incesta miscenda, suppeditante materias -e luxuriae (*cf.*, *nisi ad d trahas*: SALV. gub. 7, 16 quantum ad -em libidinis pertinet, quis non coniugem in numerum ancillarum redegit? 7, 18 illi ... et minore ... crimine et minore ... numero criminum ac -e peccabant). anim. 4, 1 differentiae (*sc. voces differentes, ut 'nasci' et 'fieri'*) ... habent aliquando et -is commercia. pall. 4, 8 quantum denotatui -s offert? libertinos in *vestibus* equestribus *eqs.* **b** *casui vel libero arbitrio subiectus*: TERT. anim. 46, 2 vana in totum somnia Epicurus iudicavit ... in -e omnia spargens, ut eventui exposita et fortuita. adv. Marc. 4, 16 p. 472, 10 *deus* qui me nulla antehac institutione formaverit ..., -em sententiae meae permisit (*cf. p. 472, 25* pro meo ... arbitrio). **c** *inordinatus, confusus*: TERT. coron. 8 l. 25 *inter gentiles et Christianos* admittens quidem utensilium communionem, sed provocans eam ad rationalium et inrationalium distinctionem, quia -s (passibilitas *var. l.*) fallit obumbrans corruptelam conditionis, qua subiecta est vanitati. adv. Hermog. 41, 1 (*de motu materiae librato*) haec turbulentia et -s non est, sed moderatio *eqs.* PACIAN. (?) sim. serm. carn. p. 119, 11 cum ... generalitas -e diffusa discretionem specialitatis excludat (*an ad a?*). **d** *effrenatus sim.*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*hucine* SALV. *ex a?*): TERT. adv. Val. 30 p. 206, 9 nobis quidem vae, si excesserimus ... disciplinae iugum ...; illi *Valentiniani* vero de -e vitae et diligentia delictorum generositatem suam vindicent, blandiente suis Achamoth, quoniam et ipsa delinquendo profecit.

passīvitus *adv.* *a* 2. passivus. *i. q. passim, vulgo*: TERT. pall. 3, 7 *indumentorum variae formae* quarum pars gentilitus inhabitantur, ceteris incommunes, pars vero -s, omnibus utiles.

passīvoneuter, -tra, -trum. *a* 1. passivus *et* neuter. *de verbis, quae in praesenti formas passivas, in aliis temporibus neutras exhibent*: PHOC. gramm. V 431, 8 *verba* sunt ... -a superioribus (*sc. neutropassivis*) contraria haec sola: 'comperior, mereor, devertor'; nam in praeterito 'comperi, merui, deverti' ... proferuntur.

1. ᴿpassīvus, -a, -um. *a pati sec. gr. παθητικός, cf.* ISID. *sub 1aβ.* GLOSS. II 142, 50 -um: *παθητικόν* (391, 49 *inverso ord.*). *inde a* FESTO, PLIN. *mai.*, APVL. (*philos.*), *saepissime apud gramm.*

1 *technice*: **a** *in arte grammatica i. q. statum patiendi indicans* (*sc. -ae sunt formae quaedam verborum et participiorum*): *α accedente subst.*: FEST. p. 277 'reor': existimo, et quaecum⟨que ab eo declinantur,⟩ quorum -a aucto⟨ritas est⟩. PLIN. dub. serm. frg. Pomp. gramm. V 234, 3 ⟨quando vis quasi -am significationem introducere,⟩ dativum fac: 'adulor illi' ([*suppl. Keil sec. praecedentia* quando ... activam s. *eqs.*; *cf.* PLIN. *sub β*]. PORPH. Hor. serm. 2, 2, 124. PROB. inst. gramm. IV 156, 11 genus sive qualitas verborum octo his s. intellegitur, id est activa, -a *eqs.* AVG. gramm. V 514, 39 participium a s. -a. *al.*). SACERD. gramm. VI 429, 28 genus in verbis, id est species vel adfectus vel significatio, dividitur in novem: activum, -um *eqs.* (PROB. inst. gramm. IV 139, 2 MAR. VICTORIN. gramm. VI 198, 4. *al.*). 442, 5 species verborum ... 'r' ... terminatorum -a *ut* 'amor' (PRISC. gramm. II 374, 1. *al.*). 443, 31 participia a verbo activo veniunt temporis praesentis ut 'docens' ..., de -o temporis praeteriti ut 'doctus' (DON. gramm. IV 359, 15 v. activo et neutrali ..., -o, communi et deponenti. 387, 29 participia a verbo ... -o. AVG. quaest. hept. 2, 154, 2 activum v. pro -o ponens. FAVST. REI. grat. 2, 1 p. 59, 22. *et saepe*). PROB. inst. gramm. IV 181, 16 a qualitate -a. CHAR. gramm. p. 195, 22 B. per -um modum ablativo utimur (338, 2. *al.*). 346, 12 declinationem (SERV. Aen. 1, 104. 194. *al.*). SERV. auct. Aen. 1, 42 participium -um pro activo (SCHOL. Ter. p. 67, 8. *cf. l. 24. 29. 41sqq.*). *al.* *β non accedente subst.* (*potius pro subst. l. 41. 46*): PLIN. dub. serm. frg. Pomp. gramm. V 227, 26 activum est quod alio patiente nos facimus, -um est quod alio faciente nos patimur. SACERD. gramm. VI 438, 26 eiusdem *verbi* -um, 'doceor' *eqs.* DON. Ter. Andr. 156, 1 participium a -o (*sim.* SERV. auct. Aen. 1, 73. *al.*; *cf.* CHAR. gramm. p. 346, 19 B. in -is participia praesentis temporis non sunt). Hec. 572 ab activo 'queo' -um facit 'queor'. CHAR. gramm. p. 323, 11 B. verba quae ex forma agendi in -um perfecto vertuntur *ut 'soleo solitus sum'* (*sim.* 324, 1 quorum perfectum in -um deducitur). 332, 16 *quae* ex sese parere -um non possunt, sed per tertiam personam -am significationem exprimunt velut ... 'noceo tibi, nocetur mihi a te'. MACR. exc. gramm. V 605, 11 ἐποίουν, ἐχρύσουν ..., quae fiunt in -o vel -o similibus ἐποιούμην ἐχρυσούμην. 621, 17 -a Graecorum quae in *μην* exeunt. CLEDON. gramm. V 57, 14 *coniugatio* tertia correpta in -o ... 'e' habet correptam, ut '... legeris'. 58, 5 activum verbum est quod 'o' habet et addito 'r' -um facit. PRISC. gramm. II 506, 9 infinitum -i (III 232, 14). III 270, 14 reciproca ... sive sui -a, quae ἰδιοπαθῆ vocant Graeci *ut 'rubeo', 'horreo' sim.* ISID. orig. 1, 9, 7 dicuntur ... -a, quia patiuntur, ut 'verberor'. *al.*

b *cetera exempla* (*in philosophia praeter* PRISC. *sub β*): *α i. q. passionibus subiectus*: APVL. Socr. 13 p. 148 daemones sunt genere animalia ..., animo -a (*de eisdem ibid. iterum* [*postea*: turbationibus mentis obnoxii]. AVG. civ. 8, 16 p. 345, 7 D. *et saepius apud eundem, cf.* animus -us *daemonum ibid.* 8, 17 p. 347, 17. 9, 10 p. 381, 29). ARNOB. nat. 2, 26 p. 98, 4 M. quicquid ... causa ingruente nonnulla ... mutatur et vertitur ..., id necesse est iudicari naturā esse -um. 2, 31 p. 103, 23 *animas* -as atque interibiles. *n. pro subst.*: BOETH. top. Arist. lat. 148a20 in quibus apponitur effectivum aut -um, necesse est dissonare in forma diffinitionem; impassibiles enim et immobiles videntur esse formae (*gr. τὸ ... παθητικόν*). *β i. q. passiones excitans*: PS. AVG. categ. 12 (115 M.-P.) tertium *genus qualitatis est* -ae qualitates sive passiones ([*in enumeratione; simul ad γ pertinet*]. *ibid.* 119 M.-P. -ae q. et passiones, quae sunt huiusmodi: austeritas, caloratio ... quae non idcirco -ae dicuntur quod patiantur aliquid, sed quod faciant passiones [*gr. 9 a 28 παθητικαὶ ποιότητες. quae seq. v. sub γ*]). PRISC. rhet. 2, 7 p. 552, 34 *dissolutum* est enim -um, id est affectus animi commovens (*Hermog. progymn. 2, 19 παθητικόν*). *γ i. q. passionibus effectus*: PS. AVG. categ. 12 (120 M.-P.) -ae autem qualitates rectius dicuntur albedo et nigredo ..., quae animae vel corporis passione nascuntur ...; (121) hae ... qualitates si in corpore perseverent, ... q. -ae censentur; sin vero ... *cito discedunt*, passiones eas potius nominamus ...; (122) erit igitur inter -as q. et passiones ista discretio, quod passiones ... facile commutantur, -ae vero q. ... perpetuo perseverant (*gr. 9b10 παθητικαὶ ποιότητες. aliter sub β*).

2 *usu vario i. q. subiectus passioni, vitiis* (*m. pl. pro subst., v. etiam 1ba. vix huc p. 625, 10; cf. p. 625, 18*): PHILO quaest. in gen. 4, 170 -is sequitur confusio, erubescentibus eis, quod pessima bonis anteponant (*antea*: amator vitiorum; *vers. armen.*: *eos qui in vitio sunt* [*v. Petit, comm. ad l.*]).

pro subst. exstat p. 623, 64. 84, ceterum v. p. 623, 38.

adv. ᴿ**passīvē.** *i. q. modo passivo*: *in titulo describitur actio mulieris passioni, sc. maerori, subiectae*: INSCR. christ. urb. Rom. 18469, 7 (*ante a. 359? [cf. ibid. 18472]. versus rudissimi*) coniugem passi⟨v⟩e secuta est (*'uxor dolens ... maritum funere prosecuta est' Ferrua*). *in arte grammatica*: CHAR. gramm. p. 230, 3 B. participium ... active vel -e aliquid significans. 379, 11 hoc ... verbum (*sc.* luctor *παλαίω*) apud nos -e effertur, apud Graecos active (DOSITH. gramm. VII 430, 1. *al.*). PRISC. gramm. II 382, 6 'machinata' -e dixit (383, 2. *al.*). 386, 4 'delargitur' -e protulit (413, 16. *al.*). 413, 7 *gerundium* -e posuit. III 223, 20 ἰδιοπαθῶς ⌊id est sui -e⌋ (⌊ ⌋ *del. Hertz. cf. p. 623, 54*). *al.*

deriv.: 1. passivitas.

compos.: neutropassivus, passivoneuter.

2. passīvus, -a, -um. *a* pandere (passum); *cf.* passim. *legitur inde a titulis saec. II l. 29. p. 625, 34,* APVL. met., TERT. (*decies, cf.* 2. passivitas). [*vix sard.* passíu. *cf. M.-L. 6269 et Faré, Postille. Wagner II 232. St.*] [*suppl. e coni. inc. Oehleri* TERT. nat. 2, 2, 5. *falso trad.* PS. DIOSC. Vind. 3, 143 p. 152, 14 *ῥούβια πασσίβα, ubi σατίβα corr. Wellmann* (*cf. lat. Diosc. 3, 155 p. 440, 9* seminatum).]

significatur id, quod passim est vel fit: 1 *vigente quodammodo respectu corporeo vel locali de iis*: **a** *quae constant ex variis partibus vel fiunt adhibitis participibus variis, fere i. q. promiscuus, confusus sim.*: APVL. met. 6, 10, 3 discerne seminum istorum -am congeriem (*1 granis variis* commixtis ... acervatim confusis in unum grumulum). INSCR. Dessau 5186, 10 (*aet. imp. Comm.*) in edendo muner(e) gladiatorum, venatione -a (5054, 7 v. pass(iva) [*perperam intellegebatur* passerum, *sc. marinorum*, CIL X 3704] denis bestis et IIII feris dent(atis). *ad rem cf. CIL VIII 7969, 5* [*aet. imp. Comm.*] v. vari gen(eris) dentatar(um) ferar(um) *eqs.*). TERT. adv. Marc. 1, 20 p. 315, 26 (*respicitur Gal. 2, 12*) -um ... convictum *inter Iudaeos et Graecos* (*cf.* CONC. Carth. a. 345–348 [Corp. Christ. 149] p. 7 l. 124 communio ... -a). **b** *quae ubique fiunt, quoquoversus diriguntur, fere i. q. effusus, vagus*: HIER. in Os. 4, 13 in lege praeceptum est, ut non sacrificetur domino, nisi in loco quem elegerit dominus (*deut. 16, 5 sq.*), ... ne ... -a ... religio austeritatem ... verae religionis evertat. RVFIN. Basil. reg. praef. 1 *monasterium* hinc atque hinc -i et incerti maris unda circumluit (*cf. imag. infra l. 69*). AVG. c. Adim. 24 p. 182, 33 hoc (*sc. crastinum non curare, Matth. 6, 25 sqq.*) inplent vagi Romanorum, quos -os appellant, qui annona cottidiana satiato ventre ... donant statim quod restat. CASSIAN. conl. 1, 5, 1 -us obtutus (*sim.* PETR. CHRYS. serm. 139, 2 vagus oculus, -us intuitus. *cf. p. 625, 20*). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 38, 4 G. *aves* quamlibet naturali libertate -is per diversa rapiantur excursibus (passibus *var. l.*, pascuis *Glorie*). *dubium utrum huc pertineat necne*: LIB. col. I p. 248, 23 L. limites -i (*in capite de limitum nominibus*).

2 *praevalente vi incorporea et translate*: **a** *generatim*: *α de rebus*: ① *quae indiscrete ad omnes pertinent, communes, generales sunt*: APVL. met. 9, 36, 4 canes ... villaticos ... transeuntium viatorum -is morsibus alumnatos (passib(us) *trad.*). TERT. adv. Marc. 1, 7 p. 298, 18 de nomine dei ... -o et in alios *deos* quoque permisso. pudic. 2 p. 223, 27 paenitentiae subsidium suis condicionibus determinatur sine -a concessione et ipsae prius causae eius distinguuntur sine confusa propositione (*cf.* HIER. epist. 120, 1, 5 apostolus -am in omnibus misericordiam probans [*Gal. 6, 10*]). uxor. 1, 2 l. 13 per licentiam tunc *apud patriarchas* -am *plures uxores ducendi*. HIER. adv. Rufin. 2, 22 -a (passim *edd. vet.*) contra omnes detractio (*opp.* specialiter). ⓘⓘ *quae alicuius libero arbitrio vel casui subiectae sunt*: TERT. nat. 2, 1, 12 ⟨-a⟩ et municipalis adoptatio *deorum variorum* (*si recte suppletur sec.* 2, 1, 14; *cf.* 2, 1, 13 apud populos -a omnia, quia voluntaria). monog. 6, 2 Abrahae te filium exhibe; non enim -us tibi census est in illo: certum tempus est, quo tuus pater est (*6, 3* non potes illum patrem agnoscere nisi tunc, cum deo credidit; *respicitur Gal. 3, 6 sq.*). PALLAD. c. Ambr. fol. 343ᵛ, 12 facilem ac -am et non libratam ... aedificationem tuam (*quae praecedunt v. p. 614, 28*). HIER. in Matth. 11, 16 l. 152 libera ... intellegentia et allegoriae interpretatione -a. 12, 45 l. 606 ut contextus loci non -us et vagus in diversum fluctuet. IVLIAN. in Iob 5, 6 non sunt -is casibus imputanda (*antea*: nec ... fortuito proveniunt). ⓘⓘⓘ *quae inordinatae, confusae sim. sunt*: PS. ORIG. tract. 4, 12 B. *circumcisionis triplicem rationem* ne quasi -a voce confunderim, ... singula quaeque ... explicabo (*nisi ad l. 50*). PS. HIL. libell. 3 p. 73, 13 *deus non simul fecit omnia*, ut ordinata ... universa pro suo gradu et honore prosequerentur, et ne -a et nulla inter se antiquiora inhonorifica permanerent. FAVSTIN. trin. 1, 9 'ego in patre et pater in me' (*Ioh. 14, 10*), non utique per quandam -am confusionem, sed *eqs.* (EPIST. pontif. 669 Schwartz p. 108, 30 tam -a rerum c. atque commixtio, ut nulla ... sit ... certa discretio).

β de animantibus (manibus FIRM.), *qui passim inveniuntur, fere i. q. vulgaris, ignobilis*: TERT. carn. 24 l. 22 qui alium faciunt Christum, alium Iesum, ... alium in secessu montis ... sub tribus arbitris clarum, alium ceteris -um ⌊ignobilem⌋, ... alium passum, alium resuscitatum (⌊ ⌋ *fort. delendum ut glossema, varia supplenda temptavit*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Evans, 1956, ad l.). adv. Val. 5 p. 182, 6 cum archetypis ... principalium magistrorum, non cum adfectatis ducibus -orum discipulorum. FIRM. math. 8, 6, 13 *quidam* seditionibus oppressi et -is popularium manibus dissipati interibunt, ut mortis eorum auctores non inveniri possint. CONC. Carth. a. 345—348 (Corp. Christ. 149) p. 4 l. 49 -a corpora quae sepulturae tantum propter misericordiam *traduntur* (*opp.* martyrum dignitatem). HIER. epist. 72, 3, 2 ut *Salomon* septingentos habuerit uxores et trecentas concubinas et adulescentulas et scorta -a, quorum non erat numerus. *m. pro subst.*: SCHOL. Iuv. 3, 279 quomodo Achilles maestus fuit pro Patroclo, quando occisus est, sic -us *maestus est*, si neminem ceciderit (*i. q. lugens intellexit Wessner in indice vix recte*). 8, 182 ('quae turpia cerdoni *sunt*') populari, -o (*ibid.* turpem, vulgarem).

b *speciatim in re veneria fere i. q. effrenatus sim. vel vagus, inconstans* (*dub. var. l.* -i *pro* pessimi OPTAT. serm. 11 Migne suppl. 1, 293 [*v. ed. crit. Revue des Sciences Relig. 2, 1922, 287*]. *huc traham* GLOSS. III 333, 73 [*in capite* de moribus humanis] ἄτακτος: -us [*antea*: ἄ.: immoderatus]. *vix recte* 1. passivus, *notione q. e.* παθικός *intellexit Dressel, Lexikal. Bemerkungen zu Firm. math., 1882, 30*): FIRM. math. 4, 13, 4 *constellatio quaedam* facit -is libidinum cupiditatibus notos et vitiosis voluptatibus deditos (5, 1, 16 amorum illecebras oculorum -is c. incurrens [*cf. p. 624, 43*]. 6, 26, 6 [*postea*: mariti errantis peccata]. 8, 25, 4). 4, 15, 7 faciet -os in coitu et qui numquam in uxorum amoribus perseverent. 7, 14, 3 -os amatores (*opp.* fido ... affectu). 8, 23, 3 meretrices ..., quae pudorem suum -is libidinum conversationibus vendant. 8, 30, 2 -a libidinum nundinatione. HIER. in Ezech. 16, 32 l. 383 luxuriam et -am libidinem. CHROMAT. in Matth. 24, 1, 3 E.-L. (*ad 19, 6* quod ... deus coniunxit in unum, homo non separet) quo dicto -am Iudaeorum licentiam ... damnavit (*var. l.* pessimam. *cf. 24, 1, 1* populi carnalis effrenata voluptas; *vix ad p. 624, 58*).

m. pro subst. exstat l. 9. 23. p. 624, 41.

adv. **passīvē.** *i. q. modo passivo, sc.: promiscuo*: IVS colleg. eborar. (CIL VI 33885) 11 a curatorib(us) praestari ... ⟨panem et⟩ vin⟨um et⟩ caldam -e iis, qui ad tetrastylum epulati fuerint (*sim.* 13. 15. 16). *incompto*: APVL. met. 11, 3, 4 crines ... per divina colla -e dispersi molliter defluebant. *arbitrario, ut unicuique placet*: TERT. ieiun. 2 p. 275, 27 quae *stationes ieiunii* et ipsae suos quidem dies habeant ..., -e (*ed. Gelenii*, passim *ed. Mesnartii*) tamen currant neque sub lege praecepti (*antea*: indifferenter ieiunandum ex arbitrio). *vago, devio* (*an inordinato, incerto? vix ad* 1. passive): CHIRON 122 *iumentum febricitans* gracilis fiet ac -e ambulabit (*postea*: in obliquo inambulabit).

deriv.: 2. passivitas, passivitus.

cf. Onom.

1. passo, -āre. *verbum intensivum a* pati, *cf. l. 47* perpesso. GLOSS. II 391, 52 πάθω patior pass⟨o⟩ (*corr. ed. Stephani*). 467, 3 ὑπομένω tolero fero -o sustineo patior perpesso perfero. [*falso legebatur olim pro* quassaverint THEOD. PRISC. eup. faen. 90.]

[**2. passo,** -āre. *vix recte trad.* GLOSS. V 276, 6 censare: -are (cessare: pausare *emend. Heraeus*).]

passor, -ōris *m.* *testatur nullo allato exemplo* PRISC. gramm. III 505, 6 *a 'pandendo'* nomen verbale -r.

[**passurasse:** ἀνέζασθαι GLOSS. II 142, 49 (passuras ⟨es⟩se: ἀνέξεσθαι *emend. Niedermann, Contributions, 1905, 13*).] *Kruse.*

1. passus, -a, -um *v.* patior.

2. passus, -a, -um *v.* 2. pando (*etiam pro subst.*).

3. *passus, -ūs *m.* *a* pandere (*item* NON. p. 370, 19 PRISC. gramm. III 505, 9 PS. ASPER gramm. suppl. 56, 18). *scribitur* pasus CIL III 15053. INSCR. Année Epigr. 1966 n. 217 (*a. 236?*). *notatur*: pass CIL XIV 3695a. INSCR. Ephem. Epigr. VIII p. 100 n. 374. *l. 68 et saepius in codd.* (*de codicibus Caesaris v. Meusel, Lexicon Caes., s. v.*). p LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 20. 26. 67. *al.* (*perscriptum ibid. l.* 50). VRSON. (CIL I² 594) 91, 3 (*perscriptum* 74, 14). *et passim in titulis, plerumque in iunctura* m p; p *tantum, sc. signis numerorum milia indicantibus*, LEX colleg. aq. (CIL VI 10298) 8 VAL. MAX. 1, 8, 2 *et saepissime apud* PLIN. nat. *in miliariis sim. notae sollemnes sunt* m p (*in ligatura* CIL III 15201, XVII 2, 329 [*a. 251/3*]. *al.*), *sed saepe aut* p *aut utraque littera omittitur; notae rariores, quas in schedis nostris invenimus*: mil pass INSCR. Année Epigr. 1922 n. 5 (*a. 200/1*); mil p CIL VIII 10022 (*a. 245/6*). *al.*; mi p CIL XVII 2, 411 (*a. 46*); *ordine inverso* p m CIL VIII 22340 (*aet. Diocl.*). 22370 (*aet. Hadr.*). INSCR. Année Epigr. 1904 n. 64 (*a. 181*). *al.* *denique animadvertas de nota* p *non ubique liquere, utrum* -us *an* pedes *intellegendi sint, e. g.* CIL I² 1847 III 10875, *ob eamque rem etiam confusiones in codd. ortas, v. e. g. Klotz, Cäsarstudien, 1910, 212 sqq.* *de formis*: *gen. plur.* passum PLAVT. Men. 177 (*metro firmatur ut*: Truc. 334 LVCIL. 114. 506 MART. 2, 5, 3). CIL X 6854 (*a. 216*). *et saepius in codd., e. g. p. 627, 68. 628, 1. 75; et* -uum *et* -um *praebent cod. P et V* LIVII. *secundae decl.*: *nom. plur.* -i CIL IV 1714. ITIN. Theod. 7 (*iuxta* -us); *acc. plur.* -os PEREGR. Aeth. 2, 1. 21, 4, *in var. l. e. g.* COLVM. 6, 2, 5. 6, 6, 3. *de notione*: NON. p. 370, 19 -us dicimus, quod gressibus mutuis pedes patescunt. CHAR. gramm. p. 55, 7 B. -s βῆμα ἀνδρός. ADNOT. Lucan. 4, 271 -s dicitur spatium, quod inter pedes est ambulantis (*sim.* PRISC. gramm. III 505, 9). METROL. *v. p. 630, 76.* GLOSS. βῆμα. GLOSS.[L] II Philox. PA 129 -s βῆμα τὸ ἐν τῷ ποδ[ε]ί. 142 -s: διάστημα. *legitur in versibus inde a* PLAVTO, ENN., LVCIL., LVCR., VERG. (*raro notione mensurae, sc.* PLAVT. *ter.* LVCIL. *bis.* VERG. Aen. 11, 907 MART. 2, 5, 3 IVVENC. 1, 555); *in oratione prosa plerumque notione mensurae inde a* CATONE, COEL., CIC., *saepe in corp. Caes. et apud* LIV., PLIN. nat.; *gr.* πάσσος *et* πάσσον *exstant in scriptis Heronianis* (*v. Hultsch, Metrol. script. rel. I p. 9 sq. 50*). [*val.* pas; *it.* passo; *sard.* passu; *raet.* pas; *francog.* pas; *franco-prov., prov., vasc.* pas; *cat.* pas; *hisp.* paso; *port.* passo. *cf. M.-L. 6271. Battisti-Alessio IV 2795. Wagner II 232. Wartburg VII 736 sqq. Corominas² IV 420. Machado³ IV 319. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* passim (*e. g.* VARRO rust. 3, 12, 2 GERM. 188 PLIN. epist. 10, 96, 10) *et* pes (*v. p. 625, 73*).]

I *de expansione pedum*: **A** *vigente vi actionis i. q. gressus, gradus* (*varias metonymias v. sub 3*): **1** *proprie de actione gradientium vel currentium* (*natantium l. 27, stantium l. 56, siderum l. 23. 45; sing. fere de serie -uum dicitur, de uno l. 69, aliter l. 56*):

a *animalium*: ENN. ann. 71 campum celeri -u permensa *lupa*. PANEG. in Mess. 93 equum ... derecto contendere -u (*item equorum*: SIL. 17, 530 *equa* moderanda cito ... -u. QVINT. inst. 9, 4, 113 equorum cursum delicati minutis -bus frangunt. COLLECT. Arian. hom. 11, 2 altis -bus *incedunt*. ENNOD. carm. 2, 109, 9 *Pegasum* formosum, -bus aptum. GREG. M. epist. 11, 26 p. 289, 11 -um movere noluerunt). MANIL. 5, 694 Arctos ad sua perpetuos revocat vestigia -us. SIDON. epist. 8, 6, 11 capreas ... -bus raris ... prosequuntur *canes*.

b *hominum vel deorum*: **α** *abl.*: (I) *sine attributo*: CIC. Marcell. 5 terras citius -bus cuiusquam *non* potuisse peragrari. MANIL. 5, 426 *Delphino natus* in aquas rectus veniet -u[m]que natabit. SIL. 4, 460 *Scipio* Gradivum -bus aequat. PS. AVR. VICT. epit. 14, 4 qui *Hadrianus* provincias omnes -bus circumierit. CLAVD. DON. Aen. 8, 220 p. 147, 6 *non* -bus, sed veloci cursu ... tetendit ad montem. ARATOR act. 2, 156 incedens -bus *Paulus*. *al.* (II) *cum attributo, quo fere modus gradiendi illustratur*: VERG. Aen. 2, 724 sequitur ... patrem non -bus aequis (*inde* SEN. apocol. 1, 2. *cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 37 aequali). 6, 263 ducem haud timidis ... -bus aequat. 7, 157 rapidis ... feruntur -bus *legati* (VAL. Fl. 6, 489. 8, 54 SIL. 1, 65 STAT. Theb. 3, 410 SVLP. SEV. dial. 2, 3, 9. *al.*). PRIAP. 78, 4 inpigro celer -u ... venire. Ov. am. 3, 1, 11 venit et ingenti ... Tragoedia -u (met. 13, 776. AVIEN. Arat. 566 [*gr. 253* ἴχνια μηκύνει]). met. 1, 532 *Apollo* admisso sequitur vestigia -u. 3, 175 non certis -bus errans (VAL. FL. 4, 140). 3, 277 curva trementi membra tulit -u. 10, 49 incessit -u ... tardo (SIL. 7, 132. 13, 614). 11, 64 coniunctis spatiantur -bus ambo (*cf.* VAL. FL. 7, 374 iuncto ... -u). fast. 2, 741 cito -u petitur Lucretia (SIL. 8, 126 AMM. 18, 6, 17. 19, 9, 5. *al. apud eundem. cf.* SEN. Phaedr. 1001 citatis -bus [SIL. 12, 172]). trist. 5, 8, 15 -bus ambiguis Fortuna volubilis errat. *al.* MANIL. 1, 389 Oriona ... extento surgentem ad sidera -u. LVCAN. 4, 271 effuso ... decurrere -u. VAL. FL. 3, 61 Bellona ... -u ... movens orichalca sonoro. 3, 357 -bus aegris. 5, 351 tacito ... procedere -u (SIL. 15, 615 CLAVD. 28, 509). 5, 375 paulum ... reductis -bus ... stupuit *Medea*. STAT. Theb. 4, 257 puerum ... tenero signantem gramina -u. 5, 655 longo rapit arva ... -u (PHYSIOGN. 5 [*inter indicia corporis masculini*] -bus l. est. 75). 10, 383 eunt ... magnis -bus (12, 220). *al.* APVL. met. 2, 3, 6 paucis admodum confectis -bus. IVVENC. 2, 715 *daemon* venenatis conlustrat -bus oras. AMM. 14, 2, 2 sese ... suspensis -bus iniectantes in scaphas (31, 11, 4). 26, 6, 18 festinatis -bus. *al.* *de positione resistentis* (*cf. vol. VI 2, 2145, 16 sqq.*): Ov. Pont. 2, 6, 21 referre pedem nec -u stare tenaci.

β *exempla cetera* (*huc fortasse p. 627, 46*): LVCR. 4, 827 ut proferre queamus proceros -us (*sim.* 4, 877). Ov. epist. 10, 72 (*loq. Ariadne*) quae regerent -us, ... fila dedi. met. 12, 137 retro ... ferenti aversos -us ... lapis obstitit. 14, 120 ferens lassos ... -us. MANIL. 5, 639 *Equo natus* poterit ... videri mentitus -us et campum tollere cursu. GERM. frg. 3, 17 Aegoceros ... gelu fallit vestigia -us. VAL. FL. 3, 486 Hylas ... -us ... moratur iniquos *Herculis*. SIL. 12, 512 quantum humani possunt se tendere -us, ... accelera. STAT. Theb. 3, 454 Melampus associat -us *Amphiarao*. CLAVD. DON. Aen. 6, 260 p. 544, 18 ut Sibyllae -bus suos gressus aequaret. PHYSIOGN. 75 parvi ... et restricti -us ... parci, parvae mentis sunt. EVSEB. EMES. serm. 27, 24 -us vitantes *superstitione quadam*. PALLAD. hist. mon. I 5 p. 266[C] cum episcopos ... ne uno quidem -u prosequeretur (*cf.* II 8 p. 353[B] nec -um pedis, *gr. p. 41, 15 B.* βῆμα ποδός). *al.*

2 *in imagine et translate* (*v. etiam l. 21; accedit* tamquam *p. 627, 8,* quasi *p. 627, 9*): **a** *de actione rerum, quibus quasi persona tribuitur* (*cf. l. 37. 44 sq.*): Ov. met. 15, 212 senilis hiems tremulo venit horrida -u. trist. 3, 7, 36 *senectus* strepitus -u non faciente venit. 4, 10, 27 tacito -u labentibus annis (*cf.* 5, 10, 6 peragit lentis -bus annus iter). STAT. silv. 4, 5, 58 plura pones vocibus et modis -u[m] solutis (*cf. e. g.* 2, 7, 22 vinctae pede vocis et solutae. *codd. rec. et edd. plerique* passim, *sive 'promiscue' sive 'omni tempore' intellegentes*). CARM. laud. dom. 2 queritur ... promissa dei lento procedere -u. PS. AVG. serm. ed. Mai 1, 1 *in paradiso* luxuriosis -bus deambulant flumina. COD. Iust. 5, 3, 20, 6 ut aequis -bus utraque ambulet tam dos quam donatio. **b** *de actione hominum* (*vi meton. i. q. gradus scalae p. 627, 6 sqq. 9 sq. intellegit Henssellek, Sitz. Ber. Wien. Ak. 376, 1981, 24 sq.*): SEN. epist. 104, 23 *homo mundum* quantum mortalium -bus (-us *var. l.*) licet sequitur aemulatur-

[*Zoppi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que. Plin. nat. 2, 18 hac *via* nunc caelesti -u . . . vadit . . . Vespasianus . . . fessis rebus subveniens. Stat. silv. 5, 3, 161 numquam -u breviore relinqui *post Homerum.* Rvfin. Orig. in cant. 1 p. 102, 18 animae . . . currunt . . . non leni gradu nec tardis -bus, sed rapido cursu (patr. 1, 1 S. eo, quo vocas, . . . pervenire). Avg. civ. 18, 18 p. 277, 26 D. fidei -bus . . . in deum vivum proficiendo (epist. 112, 3 certis f. -bus innitentes atque ascendentes). in euang. Ioh. 63, 2 de inventis ad invenienda tamquam -bus innitamur. perf. iust. 3, 6 ut rectis -bus ambulet *homo.* retract. 1, 6, 6 per corporalia . . . ad incorporalia quibusdam quasi -bus certis . . . pervenire. vera relig. 26, 49 ad summam . . . legem -bus rationis innititur. Greg. M. moral. 5, 20 temporalia . . . cogitationum -bus sequuntur. 6, 25 desideriorum -bus lucris mundi *inhiare.* *al.*

3 *metonymice ponitur fere pro: vestigio*: Ov. epist. 18 (19), 27 (*loq. Hero*) saepe tui, specto, si sint in litore -us. *pede* (*huc vergit p. 626, 50*): Ov. met. 10, 654 posse putes illos, *sc. Atalanten et Hippomenen,* sicco freta radere -u (Prvd. perist. 5, 478 ut *Christus* terga calcans aequoris s. mearet -bus). *cursu*: Plin. nat. 2, 33 *sidera errantia* adverso . . . ire motu per suos quaeque -us. *? gradu scalae: v. p. 626, 82.*

B *vi actionis fere evanida est genus mensurae, quae indicat intervallum a puncto, unde pes tollitur, usque eo, ubi idem denuo ponitur* (*cf. l. 40. p. 625, 81. alii mensuram primitus expansionem bracchiorum indicasse putant, quoniam verbum* pandere *saepius bracchia sim., raro pedes pro obi. habet [v. p. 194, 35 sqq.]; sed exempla infra sub IIA collecta vix vestigia usus prisci praebent neque hanc opinionem probare possunt pauci loci, ubi gr. respondet* ὄργυια, *sc. p. 629, 15. 17. de usu elliptico sing.* mille *et plur.* milia *v. vol. VIII 979, 78 sqq.; saepe etiam vox* mille, milia *omittitur, e. g. apud* Plin. nat. *et in miliariis*): **1** *generalia quaedam, sc. -s comparatur cum aliis mensuris*: Vitr. 1, 6, 9 ducentorum quinquaginta duum milium stadium, quae fiunt -us trecenties et decies quinquies centena milia (Colvm. 5, 1, 6 stadium . . . habet -us cxxv *eqs.* Plin. nat. 2, 85. 2, 247. 5, 63 Metrol. p. 138, 17 sq.). 10, 9, 4 efficiet spatia pedum milia quinque, id est -us mille (Colvm. 5, 1, 4. 5. -s pedes habet v. 5, 1, 6 Lib. col. I p. 245, 11. 14 L. Pol. Silv. pond. mens. chron. I p. 549, 3 sq. Isid. orig. 15, 15, 2). Amm. 16, 12, 8 quarta leuga . . . et decima, id est unum et viginti milia -uum (Hier. in Ioel 3, 18 l. 344 cum et Latini mille -us vocent *spatia* et Galli leucas et Persae parasangas et rastas universa Germania. Metrol. p. 138, 20. *v. etiam vol. VII 2, 1196, 78 sqq. 1197, 5 sqq.*). Isid. orig. 15, 15, 2 pertica -us duos *habet* (Metrol. p. 136, 16 duo gressus -um, duo vero -us decimpedam perticam faciunt). *cf. etiam p. 629, 1.*

2 *exempla secundum res metiendas digesta*: **a** *proprie, sc. vi locali; spectat ad*: α *longitudinem itineris confecti vel conficiendi, motus* (*cf. etiam l. 76, de via munienda sim. v. p. 628, 56 sqq.; exempla selecta post* Cic.): Plavt. Bacch. 832 sequere hac me . . . :: quo gentium? :: tris unos -us (*nisi pertinet ad A*). Lvcil. 506 *equus,* milli -um qui vicerit atque duobus. Cic. Quinct. 78 dcc milia -uum ambulare (Colvm. 6, 2, 5 per mille -us. Scrib. Larg. 15 Plin. nat. 20, 11. *al.*). 79 dcc milia -um conficiuntur (Svet. Iul. 57 Apvl. met. 10, 35, 3 Veg. mil. 1, 9. *vix huc p. 626, 52 sq.*). *al.* Galba Cic. fam. 10, 30, 1 processeram millia -us centum (10, 30, 3 Caes. Gall. 4, 11, 4 civ. 3, 76, 4). Caes. Gall. 4, 23, 6 progressus (*saepius, v. p. 629, 82*). Liv. 32, 23, 10 traiectus inde Corinthum septem fere milium -uum (Plin. nat. 3, 19. 129. *al.* Frontin. strat. 3, 13, 6). 44, 35, 17 descensus . . . trecentorum ferme -uum erat (Mela 1, 73). Plin. nat. 4, 14 Alpheus navigatur $\overline{\text{VI}}$ p. (6, 13. 102. 124. *al.*). 7, 84 *currendo* in circo quosdam $\overline{\text{CLX}}$ -uum tolerare. Gaivs dig. 2, 11, 1 vicena milia -uum in singulos dies dinumerari praetor iubet (*cf.* Vlp. dig. 38, 15, 2, 3 numeratione viginti milium -uum facta [*sim.* Frg. Vat. 162]. 50, 16, 3 pr.). *al.*

β *distantiam a loco medio quoquoversus computatam* (*inde adhibetur ad designandam aream, maxime l. 75. 79. 80*): Lex Corn. (coll. Mos. 1, 3, 1) quod *scelus* in urbe Roma propiusve m -us factum sit (Bell. Hisp. 41, 4 ut aqua . . . nusquam reperiretur propius milia -uum viii. 41, 5. Liv. 34, 1, 3 propius inde mille -us. Val. Max. 2, 4, 2). Cic. Sest. 29 edixit . . ., ut ab urbe abesset milia -uum ducenta (Lex Iul. munic. [cil i² 593] 67 in u(rbe) R(oma) et ab u. R. p. m. Liv. 3, 20, 7 longius ab urbe mille -uum [*sim.* 40, 43, 2]. *cf.* 43, 11, 5 ultra mille -uum ab Roma). Phil. 7, 26 *ne copias* propius urbem milia -um cc admoverit (Lex Iul. munic. [cil i² 593] 20. 26. *al.* Liv. 26, 1, 10 *ne* hiberna propius ullam urbem decem milibus -uum aedificarent. 40, 37, 4. 40, 44, 6 Val. Max. 9, 1, 3. *cf.* Lex Vrson. [cil i² 594] 74, 14 propius oppidum -us d [*sim.* 91, 3]). Ivs Ivr. milit. Gell. 16, 4, 2 (*e Cincio*) in exercitu decemque milia -uum prope. Caes. Gall. 6, 36, 2 deletis hostibus in milibus -uum tribus. Bell. Afr. 24, 3 neque amplius milia -uum vi terrae Africae quoquo versus tenebant. Lex colleg. aq. (cil vi 10298) 8 ⟨i⟩re peregre longius p. $\overline{\text{CXX}}$. Plin. nat. 2, 234 *ut* centena milia -uum harenas . . . eructet *Aetna.* 11, 19 *apes* operantur intra lx -us (36, 160). 18, 188. Tac. ann. 3, 62, 3 *Hierocaesarienses* non modo templo, sed duobus milibus -uum eandem sanctitatem tribuerant (*sim.* Const. Sirmond. 13). CIL VIII 8369 (*a. 128*) in circuitu a muro kast(elli) p. d (Serv. auct. ecl. 9, 10 [*ex oratione Cornelii*]. *sim.* Vvlg. num. 35, 4).

γ *quamlibet distantiam locorum, actionum sim.*: Ⓘ *indicatur, unde distantia computetur per*: Ⓐ *adv.*: Cato orig. 26 inde est ferme mille -um (Liv. 23, 35, 13 absunt [27, 46, 4 Plin. nat. 5, 50]. 31, 41, 9. *al.* Plin. nat. 3, 74. *al.*). Plin. nat. 4, 13 unde Cyllenen $\overline{\text{XV}}$ p. Ⓑ *casus: abl.*: Lvcil. 114 ⟨Volturnus Capua⟩ longe tria milia -um (*si recte suppl. sec. veterem locutionem apud* Ps. Ascon. Verr. p. 251, 5 terminus est Vulturnus Capua tria milia -uum). Plin. nat. 31, 42 duo milia -uum Praenestina via. CIL XVII 2, 349 (*a. 46*) Aug(ustonemeto) m. p. xxi. 531 (*a. 121*). *et saepius in miliariis. gen.*: Plin. nat. 3, 53 citra $\overline{\text{XVI}}$ p. urbis. Ⓒ *praepos.*: ab: Cic. Cluent. 27 quod abest ab Larino xviii milia -uum (Planc. Cic. fam. 10, 17, 1 Brvt. Cic. fam. 11, 13, 3 Caes. Gall. 1, 22, 1. *et saepissime*). *sim. saepe cum variis verbis; iuxta adv. vel part. e. g.* Caes. Gall. 4, 10, 2 longius ab Oceano milibus -uum lxxx (5, 47, 5. 7, 16, 1 Bell. Afr. 30, 1. 67, 3. *al.*). Liv. 21, 7, 2 sita -us mille ferme a mari (28, 6, 12 Plin. nat. 3, 126. *al.*); *sine verbo e. g.* Caes. Gall. 5, 11, 8 (*interpol.?*) a mari circiter milia -uum lxxx. Plin. nat. 3, 62 $\overline{\text{VIIII}}$ p. a mari ipsa Nuceria. 3, 80 $\overline{\text{LX}}$ p. a Corsica. *item saepe apud eundem et in miliariis. varias*: Cic. Att. 16, 7, 5 citra Veliam mil. pass. iii (Liv. 4, 32, 8 Plin. nat. 6, 129). Caes. Gall. 1, 15, 5 uti inter . . . hostium agmen et nostrum . . . non amplius . . . senis milibus -uum interesset (civ. 1, 40, 1 Bell. Afr. 39, 2 Verg. Aen. 11, 907 Liv. 21, 59, 2. *al.*). 1, 48, 2 milibus -uum duobus ultra eum *montem* (civ. 3, 26, 4 Plin. nat. 3, 127). 1, 53, 1 milia -uum ex eo loco *tot* (4, 22, 4 ex eo loco a milibus -uum octo. Bell. Hisp. 7, 3). 6, 35, 6 triginta milibus -uum infra eum locum. Plin. nat. 5, 59 intra . . . catarracten $\overline{\text{IIII}}$ p. 5, 83 supra Zimaram $\overline{\text{XII}}$ p. Peregr. Aeth. 6, 1 quingentos -us de mari (8, 1. 20, 8. *al.* Itin. Theod. 7 [*quinquies*]).

Ⓘ *exempla cetera* (*selecta*): Coel. hist. 15 duodeciens c milia -uum longe (Bell. Afr. 24, 1 iii milia -uum longe considunt). Varro ling. 6, 80 quod abest mille -us, sentire (Planc. Cic. fam. 10, 23, 2 Sall. Iug. 68, 3 Liv. 28, 2, 3. 29, 27, 8. *al.*). Caes. Gall. 6, 7, 4 mille -uum intermisso spatio castra communit (Bell. Afr. 59, 5. 61, 1 Alex. 14, 1 Planc. Cic. fam. 10, 23, 2 Liv. 44, 6, 15. *al.*). Bell. Alex. 18, 3 dccc -uum intervallum ad oppidum enataverunt (Liv. 27, 25, 13. *al.* Plin. nat. 2, 201. 4, 9. *al.*). Liv. 27, 41, 3 quingenti -us intererant (36, 25, 3). Plin. nat. 6, 157 oppidum $\overline{\text{XIIII}}$ p. Maribba (*breviloquentia quadam omittitur verbum distandi; sim.* 6, 158. CIL III 6900 [*a. 218*]. *et saepius in miliariis*). 7, 85 qui pervideret $\overline{\text{CXXXV}}$ -uum. *al.*

δ *spatium occupatum, amplitudinem variarum rerum, sive regionum sim. sive aedificiorum sim.*: Ⓘ *indicatur longitudo vel latitudo* (*pauca selecta post* Liv.): Cic. ad Q. fr. 3, 1, 4 ut opus publicum videretur esse *via,* praeter cl -uum. Caes. Gall. 1, 2, 5 *fines* in longitudinem milia -uum ccxl, in latitudinem clxxx patebant (2, 7, 4 castra. 7, 69, 3 planities [7, 70, 1. 7, 79, 2]. Hirt. Gall. 8, 18, 1 *campus* [Bell. Afr. 37, 4]. Liv. 26, 42, 7 sinus . . . maris. 26, 42, 9 iugum. 37, 31, 9. 44, 35, 17 Mela 1, 6. *al.* Plin. nat. 2, 242. *al.*). 1, 8, 1 milia -uum decem novem murum . . . perducit (civ. 3, 66, 6 munitionem. *cf.* Gall. 2, 8, 4 fossam obduxit . . . -uum *tot.* Spart. Hadr. 11, 2 murum . . . per octoginta milia -uum . . . duxit). civ. 1, 43, 1 planities circiter -uum ccc (Bell. Hisp. 29, 1 planities . . . intercedebat . . . milia -uum v. Plin. nat. 18, 109. *cf.* Caes. civ. 3, 37, 2 campus . . . milium -uum iii). *al.* Bell. Afr. 80, 1 inter quod *stagnum* et mare angustiae quaedam non amplius ∞ et d -us intererant. Liv. 33, 17, 7 quingentos ferme -us longae eae fauces erant (Plin. nat. 3, 80 Corsica . . . longa -uum $\overline{\text{CL}}$. 5, 50 insula). 36, 15, 10. 37, 31, 9 lingua in altum mille -uum excurrens. CIL III 3198b (*a. 16/17*) *viam* ⟨mu⟩nit . . . per millia -um *tot* (*cf.* 3200 [*aet. Tib.*] cuius viai millia -us sunt clxvii. V 8002 [*a. 47*] viam . . . munit ab Altino usque ad flumen Danuvium m. p. cccl. VII 22173 [*a. 123*] viam . . . mil. p. *tot* . . . stravit. *sim. al.*). Plin. nat. 3, 29 longitudo . . . Hispaniae est ad finem Castulonis a Pyrenaeo $\overline{\text{DCVII}}$ p. 6, 80 *insula* $\overline{\text{CCXX}}$ p. latitudine. Frontin. aq. 5, 8 ductus . . . efficit rivo subterraneo -uum sex milia trecentos octoginta (7, 8. 10, 7). *et saepius.* Ⓘ *indicatur circuitus*: Cic. Att. 4, 16, 8 *saepta* cingemus . . . porticu, ut mille -uum conficiatur. ad Q. fr. 3, 1, 3 *fundum* sesse . . . mensum pedibus aiebat -uum ꟾꟾꟾcꟾↄ. Caes. Gall. 5, 13, 7 insula est in circuitu vicies centum milium -uum (Liv. 24, 3, 1 murum in c. patentem [38, 4, 4]. 34, 9, 2. *adde l. 72. 73 et cf.* in circuitum: Mela 1, 55. *abl.* circuitu: Plin. nat. 3, 86 Sicilia . . . c. patens *tantum* [4, 67. 73. Svet. Iul. 25, 1 ad . . . *tot* milia -uum. *al.*]. 4, 9. 5, 24. *al.*; *ceterum cf.* Caes. Gall. 7, 69, 6 munitionis . . . circuitus x milia -uum tenebat. Plin. nat. 5, 129. *al.*). 7, 74, 1 *munitionibus* xiiii milia -uum complexus *est* (civ. 3, 63, 3 in circuitu. *cf.* civ. 3, 44, 3 xv milia -uum ⟨in⟩ circuitu amplexus *castellis* [Liv. 37, 31, 8 *tot* -uum spatium murus amplectitur. Plin. nat. 4, 1 sinus. 6, 121 Tac. ann. 4, 49, 1]). Varro rust. 3, 12, 2 ut . . . *tot* -um locum inclusum habeat (*nisi ad l. 84*). Liv. 34, 9, 2 oppidum . . . orbem muri . . . *tot* -us patentem habebat. Mela 1, 35. Plin. nat. 4, 93 *insula* cingitur circiter $\overline{\text{X}}$ p. 5, 62 metatus est eam *Alexandriam* Dinochares architectus . . . $\overline{\text{XV}}$ p. laxitate insessa (*cf.* 6, 147 oppidum . . . $\overline{\text{V}}$ p. amplitudine). 12, 23 ut lx -us *fici* pleraeque orbe colligant. *al.* CIL IV 1714 itu reditu x (*i. decies*) -i dcxl (*cf.* VI 29774, 6 gestatio circini . . . in circuitu p(edes) *tot* . . ., eff(icit) viii [*i. octies*] m. p. *tot* [*sim. ibid. l.* 7. 9. 10]. 29776 ⟨p⟩orticus triumphi itu et reditu octies semis efficit -us *mille. sim. al.*). *al.* Ⓘ *-s est mensura areae* (*alio modo p. 627, 61; huc fortasse l. 75*): Colvm.

[*Zoppi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 1, 4 pes multiplicatus in -us et actus et climata et iugera ... procedit (*item inter modos areae*: 5, 1, 6. *sim. inter mensuras agrorum*: BALB. grom. p. 94, 14sqq. L. LIB. col. I p. 245, 5sqq. L. GROM. p. 339, 10 L. ISID. orig. 15, 15, 1). *usu minus technico*: VVLG. act. 7, 5 non dedit illi hereditatem in ea *terra* nec -um pedis (*gr.* βῆμα ποδός, *Itala cod. e* spatium pedis. *cf. deut.* 2, 5 quantum potest unius pedis calcare vestigium).

ε altitudinem: Ⓘ *montium* (*sive ad perpendiculum sive aliter computatur*): SALL. hist. frg. 2, 82 praeminent altitudine milium -uum duorum. PLIN. nat. 2, 162 *montem* altissimum ... Pelion MCCL -uum ratione perpendiculi. *ibid.* vertices *Alpium* ... tractu ... quinquaginta milium -uum adsurgere. 4, 41. 73. 5, 80 ambitus ad cacumen $\overline{\text{XVIIII}}$ p. est, altitudo per derectum $\overline{\text{IIII}}$. Ⓘⓘ *aquae*: SEN. nat. 2, 26, 6 ducentorum -uum fuisse altitudinem. PLIN. nat. 5, 50 lacus ... altitudinis quinquaginta -uum (*cf. Herod.* 2, 149, 1 πεντηκοντόργυιος). 6, 65 *Ganges* altitudine nusquam minore -uum XX. 6, 71. 82. ITALA act. 27, 28 (cod. g, *sim.* VVLG.) invenerunt -us XX altitudinis (*ibid. iterum; gr.* ὀργυιάς).

b *in imagine*: PLAVT. Men. 177 (*loq. parasitus*) *me a foribus retinens* mille -um commoratu's cantharum (*sim. de spatio temporis*: Truc. 334 tibi mille -um peperisti morae). CIC. leg. 1, 54 me ex nostris, *sc. Epicureorum*, paene convellit hortulis deduxitque in Academiam perpauculis -bus.

3 *exempla secundum numeros digesta*: **a** *iuxta quoslibet numeros*: *α forma sollemnis*: Ⓘ *numerus anteponitur*: PLAVT. Bacch. 832 tris unos -us. BELL. Afr. 70, 1 non totos C -us ... progressus. Alex. 14, 1. LIV. *21^ies*. GRATT. 31 bis vicenos ... -us. SEN. nat. 2, 26, 6. PLIN. nat. *11^ies*. FRONTIN. strat. 2, 2, 5 quingentis non amplius -bus. SVET. Iul. 64 PEREGR. Aeth. 6, 1. 21, 4. *al.* Ⓘⓘ *numerus postponitur*: CAES. Gall. 1, 43, 2 -bus ducentis. 1, 49, 1. 3. *al.* BELL. Afr. 30, 1. 38, 3. 61, 6 GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 PLIN. nat. 4, 120. 6, 65. FRONTIN. aq. *15^ies*. ITALA act. 27, 28 (cod. g *al.* = VVLG.). PEREGR. Aeth. 16, 6 GREG. TVR. Franc. 2, 14. *in titulis*: LEX Vrson. (CIL I² 594) 74, 14 -us D. CIL III 15053. VIII 8369 (*a. 128*). *al.*

β formae peculiares: CIC. ad Q. fr. 3, 1, 4 praeter CL -uum (-us *Manutius*). ITIN. Theod. 7 -us numero XV (*sim. quater ibid.*)

b *iuxta sing.* mille: *α forma* mille -uum: *inde a* PLAVTO, *v. vol. VIII 975, 50sqq., ubi addas* LVCIL. 506 milli -um ... atque duobus. *β forma* mille -us (*huc pertinere videntur scripturae breviatae* p. m. *vel* m. p., *e. g.* LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 20. 26. 68 *al.* [*cf. ibid. l.* 50]): Ⓘ mille *anteponitur*: LEX Corn. (coll. Mos. 1, 3, 1) *et saepe, v. vol. VIII 975, 80sqq., ubi addas* CAES. Gall. 6, 7, 4 PLIN. nat. 4, 120. 5, 59 ITALA Matth. 5, 41 (cod. a *al.* = VVLG.). *al.; numeros compositos v. vol. VIII 978, 31sq. 37. 51. 55, ceterum e. g.* BELL. Afr. 80, 3 MD -bus (*item* PLIN. nat. 4, 37. 33, 97 MART. CAP. 6, 646). Ⓘⓘ mille *postponitur*: *v. vol. VIII 976, 25sqq., ubi legas* VITR. 10, 9, 4 *addasque* PLIN. epist. 10, 90, 1 EDICT. imp. Diocl. 17, 1a L. *al.* IVVENC. 1, 555 -us per mille. *al. nec non numeros compos.* FRONTIN. aq. 10, 7 per -us mille ducentos (MARCELL. med. 20, 117).

c *iuxta plur.* milia: *α forma* milia -uum: *sescenties inde a* LVCIL., *vario verborum ordine, v. vol. VIII 976, 46sqq. 57sqq. 74sqq. 977, 31sq. 44; numeri compositi coniuncti: ibid. 978, 74. 81 et* SCRIB. LARG. 15 milia -uum non minus III et dimidium (*si recte restit. Cecchini*). SVET. Cal. 19, 1 trium milium et sescentorum fere -uum spatium; *non coniuncti*: PLIN. nat. 2, 203 *insula* MM·D -um. 3, 66 efficit -uum ... XX·M·DCCLXV. *al.* (*etiam scriptura breviata* p.). FRONTIN. aq. 5, 8 -uum sex milia trecentos octoginta. *et saepius apud eundem.* *β forma* milia -us: *v. vol. VIII 977, 57. 72sqq. 978, 9sqq., addas* VITR. 1, 4, 12. 1, 6, 9 AMPEL. 8, 1 PATRIC. conf. 17 *nec non numeros compos.* LIV. 26, 42, 7 ⟨duo milia⟩ et quingentos -us (*item* 37, 38, 5. MART. CAP. 6, 662 [*cf. ibid.* septem milia -usque quingentos]).

d *pro numeris ponuntur epitheta generalia* (*cf. p. 627, 46*): CIC. leg. 1, 54 perpauculis -bus. VERG. Aen. 11, 907 nec longis inter se -bus absunt (CLAVD. DON. *ad l.* p. 543, 16 non longorum -uum significatio ostendit minus fuisse quam mille *eqs.*).

4 *exempla illustrantia casus, qui ad mensuram indicandam adhibentur* (*omisimus locos propter scripturam breviatam ambiguos*): **a** *acc., sc. 'aliquot -us' vel 'aliquot milia -uum'* (*selecta inde a* CAES.): PLAVT. Men. 177 mille -um commoratu's cantharum. LVCIL. 114 longe tria milia -um (COEL. hist. 15 CAES. Gall. 5, 47, 5. 7, 16, 1 BELL. Afr. 24, 1. 67, 3. *al.; cf.* CIC. Quinct. 79 quam longe est hinc in saltum ... ? ... DCC milia -uum). LEX Corn. (coll. Mos. 1, 3, 1) in urbe Roma propiusve M -us (LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 50. Vrson. [CIL I² 594] 74, 14. CIC. Phil. 7, 26 BELL. Hisp. 41, 4. 5 LIV. 34, 1, 3. 40, 44, 6 VAL. MAX. 2, 4, 2. 9, 1, 3. *cf.* IVS IVR. milit. Gell. 16, 4, 2 [*e Cincio*] decem ... milia -uum prope). CIC. Cluent. 27 quod abest ab Larino XVIII milia -uum (Sest. 29 PLANC. Cic. fam. 10, 17, 1. 10, 23, 2 BRVT. Cic. fam. 11, 13, 3 CAES. Gall. 1, 49, 3. 2, 6, 1 civ. 2, 24, 4. *et saepe*). CAES. Gall. 1, 2, 5 *fines* in longitudinem milia -uum CCXL ... patebant (7, 69, 3. *al.* BELL. Afr. 37, 4. LIV. 24, 3, 1 in circuitu. 26, 42, 9 iugum ... ducentos ... -us patens. *al.* MELA 1, 35. *al.*). 1, 25, 5 mons suberat circiter mille -uum. 4, 23, 6 milia -uum septem ... progressus (5, 47, 1. *al.* BELL. Afr. 12, 1. 38, 3. *al.* LIV. 25, 17, 3. 44, 5, 1 VITR. 1, 4, 12. *al.*). BELL. Hisp. 29, 1 planities ... intercedebat ... milia -uum v. LIV. 31, 24, 9 limes mille ferme -us longus (33, 17, 7 PLIN. nat. 4, 120). GRATT. 31 bis vicenos spatium praetendere -us rete (viceno ... -u *Heinsius*). VITR. 8, 3, 24 ab ea *regia* milia -us XX est oppidum. *et saepissime.*

b *abl., sc. 'aliquot -bus' vel 'aliquot milibus -uum'* (*v. etiam p. 627, 47. 629, 23; quae pro abl. compar. accipi possunt v. sub 5aβ; invenitur saepius apud* MART. CAP., *ubi fons eius, sc.* PLIN. nat., *notas aliasve structuras praebet, e. g.* 6, 637. 644. 661. 679): CAES. Gall. 1, 41, 5 Ariovisti copias a nostris milibus (milia *Meusel*) -uum quattuor ... abesse (TAC. hist. 4, 82, 2 MART. CAP. 6, 689). 1, 43, 2 -bus ducentis ab eo tumulo constituit *legionem.* 1, 48, 1. 1, 48, 2 milibus -uum duobus ultra eum (*cf.* 6, 35, 6 infra). 5, 24, 7. HIRT. Gall. 8, 18, 1 campum ... patentem ... -bus mille (MART. CAP. 6, 661). BELL. Afr. 30, 1 non longe a suis castris, -bus CCC. 77, 4. 80, 3 MD -bus ad mare versus consedit. LIV. 45, 28, 3 quinque milibus -uum ab urbe distans (PLIN. nat. 2, 173. 5, 78 FRONTIN. strat. 2, 10, 2 TAC. ann. 15, 5, 2). PLIN. nat. 5, 41 a ... promunturio -bus MD sita. 5, 76 insula praealto mari DCC -bus divisa (*cf.* AMM. 22, 16, 10 disparata. MART. CAP. 6, 646 freto mille ⌊quingentis -bus⌋ separatur [quingentorum -uum *Kopp*]). 31, 41 novem milibus -uum ... perducta *aqua. al.* PLIN. epist. 2, 17, 2. COD. Theod. 8, 5, 25, 1 ab itinere ... quingentis -bus *devertere.* ARATOR act. 1, 56 mille -bus ire. *al.*

c *pendet e praepos.*: *α* ab (*cf. vol. I 24, 14sqq.*): CAES. Gall. 2, 7, 3 a milibus -uum minus duobus castra posuerunt (4, 22, 4 ex eo loco a milibus -uum octo. 5, 32, 1. 6, 7, 3 civ. 1, 65, 3 CASS. Cic. fam. 12, 13, 4 LIV. 42, 58, 1 PLIN. nat. 6, 167). LIV. 24, 46, 1 a quingentis fere -bus. *β* in: *c. abl.*: CAES. Gall. 6, 36, 2 deletis hostibus in milibus -uum tribus (BELL. Afr. 63, 3 *hostem* consecutus. MART. CAP. 6, 676 a Canopico ostio in duodecim milibus -uum [*sec.* PLIN. nat. 5, 62 ab ostio Canopico $\overline{\text{XII}}$ p.]). PEREGR. Aeth. 15, 1 *locus* est in ducentis -bus. *? c. acc.* (*cf. vol. VII 1, 760, 17sqq.*): PLIN. nat. 5, 139 Methymna ... urbibus Asiae in $\overline{\text{XXXVII}}$ p. vicina. *γ* de: REGVLA mag. 55 tit. de quot -bus frater relicto labore ad oratorium debet occurrere?

5 *locutiones indicantes numeros non accurate computatos*: **a** *cum comparativis* (*omisimus locos propter scripturam breviatam ambiguos*): *α in dispositione appositionali q. d.*: LEX Corn. (coll. Mos. 1, 3, 1) in urbe Roma propiusve M -us (*al. v. p. 629, 73sqq.*). CAES. civ. 2, 24, 4 *locus* abest ... ab Vtica paulo amplius -us mille (BELL. Afr. 39, 2. 80, 1 GALBA Cic. fam. 10, 30, 3. SALL. Iug. 68, 3 non amplius mille -uum abesse. LIV. 38, 4, 4 PLIN. nat. 2, 206. 36, 191 quingentorum est -uum non amplius ... spatium. PLIN. epist. 10, 90, 1 [*v. app. crit.*]). BELL. Afr. 38, 3 minus -us CCCC a suis castris (41, 2. 59, 5 interiecto non minus mille -um spatio [*sim.* LIV. 27, 25, 13]. LIV. 34, 9, 2. 34, 26, 2. 38, 21, 1. *al.*). 61, 1 non plus -um CCC interiecto spatio (LIV. 1, 23, 3. 28, 14, 13. 35, 3, 2. *al.*). 78, 2 non longius fere mille -us ... progressus (LIV. 3, 20, 7). *al.* *β cum abl. compar., sc. 'aliquot -bus' vel 'aliquot milibus -uum'*: CAES. Gall. 1, 15, 5 *ut* non amplius quinis ... milibus -uum interesset (1, 23, 1 aberat [2, 16, 1. 4, 11, 1 FRONTIN. strat. 2, 2, 5]. 2, 7, 4 patebant. PLIN. nat. 6, 82 mare ... vadosum, senis non amplius altitudinis -bus). 1, 22, 1 *cum* non longius mille et quingentis -bus abesset (*item iuxta* abesse: 5, 53, 7 civ. 3, 66, 3 BELL. Alex. 72, 2. *ceterum*: CAES. Gall. 4, 10, 2 longius ab Oceano milibus -uum *tot.* 4, 11, 4. 7, 79, 1 LIV. 37, 21, 1. 40, 43, 2). LIV. 26, 1, 10 propius ullam urbem decem milibus -uum (26, 34, 9. 40, 37, 4). frg. 60 (59 Jal) paulo plus mille -bus a mari abest (VELL. 2, 109, 4). MELA 1, 6 ut minus mille -bus pateat (2, 54). PLIN. nat. 6, 71 nusquam latior L stadiis aut altior XV pass⟨ib⟩us. *γ cum* quam: LIV. 36, 15, 10 iter ... non latius quam sexaginta -us. 44, 35, 17 spatium ... paulo plus quam mille -us patebat. *δ cum praepos.* ab: REGVLA mag. 55, 9 si plus a quinquaginta -bus longitudo fuerit.

b *exempla cetera* (*notabiliora*): CATO orig. 26 inde est ferme mille -um (SALL. Iug. 48, 3 LIV. 4, 27, 3. 21, 7, 2. *et saepius.* PLIN. nat. 3, 92 SCHOL. Cic. Bob. p. 85, 31. 178, 15). CAES. Gall. 1, 49, 1 circiter -us sexcentos (*saepe, maxime apud* CAES.; *v. vol. III 1099, 30–50*). BELL. Afr. 78, 2 non longius fere mille -us (LIV. 5, 26, 5. 23, 44, 7. *al.* PLIN. nat. 5, 42. 18, 188. 37, 45. *al.*). PEREGR. Aeth. 2, 1 milia -os forsitan sedecim (16, 6. 23, 2. 25, 11 f. ad mille quingentos -us [29, 4]). 20, 8 forte ad mille -us (20, 10. 21, 4. *cf.* PATRIC. conf. 17 forte habebat ducenta milia -us).

II *de expansione, extensione aliarum rerum*: **A** *bracchiorum*: GERM. 188 *Cepheus* patulis manibus stat post Cynosuran diducto -u (*huc traxit Kleywegt, Mnemosyne 40, 1987, 118sqq.; vulgo sec. IA intellegitur*). VAL. FL. 1, 258 ut *Achilles* ... Pelea ... vidit ... ingenti tendentem bracchia -u, adsiluit. GROM. p. 319, 23 L. amplius manuum -us mille rectum alveum finis excurrit. METROL. p. 138, 10sqq. -s dicitur quod duobus gressibus gradiendo conficitur; -s etiam dicitur quantum ambobus bracchiis extensis inter longissimos digitos est. **B** *laterum corporis*: STAT. silv. 1, 1, 29 (*de statua equestri Domitiani*) laterum -us hinc Iulia tecta tuentur, illinc ... regia Pauli, terga Pater (*cf. Theb. 4, 173* laterum tractus, *Sil. 4, 617* laterum extensus; *gressus equi a latere conspectos intellegere mavult Vollmer ad l.*). *Zoppi.*

1. pāsta *v.* pasco *p. 594, 52.*

2. pasta, -ae *f.*, παστή (*cf. Pollux 6, 56 et Hesych. s. v.* πάστα).

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*it.* pasta; *sard.* pasta; *raet. or.* paste, *occ.* pasta; *francog.* pâte; *prov. vet.* pasta *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* pasta; *hisp.* pasta; *port.* pasta. *cf. M.-L. 6272. Battisti-Alessio IV 2796. Wagner II 232. Wartburg VII 744sqq. Corominas² IV 421. Machado³ IV 319. St.*] [*glossema editoris est* ALEX. TRALL. 2, 73 *mela* in sparvo i. in -a involuta (*cf. e. g. cod. Andecav. 457* [*442*] insperso involuta).]

i. q. farina ad coquendum subacta ex aqua (*sale aliisve rebus admixtis*): MARCELL. med. 1, 38 rasamen -ae, quod in magide adhaeret, *et alia* ... conteres. 13, 7 hordei farinam ... et sal tritum cum melle confricato, donec sibi cohaereant, et postea -am ipsam ... comburito (*in dentifricio faciendo ut*: PLIN. phys. Bamb. 36, 9 facies -am *ex farina et sale*). 30, 49 *scamoniam* mittes in -am et deinde mittes in furnum, ut cum ea coquatur (*sc. neve aduratur*).

[3. pasta, *nomen herbae, perperam affert Souter, Glossary s. v. e* PLIN. VAL. 1, 61, 5; *intellegendum est p. p. p. verbi pascendi sec. Plin. nat. 28, 230.*]

? **pāstālis,** -e *vel ?* **pāscālis,** -e. *quae forma agnoscenda sit, non liquet*; pastalis, *adi. a* pascere (pastus) *derivandum, commendari videtur codicibus, sed* -alis *suffixum haud facile cum verbo coniungi potest nec sensus formationis prorsus dilucidus est; eodem modo haerebis in adi.* pascalis, *si a* pascere *derivare temptabis, sin a* pascua, *aptum habebis sensum, sed a pro* ua *aegre explicabis. adhibetur de animalibus, quae non in stabulo pascuntur*: CATO or. 211 ⟨pa⟩stalis ovis (*cod. F* FEST. p. 242 *tradit* scalis, *sed* c *incerta*; pascalis *edd. vet.*, pastalis *restituit Lindsay in ed. Gloss.ᴸ IV sec.* PAVL. FEST. p. 243 pastales [*trad.*; pasc- *edd. vet.*] oves Cato posuit pro pascuales). LVCIL. 1246 pastali pecore (*sec. codd.* FEST. p. 301 *et* PAVL. FEST. p. 300 *tuetur Krenkel*; pascali *Marx aliique*). *ex alterutra forma veriloquii causa depravatum videtur*: PAVL. FEST. p. 222 passales et oves et gallinae appellantur, quod passim pascuntur.

pastas *f.*, παστάς. *de parte quadam domus graecae*: VITR. 6, 7, 1 peristylum in ... parte, quae spectat ad meridiem, duas antas *habet* ..., in quibus trabes invehuntur; ... hic locus apud nonnullos prostas, apud alios -s nominatur; (2) in his locis introrsus constituuntur oeci magni *mulierum* (*genus prothyri intellexit Ferri, 1960, ad l.; v. etiam Van Buren, RE XVIII 4, 2099, 47sqq.*).

pastellum, pastellus *v.* pastillus.

pastenāca *v.* pastinaca. **pasticō** *v.* plastice.

? **pāsticus,** -a, -um. *si recte trad., fortasse potius a* 2. pastus (-ūs) *quam a* pascere (pastus) *derivandum* (*ad formationem cf. Leumann, Gramm. 1977, 337*). *i. q. ad pastum pertinens, sc. de pecore non iam lactante, sed herbae pastu fruente* (*vix de pecore saginato*): APIC. 8, 6, 10 haedum sive agnum -um (*sed* Parthicum, *sc. lasere Parthico conditum, fortasse rectius coni. Schuch coll. 6, 9, 2* pullum Parthicum; *sequitur 8, 6, 11* haedum laur⟨eat⟩um).

? **pāstilitās,** -ātis *f.* *cf. cum* pasco (pastus; *subesse videtur adi.* *pastilis, *notione activa ut* altilis *vol. I 1763, 59*). *collective de rebus, quaecumque pascunt, fere i. q. alimentum*: VINDIC. med. 8 subiectam *esse* ... sibi (*sc. semini*) -is cruditatem, hoc est novum cibum acceptum (*cf. 2* fit ... semen ex nutrimine, id est ex cibo. *7 cum* pastus in seminis vasculis reperiatur).

pastillārius, -ī *m.* *a* pastillus. *scribitur* -ila-: INSCR. christ. Diehl 628, 1. *abiit in sermonem gr.* παστιλλάριος. *i. q. qui pastillos facit vel vendit*: AVG. mor. Manich. 2, 16, 46 farina ... aqua ... contrahitur, ut subigenda fiat melior; ... -us mella diu subigit, ut ad illum candorem perveniat. INSCR. christ. Diehl 628, 1 Attalus -us. 629, 2 (*a. 435*) Marcelli patroni corporis -orum.

pastillātus *v.* pastillo.

pastillico, -āre. *a* pastillus. *non nisi part. praes.* -ans, *fere i. q. formam pastilli exhibens*: PLIN. nat. 21, 49 -antibus quinquagenis quinis barbulis *floris cuiusdam.*

? **pastillium,** -ī *n.*, παστίλλιον (*vox gr. de cibo, non de medicamento adhiberi videtur; an cogites de scriptura vulgari pro* pastillum *coll. Schuchardt, Vokalismus II 489?*). *i. q.* (*parvus*) *pastillus*: ORIBAS. syn. 3 add. 70 Aa p. 922 -um catarticum (*bis in titulo; sed in utraque compositione praecipitur*: facis pastillos. *ibid. postea in alio titulo*: pastillum c.).

pastillo, -ātus, -āre. *a* pastillus. *non nisi p. p. p.* -tus, *fere i. q. in pastilli formam redactus* (*i. q. pastillis condītus vix recte intellexit Souter, Glossary, s. v.*): CASS. FEL. 19 p. 29, 11 collyriis ex ... cephalico cum melle -to sub hora formatis (*sim.* 20 p. 31, 19. *cf. Diller, RE XVIII 4, 2101, 37*). FRG. med. Tolet. l. 5 mel pastellato.

pastillulus, -ī *m.* *a* pastillus *deminutive. i. q. parvus pastillus*: MARCELL. med. 16, 60 *uvam passam, sinape, acetum* cum mellis modico teres et miscebis ita, ut eam spissitudinem habeat, ut -i fieri possint, non tamen grandes.

ˢpastillus, -ī *m.* (-um *n. l. 83*). [*deminutive a* *pastnis, *sc. forma originaria vocis q. e.* panis. *Sch.*] *derivatur deminutivum a* panis PAVL. FEST. p. 222 CHAR. gramm. p. 42, 15. 114, 7. 119, 22 B; *cf. etiam* VARRO *sub IA.* *scribitur* pest- PLIN. nat. 20, 264 (*cod. Q saec. VII/VIII*), pist-: MARCELL. med. 20, 19 (*P saec. IX*), -tel- *e. g.* PELAGON. 53. *al.* Ps. APVL. herb. 19 l. 9. CONC. Rom. a. 595 Greg. M. epist. 5, 57ᵃ, 5 (*bis*). *cf. supra l. 63.* NOT. Tir. 95, 61 -um. *de genere: testimonium gramm.*: CHAR. gramm. p. 42, 15 B. hypocorismata ... generibus suis, unde oriuntur, ... *raro* dissonant, veluti ... ⟨hic panis, hic -us et⟩ (*suppl. Keil sec.* p. 114, 7. 119, 22) hoc -um, ut Varro dixit (*solas formas vocis -i, non totam sententiam tribuendam esse Varroni vidit Tolkiehn, Berl. Phil. Woch. 37, 1917, 1339sq.*). *neutr. exhibent auctores hi*: VARRO *l. 2* (*iuxta masc. l. 18*). FEST. p. 250 (*cf. l. 19*). PELAGON. 78 cum -um fuerit factum (*sed certe masc. ibid. 14ᵗᵉˢ*). CHIRON 145 -um, quod (*parum constat de titulis* -um 818. 820. 834 *si confers titulos* -os 832. 834). GLOSS. *l. 46sq.* NOT. Tir. *supra.* *legitur inde a* VARRONE, *imprimis apud scriptores artis medicae, in versu non nisi* HOR. et MART. *sub IB1; abiit in sermonem gr.* πάστιλλος (*cf. l. 17*).
[*it. mer.* pastiḍḍu *'castanea tosta'. cf. M.-L. 6274 et Faré, Postille. Wartburg VII 751sq. St.*] [*falso trad. nomen herbae* PLIN. VAL. 2, 3, 2 *pro* spartellum, *v.* PLIN. phys. Bamb. 67, 3.]

significatur panis parvus sub IA, ceterum quaelibet res, quae formam panis parvi exhibet (*ad rem v. Diller, RE XVIII 4, 2100sqq.*): **I** *extra medicinam*: **A** *usu originario de genere panis vel libi* (*cf. gr.* πάστελλος, *Kahane, Reallex. der Byzantinistik I 559*): VARRO frg. Non. p. 63, 25 -os et panes: haec vocabula pastus, quod esse pascere dicebant (*cf. etiam l. 2*). FEST. p. 250 -um est in sacris libi genus rotundi. PAVL. FEST. p. 222 -us (-um*? Lindsay in ed. Gloss.ᴸ IV coll. l. 19*) forma parvi panis (*nisi ad B*). CHAR. gramm. p. 114, 7 B. deminutione ... panis -us dicitur, ut hodieque in Italia rusticos dicere animadvertimus. ANTH. 231 tit. in -u(m) copten (*Heraeus, Kl. Schr. 104*, de -u cocten *cod.*, de -o coceti *Riese; cf. carminis initium*: blandum mellis opus sollerti fingitur arte *eqs.*). GLOSS. V 382, 59 -us: caenegaepl (*anglosax., sc.* hunigaeppel *ut* GLOSS.ᴸ Corp. P 137). 655, 19 -us: crustula.

B *per similitudinem formae* (*cf.* PAVL. FEST. *sub A*): **1** *de globulis, pilulis sim.*: *odoris causa in os sumptis* (*cf. p. 631, 55*): HOR. sat. 1, 2, 27 (= 1, 4, 92) -os Rufillus olet, Gargonius hircum (SCHOL. Hor. diapasmata, unguentum. SCHOL. Hor. gloss. Γ timiamatis [*i.* thym-]; ... posuit autem pro quolibet odore. *versu allato notat* SEN. epist. 86, 13 infamem et nimiis notabilem deliciis). MART. 1, 87, 2 ne gravis hesterno fragres ... vino, -os Cosmi luxuriosa voras. *farinae subactae ad fermentandum additis*: PLIN. nat. 18, 102 *fermentum* fit e tritici ... furfuribus ... e musto ... subactis ac sole siccatis; inde -os in pane faciendo dilutos ... fervefaciunt atque ita farinae miscent. **2** *de cera sigillo impressa*: CONC. Rom. a. 595 Greg. M. epist. 5, 57ᵃ, 5 p. 364, 25 nihil umquam de ordinationibus accipiendum esse ... neque ex traditione chartarum neque ex ea, quam nova per ambitionem simulatio invenit appellatione -i (*in eadem re* p. 365, 5 pro ... chartis atque -o *cf. p. 365, 3sq.* notarius non debet in ordinationem ... calamum venumdare. *alii vix recte de convivio habendo cogitaverunt, v. edd. ad l.*).

II *in medicina de medicamento formam parvi panis exhibente* (*cf. IB1; coll. l. 50 huc traham* GLOSS.ᴸ II Philox. PA 143 -um: τροχίσκος [151 -us: τ.], *ad p. 631, 84 traxit editor; ceterum cf.* ISID. orig. 12, 4, 11 ex vipera ... fiunt -i, qui θηριακοί vocantur a Graecis [*e. g. p. 633, 23*]): **A** *loci generales*: CELS. 5, 17, 2ᴬ malagmata ... atque emplastra -ique, quos trochiscos Graeci vocant ..., differunt eo, quod malagmata maxime ex odoribus ..., emplastra -ique magis ex quibusdam metallicis fiunt (*sed cf. e. g. l. 66. 72*) ...; laboriose ... conteruntur ea, ex quibus emplastra -ique fiunt, ne laedant vulnera, cum imposita sunt. 5, 17, 2ᴮ inter emplastrum ... et -um hoc interest, quod emplastrum utique liquati aliquid accipit, in -o tantum arida medicamenta aliquo umore iunguntur. 5, 17, 2ᶜ -i haec ratio est: arida medicamenta contrita umore non pingui, ut vino vel aceto, coguntur et rursus coacta inarescunt atque, ubi utendum est, eiusdem generis umore diluuntur; ... -us illinitur, aut alicui molliori ut cerato miscetur. 5, 21, 1ᴬ haec tria compositionum genera, ⌊id est quae in malagmatibus, -is emplastrisque sunt⌋ *eqs.* (⌊ ⌋ *del. Targa; cf. l. 49*).

B *iuncturae selectae illustrantes*: **1** *confectionem -i; pertinet ad*: **a** *partes vel modum compositionis*: CELS. 5, 17, 2ᴬ (*bis; v. sub A*) -i ... fiunt (SCRIB. LARG. 5 teruntur haec omnia aceto et f. -i. 42 commi adicitur et fiunt -i [MARCELL. med. 9, 38 finguntur. *cf. e. g. l. 81*]. *et passim, v. e. g. sub b*). SCRIB. LARG. 93 -us ex odoribus (CHIRON 834 -os ex herbis). 149 tragacanthum ex alumine trito cogitur in -os ([MARCELL. med. 26, 7 fieri -os]. PLIN. nat. 20, 3 *sucus* sole c. in -os. MARCELL. med. 36, 72. *cf.* in -os redigere: SCRIB. LARG. 224 PLIN. med. 3, 6, 7; in -os digerere: *v. vol. V 1, 1116, 40sq.*; in -os dividere: PLIN. nat. 13, 126. 22, 91. 24, 6. *al.; et sim. al.*). PLIN. nat. 22, 29 *sucus* conditur ... -is farinae ervi (*item cum gen. materiae*: 25, 143 cyclamini. MARCELL. med. 29, 19. *al.; cf. adi.*: CHIRON 819 -os rosacios). 27, 118 *radicem* digerunt in -os sole siccatos (29, 70 in umbra. MARCELL. med. 30, 50 facies -os pusillos et siccabis. *al.*). PELAGON. 383 -i compositi⟨o⟩: semen cinnami *eqs.* (401 c. -i simplicis sed summi. CHIRON 816. *al.*). *al.* **b** *pondus et magnitudinem*: CELS. 5, 20, 6 -i fiunt, qui singuli habeant p(ondo) *denarii sextantem* (*cf. l. 81*). SCRIB. LARG. 52 fiunt -i ponderis victoriati, alii parte tertia detracta (*item gen.*: PLIN. nat. 20, 264 -os victoriati ponderum [-re *edd. vet.*]. GARG. MART. med. 39. *al.*). 85 -i finguntur, quidam pondere (*Helmreich*; p *i.* pondo *trad.; item ceteris locis*) *denarii unius*, quidam victoriati ([*inde* MARCELL. med. 17, 24 quidam maiores *eqs.*]. *item abl.*: 92 fiunt -i victoriati p. [MARCELL. med. 16, 6 ad pondus denarii semissis]. 112 fiunt -i p. *denarii* unius

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[MARCELL. med. 27, 1 -i denariorum singulorum]. *et saepius ibid.*). 152 fiunt -i lupini magnitudinis ([MARCELL. med. 26, 10 magnitudine]. MARCELL. med. 16, 30 -um ad magnitudinem fabae ... hauriat. 20, 73 nucis Avellanae magnitudine. *al.*). PLIN. nat. 28, 119 -i singularum drachmarum. VEG. mulom. 1, 42, 6 -os ... longos et duros facies. *al.*

2 *modum adhibendi*: SCRIB. LARG. 42 fiunt -i, qui ad omnia ulcera faciunt aqua diluti (112. *al.; cf. iam* CELS. 5, 20, 1ᴬ hunc *-um* ... diluere aceto). 52 -us iste nocte super cibum dandus est (112. *al.; cf. iam* CELS. 5, 20, 6 hi ... ieiuno dantur). 112 -us sive plures diluti aqua ... per clysterem immittitur (114 VEG. mulom. 1, 42, 6). 165 per se commanducandus erit -us et devorandus (PLIN. nat. 32, 54. *sim. al.*). PLIN. nat. 20, 160 -is inditum *cuminum in nares* vel ex aceto recens sistit sanguinem (*item abl. instr.*: 28, 203 alvum solvit ... fel tauri ... subditum -o. 32, 132. *sim. al.*). 24, 110 lavantur in eos usus -i, ab aliis peruruntur (*ad rem cf. Diosc. 1, 101, 2sq. W.*). 28, 119 -i ... bibantur (MARCELL. med. 16, 30 -um ... mane hauriat et in noctem ... alium -um bibat. *al.*). *al.*

3 *virtutes, effectus*: CELS. 5, 20, 1ᴬ -i ... facultates diversas habent; sunt enim ad ... vulnera glutinanda ... apti *eqs.* SCRIB. LARG. 42 compescitur *caro excrescens* ... hoc -o (MARCELL. med. 9, 38 conprimetur). 86 -us ad sanguinis eruptionem mirifice faciens (93 bene. 166 alter -us [*166 tit.* theriace secunda]. *et saepius.* CHIRON 832. *al.*). 90 -us ad tussim *eqs.* (92. *al.* PLIN. nat. 23, 125 PELAGON. 327 CHIRON 834. *al.; cf. iam* CELS. 5, 20, 1ᴮ alius *-us* ad idem). 91 ad eadem remissior quidem -us, sed non contemnendus (*item cum adi.*: 113 tit. efficacior. PLIN. nat. 20, 233 praestantissimos. VEG. mulom. 2, 129, 8 refrigeratorium. ORIBAS. syn. 3 add. 69 La p. 922 catharticus [*cf. sub* pastillium]. *al.*). PLIN. nat. 22, 91 contra serpentes. *al.*

deriv.: pastillarius, pastillico, pastillo, pastillulus.

pastināca, -ae *f.* [*utrum cum voce q. e.* pastinum *coniungendum sit necne, in medio relinquo. Sch.*] *de origine*: ISID. orig. 17, 10, 6 -a vocata, quod radix eius praecipuus pastus sit hominis, est enim odoratu iucunda, cibo delectabilis. *scribitur* fast-: DIOSC. 3, 21 p. 385, 11. 3, 55 p. 402, 25 *bis. al.*, rast- GLOSS. III 564, 57; part- PLIN. nat. 19, 62 *var. l.* ORIBAS. eup. 4, 114 Aa p. 621, parst- EDICT. imp. Diocl. 6, 44 L.; -tan- ANTHIM. 53 *var. l.*, -ten- *ibid. et* ORIBAS. eup. 2, 1 D 1 La p. 463. *al.*; -nag- MARCELL. med. 15, 61 *var. l.* 33, 50 *var. l.* GLOSS. III 587, 6. *al.*, -nat- COLVM. 6, 33, 1 *var. l.* ANTHIM. 53 *var. l.* GLOSS. II 519, 53 (-natia), -nac- GLOSS.ᴸ II Philox. PA 150 (-ceus). CHAR. gramm. p. 458, 25 B. (-cium). NOT. Tir. 104, 20ᵃ (-cia). *litteris graecis*: PS. DIOSC. Vind. 3, 52 p. 66, 15. 17. 3, 73 p. 85, 13. NOT. Tir. 104, 20ᵃ pastinacia (*post* pastina, *quod ad* pastinum *pertinere putamus*). 104, 21 -a. *de genere et formis*: *nom. sing.*: -ceus *et* -cium *v. l. 41*, -nax GLOSS. II 436, 55 (*cf.* panax); *gen.* -i HIPPOCR. mul. 1 l. 575 M. ORIBAS. eup. 2, 1 D 1 Ab, *cf. nom. plur.* -i APIC. 3, 21 tit. (*cod. E*). *legitur inde a* CELSO *fere apud scriptores rerum naturalium.* [*var. it. dial.*; *sard. mer.* pistinaga; *raet. or.* pastanale; *francog.* panais. *cf. M.-L. 6275. Battisti-Alessio IV 2797. Wagner II 282. Wartburg VII 752sqq. St.*]

1 *nomen herbarum variarum, imprimis carotae vel dauci* (*v. Gossen, RE XVIII 4, 2103, 17. cf.* MARCELL. med. 26, 16 -ae, hoc est holeris, quod manducatur [*cf. p. 634, 10*]). *aliae appellationes*: PS. APVL. herb. 81 l. 9 a Graecis dicitur stafilin agrian, alii giger, alii eggon, alii udon aulion, Itali -a silvatica (CAEL. AVR. chron. 3, 5, 76 -ae, quam staphylen appellant. ORIBAS. eup. 2 D 1 Aa stafilinus. GLOSS. σταφυλῖνος. *v. etiam l. 76. p. 634, 17*). GLOSS. δαῦκος (*adde l. 66*). car(i)ota. genpidion (*i.* gingidion). molocenagria (*i.* μολόχη ἀγρία, *per errorem ex* PLIN. nat. 20, 29). GLOSS.ᴸ Corp. P 122 -a: walhmore (*anglosax.*). *afferuntur genera*: CELS. 2, 31 agrestis (COLVM. 6, 17, 8. 6, 33, 1. 9, 4, 5. 12, 7, 1 PALLAD. vet. med. 3, 1. *al.; cf.* PLIN. nat. 19, 88 -ae unum genus agreste). 5, 27, 10 marinae (*aliter p. 634, 33*). COLVM. 9, 4, 5 edomita (*cf.* ORIBAS. eup. 2, 1 D 1 domestice [syn. 3 add. 18 La p. 900 *bis*]). 12, 7, 1 sativae (PLIN. nat. 20, 32 *bis. cf.* PS. APVL. herb. interpol. 81 l. 12 seminalis). PLIN. nat. 19, 89 -ae, quam nostri Gallicam vocant, Graeci vero daucon. 20, 30 alterum genus est staphylinus, quod -am erraticam vocant (25, 89. 25, 112. *cf.* 1, 20, 14/15). 20, 32 silvestris (ORIBAS. eup. 2, 1 D 1 La syn. 3 add. 18 La p. 900. *cf.* MARCELL. med. 33, 16 silvaticae [PS. APVL. herb. 81 tit. 81 l. 2. 9 ORIBAS. eup. 2, 1 D 1 Aa]). 21, 86 pratensem (*cf.* 1, 21, 50). DIOSC. 3, 55 p. 402, 25 hortina (*cf.* CASS. FEL. 44 p. 111, 15 hortensis [76 p. 182, 15]. PS. APVL. herb. interpol. 81 l. 12 hortualis). PS. DIOSC. Vind. 3, 52 p. 66, 15 ῥούστικα. 3, 73 p. 85, 13 Ἄφρα.

a *de natura, cultu sim.*: COLVM. 9, 4, 5 innumerabiles nascuntur herbae *viliores* cultis atque pascuis regionibus, ut ... lapsanae ..., tum agrestis -a et eiusdem nominis edomita, quam Graeci σταφυλῖνον vocant (PS. APVL. herb. 81 l. 9 locis saxosis). 11, 3, 35 -a et siser ... convalescunt alte pastinato et stercorato loco, sed quam rarissime ponenda sunt (*inde sim.* PALLAD. 3, 24, 9). PLIN. nat. 19, 62 terra conduntur raphani napique ..., atque alio modo inulae, siser, -ae. 19, 89 hibiscum a -a gracilitate distat (*cf.* 20, 29 -ae simile hibiscum). 19, 92 siser et -a utroque tempore, vere et autumno, magnis seminum intervallis *seruntur* (PALLAD. 9, 5, 3 hoc mense *Augusto*. 10, 13, 3. 11, 11, 4). *memorantur partes* (*exempla spectant fere ad b*): COLVM. 6, 17, 8 -ae ... semina (6, 33, 1. 11, 3, 14 PALLAD. vet. med. 3, 1. *al.*). 12, 7, 1 -ae ... cum coliculo ... florem. PLIN. nat. 21, 167 folio -ae (25, 89 ORIBAS. syn. 3 add. 18 La p. 900). GARG. MART. med. 33 radice (MARCELL. med. 33, 16 CAEL. AVR. chron. 3, 5, 76). MARCELL. med. 26, 16 summitatem, id est corticem. **b** *de usu* (*sc. adhibetur pro medicamento vel cibo; cf. p. 633, 84*): CELS. 2, 18, 5 ex holeribus valentior rapa ... quam -a vel ... radicula. 2, 24, 2 *inter ea quae* stomacho ... aptissima sunt. 2, 26, 1 *inflant* omnes ... radices, excepto sisere et -a. 2, 31 *inter ea quae* urinam ... movent (*eodem spectant*: CAEL. AVR. chron. 5, 11, 138 ANTHIM. 53). 4, 16, 2 edenda sunt salsamenta vel ... lactucae intubique ..., armoracia, -a *eqs.* (DIOSC. 3, 55 p. 402, 25 comeditur [*gr.* σταφυλῖνος *ut*: 3, 62 p. 404, 19]). 5, 27, 10 (*adversus angues*). COLVM. 12, 7, 2 *herbae variae* et -a ... generatim in alveos componuntur et sale consparsa ... reponuntur *eqs.* PLIN. nat. 21, 86 -am pratensem, lupum salictarium, eaque verius oblectamenta quam cibus (*cf.* ORIBAS. syn. 4, 13, 6 Aa -a, daucu, cariota [*inter ea*, quae minus nutriunt; *La sec. gr.* stafylinus]). GARG. MART. med. 33 -ae vis omnis in radice et in semine constituta est (*describitur efficacia*). EDICT. imp. Diocl. 6, 44 L. -ae ... fascis (*item indicatur quantitas*: VEG. mulom. 2, 128, 2 -ae unc(ia). MARCELL. med. 36, 38 -ae quam minimae totidem [*i. duodecim pilulae*]). ORIBAS. syn. 4, 1, 2 Aa (*inter ea, quae* suptiliant in cibis; *dub., quid in gr. respondeat*). *al.*

2 *per similitudinem quandam de pisce* (*cf. Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 191*): **a** *praemonenda quaedam: memoratur inter pisces planos* CELS. 6, 9, 6 plani piscis, quam -am nostri, trygona Graeci vocant, aculeus (PLIN. nat. 9, 73 e p. *piscibus* aliqua non habent pinnas, ut -ae. 9, 7, 8 p. piscium ... genus, quod pro spina cartilaginem habet, ut raiae, -ae *eqs.*), *inter natantia* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 9. *memoratur aculeus l. 26 et* PLIN. nat. 9, 155 radius ... trygonis, quam nostri -am appellant (*cf. l. 37. 43*). MARCELL. med. 15, 61 acu ossea, id est spiculo trygonis, quae -a dicitur. *resp. gr.* τρυγών, *quod infra non adnotamus*; *cf. l. 25. 30. 31. 33. praeterea* GLOSS. βελόνη. *accedit adi.* marina (*cf.* GLOSS. τρυγὼν θαλασσία. *aliter p. 633, 62*): PLIN. nat. 22, 146 PLIN. med. 3, 27, 2. 3, 34 tit. THEOD. PRISC. add. p. 282, 8. 298, 5 PS. DIOSC. herb. fem. 4 l. 5. **b** *exempla varia*: PLIN. nat. 9, 144 -a latrocinatur ex occulto transeuntes radio, quod telum est ei, figens (*cf.* PS. DIOSC. herb. fem. 4 l. 5 -ae marinae, si quem forte percusserit, virus). 22, 146 -ae marinae ictus (*cf. l. 42*). 28, 162 contra -am ... et omnium marinorum ictus ([*pendet* PS. THEOD. PRISC. add. p. 282, 8]. 32, 44 PLIN. med. 3, 34 tit.). 32, 25 nihil est ... venenatius quam in mari -a. *ibid.* persequitur galeos ... -as praecipue. 32, 58 -a contra suum ictum remedio est cinere suo. 32, 79 -ae ... radio (*pro remedio ut*: 32, 88. 133. *cf. l. 29*). 32, 83 iecur -ae (32, 119 [*inde* PS. THEOD. PRISC. add. p. 298, 5]). PLIN. med. 3, 27, 2 -ae marinae decoctae *in oleo.* ORIBAS. syn. 4, 12, 4 Aa rumbus, turpedo, -a ... minus nutriunt (*sim.* La). 4, 16, 1 La (*inter ea*, quae bene digeruntur).

deriv.: pastinaculi.

pastinācia *et* **pastinācium** *v. p. 633, 41.*

dauci: **pastināculī** GLOSS.ᴸ II Abav. DA 12 (*inde* GLOSS. V 543, 32). *a* pastinaca *demin., genere mutato* (*unde Mountford suspicatur* -ae).

pastinātio, -ōnis *f.* *a* pastinare. *plur. non legitur.*

i. q. actus vel effectus pastinandi (*sc. in vineis ponendis praeter* PALLAD. *sub 2*): 1 *proprie de actione*: **a** *strictius respicitur solum fodiendum* (GLOSS. II 260, 55 βωλοστροφία: -o, repastinatio [*eadem respondent* 368, 42 μεταβολὴ γῆς]. *cf. p. 635, 14*): COLVM. 3, 4, 3 maximam diligentiam sciat *agricola* adhibendam -i; quam cum peregerit *eqs.* 3, 5, 3 *ager* bipalio ... subigi debet, quae est altitudo -is (pastionis *var. l.*), cum in duos pedes et semissem convertitur humus (3, 13, 9. *cf.* 11, 2, 18 minima -is mensura). 3, 11 tit. de -e (*cf.* PLIN. nat. 17, 167 de -e dictum est). 3, 11, 1 -is officium. 3, 12, 6 omnibus ... exploratis ... -em suscipiemus (*cf.* 11, 2, 17 *sub 2*). 3, 13, 4 qui -is impensam reformidant, sed aliqua tamen parte -em imitari student *eqs.* 3, 13, 8 *humus modica* vix iustum -i praebet regestum. 5, 4, 2 *a provincialibus* vel scrobe vel sulco semina *vitium* deponuntur; quoniam -is expertes sunt (*3* molitione terrae). PLIN. nat. 17, 203 nihil ibi *in arbustis* malleoli atque -i⟨s⟩, nulla fodiendi impendia *sunt* (*sed cf.* PAVL. dig. 50, 16, 79, 1 [*inter* utiles impensas] arbusti -one⟨m⟩ ultra quam necesse fuerat). TEST. Leon. I (Dessau 6469) 17 neque in alios usus usuras ... traferri volo quam ... in -em. **b** *laxius respicitur tota actio, qua in pastino seruntur vites* (*hucine etiam l. 68? cf.* GLOSS. -o: φυτεία [*Goetz,* φυτά *trad.*]. plantatio): COLVM. 3, 3, 15 sive ... ⌊-is reditus⌋ seu futurarum spes vindemiarum cohortari nos debet ad positionem vinearum (⌊ ⌋ *respicitur 3, 3, 11* viviradices, quae de pastinato eximantur *et magno veneant*; propagationis reditus *coni. Richter*).

2 *per metonymiam de solo pastinato* (*vix de plantis l. 73*): COLVM. 3, 15, 1 seritur ... prius emundata inoccataque et aequata -e. 11, 2, 17 -o ..., quae mense ... Ianuario coepta est, iam nunc includenda et vitibus conserenda est. PALLAD. 1, 34, 7 *in hortis* utraque -o (*sc. autumnalis et vernalis*) decoquetur beneficio algoris aut solis.

pastinātor, -ōris *m.* *a* pastinare. *i. qui pastinat* (*in imag.* AVG.): *strictius de fossore*: COLVM. 3, 13, 12 qua *latitudine* -r sulcum facturus est. *laxius de eo, qui serit vel seri iubet* (GLOSS.

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

φυτευτής. plantator): FIRM. math. 5, 4, 18 *quidam* erunt ... fabricatores, -es multorum mobilium dominia possidentes. AVG. c. Iulian. op. imperf. 4, 135 (*ad Is. 65, 21, v. l. 56*) vineae spirituales ... non quandoque morientibus -bus ... suis possidebuntur ab aliis, sed ab ipsis sine fine viventibus.

1. pastinātus, -a, -um *pro adi. et subst. v.* pastino.

2. pastinātus (-ūs) *v. p. 636, 6.*

pastinax *v.* pastinaca.

***pastino,** -āvī, -ātum, -āre. *a* pastinum. *scribitur* fast-: COLVM. 5, 9, 1 *cod. A.* PLIN. nat. 14, 50 *codd. fere omnes.* pastilenda *et* pastienda GLOSS. (*huc trahere videtur Labbaeus*). *de notione*: GLOSS. -o: *βωλοστροφῶ. μεταβάλλω, μεταστρέφω, μεταφυτεύω χώραν.* -are: plantare. colere, plantare. pastienda: glebae. GLOSS.^{L} II Philox. PA 130 pastilenda: *βωλοστρόφησιν* (*Laistner* 'pastinatio?'). GLOSS.^{L} Corp. P 13 settan (*anglosax.*). *sim. al.* *legitur inde a* COLVM., PLIN. nat., VLP., ITALA (*sed* repastinare *iam inde a* CATONE). [*dalm.* pasnur; *var. it. mer.; sard. centr.* pastinare; *raet. or.* pastaná. *cf. M.-L. 6276. Battisti-Alessio IV 2798. Wagner II 234. Wartburg VII 758. St.*] [*confunditur* -to *cum* pastinatio *e. g.* COLVM. 3, 16, 1.]

i. q. in pastinis instituendis sive fodere sive plantare (*fere in cultura vitium; aliarum plantarum e. g. l. 39. 41. 43. 46. 52; indicatur mensura fodiendi per abl. l. 35, per praepos.* in *c. acc. l. 43. 45, per adv. l. 26 bis. 41. 44. 46. 65*): **1** *sine obiecto* (*notionem plantandi potius agnoscas in* ITALA): COLVM. 3, 11, 5 considerandum est, antequam -emus, surcularis necne sit terra. 4, 1, 2 si contenti bipedanea scrobe futuri sumus, quid ita censemus altius -are *eqs.*? (*cf.* 4, 1, 5 depressius). 5, 4, 2 *pastinatio* paene supervacua est his locis, quibus solum putre et per se resolutum est, 'namque hoc imitamur arando', ut ait Vergilius (*georg. 2, 204*), id est etiam -ando. 5, 4, 3 *opp.* sulco facto. 11, 2, 95 si vinearum causa -es. PLIN. nat. 17, 170 in colles sulcos agere traversos melius quam -are *eqs.* ITALA Is. 65, 22 (Iren. 5, 34, 4 *al.*) plantabunt vineas et ipsi manducabunt fructum earum ...; neque ipsi -bunt et alii comedent (*gr. φυτεύσουσιν, Vulg.* plantabunt). PALLAD. 2, 10 tit. de -andi generibus. 2, 10, 1 scrobibus -emus aut sulcis. 2, 13, 2 ad -andum rudes agros ... eligamus. 2, 13, 7 si campus est, duobus semis pedibus -etur (*vix ad 2*).

2 *cum obiecto* (*cf. l. 36*): **a** *strictius respicitur solum fodiendum*: COLVM. 3, 13, 6 -andi agri ... rationem (5, 1, 2 [*bis*]. 11, 3, 11 ut ager *holeribus conserendus* ... autumno ... -etur). 3, 13, 6 *ne* -tum solum ... imprimatur et ... proculcetur (4, 30, 3 in duos pedes et semissem -are salicto destinatum s. 11, 3, 10 si depressius -etur s. *in horto. al.* PLIN. nat. 17, 159 bidente. *al.*). 5, 6, 6 bipalio terram -bimus *ad serendas ulmos* (5, 9, 1 quam *t.* cum in tres pedes -veris *in oliveto.* 3 capp. 14. arb. 3, 4 t. bene -tam). 11, 2, 17 -atur ... terreni iugerum ita, ut solum in altitudinem trium pedum defodiatur. 11, 2, 42 in -to seminario *olearum.* 11, 3, 35 alte -to et stercorato loco (*holeribus serendis ut*: 11, 3, 36. *vitibus*: PALLAD. 2, 13, 7). PLIN. nat. 14, 50 -tis de integro vineis (18, 240. *dub. utrum ad b spectent necne*: PACIAN. epist. 3, 16 p. 77 novellandis -andisque v. GREG. TVR. glor. conf. 97. *al.*). PALLAD. 1, 34, 7 partes ... horti (*syn.* effodere). 2, 10, 1 spatia -ta (6, 5, 1 hortorum [10, 13, 2]). 2, 12 omnia quae volueris -are. 12, 7, 1 persici ossa in -tis areis sunt ponenda. **b** *laxius respicitur tota actio plantandi* (*cf. l. 13. 23. p. 634, 71*): ITALA deut. 20, 6 (Aug. quaest. hept. 5, 31) quis est homo, qui -vit vineam et non est epulatus ex ea (*Lugd. et Vulg.* plantavit. *gr. ἐφύτευσεν. eadem fere respondent*: Is. 65, 21 [Iren. 5, 35, 1 *al.*] -bunt vineas et ipsi manducabunt. I Macc. 3, 56 [rec. L]. Marc. 12, 1 [cod. ff^2 *al.* = VVLG.] v. -vit homo et circumdedit sepem [*cod. k* novellavit]. *al.; cf. l. 48, sed certe huc pertinet* OPTAT. 5, 7 p. 135, 21 [*cf. p. 136, 2 sq.* scrobem fodere et plantaria ponere]). EVSTATH. Basil. hex. 5, 6, 7 quas *surculi gemmas* agricultores avulsas reparandi causa generis -are consuerunt (*paulo aliter gr. p. 108^A*).

part. perf. pass.: **1** *n. pro subst.* pastinātum, -ī *de solo subacto* (*distinguuntur* sulcus, scrobes *l. 72 sq.; de instrumento rustico v. p. 636, 4*): *servata quodam modo vi verbali*: COLVM. 4, 32, 1 harundo minus alte (alto *codd. plerique, edd. rec.*) -o, melius tamen bipalio seritur. PLIN. nat. 17, 159 male -um deprendunt scamna inaequalia (*nisi subaudias* solum). *usu pleno* (*cf. p. 636, 19*): COLVM. 3, 3, 11 quae *viviradices* de -o eximantur. 3, 10, 4 *surculus vitis* -o deponitur. 3, 11, 4 humo -um large contegi. 3, 13, 7 neque ... parum refert suspensissimum esse -um (*item accedit adi.*: 3, 16, 1 umidum -um sationi convenit. PLIN. nat. 17, 143 populus alba seritur bipedaneo -o). 3, 16, 1 coaequato ... -o. 4, 1, 7 -i humus ... intumescit. 4, 4, 1 facta in -o scrobe (11, 2, 19 genistam ... in -o vel etiam sulco deponere. PLIN. nat. 17, 166 optime in -o *seritur*, proxime in sulco, novissime in scrobe. 17, 172 cum vinea in -o seratur). 4, 4, 2 crebris fossionibus -um resolvere. **2** *superl.* pastinātissimus, -a, -um (*posit.* pastinatus *v. supra sub 2a*): PHILO quaest. in gen. 4, 214 (*in imag. sec. gen. 27, 27 ibid.* odor agri pleni) est ... anima plena sapientiae et ager -us disciplinarum capax.

deriv.: pastinatio, pastinator. *cf. Onom.* (Pastinatus).

compos.: repastinare.

pastinum, -ī *n.* [*orig. inc. Sch.*] [*dalm. vet.* pasno; *it. mer.* pastino; *sard. centr.* pastinu. *cf. M.-L. 6277. Battisti-Alessio IV 2798. Wagner II 234. St.*]

1 *usu originario de instrumento bifurco ad plantandas vites apto* (GLOSS. *βωλοστρόφιον*): COLVM. 3, 18, 1 Iulius Atticus praetorto capite ..., ne -um (*duo codd. rec.*, pastinatum *cett.*) effugiat, ... *sarmentum* demersit. *ibid.* -um ... vocant agricolae ferramentum bifurcum, quo semina panguntur (*inde* ISID. orig. 20, 14, 8, *ubi* pastinatum *pro* -um [*cf. l. 2*], *de quo dubites, utrum neutr. p. p. p. verbi pastinandi an subst.* *pastinatus, -ūs *intellegendum sit*). 3, 18, 6 pangendi optima est ratio recti malleoli, cuius imum caput, ⟨cum⟩ consertum est bifurco -i, angustis faucibus ferramenti ... deprimitur.

2 *per metonymiam*: **a** *potius de actione pastinandi* (*huc referendum* COLVM. 3, 13, 10, *si recte coni. Richter pro* spatium): COLVM. arb. capp. 6 de generibus vinearum et operis -i variis. PALLAD. 1, 34, 2 ad -i similitudinem fodies hortulum (*nisi ad b*). 2, 10, 1 -um fieri nunc tempus est. 11, 4 *quae* de -is, de vitibus ponendis, putandis ... dicta sunt. **b** *potius de solo pastinato* (*fere vinetae; oliveti l. 24, pometi l. 26*; GLOSS. -a: *νεοφυτεῖα*. *huc pertinere videtur* NOT. Tir. 104, 20 -a): MENOL. Colot. Mart. (CIL I^2 p. 280) vineae pedamin(a) in -o putantur (*sim.* MENOL. Vall. *ibid.*). VLP. dig. 24, 3, 7, 16 si novam villam ... exstruxit ...; simili modo et si -a instituit. PALLAD. 1, 7, 2 latitudini -orum (pastinatorum *var. l.*). 1, 42, 2 in -is sarmenta merguntur. 2, 10, 4 -o (-a *var. l.*, -i *pars edd. vet.*) ..., quod omne versabitur, ... terra universa fodiatur. 2, 12 tit. mensura -i (2, 12). 3, 9 tit. de ponendis vineis -o vel scrobibus aut sulcis ([*vix de actione, cf. 3, 9, 1* genera pastinati soli]. 3, 9, 13. 4, 1, 4. 11, 5, 1). 3, 9, 11 non est uno genere vitium omne -um conserendum. 3, 18, 1 *oliveta* vel -is conserenda sunt ... vel suum locum tenebunt; si ponuntur in -o *eqs.* 3, 19, 1 pomiferas arbores ... in -is ... disponere. *transfertur ad quemlibet locum consitum* (*nisi mero errore interpretis*): ITALA gen. 22, 13 (cod. 111) aries tenebatur in -o Sabech cornibus (*gr. ἐν φυτῷ σαβεκ, Vulg.* inter vepres, *aliae vers.* in virgulto).

deriv.: pastino; *cf.* pastinaca.

***pāstio,** -ōnis *f.* *a* pascere. SYNON. Cic. p. 427, 10 herba. pabulum. germen. gramen. cespes. faenum. -o. muscus. GLOSS. *νομὴ ἡ βοσκή. νομή. βοσκή.* *legitur in oratione prosa inde a* CIC., GALL. Fest. p. 302, *sed perraro exceptis* VARRONE (*35tes/*pastus *9^{ies}*) *et* COLVM. (*17^{ies}/*pastus *semel*). [*val.* pășune; *it.* pasciona; *raet. or.* passon, *occ. vet.* paschun; *francog.* paisson; *prov. vet.* paison; *astur.* pación. *cf. M.-L. 6278. Battisti-Alessio IV 2788. Wartburg VII 757 sq. Corominas^2 IV 331. St.*] [*variat in codd. cum* pass-: COLVM. 1 praef. 26 CASSIOD. var. 12, 18, 3. *al.*]

I *i. q. actio pascendi*: **A** *qua quis alia pascit, alit* (*accedit gen. obi. l. 47. 55. 58. 84. p. 637, 2. 12*): **1** *animalia, quae*: **a** *aguntur in pascua*: VARRO rust. 1, 37, 5 ut *prata* defendantur a -e (*nisi ad B*). 2, 2, 12 haec ... *aestate* maxime observant ...; reliquae -es hiberno ac verno tempore hoc mutant, quod ... pascunt diem totum. POMPON. dig. 7, 1, 32 cum ex multis saltibus -e fructus perciperetur. *in imagine* (*sec. parabolam Luc. 15, 15* ut pasceret porcos): HIER. epist. 21, 18 venimus ad patrem, quando a porcorum recedimus -e (AVG. serm. coll. Morin p. 337, 8 post ... -em ... p. et ceteras vitae mortalis aerumnas). **b** *aluntur, nutriuntur sive in pascuis sive in stabulis*: VARRO rust. 2, 1, 16 (*sim.* 2, 2, 7) partes quattuor sunt, cum iam emeris *pecora*, observandae, de -e, de fetura, de nutricatu, de sanitate (*cf.* 2, 2, 13 quod ad -es attinet, haec fere sunt). 2, 11, 2 *lactium* sunt discrimina quaedam et a -bus et a pecudum natura ...; a -bus, ⟨quod ad alendum utile, quod⟩ fit ab ... firmo cibo pecude pasta. 3, 12, 2 horum omnium, *sc. cochlearum, apium, glirium*, custodia, incrementum et -o aperta *est*, praeterquam de apibus (*de eisdem*: 3, 16, 32 quod ad -es pertinere sum ratus ... dixi). COLVM. 11, 1, 8 plurimum ... scientia pollet in aliquibus *operibus*, ut in -e pecoris atque eiusdem medicina. **c** *quolibet modo curantur vel educantur, habentur* (*cf. p. 593, 4; saepius opponitur* agri cultura): VARRO rust. 1, 1, 11 (*sim.* 3, 1, 9) de ea re *rustica* conor tribus libris exponere, uno de agri cultura, altero de re pecuaria, tertio de villaticis -bus (2 praef. 5 agri culturae et pecoris pascendi et ... v. -is. 3, 1, 8 altera est v. -o, altera agrestis; haec nota et nobilis, quod et pecuaria appellatur ...; altera v., quod humilis videtur, a quibusdam adiecta ad agri culturam, cum esset -o. 3, 2, 18. 3, 11, 4. *al.* COLVM. 7, 13, 3 continent volucrum pisciumque et silvestrium quadrupedum curam. 8, 1, 2 *opp.* pecuariae. *al.; cf. l. 76*). 1, 2, 13 tota -o, quae coniungitur a plerisque cum agri cultura, magis ad pastorem quam ad agricolam pertinere videtur (*de eadem quaestione*: 1, 2, 15 aliut -o et aliut agri cultura, sed adfinis. 1, 2, 21. 2 praef. 4. *v. etiam l. 65*). 3, 2, 10 si propter -es tuus fundus ... probandus sit (*nisi ad IIA, sed cf. ibid.* in qua *villa* propter -es fructus capiuntur magni. 3, 2, 13 ex iis -bus ex una villa maiores fructus capere, quam alii faciunt ex toto fundo. 3, 2, 17 fundum ... -bus semper vinci a villa). 3, 2, 12. 3, 2, 13 duo ... genera cum sint -um, unum agreste, in quo pecuariae sunt, alterum villaticum, in quo sunt gallinae ac columbae et apes *eqs.* (COLVM. 8, 1, 2). COLVM. 1 praef. 26 porculatoris ... et subulci diversa professio, diversae -es. 7, 3, 13 post feturam ... longinquae regionis upilio vilicus fere omnem subolem -i reservat, suburbanae teneros agnos ... lanio tradit.

2 *homines*: **a** *de munere quodam pascendi*: COD. Theod. 8, 7, 6, 1 *officiales praefecti urbi* non exhibent primipili -em (*sc. milites pascentis; in eadem re saepius* pastus, *v. sub illa voce*). CASSIOD. var. 12, 18, 3 quid proderit exercitui satisfacere, si vos contigerit in ipsa domino-

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum -e peccare? **b** *de qualibet actione pascendi*: AVG. divers. quaest. 61, 4 secunda -o populi (*respicitur Matth. 15, 32 ut ibid. iterum*). CANON. Turner II p. 196 rec. V agapes, id est -es pauperibus impensas (rec. VI -es pauperum). *in imagine*: GREG. M. epist. 5, 59 p. 373, 2 (*ad episcopos*) qui ... cupit mercedem -is accipere. past. 1, 5 p. 19[A] *Petrus* audivit: 'si diligis me, pasce oves meas' (*cf. Ioh. 21, 15 sqq.*); si ergo dilectionis est testimonium cura -is *eqs.* 2, 7 p. 41[C] (*ad I Petr. 5, 2* pascite ... gregem dei) qui hoc in loco -em cordis an corporis suaderet, aperuit, cum ... adiunxit: *eqs.*

3 *ventos* (*sec. locutionem proverbialem* pascere ventos, *de qua v. p. 592, 55*): ITALA eccles. 1, 17 (Hier. *ad l.*) dedi cor meum, ut nossem sapientiam et scientiam, errores et stultitiam; cognovi quia et hoc est -o venti (*Hier. addit*: sive 'praesumptio spiritus', *qua locutione 1, 14. 2, 26 al. vertit gr.* προαίρεσις πνεύματος [*in Vulg.* afflictio spiritus *sim.*]; -o venti *dicit etiam 2, 17, non LXX sed alias versiones gr. sequens, cf. Hier. in eccles. 1, 14* 'routh' Aquila et Theodotion νομήν, Symmachus βόσκησιν transtulerunt *eqs.*).

B *qua animal semetipsum pascit* (*nisi mavis locos sec. IIA explicare; addas fortasse l. 43*): AMBR. hex. 6, 5, 30 *camelus* quomodo ... pasceretur ..., nisi longiora usque ad terram colla ad usum -is extenderet? HIER. tract. in psalm. I p. 166, 15 ideo facta est nox, ut ... bestiae egrederentur ad -em.

II *metonymice*: **A** *fere i. q. locus vel facultas pascendi, pascuum* (*cf. l. 18. p. 636, 72; pascuntur pecora praeter l. 35 sqq.; in imag.* ITALA): **1** *sing.*: CIC. Manil. 14 Asia ... tam opima est ac fertilis, ut et ubertate agrorum et varietate fructuum et magnitudine -is ... antecellat. VARRO rust. 2, 10, 2 *pastores* cogere oportet in -e diem totum esse, pascere communiter. PAVL. FEST. p. 72 pecus a -e deducere. COLVM. 7, 6, 5 in -e (*opp.* in caprili). **2** *plur.*: GALL. Fest. p. 302 saltus est, ubi silvae et -es sunt (*cf.* VLP. dig. 33, 7, 8, 1 si fundus saltus -esque habet). VARRO rust. 1, 12, 1 *ut* sub radicibus montis silvestris villam ponat *agricola*, ubi -es sint laxae. 2, 2, 9 ut multa milia absint saepe hibernae -es ab aestivis (IVLIAN. in Am. 1, 2 [*antea*: pascua]). 2, 2, 9(10) calles publicae distantes -es *continent.* COLVM. 9, 4, 7 situm -um atque etiam genera pabulorum *apium* exposui (11 capp. 9 *item de pascuis apium*: 9, 14, 19 oportere ... vernis -bus adsumptis *apes* in ea loca transferri, quae *eqs. ibid.* transferuntur in Atticas -es. 9, 15, 8 dum adhuc rura -bus abundant). ITALA Ier. 23, 1 (Wirc.) o pastores, qui dispargitis ... oves a -bus suis (*gr.* νομῆς, *Vulg.* pascuae). PANEG. 8, 11, 1 *Britannia* laeta numero -um. SERV. georg. 3, 339 ('quid pascua versu prosequar *eqs.*') dicit *poeta* pro qualitate provinciarum diversa esse genera -um.

*?*B *fere i. q. pabulum, cibus* (*si recte suppletur; cf. p. 636, 32*): ALC. AVIT. hom. 20 p. 134, 21 (*sec. III reg. 17, 6* corvi deferebant ... carnes) corvos Heliae ... ⟨pastio⟩num portitores.

pastito, -āre *v.* pascito.

pastophorium, -ī *n.*, παστοφόριον. *scribitur* -for- ITALA II par. 31, 11 (Complut., -ufor- Legion.). Ezech. 40, 17 (Wirc.) *bis.* EVCHER. instr. 2 p. 149, 17. GLOSS. V 380, 3 (-ifor-; *var. l.* -ofar-). 419, 6 GLOSS.[L] I Ansil. PA 704. V Abba PA 144. Corp. P 79. *al.*; -por- GLOSS. V 381, 38; -fol- GLOSS.[L] Corp. P 55. *forma graeca nom. vel acc. sing.* -on *l. 61. 64* (*sed* -um *l. 72. 82*). *de notione* (*v. etiam l. 64*): GLOSS. -um: atrium templi vel sacrarium (*sim. explicatur* pastorium, *ubi v.*). -a: cellas in gazophylacia. modicae domus.

1 *i. q. cella, tabernaculum sim. in templo,* παστοφόριον (*quod ubi resp., non indicatur; destinatum est -um imprimis usui sacerdotum sim., cf. Hopfner, RE XVIII 4, 2109, 37 sqq.*): **a** *respicitur templum Hierosolymorum*: ITALA II par. 31, 11 (Complut., *sim.* Legion.) dixit Ezecias, ut pararentur -a in domo domini ...; intulerunt initiationem et decimationem (*Vulg.* horrea. *cf. l. 71*). Is. 22, 15 (Hier. *ad l.* p. 273[A]) vade ad -on ad Somnam quaestorem (*Vulg.* ad eum, qui habitat in tabernaculo. *cf.* HIER. *ad l.* p. 199[A] pontificem, qui habitat iuxta LXX in -o *eqs.* p. 273[C] sochen ... vel tabernaculum interpretatur vel -on, hoc est thalamus, in quo habitat praepositus templi). Ezech. 40, 17 (Wirc.) induxit me in atrium interius et ecce -a in columnata atrii, XXX -a in columnatis (*Vulg.* gazophylacia *bis. cf. ad l.* EVCHER. instr. 2 p. 149, 17 in veteri translatione habet -a, in nova gazophylacia, id est cellulas parvas). I Macc. 4, 38 (rec. L, *sim.* VVLG.) viderunt ... -a detracta (*rec. B* loca sancta sacerdotum *ut*: 4, 57 [rec. L = VVLG.] dedicaverunt portas et -a). III Esdr. 8, 60 Weber (= VVLG.) vigilate ..., donec tradatis *aurum* ... in -o domus ... dei nostri. 9, 1 exsurgens Ezras ab ante atrium templi, abiit in -um Ionathae. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 4, 9 p. 766 turris supra verticem -orum condita erat. **b** *respicitur templum Serapidis Alexandriae situm*: RVFIN. hist. 11, 23 p. 1027, 5 in superioribus extrema totius ambitus spatia occupant exedrae et -a (partaf- *var. l.*).

? **2** *i. q. vas pastorium. in allegoria significari videtur pera pueri David, quae appellatur e. g.* pera pastoralis *Vulg. I reg. 17, 40,* vas pastorale *Aug. in psalm. 143, 1* (*sc. per confusionem cum subst. neutr.* pastorium): PRAEDEST. 1, 90 p. 620[D] rogamus te, domine ..., ut nos adiuves contra hostes tuos (*i. haereticos*) tela tractantes. habeant illi castra Goliae ...; nos Hebraei pueri tui David -um assumentes de lapide tuo angulari (*cf. Eph. 2, 20*) pugnemus.

pastophorus, -ī *m.* (*f. p. 638, 11*), παστοφόρος. *scrib.* -for- APVL. met. 11, 30, 4 (*cod. F*). *notatur* pas *l. 13* *gen. plur.* -um *l. 6. 8 sq.*, -orum *l. 15* (*si recte suppl.*) *i. q. sacerdos, qui* (*quae*) παστόν *fert, sc. armarium, ut vid., parvas statuas deorum continens* (*cf. Hopfner, RE XVIII 4, 2107, 11 sqq.*): APVL. met. 11, 17, 2 (*antea*: sacerdos maximus quique divinas effigies progerebant) ex his unus ... coetu -um, quod sacrosancti collegii nomen est, velut in contionem vocato ... vota praefatus ... renuntiat ... πλοιαφέσια (*cf.* 11, 30, 4 in collegium me -um suorum, immo inter ipsos decurionum quinquennales adlegit *Osiris* [CIL V 7468, 7 c. -um Industriensium patrono]). 11, 27, 7 de -is unum conspexi *eqs.* CE 547, 2 ⟨hic iacet Ogygii Bacc⟩hi dei nota ⟨sacerd⟩os ⟨-us⟩quae (*i.* -que) deae Nilo⟨tidis *eqs.*⟩ (*suppl. ex versione gr.* ⟨π⟩αστοφόρος κτλ.). CIL V 2806, 7 sacerd(os) ⟨Isid⟩is Aug(ustae) pas(tophorus). *addas fort.* CIL XII 714, 10 sq. (*duo fragmenta dubitanter iunxit et suppl. Hirschfeld*) ⟨loc⟩us d(ecreto) d(ecurionum) pas⟨top⟩horor(um) t(empli) I(sidis).

***pāstor**, -ōris *m.* *a* pascere. *scribitur* -aa- CIL I[2] 638, 14 (*a. 132 a. Chr.?*). *litteris gr.*: INSCR. Preisigke, Sammelb. 801, 2 (*saec. II/III*) παστωρ (*nisi nom. propr.*). *notatur*: -or(es) CIL XIII 7317, 4 (*a. 224*). NOT. Tir. 55, 32[a] (*inter titulos christ.*). 104, 15. 130, 73. *de notione* (*v. etiam l. 33*): GLOSS. νομεύς. ποιμήν. βοσκός. ἐπίσκοπος. GLOSS.[L] II Abav. PA 64 -r: pecusius (pecuosus *suspicatur Mountford*, pecuarius *Hildebrand*). *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE *per totam latinitatem.* [*val.* păstor; *it.* pastore; *sard.* pastore; *raet. or.* pastor, *occ.* pastre; *francog.* pâtre (pasteur); *prov. vet.* pastre, pastor *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* pastor; *hisp.* pastor; *port.* pastor. *cf. M.-L. 6279. Battisti-Alessio IV 2799. Wagner II 234. Wartburg VII 758 ff. Corominas[2] IV 332. Machado[3] IV 319. St.*]
[*vix recte trad.* GLOSS.[L] III Abstr. HI 37; *e coni. vix recta de Iove* AVIEN. Arat. 21 (*cf. Soubiran, 1981, ad l.*).]

i. qui pascit: **I** *usu communi*: **A** *proprie*: **1** *de eo, qui animalia pascit* (*sc. pecora praeter l. 48 sqq.; sed vix de curatore peculiari apium intellegas* LVCAN. 9, 291 gaudet in Hyblaeo ... gramine -r divitias servasse casae. *ceterum cf.* COD. Theod. 9, 30, 2 -bus ..., id est lanigerarum ovium pecudumque custodibus. *de differentia q. e. inter* -r *et* magister pecoris *v. vol. VIII 78, 61 sqq., aliter* MAR. VICTORIN. in Eph. 4, 12 etiam ipsi -es magistri pecoris dicantur, quasi praepositi):
a *generalia quaedam*: **α** *e contextu apparet*: (I) *genus animalium, cui -r consulit* (*potiora*): (A) *pascit oves* (*cf.* GLOSS. προβατοβοσκός. *hic illic simul capras pascit, e. g.* COLVM. 7, 3, 5. 7, 5, 21 VVLG. lev. 7, 32; *ceterum etiam sub II passim respicitur -r ovium*): PLAVT. Bacch. 1122 (*in imag.*) quis has huc ovis adegit? :: ovis nos vocant ... :: -r harum dormit *eqs.* ACC. praetext. 19 -em ... adpellere pecus lanigerum. LVCR. 6, 1252 -r et armentarius (*si distincte ponuntur ut* FIRM. math. 3, 5, 23 armentarios, bubulcos, -es [*in serie simili*: 4, 13, 7 b., a., equarios, -es. 8, 6, 6 b., a. oviumque -es]. *dub. an huc spectet distinctio* bubulci *et* -is COLVM. 1, 6, 8 IVV. 11, 151). VARRO ling. 5, 54. VERG. ecl. 1, 21 -es ovium. PROP. 2, 1, 44 enumerat miles vulnera, -r oves. *et saepe, e. g. in libro 7* COLVM. (B) *pascit alia animalia*: VARRO rust. 3, 6, 5 -em earum *volucrum, sc. pavonum* ... oportet ... stercus tollere (*cf.* 3, 7, 5 -em columbarum. COLVM. 8, 2, 7 quae *ducentae gallinae* -is unius curam distendant [*earundem*: 8, 4, 3 volatile pecus facile custodiam -is decipit. 8, 4, 6. 8, 11, 15 *mater gallina* fertur in agrum a -e *eqs.*]. PAVL. dig. 32, 66 -es anserum [*sim.* sent. 3, 6, 73. *cf.* GLOSS. III 309, 71 -r anserinus]). CVLEX 46 propulit e stabulis ad pabula ... capellas -r (*item pascuntur caprae e. g.* 104 OV. met. 1, 676. 3, 408 fast. 3, 879 COLVM. 7, 6, 6 MART. 13, 38, 1. *al., v. etiam l. 39*). OV. epist. 5, 79 (*ad Paridem*) cum pauper eras armentaque -r agebas (*cf.* MONTAN. carm. frg. 2, 1 sua -es stabulis armenta locarunt. LIV. 32, 11, 1 [*cf. ibid. 2*]. STAT. Theb. 7, 437. *al.*). SEN. Phaedr. 1051 nec suos -r sequi meminit iuvencos (*item pascuntur boves*: LVCAN. 2, 607 SIL. 7, 438 STAT. Theb. 6, 188. 8, 692 MART. 8, 53, 3. *al.*). MART. 11, 41, 1 (*pascit sues ut*: VLP. dig. 41, 1, 44 [*e Pomponio*]. *al.*). *al.*

(II) *condicio -is* (*afferuntur certiora*): (A) *pascit alterius pecus, ut sit servus, mercennarius sim.*: CATO agr. 141, 3 (*ad Martem patrem*) -es pecuaque salva servassis (*cf.* 149, 2 aut -es aut pecus emptoris. VARRO rust. 2, 10, 5 quae pecori et -bus opus sunt. PHAEDR. 4, 5, 38 pecora cum -bus donate. *sim. al.*). 150, 2. CIC. Verr. II 5, 7 -em cuiusdam (*in eadem re* VAL. MAX. 6, 3, 5 QVINT. inst. 4, 2, 17). Catil. 3, 14 ad sollicitandos -es (*cf. Sall. Catil. 46, 3* servitia *et* CAES. civ. 1, 24, 2 servos, -es armat. 1, 56, 3. 1, 57, 4. 3, 4, 4. *al.*). rep. 4, 1 adhibent in pecuda -es. *al.* VARRO rust. 2, 1, 12 muli, canes, -es *propter pecuariam parantur* (*de eisdem* 2, 1, 25. 2, 8, 1). 2, 10, 1 quot et quod genus sint habendi -es (ITALA Luc. 17, 7 [cod. e *et al.*] h. servum arantem aut -em [*gr.* δοῦλον ... ποιμαίνοντα, *Vulg.* pascentem]). 2, 10, 10 in octogenas ... oves singulos -es constitui. *al.* TIB. 1, 1, 35 -em ... meum lustrare quotannis (VLP. dig. 41, 1, 44 [*e Pomponio; bis*]. ITALA gen. 13, 8 [Ambr. Abr. 1, 3, 12 *al.*, *sim.* VVLG.] rixa ... inter -es m. et -es tuos. *cf.* PHAEDR. 3, 3, 17 tuis -bus [VVLG. I reg. 25, 7]. ITALA gen. 38, 20 [Lugd. *al.*] -is sui [VVLG. -em suum]). SEN. epist. 47, 10 multos splendidissime natos ... fortuna depressit, alium ex illis -em ... fecit. COLVM. 8, 4, 6 antiquissima est ... fides -is, qui nisi eam domino servat *eqs.* (FLOR. epit. 3, 19, 9 Athenio -r interfecto d. *eqs.* LEX Visig. 8, 5, 1 d. -is). IAVOL. dig. 33, 7, 25, 2 (*quaeritur, utrum -es instrumento contineantur necne; sim.* PAVL. dig. 33, 7, 18, 8 [*e Scaevola*]. sent. 3, 6, 38).

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al. Ⓑ *pascit suum pecus, ut sit possessor pecoris, pecuarius* (*cf. p. 593, 4. 641, 81*): CIL I² 638, 14 (*a. 132 a. Chr.?*) ut de agro poplico aratoribus cederent -es. VARRO rust. 1, 2, 13 tota pastio, quae coniungitur a plerisque cum agri cultura, magis ad -em quam ad agricolam pertinere videtur (*item opponitur* agricola: 1, 2, 16. 3, 1, 7. COLVM. 6 praef. 1 gregariorum ... -um [*ibid. opp.* arator]. *al.*). 2, 1, 2 (*ad Atticum aliosve Epiroticos fundos possidentes*) ut semigraecis -bus dicam graece (*de eisdem*: 2, 2, 1 -es a Pergamide Maledove). 2, 4, 22 gregis numerum -r ab sua utilitate constituit. 2, 7, 16 genera curationum, quae -em scripta habere oportet. *al.* FEST. p. 333 publicanus scribendo conficit rationem *aeris, quod pro iure pascendi debetur*, cum -e. COLVM. 6 praef. 5 cum ... maius dispendium sequatur inertem et inscium -em quam prudentem diligentemque compendium. ITALA gen. 46, 32 (Lugd., *cf.* VVLG.; *Ioseph loq.*) *fratres mei* viri ... sunt -es pecorum (*sim.* 46, 34. 47, 3 [*ibid.*]). *al.*

β *exempla varia selecta* (*sc. imprimis ea quae agunt de rebus, quibuscum -r saepius iungitur*): ENN. scaen. 53 Parim -es ... Alexandrum vocant. CARM. frg. Non. p. 21, 10 -es ludos faciunt coriis Consualia (*item de -um sacris sim.*: TIB. 2, 5, 87 sua festa Palilia -r concinet. Ov. fast. 4, 776 faciamus ... -um dominae ... liba Pali [PAVL. FEST. p. 222 P. dicebatur dea -um *eqs.* PETRON. frg. 27, 10. *v. etiam l. 56*]. LIV. 1, 10, 5 quercum -bus sacram. *-um peregrinorum*: STAT. silv. 3, 2, 116 adoratus ... -bus Apis). CIC. Cluent. 161 cum quaedam in callibus, ut solet, controversia -um esset orta (LIV. 32, 11, 2 -r ait *se* omnes montium ... amfractus c.que nosse [*sim.* CVRT. 5, 4, 10]). Sest. 12 callis et -um stabula praedari (CVLEX 46 *v. p. 638, 54.* MONTAN. *p. 638, 58.* COLVM. 12, 3, 9 PLIN. nat. 8, 106. *al.; cf.* VERG. georg. 3, 339 -es Libyae ... *et* mapalia [SIL. 17, 89 MART. 8, 53, 3]. STAT. Theb. 1, 367 -um pecorumque domos. VVLG. cant. 1, 7 tabernacula. Ier. 33, 12 habitaculum). Flacc. 39 (*ironice*) o -es nescio quos cupidos litterarum! VARRO rust. 2, 9, 2 quod *genus canum* custodiae causa paratur et pertinet ad -em (*item agitur de cane -um*: 2, 9, 5sq. COLVM. 7, 12, 3. *cf. p. 638, 71 nec non* HOR. epod. 6, 6 *canis* amica vis -bus. Ov. met. 8, 296. *al.*). 2, 9, 6 -es ut dedu⟨ce⟩rent *ex Vmbria greges* in Meta[m]p⟨ont⟩inos saltus (*cf.* IVST. 8, 5, 7 pecora -es nunc in hibernos, nunc in aestivos saltus traiciunt [*inde* OROS. hist. 3, 12, 29]. *ceterum e. g.* VERG. georg. 3, 477 regna -um et ... saltus). VERG. georg. 2, 435 salices ... -bus umbram sufficiunt (CVLEX 108 densas -r pecudes cogebat in u. HOR. carm. 3, 29, 21 -r u. cum grege ... rivomque fessus quaerit. Ov. met. 1, 681. *sim. al.*). PROP. 4, 2, 39 -em *me* ad baculum possum curvare (Ov. trist. 4, 1, 12 fessus ... incubuit b. *al., v. vol. II 1670, 75sqq.*). *al.*

b *specialia quaedam*: α *de Romanorum maioribus, qui fuerunt -es* (*ponitur fere cum respectu humilitatis, cultus deficientis, simplicitatis; cf. etiam l. 67. 79*): HEMINA hist. 11 -um vulgus ... consentiendo praefecerunt ... imperio Remum et Romulum (*cf.* CIC. de orat. 1, 37 Romulus ... -es et convenas congregasse ... videtur. div. 1, 105 quibus *-bus* Romulus praefuit. Ov. fast. 2, 369. 4, 810 -um gemino sub duce vulgus erat. LIV. 1, 4, 9 *Romulum Remumque* -bus ... rapta dividere *eqs.* 1, 5, 7. *al.*). VARRO rust. 2 praef. 4 -es ..., qui condiderunt urbem *eqs.* (*item de origine Romae*: 2, 1, 9 Romanorum ... populum a -bus esse ortum. LIV. 1, 6, 3 *ad Albanos Latinosque* -es ... accesserant. 5, 53, 9 maiores nostri, convenae -esque. MELA 2, 60 Roma ... a -bus condita. *al.*). 2, 1, 9 quis Faustulum nescit -em fuisse nutricium, qui Romulum et Remum educavit? (FLOR. epit. 1, 1, 3 VIR. ill. 1, 3. *al.*). TIB. 2, 5, 29 (*agitur de ritibus -um ut*: PROP. 4, 1, 24 -r ... ad calamos exta litabat ovis [*spectat fort. ad Parilia ut certe* 4, 4, 75 *erant* annua -um convivia, lusus in urbe]). LIV. 1, 4, 7 sunt qui Larentiam ... lupam inter -es vocatam putent. *al.* *inde per ironiam transfertur ad posteros illorum -um*: IVV. 2, 126 o pater urbis, unde nefas tantum Latiis -bus? β *de regibus, viris egregiis, deis eorumque filiis, qui -em re vera egerunt vel id finxerunt* (*respiciuntur fere fabulae et tempora prisca, cf.* VARRO rust. 2, 1, 6 de antiquis inlustrissimus quisque -r erat. ARNOB. nat. 3, 20 deos nobis inducitis ... -es. *afferuntur notabiliora*): ACC. trag. 610 -r ... Ilius (*i. Paris ut*: CIC. Att. 1, 18, 3 -r Idaeus. VERG. Aen. 7, 363 Phrygius [OCTAVIA 774 APVL. met. 10, 30, 2. *al.*]. HOR. carm. 1, 15, 1 [*sine attributo ut*: PROP. 2, 2, 13. *al.*]. *et saepius*). VARRO rust. 2, 1, 9 ipsos *Romulum Remumque* ... fuisse -es (*cf. de Romulo*: SIL. 13, 813 OROS. hist. 6, 1, 5. *de Remo*: PS. AVR. VICT. orig. 22, 2). VERG. georg. 3, 2 -r ab Amphryso (*sc. Apollo Admeti -r ut*: SEN. Herc. f. 451 Delius. VAL. FL. 1, 444. *idem se -em esse negat* Ov. met. 1, 513). 4, 317 -r Aristaeus (*de eodem*: Ov. fast. 1, 379). Aen. 3, 657 -em Polyphemum (*de eodem*: HOR. sat. 1, 5, 63 Ov. Ib. 269). Ov. met. 4, 276 *v. p. 640, 10* (*de Daphnide ut*: SIL. 14, 466 [*v. vol. VII 2, 36, 14*]. SERV. ecl. 2, 26 D. fuit filius Mercurii ..., qui primus dicitur -r fuisse). 6, 114 ut ... Iuppiter ... luserit ... Mnemosynen -r (*cf.* 6, 124 *Phoebus* ut -r ... luserit Issen. SIL. 17, 567 Iuno ... -is in ora vertitur). 9, 184 -is Hiberi (*de Geryone ut*: SEN. Herc. f. 232 Herc. O. 1204 MART. 5, 65, 11). LIV. 1, 7, 5 Cacus. POMP. TROG. Iust. 38, 6, 7 quia ipsi *Romani* tales reges habuerint, quorum etiam nominibus erubescant, ... -es Aboriginum *eqs.* AVR. Fronto p. 8, 4 v. d. H. ad Hesiodum -em (*de eodem, sc. sec. Hes. theog. 23 ποιμαίνονθ'*: TERT. coron. 7 l. 21 Moyses propheticus, non poeticus -r). *al.* γ *de -e, quem artes effingunt* (*sc. poesis praeter* VITR.; *locis ipsorum bucolicorum alia quaedam addidimus, quae -es cantui musisque deditos respiciunt; de ipso poeta -e v. l. 80. et B 1 b*): LVCR. 5, 1387 tibia ... per nemora ... saltusque reperta, per loca -um deserta atque otia dia. VERG. (?) catal. 9, 18 Moeris -es et Meliboeus erant dulcia iactantes alterno carmina versu (*item versus condunt*: VERG. ecl. 5, 41 -es, ... *Daphnidis* tumulo super addite carmen. 6, 4 -em ... pinguis pascere oportet ovis, deductum dicere carmen. 6, 67. 10, 51 carmina -is Siculi modulabor avena [*ad ipsum Theocritum refert e. g.* PHILARG. *ad l., ut spectet ad B1b*]. CVLEX 96 aemulus Ascraeo -r sibi quisque poetae ... traducit ... vitam. *al.*). VERG. ecl. 2, 1 formosum -r Corydon ardebat Alexin (*item agitur de amore*: 8, 23 -um ... audit amores. Ov. met. 4, 276 taceo ... -is amores Daphnidis Idaei. CALP. ecl. 3, 90 credere, -es, levibus nolite puellis). 5, 59 Panaque -esque ... Dryadasque puellas. 7, 25 -es, hedera ... ornate poetam (*cf.* 9, 34 me ... dicunt vatem -es). CVLEX 99 = Ov. rem. 181 -r ... modulatur harundine carmen (*item sonat syringe*: COPA 10 rustica -is fistula. Ov. trist. 4, 1, 12 harundineo carmine mulcet oves. 5, 10, 25 iunctis ... cantat avenis. MANIL. 5, 116 SEN. Herc. O. 128 FRONTO p. 143, 6 v. d. H. *al., cf. l. 6. p. 639, 56*). PROP. 4, 10, 29 nunc intra muros *Veiorum* -is bucina ... cantat. VITR. 7, 5, 2 pinguntur ... fana, luci, montes, pecora, -es *eqs.* *al.* δ *de -e, qui rerum naturae peritus est*: CARM. Marcell. med. 21, 3 (*de medicamento*) -es te invenerunt ([*in carm. sim.* 28, 16 Pelagon. 121, *cf. Heim, Incant. mag., 1893, 492*]. PLIN. nat. 25, 47 aliqui -em ... invenisse tradunt *melampodion*. PS. APVL. herb. 60 l. 8. 65 l. 13. 15). VARRO rust. 2, 3, 5 *capras* non ... naribus, sed auribus spiritum ducere solere -es curiosiores aliquot dicunt. VERG. georg. 3, 281 hippomanes quod nomine dicunt -es (*cf.* COLVM. 6, 5, 3 quam *radiculam* -es consiliginem vocant [*sim.* 7, 3, 17 colostram. 7, 5, 16 pusulam. 7, 5, 21 ostiginem]). Aen. 12, 587 latebroso in pumice -r vestigavit apes *eqs.* (*sim.* STAT. Theb. 10, 574). Ov. fast. 4, 795 cum saxis -es saxa feribant, scintillam subito prosiluisse ferunt (*cf.* SEN. nat. 2, 22, 1 *ligna* in hunc usum, *sc. ignem eliciendum*, nota -bus. PLIN. nat. 16, 208 hoc [*i. ignem e lignis frictis factum*] usus ... -um ... repperit). VITR. 10, 2, 15 Pixodarus, *inventor lapidicinarum*, fuerat -r. COLVM. 7, 12, 14 quo facto (*sc. cauda catuli castrata*) ..., ut plurimi -es affirmant, rabies arcetur. PLIN. nat. 8, 54 casus rationem *leonis captandi* docuit ... ⟨a⟩ -e Gaetuliae sago contra ingruentis *leonis* impetum obiecto. 8, 100 (*-es pantheris insidiantur*). 16, 179 ex qua *sabuco* magis canoram bucinam ... credit -r ibi caesa, ubi *eqs.* *al.*

2 *de eo, qui homines pascit* (*in imag. l. 49*): a *usu vario*: QVINT. decl. 260 tit. (*postea additus?*) -r abdicatorum. RVFIN. Basil. hom. 3, 3 p. 1748ᴬ (*ad hominem divitem*) cum te omnis populus, qui ex promptuariis tuis pastus est ..., pro tribunali *dei* ... -em te suum ... et misericordem patrem ... testabitur (*gr. p. 265ᴰ* τροφέα). CASSIOD. var. 2, 19, 3 fiat ... pastus ... vulturis, qui necem potuit crudeliter desiderare -is (*i. domini*). b *i. q. hospes, convivator* (*cf. p. 595, 43*): SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 7 ('cenae pater') -r, pater familias, exhibitor, ὁ ἀρχισυμποσιαστής. epist. 1, 19, 16 convivae -i suo ... diserti dant gloriam. COMM. instr. 2, 37 tit. -i. pascere qui quaeris *eqs.* ENNOD. carm. 2, 61, 2 -r fercula concilias. CASSIOD. in psalm. 48, 19 *satellites* inter ... epulas -bus suis bene optare consueverunt. *inde in imag.*: ENNOD. epist. 4, 19, 2 p. 112, 17 *corda* cibis dulcibus (*i. epistolis tuis*) -r artifex inritasti.

B *translate* (*cf. imagines l. 49. p. 638, 41. 641, 74*): 1 *-es sunt homines*: a *dux exercitus*: QVINT. inst. 8, 6, 18 in illo ... plurimum erroris, quod ea, quae poetis ... permissa sunt, convenire quidam etiam prosae putant. at ego in agendo nec -em populi auctore Homero (*v. B 243. al.*) dixerim nec *eqs.* (*cf.* SERV. Aen. 11, 811 bene -i reginam, *sc. Camillam*, comparat, nam reges ipsi -es vocantur: Homerus ποιμένα λαῶν. 12, 587 -r et ductor exercitus, ut Homerus *eqs.*). LACT. mort. pers. 19, 6 *Maximinus* Daia ... iam non pecorum, sed militum -r (*nisi ad A2*). b *poeta, qui bucolica scripsit, sc. Vergilius* (*cf. supra l. 7 et* VERG. georg. 4, 565 carmina qui lusi -um. PROB. Verg. ecl. praef. p. 329, 8 qua *licentia Vergilius se* -em facit, cum sit urbanus): TER. MAVR. 2132 noster ... -r Maro. c *in titulis non prorsus explanatis de sodalibus collegii cuiusdam* (*cultorum Bellonae, i. Magnae Matris? v. post alios Fishwick, Journ. Rom. Stud. 57, 1967, 158sqq.*): CIL XIII 7317 (*a. 224*) hastiferii sive pastor(es) consistentes Kastello Mattiacorum. *addas fortasse*: CIL VIII 27845 (*cf.* INSCR. Afr. Gsell I 2872) ⟨Dati?⟩vus et oxor -es. *vix etiam* INSCR. Année Epigr. 1932 n. 77 (*Bais*) templum ... Turrenius Caelerinus -r sacris deae Veneris Caelestis et cultor deorum ... restituit (*sacerdotem intellegit Ribezzo, Riv. Indo-Greco-Italica 15, 1931, 105 sq., sc.* sacris *cum -r iungens*).

2 *-es appellantur numina ruris*: *-r potius est attributum, quo aliqui deus laudatur, indicatur*: CE 250, 1 (*a. 156*) magne deum, Silvane potens, sanctissime -r, qui nemus ... gubernas. APVL. met. 5, 26, 1 (*de Pane*) sic locuto deo -e *eqs.* (*cf. 5, 25, 3* deus rusticus, *5, 25, 5* rusticanus et upilio). *-r est ipsum nomen dei*: INSCR. Année Epigr. 1966 n. 274 (*saec. III? e Rhaetia*) -bus Tertius Valerii v(otum) s(olvit) (*eodem loco reperti sunt tituli gemini Dianae, Mercurio, Silvano dedicati*).

II *apud Iudaeos et Christianos, sive in imagine vel comparatione parabolae adhibetur, sc. saepe accedentibus vocibus q. s.* grex, ovis *sim., sive translate ponitur* (*quae ad usum proprium spectant v. sub I, e. g. p. 638, 77 sqq. 639, 14; gr. resp.* ποιμήν, *nisi aliud adnotavimus*):
A *in sermone veteris testamenti et inde apud ecclesiasticos*: 1 *de homine* (*de angelis p. 641, 19*): a *qui populo praeest*: α *more*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

boni -is (*de eis, qui Israel defendunt et hostes puniunt, l. 15*): ITALA num. 27, 17 (Lugd., *sim.* VVLG.) non erit synagoga domini sicut oves, quibus non est -r (*sim.* II par. 18, 16 [Complut., *sim.* VVLG.] omnem Israhel dispersum ... sicut oves *eqs.* Iudith 11, 15 [Corb. *al., sim.* VVLG.]. Matth. 9, 36 [cod. a *al.* = VVLG.]. VVLG. III reg. 22, 17. *al.*). Is. 63, 11 (Hier. *ad l.*) *deus* eduxit de terra -em ovium *Moysen* (VVLG. cum -bus gregis. *item de Moyse*: PS. PHILO antiq. 19, 3 quis dabit nobis -em unum sicut Moyses? EVCHER. laud. her. 7 ingressus ... eremum -r ovium, -r ab eremo remittitur populorum. *v. etiam p. 639, 81*). Ier. 3, 15 (Cypr. testim. 1, 14 *al., sim.* VVLG.; *loq. deus*) dabo vobis -es secundum cor meum et pascent vos *eqs.* (*cf.* Ezech. 34, 23 [Aug. serm. 47, 20, *sim. al. et* VVLG.] excitabo super eas *oves* -em unum, et pascet eas ... David. 37, 24 [Aug. civ. 18, 34, *sim.* VVLG.] David rex super eos et -r unus erit omnium. *sim. al., quae saepe ad Christum referuntur*). Mich. 5, 5 (cod. 176) insur⟨rexerunt in eum *Assur* septem⟩ -es ... et pascent Assur in gladio (*sim.* VVLG.; HIER. *ad loc.* l. 245 -es omnes patriarchas et prophetas et sanctos viros arbitror esse). HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 74, 1 dicam quosdam fuisse -es angelos, qui res humanas regerent *eqs.* (*item de angelis gentium q. d.: ibid.* p. 74, 11 erat quidam -r Macedoniae. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 150, 4 [*ad* cant. 1, 7 tabernacula -um] '-es' ... 'huius mundi principes' [*I Cor. 2, 6*] accipiendi sunt vel illi 'angeli' [*deut. 32, 9*], sub quorum cura reliquae 'gentes' habentur). VVLG. Is. 44, 28 (*deus ad Cyrum*) -r meus es et omnem voluntatem meam conplebis. PS. EVSEB. GALLIC. serm. 72, 5 G. ille *Aaron* vigilabat solliciti -is officio. *al.* β *more mali -is* (*v. etiam p. 642, 22; plur. praeter l. 43*): ITALA Ier. 2, 8 (Lucif. non conv. 8, *sim.* VVLG.) -es impie egerunt in me. 23, 1 sq. (Wirc., *sim.* VVLG.) o -es, qui dispargitis et perditis oves a pastionibus suis *eqs.* (*cf.* VVLG. Ier. 23, 2 dicit ... deus Israhel ad -es, qui pascunt populum meum: vos disperditis gregem meum *eqs.*). Ezech. 34, 2 (Hier. *ad l., sim.* VVLG.) o -es Israel, numquid pascunt -es semetipsos? nonne oves pascunt -es? 34, 8 (Aug. serm. 46, 19, *sim.* VVLG.) non quaesierunt -es oves meas et paverunt -es se ipsos *eqs.* 34, 10 (Cypr. testim. 1, 14, *sim.* VVLG.) ecce ego super -es et inquiram oves meas de manibus eorum (*inde e. g.* CYPR. epist. 68, 4 p. 747, 13 cum ... -bus talibus, per quos dominicae oves negleguntur et pereunt, sic dominus comminetur *eqs.* AVG. serm. 46, 20 a malis -bus inquirit deus oves suas). Zach. 10, 3 (Hier. *ad l., sim.* VVLG.) super -es concitatus est furor meus. 11, 3 (Hier. *ad l., sim.* VVLG.) vox lugentium -um, quoniam misera facta est magnificentia eorum (*cf.* VVLG. Ier. 25, 36 vox clamoris -um *eqs.*). 13, 7 (Tert. fug. 11, 3) exsurge, romphaea, in -es et ... ⌊superducam manum meam in -es⌋ (⌊ ⌋ VVLG. percute -em [*huc resp. l. 77*]). VVLG. Ier. 10, 21 stulte egerunt -es et dominum non quaesierunt *eqs.* Zach. 11, 17 o -r et idolum, derelinquens gregem. *al.*

b -r ventorum *i. q. homo imprudens* (*sec. locutionem proverb.* ventos pascere, *de qua v. p. 592, 55*): PALLAD. hist. mon. I 47 vanae gloriae stimulis ... illusus *eremita* ... ⌊-r quodammodo insipiens videbatur esse ventorum atque persecutor umbrarum⌋ (*gr. p. 153, 3 B.* ἀνέμους ποιμαίνων *tantum; versio lat. sec. Sirach 34, 2 aucta videtur*).

2 *de deo* (*in explicationibus etiam ad Christum refertur*): ITALA eccles. 12, 11 (Hier. *ad l., sim.* VVLG.) verba sapientum ... habentibus coetus data sunt a -e uno (*ad deum refert* HIER. *ad l.* ait eam *sapientiam* ab uno -e concessam; id est licet plurimi doceant, tamen doctrinae unus auctor est dominus). Sirach 18, 13 (= VVLG.) erudit quasi -r gregem suum (*eadem comparatione*: Ier. 31, 10 [Cypr. testim. 1, 14, *sim.* VVLG.] qui dispersit Israel, congregabit illum ... sicut -r g. s. [*gr. 38, 10* ὁ βόσκων]. Ezech. 34, 12 [Aug. serm. 46, 23 = VVLG.] visitabo eas *oves*, sicut visitat -r g. s.). VVLG. gen. 49, 24 -r egressus est, lapis Israhel (*explicat* ISID. in gen. 31, 55 ipse dominus bonus -r). Ier. 17, 16 ego non sum turbatus te -em sequens.

3 *de rebus* (*sc. ultimis*): ITALA psalm. 48, 15 (Veron.) *homines insipientes* sicut oves inferno positae, mors -r est eis (*gr.* ποιμαίνει, *Vulg.* depascet. *explicat* AVG. *ad l.: homines* ad eum *diabolum* pertinentes -em mortem habent ...; infidelium -r mors, fidelium -r vita. si ergo in inferno sunt oves, quibus -r mors est, in caelo sunt oves, quibus -r vita est).

B *in sermone novi testamenti et inde apud ecclesiasticos de Christo, qui est* -r bonus. *subest usus descriptus sub A1aα nec non A1aβ (sc. per oppositionem). iunctura q. e.* -r bonus *iam apud paganos, sed coloribus diversis legitur, e. g.* COLVM. 7, 3, 14 cum ... b. -is vel prima cura sit ... in demortuarum ... ovium locum totidem ... substituere (*de servo ut*: 11, 1, 18 more optimi -is, qui e grege nullam pecudem patitur in agro relinqui). SVET. Tib. 32, 2 praesidibus onerandas tributo provincias suadentibus rescripsit *Tiberius* b. -is esse tondere pecus, non deglubere (*cf. Otto, Sprichw. n. 1354*).

1 *in sacris scripturis*: ITALA Matth. 26, 31 (cod. b *al.* = VVLG.) scriptum est enim (*cf.* Zach. 13, 4): percutiam -em et dispargentur oves gregis (*item* Marc. 14, 27). Ioh. 10, 2 (cod. b, *sim. al. et* VVLG.) qui ... introit per ianuam, hic -r est ovium. 10, 11 sqq. (*ibid.*) ego sum -r bonus; -r enim bonus animam suam tradet pro ovibus suis; (10, 12) mercennarius autem et qui non est -r, cuius non sunt oves propriae, videt lupum venientem et dimittit oves et fugit ...; (10, 14) ego sum -r bonus et cognosco meas et cognoscunt me meae ...; (10, 16) fiet unus grex et unus -r. Hebr. 13, 20 (cod. d, *sim. al. et* VVLG.) deus ... pacis, qui suscitat ex mortuis -em ovium magnum ... dominum nostrum Iesum Christum. I Petr. 2, 25 (cod. 65 *al., sim.* VVLG.) sicut oves errabatis, sed nunc convertimini ad -em et visitatorem (episcopum VVLG.) animarum vestrarum.

2 *apud ecclesiasticos* (*praeter locos sub 1 allatos respicitur saepius Luc. 15, 4 sqq. vel locus geminus Matth. 18, 12 sq., etiamsi illic vox q. e. -r deest; afferuntur pauca selecta*): TERT. paenit. 8, 5 errat ... una -i ovicula, sed grex unā carior non erat; una ... humeris -is refertur. patient. 12 p. 19, 5 erroneam ovem patientia -is requirit *eqs.* pudic. 7 p. 231, 7 ovis proprie Christianus et grex domini ecclesiae populus et -r bonus Christus et ideo Christianus in ove intellegendus, qui ab ecclesiae grege erravit. p. 231, 14 nonne universarum gentium idem deus et dominus et -r est? quis magis perit a deo quam ethnicus *eqs.*? 10 p. 240, 19 ego eius -is scripturam haurio, qui (*var. l.* quae) non potest frangi *sicut ille pictus in calice* (*opp.* p. 240, 11 scriptura -is, *sc. Hermae*, quae sola moechos amat [*v. sub D*]). resurr. 34 p. 73, 24 si caro ... cum anima, quod pecus totum est, humeris boni -is advehitur. CYPR. epist. 66, 8 illi *Petro* sunt ecclesia plebs sacerdoti adunata et -i suo grex adhaerens. AMBR. paenit. 1, 1, 2 -r ille euangelicus lassam ovem vexisse legitur, non abiecisse. HIER. epist. 2, 3 ego ... sum quasi a cuncto grege morbida aberrans ovis; quod nisi me bonus -r ... umeris inpositum reportarit *eqs.* in Ier. 23, 5/6 abiectis ... -bus synagogae, scribis videlicet et Pharisaeis ..., inducitur -r -um (AVG. serm. 138, 4, 4 ergo et -r *Petrus* et bonus -r; nihil quidem ad potestatem ac bonitatem -is -um. 181, 4, 6 -r -um arietibus dixit [*i. Christus discipulis*]. 190, 3, 3 nuntiatur -bus [Luc. 2, 8 sqq.] princeps -rque -um [*cf. infra l. 59*]. *al.*). AVG. civ. 15, 7 p. 71, 15 D. Christus ... -r ovium hominum, quem -r ovium pecorum praefigurabat Abel (*de eadem praefiguratione*: QVODV. prom. 1, 6, 9. CHROMAT. serm. 23, 2 L. ille *Abel* -r pecudum, hic martyrum, ille -r ovium irrationabilium, hic rationabilium. *al.; cf.* QVODV. prom. 2, 25, 52 David ..., -r sane ovium, ut nostrum signaret -em ... Christum [*cf. l. 39*]). in euang. Ioh. 45, 15 *morientes* habebunt vitam veniendo, quo -r ille praecessit. 47, 3 quod -r est, dedit et membris suis (*spectat ad l. 56; similiter*: serm. 24, 5 habetis ... -es, servos -is et membra -is). QVODV. symb. 1, 4, 32 gregem separatis a summo -e (*cf.* 3, 9, 11 non se sequestret ovis a summo -e. CHRYSOST. hom. V 943[B] ecclesia [*i. sponsa*] non potest a -e [*i. sponso*] divelli). temp. barb. 2, 14, 1 domine bone, summe et optime -r, ne pereat ovis, imple officium summi -is; sequere leonem ...; nonne tu es David noster, -r ovium, rex noster *eqs.* (*item in precibus*: SACR. Leon. 291 gregem tuum, -r bone, ... intende [*item* 520]. 376 exorantes, ut gregem tuum, -r aeternae, non deseras *eqs. al.*). *al.*

3 *iuncturae potiores*: **a** *epitheta selecta*: bonus: *l. 11. 17. 21. 24. 40. p. 641, 80 sqq. al.* noster: *l. 31.* AVG. epist. 208, 4. *al.* summus: *l. 35 sq. 38.* LEO M. serm. 60, 3 GREG. M. epist. 7, 5 p. 446, 1. 8, 11 p. 14, 9. *al.* verus: HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 74, 10 CASSIOD. Didym. in Iudam 12—13 p. 94, 20 ARATOR act. 2, 1151. **b** *accedit gen.* (*v. etiam supra l. 23*): ITALA I Petr. 2, 25 (cod. 65 *al.* = VVLG.) animarum vestrarum. TERT. pudic. 7 p. 231, 14 universarum gentium. RVFIN. Orig. in gen. 14, 1 p. 122, 2 ovium (*al., v. etiam l. 1. 27. 31*). CHROMAT. serm. 23, 2 L. martyrum.

C *in sermone ecclesiae de praepositis*: 1 *praemonenda quaedam*: **a** *exempla novi test. ad primas societates christ. pertinentia*: ITALA Eph. 4, 11 (cod. d, *sim. al. et* VVLG.) *Christus* dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, quosdam autem euangelistas, quosdam autem -es et doctores ... in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi. I Petr. 5, 4 (cod. q, *sim. al. et* VVLG.) seniores ... obsecro ...: ... pascite ... gregem Christi ..., ut cu⟨m apparuerit pr⟩inceps -um, percipiatis ... gloriae coronam (*gr.* ἀρχιποίμενος). *et his locis et sermoni ecclesiasticorum subest usus sub A1 et B1 descriptus* (*cf. e. g. usum adi. q. e.* bonus *p. 643, 47. 644, 13. 14. 38*). *ceterum saepius respiciuntur* Matth. 25, 32 Luc. 2, 8 sqq. *nec non Ioh. 21, 17.* **b** *explicationes, definitiones veterum: ad* Eph. 4, 11: MAR. VICTORIN. *ad l.* fecit Christus ... euangelistas, fecit etiam et -es et magistros, qui regunt ecclesiae populum. qui administrant, -es dixit, magistros vero, qui docent; non enim -es hic a pascendo neque ad cibos referendum, sed ad gubernandum, ut -es appellant episcopos. AMBROSIAST. *ad l.* -es possunt esse lectores, qui lectionibus saginent populum. PELAG. *ad l.* -es sunt sacerdotes, doctores vero omnes, qui sunt idonei ad alios instruendos; omnis ergo -r doctor, non omnis, qui doctor, et -r. AVG. epist. 149, 11 (*respondet quaerenti* PAVL. NOL. epist. 50, 9) -es ... et doctores ... eosdem puto esse. *alia*: AMBR. in Luc. 2, 50 (*item* MAX. TAVR. serm. 97, 2 M.) grex ... populus, nox saeculum, -es sunt sacerdotes (*ad* Luc. 2, 8 sqq. *ut*: CHROMAT. serm. 32, 4 L. -es gregum spiritaliter episcopi ... sunt). EVCHER. form. 5 p. 33, 6 -r apostolus *est*, in euangelio: pasce oves meas (*Ioh. 21, 17, ad Petrum*). CAES. AREL. serm. 1, 19 p. 17, 29 (*de nominibus sacerdotum*) et -es dicimur et gubernatores vel episcopi nominamur; si in veritate -es sumus, gregi dominico spiritalia pascua providere debemus. **c** *observationes nostrae: quantum e schedis nostris apparet, vox plerumque imagine servata, saepe etiam contextu illustrata adhibetur (aliter e. g. p. 643, 2. 77. 644, 33. 44. 53), ita ut per se non certum gradum clericorum, sed potius eorum qualitatem vel officium indicet. spectat enim ad apostolos e. g. l. 75. p. 644, 10 sqq. 19. 50, ad episcopos passim, v. e. g. l. 75. p. 643, 48. 74,*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad abbatem l. 70. p. 644, 3. 22 al., ad presbyterum l. 84 (sed cf. l. 66). ponitur in allocutione p. 644, 3. 645, 7. al.

2 *exempla, quae strictius sacras scripturas sequuntur (imprimis* Ioh. 10, 2sqq., *quod infra non adnotavimus)*: TERT. fug. 11, 2 malus -r est, qui viso lupo fugit *eqs.* (11, 4). CYPR. epist. 43, 6 vitate lupos, qui oves a -e secernunt (*cf.* LVCIF. Athan. 2, 3 l. 11 D. [*ad Constantium*] exterminare ... te populi dei pascuam conatum non poterit dubitari, quando eius -es tuleris, de quibus ... dixerit deus [*affert* Ier. 3, 15 *ut*: non parc. 22 l. 22 nos ..., quos praedixerat ... futuros -es gregi suo]). 57, 2 ut a -bus oves in periculum (periculo *var. l.*) non deserantur, sed grex omnis in unum congregetur (*cf.* 68, 4 [*antea afferuntur* Ezech. 34, 4sqq.] etsi -es multi sumus, unum tamen gregem pascimus *eqs.* sent. episc. 33 unius gregis -r. *al.*). 71, 2 ut ... hanc ovem abigeatam et errabundam in ovile suum -r recipiat (*cf.* 74, 12 *redeuntes* recipi et in ovile, unde erraverant, a -e restitui. *subest* I Petr. 2, 25, *sed fort. etiam Matth. 18, 12 = Luc. 15, 4sqq. ut*: RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 p. 333, 24 [*l. 22* tu, qui ecclesiae praesides] -r es, vides oviculas domini ignaras periculi ferri ad praecipitia ..., non occurris? *eqs.*). PRESB. Cypr. epist. 8, 2 nolumus ... mercennarios inveniri, sed bonos -es (LVCIF. non parc. 11 l. 45 D. *al.*). HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 73, 1sqq. audite, -es ecclesiarum, -es dei, quod semper angelus ... annuntiet vobis *eqs.* (*sec.* Luc. 2, 8sqq. *ut ibid.* p. 73, 14sqq. -r bonus, qui imitatur -em bonum, cooperator est ... Christi et propterea -r bonus est, qui habet secum -em optimum compascentem sibi [*seq.* I Cor. 12, 28]). in Ier. 25, 36 (*ad* Ier. 25, 34) quod -es putentur in ecclesia, qui praesunt gregi cum sapientia ... atque doctrina. AVG. epist. 23, 6 (*sec.* I Petr. 5, 4) cogito me principi -um omnium rationem de commissis ovibus redditurum. POMER. 1, 21, 3 (*ad* Ezech. 34, 2) quod ... dicit 'vae -bus' ... -um nomine nos, *sc. sacerdotes*, significari quis non intellegat *eqs. al.*

3 *exempla varia*: **a** *specimina selecta (pauca vetustiora)*: TERT. coron. 1 l. 32 (*de Christianis, qui martyrium fugientes verba Matth. 10, 23 excusant*) novi et -es eorum in pace leones et in proelio cervos. CYPR. epist. 57, 4 p. 654, 8 quod -es ... commissas nobis oves nec curare in pace nec in acie voluerimus armare (AVG. anim. 4, 1, 1 ovibus turpe est vitia -um ... eisdem occultare -bus. in euang. Ioh. 96, 1 posse inventae sunt o., quod tunc ... nondum poterant portare -es [*sc. apostoli martyrium*]. *al.*). laps. 4 quando plus -r in gregis sui vulnere vulneretur. NICET. virg. laps. 28 quodcumque ... ad officium pertinuit -is, ... tibi ... non negatum est. AVG. epist. 208, 2 alii sunt ..., qui propterea tenent pastorales cathedras, ut Christi gregibus consulant, alii vero, ... ut suis honoribus ... gaudeant. ista duo genera -um *eqs. al.*

b *illustratur ratio intercedens inter -r aliasque voces ecclesiae praepositos significantes*: α *quae variis modis iuxta ponuntur vel variant in contextu*: CYPR. epist. 15, 2 p. 514, 19 praepositorum est praeceptum tenere ... ne, qui ovium -es esse debent, lanii fiant (AVG. serm. 47, 2 quod ... p. sumus, inter -es deputamur, si boni sumus. GREG. M. moral. 1, 20). 41, 1 p. 587, 11 cum episcopo portionem plebis inlidere, id est a -e oves separare (59, 14 p. 683, 19 [*l. 22* e.]. 61, 1 p. 695, 18 [*l. 20* e.]. LVCIF. Athan. 2, 30 l. 1 D. tollere -es [*l. 7sq.* tulisti e. e plebibus]. *et saepius*). 68, 3 p. 746, 7 copiosum corpus est sacerdotum ..., ut, si quis ex collegio nostro haeresim facere ... temptaverit, subveniant ceteri, qui -es ... oves ... in gregem colligant (PRVD. perist. 6, 47 *Christi* sum famulus gregisque -r [*v. 43* s.]. CONC. Arvern. a. 535 p. 66, 26 constituendi ... -es [*l. 23sq.* in elegendis s.]. GREG. M. epist. 2, 48. *al., v. etiam p. 642, 73*). DAMAS. epigr. 13 (17 F.), 9 ostendit Christus ... -is, *sc. Xysti papae*, meritum, numerum gregis ipse tuetur (*respondet* rector [*v. 2*] *ut*: COMM. instr. 2, 28 tit. 1. 6. 10 [*v. 3* rector]. SACR. Leon. 291 [*ad Christum*] *grex tuus* ut hisdem r. gubernetur, quos ... contulisti operis tui vicarios esse -es [*sim.* 376]. GREG. M. moral. 25, 40). SACR. Leon. 997 dirige cor plebis et praesulis, ut nec -i oboedientia gregis nec gregi (grex *cod.*) desit cura -is (DIONYS. EXIG. praef. 3, 7 [*de Gelasio*] hic ... -r ... egregius p. sedis apostolicae fuit. VITA Mauril. [BHL 5730] 12). CAES. AREL. serm. 2 p. 20, 15 -is sollicitudine admonitiones ... conscripsimus, quas ... presbyteri vel diacones debeant ... recitare (*item distinguitur*: CONC. Turon. a. 567 p. 133, 23 tam -es quam p. GREG. M. epist. 13, 14). VITA Caes. Arel. 1, 15 -r ... instituit, ut ... clerici ... cantarent. REGVLA mag. 23, 1 egressa omni congregatione cum suo -e de oratorio ... abbas in sua mensae cathedra sedeat (29, 4 ovium suarum gregem ... quasi diligens ... -r adtendat). *al.* β *quae accedunt per coniunctionem vel asyndeton*: TERT. pudic. 13 p. 244, 2 (*ironice*) bonus -r et benedictus papa contionaris *eqs.* (*ad rem v. supra p. 243, 74sqq.*). CYPR. epist. 66, 5 *ut* nec fraternitas habuerit episcopum nec plebs praepositum nec grex -em nec ecclesia gubernatorem nec Christus antistitem nec deus sacerdotem (HIER. chron. a. Abr. 2212 Victor Romanae urbis episcopus ... plurimique ecclesiarum -es. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 189, 7 -es atque e. vel qui verbo dei praesunt presbyteri *eqs.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 138, 29 congregato conventu ... e. atque -um ad quaerendam ... ovem quae perierat. *addas p. 644, 9*). RVFIN. hist. 3, 37, 4 qui ... in ecclesiis ... vel principes vel euangelistae fuerunt vel -es. LEO M. serm. 4, 2 l. 50 ut, quamvis ... multi sacerdotes sint multique -es, omnes tamen ... regat Petrus (CONC. Turon. a. 567 p. 128, 20 [*de presbytero*]. *v. etiam l. 76. p. 644, 17*). FAVST. REI. grat. 1, 10 p. 35, 15 aedificat ⟨dominus⟩ domum suam per ecclesiae praesules atque -es (VITA Maxent. [BHL 5804] 3 p. monasterii ... et -r). REGVLA mag. 14, 7 ignosce mihi, -r bone et pie abbas, relinque nonaginta novem *oves eqs.* (93, 1 vobis -r eligitur, vobis a. a domino ... ordinatur).

c *pertinet ad nomen proprium (supra inseruimus locos, quibus scriptores se ipsos nominibus omissis -es vocant, e. g. p. 643, 19. 29. 33. 54; ceterum huc trahere possis l. 2 p. 643, 57. 63. 68)*: OPTAT. 2, 4 p. 39, 2 missus est ***Romam*** Victor *Donatista*: ... erat ibi ... -r sine grege, episcopus sine populo. PS. DAMAS. epigr. 71, 14 -r ovem Petrus hanc *Agatham in carcere* recreat (AVG. in euang. Ioh. 47, 3 et P. -r et Paulus -r et ceteri apostoli -es. serm. 138, 1, 1 -r ... bonus Christus. quid P.? nonne bonus -r? ... quid Paulus? quid ceteri apostoli? quid ... beati episcopi martyres? ... omnes ergo isti -es boni ..., quia pro ovibus fuderunt *sanguinem*. 285, 3 dominus commendat P. oves suas ..., postea -i. 285, 5 ut Christus -r, P. non -r?). HIER. epist. 15, 2, 1 (*tit.* ad Damasum) a *te* sacerdote victima salutem, a -e praesidium ovis flagito (*de eodem* 16, 1, 1 dives -r). AVG. serm. 168, 4, 4 *Saulus nondum Paulus factus* ibat lupus -r futurus (*de eodem*: 175, 6, 7 attenditis ad -em, obliti estis lupum. *v. etiam l. 11. 13*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 192. 18 Nestorium sectantes et a grege nobili removentes falsum -em (*gr. I 1, 4 p. 34, 12* ψευδοποιμένα). VICT. VIT. 1, 32 cui *monasterio* praeerat ... -r Andreas. 3, 34 Eugenio -e *Carthaginis* ... in exilio constituto. *al.*

4 *iuncturae notabiliores*: **a** *accedit gen., indicans*: α *quos -r curet, quibus praesit sim. (v. etiam infra l. 59 et bβ)*: TERT. coron. 1 l. 32 eorum, *sc. Christianorum* (RVFIN. hist. 3, 36, 5 ad Efesios eorumque -em). CYPR. epist. 15, 2 ovium (QVODV. grat. 2, 7, 15 suarum, *sc. Christi*). sent. episc. 33 gregis (PRVD. perist. 6, 47 *Christi*. MAX. TAVR. serm. 30, 1 M. christiani. *al.*). LVCIF. Athan. 2, 3 l. 11 D. eius, *sc. populi dei*. HIER. chron. a. Abr. 2212 ecclesiarum (hom. Orig. in Luc. 12 p. 73, 1. 7 CHROMAT. serm. 32, 4 L. SACR. Leon. 316 totius e. FAVST. REI. grat. 1, 10 p. 35, 15. *al.*). *pro hominibus ponitur locus*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 191, 11 Cyrri. β *cuius imperio subsit*: LVCIF. Athan. 2, 30 l. 4 D. dei ... supra dominicum gregem -es (HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 73, 2 COMM. instr. 2, 28 tit. PAVL. PETRIC. Mart. 3, 20).

b *accedunt epitheta*: α *varia*: TERT. pudic. 13 p. 244, 2 bonus (PRESB. Cypr. epist. 8, 2 AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 305ᵛ, 23 HIER. hom. Orig. in Luc. 12 p. 73, 14. 16 AVG. serm. 138, 1, 1. *et saepe*). AVG. epist. 208, 4 malis (serm. 46, 2 l. 50). in Gal. 15, 9 posterioris (*sc. Pauli, quem Petrus antecessit, cf. l. 49*). QVODV. grat. 2, 7, 15 idoneum. HIL. AREL. vita Honorat. 25 l. 2 sollertissimo. 35 l. 20 tantum (LEO M. serm. 2, 2). SACR. Leon. 1163 sanctorum (PS. EVSEB. GALLIC. serm. 35, 9 G. *cf.* VITA Marcell. Ebred. [BHL 5227] 8 beatissimus [DYNAM. vita Max. 1 l. 35 G. INSCR. Iugosl. I Hoffiller-Saria 16, 3]). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 192, 18 falsum (*cf.* VITA Mauril. [BHL 5730] 12 non veri). VICT. VIT. 1, 32 nobilis. RVRIC. epist. 1, 2 p. 353, 19 egregie (DYNAM. vita Max. 6 l. 124). PS. EVSEB. GALLIC. serm. 72, 9 G. magnificus. GREG. M. moral. 16, 64 primum (*de Petro ut*: 18, 56. 21, 5. *et saepius* [*de eodem* 19, 47 summus]. *plur. de apostolis*: FACVND. defens. 10, 7, 11). *al.* β *indicantia, quos -r curet*: DIDASC. apost. 34, 32 vestri (HIL. AREL. vita Honorat. 25 l. 2 CONC.[S] I 5 p. 379, 29). RVSTIC. CONC.[S] I 4 p. 191, 11 Antiochenum. CONC. Turon. a. 567 p. 130, 11 suum (REGVLA mag. 23, 1). GREG. M. dial. 3, 25, 2 noster. epist. 9, 25 proprio (9, 142).

D -r *est titulus versionis latinae libri apocryphi Hermae, qui graece inscribitur* Ποιμήν (*hic illic fort. de ipso scriptore*): TERT. orat. 16 p. 190, 5 Hermas ille, cuius scriptura fere -r inscribitur (*item -r pro libri titulo*: pudic. 20 p. 266, 21 illo apocrypho -e moechorum [*cf. p. 642, 15*]. FRG. Mur. 73 -em ... Herma conscripsit. HIER. praef. Vulg. reg. 9, 2 Tobias et -r non sunt in canone. OP. imperf. in Matth. 33 p. 814ᴬ exponit angelus in -e. *al.*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 13, 3 p. 449, 2 in libro -is (in Os. 7, 8–10 l. 246. *al.; cf.* RVFIN. hist. 3, 3, 6 libellus Hermae, qui appellatur -is [*sim.* 3, 25, 4. *al.*]). ORIG. in Matth. ser. 59 p. 135, 24 sicut legimus apud -em.

appendicula grammatica et stilistica: 1 *indicantur ea, quae -r pascit, curat, per*: **a** *gen. obi.*: PLAVT. Bacch. 1122 VARRO rust. 3, 6, 5. 3, 7, 5 VERG. ecl. 1, 21. *et saepe, v. etiam supra l. 25sqq. p. 642, 48sqq.* **b** *adi.* (*v. etiam supra l. 51sqq.*): COLVM. 6 praef. 1 gregariorum ... -um. FIRM. math. 3, 5, 23 -es porcarios (*v. app. crit.*). GREG. M. in euang. 30, 8 -em armentarium (*ad Vulg. Am. 7, 14* armentarius ego sum). GLOSS. III 309, 71 -r anserarius. **c** *praepos. supra*: *l. 34.* ? **d** *dat.*: *p. 640, 71.*

2 *indicatur locus, ubi -r pascit vel unde originem ducit, per*: **a** *adi.*: *saepius inde ab* ACC., *v. maxime p. 639, 64sqq.* **b** *gen.*: VERG. georg. 3, 339 Libyae. SEN. Herc. f. 232 litoris Tartesii. PLIN. nat. 8, 54 Gaetuliae. *al.* **c** *praepos.*: VARRO rust. 2, 2, 1 a Pergamide Maledove (VERG. georg. 3, 2 ab Amphryso. DRAC. Romul. 2, 104 ab Ida [8, 117]). CHROMAT. serm. 23, 2 L. de terra, ... de caelo.

3 -r *apponitur substantivis*: **a** *iuxta nomen proprium*: VERG. ecl. 2, 1 -r Corydon. georg. 4, 317 -r Aristaeus. *al.* OV. met. 4, 276 MART. 11, 41, 1. *et saepius; audacius iuxta nomen gentis*: PROP. 3, 13, 8 -r ... Arabs (*fort. sec. gr.* νομάς, *si recte trad.*). **b** *iuxta alia*: *p. 638, 73. 639, 14. 640, 75, adde*: ITALA Luc. 2, 15 (cod. d) homines -es

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dixerunt (cod. q: h. illi -es, *sec. var. l. gr.* οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες, cod. a *al. et* VVLG. -es *tantum*). RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 p. 334, 2 magistri -is sequamur exemplum.

4 *lusus verborum:* *cum* pascere: VERG. ecl. 6, 4 Ov. met. 3, 408 LIV. 24, 3, 4 SEN. Herc. f. 451. *al.* *cum* pater: QVODV. temp. barb. 1, 5, 3 ab illo -e simul et patre. RVRIC. epist. 1, 2 p. 353, 19 pater optime, -r egregie. PASS. Petr. 4 p. 27, 21 S. Petre, pater et -r.

deriv.: pastoralis, pastoricius, pastorius.

compos.: equi-, pseudopastor; *cf.* compastor.

cf. Onom. *Kuhlmann.*

ˣpāstōrālis, -e. *a* pastor. *scribitur*: pos- *in codd. medii aevi* SERV. auct. Aen. 1, 421 ALC. AVIT. epist. 90 p. 98, 27 GREG. M. epist. 12, 4; -stu- GLOSS. ᴸ II Philox. PA 136. NOT. Tir. 104, 16. 130, 74. GLOSS. II 411, 28 ποιμενικός: -is. *legitur inde a* CIC., VARRONE, VERG., OV., LIV.

i. q. pertinens ad pastorem, pastorum proprius (*de multitudine pastorum l. 73 sqq.; hic illic accedit notio q. e. rudis, humilis sim., e. g. l. 27. 38. 74. p. 646, 1 sq.*): **I** *adi.*: **A** *pertinet ad eum qui pecora pascit*:

1 *de rebus*: **a** *incorporeis*: CIC. div. 1, 107 ille Romuli auguratus -is, non urbanus, fuit. VARRO rust. 1, 2, 16 *agricultura* succinit -i (*sc. vitae*), quod est inferior (*cf.* 2, 1, 5 a vita -i ad agri culturam *homines* descenderunt. PAVL. FEST. p. 99 antiquae et -is vitae). 2, 1, 11 de scientia -i (COLVM. 1 praef. 25 cum separata sit ab agricolatione -is s.). 2, 10, 6 *pastores* habent conservam in villa, nec hac venus -is longius quid quaerit. VERG. Aen. 7, 513 *Furia* de culmine summo -e canit signum ([*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 78, 20 signum … cunctis pastoribus notum]. COLVM. 6, 23, 2 -i s. … canitur). LIV. 10, 4, 10 sonum linguae et corporum habitum et nitorem cultiora quam -ia esse (HERM. vulg. vis. 5 vir dignitosa facie, h. -i [*sim.* Pal.; *gr.* σχήματι ποιμενικῷ]). QVINT. inst. 10, 1, 55 musa illa rustica et -is. APVL. met. 7, 22, 4 -is exsecutor sententiae. TER. MAVR. 2123 -e … componere carmen (NEMES. ecl. 4, 15. DIOM. gramm. I 486, 17 bucolica dicuntur poemata secundum c. -e composita. 486, 25 pastores … -i c. composito deae honorem celebraverunt. SERV. georg. 3, 1 [*de libro tertio georg.*]. DRAC. Romul. 8, 643 rustica fistula c. -e canit. *cf.* AVSON. 170 p. 36 P. -e melos. PROB. Verg. ecl. 8, 31 *versus* -es. CLAVD. 21, 182 -i … cantu. carm. min. 25, 36 -ia … murmura). Ps. AVR. VICT. epit. 40, 18 Galerius … ortu … atque instituto -i. HIL. in psalm. 65, 3 iubilum -is agrestisque vocis sonum nuncupamus (*cf.* VIGIL. TRID. ad Ioh. 6 inter strepentes et horridos iubilos -es iam tunc dulcis eloquii redditis deo laudibus). SERV. georg. 2, 541 duo sequentes libri -es sunt, non georgici (*cf. l. 33; aliter l. 46*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 3, 3 canes adfectare ad officium -e *eqs.* (AVG. in psalm. 77, 44 David … ab o. -i pecorum ad hominum regnum translatus est. IVLIAN. in Am. 7, 14/16. in Os. 12, 12/13 o. -e … exercuit. MACR. Sat. 1, 17, 43 Νόμιον Ἀπόλλωνα cognominaverunt non ex o. -i …, sed quia sol pascit omnia quae terra progenerat. *cf.* VAL. CEM. hom. 1, 5 p. 694ᴰ -e magisterium). MACR. Sat. 5, 2, 4 quod *Vergilius* Theocritum sibi fecerit -is operis auctorem, ruralis Hesiodum. *al.* **b** *corporeis*: VERG. Aen. 7, 817 ut gerat ipsa *Camilla* pharetram et -em praefixa cuspide myrtum (*cf.* SERV. auct. *ad l.* hac pugnare pastores solent. CLAVD. DON. *ad l.* p. 109, 8 ad usum pastorum fortium parata *hasta*). LIV. 9, 36, 6 iere -i habitu, agrestibus telis (IORD. Rom. 148 -i h. speculatus omnia [*ex Flor. epit. 1, 17, 4* pastorio]. *cf.* VELL. 1, 2, 1 -em cultum induit). PAVL. FEST. p. 29 agolum -e baculum, quo pecudes aguntur (SIL. 13, 334 -e deo *Pani* b. *est.* GLOSS. V 509, 44). VAL. MAX. 7, 6, 1 a -bus casis collecta mancipia (SERV. auct. Aen. 1, 421 magalia c. Poenorum -es dicunt. AMBR. in Luc. 7, 48. *al.*). COLVM. 12, 15, 1 crates -es culmo … textae. CALP. ecl. 2, 60 ne contemne casas et -ia tecta (STAT. Theb. 12, 268 casae). PLIN. nat. 8, 114 *cervi* mulcentur fistula -i et cantu (MACR. somn. 2, 3, 10 *cum* -is f. … quietem imperet gregibus. MART. CAP. 9, 924. *al.*; *cf.* SYMM. epist. 7, 60, 2 nostrum est -es inflare calamos, tuum sacris tibiis carmen incinere. MART. CAP. 9, 919 [vers.] -bus … cicutis). STAT. Theb. 4, 301 -i meditantur proelia trunco. 7, 262 -ia Fauni arma. ITALA Zach. 11, 15 (Hier. *ad l.*) sume tibi vasa -ia pastoris imperiti ([*gr.* ποιμενικά, *Vulg.* vasa pastoris stulti]. AVG. in psalm. 143, 1 *David* lapides … posuit in v. -i [*sec. l. 68 ut* 143, 2. 6. 16, *ubi* vas -e *allegorice refertur ad gratiam, ut etiam* serm. 32, 25 hominem ad v. -ia pertinentem]). HIER. in Am. 1, 1 l. 40 *Amos* fuit de oppido Thecue ex numero pastorum, quia -is et ipsa est regio. chron. a. Abr. 1266 Remus rutro -i … occisus. in Os. 5, 8/9 l. 224 buccina -is (PAVLA Hier. epist. 46, 13, 2). VVLG. I reg. 17, 40 *David* misit eos *lapides* in peram -em (*inde* GREG. M. moral. 18, 24. *cf. l. 63. p. 647, 25*). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 138, 22 a -bus … pascuis ad rationabiles cibos et mystica secreta translatum. CLAVD. 10, 114 -ia … in antra. 26, 355 -i iacuit sub culmine. *al.*

2 *de animantibus* (*eorum fronte p. 646, 18*): **a** *de hominibus*: OV. fast. 2, 365 Romulus et frater -isque iuventus (*sim. de multitudine e pastoribus composita*: VELL. 1, 8, 5 imbelli et -i manu. VAL. MAX. 2, 2, 9 divisa -i turba. CLAVD. 5, 254 *leonem* -es pepulerunt igne catervae). HIER. in Ezech. 16, 10ᵃ *Ioseph* sub peregrino et -i patre vestes … regias habere non poterat. OROS. hist. 5, 4, 1 Viriatus …, homo -is et latro. SCHOL. Verg. Bern. ecl. 7, 55 Alexis: puer -is.

b *de canibus*: COLVM. 7, 12, 3 de … -i *cane* dicendum est (*opp.* villaticus *ut ibid. iterum*). 7, 12, 7 haec de domesticis custodibus; illa de -bus (pastoribus *var. l.*). LEX Sal. Merov. 6, 4 si quis -em canem furaverit aut occiderit *eqs.* (pastoricialem *var. l.*). GLOSS.ᴸ II Philox. PA 136 -is canis: ποιμενικὸς κύων.

c *de deis deabusque*: **α** *apponitur ipsis nominibus deorum*: CALP. ecl. 7, 22 ad sacra vocatur aut fecunda Pales aut -is Apollo (NEMES. ecl. 2, 55 o montana Pales, o -is A. SERV. georg. 1, 14 *Aristaeum* Hesiodus [*frg. 216 Merkelbach-West*] dicit A. -em [*item* SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 14 BREV. EXPOS. Verg. georg. 1, 14]). INSCR. Dessau 9513, 1 Pali sanct(ae) -i. **β** *cetera exempla*: PORPH. Hor. carm. 4, 12, 11/12 Pana -em Arcadiae deum (CHAR. gramm. p. 73, 6B. Pales … dea -is est. SERV. georg. 4, 7 Apollinem invocat … quasi -em d.: nam … νόμιος dicitur. SERV. auct. Aen. 4, 377 p. 374, 16 quod -is d. [*sc. Apollo*] lupos interemerit). RVT. NAM. 1, 230 qui *deus* -i cornua fronte gerit (*sc. Inuus, i. Pan vel Faunus*).

B *usu christiano pertinet ad eum qui animas sim. custodit, curat* (*saepe de episcoporum qualitatibus, actionibus sim.; aliter e. g. l. 21. 38. 54 sq.*):

1 *exempla varia*: AMBR. Abr. 2, 6, 27 *sensuum pastores* si -is disciplinae gnari ac tenaces sunt, non permittunt longius sensuum gregem vagari (RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 34, 2 *bonus pastor* regit gregem secundum … d. -em, quam a vero pastore omnium suscepimus Christo [*Migne gr. 35, 441ᶜ* ποιμαντικῆς, *quod resp. etiam ibid.* 6, 7, 4. 8, 4, 2]. *al.*). AVG. anim. 3, 2, 2 p. 361, 25 heretica dogmata … damnari, cura scilicet -i et medicinali (epist. 178, 2. LEO M. epist. 2, 1 -em c. vigilanter exsequeris. ENNOD. opusc. 2, 68 p. 308, 19 -i c. constrictus *papa*. CONC. Rom. a. 502 p. 449, 5. *al.*). c. Emer. 12 p. 196, 3 si -bus visceribus praediti sumus (CONC. Carth. a. 416 Aug. epist. 175, 4 sanctitas tua … -bus nobis compatiatur v. Ps. AVG. serm. [Corp. Christ. 9, 355 sqq.] 1, 5). epist. 176, 1 -em diligentiam … adhibere (185, 23. gest. Pelag. 35, 66 impia facta … d. -i et pia severitate plectenda sunt. c. Pelag. 4, 12, 34 vigilantia et d. -i. LEO M. epist. 173, 4 [Avell. p. 124, 6] ut per d. -em in cunctis ecclesiis domini ovile reparetur. *al.*). 191, 2 *haeretici* diligentissime caveantur vigilantia -i (LEO M. epist. 7, 1 ut v. -i … commissis vobis gregibus diligentius consulatis. *al.*). 208, 2 qui … tenent -es cathedras. in euang. Ioh. 45, 13 bona vox (*sc. Matth. 10, 22*) …, vera, -is, ipsa est vox salutis. c. Pelag. 1, 1, 2 communis … sit omnibus nobis qui fungimur episcopatus officio … specula -is. EPIST. pontif. 369 Migne 50, 431ᴬ in baculo regimen -e *indicatur* (RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 11, 33 antiquum illud -e r. [*Migne gr. 78, 905ᶜ* τὴν ἀρχαίαν ποιμαντικήν]. GREG. M. epist. 1, 18 p. 24, 13 a -i r. 1, 26 p. 40, 7 in -i r. *al.*). LEO M. epist. 1, 1 -bus excubiis nimium dormitantibus. 12, 1 *ut* extra sacerdotale meritum constitutis -e fastigium … dederetur. 12, 4 ne … a baptismo novellis … officium -e credatur (GREG. M. epist. 1, 5 p. 5, 20 -is o. continentia. 2, 37 p. 132, 29 -is o. cura nos admonet. 4, 9 p. 242, 20. *al.*). 149, 2 (Conc.ˢ II 4 p. 98, 20) -es animos (= 150, 2). serm. 13 -i vobis … sollicitudine praedicamus (FAVST. REI. grat. prol. p. 3, 8 pro s. -i … concilium … congregastis. POMER. 1, 21, 3. ALC. AVIT. epist. 41 p. 69, 14 *litterae* plenissimae s. -i. RADEGVND. epist. Greg. Tur. Franc. 9, 42 p. 474, 4. *al.*). PROSP. carm. de ingrat. 51 *Roma* -is honoris facta caput mundo. MAR. MERC. Conc.ˢ I 5 p. 22, 43 *Augustinus* te -i clava ab ecclesia deterruit. AVELL. p. 223, 17 (*ad Gelasium*) nos -i admonitione et euangelica doctrina visitare dignatus es (GREG. M. epist. 9, 157). PETR. CHRYS. serm. 6, 1 -i lenitate *Christi*. 23, 1 audistis hodie, quemadmodum dominus -i iubilo clangorem tubae caelestis adiunxit. 173, 2 adrepto -i baculo transeamus ad euangelicam lectionem. *al.* **2** regula -is *in tit. libri Gregorii Magni*: GREG. M. past. tit. Sancti Gregorii Magni, Romani pontificis, ⸤r.⸥ -is liber, ad Ioannem episcopum civitatis Ravennae (⸤⸥ curae *var. l., cf. exordium libri*). epist. 5, 17 p. 299, 9 codicem … r. -is. 5, 53 p. 352, 22 librum r. -is. 12, 6 p. 352, 33. ISID. vir. ill. 40 *Gregorius* edidit librum r. -is.

II *subst.*: **A** *neutr.* pāstōrāle, -is *de pascuis vel de grege*: ITALA I reg. 16, 11 (Hil. in psalm. 118 zade 6) est mihi modicus *filius*, quem reliqui in -i (*gr.* ποιμαίνει ἐν τῷ ποιμνίῳ, *Vulg.* pascit oves). Ioh. 10, 16 (cod. δ) fiet unum ovile ⸤vel -e⸥ et unus pastor (⸤⸥ *var. l. ipsius codicis, gr.* ποίμνη, *cod. b al.* grex, *Vulg.* ovile). EVAGR. vita Anton. 49 si ad Thebaidem vadas et ad -ia … pergas (*gr.* εἰς τὰ βουκόλια, *quod nomen loci videtur; Vita Anton. 49* ad Bucolia.). VVLG. Am. 1, 1 verba Amos, qui fuit in -bus de Thecue (*cf.* HIER. *ad loc.* l. 30 Septuaginta transtulerunt 'in Accarim', Theodotio ipsum verbum Hebraicum posuit: 'in nocedim', quod Aquila vertit ἐν ποιμνιοτρόφοις, id est 'in -bus', Symmachus … ἐν τοῖς ποιμέσιν, id est 'in pastoribus'). GLOSS. III 432, 46 ποίμνια: -ia. **?B** *fem.* pāstōrālis, -is *sc. ars*: IREN. 2, 32, 2 (*enumerantur artes*) omnem speciem rusticationis et veterinariae et -is (*nisi est attrib. vocis* rusticationis).

adv. **pāstōrāliter.** *i. q. more pastorum, animo pastoris* (*respicitur*

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

custodia animarum): HIL. in psalm. 2, 35 quod ... nobiscum est 'reges eos' cum illis *Graecis* est ποιμανεῖς αὐτούς, id est '-r reges', regendi scilicet eos curam adfectu pastoris habiturus. AVG. serm. coll. Morin p. 531, 4 *Cyprianus* fecit lapsis libellum, -r consulens clementerque conpatiens. VEN. FORT. epist. (carm. 8, 12) pro auxilio indigentibus in causa iustitiae vester apostolatus -r quod desudat. GREG. M. epist. 5, 3 *zelus,* quem -r geritis. moral. 19, 11 ad ecclesiarum custodiam vigilanter se ac -r exserentem *Paulum.*

cf. Onom.

? **pāstōriciālis** *v. p. 646, 7.*

pāstōricius, -a, -um. *a* pastor. [*it.* pastoreccio; *raet. centr.* paštreč *grex. cf. M.-L. 6281. Battisti-Alessio IV 2799. St.*] [*e suppl. dubio*: FAST. ann. Iul. Esquil. Apr. 21 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 86) an⟨nus pastor(icius) in(cipit)⟩. Praen. Apr. 21 (*ibid.* p. 130) principio an⟨ni -i⟩.] *i. q. pastoralis* (*vergit ad notionem q. e. rudis, indoctus* CIC., AVG. c. acad.): CIC. Cael. 26 (*de Lupercis*) fera ... sodalitas et plane -a atque agrestis. Att. 1, 16, 11 et ludis et gladiatoribus mirandas ἐπισημασίας sine ulla -a fistula auferebamus. VARRO rust. 1, 2, 16 cum homines -am vitam agerent (2, 1, 4 ex hac vita *naturali* in secundam descendisse -am). 2, 1, 1 quae mihi ... dixisti de -a re. APVL. met. 9, 34, 3 -i canis (9, 36, 4 c. -os villaticos, feros atque immanes). SCHOL. Pers. 1, 72 in honorem Palis deae -ae. AVG. c. acad. 3, 4, 9 p. 51, 28 *Vergilius* in Bucolico carmine ˛hoc˛ rusticanum et plane -um esse iudicavit (*sc. iurgium Tuscum quaerenti altera quaestione respondens, cf. ecl. 3, 104 sqq.*). serm. 32, 7 *lapides* positi in vase -o (*sec. p. 645, 68*). GLOSS.ᴸ I Ansil. PA 713 -as casulas: pastorum cubilia.

deriv.:? pastoricialis.

pāstōrius, -a, -um. *a* pastor. *scripturas peculiares v. infra sub 2 b.* [*subst.* pastoria *i. q. vinculum quoddam equorum (cf. infra sub 2 b): it.* pastoia *et var. dial.; raet. occ.* pastuoiras; *var. dial. francog. cf. M.-L. 6280 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 2798. Wartburg VII 761 sqq. St.*]

1 *adi. i. q. pastoralis* (*tendit in notionem q. e. rudis l. 35*): OV. met. 2, 680 tempus, quo te, *Apollo,* -a pellis texit. 13, 785 senserunt toti -a *Cyclopis* sibila montes. fast. 4, 723 -a sacra, *sc. Parilia.* CALP. ecl. 5, 105 sedulitas ... et -a virtus. FLOR. epit. 1, 17, 4 ille per noctem -o habitu speculatus omnia (pastorali *var. l., cf. p. 645, 50*). 2, 2, 4 ille rudis, ille -us populus (*sc. Romanorum priscorum; cf.* 3, 12, 2 innoxia -ae illius sectae integritas). PS. ORIG. in Iob 1 p. 385ᴮ asinae -ae quingentae (*item* p. 385ᴰ. 387ᴬ, *sc. sec. Iob 1, 3, ubi LXX* ὄνοι θήλειαι νομάδες, *Hier. interpr. Iob* asinae gregales). SIDON. epist. 2, 9, 2 calles ... atque -a deverticula. 4, 18, 5 fistulas ... -as.

apponitur nomini deae: FLOR. epit. 1, 20 in hoc certamine victoriae pretium templum sibi -a Pales ultro poposcit (*inde* IORD. Rom. 161).

2 *neutr. pro subst.*: **a** *in falsa interpretatione, pro pastophorium*: ITALA IV reg. 23, 11 (Lucif. non parc. 7) ab introitu domus domini, ad -um (*gr.* εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, *Vulg.* iuxta exedram). GLOSS. IV 547, 11 -um: atrium templi vel safarium (*var. l.* sacrificium. *sim.* V 607, 28).

b *de vinculo quodam, quo iumentorum pedes alligantur* (*in pascuis? cf. supra l. 28 et Milani, Rendiconti dell'Ist. Lombardo 113, 1979, 68*): GLOSS.ᴸ Corp. P 253 (*item* GLOSS. V 381, 5) pedo vel paturum: feotur (*anglosax.*). *addas fort.* GLOSS. III 432, 1 ζω⟨α⟩γωγό⟨ν⟩: pasturium. *Gatti.*

pāstulentia, -ae *f.* *vox a* pascere (pastum) *ficta ad explicandam vocem q. e.* pestilentia. ISID. orig. 4, 6, 18 dicta ... pestilentia quasi -a (postulentia, postulantia *var. ll.*), quod velut incendium depascat (*inde* GLOSS.ᴸ I Ansil. PE 1242).

[pāstuo *v.* pascuo.**]**

pāstūra, -ae *f.* *a* pascere, *cf.* 2. pastus. GLOSS. -a: βοσκήματα. *legitur inde a* PALLAD., PHILONE, HIER., *sc. in prosa oratione praeter* ENNOD. **[***val.* păstură (*v. Jokl, Glotta 25, 1937, 123 sq.*); *it.* pastura; *sard.* pastura; *raet. occ.* pistira; *francog.* pâture; *prov. vet.* pastura *et var. francoprov., prov.; cat.* pastura; *hisp.* pastura; *port.* pastura. *cf. M.-L. 6282. Battisti-Alessio IV 2800. Wagner II 234. Wartburg VII 763 sqq. Corominas²IV 332. Machado³IV 320. St.***]**

1 *i. q. res, qua quis* (*quid*) *pascitur*: **a** *locus, ubi animalia pascuntur* **(***in interpr. nom. hebr. q. e. Thare* [*v. num. 33, 27*] HIER. epist. 78, 26, 1 [*inde* ISID. in num. 24, 1]. nom. hebr. p. 21, 9. 63, 12): PALLAD. vet. med. 39, 1 *bubus* revertentibus a -a (*var. l.* de pastu. *cf. Geopon. 17, 12, 1* ἀπὸ τῆς νομῆς). 47 hac aqua si -am conspargis, fugabuntur *oestri* ex agro (*cf. Geopon. 17, 7, 1* τὸ χωρίον ὅπου νέμονται). PHILO vita contempl. 14 -as ovium locupletes (*gr.* μηλοβότους). ENNOD. carm. 1, 4, 77 quae viret in pretio -ae ficta smaragdus. 2, 10, 3 -am ... virentem. CASSIOD. var. 8, 32, 1 loca ... -arum ubertate fecunda *sunt.* Ios. antiq. 2, 18 provincia -is est ovium optima et gregum nutrimentis ... copiosa (pastoris *al. var. ll.; gr.* βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ νομὰς ἐκφέρειν. *an ad 2?*). REGVLA mag. 1, 44 de -a miser asinus revocatur, cui ... -a placuerat *eqs.* COSMOGR. 1, 25 *insula quaedam* -ae admirabiles herbas *habet.* **b** *cibus* (*animalium praeter* VINC. VICT.): PALLAD. 10, 8 si depasci saepius velis, usque in Maium mensem eius *farraginis* -a sufficiet. SCHOL. Hor. carm. 2, 6, 10 *Tarenti* pro -ae copia vel dulcedine maiores ovibus lanae sunt. VINC. VICT. Aug. anim. 2, 4, 8 ut illi *corpori* necessarius videatur -ae suggestus (*cf. p. 649, 15*).

2 *i. q. actus pascendi, sc. animalia pastum agendi sim.* (*in interpr. allegor.* HIER., PS. AMBR., *qui addunt gen. obi.*): HIER. in Os. 4, 15/6 l. 390 ('pascit eos dominus quasi agnum') dispersionem populi Israel ... agnorum -am *vocat propheta* (pastionem *var. l.*). PS. AMBR. paenit. 19 p. 993ᶜ porcorum, hoc est inmundorum spirituum ... exercere -am (*respicitur Luc. 15, 15*). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 169 propter loca -ae (*gr.* περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν). 2, 31 opportuna loca -ae (*gr.* πρὸς νομάς *ut*: 2, 265 mons ... ad -as [-am *var. l.*] egregius). MARCELL. chron. II p. 105, 536, 11 ob nimiam siccitatem -a in Persida denegata. EDICT. reg. Goth. de pecor. (CIL IX 2826) 12 ⟨per ... sil⟩vam -am et mansionem facere.

1. pāstus, -a, -um *v.* pasco.

2. ᴿpāstus, -ūs *m.* *a* pascere (*cf.* VARRO frg. Non. p. 63, 26). *de genere et formis: inter subst. masc. quartae decl. citat* PS. ASPER gramm. suppl. 44, 14. *?neutr.* -um VEN. FORT. vita Sev. 4 (*var. l.; vix addas* CAES. AREL. testam. p. 288, 2). *gen. sing.* -uus PLIN. nat. 11, 66 (*cod. M; v. Brambach, Neugestaltung d. lat. Orthographie, 1868, 131*); *acc. plur.* -uus PRISCILL. tract. 4, 80. *de notione*: GLOSS. τροφή. νομή ἤ (ή?) βοσκή. *sim.* *legitur inde ab* HOST., LVCR., CIC., VARRONE, VERG., MANIL., SEN. *min.*, CVRT., COLVM., LVCANO, PLIN. nat. (*v. etiam p. 636, 34 sq.*). [*it.* pasto; *sard.* pastu; *raet.* past; *francog. vet. et med.* past; *prov.* past; *cat.* past; *hisp.* pasto; *port.* pasto. *cf. M.-L. 6283. Battisti-Alessio IV 2798. Wagner II 234. Wartburg VII 697 sqq. Corominas²IV 332. Machado³IV 319. St.*] **[***confunditur in codd. maxime cum* pascuum (GAIVS dig. 50, 16, 30, 5 IVL. VAL. 1, 23. *al.*) *et* partus (CIC. Phil. 11, 4 PLIN. nat. 10, 115 AMBR. off. 1, 28, 132. *et saepius; restituitur* MANIL. 4, 665 PANEG. 4, 21, 2. *v. etiam p. 649, 69*); *ceterum in falsa var. l. pro* passim PLIN. epist. 10, 96, 10 (*v. Sherwin-White ad l.*).**]**

I *i. q. res, qua quis* (*quid*) *pascitur, sc.*: **A** *locus, ubi animalia pascuntur* (*nonnulla etiam ad IIA referre possis, e. g. l. 38. 60; de ulceribus, quibus vermes aluntur l. 52*): **1** *accedunt praepos. locales* (*sc. respicitur motus animalium praeter l. 43 sq.*): **a** *cum abl.*: ex: HOST. carm. frg. 2 greges pecuum ex hibernis -bus pulsae (partibus *var. l.*). VARRO rust. 2, 2, 13 *arietes* redierunt ⟨ad⟩ stabula e -u (2, 5, 16 COLVM. 7, 3, 20. APVL. met. 5, 17, 4 eum *colubrum. al.*). VERG. georg. 1, 381 e -u decedens ... corvorum ... exercitus (4, 186 vesper ubi e -u ... decedere campis admonuit *apes*). 4, 434 vesper ubi e -u vitulos ad tecta reducit. Aen. 7, 700 sese e -u referunt *cycni* (SIL. 15, 707 pecus ... ad tecta. CORIPP. Ioh. 7, 338 *apes. cf.* STAT. Ach. 1, 556 e -u referuntur aves). SIL. 2, 216 agit ... e -u volucres ad nota cubilia vesper. TAC. hist. 5, 3, 2 grex ... e -u in rupem ... concessit (*inde* TERT. *infra*). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 55 lac ... ex agresti -u perfectum (*opp.:* lac in civitate nutritorum animalium). *al.* de: TERT. nat. 1, 11, 2 (*sim.* apol. 16, 2) *onagri* de -u aquam petituri aestimabantur (*sec.* TAC. *supra*). in: PS. HIER. epist. 149, 6, 2 quae *capra* in sublimi -u pascitur. VVLG. gen. 41, 18 *boves* in -u paludis virecta carpebant. *al.* ab: COD. Theod. 7, 7, 2, 1 ut animalia ... a locorum -bus arceantur.

b *cum acc.*: in: VERG. Aen. 11, 494 *equus* in -us armentaque tendit equarum (*cf. Hom. Z 511* ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων). LVCAN. 2, 604 nec redit in -us *taurus.* TERT. patient. 14 p. 22, 6 *Iob vermes ulceris revocavit* in ... specus et -us refossae carnis. PETR. CHRYS. serm. 10, 4 (*in imagine*) grex dominicus fidei laxatur in -um. per: PS. QVINT. decl. 13, 17 p. 262, 10 animalia per -us vaga. ad: VVLG. gen. 29, 7 ad -um eas *oves* reducite. Iob 39, 4. MACR. Sat. 1, 17, 41 *pecus* ad -um stabulis expellitur. *al.*

2 *cetera exempla*: CIC. Cato 54 res rusticae laetae sunt ... pecudum -u, apium examinibus *eqs.* (nat. deor. 2, 99. 2, 161). STAT. Theb. 2, 328 *taurus* -us (saltus *var. l.*) ... et capta armenta reposcit. Ach. 1, 315 sociam -us ... iuvencam aspicit *taurus.* PS. QVINT. decl. 13, 6 p. 251, 22 *apis* longiores expetitura -us (*antea*: pascua). TAC. ann. 4, 25, 2 equis ... diversos -us pererrantibus. *al.* *in interpretatione allegorica*: AVG. in psalm. 103, serm. 3, 5 -us earum *avium* in montibus (*antea*: volatilia spiritalia corda sunt).

B *cibus* (*sensu latiore quaelibet vitae necessaria p. 649, 15. 17. 19*). *cum gen. eius, qui (eius rei, quae) -um accipit* LVCR. 6, 1127 hominum (CONSVLT. Zacch. 1, 19 p. 24, 4). CIC. Tusc. 5, 66 animorum. PETR. CHRYS. serm. 73, 3 innocentiae. *al.; eius rei, quae -um praebet vel ex qua -us consistit* ARNOB. nat. 7, 28 p. 377, 17 M. caeli. PRISCILL. tract. 4, 80 herbarum. SYMM. epist. 1, 33 eloquii tui. PETR. CHRYS. serm. 133, 1 lactis (ENNOD. carm. 2, 79, 10 l. apostolici). *al.* *-s sunt homines p. 649, 8. 28.*

1 *proprie significantur alimenta corporea* (*aer p. 649, 6*), *quibus nutriuntur*: **a** *animantes*: **α** *quilibet* (*sc. maxime animalia; comprehenduntur homines e. g. p. 649, 3. 6*): CIC. fin. 2, 111 *bestiis* ipsa terra fun-

[Bruun]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dit … -us varios atque abundantes. nat. deor. 2, 121. 2, 122 alia animalia *aliis modis* … ad -um accedunt (*postea*: cibum). off. 1, 11 omnia …, quae sint ad vivendum necessaria …, ut -um, ut latibula. *al.* SIL. 6, 162 *serpens* ferventi concepta incendia -u gurgite mulcebat (*i. vivis animalibus.* ab aestu *Heinsius, commendant Håkanson et Delz*). ARNOB. nat. 7, 28 p. 377, 17 M. quia caeli sustineatur e -u *quicquid spirat.* AMM. 30, 3, 3 adultae in -um herbae. EVSTATH. Basil. hex. 5, 1, 7 (*antea*: alimoniam. *Migne gr. 29, 96^{B} χιλόν*). ALC. AVIT. carm. 6, 595 *leones* incolumem lambunt … -um (*sc. Danihelem*). *al.* β *homines* (*cf. p. 648, 75*): LVCR. 6, 1127 *pestilentia* aut fruges persidit in ipsas aut alios hominum -us pecudumque cibatus. TERT. paenit. 9, 4 -um et potum pura nosse. AMBR. off. 1, 28, 132 generari omnia, ut -s omnibus communis esset. PRVD. cath. 7, 70 *Iohannes baptista* rarum … -um corpori suetus dare (*respicitur Matth. 3, 4*). c. Symm. 2, 1093 *gladiatorum* mortes … et vulnera vendita -u. VINC. VICT. Aug. anim. 2, 4, 8 ad ipsam *animam* transire credimus -um? (*antea*: cibum … potum; *cf. p. 648, 3*). COD. Theod. 11, 16, 18 -us translatio militaris. ENNOD. dict. 21, 5 p. 484, 14 -um beneficio legis imploras (*nisi ad p. 650, 32 sqq., ut in eadem controversia de patre alimenta poscente*: 21, 26 p. 490, 17 -s iste parenti … debetur). *al.* γ *spiritus, numina*: ARNOB. nat. 7, 3 p. 345, 25 M. quod alantur his *sacrificiis* numina et eorum sustineantur e -u (*nisi ad IIA1*). AVG. civ. 16, 24 p. 163, 1 D. spiritus … -um quendam suum de carnalium divisione quaerentes.

b *res: ignes, lumina* (*cf. p. 650, 64*): CIC. nat. deor. 2, 40 nullus ignis sine -u aliquo … permanere *potest.* 3, 37 omnem ignem -us indigere *eqs.* PANEG. 4, 21, 2 *ignis* contagio -u (*Livineius; partu trad.*) pestifero valescebat. PRVD. perist. 10, 850. PETR. CHRYS. serm. 8, 2 *oleum* moderato -u facit illud *lumen* … perlucere (*nisi ad IIB2*). EVSTATH. Basil. hex. 3, 5, 11 (*Migne gr. 29, 65^{B} δαπάνην*). CHRYSOST. hom. I 859^{C} ignis … tot circumvolans -us (*sc. viros; respicitur Dan. 3, 21*). *stellae sim.* (*cf. p. 650, 13*): SEN. nat. 6, 16, 2 *sol, stellae sim.* halitu terrarum sustinentur: hoc illis alimentum, hic -s est.

2 *translate*: **a** *spectat ad mentem, animam sim. sustentandam, fovendam* (*sc. incorporeis variis; maxime in bonam partem, in malam partem infra l. 39. 41. 43*): CIC. Tusc. 5, 66 *Archimedis* mens rationibus agitandis … alebatur …, qui est unus suavissimus -s animorum. SYMM. epist. 1, 33 desertus -u eloquii tui meo adhuc rore sustentor. RVFIN. Basil. hom. 8, 2 p. 1792^{A} sermo iste divinus … velut -s quidam uberrimus et copiosissimus animarum cibus (*Migne gr. 29, 464^{C} τροφή*). PRVD. ham. 823 *animas* viscosus inescat -s (*sc. illecebrae*). psych. 625 quaerite luciferum caelesti dogmate -um. AVG. mor. eccl. 1, 17, 30 mentes … simulacrorum pestifero -u morbidas. GREG. ILIB. in cant. 2, 11 F. -um verborum *Christi.* SALV. gub. 6, 23 in his *spectaculis* … -s diaboli *inest.* ALC. AVIT. hom. 6 p. 112, 3 festivitas … cuius -s esuries est. *et saepius.*

b *varia ratione; alitur: grassator* (*sc. praeda capienda sim.*): SCHOL. Iuv. 3, 308 'tamquam ad vivaria currunt': id est ad paratos -us (*sc. ad homines spoliandos*; pastos *var. l.*). *mors* (*sc. culpa*): PRVD. apoth. 943 mors alitur culpa; culpam qui non habet, ipso -us defectu mortem consumit. 945. *supplicium* (*sc. dolore sim.*): PRVD. perist. 5, 331 (*loq. praetor*) *Vincentius* recreetur, ut -um novum poenis refectus praebeat.

II *i. q. actus pascendi* (*transfertur ad impensas, quibus quis alitur p. 650, 44*): **A** *quo quis se ipsum pascit, cibum sumit sibi* (*pullis suis l. 75; ceterum v. quae ad IA monui et nota etiam sensus sub A et B illustratos saepe vix distingui posse. accedit gen. eius, qui pascitur, l. 73, gen. eius rei, quae consumitur, e. g. l. 66. 71* [*cf. pron. poss.* suo *p. 650, 7*]): **1** *vescuntur animantes* (*sc. imprimis animalia; homines vel animae sim. eorum e. g. p. 650, 32* [*in imagine p. 650, 11*]; *an huc pertinet l. 21?*): CIC. leg. 1, 26 cum ceteras animantes *praeter hominem* abiecisset ad -um *natura.* fin. 2, 40 ut … pecudem ad -um … ortum esse *hominem.* carm. frg. 32, 12 B. (Tusc. 2, 24; *loq. Prometheus*) me … *aquila* -u dilaniat fero (*cf.* 17 taetros … se ad -us refert [*sunt qui Accio versus tribuant, sed v. d'Antò, Accio, 1980, 352sqq.*]. *sim. de poena Tarpeiae*: SIL. 13, 841 *ales* ad -us rediens). nat. deor. 2, 126 in -u *circumspectant bestiae.* div. 1, 60 *pars animi* inmoderato obstupefacta potu atque -u (*cf. Plat. rep. 571^{c} σίτων*). VARRO rust. 2, 2, 10 *greges* potum propellunt, ut … ad -um alacriores faciant. 3, 16, 22 apes morbidae propter primoris vernos -us. 3, 16, 28. 3, 16, 37 si … imbri in -u sunt oppressae *apes.* MANIL. 4, 665 habitata … membra veneno et mortis -u viventia … habet *Libya* (partu *trad., corr. Bentley; describuntur bestiae, quae cibum sumunt aliis fatalem, v. Housman ad l.*). PAVL. FEST. p. 369 vitulans: laetans gaudio ut ⌞-u vitulus⌟ (⌞⌟ *lectio parum certa Ant. Augustini*; partu *codd., Lindsay*). SEN. Ag. 98 cum in -us armenta vagos … currant (APVL. met. 5, 25, 3). CVRT. 5, 1, 12 a -u repelli pecora. PLIN. nat. 8, 97 -u … herbae *cuiusdam.* 8, 98 testudo cunilae … -u vires … refovet. 10, 86 upupa … obscena … -u avis. 12, 74 silvas … -u caprarum infringi. 17, 267 ne quod animal -u malefico decerpat frondem. *al.* SIL. 15, 785 sterili ad -us profundo *maris.* GELL. 2, 29, 13 avis in -um profecta est. APVL. met. 4, 1, 4 (*loq. asinus*) nos … in pratum … libero -ui tradidere (GREG. M. moral. 21, 8). 6, 11, 5 oves ibi … incustodito -u vagantur. SOL. 27, 28 invitatis dolo -bus. IVL. VAL. 1, 23 cervam … -ui occupatam (*var. l.* pascuis. *supinum intellegunt Hofmann-Szantyr p. 382 praeter necessitatem, cf. vol. IX 2, 387, 69sqq.*). IVVENC. 2, 622 (*in imagine; Christus loq.*) quisque meis gregibus cogendis liber aberrat, dissicet ille mei pecoris per devia -us (*de Wit, 1947, ad l.* -us *'gregem' interpr., vix recte*). PALLAD. 3, 7 ne *ervum* -u suo pecoribus noceat (*nisi ad B1a*). ISID. orig. 12, 6, 25 homines …, quibus saepe -s *mulli,* piscem olent (*nisi ad p. 649, 61; cf. falsam var. l.* in -u PLIN. nat. 32, 9, *quem locum Isid. male intellexit*). *al.* *loc. dub.*: ALC. AVIT. carm. 4, 397 *Noe* pecudum … eligit illa, sumere quae ⌞-u licitum⌟ vel munda vocantur (⌞⌟ licitum est *al. var. ll.,* licitum est mandi *Sirmond; post* sumere *interpungunt edd.*).

2 *vescuntur res*: SEN. nat. 2, 5, 2 *a terra* profertur quo sustineantur tot sidera … ut in opere, ita in -u. ARNOB. nat. 1, 50 p. 46, 9 M. *Christus insanabilia* ulcera … continuato frenavit a -u. PETR. CHRYS. serm. 40, 4 vivens mortalium -u mors moritur, dum devorat vitam.

B *quo quis alios pascit* (*cf. p. 649, 52. accedit gen. obi. l. 20. 23 et saepe* [*cf. adi.* caprarios *l. 25*], *gen. subiectivus l. 53*): **1** *aluntur animantes, sc.*: **a** *animalia* (*cf. translationem l. 59*): CIC. div. 1, 94 *Arabes* -u pecudum … utuntur (GAIVS dig. 50, 16, 30, 5 *'pascua silva'* -ui [pascuis *var. l.*] p. destinata est). VARRO rust. 2, 3, 6 quod est de -u *caprarum,* hoc dico (*cf. 2, 1, 16* de pastione). *ibid. iterum.* 2, 4, 5. GELL. 9, 4, 8 pecudes -u atque cultu opimas. VLP. dig. 19, 5, 14, 3 de -u pecoris … *non* agi posse (VVLG. gen. 34, 5 pecorum. RVFIN. Orig. princ. 4, 3, 12 p. 343, 3 locum aptum -bus et nutrimentis pecorum). SOL. 1, 97 puer cum … locatus esset ad caprarios -us. VVLG. num. 32, 4 regionis uberrimae … ad -um animalium (COD. Theod. 7, 7, 3 a. militarium. GILD. Brit. 3 chron. III p. 28, 17 montibus alternandis a. -bus … convenientibus). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 9, 2 *pastor campos* alternis -bus innovat (*aliter Migne gr. 35, 417^{B}*). *al.*

b *homines* (*etiam partes, qualitates, facultates sim. eorum*): α *alimentis variis* (*sc. maxime cibis; aere l. 42sq.; quibuslibet necessariis vitae l. 34. 37, deliciis l. 35*): ① *in quibuslibet condicionibus*: CIC. Phil. 11, 4 praemisso Marso …, qui popularetur agros … ad praesentem -um (partum *var. l.*) mendicitatis suae. PANEG. 4, 8, 3 quid *referam* inexpletos libidinum -us? HIL. in psalm. 146, 12 avem … in -um Heliae deputatam (*cf. III reg. 17, 4sqq.*). AMBR. Nab. 5, 22 non satis est unius *filii* pretium ad -um reliquorum. PRVD. apoth. 707 *Christus* iubet … duo pisces adponi in -um populis. c. Symm. 2, 939 mittere triticeos in -um plebis acervos (AVG. civ. 5, 17 p. 222, 16 D.). CYPR. GALL. exod. 610 *deus* longo … educit saecula -u. VAL. CEM. hom. 7, 6 pro -u pauperis … caelorum vobis regnum promittitur (PETR. CHRYS. serm. 14, 5). CLAVD. MAM. anim. 1, 17 p. 63, 12 *particulas aëris* in -um totius corporis venae … capiunt (*de aëre hausto item*: p. 63, 16 si haustus aer … ad animae pertinet -um). LEX Burg. extr. 21, 9 nec -um requirat *emptor pro mancipio reddendo.* *al.* ② *in re militari*: AMBR. Abr. 1, 3, 17 quod -ui (parti *var. l.*) proeliantium iuvenum profecisset (*respicitur gen. 14, 24; an ad A1?*). COD. Theod. 7, 13, 13, 1 sumptuum rationem et vestium et -us *tironum* (*nisi ad p. 649, 9*). *speciatim significatur munus victus praebendi vel convehendi, quo fungitur primipilus, primipilaris* (*ad rem v. Mócsy, Germania 44, 1966, 316sqq.*): INSCR. Année Épigr. 1927 n. 45 Fl. Zosimus p(rimi)p(ilaris) … votum posuit ⟨po⟩s(t) -um militum (*sim.* 1957 n. 287. 288; *quos titulos omnes Oesci repertos saec. IV med. tribuit Mócsy*). COD. Theod. 8, 4, 8 pr. si … obnoxii … -ui primipili militiam clariorem … occupaverint (8, 7, 12, 1. 8, 7, 13, 1. *item* -s primipili: 8, 4, 8, 1a. 8, 4, 10, 1. *al.; cf. p. 649, 16*). 12, 1, 11 qui … iam pa[r]stui adtinentur (*opp.* qui nondum primipilo inveniuntur obnoxii).

β *alimentis spiritalibus* (*in bonam partem praeter* APVL.): APVL. Plat. 2, 15 propter pessimum -um eius partis animae *eqs.* AVG. doctr. christ. 3, 12, 18 ad caritatis -um enucleanda secreta sunt. PETR. CHRYS. serm. 6, 1 agnis (*i. Christianis*) … Paulus pio -u … ubera porrigebat dicendo (*seq. I Cor. 3, 2*). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 9, 1 G. ecclesiarum patres … disponentes … ad animarum -um salubre convivium (*i. symbolum*). VEN. FORT. carm. 3, 19, 7 corde parens, -u nutrix *episcopus.* PRIMAS. in apoc. 5, 1 l. 87 ut … ad -um spiritalis intellegentiae animus erigatur. *al.*

2 *aluntur res variae: ignis* (*cf. IB1b*): VVLG. lev. 3, 14 tollent … ex ea *capra* in -um ignis dominici adipem. *arbores*: PRISC. rhet. 7, 23 p. 557, 11 *laudare oportet* arbores … a -u, quomodo pascuntur (*Hermog. progym. 7, 41 ἀπὸ τῆς τροφῆς*).

iuxta ponuntur fere pro syn. e. g. cibus CIC. nat. deor. 2, 122 RVFIN. Basil. hom. 8, 2 p. 1792^{A} hist. 3, 29, 4, alimentum SEN. nat. 6, 16, 2; *ceterum iunguntur e. g.* potus CIC. div. 1, 60 TERT. paenit. 9, 4 (*an etiam* CLAVD. DON. Aen. 8, 200, *ubi* fotus *trad.?*), cultus GELL. 9, 4, 8, vestitus PETR. CHRYS. serm. 163, 10 PALLAD. hist. mon. I 56 p. 338^{B}; *opponuntur in paradoxis* esuries ALC. AVIT. hom. 6 p. 112, 3, ieiunium VEN. FORT. vita Sev. 4.

compos.: v. p. 708, 46.

[Bruun]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3. pastus, -ī *m.*, *παστός*. *i. q. cubiculum, thalamus*: ITALA Esth. 4,17a Motzo (cod. 130) exierunt … sponsi de thalamis et sponsae de -is suis **(***Corb.* pasacis, *codd. 123 et 152* cubiculis, *Complut.* canopeis [*i. conopeis*]; *om. LXX et Vulg.*; *cf. locum sim. Ioel 2, 16, ubi gr. παστοῦ, Vulg.* thalamo**)**. *Bruun.*

†**pastutus:** pr⟨a⟩eparatus GLOSS.^L I Ansil. PA 714 (praestitutus *dubitanter ed. in app. crit.*; praeaptatus *aut* paratus *suspicatur Gatti conferens vol. X 2, 381, 51. 760, 28*). *W.*

pasus *v.* patior (passus).

[pata: frons GLOSS. II 588, 52. *fortasse legas* palma *coll. Gloss. II 472, 41 φοῖνιξ*: haec palma (*de ratione inter haec glossaria intercedente v. Loewe, Prodromus 132 sqq.*).**]**

patagiārius, -ī *m.* (*fort. etiam adi.* -us, -a, -um PLAVT.). *a* patagium. [*inscr., quam afferunt Forcellini aliique, falsa est* (= *CIL VI 1190**).] *i. qui patagia facit vel vendit* (*cf.* PAVL. FEST. p. 221, *v. l. 28.*): PLAVT. Aul. 509 (*increpatur luxuria*) stat fullo, phyrgio, aurufex, lanarius, caupones -i, indusiarii *eqs.* (*sc. ut pecuniam sibi debitam reposcant*).

patagiātus, -a, -um. *a* patagium. *i. q. patagio instructus*: PLAVT. Epid. 231 quid istae, quae vesti quotannis nomina inveniunt nova? tunicam rallam, tunicam spissam, linteolum caesicium, indusiatam, -am *eqs.* (*sc.* tunicam, *nisi pro subst. fem.*). PAVL. FEST. p. 221 *v. l. 28.*

patāgino, -āre. *a* patago. *i. q. morbo pataginis vel exulceratione affici*: PELAGON. 335 ad vulnera sordida, quae -ant (*Apsyrtos, Hippiatr. gr. II p. 48, 11 πρὸς τὰ ῥυπαρὰ ἕλκη καὶ νομὰς ἔχοντα*).

patagium, -ī *n.* *originis inc., sunt qui cogitent de gr.* **παταγεῖον* vel **πατάγιον*. *i. q. aureus clavus in vestibus* (*sic fere* PAVL. FEST. p. 221 -um est, quod ad summam tunicam adsui solet, quae et patagiata dicitur, et patagiarii, qui eiusmodi faciunt. NON. p. 540, 3 -um: aureus clavus, qui pretiosis vestibus inmitti solet [*affert l. 19. 31*]; *aliter* GLOSS.^L I Ansil. PA 720 -um: pallium ex auro purpuraque variatum. *ad rem v. Schuppe, RE XVIII 4, 2111 sq.***)**: NAEV. trag. 43 pallis -is crocotis malacis mortualibus. APVL. met. 2, 9, 7 crines … per colla dispositos sensimque sinuato -o residentes (sinuatos *Kronenburg*; *vix est quod cogites de fascia vel alio cultu crinium*). TERT. pall. 3, 1 pavo (*dat.*) pluma vestis … omni -o inauratior, qua terga fulgent.

deriv.: patagiarius, patagiatus.

patāgo, (-ă- *?*), -inis *f.* *orig. inc.; dub. utrum conferendum cum* patagus *an cum* patere. GLOSS. V 606, 62 -o: genus morbi (mortui *trad. sim. al., e. g.* GLOSS.^L V Abba PA 111 patogo[mo] genus morbi). GLOSS.^L IV Ps. Plac. P 18 -em: cum propter pituitam non facile labra movent. *cf. Thes. gloss. s. v.* patagium (*ex Attone Vercell.*) -o est exulceratio oris, quod cum intum⟨u⟩erit paene elinguem facit. *huc dubitanter trahit Goetz etiam* GLOSS. V 270, 29 balacmen: vitium linguae.

deriv.: patagino.

patagricae CIL IV 1364, 4. *dub. interpr.; ad alias voces in* -ice *aut* -icae (*sc. adv. aut fem. gr.*) *iocose ut vid. additum* (*de* poda- *cogitavit dub. Heraeus in plagulis ad vol. VI 2, 2381, 65*).

patagus, -ī *m.*, *πάταγος* (*quod tamen morbi notione non exstat*). *i. q. morbus quidam* (*si recte explicat* PAVL. FEST. p. 221 -us: morbi genus; *an i. q.* patago, *quam vocem a* patagus *inde derivatam esse contendit Ernout, Rev. Phil. 15, 1941, 89?*): PLAVT. frg. inc. 52 me⟨di⟩cum habet -us morbus, aes (petag- *vel* peag- *sim. trad., corr. Canter*).

?deriv.: patago.

[patalis *e coni. Scaligeri olim legebatur pro* patulus PLAVT. Truc. 277.**]**

patanos *v.* panaces *p. 187, 16.*

patara *v.* patera *et cf. Onom.*

Damas … cum †**pataracina** poposcisset, … inquit *eqs.* PETRON. 41, 10 **(***alii temptaverunt alia, e. g.* patera capaci vina *Heinsius*, acrata vina *K. Müller olim; Heraeus, Festschrift Vahlen, 1900, 432 sqq. textum trad. defendit 'pocula maiora' intellegens* [*neutr. plur.*] *vocemque conflatam esse contendit ex* *patacinum [*pro πάταχνον*] *et* patara [*i.* patera]**)**.

patavinitās, -ātis *f.* *a* Patavinus, *cf.* latinitas. *i. proprietas sermonis latini Patavinis peculiaris* (*ad rem v. Ramage, Urbanitas, 1973, 109 sq.*): QVINT. inst. 1, 5, 56 Pollio reprendit in Livio -em (*sim.* 8, 1, 3). *laxius spectat ad dicendi genus incultum, inornatum*: VEN. FORT. vita Marcell. 2, 7 cur … inter Gallicanos cothurnos Itala -s plano pede ire praesumat …? (patavilitas *al. var. l.*; *cf. 2, 5* cum … sim humilis in sermone).

^x**patefacio,** -fēcī, -factum, -facere *et* patefio, -fierī. *a* patere *et* facere. NOT. Tir. 63, 22 -it. 63, 23 -ecit. 63, 24 -tum. CHAR. gramm. p. 323, 18 B. fio … et ex eodem -fio **(***enumerantur inter* verba, quae ex forma agendi in passivum perfecto vertuntur, quae etiam defectiva appellantur. *sim.* 327, 29. DIOM. gramm. I 356, 16 [*inter* transgressiva]**)**. *de mensura*: patē- *non nisi* ENN. ann. 558 (*corripi videtur* scaen. 176). LVCR. 4, 320 *et* 6, 1001 (*sed brevis est septies apud eundem*). CALP. ecl. 1, 35. *de notione*: CHAR. gramm. p. 410, 9 B. nanctus occa[n]sionem. oblata sibi facultate. causa sibi data. via sibi -ta. *eqs.* SYNON. Cic. p. 416, 1 aperit. recludit. reserat. pandit. -it (*sim.* 439, 22). 416, 17 aperta. clara … perspicua. -ta *eqs.* 422, 27 docet. exponit … palam facit. -it. *eqs.* GLOSS. -o: *ἀνοίγω. φανερῶ.* -it: *ἐξανοίγει.* -tam: *πεφανερωμένην.* -ta: cognita. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER., CATONE, ACC. *per totam latinitatem, maxime in prosa* (CIC. *90^ies^, praecipue in oratt.*, LIV. *40^ies^*; *vocem neglegit* RHET. HER.), *rarius in poesi* (*singulis locis e. g.* VERG. *et* HOR., *sed novem* LVCR.; *vocem neglegunt* MANIL., LVCAN., VAL. FL., MART., IVV. *al.*). [*trad. contextu lacunoso* ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1 (CIL VI 32326) 16, *loco interpol.* CIC. or. frg. A 12, 8 STAT. Theb. 9, 760, *e coni. dub.* FRONTIN. strat. 1, 5, 11; *vix recte trad.* -fit *pro* patebit HIST. Apoll. rec. A 33, *v. p. 664, 55.*]

fere i. q. patentem efficere, aperire, pandere (*colorem extendendi, sub* patere *et* patescere *frequentem, non invenimus nisi p. 653, 34 et fortasse p. 654, 24. vi durativa p. 653, 63; iunctura abundanti* -tum facere *p. 654, 5*): **I** *proprie* (*respicitur actio corporea vel sensibus percipienda; saepius in imagine, maxime sub A1a et b, ceterum e. g. p. 653, 16*): **A** *usu communi -fiunt, quae quomodocumque corporaliter aperiuntur* (*c. obi. acc. rei affectae passim, rei effectae maxime sub 1b et e. g. p. 653, 22 sqq. 653, 66 sq., reflexive p. 653, 21. 654, 26, obi. suppl. p. 653, 5, absolute l. 41. p. 653, 40*): **1** *in universum; -fiunt*: **a** *res claudentes, cingentes sim.* (*obturantes* CATO *infra sub β*): *α ianuae sim.*: PLAVT. Most. 1046 ostium quod in angiportu est horti, -eci fores *eius* (OV. met. 2, 112 -ecit … Aurora f. et … atria. 2, 819. SVET. Nero 46, 2 sponte f. -tis. *al.*). ENN. scaen. 176 (*contextu manco*) vi -erunt Bruges (*sc. portas, ut intellexit Ribbeck coll. Hom. M 454 πύλας εἴρυντο ?*). TER. Haut. 481 fenestram ad nequitiem (PROP. 3, 20, 29 -fiant nocte f.). CIC. de orat. 1, 204 vos ad ea quae cupitis perventuros ab hoc *Crasso* aditu ianuaque -ta **(**PROP. 1, 16, 1 -ta triumphis. VAL. MAX. 2, 2, 3 huic consuetudini. PLIN. epist. 1, 18, 4 i. famae. APVL. met. 1, 14, 7 clavis … immissione. *al.*; *e coni. dub.* LVCR. 6, 762 [*K. Müller, ed. 1975*]**)**. CAES. Gall. 2, 32, 4 portis -tis (*item p. p. p.*: BELL. Afr. 88, 7 LIV. 4, 33, 1. *et saepius.* CVRT. 9, 1, 28. *al.*; *formae ceterae*: LIV. 2, 15, 3 PLIN. nat. 26, 19 SIL. 11, 17. *al., v. etiam* ENN. *supra*). OV. met. 4, 185 valvas. LAVS Pis. 236 haut uni -ecit limina vati *Maecenas* (*al. v. vol. VII 2, 1409, 26 sq.*). *al.* *β varia*: CATO agr. 155, 2 in segete aut in fossis, sicubi … aliquid aquae obstat, id emittere, -fieri removerique oportet. LIV. 33, 17, 10 reficere quassata muri, obstruere quae -ta ruinis erant **(***cf.* SEN. epist. 83, 22 *ebrietas* pertinaci bello defensa moenia -ecit. CLAVD. DON. Aen. 2, 235 p. 179, 22 ['dividimus muros'] muris -tis interiora moenia pandebantur**)**. FEST. p. 281 repagula sunt … quae -undi gratia … ita figuntur, ut ex contrario quae oppanguntur. AMM. 31, 11, 3 claustra -ta sunt Alpium Iuliarum (RVFIN. hist. mon. 7 p. 412^A carceris [*gr. 8, 12 θυρῶν … ἀνοιχθεισῶν*]. Orig. in cant. 2 p. 159, 15 arcani).

b *viae, aditus sim.*: CIC. Tull. 21 *armati* introitum … sibi ⟨vi⟩ manuque -unt. Verr. II 3, 219 avaritiae … viam (Phil. 5, 49 sibi viam … ad opes suas amplificandas. 10, 7 audaciae. CAES. Gall. 7, 8, 2 *discussa nive.* OV. met. 1, 284 *terra concussa* v. -ecit aquarum. LIV. 2, 47, 8. 7, 34, 11. *al.* SEN. Herc. f. 55. TAC. ann. 1, 32, 2 ferro. *al.*). Manil. 30 legionibus … iter in Hispaniam Gallorum internecione -tum est (Att. 8, 3, 4 CAES. Gall. 3, 1, 2 BELL. Alex. 64, 1 SALL. epist. Pomp. 4 LIV. 31, 34, 6. *al.*). Balb. 54 lingua et ingenio -fieri aditus ad civitatem **(**de orat. 1, 98 earum … rerum a., quas quaerimus. 1, 204 [*v. sub a*]. Tusc. 5, 66 [*antea*: aperuerunt locum]. fam. 13, 78, 2 ad tuam cognitionem. LIV. 32, 17, 5 armatis in urbem. 44, 6, 17 -tis bello ⟨cunctis a.⟩ [*si recte suppl. Vahlen sec. 44, 6, 2*]. APVL. met. 9, 30, 6 diffracto cardine. *al.***)**. nat. deor. 2, 95 -tis terrae faucibus (VAL. MAX. 2, 8 pr. fauces Pontici sinus). VITR. 10, 8, 3 (*de hydraulis*) manubria, cum torquentur, ex arca -unt nares in canales. SEN. nat. 3, 15, 5 in terra solutis ac -tis venis rivus … effunditur (*postea*: aperta … vena). *al.*

c *regiones, loca, aedificia, urbes* (*quo accedere, unde egredi licet; patefactio fit ita, ut removeantur qui obstant p. 653, 3. 12 sq. al.*): CIC. Verr. I 13 portus … et urbes piratis **(**HOR. carm. 4, 14, 36 portus Alexandrea … et vacuam -ecit aulam *Augusto.* QVINT. inst. 12, 7, 4 portum … eloquentiae suae … non etiam piratis -et *orator.* PLIN. paneg. 29, 2 reclusit vias, p. -ecit *Pompeius***)**. Manil. 21 -tum … nostris legionibus esse Pontum (*opp.* clausus). Catil. 4, 21 provincias. Cael. 49 si … mulier domum suam -erit omnium cupiditati (Pis. 26. SEN. Phaedr. 1275 Thy. 902 TAC. Germ. 41, 1 ann. 11, 35, 1. *al.*). Pis. 6 templa (LIV. 30, 40, 4 OPTAT. 2, 16 p. 51, 4). CATVLL. 68, 67 *Allius meo amori favens* clausum lato -ecit limite campum (TAC. ann. 15, 39, 2 c. Martis ac monumenta Agrippae, hortos quin etiam suos -ecit *Nero populo. al.*). LVCR. 2, 263 -tis … carceribus (4, 990). SALL. hist. frg. 1, 56 ubi tempore anni mare classibus -tum est (SYMM. epist. 4, 63, 1 cum primum m. navigatio verna -erit. *cf.* PHAEDR. 4, 7, 11 *ratis* prima, quae ponti sinus -ecit. STAT. Ach. 1, 62 aequor). [*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TIB. 1, 3, 36 *post aevum aureum* tellus in longas est -ta vias. OV. met. 2, 112 atria (*v. p. 652, 25*). LIV. 7, 33, 10 illa omnia, qua nunc erectae micant hastae, -ta strage vasta cernetis (*cf. l. 13sq.*). 21, 11, 5 -tum oppidum ruinis *moenium* erat (*cf. p. 652, 63 et* LIV. 44, 11, 8 parietes fornicum perfossi urbem -erunt. *al.; cum obi. suppl.*: CORIPP. Ioh. 4, 76 Iustiniana polis nocturnis panditur armis: proditione pia civis -ecit amicus). RVT. LVP. 1, 7 armamentario -to. VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 novo transitu Alpium iuga -ta (*ab Hannibale; cf. l. 11 et* CIL V 8002, 8 [*a. 47 in miliario; item* 8003, 7, *a. 46*] Alpibus bello -tis. *sim. al.*). *al.* -ere locum (angusta loci, quantum loci SIL.; *aliter p. 655, 21*): NEP. Hann. 3, 4 Alpicos conantes prohibere transitu concidit, loca -ecit, itinera muniit (*proprie ut l. 66 infra nec non* FRONTIN. strat. 2, 3, 14 *equitum discessione* -to loco subita peditum consurrexit acies. *cf.* SIL. 5, 174 haec angusta loci ferro -ta relaxa. 15, 660 quantum ... meus -erit [prefec- *trad.*] ensis, tantum intrate loci). LIV. 4, 54, 6 -tus ad consulatum ac triumphos locus novis hominibus videbatur (*item in imag.*: TAC. ann. 2, 78, 1 se ... pulsum, ut locus rebus novis -fieret. 13, 8, 1 videbatur ... locus virtutibus -tus. *al.*).

d *varia*: *α res* (*respiciuntur saepius receptacula sim. aperienda vel efficienda, ceterum materia rigida resolvenda* SEN., *testamenta resignanda* VLP., *velamentum reiciendum* AMPEL. *et fort. flores explicandi p. 654, 24*): CIC. rep. 4, 1 cum ... autumno terra se ad concipiendas fruges -erit (*cf.* PLIN. nat. 17, 154 paxillis solo -to. *cum obi. rei effectae*: OV. met. 3, 104 sulcum -ecit aratro). LVCR. 5, 809 *uteros terrae.* VERG. Aen. 2, 259 -tus ... equus *Troianus.* SEN. nat. 4, 4, 2 hieme aer riget; ... *vere* vehementior est mutatio aeris undique -ti et solventis se; *itaque grando cadit.* COLVM. 9, 7, 2 nonnumquam -endae sint *frontes alvorum* (*cf.* 9, 14, 13 -ere vasa [*sc. alvos; syn.*: aperire]. 9, 15, 5 alvare). APVL. mund. 28 si quis pariter -to gremio animalis *varias* simul abire patiatur. VLP. dig. 29, 3, 10 pr. alterutro *testamenti exemplari* -to apertae tabulae sunt (*cf.* 29, 3, 12 si authenticum *testamenti* -tum est). AMPEL. 8, 5 *palla* tota -fit (*v. supra p. 120, 55*). *al.*

β multitudo animantium: Ⓘ *technice in re militari -fiunt ordines militum: qui aditum praebent*: LIV. 28, 14, 13 signo receptui dato Scipio -tisque ordinibus equitatum omnem ... in medium *acceptum* ... post cornua locat. *qui extenduntur*: LIV. 9, 27, 8 dextra pars *aciei*, qua et Samnites raris ordinibus ... constiterant, latius -ta stetit. 28, 22, 15 -ta acie ... cornua hostium amplexus. Ⓘⓘ *tropice dicuntur -fieri, per quos clam ire licet*: CLAVD. 28, 471 *quod Diomedes* -ta Dolonis indicio ... penetraverit agmina Rhesi.

2 *in corpore animantium* (*pro obi. sunt fere partes locique corporis, ipsi animantes l. 58, morbus l. 61, spiritus l. 63; absolute l. 63. 68*): **a** *quolibet modo*: CIC. nat. deor. 2, 141 gustatus ... habitat in ea parte oris, qua esculentis ... iter natura -ecit. Lael. 97 ut is adsentatoribus -at aures suas (*item* off. 1, 91. *ceterum*: PLIN. epist. 1, 18, 4 illa actio mihi a. hominum, illa ianuam famae -ecit. APVL. met. 10, 28, 3 sibi simul et domus et a. praesidis. LACT. inst. 4, 15, 8 surdorum -tis a. *al.*). LVCR. 4, 320 *lucidus aer* vias oculorum ... -ecit, quas ante obsederat aer ⟨ater⟩ (*cf.* 4, 894 aer ... per -ta venit penetratque foramina *corporis*). PROP. 1, 3, 33 luna ... compositos levibus radiis -ecit ocellos (2, 15, 7. *cf.* oculos: ITALA Is. 35, 5 [Tert. adv. Marc. 4, 24] -fient o. caecorum [*gr.* ἀνοιχθήσονται, *Vulg.* aperientur, *inde* TERT. resurr. 20 p. 53, 8]. MARCELL. med. 8, 25 o. -es intra ipsam aquam. 8, 172. *al.; cf.* PLIN. nat. 11, 150 morientibus illos *o.* operire rursusque in rogo -ere). CELS. 4, 11, 3 *sanguis exit* ore alicuius venae -to (*4, 11, 2* adaperto). TERT. carn. 23 l. 20 *Maria* nupsit ipsa -ti corporis lege (*cf.* l. 26 sq. quis tam proprie vulvam adaperuit, quam qui clausam -ecit *eqs.*). SORAN. p. 91, 1 curvatis ... pedibus eius et -tis ([*gr. p. 140, 13 Ilb.* διεστώτων τῶν μηρῶν, CAEL. AVR. gyn. 2, 93 -tis femoribus]. p. 118, 8 ut -ti pedes ventri eius *mulieris organo inspiciendae* cohaereant. CASS. FEL. 81 p. 192, 20. 82 p. 193, 20). p. 96, 16 ⌊organo -tae mulieres⌋ oculis videntur *collectiones* (⌊⌋*nom. absol.*; mulieris *Rose; sim. al. ibid., ad quos locos v. Medert, Quaest. crit. et gramm., 1911, 71sq.*). THEOD. PRISC. log. 111 cotyledon herba ... dysuriam -it (*postea*: curavit; *110* quod ... urinae difficultatem aperiat). HIST. Apoll. 27 rec. A (*sim.* B) puella quam credis esse defunctam, vivit; ... spiritum praeclusum -am. *al.* *absolute et vi durativa -it res, qua servatur status patens*: THEOD. PRISC. gyn. 12 adiutoriis -entibus (*v. p. 656, 28*). **b** *secando, vulnerando* (*fere in medicina; cf. B2*): CELS. 7, 7, 1^B^ *incisa cute* ubi locus ei *vesicae* -tus est, ipsa prorumpit. 7, 7, 4^C^ *caruncula* abscisa -fit foramen, per quod ... umor descendit. 7, 28, 2 recta linea -ere. 8, 4, 8 si nondum satis cutis -ta est, latius aperienda est. *al.* CVRT. 9, 5, 28 -to latius vulnere. LACT. opif. 12, 2 *corpora animalium* cum intersecta -fiunt. ARNOB. nat. 7, 4 p. 347, 1 M. -tis ... secretis provolvier intestina *victimarum.* THEOD. PRISC. eup. faen. 26 cum ... collectiones ... a medicis fuerint -tae (*postea*: solvere. *sim.* ROMVL. fab. 51, 7 rec. gall. [*sim. cett.*] aperuit vulnus; -ta est contusio). **c** *denudando* (*in imag.*): TAC. Agr. 14, 3 *legatus* Monam insulam ... adgressus terga occasioni *rebellandi* -ecit.

B *-fiunt quae in conspectum veniunt, subiciuntur oculis* (*etiam auribus, si huc trahas l. 36 infra*): **1** *caelum, sidera sim.*: ENN. ann. 558 -ecit radiis rota candida caelum (APVL. mund. 15 quando illa perfracta nubecula -erit c., ... emicat ... lux clara. PS. CYPR. mont. 8 *cum Christus crucifigeretur*, pater fecit c. -tum). ACC. trag. 693 citius Orion -fit (*trad.*, pallescit *Bücheler*). CIC. Arat. 370 cum de terris vis est -ta Leonis (*gr. 590* ἐρχομένῳ). LVCR. 1, 10 simul ac species -tast verna diei et reserata viget ... aura favoni. OV. met. 9, 795 postera lux radiis latum -erat orbem (HOMER. 49 decimus ... dies -erat o. 650 Titan radiis [*gr. utrobique aliter*]. CYPR. GALL. Ios. 149 dies). **2** *partes corporis interiores* (*quae sectione sim. in conspectum veniunt*): CIC. ac. 2, 122 quia possit fieri, ut -ta et detecta mutentur illa (*sc. partes interiores, ni fallimur, quarum situs et vis ignoratur; antea*: aperuerunt). Tusc. 1, 46 qui *medici* ista aperta et -ta viderunt (*sc. sensus vel eorum vias*). CELS. 1 prooem. 25 cum per volnus ... viscera -ta sunt. 7, 17, 1^C^ loco -to. 7, 31, 2 cutis superinciditur; tum -ta vena ... ferramento candente ... premitur. 8, 3, 10 -to cerebro. **3** *varia*: CIC. div. 2, 51 cur se ... in terram abdiderat *Tages*, ut -tus aratro lucem aspiceret? fam. 7, 1, 1 *cubiculum*, ex quo tibi Stabianum perforasti et -isti sinum. LVCR. 1, 177 semina rerum cum confluxerunt, -fit quodcumque creatur (*179* effert in luminis oras). SEN. nat. 7, 30, 3 quam multa ... per secretum eunt numquam humanis oculis orientia? neque enim omnia deus homini ⟨pate⟩fecit (*suppl. Gercke*). PLIN. nat. 13, 109 ad exortus solis emergere extra aquam ac florem -ere *loton* (*Theophr. hist. plant. 4, 8, 10* ἀνοίγειν, *an cogites de notione explicandi coll. p. 653, 34? sed cf.* ANTH. 646, 31 calathi -ecit honorem *rosa* [*27* aperit]). STAT. Theb. 7, 627 *ventus* rapuit nemus et montes -ecit opacos. *al.* *refl.* se -ere *fere i. q. apparere*: EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 88, 7 se discipulis -ecit *Christus* (*Luc. 24, 36sqq.*).

C *-fiunt quae emittuntur, erumpunt*: LVCR. 5, 597 hinc (*e sole*) mundi -tum totius unum largifluum fontem scatere atque erumpere lumen (LAVREA epigr. 8 *locus* fontes ... -ecit *aquarum salubrium. cf. p. 652, 48*). VARRO ling. 5, 65 'pater', quod -it semen (*si recte huc traximus contextu vix sano*). ITALA gen. 7, 11 (Ps. Cypr. ad Novat. 4) cataractae caeli -tae sunt (*nisi ad A; gr.* ἠνεῴχθησαν, *Vulg.* apertae). *respiciuntur fortasse verba ex ore exeuntia sim.* (*si recte traditur; an explices sec. l. 1sqq.?*): PS. MATTH. euang. 30, 3 omnes qui audierunt verba haec -ta obstupuerunt (pavefacti, stupefacti *var. ll.*).

II *translate* (*imagines v. sub I*); *-fiunt*: **A** *cognoscenda, intellegenda sim.* (*sc. fere res incorporeae, animantes non nisi l. 70. p. 655, 41; patefactio fit dictis scriptisve maxime sub 1b, ceterum e. g. l. 44. 48. 69. 72 [vaticinio l. 68]; saepe accedit abl. instr., praepos.* per *l. 50. 61. al.*): **1** *transitive*: **a** *detegendo sim.* (*sc. fere secreta*): *α usu communi* (*sc. cum obi. acc., suppl. l. 53. 60; exempla selecta inde a* CIC.): TER. Hec. 303 tot meas iniurias ... numquam ... -ecit. Phorm. 825 quin, si hoc celetur, in metu, sin -fit, in probro sim. CIC. Verr. I 17 quae res primo ... pertenui nobis argumento indicioque -ta est; post aperto suspicionis introitu *eqs.* (II 1, 149 [*postea*: quid poterat esse apertius]. Cluent. 25. 78 res -ta et in forum prolata. Sest. 25 [*opp.* latere]. *al.*). Cluent. 62 quod ... hac ... oratione -tum est. 83 veritate -ta atque omni errore sublato (Sull. 45 per me. CYPR. epist. 73, 23 -tae et perspectae v. *al.*). 189 de illo scelere, quod nunc ... -tum est ([*postea*: apertum ... ac manifestum]. SALL. Iug. 42, 1 LIV. 29, 22, 10 VAL. MAX. 2, 5, 3. *al.*). Catil. 2, 6 omnia ... consilia ad me perlata esse sentiunt; -eci in senatu hesterno die (dom. 22 litterarum recitatione. Sest. 69 CAES. civ. 3, 21, 5 VELL. 2, 76, 4. *al.*). 3, 15 Lentulus ... -tis indiciis, confessionibus suis *ius civis amisit* ([*nisi rectius ad c traxit Sternkopf, 1916, ad l.*]. Flacc. 5 ea. Mil. 103 indagavi, -eci, protuli. fam. 15, 2, 6 [*opp.* occultata]. SALL. Iug. 73, 1). 4, 5 mea virtute atque diligentia ... coniurationem -tam esse (Sull. 3 tu ... investigasti, tu -isti c. [*sim.* 85]. 4 per me. SALL. Catil. 36, 5. *al.* SEN. contr. exc. 3, 9, 2). part. 112 cum opinione celandi aut, si -tum esset, depellendi criminis (*aliter p. 655, 50*). top. 75 per somnum, vinum, insaniam multa saepe -ta sunt. Att. 11, 13, 2 neque hoc tempore nec antea -isset odium suum in me, nisi *eqs.* SALL. Iug. 113, 3 occulta pectoris (*sim.* SVET. Tib. 54, 2 -ta ... animi sui nota. AMM. 22, 5, 2 pectoris ... arcana. *al.*). RVT. LVP. 2, 11 eam *causam iniuriae* (*antea*: proferre). VAL. MAX. 1, 5, 6 dolorem ... gemitu (*cf.* 4, 1, 13 laetitiam [*opp.* intra se continuit]. APVL. met. 9, 21, 2 cordolio -to). SIL. 1, 630 clades -ecit et horrida bella orantum *Saguntinorum* squalor. TAC. ann. 6, 21, 2 *fatidicus quidam* imperium ipsi *Tiberio* et futura sollerter -ens. *et saepe.* *refl.* se -ere, *sc. profitendo cogitationes occultas*: CIC. fam. 6, 10, 1 *Attico aliisque* totum me -eci et haec eis ... saepe dixi, ... me tibi ... satis facere cupere. *β -enda ponuntur in enunt. relat. vel indicantur per enunt. interrog.*: CIC. leg. agr. 2, 49 dum -o vobis, quas isti ... abstrusas insidias se posuisse arbitrantur. Catil. 3, 21 quae erant contra salutem omnium cogitata, inlustrata et -ta vidistis. Phil. 3, 36 nimium diu teximus, quid sentiremus; nunc iam apertum est; omnes -unt ..., quid sentiant.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5,16 quod -tum cognitumque esset, quam multos in civitate turpis haberemus. *al.* Decl. in Catil. 55 quos … tetenderit … coniurationis laqueos …, Saturnalium dies -tura fuerat. Avr. Vict. Caes. 12,4 *Traiani* suffecti virtute quantus consilio esset magis magisque -ecit *Nerva.* 39,29. Conc.[S] II 3,1 p. 65,25 -tum est, quod vobis visum est de sancta fide (*cf. II 2, 1 p. 48,23* manifestatis *decretis; gr. II 1, 1 p. 89, 28* φανερῶν ὄντων). *al.* γ *-enda indicantur per acc. c. inf.* (*v. etiam sub c; cum pron. praeparativo* Cic.): Cic. Scaur. 30 ista celeritas … illud -ecit et inlustravit (quod occultum tamen non erat), non esse hoc iudicium iudici, sed comitiorum consularium causa comparatum. Sall. Iug. 111,1. hist. frg. 1,51 -tum est rem publicam praedae, non libertati repetitam. Liv. 8, 18, 6 -tum muliebri fraude civitatem premi *eqs.* Val. Max. 2,6,1. Decl. in Catil. 109 (*syn.* ostendamus). Maecian. dig. 29,5,23 antequam -fieret testatorem occisum *esse.* Min. Fel. 5,2 Avr. Vict. Caes. 41,7. Marcell. chron. II p. 85,453,4 Iohannes … sese … suumque ostendit caput, ibidemque sepultum … -ecit. *al.*

b *exponendo, tractando, explicando*: Cic. de orat. 1,177 ius applicationis, obscurum sane et ignotum, -tum in iudicio atque inlustratum est a patrono. 3,210 de ornatu omni orationis sunt omnes, si non -ti, at certe commonstrati loci. fat. 44 quoniam utrique -ta atque explicata sententia sua ad eundem exitum veniant. off. 1,160 haec quidem hactenus; -tus enim locus est ipse, ut non difficile sit … videre. Val. Max. 3,2 pr. quia iam initia procursusque virtutis -ecimus, actum ipsum persequemur. Non. p. 59, 6 'nefarii' proprietatem … -ecit a farre *Varro* (*sim.* Cassiod. inst. 1,3,5 nomina … etymologiis propriis pulcherrimo decore -ecit). Avg. dialect. 9 prius ergo consideremus univoca, ut quoniam genus hoc iam definitione -tum est, inlustretur exemplis (*cf.* Boeth. in top. Cic. 1 p. 286,4 quod nomen anguste … designat, apertius definitio disserit ac -it). Epist. pontif. Arel. 16 p. 23,27 quod sanctitati tuae praesenti sermone -ecimus. Boeth. mus. 3,4 p. 275,25 id … -et subiecta descriptio (*cf. e. g. 1, 22 p. 215, 19* hoc … monstrat s. d.). in Porph. comm. sec. 5,24 p. 348,1 huius libri seriem … gemina expositione -ecimus (*item respiciuntur commentaria*: Cassiod. inst. 1,4,3 *Athanasius psalterii* virtutem … minutissima discussione -ecit. 1, 6, 6 [*syn.* exponere]. 1, 8, 13 *epistulam* ad Philemonem … uno libro [*syn.* aperire, exponere, declarare, explanare]. 1,22 symbolum … frequenti expositione). *al.*

c *probando, monstrando (exempla minus dubia; cf. iam* Cic. *p. 654, 55; accedit subst. praedic. l. 40, acc. c. inf. l. 38. 47sqq.): in universum*: Sol. 45, 6 equis inesse iudicium documentis plurimis -tum. Prvd. apoth. 237 viso -ta oracula Christo. Ennod. epist. 9,32,3 p. 256,17 *Avienus Romae* Fausto filius naturae lege concessus est, hic, *sc. in Liguria,* eruditione -tus; minus fuit … hominem nasci, quam … Fausti subolem conprobari (*cf., si recte trad.*: Hist. Apoll. rec. A 20 gratulor, quod habundantia horum studiorum ⌊docta et a me -ta⌋ … nubas [*var. l.* perfecta; ⌊ ⌋ *rec. B* perita; *alii abl. intellegentes iungunt cum* hab.; *'-ere = erudire' Kortekaas, ed. 1984 in indice, vix recte*]). *in iure*: Cod. Theod. 3,32,2 -ta rerum fide (*antea*: probatis … causis). 6,21,1 si docendi peritiam … se habere -erint (*antea*: monstraverint). Novell. Valent. 8, 1, 1 qui se domus suae possessione … -ecit esse depulsum. Consvlt. 7a,4 luce clarius constitit -tum nec matri usum obesse *eqs.* Cod. Iust. 3,24,3,1 (*a. 485/6?*) ut … nec postquam crimen fuerit -tum, *poena constituatur* (*ibid. bis in sequentibus. cf. ibid. pr.* ante probationes). 8,4,9 (*a. 477*) si quando vis iudicio fuerit -ta.

d *vario modo*: Cic. div. 1,86 ante philosophiam -tam, quae nuper inventa est (*opp.* posteaquam ph. processit). Vitr. 9,2,1 Berosus … in Asia … disciplinam Chaldaicam -ecit. Lavs Pis. 242 *Maecenas Romana* carmina … Ausoniamque chelyn … -ecit Horati (*240* populis ostendit nomina Grais). Avg. c. Pelag. 3,4,9 p. 495,24 per Christi sanguinem -to atque firmato *novo testamento* (*3, 4, 7 p. 493, 3* quo *tempore testamentum* revelaretur in Christo). Evstath. Basil. hex. 7,2,9 notitiam subtiliter … -ere singulorum *piscium generum* (*Migne gr. 29, 152[B]* ἱστορίαν … γνωρίσαι).

2 *sine obi. acc.*: **a** *absolute* (*probabiliora, vix huc p. 654, 53. 60*): Cic. Att. 12,21,1 *Brutus de Catilinae coniuratione scribens* me … laudat, quod rettulerim, non quod -erim. Synod. Hil. coll. antiar. p. 161,2 necessarium duxi his litteris -undum sanctitati vestrae et id … dicere. Bened. reg. 46,5 *monachus delinquens* abbati … -at. **b** *cum adv.* (*ad 1 trahas* Cic., Epist. pontif., *si pass. pers. agnoscere,* Novell. Theod. 15,2,1, *si* quantum *n. pro subst. intellegere malis*): Cic. p. red. ad Quir. 12 quae deliberatio …, ut -tum est, in augenda mercede consumpta est (Macr. Sat. 1,4,13 ut praecedens sermo -ecit. Cod. Theod. 16,2,37 ut tui culminis suggestio -ecit [*item* Novell. Theod. 6, 2]. Avell. p. 325, 13). Cod. Theod. 9,42,18 proscriptus plurima rerum penes diversos reliquit, sicut quaestio habita -ecit (Cassiod. Didym. in I Ioh. p. 72, 24 s. exempla proposita -unt. *cf.* Epist. pontif. Arel. 12 p. 19, 26 sicut … prodecessorum vestrorum -tum sibi testatur auctoritas [-to, -ta *var. ll.*]). Novell. Theod. 15, 2, 1 quantum … magnitudinis tuae suggestio -ecit.

c *cum praepos.* de: Pap. Tjäder 4–5 B VI 12 (*saec. VI med.*) quoniam de agnitis signaculis … testium responsio -ecit, nunc carta testamenti resignetur.

B *facultas vel id ipsum, quod possibile fit* (*huc spectant imagines locum dandi p. 652, 70. 653, 5sqq. et ianuam viamve aperiendi p. 652, 28sqq. 46 sqq. al., cf. p. 652, 2*): Cic. Verr. II 3,193 vide, quam tibi defensionem -erim (II 4,8 ad omnia). Tac. hist. 1,84,1 in … rerum omnium confusione -fieri occasio … adversus me potest. ann. 11,5,1 cuncta … magistratuum munia in se trahens princeps materiam praedandi -erat. 12,9,1 *ut* oraretur Claudius despondere Octaviam Domitio, quod … maiora -turum erat. Cod. Theod. 6,30,12 sortiendae … militiae copiam.

deriv.: patefactio.

patefactio, -ōnis *f.* *a* patefacere. [*falso trad. pro* calefactio Oribas. syn. 9,23,1 La p. 320 (*Aa* calore, *gr.* θερμαίνειν).]

1 *de actione patefaciendi*: *res intellegendas*: Cic. fin. 2,5 haec -o quasi rerum opertarum, cum quid quidque sit aperitur, definitio est. Scarila Fulg. Rusp. epist. 10,3 qui nostrae imperitiae per -em divinarum scripturarum … iter ostendat. Greg. M. moral. 5,46 cum alta loquentes profluunt in -e stultitiae *haeretici* (*cf.* 22,40 *Iob* non appetens ex virtutis suae -e clarescere). *res corporeas*: Clavd. Don. Aen. 7,610 p. 91,20 ('reserat … limina') -e valvarum (*sim.* 7, 620 p. 93, 12 portarum). Cass. Fel. 20 p. 31,11 -o *fistulae* (*postea*: donec sufficienter fistula patefiat). Primas. in apoc. 2 capp. 1 libri signati … -o (*apoc. 6, 1sqq.*). Gloss. rictus: -o oris (*ibid. iterum. cf. Gloss.* rictus: apertio o.). **2** *de statu patefacto, foramine*: Theod. Prisc. eup. faen. 67 cutis eiusdem vulneris (*sc. morsus*) -o … custodienda est ad umoris ex vulnere venientis digestionem. gyn. 12 *mulieres, quarum naturalia clausa sunt,* a chirurgicis … reserandae erunt, ea tamen ratione, ut haec -o linteolis aut aliis adiutoriis patefacientibus diutius disterminetur.

patefio *v.* patefacio.

ˣ**patella,** -ae *f.* [*a* patina *vel a* patera *deminutive. Sch.*] *de origine*: Varro ling. 5,120 patenas a patulo dixerunt, ut pusillas, quod his librarent cenam, -as. Isid. orig. 20,8,2 -a quasi patula: olla est enim oris patentioribus. *scribitur* pataelam Inscr. Année Épigr. 1976 n. 581 (*Dacia, saec. IV*). *de notione* (*v. etiam p. 657, 2. 23. 31. 33*): Gloss. -a: λοπάδιον. λοπάς. πάτελλιν (*i.* -αν). πατένα. τήγανον. *al.* -a frixoria: τηγάνη. *legitur inde a saec. I a. Chr.* (*sed* patellarius *iam apud* Plavt.), *admodum raro praeter* Apic. (*ubi tamen longe praevalet* patina); *abiit in gr.* πάτελλα (*vel* βα-), πάτελλον (*inde deminutive* πατέλλιον [βα-], πατελλίκιον [βα-]). [*it.* padella; *sard.* padeḍḍa; *raet. or.* padiele, *occ.* padela; *francog.* poêle; *prov. vet.* padela *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* padella; *hisp. vet.* padilla. *cf. M.-L. 6286. Battisti-Alessio IV 2717. Wagner II 203. Wartburg VIII 1sqq. Corominas[2] IV 340. St.*]

fere i. q. patina: **I** *usu sollemni*: **A** *proprie est genus quoddam vasis* (*variae capacitatis, formae, qualitatis; indicatur ex qua materia facta sit e. g. l. 56sq. 66. p. 657,6; ad rem v. Hilgers, Lat. Gefäßnamen, 1969, 239sqq.*): **1** *generatim adhibetur in re coquinaria, sc. ad cibos coquendos, assandos sim. vel inferendos, vel in re medica ad medicamenta conficienda* (*v. e. g. l. 56. 57sq. 60sq. et* Oribas. syn. 4, 35, 5 Ab p. 38 [*gr.* ἐν πατέλλῃ]): Varro Men. 160 -a esurienti posita provocat Neapolitanas piscinas (*vix ad B, cf. Norden, Kl. Schriften, 1966, 71 adn. 163*). frg. Non. p. 546,11 dicuntur … -ae, salini, acetabula, catini, patinae (*item iuxta* salinum: Fest. p. 329 s. in mensa … solitum esse poni … cum -a *eqs.; an ad 2b?* [*cf. p. 657, 11sq.*]). frg. Prisc. gramm. II 204,5 in -is coquere cepe. Volvmn. carm. frg. gramm. V 574,1 stridentis dabitur -a cymae. Hor. epist. 1,5,2 modica cenare … holus omne -a. Scrib. Larg. 37 in -a aeris Cyprii (*cf.* aenea: Apic. 2,1,5. 4,2,14sq.). 57 -a fictili (*item in re medica*: 173. 228 Marcell. med. 27,8. *ceterum*: Apic. 7,4,4). 267 -a nova liquefit axungia. Pers. 4,17 uncta vixisse -a. Plin. nat. 19,171 usus eius *sinapis* etiam pro pulmentario in -is decocto. 30,68 edisse … prodest urinae … cicadas tostas in -is. CIL IV 5380,7 (*enumerantur alimenta, vasa sim. cum pretiis*) casium iv, porrum i, pro -a i *eqs.* Mart. 5,78,7. 13,81,1sq. quamvis lata gerat -a rhombum, rhombus latior est tamen -a. 14,114 tit. -a Cumana: hanc … Cumano rubicundam pulvere testam. Ivv. 3,261 domus (*i. familia*) … -as iam lavat. 5,85 tibi … cammarus … ponitur exigua feralis cena -a. Marcell. med. 26,95 in -a ferrea candente. Apic. 8,6,11 in caccabum vel -am compones haedum. *al.* *in proverbiis*: Hier. epist. 7,5 accessit huic -ae, iuxta tritum populi sermone proverbium, dignum operculum (*sim.* 127,9,1. *cf.* adv. Rufin. 3,24 quod tuum quasi operculum venenatae -ae imponeres [*vergit ad B*]. *v. etiam Otto, Sprichw. n. 1355*). Schol. Lucan. ed. Weber 3,687 qui fugit -am, cadit in prunas (*proverbia sim. e linguis q. d. roman. affert Cornu, Arch. Lat. Lex. 13, 1904, 128*).

2 *speciatim*: **a** *datur pro dono militari* (*ad rem v. Büttner, Bonn. Jahrb. 157, 1957, 144sq.*): Decret. Strabon. (cil vi 37045) 4,5 (*a. 89 a. Chr.*) imperator virtutis caussa turmam Salluitanam donavit … cornu-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

culo et -a torque armilla palereis *eqs.* (*editores conferunt Polyb. 6, 39, 3 φιάλην*). **b** *adhibetur in re sacra* (*cf.* PAVL. FEST. p. 248 -ae vasula parva picata, sacrificiis faciendis apta. PORPH. Hor. carm. 2, 16, 13 sq. 'salinum' -a, in qua primitia⟨e⟩ dis cum sale dantur [*sim.* SCHOL. Hor. *ad l.*]. VARRO ling. 5, 120 *v. p. 656, 32*): VARRO Men. 265 oportet bonum civem ... deos colere, in -am dare μικρὸν κρέας. CIC. Verr. II 4, 46 (*inter argentum*) -a grandis cum sigillis ac simulacris deorum (*iuxta* patera *et* turibulum *ut*: 4, 47. 48 *bis*). 4, 48 (*postea*: insigne penatium). 4, 54 illa ex -is et turibulis quae evellerat, ... scite in aureis poculis inligabat. OV. fast. 2, 634 libate dapes, ut ... nutriat incinctos missa -a Lares. 6, 310 fert missos Vestae pura -a cibos. LIV. 26, 36, 6 (*inter argentum*) salinum -amque deorum causa habere (*item iuxta* s.: VAL. MAX. 4, 4, 3 -am deorum. PERS. 3, 26 cultrix ... foci secura -a. *cf. etiam l. 4. p. 656, 53*). VAL. MAX. 4, 4, 3 -am ... corneo pediculo *sustentatam.* IVV. 6, 344. HIER. epist. 52, 10, 1 in Iudaea templum, mensam, lucernas, turibula, -as ... et cetera ex auro ... facta. *in proverbio, ut videtur*: CIC. fin. 2, 22 reperiemus asotos ... ita non religiosos, ut 'edint de -a'.

B *metonymice est cibus, qui in vase coquitur vel infertur* (*huc iam* VARRO Men. 160 *sub A1? v. et p. 656, 70*): THEOD. PRISC. log. 101 ex vitellis eorum *ovorum* -ae perfusae cerebellorum pulvere *conveniunt* (*'frusta' ex vitello secta intellegit Th. Meyer in versione germ., 1909, ut referas ad II, quo fort. etiam* GLOSS. III 288, 63 [= 659, 20] da copadia et -am casei [*vertitur* πάτελλαν. *antea*: praecide caseum]). APIC. 4, 2, 17 -am tyrotarichum ex quocumque salso volueris (*seq. compositio ut*: 4, 2, 18 -am isiciatam [*Milham,* siccam *trad.*]. 4, 2, 19 -am ex holisatro. 4, 2, 25 -am Lucretianam. *in aliis capitibus pro syn. exstat* patina). REGVLA mag. 23, 37 de quibus *micis panis collectis* ... -am coquant *hebdomadarii* (*de eadem*: 25 tit. de -a micinarum ... coquenda. 25, 2. 8. 12). FRG. Bob. gramm. VII 542, 10 miscellania -a de rebus variis dicitur (*ad Iuv. 11, 20*).

II *usu novato de variis rebus formam similem exhibentibus* (*huc etiam l. 20 sqq.?*): **A** *de osse quodam, quod in genu situm est* (GLOSS. -a: λοπὰς ἐπὶ γονατίῳ. -ae: ἐπιγονατίδες [*cf.* SORAN. *infra*]): CELS. 8, 1, 25 quae commissura *ossium* osse parvo, molli, cartilaginoso tegitur; -am vocant. 8, 21, 1 cum ... -a ipsa ... caput tibiae contineat. CHIRON 589 si quod iumentum -am eiecerit, hoc est cuneolum aut spatulam, quod vocant priorem (*inde* 576). PLAC. med. 1, 12 rec. α -a cervina, hoc est genu (1, 10 rec. β cervi -am). SORAN. p. 37, 12 (*gr. p. 78, 24 Ilb.* ἐπιγονατίδας). ANON. Vales. 9, 40 quia -as in genucula non habuisset *Zeno imperator.* **B** *de morbo quodam oleae*: PLIN. nat. 17, 223 olea ... clavum ... patitur, sive fungum placet dici vel -am; haec est solis exustio (*Theophr. hist. plant. 4, 14, 3* λοπάδα).

deriv.: patellarius, *?* patellicae; patera (*retrograde*).

cf. Onom.

patellārius, -a, -um. *a* patella. *i. q. ad patellam pertinens*: PLAVT. Cist. 522 di me omnes magni minuti et etiam -ii faxint, ne ego *eqs.* (*sc. Lares et Penates, v. Koch, RE XVIII 4, 2120, 32*).

? lanceae (*i. lances*): **patellicae** GLOSS. IV 532, 52 (*sim.* V 305, 46 lance patellice id mensura [lance⟨s⟩ patellae: id ⟨est⟩ missoria *temptavit Goetz*]).

1. patena *v.* patina.

2. patena, (-ae) *f.*, *cf. gr.* φάτνη (*vel* πάθνη). *fere i. q. praesaepe*: VEG. mulom. 1, 56, 3 -a quae appellatur, hoc est alveus ad hordeum ministrandum, sit munda semper ...; loculis praeterea ... distinguenda est *eqs.*

patēns, patenter *v.* pateo.

patentia, (-ae) *f.* *a* patere. [*in falsa var. l. pro* potentia GLOSS.L V Aa A 860 (-a *olim praetulerat ipse editor, v. Eranos 23, 1925, 171*).] *i. q. qualitas patendi vel ipsum spatium patens*: SCHOL. Stat. Theb. 4, 179 'planaque Messene': non ipsa plana, sed in plana camporum -a constituta (*var. l. falsa* pot-).

patenula, (-ae) *f.* *a* patina (patena) *deminutive.* *fere i. q. patina* (*vi deminut. evanida, ut videtur*): GREG. TVR. glor. conf. 22 p. 761, 22 *clericus* habens ad collum ... ministerium cotidianum, id est -am parvam cum calice. CONSTANTIVS vita Germ. 35 -am ligneam panem ordaceum continentem (*postea*: abiecti vasculi).

ˣ**pateo,** -ui, -ēre. [*eiusdem radicis ac gr.* πετᾰ-σαι. *huc pertinet etiam Hom.* (*aeol.?*) πίτνημι, *in quo* πιτ- *ad lat.* păt- *eadem ratione respondet ac Hom.* (*aeol.?*) πίσυρες *ad lat.* quattuor. *Sch.*] *p. p. p.* passus *verbi q. e.* pandere *a* patere *derivat* PRISC. gramm. II 483, 23. 485, 11 sqq. *al.* NOT. Tir. 63, 18 -et. *de formis perf. v. 658, 20.* *de mensura*: pătentem CYPR. GALL. num. 728. *de notione et differentia*: SERV. ecl. 1, 1 (*inde* ISID. diff. 1, 434) patulum dicimus, quod -et naturaliter, ut nares, arbor; -ens vero est, quod et aperitur et clauditur, ut ostium, oculi (*sim.* SERV. auct. Aen. 6, 725 ISID. diff. app. 79). SERV. auct. Aen. 1, 298 non nulli ... '-ant' 'pacatae sint' accipiunt, ut Sallustius (*affert* hist. frg. 5, 2 *urbes* -entes tum et pacis modo effusas *et* Catil. 10, 1 maria terraeque -bant). 2, 266 '*portis* -entibus' pro 'patefactis'. DIFF. ed. Brugnoli 58 apertum cura humana fit, ut ostium; -ens natura fit, campus; perspicuum est, quod *eqs.* GLOSS. -et: ἀναπέπταται. ἀνέῳγεν. φανερόν ἐστιν. apertum est. -uit: apparuit (*sed* GLOSS. IV 457, 22 [*ad* VERG. Aen. 1, 405] -uit: aperuit, claruit. *inde quasi verbum transit. in alias glossas irrepsisse videtur, e. g.* II 228, 17 ἀνοίγω: aperio ... -o *eqs.*). *sim. al.* *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem.* [patens: *sard.* patente, padente *'silva'. cf. M.-L. 6288. Wagner II 235. St.*] [*confunditur in codd. saepius cum* iacere *et* latere (*v. Zwierlein, Würzb. Jahrb. 6a, 1980, 188 sqq., addas e. g.* CIC. Arat. 398 VITR. 5, 4, 2 LVCAN. 9, 970 PLIN. nat. 6, 37), *ceterum cum* parēre (*v. p. 372, 64. 374, 45*), petere (*falso trad.* ACC. trag. 500 TRAG. inc. 226 LVCR. 5, 1319. *al.*); patuisse, patens *sim. cum* potuisse, potens *sim.* (CVLEX 311, *v. vol. VI 1, 519, 66; falso trad.* QVINT. decl. 244, 5; *restit. e coni. dub.* CIC. dom. 18 PROP. 4, 7, 74 LVCAN. 10, 324). *vix recte trad.* PS. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 10, 9 (*medii aevi?*) caecorum oculos aperiet, surdorum aures -bit (patefaciet *ed.*).]

CAPVT PRIVS: *potius i. q.* **apertum esse** (*sc. sive nulla re obstante se praebere adeuntibus, percipientibus, intellegentibus acturisve sive omni impedimento liberum esse*). *usu q. d. impersonali p. 663, 67; cf. p. 659, 39. 664, 36. vix agnoscas notionem transitivam l. 4. 14. vis ingressiva intellegi potest saepius in stirpe perf., e. g. l. 53 sq. p. 660, 11. 661, 48. 663, 58. 664, 34 (sed quoniam formae certa ratione discerni nequeunt, omnes huc inseruimus praeter p. 703, 16); in stirpe praes. fortasse* HIST. Apoll. rec. B 2 ne hoc gentibus -at ... scelus (*syn.* innotescat, *rec. A* patefaciam). *accedunt dat. personae passim inde a* PLAVTO, *dat. rei e. g. p. 659, 21. 25. 660, 72. 661, 16. 31 sqq. 664, 16 sqq. 65 sqq.; praepos.* ad *l. 44 (c. gerund. ut p. 660, 10. 661, 45. 664, 37). 659, 61. 660, 67. 661, 29 sqq. 55. 664, 6. al.,* apud *p. 663, 40. 59,* in *c. acc. p. 661, 28. 664, 15. 75 sq. 665, 66 sqq. al.,* inter *p. 662, 70; gerund. praedic. p. 661, 16. 46.*

I *proprie* (*sive vigente vi locali sive de statu sensibus percipiendo; saepe in imag.*): **A** *-ent, quae quomodocumque sunt aperta*: **1** *potius eo quod non sunt clausa; pro subi. sunt*: **a** *ianuae, fenestrae nec non muri cingentes sim.*: PLAVT. Asin. 242 portitorum simillumae sunt ianuae lenoniae: si adfers, tum -ent (LVCR. 5, 375 -et immani et vasto respectat hiatu [*sc.* i. leti *ut* VAL. FL. 3, 386. *cf.* VERG. Aen. 2, 661 leto]. VERG. Aen. 6, 127 i. Ditis [*cf. p. 659, 42*]. HOR. carm. 3, 9, 20 reiectae ... -et i. Lydiae. *al.; part. praes. pro adi.*: LIV. 6, 25, 9 VAL. MAX. 6, 9 ext. 1. *al.*). Men. 362 (*meretrix ad Menaechmum*) *meae* fores quoi -ant magis quam domus tua (*al. v. vol. VI 1, 1059, 29 sqq.*). ENN. frg. var. 24 *Africano* caeli maxima porta -et (CIC. Catil. 1, 10 egredere ... ex urbe, -ent p. *et saepius; part. praes. pro adi.*: VERG. Aen. 2, 266 p. *Troiae* ... -entibus omnes accipiunt socios *Graeci.* 9, 693. 11, 879 OV. met. 15, 583 LIV. 2, 33, 7. 6, 3, 5. *et saepe; cf. p. 659, 66 et* LIV. 33, 5, 8 portae instar ... -bat *in vallo*). CIC. Phil. 2, 112 valvae Concordiae (IVV. 4, 63 facili ... cardine. *al.*). Q. CIC. pet. 44 ostium (VERG. Aen. 6, 81. *al.*). OV. am. 3, 2, 77 -ent ... reserato carcere postes (VEN. FORT. carm. 5, 2, 62). met. 4, 75 *paries* ad oscula danda. 14, 790 Iani (*i. portae Ianualis*) ora -entis. CELS. 3, 19, 3 fenestris -entibus sic, ut perflatus ... aliquis accedat (COLVM. 8, 8, 1 IVV. 3, 275. 6, 31 PLIN. epist. 2, 17, 16. 19 FRONTO p. 147, 13 v. d. H.). SIL. 2, 235 *Sagunti* muros ... -entes ... invadere (*cf.* STAT. Theb. 11, 730 quae migranti externa -bunt moenia [TAC. ann. 14, 24, 4]. 12, 704 murorum -et omne latus. TAC. hist. 2, 45, 2 vallum). *al.*

b *aedificia sim.* (*sc. quae intrari, adiri possunt; paulo aliter sub 3a*): PLAVT. Asin. 242 si non est, quod des, *lenonis* aedes non -ent ([*quae antecedunt v. sub a*]. VAL. MAX. 1, 8, 1 aedis ... nullius hominum manu reserata -uit. *al.*). TER. Eun. 1059 postulo, ut mihi tua domus ... -at, invocato ut sit locus semper (CIC. Quinct. 93 d. clausam pudori ..., -entem atque ... expositam cupiditati. S. Rosc. 145 mea d. tibi -et, mihi clausa est. Verr. II 3, 8. *et saepe; adde* PLAVT. Men. 362 *sub a*). CIC. Verr. II 3, 56 *Verris* cubiculum ... quod nisi mulieri et decumano -bat alii nemini (SVET. Otho 11, 1 -ente c.). Sest. 97 sunt maximorum ordinum homines, quibus -et curia (OV. fast. 5, 63. RVT. NAM. 1, 13 -et peregrinae c. laudi). Phil. 8, 28 cui portas huius urbis -ere ius non erat, huic hoc templum -uit, huic aditus in senatum fuit (OV. fast. 1, 181. SEN. Herc. O. 747 [*opp.* praeclusa]. 1549 LVCAN. 3, 123. *al.*). OV. am. 3, 6, 61 regia. met. 4, 763 reseratis ... valvis atria tota -ent (trist. 3, 1, 71 Pont. 1, 7, 24. LIV. 5, 41, 7 *opp.* aedificiis obseratis). *et saepe.*

c *viae, aditus, exitus sim.* (*sc. quibus quis facile ire potest vel quae omnino aditum, exitum sim. praebent; cf. p. 659, 71. 660, 56*): LEX agr. (CIL I^2 585) 28 *viae* -ant vacuaeque sient (CIC. Font. 24 -ere inimicitiis viam. Cael. 8. Balb. 54 Latinis ... viam ad civitatem. *al.* SALL. [?] rep. 1, 5, 1 bonis malisque dimotis -enti via ad verum perges. PROP. 4, 4, 42 *Theseo* -uit lecto stamine torta via *in labyrintho* [*nisi ad B2*]. LIV. 2, 34, 10. 9, 26, 11 ad honorem [*cf.* PHAEDR. 2 epil. 3 honoris]. 10, 35, 19 fugae [CVRT. 3, 11, 12 ad fugam]. 25, 11, 16. *et saepe*). CIC. Verr. II 3, 156 quia multos ... multa ludibundos apud Verrem effecisse vidit, ad omnes eosdem -ere aditus arbitratur (Manil. 1 hoc aditu laudis, qui ... optimo cuique ... -uit.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Mur. 17 ad consulatum [*cf.* Sest. 137 in illum summum ordinem]. *al.* Q. Cic. pet. 44 Verg. Aen. 9, 683. Liv. 24, 2, 10 quacumque custodiant plebis homines, ea -ere aditum *ad urbem. et saepius*). Balb. 29 *cum* nostris civibus -at ad ceteras iter civitates (Planc. Cic. fam. 10, 23, 2 per quorum loca … mihi -ret i. S. C. Frontin. aq. 125 Ov. Pont. 1, 1, 35. Liv. 21, 28, 4 qua -ere visum maxime i., perrumpunt. 25, 19, 17 fugae. *et saepius*). har. resp. 52 si reditus ei gratiae -uerit (Tusc. 1, 72 Lael. 13. *al.*). Catvll. 64, 185 nec -et egressus pelagi cingentibus undis. Lvcr. 4, 398 montes, classibus inter quos liber -et exitus ingens (*al. v. vol. V 2, 1534, 38sqq.*). *talia saepe.*

d *loca, regiones, urbes sim.*: **α** *in universum, sc. de eis, quae facile adiri vel transiri possunt, sive natura clausa, obsaepta non sunt sive vi aliave ratione patefacta sunt* (*quae hic desideras v. sub 2a; exempla selecta post* Cic.): Cic. Verr. II 2, 3 nisi illud … receptaculum (*sc. Sicilia*) classibus nostris -ret. II 4, 116 portum Syracusanorum, qui … nostris classibus … clausus fuisset, … praedonibus … -uisse (Liv. 28, 43, 17 negat aditum esse in Africam, negat ullos -ere p. *al.*). II 5, 168 orbem terrarum, qui semper nostris hominibus maxime -uit, civibus Romanis … praecluseris (Phil. 13, 30. *cf.* terra: Sall. Catil. 10, 1. Verg. Aen. 1, 298 terrae … *et* Carthaginis arces hospitio Teucris [*cf. p. 657, 73*]. Prop. 4, 9, 66. *al.*; tellus: Carm. de bell. Aeg. frg. 12β, 5 Ov. ars 2, 36. *al.*). leg. agr. 2, 3 locum, quem nobilitas praesidiis firmatum … tenebat, … virtuti … in posterum -ere voluistis, *sc. consulatum* (Verg. Aen. 9, 238. Ov. Pont. 1, 1, 8 -et castis versibus ille l. Liv. 40, 51, 8 publica … loca … populo. *al.*). Mur. 33 *cum Cyzicum* Mithridates Asiae ianuam fore putasset, qua effracta et revulsa tota -ret provincia. Scaur. 40 -at … hoc perfugium dolori, -at iustis querellis, coniurationi via intercludatur, obsaepiatur insidiis (Amm. 30, 8, 14). Phil. 5, 37 si M. Antonio -uisset Gallia (*postea*: si … in … Galliam penetrare potuisset). fam. 15, 2, 1 iter eos *Parthos in provinciam inrumpentes* per Cappadociam, quod ea maxime -ret, esse facturos (*cf.* 15, 4, 4 *Cappadocia* -et a Syria. Liv. 43, 18, 3 Macedoniae latus, quod ab Illyrico -ret). Sall. Catil. 10, 1 maria (Ov. fast. 1, 118. Sen. benef. 4, 26, 1 piratis. epist. 55, 6 [*opp.* tempestas]. Flor. epit. 4, 2, 39 qui -ente m. omnibus copiis abundarent). Prop. 4, 11, 101 moribus et caelum -uit (Ov. met. 8, 186 terras licet … et undas obstruat *Minos*: at c. certe -et. fast. 1, 118. 5, 715 iam … tibi, Pollux, c. sublime -bat. Tert. anim. 55, 3 nulli -et c. terra adhuc salva [*postea*: reserabuntur regna caelorum]. *al.* Cypr. epist. 58, 3 martyribus. *et saepe apud Christianos*). Cvrt. 6, 5, 17 *rex* circumire saltum milites iubet, ut, si qua -ret, inrumperent. *et saepe.* *subiecto non indicato* (*huc fortasse* Cvrt. *supra*): Paneg. 8, 18, 1 si *lues illa* fiduciam pervagandi, qua -bat, habuisset. **β** *quae aperta sunt lacuna vel foramine sim. hiante aut compage soluta* (*huc fortasse etiam* Enn. *p. 665, 12*): Varro frg. Macr. Sat. 1, 16, 18 mundus dum -et, deorum … inferum quasi ianua -et (*al., v. vol. VIII 1640, 21sqq.*). Verg. Aen. 8, 242 *Caci* umbrosae penitus -uere cavernae. Ov. met. 5, 357 *terra tremente Pluto* pavet …, ne -at latoque solum retegatur hiatu. 5, 492 terra … -uit … invita rapinae *Proserpinae* (fast. 4, 88 ver aperit tunc omnia … fetaque t. -et. Manil. 3, 665 dum t. tepore autumni resoluta -et, dum semina ducit. Sen. Oed. 583 dehiscit t. et … laxata -uit. epist. 90, 21 quo solutior terra facilius -at radicibus, *aratur. al.; cf.* Liv. 7, 6, 4 -entes terrae hiatus). Liv. 22, 1, 11 caelum findi velut magno hiatu visum *est* quaque -uerit … lumen effulsisse (Svlp. Sev. epist. 2, 4. 2, 17 Chromat. in Matth. 13, 1, 2 E.-L.). Sen. Herc. f. 666 hiat … rupes … et immenso specu ingens vorago faucibus vastis -et. Herc. O. 457 sicca tellus fontibus -uit novis (Octavia 725 ingenti … hiatu. Stat. Theb. 2, 14). nat. 6, 15. *al.* Mela 1, 72 *specus* grandi … hiatu -ens (Stat. Theb. 12, 42. *cf.* Lvcan. 3, 226 -ens exesis rupibus antrum). Val. Fl. 1, 364 semper … -entem Taenaron, *ubi aditus ad inferos esse credebatur. al.*

e *partes corporis animantium, vulnera sim.* (*ipse homo sensu obsceno l. 65; aliter sub B1dβ*): Cic. Sull. 26 (*v. p. 664, 49*) si aures -ent omnibus (Phil. 14, 20 meam domum measque a. … omnium praeceptis monitisque -uisse. fam. 3, 8, 3 ad hanc disputationem -ent [put- *trad.*]. ad Q. fr. 1, 1, 25 querelis. Ov. fast. 1, 181 Arnob. nat. 2, 24 p. 94, 22 M. Amm. 15, 2, 2. *al.; cf.* Cic. nat. deor. 2, 144 auditus). Tusc. 1, 47 foramina illa, quae -ent ad animum a corpore. nat. deor. 2, 145 *nares* (Cels. 4, 5, 4. *cf.* Lact. opif. 10, 8 foramen *naris*). Catvll. 15, 18 *adulterum* attractis pedibus -ente porta (*i. ano*) percurrent raphani (*vix ad a, cf. p. 667, 16 et* Priap. 83, 22 *non* tibi tener puer -bit ullus). Lvcr. 3, 655 oculos … -entis (*item* -ens *pro adi.*: 5, 724 Plin. nat. 2, 145. 11, 147 Stat. Ach. 1, 247. *al.; ceterum*: Stat. Theb. 3, 150 lacrimis … oculi -uere profusis. Svet. Tib. 68, 2. *al.; cf.* Lvcr. 6, 1180 -entia … lumina … oculorum [Stat. Theb. 5, 540]). 4, 976 vias in mente -entis, qua possint … rerum simulacra venire. 6, 1174 ore -ente (*item* -ens *pro adi.*: Ov. hal. 42. Pavl. Fest. p. 126 late. Val. Max. 3, 3 ext. 4. *al.; ceterum*: Ov. met. 7, 557 ora -ent. *al.; cf.* Avien. orb. terr. 790 late -et oris hiatus). Verg. Aen. 11, 40 -ens in pectore volnus (Cels. 7, 16, 2 satis. Val. Fl. 6, 541 Flor. epit. 2, 7, 9. *al.*). Priap. 12, 13 qui tanto -et indecens hiatu *cunnus* (*cf.* Mart. 3, 72, 5 inguen hiatu). Ov. ars 1, 362 pectora, dum gaudent …, ipsa -ent: blanda tum subit arte Venus (*item in imag.*: 3, 372 per lusus p. nostra -ent. Sen. dial. 11[12], 17, 5 nulli *vitio.* Cypr. domin. orat. 31. *al.; proprie*: Sen. Oed. 347 per ipsam qua -et pectus viam effusus *sanguis* [Phaedr. 1197 mucrone … iusto]. -ens *pro adi.*: Stat. Theb. 2, 123 iugulum mox caede -entem). Liv. 38, 21, 9 plagae (Cels. 5, 26, 27^C late. 7, 2, 4. 7, 27, 7. *al.*; -ens *pro adi.*: Liv. 38, 21, 10 Prvd. perist. 10, 1128. *al.*). Vitr. 2, 9, 1 inanibus et -entibus venis (*item* -ens *pro adi.*: 5, 3, 1. 8, 3, 4). 3 prooem. 1 oportuisse hominum pectora fenestrata et aperta esse, uti non occultos haberent sensus, sed -entes ad considerandum. Cels. 7, 26, 2^H. 8, 4, 15. Sen. Oed. 138 -uit sub ictu … resoluta cervix. *al.* *-ent membra varicata* (*cf. l. 39sq. p. 653, 55sqq.*): Ps. Avr. Vict. epit. 11, 5 inter -entes digitos extentae manus. Soran. p. 25, 19 *quae peperit* iactanda est in lecto … modice -entibus pedibus, ut quidquid ex ea foris exire coeperit, non inpediatur (78, 13 [*gr. p. 132, 22 Ilb.* τὰ … σκέλη … διεστήκασιν ἀπ' ἀλλήλων]. 116, 10).

f *res variae*: **α** *quaelibet* (*sc. sive hiatu, foramine sim. sive alia ratione apertae*): Cic. carm. frg. 4, 2 qua cava funda -et. leg. 2, 26 quod *templa* parietibus includerent deos, quibus omnia deberent esse -entia ac libera (*cf.* Tert. mart. 2, 9 etsi corpus includitur …, omnia spiritui -ent). Lvcr. 4, 868 capitur cibus, ut … -entem per membra ac venas … amorem opturet edendi. Hor. epist. 2, 2, 135 puteum vitare -entem. Ov. am. 1, 10, 38 iudicis arca -et. met. 13, 119 *clipeus* mille -et plagis. Vitr. 2, 9, 6 aëris raritas ut est -ens accipit ignem. Fest. p. 169 genus vasi … -entis (*item* -ent *vasa*: Pavl. Fest. p. 22 -ente cortina. p. 248 vas … -ens summum. *al., cf. l. 44. p. 692, 41*). Sen. contr. 2, 1, 17 Fabriciorum imagines Metellis, *sc. imaginibus propter adoptionem inserendis,* -uerunt (*nisi sec. IIB intellegendum*). 7, 1, 10 exarmata navis est, utroque -ens latere. Cels. 2, 11, 1 *cucurbitula* altera parte -et, altera clausa est *eqs.* Sen. epist. 13, 11 incendium ad fugam -uit (*cf.* Stat. silv. 3, 3, 189 *Aeneae* patrem cervice vehenti … -uit reverentia flammae). 68, 4 vile videtur, quidquid -et, aperta effractarius praeterit. rem. fort. 16, 6 *uxorem* -ente sella circumlatam per urbem. Colvm. 2, 2, 9 *fossarum* caecarum et -entium (*ibid. iterum*). Calp. ecl. 5, 41 *oves modo natas* -enti ferre sinu (tepenti, parenti *var. ll.; in imag.*: Ivv. 1, 88 quando maior avaritiae -uit sinus?). Plin. nat. 17, 153 quamdiu nodi pervia -e⟨n⟩t fistula *vitis* (*opp.* concreti ademere transitum). Stat. silv. 2, 7, 14 plus … virete silvae et, si qua -et aut diem recepit, sertis … expleatur umbra. Mart. 11, 18, 16 violae -ere *non* possunt *in rure exiguo.* Ivv. 3, 150 rupta calceus … pelle -et. Avson. 348, 9 p. 166 P. Pythagorae bivium ramis -o ambiguis Y (*cf. Pers. 3, 56* diduxit littera ramos). *al.* **β** *-ent ipsa foramina, rimae sim.* (*cf. similia sub dβ et sub e*): Ov. met. 11, 515 *in rate* rima -et (Mart. 1, 34, 6). Vitr. 2, 5, 2 *saxa exusta* relinquuntur -entibus foraminibus et inanibus (*sim.* 2, 5, 3. *ceterum*: Pavl. Fest. p. 368 in tecto. Apvl. met. 4, 10, 2 clavi immittendae). Colvm. 12, 4, 5 -enti ore *vasis* (*cf.* Plin. epist. 4, 30, 6 quibus *ampullis* non hians nec statim -ens exitus).

2 *potius eo quod vacua vel libera sunt, ut nulla impedimenta praebeant vel nullis obstaculis impleta, coercita sint* (*significantiora; huc vergunt haud pauca supra sub 1c et 1d allata; e contra nonnulla infra inserta etiam ad caput alterum trahere possis*): **a** *-ent regiones, loca sim.*: **α** *exempla varia*: Plavt. Aul. 407 date viam, qua fugere liceat, facite totae plateae -ant. Verg. georg. 2, 41 (*in imagine*) pelago … da vela -enti (*cf.* Hor. carm. 2, 16, 1 otium divos rogat in -enti prensus Aegaeo. Ov. fast. 3, 589 puppis … in … -ens aequor … fertur. Mela 2, 67 mare … diffusum -ensque). S. C. Frontin. aq. 127 *circa* fornices et muros utraque ex parte quinos denos pedes -ere. Liv. 1, 44, 4 *ut extra moenia* puri aliquid ab humano cultu -ret soli. 35, 30, 11 *e saltibus* in -entes vias descenderunt (*opp. 10* deviis callibus; occultis semitis). Sen. nat. 5, 8, 2 magna ac -ens area. Lvcan. 9, 453 *in Libya* -et omne solum liberque meatu … rabiem … exercet *ventus.* *al.* **β** *-et* campus (*plerumque part. praes.; cf. p. 665, 51*): Cic. div. 1, 93 Babylonii in c. -entium aequoribus habitantes, cum ex terra nihil emineret, quod contemplationi caeli officere posset. Sall. Iug. 101, 11 tum spectaculum horribile in c. -entibus. 105, 3. Verg. georg. 4, 77 *apes* ver nactae sudum c. que -entes. Aen. 4, 153 (*opp.* montes atque invia lustra). 5, 552 decedere circo … populum et c. iubet esse -entes (*item -ent hominibus discedentibus, non occupantibus*: 12, 710 vacuo -uerunt aequore c. Sil. 9, 556 -uit liber. 12, 382. Hier. epist. 49, 12, 3 -et c., stat e contra acies). Liv. 10, 4, 11 -entem ad conspectum undique c. (*opp.* latebrae). 21, 8, 7 velut -enti c. inter ruinas *acies constiterunt.* 21, 47, 1 -entes, quales sunt inter Padum Alpesque. 24, 14, 6 puro ac -enti c. 44, 39, 8 (*opp.* castra). *et saepe.* **γ** *-et* locus (*plerumque part. praes.; cf. p. 659, 20sqq. 661, 17. 664, 34. 665, 64*): Ov. fast. 6, 371 utinam pugnae -at l., *sc. Romanis in Capitolio obsessis.* Liv. 21, 25, 11 per -entia l. ducebatur agmen (*syn. 9* in apertos campos, *opp. 12* silvae). 24, 21, 9 armati l. -entibus *urbis* congregantur. 27, 12, 10 l. planis ac -entibus ([*opp. 8* saltuosa]. 34, 38, 2 [*opp.* altiora … et difficiliora

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aditu]). 27,18,20 ne fugae quidem -bat l. 35,5,3. VITR. 7,4,1 inter duos parietes canalis ducatur … habens nares ad l. -entem (*item* 7, 4, 2). PAVL. FEST. p. 80. SEN. Tro. 1079 collis … aciem -enti liberam praebet l. *al.*

b *-ent elementa sim.*: Ov. ars 2,620 *furtis amoris* si non tenebras, at quiddam nubis opacae quaerimus atque aliquid luce -ente minus (*in imag.*: STAT. Theb. 3,160 *viri* bellorum in l. -enti conspicui [*opp. 163* mortem obscuram]. *cf.* TERT. adv. Marc. 1,1 p. 291,11 *in Ponto* dies numquam -ens). VITR. 8,3,3 *aqua bulliens* sublato … operculo emissis inflationibus in aere -enti rursus … residit (9,8,3. *cf. l. 2*).

3 *potius eo quod non sunt tecta, protecta vel obstructa (significantiora; ea quae tegminibus sublatis non sunt clausa v. sub 1, e. g. p. 659, 70. 660, 22; ea quae potius oculis exponi, praeberi videntur v. sub B1)*: **a** *-ent varia*: CIC. har. resp. 31 nuper id *sacellum* -uisse dicunt …; nunc … privato dicunt vestibulo contineri (*v. Courtney, Class. Rev. 10, 1960, 98sq.; sim. de aedificiis quae non aliis iuncta sunt*: Ov. epist. 6,69 in latus omne -ens turris. *cf. p. 660, 55*). LIV. 42,3,7 *templi* nudatum tectum -ere imbribus putrefaciendum. VITR. 2,7,2 in apertis et -entibus *locis saxa mollia dissolvuntur* ([*opp.* tectis]. 2,7,5. SIL. 11,316 [*de horto*] liber parte relicta tectorum … -uit l.). COLVM. 2,8,3 ut -entes liras … faciamus (*'aqua non inundatas' explicat Richter, 1981, ad l.; cf.* LVCAN. 6, 381 emissis -uerunt amnibus arva). 4,8,3 -ens vitis (*sc. non glebis operta*). LVCAN. 4,423 in fronte -enti *ratis.* CALP. ecl. 7, 28 quaecumque *sedilia amphitheatri* -ent sub aperto libera caelo (*paulo aliter*: STAT. Theb. 6, 449 omnia … excusso -uere sedilia vulgo). *al.*

b *-ent animantes eorumque partes corporis (sc. fere vulneribus expositi; aliter infra sub B1d)*: *α indicatur cui rei: per praepos.*: VERG. Aen. 11,644 tantus in arma -et *Herminius nec galea nec thorace tectus* (SERV.: tantum -bat in vulnera, id est in hostilia tela totus -bat). VEG. mil. 1,11 ne qua parte ipse -ret ad plagam *tiro* (*in imag.*: AMBR. paenit. 1, 14, 69 mulier … tecta velamine sit, ne … -at ad vulnus vel alienum vel suum [PRVD. psych. 246]). *per dat.*: Ov. met. 13,392 *Aias* in pectus …, qua -uit ferro, … condidit ensem (FLOR. epit. 3, 10, 12 corpora … gladiis f. que). LIV. 31,39,12 in -entem vulneri equum equitemque sagittas conicere (CVRT. 4,3,26 PANEG. 4,24,3. PS. HIL. epist. ad fil. 5,3 [*in imag.*]. *al.*). 42,65,8 *Romani* -bant iaculis sagittisque. STAT. Theb. 9,528 nec tegmina membris ulla omnisque *Hippomedon* -et leto. *al.* *β non indicatur cui rei*: Ov. met. 4,725 qua … -et, … *Perseus draconem* vulnerat ense. LIV. 22,50,11 cum in latus dextrum *aciei,* quod -bat, Numidae iacularentur. SEN. Herc. O. 1000 -et … pectus …: feri. Oed. 1037 -enti … iugulo *imprimere telum.* HOMER. 603 qua … -bat nuda viri cervix …, derigit ensem. *al.*

B *-ent quae sensibus se percipienda praebent*: **1** *oculis, visui (nonnulla aegre ab A3 secernuntur; ad A2 vergit l. 66, ad IIA e. g. l. 49. p. 662, 1)*: **a** *varia*: CIC. Verr. II 4, 5 omnibus haec, *sc. signa in sacrario privato collocata,* ad visendum -bant cotidie (*cf.* FRONTIN.[?] strat. 4, 7, 7 iussit … exercitus suos visendos speculatoribus *hostium* … -ere). ad Q. fr. 3, 1, 1 *pulchritudo porticus* apparuit, posteaquam … ipsa tota -et *instrumentis opificum sublatis.* VERG. Aen. 1, 405 vera incessu -uit dea, *sc. Venus antea virgini similis* (*item mutatione quadam*: SEN. Herc. O. 497 Achelous … tandem … -uit). AETNA 180 *causae* occurrent oculis ipsae …; plurima namque -ent illi miracula monti. CIRIS 472 hinc sinus illi *naviganti* Sunius, hinc statio contra -et Hermionea. Ov. epist. 2,122 -ent oculis aequora lata meis (CELS. 2,7,35 suppuratio, quae nondum o. -et. 7, 18, 10 HIER. epist. 64, 9, 2. hom. Orig. in Luc. 4 p. 24, 12 [*gr.* βλεπόμενον]. *al.; cf.* PANEG. 4, 16, 1 ad fidem oculorum). met. 3,114 *signa in aulaeo theatri* educta … tota -ent. *al.* NVX 38 nuda … deiecto cortice ligna -ent. PLIN. nat. 37,116 *iaspides* funda cluduntur, ut sint -entes ab utraque parte. SIL. 6,5 foeda ante oculos strages, propiusque -bat insani Mavortis opus. STAT. Theb. 5,298 *mane* -uere furores nocturni. *al.* MART. 3,42,3. 4,64,19 illinc, *sc. e Ianiculo,* Flaminiae … gestator -et. 14,148,1. PS. QVINT. decl. 3,13 quo ad altiorem quisque honorum gradum escendit, magis in exemplum spectantibus -et. IVV. 1,65 hinc atque inde -ens *lectica aperta portatus.* *al.*

b *caelum, sidera, lux sim.*: CIC. Arat. 398 Hydra … nondum tota -et (latet *trad.*), nam caudam contegit umbra. div. 1,2 *Assyrii in planitie* caelum ex omni parte -ens atque apertum *intuebantur* (LVCR. 6, 450. AETNA 550 caelo … -enti [*i. sub divo, opp.* presso … fornace]. FEST. p. 333 foramin⟨e *in puteali* … aper⟩to c. -et. SEN. Tro. 19 nec c. -et undante fumo. AMM. 31,13,2 obiectu pulveris c. -ere *non* potuit ad prospectum. *al.; cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2,91 medio … -ent convexa sereno). MANIL. 3,322 bene diviso mundus latet orbe -etque. 3,362 inde tibi … sex tantum signa -bunt circuitu. VITR. 9,1,4 *caeli* locis -entibus. 9,1,11 solis … splendor perspicibilis et -ens. SEN. Herc. f. 567 inferis prospectus -at lucis (epist. 90, 42 tam interdiu illis quam nocte -bant p. *caeli*). STAT. Theb. 10,375 fulgure claro astra -ent. *al.*

c *expensa, accepta sim. in libros relata*: CIC. Q. Rosc. 5 non habere se hoc nomen in codicem accepti et expensi relatum confitetur, sed in adversariis -ere contendit. CATVLL. 28,6 ecquidnam in tabulis -et lucelli expensum?

d *partes corporis animantium sim. (cf. A3b)*: *α exteriores, quae conspici possunt*: (I) *quia non teguntur vestibus (capillis l. 8)*: PRIAP. 29,4 ostendas mihi coleos -entes. Ov. ars 2,504 cui color est, umero saepe -ente cubet. 3,140 ut -ant aures. 3,310 oscula ferre umero, qua -et usque, libet. fast. 2,849. 6,619 trist. 3,10,20. SEN. Tro. 89 substringe sinus uteroque tenus -ant artus. MART. 11,70,5 tunica -et inguen utrimque levata. TAC. Germ. 17, 2 APVL. met. 10, 31, 2. *al.* (II) *alia ratione*: VAL. FL. 3, 49 -et ad medias per devia noctes saetigerum latus *Panis.* SIL. 8,652 ruptus *est* … polus et vultus -uere Tonantis. STAT. Theb. 3,42 necdum ora -ent *in crepusculo advenientis.* *al.* *β interiores, sc. vi vel arte denudatae*: Ov. met. 6,389 detecti … -ent nervi trepidaeque sine ulla pelle micant venae *Marsyae.* Ib. 551 nuda … direpta -ant tua viscera pelle (LIV. 31,34,4. CORIPP. Ioh. 3,166 v. nuda -ent). CELS. 7,4,4^{D} *fistulae* iam -bunt (*patefiunt secando ut*: 8,2,1 carnem subsecare, donec undique os integrum -at). LVCAN. 9, 780 quidquid homo est, aperit pestis natura profana: vincula nervorum … cavumque pectus … morte -et. STAT. Theb. 5,597 *tabe* rapta cutis, tenuia ossa -ent *Archemori.*

2 *auribus, tactui, palato (cf. p. 658, 70sq.?)*: VITR. 5,4,2 intervallis ea *vox* cum versatur, et unde initium fecit et ubi desiit apparet in sonorum -entibus finitionibus, mediana autem latentia (pat- *trad.*) intervallis obscurantur. SCRIB. LARG. 113 *sunt* ita lēvia, ut ungue nulla -at aspritudo (*cf. p. 376, 68*). AVSON. 419,2 p. 353,13 P. usquequaque gratias ago … et cum voce -ui et cum meditatione secessi. COMMENT. Lucan. 2,70 *carnifex* globos flammarum vertice exsurgere vidit vocemque -ere subitam, quae illum a Mario coerceret, audivit. AVG. epist. 137,7 adest … vox audientibus auribus, adest etiam surdis: sed illis -et, istis latet. *cum structuris verbalibus (enunt. interrog. simul cum part. perf.* HOR., *nom. c. inf.* APVL.): HOR. sat. 2, 4, 46 piscibus atque avibus quae natura et foret aetas, ante meum nulli -uit quaesita palatum. APVL. met. 5, 3, 5 vox … affertur, ut, quamvis … nemo pareret, chorus tamen esse -ret.

II *translate (imagines v. sub I, e. g. p. 658, 68. 75sqq. 659, 59sqq.); -ent ea*: **A** *quae facile cognosci, intellegi possunt (v. quae ad IB1 monuimus. accedunt adi. vel adv. vim verbi augentia*: manifestus LVCR. 3,30 MANIL. 3, 311, manifeste PLIN. nat. 10, 194 APVL. apol. 66, 1, liquido PLIN. nat. 6,210 [*al. v. vol. VII 2, 1488, 47sq.*]. *sim. al.*): **1** *subi. indicatur per*: **a** *subst. vel pron. (indicans fere id quod cognoscitur, apparet, sed potius mensuram cognitionis* TERT. anim. 10, 4 cui … tantum -uit in dei opera, ut *eqs.*): *α -ent res incorporeae*: (I) *exempla varia (selecta inde ab* Ov.): PLAVT. Capt. 524 operta quae fuere aperta sunt, -ent praestigiae, omnis res palam est. CIC. Catil. 1, 1 -ere tua consilia non sentis? Sull. 81 nulla tum -bat, nulla erat cognita coniuratio. leg. 1,28 id (*sc.* nos ad iustitiam esse natos) iam -bit, si hominum inter ipsos societatem … perspexeris. Att. 7,13^{a},1. 10,12^{a},1 ita -ent omnia, quae accidere possunt, ut *eqs.* LVCR. 3,30 natura tua, *sc. Epicuri,* vi tam manifesta -ens ex omni parte retecta est. SALL. Catil. 58, 2 audacia … in bello -ere solet. HOR. sat. 2,1,33 ut omnis votiva -at veluti descripta tabella vita *Lucilii.* PROP. 1, 9, 29 Amor, qui non ante -et, donec manus attigit ossa. Ov. epist. 20(21),53 causa latet, mala nostra -ent. ars 2,409sq. si quae tamen acta -bunt, illa, licet -ant, tu tamen usque nega. met. 1, 518 (*loq. Apollo*) per me, quod eritque fuitque estque, -et. 8,155 foedum … -bat matris adulterium monstri novitate biformis. MANIL. 3,311 nec manifesta -et falsi fallacia mundi. VITR. 5 prooem. 2 cum … ea, *sc. vocabula architecturae propria,* per se non sint aperta nec -ant eorum in consuetudine nomina *eqs.* SEN. Herc. O. 568 celanda vis est dira, ne -ant doli (LVCAN. 4,746. 5,141 VAL. FL. 1,64. *al.*). LVCAN. 2,1 iam … irae -uere deum manifestaque belli signa dedit mundus. QVINT. inst. 1,7,2 *syllabae longae* plurimae natura ipsa verbi … -ent. APVL. apol. 83,6 -ent artes tuae, Rufine, fraudes hiant, detectum mendacium est. HIER. epist. 53,8,1 manifestissima est Genesis, in qua …; -et Exodus cum decem plagis, cum decalogo …; in promptu est Leviticus liber, in quo *eqs.* *al.* (II) *indicatur cui: per dat.*: CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 65 clades … parata vocibus Allobrogum patribus populoque -bat. Sull. 4 ista coniuratio, si patefacta per me est, tam -et Hortensio quam mihi. Mil. 76 quae -ent, quae nota sunt omnibus. Ov. ars 3,729 -uit miserae … error. SEN. nat. 7,30,6 *naturae* arcana non promiscue nec omnibus -ent. *al.* *per praepos.*: LVCAN. 8, 400 *regis Parthorum* thalami … -ent secreta nefandi inter mille nurus. HIL. in Matth. 12,12 quae ad communem intellegentiam -ent. (III) *indicatur qua ratione, qua de causa (v. etiam l. 65)*: Ov. fast. 4,394 sponte deae *Cereris* munus promeritumque -et. LIV. 9,18,7 id quod ex monumentis orationum -et (MANIL. 1,197 CELS. prooem. 30). CE 1525c,8 (*saec. I in.*) scuto ⟨per vulnera fracto⟩ quanta -et virtus. VAL. MAX. 3, 2, 22 quod factum parum iusta noti-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tia -et. 8, 1 absol. 3 id ... proximo exemplo aeque -et (QVINT. inst. 3, 5, 8. 3, 6, 10 decl. 268, 7. *al.*). 9, 1, 3. PETRON. 122 vers. 127 ventura ... damna auspiciis -uere deum. QVINT. inst. 1, 19, 9 *id* hoc argumento -et, quod *eqs.* *al.*

β -ent homines, di (accedit subst. praedic. OV., *enunt. interrog. l. 13, inf. l. 14*): OV. ars 2, 311 ne -as verbis simulator in illis, effice. MANIL. 1, 50 *deus, qui est mundus,* -uit ... ministris (*Housman, 1903, ad l.: 'suis se ministris patefecit'*). SEN. frg. 24 nihil prodest inclusam esse conscientiam, -emus deo. STAT. Theb. 4, 414 *Tiresias* deos ... non alacri pinna *aliisve signis* ... tam penitus durae quam Mortis limite manes elicitos -uisse refert. Ach. 1, 772 Argolicis ducibus iam tunc -uisset Achilles. HIL. trin. 1, 37 (*ad deum*) obseratae intellegentiae aditus pulsabimus; sed tuum est ... -ere pulsatum (*sc. te*). MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 16, 45 ut qualis quamque sis noxius ... fidei inimicus, omnibus -as. GREG. M. epist. 7, 41 si ... Theodorus tantae iniquitati obnoxius esse -uerit (*item accedit inf.*: 9, 25 si rei criminis esse -uerint. *al. apud eundem; cf. p. 662, 34*).

b *infinitivum*: *α acc. c. inf.*: (I) *exempla varia*: CIC. rep. 6, 28 cum -at igitur aeternum id esse, quod se ipsum moveat, quis est qui *eqs.* (*item* Tusc. 1, 54). OV. epist. 16 (17), 32 iuvenem facti paenituisse -et (*sim.* trist. 4, 9, 4). trist. 3, 10, 12 (*si recte trad.*). CELS. 7, 26, 2^{L} ubi satis teneri calculum -et. 8, 1, 18 quod ad omnes articulos pertinere in ulterioribus -bit. PLIN. nat. 6, 210. 9, 184 ut procul dubio -at suci illam naturam esse *eqs.* 10, 194. STAT. Theb. 10, 394 *eos* hostes esse -et. QVINT. inst. 7, 6, 5. 8, 2, 16. decl. 374, 1 abdicatum te esse. TAC. hist. 2, 100, 3 mox -ui⟨t⟩ secretum componendae proditionis quaesitum (Patavii *olim edd., corr. Martin, Eranos 49, 1951, 175sq.*). CALP. decl. 48 sero me, ... iudices, abdicare -et. *al.* (II) *indicatur qua ratione, qua de causa*: MANIL. 1, 484 ratio ..., qua -at mundum divino numine verti *eqs.* 2, 112 (*spurium?*) quo -et *eqs.* (VAL. MAX. 7, 1 pr. QVINT. inst. 11, 1, 11). VAL. MAX. 3, 8, 3 Pisonem mirifice ... egisse consulem narratione insequenti -bit. 9, 5 ext. 4 quem morem Capuae ... retentum ... Gracchi oratione ... -et. CELS. prooem. 28 *naturam* non posse vero comprehendi, -ere ex eorum, qui de his disputarunt, discordia (7, 20, 2 multum ... intestini descendisse ex tumore magno -et. 7, 26, 2^{H} AMM. 15, 2, 10). SEN. nat. 4, 2, 17 *hoc* falsum esse argumentis pluribus -et. PLIN. nat. 6, 182. 8, 18 experimentis (36, 70). 37, 31 TAC. hist. 4, 16, 1. *al.* (III) *indicatur cui*: *per dat.*: QVINT. inst. 1, 10, 45 in collibus vallibusque etiam imperito -et plus soli esse quam caeli. TAC. hist. 3, 38, 2 posse Blaesum perverti satis -uit iis, qui *eqs.* APVL. apol. 66, 1 omnibus (HIER. epist. 20, 1). CONSVLT. Zacch. 1, 2 omnium intellectibus -et alterum fieri posse. *al.* *per praepos.*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 127, 11 -uit apud omnes ... diu tergiversatos propter diffidentiam ad iudicium venire noluisse.

β inf. nudum (*cf. p. 664, 44*): CELS. 5, 28, 12^{E} *specillo* perventum ... esse ad eam *cartilaginem* ex renisu -et. HIL. trin. 12, 30 natum ... semper esse hoc est: sensum temporum nascendo praecurrere neque intellegentiae -ere, aliquando fuisse non natum.

γ structuram contaminatam (*cf. nom. c. inf. l. 14. p. 662, 34*): CASSIOD. inst. 1, 8, 1 nobis ... -uerunt suptilissimas ... esse ... dictiones.

c *enuntiata secund.*: *α interrog.* (*cf. l. 12sq. p. 662, 31*): CIC. Att. 15, 13^{a}, 2 perscribe ..., quae causa sit Myrtilo ... et satisne -at, unde corruptus. OV. met. 13, 383 quid facundia posset, re -uit, *sc. Graecis oratione Vlixis motis* (LIV. 1, 54, 8 Sexto ubi, q. vellet parens ..., -uit. VAL. MAX. 4, 4, 1 abunde. *al.*). VAL. MAX. 5, 5, 3 iter ... quam rapidum ... corripuerit eo -et, quod *eqs.* (5, 6 ext. 5. 5, 7 ext. 1. 8, 11 pr. 9, 1, 5. TAC. ann. 4, 58, 3 mox -uit breve confinium artis et falsi, veraque quam obscuris tegerentur). 9, 13 pr. ut ipsa conparatione -at, quanto ... sapientior mortis interdum quam vitae sit cupiditas (QVINT. inst. 11, 3, 65 is *gestus* quantum habeat in oratore momenti, satis vel ex eo -et, quod *eqs.* TAC. hist. 3, 59, 2. *al.*). *al.* *β alia*: TRACT. de trin. fid. p. 194, 17 -uit apud eos, quia ego in patre et pater in me. AMBR. epist. 75, 19 Z. quod Arrianis ecclesia minime traderetur (CONC. Reg. a. 439 [Corp. Christ. 148] l. 14 GREG. TVR. Mart. 4 praef. p. 649, 9. *al.*). BOETH. anal. pr. Arist. lat. 29a27 (rec. Carn.) quoniam indefinitum ... facit syllogismum ([*rec. Flor.* palam, *gr.* δῆλον *ut loco sequenti*]. top. Arist. lat. 106a14 GREG. M. moral. 3, 11). herm. sec. 6, 13 p. 425, 6 -et ..., ut contradictiones aliis contradictionibus consentiant.

2 *absolute* (*usu prorsus impers.* CIC.; *ceteris locis subiectum quodammodo e contextu intellegi potest*): CIC. Phil. 12, 5 discussa est illa caligo ...; diluxit, -et, videmus omnia *eqs.* MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 ut in commentario tertio decimo C. Tuditani -et (HOR. sat. 2, 8, 29 PLIN. nat. 4, 10 QVINT. inst. 3, 1, 7. 4, 2, 61. 4, 3, 17 AMM. 26, 6, 5. *cf.* QVINT. inst. 9, 1, 4 sicut nomine ipso -et). COD. Theod. 9, 18, 1 posteaquam super crimine -uerit. 12, 3, 1 quandoquidem ... et de necessitate distrahentis et de voluntate -uerit comparantis.

B *quae praesto, prompta sunt* (*accedit plerumque dat. personae, dat. rei p. 664, 16. 31. 34. 54sq. al.; quaedam ad C vergere vix mireris*):

1 *res quaelibet possidendae, adhibendae, fruendae*: **a** *variae* (*exempla selecta post* CIC.): LVCIL. 761 aurum ac thesauri -ent (TERT. adv. Marc. 5, 14 p. 625, 15). CIC. Mur. 9 cum tui, *sc. iuris consulti,* fontes vel inimicis tuis -ant, nostros etiam amicis ... clausos esse oportere (ARNOB. nat. 2, 64 omnibus fons vitae). 28 quod ... omnibus -et et ... promptum est. Phil. 5, 43 cum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi -rent. de orat. 1, 23 cum illa *Graecorum praecepta* -ant in promptuque sint omnibus (*cf.* div. 2, 4 *ut* nullum philosophiae locum esse pateremur, qui non Latinis litteris inlustratus -ret). Att. 4, 14, 1 domum ... scribas, ut mihi tui libri -ant (*item -ent opera scripta*: OV. trist. 2, 420 *in bibliothecis* publica facta. 3, 1, 64 lecturis inspicienda). *al.* VERG. Aen. 7, 230 cunctis undamque auramque -entem. OV. met. 11, 284 (*loq. rex*) commoda plebi nostra -ent. LIV. 7, 30, 11 omnibus ... vestram misericordiam vestrumque auxilium aequum est -ere. SEN. benef. 3, 18, 2 nulli praeclusa virtus est; omnibus -et. PLIN. nat. praef. 4 cum ceteris in venerationem tui -ant omnia. *et saepe.* *c. dat. rei*: CELS. 2, 8, 40 omnis ... dolor minus medicinae -et, qui sursum procedit (7, 7, 15^{B} lata ... capita vix m. -ent). SIL. 11, 263 *discit,* quot bello -ant ... talenta. TAC. hist. 4, 81, 3 Vespasianus cuncta fortunae suae -ere ratus. *al.*

b *iura, potestates, honores sim.*: CIC. Balb. 24 *socios* iis praemiis et iis honoribus exclusos esse ..., quae -ant stipendiariis, -ant hostibus, -ant saepe servis (*item -et civitas Romana*: PLIN. paneg. 39, 2 AVG. civ. 2, 29 p. 96, 25 D.). Phil. 1, 20 isti ordini iudicatus lege Iulia ... -bat. CAES. civ. 1, 32, 2 quod omnibus civibus -ret. NEP. Att. 6, 2 honores non petiit, cum ei -rent (LIV. 6, 37, 5). LIV. 1, 40, 3 servis ... regnum Romae. 3, 35, 2 possessio imperii ... dignis. 4, 25, 11 ne cui patricio plebei magistratus -rent. *al.* CVRT. 5, 10, 10 illis amicitiae gradum -ere apud regem. LVCAN. 6, 139 iam mundi iura -bant, *sc. Pompeianis.* *al.*

c *facultates, opportunitates sim.*: CIC. Lael. 83 existimant libidinum peccatorumque omnium -ere in amicitia licentiam. CELS. 3, 1, 4 *in morbis longis* et deliberationi et mutationi remediorum tempus -et. SEN. Herc. f. 682 remeandi ... facultas (TERT. apol. 2, 2 respondendi. PORPH. Hor. carm. 1, 20, 5 lati clavi. *al.*). Med. 550 sic natos amat *Iason*? bene est, tenetur, vulneri -uit locus (TAC. hist. 4, 17, 5 -ere l. adversus utrumque. PRISCILL. tract. 3, 63 contra ... hereses. *al.*). *al.* *subi. subaudiendo*: TERT. paenit. 7, 3 quasi eo sibi etiamnunc -at (*sc. spatium, occasio*) ad delinquendum, quia -et ad paenitendum.

d *actiones exsequendae* (*vergit in notionem q. e. licere*): OV. fast. 5, 687 (*loq. mercator*) -ant (pereant *var. l.*) veniente die periuria nobis. LIV. 1, 54, 9 -uit quibusdam volentibus fuga (SEN. dial. 6, 1, 2 servitutis f. LVCAN. 4, 485 FLOR. epit. 4, 2, 34. *cf.* effugium: SEN. Ag. 590 [*alibi potius de via dictum, v. vol. V 2, 211, 35sqq.*]). PHAEDR. 1, 28, 2 vindicta docili ... -et sollertiae. SEN. benef. 4, 28, 3 commercium maris. dial. 6, 20, 2 nulli non -uit *mors.* *al.* *pro subi. est inf.* (*cf. p. 663, 42*): IVL. VAL. 3, 3 -et ... cuivis nosse, quis ille sim Porus. AVG. (?) un. eccl. 5, 9 p. 240, 21 si nobis -at aliud ... dicere. BOETH. cons. 5, 3, 14 W. ratiocinari -et.

2 *animantes eorumve animi, qualitates sim.* (*sc. quibus quis potiatur, utatur sim.; selecta post* OV.): CIC. Sull. 26 si voluntas mea, si industria, si domus, si animus, si aures -ent omnibus ([*antea*: praesto sunt]. Att. 14, 13^{b}, 5. TAC. Germ. 22, 2 ad simplices cogitationes). OV. am. 2, 19, 25 pinguis amor nimiumque -ens in taedia nobis vertitur. met. 10, 483 si qua -etis, numina, confessis (*item fere* 10, 488). 14, 133 si mea virginitas Phoebo -uisset (*var. l.* plac-. *cf.* MELA 1, 46 omnium stupro [*inde* SOL. 31, 4 adulteriis]. HIER. epist. 64, 7, 2 meretrix *est,* quae multorum libidini -et. HIST. Apoll. 33 rec. B *virgo* populo -bit [*rec. A* patefit]). SEN. benef. 6, 34, 3 potest huius *clientis despecti* tibi fides -ere? HIL. in psalm. 118 koph 10 p. 528, 7 ad deum -entes esse debemus. *al.*

C *quae libera, exposita sunt, ut aliquo modo infestari, laedi, decipi possint* (*cf. IA3b et v. quae ad IIB monuimus*): **1** *non indicatur, cui (rei) exposita sint*: CAECIL. com. 171 *pauper,* cui fortuna et res nuda est, continuo -et (*cf. Men. frg. 335, 6 Koe.* ἐν ἀκαλύπτῳ ... βίῳ ... ζῇ). CIC. off. 1, 73 *non* multa -ent in eorum *philosophorum* vita, quae fortuna feriat. CAEL. Cic. fam. 8, 17, 2 qua nos -amus et qua simus imbecilli. SEN. nat. 4 praef. 4 ea maxime quisque -et, qua petitur *blanditiis. ibid.* quia -et, petitur.

2 *indicatur, cui (rei) exposita sint*: **a** *per dat.*: LIV. 24, 37, 5 animadverterunt nulli occasioni fraudis Romanum -ere (*cf.* CVRT. 4, 10, 17 insidiis regem [PS. QVINT. decl. 7, 2]. AMM. 15, 3, 3 recluso pectore -bat insidiantibus *Constantius* [20, 2, 2]. 26, 10, 12 criminantibus [31, 14, 6]. *sim. al.*). CELS. 2, 1, 5 longis morbis senectus, acutis adulescentia magis -et (SEN. Ag. 97 corpora m. maiora -ent. *cf.* CELS. 2, 1, 9 *autumni* tempus pestilentiae). 6, 6, 1^{A} variis casibus oculi nostri (LVCAN. 5, 447 c. innumeris fixae -uere carinae. STAT. silv. 2, 7, 91). 8, 25, 5 *tenuis cicatrix* facile noxae postea -et. SEN. Herc. O. 171 commoda cladibus magnis magna -ent. Med. 966 pectus ... Furiis. dial. 12 (11), 2, 2 ictibus *fortunae.* epist. 104, 10 periculis. *al.* **b** *per praepos.*: in: SEN. contr. 2, 7 (15), 5 ne in occa-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sionem similis iniuriae solitudo tua -ret. *iuxta dat.*: Epist. pontif. 372 Conc.[S] I 2 p. 6, 11 ne *ovis* ... lupo -ret in praedam. ad: Lvcan. 10, 422 ad cunctas aula -bat insidias. Hil. trin. 8, 38 non -et ad occasionem impietatis ipsius *apostoli* sermo (*sim.* 11, 17). Amm. 22, 3, 7 ut -ret *Caesar* ad motus asperiores exercitus. Alc. Avit. carm. 2, 99 simplicitas ... ad tela. Cassiod. var. 2, 11, 2 *femina* ad ... vitia.

caput alterum: *potius i. q.* **extentum esse** (*perraro accedit dat. personae, sc.* Cic. off. 1, 51 *et l. 29. 69 nec non p. 666, 61*): **I** *proprie et in imagine*: **A** *respectu locali* (*inde cum respectu ponderis p. 666, 33*): **1** *-ent loca, viae, aquae sim.*: **a** *accedunt structurae indicantes, quantum vel quem in locum -at aliquid* (*cf. similia sub 2 et B et II*): *α simplices*: ① *adv.*: late: Enn. ann. 440 cava sub monte l. specus intus -bat. Cic. leg. agr. 2, 35 *imperium* latissime (Val. Max. 9, 13 ext. 2). Hirt. Gall. 8, 9, 2 valle (*opp.* depressa). Ov. met. 6, 218 campus. fast. 4, 501 *mare* (Mela 3, 31. *al.; cf.* Lvcan. 2, 622 fretum. *al.*). trist. 3, 10, 77 orbis. Fest. p. 241 agri. Sen. benef. 4, 6, 1 terrarum (nat. 5, 18, 8 Mela 2, 15). dial. 5, 34, 3 diffusa et l. -ens via ([*opp.* iter angustum]. Colvm. 6, 2, 2). *et saepius.* *alia* (*selecta*): Sall. Iug. 92, 5 mons ... castello satis -ens (Liv. 4, 27, 4 planitiem ... ad explicandas ... acies. 9, 2, 7 campus. 32, 10, 9. *al.*). hist. frg. 4, 25 *regio quaedam* non amplius -et milibus quinque et triginta (Mela 1, 6 Plin. nat. 2, 88. *cf.* magis: Mela 3, 95 Plin. nat. 4, 58. minus: Mela 1, 6. 2, 54). Verg. (?) catal. 9, 4 victor, qua terrae quaque -ent maria (Tib. 2, 5, 59 ortus. Ov. met. 1, 241 terra. trist. 4, 9, 20 orbis. *al.*). Mela 2, 33 Pallene *est* soli tam -entis, ut *eqs. al.* ② *praepos.*: Lvcr. 2, 93 spatium ... immensum ... -ere in cunctas undique partis (Liv. 44, 31, 3 in orientem. Sen. dial. 6, 18, 4 *campi* in infinitum. Avien. ora 207 in meridiem. orb. terr. 512). Ov. epist. 2, 113 -et ... Rhodope ... ad Haemum (Cvrt. 6, 4, 16 vallis iacet usque ad mare Caspium -ens. Sil. 17, 144 litora ad Oceani ... aequor. *aliter, sc. vi potius finali*: Liv. 6, 36, 11 *ut* plebeio homini vix ad tectum ... suus -ret ager). Manil. 2, 117 convexi molem sine fine -entis. Lvcan. 9, 6 quod ... -et terras inter lunaeque meatus (Svet. Tib. 16, 2 *Illyricum* i. Italiam regnumque Noricum. *al.*). Plin. nat. 6, 212 *India* -et usque Arabiam. ③ *acc.* (amplius, minus *v. l. 20sq.*): CIL I[2] 2137 loc(us) -et agrei sescunciam quadratus (*item indicatur mensura certa*: Bell. Afr. 37, 4 campus ... milia passuum xv. Liv. 26, 42, 9 iugum ducentos fere ... passus -ens. *talia saepe*). Caes. Gall. 7, 72, 1 ut eius *fossae* solum tantundem -ret, quantum summa fossae labra distarent. Epist. Sapph. 165 Phoebus ab excelso, quantum -et, aspicit aequor (Val. Max. 4, 4, 7 tantum ... q. Sen. nat. 6, 25, 4 Mela 2, 95. 103. *cf.* tantum: Manil. 1, 545 Sen. suas. 2, 1). *al.* ④ *variae*: Lvcr. 1, 976 omne (*subst.*) ... exempta ... fine -ere. Itin. Alex. 34 cum sex stadiis latitudinis alveus Oxi amnis -ret.

β multiplices (*exempla potiora*): Lvcr. 4, 417 a terris quantum caeli -et altus hiatus (*cf.* Lvcan. 3, 294 quidquid ab occiduis Libye -et ... Mauris usque ... ad *eqs.* Plin. nat. 2, 242 longissime ab ortu ad occasum. 3, 84. 5, 47 Sil. 3, 485). Caes. Gall. 1, 2, 5 *Helvetiorum fines* in longitudinem milia passuum ccxl, in latitudinem clxxx -bant (*item in c. acc. et acc. mensurae*: 7, 69, 3. 7, 70, 1. *al.* Varro rust. 3, 5, 10 Liv. 34, 20, 4 Plin. nat. 3, 3. 4, 52. *al.; cf. abl. respectus*: Plin. nat. 3, 43 -et longitudine *eqs.* 4, 118). 2, 7, 4 castra ... amplius milibus passuum octo in latitudinem -bant (*sim.* 6, 29, 4. *al.*). Hirt. Gall. 8, 18, 1 campum ... non amplius -entem in omnes partes passibus m (Liv. 10, 38, 5). Liv. 38, 59, 6 hanc regionem dierum plus triginta ⟨iter⟩ in longitudinem, decem inter duo maria in latitudinem -entem usque ad Tauri montis iuga. Mela 1, 55 lacus viginti milia passuum in circuitum -ens (*cf. abl.* circuitu: Plin. nat. 3, 86. 4, 54. 55. 65. *al.* Svet. Iul. 25, 1 Sol. 54, 12. *al.*; ambitu: Plin. nat. 3, 88). 1, 112 regio ... in latum modice -ens (*cf.* 2, 55 vaste ... in latitudinem). Plin. nat. 3, 49 -et ora Liguriae inter amnes Varum et Macram $\overline{\text{ccxi}}$ p. *al.*

b *sine talibus structuris* (*nota tamen adi. l. 62. 63sq. 65. al.; ceterum e multis exemplis, quae huc trahi possunt, pauca selegimus alia in capite priore relinquentes, ubi conferas maxime IA2*): Lvcr. 1, 957 utrum finitum ... constet *spatium* an immensum -at. 5, 447 a terris ... secernere caelum et seorsum mare, uti secreto umore -ret (*cf.* Sen. Herc. f. 1109 lati ... -ens unda profundi). 6, 468 loca ... sursum ventosa -ere *intellegimus.* Ov. epist. 1, 72 -et in curas area lata meas (trist. 4, 3, 84 -et in laudes a. magna tuas. Sen. dial. 9, 10, 4 exiguae saepe a. in multos usus discribentis *architecti* arte -uerunt). Liv. 27, 18, 5 in tumulum ... plano campo in summo -entem. 44, 4, 4 iugum montis in angustum dorsum cuneatum vix ternis ordinibus armatorum in fronte -uit (*item c. dat.*: Sen. Tro. 878 *Pyrrhus,* cui regna campi lata Thessalici -ent). *al.*

2 *-ent res variae*: **a** *usu communi*: *α -ent corporea*: Cato agr. 76, 3 in tabula ..., quae -at p. i. Caes. civ. 2, 8, 2 -bat haec *turris* quoquoversus pedes xxx. 2, 10, 4 quadratas regulas iiii -entes digitos. 3, 63, 1. Cvlex 123 surgebant ... -entes aeriae platanus. Ov. epist. 7, 119 late ... -entia ... moenia. Liv. 25, 23, 11 quid (*i. quantum*) in fronte -rent singuli *lapides.* 37, 40, 2 a fronte introrsus in duos et triginta ordines armatorum acies -bat. *al.* Cvrt. 7, 8, 22 scies, quam late -ant *Scythae* (*item gentes*: Mela 1, 11. Calp. ecl. 1, 76 *gens* quaecumque vel ortu vel -et occasu mediove sub aethere fervit). *al.* *-ent partes corporis nec non animantia*: Ov. am. 1, 14, 4 *capilli* contigerant imum, qua -et usque, latus. met. 10, 110 late ... -entibus ... cornibus *cervi.* Fest. p. 229 patuli boves, quorum cornua in diversum super modum -ent (*sim.* Pavl. Fest. p. 221, *ubi*: late). Pavl. Fest. p. 231 canes, quorum aures languidae sunt ... et latius videntur -ere. Cels. 5, 28, 9 (*de tumore quodam ut* 7, 6, 3). Sen. Med. 694 (*de sidere Draconis*) -ens ... anguis (iacens *trad., corr. Zwierlein*). Thy. 9 *Tityos* specu vasto -ens visceribus ... pascit ... aves. 762 amputat trunco tenus umeros -entes. Petron. 33, 3 gallina ... lignea -entibus in orbem alis. Stat. silv. 1, 1, 50 tantis calcaribus ilia *equi* late suffectura -ent. *al.*

β -ent incorporea (*selecta inde a* Liv.): Lvcr. 1, 1006 passim -et ingens copia *spatii* ... finibus exemptis in cunctas undique partis (*cf.* 1, 1013 *ut* alterutrum, *sc. spatium vel corpus,* ... -at ... immoderatum. *de certo quodam spatio*: Verg. ecl. 3, 105 *ubi* tris -at caeli sp. non amplius ulnas. Liv. 44, 35, 17 plus quam mille passus. Vitr. 3, 3, 1. *al.; cf. p. 665, 25. 61*). Caes. Gall. 6, 25, 1 Hercyniae silvae ... latitudo novem dierum iter ... -et (Liv. 37, 31, 9 *tot* passus. Plin. nat. 3, 99. *al.; cf.* longitudo: Plin. nat. 4, 46 tantum. Qvint. inst. 11, 3, 118 in quantum). Ov. met. 15, 877 qua ... -et domitis Romana potentia terris. Liv. 5, 33, 7 Tuscorum ... late terra marique opes -uere. 44, 3, 7 late -ente ex tam alto iugo prospectu. Tac. Germ. 43, 2 ex quibus *gentibus* latissime -et Lugiorum nomen. *al.*

b *peculiaria quaedam*: *α pro subi. est mensura vel res pro mensura adhibita* (*hic illic vergit in notionem complectendi, continendi*): Moretvm 17 *e frumenti acervo* sibi depromit, quantum mensura, *sc. semodius,* -bat (Scrib. Larg. 120 datur ex hoc medicamento, q. nux ... media -et). Plin. nat. 12, 53 schoenus -et Eratosthenis ratione stadia xl. Qvint. inst. 1, 10, 42 iugeri mensuram ducentos et quadraginta longitudinis pedes esse dimidioque in latitudinem -ere. Fav. Evl. 25, 2 W. (p. 18, 7 H.) *Pythagoras* a terra usque ad ... verticem *caeli* ... duodecim hemitonia -ere cognovit. *inde de pondere*: Plin. nat. 33, 52 talentum Aegyptium pondo lxxx -ere M. Varro tradit. *β pro subi. sunt res in serie dispositae*: Vitr. 4, 3, 6 dividendae ... sunt in corona ima *templi dorici* ... guttarum distributiones ita, uti guttae sex in longitudinem, tres in latitudinem -ant. *?γ pro subi. est punctum, unde extensio computatur*: Pavl. Fest. p. 52 cybium dictum, quia eius medium aeque -et in omnes partes, quod genus a geometricis *κύβος* dicitur.

B *respectu temporali*: Manil. 3, 249 in quantum vario -ant sub tempore *lux et nox.* 3, 255 tunc ... bis senas tempora *diei noctisque* in horas aequa -ent (Sen. Med. 423 non queror tempus breve: multum -bit *huius diei tempus* [dial. 6, 24, 2. *v. etiam l. 44. 47*]). Sen. benef. 4, 19, 4 *gratitudinis* materia tam late -et quam vita (dial. 10, 15, 5 sapientis ... multum -et v. [epist. 93, 4 *opp.* multum pendeat]. *cf.* dial. 10, 7, 5 quantumcumque *vitae* -uit, totum ipsi *sapienti* vacavit). dial. 10, 1, 4 aetas nostra bene disponenti multum -et (epist. 53, 11 tantum sapienti sua, quantum deo omnis a. -et. 78, 28. Flor. epit. praef. 6 *a.* sequens a Bruto ... in Appium Claudium ... centum quinquaginta annos -et). epist. 102, 23 spatium, quod ab infantia -et in senectutem. *al.* *-et metrum*: Ter. Mavr. 1396 *molossus syllabis* tribus longis -et.

II *translate; -ent ea, quae ad multa pertinent vel referri possunt aut in multis valent sim.; quantum -ant indicatur per*: **A** *adv.* late (latius, latissime): Cic. inv. 1, 86 omnis argumentatio ... maiorem quandam vim continet et latius -et, quam hic exponitur. Cluent. 157 qua in lege est: 'qui coierit', quod quam l. -at, videtis; 'convenerit' aeque incertum et infinitum est. Mur. 78 latius -et illius sceleris contagio, quam quisquam putat, ad plures pertinet (*cf.* de orat. 1, 235 *iuris civilis scientia* et magna est et l. -et et ad multos pertinet. off. 1, 92). orat. 206 *totius generis utilitas* -et latius: non ad unam enim rem aliquam, sed ad plures accommodatur. top. 41 *similitudo* l. -et, sed oratoribus et philosophis magis quam vobis. leg. 3, 28 praeclara ... lex, sed et l. -et, ut vitio careat ordo *eqs.* Tusc. 2, 58 praeceptum, quod de dolore datur, -et latius *eqs.* 3, 11 insaniam, quae iuncta stultitiae -et latius. off. 1, 4 cum multa sint ... accurate copioseque a philosophis disputata, latissime -ere videntur ea, quae de officiis tradita ab illis ... sunt. *et saepissime.* Q. Cic. pet. 16 nomen amicorum in petitione latius -et quam in cetera vita. 44 benignitas autem l. -et: ... est in re familiari ..., est in conviviis *eqs.* Varro ling. 10, 33. rust. 2, 1, 28 quae *species* latius -et. Pvblil. I 36 iacet omnis virtus, fama nisi l. -et. Val. Max. 8, 14 ext. 3 tantae et tam l. -entis scientiae, *sc. Aristotelis. al.* Sen. dial. 2, 9, 2 iniuriarum latissime -ere materiam. *al.* **B** *alio modo*: Cic. de orat. 2, 17 id (*sc. vis vocis 'ineptus'*) ... in sermonis nostri consuetudine perlate -et. orat. 72 hunc locum (*sc. quid sit decorum*) longe et late -entem philosophi solent in officiis tractare (Tusc. 5, 85 nomen beati). Sen. dial. 9, 9, 1 satis -ent *opes* (*antea*: sufficiunt). epist. 23, 5 hoc ..., ad quod te conor perdu-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cere, solidum est et quod plus -at introrsus. 66, 30 bona vera idem pendent, idem -ent. LVCAN. 2, 133 Mario ... omnia passo, quae peior fortuna potest, atque omnibus uso, quae melior, mensoque hominis quid fata -rent. STAT. silv. 5, 3, 101 omnia ... complexus *sum* ..., qua fandi vis lata -et. MAR. VICTORIN. in Eph. 5, 31 ostendit altius -ere istam sententiam. *al.*

part. praes. ※**patēns,** -entis *pro adi. vel subst.* *in abl. sing. occurrit et* -e *et* -i, *cf. e. g.* LVCR. 6, 450 -i (*at* 6, 1174 -e). LIV. 5, 41, 4 (-e *ut* 32, 17, 12. 38, 4, 4. 44, 3, 7; *at* -i: 21, 8, 7. 38, 41, 8. 44, 36, 11. *al.*). [*confunditur in codd. cum* patiens CELS. 7, 26, 2^1 HEGES. 3, 19 (*restituitur* ITALA psalm. 13, 3 [Iulian. *ad l.*]).]

i. q. apertus, latus sim.: **1** *adi.*: **a** *posit.*: *v. passim sub verbo, e. g. p. 659, 68. 72. 660, 70sqq.; haud raro* patens est *pro* patet, *e. g. p. 660, 19. 24. 661, 58.* **b** *compar.* (*de rebus praeter* PRIAP., *ubi sensu obsceno*): CAES. Gall. 7, 28, 1 in foro ac locis -ioribus (patentibus β) cuneatim constiterunt *defensores Avarici.* PRIAP. 52, 5 *Priapus pedicando* porta te *furem* faciet -iorem. LIV. 7, 36, 11 cum per exploratores notior iam saltus esset, via -iore ad hostem ducuntur *legiones* (34, 39, 7 [*opp.* angustiae]. 35, 30, 7). 21, 7, 5 in planiorem -ioremque quam cetera circa vallem. 22, 4, 4 in -iorem campum (28, 34, 2). 31, 24, 9 porta ea ... maior ... -iorque quam ceterae est. VITR. 6, 1, 2 aedificia. CELS. 7, 26, 2^1 multo ... -iorem fistulam. SEN. nat. 6, 14, 1 habemus ... receptacula animae ... quaedam -iora, in quibus colligitur *sanguis et spiritus* (*opp.* angustiora). epist. 108, 10 tuba per ... angustias tractum *sonum* -iore ... exitu effudit (*cf.* MACR. somn. 2, 4, 5 -iora foramina *tibiarum* [*opp.* angusta]). *al.* **c** *superl.*: SEN. nat. 6, 7, 2 -issimos lacus. COLVM. 6, 21, 1 *vaccae* oculis ... -issimis. 12, 6, 1 dolium quam -issimi oris (12, 47, 2 lagoena). FLOR. epit. 3, 3, 14 in -issimo ... campo. SVET. Cal. 42 immensos aureorum acervos -issimo diffusos loco (Claud. 32). SOL. 12, 2 diffusus aequore -issimo. SIDON. epist. 3, 3, 4 planitie quam -issima.

2 *n. pro subst.* (*servata structura verbali l. 31*): **a** *posit.*: LIV. 21, 11, 9 per ... -ia ruinis ... in urbem vadebant. 28, 6, 9 ex -i utrimque coactum in angustias mare. FRONTIN. strat. 2, 5, 24 cum arta ... via ... in campos -es duceret, ... per angustias ad -ia evasit *Hannibal.* ALF. AVIT. carm. 2, 3 liberos ... in campi -s exteraque muri ducere (HEGES. 3, 19 -ia ... camporum [*syn.* aperta]). **b** *compar.* (*iuxta pron.*): PLIN. nat. 16, 35 vasa eo *cortice* corbesque ac -iora quaedam *facere.*

adv. ※**patenter.** *compar.* -ius CIC. inv. 2, 69 AMM. 23, 4, 4 PETR. CHRYS. serm. 64, 4 GREG. M. moral. 20, 48; *superl. non exstat.*

1 *fere i. q. aperte, dilucide, manifeste* (*opp. v. l. 41. 46, syn. l. 42. 50. 56*): **a** *iuxta verba varia*: CIC. inv. 2, 69 *iuridicialis generis pars* absoluta est, quae ipsa in se, non ut negotialis implicite et abscondite, sed -ius et expeditius recti et non recti quaestionem continet. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2, 2, 6 ut ... -r factum esse videatur, quod ... per Isaiam, *sc. 11, 6,* dicitur (*inde* GREG. M. in Ezech. 2, 4, 3 l. 88). GREG. M. in euang. 26, 4 *spiritum sanctum apostoli* post resurrectionem domini -r acceperunt. moral. 4, 50 peccati modos, qui vel in corde latenter fiunt vel -r in opere perpetrantur. **b** *iuxta verba dicendi, ostendendi sim.*: PS. AVG. serm. 181, 3 -r nubes dicuntur pluviales, ut occurrant in rore *eqs.* ([*aliter in sermone gemino* PS. FVLG. RVSP. serm. 49]. GREG. M. in euang. 6, 1 ac si -r dicat [*antea syn.*: ac si aperte dicat; *item* moral. 16, 25 *et saepe*]). CASSIOD. in psalm. 21, 17 l. 358 -r ... describitur actus ille iudaicus. 147, 13 -r causa futurae beatitudinis indicatur (GREG. M. dial. 4, 4, 5. in Ezech. 1, 6, 11. 1, 7, 22). GREG. M. dial. 1 praef. 1 ubi omne, quod de mea mihi occupatione displicebat, se -r ostenderet (4, 50, 5 moral. 3, 9. 20, 48 ut -ius hoc ... ostenderet, ... adiunxit *eqs.*). moral. 16, 23 -r insinuans, quia *eqs.* (*cf. e. g. 20, 48* aperte insinuat). *al.* **c** *iuxta verba intellegendi, agnoscendi sim.*: PETR. CHRYS. serm. 64, 4 ut ... resurgentis Lazari gloriam patentius (*Migne,* patientius *fere codd. et Olivar*) videre possimus. GREG. M. dial. 2, 3, 5 minus -r intellego, quidnam sit *eqs.* (3, 11, 2 ut -r omnibus daretur intellegi). 2, 32, 4 sic cuncta esse ut asseris, constat -r. 3, 16, 6 tunc cunctis -r innotuit, quod *eqs.* (moral. 3, 6). 4, 15, 5 ut per hoc -r agnoscerent, quod *eqs.* (moral. 18, 69).

2 *fere i. q. late, sc. spectat ad extensionem*: AMM. 23, 4, 4 (*in descriptione onagri*) axes ... quernei ... ex utroque latere -ius perforati.

deriv.: patentia, patesco, patibulum, ? 1. patibulus, ?paticabulum, patidus, patisso, ?patium, pator, patulus; *cf.* patera.

compos.: dis-, inter-, per-, subpateo; bi-, semi-, tripatens; patefacio; *v. etiam sub* patesco. *Kruse.*

※**pater,** -tris *m.* [*vox prisca, cf. osc.* patir (*gen.* patres), *gr.* πατήρ, *got.* fadar *et sim. in aliis linguis cognatis. Sch.*] *derivatur a* patere (patefacere) VARRO ling. 5, 65, *a* patrare (patratio) ISID. orig. 9, 5, 3. *scribitur* pát- (*sc. cum apice*) CIL IX 3060 XII 662. 2005; patt- CIL III 10327 TAB. Albertini 4, 37. 10, 21. 18, 13 (*vituperatur* EXPLAN. in Don. ed. Schindel l. 35); pet- INSCR. Année Épigr. 1976 n. 132 *saec. II*; pateer CIL VIII 27822; patir *v. p. 668, 19* (*ad* INSCR. christ. Diehl 2713 A adnot. *v. quae de litteris docet Ferrua* INSCR. christ. urb. Rom. 23802); pari (*pro* -i) CIL VI 18080^b, 6; parter CIL VI 25707. *litteris graecis*: πατερ CIL III 10055, πατερις CIL IX 6229. 6230 *bis.* πάτρις *et* πάτρεμ PLVT. quaest. Rom. 103 *et* 104, πάτρης κωνσκρίπτους LYD. mag. p. 4, 23 B. *abbreviatur* (*v. etiam infra p. 679, 1. 681, 10. 35.*): p CIL I^2 2030 III 3065 VI 3700^b, 5 VIII 24711 IX 3571. *al.*; p(atres) c(onscripti) *saepe in codd. et titt., e. g.* CIC. Pis. 65 (*pars codd.*). SEN. apocol. 9, 1 ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 30 (*testantur* CHAR. gramm. p. 7, 24 B. PROB. litt. sing. gramm. IV p. 271. 274). pa CIL VIII 21767 *a. 383.* pat CIL I^2 792 II 4587 VII 250 VIII 16572. X 664, 12 (*i.* patris). *al.* pate(r) CIL VII 1344 VIII 13028. pat(e)r CIL I^2 216 II 3086 III 3299 VI 18787 XIII 3820; patr(i) CIL II 1974 III 1600. 7656. *al.* pat(eri)s INSCR. christ. Diehl 4884^a. p(a)t(er) INSCR. Altav. Marcillet-Jaubert 101sq. (*a. 391. 392*). p(ate)r CE 1413, 1. NOT. Tir. 29, 70 -r familias. 33, 21 -r. 33, 52 -es patriae. 33, 53 -es conscripti. *al.* *de formis: stirpis* patr- *gen. sg.* -us CIL I^2 2289; *dat. sg.* -e CIL I^2 385. 392 XIII 4532 INSCR. christ. urb. Rom. 3670, -ei CIL I^2 1439. 2534 V 3786 IX 4084; *abl. sg.* -i CIL II 2480^a, 7 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 173; *nom. pl.* -is CIL V 1654 (= INSCR. christ. Diehl 1499, 1). *stirpis* pater- (patir-) *gen. sg.* CIL III 10599 (-tir-). V 6251 INSCR. Année Épigr. 1966 n. 175. 1982 a. 437 (*v. etiam l. 3 et adnot. ad* INSCR. christ. Diehl 4893^a, 2); *dat. sg.* CIL VI 38451^b, 2 (-tir-). *heteroclitica: dat. sg.* patro *per errorem* CIL VIII 2608 Iani -o (*pro* Iano -i; *addunt quidam* CIL VIII 3215 *et* INSCR. Gall. Narb. Espér. 14, *sed utrobique nihil vetat intellegi* 'patrono', *v. sub hac voce*); *? dat. pl.* -is CIL III 12598 (= INSCR. Dac. III 1, 72); *gen. pl.* -uum ITALA II par. (Complut.) 7, 22. 11, 16 *et saepe.* I Macc. 2, 19 (rec. L cod. X). 2, 51 (rec. L). *al.* Matth. 23, 30 (cod. ff^2). 23, 32 (Ambr. Abr. 1, 6, 46. *al.*). Luc. 11, 48 (cod. b). *al.; in titulis* CIL XIV 374, 15 CE 2182. *de prosodia*: -ter *in arsi ante vocalem* PLAVT. Aul. 779 meus fuit -r Antimachus (*sunt qui* -r fuit *legere malint*). VERG. Aen. 5, 521 (*ante caesuram ut*: 11, 469. 12, 13. DIRAE 93 *versu varie temptato.* SEDVL. carm. pasch. 1, 322). pāter DRAC. Romul. 1, 12 (*in trochaeis*). patr- *breve passim, e. g.* ENN. ann. 177 LVCIL. 1229 CATVLL. 17, 13. *al., longum in arsi* VERG. Aen. 5, 603. 11, 63. 341. 688 HOR. carm. 4, 4, 55. 4, 6, 32. 4, 14, 1 epist. 1, 14, 3. *al., in thesi* LVCR. 4, 79 (*loco non sano*). VERG. Aen. 7, 176 HOR. epist. 2, 1, 109. *al.; longum iuxta breve* LVCR. 4, 1222 quae -bus -es tradunt. VERG. Aen. 2, 663 ante ora -is -em qui *eqs.* *de notione*: ISID. orig. 9, 5, 3 -r est, a quo initium nascitur generis; itaque is -r familias vocitatur (*cf.* 9, 6, 23 auctor mei generis mihi -r est, ego illi filius *eqs.*). 9, 5, 6 mater ... quasi materia, nam causa -r est. DIFF. ed. Beck p. 75, 7 *v. supra p. 353, 21.* SYNON. Cic. p. 434, 15 maiores. senes. -es. genitores. *eqs.* GLOSS. πατήρ. genitor. parens. *legitur inde a* LEGE XII tab., LIV. ANDR. *per totam latinitatem tam in poesi quam in prosa oratione.* [*it.* padre; *sard. vet.* patre; *francog.* père; *prov. vet.* paire *et var. francoprov., prov., vasc.*; *cat.* pare; *hisp.* padre; *port.* padre, pai. *plur.* -es *notione p. 674, 72 illustrata: francog. vet. et med.* peres; *prov. vet.* paires; *hisp.* padres; *port.* pais. *cf. M.-L. 6289. Battisti-Alessio IV 2718. Wagner II 236. Wartburg VIII 8sqq. Corominas^2 IV 335sq. Machado^3 IV 280. St.*] [*confunditur in codd. cum* frater: SEN. contr. 1, 1, 2. 1, 7, 8 (*restituitur* frat- *ut* 7, 5, 1 SPART. Did. 4, 1). 2, 4, 4. 2, 4, 5 (*restit.* pat- *ut* 7, 4, 9 CVRT. 5, 5, 13 SIL. 7, 488). *al.* mater: PLAVT. Amph. 31 SALL. Iug. 85, 16. *al., v. vol. VIII 435, 75sq. 79.* par: PLAVT. Asin. 842 CIC. Phil. 5, 49 (*restituitur* pat-). OV. fast. 3, 127. MANIL. 4, 433 (*restituitur* paris). *al.* parens: PLAVT. Asin. 842 OV. epist. 8, 84. *al.* pars: CIC. Att. 11, 9, 3 CATVLL. 64, 251. *al., v. supra p. 449, 44sqq.* patrius: ACC. trag. 82 (*restituitur adi. ut* 591 praetext. 4 CIC. rep. 3, 41. *al.; cf.* CIC. Tusc. 2, 21 (vers.) -is *trad., sed* -iis *metri causa mavult Fraenkel, Iktus u. Akzent, 1928, 317 n. 3, coll. locis Accianis*). *al.* patruus: OV. met. 11, 328. *al.* *locis non sanis*: LVCR. 4, 79 SEN. Herc. O. 1322 APVL. met. 6, 18, 6. *de* IREN. 5, 5, 1 *v. Lundström, Übersetzungstechn. Untersuch., 1955, 31.*]

i. q. **genitor,** *parens sim.* (*graece respondet* πατήρ, *ubi nihil aliud adnotatur*).

exempla sic digerenda censuimus:

CAPVT PRIMVM: *de hominibus* (*vel deis liberorum genitoribus*):

I *proprie*:

A *significatur potius is, qui genuit vel alendo, educando, tuendo sim. genitoris officia praestat vel posteris quibusdam prior est*:

1 *strictius de eo, qui ipse genuit*: **a** *usu communi: p. 669, 69* (-em esse *i. q. liberos habere p. 671, 31, i. q. animo patrio uti p. 671, 41*). **b** *usu forensi: p. 671, 63* (-em habere *i. q. ingenuum esse p. 672, 55*).

2 *laxius de aliis cognatis vel affinibus*: **a** *de maioribus: p. 673, 5* (*de auctore generis p. 674, 22*). **b** *plur.* -es *i. q. parentes: p. 674, 72* (*de Adam et Eva p. 675, 41*). **c** *de socero vel* -e *sponsae: p. 675, 46.*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *neglegitur respectus geniturae vel cognationis*: **a** *de eis, qui vario modo -is vice funguntur: p. 675, 53 (de -e adoptivo p. 675, 54; de Adam Evae origine p. 676, 31).* **b** *de hominibus aetate provectis: p. 676, 34.*

B *significatur potius is, qui familiae, domui sim. praeest: p. 676, 48.*

II *pro appellatione honorifica*:

A *in vita publica*:

1 *tribuitur sec. usum quendam*: **a** *primoribus civitatis: p. 676, 60 (de senatu Romano p. 676, 64; de ordine patriciorum sim. p. 677, 69; de hominibus patriciae dignitatis quasi -bus imperatoris p. 678, 38).* **b** *imperatoribus: p. 678, 74* (-r patriae *p. 678, 75; Augustus vel antecedens vel aetate maior p. 679, 47).* **c** *magistratibus: p. 679, 55.* **d** *patronis sim. collegiorum profanorum: p. 679, 71.*

2 *tribuitur potius per occasionem: p. 680, 6.*

3 *tribuitur ratione poetica quibusdam heroibus: p. 680, 34.*

B *in vita privata et usu familiari*: **1** *tribuitur ei, qui velut -r servat, tuetur, consulit sim.: p. 680, 51.* **2** *tribuitur hominibus aetatis provectae: p. 680, 62.*

C *in re sacra*:

1 *paganorum*: **a** *in cultu deorum variorum: p. 681, 10* (-r patratus *p. 681, 11).* **b** *in cultu Mithriaco: p. 681, 33* (-r -um *p. 681, 48;* -r sacrorum *p. 681, 55).*

2 *Iudaeorum: p. 681, 68.*

3 *Christianorum*: **a** *in ecclesia: p. 682, 4* (-r -um *p. 683, 11; plur. reverentiae p. 683, 17).* **b** *in vita monastica: p. 683, 24 (i. q. abbas p. 683, 39).*

III *translate*:

A *servata vi procreantis significatur potius is, qui quasi spiritaliter genuit*: **1** *de principe cuiusdam artis, doctrinae, fidei sim.: p. 683, 61.* **2** *de auctore librorum vel carminum: p. 684, 20.* **3** *de quolibet doctore rerum spiritalium: p. 684, 25.* **4** *de eo, qui aliquem e baptismo excepit, i. q. sponsor: p. 684, 38.*

B *obscurata quodammodo vi procreantis, sc. de eo potius, qui tuetur, fovet sim.: p. 684, 59.*

IV *metonymice de -is habitu, statu, specie sim.: p. 684, 64.*

CAPVT SECVNDVM: *de deis, daemonibus*:

I *usu paganorum*: **A** *de Iove: p. 685, 27.* **B** *de aliis deis: p. 685, 67.*

II *in scriptura sacra vel usu inde derivato*:

A *de deo Iudaeorum vel Christianorum*: **1** *in vetere testamento vel locis inde pendentibus: p. 687, 2.* **2** *in novo testamento vel apud ecclesiasticos: p. 687, 16.*

B *de aliis*: **1** *de diabolo: p. 688, 63.* **2** *de deis haereticorum: p. 689, 9* (propator *p. 689, 9;* demiurgus *p. 689, 23).* **3** *de Messia vel Christo: p. 689, 35.* **4** *de idolo ligneo: p. 689, 44.*

CAPVT TERTIVM: *de aliis genitoribus, auctoribus sim.*:

I *de animalibus: p. 689, 49.*

II *de rebus*: **A** *quae hominibus quasi -es sunt: p. 689, 64.* **B** *quae aliis rebus causam vel originem praebent: p. 689, 71.* **C** *singulariter de numero masculino, sc. impari: p. 690, 3.*

III *de origine quadam non definita: p. 690, 6.*

-r familias:

I *de hominibus*: **A** *usu communi: p. 690, 17 (significatur homo quadam dignitate sim. praeditus p. 691, 1; civis artium parum peritus, etsi non rudis p. 691, 16; luditur cum ambiguitate notionis p. 691, 26).* **B** *usu forensi: p. 691, 28.*

II *de deo Christiano: p. 691, 68.*

III *de partibus hominis: p. 692, 7.*

alliterationes: p. 692, 11.

CAPVT PRIMVM: ***de hominibus*** (*vel deis liberorum genitoribus; per prosopopoeiam de mure sub IB, metonymice sub IV*): **I *proprie*:** **A** *significatur potius is, qui genuit vel alendo, educando, tuendo sim. genitoris officia praestat vel posteris quibusdam prior est*: **1** *strictius de eo, qui ipse genuit (vel eius vice per legem agnoscitur, e. g. p. 671, 74. 673, 3. 4; de -e adoptivo v. sub 3a; cf.* AMBR. fid. 2, 1, 18 -r … proprium generantis est nomen. *exempla selecta ad usum illustrandum*): **a** *usu communi*: α *illustratur -is nomen, ordo, quaestus sim.*: ① *locutiones, quibus indicatur (vel quaeritur), quis -r sit*: Ⓐ *verbales vel praedicativae*: ① *forma* Gaio -e (*vel* -e G.) natus *sim.*: ELOG. Scip. (CE 7) 2 Gnaivod -e prognatus (*cum nomine -is ut*: NAEV. trag. 46 PLAVT. Amph. 365. 614 Men. 407. *al.*; a -e: FRONTO p. 94, 6 v. d. H. philosopho). PLAVT. Amph. 28 humana matre natus, humano -e

(Cist. 718 Men. 1103 AFRAN. com. 364 CALP. hist. 27. *al.; cum nomine -is*: CIC. rep. 2, 4 nat. deor. 3, 48. 53. *al.*; e -e: PLAVT. Amph. 98 CIC. Q. Rosc. 30). CIC. nat. deor. 3, 48 *Medea* Aeeta -e … procreata est. HOR. carm. 4, 6, 32 pueri … claris -bus orti (LIV. 9, 46, 1). LIV. 27, 44, 6 Hasdrubalem -e eodem Hamilcare genitum (*cum nomine -is ut*: 44, 30, 2 VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 OCTAVIA 249. *al.; cum aliis appos. vel attrib.*: VAL. MAX. 2, 5, 2. 8, 15 ext. 4 SEN. Herc. f. 438. *al.*). SEN. Oed. 866 quo … generatus -e? ② *forma* -r est Gaius (*copula hic illic omissa*): PLAVT. Amph. 484 minori puero maior est -r *eqs.* (*item cum dat. pers.*: SEN. dial. 5, 18, 3 cui -r erat consularis. *al.; add. nomen -is*: PLAVT. Capt. 633. 635 Poen. 1065. *al.* VERG. Aen. 7, 48. 654. 8, 198 OV. epist. 10, 91. *al.*). Aul. 619 hic -r est … huius *puellae* (*item cum gen. vel pron. poss.*: 779 meus fuit -r Antimachus. *al.* CIC. Phil. 3, 16 tuae coniugis. OV. fast. 1, 554. 6, 627. *al.*). CIC. Mur. 16 -r … fuit equestri loco (*item non indicatur, cuius*: Planc. 24. *al.; add. nomen -is*: VERG. georg. 4, 323 OV. epist. 10, 131). ③ *formae variae*: PLAVT. Capt. 1024 Hegionem meum -em vocarier (*cf.* SEN. Herc. O. 1246 quid -em appello Iovem?). Poen. 1057 hic … habuisti Aetolum -em (CIC. S. Rosc. 147 clarissimum. VAL. MAX. 3, 4 ext. 2 quem -em Euripides … habuerit. *al.; cum nomine -is*: VELL. 2, 112, 2 qui … -em Corvinum habuisset. SVET. Vesp. 1, 3. *al.*). NEP. Att. 1, 2 -e usus est diligente *eqs.* HOR. epist. 1, 7, 54 quo sit -e (TAC. ann. 6, 15, 1 -e atque avo consularibus … erat. SVET. Cal. 35, 2 erat … -e primipilari). SEN. Herc. O. 1248 iam meus credetur Amphitryon -r. Med. 209 nobili fulsi -e. *sim. al.*

Ⓑ *nominales*: ① *appositio*: *forma* -r meus *sim.*, Gaius: PLAVT. Amph. 120 meus -r … Iuppiter. CIC. S. Rosc. 20 -r huiusce, Sex. Roscius. Rab. Post. 3 Phil. 3, 16. Brut. 264 a -e Aculeone (*item pron. poss. omisso*: SALL. Iug. 106, 1. VERG. Aen. 2, 687 -r Anchises [*al.*]. *al.*). *et saepe.* *forma* Gaius, -r meus *sim.*: ENN. scaen. 325 Telamonis -is (*sc. mei; item pron. poss. omisso*: CIC. Verr. I 52 de orat. 3, 57 rep. 6, 14. *al.*). LVCIL. 413 Cotta senex, crassi -r huius. 418 Quintus Opim⟨i⟩us ille, Iugurtini -r huius. CIC. S. Rosc. 15 Verr. II 2, 95. 3, 42. *et saepe.* ② *abl. qualitatis* (*iuxta* esse *l. 20*): CIC. Catil. 1, 4 C. Gracchus clarissimo -e. Mur. 53 *vir* honestissimo -e *eqs.* or. frg. A VIII 6 VARRO rust. 2, 7, 1. VERG. Aen. 10, 205 -e Benaco … Mincius (*item cum nomine -is*: 11, 666 Euneum Clytio … -e). PLIN. epist. 4, 15, 10 SVET. Claud. 26, 2. *al.*

(II) *distinguitur -r a filio eiusdem nominis*: Ⓐ *forma* Gaius -r: ENN. ann. 295 Quintus -r (*i. Q. Fabius Maximus maior, nomen filii secutum esse putat Vahlen*). CIC. inv. 1, 48 Gracchi -is. Verr. II 3, 209 Q. Catulum -em. Cluent. 135 Cn. Egnati -is. *al.* *memoratur etiam filius*: CIC. Sull. 19 Marcellis, -i et filio (Arch. 6. Phil. 11, 31 regem Deiotarum -em et r. D. f. *al.*). Sest. 48 Decius primum -r, post aliquot annos … filius. Phil. 5, 39 Pompeio … -e extincto interfectus est … filius. fin. 4, 65. *al.* Ⓑ *forma* -r Gaius: CIC. Sull. 510 -em Cornelium. Flacc. 59 -i Flacco. Brut. 134 -r ipse Catulus. BRVT. Cic. ad Brut. 21, 1 W. contra -em Lepidum. *al.* *memoratur etiam filius*: CIC. Phil. 2, 45 -r Curio …; filius *eqs.* parad. 12 quae *res* -em Decium, quae filium … inmisit *eqs.* (Tusc. 1, 89 -r D., … filius, … nepos). Ⓒ *forma* Gaius, -em dico, appello: CARBO or. frg. Cic. orat. 213 o M. Druse, -em appello. CIC. prov. 18 Ti. Gracchus, -em dico.

(III) *additamenta* (*notabiliora selecta*): Ⓐ *ad -is ordinem sim. spectantia*: CALP. hist. 27 libertino (*al. v. vol. VII 2, 1320, 38sq.*). QVADRIG. hist. 57 proconsul. LEX repetund. (CIL I² 583) 2 senator. CIC. Mur. 16 -r … fuit equestri loco (*cf.* Phil. 13, 23 splendidus eques Romanus [SVET. Otho 1, 1 Tit. 4, 2]. VELL. 2, 127, 3 principe equestris ordinis. PLIN. epist. 2, 13, 4 in equestri gradu clarus). Mil. 17 consularem (SEN. dial. 5, 18, 3. *al. v. vol. IV 572, 13sq.*). Phil. 3, 16 praetorius (PLIN. epist. 4, 15, 10 SVET. Vit. 6). VARRO rust. 2, 7, 1 militari (QVINT. decl. 352, 1). HOR. sat. 1, 6, 21 ingenuo. 1, 6, 131 quaestor (*cf.* SVET. Nero 35, 1 quaestorio). CARM. pop. Suet. Aug. 70, 2 argentarius. LIV. 10, 46, 7 dictatore. VITR. 9, 8, 2 tonsore. VAL. MAX. 3, 4 ext. 1 marmorario. 8, 15 ext. 4 olympionice. *al.* Ⓑ *varia*: PLAVT. Amph. 28 humano (*cf.* CYPR. domin. orat. 9 terreno [SACR. Leon. 1276]. COMM. instr. 1, 6, 11 mortali. HIL. AREL. vita Honorat. 6 l. 8 saecularis). 98 Argo (*i. Argivo; cf.* Poen. 104 Poenus. 1057 Aetolum. OV. met. 3, 223 Dictaeo. *al.*). 484 maior (HOR. sat. 1, 2, 72 magnus. VAL. FL. 7, 215). CIC. S. Rosc. 147 clarissimum (Catil. 1, 4 or. frg. A VIII 6 HOR. sat. 1, 6, 58 carm. 3, 29, 17. 4, 6, 32. *al.; cf.* sat. 1, 6, 64 praeclaro). Mur. 53 honestissimo (Phil. 3, 16 PLIN. epist. 6, 26, 1). Mil. 17 humilem (*al. v. vol. VI 3, 3106, 21sq.*). NEP. Att. 1, 2 diti (OV. epist. 12, 28. *al. v. vol. V 1, 1589, 32sq.; cf.* SEN. contr. 1, 7, 4 locuples). SEN. contr. 10 praef. 16 splendidissimo. VAL. MAX. 3, 4, 2 exule. SEN. Med. 209 nobili. *al.*

β *illustrantur partes -is, sc. officia paterna, mores, status, affectus sim.*: ① *in universum*: PLAVT. Bacch. 457 hic … rite productust -i (Rud. 1173 te produxi -r. *cf.* SEN. epist. 94, 1 educet [QVINT. decl. 256, 3]). Stich. 174 Gelasimo nomen mi indidit parvo -r

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Ov. met. 9, 708 imponit). Ter. Andr. 236 officium -is (Sen. contr. 2, 3, 12. Cels. dig. 37, 6, 6 erga filium. *al.*). Hec. 529 neque ... -is est *dubitare, num filia e marito pepererit* (Ps. Qvint. decl. 9, 12 et errare hominis est et ignoscere -is. Don. Ter. Andr. 464, 2 matris est parere, -is tollere). Cic. S. Rosc. 41 -r ..., qui odisset eum ..., quem procrearat (parad. 25. *cf.* Nep. Iph. 3, 4 genuit [Ov. met. 9, 330 Sen. Herc. f. 1157 benef. 3, 30, 1 Qvint. decl. 256, 3]). Sest. 144 cui superior annus ... virilem -is ... iudicio togam dederit. Planc. 32 -r, qui vel minus honestum *filium* ... tueri ... possit. de orat. 3, 74 qui cum summo studio -is in pueritia doctus essem (*cf.* rep. 1, 36 -is diligentia non inliberaliter institutum). *al.* (II) *spectat ad indulgentiam vel severitatem sim.*: Plavt. Asin. 50 cur ... filio suscenseam, -es ut faciunt ceteri? (Ter. Andr. 653. *cf.* Haut. 189 -is iram [Acc. trag. 387]. Tvrpil. com. 35 iratus [*al.*]). 79 *filium* mater arte contenteque habet, -es ut consuerunt (*cf.* Merc. 64 arte cohibitum ... a -e. Caecil. com. 204 a parco -e [Cic. Cael. 36 ac tenaci]. Prop. 2, 23, 18 astrictus). Bacch. 532 veniam ... -r dedit (Ter. Phorm. 119. *cf.* Haut. 1049 -r, ... mihi ignoscas [1051. *al.*]). Poen. 1277 -r, tua pietas (Sen. contr. 9, 4, 14. *cf.* Verg. catal. 9, 31 -r impius [*al.*]. Sen. contr. 9, 4, 14 piissimo [*al.*]). Pseud. 444 illic est -r, -em esse ut aequom est filio. Caecil. com. 209 commoditas -is (*cf.* Ter. Ad. 391 lenitas -is et facilitas [Cic. Att. 10, 4, 6. *al.*]. Sen. contr. 1, 8, 8 indulgentiam [Val. Max. 3, 5, 2]). Ter. Andr. 187 iniqui (Sen. contr. 2, 3, 13 aut impius). 948 o lepidum -em (Ad. 911. *cf.* Phorm. 262 lenem [Cic. Cael. 38 et clementi. *al.*]. Cic. nat. deor. 3, 73 facilem et liberalem. Att. 10, 6, 2 indulgens [*al.*]). Haut. 439 -r durus (Cic. Cael. 37 vehementem atque d. Hor. sat. 1, 2, 17. *al.; cf.* Ter. Phorm. 262 acerrimum [*al.*]. Cic. Cael. 37 ferrei. Tusc. 4, 45 severus [Hor. epist. 2, 1, 109. *al.*]. Ov. epist. 14, 53 saevus [met. 7, 53]. Liv. 7, 4, 5 imperioso [Sen. benef. 3, 37, 4]. *sim. al.*). Ad. 902 tuos ... -r *sum,* qui te amat (Val. Max. 5, 7, 3 amantissimum. *cf.* Catvll. 72, 4 -r ut gnatos diligit [Nep. Att. 1, 2 diligente. *al.*]). *al.*

(III) *locutiones quaedam generales ad statum affectumve -is pertinentes*: (A) -em appellari, fieri, esse *fere i. q. liberos habere* (*habiturum esse*): Ter. Hec. 652 cum ex te esset aliquis, qui te appellaret -em (Lvcr. 4, 1234 -r [praeter *codd.*] a gnatis ne ... appelletur). Ov. fast. 5, 239 si -r est factus neglecto coniugis usu Iuppiter (Mart. 6, 39, 1 ex Marulla. 10, 102, 2. 11, 55, 1. 8. 11, 103, 2 Qvint. inst. 3, 8, 24. *al.*). 5, 530 nec coniunx, sed -r esse volo (Fest. p. 234 Ivv. 9, 86. 13, 84. Svet. Aug. 63, 2 ex qua *uxore* iam -r erat. *al.*). *inde* -r *de eo, qui liberos habet* (*opp.* orbus): Ov. met. 8, 231 *Daedalus* -r infelix, nec iam -r. Qvint. inst. 7, 4, 23 *liberalitas gratior est in* -e quam orbo. Ivv. 12, 98 coturnix nulla umquam pro -e cadet (*sc. cui heredes sunt*). Tac. ann. 15, 19, 1. (B) -em esse *i. q. animo patrio uti*: Ter. Haut. 925 fac te -em esse sentiat, fac ut audeat tibi credere omnia *eqs.* Ad. 125 -r esse disce ab aliis (illis *codd. Ter.*), qui vere sciunt. 707 Cic. S. Rosc. 53 Manil. 5, 308. Stat. Theb. 11, 107 (Schol. -is affectum tenere).

γ illustrantur partes liberorum, sc. oboedientia, amor, pietas erga -em: Naev. com. 93 -es patriam ut colatis (Liv. 40, 10, 5. *cf.* Plavt. Trin. 280 -em tuom si percoles per pietatem). Plavt. Amph. 991 -r vocat me, eum sequor, eius dicto imperio sum audiens (Bacch. 459 mori atque imperiis -is. Stich. 141 Trin. 302). 992 ut filium bonum -i esse oportet (*cf.* Asin. 82 me adiit, ut pudentem gnatum aequomst -em). 1004 morigerum -i (*cf.* Cic. Att. 13, 42, 1 -i ... morem gesseris [Nep. Dion 3, 1]). Asin. 77 *filius* amet me -em (Ov. ars 1, 285 met. 10, 337 Sen. contr. 2, 1, 2. *al.; cf.* 7, 1, 5 diligo). 831 pietas, -r, ... prohibet (Liv. 7, 10, 4 in -em [39, 47, 10]. 23, 9, 10 p. exsolvam -i. *al.; cf.* Cic. Cael. 3 -r ... parum pie tractatus a filio. Sen. contr. 1, 6, 10 puellam ... impiam in -em [*al.*]). Merc. 80 dum illi -i obsequar (Ter. Haut. 259. 1039. *al. v. vol. IX 2, 186, 49sqq.*). Persa 378 dicto oboediens ... -i. Ter. Andr. 262 -is pudor (*gen. obi. ut*: Apvl. met. 10, 3, 6 religio -is). Cic. Phil. 9, 12 honorem debitum -i praestitisse. rep. 1, 67 ut ... filius -em neglegat. Catvll. 62, 61 -r cum matre, quibus parēre necesse est (Liv. 1, 50, 9. 40, 21, 8. *al. v. supra p. 379, 40. 381, 45sq.*). *al.*

b *usu forensi* (*artius determinat* Pavl. dig. 2, 4, 5 *mater* semper certa est ...; -r vero is est, quem nuptiae demonstrant): *α illustratur -is ius, potestas sim.*: (I) *in universum*: Lex XII tab. 4, 2 (Gaius inst. 1, 132; Vlp. reg. 10, 1) si -r filium ter venum duit, filius a -e liber esto (*eodem spectant*: Cic. Caecin. 98 de orat. 1, 181 Ivlian. dig. 21, 2, 39, 3. *al.*). Formvla rogat. Gell. 5, 19, 9 uti ... ei *adroganti* vitae necisque in eum *adrogatum* potestas siet, uti -i endo filio est (Cod. Theod. 4, 9, 6 pr. [Iust. 8, 46, 10]. *cf. p. 672, 24 et* Papin. dig. 48, 5, 21 ius occidendi adulterum cum filia [48, 5, 23, 2]. Vlp. dig. 48, 8, 2 inauditum filium -r occidere non potest [Avg. civ. 5, 18 p. 224, 14 D.]). Plavt. Persa 344 (*-r ad filiam, quam vendere cupit*) meum ... imperium in te, non in me tibist. :: tua istaec potestas est, -r (*al., v. vol. X 2, 302, 82sqq. 303, 35sqq. 306, 48. 307, 53*). Afran. com. 347 ut partum proiceret -r (Sen. contr. 10, 4, 16 exponere. *cf.* Sen. Phoen. 258 quem ... abiecit -r). Cic. Verr. II 2, 97 auctoritatem -is (*al. et sim. v. vol. II 1214, 78sqq.*). top. 20 *conubio non legitimo* qui nati sunt, -em non sequuntur (Liv. 4, 4, 12 Cels. dig. 1, 5, 19 Vlp. reg. 5, 8. *al.*). Liv. 3, 45, 2 quae *filia* in -is manu sit (Plin. epist. 8, 18, 4 m. -is emissa. Lact. inst. 4, 29, 7). Pavl. Fest. p. 77 emancipati ... intelleguntur ... hi, qui ex -is iure exierunt (Qvint. inst. 7, 7, 9 Calp. decl. 4 Papin. dig. 5, 2, 16, 1. *al.; cf. l. 20. 23 et* Qvint. decl. 358, 3 lege -is. *de iure occidendi v. supra*). Sen. contr. 1, 1, 18 ne abdicarer a -e (1, 6 argum. 1, 6, 8. *al.* Qvint. inst. 4, 2, 98. 7, 4, 27. *al.*). 2, 1, 19 sub arbitrio ... -is es (Qvint. decl. 259, 18 Cod. Iust. 5, 4, 20 pr. *a. 408/9*). Plin. epist. 8, 18, 4 emiserat -r *filiam manu* (*cf. l. 4 et* Ivlian. dig. 23, 3, 44 pr. emancipasset [37, 4, 13, 3 Pompon. dig. 38, 6, 5, 1. *al.*]. 38, 15, 4, 1 manumisisset). Cels. dig. 1, 7, 5 sin ... a -e dantur in adoptionem (Papin. dig. 49, 17, 12 -r, qui dat in a. filium. Call. dig. 1, 7, 29. *al.*). (II) *quatenus comparatur cum aliorum potestate*: Cato or. frg. 41 -em primum, postea patronum proximum nomen habuere *maiores* (Ps. Qvint. decl. 6, 14 '-r ei iussi': hoc n. omni lege maius est). Qvadrig. hist. 57 consuli -r proconsul obviam in equo vehens venit neque descendere voluit, quod -r erat (*cf.* Qvint. decl. 286, 2 iactat se potestas illa -um etiam in magistratus. Gell. 2, 2, 9 -um iura cum filiorum, qui in magistratu sunt, potestatibus collata). Trag. inc. 175 *Amor* plus pollet potiorque est -e. Sen. contr. 7, 4, 4 primae partes sunt -is, secundae matris (*cf.* Ps. Qvint. decl. 6, 15 *quamvis* plus iuris habeat -r. 19, 5 aequum ius -is ac matris esse contendunt, quasi nesciant nobis arbitrium vitae necisque commissum). (III) *quatenus attinet ad nuptias liberorum*: Plavt. Cist. 195 -r adulescenti dare vult uxorem (Liv. 42, 34, 3 Qvint. decl. 279, 1. *al.; cf.* Plavt. Cist. 498 despondit. Ter. Hec. 295 obtrudit. *sim. al.*). 561 unde tibi *filiae* talenta magna viginti -r det dotis (Trin. 741 Iavol. dig. 15, 3, 9 Cels. dig. 37, 6, 6. *al.*). Catvll. 62, 60 -r ... tradidit ipse (*cf.* Verg. Aen. 1, 345 cui *Sychaeo* -r intactam *Didonem* dederat *eqs.* [11, 356 natam ... genero. Scaev. dig. 32, 41, 7 filiam ... in matrimonium. *al.*]. Ov. met. 7, 697 -r hanc mihi iunxit. *sim. al.*). Apvl. met. 6, 9, 6 nuptiae ... -e non consentiente factae legitimae non possunt videri (Papin. dig. 23, 2, 34 pr. Vlp. dig. 23, 1, 10. *al.*). Vlp. dig. 23, 1, 10 in potestate manente filia -r ... potest ... sponsalia dissolvere (*cf.* Pavl. sent. 5, 6, 15 bene concordans matrimonium separari a -e divus Pius prohibuit. Frg. Vat. 116 p⟨ater invi⟩ta filia repudium genero misit *eqs.*). Don. Ter. Andr. 239, 6 nuptiarum non omnis potestas in -e est. (IV) *quatenus attinet ad rem hereditariam*: Rhet. Her. 4, 38, 50 huic ... -r ... non tenuissimum patrimonium reliquit (Cic. Caecin. 74 fundum [de orat. 2, 224]. Nep. Dion 1, 2 divitias. *al.*). Cic. inv. 2, 62 testamento -is (Verr. II 1, 132 Sull. 54. *al.; cf.* inv. 2, 62 -r ... t. scripsit. de orat. 1, 175 mutasset. Alf. dig. 40, 1, 7 fecisset. *sim. al.*). S. Rosc. 53 exheredare -r filium cogitabat (Cluent. 135 dom. 34 Nep. Them. 1, 2. *al.*). dom. 35 -is heres (Fest. p. 153 Sen. contr. 9, 5, 15. *al.; cf.* Cic. de orat. 1, 175 cum ... -r ... *aliquem* fecisset heredem. *ibid.* scripsisset. Labeo dig. 28, 6, 9 instituit. *sim. al.*). Phil. 2, 42 hereditatem -is (Gaivs inst. 3, 66. *al.*). Qvint. inst. 7, 1, 42 -r ... intestatus decessit (7, 1, 46. 62 Gaivs inst. 2, 124. *al.*).

β locutiones quaedam, quibus describitur status vel ingenui vel spurii sim.: (I) *variae*: Hor. ars 248 quibus est equus et -r et res. Liv. 4, 3, 12 Ser. Tullium ... captiva Corniculana natum, -e nullo, matre serva (Sen. epist. 108, 30 Anci -r nullus ... dicitur). 10, 8, 10 patricios ... esse factos ..., qui -em ciere possent, id est ... ingenuos (*cf.* Mod. dig. 1, 5, 23 vulgo concepti dicuntur, qui -em demonstrare non possunt). (II) -em habere (*negatur praeter* Tert.): Sen. epist. 108, 30 -em non habet. Gaivs inst. 1, 64 *vulgo concepti* -em habere non intelleguntur; ... unde solent spurii filii appellari ... vel quasi sine -e filii. Vlp. reg. 12, 3 *libertinus* nec -em habuisse videtur, cum servilis cognatio nulla sit. Tert. nat. 2, 9, 13 (*de uxore Hasdrubalis*) formam et -em sibi habere. *al.* ? (III) *formula inscriptionum q. e.* S. P. F. (*solvi solebat* sine -e filius [filia], *coll. l. 57 et* Plvt. quaest. Rom. 103 *γράφουσι δὲ διὰ τούτων [sc. litteris* s *et* p] *καὶ τοὺς ἀπάτορας 'σίνε πάτρις', οἷον ἄνευ πατρὸς κτλ., postea notabatur* SP·F, *i.* Spurii [spurius] f., *v. Kubitschek, Wien. Stud. 47, 1929, 138. Salomies, Die röm. Vornamen, 1987, 51; attulimus ea exempla, in quibus* S *et* P *litterae puncto separantur, quas tamen per* Sp. *potius explicandas commendat Solin per litteras*): CIL VI 16643 (*de eodem 16663* SP·F). 20645 (*cf.* 24824 *dub.*). 25150 X 3079 XIV 4865.

γ additamenta notabiliora: (I) *epitheta*: Plavt. Cist. 40 conventiciis. Cic. S. Rosc. 46 certo (Lael. 70 Liv. 39, 53, 3. *al.; cf.* Gaivs inst. 1, 64 incertus). Lael. 70 in veris -bus certisque (Ov. met. 9, 24 Sen. contr. 2, 1, 3 Sen. Herc. O. 1303. *al.*). Ov. met. 9, 24 Iuppiter aut falsus -r est aut crimine verus (*sc. Herculis ut*: Sen. Herc. O. 1781 *de Amphitryone*). trist. 2, 352 dubius. Liv. 4, 3, 12 nullo (Sen. epist. 108, 30). Fest. p. 174 spurio. p. 234 patrimus. Sen. contr. 9, 3 argum. naturali (Val. Max. 7, 7, 2 Ascon. Pis. p. 18, 5 Qvint. inst. 3, 6, 96. *al.* Iavol. dig. 45, 1, 107. *al.; hinc expli-*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cant INSCR. Moes. sup. I 41 [*saec. III/IV?*] genetiv⟨o⟩). NERAT. dig. 50, 1, 9 iustum (*al. v. vol. VII 2, 719, 66sq.*). CLAVD. DON. Aen. 1, 75 p. 29, 2 legitimum. (II) *abl.* natura: TER. Ad. 126 n. tu illi -r es *eqs.* 902 et animo et n. CIC. Phil. 3, 15. *al.*

2 *laxius de aliis cognatis vel affinibus*: **a** *de maioribus* (*cf.* GLOSS.^L I Ansil. PA 797 = 852 -um: parentum, maiorum): *α collective* (*non nisi plur.*): ① *minus distincte significatur tam series maiorum hominum singulorum (sc. -r, avus, proavus eqs., ita e. g. infra l. 41sqq. 53sqq.) quam omnes maiores populo sim. communes* (*cf.* VAL. MAX. 2, 1, 9 tamquam maiores natu adulescentium communes -es essent), *quorum respiciuntur vel -um tantum aequales (e. g. l. 25. 28. p. 674, 10) vel etiam antecedentes (passim); quas notiones vix ubique diiudices*: Ⓐ *usu communi* (*exempla selecta inde a* CIC.): CARM. Cic. Tusc. 1, 34 hic *Ennius* vestrum panxit (pinxit *codd.*) maxima facta -um (VERG. Aen. 1, 641. LIV. 10, 46, 4 clari suis -umque f. *cf.* CIC. Rab. Post. 2 -um virtute⟨s⟩ [*cf. l. 35*]. VERG. Aen. 10, 282 -um laudes. STAT. silv. 1, 2, 108 gloria -um et generis … honos. TAC. Germ. 13, 2 -um merita. *sim. al.*). VARRO Men. 320 ut quondam -es nostri loquebantur (*cf.* rust. 1, 2, 1 ut dicere didicimus a -bus nostris. 2, 4, 3 qui non audierit -es nostros dicere [PROP. 4, 4, 73 OV. fast. 2, 19]. OV. fast. 1, 609 'sancta' vocant 'augusta' -es). CIC. Verr. II 3, 125 nostra -umque memoria (*al., v. vol. VIII 680, 72sqq. 681, 17sqq. 27sqq.*). 4, 108 apud -es nostros …, cum Tiberio Graccho occiso *eqs.* (Mur. 75 Brut. 189 Lael. 6. off. 3, 47 *opp.* nuper. LIV. 25, 6, 15 *opp.* nunc. *al.*). Manil. 11 (*antea syn.* maiores nostri). 60 vobis -busque vestris. Rab. Post. 18 hoc … ius a -bus acceptum (Mil. 16 Phil. 8, 14. rep. 6, 23 laudes … a -bus acceptas posteris prodere [off. 1, 116]. leg. 2, 19 *deos* [2, 26]. Cato 16 div. 1, 86 Lael. 4. 39. LIV. 4, 2, 4 quam maiestatem senatus ipsi a -bus accepissent). orat. 18 -um nostrorum … aetas (*al., v. vol. I 1136, 8sqq.*). leg. 2, 19 ritus familiae -umque servanto (*repetitur* 2, 27). off. 1, 121 optima … hereditas a -bus traditur liberis … gloria virtutis *eqs.* (LIV. 22, 60, 7 morem [27, 11, 10. 30, 22, 5]. 28, 31, 4 imperium). LVCR. 4, 1129 bene parta -um. VERG. georg. 2, 473 illic *rure* … sacra deum sanctique -es (*i. sacra deis, pietas maioribus praestantur*). 3, 177 more -um (Aen. 11, 186 HOR. carm. 4, 15, 29 OV. am. 1, 15, 3. 3, 13, 27. *al.; cf. l. 31*). Aen. 2, 715 religione -um (8, 598). LIV. 4, 33, 5 virtutis -um vestraeque (SIL. 10, 69). 8, 5, 9 cum Albanis, -bus vestris, Latini. 22, 14, 6 tantum … degeneramus a -bus nostris. MANIL. 1, 522 *opp.* nepotes. GERM. 126 -um suboles oblita priorum (*sc. aetatis aureae, Arat. 123* χρύσειοι πατέρες. *cf.* SEN. Med. 329 candida nostri saecula -es videre). *al.*

Ⓑ *in sacris scripturis vel usu inde derivato*: ① *accedunt nomina: patriarcharum*: ITALA gen. 48, 15 (Lugd., *sim.* VVLG.) -es mei … Abraham et Isac (*loq. Iacob ut*: 48, 16 [*ibid.*]). 50, 24 (Lugd.; *Ioseph ad fratres*) ⌞-bus nostris⌟ (*om. Vulg.*) Abrahae et Isac et Iacob (exod. 3, 15 [*ibid. ut*: 3, 16. 4, 5 deut. 1, 8. *al.*]. act. 3, 13 [cod. d = VVLG.]. *al.; cf.* Luc. 1, 55 [aur. *al.* = VVLG.] ad -es nostros A. et semini eius. VVLG. I par. 29, 18 A. et I. et Israhel, -um nostrorum). RVFIN. Orig. in num. 4, 1 p. 20, 16 viginti et duo … a protoplasto Adam usque ad Iacob … -es fuisse. AVG. nupt. et concup. 1, 8, 9 p. 221, 12 -es sanctos ex Abraham et ante Abraham. *regum*: VVLG. IV reg. 12, 18 Iosaphat et Ioram et Ahazia -es eius *Ioas regis.*

② *desunt nomina, respiciuntur: -es variorum hominum fere singulorum*: ITALA gen. 25, 8 (Hier. in Is. 24, 21/23 l. 80) *Abraham mortuus* appositus est ad -es suos (*gr.* λαόν [πατέρας *var. l.*], *Vulg.* populum. II par. 34, 28 [Complut., VVLG. colligam te]. *al.; cf.* gen. 47, 30 [Lugd. = VVLG.] dormiam cum -bus meis [deut. 31, 16. *et saepe*]. *sim. al.*). 48, 21 (Lugd., *sim.* VVLG.; *Iacob ad filios*) in terra -um vestrorum (I Macc. [rec. L = VVLG.] 10, 55. 67. 15, 10. *al.*). II par. 32, 13 (Complut., *sim.* VVLG.) ego et -es mei (*sc. regis Assyriorum ut ibid.* 32, 14. 15 VVLG. IV reg. 19, 12). Tob. 4, 12/13 (Complut., *Vulg. deest*) ex tribu -uum tuorum (*gr.* τοῦ πατρός σου). VVLG. gen. 49, 26 benedictiones -is tui confortatae sunt benedictionibus -um eius (*cf. p. 674, 18*). *al.* *-es populi Israel* (*maxime de patriarchis vel tribubus ex Aegypto profectis; exempla selecta*): ITALA exod. 3, 13 (Lugd.) dominus deus -um vestrorum ([VVLG. *om.* dominus]. deut. 1, 11. 4, 1. 6, 3. *al.*). num. 11, 12 (*Lugd.; ad deum*) quam *terram* iurasti daturum te -bus eorum ([VVLG. pro qua iurasti -bus e.]. *sim.* deut. 6, 23 [*ibid.*]. *al.*). deut. 4, 31 (*ibid.*) testamentum -um vestrorum, quod iuravit eis ([VVLG. in quo *pacto* iuravit -bus tuis]. 29, 25 [*ibid., cf.* VVLG.] quod disposuit -bus eorum, cum educeret eos ex terra Aegypti. act. 3, 25 [cod. e = VVLG.]. *sim. al.*). Ios. 24, 6 (*ibid., cf.* VVLG.) eduxit … -es vestros ex Aegypto *eqs.* (VVLG. Ios. 24, 17 I reg. 12, 6. 8. *al.*). I Macc. 4, 9 (rec. L = VVLG.) salvi facti sunt -es nostri in mari Rubro (*eodem spectat*: I Cor. 10, 1 [cod. 89 *al., sim.* VVLG.]). Matth. 23, 32 (cod. a *al.* = VVLG.; *ad Pharisaeos*) filii estis eorum, qui profetas occiderunt; et vos implete mensuram -um vestrorum (*sim. de eis, qui prophetas persecuti sunt*: Luc. 6, 23 [aur. *al.* = VVLG.]. act. 7, 52 [cod. e = VVLG.]. TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 515, 14. *al.*). Ioh. 6, 31 (aur. *al.* = VVLG.) -es nostri manna manducaverunt in deserto (*ibid.* 6, 49. 58). 7, 22 (*ibid.*) *circumcisio* non … ex Mose est, sed ex -bus. TERT. apol. 21, 5 *Iudaei* fiducia -um inflati (CYPR. idol. 10). adv. Iud. 2, 7 ante legem Moysei … legem fuisse … non scriptam, quae … a -bus custodiebatur. IREN. 3, 22, 4 pristinos -es (*cf.* AVG. civ. 10, 5 p. 408, 9 D. ab antiquis -bus [15, 16 p. 93, 13 VEREC. in cant. 2, 8 l. 29 D.]). *et saepe.* *Christiani primi temporis* (*sc. tempore loquentium iam mortui*): ITALA II Petr. 3, 4 (Aug. civ. 20, 18 p. 446, 24 D., *sim.* VVLG.) venient *illusores quidam* … dicentes: ubi est promissum praesentiae ipsius? ex quo enim -es dormierunt, sic omnia perseverant ab initio creaturae.

(II) *distinguuntur ei, qui sunt in generatione priores, sc.* maiores, avi *sim.* (*aliter l. 17. p. 673, 24. al.*; -um -es *l. 18. cf. p. 673, 61*): CIC. div. in Caec. 69 -es maioresque nostros (*al. et sim. v. vol. VIII 146, 83sqq.; cf.* CIC. rep. 1, 70 quam *rem publicam* -es nostri nobis acceptam iam inde a maioribus reliquerunt. LIV. 22, 59, 7). leg. agr. 2, 84 hunc agrum -es nostri acceptum a -bus suis perdiderunt (*antea syn.* maiores. *cf. p. 673, 61 et* VVLG. Dan. 11, 24 -es eius et -es eius). VARRO rust. 1, 2, 1 -es et avos … nostros (VVLG. exod. 10, 6. *cf.* LIV. 7, 40, 11 -es avique vestri [39, 16, 8 PLIN. nat. 26, 100 TAC. hist. 4, 8, 2. 4, 73, 3]. 27, 8, 9 nec -um nec a. memoria. SEN. suas. 2, 1 non avos, non -es. *al.*).

β de singulis maioribus variorum graduum, maxime de auctore generis (*sing.; plur. quasi distributive variam variorum relationem significat l. 37. 38; cf. p. 675, 41. 684, 34 nec non p. 680, 40, sed v. quod p. 680, 35sqq. monuimus*): ① *usu communi*: PACVV. praetext. 1 (*loq. Aemilius Paulus*) nostrae progenii -is (*i. Ascanii, a quo gens Aemiliana stirpem deducebat*). HOR. sat. 1, 10, 27 -is … Latini (*sc. omnium Latine loquentium*). VERG. Aen. 3, 107 (*loq. Anchises*) maximus … -r … Teucrus (*cf.* PAVL. FEST. p. 13 [*veriloquii causa*] quoniam veluti magnus -r sit avus [ISID. orig. 9, 6, 24; *sed vix recte trad.*, patruus m. *coni. Reydellet*]). 3, 168 (*Penates ad Aeneam*) Dardanus … Iasiusque -r, genus a quo principe nostrum (*tam -r quam enunt. relat. melius conveniret cum Dardano, de quo* 8, 134 Dardanus, Iliacae primus -r urbis et auctor [*ad adi. cf. l. 57. p. 675, 43*]. SEN. Ag. 774 [*loq. Cassandra*] -r … D. VAL. FL. 2, 581 Dardanium … -em). 7, 178 (*de maioribus Latini*) Italusque -rque Sabinus … aliique ab origine reges. 7, 372 Turno, si prima domus repetatur origo, Inachus Acrisiusque -es *eqs.* (*i. avus et -r Danaes, uxoris Pilumni, qui Turni abavus*). 8, 132 (*Aeneas ad Euandrum*) me … cognati … -es … coniunxere tibi (*sc. Dardanus et Mercurius uterque Atlantis nepos*). 8, 138 (*idem ad eundem*) vobis Mercurius -r est. 10, 619 Pilumnus … illi *Turno* quartus -r (SERV.: abavus [*sed de eodem 9, 3* parentis. *10, 76* avus]. PERS. 6, 58. GLOSS. V 417, 46 atavus: q. -r. *cf.* GLOSS. II 563, 41 abavus: tertius -r). PLIN. nat. 7, 59 Q. Metellus Macedonicus, cum sex liberos relinqueret, XI nepotes reliquit, nurus vero generosque et omnes, qui se -is appellatione salutarent, XXVII (*cf. l. 29 et* IVLIAN. dig. 50, 16, 201 -is nomine avus quoque demonstrari *intellegitur*). *al.*

(II) *apud Iudaeos vel Christianos*: Ⓐ *de Abraham* (*aliter p. 683, 67. 684, 8*): ITALA gen. 17, 4 (Lugd. = VVLG.; *deus ad A.*) eris -r multarum gentium (17, 5 [*ibid.*]. *al.; cf.* VVLG. Sirach 44, 20 magnus -r multitudinis g. CYPR. testim. 1, 5 p. 43, 17 gentium [RVFIN. Orig. in gen. 4, 2 p. 53, 3 et magister. *al.*]. *al.*). Ios. 24, 3 (*ibid.*) -em nostrum A. (VVLG. vestrum; *i. Iudaeorum ut*: Luc. 1, 73 [aur. *al.* = VVLG.]. Rom. 4, 1 [cod. e *al.* = VVLG.] secundum carnem. *al.; cf.* Ioh. 8, 56 [aur. *al.* = VVLG.] vester). Matth. 3, 9 (aur. *al.* = VVLG.) -em habemus A. (Luc. 3, 8 [*ibid.*]. *cf. p. 687, 66*). *al.* Ⓑ *de Adam*: ITALA sap. 10, 1 (Ps. Aug. spec. 2 p. 303, 5 = VVLG.) illum, qui primus finctus est, -em orbis terrarum (*gr.* πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου. *cf.* FILASTR. 2, 1 -is nostri ac beati Adae protoplasti [48, 1]. AVG. anim. 1, 13, 16 p. 316, 14 in generis humani primo -e [civ. 16, 8 p. 137, 10 D. omnium. *al.; cf. l. 33. p. 675, 43*]). PACIAN. sim. carn. p. 118, 6 -em carnis. FILASTR. 98, 2 Adae -i nostro. AVG. civ. 15, 8 p. 71, 26 D. primus homo -r omnium (*ibid.* p. 73, 10. *cf. l. 57 et* ORIG. in Matth. ser. 126 p. 265, 14 o. hominum). 20, 20 p. 454, 7 -em generis humani (*l. 57 et indicato nomine* QVODV. grat. 1, 13, 2 POMER. 3, 18, 1. *al.*). *al.* ⓒ *de variis*: ITALA II par. 17, 3 (Complut. = VVLG.) David -is sui (*sc. Iosaphat; sim. regum -r est ibid.* 21, 12. 28, 1. 29, 2. *al.; cf.* Marc. 11, 10 [cod. a *al.* = VVLG.] -is nostri D. [act. 4, 25 cod. g, *sim.* VVLG.]. Luc. 1, 32 [aur. *al.* = VVLG.] D. -is eius [*sc. Iesu ut*: TERT. adv. Marc. 3, 20 p. 411, 20 ad D. …, ad principem generis et familiae -em]). Ioh. 4, 12 (aur. *al.* = VVLG.) -e nostro Iacob. Rom. 9, 10 (cod. e, Ambrosiast., *sim.* VVLG.) Isaac -is nostri (TERT. monog. 17, 1). VVLG. gen. 10, 21 de Sem … -e omnium filiorum Eber. 19, 37 ipse *Moab* est -r Moabitarum. 36, 9 Esau -is Edom (36, 43 ipse est E. -r Idumeorum). *al.*

b *plur.* -es *de -e et matre i. q. parentes* (*cf. p. 673, 6 et* GLOSS. I p. 307 -um hic parentum [*ad Verg. Aen. 1, 641 refert Goetz in indice*]; *de dis parentum p. 675, 33; de re v. Hofmann-Szantyr 19; cf. p. 668, 44*): *α in universum*: ① *apud auctores*: Ⓐ *exempla ancipitia* (*cf.*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 689, 49 et var. l. -es iuxta parentes VVLG. IV reg. 17, 41 sap. 9, 1. 18, 6): VERG. Aen. 1, 95 ante ora -um ... oppetere *mortem.* 2, 579 (*dub., an genuinum*) *Helena in patriam reversa* coniugiumque domumque -es (-is *var. l.*) natosque videbit (HOR. carm. 4, 4, 55. VAL. FL. 1, 150 [*v. Langen ad l.*]). Ov. met. 4, 61 *Pyramus et Thisbe* taedae quoque iure coissent, sed vetuere -es (*v. Bömer ad l.*). MANIL. 4, 77 degenerant nati -bus, vincuntque parentes *eqs.* VAL. FL. 2, 377 fraudata ... vota -um (*'parentum' Lemaire ad l.*). 2, 563 (*2, 481* parentum). STAT. Theb. 4, 16 suos circum *ad bellum proficiscentes* pueri nuptaeque -esque funduntur mixti. ITALA Eph. 6, 4 (cod. e *al.* = VVLG.) -es, nolite ad iracundiam provocare filios vestros *eqs.* (*gr.* οἱ πατέρες, *Tert. adv. Marc. 5, 18 p. 641, 20* parentes; *cf. 6, 1* parentibus [*gr.* γονεῦσιν]). *sim. al.* Ⓑ *exempla certiora* (*cf. β*): STAT. Theb. 2, 464 (*ad Eteoclem*) incesti ... -um thalami (*i. Oedipodis et Iocastae*). AVSON. 206, 16 p. 64 P. -bus ... superstitibus (*'parentibus' Souchay*). PAVL. NOL. carm. 31, 592 Celse, dolor -bus, gloria, Celse, -um. 31, 632 *post mortem* poterimus ... aeternum ... esse -es *filii iam pridem mortui* (*de ipso poeta et coniuge eius*). CYPR. GALL. iud. 540 -bus eloquitur *Samson* (*sec.* iud. 14, 2, *ubi* VVLG. -i suo et matri). (II) *in titulis* (*sepulcralibus praeter l. 22; fere saec. IV/V, maxime in Gallia et Germania repertis*): Ⓐ *forma tritissima* (*sc. titulus ponitur a parentibus vel a liberis*): ① *accedunt nomina patris et matris*: INSCR. Ber. Röm.-Germ. Komm. 17, 1927 n. 32 (*a. 243*) Sex. Attonius Victorinus et Braetia Germana -es ex voto posuerunt (*v. adnot.*). 43. 55. 224 (*saec. IV?*). CIL V 1658 Flavio Victorino ... et Perelliae Romanae ... -bus dulcissimis. IX 1866 Luccius Redemptus Aepidia Secundina -es. XI 516. XII 4450 (*litteris saec. II; v. add. p. 963*). XIII 679. 2188 -es amissione eius orbati. 7003 (*v. adnot.*). 7112 -es ... superstites. INSCR. christ. Gall. I 27. 32. 45. 72. *al.* (*v. etiam* CIL XIII 5 p. 201 INSCR. christ. Diehl III p. 449 INSCR. christ. Gall. I p. 45. 75). ② *desunt nomina parentum*: CIL VIII 412 (= CE 559) hoc ... co(n)stituunt -es fratresque sepulcrum. XIII 2521 -bus pientissimis. 4152 -bus et avis et sibi. 4180 -bus vivis. 5840 miseri -es. INSCR. christ. urb. Rom. 12475 (parentes *apogr. alterum; v. adnot.*). INSCR. christ. Gall. I 28. 47. 61. 68. 88. *al.* Ⓑ *usu vario*: CE 376, 5 *ut natus* coleret Manesque -esque (*seq.* parentum). 473, 1 -bus ... ablatus (*antea*: parentes). *ibid. l.* 9 simul -bus finito lumine vitae. 1203, 5 -um miseranda aetas. 2182, 2 ereptum ... te -uum amplexibus iuvenem. CIL VI 27609ᵃ Q. Trebonius ... ex -bus libertinis (*item* 27609ᵇ; *de fratre dici videtur*). INSCR. Année Épigr. 1956 n. 253 -bus lacrimas dimisit *eqs.* INSCR. christ. Diehl 721, 18. 1499, 1 destituti (*i. orbi*) -is. 3269, 9 Elius Sossanus una cum -bus suis titulum posuerunt.

β de Adam et Eva auctoribus generis humani: TERT. resurr. 26 p. 64, 4 -um ..., Adae scilicet et Evae. PAVL. NOL. epist. 29, 1 p. 248, 9 de primorum -um dispoliatione (PROSP. carm. de ingrat. 926 c. coll. 9, 3 p. 237ᶜ). PROSP. carm. de ingrat. 21 progenitos ... nullum traxisse reatum de -bus *eqs.* (*nisi generaliter de omnibus genitoribus*).

c *de socero vel -e sponsae* (*cf.* DON. Ter. Andr. 939, 4 nisi forte -em socerum appellat, ut Turnus apud Vergilium [*seq.* Aen. 12, 50]. *praeterea non nisi voc.* -r): VERG. Aen. 11, 410 (*Turnus ad Latinum ut*: 12, 13. 50. *cf. 11, 440* socero ... Latino). VAL. FL. 8, 350 Aeeta -r (*loq. Styrus*). STAT. Theb. 11, 156 (*Polynices ad Adrastum, ad quem idem 11, 163* socer). Ach. 1, 892 (*Achilles ad Lycomedem*). CLAVD. 15, 354 (*Honorius ad Stilichonem*).

3 *neglegitur respectus genituræ vel cognationis*: **a** *de eis, qui vario modo -is vice funguntur*: **α** *de -e adoptivo sim.* (*cf. p. 676, 15 et* SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 237 -r fit et adoptione. VEREC. in cant. 2, 7 l. 21 D. -es aut natura aut adoptione consistunt): ① *usu communi, sc. de eo, qui filium sibi adoptat*: Ⓐ *status non explicatur*: TER. Ad. 629 -i (*Aeschines de Micione patruo ut*: 637. 643. 661. *al.*). CIC. rep. 2, 1 -is utriusque Scipionis (*de -e a. et -e naturali ut*: SEN. contr. 1, 1, 4 uterque -r est. *cf.* 1, 1, 18 alteri -i ... alteri. *item plur.* -es *ibid.* 1, 1, 3. 4. 6). HOR. sat. 1, 3, 5 (*de Caesare -e a. Augusti ut*: PROP. 4, 6, 59 R. GEST. div. Aug. 10. 15. 20 MANIL. 1, 9. *al.*). Ov. ars 1, 191 (*de Augusto -e a. C. Caesaris ut*: 1, 192. 196. *de eodem*: VELL. 2, 112, 7 -is atque eiusdem avi sui [*sc. Agrippae Postumi*]. TAC. ann. 1, 6, 1 [*Tiberii ut*: 1, 73, 3. 3, 12, 1. *al.*]). TAC. hist. 1, 17, 1 erga -em imperatoremque (*sc. Galbam -em a. L. Calpurnii Pisonis*). ann. 1, 42, 1 (*de Tiberio -e a. Germanici ut*: 1, 42, 4. 2, 71, 1. *Germanici et Drusi*: 1, 47, 2). 13, 43, 3 *de Claudio -e a. Neronis.* PLIN. paneg. 7, 4 eodem ... animo ... -r tuus factus est, quo erat omnium (*de Nerva -e a. Traiani ut*: 37, 6. 43, 4. 45, 1. 51, 2 *al.*). *al.* Ⓑ -r adoptivus *sim.*: SEN. benef. 3, 32, 5 quamvis illum *-em naturalem Augusti* umbra a. -is abscondit. *al., v. vol. I 808, 82sqq.; cf. l. 55 et* PLIN. epist. 5, 8, 5 avunculus meus idemque per adoptionem -r (FLOR. epit. 3, 1, 3). (II) *usu deflexo filius -em sibi elegisse dicitur* (*cave confundas iuncturam q. e.* -r adoptatus, *qua significatur '-r naturalis, qui se in adoptionem dedit', e. g.* POMPON. dig. 1, 7, 14 VLP. dig. 38, 17, 2, 18, *de quibus locis vol. I 810, 64 vix recte iudicatum est; v. etiam p. 691, 65*): VAL. MAX. 9, 5 ext. 1 *Alexander* fastidio ... Philippi Iovem Ammonem -em ascivit (CVRT. 8, 1, 42 sibi ... adsereret. *arcuimus locos, quibus Ammon sicut verus genitor affertur, e. g.* IVST. 11, 11, 8 hoc se -e censeri iubet. IVL. VAL. 1, 23). PLIN. nat. 9, 55 Neptunum -em adoptante ... sibi Sexto Pompeio.

β de eo, qui officia quaedam praestat, velut -r liberis (*cf. II B1, sed v. quod ibi monuimus*): ① *in locutionibus comparativis*: TER. Ad. 951 pro -e huic est (*sc. Hegio Pamphilae*). CIC. Phil. 2, 99 *patruum* -is loco ... colere (BRVT.[?] Cic. ad Brut. 25, 5W. habere. *cf.* BRVT. *ibid.* 21, 1 *sororis liberis* in -is locum successisse [PLIN. epist. 8, 18, 6]. QVINT. decl. 358, 1). Ov. fast. 5, 407 stabat ut ante -em (*sc. Achilles ante Chironem.* trist. 3, 7, 18 ut ... -r natae duxque comesque fui. CE 990, 6 [*saec. I*] dotavit natas ut -r ipse meas. *al.*). *al.* (II) *usu pleno*: TER. Andr. 295 te isti *puellae* virum do, amicum, tutorem, -em. Ad. 126 (*Micio ad Demeam*) natura tu illi *filio tuo* -r es, consiliis ego (*determinatur per abl. ut*: QVINT. decl. 372, 12 meritis. HIER. in Matth. 23, 8–10 indulgentia. INSCR. christ. Diehl 75, 13 mente [3441A, 6]. *cf.* STAT. silv. 2, 1, 103 te iam fecerat illi mens animusque -em). CIC. Planc. 102 duo -es (SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 12 quasi uterque Cn. Plancio -r sit, alter natura, alter officio gratiosus). Ov. fast. 5, 412 care ... -r (*Achilles ad Chironem.* PETRON. 98, 8 *Giton ad Eumolpum*: -r carissime, in tua sumus custodia). CALP. ecl. 5, 9 (*ad alumnum*) hos *greges* tibi do senior iuveni -r. STAT. Ach. 2, 102 ille -r (*Achilles de Chirone*). IVV. 7, 239 *magister* -r ipsius coetus *discipulorum.* ITALA I Macc. 2, 65 (rec. L = VVLG.) *frater vester* vobis erit -r. Luc. 2, 33 (cod. d = VVLG.) -r eius et mater (*de Ioseph ut*: 2, 48 [*ibid.*]. Ioh. 6, 42 [codd. a, aur. *al.* = VVLG.]. *explicant* HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 100, 19 honoravit eum spiritus sanctus -is vocabulo, quia nutrierat salvatorem. RVFIN. Orig. in lev. 12, 4 p. 460, 26). VVLG. Iob 29, 16 -r eram pauperum (HIER. interpr. Iob: invalidorum. INSCR. christ. Diehl 170, 12. 3553, 5). *al.*

γ de eo, qui sine actione gignendi auctor vitae est (*sc. de Adam Evae origine*): DRAC. laud. dei 1, 388 *Adam Evae* -r, inde maritus, non tamen ex coitu genitor, sed coniugis auctor.

b *de hominibus aetate provectis* (*plur. praeter* VAL. FL.; *opp. fere* iuventus, minores *sim., respondet* matres *pro 'matronae' l. 39; cf. IIB2, ubi notio honorandi accedit*): VERG. Aen. 11, 454 fremit ... iuventus, flent ... -es. HOR. epist. 2, 1, 81 *cum poetas vel histriones vetustiores reprehendam*, clament ... cuncti paene -es (*opp.* minoribus, *syn.* senes). 2, 1, 109 pueri -esque severi. SEN. Ag. 645 festae matres (*i. matronae*) ..., festi -es (SIL. 13, 259. *cetera, quae vol. VIII 439, 39sq. afferuntur, notioni parentum tribuenda sunt*). VAL. FL. 6, 283 omnes ... senes, ... omnis ... -r (*spectat ad 125* avis, *127* parens). CIL IX 5823, 6 (*a. 159*) in tribu Cl(audia) -um et liberorum clientium (*eadem formula*: XIV 374, 15. *spectat ad seniores et iuniores, v. vol. III 1346, 14sq.; Mommsen, Staatsr. III 276 n. 3*). ITALA act. 7, 2 (cod. e = VVLG.) viri fratres et -es, audite (*item 22, 1 ibid.; similiter distinguuntur aetates*: I Ioh. 2, 13 [cod. h, *cf.* VVLG.] *scribo* vobis, -es [*postea*: iuvenes, pueri. *sim.* VVLG. I Ioh. 2, 14]).

B *significatur potius is, qui familiae vel domui sim. praeest*: **1** *accedit gen.*: **a** familias *v. p. 690, 9.* **b** *alia*: HOR. sat. 2, 6, 88 -r ipse domus (*sc. mus rusticus; inde* IVVENC. 4, 187 vir -r ipse d. [*resp. Matth. 24, 45* dominus]). 2, 8, 7 cenae -r. **2** *omisso gen.* (*sc.* familias; *quem usum, quamvis frequentiorem fuisse suspicemur, duobus tantum exemplis certioribus illustrare possumus*): CIC. Cato 22 male rem gerentibus -bus bonis interdici solet. HOR. epist. 1, 14, 3 *agellum meum* habitatum quinque focis et quinque bonos solitum Variam dimittere -es.

II *pro* ***appellatione honorifica*** (*cf.* ISID. diff. 1, 274 -r dignitatis et honoris nomen est, unde et sanctos viros ac seniores -es dicimus): **A** *in vita publica, sc. re publica vel re militari nec non in collegiis administrandis* (*addimus heroas sub 3*): **1** *tribuitur sec. usum quendam sollemnem*: **a** *primoribus civitatis* (*plur. praeter p. 679, 47sqq., sing. circumscribitur p. 677, 68; in exemplis distinguendis sequimur viros doctos, q. s. Mommsen, Röm. Forsch. I 226sqq., O'Brien Moore, RE Suppl. VI 660sqq., Kübler, RE XVIII 4, 2222sqq.*): **α** *Romanae*: ① *strictius significatur senatus* (*cf.* SYNON. Cic. p. 443, 28 senatus. curia. -es. *eqs.; opp. saepe* populus, *rarius* plebs, *e. g.* LIV. 29, 14, 7 FEST. p. 233): Ⓐ *de nomine vel institutione -um* (*cf. Dionys. ant. 2, 8, 3. al. Plut. quaest. Rom. 58 Romul. 13 Lyd. mag. 1, 16*): CIC. rep. 2, 14 *Romulus* in regium consilium delegerat principes, qui appellati sunt propter caritatem -es (SALL. Catil. 6, 6 vel aetate vel curae similitudine [*inde* ISID. orig. 9, 4, 10]. LIV. 1, 8, 7 -es certe ab honore patriciique progenies eorum. FEST. p. 339 PAVL. FEST. p. 247 VELL. 1, 8, 6. *al.; cf.* CIC. rep. 2, 23 eos -es ... nominari patriciosque eorum liberos. Ov. fast. 5, 71 Romulus ... selecta ... pectora -es dixit. QVINT. inst. 1, 6, 33. *al.*). 2, 35 *L. Tarquinius* duplicavit ... -um numerum (LIV. 2, 1, 10 *Brutus* deminutum -um n. primoribus equestris gradus lectis ad trecentorum summam explevit *eqs.*). *ibid.* antiquos -es maiorum

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gentium appellavit ..., a se adscitos minorum (LIV. 1, 35, 6. 1, 47, 7. *al.*). 2, 50 quos senes ille *Lycurgus* appellavit, nominaverunt *nostri* senatum, ut iam Romulum -bus lectis fecisse diximus (*cf.* LIV. 1, 28, 7 primores *Albanorum* in -es legere [*al., v. vol. VII 2, 1126, 8*]). OV. fast. 3, 127 -es (pares *var. l.*) centum denos secrevit in orbes Romulus. LIV. 1, 8, 7 *Romulus* centum creat senatores ..., quia soli centum erant, qui creari -es possent. *al.*

Ⓑ *de senatu patricio, sc. vel de prisco regum senatu e patriciis tantum constante vel de parte patricia senatus recentioris*: ① -es conscripti (*exempla v. vol. IV 374, 54sqq.*): *antiqui explicatores* (*v. vol. IV 374, 56sqq.*) *et viri docti nostrorum dierum plerique (v. supra) docent hac iunctura significari -es et conscripti, sc. senatores patricii generis et ei, qui postea ex equestri ordine adlecti sunt. sed incertum est, quomodo ipsi loquentes iuncturam suo tempore intellexerint, nec inter veteres nec hodie desunt qui* conscripti *pro adi. habeant, cf. e. g. Kl. Pauly s. v.* conscripti *et* ISID. orig. 9, 4, 11 -es conscripti, quia ... Romulus ... nomina eorum ... in tabulas aureas contulit. ② -es auctores, -um auctoritas (*de isdem iuncturis ad totum senatum pertinentibus v. infra*): CIC. Planc. 8 -es apud maiores nostros tenere non potuerunt, ut reprehensores essent comitiorum ...: tum enim magistratum non gerebat is, qui ceperat, si -es auctores non erant facti (*al., v. vol. II 1196, 21sqq. 36sqq.*). rep. 2, 14 Romulus -um auctoritate consilioque regnavit (2, 56). ③ *respiciuntur auspicia vel interrex prodendus*: CIC. leg. 3, 9 quando consules magisterve populi nec erunt, auspicia -um sunto (ad Brut. 13, 4 W. dum unus erit patricius magistratus, a. ad -es redire non possunt. LIV. 6, 41, 5 penes quos ... sunt a. more maiorum? nempe penes -es. *cf.* 1, 32, 1 mortuo Tullo res ... ad -es redierat). *ibid. continuo*: olique ex se produnto, qui comitiatu creare consules rite possit (3, 10 quem -es prodent consulum rogandorum ergo. LIV. 22, 34, 1 interreges proditi a -bus. *in eadem re saepius* patricii, *e. g. Liv. 4, 7, 7*). ④ *varia selecta*: CIC. rep. 2, 20 *Proculus Iulius* impulsu -um, quo illi a se invidiam interitus Romuli pellerent, ... dixisse fertur *eqs.* 2, 38 *Servius* non commisit se -bus, sed ... populum de se ipse consuluit (*de eodem* LIV. 1, 41, 6 iniussu populi voluntate -um regnavit). LIV. 1, 9, 2 ex consilio -um Romulus legatos ... misit (1, 15, 8 multitudini ... gratior fuit quam -bus). 1, 17, 1 -um ... animos certamen regni ac cupido versabat. 1, 18, 5 -es Romani (*cf. infra l. 56*). 1, 32, 11 rex *Ancus Marcius* his ferme verbis -es consulebat. 1, 47, 8 -es in curiam per praeconem ... citari (*cf.* 1, 48, 1 vocare). *al.*

Ⓒ *de senatu communi patriciorum et plebeiorum*: COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 91 -es censeant *eqs.* (LIV. 3, 42, 6. 6, 25, 5. 6, 27, 9. TAC. ann. 12, 41, 3 quae ... censuerint -es, iusserit populus. *al.*). CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 59 -um sedes populique (*i. curiam et forum; ibid.* 65 VERG. Aen. 8, 679 OV. fast. 1, 69. *al.; ordine inverso*: CIC. leg. 3, 10 LIV. 8, 6, 4 SIL. 10, 634. *al.; cf. sub β et* SIL. 10, 515 -bus Fabioque ... et p.; *usu laxiore p. 678, 16*). leg. 3, 10 cum populo -busque agendi ius (*ibid. iterum* [*3, 40* cum populo ... aut cum senatu]. LIV. 3, 31, 7). *ibid.* quae cum populo quaeque in -bus agentur (*repet.* 3, 40). Tusc. 1, 4 -um consilium (*i. collegium, aliter* SALL. [?] rep. 2, 11, 1 LIV. 2, 44, 9. *al.; cf.* SALL. [?] rep. 2, 10, 6 -es consilio valere decet). SALL. Catil. 31, 7 postulare a -bus coepit. epist. Pomp. 6 (*ad senatum*) o grati -es. or. Macri 16 -um decreta (HOR. carm. saec. 17 LIV. 30, 2, 6. 38, 51, 4. *al.; cf.* 4, 58, 8 -es ... decrevere [5, 15, 2. 6, 21, 3. *al.*]). hist. frg. 1, 84 multiplex cura -es exercebat (*cf.* HOR. carm. 4, 14, 1 quae cura -um quaeve Quiritium *eqs.*). 2, 46 frg. inc. 16. VERG. Aen. 7, 611 ubi certa sedet -bus sententia pugnae (*cf.* LIV. 25, 7, 1 de sententia -um). HOR. carm. 4, 5, 3 -um sancto concilio (LIV. 4, 48, 5 SIL. 17, 6). epist. 1, 16, 41 consulta -um (PLIN. nat. 3, 138 TAC. ann. 2, 85, 4. *al.; cf.* LIV. 2, 26, 5 ut nec consuli ... -es ... possent [3, 13, 7. 22, 1, 14. *al.*]). OV. fast. 4, 950 sic iusti constituere -es (*cf.* SIL. 17, 199 statuere). 5, 312 Romani (LIV. 3, 68, 6. 3, 72, 7. 6, 15, 4. *al.; cf. l. 34 et* SIL. 12, 687 Ausonios). Pont. 4, 4, 35 -es e more vocati (4, 5, 21 in Iulia templa. LIV. 3, 38, 8 in curiam. *al.; cf.* 5, 7, 11 revocatis [*al.*]. 39, 9, 6 convocatis. *nec non* 3, 38, 6 citari). LIV. 2, 5, 1 res ... refertur ad -es (3, 33, 4. 6, 10, 9. *al.; cf.* 2, 28, 2 deferunt [2, 37, 8]). 2, 27, 11 -um maiestatis (*al., v. vol. VIII 155, 75sq.*). 2, 28, 5 quam -bus placeat (9, 8, 1. 10, 32, 3. *al.*). 3, 3, 6 ex auctoritate -um iustitio indicto (7, 19, 10 ex a. -um ac populi iussu. 8, 21, 10. *al.; cf.* 7, 15, 12 auctoribus -bus [7, 41, 3]. *haec et alia exempla Liviana ad totum senatum pertinere censemus sec. Mommsen, Staatsrecht III 1033 n. 2*). 8, 37, 1 iussu -um (30, 40, 4. 37, 52, 2. *al.; cf.* 42, 20, 2 -es ... iusserunt [42, 21, 8. 42, 30, 10. *al.*]). 29, 10, 2 si ita -bus videretur (30, 17, 8. 35, 6, 3. *al.*). *al. circumscribitur sing. e. g.* LIV. 21, 63, 3 uno -um.

(II) *laxius significatur potius ordo vel factio patriciorum, optimatium, senatorum*: Ⓐ *opp.* plebs, plebei (*v. etiam p. 678, 27. 28. 31. 32; opp.* vulgus *p. 678, 15; notabiliora tantum*): LEX XII tab. 11 (12), 1 (Cic. rep. 2, 63; *non ad verbum refertur*) conubia ut ne plebei cum -bus essent (*al., v. vol. IV 815, 7. 10. 31, ubi addas* LIV. 9, 34, 5). ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 78 (*aet. Aug., sed fort. repet. ex exemplari vetustiore*) M'. Valerius ... plebem de sacro monte deduxit, gratiam cum -bus reconciliavit. CIC. leg. 3, 24 concessa plebei a -bus ista *tribunicia* potestate. Brut. 54 plebem in -es incitatam (LIV. 2, 52, 2. 3, 66, 2. *cf.* CIC. Brut. 56 plebei contra -es concitatione et seditione). fam. 9, 21, 3 ad -es ... revertare; plebei quam fuerint importuni, vides. SALL. Catil. 33, 3 saepe ipsa plebs ... a -bus secessit (or. Macri 1 FEST. p. 318 SVET. Tib. 2, 2. *al.; cf.* SALL. hist. frg. 1, 11 discessio plebis a -bus. LIV. 4, 12, 2 per secessionem plebis a -bus. PAVL. FEST. p. 231 dissidente plebe a -bus [VAL. MAX. 8, 9, 1. SEN. dial. 5, 2, 4 cum -bus]). Iug. 30, 1 apud plebem ... -es. 88, 1 Metellus ... plebi -busque ... iuxta carus. hist. frg. 1, 11 servili imperio -es plebem exercere. 1, 12 sub honesto -um aut plebis nomine. 4, 45 si nihil ... inter plebem et -es convenisset. SALL. (?) rep. 2, 5, 1 in duas partes ... civitatem divisam ..., in -es et plebem; antea in -bus summa auctoritas erat, vis multo maxima in plebe. VERG. georg. 2, 509 plausus ... plebisque -umque (*cf.* LIV. 27, 8, 10 magno adsensu -um plebisque). LIV. 2, 23, 1 civitas ... intestino inter -es plebemque flagrabat odio. *et saepe.* *opp.* vulgus: OV. fast. 1, 643 a -bus secesserat ... v.

Ⓑ *opp.* populus (*adde l. 25. 29 bis. 30*; Quirites *l. 22*): LVCIL. 1229 totus ... p. que -esque iactare indu foro se omnes (OV. met. 15, 486 STAT. silv. 1, 4, 115. 2, 5, 25 MART. 7, 5, 1. 9, 48, 7. *al.*). PS. QVINT. decl. 3, 11 p. Romanus secessione a -bus ... persecutus *Appium*. TAC. hist. 1, 4, 2 apud -es aut p. aut urbanum militem. ann. 3, 10, 2 studia populi et -um. 3, 27, 1 pulso Tarquinio adversum -um factiones multa p. paravit *eqs.* 14, 1, 2 iniurias -um, iram populi. *opp.* Quirites: LIV. 4, 3, 2. Ⓒ *opp.* equites *sim.* (*fere inter alios ordines*): LIV. 1, 35, 8 *in circo* loca divisa -bus equitibusque. MANIL. 5, 735 principium ... -es retinent et proximum equester ordo locum, populumque equiti populoque subire vulgus ... et iam sine nomine turbam. PLIN. nat. 33, 29 anuli plane tertium ordinem mediumque plebei et -bus inseruere. STAT. silv. 1, 4, 39 -umque equitumque ... et ... plebis. 4, 1, 26 turmaeque tribusque purpureique -es. MART. 8, 49(50), 7 eques ... populusque -esque. 12, 2(3), 15 populo -busque equitique. 14, 120, 1. TAC. hist. 1, 4, 3 -es ..., primores equitum ..., pars populi ..., plebs. ann. 1, 7, 1 consules, -es, eques. 4, 74, 3 -es, eques, magna pars plebis. Ⓓ *sine tali opposito* (*pauca selecta*): CIC. har. resp. 40 ne per optimatium discordiam ... -bus principibusque caedes periculaque creentur. 43 *senatus severitas Gracchum* a gravitate -um desciscere coegit. leg. 3, 19 *tribunatus* -bus omnem honorem eripuit. STAT. silv. 5, 2, 161 *si* mea Romulei venient ad carmina -es (*cf.* 5, 3, 215 Latios quotiens ego carmine -es mulcerem). *al.*

(III) *usu speciali aevi cadentis significantur homines patriciae dignitatis quasi -es imperatoris* (*sing. praeter* CE; *cf. p. 680, 21. 29. 32*): CLAVD. 13, 12 Stilicho socer est, -r est Stilicho (*sc. imp. Honorii*). 19, 50 (*ad Eutropium eunuchum*) principis ... -r (*item per ironiam de eodem*: 20, 69 genitor ... vocatur principis et famulum dignatur regia -em. *cf. Philostorg. hist. eccl. 11, 4* πατὴρ ὁ εὐνοῦχος βασιλέως. *Sozom. 8, 7, 1* πατρὸς βασιλέως). INST. Iust. 1, 12, 4 quem sibi -em elegit *imperator* (*i. patriciatu ornavit*). *fort. huc pertinet*: CE 898, 2 (= INSCR. christ. Diehl 22, 2; *in diptychis consulariis Iustiniani Augusti, cons. a. 521, postea imp.*) munera ... -bus ista meis offero cons(ul) ego (*propter pron. poss. potius patricios significari putamus quam senatores; aliter edd. coll. diptycho Philoxeni q. d.*: τῇ σοφῇ γερουσίᾳ).

β transfertur ad alias civitates: ① *ad quamlibet civitatem* (*in doctrina philos.*): CIC. rep. 1, 48 et a regum et a -um dominatione solere in libertatem rem populi vindicari (*syn.* optimatium). 1, 49 cum -es rerum potirentur. 3, 37 sic regum ..., sic -um ... imperia civibus ... praesunt ut corporibus animus. (II) *ad exteras civitates* (*fere apud poetas*): VERG. Aen. 1, 7 genus ... Latinum Albanique -es *eqs.* (GLOSS. IV 429, 6 Albani principes). 4, 682 populumque -esque Sidonios (CORIPP. Ioh. 3, 280. *item de senatu Carthaginiensium*: SIL. 1, 683. 2, 24 Tyrios. 4, 763 Carthagine missi. 6, 346 Elissaei. 11, 496 populusque -esque. 17, 576 Carthaginis. *al. apud eundem*). 5, 341 ora ... -um (*sc. Troianorum ut*: 5, 758. 9, 192 populusque -esque). 7, 176 (*de -bus Latinis ut*: 11, 379. 12, 211 Latinis [*sunt qui cogitent de regibus; vix recte de -bus patratis* SERV. *p. 681, 25*]. LIV. 23, 22, 6 Latinorum). 7, 727 Aurunci. OV. met. 7, 431 -es et medium vulgus (*sc. Atheniensium. cf.* 15, 645 Graios). 14, 775 Sabini. VAL. FL. 1, 72 populum ... atque ... -es (*sc. Thessalorum ut*: 1, 761 -es regnique ... vulgus). 5, 269 *Aeetes* praecipitat ... -es (*sc. Colchorum ut*: 5, 464. 8, 281 populique -esque). SIL. 1, 564 *Saguntinorum.* 11, 44 tum populo saevi -es, plebesque senatus invidia laeta (*sc. Campanorum*). STAT. Theb. 2, 443 plebisque -umque (*sc. Thebanorum ut*: 2, 450). VVLG. I Esdr. 1, 5 principes -um de Iuda et Beniamin (2, 68. 3, 12. *al.; item Iudaeorum*: prov. 13, 23. OROS. hist. 6, 6, 2 [*opp.* plebe]. *cf. p. 680, 24*). CLAVD. 26, 481 crinigeri ... -es, pellita Getarum curia. CORIPP. Ioh. 6, 404 -es gentis *Astricum.* (III) *ad civitates municipales*: CE 327, 2 populique -esque *Puteolorum.* 2099, 16 *Valentiae oppidi.*

b *imperatoribus sim.*: *a usu communi*: ① *accedunt determinationes*: Ⓐ -r patriae (*titulum iam antea per occasionem*

[*v. Kamptz*]

tributum v. sub 2a; de re v. Volkmann, Kl. Pauly IV 547sq.; abbrev. p.p. Lex arae Aug. Narb. [CIL XII 4333] 1,8. 2,6. 26 *et saepe*, pat. patr. CIL II 4716 [*a. 39*], pat. p. CIL III 6741 [*a. 64/5*]; *graece* πατὴρ πατρίδος *e. g. R. Gest. div. Aug. 35; explicat* Sen. clem. 1, 14, 2 -em … p. adpellavimus *principem*, ut sciret datam sibi potestatem patriam, quae est temperantissima, liberis consulens suaque post illos reponens. *afferuntur exempla vetustiora*); *respicitur*: *Caesar*: CIL I^2 789 (*periit; de sinceritate dub. Alföldi, Mus. Helv. 10, 1953, 107, sed v. Degrassi*, CIL I^2 p. 951 *et* n. 2969. 2970). Svet. Iul. 76,1 Flor. epit. 4,2,91. *Augustus*: *in titulis*: CIL XII 136 (*a. 8/7 a. Chr.*). II 2107 (*a. 6 a. Chr.*). XII 5480 (*a. 3 a. Chr.; item al.*). Inscr. numm. imp. Aug. n. 204sqq. (*inde ab a. 2 a. Chr.*). Fast. ann. Iul. Praen. Febr. 5 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 119). R. Gest. div. Aug. 35. *al.* *apud auctores*: Ov. fast. 2, 127 sancte. trist. 2, 181. 4, 4, 13 Manil. 1, 925 Vell. 2, 123, 1 Val. Max. 7, 7, 3 Petron. 60, 7 Svet. Aug. 58, 1. *al.; ordine inverso* patriae -r: Ov. fast. 2, 637. trist. 2, 39 p. rector … -rque. Pont. 1, 1, 36. 3, 3, 88 Manil. 1, 7 Svet. Aug. 58, 2. *Tiberius*: Tac. ann. 1, 72, 1 nomen -is p. Tiberius a populo saepius ingestum repudiavit (*sim.* Svet. Tib. 26, 2. 67, 2). *Gaius*: Inscr. numm. imp. Gai n. 3 *et* 19 (*a. 37/8*). *al.* CIL II 4716 *et* III 14147^1 (*a. 39*). *Claudius*: Inscr. numm. imp. Claud. n. 90 (*a. 42*). *al.* CIL XI 5999 (*a. 42*). XIII 6797 (*a. 43*). VI 562 (*a. 43*). 915 (*a. 43/4*). *al.* Tac. ann. 11, 25, 4. *Nero*: Inscr. numm. imp. Neronis n. 8 (*a. 55/6*). n. 11 (*a. 56/7*). n. 14 (*a. 57/8*). *al.* CIL III 6741 (*a. 64/5*). IV 3726. Octavia 444. Plin. nat. 37, 20 (*ironice*). Svet. Nero 8 -is p. nomine recusato. *sim. de ceteris impp.* Ⓑ *variae* (*sc. adi. vel gen.*): Verg. Aen. 9, 449 dum … imperium … -r Romanus habebit (*ad Augustum eiusque successores referunt plerique, sed sunt qui Iovem Capitolinum vel civem Romanum intellegant.* Avson. 469, 21 p. 4 P. *ad Theodosium. cf. supra p. 360, 53sq. 677, 34. 56 et* Mart. 9,7[8], 6 Ausonius [*de Domitiano*]). Ov. fast. 2, 130 (*antecedit l. 13*) -r orbis (*de Augusto.* Stat. silv. 3, 4, 48 -r inclitus o. [*de Domitiano*, urbis *codd. rec.; inde* Coripp. Iust. 1, 120 *de Iustiniano*]. *cf. l. 44*). 2, 132 (*ad Augustum*) hominum tu -r, ille *Iuppiter* deum. Stat. silv. 1, 4, 95 Latiae -r inclitus urbis (*de Domitiano ut*: 4, 8, 20 Ausoniae -r augustissimus u. *cf. infra l. 63. p. 680, 15 nec non p. 686, 68*). Svet. Cal. 22, 1 -r exercituum … vocabatur. *al.* *singulariter* -r victoriarum (*sc. de auctore, cf. auctores rerum sub IIIA1*): Inscr. Afr. Gsell I 2059 *de Sept. Sev.* Ⓘ *sine determinatione* (*fere apud poetas sec. usum supra descriptum vel more laxiore imperatorem laudantes*): Hor. carm. 1, 2, 50 hic ames dici -r atque princeps (*ad Octavianum principem, cf. ad Augustum*: Ov. ars 1, 203. met. 15, 860 *v. p. 685, 30.* trist. 2, 574 o -r, o patriae cura *eqs.* 3, 1, 49 optime. Manil. 1, 913). Calp. ecl. 4, 146 *ad Neronem.* Val. Fl. 1, 11 sancte *ad Vespasianum.* Stat. silv. 5, 1, 167 *ad Domitianum.* Treb. Claud. 4, 3 *ad Claudium.* Opt. Porf. carm. 12, 1 Constantine -r (*ad eundem* 14, 4 -r alme). Clavd. 24, 189 dominum sese -emque vocari. Coripp. Iust. 1, 167 -em res publica perdit et orbis. *explicatur ratio*: Avson. 419, 35 p. 362, 228 P. Gratianus potestate imperator …, indulgentia -r, aetate filius, pietate utrumque.

β usu speciali aevi cadentis significatur Augustus vel antecedens vel simul imperans, sed aetate maior (*nisi respicitur quorundam adoptio vel affinitas*): Cod. Iust. 6, 26, 2 (*a. 204; Sept. Sev. de M. Aurelio, quem -em adoptivum sibi esse finxit; item* 7, 12, 1. *de eodem Diocletianus*: 5, 17, 5 pr. *a. 294*). 6, 54, 6 (*a. 225; Sever. Alex. de Caracalla ut*: 12, 35, 4). Novell. Valent. 9 (*Valent. III de Theod. II socero ut*: 16 pr. 26 pr. 27, 3. 35, 13. *loq. socer*: Novell. Theod. 2 tit. Valent⟨iniano⟩ … filio Theod⟨osius⟩ … -r. *sine nomine*: Cod. Theod. const. de constit. l. 21). Novell. Anth. 2 pr.

c *magistratibus*: -r civitatis: Cod. Iust. 11, 33, 2, 3 (*a. 314*) cura -is c. 1, 9, 18 pr. (*a. 439*) nec defensoris c. fungi … officio nec -is honorem adripere (patriae *codd., sed cf. Basil. 1, 1, 47* πατέρες. 8, 51, 3, 3 civitatum. Novell. Iust. 75, 2 = 104, 2. 85, 3, 1). 10, 44, 3, 1 (*a. 465*) si quis … omnia decurionum munera … sua sponte peregerit, eum … -em c. … fieri … decernimus. 8, 12, 1 pr. *a. 485/6.* 8, 12 rubr. Novell. Iust. 85, 3 pr. 128, 16. Conc.[S] IV 1 p. 120, 35. 127, 15. *accedunt gen. varii*: CE 1413, 1 (= Inscr. christ. Diehl 83, 1; *saec. IV ex.*) lux patriae, sublime decus p⟨ate⟩r Osius urbis (*nisi* urbis *ad* decus *referendum, sed v. Prosopogr. Later Rom. Emp. II 572*). Cassiod. var. 6, 3, 2 -r appellatur imperii (*de praef. praet. ut*: 8, 20, 3 *v. infra.* Coripp. Iust. 4, 333 *de Calinico praeposito sacri cubiculi* [*nisi de patricio sicut p. 678, 38*]). 8, 20, 3 -r provinciarum, -r etiam praedicatur imperii (*de praef. praet. ut* 11, 8, 7). *sine determinatione* (*nisi de patricio, cf. l. 65*): Novell. Iust. 115, 6 epil. -r karissime atque amantissime (*ad praef. praet. ut*: 143, 1). Pass. Petr. Paul. brev. 13 -r Clemens (*Nero ad praef. urbi*).

d *patronis sim. collegiorum profanorum* (*de colleg. sacris v. p. 681, 26sqq.; disting.* parens *p. 680, 1; vix huc pertinent* CIL III 8837. 11042, *ubi potius -r a filio eiusdem nominis distinguitur*): CIL XIV 2408 (*a. 169*) quem *archimimum* primum omnium adlect⟨i⟩ *scaenicorum* -e⟨m⟩ appellarunt. Decret. centon. Sentin. (CIL XI 5749 *a. 261*) 5 Cassidio Severo -e n⟨umeri⟩ n⟨ostri⟩ et Heldio Peregrino parente (21). CIL V 784 *in collegio veteranorum* (*cf.* XI 1355A, 16 collegi *fabrum tignariorum*). VI 37845^b -r Esarorum (*i.* Isaurorum, *sc. gladiatorum, si recte explicat Bücheler, Kl. Schr. III 374*). XI 317 (*a. 575*) Florentius -r pistorum regis Theodorici (*corruptum suspicatur ed. coll. Pap. Tjäder 36, 40. 64, vix recte*). *al.*

2 *tribuitur potius per occasionem; dicitur*: **a** *de Romanis*: Cic. Rab. perd. 27 *Marium* -em patriae, parentem … huiusce rei publicae possumus dicere (Sest. 121 me ille *histrio* absentem ut -em deplorandum putabat …, quem multi … saepe in senatu -em p. nominarant [*de Cicerone ut*: Ivv. 8, 244]). rep. 1, 64 *maiores nostri* non eros nec dominos appellabant eos, quibus iuste paruerunt, … sed patriae custodes, sed -es, sed deos. Elog. Inscr. Ital. XIII 3, 80 *Fabius dictator* ab exercitu Minuciano -r appellatus est (*quia subvenerat; sim. de eadem re*: Liv. 22, 30, 2. 22, 34, 6 Val. Max. 5, 2, 4 Plin. nat. 22, 10. *cf.* Sil. 16, 603 Fabius -r [*nisi de grandaevo*]). Hor. carm. 3, 24, 27 si *quis* quaeret -r urbium subscribi statuis (*cf. p. 679, 32. 63 et* Lvcan. 2, 388 *Cato* urbi -r est urbique maritus). Plin. nat. 7, 143 *de Q. Metello Macedonico.*

b *de exteris*: *α usu pleno*: Cic. Flacc. 60 Mithridatem deum, … -em, … conservatorem Asiae *nominabant Graeci.* Cvrt. 9, 3, 16 regem, -em, dominum *Alexandrum.* Itala Esth. B6 (Corb. *al.*, Vvlg. *v. l. 32*) ab Aman … sequente -e nostro (*gr.* τοῦ … δευτέρου πατρὸς ἡμῶν. *loq. rex Persarum ut* Esth. E11 [*ibid., cf.* Vvlg. 16, 11] ut … -r noster appellaretur *Aman*). II Macc. 14, 37 (rec. L, *sim. cet. recc. et* Vvlg.) Raxis … quidam de senioribus …, vir amator civitatis …, qui secundum benignitatem -r Iudaeorum appellabatur (Sev. Minor. l. 507/8 V.). Vvlg. I reg. 24, 12 -r mi (*David ad Saul; item voc.* IV reg. 5, 13 *servi ad Naaman principem*). II par. 2, 13 (*rex Tyrius ad Salomonem*) misi … tibi virum prudentem … Hiram -em meum (*de eodem magistro*: 4, 16). *β in locutionibus comparativis* (*cf. l. 8*): Itala gen. 45, 8 (Lugd.) *deus* fecit me *Ioseph* sicut -em Pharaoni (*gr.* ὡς πατέρα, Vvlg. quasi -em Pharaonis). Filastr. 29, 2 *Simonem Magum* Samaritani quasi -em venerantur (Vvlg. gen. 45, 8 *v. supra.* Is. 22, 21). Vvlg. Esth. 13, 6 (*loq. rex Persarum*) quem *Aman* -is loco colimus.

3 *tribuitur ratione poetica quibusdam heroibus* (*in carm. epicis praeter* Hor.; *hoc usu poetico varias notiones subaudiri posse, maxime quaedam ad usum p. 674, 22sqq. descriptum spectare [e. g. l. 40], vix est monendum*): **a** *Aeneae* (*v. Knoche, Festschr. Snell, 1956, 97sqq.*): -r Aeneas (*cf.* Gloss. IV 457, 17 -r Ae.: dux et princeps): Verg. Aen. 1, 580. 699. 2, 2 (Serv. auct.: honoris hoc nomen est). 3, 716. 5, 130 Aeneas … -r (*seiunctim ut*: 8, 28 -r … A.). 5, 348. 12, 166 -r A., Romanae stirpis origo. *et saepius.* Hor. carm. 4, 7, 15. *al.* *nomine non addito*: Verg. Aen. 1, 555 -r optime Teucrum (Serv. auct.: mira laus, cum et -em et optimum dicit. Gloss.[L] I Ansil. PA 754 -r optime: rex summe). 5, 358 -r optimus. 5, 424 satus Anchisa … -r. 5, 603 sancto … -i. 5, 867. **b** *variis*: Verg. Aen. 7, 61 -r … ipse … Latinus (*seiunctim ut*: 7, 92 [Serv.: aut honoris est aut -r Laviniae]. 11, 469. *aliter p. 674, 27; sine nomine*: Verg. Aen. 7, 274. 593. 618). Val. Fl. 3, 565 -r … Tirynthius (*i. Hercules ut*: Stat. silv. 3, 1, 125 -r ipse loci … T.). Stat. Theb. 2, 199 Inachius -r (*i. Adrastus, de quo* 3, 346 verendus … -r ipse … Adrastus [5, 42]. 3, 387 altus … -r. 3, 682 verendi … -is [*sed respicitur filia*]). Ach. 1, 363 -r *Lycomedes.*

B *in vita privata et usu familiari*: **1** *tribuitur ei, qui velut -r servat, tuetur, consulit sim.* (*affinitatem, quae exstat cum exemplis p. 676, 6 allatis, vix negaverimus; sed illis notionem honorandi deesse putamus*): Plavt. Capt. 238 si te audeam, meum -em nominem (*cf.* Brvt.[?] Cic. ad Brut. 25, 5 W. licet … -em appellet Octavius Ciceronem). 239 secundum -em tu es -r proximus (444 tu mihi erus nunc es, tu patronus, tu -r. Ter. Ad. 456 tu es patronus, tu -r). Cas. 739 mi -r, mi patrone (*item voc.*: Rud. 1266 mi liberte, mi patrone potius, immo mi -r. Hor. sat. 2, 1, 12 optime. epist. 1, 7, 37 'rex'que '-r'que audisti [*ad Maecenatem*]. Petron. 98, 8 carissime. *al.*). Apvl. met. 1, 17, 4 comes ⌊et -r meus⌋ et frater meus (*del. edd., sed def. e. g. Augello, Studi Apul., 1977, 33sq.*). *al.*

2 *tribuitur hominibus aetatis provectae* (*cf. IA3b, ubi praevalet plur.*): **a** *explicationes*: Hier. in Matth. 23, 8–10 si hominem -em vocamus, honorem aetati deferimus *eqs.* Conc. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149A) 3, 242 (*verba Augustini*) honorificentiae causa -es appellamus eos, qui nos vel tempore vel meritis praecesserunt; … illud honoris est, ut quotidie senibus dicamus '-r'. **b** *exempla* (*non nisi sing.*): Plavt. Most. 952 erras …, -r (*item voc.*: Rud. 103 Trin. 878. 884 Ter. Haut. 459. Verg. Aen. 5, 533 *ad Acesten; cf. l. 72.* Stat. Theb. 7, 248. *nomine antecedente* Val. Fl. 8, 182 o Tiphy, … -r … venerande). Lvcil. 581 Pacilius … -r (*v. Krenkel ad l.; sim. iuxta nomen*: Verg. Aen. 5, 521 Acestes, qui … -r. CIL IV 2081 Colepius -r. *cf. p. 683, 65sq.*). Hor. epist. 1, 6, 54 *homines potentes salutans* 'frater', '-r' adde; ut cuique est aetas, ita quemque … adopta (*cf.* Capitol. Aur. 18, 1 cum … modo frater, modo -r, modo filius, ut cuiusque aetas sinebat, … diceretur). *al.* *accedit abl.*:

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

QVODV. prom. 1, 32, 44 l. 10 venerabilis ille senex ..., -r aetate, non generatione.

C *in re sacra*: **1** *paganorum*. *tribuitur sacerdotibus vel aliis personis sacratis*: -r *idem est qui et* sacerdos *infra l. 28. 41. 59. cf. l. 42 bis. 60; distinguitur* sacerdos CIL III 633 IV. VI 377 X 6435 XIV 65; *ceterum diversi sunt* quaestor CIL III 882, *duo* praefecti CIL III 4045, notarius CIL VI 406. 408, fratres CIL VI 406. 727. *perperam huc trahitur* LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 2, 11 *ubi* -r *a filio eiusdem nominis distinguitur* (*vix recte tract. supra vol. VIII 439, 70 s. v.* mater).

a *in cultu deorum variorum* (*abbrev.* pat CIL X 6435 XIV 37): *α de principe fetialium, sc.* -r patratus (NOT. Tir. 77, 81. GLOSS.[L] III Abstr. PA 71 -r p. [-r -um *pars codd., unde* I Ansil. PA 753]: sacerdos vel praepositus, id est -r foederum conficiendorum *eqs; sim. al.; de re v. Wissowa, Relig. u. Kult. d. Röm.,* [2]*1912, 550sqq., Latte, Röm. Religionsgesch., 1960, 121sqq.; litteris graecis πάτερ πατρᾶτος* PLVT. quaest. Rom. 62 [*sed perperam explicatur* -r patrimus]; *cf. sub bδ*): CIC. Caecin. 98 quem -r p. dedidit aut suus -r populusve vendidit (de orat. 1, 181 *bis.* 2, 137 *bis*). LIV. 1, 24, 4 cum -e p. populi Albani foedus ferire (*in eadem descriptione foederis faciendi*: 1, 24, 6 *bis.* 1, 24, 7). 1, 32, 11 quarum rerum ... condixit -r p. populi Romani Quiritium -i p. Priscorum Latinorum *eqs.* (*item describitur ritus belli indicendi*: SERV. Aen. 9, 52. 10, 14). CIL X 797 (*aet. Claud.*) Sp. Turranius ... -r p. populi Laurentis foederis ex libris Sibullinis percutiendi cum p(opulo) R(omano). SERV. Aen. 12, 120 fetiales et -r p., per quos bella vel foedera confirmabantur (*ibid.* foedera facturi vel bella indicturi). 12, 206 tenet sceptra Latinus, non quasi rex, sed quasi -r p. *β de principibus sim. variorum collegiorum* (*cf. A1d*): LEX colleg. Aesc. et Hyg. (CIL VI 10234 *a. 153*), 10 -i collegi (11. 12). INSCR. Année Épigr. 1938 n. 61 (*aet. Elagabali*) per ... Acacium sacerd(otem) et -em candidat(orum) *Iovis Dolicheni* (*de aliis inscr. similibus v. Colini, Epigraphica 1, 1939, 119sqq.*). CIL III 8147 *cultorum dei Heronis* (X 1874 cultor(um centuriae) Cornel(iae)). VI 377 deoru(m) omnium (*iungitur* sacerdos Silvani). X 6435 (*in cultu Bacchico ut*: XIII 8244). *al.*

b *in cultu Mithriaco significatur septimus vel supremus gradus mystarum* (*de re v. post alios Merkelbach, Mithras, 1984, 127sqq.*): *α* -r *ponitur per se* (*abbrev.* p CIL VI 749. 750. 752. 3727, pa CIL VI 31039, 4, pat CIL XIV 65, pp *pro* -bus CIL III 15184[5], 12): *epigraphica*: INSCR. Année Épigr. 1905 n. 25 (*a. 155*) G. Accio Hedychro pa⟨t⟩re (*de eodem l. 50* -r -um. *cf. ibid.* 1950 n. 199, 9 Proficentius -r dignissimus Mithrae [*de eodem* l. 3 -is sacrorum]). CIL IX 4109 (*a. 172*). VI 725 (*a. 181*) ⟨p⟩raes(idente) Domit(io) Marcellin(o) patr(e) (*de eodem* 726. 30821). 723 (*a. 184*). 2271 (*a. 209/11*) -r et sacerdos ... Mithrae (738, 6. 31045 XIV 63. 70. *cf.* VI 504 [*a. 376*] -r et hieroceryx. XIV 66 pat⟨e⟩r e⟨t⟩ an⟨tis⟩tes). III 15184[5], 12 (*a. 244*). VI 749 (*a. 357; item iuxta alium mystam, qui appellatur* -r -um: 750 *a. 358.* 752, 7 *a. 358/9*). CE 1529 A, 2 (*a. 377*) -r Invicti. *al., v. Vermaseren, Corp. inscr. et monum. relig. Mithr., indices vol. I 352 II 427.* *testatur scriptor*: HIER. epist. 107, 2, 2 specu Mithrae et omnia portentuosa simulacra, quibus corax, cryphius, miles, leo, Perses, heliodromus, -r initiantur. *β* -r -um (*cf. p. 683, 11; abbrev.* p. p. CIL VI 749. 750. 751[a.b]. 752. 2151; p. -um INSCR. Année Épigr. 1905 n. 26): INSCR. Année Épigr. 1905 n. 26 (= Dessau 9279, *a. 155; de eodem ac l. 37*). CIL VI 47 (*saec. IV?*) magister et -r -um (*cf. l. 57. 62*). 86 (*saec. IV?*). 749 (*a. 357; iuxta* -r, *v. l. 44*). 751[a] (*a. 358*). 510, 13/14 (*a. 376*) -r -um ... Mithrae (*sim. cum gen. dei*: 2151. 2540 INSCR. Année Épigr. 1953 n. 237). 751[b], 10 (*a. 376*). 1779, 8 (*a. 384*). XIV 403 sacerdoti ... M(ithrae), -i -um. *al., v. Vermaseren l. c.* *γ* -r sacrorum (*saepe cum gen. dei; abbrev.* p. s. CIL III 6128 VI 500, p. sc. CIL VI 1675): *testatur scriptor*: TERT. nat. 1, 7, 23 initiari volentibus mos est prius ad magistrum sacrorum vel -em adire (apol. 8, 7 -em illum s.). *praebent tituli*: CIL III 4800, 8 (*a. 239*) sacerdot(e) Licin(io) Marcello pat⟨re s.⟩ (*si recte suppletur*). VI 507 (*a. 313*). 509, 9 (*a. 370*). INSCR. Année Épigr. 1953 n. 238 (*a. 374*) -r et hieroceryx s. (CIL VI 500, 8 [*a. 377*] p. s. et h.). CIL VI 511, 9 (*a. 377*). 1675, 5 (*post a. 381*) mag(istro), p(atri) s(a)c(rorum) (*de eodem*: 31940, 4. *cf. l. 51. 57*). 31902 (*a. 385*). 1778, 10 (*a. 387*). *al., v. Vermaseren l. c.* *δ add. varia*: CIL II 2705 (= 5728, *litteris saec. III*) -em patratum leonem (V 5795. *v. Latte, Röm. Religionsgesch., 1960, 370 n. 2. aliter supra l. 11*). V 764 -r nomimus (*i.* νόμιμος). XI 5737 I 5 (*in catalogo cultorum*) Sentin(as) Ianuarius -r leonum.

2 *Iudaeorum* (*v. Schürer, Gesch. d. jüd. Volkes III*[4]*, 1909, 88sq.*): ITALA iud. 17, 10 (*Lugd.; ad Levitem iuvenilem*) esto mihi in -em et sacerdotem (*Vulg.* parens. *ad eundem*: 18, 19 [*ibid.*] eris nobis in -e et s. [VVLG. habeamus te -em]). COD. Theod. 16, 8, 4 (*a. 331*) hiereos et archisynagogos et -es synagogarum (INSCR. christ. Diehl 4892). INSCR. christ. Diehl 4884[a] Faustinus pat(er), nepus Fa(u)stini pat(eri)s, filius Viti ierusiarcontis (*i. gerusiarchontis; idem memorantur* 4893[a]. 4893[c]. 4939. *litt. gr.*: 4894. 4895). 4895 Λουγινι πατερις. 4895A pateri Celeriani (*gen.*). 4896[a] Iudati patir(is). 4937 Livio Dionysio -e et ⟨...⟩no gerusiarche *eqs.* INSCR. Année Épigr. 1966 n. 175 pateris Aniani (1982 n. 437). *fort. huc pertinet etiam* INSCR. christ. Diehl 4956 benem⟨e⟩moriae -r (*sine nomine*).

3 *Christianorum*: **a** *in ecclesia*: *α tribuitur eis, qui fidem exposuerunt vel ecclesiam instituerunt*: (I) *in universum* (*non nisi plur.; pauca selecta*): HIL. ad Const. 2, 5, 2 'usiam' simpliciter a -bus praesumptam (*cf.* SVLP. SEV. chron. 2, 43, 2 'usiae' verbum tamquam ambiguum et temere a -bus usurpatum). 2, 7, 1 synodo -um nostrorum (MARCELL. chron. II p. 84, 451 synodus. *cf.* COD. Iust. 1, 1, 8, 19 *concilia*). 2, 11, 2 -um fidei (*cf.* c. Const. 23 scripta a -bus fide. CANON. Turner I p. 330, 1 fides, quae a -bus nostris exposita est. *sim. al.*). c. Const. 24 nostra apud Nicaeam a -bus gesta. 27 -es nostros lacessis et in decreta eorum ... irrumpis (CONC.[S] II 2, 1 p. 23, 6 FACVND. defens. 2, 6, 26). AVG. c. Iulian. 2, 10, 34 p. 698 *Ambrosius aliique* quod a -bus acceperunt, hoc filiis tradiderunt (VINCENT. LER. 1, 1). SVLP. SEV. chron. 2, 42, 4 quae Nicaeae erant a -bus conscripta. CASSIAN. conl. 13, 18 tit. definitio -um (CONC. Araus. a. 441 [Corp. Christ. 148] l. 13 STAT. eccl. ant. [*ibid.*] p. 166, 41 FAVST. REI. spir. 1, 5 p. 108, 6. *al.*). VINCENT. LER. 28, 6 -um sententiae (MARCELL. chron. II p. 77, 430, 3 GREG. M. epist. 8, 4 p. 6, 27 FACVND. defens. 2, 6, 11. *al.*). exc. p. 103, 31 catholicorum -um ... traditio (CONC.[S] II 2, 1 p. 23, 6. *cf.* FVLG. RVSP. serm. 4, 1 l. 13 traditum ... tenemus a -bus). CONC. Thelense a. 418 (Corp. Christ. 149) p. 60, 38 apostolica[e] -um constitutione (CONC. Reg. a. 439 [Corp. Christ. 148] l. 4 CONC. Turon. a. 461 [*ibid.*] l. 100. *al.*). CONC. Araus. a. 441 (Corp. Christ. 148) l. 116 -um statuta (CONC. Arel. secund. [*ibid.*] l. 57 CONC. Turon. a. 461 [*ibid.*] l. 10. *al.*). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 9, 1 l. 5 G. ecclesiarum -es (GREG. TVR. Franc. 8, 2 p. 372, 15. COD. Iust. 1, 1, 8, 30 Romanae e. FACVND. defens. 4, 1, 8. *al.*). *et saepe.*

(II) *de certis -bus nomine laudatis*: *sing.*: GENNAD. vir. ill. 93 *Sidonius* catholicus -r et doctor habetur insignis. CASSIOD. inst. 1, 8, 13 -r Hieronymus (in psalm. praef. l. 119 in psalm. 110, 3 l. 87. 112 l. 114). 2, 5, 10 -r Augustinus (2, 7, 4 in psalm. 21, 17 l. 411. 76, 2 l. 31. *al.*). in psalm. 67, 34 l. 676 Leo -r apostolicus. 138 praef. l. 12 -i doctissimo Hilario. EDICT. imp. Iust. de fide p. 79, 8 -r Cyrillus (p. 79, 23. 81, 15. GREG. M. epist. 9, 147 p. 146, 2 beatum C. -em catholicum). *al.* *plur.*: CASSIOD. in psalm. 44, 10 l. 275 doctissimi -es Augustinus et Hieronymus. CAES. AREL. serm. 1, 15 p. 13, 24 sanctus Elarius, ... Ambrosius, ... Augustinus vel reliqui -es. LICINIAN. epist. 1, 2 (= Greg. M. epist. 1, 41[a] p. 59, 12) sancti antiqui -es ... Hilarius, Ambrosius, Augustinus, Gregorius.

β pro appellatione sollemni tribuitur clericis certorum graduum: (I) *episcopis*: Ⓐ *loquuntur vel scribunt clerici* (*saepius significatur decessor vel is, qui baptizavit vel doctrina christiana imbuit, ut exempla ad IIIA3 pertineant; sed nec hos colores nec alios, qui ex mutua familiaritate clericorum accedunt, ubique diiudices a notione honorifica, quae nobis praevalere videtur; afferuntur selecta*): GAVDENT. serm. praef. 4 G. apostolici ... viri, -is nostri Filastrii (*sc. qui praecedit in episcopatu; de eodem* 16, 8 -is mei F. 21, 1 beato -i nostro F. *sine nomine*: 21, 10). 16, 2 beatus -r Ambrosius (16, 9 PAVL. NOL. epist. 3, 4. *sine nomine*: GAVDENT. serm. 20, 1). RVFIN. apol. ad Anast. (*papam*) 7 l. 5 sancte ac venerabilis et beate -r. hist. praef. p. 951, 6 venerande -r Chromati (*ad episc. Aquileiensem, qui Rufinum baptizavit; de eodem* p. 957, 4 -is religiosi). PAVL. NOL. epist. 3 tit. domino merito honorabili et beatissimo -i Alypio (*episc. Tagastensi ut* 3, 6). 45 tit. unice nobis unanimo ac venerabili ... -i, fratri, magistro Augustino episcopo (TIMAS. Aug. epist. 168 OROS. apol. 3, 2. 31, 3 hist. 1 praef. 1. 7, 43, 19. *sine nomine*: TIMAS. *l. c.* PROSP. Aug. epist. 225, 7 p. 465, 18 papa beatissime, -r optime). AVG. epist. 21 tit. domino beatissimo et venerabili ... -i Valerio episcopo (*Aug. presbyter ad episcopum suum; cf.* 213, 4). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 161, 14 nec -is senectam miseratus (*cf. l. 11* qui eum presbyterum ... constituit). EPISC. Istr. Greg. M. epist. 1, 16[a] p. 19, 6 (= Conc.[S] IV 2 p. 133, 43) -em et archiepiscopum nostrum (*sc. Severum ut ibid.* p. 19, 24 [= Conc.[S] IV 2 p. 134, 18]). *al.* Ⓑ *loquuntur vel scribunt laici*: EDICT. imp. Honor. Theod. Aug. epist. 201, 2 (*bis*) -r carissime atque amantissime (*ad Aurelium episc.*). AVELL. p. 715, 5 sancto ... -i Hormisdae urbis Romae pontifici Iustinianus. GREG. TVR. Franc. 8, 2 p. 372, 8 (*rex Francorum episc. quendam vituperans; sim.* p. 372, 16 sanctissimi -es). COD. Iust. 1, 2, 16 pr. (*a. 477*) beatissimus ac religiosissimus episcopus, patriarcha, nostrae pietatis -r Acacius. 1, 1, 8, 8 -em honorantes vestram beatitudinem (*ad Iohannem papam ut*: 1, 1, 8, 24 sancte ac religiosissime -r). NOVELL. Iust. app. 3 sancte ac religiosissime -r (*ad metropolitam*). GREG. M. dial. 1, 10, 14 rogo te, -r, *eqs.* (*Gothus quidam ad episcopum, qui dixerat* 1, 10, 13 non audis -em tuum).

(II) *presbyteris*: HIER. epist. 17, 3, 1 venerabilis et sancte -r. SEDVL. epist. 1 p. 1, 1 sancto ac beatissimo -i Macedonio presbytero (FERRAND. epist. 9. 11 INSCR. Année Épigr. 1937 n. 155). 1 p. 1, 3 (*ad eundem ut*: p. 3, 8. 5, 2). CE 1382, 11 (*a. 555*). GREG. M. dial. 1, 12, 1. 3, 37, 11. 4, 57, 6.

(III) *stilistica quaedam*: Ⓐ *determinationes notabiliores*:

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Hil. Arel. vita Honorat. 1 l. 6 ecclesiae huius antistes, virtute, sacerdotio, nomine Honoratus -r (Inscr. christ. Diehl 1050B, 15 meritis et n. -es. *cf.* Salv. epist. 9, 1 per institutionem discipulo, per amorem filio, per honorem -i). Conc. Thelense a. 418 (Corp. Christ. 149) p. 58, 3 -r primae sedis (*item gen.*: Verec. in cant. 3, 3 l. 8D. sacerdotalis ordinis). Greg. M. epist. 5, 44 p. 343, 2 qui non solum -r, sed etiam generalis -r in mundo vocari appetis (*ad Iohannem episc. Constantinopol., de quo epist. 5, 39 p. 327, 10* universalem episcopum). Ⓑ *in lusu verborum cum* Petrus: Pavl. Nol. epist. 20, 6 p. 147, 23 (*ad Delphinum episc., qui Paulinum baptizavit*) te non solum -em, sed et Petrum nobis esse factum. Ven. Fort. carm. 3, 13[d], 1. Ⓒ *forma* -r -um (*cf. supra p. 681, 12 et 48sqq.*): Sidon. epist. 6, 1, 1 tu, -r -um et episcopus episcoporum *eqs.* (*ad Lupum episc. Trecensem*). Avell. p. 522, 10 -i -um comministro ac principi episcoporum Hormisdae (*de eodem papa*: p. 528, 11. 14. 17. p. 616, 3 -i -um H. archiepiscopo universali ecclesiae. p. 673, 26. p. 710, 26 -i -um archiepiscopo et patriarchae H.). Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 222, 8 episcopo -i -um et archiepiscopo (*episc. Constantinopol.*). Ⓓ *plur. reverentiae* (*v. Hofmann-Szantyr 20*): Avell. p. 497, 27 sanctissimi et beatissimi -es (*ad papam ut*: p. 618, 2 domini sancti, beati apostolici -es. Cassiod. var. 11, 2, 1 beatissimi -es [*v. Fridh, Études crit. et synt. sur les Variae de Cassiod., 1950, 35sq.*]). Epist. Austras. 45 p. 151, 2 -es ... omnium dignitatum (*ad patriarcham Constantinopol.*). Greg. M. epist. 8, 29 p. 31, 20 loco ... mihi fratres estis, moribus -es (*ad episc. Alexandrinum*).

b *in vita monastica* (*v. Lorié, Spiritual Terminology in the Lat. Transl. of the Vita Antonii, 1955, 58sq.; afferuntur selecta*): *α tribuitur his, qui vitam monasticam instituerunt vel monachis sacramenta ministrant*: Hier. epist. 54, 5, 4 clericos, qui -es sunt monachorum (*seq.* per quem *ordinem sacerdotum monachus* factus est Christianus. Cassiod. inst. 1, 5, 2 p. 22, 16 Antonius -r m.; *aliter sub β*). Orsies. doctr. 13 p. 117, 12B. -r noster *Pachomius* (*de eodem in tit. libr.* p. 13, 2 praecepta -is n. P. p. 77, 3 epistula -is n. P.; *de aliis*: p. 105, 1 Theodori. p. 109, 1 Orsiesii. Bened. reg. 73, 5 Basilii. *plur. ibid.* 18, 25. 48, 8 -es n. et apostoli). Cassian. inst. praef. 3 instituta monasteriorum ..., ut ... nobis a -bus tradita sunt (Regvla mag. 34, 2 -um i. Bened. reg. 73, 5 collationes -um et i. *cf.* Cassian. inst. 2, 2, 2 constitutionem. *ibid.* institutionibus [Ps. Evseb. Gallic. hom. 72, 13 l. 163G. Caes. Arel. reg. virg. 65 p. 119, 23]. Caes. Arel. reg. virg. 1 p. 102, 3 statuta). 1, 2, 4 *regulas* innumerositas sanctorum -um ... propagavit (*cf.* 3, 4, 3 vetustissimas regulas -um [Bened. reg. 73, 5]). *al.* *β tribuitur ei, qui monasterio praeest, fere i. q. abbas* (*distinguitur* praepositus, *e. g. l. 46. 50. 59, vel* secundus, *l. 58; praeest monasterio virginum l. 47. 55*): Hier. epist. 22, 33, 2 Macarius ... et Pambos et Isidorus et ceteri, quos -es vocant *monachi Nitriotae* (22, 35, 2 medius, quem -em v. *coenobitae. cf.* Avg. mor. eccl. 1, 31, 67 quem -em appellant). 22, 35, 6 -i omnium *coenobitarum.* reg. Pachom. praef. 2 *monachi Tabennenses* habent per singula monasteria -es ... et singularum domuum praepositos. praef. 6 ad -em monasterii (*al., v. vol. VIII 1404, 36sqq.*; monasterii *virginum*: Hier. reg. Pachom. 143 p. 51, 13; multorum monasteriorum -r: Rvfin. hist. mon. 2 p. 405[B] Greg. M. dial. 1, 4, 1 Pallad. hist. mon. II 10 p. 362[C]). 58 p. 31, 9 cui -r praeceperit (*cf.* 118 p. 45, 5 iussione -is [Greg. M. dial. 1, 4, 6 Regvla orient. 11]. 158 p. 58, 5 praepositus nihil faciet nisi quod -r [monasterii *add. cod. unus*] iusserit [Pavl. Steph. reg. 5 Caes. Arel. serm. 235, 1 p. 890, 3]. Greg. M. dial. 2, 7, 2 -is sui imperium). *al.* Rvfin. hist. mon. 3 p. 407[C] -em trium milium circiter monachorum (Cassiod. hist. 8, 7, 3 Greg. M. dial. 1, 1, 3 [*aliter l. 27*]. *cf.* Greg. M. epist. 9, 12 p. 49, 19 servorum dei. Vita Caes. Arel. 2, 26 p. 336, 17 *ancillarum dei*). Regvla mag. 61, 2 domine -r (*ad abbatem ut*: Greg. M. dial. 1, 2, 9. 10. 11. 1, 4, 4. 6. 7. 9. *al.*). Greg. M. dial. 2, 22, 1 deputatis fratribus -em constituit et quis eis (ei *var. l.*) secundus esset ordinavit (2, 22, 2 eidem servo dei, quem illic -em constituerat, atque eius praeposito). *al.*

III *translate* (*cf. p. 679, 34*): **A** *servata vi procreantis significatur is, qui quasi spiritaliter genuit*: **1** *de principe cuiusdam artis, doctrinae, nec non vitii sim.*: **a** *sine determinatione*: Lvcr. 3, 9 tu, -r, es rerum inventor (*ad Epicurum, cf.* Petron. 132, 15 vers. 7 -r veri doctus Epicurus [*de textu et interpretatione v. Raith, Wien. Stud. 4, 1970, 138sqq.*]). Hor. sat. 1, 3, 126 -r ... Chrysippus. epist. 1, 19, 7 Ennius ipse -r (*sc. poetarum Romanorum ut*: Prop. 3, 3, 6 Ser. Samm. 706). Tert. monog. 6, 3 illum *Abraham* -em agnoscere ..., siquidem secundum fidem filius eius es *eqs.* Iren. 1, 31, 3 a talibus matribus et -bus et proavis *ortos Valentinianos.* *al.*

b *accedunt determinationes*: *α gen. rei, quam quis docuit vel invenit*: Cic. de orat. 2, 10 -r eloquentiae *Isocrates.* leg. 1, 5 Herodotum -em historiae. Tert. anim. 33, 8 *Homerus* -r habitus liberalium disciplinarum. cult. fem. 2, 2 l. 46 -r fidei Abraham (*de eodem*: adv. Marc. 5, 3 p. 578, 18 resurr. 18 p. 50, 23 Pavl. Nol. epist. 13, 4 p. 87, 4. 6. *al.; plur.*: Pavl. Nol. epist. 14, 2 p. 108, 13 *de patriarchis.* Avg. serm. 231, 1, 1 *de apostolis*). Iren. 1, 9, 5 -es huius fabulae. 3, 4, 3 eius *sententiae* et -r et antistes (Arnob. nat. 2, 10). Arnob. nat. 4, 11 o -es novarum religionum, ... potestatum. Evanth. de com. 1, 5 Thespis tragoediae primus inventor et comoediae veteris -r Eupolis. Rvfin. hist. 2, 14, 1 talium malorum -em et auctorem *Simonem.* 5, 28, 6 princeps et -r ... impietatis. *al.* *β pron. poss. vel gen. pers. eorum, qui principem sequuntur*: Cic. nat. deor. 3, 23 -r iste Stoicorum (*sc. Zeno. cf.* Arnob. nat. 2, 9 p. 75, 6 Aristoteli Peripateticorum -i). Itala Rom. 4, 11 (cod. e = Vvlg.) -r omnium credentium per praeputium *Abraham* (Ps. Orig. hom. in Matth. 1, 6 p. 245, 11. *de eodem cum respectu fidei*: Itala Rom. 4, 16 [cod. e = Vvlg.] omnium nostrum. Tert. adv. Marc. 5, 3 p. 578, 14 multarum nationum [p. 578, 18 monog. 6, 5. *al.*]. monog. 6, 1 [*v. infra*]. 6, 2. Iren. 4, 21, 1 eorum, qui ex gentibus credunt in Christum Iesum. *al.; aliter p. 674, 46*). Tert. monog. 6, 1 sit nunc -r noster Abraham: sit et Paulus (*affert* I Cor. 4, 15 *l. 00; sim. de apostolis*: Max. Tavr. [?] serm. 66 p. 663[D] [*de Petro et Paulo ut ibid.* p. 664[D]]. Verec. in cant. 2, 18 l. 14D. apostoli -es eorum. 4, 2 l. 59 *prophetae et apostoli*). Iren. 2, 13, 10 -es eorum *Valentinianorum,* falso cognominati Gnostici (*cf.* 3 praef. haereticorum. Ambr. fid. 3, 16, 132 -is vestri *Arii.* paenit. 1, 3, 10 -em vestrum *Novatianum. sim. al.*). Ambrosiast. in Col. 1, 11/13, 2 *Adam* -r omnium peccantium. *al.*

2 *de auctore librorum vel carminum*: Ov. trist. 3, 1, 66 (*loq. liber*) quaerebam fratres, exceptis ... illis, quos suus optaret non genuisse -r (parens *var. l.*). Mart. 1, 66, 7 virginis -r chartae (*i. auctor libri non iam editi*). Avson. 399, 4 p. 229P. Paule, Camenarum ... alumne quondam, nunc -r *eqs.* (*ad carmina quaedam Pauli referendum videtur*).

3 *de quolibet doctore rerum spiritalium* (*explicatur* Iren. 4, 41, 2 qui ... ab aliquo edoctus est verbo, filius docentis dicitur et ille eius -r): Itala I Cor. 4, 15 (cod. e = Vvlg.) si ... decem milia paedagogorum habeatis in Christo, sed non multos -es: nam in Christo Iesu ... ego vos genui (Hier. epist. 65, 14, 6 euangelica ... doctrina). Gavdent. serm. 16, 4G. spiritalium -um (Cassian. inst. praef. 8. Alc. Avit. hom. 6 p. 110, 20 s. mihi a baptismo -r Mamertus sacerdos [*opp.* -r carnis meae]. Epist. Merov. 8 p. 447, 36. *al.*). Hier. epist. 39, 2, 2 *Blesillae me* -em esse spiritu, nutricium caritate (60, 7, 3 tu, et avunculus et episcopus, hoc est et in carne et in s. -r). hom. Orig. in Luc. 20 p. 122, 14 episcopo, qui mihi a deo constitutus est -r. Pavl. Nol. epist. 4, 3 p. 21, 19 (*ad Augustinum*) si maturitatem ingenii tui et sensuum *consideras,* -r mihi es, etsi forte sis aevo iunior *eqs.* Avg. conf. 8, 2, 3 -em in accipienda gratia. *al.*

4 *de eo, qui aliquem e baptismo suscepit i. q. sponsor* (*cf. Tert. bapt. 18; sermone medii aevi dicitur* patrinus): *de re v. Bastiaensen, Vocab. liturg. dans l'Itin. d'Égérie, 1962, 17sqq.; cognatio spiritalis, quae fit inter sponsorem et baptizandum (cf. Cod. Iust. 5, 4, 26, 2), illustretur paucis exemplis, in quibus baptizandus appellatur* filius: *Ennod. epist. 9, 28, 3 p. 250, 2* spiritalis f. *Greg. Tur. Franc. 5, 18 p. 222, 3* quem *f.* de lavacro ... excepi (*Caes. Arel. serm. 200, 6 [v. l. 58]. 204, 3* de sacro fonte ... spiritaliter. *reg. mon. p. 150, 30* de baptismum). *p. 222, 18* f. ... spiritalis ex lavacro (*6, 17 p. 286, 14. cf. Conc. Autiss. a. 561–605 [Corp. Christ. 148A p. 268] n. 25 l. 78* de baptismo). *ceterum cf.* parens *p. 361, 67sqq. et* mater *vol. VIII 439, 80sqq.* *exempla* (*certiora; potius ad sacerdotem baptizantem pertinent e. g. p. 682, 49. 683, 10*): Peregr. Aeth. 45, 2 *baptizandi* si viri sunt, cum -bus suis veniunt (*v. Bastiaensen loco cit*). 46, 1. 5. Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 4 l. 11 diaconus simulque -r mihi et doctor symboli ac fidei. Ennod. dict. 13, 1 p. 467, 10 (*antea*: ego sum, cui Paterium filium ... sacri fontis alvus effudit: ego in animae eius secunda nativitate ... sum genitor. *cf. carm. 2, 36*). epist. 8, 21, 1 p. 214, 5. 9, 6, 3 p. 232, 25. Greg. Tvr. Franc. 9, 8 p. 421, 9 episcopum, qui erat regis -r ex lavacro (Epist. Austras. 5 p. 116, 34). Regvla Tarnat. (Rev. Bénéd. 84, 1974) 3, 2 spiritalem ... fieri -em (*aliter sub 1*). Caes. Arel. serm. 200, 6 p. 769, 4 tam illi qui excipiunt quam qui excipiuntur, id est tam -es quam filii *eqs.*

B *obscurata quodammodo vi procreantis, sc. de eo potius, qui tuetur, fovet sim.*: Catvll. 21, 1 Aureli, -r esuritionum (*pro opprobrio dictum, affinitatem quandam inter Aurelium et e. significans; sed viri docti de interpretatione ambigunt*). Mart. 12, 53, 10 huic semper vitio -r fuisti (*i. avaritiam tamquam filium fovisti*).

IV *metonymice* *de -is habitu, statu, specie sim.* (*de re v. Hofmann-Szantyr 751; sing. praeter p. 685, 2. 13; exempla potiora; cf. p. 671, 41*): **A** *respicitur amor -is*: Ov. met. 12, 30 pietatem publica causa rexque (resque *var. l.*) -em vicit (*de Agamemnone ut*: 13, 187 in rege tamen -r est). Val. Max. 5, 8, 1 *Brutus* exuit -em, ut consulem ageret (Boeth. cons. 4 carm. 7, 6 *de Agamemnone. cf.* Clavd. 7, 157 indue mente -em). 5, 10, 3 unius diei lucem inter calamitosum -em et strenuum consulem ... partiri (6, 5 ext. 3 se inter misericordem -em et iustum legislatorem). Clavd. 18, 442 (*de Bruto*) misero civem praeponere -i. **B** *usu vario*: Val. Max. 9, 1, 9 *Catilina* eodem ... animo civem gerens, quo -em egerat, *sc. filium interficiens* (9, 13 ext. 4 Qvint. decl. 376, 5. *item aguntur partes -is*: Capitol. Maximin. 6, 3 ut ... -em militibus praeberet. Clavd. 8, 294 civem -emque

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

geras. Alc. Avit. carm. 6, 507 *Eugenia* -em complens [*i. officium abbatis*]). Qvint. decl. 278, 5 -es ... non tantum natura et illo initio continentur (*'notio -um' vel 'nomen -um' Wahlén, Stud. crit. in decl. min., 1930, 49. sim. de statu eius, qui liberos habet*: Avg. vera relig. 26, 48 [*v. Hensellek, Sitz. Ber. Wien. Ak. 376, 1981, 25*]. Mar. Victor aleth. 3, 556 accelerare -em cupit Abram). Plin. epist. 4, 2, 1 si -em non referret *puer* (*i. mores -is; cf. p. 689, 63*). 5, 16, 9 quae *filia* non minus mores eius quam os vultumque referebat totumque -em mira similitudine exscripserat (*i. speciem -is ut*: Clavd. 8, 518 quantus in ore -r radiat. 22, 348 infans ore ferens -em. carm. min. 4, 12 *si* portassent ... membra *Minotauri* -em). Paneg. 4, 3, 5 *Constantinus minor* (*puer quinque annorum*) iam consulatum, iam venerationem sui, ˌiam -emˌ (*om. codd. det.*) sentiens *eqs.* (*respicitur fort. honor senatorius*). Evcher. laud. her. 42 *sancti senes* Aegyptios -es Galliis nostris intulerunt (*i. vitam et regulam -um Aegyptiorum*).

caput secundum: ***de deis,*** *daemonibus* (*de Messia, Christo v. IIB3, de idolo IIB4*): **I *usu paganorum*** (*saepe invenitur apud poetas, qui vocem poeticam q. e.* genitor *hoc usu raro adhibent, v. vol. VI 2, 1820, 29sqq.; inter casus longe praevalent nom. et voc., aliter maxime l. 54. 75sq. p. 686, 19sqq.; deos liberorum genitores v. supra, sed retinere maluimus quaedam ancipitia, quibus nomen dei vel determinationes sollemnes accedunt, e. g. l. 41. 64*). *usum testantur vel explicant* (*de singulis deis v. infra*): Lact. inst. 4, 3, 11 omnem deum ... -em nuncupari, non tantum honoris gratia, verum etiam rationis, quod et antiquior est homine et quod vitam, salutem, victum praestat ut -r *eqs.* Serv. Aen. 1, 699 omnium deorum epitheton est (*cf.* Serv. auct. 1, 155 veteres omnes deos -es dicebant). *sim. al.*

A *de Iove* (*in veriloquio*: Cic. nat. deor. 2, 64 iuvans -r [*v. vol. VII 2, 745, 83sqq.*]. Varro ling. 5, 66 [*de* Diespiter *v. Onom. III 149, 84sqq. 150, 7sqq.*]. *explicatur ratio*: Varro rust. 1, 1, 5 I. -r appellatur, Tellus terra mater. Ov. met. 15, 860 -r est et rector uterque *I. et Augustus*): **1** *accedit gen. vel pron. poss.* (*cf. l. 48; potius generaliter dictum nobis videtur p. 686, 59*): Liv. Andr. carm. frg. 2 -r noster, Saturni filie. Enn. ann. 175 divum -r atque hominum rex (*al. v. vol. V 1, 1652, 38sqq. 57sqq.; cf.* Enn. ann. 580 divumque hominumque [581. *al.*]. Verg. Aen. 10, 875 deum [Ciris 269. Ov. met. 2, 848 rectorque. *al.*]). 192 Olympi (*nisi voc. adi.*). Acc. trag. 209 caelestum (Sil. 3, 137). Cic. carm. frg. 7, 12 caeli. Verg. Aen. 6, 780 superum ([*nisi de Marte,* superum *aliter iungendo*]. Germ. frg. 2, 17 Lavs Pis. 152 Mart. 9, 20, 9). Hor. carm. 1, 12, 49 gentis humanae -r atque custos. Ov. met. 9, 245 populi *deorum* ... rectorque -rque. Sen. Herc. O. 1587 rerum (Clavd. carm. min. 26, 83. *cf. p. 686, 63*). *al.*

2 *accedit adi.* (*notabiliora*): Naev. carm. frg. 14 -em suum supremum optumum appellat *Venus* (Pacvv. praetext. 1 [*si recte explicat Ribbeck*]. Stat. Theb. 3, 305). Enn. ann. 192 -r optime Olympi (Lvcil. 20 *p. 686, 29.* Ov. met. 7, 627 Val. Fl. 4, 65 Homer. 572 Mart. 14, 180, 1. *cf.* Naev. *supra*). Cic. carm. frg. 11 (de consul.), 36 altitonans. Lvcr. 5, 399 omnipotens (*al. v. vol. IX 2, 605, 4sqq.*). Verg. Aen. 1, 665 summi (Val. Fl. 5, 622 Stat. Theb. 9, 22 Mart. 9, 1, 5. 9, 65, 10. *al.; cf. p. 686, 48*). 4, 238 magni (9, 495 divom. Ov. met. 7, 617 Val. Fl. 5, 644 Stat. Theb. 8, 715). 4, 372 Saturnius (Ov. met. 1, 163 Homer. 223). Prop. 4, 1, 7 Tarpeius (Sil. 4, 48 Stat. silv. 4, 3, 161 Mart. 9, 101, 24). Stat. Theb. 7, 84 altus (11, 119). 11, 207 aetherius (silv. 3, 1, 108. 186 Mart. 9, 35, 10. *al.*). *al.*

3 *sine tali determinatione* (*saepe accedit* ipse, *v. vol. VII 2, 342, 6sqq.*): **a** *nomen Iovis artius coniungitur*: Plavt. Men. 1025 per Iovem ... -em. Cic. carm. frg. 30, 1 -r ipse Iuppiter. Hor. sat. 2, 1, 42 o -r et rex Iuppiter. Liv. 1, 18, 9. 2, 45, 14 Fronto p. 15, 3 v. d. H. Paneg. 9, 10, 2. **b** *cetera exempla*: Catvll. 64, 21 tum Thetidi -r ipse iugandum Pelea sensit (*26* Iuppiter ipse). Lvcr. 6, 398 -is ... telum (*cf. de deo fulminis, tempestatis sim.*: Verg. georg. 1, 283 ter -r ... disiecit fulmine montes. 1, 328. Aetna 57 magno tonat ore -r. Hor. carm. 1, 2, 2 iam satis ... nivis atque ... grandinis misit -r *eqs.* 3, 29, 44. Prop. 4, 3, 47 [*nisi aliter explic.*]. Sen. Ag. 802 Val. Fl. 2, 23. 199 Sil. 1, 537. 15, 144 Stat. Theb. 7, 406. 11, 68. *al.*). Verg. georg. 1, 121 -r ipse (*125* Iovem). 1, 353 Aen. 2, 617. 2, 691 (*689* Iuppiter; *sim.* 5, 690). 7, 558 (*loq. Iuno*) -r ille ..., summi regnator Olympi. 10, 18 (*loq. Venus*) o -r, o hominum rerumque aeterna potestas. Aetna 61 (*54* Iuppiter). Tib. 1, 3, 51 (*49* Iove). 1, 4, 23 gratia magna Iovi: vetuit -r ipse *eqs.* Germ. frg. 4, 12 (*1* Iuppiter). *al.*

B *de aliis deis*: **1** *sine determinatione*: **a** *nomine indicato significantur* (*v. et passim sub 2*): *α Bacchus, Liber: testimonia*: Lact. inst. 4, 3, 12. Serv. georg. 2, 4 -r licet generale sit omnium deorum, tamen proprie Libero semper cohaeret *eqs.* Macr. Sat. 1, 19, 3 Romani utrumque *Liberum et Martem* -is appellatione venerantur *eqs. cf.* Plvt. quaest. Rom. 104. *exempla*: Enn. scaen. 123 Bacchus -r (Hor. carm. 1, 18, 6. 3, 3, 13 Ov. met. 13, 669. *nomine longius antecedente*: Tib. 2, 3, 66 Prop. 3, 17, 2. *al.*). Lvcil. 21 (*p. 686, 30*) Liber ... -r (Cic. Verr. II 4, 128. CIL I² 2289 Leiberi patrus. 2290 Varro rust. 1, 2, 19 Hor. epist. 2, 1, 5. *et persaepe in variis casibus; ordine inverso*: Cvrt. 8, 5, 8. 11. 17. 8, 10, 1. 9, 10, 24. *al.; metonymice pro 'vinum'* Val. Max. 2, 1, 5. *plur.* Avg. civ. 18, 12 p. 270, 32 D. plures fuisse dicuntur ... L. -es). Verg. georg. 2, 4 -r o Lenaee (2, 7. *ordine inverso*: Lygd. 6, 38 Ov. met. 11, 132 Colvm. 10, 430). Aen. 4, 58 Lyaeo (Sil. 7, 201). Ov. ars 1, 567 Nyctelium. *β Ianus* (*testantur* Gell. 5, 12, 5 Lact. inst. 4, 3, 12. Macr. Sat. 1, 9, 15 -em quasi deorum deum): Cato agr. 134, 2 Iane -r (134, 3 Lvcil. 22 Verg. Aen. 8, 357 Hor. epist. 1, 16, 59 Sen. apocol. 9, 2 Plin. nat. 36, 28 Ivv. 6, 394. *et saepe*). Hor. sat. 2, 6, 20 Matutine -r. *γ Mars* (*testantur* Gell. 5, 12, 5. Serv. auct. Aen. 3, 35 apud pontifices Mars -r dicitur. Macr. Sat. 1, 19, 3): Cato agr. 141, 2 Mars -r (141, 3. 4 *bis.* Lvcil. 21 [*l. 30*]. Prop. 3, 4, 11 Ov. ars 1, 203. 2, 563. fast. 5, 465 Liv. 3, 61, 5. 8, 9, 6. *et saepe*). Verg. Aen. 3, 35 Gradivum (Epiced. Drusi 23 Stat. Theb. 3, 11). 12, 180 Mavors (Val. Fl. 6, 178. *ordine inverso*: Stat. Theb. 9, 841. 12, 733). *δ Apollo*: Verg. Aen. 3, 89 (*85* Thymbraee). Val. Fl. 5, 18 (*17* Apollo). Sil. 4, 526 -r ... Phoebus (Stat. silv. 1, 6, 1. *al.*). Stat. Theb. 7, 779 Cirrhaee (silv. 3, 1, 141). silv. 5, 1, 114 Delius.

ε varii dei (*notabiliora selecta; alia v. e. g. apud Carter, Epitheta deorum, 1902, 138*): CIL I² 385 Alb(en)si -e (*v. vol. I 1484, 27; sim. de patrono loci*: CIL IX 4676 -i Reatino. XI 3710 -is Pyrgensis). 392 Erine -e (*dat., numen aliunde ignotum*). Plavt. Merc. 834 familiai Lar -r. Enn. ann. 54 -r Tiberine (Verg. georg. 4, 369 Epiced. Drusi 221 Liv. 2, 10, 11. *al.; cf.* Verg. Aen. 8, 540 Thybri -r [10, 421. *al.; ordine inverso*: Sil. 1, 606 Stat. silv. 1, 6, 100]). 113 o Romule, ... o -r, o genitor *eqs.* (Liv. 3, 17, 6 R. -r. Flor. epit. 2, 4, 5. *al.; cf.* Enn. ann. 117 Quirine -r [Lvcil. 22 Liv. 5, 52, 7. *ordine inverso*: Verg. Aen. 6, 859 Sil. 8, 646]. Ov. fast. 4, 23 -r Iliades). frg. var. 78 Dis -r (Diis -r *vel* Dis-, Diespiter *trad.; saepe, v. Onom. III 189, 26sqq. 190, 66sqq.; cf.* -r Pluton: Verg. Aen. 7, 327 [Serv.: venerationis est -r]. CE 1829, 4). Lvcil. 20sqq. (*in deorum consilio*) ut nemo sit nostrum, quin aut -r optimus divum aut Neptunus -r, Liber, Saturnus -r, Mars, Ianus, Quirinus -r siet ac dicatur. Acc. trag. 335 Oceani ... -is (Ciris 392 Epiced. Drusi 438. *al.*). CIL I² 1439 Veidiovei -ei. 1460 Turpeno patr⟨i⟩. Varro ling. 7, 45 Falacer -r (*cf. l. 50*). Lvcr. 1, 250 Aether (*cf. vol. I 1152, 40sqq.; sim.* Tert. nat. 2, 12, 31 Caelum [apol. 10, 9. *cf. l. 51*]). Verg. Aen. 5, 14 -r Neptune (5, 863 Sen. Ag. 553 Oed. 266. *al.; cf. l. 30*). 7, 792 -r Inachus (*al.*). 8, 454 -r ... Lemnius (*i. Vulcanus, cf.* Verg. *sub b et* Mart. 5, 7, 7 Vulcane, ... parce, ... -r). 12, 703 -r Appenninus. Hor. epod. 2, 21 -r Silvane. *al.*

b *nomen dei deest* (*v. quae supra p. 685, 20 monuimus*): Verg. Aen. 8, 394 *Vulcanus.* Ciris 72 ipse -r (*i. Neptunus ut*: Val. Fl. 1, 651. 4, 132. Sil. 15, 161 dive tridentipotens, ... da, -r). Prop. 4, 11, 18 det -r hic umbrae mollia iura meae (*sc. Pluto*). Ov. ars 1, 548 *Satyri ad Silenum*: surge, -r! (senex, puer *var. ll.*). met. 1, 545 *Daphne ad Peneium*: fer, -r ... opem! 11, 633 *Somnus.* fast. 3, 761 (*Liber ut* 3, 789). Val. Fl. 2, 256 *ad Bacchum. al.*

2 *accedunt determinationes*: **a** *adi. sim.* (*notabiliora; a nominibus propriis derivata sub 1 afferre maluimus*): Plavt. Cist. 514 (*loq. Alcesimarchus perturbatus, deorum rationes confundens*) Saturnus eius *Iunonis* patruus et summus -r *eqs.* (*si fide dignus cod. A; hinc e coni. fort. probanda 516, ubi* Iuppiter *codd.; cf. p. 685, 46*). Acc. trag. 240 o Dionyse, -r optime (Mart. 12, 62, 7 *ad Saturnum*). Varro ling. 5, 84 a divo -e Falacro. frg. Non. p. 197, 6 -r magnus, mater magna his sunt Caelus, ⟨Tellus⟩ (Sen. Phaedr. 717 *de Neptuno* [*vix de Oceano ut putat Grimal, 1965, ad l.*]. *al.*). Verg. georg. 2, 325 -r omnipotens ... Aether (Aen. 11, 789 *ad Apollinem.* Stat. Theb. 4, 383 o. Nysaee -r). Ov. fast. 2, 481 armipotens (*sc. Mars*). Colvm. 10, 200 -r aequoreus (*de Oceano, nisi et hic ad Neptunum referendum ut* Val. Fl. 1, 193 Stat. Theb. 6, 529). Mart. 10, 28, 7 (*ad Ianum*) sancte -r (CE 1504 A, 12 [*saec. II*] s. -r Priape [*ibid.* B 32, C 52. *al.; cf. l. 64*]). *al.*

b *gen.*: Pacvv. trag. 91 omnium ... idem est -r *Aether* (Cic. rep. 1, 56 ut rex putaretur unus esse in caelo, qui ... et rex et -r haberetur o. Apvl. mund. 30 Ps. Apvl. Ascl. 9. 20. 29. Firm. math. 5 praef. 3 -r pariter ac mater). Cic. nat. deor. 1, 30 mundi (*cf.* Apvl. Plat. 1, 11 orbis). CIL I² 569 Poumilionum (*'i. Pygmaeorum' ed., legi potest etiam* Polm-). Verg. georg. 4, 382 Oceanum ... -em rerum (Sen. Herc. f. 1072 *Somnus* [*si recte trad.*]. CE 1504 A, 1 [*saec. II*] sancte -r Priape r. [*ibid.* B 22]. Ps. Apvl. Ascl. 20 omnium ... r. Sedvl. carm. pasch. 1, 249 Solem [*op. pasch. 1, 22* genitorem]. *cf. p. 685, 40*). Hor. carm. 1, 3, 3 ventorum ... -r *Aeolus.* Prop. 2, 32, 38 -r ipse chori *Silenus* (*cf. l. 41*). Ov. fast. 3, 72 aeternae ... -r urbis (*sc. Romulus ut*: Manil. 4, 718 Ivv. 2, 126. *cf.* Vopisc. Car. 2, 2 -e ac parente rei publicae). Val. Max. 2, 7, 7 Mars imperii nostri -r. Petron. 122 vers. 124 umbrarum (*i. Pluto ut*: Stat. Theb. 3, 146 Averni). Val. Fl. 2, 605 -r ipse profundi (*sc. Neptunus ut*: 4, 571 maris. Ivv. 13, 81 Aegaei). *al.*

II *in scriptura sacra* (*vel usu inde derivato*): **A** *de deo Iudaeorum vel Christianorum* (*cf. p. 691, 68sqq.; appellatio refutatur*: Min. Fel. 18, 10 quem *deum* si -em dixero, terrenum opineris *eqs.; explica-*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur: TERT. orat. 2 p. 182, 2 appellatio ista et pietatis et potestatis est. LACT. inst. 4, 3, 15 quia nobis multa et magna largitur *eqs.*): **1** *in vetere testamento vel locis inde pendentibus*: **a** *cum pron. poss. vel gen.*: ITALA deut. 32, 6 (Lugd., *cf.* VVLG.; *ad Israel*) non ipse tuus -r possidet te? psalm. 67,6 (Veron. *al.* = VVLG.) -is orfanorum (HIER. psalt. sec. Hebr. pupillorum. *cum gen. pers. ut*: VVLG. Mal. 2, 10 -r unus omnium nostrum [*at* HIER. *ad l. explicat*: Abraham]). 88,27 (*ibid.; loq. David*) -r meus es tu (VVLG. Ier. 3, 4 *loq. Israel sub imagine mulieris*). VVLG. Is. 63, 16 noster (*ibid. iterum*). **b** *sine determinatione*: ITALA sap. 2, 16 (Aug. civ. 17, 20 p. 247, 28 D. = VVLG.) *iustus* gloriatur -em deum se habere (*inde pendet* COMM. apol. 490). Sirach 23, 1 (Aug. spec. 23 p. 137, 17 = VVLG.) domine -r (*voc. ut*: 23, 4 [*ibid.* p. 137, 23]). VVLG. II reg. 7, 14 (*loq. deus*) ero ei *semini David* in -em *eqs.* (I par. 17, 13. 22, 10. 28, 6. *inde* II Cor. 6, 18. Hebr. 1, 5 [*refertur ad -em Christi*]. IV Esdr. 1, 29). sap. 14, 3 Ier. 3, 19. 31, 9 Mal. 1, 6.

2 *in novo testamento vel apud ecclesiasticos* (*ut brevitati et lectoris commoditati provideamus, testes* ITALAE *infra non afferimus, quoniam in hoc usu gr.* πατήρ *in* ITALA *et* VVLG. *unanimiter voce q. e. -r redditur*): **a** *accedunt additamenta, quibus indicatur, cuius -r sit deus* (*fere pron. poss. vel gen. pers.*, proprius *l. 32*): α *significatur -r omnium*: ITALA Matth. 5, 16 -em vestrum, qui in caelis est (5, 45. 6, 1 Marc. 11, 25 Luc. 6, 36 Ioh. 20, 17. *al.*). 6,4 *ad quemlibet hominem*: -r tuus, qui videt in abscondito (6, 6. 18). 6,9 -r noster, qui es in caelis (Luc. 11, 2 [aur. *et* VVLG. -r *tantum*]. *al.*). 13,43 iusti fulgebunt sicut sol in regno -is eorum. Eph. 4, 6 unus deus et -r omnium (*masc. ut*: TERT. uxor. 1, 8 l. 5 IREN. 2, 35, 4. *al.; cf. l. 7. neutr. p. 688, 51*). CYPR. eleem. 19 filiorum spiritalium. *al.* β *significatur -r Iesu Christi*: ITALA Matth. 7, 21 -is mei, qui in caelis est (10, 32. 33 Luc. 2, 49. 10, 22 Ioh. 2, 16. *et saepe*). 16, 27 sui (Marc. 8, 38. *al.*). Ioh. 8, 19 tuus. Eph. 3, 14 ad -em domini nostri Iesu Christi (IREN. 3, 9, 2. 4, 36, 6. 5, 17, 2. *al., v. et p. 688, 8*). apoc. 14, 1 eius *agni*. TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 446, 27 Christi (4, 25 p. 504, 8. 5, 19 p. 643, 14 *al.*). IREN. 2, 28, 4 proprium. RVFIN. Orig. in gen. 12, 1 p. 106, 21 verbi (in cant. 2 p. 159, 14 PRVD. apoth. 109. *al.*).

b *sine tali determinatione* (*exempla perpauca selecta*): α *in universum* (*intellegitur fere -r Iesu Christi*): ITALA Matth. 11, 25 tibi, -r domine caeli et terrae (*item voc. orante Iesu*: 11, 26 Luc. 10, 21. 22, 42 Ioh. 11, 41. *al.; orant alii*: Luc. 11, 2 [*v. supra l. 23*]. abba -r: Marc. 14, 36 *orante Iesu; inde* Rom. 8, 15 *et* Gal. 4, 6). Ioh. 5, 36 -r me misit. 8, 28 sicut docuit me -r. 10, 30 ego et -r unum sumus (*cf.* 10, 38 in me est -r et ego in -e. *sim. al.*). 14, 28 -r maior me est. Eph. 2, 18 per ipsum *Iesum* habemus accessum ... ad -em. TERT. adv. Iud. 14, 8 Christus dei -is summi (summus *Kroymann fort. recte*) sacerdos (*de eodem*: adv. Marc. 3, 7 p. 387, 20 summus [monog. 7, 8 pudic. 20 p. 268, 5. CYPR. epist. 63, 14 p. 713, 12. *al.*]. *al.*). adv. Marc. 3, 6 p. 385, 2 *Christus* vicarius -is. CYPR. laps. 35 *deus* -is pietate indulgens semper et bonus est. Ps. CYPR. adv. Iud. 2 *populus Iudaeorum* adversatus est -em et dereliquit deum vivum. ARNOB. nat. 1, 38 p. 33, 5 M. *Christus docuit*, quo auctore, quo -e mundus iste sit constitutus et conditus. *et passim apud ecclesiasticos.* β *opp.* filius: ITALA Matth. 11, 27 nemo novit f. nisi -r neque -em quis novit nisi f. *eqs.* (*sim.* Luc. 10, 22). 24, 36 de die ... illa ... nemo scit neque angeli ... ⌞neque f.⌟ nisi -r solus (⌞⌟ *om. Vulg.; sim.* Marc. 13, 32). Ioh. 1, 18 unigenitus f., qui est in sinu -is. *al.* TERT. apol. 21, 7 *Christus* non ... ita genitus, ut erubescat in f. nomine aut de -is semine. adv. Hermog. 3, 4 nec -r potuit esse *deus* ante f. nec *eqs.* adv. Marc. 1, 23 p. 322, 17 *deus Marcionis* eripiens ... -i f. *eqs.* adv. Prax. 8 p. 239, 1 deum et sermonem eius, -em et f. ipsius. *et passim apud ecclesiast.* γ *in formula trinitatis* -r et filius et spiritus (sanctus): ITALA Matth. 28, 19 baptizantes eos, *sc. gentes*, in nomine -is et f. et s. s. (*inde e. g.* TERT. praescr. 20 l. 11 nationes tinguendas [intinguendas *var. l.*] in -em et f. et s. s.). TERT. bapt. 6 p. 206, 20 fides ... obsignata in -e et f. et s. s. p. 206, 26 ubi tres, id est -r et f. et s. s., ibi ecclesia. pudic. 21 p. 271, 5 trinitas unius divinitatis, -r et f. et s. s. *al.* CYPR. domin. orat. 23 de unitate -is et f. et s. s. *et saepe apud ecclesiast.*

c *appendix ad a et b*: α *accedunt voces affines*: (I) deus: Ⓐ *locutiones plus minusve praedicativae*: ITALA Ioh. 5, 18 *Iesus* -em suum dicebat deum (8, 27. MIN. FEL. 18, 10 quem *deum* si -em dixero *eqs.*). 8, 41 unum -em habemus deum (CYPR. epist. 74, 7. *cf. supra l. 11*). I Cor. 8, 6 nobis ... unus deus -r. TERT. apol. 39, 9 qui unum -em deum agnoverint. monog. 7, 9 *v. p. 688, 24.* orat. 2 p. 181, 24 dominus -em nobis pronuntiavit deum. *al.* Ⓑ *forma* deus -r: *cum pron. poss. vel gen. pers.*: ITALA Rom. 1, 7 a deo -e nostro et domino Iesu Christo (*eadem forma*: I Cor. 1, 3 II Cor. 1, 2. *al.*). TERT. monog. 7, 8 suo (*sc. Christi*). IREN. 2, 35, 4 omnium. Ps. CYPR. mont. 4 p. 108, 17 Iesu. RVFIN. Orig. in lev. 6, 1 p. 359, 12 verbi (12, 4 p. 460, 10 in cant. 3 p. 208, 1). *al.* *sine determinatione*: ITALA Gal. 1, 1 per Iesum Christum et deum -em. 1, 3 a deo -e (nostro *ins.* Ambrosiast.) et domino nostro Iesu Christo (*eadem vel simili forma*: Eph. 6, 23 I Thess. 1, 1. *al.*). *al.; saepe apud ecclesiast., e. g.* TERT. bapt. 7 p. 207, 1 idol. 7 p. 36, 14 adv. Iud. 4, 4 spect. 29 p. 27, 20 IREN. 1, 3, 6. 1, 10, 1. 3, 6, 1 CYPR. Demetr. 26 domin. orat. 11. Ⓒ *forma* -r deus: ITALA Ioh. 6, 27 *filium hominis* -r signavit deus. TERT. carn. 18 l. 5 dei filius ex -is dei semine. 20 l. 24 dominum -i deo colloquentem. adv. Iud. 7, 3. praescr. 13 l. 7 (dei -is *var. l.*). *al.* LACT. inst. 2, 8, 3. *al.* Ⓓ *forma* deus et -r: *cum pron. poss. vel gen. pers.*: ITALA Rom. 15, 6 deum et -em domini nostri Iesu Christi (II Cor. 1, 3. 11, 31 Eph. 1, 3 Col. 1, 3 I Petr. 1, 3). Gal. 1, 4 dei et -is nostri (Phil. 4, 20 I Thess. 1, 3. 3, 11. 13 II Thess. 2, 16). Eph. 4, 6 unus deus et -r omnium. apoc. 1, 6 *Christus* deo et -i suo. *sine determinatione*: ITALA I Cor. 15, 24 cum tradiderit regnum deo et -i. Eph. 5, 20 Col. 3, 17 Iac. 1, 27. 3, 9 (*pars. codd. Vulg.* dominum et -em). IREN. 4, 1, 2.

(II) dominus: Ⓐ *forma* -r dominus (*vel* dominus -r): ITALA Matth. 11, 25 *loq. Iesus*: tibi, -r domine caeli et terrae (cod. c domine -r c. et t. *item* Luc. 10, 21). TERT. adv. Marc. 5, 5 p. 585, 1 -em d. (deum *Kroymann*) *creatorem.* adv. Prax. 13 p. 247, 20 d. -em et d. filium (*ad Is. 53, 1; sim.* FILASTR. 110, 3 *ad gen. 19, 24*). *al.* Ⓑ *forma* -r et dominus (*vel* dominus et -r): ITALA Iac. 3, 9 benedicimus d. et -em (cod. p *et pars codd. Vulg.* deum et -em). TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 18 deum perfectum, et -em et d., -em clementia, d. disciplina *eqs.* CYPR. patient. 3 si d. nobis et -r deus est. Ps. CYPR. adv. Iud. 2 d. et -r in principio fecit hominem sua manu *eqs.* *al.*

(III) mater ecclesia: TERT. monog. 7, 9 unicus -r noster deus et m. e. *al., v. vol. VIII 444, 46sq.*

β *accedunt additamenta, quibus natura vel maiestas dei illustratur* (*notabiliora*): (I) *adi.* (*vel partic.*): ITALA Matth. 5, 48 caelestis (6, 14. 26. 15, 13. 18, 35. CYPR. epist. 73, 19 p. 793, 19 et spiritalem. *al.*). 23, 9 unus (Ioh. 8, 41 I Cor. 8, 6 Eph. 4, 6 TERT. apol. 39, 9 IREN. 1, 3, 6. *al.; cf.* TERT. monog. 7, 9 unicus [IVVENC. 1, 16 rerum]. IREN. 2, 1, 1 solus [2, 28, 3. 4. *al.*]). Ioh. 6, 57 vivus (*aliae vers. et* VVLG. vivens). 17, 11 sancte (OPT. PORF. carm. 9, 35 PRISCILL. tract. 11, 142. *al.; de formula illa liturgica v. vol. IX 2, 606, 40sqq.*). TERT. adv. Iud. 14, 8 summi (*si recte trad., v. p. 687, 41.* LACT. inst. 4, 26, 2. 4, 29, 15. AVSON. 153, 27 p. 8 P. PRVD. apoth. 90. *al.*). adv. Marc. 2, 27 p. 373, 24 invisibilem (*al.* IREN. 1, 10, 1. *al.*). IREN. 1, 3, 6 omnipotentem (*al., v. vol. IX 2, 606, 44sqq., ubi etiam de formula symboli; cf.* MAXIMIN. c. Ambr. fol. 308[r], 34 omnitenentis). 3, 16, 3 altissimi (3, 19, 2. 5, 1, 3. *al.; cf.* IVVENC. 1, 592 alte [2, 289 PRVD. cath. 9, 104]). CYPR. eleem. 19 aeternus (IVVENC. 3, 203 AVSON. 153, 80. 83 p. 11 P. 317, 31 p. 19 PRVD. perist. 7, 55. *al.; cf.* MAXIMIN. c. Ambr. fol. 299[r], 14 sempiternum [LEO M. serm. 28, 1 SACR. Leon. 1240. *al.*]). AVSON. 317, 6 p. 18 P. magne -r rerum (ARATOR ad Vigil. 27). PRVD. cath. 3, 86 optime (CORIPP. Ioh. 5, 44. *cf.* SACR. Leon. 316 bone). *al.* (II) *gen. rei* (*v. etiam supra l. 15; gen. pers. p. 687, 21*): ITALA II Cor. 1, 3 misericordiarum. Eph. 1, 17 gloriae (AMBR. inst. virg. 17, 111 caritatis et g. HYMN. Ambros. I 7, 10. *al.*). Iac. 1, 17 luminum (Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 35, 4 l. 60 G. *al.*; luminis: FVLG. RVSP. c. Arian. 6 l. 491 [*verba obiectionis*]; *cf.* lucis beatissimae: AVG. c. Fel. 1, 19 p. 824, 24. nat. bon. 42 p. 877, 21 [*v. Moon, 1955, ad l., qui hoc esse nomen dei apud Manichaeos contendit*]. EVOD. fid. 11 p. 955, 6). TERT. nat. 2, 2, 2 sapientiae ac veritatis. adv. Marc. 4, 17 p. 474, 14 omnium (*neutr. ut*: IREN. 2, 3, 2. *al.; cf.* universorum: IREN. 2, 3, 2. 2, 5, 3. 4. *al.; aliter p. 687, 25*). ARNOB. nat. 1, 28 p. 23, 7 M. rerum (2, 2 p. 67, 12. 2, 13 p. 80, 15. *al.* IVVENC. 1, 16 AVSON. 317, 6 p. 18 P. *al.*). *al.* (III) *enunt. relat.*: ITALA Matth. 5, 16 qui in caelis est (5, 45. 6, 1. *al.* Marc. 11, 25. 26. *inde saepe apud ecclesiast., e. g.* TERT. adv. Prax. 21 p. 264, 17 IREN. 2, 9, 1 CYPR. domin. orat. 9 p. 272, 27). 6, 4 qui videt in abscondito (6, 6. 18. *cf.* 6, 18 qui est in a.). I Cor. 8, 6 ex quo omnia *eqs.* I Petr. 1, 17 qui sine acceptione personarum iudicat. IREN. 2, 35, 3 qui continet omnia. *al.* (IV) *appos. sim.*: IREN. 1, 19, 2 de invisibili -e factore omnium (2, 35, 4. *cf.* 2, 11, 1 -em et f. mundi). OPT. PORF. carm. 9, 35 sancte -r rector superum. PRVD. cath. 3, 189 -is artificis (c. Symm. 2, 826). SACR. Leon. 1110 -r mundi conditor, nascentium genitor *eqs.* *al.*

B *de aliis*: **1** *de diabolo*: **a** *indicatur nomen, sc.* diabolus (satanas HIL. c. Aux.): ITALA Ioh. 8, 44 (cod. f = VVLG.) vos *Iudaei* ex -e diabolo estis et desideria -is vestri vultis facere. *ibid.* ille ... quia mendax est (sicut *ins. vers. pleraeque*) et -r eius (-*em mendacii intellegit e. g.* AVG. civ. 14, 3 p. 9, 1 D. in euang. Ioh. 42, 13; *sed cf.* AVG. *ibid.* 42, 12 in his verbis quidam -em diabolum habere putaverunt et quaesierunt, quis esset diaboli -r; *v. Bauer, Das Johannesevangelium, 1933, 127sq.*). TERT. anim. 16, 7 -r et ipse cognominatus (*affert Ioh.*). HIL. c. Aux. 11 p. 615[C] -is tui, id est satanae (*cum pron. poss. ut*: LVCIF. Athan. 1, 43 l. 4 D. vestro, *sc. Arianorum.* 2, 14 l. 74 AMBR. fid. 5, 11, 135. 5, 19, 230. HIER. epist. 65, 16, 3 -em nostrum, antequam adoptaremur a deo. *al.*). in Matth. 2, 3 qui d. -em habere coeperant. Ps. AMBR. symb. p. 191 *haeretici* intereant cum -e mortis suae, d. RVFIN. apol. Orig. epil. 7 l. 8 (*epistula Origenis*) dicentes me -em malitiae ac

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perditionis et eorum, qui de regno dei eiciuntur, id est diabolum. Orig. in exod. 8, 6 p. 232, 12 peccantium -r. Avg. in psalm. 26, 2, 18 l. 15 -r secundum saeculum d. est. *al.* **b** *deest nomen*: Tert. anim. 41, 1 naturae corruptio alia natura est, habens suum deum et -em, ipsum scilicet corruptionis auctorem. Hil. c. Const. 8 ille -r tuus artifex humanarum mortium (*cum pron. poss. ut*: Lvcif. Athan. 2, 2 l. 37 D. tuus. 2, 30 l. 12 non conv. 9 l. 65). Rvfin. hist. mon. 15 p. 434^A o omnis doli omnisque fraudis -r. Prvd. ham. 126 scelerum. *al.*

2 *de deis haereticorum; significatur*: **a** *propator* (*minus definite* Tert. adv. Val. 36 p. 210, 17; *pauca selecta*): Tert. adv. Marc. 2, 27 p. 374, 2 quaecumque exigitis deo digna, habebuntur in -e invisibili incongressibilique *eqs.* (adv. Val. 19 p. 198, 4 Iren. 1, 5, 1. *al.*). 4, 26 p. 508, 26 ad -em illum superiorem. praescr. 44 l. 29 sq. (*per ironiam facit Iesum loqui*) -em dixeram, qui solem et pluvias facit; sed alius me -r melior adoptavit (Iren. 2, 25, 4 super ipsum *demiurgum*. 4, 9, 2. *al.*; *cf.* Iren. 1, 19, 1 alterum … -em praeter fabricatorem huius universitatis [4, 9, 3. 5, 4, 1 p. demiurgum]. *al.*). adv. Prax. 19 p. 262, 15 innatus (Iren. 1, 24, 3. 4 et innominatum. *cf.* Iren. 1, 25, 1 ingenito). adv. Val. 9 p. 187, 2 quantus et quam incomprehensibilis -r (Iren. 1, 2, 1). Iren. 1, 2, 2 -i perfecto. 1, 14, 1 -r, cuius -r nemo est, *eqs.* 1, 15, 2 ad -em veritatis (1, 20, 2. 3). *ibid.* -em universorum (2, 5, 4. *al.*; *cf.* 1, 15, 3 -r omnium [1, 15, 5. 1, 21, 3. *al.*]). 2, 2, 3 licet … angelos dicant factos vel mundi fabricatorem a primo -e (2, 8, 3). *al.* **b** *demiurgus* (*-em eum esse negat* Iren. 4, 1, 1): Tert. adv. Val. 18 p. 197, 11 *deum* hunc nostrum …, -em et demiurgum et regem universorum (*cf.* Iren. 1, 5, 1 deum -em et salvatorem et regem omnium). *ibid.* p. 197, 18 ut animalium quidem substantiarum … -em nuncupent, materialium vero … demiurgum nominent, regem autem communiter in universitatem (*sim.* Iren. 1, 5, 1). 20 p. 199, 11 et -em et deum et regem. Iren. 1, 5, 2 -em … et deum *eqs.* 3, 12, 12 et -em et dominum et deum hunc, qui est fabricator. **c** *aliquis alius*: Tert. anim. 34, 3 se quidem fingit summum -em *Simon Magus* (34, 4). adv. Val. 7 p. 185, 2 *Nus* -r dicitur et initium omnium *eqs.* (*sim.* Iren. 1, 1, 1). Iren. 1, 30, 6 *Ialdabaoth* -r et deus (*de eodem*: 1, 30, 10. 14). 4, 1, 1 Aeonas … et deos et -es et dominos … vocari.

3 *de Messia vel Christo*: Iren. 4, 31, 2 -r … generis humani verbum dei. Vvlg. Is. 9, 6 parvulus … natus est nobis … et vocabitur nomen eius … '-r futuri saeculi' *eqs.* Ps. Evseb. Gallic. hom. 2, 4 l. 99 G. salvatorem hominum, angelorum -em. Verec. in cant. 1, 3 l. 37 D. (*ad* Rom. 4, 16 *Abraham* est -r omnium nostrum) melius hoc de Christo accipimus, qui noster verus est -r. 2, 8 l. 75 (*ad* deut. 32, 7 interroga -em tuum *eqs.*) spiritaliter Christum -em intellege. 3, 3 l. 4 *peccato* -em amiserunt Christum. Greg. M. moral. 16, 65 quorum *pupillorum* vitam misericors -r moriendo servavit.

4 *de idolo ligneo*: Itala Ier. 2, 27 (Cypr. testim. 3, 59 p. 162, 7, *cf.* Vvlg.) ligno dixerunt, quia '-r meus es tu', et lapidi 'tu genuisti me' (*cf.* Hier. *ad l.* ut eos vocaret parentes, quos ipse fabricatus est).

caput tertium: *de aliis genitoribus, auctoribus sim.:*

I *de animalibus* (*plur. l. 50. 53. 58 bis. 63 potius maiores quam parentes significare videtur*): Lvcr. 3, 743 fuga cervis (cervos *trad.*) a -bus datur et patrius pavor incitat artus. Verg. georg. 3, 128 ne … invalidi … -um referant ieiunia nati (*sc. boum vel equorum ut*: 3, 138 *iuxta* matrum. Hor. carm. 4, 4, 30 est in iuvencis, est in equis -um virtus). Dirae 93 *voc.* -r (*ad hircum ut*: Lydia 31 haedorum. *de eodem*: Ov. ars 1, 522 virque -rque gregis. Petron. 133, 3 vers. 14 pecoris). Lydia 28 taure, -r magni gregis *eqs.* (*sim. de tauro*: Ov. met. 10, 326 *iuvencae.* Stat. Ach. 1, 313 armenti [Ivv. 8, 109]). Gratt. 195 de -e … Hyrcano (*item de canibus*: 197 Molosso. 281 -e⟨s⟩ … magnos). 228 *quadrigam* gloria -um (-i *trad.*) excitat (*sim. de equo, mulorum -e*: Colvm. 6, 37, 5 *iuxta* matri). Colvm. 6, 37, 4 nisi … -is *onagri* praefert habitum *mula.* 7, 9, 1 *quadrupedum* (*iuxta* matri). 8, 2, 12 -es *galli* (*iuxta* matres). Plin. nat. 11, 85 *phalangiorum* (*iuxta* matrem). Tert. anim. 46, 5 leo semel -r est. Clavd. 6, 3 *aquila.* 17, 306 hi *pardi* maculis -es referunt et robore matres.

II *de rebus*: **A** *quae hominibus quasi -es sunt*: Tert. virg. vel. 11, 7 alia in occulto mater, natura, et alius in latenti -r, tempus, filiam suam legibus suis maritarunt (*cf. orat. 22 p. 195, 15* nulla virgo est, ex quo potest nubere, quoniam aetas iam in ea nupsit suo viro, id est tempori). Vvlg. Iob 17, 14 (*loq. Iob quasi mortuus*) putredini dixi '-r meus es' *eqs.* (Hier. interpr. Iob: interitum appellavi -em meum. *explicat Greg. M. moral. 13, 50* homo ab origine … vitiata descendit). **B** *quae aliis rebus causam vel originem praebent* (*e coni. non satis certa*: Varro Men. 397; *v. Dahlmann, Varros Schrift 'de poematis' eqs., 1953, 113 sq.*): Hil. in Matth. 10, 23 ex peccato … primi parentis … coepit esse corporis nostri -r peccatum *eqs.* (*ibid. alterum*). Avien. Arat. 1423 pluviis late calor est -r. orb. terr. 437 Abnoba mons Histro -r est. Avson. 332, 16 p. 25 P. dum -r antiqui renovatur Martius anni. 333, 5 p. 26 anne, -r rerum. Macr. somn. 1, 14, 7 anima -em … intuetur *eqs.* (*antea*: mens … animam … creat). **C** *singulariter de numero masculino, sc. impari*: Macr. somn. 1, 6, 1 arithmetici imparem *numerum* -is et parem matris appellatione venerantur.

III *de origine quadam non definita*: Manil. 1, 137 neque terra -em novit nec flamma nec aer aut umor *eqs.* Vvlg. Iob 38, 28 quis est pluviae -r?

pater familiās *et* pater familiae (*plur.* -es familias *vel* familiae *vel* familiarum; *de formis v. supra vol. VI 1, 235, 58 sqq.*). *vix recte iunctura* -r frater f. *legebatur olim in* Inscr. Altav. Marcillet-Jaubert 224, 2. *plus valere videtur quam* dominus Sen. dial. 5, 35, 2; *de extero e. g.* Caes. Gall. 6, 19, 3; *graece respondet* οἰκοδεσπότης Itala Matth. 10, 25 (aur. *al.* = Vvlg. *ut*: 13, 27. 52. *al.* Luc. 12, 39. 13, 25. *al.*), *cf.* Gloss. οἰκοδεσπότης. αὐθέντης. *cetera singulis locis adnotavimus; de auctoribus gentium p. 668, 38. 674, 67.*

I *de hominibus*: **A** *usu communi*: **1** *in universum* (*fere de domino rustico*): **a** *explicatur* (*cf. B1*): *ex officiis rusticis*: Serv. Aen. 7, 539 (*dictum Catonis*) *Cato* interrogatus, qui esset -r f., respondit eum, qui bene pascit et bene arat. *ex officiis domesticis* (*maxime indulgentia*): Sen. epist. 47, 14 *maiores nostri* dominum -em f. appellaverunt, servos … familiares (*inde fere isdem verbis* Macr. Sat. 1, 11, 11). Plin. epist. 5, 19, 2 et Homericum illud πατὴρ δ' ὣς ἤπιος ἦεν et hoc nostrum '-r f.' Lact. inst. 4, 3, 17 propterea -r f. nominatur, ut appareat cum duplici potestate praeditum, quia et indulgere debet, quia -r est, et coercere, quia dominus. Isid. orig. 9, 5, 7 -r f. … dictus, quod omnibus in familia sua positis servis tamquam -r filiis patria dilectione consulit; … hinc enim exortum est nomen -i f. *eqs.* **b** *exempla vetustiora*: Q. Scaev. Gell. 4, 1, 17 'penus' est …, quod ipsius -is f. … aut liberum -is f. ⟨aut familiae⟩ eius … causa paratum est (Alf. dig. 32, 60, 1 sui cultus c. 34, 2, 28 victus sui c. [*del. Mommsen*]. *cf.* Vitr. 1, 2, 9 ad usum -um f. Colvm. 9, 6, 3 ad utilitatem solius -is f. *sim. al.*). Cic. S. Rosc. 43 -es f. qui liberos habent. 48. 120 homines paene operarios ex … disciplina -is f. rusticani (*cf. l. 36 et* Sen. epist. 122, 6 rustici. Colvm. 8, 11, 1 magis urbani -is f. quam tetrici rustici). Tull. 19 iste -r f. Asiaticus beatus (*iuxta* arator *ut*: Verr. II 3, 120 *bis.* Flacc. 71 -es f. suo contenti, a., rusticani). Pis. 51 concursus ex agris -um f. cum coniugibus ac liberis. Att. 7, 14, 2. Varro rust. 2 praef. 3 intra murum fere -es f. conrepserunt relictis falce et aratro *eqs.* (*inde sim.* Colvm. 1 praef. 15). 3, 3, 5. Caes. civ. 2, 44, 1. Liv. 1, 45, 4 bos … nata cuidam -i f. (*de eodem portento*: Val. Max. 7, 3, 1 vacca). 5, 30, 8 (*opp.* omnium in domo liberorum capitum). 26, 36, 7. Vitr. 6, 5, 1. 6, 7, 4 Fest. p. 249. Val. Max. 8, 13, 1 M. Valerius Corvinus … suffecit … non solum … publicis ministeriis, sed etiam … agrorum suorum culturae, et civis et -is f. optabile exemplum. Phaedr. app. 10, 1 Colvm. 1, 3, 4. 1, 4, 8. *al., recentiora multa v. vol. VI 1, 235 sq.*

2 *distinctius; significatur*: **a** *is, qui rei familiari administrandae operam dat*: **α** *sine determinatione*: Cato agr. 2, 1 -r f. ubi ad villam venit, ubi larem familiarem salutavit, fundum … circumeat *eqs.* (*agitur fusius de officiis domini rustici; cf.* Plin. epist. 9, 15, 3 -em f. hactenus ago, quod aliquam partem praediorum … percurro). 2, 7 -em f. vendacem, non emacem esse oportet (*cf.* Alf. dig. 32, 60, 2 ex quibus *rebus* -r f. vendere solitus esset). 3, 1 prima adulescentia -em f. agrum conserere studere oportet; aedificare diu cogitare oportet *eqs.* 3, 2 -em f. villam rusticam bene aedificatam habere expedit. agr. capp. 2 -is f. officia (Colvm. 11 capp. 1). Alf. dig. 18, 6, 12 sine -is f. culpa fieri potest *incendium.* Vitr. 1, 1, 10 ne controversiae factis operibus -bus f. relinquantur (*sc. aedificantibus ut*: 6 praef. 6. 10 praef. 2). Colvm. 1, 8, 19 iustitia et cura -is f. multum confert augendo patrimonio. 3, 3, 1 an locupletet -em f. vinearum cultus. 3, 3, 5 cum ea res *omissa* … arcam -is f. semper exhauriat. 5, 7, 4 quod an expediat -i f. facere, ⟨re⟩ditus docet (*cf. cum dat.* -i f.: 5, 8, 2 aliquid … praestat. 9, 1, 3 conducit). 8, 11, 9 *id* maxime -is f. rationi conducit (12, 52, 1 rationibus. *cf.* 12, 3, 6 quo minus -is f. rationes onerentur). *al.* **β** *accedunt attributa* (*adi. praeter l. 73*): Cic. Quinct. 11 et prudens et attentus (Gell. 12, 12, 4 p. et cauti). *ibid.* certi (*i. fidi*). Deiot. 27 optimus (*cf.* rep. 5, 4 bono [Nep. Att. 13, 1 Sen. epist. 64, 7 Plin. epist. 7, 25, 3 Gaivs dig. 18, 1, 35, 4. *al.*]). Nep. Att. 4, 3 non indiligens (*cf.* Sen. epist. 86, 14 diligentissimo [Colvm. 1, 1, 3 diligens. 1, 2, 1. 5, 6, 37. 9, 1, 6. 12, 21, 6 Pompon. dig. 35, 1, 111 Venvl. dig. 45, 1, 137, 2. Gaivs dig. 13, 6, 18 pr. diligentissimus. *al.*]). Sen. benef. 4, 27, 5 malus (4, 39, 2. Plin. nat. 18, 40 *ex praecepto antiquo*: m. -em f., quisquis interdiu faceret, quod noctu posset …; peiorem, qui profestis diebus ageret, quod feriatis deberet; pessimum, qui sereno die sub tecto potius operaretur quam in agro). Colvm. 1, 4, 3 industrii (8, 2, 5). 11, 1, 4 de -e f. prisci moris (*postea*: domino). Plin. nat. 18, 320 civilis, aequi. Tert. cult. fem. 2, 10 l. 34 sapientes. Vlp. dig. 26, 7, 10 idoneus. *al.*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *homo quadam dignitate, gravitate, nobilitate praeditus* (*saepius, ut crimen in eum vel ab eo commissum augeatur*): Cic. Quinct. 55 de scurra multo facilius divitem quam -em f. fieri posse (*item in proverbio*: Porph. Hor. epist. 1, 17, 58 qui semel scurra, numquam -r f.). Verr. II 3, 183 his scribis, qui digni sunt illo ordine, -bus f., viris bonis atque honestis. 4, 58 -i f., L. Titio, civi Romano, anulus de digito detractus est. Att. 4, 15, 4 -em f. domi suae occidi. Caes. Gall. 6, 19, 3 -r f. inlustriore loco natus. Val. Max. 4, 4, 7 dignitas -is f. Sen. dial. 5, 35, 2 *servusne rideat* coram domino? ... immo coram -e f. Plin. nat. 23, 40 mangones ita ... excogitavere, iam et -es f., *eqs.* Petron. 8, 2 (*loq. Ascyltus*) accessit ad me -r f. et ducem se ... promisit; ... deinde ... coepit rogare stuprum. 31, 7 pantomimi chorum, non -is f. triclinium crederes. Svet. Cal. 26, 5 *gladiatoribus remotis* -es f. notos in bonam partem ... subiciebat. Dom. 10, 1 -em f. ... detractum spectaculis in harenam canibus obiecit. Itala Luc. 19, 12 (cod. a) homo quidam -r f. (*gr.* εὐγενής, *Vulg.* nobilis).

c *civis artium parum peritus* (*etsi non rudis; similiter* unus e togatorum numero *Cic. de orat. 1, 111, cf. rep. 1, 36* unum e togatis): Cic. de orat. 1, 132 mihi ..., qui sicut unus (*i. quivis*) -r f. his de rebus loquor (*loq. Crassus ut*: 1, 159 quae fortasse, quemcumque -em f. arripuissetis ex aliquo circulo, eadem vobis ... respondisset). 3, 87 Valerius cotidie cantabat, erat enim scaenicus; ... at Numerius Furius ..., cum est commodum, cantat; est enim -r f., est eques Romanus, puer didicit quod discendum. Sen. contr. 10 praef. 14 *imp. Augustus de Gavio Silone* dixit ...: 'numquam audivi -em f. ⌞disertiorem'; at cum (erat qui *trad.*) -em f.⌟ praeferret, oratorem subducebat (⌞⌟ *om. codd. opt.*).

3 *luditur cum ambiguitate notionis*: Mart. 1, 84, 5 futuit ancillas domumque ... implet equitibus vernis: -r f. verus est Quirinalis.

B *usu forensi* (*de re v. Sachers, RE XVIII 4, 2121sqq.; Kaser, Röm. Privatrecht I 50sqq. 268sqq. 341sqq. II 202sqq.; quam ad rem illustrandam exempla iuncturae sufficere non posse vix est quod moneamus; v. etiam p. 671, 64sqq. 676, 48*): **1** *definitiones, explicationes sim.* (*cf. A1a*): Pavl. Fest. p. 86 familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorum dux et princeps generis vocabatur -r et mater f. Vlp. dig. 1, 6, 4 civium Romanorum quidam sunt -es f., alii filii f. *eqs.; ibid.* -es f. sunt, qui sunt suae potestatis sive puberes sive impuberes (*cf. infra l. 67*). 50, 16, 195, 2 -r ... f. appellatur, qui in domo dominium habet, recteque hoc nomine appellatur, quamvis filium non habeat, non enim solam personam eius, sed et ius demonstramus; denique et pupillum -em f. appellamus; et cum -r f. moritur, quotquot capita ei subiecta fuerint, ... -um f. nomen subeunt. reg. 4, 1 sui iuris sunt familiarum suarum principes, id est -r f. itemque mater f. Tert. virg. vel. 11, 10 *apud ethnicos* mater f. vocatur, licet virgo, et -r f., licet investis. **2** *exempla notabiliora usum illustrantia*: Cato or. frg. 27, 2 (*non ad verbum trad.*) percunctatum -is f. nomen, ne quis servum mitteret, lege sanctum fuisse. Rhet. Her. 1, 12, 20 -r f. cum filium heredem faceret (Cic. inv. 2, 116. *sim.* Alf. dig. 28, 5, 45 instituerat. Iavol. dig. 42, 5, 28 substituit. *al.; cf.* Cic. inv. 2, 62 heredes ... ipsius -is f.). *ibid.* legavit (1, 13, 23 Cic. inv. 2, 116. 148 top. 21 Alf. dig. 33, 7, 16, 2 Ivlian. dig. 30, 81, 7. *al.*). 1, 13, 23 si -r f. intestato (-tus *var. l.*) moritur (Cic. inv. 2, 148 de orat. 1, 183. *cf.* Gaivs inst. 2, 144 intestatus). Cic. inv. 2, 122 -r f. ... in testamento ita scripsit (*cf.* de orat. 1, 241 *testamentum* fecit. Svet. Aug. 59 testamento caverunt. *sim. al.*). Catil. 4, 12 *si -r f.* supplicium de servis ⟨non⟩ quam acerbissimum sumpserit (*cf.* Liv. 2, 36, 1 *servum* sub furca ⟨virgis⟩ caesum medio egerat circo [*sim. de eadem re* Val. Max. 1, 7, 4]. Colvm. 1, 8, 16 quem *servum* -r f. tali poena multaverit. *sim. al.*). de orat. 1, 183 cum *-r f.* uxorem praegnantem in provincia reliquisset, Romae alteram duxisset neque nuntium priori remisisset *eqs.* leg. 2, 50 quod -r f. in eius donatione, qui in ipsius potestate est, adprobavit, ratum est (Ivlian. dig. 49, 15, 22, 2^a -r f., qui habebat filios in p. duos. *sim. al.*). Labeo dig. 33, 4, 13 (*a Paulo excerpt.*) filius familias ... -r f. factus (Ivlian. dig. 47, 2, 59 Pompon. dig. 14, 6, 20 Afric. dig. 28, 5, 47 Vlp. dig. 37, 11, 1, 8. *cf.* Vlp. dig. 36, 2, 15 liberi non mortalitate -is, sed emancipatione -es f. constituti. Pavl. dig. 3, 5, 14 effectus [Cod. Iust. 12, 3, 5 pr.]). Phaedr. 3, 10, 48 perscrutatus crimina -r f. (*cf.* Colvm. 1, 8, 17 inquisitio -is f.). Svet. Tib. 15, 2 nec quicquam ... pro -e f. egit *adoptatus* (*sim. de -e f. adoptato*: Gaivs inst. 3, 83 cum -r f. se in adoptionem dedit. Vlp. dig. 1, 7, 15 pr. *al.*). Vlp. dig. 14, 6, 2 cum filii familias in castrensi peculio vice -um f. fungantur. 32, 50, 1 -i f. impuberi. *al.*

II *de deo Christiano*: **A** *in sententia quasi proverbiali* (*sc. sec. lusum verborum hebr.; loq. Iesus quasi de se ipse*): Itala Matth. 10, 25 (aur. *al., sim.* Vvlg.) si -em f. Belzebul vocaverunt. **B** *usu pleno* (*de Iesu p. 692, 1, cetera potius ad deum patrem pertinent*): Clem. ad Cor. 40, 1 facere debemus, quae -r f. consummare iussit (*gr.* δεσπότης). 40, 4 legibus ... -i⟨s⟩ f. apparentes (*gr.* δεσπότου). Iren. 4, 13, 2 pietatem et obaudientiam, quae erga -em f. est, esse ... eandem et servis et liberis (*sc. et Iudaeis et Christianis*). Avg. in euang. Ioh. 67, 4 l. 10 nostro (Qvodv. de IV fer. 2, 1 dominus atque -r f. n.). 112, 2 l. 5 alto -is f. consilio. serm. 160, 5 tanti (*de Iesu; de deo patre*: 311, 10, 10. *cf.* Greg. M. in euang. 36, 2 p. 1267^B summi). Petron. Bonon. serm. Migne suppl. 3, 142 (*opp.* servi; *respicitur Matth. 25, 14sqq.*). Qvodv. de IV fer. 1, 7 ut ... domino deo nostro fiducialiter dicamus: domine -r f. *eqs.* c. Iud. pag. Ar. 1, 2 temp. barb. 1, 7, 7. Cassiod. hist. 1, 14, 47 -e f. eius *ecclesiae catholicae.*

III *de partibus hominis*: Macr. Sat. 7, 4, 17 qui *stomachus* -r f. dici meruit quasi omne animal solus gubernans. Orig. in Matth. ser. 79 p. 190, 6 ab intellectu, qui est in unoquoque homine -r f. (p. 190, 9 a -e f. i. p. 190, 26 -i f., id est i.).

allitterationes (*notabiles*): parens: Cic. inv. 1, 105 de -bus aut p. Rab. perd. 27 -em patriae, parentem ... rei publicae. Vopisc. Car. 2, 2 -e ac p. patria: Naev. com. 93 -es, patriam (*asynd. ut*: Enn. scaen. 92 o -r, o p. *eqs.*). Plavt. Men. 1083 et p. et -em (et -em et matrem *trad.; cf.* -r et p.: Verg. Aen. 10, 351 Vell. 2, 120, 2). 1090 p. ac -em. Cic. nat. deor. 3, 67 -em p. que (Ciris 131 Liv. 7, 10, 4. *ordine inverso*: Hor. sat. 1, 10, 27 p. que -isque. Sidon. carm. 23, 33). patronus: Plavt. Capt. 444 tu p., tu -r (*asynd. ut* Cas. 739 mi -r, mi p.). Lex Iul. munic. (CIL I^2 593) 146 -es aut p. (Qvint. inst. 4, 1, 42 p. aut -is). Hor. epist. 1, 7, 54 quo sit -e quove p. Liv. 22, 34, 6 -r p. que. patruus: *v. p. 793, 64.* plebs: Sall. Iug. 88, 1 p. -bus que (Verg. georg. 2, 509 p. que -umque. Liv. 4, 2, 6. 4, 42, 9 Clavd. 24, 116. *ordine inverso*: Liv. 2, 23, 1. 27, 8, 10). Sall.(?) rep. 2, 5, 1 in -es et p. (Liv. 2, 64, 1. *ordine inverso*: Liv. 3, 31, 7 Plin. nat. 33, 29). Liv. 4, 2, 7 seu ex -bus seu ex p. 4, 6, 8 ex -bus ac p. populus: Lvcil. 1229 p. que -esque (Verg. Aen. 4, 682. 9, 192 Ov. met. 15, 486 Val. Fl. 8, 281. *al. apud poetas; ordine inverso*: Ov. fast. 1, 69). Cic. carm. frg. 11 (de consul.), 59 -um ... p. que (65 Verg. Aen. 8, 679 Liv. 22, 32, 7. 27, 33, 9. *ordine inverso*: Mart. 12, 2[3], 15). Tac. hist. 1, 4, 2 apud -es aut p. ann. 3, 10, 2 p. et -um (Vir. ill. 2, 13 inter -es et p.). Liv. perioch. 1 p. 3, 6 neque -um neque p. (*cf. Liv. 1, 49, 7* p. ac senatus).

in lusu verborum: *v. p. 683, 8. cf. p. 691, 26.*

deriv.: pateratus, paterculus, paternus, patraster, patricius, patricus, patrimōnium, patrīmus, patrinius, patrītus, patrius (-ia), patro (-ātus), patrōnus (-a), patruus; *cf.* pateressa.

compos.: com-, omni-, verbipater; patricīda, patripassianus.

v. Kamptz.

⌘**patera,** -ae *f.* [*sunt qui coniungant aut cum* patēre *aut cum gr.* πατάνη. *si Ortiz, Emerita 47, 1979, 395sqq. recte confert vocem etrusc. vasi incisam q. e.* pataras, *non constat utrum haec vox an latina prior fuerit. Sch.*]
de origine: Varro ling. 5, 122 in poculis erant -ae, ab eo quod Latini ⌞⟨patere⟩ dicunt ita⌟ dictae (⌞⌟ *locum vexatum sic restituit Collart, alii aliter*; ita dicunt *trad.; a* patere *vocem derivant etiam*: Macr. Sat. 5, 21, 4 -a ..., ut et ipsum nomen indicio est, planum ac patens est. *al.*). Isid. orig. 20, 5, 2 -ae phialae sunt dictae, vel quod in ipsis potare solemus, vel quod patentes sunt dispansisque labris (*a* potare *etiam* Gloss.^{L} III Abstr. PA 67).
scribitur: -ta- Act. Arv. a. 81 (CIL VI 2060)12, -tha- *cod. Lugd.* Itala exod. 25, 29 (*cf. falsam script.* paratas *ibid.* 38, 12); *in codd. rec. etiam* -the- *vel* -thae- Plin. nat. 14, 9 Prvd. tituli 193. *abbreviatur*: pat Inscr. Gall. Wuilleumier 62 (*si recte suppl.*). *de notione* (*enumeratur inter* vasa Vlp. dig. 47, 2, 19, 1, *cf.* 4. Avson. 347, 5 p. 165P. [*sim. inter* vasa vinaria Varro frg. Non. p. 545, 23, vasa potatoria Isid. orig. 20, 5, 2], *inter* pocula Varro ling. 5, 122 Pavl. sent. 3, 6, 90): Greg. Tvr. Franc. 9, 28 -is ligneis, quas vulgo bacchinon vocant. Gloss. *φιάλη. καῦκος. ⟨λε⟩κάν⟨ι⟩ον* (*dubitanter Goetz*). fiala. buccula calicis. regium poculum. poculum. Gloss.^{L} I Ansil. PA 739 regalis fiala. 742 poculum grandem. Gloss. II 595, 57 trigone: -a, discus. *cf. et p. 693, 74.* *legitur inde a* Plavto, Acc., Varrone, Cic. *per totam latinitatem.* [*restituitur* ⟨patera⟩m Test. Dasum. (CIL VI 10229)67. *confunditur cum* paternus Verg. Aen. 6, 249 (*cod. F*). Avson. 347, 5 p. 165P. Ambr. virg. 2, 5, 37, panthera *cod. M.* (*saec. V*) Plin. nat. 14, 9, patina Cic. Verr. II 4, 46 (*falsa var. l.* Pavl. sent. 3, 6, 86). *falso trad.* Naev. carm. frg. 7 *apud* Bass. gramm. VI 266, 1 *pro* crateras *vel* creterras. *e coni. haud necessaria* Ser. Samm. 1074 (-is *Keuchen,* parvis *trad., quod defendit Heraeus in exemplari suo coll. Plin. nat. 24, 83* infantibus).]

i. q. vas latum et modica altitudine (*maxime ad potandum aptum. ad rem cf. von Schaewen, Röm. Opfergeräte, 1940, 24sqq.; Hilgers, Lat. Gefäßnamen, 1969, 71sq. et 242sqq.*): **I** *proprie*: **A** *in rebus profanis et usu non certe designato*: **1** *-a dono dari, accipi sim. dicitur, vel homines -a donari, honorari sim. dicuntur* (*sc. maxime accipiunt singuli homines; senatus vel omnis populus e. g. p. 693, 5; cf. etiam p. 693, 50*): Plavt. Amph. 260 ob virtutem ... Amphitruoni -a donata aurea est (Hor. carm. 4, 8, 1 donarem -as grataque ... meis aera sodalibus. *cf. structuram '-am alicui donare'*: Plavt. Amph. 761. *al.* Liv. 30, 15, 11 Vopisc. Prob. 5, 1). 419 quid Amphitruoni ... est datum?:: Pterela rex qui potitare solitus est -a aurea (760 te auream -am mihi dedisse dono. *al.* Ov. met. 13, 704. *al.; cf.* Liv. 27, 4, 9 iis

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

regulis … quae darentur portata, … -ae aureae). 534 hanc -am … tibi condono. 765 ex tua accepi manu -am (Liv. 22, 32, 9). Acc. carm. frg. 8 sapientiaeque invictae gratia atque honoris ⌊-a Nestorem⌋ mactavit aurea (⌊⌋ *restit. Turnebus*, pater honesto rem *codd. Nonii*). Liv. 22, 32, 4 ab iis *legatis* quadraginta -ae aureae magni ponderis in curiam inlatae. 22, 36, 9 legati … -as aureas Romam attulerunt. 27, 4, 8. 44, 14, 2 munera … missa, … -ae aureae quattuor pondo *eqs.* Val. Fl. 3, 12 ipse *Cyzicus* ducis -as … capit. *al.* 2 *cetera exempla*: Plavt. Amph. 769 vin proferri -am? (770). 786 si -a -am peperit, omnes congeminavimus. *et saepius in hac fabula.* Cic. Verr. II 4, 47 illa … capiebantur, ⌊patellae, -ae, turibula⌋ (⌊⌋ *interpol. esse susp. Eberhard haec et* 4, 48 de patellis -is turibulis). 4, 48 istum *Verrem* -am abstulisse, … patellam, … turibulum. Brut. 43 *Themistoclem*, cum taurum immolavisset, excepisse sanguinem -a et eo poto mortuum concidisse (Val. Max. 5, 6 ext. 3 [*de eodem*]. Val. Fl. 1, 817 avide exceptum -is hausere cruorem *Aeson et uxor*). Hor. sat. 1, 6, 118 astat echinus vilis, cum -a gutus, Campana supellex. Liv. 26, 47, 7 (*de praeda*) -ae aureae *tot* … librales ferme omnes pondo. Vitr. 2 praef. 2 (*verba architecti ad Alexandrum*) Athon montem formavi in statuae virilis figuram, cuius manu … dextera -am *designavi.* Pavl. Fest. p. 86 felicata -a dicta, quod ad felicis herbae speciem sit caelata (*cf. infra l. 29*). Val. Max. 1, 6 ext. 1 infusum … -ae … vinum. Plin. nat. 33, 153 *Fabricius* imperatores plus quam -am et salinum habere ex argento vetabat. Val. Fl. 2, 348 circum -is it Bacchus. Stat. Theb. 10, 313 Bacchus in altos crateras -asque redit. Ach. 1, 774. Mart. 6, 92, 2 caelatus … serpens in -a. 8, 6, 14 hac propinavit Bitiae … Dido in -a. Gaivs inst. 4, 37 furtum … -ae aureae. Vlp. dig. 16, 3, 1, 40 scyphum … vel lancem vel -am. *al.*

B *in rebus sacris* (*in ritu impio* Sall. *l. 46*): 1 *paganis*: **a** *exempla varia* (*selecta inde a* Plin. nat.): Cic. Verr. II 4, 46 -a (patina *var. l.*), qua mulieres ad res divinas uterentur (*cf. l. 10sq.*). parad. 11 filicatas … -as (*cf. supra l. 19. opp.* capudines ac fictiles urnulas). nat. deor. 3, 84 -as coronasque, quae simulacrorum porrectis manibus sustinebantur (*inde* Val. Max. 1, 1 ext. 3 Lact. inst. 2, 4, 19. Ambr. *infra. sim.* tenere *dicuntur simulacra deorum -as*: Cic. div. 1, 46 Plin. nat. 34, 77 Ambr. virg. 2, 5, 36. *al.*). *al.* Verg. Aen. 5, 91 *anguis* inter -as et levia pocula serpens. Ov. fast. 4, 934 cum … meri -ā turis acerra fuit. Liv. 6, 4, 2 tres -ae aureae …, quas … constat ante pedes Iunonis positas fuisse (10, 23, 13). Fest. p. 250 '-am perplovere' in sacris cum dicitur, significat pertusam esse. Cvrt. 4, 8, 16 Herculi … crateram cum xxx -is dicavit *quidam.* Plin. nat. 12, 94 radicem *cinnami* … aureae -ae impositam. Avson. 347, 5 p. 165 P. turibula et -ae, quae tertia vasa deum? CIL II 2103, 7 -am p(ondo) lib(rae) ex voto … s(olvit). XIV 2215, 5 res traditae fanis utrisque: … spondeum i argenteum et -a, … (7) -a cum frugibus. *al.* *fort. addas* Inscr. Gall. Wuilleumier 62 Mar⟨ti⟩ cum pat aur vov(it) *eqs.* (patera aurea *vel* aurata *solvit Pflaum*). **b** *illustratur usus -arum in variis ritibus* (*sc. maxime in sacrificiis et libationibus; dedicationes -arum v. sub a*): Sall. Catil. 22, 1 Catilinam … humani corporis sanguinem vino permixtum in -is circumtulisse (*sc. quem degustarent coniurati post exsecrationem. inde* Flor. epit. 4, 1, 4). Verg. georg. 2, 192 qualem *laticem* -is libamus et auro ([*explicat* Sacerd. gramm. VI 454, 10 pro aureis -is, *sim.* Serv. *ad l.*]. Aen. 12, 174. Cvrt. 7, 8, 17 sq. [*ad rem cf. Herod. 4, 5, 3*] dona nobis *Scythis* data sunt … sagitta, hasta, -a; … -a … vinum dis libamus. 8, 10, 34. Val. Fl. 1, 660 capit -am; … hac … libat latices. *al.; cf. p. 694, 3*). Aen. 1, 729 *Dido* implevit … mero -am (*sc. ut libationem faciat hospitibusque propinet. inde pendet* Mart. *supra l. 25*). 3, 355 libabant pocula Bacchi … -asque tenebant (4, 60 *v. sub IIA.* 5, 775. 8, 640. *cf.* Act. lud. saec. Sept. Sev. 5^{a}, 49 Pighi [*a. 204*] ⟨l⟩aeva retinens … -am cum vino [4, 6 *sim. restituit Diehl*]). 5, 98 vina … fundebat -is (Hor. carm. 1, 31, 2 Ov. met. 9, 160. *al.; cf. p. 694, 2 nec non* Hor. carm. 4, 5, 34 mero defuso -is [Arnob. nat. 4, 16 p. 221, 10 M.]). *al.* Hor. carm. 1, 19, 15 bimi cum -a meri. Ov. met. 15, 575 vina … dat -is. Pavl. Fest. p. 113 inferium vinum id, quod in sacrificando infra labrum -ae ponebatur. Cvrt. 4, 7, 24 multis argenteis -is ab utroque navigii *Ammonis* latere pendentibus. Petron. 60, 8 *puer* -am vini circumferens 'dii propitii' clamabat. 133 vers. 16 spumabit -is hornus liquor. Act. Arv. a. 80/81 (CIL VI 2059) 10 pueris … referentibus ad aram in -is (*sim.* a. 81 [CIL VI 2060] 12). Val. Fl. 5, 192. Stat. Theb. 6, 211 spumantes … mero -ae verguntur (*cf. l. 75*). *al.*

2 *iudaicis et christianis* (*cf. III infra*): Itala exod. 25, 29 (Lugd.) parapsides eius et ⌊-as et phyolas⌋ et libatoria et cyathos, in quibus libabis in eis, ex auro puro facies ea (⌊⌋ *gr.* θυίσκας, *Vulg.* fialas). 38, 12 (*ibid.; scribitur* paratas; *Vulg. [37, 16] et gr. ut supra*). Alc. Avit. epist. 7 p. 38, 22 de ministeriis haereticorum …, id est patenis -isque.

II *tropice*: **A** *metonymice* (*sc. ponitur fere pro potu, qui -a continetur* [*fort. pro actu potandi apud* Prop.], *sed nonnulla etiam ad I trahere possis; cf.* Gloss.[L] I Ansil. PA 741 -a: potum diffusum): Verg. Aen. 1, 739 ille impiger hausit spumantem -am (*vix recte explicat Serv. ad l.* 'hausit' modo 'accepit', nec possumus intellegere 'bibit'). 4, 60 tenens dextra -am … Dido … vaccae media inter cornua fundit (*cf.* Clavd. Don. *ad l.* p. 364, 10 -am fundebat). 7, 133 nunc -as libate Iovi ([*cf. ad l.* Char. gramm. p. 360, 5B. pro eo quod est in -is. *sim.* Serv.]. Clavd. 1, 247 deis). Lygd. 6, 3 aufer et ipse *Liber* meum ⌊-a medicante⌋ dolorem (⌊⌋ *coni. Waardenburg*, pariter medicando *trad.*). Prop. 4, 6, 85 sic noctem -a, sic ducam carmine, donec iniciat radios in mea vina dies (*potius ad comissationem quam ad rem sacram spectat*). **B** *metaphorice*: Sidon. epist. 9, 4, 3 quantumlibet nobis anxietatum -as vitae praesentis propinet afflictio.

III *in comparatione vel imagine* (*sc. apud Iudaeos et Christianos, maxime in prophetiis vel visionibus*): Itala Zach. 9, 15 (Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 14) bibent sanguinem illorum velut vinum et replebunt -as quasi altaris (*gr.* πλήσουσιν ὡς φιάλας θυσιαστήριον, *Hier. in Zach.* [*sim. Vulg.*] implebunt sicut phialas altare. *explicat* Tert. *ibid. ad persecutiones Christianorum referens*). apoc. 5, 8 (Cypr. testim. 2, 15) viginti quattuor seniores … habentes singuli … -as aureas plenas odoramentis supplicationum, quae sunt orationes sanctorum (*gr.* φιάλας, *aliae vers. et Vulg.* phialas. *locum imitatur* Prvd. tituli 193, *explicat* Cassiod. compl. in apoc. 5, 1). Tert. resurr. 25 p. 61, 6 ut … orbis de -is angelorum plagas suas ebibat (*respicitur apoc. 15, 7sqq.*). Pavl. Nol. epist. 23, 33 p. 190, 7 velut aromata -is incensa flagrantibus spiritu veritatis.

appendicula: 1 *indicatur materia -ae per*: **a** *adi.*: Plavt. Amph. 260 aurea (419. *al.* Acc. carm. frg. 8 Cic. div. 1, 54 Liv. 6, 4, 2. *al.*). Cvrt. 4, 7, 24 argenteis (Plin. nat. 8, 186 Vlp. dig. 47, 2, 19, 1). Treb. trig. tyr. 14, 5 electrinam. Greg. Tvr. Franc. 9, 28 -is ligneis … ex gemmis fabricatis et auro. *al.* **b** *hendiadyoin*: Verg. georg. 2, 192 -is … et auro. **c** *praepos.* ex (*cf.* Liv. 27, 4, 8 -am ex quinque pondo auri factam [-am auream ex quinque pondo factam *var. l.*]. Greg. Tvr. *sub a*): Plin. nat. 14, 9 ex una *vite.* 33, 153 ex argento. Sil. 16, 167 ex auro. *al.*

2 *indicatur id, quod inest per*: **a** *gen.*: Verg. Aen. 3, 67 sanguinis … sacri. Hor. carm. 1, 19, 15 meri (Ov. fast. 4, 934). Petron. 60, 8 vini. Sidon. epist. 9, 4, 3 (*in imagine*) anxietatum. **b** *praepos.*: Act. lud. saec. Sept. Sev. 4, 6 Pighi (*a. 204*) cum vino (5^{a}, 49).

deriv.: patella.

cf. Onom.

paterātus, -ī *m.* *a* pater, *cf. fortasse* patrastus *et* patrater. *scribitur* -tir- CIL III 6010, 160 VII 1336, 789c. *i. q. patraster, vitricus*: CIL XIII 1829, 8 *P. Sextilius* -us filiastrae suae *posuit.* *dub. an nom. propr. in titulis vasorum*: CIL III 6010, 160 -i of(ficina). VII 1336, 789 (*ter*). XIII 10010, 1501. Inscr. Anz. f. Schweizer. Altertumskunde, N. F. 27, 1925, 60a (*bis*).

paterclus, patercolus *v.* paterculus.

paterculārius a paterculo Gloss. V 606, 61; *cf.* Not. Tir. 33, 38 -us (*var. l.* -tri-, *antecedit* paterculus). *de notione parum constat, nam suffixum '-arius' origini a nomine pers. ducendae male convenit.*

paterculus, -ī *m.* *a* pater *deminutive.* *scribitur* -cl- *in titulis.* Not. Tir. 33, 37 (*var. l.* -col-). *dictum videtur de patre per blanditiam* (*cf.* matercula): Prisc. gramm. II 103, 11 similiter faciunt in 'er' terminantia diminutivum: 'frater fraterculus', 'pater -us', quod et proprium invenitur *eqs.* (*inde* Gramm. suppl. 70, 11). *dub. an nom. propr. in titulis vasorum, e. g.* CIL XIII 10010, 1504.

deriv.: patercularius. *cf. Onom.*

pateressa, -ae *f.* *a* pater, *nisi subest gr.* πάτρισσα, *quae vox alibi non legitur.* *i. q.* mater synagogae (*sc. titulus honorificus, cf. vol. VIII 439, 72*): CIL IX 6231, 3 hic requescet Alexsan(d)ra -a.

paterfamiliās *v.* pater. *Gatti.*

paternālis, -e. *a* paternus. *i. q.* paternus: Iren. 2, 14, 7 *Valentiniani dicunt* matrem … ⟨vel⟩ semen -e … enuntiasse mysteria veritatis (*postea*: a semine eius *patris*). *loco corrupto*: Vindic. gyn. p. 447 rec. C (*homo e sanguine mulieris et viri concipitur*) unde et maiores nostri consanguineos appellaverunt et consanguinitate ⌊-is⌋ materna natos (*legasne* -i s(ive)?).

adv. **paternāliter.** 1 *i. q. modo, qui patri vel patribus convenit*: *respicitur deus*: Iren. 4, 20, 5 deus visus … tunc per spiritum prophetice, visus autem et per filium adoptive, videbitur … in regno caelorum -r. 5, 36, 3 *deus* praestans illa -r, quae *eqs.* *respiciuntur maiores, sc. patriarchae*: Iren. 4, 25, 3 oportebat … quaedam … praenuntiari -r a patribus. 2 *i. q. modo, qui a patre vel patribus originem ducit*: *respicitur deus*: Iren. 1, 4, 1 ipsam *Achamoth* duobus nominibus vocari, Sophiam -r; pater enim eius Sophia vocatur (*gr.* πατρωνυμικῶς. *cf. 1, 2, 6* vocari … patronymice). *respiciuntur maiores*: Cassiod. Ios. antiq. 17, 254 p. 503 (*de pentecoste*) festivitas … apud nos sic -r appellatur (*gr.* ἑορτὴ … πάτριος τοῦτο κεκλημένη).

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad vol. X 1

quibus accedunt addenda quaedam selecta
(plura latent in schedis nostris novissimis, quae continuo augentur)

p. *p. 3, 23 legas*: 4. 5. *pro* puella *v. vol. X 2, 2504, 69*).

[pabii: barba GLOSS.^{L} I Ansil. PA 2. *corruptum*; pubis: b. *Usener, fort. recte coll. vol. X 2, 2435, 35.***]**

pābulatōrius. *post p. 4, 63 addas*: TAB. devot. Année Épigr. 1993 n. 1087 (*e Britannia*) ⸤-am⸥ quicumque ⟨illam⟩ involasit (*per archaismum, i.* -vit) …, mo⟨ri⟩atur (⸤ ⸥ *sc. molam*; paulatoriam *trad.*).

pābulor. *p. 5, 8 legas*: ierat (*cf.* perioch. 57, 9 exierant).

pābulum. *p. 9, 84 legas*: COLVM. 1, 5, 1.

pachymerēs. *p. 12, 6 legas: var. lect. p. 11, 81.*

pro p. 12, 44 sq. legas: **pācifero,** -ātum, -āre. *a* 1. pax *et ferre vel a* pacifer. **1** *pass., i. q. pacificari, pace donari sim.* (*ad notionem cf. pass.* animadverti): VET. LAT. Iob 3, 26 (cod. 91. *al.*) neque sum -tus neque silui (*gr.* εἰρήνευσα, *Hier. interpr. Iob* in pace fui, *Vulg.* dissimulavi). **2** *act.*: GLOSS. II 286, 30 -o: εἰρήνην ἄγω.

pācifico. *p. 13, 42 pro* 181, 1 *legas*: 31, 11.

pācificus. *p. 14 in marg. inf. legas: [Fröhlke]. p. 17, 62 legas*: 483, 1.

pacīscor. *p. 19, 13 legas: vectigalis.* 44, 23, 2 argenti talenta). *p. 20, 42 addas*: PVBLIC. Aug. epist. 46, 1 ad deducendas bastagas.

2. pāco. *p. 21, 74 legas*: solo paca⟨to. *post p. 23, 84 inseras lineas tres, quae errore typothetae p. 24, 84–25, 2 sunt impressae.*

pactio. *post p. 24, 83 legantur p. 25, 3 sqq. p. 25, 13 legas*: ad privatas res. *p. 25, 16 legas*: coniuncta *civitas. p. 25, 29 legas*: pacis lex sit servitutis.

pactuor. *p. 27, 66 legas*: Vales. 11, 49 *Zenoni.*

paeānista, -ae *m.*, παιανιστής. *i. qui paeanem cantat* (*plur. de sociis collegii; loco manco*): EPIST. imp. Sept. Sev. (CIL VI 31330) 4 Severus -is: potestis *eqs.*

paedagōgium. *p. 30, 70 addas*: TAB. devot. Zeitschr. Pap. Epigr. 167, 2008, 207 l. 2 sq. (*e Britannia; saec. II/III*) qui frudum, *i. fraudem*, fecit de -o (padoio *trad.*) …, qui furtum *fecit* de -um (padaoium *trad.*).

p(a)edor. *p. 36, 4 legas: pedica, ut subsit* 3. pedo*? v. enim p. 982, 10 sq. et cf. p. 647, 48*). *p. 37, 20 legas: deriv.*: pederosus (*sc.* pedor-); *cf. ?*p(a)edatum, paedidus.

paelex. *p. 38, 46 legas: matronae* nos.

1. paelicātus. *p. 40, 66 addas*: COMMENT. Lucan. 8, 104 (*v. p. 39, 68*).

paene. *p. 41, 7 pro* PROP. *legas*: VITR., PERS.

paenitet. *p. 61, 23 legas: probant Ciceronis obtrectatores* GELL.

paenula. *p. 69, 30 ante* SVET. *inseras*: TAB. Vindol. II 196, 3. 5.

p(a)enūria. *p. 74, 76 legas*: 386, 23.

paeōnia. *p. 75, 81 legas*: GLOSS. *al., v. p. 2185, 33 sqq.*

pāgarchia. *p. 84, 22 legas: 96, 41.*

pāgēius. *p. 84, 32 legas: 94, 49.*

pais. *p. 96, 62 legas*: RVFIN., pe- EXC. barb. *p. 96, 67 addas: i. q. filius*: EXC. barb. p. 310, 9 -es Casandrus (*cf. Hier. chron. a. Abr. 1718* filii Cassandri).

1. pāla. *p. 97, 3 inseras: loco corrupto trad.* COLVM. 3, 9, 3. *p. 97, 45 inseras*: PS. SORAN. quaest. med. p. 366, 9 -ae duae (*cf. supra p. 96, 77*).

palaestra. *p. 99, 71 legas*: turbae ac fori.

palam. *p. 102, 19 addas: vox deest e. g.* PROP., VITR., CELSO, COLVM. *p. 102, 31 legas: plures* (*cf.* CAPER gramm. VII 97, 10 ad multos refertur). *p. 107, 31 legas*: concreditumst.

palē. *p. 112, 2 legas*: graece. *de* PACVV. *v. p. 2781, 56 sq.*).

palerae *v.* phalerae. *inserendum p. 117, 11.*

palin. *p. 117, 84 legas: -ν. p. 118, 1 ante* CIL *inseras*: PLAVT. Pseud. 1276 (*e coni., cf. p. 574, 66*). Trin. 705 euge, Lysiteles, -n (*-ν edd.*).

1. palla. *p. 120, 45 legas*: PACVV. trag. 46 -am [*si recte trad., v. p. 2301, 44*; palam, *i.* πάλην, *intellexit Schierl, comm. 2006, 171 sq.*].

palliastrum. *p. 127, 34 legas*: ni Zeno.

palliolum. *p. 132, 83 inseras*: TAB. devot. Zeitschr. Pap. Epigr. 161, 2007, 62 l. 3 (*e Germ. sup.; saec. I*) qui[s] sustulit Verionis -um. OSTRAC. Claud. (ed. Bingen al. 1992) 135 (*fere a. 107*) tunicas duas et palliol(um) … habeo. *p. 133, 11 legas: feminarum* (*cf. var. lect. p. 135, 81*).

pallium. *p. 135, 48 inseras*: PAVL. NOL. epist. 29, 1 -a camelorum pilis texta. *p. 137, 19 inseras*: ENNOD. carm. 1, 10, 1 nigrante tectam -o iam terra noctem suscipit. *p. 137, 39 inseras*: nigrans: ENNOD. carm. 1, 10, 1.

pallor. *p. 140, 35 legas*: instituti.

palma. *p. 143, 3 legas*: dicebat (*sim.* fin. 2, 17 VARRO frg. Cassiod. inst. 2, 3, 2. *cf. Quint. inst. 2, 20, 7* explicatae *manui* … similem). *p. 144, 51 legas*: 9, 12 ext. 9. *p. 148, 11 legas*: proxima.

palmulāris. *p. 155, 81 addas: i. q. formam palm(ul)ae habens*: PASS. Pion. (BHL 6852) 4 cum … colonus aut bicorni furca triticum vertit aut -i (*gr. non resp.*).

palumbēs. *p. 171, 66 legas*: 169, 16.

pānārius. *p. 188, 76 inseras*: TAB. Vindol. II 194 B 3 (*contextu mutilo ut*: III 597 b 1).

*?***panc(h)rīa** *v.* pandia. *inserendum p. 189, 80.*

pandīa. *p. 192, 14 legas*: continere (panc(h)riae *Traube et Fridh dubitanter coll.*

2. pando (passum). *p. 201, 18 legas*: psithium.

*panselēnus, -a, -um, πανσέληνος, *non nisi pro subst. adhibitum. occurrunt nom.* -os *et* -us, *gen.* -ī, *acc.* -on; *legitur gr.* -ος *Fav. Eul. 12, 4 Mart. Cap. 8, 864. i. q. plenilunium*: PRAEC. canon. Ptol. 19 -on, id est plenilunium, in diametro solis requires. 37 -i tempus (*al.; pro iunctura ponitur neutr.* -on 38 p. 62, 14 *et* 64, 3). 51 utrum nocturna an interdiana sit sinodus atque -us. *al. in eodem opere* (*v. indicem ed., p. 166*).

pantana: †defecta†, humida, ruscida (*i.* rosc-) SYNON. Gloss. I p. 83 n. 58. *obscurum*; fontana: ⟨ma⟩defacta *temptavit Heraeus in exemplari suo; it.* pantano *'paluster' (sec.* lacus Pantanus *Plin. nat. 3, 103?) confert Gatti in ed.*

2. panthēra. *p. 239, 5 addas*: VEN. FORT. epist. (carm. 5, 6) 11 (*in imag.*) ego incautus passer … incurri -am.

pāpilio. *p. 254, 24 inseras*: papilionarius.

pāpiliōnārius, (-a, -um). *a* papilio. *i. qui papiliones, tentoria facit* (*masc. pro subst.*): INSCR. Année Épigr. 1994 n. 1551 (*e Thracia; a. 574/7*) υἱὸς Κοσμᾶ … παπυλιοναρίου.

pappārium. *p. 256, 58 legas*: faceret (pararium *var. l.; varii.*

parabola. *p. 289, 24 legas*: 3, 50. *al.*].

paracmē. *p. 295, 66 addas*: GALEN. ad Glauc. 1, 1, 4 cod. Cass. p. 37^{b} ad -en …, id est … ad statum iam declinantis temporis.

paracollēticus. *p. 295, 82 legas*: 14 *et* GALEN., GLOSS. *p. 296, 3 inseras*: GALEN. ad Glauc. 2, 2, 5 cod. Cass. p. 85^{b} apponens -um emplastrum (*al. ibid.*).

paragōgē. *p. 304, 39 legas*: 441, 17.

[paralixismus *v.* paroxysmus.] *inserendum post p. 306, 42.*

paranymphus. *p. 312, 24 inseras: cf.* PASS. Chrysanth. [BHL 1787] p. 160 archangeli *erunt* -i.

parasēmum. *p. 315, 39 inseras*: TAB. cer. Pomp. Camodeca 106, 4 (*a. 57; loco lacunoso*).

parastrōma. *p. 319, 14 legas*: -atibus *n.*

parasynanchē. *p. 319, 20 legas*: -ēn *f.*

1. parātio. *p. 319, 80 legas: sim.* (*cf. p. 527, 84 sq.*).

parātūra. *post p. 321, 84 inseras: deriv.*: paraturatus.

parātūrātus, -a, -um. *a* paratura. *i. q. paraturā ornatus* (*cf. p. 321, 76*): PAP. gr. Monac. III 1 n. 142, 4 (*saec. VI*) καμίσιν (*i.* -ιον) παρατουρᾶτον.

1. parcus. *p. 344, 70 legas*: loquendi (virg. 2, 2, 7 ENNOD.

parēgoria. *p. 350, 69 inseras*: PS. GALEN. ad Glauc. 3, 63, 1 lapis redit intus et tunc urinam faciunt et -am patiuntur *calculosi.*

parento. *p. 369, 84 addas: vix recte restit.* TAB. devot. Année Épigr. 1994 n. 1112 *contra usum verbi (v. p. 370, 1), ita ut intellegatur oblatio Neptuno facta. p. 370, 26 inseras*: S. C. de Germ. (Zeitschr. Pap. Epigr. 55, 1984, 60) I 32.

pariātor. *p. 386, 67 ante* 1975 *inseras*: 1985 n. 889 (*e Mauretania; saec. II ex./III in.*) L. Domitius -r v(ixit) a(nnos) XII (*nisi pro cognomine accipias*).

2. pario. *p. 399, 41 legas: legitur fort. in titulo antiquissimo p. 2782, 58, certe inde. p. 399, 68 inseras*: INSCR. Zeitschr. Pap. Epigr. 121, 1998, 258 (*in vaso; saec. V in. a. Chr.?*) nei pari med (*si huc pertinet*). *p. 401, 51 inseras*: CIL I^2 1215 [= CE 59], 6 auxsilium ac d. *p. 409, 42 deleas*: dei-. *post p. 409, 43 inseras: cf. Onom.*

paristhmia. *p. 409, 69 ante* ORIBAS. *inseras*: MARCELL. (*cod. P*).

[1. parix *trad. loco obscuro* GLOSS. Aynard. F 68 (= GLOSS. V 619, 43) fertor vel -x est pater. *cf. vol. VI 1, 589, 43.***]**

2. parix, -cis (*f.?*). *nomen avis*: GLOSS. Aynard. P 97 -x, -is: avis omnium minima (*formam corruptam vocis q. e.* parra *latere proposuit Goetz dubitanter, sed cf.* paruca *p. 2783, 18*).

parizōma *v.* perizoma. *inserendum post p. 410, 44.*

parodos, *gen. pl.* -ōn *f.*, πάροδος. *significatur cursus stellae* (*t. t. astrol.; cf.* parodicus): PRAEC. canon. Ptol. 38 p. 62, 7 duo -on collecta

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(parodum *fere trad.; gr. Theo Alex. p. 280, 15 δύο παρόδων συναγόμενα*).

parōtidicus, -a, -um, *παρωτιδικός* (*quod gr. alibi non legi vid.*). *i. qui parotide laborat* (*masc. pro subst.*): FRG. med. Tolet. 1.6 *emplastrum* facit podagricis, -is (paratotitis *cod.*).

paroxysmus. *p. 438, 68 ante* ORIBAS. *inseras*: GALEN. ad Glauc. 1, 1, 3 cod. Montepess. fol. 122ʳ impetum -i primi, id est primae commotionis. *ibid. iterum* (*scrib.* por-). 1, 3, 5 cod. Cass. p. 48ᵇ paralixismi. *al. in eodem opere.*

parpo *v.* 1. palpo. *addendum p. 438, 76.*

parrula. *p. 448, 60 legas*: [paruca *trad., fort. recte; v. enim p. 2783, 18*].

pars. *locum* CIC. Tusc. 3, 44 *vix recte p. 472, 53 allatum inseras p. 474, 58.*

partiārius. *p. 492, 75 addas*: INSCR. Année Épigr. 2003 n. 1079 (*Arelate; saec. II ex./III*) *cuidam* -ri colleg(a)e posuerunt (*super imag. navis et instrumenti cuiusdam*).

participātio. *p. 499, 24 inseras*: HIER. Didym. spir. 53, 231 *ut* spiritus … sanctus -e sui bonos efficiat.

1. partio(r). *p. 522, 74 legas*: participes aequiter -ta est.

paruca: hicae (*anglosax.*) GLOSS.ᴸ Corp. P 176. *nomen avis* (*cf.* 2. parix); parrula *corr. Lindsay, sed textum receptum def. Milani, Rendic. Ist. Lomb. 113, 1979, 67 coll. Gloss. Ælfric. 132* (*med. aevi*) parrax: wrenna vel hicemase.

[parvicordius *v.* pravi- *vol. X 2, 1135, 40.*] *inserendum p. 543, 30.*

pāstūra. *p. 647, 56 legas: inde a* VET. LAT. (*sub 1b*), PALLAD. *p. 647, 75 inseras*: VET. LAT. Is. 34, 17 (Ps. Aug. spec. 129) *manus dei* divisit -am *cervis* (*cf. gr. διεμέρισε βόσκεσθαι, Vulg. aliter*). *p. 648, 9 legas: Luc. 15, 15; item fere* SERM. Rev. Ét. Aug. 25, 1979, 141).

pateo. *p. 667, 65 legas*: patibulum, 2. patibulus, paticabulum (*?*), patidus. *p. 667, 67 legas*: per-, pro-, subpateo.

pater. *p. 678, 32 legas*: 40 (*in responso haruspicum*) ne. *p. 684, 13 legas: l. 28. p. 692, 36 legas*: omni-, pro-, verbipater.

paternitās. *p. 695, 3 legas: l. 27.*

paternus (paternē). *p. 702, 7 addas*: NOVELL. Iust. 8, 8 pr. *decet magistratus fisci* devotis … -e se exhibere (*gr. resp. πατρικῶς ut*: 8 iusiur. p. 90, 27. 18, 3 secundum quae *testamenta* morientes non -e … fecerunt institutiones).

2. patibulus. *p. 708, 32 deleas '?'. p. 708, 33 deleas*: (*si recte legitur*). *p. 708, 35 addas*: PLIN. phys. Sang. p. 243 l. 28 in vaso -o.

patior. *p. 741, 18 legas*: praepatior; perpetior.

patrōcinālis. *ad p. 774, 19sqq.: iunctura* tabula -is *legitur iam binis locis in* INSCR. Année Épigr. 1991 n. 713 (*Fidentiae; a. 206*).

patrōcinātio, -ōnis *f.* *a* patrocinari. *i. q. actio patrocinandi*: CONC. Narb. a. 589 p. 254 l. 10 aliquanta *recapitulare,* qu(a)e iuste et pie sunt edita et per ⌊-is⌋ potestatem non subplebantur (⌊ ⌋ *sc. regis, cf. postea*: domni nostri sub pr(a)efationibus).

patrōcinor. *p. 780, 1 addas*: patrocinatio.

patruēlis. *p. 791, 56 inseras titulum aet. Aug.* CIL VI 8409 *perperam allatum p. 791, 59.*

patulus. *p. 797, 16 inseras: compos.*: propatulus.

paucus. *locum* HIER. epist. 23, 1, 2 *perperam p. 802, 2 allatum inseras p. 805, 30; cf. Adkin, Eranos 101, 2003, 4.*

[paulātōrius *v.* pabulatorius.] *inserendum post p. 824, 30.*

pauper. *p. 842, 58 legas: cuius priori parti.*

pausārius. *p. 858, 21 addas*: INSCR. Année Épigr. 2004 n. 1020 (*e Germ. sup.; saec. II ex./III in.*) L. Vettonius Secund(us) dec(uriae) III -orum (1021). 1022 ge⟨nio pausa⟩riorum vexsill(ationis) vet(eranorum).

pausātio. *p. 858, 47 inseras*: OP. imperf. in Matth. frg. 4, 4 l. 100 *deus* creaturae suae in diebus sabbatis -em donasset; sol currit *eqs.*

[pecorobon *nomen herbae corrupte trad.* PS. APVL. herb. 3 l. 48 (*v. app. crit.*).]

pecuīnus. *p. 921, 7–9 legas*: pecunia *l. 19 – v. p. 935, 66 – subst. l. 12.*

pecūlium. *p. 933, 41 legas*: (Peculius, -a, -um; Peculio).

pecūnia. *ad p. 941, 59: iunctura* -a privata *legitur iam* CIC. Att. 7, 15, 3. 8, 3, 4. *post p. 942, 13 addas*: **3** *praepos.* pro: CHAR. dig. 50, 4, 18, 8 pro capitibus.

[pecusideon *nomen herbae corrupte trad.* PS. APVL. herb. 2 l. 31 (*cf. vol. X 2, 2424, 43sqq.*). *'puto natum esse ex* ptheron ibeos (*sic* γ) *inepta translatione*; pecus *latine quod graece θηρ⟨ι⟩ον' adnotavit Rabbow in exemplari nostro.*]

4. pedātus. *p. 965, 23 legas*: (*ex Romano*).

pēderōsus (*pro* -dor-), -a, -um. *ita legendum p. 965, 67.*

pedes. *p. 968, 34 inseras*: SEN. epist. 104, 33 *Cato* -s duxit exercitum. CVRT. 7, 1, 34. *p. 968, 52 inseras alterum* CVRTII *locum*: 5, 6, 14 rex … equo desiluit -sque … ingredi coepit. *p. 968, 63 inseras*: SEN. Thy. 377.

pedester. *ad p. 971, 35sqq. (IB1) v. Beikircher apud Paschoud, Mus. Helv. 63, 2006, 160sq.*

pēdiculāris. *p. 975, 65 legas: sub 1b et 3. post p. 976, 7 inseras titulum* **3** gens -a (*iocose, cf. vol. X 2, 2580, 19*): *huc trahas* IVLIAN. *p. 976, 10sqq.*

2. pediculārius, -a, -um. *quem tractatum deleas loco* IVLIANI *transposito ad* pedicularis (1. pedicularius).

2. pediculārius, -ī *m.* *ita legendum p. 976, 15.*

2. pediculus. *p. 977, 65 legas: al. apud eundem. p. 977, 65sq. deleas locum* IVLIANI. *p. 978, 9 deleas*: 2. pedicularius.

3. pediculus. *p. 978, 24 legas*: 2. pedicularius.

pēditum. *p. 981, 48 addas*: PELAGON. frg. (Res publ. litt. 21, 1998, 41) 6 mitte -a.

3. pedo. *p. 982, 22 addas: ?***3** *i. q. pedica iumenti: v.* GLOSS. *p. 36, 2. 647, 48 (cum addendis p. 2781, 31) et* NOT. Tir. *supra.*

pelagicus. *post p. 988, 46 addas: in dedicatione*: INSCR. Année Épigr. 2004 n. 1671 (*e Byzacena*) ⟨…⟩ regi ⟨pe⟩lagico Aug(usto) (*praeceditne nomen divinitatis indigenae?*).

pelargos[is]: ciconia dicitur GLOSS.ᴸ I Ansil. PE 181 (cod. Paris.). *sic emendandum; cf. Ambr. hex. 5, 16, 55* retributio beneficiorum *ἀντιπελάργωσις* nominatur; *πελαργός* enim ciconia dicitur.

pellicio. *p. 998, 45 inseras: var. l.* prolicuit *defendimus vol. X 2, 1825, 48sqq.*

2. pello. *p. 1010, 67 legas*: quianam. *p. 1019, 53 inseras*: pulsor, pulto.

pēlvis. *p. 1021, 47 legas: 1022, 24.*

pendeo. *p. 1038, 13 inseras: aliter Adams, Pelagonius, 1995, 604. p. 1042, 60 legas*: pendicium, pendigo, pendimen, pendulus.

pendīcium, *acc.* -um *n.* *a* pendēre. *significari vid. genus staterae*: CIL VI 5846 (= 825*; *inde 945**) Fausto ad·pendici(um)·cedri (*huc trahas coll. Solin apud Krömer [ed.], Wie die Blätter …, 1995, 65sqq.*).

pendīmen, -inis *n.* *a* pendēre (*cf.* pendigo). *i. q. cutis, caro incisa sim., quae pendet*: SORAN. sang. reic. 34 quae aforis sunt -a, *melle* gluctinentur (*cf. Cael. Aur. chron. 2, 13, 161* in externis corporum glutinat divisuras).

pendix. *quem tractatum deleas; v. enim* pendicium.

ᴹpēnis. *ita legendum p. 1074, 31.*

penna, **pinna.** *p. 1084, 59 legas: Mus. Helv. 50, 1993, 170sqq. p. 1087, 47 inseras alterum* LVCANI *locum*: 9, 730 *dracones,* ducitis … aëra cum -is (*meton. pro tota ave ut l. 45 et* 1, 588 *sub β; v. Wick, comm. II, 2004, 308*).

pennula, **pinnula.** *p. 1099, 19 legas: πίννουλα.*

pēnsilis. *p. 1101, 51 addas: ?***3** *de curru cum capso suspenso*: TAB. Vindol. III 597 a 4 covinni -is iugum (598 b 12 *et* c 4. 599, 5). *p. 1101, 63 legas*: destillato ([*v. vol. X 2, 2739, 55*]. ORIBAS.

pēnsio. *p. 1103, 32 inseras*: PAP. Tjäder 1, 51 (*a. 445/6*). *quem locum deleas p. 1103, 37sq.*

pēnsor. *p. 1113, 17 ante* 1973 *inseras*: 1994 n. 298 (*Romae; saec. I/II*) *cuidam* pe(n)sori lignario.

pentachordos. *p. 1113, 42 legas: Meiboom.*

pentafolium. *p. 1114, 14 addas*: PS. DEMOCR. med. 98, 12 (*in compositione*) -um, polypodium, tracantum *eqs.*

[pentaston]. *p. 1117, 33 legas: 1116, 12sq.*

pen(u)ārius. *p. 1121, 73 legas: inde a ?* CATONE (*v. p. 1122, 3*), CIC.

penzōma *v.* perizoma. *addendum p. 1125, 45.*

peplis. *p. 1126, 2 legas*: DIOSC. *l. 11. p. 1126, 4 legas*: de -os *l. 15.*

pepo. *p. 1127, 75 legas: non nisi p. 1128, 38.*

per. *p. 1129, 33 pro* p *littera legas* p *notam. p. 1143, 61 legas: eorum. p. 1166, 43 legas:* **appendix**.

peradstrictus. *p. 1172, 71 addas*: VINDIC. nat. hum. l. 120 *membrani* consertio non est pera⟨d⟩stricta (perstricta *epit. alt. 27, v. p. 1758, 35*).

peraequātus *v.* peraequo. *inserendum post p. 1174, 5.*

peragro. *p. 1182, 53 legas*: peregrinari.

post p. 1185, 46 desiderari dolemus hoc vocabulum a G. Parker tractatum:

peramārus, -a, -um. *a* per *et* amarus. *i. q. valde amarus, non nisi in imag. vel translate de eo, qui (quod) displicet, offendit sim.* (*minus est* satis amarus *l. 67*): VET. LAT. psalm. 77, 8 (Arnob. Iun. *ad loc.* l. 9. *al.* = PSALT. Rom.) ne fiant *filii* … genus pravum et -um (*gr. παραπικραίνουσα, cod. 303. al.* exacerbans, *Vulg.* exasperans. *explicat* CASSIOD. *ad loc.* l. 170 supra cunctas acerbitates asperrimum). RVFIN. Orig. in exod. 7, 1 p. 205, 10 amarum satis et -um est … poculum legis (*inde* CAES. AREL. serm. 102, 1; *respicitur aqua amara* Mara, *exod. 15, 23*). PS. AVG. quaest. test. 102, 24 venenatam malitiam … et -am *Simonis* (*cf. act. 8, 23* in felle … amaritudinis). PETR. CHRYS. serm. 72ᵗᵉʳ, 4 l. 85 *Christus* mortem suscepit -am (amaram *var. l.*). PS. MAX. TAVR. serm. 44 p. 625ᴬ diabolo esse subiectum -a condicio est (*opp.* inexpleta … iucunditas).

[peramus *v. vol. X 2, 2785, 63.*] *ita legendum p. 1188, 9.*

perantīquus. *p. 1188, 48 inseras*: RVFIN. Basil. hom. 9, 3 p. 12, 24 -um est munus istud, *sc. ieiunium* (*gr. ἀρχαῖον*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perassus. *quem tractatum deleas; legitur enim* pcrassas *in codice.*

percandidus. *p. 1194, 2 addas*: INSCR. Année Épigr. 1990 n. 811 (*e Pannonia inf.*) percandidi⟨ssimo ...⟩ (*si recte suppl. contextu manco*).

percello. *p. 1195, 54 addas: e coni. falsa* NAEV. com. 77 (*v. p. 1843, 5*). *p. 1196, 33 sq. legas: 1240, 67. p. 1200, 9 inseras*: perculsio.

[percīsco *v. vol. X 2, 818, 41.*] *inserendum p. 1213, 71.*

perclāmo. *p. 1214, 11 addas: ceterum v. vol. X 2, 1533, 68.*

percrassus. *p. 1224, 69 addas*: PLIN. phys. Bamb. exc. 95 assaturas caprinas *carnes* -as manducet *aegrotus* (*postea*: interania caprina crassa).

percūro. *p. 1228, 26 legas: rei parandae*: VET.

percussio. *p. 1235, 58 post* 173 *inseras*: 175 inflationem arteriae (-am *trad.*) et -em (inflatiorem arteriam et percussiorem *coni. Rose; gr. XIX 408 τῆς ἀρτηρίας ... ἀνευρυνομένης*).

percussūra. *p. 1237, 52 inseras*: ANON. de philos. et part. l. 121 Pythagoram ... invenisse primordia *musicae* ex ... chordarum extensarum -a (per susurra *cod.; corr. ed. coll. Isid. orig. 3, 16, 1, ubi* e. -a *var. l. pro* extensione percussa).

1. percussus. *p. 1237, 55 deleas: sq.*

percutio. *p. 1249, 62–64 ita corrigas: ? compar.: non nisi e coni. dub.* PS. SORAN. quaest. med. 175 (percussionem *trad.*).

perdēclīno, -āvī, -āre. *a* per *et* declinare. *i. q. omnino declinare, cessare*: GALEN. ad Glauc. 1, 4, 4 cod. Cass. p. 55a cum -verint *febres quartanae,* adhuc pulsus ... invenitur ... lassus (-verunt *ed. Bonardi,* declinaverint *cod. Montepess. fol. 140r, gr. XI 22 παυσαμένων*).

perdēficio, -ere. *a* per *et* deficere. *i. q. omnino deficere*: GALEN. ad Glauc. 1, 3, 5 cod. Cass. p. 48b *aegrotantes* cibo refici ... iubeas; quod cum fuerit factum, non -ent et perient (*v. var. lect. p. 1250, 20*).

perdēsperno, -ere. *a* per *et* despernere. *i. q. omnino spernere*: IVLIAN. in Am. 6, 2 ut, quos ante per exempla corruperant, eosdem postea fastu ⌊-ente⌋ protererent *populi* (⌊ ⌋ praedae *var. l.*).

peregrīnus. *p. 1308, 61 legas*: et per⟨eg⟩rinis.

perēminēns, -entis *adi.* *a* per *et* eminens. *i. q. valde eminens* (*non nisi superl.*): PS. ASPER gramm. suppl. 40, 7 sq. -issimus prophetarum Elias, ... sapientissimus regum Salomon: '-issimus' ... vel 's.' gradus sunt superlativi.

perexhaurio, -stum, -īre. *a* per *et* exhaurire. *i. q. penitus exhaurire*: VINDIC. nat. hum. l. 152 quemadmodum in balneis aquarum vapor ... distillat a camaris ..., sic intimus calor ... humorem corporalem -tum in caput referet, *ubi fiunt lacrimae, mucus sim.* (*scrib.* -exau-; *cf. epit. alt. 17 p. 472, 11* humor ex(h)austus).

perexīlis. *p. 1346, 67 inseras: de re modica, tenui*: GALEN. ad Glauc. 1, 2, 2 cod. Cass. p. 40a *aegrotos* magis abstine et -i atque modica valde di(a)eta ... iuvabis.

perex(s)tinguo, -tīnxī, -ere. *a* per *et* ex(s)tinguere. *i. q. omnino exstinguere* (*respic. Matth. 12, 20* linum fumigans non extinguet): OP. imperf. in Matth. frg. 4, 19 l. 349 *ne eos,* qui iam extincti adhuc modicum fumabant, -ret *dominus* (*sim. ibid.* l. 352. 357).

?perextenuo, -ātum, -āre. *a* per *et* extenuare, *si recte trad.* *i. q. omnino extenuare*: GALEN. ad Glauc. 1, 4, 3 cod. Montepess. fol. 138r scio ... quendam *aegrotum* ... in tanto tempore -tum *esse, sc. morbo* (perten- *cod. Cass. p. 54a,* exten- *ed. Bonardi; gr. non resp.*).

perextinguo *v.* perex(s)tinguo. *addendum p. 1347, 65.*

perfectio. *p. 1350, 44 legas*: 217. chron. 1, 4, 101 *requiescat aegrotus,* donec ⌊-e⌋ quadam propria corporis fuerit facta digestio [⌊ ⌋ persecutione *ed. Sichardi,* -e *Rovill. emend.*]. 4, 3, 29).

perfero. *p. 1363, 65 legas: -untur.*

perficio (perfectus). *p. 1373, 50 inseras*: multum -us OP. imperf. in Matth. frg. 4, 2 l. 36.

?perfluidus, -a, -um *v. vol. X 2, 1731, 43 sq. inseras post p. 1395, 67.*

perforāmen, -inis *n.* *a* perforare. *i. quod perforando efficitur* (*sc. aditus, hiatus sim.*): VINDIC. nat. hum. l. 254 quod si ita esset, ut per aliud -n cibum fertur, per aliud potionem descenderet *eqs.*

perforo. *p. 1401, 18 inseras*: perforamen.

perfricātio. *p. 1402, 4 inseras: ceterum pro* praefocatio PS. HIPPOCR. ad Antioch. vers. *β* p. 430.

perfrīgidus. *p. 1406, 27 inseras*: GALEN. ad Glauc. 1, 4, 3 cod. Montepess. fol. 138r ratio di(a)et(a)e ipsius non sit perfri⟨gi⟩da et humida (*cod. Cass. fol. 54a* frigida; *gr. XI 37 ψύχουσα*).

perfringo. *p. 1406, 30 inseras*: -franguntur OP. imperf. in Matth. frg. 4, 19 l. 354.

perfundo. *p. 1418, 56 inseras: an* pers- *legendum, i.* pessum darent? [*cf. p. 1917, 72 sqq. 1918, 56 sqq.*].

?peri(a)eresis (-sit *cod.*; piereses *ed. Bonardi*) ..., id est rotunda sectio GALEN. ad Glauc. 2, 2, 5 cod. Vindoc. fol. 33ra (*disting.* dia⟨e⟩rese, id est sectionis). *a gr. περιαίρεσις, si recte legitur.*

pericarpion (-pum PLIN.) *n., περικάρπιον.* *ita corrigendum p. 1446, 40, quia infra addi potest* INSCR. Catalon. V n. 50a (*in amphora; saec. II²/III¹*) pericarpio(n).

perīculum. *p. 1465, 73 legas: 1166, 64 sqq.*

peripsyxis. *p. 1492, 29 addas*: GLOSS. III 604, 31 (*v. vol. X 2, 1809, 71*).

2. perlego. *p. 1513, 31 legas*: MART. (*octies*).

perlūstro. *p. 1523, 12 legas* animo *et post* omnes *inseras*: (IVL. VAL. 3, 33 l. 752. *cf.* SEN. *l. 13*).

[permagus, -ī *m. vix recte agnitum est* RVFIN. Clement. 10, 68, 4 *Antiochenses* paenitentiam agentes, quod contra praedicationem eius *Petri* -um Simonem suscepissent (-um *codd. pler., ed. Rehm* ['*an* per magum?']; qui ... magum *var. l., ed. Migne gr. 1, 1452C*).]

permodicus. *p. 1565, 60 addas: acc.* -um *pro adv.*: GALEN. ad Glauc. 2, 1, 10 cod. Vindoc. fol. 28va *si* sentit vel ⌊-um⌋, non penitus est insanabilis *tumor* (*opp.* si penitus sine sensu erit; ⌊ ⌋ premodcium *cod. Cass. p. 77b*).

permorior. *p. 1566, 61 sq. legas*: Aa p. 165 (*re vera est* GALEN. ad Glauc. 2, 3, 1 [codd. Cass., Vindoc.; *gr. Galen. XI 135 sq. = Oribas. infra*], *unde* GLOSS.L I Ansil. GA 100 [med. p. 37]).

perna. *p. 1580, 59 legas*: lardi -am *tantum* (II 182, 7. PLIN. phys. Sang. p. 274 l. 19 [pronam *cod.*]).

perobscūro, -āre. *a* per *et* obscurare. *i. q. omnino obscurum facere*: PS. CHRYSOST. serm. Mél. Geerard I p. 50 l. 66 nebula ... solis clara radia ad modicum caligat, sed non -at splendorem (*Migne gr. 56, 588extr. εἰς τέλος σκοτίζει*).

perparum. *p. 1609, 56 addas*: GALEN. ad Glauc. 2, 1, 11 cod. Cass. p. 77b si ... -m sint humida *medicamina,* siccant magis (*antea*: humorem ... nec nimium penitus parum; *gr. XI 104 παντάπασιν ἐλαχίστην*).

perpendiculātor. *p. 1614, 47 legas: mensor* (*cf.* GLOSS. II p. XIII -r: mensor aedificiorum atque parietum).

perpetrātor. *p. 1631, 26 addas*: PASS. Chrysanth. (BHL 1787) p. 161 omnium inauditorum criminum -r.

?perpino, -āre *v. p. 2190, 40.* *ita legendum p. 1650, 1.*

perplērusque, -a, -um. *a* per *et* plerusque. *non nisi plur., i. q. prorsus plurimi, fere omnes*: PS. AVG. serm. (Rev. Ét. Aug. 39, 1993, 365) 2 defectum solis ... multos ... fuisse miratos ...; -osque autem maxime fuisse permotos, ... quia ... praedictum *est.*

perporto. *p. 1655, 32 ante* GLOSS. *inseras*: TAB. Vindol. III 642 II 5 si tibi opus non sunt *scandulae,* -a obiter.

perputrēsco. *p. 1658, 20 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 49 *stercus caballinum,* dum ... ⌊-trierit⌋, frigidum efficitur (⌊ ⌋ *de forma cf. vol. X 2, 2777, 35*).

[perramus *v. vol. X 2, 2785, 64.*] *inserendum post p. 1662, 75.*

perrogātio. *p. 1664, 44 legas*: praerogationum *trad.*

perrogo. *p. 1664, 57 inseras*: perioch. 48, 23 [pro- *var. l., ut* PLIN. epist. 4, 22, 3].

?persānēsco, -ere. *a* per *et* sanescere, *si recte restit.* *i. q. penitus sanum fieri*: PLIN. phys. Sang. p. 279 l. 23 *medicamentum* inponito in ulcus ... et usque dum -at (*ed.*; pro- *cod.*), ut celeriter cicatricem ducat.

perscīsco. *p. 1670, 38 inseras*: [*falso trad. pro* prae- *vol. X 2, 818, 41.*]

perscrūtātor. *p. 1676, 6 legas*: demergit (*cf.* PS. AVG. serm. [Rev. Ét. Aug. 39, 1993, 365] 3 -em siderum).

persōnālis (persōnāliter). *p. 1731, 68 inseras*: OP. imperf. in Matth. frg. 1 l. 55 veniebat ... Iesus ad discipulos suos ... non -r, ut videretur in facie ..., sed ... invisibiliter ... eripiens eos *ab inimicis.*

perspicio. *p. 1743, 15 legas*: 10, 21, 1.

perstipticus *v.* perstypticus. *inserendum post p. 1750, 66.*

perstypticus (-stip-), -a, -um. *a* per *et* stypticus. *i. q. valde stypticus* (*de escis sim.*): GALEN. ad Glauc. 1, 4, 8 cod. Cass. p. 59b qua *die* non tanguntur *reficiendi* escis calidis et -is.

persulto. *p. 1774, 48 addas*: VIRG. gramm. epit. 8, 4, 4 -o (pro- *var. l.*), cum per aures etiam longe adstantium sonitum penetrare facio (*disting. notiones verbi q. e.* salto *eiusque compos., e. g.* consulto).

2. persum *v.* 3. pessum. *ita legendum p. 1774, 59.*

pertaedeo. *p. 1775, 24 legas*: probavit [*locum affert* NON. p. 161, 9 *sub lemmate* pertidere *restituto ab edd., v. app. crit.*]).

pertenuis. *p. 1780, 75 legas: v. sub 1b.*

[pertenuo *v.* perextenuo.] *inserendum post p. 1781, 26.*

pertexo. *p. 1784, 15 legas* **3** *et antea inseras: ?***2** *technice de ratione tegendi, sc. aedificia*: INSCR. Année Épigr. 1990 n. 304 (*prope Cluanam; saec. II ex./I in. a. Chr.*) crepidine(m) circum cumpi(tum), tectum pertex(tum) Sufren(a) ... stat(uit).

pertīdeo, -tīsum *v.* pertaedeo. *inserendum post p. 1786, 30.*

pertraho. *p. 1816, 60 deleas*: (*var. l.* – 184, 7).

perveho(r). *p. 1841, 33 inseras*: APVL. met. 1, 20, 6 vectorem meum, *i. equum,* credo laetari ..., me usque ad ... civitatis portam non dorso illius ...

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-to. *p. 1841, 45 legas*: Siciliae ... -itur. *p. 1841, 61 inseras alterum* APVL. *locum*: 9, 19, 1 *Myrmex* domum celeri gradu -tus.

perversor. *p. 1859, 71 inseras*: AVG. serm. 359B, 13 coll. Dolbeau 1996 p. 338 nonne te inoboedientem dicerem et ordinis -em?

perveto, (-uī), -itum, -āre. *a* per *et* vetare. *i. q. omnino vetare*: PETR. CHRYS. serm. 77, 10 -tae malae arboris ... aspectus, *sc. in paradiso* (pervertitae, vetit(a)e *sim. var. ll.*).

pervius. *p. 1879, 25 pro* 14 *legas*: 4.

petauristārius. *p. 1934, 5 addas*: HERMEN. Celtis gloss. Zeitschr. Pap. Epigr. 166, 2008, 155 n. 26 -us: ῥοιζοπαίκτης (*v. ibid. p. 157, ubi laudatur altera glossa* -us: ἰσχυροπαίκτης).

peto. *p. 1947, 13 legas: significatur actio eius, qui. p. 1947, 54 legas: verb. p. 1960, 60. p. 1959 in rubrica pro* VO *legas*: VI. *p. 1973, 63 legas: 1968, 6sqq. 1972, 38sqq., per.*

peucedanum. *p. 1990, 19 inseras*: peudec- THESS. TRALL. plant. 2, 5 tit. (*al. in eodem cap.; gr. resp.* πευδέκ-).

peudec- *v.* peuced-. *inserendum p. 1991, 25.*

phagedaenicus. *p. 1993, 18 ante* DIOSC. *inseras*: PS. SORAN. quaest. med. 404 (cod. Lincol. fol. 42[r]) quid est -us (*i.* -on)? ulcus comedens se.

pharmaceuticus. *p. 2011, 49 addas: neutr. plur. pro subst.* (*de scriptis*): GALEN. ad Glauc. 2, 1, 1 cod. Cass. p. 71[a] antidota et alia *remedia* ... in -is et a nobis et a prioribus habes conscripta. *et saepius in eodem opere* (*ubique scrib.* farm-).

pharmacicus, -a, -um, φαρμακικός. *i. q. aptum ad pharmacum parandum*: SORAN. app. 16 (*in compositione*) ysopum farmacicum (*Drabkin,* farinaticum *cod. alter,* farmacum *alter, Rose*; farinam tritici *Wolf*).

pharmacothēca, -ae *f.,* φαρμακοθήκη. *significatur locus, ubi medicamenta sim. reponuntur, servantur*: SERM. Rev. Bénéd. 112, 2002, 56 l. 64 (*in imag.*) Christus nostrarum medicus animarum in his -is habet confectas et repositas curas (*antea*: medici scholas, in quibus reconditae sunt vúlnerum medicinae).

philocalus. *p. 2022, 33 legas:* φιλόκαλος (*quod gr. resp.*), *et inde* philocalis, *acc.* -em. *p. 2022, 34 legas: sub 1 praeter* PS. CHRYSOST. (*scrib.* fyl-). *p. 2022, 39 addas*: PS. CHRYSOST. serm. Mél. Geerard I p. 48 l. 9 naturaliter ... -em ⌊vel studiosam⌋ (*glossa*) esse animam humanam sciens deus.

philologus. *p. 2023, 32 addas*: INSCR. Année Épigr. 2001 n. 263 (*Romae; saec. I[2] a. Chr.*) C. Naevius ... medicus chirurg(us), Naevia ... medica philolog(a).

[philosophōs]. *p. 2033, 15 legas*: Hor.

phrūrium, *plur.* -a *n.,* φρούριον. *de qua voce v. vol. X 2, 2394, 5sqq.*

phȳlē. *p. 2061, 41 addas: inscr. Palmyrena*: INSCR. Année Épigr. 2002 n. 1509[a] (*a. 52*) Haeranes ... Palmyrenus -es Mithenon (*gr. 1509[b]* φυλῆς).

physicus. *de p. 2063, 21sqq. v. quae exposuerit Solin in add. novi suppl. CIL IV* (*ad* CIL IV 6865).

physiologicus. *p. 2066, 43 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 35 l. 5 sqq. *medicina* theoretica partitur in tria, idest -a, ethiologica et symiotica; -a est, per quam fysin intellegimus rerum; partitur ... ipsa -a in sex *eqs.* (*ubique scrib.* fys-).

piāculātor, (-ōris) *m.* *a* piaculare. *i. q. peccator: v. p. 880, 73.*

piāculo. *post p. 2068, 48 addas: deriv.*: piaculator.

pianeptiōn *v.* pyanepsion. *inserendum p. 2073, 17.*

pico. *p. 2076, 56 legas: prius.*

picros, **picra.** *p. 2078, 52 legas*: pigr- (*vel* pygr-). *p. 2078, 68 addas*: GLOSS. III 572, 64 pygras i(d est) amara vel pygra (*cf. l. 56*).

pietās. *p. 2097, 30sqq. pro parenthesi* [*sc. qui – Pisonis*] *legas*: [*de -e Galbae v. Kragelund, Historia 47, 1998, 161sqq., qui affert eiusdem imp. nummum, sc.* p. 243 adn. -i Augusti, *quo alludi ad Pisonis adoptionem sunt qui vix recte putent*]. *p. 2101, 51 inseras*: Galbae I[2] p. 255 n. 483 -s Augusti.

piete *v.* 1. pie. *inserendum post p. 2105, 29.*

piget. *p. 2114, 12 legas: in vim adi.*

*?***pigmentātio,** -ōnis *f.* *a* pigmentum, *si recte restit. vol. X 2, 2548, 20.*

pigmentum. *p. 2117, 67 inseras: ?*pigmentatio.

pignus. *p. 2123, 18sq. legas*: mulsi (*item iubet aliquis alterum -s dare, si credit, quod in enunt. condic. affirmatur* [*ita ut breviloquentia quadam sit e. g. 'ni fit' fere i. q. 'nisi fieri credis'*]: Epid. 701 ni ... matris filia est, in meum nummum, in tuom talentum -s da. Poen. 1242. *al.* GELL. 5, 4, 2 librarius in quodvis -s vocabat, si *eqs.*). Persa 188. CATVLL. *p. 2123, 28sq. deleas locum* GELL. *p. 2127, 43 legas: sit (cf. enunt. condic. sub IB2):*

pilargis. *p. 2136, 26 deleas: animal ignotum. quo in loco scribas: latere vid. nomen avis, fort.* phalaris *vel* pygargus.

1. pilārius. *p. 2136, 41 legas*: -us (*item* HERMEN. Celtis gloss. Zeitschr. Pap. Epigr. 166, 2008, 155 n. 24).

pīnētum. *p. 2153, 20 legas*: -um (*Reifferscheid*; prunetum *trad., v. vol. X 2, 2387, 68*). GLOSS. -um: στροβιλεών.

1. [**]**pio.** *ita legendum p. 2182, 67; post huius verbi tractatum inseras*:

2. pīo, -āre. *vox onomatopoetica; cf.* 1. pipio, pipo. *significatur actio sonandi propria animalis cuiusdam*: GLOSS. Tolet. Festschr. Bieler, 1976, 154 leones fremere; maucios (*?*) -are; upupas ponpinare.

1. piper. *p. 2188, 15 legas*: piperculum.

piperculum. *ita corrigendum p. 2189, 7; postea legas*: (-cl- *pro* -cul- *per syncopen* GLOSS.). *p. 2189, 9 inseras*: PS. DEMOCR. med. 98, 2 quanta moderate calefaciunt: ... storaces omnes, -um, fel *eqs.*

pisinnus. *p. 2213, 66sq. legas*: 8549. 24113 (bitinus). *p. 2214, 7sq. legas*: bitinus: INSCR. christ. urb. Rom. 24113 Preiectus -us, qui.

1. *et* **2. pīso.** *ita legendum p. 2214, 13.*

pitheus. *p. 2224, 29 legas*: pithias, pithus.

pītuītās. *p. 2227, 64 addas*: PS. HIPPOCR. ad Antioch. vers. *δ* p. 215, 29 nascitur -s stomachi (*vers. γ p. 25, 25* pituita; *aliter gr. et aliae vers.*).

pitȳriasis. *p. 2228, 75 legas*: med. 4 tit. 4, 1 *et* 4 [*ubi – ut* 4, 9]).

pitȳrōdēs. *p. 2229, 16 inseras*: HIPPOCR. progn. 12 p. 142, 18 *urinae* peiores, quae -es sunt (*scrib. etiam* pyther-; *gr.* πιτυρώδεις).

pius. *p. 2248, 58 legas*: 1. pio.

plantātor. *p. 2330, 15 legas: apud Christianos* (*praeter* BREV. EXPOS.), *sc. p. 2330, 16sqq. ita corrigas*:

i. qui plantat, firmat: **1** *proprie*: BREV. EXPOS. Verg. georg. 2, 28 'putator' id est -r arborum.

2 *in imag. vel compar.* (*iuxta pos. – l. 39sqq.*): **a** *de deo vel Christo; plantantur*: **α** *homines*: *eqs.* **β** *res variae*: *eqs.*

b *de hominibus christ.* (*angelis – plantant*): *eqs.*

1. plānus. *p. 2335, 17 legas: sub cβ.*

plasma. *p. 2348, 42 pro* 14 *legas*: 11.

platonerv(i)um. *p. 2360, 1 legas: Basil.; cf. Cam, Rev. Phil. 81, 2007, 32sq.*).

plaustrum. *p. 2368, 55 inseras*: NOT. Tir. 112, 66 -um. 112, 67 plastrum (plau- *var. l.*).

plausus. *p. 2373, 39 legas*: 2, 10, 18.

plēbēcula. *p. 2374, 75 addas*: VITA Avit. (BHL 879) 10 quidam ... pro cuiusdam -ae salute ... ad sanctum Avitum devotus accessit *eqs.*

plēbēs. *p. 2383, 8 legas*: verr⟩uncent *acta. p. 2386, 42 legas: condicionem.*

plēnārius. *p. 2400, 57 legas*: duplicatis (splenarium, *i.* σπληνάριον, *coni. Fischer per litteras*).

plūmātus. *p. 2451, 47 addas: cf. Onom.* (*v. Solin, Arctos 35, 2001, 214*).

plumundāria. *p. 2459, 12 addas: fortasse latet* pulmonaria, *v. vol. X 2, 2598, 13.*

pluteus. *p. 2469, 40 legas:* θυμέλη πλοίου (*ad rem cf.* pulpitum *navis vol. X 2, 2601, 50sqq.; fort. etiam cogitare licet de summa parte lateris navigii*).

poēma. *p. 2494, 17 legas*: feminina.

poēta. *p. 2517, 1 legas: pendens.*

poledr- *v.* pulliter. *ita legendum p. 2526, 14.*

polemōnia. *p. 2526, 21 legas*: PLIN. (*et* GLOSS. conita: polomonia; *cf. vol. IV 891, 34*).

poletr- *v.* pulliter. *ita legendum p. 2528, 52.*

polītio. *p. 2535, 46sq. legas*: CATO agr. 136 tit. (*sim.* capp. 145) -em.

1. pollicitor. *p. 2559, 67 addas: formam perf. act. v. sub 1c. p. 2559, 69 legas: dat. l. 72. al. p. 2560, 9 addas*: **c** *deo*: VITA Avit. (BHL 879) 13 *Hildebertus rex* coelesti regi sub integra devotione -vit, ut ... praeciperet ... *Aviti* cultibus basilicam construere.

pollitr- *v.* pullitr-. *inserendum p. 2563, 27.*

polomōnia *v.* pole-. *addendum p. 2570, 49.*

[polumum: locus sacrorum GLOSS. *corruptum; latetne* pulvinus*? cf. vol. X 2, 2624, 29.***]**

digitized by Thesaurus Linguae Latinae